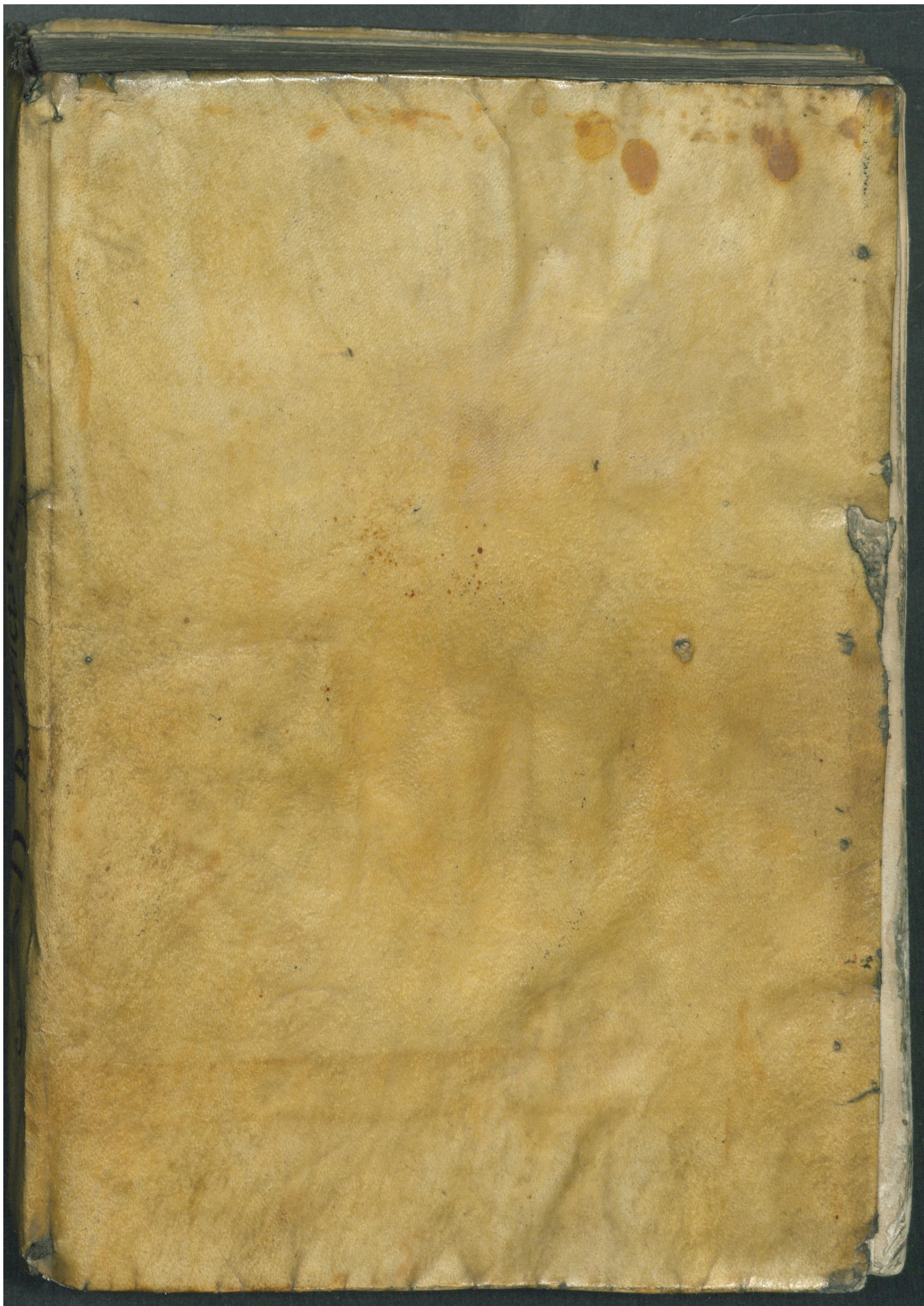
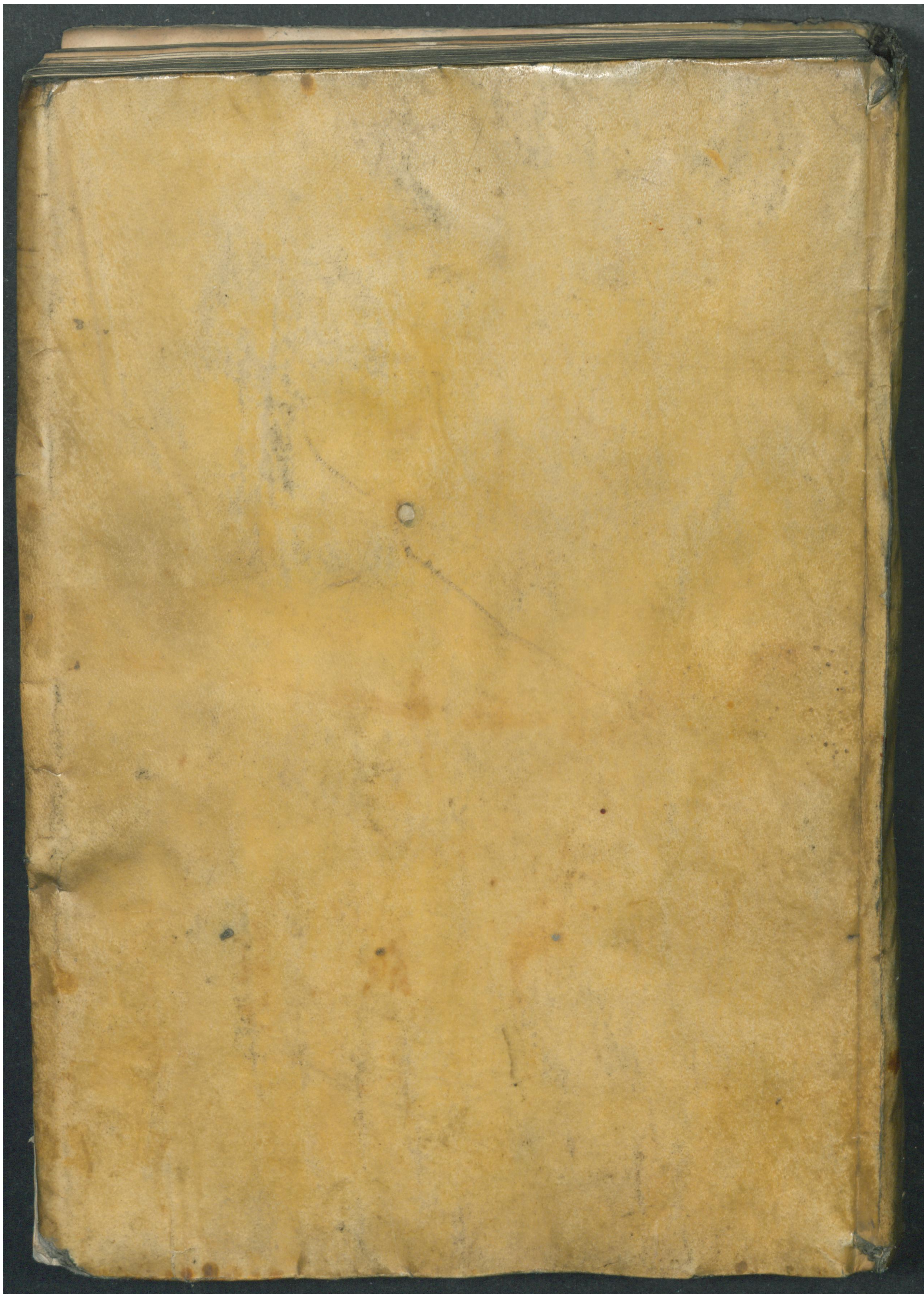

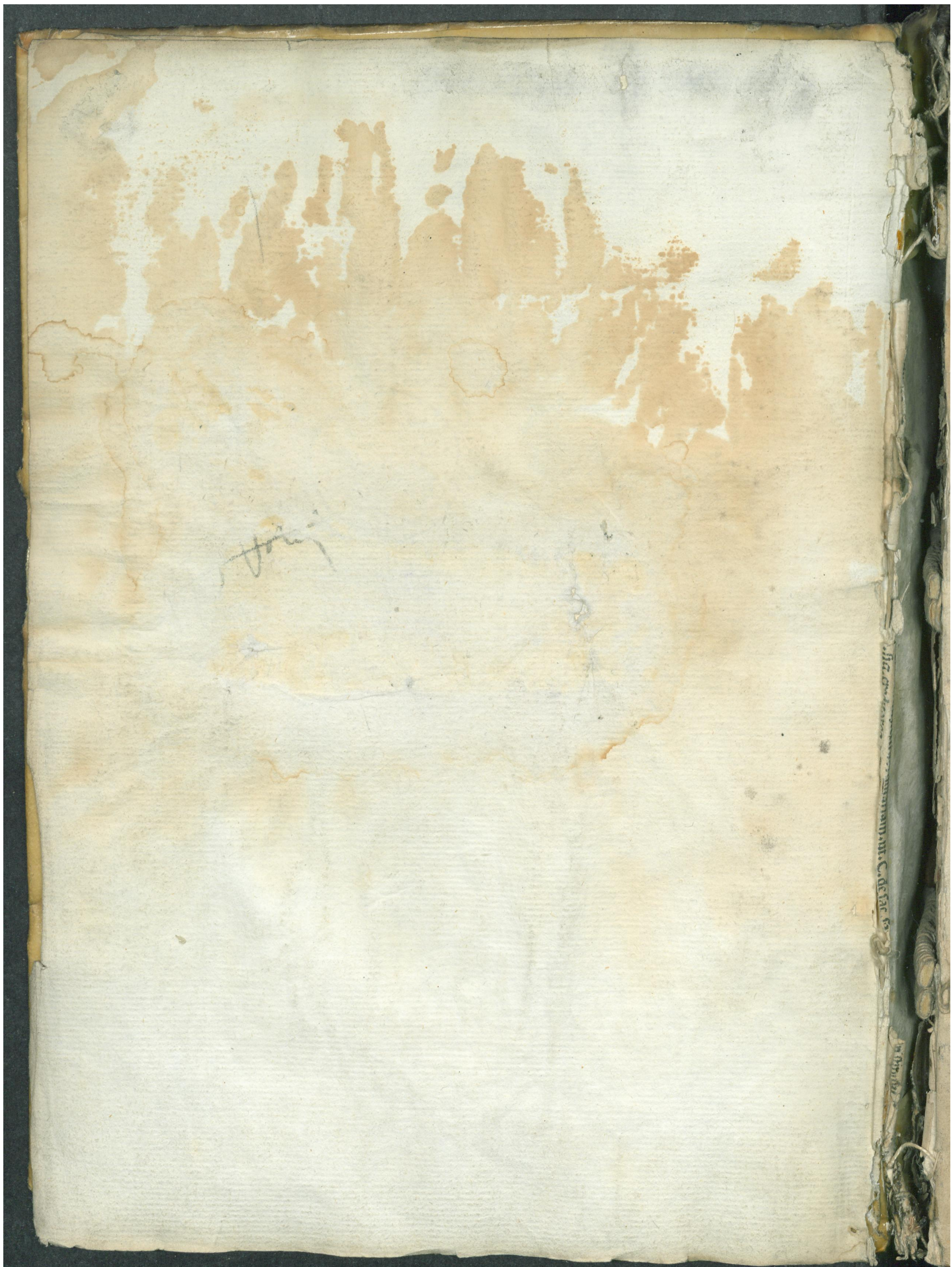
D. Proprietatibus rerũ.

206

Liber de proprietatibus rerum Bartholomei Anglici Ordinis Minorum.

De deo libr

286

De deo liber i

De natura angelorum liber ij

De dispositione membrorum liber iij

Incipiūt titu- li librorum et capituloꝝ venerabilis Bartholomei anglici de ꝓprietatibꝫ rerum

Liber. I.

Proemiū de ꝓꝓetatibꝫ reꝝ.
Unus immēsus ⁊ incōmutabilis deus dicit̄ .caplm̄. j.
De essentie vnitate ⁊ ꝑsonaꝝ pluralitate ij
Quicq̄d dicit̄ de deo aut est eēntia aut notio aut ꝑsōa. iij
De notiōibus iiij
Q̄ deus cognoscitur in suo effectu v
Quid notificēt noīa de d̄o. (vj
De nominibꝫ essentialium distinctionuȝ vij
De nominibus cōcretꝭ. viij.
De nominibꝫ medijs. ix
De noībꝫ adiectiuis q̄ pure significēt diuinā essentiā. x
De illis que ad aliq̄d cōnotant positiue. xj
De hiis q̄ ꝯnotāt respectiē. xij
De nominū adiectiuoꝝ supinductione. xiij
De nominibꝫ ꝑsonalibꝫ. xiiij
De notionū subdistictōe. xv
De ꝓꝓetatibꝫ diuīe eēntie. x(vj
Quō Bernardus describsit deum xvij
De nominibꝫ que notificant deum in suis operibꝰ. xviij
De nominibꝫ approꝑatꝭ. xix
De noībꝫ trāssumptiuis. xx.
De diuersis christi nominibus quibꝫ nūcupat̄. xxj

Liber. II. De proprietatibꝫ angelorum.

De interp̄tatione angeli. j
Quid sit angelꝰ ƀm Dam̄. ij
Quō angeli in effigie corporali depingant̄ iij
Quō angeli describant̄ iiij
Quō angeli compant̄ materialibus v
De ordinibus angeloꝝ: hierarchijs et eoꝝ officijs vj.
De triplici hierarchia. vij
De ordine Seraphin viij
De ordine Cherubin ix
De ordine Thronoꝝ x
De media hierarchia xj
De ordine dominationū .xij
De ordine Principatuū. xiij
De ordine Potestatū xiiij
De tertia hierarchia xv
De ordine Uirtutū. xvj.
De ordine archāgeloꝝ. xvij.
De ordine angeloꝝ xviij
De malis angelis xix
De angelis ꝑuersis xx.

Liber. III. De proprietatibus anime rationalis

De hoīs descꝑtione. Ca. j.
De hoīe īteriori .s. anima. ij.
Adhuc de anima iij
Quō aīa a philosophis sit descꝑta. iiij
Quō aīa a ge(tibꝫ nomē accepit v
De potentijs anime vj
De triplici potētia aīe vij
De anima vegetabili. viij
De anima sensibili ix
De sensu cōi siue interiori. x.
De ꝟtute sensitiua xj
De ꝟtute sēsibili motiua .xij
De anima rationali xiij
De ꝟtutibꝫ aīe q̄bꝫ potēs est suas oꝑatōes exercere. xiiij
De virtute vitali cuiꝰ initiuȝ est cor xv
De virtute animali xvj
De ꝟtute visibili xvij
De auditu xviij
De olfatu xix
De gustu xx.
De tactu xxj
De his que exigunt̄ ad ꝑfectionē nature. xxij
De pulsibus xxiij
De varietate pulsuū xxiiij

Liber. IIII. De ꝓprietatibus substantie corporee.

De quattuor elemētaribus qualitatibꝫ. Cap. j.
De frigiditate ij
De siccitate iij.
De humiditate iiij.
De cibo et potu v
De humoribꝫ ⁊ eoꝝ generatione effectu ⁊ oꝑatōe. vj
De sanguine vij
De sanguinis ꝓprietate. viij
De fleumate ix.
De cholera x
De melancholia xj

Liber. V. De dispositōne membrorum

De membrorum proprietatibus in generali. cap̄. j.
De ꝓprietatibus capitis. ij.
De cerebro iij
De caluaria iiij
De oculis v
De dispositione ocl̄oꝝ vj.
De pupilla vij
De cilijs viij
De supcilioꝝ ꝓꝓetatibꝫ ix
De fronte x
De timporibus xj.
De auribus xij
De naso xiij
De genis xiiij
De barba. xv
De mandibulis xvj
De labijs xvij
De mento xviij
De ore. xix
De dentibus xx
De lingua xxj
De saliue proprietatibꝫ. xxij
De voce xxiij
De gutture xxiiij
De collo xxv
De humeris xxvj
De brachijs xxvij
De manibus xxviij
De digitis xxix
De vngula xxx
De latere xxxj
De dorso xxxij
De pectore xxxiij
De mām̄illa xxxiiij
De pulmone xxxv
De corde xxxvj
De anhelitu xxxvij
De stomacho xxxviij
De epate xxxix

Tabula

De felle xl
De splene xlj
De visceribus xlij
De renibus xliij
De vesica xliiij
De vrina xlv
De ventre xlvj
De vmbilico xlvij
De genitalibꝫ xlviij
De matrice xlix
De natibus l.
De femoribus lj
De genibus lij
De cruribus liij
De pedibus liiij
De planta lv
De calce lvj
De ossibus lvij
De medulla lviij
De cartilagine lix.
De neruis lx
De venis lxj
De carne lxij
De pinguedine. lxiij
De cute lxiiij
De pilis lxv
De capillis. lxvj

Liber. VI. De etatibꝫ
De etate. Cap̄. j.
De morte. cap̄. ij
De creatōe infantis. iij
De infante. iiij
De puero v
De puella vj
De matre vij
De filia viij
De nutrice ix
De obstetrice x
De ancilla xj
De masculo xij
De viro xiij
De patre xiiij
De seruo xv
De seruo malo ⁊ nequā. xvj.
De ꝯdiciōibꝫ boni serui. xvij
De bono dn̄o siue dn̄io xviij
De malo dn̄o siue dn̄io. xix.
De cibo xx
De potu xxj
De prandio et cōuiuio. xxij.
De cena xxiij
De somno xxiiij
De eis q̄ ĩ somno fiant. xxv.
De vigilia xxvj
De somnio xxvij
De exercitio xxviij
De quiete xxix.

Liber. VII. tractat de infirmitatibus.
De dolore capitis ⁊ eiꝰ causis. ⁊ signis. Cap̄ j.
De medicina ⁊ remedijs doloris ⁊ passiōis capitꝫ. ij.
De catarro iij
De frenesi ⁊ eiꝰ causis signis ⁊ remedijs. iiij
De amentia et eius causis: et signis. cap̄. v
De stupore et lethargia. vj
De vertigine. vij
De vigilia viij
De morbo caduco. ix
De sternutatione x
De tremore xj
De spasmo xij
De paralysi xiij
De passiōibꝫ oculoꝝ xiiij
De lippitudīe ⁊ albugīe. xv.
De infectione oculi p̲ sanguinē induratum. xvj
De lachrymis ĩuolūtarijs.
De defectu visꝰ. xviij (xvij.
De cecitate xix.
De surditate xx
De polipo xx
De passione narium xxij
De fetore oris xxiij
De dolore dentiū. xxiiij
De lingua et sermonis ablatione. cap̄. xxv
De raucedine xxvj
De squinantia ⁊ suffocatiōe gutturis xxvij.
De difficultate anhelādi: inspirādi et respirādi. xxviij
De sputo sanioso et sanguiolento. cap̄. xxix.
De ptisi. cap̄. xxx
De dolore cordis ⁊ cardiaca passione xxxj.
De febre. xxxij
De febre ephimera xxxiij.
De ethica xxxiiij
De febre putrida xxxv
De sig̃s putride febrꝫ. xxxvj
De febre q̄tidiana xxxvij
De febre tertiana ⁊ eiꝰ signis ⁊ cura xxviij
De quartana ⁊ eius signis ⁊ remedijs xxxix
De febre siplici ⁊ ꝯposita. xl
De fleumate xlj
De horripilatione xlij
De fastidio. xliij
De bolismo xliiij
De singultu xlv
De vomitu xlvj
De dolore ventris siue stomachi. cap̄. xlvij
De tortura xlviij
De disenteria xlix.
De lienteria l.
De hydropisi. lj
De ictericia lij.
De emorroide liij
De dolore renum liiij.
De hernia lv
De artetica lvj.
De gutta sciatica lvij.
De podagra lviij.
De apostemate lix
De vlcere lx.
De pustula lxj
De scabie lxij
De impetigine lxiij.
De lepra lxiiij
De morphea lxv
De veneno vipere lxvj
De morsu canis rabidi. lxvij
De remedio contra morsuꝫ canis rabidi. lxviij
De medicina lxix.
De medicina attractiua. lxx

Liber. VIII. de mundo et corporibus celestibus.
Quid sit mundus. Cap̄. j.
De celorū distinctione ij
De celo aqueo iij
De empyreo iiij
De ethere v
De sphera celi. vj.
De circulo vij
De galaxia siue lacteo circu

Tabula

lo Capitulum viij
De zodiaco ix.
De signo arietis x
De signo tauri xj
De signo geminorũ xij
De signo cancri xiij
De signo leonis xiiij
De signo virginis xv
De signo libre xv
De signo scorpionis xvij
De sagittario xviij
De capricorno xix
De aquario. xx
De signo pisciũ xxj
De duplici motu planetarũ capitulũ xxij
De saturno xxiij
De ioue xxiiij
Natura de marte xxv
Natura de venere xxvj.
De mercurio xxvij
De sole xxviij
De luna xxix
De quibusdam proprietatibus lune malis xxx
De capite et cauda dracõis. Capitulũ xxxj
De cometa xxxij
De stellis fixis xxxiij
De polo xxxiiij.
De arcturo xxxv.
De orione xxxvj
De hyadibus xxxvij
De pliadibus xxxviij
De canicula xxxix
De luce et ei⁹ ꝓpetatib⁹ xl
De splendore xlj
De lumine xlij.
De radio xliij.
De vmbra xliiij
De tenebra xlv

Liber IX. De tempore et de partib⁹ temporis.
De tempore Cap. j
De ãno solari et eq̃noctiali. ij
De anno lunari iij
De tẽpore vernali iiij.
De estate v
De autumno vj
De hyeme vij
De mense viij
De februario ix
De martio x
De aprili xj
De quinto mense xij.
De mense sexto xiij
De septimo mense xiiij.
De octauo mense xv.
De septembri xvj
De decimo mense xvij
De vndecimo mense xviij
De decembri xix.
De hebdomada et dieb⁹. xx.
De aurora xxj
De meridie xxij
De vespera xxiij
De nocte xxiiij.
De sabbato xxv.
De neomenia xxvj
De septuagesima xxvij.
De quinquagesima xxviij
De quadragesima. xxix
De pascate xxx
De pentecoste xxxj
De scenophegia xxxij
De encenia xxxiij.

Liber X. De materia et forma
De forma. cap. j
De elemento ij
De igne. iij
De flamma. iiij
De fumo. v
De carbone. vj
De scintilla. vij
De fauilla. viij
De cinere ix

Liber vndecimus de aere et passionib⁹ eius
De igne ꝑpẽdiculari. cap. j
De vẽtis in generali ij
De vento orientali subsolano. capitulum. iij
De nubibus. iiij
De iride v
De rore vj
De pluuia vij
De gutta. viij
De pruina. ix
De grandine x
De niue xj
De nebula xij
De tonitruo. xiij
De coruscatõne. xiiij
De fulmine xv
De aura xvj

Liber XII. de auib⁹ in generali et in speciali
De aquila. Cap. j.
De accipitre ij.
De alieto iij
De apibus iiij.
De bubone v
De columba vj
De coturnicib⁹ vij
De ciconia. viij
De cornice ix
De coruo x.
De cygno. xj
De culice xij
De cicada xiij
De fenice xiiij.
De grue xv
De gallo xvj
De gallo gallinacio xvij
De gallina xviij
De griphe xix
De herodio xx
De Irundine xxj.
De kaladrio xxij
De laro xxiij.
De locusta xxiiij
De mergulo xxv
De miluo xxvj.
De nycticorace xxvij
De onocracalo xxviij
De pelicano xxix
De perdice xxx
De pauone xxxj
De passeribus xxxij
De strutione xxxiij.
De turture xxxiiij.
De vulture xxxv.
De vlula xxxvj.
De vpupa xxxvij
De vespilione xxxviij.

Liber XIII. de aqua et eius ornatu.
De puteo Cap. j.
De fluuio ij
De amne iij.
De gion q̃ et nilus dicit. iiij.
De tigri v

Tabula

De eufrate vj
De dorice vij
De iordane viij.
De gazan ix
De lacu in generali. x
De asphalti. xj
De lacu tyberiadis xij
De stagno genesar xiij.
De piscina xiiij
De riuo xv.
De fluctu xvj.
De gurgite xvij.
De tramite xviij.
De alluuione xix.
De abysso xx
De mari xxj
De mari magno siue mediterraneo xxij
De pelago xxiij
De gutta xxiiij
De spuma xxv.
De piscibus xxvj.

Liber. XIIII. de terra et partibus eius
De terra Ca. j.
De monte ij.
De ararath iij.
De bethel iiij
De caucaso v
De hebal vj
De hermon vij.
De hebron viij
De montibus ethiopie ix
De etna x
De monte esau xj
De monte effraim xij.
De monte phasga xiij
De monte gosor xiiij
De monte galaad xv
De monte garisim xvj
De monte gelboe xvij.
De monte golgata xviij
De gaas xix
De monte ephron xx
De montibus israel xxj
De montibꝫ hygboreis xxij
De carmelo xxiij
De libano xxiiij.
De mozia xxv
De nebo xxvj
De hor. Cap. xxvij.
De oliueto xxviij
De olympo xxix
De oreb xxx.
De parnasso xxxj
De alpibus xxxij.
De rupibus xxxiij
De sophora xxxiiij
De segor xxxv.
De monte sinai xxxvj
De monte sion xxxvij
De monte selmon xxxviij
De monte sophin xxxix.
De monte seon. xl
De monte semeron xlj.
De monte seir xlij
De monte tabor xliij.
De Ziph xliiij
De collibus xlv
De valle xlvj
De campo xlvij
De agro xlviij
De p̄dio xlix.
De prato. l.
De deserto lj
De heremo lij
De antro liij
De fossa liiij
De spelunca lv
De cauerna lvj.

Liber. XV. De puītijs.
De orbe. Capitulū j
De asia ij.
De assyria iij
De arabia iiij
De armenia v.
De aradia vj
De albania vij
De attica viij
De achaia ix
De archadia x
De alania xj
De amazonia xij.
De alemānia xiij.
De anglia xiiij.
De aquitania xv.
De andegauia xvj
De aluernia xvij.
De apulia xviij
De africa xix.
De asturia xx
De arrogonia xxj.
De babylonia xxij
De bractria xxiij
De braciana xxiiij.
De brabantia xxv.
De belgica xxvj
De bithinia xxvij.
De britānia xxviij
De boecia xxix
De bohemia xxx
De burgundia xxxj
De cappadocia xxxij
De chaldea xxxiij
De cedar xxxiiij.
De cancia xxxv
De cantabria xxxvj
De chananea xxxvij.
De campania xxxviij
De cauda xxxix.
De cilicia xl.
De cipros xlj
De creta xlij
De cycladibus xliij
De choa q̄ alio noīe dicitur choes xliiij.
De corsica xlv
De dalmacia xlvj
De dacia xlvij
De delo xlviij
De dedan xlix
De europa l.
De euilath lj.
De ethiopia lij
De egypto liij
De ellade liiij.
De eola lv
De franconia lvj.
De francia lvij
De flandria lviij
De fenicis puīntia lix.
De frigia lx
De frisia lxj.
De fortunarum insulis. Capitulum lxij
De galilea lxiij
De galacia lxiiij
De galicia lxv
De gallia lxvj
De gadis insula lxvij.

De grecia. ca lxviij.
De getulia. ca. lxix.
De gorgonibus lxx
De gothia lxxj.
De guido lxxij
De india lxxiij
De ircanea lxxiiij
De idumea lxxv
De iudea lxxvj
De iberia lxxvij
De italia lxviij.
De ispania lxxix
De ibernia lxxx
De icaria lxxxj
De insula in salo sita. Capitulum lxxxij
De kartagine lxxxiij
De karinthia lxxxiiij.
De korsica lxxxv
De lacedemonia lxxxvj.
De lectonia lxxxvij.
De liuonia lxxxviij
De licia lxxxix.
De lidda xc
De libya xcj.
De lothoringia xcij
De lusithania. xciij.
De mauritanea xciiij
De macedonia xcv.
De magnesia xcvj.
De mesia xcvij
De mesopotamia xcviij
De media xcix
De melos c.
De midia cj
De missena cij
De mithilene ciij.
De nabathea ciiij
De norwegia cv
De normania cvj
De numedia cvij
De narbonensi prouincia. Capitulum cviij
De ophir cxix
De olandia cx
De orcada cxj.
De paradiso cxij
De parthia cxiij.
De palestina cxiiij
De pamphilia xv
De pannonia que etiam hungaria appellatur. Capitulum cxvj
De paron cxvij
De pentapoli cxviij
De persida cxix
De pyrenea cxx
De pigmea cxxj.
De pictauia cxxij
De piccardia cxxiij
De ramathea cxxiiij
De reucia cxxv
De riualia cxxvj.
De rincouia cxxvij.
De rhomana prouincia. Capitulum cxxviij.
De rhomania cxxix
De rodo cxxx
De ruthia cxxxj
De sabea cxxxij
De samaria cxxxiij
De sambia cxxxiiij
De sabaudia cxxxv
De sardinia cxxxvj
De sarmata cxxxvij
De samo cxxxviij
De saxonia cxxxix.
De sclauia cxl
De sparciata cxlj
De sere cxlij.
De selandia cxliij
De semigallia cxliiij
De senonensi cxlv.
De syria cxlvj
De sychima cxlvj
De scythia cxlviij
De sicionia cxlix
De sicilia cl.
De syrtibus clj
De scotia clij
De suetia cliij.
De sueuia cliiij
De thanatos clv
De taprobana clvj.
De thracia clvij.
De traconitida lviij
De thessalia clix
De tenedos clx
De tile clxj
De tripolitana clxij
De trogodea clxiij
De troiana clxiiij
De tuscia clxv.
De thuringia clxvj.
De thuronia clxvij
De wasconia cxxviij
De venetia clxix.
De westualia clxx.
De vironia clxxj.
De winlandia clxxij.
De vitria clxxiij.
De yselandia clxxiiij
De zeugia clxxv

Liber. XVI. De lapidibus preciosis.

De arena. Capitulum j
De argilla ij
De alabastro iij
De auro iiij.
De auricalcho v
De auripigmento vj.
De argento vij
De argentouiuo viij
De adamante ix.
De amethisto x
De achate xj
De abestone xij
De absicto xiij
De alabandina xiiij
De argirite xv
De astrione xvj
De allectoria xvij
De asterite xviij
De amatide xix
De bitumine xx
De berillo xxj.
De calculo xxij
De cote xxiij.
De calce xxiiij
De cemento xxv.
De carbunculo xxvj
De chrysoprasso xxvij
De calcedonio xxviij
De chrysolito xxix
De celidonio xxx.
De crystallo xxxj.
De ceraunio xxxij
De corallo xxxiij
De corneolo xxxiiij
De dionysio xxxv.
De dyadoco xxxvj

Tabula

De ere.cap̄.	xxxvij.
De electro	xxxviij.
De echite	xxxix.
De emathite	xl
De elitropia	xlj
De enidro	xlij
De epiſte	xliij
De exoliceto	xliiij
De ferro	xlv
De ferrugine	xlvj
De gleba	xlvij
De gemma.	xlviij
De gagate	xlix
De galactile	l.
De gelacia	lj
De geratice	lij
De iaſpide	liij
De hyacintho	liiij
De iride	lv
De ienia	lvj.
De kame	lvij
De kabrate	lviij
De kalcophano	lix.
De ligurio	lx.
De liparea	lxj
De margarita	lxij.
De magnete	lxiij
De melonite	lxiiij
De menophite	lxv
De myrite	lxvj
De medo	lxvij
De merochite	lxviij
De marmore	lxix
De nitro	lxx
De noſet	lxxj.
De onycino	lxxij
De optallio	lxxiij
De orite	lxxiiij.
De petra	lxxv
De pario	lxxvj.
De praſſio	lxxvij
De pyrite	lxxviij
De pionite	lxxix
De pantero	lxxx.
De plumbo	lxxxj
De puluere	lxxxij
De quirin	lxxxiij.
De quādros	lxxxiiij.
De rabri	lxxxv
De roſten	lxxxvj.
De ſapphyro	lxxxvij.
De ſmaragdo	lxxxviij

De ſardio	lxxxix.
De ſardonyc	xc
De ſole	xcj.
De ſilenite	xcij.
De ſtanno	xciij.
De ſulphure	xciiij
De ſale	xcv
De topazio	xcvj.
De turchoge	xcvij
De terra ſigillata	xcviij.
De tartaro	xcix
De vitro	c
De idachite	cj
De ierarchite	cij.
De zimiech	ciij
De zignite	ciiij.
Liber.XVII.de arboribus z herbis z eoꝝ proprietatibꝫ.	
De arbore.cap̄.	j.
De arbore aromatica	ij.
De amygdalo	iij
De abiete	iiij.
De aloa	v
De aloe	vj
De arūdine	vij
De amomo	viij
De anheto	ix
De aniſo	x.
De allio	xj
De abſinthio	xij
De apio	xiij
De ariſtologia	xiiij
De agno caſto	xv
De artemeſia	xvj.
De auena	xvij
De balſamo	xviij.
De bdellio	xix
De buxo	xx
De balauſtia	xxj
De betha	xxij
De cedro	xxiij
De cyp̄ſſo	xxiiij
De cypro	xxv
De cinnamomo	xxvj
De caſia	xxvij
De caſia fiſtula	xxviij.
De calamo	xxix
De calamo vſuali	xxx
De calamo ſcripturali	xxxj
De cappare	xxxij.
De cardamomo	xxxiij

De calamēto	xxxiiij
De carice	xxxv
De carduo	xxxvj
De carica	xxxvij.
De cimino	xxxviij
De coriādro	xxxix
De coloq̄ntida	xl
De croco	xlj
De cepa	xlij.
De cepe	xliij
De cucumere	xliiij
De cucurbita	xlv
De celidonia	xlvj.
De cētaurea	xlvij
De daphni	xlviij
De diptāno	xlix
De dracōtea	l
De dragāto	lj.
De ebeno	lij.
De edera	liij.
De elitropio	liiij.
De elleboro	lv
De eſula	lvj
De eruca	lvij
De enula	lviij
De epithimo.	lix
De ebullo	lx.
De fico	lxj
De fraxino	lxij
De fago	lxiij
De faba	lxiiij
De frumēto	lxv
De farre	lxvj
De farina	lxvij.
De fermēto	lxviij
De fumoterre	lxix
De feniculo	lxx.
De ferula	lxxj
De feno	lxxij.
De flagellis	lxxiij.
De fructu.	lxxiiij
De germine.capl'm.	lxxv.
De gramine.ca	lxxvj
De galbano.ca.	lxxvij
De gutta.ca.	lxxviij
De gariophilis	lxxix.
De geneſta.ca.	lxxx
De grano.cap̄.	lxxxj
De gith.capl'm	lxxxij
De ilice.capl'm	lxxxiij
De iunipyro.ca.	lxxxiiij
De iſopo.ca.	lxxxv.

Registrū

De hyacitho. ca. lxxxvij
De iusquiamo lxxxvij
De castanea lxxxviij
De lauro lxxxix
De lentisco xc
De lilio xcj
De lactuca xcij
De lapa xciij.
De lappate xciiij.
De legumine xcv
De lente xcvj.
De lino xcvij
De malo xcviij.
De malogranato xcix
De moro. cap. c.
De myrto cj
De myrrha cij
De myrrho ciij
De mādragora ciiij
De millio cv
De menta cvj
De malua cvij.
De nuce cviij
De nuce auellana cxix
De nardo cx
De olea cxj
De oleo cxij
De oleastro cxiij.
De olere cxiiij
De ordeo cxv
De palma cxvj
De palmite cxvij
De propagine cxviij
De platano cxix
De populo cxx.
De pino cxxj
De pinea cxxij
De pice cxxiij.
De pyro cxxiiij
De pruno cxxv
De papyro cxxvj
De paliuro cxxvij.
De papauere cxxviij.
De plātagine cxxix.
De petrosilino cxxx.
De pipere cxxxj
De pulegio cxxxij
De porro cxxxiij
De quercu cxxxiiij
De quisquilijs cxxxv
De rosa cxxxvj
De radice cxxxvij
De ramno cxxxviij.
De resina cxxxix.
De rubo cxl
De ruta cxlj.
De saltu z ei⁹ ꝓꝓetatib⁹. cxlij
De salice cxliij
De sambuco cxliiij.
De saliūca cxlv
De stacte cxlvj.
De storace cxlvij.
De sicomoro cxlviij
De spina cxlix
De lignis sethim cl
De sentice clj
De sepe clij
De sude cliij.
De siliqua cliiij
De synapi clv
De semine clvj.
De stipula clvij
De simila clviij
De scopa clix
De stupa clx.
De taxo clxj.
De tabula clxij
De trabe clxiij
De terebintho clxviiij.
De tina clxv
De tirso clxv.
De tigno clxvij
De tritico clxviij
De tisana clxix
De tribulo clxx
Da tymo clxxj
De tymiamate clxxij.
De thure clxxiij
De vimine clxxiiij
De virga clxxv
De virgulto clxxvj
De vite. clxxvij
De vite agresti clxxviij
De vitulamine clxxix.
De vinea clxxx
De vua clxxxj
De vua immatura clxxxij
De vuapassa clxxxiij
De vino clxxxiiij.
De vino rubeo clxxxv
De vino nouo. clxxxvj
De vino condito clxxxvij.
De vino acetoso clxxxviij.
De vinacio clxxxix.
De vinaria cxc
De viola cxcj.
De vlmo cxcij.
De vrtica cxciij
De zizania cxciiij.
De zinzibere cxcv.
De zeduario cxcvj
De zucaro xcvij.

Liber. XVIII. de aīalibus Primo in generali.

De animalib⁹ in speciali. j.
De ariete ij.
De agno iij.
De agno agniculo iiij
De agna v
De apro vj
De asino vij
De angue viij
De aspide. ix
De aranea. x
De ape xj
De Boue. cap. xij.
De bubulco xiij
De bubalo xiiij
De basilisco xv
De botrace xvj.
De bufone Ibidem
De bombice xvij.
De camelis xviij.
De cameleopardo xix
De cameleonte xx.
De caprea xxj
De capreolo xxij
De capra xxiij
De cane xxiiij.
De caniculo xxv.
De alijs ꝓrietatib⁹ canū. xx(vj)
De catulis. cap. xxvj
De castore xxviij.
De ceruo xxix
De ceraste xxx
De cornu xxxj
De cocodrillo xxxij
De colubro xxxiij
De damula xxxiiij
De dromedario xxxv
De dipsade xxxvj
De dracone xxxvij
De equo xxxviij
De equa xxxix
De poledro xl

Tabula

De elephante.	xlj
De naso elephãtis.	xlij
De elephãtibꝫ	xliij
De edo	xliiij
De eruca	xlv
De faunis ⁊ satyris	xlvj
De feminis	xlvij
De fetante	xlviij
De fetu	xlix
De ficario	l.
De formica	lj
De formicaleone	lij
De fuco.	liij
De griphe	liiij
De glire	lv.
De grillo	lvj
De hinnulo	lvij
De hirco	lviij
De hiena	lix
De hericio	lx
De herinacio	lxj
De iuuẽca	lxij
De leone	lxiij
De leena	lxiiij
De leopardo	lxv.
De lepore	lxvj
De lynce	lxvij
De limace	lxviij
De lupo	lxix.
De mulo	lxx
De mure	lxxj
De mustela	lxxij.
De migali	lxxiij
De murilego	lxxiiij.
De noctiluca	lxxv
De onagro	lxxvj
De onocẽtauro	lxxvij
De orice	lxxviij
De oue	lxxix
De panthera	lxxx
De pardo	lxxxj
De pilosis	lxxxij.
De pigargo	lxxxiij
De pigmeis	lxxxiiij
De porco	lxxxv
De pediculo	lxxxvj
De pulice	lxxxvij
De rhinocerõte	lxxxviij
De rana	lxxxix.
De salamãdra	xc
De sanguisuga	xcj
De stellione	xcij
De serpente	xciij.
De simia	xciiij.
De syrena	xcv
De scorpione	xcvj
De sue	xcvij.
De tauro	xcviij
De tragelapho	xcix
De talpa	c.
De taxo	cj.
De tigride	cij.
De tinea	ciij.
De teredine	ciiij
De testudine	cv
De tortuca	cvj
De vacca	cvij
De vacca agresti	cviij
De vitulo	cix.
De urso	cx
De ursa	cxj
De vulpe	cxij.
De verme	cxiij.
De vermiculo	cxiiij
De vipera	cxv

Liber decimusnonꝰ de coloribꝫ: odoribꝫ: saporibꝫ ⁊ liquoribus

De materia coloris	j.
De materia coloris nigri	ij
De generatõe colorꝫ albi.	iij
De gradibꝫ int̃ albedinẽ ⁊ nigredinem	iiij.
De actiõe calidi ⁊ frigidi	v
De speciebꝫ colorꝫ q̃t sũt	vj.
De opiniõe illorꝫ q̃ ponũt lucẽ esse de suba coloris	vij.
De coloris mutatiõe	viij.
De colore in ocul'	ix
De coloribꝫ in pticulari	x.
De colore glauco ⁊ flauo	xj
De pallido colore	xij
De rubeo colore	xiij.
De croceo colore	xiiij.
De colore croceo	xv.
De colore minio	xvj.
De puniceo colore	xvij.
De viridi colore	xviij.
De colore liuido	xix.
De colore liuido	xx
De colore indico	xxj.
De nigredine	xxij
De synopi.	xxiij.
De syrico	xxiiij
De minio	xxv
De cinobrio	xxvj.
De prassino	xxvij.
De sandararcha	xxviij
De arsenico	xxix
De occa	xxx
De indico	xxxj
De atramẽto	xxxij
De melino colore.	xxxiij
De stibio	xxxiiij
De cerusa	xxxv
De purpurea	xxxvj
De odore	xxxvij.
De effectu odorꝫ	xxxviij
De fetore	xxxix.
De sapore	xl
De pura dulcedine ⁊ eius effectu	xlj.
De sapore dulci	xlij
De sapore vnctuoso	xliij
De sapore salso	xliiij.
De sapore amaro	xlv.
De sapore acuto	xlvj.
De sapore acetoso	xlvij
De sapore põtico	xlviij
De sapore stiptico	xlix.
De sapore insipido	l.
De liquore	lj.
De liq̃re in speciali. ⁊ p̃mo ꝺ melle	lij.
De fauo	liij.
De mulso	liiij
De medone	lv
De clareto	lvj
De pigmento	lvij.
De oximelle	lviij.
De cera	lix
De cereo	lx.
De lacte	lxj
De lacte camelino	lxij
De lacte vaccino	lxiij.
De lacte capno	lxiiij
De lacte pecorino	lxv.
De lacte asinino	lxvj.
De lacte caballino	lxvij.
De lacte porcino	lxviij
De lacte animaliũ	lxix.
De sero	lxx.
De butyro	lxxj
De caseo	lxxij
De veteri caseo	lxxiij.

Tabula

De coagulo lxxiiij.
De diuersis ꝗ̃titibꝰ rex.lxxv
De putredine lxxvj
De ouis et eius proprietatibus lxxvij
De ouis aſpidũ lxxviij.
De ouis araneaꝝ lxxix
De ouis aq̃laꝝ lxxx
De ouis anſeꝝ lxxxj
De ouis anetaꝝ lxxxij.
De ouis alaudaꝝ lxxxiij
De ouis bubonũ lxxxiiij.
De ouis coꝛuoꝝ lxxxv
De ouis cygnoꝝ lxxxvj
De ouiſ cocodrilloꝝ.lxxxvij
De ouis colũbaꝝ. lxxxviij.
De ouis colubꝛi lxxxix
De ouis dꝛaconũ xc
De ouis herodioꝛũ xcj
De ouis foꝛmicarũ xcij
De ouis gruũ xciij.
De ouis griphũ. xciiij
De ouis gallinarũ xcv
De ouis irũdinũ xcvj.
De ouis cãcroꝛũ xcvij
De ouis locuſtaꝝ xcviij
De ouis lacertarũ xcix
De ouis milui c
De ouis merguli cj
De ouis niſi cij.
De ouis coturnicis ciij
De ouis onocrocali ciiij
De ouo pauonis cv.
De ouis perdicis cvj.
De ouis paſſerũ cvij.
De ouis quiſcule cviij.
De ouis rinatricis cix.
De ouis ſtrutionis cx
De ouis turturis cxj
De ouis vpupe cxij
De ouis vulturis cxiij
De numero põdere ⁊ menſura.⁊ ꝑmo d̃ vnitate cxiiij
De dualitate cxv
De numero ternario cxvj.
De nũero q̃ternario. cxvij
De q̃nario cxviij.
De ſenario cxix
De ſeptenario cxx
De octonario cxxj
De nouenario cxxij
De denario cxxiij.
De numero dimĩuto. cxxiiij
De ſcd̃a diuiſiõe totius numeri cxxv.
De tertia diuiſiõe totius numeri cxxvj
De mẽſura ⁊ põdere cxxvij
De figura triãguli cxxviij.
De mẽſura coꝛpoꝛũ cxxix
De mẽſura ſpacij local. cxxx
De põderibꝰ cxxxj
De modulatiõe cant⁹. cxxxij
De tuba cxxxiij.
De buccina cxxxiiij
De tibia cxxxv.
De calamo cxxxvj
De ſambuca cxxxvij
De ſymphonia cxxxviij
De armoniaca cxxxix
De tympano cxl
De cithara cxlj
De pſalterio cxlij
De lyꝛa cxliij
De cymbalo cxliiij
De ſiſtro cxlv.
De tintinabulo cxlvj.

Expliciũt tituli libꝛoꝛũ et capitl'oꝝ Bartholomei Anglici de ꝓꝓꝛietatibꝰ rerũ.

Tabula Autorū

Autores de q̄rum scriptis hic tractat sunt isti
Augustinus
Adamantius
Alcuinus
Ambrosius
Anselmus
Basilius
Beda
Bernardus
Ciprianus
Chrysostomus
Damasus
Damascenus
Dionysius
Esicius
Eusebius
Elpicras
Fulgentius
Gregorius
Gilbertus
Haymo
Herodotus
Hieronymus
Isidorus
Innocentius
Leo papa
Michael scotus
Nazanzenus
Origenes
Orosius
Petrus
Pamphilus
Patricius
Rabanus
Rupertus linconiensis
Richardus de sancto vic.
Simon corñ.
Stephanus
Strabus

Inter Philosophos aūt hi sunt autores
Aristoteles
Auicenna
Auerrois
Albumazar
Algazel
Apollonius
Alphredus anglicus.
Asclepides magus

Boecius
Cicero
Catho
Constantinus medicus
Demosthenes
Democritus
Diascorides
Donatus grammaticus
Eraclitus
Epitinus
Euclides
Egidius medicus
Galienus medicus
Hali medicus
Jorat chaldeus
Ipartus
Juuenalis
Joannicius
Kalixtus grecus siue atheniensis.
Leucippus
Macrobius
Marcianus
Mercurius
Miselath astrologus
Ninus delphicus
Ouidius
Oribasius medicus
Papias
Plato
Physiologus
Platearius medicus
Plautus medicus
Persius
Plinius iunior
Priscianus
Pythagoras
Plotinus
Rasis
Rufus medicus
Salustius
Salernitanus
Scipio africanus
Secundus philosophus
Seneca
Solinus
Simonides
Termegistus
Theophrastus
Titus liuius
Tullius

Theophilus de vrinis
Ptolomeus
Varro
Virgilius
Huguitio pisanus
Uuilhelmus conthes
ypocras
ysaac.
Zeno
Zoroastes magus

Istorū et multorū aliorū in istꝫ libellis verba in diuersis locis summatim ⁊ breuiter recitantur. vt patere potest diligenter intuenti.

Proemiũ Libri De Proprietatibꝫ rerũ fratris Bartholomei Anglici de Ordine fratrũ Minorum incipit

c

Cum proprie/tates rerũ ſeq̄nt̄ ſubſtãtias: ſm diſtinctiõem et ordinem ſubſtantiaꝝ erit ordo ⁊ diſtĩctio ꝓprietatũ: de q̇bꝫ adiutorio diuino eſt p̄ſens opuſculũ cõpilatuꝫ. vtile mihi et forſitan alijs (q̇ naturas reꝝ et ꝓprietates ꝑ ſctõꝝ libros: necnõ et phoꝝ diſperſas nõ cognouerũt) ad intelligẽda enigmata ſcp̄turaꝝ q̄ ſub ſymbol' et figurꝭ ꝓprietatũ reꝝ naturaliũ et artificialiũ a ſpũſcõ ſt̄ tradite et reuelate (al's velate) queãdmodũ oñdit btũs Diony. ĩ hierarchia angelica dicens. Nõ eſt nobis alit̄ lucere diuinũ radium niſi varietate ſacroꝝ velaminũ anagogice circũuelatũ. qm̄ neqꝫ poſſibile eſt animo noſtro ad ĩmat̄ialẽ celeſtiũ hierarchiaꝝ aſcẽdere ꝯtẽplatõem niſi ea q̄ ſꝫ ipm eſt mat̄iali mãuductõe vtat̄: ⁊c̄. Q. d. Nõ p̄t anim⁹ nr̄ ad inuiſibiliũ ꝯtẽplatõem aſcẽdere niſi ꝑ viſibiliũ ꝯſiderationẽ dirigat̄. Inuiſibilia enĩ dei ꝑ ea q̄ facta ſunt intellecta ꝯſpiciunt̄: vt dicit ap̄lus. Et ideo theologia ꝓu ide ſacrꝭ ⁊ poeticꝭ informatõibꝫ vſa eſt: vt ex (al's et) rerũ viſibiliũ ſil'itudĩbꝫ: allegorice locutõeſ ⁊ myſtici intellect⁹ trãſſumptões formẽt̄. et ſic carnalibꝫ ⁊ viſibilibꝫ ſpũalia ⁊ ĩuiſibilia coaptent̄. Hui⁹ rei gr̄a p̄ñs offero (al's efficio) opuſculũ ad edificatõem dom⁹ dñi q̇ eſt de⁹ glorioſus ſublimis ⁊ bñdict⁹ in ſecula ſecl'oꝝ. In quo agit̄ de q̇buſdã ꝓꝓetatibꝫ reꝝ naturaliũ. Quaꝝ Alia ẽ incorꝑea. Alia corꝑea. Et p̄mo ꝺ ꝓꝓetatibꝫ ſub̄e incorꝑee ſm ſui differẽtias. Quaꝝ alia ẽ corꝑi vnibilis vt aĩa rõnal': ſenſibil' ⁊ vegetabilis. Alia nõ vnibil' corꝑi: vt angel⁹. Et angeloꝝ Alij ſunt boni. Alij mali. In bonis ꝟo angelis eſt ordo ſm trinã multiplicatõeꝫ trinitatis Vñ a btõ Dionyſio diſtiguũt̄ tres hierarchie celeſtes. q̄ꝝ q̄libet triũ ordinũ ꝯtĩet diſpoſitões. Nouẽdecim itaqꝫ ſunt ꝺ q̇bꝫ in h̄ opuſculo adiuuãte deo ꝑ ordinẽ eſt agendũ. et h̄ tã in cõmuni q̄ꝫ ĩ ſpeciali. Primo igit̄ aget̄ de deo ⁊ noĩbꝫ diuinis. q̄ dicũt̄ de deo: vl' q̄ ad eſſentiã vel ꝑſonã. ſiue q̇ ad effectum ſiue appropriationẽ. Secũdo de ꝓprietatibus angelorũ tam bonoꝝ q̄ꝫ malorum in generali et ſpeciali. Tertio de ꝓprietatibꝫ anime rational' Quo ad nature ſue ſimplicitatẽ. et Quo ad viriũ ſuaꝝ diuerſitatem. ⁊ De eius vnione ⁊ operatõe in corpore ꝓut confert ei formã ⁊ perfectionem.

Quarto de ꝓprietatibꝫ ſubſtãtie corporee. Scꝫ De elemẽtis et elementaribꝫ qualitatibus. ex quibꝫ cõponit̄ oĩe corpus. ⁊ De q̄ttuor humoribꝫ ex q̇bꝫ componit̄ corpus tam hoim q̄ꝫ brutoꝝ. Quĩto de corꝑe hominis ⁊ ſingul' ei⁹ ꝑtibꝫ. de q̇bꝫ ſacra ſcp̄tura facit mẽtionẽ. Sexto ꝺ etatibꝫ Septimo de ĩfirmitatibꝫ ⁊ venenis. Octauo de mũdo ⁊ corꝑibꝫ celeſtibꝫ. Nono de tꝑe ⁊ ꝑtibꝫ tꝑis. Decimo de mat̄ia ⁊ forma et eaꝝ ꝓprietatibꝫ ⁊ elemẽtꝭ. Undecĩo ꝺ aere ⁊ paſſiõibꝫ ei⁹. Duodecĩo de auibꝫ ĩ generali ⁊ ĩ ſpeciali. Tertiodecĩo de aqua et eius differẽtijs. ⁊ ei⁹ ornatu. ſ. de piſcibus Quartodecimo de terra ⁊ ei⁹ ꝑtibꝫ. Quĩtodecimo de ꝓuĩtijs. Decĩoſexto de lapidibꝫ ⁊ metallis. Decimoſeptimo de herb̄ ⁊ plãtis Decĩooctauo de aĩalibꝫ Decĩonono de accñtibꝫ. Scꝫ. ꝺ coloribꝫ: ſaporibꝫ ⁊c̄. In iſtis. xix. libellulis reꝝ naturaliũ ꝓꝓetates ſũmatim ⁊ breuit̄ cõtinent̄: ꝓut ad manus meas ſpice q̄ effugerũt man⁹ metẽtiũ ꝑtingere potuerũt. In q̇bꝫ de meo pauca vel quaſi nulla apposui. ſed omnia de libris autenticis ſanctoꝝ et phoꝝ excipiens ſub breui compendio pariter compilaui. ſicut per ſingulos titulos poterit legentiũ induſtria experiri.

Liber p̄mus De Deo: et nominibus diuinis.

d

De proprietati/bus itaqꝫ ⁊ naturis rerũ tã ſpiritualiũ q̄ꝫ corꝑaliũ elucidare aliqua cupiẽtes ab illo ſumamus exordiũ q̇ eſt alpha et o. p̄ncipiũ ⁊ finis omniũ bonoꝝ. In p̄ncipio patris luminuꝫ: a q̇ ꝓcedit omne datũ optimũ ⁊ oẽ donũ ꝑfectũ ĩplorãtes auxiliũ. vt ille q̇ illumĩat oẽꝫ hoĩeꝫ veniẽtẽ ĩ hũc mũdũ. ⁊ reuelat ꝓfũda ꝺ tenebrꝭ. ⁊ abſcõdita ꝑducẽ ĩ lucẽ: Huic opuſcl'o q̇ꝺ ad ĩpi⁹ laudẽ ⁊ legẽtiũ vtilitatẽ de diuerſ̄ ſctõꝝ ⁊ phoꝝ dictis nõ ſine labore recolligere iam incepi: felices dignet̄ impendere ꝯſummationes.

Unus imēsus ⁊ incōmutabil' de' dicit. Capitulū I.

e St igit vt dicit Innocēti' terti' solus ⁊ ver' de' etnus.imēsus.īcōmutabil'.oipotēs ⁊ ieffabil': pr̄ et fili' et spūsſctūs. Tres qdē psone ſʒ vna eēntia: ſbstātia vl' nāra simplex oino. Pr̄ a nullo. Filius a pr̄e solo. Spūsſctūs ab vtroqʒ ⁊ absqʒ īitio ⁊ absqʒ fine. Pr̄ generās. Fili' nascēs. Spūsſctūs a pr̄e ⁊ filio pcedēs. He tres psone sunt ꝯsubstātiales: coetne: oipotētes: coeq̄les: vnū vniuersoꝝ pncipium. creator omniū visibiliū ⁊ inuisibiliū: spūaliū ⁊ corpaliū creaturaꝝ. Qui sua ꝟtute oipotēti: sil' ab initio tpis vtrāqʒ de nihilo ꝯdidit creaturā. vicʒ angelicā et mūdanā. ac deīde hūanā q̄si cōmunē ex corpore et spū constitutā. Hucusqʒ Extra. c. j.

De essentie vnitate ⁊ psonaꝝ pluralitate Capitulū II.

h Ec autē sancta trinitas ſm cōeʒ eēntiā est indiuidua. ⁊ ſm psonales ꝓꝓetates est discreta ī nāre sue simplicitate nō admittēs diuisionē. nec ī psōali ꝓꝓetate recipiēs vnitatē. Sʒ sp̄ ī essentia vnitas. ⁊ ī psonis pl'alitas inuenit. a q̄ ois ꝯfusio ⁊ mutua cōmixtio remouet. q: cū ali' sit pr̄. ali' fili'. ali' spūsſctūs: Pr̄ nō potit eē filius nec spūsſctūs: Sic̄ nec ecōuerso spūsſctūs nō pt esse pr̄ vl' fili': Nec fili' pr̄ vl' spiritusſctūs. Sʒ q̄libʒ istoꝝ ē vna essentia vl' (essentialis) natura: q̄ sola est vniuersoꝝ pncipiū pter qd nō ē aliud repire. Et hec eēntia neqʒ est generās neqʒ genita neqʒ pcedens: Sed est pater q̄ generat. fili' q̄ gignit. ⁊ spiritusſctūs q̄ pcedit. vt simplex distinctio sit in psonis. ⁊ ī natura vnitas teneat. Uñ licʒ ali' sit pr̄. ali' fili'. ali' spūsſctūs: nō tñ aliud. ſʒ id qd est pr̄: est fili' et spūsſctūs. Pr̄ ꝟo generādo totā subam suā ei dedit sine diuisione: ⁊ tñ totā retinuit sine diminutōe. Et sic vna ⁊ eadē res est pr̄ gignens: ⁊ fili' nascēs. ⁊ spūsſctūs ab vtroqʒ pcedēs. Hucusqʒ Innocenti' .iij. Extra. c. j.

Q̄d q̄cq̄d dr̄ de deo Aut ē essentia Aut notio Aut psona Ca. .III.

v T autē dicta ⁊ dicēda aptius elucescant Notandū est iuxta sanctorum traditōem q̄ q̄cq̄d in deo est aut de deo dr̄. Aut est essētia Aut notio Aut psona. Una est eni indiuisibil' eēntia: psōe tres Et he tres psone sūt vna essentia. ⁊ vn' de'. ⁊ q̄libʒ eaꝝ ē vna essentia ⁊ vnus de'. Pr̄ a nullo. fili' a pr̄e nascendo. spūsſctūs a pr̄e ꝑ filiū pcedendo. Pater filiū generat. fili' gignit. ⁊ pater cū filio spm̄sanctū spirāt. Et q̄ fili' spm̄sctm̄ spirat h' hʒ a pr̄e. Quicq̄d eni psona hʒ vl' fac: h' hʒ a psona a q̄ ē. Et iō q: fili' est a pr̄e: ab ipo oia hʒ. Quia spūsſctūs est a pr̄e ⁊ filio: ideo qd habʒ: cōit' habʒ ab vtroqʒ. Sed ꝓt' hmōi nascibilitatē vel pcessibilitatē: pater nō est filio maior nascēte vel spūsancto pcedēte. q: veritas diuie eētie equaliter est in ipis et in patre. Hec oia habent a Boecio in li. de Trinit. ⁊ Hugone ⁊ etiā Augustino et Richardo.

De Quiqʒ notōnibꝰ Cap. IIII.

n Otiones aūt sūt q̄nqʒ ſm Hugonē ⁊ Augustinū. scʒ. Pr̄nitas. Innascibilitas. Filiatio. Processio. ⁊ Cōis spiratio. Et dicunt hec q̄nqʒ Aliquādo notōes: q: notificāt psōas. Aliñ distinctōnes: q: psonas distinguūt. Aliqñ relatōnes: q: p ipas qñʒ psone ad se inuicē referunt. Dicunt etiā ꝓprietates: q: psonis ꝓprie insunt.

Istaꝝ autē notionū tres dicunt psōales ꝓprietates. s. Pr̄nitas. filiatio. pcessio: eo. s. q̄ psonas faciūt. Nā istaꝝ q̄nqʒ notionum tres sunt pr̄is. Scʒ. Innascibilitas. Pr̄nitas: ⁊ Cōis spiratio. Et due filij. s. Filiatiō ⁊ Cōis spiratio Una ꝟo spūsſcti tm̄. s. Processio. Nec aliq̄d derogat spūsſctō q̄ tm̄ habet vnā notōem. Neqʒ filio supexcrescit q: habet duas. Nec pater ē maior alijs psōis duabꝰ q̄uis tribꝰ notōibꝰ spēalr̄ ab alijs discernat. Regularit' eni de istis notiōibꝰ tenēdum est q̄ nulla ꝯ alia pdicat. ⁊ q̄ q̄libʒ est diuina essentia. et vnus deus ⁊ vna eēntia. Itē nulla notio inest diuie essentie. ſʒ tm̄ psone. q: essentia nec distiguit nec distiguit. ſʒ sole psone ab inuicē distinguunt.

Q̄d deus cognoscit in suo effectu Capitulum. V.

q Uāuis autē diuia essentia a mortalibꝰ non pōt cognosci ad plenū nec comphendi hic in via: cognoscit tamē ī suo effectu: inq̄tū est omnium principium sine causa. quia Deuʒ esse: vix insipiēs dubitat: ettamē quid sit ſm maiestatis magnitudinem nullius creature intelligētia inuestigat: vt dicit Damas. Et ideo positiue nō pōt cognosci nisi p effectū suoꝝ opeꝝ. q̄uis puatiue et p abnegatōem multiformiter in scptūris describatur et nominet.

Quid notificēt noīa de deo Ca. VI.

a O euidētiā aūt oīm (al's noīm) q̃ de
um nob manifestāt aliq̄lit notādū ē
i q̄dā simplici ⁊ rudi ꝯsideratōe: ꝗ
om̄e nomē dictū d̃ deo Aut māifestat eēnti
am. aut notōez: aut ꝑsonā. Nā noīa q̃ noti-
ficāt eēntiā dicūt eēntialia. Que ꝑsonā: ꝑso-
nalia. Que notionē: notiōalia. Nomē āt es
sentiale sonat in q̇d: ⁊ p̄dicat in q̇d. Persōa
le significat quē et p̄dicat ī quē. Notionale
ꝟo nomē sc͞at ī quā: ⁊ p̄dicat ī quā. Vn̄ ista
p̄dicata ī diuīs sepiꝰ p̄dicāt vl' ponūt. s. q̇s.
q̄: qd̃. Quis: q̇ pr̄ vl' filiꝰ vl' spūssc̄ūs. Que:
ꝓcessio: filiatio: p̄r̄nitas ⁊c̄. Qd̃: suba: essen
tia ⁊ hmōi. q̃ mere q̇ditatē rei significāt ⁊ di
uinā eēntiā simpl'r ⁊ abstracte representant.
Hec autē nomina sic distinguunt.

De nominib' essentialiū distinctōnū. Et p̄mo de abstractis. Cap. VII.

q Via nomē essentiale Aut ē substā-
tiuū: aut adiectiuū. Si substātiuū
Aut ē abstractū: Aut ꝯcretū: Aut
mediū. Abstracta aūt dicimꝰ vt Aug. dicit
q̃ absolute diuinā eēntiā significāt: vt essen
tia: bonitas: diuitas ⁊ hmōi: q̃ sp̄ supponūt
⁊ sc͞āt diuinā eēntiā: Nec pn̄t trahi ꝑ aliq̇d
ꝯiūctū ad supponēdū ꝓ ꝑsona. Vn̄ talia no
mina sūpta cū ꝓpositōib': ꝟbis noīb' ⁊ ꝑti-
cipijs ꝑsonalib' vl' notionalib' reddūt ꝓpo
sitōes falsas ī q̇b' ponūt. Vn̄ hec ē falsa. Es
sentia generat vl' generat. Eēntia ē d̃ eēntia.
Vl' Eēntia ē apd̃ eēntiā ⁊ hmōi. De ist' āt
noīb' q̃ pure sunt eēntialia generalit ē tenē-
dū: ꝗ Oē nomē qd̃ ē pure eēntiale: p̄dicat
de qualib3 ꝑsona ꝑ se: ⁊ de oīb' īsil' singula-
rit ⁊ non pl'alit. Verbi gr̄a. Pr̄ est deitas.
Filiꝰ ē deitas. ⁊ spūssctūs ē deitas. ⁊ sil' sūt
vna deitas: ⁊ nō deitates.

De noīb' Concretis Cap. VIII.

n Omia ꝯcreta sūt q̃ ad modū ꝯcreto
rū significātiū formas ī supposito si
gnāt q̄si formā ī subiecto. vt Deus:
Creator ⁊ silr̄a: que generalit significāt diui
nā essentiā. Sed q̄nq3 supponūt ꝓ essentia.
q̄nq3 ꝓ ꝑsona.

De noīb' Medijs Ca. IX.

n Omina ꝟo media di-
cūt q̃ hn̄t modū ⁊ formā ⁊ significati
onē abstractorū: s3 vsū ⁊ officiū ꝯcre
toꝝ. vt Lumē: Sapia: et hmōi. Ista eni l3
abstractiua sīt alr̄ supponūt ꝓ ꝑsonis. vt cū
d̃r. Lumē de lumīe. sapīa d̃ sapīa. p̄ncipiū
de p̄ncipio. ⁊ silr̄a. Et hec noīa sic abstracta
p̄dicant de q̄libet ꝑsona ꝑ se. ⁊ d̃ oīb' simul.
nō pluraliter sed singulariter.

De nomīb' adiectiuis que pure significāt diuinam essentiā Cap. X.

a Diectiua noīa Alia sc͞āt pure diui-
nā eēntiā nihil ꝯnotādo: vt ens: bo
nus ⁊ hmōi. Alia aliq̇d ꝯnotāt po
sitiue. Alia aliq̇d p̄uatiue. vt etn̄ꝰ: īmēsus:
īmortal': ⁊ hmōi. Eternꝰ ei p̄ncipal'r sc͞at di-
uinā eēntiā. ⁊ secūdario ꝯnotat carentiā p̄n
cipij ⁊ finis. Vn̄ cū d̃r eternꝰ: sensus ē. Deꝰ
est ⁊ caret p̄ncipio ⁊ fine. Et sil'r īmēsus: p̄n
cipalit sc͞at diuinā essētiā. ⁊ ꝯnotat abnega
tionē mēsure local'. Sil'r d̃r Incircūsc̄ptus
ꝑ abnegatōez loci ⁊ vbi. Et d̃ silib' sic est in
telligēdū. Et hec nomia p̄dicāt de oīb' ꝑso-
nis simul et diuisim. singularit ⁊ nō plurali
ter. vt pater est eternꝰ. filiꝰ eternꝰ. spūssanctꝰ
eternus. ⁊ hi tres sunt vnus eternꝰ.

De ill' q̃ aliquid cōnotāt positiue. Ca. XI

a Diectiua noīa q̃ aliq̇d cō-
notāt positiue Quedā ꝯnotāt effectū
in creatura: ⁊ Quedā respectū. Eoꝝ
aūt q̃ ꝯnotāt effectū Quedā ꝯnotāt ī habi-
tu. vt Iustꝰ: Misicors et hmōi. Quedam
in actu: vt Iustificās Miserator: et hmōi.
Que āt ꝯnotāt effectū ī actu p̄dicant d̃ deo
ex tp̄e. Vn̄ deꝰ incepit esse miserator qn̄ in-
cipit misereri. S3 ea q̃ ꝯnotāt in habitu p̄-
dicant de deo ab etn̄o. vt Deus ab etn̄o fu
it iustus et misericors ⁊c̄.

De his que ꝯnotāt respectū Ca. XII

n Omia ꝟo q̃ ꝯnotāt respectum Que
dā ꝯnotāt respectū creatoris ad cre
aturas. vt Deꝰ est refugiū. ⁊ hmōi.
Quedā ꝯnotāt respectū ꝑsone ad ꝑsonā. vt
silis. eq̄lis. Silis ei p̄ncipalit significat di
uinā essentiā. secūdario aūt cōnotat distin-
ctōem ꝑsonalē. Hmōi ꝟo noīa lic3 essentiā
significent: tn̄ rōne ꝯnotati p̄dicant de ꝑsōis
sil' sumptis pluralit ⁊ nō singularit. Vn̄ nō
d̃r. Pr̄ ⁊ filiꝰ sūt silis: sed d̃r. sunt similes

De adiectiuis nomīb' partitiuis. Capitulū. XIII.

a Diectiuoꝝ etiā nominū Quedā sunt
partitiua. vt aliq̇s: aliꝰ ⁊ silr̄a. Que
dā ꝟo sūt numeralia. vt vnꝰ: duo: tres. Et
omnia ī neutro genere substātiua significāt
diuinā essentiā: ⁊ p̄dicāt de ꝑsonis oīb' sin-
gulariter et nō pluraliter. vt pater ⁊ filiꝰ sūt
vnum. Sed in genere masculino ⁊ femini-
no substātiuata sūt ꝑsonalia. Vn̄ hec ē ꝟa.

Pr̄ et fili⁹ sūt duo: si h̄ (al's ly) duo sit mascu
lini generis. Si sit neutri tūc ē falsa. Hmōi
aūt noīa adiectiue retēta sequūtˀ naturā suo
rū substātiuoꝝ. Un̄ si substātiua sint eēntia
lia: ꝛ ipa adiectiua silr. ꝛ si sint psonalia: silr
ꝛ ipa adiectiua. Un̄ hec est falsa. Pr̄ ꝛ fili⁹
sunt vn⁹. Sz hec est ꝟa. sunt vn⁹ de⁹.

De noīb⁹ psonalib⁹ Cap. XIIII.

Oīm psonaliū Quedā pdicātˀ de vna
n psōa tm̄. vt pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ spūssctūs. Que
dā de duab⁹: ita ꝙ vtraqꝫ vt pncipi
um spūssancti. Nā pr̄ est pncipiū spūssctī. ꝛ
filius est pncipiū spūssctī. Un̄ cū dr̄. Pr̄ ꝛ fi
li⁹ sunt pncipiū spūssctī. ly pncipiū suppōit
p duab⁹ psonis. sz ꝟcat vnā notiōez. s. cōem
spiratōnez. Quedā ꝟo pdicātˀ de duab⁹ p
sonis: ita ꝙ d̄ neutra p se. vt Pr̄ ꝛ fili⁹ sūt duo.
ita ꝙ ly duo sit masculini gn̄is: ꝛ nō neutri.
Quedā pdicātˀ de trib⁹. ita ꝙ de nll'a p se. vt
trinitas. Nā vt dt̄ Isi. li. vj. etymol'. Trini
tas ē appellata: eo ꝙ fiat totū vnū ex trib⁹.
q̄si triū vnitas. nā dū tria sūt. i. tres psone:
vnū sūt. qꝛ singl'a ī se manēt ꝛ oīa ī oīb⁹. Pr̄
ḡ ꝛ fili⁹ ꝛ spūssctūs sūt trinitas ꝛ vnitas. Idē
enī ī nata. Unū q̄dē in eēntia. tria in psona.
Unū ꝓptˀ maiestatꝫ ꝯmunionē. tria ꝓptˀ pso
naꝝ ppetatē. Quedā etiā noīa pdicātˀ d̄ sin
gul' psonis: ita ꝙ nō de oīb⁹ vel plurib⁹ sin
gulariter: sz tm̄ pluralitˀ: vt hypostasis seu p
sona. Pr̄ enī et fili⁹ et spūssctūs sūt tres hy
postases seu psone: ꝛ nō vna.

De Notionū subdistinctōe Ca. XV.

Omina ꝟo notionalia Quedā sūt ab
n stractia. vt Pr̄nitas. natiuitas. pro
cessibilitas. spirabilitas: et hmōi.
Quedā ꝟo ꝯcretiua ꝛ adiectiua: vt Innasci
bilis. generās. nascēs. spirās. pcedēs. Oīa
aūt abstractiua pdicātˀ d̄ eēntia. Un̄ hec est
ꝟa. Eēntia ē pr̄nitas ꝛ ecōuerso Eēntia ē in
nascibilitas et ecōuerso. ita ꝛ d̄ alijs. Cōcre
tiua ꝟo nūq̄ꝫ de eēntia pdicātˀ: siue sint noīa
siue pticipia. ꝛ iō oēs tales ꝓpositōes sūt fal
se. Essentia generat vl' generatˀ. Vl' Eēntia
ē generās vl' generatū (al's gn̄ata) ꝛ ita d̄ alijs
Itē noīm notionaliū q̄dā pdicātˀ d̄ vna pso
na tm̄. vt Generās de pr̄e. Genit⁹ vl' nascēs
de filio. Procedēs de spūsctō. Quedā d̄ v
traqꝫ duaꝝ. vt spirās de pr̄e ꝛ filio. qꝛ pr̄. et
fili⁹ spirāt spm̄sctm̄. Quedā etiā pdicātˀ de
q̄lībꝫ vt distinct⁹. Pr̄ eī distinct⁹ ē ab alijs
psonis. silr filius et spūssanctus.

De ppetatib⁹ diuīe eēntie Ca. XVI.

Ropetates ꝟo diuīas diuīe. s. eēn
p tie ꝯuenīēter detmīat Ioā. damas.
li. iij. c. viij. De⁹ est inq̄t sine princi
pio: pncipiū primū īcreatū. īgenitū. imper
tibile. īmortale. eternū. infinitū: ꝛ īcircūscri
ptū. indetminatū. potēs ad īfinita. simplex.
incōpositū. influxibile. impassibile. īuertibi
le (al's inuīcibile) inalterabile: fons bonita
tis ꝛ iusticie. lumē ītellectuale. ꝟt⁹ īaccessibi
lis ꝛ īmēsurabil'. ꝛ tn̄ oīa mēsurat. ppa volū
tate. creaturaꝝ oīm effectiua. oīm ꝯtētiua ꝛ
ꝯꝟuatiua. oīm puisiua. oīa implēs ī suo re
gno. oīb⁹ dominās ꝛ īperās. ꝛ nullū ꝯ̄riū ha
bēs. oīa incōtamīate ꝯtinēs. oīb⁹ substan
tijs eminēs. ꝛ sup oīa exn̄s sp bona. sp btā.
sp plena. pncipat⁹ ꝛ ptātes ordinās: detmi
nās ac disponēs. Sup oēm subāꝫ vitā: ra
tōnē ꝛ intelligentiā exītēs. Per se enī ē lux.
p se vita. p se suba. p se existens fons eēntie
his q̄ sunt. his q̄ viuūt vite. his q̄ pticipāt
rōem rōis. Oīb⁹ oīm bonoꝝ cā ē. Una sub
stātia. vna ꝟt⁹. vna volūtas. vna opatio. v
nū pncipiū. vna ptās. vna dn̄atio. vna diuī
tas in trib⁹ pfectis hypostasib⁹ seu psonis
pr̄is ꝛ filij ꝛ spūssctī. vna rōe creditˀ colitˀ et
adoratˀ. Una ipa trinitas ē incōfuse vnita ꝛ
indistāter disiūcta. Indistātes eī sūt he pso
ne ꝛ ab inuicē insepabiles nō ꝯfuse ad īuicē
ꝯuertibiles. qꝛ ad īuicē non cōmiscentˀ. nec
pariter ꝯfunduntˀ. Nam pater ē ī filio ꝛ ī spi
ritusancto. ꝛ spūssctūs in pr̄e ꝛ in filio. ꝛ fili
us in patre ꝛ spūsancto. nulla facta cōmixti
one vel ꝯuersione vni⁹ in alteꝝ sine mutua
ꝯfusione: Imo ipe psone suis ꝓprietatibus
ab inuicē sūt distīcte. ꝛ ꝭm idētitatē eēntie
indiuisibilitˀ sūt vnite. Un̄ diuitas simplex
īpertibil' existēs: varia dona suis distribuit
creaturis Sz ml'tiplicata p dona imptibil'
pmanet. ꝛ ad suā simplicitatē creaturas su
as ꝯuertit ꝛ ꝯiūgit. Oīa impmiscibilitˀ ptrā
sit. Per ipam aūt simplici cognitōe oīa cog
scit: tam psentia q̄ꝫ pterita vl' futa. Qui pōt
oīa q̄ vult: sz n̄ vult oīa q̄ pōt. Pōt enī pde
re mundū: nō vult aūt. Dicit etiā ad h̄ idez
Dion. li. j. c. xvj. De⁹ immaterialitˀ exn̄s: ī
circūscptibil' est. qꝛ loco n̄ cōtinetˀ. Ipe sui
ipius loc⁹ est. oīa implēs. sup oīa exn̄s. oīa
ꝯtinēs. vniuscuiusqꝫ naturā impmiscibilitˀ
ptrāsiēs: omib⁹ suā opatiōez ꝭm susceptiuā
virtutem tribuens. Et cum sit tota imper
tibilis. tot⁹ ē totalitˀ ens vbiqꝫ ꝛ nō ps ī pte
partialitˀ diuis⁹ sz tot⁹ ī oīb⁹. ꝛ tot⁹ sup oīe

Vñ totus(al's ipe sol⁹)incōphēsibil' est ꝛ in
termīabilis. ꝛ a nullo p̄terq̄ȝ a semetipo co
gnitus. Nā ipe sol⁹ suꝑpi⁹ maxim⁹ ꝯtēpla
tor est. Vñ ad ei⁹ totalē cōphēsionē nlla p̄t
ptigere creatura :cū sit infinit⁹ i se. ꝟtute tñ
sua infinita finit et termīat vniuersa. Pro
pter qđ Termegist⁹ describēs deū ,put po
tuit ait sic. De⁹ ē intellectual' sphera:cui⁹ cē
trū est vbiq̄ȝ:circūferētia ꝟo nusq̄ȝ. Diuia ei
cētia i se ꝯsiderata pfecta ē ad modū sphe
re.qꝛ nō habȝ p̄ncipiū neq̄ȝ finē. Sȝ ,put cō
sideraꝶ vt cā deducēs res in esse:ꝛ eas limi
tās ꝛ finiēs:sic dꝛ eē centrū.qꝛ sic centrū fi
nit lineas: ꝛ ab ipo linee deducūꝶ. ita deus
deducit creaturas:ꝛ limitat et finit eas

Quō Bernard⁹ describit deū

a Lio mō describit Ber. Ca.XVII
deū tāq̄ȝ cām p effectū dicēs. De⁹ est
volūtas oīpotēs:beniuolētia: lumē et'nuȝ.
incōmutabil' rō:creās mētē ad se pticipan
dū.viuificās ad sentiēdū.afficiēs ad optan
dū(al's aptādū)dilatās ad cupiēdū .iustifi
cās ad ,pmerēdū.accēdēs ad ȝelū. fecūdās
ad fructū.pmouēs ad bonitatē.dirigēs ad
eq̄tatē.roborās ad ꝟtutē.formās ad beni
uolentiā.moderās ad sapiāȝ.visitās ad cō
solationē.illuminās ad ꝯgnitiōeȝ.ppetuās
ad imortalitatē.implēs ad felicitatē.circū
dās ad securitatē .amat vt charitas. nouit
vt ꝟitas.sedet vt eq̄tas.dñaꝶ vt maiestas.
regit vt p̄ncipiū :medeꝶ vt salus .reuelat vt
lux.assistit vt pietas. Hucusq̄ȝ Bern̄

De noībꝫ q̄ notificāt deū i suis opibꝫ.

Tq̄ȝuis indiuisibilia Ca.XVIII
c sūt opa btīssime trinitatis:tñ a san
ctis distinguunꝶ q̄dam noīa p q̄ no
tificaꝶ de⁹ in opibꝫ suis.q̄ innoīabilis est ꝛ
innotificabil' in se q̄ ad intima maiestatis.
Sūt autē q̄dā noīa approp̄ata.et quedam
sunt transsumpta et translata.

De noībꝫ approp̄atis Ca.XIX.
Omia ꝟo approp̄ata sūt decē.de
n q̄bꝫ Isi.in li.vj.c.j.dicit sic.Apud
Heb.x.noībꝫ de⁹ nūcupaꝶ. Primū est El si
ue kiros(al's hyschiros).i .fortis.qꝛ nulla i
firmitate opprimiꝶ.sed fort' est ꝛ sufficiens
ad omnia ppetrāda. Scdm nomē ē Eloe.
.i.theophelos.i.timor.eo q̄ de⁹ a cūct' ipm
colētibꝫ sit timēdus.Tertiū nomē ē Saba
oth.i.p̄nceps exercituū.eo q̄ oēs exercitus
celi ei⁹ dominio sunt subiecti. Quartū no
men est Elion vl' Ramathel.i.excelsus de⁹.
qꝛ excelsus deus ꝛ sup celos glīa ei⁹. Quī
tū nomē Eiel.i.q̄ est.de⁹ enī q̄ est etn⁹ ꝟe est
q̄ tm̄ nouit esse. Fuisse aūt ꝛ mō nō eē vl' fu
turū eē nō nouit. Sextū nomē est Adonai
id ē dñs.qꝛ ei⁹ dñatōi subiiciꝶ tot⁹ mūdus
Septimū nomē est Ja.i.spūs alm⁹.de⁹ enī
spūs ē. Octauū nomē ē tetragrāmatō.i. no
mē q̄ttuor lraꝝ. Scribiꝶ ei q̄ttuor lrīs apđ
hebreos qđ ieffabile pnūciāt .siue ꝓcāt no
men dei. Qđ dꝛ ineffabile:nō qꝛ dici nō p̄t:
sed qꝛ ei⁹ significatio ab hūano corde nō p̄t
cōphēdi. Nonū nomē est Sadai.i.oīpotēs
qꝛ oīpotēs ē nomē ei⁹. Et dꝛ oīpotēs a faci
endo oē qđ vult.ꝛ nō a faciēdo qđ nō vult.
q̄ si alteꝝ tm̄ ei accideret oīpotēs neq̄q̄ȝ es
set. Decimū nomē est eloim .ꝛ ē nomē trini
tatis.ꝛ ptinet ad p̄reȝ ꝛ filiū ꝛ spm̄sctm̄.ꝛ iđ
plurale ē apđ hebreos ꝛ singl'are. Signifi
cat enī diuinā eētiā cū suppositōe triū pso
naꝝ.vñ dꝛ trinitas q̄si triū vnitas

De noībꝫ trāssumptis Ca.XX.
Unt aūt q̄dā noīa trāssumpta a cre
s aturis q̄bꝫ vtiꝶ creatura qñ intendit
aliq̄s exponere ꝯditōes creatoris.
Damas.li.j.c.xiiij. Quia inq̄t multa i diui
na scp̄tura symbolice sūt dicta ꝛ figuratiue
ꝛ trāssumptiue.scire oportet q̄ hoīes carne
grossa iduti excelsas ꝛ inaturales(al's imor
tales)diuitat' opatōes itelligere nō pñt .ni
si q̄busdā formis et imaginibꝫ ꝛ not' q̄bꝫ ho
mines sepi⁹ sunt sueti. Vñ oīa corpalia q̄
de deo dicūꝶ nō p̄pe sȝ symbolice itelligūꝶ.
Simplex enī de⁹ est ꝛ nō figurabil'.oculos
tñ ꝛ palpebras et visum hr̄e dꝛ.qꝛ vniuerso
rū hñs ꝟtutē ꝯsideratiuā:eū nihil p̄t latere.
nihil pōt subterfugere suā notōeȝ. Sil'i rōe
aures et auditū hr̄e d̄scribiꝶ.qꝛ apđ ipm p
pitiatōrem fore ꝛ depcatōis susceptōeȝ asse
rere nō timem⁹. Per hūc ei sensū nos mites
oñdim⁹ qñ depcātibꝫ aures familiari⁹ iclīa
mus. Sȝ os et labia ꝛ fauces hr̄e dr̄.qꝛ ali
qñ(al's illa)velut loq̄ndo p inspiratōȝ nob
reuelat.qđ(al's q̄)hoim cogitatō p hmōi or
gana exp̄mit et oñdit. Guttur etiā hr̄e dꝛ et
gustū.qꝛ i nr̄e iusticie opibꝫ tanq̄ȝ i gustu de
lectaꝶ. Nares et olfatū hr̄e dꝛ.qꝛ tāq̄ȝ odor
suauissim⁹ dño placet:q̄cq̄d deuotōis affe
ct⁹ sibi exhibȝ. Faciē ipm hr̄e cōmemorat.
qꝛ p ipi⁹ opa ei⁹ ꝟtutē ꝛ pñtiā diuin⁹ sermo
māifestaꝶ. Nā psone p̄sentia i facie declaraꝶ
Man⁹ ꝛ brachia repñtāt ei⁹ subtilē ꝛ iuīci
bilē opatōeȝ.qꝛ nos digit' ac manibꝫ ꝛ bra

chŷs subtiliora ꝛ fortiora opamur. Quñ de
ꝑterã dei cõmẽorat: certiora et digniora dei
ĩsinuat. Uñ et iurare ꝑ dexterã suã dꝛ qñ in
trãsmutabile ꝑ ei⁹ ꝯsiliũ ꝓhibet. Freqnter
paupib⁹ subuenit ꝛ indigẽtib⁹ auxiliat: ꝛ iõ
pedes hr̃e dꝛ. Sepe enĩ oñdit ĩ effectu: qđ
solent opari hoĩes pedib⁹ vl' incessu. Pect⁹
ꝛ cor hr̃e dꝛ ꝓpt' cognitoꝝ iugẽ recordatõez
Uẽtrẽ ꝛ viscera ꝓpt' illã quã ĩ nob oñdit mi
sericordiã ꝛ cõpassionẽ. Irasci dr̃ et furere
ꝓpt' odiũ malicie. ꝛ iustã quã infert peccãti-
bus vltõem. Et dormire dꝛ et obliuisci ꝓpt'
iniurie dissimulatõem ꝛ vindicte retardati
onẽ. Uñ qꝛ tot modis ꝑ sua bñficia nostra
supplet indigentia: more hũano dr̃ hr̃e di-
uersa mẽbra. Uñ btũs Diony. effectus dei
multiplices sic describit. De⁹ inqt ẽ omniũ
causa ꝛ ꝓncipiũ: eoꝝ q̃ sunt: suba est viuẽtiũ
vita. rõcinantiũ rõ. est excidentiũ ab eo r̃uo
catio. ꝛ rex (al's resurrectio) corrũpẽtiũ. qđ
ꝭm naturã ẽ renouatio. ꝛ eoꝝ q̃ mouet ꝭz ex
ecrabilẽ ĩpetũ reformatio. sacrũ firmamẽtũ
min⁹ stantiũ: ꝛ ipoꝝ q̇ (al's q̃) ad ipm reducũ
tur via ꝛ reordĩatissima manuductio. Et se
q̇tur p⁹ pauca. Ipe ẽ eoꝝ q̇ (al's q̃) ab ipo sꝫ
pr̃ ꝓncipalior q̃ȝ ipi q̇ eos genuerunt. Nã et
ipi ceperũt ab ipo esse ꝛ generare. Eoꝝ aũt
q̇ ipm sequũt ꝛ ab ipo pascũt pastor ẽ. illu-
minatorũ est splẽdor. ꝑfectoꝝ ꝑfectio. deifi
catoꝝ deificatio. distantiũ (al' discordãtiũ)
pax. simpliciuȝ simplicitas. ꝛ vnitoꝝ vnio.
superprincipale ꝛ substantiale principium
occultũ sue cognitõis. ꝭm q̄ fas est ꝛ possi-
bile vnicuiq; bona traditio ꝛc̃. Hec verba
Dioñ. recitat Damas. c. iiij. Ex q̇b⁹ oĩb⁹ ptꝫ
q̄ oĩa corpalia de deo dicta sunt ad figura-
tiuũ intellectũ mystice referẽda.

De diuersis christi noĩb⁹ q̇b⁹ nũcupat.
Capitulũ. XXI

s Unt iteꝝ quedã alia noĩa q̃ ad signi
ficatõez illoꝝ q̃ de hoĩe assũpto chr̃o
scꝫ dei filio ĩtelligũt: a siĩitudib⁹ reꝝ artifici
ose trãssũpta. sicut ptꝫ in Isido. li. vij. ca. ij.
vbi dꝛ. Chr̃s ml'tis modis in scp̃tura voca
ri ꝯsueuit. Dꝛ enĩ ibidẽ q̄ chr̃s a chrismate
vocat⁹ ẽ. Ipe enĩ p̃ cũctꝫ suis ꝯsortib⁹ oĩm
gratiaꝝ plenitudĩe ẽ delibut⁹. Qui Jesus
hebraice. sother grece. saluator ꝟo latine dꝛ
eo q̄ cũctis gẽtib⁹ saluator ẽ trãsmissus. ꝓ-
pt' qđ ipe messias hebraice dꝛ. eo q̄ oĩs ꝓ-
phetal' sacerdotal' ꝛ r̃gal' dignitatꝫ ꝓuilegio
sit diuit⁹ ĩsignit⁹. Nã messias dꝛ vnct⁹. Dr̃
ẽt emanuel. i. nobiscũ de⁹. eo q̄ de⁹ ꝑ ꝟginẽ
nat⁹ ĩ carne apparẽs nob se ꝯiũxit. Dr̃ ẽt ꝟ
bũ caro factũ. qꝛ ꝟbũ ẽ inq̃ȝtũ nascit a pr̃e ĩ
eťnitate. sꝫ caro dꝛ inq̃ȝtũ a mr̃e nascit ĩ tpis
mutabilitate. Silr̃ dꝛ vnigẽit⁹ ꝛ ꝓmogẽit⁹
qꝛ pr̃is ꝛ ẽt mr̃is fuit fili⁹ vnic⁹: añ quẽ nul
l⁹. ꝛ p⁹ quẽ nõ erat ali⁹. Ml'tꝫ ẽt aliis modis
ꝓfigurat ĩ reb⁹ creatꝫ. Dꝛ ẽt ꝓncipiũ. qꝛ pr̃ ꝑ
ipm oĩa fec̃. Dr̃ et finis. qꝛ ĩ ipo et ꝑ ipm de
us oĩa finit. Dr̃ ꝛ os dei. qꝛ ꝑ ipm de⁹ mũ
loq̇t. Dr̃ ꝛ man⁹. qꝛ ꝑ ipm reꝝ vniuersitas
ꝯtiet. Dꝛ via. qꝛ ꝑ ipm ad brauiũ ꝑueit. Ui
ta qꝛ in ipo viuit. Ueritas qꝛ nec fallit nec
fallit. Dꝛ ꝛ fons. qꝛ oĩs boni ẽ origo indefi
ciẽs. et reficit sitiẽtes. Et ml'tꝫ aliis figuris
ĩnũerabilib⁹ ꝛ ĩfinitꝫ dat nob ĩtelligi ĩ scp̃tu
ris. sic ibi ponit Isi. ml'tiplr̃ in exemplis.

Sic pr̃ ꝛ fili⁹ ꝓpt' varios effect⁹ ĩ creatu-
ris variis noĩb⁹ nũcupãt. sic spũssctũs patri
ꝛ filio ĩ simplicitate nate ꝯsubal' ꝛ coeťnus
diuersis vocat noĩb⁹ ꝛ diuersis reb⁹ multi-
farie ꝯpat. Propt' qđ dꝛ in. vij. Sap. q̄ est
Sctũs. ĩ oĩs scꝫ create sctificatõe. Est etiã
ml'tiplex ĩ charismatũ ꝛ donoꝝ distributõe
Unic⁹ ĩ pr̃is et filij vniformi ꝯnexiõe. nec-
nõ ꝛ ĩ sctõꝝ charitatiua vniõe. Subtil' ĩ co
gitatõnũ ꝛ affectõnũ ꝑscrutatõe Modest⁹ ĩ
discreta ꝛ ĩ moderata actuũ hoĩm (al' affectu
um hũanoꝝ) ordĩatõe Discret⁹ ĩ facũdie si-
ue eloq̃ntie admĩstratõe. Incoinq̃nat⁹ sine
macl'e ꝯtagiõe. Suauis ĩ ꝓceptꝫ. suauior ĩ
ꝯsiliis. suauissim⁹ ĩ ꝓmiis. Amãs bonũ ĩ a-
ctiuis q̇ suauis ẽ ĩ ꝯtẽplatis. Hũan⁹ hũanã
diligẽs societatẽ. Benign⁹ ĩnatã hñs ĩ se bo
nitatẽ. Stabil' lassis ꝛ ĩfirmis ꝯferẽs firmi
tatẽ. nullã ꝓrsus hñs ĩ se vicissitudis muta
bilitatẽ. Securus: ill' q̇s ꝓtegit auferẽs for
midulositatẽ. Oẽȝ hñs ꝟtutẽ: oĩb⁹ ꝯferẽs ꝟ
tutũ ꝑfectõez. Oĩa ꝓspiciẽs. oẽȝ hñs cogni
tõez. Capiẽs oẽs spẽs ĩtelligibiles (al' spm̃
intelligibilẽ) Oĩs spũs rõnal' motũ ĩuesti-
gãs ꝛ affectõȝ. Mũd⁹ ĩ se ꝛ ab aliis auferẽs
ĩfectõȝ Ml'tꝫ ẽt aliis noĩb⁹ nũcupat Dꝛ ei di
git⁹ ꝓpt' ei⁹ discretã ꝛ subtilẽ opatõez. Colũ-
ba ꝓpt' simplicitatꝫ amorẽ. Nubes ꝓpt' estu
antiũ refrigeratõez. Uẽt⁹ ꝓpt' occl'tã graꝝ ĩ
spiratõez. Ignis ꝓpt' gr̃e euaporatõȝ. Ros
siue pluuia ꝓpt' aĩe fecũdatõez. Mel ꝓpt' dul
cifluã hoĩs intioris ĩmutatõez. Oleũ ꝓpt' ĩ-
teriorẽ aĩe ĩpinguatõez ꝛ exhilaratõȝ. Mul
tis aliis compat diuin⁹ spũs. sꝫ ista suffici-
ant ꝓ exemplo Nunc ad angeloꝝ ꝓpeta
tes adiuuante dño manũ apponam⁹.

Incipit liber secundus de ꝓprietatibus
angeloꝝ.

E proprietati

bus angelicis diuino adiu-
d torio aliq̄ in mediū ꝓlaturi
Primo incipiēdū ē ab eisdē
in generali. Deīde in spēali
vbi singuloꝝ ordinū dispositōes ⁊ officio-
rū diuerse mīstratōes ꝓut pn̄ti ꝯgruit opu-
sculo ꝑ ordinē declarabūt.

De interp̄tatōe angeli. Caplm̄ I.

Angel⁹ itaq3 grece: hebraice malach.
a latine ꝟo nūci⁹ īterp̄tat. eo ꝙ ꝑ ange
los diuīa volūtas ꝓplo nūciet. Vn̄ angel⁹
nomē est officiȷ nō nat̄e. Spūs autē est an
gelus. sed qn̄ a deo mittit: tūc ꝓmo ꝓꝓe an-
gelus nūcupat. Cui sc3 angelo licētia picto
rum alas tribuit: in q̄ꝝ subito motu: celerē
angeloꝝ opatōem: figuratiue p̄dicta picto-
ralis licētia simplicib⁹ p̄ostendit. sic̄ et poe-
tis ventis alas ascribere antiq̄tas nō ꝓhi-
buit: sic̄ dic̄ Isido. li. vij. c. vij.

Quid sit angel⁹ s̄m Damas. Cap. II.

Est igit angel⁹ s̄m Damas. suba ītel
e lectual: sp mobil. arbitrio libera. ī-
corpea. deo mīstrans. s̄m grāz ⁊ nō
naturā: ꝑticeps īmortalitat3 (al' īmortalita-
tē ꝑcipiēs) Ex hac angelice nature descp̄tio
ne mltiplex nobis resultat ꝓꝓetas angeloꝝ.
Dr̄ enī suba ītellectual. q2 rōe spūalitat3 sue
sube ⁊ singular3 spūalitat3 oēs formas ītel-
ligibiles ī se ꝑcipit (al's ꝑticipat) ⁊ spēs cog̊
scibiles app̄hēdit. Et q̄nto a terrestr3 mat̄ie
coartatōe ē remotior: tāto ī ꝯtēplatōe īma-
terialiū ē ꝑfectior. sic̄ exp̄sse dr̄ ī libro causa
rū. Nā intelligētie plene sūt formis. ⁊ iō oēs
spēs cog̊scibiles eis subijcibiles ī ip̄is relu
cent: sic̄ ibidē dr̄ ꝯseq̄nt. Preter h̄ angelica
natura oēm antecedit creaturā corꝑeam in
eēntie subtilitate. ī simplicitate. in ītellectus
ꝑspicacitate. in liberiarbitrij habilitate. q2
hec angelica natura nullā h3 depēdētiam a
mat̄ia. iō corruptio īmaterial' ei; nō p̄ot ali-
q̄lit ꝯuenire. Vn̄ sensual' cognitio ei⁹ ītelle-
ctū deiformē nō īpedit. Angel⁹ ēi deiformē
hab3 intellectū. ⁊ iō sup tp̄s est. ⁊ totū intel-
ligit sil. ⁊ nō vnū post aliō. aut vnū ex alio.
sic̄ ex p̄missis ꝯclonē. sic̄ hūan⁹ intellect⁹ q̄
est vni⁹ ex alio collectiu⁹ (al's collatiu⁹) Vn̄
q̄lis est compatio simplic3 ad ꝯpositū: ⁊ pū
cti ad lineā ī eēndo: talis est compatio ange
lici intellectus ad hūanū in intelligēdo ⁊ iu
dicando. Nulla malicia angelicū affectū a
creatoris sui obseq̄o retrahit vl' auertit. Vn̄
q̄nto angelica suba ē simplicior. ⁊ ab oī ꝯdi
tiōe mat̄ie distātior. tanto dei sil̄itudo ī ea
relucz exp̄ssior. ⁊ in ip̄a velut specl'o clarissi
mo splēdor diuīe sapīe relucet exp̄ssior. Et
tāto ē dignior influētia glīe. q̄nto ꝑfectius
adhesit incōmutabili ꝟitati ex libera et ꝓ-
pria volūtate: vt dr̄ Gre. Mire inq̄t deus
oīpotēs naturā sūmoꝝ spūum bonā s3 mu-
tabilē ꝯdidit: vt q̄ ꝑmanere vellēt mererēt.
⁊ eo maior3 meriti apō deū fierēt: q̄ īmuta-
bilitatis sue votū: voluntat3 studio defixis-
sent. Dicit etiā idē. Angelus in ꝯtēplatōne
sui creatoris impꝑmutabil' ꝑmanet. cū ī (al's
ꝯtn̄) eo ꝙ creatura est: vicissitudinē mutabi
litatis h3. In angel' enī tria ꝯsiderant. vt
ait Dion̄. Essentia q̄ subsistūt. Virt⁹ q̄ pos
sunt. Opatio q̄ ꝑagunt. Coꝝ essentia ē sim-
plex ⁊ īmat̄ial. pura: distincta seu discreta.
Coꝝ ꝟtus ē libera. intelligens: diligēs: īde
fessa. Hn̄t enī ꝑtātē libere eligēdi: intelligē-
di et diligēdi: ⁊ dō incōmutabil'r adherēdi.
Insuꝑ hn̄t ꝟtutē opandi. q2 oīa faciūt sine
more dilatiōe. oīa aduersa coercēt sine resi-
stētia ⁊ ꝯdictōe. Semꝑ nobis assistūt: ⁊ no
bis seruiūt sine intermissione. Unde coru3
opatio est volūtaria: subita: vtil' ⁊ honesta.
Nā deo seruiūt sine coactōe. subito ⁊ in in-
stanti iussa ꝑficiūt sine ꝓcrastinatōe. Oīa ꝓ-
ficua ⁊ vtilia ꝓcurāt summa attentōe. licit3
⁊ honestis vacāt q̄ sunt sine rep̄hensiōe. Pa
tet itaq3 ꝙ triplex ꝟtus est in angelo. s. Co-
gnoscēdi: Operādi ⁊ Persistendi. Cog̊scit
eñ deū supra se ī specl'o et̄nitat3 sine aliq̄ in
terpositōe. Sp̄ enī videt faciē p̄ris. Mat.
xviij. Extra se app̄hēdit oīa sine collatione
(al's collectōe) Intra se retīet app̄hēsa sine
obliuiōe. Sic etiā hab3 ꝟtutē opandi poter̄
ter: celerit: vtilit: incessant. Habent etiā vir
tutē ꝑsistendi in nature sue simplicitate: q2
mortalitat3 vicissitudine nō alterant. passi-
bilitatis ꝯtrarietate nō afficiunt. mole car-
nea nō retardant. Persistūt etiā in grē ⁊ glīe
firmitate. q2 diuīs legib⁹ subiecti nulla affe
ctione vel actiōe ei ꝯtrariant. Cum sint be-
nigni nullo inuidie stimulo torquent. Cum
sint puri: nulla affectione turpi contamināt
Persistunt etiā in officij dignitate. Nā cu3
sint iusti nullo modo sibi inuicē iniuriant.
Qui subsunt nullo ꝯtemptu subijciūt. ⁊ q̄

ꝯsunt sine tyrannide alijs ꝑncipãt.Preterea
angelica natura ꝑme luci.s.deo vicinꝰ ẽ cõ
iuncta.⁊ iõ copiosiori lumie repleta.⁊ tãto
de vite fonte ꝓfundiꝰ haurit q̃nto ꝯtẽplan-
do ꝑmo lumini viciniꝰ se subiũgit. Et tan-
to ꝑncipaliores theophanias.i.illumiatõ-
nes diuĩas ꝯtinue recipit. q̃nto ꝑfectiꝰ ad
summũ bonũ ꝑ amorẽ inflexibilẽ se ꝯuertit
Vñ illa lux etña ꝑmo sup angelos influit.
⁊ ipis mediãtibꝫ ad nos descẽdit.⁊ iõ lex ꝑ
angelos ad hoies ꝓcessit.Vñ ꝓpt̃ istã ꝑmã
a prẽ luminũ illumiatõez ad ãgelos descen-
dẽtẽ vocãt angeli a Dioñ.agalmata.i.spe-
cula clarissima diuĩ lumĩs receptacl'a. Vñ
in li.de diuĩs noibꝫ c.vj.dt sic.Angelus ẽ
imago dei.manifestatio occl'ti lumĩs.specu
lũ puꝝ:splẽdidissimũ:ĩmaculatũ: icõtamia
tũ:recipiẽs totã(si fas ẽ dicere)speciositatẽ.
bñformate deiformitatis.⁊ pure declarati-
onis ĩ seipo sic possibile ẽ bonitatẽ q̃ ẽ ĩ ab
ditꝫ ⁊c.Imago dei dr̃ ꝓpt̃ deiformem ĩtelle
ctũ.q² sic deꝰ oĩa videt sine deliberatiõe et
collectõe:ita angeli:q² nec videt ꝑ mediuz.
nec appꝛhẽdũt ꝑ sensũ.Dr̃ etiã:⁊ occulti lu-
minis manifestatio.q² diuĩtatꝫ lumẽ qd in
se incõpꝛhẽsibile ẽ ⁊ occultũ:ꝑ influẽtiã reci
piẽdo ⁊ alijs trãsmittẽdo ĩferioribꝫ manife-
stat.Dr̃ ⁊ speculũ ꝓpt̃ lumĩs receptibilitatẽ
Et dr̃ speculũ puꝝ ꝓpt̃ naturalẽ sue subẽ pu
ritatẽ.Nil enĩ habꝫ corpee feditatꝫ.ĩmacl'a
tũ:sine macl'a culpe origial'.Incõtamĩatuz
sine ꝯtagio culpe mortal'.incoinq̃natũ sine
infectõe culpe venial'.Dr̃ etiã :recipiẽs spe-
ciositatẽ deiformitatꝫ.q² in specie ⁊ mõ cog
scendi siĩis est diuĩtati.q̃ declarat inferiori-
bus abditã et ĩeffabilẽ ac occultã diuĩe bo
nitatꝫ suauitatẽ.Nam qd ꝯtẽplãdo ⁊ gustã
do diuĩtꝰ ꝑcipit:inferioribꝫ notificat et trãs
fundit. Angeli enĩ ſm Damas.li.ij.cap.iij.
sũt lumina q̃dã ĩtelligibilia:ex ꝑmo lumine
lumen habẽtia.nõ lingua vl' auribꝫ indigen
tia.sꝫ sine sermõe ⁊ sine voce suas volũtates
⁊ intelligẽtias sibi ĩuicẽ tradẽtia ⁊ exꝑmẽtia
Loco corꝑali nõ ꝯtẽta.nõ parietibꝫ vl' clau
stris corꝑalit̃ circũscꝑta.triplicẽ dimensio-
nem nõ habẽtia. sed intellectual'r assunt et
operant̃ vbicũq₃ eis fuerit impatũ.Sũt et
hi spũs naturalit̃ fortes et veloces ad diui
ne volũtatꝫ expletõez.⁊ vbiq₃ cito ĩueniunt̃
vbicũq₃ diuinꝰ iusserit nutꝰ.Et q̃ circa nos
sũt dispẽsantes:⁊ auxiliãtes nob ſm diuinã
volũtatẽ sup nos entes.⁊tñ circa deũ exñtes

Ad malũ difficile mobiles.q² oĩno ĩmobi
les ex grã:q̃uis ñ natã.deũ q̃ntũ possibile ẽ
ꝯtẽplãtes ⁊ ĩ ipo delectãtes.⁊ cũ sint incor-
ꝑei ⁊ spũales ñ st̃ nuptijs ĩdigẽtes.hucusq₃
Quõ angeli in effigie corꝑali (Damas.
depingant̃ Caplm.III.

Quãuis ãt angelica natã ab oĩ matia
⁊ lineamẽtis corꝑis sit aliẽa:tñ ĩ ef-
figie corꝑali depigũt̃ angeli.⁊ varia
mẽbra ⁊ figuras hr̃e diuersas ĩ scꝑtura sepi
us mẽorãt.sꝫ ꝑ denoĩatões mẽbroꝝ visibi-
liũ intelligũt̃ ĩuisibiles actões celestiũ aioꝝ.
Nã cũ lõga coma ⁊ reflexis capill' vbiq₃ an
geli depigũt.ĩ q̃bꝫ vtiq₃ eoꝝ mõe affectiões
⁊ ordĩate cogitatões ĩtelligũt̃.Nã capilli ca
pitꝫ desigñt cogitatões et affectões q̃ oriũt̃
ex radice mẽtꝫ.Aures hr̃e dicũt̃. q² diuinã
inspiratõez accipiũt:quã vtiq₃ dijudicãt et
discernũt.Nares eis pictores att̃buũt.Et
merito:q² vicia velut fetida refugiũt.sꝫ ꝟtu
tes q̃si q̃dã odorifera diligũt.⁊ int̃ mũda ⁊
ĩmũda:fetida ⁊ aromatica sagacissime diuĩ
dũt ⁊ distiguũt.Ora liguas ⁊ labia hr̃e sepi
us mẽorãt.q² diuĩa secreta q̃si loq̃ndo no-
bis ꝓferũt.⁊ diuis laudibꝫ ꝯtinue ĩhiãt ⁊ in
tẽdũt.Imberbes pictoꝝ licẽtia depigũt eos
q² eoꝝ ꝟtutẽ q̃si iuuenilẽ statũ ꝯsideras eos
nec viribꝫ nec senio deficere sic oñdit.Dẽtes
hr̃e dicũt̃. q² grãz quã diuĩtꝰ accipiũt alijs
cõicare et q̃si cõmolẽdo diuidere ꝯsueuert
Vñ in dẽtibꝫ eoꝝ ptãs actiua ⁊ cõicatiua
merito desigñt.Iõ etiã brachia ⁊ manꝰ hñt.
q² ꝟtute sua actiua ⁊ ꝑmansiua ĩfirmitates
nr̃as sustinẽt.⁊ vsq₃ ĩ finẽ ab electoꝝ defẽsi-
one ⁊ supportatõe ñ desistũt.Cor ⁊ pectus
hr̃e fingũt.q² cũ deiformẽ hñt vitã ad susce
ptõem deiformis vite ⁊ vital' grẽ nob mani
festissime coopãt.Costas ⁊ latã hñt.q² oĩa
graꝝ munera ĩ se tuta possidẽt:⁊ ꝑ ipoꝝ cu-
stodiã ĩ electꝫ hoibꝫ oĩa tuta manẽt.Lũbos
⁊ femora hr̃e dicũt̃:sꝫ vestibꝫ occultata:q² g̃
tiaꝝ ⁊ ꝟtutũ ĩ se hñt semĩa:q̃ oibꝫ carnalibꝫ
sũt occulta.Pedes hñt sed q̃si generalit̃ de
nudatos.q² liberos hñt affectõnũ motꝰ in
deũ ab oĩ mortali ꝯcupĩa penitꝰ seq̃stratos
Quõ angeli describant̃ Ca.IIII

Escribũt̃ etiã angeli sub figura mul
d tiplici mirabilit̃ alterati:sicut tangit
Dioñ.ĩ fine angelice hierarchie.Nã
describũt̃ pẽnati ⁊ alati.q² a ꝯtagiõe trena
pẽitꝰ alieni.ꝯtẽplatõis raptu ad diuĩ amo-
ris ĩtima ĩtellectu et affectu st̃ penitꝰ eleua

ti. veſtib9 occineis ſiue igneis ſūt veſtiti. qꝛ
lumine diuīe cognitiōis ⁊ diuīa dilectiōis
flāma ſūt amicti. Pſ. Amicti luīe ſic̄ veſti-
mēto. Zonis aureis accingūt̄. qꝛ ꝟtutū ha-
bitu talit̄ ſūt accincti ꝙ nullaten9 ad alia vi
cia dilabunt̄. Uirgas ⁊ ſceptra ī manib9 ge
ſtāt. qꝛ poſt deū diffiniūt oīa recta. ⁊ vniuer
ſa q̄ ſūt ī mōo ſenſibili iuſte regūt. Tela etiā
⁊ gladios ī manib9 portāt. qꝛ ꝟtute ſibi tra-
dita demonū ⁊ rebelliū conamīa deſtruūt ⁊
ꝯbellāt. Trullā ⁊ ꝑpēdiculū ⁊ alias mēſuraſ
opariorꝝ īſtrumēta viſi ſūt hr̄e. qꝛ dn̄s ꝑ an-
gelorꝝ ꝓuidētiā ſolꝫ malos ad bonū ꝯuerte
⁊ vt ſpūſſcti fiāt habitatio ꝓmouere. Cala-
mos mēſuras ⁊ funicl'os ī manib9 portant.
qꝛ ſingulorꝝ merita ⁊ demerita diſcutiūt mē
ſurāt ⁊ pōderāt. Phialas cū aromatib9 hr̄e
dicūt̄. qꝛ ꝑ eorꝝ miſteriū nr̄a vulnera ad ſani
tatꝭ gr̄am ꝑducūt̄. Succincti ⁊ q̄ſi ꝑati ad
cūdū legunt̄. qꝛ iuſti ad pr̄iam eorꝝ patroci-
nio q̄tidie deducūt̄. Atramētaria ⁊ ſcꝑtorū
īſtr̄a portare dicūt̄. qꝛ ꝑ eorꝝ miſteriū diui
ne voluntatis abdita ſepiſſime deſcribunt̄.
Armis bellicꝭ ornati dicūt̄. qꝛ boni eorꝝ ad
iutorio ī bello ſpūali ꝯtinue ꝓtegūt̄. Citha-
ras reſonare faciūt. qꝛ illi q̄ merent̄ eorꝝ ꝯſo
lari patrocinio deſperatiōis triſticiam non
incurrūt. Tubas in manib9 portāt. qꝛ vt in
bono ꝓficiam9 nos incitāt ⁊ inuitāt. Mul-
ta talia de habitu ⁊ geſtu angelico ī ſcriptu
ra referunt̄. in quib9 eorꝝ opera mirifica deſi
gnantur.

Qualiter angeli cōꝑant̄ reb9 maťialib9
Caplm. V.

C Omꝑant̄ etiaꝫ aliȷ̄s reb9 trāſſūptis a
naturalib9 ad eorꝝ exꝑmēdas myſti-
cas oꝑatiōes. Uerbi gr̄a. ventꝭ aſſi-
milant̄. qꝛ ad oīa agēda ſubito trāſuolant ⁊
circūferunt̄. Nubes dicunt̄. qꝛ ꝑ raptū ꝯtē-
platiōis ſuſpēſi ī deū rapiunt̄. Igni cōꝑant̄
qꝛ diuini amorꝭ incēdio totalit̄ inflāmant̄.
Nā ad modū ignis cognitōe lucēt ⁊ dilecti
one ardēt. Nūc aurꝝ: nūc argētū: nūc electrū
noīant̄. qꝛ ſplēdorē hn̄t purꝝ ⁊ luciformi dei
ſapīa illuſtrant̄. Carbūcul': ſapphyrꝭ ⁊ aliȷ̄s
gēmis ſolidis ⁊ trāſlucidis aſſilant̄. qꝛ ī dei
gr̄a ſtabiles effecti in gl'ia ꝯfirmant̄. ⁊ eorū
grata pn̄tia oīa q̄ in celo ſūt ⁊ in terra mira-
biliter decorant̄. Dicunt̄ etiā leones qꝛ de-
monib9 ⁊ peccatorib9 ſunt terribiles. Ul' iō
vt dicit cōmētator ſuꝑ hierarchiā angelicā
quia quādo ad ꝯtemplādum deum aſpirāt
quod prius per cognitionem inherebat: a
memoria tergit̄ qn̄ in concupiſcētibus ani-
mis deſiderata claritas eſt manifeſta. Naꝫ
leo cum cauda delere ꝓꝑia veſtigia conſue
uit. Dicunt̄ ⁊ boues. quia bos terrā ſulcās
ipam innouat ⁊ ad fructum eaꝫ aptat. Sic
angeli mētes hominū diſponūt ad recipien
dum germina virtutum ⁊ donorum. Aqui
le vocant̄: quia immediate inflexibiliter ⁊ re
cte deum qui eſt ſol iuſticie irreuerberatis
oculis contemplantur. Dicuntur etiā equi
quia lege obediētie deo qui eis preſidet ſūt
ſubiecti. Et etiam qn̄qꝫ albi ꝓpter lucidam
dei cognitionē. Qn̄qꝫ nigri ꝓpter diuīe ma
ieſtatis incōprehenſionem. Nā nigredo co
lor eſt ſed obſcurus ⁊ occultus. qn̄qꝫ rubei
qꝛ indicant terrorem iuſticie ⁊ equitatꝭ. qn̄
qꝫ variȷ̄ ꝓpter varium vſuꝫ ſuſcepte poteſta-
tis. Nam in vario extremi colores vniunt̄
⁊ ꝑ angelorꝝ ꝟtutem perfectiuā: ꝑma ſecun-
dis ⁊ ſecūda primis ꝯuertibiliter cōuertun
tur ⁊ in amorem mutuū cōuertunt̄. Flumi-
na ignea dicunt̄. qꝛ effuſiōes diuine gratie
ſuſcipiunt: ⁊ copioſam ac indeficientē influ
entiam viuifica fecunditate ad alios tranſ-
fundunt. ⁊ iō fluuio igneo aſſimilant̄. Dicū
tur ⁊ currus: in q̄ multa copulata parit̄ de-
ferunt̄. qꝛ ipi grata ſocietate ⁊ iocunda pari
ter ſociati ſiue copulati cōmuni aſſenſu ī di
uina extollunt̄. Dicunt̄ etiā rote. qꝛ ſicut ro-
ta in ſe voluit̄ ⁊ reuoluit̄. ⁊ circa idem cētrū
ſemper mouet̄. ſic angeli circa deum q̄ſi cir
ca intelligibile centꝝ cōtemplādo circūmo-
uent̄. qꝛ eorꝝ deſideriū eſt inextiguibile ⁊ qđ
deſiderat̄ eſt incōprehēſibile. Iō etiā curri-
bus ⁊ rotis igneis cōparāt̄. qꝛ ad ſubditos
deſcēdūt eos illuminādo. ⁊ iterꝝ redeūt ipoſ
per cōtemplationē ad ſuperiora reducēdo
Sanctorꝝ etiā orōnes ⁊ vota corā dn̄o reꝑ
ſentant. ⁊ defunctorꝝ aīas ad patriā in ſinū
abrae deferunt ⁊ tranſportant. Dicunt̄ etiā
medici. qꝛ aīas curāt. Dicunt̄ ⁊ fabri. qꝛ ar
ma ſpiritualia nobis parant. Dicunt̄ ⁊ vigi
les ⁊ cuſtodes. quia nullo ignorātie ſomno
depreſſi imminentia pericula annunciant.
Dicunt̄ etiam meſſores. qꝛ electorum po-
pulum in horreum regni celoruꝫ coaceruāt
Dicuntur ⁊ milites. quia ꝓ nobis cōtra de
mones dimicant ⁊ concertant. Dicuntur
duces. tum quia modum pugnandi cōtra
hoſtes ſpirituales nobis indicant. tuꝫ etiā

q̄ꝛ viã ad p̄riam mãifestãt. Istꝭ ꝛ multꝭ alijs figurꝭ angelice ꝟtutes q̄ ad eoꝝ subaꝫ ꝟtutẽ ꝛ opatiõeꝫ nob̄ ĩsinuãꝛ ꝛ danꝛ ĩtelligi ĩ scp̄turis. Sꝫ pauca q̄ exẽpli cã sunt hic dicta ad p̄ns nũc sufficiãt.

De ordib⁹ angeloꝝ hierachijs ꝛ eoꝝ officijs. Caplm.VI.

dEtermiatꝭ ex p̄te ꝓprietatib⁹ angeloꝝ ĩ generali put h̄ opusculuꝫ p̄tinet ad singulos angeloꝝ ordinũ hierarchias accedẽdũ est: vt singuloꝝ ordinũ officia cõueniẽtias ꝛ differentias p̄ ꝯdiciões ꝓprias cognoscam⁹.

De triplici hierarchia Ca.VII

tRiplex aũt ẽ hierarchia sic̃ sctĩssim⁹ tradit Dioñ. s. sup̄celestꝭ q̄ ꝯsistit ĩ tribus p̄sonis. scd̃a celestꝭ q̄ cõpleꝛ ĩ sanctis angel'. tertia subcelestꝭ q̄ p̄ficiꝛ ĩ p̄latis. Est ãt hierachia sic̃ ibidẽ asserit Diony. rex sacraꝝ ꝛ rõnaliũ ordĩata p̄tãs in subditꝭ debitũ retinẽs p̄ncipatũ. Hierarchia aũt celestis q̄ est triplex. s. sup̄ioꝛ q̄ grece d̄r epiphania. ꝛ describiꝛ sic a Diony. Epiphania est ĩ incalescẽtis affectiõis incẽdio. altioꝛꝭ intellect⁹ fastigio. iudicij lib̄a resultatio distributa. Nã hec hierarchia tres ꝯtinet ordĩes. s. seraphin q̄ amoꝛꝭ incendio p̄ alijs feruent ꝛ cherubin q̄ cognitiõis p̄uilegio gaudent. ꝛ thronos q̄ iusticie p̄p̄ẽdiculo alijs p̄eminẽt De duab⁹ alijs hierarchijs diceꝛ ĩfra ĩ locꝭ suis. In oĩ ãt hierarchia exiguꝛ necessario. Ordo Scia ꝛ Actio. Nã vt idẽ d̄t Diony. Hierarchia ẽ ordo diuin⁹. scia ꝛ act⁹ diforme q̄ntum possibile simulãs ꝛ adiudicãs ei diuinit⁹ illũinatiões ꝓportionaliꝛ in dei sĩlitudinẽ ascẽdẽs ꝛc̃. Ecce tria ponit ĩ hierarchie descp̄tiõe. s. ordinẽ: sciam: ꝛ actiõeꝫ. q̄ꝛ si hoꝝ triũ aliq̄d defuerit nõ erit hierarchia id̃ d̄r hierarchia ordo diuin⁹: i. p̄tãs ordĩata ꝛ ſm deũ disposita. Vñ in ordĩe notaꝛ officiũ. in sciẽtia discretio. i actõe misteriũ. sine ordine p̄sumptio est actio. ꝛ sine actiõe negligẽtia est ordo. sine scia aũt ꝛ actio est rep̄hẽsibilis ꝛ ordo inutilis. Et id̃ tã in ordine q̄ꝫ in sciẽtia ꝛ actiõe oĩs hierarchia dei ꝯformitatẽ imitaꝛ. ꝛ ſm modũ ꝛ mẽsurã sue illuminatiõis in ordine suo ꝓficit ꝛ recte discernẽdo ꝛ bñ opando ad dei imitatiõeꝫ q̄ntuꝫ possibile est ascendit. Talis est ãt inꝛ angelos hierarchica ordinis dispositio. q̄ꝛ ãgeli sup̄ioꝝ ordinuꝫ copiosi⁹ diuinum lumen hauriũt. ꝛ ad eos q̄ se ordine sunt inferiores receptũ cõmunicãdo post transfundũt. Nã hec lex in angelico ordine custodiꝛ. vt in gratie et glie p̄ticipatõe alij sunt p̄mi. alij secundi. ꝛ alij vltimi. vt illi q̄ ordine et naturaliuꝫ participatõe sunt impares: sint etiã ĩ glie p̄ceptiõe ineq̄les. Vñ d̄t Dioñ. Optꝫ sup̄iores angelos semp̄ esse ductores ꝛ manuductores alioꝝ inferioꝝ: vt eos adducãt ad diuinã illuminatõeꝫ: adductõeꝫ et cõicatiõeꝫ ꝛ inductiõem per ꝯuersionẽ. in illumiatõne p̄ cognitõem. in cognitõe p̄ p̄ceptõem. Nã vt dicit Gre. j. moral'. Alij deo assistũt p̄ cõtemplatiõem. alij ad exteriora exeũt. ꝛtñ ab interiori cõtẽplatõe nõ recedũt. q̄ꝛ illũ semp̄ ĩspiciũt q̄ p̄ns ẽ vbicũq̄ꝫ vadũt. Excellentia aũt ordinũ assigꝛ ſm p̄eminẽtiã bonorũ q̄ꝛ ſm differẽtẽ eẽntie simplicitatẽ ꝛ naturalis sapie p̄spicacitatẽ: et differẽtẽ arbitrij libtatẽ recipiũt ordĩs diuersitatẽ. Qui ei natura magꝭ sꝛ subtiles ꝛ sapĩa magꝭ p̄spicaces in ãplioꝛꝭ grẽ mũere sꝛ ceteris digniores Vñ singl'i hierarchiaci ordĩes ꝓp̄a hñt dona ſꝫ q̄ opanꝛ ꝛ g̃d⁹ p̄p̄os ſm q̄s suas opatõnes moderanꝛ. Nõ ei fas ẽ vt q̄s opari p̄sumat q̄d ad suũ ordinẽ ꝛ officiũ nõ expectat. In h̄ ei ꝯsistit hierarchiaci ordĩs p̄fectio. vt q̄ illuminãꝛ illuminẽt. ꝛ q̄ purgãꝛ purgẽt. et q̄ p̄ficiũꝛ p̄ficiãt. Unde tal' est ordo vt q̄ p̄mo purganꝛ postea illuminenꝛ et p̄ficianꝛ. Naꝫ purgationẽ sequiꝛ illuminatio. ꝛ illumiatõꝫ p̄fectõis ꝯsũmatio. Vñ sup̄iores ordĩes ĩmediate recipiunt a deo purgationẽ vt sint clari. et p̄fectõem vt sint p̄fecti. Et iteꝝ ab illis ſm ordinẽ diuĩe dispositõnis ĩferiores purganꝛ illuminanꝛ ꝛ p̄ficiũꝛ. Nec ĩtelligiꝛ hec purgatio a corruptione vicij: sꝫ poti⁹ ab imp̄fectõe boni. Nam ſm Dio. op̄tet angelicos spũs ad illi⁹ sĩlitudinẽ q̄ oĩ caret cõtagio ꝛ dissĩlitudĩe mũdos eẽ ab ĩmũdicia ꝛ ꝯfusiõe. lucẽtes ꝟitate: p̄fectos bonitate

Inꝛ istos itaq̄ꝫ sacratissimos ordĩes q̄dã sunt p̄mi. q̄dã medij. q̄dã ꝟo infimi. Vñ p̄mi illuminãt. vltimi illuminãꝛ. medij vero illuminãt vltimos. ꝛ a p̄mis illuminãꝛ

De ordine Seraphin Ca.VIII

aPrimo g̃ ordine velut a digniori est incipiẽdũ. s. a seraphin. de q̄ d̄t Isi. li. vij. Seraphin est angeloꝝ multitudo q̄ ardentes vel incẽdentes interp̄tanꝛ eo q̄ inꝛ eos ꝛ deũ nulli angeli sunt internũcij. ꝛ ideo q̄nto ei vicini⁹ collocãꝛ: tãto magis charitate diuini lumis inflãmanꝛ. ꝛ id̃

faciē dñi ⁊ pedes velare dicunt᷑.qꝛ ceteri an
geli diuinā maieſtatē nequaq̄ʒ iſtis ꝑfectiꝰ i
tuet᷑.⁊ iō tāto maiori claritate illuſtrant᷑ q̄n
to ardētiori motu dilectiōis itime inflāmā
tur. Vñ iſtoꝝ angeloꝝ officiū eſt ꝓpriū ⁊ ar
dere ī ſe ⁊ alios ad diuīe dilectiōs incēdiuȝ
ꝓmouere. Propꝛetates āt huiꝰ ordis ꝓnci
pales ⁊ ſpēales elicere poſſumꝰ ex ꝟbis Di
ony.ſic dicēt. Pulcre inq̄t ꝓma celeſtiū hie
rarchiaꝝ excellētiſſimis eētijs ſctificat᷑ or
dinē hñs altiorē oibꝫ circa deū immediate
collocatū Et iō ꝓme opatiōes theophanie
in ipm̄ tāq̄ʒ deo ꝓxim.deferunt᷑. Et ſeq̄t᷑ Eſt
aūt ſeraphin mobile ſp circa diuīa ⁊ inceſſa
bile calidū.acutū. ⁊ ſupferuidū.intēte ⁊ īfle
xibilis ſemp motōis.ſuppoſitoꝝ reductiuū.
actiue exēplificatiuū.recalificans ea ⁊ reſu
ſcitās in ſimilē caliditatē.⁊ igneum celitus
⁊ holocauſtomatꝫ purgatiuuȝ:circūuelatū:
inextinguibile.habens luciformeȝ ⁊ illumi
natiuam ꝓprietatem.omnis tenebroſe ob
ſcuratōis ꝑſecutriceȝ ⁊ manifeſtatricem ⁊c.
Hec verba diuiniſſima ſunt ⁊ oīm mortali
um ſenſum q̄ ad ſignificatiōis myſteriū ex
cedentia. Prout tñ potero q̄ſuis balbutiē
do aliq̄ explanabo. Videt᷑ aūt diffinire Di
ony.ꝙ cognoīatio ſeraphin ꝓprietatis ⁊ of
ficij diſcretionem ⁊ varie gr̄e ꝑticipatiōem
in angelis manifeſtat ſeraphin nūcupatis.
Nā appellatio ſeraphin docet mobile Hoc
forſan dꝛ ꝓpter naturā ignei amoris.q̄ ange
licus affectus in deū rapit᷑ ⁊ mouet᷑. Hic ve
ro motus eſt q̄etis cauſatiuꝰ: augmētatiuꝰ
⁊ cōpletiuus. Docet etiaȝ inceſſabile.qꝛ ta
lis amor nūq̄ʒ excidit.nunq̄ʒ ab appetitu a
mati req̄eſcit. Docet ⁊ calidū.qꝛ ad modū
caloris accenſū animū excitat vis amoris.
Et iō ſubdit acutū.qꝛ vis amoris penetrat
ad intima ꝯditoris Vñ acutū dꝛ q̄ndā vio
lentiā amātis q̄ intrat ⁊ penetrat ad rē ama
tā. Dicit᷑ etiā ſupferuidū.qꝛ q̄ſuis ad intio
ra diuinitatꝫ amor ſe extēdat affectu:tñ cir
cūire nō ceſſat vt qđ intellectu nō capit ꝯtē
platōis tñ guſtu aliq̄lit᷑ ꝯphēdat.ſic̄ illđ qđ
ebullit caloris vehemētia vndiq̄ʒ ſe iactitat
⁊ diffundit.ſic affectꝰ angelicꝰ nihil incōſide
ratū relinq̄t.imo q̄nto plꝰ cogſcit tanto am
pliꝰ ſcire cupit. Addit etiā inflexibil' motio
nis.qꝛ amor angelicꝰ q̄ſuis in deū moueat᷑
inflexibil' tñ eſt ne amatū aliq̄liter amittat᷑.
Vñ ſimul mobilis eſt ⁊ inceſſabilis.et hoc
intente ⁊ intime.qꝛ ad dei interiora tendit.
vñ mobilis eſt ſp ⁊ nūq̄ʒ in ſe ſiſtit ⁊ intentꝰ
vt in deū tendat.ſed intimꝰ vt ad exteriora
nō effluat.oīno aūt inflexibilis:vt ad aliud
ꝓter ipm ⁊ extra ipm nō diuertat. Dicit᷑ etiā
ſuppoſitoꝝ reductiuuȝ.qꝛ amor angelicꝰ ſp
ad ſupiora ſe extēdit.⁊ tñ ab amore inferio
rū nō excedit.imo ad diuine illuminatiōis
ꝑticipatiōeȝ reuocat inferiores ordīes ⁊ re
ducit. Dicit᷑ etiā docere actiuū ⁊ exēplifica
tiuū.qꝛ nō ſolū incēdit inferiores ad aman
dū:verū etiā formā ⁊ exemplū ꝓbet inferiori
bus q̄liter ſummū bonū ſit ſup oīa diligen
dū ⁊ q̄lit᷑ ſit ꝑ amorē redeūdū ī deū.⁊ ſcḋm ipi
us bñplacitū incedēdū. Jō etiā dꝛ ꝙ amor
eoꝝ ſit calificās ⁊ reſuſcitās ī ſilem calidita
tē.qꝛ ad h̄ laborāt vt inferiores ⁊ſi nō eq̄lit᷑
tñ differenter ardeāt ⁊ ferueſcant. Nec h̄ di
cit ꝙ īferiores angeli fuerūt frigidi vl' mor
tui.ſed h̄ dicit᷑ qꝛ ſubiecti ordines ꝑ ipſos
ad ampliorē amoris affectū ꝯtinue excitan
tur. Propter qđ ſequit᷑. Igneū celitꝰ ⁊ holo
cauſtomatis purgatiuū.qꝛ ignis diuinꝰ ꝓ
mos angelos accendit vt alios incendāt.il
luminat vt illuminent. purgat vt purgent.
Ignis em̄ diuinꝰ ſuauit᷑ ardet.nec cōburit
vel ꝯſumit ad leſionē ſed potiꝰ ad purgati
onē. Et iō dꝛ holocauſti purgatiuꝰ.qꝛ ſic̄ ex
toto illuminat.ita ex toto purgat.nec ab in
fectiōe alicuiꝰ vicij:ſȝ ab impfectione boni.
qꝛ illa eſt purgatio ꝑfecta vbi oīs correctio
abeſt.⁊ oīs ꝑfectio adeſt. Dicit᷑ etiā ꝟtus ſe
raphin multimoda ⁊ multifida. mltimoda
inq̄ntū multiformit᷑ mouet᷑ appetēdo ⁊ opā
do.multifida inq̄ntū beatificat᷑ poſſidēdo.
multimoda inq̄ntū pergit ſcrutādo. mltifi
da in eo ꝙ inuenit penetrādo. Per multas
em̄ vias ⁊ affectiones varias ꝑgit ⁊ ꝑuenit
ad vnū bonū ⁊ vna vita ſimul cuncta appre
hēdit. Docȝ etiā noīatio ſeraphin incircūue
latū.qꝛ ſine oī velamīe figure vl' creature in
terpoſito diligit videre deū ⁊ a plenitudine
fontꝫ lucꝫ etne ſine medio aliq̄ illūiat᷑ vt illūi
net.accēdit᷑ vt accēdat. Vñ ī h̄ ſūt angeli il
liꝰ ordis alijs digniores.qꝛ ſue ꝑfectōis ī
fluētiā imediate ſine int᷑poſitiōe a deo reci
piūt ſine diminutiōe eādē alijs ꝑticipando
tribuūt illā poſſidēt ⁊ cuſtodiūt ſine amiſſi
one. Nūq̄ʒ tepeſcūt a dilectiōe.nec flectunt᷑
ab incōuertibili ad deū intētiōe.nec labore
nec tedio deſiſtūt ab inferioꝝ ad deū ꝯtuita
reductione. Hec de ꝓprietatibꝫ ſeraphin di
cta ſufficiāt.

De ordine cherubin Ca.IX

Ecund⁹ ordo dr̃ cherubin.qd̃ interp̃
s tat̃ scie plenitudo.Sũt em̃ ſm Isi.
li.vij.sublimiora agmina angeloꝝ p̃
ter seraphin.eo q vicini⁹ diuie sapie suppo-
siti.ampliori scie diuie dono sũt repleti. Et
ido merito ordo cherubin post seraphin or-
dinat̃.qr post donũ charitat; a q̃ denoiat̃ se-
raphin excellẽtissimũ ẽ donũ sapie z cogni-
tiõis diuie volũtatis vl' ṽitat; a q̃ cherubin
denoiat̃. Nã i ãgel' h⁹ ordis pncipal'r relucz
radi⁹ diuini lumis q̃ntũ ad pticipatoꝫ p̃cel-
lẽtẽ diuie cognitiõis.vñ ppetates z effect⁹
angeloꝝ isti⁹ ordis innuit btũs Dioñ.c.vij
vbi dt̃ q cognoiatio cherubin docz eoꝝ co-
gnoscibile zc.Et ẽ sẽsus ṽboꝝ q angeli isti-
us ordis dicunt̃ cognoscẽtes.qr i dono di-
uie sapie sũt ceter; mag; excellẽtes. Deifidi
etiã ab ipo nũcupant̃.i q̃ dei visio q̃ i eis vi-
get intelligit̃.qr di maiestatẽ ceter; mag; cõ-
tẽplant̃.Dicunt̃ etiã altissime datiõis lũinũ
acceptiui in q̃ innuit̃ q cherubin ordo diui-
ne illumiatiõis excellẽtia p̃ ceter; adimplet̃
Sũt etiã illi angeli diuie pulcritudis i pri-
ma opatrice ṽtute ɔtẽplatiui.qr p lumẽ di-
uine sapie diuinã pulcritudinem ɔtẽplant̃.
Per h̃ etiã innuit q in eis z p eos pma ope-
ratrix ṽt⁹.s.de⁹ clarissime intuet̃.Dicũt̃ etiã
sapiẽtifica traditõe repleti.qr p sapientificã
creator; traditionẽ alijs pl⁹ alijs min⁹ donũ
sapie diuie impertiunt̃.Dicunt̃ etiã cõicati-
ui.qr lumẽ sapie qd̃ i eis copiose diffundit̃
p ipos ad ordies illumiandos copiose de-
riuat̃.nã plenitudinẽ luc; quã suscipiũt alijs
cõicãt z trãffundũt.Dicunt̃ etiã ɔtẽplatõis
pure z simplic; ac imediati fulgor; suscepti-
ui. Fulgorẽ vocat illũiationẽ p quã pueni t̃
ad merã z purã ɔtẽplationẽ.ṽbi ṽtus diui-
na nõ in imagine vl' figura vel aliq̃ mediãte
creatura.sz p semetipã z i semetipã ɔtẽplat̃
Dicunt̃ etiã diuio alimẽto domestica atqz
viuifica vnitate diuie refectõis, repleti.q̃a i
hoc q replent̃ lumine cognitionis reficiunt̃
dulcedie dilectiõis. Nõ em̃ multũ pdest il-
luminare p cognitiõem nisi ɔcomitaret̃ ali-
mentũ spũssctĩ.s.refectio p dilectionẽ. Ista
ãt refectio dr̃ domestica viuifica z vna.Do-
mestica:qr amic; z domestic; solũmõ ppat̃
Viuifica:qr viuũ efficit quẽlibz q̃ ex tali ci-
bo satiat̃ Unica ẽ z singular;.qr delectatõe
cũ extranea.s.cũ carnali dulcedie nõ gustat̃
Quãuis ãt vnica sit refectio.ml'tiplex tñ sa-
tietas inuenit̃ in h̃ vnico alimẽto.vñ cũ h̃
solũ pcipit̃ plena et vera satietas inuenit̃

De ordine thronorũ Cap. X

Ertius ordo est thronoꝝ.z est hic or-
t do a thronis dictus a dono iudicij.
eo q de⁹ i eis sedeat z iudicia sua dis-
cernat.z cũcta subiecta p illos disponat: vt
dic̃ Isi. Uñ ṽt⁹ diuie eq̃tat; throno igneo i
Dañ.compat̃.s.ppt̃ pspicuitatẽ cognitõis.
qr deus singula dijudicãs p ipos vniuersa
prudent̃ discutit.z ppt̃ impetuositatẽ cui ni-
hil obuiat vel resistit. Illi aũt angeli in q̃bꝫ
singularit̃ relucet rectitudo diuini iudicij:
throni nuncupant̃. Isi. Et iõ a btõ Dio.se-
des altissime dicunt̃.qr alte ppt̃ diuinã au-
toritatẽ q̃si ad iudicandũ ordinãt̃. altiores
quia diuine iusticie regulã i iudicio imitãt̃.
Sz altissime:qr imediati⁹ altissimo dõ dis-
positiõe hierarchiaca collocãt̃. Sedes cõ-
pacte:qr apte z ɔueniẽter iũcte q̃ ad iũctu-
rã z ɔueniẽtiã diuioꝝ iudicioꝝ. Cõueniens
eni est et aptũ vt ex culpa penã z ex iusticia
gl'iam.ex q̃litate opis q̃litatẽ retributionis
q̃libz sortiat̃.vñ ɔuenienter et apte coherz
pena culpe z gl'ia iusticie.qr si culpa z gl'ia.
pena z iusticia nõ ɔuenirẽt.coaptatã sedez
inuicem non haberent.cõpactio itaqz sedi-
um eq̃tas est iudicioꝝ.sedes ab omi igno-
miniosa subiectione libere.qr q̃nto sibi p̃si-
dẽti deo sũt subiecti.tãto p ipm z i ipo me-
rent̃ ampli⁹ sublimari. Sedes deifere.q̃a
deũ sibi p̃sidentẽ ferũt: z deificã ptãtẽ p di-
uina iudicia in subiectis creatur; iudicãtz
oñdunt. Sedes diuini supaduent⁹ susce-
ptiue immaterialit̃ z supmũdane.qr noti-
ciã diuinitat; sine studio z fatigatõne pci-
piũt z ipassibilit̃ z sine diminutõe ad iferio-
ra trãsfũdũt in q̃ nos spũal'r istruũt vt ab re
materiali et terrena nos euacuãtes.nos ad
etnoꝝ susceptõez coaptem⁹ Sedes etiã ab
omi extremitate sũt remote.qr ei q̃ sine ex-
tremis ẽ.i.pncipio et fine imediatissime sũt
ɔiũcte. Nã in deo cui inherẽt nõ est inueni-
re pncipiũ vel extremũ. Throni itaqz diui-
nã ṽtutẽ assumũt: z eandẽ ad inferiora deri-
uãt z trãsfundũt. Obedient̃ se dõ subijciũt.
z nec ex aliq̃ necessitate sz mera libalitate in
agendis omnibꝫ subijci se oñdunt

De media hierarchia Capl'm.XI.

Edia hierarchia ſm Isi. tres ɔtiet
m ordies.s.pncipat⁹ ptãtes z dñatões
Hec ãt hierarchia a Dio.vocat̃ epo

phonomia. i. diuīa illumīatio ſui ꝑticipes:
intꝰſcalari reuerētia īſigniēs. vſū dn̄andi e:
docēs arcēſcꝫ ꝯriū. Pria dīa dꝛ ꝓpt ꝑncipa
tus q̄ ꝑ ceterꝭ poſſidēt donū reuerētie. q̄rū
officiū ē docere ꝛ exercere ꝛ exhibere reuerē
tiā reuerēdis ſm diuerſos gdꝰ p̄latōis. iu:
xta illō Cui honorē, honorē. Rho. xiij. Vſꝰ
vero dn̄andi ſpectat ad dn̄atōes. q̄ docent
ſubditꝭ dn̄ari. n̄ ſm libidinoſaꝫ p̄eſſendi cu
piditatē. ſꝫ ſm dei volūtatem. Nā deꝰ vult
hoīes p̄eſſe hoībꝫ. vt ꝓficiāt nō vt ſupbiāt.
vt eos in fide ꝛ moribꝫ inſtruāt. nō vt de li:
btatꝭ dominio inſoleſcāt. Artatio ꝟo ptātꝭ
ꝛferꝛ ad ordinē ptātū q̄ poteſtatiue a nobis
coercēt demōes ne nobꝭ tātū noceāt q̄ꝫtū de
ſiderāt vl' affectāt. Et talꝛ ponit diſpoſitio
medie hierarchie q̄ꝫuiſ alio mō videaꝛ ordi
nari ſm Iſiō. ꝛ Gre. ſꝫ de hoc ad preſens
opuſculū nihil ſpectat.

De ordīe dominationū. Ca. XII

p Vartꝰ ordo ē dn̄ationuꝫ q̄ ſm Iſiō.
ptātibꝫ ꝛ ꝟtutibꝫ p̄ſūt ꝛ p̄eminēt. q̄ ꝑ eo
q̄ ceterꝭ angeloꝝ agminibꝫ p̄ſunt ſiue
dn̄anꝛ dn̄atōes nūcupāꝛ. Hꝰ ordis ē officiū
ſm Gre. ī bello ſpūali nos īſtruere. q̄lit opte
at hoīes p̄latōis officiū exercere. Docēt et
p̄latos q̄lit ſine tyrānide ꝛ ſubditoꝝ oppꝛeſ
ſione in regimīe debeāt ſe hr̄e. Hoꝝ āgeloꝝ
mīſteriū eſt ſm Diony. ſeruili timore depo
ſito in deū moueri: ꝛ abſqꝫ reflexiōe ad com
modū tꝑale ei inceſſanꝛ famulari. que ſingu
lari excellētia inuiſibilē annūciatōeꝫ ī ſubie
ctis ordibꝫ ſolo impio formāt. Sūt angeli
iſtius ordīs ab omni opp̄ſſiōe liberi vt libe
re ad ſūmū eleuēꝛ. ꝛ nulli īfra ſūmū ſubijciāꝛ
Vn̄ ita dō ſubſūt q̄ nulli īferiori ſubijciūꝛ
Per vniuerſalē excellētiā ſup̄ oēꝫ ſubiectōꝫ
eleuāꝛ. ita tn̄ q̄ ꝑ nullā violētiā aut tyrānidē
ad opp̄ſſionē īferioꝝ īclināꝛ. Vn̄ dꝛ Dion̄.
q̄ ſm diſſilitudinē tyrānidis dominiū exer
cēt. ſeueritatē habēt in ptāte. ꝛ cū ſeueritate
libalitatē ī benignitate. ꝛ dū a dn̄atiōibꝫ po
teſtas exerceꝛ libalitas circa īferiores n̄ tol
liꝛ. Per iſtā tn̄ libalitatē eoꝝ ptāſ nll'o modo
minoraꝛ. imo deo ſe ꝯformātes regulā ꝛ le:
gē ſue p̄ſidētie q̄ꝫtū poſſibile ē imitāꝛ. Nun
q̄ꝫ ad aliq̄ vana ſe ꝯuertūt. ſꝫ ꝯtinue ad bo:
nū ſūmū. qō Dion̄. oñdit ꝛ vniuerſale vo:
cat: ocl'os dirigūt. ꝛ ab illo q̄ oībꝫ dn̄aꝛ mē:
tis aciē nō auertūt. vn̄ deiformitatis ꝛ diui
ne ſilitudis ꝓut p̄nt ſꝛ ꝑticipes: ſm Dion̄.
Itaqꝫ dn̄atoes ꝑme ſūt in ſcda hierarchia.

De ordine Principatuū
Caplm. XIII.

q Vintꝰ ordo dꝛ ꝑncipatꝰ. ꝛ h ordo ſꝫ
ſctōs docet hoīes inferiorꝭ gdꝰ exhi
bere reuerētiā maioribꝫ exn̄tibꝫ ī ſta
tu altiorꝭ dignitatꝭ. vtputa: regibꝫ ꝑncipibꝫ
ꝛ p̄latꝭ. De angel' iſtiꝰ ordīs dꝛ Dio. Ad ꝑn
cipatꝰ ꝑtinet vniuerſal' ducatꝰ ꝛ regimē du:
ctiuuꝫ ad dei ſilitudinē. qꝛ iſti angeli hn̄t ex
officio vt alios īferiores ordinaliꝛ reducāt
ad deū ꝛ doceāt īpm reuereri ī ſeipo ꝛ ī ꝓxio
ſpēalit in p̄lato. q̄ ſm Dion̄ iō dicūꝛ ꝑncipa
tus. qꝛ hn̄t alios reducere vl' ꝯuertere ad ꝑ
mū ꝛ ꝑncipale ꝑncipium. ſ. deū. quē īpi ꝓut
poſſibile eſt imitanꝛ. ꝛ q̄ntū fas ē in p̄ſidēdi
officio ꝑncipi aſſimilāꝛ. Dicit ei Iſi. li. vij.
Principatꝰ ſunt q̄ angeloꝝ agminibꝫ p̄ſunt
q̄ ꝑ eo q̄ ſubditos angelos ad explēdū di:
uinū miniſteriū ordināt ꝛ diſponūt: ꝑncipa
tus vocabulū acceperūt. Nam alij ſūt qui
adminiſtrāt. alij q̄ aſſiſtūt. Milia em̄ milia
miniſtrabāt ei. ꝛ decieſcētena milia aſſiſtūt
ei. Dan̄. vij.

De ordine Poteſtatū.
Caplm. XIIII

s Extꝰ ordo eſt poteſtatū. Et dicūꝛ ptā
tes ſm Iſi. qꝛ eis ꝟtutes aduerſe ſūt
ſubiecte. ꝛ iō ptātuꝫ noīe nūcupanꝛ.
qꝛ maligni ſpūs eoꝝ ptāte coercenꝛ ne tātū
noceāt q̄ntū cupiūt ꝛ affectāt. Hoꝝ angelo
rū officiū eſt ſm Greg. illos q̄ ī bello ſpūali
deſudāt ꝯfortare ꝛ ne ab aduerſarijs violē:
ter ſuperenꝛ defendere. ꝛ vt boni victoriam
obtieāt viriliꝛ adiuuare. Huic ꝯcordat Di
ony. di. Ptātū mīſteriuꝫ eē cauere ne aliqō
adūſū poſſit bonis obſiſtere vl' nocere. Dic
etiā Greg. Ptātes in ſuo ordine ꝑceperunt
potentiꝰ vt eoꝝ diſpoſitioni aduerſe ptātes
ſubijcianꝛ. q̄ ne tantū hominibꝫ noceāt q̄n:
tū deſiderāt poteſtatū miniſterio refrenanꝛ.
De his poteſtatibꝫ dicit Dion̄. Ipe ſancte
poteſtates habent equipotētem. i. equaleꝫ
cum dominatiōibꝫ poteſtatem. q̄ eadem di
uina munera in ſuo ordine ꝛ gradu humili:
ter ſuſcipiūt ꝛ cuſtodiūt ſine confuſiōe. Ni
hil em̄ tyrannice p̄cipitāt ꝯtra inferiores. ni
hil violentia ꝛ fortitudine attentāt. ſed poti
us deiformiter. i. ad diuinā ſilitudinē ange
los inferiores ordinate reuocāt. ꝛ ad potē:
tificam ꝛ cauſalē potētiam. i. ad deum qui
omnia pōt ꝛ oīm eſt cauſa ſupmūdane ꝛ in
tellectualiter reducere non ceſſant. vt per

has deiformes ꝓꝓetates medie celestiũ aĩa
rũ dispositiões illũinent purgent ꝑficiant
Sic ei ipi ptãtes mediãtibꝫ supioribꝫ ad dĩ
silitudinẽ ꝯuertunt.ita mediãtibꝫ ipis ptãti
bꝰ q̃ iferiores sũt ad deiformitatez reducũt.
vt sic oẽs supiores medij ꝛ iferiotes ordĩes
mysticaꝝ purgationũ illũinationũ ꝛ ꝑfecti=
onũ ꝑticipes efficiant.

De tertia hierarchia Ca.XV

t Ertia hierarchia q̃ dr ephionia tres
ꝯtinet ordines inferiores.s.ꝟtutes.
archangelos.angelos.Et ſm h̃ iferi
or hierarchia sic describit.Inferior hierar
chia ẽ diuinũ ꝑticipiũ nat̃e legibꝫ occurrẽs
secreta r̃uelãs ꝑ capacitate discreta nature
legibꝫ occurrẽs.Hoc ꝑtiet ad ꝟtutes q̃ ptã
tẽ hñt faciẽdi miracula ꝛ curãdi morbos ꝛ
lãguores.Secreta reuelãs.h̃ ꝑtinet ad ar=
chãgelos ꝛ angelos.Pro capacitate discre
ta.h̃ refert ad archãgeloꝝ differẽtiã ꝛ ange=
loꝝ.qꝛ maiores vt archãgeli maiora.mino
res vt angeli mĩora reuelãt.Per archange=
los eñ r̃uelabant ꝓphis maiora secreta.vt
illd:Ecce ꝟgo ꝯcipi.ꝛc.Per angelos ãt mi=
nora.vt illud Dauid.Episcopatũ eiꝰ accipi
et alter ꝛc.Et dr ephionia.ab ephi qd ẽ sub
ꝛ phanos qd est aꝑparitio.qꝛ iferiori mõ q̃
in alijs resultat dei silitudo ĩ ordinibꝫ huiꝰ
hierarchie.

De ordie ꝟtutũ Ca.XVI.

s Eptimꝰ ordo est ꝟtutũ.Virtutes ei
sũt angeloꝝ agmĩa.ministeria hñtes
ad ꝟtutes ꝛ miracula faciẽda.in q̃bꝫ
potissime relucet ꝟtꝰ diuĩa.ꝓpt qd ꝛ ꝟtutes
noĩant vt dt Isid.Istiꝰ ordĩs angeli ab or=
dinibꝫ medie hierarchie recipiũt illumiati=
onẽ.purgationẽ ꝛ ꝑfectionẽ Vñ ſm Dioñ.
ꝟtutes hñt virilitatẽ ad opatões fortẽ incõ
mutabilẽ.ſm dei formã eis indicãtẽ.In h̃
eñ deo sũt sil'es ñ ꝯformes.q ad oĩa agen=
da incõmutabilẽ ꝟtutꝫ vigorẽ acceperũt.et
ꝛ iõ istoꝝ spirituũ opatiuã ꝟtutẽ ꝑstringit.
Dioñ.sic dicẽs.Ipa sanctaꝝ ꝟtutũ cogno
minatio fortẽ q̃ndam ꝛ incõmutabilẽ docꝫ
vigorẽ ſm inditã eis deiformitatẽ ad nullã
susceptionẽ diuinarũ illuminationũ imbe=
cilliter infirmatã ꝛc.q̃si diceret.ĩ h̃ q istі an
geli ꝟtute sunt vocati deiformes ꝛ sil'es do
dinoscunt.Nã diuĩa ꝟtus fortis est ad agẽ
dũ vt nõ frãgat alicuiꝰ opis difficultate.ꝛ ĩ=
cõmutabil' est ad ꝑseuerandũ vt nõ langue=
at seu infirmet alicuiꝰ spacij seu temꝑis diu

turnitate.Sic angeli isti ꝯsil'es sunt.qꝛ ad
oĩa agenda robusti ꝛ incõmutabiles inue=
niunt.Vñ virtuosi sũt nõ solũ opando:ve=
rũetiã in illumiatões suscipiẽdo.Nã horũ
angeloꝝ virtus:ꝛsi infirma videat diuĩe ꝟ=
tuti ꝯpata.nõ tñ infirma est ad eãdẽ ꝑ gra=
tiã ꝯfirmata.Infirma est nature ꝯditõe:sꝫ
nõ infirmat aliq̃ corruptõe q̃n ꝑticipat to=
tũ q̃cquid creature est debitũ.fortitudinem
scꝫ sufficientẽ et sue nature ꝯgruẽtẽ.Et idõ
dicit Dioñ.q habent deiformẽ motũ firmi
ter se ferẽtẽ.Insuꝑ essentialẽ ꝛ potẽtificam
dei virtutẽ.qꝛ ꝓpria virtute in deũ mouent.
ꝛ vnde eoꝝ ꝟtuositas in suꝑessentialẽ virtu
tẽ creatoris sustollit:inde deiformis imagi
nis silitudo in eis reꝑit.Deiformitatẽ aũt
quã recipiũt:ad inferiores angelos trãsfũ=
dunt.Accipiũt q̃dẽ ꝑ donũ:sꝫ alijs retribu
unt ꝑ exemplũ.Hoꝝ angeloꝝ est officiũ ſm
Diony.docere p̃latos:p̃latõis officiũ exeq̃
feliciter et cõstãter.ꝛ vt ipius onus sustine=
ant patiẽter.Scdꝫ Gre.ꝟo in.iiij.moral.
Istorum officiũ in his qui virtutẽ habent
est docere qualiter imaginẽ dei ĩ se reparẽt:
ꝛ reforment:ac reformatã viriliter custodiãt
ac conseruẽt.Unde per istorũ angelorũ mi
nisteriũ virtus miracula faciendi ꝑfectꝫ cõ
cedit:vt reducti ad ꝓmũ statũ in quo deꝰ fe
cit hominẽ ad suã imaginẽ ꝑ hmõi miracu
la ostendant.Angeli istiꝰ ordĩs diuinã vir=
tutẽ ꝯtinue aspiciũt.ꝛ in ipa cõtemplatiõe
ꝯtremiscũt.Sed iste timor penal' non ẽ:cũ
potiꝰ sit admiratõis q̃ horroris.ꝓut Gre.
dicit in moral.li.iiij.

De ordine Archangeloꝝ Ca.XVII

o Ctauus ordo est archangeloꝝ:qui
ſm Isidoꝝ summi nuncij vel nunci
orum ꝓncipes interꝑtantur.Nam
primatum tenẽt inter angelos.Sunt enim
duces et p̃ricipes:sub quoꝝ ordine vnicui
q angelorũ officia deputata sunt.Nam ar
changelis angeli presunt.vt patꝫ in Zacha
ria vbi angelus maior dixit minori.Uade
ꝛ doce pueꝝ istũ.Si ei in ipis angeloꝝ offi
cijs supiores iferiores nõ disponerẽt.nll'o
mõ h̃ qd hoĩ diceret angelꝰ ab angelo cog=
uisset.Hi archangeli sepe ꝓprijs noĩbꝫ de=
notãtur.vt per iporum vocabula ipsorum
conditiones et opera ostendant.Nã Gab=
el virgini mittitur vt illũ denunciaret vẽtu=
rũ q̃ ꝯtra aereas ptãtes obtinere debuit vi
ctoriã et triũphũ.Gabriel eñi dei fortitudo

īterp̄taꝛ.ſic̄ ⁊ raphael ꝙ īterp̄taꝛ medicia ꝺi
ad Tobiā miſſꝰ fuit ꝙ eiꝰ ocul' curatōeꝫ ad-
hibuit ⁊ cecitatē abſtulit ⁊ deterſit.⁊ ſic de
alijs Hucuſqꝫ Iſi.li.vij.c.v.Hoꝝ angeloꝝ
officiū ē ſꝫ Gre.ꝺ his q̄ ad ꝓmotionē fidei
ꝑtinēt.vt ꝺ aduētu filij dei ꝺ eiꝰ geſtꝭ ⁊ dictꝭ
fideles ꝓmouere.Archāgeloꝝ ēt ē ſm Dio
nyſ.ꝓphetias ꝓphis reuelare.demōes hoi-
bꝰ ꝺn̄antes arcere ne vlteriꝰ plꝰ ledāt.ſic̄ po
teſtatū ē eoſꝺ coercere ne ꝺn̄iū ſibi vſurpēt
aut accipiāt.Archāgeli etiā angel' ſuppoſitꝭ
eis ſūt digniores ⁊ annūciatiōe ꝑores.cete
teriſqꝫ ſūt ꝑfectiores.Nā ſm Dioñ.inferio
res ꝯuertūt ad ꝑncipale ꝑncipiū ſuū:⁊ q̄ntū
eis poſſibile ē angeli īferiores īpis median
tibꝫ ad īpm īformanꝛ.Inſuꝑ vnificāt.i.an
gelos ad vnitatē illiꝰ ꝑncipij colligāt ⁊ adu
nāt.docēdo āgelos ſibi ſbditos ſm ducatꝰ
īuiſibiles ⁊ ordiātos q̄bꝫ hn̄t ducere ⁊ doce
re ſeq̄ntes alios ⁊ ſubiectos.Iſti ēt archan
geli int' ordīes īferiorꝭ hierarchie ſūt intme
dij.⁊ iō a ſuꝑioribꝫ illūinatōes ꝑticipāt ⁊ eaſ
dē angel' īferioribꝫ ꝑticipatas cōicāt ⁊ ānū-
ciāt.in q̄bꝫ angel' oīm āgelorū diſpō hierar-
chica ex triplici ternario celeſtiū ordinū ꝑfe
ctiſſime eſt cōpleta.

De ordīe angeloꝝ Ca.XVIII

n Onꝰ ordo ⁊ vltimꝰ ē āgeloꝝ.Angelꝰ
āt grece malach hebraice ꝺr.latīe ꝓo
nūciꝰ int'p̄taꝛ.eo ꝙ volūtatē ꝺn̄i ꝑplis
ānūciare ꝯſueuerīt.Angeli āt vocabulū no-
mē ē officij nō nature.Nā āgelꝰ ē ſꝑ ſpūs.ſꝫ
qn̄ mittiꝛ tūc ꝑmo angelꝰ nūcupaꝛ.Angelis
ꝓo pictoꝝ licētia pēnaſ fingit vt eoꝝ diſcur
ſum celerē ſignificēt ſic̄ ⁊ iuxta poetaꝝ fabu
las vēti pēnas hr̄e dicūꝛ.ſic̄ ꝺr.Qui ambu
lat ſuꝑ pēnas vētoꝝ.Hucuſqꝫ Iſi.li.vij.c.
v.Scōm Dionyſ.āt angeli inferiorꝭ ordīs
nō ꝑticipāt ordinē ſuꝑioꝝ illūiationū.Nō
eī ꝑticipāt cū īpis ſꝫ ex īpis.Nā angeli ſuꝑi
ores ꝑmo loco diuīas illūinatiōes ſuſcipi-
unt.⁊ illas poſtmodū ad alioꝝ noticiā ⁊ co
gnitiōeꝫ deferūt.ꝙ ⁊ ꝑmi nūcij dicunꝛ.Alij
aūt poſteriores ſūt ⁊ vltimi.Angeli etiā ſm
eūdē Dioñ.hoīes ad diuinā cognitionē ad
ducūt ⁊ ſubleuāt.⁊ vt iuſte viuāt īſtruūt ⁊ ī-
formāt.Vn̄ ꝗuis āgeli ⁊ ſi nō hn̄t angelos
alios ſub ſe īferiores q̄bꝫ p̄ſūt.hn̄t tn̄ ſub ſe
īferiores hoīm ordīes q̄bꝫ p̄ſūt q̄s ordināt
⁊ diſponūt.Surſū extēdūꝛ ꝑ dilectōeꝫ dei.
ī ſemetīpis formāꝛ ꝑ cuſtodiā ſui.ſb ſe ꝓgre
diūꝛ ꝑ eoꝝ tutelā.q̄ꝝ miſterio deputāꝛ.Iſto
rū itaqꝫ angelorū multiplex eſt effectꝰ.Naꝫ
angelꝰ nr̄e cuſtodie ſingularit' deputatꝰ nos
ſtimulat ad bonū:⁊ excitat ne ī vicijs dor-
miamꝰ.Act.xij.Itē ſpūal'r nos reficit:ne
ſub onere vie in patriā ſuccūbamꝰ.iij.Reg.
xix.Itē arcet demōes ne ab īpis ledamur.
Tob.viij.Itē inſtruit ī ambiguis vt certi-
ficemur.Dañ.ix.⁊.x.Itē ꝯducit ne ī vijſ de
uiemus.Tob.v.⁊ Exo.xxiij.Itē nob ī tri-
ſticia poſitꝭ aſſiſtit vt ꝯſolemur.Luc̄.xxij.
⁊ Geñ.xvj.vbi ꝺr ꝺ āgelo ꝙ ꝯfortauit flētēꝫ
Agar.Itē nob peccātibꝫ cōpatiūꝛ ne ꝺſpe-
mꝰ.Eſa.xxiij.⁊ Juꝺ.ij.Itē velocit' nob aſ
ſiſtūt ne cadamꝰ.Eſa.xxiij.Ite āgeli.Item
adiuuāt ꝯ hoſtes ne vīcamur.Geñ.xxxij.et
ij.Macha.penl'.Itē vulnera nr̄a ſanāt ne
moriamur.Tob.xj.Itē pctā nr̄a ad mēori
am reducūt vt erubeſcamꝰ.Joſue.ij.Item
volūtatē ꝺn̄i annūciāt:vt ei adq̄eſcamus.
Lu.ij.Itē impedimēta auferūt vt diuinis
liberiꝰ ſeruiamꝰ.Exoꝺ.xxiij.Precedetqꝫ te
⁊c̄.Item frequenter nos viſitant ⁊ nob ꝑ-
cauent ne offendamꝰ.Eſa.lx.Scōꝫ penaꝫ
⁊c̄.Itē deo ſemꝑ aſſiſtunt vt ꝯtemplentur
Lu.j.et Dañ.vij.Decies centena milia ⁊c̄.
Item orando nobis merenꝛ.Job.xxxiij.ſi
fuerit.Itē a diuina laude nō retardantur.
Eſa.vj.⁊ Apoca.v.Nō habebāt req̄em ⁊c̄
Itē deū ſine velamine facie ad faciē ꝯtēplā
tur.Mat.xviij.Angeli eoꝝ ⁊c̄.Itē nullius
corpulente mole in ſua ſubſtantia vl' virtu
te aggrauantur.Luce.vl.Spūs carnem et
oſſa ⁊c̄.Item ſupra tꝑus exiſtens ī tꝑe ope
raꝛ.Angelicꝰ em̄ intellectꝰ cū ſit deiformis
vt dicit Dioñ.eſt inſtantaneꝰ.⁊ iō ſine colle
ctōe vniꝰ ad aliꝺ ſubito intelligit.⁊ ī ꝓtuali
tate ſue ſube in inſtanti omnia agenda agit
Vn̄ de angelo ꝙ vocaꝛ a philoſopho intel-
ligentia ꝺr ꝙ ſit creatus in orizonte tꝑis et
etn̄itatis.vt ptꝫ in ꝑmo li.de cauſis.Item
hoīes ex ſubita angeli p̄ſentia territos:bo
nus angelꝰ blādiēdo aſpectu ſuo ꝯſolatur.
vt dicit Ambro.Lu.j.ibi.Ne timeas Za-
charia ⁊c̄.Sꝫ demon ecōuerſo q̄s ſua p̄ſen
tia t'ritos facit.ampliori horrore ꝯcutit:vt
dicit idē.Itē angelꝰ qn̄ vult apparet:⁊ quā-
do vult ab hūanis aſpectibꝫ occultaꝛ:vt di-
cit idem ibidē.Item corpus ꝓ ſuo bn̄pla-
cito oꝑatōi ſue ꝯgruū vt appareat aſſumit.
⁊ peracto ſuo officio idem corpꝰ aſſumptū
depōit.Juꝺ.xiij.Euanuit ⁊c̄.Itē aſſūpto
corꝑe ꝓ aliqua neceſſitate nō vegetat illud

corp⁹ nec viuificat ꝫ tm̄ mouet. Vñ q̄nȝ vi
deꝛ comedere ⁊ bibere vt hō. ⁊ tñ nō come-
dit nec bibit. ꝫ ꝑtāte sua cibū ānihilat ⁊ ꝯsu
mit. vtȝ. Tob. xij. vbi dͬ angel⁹. Videbar q̇
dē ⁊c̄. Angel⁹ ei nō comedit aliq̄ necitate. ꝫ
solū ꝑtāte. q2 vt dͬ Aug. sup Luc. vl. ꝙ radi
us ꝯsumit aquā ꝑtāte. ꝫ t̄ra absorbet neces
sitate Unde fuit ibi comestio ꝑtātiua. q̇ ad
masticatiōeȝ ⁊ cibi ꝯsūptōeȝ nō tñ necessa-
ria q̇ ad īcorꝑatōeȝ. Hec itaqȝ leuia ⁊ plana
de ꝓꝑetatibꝫ bonoꝝ angeloꝝ ad vtilitatē ꝑ-
uuloꝝ dicta ad pn̄s sufficiāt

De malis angelis.

Caplm̄. XIX

Icut bon⁹ angel⁹ hoībꝫ daꝛ ad subsi
s diū ⁊ ꝯseruationē. sic mal⁹ angel⁹ da-
tus est vnicuiqȝ ad exercitiū ⁊ ꝓbati-
onē Vñ hoꝝ maligꝝ spirituū caput ⁊ dux ē
lucifer. q̇ ꝛm Gre. sic ē dict⁹ ꝑ eo ꝙ alijs ange
lis clarior ē creat⁹. Vñ Gre. Prim⁹ angel⁹
iō oī lapide ꝑcioso ornat⁹ extitit. q2 cū cūctꝫ
angeloꝝ agminibꝫ p̄fuit ex eoꝝ cōꝑatōe cla
rior fuit ꝫ ꝯtra ꝯditorē suū supbiēs lucē et
claritatē ꝑdidit. ⁊ formā d̄formē ⁊ obscurā
apostasie sue merito adq̇siuit De h̄ dic̄ Da
masce. li. j. ca. xviij. Ex his angelicꝫ ꝟtutibꝫ
q̇ alijs p̄erat ⁊ cui terre custodia cōmissa est
nō natura mal⁹ fact⁹. sed bon⁹ existēs neq̄-
q̄ȝ ab ip̄o ꝯditore malicie semitā in se hn̄s.
nō ferēs illumiationē ⁊ honorē quē ip̄e cō
ditor largitus fuerat. electiōe liberi arbitrij
sui ꝟsus ē ex eo qͦd est ꝛm naturā in id qͦd ē
p̄ter naturā. vñ dͦ rebellare volēs ⁊ a ꝑmo
bono deficiēs in malū venit. Et infra. Lu-
men igiꝛ creat⁹ a ꝯditore. ꝓpria volūtate te
nebra fact⁹ ē. Sil'r āt cū eo euulsa ē ⁊ ꝯsecu-
ta āgeloꝝ q̇ sub ip̄o ordinati erāt īfinita ml'
titudo ⁊ volūtarie facti sunt mali: de bono
ad malū d̄clināntes. Itē dͬ ibi ꝙ nō habent
ꝑtātē neqȝ ꝟtuteȝ ꝯ aliquē nisi a deo ꝑmissi
ue ⁊ dispositiue ꝯcedaꝛ. sed diuina ꝑmissio
ne trāffiguraꝛ in q̄ȝcūqȝ voluerit imaginem
seu figurā. Ois igiꝛ malicia ⁊ immūde pas-
siōes ex ip̄is cogitate sūt q̄s q̇dem immit-
tere. i. suggerere pn̄t sed violētiaȝ inferre nō
p̄ualēt. Itē qͦd hoībꝫ est mors angelis ē la-
psus. Post casum em̄ nō ē eis pn̄ia queād-
modū post mortē hoībꝫ nō est vita. Hucus
qȝ Damas. Itē dͬ Gre. A gr̄a desert⁹ obsti-
nat⁹ in malicia ꝑmāsit: ita ꝙ nihil bona vo-
lūtate velit. Liberꝝ siq̇dē hȝ arbitriū: ꝫ deps
sum ⁊ ad malū incessanꝛ inclinatuȝ. ita ꝙ sꝑ
bonū refugit. malū ꝟo eligere nō desistens.
Et ideo accidit vt dicit Cassiod. volebat ⁊
cupiebat rapere diuinitatē ⁊ amisit felicita
tē. Item q2 altitudinē sibi incōuenietem in
debite ꝓpetijt: ideo iusto ordine ad ima ru
it. vt q̇ se iuste nō tenuit in summo ꝛm iusti
cie ordinē se teneat nūc in imo. ꝓpter qͦd dia
bolus. id est. deorsum fluens a scis est dc̄s
Multꝫ alijs noībꝫ nūcupaꝛ q̇bꝫ sua malicia
ꝑ noīm sil'itudinē intimaꝛ. Diciꝛ ei demon
imo ꝛm Plato. i Timeo cacodemō. i. mala
sciēs. Demō em̄ sciēs interꝑtaꝛ Sic aūt dͬ
ꝓpter sciētie q̄ viget naturaliꝛ ꝑspicacitateȝ.
Viget em̄: sensu nature. expientia tꝑis Vi
get intelligētia scripture sicut dͬ Beda ⁊ et
Damasce. c. xviij. De h̄ dͬ Isi. li. vij. ca. xl.
Demones vocant greci peritos. i. scientes
Presciūt em̄ multa futura. Vñ solent dare
rn̄sa aliq̄. In illis em̄ est cognitio reꝝ plus
q̄ȝ in hominibꝫ ꝑtim subtilioris sensus acu
mine. existētia lōgissime vite. ꝑtim ꝑ dei ius
sum angelica reuelatiōe. Hi corpoꝝ aereo-
rū natura vigent. ante trāsgressionē celestia
corꝑa gerebāt Lapsi ꝟo in aereā q̄litatē cō-
uersi sunt. Et ista aeris caliginosa spacia te
nere permissi sunt. qui eis carcer est vsqȝ ad
iudiciū. Hi sunt p̄uaricatores angeli q̄ruȝ
diabol⁹ ꝑnceps ē. Itē dͬ sathan. i. aduersa
ri⁹ q2 ex corruptela malicie dͦ q̇ sūme bon⁹
est ꝯtinue aduersaꝛ. vt dͬ Hiero. Precipita
ta audacia magis p̄sumit q̄ȝ possit. vt dicit
glo. Esa. xvj. Maior est arrogātia eius ⁊c̄.
Sicut em̄ dicit idem. potius vult esse q̄ȝ n̄
esse vt pugnet ꝯtra deū. q̄ȝuis suū ex h̄ sciat
crescere nocumētū. Item vocaꝛ beemoth.
Job. xl. Ecce beemoth. Beemoth bos vel
anial intꝑretaꝛ. demō sic̄ bos comedere fe-
nū ꝓpetit. q2 suggestiōis sue dente ꝯterere
sp̄ualiū viroꝝ vitā mūdā q̄rit. Carnalia em̄
desideria amat demon. Itē dͬ leuiathan. i.
additamentū. Job. xl. q2 vt dicit Gre. ma-
lum malo addit ⁊ penam pene addere non
desistit. Sicut em̄ sua ⁊ suoꝝ crescit culpa.
sic ⁊ pena. Itē dͬ appollion grece. i. extmīa-
tor latine. vtȝ Apoc. xv. q2 bona ꝟtutū q̇ de
us in eccl'ia siue aīa plātat malicia ip̄m sti-
mulāte exterminare desiderat sic̄ dͬ in Ps.
Exterminauit eā aper de silua ⁊c̄. Itē diciꝛ
cōmuniꝛ diabol⁹ q̇ hebraice dͬ deorsū flu-
ens. q2 q̇etus in celi culmine stare ꝯtempsit
supbie sue pōdere deorsum cadere meruit.
grece ꝟo dͬ criminator. eo ꝙ vl' ad crimina

allicit ꝛ inflāmat. vel qꝛ electoꝝ innocentiā
falsis criminibꝫ inficit ꝛ accusat. vt dꝛ Apoc.
xij. Proiectꝰ ē accusator ꝛc̄. Et sic dic̄. Isid
etymol. li. viij. Itē pter ista noīa mltiplicit
i scptura eiꝰ malicia denotat. Dꝛ em̄ serpēs
vl draco ꝓpt eiꝰ virulētā astutiaz Apoc. xij
Leo ꝓpt eiꝰ aptā violētiā. j. Pe. vlt. Tanq̄
leo rugiēs. Vectꝭ ꝓpt eiꝰ obstinatā duriciā.
Isa. xxv. Coluber tortuosꝰ ꝓpt ipiꝰ in isto
aere caliginoso latētiā. Et iō ab Augu. reci
tat opīo Platōis de cacodemōibꝫ sup Geñ.
ad lraz. li. viij. ꝛ hēt li. v. siue dis. viij. c. j. De
mones aerea dicūt aīalia. qꝛ corpū aereorū
vigēt nata. nec ꝑ mortē dissoluūt. qꝛ ꝓualet
in eis elemētū aptū ad patiēdū potiꝰ q̄ȝ ad a
gēdū. Itē dic̄ Aug. i li. d ci. dī. c. viij. Demo
nes sūt aīalia aīo passiua mēte rōnalia tꝑe
.i. duratiōe etna corꝑe aerea ꝛc̄. Hec q̄dem
ab Aug. opinatiue ꝛ recitatiue sūt dicta. vo
lēte isinuare q̄liter demon a loco summe il
luminoso. s. celo empyreo sit expulsꝰ et in h
aere caligīoso intrusꝰ vt ibi patiat ꝛ inde as
sumat corpꝰ qñ a deo ꝑmittit vt hoīm vita ꝑ
ipiꝰ misteriū exerceat. ꝓpt qđ ab Esa. faber cō
flans prunas ꝛ formās vas in opꝰ suuz dꝛ.
qꝛ eiꝰ exercitio vita electoꝝ q̄ vasa sūt grē ꝯ ꝓ
bat. Esa. liv. Creaui fabꝝ ꝛc̄. His itaq̄ȝ noībꝫ
et mltis alijs modis demō noīat. q̄bꝫ viru
lenta eiꝰ rabies demōstrat. Dic̄ em̄ Beda i
glo. sup illū locū. j. Pe. vl. Circūit q̄rēs quē
deuoret ꝛc̄. Circūit em̄ tāq̄ȝ hostꝭ obsidens
muros clausos explorās vt ꝑ inferiorē ꝑtez
ad interiora penetret. Offert et oculis for
mas illicitas vt visu destruat castitatē. Au
res ꝑ canora tentat vt molliat chrianū vigo
rez. Liguā ꝯuicio ꝓuocat. Manū iniurijs
lacessētibꝫ ad vīdictā ꝓuocat vl ad cedez in
stigat. Honores trenos ꝓmittit vt ānihilet
celestes. ꝛ cū latent nō p̄t falle aptos addit
terrores. i pace subdolꝰ. in ꝑsecutiōe violētꝰ
ꝯ quē aīmꝰ dꝫ esse tantū ꝑatꝰ ad resistendū
q̄ȝtum ille est paratꝰ ad impugnāduz. Huc
usq̄ȝ glo.

De angelis ꝑuersis. Caplm. XX

m Ali igit angeli ꝯsentiētes volūtati
luciferi cadētꝭ irrecuꝑabilr i h aere
caliginoso velut i carcere sūt reclusi
Ceciderūt aūt de luce in tenebraz. de scia in
ignorātiā. de dilectiōe in odiū ꝛ inuidiam.
de sūma felicitate in sūmam miseriā. vt dic̄
Gre. Itē demones p̄sūt demōibꝫ fm maio
rez sciaz ꝛ minorē. alijs subsūt vt dic̄ Amb.
sup Luc̄. Quāuis em̄ obstinati sūt in malo
viuaci tñ sensu nō sūt penitꝰ spoliati. Nā vt
dic̄ Isi. triplici acumīe vigēt demōes. Nā
q̄daz sciūt subtilitate nate. q̄dā exꝑientia tē
porū ꝛ diuturnitate. q̄dā sctōꝝ spirituū reue
latiōe. Itē demones vt dic̄ Aug. in eiꝰ viua
citate ingenij cogscūt semiales rerū ꝟtutes
nobis occultas. q̄s ꝑ ꝯgruas ꝛ tꝑatas elē
mentoꝝ ꝯmixtōnes spargūt. ꝛ sic diuersas
reꝝ spēs ꝓducūt. qđ em̄ posset ꝑ se facere na
tura successiue h pōt diabolꝰ facere ꝑ accele
ratiōez opeꝝ nate. vñ ꝑ artē demonū magi
pharaonis serpētes ꝛ ranas subito ꝓduxe
runt sic̄ sup Exo. glo. dic̄. Itē demonū intē
tio tota est ad malū ꝛ ad fatigatiōez bonoꝝ.
ꝛ iō elemēta sepe ꝑturbāt. tēpestates i mari
ꝛ i aere ꝯcitāt. fructꝰ tre corrūpūt ꝛ deuastāt.
vt pꝫ Apoc. vij. c. ꝛ lōge peiora facerēt si bo
ni angeli nō cohiberēt. ꝛ ideo qꝛ ꝯtinue pec
cāt q̄cūq̄ȝ vadūt penā suā ꝯtinue secuz por
tant. vt dic̄. Gre. Itē Gre. li. moral. xxxij. de
mones sꝑ afflictiōez iustorū expetūt. sed si a
deo ꝑtātem nō accipiūt ad tētatiōis articu
lum nullatenꝰ ꝯualescūt. vñ qñ vnū maluz
intulerit: ad faciēdum aliud subito se accin
gūt. vñ exeūtes ab obsesso porcos itrare pe
tierūt. Nā vt suā agāt maliciā etiā bruta le
dere appetūt. qñ cohibēte eos diuia potētia
hoīes ledere nō p̄sumunt. Itē in li. xiiij. fm
diuersas diuersoꝝ ꝯplexiōes varias diuer
sis parāt tētationū illaq̄antes deceptiōes.
nā letos tentāt de luxuria. tristes de discor
dia. timidos de desperatiōe. suꝑbos de pre
sūptiōe Itē in li. xxij. ꝓmo antiquꝰ hostꝭ ten
tans q̄si ꝯsulēdo blāda ꝛ illicita aīo sugge
rit: post ad delectatiōez ꝑtrahit: ad extremū
ꝑ ꝯsensuz possidēs. violēta ꝯsuetudie ꝓmit
vñ d ipo dꝛ. Job. xli. Strigit caudā ꝛc̄. Itē
idē li. xxxij. Nequaq̄ȝ hostꝭ callidꝰ quēplaz
ꝓmit. s; calliditate pestifere ꝑsuasiōis ꝛ frau
dulētis ꝯsilijs interficit. qꝛ dū dulcia resonāt.
ad noxia cor inclināt. Itez idez li. viij. sic̄ est
ꝑditꝰ humanis sensibꝫ se obijcit. mō q̄si an
gelū lucis se oñdit. Itez li. xxxiiij. in fine mū
di tāto feruētior erit ad seuiciā q̄ȝto se sentit
viciniorē ad iudiciū ꝛ ad penā. Item ibidē
Tūc q̄cq̄d nequit voluerit callidꝰ exquiret.
tūc suꝑbis ceruicē quā altꝰ eriget ꝛ ꝑ illum
damnatuz hoīez quē gestabit oē qđ poterit.
tūc neq̄ter oñdet. Itez ibidē li. xxxiij. Appa
rēte iudicio cūcto assistēte celestꝭ curie miste
rio: antiquꝰ ille hostꝭ diabolꝰ belua crudelis

et fortis in medio captiuꝰ adducet⁊ ⁊ cū suo toto corꝑe eťne gehenne incendijs mācipabitur. vbi vtiqꝫ inauditū erit spectaculū qn̄ h̄ imanissima belua electoꝝ ocul' oñdetur. Hec pauca de infinitꝭ ꝓꝑetatibꝫ malignoꝝ spirituū ⁊ eoꝝ effectibꝫ dicta sufficiāt causa breuitatꝭ. al's ꝓo spiꝰ sathane ꝓꝑetates oꝑatōes ⁊ occultas machinatōes siq̄s scire desiderat libros Gre. sup̄ Job ꝑlegat ⁊ ꝑcurrat maxīe in duobꝫ ca. penl'. s. xl. et. xlj.

Incipit liber tertius de proprietatibus anime rationalis.

a Diuuāte iesu chr̄o in p̄cedentibꝫ aliq̄s ꝓprietates de suba penitꝰ incorporea: diuina. s. natura ⁊ angelica q̄ꝫtum ad h̄ spectat opusculū breuiter introduximꝰ nūc cū eiusdem interueniente auxilio ad creaturā corporeā stilū ꝯuertamꝰ a dignissima creatuꝛꝝ scꝫ hoīe q̄ natām et ꝓꝑetatem sapit tam corpoꝝ q̄ꝫ spirituū inchoantes

De hoīs descꝑtione. Capitulum. I.

c Um igit hō ꝫm Isid. sit aīal deiforme māsuetū naťa ꝫm legē rōis discipliē susceptibile: diuiāz h̄ñs imaginē ī potētia cognoscendi. et silitudiez in potentia diligēdi. Ad h̄ vt rudibꝫ ⁊ paruulis hoīs ꝓꝑetates manifestiꝰ innotescāt. a ꝑtibꝫ eiꝰ ex q̄bꝫ est ꝯpositꝰ est breuiť inchoandū. ⁊ p̄mo a naťa digniori. s. ab aīa. ꝫm quā cum suba angelica ꝯuenit ac ꝯcordat. qꝛ ꝫm illā sup̄ naťaz corpoꝝ hō ad celestia eleuať Nā sic di. Isi. hō abusiue ab hūo est dictꝰ cuꝫ ex societate nō tm̄ corporis sꝫ anīe sit ꝯcretus Et iō grece antropos. i. sursū erectꝰ appellať eo q̄ ab imo ad ꝯtemplatōꝫ sui artificꝭ spūs regimīe subleuať. vn̄ poeta Pronaq̄ꝫ cū spectāt aīalia ceťa terrā. Os hoī sublime dedit celūq̄ꝫ vide Jussit. ⁊ erectos ad sidera toll'e vultꝰ. Hō itaq̄ꝫ celū q̄rat ⁊ nō tāq̄ꝫ pecꝰ ventri obediēs mentez in ťra figat. Cū etiā ꝫm Isi. duplex sit hō. s. iterior ⁊ exterior. primo ab interiori. s. aīa est tractandū

De hoīe interiori. s. aīa Ca. II.

p Rimo igr̄ vidēdū ē q̄d sit aīa rōnal' ꝫ rem ⁊ ꝫ diffinitiōꝫ. et q̄d dicať ꝫ etymologiam. ⁊ noīs impositōnem Deinde q̄d ꝫm potentiaꝫ ⁊ ꝟtutem. Tertio q̄d ꝫm effectū ⁊ operatiōeꝫ. Quarto q̄d ꝫm sui perfectibil' ꝯꝑatōeꝫ. s. q̄ sit eiꝰ ꝓꝑetas qn̄ cū corpore ꝯiūgiť. ⁊ q̄ qn̄ ab eo sepať. Anīa ꝓo rōnal' de q̄ h̄ intendimꝰ a q̄busdā sctis ⁊ ph̄is diffiniť vt spūs. a q̄busdā vt aīa. a quibusdā vt aīa et spūs. Inq̄ntuꝫ āt aīa hꝫ naturā spūs diffiniť ab Augustino in libro de motu cordis.

Adhuc de anima. Ca. III.

a Nima ē suba icorporea itellectual' illūiatōis a p̄mo vltīa relatōe ꝑceptiua. Ex q̄ diffinitōe p̄mā ⁊ p̄cipuaꝫ cog̃scimꝰ rōnal' aīe ꝓꝑetatē. spūs em̄ hūanꝰ imediate pꝰ āgelos ē dīne illūiatōis receptiuus. Itē inq̄ꝫtū est aīa diffiniť dupl'r Quia vniť corpi. s. vt motor mobili ⁊ nauta naui. et ꝫm h̄ diffiniť a Remigio sic. Aīa ē suba icorporea regēs corpꝰ Et ab Augu. de aīa ⁊ spū. Aīa est suba q̄dā rōis particeps corpori regēdo accōmodata. Ex q̄ diffinitōe alia spūs ꝓꝑetas eliciť. s. q̄ q̄dā necītate amoris ⁊ gubnatōis ad regimen corporis sibi vniti naťalit inclinať. Ex q̄ etiā pꝫ q̄ aīa i corpore regendo nō ꝑ dimensionē ⁊ loci spaciū i corpore extendiť. sꝫ eiꝰ ꝟtute corpꝰ vndiq̄ꝫ regiť ⁊ moueť sic ponit Calcidiꝰ exemplū i cōmēto super Timeū de aranea q̄ī medio tele eiꝰ residēs sentit q̄lēcūq̄ꝫ motū interius vl' exteriꝰ factū. sic aīa in centro cordis residēs sine sui distensiōe totū corpꝰ viuificat ⁊ omniuꝫ membroꝝ motꝰ dirigit ⁊ gubnat. Prout āt ꝯparať corpori sibi vnito vt forma ⁊ ꝑfectō diffiniť a ph̄o i li. ď aīa sic Anīa ē endelicia id ē. actꝰ p̄mꝰ siue ꝑfectō corporis physici organici potētia vitā h̄ñtꝭ. Ex q̄ diffinitōe pꝫ q̄ q̄ꝫuis corpori sit vnibil' nō tn̄ oī sꝫ solū organizato corpori ⁊ phyco. i. naťal'r ad susceptiōeꝫ aīe rōal' disposito ifundiť ⁊ vniť. Itē inq̄ꝫtū ē aīa ⁊ spūs q̄drupl'r diffiniť. p̄mo in ꝯparatōe ad creaťas general'r sic ait Augꝰ. in li. de aīa ⁊ spū. Aīa est oīm silitudo. Ex q̄ pꝫ q̄ aīa ex sui naťa ad suscipiēdū in se oīm reꝝ silitudīes ē apta nata. vt ďr i li. ď anima ⁊ spū: aīa ad silitudinē totiꝰ sapīe fcā i se oīꝫ reꝝ gerit silitudinē. qꝛ silis ťre ē ꝑ eēntiā. aq̄ ꝓo ꝑ imaginatōꝫ. aeri ꝑ rōneꝫ. firmamēto ꝑ itellectū. celo empyreo ꝑ itelligētiā. Sexto āt mō diffiniť i ꝯꝑatōe ad deū tāq̄ꝫ ad suaꝫ cām efficientē sic. Aīa ē deiforme spiraculū vite Ex q̄ pꝫ ꝓꝑetas aīe q̄ nō ex traduce. nec ex seminali rōe ꝓpagať. sꝫ ad viuificatōꝫ corporis a deo infūdiť ⁊ creať. Itē septimo mō ďscribiť in ꝯꝑatōe ad deū sic ad finē suū sic

Aīa est spūs ītellectual' ad btitudinē ī se et
in corꝑe ordīat⁹ Et ex h̄ relucet aīe ꝓꝑetas
s. ꝙ aīa nō solū sepata beatificaꝛ cū angel' l'
sic angel⁹. imo in corꝑe glorificato ip̄i⁹ feli-
citas īplicaꝛ l' ampliaꝛ. Has oēs dīas ꝛ dif
finitōes sub q̄dā generali descp̄tōe ꝯphen
dit Jo. dam̄. hom̄. xxvj. Aīa est suba viuēs
simplex ꝛ īcorporea. corꝑeis ocul' ꝭm ꝓꝑiā
naꝛaꝫ iuisibil' ꝛ īmortal' rōnal' ītellectualis
īfigurabil' organico vtēs corꝑe. ꝛ huic. s. cor
pori vite augmētatōis sensus ꝛ generatōis
tributiā n̄ aliū hn̄s ꝑter seipaꝫ ītellectū. sꝫ ꝛ
ꝑtē suiꝑi⁹ purissimā. Sic etem̄ ocul⁹ ī cor-
pore. ita ē ī aīa ītellect⁹ arbitrio liba ꝛ volū-
taria ꝛ opatiua volūtate ꝟtibil' q̄m̄ creabil'
Dīa h̄ ex ei⁹ grā q̄ eā ꝯdidit suscipiēs. ex q̄ ꝛ
eē ꝛ naꝛaꝫ suscepit. Hucusqꝫ Jo. dam̄. in c.
supdicto. Cōsil'es etiā ꝓꝑietates describit
Ber. sic dī. O aīa īsignita dei imagīe deco-
rata sil'itudīe: despōsata fide: dotata spū: re
dēpta chr̄i sāguīe: deputata cū angel'. capax
btitudīs. heres salutꝭ. ꝑticeps rōis. q̄d tibi
cū carne vn̄ paterꝭ. Ex istꝭ mltꝭ diffinitōibꝫ
ꝛ descp̄tōibꝫ varijs varie ꝓꝑietates aīe rōa
lis q̄ ad eē nature et etiā grē iā relucent.

Quō aīa sit a physicꝭ descp̄ta Ca. IIII.

q Uid tn̄ ꝭm rem sit aīa. ꝑlibꝫ ē īcertū
Nā circa h̄ antiq̄ leguntꝛ phi varias
ꝛ q̄si ꝯrias snīas ꝓtulisse. Recitat ei
Arist. ī li. d̄ aīa. ꝙ Plato posuit eē aīaꝫ eēn-
tiā se mouentē. Zeno ꝟo d̄t aīam eē nūex se
mouentē. Pythagoras armoniā. Paphi-
nomius ideā. Asclepi⁹ ꝟo dixit aīam eē q̄n
qꝫ sensuū exercitiū siue cōsonū. Hypocras
āt sp̄m tenuē ꝑ oē corp⁹ dispersū. Eraclius
phs lucē l' scintillā eēntie aīaꝫ vocat. De-
mocrit⁹ sp̄m insertū atomis. vn̄ ꝓꝑꝛ facilita
tē mot⁹: totū corp⁹ aīe ꝑuiū asserit Perme-
nides d̄t eā ex t̄ra ꝛ igne eē. Epicur⁹ d̄t aīaꝫ
q̄ndā spēm ex igne ꝛ aere eē. Jpert⁹ d̄t aīaꝫ
q̄ndā vigorē eē igneū. iuxta illd̄ Jgne⁹ ē ill'
vigor ꝛ celestꝭ origo Cū ḡ tot ꝛ tā diuersa d̄
suba aīe a sapiētibꝫ sint relata. h̄ solū suffici
at q̄ ad pn̄s ꝙ ꝭm sctōꝝ dicta Anima ē q̄dā
spūal' ꝛ intellectual' rōnal' suba ad viuificā-
dū ꝛ ꝑficiendū corp⁹ hūanū a deo ex nihilo
sic creata. vn̄ qꝛ suba: ē ꝯrioꝝ susceptiā Su
sceptibil' em̄ est sciē ꝛ ignorātie: ꝟtutꝭ ꝛ mali
cie. ꝛ h̄ sine sube sue īmutatōe seu depditio-
ne Jtē qꝛ incorporea ē nō ē sēsui corꝑali ꝑ-
uia. neqꝫ ꝭm dimēsionē extēsiua. Jtē qꝛ sim
plex est in naꝛa iō nec augmēti nec detrimē
ti est in sua eēntia receptiua. ꝛ iō nec ī corꝑe
maiori ē maior. nec in minori minor. vt dic
Aug. Jteꝫ q̄uis simplex sit ꝛ inuariabilis
in suba sua. est tn̄ ī potētia sua mltiplex Nā
mltitudo in ꝟtute ꝛ in potētia nō ponit ma
ioritatē ī naꝛa vl' minoritatē. sꝫ q̄ ad varios
effectus ē potential' multitudo in aīa. vn̄
nō est maior in tribꝫ q̄ꝫ in vna. nec minor in
vna q̄ꝫ in tribꝫ. Patꝫ itaqꝫ multiplex anime
ꝓꝑietas ꝭm rem ꝛ diffinitōem. lucidius āt
patebit anime ꝯditio ꝑ nominis ip̄ius im-
positionem.

Quō anima a gentibus nomen accepit.
Capitulum. V.

a Nima igiꝛ ꝭm Jsi. a gentibꝫ nomē
accepit. ꝑ eo ꝙ ꝭm eoꝝ opinionē vē
tus sit. qꝛ aerē ore attrahētes viuere
videmur Sꝫ illd̄ aptissime falsū est. qꝛ ml'-
to ꝑ̇us anima corꝑi infundiꝛ q̄ꝫ aer ore ca-
piaꝛ. qꝛ in genitricis vtero statim viuit qn̄ a
dn̄o infundiꝛ ꝛ creaꝛ. Anima igiꝛ d̄ꝛ eo ꝙ vi
uit. ꝛ corpus cui infundiꝛ animat viuificat
Spūs ꝟo d̄ꝛ. qꝛ vitā in se hꝫ spūaleꝫ anima
lem ꝛ naꝛalem. ꝛ qꝛ spirare facit ip̄m corp⁹.
Jdē etiā in eēntia est anima et animus. sed
anima d̄t vitā ꝭm rōem. animus ꝯsiliū. vn̄
dicūt phi animā. i. vitā sine animo. i. sine cō
silio ꝑmanere. Dī etiā anima mens. qꝛ tāq̄ꝫ
caput eminet. vl' qꝛ meminit. vn̄ hō ꝭm mē
tem d̄ꝛ imago dei. Jtem multa nomina aīe
sunt ita ꝯiūcta ꝙ vnū ꝑ alio sepe poniꝛ. et ꝑ
diuersa nomina anima diuersis respectibꝫ
nominaꝛ. Anima em̄ d̄ꝛ dū animat ꝛ viuifi
cat. Mens inq̄ntū recolligit Animus duꝫ
vult. Ratio duꝫ rectum iudicat. Spiritus
dum spirat. Sensus dum aliq̄d sentit Un̄
ꝛ ꝑ his anime ꝓꝑietatibꝫ scīa q̄ anime qua
litas est a sensu nomē accepit. Hucusqꝫ Jsi
dorus li. xj. c. j.

De potentijs anime. Ca. VI

a Nima ꝟo plures hꝫ potentias cuꝫ
sit in suba vna mltiplicē hꝫ ꝯpatōꝫ
ꝭm quā oportuit diuersā potētiaꝝ
ip̄i⁹ oñdere ꝑtitionē. Compaꝛ em̄ ad corp⁹
ꝛ ad finē suū. ꝛ ad actū suū. Scd̄ꝫ ꝯpatōeꝫ
ꝟo ad corp⁹ q̄nqꝫ hꝫ potētias. q̄ꝝ ꝑ̇ma ē ꝭm
Aug. Sensualitas q̄ vis est aīe q̄ moueꝛ ꝛ
tendit in corꝑis sensus atqꝫ appetit⁹ reꝝ ad
corp⁹ ꝑtinentiū. Hac potentia moueꝛ anial
ad appetendū delectabilia. ꝛ fugitqꝫ nociua
Scd̄a potētia est Sens⁹. s. vis anime qua
cognoscit res sensibiles ꝛ corꝑales qn̄ sunt

pn̄tes. Tertia est: Imaginatio q̄ aīa intuet̄
formas rex corpaliū cū sūt absentes. Quar
ta est Rō: q̄ int̄ bonū ꝛ malū: vex ꝛ falsū dis
cernit. Quinta est Intellect⁹: q̄ res nō mate
riales ſꝫ intelligibiles ꝯphēdit. vt deū ꝛ an
gelū. ꝛ hmōi. Tres p̄me potentie. ſ. sensuali
tas sensus ꝛ imaginatio sunt in anima put
est corpi vnibil'. ꝛ ei influit vitā ꝛ sensū inte
riorē ꝛ extiorē ad ipi⁹ corpis pfectiōꝫ. Et he
potētie hoib⁹ ꝛ brutis sunt cōes. Due vero
alie. ſ. rō ꝛ ītellcs sꝫ ī caput a corpe ē sepabil'
ꝛ remanet sepata sic angel⁹. ꝛ h̄ hꝫ duplicē
aspectū Respicit nāqꝫ supiora. ꝛ sic intellcs
nūcupat̄. rspicit ēt īferiora ꝛ sic rō dr̄ Pro
ut āt aīa ꝯpat̄ ad finē suū. ꝯplicē hꝫ pōm. ſ.
rōnalē q̄ (al's q̄) tēdit ī vex. ꝯcupiscibilem
q̄ tēdit ī bonū. irascibilē q̄ tēdit ī arduū ꝛ et
nū. In rōnali ē cognitio veri. ī ꝯcupiscibili
volūtas ꝛ desideriū boni. ī irascibili ē fuga
ꝯrij. ſ. mali. Ōis itaqꝫ potētia sic ꝯsiderata
est cognitiua siue apphensiua veri ꝛ affectiā
boni vel motiua ad fugā mali De vi igit̄ ap
prehēsiua siue rōnali: oīs sensus orit̄. De vi
āt motiua ꝯcupiscibili ꝛ irascibili nascitur
oīs affectio siue affect⁹. Que affectiōes sūt
q̄ttuor. ſ. gaudiū. spes. tior. ꝛ dolor. Prime
due nascūt̄ de ꝯcupiscibili. nā d̄ re quā ꝯcu
piscim⁹ gaudem⁹ ꝛ gaudendo speram⁹ Due
ṽo alie. ſ. timor ꝛ dolor oriunt̄ de irascibili.
qꝛ de eo qd̄ odimus iā dolem⁹ ꝛ dolendo ti
mem⁹ Hi siq̄dem q̄ttuor affect⁹: ṽtutū oīꝫ
ꝛ viciox q̄dā sūt substrata materia sic al's ē
ostensuꝫ. Et h̄ pꝫ p Aug. ī li. de aīa ꝛ spū vbi
hec omīa declarant̄.

De triplici potentia aīe. Ca. VII.

P Rout ṽo ꝯsiderat̄ aīa in ꝯpatōe ad
suū actū triplex potētia occurrit. ſ. ve
getabilis. sensibil'. rōnalis. imo in di
uersis subiectꝭ triplex dr̄ aīa. ſ. Vegetabil' q̄
ē ī plātis ꝛ radicib⁹. Sensibil' q̄ ē in brutis
aīalib⁹. Rōalis in hoib⁹. Vn̄ aīaꝫ vegetabi
lē cōparat ph̄s triangulo. qꝛ h⁹ tres sunt p
tes. generatiua. nutritiua. augmētatiua. vn̄
h̄ potentia seu aīa p̄ma est si'lis triangulo ī
geometria. Aīaꝫ sensibilē ꝯpat q̄drangulo
qꝛ q̄drangul⁹ ducta linea ab angulo ad an
gulū duos facit triangulos et anima sensi
bilis duos facit triangulos potētiax. Vbi
cūqꝫ em̄ est sensibil' ibi ꝛ vegetabil' inuenit̄.
sed nō ē ecōuerso. Animā aūt rōnalē cōpat
circulo rōne sue pfectōis ꝛ capacitatꝭ. Ōim
em̄ figurax isoperimetrarū. i. eq̄les ambit⁹
habentiū maxim⁹ est circulus. Quāuis em̄
aīa pfectibilis facta sit in sciā ꝛ virtutib⁹. vt
dr̄ in li. de aīa. pfectissima est ꝛ capacissima
instar circuli q̄tum ad potentias natura
les. vn̄ supposita anima rationali presuppo
nitur potentia vegetabilis ꝛ sensibilis. sed
nō cōuertitur.

De anima vegetabili. Ca. VIII.

A Nima igit̄ vegetabilis potentiā ha
bet generatiuā: necessariā ad multi
plicatiōꝫ speciei. potentiā nutritiuā
ad ꝯſuatōꝫ indiuidui. ſꝫ potentiā augmēta
tiuā ad pfectōꝫ subiecti. Huic aūt ṽtuti ve
getabili q̄ttuor deſuiūt. ſ. ṽt⁹ appetitiua que
fuit necessaria in nutrimēto. Digestiua que
sepat ꝯueniens ab incōueniēti nutrimēto.
Retentiua que transmittit ad singulas par
tes in animalibus: et ad singulos ramos
in plantis quod conueniens est in alimēto
et ꝯiungit̄ eis vt restauret̄ deperditio tam ī
animalib⁹ q̄ꝫ in plantis. Expulsiua q̄ expel
lit illud qd̄ nature est inconueniens ꝛ noci
uum Sunt ꝛ alie ṽtutes potētie vegetabi
li admīstrātes vt īmutatiua. ꝛ informatiua
assi'latiua. pforabilis. aspera. lenis. q̄x diffe
rentias nō ītendimus pseq̄. qꝛ in libro Jo
annicij p se patent. Ex predictis igit̄ breuit̄
recollige q̄ aīa p potentiā vegetabilē ī plā
tis de similib⁹ similia pducit. ꝛ pducta ī esse
multiplicat ꝛ custodit. Item q̄ sunt necessa
ria ad nutrimentū appetit. recipit. īcorporat
atqꝫ vnit. Item que incōueniētia sunt abij
cit ꝛ excludit. Item p generatiuā ṽtutē cui
deſuit pascitiua multiplicat spēm et ad esse
pducit. Item p nutritiuā spēm multiplica
tam refouet atqꝫ nutrit. Item p augmenta
tiuā subiectū dilatādo in debita q̄ntitate p
ficit ꝛ pducit. Item senio ꝛ tpis mutabili
tate deficit ꝛ tādē pereūte corpore ipa perit.
Hec de aīa vegetabili h̄ dicta sufficiant

De anima sensibili. Cap. IX.

D E anima autem sensibili q̄tum ad
potentiax suax differētias aliqua
pauca breuiter sunt dicenda Nam
ṽtus sensibilis in subtilissimis cerebri ven
triculis sedē habet. Ab ipo aūt cerebro per
neruos ꝛ arterias per singulas partes aīa
lis se diffundens motū ꝛ sensum volūtariū
in singulis membris operat̄. Duplicem ita
qꝫ hꝫ anima sensibilis potestatem. ſ. apphē
siuam ꝛ motiuam. Apprehensiua ṽo diui
ditur in sensum cōem siue interiorem et ex

ſensuꝫ ꝑticularē siue exteriorē Sensus ꝟo
exterior ɔtinet visum: auditū: gustū odora
tū et tactū. ⁊ iste sensus ī suis organis ꝓdu
cit̃ talit̃ ad effectū. Quidā neruꝰ q̇ ab ana-
thomia dr̄ obticꝰ ɔ̄scēdit a cerebro ad ocu
los seu ad oculoꝝ pupillas: ⁊ ramificat̃ in
duas ꝑtes. ⁊ aliꝰ q̇dē ad aures. tertiꝰ ad na
res. q̄rtꝰ ad linguā ⁊ palatū. q̇ntꝰ ramificat̃
ad organa tactꝰ ꝑ totū corpꝰ Per istos itaqꝫ
neruos spūs sensibil̃ vbiqꝫ diff.idit̃ ꝑ corpꝰ
⁊ eiꝰ ꝟtute totū sensibile ⁊ mobile reddit̃. ex
cuiꝰ spūs diffusiōe ꝑ neruos arterias ⁊ mu
sculos tota corꝑis cōpago ad motū habil̃
īuenit̃.

De sensu cōi siue intiori. Ca. X.

ſ Ensus ꝟo cōis siue intior diuidit̃ ī
tres ꝑtes ſ₃ tres cerebri regiones.
Nā in cerebro sūt tres cellule. s. ante-
rior in q̄ ꝟtus imagiatiua opat̃. q̄ q̇dē ea q̄
sensus extrinsecꝰ apprehēdit iteriꝰ ordīat et
cōponit: vt dt Joan. Est ⁊ media cellula. s.
logistica ī q̄ rō sensibil̃ vl̃ estiatiua ꝟtꝰ dn̄at̃
Est iteꝝ ⁊ t̃tia ⁊ postrēa q̄ ē mēoratiua q̄ ea
q̄ apprehēsa sīt ꝑ imaginationē siue rōnē in
thesauro memorie retinet ⁊ custodit.

De ꝟtute sensitiua. Ca. XI.

ſ Ensus itaqꝫ siue sensitia ꝟtꝰ q̄ ab aīa
sensibili ꝓcedit ē potētia q̄ aīa de co
loribꝫ saporibꝫ ⁊ aliȷ̄s sensuū obiectꝭ
iudicat ⁊ discernit. Jmaginatia ꝟo ē ꝟtꝰ q̄
formas pꝰ a ꝑticularibꝫ receptas q̄uis ab
sētes apprehēdimꝰ. vt pꝫ qn̄ mōtes aureos
cogitamꝰ. vl̃ qn̄ ꝓpt̃ silitudinē alioꝝ mōtiū
de mōte parnasso sōniamꝰ. Uis āt estima
tīa siue rō sēsibil̃ ē ſ₃ quā ī ꝓcauēdis mal̃ no
bis: vl̃ ī delc̄abilibꝫ ɔseq̄ndis: prudētes sīt
hoīes ⁊ sagaces. ⁊ h̄ estimatia nob̄ cōis est
⁊ brutꝭ: vt pꝫ ī canibꝫ ⁊ etiā lupis. rōne tn̄ ꝓ
ꝓ̇e loq̄ndo nō vtunt̃. sed q̄dā forti et solerti
estiatiōe. ſ₃ de h̄ al's Mēoratiua ꝟo ē vis
ɔſuatiua siue recordatiua ꝑ quā spēs rerū
ne ī obliuionē veniāt reponimꝰ ⁊ ref̃uamꝰ.
Un̄ dt q̇dā: Mēoria ē arca siue cistula ra
tionis.

De ꝟtute sensibili motiua. Ca. XII.

v Irtꝰ āt sensibil̃ motia diuidit̃ ī nat̃a
lē vitalē ⁊ aīalē. Uirtꝰ āt nat̃al̃ ē mo
tiua hūoꝝ in corꝑe aīal̃ ꝑ venas. ⁊ hꝫ
sedem suā ꝓ̇ncipalit̃ ī epate. eo q̄ ibi ꝓ̇ncipa
lit̃ opet̃. Uirtꝰ q̄ꝫ vital̃ hꝫ motū suū ꝑ arte-
rias in q̇bꝫ mouet spūs a corde ꝓcedētes.
nā hec ꝟtꝰ sedē suā hꝫ ī corde. vn̄ oriūt̃ arte
rie sic̄ ex epate vene nascūt̃. tanti em̄ caloris
est cor q̄ nisi frigido aere attracto eius calor
mitigaret̃ vtiqꝫ ī semetip̄o suffocaret̃. Pro-
pter qd̄ ꝑ arterias ⁊ pulmonē necesse ē aerē
attrahe ⁊ eiꝰ incēdiuꝫ mitigare Uirtꝰ āt aīal̃
motiua q̄ ꝓ̇ncipal̃r sedē hꝫ ī vētricul̃ cerebri
a q̄ oriūt̃ oēs nerui mediāte nucha. i. medul
la spinali q̄ ē in spōdilibꝫ dorsi mouet om̄ia
mēbra. Primo ei mouet neruos ⁊ musculos
⁊ lacertos. q̇ moti mouēt ⁊ alia mēbra motu
volūtario ī oēm ꝑtē. ſm ꝟo q̄ mouet manꝰ
dr̄ ꝟtꝰ opatiua. ſm ꝟo q̄ se extēdit ad pedes
⁊ mouet ad ambulandū dr̄ ꝟtꝰ ꝓgressiua eo
q̄ ſ₃ eā mouēt̃ aīalia motu ꝓgressiuo Re
collige igr̄ breuit̃ aīe sensibil̃ ꝓ̇ꝑetates huic
tractatui ɔgruentes. Est igit̃ aīa sensibil̃ q̄
dā spūal̃ suba vegetabili nobilior ⁊ dignior.
rōali ꝟo longe indignior ⁊ ignobilior. Naꝫ
eiꝰ esse ⁊ opatio depēdet a materia siue sub
iecto cuiꝰ est ꝑfectiua. vn̄ ꝑeunte corꝑe ꝑit
eiꝰ eēntia ⁊ opatio nec ꝑmanet a corꝑe sepa-
ta Quādiu tn̄ ē ī corꝑe nobiles hꝫ opatōes
Est em̄ corpoꝝ aīaliū sensificatiua. ⁊ ī ip̄is
sensuū interioꝝ ⁊ exterioꝝ ſm organoꝝ exi-
gētiā ɔpletia. Jtē oīm mēbroꝝ ſm oēꝫ ꝑtē
est motiua. Jtē ꝑ singl̃as ꝑtes corꝑis ē sue
ꝟtutꝭ distributiua vl̃ diffusiua. Jtē ſm ma
iorē nobilitatē orgāoꝝ ⁊ m̄broꝝ ē nobilioꝝ
actuum ꝓductiua Jtē somni ⁊ vigilie ī aīali
bus est effectiua. Jteꝫ ꝟtute eiꝰ ad interiora
reuocata in interioribꝫ corꝑis fortiꝰ ē actiua
Jtē diffusa ꝑ exteriores sensus et circa di-
uersa occupata debiliꝰ ī singul̃ opat̃. Qn̄ ei
actualit̃ intēdit̃ in visu debilitat̃ ⁊ remittit̃ ī
auditu. ⁊ sic de aliȷ̄s. Un̄ dr̄ Singul̃ intētꝰ
minor est ad singl̃a sensus. Jtē in extremis
et nimis excellētibꝫ eiꝰ virtꝰ obtūdit̃. ſ₃ in me
diȷ̄s delectat̃. Jtē eiꝰ ꝟtus et opatio impedi
tur qn̄ ꝓpt̃ oppilatōꝫ meatuū ⁊ poroꝝ ī m̄brꝭ
spūi sensibili via seu trāsitꝰ denegat̃. vt ī para
lyticis epilenticis ⁊ aliȷ̄s patꝫ. Jtē ex nimio
calore dissoluente ⁊ poros dilatāte ꝟtꝰ eius
dissoluit̃ sic̄ ex nimia frigiditate ɔstringēte
ne se diffundat coartat̃. Jtem ex odoriferis
ꝟtꝰ animal̃ deꝑdita restaurat̃. sic̄ ex fetidis
corrūpit̃ ⁊ grauat̃. Sed hec de ꝟtute sensi-
bili iam sufficiant.

De anima rationali. Cap. XIII.

a Nima ꝟo rōnal̃ siue vis intellectiua
idē est qd̄ intellectꝰ. Un̄ diuidit̃ ſm
duos ꝓ̇ncipales actus. i. intellectuꝫ
speculatiuū. et intellectū practicū. Intelle-

ctus eñi speculatiuꝰ exercet̃ ī ɔtēplatōe. In
tellectꝰ ꝟo ꝑcticus in oꝑatōe. Et ꝓm hāc ra
dicē diuidit̃ vita actiua ⁊ ɔtēplatiua. Aīa
igit̃ rõnalis ꝑpetua est ⁊ īcorruptibil' ac im
mortal': ꝓpt' qđ ⁊ eiꝰ ꝑncipal' actꝰ. s. ītelligere
nullatenꝰ depēdet a corpe. ⁊ iō ꝑfecte viuit ⁊
ītelligit a corpe sepata. Imo q̃nto plꝰ se cor
pori īmerserit tāto tardiꝰ ⁊ īꝑfectiꝰ ītelligit. ⁊
q̃nto se magꝭ a carnalibꝫ nexibꝫ subtraxerit
tāto faciliꝰ ⁊ clariꝰ apprehēdit. Uoco autem
h̄ īmersionē vl' ꝑ phātasticā imagiatōꝫ vl' ꝑ
delectatōꝫ carnis siue tꝑaliū dilectōneꝫ. vñ
dt̃ Gre. Hō sic in medio creatꝰ est vt eēt in
ferior angelo suꝑiorq; iumēto. ita hꝫ aliq̇d
qđ necesse est ɔuenire cū sūmo. ⁊ aliq̇d cū
infimo. Immortalitatē q̇dē hꝫ spūs cū an
gelo. mortalitatē ꝟo corꝑis cū iumēto. Aīa
igit̃ si ad deū rōne ɔuertit̃: illūiat̃ meliorat̃
⁊ ꝑficit̃. Si ꝟo ꝑ affectōes ad creaturas cō
uertit̃: obscurat̃ corrūpit̃ ⁊ deteriorat̃. Quā
uis eñi aīa in se ɔsiderata īmortal' sit ⁊ ꝑpe
tua. passibil' tñ est ex colligatōe corꝑis cui ē
ɔiūcta. Vñ Aug. i li. de aīa ⁊ spū. Aīe i cor
poribꝫ viuētes ꝑ dilectiōeꝫ reꝝ sēsibiliū cor
poralibꝫ imagiatōibꝫ afficiūt̃: a corꝑibꝫ exe
untes i eisdē imaginatōibꝫ tormēta patiūt̃.
Propt̃ea ei corꝑalibꝫ passiōibꝫ ibidē detine
ri pñt. q2 h̄ mūdate a corruptōe corpoꝝ nō
fuer̃. Ex q̄ ptꝫ q aīa q̃uis sit purissima in
sui nat̃a īpuritatē tñ ɔhit a carne q̄ origialr̄
ē corrupta. Sic vinū l' aliꝰ q̇cūq; liq̇r ex vase
corrupto ɔhit īfectōꝫ. ⁊ iō exuta a corpe qñ
q; ex colligatōe corꝑis secū sordes ɔfert. et
iō necesse ē vt purget̃ sic gēma d luto nouit̃
emūdata. Hec oīa d dictꝭ Aug. s̄t excerpta
Recollige igit̃ ex ꝑdictꝭ q aīa rōnal' int̃ oēs
creat̃as diuīe imagīs ⁊ sīltudīs ē expssius
repñtatiua. ⁊ h̄ q2 trina ē i potētia. q̃uis vni
ca ⁊ simplex sit i nat̃a. Itē oīꝫ reꝝ sīltudīes
est i se ɔtētiua. Et iō dr̃ oīm reꝝ sīltudo vt
dt̃ Aug. Itē sel' creata i corpe l' extra corpꝰ
ē i eē ꝑpetuo ꝑmāsiua. Naꝫ vt dt̃ Cassiod.
nūq; ad diuinā imaginem creata diceret̃ si
mortꝭ termīo clauderet̃. Itē endelicia ē cor
poris organici ꝑficiẽs iō ipiꝰ corꝑis i ꝑte ⁊ ī
toto est ꝑfectiua. Itē ex nat̃a sibi indita ē na
turalit̃ boni ⁊ mali veri ⁊ falsi dīiudicatiua
⁊ libe electīa. Itē s̄ꝫ diuersas potētias for
maꝝ ⁊ specieꝝ diuersaꝝ reꝝ pñtiū ⁊ absentiū
ē appħēsiua. Nā res materiales ꝑ suas na
turales formas pñtes vl' absētes discernit.
Res ꝟo īmat̃iales ꝑ sui pñtiā ɔpħēdit. vt
dt̃ Aug. Itē ꝑ r̄flexiōꝫ sui ipiꝰ sup̄ se: sui ipiꝰ
ē cognitiā. vt dt̃ phs. Nā vidēdo ⁊ ītelligē
do cog̃scit se ⁊c. Itē illūinationū ⁊ ipssionū
diuersaꝝ formaꝝ ad motuꝫ tabule ē nat̃alr̄
receptiā Itē cū nat̃alr̄ īcorꝑarit ⁊ corꝑi vniri
appetat: vniōis cū corpe nat̃alr̄ ē affectiua.
Itē nat̃alr̄ ē appetitiā bōi ⁊ malicie fugitiā.
Quāuis ei ex dfectu libi arbitrīj q̄nq; malū
eligat: nihilo minꝰ tñ ex natura malo r̄murmurat
vt dt̃ Aug. Vñ aīa Vegetabil' appe
tit eē Sēsibil' appetit bñ eē. Rōnal' āt affe
ctat optim eē. Et iō nūq; q̇escit. nisi cū opti
mo ɔiūgat̃. Locꝰ ei aīe rōnal' ē deꝰ ad queꝫ
mouet̃ vt i eo q̇escat. ñ ꝑ distēsionē s̄ꝫ potiꝰ
ꝑ desideriū ⁊ amorē. De itaq; aīe ꝓꝑetatẽs
cū alīȷs sup̄positꝭ iā sufficiāt.

De ꝟtutibꝫ aīe q̇bꝫ potēs est suas oꝑati
ones exercere. Ca. XIIII.

(P)ostq; diximꝰ de ꝓꝑetatibꝫ aīe in se ⁊
p i suo corpe ɔsiderate. restat videre d
ipiꝰ ꝟtutibꝫ q̇bꝫ potēs ē suas oꝑatio
nes i corpe exercere. Hec āt ꝟtꝰ ē potētia aīe
ei eñtialr̄ attributa ad suas ꝑagēdas i cor
pore actōes. Nā mediāte hac ꝟtute corpꝰ
viuificat cor ⁊ arterias ɔstrigit ɔtinue ⁊ di
latat sensū ⁊ motū volūtariū oī aīato corꝑi
admīstrat. vt dt̃ Cōstā. li. xiīȷ. Hec itaq; est
triplex Natural' q̄ ē i epate Uital' siue spūa
lis q̄ i corde Aīal' q̄ i cerebro sedē hꝫ. Actō
igit̃ ꝟtutꝭ natural' q̄ i aīalibꝫ ⁊ i plātꝭ cōis ē
q̄ generat nutrit ⁊ augmētat. vt idē dt̃ Con
stan. Est āt generatio ꝑ q̄ h̄ sumit̃ sub̄e hūo
ris vel rōnis seminal' in subāꝫ plāte vel aīal'
oꝑatōe nature f̃cā mutatio. ⁊ hec ꝟtꝰ icipit
oꝑari a tꝑe generatōis vsq; ad ꝑfectionem
plāte vl' aīal'. Huic āt generatōi nat̃ali due
ꝟtutes. s. īmutatiua ⁊ īformatiua sūmīstrāt
Nā ꝟtus immutatiua ē illa q̄ subām semīs
trāsmutat ⁊ ɔuertit ī subām singulaꝝ ꝑtiuꝫ
plāte vl' aīal'. ⁊ hec ꝟtꝰ istā fac̄ trāsmutatōeꝫ
mediātibꝫ q̄ttuor q̄litatibꝫ ꝑmis. s. calido:
frigido hūido ⁊ sicco. nā ꝑ calidū ⁊ hūidum
oꝑat̃ subām molliorē vt carnē i aīalibꝫ. flo
res ⁊ medullā i arboribꝫ. ꝑ calidū ⁊ siccū ꝯope
rat̃ radices i vegetabilibꝫ cor i aīantibꝫ. per
frigidū ⁊ humidum oꝑat̃ in plātaꝝ folīȷs ⁊
anialiū pilis. ꝑ frigidū ⁊ siccū oꝑat̃ i neruis
⁊ ossibꝫ aīaliū in trūcis ⁊ corticibꝫ arboꝝ et
plātaꝝ. Uirtꝰ ꝟo secūdaria. s. īformatīa acti
one nature in generatōibꝫ est necessaria. q2
ordīat ⁊ distinguit formā ⁊ spēm ipi genera
to ꝑ ꝑtes singl'as ɔgruētes. Naꝫ hec ꝟtus

ꝑforāda ꝑforat.vacua ꝯcauat.aspera lenifi
cat.et nimis lenia asperat.⁊ vnicuiqꝫ ꝑticu-
le supficiē ꝑficit ⁊ figurat.Hē āt due ꝟtutes
scꝫ imutatiua ⁊ īformatiua nō diuti⁹ opanꝛ
nisi ꝗusqꝫ ipa res generata vt aīal vł planta
in esse naꝛe ꝯpleatꝛ.Et iō necesse fuit vt ꝟt⁹
nutritiua ad ꝯseruatōeꝫ generatōis ꝯtinue
seqretꝛ.est em̄ ipi⁹ generatiue ꝟtutꝭ adiutrix ⁊
mīstra.q̄ꝛ ī lōgitudīe latitudīe ⁊ ꝓfunditate
augmētat ⁊ extēdit ipm generatū.Pascitī-
ua qꝫ ꝟt⁹ nutritiuā adiuuat ⁊ ei mīstrat.q̄ꝛ ci
bū ab aīalibꝫ assūptū in mēbris assimilat ⁊
solidat.⁊ qḋ dissolutū ē ac deꝑditū vi calo-
ris vł aliq̄ passiōe aeris reparat ⁊ restaurat.
⁊ iō naꝛa mirabił pascitiuā ꝟtutē nutritiue
fecit adiutricē ⁊ vtrūqꝫ subiecit mīsterio vir
tutꝭ generatiue.Huic ꝗ pascitiue ꝟtuti q̄ttu
or ꝟtutes ꝑticłares submīstrāt.s.appetitiua
q̄ nutrimētū ꝯueniēs attrahit ipis mēbꝛꝭ.vt
ad nutrimētū carnis attrahit tꝑamētū san-
guis.ad nutrimētū cerebꝛi ⁊ pulmonis tꝑa
mentū fleumatꝭ.⁊ sic de aliꝭs Jtē ei coopaꝛ
ꝟt⁹ digestiua q̄ ꝯueniētia ab īcōueniētib⁹ i
nutrimēto sepat ⁊ diuidit puꝝ ab īpuro.Jtē
ꝟt⁹ retētiua q̄.s.puꝝ nutrimentū custodit.⁊
qḋ iā actōe naꝛe excoctū ē singulł mēbris in
corpāt assimilat atꝫ vnit Jtē expulsiua q̄ su
ꝑflua a mēbris attracta eis nłlaten⁹ assimi-
lāda necario expellit.Et iō sic vis appetitiā
opaꝛ cū calido ⁊ sicco:⁊ digestiua cū calido
⁊ humido.⁊ retētiua cū frigido ⁊ sicco.sic ex
pulsiua cū frigido ⁊ hūido operaꝛ

De ꝟtute vitali Ca.XV

v Jrtutē āt naꝛalē seq̄ꝛ ꝟt⁹ vitał q̄ viui
ficat.cui⁹ fūdamētū siue ꝓpriū domi-
ciliū ē cor a q̄ ꝓcedit vita ad oīa mē-
bra viuificāda.Jsti⁹ ꝟtutꝭ opatōi coopatur
vis volūtarie motiua q̄ cor ⁊ arterie dilatāꝛ
⁊ ꝯstrīgunꝛ Et dꝛ h̄ dilatatio mot⁹ cordis a
medio ī oēs extremitates.Sic ecōuerso cō
strictio dꝛ mot⁹ ab extremitatibꝫ ad ipm me
diū sic ē ī fabroꝝ follibꝫ videre.Virt⁹ ꝗ vita
lis cor dilatādo mediante pulmone ad cor
aerē attrahit ⁊ a corde ad alia mēbra ꝑ arte-
rias trāsmittit Et ista ꝟt⁹ ꝑ ꝟtutē dilatatiuā
cordis ⁊ ꝯstrictiuaꝫ.anhelitū ī aīali opaꝛ q̄
mouet pect⁹ motu ꝯtinuo.neruis tn̄ motꝭ ꝓ
mit⁹ ⁊ lacertꝭ.Jste āt flat⁹ siue anhelit⁹ neces
sari⁹ ē ad caloris naꝛał mitigatōꝫ ⁊ ad spūs
vitał nutrimētū necnō ad spūs aīał genera
tionē Custodia ei naꝛał calorꝭ ē frigiditate
aerꝭ tꝑat⁹ attract⁹ ⁊.custodia vitał.ex cuius

tꝑamēto generaꝛ spūs aīał.⁊ iō ad vite ꝯser
uatōꝫ nihil ē magꝭ necariū q̄ꝫ anhelit⁹ bene
disposit⁹ in oibꝫ:⁊ bn̄ ordiat⁹ Hec oīa hn̄ꝛ a
Constā.in pant.Sine cibo ei ⁊ potu ad ho
rā pōt ꝯsistere aīal.sine attractōne ꝟo aeris
nec ad momētū pt aīal ī debita ꝯsistētia per
manere Corrūpiꝛ tn̄ h̄ anhelit⁹ siue aer attra
ctus multꝭ modis ⁊ seq̄ꝛ necario destructō
aīał.Pꝛio ex cerebꝛi mala dispositōe.nā ce-
rebro q̄cūqꝫ mō ī suo officio ipedito ꝓpt de-
fectū influētie spirituū.deficit cordis dila-
tatio ⁊ debita ꝯstrictio.vn̄ seq̄ꝛ necario aīał
suffocatio.vt pꝫ ī apoplexia ⁊ ī aliꝭs cauꝭ cō
silibꝫ.Jtē idē accidit ex cordis lesiōe qn̄ hu
moꝝ ibi naꝛał r exītiū fit euacuatio ⁊ ꝑ ꝯn̄s
spirituū exinanitio.q̄a sic aerꝭ attractio n̄ hꝫ
locū.Jtē idē accidit ex subita caloris naꝛał
ad īteriora cordis reꝑcussiōe vt pꝫ ī timoro
sis ⁊ phlebotomis q̄ aliqn̄ deficiunt ⁊ synco
pizāt Jtē idē accidit ex epatꝭ īfectōe.nā cor
ruptio epatꝭ generatōꝫ aufert puri sanguis
q̄ calor naꝛał nutriꝛ.q̄ ablato spūs vitał de-
ficit ⁊ ꝑ ꝯn̄s anhelit⁹ ꝑticulariꝛ vel vłr impe
diꝛ.Jtē idē accidit ex pulmonis ꝑforatione
vt pꝫ in ptisicꝭ.ī q̄bꝫ vēt⁹ attract⁹ ꝑ occultos
poros euanescit ⁊ ad tꝑandū calorē cordis
nullaten⁹ satisfac.Jtē idē accidit ī oī ⁊ maxi
me īterioris vacuitatꝭ corpis subita rpletōe
vt pꝫ ī summersis.ī q̄bꝫ porꝭ oppilatꝭ anheli
tus īterclūdiꝛ ⁊ simplr īpediꝛ Jtē ex nimia
aeris corruptōe.vt pꝫ ī pestilētia ⁊ corrupto
aere qn̄ spūs vitał suū ꝯriū fugiēs ī īteriori
bꝫ cordis se ītcludit ⁊ ex corrupto aere iā op
pressus:cor ⁊ alia corpis mēbra regere n̄ suf
ficit.imo deficit ī se ⁊ q̄si subito euanescit.et
tūc mors sequitur.Jtem ex humoruꝫ tho-
racis ⁊ pectoris corruptōe.vt pꝫ ī leprosis
Jtē ex viaꝝ canaliū pulmonis obstructiōe
vt pꝫ in asmaticꝭ ⁊ anhelosis ⁊ ī aliꝭs.Jtē ex
ꝟbali cordis corruptiōe.sic ex morsu alic⁹ ve
nenosi reptił.cui⁹ venenū ad cor penetrans
naꝛalē calorē vincit.⁊ sic anhelit⁹ via īterclu
diꝛ Jtē ex nimia calidi aerꝭ rarefactōe.sic cō
tigit ex balneo nimis calido vł sole feruētis-
simo poros nimis rarefaciēte ⁊ aperiēte.vn̄
fit nimia calorꝭ naꝛał exhalatio.⁊ sic n̄ suffic
aer frigid⁹ attract⁹ ad caloris accidētał miti
gatōeꝫ.⁊ sic anhelit⁹ impediꝛ.Jtem idē acci
dit ex aere nimis frigido lacertos ⁊ neruos
pectoris ꝯstringēte.vn̄ ⁊ vis attractiua aerꝭ
īpediꝛ.vt pꝫ ī dormiētibꝫ sup niuē.Jtē ideꝫ
qn̄qꝫ ꝯtigit ex vene cordis q̄ dꝛ ꝯcaua vena

oppilatōe q̄ oppilata ⁊ interclusa denegatur
trāsitꝰ siue via sāguīs ab epate ad cor ad vi
tal' spūs nutrimētū. Vn̄ calore intēso ⁊ hūo-
re subtracto aīal suffocat̄. q2 nō sufficit aer
ad cor refrigerādū Itē Sil'e accidit ex cho
lere vl' alteriꝰ hūoris in subtilissimis venis
cordis incēsiōe. vt p3 ī acut3 febrib3 ī q̄b3 de
ficit anhelitꝰ Itē ex guttur3 ⁊ alioꝝ meatuū
exterioꝝ nimia ⁊ violēta ꝯstrictōe vt ē vide
re ī suspēsis ⁊ suffocat3. in q̄b3 īntercepto an-
helitu cor subito incendit̄ ⁊ sic aīal subito
morit̄. His ⁊ mlt3 aliis mōis vital' ꝟtꝰ ꝑ de
fectū anhelitꝰ impedit̄. Ex ꝟtute spūali ꝓce
dūt. ira. pugna. indignatio. emulatio. ⁊ ꝯsi-
miles passiones q̄ q̄dem surgūt in brut3 ex
motu spūal' ꝟtut3 cū impetu ⁊ sine discretio
ne. Sed in hoīb3 ordināde sūt ⁊ regēde sub
certa animi rōe. Hec de spūali siue vitali vir
tute sufficiant

De ꝟtute animali Capitulum. XVI

Irtus aīal' sedē ⁊ locū h3 in sup̄iori
v pte hoīs sc3 in cerebro. Et h̄ ē triplex
Ordinatiua. Sensitiua. ⁊ Motiua
Ordinatiua ꝑ se solū cōplet cerebꝝ. Nā in
p̄ma pte sui ī anteriori cellula ordīat phāta
siā siue imaginatōz. Media cellula ordīat
estimatiuā ⁊ rōem. ⁊ iteꝝ in posteriori cellu
la ꝑficit memoriā ⁊ mēoratiuā actōem. Nā
ꝟtꝰ imaginatiua illō qō format ⁊ imaginat̄
trāsmittit ad iudiciū rōnis. Ratio ꝟo qō ab
imaginatiua recipit ⁊ q̄si iudex iudicat ⁊ dif
finit ad memoriā trāsmittēdo. Mēoria ea
q̄ fuerūt in intellectu posita recipit. ⁊ donec
illa ad actū reducat ꝯseruat firmit̄ ⁊ custo-
dit. Scōa ꝟtꝰ. s. Sensitiua sic h3 formari.
Nā spūs aīal' ab interiorib3 vētricul' cerebri
mediātib3 neruis q̄busdā (q̄ sūt mollissimi) ꝓ
gredit̄. ex q̄b3 sensus format̄. exinde q̄dā di-
rigūt̄ cū ꝟtute (al's spū) aīali ad oclos vt ibi
formet̄ visus. q̄dā ad nares vt formet̄ olfa-
tus. ⁊ sic ō aliis. Sēsus igit̄ visus subtilior
ē cū sit nat̄a eiꝰ ignea. Sēsus auditꝰ ē aereꝰ
q2 ꝑcussi aeris sonitꝰ. deinde subtilior ē olfa
tus cū sit nat̄a eiꝰ fumea. deinde gustus cū
sit eiꝰ nat̄a aquea. postremo sēsus tactꝰ gros
sior est oībꝰ. q2 nat̄a sua cū sit terrea in du-
ris. s. in ossib3 ⁊ in neruis in asperis lenibus
frigidis ⁊ calidis est necessaria. Hoꝝ sensu
um singuli hn̄t sua officia vt immutati ⁊ in
formati a suis obiect3 q̄ sentiūt vt sua sensa
ta intellectui repn̄tent.

De virtute visibili. Ca. XVII

Ensus igit̄ visus cū sit igneꝰ est sim-
s plicissimus vn̄ ⁊ remotissima subito
ꝯphendit. Sensus aūt visus sic for
mat̄. In medio q̄ppe oculi sc3 in pupilla est
quidā humor purissimꝰ ⁊ lucētissimꝰ q̄ cry-
stalloides a phis ē vocatus. eo q2 more cry
stalli ad suscipiendas coloꝝ formas subi-
to coaptatur Visus em̄ est sensus coloꝝ
figuraꝝ ⁊ formaꝝ ⁊ ꝓprietatū exterioꝝ susce
ptiuus ⁊ discretiuꝰ. Vn̄ ad visū ꝑficiēdū sūt
h̄ necaria. s. Cā efficiēs. Organū siue istru-
mētū ꝯueniēs Exterior res opans siue aer
deferēs. Aīe intētio ⁊ motꝰ mediocris. Cā
efficiēs est ꝟtꝰ aīalis. Instrumētū ē humor
crystallinꝰ ī vtroq3 oculo collocatꝰ clarus ⁊
rotūdus. Clarꝰ est vt sua claritate spm̄ ⁊ ae-
rē ꝑ oculos irradiet. Rotundꝰ vt minus sit
passibilis. q2 forma rotūda in laterib3 elisa
angulos nō h3 in q̄b3 ꝯtineat̄ sup̄fluitas ꝑ-
stitura lesionē. Exterior res coopans ē aer.
sine q̄ mediāte: visus nō pōt ꝑfici Vt em̄ vi
sus ꝑficiat̄ in q̄busdā aīalib3 aeris claritas
exigit̄. In q̄busdā ꝟo obscuritas. In q̄bus-
dā āt mediocritas. Nā in murilegis exigit̄
obscuritas. ī vespertilionib3. Et in q̄busdā
aliis volatilib3 mediocritas. vt pꝰ patebit.
Itē attētio etiā aīe est necaria. Dū em̄ circa
rem aliquā inuestigandā3 alio sensu est in-
tenta: oculus minus ꝑfecte videt. q2 ō re vi
sa nō iudicat. Itē necessarius est motꝰ me-
diocris Si em̄ moueret̄ res visa vehemēt̄:
ex multo impetu: visus ꝯfūderet̄. ⁊ ex motu
nimio ⁊ ꝯtinuo dispgeret̄. vt p3 in temone
(al's remo) fracto apparēte in aq̄: ꝓpt̄ motū3
aq̄ velociter. Sic etiā aliqō lignū oblongū
velocit̄ motū apparet rotundū. De visu ꝟo
q̄liter fiat fuerūt apō veteres varie opinio-
nes. Fit āt sm̄ phm̄ vt p3 ex p̄mo caplō ꝑ-
spectiue tripliciť visus. Vno mō ꝑ directas
lineas sup̄ q̄s venit spēs rei vise ad visum.
Alio mō sup̄ reflexas qn̄ sc3 p̄mo multipli
cant̄ species a re ad speculū. et a speculo fit
reflexio ad visum. Tertio mō fit ꝑ lineas. q̄
licet nō sint reflexe ab aliq̄ sed dirigūtur in-
ter rem et visum. nō tn̄ vadūt incessu recto
sp̄. sed aliqn̄ diuertūt a via recta. qn̄ sc3 me-
diū multiplex interponit̄. Et sūt ista media
diuersaꝝ diaphaneitatū. vt qn̄ vnū dēsiꝰ ē
⁊ aliud rariꝰ. i. minus densum et rarū. Ali-
qn̄ em̄ occurrit mediū alteriꝰ nature s3 fran
gitur radiꝰ siue spēs radiosa nisi veniat sup̄
lineā cadentē ꝑpendiculariter sup̄ illō me-

diuz sibi occurrēs. Et voco lineam cadere ꝑpendiculariť sup corpꝰ planum ad angu-
los rectos. Sup corpꝰ ꝟo sphericū qñ ca-
dit in eiꝰ centrū. Ad visum āt ꝑmo mō di-
ctū nouez ꝑcipue exigunť sicut habeť ibidē
Primū est sanitas siue bona dispositio or-
gani visus. Scḋm ē oppositio visibilis cō
tra visum. q̄ꝛ visus tali mō videndi non vi-
det nisi rem illam a cuiꝰ ꝑtibꝫ venit species
sup lineas rectas cadētes in centrū oculi q̄
omnes linee ducte a singulis partibꝫ rei fa-
ciūt vnam pyramidem cuius conus est in
pupilla et basis in re visa. vt patet in hac fi-
gura. A enim et B sunt A B
axes qñ vidēs directe intueť
punctū. c. Quādo ꝟo intueť
punctū. d. tunc ille due. b. c.
exeūtes ab ocul' dicunť axes D C
q̄ꝛ exeunt imediate ab oculi
medio ad rē visam. Tertiū est distātia ꝓpor-
tionalis Quartū. d. c. est situs determinatꝰ
nō nimis ab axe visuali elōgatꝰ. q̄ꝛ illḋ. s. qḋ
multum elongať ab ipo axe licz visui oppo
nať. tñ distincte non cognosciť. Axis visua-
lis est radius ille siue linea q̄ intelligiť duci
a medio visus ad punctum rei vise directe
ad oppositum in medio visus. vt patet in
hac figura. Quintum est solidi A B
tas seu dēsitas rei vise. quia qḋ
est omino ꝑuium nō videmus
vñ ⁊ aer nō videť eo q̄ est in fine
diaphaneitatis. ⁊ nō hꝫ densitatem vt diē
autoꝛ scientie ꝑspectiue. Sextū est magni-
tudo debita rei visibiľ. q̄ꝛ res ꝑt esse ita ꝑ-
ua q̄ nō videbiť in aliq̄ distātia. q̄ꝛ visus nō
est nisi ꝑ pyramidē ad oculuz venientē. q̄ si
fuerit valde parua occupabit partez visus
valde paruā. Sed visus non sentit visibile
nisi quādo pars supficiei sue immutata fu-
erit quantitate visibili. Septimum est ra-
ritas medij interiacentis quoniam medi-
um si fuerit densum: impedietur multipli-
catio speciei vt non veniat debito modo et
de facili ad pupillam. Octauum est lux. q̄ꝛ
species visibilis nō immutat visum nisi cū
luce. Nonum est tēpus. quia visio fit in tē-
poꝛe sicut ꝓbať in ꝑspectiua. Quis enim vi-
sibile subito ostendať visui: non tñ discrete
cognosceret. nec distincte nisi aliqua habi-
ta anime deliberatione. que moꝛa indiget ⁊
tempoꝛe. Et ideo attētio anime est etiaz ne-
cessaria in predictis. vt supꝛa dictū est Pre-
terea ſm phm nō soluz venit species rei vi-
se ad visum ſm pyꝛamidem visualē. sed spe-
cies visus ad rem super ꝯsimilem pyrami-
dem extensam in eodē loco: Dicit em̄ Ari-
sto. in. xix. li. de anialibꝫ. q̄ nihil aliud est vi-
sum videre q̄ȝ q̄ visus exeat ad rem visam.
Et idem vult Aug. j. li. sup Geñ. ⁊. xj. musi-
ce. A re āt visa nihil aduenit nisi spēs eius.
neq̄ȝ a visu ad rem venit aliḋ q̄ȝ species eiꝰ.
Nihil em̄ exit ab oculi substātia: q̄ꝛ corrū-
pereť. sed exit ab oculo conꝰ pyꝛamidis ⁊ di-
latať eius basis sup totam supficiem rei vi-
se. Itē ꝓbat autoꝛ ꝑspectiue in li. j. q̄ nihil
videť nisi ꝑ lucem oꝛientē sup rem visaz. ab
eadem vsq̄ȝ ad oculum multiplicatā. Vnḋ
necessario exigiť tertia pyꝛamis. s. ipiꝰ luci.
⁊ omniū istarum trium pyꝛamidū coni sūt
in oculis. ⁊ bases in re visa. Quando ergo
visus habz species veniētes super has tres
pyꝛamides. tunc transit species lucis ⁊ co-
loꝛis per medium tunicaꝝ ⁊ humoꝛuz ocu-
li vsq̄ȝ ad humoꝛem crystallinum. ⁊ ibi inci-
pit anima facere iudicium de re visa ꝑ spe-
ciem illam. sed ibi nō cōpletur. imo vlteriꝰ
multiplicatur species vsq̄ȝ ad neruū obticū
siue concauū qui latet in superficie cerebri.
⁊ ibi est ꝟtus visiua in radice. ⁊ ideo ꝑmo
ꝑncipali ⁊ vno. Aliter ei vna res semper vi-
dereť due ꝓpter duos oculos nisi ꝯtinuarē-
tur ad vnum oꝛganum: in quo sit vna ꝟtus
fontalis deriuata ad pupillas. Hec omnia
ostendit autoꝛ ꝑspectiue. Aliā rōnem visus
ostendit ⁊ assignat Constā. li. iij. ca. xj. Dicit
em̄ spm̄ visibilē oculū ⁊ aerem coꝛpa eē cla-
ra q̄ irradiatione q̄dam sese inuicē irradiā-
do immutāt. Aer em̄ q̄ est iuxta rem viden-
dam ab eiꝰ ꝓprietatibꝫ immutať. ⁊ sic immu-
tatꝰ oculo se offert: a q̄ spūs visibilis īmu-
tatur. nam ista ꝟtus visiua vsq̄ȝ ad extrēas
partes pupille se diffundens: aeri īmmuta-
to adiungiť. et quasi vnuz cum illo efficitur
⁊ coloꝛ mediante aere delatꝰ aīe iudicio ꝑ-
sentať. Aer em̄ ex varietate foꝛmaꝝ sibi ob-
iectaꝝ facile īmutať. sic̄ videmꝰ ex obiecto
pāni rubei ad solis radiū vicinū aerē colo-
rari. vñ nō est mirū si oculū clarū ⁊ diapha-
nū sibi immediate ꝯiunctū q̄litate ⁊ foꝛma
ꝯsimili afficiat ⁊ immutet. Quantū igiť
sufficit ad ꝑsens opusculum bꝛeuiter recol-
lige q̄ visus vel virtus visibilis ceteris sen-
sibus est subtilioꝛ ⁊ viuacioꝛ. vnde a viua-
citate visus nomen accepit. vt dicit Isidoꝛ.

Itē ceteris sensibꝫ est dignior.⁊ iō ſm situ̅
alijs est supior. Itē in effectu tāq̄ȝ quedam
ignea vis alijs est potētior.q᷑ alij sensus ꝓpi
q̄ora.h̄ ꝟo sua ꝟtute remotissima apphēdit
sub angulo recto ⁊ pyramidali visa dijudi/
cat ⁊ discernit.ſm nobiliorē naťaȝ ⁊ disposi/
tōem organi faciliori mō inť vidēda distin
guit. Vn̄ dr̄ Arist.li.xij.aīaliu̅ q̄ visus bo/
nus ⁊ acutꝰ erit ex hu̅ore tp̄ato.vn̄ ⁊ aues vt
aq̄le vncoꝝ vnguiu̅ sť acuti visus.⁊ hꝯ ꝑpť pu
ru̅ ⁊ subtilē hu̅orē ⁊ tp̄atu̅ in organis visus
existentē.⁊ tales aues a remotꝭ ⁊ altissimis
locis vidēt cibu̅.⁊ tales aues altꝰ se eleuāt
q̄ȝ alia volatilia. Aues ꝟo in terra manētes
non sunt acuti visus.vnde ꝓpe ⁊ non delon
ge vidēt cibu̅ suu̅. Itē Idē li.xix. Ocli̅ glau
ci non sunt acuti visus de die:neq̄ȝ nigri de
nocte. Propter paucitatē āt humoꝝ oculꝰ
glaucus moueť motu maiori.vn̄ ⁊ virtus
visiua debilitať. Nigri au̅t oculi mouentur
minꝰ ꝓpter multitudinē humoris. et lumen
noctis est debilꝰ.⁊ humor in nocte est naťa
liter grauis motus Et idō spu̅s visibilis in
tercluditur ꝑ humorē et impediť. Itē Idē
Visus senum nō est acutus qm̄ senum cu
tis est rugosa.ex quo patȝ q̄ ex bonitate or/
gani vl' debilitate debilitatur et fortificatur
vis videndi. Unde dr̄ ibidē. Cu̅ oculi ani/
malium habent coopertorium et fuerit hu
mor in pupilla mu̅dus ⁊ temperatus ⁊ mo
tus etiā temperatus.⁊ cutis super pupillā
tenuis.tu̅c visus est acutus ⁊ videt a remo
tis.sed tamē nō perfecte distinguit a remo/
tis īter colores ⁊ differētias corꝑis. Visus
tamen talium animaliu̅ melior est visu eoꝝ
quoꝝ humor in oculis est multus ⁊ nō ha/
bent coopertoriu̅ oīno. Nā ꝓpter ꝯtinuam
apertionē(al's opatōem) spu̅s visibilis dis/
gregať ⁊ pupilla etiā de facili lediť.⁊ sic vi/
sus impediť. In habētibꝫ vero palpebras
⁊ coopercula patet causa ꝯtraria. Diciť eti
am ibidē q̄ cā visus acuti in videndo a re/
motis est ꝓpter situm oculoꝝ. Nam oculus
eminens est parui visus ⁊ nō videbit bene
a remotꝭ.sed oculus profundus videt a re
motis Nam motus eius nō diuiditur nec
consumiť.sed exit ab eis recte virtus visibi
lis ⁊ vadit directe ad res visas.vnde cu̅ ex/
tra oculum non fuerit cooperculum.neces/
sario debilitať visus.nec videbit a remotis
nisi d̄biliter. Hucusq̄ȝ Arist.li.xij.et.xix. Et
hec sufficiant que de visus proprietatibꝫ ge
neraliter iam dicta sunt. Nam alia patebu̅t
infra vbi de natura et proprietate oculi tra
ctabitur.

De auditu Capl'm.XVIII.

Virtus audibilis in aurium organis
suu̅ sortitur effectu̅. Est au̅t auditus
sensus ꝓprie sonoꝝ perceptiuus. Vn̄
ad ꝑficiendum auditu̅ quattuor ad minus
sunt necessaria.scȝ Causa efficiēs. Organu̅
ꝯueniens. Mediu̅ ordinate sonu̅ deferēs.
Anime intētio de his ꝯferēs vel de his in/
tendens. Causa efficiens est virtus anima
lis audibilis. Instrumentu̅ cōueniens est
quoddam os petrosum siue cartilaginosu̅
auribus suppositum Quod quidem est cō/
cauu̅:siccum:tortuosum:⁊ durum. Cōca/
uum est siquidem auditus organu̅ vt in sui
cōcauitate spm̄ et aerem contineat. Tortuo
sum est ne stupor ex subita ⁊ vehementi alli
sione natus spm̄ audibilem ledat.⁊ idō or/
gani circl'aritate sonus temperate susceptꝰ
spiritum audibilem non reuerberat sed per
ficit ⁊ delectat. Durum etiaȝ est et siccu̅. vt
sic eo melior et fortior fiat aeris allisio.⁊ sic
sonitus maior fiat. vt patet de tympanis q̄
melius resonāt flante borea.vento scȝ frigi
do ⁊ sicco q̄ȝ austro humido atq̄ȝ lēto.vt di/
cit Constā.⁊ etiā Arist. Mediu̅ vero defe/
rens est aer percussus q̄ aurium foramina
subintrat.⁊ allidit os petrosu̅ qd̄ est ꝑmu̅
auditus instrumētu̅. Est etiā necessarie ani
me intentio.q᷑ q̄ȝdiu solicita est et intēta ad
diuersa minꝰ viget ad ꝑficiendā ꝟtutꝭ au/
dibilis actionem Sicut videmꝰ a multis
vndiq̄ȝ circu̅datis.q᷑ fere nihil audiu̅t. cuȝ
mens ad singula suā nō habeat attentōem
et ideo nihil ꝑcipit tunc auditu Fit autem
auditus h̄ mō. Duo nerui ab īteriori parte
cerebri exeuntes in ossibus petrosis auriu̅
infigu̅ť per q̄s spu̅s animalis ad ossa ꝯferť
ꝑdicta.q̄bus exterior aer formam alicuius
soni referens.ei immediate cōiungiť. vnde
aer percussus ossa illa allidit. et spu̅s in eis
existens ſm ꝓprietatem aeris ibi existētis ⁊
neruos allidentis īmutať. Spu̅s sic īmu/
tatus recurrens ad suā cellulā phantasticā
imaginationē(al's īmutationē) anime reꝑ/
sentat.⁊ sic auditus ꝑficitur Patet igitur q̄
auditus merito dr̄ aereus eo q̄ ꝑ aerē reꝑ/
cussum semꝑ habet generari Inde est q̄ na
tura posuit sensum auditus in medio rotu̅/
di capitꝭ.vt dicit Arist.li.xij.quia auditus

circulariť ⁊ nō directe sonū aeris ꝑcussi vndiqꝫ apꝑhēdit. Hic etiā sensus sicut ⁊ ceteri cōtristať. qꝛ corrūpiť in extremis. ⁊ i medijs delectať ⁊ saluať. vñ dt Amb. i hexam. Incolas regionis vbi oriť nilus auditu esse penitus ꝑuatos ꝓpter fragorem ⁊ strepitū horribilē. quē idē fluuiꝰ de mōtꝫ ꝑcipitio corruens incolaꝝ auribꝫ icutere ꝯsueuit. Hic etiā sēsꝰ sicut ceteri mltꝫ sbiacet passioībꝫ. qꝛ qñqꝫ totꝰ auferť. ⁊ tūc surditas vocať. et qñqꝫ minorať. ⁊ tūc grauitas auditꝰ noiať. qñqꝫ aūt cursū suū egrediť. Cā āt passiōis qñqꝫ est ex vicio cerebri siue nerui q est via auditꝰ. ⁊ h qꝛ oppilať. vl qꝛ aliq morbo officiali aggrauať. Itē ex vicio ipaꝝ aurium. qꝛ qñqꝫ a diuersis humoribꝫ corrumpūť. qñqꝫ putredines in suis ꝯcauitatibꝫ coadunanť. qñqꝫ lapides vel alia q transitū aeris ad spm̄ audibilem impediūt immittūtur. qñqꝫ ex titillatione vermiū ⁊ corrosione nerui audibiles molestantur. qñqꝫ etiaꝫ ex aere corrupto calido vel frigido instrumenta auditꝰ inficiūtur et leduntur. qñqꝫ etiam ex grossa ventositate in poris neruoꝝ sensibilium interclusa via auditꝰ impediť. vt patet in illis in quibꝫ videtur ꝙ audiāt fistulas: cornua aut campanas. ex quibꝫ omnibꝫ virtus auditiua leditur vel auferť sicut in tractatu auriū post dicetur.

De olfatu Capl'm. XIX.

OLfatus siue odoratꝰ est sensus proprie odoꝝ perceptiuus. ad quē perficiendū exigitur spūs animalis tanqꝫ causa efficiens. Necessariū aūt est organum expediens scꝫ nariuꝫ ꝑfecta dispositō in quibꝫ sunt caruncule ad modū mamillarum dependentes. q sunt ꝓpria organa odoratus. ⁊ recipiunt spm̄ animalem ꝑ qsdam neruos a cerebro descendentes. Nares em̄ non sunt ꝓprie instrumenta olfatus. q sunt cartilaginose. et ideo sūt insensibiles. qđ pꝫ qꝛ eis abscisis nō ꝑuatur aīal odoratu. Similiter nos ꝑ fetida loca trāseuntes si flatū repꝛsserimꝰ subintrātem nares aerē fetidum nō sentimꝰ. ⁊ h est qꝛ ille carūcule oppilate q si quodam motu volūtario sunt obstructe. Sūt etiam he carūcule ꝯcaue et spongiose ideo ꝯcaue vt in sua ꝯcaua porositate fumū a re odorabili recipiāt resolutū. ideo etiam sunt spongiose vt in eis vigeat vtꝰ attractiua ⁊ ideo necessaria est exterior aeris cooperatio. vt scꝫ aere ꝭm fumositatē a re odorāda resoluto: imutatꝰ in ipis carūculis incorporareť. Vñ sic hꝫ fieri odoratꝰ. Spūs aīalis ꝑ quosdā neruos q dicūť odorabiles ad ꝑdictas carūculas a cerebro transmittuntur. Fumus āt corꝑis odoriferi resolutus aerī admiscetur. quē cerebri vētriculi ꝑ illas duas carūculas sibi attrahūt ⁊ in suā similitudinem mutāt ⁊ ꝯuertūt. et sic ꝑ illā immutatōem in spū aīali factā: odoris discretio ꝑcreatur. Odoratus aūt spectat ad fumosaꝫ naturā (al's materiā) q habet fieri per eam. Odor em̄ nihil aliud est qꝫ aerea seu fumosa suba a corꝑe resoluta. Hūc aerē fumosuꝫ seu vaporem sibi necessariū ⁊ amicabilē attrahit cerebrū sicut cor anhelitū. ⁊ huius attractu cerebrum tꝑať et ꝯfortať sicut calor cordis anhelitus attractione mitigať. Vapor em̄ si fuerit maliciosus fetidꝰ ⁊ corruptꝰ spiritū aīalem corrūpit. ⁊ sepiꝰ pestiferos morbos generat et inducit. Vñ olfatꝰ in suo effectu sepiꝰ impediť. Qñqꝫ ꝓpter cerebri malā cōplexionē. Qñqꝫ ꝓpter humoꝝ crudorū vel corruptoꝝ in neruis odorabilibus nimiā repletōem. vt in patientibus fluxū narium seu catarrū. Qñqꝫ ꝓpter prauaꝫ instrumentoꝝ olfatus dispositōem. qñ scꝫ nimis dilatanť vel nimiū ꝯstringunť. Qñqꝫ ꝓpť superfluam carnis superexcrescētis oppilatōem vt pꝫ in poliposis. Qñqꝫ ꝓpter apostematꝫ siue cuiuscūqꝫ humoris corrupti infectōeꝫ. Quādoqꝫ ꝓpter alicuius humoris calidi ⁊ sicci corrosioneꝫ. vt patet in crancosis. et huiusmodi. Hic sensus ꝓpter sui subtilitatem quando bene disponiť virtutem aīalem cōfortat ⁊ a fumositate superflua euacuat. Et econuerso quando corruptus est aliquo casu vel infectus virtus animalis: leditur ⁊ in suis actionibus impediť. Dicit etiā Arist. li. xij. ꝙ sensus olfatus nō est nisi ꝑ actionē aerꝫ in animali habenti nasum q est mēbꝝ in medio alioꝝ sensuuꝫ: positū in anteriori parte capitis ꝓpter iuuamentū anhelitꝰ. Oē em̄ aīal habens pulmonem habet nasuꝫ vl' aliqd loco nasi propter anhelitus iuuamētum. Vñ patet ꝙ organum olfatus nō solum est in animalibus ad decentiaꝫ ⁊ decorem verūetiam ad perficiendā virtutē spūs animalis et ad tribuenduꝫ virtuti vitali in corde adiutoriū ⁊ vigorem. Hec virtus scꝫ odoratiua viget in quadrupedibus. Vñ ⁊ solo odore discernūt inter herbas salubres

⁊ venenosas ⁊ ꝑcipue ī sīmijs q̄ eque vl' magis discernūt int' cibos ⁊ cibos ꝑ olfatū q̄ȝ ꝑ gustū Deinde ī canib⁹ viget maxīe illa ꝟt⁹ q̄ soli⁹ odoꝝ ductu ad sētiēdū aīaliū vestigia viuacitate olfat⁹ īeffabilit' dephēdūt Viget etiā in volatilib⁹ ꝑcipue in vulturib⁹.q̄ꝛ ſm Amb.in hexame.⁊ Jsid.li.xij.c.vj.ita sūt viuacis olfat⁹ q̄ꝛ vltra maria cadauera sētiūt. In his ḡ ⁊ ī alijs opatōis nat'e ꝯditōib⁹ admirāda ē diuīa sapia.q̄ ꝑ ista ⁊ talia sīl'ia dat nob q̄dāmō ītelligere q̄lit' ꝑ ista sēsata materialia ad intellectū eoꝝ q̄ sūt sup̄ sensū sint paulatim cordis interiora ad ītelligētiā spiritualiū ꝓmouēda.⁊ ꝓpt' h̄ ista simpl'r est ī h̄ opusculo mea intētio ⁊ finis me⁹. Hec d̄ olfatu dicta sufficiant.

De gustu Capitulum.XX.

gUst⁹ est ꝓpe sēsus sapoꝝ ꝑceptiuus Ad quē gustū sensibilit' ꝑficiēdū necessaria sūt illa causalia effectia materialia ⁊ informatiua q̄ ⁊ ī alijs sensib⁹ iaȝ sūt dicta. Nā ꝟt⁹ aīal' est cā efficiēs.cā material' ⁊ īstrumētal' est lig͞ua ꝓpa cū suis arterijs.spm̄ aīalē ad ꝑfectōȝ ꝟtutꝭ gustabil' ꝑficiēs. Que q̄dā lingua ſm sue subeꝯplexiōȝ est ꝯcaua porosa hūida ⁊ insipida. Cōcaua q̄dē ē vt sui ꝯcauitate hūorositatē rei gustabil' r̄solutā ī se suscipiat. Porosa vt q̄d esset grossū vel subtile de re gustāda.ad neruos lingue libere subintraret.⁊ vt ꝟt⁹ attractiua ad ꝑficiendū ea pl⁹ vigeret. Hūida q̄dē ē vt coopa͞ret' ad acceptoꝝ dissolutōeȝ.vt si aliq̄ sicca ⁊ dura forsan ligue vl' palato applicarētur hūiditate lingue ad digestōȝ siue q̄lecū q̄ȝ resolutōȝ facili⁹ aptaret'. Erat etiā ⁊ insipida vt eēt cuiuslibet rei ⁊ saporis facili⁹ receptiua.sic aqua q̄ si determīatū saporē haberet.alteri⁹ q̄litatē ꝑcipe nō valeret. Fit āt gust⁹ h̄ mō Duo nerui ī medio lingue īfigūtur q̄ postmodū ī multos ramos ī extremitatib⁹ lateralib⁹ lingue dispertiunt'. ⁊ ꝑ eos spūs aīalis ī linguā defert'. Cū ḡ res gustāda subintrat linguā vel poros neruoꝝ spūs aīal' existens ibi īmutat' ſm ei⁹ ꝓꝑetates q̄s postea iudicio aīe repn̄tat.gust⁹ ḡ tāto olfatu grossior est q̄nto fum⁹ aqua subtilior inuenit'.q̄ꝛ odorat⁹ nat'a ē fumosa. Gustus āt sensibilitas humectatio est aquosa. vt dicit Constan. Hic sensus aīali ꝑutilis est ad indiuidui ꝯseruatōeȝ.gustu em̄ corrupto vel ablato vis nutritiua deficit.⁊ sic suba aīalis paulatim perit. Gust⁹ āt corrūpit' q̄n sua instrumēta ledunt'.vel q̄n corrupti hūores in ip̄is dn̄ant'.⁊ h̄ fit q̄n nō saporāda sentit.vl' q̄n saporāda sub ꝓpa q̄litate nō apprehēdit Et h̄ accidit q̄n singularꝭ humor in lingue suba dn̄at'.verbi gr̄a.si domīat' cholera rubea oīa:sentit amara. ⁊ si salsuȝ fleuma:sentit salsa.⁊ sic de alijs.vt patet in febricitantibus in q̄b⁹ dominiū corrupti hūoris gustū inficit ⁊ corrūpit. Jmmutat' etiā q̄n leditur ꝑ maliciā rei q̄ gustat'.vt pȝ ī aloe ⁊ ī alijs nimis amaris.q̄ꝝ horrore gust⁹ asperat'. Delectat' aūt gust⁹ in dulcib⁹ ꝓpter illā q̄ quā habȝ cum dulcedine assimilatōnem.quia dulcedo que fundatur super calidū et humiduȝ similis est omnibus membris que dulcib⁹ maxime nutriunt'. Dulcia em̄ multi sūt nutrimenti et de facili membris assimilant' sic dicit Jsaac in diet.

De tactu. Ca.XXI

tActus est sensus specieꝝ tangibiliū ꝑceptiu⁹. Nā ꝟtute tact⁹ aīa apprehēdit calidū ⁊ humidū frigidū ⁊ siccuȝ molle ⁊ duꝝ lene ⁊ aspeꝝ. Vel ſm Auicen̄. Tact⁹ ē vis ordinata in neruis toti⁹ corporꝭ ad app̄hendendū q̄d tāgit Hic aūt sensus licet sit in omnib⁹ partib⁹ ꝑncipal'r tn̄ viget in volis manuū ⁊ in plantis q̄s natura tēparatas ista composuit rōne. vt scilȝ calida ⁊ frigida facili⁹ persentirent. Sunt autē he partes Cōcaue vt tāgēdo meli⁹ percipiant' ⁊ tenēda melius ⁊ fortius teneant' Neruose vt vbi vigeat sensibilitas.q̄ꝛ om̄e neruosum sensibile ē. Temperate vt a qualibȝ retemperata facilius immutet'. Obiectū itaq̄ȝ siue sensatū tactus dici potest cōpositio ꝑmaꝝ qualitatū ⁊ q̄dam ꝯueniencia ad illas vt asperum lene.durum molle. Jtem hoꝝ extremis sensus tactus leditur.vt pȝ in nimis calido ⁊ nimis frigido in medijs natura delectat'.vt in tepido. Ad istuȝ aūt sensū perficiendū exigunt' ista scȝ Causa efficiēs. ⁊ hec est deriuatio spūs animalis ad organa tactus. Jteȝ Jnstrumentū ꝯueniens.⁊ hoc est duplex scȝ nerui de cerebro egrediētes singulis membris spūm animalem deferentes. Secundariū vero instrumentum est caro in qua nerui inuoluti sunt et infixi. per quos virtus tangibilis operatur. Naȝ ip̄is mediantib⁹ species rei tangibilis anime iudicio deportat'. Jtem tertium exigit'. scȝ exterioꝝ cooperatio que est necessaria vt res tangenda organo tactus appropinquet

quibus operationes exercet in corpore

ex cuiꝰ approinq̄tōe spūs aīal'i carne ⁊ ner
uis ext'ni īmutetꝛ. ⁊ īmutatꝰ ꝓpetatē rei tacte
repn̄tet. ⁊ sic sensꝰ iste ī sua actōe fit cōpletꝰ.
vt dt Cōstan. Hoc āt ē ꝓpriū sensus tactꝰ ꝙ
oēs alij sensus hn̄t singlare mēbꝝ ⁊ organū
sue actiōi spēal'r deputatū. Solꝰ āt tactꝰ ē
general'i mēbꝛ oībꝫ: exceptꝫ pilis ⁊ crinibꝫ:
⁊ pedū ac manuū vnguibꝫ. in q̄bꝫ nō est ner-
uꝰ ⁊ ꝑ ꝯn̄s neq; sensus. Hic sensꝰ p̄ oībꝫ ali
is magꝫ ē t'restris atq; grossus ⁊ iō aspera ⁊
dura ⁊ ceteras hmōi t'restres passiōes: sen
sibꝫ alijs siliтudinis grā ꝑfectiꝰ cōp̄hēdit
Hic sensus ꝗuis alijs sensibꝫ rōe obiecto-
rū videatꝛ esse grossior subiecto: tn̄ alijs iu-
dicatꝛ esse vtilior. qꝛ ꝗuis alij sensus possint
aliq̄litꝛ esse sine tactu: tn̄ bn̄ ⁊ cōplete esse si-
ne tactu est īpossibile. vt dt phus Vn̄ gene
ralior est tactꝰ ceteris. tū qꝛ ꝑ oēs ꝑticulas
corꝑis diffunditꝛ. tū qꝛ oībꝫ alijs sensibꝫ co-
oꝑatꝛ p̄cipue gustui. Hi eñ duo sensus: scꝫ
gustꝰ ⁊ tactꝰ sūt magꝫ ꝯtinui cū ipo corde ⁊
iō sūt magꝫ de esse aīal'r ⁊ de suis sensatꝫ iu-
dicāt expssiꝰ ⁊ obiectꝫ. Oē ei membꝝ habꝫ
vnū neruū vl' duos q̄ bꝫ sensꝰ tactꝰ ⁊ motꝰ vo
lūtariꝰ ꝑficitꝛ ⁊ cōpletꝛ sicut in anatomia Cō
stāti. inuenitꝛ. Leditꝛ āt iste sensus tactꝰ et
qn̄q; sic ⁊ suꝑiores Qn̄q; āt ex toto auferꝛ:
vbi sensus ⁊ motꝰ volūtariꝰ penitꝰ amittūtꝛ
vt ꝯtingit ī mēbꝛꝫ ꝑalyticꝫ ⁊ ꝯctꝫ. Itē qn̄q;
mioratꝛ sic qn̄ aliqđ mēbꝝ obdormire dicitꝛ
qn̄. s. ꝓpter aliquā oppilatiōez vl' mēbri ꝯstri
ctionē: spūs sensibil' libere trāsire ꝑ mēbrū
nō ꝑmittitꝛ. Leditꝛ etiā a mala cerebri cōple
xiōe. vt pꝫ in epileticꝫ q̄ hora accessionis ēt
tactum ignis nō aduertūt. Sepe etiā patitꝛ
ab extrinseca aeris īmutatiōe vt ī digitꝫ ni
mio frigore ꝯstrictꝫ. in q̄bꝫ motꝰ volūtariꝰ
impeditꝛ. vn̄ vnꝰ aliū ꝯstringere nō pōt Itē
qn̄q; ex ꝑtiū corꝑis īcisiōe Nā mēbꝝ a cor
pore abscisum nihil oīno sentit etiāsi ꝯcus-
sū fuerit penitꝰ vel cōbustū. Itē mēbꝝ etiā
manēs in corꝑe si fuerit aliq̄ casu mortuuꝫ
vel putrefactū sensu tāgibili oīno ꝓuatꝛ. Tā
to eñ sensus tactꝰ grauiꝰ patitꝛ q̄nto ꝓfūdi
us in neruis sensibilibꝫ vulneratꝛ. Item cuꝫ
dolor sensus sit rei nociue ꝯtingēs ex ꝑtiū
discōtinuatōe. res inferēs dolorē membro
maxīe ledit tactū. ⁊ maximā īfert corꝑi pas-
sionē: ⁊ g̃uē efficit īmutatōez. Nā oē sēsatū
īmutatōez facī ī organo sensitiui sui. vt dicit
phs. Itē pl'es īmutatōes faciūt sensata ta-
ctus ꝗ alioꝝ sensuū Grossiorꝫ ei. ⁊ materia-

lior ceterꝫ sensibꝫ. ⁊ iō fortiꝰ r̄tinet impssiōes
ꝯueniētꝫ ⁊ incōueniētꝫ. Itē qꝛ tactꝰ ē sensus
vl'is adherēs singul' ꝑtibꝫ aīalis. ad vl'ez de
structōꝫ tactꝰ: destruitꝛ subiectū totiꝰ aīalis.
Nō sic est de alijs sensibꝫ. Destructo ei sen
su visu alie virtutes aīalis ꝓpt' h̄ nō destruūtꝛ
Imo qn̄q; ī suis actōibꝫ fortiꝰ intēdūtꝛ. Sꝫ
destructo tactu: destruitꝛ oīs sensus Vn̄ pꝫ
ꝙ Sensus tactꝰ est substratū (al's subiectū)
oīm alioꝝ sensuū ⁊ fundamentū. Itē cū q̄t
tuor sensus alij: singuli singulare ⁊ ꝓpriū sen
satū habeāt ⁊ obiectū. s. qđ sit cadit in vno
sensu ꝙ nō ī alio. Sic color in visu. sapor ī
gustu ⁊c. Solus tactꝰ est q̄ oībꝫ alijs orga-
nis sensuuꝫ suas imp̄mit passiōes. Est eñ
cōe oībꝫ sensibꝫ ꝙ ꝓpria hn̄t obiecta ⁊ sensa-
ta in quibꝫ nō errāt nisi casu. Propter q̄dā
eñ accidētia ꝯtingit sensum particularē er
rare. qꝛ vt dt Arist. hmōi sepe faciūt phāta
siam mentiri. vt pꝫ in visu q̄ iudicat stellaꝫ
magnā: esse paruā: ꝓpter magnā distantiam
situs. ⁊ gustu: q̄ dicit amaꝝ dulce ⁊ ecōuer-
so ꝓpter palati infectōem. ⁊ sic de alijs ꝯtin-
git. Cōmune igitꝛ est ⁊ generale ꝙ omēs sen
sus ꝑticulares exteriores a cōmuni sensu ī-
teriori tāq; linee quedam a centro particu-
lariter exeunt. ⁊ ꝭm varias eoꝝ passiōes or
gana sensitiua ꝑficiūt. ⁊ suoꝝ sensatoꝝ for-
mas ⁊ sil'itudīes ad sensum cōmunem sin-
gulariter reducūt. quo mediante de ꝓprieta-
tibus singuloꝝ ⁊ differētijs ꝗtum ad eoꝝ
actiōem cōgruit iudicant ⁊ discernunt. Et
hec dicta de ꝓprietatibꝫ virtutū ⁊ sensuū iaꝫ
sufficiant.

De Spiritu Capitulum. XXII

(s) Icut ad regimē nature exiguntꝛ sen-
sus ⁊ ꝟtutes ita ad ꝑfectōem eiusdē
exiguntꝛ necessario spūs quidā quo-
rum bn̄ficio ⁊ motu cōtinuo tam sensus q̄ʒ
virtutes in aīalibꝫ moderantꝛ vt suas pera-
gant actiōes. Diciꝛ autem spūs. put hic su-
mitur quedam suba subtilis aerea virtutes
corꝑis excitās ad suas ꝑagendas actiōes.
Vl' sic dꝛ in libro de dīa spūs ⁊ aīe. Spūs
est quoddā corpus subtile vi caloris gene-
ratū ⁊ in humano corꝑe ꝑ venas corporis
viuificās ⁊ per arterias pulsatiles anhelitū
vitā atq; pulsū animalibꝫ admīstrās: sensū
⁊ motum volūtarium mediātibus neruis
⁊ musculis operans in corporibꝫ animatis
Hic spūs ꝭm medicos sic hꝫ generari. duꝫ

ꝑ calorē agētē ī sāguinē fortꝫ ī epate fit ebul
litio fum⁹ q̄dā resoluit̄ q̄ exueniēs epatꝫ subti
liat⁹ ꝛ depurat⁹ in q̄ndā subtilē ꝛ spūalē sub
stātiā siue aereā nat̄az ꝯmutat̄.q̄ spūs nat̄al̄
dr̄ eo ꝙ sua ptāte nat̄al̄r sāguiēz subtiliat et
a leuitate sua ipm ad singl̄a mēbra īpellit ꝛ
agitat.ꝛ iō iste spūs ē ꝟtutꝫ nat̄al̄ ꝓꝓe regiti
u⁹. vt dr̄ Cōst. Hic idē spūs ꝑ venas q̄sdaꝫ
ad cor mittit̄. vbi ꝑ collisionē et motū ꝑtiū
cordis ad inuicē magꝫ dꝑurat̄ ꝛ ī nat̄az sub
tiliorē ꝯuertit̄. ꝛ tūc spūs vital̄ a physicꝫ nū
cupat̄.eo ꝙ a corde ꝑ arterias ad toti⁹ cor
poris mēbra se diffūdit.ꝛ spūalē ꝟtutē au
gmētās ei⁹ opatōes rcificat ꝛ custodit. Nā
q̄dā arteria a sinistro cordis vētricl̄o exiēs ī
suo ortu mox ī duos diuidit̄ ramos.q̄ꝝ vn⁹
tēdit ad īferiora ī plurimos diuisus ramos
q̄bꝫ mediātibꝫ spūs vital̄ ad oīa īferiora mē
bra viuificāda in corꝑe deportat̄.alt̄ ꝟo ra
mus tendēs ad suꝑiora diuidit̄ iteꝝ in tres
ramos.q̄ꝝ dexter ad dexteꝝ brachiū sinister
ad sinistꝝ eq̄lit̄ se diffūdit.ī arterijs sic diuer
simode bifurcatꝫ trāsfūdit̄ spūs vital̄ ꝑ totū
corp⁹ ꝛ vitalē ī arterijs pulsū opat̄ Medi⁹
ꝟo ram⁹ ad cerebꝝ se extēdit ꝛ suꝑiores ꝑtes
viuificās vitalē spm̄ ī oībꝫ ꝑtibꝫ circūfūdit.
Idē ꝟo spūs ad vētriculos cerebri vlteri⁹
penetrās ibidē pl⁹ digerit̄ ꝛ subtiliat̄ ꝛ ī eēn
tiā aīal̄ spūs q̄ subtilior est ceterꝫ trāsmutat̄
Iste igit̄ spūs aīal̄ in anteriori vētriculo ce
rebri generat⁹ ꝑticularit̄ diffūdit̄ ꝑ organa
sentiēdi.nihilo min⁹ tn̄ ꝑs remanet in eisdē
vētricul̄ vt sensus cōis ꝛ imaginatiua ꝟtus
ꝑficiat̄. deinde trāsit ad mediū vētriculū .s.
ad cellulā logisticā ad ꝑficiēdū itellectū. for
mato āt itellc̄u trāsit ad puppim siue ad cel
lulā mēorialē impssiōes ī alijs cellul̄ factas
vt secū deferēs in thalamo mēorie reponāt̄
a puppi ꝟo .i. a posteriori ꝑte capitꝫ .i. cerebri
ꝑ medullā spine dorsi q̄ a physicꝫ nucha dr̄
penetrat ad neruos motiuos vt sic mot⁹ vo
lūtari⁹ ī oībꝫ ꝑtibꝫ corꝑis īferioris generet̄.
Vn⁹ igit̄ ꝛ idē spūs corpore⁹ subtilis tn̄ ꝛ aere⁹
ꝓpt̄ diuersa officia ī diuersis mēbris diuersꝫ
noībꝫ ēuocat⁹.nā spūs nat̄al̄ ē ī epate.spūs
vital̄ in corde.sꝫ spūs dr̄ aīal̄ ꝓut in capite
oꝑat̄.hūc q̄dē spm̄ nō debem⁹ credere hūa
nā aīaꝫ siue rōnalē aīm.sꝫ poti⁹ vt dic̄ Aug.
eiusdē vehiculū ꝛ ꝓpriū instrumētū. mediāte
eīm tali spū aīa corꝑi iūgit̄ ꝛ sine tal̄ spūs mi
nisterio nl̄la aīe actio ꝑfecte ī corꝑe exercet̄.
vn̄ istꝫ spiritibꝫ lesis ꝛ ī suis effectibꝫ q̄lit̄cū
q̄ꝫ īpeditꝫ resoluta corꝑis ꝛ aīe armonia rō
nalis spūs in cūctꝫ suis oꝑatōibꝫ ī corde im
pedit̄ vt pꝫ in maniacis ꝛ in freneticꝫ ꝛ alijs
in q̄bꝫ vsus rōis sepi⁹ nō hꝫ locū. ꝛ h̄ ē q: p̄
dictoꝝ spirituū hūore vel vulnere ledit̄ in
strumentū. Istꝫ igit̄ spiritibꝫ ꝯfortatꝫ aīa
ꝯfortat̄ ꝛ istis debilitatꝫ vel deficiētibꝫ ipsa
aīa quo ad regimē corꝑis deficit vl̄ in suis
actionibꝫ minorat̄. vt plane dicit Constan.
Et hec de istis spiritibꝫ sufficiāt q̄ꝫtū ad p̄n
tem ꝑtinet tractatū.

De pulsibꝫ Capl̄m. XXIII.

C Um pulsus spūs vital̄ sit effect⁹. re
stat vt de pulsibꝫ ꝛ eoꝝ ꝓꝓetatibꝫ ali
q̄d dicā⁹. Est itaq̄ꝫ pulsus f̄m diasto
lē ꝛ systolē .i. f̄m dilatatōꝫ ꝛ ꝯstrictōꝫ cordis
ꝛ arteriaꝝ mot⁹. Cū igit̄ cor in ꝯtinuo mo
tu exn̄s a cētro vsq̄ꝫ ad circūferentiā in san
guinis ꝛ caloris motu ac in pulsu spūs vita
lis ꝯtiue moueat̄ ex tali motu vsq̄ꝫ ad extre
mitates dilatat̄. qn̄ ꝟo ecōuerso ab extremi
tatibꝫ ad centꝝ mouet̄ ꝯstringit̄. cordis igit̄
dilatatio ad frigidū aerē attrahendū ꝛ con
strictio ad aerē fumosuꝫ expellendū sunt cā
puls⁹. Ad h̄ āt necessari⁹ ē pulsus vt dispo
sitio spūal̄ ꝟtutꝫ itelligat̄ ꝛ ei⁹ oꝑatio cogno
scatur. Hic itaq̄ꝫ pulsus a corde incipit per
arterias et ad extremitates corꝑis se diffun
dit. vn̄ ꝯsistentiam cordis et eius actionem
oñt. Solet aūt a medicis nō in oībꝫ ꝑti
bus corꝑis sed in brachialibꝫ per arteriaꝝ
motus pulsus cōiter iueniri. qm̄ In q̄bus
dam non posset bn̄ discerni ꝓpter eaꝝ a cen
tro cordis elongatōem. In q̄busdaꝫ aūt ꝓpt̄
cordis regentis occultatōeꝫ. In q̄busdā āt
ꝓpt̄ ossiū ꝯstrictōꝫ. Et iō antiq̄ sapientes ad
discernendū pulsū arterias brachij elegerīt
et h̄ siq̄dem fuit facilius vtilius et honesti⁹
Facili⁹ q: carnose partes arteriā nō occul
tant. vtili⁹ q: brachiales arterie cordi magꝫ
approximāt Honesti⁹ q: nec egro nec me
dico aliquā verecundiā generāt seu mistrāt
Indecens enī esset et verecundum occulta
membra corporis denudare Discernit̄ āt
pulsus ꝓprie per digitoꝝ appositōem suꝑ lo
cum pulsatilē. quod fieri ꝯsueuit cū medio
cri impressione: aliter in forti: aliter in debili
q: ī forti et carnoso forti⁹ In debili et carni
bus denudato: remissi⁹ ꝛ leuiori ꝑssione fie
ri ꝯsueuit. Ad h̄ est sciendꝫ vt dic̄ Cōstan.
multe sunt pulsuūꝫ diuersitates que tamen
ad decem referunt̄ vel reducūtur. Primus

attēdit̃ ſm dimēſionis q̄ntitatē ⁊ h̄ ē triplex.
Magnꝰ qñ ꝑ longū latū ⁊ ꝓfūdū arterie ſe
diffūdit ⁊ ꝓuenit iſte pulſꝰ fortꝭ ⁊ groſſus ex
fortitudine ſpūs q̄ dilatat̃ pulſus. ⁊ eſt pul-
ſus ex nimio calore q̄ indiget infrigidatōe
⁊ ex mollicie mēbri obediētꝭ dilatatōi. Dr̄ ⁊
Paruꝰ occultꝰ ⁊ ſtrictꝰ qñ ad cētrū redit. et
hoc fit ex defectu ꝟtutꝭ ⁊ ꝑuitate calorꝭ. Dr̄
⁊ Mediocrꝭ eq̄l' ⁊ tꝑatꝰ qñ nec cētro nec ex
tremitatibꝫ eſt vicinus hec mediocritas ex
mag̃ ⁊ ꝑuo ꝓcedit. Itē ꝯſiderat̃ ſm tꝑs mo
tuū. ⁊ dr̄ velox tardꝰ ⁊ mediꝰ. Velox dr̄. qꝛ
ꝑuo tpis int̃uallo ſepiꝰ mouet̃. et h̄ ꝯtigit ex
forti calore et ꝟtute. Tardꝰ qꝛ magnū ꝯtiet
tpis int̃uallū vl' ſpaciū ad ſui motꝰ ꝯplemē-
tū. et h̄ accidit ex defectu ꝟtutꝭ et calorꝭ mi-
noratōe. Mediꝰ it̃ hos laudabil' ē habēdꝰ.
Tertio ꝯſiderat̃ pulſꝰ ſm rōnē ꝟtutꝭ. et ſꝫ
h̄ ē fortꝭ debil' ⁊ mediꝰ. Fortꝭ ē qñ q̄dā ꝟtute
a ſe videt̃ expell'e digitū tāgētꝭ. ⁊ h̄ accidit ex
fortitudīe ꝟtutꝭ ⁊ mollicie organi facilis ad
mouēdū. Debil' ē qñ d̄bilit̃ digitū ꝑcutit. ⁊
h̄ ē ex ībecillitate ꝟtutꝭ ⁊ duricia orgāi īobe
diētꝭ. mediꝰ ab vtroqꝫ tꝑat̃. Quarto attēdit̃
ſm ꝯſiſtētiā orgāi. ⁊ tūc dr̄ durꝰ ⁊ moll' ⁊ me
diꝰ. Durꝰ ē qñ cū q̄dā a ſꝑitate ⁊ duricia r̄ſi
ſtere videt̃. ⁊ h̄ ꝓueīt ex vaſoꝝ ſuoꝝ ſiccitate
Moll' ē qñ digiti cū mag̃ ſuauitate ſentiūt.
ita vt videat̃ ab eis penetrari. et h̄ ꝓueīt ex
hūiditate. mediꝰ it̃ hos duos ē tꝑatꝰ Qnto
iudicat̃ ſꝫ plenū ⁊ vacuū ⁊ mediū. Plenꝰ ē
q̄ q̄dā hūiditate redundare videt̃. et h̄ ꝓueīt
ex nimia ſāguis et ſpūs r̄pletōe. Vacuꝰ āt ē
qñ appaꝝ īflatꝰ. ſꝫ cū tāgit̃ q̄ſi vacuis digitꝭ
ꝑforat̃. mediꝰ ab his ē tꝑatꝰ Sexto iudicat̃
pulſꝰ ſm q̄litatē arteriaꝝ. et diuidit̃ i calidū
frigidū ⁊ mediū. Calidꝰ ē cū digitoꝝ extre-
mitates ſētiūt calidā arteriaꝝ ſbaꝫ. et h̄ ꝓue
nit ex materia ītra hīta. ſ. ex ſpū et calore. i.
calido ſāgne Frigidꝰ ecōtrario mō ē ītelligē
dꝰ. mediꝰ ꝟo ab his duobꝫ tꝑat̃ Septīo iu
dicat̃ ex oꝑe q̄etꝭ. et h̄ diuidit̃ i ſpiſſū raꝝ ⁊ i
mediū. Spiſſꝰ ē q̄ i ſua dilatatōne digitoꝝ
extrēitates ſepe ꝑcutit et ſubito recedit. et h̄
accidit ex fortitudine calorꝭ et d̄fectu ꝟtutꝭ.
fortitudo ei calorꝭ r̄mediū q̄rit r̄frigeratōiſ.
d̄fectꝰ ꝟo ꝟtutꝭ cū ñ valeat: ſel' bis l'ter i ap
petēdo laborat Rarꝰ ꝟo ecōuerſo ⁊ ex ꝯ̄ria cā
ꝓueīt. ſ. ex tarditate calorꝭ et fortitudīe ꝟtutꝭ
mediꝰ it̃ hos erit tꝑatꝰ. Hi ſeptē pulſꝰ ſēſu
ſt̃ notabiles et ad diſcernēdū ceteris faciliores
Aliȷ̄ ꝟo tres pulſꝰ q̄ꝝ ꝑmꝰ diuidit̃ i pōdus
laudabile et ñ laudabile Scđs q̄ diuidit̃ i
ꝯcordē ⁊ i ñ eq̄lē. Et t̃tiꝰ q̄ ſm ꝑcuſſionē ma
iorē l' miorē diuidit̃ i ordiatū ⁊ i nō ordiatū
vix valēt a ꝑitiſſimis medicꝭ d̄ꝓhendi. ⁊ iō
de eis ad pn̄s ſupſidēdū ē. ſiq̄s tñ eas ſcire
voluerit i. vij. li. pantegñ. Cōſtātini. ca. iij. d̄
q̄ h̄ extraximꝰ iueiet determiata ſufficiētiſſi
me oīa ⁊ expſſa. ibi de pulſu capꝫante mar-
cellino ſerrino ꝟmicl'oſo formidāte eſtuāte
et tremēte diffuſiꝰ diſputat̃. d̄ q̄bꝫ nihil ad p̄-
ſens. tū ꝓpt̃ difficultatē. tū etiā ꝓpt̃ ſingula-
riū pulſuū m'ltiplicitatē. tū etiā qꝛ pn̄ti opu
ſculo multū neceſſaria nō vident̃.

De varietate pulſuū Ca. XXIIII

v

Ariat̃ āt pulſus ꝓpt̃ m'lta. Pr̄io ꝓpt̃
ſexꝰ diſcretōꝫ. nā i maſcul' q̄ validio-
ris et fortiorꝭ ſūt nat̃e: fortior eſt pul
ſus q̄ꝫ i feīs q̄ ſūt nat̃e magꝭ debiles. et h̄ eſt
qꝛ nat̃a ſepe iterādo nitit̃ ſupplere i feīs qđ
ꝑ fortiorē pulſū ſel' i maſcul' opat̃. Item va
riat̃ pulſus ꝑ ꝯplexiōꝫ. qꝛ ſi fuerit calida fa
cit pulſū fortiorē maiorē ⁊ velociorē. ſi ꝟo fri
gida fac̄ paruū debilē atqꝫ tardū. ſi āt humi
da mollem reddit ⁊ ſpiſſū. ſi ſicca aſpeꝝ atqꝫ
durū. Item diuerſificat̃ ꝓpt̃ variā corporis
diſpoſitōeꝫ. qꝛ i macilētꝭ general'r ē pulſus
fortior ⁊ viuacior q̄ꝫ i craſſis. ⁊ h̄ forſitan ꝓ-
pter minorē arterie per molē carneā occul-
tatōeꝫ. vl' ꝓpt̃ maiorē caloris nat̃al' q̄ abun-
dat i macilētꝭ intenſionē. q̄ q̄dē calor pulſuꝫ
efficit fortiorē. Itē ꝓpter etatꝭ diuerſitatem.
qꝛ pueri hn̄t velociorem pulſū ad īnati calo
ris refrigeratōꝫ. qꝛ i talibꝫ plꝰ abūdat. nā ve
locitatē facit magnitudo calorꝭ ⁊ debilitas
ꝟtutꝭ q̄ ad attrahendū frigidū aerem ſemel
nō ſuffic̄. vt ſup̄ dictū ē. Iuuenes ꝟo ꝓpter
abūdātē i eis ꝟtutē pulſū hn̄t fortē ⁊ velocē
Senes ꝟo ecōuerſo paruū tardū debileꝫ et
raꝝ. ⁊ h̄ qꝛ coꝝ ꝯplexio appropinq̄t frigidita
ti. vñ nō eſt neceſſe multū attrahere aerē fri
gidū cā refrigeratōis. Alie āt etates his af-
fines ſm eā cui magꝭ approximant pulſū ſi-
miliorem ſunt hn̄tes. ⁊ h̄ taꝫ in maſcul' q̄ꝫ i
feīs. Item ꝓpter temporis imutatiōem. naꝫ
ver ꝓpt̃ temperātiā frigiditatꝭ ⁊ caliditatis
pulſū facit fortē. ſil'r ⁊ autūnꝰ. Oīe ei tem
peramentū ꝟtuti nat̃ali adhibet incremētū
Eſtas ꝟo qꝛ calidiſſima eſt debilem pulſuꝫ
reddit ⁊ paruū ꝓpt̃ nimiā pectorꝭ dilatatōeꝫ
ꝓpt̃ quā euaneſcit ꝟtꝰ ⁊ debilitat̃. et iō pulſꝰ
debilitati ñ ſufficit vt magnꝰ efficiat̃. hyemſ
autez quia frigida eſt facit pulſum tardum

ſedtñ mł'tuꝫ fortē.tarditas āt ꝑuenit ex h̄ ꝙ
nō oportet multū refrigerari.fortꝭ āt eſt.q̇a
calor naturalis ad interiora refugit corpis.
vñ ꝟtutē ⁊ pulſū ꝯfortat qñ nō excedit Ca-
lor ꝟo eſtiual' vtrūq̄ꝫ diſſoluit.Jtē ꝓpt' diuer
ſoꝝ climatū ⁊ regiōuꝫ inhabitatōꝫ.qꝛ in ca-
lida regiōe habitātes vt in ethiopia pulſuꝫ
habēt velocē q̄ſi eſtiuū.habitātes ꝟo in fri-
gida pulſū hn̄t ſil'eꝫ hyemali. Jnhabitātes
ꝟo ſub linea eq̄noctiali pulſū hn̄t mediocrē
ſic ī tp̄e ꝟnali ⁊ autūnali.Sil'r aer calidꝰ fri
gidꝰ ⁊ ſiccꝰ ſiue tp̄atꝰ pulſū variat ⁊ īmutat.
Jtē ꝓpter impregnatiōeꝫ.nā pregnantes in
pulſu ſūt mutabiles.qꝛ in ꝓncipio vſq̄ꝫ ad
ſextū mēſeꝫ pulſū hn̄t fortē ſpiſſuꝫ ⁊ velocē.
qꝛ calor calorē augmentat nałalem ⁊ vires
mulierꝭ vſq̄ꝫ ad h̄ tp̄s ſūt mediocres.⁊ fetꝰ
adhuc ꝑuꝰ.vñ paꝝ nutrimenti abſtrahit ab
eaꝝ corporibꝫ.⁊ ideo eſt pulſus ad h̄ tp̄atꝰ.
Jn ſeptīo ꝟo mēſe fetꝰ maioraꝛ.⁊ iō maius
nutrimētū req̇rit vñ nała ḡuaꝛ.⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns
pulſus debilitaꝛ.Jtē ꝓpter ſomni ⁊ vigiliaꝝ
alteratiōeꝫ.qꝛ tp̄e ſomni ꝑuꝰ eſſe ſolet ⁊ tar-
dus.ſꝫ poſt ſomnū fit fortꝭ ⁊ magnꝰ.qꝛ tunc
calor nałalis ꝯfortaꝛ.veruntñ ſi ſomnꝰ ni-
mis ꝓlōgeꝛ pulſus rareſcit ⁊ debilitaꝛ.Pro
pterea ſiq̇s a ſomno exciteꝛ ſubito nała diſ
cutiꝛ ⁊ pulſus velox ſpiſſus tremēs ⁊ inordi
natꝰ ſubito inueniꝛ.ſed cū q̇eſcit iteꝝ reuerti
tur in p̄ſtinū ſtatū.Jtē ꝓpter laborē ⁊ corpo
ris exercitatōeꝫ q̄ ſi fuerit tp̄ata pulſuꝫ facit
fortē magnū velocē ⁊ ſpiſſuꝫ.qꝛ calor nałal'
poſt huiuſmōi excitaꝛ.ſi ꝟo exercitiū exiue-
rit tp̄amētū accidit ecōtra pulſus ꝑuꝰ durꝰ
tardꝰ ⁊ rarus.qꝛ in fine laborātibꝫ ꝟtꝰ deficit
et calor nałal' diſſoluiꝛ.⁊ pulſus ꝑ ꝯn̄s mi-
noraꝛ.Jtē ꝓpter balneoꝝ aſſuefactiōeꝫ.Nā
in aq̄ calida balneātes tp̄ate pulſuꝫ hn̄t for
tem ⁊ magnū ⁊ ſpiſſuꝫ.et h̄ ꝓpter nałe ꝯforta
tōeꝫ.⁊ ꝓpter ſupfluitatū hūidarū ꝯſūptōem
ſed in nimis morātibꝫ in aq̄ pulſus debilis
efficiꝛ.remanet tñ ſic ꝑus velocitas ⁊ ſpiſſi-
tudo.Sil'r balneantes in aq̄ frigida tp̄ate
pulſuꝫ hn̄t fortē ⁊ velocē.⁊ h̄ ꝯtingit ꝓpt' ca-
lorꝭ nałal' coadunatōem ⁊ ꝯfortatiōem vir
tutꝭ ꝓuenietꝭ ex tp̄amēto exteriorꝭ īfrigida-
tiōis.ſꝫ nimia mora in tali balneo pulſū de
bilitat ⁊ ꝟtutē.⁊ h̄ ꝯtīgit in macilētꝭ plꝰ q̄ꝫ in
craſſis ꝓpter frigiditateꝫ ad exteriora nimis
ſubito.⁊ q̄ſi ſine obſtaculo penetrātē.⁊ q̄ſi ꝑ
cordia pl'debito ꝯſtringentē.Jtem ꝓpter ci
bi ⁊ potꝰ variā ſumptiōeꝫ.Cibꝫ em̄ ſupfluꝰ
et indigeſtꝰ pulſuꝫ debilitat.moderatꝰ vero
digeſtuſq̄ꝫ ac ꝑ mēbra diffuſus excitata vir
tute pulſū augmētat.Sil'r ⁊ potꝰ modera-
tus ⁊ digeſtꝰ pulſū facit fortē magnū ⁊ velo
cem.frigidꝰ aūt rarū ⁊ tardū.Jtē ꝓpter paſſi
onū aīe variatōeꝫ.Nā ira facit pulſū velocē
fortē ⁊ ſpiſſū.leticia mediocrē.Timor ſil'r pul-
ſū efficit velocē iordiatū ⁊ tremēteꝫ.ſil'r ⁊ do
lor.et ita ꝺ aliȷ̄s ꝯtīgit Hec āt dicta ꝺ aīe et
eiꝰ potētiaꝝ ꝓprietatibꝫ ⁊ effectibꝫ q̄ꝫtū ſpe-
ctat ad h̄ opuſculuꝫ iaꝫ ſufficiāt. Nūc aūt
de ꝓprietatibꝫ hūa ni corpis cuiꝰ aīa virtꝰ eſt
et ꝑfectio adiuuante dei gratia aliqua ſunt
dicenda.

Incipit liber quartus de ꝓprietatibꝫ ſub-
ſtantie corporee.

d Ehumani ita
q̄ꝫ corpis et ꝑtiū eꝰ ꝓprietati-
bus tractaturi ab elemētari
bus qualitatibus et humo
ribus ex quibꝫ cōſtat corpꝰ
eſt primitus inchoandum.

De quattuor elementaribꝫ qualitatibus
Capitulum .I.

q Uattuor itaq̄ꝫ ſunt elemēta ⁊ elemē
tares q̄litates ex q̇bus conſtituitur
om̄e aīatum corpus materialiꝛ ꝓ-
cipue corpꝰ hūanuꝫ qꝺ int' oīa elementa eſt
nobiliſſimū ⁊ nobiliſſime int' oīa cōpoſita
ordinatū vtputa ꝓpriū aīe rōnal' organum
ipſiꝰ opatōibꝫ taꝫ naturalibꝫ q̄ꝫ voluntariȷ̄s
deputatū.Eſt itaq̄ꝫ corpus hōis ꝯpoſitum
ex q̄ttuor elemētꝭ.ſ.ex terra.aqua.igne.⁊ ae-
re.quoꝝ q̇dlibꝫ hꝫ ꝓprias q̄litates.Sūt aūt
q̄ttuor ꝓme ⁊ ꝓncipales.ſ.caliditas.frigidi
tas.ſiccitas.humiditas.q̄ dicūꝛ ꝓme.qꝛ pri
mo labūꝛ ab elemētꝭ ī elemētata.Dicūꝛ etiā
ꝓncipales.qꝛ ab eis oēs ſecūdariȷ̄ effectꝰ o-
riunꝛ.Haꝝ q̄litatū due ſūt actiue.ſcꝫ calidi
tas ⁊ frigiditas.alie ꝟo due.ſ.ſiccitas ⁊ hūi
ditas ſūt paſſiue.vnde ab iſtaꝝ q̄litatū pre-
ualētia ⁊ dn̄io dicūꝛ elemēta actiua vł' paſſi-
ua.Dicūꝛ aūt ꝓme due ꝓncipaliꝛ actiue.nō
quia ille tm̄ agāt.qꝛ paſſiue ſil'r agūt.Nul-
la em̄ qualitas eſt ocioſa in corpe.ſꝫ he ideo
dicuntur actiue.quia ꝑ actiones earuꝫ alie
habent induci et conſeruari.Nam calidi-
tas qñq̄ꝫ humiditatem quandoq̄ꝫ ſiccitateꝫ
inducit et cuſtodit vt poteſt videri in carne
ſalſa.calor enim ſolis terreſtres partes diſ-

ſoluit ⁊ aq̄ſas ⁊ aereas. ⁊ ſic relaxando ⁊ re-
molliēdo a calore īducit̄ hūiditas. ſiccitatē
āt īducit q꞉ calor agēs ī hūiditatē ꝑus eam
diſſoluit ⁊ diſſolutā ꝯſumit. ⁊ ſic ſiccitas q̄ ē
lima caloris īducit̄ ⁊ etiā ꝯſuat̄ Caliditas
igit̄ eſt elemētar꞉ q̄litas ſūme actiua qḋ pꝫ ꝑ
eiꝰ effectū dū tñ agat ī rē aliquā. Primo eiꝰ
ꝑtes diſſoluit q̄bꝫ diſſolut꞉ res debilior effi
cit̄ q̄ ꝑ ꝑtiū coherētiā fortior fuit. et iō actio
rei agēt꞉ minꝰ reſiſtit. Itē caliditas ē oīm ge
nerabiliū artifex ⁊ cā generatōis totiꝰ ꝓnci
palit̄ effectiua. Eſt āt duplex caliditas. cali
ditas ſolaris ſiue celeſt꞉ generās. ⁊ h̄ ē ſalua
tiua ⁊ generatiua. Vñ qñqꝫ generāt̄ rane ex
celeſti calore ī aere. alia eſt elemētaris et ge-
nerata. ⁊ h̄ eſt corruptiua et ꝯſūptiua ſic qñ
fit coadunatio fractoꝝ radioꝝ ī pūcto alicꝰ
corpis ꝑſpicui ſi fiat coadunatio radioꝝ in
ſpeculo p̄t incendi ſtupa ex reflexiōe radioꝝ
et cōburi. Itē inferioꝝ ad ſupiora reductiā
faciēdo em̄ motū a centro ad circūferentiā
diſſoluit terreſtria in aq̄ſa et aq̄ſa in aerea ⁊
illa in ignea. ⁊ ſic inferiora et media reducit
in ſua ſupiora. Item eoꝝ q̄ dure ſūt ꝯpacti
onis eſt remollitiua. agendo em̄ ī groſſam
ſubām eam mollificat diſſoluēdo. vt pꝫ in
metallis calore liq̄factis. diſſoluēdo em̄ ter
reſtria in aq̄ſa remollit. Itē molliū ⁊ liq̄do
rū eſt induratiua. vt pꝫ in ouo igni appoſito
q꞉ liquidioribꝫ ⁊ ſubtilioribꝫ ꝑtibꝫ reſolutis
terreſtribꝫ ꝑtibꝫ remanētibꝫ indureſcit. Itē
denſoꝝ eſt ſubtiliatiua. dū em̄ motū a cen-
tro ad circūferentiā hēat vi ſua rem in quā
agit diſſoluit et ſue actiōi idoneā reddit. vñ
cū rem ad ſimplicitatē reducere laborat per
ꝯñs ſubtiliat. nā ſimplicitas groſſe rei ſub-
tilitas eſt q̄ naſcit̄ ꝑ minorē ꝑtiū ꝯpactōem
vt pꝫ in glacie q̄ calore ſoluta ſubtiliat̄. Itē
ꝟtute ſua eſt depuratiua metalloꝝ ⁊ rubigi
nis ipoꝝ ꝯſūptiua. Nā agēdo in ſubā ipiꝰ
metalli illā diſſoluit. ⁊ ſi q̄d inuenit feculen
tie rubigīs ſeꝑat ⁊ ꝯſumit. ſi āt fuerit aurū
om̄ino puꝝ violētia calor꞉ q̄dē diſſoluit̄. ſꝫ
nō ꝯſumit̄. vñ auꝝ ꝑfecte depuratū q̄uis ꝑ
calorē diſſoluat̄ nō tñ in ſuo pōdere mīorat̄
Itē caliditas ē accidentalit̄ corruptiua. vt
ē videre qñ calor plꝰ diſſoluit q̄ꝫ ꝯſumat. ipi
hūores putreſiūt ⁊ corrūpūt̄. vt pꝫ ī cumu-
lo frumēti aqua aſperſa. vbi calor interclu-
ſus aquā reſoluit in fumoſitatē q̄ incluſa et
retēta grana remollit et putrefacit ac corrū-
pit. Itē naturalit̄ eſt q̄uiū allenuatiua. dū em̄

hūiditas ꝑ calorē reſoluta ꝯſumit̄ pōdꝰ mi
norat̄. ⁊ ſic ſuba rei leuiat̄. ꝓpt̄ea calore agen
te in hūiditatē fumꝰ generat̄. q̄ fumꝰ allenia
tur et depurat̄. ⁊ in ſpm̄. ſ. ſubſtātiā leuē ⁊ ae
reā mutat̄ et rē ī q̄ ꝯtiet̄ reddit leuiorē. Hic
eſt ꝙ corpa aīaliū viuētiū incōꝑabilit̄ ſunt
leuiora q̄ꝫ corpa mortuoꝝ ꝓpt̄ calorē ⁊ ſpm̄
ꝯtentū ī arterijs ⁊ in venis. Sic enī corpa
aīantiū ſūt leuiora poſt prādiū q̄ꝫ añ ꝓpt̄ ca
loris ꝯfortatōem. Itē accidētalit̄ eſt calidi-
tas aggrauatiua. Agēdo enī in ſubā rei ſb
tiliores ⁊ leuiores ꝑtes ꝯſumit: ⁊ remanēti
bus ꝑtibꝫ groſſioribꝫ fit cōpactio et ꝑ ꝯñs
aggrauatio. Per poroꝝ etiā aꝑtōem ex vi ca
loris fit ſpūū euaporatio: ex q̄ꝝ pñtia cor
pus leuiat̄. q̄bꝫ euaporat꞉ ꝑ ipoꝝ abſētiā ag
ḡuat̄. Itē caliditas ē coloris rubei genera-
tiua. agēs enī in materiā ꝑtes terreſtres re-
ſoluit in aq̄ſas et illas in aereas ⁊ ī igneas.
vñ ex circūciſiōe igneaꝝ ꝑtiū imitantiū rei
ſuꝑficiē: color igneꝰ. ſ. rubens generat̄. ſic ē
videre ī roſis. Propt̄ea dū ꝑ calorē calidi
hūores ī corpe generāt̄ ex eoꝝ diffuſione ꝑ
corpis ſuꝑficiē calor rubeus generat̄. Itē
accidentalit̄ eſt diſcoloratiua. q꞉ ꝑ calidita
tem poros aꝑientē exhalant humores ⁊ ſpi
ritus euaneſcūt. ex quoꝝ pñtia fiebat colo
ratio. eoꝝ abſētia color diſcolor ḡnat̄: ſic ē
videre de roſa q̄ ꝺ fumo ſulphur꞉ albeſcit.
Itē nimis intēſa naturalit̄ eſt mortificati-
ua. q꞉ dū vltimꝰ motꝰ caloris agit ī ſubā:
eā ad vltimū reſoluit. reſoluēdo in fine de-
ſtruit et cōſumit. Itē accidētalit̄ eſt viuifi-
catiua. q꞉ ꝑ caliditatē ꝑſtātē motū cordi in
ſpiritibꝫ fit ſpūū ī corpe reſtauratio: ⁊ nut-
mēti mēbroꝝ fit cōpetēs admīſtratio. ⁊ ſic
ꝑ cōſeq̄ns corpꝰ regit̄ ⁊ viuificat̄. Recolli-
ge itaqꝫ ex p̄dict꞉ ꝙ caliditas ē elemētar꞉ ꝓ-
ꝓetas ſūme actiua: penetratiua: ſūme mo-
bil̄ ⁊ motiua: ḡnata ex motu radioꝝ: ſuꝑꝑi
us m̄ltiplicatiua ſiue cōicatiua. illoꝝ ī q̄rū
ſubā agit ī ſuā ſpēm traſſormatiua. illorū q̄
frigiditate mortua ſunt ⁊ deſtructa viuifi-
catiua ⁊ r̄nouatiua. vtꝫ ī radicibꝫ ⁊ ī plāt꞉ q̄
hyemali frigore mortificate ꝟnali calore re
uiuiſcūt. īferioꝝ ad ſupiora reductiua: at-
tractiua. ſuꝑfluoꝝ ꝯſūptiua: ⁊ ſordiū pur-
gatiua. ī materijs diuerſ꞉ diuerſoꝝ imo op
poſitoꝝ eſt effectuū ꝓductiua. ⁊ ideo nūc ī-
uenit̄ rarefactiua ⁊ mollificatiua: liq̄facti-
ua ⁊ aꝑitiā ⁊ ecōuerſo: nūc ꝯdēſatiua ⁊ īdu
ratiua ꝯſtrictiā ⁊ oppilatiā. nūc ēt ſaluatiā

nũc coꝛruptiua. Est etiã ꝟtute ꝓpꝛia sapoꝝ
ĩmutatiua. Nã acetosa et agrestia ↄuertit ĩ
dulcia. vt est videre in fructibꝰ et ĩvuis. ꝑ ni
miã aũt intẽsionẽ et excessum dulcia ↄuer-
tit in amara ⁊ ĩ salsa. Nã ex caloꝛe intẽso ex
urẽte sanguinẽ: sanguis in cholerã ↄuertitᷣ.
⁊ ꝑ eundẽ aq̃ ꝑ foꝛtẽ ebullitõem subtilioꝛes
ꝑtes aereas cõsumẽtẽ terrestribꝰ manẽtibꝰ
in salis substantiã trãsmutatᷣ. Est etiã calidi
tas crudoꝝ et indigestoꝝ maturatiua ⁊ ma
turitatis in fructibꝰ celerꝰ ꝑfectiua. Vñ in
regiõibꝰ calidis fructꝰ citiꝰ maturescũt q̃ꝫ ĩ
frigidis ⁊ plꝰ dulcescũt. Est ẽt foꝛmaꝝ ⁊ spe
cieꝝ potẽtia ĩ matᷣia latẽter exñtiũ ad actuꝫ
ꝺductiua. vtꝫ ĩ mineralibꝰ. Nã ꝑ caloꝛꝫ acti
onẽ aurũ ẽs argentũ et cetᷣe metallice spẽs
de lapidibꝰ educunᷣ: et foꝛma nobilioꝛi ve-
stiunᷣ. Per caloꝛẽ etiã dissoluẽtẽ subaꝫ cine
rum et depurãtẽ cineres in vitrũ ↄuertunᷣ.
Vñ ptꝫ ꝙ caloꝛ aerꝫ ⁊ nature ẽ mĩster. quia
mediãte caloꝛe nobilissime spẽs et foꝛme tã
naturales q̃ꝫ artificiales ꝺ potẽtia ad actũ
educũᷣ. Est insuꝑ caliditas impssa ĩ aere:
plurimaꝝ passionũ. vtputa nubiũ: coꝛusca
tionũ: fulguꝝ: imbꝛiũ: et hmõi generatiua
Nã vi sua actiua attractiua vapoꝛes vari
os siccos ⁊ hũidos ad diuersa aerꝫ ĩtersti-
cia eleuat. q̃bꝰ aggregatꝫ ⁊ ↄdẽsatꝫ ĩ nubes
caloꝛ ĩclusus eas altᷣat ĩ varias spẽs et trãs
mutat: q̃s diuersimode tãdẽ dissoluit. ⁊ dis
solutas nũc in spẽꝫ niuis vel grãdĩs. nũc in
spẽm pluuie seu imbrꝫ ad tᷣras vndiq̃ꝫ circũ
sꝑgit. Est preterea caliditas suoꝝ obiecto-
rũ a cẽtro ad circũferẽtiã eleuatiua. vt ptꝫ ĩ
elemẽtis in q̃bꝰ dñatᷣ. s. in aere et ĩ igne: q̃ sũ
ma distãtia a cẽtro terre elõgãᷣ. Hoc etiam
patet in oleo qꝺ suꝑenatat. ⁊ in aliĳs oĩbꝰ ĩ
q̃bus naturalitᷣ caloꝛ vincit. Est insuꝑ dis-
positionũ siue qualitatũ sui obiecti ostensi
ua. vt ptꝫ in coꝛꝑe vbi dñatᷣ caloꝛ. Nã vt ꝺt
Cõstan. li. j. ca. xvj. Coꝛpus si fuerit calidũ
erit caro multa: pinguedo pauca. coloꝛ ru-
beus. pili multi. nigri vl' surrubei. tactꝰ cali
dus. intellectꝰ bonꝰ. hõ facũdꝰ. multũ mobi
lis. audax. iracũdꝰ. amãs. libidiosus et mlᷣ-
tũ appetẽs: ⁊ cito digerẽs. aspere vocꝫ ⁊ ꝟe-
cũdus. foꝛtis et velocꝫ pulsus. Hec ⁊ mul-
ta alia ponit Cõstanᷣ. signa q̃ calidi coꝛꝑis
sunt ĩdicia. Et de caloꝛe dicta sufficiãt

De Frigiditate Ca. II.

f Rigiditas ẽ elemẽtarꝫ q̃litas que
dã actiua ꝓꝑetas: debilioꝛ ĩ actõe

q̃ꝫ caliditas Jpiꝰ eĩ ẽ moueri a circũferẽtia
ad cẽtrũ. ⁊ iõ ꝑtes subiecti ĩ qꝺ agit facit si
bi viciniꝰ adherere. ⁊ ideo tardiꝰ et difficilꝰ
ꝑficit ĩ ipo effectũ suũ. Quãuis etiã natura
litᷣ habeat ĩfrigidare: tñ accidẽtalitᷣ calefacit
Videmꝰ enĩ ĩ hyeme ꝙ ex frigiditate ↄstrin
gẽte poꝛos coꝛꝑis calide fumositates intᷣio
ra petũt. et nõ habẽtes libeꝝ exitũ qꝛ intus
sunt retẽte se ↄculcãt et calefaciũt. vñ extᷣioꝛ
frigiditas intꝰ accidentalr̃ calefacit. Item
frigiditas est cõdẽsatiua. qꝛ frigiditate mo
tũ faciẽte ad centrũ ꝑs ꝑti viciniꝰ coheret.
ꝑtes enĩ ꝓus erãt ꝑ interpositõeꝫ hũiditatꝫ
seꝑate a cẽtro ⁊ seiũcte: sed ↄdẽsata hũidita
te ad centrũ ↄstrĩgũᷣ. Jtẽ q̃uis reducẽdo
ꝑtes ad cẽtrũ sit naturalitᷣ ↄiũctiua: tñ acci
dentalitᷣ est dissolutiua ⁊ ꝑtiũ disiũctiua. sic
ẽ videre ĩ cerebꝛo frigiditate aliq̃ compssio:
vi compssiõis hũiditas in eo retẽta exꝓmi
tur dilabitᷣ: et ꝑ diuersa cerebꝛi emũctoꝛia
disꝑtitᷣ. vt patꝫ in patiẽtibꝰ catarrũ ex cã fri-
gida. Jtẽ naturalitᷣ ingrossatiua. qꝛ dũ per
actionẽ frigiditatis ꝑtes ꝑtibꝰ viciniꝰ coad
herent: totũ grossiꝰ efficitᷣ. ꝓtᷣea ꝑtes ignee
ꝑ frigiditatẽ cõꝓmẽtẽ ↄdẽsanᷣ ĩ aereas. ae-
ree in aq̃as. et aquee in terrestres. ⁊ sic tota
grossioꝛ efficitᷣ. Est tñ frigiditas accidenta
ter subtiliatiua. qꝛ q̃ñq̃ꝫ ꝑ frigiditatẽ ↄstrĩ
gẽtẽ mlᷣta fit hũiditatꝫ oppsse eductio. q̃ hu
miditas ↄtẽta in poꝛis subaꝫ ĩgrossabat: ex
ħ ꝙ hũiditatis fit eductio: seq̃ᷣ accidentali
ter subẽ subtiliatio: sic pꝫ ĩ pelle lota ⁊ expᷣs
sa. Jtẽ q̃uis ex ↄstrictõe ꝑtiũ ⁊ ex ꝟtute ↄꝓ
mẽte: facta euacuatõe spirituũ sit frigiditas
naturaliter grauatiua: accidẽtalr̃ tñ leuiat.
qꝛ fcã eductõne humiditatꝫ q̃ ĝuabat totiꝰ
subẽ fit alleuiatio. Jtẽ frigiditas tꝑata ẽ vi
te rei ↄꝟuatiua. qꝛ dũ ꝑ frigiditatẽ hũiditas
cõdẽsatᷣ: caliditatꝫ intẽsio retardatᷣ. Vñ sic
paulatim hũiditas ꝑ poꝛos resoluitᷣ ita rᷣso
luta paulatĩ ↄsumitᷣ. ⁊ sic ne caloꝛ dissoluat
subaꝫ rei ĩpeditᷣ. ⁊ res ne feteat frigiditatꝫ bñ
ficio custoditᷣ. Vñ ĩ locꝫ frigidis ⁊ antrosis
cadauera paulatim sine fetoꝛe frigiditate re
sistẽte ↄsumũᷣ Claudũᷣ etiã poꝛi frigiditate
ↄstrĩgẽte: vñ vapoꝛes putridi ne exhalẽt ex
teriꝰ ad intᷣioꝛa reꝓmũᷣ. frigiditas tñ accñ-
talitᷣ coꝛruptiua ẽ et destructiua. Nã dũ di
gestio ex frigiditate ĩ stomacho ĩpeditᷣ: tũc
impedita caloꝛis naturalˀ actõe debita; coꝛ
rupti humoꝛes generantur. a quibꝰ sequitᷣ
coꝛꝑis coꝛruptõ dũ coꝛrupti hũoꝛes coꝛꝑi

incorꝑanꝛ. Et h̃ est videre ĩ vulneribꝰ q̃bus frigida nimis apposita poros restrĩgũt. vñ retente fumositates intꝰ carnẽ remolliũt: et eã corrodẽtes vł corrũpẽtes putrefaciunt. Itẽ naturalr̃ ẽ discoloratiua sic̃ videmꝰ. qꝛ ĩ hyeme calor corꝑis ł cordis fugiẽs suũ ꝯriũ: hũorẽ ⁊ spm̃ ad ĩteriora secũ reduc̃. ⁊ sic exteriorẽ cutꝭ sup̃ficiẽ calore ꝺpauꝑatã discoloratã facit. vt pꝫ ĩ labijs et ĩ genis: verũtñ accñtalr̃ ẽ coloratiua. qꝛ ꝑ frigiditatẽ fit pororũ ꝯstrictio: et spũuꝫ ac hũoꝝ retẽtio: q̃ꝝ pñtia fit sup̃ficialr̃ cutꝭ coloratio. Itẽ frigiditas nimis intẽsa ẽ naturalr̃ mortificatiua qꝛ dũ ꝑ eã fit nimia ꝯstrictio ĩ corde: spũs deficiũt oĩno. ⁊ sic corde mortificato a q̃ ꝓcedit alioꝝ viuificatio: seq̃r ⁊ illoꝝ necaria mortificatio. Ex frigiditate ẽt nimis dñante calor debił extiguiꝛ. ⁊ sic vitał spũs ñ habẽs fomẽtũ suffocaꝛ. Accñtalr̃ tñ ẽ frigiditas viuificatiua sic̃ ẽ videre ĩ auibꝰ q̃busdã q̃ ex arboribꝰ ꝓcreanꝛ. q̃ vice fructuũ tãq̄ q̃dã tuberositates ex arbore nascũꝛ. sꝫ q̄diu sũt ĩ arbore nł'atenꝰ viuificanꝛ. et h̃ accidit sicut dr̃ Cõmẽtator sup̃ li. vegetabiliũ: ꝓpter porositatẽ ligni ⁊ fumositatẽ a cortice exhalãte. sꝫ qñ ille tuberositates ruptꝭ tenaculꝭ in aquã cadũt: frigiditate poros extꝰ ꝯstrigẽte fumositates ĩterꝰ retinẽꝛ. q̃ ꝯculcate adĩuicẽ depurãꝛ ac subtiliãꝛ. ⁊ dũ ĩterꝰ detinẽꝛ ĩ spm̃ ꝯuertũꝛ. ex cuiꝰ mł'tiplicatõe ⁊ diffusione ꝑ singłas ꝑtes ille tuberositates viuificãꝛ. et postea ĩ q̃ndã auiũ spẽꝫ trãsformãꝛ. q̃ q̃dẽ ab alijs auibꝰ ĩ natura et cõplexiõe młtũ sũt diuerse. Paꝝ eñi hñt ꝺ carne ⁊ minꝰ de sãguĩe: ⁊ iõ ad esũ ñ sũt apte: vt dr̃ idẽ cõmẽtator. mr̃ã tñ diuĩe laudis ꝯsiderãtibꝰ admĩstrãt. Illos eĩ spũalr̃ repñtãt q̃s ad lignũ crucꝭ diuinꝰ spũs ĩ aq̃ baptismatꝭ gñat ĩ q̃bꝰ carnis et sanguis desideria ñ abũdãt. q̃ viuificati spũ volare ad celestia totꝭ viribus desiderãt et aspirãt. sꝫ ꝺ h̃ alꝭ. Itẽ frigiditas mr̃ ẽ albedis ⁊ palloris. sic̃ caliditas mr̃ ẽ nigredis et ruboris. vñ ĩ calidis regionibꝰ nascũꝛ nigri hoĩes ⁊ fusci. sic̃ apd̃ mauros. ĩ frigidis ṽo nascũꝛ albi sicut apd̃ sclauos. vt dic̃ Aris. ĩ li. ꝺ ce. ⁊ mũ. ⁊ assigñt rõeꝫ. qꝛ ex dñio frigiditatꝭ in frigidis regiõibus matrices młieꝝ ad talẽ fetũ disponũꝛ. vñ ꝓcreãt albos filios h̃ꝫ cutẽ ⁊ lõgos ac flauos ⁊ molles et laxos crines habẽtes. Ecõtrario aũt est in calidis regiõibꝰ vbi pariũt filios nigros crispos et paucos crines hñtes vt apparet ĩ ethiopibꝰ. Est igiꝛ frigiditas ĩ suo dñio ĩ subiecto suiipiꝰ mãifestatiua. nã ĩ illꝭ corꝑibꝰ vbi dñaꝛ ẽ color albꝰ. capillus mollꝭ et laxꝰ. ĩtellectꝰ durꝰ et obliuiosus. appetitꝰ ꝑuus: ⁊ somnꝰ młtꝰ. incessus g̃uis et tardꝰ vt dicit Cõstañ. li. j. c. xvij. Hec ãt nõ simplicir̃ sũt intelligẽda sꝫ ĩ oĩ frigido ĩesse necario. sꝫ ĩ ꝯꝑatõe ad caliditatꝭ dñantꝭ cõplexionẽ. ĩ ꝓportõne regiõis calide ad frigidã regionẽ. Talia autores retulerũt: ⁊ ĩ suis scꝑtis posterꝭ reliquerũt. Hec ãt ꝺ ꝓꝑetatibꝰ frigiditatꝭ dcã sufficiant ad pñs. qꝛ alie patẽt ꝑ oppositũ eoꝝ q̃ dcã sũt supꝛꝰ ꝺ calore

De Siccitate Capitulũ. III.

Siccitas ẽ q̃dã elemẽtaris ꝓꝑetas: passiua q̃litas: quã nunc caliditas: nũc frigiditas ĩtroducit. plꝰ tñ se hꝫ ad calorẽ q̄ ad frigiditatẽ: cũ siccitas sit lima caloris. Dr̃ ãt siccitas q̃si sine succo. i. hũore. qꝛ hũor et siccitas opponũꝛ. cuiꝰ effectus ꝓncipalꝭ ẽ desiccare: sic̃ hũiditatꝭ hũectare. Scđarios ãt effectꝰ hꝫ młtos: sic̃ ẽ inspissare: exasꝑare: motũ retardare: ꝯsumere ꝺstruere: mortificare. Siccitas itaq̄ illa q̃ hꝫ desiccare ꝓncipalr̃ ꝑtes hũidas: a circũferẽtia ad cẽtꝝ retrahit. ⁊ ne inꝛmiabilr̃ fluxibilitate sue iube res hũida se diffũdat q̃si obicẽ se oppõit. Hoc videmꝰ. qꝛ ĩ litoribꝰ marꝭ arene siccitas ꝛminũ põit mari. ⁊ vbi dñaꝛ ꝛre naturalꝭ siccitas: fluxibiles maris ĩpetꝰ vberiꝰ ꝓcedere ñ ꝑmittit. sic̃ expsse dr̃ Gre. sup̃ Iob. xxxviij. Quis posuit mari ꝛminũ ⁊c. Dic̃ etiã idẽ Hiero. Hierem. v. ibi Posuit arenã ꝛminũ mari ⁊c. Idẽ eĩ expssꝰ põit phs. Siccitas igr̃ q̃ ñ ꝑfcẽꝛmiaꝛ ĩ ꝓꝑo cẽtro ẽ q̃litatꝭ hũorose male ĩ se ꝛmiabilꝭ ꝛmiatiua. ⁊ sue ĩꝛmiabilitatꝭ finis ĩmobilꝭ. pꝫ pꝫ ad sensũ sue fluxibilitatꝭ reꝑcussiua. ⁊ ĩ ꝑte vł totalr̃ ĩ extrẽitatibꝰ ꝯsũptiua. Est itaq̄ siccitas hũiditati ꝯria tã ĩ effcũ q̄ ĩ nã. Accñtalr̃ tñ ꝑt eẽ aliqñ hũectatõis ĩductiua. Nã cũ sit lima calorꝭ excitat ⁊ ĩcẽdit caloris motũ siue actũ. q̃ excitatꝰ dissoluit actualẽ vel potẽtionalẽ quã inuẽit hũiditatẽ. que sic̃ deꝫ dissoluta et diffusa ꝑ mẽbra: hũiditatẽ elicit seu humorẽ. Siccitas enĩ qñ dñaꝛ qꝛ habꝫ motũ ad cẽtrũ: mẽbra coartat et ꝯstrĩgit. ⁊ sic ꝑ constrictõem educiꝛ humiditas que ꝓus fuit ꝑ corpꝰ diffusa vñ videꝛ corpꝰ humectari quod ꝓus siccũ fuit. Sic etiã videmꝰ ĩ mõtibꝰ siccissimis: herbas spẽalr̃ hũidas ꝓcreari. sic̃ ẽ herba

que dr crassula. cymbalaria. ꝑmicularia ⁊c̃ Nec h̃ ē mirꝫ. q2 siccitas q̄ naturalr̃ intēdit ꝯſuare mōtē ī sua siccitate. ⁊ h̃ ꝑ suũ silr̃. s. ꝑ siccũ: vi actiua ad sui nutrimtũ attrahit oē siccũ. Humidũ ꝟo fugiēs ⁊ abhorrēs tanq̃ suũ ꝯriũ ꝺ se repellit vsq̃ ad radices herbarũ: q̄ in sup̄ficie mōtꝫ tanq̃ sup̄flue ab interiorꝫ mōtꝫ suba sunt reiecte. vñ hũorē sic reiectũ radices attrahũt. ⁊ inde nutriunt̃ herbe hũide ⁊ crasse fiũt. Eadē rō videt̃ eē Cōmētatorꝫ sup̄ librꝫ metheororꝫ: vbi dt q̄ fōtes ⁊ flumīa nascũt̃ de mōtib⁹. q2 cũ mōtes sint cauernosi ⁊ spōgiosi ⁊ plrĩmũ ēt ꝯtineāt calidi: fit a mōtib⁹ mag̃ attractio ⁊ rōne vacui ⁊ rōe etiā calidi aerꝫ īclusi. Qꝺ igit̃ attrahit̃ silr̃ mōti ī siccitate: sibi incorpat̃ Qꝺ ꝟo dissilr̃ ē vtpote ī hũiditate repellit̃: ⁊ aggregat̃ in vnũ locũ. qꝺ tādē expellit̃ ⁊ foras ꝑ capita fontiũ ad flumīa ꝑficiēda ꝯtinue deriuatur. Siccitas igit̃ ē attractiua sibi necessariorꝫ: ⁊ sibi q̄dē silr̃ũ ē īcorꝑatiua. sup̄fluorꝫ ꝟo aut dissimiliũ sibi expulsiua. Item siccitas naturalr̃ ē attenuatiua. q2 siccitas dũ dñat̃ ꝯsumit hũiditatē quā īuenit ī sbiecto q̄ ꝯsumpta seq̄t̃ extenuatio. Itē siccitas est sube īduratiua. ꝯsumēdo eĩ hũiditatē ī materia efficit ipaꝫ durā sicut ī luto est videre q2 siccatũ durꝫ fit. Itē siccitate agēte ī rē sbtilē vt ī aereā subam siue aqueā subtilior efficit̃ ⁊ rarior. Sic̃ videm⁹ q̄ flāte borrea aer desiccat̃ ⁊ rarescit ⁊ subtiliat̃. Itē accidētalit̃ p̄t eē r̄mollitia. Qñ eĩ siccitas ꝯsumit hũiditatē (q̄ ꝑtiũ ē ꝯglutinatio) seq̄t̃ ꝑ ꝯñs ꝑtiũ sepatio ⁊ mollificatio. Sic̃ ē videre in lig̃ vetustissimo. c⁹ hũiditate ꝑ siccitatē cōsũpta sic molle reddit̃. ⁊ ī puluerē mollē tactui cedētē redigit̃. Itē naturalr̃ est asperatiua. nā agēs ī subiectũ hũiditatē quā īuēit ꝯsumit ī sup̄ficie. ⁊ quā nō p̄t ꝯsumere īdurat. ⁊ ita īducit̃ q̄dā ī sup̄ficie ieq̄litas ex vacuitate ꝺp̄ssa: ⁊ duricie eleuata. ex q̄ fit asperitas q̄ nihil aliꝺ ē q̄ ieq̄litas ꝭm durꝫ. Accidētalit̃ tñ q̄nq̄ lenificat Sicut qñ ex siccitate acuit̃ calor q̄ suo acumine dissoluit humores: q̄ dissoluti ⁊ ꝑ aliquā arteriā distillātes: eā leniũt ⁊ hũectant. Itē siccitas ē mot⁹ tardatiua. Nā ꝑ dominiũ siccitatꝫ nimie: ꝑtes aeree ⁊ aq̄se in terrestres īspissant̃ ⁊ sic suba grossior effecta ⁊ g̃uior: tardior ē ad motũ. Per nimiā etiā siccitatē spũs exinaniunt̃. q2 mltitudie corp⁹ mouet̃ veloci⁹ vñ eorꝫ facta diminutiōe ꝑ siccitatē: mouet̃ difficili⁹. Tñ ē siccitas aliqñ accidētalr̃ motus adiuuatiua. q2 siccitas faciēs motũ ad cētrꝫ eq̄lit̃ ducit circũferētie ꝑtes ad mediũ ⁊ fit ꝑtiũ circũflexio eq̄lit̃ ⁊ rotũdatio. Vñ q2 rotundũ nō h3 āgulos ī q̄b⁹ possit īpediri: volubilitate sua: mobili⁹ reddit̃. Preterea Siccitas ꝯsumēdo hũidas sup̄fluitates: spũs subtiliat ⁊ ꝺpurat ⁊ velociores reddit eos. Nā a sup̄fluitatib⁹ ꝺpurati q̄b⁹ corp⁹ g̃uabat̃ ad motũ habilitāt corp⁹ ipm. Iteꝫ Naturalit̃ ē ꝯsũptiua. q2 ꝑ h̃ q̄ ꝯsumit hũores corp⁹ euacuat: ⁊ a suo nutrimēto depaupat ⁊ ēt necario inanit̃. Itē Naturalit̃ ē destructiua. q2 hũiditatē subalē q̄ natalr̃ (alr̃s matialr̃) subiectũ nutrit ⁊ ꝑtes rei copulat: ꝑit̃ destruit ⁊ ꝯsumit: cā ē. q2 res aĩata vl̃ iaĩata dissoluit̃ ⁊ ꝺstruit̃. Itē aĩata corꝑa spēalr̃ destruit. q2 spũs naturales q̄ ꝯstāt ex fumo hũido dissoluit: qñ illā hũiditatē ꝯsũit Vñ deficiēte matia ⁊ spũ: corp⁹ necessario mortificat̃. vñ pessima ē q̄litas ⁊ mortificatiua dũ excedit Viuificat tñ accidētalr̃. Nā humores rheumatizātes ad spũalia: ⁊ meatus spũs oppilātes: pati sũt subīducere suffocatōeꝫ Siccitas āt sup̄ueniēs vl̃ medicia siccagēs ī illos hũores ꝯsumit eos: ⁊ spirituũ vias aperit. vñ rei q̄si ꝑus mortue seq̄t̃ viuificatō. Quāuis igit̃ siccitas sit necaria ī oĩ corꝑe elemētato: ad sup̄fluitatis hũide ꝯsũptōeꝫ: ⁊ ipi⁹ hũiditatꝫ coartatiōeꝫ: īsup ad ipi⁹ calorꝫ remissi exiccatiōeꝫ: mortifera tñ ē ⁊ pessima q̄litas: qñ excedit ꝺbitā ī corpore ꝑportiōeꝫ Nā pessimas iufirmitates solet ī corꝑib⁹ īducere ac nociuas vt ꝑtisiꝫ ⁊ ethicā. ⁊ hmōi. q̄b⁹ vix p̄t medicīe bñficio subueñiri. Insup ꝑ nutrimētalr̃ hũorꝫ ꝯsũptionē corp⁹ exiccat: cutis sup̄ficiē ꝯhit ⁊ corrugat. seniũ accelerat. corp⁹ sup̄ficialit̃ discolorat ⁊ deformat. siti īmoderatā ꝓuocat. arterias exaspat ⁊ vocē īpedit ⁊ rarificat: caput a capill̃ spoliat ⁊ decaluat: articl̃os manuũ ⁊ pedũ ꝯhit ⁊ īcuruat: vt ē videre in leprosꝫ Sꝫ hec dcā de siccitatꝫ effectib⁹ nunc (sufficiāt.

De humiditate: Ca. IIII.

b Umiditas ē elementarꝫ passiua q̄litas: actiuarꝫ q̄litatũ impssiōib⁹ obediēs: ⁊ subdita actionũ: caliditatꝫ ⁊ frigiditatꝫ susceptiua. Est āt hũiditas oĩm corꝑm ⁊ ꝑcipue aĩatorꝫ nutritiua. augmētatiua: cōseruatiua: depditorꝫ ī corꝑib⁹ r̄stauratiua. Nā hũore ⁊ calore oĩa generant̃: vt dt phus. et generata nutriunt̃: vt est videre ī radicib⁹ ⁊

ſemibꝫ.nā ḡnū terre cōmiſſuꝫ ꝓmo optꝫ ꝑfū
di humiditate aq̄a ⁊ aerea.⁊ ꝑ īcluſū calorē
naťalē rarificari ⁊ dilatari:⁊ tādē actōe calo
ris hūiditas reſoluta groſſiorē ſui ꝑtē ťre/
ſtriorē ťre īferiꝰ tranſmittit.quā q̄dē terra ī
ſuis recipit viſceribꝫ ⁊ calore īcluſo coagu-
lat ⁊ ī radicꝫ ſubāꝫ ꝑ cōmixtōeꝫ hūidi ⁊ ſicci
ꝯuertit.hūiditas āt illa radical' derelicta ⁊ ī
radice ſic ꝓcreata hūorē quē īuenit ī terra ſi
bi ſil'em rōne ſil'itudīs ⁊ in via attractiua in
tercluſi calorꝫ ſibi attrahit ⁊ attractū q̄ntuꝫ
ſibi ſufficit in ſui nutrimentū ꝯuertit.qḋ āt
ſibi nō eſt neceſſariū ꝑ calorē illā humidita
tē diſſoluentē ⁊ ſubtiliantē ipāꝫ ſuperiꝰ trāſ
mittit.⁊ ꝓmo in ſubām germīs.deide ī ſub
ſtātiā ſtipitꝫ.vltimo in ſubām florꝫ fructꝰ et
frōdis:ſic trāſmiſſāꝫ coagulat ⁊ ꝯuertit.q̄ꝛ
igiť hūiditas oīm illoꝝ q̄ vegetanť nutrimē
tū ē ⁊ materia.manifeſtū ē ꝙ oīm vegetabi-
liū ē nutritiua.⁊ ꝑ ſui diffuſionē ⁊ incorꝑa-
tionē in latū ⁊ in longū ⁊ in ſpiſſum augmē
tatia.Jtē hūiditas deꝑditoꝝ ī corꝑibꝫ ve
getabilibꝫ ⁊ aīatꝫ ē reſtauratiua.nā ꝑ calo-
rē agentē ꝯtinue intrīſecꝰ ⁊ extrinſecꝰ corꝑa
ꝯſumunť ⁊ cito ꝑirēt niſi ꝑ reſtauratōeꝫ hūi
di reꝑarenť:⁊ iō nec̄aria fuit ꝯtinua hūidi-
tatꝫ attractio.vt ꝯtinua fieret deꝑditi reꝑa-
tio.⁊ ꝑ ꝯn̄s cibi reſtauratio vl' ꝯſuatō.Eſt
ꝑterea hūiditas īferioꝝ ꝯſuatiua.nā ex ag-
gregatōe radioꝝ ꝯtinua ī aere ⁊ ī ťra tāta fie
ret calorꝫ generatio ⁊ ſiccitatꝫ īductio ꝙ aer
īflāmareť ⁊ terre ſuꝑficies ꝯbureť.niſi ꝓtꝰ
calorꝫ actiua ꝑ aerꝫ ⁊ aq̄ hūiditatē actiōi eiꝰ
reſiſtētē ꝓꝑortiōe debita ad tēperiē reduce-
reť.⁊ iō vt dī Macrob.Oppoſuit deꝰ fonti
caloris fontē totiꝰ hūoris vt ꝑ hūorꝫ ꝑn̄tiā
calori oppoſita eiꝰ violētia reꝑmereť.et ſic
mūdi machina ī eſſe debito ꝯſuareť.alioq̄n
a calore nimio ſubito ſolueref Jtē hūiditaſ
ē ꝑtiū terre ꝯiūctiua.Tāte eī ſiccitatꝫ eſt ter
ra ꝙ niſi hūiditate aq̄ hūectareť q̄libet eiꝰ ꝑ
ticula ab alia diſſolueret.⁊ iō fecit naťa ſpō
gioſos mōtes ⁊ terrā cauernoſā ī multꝫ locꝫ
⁊ poroſā vt ſic fieret rōne vacui aerꝫ ⁊ aque
fortꝫ attractio adiuuāte ſiccitatꝫ mitigatiōe
⁊ ꝑtiū ťre ſeꝑabiliū vniōe.Vn̄ qḋ facit ſan-
guis currēs ꝑ venas ī corꝑe idē facit hūidi
tas ī venis ťre.Rigat eī ťre ſiccitatē ⁊ eā diſ
pōit ⁊ habilitat ad fecūditatē.Hꝫ āt hūidi-
tas q̄ſdā ꝓꝑtates ⁊ effectꝰ ꝓmas et naťales
q̄ſdā ꝟo ſecūdarias et q̄dāmō caſuales ſic
et alie q̄litates Eſt.eī hūiditas naťal'r labiľ

⁊ fluxibilis male ī ſe termīabil':ſꝫ tn̄ ſiſtiť ť-
mino alieno:vt dīc phs.A cētro enī ad cir
cūferētiā eſt motiua vn̄ et ſe diffundēdo ſb
iectū ſuū totaliť defluēdo diſſolueret ſi ali-
ud ei nō obſiſteret qḋ eiꝰ fluxibilitatē ꝑ re-
ductōem ꝑtiū ad cētrū termīaret.Vn̄ vide
mꝰ fluctꝰ marꝫ arene ſiccitate ī maris litori
bus a ſuo fluxu cōpeſci.⁊ in ſe q̄dāmō reuo
cari.Jtē naturaliť mollitiua ē.ꝑtes enī ma-
terie duras ⁊ cōpactas ꝑ ſui ſubtractioneꝫ
⁊ diffuſioneꝫ relaxat ⁊ rarificat et remollit.
Eſt tn̄ duratiua accn̄taliť.ſic videmꝰ ī gib
bis ⁊ etiā apoſtematibꝫ q̄buſdā.ī q̄bꝫ ꝯflu-
unt hūores frigidi.⁊ ex frigiditate ꝑtes hu
midas ad cētꝝ reꝑcutiēte ⁊ ꝯdenſante īdu
rāť.⁊ ī ſcliroſiꝫ.i.duriciā ſepe ꝯmutāť.Jdē
etiā ꝯtigit ex nimio calore ꝑtes liq̄diores
cōſumēte.q̄bꝫ cōſūptis ꝑtes groſſiores cō
pingūť pariť ⁊ indurāť.Jtē naturaliť ē mū
dificatiua.nā ſua remollitōe et ꝑtiū ꝑ quas
diffundiť ab īuicē laxatōne ꝑtes ſordidas
diuidit:et diuiſas lubrificando remouet ⁊
abſtergit.vt patꝫ maxime in ipā aqua que
ſubſtātialiť humectat.⁊ maxime ſordiū pur
gatiua.⁊ hoc maxime ſi ſubſtātiali hūidita
ti caliditas cooꝑeť.vt patꝫ in tritico ⁊ fur-
fure in radice brione.⁊ etiā in ſapone.⁊ ī me
dulla fabe.⁊ ī ꝯſil'ibꝫ.q̄ oīa ſordes faciei et
totiꝰ corꝑis mūdificāt et depurāt.Jtē q̄ꝛ dē
ſe motū hꝫ a cētro ſiue medio ad extrēa:cū
ille motꝰ ex ſe nō ſit fortꝫ multū.ſꝫ reſpectu
caloris ſit obtuſus.Eſt ſiquidē ſui in latū
principaliter diffuſiua.in altū vero ſine ca-
lore nō eſt multū q̄ꝫtum eſt de ſe extenſiua.
Sed quādoq̄ꝫ calor in ipā dn̄ať:et in ipſa
obediente materia humida operať tunc in
omnē partē.ſed maxime in altū et in longū
vi caloris ſurſum eleuante et vſq̄ꝫ ad extre-
mitates diffundēte erigiť et ꝓtelať.corpo-
ra vero in quibꝫ ꝑdominať calor et humor
tꝑatꝰ naturaliť ⁊ gn̄aliť ſūt altiora et lōgio-
ra ⁊ etiam graciliora q̄ꝫ illa:in q̄bꝫ exiſtente
humiditate multa et dn̄ante calore ꝑuo re
miſſiꝰ oꝑante cauſa ꝯtraria inueniť.Et idō
hoīes calidi vt cholerici obediēte humore
ſubſtātiali caloris actōi ſunt aliīs.ſ.fleuma
ticꝫ lōgiores.⁊ ī oībꝫ extremitatibꝫ corꝑis
aliīs ꝑtibꝫ et circūſtātiīs concurrētibꝫ hinc
inde:equaliter in gracilitate et longitudīe
aptiores.Vbi autē ē calor multus ⁊ hūor
multus:nō tamē actioni ignee virtutis ſu-
perfluus aut diminutus ſed congruꝰ et cō

mēsurat⁹: corpa i dimēsiōe fiūt mag lōga z lata. Alta eī sūt ꝓpt calorē: subtiliores ptes hūiditatꝭ ad sūmitatē deferētē. Lata āt fiūt z spissa ꝓpt ꝟtutē calorꝭ, ptes grossiores hu miditatꝭ ad singlas ptes īfiores ꝫ sui exigētiā vndiqꝫ diffūdētē, z ptē pti ꝫ ꝯgruēti am nature vndiqꝫ adunātē. Itē hūiditas ē naturalr lenificatiua. Nā sui circūfusiōe ꝑ extrēa: rei oēs ptes vacuas replēdo ad eqli tatē ꝑducit. z sic rei supficiē ꝯplanādo z ad eqndo eā lenē facit. Accñtalr tñ qnqꝫ exaspat, sicut qñ aliq casu sil calidi z frigidi hu mores ad aliquē locū ꝯfluūt et cōcurrunt. Calidi qdē supficiē rei eleuāt Frigidi qꝫ de ꝑmūt, et sic ex ꝯrījs humoribꝫ ꝯrietas z in eqlitas cū aspitate quadā corpis in supficie generat. Itē hūiditas si fuerit ꝫ nature exigentiā i corpe cōmēsurata: oīm actionū aīe et corpis ē adiuuatiua. Nā ex hūori bus spūs regitiui corpis generāt z i esse cōseruāt. Spirituū qꝫ ꝟtutes suos effect⁹ in singul organis corpis sensitiuis z motiuis ꝑ hūoꝝ misteriū opant. vt ptꝫ i ꝟtute visiua q mediāte hūore crystallino visū i oculo opat. Silr virt⁹ gustatia nūqꝫ sine hūore saliuali int sapores discernere arbitrat. z sic ð alījs. Nā hūiditate subali destructa i corpe vl corrupta: tota actio aīi ꝑit erit ipedita. Si eni fuerit i toto corpe vl in aliq pte corpis supfluitas hūida sic abūdās ꝙ ñ possit regi a natura: ꝑncipiū ē z matia putrefactionis: z generat i corpe gūissimas passiōes. vt pꝫ i apoplexia in q supflua hūiditas sic occupat oēs vētriclos cerebri ꝙ nō ꝑmittit ꝑ neruos sensibiles: spm aīalē ad sensificādū corp⁹ z mouendū deferētes aīaꝫ i corpe suas ꝑagere actōes. Imo aufert corpori subito sensū atꝫ motū. z tādē iducit suffocatōꝫ atꝫ mortē. sicꝫ Gal. i cōmēto sup Afo ris. exponēs illð verbū Hypocra. Soluere apoplexiā fortē ipossibile, debilē vero ñ facile. zc̄. Fleumatica eī hūiditas occupans totā cerebri regionē oppilat meat⁹ neruorū Vñ ñ pt duci spūs aīal ad iferiora. imo intercludit anhelit⁹ z vita finit. Hec āt hūiditas peccat qñqꝫ i qntitate, qñqꝫ in qlitate. z hꝫ alñ a cā intrinseca, qñqꝫ a causa extrīseca. A cā intrīseca: sicꝫ a mala cōplexiōe, quādo nociua hūiditas radicat in mēbris, z ñ pt a calore natali dissolui et cōsumi, nec a sua malicia imutari. Tal itaqꝫ hūiditas in diuers locꝭ corpis diuersas iducꝫ ifirmitates, vt ptꝫ i epilēsia qñ ꝑcedit ex vicio capitꝭ z in hydropisi qñ ex mala cōplexiōe generat epatꝭ. Itē a cā extrinseca sicut a rebꝫ a Io. z Gal. vocant res nō naturales: qles sūt aer cibꝫ: pot⁹: somn⁹: vigilia inanitio z repletio exerciciū atqꝫ qes. Hec eī oīa si fuerit assūpta ꝫm exigētiā nature hūiditatē subalez generāt ac ꝯseruāt z ꝑditā reparāt z restaurāt Si ꝟo a ꝯrio mō sūpta fuerint: ꝯriuꝫ effectū habēt. Nā hūiditatē innaturalē generant z augmētāt: aut naturalē corrūpunt: alterāt z immutāt vt patꝫ. Nā vt dicit Gal. in Afor. hyp. ptꝭ. iij. sup locū illū. Immutationes tēpoꝝ maxie generāt morbos zc̄. Tēpora inqt anni nō sūt cā morbi ꝫ mutatōes cōplexionū ipi⁹ tpis, qñ. s. cōplexio aerꝭ que deberet ꝯgruere tpi, in oppositam cōmutat Sicut qñ cōplexio verꝭ que deberet esse calida z humida: efficit frigida z humida. Et ecōuerso sicut in autūno. z sic de alījs. Nā si fuerit aer vernal: generalr frigid⁹ z sicc⁹, z ꝑcesserit aer i hyeme qsi ꝟnalis. s. calid⁹ z humid⁹: necesse est multos in vere egrotare z etiā mulieres parituras occasione facili abortire. Et hec est rō Galieni quā assigꝫ qꝛ ex hūiditate z caliditate hyemis ꝑcedentis multa fiebat humiditatꝭ i corpibꝫ generatio et fleumatꝭ coadunatio. Aer ꝟo i initio verꝭ si fuerit frigid⁹ z sicc⁹ claudit poros z nō sinit fumos exhalare, vñ retēto calore dissoluit hūiditatē istā supfluā in hyeme generatā, z cū calor sit debil z nō possit eā ꝑfecte digerere nec ex toto ꝯsumere, trāsmittit eam sic indigestam nūc ad supiora mēbra: nūc ad iferiora vbi coadunata: fit causa diuersaꝝ passionū. Ut si ascenderit ad caput pōt esse causa reumatis z catarri. Si ꝟo ad intestina etsi fuerit fleuma salsum mordificādo intestina: inducit disinteriā. z sic ð alījs. Illa eadem potest esse ratio aborsus i mulieribꝫ. qꝛ humiditas illa defluēs ad matricē: grauat eā: et remolliēdo retinacula fet⁹ ac relaxando est causa abortiendi. Aliā aūt cām ibi assignat Auicē. Et sic de alījs passionibꝫ aeris et tpis est intelligendū ꝙ mutāt humiditatꝭ qlitatem: vl calore immoderate nimis dissoluendo vel nimis ꝯsumendo, siue calore remisso supfluitates ei⁹ non euacuādo. Et sic intelligēdū est de aere nimis frigido poros claudēte hūores qꝫ plus debito ꝯstringēte. Sed de aere frigido ad pñs hec dicta sufficiāt.

Dc cibo et potu Ca. V

E cibo ꝟo et potu patz. Nam ꝑ de
d biti nutrimẽti cibi. s. et pot⁹ subtra
ctõez humiditas subtrahiꝛ. et calor
inducta siccitate intensior effectus: nõ inue
niẽs in q̊d agat: ad substãtialẽ humiditatẽ
se ꝯuertit. in quam agendo ipã nimis atte
nuat vel cõsumit. Et ecõuerso: si cibus vel
potus fuerit imoderatus: hũiditas nimis
intenditur. ⁊ calor naturaľ debilitaꝛ: qꝛ nõ
sufficit ad digerendũ. facit tñ calor qð põt.
Nã aliq̃d resoluit ex illo sup̱fluo cibo sum-
pto. Illð aũt resolutũ cũ sit fumositas gros
sa ⁊ indigesta petit cerebꝝ. ⁊ ꝑcutiẽs ei⁹ mi
ringas seu tuniculas g̃uiter eas ledit: et ali
qñ emigraneã vel aliã capitis pessimã passi
onẽ excitat ⁊ iducit. Aliqñ etiã radices ner
uorũ sensibiliũ illa fumositas maliciosa tã
git: et suo acumine siue furiositate ad itima
ipoꝝ neruoꝝ penetrãs: spm̃ animalẽ ibi exi
stentẽ impedit atq̃ ledit. Unde et substãtiã
⁊ rationis vsũ ꝑturbat. et linguam ratõnis
interpretẽ: titubãdo contrahit et ꝑuertit. vt
patz in ebrijs. Motũ etiam voluntariũ se-
pius retardat vel penitus destruit. vt patet
in tremulis et paralyticis. Nec mirũ qꝛ ꝟ-
tus corpis regitiua q̃ sita ẽ in neruis ⁊ i mu
sculis a natura: neruũ siue mẽbꝝ qðlibz sic
depssum regere ⁊ erigere satagit ⁊ intẽdit. sz
p̃ualẽs ille acut⁹ fum⁹ et resistens virtutem
naturalẽ vincere cupiens membrũ deorsũ
deprimere nitiꝛ et cõtẽdit. Unde ex isto du
plici motu ꝯtrario. vno. s. eleuãte et alio de
ꝓmente: membrorũ tremor sepius generaꝛ.
⁊ tandẽ victa totaliter ꝟtute regitiua: mors
vel ꝑalysis i talibus generaꝛ. Et ideo opti
mum eit consiliũ sapiẽtis q̊ dicit. Ne te ef-
fundas inquit super omnẽ escã. qꝛ in mul-
tis escis infirmitas grauis ⁊c̃. Idem itaq̃
malũ generat in corpe somnus immodera
tus. Nã in somno remittũꝛ virtutes ⁊ acti
ones naturales: interius aĩales intendũꝛ.
vñ clausis poris forinsecis: calor intrĩsec⁹
ꝯfortat⁹ multos hũores attrahit. q̊s q̊dez
nec digerere (aľs dirigee) p̃t: nec ꝯsumere. ⁊
tũc p̃ualẽte sr̃fluitate tãta quã ñ p̃t natura
regere: sequiꝛ ñcario mors ⁊ suffocatio. Si
cut ẽ videre sepi⁹ in dormiẽtibꝫ p⁹ acceptã
medicinã: et etiam in minutis. In vigilan-
tibus autem nimis causa cõtraria operaꝛ.
in quibus nimia fit et humorũ et spirituũ
ꝯsũptio. vnde et mors iterũ comitaꝛ. Itez
eadem ratio suffocatiõis est in nimis reple
tis. et eadẽ ratio defectõis est in ieiunanti-
bus sup̃ vires ⁊ nimiũ inanitis. Item q̃ ni
mis se exercitant per nimiã caloris intensi-
onẽ humores nimis cõsumentẽ se destruũt
et consumũt. In nimis ꝟo quiescẽtibꝫ cau
sa est contraria. quia in ipis magna est ⁊ im
moderata hũiditatis attractio. et nulla su-
ꝑfluitat̃ euaporatio: nec spũuz subtiliatio.
Et ideo necessario hũiditas sup̱flua dispo
nitur ad putrefactionẽ et corruptionẽ. Ist̃
et alijs modis infinitis qualitates elemen-
tares in suis naturalibus effectibus impe
diuntur. sicut patet in rationibꝫ sup̃ dictis.
quas de verbis Cõstañ. in pantegñ. ⁊ Gal.
i cõmẽto Afor̃ Hypocrat̃ epidimiaꝝ suc
cincte cõpilauim⁹. Iõ de his sup̱sideam⁹.
Uñ ad describẽdas ꝓpetates humoꝝ q̃ ex
his q̃litatibꝫ cõponũꝛ man⁹ apponam⁹. ex
q̊b⁹ ꝯstituiꝛ omne corpus. qð spũ sensibili
vel rationali animatur.

De humoribꝫ et eoꝝ generatione effe
ctu et operatione. Cap. VI.

St igitur hũor q̃dã substãtia actu
e aliter liquida ex cõiunctõe elemẽta-
riũ qualitatũ ꝑ digestionẽ i anima-
lis corpore generata. apta mẽbra nutrire. ⁊
eoꝝ actõnes confortare naturaliter vľ acci
dentaliꝛ impedire. Nã hũor est corpoꝝ sen
sibiliũ maꝛiale ꝓncipiũ. ⁊ ꝓmũ ac p̃cipuũ ra
tõe nuꝛmẽti i suis ꝑagẽdis actõibꝫ iuuamẽ
tũ. Sũt aũt hũores vt dt Cõstã. vocati ele
mẽtoꝝ filij. eo ꝙ vnusq̃ eoꝝ ex eoꝝ vľ illoꝝ
origĩaliꝛ ꝯstet q̃litate. Sũt ãt q̃ttuor hũo
res. s. sanguis. fleuma. cholera et melãcho-
lia. Qui quidẽ respectu mẽbroꝝ dicunꝛ sim
plices. q̃uis respectu elementoꝝ: q̃ꝝ sunt fi
lij cõpositi inueniãꝛ. Hi quattuor humo-
res in quãtitate et qualitate equalitatez ꝓ-
portõne debita obseruantes omnia corpo
ra sanguinẽ habentia ꝑficiũt et nutriunt ac
custodiunt in debita ꝯsistẽtia sanitat̃. Si-
cut ecõuerso ex eoꝝ inequalitate siue ĩfecti-
one: ĩfirmitatẽ generãt ⁊ iducũt. Fuerũt au
tẽ hi necessarij ad corpis ꝯstitutõez: ad ipi⁹
regimẽ et ꝯꝟuatõez: ad ꝯtinue deꝑditoꝝ in
corpe restauratõez. sicut dic̃ Gal. sup̱ Afo-
ris. Corpus ei subiacet Fluxui. vt patz i su
doribꝫ et sput̃. ⁊ hmõi: Alterationi. s. de fri-
giditate i caliditate. ⁊ ecõuerso. ⁊ Corrupti
oni: q̃ ex fluxibilitate nimia seq̊ꝛ. et ex altera
tione diuturna. Ut ergo quod sup̱fluuz est

in corpe diruat̃ ꝛ deꝑditũ repeꝛ̃:ꝛ mala alte
ratio ĩ bonã trãsmutet̃.et ꝑ cõseq̃ns corru-
ptõi aliq̃lr̃ obuiet̃:necãria fuit q̃ttuor hu-
moꝝ pñtia vt corp⁹ aĩale ĩ vigore ĩpis me-
diãtibꝫ ĩcolume ꝯſuet̃.Hoꝝ aũt hũoꝝ ge-
neratio sic hꝫ fieri.recepto eĩ cibo ĩ loco de-
coctõis ꝓmo.s.ĩ stomacho.subtilior ei⁹ ꝑs
ꝛ liq̃dior:q̃ a physicis ptisinaria vocat̃ ꝑ q̃s
dã venas ad epar trahit̃.ꝛ ibi ꝑ caloꝛ̃ natu
ral̃ actõeȝ ĩ q̃ttuor hũores trãsmutat̃.q̃ruȝ
generatio simplicit̃ ĩ epate fit ꝛ ĩcipit:sȝ nõ
silr̃ finit̃.Prĩo eĩ caloꝛ̃ actio qð frigidũ ẽ ꝛ
hũidũ ĩ naturã fleumatꝭ ꝯuertit.Scðo qð
calidũ ꝛ hũidũ ẽ ĩ naturã sanguĩs trãsit.qð
ꝟo calidũ et siccũ:naturã cholere cõstruit.
Sȝ qð frigidũ et siccũ:ĩ subaȝ melãcholie
se ꝯpõit.Tal̃ igit̃ ẽ ꝓcessus.Prĩo siq̃dẽ ge-
nerat̃ fleuma tãq̃ȝ humor semicoct⁹.Scðo
sãguis cui⁹ decoctio ẽ ꝑfcã.Tertio cholera
cui⁹ ðcoctio tꝑamẽtũ excedit.Ultĩo ãt me
lãcholia q̃si ꝑs t̃restrior ꝛ alioꝝ fex ĩ esse ꝓ-
cedit.Uñ tal̃ ẽ ordo vt ðt Auic.ꝙ elemẽto
ruȝ recta ꝛ r̃ciproca ẽ gñatio.qꝛ ð aere fit i-
gnis ꝛ ecõuerso.Hũoꝝ ãt gñatio q̃dã ẽ re-
cta:sȝ nõ r̃ciproca.de fleumate enĩ ꝑ deco-
ctionẽ fit sãguis.sȝ nõ ecõuerso.Silr̃ ð san
guine fit cholera ꝑ calorẽ intẽsũ siccãtẽ hũo
rẽ et subtiliãtẽ.sȝ nõ ecõuerso.Silĩ mõ per
adustiõeȝ ex cholera fit melãcholia ꝛ ñ ecõ-
uerso.Sic enĩ accidit ĩ gñatõe hũoꝝ.sic ac
cidit ĩ gñatõe vini ex musto:sic dic̃ Cõstan.
Nã feruẽte musto generat̃ q̃dã spuma supfi
ciẽ petẽs.ꝛ q̃dã suba t̃rea ad fũdũ descẽdẽs.
ꝛ alia ẽ aq̃sa ſm cui⁹ augmẽtũ vinũ ĩ suba ẽ
magꝭ debile ꝛ min⁹ calidũ.Et q̃to magꝭ an
tiq̃t̃:tãto magꝭ fit calidũ ꝓpt̃ hmõi aq̃sitatꝭ
resolutionẽ.ꝛ q̃nto maior ẽ vini puritas:tã
to coctio ẽ ꝯpleta Sic ĩ hũoribꝫ ẽ ꝑs leuita
te sua supiora petẽs.s.cholera.Alia velut
fex deorsũ tendẽs.s.melãcholia.Alia ꝟo in
cruditate manẽs.s.fleuma.Quarta ꝟo ẽ sã
guis ĩ sua puritate ꝑmanẽs:a ceterꝭ hũori-
bus depurat̃.Null⁹ tñ sanguĩs ẽ ita purus
q̃n aliȷs humoribꝫ sit ꝑmixtus.Unde eo-
rum cõmixtiõe spẽm variat et coloreȝ.Nã
ꝑ ꝯmixtionẽ cholere appꝫt rufus.a melan-
cholia niger.a fleumate aq̃sus ꝛ spumosus

De sanguine Capitulũ VII.

Sanguis vt dic̃ Isi.a greco nomẽ
sumpsit:eo ꝙ sustentat vigeat ꝛ vi
uat.i.vitã ꝯfirmet.Nã sãcire cõfir
mare est.Dr̃ aũt sanguis dũ ẽ ĩ corpe.effu-
sus ꝟo ðr cruor.eo ꝙ effusus currẽdo cor-
ruat.Aliȷ aũt vocãt sanguinẽ q̃si suauẽ:eo
ꝙ gustu et tactu sit suauis.Nõ enĩ ẽ sãguis
pur⁹ et ĩteger nisi in iuuenibꝫ.Nã dicũt phy
sici sanguinẽ minui ꝑ etatẽ.Uñ in senibus
tremor est ex defectu.Proprie aũt sanguis
animi possessio est.Inde genas lacerare in
luctu mlr̃ibꝫ mos ẽ.Uñ etiã purpuree ve
stes et purpurei flores ponũt̃ sup mortuos.
animositatẽ mortui dũ erat in suo sanguĩe
reꝑsentãtes.Hucusq̃ȝ Isið.lib.x.c.ij.San
guis aũt ſm Cõstan.iter q̃ttuor hũores lau
bilior et nature amicabilior ẽ ꝓpter ei⁹ equa
lẽ ꝛ ꝑfectã coctionẽ quã efficit calor tꝑatus
ex materia pura et aerea ad corꝑis nutrimẽ
tũ.Est ꝟo sanguis ſm eũdẽ Cõstan.alius
natural̃:ali⁹ ĩnatural̃.Natural̃ aũt ali⁹ ẽ cõ
tent⁹ ĩ arteriȷs:ali⁹ est in venis.Qui ꝟo est ĩ
arteriȷs calidior est et subtilior:rubicũdior
clarior ꝛ ĩ sapore dulcis.Est aũt calidior ꝓ
pter cordis et spũs vicinitatẽ.subtilior ꝓ-
pter cordis calorẽ subtiliantẽ et rarificãtẽ.
ꝛ hoc vt resumẽdo ꝑ spissas tunicas arteri
arũ facile nõ possit ĩ alia mẽbra labi.Raris-
or aũt est ꝓpter virtutẽ cholere in ĩpo.Acu-
tior est aũt ꝓpter augmentũ caloris.San-
guis ꝟo in venis ꝯtent⁹ ẽ calid⁹ et humid⁹.
inter grossum et subtilẽ mediocris.in sapo
re est valde dulcis:omĩ malo carẽs odore.
cito coagulat̃ cũ exierit.Unde tal̃ sanguis
epar desig̃t tꝑatũ.Si ꝟo fuerit subtil̃ aquo
sus nõ boni odoris:nec dulcis saporis cõ
mixtionẽ alt'i⁹ hũoris ĩpm inficiẽtis ĩdicat
Iã enĩ degenerat in sanguinẽ innaturalẽ:q̃
sic ðr.vl̃ qꝛ a sua generatõe est:vt ĩ leprosis
corrupt⁹.aut ꝓpter inconuenientẽ materiaȝ
ex qua est generat⁹.et propter extraneũ hu-
morẽ cũ q̃ ẽ cõmixt⁹.Modicũ aũt cholere
vel alteri⁹ inficiẽtis humoris mixtũ cũ pu-
ro sanguĩe ĩpm inficit.ꝛ in sue qualitatis si
militudinẽ ĩpm trahit.Hucusq̃ȝ Constant̃.
pantegñ.ix.c.iiij.Alias sanguĩs ꝓprietates
ponit Aristꝭ.ĩ lib.aĩaliũ.iij.Dicit enĩ.Oẽ
aĩal habẽs sanguinẽ habet epar et cor.Uñ
oĩa aĩalia carẽtia sanguĩe sunt minoris cor-
ꝑis et ꝟtutis animalibꝫ habẽtibꝫ sanguinẽ.
ꝛ cum absciditur caro exit sanguis.nisi illa
mortua fuerit et corrupta.Item ĩ omĩ ani
mali bone dispositionis est sanguis medio
cris.quia non nimis multus:sicut sunt po
tantes vinum nouũ.nec nimis paucus:sic
corꝑis crassi.qꝛ aĩalia nimis crassi corporꝭ

sũt pauci sanguis: qꝛ q̃nto augmẽtaꝛ pigue
do: tãto mĩoraꝛ sanguis. Itẽ oẽ corpꝰ san
guineũ putrescit cito: ⁊ maxie circa ossa. Hõ
enĩ hꝫ sãguinẽ subtilẽ valde respcũ alioꝝ a
nimaliũ. q̃ꝝ sanguis ẽ nigrioꝛ ⁊ spissioꝛ san
guĩe hoĩs. ⁊ maxie tauri ⁊ asini. Et sãguis
ĩ inferiori ꝑte corꝑis spissioꝛ ẽ et nigrioꝛ q̃ꝫ
ĩ suꝑiori. Itẽ sanguis qñ generaꝛ valde: erit
cã egritudĩs. qm̃ attenuaꝛ ⁊ fit aq̃sus. Et ꝓ
pter h̾ forsan sudat hõ sãguinẽ. Qꝺ̃ q̃dẽ eĩt
vt puto ꝓpꝉ suꝑfluã liq̃di sãguĩs abũdãtiã:
a q̃ se intẽdit exonerare natura. vñ eĳcit eiꝰ
ꝑtes aq̃sas ad suꝑficiẽ cutꝭ. ⁊ eas expellit ꝑ
sudorẽ. Itẽ cũ hõ dormierit erit sanguis in
mãĩfesto modicꝰ. Nec mirꝝ: qꝛ tũc reuocaꝛ
a natura ad ĩt̾iora ĩ adiutoriũ ꝟtutꝭ natura
lis vt ipiꝰ bñficio suas ꝑagat actõẽs. Vñ
qꝛ se tũc ꝓ͛ũdat (al's ꝓfũdit) ad int̾iora: ex
tremitas corꝑis pallida remanꝫ ⁊ exanguis
Et ꝓpꝉ h̾ forte accidit ꝙ si corpꝰ dormiẽtis
pũgaꝛ: nõ erit ĩde tãtũ sãguis q̃ꝫtũ si essꝫ vigi
lãs. Itẽ dꝛ ibidẽ ꝙ si sanguis fuerit bñ co
ctꝰ ⁊ digestꝰ: bñ fit ex eo sepũ. ⁊ h̾ forte qꝛ eiꝰ
vnctuositas ꝑ tꝑatã decoctõẽꝫ coagulaꝛ. ⁊
dealbata ĩ sepũ ⁊ piguedinẽ trãsmutaꝛ. Itẽ
cũ alt̾aꝛ sãguis a cursu nature sue: ⁊ fuerit
corruptꝰ: exibit a stomacho ⁊ a naribꝫ. Iteꝫ
cũ putrescit sanguis ĩ aliq̃ mẽbro nisi edu
caꝛ arte vl' natura: efficiꝛ ex eo virꝰ: ⁊ ĩ saniẽ
cõmutaꝛ. Hucusq̃ꝫ Cõstañ. li. iĳ. Itẽ dicit
ibidẽ li. xĳ. Vene sunt vasa sanguinis. Ex
quo patꝫ ꝙ sanguis est cibꝫ vltimꝰ aĩal' hñ
tis sanguinẽ. Itẽ ibidẽ. Ita ẽ sanguis ami
cabilis nature ꝙ etiã aĩal carẽs sanguĩe: ci
baꝛ ꝑ illud qꝺ̃ cõuenit cũ sanguĩe. vt ptꝫ in
ꝟmibꝫ et muscꝭ: q̃ carnibꝫ insident ⁊ sangui
nẽ sugũt. ⁊ inde sibi attrahũt nutrimẽtum.
Propꝉ h̾ si aĩal nõ nutriꝛ cibo isto efficitur
macilentũ et male dispositũ. et qñ bñ cibaꝛ
crescit et fit bone dispositõnis ꝑ tal' cibi nu
trimẽtũ. Et si ille sanguis vñ fit cibꝫ fuerit
clarꝰ et bonꝰ: erit corpꝰ sanũ. Et si malꝰ: erit
corpꝰ infirmũ. Itẽ sanguis terrestrꝭ coagu
laꝛ cito ꝓpꝉ ꝑuatiõeꝫ hũiditatꝭ. Vñ oẽ aĩal
hñs subtilẽ sanguinẽ ⁊ mũdũ atq̃ꝫ calidũꝫ.
alĳs aĩalibꝫ habꝫ meliorẽ sensũ. Sãguis eĩ
mũdꝰ subtil' et calidꝰ ⁊ maioris motus: in
tellectui cõueniẽtioꝛ est. Itẽ Oẽ aĩal carẽs
sanguĩe ẽ maioris timoris aĩali habẽti san
guinẽ. ꝓpꝉ h̾ habẽs mundũ sanguinẽ et cali
dũ ⁊ leuẽ nõ moueꝛ nisi modicũ ꝓpter timo
rem. Itẽ Sanguis tauri congelaꝛ citius ⁊

coagulaꝛ sanguĩe oĩm animaliũ alioꝝ. Sã
guis enĩ oĩm aĩaliũ coagulaꝛ ſm magis et
minꝰ ꝑter leporis ⁊ cerui ⁊ sibi siꝉiuꝫ ĩ natu
ra. q̃ꝝ sanguis nõ coagulaꝛ vt dicit Aristo.
Sãguis taurinꝰ vt dic̃ idẽ li. iĳ. et. xĳ. ma
xime est coagulatõis et velocꝭ. et hoc forsi
tan ꝓpꝉ excessũꝫ caloris ⁊ siccitatꝭ. Vñ hau
stus crudꝰ ĩterficit sicut venenũ. Vñ ꝺ̃ q̃dã
ꝑho dꝛ ꝙ hausto sãguĩe tauri se ꝑemit. Itẽ
Idẽ li. xiĳ. Sãguis in ꝑte dextra calidioꝛ ẽ
q̃ꝫ in sinistra. Et ideo ꝓpter vigorẽ calidi sã
guinis in parte illa manꝰ dextra vl' ꝓnioꝛ
est ad operandũ et habilioꝛ q̃ꝫ sinistra. Vñ
dicit Aristo. li. j. ꝙ leo ꝑ̇us mouet pedẽ de
xtrũ q̃ꝫ sinistrum. Et suꝑ Afoꝝ. dꝛ ꝙ m'lier
portãs masculũ subito vocata ab aliq̃ prio
mouet pedẽ dextrũ. qꝺ̃ facit calidꝰ sanguis
q̃ in ꝯcipiẽte masculũ ꝯpletiꝰ oꝑaꝛ. Itẽ ĩ eo
dẽ li. dꝛ ꝙ sanguis ꝑ̇ma et ꝑ̄cipua eĩt mate
ria cordis et epatis. Vñ coꝛ ꝯcauũꝫ est ad
sanguinẽ copiosius recipiendũ et spissum
ad eundẽ diligenter custodiendũ. ⁊ in nullo
mẽbro est sanguis sine venis nisi in corde
tm̃. et de corde exit ꝑ quasdã venas ad alia
loca corporis. et non venit aliunde sãguis
ad coꝛ. qm̃ fons est ⁊ principiũ sanguis mẽ
brum primũ recipiẽs sanguinẽ. Et hoc ma
nifestatur ex anatomia et modo generati
onis. quia prima creatio cordis apparꝫ sã
guinea. Vñ ſm Arist. Coꝛ ẽ primũ sangui
nis receptiuũ: et ideo in medio poniꝛ vt eũ
trãsfundat tãq̃ꝫ a medio et a cẽtro ad oĩa a
lia membra. Unde dic̃ ꝙ Coꝛ est medium
totiꝰ animal'a q̃ ꝓcedit motꝰ ⁊ sensus et vi
ta totius aĩalis. Et ideo coꝛ est in oĩbꝫ hñ
tibus sanguinẽ: qm̃ necessario principiũ sã
guinis est ⁊ nõ epar. Hec oĩa apte dic̃ Aris.
li. xiĳ. q̃ꝫuis de ꝑ̇ncipio sanguis alio mõ sit
scriptũ in libris medicoꝝ. Sꝫ de ista ꝯtro
uersia nihil ad nos: qꝛ vtraq̃ꝫ positio vl' opi
nio nobis deseruit q̃ ad nr̃am intẽtionem.
Ex predictorũ igiꝛ autorũ sententĳs breui
ter recollige ꝙ Sanguis naturalis: est pu
rus et calidus: subtilis: dulcis: animalis
nutribilis: virtutis naturalis cõseruatiuꝰ.
sedes aĩe et ipius ꝯtẽtiuꝰ: iuuentutis perfe
ctiuus. complexionis alteratiuus. vigoris
cordis et spirituũ conseruatiuus: letificati
uus: amorꝭ excitatiuꝰ: sui diffusiõe ĩ suꝑfi
cie corꝑis ipiꝰ coloratiuꝰ: sanꝰ et tꝑatꝰ: sani
tatꝭ ꝯſuatiuꝰ. corruptꝰ corruptiõis ĩductiu
us: vt ptꝫ in lepra q̃ est sanguis corruptꝰ.

in fontibꝫ ⁊ cū alijs hūoribꝫ admixtꝰ mali-
cie eoꝝ ē tpatiuꝰ. sua ꝟtute doloꝝ oclo͂ꝝ mi
tigatiuꝰ. vt dt Cōstāt. ꝙ sanguis colūbe vl'
hirūdis de ala dextra extractꝰ ocul' calidus
instillatꝰ maculas abstergit oculoꝝ. San-
guis enī tal' valde ē ignitiuꝰ et dissolutiuꝰ.
sic ibidē dic Cōmētator ī viatico in tracta
tu de pānis ⁊ maculis oculoꝝ in fine

De sanguīs mala ꝓprietate Ca. VIII

Sunt etiā sāguīs q̄dā ꝓprietates mi
nus laudabiles alijs sup̄ dictꝫ. Nā
q̄nto bn̄ dispositꝰ nature ē amicabi
lior ⁊ vtilior tanto cū corruptꝰ fuerit eidē ē
nociuior ⁊ g̃uiores īfert corpi passiōes. Nā
alioꝝ hūoꝝ malicia sanguī admixta ꝓpter
amicabilitatē eius ad naturā nō se ita subi
to manifestat. ⁊ ideo ab eorū lesione sibi na
tura minꝰ p̄cauēs latentē ipoꝝ maliciā nō
formidat. vt patz in febribꝰ hemitriceis et
alijs mixtis. in quibꝫ cholera rubea vl' ad-
usta sanguini admixta nō ita cito se nature
vl' medici iudicio manifestat. vt dt Gal'. sup
aforism̄. Itē sanguis si fuerit in corpe sup-
fluꝰ: mōstruosas in hoībꝫ generat passiōes
nisi nature vel medicine bn̄ficio euacuetur
citiꝰ. vt ptz ī sanguīe mēstruali, q̇ ꝓpt' supab
undantiā hūiditatꝫ et caloris indigētiaꝫ in
mulieribꝫ existēs: si vltra debitū retineatur:
pessimaruꝫ causa est et occasiō passionum.
Inducit enī qn̄qꝫ spūaliū suffocatōem. qn̄
qꝫ hydropisim. qn̄qꝫ etiā frenesim: siue māi
festā passionē: put ille sāguīs corruptꝰ nimis
diu retētꝰ ad diuersas trāsfundit' corpis re
giones. sic in passionaꝝ li. Gal'. exp̄ssius cō
tinet'. Vn̄ ꝯ talia p̄icula summū remediū ē
talis sanguīs corrupti euacuatōeꝫ citius ꝓ
creare. Nec mirū si sanguis sic corruptꝰ ꝓ-
priū subiectū sic molestat q̇ alienū etiā mi-
rabilit' inficit et molestat siue immutat. Nā
vt dicit Isid. li. x. c. ij. sanguis mēstrual' cō
tactu fruges nō germināt. acescunt musta.
moriunt' herbe. arbores amittunt fructus.
ferrū rubigo corrūpit. nigrescunt era et me-
talla. ꝙ si canes inde comederēt in rabiē ef-
ferunt'. glutinū aspalti: quod nec ferro dis-
soluit'. nec aq̇s: ipo pollutū: sponte disp̄git':
vt ibidē dic Isido. Hic sanguis ex sup̄flua
hūiditate et debili calore in corpibꝫ multū
generat'. ⁊ iō ne nat'a ex eo g̃uet' in matrice re
colligit' tanqꝫ in sentina. a qua si debito mō
expulsus fuerit corpus totū mollificando
alleuiat: ⁊ ipam matricem ad cōceptionem
disponit et habilitat. Vn̄ dt Aris. li. ix. mē-
struū: in fine mēsis ī mulieribꝫ maxime vi-
get. et iō tūc vtilit' expellit' sanguis talis. qr
sicut Isi. li. xvj sanguis mēstrual' nō hꝫ cer
tam tpis reuolutionē sed in maiori p̄te ac-
cidit in diminutionē lune. et h̄ est rectū. qr
corpa aīaliū sunt tūc tpis frigidora ⁊ alte
rat' sanguis et efficit' ex eo sup̄fluitas men-
strual'. q̄ si tunc expellit' talis euacuatio lau
dabilis est ⁊ natural'. qr si vltra tp̄s vl' ꝓpter
grossiciē sanguinis: vel ꝓpt' latitudinē mac-
cis: vel ꝓpter defectū expulsiue ꝟtutis reti-
neat' multis molestijs p̄iculoꝭ corpꝰ mulie
ris aggrauat'. qd̄ q̇dē generaliter est veꝝ. a
q̄rtodecimo anno vsqꝫ ad q̇nq̄gesimū. qr ī
iuuēculis meatꝰ sunt angusti ⁊ ꝟtus debil'
A q̇nquagesimo ꝟo anno in antea sanguīs
minorat' et frigescit. calor destruit' ⁊ tepescit
Vn̄ iste due etates a tali īmundicia sunt i-
munes. s. senectꝰ vetularꝫ et iuuentꝰ puella
ris. retinet tn̄ natura sanguinē mēstrualē pꝰ
mulieꝝ impḡnationē ad nutrimentū fetꝰ ⁊
ꝯceptꝰ ꝯseruationē. Vn̄ Arist. lib. xv. men
struū est sanguis nō purꝰ sed indiget dige-
stione opatiua. hic sanguis mixtus cū sper
mate cibꝫ est aīali. vn̄ mulier post ꝯceptio-
nē freq̄nt' patiēs fluxū mēstrualē solet face-
re abortiuū. aut em̄ debilitat' fetꝰ aut mori
etur. ⁊ hoc ꝓpter nutrimēti subtractionem.
vn̄ retentio sanguīs mēstrual' signū est im-
p̄gnationis ex iam dicta cā. qd̄ aūt sup̄fluit
de sanguīe mēstruali detrahit' ad mām̄illas
vt inde lac generet'. materia em̄ lactꝫ est san
guis decoctꝰ ī mām̄illis: vt di. Arist. li. xvj.
et xviij. Lac inq̇t est sanguis digestꝰ nō cor
ruptꝰ. Itē optet vt fluxꝰ sanguīs mēstrual'
actualiter sit ī corpe anteq̄ꝫ mulier impḡne
tur. sic dt Aris. li. xv. ⁊ Cōstā. sicut oportet
arborem p̄mo florere q̄ꝫ fructꝰ facere. Iteꝫ
qn̄ venit talis fluxus naturalit' semper acci
dit in etate lune: etati etiam mulieris cōue
nienti. Item aues ⁊ aīalia non patiuntur
talem fluxum. qr totalis sup̄fluitas transit
ī plumas ⁊ in pilos: vt dt Aris. Itē dt Ruf
fus: mulieres nimis se exercētes ⁊ sepiꝰ mo
uentes nō multū mēstruant. sed q̄ q̇escūt et
multū comedunt suauit'qꝫ viuunt tales mł'
ta purgatione indigent. Item quando san
guis talis vl' frigiditate vel crassicie ora ve
narum constringente debito modo nō exit
ad exeundū alias vias querit vt venas na-
riū ⁊ emorroidaꝝ: quas si clausas īuenerit

ad alia mēbꝛa se diffūdit ⁊ grauē nature īfert
passionē. Nā tales vt dicit̄ ī viatico Cōstan.
defectū appetitꝰ patiunt. Nā cibaria bona
abhoꝛrēt. puluerē ꝓ carbonū ⁊ laterꝫ ⁊ siliꝗ=
um appetūt. Nā sanguis retētꝰ ī maliciosū
fumū terrestrē et pōticū ꝯuertit. q̄ rapto ad
oꝛificiū stomachi appetitꝰ rōnal' subuertit
⁊ irrōnal' generat. Vn̄ oīa talia coꝛpa sunt
maximis moꝛbis apparata.

De fleumate Capitulū IX

f Leuma ſm Joan̄. est humoꝛ semi=
coctus actōne caloꝛis imperfecti ex
frigida et humida natura genera=
tus. Et Arist. dicit lib. xv. Fleuma ē cibi su
fluitas q̄ n̄ digerit. Eadē eīn ē mat'ia sangui=
nis ⁊ fleumatꝫ. ſꝫ differūt ſm decoctōez ma
ioꝛē vl' mīoꝛē. vn̄ d' fleumate fit sāguis ꝑ am
plioꝛē caloꝛꝫ agētꝫ intēsionē: n̄ tn̄ ecōuerso.
Sāguis eīn ī fleuma nūꝗ̄ trāsmutat: sic cho
lera mutat ī melācholiā: ſꝫ n̄ ecōuerso vt dicit
Auicen̄. Est eīn fleuma humoꝛ naturalꝫ fri
gidꝰ hūidꝰ ⁊ īsipidꝰ quā natura mādat ꝑ mē
bꝛa vt digerat. ⁊ ex ip̄o digesto coꝛpꝰ nutri
at. Notādū ꝙ fleuma aliud ē naturale. ali
ud īnaturale. Naturale āt ē frigidū ⁊ hūidū
ī coloꝛe albū. in suba fluidū: in sapoꝛe parꝝ
dulce vl' total'r īsipidū. in epate tn̄ gn̄at vbi
sedes ē caloꝛꝫ. Est tn̄ habile vt ī sanguinē
trāsmutet. ⁊ facta cōpleta trāsmutatōe coꝛ=
pꝰ inde sustētet. Fleuma eīn ꝗuis d' se sit gros
sum et insipidū. ꝑ ītēsiōez tn̄ caloꝛꝫ ip̄m im
mutātꝫ: formet sapoꝛꝫ sāguis q̄ ē dulcꝫ ē sus
ceptiuū. vt patꝫ ī fleumate qđ dr̄ eē dulce.
Vn̄ ꝓpt' vicinitatē ⁊ sil'itudinē quā hꝫ cū sā
guīe indigēt eo oīa mēbꝛa coꝛꝑis. ⁊ iō natu
ra ꝓuida fecit illud cū sanguine ꝑ venas to=
tius coꝛꝑis transire ꝓpter necessitatē ⁊ etiaꝫ
pꝛopter vtilitatē. Nā vt dicit Cōstant. defi
ciēte sanguīe caloꝛ digerit fleuma. qꝛ inde ī
tēdit mēbꝛa reficere et nutrire. Vn̄ ī hꝫ nobi
liꝰ est fleuma cholera et melācholia. qꝛ recti
ficari nō pn̄t vt ex eis fiat sanguis: cuiꝰ bn̄=
ficio vigent et nutriūt mēbꝛa coꝛꝑis vniuer
sa. Est etiā eiꝰ pn̄tia cū sāguīe necia vt eiꝰ
frigoꝛe sanguis feruoꝛ tꝑetur. et liquidita=
te fleumatis spissitudo sanguinis in tempe
rie cōseruet. et sic facilius ⁊ expeditiꝰ ad sin
gula mēbꝛa nutrimentū sanguinis depoꝛ=
tet. Utile etiaꝫ ē vt iūcture mēbꝛoꝛū et alie
partes mobiles sua liq̄da hūiditate hume
ctent: ne ex caloꝛe motꝰ vel ex sanguīe cali=
do casu aliq̄ a suo officio retardēt. ac siccita
te īsuꝑ inducta īpediant. Fleumatꝫ āt īna
turalis quattuoꝛ sūt species. Est eīn Aceto=
sum frigidum et siccum ꝓpter melancholie
admixtōez. Salsū calidū ⁊ siccū ꝓpt' cholere
rubee infectōez. Dulce ꝓpt' sāguis ꝑticipati
onē. Vitreū sic dictū ꝓpt' caloꝛꝫ vitri assila=
tionē. tale eīn omīno elōgat a caloꝛe. ⁊ iō ce
teris eiꝰ spēbꝫ cōpactiꝰ ē illud et difficilius
ad digerendū ⁊ in sanguinē ꝯuertēdū. Hic
humoꝛ si coꝛruptꝰ fuerit: diuersas generat
in coꝛpoꝛe infirmitates. cuiꝰ suꝑabūdātia
vt dicit Cōstant. cognoscit ꝑ diuersa. nam
vere fleumaticus est coꝛꝑe deses grauis ⁊ tar
dus ⁊ sensu hebes. mēte obliuiosus. carne
mollis et fluidus. coloꝛe liuidꝰ: albidꝰ in fa
cie. coꝛde timidus: sputis et excreatōibꝫ mul
tis plenus. piger et somniculosus. parui ap
petitus: parue sitis nisi sit salsū fleuma. qꝛ
tūc salsus sapoꝛ in oꝛe sentitur ꝓpter calidi
humoꝛis admixtionē. crine mollis ē flauꝰ
⁊ laxus. cuiꝰ pulsus ē mollis grossus ⁊ tar=
dus. vꝛina alba spissa cruda et discoloꝛata.
statura pīguis et grossa: ī extremitatibꝫ bꝛe
uis et curta. cuius cutis suꝑficies plana et
lenis: ac a pilis denudata: somniat d' aq̄rū
niuiū et pluuiarū inūdatiōe: nauigatōne in
aquis frigidis et etiā natatiōe. Talis ꝯple
xionis hoīes solēt frigidū moꝛbū sepiꝰ īcur
rere et ip̄o fatigari. ⁊ ꝑcipue tꝑe hyemali. qꝛ
tūc tꝑis q̄litates fleumatꝫ. scꝫ frigiditas et
humiditas intendunt: vt dicit Constant.
Quere supꝛa de pꝛopꝛietatibus frigiditatꝫ
et humiditatis.

De cholera Ca. X.

c Holera ſm Jsidoꝛū dicta est: eo ꝙ
in humoꝛe cholerico caloꝛ tempera
ramētū excedat. Cholera alia natu
ralis. alia innaturalis. Naturalis est q̄ na=
turaliter ē calida et sicca: et in substātia sub
tilis. in coloꝛe rubea clara. in sapoꝛe amara
cum quodā acumine. que quanto est calidi
oꝛ tanto est in coloꝛe rubicūdioꝛ et in sapo
re amarioꝛ. q̄ cū in coꝛꝑe generatur: in du=
as partes diuidit. Quarū vna trāsit cū san
guine: et alia trāsmittit ad cistifellis. Jllud
aūt qđ vadit cū sanguīe penetrat cū ip̄o cā
necessitatis ⁊ iuuamēti. necessariū eniꝫ fuit
vt sanguini admisceret ad aptificādū sāgui
nem ad mēbꝛa cholerica tēꝑerāda et nutriē
da. quoniā in hoc sanguīe opoꝛtꝫ esse chole
ram rubeam actualit' ſm debitā ꝓpoꝛtiōez
hmōi membꝛoꝛum. Juuat etiā vt sanguis

subtiliet̃ vt facilꝰ trāseat ꝑ angustos meatꝰ
ad inferiora corporis nutrienda. Alia ꝟo ꝑs q̄
ad cistā fell' trahit̃ trāsmittit̃ ad ipam cā ne-
cessitatꝫ ⁊ etiā iuuamēti. Nec̄e enī fuit ꝓpter
mūdificatōez totiꝰ corporis: ⁊ ꝓpt̃ nutrimētū
ipꝰ fellis. iuuat etiā stomachū ⁊ itestīa cale
faciēdo ⁊ pūgēdo: vt a supfluis se exoneret̄
ideo enī sepe accidit torsio et vētrꝫ dolor ⁊
cholerica passio. q2 via oppilat̃ q̄ ē int̃ fel2 i
testina. Innatural' cholera ē q̄ egredit̃ a na
tura ꝓpt̃ aliqđ extraneū sibi cōmixtū. Nam
cōmixtio cū cholera rubea fleumate aquo-
so generat̃ cholera citrina q̄ p̄ ceteris est ni
mis calida ⁊ nociua. si ꝟo fuerit fleuma gros
siorꝫ cētie ⁊ spissioris inde cholera vitelli-
na. iste due spēs sūt note Tertia spēs ē cho
lera q̄dā prassiua in colore viridis et ama-
ra acuta. sic̄ herba q̄ prassiū. i. marrubiū vel
porrus nūcupat̃. Nascit̃ aūt ī stomacho il-
lorꝫ q̄ ꝯtinue vtūt̃ herbis nimis calidis: vt
porris. cepis: allijs et vastratijs et hmōi. ⁊
forsitan a talibꝫ herbis viridibꝫ et crudis ī
colore ꝯhit virorē. et sic Gal'. visū ē. Auicē.
aūt visū fuit ꝙ prassiua generat̃ ex cholera
vitellina qn̄ nimis adurit̃. cū enī adurit̃ ad
ustio in ea facit nigredinē ex q̄ cū citrinita-
te mixta viriditas introducit̃. Eruginosa
ꝟo cholera ē q̄rta spēs: q̄ ꝑ vlteriorē adustio-
onē generat̃ ex prassiua. qn̄ enī tantū aduri
tur ꝙ eiꝰ humorositas desiccat̃ tūc decliat
color eiꝰ ad albedinē qualis est color cine-
ris. Nam calor in hūido corpe p̄mo nigre
dinē efficit. deinde cōsūpta totalit̃ humidi
tate alborē quendā introducit. vt est videre
in lignis q̄ pꝰq̄ꝫ cōuertant̃ in cinerē ꝯuertū
tur in carbonē. Frigiditas ꝟo ecōuerso in
humido facit albedinē. in sicco aūt nigredi
nē opat̃. sed hec vltima ī oībꝫ alijs peior est
⁊ venenosior. cuiꝰ venenosa qualitas pessi-
mas et mortiferas inducit in corpe passio-
nes. sicut herisipilam: et Noli me tāgere. et
cetera hmōi. Humor igit̃ cholericꝰ natura
lis nō excedēs termīos nature est aliorum
humorꝫ subtiliatiuꝰ: digestiōis ꝯfortatiuꝰ.
fecis et putredīs mūdificatiuus: corporis
ſm dimensionē longitudinis ⁊ latitudinis
distensiuus. animositatis et audacie gene-
ratiuꝰ. mobilitatis ⁊ leuitatis effectiuꝰ. ad
irā et ad appetitū vindicte excitatiuꝰ. vene-
rei appetitꝰ ꝓuocatiuꝰ. ꝟtutꝫ expulsiue ad-
iuuatiuꝰ. materie grosse attenuatiuꝰ. ⁊ a cen-
tro vsq3 ad circūferētiā diffusiuꝰ: ſm citrini

tatē vel nigredinē supficiei substātie ī colo-
re mutatiuꝰ. Vn̄ cholerici generalit̃ solēt es
se iracūdi aīo. ī māsueti leues et instabiles:
ipetuosi: in corpe lōgi tenues et macilēti.
colore fusci. in crinibꝫ nigri et crispi pili hi-
spidi ⁊ hirsuti tactu calidi. pulsus fortꝫ ⁊ ve
locis. eorꝫ vrina in suba est tenuis et subtil':
in colore ignea rutilās et clara. Hec chole
ra si in aliq̄ pte corporis fuerit corrupta: mo-
lestissimas infert corpi passiōes. q̄rū hec sūt
generalia signa. Sicut enī dicit Cōstant̃. in
Pantegni. li. ix. c. ij. Si corpi dn̄et̃ cholera
corrupta: erit cutis glauca vel citrina. ⁊ erit
defectꝰ appetitiue ꝟtutꝫ. amaritudo sentit̃ ī
ore. ita ꝙ dulcia vident̃ amara. ⁊ sapida in-
sipida. pūctura et ardor in stomacho ex ca-
lido fumo pūgente neruos stomachi ⁊ mor
dicante. abominatio cū vomitu cholerico
cum siti lingue siccitas ex fumo calido tra-
cheam arteriā desiccāte. ⁊ humorem saliua
lem circa neruos lingue consumentē. oculo
rum cōcauitas cum humido aspectu. pul-
sus subtilis et velox et spissus. vrina rubea
et intensa. dolor capitꝫ grauis. vigilia ⁊ ali
enatio mentis. horribiles visiōes ī somnis
Tales enim somniant de igne et fulgure: ⁊
stupenda aeris inflāmatiōe. qđ fit ex igneo
fumo petēte cerebꝝ: et imaginatiuā īmutā-
te. Et tantū de cholera ⁊ speciebꝫ eius: diui
se ſm Gal'. et Auicen̄. ad presens dicta suf
ficiant. Sequitur vltima proprietas
substantie corporee quarti libri que dicit̃
Melancholia.

De Melācholia Capitulū XI.

m Elancholia ē humor spissus ⁊ gros
sus. ex fece et turbulētia sanguinis
generat̃. ⁊ dr̄ a melan qđ est niger. ⁊
cholim qđ ē humor. Inde dr̄ melācholia q̄
si niger humor. Vn̄ a physicis cholera ni-
gra nūcupat̃. nā color eiꝰ declinat ad nigre
dinez. Est aūt melācholia alia natural'. alia
innatural'. Natural' ē frigida ⁊ sicca. q̄ fit in
sanguīe: sic̄ fex ī vino hꝫ generari. cuiꝰ suba
est spissa et terrestrꝫ. cuiꝰ sapor inter dulcedi
nē et ponticitatē existit vicinus accipienti.
Hec melācholia ī duas ptes habet diuidi
Quarꝫ vna remanet cū sanguīe ⁊ penetrat
se cū ad mēbra cā ⁊ necessitatis ⁊ iuuamēti.
fuit enī necesse vt cum sanguine misceretur:
vt aptificaret sanguinē ad mēbra melācho
lica nutrienda. Iuuat etiam sanguinē: quia
inspissat ne sua liq̄ditate subterfugiat dige-

ſtionẽ. Scḋa ꝟo ꝑs tráſmittit ad ſplenẽ ẽt
ꝓpt̃ nccẽitatẽ ⁊ iuuamẽtũ. Necẽe enĩ fuit h̃ ꝓpt̃
mõificatõez toti⁹ corpis ⁊ ꝓpt̃ nutrimẽtũ ipi
us ſplenis. Juuamẽtũ ꝟo ẽ vt ꝓfluat ĩ os ſto
machi. vt. ſ. ip̄z fortificet ĩſpiſſ3 ⁊ vt ibi pruri
tũ faciat. ⁊ ſic excitet famẽ. et coopeꝛ̃ ad deſi
deriũ nutrimẽti. Jllḋ ãt melãcholie qḋ ẽ ſup
fluũ ſãguis tráſmittit ad ſplenẽ. ⁊ qḋ a ſple-
ne egredit̃ ẽ illḋ q̃ ñ ĩdiget ſplen ad ſui nutri
mẽtũ. Et ſic cholera rubea iuuat ſtomachũ
ad expellẽda ſupflua ĩferi⁹. ſic ⁊ melãcholia
iuuat ꝟtutẽ appetitiuã ſupi⁹. Dĩ ãt fex ſãgui
nis poti⁹ q̃ȝ cholere l' fleumat̃. q2 r̃ſudat et
ſepaꝛ̃ a ſãguĩe ſic ꝯ̃ſcẽdit hypoſtaſ vrinal' ſi
ue ſedimen ĩ liq̃re. De fleumate ꝟo nihil re
ſudat nec ꝯ̃ſcẽdit ꝓpt̃ ei⁹ viſcoſitatẽ. ſil' nec
ꝯ̃ cholera ꝓpt̃ ei⁹ ſubtilitatẽ. ⁊ iõ fex cholere
vl' fleumat̃ nõ vocaꝛ̃. Melãcholia ãt q̃ ẽ ĩ-
natural' ñ ẽ ad modũ hypoſtaſ ſiue r̃ſidẽtie
⁊ fec̃: ſ3 ꝑ modũ aduſtiõis ⁊ cineritat̃. Et h̃
accidit iiĩ̃ modis. Agẽs eĩ calor nimis in
ſub̃az fleumat̃ ĩpaz adurit ⁊ ꝑ aduſtiõez ni
miã ĩ cholerã aduſtã ꝯuẽtit. ⁊ ſi fuerit hũoꝛ ꝑ̇
mo ſb̃til' ⁊ aq̃ſ⁹ qñ aduriꝛ̃: efficiꝛ̃ ſalſ⁹. ⁊ ſi fue
rit groſſ⁹ trahit ad acredinẽ vl' põticitatẽ. ſi
ꝟo ꝯtigat ſãguinẽ aduri l' ĩcinerari cinis ei⁹
fit ſalſuſ cũ q̃dã dulcedĩe pauca. S3 qñ ꝯti
git melãcholiã naturalem aduri: illa adu-
ſtio ſeu cinis erit acr̃ ſic̃ acetũ. ⁊ cũ cadit in
ſupficiẽ t̃re ebullit. cui⁹ odor ẽ q̃uis ⁊ acris
ſic̃ acetũ: qḋ muſce fugiũt ꝓpt̃ odor̃ horri-
bilitatẽ. ⁊ illa ſiq̃dẽ q̃ mag̃ ẽ acr̃ deꝛ̃ior eſt.
Si ꝟo melancholia qñ aduriꝛ̃ groſſior̃ fit
ſb̃e: erit cinis ei⁹ mĩor̃ acredĩs cũ põticita
te pauca. q̃ cadẽs ſr̃ t̃rã min⁹ ebullit ⁊ min⁹
ĩ vmbra penetrat. nec ẽ min⁹ malicioſa ⁊ ve
nenoſa. ſ3 ita cito ꝑimit ſic̃ ꝑ̇ma. Hec chole
ra nig̃ naꝛ̃e ĩimica ⁊ peſſimas h3 ac mortifẽ
ras q̃litates. morbos eĩ ĩducit ĩcurabiles:
ſic̃ cãcꝝ ⁊ leprã ⁊ hmõi. Ex admixtiõe igr̃ ꝑ
aduſtiõez nimiã ĩcinerati fleumat̃: ſãguĩs:
⁊ melãcholie naꝛ̃al': melãcholia ĩnatural' et
peſſima gñaꝛ̃. Et cũ ex fleumate ꝑ decoctõz
gñeꝛ̃ ſãguis. ⁊ ex ſãguĩe ꝑ incẽſiõez gñeꝛ̃ cho
lera: ex colera ꝟo melãcholia: ĩpoſſibile ẽ ex
ea hũorẽ vlti⁹ gñari. ſ3 tm̃mõ ĩcineraꝛ̃. ⁊ ex il
la ĩcineratõe naꝛ̃alẽ hũorẽ ĩficiẽte: ille hũor
peſſim⁹ accñtalr̃ ꝓcreaꝛ̃ vt ꝯ̃t Cõſtã. li. j. c.
xxiiij. Jſti⁹ hũor̃ ꝯ̃ñant̃ ĩ aliq̃ corpe hec ſĩ
ſig̃. Pͥo q2 color cut̃ mutaꝛ̃ ĩ nigredinẽ vl'
liuorẽ. ĩ ore ſentit acidũ ſaporẽ põticũ ⁊ t̃re
ſtrẽ ꝑ3 hũor̃ q̃litatẽ. patiẽs aĩo ẽ. timid⁹ ſi-
ne cã. vñ Hal'. Si timor alicui⁹ mĩoꝛ̃ ſine
cã: paſſio ei⁹ ẽ melãcholia. Vñ oẽs hãc paſ
ſionẽ hñtes ſine cã ſꝛ̃ timidi ſepi⁹ at3 triſteſ.
⁊ h̃ ex melãcholico hũore cor ꝯſtrĩgẽte. Vñ
ſic triſtes inꝛ̃rogati q̃d timeãt l' ꝑ q̃ doleant
ñ hñt q̃d r̃ñdeãt. Aliȷ̃ tñ ſibi mortẽ ĩminere
putãt ĩrrõnabilr̃. aliȷ̃ ĩimicicias alic⁹ formi
dãt. aliȷ̃ mortẽ diligũt ⁊ deſiderãt. vñ Hal'. ĩ
li. paſſionũ. Nõ ẽ mirꝝ inq̃t ſi patiẽs chole-
rã nigrã: triſticiã l' mort̃ ſuſpitõ3 patiaꝛ̃: cũ
extri⁹ ĩ corpe obſcuritate nihil ſit timidi⁹. vñ
qñ aliqḋ obſcuꝝ vt ẽ fum⁹ melãcholic⁹ opit
cerebꝝ: necẽ ẽ vt patiẽs timeat. q2 cã3 vñ ti-
meat ſecũ portat. ⁊ iõ ſõniat t̃ribilia ⁊ tene-
broſa ⁊ viſui peſſima. ⁊ ĩ odore fetida l' ĩ ſa-
pore acetoſa. ex q̃b⁹ oĩb⁹ gñaꝛ̃ melãcholica
paſſio. Jtẽ maniace ⁊ melãcholice diſpõis
eſt qñ t̃l' eſ ꝯ̃ triſtabili gaudẽt ⁊ ridẽt. ꝯ̃ re ꝟo
exultãti plãgũt at3 dolẽt. Jtẽ tales ꝑtinaciꝛ̃
tacẽt vbi eſſ3 loq̃ndũ. ⁊ ĩſoleꝛ̃ loquũꝛ̃ vbi eſ
ſet tacẽdũ. Jtẽ aliȷ̃ putãt ſe eẽ vas fictile t̃r
reũ. ⁊ timẽt tãgi ne rũpãꝛ̃ at3 frãgãꝛ̃. Jtẽ q̃
dã putãt ſe pugno mũ3 claudere. ⁊ oĩa ĩ ma
nib⁹ ꝯtĩere. ⁊ iõ man⁹ ad cibũ nõ extẽdũt. ti
mẽt enim ꝙ ſi man⁹ extẽderẽt: ꝑtes mundi
defluerẽt ⁊ ꝑirẽt. Jtẽ q̃dã putãt angelũ tene
re mũdũ ⁊ ꝑ̇ tedio velle mũ3 derelinq̃re ⁊ di
mittere cadere. ⁊ iõ mã⁹ erigũt ⁊ hũeros volẽ
tes mũ3 corruẽtẽ ſuſtĩere. ⁊ mlt̃ũ recalcitrãt
qñ man⁹ ⁊ hũeros a medic̃ ſupꝑ̇mere ꝯpel
lũꝛ̃. Jtẽ aliq̃b⁹ vĩ: ꝙ caput ñ hẽant: l' ſi pu
tẽt ſe hr̃e caput putãt illḋ eẽ plũbeũ vl' aſini
nũ ſeu aliꝛ̃ mõſtruoſũ. Jtẽ aliȷ̃ audiẽtes gal
los cãtare brachia erigũt ⁊ ſeſe ꝑcutiũt: ⁊ cã
tãtes ſe eẽ galloſ credũt. ⁊ tãdẽ nimiſ clamã
tes rauci ĩ clamãdo vl' muti fiũt. Jtẽ aliȷ̃ in
ſuſpitõ3 peſſiaz irreuocabil' ĩcidũt ꝓpt̃ qḋ
aĩcos odiũt vitupãt ⁊ ꝯ̃fũdũt. imo q̃ñ3 ꝑcu
tiũt et occidũt. Has ⁊ mlt̃as alias ĩcurrũt
mirabileſ melãcholie paſſiõeſ: ꝑut r̃fert Ha
lie. Alex. ⁊ mlt̃i aliȷ̃ autoreſ. q̃s q̃dẽ lõgũ eẽt
ꝑ ſingl'a enarrare. ⁊ h̃ q̃tidie ad oculũ expi-
mur. Sic̃ nuꝑ accidit q̃ndã nobilẽ ad tãtã
deſipiẽtiã melãcholie vicio deueĩſſe ꝙ mo-
diſ oĩb⁹ murilegũ ſe putabat. vñ al's q̃ȝ ſub
lect̃ vbi catti ĩſidiãꝛ̃ murib⁹ q̃eſcere ñ vale
bat. Forte t̃li pẽa pctĩs ſuis exigẽtib⁹ ꝑcuſ
ſus fuit Nabuchodonoſor: q̃ ꝑut ꝯ̃r in hi-
ſtoriȷ̃s beſtiã triformẽ. ſ. leonẽ aq̃lã et bouẽ
ſeptẽ ãnoꝝ ſpacio ſe putabat. Hec ãt ꝯ̃ me-
lãcholia ⁊ aliȷ̃s hũorib⁹ naꝛ̃alib⁹ ⁊ ñ naꝛ̃ali-
b⁹ q̃ȝtũ ꝑt3 ad h̃ opuſcl'3 dixiſſe nũc ſufficiãt

Incipit Liber Quintus de partib⁹ hu-
mani corporis.

Icto de pro-
prietatib⁹ hūorū restat aliq̄
dicere de ꝓprietatib⁹ mem-
brorū et dispositōe q̄ ex p̄di
ctꝫ hūorib⁹ cōponūt. Et pri
mo de proꝑetatib⁹ eoꝝ ī genere. deīde ꝺ sin
gul' eoꝝ in specie aliq̄d dicēdū est

De mēbroꝝ ꝓprietatib⁹ in generali
Capitulū. I.

Am vt dic̄ Auic̄. Mēbra sūt cor-
pa ex p̄ma hūoꝝ cōmixtiōe ꝓcrea-
ta. Ul' vt ꝺr sr̄ Jo. Mēbrū ē firma
ps ⁊ solida aīal' ex sīl'ib⁹ vl' dissīl'ib⁹ ꝯposita
ad aliqđ spāle officiū ꝺputata. Per h̄ q̄ ꝺr
firma ps: ꝺr̄t mēbꝝ a pte q̄ n̄ ē firma: vt est
spūs. Per h̄ āt q̄ ꝺr: ex sīl'ib⁹ vl' dissīl'ib⁹ cō
positū: īsinuat mēbroꝝ duplex diuersitas.
Sīplicīū siue ꝯsīl'iū. et Cōpositoꝝ siue offi
cialiū. Nā ꝯsīl'ia mēbra dicūt et simplicia q̄
rū ptes eiusdē nat̄e sīt cū toto. vt q̄lib3 ps sa
guis ē sāguis. ⁊ sic ꝺ alijs. Et hmōi mēbra
sc3 sīl'ia organicꝫ ⁊ officialib⁹ mēbrꝫ: nat̄alit̄
sūt p̄ora. vtputa ea cōponētia. sic̄ p̄ncipiu3
ꝯponēs ē cōposito p̄us. Organica siue offi
cialia mēbra dicūt ex ꝯsīl'ib⁹ ḡnata ⁊ statu-
ta q̄ ad ꝯpletōe3 sēsus ⁊ mot⁹ aīe sīt īst̄ra: vt
man⁹ pes ocul⁹ ⁊ ꝯsīl'ia. Fuit ei necāriū q̄ ī
q̄litate ⁊ q̄ātitate diuersa eēnt vt actio aīe
ꝯpleret. Nat̄a ei corpis fecit īst̄ra ꝟtuti aīe
ꝯgruētia. Uirtutes eī aīe sīt diuerse. ⁊ iō mē
broꝝ diuersitatēs sīt necārie. vt p3 ī māib⁹ ī
q̄b⁹ sūt ml'ti digiti ī q̄ātitate ⁊ ī q̄litate diuer
si. vt p eos possint maḡ sic̄ mīma retīeri Cū
iḡr sit triplex aīe actō. s. aīal' nat̄al' ⁊ spūal'. sīt
mēbra istꝫ opatōib⁹ aīe necāria. Uñ mēbra
aīalē ꝟtutē seq̄ntia dicūt aīata. q̄ fuert̄ neca
ria ad sensu3 formādū. ⁊ motū volūtariū in
oīb⁹ aīalib⁹ sic̄ cerebrū: nerui: oculi: ⁊ alia ī-
st̄ra sensuū. Mēbra ꝟo ꝟtuti vitali obediē
tia dicūt spūalia vitalia: q̄ fcā sūt ꝓpt' anhe
lit⁹ ⁊ vital' spūs attractōe3 ⁊ calorꝫ mitiga-
tōe3 ⁊ vite ꝯꝟuatiō3. vt cor: pulmo et hmōi
Mēbra āt ꝟtuti nat̄ali deꝟuiētia dicūt na
turalia ⁊ nutritiua. Quoꝝ q̄dā sīt nutritiua
q̄. s. cibū ī mēbroꝝ suba3 trāsmutāt. sic̄ epar
stomach⁹ et hmōi. Quedā ꝟo sūt generati-
ua ad ꝯꝟuatōe3 spēi. vt. s. specificarent̄ gene
ralia et indiuiduarēt̄ specificata. Cū ei oīa
īdiuidua cōsumant̄: nec̄e est vt p vim gene
ratiuā ne penit⁹ peant reparent̄: et sic ī esse
specifico saluēt̄. Hñt āt hec mēbra sibi a-
lia deꝟuiētia ⁊ ipa adiuuātia. Mutuo eni3
mēbra sibi īuicē sūmīstrāt. Hec āt mēbroꝝ
subseruiētiū vtilitas ē ml'tiplex. s. p̄patoria.
purgatoria: defensoria: deportatoria. Pri
ma itaq3 sūt p̄patoria: sic̄ organa sensuū de
ꝟuiūt cerebro: cordi: pulmoni: epati. stoma
cho: ⁊ cet̄a īst̄ra cibabilia. Scđa sūt depor
tatoria. sic̄ sūt nerui q̄ suscipiūt spm̄ aīalem
a cerebro ⁊ deferūt ad singl'a mēbra ad mo
tū ⁊ sensum faciēdū. Sīl'r ⁊ arterie deserui-
unt cordi et vene epati. nā spm̄ suscipiūt ar
terie a corde ⁊ ꝺferūt ad pulsū faciēdū. ⁊ ve
ne sāguinē ab epate ad corp⁹ nut̄endū Ter
tia sūt purgatoria. s. ea q̄ expellūt supflua et
nociua. sic̄ foramīa nariū ī capite ⁊ meat⁹ p
q̄ cor emittit supfluā fumositatē pulmōi vt
emittat̄. Sīl'r cistis fellis et splen purgant
epar a supfluitatib⁹ cholericꝫ ⁊ melācholicꝫ:
sic̄ renes mūdificāt ab aq̄sis. Quarta sīt ꝺfē
soria: sic̄ duo pānicl'i cū craneo defendūt ce
rebꝝ a nocumēto ⁊ lesiōe. ⁊ dicūt a physicꝫ
dura mater et pia mr̄. Sīl'r ossa pectorꝫ de
fendūt cor: et lacerti et teneritudīes (al's te-
studīes) costaꝝ defendūt epar. Int̄ mēbra
ꝟo spūalia cor ē p̄ncipalissimū. q̄r toti⁹ vite
aīal' ē p̄ncipiū ⁊ calorꝫ natural' fundamētū
Cui⁹ adiuuatiua sīt pulmo: pānicl'i: lacerti:
et arterie. q̄ꝝ motu aer ad cordis refrigera-
tionē attrahit̄. et fumosus calor supflu⁹ ab
ipo remouet̄. Cui⁹ defensiua inti⁹ sūt sui pā
niculi diafragma ⁊ hmōi. Mēbroꝝ natura
liū ⁊ nutritiuoꝝ p̄ncipale ē epar ī q̄ sanguis
digerit̄ vñ corp⁹ nutrit̄. cui⁹ mīsterio vicina
sibi mēbra deputāt̄. Ex p̄dictꝫ p3 q̄ Quedā
sīt mēbra p̄ncipalia: q̄r alioꝝ mēbroꝝ īferio
rū sūt p̄ncipia ⁊ radicalia fūdamēta. Quedā
ꝟo sūt officialia q̄ īfluētiā ꝟtutꝫ recipiūt a
p̄dictꝫ. ⁊ ad ꝯꝟuatōne3 aīal' sibi īuicē admī
strāt. Quedā ꝟo sūt sīl'ia q̄ a Cōstā. vocant̄
homogenea. i. simplicia. ⁊ h̄ ab homos qđ ē
vnū. ⁊ meros qđ ē ps. q̄r vni⁹ generꝫ sūt cū
ptib⁹ suis q̄ ad naturā. q̄r q̄lib3 ps carnis vi
sibil' ē caro. ⁊ q̄libet pīguedīs ē pīguedo. ⁊
sic ꝺ alijs. Recollige igit̄ ex p̄dictꝫ q̄ mem
bra nat̄e artificio ordīata: sūt corpis aīati
pfectiua. sunt etiā influētie ⁊ ꝟtutꝫ ab aīa re
ceptiua. Jtē q̄dā mirabili ꝓportōe armoni-
aca parit̄ sūt ꝯiūcta. Nā minora maiorib⁹
⁊ maiora minorib⁹ neruis et alijs ligamētꝫ
pariter coaptāt̄. Item sibi mutuo sūt admi

nistrãtia.ꝛ suaꝝ virtutũ et opatõnũ mutuo
cõmũicatiua. Nã supiora ĩferioribꝫ admi-
strãt influentiã et gubernatõez: inferiora su
pioribꝫ supportatõez. Media ꝟo vtrisqꝫ ĩ
pendũt copulã et coopatõez. Ocli eñi ĩferi
ora mẽbra dirigũt ꝛ rectificãt. Pedes ꝟo ꝛ
crura põdꝰ alioꝝ sustẽtãt ꝛ supportãt. ſʒ ma
nꝰ ꝛ brachia vtraqꝫ adiuuãt ꝛ defẽsãt. Jtẽ
mẽbra q̃ʒdiu regũt ab aĩa sana ꝑmanẽt Sʒ
ad ꝯpletõz sue actiõis et ꝑfectõez corpis st
vtilia. ſʒ ꝓuata a regimĩe spũũʒ residuo cor
pi sũt nociua. Jtẽ mẽbra pure ꝛ ĩꝑturbate
cõplexiõis ad obediẽdũ actõi spũs st habi
liora. Vñ dt Aris. li. xviij. ꝙ caput iõ ẽ par
ue carnis et etiã piguedĩs ꝓpt meliorẽ sen-
sum ꝛ intellectũ. Et h̃ forsan iõ ẽ ꝙ spũs in
neruis sensibilibꝫ ꝑ carnis grossiciem ĩ suo
trãsitu nimis ĩpedit. Jtẽ tãta est ꝯnexio int
mẽbra ꝙ ꝓpt mutuã ad ĩuicẽ colligãtiã sibi
mutuo ꝯpatiũt. Vñ mẽbrũ minꝰ patiẽs cõ
dolet ampliꝰ patiẽti. ꝛ iõ si vnũ mẽbrũ lesũ
fuerit: ad locũ doloris cõfluũt humores ali
orũ mẽbroꝝ: sic dr in Afor. Dolor mẽbri
maior supueniẽs: dolorẽ altiꝰ mẽbri deni-
grat. et eiꝰ diminuit sensibilitatẽ. vt ptʒ ĩ fre
neticis: q̃bꝫ si fortit brachia ac crura ꝯstrin
gũt: dolor capitꝭ minuit. qꝛ ad ꝯstrictũ mẽ
brũ ꝯfluũt spũs et hũores ex q̃ supiꝰ caput
alleuiat. Jtẽ mẽbra q̃nto st nobilioris subẽ
ꝛ ꝯpositõis: tãto vehemẽtiꝰ ꝛ citiꝰ sentiunt
molestiã cuiuslibʒ lesiõis: vt ptʒ in oclo. q̃
grauiꝰ ledit modico puluere q̃ʒ manꝰ vl pes
mag̃ vulnere. Et h̃ accidit ꝓpt ocli nobilita
tẽ. qꝛ ĩ eo spũs sẽsibil ãpliꝰ dñat: Vñ lesio
q̃ntũcũqꝫ modica ĩ iũcturꝭ mẽbroꝝ: ĩ sensi-
bilibꝫ neruis: maxĩe ẽ nociua. qꝛ ꝑ ĩpedimẽ
tũ taliũ mẽbroꝝ potissime ꝛ citissime ĩpedi
tur ꝟtꝰ sensibil ꝛ motiua. ꝛ dissoluit totius
corpis armonia. Jtẽ ĩ mẽbrorũ ꝓcreatõne
ex errore nature alñ accidit ꝙ mẽbra fiunt
supflua ꝛ mõstruosa. sic dr li. aĩaliũ. xvij. Ex
sepe st visa aĩalia hñtia vnũ corpꝰ ꝛ mlta ca
pita. sic appuit serpẽs vnꝰ duo hñs capita.
Nec h̃ ẽ mirũ: nisi qꝛ raꝝ. qꝛ vnũ ouũ alñ
hʒ duo vitella. q̃ tñ ad ĩuicẽ vna tela sũt di-
stincta. Et h̃ accidit ꝓpt ꝯcursũ diuersoruʒ
spermatũ: q̃ diuerso tꝑe tñ ꝓpinq̃ mutuo se
ꝯtigũt. Et dt idẽ ꝙ ex tali ouo accidit mẽ-
brũ mõstruosũ. sic pullꝰ hñs vnũ corpꝰ vnũ
caput et q̃ttuor pedes ꝛ q̃ttuor alas hĩe ẽ
visus. Et ſʒ Aris. ibidẽ h̃ error mõstruosus
maxĩe hʒ locũ ĩ ouibꝫ ꝛ ĩ capris ꝛ ĩ aĩalibus
mltoꝝ filioꝝ. Et iõ dt ꝙ visus ẽ caper hñs
ĩ cruribꝫ cornua ĩ antiq̃s tꝑibꝫ. Jsta ãt mõ-
struositas ĩ mẽbris supfluis gñalr accidit
ex supfluitate mãie ꝛ defcũ ꝟtutꝭ ĩformati-
ue. vt dt ibidẽ ĩ eodẽ. Vñ dẽmꝰ estimare ꝙ
ista mõstruositas ĩ mẽbrꝭ accidit ex mãia.
qñ ꝟo fortꝭ ẽ ꝟtꝰ opatiã ꝛ mãia ẽ modica:
vl occasiõe aliq̃ diminuta. tc̃ q̃dẽ ꝯtigit ml
ta appere mẽbra. ſʒ ĩ oĩbꝫ ĩcõpleta. qꝛ ꝟtꝰ ꝓ
pter defectũ nãe ꝯplere ñ potuit qd̃ ĩtẽdit.
sic dt idẽ: ꝟtꝰ opatiua forte opans opat ni-
hil ꝑfcẽ. s. vl ꝯplete. Aug. ãt recitat ĩ li. d ci.
dei. c. viij. Cenocephalos eẽ hoĩes mõstru
osos capita canina hñtes ꝛ vocꝭ loco latra
tꝰ emittẽtes. alios ãt sine ceruice oclos hñ-
tes ĩ hũerꝭ. Narrat ẽt idẽ ꝙ tꝑibꝫ suis natꝰ
est puer q̃ ĩ supioribꝫ mẽbrꝭ erat duplex. ĩ in
ferioribꝫ simplex. Nã duo erãt capita ꝛ duo
pectora. q̃ttuor manꝰ. vẽter ãt vnꝰ ꝛ pedes
duo. ꝛ mlta alia recitat ibi Au. ĩ q̃bꝫ oĩbꝫ er
ror nature dsigt. Jtẽ int ipa mẽbra q̃ ad di
gnitatẽ et ordinẽ mag̃ dĩa ẽ. Nã q̃dã st tri-
buẽtia ex se ꝛ aliũde ñ suscipiẽtia. sic cor qd̃
nihil ab alijs suscipit ſʒ Arꝭ. ꝛ tñ alijs vitã
ꝛ motũ distribuit et diffũdit. Et st q̃dã q̃ st
distribuẽtia ꝛ suscipiẽtia. sic epar ꝛ cerebrũ
suscipiũt vigorẽ a corde. ꝛ st ꝓncipia ꝟtutũ
qꝛ alijs admĩstrãt mẽbrꝭ. Sũt ẽt mẽbra nec
distribuẽtia nec suscipiẽtia. ſʒ sũt ĩnixa ꝓpa
ꝟtute ſm opinionẽ medicoꝝ. sic sũt mẽbra
ꝯsilia. Et sunt mẽbra suscipiẽtia et nõ tri-
buẽtia: sicut sunt mẽbra instrãlia q̃ rcipiũt
a cerebro ꝟtutẽ sensitiue vl motiue ꝛ q̃nqꝫ
vtriusqꝫ. ſʒ susceptã ꝟtutẽ ad alia mẽbra q̃n
tũ ẽ d se vltiꝰ nõ diffũdũt. qʒ oculꝰ nõ p̃t vir
tutẽ visiuã quã recipit a cerebro dare pedi-
bus vl manibꝫ vl alicui mẽbro. nec aurꝭ au
dientiã. et sic de alijs. Et tñ ista mẽbra cor-
pori maxĩe sũt necãria. qꝛ ꝑ officia sibi ap-
ꝓpata sũt oĩm alioꝝ mẽbroꝝ corpis regi
tiua: nisi forsan in suis actõibꝫ fuerint casu
aliq̃ ĩpedita. sic qñ lesa st vl corrupta. Hoc
ãt ꝓpriũ hñt oĩa officialia mẽbra. vt ꝓ ꝓnci
palibꝫ mẽbrꝭ ꝑiclo se exponãt. vt ẽ videre:
qꝛ manꝰ ꝓ defẽsiõe capitꝭ vl cordis sine oĩ
delibatõe naturalr se oppõit. Jtẽ mẽbꝝ bñ
sanũ etiã membro infirmo subuenit. ꝛ ma-
teriã morbi ad se attrahẽdo purgare vl alle
uiare mẽbrũ morbidũ ꝯsueuit. Vñ mem-
brũ sanũ ꝓ nõ sano sepiꝰ lesũ fuit. Mẽbruʒ
ꝟo si putridũ fuerit aut mortuũ: sibi: [illegible]no. et
toti corpori ẽ nociuũ. Et iõ nõ restat nisi vt

abſcidaꝛ.ne corrūpat et deſtruat totū cor-
pus. Et hec de membris in generali dicta
nunc ſufficiant.

De ꝓprietatibꝫ capitis Cap.II.

Aꝛ mēbra ꝑncipalia hoīs ꝑmo a
i ꝓprietatibꝫ capitꝭ īchoādū ē. Eſt āt
caput ꝑma ꝛ ꝑncipalꝭ ꝑs hoīs inter
oīa mēbra corpis extiora:q̄ ad ſitū ꝛ effcm̄
obtinēs ꝑncipatū. Eſt āt caput a capiēdo
dcm̄ vt dt Iſi.li.xj.c.ij.eo ꝙ oēs ſenſꝰ ꝛ ner
ui īde initiū capiāt. atq̄ꝫ ex eo ꝙ oīs vigēdi
cā et ſentiēdi rō oriaꝛ. In capite ei oēs ſēſꝰ
apparēt. Vñ et ipiꝰ aīe q̄ ꝯſulit corpi q̄dā-
mō pſonā gerit. Iſi. Eſt igiꝛ caput ſedes ſē-
ſuū:ꝑncipiū ꝛ origo oīm ſenſuū orgāicorū.
aīalꝭ ꝟtutꝭ ꝓpriū domiciliū.diffundēs ꝛ trāſ
mittēs ad oīa mēbra īferiora ſenſū ꝛ motū.
hñs ſeptē foramīa q̄ ſunt ſenſuū īnſtra. Et
hec ſcḋm aliq̄s ſeptē planetaꝝ orbibꝫ corrñ-
dēt. Caput itaq̄ꝫ digniꝰ et nobiliꝰ ē oībꝫ mē
brꝭ.qꝛ regimē eſt ꝛ gubnaculū totiꝰ corpis.
īfluēs ei ꝑfectōez ꝟtutꝭ ad ſuas ꝑagēdas ſē
ſibiles actōes. Et iō a naꝛa caput ſitū hꝫ ī
corpis ſūmo:vt regat ordiet et diſpōat oīa
q̄ ſcḋm nature ordinē ſūt ſub ipo. Sic ei dic
Hali ſup tegñ. Hal. Diſpoſitio totiꝰ capitꝭ
ſciꝛ ex tribꝰ.ſ.ex q̄ntitate et eiꝰ figura qḋ eſt
ex ipo.ꝛ ex capillꝭ. Nā caput dꝫ eſſe mediuꝫ
ꝛ mediocre inꝛ magnū ꝛ ꝑuū.ꝛ ad alia mem
bra ī q̄ntitate ꝓportionatū. Caput eni ſi fue
rit nimis ꝑuū eſt illaudabile Sigt em̄ defe
ctū maꝛie et dbilitatē ꝟtutꝭ īformatiue. Si
miliꝛ ſi fuerit nimiſ magnū:nō erit laudabi
le. Nam ex defectu ꝟtutꝭ oꝑatiue et ſuꝑflui
tate maꝛie h̄ ꝓcedit.vt dt Hali. Itē figura
capitis eſt rotūda.et h̄ ꝓpꝛ paſſibilitatis ꝛ
leſiōis amotōez.et propꝛ receptōez medul-
le cerebri ampliorē. Eſt tñ caput aliq̄ntulū
oblōgū:ꝛ circa timpora aliq̄ntulū planum
Nā ꝑfectiō bōi capitꝭ ē qñ ī rotūditate diſ
pōiꝛ ad ſilitudinē globi treī inꝛ manꝰ vꝭ liḡ
duo cōpſſi. Talꝭ ei globꝫ eſt rotūdꝰ.ꝛ tñ ali-
q̄ntulū in vtroq̄ꝫ latere erit planꝰ. In ꝑte ei
anꝛiori aliquātulū ē acutū et eleuatū:ꝛ hoc
ad retinēdū vētriculū cerebri ī prora capi-
tis ex q̄.ꝓcedūt nerui q̄nq̄ꝫ ſenſus faciētes.
Silī mō paꝝ acuiꝛ a ꝑte poſteriori ꝓpꝛ rece
ptōem vētriculi ī puppi ex q̄.ꝓcedūt medul
le ſpōdiles ꝛ nerui motū faciētes volūtariū
Tertiū ſignū bōitatꝭ capitꝭ ē qñ ꝑfcē diſpo
ſitōis ſꝛ illa q̄ ex ipo ſꝛ.ꝛ ſibi īmediatiꝰ ꝯiū
gūꝛ.vt ſi collū fuerit forte et mediocriꝛ groſ
ſū ꝛ oēs nerui fortes ꝛ magni fuerīt et boni
motꝰ. Silꝛ ex capillꝭ de capite ꝓcedētibꝫ no
ſciꝛ caput.nā ſcḋm eoꝝ q̄litatē et q̄ꝫtitatē:ve-
locitatē ſiue tarditatē creſcēdi.de ꝯplexiōe
ꝛ intiori eius diſpōne iudicaꝛ. Nā ſi capilli
multi ſpiſſi:criſpi:et cito naſcētes fuerit pꝰ
ꝑtū:calorē ſignificāt capitꝭ ꝛ hūorē.et ecō-
uerſo:ſic diceꝛ īferiꝰ d capillꝭ. Capilli ei bene
diſpoſiti q̄ꝫdiu adherēt capiti ipm̄ cuſtodi
unt:decorāt ꝛ defendūt. Ablatiꝫ o a capite
ꝛ ꝑciſi:ipm̄ turpe reddūt.vt pꝫ ī alopicia ꝛ ī
dcaluatꝭ. Itē Caput ex mltꝭ oſſibꝫ ꝯſtituiꝛ
ꝛ h̄ ꝓpꝛ cerebri defectōnez. Nā ſuba cerebri
tenera ē ꝛ mollꝭ.ꝛ iō d facili lederet niſi ꝑ in
terpoſitōez cranei ꝛ alioꝝ oſſiū a leſiōe extri
ſeca tuereꝛ. Itē Caput aliq̄d hꝫ carnoſitatꝭ
ꝛ h̄ fuit nec̄e ad tꝑamētū oſſiū et neruoꝝ ne
forte frigiditate nimia oſſiū teneritudo ce-
rebri occaſionalꝛ lederet. Caput tñ ī ſua cō
poſitōe paꝝ habꝫ carnoſitatꝭ ꝛ ꝑiguedis re
ſpectu alioꝝ mēbroꝝ.ꝛ h̄ ꝓpꝛ ſēſꝰ viuacita-
tē ꝛ iuuamētū ītellectꝰ. Ariſ.li.xij. Itē Ca-
put q̄ꝫuis ī ꝑtiū ſuaꝝ ꝯpoſitōe mltā videaꝛ
hr̄e duriciē:et potiſſime in oſſibꝫ:mltū tñ in
teriꝰ hꝫ de mollicie et medulla.qꝛ mollicie
ipiꝰ cerebri inꝛ oſſa capitis incluſi tota cor
pis machina irrigaꝛ. Itē Caput ex ſua pri
ma ꝯpoſitōe mltū ē neruoſū.ꝛ h̄ fuit nec̄e ꝓ
pter oſſiū diſſilꝭiū ꝯiūctōez.et etiā ꝓpꝛ ſenſuſ
ꝛ volūtarij motꝰ oꝑationē. Nā per neruum
aīa ſenſum et motū in corꝑe oꝑatur.et ſine
neruo deſcēdēte a capite mēbꝝ mēbro nul
latenꝰ copulaꝛ. imo ſi impediaꝛ ꝟtꝰ effluēs
a capite ꝑ neruorū viciū et corruptelā:toti
us corpis diſſoluiꝛ vnitas et cōpago. Itē
Caput totiꝰ corpis eſt caminꝰ ſiue tectū ſi-
ue coopculū.ꝛ iō mltaꝝ fumoſitatū aſcēdē
tiū d toto corꝑe ē ī ſe receptiuū. Fecit itaq̄ꝫ
naꝛa totā ſubāꝫ capitꝭ poroſā occlꝭte ꝛ māi-
feſte. Occlꝭte vt ꝑ occlꝭtoſ poroſ occlꝭte fumo
ſitatū ſuꝑfluitates euacuareꝛ. Māifeſte vt
ꝑ emūctoria ꝛ foramīa manifeſta groſſiora
ne caput lederet purgareꝛ. Itē Sūt aliq̄
capitꝭ ꝓꝑetates q̄ndā defectū naꝛe repñtā-
tes:ſic pꝫ ī capitibꝫ mōſtruoꝝ. Dic ei Ariſ.
li.xij.ꝙ alñ ꝯtigit vnuꝫ eſſe cor ī aīali.ꝛ tñ
apparēt duo eſſe capita vel plꝭa mēbra. Et
etiā ecōuerſo aliq̄ñ videnꝛ duo eſſe corda ꝛ
alia mēbra.et tñ nō ē vnū caput:ſꝫ h̄ totuꝫ
eſt mōſtruoſū.et h̄ nō accidit niſi ex errore
naꝛe lꝭ ex ſuꝑflua maꝛia vꝭ ex ꝟtute defectia.
ſic dt Ariſ.li.xviij.vbi dicit:cauſa mōſtruo

sitat;.et tal' nõ ē nisi in matia. Et seq̃r. Tal'
mõstruositas īuenir in aīalib9 generātibus
mltos filios.s3 ī mlierib9 raro:nisi ī ml'ieri-
b9 egypti q̄ mltos pariũt filios pl9 q3 ī aliȷ̃s
regiōib9 vl' q3 aliaꝝ regionũ mlieres.nisi v-
bi alie mlieres mlierib9 egyptiac; sũt sil'es.
Itē caput cũ sit radix totius corpis ꝛ oīm
corpaliũ ꝟtutũ ṗmũ et ṗncipale fundamē-
tũ: ipo bñ disposito ꝛ bñ ordiato: oīa q̄ sibi
subsũt ī meliori ꝯsistētia disponũr. Et ipso
ꝟsa vice corrupto:ꝛ corruptōis syntomata
patiēte.oīa īferiora corpis mēbra necario
patiũr. Patir aũt caput alñ ex cā intrīseca.
sicut ex ill' passiōib9 q̄ nascũr ex ipo cerebro
ꝛ adiũct; ei9.vt ptz ī cephatic;.frenetic;:epi
lētic;.et hmōi. Alñ ꝟo ex cā extrīseca. sic̄ ex
aeris frigidi et calidi siue alteri9 distēpātie
immutatōe.siue qualicũq3 alia rōe. Itē qñ
q3 ex alioꝝ mēbrorũ colligātia et associatōe
vt patet. Nam ex stomacho corrupt; hũo-
rib9 repleto: fumositates resolute rōe vicini
tatis cerebꝝ petũt.ꝛ ꝯcauitates siq̃s iueni
unt vacuas replētes: pelliculas cerebri cō-
ṗmũt ꝛ distēdũt. Et sic pũgēdo cerebri pel
licul' dolores īferũt ꝛ īcludũt. Itē idē acci-
dit ex nimia inanitōe et abstinētia. vt ptz in
nimis abstinētib9 et vigilātib9.q2 vt dt Gal'.
Lōga vigilia gñat dolorē capit;. Itē idem
ptz ex nimia repletōe.sic̄ accidit ebrior qui
ex nimio et supfluo fumo a vino rsoluto ce
rebrũ petēte ꝛ pũgēte: matias infert capiti
passiōes Dic̄ et Cōs.ꝙ oīs dolor capitis q̄
ex stomacho: alleuiar qñ stomach9 exina-
nir. Augmētar aũt qñ stomach9 repler cib.
ꝛ in malas q̄litates īmutar. Itē sic̄ dic̄ Ar;
li.xȷ̃. Natura ordiauit in capite sensus ꝛ ī-
strumenta sensuũ ꝟm eorũ dignitatem ꝛ ꝟm
animal' necessitatē. Et ideo posuit ocl'os in
anteriori parte capitis et superiori.quoniā
aīal deb3 videre qd̄ ē anteri9.q2 sensus vis9
ceteris subtilior est ꝛ nobilior. Organa aũt
audit9 posuit natura ī medio capit; rotũdi.
quoniā audit9 nõ audit directe s3 circũq̃q3.
Sensũ ꝟo olfat9 posuit natura post oculos
quasi medium inter visum et gustũ. Nā ille
sensus visu est grossior: gustu ꝟo subtilior.
Vñ vltimo ponir lingua: q̄ est instrumētũ
gustus et tactus.quorũ3 operatio est circa
substantiā magis grossaz. Unde sensibus
sic ordinat; caput est pfectũ: et totius cor-
poris pfectio ꝛ ornamētũ. Et sicut dic̄ Ar;
ibidē. Non fuerũt ita bene posita instrumē
ta sensuum in capitib9 quadrupedũ ꝛ bru-
torũ.quoniā auricule taliũ aīaliũ sunt ī su-
piori pte capitis: et apparēt ita: q2 tale aīal
nõ est rectũ neq3 eleuati corporis: s3 ad ter-
ram declinatũ. Deuiat etiā quādoq3 natu-
ra et errat in quibusdā monstruosis homi-
nib9 qui totũ habent corpus hominis pre-
ter caput. Nam beluinā habēt faciē siue ca
ninam: vt narrat Solinus. Similiter er-
rat natura in quibusdā animalib9 mõstruo
sis.sicut patet in lamia: que ꝟm Glo.super
Threñ.caput virgineũ hab3.corpus belui
num. Et dicir ꝙ qñ lamie volũt aliquē ho
minē comphendere ṗmo muliebri facie ei
blandiunr.et secũ coire cōpellũt vsq3 ad de
fectũ.et qñ vlti9 earũ libidi ñ pōt satisfacere
ipm dilaniant: morsibus interficiũt ꝛ man
ducant.

De Cerebro Capitulũ III

C Erebrũ vt dicit Constañ.i pantegñ.
li.ȷ̃.c.xj.est corp9 albũ ꝛ sine sãguie
de spiritu et medulla habens mul-
tũ. In cellulis tribus est distictũ. Neruoꝝ
totius corporis est principiũ. Infra duas
pelliculas.s.piam matrē et durā est contētũ
In summitate capit; tāq3 excellētiori loco
corporis collocatũ. Fuit autē cerebrũ na-
turaliter album: vt similitudinis cuiuslib3
corporis esset facile susceptiuũ. Habuit ml'
tum spiritũ: vt multus in eo esset mot9 Ha
buit etiam multũ de medulla.vt calor; acu
mie grauatum ex motu temperarer. Parũ
vero habuit de sanguine: ne eius colore infi
cerer.et sic om̄e apprehensum rubeũ esse vi
deretur. Ideo etiā fuit sine sanguine humi-
dũ vt cito in naturā sentiendi mutarer: vt di
cit Constant. Ex tribus autem cellulis est
distinctũ.quia cerebrũ tres habet concaui
tates: que ventriculi a physicis nuncupan
tur. In anteriori cellula siue vētriculo for
mar imaginatio. In media ratio. In poste
riori memoria siue recordatio. Cog̃mina-
tur autem pars anterior prora. Posterior
pars puppis vocitatur. Puppis mīor est:
quia pauci nerui ab eo pcedunt. Et ē pup-
pis dura.vt nerui motiui motũ facilius pa
tiant. Frigida etiā ē et sicca vt in ea meli9 fi
eret retētio. Parũ habuit d̄ spũ vt fieret q̇e-
tis generatio. Parũ habuit de medulla re-
spectu anterioris vt esset mediocrit' dura.ꝛ
sic forme impssio diuti9 ī ea tenerer. Prora
ꝟo.s.pars anterior ē maior: mollior: calidi

oꝛ ꝛ liquidioꝛ. Maioꝛ: vt nerui sensibiles
ab eo ꝓcedāt. Mollioꝛ: vt sensibiles nerui
ad susceptōez sensus facilꝰ disponāt. Cali-
dioꝛ: vt ad susceptōnem forme imagīatiue
aptioꝛ redderet. Liq̄dioꝛ et humidioꝛ paꝝ
vt neruꝰ sensibil' facilꝰ moueret. Cellula ve
ro inter proꝛam ꝛ puppim media: calida ē
et hūida. Plꝰ habēs ceterꝭ de spū et medul-
la. De spū plꝰ vt ꝑfectioꝛ fieret in ea ꝑ rōem
discretio: sicut in alijs mēbris fit ꝑ digesti-
onē puri ab impuro sepatio. Multū habu
it de spū: vt multus fieret motꝰ: et multum
de medulla vt tēperaret motꝰ aīe vt sic me-
lius discerneret cōcepta. In istis tribꝫ cel-
lulis sunt tres opatōes ꝓncipales. qꝛ ī pri
ma: forma vt ī sensibꝫ apphēsa: in phātasia
siue imagiatōe recolligat. Deide ad mediā
trāsmissa discernat. tādē post iudiciū rōis
ad vētriculū puppis trāsmittat ꝛ mēoꝛie cō
mendet. Fuit aūt cerebꝝ rotūdū vt capaci
us sit spirituū. ꝛ ne facile patiat. Ad defēsio
nē aūt cerebri fuerūt necarij duo pāni. q̄ vo
cant matres cerebri. Unꝰ est grossus. s. du
ra mater. Hic craneo supponit: sed ī medio
cerebro ingrossat: et ad maioꝛē fortitudinē
solidat. Nō tn̄ imediate cū craneo ꝯiūgit:
imo potiꝰ suspendit: et huc atq3 illuc circa
cerebri subam dilatat. Hec dura mater fu-
it necessaria: vt piā matrē que ea tenerioꝛ ē
a duricia cranei defensaret. ꝛ vt venas ꝛ ar
terias cerebri colligaret. ꝛ etiā siq̄ essent ibi
spacia vacua: illa impleret. Secūdꝰ pan-
niculus dicit pia mater: que dure mr̄i sup-
ponit: q̄ mollioꝛ est dura matre. vnde subaʒ
cerebri circūuoluit: et ꝑdictas cellas ab in
uicē sepat et discernit. Nec supfluit pia mr̄
qꝛ cerebri interiꝰ venas recolligit. et cerebꝝ
ne sua liq̄ditate defluat coadunando custo
dit. Cerebrū etiā coopiens et amplectens
ipm a dura matre defendit. Insup ꝑ venas
quas habʒ cerebꝝ nutrit. ꝛ ꝑ arterias q̄s cō
tinet spm̄ ei trāsfudit. Cerebꝝ etiā ē mēbrū
mouēs ꝛ regēs oīa mēbra coꝛpis īferioꝛa:
singul' sensū largiēs atq3 motū. q̄ impedito
oīa mēbra ī coꝛpe impediunt. et bene se ha
bente oīa que sunt in coꝛpe melius dispo-
nunt. Habet autē cerebrū hoc ꝓpriū q sen-
tit et sequit motū lune. q̄ crescente: medulla
cerebri crescit. ꝛ decrescente diminuit ī sub
stātia ꝛ virtute. Nam tūc seipm contrahit.
et animali spiritui ita libere non obedit Et
hoc patʒ in lunaticis ꝛ in epaticis qui ī no

uilunio et plenilunio potissime molestant.
Et hoc est quod dicit Arist. li. xij. d̄ signis.
vicʒ bonis et malis cerebri. Cerebruʒ inq̄t
qn̄ nimis exiccat vel humectat nō faciet su
um opus: sed infrigidat coꝛpus. et sil' etiā
liquefacit ipm spiritū. Et ideo accidūt infir
mitates et amissio intellectus. Itē Aniā-
lia nimis magnū cerebrū habentia sūt mul
ti somni. et hoc forsan accidit propt' humi
ditatē multā: que inde resoluta in fumū: op
pilantem meatus cerebri: inducit somnuʒ.
Item Aristo. ibidem. Cerebrū nō habet in
se sensum tactus: sicut nec sanguis nec alie
superfluitates animales. et nō est in coꝛpo
ribus animaliū nisi ad saluandū naturam.
Et quod mirū est Cerebrū omnibus parti
bus coꝛpoꝛis sensum tribuit: ꝛ tamen de se
ꝛ in se nihil sentit. Item ibideʒ sentit idem.
Omne animal habens sanguinē habʒ cere
brum: vel aliud membrū conueniens loco
eiꝰ. sicut animal multipes et sibi sil'e. Et q̄s
uis sit in omni animali sanguinē habente:
nihil tamen sanguinis continet in medulle
sue substantia: sicut dicit Aristo. li. iij. Iteʒ
Arist. li. xvj. Cerebrū est frigidū substantia
liter et humidū. et ideo fonti caloꝛis anima
lis: scʒ coꝛdi: est oppositū: vt scʒ humectet
ꝛ tēperet supfluitas caloꝛis et siccitas arte
riarū: ex quibus rete cerebri est contextum
Nam ex coꝛde procedunt arterie: sicut di-
cit Hali. ex quibꝫ componit rete mirabile. ī
quo quasi innoluitur cerebrū. et in illo reti
digeritur spūs animalis. et ꝑ ipm spiritum
fit penetratio virtutū cerebri ad alia mem-
bra. Et ideo vt dicit Aristo. ibidē. Cerebꝝ
est primū membrum in creatione animalis
post creationē coꝛdis. Gal'. tamē dicit q ce
rebrum bn̄ cōplexionatū debet esse in q̄ttu
oꝛ qualitatibꝫ tēperatū. Sed sicut ibi dicit
Hali. Cōplexio cerebri naturalis magꝭ es-
se debet frigida et humida q̄ʒ sit calida siue
sicca. qd̄ fuit necesse ad infrigidationē pre-
dicti retis et ad mitigatōez caloꝛis accidē
talis cerebri q̄ accidit ex assiduitate sui mo
tus. Item Arist. li. xv. Homo inter omnia
animalia sue quantitatꝭ maximū habʒ cere
brū. qꝛ coꝛ ē maximi caloꝛis. Un̄ ꝓpt' calo
ris dn̄iuʒ ꝛ bonitatē cōplexiōis ē hō boni
ītellectꝰ: ꝛ ītelligētioꝛ cūctꝭ aīalibꝫ. Et n̄ pn̄t
infātes lōgo tpe poꝛtare caput rectū ꝓpt' ce
rebri magnitudinē ꝛ ponderositatē donec a
caloꝛe coꝛdis mediantibꝫ arterijs a suo pō

dere alleuiet. Bona vero dispositio cerebri
sicut et mala p suas cognoscit actões. Nã
si fuerit suba cerebri moll' clara ac pura d fa
cili recipit formaꝝ impssiões et sigillatões
Vñ ꝓpt velocitatẽ sigillatõis formaꝝ rerũ
est cãm habẽs bone ꝛ veloc disciplie. Qñ
ꝟo ecõuerso ẽ ñ mollis vl' cũ turbida effici
tur: hñs cãz duri⁹ ꝛ tardi⁹ recipit impssiões
Sed tñ cũ recepte fuerint: receptas diu ser
uat. qđ est signũ siccitatis: sic fluxibilitat ꝛ
labilit at signũ ẽ hũiditas. vt dicit Hali. ꝛ
sic de aliis qualitatib intelligendũ est. Ver
bi gratia. Siqs fuerit sollicit⁹ ꝯsuetudina
liter: mobilis: instabilis: audax: iracund⁹:
calidũ cerebrũ videt talis habere. Ecõuer
so ꝟo se habens: frigiditatẽ pdit. Si ꝟo
fuerit piger. obliuiosus: somnolent⁹: humi
dũ nimis desigt. Et ecõuerso. si fuerit mltũ
vigil et memoria tenax: designat siccũ. Si
ꝟo excedẽs fuerit cũ caliditate humiditas:
multe fiunt supfluitates et multe accidunt
capiti infirmitates. Nocent autẽ calida et
humida. et potissime meridional' aer. et cõ
fert septẽtrional'. adest somnus mult⁹ tali.
nec potest lõgo tpe vigilare. Et quãdo dor
mit accidit ei subeth. i. quies falsa. visũ ha
bet turbidũ et sensus non claros. Si vero
excesserit cũ caliditate siccitas: peiora acci
dunt syntomata: nisi q tot supfluitates nõ
generant. Sensus siquidẽ habẽt tales sa
tis claros ꝛ a supfluitatib mũdos. s plus
vigilant qȝ alii hoĩes. et sunt animosi vani
loqui ꝛ instabiles. ꝛ cito accidit talib calui
cium post adolescentiã. qȝuis in eis pcesse
rint multi crines. Siĩr si excesserit frigidi
tas cũ siccitate: solent tales habere claros
sensus et mũdos meat⁹ a supfluis i iuuẽtu
te: ꝛ oino sine infirmitate. Sed quãdo ꝓ
tenditur etas de leui causa debilitat. ꝛ velo
cit senectus festinat ꝛ apparet cito i capite.
q eis adueniũt cito cani Etsi fortior sit sic
citas qȝ frigiditas cũ canicie efficiunt cal
ui. Si ꝟo fortior fuerit frigiditas: caluici
es non accidit. Qñ vero excedit frigiditas
cũ hũiditate: accedit ꝓfunditas somni. ꝛ sẽ
sus ei⁹ sunt mali. ꝛ supfluitates mlte. ꝛ si in
tendat frig⁹ aut hũiditas: patiẽs incidet in
apoplexiã. vel i palysim vl' in mortẽ. Et nõ
accidit habenti hãc dispositõem caluitiũ.
vt dicit Hal'. in tegni. et in cõmẽto dic idez
Hali. Et hec de proprietatib capitis et ce
rebri dicta sufficiant.

De caluaria. Cap. IIII.

C Aluaria est anterior ps cranei ab os
sib caluis sic dicta. ꝓpt capilloꝝ de
fectionẽ. ꝛ neutraliter ꝓnũciat. Vñ
dicit Isi. li. xi. ca. i. sic. Vertex dicit superi
or pars capit exteri⁹: vbi capilli capit col
ligunt (al's colligãt) ꝛ in q cesaries ꝟtit. vñ ꝛ
nũcupat Sic occiput (al's occipitiũ) dr ps
capit posterior. qsi ꝯ capitiũ. Caluaria ca
pill' spoliat cito ꝓpt ei⁹ siccitatẽ. vertex tar
di⁹. sed occiput tardissime siue nũqȝ ꝓpt hu
mor supfluitatẽ. De capillis aũt qre infra
eodem.

De oculis Capl'm. V.

O Culi vt dicit Isi. i. li. xi. c. ii. qsi occul
ti sunt dicti. q eos cilioꝝ tegmia oc
cultãt ne alicui⁹ incidẽtis iniurie of
fensione ledant. Siue etiam ideo. q occul
tum lumen ꝛ secretum intus habent. Hi in
ter omnes sensus sunt anie viciniores. Nã
in oculis omne iudicium mentis est. Vnđ
anime perturbatio vel hilaritas in oculis
apparet. Similiter amor vel odium ꝛ cete
re passiones. Dicũtur ꝛ lumina. quia lumẽ
exterius accipiũt ꝛ acceptum cõmunicant
ꝛ refundunt Sũt autem oculi instrumenta
visus vt dicit Constã. Et sũt duo: vt si for
te vn⁹ pateret: ei⁹ defectus p alteꝝ suppleret
tur. et qm ocul⁹ est loco speculator ideo lo
cauit natura oculos in eminẽtiori loco cor
poris. Sũt aũt oculi decẽ cause subam o
culi cõponẽtes Sc Septẽ tunice ꝛ Tres
humores. Inter humores ꝟo pm⁹ albugi
ne⁹. scđs crystallin⁹: terti⁹ vitre⁹. Septẽ au
tem tunice sunt septẽ pellicule siue tele que
circundãt illos humores et ab inuicẽ distĩ
guunt in qb vel in qꝝ medio format visus
Et sunt sic a natura inuicẽ ordinate q qttu
or sunt a parte anteriori. quaruz pma dicit
tela aranea. secunda vuea. tertia cornea. qr
ta ꝯiunctiua. Tres ꝟo sunt a parte anterio
ri. s. retina secũdina ꝛ sclirotica. i. dura vt p⁹
patebit. Inter hec aũt omnia vnũ soluz est
visus instrumentũ. s. humor crystallinus a
crystallo sic dictus. q crystallo in colore as
similat. Est igit crystallin⁹ humor fm Con
stan. albus lucid⁹ clar⁹: in supficie planus:
in medio oim alioꝝ collocat⁹. ꝛ h ideo vt ei
ab aliis omnib eqliter seruiat. Fuit etiam
peruius clarus ꝛ diaphonus vt citi⁹ in op
positos colores transferretur ꝛ ad oim co
loꝝ indifferenter similitudinez immutaret.

Fuit ēt rotūdꝰ ⁊ formaꝛ ī suba vt ñ facile le
derer̃, nec ī eiꝰ āgul' supfluū aliqð colligerer̃
vñ casualr̃ pater̃. Sed ne nimia rotūditate
nimis eēt mobil' habuit aliquā planiciez vt
ad moderātiā eiꝰ velocitas duceret̃. nā Oīs
res pēitꝰ rotūda elisa ī sua lat̃a īstabil' ē ⁊ ñ
firma vt dī. Cōstā. Ex āt ꝑ istū hūorē hēat fi
eri visꝰ ptz ꝑ h̄ ꝙ si aliq̄d int̃ ipm ⁊ spm̄ visi
bilē includeret̃ vt hūoꝛ vel alið accñs: actꝰ
vidēdi auferret̃ cū spūs visibil' ad ipm pene
trare ꝓpt̃ obstaculū ñ valeret. Oꝛit̃ āt hūoꝛ
iste a ꝑtibꝫ cerebri supioribꝫ purꝫ ꝑuijs ⁊ di
aphanis. et h̄ ꝓꝑe ē pupilla siue mediꝰ ocl'i
pūctꝰ vbi ē ꝓprie vis vidēdi. vnde (al's vbi)
nob ꝓpiꝰ vidētibꝫ r̃lucēt q̄dā imagies velut
ī specl'o apparētes Sz ð h̄ īfra dicet̃. Hic āt
hūoꝛ ī medio alioꝝ duoꝝ collocat̃. s. vitrei
⁊ albuginei. Vitreꝰ āt hūoꝛ ē a pte interioꝛi
Albugineꝰ ꝟo a pte anterioꝛi. Vitreꝰ āt hu
moꝛ ad modū vitri purꝰ ē ⁊ ꝑspicuꝰ: ⁊ arabi
ce dr̄ gelados. Cuiꝰ iuuamen ē duplex. Pri
mū ⁊ ꝑncipale ē qm̄ sanguinē nutritiuū cry
stallinū hūoꝛē: suscipit ⁊ dealbat ⁊ aptat. et
sic facile ꝯuertit ī subaz crystallini. Nō em̄
fuit ꝯueniēs vt tā purissimꝰ humoꝛ īpuruz
suscipet nutrimētū. qð q̄dē fieret si sanguis
rubeꝰ īdigestꝰ nō dealbatꝰ nō subtiliatꝰ cry
stallino hūoꝛi occasiōe aliq̄ se misceret Ali
ud etiā ē iuuamētū. vt ꝓhibeat humoꝛē cry
stallinū a ꝯtactu ⁊ asperitate tūicaꝝ q̄ respe
ctu ipiꝰ dure st̃ plerūq3: atz grosse. Silr̃ ꝟo
hūoꝛ albugineꝰ q̄ alio noīe dr̄ euagaydos ē
a pte anterioꝛi: q̄ etiā duplr̃ iuuat crystalli-
nū. Nā ꝓhibet eiꝰ lesionē ⁊ sua hūiditate tē
perat crystallini vl' crystalloides siccitatē cū
albugineꝰ sit hūoꝛ ī ocul' magꝫ hūidꝰ: ⁊ cry-
stalloides magꝫ siccꝰ. Spissitudine etiam
sua aliq̄ntulū spm̄ visibilē aggregat ⁊ ꝯfoꝛ
tat. Iste tres ꝑtes ocl'i lz vocēt̃ hūores ñ tñ
ꝭm ꝟitatē st̃ hūores. qꝛ ñ sūt liq̄di ⁊ fluxibi
les vt hūores. sz lōge maioꝛē hñt ī se hūoꝛꝫ
dēsitatē. Sūt ēt coꝛꝑa vegetata ⁊ hñtia vir
tutes īnatas: qð alicui hūoꝝ ñ ꝯueīt Dicū
tur tñ hūores ꝓpt̃ maioꝛē mollicieꝫ ꝑspicui
tatē quā hñt sup̄ cet̃a mēbra coꝛꝑis ⁊ magꝫ
sūt obediētia q̄ȝ alia oꝛgana sensibili actiōi
aīal' spūs ⁊ ꝟtuti. Hi tres hūores ne ꝑit̃ cō
misceant̃ tunicꝫ īterioꝛibꝫ et extioꝛibꝫ ab in
uicē seꝑant̃ Oꝛdinant̃ āt iste septē tunice in
hūc modū. nā iuxta crystallinū humoꝛem a
ꝑte interioꝛi īmediate ē tunica q̄ dr̄ retina q̄
a venis et arterijs pie matris est oꝛta ⁊ cō-

texta in modū retis poꝛtās secū cibū ad vi
treū hūoꝛē. ⁊ cū suis neruis sensū ad crystal
linū trāsmittit. Post retinā ꝟo īmediate se-
quit̃ tunica secūdina ab ipa pia mr̄e gene-
rata. que retinā vitrei defendat ne coꝛrūpa
tur casu aliq̄ aut ledat̃. Tertō seq̄t̃ tunica q̄
dicit̃ sclirotica. i. valde dura. a dura mr̄e cē
rebri ꝓcedens a duricia ossis oīa alia defē
dēs. et est q̄si ligamētū oculoꝝ. A ꝑte vero
anterioꝛi īmediate iuxta crystallinū hūoꝛē
est tela aranea: sic ꝓpt̃ sui subtilitatē dcā: vt
eēt spūi ꝑuia ex subtilioꝛibꝫ ꝑtibꝫ retine tuni
ce generata. Hec āt tunica posita ē int̃ cry-
stallinū et albugineū hūoꝛē: ꝓhibēs eos cō
misceri. Hec. s. tunica aranea ꝯiūcta cū inti
oꝛi retina ꝑmū facit oꝛbē. Nā he due tuni-
ce ītra se claudūt hūoꝛē crystallinū. Pꝰ hāc
sequit̃ tunica vuea: sic dicta: eo ꝙ vue nigre
assil'at̃ in coloꝛe. et h̄ sano nature ꝯsilio. Nā
oīa ꝑdicta ī cōpositōe ocl'i erāt alba et cla-
ra. et spūs visibil' disgregatiua. ⁊ iō necāria
fuit tunica vuea: vt sua nigrediē lumē ī ocu
lo aggregaret. Nā nigredo ē ꝯgregatiua vi
sus. Hec etiā tunica est q̄dāmō ad modum
spōgie poꝛosa et villosa. ꝭm Cōstañ. neruo
rū ꝯtinēs fila. vt crystallinū humoꝛē a sup-
flua humiditate depuraret. et spm̄ circūstā-
tibꝫ alijs mīstraret. Hec tunica vuea a ꝑte
anterioꝛi cū tunica secūdina in ꝑte intioꝛi
ꝯiūgit̃. q̄ ꝯiūcta secūdū faciūt oꝛbē. claudē
tes albugineū hūoꝛē quē illic collocauit na
tura: vt spm̄ clarefaceret: et crystallino hūo
ri: hūiditatꝫ naturā mīstraret. Post hāc īme
diate seq̄t̃ tunica q̄ ab effectu dr̄ coꝛnea. qꝛ
coꝛnu lucido est simil'. vñ et ꝑuia est. Et spi
ritus visibil' rōe sue trāsparētie: ⁊ rōe aliq̄n
tule dēsitatis sue est aggregatōni visus ali
q̄ntulū cooꝑatiua. Rōe etiā sue foꝛtitudīs
et coadherētie a nocumētis exterioꝛibus:
est īterioꝝ minꝰ foꝛtiū defensiua. Et hec tu
nica q̄ dicit̃ coꝛnea cū intioꝛi. s. sclirotice cō
iūcta aliū facit oꝛbē. Nā he due tunice. s. ex
terioꝛ coꝛnea ⁊ interioꝛ sclirotica: vitreum
humoꝛem oꝛbicularit̃ ī se claudunt. Vltīo
aūt in suꝑficie oculi extiꝰ ponit̃ ꝯiūctiua: q̄
a craneo descēdēs nō totū tegit oculū. sz cō
sistit in angul' oculoꝝū. eos. s. ligans et reti-
nēs: vt in debita maneāt fixione.

De Dispositione oculorum.

Capitulum. VI

a. D oculū āt sic dispositū ⁊ ꝑfecte oꝛ
ganizatū defert̃ spiritus visibilis ꝑ

hũc modũ. A prora ei. i. ab anteriori pte cerebri exeũt duo nerui ↄcaui: q̄ dicunt obtici. q̄ i subã crystallini hũoꝛ se ifigũt. hi duo nerui ↄcaui trãsuersalr̃ ꝑ modũ cruc ifigũt in ocul' ⁊ etiã t̃mio siue pũcto tactꝰ ↄiũgũt: ⁊ h̃ igeniose fecit natura vt alt̃o clauso ⁊ ipedito: spũs vital' ad alteꝝ trãseat ⁊ ibi ꝑfectiꝰ suã cõpleat actionẽ. Vñ tũc pupilla et videndi actu ↄfortat ꝓpter v̄tut visiue coadunationẽ. vt patz in sagittarijs q̄ vno oculo clauso directiꝰ iaculãt ⁊ sagittãt. Itẽ ideo ẽt parit ↄnectũt spũs visibiles vt ex mutua sustẽtatõe efficiãt fortiores Itẽ iõ etiã ↄueniũt i t̃mino ↄtactꝰ ne vnuz duo videat. qδ etiã fieret si vtq3 oculꝰ ꝓpriũ idoluz diuisum videret. Vñ oportet q3 v̄tus visiua ↄtinuetur ad vnũ organũ in q̄ fit vna v̄tus fontal' deriuata in pupill' sicut dicit autor ꝑspectiue vt ptz in illis q̄ digitos oculis supponũt in quibꝰ vna depssa pupilla: reliqua eleuat. vñ et spũs visibilis diuidit. et vna res duplex videt Et hec est causa. q2 lumẽ ab vno oculo tendit sursum. ⁊ ab altero recedit retrorsum. vnde radius ab vtroq3 oculo exiens: tangens extrema rei: mediuz intercidẽte aere: non penetrat. vnde quasi duo videt corpa cũ tamen non sit nisi vnum. Non tamẽ ois strabo videt sic q̄uis oculi sint ineq̃les. q2 radiꝰ pyramidal' recta linea egredit ad supficiẽ rei vise sic sup̄ dictũ est de sensu visus. li. iiij. Oculꝰ igit bñ dispositꝰ ↄsideratur q̃ntũ ad ꝑfectam ptium suarum cõpositionem. vt ptz sup̄. Itẽ q̃ntũ ad situationez Locuz em̄ sibi vendicat supiorem ꝓpter sue subtilitatis dignitatẽ ⁊ maximã quã h3 cuz aĩa vicinitatẽ vt dicit Isi. ⁊ Aris. Itez q̃ntũ ad q̃ntitatis debitam ꝓportionẽ Nõ em̄ deb3 esse nimis ꝓminẽs ⁊ erectꝰ. q2 signat ꝑturbationẽ discretõis. nec nimis ꝓfũdꝰ. q2 signat δfectũ nature ⁊ v̄tut. Mediocr igr ẽ laudabil'. Dictũ Aris. in li. xix. Profundꝰ visus videt a remot. Nã motꝰ anteq3 exeat de organo visus: nõ diuidit neq3 ↄsumit sed directe vadit radiꝰ visibil' ad res visas sicut sup̄ ptz de visu. Itẽ ↄsiderat q̄ ad motus diuersificationẽ. Nã in motu d3 eẽ mediocris. q2 si fuerit oculꝰ nimis mobilis: signat excessum caloris ⁊ pnosticat etiã mẽtis istabilitatẽ: ⁊ affectionũ mutabilitatem Nimis v̄o tardus ↄtrariam signat dispositionẽ. s. excessuz frigiditat ⁊ ptinaciã affectꝰ ⁊ volũtat. Mediocritas igit motꝰ laudabilis est. q2 significat facilẽ ment apprehẽsionem. ⁊ in apprehẽsis debitã fixionem. Vñ dicit Aris. li. xij. Clausura oculi debet eẽ mediocrit festina. q2 si fuerit mlte aptionis ⁊ pauce clausure: inuerecũdia denotat ⁊ stulticia. sic di. li. j. Si v̄o fuerit nimis tarda aptio: significat defectũ v̄tut ⁊ cõpactionẽ materie in neruis: q̄ actiõi spũs nõ obedit vt3 i lethargicis. Itẽ ↄsiderant oculi ꝓpe q̄ ad sue actõis ꝑfectiõem. s. Si fortis est apprehẽsiõis et de facili sine reuerberatione iudicat de obiect: s̄cat bonã dispositionẽ. vt ptz in oculis aq̄linis. q̄ solem in sua rota apprehendũt. Actio ãt oculi ↄsiderat s̄m acutũ ⁊ obtusum. Nam cuiꝰ visus subtilis fuerit ⁊ multus: remota ⁊ ꝓpinqua apprehẽdit. Quia multꝰ: videt remota. Quia v̄o subtil' est: cernit ipa visa. Oculꝰ em̄ parui visus sicut dt Ar. li. xix. nõ bñ videbit a remot. Spũs v̄o grossus ⁊ multꝰ: remota videt: q2 multꝰ. Sed nõ ꝑfecte: q2 grossus Paucꝰ v̄o ⁊ subtil' videt ꝓpe ⁊ ꝑfecte. sed nõ videt alõge ꝓpt visibil' spũs paucitatez. q̄a cũ videt: ꝑfecte videt ꝓpt eius subtilitatez. Paucꝰ v̄o ⁊ grossus nõ videt lõge: ⁊ h̃ ꝓpt sui paucitatem. neq3 ꝑfecte: ꝓpter sui grossitatem. Scδm v̄o q3 quis habet spm̄ visibilem mag grossum ⁊ turbidum tanto difficilior est ⁊ debiliorem habet actũ videndi.

Itẽ ↄsideratꝰ oculꝰ s̄m coloꝝ variatõez q2 s̄m Aris. li. xix. Oculi in pͥncipio generatiõis hñt viridem colorem Deide mutant in nigredinem vel glaucitatẽ vel quẽcunq3 mediũ colorem eis ↄdecentez. Nam si fuerit humor multꝰ ⁊ spũs visibil' paucꝰ in aliquo accidẽte ꝑturbatꝰ color niger in eo fortificat. Si v̄o fuerit humor paucꝰ ⁊ spiritꝰ visibil' debilis. erit color glaucus Nã sicut di. Arist. Glaucitas q̄dem oculoꝝ motus debilitatis est. Si aũt fuerit humor mediocris ⁊ spũs fuerit tpatꝰ ex caus ↄuenientibus ad albedinem ⁊ nigredinem: color erit variꝰ. Oculi igit si fuerint nigri: de die erũt acuti visus ꝓpter luminis ⁊ humoris in organo visus aggregatõez. De nocte v̄o erũt obtusi. q2 lumen noct ẽ debile. ⁊ humor nocturnus naturaliter est grauioris motꝰ. vt dicit Aristoteles Oculus vero glaucus econtra de die debilis est. de nocte vero fortis. q2 cũ materia glaucitatis ex se sit lucida: adiuncta luci diurne multũ disgregat. ⁊ iõ in actu vidẽdi manẽte luce: spũs visibil'

debilitaꝛ. De nocte ꝯo spū visibiliū ī oculo
coadunato: claritate (ītra hūorē paucū ꝯtē
ta) nōdū ꝛcedēte: ꝑmanet ī oculo potētia vi
dēdi ꝛ iꝛ obscura aliq̄liꝛ iudicādi. vtꝫ ī muri
leg̃. Itē ꝯsideraꝛ ꝑ ꝑtiū circūstātiū disposi
tōez sicꝰ ex cilijs ꝛ supcilijs. Q꞉ si fuerit ocl̄i
(.s.cilia) cooptoria intꝰ carnosa ꝛ hūore sup
fluo ꝛpleta visū īpediūt. q꞉ hmōi cilia aerez
grossū ꝓpꝛ sui ꝑuitatē motꝰ ñ iꝛcidūt. Dꝛ ēt
li.j. Si lachrymale qđ seq̄ꝛ ad āgulū oculi
fuerit mlꝰte carnositat̃ sicꝰ accidit oculꝰ mil
ui sigꝛ astutia ꝛ formatio mala. Alias ꝓꝓe
tates ocl̄i q̄re š ī tractatu đ sensu visꝰ Et h̄
de ocl̄i cōpositiōe. ꝛ effectu dicta sufficiāt.

De pupilla Caplm. VII.

p Upilla ꝛm Isi. li. xij. c. ij. ē modicus
(al's mediꝰ) pūctꝰ ocl̄i vbi ē vis vidē
di In q̄ q꞉ ꝑue imagīes videꝛ pupilla appel
laꝛ. Paruuli ei pupilli appellāꝛ Uocaꝛ aūt
pupilla eo ꝙ pura sit ꝛ impolluta vt puella
Dicūt āt physici easdē pupillas q̄s videꝰ ī
oculꝰ: ꝑ triduū morituros ñ hꝛe: q̄bꝫ nō viꝛ
certa đsperatio ē. Hꝫ āt circa se q̄ndā circu
lū q̄ corona đꝛ. q̄ discreto ꝑ nigredinē albe
ꝑtes ocl̄i a pupilla sepāꝛ Hec corōa rotūdi
tate sui circuit (al's ornat) ābitū pupille ꝛ in
ipa ꝯsistit maxia ocl̄i pulcritudo Hucusqꝫ
Isi. Sicꝰ āt đt Hali Pupilla ē in q̄ formāꝛ
imagies eoꝝ q̄ vident ī oclo. Oia āt q̄ sꝛ in
oclo ex tunic̃: ꝛ hūoribꝫ: aut sūt iuuātia pu
pillā: aut ei ꝛuiētia. ꝛ iō sedꝫ ī medio oīm vt
regia Parua siq̄dē ē pupilla ī q̄ntitate. ma
xima tñ ē intꝛ oia mēbra ī ꝟtute. ꝛ iō maxia
sicꝰ ꝛ mīma cōphēdit iteriꝰ a spū de cerebro
veniēte. exteriꝰ ꝟo a lumie imutaꝛ. Uñ me
diāte luce: rei obiecte spēm ī se recipit: ꝛ re
ceptā aīe trāsmittit iudicio Nā a singulꝰ ꝑti
bus rei vise ꝯfluūt linee q̄ faciūt pyramidē
Cuiꝰ conꝰ est ī pupilla. ꝛ baꝛ in re visa sicut
sup̄ de visu ē ostensuꝫ. q̄re ibi. Hec pupilla
oīm coloꝝ: ꝛ figurarū rerum suꝑficiem exꝑ
mentiū est distinctiua ꝛ dijudicatīa. In me
dijs coloribꝫ ꝛ figuris siue formis delectaꝛ
Corrumpiꝛ aūt in extremis: aut saltez ꝓpꝛ
discōuenientiam ꝯtristaꝛ. vt đt phus. Itez
omnia q̄ extra ipam sibi sunt obiecta videt
ꝛ dijudicat. seipaꝫ āt nūq̄ꝫ videt ꝑ lineas re
ctas sup q̄s venit spēs rei vise ad visū. Sꝫ
qñ se videt. h̄ accidit ꝑ radioꝝ reflexiōez. s.
qñ ꝑmo mlꝰtiplicaꝛ spēs rei a se vise ad spe
culū ꝛ a speculo fit reflexio ad visum sicut
dicit autor ꝑspectiue: Et ideo forsan spūs
visibilis in aspectu speculi delectaꝛ. q꞉ ꝑ ra
dioꝝ reflexionē quasi in se reuersus fortifi
caꝛ ꝛ q̄dāmodo roboraꝛ. Itē pupilla oīa
sub angulo comphendit. q꞉ siue radij a pu
pilla exeāt ad rem visaꝫ: siue a re visa ad pu
pillam redeant: semꝑ in pupille medio siue
cētro tanq̄ꝫ in cono angulariter vniunꝛ Nā
angulꝰ duaꝝ lineaꝝ alteriꝰ ē ꝯtactꝰ. ꝛ iō q꞉
oēs linee ꝑ q̄s formaꝛ visus vniunꝛ ꝛ qua
si angulanꝛ in pupille cono. ꝛ iō bñ ꝛ ꝓprie
đꝛ a pho ꝙ oculꝰ omnia videt sub angulo:
Item intꝛ oēs ꝑtes corꝑis maxime est sensi
bilis. ꝛ ꝓpter nobilitatem sue complexiōis
maxime est passibilis. Et ideo citissime le
diꝛ. sed difficilime reparaꝛ. Et ideo đdit ei
natura defendendi tunicas ꝛ cooptoria vt
sic resistat faciliꝰ causis interiꝰ vel exteriꝰ in
ferentibꝫ lesionez. De his aūt oculi ꝛ pupil
le passionibꝫ quere infra in tractatu specia
li lib. xj.

De cilijs Ca. VIII.

c Ilia sūt oculoꝝ tegmina a celādo sic
dicta: eo ꝙ oculos celent ꝛ tegant tu
ta custodia: vt dicit Isido. li. xj. ca. ij. Sūt
aūt cilia in substantia neruosa ꝛ tenuia ꝓpꝛ
facilitatem motus: quia suo motu cōtinuo
aerem intercidunt: ꝛ sic a lesione aer̃ custo
diūt oculos ꝛ defendunt. Hec cilia palpe
bre dicunꝛ. q꞉ palpitādo semꝑ mouenꝛ. As
sidue em̄ ad inuicē ꝯcurrūt: vt assiduo mo
tu reficiant obtuitum. vt dicit Constañ. et
Isi. Sunt munite palpebre villis piloꝝ vt
aptis oculis siq̄d inciderit vꝉ etiā occurre
rit repellaꝛ ꝛ vt inuolut̃ oculꝰ ī ipis: securiꝰ
ꝛ q̄etiꝰ dormiaꝛ. Itē vt aerē mediocriꝛ intꝛ
cidēdo mitificēt ꝛ sic visū serenū custodiāt
ꝛ ꝯseruent Hucusqꝫ Isido. ca. ij. si p̄ dicto
Scđm Cōstan. āt palpebre hñt pilos non
oīno rectos sed in extremitatibꝫ mediocriꝛ
reflexos ꝛ h̄ ingeniata ē natura vt habiliꝰ se
clauderēt: ꝛ fortiꝰ si qđ īpedimentū occur
reret ei efficacius obuiarent. Itez hec cilia
in crescendo determinatā hñt q̄ntitatē a na
tura. et iō eoꝝ pili nō se extēdūt nec crescūt
vt capilli sꝫ determinatā hñt ꝓportionē Et
ideo ꝛm Cōstañ. Palpebre nō sunt porose
nec molles. sed potiꝰ dure: vt pili crescētes
sint duri ꝛ reflexi ꝛ nō nimis ī crescēdo se ex
tēdāt Sicut herba crescēs ī terra dura mo
dica fit et erecta ꝛ nō illa que in terra molli.
Has palpebras ꝛ cilia fecit natura vt eēnt
corpori ornamenta ꝛ oculis iuuamenta.

Vñ dt Aris.li.xij.ꝙ oē aīal generās solū hꝫ
pilos in palpebris.⁊ Omne animal q̄drus
pes claudit oculū ꝑ palpebrā supiorē.Auis
āt hꝫ loco palpebre q̄ddā cooꝑtoriū ad cu⸗
stodiā sensus visus.⁊ claudit oculū ꝑ telaꝫ
quādaꝫ approꝑatam extremitatibꝫ oculoꝝ
etquia natura oculi est aquea ⁊ humida iō
indiget tali custodia.Itē Omnis auis clau
dit oculū palpebra inferiori.Item Oē ani
mal carens palpebris est debilis visus :vt
pꝫ in piscibꝫ:leporibꝫ.⁊ hmōi.vt dicit Ars.
lib.iiij.

De supciliꝭs Ca.IX.

Upercilia sꝫ dicta eo ꝙ ciliꝭs sūt su
s ꝑposita.q̄ ideo piloꝝ multitudine sꝫ
vestita vt sint ocul' munimēta(al's iu
namēta)ad depellēdū hūorē vel sudorez de
capite influentē.Intercilium ꝓo ē illud mediū
spaciū qđ est int' supcilia sine pilis.vt dicit
Isi.li.xj.Sunt aūt supcilia cilioꝝ iuuamē
ta ꝭm Constant.neq̄d nociuū extrinsecꝰ ad
ueniat ꝓhibentia.Sunt et honestantia:qꝛ
nullus sine eoꝝ p̄ntia dcorat̄.Habent aūt
supcilia q̄ndā vim latentē passionū anīe in⸗
dicatiuā ꝭm Arist.qꝛ cū fuerint supcilia re⸗
cta sicut linee:ꝓtendūt femineā molliciē vl'
aīe leuitatē.Itē Supcilia demissa ⁊ nimis
ꝓssa vel deꝓssa significāt inuidū.sicut dicit
Arist.li.j.Item Supcilia eleuata ⁊ i pilis
spissa animositatē ꝓtendūt.dpaupata ꝓo a
pilis ⁊ oblōga timiditatē Itē si fuerit oblō
gi pili ⁊ spissi visum q̄dammō obumbrātes
excessum caloris signant.Itē si fuerint mꝉ⸗
te carnis ⁊ pauce pilositatis sensum duruꝫ
signant ⁊ obtusum:⁊ frigiditatē in mēbris
principalibꝫ dominantē.Item si fuerint pi
lis spoliata:Aut interiorem signant sangui
nis corruptionem vt patꝫ in leprosis.Aut
natural' humoris ꝯsumptionem.vt in ethi
cis.⁊ silibꝰ.Aut meatuū ⁊ viarū humoruꝫ
oppilatiōem vt patꝫ in castratis.Et dicunt̄
crescere circa senectutem intantū ꝙ visum
impediūt nisi rescindant̄ vt dicit Aristo.li.
iiij.Item dicit idem lib.iiij.In frequentāti⸗
bus coitum nimis:cadūt pili supcilioꝝ vel
albescunt.qđ q̄deꝫ accidit ꝓpter humidita⸗
tis ꝯsūptionem ⁊ ꝓpter defectū ꝓtutis ⁊ ꝓ⸗
pter frigiditatꝭ cerebri augmētationē.Naꝫ
nimia siccitas caluiciē generat.supabūdās
ꝓo frigiditas caniciē introducit.sicut sup̄
dictū est.

De fronte Capi.X.

Rons ab oculoꝝ foramibꝰ ē noīa⸗
f ta.vt dic̄ Isi.li.ij.Hec enī q̄ndā anī
imaginatōeꝫ ⁊ indiciū mētꝭ sua spe⸗
cie expmit dū leta vl' tristꝭ ē.Scdꝫ āt ꝓita⸗
tē eēntialē frōs ē vt dt Cōstā.os semicircu
lare nec multū duꝝ nec multū molle Qđ iō
fuit nec̄ariū vt essꝫ tꝑamētū ne lederet̄ vici⸗
nitas oc'loꝝ.Pelle āt extrīseca tuta ē:ad sui
defēsiōeꝫ:ad alioꝝ organoꝝ sēsibiliū ꝯtinu
atōeꝫ.⁊ ad totiꝰ capitꝭ decoratōeꝫ.Totiꝰ eī
aīal' ꝓtuositas potissime i frōte lucꝫ.Frōs
eī vt dic̄ Phs sedes ē ꝓecūdie ⁊ honoris.⁊
h q̄dē ē ꝓpt vicinitatē imagiatiue ꝓtutꝭ.cꝰ
ꝓtute tristia vel leta:decētia vel idecētia rō
nis iudicio subito deferūt̄ vbi vtiq̄ discer⸗
nunt̄.Frōs itaq̄ oīm neruoꝝ a cerebro de⸗
scēdētiū ad sensū ꝑficiendū q̄dāmō turris ē
et defensaculū intra(al's infra)cuiꝰ cōcaui⸗
tatē descendūt nerui ad oīa instra sensuū in
feriorū q̄ꝝ misterio de oībus obiectꝭ sensu
um apud rōis domiciliū fit iudiciū.Vñ ꝭꝫ
Hꝛe.Frōs est dignissima ꝑs capitis exteri⸗
oris vbi imꝑmit̄ characterꝭ signū .s.signuꝫ
iusticie et salutꝭ vt signaculū crucis.qđ q̄n⸗
dā erat suppliciū mō locū habꝫ i frōtibꝫ im
ꝑatoꝝ. Frōs igit̄ bn̄ disposita oīa p̄dicta
manifestat.sed si fuerit a mediocritate dege
nerās:alia ꝭm phm ꝓnosticat et figurat.Di
cit eī Aris.li.j.qn̄ frons scꝫ fuerit magna:si⸗
gnat pōderositatē declinantē ad stulticiaꝫ.
et qn̄ fuerit inter mediocritatē ꝑua sigt̄ bo⸗
nitatē virtutis.Sed qn̄ nimis eleuat̄ et q̄⸗
si in supficie rotūdat̄:excessum signat chole
re et feruoris.Et tales sepe dispositi sūt ad
cholericas passiōes.sic̄ ad frenesim et furo⸗
rē.Frōs āt respcū alioꝝ mēbroꝝ faciei mo
dice ē carnositatꝭ et piguedis.Cuiꝰ cā ē ꝭm
Hali.⁊ Arꝭ.qꝛ carnositatis ⁊ piguedis sup
fluitas ipedit intellectū'.Et iō nimia carno
sitas in fronte cū q̄dā relucētia et extensiōe
cutis signū est corruptōis.vt ptꝫ h in lepro
sis.Itē Nimia frontis attenuatio et supfi
cialis pellis corrugatio interiorē designat
cerebri defectū.et hūoris subalis finalē cō
sumptōem.vt patet in antiq̄s senio vl' mor
bo longissimo tꝑe inanitis

De Timporibus Capitulū XI.

Impus vel timpora dicuntur illa
t capitis mēbra:ad dextrā sinistrāq̄
capitis adiacentia.Que sic dicunt̄.
quia sui mobilitate cōtinua quasi interual
lis temporū immutant̄.vt dicit Isido.li.xj

ca.ij.Sūt āt timpora ſm Cōstañ.oſſa vtri
qꝫ poſita.ī lateribꝫ oculoꝝ ꝯſtituta. Que q̄
dē aliq̄ntulū ſunt mollia ⁊ neruoſa.et h̄ fuit
neceſſariū ꝓpter ſenſuz ⁊ motū oculoꝝ ꝑfici
ciendū. Nā ꝑ timpora ad inſtrumēta ſenſu
um mediātibꝫ neruis ſpūs aīalis deferꝰ ⁊ ꝑ
eadē ſm anatomiā ſpūs vital' ꝑ q̄ſdam ar=
terias a corde ad cerebꝝ demādaꝰ. Vñ ꝓpꝰ
neruoꝝ ſenſibiliū ⁊ ꝓpꝰ arteriaꝝ ⁊ venaꝝ pul
ſatiliuz in loco timpoꝝ colligātiā: timpora
ſunt paſſibilia ⁊ faciliora ad leſionē.vñ ani
mal ꝑcuſſuz in loco timpoꝝ de facili moriꝰ.
qꝛ ſicut dicit Ariſ.li.xix. Percuſſio q̄ cadit
ſuꝑ oſſa timpoꝝ mortal' eſt.qꝛ ſi in eis ꝯtin
git vulnꝰ aīal ꝑiclitaꝰ.Et h̄ accidit: qꝛ hu=
mor q̄ eſt in timporibꝫ cito exit ꝓpter oſſiuz
tenuitatē Et timꝑa citiꝰ caneſcūt ꝓpꝰ hūoꝝ
paucitatē ⁊ ſiccitatē ī eis dñantē ⁊ ꝓpꝰ ꝯuer
tibilitatē ad nāaz frigiditatꝫ. Itē timꝑa in
teriꝰ villoſa ſūt aliq̄ntulū.vñ humorē a cere
bro venientez recipiūt ⁊ ſomnū ocul' indu=
cunt.Etſi illi villi fuerint cōpreſſi per eliq̄=
tionem cōtenti humoris: oculos lachryma
ri faciunt.

De auribꝫ Cap.XII.

a Vris eſt inſtrumentū auditꝰ.⁊ ē dcā
aurꝫ a vocibꝫ hauriēdis. Aut qꝛ gre
ci ipāz vocē audēſidē vocāt.vñ dicūꝰ aures
q̄ſi audes. Vox eñ reꝑcuſſa ꝑ eaꝝ anfra=
ctus ſonum facit.q̄ ſenſuz excipiūt audien=
di. Sūma aurꝫ ꝑticula dꝛ pinnula. Pinū ei
antiq̄ acutū vocāt. Hec Iſi. Eſt āt aurꝫ ꝑ=
ꝑe q̄daz ſuba cartilaginea q̄ duabꝫ cauꝰ fu
it neceſſaria. Defendūt eñ neq̄d nociuū in
auditū cadat.ſicut oculos defendūt cilia.
ꝓpꝰea auditū adiuuāt. Nā vox ꝑcuſſi aeris
cū venerit ad cartilaginē ibi fortiꝰ coadu=
naꝰ.vñ intrat foramīa q̄ ſunt auditꝰ ꝓꝑa in
ſtrumēta. Sūt aūt hec foramīa in petroſo
oſſe ꝯſtituta.in q̄bꝫ nerui deſcēdētes a cere
bro ſunt infixi.ſenſum ⁊ motū auribꝫ inferē
tes: ⁊ īmutatiōez vocꝫ a foramībꝫ receptaz
iudicio aīe deferētes. Et ſūt hec foramina
ſicut torcular trāſuerſa.⁊ h̄ ne frigus aer ni
mis cito intret.⁊ inꝰiores panniculos ſiue
neruos ledat.⁊ ne aliq̄d nociuū incidat qd̄
auditꝰ īpediat inſtr̄m: vt dꝛ in pātegni.lib.
iiij.c.xv. Patiꝰ aurꝫ mꝰtiplicitꝰ.qꝛ aliq̄ñ ex
apoſtemate in aure exñte vñ ⁊ ſanies egre=
diꝰ ab aure. Item ex ꝟmibꝫ foramen ab ex=
trinſeco intrantibꝫ vel ex putridis humori=
bus ītrinſecꝰ naſcētibꝫ.q̄ꝝ ſignū ē prurigo
intra auricꝰlas et titillatio.et ſentiꝰ coꝝ mo
tio. Itē ex ſuꝑflua carne atꝫ ꝟruca patiꝰ q̄ñ
mali humores in ea adunantur. Itē patiꝰ
ex mala diſpoſitiōe nerui aurē ingredientꝫ.
ſicut patet in ſonitu ⁊ tinnitu ⁊ hmōi. Que
ꝯtingūt ex ventoſitate in panniculis cere=
bri ſe claudente in parte nerui auricularis.
Itē patitur ex groſſis humoribꝫ illic ſe mo
uentibus.et tunc ſentitur grauitas capitis
cum ſonitu et tinnitu. Item deficit audiꝰ
ex defectu virtutis audibilis ex corrugati=
one vꝰl ex ꝯctōe nerui ſenſibil': ſic ī ſenibꝫ cō
tigere cōſueuit. Itē aliq̄ñ fit ſurditas cum
puer ꝓcreaꝰ ī vtō q̄ñ natura negligit īſtr̄m
auditꝰ ꝑforare.et h̄ eſt ꝓpꝰ ſui defectōz vel ꝓ
pter materiā quā inuenit ſibi natura īobedi
entē. Itē patiꝰ ex acuta egritudīe: cū chole
rici humores ad cerebrū aſcēdentes audi=
tū impediūt. Hos adiuuat ſi ꝑ digeſtionez
cholera purgetur. Vñ dꝛ ī Aforꝫ. Surdis
ſi ſolutio cholerica ſuꝑuenerit ſurditatē tol
lit. Hucuſqꝫ Cōſtā. Itē dīc Ariſ.li.xij.(al's
xix.)inſtrumentū auditꝰ plenū eſt ſpū natu=
rali.qꝛ ſīc ſpūs naturaliꝰ facit in venis mo
tū pulſatilē.ſic ī aure facit virtutē auditus
Et ꝓpter h̄ addiſcūꝰ res ꝑ ſenſum auditus.
Et dꝛ ibi qꝫ creatio auriū fuit manifeſta te=
la ⁊ ꝯtinēs fuit tenuis.⁊ h̄ ꝓpter ſubtilitatē
ipſius auditꝰ. Debilitaꝰ aūt auditꝰ tīpo=
ribus hūide cōplexiōis.et ꝑcipue in freq̄nꝰ
coeūtibꝰ.et hoc ꝓpter ꝑturbatōem ſpirituū
q̄ perficiunt auditum. Nam vt dꝛ idē Ari
ſto. Freq̄ns nimis coitꝰ corꝑi et cordi no=
cet. Idē dīc Hali. Itē ſm Arꝫ.li.xij. In rō
nali aīali aures ponūtur naturalꝫ ī medio
capitis rotūdi.qꝛ auris nō in vna ꝑte recte
ſed potius vndiqꝫ vocū et ſonorū differen=
tias comꝑhēdit. In animalibꝫ ꝟo q̄drupe=
dibꝫ q̄ caput habēt incliatū ad terrā: ⁊ nō ſꝰ
eleuati corꝑis: ſūt aures ī ſuperiori ꝑte ca=
pitis.vt ꝑtꝫ in bobus: aſinis et eq̄s. Et mo
tus auriculaꝝ hmōi animaliū ſunt mꝰlti ꝓ=
pter eleuatōes ſui loci.et qꝛ multū mouēꝰ ī
ꝑtes diuerſas: recipiūt ſonū repercuſſione
multa. Item idem Ariſ.ibidē. Nulluz ani=
mal ouans habet auricꝰlas exꝑſſas.nihilo
minus tñ habēt talia aīalia quaſdā vias oc
cultas. Et etiā volatilia carēt auribꝫ exteri
oribus. Habēt tñ foramē māifeſtū ⁊ viā ap
tā ꝑ quā auditꝰ ꝑfectiſſime celebraꝰ. Item
homo inter omnia aīalia habꝫ aures minꝰ
mobiles: et ēt ſꝫ dimenſionē ſitꝰ breuiores

Sz q̄ ad audiēdū maxie sunt efficaces. vt
dr li. j. ⁊ h̄ ē ꝓpt bonitatē cōplexionis. vñ qñ
nimis est excessus in auribꝫ hoīs in magni
tudine aliis signis ꝯcurrētibꝫ signuz est sto
liditatꝭ ⁊ tarditatꝭ intellectꝰ. vt dt Arist.

De naso Caplm. XIII.

n Asus est instrm olfatꝰ ſm Isi. a na
ribꝫ āt dr nasus. Nares aūt iō sic vo
cant. qr ꝑ eas odorifera ⁊ spūalia q̄si
odoremꝰ ⁊ it fetidū ⁊ odoriferꝝ discernamꝰ
Vñ qr odorifera nob ꝑ eas manant. nares
dnr Sic ꝑ ꝯrīū insciī ⁊ rudes ac iexꝑti igna
ri. q. sine nari dicti. Nasus aūt duo hꝫ fora
mina ſꝫ Cōst. q̄ q̄dē ꝑ q̄ndaz subaz cartilagi
nosā ad inuicē sūt distincta. Et hoꝝ forami
nū vnū ad ꝯcauitatē palati tēdit. Alterꝝ ꝟo
supiꝰ ad pellicl'as cerebri vadit vt aerē attra
hat cerebro ⁊ deferat ipis naribꝫ ⁊ spm aialē
ad sensū odoratꝰ ꝑficiēdū adducat. Prim g̃
foramē fuit necessariū ad eiiciēdas sfluita
tes a cerebro vēiētes Aliō ꝟo ad spm attra
hēdū ⁊ odoratū ꝑficiēdū. Sūt tñ ꝓpria in
strumēta odoratꝰ due carūcule q̄ depēdēt a
naribꝫ i modū māmillaꝝ. q̄ pmo aerē attra
ctū in se recipiūt. deinde ad interiorē ꝑtez ce
rebri trāsmittūt. Istis aūt carūcul' subserui
unt nares exteriores aerē scꝫ attrahēdo ⁊ in
tra se includēdo ⁊ subtiliādo vt tāto facilꝰ ⁊
ꝑfectiꝰ imutet in organis odoratꝰ. Neruꝰ ei
a cerebro veniens. illa duo vbera nasi subin
trat ⁊ eis aialē spm admīstrat vt di. Cōstan.
Fumꝰ igit mediāte aere ꝑ nasū attractꝰ spūi
aiali se associat. q̄ imutatꝰ illā imutatōez i ce
rebro aīe iudicio repūtat. Nasus igitur ſm
Constā. fuit necessariꝰ. Ad aerē tꝑate attra
hēdū Ad cerebꝝ ꝑ sua emūctoria expurgā
dū. ⁊ Ad calorē inatū in vētricul' cerebri tē
perādū. necnō Ad discernēdū fumū a q̄cū
q̄ꝫ suba resolutū redolentē suauit ac fetentē
Et iō ſm Arist. li. xij. sēsus olfatꝰ ē diuisus
sic sēsus auditꝰ. ⁊ si ita nō eēt nō faceret opꝰ
ꝓportionatū. ⁊ sensus olfatꝰ nō eēt nisi ꝓpter
attractōez aeris in aiali hñte nasū. Et h̄ mē
brū. s. nasus in medio ē. s. anteriori ꝑte capi
tis. Et ꝓpt h̄ posuit nata nasū in medio triū
instroꝝ sensibiliū q̄si trutinā positā ꝓpt mo
tū āhelitꝰ aliis sensibꝫ necessariū. Recolli
ge igr breuit ex ꝑdictꝭ q Nasus ē mbꝝ siue
officiale organū aerꝭ attractiuū ⁊ emissiuū.
int odores discretiuū. grossaꝝ supfluitatuz
cerebri purgatiuū. spūi aniali mīstratiuū: ꝑ
attractōez aeris pulmonis dilatatiuū ⁊ cō
strictiuū. Et iō ſm Cōstañ. nares posite st
ex trāsuerso ⁊ nō ex oppositio pulmoni. vt si
frigidꝰ aer q̄nq̄ꝫ subeat pulmonē: subito nō
ledat. ⁊ siq̄d cū aere sicut puluis vl cinis in
trauerit: pulmoni obesse nō possit. Est etiā
nasus vt dt Gre. sup Cant. faciei maxim or
namentū ita q eiꝰ carentia tota facies resi
dua dehonestat. Dꝫ aūt dispositio nasi esse
mediocris, ita q in lōgitudie latitudie alti
tudie modū debitū nō excedat. Nā si nares
fuerint nimis tenues vel late multi aerꝭ at
ractiōe: ferocitatē aīe ꝑtendūt ⁊ mentē indi
gnāt. Ex dispositōibꝫ eī mēbroꝝ corꝑis su
mūt ꝑnostica iudicia de affectōibꝫ metꝭ. sic
dr i pncipio physonomie Nā accidētia mē
tꝭ sepe imutāt ſm accñtia corꝑis sic vinū al
bū ex vitro rubeo cui infundit. colorē ꝯhit
⁊ ruborē. Et iō mediocritas dispositionis
mediocritatē desigt bonitatꝭ. sic dt physoꝰ
i li. suo. in pncipio. Impedit āt nasus i suo
effectu sic dt Gal'. sup ꝑnostica. ibi. Nares:
acuti oculi ꝯcaui ⁊c. ꝓpt vehemētiā caloris
humiditatē ꝯsumentꝭ: vñ et acuūt nares et
ꝓfundant oculi i acutꝭ ⁊ ē signū mortꝭ ⁊ ac
cidit idē naribꝫ sic dt Gal'. qñ calor natural'
ē debil' q̄ nō pt se expādere ad extrēa. ⁊ iō cō
seq̄t q spūs ⁊ sanguis nō ꝯcurrūt ad extre
ma. Et iō ꝓpt frigiditatē mortificātē ꝯstrin
gūt mēbra ⁊ cor alterat. ⁊ accidit acumē na
riū qd ē signū pessimū ⁊ mortiferꝝ i patiēti
bꝰ acutā. Itē ipedit nasus: vt dt Cōstan. li.
ix. c. xv. Aliqñ ex mala cerebri dispōne. Ali
qñ ex nerui odorabil' oppilatione Aliqñ ex
hūoꝝ fetidoꝝ ⁊ corruptoꝝ i carūcul' nari
um repletōe, qñq̄ꝫ ex carnis supflue corru
pte i foramibꝫ nasi generatōe vtꝫ i polipos
⁊ leprof. ⁊ hec lesio nō solū ledit olfatū. verꝝ
etiā fac minoratiōez vocꝭ. Aliqñ patit ex ni
mio fluxu hūorꝭ i vētricul' cerebri defluētꝭ.
⁊ h̄ vl' ex calorꝭ dissolutiōe. vel ex frigidita
tꝭ nimia ꝯstrictōe. sic ptꝫ sepiꝰ i catarro. Ali
qñ ex nimia repletōe ⁊ acumie sanguis ora
venaꝝ nasi apientꝭ. vñ de naribꝫ fluit sāguis
Tñ fluxꝰ maxie ꝑ nares i multꝭ egritudibꝰ
cā est dissolutiōis morbi ⁊ certū idiciū ꝯua
lescētie ⁊ salutꝭ. vtꝫ in acutꝭ febribꝰ q̄ ꝑ flu
xū sanguis nariū sepiꝰ termiant Et i Afoꝝ.
dr ꝑtꝭ. vj. Mulieri deficiētibꝫ mēstruis san
guinez ex naribꝫ fluere est bonū.

De genis. Cap. XIIII.

g Ene sunt inferiores oculoꝝ ꝑtes vñ
barbe inchoant: vt di. Isi. li. xj. ca. ij.

e

Genos em̄ grece barba dr̄. Eedē ei ptes di
cunẗ maxille: q̄ ꝑ diminutōz a mal'sūt dicte
Male āt sic eminētes dicūẗ ocl'i ptes ad eo
rū ꝓtectōz supposite. Uocate āt sẗ male siue
qꝛ in rotūditatē ꝓminēt infra oculos: quaꝫ
greci mala appellāt. siue qꝛ sūt sup̄ maxillas
Uñ ⁊ a malis diminutiē dicūẗ maxille sic̄
a palo paxill⁹ vt d. Isi. Sūt āt maxille siue
gene ſm Cōstan. ex neruis ⁊ ossib⁹ īteri⁹ cō-
posite. ⁊ haꝝ ossa craneo cerebri sūt ꝯiūcta
Que iō de varijs ⁊ mlt̄ꝭ frustul' cōposita sẗ.
ne alia lederēẗ: si vnū aliq̄d pateẗ. Exteri⁹ āt
sūt calide ⁊ carnose vt frigiditatē ossium et
cartilaginū auriū ⁊ nariū tꝑarēt ⁊ vt orga-
nis sēsibilib⁹ sibi vndiqꝫ adiacētib⁹ suo calo
re fomtū admīstrarēt. Et iō maxille oculis
supponūẗ ad eoꝝ ꝓtectōz. In medio sēsuū sẗ
positeꝫ ꝓpẗ nutrimti admīstratōz. Calide sẗ ⁊
neruose ꝓpẗ frigiditatꝭ instroꝝ sēsuū mitiga
tionē. Cādide sūt ⁊ rubicūde ꝓpẗ ornatū fa-
ciei ⁊ vult⁹ ꝯpositōz. Maxia ei pulcritudo
homib⁹ (al's hoīs) resultat ī genis ⁊ maxill'.
Maxille sic̄ dr̄ Cōstā. potissime hoīs ostē-
dūt ꝯplexiōes. Que si fuerīt mltū rubicūde:
mixte tñ cū tꝑata albedie. ⁊ ī suba ñ nis cras
se ſꝫ mediocrit̄ carnose. calidā ⁊ hūidā ꝓten
dūt ꝯplexionē ⁊ ipi⁹ tꝑamētū. Si ṽo fuerīt
ī colore albide sine alic⁹ rubedīs admixtōe.
⁊ ī suba pīgues ⁊ molles ⁊ fluide: frigidita
tis ⁊ hūiditatꝭ oñdūt discursū ⁊ excessū. Si
ṽo fuerīt fusce ī colore aut citrine. ī suba āt
tenues ⁊ macilēte: dñiū designāt siccitatꝭ ni
mie ⁊ calorꝭ vt pꝫ ī cholericꝭ. Si ṽo fuerīt
q̄l liuide ī colore. ⁊ ī suba a carnib⁹ depaupa
te excessū signāt frigiditatꝭ ⁊ siccitatis: sic̄ in
melācholicꝭ videri p̄t. Nec solū declarāt cō
plexionū diuersitatē veꝝetiā aī ⁊ affectionū
notificāt q̄litatē. Nā ſm animi affectōes. ex
subito timore vel gaudio pallescūt vel rube
scūt subito. vt dr̄ Constan.

De barba Capitulum. XV.

Arba vt dicit Cōstan. faciei viri ē or
b namētū. Uñ apparēs ⁊ coopiēs ma
xillas ī vna pte est ad ornamtū. ī alia
ad maxillaꝝ adiutoriū siue famulatū. Naꝫ
sua villositate neruos maxillares tueẗ a ni-
mia aerꝭ frigiditate. ⁊ iō maxillaꝝ ē necessa
riū tegimtū. Barba vigoris ⁊ caloris nat̄a
lis est indiciū. Et h̄ est cā q̄re vir ⁊ ñ mulier
barbescit. qꝛ masculi feminis nat̄al'r sūt ca-
lidiores. ⁊ iō ī marib⁹ fum⁹ (q̄ piloꝝ ē mate
ria) magꝭ augmētaẗ. quē qꝛ nat̄a nō sufficie
bat ꝯsumere expulit ꝑ duo loca. s. ꝑ caput ⁊
ꝑ barbā. Uñ accidit aliq̄n ī ml'ierib⁹ calide
⁊ humide ꝯplexiōis q̄ videẗ barbescere. Et
ecōuerso fit in masculis frigidis ⁊ siccis q̄
barbescūt paꝝ. vñ ⁊ in eunuchis nō crescit
barba. qꝛ ꝑdiderunt illa mēbra calidiora: q̄
calidi hūorꝭ ⁊ fumi (q̄ piloꝝ ē materia) sunt
generatia. Ex q̄ pꝫ q̄ barbe spissitudo calo
ris ⁊ hūorꝭ subal' ac vigorꝭ ē indiciū ⁊ diffe
rētie sexuū certū exꝑimtū. In pueris āt nō
crescit barba: q̄uis puuli sint calidi ⁊ hūidi
qꝛ fumosa sup̄fluitas (q̄ piloꝝ ⁊ capilloꝝ est
materia) trāsit ī augmētū ⁊ nutrimtū puero
rū. Hucusqꝫ Cōst. Scd'ꝫ ṽo Ari. li. xix. Pi
li barbe sic̄ ⁊ capilli ī sua dispositōe rep̄ntāt
q̄litatē vaporꝭ vl' pīguis hūoris ex q̄ ḡnanẗ
Nā si fuerit hūor fumos⁹ calid⁹ ⁊ sicc⁹: erūt
pili barbe sic̄ ⁊ capilli crispi reflexi ⁊ īuoluti
Et h̄ accidit q̄n ꝑ duas vias ꝯrias vadūt.
qꝛ p̄s t̄restrꝭ moueẗ ad ptes īferiores. ⁊ calor
moueẗ ad ptes supiores. ⁊ sic īuoluūẗ pili ⁊
erūt pili crispi ꝓpẗ debilitatē suā. Et h̄ acci-
dit ꝓpẗ paucitatē hūiditatꝭ. ⁊ ml'titudinē ptꝭ
t̄restrꝭ. vñ ex ītēso calore corrugāẗ ⁊ īuoluūẗ
Si ṽo fuerit vapor mltū hūid⁹. erūt pili le
nes ⁊ lōgi. Nā hūor ꝯcurrit lubrificādo do
nec ꝑueniat ad pilos. Et ꝓpter h̄ pili ⁊ barbe
eoꝝ q̄ morāẗ ī Thracia sẗ lenes. Nā eoꝝ cō
plexio ē hūida: ⁊ aer ꝯtinēs eos ē hūidus.
Ecōtrario accidit hoīb⁹ cerebꝝ siccū hñtib⁹
⁊ habitātib⁹ ī regiōib⁹ calidis ꝓpẗ siccitateꝫ
aerꝭ ꝯtinētꝭ. Itē Idē Ibidē. Alteraẗ color
piloꝝ barbe ſm etatꝭ varietatē. ⁊ iō canescit
ī senectute ꝓpẗ debilitatē calorꝭ ⁊ abūdātiā
frigiditatꝭ. Defluūt āt q̄nqꝫ pili barbe ꝓpẗ ca
lorꝭ ⁊ hūorꝭ īterceptōz vt ī castratꝭ. Q̄nqꝫ ex
corruptōe hūoris vt pꝫ ī leprosis. Nā sic dr̄
Arist. Casus piloꝝ sīl'is est fluxui folioꝝ ar
boꝝ. ⁊ cā isti⁹ est diminutio hūoris calidi et
pinguis. Et iđo nō fluūt folia arboꝝ in q̄b⁹
ē hūor pīguis. Hucusqꝫ Arist. li. xix. al'. xij.

De mandibulis Ca. XVI

Andibule a māducādo sunt dicte. vt
m dr̄ Isi. li. xj. Mādibulaꝝ āt q̄dā est
supior in q̄ dentes supiores infiguntẗ
Quedā ṽo īferior in q̄ dētes īferiores radi-
cāẗ. Et ē ꝓpriū mādibule supiorꝭ q̄ ī oī aīali
fixa est ⁊ īmobil'. excepto centeaculo. i. coco
drillo q̄ mouet mādibulā supiorē ꝯ naturā
oīm aīaliū ⁊ fixā ⁊ īmobilē tenet inferiorē vt
di. Arist. li. iij. Sūt āt mādibule ex diuersꝭ ⁊
duris ossib⁹ ꝯposite. neruis et lacertꝭ varijs

ꝯnexe. Et h̄ fuit necessariū ꝓpt̄ mot⁹ ꝯtinui-
tatē. ⁊ aꝑtōis ⁊ clausure necessitatē. vt d. Cō
stan. Sūt em̄ q̄i due mole. ꝯtinue ad ꝯterē
dū ⁊ molendū cibū se mouētes. vn̄ toti cor-
pori nutrimētū mādibule sūmīstrāt. Mā
dibule āt q̄busdā ꝑticul' carnosis ⁊ neruoꝝ
q̄ gingine dicunt̄ circūdant̄ vndiqꝫ ⁊ velāt̄.
⁊ h̄ ꝓpt̄ fortiorē dentiū ī maxillaꝝ fūdamētꝫ
radicatōez. ⁊ ꝓpter nutrimēti neruis dentiū
admīstratōem. ⁊ frigiditatꝫ dentiū modera
tionē. Et dicunt̄ gingine. vt di. Isi. a dētibꝫ
gignēdis. qꝛ ī eis dentes gignunt̄ ⁊ nutriūt̄
Facte em̄ sūt ad decorē dentiū pariter ⁊ ne
cessitatē: ne nudi poti⁹ horridi (al's horrori)
existerēt q̄ꝫ decori. Pelliculis etiā labioꝝ cir
cūdant̄. qd̄ fec̄ nat̄a vt tā dētes q̄ꝫ maxillas
nō solū ītrinsec⁹ iuuarēt. verꝫ ⁊ a lesiōe extri-
seca defēsarēt. Cōtigit āt gingīnas corrūpi
ī aīalibꝫ. Aliqn̄ ex negligētia ⁊ qn̄qꝫ ex pu-
tridis hūoribꝫ infici ⁊ corrumpi. ⁊ tūc diuer
sas inferūt molestias ⁊ passiōes. vt fetorez
dentiū. casum vel relaxatiōem

De labijs Ca. XVII.

l Abia sm̄ Isi. a lābēdo sūt dicta. Qd̄
āt sup̄i⁹ est labiū dr̄ Qd̄ ꝟo inferi⁹ est
labruz nūcupat̄. Sunt aūt labia ne-
cessaria sm̄ Cōstan. qꝛ dētes muniūt atqꝫ te
gūt. Sūt etiā neruosa ⁊ ex diuers̄ lacertꝫ cō
posita. vt sic ad sensū ⁊ motū eēnt habiliora
Nā ad vocis formatōꝫ necessario se aꝑiūt
vl' claudūt. qꝛ ill' abscisis vl' ꝑ aliquā oppila
tionē vl' ꝯctōem aliquā īpeditꝫ: ꝟba ꝑfecte
nō p̄nt formari. Itē labia mollia sc̄ ⁊ carno
sa. ⁊ h̄ ꝓpt̄ duriciei dētiū tꝑamtū fuit necessa
riū. Dentes igit̄ ⁊ eoꝝ nerui cū ex nat̄a sint
frigidi: nimis lederēt̄ aeri frigido expositi: si
nō labioꝝ tegmīe tuerent̄. Itē labioꝝ extre
ma sūt rubicūda. qd̄ accidit sm̄ Cōstā. ꝓpt̄
cutꝫ labioꝝ subtilitatē: q̄ d̄ facili a colore sā
guineo r̄cipit q̄dāmō roseā q̄litatē. Vn̄ ru-
bedo labioꝝ signū ē puritatꝫ cōplexional' ⁊
impꝑmixtōis turbati sāguis ⁊ īterioꝝ ꝟtutꝫ.
Sic ecōuerso: labioꝝ liuiditas signū ē defe
ctōis ꝟtutꝫ ⁊ caloꝝ nat̄al'. Itē labia tenuia sc̄
ī subā ⁊ subtilia. vt sint flexibiliora ad motū
⁊ habiliora ad aerē nutriēdū (al's īmittēdū)
⁊ ītercidēdū ne subito attract⁹ īterioꝛibꝫ sua
frigiditate īferat lesionē. Et id̄ labia aeri fri-
gido se opponūt. ⁊ ipm recipiēdo: depuratū
reddūt: vt suaui⁹ ⁊ vtili⁹ ad īteriora attraha
tur. h̄ oīa sm̄ Cōstā. Cōsil'es ꝓꝑetates re
citat Arꝫ. li. xij. circa finē vbi d̄r. Labia hoīs
mollia sūt ⁊ carnosa. ⁊ seꝑari p̄nt ꝓpt̄ salutē
⁊ custodiā dentiū. ⁊ vt ꝯueniāt ad exitū ser-
mōis Vn̄ ⁊ labia duplicē h̄nt vsū. sic̄ ⁊ ligua
Cui⁹ creatio est ad gustādū hūidū. ⁊ ad ser-
monē ꝓferēdū sic̄ idē Aris. exp̄sse d̄r. Et ido
oportet q̄ labia sint hūida. qꝛ si creatio lin-
gue nō eēt tal' dispositōis. ad labia nō possꝫ
ligua ꝑtīgere ad dicēdos mltos modos lr̄a
rū. Qm̄ q̄dā ex eis dicūt̄ ꝑ ꝑcussionē ligue:
⁊ q̄dā ꝑ ꝯiūctōem labioꝝ. ⁊ ido nc̄aria fuit
labioꝝ creatio vt optīa eēt nat̄e oꝑatio. Et
ꝓpt̄ h̄ fuit caro hoīs valde moll' qm̄ hō ē bo
ni sēsus. tact⁹. s. ⁊ gust⁹. magꝫ q̄ꝫ alia aīalia
Hec oīa Aris. li. xij. Recollige igr̄ q̄ labia
sc̄ q̄dā tegmīa: dētiū custoditia. mollicie sua
duriciei dētiū tꝑatiua. vocꝫ articularꝫ ⁊ lr̄a-
te formatiua. aerꝫ frigidi vl' calidi īterceptīa
sua rubicūditate vl' liuiditate d̄fect⁹ vl' vigo
ris designatiua. ꝟtutꝫ īterp̄tatiue. ꝓp̄a orga
na passionū aīe. s. odij ⁊ amicicie doloꝝ vl'
tristicie exp̄ssiua. Vn̄ d̄r q̄ tremor labioꝝ ī
frenesi ⁊ acutꝫ morbis mortē p̄tēdit. vt d̄r in
ꝓnosti. Et hec de labijs sufficiāt.

De mento Ca. XVIII.

m Entū est dictū q̄i mādibulaꝝ funda
mētū eo q̄ inde oriāt̄. vt di. Isi. Mē
ti āt vt di. Cōst. duo sūt ossa ⁊ ipa iū-
cta sūt ī medio vbi dētes subteriores firmāt̄
q̄drupli atqꝫ pares Hoꝝ ossiū extremitas
duas hꝫ furculas. Vna ē acuta. cui⁹ acumē
q̄ddā ligamē inserit. qd̄ a latere tīpoꝝ ꝓtē-
dit̄. ꝑ qd̄ et bucca claudit̄ ⁊ aꝑitur. Altera
ꝟo furcula grossa est ⁊ rotūda cui⁹ rotūdita
te mentū fit mobile. vt di. Constan. qꝛ h̄ mē
brū fuit necessariū ꝓpter originē mādibulaꝝ
⁊ dentiū inferioꝝ radicatōem. ⁊ ꝓpter volū-
tariā aeris clausurā ⁊ aꝑtiōem. Fuit etiā cō
ueniēs ꝓpt̄ faciei ꝯpletionē (al's ꝯplexionē)
⁊ ꝑfectā ipi⁹ vult⁹ ꝯsummatōem. Qd̄ si fue-
rit ꝓportionatū fronti: totā honestat faciē et
decorat. Hec oīa di. Constan. In mento āt
aīalis maxia est fortitudo ꝓpt̄ ossis duriciē.
⁊ neruoꝝ ꝯpaginationē. ⁊ ꝓpt̄ fortē dentiuz
radicatiōem. ⁊ ido bruta aīalia se tāgi ꝑ mē
tum de facili nō ꝑmittūt. Nā mēto ꝯfracto
tota eoꝝ feritas (al's ferocitas) q̄si armis ꝑ-
ditis eneruat̄. vt pꝫ. j. Reg. xvij. vbi d̄r. Cō-
fregit Dauid mentū vrsi ⁊ eruit ouē de ore
ei⁹ ⁊c̄. Hoīs ꝟo mentū ꝑtractati amoris ⁊ fi
dei īdiciuz est. ij. Reg. xvj. Tenuit ioab mē
tum amase q̄si deosculans cum ⁊c̄.

De ore Capitulum XIX.

o S est dictū ex eo ꝙ ꝑ ipm q̄i ꝑ ostiū cibos īmittim⁹. ꝛ sputū forꝫ eĳcim⁹ Ul' eo qꝛ q̄si ð ostio ꝭmões egrediūꝭ vt di. Isi. Os ēt vt ðt idē aīe nūci⁹ ē. qꝛ illð ore exꝑmim⁹ qð ꝓus in mēte ꝯcepim⁹. Est āt os vt di. Gre. multꝫ circūseptū custodĳs scꝫ dētib⁹ ꝛ labĳs vt tot ītermedĳs mēs ꝓ⁹ discernaꝭ ꝙ̄ꝫ ꝓferat siue dicat. vt ꝓus verbū trāseat ꝑ limā ꝙ̄ꝫ ꝑ linguā Fuit āt oris īstrumentū necessariū ꝭꝫ Cōstan. ꝓpꝭ nutrimenti susceptōꝫ. Nullū eī mēbꝝ in aīali nutriꝭ nisi ꝓus nutrimētū ī ore recipiaꝭ. Os eñ prio cibū recipit: ꝛ masticādo ꝛ imutādo aptuꝫ digestōi stomacho trāsmittit. ꝛ ꝓpꝭ h̄ naꝭa fecit os hūidū ītrinsec⁹. vt cibi siccitas ei⁹ humiditate facili⁹ īmuteꝭ. Fecit etiā os neruosum ꝛ mediocriꝭ duꝝ ꝛ ꝯcauū. Neruosū vt saporositas cibi facili⁹ sentireꝭ. Duꝝ ne cibi aſꝑitate lederet' Nec tñ nis ꝭcm̄ ē duꝝ ſꝫ mediocriꝭ ne nimia duricia sēsualitas gust⁹ impedireꝭ. Cōcauū āt ꝛ rotūdū fuit ītrinsecus vt cib⁹ assūpt⁹ hic inde facili⁹ moueret ꝛ per dētes sine īpedimēto spūs traduceret. Iteꝫ necessariū ē os ꝓpꝭ aeris ꝛ spūs attractiōem. Aer eī attract⁹ ꝑ os. ī ipi⁹ ꝯcauitate īmutaꝭ ðpuraꝭ ꝛ subtiliaꝭ. ꝛ sic ad cordis ꝛfrigeratōnē ꝑ canale pulmonis trāsmittiꝭ sine cui⁹ refrigerio coꝛ ꝓ nimĳ calorꝫ incēdio vrereꝭ et destrueret. Itē est necessariū ꝓpꝭ vocꝫ informatōꝫ. ad h̄ eī est palatū oris ꝯcauū vt plectrū ligue moueret facili⁹. ꝛ ad vocē formādā: expedite eleuaret ꝛ deꝓmeret. Itē vtile ē ad grossaꝝ sugfluitatū a cerebro ꝛ pulmone veniētiū crebrā eiectōꝫ. q̇b⁹ ꝑ ostiū orꝫ eiecꝫ: vital' spūs ī corde: ꝛ aīal ī cerebro: suas ꝯplēt actōes expediti⁹ Itē vtile est ꝓpꝭ membroꝝ nutribiliū a sugfluis exoneratōꝫ. Qñ eī stomach⁹ crudis hūorib⁹ oneraꝭ: naꝭa ꝑ vim expulsiuā oꝑante. ꝑ oris orificiū expurgaꝭ vt d. ꝯstā. ꝛ Gal'. sup illð afoꝝ. In vomitib⁹ ꝛ purgatōib⁹ q̄ spōte fiūt si q̄lia optuit fiāt: ꝯfert ꝛ bñ ferūt. Si ꝟo ñ. ꝯ Patiꝭ āt os vt di. Cōst. in viatico. Qñꝙ solū ex alĳs mēbris sibi vicinis īfirmātib⁹. Patiꝭ āt pustulas. vlcera. ꝛ hmōi. ex corruptꝫ hūorib⁹ aliūde ad buccā defluētib⁹ Si rubeat ita ꝙ nigredini attineat ꝛ caleat ꝛ doleat: aut ardeat. maꝭia sāguinea ē ꝛ cholerica. Si ꝟo mł'tū nigrescat: tāto molesti⁹ ē ꝛ timidi⁹ ne forsan ad cancrū deueniaꝭ. Accidūt āt vlcera ī ore lactētiū ꝑuuloꝝ. ꝑueniētia ex acumie lactis ꝛ ei⁹ corruptiōe. Hucusꝙ Cōstā. in viatico particula secunda.

De dentibus Capl'm. XX.

d Entes ꝭm grecos dicunꭲ odentes q̄si oīa apposita diuidētes ꝛ incidētes vt di. Isi. Et sūt dētes ꝭm Cōstā. q̄dā plātaria ī ossib⁹ maxillaꝝ ꝛ mēti q̇busdā radicib⁹ inserti. Et sꭲ ī marib⁹ ꝭm ꝯstā. xxxĳ Sedecim eñ ī maxillarib⁹ sūt positi. quoꝝ q̄ttuor ī anteriori ꝑte pares vocanꭲ ꝛ q̄druꝑli. Et hi lati sꭲ et acuti incisores l' ꝑcisores a medicꝫ nūcupanꭲ. ad incisiōes cuiuslibet cibi sūt apti. ꝛ q̇cq̇d eis accipiꭲ in ore ꝯteriꭲ ꝛ mordeꭲ. Sūt iteꝝ ꝛ duo q̇ canini sūt dicti collaterales q̄druplis ꝛ ī sūmitate acuti duris cibis tñ molēdis apti. Et dicūꭲ ꝭm Isi. canini. qꝛ ad sīlitudinē canīnoꝝ ꝯsistūt. ꝛ canes ꝑ ipos ossa rodūt. ꝑcisorib⁹ eī dētib⁹ sūt fortiores acutiores lōgiores ꝛ rotūdiores. ꝛ iō a q̇busdā colūnelle vocāꭲ. ꝛ qð ꝓores ꝑcidere nō ꝑñt. istꝫ tāꝙ fortiorib⁹ ad ꝯfrigēdū tradūt. Sūt ꝛ decē alĳ ex vtraꝙ ꝑte supiorꝫ mādibule q̇ sꭲ collaterales q̄druplis. ꝛ hi sꭲ lati atꝫ grossi. hi molares sꭲ vocati ꝛ ad molēdū cibū sūt apti. nā q̄ ꝯcisa ꝛ ꝯfracta sūt a ꝓorib⁹ more mole subigūt. vt di. Isi. Sunt igiꭲ ī supiori mādibula. xv. dētes. s. q̄ttuor q̄drupli atꝫ pares. ꝛ duo canini. ꝛ nouē molares. ꝛ totidē etiā dētes numero collocanꭲ in inferiori mādibula seu in mēto. Dentes igiꭲ ꝙ̄tū ad suū nūeꝝ ꝛ etiā ad officiū q̄drifarie diuidūꭲ. Quidā eñ sūt incisiui. ꝛ hi sꭲ q̄ttuor. duo supiores ꝛ duo inferiores q̇ ꝓ° aspectui se offert. Quidā ꝟo sūt pares. ꝛ hi sunt q̄ttuor. duo supiores ꝛ duo inferiores q̇ alteruꝝ iuxta īcisiuos positi mutuo se cōtingūt. Quidā ꝟo dicūꭲ collaterales seu canini ꝛ hi q̄ttuor. s. duo supiores ꝛ duo īferiores se mutuo collidētes. Quidā ꝟo sūt molares ꝛ hi. xx. scꝫ. x. supi⁹ ꝛ totidē inferi⁹ mutuo se tāgētes. ꝛ q̄ ab alĳs inchoata sunt quasi mole ꝯtinue ꝯcidētes. Hi omēs sūt ī mādibul' radicati ꝛ q̇dāmodo furcati Sꝫ diuersimode quia anteriores. s. q̄drupli et pares vnā h̄ñt furculaꝫ seu radicē. Canini ꝟo molares tres vel q̄ttuor h̄re dicunꭲ. vt di. Constanti. Dentium q̇ꝫ numeꝝ discernit q̄litas sexuū. nam in viris plꝫes. in feminis pauciores inueniūꭲ. vt di. Constan. et Isi. Distinguunꭲ etiā dentes ꝭm ꝓcessū etatis. qm̄ sicꝫ di. Aristꝫ. li. ĳ. ꝙ dentes senū generaliter sūt nigri ꝛ nō acuti. vtꝫ ī canib⁹. q̇ꝝ etas ꝑ dētes

noscit̄. q2 dētes iuuenū sūt albi ꝛ acuti. Se
nū ꝟo ecōtrario. Excipit tn̄ Ar. ibid ab hac
generalitate dētes eq̄ꝝ q̄s dicit h̄re ꝓpriū. ꝙ
ꝓcedēte etate mag albescūt. Dī etiā ibidē
Opꝫtet vtiq3 scire ꝙ aīalia q̄ sūt mlt̄oꝝ den-
tiū ꝛ ꝯiūctoꝝ sūt vite lōgioris. q̄ ꝟo paucoꝝ
sūt dētiū ꝛ sepatoꝝ sūt vite breuiorꝫ. Itē dī
ibidē. Oīe aīal q̄drupes generās aīal sibi
sīle h3 dētes. Itē hō eijcit dētes in iuuētute
anteriores. nō molares. ꝛ h̄ ꝯtigit forsan ꝓpt̄
furculaꝝ ꝛ radicū debilitatē. Molares āt n̄
eijcit ꝓpt̄ cām ꝯriā Et ē generale ī alijs aīali
bus q̄ nō eijciūt aliquē dentē ꝑus q3 alt̄ sibi
sīlis in loco ꝑmit⁹ oriat̄. Itē Ar. li. xij. Oē
aīal carēs dētib9 ī supiori mādibula ē siccū
ꝛ terrestris nat̄e. Oīe aīal hn̄s dētes ī vtra
q3 mādibula est pinguedini sīle. Itē idē li.
xiiij. Nat̄a nō facit aliq̄d nisi qđ meli⁹ ꝛ ꝑfe
cti⁹ ē. ꝛ iō necesse est vt materia ꝑtꝫ terrestris
declinet a q̄busdā aīalib9 ad ꝑtē supiorē scz
in dētes ꝛ culmos ꝑminētes. ꝛ ī q̄busdaz in
cornua. Et ꝓpt̄ h̄ nō p̄t h̄re dentes in vtraq3
mādibula aīal hn̄s cornua Itē ibidē li. xvj
Dētes solūmodo int̄ alia ossa crescūt dum
remanet aīal. ꝛ h̄ est manifestū in dētib9 sup
excrescētib9 ꝛ declinātib9 a locꝫ suis ꝯtigen-
tib9 se inuicē Et cā incremēti illoꝝ ē ꝓpt̄ ope
ratōem eoꝝ. Si em̄ nō crescerēt cito ꝯsume
rēt̄. ꝛ ꝓpt̄ h̄ terunt̄ cito dentes aīaliū comedē
tiū multū ꝛ carentiū dentib9 magnis. Et ꝓ
pter h̄ ingeniata ē nat̄a ꝛ aggregauit dētes
ad īuicē ꝓpt̄ senectutē ꝛ finē. Aliter si vita du
raret ꝑ millenariū: sꝑ dentes ꝑl̄es eēnt q3 in
ꝑma creatōe. Itē dī idē li. ij. Dētes q̄ oriūt̄
ītra gingināz nō oriunt̄ in viris et mulierib9
nisi post viginti annos. ꝛ forte in q̄busdam
mulierib9 post. lx. ꝛ origo eoꝝ erit cū maxīo
dolore. Itē Idem li. xix. Dētes acuti oriūt̄
ante latos. qm̄ dētib9 acutis indiget̄ ad abs
cisionē cibi ꝑus. q2 ꝑ⁹ est abscidere q3 mo-
lere. iō etiā citi⁹ crescūt. q2 minores sunt. q2
origo minoris rei est ex calore an̄ originem
rei maioris. Item calor lactis facit oriri dē-
tes cito. ꝛ ꝓpter h̄ est ꝙ pueri lactētes lac ca-
lidi⁹: nascūt̄ ī eis dētes citius Itē Idē ibi-
dē. Anteriores dētes nascunt̄ in osse tenui
ꝛ etiā debili. ꝛ ꝓpter h̄ sūt velocꝫ casus. Huc
vsq3 Ar. Ad h̄ ꝯstan. in viatico ꝑticula. ij
Dentiū magnū est iuuamentū. ꝛ cum iuua
mēto: magnū corpis ornamentū: ipoꝝ inq3
nō patientiū. qm̄ in patiētib9 actio corrūpit̄
Quoꝝ passio diuersa est. Cui⁹ diuersitatis:
ꝑs est visui māifesta. sic̄ st̄ putredīes. fetores
rupture. ꝑforatōes. motiōes. casus. limosi-
tates. ꝛ sīlia. Pars ꝟo nō apparēs ē ꝛ occul
ta sic̄ qn̄ dētes nimiū dolent. ꝛ tn̄ exteri⁹ sani
apparēt. Cā aūt tal' doloris sūt hūores a ca
pite descēdētes: l' a stōacho mediāte fumosi
tate ascēdentes: vl' hūores acuti ī gingiuis.
ꝛ tūc dolores nimij cū saltu ꝛ pulsu sentiūt̄
ꝓpt̄ maliciā hūoꝝ ꝛ acumen Si ꝟo dolor ē
a capite: grauitas sentit̄ in capite. ꝛ dolor. ī
facie rubor ex sanguīe vl' cholera ad radices
dentiū descendēte. Si ꝟo fuerit a stōacho:
dolor sentit̄ in stomacho. ꝛ assidua eructua
tio egredit̄ ꝛ corrūpit dentes. Et aliqn̄ ꝑfo
rāt̄. ꝛ aliqn̄ rūpūt̄. aliqn̄ ex ꝟmib9 in citrinū
viridē seu nigꝝ colorē mutant̄. Que oīa ex
corruptꝫ ꝛ pessimis hūorib9. ex malis cibis
ꝑ neruos ad ligamētū dentiū descendētib9
accidere dinoscunt̄. Dentes etiā aliqn̄ mo-
uent̄. ꝛ cā mot⁹ hūores sūt. Et si sūt ī dentiū
radicib9 acuti: necesse est in dentib9 foramīa
effici ac fetores ꝛ putredīes generari. Et si
ꝟmes fuerint in cā. dolor maxim⁹ gignit̄. q2
neruū sensibilē corrodendo penetrāt. Ob-
stupescūt etiā dentes ꝛ exacerbant̄ ex hūore
acido int⁹ vel extra neruos sensibiles infici-
ente. Dormitare etiā vident̄ ex causa nimis
frigida. sic̄ ex niue vel glacie neruos dentiū
ꝯstringēte. Itē dētes qn̄q3 cadūt ex nimia
hūiditate. ligamēta dentiū relaxāte Qn̄q3 ēt
ex nimia siccitate. vt p3 in senib9. q̄ꝝ dētes ꝓ
pter subtractōz hūiditatꝫ nutribil' dilabūt̄.
Has ꝛ mlt̄as alias dentiū r̄citat ꝯstā. passi
ones. s3 h̄ sufficiāt. Recollige igit̄ ex p̄dictꝫ
ꝙ dētes ī mādibul' tāq3 in fūdamētꝫ ꝓprijs
radicāt̄ ex frigiditate dn̄ante albiores cet̄is
ossib9 efficiūt̄. ꝓpt̄ sui duriciē de facili nō le-
dunt̄. Suba ei dētiū ex se ē īpassibil'. cū nō
sit sensibil'. vt di. ꯒstā. Vn̄ dens rupt⁹ nullū
dolorē patit̄. Dī tn̄ pati ꝛ dolere ꝓpt̄ neruū
sensibilē q̄ ī ei⁹ radicib9 sepe ledit̄ ꝛ ḡuat̄. Dē
tes em̄ ītrinsec⁹ neruis colligāt̄ Terminos
carnis dētes excedūt. ꝛ tn̄ in carne radicant̄
Nihil ītra se nec in se eē patiunt̄. Clausi sūt
labijs ne videant̄. Indecens est em̄ cū appa
rent nisi forsan ꝓpt̄ risum. Itē supiores ad ī
feriores reuertunt̄. ꝛ sibi inuicē mutuo co-
aptant̄. ꝛ si inferiores aliqn̄ moueant̄. supio
res tn̄ fixi ꝛ īmobiles repiunt̄. Ordinate āt
ad inuicem componunt̄ Ad informatōem
articulate vocis maxīe coopant̄. Toto cor
pori obsequunt̄.

De lingua. Ca.XXI.

Lingua a lingẽdo cibũ ẽ dicta.vl' q̄a p eã articulars son⁹ v̄ba ligat. Sic̄ ei plectrũ chordis.sic allidit̄ ligua dẽti bus.vt d.Isi. Est ãt ligua instr̄m gust⁹ ⁊ lo cutiõis vt di.ↄstan.⁊ ↄponit̄ de suba molli carne porosa ⁊ spõgiosa. Est ãt neruosa.ꝑꝑ sẽsũ ⁊ motũ. Porosa vt facil⁹ sapoꝛ penetret ad neruũ faciẽtẽ gustũ ad quẽ veniũt multe vene sanguie plene.vñ rubicũda ẽ i colore. Hec eisdẽ opit̄ pãnicul'.q̄b⁹ spaciũ bucce et palatũ idult̄ ⁊ vestit̄. a supiori pte ps tota. ab iferiori ãt pte pꝫ vsq̄ ad ligamẽta q̄b⁹ ner uo est connexa.vnde radices ligue ⁊ sensi biles nerui q̄b⁹ recipit sensũ ⁊ motũ a spirĩ tib⁹ sẽt occulti. In q̄busdã ãt hoib⁹ vt di.ↄst. hbit̄ ligua pl⁹ q̄ȝ optꝫ ĩtãtũ ꝙ nec i diuersas ptes moueat̄ vñ oꝫ icidi ligamẽta vt sibi mo tus p totũ bucce spaciũ ãplict̄. Passiões ei mlte accidũt ligue vt in suba ip̄i⁹ l' i neruis ad illã veniẽtib⁹.vñ i viatico ↄstan. Lingua aĩalis pdit motũ volũtariũ.vñ ⁊ vsũ amit tit fmõis cui⁹ cã est ex dfectu v̄tut' motiue ex cerebro vẽiẽte vl' ex neruo opilato p quẽ v̄t⁹ trãsit aĩal'. Aliq̄n ex apostemate vl' ex pu stulis i lingua accidẽtib⁹. Aliq̄n sũt ꝓpria vi cia in suba ligue sic̄ ↄplexio mala ex q̄ ẽ sẽsi bil' distẽperãtia ex nimio calore l' frigidita te vl' hũiditate vl' siccitate vl' apostema vl' tu mor ⁊ siĩia. ꝙ si ligua videat̄ nimis tumida excessũ caloris desigt.si ṽo alba frigiditatẽ. si moll' hũiditatẽ.si sicca et aspa siccitatẽ ꝫ.et oĩa talia ligue ipediũt vsũ vel tollũt in toto vl' i pte. Si ãt ligua sana videat̄ nullas ha bẽs maculas loq̄la tñ sit ablata. ex cerebro est defect⁹ vl' ex neruis sẽsibilib⁹ oppilat'.ali q̄n est pditio loq̄le ex pdita mẽte vt i frenesi vl' lethargia. Hucusq̄ ↄstã.i viatico. Alios desigt defect⁹ ligue ↄstã.in pantegñ. vbi di. Accidũt pustule late ⁊ extẽse i pellicul' exte riorib⁹ ligue sic̄ accidit puer' malũ lac sugẽ tib⁹.⁊ sũt q̄nq̄ȝ albi q̄nq̄ȝ nigri colors. Acci dit ãt apostema lingue.cã nimis magni fi cãs ⁊ ab ore exire faciẽs. Et vocatur exiliũ ligue. Aliõ etiã gen⁹ apostemat' ligue ẽ qd̄ rana vocat̄.eo ꝙ sic̄ rana nascit̄ sub ligua.et aufert vsũ ligue.⁊ ita rana muta dr̄ ab effe ctu. Est etiã aliõ apostema ligue sanguino lẽtũ vñ tota ligua patit̄ ⁊ loq̄la vna cũ gustu impedit̄. Ex viscosis ei hũorib⁹ i ligua do minãtib⁹ sensus gust⁹ corrũpit̄ ⁊ imutat̄.ita vt dulcia amara ⁊ isipida iudicẽt̄.⁊ ecõtra rio vt di.Gal'. Itẽ dt Gal'.sup afoꝛ.ꝙ acci dit lingue balbuties ex nimia hũiditate q̄n lacerti ligue p nimia hũiditate i extremis li gue nequeũt dilatari.sic̄ ẽ videre i ebriof: q̄ balbutiũt q̄n i cerebro hũore nimio pfudũt̄ Vñ dt ibidẽ Gal'. Natal'r ãt balbutiẽtes. Vl' ꝑꝑ nimiã cerebri hũiditatẽ balbutiũt. vl' ꝑꝑ ligue hũectatõeꝫ.vel ꝑꝑ vtrũq̄ȝ. Illa ẽt ĩfrĩna hũiditas ẽ cã q̄re aliq̄ efficiũt̄ drau li q̄ aliq̄s lras pferre ñ pñt.scꝫ r.p n.l'c.p t. pfert ⁊ h̄ pꝫ i ĩfãtib⁹ q̄ mltas lras corrũpũt ⁊ eas pferre ñ pñt. Hec oĩa di.Gal'.sup.illũ afoꝛ. Ipodrauli.a diaria matie caplũt̄.qꝛ nimia hũiditas taliũ q̄ est cã drauliꝫatiõis redit ad stomachũ ⁊ intestina sepe lubricã do inducit diariã vl' disenteriã.i.fluxũ vẽtr' sic̄ di.Gal'. Itẽ dt Cõstã.i pantegni.ꝙ in la teribus ligamẽtoꝝ lingue sunt quedã vene que saliuã lingue administrãt. Hec ab ini tio ligue incipiũt.a q̄bus emanat q̄dã hu mectatio fleumatica q̄ saliua appellat̄.vñ il le vene vocant̄ a medicis saliuales siue ha bitatio saliualis. Initiũ aũt lingue vñ exe unt he vene est caro glandulosa et alba ip̄⁹ saliue generatiua q̄ humectat linguã ⁊ tem perat ciboꝝ siccitatẽ.⁊ augmẽtat eoꝝ succo sitatẽ vt post dicet̄ Itẽ dt Ar'.in.vj.ꝙ oues aliq̄n hñt sub lingua venas albas.⁊ ille fa ciũt fet⁹ albos.⁊ aliq̄ hñt nigras.⁊ ille faciũt fet⁹ nigros.⁊ aliq̄ varias.⁊ ille ꝓcreãt fet⁹ va rios ⁊c. Recollige igit̄ breuit̄ ex tã dict' ꝙ ligua ẽ suba carnosa sanguinea ⁊ porosa.in fluentie spũs receptiua.i ↄplexione calida ⁊ hũida.i dispositõe tenuis ⁊ oblõga.anteri ori pte gladio siĩis i cono.in colore rubicũ da.in loco ↄcauo ⁊ hũido sita ad motũ facil lima.vocuꝫ informatiua.sapoꝝ discretiua. p emissionẽ saliue oris hũectatiua.ↄceptio nũ aĩe interptatiua.dentib⁹ ⁊ labijs q̄i mu ro duplici circũsepta. In diuersis aĩalib⁹ q̄ ad figurã varia Nã i q̄busdã breuis ẽ ⁊ gros sa. In q̄busdã ṽo ecõuerso Quib⁹ṽo hñt liguã grossiorẽ hñt vocẽ grauiorẽ.⁊ ecõuerso. Que dã etiã aĩalia hñt liguas medicinales ⁊ salu tiferas.⁊ h̄ vel ex nat̄e bonitate.vel ex occul ta aliq̄ ꝓpetate vt ligua canis: vt di. Cassio dor⁹. Quedã ãt hñt liguas mortiferas ꝑꝑ maliciã ⁊ furiositatẽ hũoris in eis dñantis sic̄ ligua serpent'.draconis.⁊ rabidi canis. cui⁹ morsus est sũme venenosus: cui⁹ ligua apparet sp extra os.⁊ distillat venenũ ⁊ ificit aquã in quã cadit.de q̄ q̄ biberit efficit̄ ra-

blosus. vt dt Auicen̄. ⁊ Constan. ĩ tractatu de venenis ⁊ venenosis aĩalibꝰ. Vñ etiã serpẽtũ lĩgue ẜm Ar. nigre sũt siue liuide siue surrufe ⁊ maculose. acute. ⁊ ĩ motu velocissime. Et h̄ ꝯtĩgit ꝓpt̄ hũorẽ furiosũ ⁊ venenosũ. q̄ tã velocit̄ linguã agitat vt vna nũero bifurcari videat̄. Lĩgua tñ aspidis ꝗuis ĩ corpore viuẽtis serpẽtis plẽa sit veneno mortifero separata tñ a corpe ⁊ desiccata venenũ ꝑdit. et venenũ si pñs fuerit ꝑdit. vñ ĩ pñtia veneni sudore ꝓrũpe ꝯsueuit. Vñ tal' lĩgua velut vtil' ⁊ ꝓficua reputat̄ int̄ thesauros regios ꝓciosa. ꝗuis ꝓus fuerit venenosa ⁊c̄.

De saliue ꝓprietatibꝫ Ca. XXII

Saliua ẽ hũor fleumaticꝰ ex nat̄alibꝫ venis lĩgue generatꝰ. vt di. ꝯstã. Est ãt saliua nat̄alit̄ hũida. ĩ colore alba ⁊ ex ꝯtĩnuitate motꝰ lĩgue. ⁊ ĩstoꝝ spũaliũ spumosa. ĩ sapore ĩsipida. q2 potẽtialit̄ ẽ oĩz sapoꝝ ĩ se receptiua. Si ei esset alicꝰ saporis determĩati. nõ eẽt alteriꝰ susceptiua Est etiã ẜm eũdẽ ꝯstã. saliua int̄ gustũ ⁊ eiꝰ obiectũ media. Nihil eĩ sensu gustꝰ ꝑcipit̄. nisi cꝰ sapor mediãte saliua gustꝰ organo pñtat Vñ ĩpa ẜz q̄litatẽ saporis rei gustate ĩmutat̄. Fuit ãt necaria saliua vt di. ꝯstã. ad hũectatiõẽ oris. vt saliue bñficio irrigaret̄. Itẽ ꝓpt̄ digestiõis ꝑꝑatõez. Cibꝫ eĩ siccꝰ ĩ ore assũptꝰ ñ vtilit̄ mitt̄et̄ stõacho. nisi saliua media ꝑꝰ hũectaret̄. q2 sine saliue medio ⁊ adminiclo res sicca nõ d̄ facili trãsglutiret̄. Itẽ vtil' est ad faciliorẽ sup̄fluitatũ cerebri ⁊ pulmonis euacuatõez. q2 tales emũctões calore vl' frigore ĩdurãt̄: aut ĩuiscant̄. q2 nõ ita d̄ facili ꝑ ostiũ oris eijceret̄ (al's extraheret̄) nisi ꝑmo cũ hũoris saliual' adiutorio. lubricando ad exitũ ꝑpararent̄. Itẽ saliua hoĩs ieiuni hꝫ q̄ndã vim latẽtis ĩfectõis vñ ⁊ sãguinẽ aĩal' ledit: si ĩ alicꝗ vulnere aliq̄d sãguĩ admisceat̄ vt dicũt ꝑdicti autores ĩ tractatu d̄ venenis. Et h̄ forsan ẽ vt dt Auicen̄. rõe cruditatis. Hũor eñ crudꝰ sanguini ꝑfecte digesto ĩ suis q̄litatibꝫ repug̃t. ⁊ suũ vt dicũt autores ꝑturbat t̄ꝑamẽtũ. Hic est etiã vt dicũt sancti. ⁊ habet̄ a Plinio ꝙ saliua siue sputũ hoĩs ieiuni ĩterimit serpẽtes. ⁊ venenoſ aĩalibꝫ ẽ venenũ. sic dt Basiliꝰ in hexamerõ sup illõ Ipa ꝯteret caput tuũ. ⁊ tu ĩsi. calca. eiꝰ Gen̄. iij. Item sic di. Gal'. sup afoꝝ. ibi. In saniei sputo fit ptisis ⁊ fluxꝰ ⁊ vbi saliua tenet̄ moriunt̄ ⁊c̄. Ptisici ꝓpt̄ vlcus pulmonis semꝑ tussiũt. ⁊ a sup̄fluitate saniei vlteriꝰ spuendo se exonerãt ꝓut pñt. s3 tñ mors ĩminet qñ ñ spuũt. q2 retẽta eiꝰ saliua cũ saniei vie spũs ĩteriꝰ claudũt̄. ⁊ sic ptisici suffocati moriunt̄. Itẽ sic di. Gal'. in li. d̄ crisi. Int̄ sputũ ⁊ saliuã est differẽtia. Nã saliua ẽ sup̄fluitas naturalis nutrimẽti pectoris ⁊ generat̄ digesta. Sputũ ṽo est illud qd̄ ad pectꝰ aduenit ẜz diuersitatẽ cursus nat̄al' ⁊ cursus ꝑter naturã. nec est sꝑ digestũ. Et iõ sputũ in acutis febribꝫ ⁊ apostematibꝫ si leuit̄ fiat cũ signis digestiõis ⁊ sine tussi laboriosa. fortitudinem s̄cat ṽtutis. ⁊ defectũ morbi. sic dr̄ ĩ ꝓnostic. ⁊ ecõuerso. Dũ ẜm Gal'. ⁊ alios cõmentatores ibidez. In saliua siue in sputo ꝯsiderãt̄ tria general'r. Color. odor ⁊ sapor. Quia si sputũ fuerit in colore liuidũ: cordis et spũaliũ s̄cat lesionẽ. Si ṽo sanguineũ cũ sanie admixta: pulmonis desig̃t vlceratõem. Si etiã fuerit in odore fetidũ: ĩteriorẽ significat corruptionẽ. Itẽ si in sapore fuerit amaruz aut acidũ: hũoris corrupti in stõacho ⁊ pulmone seu in suba lingue sig̃t dñatiõez. Itez in sputis abũdare signũ est phlegmatice cõplexionis. Vñ ⁊ in senibꝫ solẽt sputa abũdare grossa ⁊ viscosa ẜm intensionẽ frigiditatis ⁊ resolutõz vel dissolutõez humiditatis substantial'. ⁊c̄.

De voce Ca. XXIII.

Vox est aeris tenuissimꝰ ictus: plectro lingue formatꝰ vt di. Isi. ⁊ Priscĩaꝰ. Organa aũt vocis siue instr̄a multa sunt vt di. Cõstan. s. pulmo arterie. guttur. vuula. os. dẽtes. labia atz lingua. Sine eĩ istoꝝ instrumẽto vox nõ format̄ Et hoꝝ q̄dã sunt vocis receptiua sic pulmo cũ suis receptacul' ⁊ canalibꝫ. Quedã ṽo sũt vocis ordinatiua sic vuula q̄ ẜm ꝯstan. pulcrã reddit ⁊ fortẽ. qñ ad alia se hꝫ ꝓportionabiliter. Aerẽ eñ introeuntez t̄ꝑat. ⁊ ne nimis impetuose exeat cohibet ⁊ refrenat. A receptiõe etiam pulueris guttur et arterias ꝓhibet et cõseruat. Quedã eñ sunt vocis emissiua. vt canales pulmonis ⁊ arterie q̄ sunt q̄si q̄dã fistule Que si fuerit lenes mũde ⁊ t̄ꝑate. dulcez ac t̄ꝑatam ⁊ eq̄lẽ reddũt vocẽ. Si ṽo asꝑe fuerint ⁊ plꝰ debito fuerit late ⁊ stricte aut distorte: nimis g̃ue vel exilẽ dissonã aut ineq̄lẽ emittũt vocẽ. Ad formatõem igit̄ vocis aer in folliculo pulmonis recipit̄ ⁊ ꝑ ordinatũ arteriaꝝ motũ ꝑ os emittit̄ Vñ ex veloci aeris cõmotiõe ⁊ organoꝝ vocis extẽsiõe sonꝰ reddit̄: q̄ ĩ ore aĩal' ꝓlatꝰ et plectro lĩgue for

matus vox a sapiētibꝫ dr̄. Hucusqꝫ ꝯstā. in
pantegn̄. vn̄ Ariſ. li. iiij. Pulmo ē ꝑmū vocꝭ:
receptaculū. Et iō oīe aīal carēs pulmōe:
caret ⁊ voce ac loq̄la. Loq̄ em̄ est distingue
re vocē. Vn̄ oē aīal nō hn̄s linguā absolu-
tam nō hꝫ vocē. vt dicit idē. Apes vl' musce
carēt voce. faciūt tn̄ crepitū in volādo extē
dendo ⁊ ꝯhendo alas ꝑ aerē cadentē inter
corpꝰ ⁊ alas. ⁊ sic faciūt locuste Et huiꝰ ꝓba
tio est q̄ nūq̄ꝫ faciūt sonū in sedendo. ſꝫ tan
tūmodo ī volādo. Rana aūt hꝫ vocē ꝓpriā ⁊
anteriꝰ lingue sue applicat̄ ori suo ⁊ qđ ex li-
gua ꝓpinquat canne pulmonis absolutū ē
⁊ ꝓpt̄ h̄ hꝫ vocē ꝓpriam. ⁊ est coax nec facit h̄
nisi ī aqua tm̄. ⁊ ꝓp̄e masculus tp̄e coitꝰ qn̄
clamat feminā ꝑ vocē cognitā Rana ꝓo ml'
tiplicat vocē qn̄ ponit mādibulā inferiorēꝫ
in aquā ⁊ extendit suꝑiorē. ⁊ ꝑ extensionem
duaꝝ mandibulaꝝ vociferant. ⁊ ꝓpt̄ nimiū
conatū extensionis lucent eaꝝ oculi sic can
dele. Cantāt ⁊ vociferant plꝰ de nocte q̄ꝫ ď
die. q꞉ tūc est sepiꝰ coitus earūdem ⁊c̄. Iteꝫ
ibidem. Aues parui corꝑis plꝰ vociferāt ⁊
garriūt q̄ꝫ magni ⁊ maxīe tp̄e coitꝰ. qm̄ vo-
ciferatio auiū maxīe est in illo tp̄e. Itē ideꝫ
Gallꝰ vociferat post bellū ⁊ victoriā. Itē in
auibꝫ est q̄ masculꝰ dat vocē. ⁊ nō feīa. sicut
gallꝰ. ⁊ mas coturnicū. Loq̄ aūt appropriat̄
hoī. Qui aūt nat̄alr̄ sunt muti. sunt surdi. et
h̄nt vocem. sed oīno indistinctā. vt dīc ideꝫ
Itē Idem in eodem libro. Omnes femine
sunt subtilioris vocis ⁊ acutiorꝭ q̄ꝫ masculi
ꝑter vaccā. q꞉ vox femine est grossior. Iteꝫ
Ibidē. Exitꝰ spermatꝭ est in maribꝫ apō al
teratōem vocis. ⁊ h̄ est in termino duorum
septenniū. Aliqn̄ tn̄ mutat̄ vox citiꝰ ī q̄busd-
dā. Et est signū motꝰ ad luxuriā. Itē Ibidē
Qn̄ equi icipiūt coire. erit eoꝝ vox maior. si
militer ⁊ femīe. Vox tn̄ femīe clarior ē. Itē
Ibidē Voces masculoꝝ mutant̄ qn̄ emuti
lant̄. Itē dr̄ li. viij. Voces oīm q̄drupeduꝫ
mutant̄. ⁊ efficiunt̄ sic voces femīaꝝ qn̄ ca
strant̄. Et li. xix. dr̄. q̄ cā acuminis ⁊ altera
tiōis vocis est ſm alteratōeꝫ etatū. qm̄ vox
iuuenū aīaliū est acutior voce senum. ⁊ mu
lieꝝ q̄ꝫ viroꝝ. ⁊ voces oīm aīaliū sūt acutio
res in iuuentute. Itē Idē. Multe femine
⁊ multi iuuenū vociferant voce acuta. qm̄
ꝓpt̄ debilitatē mouent paucū aereꝫ. ⁊ q̄d est
paucū. mouet̄ velociꝰ. ⁊ vox: velox ēt acuta
Grauitas aūt vocis sequit̄ tarditateꝫ. ⁊ aer
multus mouet̄ tarde; Mares autē ⁊ senes
mouent multū aerem. ⁊ ideo sunt grauiorꝭ
vocis. Neruos em̄ ⁊ arterias hn̄t fortiores
masculi q̄ꝫ femine. ⁊ senes q̄ꝫ paruuli. ⁊ nō
castrati q̄ꝫ castrati. Propter debilitatē ḡ ner
uoꝝ erūt voces castratoꝝ sil'es vocibꝫ feīaꝝ.
Hucusqꝫ Arist. Vox igit̄ fortis eq̄lis clara
flexibilis int̄ acutū ⁊ ḡue mediocris est lau
dabil'. Sic ecōuerso Vox tremula rauca ⁊
asꝑa debilis ⁊ dissona. nimis ḡuis vl' acuta
est vituꝑabilis. Nā vox rauca dissona ⁊ in-
ordīabilis multaꝝ ꝯfundit vocū armoniaꝫ
Vox itaqꝫ ꝯsona dulcis ⁊ ordīata est letifi
catiua amoris excitatiua. passionū aīe exꝓſ
siua. vigoris ⁊ virtutꝭ organoꝝ spūaliū ꝓte
testatiua. puritatꝭ ⁊ bone dispositōis carū-
dē oñsiua. laborꝭ subleuatiua. tediij seu fa-
stidij ablatiua. etatis ⁊ sexꝰ discretiua. ꝑconij
⁊ laudis adq̄sitiua. affectōis audientiū mu
tatiua. Sic de Orpheo dr̄ in fabulis q̄ vo
cis sue modulatōe arbores ⁊ nemora mon
tes ⁊ saxa demulcebat. Ita est etiā vox ꝯpo
sita nat̄e ꝯsona. ⁊ amica q̄ nō solū delectat
hoīes. veꝝ etiā bruta aīalia. Qđ pꝫ in bobꝫ
q̄ cantu bubulci dulcisono potiꝰ q̄ꝫ iaculo
ad laborādū excitant̄ Volucres etiā in dul
cis vocis modulo delectant̄ intātū q̄ sepe
ꝑ dulces sonos ad laq̄os ⁊ ꝑicula ab aucu-
pe ꝓuocant̄. Iuxta illđ poeticū Fistula dul
ce canit volucrē dū decipit auceps. Item ꝑ
dulces voces ⁊ cantilenas ⁊ armonias mu
sicas infirmi ⁊ maniaci ⁊ frenetici ad sensuꝫ
mētis ⁊ sanitatē corꝑis sepiꝰ reuocant̄. Vn̄
Constan. in viatico particula. ij. ca. ď amo-
re q̄ dr̄ Hereos sico. Dicūt alij q̄ orpheus
dixit. Imꝑatores ad conuiuia me inuitant
vt ex me se delectēt Ego tn̄ delector ex ipis
cū q̄ velim animos eoꝝ flect̄e possim. ď ira
ad mansuetudinem. de tristicia ad leticiaꝫ.
de auaricia ad largitatē. de timore ad auda
ciā. Hec est ordinatio musicoꝝ. q̄ circa sua-
uitatē aīe esse dinoscit̄. Et cū dulcisona me-
lodia demones aliqn̄ coartāt̄. ⁊ exire de cor
ꝑibꝫ ꝯpellūt̄. vtꝫ in Saule a q̄ spūs malus
voce dauidica recedere cogebat̄. vtꝫ. ij. Re.
xvij. Ex q̄bꝫ oībꝫ dictꝭ iā. pꝫ q̄ꝫ vtil' sit iocun
da vox atqꝫ dulcꝭ. Ecōtra ꝓo de voce inor-
dīata ⁊ horribili. q꞉ nō letificat ſꝫ ꝯtristat et
aures ac mentē ḡuat. Vn̄ Constan. iij. ca-
p'lo suꝑ dicto. Interrogatꝰ q̄dā ph̄s. Quare
hō horribil' grauior eēt q̄ꝫ q̄dlibet pōdꝰ. ta-
liter respōdisse fert̄. Homo inq̄t horribilis
pondꝰ animi est. ⁊c̄. Hec de voce bona ⁊ ma

la nūc sufficiāt. Nā de his q̄ vocē īpediūt
sup̄ dictū est in tractatu de lingua. ⁊ adhuc
etiā dicet̄ infra ⁊c̄.

De gutture Ca. XXIIII

G Uttur est extremitas canaliū pulmo
nis. vt dic̄ Cōstā. Et ē duplic̄ iuua-
mēti. Maiꝰ em̄ est ⁊ ꝑmū vt aerē at-
trahat ⁊ emittat. Scōm est vt cibos interi
us traijciat ⁊ vt vocem faciat. Hec canalis
suba cartilaginosa est atq̄ꝫ dura. vt cū ventꝰ
exeat vox emissa clara fiat. Nā raucitas vo
cis fit ex humiditate canalis pulmōis. Cō
ponit̄ guttur a tribꝫ cartilaginibꝫ. Prima ē
anteriꝰ. gibbosa exteriꝰ: ꝯcaua interiꝰ. Se-
cūda ꝑ ore est maioꝛ. ⁊ recte iuxta os stoma
chi collocat̄. Tertia cartilago ē media inter
ꝑmā ⁊ scōam. Ex istꝫ cartilagibꝫ q̄si q̄dā cō
catenatiōe guttur cōponit̄ vt dilatet̄ ⁊ ꝯstrī
gat̄. Induit̄ tota suba gutturꝫ eisō pānicul̄
q̄bꝫ lingua induit̄ ⁊ palatū. Cōcauitas aūt
gutturꝫ quā aer intrat ⁊ exit hꝫ q̄ddam coꝛ-
pꝰ lingue sil̄e: cōpositū ex glāde et pinguedi
ne ⁊ pellicul̄. ⁊ vocat̄ a medicꝫ lingua guttu
ris siue cataracta. Et est ꝑmū vocꝫ vt dr̄ in
strumētū. Nō em̄ vox p̄t alit̄ esse nisi clau-
dat̄ ista cataracta. q2 si via gutturꝫ fuerit ap
ta: impossibile est vocē esse. q2 aer paulatī
exit Vn̄ gutturis cataracta ad flatū ꝯstrin
gēdū fuit nec̄aria. Quia ꝟo guttur q̄n̄q̄ꝫ pa
tit̄ ab humoribꝫ a capite descēdētibꝫ vn̄ rau
citas genenerat̄ ⁊ tussis. Qn̄q̄ꝫ ab attractu
coꝛrupti ⁊ sicci aeris. Qn̄q̄ꝫ etiā ab iniecta
pulueris. iō hꝫ vuulā ꝓ obstac̄lo ne puluis
⁊ hmōi aliq̄d pulmonē valeāt subintrare: q̄
fuit necessaria vt vocē faceret pulcrā foꝛtē
⁊ expeditā. Alleuiat āt aerē introeuntē eiꝰ
q̄ꝫ tempat frigiditatē. Unde q̄dam moꝛiū-
tur q̄n radicitꝰ eis incidit̄. quia nimiū reci-
piunt aerem: guttur ⁊ pulmonem infrigidā
tem. Est igit̄ guttur oꝛganum vocis infoꝛ-
mationi necessarium. cibi ⁊ potus in ꝑmū
digestionis locum. s. in stomachū inductī-
uū. q2 iō lōgum est ⁊ rotundū vt amplioꝛis
aeris ad infrigidationē caloꝛꝫ coꝛdis sit fa
ciliꝰ attractiuū ⁊ expulsiuū. Est aūt ī vtraq̄ꝫ
extremitate magꝫ ꝯcauū. ⁊ in medio magis
strictū. vt sic sit vocꝫ magis infoꝛmatiuum.
Est etiā ex diuersꝫ cartilaginibꝫ moꝛe cyphi
se cooꝑientibꝫ compositū vt foꝛtiꝰ existat. ⁊
ita vt ex teneritudine cartilaginis ad vocis
variationē facilius se reflectat. Ingeniata
natura circa guttur. vt s̄m duplex officium
animali necessariū. duplicē vie habeat cō
cauitatem. Habet em̄ viam canalem ad ae
rem attrahendū et anhelitum perficiendū.
Habet etiā ⁊ viā manifestam ad cibū reci-
piendū. Et hec q̄dē duplex via q̄dam co-
operculo quod epiglotū dicitur distinguit̄
Habet em̄ se in suꝑficie gutturis ad modū
vestis ad vtrūq̄ꝫ foꝛamen gutturis equali-
ter se habentis. Cum em̄ natura cibum ap
petit clauso foꝛamine anhelitus: ad susce-
ptionē nutrimēti aliō foꝛamē oīno se aperit
Et econuerso. cū natura attractōem aerꝫ de
siderat aliud foꝛamen gutturis se claudi et
obturat. Itē contingit guttur multiplici
ter pati Scꝫ Per extrinsecā compressionē
siue qualēcūq̄ꝫ lesionem. Item quādoq̄ꝫ ꝑ
incautā cibi vel potus sumptionē. Si em̄
cibus intrauerit meatū ꝑ quē attrahit̄ aer:
via spūs de facili intercludit̄. ⁊ animal suf-
focat̄. Qn̄q̄ꝫ per humoꝝ fluxum et reuma-
tizationē. Contingit autem humoꝛes a ca-
pite ad canales gutturis cōfluere ⁊ ibidem
facere apostema Et si materia cholerica fue
rit ⁊ furiosa cito moꝛtificat animal ⁊ suffo-
cat. Nam vt dicit Constan. angustat flatū
ita q̄ īfirmus vix cibū vel potū sumere pos
sit vel recipere. doloꝛem patit̄ nimiū. Si āt
sit materia sanguinea: īfirmus apparet ple-
nus coꝛpoꝛe: rubet in facie. vene sunt plene
plenus pulsus. tumoꝛ calidus. ⁊ dulcis ex
superabūdantia sanguinis sentitur gustus
Si vero ex cholera rubea doloꝛ est foꝛtis
angustia nimia. caloꝛ cum siti maxima ⁊ vi
gilia. amaritudo in gustu est. Si autem fit
ex fleumate. non tm̄ dolet sed tumet lingua
⁊ mollescit. Si ex salso sit fleumate. omnia
sapoꝛat in gutture tanq̄ꝫ salsa. vox patiētis
efficit̄ sicut paruuloꝝ catuloꝝ. quia ex sic-
citate salsi fleumatis trachea arteria coarta
tur. vt dicit Constan. Contingit aūt istam
materiā malam quandoq̄ꝫ totā recolligi in
terius in pellicula que diuidit viam aeris:
(que dicitur trachea arteria) a via per quam
trāsit cibus q̄ dicit̄ isophagus. ⁊ facit squi-
nantiā. que in vno die interficit. Ex ꝯpressi
one em̄ trachee arterie denegatur aeri liber
transitus ad coꝛ. Ex ꝯpssione ꝟo isophagi:
ciboꝛum transitus denegat̄. Quādoq̄ꝫ colli
gitur materia partim intra et partim extra.
⁊ tūc iteꝝ dr̄ squinantia. ⁊ nō est ita moꝛtife
ra. Qn̄q̄ꝫ tota materia ē extra ⁊ dr̄ synātia: ⁊
est adhuc minꝰ moꝛtifera: tn̄ ⁊ ꝑiculosa. In

oibus his est vehemens dolor gutturis, sed precipue in prima cum suffocatione vocis, est et difficultas spirandi et respirandi, ita et replentur nerui ex squinantia, et ita et maxille spasmantur quod vix cum malleo possunt dentes aliquando apiri, et ita accurtatur lingua quod vix vel nunquam potest extrahi. In oibus istis morbis gutturis premetibus: bonum signum est velox aspiratio anhelitus et respiratio, quia trachea arteria non nimium est compressa. Unde non ita timetur suffocatio, nihil enim ita timetur in hac passione sicut amissio aeris, a quo non potest animal per vicesimam partem unius hore sine periculo abstinere. Hec et multa alia vt dicit Constan. patitur guttur, s. vlcerationes et inflationes, sitim immoderatam, vocis raucitatem ex humiditate nimia, arteriam gutturis infundente et vocem impediente vel quandoque extinguente vocis aspiratem ex siccitate aeris vel corporis siue cibi vel pulueris illorum loquendi exasperante. Sed de gutture dicta sufficiant.

De collo Ca. XXV

Collum est dictum eo quod rigidum sit et rotundum caput baiulans et sustentans. Cuius pars anterior gula, posterior vero ceruix vocatur vt dicit Isi. Ceruix autem est dicta eo quod per illam partem ad medullam spine cerebrum dirigitur. Unde ceruix quasi via (al's vis) cerebri dicitur vt dicit Isi. Est igitur collum membrum rotundum inter caput et corpus medium et est osseum ex multis ossibus et neruis compositum. Osseum quidem est vt fortius sit ad caput sustentandum. Neruosum autem ad motum voluntarium faciendum et ad sensum in inferiores partes corporis deferendum. Collum enim influentiam virtutis motiue recipit a cerebro et etiam sensitiue: et receptam ad inferiores partes corporis neruis mediantibus transfundit. Debet autem collum habere conuenientiam quandam et proportionem cum capite, nam si forma capitis fuerit parte magna et ceruix aliquantulum grossa: bonitatem significat complexionis et dispositionis, vt dicit Constan. Si vero fuerit caput paruum et collum magnum quantitati illius non proportionatum: abundantiam designat materie superflue et virtutis informatiue defectum, et eiusmodi caput super cephalica infirmitate et auricularum dolore fatigatur vt dicit Constan. secundum autem Aristo. li. xiiij. Colli dispositio variatur in animalibus et volatilibus. Nam in quadrupedibus spissi corporis et crurium mediocrium collum: curtum et grossum, et huiusmodi animalium in collo plurima est fortitudo, vt in bobus et bubalis et vrsis et lupis quorum maxima in spondilibus colli fortitudo est, et ideo solent boues per colla iugorum vinculis alligari, animalia vero longioris cruris et grossioris corporis solent esse longioris colli et hoc propter necessitatem pastus, vt in equis camelis ceruis et huiusmodi. Maxima autem equi pulcritudo est in collo, nam secundum exerectionem et spissitudinem et extensionem estimatur a pluribus animosus. Item Aris. in eodem. Aues habentes curuum rostrum habent collum curtum, vt in accipitribus, aquilis et nisis, que vero sunt habentes rostrum longum et rectum habent collum longum, vt in gruibus, ardeis, anseribus, et hoc est quia adquirunt cibum de profundo. Item idem ibidem. Omnes aues longorum crurium: habent collum grossum et spissum, et volant extento collo, et si habuerit collum longum et habile ad declinandum, declinant illud, et quasi complicant in volando. Item idem, si quod animal fuerit longi cruris, erit longi colli, et si curti: curti. Item omne animal habens collum, habet pulmonem, tale vero quod non anhelat aerem interius, collum non habet. Animalia autem annulosi corporis non habent collum distinctum a corpore sicut nec pisces, et hoc quia non habent scapulas, quia non vocatur collum nisi membrum quod est inter caput et scapulas, vt dicit Aristoteles ibidem.

De humeris Capitulum XXVI

Humeri dicti sunt quasi armi ad distinctionem hominis a pecudibus mutis. Unde nos humeros, illi vero armos habere dicuntur, vt dicit Constan. Sunt autem humeri ex variis ossibus compositi, quorum precipue ista duo spatule dicuntur, quia ad modum spate late. Spatum enim latum dicitur. Fuerunt autem ossa necessaria vt dicit Constan. duabus de causis. Aut vt defendant pectus neque retro pateret ab exterioribus. Aut vt armorum ligent ossa que interius sunt concaua, exterius vero gibbosa. Erat autem intra concauitas vt prodesset costis, que ossa sunt habentia nodos quos medici vocant spatularum oculos, quod nomen ex officio assumpserunt. Sicut enim oculi totius corporis anteriores sunt defensores, ita ista a posteriori pectora, et eorum costas et ossa defendunt et custodiunt. Sunt autem isti ideo oculi concaui vt armorum acumina possint ingredi. Habet autem spatula duo acumina retro. Unum corui rostro assimilatur, per quod eadem spatula furcule est connexa ne a superiori locum suum exeat interius. Ad hoc natura posuit alterum ne subtus exiret acumen armorum. Furcule autem fuerunt ad hoc necessarie vt armos ligarent et a pectore differre facerent. Horum ossa exterius sunt rotunda, interius vero concaua et cum teneritudine pectoris ante colligata, retro vero cum corui rostro. Sunt autem eorum ligamenta ossa cartilaginosa que vocantur spatularum capita ad hoc posita tamen, vt concatenationem facerent armorum. Ex iam dictis patet quod humeri et armi

necessarij. Sūt etiā ad spūaliū mēbroꝝ defensionē. Itē ad brachioꝝ siue costarū siue pectorꝭ ⁊ ossiū catenatōez ⁊ colligatōez Itē ad ossiū ⁊ spōdiliū colli supportatōez. Itez necessarij sūt ad pōdeꝝ diuersoꝝ sustētationē. nā rōne sue osseositatꝭ ⁊ neruositatꝭ maximā hn̄t fortitudinē ⁊ vigorē. Itē post caput ⁊ collū maxiam hn̄t in corpe eleuatiōez Alijs ei mēbrꝭ supeminēt sub capite ꝯstitutis vtꝫ i oī aīali. Itē patiunt̄ hūeri qn̄qꝫ ab extrinseco vt vulnera siue q̄lecūqꝫ lesiōez. siue ꝓpt nimiā laborꝭ ⁊ onerꝭ ꝯtinuitatē. ⁊ tūc potissime curāt̄ ꝑ q̄etē ⁊ alicuiꝰ vnguēti appositōz Vn̄ dt Arꝭ. li. vij. ꝙ iūcture elephātꝭ solēt iungi oleo oliue ꝓpt faciliorē onerꝭ ⁊ laborꝭ toleratōz vt dormiat meliꝰ. Itē qn̄qꝫ ex cā itrīseca. s. ex fluxu hūoꝝ ꝯcurrētiuz ad iūctas ⁊ neruos hūeroꝝ. ex q̄bꝫ nerui gn̄āt̄. ⁊ i suo effectu ipediūt̄. Qn̄qꝫ ēt ipe iuncture supfluis hūoribꝫ replēt̄ ex q̄ꝝ acumie dolor isensibilꝭ neruo generat̄.

De brachijs. Ca. XXVII.

b Rachia a fortitudīe sūt dc̄a. Barim em̄ grece: forte dr̄ latīe. vt dt Isi. In brachijs ei thori lacertoꝝ sunt ⁊ insigne robur existit. Hi thori dicunt̄ musculi. Et dicunt̄ thori eo ꝙ illuc q̄si viscera torta videant̄ vt dt Isi. Brachiū āt vt dt Cōstā. ex duobꝫ ꝯstat ossibꝫ. vnuz ē sup̄. et appellat̄ cubitꝰ supior. alteꝝ īfra ⁊ dr̄ cubitꝰ iferior. Est āt os iferiꝰ ꝓori maiꝰ. qr portās portato maiꝰ eē dꝫ. ⁊ firmiꝰ Cōcatenat̄ āt brachiū cū supiori armo. ⁊ ꝯnectit̄ neruis fortissimis q̄bꝫ mediātibꝫ sensū ⁊ motū volūtariū recipit ⁊ ad manū pꝰ trāsmittit Sūt brachia rotūda ꝓpt maiorē ad opatōez ⁊ motꝰ habilitatē ⁊ maiorē ipassibilitatē vt n̄ facile patiātur. Sūt ēt flexibilia i iuncturꝭ tribꝫ. s. circa manū: cubitū ⁊ armū. vt motui voluntario sint habiliora ⁊ ad obediēd volūtatꝭ iperio pmptiora. Preterea brachia r̄spectu alioruz mēbroꝝ minꝰ st̄ carnosa. ⁊ h̄ ꝓpt subam nernosā ossiū. ex q̄ ꝯponūt̄ ꝓpt roborꝭ ⁊ ꝟtutꝭ āpliatōez. In brachijs ei maxia ē hoīs fortitudo ad portād ad eleuād. ad ꝯstrigend ad repellēdū. ad pugn̄dū ⁊ ad opand. Itē brachioꝝ ossa st̄ grossa dura: ꝯcaua: ⁊ medullꝭ plena. Grossa q̄dē sūt ⁊ dura ne d facili rūperent̄. Cōcaua ne nimia soliditate nimis pōderosa r̄dderēt̄ Medullꝭ plēa vt ossa sicca ⁊ dura medullaꝝ piguedīe irrigarent̄. et vt spūs a neruis ⁊ vēis ꝯfluētes medullari tēperie ꝟuarent̄ ⁊ nutrirent̄. Cute muscul̄ et lacertꝭ intmixta carne tegūt̄ ne ab aliq̄ extrīseco de facili lederent̄. In iūcturꝭ ⁊ ꝟtebris cartilagīe vestiunt̄. ne nimia duricie ossiuz mutuo se collidētiū nerui sensibiles aliquā molestiā paterēt̄. Et vt ipa ossa i suis iūcturꝭ planicie ⁊ mollicie cartilaginea expeditiꝰ mouerent̄ ⁊ nulliꝰ asperitatꝭ occursu tardarent̄. Itē brachia ꝓpt viciuitatē quā hn̄t cū regiōe cordis pulsum ꝑ q̄sdam arterias recipiūt ⁊ variā ipiꝰ mutatōez ⁊ ꝯsistētiā: defectū ⁊ ꝑfectū: i vēis ⁊ arterijs pulsatilibꝫ manifestāt. Itē brachia ꝓpt vicinitatē cerebri familiarē hn̄t ꝯueniētiā cūz capite. et ab eo recipiūt ꝟtutꝭ ifluētiā Et iō ꝓ defensiōe capitꝭ s̄m sensū nature et sine deliberatione ꝯ ictꝰ feriētiū se opponūt. Itē vene totius corpis ⁊ maxie de regiōe capitꝭ cordis et epatꝭ ꝯueniūt i manibꝫ ⁊ digitꝭ nutrimētū tribuunt. Et iō qr sanguie repletos se sentiūt ⁊ grauatos: aliquā de vēis brachioꝝ apire ꝯsueuert̄. et sic brachia sepe vulnerant̄ ⁊ ꝑcutiūt̄ vt alia mēbra sanitatꝭ bone bn̄ficiū ꝯseq̄nt̄ Dicūt etiā medici ꝙ sic̄ hr̄ i libro d phlebotomia. Qui ifirmāt̄ i vna ꝑte corpis: debēt venā i ꝑtem oppositā apire Vn̄ q̄ patit̄ i dextra: minuit de sinistra. et ecōuerso. nisi materia fuerit venenosa vl' al's furiosa. Tūc ei sanguis ad ꝑtē oppositā nō ē attrahendꝰ ne materie venenositas trāsiēs ꝑ cor vl' aliud mēbꝝ nobile ipm ledat. sic̄ dr̄ ibidem. Brachia itaqꝫ ꝓpt vtilitatē aliaruz ꝑtiū corpis mutuo sibi ꝟuiūt: vulnerari ⁊ ꝑcuti et a suo onere minui nō subt̄fugiūt. ⁊ se ꝑcutientibꝫ adq̄escūt Hoc aūt vt dt Hal'. brachia hn̄t ꝓpriū vt qd cor diligit: brachia diligāt. ⁊ vt ad āplexū eoꝝ volūtarie se extēdant. Qd āt corde diligi sentiūt: q̄tꝫto viciniꝰ pn̄t applicāt cordi ⁊ ꝯstringūt. itātū vt totū dilectū toti amāti cordi iprimerēt si valerēt. Et h̄ d brachioꝝ ꝓprietatibꝫ sufficiāt. Itē denudatō ⁊ inq̄etatio brachioꝝ mortifeꝝ signū ē i acutis. vt dr̄ i ꝓnosti.

De manibꝫ. Ca. XXVIII.

m Anꝰ est dicta eo ꝙ sit totius corpis munꝰ. vt dt Isi. Ipa em̄ cibū ori administrat. Ipa oīa opat̄ ac defensat: (al's dispēsat) Per eā accipimꝰ et damus. Abusiue em̄ ars vl' artificiū dr̄. Sicut aliquādo de aliquo scriptore vl' pictore dicit̄ Iste habet bonā manū. i. scribēdi artem vl' artificiū. Dextera a dādo ē dicta. Nā vt dt

Iſido. dextra pign⁹ pac̄ daṫ. Ipa fidei ꝛ ſa
lutꝫ teſtꝫ adhibeṫ. Et h̄ ē illud apud Tulliū
fidē publicā iuſſu ſenat⁹ dedi. i. dextram. Et
ap̄ls ad Gal'. Quib⁹ dͣdi dextrā fidei ꝛ ſocie
tatꝫ Siniſtra aūt dͬ q̄i ſine dextra. ſiue q̄ꝛ rē
fieri ſinat. a ſinendo enim ſiniſtra eſt vocata
Palma āt dͬ digitꝫ expaſſis man⁹ intēſa ſic
ꝯtractis pugn⁹. Pugn⁹ āt a pugillo ē dict⁹
ſic man⁹ expanſa dͬ palma. ab expaſſis ra-
mis. Eſt itaqꝫ man⁹ magnū corpis iuuamē
tum piter et ornamentū. ꝓꝛium ꝛ p̄ncipale
tact⁹ inſtrumentū. Nulla em̄ ps corpis eſt
tactu tam ſenſibil' ſic vola man⁹ vt dͭ Iſid.
ꝛ etiā Conſtan. Man⁹ āt ſm eundē Con-
ſtan. q̄ ad exteriorē ptem ſui ex nouez oſſib⁹
puis: medulla carentib⁹: diuerſis et ſolidis
eſt cōpacta. Habuit aūt tot oſſa vt manus
eſſet mobilis. Sunt aūt oſſib⁹ (al's oſſa) di-
uerſe forme. Alia ſcꝫ gibboſa. alia cōcaua.
alia recta. vt cū oīa iūgerenṫ q̄ſi vnū os red
dereṫ. Iſta āt oſſa in duob⁹ ordib⁹ ſtātia. ex
vna pte cū vole pectinib⁹. ex alia pte cū dua
bus brachij ꝯcatenatōib⁹ fortiter colliganṫ
Cōcatenatio ad ſupioꝛa hꝫ boꝝ triū vnā cō
cauitatē brachia ſubeūtia. p quā man⁹ late
ralit̄ extēdit̄ atqꝫ ſtringit̄. Cōcatenatio ſc̄do i
ferioꝛ atqꝫ mīoꝛ interioꝛi extremitati brachij
iūgit̄. ipi⁹ acumen ꝯcauitate q̄nqꝫ oſſiū ſub
intrante. Hec ſc̄do ꝯcatenatio motū facit an̄
ꝛ retro. Vola: man⁹ dͬ ps interioꝛ vbi ma-
xime viget tactus. Et idō in illa pte eſt ma
gis carnoſa. ꝛ magꝫ mollis. ꝓpṫ tact⁹ bonita
tē. Et duas hꝫ ptes. Pecten eſt vna ps digi
ti Cōcauitas ps altera. Cōponit̄ aūt pectē
ex q̄ttuoꝛ oſſib⁹. vt ſi forte vnū ledaṫ: alterū
nō patiaṫ. In ꝯcauitatib⁹ āt q̄ttuoꝛ oſſiū pe
ctinis q̄ttuoꝛ digiti ſūt inſerti ꝛ ī eis ꝯcatena
ti. Et idō dͭ Ariſt. li. xiiij. Man⁹ nō eſt vnū
inſtrum̄tū ſꝫ m̄lta. Natura em̄ dedit hoī in
telligēti inſtrum̄ta ſuis ſc̄tutib⁹ ꝯuenientia
vtpote man⁹ in q̄bus ſunt m̄lti digiti ꝛ di-
uerſi. vt p eos mīma ꝛ maxia valeāt retine
ri. Nā vt dͭ idem. creatio man⁹ eſt ꝯuenīēs
m̄ltis oppoſitꝫ opatōib⁹. Eſt em̄ diuiſa ꝛ ex
tēſa in multas ptes. ꝛ p̄t hō vti vna ſola pte
ꝛ duab⁹ ꝛ plib⁹ ſm diuerſos modos. Ha-
bet em̄ vole manuū h̄ ſibi approp̄atū q̄ nū-
q̄ꝫ pileſcūt. c̄ꝫuis exteri⁹ in aliq̄bus pili cre
ſcūt. Maxime aūt hoc ꝯtingit ī maſculoꝝ
manib⁹. ꝛ h̄ ꝓpṫ caloꝛis abundantiā domi-
nantē. Eſt aūt man⁹ dextra foꝛtioꝛis caloꝛꝫ
ꝛ maioꝛis ſiccitatis q̄ꝫ ſiniſtra. Et ideo ad
operandū dͤxtera leuioꝛ ē ꝛ habilioꝛ q̄ꝫ ſini
ſtra. Vn̄. Ariſ. li. ij. Aīalia q̄drupedia q̄ ge
nerāt anīalia. loco manuū hoīs hn̄t pedes
anteri⁹. Et pes ſiniſter ī aīalib⁹ nō ē abſolu
t⁹ neqꝫ leuis mot⁹. ſicut nec ſiniſtra man⁹ in
hoīb⁹. p̄terq̄ꝫ in elephāte. Elephas etiaꝫ vt
dic̄ Ariſt. li. j. vtit̄ naſo forti ꝛ lōgo loco ma
nuū. ꝛ p ipum accipit cibū ꝛ reddit oꝛi ſuo.
Reddit etiā p naſum oꝛi ſuo potum. Et nl'
lum aīal pōt hoc facere niſi ipe. Inter vola
tilia aūt vtunṫ pede p manu pſitacus ꝛ poꝛ
phirio. ſ. pelican⁹. Nā pſitac⁹ pede cibū ac
cipit. ꝛ intingens in aquā: cibuꝫ cū pede oꝛi
ſuo poꝛrigit ſic intinctū. Sil'r ꝛ poꝛphirio

Patit̄ aūt man⁹ multipl'r. ſ. Cōtractiōeꝫ
Arefactionē Puſtulatōeꝫ Sciſſionē Ver
miū coꝛroſionē. Pruritū ꝛ titillatōꝫ Iūctu
raꝝ diſlocatiōeꝫ ꝛ Chiragricaꝫ paſſionem.
Cauſat̄ āt ꝯ̄ctio q̄nqꝫ ex calidis ꝛ ſiccꝫ hūo
rib⁹ neruos deſiccātib⁹. vl' frigidis ꝛ humi-
dis eoſdē inficiētib⁹. ꝛ trāſitū ſpirituū inter
cludētib⁹. vtꝫ in palyticꝫ ꝛ lepꝛoſ̄ q̄ꝝ man⁹
ex putridis et coꝛruptis humoꝛib⁹ neruos
ꝯſumentib⁹ ꝛ deſiccantib⁹ ꝯtrahunṫ. Are-
ſcūt etiā man⁹ ex debiti nutrimēti ſubtracti
one. vt patet ī decrepitꝫ ꝛ ſqualidis fame la
boꝛantib⁹. ꝛ in ꝯfractꝫ. Quandoqꝫ ex diſtē-
perātia caloꝛꝫ. ꝛ exceſſu totā humiditatē cō
ſumente. vt ptꝫ in ptiſicꝫ ethicꝫ ꝛ hmōi. Qn̄
qꝫ etiā ex vicio venaꝝ ꝛ neruoꝝ q̄ oppilanṫ.
Vn̄ ex defectu humoꝝ ꝛ ſpirituū ſc̄tus regi
tiua impedit̄. ex q̄b⁹ man⁹ areſcūt ꝛ vigoꝛe ꝛ
coꝛpulētia depaupanṫ. Puſtule autē ꝛ veſi
ce turgētes generanṫ ex p̄uis ꝛ coꝛruptꝫ hu
moꝛib⁹ extrema petentib⁹. vnde et caro int⁹
ſuperficialiter coꝛrumpit̄. ꝛ cute eleuata in
veſicas vel puſtulas mutatur. Sciſſure āt
ꝛ pruritus ꝛ huiuſmodi accidunt ex humo
rib⁹ calidis et acutis fumis intercutaneis
qui cutem ſcindūt: ꝛ ſuo acumine carnis ſu
perficiem diuidunt et incidunt. ꝛ primum
pruritum ꝛ titillationē faciūnt. ſed poſt do
loꝛē nō modicū ſupducūt. Itē etiā humoꝛ
coꝛrupt⁹ ſub cute latēs. qn̄ nō expellit̄ nec
a caloꝛe naturali ꝯſumit̄ paulatim pl⁹ ꝛ pl⁹
coꝛrumpit̄ ꝛ in paruos ūmiculos ꝯuertit̄.
q̄ paulatim cutē coꝛrodentes. titillatōeꝫ p
uocāt ꝛ pruritū. Diſlocatio q̄nqꝫ accidit ex
caſu vl' pcuſſura vl' comp̄ſſione nimia. Vn̄
ex huiuſmodi violentia iunctura locum ſu
um exit et ſupinducit̄ doloꝛ grauis et tota
man⁹ redditur impotēs ad aliq̄d operādū

Accidit ēt idē ab ītrinseco.s.a nimio hūo-
re neruos iūcture infrigidāte lubrificāte ⁊ re
laxāte.vn̄ de facili iūctura disloca᷑ Chiragꝛ
ꝓo dr̄ eadē passio ī māibꝫ q̄ ⁊ podagra ī pe-
dibꝫ nūcupa᷑.Genera᷑ eīm̄ ex hūoribꝫ gros-
sis ⁊ crudis ī iūctur̄ coadunat̄ ⁊ ꝯglobat̄
vn̄ ⁊ articuli ⁊ iūcture īduran᷑ ⁊ q̄si nodose
efficiun᷑.Et qn̄ tal' īfirmitas ē lōga:arthe/
tica solet ī manibꝫ generari.⁊ vix cura᷑ si fu
erit diuturna vt dr̄ ī Afoꝝ.Et mlt̄a alia in
cōmoda solēt manꝰ ꝓcipue occupare.sic̄ ve
sice ⁊ hmōi.⁊ hec sufficiāt.Hoc solū adden
dū ē qd̄ dr̄ ī Afoꝝ.Mulier ambidexter nō
fit.Sup qd̄ ꝟbū dt̄ Gal'.Masculi ābabꝫ
manibꝫ eq̄lit̄ opan᷑.qd̄ a muliere fieri nō vi
dimꝰ nec audiuimꝰ.qd̄ ex sue defectōe ē na
ture.Vix ei fort̄ ē ad opand̄ in dextra q̄n-
to minꝰ ī sinistra.Masculi autē fortes hn̄t
neruos ⁊ lacertos in vtraqꝫ pte.⁊ calorē ha
bēt mli'eribꝫ fortiorē.⁊ iō sepiꝰ ꝯtigit ꝙ ope
ran᷑ sinistra sicut ⁊ dextra.

De digitis. Ca.XXIX.

Digiti nūcupati sūt vel q2 decez sunt.
vel q2 decent᷑ iuncti existūt.Hn̄t int̄
se numeꝝ ⁊ ordinē decētissimū.vt dt̄
Isi.Primꝰ pollex voca᷑.eo ꝙ int̄ ceťos plꝰ
ꝟtute polleat ⁊ ꝓualeat ptāte.Scd̄s index
⁊ salutar̄.sicut dr̄ demōstratiuꝰ.q2 illo oēs
fere salutāꝰ ⁊ oīa demōstrāꝰ.Tertiꝰ est me-
diꝰ q̄ ⁊ impudicꝰ Quartꝰ est anularis.quia
eo anulꝰ geri᷑.Et dici᷑ etiā medicꝰ vel me-
dicinalis.q2 eo trita collyria a medicis col-
ligun᷑.Quintꝰ est auricular̄:sic dictus;q2
eo aures scalpimꝰ vt dicit Isi.Cōponun᷑
autem digiti ꝫm Constantinū singuli ex tri
bus ossibus q̄ sibi inuicem cōcatenan᷑.Et
q̄ttuor digiti sūt q̄ cū pectine collig̃u᷑.Pol
lex āt cū brachij intiori ꝯcatenatiōe iungi᷑
Sūt āt noduli inferiores maiores q̄ꝫ supe
riores ⁊ latiores sicut portās eo qd̄ porta᷑
latiꝰ ⁊ firmiꝰ esse debet.vt dt̄ Cōstā.Scd̄m
aūt Aris.li.iij.Mobilitas digitoꝝ ꝯueni-
ens est ad recipiendū ⁊ retinendū.Sūt etiā
digiti in longitudine distincti.graciles int̄
se diuisi.in extremitatibꝫ vnguibꝫ muniti.⁊
q̄nto sūt erectiores ⁊ flexibiliores.tāto sūt
ad opatōes varias aptiores.Sunt modi
ce carnis ꝓpter motꝰ facilitatē ⁊ faciliorē ta
ctū.q2 Nihil faciliꝰ in corpe discernit inter
obiecta tactꝰ sicut extremitas digitoꝝ Et
h̄ forsan ē ꝓpt̄ viuacitatē neruoꝝ q̄ in digi-
torum summitatibꝫ r̄flectun᷑.⁊ ꝓpter cutis
in digitoꝝ extremitatibꝫ lenitatem:vt dicit
Constan.Habent aūt digiti h̄ ꝓpriū ꝙ an-
te cibū sūt grossiores q̄ꝫ post cibum.Unde
⁊ anulꝰ q̄ ꝓpter sui constrictiōez vix ante p̄n
dium diripi᷑ de facili poterit post cibuz a-
moueri.sicut dici᷑ sup Afoꝝ.Itē dt̄ Aris.
li.vij.Aues aq̄tice habent intra digitos q̄
si coriū.⁊ eoꝝ māsio est in aq̄.Et aues ha-
bentes digitos diuisos manent ꝓprie secꝰ
aquā ⁊ ciban᷑ eo qd̄ crescit in terra.Et iste
nō comedūt carnem nec viuūt de rapina si
cut aues habentes curuos vngues in digi
tis:q̄ comedūt omnia animilia q̄ possūt ve
nari ⁊ viuut sanguine.tamen nō comedunt
se inuicem sed parcunt auibꝫ sui gener̄ qd̄
non faciunt pisces.q2 sepe comedūt alios
sui generis.

De vngula. Ca.XXX.

Vngula est ps digiti extrema in supi-
ori pte digitoꝝ collocata.q̄ vt dt̄ Cō
stantinus cum carne ⁊ cute sibi vici-
na est coniuncta.cuius ligamenta sūt chor
dosa.Ueniunt etiam ad vngulas vene ner
ui ⁊ arterie vt eis dent sensum ⁊ naturale iu
uamentum Harum incrementū longuz est
⁊ latum.quantitati aūt digitoꝝ ꝓportiona-
tū.Qd̄ aūt supercrescit ⁊ neruoꝝ tactū tran
sit nihil sentit.Et ideo sine dolore ꝑscindi
se ꝑmittit.Nam vngule incrementū et nu-
trimentū est simile nutrimento piloꝝ.Et iō
excedunt in crescendo extrema digitoꝝ.vt
dicit Constantinꝰ.Genera᷑ aūt ex q̄busdaz
fumositatibꝫ a corde resolutis vsqꝫ ad digi
torū extremitates circūfusis.vbi fumosita
tes ingrediētes exteriori aere desiccan᷑ ⁊ in
vngule subām cōmutantur.sicut dici᷑ lib.
ꝓnosticoꝝ in cōmēto.Et h̄ ad extremitatū
digitoꝝ subsidiū q̄ de facili propter sui te-
neritudinem lederen᷑ nisi ꝑ vnguiū duriciā
munirentur.Unde ipoꝝ digitoruz sunt vn
gues iuuamentum ⁊ nō mīmū ornamētū.
Est aūt vnguis osse mollior.carne autem ⁊
cartilagine durior.corneā q̄dāmmō habēs
dispositionem ⁊ naturam.⁊ iō habꝫ in se q̄-
dāmodo corneam luciditatem ⁊ planiciem
ꝓpter eius sup̄ficiem politam ⁊ aliquātuluz
trāsparentem.Un̄ ⁊ q̄ndā in se repn̄tant lu-
ciditatē ⁊ ꝑspicuitatem(al's speciositatem)
Quia ꝓo vnguis ex cordis fumositatibus
genera᷑ cordis ipiꝰ viuacitas vl' mortifica
tio in eis apertissime ꝓnostica᷑.Calore eīm̄
cord̄ dficiēte vngues nigrescūt ⁊ pallescūt

ꝛ iõ sui mutatõe vl ꝫctõe extictõez caloris
vl' mortificatõez nat̃e r̃pñtãt ꝛ p̃tedũt vt dr̃
li. pnost. Itẽ Ar̃. li. vij. Aq̃laꝝ vngues in-
curuãt̃ ꝛ ebetãt̃ qñ cubãt sup oua ꝛ nutriũt
pullos suos: ꝛ albescũt ale eaꝝ ꝛ debilitant̃
Hoc ãt hz aq̃la p̃priũ vt r̃sidẽs sup arborẽ ẽt
q̇escẽs sepi⁹ r̃spicit vngues suos: timẽs ne
forte hebetẽt̃. Nã vngues hz p mucrõib⁹. ꝛ
iõ ne ledãt̃ ñ libẽt̃ r̃sidet sr̃ petrã vt dt idẽ. et
qñ q̇escit: ĩ se vngues claudit ꝛ r̃flectit. vt sic
illesi ꝯ̃uent̃. Hoc idẽ fac̃ leo ꝛ aĩalia curui
vnguis Itẽ idẽ li. vij. Aues vncoꝝ vnguiũ
ñ potãt oĩo p̃ter paucas. ꝛ oẽs aues cur-
uoꝝ vnguiũ curuũ hñt rostꝝ ꝛ hñe ac gros-
sũ collũ. ꝛ cibãt̃ a carne ꝛ venãt̃. Aues tñ ex
suo genere ñ comedũt: nec eas ĩpetũt vl' ĩua
dũt cã cibi Ad ĩuicẽ tñ pugñt rostro ac vn-
guib⁹ se dilacerãt p̄pt̃ femias: ꝛ ẽt p̄pt̃ nidos
Variat̃ ãt vngula ĩ oĩb⁹ volatilib⁹ ꝛ aĩalib⁹ q̃
ad dispõnẽ: ꝛ ẽt q̃ ad vsum. Nã ĩ hoĩe man⁹
muniũt ꝛ ornãt. In volatilib⁹ muniũt eorũ
pedes atz armãt Aĩaliũ v̄o pedes custodiũt
ꝛ calceãt. vñ ĩ q̇busdã aĩalib⁹ vngues sũt ro
tũdi ꝛ ĩtegri. vt ĩ eq̇s. In q̇busdã sũt lõgi ꝛ
abscisi vt ĩ porcꝭ. Dr̃ ei ab Arist. li. xiij. Oẽ
aĩal hñs culmos p̄minẽtes sic̃ porci: hñt vn
gulas scissas. Et ĩ vnguib⁹ põit nat̃a forti-
titudinẽ aĩaliũ. Vñ Arꝭ. li. xiiij. Nat̃a inq̇t
sp põit vigorẽ ĩ mẽbrꝭ q̇b⁹ vtũt̃ aĩalia. Sic
fac̃ ĩ dẽtib⁹ q̃ sũt q̃si serra. ꝛ vnguib⁹ p̄pt̃ vigo
rẽ ꝛ iuuamẽtũ.

De latere. Ca. XXXI

l Atus ẽm Isi. ẽ dictũ eo q̄ ĩ iacẽtib⁹ la
tet. Est ei leua ps corpis vl' sinistra.
In lat̃e ãt dextro habilior ẽ mot⁹. sz
ps leue fortior ẽ ꝛ oneri ferẽdo accõmoda-
tior. Vñ ps leua a leuãdo dc̃a ẽ eo q̄ apti-
or sit ad leuãd aliq̇d ꝛ portandũ. vt di. Isi.
Ipa ei gestat clypeũ ẽsẽ. pharetrã ꝛ cultellũ
ꝛ cet̃a onera vt expedita sit dextra ad agẽd
Isi. Lat̃a ossib⁹ costaꝝ potissime fulciũt̃. et
dicũt̃ coste ẽm Isi. eo q̄ ab eis ĩtiora custo
diũt̃. ꝛ tota vẽtrꝭ mollicies costaꝝ mũimie
ꝯ̃uet̃ cauti⁹ ꝛ saluet̃. Cõponũt̃ ãt coste lat̃a
les ex plib⁹ ossib⁹ dorsi spõdilib⁹ colligatꝭ: ꝛ
ex diuers̃ cartilagĩb⁹ ossa p̄dicta ꝯiũgẽtib⁹
vt dt Cõstã. Et sũt hec ossa silitudiez semicir
culi hñtia q̃ dũ sil' ex pte spõdiliũ dorsi ꝛ pe
ctorꝭ iũgũt̃ circulũ facere vident̃. vt dt Cõ
stã. Sũt ãt ossa. xiiij. vt dt idẽ. septẽa ꝛ septẽa
ex vtroq̧ lat̃e collocata q̃ cũ septẽ tenerꝭ os
sib⁹ cartilagĩs spẽz p̃tẽdẽtib⁹ ĩ furcella pecto
rꝭ ꝯiũgũt̃. qꝝ sũmitas tẽera cartilagiosa sic̃
gladi⁹ acuit̃ ꝛ ori stomachi supponit̃ ad sui
cordis defẽsiõz. Vñ ĩ ꝯpositõe costaꝝ ꝛ pe
ctoris ĩ vniuerso: trigĩta ꝛ duo ossa ꝯcurr̃t
qꝝ q̃ttuordeci ĩ laterib⁹ ꝛ ĩ ꝯpositõe pectorꝭ
ꝛ decẽ posteriora ĩ dorsi cõpositione. ꝛ octo
ossa cartiliginosa oĩa p̄dicta ꝯiũgẽtia ꝯue-
niũt vt di. Cõstã. Cõtigit ãt sepe latera pa
ti ex cã extrĩseca. vt ex cãu: rupt̃a: ꝯcussiõe: ꝛ
hmõi. Qñq̧ ex cã intrĩseca. vt ex fluxu hũo
rũ ꝛ ꝯcursu ipocũdrioꝝ ad locũ ꝛ ꝯcauitatẽ
costaꝝ. Aliqñ apostema gñat̃. vt pz ĩ pleu-
resi q̃ gñat̃ ex apostemae exñte ĩ teneritu-
die costaꝝ. Cui⁹ signa sũt: dolor laterꝭ. tussis.
febris acuta. Cog̃scit̃ ãt p̄cipue p sputũ sã-
guineũ si ex sãguie. p citrinũ si ex cholera. p
albũ si ex fleumate. p liuidũ si fuerit ex melã
cholia Raro tñ ex hũore melãcholico gñat̃
sic̃ ĩ p̄ctica ꝯtinet̃. Talia ei apostemata qñ
radicãt̃ ĩ latere g̃uissimũ infert dolorẽ ꝛ suf-
focatõz ꝛ ĩflãmatõz. ꝛ tũc ĩ latere apostema
tico patiẽs q̇escere nõ p̃t nec iacere Vñ dr̃ ĩ
Pronosti. q̄ ĩ febrib⁹ acutꝭ egꝝ iacere ĩ late-
re. ꝛ p̄cipue ĩ dextro: bonũ signũ ẽ. q2 sig̃t lo
ca vicina nõ ẽẽ apostemata. ꝛ sp̃ualia m̃bra
sũt liberiora ꝛ hñt locũ ĩ q̃ dilatent̃. ꝛ sic hõ
meli⁹ ĩspirat ꝛ respirat. q2 nec stomach⁹ nec
alia mẽbra ꝯp̄mũt sp̃ualia Cõtigit ẽt ex (al's
ĩ) ipocũdrijs ĩ regiõe vacua sub costꝭ vẽtosi
tatẽ aggregari: ꝛ ĩ costaꝝ pellicul' ĩcludi. ex
qꝝ distẽsiõe pũctura ꝛ dolor gñat̃. Qñq̧ ẽt
ꝯtigit ex hũoꝝ grossoꝝ ꝯcursu locũ oppilari
ꝛ ĩdurari. ꝛ ita loca lateralia vl' ĩdurari nis
ꝛ ꝯbi vl' ẽt nimiũ eleuari. Et iõ dr̃ ĩ pnosti.
Hypo. In ipocũdrijs si fuerit dolores ꝛ si
molles sint. si bñ ꝯposite. hinc ꝛ inde bonũ
Si v̄o feruẽtes ꝛ dolẽtes. si spasmo distẽte
id ẽ. si ꝫcte fuerit. vt solet fieri ĩ spasmo. si in
ter se dissil'es. si ĩ aliq̃ eaꝝ fuerit pulsus ma-
gn⁹ vt salt⁹. malũ Sig̃t ei angustiã l' aliena
tõez ꝛc̃. Qd q̇ dẽveꝝ ẽ ĩ acutꝭ febrib⁹. ꝛ maxie
si fuerit visus oculoꝝ horribil' ꝛ ĩordiatus.
vt dicit idẽ ꝯmẽtator. Si v̄o fuerit ordiat⁹
mot⁹ oculoꝝ. nõ est tant⁹ timor de fut̃a alie
natiõe etiã in acutꝭ. vt dicit idẽ

De dorso Capl'm. XXXII.

d Orsũ a duricie ẽ dictũ eo q̄ sit duri-
or corpis supficies ad modũ saxi. ad
portãdũ fortꝭ. ꝛ ad patiendũ durabil'. vt dic̃
Isi. Dr̃ ẽt tergũ. eo q̄ ĩ ea pte supini ĩ tergo
(al's t̃ra) iacẽ⁹. Qd sol⁹ hõ p̃t. Nã bruta aĩa-
lia aut ĩ vẽtre aut ĩ latere iacẽt. Vñ d (al's ĩ)
aĩalib⁹ t̃gũ abusiue dr̃ vt dt Isi. A terẽdo tñ

ꝑt dici tergũ, qꝛ varijs flagell' terit. nõ soluꝫ dorsũ aĩaliũ vex etiã dorsũ hoĩm captiuoꝝ vt dꝛ idẽ. Vl' ſm Remigiũ, tergũ dici põt a teros grece qð ẽ rotũdũ latie. eo ꝙ dorsum aĩal' qndaꝫ ſpẽꝫ ꝑfert rotũditatꝭ, eo ꝙ oĩa oſſa corꝑis fundãt ſup̃ dorsũ, ſic ĩ carina nauis. Incipit ãt dorsũ ſm Cõſtan. ⁊ Iſið. a puppi capitꝭ ⁊ ꝑtẽdit vſqꝫ ad renũ vicinitatẽ Eſt ãt dorsũ ex varijs oſſib' ⁊ ſpõdilib' ꝯpoſitũ. Et h̃ ob q̃ttuoꝛ cãs fuit necariũ. Primo qꝛ oĩꝫ alioꝝ ẽ fũdamtũ ſuꝑ qð oĩa alia oſſa ſũt poſita, ſic nauis ſuꝑ carinã medlã eſt locata. Scðo ꝙ viſceꝝ ĩterioꝝ defẽſio ẽ ⁊ cooperculũ Tertio qꝛ neruoꝝ a cerebro ad diuerſas ꝑtes corꝑis infert' deſcẽdentiũ ẽ adiutoriũ. vt hic ⁊ inde mot' volũtari' ⁊ ſẽſus diffũdat. Quarto vt medulle deſcẽdẽtꝭ a cerebro ſit vehiculũ ⁊ ab ĩtrinſeca leſiõe illius ꝺfenſiuũ. Ex mltꝭ ãt oſſib' ꝯpoſitũ ẽ aĩal vt facili' ſe erigat ⁊ ĩclinet. ⁊ vt onera ſuꝑpoſita ferat forti' ⁊ ſupportet. Vocãt aũt oſſa dorſi ſpõdilia, ⁊ ſũt ꝯcaua vt medulla ſpinal' (q̃ a phyſcꝭ dꝛ nucha) facili' ferat ad ĩferiora mẽbra ad motũ volũtariũ faciẽdũ. Eadẽ em̃ ẽ nãa ⁊ ꝟt' ĩ cerebro ⁊ ĩ nucha. vt di. Cõſtan. ⁊ iõ duplici pellicula ſic cerebꝝ ẽ veſtita. vt dꝛ idẽ. Vñ ſi hec medulla in ſpina dorſi ab aliq̃ cã fuerit ĩpedita ſiue leſa: ꝟt' aĩal' ledit ⁊ in ſuis actõib' ĩpedit. ſic ⁊ qñ cerebꝝ ledit Vñ ⁊ aĩal leſa nucha de facili morit. ꝓpt qð ⁊ nãa fecit oſſa ſpõdilia dura ⁊ neruoſa ⁊ iꝯſuꝑ acuta ⁊ ſpinoſa, ꝓpt maiorẽ medulle defẽſionẽ ⁊ ꝓpt faciliorẽ reſiſtẽtiã ⁊ r̃pulſã ĩiurie ſcꝫ ĩferẽtꝭ leſionẽ. Eſt ãt cutis ſiue pell' dorſi ſpiſſioꝛ ⁊ durioꝛ q̃ꝫ ĩ ceteꝛꝭ ꝑtib' aĩal'. ⁊ h̃ ꝓpt cãꝫ ſup̃ dictã. Patit ãt dorsũ mlta ab interiori ⁊ ab exteriori. qꝛ exteri' patit ꝟberatõꝫ ⁊ excoriatõꝫ ⁊ mltiplicẽ leſiõꝫ. Interi' ãt patit neruoꝝ ꝯtractõeꝫ. hũoꝝ nimiã repletiõꝫ viaꝝ ⁊ meatuũ ſpũaliũ oppilatiõꝫ. pũcturã ⁊ horripilatõꝫ ⁊ mltiplicꝭ gutte ĩfeſtatõꝫ ⁊c̃.

De pectore Ca. XXXIII.

Pect' eſt oſſea ꝑs ſuꝑioꝛ inter mãmillas ⁊ pulpas. ⁊ iõ pect' ẽ dictũ. qꝛ eſt primũ int ꝑtes eminẽtes mãmillaꝝ. vt dic̃ Iſi. ſm ꝟo Iſi. ⁊ Cõſtan. pectoꝛꝭ fundamtũ eſt infra dorſũ poſitũ. cuius mag̃ eſt ꝯcauitas vt intra poſita cuſtodiat ⁊ coꝛ ac pulmonẽ cũ alijs mẽbris ſpũalib' ꝑtegat et defendat. Magnitudo aũt ꝯcauitatꝭ pectoꝛꝭ fuit necaria ⁊ vtil' vt pulmo huc ⁊ illuc poſſit dilatari ad refrigerandũ calidũ fumũ cordis Fuit ãt oſſeũ ⁊ neruoſũ ꝓpt maiorẽ fortitudinẽ ⁊ fortiorẽ vitaliũ defẽſionẽ in q̃buſdã pellicul' interiorib' Cũ q̃dã pinguedine cir cundat interi' ⁊ munit ꝓpt caloꝛꝭ naturalis fomẽtũ ⁊ ꝯſuationẽ: ⁊ frigiditatis oſſiũ pectoꝛꝭ ⁊ humoꝛꝭ mitigatiõeꝫ. Sũt ãt ĩ pectore ſm Cõſtã. due ꝯcauitates a ſe inuicẽ q̃buſdã pellicul' ſeꝑate Et fuit hec diuiſio neceſſaria vt ſi flat' pectoꝛꝭ ĩ vna ꝑte caſu ĩ aliquo amitteret: ĩ altera ꝑte ꝯcauitatꝭ ad vite aĩal' cuſtodiã ſuaret. qꝛ ſi vtraqꝫ cõcauitas ĩfirmaret: anhelitu intercluſo ð facili moreret Iteꝫ pectoris pellicul' coꝛ ⁊ pulmo colligantur. ⁊ ne de loco ſuo exeant inuoluunt vt dicit Conſtã. li. ij. c. xv. Eſt igit pect' mãmillarũ fundamẽtũ. ⁊ h̃ nõ ſolũ ꝓpter ornatũ verũetiã ꝓpt neceſſariũ pectoris iuuamentũ. Nã ſua carnoſitate cooꝑiunt: ⁊ ei' oſſeam frigiditatẽ tꝑantes: ab extrinſeca leſiõe aeris frigidi ꝓtegũt ⁊ defendũt. Nobiliſſimũ itaqꝫ mẽbꝝ eſt pect' hũanũ. qꝛ ſedes ſapientie ẽ. ⁊ domiciliũ caloꝛꝭ vitalis ⁊ frigoris: q̃ bñ diſpoſito cum ſuis ꝯtentis atqꝫ: ſano totius corꝑis vigoꝛ in ſuis actionib' ꝯfortat Et ecõuerſo leſo pectore: toti' corꝑis compago deterioꝛat Patit ãt pect' multipliciter. Quãdoqꝫ a nimia frigiditate ꝯſtrigẽte. nerui ⁊ ligamẽta thoracis ꝑcutiunt et in ſuis effectib' impediunt. ⁊ Aliqñ ex nimia caliditate ⁊ ſiccitate: ſubſtãtialẽ ei' humorem conſumente et neruos pectoris contrahente. vt patet in ꝑtiſicis ⁊ ethicis calore nimio ꝯſumptis. Qñqꝫ ex nimia humiditate ſanguinea vel etiã fleumatica meat' pectoris infundẽte ⁊ replẽte. vñ et qñqꝫ ſequitur ſuffocatio. ⁊ qñqꝫ raucitas ⁊ qñqꝫ vocꝭ ablatio. vt dicit Cõſtan. Qñqꝫ ex hũore corrupto ĩ pellicul' pectoꝛꝭ collecto. vñ ⁊ pect' apoſtemat: ⁊ impedit anhelit'. ⁊ anĩal aliq̃tiẽs ſuffocat: aliqñ patit ex colligãtia alioꝝ mẽbroꝝ q̃ ledunt. Nã gutture leſo aut pulmone aut ſtomacho: neceſſe eſt vt pect' doleat ⁊ patiat. Maxime aũt ſũt paſſiones pectoris periculoſe: ⁊ p̃cipue interiores ꝓpt cordis vbi ẽ ſedes vite vicinitatẽ. Vñ magis ledit modica punctura interi' ĩ pectore q̃ꝫ vuln' maximũ exteri' in brachio vl' ĩ crure. Variat diſpoſitio pectoris in hominib' ⁊ in volatilib'. vt dicit Ariſt. Nam homines habent pectus latum: ⁊ aliq̃ntulum a dextris ⁊ ſiniſtris eleuatum in medio. Et ipa eleuatio eſt ſignũ animoſitatꝭ et ꝟtutis

Et nullũ aĩal hꝫ mãmillas ĩ pectore p̃ter ho
mines ⁊ elephãtes. vt d. Aris. li. ij. Aĩalia eĩ
vbera hñt aut in latere aut ĩ vẽtre. vt porci
⁊ canes. asini. vacce atq̃ oues. sic dic idem
Plures fetꝰ generãt aĩalia hñtia vbera ĩ vẽ
tre vt pꝫ in canibꝫ ⁊ in porcis. q̃ illa q̃ in pe
ctore hñt. vtꝫ ĩ hoĩe ⁊ elephãte. q̃ nũq̃ gene
rant nisi fetũ vnũ. vt dicit idem li. v. Aues
ãt generaľr hñt pectꝰ acutũ. ⁊ maxime aues
p̃de q̃ sũt curui rostri ⁊ acuti vnguis et mo-
dice carnis ac boni volatꝰ ⁊ acuti visus. qm̃
vident cibũ suũ a remotis valde. ⁊ iõ tales
aues eleuãt se ĩ aere valde alte plꝰ q̃ alia vo
latilia. ⁊ h̃ ꝓpter p̃dicta. sic dic Aristo. lib. ij
Acuitas ãt pectoris in talibꝫ auibꝫ aĩositatꝭ
⁊ generositatꝭ est indiciũ. vt di. Isid. de acci
pitre. Magꝭ aũt inq̃t animosus pectore q̃
rostro vel vngue accipiter est armatus. ⁊ iõ
accipiter aĩosus pectore in aere ꝑcutit ⁊ deij
cit predam suam

De mãmilla Ca. XXXIIII.

Ammilla a rotũditate est dicta Ma
m lo em̃ grece rotunduꝫ latine. vt dicit
Isid. Papilla ṽo dr̃ caput mãmille
quã infans sugit labijs ⁊ apprehẽdit. Et dr̃
papilla q̃ꝛ a puero tangit̃ ⁊ palpat̃. Dicunt̃
aũt mãmille vbera quasi lacte vbera. vel q̃ꝛ
lactis humore in morẽ vtris sint plena. Nã
pꝰ partũ si sanguis nondũ fuerit nutrimẽto
ↄsumptus: naturali meatu fluit in mãmil-
las. ⁊ eaꝝ virtute albescens. lactis recipit q̃
litatem. vt di. Isi. Scd̃m Constan. aũt mã
mille de glandulosa sube sunt cõposite car-
ne. s. molli. ⁊ alba sic lactis est natura. Sũt
aũt vene ⁊ arterie glandulosa in suba mam
millaꝝ ĩtermixte. ꝑ q̃s diffundit̃ sãguis cũ
spũ ad mamillas. Sũt aũt mãmille ĩ pecto
re posite vt cordi essent vicine. vt per calorꝭ
cordis decoctionẽ sanguis in materiã lactꝭ
faciliꝰ ↄuerteret̃. Nã sanguis ꝑ ↄcauam ve
naꝫ ad cor veniẽs. ⁊ deinde ad pectꝰ tendẽs
tandẽ ad mãmillas penetrat. ⁊ in eaꝝ carne
spongiosa ĩ materiã lacteã vi caloris se trãs-
mutat. Caro eĩ ipiꝰ mãmille carnosa ẽ ⁊ ca-
uernosa. Porosa scꝫ vt spõgia. vñ ad gene-
rationẽ lactꝭ est apta ad cuiuslibet nutrimẽ
tũ pueri. Habet aute mãmilla h̃ ꝓpriũ vt dr̃
sup̃ afoꝝ. q̃ mulieꝝ. que facture sunt aborti
uum mãmille exmollescãt. vt di. hypo. Itẽ
Idẽ. Si dextera mãma mulierꝭ postq̃ ge-
mios cõcepit exmollierit: masculꝰ abortiuꝰ
fit. Si ṽo sinistra: femina abortiet̃. ⁊ si vtra
q̃ vterq̃ fetꝰ patiet̃ abortiuũ. Cuiꝰ rõeꝫ assi
gnat ibi Gal. in cõmẽto. Dicit em̃ q̃ gracili
tas mãmille paucitatẽ lactꝭ signat. Vñ cũ
infans debitũ nõ habeat nutrimẽtũ: necesse
est vt abortiat ipe fetus. Itẽ Idẽ Hypoc.
ibidem. Mulieribus in quibꝫ sanguis su-
perfluꝰ ↄuertit̃ in mãmillas maniã futurã
significat. Cuiꝰ rõ est ẜm Gal. q̃ꝛ cũ sãguis
superfluus vel feruens ad mamillas fluxe-
rit si pre nimietate sui vel caloris excessu nõ
poterit in lac mutari: in fumositatem acutã
resolutus caput petit et sic maniam ꝓpter ꝑ-
turbatiõem cerebri generat et inducit. Iteꝫ
idem in eodẽ Mulieri mẽstrua si volueris
retinere sitiã maiorẽ. i. ventosam debes ap-
ponere ad mãmillã. i. sub mãmillaꝝ venis d̃
matrice ascendentibꝫ. vt di. Gal. Per attra-
ctionẽ vẽtosaꝝ sanguis supfluꝰ attrahit̃ ad
mãmillas. ⁊ sic inferior fluxꝰ mẽstrui mino-
rat̃ sic idẽ recitat Gal. Itẽ in eodẽ Si mu-
lieri habenti in vtero: lac multũ fluxerit ex
mãmillis: fetũ debilẽ signat. Si ṽo fuerint
vbera dura iteꝝ debilẽ signãt esse fetũ. Ideo
em̃ nõ diminuit̃ lac. quia fetus est debiľ ad
accipiendũ ⁊ ↄuertendũ in suũ nutrimẽtũ
vnde nimia fluxibilitas mãmillaꝝ corrupti
onis fetus ⁊ impfectiõis signum est. vt dr̃
Gal. Si ṽo fuerit mediocriter dure: sanita
tẽ fetꝰ designãt. Nimia em̃ mãmillaꝝ graci
litas ⁊ macilẽtia post ↄceptũ: fetum esse de-
bilẽ signat ⁊ corruptũ. Nã signũ est q̃ subse
qui debeat abortiuũ. vt dicit idem Itẽ Si
impregnatio fuerit masculi: apparebit dexte
ra mãmilla maior sinistra. si ṽo fuerit femĩe
erit sinistra maior. ⁊ h̃ p̃mo apparet qñ fetꝰ
incipiet se mouere. vt dicit Arist. li. xix. Itẽ
sicut dicit idẽ Sepe ex lactis multitudĩe ⁊
coagulatõe mãmille nimis indurescũt. etsi
supcreuerit pilꝰ aliq̃s tempe induratõis: ac
cidit infirmitas magna et dr̃ pilosa. nec ces
sabit dolor quousq̃ exeat putredo. sic ibidẽ
dicit Aristo. Item dicit idem li. vj. q̃ aĩalia
multoꝝ vberũ: multoꝝ sunt filioꝝ. ⁊ habẽt
vbera a pte inferiori diffusa. vtꝫ in canicula
⁊ ĩ porca. Et cũ parit porca dat primo filio
suo p̃mã mãmillã. scd̃o scd̃am. ⁊ sic de alijs
Aĩalia ãt pauca vbera habẽtia: paucos hñt
filios vt mulier ⁊ elephas q̃ hñt vbera añ
riꝰ ĩ pectore collocata. Mãmilla igit̃ ẽ mẽ-
brũ nutrimẽto fetus necessariũ sanguĩs mẽ
strualis ad generatõeꝫ lactꝭ susceptiuũ. ⁊ sus
cepti sãguĩs impuri d̃puratiuũ. digestiuũ

immutatiuũ. dealbatiuũ: dulcoratiuũ: in=
spissatiuũ, pectoris ⁊ cordis defensiuũ, sex⁹
⁊ etatꝫ discretiuũ: corruptõis mõstratiuũ:
rotũdũ: oblõgũ: neruosũ: carnosũ: ꝑuulorũ
dẽtib⁹ expositũ: cauernosũ seu porosum

De Pulmone. Capitulũ XXXV.

P Ulmo cordis ẽ flabellũ: a pleumon
greco. In pulmone enĩ ẽ pneuma. i.
spũs qui flãdo et agitãdo aerẽ reci
pit et emittit. Uel dicit̃ pulmo. q᷑ palpitat
se aperiẽdo: vt flatũ capiat ⁊ stringẽdo emit
tat. vnde in cõtinuo motu est inspirãdo ⁊ re
spirãdo: vt dᷓt Isi. Est aũt pulmo de carne
molli ⁊ aerea creat⁹. spume coagulate simil
limus. vt dᷓt Cõstant. Cui⁹ iuuamẽtũ est vt
cor vndiq̃ circũdet. ⁊ aerẽ frigidũ ad sui tẽ
periẽ admĩstret. Est etiã pulmo instrm̃ spi
rit⁹ ⁊ vocꝫ. Spũs fuit necari⁹ ꝓpt̃ cor: vt ꝑ
attractõez aerꝫ refrigeraret̃. et per ei⁹ ɔstri
ctõnẽ fumosa sup̲fluitas expelleret̃. Et idõ
pulmo int̃ cor et guttur ẽ medi⁹: ne subito
ad cor aer irrũpet. ſꝫ poti⁹ aerẽ receptũ tꝑa
ret. Est itaq̃ pulmo q̃dã celle silitudo q̃ per
aerẽ frigidũ fuat tꝑamẽtũ ad cordis feruo
rẽ mitigãdũ, vł calidũ ad vocẽ necessariũ vł
ad flatũ. Sine pulmõe enĩ vox formari nõ
põt neq̃ anhelit⁹. vt dᷓt Arꝫ. li. xiij. Propt̃ p̃
dictas ĝ causas caro pulmõis mollˀ ẽ ⁊ le
uis ac ɔcaua. vt dᷓ facili mutet aerẽ ĩ sui na
turã. vt sic vitalˀ spũs facili⁹ trãseat ĩ vẽtri
culo cordis ad ɔſuatõez vite aĩalˀ. Et ẽ ge
nerale vt dic̃ Arꝫ. ꝙ Oẽ aĩal anhelãs habꝫ
pulmonẽ. ⁊ Oĩa aĩalia ambulãtia anhelãt.
⁊ q̃dã aĩalia aq̃sa anhelãt. vt delphini. Itez
Oẽ aĩal generãs hꝫ nigꝝ pulmonẽ. ⁊ ẽ mul
ti sanguis ꝓpt̃ calorẽ nature. Pulmo ṽo a
nimalˀ ouãtꝫ ẽ ꝑuus ⁊ sicc⁹. ⁊ p̃t ĩflari et tu
mescere. vt dic̃ Arꝫ. Et sic dᷓt idẽ li. xiij. Que
dã aniãlia ñ hñt pulmonẽ: ſꝫ brãchas loco
pulmõis. Itẽ Idẽ li. xvj. Oẽ aĩal hñs pul
monẽ est calidi⁹ aĩali carẽte pulmõe. Aĩal
eñ habẽs pulmonẽ multũ sanguineũ ẽ: re
spectu aĩalis nõ hñtis. Patit̃ aũt pulmo
multiplr̃. Qñq̃ enĩ ex hũore reumatizante
ad canales pulmonis. ⁊ tũc varie generant̃
passiões: ſꝫ varias hũoꝝ ad pulmonis p̃n
cipiũ fluxiões. sic̃ sꝫ squinãtia: tussis. ptisis
raucedo: aspitas vocꝫ. et siĩa. Qñꝫ patit̃ ex
coadunatõe humoris ĩ pẽnis pulmõis vñ
fit ptisis ⁊ alie horrẽde passiões. vt p̃tꝫ ĩ san
guinẽ ⁊ saniẽ excreãtib⁹. vt dicit Cõstã. Itẽ
aliqñ patit̃ ex ꝓprie subẽ vlceratõe. et h̃ ac
cidit ex acumĩe hũoris ad pulmõis substã
tiã defluẽtꝫ. Talˀ passio nõ dᷓ facili curat̃. q᷑
cũ ex humorꝫ acumie suba pulmõis fuerit
vlcerata: propt̃ ipi⁹ pulmõis teneritudinẽ
⁊ mot⁹ cõtinuatõꝫ: ñ de facili solidat̃. vnde
et tũc aer attract⁹ ꝑ foramẽ vlceratũ de faci
li euanescit. Uñ et ad tẽperiẽ calorꝫ cordis
nõ sufficit q̃n poti⁹ ꝓpt̃ aeris attracti pauci
tatẽ cor ĩ se penit⁹ marcescit. Itẽ dᷓt Aristꝫ.
li. xviij. Aĩal si anhelauerit ĩ comedẽdo: ca
dit aliq̃d a cibo ĩ ɔcauitatẽ pulmõis. ⁊ tũc
accidit aĩali tussis ⁊ strãgulatio. Nã tussis
nihil aliᷓ ẽ nisi mot⁹ aĩate ꝟtutis ad expel
lẽdũ sup̲flua circa spũs instr̃a: vt dic̃ Cõst.

Recollige igit̃ breuit̃ ex p̃dictꝫ ꝙ pulmo
ꝓpriũ ẽ cordis instrumẽtũ: q᷑ cor refrigerat
subtilitate sue subẽ: aerẽ attractũ alt̃at ⁊ im
mutat: vocẽ format. a motu neq̃q̃ cessat: q᷑
ɔstrigit se mutuo et dilatat. aerẽ ad supple
mentũ calorꝫ ĩ suis folliculˀ ⁊ poris reſuat.
Uñ tãdiu põt viuere aĩal sub aq̃ sine suffo
catõe q̃diu põt recollectũ aerẽ retĩere. Sui
mot⁹ ɔtinuitate aerẽ admouet ⁊ deponit vł
depurat. Spũi vitali ɔtinuũ nutimẽtũ ad
mĩstrat. Cor deniq̃ ab instr̃is sensibilib⁹ se
ꝑat. hũorẽ spumosũ gñat: cordis subaꝫ la
teralit̃ (alˀs localit̃) circũdat. Qñ aliq̃ occa
siõe patit̃ mortẽ accelerat. actõnẽ virtutꝫ vi
talis impedit ⁊ ꝑturbat. Hec oĩa dicit Cõ
stant. ꝑ ordinem

De Corde Cap. XXXVI

C Or ſm Isi. a cura dᷓr. eo ꝙ oĩs solli
citudo ⁊ sciẽ cã ĩ eo manet. Qᷓ qui
dẽ pulmõi ẽ vicinũ: vt cũ ira accẽdit̃ humi
di pulmõis remedio tꝑet̃. In medio cor a
nimalˀ positũ ẽ. vt ad oĩa corꝑis mẽbra vi
tã ĩfluat atq̃ motũ vt dᷓt Isi. Est ãt cor ſm
Cõstan. suba q̃dã: carnea villosa: dura. ob
lõga ⁊ rotũda. Fuit autem cor ɔcauũ ꝓpt̃
calorꝫ ɔſuatõez. Est enĩ cor toti⁹ corꝑis fũ
damẽtũ. Fuit ãt villosũ vt facili⁹ dilatãdo
⁊ ɔstrigẽdo moueret̃. Fuit ⁊ duꝝ ne dᷓ faci
li lederet̃. Fuit etiã rotũdũ vt maior ĩ eo ab
undãtia spũuꝫ repiret̃. Fuit ẽt oblõgũ ĩ for
ma: pineũ ł pyreũ. s. tẽdẽs in acutũ vt actio
calorꝫ natˀalˀ sꝑ ĩ conũ tẽdẽs fortior reddat̃.
Põit̃ ãt suba cordis int̃ ambas ɔcauitates
pectorꝫ ĩ medio ipi⁹ aĩalˀ: vt a corde q̃i a cẽ
tro ad circũferẽtiã toti⁹ corꝑis spũs vitalis
deferret̃. Caput ãt cordis qᷓ acutũ dᷓr ĩ si
nistra ꝑte hũani corꝑis collocat̃. Et q᷑ ĩ hac
ꝑte cordꝫ acuta pl⁹ viget ⁊ ĩhitat spũs vitalˀ:

iō ī sinistro brachio pulsus fortissim⁹ īueīt
Vergit āt cor ad sinistrā ptē hois vt ipi⁹ ca
lore frigiditas sinistre tpet. Hȝ aūt cor du-
as ꝯcauitates. s. sinistrā q̄ ī acumē tēdit: et
dextraȝ q̄ intra subsistit. Et he ꝯcauitates:
vētricli cordis nūcupāt. Et int̃ istos duos
vētriclos ē vnū foramē qd a q̄busdā vena
l' via ꝯcaua nūcupat. Hoc foramē ꝯ dextrā
ptē ē latū. ꝯ sinistrā ꝟo ptē strictū. Et h̄ fuit
necariū vt sanguis a dextro vētriclo veniēs
subtiliaret. ⁊ sic facili⁹ spūs vital' in sinistro
vētriculo generaret. Dicit eī Aug. li. d dīa
spūs et aīe. q ī dextro vētriclo cordis pl⁹ ē
de sanguie q̄ȝ de spū. In sinistro ꝟo ecōuer-
so. qr ibi spūs vital' gñat ad viuificādū aīal
p q̄sdā arterias diffusus vndiqȝ dilatatur.
Sinistra eī ps cordis duplex hȝ foramen.
Vnū itra arterias vene: q̄ portāt sanguinē
a corde ad pulmonē. Alteꝝ foramē ē vñ ex
it arteria maior q̄ ē forma arteriaꝝ toti⁹ cor
pis. p quā pulsus ī corde gñat. potissime in
pte sinistra ppt cāz p̄dictā. Sīr ps dextra
duo hȝ foramia. Vnū itrat venā: q̄ dr ꝯca
ua. portās ab epate sanguinē ī dextrā cordꝭ
ꝯcauitatē. De alt'o ꝟo exit vena arterie vt nu
triat pulmonē. Coopiūt aūt foramia q̄bus
dā pellicul' q̄ apiūt: sanguinē a corde ⁊ spm̄
emittēdo. Deīde claudūt reditū phibendo.
In vtroqȝ aūt cordis vētriclo est frustulū
q̄ddā exti⁹ qd auricule assilat. Et hec duo
frusta: cordis auricl'e nūcupant: ī q̄bꝫ vene
⁊ arterie radicāt ⁊ solidāt. Habȝ āt ī sua la-
titudine q̄dam ossa cartilaginosa: que cor-
dis sedes appellāt. Circūit āt cor q̄dā pan
nicul⁹ q̄ dr esse capsula cordis. et hic cū pā
nicul' pectoris ꝯsolidat. Hic pānicul⁹ non
nimiū ꝑpe cor iūgit. ne forte ei⁹ mot⁹ ipedi-
ret: q̄ cordi fuit necessari⁹: vt esset fundamē
tū calorꝭ natural' vñ aīal generat. Hucusqȝ
Cōstant. li. iiij. c. xxj. Dicit aūt Arꝭ. li. j. q ñ
est mēbꝝ ī q̄ sit sanguis ita infix⁹ sic ī corde.
Sāguis enī ī pulmōe ē fixus: sȝ cordi fixi-
or est. Itē Idē li. xj. Cor positū est ī oī aīa-
li in medio pectoris p̄terq̄ȝ in homie. qr cor
hois decliat ad ptē sinistrā. Pars aūt acu-
ta cordis decliat ad interi⁹ pectoris ī oībꝫ
aīalibꝫ p̄terq̄ȝ in piscibꝫ. qm̄ ps acuta ī istꝭ
ad ptē capitis depēdet in loco ꝯiūctionis
branciaꝝ. Itē in eodē dicit q oē aīal hñs
sanguinē habet epar et cor. Itē Idē lib. xij.
In corde enī est principiū venaꝝ. et p̄ma ꝟ
tus creans sanguinē. et eius sanguis ē mū

dus: clarus. calidus: et maioris sensus: et
cōueniēs intellectui. Itē In eodē. Princi
piū sensus aīal' ē ī corde. et sensus cū corde
sūt ꝯtinui. Et in. xiiij. li. dr. Cor ponit in an
teriori pectoris ⁊ ī medio. qr p̄ncipiū ē vite
⁊ oīs mot⁹ ⁊ oīs sensus ī eo ē. Sēsus autē
⁊ mot⁹ nō sūt nisi ī antiori pte cordis. et p-
pter h̄ distiguit mediū ⁊ vltimū. Et anhelit⁹
p̄mo vadit ad inti⁹ cordis. Natura āt crea
tiōis cordis ē ex venis: qr ex genere venaꝝ.
Et situs cordis ē ꝯueniēs. qm̄ est positū in
loco supiori ⁊ in anteriori. qr nobili⁹ ordīa
tur in loco nobiliori naturalit. Cor aūt iter
oīa mēbra nobilissimū ē. ⁊ iō positū ē ī me
dio corpis q̄ indiget necario. qr aīaliū ē cō
plemētū. Nec est aliqd mēbꝝ ita necessariū
ad vitā sic cor. vñ corde leso nō viuit anīal.
Et ideo corp⁹ cordis ē ī medio. Et creatio
ei⁹ est ī corpe spisso et naturalꝛ cōcauo. qm̄
p̄ncipiū venaꝝ est ex eo. Et ē ꝯcauū ad reci
piendū sanguinē. Spissum aūt ad custodi
endū p̄ncipiū mot⁹. Et in nullo mēbro ē sā
guis sine venis nisi ī corde tm̄. qr exit sāguis
a corde et vadit in venas. et nō vēit sāguis
ad cor ex alio loco. qm̄ cor ē fons et p̄nci-
piū sanguis. ⁊ p̄mū mēbꝝ hñs sanguinē sic
manifestat ex anatomia. qm̄ creatio cordis
apparet p̄mo sanguiea. et ē p̄ncipiū motuū
delectabiliū et offensibiliū. Et vniuersalit
mot⁹ cuiuslibȝ sensus ab (al's ex) eo incipi-
unt et ad ipm redeūt. ⁊ ei⁹ ꝟtus expādit ad
omia mēbra sm̄ vnū modū. In aliq̄bꝫ aūt
aīalibꝫ iuenit os ī corde ppt sustētamtū ei⁹.
sic ossa ponūt ī mēbrꝭ. Et ī corde aīaliū ma
gni cordis sūt tres vētricli. Et ī aīali parui
cordis sūt duo. Et iō dȝ esse in corde anīal'
vent: quoniā cor dȝ eē loc⁹ receptōis sāgui
nis puri et tpati in q̄ntitate et q̄litate. Et ē
valde calidus et hūid⁹: eo q cor est mēbrū
in q̄ est p̄ma virt⁹. Hucusqȝ Aris. li. xiiij. vbi
mlta dicūt de hac matia. Itē Idē li. xvj. scȝ
q cor aīal' ꝯplemētū dȝ esse. ꝑpt h̄ creat cor
pus. Et ꝑpter calorē cordis et exit⁹ venarū
ex eo: posuit natura mēbꝝ frigidū ex oppo-
sito cordis. scȝ cerebruȝ. et prpoter hoc cre
atur caput in generatōe post creationē cor
dis. Contingit auteȝ cor pati Vel ex ali
oruȝ membrorū (al's humoꝝ) colligātia: vt
dicit Constant. Vel ex ppria distempantia
Si enī in corde dñat excedēs caliditas: e-
bullit sanguis cordis et agitat. et sic vitalis
spirit⁹ ledit. Si vero nimia frigiditate cor

ꝯstringit ꝯgelat sanguis vñ et mors seq̃t.
Qñq3 ẽt patit ex aliq̃ apostemate capsulã
ei⁹ inficiẽte.et tũc aĩal nõdiu viuit. Itẽ ac
cidit cordi tremor. et h̃ ex hũiditate aq̃sa ĩ
pellicul' cordis dispsa:q̃ debitaz ei⁹ ĩpedit
dilatatõez ⁊ ꝯstrictõnez. Vñ videt ĩfirmo
ꝙ corde loco ad locũ moueat. Itẽ accidit
ei defectio ex spirituũ vl' ꝟtutꝫ spũal' disso
lutõe et spũuz euaporatõe. Et h̃ ꝯtigit vel
ex nimia repletõe virtutẽ aggrauãte et ꝯfũ
dente. aut ex nimia inanitõe ꝟtutẽ dissoluẽ
te. sicˉ ptz ĩ cardiacꝫ. ⁊ ĩ q̃busdã p⁹ nimiũ su
dorẽ: siue nimis acutã potõnez. Itẽ patit
aliqñ ex fumositate aliq̃ corrupta et vene
nosa ad cor penetrãte: et cordis meat⁹ cor
rũpẽte. vñ mors seq̃t indilate. Itẽ patitur
qñz ꝺ vene ꝯcaue oppilatõe. vñ ⁊ sãguis nu
trimẽtũ cordis ⁊ vital' spũs ꝺnegat. His et
aliis modis cor patit: vt ꝺt Cõst. li. ix. c. xx
iii. Dicˉ ad hec Hal. ĩ tegñ. ꝙ ꝟt⁹ ⁊ ꝯplexio
cordis oñdit p hec sig. s. p magnitudinẽ re
spiratõis. ⁊ velocitatẽ pulsus ⁊ freq̃ntiã ei⁹.
p virilitatẽ ei⁹ ⁊ festinãtiã ad actõez. p iraz
audaciã ⁊ furorẽ: p ãplitudinẽ pectorꝫ ⁊ ei⁹
pilositatẽ. Hec oĩa calorẽ ĩ corde ꝺñantẽ si
gnificãt. Oĩa ꝟo sig ꝯrĩa designt ei⁹ ꝯrieta
tẽ. Sup quẽ locũ ꝺt Hali ĩ cõmẽto ꝙ cor ĩ
hoĩe se hꝫ ad modũ radicꝫ ĩ arbore Arteria
nascẽs ex sinistro vẽtricl'o silis ẽ trũco l' cru
ri arborꝫ. q̃ elõgata a corde ramificat ĩ du
as ptes: q̃ꝝ vna tẽdit sursũ alia deorsũ. ⁊ il
le ramificãt ⁊ diuidũt ad modum ꝟge ex ra
mis p totũ corp⁹ vsq3 ad arterias capilla
res sparsas ĩ cute: Et qñ dilatat cor: dilatã
tur ⁊ oẽs arterie sil'. ⁊ qñ ꝯstrĩgit: ꝯstrĩgũt ⁊
ĩpe sil'. Et p dilatatõez eaꝝ attrahit aer frigi
d⁹ ex extiorib⁹ cordis ad intiora ei⁹. ⁊ ĩ con
strictõe exp̃mit vilior fum⁹ ĩ eis generat⁹. ⁊
extrahit ĩpm ad extiora. ⁊ p h̃ ei⁹ calor euẽ
tat. ⁊ p ei⁹ euẽtatõnez: ei⁹ ꝯplexio adeq̃t. Et
vt ait idẽ. Virt⁹ motiua q̃ ẽ fixa ĩ corde cur
rit p arterias ad vnãq3 ptẽ corpis. ⁊ defert
vnicuiq3 ꝓpriã vitã et ꝓpriũ calorẽ vitalem.
Seruit ei pect⁹ cordi se apiẽdo ⁊ frigidũ ae
rẽ attrahẽdo. et se claudẽdo: ac fumosũ va
porẽ gñatũ ĩ corde expellẽdo. Vñ si pect⁹ ⁊
arteria ⁊ alia vitalia ĩstra fuerit salua obedi
unt ꝟtutes ĩ opatiõib⁹ suis. ⁊ qñ sũt ĩfirma
nõ obediũt. Vñ bõitas et malicia sũmĩstrã
tiũ organoꝝ pmouet vl' ĩpedit cor ad suas
pagẽdas actões. Vñ qñ cor ẽ forte: ⁊ habꝫ
mẽbra sibi obediẽtia: bñ ĩ dilatãdo ⁊ ꝯstri
gẽdo se hñtia: fortꝫ pcedit a corde r̃spiratõ:
fortꝫ pulsus ⁊ fortꝫ opatio s3 bonitatẽ orga
ni et ꝟtutꝫ. Qñ ꝟo ꝟt⁹ est debil' ⁊ remissa nõ
p̃t extẽdere artias ĩ oẽs dimẽsiões. vñ seq̃t
minor respiratio ⁊ minor pulsus. Itẽ ibiꝺ
Si cor fuerit nimis frigidũ ⁊ nimis hũidũ
⁊ pulsus moll': erit hõ p̃uat⁹ virilitate ⁊ au
dacia: timid⁹ atq3 piger. ⁊ a pil' ĩ pectore nu
dus ꝓpt vaporꝫ fumosi vñ generãt pili pau
citatẽ. Si ꝟo fuerit cor nimis siccũ ⁊ frigi
dũ: faciet pulsũ aspeꝝ duꝝ et pũũ: ⁊ respira
tio aerꝫ tarda ẽ ⁊ rara. maxĩe si pect⁹ pũũ fu
erit atq3 strictũ. Hucusq3 Hali super tegni
Gal'. Et hec sufficiant

De anhelitu Ca. XXXVII

a Ahelitus cordis et pulmõis ẽ mo
tus ꝓpt attractõez frigidi aerꝫ: et ad
tpamẽtũ innati calorꝫ cũ eiusꝺ expulsiõe ge
nerat⁹. Cor enĩ nll'o mõ carẽtiã attrahẽdi a
eris pati p̃t. Si enĩ p modicũ spaciũ ab at
tractõne aeris q̃esceret: lederet vl' deficeret.
Anhelit⁹ g ꝯrios hꝫ mot⁹: q2 dilatãdo pul
monẽ aerẽ trahit: et ꝯstrĩgendo expellit. An
helit⁹ itaq3 ẽ caloris cordis p attractõez ae
ris tpatiu⁹. ⁊ expellẽdo vaporẽ fumosũ eius
dẽ purgatiu⁹. Est ẽt aĩal' spũs ⁊ vital' nutri
tiuus. Itẽ fortitudĩe vl' debilitate ꝯsistẽtie
spũaliũ oñsiu⁹: sicˉ supi⁹ de pulmõis ꝓprieta
tib⁹ dictũ ẽ. Itẽ in anhelãdo pl⁹ ꝺ spũ attra
hit q3 expellat. Pars eĩ nõ modica trãsit ĩ vi
tal' spũs nutrimentũ. Infra enĩ pulmonẽ se
recipit. et tãdiu aĩal sine suffocatõe viuit q3
diu iter instra anhelit⁹ spũs se includit. Itẽ
patiẽtib⁹ instris anhelit⁹: spũs corrũpunt.
⁊ s̃m q̃litatẽ patiẽtis organi ĩmutat: vt dicˉ
Cõstan. Patit aũt anhelit⁹ qñq3 ex defe
ctu ꝟtutꝫ mouẽtꝫ neruos ⁊ regẽtꝫ. Qñq3 ex
ꝯstipatõe ĩstroꝝ spũs q̃ pueit ex grossis hu
morib⁹ vl' ex grossa vẽtositate: viã anhelit⁹
oppilãte. vl' ex aliq̃ apostemate pulmõis pã
nicl'os cordis aggũãte. Siue ex nimio ca
lore sube cordis et pulmõis ꝺñante. ex q̃b⁹
oĩb⁹ debil' reddit anhelit⁹ atq3 rar⁹. Si au
tẽ fuerit velox ⁊ pũ⁹: calorẽ alienũ sigt: q̃ vir
tutẽ suffocet ⁊ potissime vicat. Si tact⁹ fu
erit calid⁹. ⁊ sitꝫ ac ligue desiccatio subseq̃t.
anhelit⁹ ꝟo pũ⁹ et frigid⁹ vt ĩ acutꝫ febrib⁹:
signũ mortꝫ ẽ. Ei⁹ eĩ tarditas defectũ ꝟtutꝫ
ꝺsigt expulsiue. Frigiditas ꝟo extictõz sigt
calorꝫ natal'. ⁊ ꝺfectũ ꝟtutꝫ ĩ suba cordis et
ĩstroꝝ spũs. Itẽ ĩmutat anhelit⁹ ex mẽbro
rũ interiorũ vniuersali corruptõe. vt patz in

leprosis: ī quibꝫ anhelitus fetidus est ⁊ corruptus. ⁊ aeris vicini corruptiuus. Vñ taliū flatus solꝫ esse appropinquātiū corruptiuus ⁊ īfectiuꝰ. Inficit enī aerē vicinū ⁊ reddit corruptū. Sicut sibilꝰ reguli flando aerē corrumpit: et aues volantes interficit. vt dicit Auic. ⁊ Cōstan.

De Stomacho. Ca. XXXVIII

Stomachꝰ grece os dr̄. eo ꝙ sit ostiū vētris. et ipe cibū recipiat: atqꝫ ad īntestina trāsmittat vt dicit Isi. Est aūt stomachꝰ fm Cōstañ. rotūdꝰ: oblōgus ꝯcauꝰ intiꝰ: asper ī fūdo et villosꝰ: carnosꝰ Duo hñs orificia. vnū inferiꝰ: alteꝝ supiꝰ. Est aūt asper ⁊ villosus vt cibū receptū melꝰ retinere possit. Nā si esset lubricꝰ et ī supficie planꝰ. ex sua lubcitate cibꝰ exiret indigestus. Fuit autem et carnosus in fundo: vt digestio confortaret̄. Caro eius est calida et humida. ex q̄bus qualitatibus maxime viget digestio in corpore animal'. Rotūdus autem fuit vt capacitate sua recipet cibum ampliorē. Preterea quoqꝫ si alterius esset figure scꝫ triangularis: vel hmōi: hūores mali ī eo de facili ad putredinē colligerent̄: cū talis forma nō posset a sup̄fluis ꝓpter angulos desiccari. Oblongus fuit: ne nimia rotunditate sua spūalia cōprimeret: vt tanto facilius cū superioribus et inferioribus iungeret̄. Preterea stomachus et ꝓcipue hūanus ī parte supiori est strictꝰ: In inferiori ℣o latus. Et hoc fuit necessarium Quia cum homo ceteris animalibꝫ sit magis erectus: cibus eius semp ad inferiora descendit. ⁊ ideo vtil' fuit ei inferior latitudo. vt in eo cibi possit recipi ml'titudo. Itē neruosus ē ꝓpt maiorē sensibilitatē recipiētis et appetitꝰ vigorositatē. Epate etiā circūdat̄: vt ei maior calor ad ciboꝝ decoctōnē ab epate mīstraret̄. Epar ei suis q̄nqꝫ frustul' stōachū circūcigit: et ei calorē tribuēs: succositatē et hūorē (vñ sanguis gñat̄) ꝑ q̄sdā venas (q̄s meseraicas medici vocāt) recipit. ⁊ a fortiori caloris actōe ī sanguinem alterat et ꝯuertit. Adhuc dicit Cōstant̄. ꝙ si stomachꝰ fuerit substantialit' calidus: cibos grossos bene digerit. delicatos ℣o cōsumit. Et plꝰ digerit q̄ꝫ appetit. et ꝓpt' siltitudinē calidos cibos maxime q̄rit. nec famez sustinere potest. Frigidꝰ ℣o stomachꝰ grossi cibi nō est bñ digestiuꝰ. ⁊ ex eis cito gūat̄. ⁊ eos cito mutat ī humores acidos et corruptos. Stomachꝰ ℣o siccꝰ cito sitit: nec paꝝ aque sufficit. q̄ si sup̄flua fuerit rugitū in vētre facit. Et si fuerit hūidꝰ stomachꝰ: nō sitit: humidū cibū appetit. sed paꝝ digerit. Hucusqꝫ Cōstā. li. j. c. xiij. Accidūt autē stōacho vt dicit idē li. ix. c. xxvj. diuerse passiōes. s. Mala digestio. Fumositas. Diaria Vomitꝰ. Singultꝰ. Inflatio. Ructuatio. ⁊ hec ex diuersis accidūt caus̄. Quia q̄nqꝫ ex mala cōplexiōe. q̄nqꝫ ex nimia inanitōne. q̄nqꝫ ex nimia repletōe. q̄nqꝫ ex nimio hūoꝝ acumīe. q̄nqꝫ ex cordis putrefactōe. q̄nqꝫ ex ꝟtutis digestiue defectōe: q̄nqꝫ ex cibi qualitate. Qui si sit pūgitiuꝰ: stomachꝰ pūgit̄: et ad exeūdū cōpellit̄. Aut si viscosus lubricat̄: et sic de facili egredit̄. Q̄nꝫ ex ꝟtutis expulsiue nimia debilitate. Nō solū ex se patit̄: verūetiā ex alioꝝ mēbroꝝ colligantia et vicinitate. Stomachꝰ enī ē totiꝰ corpis ꝑꝫ familias. oīm mēbroꝝ nutrimētū recipiēs. ⁊ singul' mēbrꝫ. put expedit admīstrās necessitates. vt dicit Constan.

De epate Ca. XXXIX

Epar siue iecur nomē hꝫ. eo ꝙ ignis ī eo sedē hꝫ. q̄ vsqꝫ ad cerebꝝ subuolat. ⁊ deinde ad oc'los et ceťos sensus et mēbra se diffundit. et calore suo succū sibi attractū in sanguinē trāsmutat: quē ad vsū pascēdi nutriēdiqꝫ corpꝰ sil' mēbris admīstrat. Vñ epar dr̄: quia talia mēbra pascit. In iecore est sedes voluptatis et cōcupiscētie: cuius extremitates fibre vocātur. que sunt q̄si lingue eminētes: et stomachuꝫ amplectētes. calorem ad ciboꝝ digestiōeꝫ exhibentes. Et dicunt̄ fibre. qꝛ ad aras phebi ab ariolis deferebant̄. quibus oblatis ⁊ succensis rñsa dabant̄. Hucusqꝫ Isi. Est aūt Epar vt dicit Constā. membrū calidū concauū et lubricosum: in dextro latere animalis collocatū. stōacho suppositū vt suo calore ꝓmā iuuet digestionē. Est etiā sāgnineū: et ī colore rubicundū. qꝛ succositas eiꝰ nimia caliditate ī humorē sanguineū ē trāsuersa. Aliq̄ātulū est etiā duꝝ ne de facili ledatur. Variat̄ enī epar in hoībꝫ in q̄ntitate ⁊ ptiū multitudine. qꝛ in hoībꝫ est maius q̄ in aliīs bestiīs eiusdē q̄ntitatis. Numerus ptiū eius ī q̄busdā est duplex. et h̄ ad minꝰ. In quibusdā triplex vel quadruplex vel ad maximū quintuplex inuenit̄. Alata autem epatꝭ ꝯcauitate ꝓgredit̄ q̄dā vena q̄ a medicis porta nūcupat̄. Et hec anq̄ꝫ exeat ī q̄nqꝫ

diuidiꝶ venulas q̄nq₃ ptes epatis intrātes
Epar enī succositatē pme digestiōis p q̄s⸗
dā venas ī sua ꝯcauitate attrahit. ⁊ p calo⸗
ris naturał ebullitiōe₃ celebrata digestiōe:
scđo ī massam sanguineam ⁊ matiā q̄ttuor
hūoꝝ ꝯuertit. Qđ eī calidū ē et hūidū trāsit
ī matiā sanguīs. cuiꝰ receptaculum sꝶ vene.
Qđ āt calidū ⁊ siccū ē: ī naturā cholere: cuiꝰ
ꝓpriū receptaclm̄ ē cista fell. Qđ ṽo frigidū
est ⁊ siccū: ī matiā cedit melācholie. cuiꝰ p⸗
priū receptaculū ē cistula splenis. S₃ qđ ē
liq̄dū et aq̄sū: ī hūorē trāsit fleumat₃: cuiꝰ p
priū receptaculū ē pulmo. Ex q̄ pt₃ ꝙ epar
nataꝉ ṽtut₃ ē pncipiū et fūdamtū: pme dige
stiōis ī stomacho pmū iuuamētū ⁊ maxim
Scđe ṽo digestiōis ī sub̄e sue ꝯcauitate ē
pfectiuū. puri ab īpuro sepatiuū. singuł mē
bis nutrimēti trāsmissiuū. amoris venerei
excitatiuū. diuersaꝝ passionū ꝶceptiuū. Pa
tiꝶ enī q̄n₃ ex nimia caloris ītēsiōe: vn̄ ⁊ po
ri aperiūꝶ intiꝰ: ex quoꝝ aptōe virtꝰ euane⸗
scēs remissiꝰ opaꝶ. Q̄nq₃ ex nimia frigidita
te cōuersionē attracte succositat₃ in naturā
sanguineā impediēte. et ex h̄ cōtingit sepissi
me hydropisim generari. Cū hydropiꝶ ni⸗
hil aliđ sit ſm phm: nisi error virtut₃ dige⸗
stiue ī epat₃ ꝯcauitate. Hac enī ṽtute erran
te: ⁊ ī sua opatōe deficiēte: necē ē sanguinem
corrūpi. q̄ īdigesto corpꝰ qđ īde nutriꝶ ītu⸗
mescēdo extēdiꝶ: vn̄ et hydropiꝶ gn̄aꝶ. Ite₃
patiꝶ epar ex sb̄e sue mala ꝯplexiōe. ⁊ h̄ ꝶ₃q̄t
tuor hūoꝝ distpātiā ī ipiꝰ eēntia dn̄antē. Itē
patiꝶ ex viaꝝ ipiꝰ oppilatōe. Cōtigit eī sepe
hūorē grossū et viscosū ī venis epatis adu⸗
nari. Vn̄ cū sanguis clausus exire nō pōt:
cā est ꝯstrictōis et oppilatōis. Itē etiā acci
dit ex nimio calore hūorē sanguineū desic⸗
cante: et sub̄a₃ venaꝝ epat₃ ꝯh̄ēte ꝙ n̄ pt san
guis libere se diffūdere: ad alia mēbra cor⸗
poris nutriēda. Hoc idē aln̄ pōt ꝯtīgere ex
nimia frigiditate hūores ꝯgelāte: ⁊ meatꝰ
epat₃ ꝯstrīgēte. ⁊ ad mēbra nutriēda discur
su₃ sanguīs ꝓhibēte. Itē idē etiā accidit ex
apostemate sub̄am epat₃ aggūante. ⁊ putre
dinē in ipiꝰ sub̄a generāte. Itē idē accidit
ex inclusa vētositate pelliculas ipiꝰ epatis
extēdente: et ex mēbroꝝ inordiatōe dolorē
⁊ merorē inducēte. Itē sepe patiꝶ ex īmode
rato fluxu sanguīs q̄ accidit ex venaꝝ ab i⸗
pso egrediētiū aptiōe. Et h̄ cōtingit Vel ex
nimio sanguīs acumīe. vł ex nimia repletōe.
vł ex đbilitate ṽtut₃ retētiue. vł ex nimio ex
ercitio ⁊ labore. vt đt Cōst. Adhuc đ nataꝶ
⁊ signis ꝯplexiōis epat₃ đt Hal. ī tegn̄. Si⸗
gnū epat₃ q̄n ē calidū: ē amplitudo venarū
nō pulsatiliū. Sup quē locū đt Hali: quā⸗
do dn̄aꝶ ⁊ vicit calor ī epate: fit epar maiꝰ ⁊
vena eiꝰ maior dilatatur et magnificata est
Magnificāꝶ oēs vene nō pulsatiles ī oībꝫ
mēbris: ⁊ calefit sanguīs. ⁊ gn̄aꝶ q̄nq₃ chole
ra citrina. ⁊ p pcessum tpis post statū ado⸗
lescētie aduriꝶ cholera citrina. ⁊ fit ex ea cho
lera nigra. ⁊ diuerse aliq̄n ex tali cholera ac
cidūt passiōes. Aliq̄n āt nimio calore epa
tis: cordis ꝶsistit frigiditas. Nā a corde ve
lut a mēbro supiore ⁊ nobiliore epar ī suis
actōibꝫ moderaꝶ. Et h̄ idē đt Aris. li. xiij. v⸗
bi p̄ponit cor epati: tāq₃ pncipiū eiꝰ regiti⸗
uū. Itē diċ Hal. ꝙ frigiditas epat₃ ex calo⸗
re cordis tpaꝶ. et signū frigiditat₃ et siccita⸗
tis epat₃ est strictura venaꝝ ⁊ paucitas san
guīs. sic hūiditatis eiusdē signū ē mollicies
venaꝝ ⁊ sanguīs mltitudo. Itē đt idē Hali
ꝙ epar est fōs hūiditat₃ corpis. vn̄ cū sit ra
dix humoris si fuerit epar siccū: n̄ potit ali⸗
qđ mēbrū corpꝰ ꝯuertere ad hūorē vł hūi⸗
ditatē vt eiꝰ possit resistere siccitati. Intēdi
tur aūt ⁊ remittiꝶ siccitas ⁊ hūiditas epatis
ſm cordis dispositōe₃. Epar g̊ est mēbru₃
nobile. cuiꝰ alteratōe alteraꝶ corpus. et īflu
it nutrimētū ⁊ ṽtutes nutritiuas: ⁊ in mē
bra reliq̄ īferiora sine medio: ad supiora ṽo
mediāte corde ſm iudiciū Galieni. E cōuer
so aūt ponit Aris. li. xiij. ꝙ cor facit oīa p̄di
cta mediāte epate. Que aūt ṽior sit opinio
alioꝝ iudicio derelinq̄. Et hec de ppꝛietati
bus epatis dicta sufficiant.

De Felle Capitulū. XLI

Fel diciꝶ eo ꝙ sit folliculꝰ gestās hu
morē ex dominio cholere rubee a⸗
marissimū: vt dicit Isido. Est enim cistula
fellis q̄dā pellicula sup gibbū epatis collo
cata. Et hab₃ duos furculos. p vnū depor
taꝶ cholera rubea ad intestīa. vt p ea ṽtꝰ ex⸗
pulsiua ꝯfortef. vt etiā acumīe suo intestīa
meliꝰ ⁊ faciliꝰ expurgēꝶ. Per aliū āt deportaꝶ
cholera ad stōachū. vt sua caliditate ṽtutē
adiuuet digestiuā. Est igr̄ fel mēbꝝ calidu₃
⁊ ēt siccū. gibbo q̄₃ epat₃ suppositū. ⁊ ē ppꝛi
um cholere rubee receptaculū. Cuiꝰ ē iuua
mētū vt sāguis a cholera rubea mūdificeꝶ.
Sāguis eī ex p̄ntia cholere īcēdereꝶ nisi i⸗
tra cistulā fellis eiꝰ supfluitas locareꝶ. Est āt
sua caliditate decoctōnis cibariorum iuua

mentū: sua subtilitate penetratiuū. sua mor
tificatōe ⁊ acumīe pūgitiuū: ⁊ ītestinoꝝ cor
rosiuū. et ad sup̄flua ac fetida eijcienda exci
tatiuū. Est ēt ex nimia caloris ītēsiōe ama
rissimū: et ꝑ sui admixtionē dulcedis sāgui
nis imutatiuū. Hucusqꝫ Constant. Scdꝫ
Aris. in li. iij. Delphinꝰ nō habꝫ fel. Genus
oīm volatiliū: ⁊ oīne genꝰ pisciū: ⁊ oē anial
ouās habꝫ fel. Sed ſm maiꝰ ⁊ minꝰ. Et for
te erit ī vijs subtilibꝫ extēſ ab epate vsqꝫ ad
intestinū. Iste vie fortassis erūt fetide. ⁊ for
te erit fel ī tali intestino. Et diuersificaſ: qꝛ
qñꝫ in suꝑiori. qñꝫ ī medio. ⁊ qñꝫ in īferiori
Et q̄dā volatilia hñt fel occultatū ī intesti-
no: vt colūbe: coturnices et hirūdies. Et q̄
dā hñt fel magnū ī epate ⁊ ī vētre ⁊ intestīo:
sicͣ accipiter: miluꝰ. Itē Ariſ. li. xiiij. Aīalia
q̄dā nō hñt fel oīno: sicut equus et mulꝰ et
asinus ⁊ elephas. Camelus etiā nō habet
fel distinctū. sꝫ habꝫ venas ꝑuas in q̇bꝫ ē fel
Itē q̇dā hoīes habent magnū fel ī epate. et
q̇dā nō. Et est fel quoddā sup̄fluū aggrega-
tū: sicut fex in ventre. Illo tamē sup̄fluo vti
tur natura ad aliqđ iuuamentū. In illis āt
qui habent materiā epatis sanā. et quorum
sanguis naturaliter est dulcis: aut nō īueni
tur fel. aut si inueniſ erit ꝑuū. ⁊ h̄ ī venis val
de ḡcilibꝫ. Et ꝓpť h̄ erit epar coꝝ q̇ carēt fel
le boni coloris: et dulcius alijs. Quādo au
tē habet aliqđ animal fel: inueniſ ꝙ est sub
felle valde dulce. Nam ꝑ collectiōeꝫ fellꝰ ad
locū vnū: alie vicine ꝑtes redduntur dulcio-
res. Fel etiā ex sue subē subtilitate ⁊ acumi
ne: ē grossoꝝ hūoꝝ inscissiuū. ⁊ sua siccitate
ꝯsumptiuū. Vñ ī collyrijs ocl'oꝝ ē necessa
riū ad visum clarificandū et acuendū. ad im
pedimentū sp̄us vitalis remouēdū. Et ma
xime fel accipitris ⁊ aliaꝝ volucꝝ viuētiuꝫ
ex rapina: sic in viatico Constāt. Ex feruo
re autē nimio et ebullitōe fellei humorꝭ: ad
epar tēdentis: inficiſ sanguis: q̇ infectꝰ: ad
nutrimentū mēbroꝝ transmissus immutat
vel inficit. et cuti croceū colorem vel viridē
siue nigrum inducit. Cuiꝰ passiōis signa
sunt ista. Totius corporꝭ infectio: sitis ad-
est: ⁊ oris amaritudo. dolor frontis: auriuꝫ
tinnitus. vrina crocea cum cōsimili spuma
continua: vomitus croceus. Aliqñ etiam
cōtingit poros cistꝭ fellis oppilari. vñ cho
lera inficit ipm epar: ac cōsimilē īducit pas
sionē. Unde Constant. in viatico dicit. qñ
patiſ fellis substātia. i. cistis: ⁊ deficit virtꝰ
eius qua solet ab epate choleram rubeam
extrahere: remanente cholera cū sanguine
tingitur et alteratur. Idem etiā cōtingit qñ
apostema est natuꝫ in vijs ꝑ quas cholera
ad fel transit. Unde ad epar rediēs ꝑ totuꝫ
corpus cū sanguine se diffundit: quia si po
rus inferior oppileſ: ascēdit ad viā suꝑiorē
scꝫ ad stomachū: vnde facies fit citrina: os
amarū et siccuꝫ. in stomacho ardor et sitis.
vrina cum egestione albescit propter elōga
tionē cholere ab epate et renibꝰ: vbi vrina
solet tingi. Si vero porus suꝑior oppileſ:
cholera tingit inferiora. ⁊ apparent signa q̄
p̄ prioribus sunt cōtraria: vt dicit idē Cōstā
tinus. Et hec de felle dicta sufficiant ⁊c.

De Splene Capitulū. XLI

s Plen est dictū a supplēdo. qꝛ partē
sinistrā iecori ꝯtrariā supplet ne va
cua existeret. Quem q̇dam causam
risus esse existimāt. Nam splene ridemus.
felle irascimur. corde sapimus: cerebro sen
timus. iecore amamus. Quibus cōstanti-
bus sanū est animal et integrū: vt dicit Isi.
Et ſm Constan. Splen in sinistra ꝑte col-
locaſ. Cuiꝰ forma naturaliter est oblōga. et
parū ꝟsus stomachū cōcaua. ⁊ ꝟsus costas
est gibbosa. In his duobꝫ locis quibusdā
panniculꝰ colligata. Et diciſ splen duas ha-
bere venas. ꝑ quarū vnam cholerā nigram
a sanguine epatis sibi attrahit. Per aliā ve
ro q̄ꝫtum sibi sufficit ad stomachū trāsmit-
tit vt eiꝰ appetitus cōforteſ. Splenis igr̄ ē
iuuamentū: vt ei in sinistra ꝑte corꝑis defe
ctū suppleat. ⁊ ex opposito ad ꝯfuatōeꝫ sto
machi iecori respondeat. vt ꝓpť mundifica
tionē epatis sanguis feces sibi attrahat. et
q̄ꝫtum ad appetitū sufficit: ad ꝯfortatōꝫ sto
machi trāsmittat. Est igiſ substātia splenis
rara et spongiosa ꝓpter faciliorē humoris
feculēti attractionē et emissionē. ⁊ est nigra
ꝓpter melancholice nature (cuius est rece-
ptaculū) assimilationē. Est etiā a sinistrꝭ in-
ter costas et stomachū posita: propter sini
stre partis temperantiā ⁊ infrigidatōneꝫ. ac
ꝓpť conseruandā stomachi cui cōiungiſ ca
lefactionē. Aliq̄ntulū est dura: ne de facili
ex qualitate humoris feculēti ꝯhat lesiōeꝫ.
Contigit autē splenem pati quādoqꝫ ex vir
tutis contentiue defectōe. ⁊ h̄ qñ nō suffic
humorē ad se attrahere vel attractuꝫ ad lo-
cū aliū destiare. Itē qñꝫ ex oppilatōe. qñ. s.
hūores grossi ⁊ viscosi ī vijs splenis oppilāſ

⁊ adunant̄. vñ ⁊ eius actiones impediunt̄. Itē qñqꝫ ex nimia humoꝝ repletione. quia humores ad splenem ↄfluentes ꝓpter sui similitudinem attrahunt̄: ⁊ sufficient̄ nō euacuant̄. vnde inuiscant̄: ⁊ in concauitate splenis indurant̄ intantũ ꝙ ipsius splenis substantia crescere videat̄. Sed ẜm sententiaꝫ Hypocratis Si splen sit magnus: corpus marcescit. etsi splen marcescit: corpꝰ impinguescit. Vñ ipius splenis mediocritas ad ꝑuitatē potiꝰ ꝗꝫ ad magnitudinē tēdēs: bonitatem cōplexiōis designat. vt dt Cōstañ. li. ix. c. xxvij.

De visceribꝫ Ca. XLIII.

V Iscera ẜm Isido. inferiora dicuntur intestina: membris vitalibꝫ subdita ⁊ subiecta. Que ꝗdem dicuntur intestina quasi quodam interiori nexu: q̄si quadam familiari reuerentia sunt supioꝝ membrorum culcitra: ⁊ eorundem q̄dam necessaria sunt instrumēta. Et dicunt̄ viscera q̄si vitalia. q: locis vitalibus circa p̄cordialia vbi gignit̄ vita: sunt interioribꝫ circunfusa Hucusqꝫ Isi. Scđm Cōstantinum autem Intestina q̄dam sunt membra interiꝰ mutuo se tenētia concaua rotũda ꝑ ventris lōgitudinem ⁊ latitudinem collocata. quorũ compositio ⁊ substātia stomacho assimilat̄ Sunt autem numero sex ꝑ̄ncipalia intestina Quoꝝ tria sunt subtilia q̄ superius sunt iuncta. Tria ꝟo sunt grossa ab inferiori incipiētia. Primũ intestinũ trium subtilium vocat̄ Duodenũ. q: ĩ sua lōgitudīe ẜm mēsuram cuiuslibet hoīs est duodeciꝫ digitorũ. Et h̄ suꝑ dorsum erigit̄: ⁊ in nullam aliā ꝑtem retorquet̄. Scđm vocat̄ Ieiunũ: ꝗa semꝑ est a cibis vacuũ. Et dicũt sapientes ⁊ experimētatores ꝙ mortuo animali semper inuenit̄ illud vacuũ. Dicunt tamen quidaꝫ ꝙ hoc dicit̄ ab anatomicis. ꝗa a se oīa eijciens nihil de acceptis ad sui retinet nutrimentum. Tertiũ Subtile est appellatũ. scđo simillimũ. ſ ꝫ tñ nũqꝫ sine cibi corpulentia ē inuentũ. Int̄ grossa ꝟo intestina Primũ vocat̄ orbũ. ⁊ ĩ subtili extremitate habꝫ os vnũ. ⁊ est illud intestinũ sic vocatũ. eoꝙ ip̄m sit orbatũ: ⁊ q̄si viduatũ ab altero orificio. Cum em̄ cetera intestina duo habeāt orificia: illud h̄ꝫ vnum solũ. ⁊ ideo se habet ad modũ sacci. quia multa recipit et pauca respectu alioꝝ eijcit vel emittit. Scđm ꝟo intestinũ sub orbo siue sub sacco positũ dr̄ ilion. Et hoc a dextra in sinistrā tendit. Et dicitur ilion eo ꝙ in eo intestino iliaca passio fieri ↄsueuit. Tertiũ intestinũ vocatur a grecis colon. et hoc etiā immediate cũ īferiori totius corꝑis orificio est cōiũctũ. Et in h̄ intestino ꝗuissima passio. ſ. cholica generat̄. vel ex ipiꝰ intestini nimia ↄstrictōne. vel alicuiꝰ grossi et frigidi hũoris coadunatōe. et ꝑ ↄñs viaꝝ illiꝰ intestini intrīseca opilatōe: sicut narrat Constā. et etiā Gal. su. Afor. Patet igit̄ ex p̄dictis ad ꝗd sunt necessaria intestina: q: cibũ immutāt. et ĩ sua cōcauitate suꝑflua recipiũt ad nature exonerationē Ad h̄ etiā fuit nc̄aria visceꝝ rotũditas ⁊ gibbositas. vt dic̄ Constāt. vt cibꝰ transmissus a stomacho in coꝝ gibbositate aliquantulũ inhereret. et ẜm animalis necessitatē suꝑflua expelleret. et necessaria retineret. Sunt etiam rotũda ne a stomacho ĩ aliquo angulo suꝑflue collecta remanerent que corruptionē inducerēt intestinis. Sũt etiā intestina duobꝫ panniculis minimis vl̄ ad minus inuoluta. et hoc fuit necessariuꝫ. quia si vnus panniculus pateret̄: ab altero panniculo subueniret̄. Sunt autem intestina aliquantulũ villosa. et eorũ villi ꝑ latuꝫ etiam extensi: vt fec ꝫ suꝑfluitatē expellerēt. ⁊ necessaria nutrimēto cōueniētiꝰ retinerēt Sunt autē viscera siue intestina inuoluta ad inuicē et connexa. ita vt minora maioribus: ac graciliora et debiliora grossioribꝫ et fortioribus innitant̄. vt sic actōes ꝟtutꝫ naturalis: et in expelēdo suꝑflua: et ĩ retinēdo necessaria aptius ꝑficiantur. Dicit etiā Ar. li. ij. ꝙ ẜm varietatē dentiũ in mandibulis animaliũ variatur in quantitate et qualitate natura intestinorũ. Unde dicit ꝙ Intestinum omniũ animaliũ habentiũ dentes in vtraqꝫ mandibula: est minus intestino non habentiũ. et Nullum animal habet intestinũ rectũ nisi habeat dentes in vtraqꝫ mandibula. Item Ibidem. Vent̄ serpentꝫ ē strictus. ⁊ est sil̄is intestino amplo. q: ⁊ si fuerit naturalit̄ ꝑuꝰ habꝫ fel in intestinis. ⁊ si fuerit magnus suꝑ epar. Itē idem li. xiij. Oīa animalia ampli ⁊ recti ītestini sunt gulosa valde. q: ꝓpt̄ diminutōem vsus cibi et indigestionē eijciũt suꝑfluitatē cibi indigestā et cito exit cibꝫ. ⁊ iō appetũt ml̄tũ: et ↄtinue q̄rũt cibũ Cōtingit aũt pati viscera ⁊ intestina multiplr̄. vt dicit Cōstant̄. li. ix. ca. xxvj.

qñqꝫ ex cholerico hūore vl' ex malācholico subaꝫ itestinoꝝ corrodēte ⁊ fluxū disenterie iducēte.⁊ hec passio pessima ē ⁊ sepe mortifera vt dī i Afoꝝ. Solutio vētris i cuiꝰ initio cholera exit nigra ē mortale. Itē qñqꝫ ex ipoꝝ viscez intiori pūctura ⁊ vulneratōe ⁊ h̄ vl' ab extiori apostēate putrefactōez ⁊ pūcturā i pāniculꝰ ipoꝝ viscez iducēte vl' ab extiori lesiōe. Itē qñqꝫ ex int'clusiōe vētositatꝫ (al's vnctuositatꝫ) pāniculos ⁊ neruos eorū extēdēte. Et ille dolor q̄uis ē itātū vt aliqñ itestina penetrari videaꝶ. Itē qñqꝫ ex humore grossoꝝ fleumatico iferiores ptes itestinoꝝ obturāte ⁊ stercoꝝ exitum ꝓhibēte: ⁊ iliacā passionē vl' cholericā iducēte. Uñ h̄ morbꝰ pestilētial' ē ⁊ mortal'. raro sanitatez suscipiēs. ⁊ sepe die scdo vl' tio iterficiens nisi celeriꝰ succurraꝶ. Ceteras itestinoꝝ passiōes q̄re infra i tractatu de infirmitatibꝰ ꝺ cholerica passiōe.

De renibꝰ. Cap. XLIII.

Renes vt ait Uarro sūt dicti eo qꝺ obsceni hūores ab his nascūꝶ. Nā vene ⁊ medulle tenuē hūorē desudāt in renibꝰ: q̄ liqr rursus a renibꝰ a calore venereo resolutꝰ: recurrit: ⁊ ad loca genitalia se diffundit. vt dī Isi. Locꝰ āt in lateribꝰ spōdilium dorsi i qꝰ ē sedes renū dicūꝶ lūbi. Qui ꝭm Isi. ob libidīs lasciuiā lūbi sūt dicti. qꝛ viris a renibꝰ ⁊ lūbis ē cā veneree voluptatis. De renibꝰ aūt dī Cōstā. qꝺ fuerūt facti vt ab epate aq̄ticū sanguinē sugētes: eū depuraret: ⁊ eiꝰ colamētū .s. vrinā ad vesicā ꝑ meatus vritides .i. vias vrinales trāsportaret Qꝺ etiā dī Hali sup tegñ. Ordinauit inq̄t creator sūmꝰ duos renes vt attrahāt aq̄sitatē sanguinis ab epate. ⁊ eaꝫ trasmittāt ad vesicā expulsiōis grā. qꝛ dicit Aris. lib. xiiij. Renes inq̄t fuerūt creati ꝓpter vesicā vt sic operatio vesice esset melior ⁊ pfectior. quia renes sūt ad colandū supfluū humidi ꝺcurrētis ad vesicam. Itē idem renunculus dexter altior est sinistro in omni animali habēte renes. ⁊ h̄: quia calor in dextera parte fortior est vl' superior. Itez Idem. In oībꝰ aīalibꝰ renes habētibꝰ renūculꝰ dexter est minorꝫ pinguedinis q̄ꝫ sinister ⁊ altior. q̄m natura in dextra pte leuior est ⁊ maiorꝫ motus ⁊ caloris. Calor aūt dissoluit ⁊ ꝯsumit pinguedinē. Item renes sūt de vltimis mēbris interioꝝ. ⁊ ꝓpter hoc indigent magno calore. Recollige igiꝶ qꝺ renes sunt calidi et naturalis caloris cōseruatiui. frigiditatis ⁊ dorsi spōdiliū sunt tpatiui. a cōcauitate corpatis aq̄si humorꝫ attractiui. sanguinis colatiui. ꝟtutis natural' ꝯfortatiui. hūoris seminal' generatiui. Carnosi: porosi: rotūdi: pinguedie coopti. Carnosi q̄ppe sunt et porosi. ꝓpꝰ faciliorē aq̄se supfluitatꝫ attractionē. Rotūdi ne colligant aliquē hūorē ad putrefactōem. Piguedie sunt muniti ne ex frigiditate ossiū dorsi aliquā sustineāt lesionē. Recipiūt autē renes quasdā venas stōachi ab epate egrediētes: qꝰ humor in secūda digestiōe supfluus deferꝶ ad ipos renes Unde oppilatꝫ illis venis et in suo officio impeditis renes vna cū epate patiunꝶ. Accidunt aliquādo in renibꝰ varie passiones: vt dī Cōstan. li. ij. c. xxxiij. qꝺ si vene epatis ꝑcludūtur ab humore sanguineo ad sui nutrimentū depaupanꝶ: vnde necessario extenuanꝶ. Si ꝟo meatus eoꝝ inferiores calore et frigore cōstringanꝶ ex ꝑsentia humorꝫ supflui eoꝝ substātiā subintrātis: nimis extendunꝶ et dilatanꝶ: et ꝑ ꝯñs corrūpunꝶ. vl' in humores desiccati putrificanꝶ ⁊ i calculū ꝯuertūꝶ. Multis etiā alijs modis patiuntur: sicut ex apostemate. ventositate: frigore nimio: vel calore.

De Uesica Cap. XLIIII.

Uesica ꝭm Isi. a venti capacitate est dicta. Nam ꝑ venti cōtractionē aperitur et dilataꝶ: sicut ecōuerso ꝑ venti emissionē ꝯhiꝶ et artaꝶ. Uocaꝶ autez vesicula per diminutōem a vesica dicta q̄dam pellicula pēdens i gutture auis sicut bursa in q̄ volucrū ꝓmo recipiūꝶ cibaria: q̄ in predicta vesicula digestioni secunde i iecore faciēde separanꝶ. et in eodem folliculo tanq̄ꝫ in ꝓmptuario ꝓprio ꝯtra futurā esuriem reseruanꝶ. Sed vesica ꝓut hic sumitur ꝭm Cōstan. est pāniculꝰ durꝰ: rotūdus: concauus sicē saccꝰ in oīni tpe clausus. excepto solo orificio supiori. Fuit aūt dura substātia eiꝰ: ne acumine vrine cuiꝰ est receptaculū lederet. Fuit autē ex oīni pte clausa inferius vt liquor subito attractꝰ inuolūtarie expelleret. Uñ ꝑ vnū et idē foramē vrina igrediꝶ per qꝺ egreditur. vt patet in anatomia. Fuit etiā rotūdū vt i augmēto colamēti sāguis dilateꝶ: ⁊ ad ipiꝰ su sceptōez capacior redderet. Dicit eī Aris. li. xiiij. qꝺ oē animal habens pulmonem multum sitit. ⁊ ꝓpter h̄ indiget cibo humido plꝰ q̄ꝫ sicco. ⁊ io

fuit necaria vesica ad recipiẽdũ hmõi hũidi
tatꝫ sup̄fluitatẽ. Itẽ ibidez. Nullũ aĩal hñs
plũas: aut squamas aut cortices: siue testas
habz vesicam oĩno: p̄ter tortucam marinaz
aut siluestrẽ. Nã sup̄fluitas ĩ hmõi aĩalibꝫ
trãsit ĩ nutrimẽtũ plũaꝝ ⁊ squamaꝝ ⁊ hmõi
Itẽ ibidẽ li. iij. Oẽ aĩal generãs hꝫ vesicaz
Quãs ãt ñ: p̄terq̄ʒ genꝰ lacertaꝝ: ⁊ ñ exit hũi
ditas a vesica mortuoꝝ. Et forte aggregat
ĩ vesica ẽt sup̄fluitas sicca ⁊ ex eo ꝯtingit la
pis Itẽ ibidẽ li. vj. In aĩali oĩ carẽte vesica
est vna via apparens exitꝰ stercorꝫ ⁊ sup̄flue
humiditatꝫ.

De vrina Ca. XLV.

V'Rina ſm Isaac ẽ colamẽtũ sanguis
⁊ alioꝝ hũoꝝ ex actiõe nate generatũ
Nã ab epate sumit initiũ. ſʒ ĩ renibꝰ
recipit subaz ⁊ colorẽ. Aq̄sa ei suba ſãguis
p̄ q̃sdaz vẽas subtiles trãsmittit ad renes nu
triẽdos Vñ cũ ad rnũ fuerit ꝺportata rgio
nẽ vbi colat: ⁊ ad modũ seri eliq̄ti depurat.
⁊ ibi a calore (al's vi calorꝫ) epatꝫ ⁊ renũ tigit
⁊ colaĩ (al's colorat) ⁊ sic desudãs p̄ poros
vritides ĩ vesicã ĩ ipiꝰ ꝯcauitate aduñat Vñ
hec suba hũida ⁊ liq̄sa a vesica emissa: ẽ vri-
na. sic dicta. eo q̄ est vritiua ⁊ mordicatiua.
q̄ꝛ vt ꝺt Egidiꝰ. Qꝺ tãgit: mordet desiccat
⁊ vrit. Vritiuã ei ⁊ desiccatiuã habz natu-
ram. vñ valet ꝯ scabiem serpiginẽ ⁊ ĩpetigi
nẽ. ꝯ pustulas ⁊ vesicas si patiẽs ĩde se ablu
erit In potu splenaticꝫ ꝯfert mũdat vulnẽa
putrida ⁊ loca saniosa. Cũ fel le ẽt accipitrꝫ
collyriata ⁊ ocul' caute linitꝫ ĩmissa pãnũ cor
rodit: ⁊ delet maculas oculoꝝ sic̃ exp̄sse ꝺt
Cõstã. ⁊ Gal'. Et iõ vrina nõ ẽ abhorrẽda.
q̄ꝛ ĩ multꝫ vtil' est et accepta. Dicit ẽt vrina
ab vrith greco. i. demõstratiua. Demõstrat
ei ĩntiora. q̄ꝛ vt certificemur de interioribꝫ
vrine iudicio ꝯsultãꝰ (al's ducimur) Demõ
strat ei dispõnẽ ꝟtutꝫ natal' ĩ epate ⁊ in alijs
mẽbrꝫ ĩferioribꝫ p̄ vrĩe subaz ⁊ colorẽ: ⁊ ma
xĩe p̄ eiꝰ sedimẽ siue sbsistẽtiã quã medici hy
postasiz vocãt certificamur Nã si fuerit illa
residẽtia ĩ fũdo vas alba pinea: coadunata
ñ diuisa fortudinẽ desig̃t ꝟtutꝫ. ⁊ cõpletã a-
ctionẽ calorꝫ natal' ĩ ipis mẽbrꝫ. Per mediã
ãt regiõez illiꝰ vrine quã medici enormiã di
cũt: ꝺ media regiõe corp̄is. i. de corde ⁊ sibi
adiacẽtibꝫ iudicamꝰ Nã si vrina ĩ medio fu
erit ĩ colore ⁊ suba bñ disposita ñ liuida: nõ
volubil' ã obscura. vl' obũbrata: sp̃ualia mẽ
bra indicat eẽ sana. Silr̃ p̄ p̄tẽ vrine sup̄io
rẽ quã nephilẽ nũcupãt: de fortitudĩe ꝟtutꝫ
aĩal' ĩ regiõe capitꝫ p̄nosticamꝰ. Nã si ñ fuẽ
rit nimis grossus circulꝰ: nõ igneꝰ: ñ liuidꝰ
nõ viridis nõ g̃nulosꝰ. ſʒ ĩ colore ⁊ suba tẽ
peratꝰ: cerebꝝ ⁊ oĩa alia mẽbra aĩali ꝟtuti
suiẽtia denũciat eẽ tuta. Si ꝟo ꝯria sig̃ fu
erit ĩ vrina: ꝯriã designãt corp̄is dispõnez.
Judicat ãt p̄cipue vrina ſm subam ⁊ co
lorẽ. Nã aliud ſcat qñ tenuis ẽ in suba. q̃m
hũorꝫ dñantꝫ siccitatẽ. Aliꝺ qñ ẽ mediocrꝫ
q̄ꝛ tũc desig̃t tp̄amẽtũ siue eq̄litatẽ ⁊ medio
critatẽ. Scꝺʒ colorẽ ãt iudicat. q̄ꝛ multi sũt
colores. s. xx. vt ꝺt Isaac. ⁊ Egi. q̄ꝝ q̇dã ca-
lorꝫ vl' frigiditatꝫ ĩtẽsionẽ. alij remissionẽ: a-
lij mediocritatẽ p̄tendũt Nã remissũ calo-
rẽ designãt glaucꝰ lacteꝰ ⁊ hmõi. Intẽsũ ꝟo
a rufo superiꝰ. Mediocrꝫ ꝟo subcitrinus ⁊
surrufus. Int' q̄s Quidã designãt mortifi-
cationẽ vt niger: viridꝫ: liuidꝰ. Quidã indi
gestionẽ: vt albꝰ lacteꝰ glaucꝰ. Quidã dige
stiõis imp̄fectã inchoationẽ: vt suppallidꝰ
pallidꝰ. Quidã p̄fectã digestionẽ. vt citrinꝰ
rufus. Quidã excessum siue excedẽtẽ ĩtensi
onẽ. vt rubicũdꝰ subrubicũdꝰ. Quidã adu
stionẽ. vt ĩ apostiañ Quidã sup̄adustiõez ⁊
mortificatiõem. vt niger viridis. Nigredo
tñ causat qñq̄ʒ a frigiditate calorẽ natura-
lẽ penitꝰ extinguẽte. ſʒ tũc p̄cedit liuiditas.
sed qñ p̄cedit ex vltimata adustiõe tũc p̄ce
dit viriditas. Istoꝝ ãt coloꝝ cãs dicere nõ
p̄tinet ad h̄ opꝰ. Sʒ siq̄s eas scire voluerit
libros Isaac ⁊ Theophili Cõstãtini Egi-
dij legat. ĩ q̇bꝫ tractat p̄fectissime de vrinis
Sʒ ista ad p̄ñs h̄ sufficiãt

De ventre. Ca. XLVI.

V Enter vterꝰ ⁊ aluus int' se differunt.
vt dicit Isi. Venter ei ẽ q̇ acceptos
cibos digerit ⁊ apparet extrinsecꝰ Et
est dictꝰ vẽter. eo q̄ p̄ ventrẽ veniat cibꝫ ad
totũ corpꝰ. Aluꝰ est q̇ cibũ recipit ⁊ purga-
ri ꝯsueuit. Vterũ sole mulieres hñt in q̇ cõ
cipiũt Et ꝺĩ vterꝰ eo q̄ fetu impleat interi-
us: vt dicit Isi. Est igit' vẽter nutrimẽti to-
tiꝰ corp̄is receptaculũ vt dicit Constã. mẽ-
broꝝ nutribiliuz sedes p̄me digestionis: et
secunde fundamentum. Cuius creatio est
carnosa calida ⁊ humida. ⁊ h̄ p̄pter digestio
nis necessitatem panniculis diuersis circũ
datur p̄pter interiorem ꝯseruationẽ. Cuius
dispositõ ẽ rotũda: ⁊ oblõga Rotũda p̄pt' li
beriorẽ ciboꝝ nutribiliũ collocatiõez. Ob-
longa fuit p̄pter faciliorem ipiꝰ cũ sup̄ioribꝫ
⁊ inferioribꝫ ꝯiũctionez siue colligationem

Mediū em̄ locū ī corpe sibi vēdicat.vt nu
trimētū inferioribꝫ ꝛ ſupioribꝫ mēbꝛꝫ diſtri
buat ꝛ trāſmittat Eſt igiť vent̄ int̄ oēs ptes
corpis mollioꝛ ꝛ īfirmioꝛ:ꝛ tn̄ ceterꝫ ē vtili-
oꝛ Nā tāq̄ꝫ nutrix corpis ꝑ oībꝫ alēdis cor
pis mēbꝛꝫ nutrimētū ꝛ alimētū rcipit ꝛ dco
q̄t:ad ſingl'a mēbra debita nutrimēta deri
uat ꝛ trāſmittit. Supfluitates mltas ꝓpt
alioꝝ mēbroꝝ nutrimētū ī ſe recolligit.ſed
eas diu ferre n̄ ſuſtinēs ipas a ſe reijcit ꝛ re
pellit.Ex mala diſpōne mēbroꝝ nutribiliū
q̄ intra ſe ꝯtinet: diuerſas īfirmitates ꝯhit
aliqn̄ ꝛ īcurrit:q̄ q̄dē paſſiōes tāto ſt̄ ꝑicu-
loſiores q̄nto vētri ꝛ alijs vitalibꝫ ſūt ꝓpin
q̄ores.Patiť ſiq̄dē ſepi⁹ ꝓpt nimiā repleti-
onē.ꝛ tūc n̄ curat̄ niſi ꝑ ꝯriā euacuatōez Et
ecōuerſo qn̄ moleſtat̄ ꝓpt nimiā īanitōem:
ei ſuccurriť ꝑ ꝯriā repletiōez.ſic dꝛ ī Afoꝝ.
Quecūq̄ꝫ ei egritudies ex plenitudīe fuerit
euacuatio ſanat.ꝛ q̄cūq̄ꝫ ab inanitōe:ſoluit
plenitudo.Jtē actiōes vētris ſcḿ diuerſita
tē tꝑis variant̄.Nā in hyeme naturaľ caloꝛ
ī interioribꝫ vētris ꝯcluſus fortius operat̄
vn̄ appetit⁹ in hyeme magis accidit:ꝛ dige
ſtio fortioꝛ generat̄.qꝛ vt dr in Afoꝝ.Uen
tres in hyeme ꝛvere: ſūt calidiſſimi natura.
ꝛ ſōni lōgiſſimi

De vmblico. Ca.XLVII

Vbilic⁹ medi⁹ ē corpis loc⁹:ſic dc̄s
q̄ſi ilioꝝ vmbo:ſic̄ vmbo ī medio cly
peoꝝ loc⁹ ē dc̄s.vt dt Jſi.Ex vmbili
co ei īfās ī vt̄o pēdēs nutriť Eſt ei vmbilic⁹
ſcḿ Cōſtā.ex neruis venis ꝛ arterijs cōpoſi
t⁹.q̄ mediāte fet⁹ ſāguinē ſubtilez attrahit ꝛ
ſugit.ꝛ ꝑ ipas arterias ſpm̄ recipit. Rūpiť
āt vmbilic⁹ iuxta matricē dū fet⁹ egrediť cū
fetu exit quē obſtetrices ligāt ſcḿ q̄ttuoꝛ di
gitoꝝ lōgitudinē:ꝛ ex hac ligatura fiunt ex
treitates vmbilici ꝛ rotūditates.Hucuſq̄ꝫ
Cōſt.Sup Eze.āt.xvj.dt Hiero.ſic Natu
rale ē īfātibꝫ ortꝫ pmo vmbilicū pſcīdi.dei
de ad dilūedū ſāguinē aq̄ lauari.tertio hu-
morē puuloꝝ ſole ſiccari.q̄rto tenera cor-
pa pānis ſtrigi ne mēbra diffluāt.ꝛ ſic deꝑ-
uent̄ Jbidē ēt dt glo.Gre.ꝙ vmbilic⁹ ē q̄ fe
tus aliť ī vtero ſicut arbores ꝛ ꝓgule ꝑ radi
ces hūoꝛe occulto t̄re nutriunt̄.Jn vmbili-
co āt ſita ſūt genitalia mulieꝝ.ſic̄ ī lūbis ge
nitalia viroꝝ.ꝛ iō vmbilici noīe luxuria dſi
gnat̄ ī Job.xl.Uirt⁹ ei⁹ ī lūbis ei⁹.ꝛ fortitu
do ei⁹ ī vmbilico vētrꝫ ei⁹.De vmbilico āt
dt Arꝫ.ī li.xiij.ꝙ oē anial generāſ ꝛ ouās hꝫ
vmbilicū tēꝑe ꝑt⁹.ꝛ cū creſcit ꝑt⁹ auis latet
(al'ſ creſcit) vmbilic⁹.ꝛ nihil oino appet q̄m̄
ꝯtinuat̄ ēt cū īteſtino ꝑ aliquā ꝑtiū venarū.
Jtē idē li.xvj.Creatio vmbilici n̄ ē niſi cor
tex ꝯtinēs venas ꝛ cū vmbilico ꝯtinuat̄.et
currit ſāguis a matrice ꝑ venas vmbilici q̄ſi
ꝑ canale ad pueri nutrimētū.Creſcit ḡ ꝯce
ptū ꝑ eſſe vmbilici.vt dꝛ ī eod

De genitalibꝫ Ca.XLVIII.

Genitalia ſūt ꝑtes corpis vt ꝛ nomen
ipm docet.q̄ gignēde ſobol' ꝟtutē ac
ceperūt vt dt Jſi.Hec etiā pudēda ꝑ
verecūdia dicunt̄.vn̄ ꝛ tegūt̄.ita ꝙ n̄ hn̄t eā
dē ſpeciem decorꝫ ſic̄ alia membra q̄ ī ꝓm-
ptu ſūt locata.ꝛ iō reputāt̄ īhoneſta.Jnt̄ q̄
vnū dꝛ veretrū.vl' qꝛ viri ē tm̄.vl' qꝛ mēbꝝ ē
ꝟecundū.vl' etiā ex q̄ vir⁹ emittiť.Nā ꝓprie
dꝛ vir⁹ ille humoꝛ a viri natura fluēs vt dt.
Jſi.Sūt etiā alia mēbra:ꝟtutꝫ generatiue
fundamēta ſcꝫ teſticuli diminutiue a teſti-
bus dicti.q̄ꝝ numer⁹ incipit a duobꝫ.ſine q̄
rū teſtimōio nō ē aliq̄s vir ꝑfect⁹.Hi ſemē
calamo admīſtrāt qd̄ a ſpine medulla ꝛ a re
nibꝫ ſuſcipiūt gr̄a ꝓcreādi.Hucuſq̄ꝫ Jſido.
Scd̄m Cōſtā.ſuba eoꝝ cōpoſita ē de carne
glādulоſa.alba:molli ꝛ rara.ꝛ h̄ fit ꝓpt̄ calo
ris obſuatōez.ꝛ ſanguīs īmutationē in al-
bedinē.qd̄ fit ꝑ vehemētē caloꝛē in ipoꝝum
ſuba ſanguinē decoq̄ntē.ꝛ in albedinē com
mutantē.Et dicunt̄ hec mēbra ꝓ̄ncipalia.
qꝛ ꝓ̄ncipalis actiōis ꝟtutis naturalis.ſ.ge
neratiue ſunt ꝓprie inſtrumenta.que ſi ꝑ̄ci
ſa fuerint vigoꝛ virilis ſexus eneruat̄ ꝛ ma-
ſculina complexio in femineam alterat̄. Et
ideo ſcḿ Ariſto.li.iij.Eunuchi quando ca
ſtrantur ante pollutionem in ſomno:nō ori
tur in corpoꝛe eoruꝫ poſt hoc pilus Si ve
ro caſtrentur poſt pollutionem ꝑ̄ter pilos
pectoꝛis:omnes pili dfluunt: ꝛ efficiunt̄ ef
feminati:ꝛ molles animo:ꝛ corpoꝛe imbe-
cilles. Unde Ariſto.libro.viij.Uoces ho
minum: quando caſtrant̄ mutant̄: ꝛ efficiū
tur ſicut feminarum:ꝛ formе eoꝛum alterā-
tur ꝛ figure.Animalia autē quando caſtrā
tur in iuuentute:efficiuntur maioꝛa.Sed
ſi caſtrentur poſt ꝑfectionem non augmen-
tantur.Cerui etiam ſi caſtrentur poſt ꝑfecti
onem non augmentantur.Cerui etiamſi ca
ſtrent̄ ante crementū coꝛnuū :nō oꝛiunt̄ eis
coꝛnua:etſi poſt oꝛtū caſtrent̄:nō vlteri⁹ cre
ſcunt coꝛnua ampli⁹.nec mutāt coꝛnua nec
eijciunt ea ſicut faciūt nō caſtrati.Dicitur

etiā ibidē q̄ si vituli nō castrent̄ cito p⁹ ānū:
remanēt pui. Et dt̄ q̄ qñ castrāt̄: extrahunt̄
radices neruoꝝ. etsi acciderit ī loco vulnerꝫ
apostēa. cremabūt testiculū abscisum: ꝛ po
nūt cinerē sup apostēa. Et q̄dā aīalia castrā
tur solū ꝓpt̄ testiculos: sicut castores: q̄ etiā
qñ psequūt̄ a venatoribꝫ: ipis dētibꝫ trūcāt
testes ne vlteri⁹ a vēatoribꝫ pseq̄nt̄. Dicit ēt
q̄ onagri masculi celāt filios: ꝛ eis dētibꝫ te
sticulos p̄scidūt. Sꝫ mr̄es a mascul' occul
tāt eos, ꝛ p̄cauēt eis a maribꝫ ne castrēt̄. Itē
dr̄ li. xvj. q̄ testicl'i auiū p⁹ tp̄s sibi ad coitū
a nāa deputatū: efficiūt̄ puuli intātū q̄ tūc
ñ apparēt. Sꝫ tūc qñ instat amorꝫ tp̄s cres
scūt valde. Sūt igr̄ illi testicl'i cū alijs mē
brꝫ sibi admīstratibꝫ hūorꝫ seīal' p̄ncipiū. et
ei⁹ p̄mū ꝛ radicale fūdamētū. Nā vt dī. Cō
stā. De⁹ ad aīaliū gn̄atōez ɔueniētē: ɔuenie
tia pcreauit mēbra: ī q̄bꝫ īseruit matiale p̄n
cipiū generatōis. Q̄ d̄ q̄dē sine amorꝫ affcu
ñ p̄t pduci ad effectū talē. Mēbrꝫ gēitalibꝫ
siq̄dē īseruit īsepabilitatē ꝛ appetitū. vt vnū
q̄dq̄ꝫ aīal ad ɔsuatōez speciei ꝛ ml'tiplicati
onē sui aīaret̄. Et h̄ q̄dē diuio nutu factū ē
ne forte abomīato coitu ab aīalibꝫ genera-
tio euitaret̄. Ad gn̄atōis āt tal' ɔpletōez ne
cesse ē duo aīalia ɔueīre. s. masculū ꝛ feīam
ex q̄ꝝ semīe mutuo pcrearet̄ q̄dlibet īdiui-
duū. Ita q̄ ī vno. s. generātiū. s. ī feīa: eēt q̄si
p̄ncipiū matiale ꝛ passiuū. In masculo ꝟo
formale p̄ncipiū ꝛ p̄ncipal'r effectiuū. Et iō
dt̄ Arꝫ. li. v. q̄ generatio aīaliū dupl'r habꝫ
p̄ncipiū. s. marē ꝛ feminā. Et mare āt p̄ncipi
um mot⁹ ē sic forma. Feīa āt ē sic matia. Ex
cōmixtiōe āt vtriusq̄ꝫ fit creatura ꝛ creatio
embryōis ꝛc. Aptauit igit̄ de⁹ mēbra gene
rantiū vt alteꝝ emitterꝫ semīale p̄ncipiū: al
teꝝ recipet. Et hec mēbra talit̄ a deo sapiē-
tissimo sūt formata. vt ad op⁹ suū nec meli
ora pn̄t eē nec pfectiora vt dt̄ Cōstāt̄. Sed
certe hiis mēbrꝫ pl'imi abutūt̄. qm̄ ipis ad ge
neratōis fructū nō vtunt̄: sed poti⁹ ɔ rōnis
ordinē ꝛ nature iura. Nō ad fuiēdū pli: sed
poti⁹ turpitudī ac libidī eadē cōpellere (al's
cōplere) dinoscūt̄. Et iō d̄ ista matia dignū
duxi sub silētio p̄terire. ne forte spermatꝫ ex
planādo originē pgressum ac finem videar
carnalibꝫ occasionē cogitādi carnalia exhi-
bere. De h̄ solum admonēs vniuersos ne-
q̄s putet p̄dictoꝝ mēbroꝝ officio p libitu
abutēdū. Nā q̄cūq̄ꝫ p̄ter legitimā generati
onis ɔcessuꝫ vsuꝫ volūtarie mēbrꝫ genitali
bus ludibria libidis exercuerit: deū natu-
re parētē ꝛ gr̄e genitorē iā pdidit, nec ī gene
ratōe iustoꝝ: nisi ɔdigne (al's cū digne) peni
tuerit: locū int̄ filios gl'e possidebit. Nā ab
usus generatiue facit pr̄i luminū īiuriā: ꝛ q̄
niā meret̄ offensā tollit gr̄aꝫ. vulnerat natu
rā. pdit societatē angelicā: adq̄rit gehēnaꝫ.
denigrat formaꝫ: euacuat subām. ꝛ spoliat
gl'iam sempiternā. vt dicit Amb.

De matrice Cap. XLIX

m Atrix in feīa est singulare mēbꝝ ad
modū vesice dispositū ad susceptō
nē hūorꝫ semīal' a nāa d̄putatū: ad
quā tāq̄ꝫ ad ml'iebris corpis sentinā ɔfluit
hūoris mēstrual' supfluitas: q̄ ꝓpt̄ mēstrua
lē fluxū ꝛ refluxū mēstruuꝫ est vocatū. eo q̄
circūitu lunarꝫ luminis solet accidere h̄ su-
pfluū. vt dicit Isido. Hec etiā ml'iebria nū
cupāt̄ q̄ ī ml'ieribꝫ durāt naturalit̄ q̄ꝫdiu vi-
get ī eis vis ɔcipiendi, q̄bꝫ totalit̄ deficiē-
tibꝫ deficit ɔceptōis ꝟtus. Et dicūt̄ mulie
bria: q̄ ī solis ml'ieribꝫ hec īfirmitas īuenit̄.
Nā sola ml'ier ē aīal mēstruale: vt dicit Isi.
Cui⁹ cruore ɔtacte fruges nō germināt. mo
riūt̄ herbe. amittūt arbores fructus ꝛc. Hu
ius sanguis ꝓprietatē ꝛ naturā q̄re sup̄. li. iiij
in tractatu de humoribꝫ. Hoc mēstruū ē
hūane generatōis p̄ncipiū. hoc nobiliū ꝛ ig
biliū est cōmūe in matris vtero nutrimentū
vnde ager nr̄e natiuitatis irrigat̄ ꝛ nutrit̄
infantul⁹ q̄ꝫdiu in matrice cōseruat̄. Habꝫ
autē duas cellulas siue ɔcauitates. Dextrā
scꝫ in q̄ mascul⁹ generat̄. ꝛ sinistrā q̄ ɔcepti-
oni femine deputat̄. Fetus aūt int̄ duas cō
cauitates ɔceptus vtriusq̄ꝫ sex⁹ dispositōem
hr̄e ɔsueuit. In anatomia aūt dr̄ q̄ matrix
tres hꝫ cellulas a dextrꝫ masculo approp̄a
tas. ꝛ tres a sinistrꝫ feīs deputatas. In me-
dio ꝟo nascit̄ hermaphrodita. In matrce ve
ro ɔcipit̄ fet⁹ q̄ a fouēdo ē sic dict⁹. Cui⁹ fol
licul⁹ siue pellicula q̄ circūdat̄ secūdina dr̄.
q̄ sil' cū infante nascit̄. Etsi ī matrice casu ali
q̄ post partū ī vt̄o māserit: piculū inducit ni
si nature vl' medicine remedio expellatur
Subiacet aūt matrix ipa multꝫ passiōibꝫ
Qñq̄ꝫ patit̄ supfluoꝝ humoꝝ retētionē. ꝛ h̄
ex viscoso hūore ora venarū oppilāte. vl' ex
frigiditate coartante. vl' ex siccitate cōsumē
te. ꝛ he diuersitates dinoscunt̄ p signa pro-
pria. Itē quandoq̄ꝫ patitur nimiū humorū
menstrualiū fluxum et effusionē, et hoc vel
ex nimia abūdātia quā natura nō p̄t retine-

re, vel ex nimia acumis hũoꝝ violẽtia. Et hec passio si antiq̃ fuerit vix curatur. et q̃ ei orificia venaꝝ lõgo tpe sũt apta difficile ꝯsolidãt. Itẽ patit matrix suffocationẽ. i q̃ passione videt mulieri deberi suffocari. matrice spũalia ꝯpmẽte Qď ꝯtigit ex nimia hũorũ rpletõe: matricẽ extẽdẽte. vl' ex corrupta ꝛ venẽosa fumositate a corrupto hũore rsoluta: vacuitatẽ matricꝭ replẽte ꝛ extẽdente. Vñ matrix repleta sup' eleuata ꝯpmit spiritualia: vñ mulier pene suffocat. Itẽ q̃nq̃ patit pcipitatiõez qñ dextrorsũ vl' sinistrorsũ pl' debito inclinat. vl' qñ ď loco suo exteri' egredit. qď accidit ex neruoꝝ ipi' relaxatõe ex supfluis hũoribꝫ ipaꝫ aggũãtibꝫ Itẽ patit aliqñ apostematꝭ interiorꝭ pũcturam ꝛ dolorẽ. vt di. Cõstan. ex hũoribꝫ collectꝭ ad apostema. vñ sequit pũctura dolor grauissim' ꝛ arsura. Itẽ patit p' impgnatõez dolorẽ ꝛ distẽsiõez ex motu ipi' fet' ꝛ maxĩe circa ptũ. tũc em̃ mouet motu fortiori. Vñ necesse ẽ tũc tpis mrĩcẽ ꝯcuti atꝫ ledi Maxie ãt ledit qñ i partu se exonerare nitit. ꝛ exit' fet' a casu aliq̃ impedit. Qď ꝯtigit aliq̃tiẽs ex angustijs viaꝝ ipi' matricꝭ. Q̃nq̃ ex nimia pinguedine mulierꝭ. Aliqñ ex nimia fet' magnitudĩe ꝛ debilitate ac defectu ꝟtutꝭ expulsiue in corpe pturiẽtꝭ. Aliqñ etiã ꝯtingit fetũ esse mortuũ. ꝛ iõ nõ se adiuuat mouẽdo ad exitũ siue ad ptũ Et aliqñ credit se mulier hře pueꝝ: ꝛ gestat in vtero aliqď frustulũ mõstruosum sicut narrat Ari. li. xviij Accidit etiã mulieribꝫ post impgnationez infirmitas q̃ mola dicit. Putabat ei q̃dam mulier q̃ post coitũ viri esset impgnata ꝛ inflabat vẽter ei'. ꝛ apparuerũt in ea signa impgnatiõis. ꝛ cũ puenit tps pariendi nõ diminuebat in ea tumor ventrꝭ sed sic mansit p tres annos. tan dẽ pepit frustũ carnis ita duꝝ q̃ vix potuit ferro diuidi. ꝛ tale frustuꝫ dr̃ mola. Et h̃ q̃dem accidit sicut dicit Aristo. ibi. qñ fit suffocatio ꝯcepti ex pauore ꝛ humore male digestiõis. q̃ tũc generat frustũ qď mola dicit in matrice ꝛc. Istis ꝛ m̃ltis alijs patit misera matrix mat nr̃a.

De natibꝫ Caplm̃. L.

n Ates dicunt eo q̃ ipis innitimur dũ sedem'. ṽt di. Isi. Vñ ꝯglobata ẽ in eis caro ne pmẽtꝭ mole carnis dolerent. In natibꝫ itaq̃ fert trũcus corpis qui a collo incipit ꝛ vsq̃ ad nates se extendit. vt dicit Isi. Nates aũt ꝭ Cõstan. sunt neruose: et h̃ ppt coxaꝝ et femoꝝ cũ trũco corpis colligatõez. ꝛ iõ fuerũt carnose ad tpandaꝫ neruoꝝ et ossiũ frigiditatẽ. et ad defendendã neruoꝝ sensibilitatẽ. vt ďt Constan. li. iij ca. viij.

De Femoribus Ca. LI.

f Emora dicũt: eo q̃ ex illa pte corpis: viri a femis discernũt. Extẽdũt aũt ab inguibꝫ vsq̃ ad genua. Et mouet femora i coxis: q̃rũ cõcaua vertebra dicunt. Coxe ꝓo q̃si ꝯiũcte axi dicũt. Flectũt autẽ femora int' et nõ extra: subt' scꝫ ꝛ nõ supra sicut brachia. Vñ a q̃busdã frustragies dicunt: vt dicit Isi. Sunt autẽ femora ex magnis ossib' cõposita: vt dicit Constant. lib. iij. c. viij. Tota q̃dem a supiori pte ꝯcaua. a parte anteriori gibbosa: duo habẽtia acumina. Fuit autẽ necessaria magnitudo: vel q̃ totius corporis sunt ossium fundamenta. vel quia maiores portãt lacertos ꝛ neruos: p quos fit pedũ motio volũtaria. Fortitudo aũt partis exterioris fuit necessaria vt locũ habeant lacerti ꝛ nerui. qui si essent intrinsecus ꝯtristarent et lederent. Sũt autẽ eadẽ intrinsec' aliq̃ntulũ rotunda. et hoc fuit necessariũ. q̃ si ex vna pte tm̃ tortuosũ esset: totũ corpus esset tortũ ꝛ nõ rectũ. Cõcauitas insup fuit necessaria cũ gibbositate iteriori vt firmior esset incessus coꝝ. Cõcauitas fuit necãria: vt ꝯcauitatũ crurũ essent substratiua. Sũt etiã femora carne et musculis imixta (al's munita) vt ossa haberent tutelã ab extrĩseca lesiõe. et etiã vt frigiditatẽ ossiũ temperarẽt. Sũt etiam versus partẽ homis superiorez grossiora. ad ptes ꝟo inferiores gciliora. ꝛ h̃ erat necessarium. vt tanq̃ media inter extrema debitã haberent cũ vtrisq̃ pportõem.

De Genibus Cap. LII

g Enua ꝭm Isi. cõiunctões sũt femorum et crurũ. Et sunt dicta: eo q̃ i vtero genis sunt cõpo sita. Coherẽt eni sibi et cognata sunt oculis: lachrymarũ indicibꝫ et miserie. Nam a genio genua dicunt. Cũ enim q̃s gignit ita format vt genua sursum sint. quoꝝ ꝯiũctõne oculi formant vt cõcaui aut recõditi efficiant ꝭm ꝟbũ Phi. Genua ꝯpmit arta gena Inde est q̃ cũ hoĩes ad genua se ꝓsternunt facilius lachrymantur. Voluit enim natura eos vtero materno memorare: vbi in tenebris

ↄsidebant anteꝗ̃ ad lucē veniret. Hucusqꝫ
Isido. Sũt aũt genua ƀm Cōstꝫ.li.ij.c.viij
ossa q̃dam rotũda: cartilagiosa atqꝫ ↄcaua.
Fuerũt etiã rotũda vt crura ⁊ coxe in ipsoꝝ
cōcauitate facili⁹ iũgerent. Neruosa sũt vt de
facili crura a ſupioribꝫ ſepent. Propt̃ h̄ eti
am sũt neruosa vt actões spũs aĩal' ad mo-
tũ gressibilē faciēdũ: ad ptes ĩferiores trãs-
mitterent. Depaupant̃ ãt genua a carnosita
te ⁊ piguedie ꝓpt̃ mot⁹ ↄtinuitatē. Si ei es
sent nimis carnosa: tũc ꝺ facili oppilarent̃. ⁊
sic actões ꝟtutꝫ sensibil' p carnis grossiciē ĩ
pedirent̃. Vñ et genua q̃ꝛ neruosa sũt: valde
sensibilia sũt: de facili lesionē incurrũt quã-
do nerui sensibiles interi⁹ vel exteri⁹ aggra
uant̃: vt dicit Constant. ⁊c.

De Cruribus Ca. LIII

c Rura a currẽdo: sic dicta: q̃ꝛ hiſ cur
rimus et gressum facim⁹. Et sunt di
cte tibie: q̃ꝛ tibie sunt sil'es siue tube ĩ specie
⁊ lõgitudie: vt dicit Isi. Sũt aũt crura ƀꝫ
Cõstã. int̃ femora et pedes int̃media: q̃buſ
dã neruis ⁊ lacertꝫ ĩferioribꝫ cõcatenata. p
q̃ influẽtia gressibil' mot⁹ ⁊ regitiue virtutiſ
ad pedes deriuat̃. Sũt ãt crura ex ossibus
fortissimis ↄposita: q̃ tãq̃ colũne corpiſ ad
deferẽdã ipi⁹ molē sũt habilia. Sũt etiã q̃-
busdã muscul' ⁊ carnositate vestita a pte su
piori. vt sic ĩ cõplicatiõe coꝝ cũ femoribus
nec ab eis recipent nec eis inferrēt offendi-
cula. Vñ tãq̃ culcitra ad molē corpis sup
portandũ: carnositas ipoꝝ cruriũ in pte su
piori interi⁹ ē collocata. Sũt etiã neruosa:
vt sic ad motum velociorē essent habiliora
Sunt etiã medullis plena. vt virt⁹ vital' et
aĩalis p neruos ⁊ arterias ad tibias diffu-
sa custodirent̃: ⁊ ossiũ siccitaſ: medulle hume
ctatõe irrigarent̃: vt dicit Constan.

De Pedibus Ca. LIIII

p Es vt dicit Isiꝺ. ꝺꝛ a podos grece
Nã pedes alternis motibꝫ solo fixi
incedũt. Est aũt pes extrema ps hoĩs sustẽ
tans pond⁹ totius corpis. Componit̃ aũt
ƀm Constꝫ. ex ossibꝫ q̃dragintaq̃ttuoꝛ: quo
rũ duo sunt calcaneoꝝ. duo maniculaꝝ: ra
ste pedũ decē: digitoꝝ triginta. Est ãt subt⁹
carnosus. in extremitatibꝫ plan⁹. ĩ medio a-
liq̃tulũ ↄcau⁹. Iõ carnosus vt ossa: arteria
rũ duricia tuerent̃. Plan⁹ fuit vt supposita
facili⁹ portarent̃. Iõ ↄcau⁹ fuit: vt si pes a-
cuto supponeret̃: ad locũ ↄcauũ refugiũ ha
beret̃. Diuersꝭ ligamĩbꝫ ⁊ neruis ossa pedũ
colligant̃: qꝺ fuit necessariũ ad mai⁹ robur:
ꝓpt̃ fortiorē corpis sustẽtatõẽ. et vt pedes
motũ h̃rent leuiorē. Variãt̃ aũt pedes ĩ aĩa
libꝫ. Dic̃ ei Ar̃ꝫ.li.xiiij. Quedã aĩalia pedeſ
h̃ntia: h̃nt pedes ad anti⁹ ⁊ posteri⁹ Et q̃dã
in lateribꝫ: sic̃ aĩal h̃ns sanguinē: vt mltipeſ
Et h̄ gen⁹ hꝫ ꝓpriũ ꝙ pedes ei⁹ sũt ĩ antio-
ri pte corpis. Et causa illi⁹ ē. q̃ꝛ ps antioꝛ ⁊
posterioꝛ sunt adunate ĩ loco vno. Itē ibiꝺ
dic̃ ꝙ nat̃ã posuit loco manuũ ĩ q̃drupedi-
bus pedes antiores. Pedes aũt posterio-
res sũt necarij: vt portēt pōd⁹ aĩaliũ. Et fu
it h̄ necessariũ vt essent q̃ttuoꝛ pedes ĩ qua
drupedibꝫ. Nã ad t̃rã totũ eoꝝ corp⁹ nat̃a-
lit' ĩ suo põdere ĩcliãt̃. ⁊ etiã ad t̃rã mouet̃ to
to brutali appetitu. Et iõ nece fuit tot fulci
mētꝫ erigi: vt possēt habili⁹ ⁊ facili⁹ motu p
gressiuo pgere ⁊ moueri. Iõ etiã fuer̃t pedeſ
posteriores necarij (q̃ꝛ sic̃ ꝺt Arꝫ. ꝙ ps ĩteri
oꝛ oĩm aĩaliũ q̃drupedũ maioꝛ ⁊ spaciosioꝛ
(al's spissioꝛ) ē pte posteriori. Et iõ) vt faci-
lius possent erigi et moueri posteri⁹ sic̃ ⁊ an
terius. Sic suo mõ est ꝺ pueris. s. ꝙ ps an
terioꝛ est põderosioꝛ inferiori. et ꝓpt̃ hoc in
cedũt pueri sup man⁹ incuruati. ⁊ vtũt̃ ma
nibꝫ p pedibꝫ ĩ repẽdo: q̃ꝛ ñ p̃nt eleuare coꝛ
pa sua. q̃m supioꝛ ps corpis maioꝛ ē ĩferio
ri. Cũ ḡ iuuenescit hõ augmentat̃ ps inferi-
oꝛ: et attenuatur pars superioꝛ. Unde pau
latim sursum erigit̃. Dispositio autē q̃dru-
pedũ ē ecõuerso. q̃ꝛ ps inferioꝛ p̃mo ē valde
magna. sꝫ ĩ iuuẽtute ꝑficit ps supioꝛ: ⁊ ele-
uatur. Et ꝓpt̃ h̄ erit eleuatio capitis ⁊ ante
rioris ptis equoꝝ mlt̃o maioꝛ q̃ꝫ ptꝫ poste-
rioris Signũ h⁹ ē sic̃ ibidē ꝺꝛ ꝙ pull⁹ equi-
nus pede posteriori tãgit caput suũ: sꝫ q̃ñ ĩ
trat etatē nõ põt facere idē. Idē ꝺt Arꝫ.li.ij
ꝙ pes sinister ĩ aĩalibꝫ ĩ pte antiori ñ ē abso
lut⁹. neqꝫ ita leuis mot⁹ sic̃ sinistra man⁹ in
hoĩbꝫ p̃terq̃ ĩ elephãte. Itē ibiꝺ dicit̃ ꝙ ele
phas ĩ sedẽdo flectit pedes suos. sꝫ ñ p̃t fle-
ctere q̃ttuoꝛ sil' ꝓpt̃ põdus corpis: sꝫ flectit
pedes posteriores sic̃ homo. Itē ibidem.
ꝺꝛ ꝙ volatile flectit pedes suos ad posteri⁹
sꝫ alas q̃ st̃ loco manuũ flectit ad anti⁹ Itē
ibidē ꝺꝛ ꝙ pes dexter maioris est mot⁹ ge
neralit' in animalibꝫ q̃ꝫ sinister. Et ideo aĩa-
lia quedã q̃ñ ambulãt p̃io mouēt pedē de
xtrũ: sic̃ leo et camel⁹ arabic⁹: s. dromedari⁹
Aliq̃ñ t̃ñ q̃dã aĩalia mouēt pedē sinistrũ sic̃
vulpes ⁊ lup⁹ q̃ h̃nt pedes et tibias sinistre
ptꝫ pte ↄ̃ria lõgiores. Et ideo sp claudicãt

a dextrꝭ:a sinistrꝭ altiꝰ se erigēdo:ꝛ se a de-
xtris deꝑmēdo Est itaqꝫ pes dexter ma-
ioris caloris motꝰ ꝛ vigoris gn̄alr̄ ī aīalibꝫ
q̄ꝫ sinister. Et ē signū ad h̄ q̄d Gal. sr̄ Aforꝭ
dt. Mlr̄ in vt̄o fetū gerēs:iunctis ꝛ cōposi
tꝭ pedibꝫ:dū subito fuerit vocata:si mascu-
lū habuerit ī vtero:ꝑmo ad mouēdū pedē
dextrū admouebit. Si ꝟo feminā gestaue-
rit ecōuerso. Itē dr̄ ab eodē li.ij.ꝛ.iij. ꝙ oē
aīal mltoꝝ digitoꝝ ī pedibꝫ ē mltoꝝ filiorū:
ꝛ ecōuerso. Itē li.ij. Pedes oīm q̄drupedū
sūt ex osse et neruis ꝛ modica carne. Silr̄ ꝛ
volatiliū ꝛ bipedū p̄ter hoīez:cuiꝰ pedes sꝫ
subtꝰ mlte carnis.ꝛ h̄ ꝓpt̄ ossiū et neruoꝝ
mltipliciū defensionē. Itē sūt animātia vtē
tia pede loco manꝰ:vt simia ī q̄drupedibꝫ.
Et psitacꝰ ꝛ porphirio ī volatilibꝫ. Nā pe-
dū adiutorio se iuuāt ī cibādo. Itē idē lib.
xiij. Nullū aīal hn̄s scissuras mltas ī pede
hꝫ cornua. Et tn̄ oē aīal hn̄s culmos ī ore
ꝓminētes hꝫ vngulas pedis scissas sic aper
Itē li.xiiij. Pedes ī apibꝫ posteriores:ma-
iores sūt q̄ꝫ medij vel antiores ꝓpt̄ ambula
tionē.ꝛ vt cito eleuet̄ a t̄ra qn̄ voluerit a-
uolare. Itē li.xvj. Oē aīal q̄drupes habēs
mltas scissuras ī pedibꝫ:vt leo canis lupꝰ:
vulpes:gn̄ant filios cecos. De pede igr̄
recollige.q̄m pes ē ī vltio aīal:ad eiꝰ ꝑfecti
onē lōgꝰ:planꝰ ꝛ ꝯcauꝰ ꝓpt̄ firmiorē vestigij
impssionē. Digitꝭ etiā distictꝰ ꝓpt̄ sui fortio
rē detētiōez. Osseꝰ ꝛ nerueꝰ ꝓpt̄ meliorē du-
ratōez. In aīalibꝫ nec̄ariꝰ ad eoꝝ erectōez ꝛ
motōez. Insuꝑ ad eoꝝ defēsiōez. In volati
libꝫ scissi pedis ꝛ curui vnguis:ad victꝰ ad-
q̄sitōez. In volatilibꝫ clausi pedis ad sui re
gimē ī aq̄s ad directōz. Et hec d̄ pedū ꝓꝑe
tatibus iam sufficiant ꝛc̄

De planta Caplm̄. LV.

p Lāta pedis ē extrēa ps aīalis a pla
nicie sic dicta. Planicies eī ī ea sic
exigit̄ vt fortiꝰ t̄re imꝑmat̄ vt dt Isi. Duri
ori cute vestit̄ q̄ꝫ cet̄a ps corꝑis:ne a spinis
vl̄ ēt ab alijs obicibꝫ subito patiat̄. Iō ꝛ a-
nimātiū pedes vngul̄ et soleis muniūt̄:ne d̄
facili calcādo offendāt̄. Plāte etiā totiꝰ cor
ꝑis mole ꝛ pōdere opprimūt̄.ꝛ iō calceis et
soleis indigēt ne ledāt̄:vt dicit Isid.ꝛc̄.

De Calcaneo Cap. LVI.

c Alcaneꝰ posterior ps pedis ē ꝛ īferi
or:a calcādo dictus.q2 eo t̄re vesti
gia imprimūt̄:vt dt Isid. Et est rotūdꝰ:vt
dicit Cōstan.ꝛ aliq̄ntulū oblōgꝰ. Rotūdꝰ
ne de facili ledat̄.oblongus vt imꝑmat̄ fir-
mius. Solidꝰ etiā fuit ne de facili ꝑmeret̄.
Ex mollibꝫ ligamibꝫ cū cauilla colligatꝰ ē:
vt sursū ꝛ deorsū faciliꝰ moueret̄. Vulnera
sibi impssa sunt difficil̄ curatiōis:tū ꝓpter
paucitatē carnis:tū ꝓpt̄ motꝰ ꝯtinuatōz:vt
dicit Constan.li.ij.c.x.

De ossibꝫ Cap. LVII.

d Icto d̄ ꝓꝑetatibꝫ mēbroꝝ ꝑncipa
liū ꝛ officialiū:de Cōsilibꝫ mēbrꝭ ꝛ
eoꝝ ꝯdiciōibꝫ nūc dicēdū ē. Et ꝑmo de os-
sibꝫ. Nā ossa sūt totiꝰ corꝑis solidamēta.vt
dt Isi. In ipis eī robur ꝯsistit aīal. Sunt
aūt ossa ab vsto dc̄a.q2 ab antiq̄s vrebant̄
Vl̄ vt alij dicūt:ab ore dicūt̄ ossa:eo ꝙ in
ore pateāt. Nā vbiqꝫ cute ꝛ carnibꝫ tecta ce
lāt̄:excepto solo ore ī q̄ ossa dētiū demr̄ant̄.
Cōpago:ossa capitꝭ sūt dicta:eo ꝙ sꝫ cōpa
cta neruis:velut glutino quodā adhereāt.
Verticle āt dicūt̄ sūme ossium ꝑtes:nodis
grossioribꝫ ꝯglobate. Sic dc̄e eo ꝙ ad flexi
onē mēbroꝝ ꝟtūt̄:vt dt Isi.li.xj. Scd̄ꝫ Cō
stāt.āt ī li.ij. Os ē durior ꝛ siccior ps corꝑis
aīal. Et h̄ fuit nec̄ariū. Aut q2 ossa sꝫ corꝑis
fūdamīta suꝑ q̄ totiꝰ corꝑis fabrica ē sita.ꝛ
iō oꝑtuit ea eē firmiora Aut q2 ab extioribꝫ
defēdūt intiora. Sūt aūt ossa ī corꝑe mlta
ī specie diuersa.ꝛ h̄ ꝓpt̄ maiorē corꝑis for-
titudinē.vl̄ ꝓpt̄ motꝰ leuioris facilitatē:vel
ꝓpt̄ cauēdā nimiā corꝑis passibilitatē. Tā-
ta eī ē int̄ mēbra corꝑis colligātia ꝙ vno pa
tiēte oīa cōpatiūt̄. Vn̄ nat̄a fere oīa dupli-
cauit mēbra.vt si vnū patet̄:alteꝝ cōpatet̄.
ꝛ iō vbi oꝑtuit pl̄a cōpegit ossa. In q̄ntita-
te sūt diuersa.q2 ī magnis mēbrꝭ sūt mag̃.ī
ꝑuis ꝑua. Itē sūt q̄litate diuersa. cū q̄dā sꝫ
lōga.q̄dā rotūda.q̄dā ꝯcaua.q̄dam solida.
Solida q̄dē sūt ꝓpt̄ maiorē firmitatē. Cō-
caua ꝟo ꝓpt̄ maiorē motꝰ leuitatez. Nā q2
magna erāt ꝛ mobilia fecit ea natura ꝯcaua
Que duabꝫ d̄ caus̄ medull̄ sūt plēa. ne.s.cō
cauitate frāgeret̄:ꝛ vt īde nutriret̄. Vn̄ et ꝑ
euaporatōez medulle ꝑ poros ossiū:carnes
q̄ sunt ipis ossibꝫ viciniores:sūt dulciores
ceterꝭ. Sūt etiā ossa q̄busdā neruis īuicem
ꝯstricta.ne ex nimio motu ossiū seiūgeret̄:ꝛ
sibi īuicē efficaciꝰ cooꝑet̄. In ꝑma āt ossiū
ꝯiūctōe īest q̄dā viscosa hūiditas:vt leuiꝰ ī
uicē mouerent̄. Sūt etiā in extrēitatibꝫ car
tilagīe vestita:ne ex nimia ꝯfricatōe lederet̄
Hucusqꝫ Cōstan̄.li.ij.c.ij. Scd̄ꝫ Aris.eī li.
xij. Ossa fuer̄t creata ꝓpt̄ salutē corꝑis moll̄

qm̄ naꝛa ei⁹ ē valde dura. In aīali ṽo carēte ossib⁹: ē mēbꝝ ꝯueniēs ossib⁹: ꝛ eoꝝ defectū supplēs: sic̄ arista i piscib⁹. sic̄ ꝛ oīz venarū pncipiū ē coꝛ l' epar. sic̄ spōdile dorsi oīz ossiū pncipiū ē. sup qd̄ fūdāꝛ et radicāꝛ oīa ossa. sic̄ nauicl'a sr̄ carinā suā. Naꝛa itaq3 ossiū ē ꝯtinua cū spōdilib⁹. qm̄ Ossa spōdilia sūt custodiētia teneritatē corpuz aīalium. ꝛ Ossa q̄ vicinanꝛ vētri sūt pua vt n̄ phibeāt tumorē ventrꝫ ꝓpꝛ cibū aīal'. Itē Idē. Ossa masculoꝝ fortiora sūt ossib⁹ feīaꝝ generaliꝛ ꝛ duriora. ꝛ maꝛie ossa leōis. q̄ ꝓpꝛ sui duriciē ex se ignē mittūt more lapidū se īuicē collidētiū. Ossa ṽo auiū sūt debiliora aliīs. ꝛ similiꝛ pisciū. Itē Idē li. iii. Ossa abscisa nō recrescūt sic̄ nec cartilago. qꝛ creatio illi⁹ est ꝓpinq̄ creatōi illoꝝ. Cū cornua et vngule animaliū ꝛ auiū rostra possint ad ignē mollificari: ꝛ īcuruari: ossa nec īcuruāꝛ nec mollificāꝛ nec flectūꝛ s3 ꝯtūdūꝛ. Itē idē li. xii. Animal hn̄s spinas loco ossiū ē pauci sanguis Itē De aīal hn̄s dētes i vtraq3 mādibula h3 ossa medullata. ꝛ ipoꝝ medulla sīlis ē piguedi. Quedā tn̄ ossa sunt spissa ꝛ dura. vn̄ videꝛ eē sn̄ medulla. vt ossa leōis ꝛ elephātꝫ qꝛ medulla taliū aīaliū latēs ē in corpe (al's porꝫ) aīaliū (al's ossiū) ꝛ occulta. Recollige igiꝛ breuiꝛ ex pdc̄is ꝙ ossa sꝛ toti⁹ corpis fūdamēta. frigida dura ꝛ sicca: ꝛ ꝓpꝛ dominiū frigiditatis naꝛaliꝛ sunt alba sicciora ꝛ frigida ꝛ firma. inti⁹ ꝯcaua: medull' plena: ligamentꝫ neruosis ꝯiūcta: ꝯtinuo se supportātia. Nā mīora sup maiora radicāꝛ. ꝛ maiora mīorib⁹ miro naꝛe officio coaptāꝛ. Sūt etiā cute et carne vestita. q̄si vtrusq3 fulcimēta īflexibilia nerui: naꝛali iunctura a calore carnis ꝛ sāguis tpamētū recipiētia. Sūt et ex se īsēsibilia: tn̄ vehemētē īferūt corpi lesionē qn̄ sūt ꝯtusa vl' ꝯfracta. ꝛ h̄ ꝓpꝛ neruoꝝ vicinitatē. qꝛ ligamētꝫ sūt īuicē ꝯiūcta. Cōtingit aūt ossa pati ex cā extrīseca. sic̄ ex fractōe: ꝯtusiōe: abscisiōe: ꝛ iūcture egressiōe: et hmōi. Qn̄q3 ex cā intrīseca. et h̄ aliq̄tiens ex maꝛie furiose corrosiōe. vt p3 in erisipilā id ē ignē sacꝝ patiētib⁹. Qn̄q3 ex nimia hūorū i iūcturꝫ ossiū aggregatōe et repletōe. vt3 ī arteticꝫ. ꝛ Qn̄z ex medulle intꝛioris corruptōe. vt p3 i leproꝛ. Qn̄q3 ex hūoris medullaris ꝯsūptōe. vt accidit in ethicꝫ ꝛ ꝯsūptis Doloꝛ aūt ossiū tāto est g̅uior ꝛ piculosior: q̄nto pfūdiorib⁹ ossiū ꝯcauitatib⁹ radicāꝛ. Vn̄ ossa corrupta carnē sibi ꝓximā paulatim corrūpūt: et putrefactōem inducūt.

De medulla Ca. LVIII.

m Edulla fm̄ Isi. est appellata eo ꝙ madefaciat ossa. Irrigat eni ꝛ confortat ossa. vt. s. eoꝝ tpet q̄litatē frigidā. Est āt medulla s3 Cōstanꝛ. subaliꝛ calida et hūida: et ex purissimis ptib⁹ ꝛ vnctuosis hūoris nutribil' i ossiū ꝯcauitatib⁹ generata. Vn̄ sua caliditate ossiū tpat frigiditatē. et sua hūiditate: eoꝝ siccitatē irrigat. ꝛ sua subali ꝓprietate virtutē aīalis nutrit et ꝯṡuat. Medulla eni influentiā spūuz recipit a cerebro. et pcipue medulla ossiū spōdiliū: q̄ a physicis nucha appellaꝛ. Et hec medulla mediātib⁹ q̄busdā neruis: subaz ꝛ motū mēbrꝫ sub collo positꝫ admīstrat: vt dicit Cōstꝫ. li. ii. c. x. Medulle etiā fm̄ Isi. sua subtilitate ꝛ liq̄da vnctuositate per ossa euaporāt: ꝛ liq̄rē tenuē desudāt: q̄ liq̄r calore venereo resolut⁹ in renib⁹ aīaliū: amoris ꝛ voluptatis generat incentiuū. Vide sup̄ de renibus. Vn̄ et aīalia q̄ hn̄t ossa medulla plēa i libidinē sꝛ pna. vt dt̄ Varro. Que ṽo habēt solida ꝛ medull' vacua: rari⁹: vt p3 in elephāte. Medulla ṽo vt dicit Varro naturā lune imitaꝛ. nā crescēte luna crescit. ꝛ decrescēte decrescit. Vn̄ ꝛ p occulta q̄dā respiracula vim lune sentiēs: fm̄ ei⁹ mutatōnem minoraꝛ i sua suba vel augeꝛ. Hoc ē videre in aīalib⁹ ꝛ etiā i arborib⁹. qꝛ hūor medullaris supabūdat i plenilunio: ꝛ in nouilunio depaupaꝛ. Vn̄ tūc arbores īserere nō ē bonū: qꝛ fruct⁹ efficiunꝛ ṽmiculosi: ꝛ de facili cōputrescūt. Et h̄ forsan accidit ꝓpꝛ supfluam hūiditatē: quā surcul⁹ tūc insert⁹ recipit i medullā. cui⁹ supfluū nō pt regi ꝛ dirigi a natura. Vn̄ tal' hūor trāsmissus ad fructus est cā ṽmiculatōnis et celerꝫ putrefactiōis. Itē dt̄ Arꝫ. li. xii. ꝙ aīal hn̄s dētes in vtraq3 mādibula: h3 medullā sīlez piguedi Et q̄dā aīalia n̄ hn̄t mltū de medulla: sic̄ leo qui h3 ossa dura ꝛ spissa: i q̄b⁹ paꝝ ē de medulla. ꝛ iō fingiꝛ ꝙ oīno medullā nō habeat ꝛc̄.

Medulla s3 Dias. medicinal' ē valde. ꝛ pcipue volatiliū et aīaliū siluestriū. Nā labiorū sanat excoriatiōes ꝛ eoꝝ vlcera ꝯglutinat ꝛ scissuras. Auriū dolorē mitigat. Glādiū duriciē emollit. Pedum vesicas sanat. Dolorē gutturꝫ mitigat et māmillaꝝ. Ptisicis et ethicꝫ singl'are ē remediū. Virtutē ei resūptiuā hab3. vnde et humorē depditum in membris restaurat.

De cartilagine Cap. LIX.

c Artilago est ossiū teneritudo: ꝛ dcā est cartilago eo ꝙ leui attritu caret dolore dū plectit᷑: vt dt Isi. vt pꝫ in aurib⁹ ꝛ narib⁹. ꝛ ī costaꝝ extrēitatib⁹. Nā cartilaginosa duriora sūt carne: ſꝫ ossib⁹ molliora. Fecit aūt natᷓa talia loca dispositōis talis: ne forte rūperent᷑ cū plicarent᷑. vt dt Cōstā. li. ij. c. ix. Vestit āt cartilago extrēitates ossium: ne ī suis iūcturꝭ ex nimia (al'as mutua) ꝯfricatōe exaspent᷑: ꝛ vt facili⁹ ossa cū carnibus iūgerent᷑. Dic̄ aūt Arꝭ. li. xiij. ꝙ cartilago p̄cisa ñ recrescit: qꝛ ei⁹ creatio creatōi ossis ē silis. Nec hꝫ cartilago ex se sēsū aliquē ſꝫ tm̄mō neru⁹ sibi ꝯiūct⁹: cā ē sensus ꝛ motus qñ sentit vl' mouet᷑ vt dt Cōstꝭ. In medio aūt cordis aīal' ē os cartilagiosū ī sua latitudīe positū. et h̄ ē sedes cordis appellatū: vt dic̄ Cōstant. li. iij. c. xx.

De neruis Caplm. LX

n Erui sūt corpis ptes q̄s greci neuros vocant. eo ꝙ artuū ꝯiūctiones his forti⁹ cohereāt. Maximā enī ꝟtutē facere neruos certissimū ē. Qꝛ q̄nto fuerit dēsiores: tāto ꝓpēsi⁹ augēt firmitatē: vt dic̄ Isi. Scōꝫ Cōstꝭ. āt fuerūt necarij vt sensū et motū deferrent membrꝭ: p̄cipue ossib⁹ et cartilagib⁹ ꝛ hmōi: q̄ ex se sensū nō hn̄t neqꝫ motū. Omniū aūt neruoꝝ p̄cipuū fundamentū est cerebꝝ. qꝛ volūtarij mot⁹ ꝛ sensuū est ꝑncipiū. Oēs aūt nerui aut d cerebro ꝓcedūt: aut de medull' cerebri. i. de medull' spōdiliū Tale mediū fuit necariū. ne si īmediate oēs a cerebro: aut rūpēdo lesionē īcurrerēt. aut ꝓpter nimiā lōgitudinē a principio sensus: ī actu sentiēdi: ꝛ a potētia vegetādi tātā potentiā nō haberēt. Nerui g̊ a cerebro ꝓcedētes sunt molliores. De nucha aūt. i. de medulla spinali sꝫ duriores: Sꝫ exeūtes a prora cerebri sunt mollissimi. qꝛ sensū portant alijs. Nā mollicies cito mutat᷑ int᷑ sensibilitates. Procedētes ꝟo a puppi fuerūt duri vt motū possint pati. qꝛ mollia veloci motu cito rūpunt᷑. Neruoꝝ aūt a cerebro exeūtiū sex sꝫ paria. q̊ꝝ ꝑmū par ꝓgredit᷑ ad oc'los ꝛ alia organa sensuū: vt eis ꝯferāt sensū ꝛ motū. Hi ēt alijs neruis ꝯcauiores et molliores ꝛ maiores sꝫ. Et iō magꝭ ꝯcaui: vt āplior spūs ꝑ eos sēsib⁹ admīstret᷑. Sūt ꝛ maiores ne coꝝ ꝯcauitate eoꝝ sba rūpet᷑. ꝛ vt maior q̄ntitas spūuꝫ ī eis īcluderet᷑. Fuerūt ēt molles: vt ī eis sēs⁹ veloci⁹ ꝛ expediti⁹ ꝑficeret᷑. Hi nerui ī egressiōe a cerebro sꝫ molles ꝛ lenes. ſꝫ q̄nto pl⁹ elōgāt᷑ tāto duriores efficiunt᷑. Scōm par neruoꝝ incipit a posteriori pte ꝑoꝝ. ꝛ illō par exit ꝑ quoddā foramē vicinū ꝯcauitati oculoꝝ ꝛ ocul' motū tribuit. Par tr̄tiū īcipit retro p⁹ scōm: ꝛ ꝑ sedē capitꝭ exiēs a puppi cerebri ī q̄ttuor neruos pticl'ares se diuidit. ꝛ ꝑ diuersa loca reticularit᷑ se diffūdit. Quartū par ꝑmo pari ꝯiūgit᷑ ꝛ ab eo diuisū p⁹ m̄rem piā dispgit᷑ vt ꝑ ipam sibi tact⁹ p̄beat᷑. Quītū ꝟo par ī egressione sua ī duas diuidit᷑ neruos. q̊ꝝ vn⁹ auricularīū foramīa ītrat: ꝛ ibi se dilatās auditū aurib⁹ admīstrat. ali⁹ ad maxillas ꝑ tīpora se diffūdēs mēbroꝝ collateraliū coadunat (al's coadiuuat) actōes. Sextū ꝟo par a puppi videt᷑ exire. Et ab vnoqꝫ hoꝝ triū iterū alij exeūt. ꝛ ad motū sens⁹ ꝑficiēdū īferi⁹ ꝛ supi⁹ vniformit᷑ se diffundūt Et adhuc p̄ter ista paria exit a puppi, par vnū: ꝛ ex isto nucha ortū sumit. h̄ ꝑ lacertos lingue ꝛ gutturꝭ se diffūdit. ꝛ eis motū ꝛ sēsū tribuit. Preter neruos iā dcōs: oēs alij nerui corpis a cerebro q̊dē egrediunt᷑. s. nucha et medulla spōdiliū mediāte. In vniuerso ꝟo dicūt᷑ eē duo neruoꝝ paria. ꝛ. xxx. ꝛ vnū tm̄ īpar. ꝛ hi oēs ml'tiplicit᷑ ꝯfēdūt᷑. ꝛ ꝯcatenatōib⁹ corpis ꝛ mēbroꝝ miro nature artifcio vndiqꝫ diuidunt᷑. Hucusqꝫ Cōstā. ī pātegni. li. ij. ca. x. Scōm Arꝭ. li. iij. In locꝭ ossiuꝫ ē ml'titudo neruoꝝ. ꝛ neru⁹ natal'r ī lōgū fūdit᷑ ꝛ ñ ī latū ꝛ ipe extēdit᷑ extēsiōe ml'ta ꝛ ī circūitu nerui ē hūiditas viscosa ꝯᷓuās neruos. ꝛ Oē aīal hn̄s sāguinē hꝫ neruū. ꝛ neru⁹ p̄scis⁹ ñ recrescit: nec ēt diuisus recōiūgit᷑ sic̄ vena q̄. s. incisa de facili reintegrat᷑. Dicit etiā Idez. li. xix. ꝙ maxīa ꝟtus aīaliū est ī neruis. ꝛ maxime in tauro q̊ q̄nto senior: tāto durior est eius neru⁹. vñ extēdit᷑ sicut chorda Recollige g̊ ex p̄dictꝭ ꝙ neru⁹ a cerebro ꝑncipiuꝫ sumit. ꝛ ab eo sensum ꝛ motū recipiēs alijs sensū tribuit. ptes corpis diuisas colligit ꝛ annectit in suo exitu mollē: sed in fine durū se odiñt. ī sua ꝯcauitate spm̄ recipit ꝛ custodit: sua flexibilitate ossa inflexibilia flectit. Diuersas passiōes ī se recipit. vt di. Cōstā. scꝫ inscissionē: pūcturā: ꝯtractionē relaxationē: oppilationē: vtꝫ in pantegñ. li. ix. c. viij. ꝛ lib. xj.

De venis Ca. LXI.

v Ene sūt dicte eo ꝙ sūt vie natantis sanguinis atqꝫ riui ꝑ totum corpus

diuisi, q̃bꝰ vniuersa mēbra rigāt et nutriũt.
vt dicit Isid. Incipiũt aũt vene s͛m Cōstā. ab
epate sic arterie a corde: ⁊ nerui a cerebro.
Et fuerũt vene necessarie sic vasa sanguis:
vt sanguinē ab ipo epate ad mēbra corpis
nutriēda deferret. Sũt aũt vene nec̃arie na
ture teneriores atꝫ molliores q̃ꝫ nerui: idō vt
epatis nature vicinio: mutarēt aliq̃ntulũ san
guinē ad se veniētē. Sũt aũt vene oēs ex v-
na tunica facte, nō ex duabꝰ sic arterie. Naz
arterie spũs recipiũt ⁊ custodiũt. Vene igr̃
exeũtes ab epate: ab ipo velut a mr̃e nutri-
mentũ sanguis sugũt. ⁊ s͛z vniuscuiusqꝫ mē
bri exigentiā ipm distribuũt. Vñ ꝑ singlas
ꝑtes corpis se diffundũt. ⁊ miro q̃dā natu-
re ingenio sibi mutuo subseruiũt. Int̃ alias
aũt patētes et occultas ē vena q̃ etiā vocat̃
arteria: q̃ nature fuit necessaria: vt calorem
naturalē a corde ad oīa alia mēbra deferret
Sũt aũt he arterie ex duabꝰ tunicis vł pelli
cul' cōposite. ⁊ sũt in forma siles. ī suba dissi
miles. Eaꝝ intiora sũt villosa q̃ꝝ suba ē du
ra et mlto grossior q̃ꝫ sint extiora. Extrīsecꝰ
aũt sũt villose ꝑ lōgitudinē. q̃ꝝ suba ē dura
ꝓpt̃ nec̃itatē motꝰ. s. dilatatōis et ꝯstrictōis
Nā dilatādo seipam a corde recipit. et hoc
ꝑ villos lōgitudis. Cōstringendo aũt se fu-
mosam supfluitatē expellit. qd̄ fit pāniculꝰ ī
latitudie villosis in q̃bꝰ retinet̃ spũs q̃ a cor
de trahit̃. Vñ duriores st̃ extiꝰ oībꝰ aliis ve
nis: qd̄ fuit necessariũ, ne forte rũperentur.
He autē vene a corde incipiũt a sinistra cō-
cauitate. Ex hac eni ꝑte dicũt̃ due pulsati-
ue. q̃ꝝ vna intior pāniculũ hꝫ mollē. ⁊ hec
vena pulsatił vocat̃. q̃ nec̃aria fuit ideo: vt
multā q̃ntitatem sanguinis ⁊ spũs pulmōi
ꝯferret: et aerē exciperet: quē admisceret san-
guini: ⁊ eiꝰ feruorē tꝑaret. Hec vena pulmo
nē intrat ⁊ ibi multiformit̃ diuidit̃. Altera
arteria est priore maior. quam Aris. horren
vocat. Ista a corde ascēdēdo ī duas ꝑtes
diuidit̃. Nā vna tēdit sursũ deferēs sangui
nē depuratũ ⁊ spm̃ vitalē ad cerebꝝ: vt ide
spũs aīał generet̃ nutriat̃ ⁊ ꝯsuet̃. Alta ṽo
descēdit inferiꝰ. Et hec dextrorsũ ⁊ sinistror
suz: antrorsũ et retrorsũ multiplicit̃ diuidit̃
Hucusqꝫ Cōstan. li. ii. c. xii. Recollige igr̃
ꝙ vena ē vehiculũ sāguis: custodia vite aīa
lis. q̃ttuor hũores sanguīeos ꝯtinēs ī se de
puratos. q̃bꝰ singłe ꝑtes corpis nutriũtur.
Insuꝑ vena ē ꝯcaua: vt faciliꝰ sanguinē re-
cipiat: ⁊ s͛z nat̃e idigētiā vena ad venā sāgui

nē reducat ⁊ trāsfũdat. Vena etiā sanitatis
⁊ īfirmitatis ē nũcia. Nā ꝑ arteriaꝝ pulsũ et
venaꝝ dispositōz debilitate cordis siue for
titudie a medico iudicat̃. Vena ēt si corru
pta fuerit: corrupti sanguis ꝯtētiua: totius
corpis est corruptiua. vt ptꝫ ī lepros. q̃rum
sanguis ē corruptissimꝰ ī venis: a q̃bꝰ mem
bra nutriunt̃ sugēdo: insanabilē ꝯhũt ⁊ cor
ruptā infirmitatē et corruptōez. Vena etiā
ī brachio ledit̃ ꝯhit̃ ⁊ apit̃: vt ex eiꝰ lesiōe to
tiꝰ corpis īfirmitas subleuetur. Vene ēt ni
mis anguste carne vł pīguedie nimis pres-
se minꝰ hñt de sanguie et spũ q̃ꝫ alie. Et ido
in eaꝝ substātiis calor natał defic. ⁊ vitalis
spũs minorat̃. vñ ⁊ talia aīalia minꝰ viuũt: vt
dt̄ Cōstā. li. xi. c. xvii. Aris. aũt dt̄ li. ii. Vena
inq̃t si fuerit abscisa vel incisa crescit ⁊ recō
iungit̃: qd̄ nō facit neruꝰ. Itē idē li. vi. Qua
les sũt vene sub līgua aīał: tales sũt ī colore
fetꝰ eiꝰ. Vñ dt̄ ꝙ oues hñtes sub līgua ve-
nas albas hñt fetꝰ albos ⁊ ecōuerso. Que-
re supra de ꝓprietatibꝰ lingue ⁊c̃.

De carne Capitulũ LXII.

c Aro aũt s͛m Remigiũ a carie ē dcā
id ē putredie. Est eī caro vt dic̃ Gre-
gorius: alterabilis; et per consequens pu-
tribił. Et cum caro mltiplex sit vt dt̄ Gre.
q̃r alia ē caro pisciũ. alia volatiliũ vł volu-
crũ: alia s͛pētũ. In h̃ hũana caro obtīet pri
uilegiũ: q̃r caro hũana forme nobilissime. s.
rōnali aīe est ꝯiũcta. Idō qd̄ suꝑ oīa mirabi
lissimũ ē: ī nouissimo tꝑe: caro homīs caro
dei ē effecta. qñ ṽbũ caro factũ ē ⁊ hītauit ī
nob. qñ caro q̃ erat ex ꝯditiōe īfima: ex as-
sũptōne q̃dē a ṽbo suꝑma oīm ē effecta: vt
dt̄ Gre. Est aũt caro s͛z Cōstā, natałr cali-
da ⁊ hũida: caloris natał fomētũ: ossiũ neruo
rũ ⁊ lacertoꝝ coopimtũ: eoꝝ defēsio: ⁊ frigi
ditatis eoꝝ tꝑamētũ. Cuiꝰ tres st̃ spēs. Que-
dā eī ꝑs muscuł neruis siue chordis ē ad-
mixta: q̃ dr̄ lacertꝰ. Alia ꝑs ē int̃ duꝝ et mol
le tꝑata: sic cartilago. Tertia ꝑs ē int̃ h̃ glā
dulosa caro sola. q̃ maxie ē ī dorso: et ī gin-
giuis. Caro aũt q̃ ī coxaꝝ iacet ꝑte extiori
ossiũ suꝑ eā q̃descētiũ: est q̃si culcitra ⁊ neces
sariũ fulcimētũ. Caro ṽo dorsi tā intior q̃ꝫ
extior fuit nec̃aria duabꝰ ꝺ caus. Nam me-
dullā spōdiliũ. s. nuchā calefacit: et ꝯcauita
tē int̃ ossa replet: ⁊ custodit neruos: ne ascē-
dētes ⁊ descēdētes ꝓpt̃ vie lōgitudinē dirũ
pant̃. Cōtra aeris ītēperiē ⁊ extrīsecā lesiōem
dorsi maxia defēsio ē. Caro ṽo int̃ dentes

eoꝝ fuat radices: nutriẽs eas vt sint stabi-
les. Caro aũt glãdulosa ẽ triplex. Quedam
eĩ hũectat: vt caro mãmillaꝝ et glãdes sub
lingua: que generãt saliuã: ne os et ligua et
maxille siccitate nimia in motu intro retar-
dent. Alia ꝟo ps nodosa ⁊ glandulosa loca
replet vacua. ⁊ venaꝝ ac neruoꝝ fouet loca
⁊ eaꝝ recipit supflua que resudant. Tertia
ꝟo circũdat stomachũ ⁊ intestina: cui admi
scent neruorũ et arteriarũ quedã reticl'a mo
tũ et sensum interiorib' deportãtia. Nec il-
laꝝ via fuisset tuta nisi eis essꝫ substrata hec
glandulosa caro: vt nerui et arterie sup eaꝫ
qescerẽt suaui⁹ Et vt siq̃d eis durũ occurre
ret forte: mollẽ locũ ad quẽ fugerẽt iueirẽt.
Hucusqꝫ Cõst. li. ij. c. xiiij. Caro ꝟo int pin
guedinẽ et maciẽ tpata: laudabilis est ⁊ sa-
na: pcipue qñ corrupto sanguĩe nõ est inter
mixta. vl' ab eodem generata vel nutrita. qꝛ
talis caro est principiũ corruptõis. sic dicit
Arꝭ. li. iij. et Constan. li. xj. c. xvij. Dicit etiã
Arꝭ. li. xij. ꝙ caro nimis abundãs impedit
spũs opatões. Et ideo creatio capitis ñ fu
it ex multa carne vt esset melioris sensus et
intellectus pfectioris. Itẽ Ideꝫ libro prĩo
Qñ loc⁹ circa ocl'os est mlte carnis: malici
am desigt dispositiõis et astutiã: et maliciã
consuetudinis ⁊ male formatõis. i. defectũ
informatiue virtutis. Uñ si fuerit caro vel
massa carnea multa nimis: ⁊ virt⁹ informa
tiua debilis: mõstruosas generat ĩ corpore
passiones. sic dt ibidẽ li. xvj. Et ponit exem
plũ de mliere q̃ credidit se ꝯcepisse fetũ. ⁊ tã
dem pepit horridũ carnis frustũ. que a me-
dicis mola dicit. Pars etiã corpis carno-
sa tenera ẽ et mollis. ⁊ ideo impatiẽs est la-
boris. Uñ dr li. ij. ꝙ pedes cameli sũt mlte
carnis sicut pedes vrsi. q̃propt fiũt came-
lo sotulares de corio fortes qñ debꝫ labo-
rare vt auferat ab eo dolor. Nec etiã caro ẽ
sicut dicit idẽ li. xiij. primũ instrm sens⁹. nec
est mẽbꝝ ꝯueniẽs sẽsui. sꝫ neru⁹ q̃ ẽ organũ
sensus intra carnẽ. Et ideo caro mortua vl'
p̃cisa nihil sentit: qꝛ ex se nõ hꝫ pncipiũ sen-
sus: sꝫ ex neruo. Quo corrupto vl' ex toto
oppilato: fit isensibil' ipa caro. vtꝫ ĩ palyticꝭ
Oẽs aũt aues curui rostri: ⁊ acuti vnguis
vescunt carne. silr ⁊ fere ⁊ eaꝝ p̃da ẽ caro p-
pter necessitatẽ vict⁹. vt dr li. xiiij. Aues au
tẽ p̃de q̃ sunt pauce carnis sunt animose et
boni volat⁹ ⁊ acuti visus: sic ibidẽ dicitur.
Aues aũt mlte piguedis sunt tardiorẽ mo
tus et volatus. et pinguiores et carnosio-
res sunt in hyeme q̃ꝫ in estate. Tum qꝛ pori
tũc claudunt: et humores in pinguedinẽ et
carnẽ cõdensant. Tũ etiã rõe q̃etis: qꝛ d lo-
co ad locũ minus solito tũc mouent: sic di-
cit Isaac in dietis.

De pinguedine Cap. LXIII.

Pinguedo est res hũida sup pellicu
las ⁊ loca neruosa collocata vt dic
Cõstan. Sanguis enĩ subtil' et vn-
ctuosus pinguedinẽ nõ ꝯgregat in locis ca
lidis et sibi penetrabilib'. sꝫ cũ puenerit ad
loca naturalit frigida: ibi tandem congela
tur ⁊ in pinguedinẽ conuertit. Qd fecit na-
tura ex necessitate magna. vt scꝫ nerui ⁊ pel
licule naturaliter sicce pinguedĩs humidi-
tate tparẽt. ⁊ difficili⁹ casu aliquo rũpẽrẽt.
⁊ vt ex calore et pinguedine interclusa inti-
ora: ab exteriori frigiditate aeris munirẽt.
vt dicit Constant. li. ij. c. xiiij. ⁊ Arist. lib. ij.
Pinguedo ex sanguine idigesto in corpib'
animaliũ generat. et maximẽ propter parui
tatẽ motus. Et quanto magis augmentat
pinguedo: tanto diminuit sanguis. Uñ in
hoib' valde crassis est sanguis valde pau-
cus. Itẽ li. xiij. Motus dissoluit pinguedi
nem: silr ⁊ calor. vñ ĩ oib' aĩalib' renuncul⁹
dexter minoris est pinguedĩs q̃ꝫ sinister. ⁊ ẽ
altior. qꝛ in dextra pte calor natural' fortior
est q̃ꝫ in sinistra. ⁊ maioris est mot⁹. Piguia
ꝟo corpa fm Cõstañ. et nimia adipe reple-
ta pessima sunt: et pessimis morbis appro
priata. qꝛ naturalis calor in hmõi corpib'
sepi⁹ suffocat. ⁊ via spirituũ oppila tõe pin-
guedinis intercludit. et ad regimẽ neruoꝝ
⁊ arteriaꝝ spirituum influentia denegat. Et
dicit ibidẽ. ꝙ omnia corpora pinguia ppt
supfluũ humorẽ in eis adunatũ: prolixiorẽ
incurrũt infirmitatẽ et curam tardiorẽ. Nã
põdere pinguedinis pressa: ad nullũ se mo-
uent exercitium. vt calor naturalis augeat.
⁊ sic pinguedo cõgelata dissoluit. Uñ ⁊ ca
lor naturalis deficit: et mors subitanea se-
quit. nisi forsan citius occurrat: vt dic Cõ
stant. libro. xj. c. xvij. Recollige igit ꝙ pin
guedo vnctuositate sua: est ignis nutriti-
ua sua aerea leuitate rei supficiem petitiua.
neruoꝝ et iũcturaꝝ mitigatiua. defensiua ⁊
relaxatiua. pellis siue corij remollitiua. po-
roꝝ iferioꝝ oppilatiua: caloris natural' cõ-
seruatiua. vacuitatis ⁊ cõcauitatis corpis
repletiua. rugarũ cutis extensiua. venaꝝ ⁊ ar

teriaꝝ coꝛpis cōpꝛessiua. actionū aīe sensus
scꝫ ꝛ rōis īpeditiua. cōplementū genetio-
nis aīaliū tardatiua. Dꝛ ēt ī Afoꝛ. ꝙ muli-
er nimis pīguis ñ ɔcipit. si ñ marcescit Aⁱ
miꝝ qꝛ zyrbꝰ (al's pinguedo) viā matricꝫ in
tercludit. Est ēt pīguedo hūectatiua. de fa-
cili eī nō siccatᷓ. Vñ ðt Arꝫ. li. iiij. ꝙ bꝛodiū
aīal' abūdātꝫ ī pinguedīe nō coagulatᷓ sicut
eq̄ ꝛ poꝛci. Itē oē aīal hñs pinguedinē: nō
sepatā a carne est pauce pinguedis in vētre
ꝛ cū vētres erūt parui: caro erit multe pin-
guedis Itē idē. Qð ē ꝓpe pupillaꝫ oculi: in
oībꝫ aīalibꝫ ē multi sepi ꝗuis oculꝰ sit durꝰ
Et oē aīal multi sepi est pauci semīs siue sit
mas siue femīa. ꝛ nō habꝫ sepū. aīal hñs dē
tes in vtraqꝫ mādibula. vt ðꝛ ibidez. Moꝛ
āt qñ a coꝛpe extrahitᷓ ī aere frigido coagu-
latᷓ. Est āt idē ꝭm subām pinguedo adeps ꝛ
aruina. Sꝫ vt ðt Isi. Aruina ē pinguedo
adherens cuti. Adeps est pinguedo inte-
stina obuoluens ꝛ membꝛa interiꝰ custodi-
ens. Zirbꝫ vocatᷓ pellicula cui adheret pin-
guedo illa: q̄ a multꝫ alluta vocatᷓ. Et ð his
ðꝛ ꝟsus Intꝰ adeps aruina foꝛꝫ. pinguedo
sit vbivis. i. cōmuniter pinguedo ð omnibꝫ
dicitur.

De cute. Ca. LXIIII.

Cutis est pma ps in supficie coꝛpis
c aīalis. Et est sic vocata ꝭm Isi. eo ꝙ
coꝛpi supposita incisionē patiatᷓ. Cu
tin eñ grece: incisio ðꝛ latine. Dicitᷓ ꝛ pellis
eo ꝙ exterioꝛes repellat a coꝛpe īiurias. vē-
toꝝ. s. ꝛ pluuiarū solisqꝫ pferat molestias et
ardoꝛes. Pellis eñ abstracta moꝛ corium
ðꝛ. Coꝛiū āt diminutiue caro ðꝛ. eo ꝙ caro
coꝛio tegatᷓ. vt ðt Isi. Est igitᷓ cutꝫ exterioꝛ
coꝛpis supficies carnē ꝛ ossa circūplectēs:
ꝛ oīa inſioꝛa muniēs atꝫ tegēs. Et ꝭm vari
am mēbꝛoꝝ necessitatē nūc se ɔtrahēs: nūc
se extēdens. Est etiam ꝓ interioꝝ defensiōe
varijs aeris passionibꝫ se exponēs. Habet
cutis naturalē tenuitatē vt dicit Cōstā. ne
coꝛpus nimis occupet. Hꝫ ꝛ soliditatē: vt
faciliꝰ qð interiꝰ ē ɔtineat ꝛ exterioꝛi lesiōi
obuiet ꝛ resistat: Est autē cutis mollioꝛ in
hoībꝫ ꝗꝫ in alijs aīalibꝫ. ꝛ h̄ ꝓpᷓ bonitatē ta-
ctus. Si ei dura foꝛet ꝛ spissa sicut teste cō
chiliū: nihil sentiret. Si pilosa sic̄ asinoꝝ pi
loꝝ massa sensum tactus attenuaret. Vnð
in volis manuuꝫ subtilioꝛ est substātialiter
cutis supficies ꝗꝫ in alijs ptibꝫ coꝛpis vt ci
tius ad tactum īmutaretᷓ. Est aūt cutꝫ tota

poꝛosa p̄cipue cutis capitis ꝓpᷓ necessariā
fumose supfluitatis expulsionē. Per caloꝛē
eñ poꝛi aperiūtᷓ. ꝛ ea q̄ inter cutē et carnē sūt
superflua per vapoꝛes et sudoꝛes expurgā
tur. Cutis etiā hominis nō in omnibꝫ mē-
bris est equalis. Nam cutis faciei est alijs
tenerioꝛ et subtilioꝛ et pfectioꝛ. ꝛ h̄ propter
sensus pfectionē et decoꝛis ośsionē. Si eī
fieret nimis grossa: ruboꝛi sanguis puia ñ
esset. Si nimis spissa opatiōi sensuū (q̄ vi-
gent in facie) nō ɔueniret. Sic aūt ɔiūgitur
cutꝫ cū suppositꝫ ꝙ de facili excoꝛiari ñ pt.
Et potissime ī volis manuū ꝛ plātis peduꝫ
in quibꝫ adheret neruis coꝛdis et lacertis.
vt dic̄ Cōstan. Dicit aūt Arist. li. iiij. ꝙ ꝭꝫ co
loꝛem coꝛij: variantᷓ coloꝛes vnguiū et sole
arū et piloꝝ in aīalibꝫ. qꝛ si nigra fuerit cutꝫ
ꝛ p̄dicta erunt nigra. ꝛ si alba: alba. Et oīe
aníal habēs sanguinē habet coꝛiū. et coꝛiū
abscisum caret sensu. Et habet hoc ꝓpꝛ iūꝫ
coꝛiū ꝙ cum fuerit in aliq̄ loco carēte carne
nō recrescit abscisum nec consolidatᷓ. vt ptꝫ
in p̄pucio ꝛ in extremis palpebraꝝ. Itē li.
xix. Cutis in quibusdā animalibus est rara
in quibusdam est spissa ꝭm dominiū hūoꝛꝫ
grossi vel tenuis. Vnde et pili grossi gene-
rantᷓ ex cute grossa. et tenues ex tenui. Item
In senectute cutis grossescit et induresćit.
Ɔbitur et coꝛrugatᷓ apud senectutē ꝓpᷓ de-
fectū caloꝛis et cōsumptōem humoꝛis na-
turalis. et tūc immutatᷓ species Patitᷓ āt
cutis sicut et alia mēbꝛa qñqꝫ ex causa ītrī-
seca: sicut ex vulnere discontinuatōeꝫ. ex ca
loꝛe solis exustiōꝫ. ex frigoꝛe palloꝛē vel li-
uoꝛem seu q̄lēcunqꝫ discoloꝛatōeꝫ. qñqꝫ ex
cā intrinseca. sicut ex consumptōe humidi-
tatis substantialis coꝛrugationē. vt ī seni-
bus. qñqꝫ ex hūoꝛis infectōe. vt in moꝛphe
am et in leprā patiētibꝫ. Nā natura matiaꝫ
infectā expellit ab interioꝛibꝫ vsqꝫ ad cuteꝫ:
q̄ sub cute manens ipam immutat. ꝛ supin
ducit īfectionē aliquādo. quādoqꝫ squamo
sitatē. q̄ndoqꝫ pruriginē et impetiginē. qñꝫ
cutis excoꝛiatōem et multiplicē aliā passi-
onem. Pelles autē animaliū infinitis vsi-
bus hominū accōmodantᷓ. vt vestiture. ar-
mature. scripture: caligature et huiusmodi
que longum esset enarrare. et vix inuenitur
aīal aliqð cuius pellicula alicui vsui homi
num non sit apta. Sed hec dicta iam suf-
ficiant ꝛc.

De pilis Ca.LXV.

Ilus a pelle d q̄ exit est dictus.vt di
p cit Isidorus.Nascuntur autem pili
ex fumo calido ⁊ sicco.vt dicit Con
stantinus.Subtilitas enim fumi duz egre
ditur per poros exteriori aere exiccatur.Et
dum mollicies exterioris fumi exit:aer exe
untem ⁊ nõ se diuidentem exiccat:⁊ ĩ mate
ram pili ↄuertit. Sunt autem pili iuua-
mentum corpis pariter ⁊ ornamentū.vt di
cit Constantinꝰ libro.ij.⁊ vltimo.Dicit etiā
Aristoteles libro.iij.Pili nõ crescunt nisi
in corporibꝰ animaliū generantiū animalia
Variantur autem pili ẜm varietatez corij
animalis in quo crescunt.vt dicit libro.xix
Nam animalia grosse cutis grossuz habēt
pilum.Et hoc accidit ꝓpter multitudinem
terrestris partis.⁊ viarum siue porox am-
plitudinem.Et cum cutis fuerit continua
⁊ spissa:erunt pili multuz tenues ⁊ subtiles
propter stricturam viarū.Et qn̄ humor fu
mosus q̄ est in cute fuerit velocis siccitatis
non erunt pili magni neq; longi.Et cum fu
erit grossꝰ et pinguis:erunt econtrario.Et
ꝓpter hoc elongantur capitis pili hominis
valde.quia ille humor piguis est:nec de fa
cili desiccatur.Et ideo habitantes in regi-
one humida:humidam habentes comple-
xionē lenes habent pilos ⁊ molles.Sicut
illi q̄ morantur in Thracia.Et econuerso.
duros habent pilos ⁊ crispos.qui calidaz
⁊ siccam inhabitant regionem:si consimilē
habuerint complexionem.Nam ex calore
corrugantur ⁊ obuoluuntur.sicut ibidem
dicitur.⁊ efficiuntur pili crispi in nascendo
de cute.quia per duas ↄtrarias vias egre-
diunt.Pars enī terrestr; fumi calidi ⁊ sicci
egrediens mouetur inferius.Pars autem
calidi mouetur superius.⁊ sic inuoluuntur
pili ⁊ efficiuntur crispi.Et quādo senescūt
animalia indurantur tunc pili plus q̄ pri-
us.sicut indurātur plume auium.et hoc ꝓ-
pter paucitatem humoris.Itē Ibidem di
citur Cum castratur homo:non crescunt ĩ
eo vlterius pili.et hoc propter paucitatem
humoris.Et hoc est propter caloꝛ; ⁊ hu-
moris in membris principalibus diminu
tionem.Item pili quandoq; diuersifican-
tur ex causa intrinseca.Nam vt dicitur ibi
dem.xix.Aque calide faciūt pilos albos:ni
gros frigide.Et causa illius est:quia in a-
quis calidis est plus spiritꝰ q̄ in frigidis.⁊
ideo cum aer calefacit:ex eo efficitur albe-
do:sicut in spuma cõtingit videre.Ista au
tē mutatio accidentaliter ꝓuenit in pilis si
cut in capillis.s; non semꝑ ex aque frigide
vel calide alteratione.

De capillis Ca.LXVI.

Apilli dicunt quasi capitis pili:vt
c dicit Isid.ad hoc facti vt decorem
ꝓstent.et cerebruz aduersus frigus
muniant et defensent.Capillature autē in-
cisio ĩ masculo dicit cesaries a cedēdo.Ui
rum enim tonderi decet et nõ mulierē.Co-
me autem sunt capilli non scissi.⁊ est grecꝰ
sermo.Nam comā tõdere dicit.Crines au
tem proprie mulierū sunt.Et dicunt crines
eo q vittis discriminent et diuidunt.Un-
de et discriminalia dicuntur vitte quibꝰ cri
nes diuisi recolligunt.Hucusq; Isidorus.
Scd; Constant.autem capillus ex fumo
grosso et calido nascit:qui ex calidis igne-
is et incensiuis humoribus per poros ca-
pitis egreditur.et ab aere extrinseco desic-
catur.et sic in substantiam capilli conuerti
tur.Hoc humore crescēte crescunt capilli:
vtpote ab ipso generati et nutriti.Huiꝰ fu
mi materiam qui ꝑdiderit:capillos perdit
et amittit.Pro qualitate igitur fumi erunt
et capilli.quia si fumus niger:et capilli ni-
gri.etsi multꝰ fuerit fumꝰ:multi erūt ⁊ capil
li.⁊si paucꝰ pauci.Qui fumꝰ si oĩno defue-
rit:pereūt penitꝰ capilli:⁊ fit hõ caluꝰ.Cuz
vlteriꝰ capilli nõ pñt recrescere:vltiꝰ nõ sub
ueniūt medicine.Si autē talis fumus nõ
deficit:sed illū potius alius humor inficit
aut impedit:caluicies non est ꝓprie sed in-
firmitas quedaz specialis:que allopicia a
medicis nuncupat.ex qua infirmitate cor-
rupto capillorū nutrimento cadunt capilli.
⁊ nudata parte capitis:anterior superfici-
es deturpatur.Tales enī more vulpiū qui
ex calefactiõe immoderata patiūt pilox ca-
sum casualē pilox fluxū patiūt.Allopes eī
grece vulpes dicit latine.Alias autē capil-
lorū passiões et causas:quere infra ĩ tracta
tu de ĩfirmitate ⁊ d casu et vicijs capillorū
De canicie āt ⁊ cā eiꝰ q̄re ibidē.Quere et
supra in tractatu de capite:vbi capillox in
uenies dispositõez:naturas:et diuersitates
⁊ cõplexiões ẜz Gal.Hali ⁊ Hypo. De
canicie tñ h nota q ẜm Const.et alios au-
ctores Canicies accidit ex humoris nutri-
mentalis capillorum nimia infrigidatione

Nā dn̄iū fleumatꝫ frigidi ⁊ hūidi ē caniciei
generatiuū. Ex fumo eī albo ⁊ frigido albi
efficiuntur .tā pili q̄ꝫ capilli. Capilli autem
tipoꝝ ſm Arꝫ.citiꝰ caneſcūt q̄ꝫ aliȷ̄ crines.⁊
h̄ ꝑpter hūoꝝ paucitatē:⁊ oſſiū ibiđ exn̄tiū
ꝑdominātē frigiditatē. Canicies igiꝉ vite ⁊
etatis deſigt̄ maturitatē:⁊ extictionē libidi
nis ⁊ vicioꝝ puerilū:mortificatōez vite pn̄
tꝭ.⁊ future iſtantꝭ necāriā nouitatē.

De caluicie

c Aluicies ē ꝑuatio capilloꝝ ſiue amiſ
ſio ex đfectu fumi hūidi ī anteriori pte
capitꝭ pueniēs. vt đr Conſtā. Fit aūt aliqn̄
ꝑpter abſtinētiā cibi ⁊ defectū fumi humidi
q̄ eſt materia capilloꝝ ſm Ariſ.li.iȷ̄. Capil
li in freq̄nꝉ coeuntibꝫ paulatī caluiciē indu
cūt. etſi an̄ iuuētutē fluxerint iteꝝ oriuntur.
Poſt iuuētutē ꝟo defluentes iteꝝ nō recre
ſcūt. Defluūt āt ⁊ deficiunt in pte anteriori
capitꝭ.⁊ tūc talis fluxꝰ capilloꝝ đr ꝓprie cal
uicies. Et ſolet accidere vel ꝑpꝉ nimiā cutꝭ
raritatē.⁊ ꝑpter hūoꝝ paucitatem. Ab occi
pite nō recedūt neqꝫ calueſcūt ꝑpꝉ cutꝭ ſpiſ
ſitudinē ⁊ poroꝝ đſitatē.⁊ ꝑpꝉ humorꝭ ibi
exiſtētꝭ viſcoſitatē ex q̄ capilli hn̄t vegetari
vt đr Gal.ſup Afoꝝ. Vn̄ ibidem etiā đr q̄
pueri ⁊ mulieres nō calueſcunt:⁊ hoc ꝑpꝉ a
bundantiā humiditatꝭ in capitibꝫ eoꝝ. Si
miliꝉ nec caſtrati.⁊ h̄ ꝑpter alterationez ſue
cōplexiōis:⁊ dominātē frigiditatꝭ q̄litatē q̄
poros cutꝭ capitꝭ ꝯſtringit ⁊ fumū coadu
nādo euaporare nō ꝑmittit. Aliȷ̄ tn̄ pili in
mulieribꝫ ⁊ in caſtratꝭ defluūt vt đr Ariſt.li.
xix. Capilli ergo caput cuſtodiunt. hone
ſtant ⁊ defendunt. quibꝫ ſi caruerit hō ma
gis reputaꝉ inhoneſtꝰ. Accidit aūt iſte defe
ctꝰ ꝑpe iuuētutē.⁊ maxime circa ſenectutez
ex cauſis ſup̄ dictꝭ.

Incipit liber ſextꝰ de Etatibꝫ

d Icto de pro
prietatibꝫ partiū hoīs in ſpe
ciali reſtat dicere de ꝓprie
tatibꝫ eiuſdem:⁊ in ſpeciali
⁊ in generali ſm etatis vari
etatem ⁊ ſm ſexus diſtinctionē ⁊ rerū natu
raliū ac ꝯtra naturā multiplicē diuerſitatē
Ex iſtis em̄ oībꝫ diuerſe homis ꝓprietates
attēdunꝉ.

De etate hoīs Ca.I:

e Tas igiꝉ homīs ſꝫ Remigiū nihil
aliud ē niſi tenor ꝟtutū naturaliūꝫ
ſm ꝯtrarios motꝰ mediū vl' q̇etem
inꝉmediaꝫ ꝯſideratꝰ. qꝛ ſm iſta hō ꝑterit et
moueꝉ:et nunq̄ꝫ ī eodē ſtatu ꝑmanet. Vl' ſꝫ
Iſi. Etas eſt ſpaciū vite anīal' a cōceptione
fetꝰ incipiēs:poſt ſeniūq̄ꝫ deficiens ſeu deſi
nens. Sunt autē plures diuerſitates eta
tis ſm Conſtanꝉ.⁊ Iſidorū. Prima ē In
fantia:dentiū ſcꝫ plantatiua. ſcꝫ etas noui
ter genita:que vſq̄ꝫ ad ſeptē durat menſes.
que nimis eſt adhuc tenera:mollis et flui
da ac limoſa. vnde continuis indiget fomē
tis. Infantia autē prout eſt dentiū plātati
ua:vſq̄ꝫ ad ſeptē extendiꝉ annos. Et dicitur
infans quaſi n̄ fans:eo q̄ fari nō poteſt:ne
q̄ꝫ exprimere ſermonē:dentibus nōdū bene
ordinatis:vt dicit Iſido. Cui ſuccedit Pu
ericia :que ſe extendit vſq̄ꝫ ad ſeptenarium.
ſcilicꝫ vſq̄ꝫ ad annos quattuordecim. Eſt
autē dicta a pubertate:vel a pupilla. qꝛ ad
huc pueri ſunt puri vt pupilla:vt dicit Iſi.
Huic ſuccedit Adoleſcentia. Et hec ſm vi
aticū terminaꝉ in termino triū ſeptēniorū.ſ.
in.xxȷ.anno. Scđꝫ Iſidoꝝ vero vſq̄ꝫ ad q̄r
tum ſeptenariū. ſcꝫ vſq̄ꝫ ad annuꝫ.xxviȷ̄.ex
tenditur. Medicus vero ꝓtendit hanc eta
tem vlterius vſq̄ꝫ ad annū.xxx.vel.xxxv. Di
ciꝉ aūt hec etas adoleſcētia :eo q̄ ad gignē
dū ſit adulta:vt diċ Iſido. et ad creſcēdi vi
gorē ſit magis apta. In hac etate ſunt mē
bra adhuc mollia vt dicit Iſido. ⁊ extenſi
bilia. Et ideo creſcunt ꝟtute caloris dn̄an
tis in eis vſq̄ꝫ ad cōplemēti ꝑfectōez. Huic
adoleſcētie ſuccedit Iuuētꝰ. Et hec inꝉ oēs
etates eſt media.⁊ ideo fortiſſima. ⁊ ꝓtēdiꝉ
ſm Iſi. vſq̄ꝫ ad annū.xlv. vl' vſq̄ꝫ ad.l. ī q̄ fi
niꝉ. Eſt autē Iuuētus a iuuādo dicta. Eſt
enim iuuenis in termino incrementi poſitꝰ
⁊ ideo fortis ad iuuandū. Huic ſuccedit ſꝫ
Iſido. ſenecta:q̄ inter iuuētutē media ē ⁊ ſe
nectutē:que ab Iſi. grauitas nūcupaꝉ. Se
nioribus enī cōtingit hec etas ⁊ maturis.
In hac etate eſt declinatio a iuuētute in ſe
nectutē. Talibus aūt nōdū ineſt ſenectꝰ:ſꝫ
reſiſtit iuuentus:vt diċ Iſido. Huic ſucce
dit ſenectꝰ. ſm quoſdā anno.lxx. finitur. ſm
quoſdā autē nullo certo annorū numero fi
nitur. Sed poſt ꝑdictas etates q̄ntūcun
q̄ꝫ vite ſupeſt:ſenectuti ſeu ſenio đputaꝉ. Et
ſm Iſi. dicitur ſenectus a ſenſus diminuti
one. eo q̄ ſenes ꝑ vetuſtate deſipiāt. Dicūt

em̄ physici vt dt Isi. Hoies frigidi sāguis
stultos ee: sic prudētes ee i q̄b⁹ sāguis cali-
d⁹ dn̄at. Vn̄ ⁊ senes i q̄b⁹ iā sāguis friget ⁊
pueri i q̄b⁹ nōdū calet sapiūt min⁹. Senes
siq̄dē delirāt p̄ nimia senectute. pueri ꝓpt la
sciuiā ⁊ leuitatē q̄d agāt igrāt. vt dt Isi. Vl
tia āt ps senectutꝫ dr seniuz. Sic āt dr eo ꝙ
sit t̄min⁹ vite etatꝫ atꝫ finis. Hec āt etas mlt
ta secū affert incōmoda ⁊ ēt cōmoda: bona
.s. ⁊ mala. vt dt Isi. Bona q̄dē q̄r nos a po
tētib⁹ ⁊ tyrānis liberat. iponit finē libidis.
frāgit ipetū ire. viget sapia vt i mltꝫ: ēt sanio
ra dat ꝯsilia. t̄min⁹ ē miserie: ⁊ felicitatꝫ p̄n-
cipiū. recessus a p̄iculo: accessus ad brauiū
p̄fectō i merito: ⁊ dispositō ad p̄fectū. Ma
la ṽo secū affert vt dt Isi. q̄r seniū miseꝝ est
debilitate ⁊ tedio. Subeūt ei morbi tristis
ꝙ senect⁹ Nā duo sūt q̄b⁹ minuūt corp̄is vi
res. s. morb⁹ ⁊ senect⁹. In senio āt calor na-
tural' extiguit. deficit ṽt⁹ r̄gitiua ⁊ hūor dis
soluit. d̄ficit ṽt⁹: ⁊ carnositas ꝯsumit: ꝯhūt
nerui: cutꝫ corrugat et icuruat corp̄e: perit
spēs. ⁊ decor corp̄is adnullat. ⁊ hec oia i se
nio Senex ab oib⁹ vilipēdit: ⁊ g̃uis ⁊ onero
sus ab oib⁹ iudicat. tussib⁹ sputꝫ ⁊ aliis pas
sionib⁹ fatigat. q̄usꝙ resoluat cinis i cinerē
⁊ puluis i puluerē reuertat. His ei spaciis
t̄pis ⁊ etatꝫ phi descp̄serūt hūanā vitā i q̄b⁹
mutat ⁊ ad mortis terminū defluit ꝯtinue.
Hucusꝙ Isi. ⁊c.

De morte Ca. II.

m Ors dicta ē eo ꝙ sit amara vl' a mar
te q̄ mortē efficere fingit. Est aūt s̄m
Isi. triplex mors. s. acerba: imatura:
⁊ merita P̄ria ē ifantiū. scd̄a iuuenū. t̄tia na
tural' atꝙ senū. Ois āt mortu⁹ aut est fun⁹
aut cadauer. Dr āt fun⁹ a funib⁹ accensis q̄s
antiq̄ an̄ feretꝝ paup̄is cera circūdatꝫ defe-
rebāt. Cadauer a cadēdo ē dictū. s. q̄r mor-
tu⁹ cadit ⁊ p̄iicit i sepulcꝝ. Dr tūc defunct⁹
q̄r vite officio tūc funct⁹ ē. Dicit ⁊ sepult⁹:
q̄si seorsum pulsus. q̄r sub terra tumulat.
Hucusꝙ Isi. li. xvi. c. ii. Alias mortꝫ ꝓprie-
tates q̄re infra in fine illi⁹. vi. libri. in fine de
Infirmitatib⁹.

p Ost h̄ d̄ ꝓp̄etatib⁹ hois q̄ ad etatē i-
fantilē dicēdū ē. Et p̄mo de genera-
tiōe ei⁹. q̄r ei⁹ creatio est tāto ceteris
aialib⁹ excellētior q̄nto dignior ⁊. nō solū s̄z
mētē: verꝫetiā s̄m t̄patissimā corp̄is cōplexi
onē. Dicit em̄ Aris. li. ii. Sic frustū auri vl'
argēti se h̄z ad numū monetatū. sic oēs dis-
positōes alioꝝ ad hoiez cū fuerit cōp̄ate ad
hoiez Vn̄ cū hō sit dignissima creaturaꝝ i-
geniata ē natura hoi ꝯferre mēbra nobilia
⁊ diuersa: nobilib⁹ op̄atōib⁹ ⁊ variis ꝯuenie
tia ꝓpt q̄d de ei⁹ creatōe s̄m corp⁹ breuit q̄-
dā sūt dicēda

De creatiōe infantꝫ Ca. III.

c Irca creatiōem itaꝙ infantis exigit
Materia ꝯueniēs. Locus expediēs
Nature ministerium. Scꝫ Calor ve
lut causa efficiēs. ⁊ Spūs ṽtutē corp̄i iflu
ens atꝙ regens Materia siq̄dem infantis
est humor seminalis: decisus p̄ actum gene
ratiōis ex singulis partib⁹ vtriusꝙ parentꝫ
Primo materia in loco ꝯceptionis disper
sa: vi nature attractiua in cellulis matricis
recolligit. ⁊ p̄ calorē op̄antē p̄iter cōmiscet.
Q̄r nisi cōmixtio digesti sanguinis vtrius-
ꝙ parentꝫ fieret: infantꝫ creatio fieri nō pos
set. Nam materia sanguis a mare ꝓcedēs
spissa ē et calida. Vn̄ p̄ nimia spissitudie se
nō pōt dilatare. et ex sup̄abūdantia caloris
materia destrueret infantis nisi ex sangui-
ne mulieris ꝯtrarias q̄litates habentis re-
cip̄et tēp̄amentū. Hec materia in dextre ptꝫ
cellula adunata in naturā cedit maris. In
sinistra ṽo in naturā cedit mulieris. Et hec
diuersitas accidit ꝓpt dominiū caloris i p-
te dextera poti⁹ q̄z in sinistra. Et sic dt Gal' ⁊
Cōstā. ⁊ Arist. li. xv. Si fuerit ṽt⁹ sanguis i
mare vincēs: fet⁹ patri assimilabit. ⁊ econ-
uerso. Et si fuerit equalis in vtroꝙ. cōsimi
lis vtriꝙ assimilabit. Hec materia virtute
caloris excocta quadam pellicula tenuissi-
ma circundat: intra quā instar lactꝫ coagu-
latur. Et hec materia est pellicula embryo
nis: q̄ est theca ⁊ coop̄torium vn̄ puer tegit i
vtero matris. Et hec cū puero nascēte egre
dit ruptꝫ tenacul'. q̄b⁹ matricꝫ villul' adhere
bat. Si ṽo aliq̄ casu i vtero māserit p⁹ par-
tū: mulier in p̄iculo remanebit. Materie ꝯ
ꝯcepte: ⁊ vi retētiua coadunate: transmittit
natura sanguinē mēstrualē: ex cui⁹ calore ⁊
hūore fetus ꝯcept⁹ fomentat. Hmōi āt fo-
mētatiōe (al's fomēto) ager humane natiui
tatis irrorat. Nam cū semen coagulat s̄m
Gal'. ⁊ Cōstan. (cuꝫ spū ⁊ calore naturali sit
plenum) p̄ q̄sdam venas ⁊ arterias ex sub-
semis ortas: ⁊ sanguini mēstruali ꝯiūctas
nutrimentū sibi attrahit ⁊ fomentū Et hoc
fuit necessariū vt p̄ venas materia infantis

nutriret: ꝛ ꝑ arterias spūs ei retribueret.
His duob⁹.s.matie seiali ꝛ hūori nutrimē-
tali coopat calor naturalꝭ q̄ intclusus ꝑvim
informatiuā nitit formare mēbra corꝑis in
fantꝭ. Nā de eēntia ipi⁹ seminis format ce-
rebꝝ:ossa:cartilagines:ꝛ pelliculas:neruos
venas ꝛ arterias. De sāguie mēstruali for/
mat natura epar ꝛ oīa mēbra carnosa q̄ꝝ sb
stātia ex sāguie pcreat. Prīo āt nata format
ꝑncipalia mēbra.s.cor.cerebꝝ ꝛ epar.q̄ alio
rū st fūdamta Et h̄ i ꝑnci⁹ qn̄ st i massa sā-
guis sibi vicināt:sȝ p⁹ea abiuicē diuidunt
De his trib⁹ fūdamtꝭ alia tria nascūt. De ce
rebro nerui ꝛ nucha dorsi De corde arterie
De epate ꝟo vene oriūt. His q̄si fundamē
tꝭ iactꝭ formauit nata ossa h̄ custodiētia. sic
craneū ad defēsiōȝ cerebri.ꝛ costas pectorꝭ
ad defēsiōȝ cordꝭ.ꝛ costas laterꝭ ad defēsio
nē epatꝭ.ꝛ sic de alijs. Post ista nascūt alia
mēbra istꝭ posteriora:vt man⁹ pedes ꝛ ꝯsi-
milia. Hec āt n̄ silꝭ sȝ paulatī formāt ac suc-
cessiue. Infās ei q̄ttuor ḡdib⁹ ꝯcreat. Pri-
m⁹ ē cū adhuc sit vicin⁹ lacti. Scd̄s ē cū iā
semen sāguini se ꝯmiscet. Tūc ei nōdū epar
cor ꝛ cerebꝝ ꝑfecte formāt.sȝ st q̄daȝ massa
sāguinea:quē ḡdū Ipo.vocat fetuȝ. Terti⁹
ḡd⁹ ē cū corde:cerebro ꝛ epate iā formatis:
alia mēbra īformia ꝛ indistincta st. Ultim⁹
ḡd⁹ ab Ipo.īfans vocat Iā ei corꝑe orga-
nizato:ꝛ ad susceptōeȝ aīe disposito viuifi-
cat ꝛ iā īcipit se mouere ꝛ pedib⁹ calcitrare.ꝛ
si ē feīa ī sinistro latere pl⁹ mouet.ꝛ si est ma
scul⁹ pl⁹ ī dextro vt d̄t Gal. In lactꝭ āt ḡdu
ē infans ꝑ sex dies. In ḡdu ꝟo sanguinis ꝑ
ix. In ḡdu ꝟo masse carnee ꝑ.xij In q̄rto āt
an̄ plenā ꝑfectionē.ꝑ.xviij. Un̄ ꝟsus. Sex
ī lacte dies:ter st ī sāguie trini Bisseni carnē
ter seni mēbra figurāt. A die āt ꝯceptōis vs
q̄ȝ ad diē ꝯpletiōis ꝛ viuificatiōis sex⁹ st di
es.xlvj.ita q̄ ꝑm⁹ ꝛ vltim⁹ īclusiue teneant
Ex q̄ ptȝ q̄ ī q̄dragesimosexto viu⁹ ꝛ cōple
t⁹ ē fet⁹ q̄ntū ad effectū generatiōis. Et ꝑm
istū modū cōputat Aug. edificatōem tēpli
sub nūero.xlvj.ānoꝝ.cui ꝯpat ꝑfectōeȝ cor
porꝭ Jesu chri sup. Jo.vj.ꝛ li.iiij.de tri.c.v.
Int cetā ītersserit ista ꝟba Quadragesiesse-
xies seni ducēti st.lxx.ꝛ sex dies.q̄ nūer⁹ die
rū cōplet.ix.mēses ꝛ.vj.dies. Et seq̄t ī eodē
Nat⁹ āt dn̄s tradit ī.viij.kal. Januarij. A
die ḡ ꝯceptōis q̄ tradit fuisse.8.kal. April.
vsq̄ȝ ad.viij.kal Januarij.cc.lxxvj.dies re-
periunt ꝯputati:q̄ senariū nūeꝝ q̄dragesies
sexies hn̄t:q̄ nūero tēplū ē edificatū ꝛc. Cō
stāt.aūt ī li.iij.c.xxxiiij.d̄t q̄ mascul⁹ q̄ ī mē
se.viij.ē nascitur⁹.xxx.dieb⁹ formāt.ꝛ.lxx.cō
plet. Deīde subdit. Mascul⁹.x.mēsiū.xlvj.
format dieb⁹.ꝛ ī nonagita ꝯplet. Mascul⁹
ꝟo.ix.mēsiū:format ī.xl.dieb⁹.ꝛ ī.lxxx.ꝯplet
In eodē ēt loco describit tp̄s viuificatiōis
ꝛ ꝯpletiōis sex⁹ mliebrꝭ. Sȝ de h̄ suꝑsideo
cā breuitatꝭ. Hoc solū attēdēdū q̄ feīa tar-
di⁹ format et ꝯplet q̄ȝ mascul⁹:vt pȝ ibi. Et
hmōi ibidē assig̃t rō.q̄ semē d̄ q̄ nascit ma-
scul⁹:forti⁹ ē et calidi⁹.ꝛ ī calidiori loco col
locat q̄ȝ semē vn̄ feīa gn̄at. Dic etiā ibidem
Cōstan.ꝛ Gal.suꝑ Aforꝭ. Dic Hypocras
oēȝ infātē ī octo mēsib⁹ motū hr̄e. q̄ si adō
fortꝭ essȝ vt posset exire quoq̄ modo ad vitā
ꝯualescit. Si ꝟo non exierit:ipō motu ita
patit vt in seq̄nti exiēs mēse nullaten⁹ cōua
lescat. Si ꝟo vsq̄ȝ ad nonū mēsem vel ꝑnci
piū decimi mēsis natiuitas ꝑtrahat:robo-
rat:et sine ꝑiculo nascit:vt dicit Cōst.li.pā-
tegni.iij.c.xxxiiij.

De infante Cap. IIII

Infantul⁹ igit ex semib⁹ ꝯrias q̄li-
tates hn̄tib⁹ gn̄at:ī dextro si mas:
ī sinistro ꝟo latere si feīa collocat:sanguine
mēstruali ī vtō nutrit et fomētat. Ex tā vi-
li eni materia ꝛ īfirma hō recipit a pricipio
nutrimētū:ꝟtute calorꝭ nata coopante:ꝛ di
latāte singula membra paulatim:nō subito
informat. Solus eni christ⁹ fuit format⁹ ī
vtero ꝛ distinctus qn̄ in vtero est ꝯceptus:
vt dicit Aug. Anima subintrāte vita ꝑfūdi
tur ꝛ sensu nature sentiēs circūdatōeȝ pelli-
cule ad ipius rupturā mouet:ex cui⁹ motu
matern⁹ vterus ꝯcutit et grauat.et comple-
ta actōe nature circa infantuli creatōem:si
partus sit salubrꝭ.viij.vl.ix.vl.x.mēse ad ex
itū de vtero nitit et conat. Exiens ꝟo secū-
dina circūdat.ī cui⁹ exitu vter⁹ matern⁹ do
lore nimio fatigat. Et hoc accidit qn̄ part⁹
nimis ꝑpe anticipat. Deinde ad aerē nimis
frigidū vel nimis calidum veniens:calami
tati et miserie exponitur:quod eius innat⁹
clamor apertissime attestatur. Caro infan-
tuli recēter nati fluida ē et tenella.ꝛ ideo ne-
cessaria sunt ei varia remedia et fomēta:sic
d̄t Cōstan.li.iij.c.xxij. Infantes inq̄t vterū
exeuntes in rosis cū sale tritis inuoluantur
vt eorum membra confortent. et a viscosa
hūiditate liberet. Deīde palatū ꝛ gigine cū
digito melle ꝑuncto fricet. vt interiora oris

mūdificēt̃ ꝛ ↄfortenē̃ ꝛ ĩ dulcedie: ꝛ acumie mell' appetit⁹ infātuli ꝓuocēt̃. Freq̄nt̃ balne ent̃. Cū oleo myrtino aut rosaceo vngāt̃. oīa eoꝝ mēbra fricēt̃: ꝑcipue masculoꝝ: q̄rū mēbra debēt eē ꝓpt̃ exercitiū durioꝛa. Somn⁹ eis sp̄ in loco obscuro ꝓuocēt̃ vt lumē ipoꝝ coadunet̃. Lucid⁹ eī nimis visum disspergit. ꝛ tenellos adhuc oculos ledit ꝛ sepi⁹ luscos facit. ꝛ iō nō sūt nimis lucido aeri exponēdi: ne sp̄ūs visibil' disgreget̃. Sup oīa cauēdū ē ne malo lacte ꝛ corrupto nut̃mēto nutriāt̃. q꜠ ex viscoso lacte nutriti pessimas solēt incurrere passiōes. sic̄ oꝛ̃ʒ vlcerationez. vomitū febꝛē: spasmū. vētris solutionē. ꝛ hmōi. Nec est dāda medicina infantul' cū egrotāt. sed nutrix i mūdicina ꝛ ĩ ↄuemēti dieta ꝓcurāda ē: vt sic ĩfantʒ defectuʒ suppleat ꝑ gerule siue nutricʒ. sic ibidē dic̄ Costā. Ex bōa āt dispōne lactʒ: nutrimētal' bōa fit ↄsistētia plis. Et ecōuerso. ꝛ ex corruptōe sanguis nutricʒ necāio ledit̃ corpusculū pueri vl' ĩfantis. ꝛ h̄ ꝓpt̃ pueril' nature mollicie. ꝛ ꝓpt̃ facilē nutrimēti lactei ↄuertibilitatē. Vn̄ mēbra ĩfantilia ꝓpt̃ sui teneritudinē ad diuersaꝝ figuraꝝ susceptōez h̄nt flexibilitatē. ꝛ iō fascijs ꝛ alijs ligamibꝫ cōgruis ĩfantilia mēbra sūt ligāda ne torta efficiāt̃ seu aliquā icurrāt deformitatē. Quere li. v. de vmbilico. Itē q꜠ ĩfantuli ml'tū nutrimēti accipiūt sōno ml'to idigēt. vt caloꝛ natural' ad inferioꝛa reuocēt̃: ꝛ ad nutrimētū ipoꝝ digerēdū celebrēt̃. Et iō ex nature istīctu nutrices solēt ĩfantulos ĩ cunabul' positos hincide mouēdo ĩpellere vt ex motu tēpato caloꝛ ↄfortēt̃: ꝛ sōn⁹ mulcebꝛʒ ꝑ fumositatū r̃solutōʒ ĩ ĩfantʒ cerebro ꝓuocēt̃. Solet ēt cāt⁹ adhiberi vt sens⁹ ĩfantuli ex vocʒ dulcedie delectēt̃. Ad h̄ dīt Arʒ. li. ij. q꜠ ĩ ĩfātul' abūdat cerebꝝ ꝛ fm̄ q̄ntitatē sui coꝛpis ē valde magnū. V̄n ĩ supioꝛ ps coꝛpis ĩfantuli ē maioꝛ ꝛ pōderosioꝛ alijs ptibꝫ. ꝛ iō infans ĩ ꝑncipio sui mot⁹ ābulat sup pedes ꝛ sup man⁹. deide ꝑo erigit corp⁹ suū paulatī q꜠ ps anterioꝛ diminuit̃ ꝛ ꝑ ↄn̄s leuioꝛ redదit̃. ps ꝑo iferioꝛ crescit: ꝛ ꝑ ↄn̄s ḡuioꝛ efficit̃. Etas ḡ infantil' t̃minū h̄ʒ ĩ inchoatiōe etatʒ puerilis.

De puero Ca. V.

Puer a puritate est dc̄s vt dīt Isido. Tūc eī puer ꝓp̄e dicit̃: q̄n ablactat⁹ a lacte ꝛ sepat⁹ ab vbere: doli capax efficit̃. ꝛ iō disciplīe susceptibil' regit̃. ꝛ tūc sub tutoꝛibꝫ posit⁹ cogit̃ subesse discipline. Est āt etas pueril' calide ꝛ h̄ūide cōplexionis. ĩ q̄bꝫ mot⁹ venerei ꝑpt̃ viaꝝ angustiā ñ ĩualescūt vsq̄dū ad ān̄ū pubtatʒ ꝑducāt̃. ꝛ iō a puritate natal' innocētie pueri nūcupāt̃: vt dīt Isi. Sūt igit̃ pueri carne molles. coꝛpe flexibiles. ad motū habiles atq̄ leues. aīo dociles: sine cura et sollicitudie: ꝛ tutaʒ vitā ducētes. sola iocosa appciātes. nullū ꝑiculū mag̃ q̄ ictū ꝑge formidātes. pl⁹ pomū q̄ auꝝ diligētes. puerili tp̄e nuditatē detegere: ꝟecūdiā nō h̄ntes. laudē q̄n laudat̃: sic̄ nec vituperiū q̄n vitupant̃ ab aliq̄ reputātes. Propt̃ mobilitatē caloꝛʒ ꝛ carnis et h̄ūoꝛʒ d facili irascūt̃: ꝛ d facili placāt̃. Propt̃ coꝛpis teneritudinē d facili ledūt̃. ꝛ labores difficillime patiūt̃. Ex motu calidi h̄ūoris ĩ eis dn̄antʒ: mobiles ꝛ ĩstabiles efficiūtur. Propt̃ fortē caloꝛē ml'tū appetūt cibū vn̄ ꝑpt̃ supfluitatē nut̃mēti d facili ad ĩfirmitates varias disponūt̃. A corruptʒ ꝑenti b⁹ gēiti: corruptōez ↄhere dinoscūt̃. vtʒ in filijs leprosoꝝ ꝛ podagricoꝝ: q̄ ex corrupto h̄ūoꝛe ꝑentū lep̄ ꝛ podag̃ sepi⁹ ĩficiūt̃. Per vocē ꝛ vultū pueri ab adultʒ dinoscūt̃. Vn̄ Arʒ. ĩ li. iij. In pueris vox ñ altat̃ an̄ motū ad libidinē. Q̄n eī vox ĩ puerʒ mutat̃: signū ē pubtatʒ. ꝛ tūc ad ḡnandū habiles ĩueniūt̃. Itē puuli pueri malos sepe h̄nt moꝛes. Sola eñ p̄ntia cogitāt. ꝛ de futurʒ nihil penit⁹ curāt. Ludos et vanitates amant. Lucrʒ ꝛ vtilitatibꝫ intēdere recusant. Mīma maxima reputant. et ecōuerso: maxima modica vel nulla putāt. Sibi noxia ꝛ ↄ̄ria desiderāt. Et imaginez pueri pl⁹ q̄ viri appciant. Pl⁹ de amissiōe pomi vl' puppini (al's pyri) q̄ d amissiōe p̄rimonij plāgūt ꝛ ploꝛāt. ꝛ bn̄ficiū acceptū nō reuocāt ad mēoꝛiā. O ia q̄ vidēt appetūt ꝛ affectāt. ꝛ voce ꝛ mānu pariter ea rogāt. Pueroꝝ ↄsiliū sibi colloq̄a ꝛ cōsilia amāt. Senū ꝑo ↄsoꝛtia fugiūt ꝛ declināt. Nullū secretū celāt: sʒ q̄cq̄d vidēt vl' audiūt recitāt et reuelant. Subito ridēt. subito ploꝛant. cōtinue clamāt et garriūt et cachinnant. Paꝝ silēt quādo doꝛmiūt vl' doꝛmitāt. Loti a soꝛdibꝫ iteꝝ se coinq̄nant ꝛ ĩmūdant. Q̄n a mr̄e lauant̃ ꝛ pectināt̃ r̃calcitrāt ꝑ viribꝫ et repugnāt. Solū ea q̄ vētrʒ sunt cogitāt. imo ꝑprij vētris mensurā ignorant. Sp̄ comedere: sp̄ bibere d̄siderāt ꝛ laboꝛant. Vix de lecto surgunt et subito cibum petunt ꝛc̄.

De puella Ca. VI.

Uella dꝛ q̄i pura vt pupilla. vt dicit
p Iſi. Sup oīa ei q̄ diligunt in puella
maxīe diligit pudicicia. Sūt āt pu
elle ꝯſiderāde. Quia ſm Cōplexionē ſūt ca
lide. hūide. ꝛ tenelle. ſm Corpis diſpoſitōꝫ
gciles: flexibiles atꝫ pulcre. ſm Mētꝭ affe
ctōꝫ verecūde timideꝛ iocūde. Quo ad exte
riorē ꝯpoſitōeꝫ: moribꝰ diſcipliate. In ſmo
nibꝰ caute ꝛ tacite. In veſtibꝰ delicate. Nā
vt dꝛ Señ. Veſtꝭ decētia pudicas decet ꝛc̄.
Eſt āt puella nomē etatꝭ: itegritatꝭ: ꝛ etiam
hōeſtatꝭ vt di. Iſi. Nā ꝟgies puellas vſua
lit appellā⁹ Di āt ꝟgo ab etate viridiori ſicꝛ
ꝟga. Ul' dꝛ ꝟgo ab icorruptōe q̄ſi virago.
eo ꝙ igrat femineā paſſionē. vt di. Iſi. li. xi
ca. ii. Dis āt feia vt dꝛ Arſ. hꝫ gn̄alr flexibi
liorē capillū ꝛ molliorē q̄ꝫ vir. ꝛ ceruicē lon
giorē. Color muliebrꝭ gn̄alr ē magꝭ cādid⁹
ꝛ vult⁹ lenis (al's let⁹) mollis ſeren⁹. blād⁹.
Ab hūerꝭ vſqꝫ ad vmbilicū hn̄s corp⁹ ma
gis anguſtū. Ab vmbilico vſqꝫ ad genuaꝛ
etiā vſqꝫ ad pedū īfima magꝭ plixū. Man⁹
ꝛ oīꝫ extremitates mēbroꝝ hn̄t flexibiliores
ꝛ ſubtiliores. Vox tenuis. ſmo volubil' et
facil'. icеſſus breuis. paſſibꝰ breuibꝰ ꝛ curta
tis Anim⁹ iſolers (al's iſolēs) ad iracūdiā p
nus. tenax odij: miſicors: iuid⁹. laborꝭ ipa
tiēs. docil'. ſubdol⁹. amar⁹. i libidinē pceps.
Vñ Arſ. li. viii. Feie inq̄t ſt i oībꝰ generibꝰ
aīaliū debiliores maribꝰ. pter vrſaꝫ ꝛ leopar
dā. qꝛ fortiores maribꝰ reputāt ꝛ audacio
res In alijs āt aīalibꝰ feie ſt leuiores ad in
ſtruēdū ꝛ aſtutiores ꝛ molliores. ꝛ ſt magꝭ
ſolicite circa fetū nutriēdū Et mlier qꝛ ē ma
ioris pietatis q̄ꝫ vir eijcit citi⁹ lachrymas. ꝛ
magꝭ ē iuida. ꝛ magis diligit. ꝛ malicia aīe
magꝭ ē i mliere q̄ꝫ i viro. ꝛ ē debil' ſpei. ꝛ eſt
magis mēdax ꝛ inuerecūda ꝛ maiorꝭ ſegni
ciei q̄ꝫ virꝛ tardiorꝭ mot⁹. vt di. Ariſt. li. viii

De matre Ca. VII.

Ater ſm Iſi. dꝛ eo ꝙ fetui nutriēdo
m māmam porrigat. Solicita ē mater
circa fetū. Fet⁹ em̄ i vtero extn̄s ſan
guīe nutrit. ſꝫ eo naſcēte. natā mādat ſāgui
nē illū ad vbera. vt mutet in lac ad pueꝝ nu
triendū. Vñ infantul⁹ materno lacte nutrit
laudabili⁹ q̄ꝫ alio. Cōcipit āt mr̄ cū volupta
te. ſꝫ cū anguſtia pturit ꝛ dolore Fetū āt ſuū
tenerrīe diligit: āplectit. oſculat. ſolicite nu
trit ꝛ fouet. Itē mr̄ poſtq̄ꝫ impgnata fuerit
ſanguinē mēſtrualē nō emittit. qꝛ vt d. Arſ.
in nutrimētū trāſit creature. Ex ꝯceptu ma
ſculi pueri min⁹ gūat mr̄. ꝛ iō pulcrioris eſt
coloris ꝛ mūdioris. ꝛ etiā mot⁹ leuiorꝭ q̄ꝫ ex
ꝯceptu femieo. vt di. Arſ. ꝛ etiā Cōſt. Quā
to tpe pl⁹ appropinq̄t ptui: tāto mr̄ pl⁹ affli
git. ꝛ ex motu ipi⁹ fet⁹ pl⁹ fatigat. Signū āt
impgnatōis ſm Ariſt. ꝛ ſm Gal'. ſup afoꝝ.
poſtq̄ꝫ ipregnate fuerit. ipe mr̄es res diuer
ſimodas deſiderāt. colores mutāt. ſub ocu
lis liueſcūt. vbera turgeſcūt. vterus paulatī
intumeſcit: ex magnitudīe fet⁹ matricē extē
dētis. Nauſeā ꝛ vomitū ſepi⁹ patiūt. gues
ꝛ laboris impatiētes efficiūt. In pariendo
p dolore clamare ꝯpellūt. leuit piclitant pꝛ
cipue iuuenes q̄ꝝ mēbra ſt exilia atꝫ ſtricta
Quāto āt mr̄ ꝑ puero dolores patit guio
res tāto pl⁹ natā (al's natū) pueꝝ diligit ꝛ di
ligēti⁹ nutrit atqꝫ iſtruit. Impedimēta vero
mr̄is i ꝯcipiēdo. i fouēdo. q̄re ſup. li. v. vbi
tāgit ꝺ matriceꝛ māmilla. ꝛ īfra eodē li. vbi
tāgit de aborſu. ꝛ de cauſis abortiēdi ꝛc̄.

De filia Ca. VIII.

Ilia ſic̄ ꝛ fili⁹ a fouēdo eſt dicta eo ꝙ
f mr̄ eā foueat ꝛ ei matiā fouēdi alioſ
derelinq̄t. Nā eādē ꝯcupiſcēdi ꝟtu
tē quā mr̄ a pentibꝰ accepit. ſue filie q̄ntū ad
generatōis ſemē derelinq̄t Tāto āt filia ma
tri ē charior q̄ꝫto eidē i ſex⁹ diſcretōe ē ſimili
or. Filie āt ꝯueniūt eedē ꝓprietates q̄ dicūt
de puella. Quere ſup eodē ca. prio ꝛc̄.

De nutrice. Caplm. IX

Utrix a nutriēdo ē dicta eo ꝙ ad fe
n tus nutrimētū ſit accōmodata. Nu
trix vt di. Iſi. ſupplet i nutriēdo puu
lū vicē matris Vñ nutrix ad modū matris
ꝯgaudet puero gaudēti. ꝛ ꝯpatit puero pa
tiēti Subleuat pueꝝ cadētē. lactat puulū
plorātē. deoſculat pueꝝ tacētē (al's iacētē) li
gat ꝛ colligat puulū ſe diffundētē. abluit et
mūdificat pueꝝ ſe ſordidātē. paſcit pueꝝ di
gito ſe renitētē. Ad loq̄ndū iſtruit pueꝝ ne
ſciētē. Balbutit nutrix ꝛ q̄ſi frāgit liguā. vt
ſic facili⁹ iſtruat loq̄ntē. Medicia vtit vt ad
idoneitatē pducat pueꝝ egrotātē. Nūc ma
nibꝰ. nūc hūerꝭ. nūc genibꝰ rleuat ꝛ ſubleuat
pueꝝ vagientē. Cibū pmo maſticat. ꝛ maſti
cādo puero edētulo ppat. vt facili⁹ trāſgluti
at cibū. ꝛ ſic reficit pueꝝ eſurientē. Sibilis
ꝛ cātilenis ꝺmulcet pueꝝ dormiētē. Faſcijs
ꝛ linteolis ꝯſtringit mēbra puerilia. et recti
ficat ea ne aliquā ꝯhat puul⁹ curuitatē ſpm.
deformātē Balneis ꝛ vnguētꝭ refouet par

uuli carnẽ. Quere sup̄ codẽ ꝺ infantulo ⁊c.

De obstetrice Ca. X

o Bstetrix āt ꝺ mulier q̄ hꝫ artẽ iuuā
di mulierẽ ꝑientez vt faciliꝰ pariat. ⁊
infantulꝰ tp̄e ꝑtus ꝑiculũ nõ incur-
rat. Hec q̄busdā vnguẽtis ⁊ fomẽtis delinire
solet vteꝝ pariẽtis vt minori difficultate fetꝰ
de vtero abducat. Hec etiā ꝑuulũ nascentẽ
de vtero suscipit. ⁊ ip̄ꝰ vmbilicũ lõgitudiẽ
q̄ttuor digitoꝝ circũnodat. Sanguinẽ ꝑuu
li aq̄ diluit. Sale ⁊ melle ad desiccatiõem
hũoris ⁊ mẽbroꝝ ꝯfortatõez delinit. Mẽbra
pānicul' inuoluit. Quere s̄ li. v. ꝺ vmbilico.

De Ancilla Capitulum. XI

a Ncilla ẽ famula: vxoris obseq̄o depu-
tata. h laboriosis ⁊ viliorib⁹ officijs
deputat. grossiorib⁹ cibis reficit. vi-
liorib⁹ pānis induit. suitutis iugo p̄mit. si filiũ
ꝯcepit ꝑus suꝰ q̄ȝ natꝰ reddit. ⁊ ab vtero sui
tuti mācipat. Ancilla etiā si suil' est ꝯditio
nis ꝑ libitu nubere n̄ ꝑmittit. ⁊ q̄ secũ ꝯbit
si ꝑmo liber fuerit. suꝰ efficit pꝰ ꝯctũ. Pecu
nia vẽdit ⁊ emit sic pecꝰ. Ancilla sic ⁊ suus
ꝑpt ingr̄titudis viciũ reuocat post mãumissi
onẽ. ꝯuicijs afficit. ꝟgis ⁊ ꝟberib⁹ atteritur
varijs ⁊ ꝯrijs vexatiõib⁹ ⁊ angarijs oppri-
mit respirare vix ꝑmittit. vñ int' miseias mi
serabilior est ꝯdicio suitutis vt ꝺt Rabanus
exponendo illud Hiere. ix. Seruietis dijs
alienis q̄ die ac nocte requiẽ nõ dabũt vo-
bis ⁊c. Est āt ꝑpriũ ancillaꝝ et seruiliũ ꝑso-
naꝝ. vt ꝺt Rabanus ꝯ suas dñas vl' dños
insolescere. Et qñ metꝰ eos nõ rep̄mit ꝯ su-
ꝑioꝝ imperiũ tumido aīo supbire. vt pꝫ in
agar egyptiaca ancilla Sare q̄ vidẽs se ꝯce
pisse ꝯtẽpsit dñaz suā Geñ. xvj. Nec ad cor
reuersa ẽ h ancilla. nisi qñ a dña sua fuit ex-
posita ad flagella. Vñ ⁊ seq̄t ibi Affligẽte
eā Sara dña sua ⁊c. Seruiles eī ꝑsonas ⁊
ancillares timor hũiliat ⁊ dep̄mit. q̄s beni-
gnus amor in supbie ꝯtẽptũ aliq̄tiens ele-
uat ⁊ extollit. vt ꝺ ibidẽ. Sc̄ptũ ẽ. Qui de-
licate nutrit seruũ suũ in fine inueniet eum
ꝯtũacẽ. Quere infra codẽ ꝺ Seruo nequā

De masculo Ca. XII.

m Asculꝰ a mare diminutiue est dictꝰ q̄
i oī genere aīaliũ q̄ ad sexꝰ dignitatez
obtinet ꝑncipatũ. vt ꝺi. Isi. Maior
eī est masculꝰ feīa: q̄ ad ꝯplexionẽ. q̄ ad opa
tionẽ: ⁊ q̄ ad sẽsus discretõez. ⁊ q̄ ad ptãtẽ ⁊
ꝯñatõz. Quo ad ꝯplexiõz pꝫ ꝙ vir siue ma
sculꝰ respectu feīe calidꝰ ẽ ⁊ siccꝰ. ipa ꝟo ecõ

uerso. In masculo vigẽt ꝟtutes formales ⁊
actiue. in feīa ꝟo materiales ⁊ passiue. Vñ
ꝺt Aris. li. xv. ꝙ Uir se hꝫ ad modũ forme.
mulier ꝑ modũ materie patiẽtis. Itẽ ꝑualet
masculꝰ q̄ ad natalẽ opatõz. q2 natal' opatõ
plꝰ viget ī masculo general'r q̄ȝ in feīa. In co
eñ maior est ꝟtꝰ. ⁊ iõ vir a viriũ eminentia
est dictꝰ vt ꝺt Isid. Nerui eī viroꝝ ⁊ lacerti
maiori robore sũt fũdati. ⁊ iõ fortiorib⁹ acti
onib⁹ sũt apti. Ossa eī masculoꝝ sũt fortio-
ra: grossiora: ⁊ in iũcturis solidiora. ⁊ ido ad
oīa fortiora opa: s't natalit' fortiores. In ma
sculis etiā ꝯm ꝯstan. sunt corda ampliora ⁊
maiora. ⁊ iõ ad receptõz abũdantie maioris
spũs ⁊ sãguis s't habiliora. Et iõ ꝑpt abũdā
tiā spirituũ ⁊ calidi sãguis audacior ẽ nata-
liter mẽs viri q̄ȝ mulieris. ī q̄ cā ẽ ꝯria. ꝑpter
caloris fortitudinẽ ⁊ ꝯplexiõis sicce vigorẽ
Nulli viro accidit passio mẽstrual' sic mľie
rib⁹ solet accidere. Quicq̄d in masculorum
corꝑib⁹ supfluitatis gignit. aut ꝑ intẽsũ calo-
rẽ ꝯsumit. aut in pilos resoluit. aut ꝑ exerci
tiũ euacuat. Itẽ distat ꝯditio viri ⁊ mulieris
ī sẽsus discretõe. In oī eī genere aīaliũ ma
sculꝰ ī p̄cauẽdis insidijs ⁊ in fugiẽdis noci
uis. solertiorẽ hꝫ animũ feīs ⁊ prudentiorẽ
vt ꝺt Aris. li. v. Vñ vir p̄cedit feīaz in rõe et
ītellectus ꝑspicuitate vt ꝺt Aug. Qui p̄fert
virũ mulieri ꝯm apl'm ī imagis diuīe sili-
tudīe ⁊ dignitate. ⁊ ex ista dignitate p̄cellit
masculꝰ ⁊ in aucte. ⁊ ptãte. Autoritas eī do
cẽdi ⁊ p̄sidẽdi viris ꝯcedit. feīs ꝟo ꝯsuetu-
dinaliter denegat. vt dicit apl's. j. Coꝝ. xj.
Mulierẽ ī eccl'ia docere nõ ꝑmitto. Scri-
ptũ est eī. Sub viri ptãte eris ⁊ ip̄e dñabit
tui. Geñ. iij. Sũt igit viri feīs calidiores ⁊
sicciores. virib⁹ fortiores. aīosiores. īgeniosi
ores. ꝯstãtiores. mľieꝝ zelatores. Vñ ⁊ aīalia
pugnãt ꝑ vxorib⁹ suis. vt ꝺi. Aris. Sũt etiā
corꝑis durioris ⁊ hispidioris. vocis grossi-
oris. aspectꝰ fortioris. in omī genere aīaliũ
excepta vacca. cuiꝰ vox est grossior. vt dicit
Arist. li. iiij. Sũt etiā oẽs masculi in oī ge-
nere aīalium pluriũ dentiũ q̄ȝ femine. ⁊ ma
iori indigẽt cibo ⁊ corporis nutrimẽto. pro-
pter abũdantẽ fortitudīnẽ caloris dñantis
in masculis. humiditatem cibi de facili ꝯsu
mentis. vt ꝺi Arist. li. iiij.

De viro Ca. XIII.

Ir a virtute viriũ est dicꝰ ꝯm Isid.
v Nã in virib⁹ vir mulierẽ p̄cellit. Ca
put eñ mulieris est vir, vt dicit apl's

Vñ tenet regere vxorē suā: sic caput totius
corpis curā gerit. Hic marit⁹ q̄si mr̄em tu-
ens ē dcs. Nā vxoꝝ sue q̄ mr̄ ē filioꝝ curā
suscipit ꝛ tutelā Hic a spōdēdo. i. obligādo
ꝛ pmittēdo spōsus dr. Nā i ꝯctu ꝯiugali fi
de intmedia se obligat. vt idiuiduā cū vxo
re sua vite ꝯsuetudinē teneat. vt debituꝫ ei
reddat: ꝛ fidē thori sui custodiat: ꝛ eā p alta
ñ dimittat. Tāt⁹ āt ē amor viri ad vxorē vt
ipius cā q̄libꝫ picl'a subeat: amorē ei⁹ amo
ri mr̄is pferat. ꝛ vt p ei⁹ cohitatiōe: pr̄em et
mr̄em ꝛ pr̄iaꝫ derelinq̄t. Sic dt dñs. Pro-
pt̄ h̄ relinq̄t hō pr̄em ꝛ mr̄em suā ꝛ adhere-
bit vxori sue. Hic spōs⁹ āt añ spōsalia mūe-
rib⁹ ꝛ donis ad sui amorꝫ āplexū: spōsaꝫ al-
licit lr̄is ꝛ nūcijs votū suū circa ipaꝫ exp̄mit
Multa largit̄ ꝛ plima repromittit vt ei pla-
ceat Ludis ꝛ spectacul' se expōit. freq̄ntat ty
rocinia: robis ꝛ mutatorijs se ornat ꝛ ꝯpōit
Quicq̄d ēt rogat̄ dare vl' facere p ei⁹ amore
p virib⁹ stati fac. nulli denegat aliq̄d q̄ sub
noie spōse rē aliquā sibi fieri petit Blāde eā
alloq̄t̄: ꝛ blādo vultu ac ardēti oc'lo eā facie
ad faciē intuet̄. Tādē i eādē finalit̄ ꝯsensuꝫ
suū corā parētib⁹ v̄bis exp̄mit ꝛ anulo eaꝫ
subarrāte in ꝯiugem eā ducit ꝛ in signū rati
ficationis ꝯiugij iā ꝯtracti: dona ꝛ dotali
cia ei īpēdere: ꝛ sub arre (al's charte) vl' chi-
rographi testimōio ꝯcedere ꝯsueuit. Festa
ꝛ ꝯuiuia nuptialia celebrat. ꝛ mūera adue-
niētib⁹ donat. choreis ꝛ cātilenis ꝛ alijs in
strumētꝫ musicalib⁹ p̄ntes letificat ꝛ exhila
rat His cōpletꝫ spōsaꝫ itroducit ꝛ ad secre
ta thalami recipit ꝛ admittit. sociaꝫ mēse et
thori eā statuit. eā dñam pecunie sue ꝛ fami
lie facit. Deīde nō min⁹ vxoꝝ sue q̄ȝ suij pi⁹
cām vl' curā gerit ex amore: ꝛ zelo ipam cor
rigit ꝛ custodiā circa eā adhibet ꝛ apponit.
gest⁹ ꝛ affat⁹ pit̄ ꝛ aspect⁹ vxoꝝ ipe (al's sue)
ꝯsiderat. ingressus ꝛ regressus ei⁹ trutinat
atq̄ȝ pēsat Viro aūt bonā mulierē h̄ñte nul
l⁹ ē felicior. Qui v̄o hꝫ vxorē clamorosom.
malā rixosaꝫ: ebriosā luxuriosā ml'tiuolā. si
bi ꝯriā: sūptuosā: curiosā: īuidiosā: desidio-
sam. tediosā: vagā: amarā: suspiciosā: odio-
sā. null⁹ tl'i viro mirabilior ē ꝛ ifelicior. Hec
oia ꝛ supi⁹ posita tāgit Fulgēti⁹ i ser. q̄dā d̄
nuptijs i cana galilee. Vñ cōpat chr̄m spō
so: eccl'iaꝫ spōse bone. Synagogā v̄o spōse
male ꝛ adult̄e. In spōsa āt ꝛ vxore bona exi
gūt̄ iste ꝯditōes. s. vt sit freq̄ns ꝛ duota: q̄ ad
di misteriū. hūil' ꝛ s̄bdita q̄ ad obseq̄uꝫ ma-
riti. Affabil' ꝛ benigna q̄ ad domesticos Li
beral' ꝛ larga q̄ȝtū ad extraneos. Mi̇ricors
ꝛ benigna q̄ ad miseros. Māsueta ꝛ pacifi-
ca q̄ ad vicinos. Circūspecta ꝛ prudēs i p̄ca
uēdis. Fortꝫ ꝛ patiēs i sustinēdis Sedula
ꝛ diligēs i agēdis. Modesta i habitu. ꝛ so-
bria i motu. cauta i affatu. pudica i aspectu.
hōesta i gestu. matura i icessu. v̄ecūda in pu
blico. iocūda cū marito. ꝯtinēs i occl'to. Ta
lis vxor ē laude dig̃ q̄ pl⁹ ꝯpositꝫ morib⁹ q̄ȝ
tortꝫ crinib⁹. pl⁹ v̄tutib⁹ q̄ȝ pulcrꝫ vestib⁹ stu-
det placere viro suo. q̄ pl⁹ cā pis q̄ȝ libidi-
nis i bonis mr̄imonij ꝯuersat̄. q̄ ex ꝯiugio
poti⁹ h̄re filios gr̄e q̄ȝ nat̄e delectat̄. Et hec d̄
vxore bona dicta sufficiāt.

De patre. Cap. XIIII

P

Ater ē p̄ncipiū generatōis. Natali-
ter enī desiderat pr̄ suaꝫ spēm multi
plicare in filijs. vt naturā quā ñ po-
test s̄uare i se. custodiat in sua ple. vt dic̄ cō-
stan. Et idō ad filioꝝ generatōeꝫ: d̄ sua suba
p generatōis officiū. diuidit ꝛ trāsfūdit Et
tñ. ppt̄ hāc delectatōeꝫ nat̄e sue diminutōeꝫ ñ
recipit. Generat āt filiū sibi similē in specie ꝛ
etiā i effigie. maxie qñ v̄t⁹ i seie patrꝫ vincit
v̄tutem i seie matrꝫ. vt di. Arꝫ. li. viij. Et idō
pr̄ circa filioꝝ pcreatōeꝫ solicit⁹ existit. ꝛ na-
turalit̄ fetū suuꝫ diligit itantū vt etiā nutri-
mētū sibi subtrahat vt nutriat fetū suū Et h̄
generalit̄ ē verꝫ i oi genere aīaliū. exceptis
paucꝫ. i q̄b⁹ nat̄a degenerat. ꝛ idō nō ml'tū so-
licitāt̄ circa fet⁹ suos a se eos eijciūt. Sicut
di. Arꝫ. li. vj. de aq̄la. que eijcit pullos suos
ꝛ alis et rostro ꝛ vnguib⁹ eos fugat. Hō āt
puerꝫ suū siue fetuꝫ diligit ꝛ nutrit Ablacta
tū āt suū ꝯmēsalē facit filiū. ꝛ i iuuētute ver
bis erudit. ꝛ v̄berib⁹ corrigere ñ d̄sistit Sub
custodia tutoꝝ ipm ꝯstituit. ꝛ ne presumat
vultū hilarē ñ ondit. Filiū sibi silēꝫ magꝫ di
ligit. ꝛ i ipm oculū ꝯsueuit figere. Scdꝫ eta
tē ꝛ p̄mogenit̄e dignitatē vestes ꝛ ciboꝝ por
tōnes filijs suis diuidit. Pro filijs adq̄rere
ꝛ hereditatē augere ñ d̄sistit. adq̄sitā excolit.
ꝛ excultā filijs heredib⁹ dereliq̄t. Pr̄ v̄o q̄ a
pascēdo est dict⁹ q̄ pascit filios i eoꝝ iuuētu
te: i senectute a filijs pascit̄. sic ē videre i aui-
bus coruini generꝫ. Nā iuuenes pascunt se-
nes. sic di. Arꝫ. qñ p̄ senio ñ p̄nt adq̄rere vi-
ctū suū. ꝛ idō vite lōgioꝝ pmissio: honorātiuꝫ
pentes ꝛ sustētantiū ē remūeratō. vt di. Am
brosi⁹. Scp̄tū ē eñ. Honora prēꝫ ꝛ matreꝫ
tuā vt sis lōgeu⁹ sup terrā. Exo. xx. Eccl'i. iij.

Qui hōrat prēm vita viuet lōgiore. Vñ dt
glo. ꝙ Honorare pentes ē pmū mādatū in
pmissiōe. ꝛ ꝑ ꝯñs magnū ē mādatū i rmūe
ratōe. ꝛel⁹ trāsgressio maxia ē i punitōe Vñ
pr̄is maledictio nocet filijs. vtꝫ in Cham q̄
ꝓpt paternā offensā penā meruit seruitutis.
Gen. ix. Est itaq̄ pr̄ ex filijs honorād⁹. sustē
tand⁹. supportād⁹. letificand⁹ ꝛ defensand⁹.
magnificād⁹ ꝛ laudād⁹. exaudiēd⁹ ꝛ imitā-
dus. vt dt glosa ibi. Si filij abrae estis: opa
abrae facite. Fili⁹ ex pentū suba originē du
cit. ꝛ ab eis fomtū rcipit. ꝛ sine pentū adiu-
torio neq̄ ꝓficit neq̄ viuit. Quāto pl⁹ a pr̄e
diligit tāto ab eo diligēti⁹ istruit. Freq̄nti⁹
cedit ꝛ sub disciplīe custodia arti⁹ custodit.
ꝛ cū a pr̄e maxie diligat: diligi nō videt. qꝛ
ꝓbis ꝛ ꝓberib⁹ ne isolescat sepi⁹ lacessit Tā-
to affectuosi⁹ a pr̄e diligit q̄to sua effigies
in filio siᷓlior ꝛ exp̄ssior iuenit. Pr̄na q̄ꝫ faci-
es ꝯfundit. qñ aliq̄d turpe de filijs subau-
dit. Patern⁹ anim⁹ ḡuiter offendit qñ aliq̄
ꝯtumax rebellio in filijs p̄sentat. Circa fili
orū aūt educationē maxia parentū cura di-
rigit. ꝛ ob spem posteritatis filijs hereditas
custodit. Propt paternā offensā ꝛ ꝯtēptū se
pe sm leges: exheditatōis pēa fili⁹ ꝑcutit ꝛ
punit. Alia ꝓrsus maior ē ingr̄titudo q̄ꝫ ꝑ-
uersoꝝ filioꝝ qñ sm acceptū bñficiū a pen-
tib⁹ eis nō succurrit. nec a filijs necessitatis
tpe subuenit. Pro honorificētia pentū: filijs
sepe impēdit honor ꝛ largit. Primogenito
filio deberi maior hereditatꝫ portio a legib⁹
diffinit. Propter pr̄is iniuriā ius pmoge-
niture aliqñ a pmogenito tollit. ꝛ ali⁹ q̄ di-
gnior est pmogenite titulo inuestit. sic dicit
Hier. in glo. Gen. xlix. Ruben pmogenit⁹
me⁹ ꝛc. Tu inq̄t iuxta ordinē natiuitatꝫ tue
hereditatē quā iure pmogenite hr̄e debuisti
regnū scꝫ ꝛ sacerdotiū. ꝑdidisti ꝛc. Filij igit
q̄ ꝑ naturā deberēt eē sic pentes nobiles. diui
tes ꝛ liberi. ꝑ culpā efficiūt viles pauperes
atq̄ serui. Quere s̄ de malo puero

De seruo Ca. XV.

Eruus sm Isi. a seruādo est dictus
s Nā q̄ndā captiui seruabant vl' vt ca
pite plecterent. vl' vt p̄cio redimerē-
tur. Vel a seruiēdo sūt dicti. eo ꝙ vilioib⁹
officijs q̄ dñis nō ꝯueniūt nec filijs. mācī-
pāt. Seruoꝝ āt triplex ē genus. vt di. Isi.
Quidā sūt ꝟnaculi siue originarij. s. q̄ in ser
uitute sūt nati. ꝛ tales mltis penis legalib⁹
subijciunt. qꝛ sua vēdere vl' alienare nō pñt
nec ꝯhere. nec dig̃tatꝫ officiū assumere. nec
etiā testimoniū ꝑhibere nisi dñoꝝ suoꝝ vo
lūtate Vñ sine infamia existentes: sepe infa
mie pena puniūt Alij sūt serui empticij q̄ a
barbaris vl' hostib⁹ capti vl' empti iugo ser̄ui
tutꝫ sūt oppressi. Tertij sūt ꝯducticij q̄ nō ex
necessitate sed ex volūtate seruiūt ob spē lu
cri. Et hi ꝓprie famuli a famulādo sūt dicti
. i. obseq̄ndo vt di. Isi. Sūt itaq̄ mlte viles
ꝯditiōes suoꝝ maloꝝ de q̄b⁹ s̄ dictū ē i tra
ctatu de ancilla. quere ibi.

De seruo nequā Ca. XVI.

Ic de seruo nequā addendū est qꝛ in
b multꝫ sibi ꝛ alijs est nociu⁹. Solet eī
eē ebriosus. ꝛ tūc bona dñi sui l' ne-
gligit l' furtiue subtrahit ꝛ expēdit. Prouer.
xxx. Operari⁹ ebriosus ñ locupletabit. Itē re
missus est ꝛ ociosus. ꝛ tūc tp̄s ꝯcessū ad la
borandū inutilit ꝑdit Sic suis dixit pr̄fa-
milias. Quid h statꝫ tota die ociosi. Et Ecci.
xxxij. Mitte suū in opatiōe ne vacet. Sic
eñi decet illū. Itē de bonis dñi sui pdigus
oīa dissipat ꝛ ꝯsumit Lu. xvj. Diffamat⁹ est
villic⁹ qꝛ dissipasset bona dñi sui. Itē piger
ꝛ sōnolēt⁹ ꝛ desidiosus oīa negocia dñi sui
negligit ꝛ omittit Ecc. xxxvij. dr. Cū suo pi
gro tracta d ope. ꝛ Lu. xix. dr. su⁹ piger abs
cōdit talentū dñi sui i tra ꝛ abijt. Itē Pro-
teruu⁹ ꝛ ceruicosus etiā sup̄ dñm se extollit
Eccs. x. vidi seruos i eq̄s ꝛc. ꝛ Prouer. xix.
Per seruū cū regnauerit ꝛc. Itē Cupid⁹ ē. ꝛ lu
cri auid⁹. lucꝝ dñi sui i ꝓpriū vsū ꝯuertit Ex
emplū d giezi suo helisei. q̄ sb noīe dñi sui
pecuniā petijt. obtinuit. detulit. ꝛ abscōdit.
iiij. Re. v. Itē Supb⁹ ꝛ p̄sūptuos⁹ dñi sui
iperiū ꝑuipēdit Sic dixit miphiboseth de
siba suo suo Seru⁹ me⁹ ꝯtēpsit me dñe mi
rex ꝛ asinū sternere noluit. ij. Re. xvj. ꝛ Job
xix. Seruū meū ꝛc. Itē Cū sit dur⁹ ꝛ mali-
ciosus grām sibi fieri desiderat ꝛ appetit. sꝫ
obtētā: eādē alijs ñ ipēdit Mat. xviij. Ser
ue nequā oē debi. di. tibi qꝛ rogasti. Itē In
circūspect⁹ est ꝛ obliuiosus ignorans ꝙ de
suis excessib⁹ sit rōeꝫ dño suo redditur⁹: ad
mēoriā nō reducit Lu. xij. Si dixerit dñs
me⁹ morā facit venire ꝛc. Itē Iracūd⁹ ꝛ se-
ditiosus totā ꝑturbat familiā ꝛ offēdit Lu.
xiij. Si iceperit su⁹ ille bibere ꝛ inebriari ꝛ
familiā ꝑcute. veniet dñs ei⁹. ꝛc. Itē Male
dicus ꝛ linguosus de oīb⁹. ꝛ p̄cipue de dño
suo maledicit Sic pꝫ de siba seruo miphi-
boseth q̄ eū apd regē accusauit. ij. Reg. xv.

Eccs.vij. Ne audias seruū maledicētē tibi
Itē si fuerit delicatꝰ ⁊ deliciose nutritꝰ ꝯtra
dn̄m suū recalcitrat ⁊ resistit. Prouer.xxix.
Qui delicate nutrit fuū suū ⁊c. Et iterꝫ. Nō
decēt fuū delicie. Itē fraudulētꝰ ⁊ dolosus
īsidias dn̄o suo pōit ⁊ qn̄qꝫ ipꝫ intficit siue
ꝑdit.iiij.Re.xxix. Tetēderūt ei insidias fui
sui ⁊ īterfecert regē ī domo sua Itē dn̄o suo
exn̄s iniuriosus ab eo fugit ⁊ ipm̄ deserēs:
aduersario suo seꝯiūgit.iij.Re.ij. Fugerūt
serui semei in geth ⁊c.⁊.j.Re.xxv. Increue
rūt serui q̄ fugiūt dn̄os suos. Itē cū sit ne-
quā ⁊ flagiciosus vix ꝑ ꝟba de malicia cōpe
scit. Ecci.xxiij.ibi. Sic seruꝰ intrrogatꝰ.i.tor
mētꝫ castigatꝰ freq̄nt a liuore.i.liuorꝫ crimīe
nō minuit: sꝫ magꝫ ad odium ꝓuocat.q.d.
Seruus int tormēta nō melioratꝰ sꝫ potiꝰ pe
iorat. Itē cū sit ingtꝰ grāꝫ sibi factā a dn̄o n̄
recognscit.sꝫ ꝺ iusticia plus q̄ꝫ ꝺ grā sibi fieri
credit. Ecci.xxiij. Laxa manꝰ fuo ⁊ q̄ret lib-
tatē. Itē si fuerit crimīosus īculpatus dn̄o
suo: sine flagellꝰ ab eo extorq̄ri ꝟitatꝫ ꝯfessio
nō valebit Ecci.xlij. Seruo pessimo san-
guinare latꝰ.ibi glo. Seruꝰ q̄ ꝟbis nō cor-
rigit vulneribꝫ corrigat. Itē cū sit astutꝰ. et
laborꝰ ei fuerit odiosus: vocatus ad labores
dormire se fingit ⁊ q̄si nō audiēs de vno la
tere ad aliō se ꝯuertit Prouer.xxix. Seruꝰ
ꝟbis nō p̄t erudiri. qꝛ qō dicis intelligit et
r̄ndere ꝯtēnit. Et Luce.ij. Seruus sciens
voluntatē ⁊c.

De bono seruo. Ca.XVII.

Qui āt serui ꝯdicio ꝯsistit ī diuersis
b Nā bonꝰ seruꝰ est docilis īgeniosus
ad ītelligendū. Prouer.xxvij. Ser-
uus sapiēs dn̄abit stultꝫ filijs. Et Ecci.vij
Seruꝰ sensatꝰ ⁊c. Itē hūilis ē ⁊ obseq̄osus
ad q̄dlibꝫ obsequiū īpendendū Ps. O dn̄e
ego seruꝰ tuꝰ ⁊ filꝰ ancille tue Ad Phil.ij.
Hūiliauit se formā fui accipiēs. Itē hilarꝫ
⁊ iocosus ad ꝯuiuēdū Decet ei seruū in suo
misterio eē hilarē ⁊ iocūdū. Totū em̄ serui-
tiū displicꝫ qn̄ fuiēs facie leta carꝫ Gen̄.xlv
Et nos leti seruiēꝰ regi. Et Esa.lxv. Serui
mei letabūt ⁊ laudabūt ꝑ exultatōe ⁊c. Itē
affabilꝰ ⁊ gratiosus ad loq̄ndū.qꝛ mltū dili
gūt serui qn̄ affabiles sūt ⁊ benigni. Et iō
ꝺ Dauid q̄ seruiebat saul dr.j.Re.xviij. Ac
ceptꝰ erat dauid ī oculꝰ vniuersi ꝑpli.⁊ maxīe
in ꝯspectu seruoꝝ saul. Et ī eodē. Ecce pla
ces regi ⁊ vniuersi serui eiꝰ diligūt te. Itē vi
rilis ⁊ aīosꝰ se ꝯ aduersarios dn̄i sui ponēs
j.Reg.xvij. Nō ꝯcidat cor cuiusq̄ꝫ ī eo: ego
fuus tuꝰ vadā ⁊ pugnbo aduersus philisteū
⁊c. Itē fidelꝰ ē in commisso.s.negocio ⁊ stu-
diosus ad exeq̄ndū. Luc.xix. Euge fue bo.
⁊ fi.⁊c. Et Nueri.xij. Seruꝰ meꝰ Moyses
fidelꝰ in oī domo mea Itē habilꝰ est ⁊ artifici
osus ad lucꝝ dn̄i ꝓcurādū. Plꝰ em̄ intēdit
bonꝰ fuus augmētare ⁊ mltiplicare dn̄i sui
peculiū q̄ꝫ suū ꝓpriū.qꝛ ī multiplicādo dn̄i
sui lucꝝ ꝓcurat ⁊ ipe suū. Lu.xx. Vocatꝫ de
cē fuis suis tradidit illꝰ decē mnas ⁊ ait Ne
gociamini dū venio ⁊c. Itē bonꝰ fuꝰ cautꝰ ē
⁊ multū curiosus ad rōnē ⁊ cōpotū dn̄i sui
ad ꝑsoluēꝺ ꝺ datꝫ ⁊ acceptꝫ Nā de bn̄ cōpu
tatꝫ remuneratōeꝫ certꝰ expectat.ꝺ nō cōpu
tatꝫ ꝓ̄o sꝑ dubitat ⁊ formidat.vtꝫ Luc.xix.
vbi dr̄. Dn̄e ecce mna tua decē mnas fecit.
Cui dixit dn̄s. Esto dn̄s hn̄s ꝑtātē suꝑ de
cē ciuitates. Itē sollicitꝰ est bonꝰ fuꝰ: ⁊ stu-
diosus anīo ꝓ̄us dn̄o suo ꝑparē cōmoduꝫ
sicut ꝓ̄ndiuꝫ siue lectum q̄ꝫ se disponere ad
ꝑrādendum: siue q̄litercūq̄ꝫ alias ad q̄escē-
dum. Nunq̄ꝫ em̄ bonꝰ fuꝰ cōmodū sibi fie
ri putat qn̄ videt ꝙ dn̄s suꝰ adhuc laborat
Lu.xij. Quis vr̄m hn̄s fuum: etsi venerit ꝺ
agro dicat ei ꝓ̄mo discūbe ⁊c. Iō cōmēdat
Urias q̄ dixit ad Dauid.ij.Regū.xj. Dn̄s
meꝰ Ioab ⁊ fui dn̄i mei suꝑ faciē t̄re manēt
⁊ ego īgrediar domum meā vt comedā ⁊ bi
bā ⁊c. Itē fuꝰ fidelꝰ ⁊ timorosus dn̄i sui ad-
uentū p̄stolat nec se disponit vlꝰ deponit an̄
q̄ꝫ veniat ad dormiēdū.nec subintrat lectuꝫ
suū an̄ aduentū suū. Luc.xij. Btūs fuus il
le quē cū venerit dn̄s inuenerit vigilantem
Itē seruꝰ q̄ circa dn̄m ē sedulꝰ ⁊ amorosus
alijs dormiētibꝫ vigilat ad dn̄m suū custo-
diēdū Vn̄ merito reprehēdit Dauid abner
⁊ alios seruos regis Saul dormientes.j.
Reg.xxvj. Nō erat q̄ vigilaret sed oēs dor
miebāt. Et seq̄t. Filij mortꝫ estꝫ vos q̄ n̄ cu
stoditꝫ chr̄m dn̄i Itē fuꝰ q̄ ī obsequijs dn̄i
sui ē affectuosus oculꝰ ac māibꝫ sꝑ circa do
minū ē intentꝰ ad suū bn̄placitū ꝑagēdū.ne
aliq̄d.s.incōmodū sustineat vel ꝺfectū.siue
ad aliq̄d bn̄ficiū a dn̄o benefico recipiēdū
Ps. Sicut oculi ancille ī manibꝫ dn̄e sue.
ita ⁊c. Itē bonꝰ fuꝰ nunq̄ꝫ a labore ē vacuꝰ.
nunq̄ꝫ ab vtilitate dn̄i sui ē ociosus.qꝛ siue
comedat siue abstineat siue vigilet siue dor
miat oīa q̄ facit ad vtilitatē dn̄i cui fuit or
dīat ⁊ reducit. Iob.vij. Sicut seruꝰ deside
rat vmbram ⁊ mercēnariꝰ p̄stolat ⁊c. Item

bonus seruus nec ī victu nec ī vestitu dn̄o
suo est onerosus, imo veteri roba dn̄i sui ali
qn̄ p anni circulū ē ꝯtent⁹ Scit em̄ q̄ ꝯple
to ſuitio suo p'la ē a dn̄o suo bn̄ficia ṙceptu
rus. Jō in lege p̄ceptū est. vt sine veste ⁊ via
tico ⁊ sup̄ p̄ciū ꝯducticiū: seru⁹ ī āno septīo
nullaten⁹ a dn̄o dimittat᷑ Exo. xxj. ⁊ Deut.
xv. Itē Seru⁹ ī morib⁹ disciplīat⁹ ⁊ v̄tuos⁹
solet eē corā dn̄o ḡtiosus ⁊ in oculis ei⁹ acce
pt⁹. ⁊ iō seruus sensatus ad h̄ diligētiā ad-
hibet vt vrbane ⁊ curialit᷑ ⁊ mūde dn̄o suo
admīstret. q̄r aliqn̄ pl⁹ diligit dn̄s mūdiciā
seruiētis q̄ȝ ip̄aȝ exhibitiōem ſuitutis Ps.
Ambulās in via īmaculata. h̄ mihi mīstra
bat. Eccl. vij. Seruꝰ sensat⁹ est tibi sit tibi
q̄si aīa tua ⁊c. Itē Seru⁹ bon⁹ a dn̄o corre
pt⁹. ꝯ corripiētē se: nō ē murmurās neq̄ȝ q̄-
rulās. Scit eī q̄ bon⁹ dn̄s iuste arguit ser-
uū suū Et tal' arguitio sibi accidit ad p̄fectū
Eccl. x. Seruo sensato liberi ſuient. ⁊ vir
disciplinat⁹ n̄ murmurabit correptus. imo
poti⁹ gaudebit. Vn̄ puerb. ix. Argue sapiē
tem ⁊ diliget te. corripe stultū ⁊c.

De bono domino siue dominio
Capitulum. XVIII

s Jcut aūt seru⁹ nomē est subiectiōis
sic ecōuerso dn̄s nomē est p̄latōis ⁊
ptāt̄. Vn̄ a dn̄o a q̄ est oīs ptās iu-
stū dominiū est statutū. Sine em̄ dn̄io nō
posset stare salua respublica. nec esset hūa-
na societas pacifica vl' q̄eta. Sublata nāq̄ȝ
de medio iustoꝝ dn̄oꝝ potētia: libera esset
malicia nusquā (al's nūq̄ȝ) īnocētia foret tu-
ta. vt dt̄ Isi. Justa itaq̄ȝ dominatio p̄ tyrā-
nidē suos n̄ opp̄mit. s̄ȝ suos aduersarios rep̄
mit ⁊ repellit. Dn̄oꝝ etiā potestas ſuos nō
deserit. imo p̄ subditis ꝯ ptātem aduersari
am se opponit. vt dicit Gre. Vn̄ patet q̄ do
minus nomen est ptātis ⁊ nomen equitat̄
Justus em̄ est dn̄s ⁊ iusticias dilexit. equi
vi. vul. eius. Et idō dn̄s q̄ iustus est p̄ viaȝ
iuris. causas: lites et ꝯtrouersias int᷑ subdi
tos dirimit ⁊ diffinit. Vnicuiq̄ȝ qd̄ suū est
tribuit. Contra maliciā gladiū extrahit. p̄
defendenda innocētia clypeum iuste potē
tie ꝯ maleficos obijcit ⁊ opponit. Pupillos
viduas ⁊ orphanos de manu opprimentis
excutit. Predones maleficos ⁊ fures p̄seq̄t᷑
atq̄ȝ punit. Acceptā potestatē nō ſm volū-
tatis impetū. s̄ȝ ſm legis imperiū ordiat et
disponit. Ex q̄ pȝ q̄ dn̄s est nomē equitat̄
Est insup̄ nomen liberalitat̄. Nam boni et
iusti dn̄i liberales sunt ⁊ pij. Et sicut dr̄ He
ster. xiij. Cū inq̄t totum orbem mee dn̄atōi
subiugassē. nūq̄ȝ volui potentie abuti ma-
gnitudine. sed clementia ⁊ lenitate guberna
re subditos Et idō verus dn̄s ad oēs p̄ter-
q̄ȝ ad maleficos liberalem ⁊ affabilē se ostē
dit. Plus amari q̄ȝ timeri diligit Nō hoīb⁹
s̄ȝ bestijs. i. bestialib⁹ ⁊ mal' dn̄ari se cogitcit
vt dicit Greg. sup̄ illum locuȝ Gen̄. ix. Sit
terror vester sup̄ cūcta animātia ⁊c. Homo
inq̄t Gre. nō rōnalib⁹ sed irrationalib⁹ aīa-
libus est p̄latus. vt nō ab homib⁹ sed aīa-
lib⁹ timeat᷑. Om̄es em̄ hoīes natura equa-
les generauit. sed p̄ varijs meritis. alijs ali
os iusta dei dispensatio p̄ponit. vt humana
formidine peccare metuāt. q̄ diuinā iustici-
am nō formidāt Ex h̄ ḡ timore. dn̄i nō sup̄-
biant. nō suā gloriā sed subditoꝝ iusticiam
querāt. Nō em̄ hominib⁹ sed bestijs domi
nant᷑. q̄r ex illa p̄te qua bestiales sunt. domi
nio ip̄oꝝ p̄sternunt᷑. Est etiā dn̄s: nomē no
bilitatis. sicut dr̄ Deut. j. Tuli d̄ tribub⁹ ve
stris viros sapientes ⁊ nobiles. et ꝯstitui
eos dn̄os ⁊ p̄ncipes ⁊ tribunos ⁊ centurio
nes. Nam dn̄i debent esse nobiles ⁊ gene-
rosi tam carne q̄ȝ mente. Jdeo ſm Ambro.
Natura in aīalib⁹ nobiliores ⁊ virib⁹ fortio
res p̄posuit alioꝝ reges ⁊ ductores. Vt pȝ ī
aīalib⁹ ⁊ volatilib⁹ ⁊ etiā in apib⁹. Jn quib⁹
omib⁹ illi alijs dominant᷑ et p̄ficiuntur. in
quib⁹ nobiliores ꝯditōes ſm nat᷑e bn̄ficiuȝ
īueniūt᷑: Vt sic addiscat homo nobilior: p̄-
esse ſm rōem ⁊ grām. ex q̄ sic aīalia p̄sūt aīa
lib⁹ nobiliter p̄ naturā. Item dn̄s est nomē
honoris ⁊ dignitatis. sicut dt̄ apostolus ad
Eph. vj. Serui obedite dn̄is carnalibus
cū timore ⁊ terrore ⁊c. Dn̄s em̄ iuste a sub-
ditis honorē ⁊ reuerentiam accipit. ⁊ officij
sui merito subditos honorificentia dignos
facit. Propter vnū em̄ bonū regē vel dn̄m:
tota patria honorat᷑ freq̄ntat᷑ ⁊ timet᷑. Item
dn̄s nomē est pacis ⁊ securitatis. Nā guer-
ras ⁊ pugnas dn̄s iustus sedat ⁊ discordes
ad ꝯcordiam reuocat. Vn̄ sub bono ⁊ forti
ac pacifico dn̄o coloni patrie sunt securi. q̄a
nullus audet inuadere termīos suos ac in
fringere pacem suam

De malo domino siue dominio
Cap. XIX

s Jcut aūt bono ⁊ iusto dn̄o nihil rei-
publice vtili⁹ est: ita dn̄o malo nihil
pei⁹ Nā malus dn̄s subditos suos

ꝗs iuuare deberet. spoliat ⁊ opprimit. ⁊ ī de
bitꝫ officijs angariat ⁊ angustat. Mich. ij.
Qui violēter pellē tollitꝫ de sup ⁊c̄. Propť
munera iusticiā violat. ⁊ paupi nō iudicat
Mich. iij. Attēdite pncipes q abominami
iudiciū ppli A ꝗ recipitꝫ vectigalia ⁊ tribu-
tū. ab iuasoribꝫ nō defenditꝫ Eccl. iiij. Naz
ei ī malicia sua nō ꝯsentiētē cruciat ⁊ crude
liť flagellat Esa. xix. Dabo egyptū in manꝰ
dn̄oꝝ crudeliū ⁊c̄. Hiere. vj. Crudelꝭ est ⁊c̄.
Aliena tāꝗꝫ ꝓpria vēdicat. ⁊ oīa sua eē putat
j. Re. viij. Filios tuos ⁊ agros tollet ⁊c̄. Ti
meri potiꝰ ꝗꝫ amari desiderat. Baruch. vj.
Ostentantes metū gētibꝫ. Videte ḡ ⁊c̄. Ho
norari ab hoībꝫ ⁊ revereri affectat. Dan̄. ij.
Cadētes adorate statuā ⁊c̄. Leges ⁊ statu-
ta antiqꝝ destruit ⁊ sua ordinat Esa. x. Ve
ꝗ ꝯdūt leges iniqꝫ Sub specie iusticie cru
delitatē ⁊ maliciā palliat ⁊ occultat Esa. lij
Dn̄atores eiꝰ iniq. exactōibꝫ ⁊ tallijs sep eve
xat Esa. iij. Populū meū exactores spolia-
uerť. Et Dan̄. ix. e. et. xj. d. Occasiōes extor-
quēdi ⁊ aliqd rapiēdi captat Esa. lij. Assur
absqꝫ cā calūniatꝰ ē eū. Mēdaces ⁊ scelera
tos (alꝭs ꝯlatores) diligit ⁊ eoꝝ ꝯsilijs aures
accōmodat Prouer. xxix. Pricipes ꝗ libēť
audiūt ꝟba mēdacij ⁊c̄. Fidē ⁊ pactū nulli
ſuat. j. Mach. vj. Iurauit illis rex ⁊ pnci-
pes eiꝰ ⁊ seqť. Vidit munitōez ⁊ rupit citiꝰ
iusiurādū. Epulas ⁊ delicias ꝺ alienis la-
boribꝫ sibi pat. ps. Devo. ple. meā. sic̄ es. pa.
Exēplū de balthasar Dan̄. v. et Ezech. xix.
Eos ꝗ diutiꝰ ⁊ fideliꝰ ſuierť pelꝰ remūerat.
sic̄ voluit Laban remūerare Iacob. ꝗ dixit
Nisi deꝰ pris mei affuisset mihi. mō nuduz
forsitan dimisisses. Item nulliꝰ seruitia ḡta
reputat. ⁊ ideo om̄ia que fiunt. sibi debito
fore putat. sicut ꝺr Iudith. iij. Nec ista fa-
cientes ferocitatē pectoris eiꝰ mitigare po-
tuerūt Itē alijs laborātibꝫ. in ludis ⁊ in po
tibꝫ ipe vacat Eccs. x. Ve terre cuiꝰ rex puer
est. cuiꝰ pncipes mane comedūt. Et. iij. Re-
gū. xx. Rex bibebat temulētꝰ ꝺ vmbraculo
suo ⁊c̄. Hec de ꝓprietatibꝫ hoīs ꝗ ad mē-
broꝝ diuersitatē ⁊ ꝗ ad etatem ⁊ ꝗ ad sexus
discretōem ⁊ variā ꝗlitatem nūc sufficiant.

Nūc ꝺ ꝗbusdā accidētibꝫ ꝗ ꝯtigūt circa
hoīem ⁊ ſm naturā ⁊ pter naturā aliꝗ chri
adiutorio sūt dicēda. ⁊ pmo de cibo. deinde
de potu. tertio de vigilia et somno. deinde
de exercitio.

De cibo Ca. XX.

Dicto de ꝓprietatibꝫ hoīs ꝗ ad illa ꝗ
ipm ꝯstituūt naťalr. dicenduz restat
de illꝭ ꝓprietatibꝫ reꝝ ꝗ ipm ſm naťaz
in eē custodiūt. Et sť ſm Io. aer. exercitatio
ꝗes. potꝰ. cibꝰ. vigilia. ⁊ somnꝰ. Sine istis
n̄ custodiť hūanū corpꝰ Nos āt ordinē istū
h nō seꝗmur. qꝛ ī loco suo de aere postea di
ceꝰ. De cibo ḡ pmo dicāꝰ ꝗtū h sufficit. qꝛ
Cibꝰ ē ſm ꝯstā. subā ꝯūtibilꝭ ī eēntiā corpis
ꝗ cibať corpꝰ augmētās nutriēs ⁊ sustētans
Calor em̄ fortꝫ mēbroꝝ īterioꝝ ⁊ exterioꝝ ī
ꝯtinua est actōe ⁊ resolutōe. cui ꝯtinua de-
beť restauratio ad depditi bn̄ficiū facienda
Cibꝰ āt sumptꝰ in silitudinē corpis ꝟtiť ⁊ in
ipiꝰ naťaz. trāsmutať Vn̄ in cibo pcedit ipiꝰ
pparatio. deinde eiꝰ masticatio. tertio ī locū
digestōis receptio. ꝗrto ipiꝰ digestio ⁊ puri
ab ipuro sepatio. ꝗnto ipiꝰ attractio. ⁊ p sin
gula mēbra distributio. sexto naťe mēbri as
silatio. Si ei cibꝰ n̄ assimilareť mēbrꝫ. nūꝗꝫ
ī coꝝ naťaz incorpareť lꝭ ꝯuerťeť. vltio post
oīa ista fit ipiꝰ cibi icorpatio ⁊ ī naťaz corpis
ꝯuersio Nā qꝺ calidū ē ⁊ hūidū trāsit in na
turā sāguīs ⁊ carnis. Qꝺ ꝟo frigidū ē ⁊ sic-
cū in naťaz nerui ⁊ ī naťaz ossis. ⁊ sic ꝺ alijs
Cibꝰ itaqꝫ assūptꝰ ⁊ incorpatꝰ adhuc ī iuue
nibꝰ corpꝰ nutrit ⁊ augm̄tat. In senibꝰ vero
calorē naťalē ꝛparat. depdita etiā restaurat
⁊ custodit ne peat. Ciboꝝ āt sūt multe di
uersitates. Quidā ei cito ī sanguinē ꝯuertū
turꝓpť suā subalez hūiditatē ⁊ calidítatez et
illā quā hn̄t cū sanguine vicinitatē. Quidā
ꝟo ecōtrario ꝓpť ꝯriā cām tardiꝰ ꝯuertūtur
Quidā ꝟo cibi mltū nutriūt. qꝛ mltū sāgui
nis generant. Quidā ꝟo paꝝ imo potiꝰ one
rant. tn̄ aliꝗntulū refocillāt. Et generaliter
om̄is cibꝰ laudabilꝭ generatiuꝰ sanguīs ma-
gis est ꝯueniēs in regenda sanitate. Labo-
rantibꝰ tn̄ est ꝯueniēs grossior cibꝰ: spissio-
ris sanguīs generatiuus. Itē om̄is cibꝰ de
ꝗ generať multus sanguis paucā habz sup-
fluitatē. Et econuerso Cibus de ꝗ generať
paucus sāguis. mltas generat supfluitates
Et generalr ſm diuersitates ciboꝝ. dispo-
nunť et variāť cōplexiōes mēbroꝝ ⁊ corpo
ris ꝗlitates. vt ꝺr Constā. li. pmo. Circa
cibū aūt ꝯsideranť ista sic̄ et circa dietam vt
dicit Galꝭ. super afoꝝ. scꝫ Cibi substantiali-
tas. ꝗlitas. ꝗntitas. sumētis necessitas. tem
poris ꝯgruitas. Oportet ei medicū cogno
scere subam et qualitatez istoꝝ ad custodiā
⁊ regimē corpoꝝ hūanoꝝ. Est em̄ ꝗdā cibꝰ

pure nutrimētalis ⁊ facile ꝯuersiuꝰ. ⁊ talis
ē naꝛe ꝯſuatiuꝰ Quidā ē cibꝰ mediꝰ. ⁊ h̄ ē fa
cile alteratiuꝰ ⁊ naꝛe coadiuuatiuꝰ Quidā ꝟo ē
cibꝰ pestilētial' ⁊ naꝛe corruptiuꝰ. sicͨ cibꝰ ve-
nenosus q̇ a tota specie mutat ⁊ destruit ip̄ȝ
corpꝰ. Et iō optet ciboꝝ cog̊scere subam et
q̄litatē ne venenū assumaꝛ loco cibi Quali
tas āt cibi attēdiꝛ vl' ſm vltimā elemētariū
q̄litatū remissionē. ⁊ sic ē cibꝰ calidꝰ l' frigidꝰ
in p̄mo g̅du. vl' ſm vltimā earūdē intēsionē
⁊ sic i q̄rto g̅du. l' ſm haꝝ mediatōȝ. ⁊ sic d̄r
eē in tertio vl' scd̄o g̅du ſȝ maiorē excessū vl'
mīorē Hoc etiā attendēdū ē q' tā ſm subaȝ
q̄ȝ ſm q̄litatē vt di. ꝯstā. Aliq̄s cibꝰ ē subtil'
q̇ scȝ d̄ facili digeriꝛ. cuiꝰ q̄ntitas mlt'a paꝝ
nutrit. qꝛ ſm Auic̄. subtil' ex eo generaꝛ san
guis q̇ cito r̄soluiꝛ a mēbꝛꝭ. ⁊ iō paꝝ nutrit.
vt d̄t idē. Et est cibꝰ grossus q̇. ſ. tardꝰ dige
riꝛ. ⁊ eiꝰ ꝑs modica mlt'ū nutrit. ex q̄ sāguis
grossus generaꝛ q̇ tardiꝰ r̄soluiꝛ ab ip̄is mē
bꝛis Nā vt d̄t Isaac. ex subtili cibo fit gene
ratio subtil' sāguīs. ⁊ ecōuerso. ⁊ ē cibꝰ i suba
⁊ q̄litate tꝑatꝰ Cibꝰ āt purꝰ laudabil' ē. qn̄ ē
inꝛ h̄ tꝑatꝰ. ⁊ ecōuerso Scd̄ȝ auic̄. herbe cru
de ⁊ fructꝰ nimis recētes minꝰ sꝛ bōi q̇ ad ci
būꝑꝑꝛ hūiditatꝭ excessū. Nā sanguinē replēt
aq̊sitate ⁊ disponūt ad putrefactōȝ. ⁊ iō po-
tiꝰ sūt medicia q̄ȝ cibꝰ Cibꝰ dȝ eē vniformis.
ne scȝ i vna mēsa sil' diuersa nutriētia assu-
māꝛ. qꝛ ſȝ Auic̄. Dū vnꝰ cibꝰ digeriꝛ. alꝛ cor
rūpiꝛ. ⁊ stōachꝰ nimis extēdiꝛ ⁊ repleꝛ. Cōsi
deraꝛ etiā i cibo q̄ntitas dimēsiue ⁊ extēsiue
Nā attēdiꝛ vl' ſm mīmū vl' ſm nimiū vl' ſȝ
inꝛ h̄ mediū. Si ꝟo fuerit cibꝰ nimiꝰ naturā
g̅uat. stōachū distēdit ⁊ inflat. rugitū ⁊ torsi-
ones generat. malos hūores ⁊ cacochymos
augm̄tat. nauseā ⁊ vomitū ꝓuocat. caloreȝ
naꝛalē sicͨ oleū lāpadeȝ extinguit ⁊ suffocat.
spasmū ⁊ ꝯ̄ctionē neruoꝝ causat. vlcera sca
biē et apostemata fieri ꝓcurat. seniū ⁊ mortē
accel'at. ꝯ̄ quā ꝑ ciboꝝ mlt'itudinē hō muni
re ⁊ ōfendere se credebat. Qn̄ ꝟo cibꝰ nimis
paucꝰ ē. naꝛaȝ d̄bilitat. visū ⁊ oēs sēsus hebe
tat. fluxū capilloꝝ ⁊ caluiciē generat. ptisim
⁊ ethicā accelerat. corpꝰ extenuat. ⁊ peiores
īfirmitates q̄ȝ repletio nimia generat. Vn̄
d̄r in afoꝝ. In tenuibꝰ dietis peccāt maxīe
egrotātes. Cibꝰ ꝟo mediocrꝭ ē laudabil'. qꝛ
deꝑdita i corpe restaurat. ꝟtutē ꝯseruat. san
guinē augmētat. calorē tꝑat. ingeniū acuit.
vires opandi tribuit. sanitatē corpis augȝ ⁊
custodit. suauē sōnū ⁊ mulcebrē generat ⁊ i-

ducit. Vn̄ si fuerit maior ꝑ cibū r̄stauratio
q̄ȝ fuerit p̄cedēs ꝑ resoluētē calorē deꝑditio
cibꝰ corpꝰ augm̄tat. vtȝ i adolescētia. Si ꝟo
fuerit maior deꝑditio q̄ȝ ꝑ cibū seq̄ntē r̄stau
ratio: corpꝰ minuiꝛ ⁊ deficit. vt in senectute.
Sȝ si fuerit eq̄lis restauratio ꝯ̄ dissoluta:
corpꝰ ꝯſuat i ꝯsistētia ⁊ i statu. sicͨ ē vid̄e i iu
uētute. Cōsideraꝛ cibꝰ l' cibi effectꝰ respectu
cōedētꝭ. qꝛ aliꝰ ꝯuenit sano. ⁊ aliꝰ egro. Aliꝰ
iuueni. aliꝰ seni. Aliꝰ exercitāti. aliꝰ q̇escenti.
Multa eñ sꝛ salubria sanitatē habēti q̇ sunt
mortifera infirmāti. Et etiā i sanis diā ē. qꝛ
alliū ⁊ piper qd̄ alicui phlegmatico ē reme
diū. alicui cholerico ē venenū. ⁊ hyusquia-
mus q̇ est mors homi. g̅tissimꝰ cibꝰ ē passe-
ri vl' coturnici. vt d̄t Gal'. Variandꝰ est etiā
cibꝰ ſm varietatē morbi. Nā aliq̄s cibꝰ ē sa
lubris in q̄rtana q̇ ē mortiferꝰ i acuta Et ali
q̄s cibꝰ q̇ est vtil' in p̄ncipio morbi: ē noci-
uus: qn̄ infirmitas ē in sūmo. Nā tūc dȝ da
ri cibꝰ tenuis. vt di. Ipo. ⁊ Gal'. qꝛ tūc naꝛa
circa digestōem morbi est totaliꝛ intēta. vn̄
tūc eiꝰ effectꝰ diminuiꝛ ⁊ impediꝛ si occupa-
ta circa grossa cibaria teneret. Aliꝰ etiā cibꝰ
⁊ alio mō dandꝰ est necario i morbo chroni
co ⁊ diuturno. ⁊ aliꝰ i ꝯ̄rio. Quia aliꝰ i p̄nci
pio timeꝛ defectꝰ ꝟtutꝭ. ⁊ iō est necessariꝰ ma
ior cibꝰ In ꝯ̄rio āt morbo timereꝛ īfirmitatꝭ
augmentū. ⁊ iō dȝ tūc dari minꝰ. Cibatio g̊
faciēda est ſm diuersitatē morbi: ſm ꝟtutē
infirmi. ⁊ ſm q̄litatē ⁊ subaȝ ip̄iꝰ cibi. ⁊ ſm
h̄ vtilitas cibi iudicaꝛ. Itē alio mō cibandꝰ
est iuuenis ⁊ adolescēs. et alio mō ip̄e senex
Nam abstinētia cibi q̇ senibꝰ est facil': pue-
ris ⁊ iunioribꝰ est difficil'. iuxta illud hypo.
Senes facillime ferūt ieiuniū. scd̄o ꝯsisten
tes faciliꝰ. pueri ꝟo minꝰ. Nā in senibꝰ de-
bilis est calor naꝛal'. In aliȷs āt est fortꝭ. Et
id̄o maior cibꝰ ad repressionē caloris naꝛal'
est necessariꝰ iuuenibꝰ ⁊ ꝑuulis. Minor ꝟo il
lis. Eadē etiā est rō q̄re minꝰ cibandi sūt q̇e
scentes q̄ȝ se exercitātes. qꝛ i illꝭ calor est de-
bilior. in istꝭ ꝟo fortior ē. vt post patebit Cō
sideraꝛ aūt in cibando tꝑis ꝯgruitas. Naȝ
grossiori dieta ⁊ largiori indigēt homīes in
hyeme q̄ȝ in estate. sicut d. hypo. Vētres in
vere ⁊ in hyeme naꝛa calidissimi sꝛ et somni
lōgissimi. In his igiꝛ horis plꝛes oblatōes
sūt dande. qꝛ tūc innatꝰ calor ē multꝰ. mlt'o
igiꝛ indiget nutrimēto ⁊ c̄. In hyeme eñ vigȝ
appetitꝰ ⁊ fortior est digestio. calore existente
fortiore. In estate ꝟo ꝯ̄rium est. Calor eñ in

hyeme ingredit̄ ad īteriora ꝛ ibi coadunat̄
In eſtate ꝟo ſuo ſimili ꝯgaudēs ꝛ extiora
petēs diſſoluit̄ ꝛ in corꝑe minorat̄. Cū igit̄
ī hyeme multū digerit̄: mlt̄ꝰ excitat̄ appeti-
tus. ꝛ illō pꝫ ī puerꝭ q̇ ſūt mlt̄i calorꝭ. ꝛ ideo
multū appetūt: ꝛ mlt̄o īdigēt cibo. Silr̄ in
athletꝭ in q̇bꝫ rōne exercitiȷ̄ augmētat̄ calor
naturał. ꝛ iō multo indigēt nutrim̄to. ſicut
ībi exēplificat Gal. Eſt igit̄ cibꝰ oī aīali
neceſſariꝰ. ꝛ maxie ꝯueniēs ē qn̄ vniformiſ
eſt. ꝛ int̄ ſupfluū ꝛ diminutū tēꝑatꝰ. Nimia
eī cibi r̄pletio ſiue ſaturitas mors aīe ꝛ cor
porꝭ eē ꝯſueuit. Et potiſſime ꝑiculoſa ē ſa-
turitas poſt p̄cedentē ſterilitatē ſiue famez
vt dt̄ auicē. Plꝰ em̄ natura tūc appetit q̄ꝫ di
gerere poſſit. ꝛ iō citra appetitū ꝛ ſaturitatē
cibꝰ aſſumēdꝰ eſt.

De potu. Ca. XXI.

p Otus eſt ſubā liq̇da ad animał nu-
trimentū neceāria. Potꝰ ſiq̇dē vt dt̄
Cōſtā. li. v. c. xxvii. multiplici d cā ne-
ceſſariꝰ eſt. Corpꝰ eī ſiccū hūectat. ꝛ qd̄ hu-
midū de corꝑe reſoluit̄: reſtaurat cibꝰ ꝑ ipꝫ
ꝛ defert̄ ad loca r̄motiora. q̇ ſua groſſicie n̄
p̄t trāſire ꝑ ſtrictos meatꝰ ꝛ anguſtos Po
tꝰ etiā vt dt̄ Cōſtā. ꝛ etiā Auicē. diuerſifica
tur triplr̄. Eſt eī potꝰ q̇ eſt tm̄ potꝰ: vt aq̄ q̄ n̄
eſt corꝑis nutritiua. Et eſt potꝰ q̇ eſt potꝰ ꝛ
cibꝰ: vt vinum. qd̄ vt dt̄ Cōſtan: ꝑ oēs ꝑteſ
corꝑis portat cibū: nutriēs ꝛ calefaciēs ſpi
ritū ꝛ ſanguinem: ꝛ calorem ꝯfortans natu
ralē. Et eſt potꝰ medicinał q̇ nō exhibet̄ ſm
viā potꝰ: ſed potiꝰ ſm viā ꝛ regulā medicine
Sicut ſyrupꝰ oximel oxizucara ꝛ hmōi Si
cut āt dt̄ Cōſtā. In ſanitate cuſtodiēda ꝛ in
firmitate curāda aq̄ ē neceſſaria. ꝛ iō opor-
tet ꝙ medicꝰ aq̄ꝝ ꝯdiciones nō negligat et
naturas: vt laudādas tribuat: ꝛ caueat nō
laudandas. Aq̄ꝝ āt q̄dam eſt ſapida: q̄daꝫ
nō ſapida. Aqua ḡ ſapida in ſubā: clara: fō-
tana: orientalis leuis: cito calefiēs: cito fri-
geſcens. Hmōi āt vt dt̄ Cōſtañ. in ſanitate
cuſtodienda eſt laudabił nō grauās. cito ei
exit cibum. Per h̄ em̄ ꝙ eſt clara patꝫ ꝙ ſor
dibꝰ nō eſt int̄mixta. Per h̄ āt ꝙ eſt leuis pꝫ
ꝙ n̄ ē īdigeſtibił. Per h̄ āt ꝙ ē cito calefiēs
ꝛ cito frigeſcens pꝫ ꝙ eſt ſube ſubtilis. Vn̄
ſi vis ſcire de duabꝰ aquis q̄ ſit ſubtilior ī
ſubā ꝛ laudabilior ad bibendū. intīge vnū
pannū lineū bn̄ mūdum in vnā. ꝛ aliū bene
mūdū in aliam. ꝛ expone ſoli. q̇ ꝑus erit ſic-
cus: in aqua ſubtiliori eſt intinctꝰ. Scd̄o

poſt hanc aquā cōmendabilis eſt aq̄ fonta-
na ſeptētrionalis q̄ eſt inter orientē ꝛ aq̇lo-
nem poſita fluēs ꝟſus aq̇lonē. Per h̄ em̄ ꝙ
libere exponit̄ vētis ſeptētrionalibꝰ. ex mo-
tu ventoꝝ ſubtiliat̄. eſt in hyeme calide na-
ture. ꝛ frigide in eſtate. Frigꝰ em̄ ſeptētrio-
nale fugat calores ad interiora fontiuꝫ ſibi
obiectoꝝ q̇ coadunatꝰ frigiditati obuiat et
reſiſtit ꝛ aquā fontꝭ aliq̄ntulū calefacit. In
eſtate ꝟo ecōtrario calor aeris vincens fu-
gat frigiditatē ad capita fontium. q̇ ibi coa
dunata aquā frigefacit: vt dt̄ Macro. ꝛ Cō
ſtā. Iteꝫ aqua fluēs fortit̄ de mōtibꝰ ſuꝑ pe
tram vel arenam lympidiſſimā: ſicut alicu-
ius magni flumīs: ſcd̄m gradū obtinet ſa-
nitatis. vt dicit Conſtā. Aqua ꝟo pluuiał
vt dicit Cōſtant̄. melior eſt aliīs aq̇s ꝛ ſapi
dior. leuior ꝛ mūdior. ſicut dt̄ Hypo. in ipe
ricōnoxamaton. Pluuia inq̇t ē fumꝰ aq̄ruꝫ
a ſole attractaꝝ. Solis em̄ natura non niſi
q̇d ſubtiliſſimū eſt attrahit. ꝛ iō ceteris aq̇ſ
melior eſt ꝛ digeſtibilior: tn̄ ꝓpter ſui ſubti-
litatem vicina eſt putrefactioni. Tamen vt
dicit Cōſtā. ex putredine nō eſt vituperāda
ſed ex ſubtilitate ſua potiꝰ eſt laudanda. O-
mniſ em̄ aqua corruptionē cito admittens
eſt ſubtilis. Ledit igit̄ qn̄ eſt putrida. qui-
raucitatē generat atq̄ꝫ febres. ſed nō putri-
da optima eſt. ꝛ ideo a putredine eſt cauen-
da. Item dicit. Conſtanti. Aqua que ex te-
nuiſſima colligitur pluuia: melior eſſe vide
tur. Que vero deſcendit cuꝫ tonitru melior
eſt poſt hanc. Nam tonitrꝰ ſuo motu pluui
am ipam ſubtiliat. Dicit etiam Conſtā. ꝙ
qui freq̄nter bibit aquam frigidam: nō eua
dit frigidas egritudines: ſaltem in ſenectu-
te. Aqua ꝟo calida vt dicit Conſtā. ieiunū
ſtomachum lauat a ciboruꝫ fecibꝰ: purgat
fleuma. ꝛ omnē putredinē ventris purgat ꝛ
mundificat. ventrem ſoluit naturam alleui
at ꝛ ꝯfortat. Eiꝰ tn̄ nimis freq̄ns vſus no-
cet. ſtomachum enim r̄mollit. digeſtiuā vir
tutem turbat ꝛ impedit. ꝛ ſanguinē de nari
bus manare facit. Iteꝫ calida aqua lauda-
bilior eſt ieiunis mane: maxime his qui de
nocte crapulati ſunt. Dicit em̄ Auicē. Te-
ſtificati ſunt inq̇t antiqui ſapientes ꝙ aqua
cocta eſt minoris inflationis ꝛ faciliorꝭ pe-
notrationis. quia corpora ei ꝑmixta actiōe
ignis diſſoluunt̄ ꝛ deſcēdere compelluntur
Et ſubiungit. Torpidi inquit medicoꝝ eſti
mati ſunt ꝙ ſubtiliꝰ exhalet ꝑ decoctiōeꝫ. ꝛ

qđ grossi⁹ est r̃maneat. ſ3 h̃ falsũ ē. Ex ptib⁹
ei9 ɔsilib⁹ ɔstat aq̃ ſub̃a tota. tñ posset fieri
decoctio tãta q̄ nihil remaneret nisi fex ꝛ ps
trestr̃ʒ. vt3 ĩ aq̃ ex q̃ fit sal p violetã ɔcoctõʒ
Aque ãt ex niue ꝛ grãdie resolute ceterʒ sũt
illaudabiliores p̃t aq̃s lacuales ꝛ palustres
Iste aq̃ oẽs sũt cauẽde. q2 vt đt Cõstã. splenẽ
magnificãt. epar ꝛ stomachũ ɔfũdũt. cutem
horridã faciũt. varias febres faciũt. lapides
gignũt. Si ãt penit⁹ vitari ñ pñt: autorita=
te Auicẽne bulliãt. Dic ãt Ar̃ʒ. i li. metheo.
q̄ aq̃ niuis vl' glaciei r̃solutõe calorʒ ad po
rẽ ſbtilitatẽ ñ r̃dibit. Aq̃ ṽo iſipida ẽ q̃dru
plex ſ3 Cõst. Aliq̃ ei ẽ salsa. alia sulphurea
alia alũinosa: alia metallia. salsa ṽo vt dĩ vẽ
trẽ emollit mordicãdo ĩtestia ꝛ laxat Sepe
tñ bibita desudãdo ꝛ ɔsũmẽdo ꝛ desiccãdo
hũorẽ vẽtrẽ ligat. ɔstipat corp⁹: đsiccat sca
biẽ. ꝛ pruriginẽ curat. idropicos iuuat si fo
mẽtet̃ ã bibat̃. Aq̃ ṽo sulphurea ad frigidas
fac̃ ĩfirmitates. neruos calefac̃. ꝛ int̃cutane
os hũores ɔsumit Vide ĩfra de sulphure.
Ubi ṽtutes ei⁹ pleni⁹ poterʒ intueri Aq̃ ãt
alũinosa ꝛ bitumĩosa ĩfrigidat ꝛ đsiccat: sã=
guis fluxũ ɔstrĩgit ꝛ sedat. ꝛ emorroides cu
rat. Aq̃ ṽo metallia naturã metalli seq̃t̃ ꝛ ef
fectũ. Nã trãsiẽs aq̃ p venã ferri: vẽtrẽ ɔsti=
pat: m̃bra ɔfortat. splenẽ đoppilat: aposte
ma curat. Aq̃ de metallo erʒ hũiditati ſbue
nit: strãguiriã ĩtrĩgit. Aq̃ de metallo argẽti
refrigerat ꝛ desiccat. Hec ãt aq̃ m̃ltipl'r po=
tui dari ñ ɔsueuit. ſ3 solũ ɔfert vsui medicĩe
Est ãt pot⁹ q̃ sil' ẽ cib⁹ ꝛ pot⁹. s. vinũ. Diuer=
sificat̃ ei vinũ ĩ sub̃a. Quedã ei sũt grossio=
ra vina duriora aliĩs ꝛ nutribiliora Alia ṽo
sũt ſbtilia ꝛ paꝝ nutriẽtia. stomachũ ĩtati ex=
cũtia: dolorẽ q̃3 cholericũ de capite auferẽ
tia. vrinã puocãtia. Alia ṽo sũt mediocria ꝛ
ĩ suis actõib⁹ tpata. Pret̃ istã ãt vini ɔside=
ratõe3 q̃ ad sub̃a3 ɔsiderat̃ vinũ ſ3 Cõst. q̃t
tuor mõis. s. q̃ ad differẽtiã tp̃is. q̃ ad redo
lẽtiã odorʒ q̃ ad saporʒ suauitatẽ. ꝛ q̃ ad co=
lorʒ claritatẽ. Nã ĩ tempe diuersificãt̃ vina
Qđ ei nouit̃ đ tortulari ẽ expssũ: nõ trãsit ĩ
caliditate g̃dũ p̃mũ. sicut đt Gal'. li. de sim=
plici medicia. Vinũ inq̃t ɔstat ex q̃ttuor ſb
stãtĩs. s. aquea: spirituosa seu aerea: vinea si
ue ignea ꝛ terrea. Aquea p longam moram
ɔsumit̃. ꝛ ps vinea ɔfortat̃. Vina itaq3 ve=
teriora sũt aliĩs calidiora. In odore aũt di
ũsificãt̃ vina. q2 q̃dã sũt odorifera bñ nutriẽ=
tia, alia ṽo odore horribilia. malũ sãguinẽ ꝛ
capitʒ dolorẽ generãtia. In sapore etiã ma=
xime diuersificãt̃ vina. q̃dã ei sũt dulcia ali
is nutribiliora ꝛ ventrẽ humectãtia. alia ṽo
sũt põtica stomachũ ɔfortãtia. vẽtrẽ ɔstipã
tia. pectori ꝛ sue ptinẽtie nocẽtia. Alia ṽo sũt
acerba q̃ ꝛ diuretica. alia ṽo amara ꝛ ceterʒ
min⁹ calida. In colore insup variãt̃. Nã q̃d
dã est albũ min⁹ calidũ. q̃ddã citrinũ magʒ
calidũ. q2 vt đt Cõstã. Omniũ mẽbroꝝ est
penetratiuũ. sãguis cholerici generatiuũ ꝛ
doloris capitʒ cõmotiuũ. Aliđ ṽo nigꝝ qđ
ceterʒ magʒ ẽ nutritiuũ. aliđ ãt ẽ rubeũ siue
rubicundũ. ꝛ illđ aliĩs magʒ est calidũ. tñ q2
terrestre ꝛ grossũ respectu albi vl' citrini. nõ
ita est pforatiuũ nec lesiuũ. Vinũ ãt qđ in
oĩb⁹ p̃dictʒ est mediocre. p̃ ceterʒ ẽ laudabile
Nã naturalẽ calorẽ ɔfortat. p oĩa membra
aĩa3 refocillat. gaudiũ ꝛ audaciã generat. ṽ
tutẽ corpi admĩstrat. cholerã rubeã cũ sudo
re ꝛ vrina euacuat. cholerã nigrã tpat. mem
bra ex hũore desiccata tpat ꝛ humectat. vi=
res reparat ꝛ corpa impinguat. appetitũ p=
uocat. vim digestiuã adiuuat ꝛ pcurat. ĩtel=
lectũ acuit. oppilatõe3 splenis ꝛ epatis apit
supflua in corpe destruit ꝛ ɔsumit. albugi=
nes oculoꝝ ꝛ lippitudines tollit. eloq̃ntes
efficit. lapides ĩ renib⁹ soluit. ꝛ arenulas dis
sipat ꝛ educit. sanãdis vulnerib⁹ ɔueit. mẽ=
struis subuenit. sanis ꝛ ĩfirmis ɔueit. si mõ
đbito ab aliq̃ assumat̃. Si ṽo ĩ q̃litate ꝛ q̃n
titate modũ excesserit. abutẽti nõ erit reme=
diũ: ſ3 poti⁹ mors erit ꝛ venenũ. sic p3 infra
de ebrietate. q̃re ibi. Tertiũ gen⁹ pot⁹ est po
tus ꝛ medicina. sic est oximel ꝛ syrup⁹. Nã
talis pot⁹ ɔfert sanitati. q2 hũores ĩ corpe di
gerit diuidit ꝛ expellit. Qñq3 laxat qñq3 cõ
stipat. qñq3 infrigidat ꝛ desiccat. qñq3 ṽo ca
lefacit remollit ꝛ etiam humectat. Sed ho
rum potuum differentias medicis dimitta
mus ꝛc̃.

De prandio et conuiuio.
Capl'm. XXII.

c Ibus itaq3 ꝛ potus ad prandium et
conuiuiũ habẽt ordinationẽ et respe
ctũ. In prandĩs igit̃ p̃mo cibaria
preparantur. cõuiue pariter conuocantur.
Sedes ꝛ sedilia eriguntur. In cenaculo or
dinantur. Mense ꝛ mensalia disponunt̃ et
ornant̃ Hospites cũ dño in mẽse capite col
locant̃. Non p̃us ad mensam resident. nisi
p̃us man⁹ hospitũ abluant̃ Seorsum filie
dñe. ꝛ seorsum famuli pariter ad mensam

ↄbinãt Cochlearia, cultelli ⁊ salsaria p̄mit⁹
ĩ mẽsa ponũt. Pães cũ pocul' mox ĩraddũt
fercl'a m'lta ⁊ varia subsequũt Cliẽtes ⁊ mi
stri cũ diligẽtia singl'is obsequũt. se mutuo
ĩuitãtes: iocũde p̄iter colloq̄ntes Uigellis
ẽt ⁊ cithar; exhilarãt. Nũc vina nũc fercula
r̃nouãt Sibi ĩuicẽ fercl'a apposita ↄdiuidũt
⁊ partiũt fruct⁹ Tãdẽ ⁊ spẽs subinferũt Cõ
pleto prãdio mẽsalia cũ reliquijs deferũt. ⁊
mẽse d̃ medio r̃mouẽt ⁊ Man⁹ abluũt iteꝝ
⁊ tergũt. Grãꝝ actões d̃o ⁊ hospiti p̄soluũt
Exhilaratõis gr̃a pocula iteꝝ ⁊ iteꝝ offerũ
tur. His ĩ prãdio ↄplet; vl' ad lectulũ q̄etis
gr̃a recipiũt. vl' ad ꝓpria redire p̄mittũt.

De cena Ca. XXIII

C Ena d̃r a cenon qd̃ est cõe, ꝓpt' vescẽ
tiũ cõitatẽ. Apd̃ veteres ei solitũ fu
it ĩ ꝓpatulo vesci ⁊ cõit' epulari ne sin
gularitas luxuriã gñaret. Sꝫ mõ p̄t cena
dici a scenos qd̃ ẽ vmbra, q: iã vescẽtes ꝓpt'
p̄citatẽ q̄rũt cenãdi latibula. vt di. Papias
Ul' poti⁹ a cynos qd̃ ẽ canis ꝓpt' d̃fectũ cha
ritat; ⁊ carentiã. Unusq̄sq; ei cenã suã p̄su
mit ad mãducãdũ. j. Coꝛ. xj. Oĩa ãt q̄ supi⁹
de prãdio vl' ↄuiuio dicta sũt cene ↄueniũt
Istã tñ cenã m'lta magnificãt ⁊ exaltãt. et h̃
oĩa occurrebãt ĩ ↄuiuio Asueri. vt p̃tꝫ He
ster. j. Primũ ẽ T̃pis ↄgruitas. Decet ei ce
nã fieri tp̃e ↄgruo. ne. s. nimis tẽpestiue. nec
nimis tarde. Scd̃m ẽ Loci optunitas q̄n
tũ ad spaciositatẽ amenitatẽ ⁊ etiã securita
tẽ. In locis em̃ spaciosis amenis ⁊ securis so
lẽt nobiles facere festa sua. Id̃o de Asuero
d̃r q̄ fec̃ ↄuiuiũ suũ ĩ vestibl'o horti ↄsiti. ⁊c̃
Tertiũ ẽ Inuitãtis liberalitas q̄ ad vult⁹
hilaritatẽ Nihil ei valet cena vbi facies ho
spitis cernit' turbulẽta Hester. j. Cũ ĩcaluis
set ⁊c̃. Quartũ ẽ Fercloꝝ m'ltiplicitas. vt q̄
nõ vult d̃ vno: gustet saltẽ de alio. Hester. j.
Alijs atꝫ alijs vasis cibi inferebãt. Quitũ
ẽ Uinoꝝ ⁊ poculoꝝ diuersitas Uñ Hester
j. d̃r. Uinũ etiã qd̃ regia magnific̃. ⁊c̃. Se
xtũ ẽ Ministroꝝ vrbanitas seu hõestas He
ster. j. Preposuerat mẽsis d̃ p̄ncipib; suis ⁊c̃
Septimũ ẽ discũbentiũ aicoꝝ g̃ta societas
Hester p̄mo. Fecit ↄuiuiũ cũctis medis ⁊
p̄saꝝ inclyt; ⁊c̃. Octauũ ẽ cantoꝝ ⁊ cantuũ
instroꝝ musicoꝝ iocunditas. Sine em̃ ci
thara vl' symphonia nõ solẽt cene nobiliũ
celebrari. Lu. xv. cũ audiss; vocẽ ⁊c̃. Nonũ
est luminariũ ⁊ cereoꝝ copiosa nũerositas.
Nã in tenebris cenare dedecorosũ ẽ et etiã
p̄iculosũ ꝓpt' muscas ⁊ alia. Et id̃ cerei cãde
labr; ĩfigũt. lucerne lãpades ⁊ cãdele neca
rio accẽdunt. Decimũ ẽ Oĩm appositoꝝ sũ
ma deliciositas. Nã ĩ cenis nõ solẽt cõia ci
baria apponi: sic̃ ĩ p̄ndio: sꝫ poti⁹ q̄dã spẽalia
leuia ⁊ d̃liciosa cenãtib; apponunt: maxime
in curijs dñoꝝ. Undecimũ ẽ Cene diutur
nitas. Solẽt em̃ hoĩes q̄ñ expediti sũt a la
boꝛe ꝑtrahere cenã suã Cib; em̃ nimis cito
sumpt⁹ ↄ̃ noctẽ: nocet. ⁊ id̃ moꝛose ẽ cenan
dũ. Id̃ ↄuiuiũ Asueri diu durauit p̄ dies
cẽtũ ⁊. l. Duodecimũ ẽ idẽnitas. q: sine da
mno cenãt; ẽ q̄lib; ad cenã inuitãd⁹. Inho
nestũ em̃ est post cenã volũtarie oblatã cõ
pellere. aliquẽ ad symbolũ p̄soluẽdũ. Ter
tiũdecimũ ẽ Quiet; ⁊ sopoꝛ; suauitas. P⁹
cenã ei q̄escẽd̃ ẽ. q: tũc somn⁹ ẽ valde dulc;.
Et id̃ erãt lecti eburnei ⁊ aurei strati p̄ paui
mẽtũ ĩ palatio Asueri. vtꝫ Hester. j. Nã vt
d̃t Cõstã. cũ ciboꝝ fum⁹ cerebꝝ ingredit' fa
cile doꝛmim⁹.

De somno Ca. XXIIII

S Omn⁹ s̃m Ar; est q̄es aĩaliũ v̾tutũ
cũ intẽsiõe naturaliũ. Nã sensibil' et
motiua v̾t⁹ in somno ligat'. Uirt⁹ ãt
naturalis tũc foꝛtissime operat'. s. digestiua
q̄ in sõno intẽdit' ⁊ ↄfoꝛtat'. Alio mõ d̃t Au
g⁹. ĩ li. de q̄ntitate aĩe. Somn⁹ inq̄t est q̄dã
insensibilitas natural': cõis coꝛp̄is ⁊ aĩe pas
sio Sicut em̃ sensus cõis est coꝛp̄is ⁊ aĩe
passio: ita ⁊ ip̃e sõn⁹. Nã vt ip̃e d̃t. Sõn⁹ ẽ
q̄dã ĩmobilitas ⁊ ĩuuamẽ sensuũ. Ex ãt dic̃
insensibilitas natural'. dicit a differẽtiã eo
rũ q̄ sũt ↄ̃ naturã. Et d̃t q̄ nõ est p̄uatio vi
giliarũ. sicut cecitas p̄uatio visus. q: Pri
uatio id qd̃ est s̃m naturã diminuit ⁊ destru
it. Somn⁹ ãt naturã ↄfoꝛtat. ⁊ est s̃m natu
ram sicut vigilie. quia anima nõ d̃lectat' in
p̄uatione. sed in somno delectat'. vñ somn⁹
p̄uatio non est. sed est dispositio naturalis.
Alio mõ diffinit' somn⁹ sic. Somnus ẽ q̄
dam passio mulcebꝛ;. meat⁹ cerebꝛi: ⁊ vias
sensuũ oppilãs. naturalẽ v̾tutẽ ↄfoꝛtãs. calo
rẽ naturalẽ ab exterioꝛib; ad ĩterioꝛa reuo
cans. In somno em̃ interioꝛa coꝛp̄is cale
scunt: ⁊ exterioꝛa frigescunt. Unde pro fun
dato caloꝛe: ligatur in somno ⁊ oppilatur oꝛ
ganum sensus cõmunis qd̃ est centrũ oĩm
sensuũ p̄ticulariũ: a q̄ omnes alij sensus p̄ti
culares oꝛiunt'. ⁊ extendũt queãdmodũ li
nee a cẽtro ad circũferẽtiaꝫ ꝑtrahunt'. Illo
ergo ligato ⁊ oppilato potentie p̄ticulares

extēdi nō p̄nt ad organoꝝ sensuū extremita
tes.Hoc aūt fecit nat̄a vt aīalia motu volū
tario q̇escerēt.cū sp̄ moueri volūtarie sit im
possibile.Sōn⁹ āt vt dt Cōstā.in pātegn̄.
Ali⁹ est nat̄alis.alt⁹ innat̄al.de q̇ nihil ad p̄
sens.Nat̄al.ꝟo fit ex hūiditate cerebri tp̄ati
vt ex fumo hūidor claro a toto corꝑe ad ce
rebrū ascendēte Fum⁹ āt ille ingrossat sp̄ūs
⁊ replet neruos.⁊ ita vinculat ⁊ ligat sēsus.
Aug.āt in p̄dicto libro docet ꝙ somn⁹ aut ē
ab intrātib⁹ extrīsec⁹ escis.aut ab hūore in
trinsec⁹ tp̄ato.q̇ cū resoluit̄ in fumū.petit ce
rebꝝ.⁊ ibi resolut⁹ distillat.frigid⁹ infert⁹:lȝ
ibi ascēdat calid⁹.distillādo āt r̄mittit calo
rē cordis ⁊ īpedit ꝓcessū opationū.Scōm
āt Aug.⁊ Arī.Cor est p̄ncipiū opationū.⁊
oē bonū vl' malū a corde ꝓcedit.In somno
āt q̇escit ꝟtus aīalis:alijs manētib⁹ sic p̄us
scȝ sp̄ūali ⁊ nat̄ali.Qd̄ pȝ ꝑ pulsū ⁊ inspira
tionē ⁊ ꝑ digestōeȝ.In somno eīm maxie di
gestio celebrat̄.Auicē.ei sic diffinit somnū
Somn⁹ inq̇t ꝟmone vl'i(al's nat̄ali) est redi
tus sp̄ūs ab instrumēt̄ sensuū.⁊ mot⁹ ad p̄n
cipiū cū q̇ p̄ncipiant̄ istrumēta ipoꝝ sp̄ūuȝ
Et somn⁹ inq̇t nat̄alis est sp̄ūs redit⁹ cū ꝓ
fundatōe vt digerat̄ nutriēs.vt pȝ i somno
exercitātiū.Fit eīm in eis somn⁹ ꝓfund⁹ ꝓpt̄
supfluitatē resolutōis sp̄ūs Nat̄a ei deside
rās additōem in suba sp̄ūs:ꝓfundat ipȝ in
interiorib⁹.⁊ facit ipm latere in interiorib⁹.
vn̄ fit somnus ꝓfundior.et plixior in ipsis.
Et h̄ genere somni dormiūt euacuati medi
cina laxatiua.Resoluit̄ eīm plurimū de sub
stātia sp̄ūs in(al's cū)supfluitatib⁹.⁊ h̄ sōn⁹
plurimū ꝯfert eis.Reddit eīm eos ꝟtutib⁹
suis vt dt Auiceñ.Et dt Aristo.li.iij.So
mnus ꝯuenit cuilibet aīali sanitatē habēti.
lȝ in q̇busdā sit somn⁹ valde leuis ⁊ occul
tatus.Ex p̄dict̄ pȝ ꝙ cā materialis somni
ē fum⁹ indigestiōis a corꝑe resolut⁹.Cā ꝟo
formalis est in capite apd̄ cōmunē sensum:
⁊ originē omniū neruoꝝ sensibiliū.q̇ oppi
lant̄ ⁊ ligant̄.⁊ quiescit aīal.⁊ oīa mēbra
recreant̄.Actio aūt somni ꝟm Constan.du
pliciter variat̄:ꝟm q̄ntitateȝ:⁊ ꝟm magnitu
dinē materie quā iuenit in corꝑe Scdōȝ q̄n
titatem.quia si sit nimis augmentata ꝟtus
deficit:corpus refrigerat̄ ⁊ humectat̄.qꝛ fit
dissolutio humoris.⁊ ꝑ ꝯsequens fit extin
ctio caloris naturalis.fleuma maiorat̄.ca
lor naturalis miorat̄.Si ꝟo sit nimis pau
ca.virtus digestiua deficit:corpus desiccat̄
Si ꝟo sit moderatus cib⁹ bn̄ digerit̄.corp⁹
impinguat̄.anim⁹ ꝯfortat̄.calor natural' au
get̄.humores tp̄ant̄.mens clarificat̄.Item
ex materia quā inuenit.ei⁹ actio variat̄.Qꝛ
si materia fuerit multa:calor nat̄alis debi
lis ꝑ somnū fit maior hūoꝝ resolutio.quaȝ
intrans calor nat̄alis vincit̄ ⁊ extinguit̄.Et
idō p̄cipit̄ poti onatis ⁊ minutis ne dormi
ant.ne scȝ ꝑ somnū tanta fiat resolutio hūo
rū ꝙ nō possint a nat̄a regi Sȝ si fuerit cib⁹
tp̄at⁹ silr̄ et hūores:calor nat̄alis ꝑ somnuȝ
interi⁹ reuocat⁹ cibos digerit.hūores tēp̄a
tos reddit.corp⁹ humectat:calefacit ⁊ ipin
guat.Recollige igit̄ breuit̄ ex p̄dict̄ ꝙ so
mnus naturalē calorē ad interiora reuocat
exteriora infrigidat.⁊ a sanguine depaupat
iteriora ꝟo calefacit nutrit ac fortificat.Im
pura ⁊ cruda decoq̇t et maturat.mot⁹ aīa
les ⁊ sensibiles recreat et q̇etat.Si fuerit ī
q̄litate ⁊ q̄ntitate tp̄atus egrotū alleuiat.fu
turā etiā nature victoriam ꝯtra morbum ⁊
bonam crisim denūciat.Si autem ecōuer
so somnus se habuerit.merito est suspect⁹
vt dicit Constan.

De eis que in somno fiunt Capitulum.XXV

Nsomno igit̄ ꝯsiderat̄ Dormiētis
l volūtas.qꝛ volūtarie ad dormiēdū
se deponit(al's dispōit) Nā ꝟm Aui
cē.Somnus nihil alid̄ est q̄ȝ in vi sensitia
q̇etis appetit⁹.Itē Dormitionis breuitas
Hō eīm qn̄ ad dormiendū se deponit(al's
disponit)celerit̄ a sōno surgere ordiat ⁊ ꝓpo
nit.Itē ꝟtutis in dormitōe vnitas.Nā vir
tus dispsa i vigilādo:aggregat̄ ⁊ coadunat̄
in corꝑe dormiēt̄.vt dt Auicē.Itē Dormi
entis insensibilitas.vtȝ ex iā dictis.Freq̄nt̄
eīm ꝯtigit ꝙ aliq̇s ita fortiter dormit ⁊ tam
ꝓfundi est somni ꝙ vix sentit aliq̇d exteri⁹.
etiāsi ꝟberat̄.Itē Quiet̄ suauitas.Nā dul
cedo quā ꝯseq̇t̄ aliq̇s in dormiēdo facit p̄te
ritoꝝ laboꝝ ⁊ etiā p̄ntiū obliuisci.Itē Dor
miētis securitas.qꝛ dū dormit etiā host̄ p̄n
tiā nō pauescit.Itē Figure dormiēt̄ muta
bilitas.qꝛ exteri⁹ videt̄ mortu⁹.⁊ iteri⁹ viu⁹
foris pallid⁹ ⁊ itus rubet.foris frigid⁹ ⁊ in
tus calet.foris tota ꝟt⁹ in effigies q̄si ꝯtrias
se diffundit.sed intus tota ꝟtus se recolligit
Itē In dormiēdo attēdit̄ diuersitas.Sūt
eīm q̇ dormiūt palpebris clausis ad inuicē
⁊ ad se reduct̄ Et oīa talia aīalia sūt acutio
ris visus q̄ȝ illa que apertis dormiūt oclis

⁊ ñ tect; sic ðt Ar;. Uñ ⁊ pisces sūt debil' visus. qꝛ i dormiēdo ñ claudūt oc̄los. Et sic ðt li. iiij. Pisces q̄escūt i sōno ꝫ modicū: qꝛ subito expgiscunt̄ ⁊ fugiūt. Quere ŝ li. v. de palpebra ⁊ ð oc̄lo Itē sōnioꝝ ⁊ phātasmatū imagiabilitas. Nā i dormiēdo ꝓpt̄ ꝑmixtione rōis cū phātasmatibꝫ: m'lte aie occurrt̄ phātasie. qꝛ q̄dem formas ⁊ silitudies aia imagiarie apprehēdit. ꝫ ð ipis imaginibꝫ ⁊ phātasijs ad plenū nō discernit. iō sepe cū euigilauerit q̄ i sōnis vidit ñ aduertit. Itē i dormiēdo ꝑcipue attēdit̄ vtilitas. Nā qñ sōn⁹ ē natural' ⁊ tꝑat⁹ m'ltas ⁊ īfinitas ꝯfert corꝑi cōmoditates. sic pꝫ suꝑ i ꝓbis Aui. ⁊ Cōst. Et maxie qꝛ tūc fit digestio: ⁊ puri ab ipuro sepatio. Nā qð purꝫ ē: ⁊ corꝑi sil'e tūc corꝑi vnit̄. Qð ꝓo ipurꝫ ē ⁊ dissil'e vi expulsiua a corꝑe sepat̄. De malo ꝓo sōno ⁊ isnaturali q̄re infra. li. vij. de lethargia

De vigilia. Ca. XXVI

Igilia ē q̄dā aial' digestō (al's dispō)
v cū diffūdūt̄ ⁊ effundūt̄ spūs ad īstrumēta sensus ⁊ mot⁹ vt eis vtāt̄. Uñ Uigilia nihil alið ē nisi q̄ꝫ liba spūs ꝑ organa sēs⁹ ⁊ mot⁹ diffusio aiate ꝓtut; i corꝑe ꝑagēs actōes. differt āt vigilia ab insōneitate q̄ ē suꝑfluitas i vigilijs ꝑueniēs ex egressu aial' ꝓtut; a nat̄a siue a re nat̄ali. Et ei⁹ q̄dē cā qñqꝫ ē caliditas ⁊ siccitas complexiōis: Qñqꝫ ꝓpt̄ igneitatē spūs sꝑ mouet̄ ad extiora. ⁊ sic aial ñ q̄escit Qñqꝫ ē ꝓpt̄ malā matiā ledētē cerebꝝ. sic accidit i disposit; ad freneſiꝫ ⁊ ad maniā. Qñqꝫ ē ꝓpt̄ vaporē malū ꝑturbātē cerebꝝ ⁊ eius ꝑueitatē (al'as puritatē) sicut accidit i disposit; ad melācholiā. Qñqꝫ ēt ē ex viscositate hūiditat; i cerebro exñt; . vtꝫ i decrepit;. Qñqꝫ ē cā dolor; taꝫ corꝑal' q̄ꝫ spūal'. ⁊ vtrūqꝫ ñ ꝑmittit spm̄ reqescere. Qñqꝫ ē ēt i cā malicia digestōis: ⁊ m'ltitudo repletiōis opprimēs spm̄ aialē ⁊ q̄escere ñ ꝑmittēs. vtꝫ i nimis iebriat;. i q̄bꝫ fum⁹ vini acut⁹ ⁊ pūgēs neruos sensibiles ⁊ ledens eos q̄escere ñ ꝑmittit. ⁊ tales sepe ad mortē vl' furorē disponūt̄. nisi ab arte vl' natura ad dormiēdū citi⁹ iducāt̄. Uigilie āt nat̄ales refrigerāt intrīsec⁹ qꝛ calor egredit̄ ad extiora. ⁊ iō calefaciūt ⁊ desiccāt corp⁹ exteri⁹. Si eī modū excesserit: calorē augm̄tāt. corp⁹ attenuāt ⁊ desiccāt oc̄los ⁊ palpebras nimis grauāt. visū hebetāt ⁊ debilitāt dolorē capit; generāt. ⁊ totū corp⁹ ðbilitāt ⁊ eneruāt. moderate āt exteri⁹ calefaciunt ⁊ humectāt. qꝛ calor ⁊ hūiditas petūt extiora Qñ ꝓo imoderate sūt ex vehementi motu spirituū: calefaciūt ⁊ desiccant. ⁊ int⁹ ⁊ extra ꝯsumūt ⁊ naturā ledūt. vt ðt Cōstā. Cōueniūt igit̄ vigilie moderate Laborātibus: vt mercedē augeāt ⁊ adq̄rāt. Speculātibꝫ: vt insidias ꝑcaueāt. Expectantibꝫ vt dñm venientē gaudent̄ recipiāt. Medicinā sumētibus ne se ledāt. Egrotātibꝫ ⁊ maxie lethargic; vt citi⁹ ꝯualescāt. Itinerātibꝫ ne dietaꝫ dormiēdo negligāt. Gregē pascētibꝫ vt damnuꝫ a lupis ⁊ ex alijs hostibꝫ nō incurrāt. Orantibꝫ vt coronā ꝑmissam vigilātibꝫ nō amittāt.

De somnijs dormiētiū Ca. XXVII.

Omniū dormiētiū q̄dā ē dispositio
s q̄ diuersaꝝ reꝝ forme ⁊ similitudies imaginarie dormiētiū mētibꝫ imprimunt̄. Hñt āt fieri m'lt; modis vt ðt Greg. ⁊ Macrob. ð sōnio Scipiōis Nā ꝓpt̄ colligātiā ⁊ vnionē quā hꝫ ania cū carne aliqñ dispōnes ⁊ passiōes q̄ oriūt̄ a corꝑe ꝑ q̄ndā applicatōꝫ carnis ad aiaꝫ resultant i ipa mēte. ⁊ iō mēs solet somniādo taliū reꝝ imagines itueri q̄les solet vigilādo aliq̄tiēs expiri: sic ēt bruta aialia sōniāt. vt ðt Ar;. li. iiij. qꝛ canis sōniat: qð ptꝫ ex ei⁹ latratu. Sil'r ⁊ equ⁹ qð ptꝫ ex ei hinitu. Et talia somnia causāt̄ aliqñ ex nimia repletiōe: vl' ex nimia ianitōe. qñqꝫ ex ꝓcedēti forti imaginatione seu cogitatōe. Uñ Aug. suꝑ Geñ. li. xij. Sicut caro qñ oino spūi subdit̄: spūal' ðr. Sic spūs qñ oino carni initit̄: carnal' ⁊ anial' nūcupat̄. Uñ mirandū nō est si carni intēdēs carnaliū reꝝ imagies i se repñtet. Itē Idē ibidem In somnijs specieꝝ ⁊ corpoꝝ videmus reruꝫ similitudines et nō ipas res. tñ spēs reꝝ q̄s somniādo videm⁹ reꝝ nomibꝫ nūcupam⁹. ⁊ qð rerū est ꝓpter solā silitudinē eis appropriam⁹ Uigilādo itaqꝫ reꝝ formas sensu cōprehēdim⁹. sed dormiēdo spiritu rerū imagines intuemur. Sōnia autē aliqñ sunt vera aliqñ falsa. aliqñ trāq̄lla aliqñ ꝑturbata. Que āt vera sūt. aliqñ sunt nuda. aliqñ figurat; ⁊ obscur; significationibꝫ inuoluta: vtꝫ in somno Pharaonis. Tales aūt impssiones fiunt aliqñ in animo dormientis ꝑ diuinā inspirationē. Aliqñ ꝑ angelicā administrationē. vtꝫ in Jacob q̄ vidit i somnis ꝓgas populeas. ⁊ angelū dicētē sibi: tolle ꝓgas ⁊c̄. Geñ. xxx. Aliqñ ꝑ malorū spirituuꝫ illusionem. vt patꝫ in phanaticis

ꝛ ꝓphetꝫ falsis ꝛ arrepticijs. vñ dt Aug⁹. ibi
dē. Cū spūs bon⁹ i h̄ visa spm̄ hūanū assu-
mit aut rapit. nō ē dubitādū illas imagines
visas eē rez aliq̄z: q̄s nosse vtile ē Dei ei mu
nus ē. Cōsiles āt imagies aliqñ opat̄ āgel⁹
sathane q̄ se trāsfigurat in angelū lucꝫ. vt cū
illi i manifestꝫ bonis creditū sit: seducat ad
sua. Sz qñ hmōi sōnia fiāt p̄ reuelatōz. iu-
dicat sobri⁹ itellect⁹ qñ diuinit⁹ p̄ grāzē adiu
t⁹ Sōnijs itaq̄ ñ ē passim fides adhibēda
nec oīa simpl'r respuēda. cū aliqñ certa ha-
beat̄ d futurꝫ diuinit⁹ p̄ sōnia ꝯiecta. Sō-
nia itaq̄ i differētia causāt̄ aliqñ ex ꝯplexōe
vt sanguine⁹ sōniat leta. melācholic⁹ tristia.
choleric⁹ ignea. phlegmatic⁹ pluuias. niues
ꝛ aq̄tica. ꝛ ceta hmōi. q̄ vnl⁹ cuiusq̄ ꝯueniūt
ꝯplexiōi: sexui: ꝛ etati vt dt ꝯst. Aliqñ ex ap
petitu ꝛ affectōe vt famelic⁹ sōniat de cibo.
ebri⁹ sitiēs d potu ꝛ d ei⁹ ꝯrio. Quāto āt tal'
pl⁹ sōniat cōedere vl' bibere: tāto expgefact⁹
vehemēti⁹ esurire se repit vl' sitire Aliqñ ex
vehemēti studio ꝛ mētꝫ circa aliq̄d applicati
one Vt auar⁹ sp̄ sōniat auz. sp̄ videt̄ q̄ ꝯpu
tet pecuniā. vl' q̄ augeat vl' diminuat argē-
tū suū Aliqñ ex cerebri p̄turbatiōe. vtz i dis
positꝫ ad frenesim ꝛ maniā. q̄ mira sōniāt ꝛ
iaudita Scdōz ei vaporē: cellulā phātasticā
ificiētē vl' imutātē ipa sōnia imutāt̄. Aliqñ
ex sanguis ifectōe. Qui ei corruptū hñt sā-
guinē: somniat se ambulare p̄ loca imunda
corruptōz hñtia ꝛ fetorē. Aliqñ ex aerꝫ imu
tatōe. Aer ei ad imutatōz disposit⁹: imutat
corp⁹ ad eādē imutatōz. Vñ fumi tūc reso-
luti nouas faciūt i cerebro ip̄ssiōes. q̄ sūt cā
varioz ꝛ dissimiliū sōnioz. Itē ex etatꝫ alte
ratōe. Infantes ei nihil sōniāt. Vñ Arꝫ. li.
iiij. Hō inq̄t int̄ oīa aīalia p̄cipue somniat
Puer āt nō sōniat añ q̄nq̄ annos. Et seq̄t̄
In antiq̄ tp̄e fuert̄ viri ꝛ mulieres q̄ nō so-
mniauert̄. ꝛ q̄dā eoz sōniauert̄ postq̄ vene
runt ad senectutē. ꝛ post modicū accidebat
eis mors ꝛ infirmitas ꝛc.

De exercitio Ca. XXVIII.

e Xercitiū ad nat̄e ꝯ̄uatōez ē necāriū
vt dr in pantegñ. Est āt exercitiū du
plex. Aliō em̄ est aīale. Aliō corp̄a
le. Animale sic studiū. vigilia. ira. tristicia.
solicitudo. ꝛ hmōi. si fuerint nat̄e ꝓportiona
ta multū faciūt ad corp̄is ꝛ aīe sanitatē. sicut
ifra dicet̄. De Aie accidētib⁹. In fine Se-
ptimi libri. Exercitiū ṽo corp̄ale. Aliō ē eq̄
le. aliō est ineq̄le. Equale: mediū ē int̄ debi
le ꝛ forte. magnū ꝛ paruū. velox ꝛ tardum.
qd̄ scz nō sp̄ addit in caliditate vel siccitate
Ineq̄le ē qd̄ istā t̄pantiā excedit. Et si mlt̄ū
excedit: i suo p̄ncipio calefacit ꝛ desiccat Et
si mlt̄ū vlterioraret̄ p̄ ṽtutꝫ dissolutōz ꝛ spūs
euaporatōz: infrigidat ꝛ desiccat. Dicit aūt
Cōstan. q̄ triplex est vtilitas exercitij. q̄ꝛ ca
lorē naturalē excitat. sup̄flua dissoluit. mē-
bra indurat. ꝛ eis soliditatē tribuit. Ineq̄le
ṽo exercitiū. Aliud est vniuersale. Aliō ṽo
particulare Uniuersale est qd̄ oīa membra
mouet. vt fodere. itinerare. ꝛ hmōi Particu
lare ṽo est vbi q̄dam mēbra quiescūt. ꝛ q̄dā
mouent̄. vt suere. scribere. ꝛ silia. Hec āt va
ria exercitia corp⁹ variāt f̄m varia hominū
officia ꝛ artificia: q̄ddā calefacit ꝛ desiccat.
sic ars fabrilis Nā aer in (al's a) fornace i spi
ratus cū sit calid⁹ ꝛ siccus eos desiccat ꝛ ca
lefacit. Ars ṽo piscatoria ecōuerso infrigi-
dat ꝛ humectat. Exercitiū ṽo p̄ticulare ali-
ud est forte. aliud debile. aliō mediocre. In
exercitatōe igit̄ h̄ ꝯsiderāda sunt. s. q̄ntitas
q̄litas: tp̄us. locus Quantitas vt nō sit ni-
mis intēsa vel nimis remissa. In q̄litate ne
nimis velox. vl' nimis tarda. Sz mediocrꝫ
vtilis est ꝛ laudāda. Tp̄s qd̄ maxie valz: est
añ prandiū vt sup̄fluitates lubrice frigide ꝛ
resolute p̄ exercitiū euacuent̄ ne cib⁹ sup̄ue-
niēs corrūpat̄. Post cibū ṽo cooperat̄ vir-
tuti digestiue ad ciboz decoctōem Ita tñ si
fuerit t̄pratū. Nimiū ṽo nō ē bonū. q̄ꝛ po
tius est causa calefactōis mēbroz tam exte
rioz q̄z iterioz. Attendend⁹ aūt est loc⁹. q̄a
Alius est aquosus ꝛ infrigidat ꝛ humectat
vt loc⁹ piscatoz. Alius est siccus ꝛ nemoro
sus. vt locus venatoz. Et talis q̄ntū est de
se calefacit rōe laboris ꝛ discursus: ac desic
cat ꝛ extenuat. ꝛ sic de alijs. Vñ q̄dā sapiēs
interrogat⁹ Ad q̄d exercitatio esset necessa
ria. Respondit in hec ṽba. Honest⁹ inq̄t la
bor: humane vite est fida custodia. dormiē-
tis nature stimulus. sopiti caloris lima. su-
perfluitatis ꝯsumptio. vicioz fuga. morbo
rum mors. languoz medicina. lucruz tem-
poris. iuuentutis debitum. adolescentie di-
sciplina. senectutis gaudium. salutis adiu-
torium. nutricis omniuz malorum est emu
la. ocij inimica. Ille nempe solus ab exerci
tio se abstrahat ꝛ labore q̄ felicitatꝫ gaudio
vult carere. Uerba p̄missa continent̄ in ser
mone Fulgentij cōtra ociosos vbi exponi-
tur illud verbū Panem ociosa nō comedit

In q̄ ꝶmōe multū cōmēdat pꝗ laborꝭ exer
citiū. In fine tū ꝶmōis labori ꝑponit deuo
tū ɔtēplatōis ociū dicens Mariā ꝑpter cō
templationis ociuꝫ mimū fore int̄ ociosaꝝ
mulieꝝ numeꝝ cōputādā q̇npotiꝰ oībꝯ pre
ponēdā. Quō em̄ panē illa ociosa comedit
q̄ pane vite plēa aliꝗs panē frāgit⁝ Panē si
q̇dē frangit q̄ oꝛonis patrocinio: ɔuersatio
nis exēplo: pie eruditōis ꝟbo esuriētes ꝛ si
tiētes iusticia refouet atꝫ pascit. Maria ḡ
q̄ oꝛone subuenit: ɔuersatiōe ad bonū alli
cit, ꝑdicatiōe instruit: panē frāgit ꝛc:

De quiete Ca. XXIX

Quies aūt est cessatio ab exercitio ꝛ
labore. Sicut em̄ necessaria est ad
nature ɔseruationeꝫ exercitatio sic
et quies. Nam quies finis est ꝛ cō
summatio motus ꝛ laboris. Sine quiete
eniꝫ nihil finaliter est durabile. quia Quod
caret alterna requie durabile nō est. Unde
celum qđ maxime est mobile: motu suo ten
dit ad quietem. Similiter sol: luna: sidera.
ignis: aer aqua: ꝛ oīa alia q̄ ꝭm naturā sunt
mobilia. tendūt finaliter ad quietem. Unđ
dicit Augꝰ. Quies naturaliter habet incli
nationē ad centrum. Et iō ꝑncipium est et
dispositio aggregatiōis ꝛ adunatiōis ptiū
in loco suo. Et iō oīa q̄ sunt oꝛdīata ꝭm na
turā ad q̇eteꝫ: nobilioꝛa iudicant̄ ꝛ dignio
ra in quiete q̄ꝫ q̄ sūt in motu. Sicut ꝛ finis
dignioꝛ ē his q̄ sunt ad finem. Quies autē
prout opponitur exercitio. tot modis cōsi
derat̄ q̇ ad effectum: q̄t et ipum exercitium.
Alia em̄ est spūalis. alia coꝛpalis. q̄ꝝ vtra
q̄ꝫ si fuerit nature cōmensurata erit salutife
ra anīe ꝛ coꝛpi: ꝛ sanitatis homīs ɔserua
tiua. Si aūt nō: ecōuerso. Item quies ali
qñ est nimia. Et hec est maloꝝ hūoꝝ gene
ratiua nutritiua multiplicatiua. coꝛruptio
nis inductiua: Nā aque qñ nimis q̇escunt
putrescūt. Similiter ferrū ꝛ q̇dlibet metal
lum rubiginat̄ qñ minꝰ debito vsitat̄. Alia
est nimis parua, ꝛ hec similit̄ viciosa. qꝛ na
turam lassam nō recreat: debilitatem nō re
parat. ɔsumptam nō restaurat. Mediocrꝭ
aūt inter hec: est laudabilis. Nam caloꝛem
naturalem ɔfortat. sensum recreat. digesti
onem emendat. coꝛpus mediocrit̄ purgat.
Item q̇ ad q̄litatem Quies alia est vera. et
hec est laudabilis si nō nimia. alia nō vera.
vt in febribꝯ. ꝛ hec minus laudabil̄ est. sicut
post dicetur.

Incipit liber septimꝰ đ Infirmitatibꝯ.

Postquā com
pleuimꝰ auxiliante deo tra
ctatuꝫ de illoꝝ ꝓprietatibꝯ q̄
hoīs naturā ꝑficiūt ꝛ custo
diunt: dicendum est de his
q̄ ɔtra natura sibi accidunt
eiusq̄ꝫ naturam destruūt ꝛ coꝛrumpunt.
Tria em̄ sunt que hominis naturā ledunt.
Scꝫ Causa moꝛbi. Ipē moꝛbus. ꝛ Acci
dens sequens moꝛbuꝫ. Causa moꝛbi est il
lud vnde ꝓuenit mala ꝛ innaturalis in coꝛ
pore dispositio. Sicut est Mala cōplexio
Nimia repletio vl̄ inanitio. Uirtutꝭ defe
ctio. Qualitatū alteratō. Cōtinuitatꝭ disso
lutio. Oīa em̄ ista cā vel occasio moꝛboꝛuꝫ
sūt. Moꝛbꝯ ꝭm Ioānicium est res ex q̄ ac
cidit cōplexiōi vl̄ cōpositōi coꝛpis: lesiōis
nocumentū Sicut est febꝛis: apostema ꝛc.
Accidēs est res seq̄ns ad istā introductā ī
coꝛpe passionē. siue sit ɔtraria nature vt do
loꝛ capitis in cephalica. siue nō sit ɔtraria
Ut in peripleumonia ruboꝛ accidit in ma
xilla. Bona autem coꝛpis dispositio dicit̄
sanitas. per quam coꝛpus hominis in sua
complexione ꝛ compositione tale existit. vt
suas libere ꝛ ꝑfecte ꝑagat actiōes. Ab hac
temperantia si fuerit natura lapsa. ācidit ne
cessario in egritudinem ꝛ in moꝛbum. Naꝫ
ex distemperantia ꝛ inequalitate humoꝛū:
accidit moꝛbꝯ Consimilis: vt est febꝛis hy
dropisis: et hmōi. Ex mala ꝟo dispositiōe
mēbꝛoꝝ accidit moꝛbꝯ Officialis. vt ī ocu
lo obtalmia. vel in manu artetica Ex mala
vero dispositione vtriusq̄ꝫ ꝓuenit moꝛbus
vniuersalis. sicut est elephantia siue lepꝛa.
Oīs igit̄ moꝛbꝯ Ul̄ est Cōsimilis: ꝛ humo
res ꝛ alia mēbꝛa ɔsimilia inficiēs: vt febꝛis
Uel Officialis q̇ membꝛa impedit. Ul̄ est
Uniuersalis q̇ naturā īteriꝰ ꝛ exteriꝰ destru
it. ꝛ coꝛrūpit.

De passionibꝯ capitis
Capitulum. I.

De istarum itaq̄ꝫ infirmitatū ꝓprieta
tibꝯ. scilꝫ de eaꝝ causis: effectibus ꝛ
signis: ꝛ remediꝗs aliqua sunt dicen
da. Non quidem de omnibꝯ sed solum de
his que in diuina scriptura generaliter ex
primūtur. Et ideo de oꝛdine ꝓsequendi nō
est hic curandum. Primo igitur de pas
sionibus capitis est inchoandum Esaie. j.

De caput lãguidũ ⁊c. Dolor capit; vt dicit Constã. cephalea dr̃. Et ꝓuenit duobꝫ modis. Aut ab extioribꝫ vt ex ꝑcussiõe: vel ex calido aere dissoluẽte: vl' ex frigido ꝯstrigẽte. Scd̃o mõ. s. ab intioribꝫ ꝓuenit vl' ex cã ꝓpriata, vel ex r̃mota Ex ꝓpriata q̃ aliunde q̃ꝫ ex capite nõ ꝓuenit. Ex cã remota vt a stomacho. Etsi sit dolor ex causa ꝓpriata Vel ex vicio soli⁹ q̃litat; marie frigiditat; vl' caliditat;. Aut ex vicio hũoꝝ. vtpote sanguis fleumat; ⁊c. Qui dolor si sit interpolat⁹ mõ veniẽs mõ recedẽs signũ est: q̄ a stomacho est. Unde Gal'. Si dolor est in capite nulla certa causa extrĩsec⁹ veniẽte: acuti humores grauãt stomachum. Si ꝟo est sine intmissione: est ex humoribꝫ. Si ex sanguine: calorem patit' in capite, grauitatẽ in fronte q2 anterior pars capitis sedes est sanguĩs. oculi rubescũt. faciei vene sunt plene Siuero ex fumis cholericis: calor sentit' ĩ naribꝫ. siccitas in lingua. vigilie ⁊ sitis nõ desunt. Maior sentit' in dextera dolor q̃ꝫ ĩ sinistra. q2 ibi cholere sedes est. Facies cũ ocul' est citrina. Amaritudo sentit' in ore. Si ꝟo ex melãcholia: in sinistra ꝑte erit dolor intẽsior cũ frigore Uigilijs: ꝯtĩuitate: facies erit liuida. q̃i t'rei color: Oculi ꝯcaui: lippitudo. oris acetositas. Si ꝟo fuerit ex fleumate: seq̃tur dolor ꝯtĩuatiu⁹: ꝑ os ⁊ nares erit (al's exit) sup̄fluitas: ⁊ q̃ñq̄ꝫ cũ tussi ⁊ ꝯtĩui spũs attractiõe ⁊ q̃rela. Facies pallida ⁊ subtumida. oculorũ lippitudines. oris insipiditas: dolor a parte posteriori maior. Ibi em̃ est sedes fleumatis. Uñ Gal'. in libro institutionũ. Nosse oportet caput diuidi in q̃ttuor partes. Nam sanguis ĩ fronte dñat': cholera ãt in dextra: melãcholia in sinistra. fleuma ꝟo in occipitio dñat'. Istis ⁊ alijs modis plurimis accidit dolor capitis. Sicut ex acumine fort; vini cui⁹ fum⁹ pũgit pelliculas cerebri. ⁊ grauem ĩfert capiti passiõem. Hucusq̄ꝫ Cõstãtin⁹.

De Emigranea dolore capitis.

Capl'm. II.

Patit' ãt caput dolorẽ q̃ndã intiorẽ quẽ plurimi physici vt dicit Cõstantinus vocant emigraneã. Et hic dolor ſm Constãti. molestissimus est. Sentit em̃ in capite quasi malleationẽ ⁊ ꝑcussionẽ nõ põt pati sonũ vel vocẽ. nec lucẽ vel splẽdorem. Et hic dolor est ex fumo cholerico ⁊ calido cum ventositate. Et ideo sentit pũcturã. arsurã. ⁊ tinnitũ. Patit' aũt caput specialiter in cute exterius pustulas ⁊ scabiem. Saniem ad modũ mellis emanantẽ. ⁊ ideo talis scabies a Constan. vocat' fauus. Habent em̃ pustule foramĩa modica. ex q̃bus lues (al's sanies) egredit'. Qui fauus ꝓuenit ex hũore viscoso vsq̄ꝫ ad cutis sup̄ficiẽ ꝑtingente ⁊ vlcerante. Itẽ patit' caput q̃ndã in pueris fleumaticã (al's familiarẽ) passionẽ quã Constan. vocat squamã. Nos ãt dicimus eã tineã. quia ad modũ tinee sup̄iorem cutis capit corrodit subam. ⁊ q̃si inseparabiliter tenet eã. Talis em̃ passio pruritum in capite generat ĩmoderatũ. ꝺ q̃ post ꝯfricatõem. quedã squame dilabunt'. Hec passio sepe euenit infantibꝫ ꝓpter abundantiã sanguĩs (al's humoris) ⁊ mollicie ipsius cutis ⁊ abundantiã cibi amplioris. His vt dr̃ Constã. cibos subtrahimus. ⁊ tũc hũore vicino sublato: vngenta ⁊ alia remedia adhibemus. Summũ autẽ lactentibꝫ dic̃ Constan. est remediũ. vt apertis retrorsum in auriculis venis: sanguis extrahat'. ⁊ extract⁹ sup̄ locũ doloris: calid⁹ inũgat'. q2 poros caliditate sua ⁊ subtilitate ap̄it. ⁊ subtrahẽdo (al's subintrãdo) materiã diuidit ⁊ cõsumit. Et q2 capilloꝝ radicibꝫ illa squamositas adherere ꝯsueuit: sanari de facili nõ p̄t nisi radicitus de capite subtrahat' Que passio si inueterata fuerit. vlteri⁹ vix curat' Uix em̃ tinea sic sanitati restituit'. q̃n semꝑ post ĩ capite vestigium relinquat'. Itẽ patitur caput exterius dispendiũ in ornatu. quando vel capilli capitis defluunt vl' caluescũt. sic̃ supra dictum est libro q̃nto. de capill' Quere ibi diligenter Item patitur caput in suis capillis quandam corrosionẽ ⁊ indecentiã quã medici vocant furfuriscam. Nam aliq̃tiens quedã squame granis furfuris simillime oriunt' iuxta radices capilloꝝ ĩ capite. Et h̃ vel ex vicio cerebri: vel ex vicio fumi. egrediẽtis a capite ad nutrimẽtũ (al's nutriturã) capilloꝝ. Sꝫ hec ĩmũdicia mũdificat' ablutionibꝫ. ⁊ medicinis diligẽtius est abluẽda. Sic̃ et pediculi ⁊ suriones ⁊ q̃si insensibiles ꝟmiculi. sunt q̃busdã necessarijs medicaminibꝫ de regione capitis amouẽdi Capitis passionibꝫ p̄dictis sic ſm Constãtinũ breuiter subuenit'. Si acciderit dolor ex humoris vicio. sic̃ ex sanguis vel alterius modi humoris repletõe, sanguinẽ ꝺ cephalica extrahim⁹. debitis ⁊ cõgruis medicinis

corpꝰ mūdificamꝰ, ꝓcipue si ĩ stomacho ma
teria fuerit vomitū ꝓuocamus: et cōuenien
ti medicina educimꝰ. Mūdificato corpore
caput manꝰ pedes aq̄ tepida ꝑfundimꝰ: vt
pori apiant: ⁊ fumi facilꝰ euaporēt. Si do
let pars posterior: venā latā in frōte apimꝰ
⁊ sanguinē extrahimus: ⁊ pdest vt dič Con
stan. vł tibias inferiꝰ scarificamꝰ: ⁊ sic hūo
res ⁊ fumꝰ et spūs q̄ cā sunt doloris a capi
te ad īferiores ꝑtes reuocãt. Si v̾o ꝑs an
terior dolet: fluxū sanguīs a naribꝫ ꝓuoca
mus. Et si fuerit hūor calidꝰ ⁊ cholericꝰ: fri
gidis occurrimꝰ medicinis, timpora: nares
⁊ venas pulsatiles aq̄ roseacea cū lacte mu
lierꝫ masculū nutriētꝫ iungimꝰ ⁊ somnū pro
uocamꝰ. Si autē mat̾ia fuerit frigida ⁊ vi
scosa ĩ stōachi orificio posita: digesta mate
ria, damꝰ colaturā vomitꝰ paratiuā. Si in
fūdo stōachi: ꝯueniēti eā educemꝰ medicīa.
fomētꝫ mediocrit̾ vtimur calidis ⁊ vngētꝫ.
dietā mediocriter calidā adhibemus. ⁊ sic
ꝯtraria ꝯtrijs curamꝰ. Si v̾o fuerit dolor
capitis sine humoris vicio: excessu alicuꝰ
q̄litatꝫ: tūc patiēs nō īdiget purgatōe: sꝫ po
tius alteratōe. Qualitatibꝫ igit̾ peccātibus
adhibemꝰ cōtrarias q̄litates. Si v̾o fuerit
dolor ex nimia cibi vł potꝰ repletōe, sič acci
dit nimiū crapulatꝫ: optimum remediū est
aquā calidā bibere ĩ maxia q̄ntitate. et tūc
modica mora interposita: vomitū prouoca
re. Fortioribꝫ si vis vti medicinis recurre
ad viaticū Cōstant. Sed mō sapiētis īdu
strie hec sufficiant ⁊c̄.

De Catarro Cap. III.

i Iudith. viij. Venit estꝰ sup caput
Manasse et mortuꝰ ⁊c̄. Causa acce
leratōis mortis Manasse: fuit im
moderatꝰ fluxꝰ reumatꝫ a capite: ad interio
ra defluētis ex violentia estꝰ et caloris: hūo
res capitis dissoluentꝫ. vt tangit Bes. Tał
enī fluxus a medicis dicit̾ catarrus. Et fit ĩ
capite multis de causis. Qn̄qꝫ ex caliditate
aeris humores fluxibiles dissoluentꝫ. Qn̄
qꝫ ex frigiditate eiusdē cerebꝝ cōstringentꝫ.
⁊ ꝑtes liq̄diores educētis. Qn̄qꝫ ex abūdā
tia hūoꝝ ꝑ incōtinentiā effluentiū ex interi
ori calore dissoluēte. vel ex frigiditate com
ꝓmente vel exꝓmēte. Aliq̄n ex hūiditate lu
brificante. Qn̄qꝫ ex hūoꝝ liq̄ditate et fluxi
bilitate se diffundente. Qn̄qꝫ ex debilitate
virtutis retētiue. Fluxꝰ aūt ꝓueniēs ex hūo
rū nimia abūdātia: talia habꝫ signa: habitu
do corpis plectorica est ⁊ repleta. facies eiꝰ
subtumida: oculoꝝ eminētia: sup̾fluitatum
oris et nariū abūdātia cum corporis ĝuita
te. Caloris dissoluētis hec sunt signa. Co
lor ĩ facie rubeꝰ: cū rubore venaꝝ maxime ĩ
oculł. fluxus lachrymaꝝ calidaꝝ mordificā
tiū oculos ⁊ calefacientiū ipam cutē. calor
sentit̾ in ꝓfundo. Frigiditas ꝯstrigēs his
cognoscit̾ signis. color faciei est pallidꝰ. la
chryme frigide. frigus sentit̾ in ꝓfūdo. Si
vero fiat ex humorū liquiditate cognoscit̾
ꝑ młtitudinē sup̾fluitatū ab ore et naribus
⁊ eoꝝ fluidā sine cohibētia distillationem

Si igit̾ sup̾fluitas est in cā: curat̾ ꝑ sup
fluitatis eductōez: maxie si ad spiritalia fi
at fluxꝰ: et ꝑ humoris fluidi ꝯstrictōez. Si
enī fuerit fluxꝰ frigidꝰ et hūidꝰ: maxie valēt
in cōtrariū calida et sicca: ꝯstrictiua hūorꝫ
⁊ ꝯsūptiua. Sič laudanū: thus: storax. ca
storiū. Si aūt fuerit fluxꝰ calidꝰ: restringat̾
ꝑ frigidorū fomentatiōez. ꝑ rosaꝝ in aq̄ plu
uiali decoctōem et suffumigatōem: ⁊ ipaꝝ
rosarū ad foramina nariū applicationē. At
tendendū est autē q̄ q̄ꝫdiu catarrus est ĩ ve
hementia fluxus: nullū epithimū est appo
nendum: nullū fomentū adhibendū: qꝛ ma
ior fieret dissolutio: vt dicit Constant. nec
aquā debꝫ capiti infundere: nisi forte aquā
rosaceā: vel salicꝫ vbi caliditas est in causa.

De Frenesi Capitulū IIII.

q Deutero. xxviij. Percutiet te furore
et amentia et stupore ⁊c̄. Furorem
vocat frenesim. quā sic diffinit Cō
stan. Frenesis inquit calidū est apostema ĩ
quibusdā cerebri pelliculis: quā sequūt̾ vi
gilie et alienationes. Unde a frenibꝫ. i. pelli
culis cerebrū obuoluentibꝫ frenesis dicit̾.
Accidit autē duobꝫ modis. Vel ex chole
ra rubea ꝓprio colore. ⁊ ex febrili leuigata: q̄
furiosa effecta rapit̾ supiꝰ ꝑ venas neruos
⁊ arterias: ⁊ colligit̾ ad apostema. et fit vera
frenesis. Vel fit ex fumo a corpe ad cerebꝝ
ascēdente et ꝑturbāte. Et sic vocat̾ parafre
nesis. i. frenesis nō vera. Patit̾ freneticꝰ ter
ribilia accidētia. s. sitim nimiā. siccitatē lin
gue. nigredinē et aspitatē. molestatōez ⁊ an
gustiā nimiā: syncopim ꝓpť ꝯfectū spirituū
⁊ mutatōez calorꝫ natał ĩ n̄ natalē. Fit eniꝫ
rubeꝰ si sāguis. citrinꝰ si cholera ē causa. Ac
cidit aūt hec passio calidis et siccis in tpe
estiuo. ⁊ hec oīa cholere coopāt̾. Parafrene
sis v̾o q̄ gn̄at̾ ex alioꝝ mēbroꝝ colligātia: vt

ex apostemate stomachi vl' matricis: his mē bris ī statū p̄mū redeūtibꝫ: redit cerebꝝ: et parafreneſ tūc curaſ. Sȝ cū apostema fit ī suba cerebri tūc freneſ pessima ē ꝛ molestissima, ꝛ iō ꝑiculosissima. Sig̃ ꝟo frenesis sc. vrine discoloratio: maior febre īsania: vigiliaꝝ instātia: ocl'oꝝ mobilitas ꝛ extēsio, dissoluta manuū ꝓiectio: capitꝫ cōmotio: dētium frēdor ꝛ collisio, sp volūt surgere de lecto, mō cātāt: mō ridēt: mō plorāt, se custodientē ꝛ medicātē libenſ mordēt ꝛ lacerāt, raro silēt: multū clamāt. Hi ꝑicl'osissime egrotāt: et tñ se egrotare tūc igrāt. Cito igiſ his subueniēdū ē ne ꝑeant. ꝛ h̃ tā ī dieta q̄ȝ ī medicina. Dieta enī dȝ esse tenuissima, s. mica panis q̄ in aq̄ plies est abluta. Medicina est: vt ī p̄ncipio caput infirmi abradaſ, ꝛ cū tepido aceto abluaſ, in loco obscuro bñ teneaſ vl' ligeſ: diuersi vult⁹ ꝛ picture coraȝ eo nō oñdanſ ne insania irriteſ. silentiū circūstātibꝫ indicaſ: stultis ꝟbis suis nō ī ñdeatur. in p̄ncipio de media (al's medicina) vena frontꝫ minuaſ inq̄ntū pōt testa oui capere. Sāguis extrahaſ an̄ oīa ī p̄ncipio, si ꝟt⁹ et etas ꝑmiserint d̄ cephalica minuaſ. Medicina āt ē digestio ꝓcurāda ꝛ cholera extiguēda. Sup̄ oīa vngētꝫ ꝛ fomētꝫ sōn⁹ ꝓuoceſ, cū pulmōe porcino vl' pecorino: caput rasū sepi⁹ cataplasmeſ. tīpora ꝛ frōs cū succo lactuce ꝛ papauerꝫ liniāſ. Si his cōiſ exhibitis adhuc ꝑseuerat īsania ꝑ tres dies cū insomneitate ꝛ vrine discoloratōe: nō ē de cōualescētia spes hñda Si ꝟo incipiat vrina colorari et mala signa minui sperandū est.

De Amentia Capitulū V.

a Mētia idē est qd̄ mania. Est āt mania s̄ȝ Plat. īfectio antioris cellule capitꝫ cū ꝓuatōe imagiatōis. sic̄ melācholia ē īfectio medie cellule capitꝫ cū ꝓuatōe rōis, vt dicit Cōstant. li. de melācholia. Melācholia inq̄t ē suspectio dn̄ans aīe quā timor ꝛ tristicia induxerīt. Et dr̄nt passiōes iste s̄m diuersitatē lesiōis oꝑationū, qꝛ in mania p̄ncipaliſ lediſ imaginatio, ī alia ꝟo rō. Et gñanſ he passiōes Aliqñ ex cibis melācholicꝫ, aliqñ ex potatōe fortꝫ vini exurētis ꝛ incinerātꝫ hūores. Aliqñ ex aīe passiōibꝫ. s. sollicitudīe: tristicia: nimio studio: timore. Aliqñ ex morsu rabidi canis siue alt̃i⁹ aīalis venenosi. Aliqñ ex corruptōne aerꝫ pestiferi ꝛ īfecti Aliqñ ex malicia humorꝫ corrupti: dn̄antꝫ ī corꝑe hoīs ad talē infirmitatē ꝑpati. Scd̄m autē diuersas causas diuersa sūt sig̃. Nā q̄dā clamāt: saltāt: se ꝛ alios vulnerāt: ꝛ ī latebris latitant. De q̄ꝝ dispositōe ꝛ d̄ntia sup̄ habitū ē li. v. vbi agiſ de cerebri passiōe. Hoꝝ medicina est vt ligeſ vt a ꝓpria vl' aliorū cessent lesione. Maxīe sunt tales recreādi: ꝛ a sollicitudis ꝛ timoris cā ꝛ materia amouēdi: ꝛ īstrumētis musicꝫ letificādi: mediocriſ exercitādi: et tandē si purgatōes ꝛ electuaria ñ sufficiūt: arte chirurgica sunt curādi.

De stupore et lethargia Cap. VI.

Eutero. xxviij. Percutiet te de⁹ cecitate. Alia lr̃a: stupore. Et vocaſ stupor mētꝫ s̄ȝ Cōst. q̄dā cecitas rōis q̄ ē q̄si sōn⁹ ocul' clauſ: qñ ꝓpt defectū spūūȝ aīa nō iudicat d̄ visis sensibil'r nec discernit Sic̄ ꝑcussi fuerīt sodomite ī foribꝫ loth: sic̄ d̄t glo. Geñ. xix. et Sap̄. vi. Hic stupor s̄m Cōst. fit duobꝫ modis, qꝛ vl' accidit ex ꝑturbatōe rōis nō aduertētꝫ. vl' fit ex sup̄fluitate hūoris vias spūūȝ ī cerebro īpedietꝫ. vtȝ ī ebοſ. l' ex nimia frigiditate aerꝫ neruos sēsibiles ꝯp̄mētꝫ. vtȝ ī his q̄ ꝯgelāſ ī glacie vl' ī niue. Fit etiā ex toti⁹ cerebri oppilatōe. vt ī apopleticꝫ ꝛ lethargicꝫ h̃ videm⁹. Stupor etiā dr̄ mēbroꝝ rigor: ꝛ extremitatū corꝑis ꝯstrictio: qñ p̄ frigore mēbra videnſ ꝯhi ꝛ dormire. Alio āt mō dr̄ stupor s̄ȝ Dam̄. q̄ d̄t. āmiratio ē stupor d̄ re noua ꝛc̄. Stupor āt ꝓut h̃ accipiſ ē q̄dā sōnicl'ositas q̄ ē q̄dā dispositio sepe ad maxias īfirmitates: ꝛ maxīe ad lethargiā: q̄ ē apostēa ī posteriori cellula capitꝫ gñatū. Et dr̄ a lethes qd̄ ē obliuio: eo q̄ obliuionē inducit. Fit aūt freq̄nſ in senibꝫ ex fleumate: ꝛ ī hyeme. Ex se āt nūq̄ȝ pueīt sȝ sp accidit ex p̄cedēte aliq̄ egritudine. Nā ī q̄busdā egritudibꝫ enutritū fleuma actōe febril' caloris ebulliēs rapiſ ad cerebꝝ: ꝛ ī posteriori cellula recolligiſ rōe cōformitatꝫ: ꝛ generat apostema. Cui⁹ sig̃ sūt. febrꝫ ꝯtinua. vrina discolorata et spissa. op̄p̄ssio oculoꝝ: falsus sōn⁹: eger vocat⁹ vix respōdȝ. ꝛ si ꝯtigat r̄ndere loq̄ſ aliēa. supin⁹ iacet. ꝛ si sīſ lat⁹ q̄ ad horā ꝟtaſ: ꝓprio īpetu iterū supinaſ. ī extrēitatibꝫ notabiliſ īfrigidaſ Hoꝝ remediū ē vt eger ī loco lucido statuaſ. loquētiū ꝛ disputātiū assit garrulitas. ꝑ pilos ꝛ barbā vehemēti⁹ trahaſ. et etiā ꝑ capillos. facies aq̄ frigida sepius ꝑfundaſ. pedes īferius ꝯfricenſ. fumi fetidi inferius apponanſ: vt cornu capre exustuȝ et hmōi.

clisteriū sup oīa adhibeaꝛ ꝛ appōaꝛ: sternutatio ꝓuoceꝛ: caput abradaꝛ: friceꝛ. et aptiuis vt de sinapi et silibꝫ fometetur. sternutatio ī hac cā optimū signū ē. Si ꝟo dormitatio ꝑseuerauerit et tremor cum motu brachij ꝛ frēdor dētiuꝫ suꝑuenerit: mortale est. Et ē notādū ꝙ si ꝺ frenetico fiat lethargic⁹: pessimū ē: si ꝟo ecōtrario fit: bonū ē. s. qn̄ ꝺ lethargico ꝗs in frenesim moueaꝛ. Hec oīa extraxi de Plat. et Constant.

De Uertigine Capitulū VII

m Iscuit dn̄s spm̄ ꝟtiginis. Esa. xix. Uertigo ꝫ Cōst. iꝺ ē qꝺ scotomia visus. s. et spūs sensibil' corruptela. ꝗ oīa subito videꝛ voluētia ꝛ tenebrosa Cā āt hmōi: ē. nimia hūoꝝ abūdātia cū vētositate mixta Nā hi hūores moueꝛ ī capite: vētositate ꝺ corꝑe siue stōacho ascēdēte ad cerebrū. Si hec passio ī solo fit cerebro: sētit patiēs grauitatē ī capite. sonitū ī auditu. corruptōeꝫ ī odoratu. ꝛ tal' ꝟtigo ꝺ facili nō dimittit. Si ꝟo ē ex stōacho: patiēs sētit abominatōeꝫ ī ore stōachi et dolorē. ꝫ tal' vertigo ꝛcipit interpolatōeꝫ. qꝛ ascēdēte fumo tūc ꝟtigo īcipit. qn̄ ꝟo nō ascēdit: tūc dimittit. Hoꝝ remediū ē medicia purgatiua ꝛ phlebotomia. ꝛsi aliud nō impediat: pedes īfirmi in aq̄ sunt ponēdi. A vino abstineat cuꝫ dissoluat. ꝛ ēt ab īflatis cib ꝛ a grossis. Uomit⁹ etiā leuis ꝓuoceꝛ: qꝛ multū valet

De Uigilia Cap. VIII.

v Igilia est insomneitas: ꝗ ē q̄dā cerebri passio q̄si opposita lethargie. Prouēit ei hec passio ex nimio motu cerebri: ꝛ siccitate cholere rubee siue nigre: ex intēperato calore. ꝛ ex hūoribꝫ nimis salsis. Ex ill' oībꝫ nascūꝛ vigilie inordiate: sequūꝛ angustie. mutaꝛ color. intēdūꝛ sollicitudies: cogitatōes et alienatōes mētꝭ. irrōnabiles suspitōes: corp⁹ subtiliaꝛ: desiccaꝛ: ꝟt⁹ digestiua corrūpiꝛ: tota hoīs cōplexio īmutaꝛ: palpebre ꝛ facies ītumescūt. ꝛ pessime passiōes in corꝑe nutriūꝛ. His cito ne ꝑeant medicādū ē. Hoꝝ facies ꝛ timpora cū sopiferꝭ inūgāꝛ: ꝛ lacte ml'iebri sōni grā ꝓfūdanꝛ. corꝑa bōis cibis reficiāꝛ. De vigilijs q̄re supra li. vj.

De epilēsia siue morbo caduco. Ca. IX

c Ecidit ī trā spumās ꝛc. Matth. ix. Morbꝫ caduc⁹ a Cōst. ꝛ alijs autoribꝫ epilēsia nūcupaꝛ. Et h̄ morbus ab antiq̄s ira dei vocabaꝛ. Est aūt epilēsia vt ꝺt Cōs. hūor hūid⁹ ꝗ vētricl'i cerebri n̄ ꝑfecte oppilāꝛ. ꝓhibēs aīaꝫ. i. spm̄ aīalē ad declarādū actōeꝫ suā ꝗusqꝫ nihil ab illo hūore exoppilauerit cerebro viā suā. Dī āt hec īfirmitas ī passionario hieramoxion (al's ieranoxon). i. sacra passio. qꝛ sacrā ꝑtē corꝑis occupat. s. caput. Dī āt herculeos (al's herculis) qꝛ hec passio fortꝭ ē vt hercules. Dī et morbꝫ caduc⁹ ab effcū: qꝛ opilatꝭ neruis mēbra ꝗ sꝛ īnstra ꝟtutū: a regimīe spūuꝫ depauꝑanꝛ ꝛ ꝺstruūꝛ. ꝛ iō hoīes ī hac passiōe cadere cōpellūꝛ. Est āt epilēsia apoplexie vicina loc⁹ ei idē ē vtꝗꝫ. qꝛ ē matia eaꝺ vn̄ nascūꝛ. frigida ei ē ꝛ viscosa. In h̄ āt ꝺrn̄t. ꝙ apoplexia oīm vētricl'oꝝ cerebri ē oppilatia cū priuatōe rōis et diminutōe sens⁹ ꝛ mot⁹. Epilēsia ꝟo n̄ oīm ꝫ ꝑncipaliū vētricl'oꝝ cerebri est īpeditiua. Dr̄ āt ab epi qꝺ ē sup: ꝛ lēsis: qꝺ ē lesio. qꝛ suꝑioꝝ ꝑcipue ē lesiua. Diciꝛ morbꝫ pueril'. eo ꝙ puerꝭ sepe accidat. Patiens āt morbū istū subito cadit: obtorq̄ꝛ os ꝛ facies cū tremore ceruicꝭ ꝛ toti⁹ corꝑis. cū ꝯstrictōe dētiū ꝛ stridore. ore spumāt ꝛ ꝑles suꝑfluitates emittūt. Uocāt āt medici epilēsiā apoplexiā ꝑuā: ꝗ ex tribꝫ ē causꝭ: vt dic̄ Cōstanꝛ. qꝛ vl' ex hūoribꝫ fleumaticꝭ: vl' ex melācholicꝭ nascētibꝫ ī prora cerebri. l' ex vētositate frigida ꝛ grossa: cerebro l' alicui mēbro ꝺn̄ante: sic̄ stōacho Est ei aliq̄s hūor ꝗ nasciꝛ ī illo mēbro. ꝛ fumus ascēdit ad cerebrū: cui⁹ grossicie vie aīal' spūs oppilāꝛ. ꝛ inde morbꝫ caduc⁹ ꝓcreaꝛ. Hec passio vt dic̄ Cōst. suꝑuēit tpe ꝺtermiato. Un̄ ꝺt Gal'. epilēsia inq̄t ꝗ crescēte luna vēit: sui naturā sig̃t esse hūidā. Q ē ei hūidū crescēte luna hꝫ huidū icremētū. Qn̄ ꝟo vēit deficiēte luna frigidissima ē: ꝫtn̄ paꝝ hūida ē. Epilēsie āt tres sūt spēs ꝫ triplicē locoꝝ ispēꝫ vbi fuerit. s. Epilēsia aūt fit in capite ex materia existēte tm̄ in cerebro. Analēsia ꝟo fit ex matia existēte ī stōacho: n̄ ī cōcauitate: ꝫ ī neruis ei⁹ ꝛ arterijs ipi⁹ stōachi. ꝑ q̄ꝝ mediocritatem matia ebulliens rapiꝛ ad cerebrū. Catalēsia ꝟo fit ex matia exn̄te in extrēitatibꝫ: vt ī manibꝫ et pedibꝫ: Que ꝑprijs q̄deꝫ signis dinosciꝛ. Nam catalētici morbū suū ꝓsentiunt. Sentiūt eni reptōeꝫ q̄ndā quasi formicaꝝ: vel motū cuiusdā aure ex materia supi⁹ ascēdente. ꝛ sepe ꝑ ꝯstructōe extremitatū preseruanꝛ a casu. Et vt testaꝛ Gal'. isti sepe febriunt quando sine caloris ebullitōe: materia vix ab inferioribꝫ potest rapi ad superiora.

Analētici aūt ex repletōe stō achi laborāt: ꝛ maxia indigestōe ꝛ ciboꝝ eructuatōe ꝛ abomiatōne. et hi etiā casū suū ꝑsentiūt. Epilētici autē ñ ꝑsētiūt. ſ ꝯtinua capitꝫ ꝗuedie laborāt. Fiūt āt he passiōes qñꝫ ex sāguie: ſ sepi⁹ ex fleumate. sepi⁹ ēt ex melācholia. Et cāe iste ꝑ ꝓpria sig̃ dinoscūt: maxie ꝑ corpis hītudinē sanguineā: vl' fleumaticā: l' melācholicā. ꝑ faciē rubeā l' pallidā seu liuidā. ꝑ etatē. ꝑ r̃gionē. ꝑ dietā. Si āt fuerit ex melācholia: ī defectu lune ledit maxie ꝛ īfestat. Si ṽo ex sāguie l' ex fleumate: ī plenilunio maxie se oñdit. He passiōes sūt maxie adherētie. ꝛ eas curare difficile ē. Cōfert tñ eis ꝛ medicina ꝛ dieta. Opꝫ vt a nociuis cib̄ abstineāt. ꝛ a coitu: et a nimia freq̄ntia hominū. qꝛ ī talib⁹ locꝫ solet eos citi⁹ accessio occupare. bonis cibarijs et lenib⁹ vtāt: ꝛ tēꝑate. pl⁹ de māe. minus āt vl' nihil de vesꝑe comedāt: vinū tꝑate bibāt. ſ medicinā purgēt ſm hūoꝝ peccātꝫ exigētiā. Exꝑimentū Plat. ꝯ epilēsiā. Tres sāguis guttas dic̄ eē ꝑ scarificatōꝫ extrahēdas a scapul'. ꝛ cū ouo corui ī fine accessiōis patiēti offerēdas Dicit etiā oua corui mltū ꝯferre. Silr̄ dt pioniā potatā ꝯferre mltū. Idē ꝯfirmat Gal'. ꝛ Cōst. Diascorides etiā dt. coagulū leporis bibitū multū iuuare epilēticos. qꝛ ꝓhibꝫ ne hūoꝛ dissoluat̄ q̄ ascēdēs oppilat cerebruꝫ. Dic̄ etiā q̄ epar asininū assatū ꝯfert si cōedatur. Caprinū ṽo si det̄ epilēticꝫ: mouꝫ epilensiā. Multa alia dicit Cōst. exꝑimenta: d̄ quib⁹ nihil ad ꝑsens

De sternutatiōe Capitulū X.

i Ob. xlj. Sternutatio ei⁹ ꝛc. Sternutatio vt dt Cōst. ē violēta cerebri cōmotio: ad expellēdas fumosas ipsi⁹ cerebri sup̄fluitates. De diuers̄ aūt causis nascit̄. Aliqñ eī ipa nat̄a opat̄ cū fumos sup̄fluos satagat expellere a cerebro. q̄ vl' cā sūt morbi vl' cā futuri vicij. Hūanū enī cerebꝝ hūidi⁹ ē cerebrꝫ alioꝝ aīaliū. Vñ ꝛ humores ibi adunāt̄. et coopante nat̄a īde cū sternutatōib⁹ expellūt̄. Aliqñ eī fit sternutatio vi morbi poti⁹ q̄ꝫ nat̄e expulsiōe: sic̄ ī coriza accidit. ꝛ ī peripleumonia. Aliqñ etiaꝫ habꝫ fieri sternutatio sic. Canales narium hūanaꝝ curte sūt: vñ cito ad cerebꝝ nociua ab extrīsecꝫ veniūt: sic̄ puluis: aer frigidus: caloꝛ solis ꝛ hmōi: q̄ cū ad cerebꝝ veniant expellūt̄ a cerebro vigore et motu suo. ꝛ inde fit sternutatio. Que si fiat ī acutꝫ febrib⁹ sine reumate: signū ē laudabile. Sig̃t eī naturā ꝯfortatā ī expellēdo qd̄ sibi ē nociuū. Si ṽo fiat cū reumate: malū signū ē. sig̃t eī maxie exuberātiā. Vñ syntonica ē sternutatio ꝛ augmētū reumatꝫ. ꝛ iō ī pleuresi ꝛ cōsimilib⁹ malū signū ē ꝛ illaudabile. Sternutatio igit̄ cerebꝝ cōmouet ꝛ exonerat. totū corp⁹ ꝯcutit et alleuiat ī suo exitu. Ex violēta cōmotōe aerꝫ ī canalib⁹ nariū strepitum facit. q̄ si pl⁹ debito p⁹ expulsiōeꝫ sup̄flui fumi ꝑmāserit: ledit. qꝛ nimis dissoluit. ꝛ aliā graues passiōes excitat ꝛ īducit. Restrigat̄ igit̄ ꝑ medicinas sic̄ ꝑ fumigatōes ꝯstrigentes spūs tꝑantes (al's reparātes) ꝛ sup̄fluitates cōsumētes: sic̄ ē camamilla: mētastꝝ. rosa: ireos: nigella et hmōi.

De tremore capitꝫ. Cap. XI.

p Osuit dñs signū in Cain. s. tremorē capitꝫ. ſm glo. strabi. Omis inq̄t Strab⁹ q̄ iuenerit me ꝑ tremorē capitꝫ ꝛ agitatōꝫ furiose mētꝫ: cog̃scet me reuꝫ mortꝫ eē. Tremoꝛ āt capitꝫ q̄ꝛ iectitatio dr̄ a Cōst. ꝓuēit ex defectu ꝛ debilitate ṽtutis regitiue ī neruis spondiliū ipi⁹ colli: ꝛ ī lacertis mēbroꝝ. In h̄ aūt morbo duo sūt motus q̄ sibi sūt oppositi. alt̄ enī mouet̄ sursuꝫ. alt̄ deorsū. Supiorē ṽo nat̄a opat̄. īferiorē aūt morb⁹. Morb⁹ āt nitit̄ mēbꝝ deꝓmere īferi⁹: ſ nat̄a q̄ ipm a suo regimie nōdū destituit: nitit̄ ipm regere et ponere ī ꝓpria positōe. ꝛ ita sursum eleuare. Et ideo ex t'li motuū ꝯrietate surgit tremoꝛ. Cā aūt īceptōis tremoris ē defect⁹ ṽtutis cōmouētis lacertos: vt dt Cōst. Que ṽt⁹ qñq̄ꝫ deficit causa male ꝯplexiōis vel accidentiū aīe: sic̄ ex tiore ꝓpt̄ spūs ꝯfluētes ad coꝛ. vñ mēbra ponderositate sua tēdūt īferi⁹. Vñ qꝛ nat̄a non hꝫ sufficiētes spūs ad mēbri regimē ꝯfluentes: nō ex toto pōt mēbꝝ ī sua ꝯsistētia dtiere. ꝛ iō seq̄t̄ stati tremoꝛ. Tal' āt tremoꝛ q̄dā eīt dispositio ad ꝑalysim: maxie si acciderit dormitio freq̄ns cū tremore. Cui⁹ causa est frigiditas substātiā neruoꝝ coagulās ꝛ cōstipās: ne ṽt⁹ sensibilis eā penetrare possit. Ois āt paly? cū trēore leuioꝛ ē ad curādū q̄ꝫ illa q̄ est sine tremore. qꝛ in pria nō ē mēbrū oīno destitutū a nat̄a: sic̄ ē destitutū pēitus ī scd̄a. Talis itaq̄ꝫ tremoꝛ vna cū dormitione: calefactiuis et cōfortatiuis ꝛ dissolutiuis ꝛ ꝯsūptiuis curabit̄ medicinis. sic̄ est theodoricō. ieralogodion: ꝛ sil'ia. Valēt ꝛ balneatiōes: fricatōnes: ꝛ cum calidis et

aptiuis herbis suffumigatōes: vt pori clau
si apiant. vt hūores supflui cōsumant. vt spi
ritus excitent: et nerui ꝯfortent.

De Spasmo Capitulū XII

s Pasmꝰ ē neruoꝝ violēta ꝯctio: mo
tū volūtariū auferēs et retardās. Ta
lis ꝯctio pueīt aliqñ ex nimia reple
tōe. qñq; ex inanitōe. qñq; ex nimia infrigida
tōe. sic ē videre i māibꝰ et labijs īfrigidato
rū: q vix ꝟba formāt. vix etiā digitos cōpli
cāt aut recuruāt. Cōtractio ꝟo ex tali ītrīse
ca infrigidatōe soluit calore. et alia nō indi
get medicīa. Caueat tñ patiēs ne nimis sub
ito forti calori se exponat. qꝛ ex subita rep
cussiōe frigiditatis ad neruoꝝ extrēitates:
dolorē nō modicū patiet. Cōtractōez ꝟo fa
ctā ex inanitōe hec. s. sig declarāt. pcedit eni
aliqñ fluxꝰ īmoderatꝰ sāguis vl' vētrꝫ vl' ma
tricꝫ. Aliqñ labor vl' abstinētia sup vires la
borātis vl' abstinētꝫ. aliqñ īmoderatꝰ calor
vt i corpe hoīs pacutas febres patiētꝫ. aliñ
pfūditas et dolor vulnerꝫ: acumē et fortitu
do assūpti medicamis. In his oībꝰ accidit
spasmꝰ ex nimia nate desiccatōe et subal' hu
miditatꝫ ꝯsūptōe. vñ corrugat neruꝰ et ꝯhit
sic pgamenū positū i igne. et iō via spūuz p
neruos intercipit. et virtꝰ vite regitiua ipe
dit. oīs tal' spasmꝰ si diu durauerit mortal' ē
Vñ dꝛ i Aforꝫ. Spasmꝰ ex cholerico (al's
elleboro) mortal'. Isti tñ spasmo i pncipio
ꝯfert calidū lac mlierꝫ si sup musculos fau
ciū. sup spinaz et collū et radices neruoꝝ vn
diq; pfundat. Ad idē valz aq cū oleo si fue
rit cū lana succida sup locū neruoꝝ fomēta
ta. Tertiū ꝟo genꝰ spasmi. s. ex repletōe q so
let accidere pinguibꝰ et carnosꝫ et īgurgitatis
ex infusiōe neruoꝝ et dilatatōe: facilꝰ soluit
qꝛ cū vngētꝫ calidis balneis sternutatiōibꝰ
et gargarismis curat. vt docz Cōst. Huic ꝯ
ctōi si febrꝫ supuenerit sūmū remediuz erit.
Vñ dꝛ i Afor. Spasmo et tetano febrꝫ sup
ueniēs soluit egritudinē. Istiꝰ autē spasmi
triplex ē spēs. s. epitestenꝰ: qñ. s. nerui poste
riores spasmāt. et epitrostenꝰ qñ. s. anterio
res nerui ꝟsus pectꝰ ꝯhūt. et tetanꝰ qñ. s. an
teriores et posteriores ꝯctionez patiūt. In
his nō est pfecta cura qñ accidūt ex inaniti
one: vt dictum est.

De Paralysi Ca. XIII.

p Aralysis eit lesio ptis hūani corpo
ris cū diminutōe l' puatiōe motꝰ l'
sēsus vl' vtriusq;. Fit eni qñz ex frigiditate ꝯ
strigēte. qñq; ex hūore oppilāte. aliqñ ex ca
lore ꝯsumēte et neruos sēsibiles corrugāte.
aliqñ ex vulnere neruos īcidēte vel diuidē
te. Ex istis eni cauꝫ et alijs denegat trāsitus
spūs aīal' ad instra sensus atq; motꝰ. Vñ si
nerui sensibiles et motiui ex toto sūt oppila
ti vl' icisi: efficit mēbꝝ pit imobile et insensi
bile. Si ꝟo nō fuerit plēa oppilatio: vl' trāsi
tꝰ spūuz denegatio. fit ibi ex matia depmē
te et ꝟtute regitiua erigēte tremor: sic dictuz
est. Hz fieri spēal'r palysis ex supfluitate ci
boꝝ. et maxie potuū: ex qbꝰ nimia fit hūorū
gñatio et dissolutio. et inde neruoꝝ ꝯseqt ne
cessario oppilatio Fit etiā ex frigiditate ner
uos ꝯstrigēte. qñq; ē syntoma alterꝰ mor
bi. qñ. s. minor apoplexia ī palysim termiat
Est etiā palysis alia vl'is: alia pticl'arꝫ Uni
uersal' ē qñ recte mediā ptē occupat hoīs ī
firmātis. Particl'arꝫ ē qñ occupat ptē vnā:
vt manū vl' pedē vel linguā. Itē matia ipiꝰ
oppilātōis inducētis palysim: qñq; ē i ori
gine neruoꝝ. qñz i ipō mēbro palytico: Si
in origine neruoꝝ sit cā: stupor et insensibi
litas: est circa lōca vicina: vt i facie vl' i pn
cipio dorsi. Si ꝟo i ipō mēbro palytico:
tūc ipm patit tm et nō supiora: vt dicit Gal.
Qui dt se amouisse ēplastꝝ qd sophista ap
posuerat sup manū: et posuisse sup collū. Ex
q ptz q sm varietatē locoꝝ morbi dz varia
ri modꝰ medicīe. Paralyꝫ ex incisiōe nerui
penitꝰ icurabil' ē. Sil'r palysis vl'is i oībꝰ et
maxie i senibꝰ vix curat. Circa iuuenes tñ ci
tius et efficacꝰ opat medicīa. Prio g i paly
si ex mollificatiuis et relaxatiuis taz intiꝰ q;
exteriꝰ exhibitꝫ īsistendū ē. deide desiccati
uis et ꝯstrictiuis. Si ꝟo pmo desiccatiua
vehemēt: apponerēt: liqdioribꝰ ptibꝰ ꝯsum
ptis: reliquū magis inspissaret. et sic ꝯpacti
us effectū dissolutōi et ꝯsūptōi iobedientiꝰ
redderet. et iō pdicto mō caute ē pcedēduz.
Cōgruis igr medicis interius purgatiuis.
ꝯueniētibꝰ etiā vngētꝫ exteriꝰ mēbra molli
ficent. saluia et castorio in decoctōe vini vtā
tur. Alias medicinas quere in Plat. et i vi
atico Constant.

De passionibꝰ oculoꝝ Cap. XIIII.

Olet dolor ocul' accidere aliqñ ab
s exterioribꝰ sic a vulnere ꝯtinuitatē
oclꝝ dissoluēte. a puluere teneram
subaz ocli pturbāte. a fumo oclos offuscan
te. vento frigido spm visibilē repcutiēte. ab
aere calido dissoluente. a nimia solis vel al

teri⁹ lucidi corpis claritate spm̄ disgregāte
A nimia tenebrositate spm̄ visibilē ꝯculcā-
te. Ab inordīata dieta et ebrietate ꝯtinua
visuz hebetāte. A venerea voluptate ꝯsue-
ta spm̄ et hūorē crystallinū corrūpēte ꝛ dis-
soluēte. Aliqñ ab interioribꝫ: vt ab humo-
ribꝫ calidis vl' frigidis: siccꝭ vl' hūidis. Pri-
mus aūt dolor et ꝑcipu⁹ causat̃ ab intiori-
bus: calidū apostēa nascēs sup albuginem
ocl'oꝝ ex humoribꝫ ꝯfluētibꝫ ad pupillā: et
apostēa faciētibꝫ. Et h̄ accidit ex debilitate
ocl'i recipiētꝭ. ꝛ ex abūdātia seu acumīe hūo
ris ꝯfluētis: ꝛ ex cerebro descēdētis. In ta
li itaqꝫ apostemate ocul⁹ itumescit ꝛ lachry
mat̃: rubescit: dolorē et pūcturā: feruorez et
arsurā sentit: potissime qñ cholera est in cā.
Tūc enī videt̃ ꝙ acubꝫ ꝑforet̃. Si ꝟo hūor
frigid⁹ sit in cā vl' vētositas: ocul⁹ distēdit̃:
grauat̃. de nocte iuiscat̃. hūores nimiꝭ efflu
unt. ꝛ illi sunt viscosi. Maxie affligit̃ hūore
fleumatꝭ. Si ꝟo sanguis sit i cā: sentit̃ pru-
ritus: multitudo lachrymaꝝ. et calor i exi-
tu earū. leuis pūctio: tumor et dolor i fron
te maior. et maxie affligit̃ i horꝭ sanguinis.
Hec ifirmitas si causat̃ ab extiori: patiens
q̇escat. capite alto dormiat. ꝓpt̃ fluxū lachry
maꝝ. lumis splēdorē fugiat ad cauēdū dis-
gregatōez ꝛ dissolutōz maiorē. vocē ñ emit
tat: ne ex conatu vocꝭ in cerebro dissolutio
fortis fiat. cibꝫ det̃ frigid⁹ et leuis digestio-
nis: ne reumatꝭ flux⁹ augeat̃. aq̄ clara ꝛ cali
da potet̃. qꝛ d̄ nat̃a sursū (al'as sui) fumi fu-
mos ꝯsumit. neruos ꝯfortat. arsurā ꝛ pun-
cturā mitigat. balneis aq̄ dulcꝭ tꝑatꝭ vtat̃.
His obꝟuatꝭ ñ optꝫ alit̃ medicari. Si ꝟo
sit dolor ab itioribꝫ hūoribꝫ purget̃ hūores
peccātes: vl' ꝑ subtractōez sanguis: vl' ꝑ cō-
gruā medicīe purgatiōz. collyria mitigatia
ꝛ sanatiua inti⁹ ponāt̃. sic aq̄ rosacea cuz la
cte femineo. vt d̄t Cōst. Lachryme cū r̄stri
ctorijs cōpescant̃. Apponāt̃ g̃ i ꝑncipio le-
nit̃ repcussiua ꝛ mitigatia: i statu et i augm̄
to mediocrit̃ dissolutiua. i fine ꝯsūptiua. et
sꝑ cū istꝭ ꝯfortatiua. Circa apostema ꝟo o-
culi nūq̄ꝫ sūt maturatiua apponēda. ne sub
stātia ocl'i q̄ est tenera destruat̃ si ad saniē ꝑ
trahat̃. Preterea Si matia ē multa: calida ꝛ
dolor fortꝭ. nō sūt apponēda fortia repcus-
siua. qꝛ matia subito possꝫ repcuti ad ner-
uū obticū. ꝛ oppilādo possꝫ ꝑpetuā iduce-
re cecitatē. Lippitudo ē ocl'oꝝ viscosa ꝛ
glutinosa suꝑfluitas: ocl'oꝝ palpebrꝭ adhe
rens: ex fleumaticꝭ et melācholicꝭ hūoribꝫ
i angul' ocl'oꝝ icipiēs: palpebras igrossās
ꝛ inuertēs. Hec ocl'oꝝ cilia corrūpit. ꝛ ipas
palpebras q̄si carnes crudas facit. In lip-
pis quippe oculis: pupille sane sunt: sicut
dic̄ glo. sr̄ Leuit̃. xxj. sed hūore defluēte pal
pebre grossescūt: cuius crebra infusiōe etiā
pupille acies viciat̃. Et illos significat q̄rū
ingeniū ad cognitiōem ꝟitatis emicat. sed
oꝑatio carnalis vite obscurat.

De Macula et albugine siue panno.
Capitulū XV.

a lia est passio oculoꝝ quā nos ma-
culā dicim⁹: q̄ albugo vl' pān⁹ d̄r a
Const. Et habet generari sic. Prio fit flux⁹
reumatis ad ocl'os ex quo fit obtalmia. do
lor. s. et apostēa. ex qua male discussa rema-
net quedā leuis macula siue infectio: q̄ lon-
go processu tēporis excrescit in telā ꝛ ispis-
satur ꝛ occupat maiorē locū. s. totā pupillā
Tela vero excrescit in pannum ꝑ maiorē in
spissationē: ꝛ maiorē loci occupatōez. qꝛ to
tū nigrū oculi occupat. Ad vltimum fit vn
guis magis spissus ꝛ dur⁹. Q̄olibꝫ istoꝝ i-
curabile: si fuerit iueteratū. Tñ s̄m loci col
locatōez debꝫ diuidi. Si ꝟo collocat̃ circa
crystallinū humorē in ꝓfundū: ꝑ dimidium
annū fit incurabil'. In ꝑncipio aūt vix cura
bit̃. Si ꝟo colligat̃ sub ꝯiūctiua vl' etiā su-
pra: ꝑ decē ānos pōt curari. Qñ igr̃ macl'a
recēs est ꝛ modica: succ⁹ papauerꝭ rufi suf-
ficit ad medicandū: vt d̄t Cōst. Papauer eī
rufum vel rubeū calidū est in ꝑmo gradu ꝛ
siccū in secūdo. et ideo habꝫ virtutē extenu
andi: consumendi et desiccādi. Dicunt etiā
physici vt dicit Constant. ꝙ sanguis ex sū-
mitate dextre ale colūbe vel hyrundinis vl'
vpupe extractus: et super maculam recen-
tem positus calidus maculaz in principio
potenter rumpit. Sanguis enim istaꝝ aui
um est valde ignitiuus et dissolutiu⁹ ex na-
tura auiū ex quibus ꝓcedit.

De infectione oculi ꝑ crustulā sanguīs
Capitulum XVI.

lia etiā accidit oculis deformitas
a ꝛ passio. s. sanguis infectio. quā Cō
stantinus crustulā sanguīs noīat.
qñ. s. sanguis aliquo casu ad ocl'os defluēs
i crustulā desiccat̃. Cōtigit etiā ab arterijs
ꝛ venis desudare ad oculuz. et venulas ali-
quas rūpi vl' crepare in tunica cōiūctiua. et
ex circūfluente sanguie talem deformitatez

in ocl'o generari. Hūc sanguinē sic coagula
tū dissoluit sanguis turturꝫ vl' colūbe. vt dt
Cōstan. Idem facit lac mulieris cum thu-
re. Idem facit recens caseus sine sale melli
cōmixtus si supponat᷑. Multa alia expimē
ta dt Cōstā.

De lachrymis inuolūtarijs
Capl'm. XVII.

Fluxus lachrymarū inuolūtari⁹ acci-
f dit oculis qn̄q3 ab exterioribꝫ. Sic
ex ꝑcussiōe Ex calidi aeris dissoluti
one Vel ex frigidi coartatōe. Ex fumi mor
dicatione ꝛ puluerꝫ ꝑturbatione. Ex ceparū
ꝛ aliorū acuminū odoratiōe. Qn̄q3 ab intio
ribꝫ vt ex calidis hūoribꝫ vl' frigidꝫ l' ex sup
abūdātia hūorū ꝑ incōtinētiā effluētiū ex de
bilitate ꝯtētiue ꝟtutꝫ cerebri ꝛ fortitudine
expulsiue. Si aūt hūores calidi fuerīt i cā:
oculi rubēt: ꝛ lachryme distillātes calefaci-
unt faciē ꝛ vrūt. calida obsūt. frigida ꝓsunt
Si ꝟo sīt hūores frigidi: ocli sīt subalbidi vl'
liuidi. Lachryme etiā frigidi faciē nō mor/
dificāt. frigida obsunt: calida ꝓsunt. Ad la-
chrymationē factā ex ꝑcussiōe ꝛ causꝫ alijs
extiorib ꝑcipua cura ē: cera pura cū pulue
re cimini calefacta: ꝛ freq̄nt᷑ cataplasmata.
Dolorē em̄ siml' remouet ac lachrymā ꝛ li-
uorē. Si sit cū vulnere cū chirurgia curet᷑.
ad alias cās exteriores sufficit fomentū cū
aqua tepida ita q̈ tepor ad frigiditatez pl⁹
accedat. Si āt fiat ex fluxu ꝛ supabūdātia
hūorū purget᷑. det᷑ diaolibanū cū vino deco
ctionis thuris. ꝛ hoc ꝑcipuū est i hac cā. Fi
ant restrictoria circa timpora ꝛ circa fron-
tem. Hec omnia valent ꝯtra fluxū ex causa
calida ꝛ frigida.

De defectu visus
Cap. XVIII

Defect⁹ visus accidit oculis multipli
d ci de cā. Aliqn̄ ex cā male cōplexiōis
Aliqn̄ ex fumi ascendentis a stoma-
cho corruptiōe. Aliqn̄ ex nerui obtici oppi
latōe: ex cataractꝫ. ex pāno (al'as spasmo) ex
macula ꝛ hmōi. Aliqn̄ ex diete inordinatōe
ex egritudīe lōga: ex ieiunio: ex coitu nimio
ꝛ ex multꝫ alijs cāis. sic ex senectute ꝛ hmōi
Distinguēde igit᷑ sūt cāe ꝑ ꝓpria sig̃ Nam si
ꝯfect⁹ accidat ex fumositate stōachi defect⁹
visus nō est ꝯtinu⁹ s3 intꝑolat⁹. Scd3 ei ci
borū sumptorū varietatē minuit᷑ vel auget᷑.
Si aūt est ex vicio cerebri: ꝯtinu⁹ ē defect⁹
an̄ ꝑ̄ndiū ꝛ post. Si ex oppilatōe nerui ipi⁹
oculi substantia pura est et lucida atq3 cla-
ra. Alia signa ꝑ se patent. Ad istū ḡ defectū
tollendū si ē ex vicio hūoris stōachi mūdi-
ficet᷑. Jmo totū corpus ꝑcipue caput: dei-
de apponāt᷑ remedia localia q̄ in viatico ꝛ ī
alijs autoribꝫ inueniunt᷑.

De cecitate Capitulū. XIX.

Cecitas est priuatio visus. Priuat᷑
c aūt hō visu aliquādo ꝓpt᷑ organorū
defectū: et pupillarū improportiōz
ad spiritū visibilē. Ad hoc eni q̈ formetur
visus exigitur debita proportio organi spi
ritū recipiētis ad ipsum spiritū. vt supra di
ctum est de visu libro tertio. Aliquādo pro
pter neruorū interiorū oppilationē. Si enī
fuerit neruus (qui dicitur obticus: qui ē vi
sibilis spiritus vehiculū) in suo principio
vel medio: vel alicuius carnositatis super
crescentia. vel alicuius viscosi humoris ab
undantia: totaliter oppilat⁹: virtutis visiue
transitus nō ꝑuenit ad pupillam. ꝛ sic ceci-
tas in oculo generat᷑. Aliquādo fit propter
humorum et spirituū consumptōem. vt est
videre in senibus quorū ocl'i primo caligāt.
et defectū visus patiuntur. Tandem defici
ente virtute vidēdi: potentia penit⁹ destrui
tur. Aliquādo fit ex causa exteriori: Sicut
per oculorū vulnerationē. per nimiā etia3 ꝛ
continuā lachrymarū effusionē. per substā-
tie oculi dissolutionē. per tunicarum oculi
inspissationē et indurationē. ꝛ humorū ī o-
culo cōpactionē. Tunc enī pupilla non est
spiritui visibili peruia. Et ideo talis cōpa-
ctio est cecitatis in oculo inductiua: ꝑ sub-
stantialis humoris subitā desiccatiōe3. Vt
in pupilla accidit in quibusdā potionatis.
ꝛ in minutis q̄ ex nimia sanguinis subtra-
ctione qn̄q3 incurrūt ꝑiculū cecitatꝫ. Aliqn̄
ꝓpter subitā cū desiccatōe substantial' hūi-
ditatis spūs visibilis disgregationē: vt pa
tet in vrso: qui ad aspectū peluis ardentis
quasi subito excecat᷑. Cuius excecatiōis cā
est aspectus peluis ardentis et lucentis. cu
ius ignea virtus tunicā oculi cum crystal-
lino humore destruit et consumit. et eiusdē
luciditas: que spiritui est improportiona-
lis: ipsum disgregat et dispergit. et sic neces
sario cecitatis ꝑpetue viciū ītroducit. Int᷑
omnes itaq3 sensibiles passiones miserabi
lior est ipa cecitas: vt dicit Constant᷑. Nā
sine omni vinculo cecitas ipsa carcer est.
Decipit in apprehendendo imaginatiua3.

q2 de albo imaginať ꝙ sit nigꝝ. ꝛ econuerso Impedit in iudicãdo vim delibatiuã. Iudicat em̄ penes se ꝛ delibat ire ad orietez: et deceptꝰ ĩ suo iudicio vadit ad occidetẽ Peruertit ꝛ affectiuã, q2 oblato sibi ad eligẽdū denario argẽteo cū cupreo: affectat eligere argẽteū ꝛ eligit cupreū. Tãta siqđ est miẽia vt ñ solū puero vł ſuo se subijciat ꝑ regine ꝛ ducatu. verūetiaʒ sepiꝰ ipi cani. ꝛ sepe ad tãtã deducił necitatẽ vt ad trãseūdū põtʒ vł vadi ꝑiculū plꝰ cogał credere cani ꝙ̃ sibijpi Itẽ sepe in ꝑicul' vbi oẽs dubitãt. q2 nõ videt ꝑiculū: securꝰ est cecꝰ Et ecõuerso Sepissime vbi nulluʒ ꝑicl'm: maꝑie cecꝰ timet. Sepe in plano cespitat pedib ꝛ offendit. Sepe vbi pes esset eleuãdꝰ deꝑmit pedẽꝛ ecõuerso: vbi eẽt tre figẽdꝰ ipʒ eleuatꝛ suspẽdit Undiqʒ palpãdo ꝛ ꝯtrectãdo manꝰ dirigit. Undiqʒ de itinere dubiꝰ: manu ꝛ baculo viaʒ q̃rit. raro aliq̃d securꝰ agit: sꝑ fere dubiꝰ ꝛ timẽs erit. Itẽ cecꝰ qñ nudꝰ iacʒ vł sedet tectū se reputat. sepe etiaʒ qñ videł ab oĩbus: se latere putat. Itẽ faciẽ aliqñ ꝛ oculos ad solẽ vł celū cecꝰ eleuat. ʒ ipiꝰ oc'los celestʒ claritas ñ imutat Ipiꝰ ceci oc'lo sol ꝑ̃sentẽ exhibʒ suū radiū. ʒ tñ pñtʒ sol' ꝟtutẽ ñ ꝑcipit ꝛ effectū. vt dt Gre. Itẽ cecus aliqñ pueꝝ suū ductorẽ ꝟberat ꝛ ꝑcutit ꝛ offẽdit sed eadẽ ꝟbera cito ꝑ pueꝝ luit Nã puer ꝟbeꝝ nõ immemor in põtis medio siue q̃cūqʒ alio ꝑiculo ipm solū deserit: ꝛ ipm fugiẽs sibi viã euadẽdi ꝑiculū nõ oñdit. ꝛ iõ miser ẽ cecꝰ. q2 ĩ domo nihil audet fiducialiť agere. In itinere ꝺseri a socio multū timet. In hoc tñ peior est ꝯdicio hñtiuʒ oculos ꝙ̃ cecoꝝ. q2 ipi oculi hostes sunt ꝛ ꝑdones hũani animi: ꝙ̃ꝝ ꝯcupiscẽtias dū seq̃mur seuissimis hostib subijcimur. sicut dicit expositor suꝑ illd Threñ. Oculꝰ meus deꝑdatꝰ ẽ aĩam meã. Melius ãt est homini ocul' eruptis cecū fieri ꝙ̃ hr̃e oculos ꝛ eoꝝ blãdicijs decipi ꝛ abduci vt dt Greg. suꝑ illud Mathei. xj. Meliꝰ est tibi luscū ad vitã ingredi ꝙ̃ duos oculos habentem in gehennam ignis mitti.

De surditate. Ca. XX

Surditas est ꝑuatio siue impedimẽtum auditus Qui ſm Cõstan. ianua mentis est. Contingit autẽ aliquando auditū totaliter auferri. et tũc ꝓprie dicił surditas. Et habet fieri ex humorib oppilãtib neruos audibiles: ꝛ buccas aurium replentib in tantū ꝙ in eis nulla ꝑt fieri allisio. Qñʒ nõ ex toto auferł. ʒ ſm diminutionẽ humoris fit difficultas in sensatiõe. et dr̃ ǵuitas auditꝰ. Qñqʒ ẽ ibi sonitꝰ et tinitꝰ ita ꝙ putat patiẽs ꝙ sit iuxta molẽdinū: vł iuxta organa. Et h hʒ fieri ex grossa vẽtositate interclusa. Et hoc habʒ fieri aliqñ sine interpolatione. ꝛ tunc est ex priuata causa. Qñqʒ cū interpolatõe: ꝛ tũc est ex causa remota. Qñqʒ eñi nihil exterius audił propť oppilatõem: ʒ auditus ab interioribus immutatur. ita ꝙ patiẽs credit se audire ab exteriorib quod sentit ab ĩteriori. et ſm hoc fallitur auditus. Multis alijs modis auditꝰ hoĩs impedił. Accidit etiã auri dolor aliqñ siue apostema. ꝛ h ex calore dissoluente: vel ex frigiditate ꝯstrĩgẽte. Si sit ex calore dolor ẽ acutꝰ. locus rubet. calida obsunt. frigida ꝓsūt. Si sit ex frigiditate dolor est põderosus ꝛ ǵuatiuꝰ: locꝰ pallet: frigida obsūt: calida ꝓsūt. Aliqñ ẽ ex apostẽate calido. ꝛ tũc ex ꝑ̃dictis signis vehemens est febris. Sꝑ eñi apostema auriū febrʒ cõcomitał: sed remissior: et minori dolore in causa frigida ꝙ̃ in calida. Aliqñ relinquił ĩ aure vulnus ex apostemate precedẽte: Qđ cognoscił ex dolore: titillatiõe et sanie effluente. Aliqñ fiūt vermes in aurib ex hũoribus calidis inuiscatis per interceptõʒ spiritus viuificantʒ. Signa aūt ꝟmiū sūt pruritus ꝛ titillatio. Et aliqñ videri pñt si aurʒ soli exponał. Aliqñ fit dolor a causa extrinseca sic ex aq̃ vel lapilli subintratõe. Aliqñdo ex ꝑcussiõe: cuiꝰ signū est exitꝰ sanguis. Aliqñ tñ exit sanguis ex suꝑabundãtia ꝛ ĩcõtinẽtia eiusdẽ. Unde Cõstanł. Si subito sanguis ꝛ sine dolore ab aurib exeat: sine manifesta causa: signū est aliq̃d esse in capite qđ nařa expellere laborat. Oꝑtʒ igił ꝙ aures a ꝑncipio mūdificeł. Alias ãt auriū passiões q̃re suꝑ li. iij. de auditu. ꝛ. v. de aure. Ibi eñi sūt multa inserta. Dolor igř auriū si ẽ ex calore ꝛ sine apostẽate: frigidis et alteratiuis ĩsistendū ẽ. Ungi eñi debʒ locꝰ doloris oleo rosaceo vel violaceo: ꝛ cõsimilibus. Talia eñi olea tepida aurib ĩstilleł. nõ eñi actu frigida debẽt aurib ĩstillari. Si ꝟo fit ex frigiditate vel (al's sine) apostẽate: cū calidis alteratiuis ad curam procedendum est: sicut oleo laurino: rutaceo ꝛ hmõi Si vero fuerit cum calido apostemate frigidis maturatiuis ꝑmo insistendū ẽ. deide

mūdificatis.ꝛ i ꝯ̃ria cā adhiberi dꝫ medici
na ꝯ̃ria. Rupto igr̃ apostēate qđ cog̃scit̃ ex
fluxu saniei: ꝓmo mūdificādū ē vuln⁹ dein-
de ꝯsolidādū. Mūdificat̃ āt cū vino ꝛ cum
melle sil'mixtꝫ ꝛ imissis. ꝯsolidat̃ cū pulue-
re thurꝫ ꝛ masticꝫ.ꝛ hmōi. Si ṽmes ibi fue
rint succi amari sic̃ ꝑsici absinthij porri in-
fundant̃. Silr̃ amaꝝ oleū ex amygdal' ama
ris auri patienti instillet̃. Talib⁹ ei ṽmes oc
cidūt̃: ꝛ putrefacti cū sanie educūt̃. Si āt la
pill⁹ īt̃uit: caute extrahat̃. qđ si fieri n̄ p̄t au
rꝫ calidis inūgat̃: ꝛ sternutatio ꝓuocet̃ vl' cū
vētosa sugat̃ ꝛ extrahat̃. Ad surditatē r̃mo-
uendā vl' saltē releuandā valēt m̄lta q̄ dicit
Cōst. Sꝫ int̃ oīa solꝫ balsamū īstillatū auri
bus ꝓualere. Surditas tn̄ si fuerit a nati-
uitate incurabil' est. Silr̃ q̄ ꝑ triēniū dura-
uerit vix curat̃. Tinnit⁹ q̄ ex vētositate cau
sat̃ cū ex tenuatiuis vētositatꝫ curet̃ sic̃ cuꝫ
anheto calamēto colato origano ꝛ cōsilib⁹.
q̄ꝝ suffumigatiōe tinnit⁹ soluit̃ ꝛ sanat̃. Et
hec đ passiōib⁹ auriū ꝛ earū remedijs dicta
sufficiāt.

De polipo. Ca. XXI.

p Olipus est sup̱flua caro ex narib⁹ ex
crescēs: ex sup̱fluis hūorib⁹ generata
Hāc passionē fetor horribil' sp̱ con-
comitat̃.ꝛ tn̄ fetor a poliposo non sentitur.
Propt̃ oppilationē em̄ nerui odorabil': tal'
int̃ odoris ꝛ fetoris differentias nō discer-
nit. Habet aūt fieri tā fetor nariū q̄ꝫ polip⁹ r̃
hūc modū Humores grossi ꝛ viscosi fluūt
ad carūculas nariū ꝛ ibidē diuturnitate tē
poris ꝛ actiōe calorꝫ ꝯdēsant̃ ꝛ q̄si i subam
carneā ꝯuertūt̃: q̄ corrupta cū sit: ide fumo
sitas resoluta ꝛ aeri īmixta inspirādo ꝛ r̃spi
rādo fetorē facit.ꝛ īfirmitas talis polipus
đr Qn̄q; etiā ad nares descēdit humiditas
ꝛ eam ꝯbibit spōgiosa narium porositas ꝛ
ibi putrescēs corruptionē generat ꝛ fetorē
Qn̄q; etiā calidi hūores acumīe suo pustu
las in narib⁹ generāt: q̄ locū vlcerāt ꝛ exco-
riāt. Vn̄ tā ex corruptiōe carnis ꝛ humorꝫ
q̄ꝫ ex coartatiōe inspirationū cū nō possit ce
rebꝝ ꝯ̃purari: fetor necessario generat̃. Pri
mū igit̃ remediū ꝯ̃ hāc passionem est vt ca-
put forti ꝛ conueniēti medicina purget̃: et
post fluxus intercipiat̃. deinde patiēs aquā
calidā narib⁹ attrahat atq; sugat vt hūores
inuiscati dissoluant̃ ꝛ educantur. Ad nares
purgandas valēt pillule diacastoree cū suc
co rute ꝛ vino tepido resolute si narib⁹ sint
iniecte ad restringendū fluxū mirabilit̃ va-
lēt g̃na thurꝫ albi si sepi⁹ assumant̃. Si ṽo
fuerit polip⁹ ꝯfirmat⁹ p̄cedētib⁹ purgatiōi
bus ꝛ deoppilātib⁹ pulucrib⁹ ꝛ medicīs cor
rosiuis: amoueat̃ vl' ꝑ incisionē sicut in chi
rurgia plenius edocet̃.

De passione siue fluxu nariū .XXII.

p Atiunt̃ etiā nares sepi⁹ fluxū sangui
nis.ꝛ h̄ fit in mascul' trib⁹ de causis
tm̄. Fit em̄ flux⁹ a cerebro ꝛ tunc fit
cū sternutatione ꝛ cū dolore frontis ꝛ pun-
ctiōe. Vel ab epate ꝛ tūc dolor sentit̃ in de-
xtro latere ꝛ fluit ꝑ dextraꝫ narē. Vel a sple
ne.ꝛ tūc a sinistro latere erit dolor ꝛ fluit ꝑ
sinistrā partem. Preter hec: etiā in mulieri-
bus fit a matrice.ꝛ tunc dolor est circa vm
bilicum. Hic fluxus qn̄q; ē vtilis. Qn̄q; ei
in febrib⁹ etiā acutis ꝛ in frenesi in die cre-
tico solet fieri motu nature.ꝛ tūc solet bon⁹
esse. Nā bon⁹ ē qn̄ an̄ diem creticū fit ex ni-
mia sanguinis interioris ebullitiōe ꝛ feruo
re. vn̄ acumine suo venas aperit ꝛ fluxū fa-
cit. His ꝛ multis alijs de causis fluit san-
guis. siue aūt fuerit flux⁹ cretic⁹ siue synto-
matic⁹. nō i ꝓncipio restringat̃ flux⁹ ne cri-
sis īpediat̃ vel ne sanguis ad alias p̱tes ver
tat̃.ꝛ syntoma peius faciat: vt suffocatiōeꝫ
ꝛ hmōi. Si aūt nimis augeret̃ flux⁹ si pati-
ens esset: fortis esset in p̱te patiēti minuen-
dus. extremitates sunt ligande ꝛ forti⁹ con
stringende. Medicine restrictiue sunt tim-
porib⁹ ꝛ fronti adhibende. aqua cum aceto
in facie ꝑfundenda. Si ab epate fiat fluxus
ponat̃ ventosa sup̱ regionem epatis. Si a
splene super splenem. si a matrice sup̱ matri
cē vel mamillas.

De fetore oris Ca. XXIII.

f Etor oris qn̄q; causat̃ ex dētiū ꝛ gin-
ginaꝝ corruptōe. Qn̄q; ex oris ꝛ pa-
lati vlceratione ꝛ putredine. Qn̄q; ex
thoracis mala habitudine ꝛ membrorum
spiritualiū viciosa dispositiōe Qn̄q; ex pu-
trefactione humoꝝ stomachi Qn̄q; ex vni-
uersali corp̱is infectione. vt in leprosis q̄ꝝ
anhelitus est fetid⁹ ꝛ infectiuus Qn̄q; ex fe
tidoꝝ comestiōe. vt patꝫ in illis qui ꝯtinue
comedūt alliū: cepas atq; porrum. Quādo
q̄ꝫ aūt fit ex corruptione membroꝝ spiritua
lium. et vniuersali corru ptione humoꝝ in-
fectoꝝ. Palliari quidē pōt sed non curari.
Talis aūt fetor est ꝯtinuus: interpolationē

ñ accipiēs. Ille āt q̄ ē ex vicio stōchi intpolat⁹ ē, q2 añ p̄ndiū est maior: ⁊ p⁹ p̄ndiū est ꝑuus vl' null⁹. ⁊ hic bñ curat̄ cū extēsiuis aromatic3 ⁊ ꝯfortatiuis. P2io igit̄ materia q̄ ē i stomacho: q̄ fetor3 est cā: digerat̄: diuidat̄: expellat̄. Post comestiōez sepi⁹ vomit⁹ ꝓuocet̄ vt villi stomachi mūdificent̄. A putrid3 cibarijs: ⁊ ad putrefactōz disposit3 caueat̄. Vino aromatico ⁊ aromatic3 ad ꝯfortatione vtat̄. Si causat̄ fetor ab alijs vt a gingiuis ⁊ dētib⁊ putridis: dētes extrahant̄ q̄ sūt in cā vel sanent̄. Gingine fricent̄ ⁊ mūdificentur cū decoctiōe rosa⁊. In vino vl' aceto tepido abluant̄ cū puluere thur3 ⁊ masticis ⁊ melle: gingine ⁊ radices dētiū fricent̄ ⁊ mūdificent̄.

De dolore dētiū. Ca. XXIIII.

d Olor dentiū qñq3 fit vicio stomachi qñq3 vicio cerebri. Ex vicio cerebri qñ hūores frigidi ⁊ calidi reumatizātes neruos dētiū inficiūt: ⁊ dolorē inferunt Vicio āt stōachi fit ex hūorib⁊ calidis i ipo existētib⁊ a q̄b⁊ fumositas resoluta suꝑiora petēs neruos dētiū: ⁊ radices mordēdo vl' aggūādo: dolorē īfert dētib⁊ ⁊ fetorē Si ex acut3 ⁊ calidis ē hūorib⁊ dolor ē acut⁹ ⁊ pūgitiu⁹ cū rubore faciei: cū asꝑitate ⁊ siccitate guttur3: cū siti ⁊ amaritudine or3. Si ex frigidis dolor ē minor cū ḡuamīe capit3. cū subtumiditate faciei ⁊ pallore: cum acetosa eructuatōe ⁊ or3 īsipiditate Dolor āt veniēs ex cerebro diu durat sine aliq̄ intpolatiōe. q2 aliqñ. x. hor3 l' pl⁹. Qui ꝟo ꝓcedit ex stōacho. iiij. l' trib⁊ affligit hor3 ⁊ p⁹ q̄escit. Cāe ḡ dolor3 dētiū vt d̄t Cōstā. sūt putredies ⁊ rupture ⁊ ꝑforatōes motōes ⁊ casus ⁊ limositates. Perforant̄ ei dētes ⁊ qñq3 rūpūt̄. Aliqñ i colorē citrinū viridē l' nig⁊ mutāt̄ Que oīa ex hūiditate putrida nascūt̄ q̄ a stōacho ad ligamēta dētiū defluit ⁊ ascēdit Eadē ēt cā ē relaxatiōis ⁊ mot⁹ dētiū at3 casus. Nā acuti hūores i radicib⁊ dētiū dētes ꝑforāt ⁊ ꝯsumūt sepi⁹ ⁊ relaxāt. Vñ cā sunt q̄re (cum radices ōficiūt aut putrescūt) ꝟmes i dentibus maxillarib⁊ fiūt ex humorib⁊ ⁊ eo⁊ cō: cauitatib⁊ putrefact3. Et coḡscit̄ et pruritu ⁊ titillatōe ⁊ ꝯtinnua terebratōe ⁊ dēt3 ꝑforatōe. ⁊ fetor3 emissiōe. ⁊ mlt3 alijs mōis q̄re sup̄. li. v. i tractatu d̄ dētib⁊ Iste dētiū dolorose passiōes si sūt ex vicio hūo⁊ i cerebro vl' i stōacho debita purgatōe purget̄ sepi⁹ dētes debit3 dētifricijs mūdēt̄. De q̄b⁹ oib⁊ sufficiēter tractat Constā. Vermes dētiū myrrha ⁊ opio interficiūt̄ Dētes relaxati thure ⁊ mastice ꝯfirmāt̄ Et h̄ idē fac̄ gargarism⁹ de gall' ⁊ malogranati cortice ⁊ balaustie cū aceto ꝑpatus

De lingua ⁊ ꝟmōis ablatōne Ca. XXV.

l Ingua etiā mltiplicit̄ patit̄. Aliqñ ei ꝑalyticat̄. ⁊ tūc ꝑdit volūtariū motū ⁊ ꝟmōis vsū. vt d̄t Cōstā. Cui⁹ cā est defect⁹ motiue ꝟtutis q̄ excitat̄ ꝑ spm̄ venientē a cerebro. vl' accidit ex neruo aīal' ꝟtut3 vehicl'o hūore vl' apostēate oppilato. Vl' accidit ex ꝓpo sub̄e ligue vicio. s. ex mala cōplexiōe lingue ⁊ distēꝑantia īfrigidāte vl' calore ⁊ siccitate vl' hūore. Aliqñ etia3 lingua apostemat̄ ⁊ tūc intumescit ⁊ ꝟmo impedit̄. Aliqñ ex hūore liq̄do relaxat̄ ⁊ remollit̄ neruus lingue ⁊ nīs moll' efficit̄. ⁊ tūc debitus ꝟmo ꝑ nimis remollitā linguā nō formatur Aliqñ ex humore nimis calido ⁊ sicco ꝯ3hitur ⁊ corrugat̄. ⁊ tūc totalit̄ ꝟmo īpedit̄. Aliqñ ḡuib⁊ vlcerib⁊ ⁊ pustul' ledit̄: ⁊ tūc tā i gustando q̄3 in loq̄ndo impedit̄. Si ḡ lingue sub̄a sit sana nllas hñs maclas, loq̄la tñ sit ablata a cerebro surgit viciū. vel a neruo oppito. Aliqñ ꝑdit̄ loq̄la ex ꝑdita mēte vt in frenesi vbi hō nō vtit̄ imagiatiōe. mēoria ⁊ rōe ⁊ iō nō mi⁊ si perit loq̄la q̄ est instr̄m rōnis. q̄re sup̄ li. v. de lingua sana ⁊ infirma.

De raucedine Ca. XXVI.

r Aucedo multis h3 fieri d̄ causis. q2 ex siccitate vel humiditate vel ex spirituū ⁊ ꝟtutū defectibilitate. Ex siccitate. duplicit̄. Aut q2 siccitas inequalitate3 facit. aut ꝯstringit meatus. Dum em̄ ex siccitate exasperat̄ arteria: ex asperitate sequit̄ inequalitas. ⁊ ex ineq̄litate raucedo ⁊ voc3 impedimentū. Item ex siccitate fistulas et pulmonem coartāte. sequit̄ vtrunq3 p̄dictorum. Ex humiditate similiter duobus modis. Aut ex humiditate contenta in vasis: ⁊ maxime in sanguine. Aut ex fleumate a superiorib⁊ distillāte. Sanguis em̄ supabundās venas distēdit. Vñ ⁊ meat⁹ coartātur ⁊ sequitur vocis impedimentū. Silr fleuma distilās i tracheā arteriā ⁊ fistulas pulmōis p̄dicta opat̄. Ex defectu ēt spūs ⁊ virtut3 impedit̄ vox Q̄d ꝑ3: q2 ei⁹ fortitudo ex spū ꝑficit̄ ⁊ ꝟtute. Si ḡ est ex siccitate: coḡscit̄ ex sicca tussi q̄ est offendiculū spirit⁹ in

trachea arteria: l'ꝑ 'cōpassionē qñ est synto
ma morbi: vl'ꝑ cōpassionē qñ fit ex siccita-
te exasperāte vl'(al's q̄)ex frigiditate fistulas
pulmōis coartāte ⁊ spm̄ offendēte. Uñ ge-
nerat̃ tussis. Ul' ex hūiditate a cerebro di-
stillāte Ist; eī modis hz fieri tussis q̄ ipedit
ip̄am vocē. vl' cog̃scit̃ raucedo ex pūctura ī
sp̄ūalibꝫ q̄si ex spinis: facta ex ḡcilitate colli
⁊ totiꝰ corpis macilētia Sāguinē ṽo ī cā ēē
cog̃scimꝰ: ex tussi aliq̄ntulū hūectata ex ru-
bore faciei: venaꝝ eminētia: dulcedīe oris:
Fleuma ēē ī cā cog̃scimꝰ ex tussi aliq̄ntuluz
hūectata: ex oris īsipiditate ⁊ saliuaꝝ abun
dātia Defectū spirituū ēē cog̃scimus ī cā ex
d̄bilitate ⁊ ex tēuitate totiꝰ corpis ex febre p̄
cedēte vl' ex ieiunio ⁊ fluxu: ⁊ oībꝫ q̄ corpꝰ ex
tenuāt. Si g̃ hec raucedo sit ex cā sicca ⁊ ca
lida: abstineat a salsis calidis: ⁊ siccis frixis
⁊ assis: vtat̃ tpate frigidis: ⁊ ēt hūidis ⁊ me
diocrit̃ calid;. Si ex sāguīe ē passio: fiat mi
nutio. Si ex fleumate dēt̃ purgatōes ⁊ opi
latiue q̄ ī frigida cā st̃ necessarie Si ṽo ē ex
defectu spirituū: subueniēdū ē resūptiuis ⁊
ꝯfortatiuis. Eadē āt ē cura raucedis ⁊ tus-
sis. Uide ī Plat. ⁊ Cōstā.

De squināntia ⁊ suffocatiōe guttur;.
Caplm XXVII.

s Quināntia ē guttur; suffocatio Et ꝑ
uēit ex apostēate ī gutture. Cuiꝰ tres
sūt spēs. In p̄ma tota maťia colligit̃
interiꝰ ī q̄dā follicl'o int̃ tracheā arteriā ⁊ iso
phagū Et cog̃scit̃ ex vehemēti calore(al's do
lore) nll'o tūore extius apparēte. apto ēt ore
tūor iteriꝰ ñ apparz. ex febre acutissima ⁊ ex
īpedimēto voc; ⁊ ex indicio patiēt;. Nihil ei
pn̄t deglutire. Et hec spēs icurabil' ē. Inter
ficit em̄ sepiꝰ p̄ma die. Scd̄a spēs est qñ in
minori q̄ntitate r̃ colligit̃ intra: ⁊ extra ī ma
iori. ⁊ d̄r squināntia Et hz oīa signa q̄ p̄ma sz
r̃missiora. ⁊ appet aliq̄s tumor extra. ⁊ hec
spēs vix curat̃. Tertia ṽo spēs ē qñ tota ma
ťia colligit̃ extra: ⁊ d̄r sināncia. Cuiꝰ signa st̃
vehemēs tūor extra. febr; lēta. dolor modi
cꝰ sine difficultate spirādi ⁊ r̃spirādi. Et hec
spēs nō interficit nisi tumor ad īteriora se re
traxerit. Fit āt hec passio p̄ncipal'r ex sāgui
ne. secūdario ex fleumate ⁊ melancholia: nū
q̄ʒ ex cholera Et cognoscūt̃ he cause ꝑ sua si
gna Istiꝰ passiōis p̄ma cura ē sāguis extra-
ctio ī q̄ntitate m'lta. Incidāt̃ etiā vene sub-
ligua fiāt scarificatōes cū vētos̃ in collo ⁊ ī
scapulis. deinde apponāt̃ lenificatiua matu
ratiua et mundificatiua. Quere sup̄ li. v. de
gutture.

De asma vel disma Ca. XXVIII

d Ifficultas īspirādi et respirādi di-
cit̃ asma vl' disma. Et accidit dupli-
ci de cā. s. Ex siccitate deartāte. q̄r
qñ pulmo nō p̄t libere dilatari et cōstringi:
inde seq̄t̃ asma. vel qñ ex hūore īpedit̃ mo-
tus pulmōis. Q̄ñz enī supabūdat hūor ex-
teriꝰ ī suꝑficie pulmōis: cuiꝰ mole opp̄ssus
nō p̄t libere dilatari. ⁊ tūc est spēs asmat; q̄
d̄r sanguisugiū a sanguisuga. q̄r cū violētia
attrahit aerē ad cor refrigerādū. Aliq̄ñ ab-
undat hūor interiꝰ ī fistul' pulmōis. cuiꝰ int̃
positōe pulmo nō pōt libe ꝯstrigi. ⁊ tūc d̄r
anhelitꝰ: q̄r ī hac specie laborat patiēs ī ex
pirādo. Aliq̄ñ aūt abūdat hūor intiꝰ et ex-
teriꝰ. ꝓpt̃ q̄d nō pōt pulmo libe dilatari nec
ꝯstrigi. ⁊ tūc est illa spēs q̄ d̄r orthonia. id ē
sp̄ūs rectitudīs. q̄r patiēs laborat eq̄lit̃ ⁊ ī
inspirādo ⁊ expirādo. Et ita st̃ tres species
asmat; ſm tres hūoꝝ dispositōnes. Si ex
siccitate et caliditate vngētis electuarijs sy
rupis frigidis ⁊ hūidis curet̃. et ecōuerso.
vide in Plate.

De sputo sanioso et sanguinolento
Capituluz. XXIX.

c Irca sputū ēt accidūt passiōes: vtz
ī empic; in q̄bꝫ ē sputū saniosū et vi
rulentū. ⁊ ī emoptoicis in q̄bꝫ est sanguiolē
tū. Empima enī d̄r passio qñ sanies excrea
tur: et hoc cōtingit in causis reumaticis et
pleureticis et peripleumonic;. et in alijs a-
postematibꝫ stomachi pectoris vel pulmo
nis. Habet autē fieri hoc modo. qñ hūor a
suꝑioribꝫ distillat in pulmonē: pulmo reper
cutit̃: et ex reꝑcussiōe conculcat̃. ⁊ ex ꝯculca
tione sanies nascit̃ vel pulmo vlcerat̃. vl' de
fluēs humor ad aliquē locū ad apostēa re-
colligit̃. ⁊ ibi in saniē cōmutat̃: q̄ vi nat̃e vel
sintomat; resoluta ꝑ saniē siue saniosū spu-
tū euacuat̃. Nō tñ q̄libz spuēs sanguinē dz
empicꝰ iudicari. Pleuretici enī sanguinem
spuūt ⁊ saniē ⁊ m'lti alij. ⁊ tñ nō sunt empici.
Sz illi q̄ īfectōe pulmōis ⁊ eiꝰ saniosa habi
tudīe st̃ corrupti. Quoꝝ sig̃ sūt ista. sputuz
saniosū. corpis macilentia. colli gracilitas.
⁊ tussis cū difficultate anhelādi. facies sub-
tumida. tument et dolēt orbes oculorum.
Emoptoici sūt ꝑ os sāguinē expuētes. Q̄d
ꝯtigit Per alicuiꝰ vene aptōez. Per humo
rum multitudinem ⁊ eoꝝ fumositatez. Per

corrosionē vene per caloꝛ excessũ. Caloꝛe
ei poros apiēte sãguis emittitᷣ ⁊ exudat. Et
dꝛ mitti ꝑ diabroſim.i.ꝑ reſolutõez(al's re-
ſudatõez) Et tũc sãguis emiſſ⁹ ē pur⁹ clar⁹ ⁊
pauc⁹ abſqꝫ doloꝛe patiētꝫ. ⁊ anhelit⁹ calid⁹
Ab aliꝭs ãt mēbꝛꝫ freqn̄tᷣ redũdat ad os ſic̄
a cerebro. ⁊ tũc ē cũ ruboꝛe faciei ⁊ venaruꝫ
oculoꝝ. Qñqꝫ a pulmõe. ⁊ tũc ē ſanguiſ ſpu
moſus cũ tuſſi ⁊ doloꝛe ſiniſtre mãmille. et
ſic de aliꝭs mēbꝛꝫ in qͥb9 ſanguis choleric⁹
vi nature vel ſintomatꝫ mot⁹ nũc ꝑ nares:
nũc ꝑ os emittitᷣ ⁊ purgatᷣ. Pꝛia itaqꝫ paſ
ſio.ſ.ſputũ ſanioſũ ſanetᷣ diſſolutiuis: mũdi
ficatiuis ⁊ extérſiuis. Et caueatᷣ ne in ptiſiꝫ
ꝯuertatᷣ. lõgũ ei empima poſt pleureſim in-
fra.xl.dies in ptiſiꝫ cõmutatᷣ. vt dꝛ Hypo.
Scđa ꝟo paſſio ſcꝫ.emoptoicoꝝ ſanietᷣ mũ
dificatiuis ⁊ ꝯſtrictiuis medicinis. ſic̄ in vi
atico ꝯtinetᷣ ⁊ in Plate.

De ptiſi Ca.XXX

p Tiſis eſt ꝯſumptio naturalꝭ humoꝛꝫ
coꝛꝑis ex vlcere pulmõis ꝓueniēs.
Fit alñ ex reumate a capite diſtillan
te in pulmonem quē reꝑcutit ⁊ repercutiē-
do cauat. ⁊ cauãdo vlcerat: ſicut gutta pau
latim diſtillando petram cauat. Fit aũt ex
nimia ſubſtantie pulmonis ſiccitate: q̄ are-
facta de facili laceratᷣ. ſicut pampinus vitiſ
in fine autumni deſiccatus leui vento diſſi
patur. Fit aũt aliqñ ex ſanguine qñ a liqua
vena rumpitᷣ in pulmone Sãguis talis ali
qñ in ſaniem ꝯuertitᷣ: ⁊ ſanies inficit ⁊ vlce-
rat pulmonem. Unde Hypo. Ex ſanguine
⁊ ſputo ptiſis ⁊ fluxus ⁊c̄. ex vlceratiõe pul
monis ſic ꝯſumitᷣ totũ coꝛp⁹. Primo em̄ ꝑ
ſui dilatationē ab exterioꝛib9 trahit aerem
quē miniſtrat coꝛdi ad ſui innati caloꝛꝫ mi-
tigationē. q̄ dũ vlceratᷣ ꝓpter ſenſuꝫ ꝓpꝛie le
ſionis cohibet motũ ſuum nec dilatatᷣ. vn-
de inſufficientē aerem coꝛdi adminiſtrat q̄
re paulatī caloꝛ intenditᷣ: ⁊ paulatim coꝛp⁹
ꝯſumitᷣ. Febꝛis em̄ ethica ꝯcomitatur pti-
ſim: q̄ radicalē(al's ſubſtãtialē) ꝯſumit coꝛ-
poꝛis humiditatē. Om̄is em̄ ptiſic⁹ ethic⁹
eſt. ſed nõ ꝯuertitᷣ. Talꝭ ei paſſio nõ de facili
curatur exquo inualeſcit. Et aſſignat Con-
ſtañ. rõnem. Oē inquit vuln⁹ difficile ſanatᷣ
niſi mũdetᷣ. Ulcus aũt pul monis purgari
non poteſt niſi cũ tuſſi. tuſſis aũt vuln⁹ ꝯſo
lidari nõ ꝑmittit. dilatat ei ⁊ apit. Uñ pu-
tredines maioꝛes in ſe recolligit. Dũ ei par
tim colligit: partim purgat: inſanabile red
ditᷣ apoſtema duꝫ ita circinat. Qui ergo pti
ſim vult ſanare: ꝑmo vulnus pulmonis ſa
net pꝛi⁹ q̄ꝫ putreſcat. Iſtius autē ptiſis con
firmate ſunt ſigna. caloꝛ cõtinu⁹: ſed lent⁹.
in volis manuũ ⁊ pedũ acutioꝛ. ruboꝛ i ma
xillis. ſtrictura inflata. ſitis cum aſꝑitate li-
gue. colli gracilitas: totius coꝛꝑis conſũ-
ptio. vnguiũ et extremitatũ cõſtrictio. cõca
uitas ſm̄ oꝛbes oculoꝝ. doloꝛ ſiniſtre ſpa-
tule vſqꝫ ad humerũ. fluxus capilloꝝ. Et h̄
ſignũ eſt moꝛtis in ꝓximo imminentis: ſic̄
ſputũ fetidũ et virulentũ. Et anhelit⁹ pl⁹ fe-
tidus cõſueto: ſignat totalē ſubſtantie pul
monis coꝛruptelã. Talis eſt nutriend⁹ die-
ta que refrigerat et ſolidat ac reſtaurat. De
tur igitᷣ mediocriter frigida caloꝛis febꝛilis
mitigatiua. mediocriter ventrꝫ mollificati-
ua. Precipue tamē cauendũ ē ne nimis ſol
uatur. quia ſi fluoꝛ accidit moꝛs intrat: vi-
ta recedit: vt dicit Egid. Ualent eis hume
ctantia: et humoꝛis cõſumpti reſtauratiua

De Cardiaca XXXI.

t Remoꝛ ſiue cardiaca eſt paſſio coꝛ
dis: ſic dicta: quia a defectu coꝛdiſ
oꝛitur ſepe. Duplex autē eſt cardia
ca. ſcꝫ diafoꝛetica.i.poꝛoꝛũ apertiua: quia
poꝛoꝛũ apertionē ꝯcomitatᷣ. Alia dicitᷣ tre-
mens. quia cum quodã tremoꝛe ſentitᷣ mo-
tus coꝛdis. Diafoꝛetica eſt ex cauſa calida
⁊ caloꝛis diſꝓpantia circa ſpũalia. Uñ ⁊ po
ri aperiuntur: humoꝛes et fumi reſoluuntᷣ.
qui fumus exiens per poꝛos in ſudoꝛē con
denſatur. et ex tali frequenti ſudoꝛe hydro-
piſis vel ethica generatᷣ. Et tales ex defectu
ꝟtutis ſepius ſyncopizant. Cardiaca vero
tremēs fit qñqꝫ ex frigida cauſa. qñqꝫ ex me
lancholica. qñqꝫ ex fleumatica. Nã talꝭ hu-
moꝛ abundans ī pulmõe oppꝛimit(al's cõ-
pꝛimit) aliquotiēs coꝛdis vtrãqꝫ capſulaꝫ:
ipaꝫqꝫ coꝛdis ſubaꝫ. vñ īpeditᷣ debit⁹ coꝛdiſ
mot⁹. et obturantᷣ vene ꝑ q̄s diſcurrit ſpũs
vitalis. et tales ꝓrũpunt in ſubitã ſuffocati
onē. Et ideo talꝭ paſſio dꝛ tremēs. qꝛ ſi tene
as manũ ſuꝑ coꝛ: nõ ſenties coꝛ debito mõ
dilatari. ſed cũ q̄dam tremoꝛe parũ ⁊ exilit
tm̄ moueri. Aliqñ ē cũ febꝛe lēta: aliqñ cuꝫ
febꝛe foꝛti. ⁊ tũc mai⁹ eſt ꝑiculũ. Aliqñ eſt ſi
ne febꝛe. aliqñ melãcholia eſt in cauſa. ⁊ ta-
les incidũt ī paſſionē que dꝛ īcubus vꝭ ꝓhi
altes. Aliqñ accidit ex vicio epatis. a quo
nõ mandatᷣ ſufficiens nutrimētũ coꝛdi. vñ

deficit ⁊ debilitat. vt di. Constan. Aliqñ ac
cidit ex mala dispositõe alioꝝ mẽbroꝝ ex q̃
rũ colligãtia cor patit. Sic qñ a cerebro vl'
stõacho trãsmittit fum⁹ vel humor nociu⁹
vñ suba cordis ledit: deficit vl' gnat. Et iõ
talibꝫ accidit tremor cordis ex acumie fumi
vl' materie q̃ pũgitr mordicat cordis subaꝫ
vñ fit in eo tremor. Accidit ⁊ sitꝫ ꝓpt cordis
cõpssionẽ ⁊ caloris intensionẽ. vñ siccitas:
⁊ sitis: suspiriũ: ⁊ alt⁹ anhelit⁹. q: cor labo-
rat ad aerẽ attrahendũ: cũ nõ valeat se dila
tare Accidit ⁊ tremor ex fumo melãcholico
ex siccitate spm̃ ꝑturbãte Accidit ⁊ pĩguedo
q: deficit calor naturalis: ⁊ inde torpor ⁊ pi
gricia generat. Ex defectu etiã cordis ⁊ de-
bilitate spũum accidit syncopis. q̃ a vulgo
spasmatio vocat. Et h̃ ꝯtĩgit aliqñ ex acci-
dẽtibꝫ aĩe. vt ex timore cor nimis ꝯstrĩgẽte.
Aliqñ ex nimo gaudio vl' ira cor dilatãte ⁊
spũs exhalãte vl' euaporãte ⁊ soluẽte Aliqñ
accidit ex accidẽtibꝫ corpis sic ex mala com
plexiõe vl' repletõe vl' nimia inanitõe. ex ve
naꝝ oppilatiõe ⁊ spirituũ cõpressiõe. Aliqñ
ex nimio sudore Ex hac aũt syncopi q̃dam
ĩcurrũt mortẽ subitaneã'. oppilata vena cõ-
caua ꝑ quã sanguis ⁊ spũs vital' ad cor trãs
fert. vel etiã oppilato meatu ꝑ queꝫ pulmo
frigidũ aerẽ solet recipe ⁊ a se fumositatẽ su
ꝑfluã remouere. Qñqꝫ ex matricꝫ vl' stoma
chi nimis repleti compssione. In omnibꝫ
istis ꝑiculis si humor est in cã. purget debi
to mõ humor peccans. Dent ꝯfortatiua. ⁊
spirituũ reꝑatiua ⁊ resũptiua Si ẽ ex nimio
fluxu vl' nimio sudore. flux⁹ incipiat. sudor
reꝑmat. Si ex nimia repletõe. stomachus
euacuet. ꝯ tremorẽ cordis ꝯfortatiua cõfe-
rant. sic diamargariton ⁊ electuaria. ac me-
dicine in q̃bꝫ cũ aliis cõfortatiuis ĩponunt
muscus aurũ aut margarite siue perle. siue
pul. ossis de corde cerui. ambra lignũ aloes
spodiũ. Hec ei oĩa valent ꝯ cardiacã passi
onẽ ⁊ syncopim. ⁊ alias ꝯsiles passiões cor
dis marie qñ accidit sine febre. In febribꝫ
aũt calida nõ sũt danda

De febre Ca. XXXII

Ebris ãt ex distemꝑantia cordis ac
f cidit ⁊ ꝓuenit. Quia vt dt Cõst. Fe
bris est calor nõ natalis a corde exi-
ens raptus ad oĩa mẽbra corpis nocens a-
ctioni. Dicit etiã Hypo. in epid. Febris est
calor cursũ nate exiẽs: opibꝫ ⁊ eius nocens
Auicenna aũt sic dicit. Febris est calor ex-
trane⁹ in corde accẽsus. ⁊ ꝓcedẽs ab eo me-
diantibꝫ spiritibꝫ ⁊ sanguie ꝑ venas ⁊ arteri
as in totũ corp⁹ ⁊ inflãmat in eo inflãmatio
ne q̃ nocet opibꝫ natalibꝫ. Febris etiã vt te
stat Hypo. est flãma a pectore ꝓcedẽs in to
tũ corp⁹. Diuersificat em̃ febris tripl'r ꝑm
tria ꝯponentia corp⁹ humanũ. Componit
em̃ ex subtilibꝫ. s. ex spiritibus: ⁊ liquidis. s.
ex hũoribꝫ: ⁊ solidis corpibꝫ. s. ex ipis mẽbrꝫ
Est itaqꝫ ꝓma febris spẽs qñ distẽꝑant spi
ritus ĩ calore. ⁊ dr ephimera. Scda ĩ hũo-
ribꝫ ⁊ dr putrida. Tertia q̃ accidit ĩ solidis
mẽbris ⁊ noiat ethica. Et dt Cõstã. q Gal.
has febres bonis aptauit similitudinibus.
Ephimera inq̃t febris vẽto calido videt si-
milis eẽ q̃ vter replet⁹ ex sui calore nece ẽ vt
calefiat. Idẽ etiã fac spũs calefact⁹ circa cor
⁊ totũ corp⁹. Putrida ꝟo febris aq̃ calide
est silis. Aq̃ em̃ calida cũ frigidũ vas inue
neri' (al's ĩpleuerit) ipm calore suo calefacit
Sil'r hũores calefacti calefaciũt corp⁹ ⁊ alia
mẽbra. Ethica aũt febris vasi calido. aq̃ fri
gida pleno est cõꝑabilis. Aqua em̃ frigida
ex vase calido calefit. Sic ⁊ febris ethica cũ
sit radicata in mẽbris calefacit cor et alios
hũores corpis distẽꝑat ⁊ ĩmutat.

De febre ephimera Cap. XXXIII.

Phimera aũt febris dr ꝑm Gal. ab
e ephimeron qd ẽ simplex. q: fit ex dis
tẽꝑerãtia q̃ fit in subtili suba. vt ĩ spũ
vl' vt dt Isaac in li. febrium. Ephimera ab
ephimeron marina belua dr q̃ in eodeꝫ die
q̃ nascit morit Vl' ꝑꝫ ingros dr q̃ vni⁹ diei
feruor. meron em̃ dies dr apud grecos. Ra
ro em̃ su⁹ feruor vltra vni⁹ diei terminũ se ex
tendit. Sꝑ em̃ p⁹ diẽ vnũ deficit cito vel in
febrem putridã vl' ethicã se ꝯuertit. vt di. cõ
stã. et Isaac. Accidit ãt ista febris ex cã inte
riori ⁊ etiã ab exteriori: Ab interiori aũt fit
dupl'r. s. a frigore: ⁊ calore A frigore vt ex sbi
ta frigiditate aeris. s. qñ ex claut sbito poꝝ
exteri⁹ fumi calidi interi⁹ ꝯcludunt. ⁊ ex eo-
rũ ꝯculcatõe ⁊ multiplicatõe calor intẽdit:
ex q̃ cordis distemꝑantia generat Aliqñ ac
cidit ex calore ⁊ distemꝑantia aeris siue sol'
Qñqꝫ ex radioꝝ reꝑcussiõe spũs aĩal' distẽ-
ꝑat. ⁊ ꝓpt colligantiã spirituũ ⁊ hũoꝝ: to-
tus hõ distẽꝑat A cã iteriori ephimera qñ
qꝫ ex calore spirituũ ⁊ humoꝝ ꝯplexio hõis
casu aliq̃ subito ĩmutat. sicut ex nimia exer
citatõe ꝓcedẽte. ex nimia calidoꝝ frequẽtia
vt vinoꝝ alboꝝ. ⁊ hmõi. ex q̃ꝝ nimio vsu ca

loꝛ aliq̃tiẽs intẽdit. ꝛ febꝛ ephimera gñat.
Hec spẽs febꝛ int alias citi⁹ ꝛ facili⁹ icurrit
ſꝫ difficili⁹ ſanat. Mltũ tñ piculoſa ẽ ꝛ gũiſ
qñ i putridã vl' ethicã cõmutat. Accidit ãt
ſpẽalit ex q̃buſdã apoſtematibꝫ i inguie na
ſcẽtibꝫ. ꝛ ſub aſcellis. q̃ q̃dẽ a medicꝭ bubo-
nes noiant. vñ nõ ſine cã in afoꝛ. dr. In bu
bonibꝫ q̃dẽ oẽs febꝛes: male. exceptis ephi
meris ꝛc̃. Sig̃ ãt h⁹ ſt vrina nõ mltũ diſtãs
a ſana. aliq̃ntulũ intẽſa. ꝛ aliq̃ntulũ ſubtilis
pulſus durus ꝛ velox ꝛ freq̃ns nõ multũ a
tꝑamẽto recedẽs. Reliq̃ ꝟo ꝟtutes vt appe
tit⁹ ꝛ mot⁹ volũtari⁹ paꝝ imutãt. Hec d̃ fa
cili febꝛ curat. ſi ꝯgrua dieta vtat patiẽs. ꝛ
ſi a nociuis caueat

De ethica Ca. XXXIIII

e Thica febꝛ eſt q̃ ledit ſolida mẽbꝛa.
Et dr ab ethis qđ ẽ hĩtudo q̃i febꝛ
ꝯuerſa in hĩtũ. Aliqñ ãt eſt ethica fe
bꝛis ꝛ moꝛbꝫ ꝑ ſe. Aliqñ ꝓpt aliũ moꝛbũ ꝑ ſe
fit moꝛbꝫ Aliqñ ex cibis nimis calidis ꝛ po
tibꝫ. Aliqñ ꝓpt nimia exercitia. ſic̃ ꝓpt ſtudiũ
imoderatũ. vigilias. ꝛ ꝯſilia q̃bꝫ calefit ſpũſ
aĩalis. ꝛ ꝑ ꝯñs vital'. ꝛ ita calefit ꝛ minorat
hũiditas nat̃al' ꝛ inducit ethica. Aliqñ etiã
cãt ex alio moꝛbo ſic̃ ex ephimera ex putri-
da intꝑolata vl' acuta. ꝛ etiã ꝓpt calidũ apo
ſtẽa. ſepe ei ꝯtigit q̄ ephimera excedit triũ
diẽ ꝯſiſtẽs in vna q̃litate ꝛ apparet i cute ifir
mi q̃dã obſcuritas liuiditas citrinitas ꝯſũ-
ptio ꝛ tũc illa ephimera in ethicã cõmutat.
maxie ãt accidit ex ephimera q̃ ẽ ex ãguſtia
ira. triſticia. odio. ꝛ vigilia imoderata. ꝛ ꝯſi
milibꝫ aĩe exercitijs. Ex febꝛe iterpolata ſic
fit qꝛ caloꝛ inat̃al' calefacit mẽbꝛa ꝛ deſiccat
ꝓpt acutã. qꝛ calefacit ſanguinẽ vel ꝑdñans
ſubalem ꝯſumit hũiditatẽ. Qñ ei extenuat
ſãguis nõ eſt debitũ nutrimentũ mẽbꝛoꝝ.
vñ ꝯſeq̃t ꝯſũptõ Sic̃ fit i arboꝛe q̃ deſiccat
ex caliditate ꝛ ſiccitate aeris: hũiditatẽ cõſu
mẽtẽ i eſtate. Vl' ex nutrimẽti ablatõe ſic̃ ac
cidit i hyeme qñ cadũt folia Vl' ex nutrimẽti
coꝛruptõe ꝛ ꝑmixtõe ad malas ꝯmixtões ꝛ
q̃litates ſic̃ ad nitroſitatẽ. ſulphureitateꝫ. ꝛ
hmõi Sic̃ ꝯtĩgit i hũanis coꝛꝑibꝫ. Qñqꝫ ei
fit nutrimẽti ablatio ꝓpt ipotentiã nat̃e i di-
gerẽdo ciboꝛ i reſtaurãdo deꝑdita. ſic̃ acci-
dit i ſenibꝫ. qñqꝫ caloꝛ extrane⁹ coꝛꝑi dñat ꝛ
ſubalẽ hũiditatẽ mẽbꝛoꝝ d̃ſiccãdo deſtruit
ꝛ ꝯſumit. qđ ſolet accidere i ethica. q̃ ꝓueĩt
ex acuta febꝛe l' ex accidẽtibꝫ aĩe qñ ſanguis
nutritiu⁹ mẽbꝛa radicalia mutat a ſua dulce-
dĩne ꝛ ſapoꝛe. ſic̃ accidit ꝓpt apoſtemata ꝓ-
lixa coꝛꝑ⁹ calefaciẽtia ꝛ ꝯſumẽtia q̃ ſũt aliq̃ñ
cã febꝛ ethice ſiue habitual' In generali ãt
iſta ſt ſig̃ h⁹ febꝛ. Caloꝛ nociu⁹. eq̃lis i q̃libꝫ
ꝑte coꝛꝑiſ. Scđꝫ ſignũ ẽ q̄ caloꝛ leuis ẽ. ꝛ ñ
ꝑũgitiu⁹. vñ ifirmi pati febꝛẽ vix ſe putant.
Tertiũ ſignũ ẽ q̄ eoꝝ coloꝛ ẽ liuid⁹ ꝛ plũbe⁹
aut citri⁹ Quartũ ẽ q̄ eoꝝ coꝛꝑa ſt aſꝑa. ocl'i
ꝯcaui. ſiccã emittẽtes lippitudinẽ Nutritiã
ei eoꝝ hũiditas ab eis ablata ẽ Particl'aria
ãt ſig̃ ſũt diuerſa. ſcḋm diuerſas ſpẽs h⁹ febꝛ.
Spẽs ãt diuerſificãt ſcḋm diuerſas hũidita
tes. Dic̃ eñ Auic̃. q̄ q̃ttuoꝛ ſũt hũiditates.
Pꝛia ẽ i extrẽmitatibꝫ ꝑuaꝝ venaꝝ ſubĩtrã
tiũ eẽntiã mẽbꝛoꝝ ꝯſil'iũ. Qñ ãt ſuꝑaccẽdit
h̃ hũiditas fit febꝛ putrida. ꝛ ñ ethica. ſꝫ fa-
cile generat ethicã et inducit. Scđa hũidi-
tas eſt q̃ eſt i poꝛoſitate mẽbꝛoꝝ ꝯſimiliũ ſic̃
ros Vñ etiã ꝛ ros ab autoꝛibꝫ appellat. ꝛ cũ
h̃ ſuꝑaccẽidit. fit ꝓꝑe ꝑ̇ma ſpẽs ethice. Ter
tia hũiditas ẽ. q̃ ꝯuerſa eſt actõne mẽbꝛoꝝ
ꝯſimiliũ ex ꝑte nat̃e ꝛ ꝯplexiõis ipoꝝ mem
bꝛoꝝ. ꝛ ſtat loco d̃ꝑditoꝝ Vñ ꝛ ab autoꝛibꝫ
cambiũ nũcupat. ꝛ qñ h̃ ſuꝑaccendit ſuba
ſcđa ſpẽs ethice ꝓcreat. Eſt ꝛ q̃rta hũiditas
colligãs ꝛ ꝯtinuãſ oĩa mẽbꝛa. ꝛ ẽ a ſꝑmatica
hũiditate. ꝛ h̃ dr glutinũ ꝑriũ. q̃ cũ ꝯſumit
nõ reꝑat. ꝛ h̃ inducit tertiã ſpẽꝫ ethice q̃ eſt
icurabil'. ſi ei poſſꝫ h̃ hũiditas reꝑari. poſſꝫ
fieri regreſſus a ſenectute ad iuuẽtutẽ vt dr
Auic̃. Pꝛia itaqꝫ ſpẽs vt dr Iſaac i li. d̃ fe-
bꝛibꝫ. eſt facil' ad curã. ꝛ difficil' ad cognitõꝫ
Sꝫ ſi caloꝛ augm̃tet ꝛ d̃ſiccet hũiditaſ. vici
na coagulatõi. fit ſcđa ſpẽs. Et ẽ facilioꝛ ad
cog̃ſcendũ. ꝛ difficilioꝛ ad curãdũ. Qñ ꝟo
intãtũ intendit caloꝛ q̄ deſiccat hũiditateꝫ.
colligantẽ mẽbꝛa. fit tertia ſpẽs q̃ ẽ facil' ad
cog̃ſcendũ. ſꝫ ipoſſibil' ad curãdũ. In ꝑ̇ma
ꝟo ſpẽ cũ ſignis generalibꝫ ſuꝑ poſitꝭ caloꝛ
augm̃tat añ prãdiũ. i ſcđa ꝟo p⁹ prãdiũ pl⁹
ſentit. ſꝫ i tertia maxie. Cui⁹ cãꝫ aſſig̃t Iſaac
i li. febꝛiũ dicẽs. hũiditas cibi ꝯ̃ria ẽ caloꝛi
innat̃ali. Vñ qñqꝫ illũ ſuffocat ex toto. vt i
ꝑ̇ma ſpẽ q̃ ẽ debil'. ꝛ ido eſt añ prãdiũ maioꝛ
caloꝛ. ſi ãt ad ſuffocatõꝫ caloꝛis nõ ſufficiat
ſaltẽ caloꝛ interi⁹ ſopit⁹ excitat ꝑ ſuũ oppoſi-
tũ. ꝛ fugiẽs ꝯ̃riũ exit ad mẽbꝛa exterioꝛa ſic̃
qñ ꝓijcitur aq̃ frigida ſuꝑ calcẽ viuã nõ ex-
tinctã. Tertia ſpẽs vt dr Iſaac patꝫ ſenſui
Nã facies mutat i liuidũ coloꝛe ꝓpt ſubtilẽ
hũiditatẽ deſiccatã ꝛ ꝟtutꝭ defectũ Nares
ſũt ſubtiles ꝛ acute ꝛ oculi ꝯcaui. timpoꝛa

asꝑa. qꝛ ꝯsūpto hūore apparet asꝑitas ossiū
⁊ cōpago mot⁹ palpebraꝝ ⁊ supciliorꝝ fit g̃=
uisꝑꝑᷓ oculoꝝ siccitatē. Vñ sine voluntate
claudūt oculos q̃i g̃uati a somno ꝓpꝰ ꝟtutis
defectū. Tactu sentiūꝰ frigidi ⁊ sicci ſꝫ ꝑ mo
rā sꝑ ascēdit calor maior. ꝺtecti ñ videꝰ hr̄e
viscera. ⁊ tact⁹ eoꝝ q̃i tabule Si cutꝭ eleueꝰ
nō descēdit ad īferi⁹ ꝓpꝰ defectū hūiditatis
Pulsus debilꝭ ⁊ spissus ⁊ dur⁹. Urina silꝭis
ē oleo ī liq̃re ⁊ fusa sup̄ petrā sonat sic̄ oleū
Hec īfirmitas q̃ ad pmā spēꝫ cito curaꝰ ne
cadat ī scđaꝫ. q̃ difficulꝰ curari pt. Curaꝰ āt
ꝑ dietā mediocriꝰ tꝑatā. ⁊ ꝑ medicinas calo
ris repssiuas ⁊ ꝯfortatiās. ⁊ hūorꝫ ꝑditi re=
stauratiās. Et ad h̄ valet p̄cipue electuariū
pn̄s. Balneari āt solet cū rosis violis mal=
uis ⁊ alijs ꝯfortatiuis herbis ⁊ hūectatiuis
Balneū āt nō dꝫ eē nimis calidū. ſꝫ q̃i tepi
dū ne nimia hūoꝝ ꝯsūptio ꝯseq̄ꝰ. ⁊ nō fiat
ī balneo lōga mora. Inūgi āt solet vngētis
resūptiuis infrigidatiuis ⁊ hūectatiuis. sic̄
oleo violaceo cū melle albo. ⁊ lacte mlꝭieris
masculū nutrētis. Spāliter dt Platꝫ. ꝙ va
let ethicis ⁊ ptisicis lac capnū in q̃ lapides
fluuiales sꝰ extincti. si ieiuno stōacho ⁊ ina=
nito patientibꝫ tribuaꝰ.

De febre putrida. Ca. XXXV

f Ebris putrida ex putridis hūoribꝫ
ex q̃bꝫ gignīꝰ putrida ē vocata Dicit
aūt Isaac ꝙ ista putredo sic hꝫ fieri
malis hūoribꝫ ⁊ supfluis in aliq̃ pte corpis
coadunatꝫ ex calore extraneo ⁊ inaꝰali q̃cū=
qꝫ casu supueniēte q̃daꝫ fit hūoꝝ pturbatio
Moueꝰ eī hūores ꝑ illū calorē ⁊ ebulliūt ſꝫ
tñ ñ digerūꝰ. neqꝫ fcā disiōe (alꝭs digestōe) iꝰ
ptes laudabiles ⁊ ñ laudabiles mūdificāꝰ.
ſꝫ poti⁹ fcā ebullitōe piꝰ ꝯmisceꝰ. ⁊ iō nc̄ario
ptes corrūpūꝰ. Cū igiꝰ maꝰia grossa ⁊ visco
sa ī corpi coadunata moueaꝰ a calore. nece
est vt resoluaꝰ ī vaporē. q̃ vapor ītrat hūi=
dū grossū: ī se ꝯculcaꝰ (alꝭi occultaꝰ) ⁊ nō libe
exhalās ⁊ exiēs ꝓpꝰ grossiciē maꝰie sibi resi=
stētꝫ corrūpiꝰ ⁊ putrescit. Huic āt putrefacti
oni maꝰie ē disposita cōplexio iuuenū ⁊ ca=
lida ⁊ hūida. qñ excessus ē ī hūiditate ⁊ ca=
lore. Cōplexio frigida ⁊ sicca non sic ad pu
tredinē ē pata. ⁊ iō grādeui raro febres pu=
tridas patiūꝰ qꝛ siccitas ꝯplexioni desiccat
hūorē ⁊ coadunat. ⁊ disiōi (alꝭs digestōi) ma
terie ac dilatatōi obuiat ⁊ repugñt. q̃ sꝰ dispo
sitōes medie ad putrefactōꝫ. Frigiditas ēt
ꝯgelat ⁊ resistit calori faciēti ebullitōꝫ Palā
igiꝰ ē ītelligere qm̄ cāe faciētes putrefactōꝫ
sꝰ. hūiditas disponēs. ⁊ caliditas humores
mouēs ⁊ ebullitōꝫ faciēs ī hūoribꝫ. q̃ꝝ feces
vt dt Isaac ñ diuidūꝰ neqꝫ mūdificāꝰ. imo
mutuo ꝑmisceꝰ. ⁊ iō ad putrefactōꝫ nc̄ario
disponūꝰ. Huic āt putrefactōi coopaꝰ ma=
xime poroꝝ corpis clausio ⁊ ꝯstrictio. qꝛ cō
strictꝫ poris nō pt fieri supfluitatꝫ resolutio.
neqꝫ euaporatio. ⁊ iō est necesse ꝙ maior fi=
at hūoꝝ ꝑ calorē ꝯmotio ⁊ corruptio. p̄ser=
tim cū talꝭ calor sit innaꝰalꝭ ⁊ nō sit naꝰe regi
tiuus. ſꝫ poti⁹ corruptiu⁹ His āt cauꝰ putre
factōis coopanꝰ et q̃dā extrinseca. vt iordi
natio diete: exercitij: ⁊ etiā medicie ⁊ ꝯsilia.
q̃ oīa īteriori corruptōi lꝭ putredini coopāꝰ
qñ mō indebito ⁊ ī tpe incōgruo corpi extrī
sec⁹ adhibeꝰ. Ex humiditate igiꝰ in aliq̃ pte
corpis sic putrefacta. resoluiꝰ fum⁹ calid⁹ et
corrupt⁹ q̃ cor petit: ipm distēpat atqꝫ ledit
ac dinde ꝑ venas ⁊ arterias se diffundens:
febrē putridā corpi ītroducit. sic̄ d. Isa. ⁊ cō
stā. Maꝰia igiꝰ sic putrefcā q̃ putride febrꝫ
est cā aut ꝯtineꝰ ī aliq̃ ꝯcauitate corpis sic̄ ī
stōacho vlꝭ ī epate vlꝭ alias. ⁊ tūc ē cā febrꝫ q̃
dꝛ īterpolata Aut ꝯtineꝰ ītra vasa. s. ī venis
⁊ arterijs. ⁊ tūc ē cā febrꝫ q̃ ē ꝯtinua. Cā āt
ꝯtinuitatꝫ febris putredinalis est corruptio
hūorꝫ ⁊ coartatio vaporis īflāmantꝫ ī arte=
rijs ⁊ ī venis. Et sic pꝫ cā ⁊ rō oīm febriūꝫ
putridaꝝ ī generali siue sint ꝯtinue siue sint
discōtinue ⁊ interpolate

De signis putride febrꝫ Ca. XXXVI

i Staꝝ āt febriū putredinaliū q̃dā sꝰ
significatōes generales. Prima est
qꝛ maꝰia talꝭ febrꝫ diu ꝑmanet ī corpe
⁊ supueniente cā extranea calefit ⁊ putrescit
ī effectu. Scđa significatio ē ꝙ talē febrē p̄
cedit rigor lꝭ frig⁹. maꝰie si maꝰia fuerit ītra
vasa ⁊ vicina sensibilibꝫ mēbris. qꝛ ex mate
ria frigida resoluūꝰ q̃dā fumi q̃ ledūt ner=
uos sensibiles ex q̃bꝫ rigor lꝭ frig⁹ g̃naꝰ Ter
tia significatio ē ꝙ talꝭ febrꝫ hꝫ inꝰpolatōem
verā ī inꝰpolatꝫ. vlꝭ decliatōꝫ (alꝭs iclīatōeꝫ)
māifestā queadmodū ī ꝯtinuis. Quarta ē
qꝛ talꝭ febris maximā generat angustiā ꝓpꝰ
mlꝭtitudinē ⁊ grossitudinē fumi de materia
putrida generati. ꝓpꝰ quā fit ordiatio calorꝫ
⁊ ꝟtutꝫ ad īteriora donec naꝰa expedierit se
a fumo illo. Et h̄ tꝑs diuersificaꝰ ſꝫ diuersi
tatē maꝰie ī subtilitate ⁊ ī grossicie. qꝛ si ma=
teria fuerit subtilꝭ ⁊ ꝟt⁹ fortꝫ. cū velocitate dis
soluiꝰ ⁊ spargiꝰ ꝑ corp⁹ ⁊ redit ꝟt⁹ ad mēbra

flẽ pus. Si ṽo maťia fuerit grossa ⁊ fr⁹ õbi
lis erit ecõuerso. Quita significatio ẽ ĩ statu
febꝛ. qꝛ tũc occurrũt accidẽtia signãtia cõ-
plexionẽ putredis sic̃ doloꝛ capit. malicia
anhelit⁹. sit. ⁊ siĺia Sexta ẽ qñ coꝛpa ñ ple
ne mũdificãť apõ q̃etẽ febꝛ. ꝫ remanẽt ad-
huc ĩ coꝛpe male q̃litates ꝓpť q̃s r̃manet de
bilitas ĩ coꝛpe ⁊ redeũt ipe febres ⁊ accessio
nes. Septia ẽ ꝙ nõ remanet ĩ vniformita-
te queẽadmodũ ⁊ ceťe febres apõ solutiõez
ꝫ q̃escit oĩno ĩterpolat dieƀ queẽadmodũ
⁊ ĩ ꝯtinuis inť poxismos. Sũt ⁊ mlťe alie si
gnificatões q̃ ĩ febꝛiƀ ꝑticulariƀ denotanť

De febꝛiƀ inťpolatis Ca. XXXVII.

d E febꝛiƀ ãt ĩterpolat q̃dã ꝓueniũt
ex humoꝛe simplici putrefacto extra
vasa vt ex fleumate naťali. ṽa q̃tidia
na ex cholera rubea. ťtiana ex cholera nig̃.
q̃rtana. q̃dã ṽo ex hũoꝛe ꝯposito gñanť vt q̃
tidiana. aliq̃ ẽ ex fleumate acetoso. aliq̃ ex ni
trea. aliq̃ ex dulci. aliq̃ ex salso Et iste febꝛiũ
diuersitates ꝑ ꝓꝓa sig̃ dinoscũť. In ist ãt fe
bꝛiƀ cõiter accidit doloꝛ capit. insipiditas
oꝛis. g̃uitas coꝛꝑis. frig⁹ ꝓcedẽs. caloꝛ ĩ bse-
quẽs singul' dieƀ accessio renouať. ⁊ qõ pe
ius est aliq̃tiẽs duplicať. Hui⁹ febꝛ mate-
ria. ꝯgrua medicia digerať diuidať ⁊ expel-
lať. Dieta ꝯgrua regať. Precaueat etiã me-
dicus ne in q̃rtanã vl' ethicã termineť.

De febꝛe tertiana
Ca. XXXVIII

t Ertiana fit ex cholera putrefacta ex-
tra vasa ⁊ nõ collecta ad apostema.
Fit ãt tertiana alia ex cholera naťali
alia ex ĩnaťali. vt ex cholera citrina vl' vitelli
na. Tertiane ex cholera naťali facte h̃ sť sig̃
De tertia die ĩ tertiã affligit. ⁊ potissime cir
ca horã tertiã ꝑmo rigoꝛe. deinde caloꝛe. do
loꝛe frõt. amaritudĩe oꝛis. siti. tĩnitu auriũ
instantia vigiliaꝝ. vꝛina rubea subtilis ⁊ te
nuis. xxiiij. horas aut pl⁹ ꝑt hr̃e in laboꝛe. ⁊
alias. xxiiij. ĩ q̃ete Scõꝫ variã ṽo maťie dis
positiõꝫ varianť ⁊ sig̃. Nã si materia fuerit ĩ
oꝛe stõachi. doloꝛ frõt est maioꝛ. siĺr ⁊ sitis
cũ aꝑitate sicci guttur ⁊ oꝛis. adest volũtas
vomẽdi. vꝛina est nimis coloꝛata Si fuerit
ĩ intestinis. ꝑdicta sig̃ nõ sunt ita intẽsa. sed
doloꝛ ẽ circa vmbilicũ. ⁊ vꝛina ẽ mag ĩtẽsa
Si ṽo fuerit ĩ epate ĺ in cistifell' coloꝛatioꝛ
erit vꝛina cũ spuma crocea. Si ãt fuerit fe-
bꝛis ex cholera citrĩa ĺ vitellina variãť ĩ ꝑte
sig̃. qꝛ affligit ꝑmo rigoꝛe. deĩde lẽto caloꝛe
inť horã colere ⁊ fleumat moueť. Urina ẽ
citrina mediocriť tenuis. pl⁹ tñ accedẽs ad
tenuitatẽ. horis incert moueť. qꝛ mõ antici
pat. mõ sƀoccupat Assunt ⁊ ꝑdicta sig̃. s. do-
loꝛ frõt ⁊c̃. ꝫ sť ꝑoꝛiƀ remissioꝛa. Hec febꝛ
sic̃ ⁊ q̃tidiana. aliq̃ñ est simplex. aliq̃ñ ꝯposi
ta. Simplex ẽ q̃ fit ex vna materia ĩ vno tm̃
loco putrefacta Cõposita ṽo siue duplex q̃
fit ex diuersis causis. in diuersis loc putre-
factis. Sic̃ ꝯtinua fit dupl'r qñ fleuma di-
uersũ in diuersis locis est putrefactuꝫ. Si-
gnũ ãt talis tertiane est ꝙ oĩ die affligit. ꝑ-
mo rigoꝛe. deĩde caloꝛe. Sꝫ õ tertio ĩ tertiũ
g̃ui⁹ ⁊ ĩ diuersis hoꝛis. Urina mediocris ẽ ĩ
suba surrubea vel rufa supi⁹ aliq̃ntulũ ob-
umbrata. Cã itaq3 simplic tertiane cogni-
ta. dieta ꝑmit⁹ oꝛdineť ꝭm etatem ꝭm tp̃s ⁊
naťe q̃litatẽ. Deĩde medicina debita subse-
quať. Primo materia cũ syrupo acetoso di
gerať: digesta cuꝫ oximelle laxatiuo purgeť
cũ alia ꝯgrua medicina. Si materia fuerit
ĩ oꝛe stomachi. vomit⁹ ꝓuoceť. digesta tñ ꝑ
us maťia. qꝛ digesta opoꝛtet medicari ⁊ mo
uere. nõ cruda. vt dr̃ in afoꝛ. Materie vera
digestio cog̃sciť ꝑ anticipatõem accessionis
⁊ ꝑ remissionẽ rigoꝛis vel frigoꝛis. ⁊ caloꝛis
augmentatõem. ꝑ maioꝛẽ afflictõis ꝓlixita
tẽ. ꝑ vꝛine inspissatõem. qñ g̊ apparent talia
sig̃ digestõis purgeť materia ipi⁹ febꝛis siue
sit cõposita siue simplex Ista tñ sꝑ adhibea
tur ꝯsideratio ⁊ cautela. vt si fuerit materia
simplex. medicina sit simplex. ⁊ vbi duplex
materia. ⁊ ipa medicina duplex fiat

De quartana
Caplm. XXXIX.

q Uartana fit ex melãcholia putrefa-
cta extra vasa ⁊ non collecta ad apo
stema. Fit autem ista febꝛis aliq̃ñ ex
melãcholia naťali. aliq̃ñ ex nõ naťali Quar
tane ex melãcholia naťali facte h̃ sunt signa:
de q̃rto die in q̃rtũ affligit. hoꝛripilatõe pri
mo. deinde caloꝛe lento. xxiiij. hoꝛas habꝫ ĩ
sũmo laboꝛe. ⁊. xlviij. in quiete. In hoꝛ me
lãcholie affligit. s. a nona inferi⁹. ⁊ ꝭuat ceťa
tꝑa accessiõis. Urina post accessionẽ citri-
na vl' subcitrina. in dieƀ interpolat q̃si cru
da pallida. s. vl' subalbida ⁊ tenuis appar et
Si ĩ stõacho maťia fuerit adest oꝛis aceto-
sitas cũ scotomia ⁊ ṽtigĩe ⁊ aliĳs signis pes
simis ⁊ inoꝛdinatis. qꝛ adest tristicia. timoꝛ.
anxietas. ⁊ alie aĩe g̃uissime passiões. Ex ꝑ
te coꝛꝑis g̃uitas. pigricia. indigestio. ĩflatio

laterꝝ pōderositas cruriū ⁊ coxaꝝ vigiliaꝝ iq̄etudo. timor in somnis. liuiditas ī vnguibus ⁊ labijs maxīe in tp̄e accessiōis. Dolor etiā accidit lūboꝝ ⁊ sinistri ipocundrij cum tumore splenis. appetitꝰ fortitudo. qꝛ ex melācholico hūore ꞡui ⁊ ponderoso cibꝰ deprimit ad fundū stomachi Vnđ ore stomachi remanēte vacuo: ꝯsideriū excitat. Alie spēs q̄rtane q̄ accidūt cū admixtōe alterꝰ hūoꝝ. he dicūt nothe. Et ī illꝭ mutat sig̃ sꝫ q̄litates hūoꝝ. q̄ cū hūore melācholico ꝯmiscet. Sꝫ illaꝝ febriū differētias nō ē p̄ntꝭ negocij declarare. Cognita igit q̄rtane cā ⁊ ꝓpa differētia a p̄ncipio dent fortia digestiua. qꝛ spissa est maťia ⁊ ꝯpacta. Et iđ dent ea q̄ materiā digerūt ⁊ mūdificāt. sic oximel simplex et squilliticū. ⁊ hmōi maťia digesta purget cū sibi approp̄ata medicina cū calidis ⁊ apertiuis herbis ac mūdificatiuis. balneet ⁊ suffumiget. caueat a cibis melācholicis ⁊ nociuis. vtat electuarijs ⁊ plꝭibꝰ calidis ꝯfortatiuis. hūoris melācholici ꝯsūptiuis ⁊ alteratiuis ⁊ letificatiuis. sic est dyasene. dyaborago leticia galꝭ. ⁊ hmōi. cū calidis vngētis ⁊ ꝯfortatiuis inungat

De febre continua
Capitulum. XLI

f

Ebris ꝯtinua ꝓueīt ex hūore putrefacto inť venas cuiꝰ fumꝰ petens cor spm ledit. ⁊ febrē q̄ dr ꝯtinua corpori introducit. Hic humor aliq̄n est simplex. aliq̄n ꝯpositus. Simplex q̄n putrescit sanguis in vasis. ⁊ ꝯtinuā iducit q̄ synochꝰ dr. Q̄n ṽo nō putrescit sꝫ q̄ntitate sup̱abūdās ꝯculcat. fumositates ṽo ꝯculcate calefiūt et dissp̱ant. q̄ dissp̱ate spm̄ vitalē dissp̱ant. ⁊ se q̄t febris q̄ dr synocha inflatiua. Q̄nq̄ꝫ etiā cholera putrescit i subtilissimis venis oris stōachi. cordis. epatꝭ. ⁊ pulmonis. q̄ dr causon. qꝛ mēbra sp̄ualia vrit ⁊ icēdit Q̄nꝫ etiā i alijs mēbris (alꝭs venis) putrescit. ⁊ dr terciana ⁊ ꝯtinua. Q̄nq̄ꝫ ēt cholera ⁊ sāguis silꝭ putrefiūt in vasis. ⁊ siq̄dē maior ps sāguis putrefiat: fit febris synochides. Si ṽo maior ps cholere putrescat dr causonides. Pro varietate āt cāꝝ variāt ⁊ sig̃. Synochi itaq̄ꝫ h̄ sꝫ sig̃ febrꝭ ꝯtinua. dolor frōtꝭ ⁊ tīpoꝝ acutissimꝰ. sitꝭ vehemēs. oris dulcedo. vrina rubea ⁊ spissa ⁊ q̄dāmodo liuens Eadem fere sūt sig̃ in synocha inflatiua. excepto liuore vrine. Apparet etiā oculoꝝ eminentia cū venaꝝ plenitudine ⁊ rubore faciei ⁊ totiꝰ corporis ꞡulitate. In causon ṽo ⁊ alijs apparet vrina rubicūda subtilis ⁊ tenuis quadā nigredine obumbrata. dolor frontꝭ ⁊ timpoꝝ tantꝰ. qꝛ oculi et timpora videnť clauis p̱forari. color in corp̱e mixtus cum citrino. sitis indeficiens. vigiliaꝝ instātia. ligue asp̱itas exustio cū ꝯstipatōe vētris. Si peccauerit cholera in q̄litate ⁊ in q̄ntitate accidit vētrꝭ fluxꝰ ⁊ vomitꝰ cholericꝰ Eadē signa apparēt in causonide ⁊ in synochide. tn̄ differētia illaꝝ discernit potissime p̱ vrinam. In his febribꝰ ꝯtinuis ex sanguine generatis dꝫ fieri sanguis subtractio ex vtroq̄ꝫ brachio viribꝰ p̱mittētibꝰ ⁊ etate Dieta taliū dꝫ eē tenuis ⁊ frigida sicut panis i aq̄ lota. pruna cocta. ⁊ hmōi. Medicina dꝫ eē sanguis rep̄ssiua ⁊ alteratiua. vt syrupꝰ acetosus violaceus ⁊ hmōi. Cōtra syntomata .s. ꝯ vigilias ⁊ dolorem frontis. ⁊ hmōi. maxime insistendū est Iste infirmitates q̄nq̄ꝫ sudore q̄nq̄ꝫ fluxu sanguinis p̱ nares vel aliūde salubriter terminantur.

De fleumate. Ca. XLII

f

Leuma q̄nq̄ꝫ putrescit in vasis ⁊ fac̄ q̄tidianā ꝯtinuā. Cuiꝰ sig̃ sunt calor ꝯtinuꝰ. sed in nocte maior ⁊ sine aliq̄ typo ꞡuedo capitꝭ. oris isipiditas. vrina parū colorata ⁊ spissa. horas hꝫ. xviij. in sūmo labore. ⁊. vj. in falsa q̄ete. Aliq̄n etiā melancholia putrescit i vasis ⁊ fac̄ q̄rtanā ꝯtinuā. Cuiꝰ sig̃ sūt calor ꝯtinuꝰ. sꝫ de q̄rto i q̄rtum diē sp̱ maior. ⁊ sic sine typo ꞡuedo capitꝭ. calor lentꝰ nō mlťū intensus. Et iste due vltie febres nō discernūť de facili p̱ vrinā. Q̄nq̄ꝫ etiā putrescit fleuma extra vasa ⁊ cholera intra. ⁊ tūc febrꝭ inde generata dr mior hemitriceꝰ. Cuiꝰ sig̃ sꝫ eadē. q̄ ⁊ ꝯtinue q̄tidiane. sꝫ tūc i sero illꝭ adest frigꝰ ⁊ maxīe frigescūt tūc extrema. adest capitꝭ ꞡuedo. palpebraꝝ op̄ssio. falso somno opp̄mit. xviij. horas hꝫ i sūmo labore. et. vj. in nō sūmo. sꝫ illđ nō sūmū: sūmꝰ ē q̄dꝰ sūme q̄tidiane ꝯtinue. Q̄nq̄ꝫ putrescit fleuma intra ⁊ cholera extra. ⁊ fit mediꝰ hemitriceꝰ Cuiꝰ sig̃ sꝫ calor ꝯtinuꝰ. sꝫ đ ťtio i ťtiū ꞡuiꝰ itēdit. ⁊ fit cū rigore p̄cedēte cū dolore capitꝭ ⁊ siti. xxxvj. horas hꝫ i sūmo labore. xij. i falsa q̄ete. Vrina rubea mediocrit tenuis vꝭ spissa vꝭ liuida. Aliq̄n putrescit melācholia extra ⁊ cholera itra. ⁊ fit maior hemitriceꝰ i q̄ ē maior calor. ⁊ oīa syntomata peiora q̄ꝫ i p̄oribꝰ. Vrina aliq̄n ē viridis. aliq̄n nig̃. aliq̄n liuida et discolorata.

ꝙ oĩa sũt sigꝫ mortificatõis. xl. horas hꝫ i sũ-
mo labore. ⁊. xij. i ñ sũmo Istaꝝ febriũ ꝯpo
sitaꝝ spẽs ⁊ differẽtias vix ꝑit⁹ medic⁹ ꝑt dis
cernere. q2 vt d̃r Hypo. in afoꝝ. Acutorum
morboꝝ nõ sꝑ sũt ꝓnũciatões certe neqꝫ sa
nitatis neqꝫ mortꝭ vt di. Gal'. q2 i talib⁹ mor
bis aliqñ ꝑfect⁹ medic⁹ errat ꝓpt' velocitatē
mot⁹ materie morbi. ⁊ etiã ꝓpt' defectũ vl' ꝟ-
tutẽ patiẽtꝭ quã ignorat. ⁊ iõ h̃ finẽ de istꝭ fe
brib⁹ imponem⁹. ꝙ ei h̃ posuim⁹ ab Isaac ⁊
Cõstã. ab Auic. Ab Alex. certissime tradi-
ta reꝑim⁹ ⁊ etiã a Gal'. H⁹ ãt nõ lateat ꝙ mi
nor hemitrice⁹ curat' cũ difficultate. medi⁹
ꝟo vix. tñ aliqñ sꝫ maior nũqꝫ nisi diuia ma
nu vt testat' Gal'.

De horripilatõe. Caplm. XLII.

Orripilatio ẽ q̃dã ꝑua dispositio ex
b materia febrili i corꝑe surgẽs. acces-
siões febriles ꝓnũciãs ⁊ ꝑcedẽs. Orit'
ãt ex frigido fumo. a frigida matia. fleuma-
tica vl' melãcholica resoluto. ꝙ subito ꝑ mẽ
bra corꝑis se diffundẽs neruos ⁊ musclos
tãgit. ex (al's ⁊) sua frigiditate cutẽ ꝯstrigit.
vñ radices piloꝝ strigẽs. poros claudit. et
ipos pilos rectos ⁊ rigidos. fum⁹ frigidus
facit. Vñ horripilatio ꝺm Isid. d̃r horrida
piloꝝ erectio. qñ cũ q̃dã horrore alic⁹ timo
ris gr̃a pili capitꝭ subito eleuãt'. Timor em̃
subit⁹ calorẽ ad inf'iora reuocat. ⁊ iõ corꝑis
suꝑficies a calore depaupata. exteri⁹ se ꝯhit
⁊ corrugat. ⁊ sic ꝑ ꝯñs pili i suꝑficie cutꝭ in-
uolũtarie erigũt'. Eadẽ g̃ est rõ ⁊ cã in febri
citãtib⁹ horripilatiõis tremoris: frigoris et
rigoris. vt d̃r Constan.

De fastidio. Ca. XLIII

Irca mẽbra nutritiã diuerse accidũt
c passiões. Sic circa stõachũ fastidiũ
bolism⁹. volũtari⁹ vomit⁹ ⁊ hmõi. Fa
stidiũ est imutatio appetit⁹ vt di. Cõstã. Est
ãt fastidiũ ciboꝝ ⁊ potuũ inuolũtaria abo-
minatio. ꝟtuti nutritiue maximũ iferẽs no
cumentũ. Vñ d̃r fastidiũ q̃i faciẽs tediũ. vt
dic̃ Isi. q2 i illo iuenit hõ fastidiosus tediũ
in q̃ alter recipit solaciũ ⁊ nat'e oblectam̃tũ.
Fit ãt trib⁹ modis. Ex spũum defectõe. Ex
neruoꝝ sensibiliũ oppilatõe. ex hũoꝝ calido
rũ vl' frigidoꝝ nimia repletõe Primũ pꝫ q2
cũ spũs sint instr̃a ꝟtutũ vt eas excitẽt ad su
as ꝑagẽdas oꝑatões. ex eaꝝ defectu ꝟtutis
appetitiue oꝑatio ipedit'. Scdꝫ etiã pꝫ. Appe
tit⁹ em̃ stõachi ꝙ ꝓꝑe desideriũ d̃r a duplici
ꝟtute ꝑficit'. s. a natali appetitia. ⁊ ab influē-
te sensitiua. Cũ igit' neruis sensibilib⁹ oppi-
latꝭ: spũs aĩal' nõ possit d̃scẽdere ad os stõa
chi vt ꝑficiat appetitũ. nõ imerito alt'a cã ꝓn
cipali deficiẽte deficit appetit⁹. Tertiũ pꝫ ꝙ
cũ rõe vacuitatꝭ fiat appetit⁹. repletõe fcã ex
hũore. appetit⁹ nõ imerito ipedit' Sigꝫ ãt qñ
deficit appetit⁹ ꝓpt' defectũ spirituũ sunt ista
Toti⁹ corꝑis macilẽtia. ex febre ꝑcedẽte. ex
ieiunio nimio. ex vigilijs. ⁊ fluxu vẽtrꝭ Ner
uoꝝ oppilatõꝫ cog̃scim⁹ ex h̃ ꝙ patiẽs i assũ
ptꝭ nullã patit' delectatõꝫ. ⁊ tũc maximã pa
tit' stõach⁹ indigestõꝫ. stomacho ꝓpt' absen-
tiã spũum ifrigidato. cib⁹ etiã in trãsitu sẽtit'
frigid⁹ ꝓpt' ꝑdictã cãm. Calidoꝝ hũoꝝ cog̃-
scimus abũdantiã. ex amaritudĩe orꝭ ex sic-
citate lĩgue cũ siti. ⁊ ex calidis fumositatib⁹
palatũ excoriãtib⁹ Adest ẽt qñqꝫ vomit⁹ cro
ceus. Frigidos hũores scim⁹ eẽ i cã. ex eru
ctuatõib⁹ acidis vl' insipidis siue fetidis. ex
idigestõe ⁊ stõachi g̃uedĩe. Qñ igit' defect⁹
spũum est in cã oꝑandũ est ꝯ illa ꝓpt' ꝙ sunt
spũs i defectu. Quia si ex febre. agẽdũ est ꝯ
febrẽ. Si ex ieiunio ⁊ corꝑis ꝯsũptõe. ꝑdi-
ta sũt cibis ⁊ electuarijs reꝑanda. ⁊ sic d̃ aro
maticis reb⁹ fiãt salsamẽta. spũs reꝑantia: ⁊
orificiũ stomachi ꝯfortantia. ex acetosis. s. ⁊
menta. ⁊ hmõi aromatica sepi⁹ narib⁹ appo
nant'. Si fuerit oppilatio in cã. valet. si nihil
obstiterit. ꝙ patiẽs de mediana dextri bra-
chij minuat' Dent' calida diuisiua. calida ẽt
ꝯfortatiua vt dyaciminũ. ⁊ ꝯsil'ta. Nisi ni-
mia caliditas sit in cã. tũc em̃ syrupo aceto
so est vtendũ. ⁊ materia: ꝯgrua medicina est
euacuãda. Si hũores frigidi sũt in cã. pur
get' stomach⁹ cũ bñdicta vl' alia ꝯgrua me-
dicina. ⁊ calidis ꝯfortet'. Diuersa cibaria sũt
offerẽda. etiãsi aliqꝫtulũ fuerit nociua. si ea
desiderauerit. vt sic i eis excitet' appetit⁹. iu-
xta illud Hypo. Paꝝ deterior cib⁹ ⁊ potus
melioribus quidẽ. delectabilis vero magꝭ
est apponendus.

De bolismo. Ca. XLIIII.

Olismus est imoderat⁹ ⁊ q̃i caninus
b appetit⁹. Hꝫ ãt fieri ex fr̃iditate oris
stomachi d̃ñante. aut (al's ⁊) exñte cũ
hũore. Frigiditas igit' itẽsa. assũpta cibaria
vi exꝑssiõis trudit ad iferiora. ⁊ sic stõach⁹
inanit⁹ rõe vacuitatꝭ appetit. Stõach⁹ ãt ex
multis cau' ifrigidat'. Sicut ex nimis fri-
gida dieta. ⁊ hmõi. dicit Gal'. ꝙ bolism⁹ na
scitur ex nimio calore mẽbroꝝ quẽ vene tra
hũt ab epate. Epar ꝟo ꝑ meseraicas venas

extrahit a stōcho: q̄ subito ianit̄ stōachꝰ ꝛ se quit̄ appetitꝰ q̄si ꝯtinuꝰ (al's caninꝰ) ꝛ imoderatꝰ: ꝛ dinoscit̄ ꝑ intēsionē vrine. qꝛ cito aduenit nec tñ ꝑ eū ꝟtꝰ deficit. Jstꝫ ꝯuenit frigida medicina ꝛ grossa dieta. Bolismi āt h̄ sūt sig. s. ꝙ hō plꝰ ōbito appetit: ꝛ plꝰ solito comedit: ꝛ tñ ex assūptꝫ nihil corꝑi addit. sꝫ attenuat̄ potiꝰ ꝛ marcescit. adest freq̄nt̄ fluxꝰ vētris. Accidit āt appetitū imutari: vt appetat q̄s nociua. vt carbones t'rā ꝛ salē. ꝛ huiusmōi. Et hꝫ fieri ex hūore melācholico vl' cholerico inficiēte os stomachi. ꝛ q̄si q̄ndā lanuginē inducēte. vñ stōachꝰ īfectꝰ rōne cōformitatꝫ appetit talia. vt in p̄gnātibꝫ ꝑtꝫ ꝛ in emoroidaꝝ ꝛ mēstruoꝝ retētionē patiētibꝫ in q̄bꝫ fumꝰ ab imūdo sanguīe resolutꝰ inficit neruos sensibiles stomachi: ꝛ imutat appetitū. Cōtra bolismū ḡ dent̄ calida stomachū ꝯfortātia Dent̄ etiā cibaria vnctuosa ꝛ multa pinguedīe: vt vnctuositas ori stomachi innatās fastidiū generet ꝛ inducat. Etsi humor frigidꝰ ac phlegmaticꝰ fuerit ī cā vt freq̄ntiꝰ accidit: stōachꝰ purget̄. Tādē calidis electuarijs interiꝰ vngētꝫ calidis exteriꝰ cōfortet̄. Cōsili mō curet̄ inordinatꝰ appetitꝰ.

De singultu Ca. XLV

[s]Ingultꝰ est sonꝰ violente cōmotiōis stomachi ex spasmosa dispositōe eiꝰ ꝓueniēs. Fit aūt duplici de cā ꝓncipaliter. Scꝫ Ex nimia repletiōe: vl' Ex inanitiōe. ꝛ q̄nqꝫ ex frigore. His eñ de causis nerui stomachi ꝯtrahūt̄: q̄bꝫ ꝯtractꝫ fundꝰ stomachi suꝑius eleuat̄ Uirtus aūt regitiua nitit̄ ipm ad naturalē positionē reducere Ex tali ḡ ascēsu vel descēsu vt dicūt q̄dā: fit q̄dā sonus q̄ dr singultꝰ. Uel vt mihi videt̄ dū fundꝰ stomachi eleuat̄: aer in medio ꝯtētus: vi expulsiōis exiēs: dū alteri aeri obuians ꝑ angustū trāsit: fac̄ sonitū q̄ dr singultus. Qñ fit ex repletōe: fit cū vomitu hūoꝝ vl' ciboꝝ. ꝛ accidūt eructuatiōes diuersi saporis s̄m humoꝝ abūdantiā ꝛ diuersitatē ꝛ plectorica ē corꝑis habitudo. Dieta ei p̄cessit nimis larga. Qñ ꝟo ꝯtigit ex inanitione: cognoscit̄ ꝑ febrē vl' fluxū vētris vl' sanguinis: ꝛ ꝑ alia q̄ extenuāt corꝑꝰ. Sꝫ qñ accidit ex frigiditate: cog̃scit̄ ꝑ frigiditatē aerꝫ vl' ꝑ dietā frigidā p̄cedētē ꝛ hmōi. Cōtra singultum ex repletiōe: vtendum est vomitu ꝛ alijs euacuatiuis calefacientibꝫ ꝛ desiccatiuis. Cōtra singultū ex inanitiōe si fuerit sine febre: vtēdū est restauratiuis ꝛ humectatiuis. si ꝟo fuerit cū febre ꝑiculosiꝰ est. Cōtra singultū ex frigiditate: actualit̄ calidis: ꝛ potētialit̄ est vtendū. Ualet etiā sternutatio si ꝓuocet̄. Ualet etiā timor si ex improuiso incutiat̄. Uel si aliq̄d valde ꝟecundūꝫ subito obijciat̄. Nā calor reuocatꝰ ad intiora: ꝓpt̄ ꝟecūdiā aut timorē dissoluit fumū q̄ materia ē singultꝰ

De vomitu Ca. XLVI.

[v]Omitꝰ ē ciboꝝ ꝛ humoꝝ a stomacho violenta reiectio. Et habet fieri istis mōis. aut vi nature aut vi sintomatꝫ Qñqꝫ enim superabūdant in stomacho humores calidi: quandoqꝫ frigidi. Uñ q̄nqꝫ ex caliditate ebullitionē faciēte ꝛ humores dissoluente fit eoꝝ ꝑ vomitū expulsio. Sic ei frigiditas intēsa in ore stomachi. vi ꝯp̄ssiōis repellit humores: ꝛ cibaria inferiꝰ. et est causa solutiōis ꝑ secessuꝫ. Sic caliditas dominās mouet eas aliq̄n sursū. ꝛ ē cā euacuatiōis ꝑ vomitū. Aliq̄n fit ex ciboꝝ ꝛ potuū suꝑabūdātia. q̄ cū natura nō possit regere vl' digererere: ea repellit a se tāqꝫ sibi suꝑflua ꝛ nociua Aliq̄n ēt accidit ex q̄litate cibi vl' potꝰ ꝛ ex eiꝰ acumīe Uñ mordicat neruos stomachi ꝛ ꝓuocat ad vomitū. Aliq̄n fit ex debilitate ꝟtutꝫ retētiue: ꝛ fortitudine expulsiue. Uñ stomachꝰ nō valēs assūpta retinere: ꝑ incōtinētiā vomit ea. Aliq̄n etiā accidit ex fortitudine ꝛ acumine medicīe. Aliq̄n etiā fit vomitꝰ: cū inferiora vētris fuerīt fortiora: ꝛ expellūt suas suꝑfluitates ad suꝑiora: ꝛ nat̄a ñ valēs retīere ea: imo abominās ꝛ abhorrēs: ꝑ vomitū expellit Aliq̄n ēt fit ꝑ cōpressionē ꝛ eleuationē stōachi ex vicinitate ꝛ colligātia alioꝝ mēbroꝝ qñ casu aliq̄ patiūt̄ vt ex matrice. Uñ freq̄ns vomitꝰ est signū imp̄gnatiōis: vt dicit Gal'. Uomitꝰ itaqꝫ laudabil' est qñ fit vi ꝛ oꝑatōe nature. vl' qꝛ fit sicut oꝑtet ꝛ qñ oꝑtet adiutorio medicine. qñ fit in die cretico ꝛ eger ex vomitu releuat̄. Uomitꝰ ei laudabil' stōachū mūdificat: ꝟtuti digestiue ꝟuit ꝛ mīstrat. totā naturā exonerat ab īfirmitatibꝫ infinitꝫ. totū corpꝰ hoīs alleuiat. Si āt fuerit illaudabil' ꝯria opat̄. Oēm āt vomitū naturalit̄ p̄cedit motꝰ ꝛ tremor labiorū: conatꝰ et angustia spiritaliū mēbroꝝ. nausea ꝛ abominatio: oris aꝑtio. ligue distēsio. ꝛ extēsio venaꝝ arteriaꝝ ꝛ neruoꝝ. lachrymatio in ocul'

emissio sudoris. imutatio gutturis, et amarica
tio et infectio lingue palati atque oris. Vomi
tus igitur si fuerit necessarius puocetur, si supfluus et
nociuus restringatur. Cōtra vomitū aūt ex frigi-
da cā valēt calida et ꝯfortatia tā electuaria
q̄ȝ vnguēta. Valet etiā diacytoniten calidū
dyanisuz. dyaciminū et hmōi. Cōtra calidā
ꝟo cām valēt frigida et sicca restrictiua et cō
fortatiua (al's ꝯfricatiua) vt zuchura. rosa-
cea. dyarodō tria sandali, et hmōi. Et hec d
vomitu dicta sufficiāt.

De dolore vētris siue stomachi.
Caplm. XLVII.

Dolor stomachi multis de causis ha-
d bet fieri. s. ex calore dissoluēte. ex fri-
gore coartāte. ex vētositate extēdēte.
ex apostemate cōprimente. ex humore cali
do vel frigido villos stomachi inuiscante.
Vbi calor ē i cā, dolor est pūgitiuus. eructu-
atio calida parum pallida: vrina grossa: ciba-
ria bn̄ digeruntur. subtilia aduruntur: amaritu-
do oris: secessus cholericus: vrina crocea.
Vbi ꝟo frigiditas cū hūore ē in cā: ē dolor
ḡuatiuus. dura male digerūtur. lenia et subtilia
melius. Solet adesse vomitus fleumaticus cru
dus: ventris ꝯstipatio. eructuatōes aceto-
se. Ventositas si est causa cognoscitur ex rugi
tu et gurgulatiōe et eructuationibus insipidis
ex quorum emissione patiēs alleuiatur. Aposte
ma si sit in stomacho cognoscitur ex febre cō-
comitāte ex pūctura et ardore et idigestiōe et
orificij extēsiōe. Si igitur calor cū hūore sit i
cā humor digeratur et cū medicinis ꝓprijs pur
getur. stomachus cū electuarijs frigidis ꝯforte
tur. cū vnguētis frigidis exterius fomētetur. Si
aūt frigiditas cū hūore sit i cā: mō ꝯrio curetur
Si aūt vētositas sit in cā: curetur cū illis q̄ exte-
nuāt vētositatē. vt dyamaratum: dyaciminū:
et hmōi. Magis ei vētositas i corpe: et spēalr
cū est in vētre: causat torsiōes qn̄ se inter hūo
res interponit. vt dicit Cōstā. et iō oportet vt si
bi succurratur cū medicia vētositatis vētris dis
solutiua. Et iō dicit Cōstā. vt vētosa sine sca-
rificatiōe circūdet vmbilicū vt vētositas ex
trahatur ab interioribus ad exteriora. quia sic dicit idē
Plus vētositas ledit in multis causis q̄ȝ hu
mores. vt patet in hydropicis. de quibus idē in eo
dē caplo dat exemplū. Quicunq̄ȝ igitur vult
ꝯtinuā custodire corporis sanitatē: custodiat
stomachū ne nimiū sumat cibū. Sūma enim
et pfecta medicina ē abstinētia. vt dicit Cōstā.
in. iij. c. de fastidio

De cholica et Iliaca passiōe Ca. XLVIII
Solet etiā vētri accidere dolor et tor-
s tura. vt dicit idē Constan. ex humo-
ribus in intestinis inuiscatis sic dolor
iliacus cholericus. et ꝯsiles passiōes. Accidūt
aūt iste infirmitates qn̄q̄ȝ ex interclusa vento
sitate. viscerum obuolutōes extendente. Qn̄q̄ȝ
ex hūorum multitudine viscerum subam aggra-
uante. aliqn̄ ex aliq̄ apostemate lesionē inte
stinorum sube inferēte. Aliqn̄ ex lūbricorum mlr-
titudie viscera interius corrodente. Aliqn̄ ex
aliorum mēbrorum colligantia. ꝯpassionē intesti
nis inducēte. Aliqn̄ ex hūorum acumie itesti-
norum subaz mordicāte et vlcerāte. Et iste pas
siōes ꝓprias hn̄t cās et significatōes. Vēto-
sitas ḡ cruda et grossa ab hūoribus resoluta:
qn̄ cū fecibus includitur: in intestinis mltas ge
nerat torsiones. Etsi fuerit resoluta fumosi
tas vel ventositas a materia sanguinea: erit
dolor infixiuus. vt dicit cōmen. Si ex chole-
rica erit pūgitiuus. Si ex fleumatica dicetur
extēsiuus. Si ex melācholica dicetur ḡuatiuus
si ex nitreo fleumate dicetur ꝯgelatiuus. Qn̄ aūt
fit ex sola vētositate tūc est dolor deambu-
latiuus. Ita dicit de ꝟbo ad ꝟbū cōmen. sup
Ioā. et his ꝟbis sepe vtuntur mgr̄i et autores
Ista igitur passio curatur cū dyaforeticis medi
cinis. i. euaporatiuis. extenuatiuis. vētosi-
tatis ꝯsumptiuis. Qn̄ vero replēt intestina
grossa et viscosa ḡuissimas inferūt passiōes
Ligantur enim intestina et ꝯglutinantur viscosa
supfluitate. Vn̄ natura nō se pt a supfluis
expedire. vn̄ necario seq̄tur interiorum torsio. in
feriorum ꝯpssio. ex repcussione fumositatū su
periorum sūma pturbatio. qn̄q̄ȝ mors et subie
cti destructio. vt3 in iliaca et cholerica passio
ne. In tali itaq̄ȝ casu solēt pmo apponi mol
lificatiua et materie indurate humectatiua.
Deinde aliq̄ntulū mordificatiua. tandē ne
cessario purgatiua, et sic exoneratis et purga-
tis iterioribus tota natura ad ꝯsistentiā debitā
reuocetur. Qn̄ ꝟo apostema occupat stoma-
chum vel intestina. ex materia et distensiōe
apostematis sentitur dolor et ḡuedo in sto-
macho et etiā intestinis. Et sm̄ q̄litatē ma-
terie et q̄litatē apostematis intenditur vl' remit
titur impetus angustie et doloris. Dolor aūt sp tā
to ē ḡuior et piculosior. q̄ȝto i subtilioribus et ḡ
cilioribus ꝯphēditur itestinis, quia minus patet locus
euacuatōis et euentatōis. In istis tn̄ iterius
et exterius cōfert medicina mediocriter refri-
geratiua rōe febris, mitigatiua rōe doloris.

maturatiua ⁊ mũdificatiua rõe apostematꝭ.
ꝯsolidatiua ⁊ sanatiua rõe subseq̃ntꝭ vlcerꝭ
ne loc⁹ r̃maneat vlcerosus. ⁊ ista oĩa ⁊ m̃lta
alia patẽt ĩ viati. ⁊ Plat. ſ ista h̄ ponere eẽt
sup̱fluũ. Qñ ãt lumbrici sũt ĩ cã maxim⁹ in-
stat dolor. Sũt ãt lũbrici ṽmes q̇dã lõgi
rotũdi ⁊ acuti. ex viscosis ⁊ crudis hũoribꝫ
intestinoꝝ interioribꝫ generati q̇ cũ fuerit in
g̃cilibꝫ ⁊ lõgioribꝫ intestinis generati. dicũt̃
lũbrici. q꞉ lõgi vt dt ꝯstã. Si ṽo in ĩferiori
bus ⁊ grossioribꝫ sũt nutriti ascarides dicũt̃
⁊ cucurbini. q꞉ (al's hi) s̃m diuersas matias
ex q̇bꝫ fiũt diuersas hñt spẽs ⁊ figuras Nã
ex salso fleumate fiũt ṽmiculi lõgi g̃ciles et
acuti. Nã calor illius fleumatꝭ q̇ hꝫ motũ a
centro vsqȝ ad circũferentiã ꝓtrahit mate-
riã ṽmis ĩ lõgũ. Siccitas ṽo cũ hẽat motũ
ad centꝝ ⁊ nõ possit materiã dilatare ꝯstri-
git ⁊ coartat eandẽ ĩ rotundũ. ⁊ iõ ṽmiculi
sic gñati lõgi s̃t ⁊ rotũdi Ex fleũate ṽo dulci
fiũt ṽmes lõgi et lati. lõgi q̇dẽ rõe calorꝭ. q꞉
calor ꝓlõgat. Lati ṽo q꞉ hũor se diuidit ⁊ di
latat. Ex fleumate ṽo acetoso qḋ frigidũ ẽ ⁊
siccũ curti ⁊ rotũdi. q꞉ vtraqȝ q̃litas cuȝ ha-
beat motũ ad centꝝ repug̃t latitudini ⁊ lon
gitudini. Ex fleumate ṽo natali cũ sit frigi-
dũ ⁊ hũidũ fiũt breues ⁊ lati. Breues q̇dẽ
ex frigiditate Lati ṽo ex hũore. Et isti dicũt̃
ascarides vel cucurbini. q꞉ semini cucurbi-
te assimilãt̃. Ex nitreo fleũate. p̄ nimia fri-
giditate nihil viuificat̃. Hi ṽmes g̃uissi
mas infert corruptões. Febrꝭ adest. prurit⁹
nariũ. stridor dẽtiũ. abomĩatio cibi. stupor ⁊
alienatio mentis. clamor in somno. tremor
corpis. emissio lingue. ⁊ masticatio. cum ni
hil habeãt int̃ dentes. Et ista oĩa fiũt ꝓpt̃ col
ligantiã intestinoꝝ ad instrumẽta sensuũ et
ad maxillas. Oportet g̊ vt dt Cõstan. vt ci-
tius eijciant̃. alioq̇n corp⁹ ab eis ꝯsumit̃. et
mẽbra remolliũt̃. nec expellũt̃ nisi moriant̃
Dũ ei viui sũt cũ intestinis inuiscati de faci
li nõ exeũt. ſ mortui: abhorrẽte natura eijci
unt̃. tñ aliq̃n exeũt ſ q̃si mortui ⁊ stati morĩ
unt̃. Cũ rebꝫ eñ amaris occidunt̃ sic absin
thio. ⁊ hmõi. q̄ oĩa in eodẽ ca. recitat ꝯstan.
Debẽt ãt oĩa talia amara dari cũ melle vel
lacte l' cũ aliq̇ dulci. Dulcia ei ṽmes diligũt
q̄ cũ sibi incorpant recipiẽdo amaritudineȝ
se occidũt. Ibi ei latitat ham⁹ sub esca. Qñ
matrix vel vesica patit̃: ⁊ intestina ꝓpt̃ colli
gantiã patiũt̃. Nã collo vesice oppilato re-
tenta vrina vesica distendit̃. q̄ distensa inte-
stinũ qḋ sibi adiacet cõp̄mit̃ ⁊ ad fecꝭ expul
sionẽ impedit̃. ⁊ ĩclusa vẽtositate cholerica
passio generat̃. Hec passio generat̃ vt dicit
Cõstã. ĩ vno ĩtestino q̇d vocat̃ cholon. i. cõ-
cauũ. Et est in dextra ꝑte vẽtris inferioris
circũcingẽs sic zona vsqȝ in ꝑtẽ sinistrã. Cã
ãt hmõi passiõis est septiformis: vt dt ideȝ.
Prima est calor igne⁹ ⁊ choleric⁹ febribꝫ in
termixt⁹ desiccãs fecꝭ hũiditatẽ ⁊ indurans
⁊ exire nõ ꝑmittẽs. Scđa cã est cibi sicci et
stiptici grossicies: egestionem exire ꝓhibẽs
Tertia est fleumatis viscositas vias egesti
onis occludens. Quarta est grossa vento-
sitas cum viscosis humoribꝫ se ĩmiscens ⁊
distẽdẽs. Quinta est apostema: cũ ĩtestino
nascens: subãm feculentã exire libere ꝓhi-
bens: Sexta multitudo ascaridũ ⁊ lũbrico
rũ mortuoꝝ ⁊ inuiscatoꝝ in h̄ intestino: exi-
re nõ valẽs. Septima est intestini insensibi
litas nocumẽtũ fecis nõ sentiens nec expel
lens. Hec passio q̄cunqȝ de cã generata: di
ra infert corpi tormẽta. Uñ generalia ⁊ ꝓ-
p̄pa hñt accidẽtia. Adest eñ generalit̃ vomi
tus. abominatio: tortura: ⁊ dolor intolera-
bil' ex ꝑte illa vẽtris ꝯstipatio. Etsi est ex ca
lida cã: vent⁹ videt̃ acubꝫ pũgi. Uñ ⁊ patiẽs
cito morit̃ si nõ hꝫ remediũ. Si ex frigida
tũc nimia sentit̃ grauitas. Lent⁹ tñ est dolor
⁊ in vno loco. Si ṽo ẽ ex vẽtositate: dolor
est extẽsiu⁹ ⁊ immutat locũ cum gurgulati-
one ⁊ inflatione. Si est ex apostemate senti
tur calor: dolor adest febrꝭ cũ siti ⁊ asꝑitate
lingue. Si ex lumbricis: tortura seq̇t̃ ⁊ do-
lor ⁊ abominatio. Aliq̃n eos ꝑ os vomũt.
Et breuiter morbꝫ est pestifer ⁊ mortalis ci
to interficiẽs nisi efficacit̃ succurrat̃. Prio
g̊ sunt cause morbi mitigãde dissoluẽde. et
destruende ꝑ balneatões calefactões disso
lutiuas ⁊ liq̇factiuas vnctiones vt est ana-
cison irilion ⁊ hmõi. Si ṽo ꝑ mitigatiuas
nõ cessauerit dolor: tũc ad fortiores ꝓcedẽ
dũ ẽ medicinas: dissolutiuas: purgatiuas:
sic in viatico ꝯtinet̃ Huic passioni cogna
ta est iliaca ab ilion intestino dicta Et est in
testinũ gracile ⁊ longũ inuoluẽs circunq̄qȝ
alia intestina. ⁊ est carne discooꝑtũ vñ valḋ
est sensibile. Uñ ⁊ hec passio vocat̃ vna de
ꝑacutis s̃m Gal'. q꞉ vno die vl' duobꝫ int̃fic̃
⁊ ideo ꝑiculosior q̄ȝ ipa cholerica. Cõsili tñ
modo curat̃. Ex ꝯsimilibꝫ eñ fere cauꝭ ge-
neratur. sed maxime ex apostemate vt dicit
Constantinus

De disenteria. Ca. XLIX.

a Liqñ etiā patit̃ vēter ex ciboꝝ ⁊ hūorū lubricitate ⁊ acumine vt ī disenteria liēteria ⁊ diaria. Et hec int̃ se differūt vt dꝛ Cōstā. ⁊ Plat. Disenteria ē fluxꝰ vētꝛ cū excoriatiōe ītestini ⁊ sanguinolēta egestiōe. Et dꝛ a descindēdo. qꝛ ī ea īcidūt̃ ītestina. Et fit ex cholera naturali vl' inaturali ītestīa corrodēte ⁊ excoriāte. Qñqꝫ ēt fit ex fleumate salso. ⁊ qñqꝫ ex melācholia adusta. qñqꝫ ex vicio epatꝫ. ⁊ dꝛ epatica. qñqꝫ ex debilitate ꝯtētiue: ꝟtutꝫ sāguinē retiere nō valētꝫ. qñqꝫ ex nimia sāguis abūdātia maxie ī detrūcatꝫ. Sāguis ei ꝯsuetꝰ trāsmittit̃ ad nutrimētū mēbri qñ abscisū ē mēbꝝ: cū nō īuenit mēbꝝ qđ nutriat: supabūdātiā in epate generat: ⁊ ꝑ īcōtinētiā emittit̃. ⁊ dꝛ ꝓpe disenteria. Fit etiā sepe vicio intestinoꝝ ⁊ tūc sūt tres spēs. In ꝑma resoluit̃ ītestioꝝ vnctuositas ⁊ apparet egestio sic lotura carnis pīguis. In scđa villi stomachi abradūt̃ ⁊ apparēt q̄si rasure ꝑgameni In tītia ꝑ frustula emittūt̃ ītestina. ⁊ tūc apparēt carnose ⁊ neruose ⁊ artiose resolutōes Pꝛia igr̃ species bñ curat̃. scđa vix. tītia nūqꝫ. silr̃ epatica vix curat̃ Disenterie igit̃ sig̃ sūt sāguinolenta egestio: torsio vētꝛ: dolor pūgitiuꝰ. Qñqꝫ igr̃ fit excoriatio intestinoꝝ supioꝝ. qñqꝫ medioꝝ. qñqꝫ inferioꝝ. ⁊ ꝭm h̄ variat̃ dolor nunc in ventre supmo nūc circa vmbilicuꝫ nūc in infimo Scđm igit̃ causaꝝ diuersarū genera diuersificari solet etiā medicina. Primo igit̃ solet mūdificari humor peccāś deinde fluxꝰ intercipi: ⁊ h̄ tā syrupis qꝫ electuarijs tam emplastris. qꝫ vnguētis stiptícis ⁊ ꝯstrictiuis. Intioꝛ ꝟo medicina iuuat efficaciꝰ qñ in supioꝛibꝫ intestinis est materia. exterioꝛ ꝟo plꝰ adiuuat inferioꝛa. Stiptica igit̃ ⁊ ꝯstrictiua debet esse tā medicīa qꝫ dieta.

De lienteria Cap. L.

l Ienteria est fluxꝰ vētris cū indigesti cibi vl' potꝰ emissiōe qñ nulla fit imutatio circa cibū. ſꝫ sic accipit̃ sic emittit̃. Qđ ꝯtingit aliqñ ex villoꝝ stōachi abrasiōe. vñ stōachꝰ nō valet cibū retiere Qñqꝫ fit ex viscosa ⁊ fleumatica hūorositate vill' stomachi ⁊ intestīuoꝝ adherente. Aliqñ ex apostemate. qꝛ tūc ex cibis plꝰ grauat̃ stōachus. ⁊ iō sensu nature mouet̃ stomachus ad expellenda cibaria anteqꝫ digerantur. Curetur hec infirmitas sicut supra dicta.

De diaria

d Iaria est fluxꝰ ventris simplex cū cibi digesti emissione absqꝫ sanguinea egestiōe. Fit āt aliqñ ex ciboꝝ mltitudīe et eoꝝ liq̇ditate ⁊ acumine. Aliqñ ex cholera peccāte in q̄ntitate potiꝰ qꝫ ī qltate. qꝛ si qlitatīe peccaret potiꝰ īducerꝫ disenteriā qꝫ diariā. Qñqꝫ fit ex fluxu hūorꝫ ad ītestina a capite defluētis. ⁊ ea vel mordicātis vel lubricātis. ⁊ tūc emittit patiēs spumas ⁊ ampullas. iuxta illđ Hypo. Quibꝫ spumose egestiones in diaria apparēt. his a capite fleuma defuit. Hic fluxꝰ curat̃ ꝑ diete tenuitatē cuꝫ multitudo ciboꝝ est ī cā. Si ex acumīe: dētur refrigeratiua ⁊ hūectatiua. Si ex fluxu hūoꝝ a capite. dent̃ reumatꝫ restrictiua. Et hec de passiōibꝫ vētris iā dicta sufficiāt.

De hydropisi. Capitulum. LI

h Ydropisis est error digestiue ꝟtutis epatis: tumorem mēbroꝝ generās vt dꝛ Constan. Dum em̄ virtus digestiua debilitat̃ in epate: supfluitates multe generantur in corpe q̄ vigore virtutis expulsiue exteriꝰ trāsmisse mēbroꝝ inflatōem generāt. Fit aūt tribꝫ de causis generaliter Ex retentiōe supfluitatū ꝑ̄ter naturam. Ex fluxu humiditatis ꝑ̄ter naturā. Ex ꝑ̇ncipali distempantiā q̄litatum ipiꝰ epatis. Dū ei supfluitates ꝑ̄ter naturā retinentur vt menstrua: emorroide. ⁊ hmōi. ex eaꝝ retentione opprimuntur virtutes: supfluitates generātur. ex quibꝫ membroꝝ īflatio seq̇tur. Ex fluxu ꝟo hūiditatis ꝑ̄ter naturā dissoluūt̃ spiritus. debilitāt̃ ꝟtutes. supfluitates ex indigestiōe supueniētes inflatōem mēbroꝝ efficiūt. Ex q̄litatū distempantia erat ꝟtus digestiua in epate q̄druplr̃ ꝭm q̄ttuoꝛ q̄litatū ꝯiūctōem. ⁊ sic fiūt q̄ttuoꝛ spēs hydropisis ꝭm excessū q̄ttuoꝛ q̄litatū. Pꝛia ē leucofleumācia (al's leucofleuma) ex distēpantia frigiditatis ⁊ hūiditatꝫ. Et dꝛ ab albo fleumate. leucos aūt albū dꝛ. Scđa est yposarca vel anasarca ex distēpantia frigiditatꝫ ⁊ siccitatꝫ. Tertia spēs ē aschites ex distempantia caliditatis ⁊ hūiditatis. Quarta spēs ē tympanites ex distemperantia caliditatis ⁊ siccitatis. Fiunt autem hoc modo dum hūiditas ⁊ frigiditas in epate distemperantur: virtus digestiua debilitatur. qua debilitata supflua generantur. q̄ ꝟtus expulsiua trāsmittit ad exterioꝛa. vñ vehemēs accidit īflatio. frigiditate ⁊ siccitate distempata ī epate

Silr ꝟtꝰ digestiua distēpatˀ ⁊ debilitatˀ ali⸗
q̄ntulū. silr expulsiua. ⁊ iō sup̄flua ñ emittit
vsqȝ ad cutꝫ extiora. sȝ sb̄ carne retinentˀ. ⁊ iō
h̄ spēs dr̄ hyposarca. i. sb̄ carne vł iuxta car
nē. Ex distēpātia āt calorꝫ ⁊ hūiditatꝫ: p̄ dis
solutōez spirituū: debilitatˀ vtraqȝ. s. ꝟtꝰ di⸗
gestiua ⁊ expulsiua. vñ sup̄flua p̄ totū corpꝰ
ñ expellūtˀ sȝ intˀ vētrē ⁊ siphac tātūmō reti⸗
nentˀ. Et hec spēs dr̄ aschites. qꝛ ventˀ ꝑcus⸗
sus r̄sonat sic vter. Aschis ei vter dr̄. calidi
tate ⁊ siccitate distēpatꝫ spūs dissoluūtˀ. Et
sic debilitata vtraqȝ ꝟtute: s̄fflua ex idigesti
one surgētia p̄ calidū ⁊ siccū i grossā fumo⸗
sitatē r̄soluūtˀ q̄ ñ expellūtˀ p̄ totū corpꝰ sȝ cir
ca vētrē retinentˀ. ⁊ h̄ spēs dr̄ tympanites. qꝛ
ad modū tympani sonat vēter. In ꝑma igˀ
specie īflatio ē p̄ totū corpꝰ: sup̄ficies alba
⁊ mollˀ. digitꝰ carni īpressꝰ signū foramis fa
cit. ⁊ paulatī i se postea redit. Vrina ē disco
lorata alba ⁊ spissa. In scd̄a spē ñ ē tāta īfla
tio sȝ fetet eoꝝ caro. Vrina ē discolorata ⁊
tenuis. In t̄tia spē ē ventˀ īflatꝰ ⁊ sonat ꝑcus
sus sic vter. Vrina rubea ⁊ spissa. In q̄rta
spē extēditˀ ventˀ ⁊ sonat sic tympanū Vria ē
colorata ⁊ tenuis. collū ⁊ extrēa efficiūtˀ ḡci
lia. ⁊ nares acute: ocłi ꝯcaui ⁊ rotūdi. Due
ꝑme spēs pñt curari añ ꝯfirmatōz. due se⸗
cūde añ ꝯfirmatōz vix curātˀ: sȝ pꝰ nūq̄. Hy
dropicꝰ q̄ ē corꝑe tumidꝰ: mollˀ ḡuis ⁊ pōde
rosꝰ ⁊ sitibūdꝰ: q̄ tāto plꝰ bibit tāto plꝰ sitit.
⁊ q̄ q̄nto plꝰ bibit tāto plꝰ paulatī deficit ⁊
āplꝰ iturgescit. Talibꝫ diuersimode patien
tibꝫ: diuersimoda exhibetˀ medicīa. Eis tñ
valēt vētositatꝫ extenuatiua. hūorꝫ intˀcuta
nei ꝯsūptiua: ⁊ ꝟtutꝫ digestiua ī epate ꝯfor
tatiua. De q̄bꝫ oībꝫ se expedit i viatˀ. Cōstā.

De ictericia seu aurugine. Ca. LII.

i Ctericia siue aurugo ē cutꝫ defeda⸗
tio absqȝ ipiꝰ īeq̄litate. Et dr̄ ī Platˀ.
ꝙ tres sˀt spēs ictericie. Crocea ex cho
lera naẜali. viridꝫ. ⁊ nig̃. Pꝛia vocatˀ aurugo
qꝛ citrinū effic hoīez ad mod̄ auri: Alia vo
catˀ peganitꝫ. i. viridꝫ Ex cholera ei praxiua
viridātˀ Tertia melāchitō. i. nig̃. qꝛ ex colera
nig̃ gignitˀ ⁊ adusta. Fit āt ex feruore ⁊ ebul
litōe sāguīs ī cholerā trāseūtꝫ. ex calore s̄rab
undāte ⁊ sāguinē īficiēte. vñ defertˀ de sāgui
ne ad cutꝫ sup̄ficiē: ⁊ ip̄aȝ īficit ⁊ īmutat Ali
q̄ñ fit ex oppilatōe sup̄iorꝫ vł īferiorꝫ pori ci
stis fellˀ. vñ cholera r̄dūdat ad epar: ⁊ sāgui
nē īficit. Aliq̄ñ fit ex apostēate vł febre ꝯti⸗
nua sāguinē īmutāte ⁊ adurēte. aliq̄ñ ex cor
ruptōe aerꝫ łcibi łpotꝰ corrupti. łex morsu
⁊ pūctura reptiłˀ venenosi. his mōis sāguis
īficitˀ ⁊ ad nutrimētū mēbroꝝ trāsmissus ea
ꝭm suā īfectōez īficit ⁊ corrūpit. Ictericiaȝ
q̄ maxie calidā h̄ ꝯcomitātˀ. totiꝰ corꝑis īfe⸗
ctio. dextre ꝑtꝫ calefactio. sitꝫ. orꝫ amaritu⸗
do. dolor frōtꝫ. tinnitꝰ auriū. vrina colorata
cuiꝰ spuma ē crocea vł viridis vł nig̃. Oīa
q̄ de corꝑe emittūtˀ p̄dicto colore colorantˀ
(ałs īficiūtˀ) ex oppilatiōe sup̄iore cāta īmu⸗
tat oīa īferiora: ita vt oīa sint sic valde ticta
Ecōuerso āt ē si ex īferiori: tc̄ ei oīa sup̄iora
sˀt magꝫ tincta: ⁊ īferiora minꝰ. Si āt fuerit
ex febre ⁊ ex vi natˀe: pꝰ. vij. diē i aliq̄ die cre⸗
tico: cū dīnutōe febrꝫ ⁊ alleuiatōe patientꝫ ⁊
syntomatꝫ remissiōe bonū p̄tēdit. Talˀ colo
ratio sig̃t materiā tūc purgari. Si āt fuerit
vi syntomatꝫ sic solet accidere ante. vij. diez
ꝑiculū p̄tēdit Sig̃t ei matiā petere sup̄iora
vł ꝓpt sui mł̄titudinē vł ꝓpt sui fumositatez
⁊ acumē sic exp̄sse dt Gał. s̄r Afo. Solȝ ita
qȝ talˀ passio curari p̄ sāguīs miutiōez. Per
infrigidantiū ⁊ alterātiū appositionē: maxie
sup̄ regionē epatꝫ. qꝛ ibi potissime īficitˀ ipe
sanguis sicī suo fōte. Dantˀ itaqȝ īteriꝰ ⁊ in
dieta ⁊ ī medicina ea q̄ reꝑmūt calorē. mū⸗
dificāt sāguinē: ⁊ alterāt ipam malā sāguīs
dispositiōez. Etsi fuerit ex oppilatiōe: dantˀ
ea q̄ sˀt diuretice ꝟtutꝫ ⁊ aꝑtiue nō tñ nimis
calide vtȝ in viatˀ. Cōstā.

De emorroide. Ca. LIII.

e Morroide sūt q̄nqȝ vene exeūtes in
ano ex q̄bꝫ diuerse passiones fiunt. s.
Inflatio: retētio. fluxꝰ. Q̄ñqȝ aūt sup̄
fluitates vi nature trāsmittuntˀ ad ꝑtes. ⁊ ru
ptis venis illˀ emittūtˀ Corpꝰ a diuersꝭ egri⸗
tudinibꝫ liberatˀ Si fuerit fluxꝰ īmoderatꝰ
varias efficiūt passiōes. Q̄ñ ꝟo ꝓpt ꝯsuetu
dinē retinentˀ. maxi me egritudīes ꝯsequūtˀ:
vt hydropisꝭ. ptisis mania: ⁊ melācholia ⁊c̄.
Inflantˀ āt h̄ mō sup̄fluitates spisse ⁊ feculē
te ad venaꝝ ora descēdētes ea inspissant et
ingrossant. vñ fit inflatio. Aliq̄ñ orificia ve
naꝝ ex intēsa siccitate coartantˀ ⁊ inspissantˀ.
Q̄ñqȝ p̄ nimio fluxu vrūtˀ a chirurgicꝫ ⁊ cica
trizantˀ: ⁊ tūc aut vix aut nunq̄ȝ aꝑiuntˀ. Ali⸗
q̄ñ ex sanguīs spissitudīe: venaꝝ capita op
pilantˀ. Aliq̄ñ ex nimio sanguinis acumine
⁊ liq̄ditate plꝰ debito aꝑiuntˀ. Retētionē ni
miā hec sequuntˀ: grauedo capitis pallor fa
ciei. liuiditas. ponderositas renū ⁊ coxarū.

dispositio ad hydropisim.ꝛ ad ptisim:nimi
um fluxū seqͥͭ debilitatio ꝛ extenuatio cor-
pis.mutatio colorꝫ.dolor ꝛ torsio iferioris
ptꝫ corporꝫ.etsi fuerit ꝯtinuꝰ nimis imode
ratꝰ pessimas inde generat passiões Si ꝟo
nimis fluāt orificia venaꝝ restrīgant̄ restri
ctiuis medicinis.paulatī tn̄:maxime si fue
rit morbus inueteratꝰ ne sanguis subito re
ꝑcussus ad aliqđ membꝝ refundat̄ ꝛ peior
morbꝰ generet̄ Vn̄ Hyp.Emorroidas sa-
nāti antiq̄s si n̄ vna relicta fuerit ꝑiclꝫ erit.
si ꝟo nimis claudūt̄:apertiuis ꝛ rarefacti-
uis aperiant̄

De dolore renū. Ca.LIIII.

Dolor renū a grecꝫ nephresis dr̄.qui
dolor affinitatem hꝫ cū cholica pas-
siõe.Differunt tn̄:qꝛ dolor cholico-
rū mutabil' est ꝛ instabil'.q̄tidie em̄ mutat̄ ď
vno latere ad aliud latꝰ:nephreticoꝝ dolor
stabil' ē. Patiunt̄ āt lūbi siue renes aliq̄n
ex tumore:aliq̄n ex hūoꝝ repletõe.aliq̄n ex
vētositate.aliq̄n ex lapide.oīa ista grauissi-
mū inferūt dolorē.maxime si fuerit calor in
cā.Cuiꝰ signū est vrina incēsa:dolor acutꝰ ꝛ
pungitiuꝰ.Si ꝟo frigiditas fuerit in cā:cru
da erit vrina ꝛ lentꝰ dolor.Lapis ꝛ arenule
ꝛ alie supfluitates diuerse in renibꝰ generāt̄
sepe ꝛ h̄ ꝑcipue ex potu aque hoc limose ꝛ
grossa dieta.Ex his ei fiūt oppilatiões i re-
nibus vel vesica.ꝛ q̄nqꝫ in eēntiā lapidis vl'
arenulaꝝ ꝑ intēsi calorꝫ actõez trāsmutant̄
Habētes lapides ꝯcomitant̄ multa incō-
moda.s.difficultas vrinādi.cholica.Ex hu
iusmõi oppilatiõe em̄ lapidis oppilant̄ vie
vrinales.Aliq̄n in ꝑte ꝛ fit strāguiria q̄n q̄s
cū difficultate ꝛ guttatim mingit.Aliq̄n ex
toto ꝛ tūc oīno denegat̄:ꝛ dissuria dicit̄ Ex
humoribꝰ em̄ viscos̄ in renibꝰ ꝛ in vesica co
agulatꝫ fit calculꝰ In iuuenibꝰ ꝑcipue in re
nibꝰ.In puerꝫ āt in vesica.qꝛ collū vesice in
eis est strictū,ꝓhibens vrinā exire vn̄ lapis
generat̄.vt dt Constā.In pueris etiā vrina
est magis grossa ex viscosa dieta.Res aūt
viscosa magis ē habil' ad coagulationem ꝛ
ꝯglutinationē.ꝛ iō sepe i ꝑuul' generat̄ Cog
scit̄ āt q̄n lapis ē i renibꝰ vl' materia lapidis
ꝑ dormitiõem pedis ꝛ coxe dextre partꝫ:si
i dextro rene sit cā.Sinistre ꝟo si i sinistro.
Si ꝟo fuerit in vesica dolor circa pectinē ꝛ
ꝛ periconeon circa sentit̄.Preterea arenule
veniētes a renibꝰ sūt rubei A vesica ꝟo albe
Lapis āt generatꝰ ab hūoribꝰ viscosis dis-
soluit̄ faciliꝰ ꝛ educit̄.Ex arenulis ꝟo diffici
lius soluit̄ ꝛ curat̄.In mulieribꝰ aūt rarius
generat̄ lapis q̄ꝫ in masclis,ꝓpt̄ meatꝰ largi
ores ꝛ ꝓpt̄ debilitatē caloris desiccātis hu-
mores ꝛ putrificātis ꝛ ꝓpt̄ purgatões freq̄n
tiores.Multa ei supflua ab eis ꝑ mēstrua
educunt̄.Sic infirmi sunt purgādi in cali-
dis ꝛ apertiuis.sepiꝰ balneandi.cibarijs di
gestibilibꝰ reficiēdi potibꝰ ꝛ medicinis diu-
reticis aptiuis ꝛ mūdificatiuis refouendi ꝛ
assuefaciēdi.ꝛ aliq̄n arti chirurgice dimittē
di maxīe pueri.scđo adolescētes.In sene-
ctute ꝟo icisio ꝑiculosa est.qꝛ vltra.xl.annū
hec passio nõ curat̄.vt dr̄ in afoꝝ.Quicūqꝫ
nephretici vltra.xl.annū:non sanant̄.Acci
dit etiā iuolūtaria vrine emissio q̄ diamnes
vel diabetica passio vocat̄.Et h̄ accidit ꝟm
Constā.ꝓpt̄ defectū ꝯtentiue ꝟtutꝫ.Multa
ei ꝛ forꝫ fit attractio hūoris ad renes.ꝛ mlt̄a
ta fit emissio supfluitatꝫ ad vesicā quā ferre
nõ sustinēs a se reijcit ꝑ vrinā.Aliq̄n etiā ac
cidit ex mollitõe neruoꝝ ꝛ relaxatiõe lacer-
toꝝ in collo vesice.Q̄n̄qꝫ accidit ꝓpt̄ ḡuitatē
somni ꝛ multitudinē hūoris.vt in puerꝫ eg-
tātibꝰ (al's ignorātibꝰ) ꝛ lectulo vrinātibꝰ ꝛ i
bibulis ebriosis.Prope em̄ ꝓpriū est susti-
nētibꝰ hāc passionē q̄ sp̄ sitiūt.ꝛ vix etiā aq̄
satiari p̄n̄t.vt dt Cōstā.vn̄ sicut eā bibunt
sic eā stati mingūt.Aliq̄n fit ex hūore subi-
to meatus vrinales ꝯstringente.ꝛ ꝯtentam
ibi hūiditatē vi oppressiõis educēdo.Istaꝫ
turpē infirmitatē patiētibꝰ necessaria sūt ca
loris repressiua.ꝛ stiptica ꝯfortatiua.calorꝫ
renū extinctiua.ꝛ neruoꝝ emollitoꝝ ad sta-
tū debitū reuocatia.Hec fit ꝑ potões ꝛ ele
ctuaria.ꝑ cataplasmatões ꝛ vnguēta.Ca-
uere tn̄ dꝫ prudēs medicꝰ ne sp̄ apponat i h̄
casu nimis humida.qꝛ plus remolliēdo le
derēt.nec etiā nimis sicca qꝛ calorē acuerēt.
Sꝫ mõ ista.mõ illa.vt ex frigidis locꝰ pati
ens hūectet̄ ꝛ infrigidet̄.Ex siccis ꝟo coar-
tet̄ hūiditas ꝛ mēbꝝ patiēs ꝯfortet̄.Sup
oīa dieta sit tꝑata.qꝛ calida nimis nocēt re-
nibꝰ ꝛ lūbis.Nimis etiā frigida digestiuaꝫ
ꝟtutē retardāt in suba ꝛ ꝯcauitate epatꝫ Et
ꝯsiliū est dare in talibꝰ tꝑata ꝛ cōposita.qꝛ
tal' solet esse materia atqꝫ cā.

De hernia. Caplm.LV

Hernia dr̄ pellic'la vētrꝫ.s.siphat.cre-
patura.Siphat em̄ q̄dā pellicula ē
q̄ mēbroꝝ nutritiuoꝝ a generatiuis
est diuisiua sicut diafragma dr̄ pellicula q̄

int̃ sp̃ualia mẽbra ⁊ nutribilia ẽ intposita.
Qñ igr̃ ↄtigit siphac: vl' ꝑ discõtinuatõẽ: vl'
ꝑ distẽtatõez rũpi. vel etiã ꝑ calore dissoluẽ
tẽ: vl' hũiditate relaxãtẽ remolliri, etiã ↄtin-
git ĩtestina inferi⁹ labi: ⁊ ĩ osseũ testicl'oꝝ. s.
folliculũ nõ sine dolore recolligi et diffũdi.
Fit ãt ista pell' diuisio vl' relaxatio Aliqñ a
cã extrĩseca. s. a nimia corpis exercitatõe: vt
ĩ lucta ⁊ palestra. Aliqñ ex ↄcussiõe vl' ex ca
su ⁊ hmõi. Aliqñ ex nimia mẽbroꝝ supioꝝ
distẽsiõe ⁊ conatu. sic̃ ex nimio cãtu: clamo-
re ⁊ hmõi. Aliqñ ex cã intrĩseca. sic̃ ex nimia
calorꝭ intẽsiõe ⁊ hũoꝝ calidoꝝ acumĩe ipaꝫ
pelliculã diuidẽte ⁊ ĩcidẽte. Qñq3 ex nimia
hũiditate neruos ⁊ lacertos relaxãte. Quo-
cũq3 aũt mõ accidat ĩ ꝑncipio facili⁹ curari
p̃t. ⁊ p̃cipue ĩ iuuene. Si ṽo mag̃ fuerit ⁊ ĩ-
ueterata ẽt cũ ruptura nerui: vix vl' nũq3 cõ
solidat̃. ⁊ difficile curat̃: vt d̃t Cõst. Solet
ẽñ curari hernia ꝑ dietã ⁊ medicinã. ⁊ alñ ꝑ
ĩcisionẽ ⁊ chirurgiã. Talib⁹ igit̃ dicũt auto-
res valere stiptica ⁊ cõsolidatiua ⁊ ĩ cibo et
ĩ medicĩa sic̃ electuaria it⁹ sũpta: ⁊ ẽt fomẽtati-
ones ⁊ balnea extius addita p̃it̃ ⁊ vngẽta.
Sup oĩa d̃r valere tenuitas diete: ⁊ ↄtinẽ-
tia maxĩe a coitu: ⁊ ẽt oĩ motu. Sup oĩa ẽt
a vẽtoꝭ ⁊ ĩflatiuis talib⁹ ẽ cauẽdũ: q2 vt dic̃
Cõmẽtator. Vẽtositas maxĩe noc3 hernioꝭ

De artetica Capitulu3. LVI

a Rtetica ẽ dolor ⁊ passio articl'oꝝ
cũ ĩflatõe ⁊ dolore. Que cũ fit ĩ arti
cul' manuũ chirag̃ d̃r. In articul' ṽo
pedũ podag̃. ĩ scia d̃r sciatica. H3 ãt fieri ex
sanguĩe cholerico ⁊ hũore fleumatico. Fre
q̃nti⁹ ṽo fit ex cã reumatica. Sãguis cog̃sci
tur eẽ ĩ cã ex rubore loci ⁊ calore ex eminen-
tia venaꝝ p̃tꝭ patiẽtꝭ ⁊ toti⁹ corpis. ex dieta
calida p̃cedẽte ⁊ hũida. ex etate ⁊ regiõe sĩli.
ex eo q maxĩe mouet̃ ĩ vere. Choleric⁹ hũor
cog̃scit̃ eẽ ĩ cã ex dolore vehemẽtissimo ⁊ ner
uoꝝ tẽsiõe ⁊ ariditate: ac calore ⁊ p̃tꝭ ĩflatõe
ex colore rubeo cũ croceo ĩt̃mixto. ⁊ maxĩe
mouet̃ ĩ estate. ⁊ magꝭ ex dieta calida ⁊ sicca
⁊ ĩ regiõe ↄsĩli. Sepe ẽt emittũt̃ ml'te chole
rice sup̃fluitates ꝑ vomitũ ⁊ secessũ. Calida
obsũt: frigida p̃sũt. Fleuma etiã cog̃scit̃ eẽ ĩ
cã ex fleumatica hĩtudĩe: regiõe: dieta: etate
ↄsĩli: ex inflatõe loci. ex dolore vehemẽti: ru
bore modico vl' nullo. De reumatica cã co
gnoscit̃ ex g̃uedĩe capitꝭ ⁊ hũoꝝ motu. titil-
latio ⁊ flux⁹ ꝑ nuchã ⁊ spatulã sentit̃. Pessi-
ma ẽ hec ĩfirmitas. q2 articl'os ⁊ neruos di
gitoꝝ manuũ ⁊ pedũ ↄhit: sub ale hũorez in
manib⁹ detrahit ⁊ ↄsumit. ⁊ aridas eas faci
ens clausas reddit. ĩpotẽtes ad opandũ eas
efficere ↄsueuit. nodosis gibbositatib⁹ digi
toꝝ ĩiũcturas deformes fac̃. Hec ĩfirmitas
cito curet̃: q2 si fuerit ĩueterata vix curatur.
maxĩe qñ ĩ durã ↄuertit̃ duriciã et nodosa3
Matia itaq3 peccãs d3 ꝑmo purgari con-
grua medicina. Subtrahi d3 sãguis et mi-
nui si sãguis ẽ ĩ cã. Calor ẽt d3 repcuti frigi
dis. qñ3 ẽst cã hũor frigid⁹. ⁊ tũc d3 fomẽta-
ri calidis emplastrꝭ ⁊ vngẽtꝭ. A cibis gros-
sis abstinẽdũ ẽ. ⁊ p̃cipue ab ĩflatiuis. nã vẽ-
tositas sepe aggrauat morbũ istũ

De gutta sciatica Cap. LVII

g Utta sciatica d̃r dolor q̃ nascit̃ ex
hũorib⁹ descẽdẽtib⁹ ĩ neruũ grossũ
q̃ est int̃ lacertos grossos coxe siue
hanche: vt d̃t Cõst. Sepe ãt fit ex viscosis
hũorib⁹ ĩ ↄcauitate hanche se coadunãtib⁹.
Qñq3 ex hũorib⁹ sãguinolẽtꝭ cũ cholera ru-
bea ĩtermixtꝭ. Et hec oĩa cã sũt sepi⁹ dolorꝭ
q̃ dolor descẽdit ĩ crura vsq3 ad calcaneu3. ⁊
etiã vsq3 ad ꝑuũ digitũ pedis. C⁹ rõ ẽ vt d̃t
Cõst. q2 a scia ꝑ mediu3 coxe ⁊ tibie dirigit̃
neru⁹ ad cauillã pedis extiorẽ. et deĩde vsq3
ad paruũ pedis digitũ. Et ista est cã q̃re in
passiõĩb⁹ scie dolor extẽdit̃ vsq3 ad illũ digi
tũ Inde ẽ q q̃ habẽt calculũ ĩ renib⁹ sentiũt
eodẽ loco pedis formicatõez ⁊ dormitatõz
ꝑpter nerui oppilatiõez: vñ nõ p̃nt spũs de-
bito mõ currere ad illũ locũ. Dolor aũt qñ
q3 est ĩ vna p̃te: qñ3 ĩ vtraq3. s3 peior ẽ ĩ sini-
stra q3 qñ ẽ ĩ dextra. Cui⁹ rõ est. q2 ĩ dextra
p̃te maior ẽ calor. q̃ matiã ibi collectã facili
us digerit et dissoluit q3 ĩ sinistra vbi ẽ mi-
nor calor: et matia ẽ magꝭ cõpacta. In hac
passiõe minor ẽ dolor: pulsatio: pũct̃a ⁊ ar-
dor: ⁊ maxĩe ĩ iuuẽib⁹ calide ↄplexiõis. ma-
xime qñ calor est ĩ cã. Et valet ĩ illo casu mi
nutio sanguis d̃ sophena vena. s. q̃ ẽ sub ca-
uilla. Patiẽs itaq3 purgãd⁹ ẽ et sanãd⁹ sic̃ ĩ
artetica. Cauere ãt d3 oĩs sciatic⁹ sic̃ ⁊ arteti
c⁹ a nimia plenitudĩe cibi ⁊ pot⁹. ⁊ p̃cipue a
coitu. q2 maxĩe acuit reuma ⁊ ĩpedit digesti
onẽ ꝑpt̃ spũu3 et puri sanguĩs deꝑditõz: vt
d̃t Cõst. Purget̃ itaq3 ꝑmo corp⁹ inti⁹. ⁊ tũc
localia ponãt̃ exti⁹. alit̃ ei paꝝ ꝓdest medici
na exti⁹ ni si matia q̃ morbi ẽ cã ꝑus intrin
sec⁹ minuat̃: vt d̃t Cõst. Diascorides q3 dic̃
Multũ ꝓdest sciaticꝭ si fomentat⁹ fuerit lo
cus doloris cũ calido fimo bouis. potẽter

l

eni desiccat: maxime si cū galbano ꝛ thure
ꝛ aceto fuerit resolutus.

De podagra Capitulū. LVIII.

p Odagra ſm Cōstāt. ē dolor pedū
ꝛ maxie calcanei atq₃ plāte cū distē-
siōe nerui ꝛ pulsatōne. Nascit̄ āt ex
mal' hūorib₉ ad calcaneū descēdētib₉. Qui
si fuerit frigidi ꝛ grossi: nimia fit extēsio atq₃
tumor: sz nō mltū pūgitiu⁹ dolor. nō pōt tñ
magn⁹ fieri tumor. qꝛ pedes spoliati sūt et
denudati a carne. ꝛ iō nō pñt mltū tumesce
re. Tumor eī nascit̄ ī carnosis mēbr̄. Hec
passio nascit̄ ī suauē vitā ducētib₉ ꝛ qetā q̄
paꝝ se exercitāt. q̄ a supfluis hūorib₉ corpa
nō emūdant. maxie cū multū comedāt atq₃
bibāt. Ex talib₉ enī generāt̄ supflui humo-
res q̄ reumatizāt ad pedes. ꝛ maxie qñ sunt
debiles. supfluā matiā expellere nō valētes
Et maxie h̄ accidit ex nimio coitu. Totam
eī ꝯcatenatōez corpis: coit⁹ ipe mouet: vt
dt Cōst. ꝛ calefacit. ꝛ iō mouet hūores ꝛ la-
xat neruos ꝛ rūpit. Vñ accidit q̄ eunuchi
nō podagrizāt: qꝛ nō coeūt. Silr̄ nec pueri
nec mlꝫeres nisi raro. ꝛ h̄ qꝛ mēstruis expur-
gāt̄. Vñ Hypo. Mlꝫieres ñ podagrizāt ni-
si forte mēstrua defecerit. Hec ifirmitas ad-
ueniēs iuuēib₉ ī vere: ī. xl. dieb₉ curat̄. Sz si
ī autūno aduenerit ꝛ durauerit vsq₃ ad hye
mē: difficile erit eā curare: vt dr̄ ī Afoī. Cu
ius rōez reddit cōmētator ſm iudiciū astro
logie sic. Pria inq̄t etas lune calida ē ꝛ hūi
da. scda ē calida ꝛ sicca. tertia frigida ꝛ sicca.
q̄rta ē frigida ꝛ hūida. In pria itaq₃ etate p
caliditatē dissoluit̄ matia. p hūiditatem dif
fundit̄. In scda etate et q̄rta ꝯseruat̄ ipa ma
teria. In pma āt etate lunatōis seq̄nts pfe-
cte digerit̄. Vñ ī scda etate lunatōis calide
ꝛ sicce ex toto matia ꝯsumit̄. et ifra sex septi
manas: q̄ sūt. xl. dies plēa fit curatio: ꝛ ma-
xime ī estate. In autūno ꝛ ī hyeme matia ni
mis cōpacta ē ꝛ iobediēs digestiōi. Mate
ria igit̄ h⁹ passiōis pmo purget̄. deīde frigi
dis exti⁹ ī pncipio repcutiat̄. nō eī sūt cali-
da ꝛ dissolutiua ꝑponēda in pncipio: cū sit
cā reumatica. ꝛ si matia sit frigida ne reuma
pl⁹ irritet̄. ꝛ iō vtēdum ē in pncipio repcussi
uis fortiorib₉ in cā calida: et remissiorib₉ ī
frigida: ne forte materia indurescat. Deīde
apponāt̄ suffumigatōes: fomēta et vnctōes
calide vl' frigide put matia tūc req̄rit. Leui
dieta et tpata patiēs vtat̄. A coitu sp (al's sr
oīa) caueat̄. leue ꝛ mediocre exercitiū iūgat̄

De apostemate LIX.

a Postema ē supfluoꝝ hūoꝝ ī mēbro
aliq̄ collectio putrefactōez faciēs ꝛ
tumorē: vt dt Cōst. Cōtigit aūt mēbꝝ apo
stemari aliqñ ex cā extiori vt dicit Cōst. si-
cut ex pcussione: vulnere: casu: fractura ꝛ
cōtusione. Ab oīb₉ enī talib₉ mouet̄ hūores
ꝛ ad locū sepe ꝯfluūt patiētē. qui se mutuo
ꝯculcātes calefiūt et putrescūt. Aliqñ autē
a causa intiori .s. ex abūdantia hūoꝝ corru
ptorū q̄ sepe ꝯfluūt ad locū aliquē et ꝯcur
rūt. Et hoc duplr̄ fit: qꝛ aliqñ ex adunatiōe
matie in ꝓprio mēbro. Aliqñ ex fluxu mate
rie de vno mēbro ad aliō. Et tal' flux⁹ plēs
sūt cāe sic dt Cōst. Prima ē fortitudo mem
bri expellētis: qꝛ q̄dā mēbra pncipalia ꝛ no
bilia exonerāt se a supfluis. sicut cerebrū ab
hūore fleumatico se exonerat atq₃ fumo Se
cūda cā debilitas mēbri recipiētꝫ. Mēbra
eī debilia recipiūt supfluitates a supiorib₉
fōtib₉ (al's fortiorib₉) descēdētes: sic cutꝫ ca
ro ꝛc. Tertia cā ē mltitudo hūoꝝ: q̄ cū sint
supflui ī maiorib₉ venis: r̄fūdūt̄ ad miores-
mēbroꝝ ꝯsiliū eēntiā subītrātes. et qd̄ sup-
fluit ad nutrimētū: fluit ad mēbꝝ. et claudi
tur pncipal' via: ꝛ fac̄ apostēa. Quarta ē lar
gitas meatuū p q̄s facile fluunt hūores de
mēbro ad mēbꝝ. Quita cā ē liq̄ditas hūo-
rū ꝛ subtilitas q̄ de facili motu facil⁹ diffū
dūt̄. et diffusi ī aliq̄ mēbro recolligūt̄. et ibi
artitudīe mēbri coartati ꝯculcant̄: ꝛ ad pu-
tredinē disponūt̄. Sexta cā ē Suppositio
mēbroꝝ. qꝛ naturalit̄ inferiora mēbra reci-
piūt supfluitates supioꝝ mēbroꝝ: Sic mē
bra capitis deponūt suas supfluitates qñ-
q₃ ad lacertos ꝛ venas gutturꝫ ꝛ fit squinā-
tia. qñ₃ ad mēbra pectorꝫ. et fit peripleumo
nia et pleuresis. ꝛ sic de alijs. Fit āt apo-
stema h̄ mō. dū hūores q̄titatiue peccātes
ꝛ a calore ꝯsūi vl' a ꝟtute expelli nō valētes
recepti ī cōcauitatib₉ mēbroꝝ ebulliūt ꝛ pu
trefiūt: sic pasta ī furno posita ab igne dsic-
cat̄: ꝛ ī supficie crustulā q̄dā r̄cipit sub qua
manet hūor ita collect⁹ p calorē ebullitōis
q̄ndā crustulā facit sub q̄ latet hūor putri-
dus atq₃ tumet. ꝛ talis tumor dr̄ apostema
Et aliqñ fit d vētositate. ꝛ dr̄ bubo. Aliqñ
hūore simplici: sic ex sanguine fit fleumon.
Cui⁹ signa sunt Rubor ex colore sanguis:
Duricies ꝓpt̄ multitudinē ꝛ calorē aq̄siora
cōsumētē. Pulsus. i. salt⁹ ꝓpt̄ ventositatē si
ue fumositatē ipellētē. Dolor ꝓpt̄ extensios

nẽ. Calor ꝓpť calidã naturã. Tumor propť matie mľtitudinẽ Fit etiã sic apostẽa ex simplici cholera rubea. Et dr herisipila. i. sacer ignis ꝑ antiphrasim. Fit et aliđ ex cholera pura: ⁊ corrodit mẽbꝝ cui insidet, ⁊ dr a medicꝭ herpes estiomenꝰ. q̃si seipm corrodens Fit ꝯsili mõ apostẽa đ fleumate. ⁊ dr zimia siue palꝰ. qꝛ sic ĩ palude est mľtũ sup̲fluitatis ⁊ limositatꝭ: ita in h̄ apostẽate: cui si imp̃sseris digitũ cedit imp̃ssiõi, qꝛ ꝑ fluxibilitatẽ digito ꝯp̃mẽti cedit. ⁊ ĩ medio foramẽ apparet q̃i signũ foraminis. ꝭ postea remoto digito dũ matia r̃dit ad mediũ: totũ illđ iterꝝ adiplet. Istiꝰ apostẽatꝭ sũt sig̃ Albedo qꝛ matia ẽ alba. Mollicies: qꝛ matia liquida. ⁊ Dolor lentꝰ: qꝛ matia sua frigiditate minuit sensibilitatẽ. Cõtraria sig̃ sũt ĩ apostemate de cholera rubea: qꝛ calor ẽ multꝰ: cũ matia sit valde calida. Rubor cũ citrinitate: qꝛ cholera nõ ẽ rubea: ꝭ crocea. Magnitudo adest doloris ⁊ pũcture: qꝛ matia est acuta. Ex melãcholia ẽt fit apostẽa. Etsi matia tota fuerit extra: fit sclirosis. Si ꝑti ĩtra: ꝑti extra: fit apostẽa qđ dr cãcer: ad silitudinẽ cãcri. Sic enĩ ĩ cãcro dorsũ eminet: ⁊ brachia sũt extẽsa in latibꝫ: Ita ĩ h̄ apostemate q̃dã ẽ tumor vice dorsi. Ramuscľi ꝟo humorꝝ sũt hincĩde expassi vice brachiorꝝ. Paulatim ẽt serpit corrõdẽdo carnẽ ⁊ neruos sensibiliť ad modũ cãcri. Vñ sig̃ illius sũt Ingẽs duricia: qꝛ cũ matia sit terrestrꝭ ⁊ melãcholica: mľtũ ẽ cõpacta. Color ꝟo liuidꝰ: qꝛ matia nõ est ex toto nig̃. Dolor est paucꝰ aut nullꝰ ꝓpť eiꝰ insensibilitatẽ. qꝛ materia duas hꝫ mortificatiuas q̃litates. s. frigiditatẽ et siccitatem. Corrodit aũt sꝑ carnẽ sanã ⁊ corrũpit vsqꝫ ad radices neruorꝝ. ⁊ etiã ĩficit ip̃a ossa q̃ attingit. ⁊ iõ morbꝰ iste pestifer ẽ ⁊ durissimꝰ ad curãdũ. Inť ista ãt corrosiua apostẽata taľ ẽ ordo: qꝛ Noli me tãgere: cãcrosũ ẽ apostẽa ĩ facie: ⁊ corrodit paulatim ꝭ minꝰ alijs. Cãcer ꝟo magꝭ. adhuc magꝭ lupꝰ. marie ꝟo herisipila. Fistula ꝟo nõ corrodit ꝭ putrefacit intiꝰ: carnes scꝫ. ⁊ neruos ꝯũit ad saniẽ: ⁊ qñqꝫ corrũpendo neruos dissoluit ossa. Accidit ãt freq̃nter ex vulnere male custodito qñ suppositũ os saniẽ ĩficiť. Vñ nutrimẽtũ adueniẽs ĩ saniẽ cõmutať: sicqꝫ corrũpiť sup̲ficies ⁊ fluit Aliqñ ãt ꝯsolidať. alñ iterꝝ rũpiť. ⁊ si fuerit mľtũ iuetata vix curať. In circũitu aũt vulnerꝭ sepiꝰ mľta orificia inueniũť et oriũť. Hꝫ eĩ fistula intiꝰ vulnꝰ ꝓfũdũ. ĩ sup̲ficie ꝟo ãgustũ ⁊ artũ. Cãcer ꝟo ecõuerso extiꝰ mľtũ patet: itiꝰ angustať. ⁊ iõ difficiliꝰ ẽ ad curãdũ. Alñ nasciť fistula ex reumate siue vulnere p̃cedẽte. Alñ ex apostẽate male curato: ⁊ maxime qñ nimiũ humectať ⁊ fiũt diuersa foramĩa: ãquã diuersi colorꝭ emittẽtia. mõ albã mõ citrinã. ⁊ si foramĩa ĩ h̄ loco claudũť: in alio nascũť. Sũt ⁊ alia apostẽata q̃ ex ꝯposita matia gñanť: vt ꝑꝫ ĩ antrace: quẽ Constant. vocat carbũculũ. qꝛ vrit vt carbo Fit aũt de matia valde furiosa ⁊ venenosa. et đ matia ꝯposita. qđ ꝑꝫ ꝑ lineas diuersorꝝ colorꝝ. Hꝫ eĩ ꝯgulatã formã. ⁊ sť ibi q̃dã rubee linee sãguĩnee. ⁊ q̃dã crocee cholerice. q̃daꝫ subalbide ⁊ fleumatice. q̃dã liuide ⁊ melancholice. q̃daꝫ flaue a salso fleumate. ⁊ sic de alijs hũoribꝫ ĩnaturalibꝫ. Sig̃ ãt antracꝭ sť dolor intolerabiľ: arsura: ⁊ pũctio ĩ ꝓfundo In capite apostẽatꝭ pustula q̃dam oriť siue vesica: ꝓtẽdẽs colorẽ attestãtẽ hũori dñanti. In colorattõe ãt ꝯgulatã formã diuerꝭ colorꝝ lineis distictã. Vidr ẽt q̃si trahi ad fundũ cũ q̃dã filo adherẽte sup̲ficiei vesice ĩ medio Ad curatõꝫ itaqꝫ apostẽatũ solẽt apponi ĩ p̃ncipio rep̲cussiua: nisi matia fuerit furiosa ⁊ venenosa vt ĩ herisipila ⁊ antrace. Nã ĩ talibꝫ nõ sũt apponẽda rep̲cussiua sed potiꝰ mitigatiua: ne matia venenosa repercutiať ad intiora mẽbra. ⁊ maiꝰ ĩferat nocumẽtũ. Deĩde qñ apostẽa ẽ ĩ statu solẽt apponi solutiua remollitiua ⁊ maturitatiua. Aꝑto ꝟo apostẽate siue ruptor educta sanie ĩsistẽdũ ẽ mũdificatis: tãdẽ ꝯsolidatiuis. ⁊ bone carnis regeneratiuis. Ad alia apostẽata q̃ꝝ syntomata sũt peiora: ad fortiora medicamĩa ꝓcedẽdũ ẽ. sic ꝯ cãcꝝ ⁊ fistulã ⁊ hmõi Ibi eĩ ꝭꝫ matiã peccãtẽ patiẽs p̃mo interiꝰ est purgãdꝰ. deĩde localibꝫ remedijs ĩsistẽdũ est. Cõtra cãcꝝ ꝟo vritiuis: ⁊ carnis mortue corrosiuis ẽ vtendũ. Cõtra fistulã desiccatiuis ⁊ ꝯsũptiuis ac saniei mũdificatiuis: q̃ si ñ ꝓsũt chirurgie cõmittať. Tutiꝰ eĩ ẽ vt aliq̃ ꝑticľa corꝑis sani corrupta vrať vľ p̃cidatur q̃ꝫ reliq̃ ꝑs ĩ posterꝝ corrũpať Cõtra apostẽata ꝟo venenosa sic ꝯ antracẽ cito ⁊ caute ẽ remediũ apponẽdũ. qꝛ cito inficiũt nisi celeriꝰ succurrať. Cõsilium igiť ẽ vt ĩ p̃ncipio si aliđ nõ impediat fiat phlebotomia ĩ eadẽ ꝑte ĩ ꝓriori frõte loci collectõis. Minuere eĩ ĩ ꝑte opposita ĩ tali casu nõ ẽ tutũ ne matia trahať ad corpꝰ ľ ad mẽbꝝ nobile

cū sit venenosa. tūc necēē vt tyriaca cū vino
calido p os offerat̃: ⁊ sup locū doloꝛ̄ linia-
tur: qꝛ si pbata fuerit tyriaca ⁊ verus fuerit
antrax: matiā siccā ⁊ venenosam extrahet: ⁊
ita desiccabit q̈ potit ipam puluerizare ad
modū cineꝛ̄. ⁊ tūc recens ē apponēda sepi⁹
donec rūpat̃ apostēa. q̄ rupto n̄ ē timēdum
piculū. Idē fac̄ vitellū oui cū sale pistatū et
freq̄nt̃ apostēati appositū: doloꝛē eni miti
gat ⁊ apostema rūpit: vt dicit Cōmentatoꝛ

De vlcere Cap. LX

Vlcera dicūt̃ q̄dā vesicl'e q̄ ex intcu-
taneo hūoꝛe sepi⁹ i coꝛpe vndiq̈ oꝛi
unt̃. Et vocāt̃ a Cōst. i fine viatici vlcera eo
q̈ i supficie cutꝭ acumīe hūoꝛꝭ faciūt soluti
onē ꝯtinuitatꝭ. q̄ꝛū matia ē subtil' hūiditas
sanguis vl' cholere: ab intioꝛib⁹ ad extioꝛa
vi nat̃e vl' syntomatꝭ vsq̈ ad extioꝛē coꝛpis
supficiē demandata: talia vlcera cutē defe-
dāt: pꝛuritū et titillatōēꝫ i carne generāt. cu
tē a carne eleuāt. ⁊ aliq̄n si ꝯtiuua sūt: lepꝛe
piculū p̄conizāt. Qui ab eis liber eē deside
rat. inti⁹ purgari a supfluis calidis ⁊ īfecti
uis hūoꝛib⁹ nō omittat. deīde balneis siccꝭ
⁊ mediocrit̃ ꝯsūptiuis ſꝫ q̄litatē ⁊ q̄ntitatē
humoꝛis carnē et cutē vlcerātꝭ se expōat. a
crapula et dieta nimis laxa se ꝯtineat. labo
ri ⁊ exercitio se nō subtrahat.

De pustula Cap. LXI

Pustule siue papule dicūt̃ q̄dā apo-
stematice collectōis supfluitates ī
extioꝛi coꝛpis supficie minutatim ⁊ pticl'a
rit̃ generate: nat̃a sibi supflua ⁊ nociua ad
extioꝛa coꝛpis expellēte: q̄ sepe a supfluita-
te pabuli et coꝛpis nutrimēti pullulāt. et iō
merito sapiētes pustulas siue papulas eas
vocāt. vt d̄t Remigi⁹. Et iō dicūt̃ pustule:
qꝛ st̃ q̄dā pue vesice l' vesicl'e putredis viru
lēte ⁊ vrētꝭ itrīsec⁹ ꝯtētiue. vt d̄t Isi. ⁊ ēt Cō
stā. Dicūt̃ aūt pustule variole i puul'. ⁊ ēt ali
q̄n i adultꝭ. In puul' āt tales pustule sūt sa-
lutifere. ⁊ fut̃e sāitatꝭ p̄nūcie vt d̄t ꝯmtatoꝛ
ibi. Variole de sanguis putridi nascūt̃ coꝛ
ruptōe. Etsi i puul' vl' in adolescētib⁹ nō e-
rūpent d̄ fut̃a lep̄ essꝫ i posteꝝ formidāduꝫ.
Fiūt eni i puul' ex sanguīe mēstruali q̄ i vt̃o
alebāt̃. q̄ vi nat̃e expellit̃ ad extioꝛa. ⁊ sic a fu
turo piculo libant̃. Sil'r cōtigit in adultꝭ ⁊
in senib⁹ ⁊ i febre circa crisim tales pustl'as
erūpe vi nat̃e matiā febrꝭ ad extioꝛa expellē
te. ⁊ iō nec in istis nec in illis debꝫ fieri rep-
cussio: ne matia trāsferat̃ int⁹: cū sit quodā-
modo furiosa. Circa ocl'os tm̄ faciēda est in
hoc casu leuis repcussio: ne sanies pustule
aliquā ledat tunicā oculi vl' pupillā. In oī-
bus ei alijs locꝭ caut⁹ medic⁹ trahit talem
materiā ad extioꝛa q̄ꝫtū pōt p̄t̃q̈ circa ocu-
los: Ibi eni ē matia repcutiēda et alias de
ducēda ne ex furiosa ⁊ violēta matia tenera
ledat̃ suba ocl'oꝝ. Caueat etiā nutrix vl' me-
dic⁹ tā in puo q̄ꝫ i adulto ne taliū pustularū
vesicule: vel ꝓpt̃ pꝛuritū vel ꝓpt̃ aliō rūpant̃
seu apiant̃ ante tp̄s: maxīe circa faciē. ne p-
petuo defoꝛmes remanēāt in facie cicat̃ces.
Alijs mlt̃is de causis pustule i coꝛpe oꝛiū-
tur: nūc ex materia fleumatica albe ⁊ molles
⁊ fluide: nūc ex matia cholerica aspe pūgen
tes et dure. Nā choleric⁹ humoꝛ int̃ carnē
⁊ cutē diffusus suo caloꝛe ⁊ acumīe cutē as-
perit ⁊ moꝛdicat. ⁊ īfinitas pustulas in cutꝭ
supficie generat. sꝫ pue st̃ ac modice ad mo
dū grani milij. et iō tal' passio sic vocat̃ ab
autoꝛib⁹ herpes milij l' g̃nulosus. Vndecū
q̈ ꝓueniūt tales pustule si st̃ freq̄ntes ⁊ ꝯti
nue: ꝓmo expedit vt matia peccans debita
purget̃ medicina. Deīde si coꝛp⁹ fuerit ple-
thoꝛicū phlebotomet̃ siue vētoset̃. debitis
balneis desiccatiuis et ꝯsūptiuis et vngen
tis cōgruis patiens adiuuet̃

De scabie Capitulū. LXII.

Scabies est coꝛruptio cutis ex coꝛ-
ruptis hūoꝛib⁹ intcutaneis coꝛpo-
ri cū defoꝛmatōe lesionem inferēs.
Sepe eni vt dicit Cōst. natura malos hūo
res expellit ad supficiē coꝛpis vt mūdificꝫ
interioꝛa. q̄ si fuerit subtiles et liq̄di de faci
li sudoꝛe ⁊ fumo dissoluūt̃. grossi ꝟo sub cu
te pmanēt ⁊ coꝛpi scabieꝫ ītroducūt. Hūoꝛ
ꝟo sic iclusus int̃ cutē ⁊ carnē si choleric⁹ fu
erit ⁊ incēsus: scabiē īducit siccā nō saniosā
cū fissura: pꝛurigine ⁊ pūct̃a. Si ꝟo fuerit
hūoꝛ fleumatic⁹: albā: grossam ⁊ squamosā
⁊ sine pꝛuritu magno scabiē facere ꝯsueuit
Scabies aūt hūida saniosa cū delectatiōe
pꝛurigiosa: calidū sanguinē mixtū cū chole
ra demōstrat. Freq̄nt̃ autē accidit ex nimia
coꝛpis repletōe. Freq̄nt̃ ēt ex egritudīe p̄ce
dēte vn̄ viriū seq̄t̃ depssio ⁊ supfluitatū icre
mentū. Fit etiā q̄busdā inuet̃ata scabies ex
splenis vicio. et tal' d̄ facili recidiuat. Sca
bies autē cū desiccatiuis ⁊ cōsumptiuis ⁊
mundificatiuis intus et exterius ē curāda.

De impetigine Ca. LXIII

i Mpetigo ē intercutanea hūoꝛꝫ corru
ptio: ĩmutatõez cū pꝛurigĩe cuti infe
rēs. Cholerica enī supfluitas q̄dā fu
mosa ab ĩterioꝛib9 ad extioꝛē carnis supfici
em reiecta cutē ĩficit: ⁊ eā minutissimis pu
stul' replēdo scabiosā q̄si furfure dispsā scis
sāq̃ pꝛurigiosā effic̄. Et hec ĩfectio ꝺ matia
cholerica l' melāncholica nimis ĩcēsa alñ oꝛtū
trahit. vt ꝺ. Cōs. Et dr̄ hec passio ĩpetigo.
q2 titillatõe ⁊ pꝛuritu maxio cutē ⁊ carnē le
dēdo ĩpedit. Dr̄ ⁊ serpigo q2 ad moꝺ ſpētꝫ
serpit ĩ cute vndiq3 atꝫ repit. ⁊ cutē quā ĩfic̄
q̄busdā squamul' p9 scalpatõez reddit fedā.
Hec passio alñ ad modū cingli supficiē mē
bꝛi vndiq3 circūcigit. ⁊ tal' ĩpetigo l' serpigo
herpes cingul9 a medicꝫ nūcupat̄. Impeti
go tñ dr̄t a serpigĩe. q2 fit ꝺ magꝫ ĩpetuosā
matia ⁊ ignita: q2 ꝺ cholera. ⁊ iō oblōga fac̄
foꝛamĩa ⁊ stricta: sed valde pua. ⁊ sp mouet̄
sursū sic̄ ignis. Serpigo ꝺ min9 ignita: ⁊ iō
nō mouet̄ sursū: s3 circūcigit mēbꝛa ⁊ circū
q̄q3 se diffūdit. Vñ ducit̄ (al's dr̄) q̄si serpēs
p gyꝝ. Hec passio ē curāda suffumigatiõi
b9 ⁊ balneis aptiuis ⁊ ꝯsūptis: mūdificatis
⁊ extersiuis. sil'r ⁊ vngētꝫ. Inūgāt̄ cū succo
ebuli zābuci lappacij fumi tre ⁊ hmõi. post
ea balneū aq̄ dulcꝫ assuescat vt ꝺt Cōst. Dr̄
āt q̄ ꝯ hāc passiõz v3 sputū hoīs q̄diu ē ie
iun9. Huic passioni sp associat̄ pꝛurigo seu
pꝛurit9 q̄dā ĩmoderat9 fricatõis ⁊ scalpati
onis appetit9: falsā q̄ndā delectatõz ĩgerēs
ex fumo calido ⁊ acuto: moꝛdicante cutē: a
matia calidā resoluto. Falsa āt ē tal' delecta
tio ⁊ nociua: q2 cutꝫ ĩducit vlceratõez ⁊ dis
cōtinuatõz. ⁊ sp ĩ fine lesiõez ĩgerit et doloꝛē

De lepꝛa. Capitulū. LXIIII

l Epꝛa ē vl'is mēbꝛoꝝ coꝛruptio et
hūoꝝ: ĩitiū hñs a vas̄: ⁊ ꝯplemtū in
fontib9 siue extra vasa. Nā coꝛrupto hūoꝛē
nutrimītali ꝺ facili coꝛrūpūt̄ mēbꝛa q̄ ex hu
moꝛib9 nutriūt̄. Oīs āt elephātia siue lepꝛa
ſ3 Cōst. h3 pncipiū pncipalit̄ a coꝛruptiõe
melācholie. Vñ ꝺt Cōs. Lep̄ ē passio frigi
da ⁊ sicca nascēs ex cholera nig̃ ĩcēsa ⁊ putre
fcā: appens ĩ sr̄ficie coꝛpis. Nascit̄ ei ꝺ q̄ttu
oꝛ hūoꝛib9 putrefactꝫ: s3 ĩcēsis et coꝛruptꝫ ⁊
ĩ cholerā nigrā cōmutatꝫ vt ꝺt idē ibiꝺ. Pu
trefactio āt hūoꝝ q̄b9 admiscet̄ melācholia:
ꝓpt̄ ei9 q̄litatē frigidā ⁊ siccā putrefactõi re
pugntē. ñ pt ꝯpleri ĩ venis siue ĩ vas̄ q̄adus
q3 ĩcoꝛpet̄ ⁊ moꝛā faciat ĩ mēbꝛꝫ ĩ q̄b9 ꝯplet̄
putrefactio ex q̄ seq̄t̄ ĩpa lep̄. Melācholic9

enī hūoꝛ ꝓpt̄ suā duriciā ⁊ cōpactõez lōgā3
moꝛā expetit ad sui putrefactõz. Si āt ĩ ve
nis aliq̄ casu putrescerꝫ: poti9 febꝛē q3 lepꝛā
gñaret. Diuersificat̄ āt lep̄ q̄ttuoꝛ modis
ſ3 q̄ttuoꝛ hūoꝝ ĩtermixtiõz. Est ei vna spēs
ex purā melācholia. ⁊ hec ꝓpe dr̄ elephātia.
ab elephāte aīali maxio sic vocata: ꝓpt̄ moꝛ
bi maxim nocumētū q̄ ĩfestat patiētē. Vnꝺ
hec passio durioꝛ ē cetis tāq3 cōpactioꝛ et
difficilioꝛ ad curādū. Scđa fit ex melan
cholia ⁊ fleumate. ⁊ hec dr̄ tyria l' ſpētina: a
tyro ſpēte. q2 sic̄ ſpēs tal' de facili dimittit
spoliū: et ē squamos9. sic patiēs talē lepꝛā ꝺ
facili excoꝛiat̄ ĩ cutꝫ supficie ⁊ r̄soluit̄ ĩ q̄ndā
squamā. Tercia spēs fit ex melācholica sā
guis ĩfectõe. ⁊ dr̄ allopicia. i. vulpina. Allo
pos ei grece vulpes dr̄ latĩe. C9 ꝓpetas est
ꝓpt̄ calefactõz sanguis ĩ epate: estiuo tpe de
pilari: Sic patiēs istā lepꝛe spēz a supcilijs
⁊ alijs pil' coꝛpis depilari ⁊ spoliari notabi
lit̄ ꝯsueuit. Quarta spēs ē ex cholera rubea
coꝛrupta ĩ mēbꝛꝫ cū melācholia. ⁊ dr̄ leoni
na a leõe tali aīali calidissimo ⁊ ferocissimo
S3 hec spēs causat̄ ex hūoꝛē feruētissimo:
et sup moduz malicioso. ⁊ iō moꝛe leonino
coꝛrodit ⁊ ꝺstruit oīa mēbꝛa. Est igr̄ ex me
lācholia coꝛrupta pncipalr̄ elephātia. ex coꝛ
rupto fleumate tyria siue serpētia. ex coꝛru
pto sanguĩe allopicia seu vulpīa. ex cholera
ꝓo rubea pessima leonina. He q̄ttuoꝛ spēs
lepꝛe hñt q̄dā sig̃ coīa: ⁊ q̄dā spālia q̄b9 ab ĩ
uicez distigūūt̄. Vl'r aūt hec passio talia h3
sig̃. Caro ĩn eis notabilit̄ ⁊ spēs ĩmutat̄. ro
tūdant̄ ocl'i: et palpebꝛe coꝛrugāt̄. aspectu3
hñt scintillātē: maxĩe in leonina. angustiant̄
nares ⁊ ꝯhūt̄. vox rauca efficit̄: potissime in
elephātia. tubositates crescūt ĩ coꝛpe. mul
ta vlcera minuta ⁊ dura ⁊ rotūda. cruriū fit
q̄dā ĩsēsibilitas ⁊ etiā alioꝝ extrēoꝝ. vngues
ingrossāt̄ cū q̄dā ineq̄litate et q̄si scabiosi ef
ficiūt̄. ꝯhūt̄ digitoꝝ articuli: et man9 q̄si ari
de efficiūt̄. coꝛrūpit̄ eoꝝ anhelit9. et ei9 fetoꝛe
re sepi9 sani coꝛrūpūt̄. Carnis ⁊ cutꝫ supfici
es reddit̄ vnctuosa in tātū: vt si aq̄ supfūda
tur nō madescit cutis: sed elabit̄ q̄si a coꝛio
madefacto. pꝛuritū q̄nq3 cū scabie q̄nq3 si
ne scabie patiūt̄. macul' varijs nūc rufis: nē
liuidis: nūc nigrꝫ: nunc subalbidis in coꝛpe
respgunt̄. tibie illoꝛū maculis et pustulis p
cipue supabundant. nunc apparent nūc dis
parent. nūc exteri9 erumpūt. nūc interi9 se ꝓ
fundant. Si vero inter pustulas tibiarum

ſꝑ vnā maiorē ceterꝫ iuenerꝫ signū eſt lepre
ꝯfirmate. Signa aūt lepre maxīe ꝯfirmate
apparēt ī extrēitatibꝫ:vt ī pedibꝫ:cruribꝫ ⁊ ī
facie. ⁊ ꝑcipue ī muſcłoꝝ corꝑis cōſūptiōe
⁊ minoratōe. Pret̄ iſtas lepre ꝯdiciōes cō-
mūes:q̄libꝫ ſpēs lepre ħꝫ ſuas ꝓꝓas ⁊ ſpe-
ciales. Nā patiētes leoninā hñt colorē ma
gꝫ croceū ⁊ citrinū. ⁊ ocłos magꝫ ſcitillātes
⁊ eminētes: ⁊ ēt młtū mobiles. Cutē hñt a-
lijs aſꝑiorē. ſciſſā ſepe ⁊ diuiſā. Pre alijs ēt
ſt̄ prurigioſi ⁊ ſ̄pigioſi. ⁊ ī fine ī oībꝫ mēbriſ
plꝰ corroſi. Patiētes ꝟo allopiciā ex toto de
pilāt̄ eoꝝ cilia. ⁊ ſuꝑcilia valde tumēt. ⁊ īflāt̄
ocłi eoꝝ. ⁊ valde rubēt. puſtulas ī facie ru-
fas hñt. ab eoꝝ puſtuł ſāguis cū ſanie ſepe
manat. Naſꝰ ī tłibꝫ īgroſſat̄: ⁊ ōfic̄ odoratꝰ
Fetet valđ eoꝝ ā̄helitꝰ. ⁊ maxīaꝫ corruptōꝫ
ſuſtinēt ī gīginis. Patiētes tyriā tuboſita-
tes ⁊ puſtulas hñt molles. mollē ⁊ ſubalbi
dā hñt cutē ac tūidā: ⁊ q̄dāmō ſ̄lucētē ſqua
moſitatē ñ modicā. ⁊ pedicłariū ꝟmiū młti
tudinē. Has ⁊ alias peſſimas hñt ꝯditōeſ
q̄ ex fleumate corrupto originē ſortiunt̄. vt
ſputa īmūda viſcoſa et ſanioſa. ⁊ nares ob-
turatas et hmōi. Ocłi eoꝝ lachrymāt̄ ⁊ flu
unt ꝓpt̄ ſuꝑfluitatꝫ hūidā reſolutōꝫ. Putre-
factōneꝫ patiūt̄ labioꝝ ⁊ gīginaꝝ. ⁊ trachee
arterie patiūt̄ aſꝑitatē: ⁊ efficiūt̄ rauci. Sā-
guis pꝰ phlebotomiā ī liq̄dā defluit ſubaꝫ.
Illđ āt q̄d ē ſolidū: ē albū ł ſuppallidū. cuꝫ
lauat̄ cito coagulat̄. ⁊ ī młta q̄ꝫtitate. Patiē
tes ꝟo elephātiā colorē hñt emulū. faciē plū
beā. cilioꝝ patiūt̄ ōpilatōꝫ. ocłi eoꝝ rotūdā
tur. nares ꝯſtrīgūt̄. muſcłi ꝯſumūt̄. ⁊ ħ ē cō
mūe ī oī lep̄:ī ſicca plꝰ q̄ꝫ ī hūida. Inſēſibili-
tatē maioꝝ digitoꝝ ꝑcipue patiūt̄. tarde ve
nit ad augmentū:ſꝫ cū venerit īducit ſciſſu
ras. Sāguis extractꝰ liuidi colorꝫ ł ſubni-
gri cito coagulat̄. ⁊ q̄ꝫto plꝰ fricat̄:tāto magꝫ
denigͣt̄ ⁊ īdurat̄. In medio ſt̄ q̄i vene albe. ł
q̄i rami neruoꝝ. ⁊ illđ ē cōe ī oī lep̄. Naſcit̄
āt lep̄ a cāis varijs ꝑt̄q̄ꝫ ab hūoribꝫ ꝑdictꝫ.
ſic̄ ex cohitatōe ⁊ ꝯuictu: ⁊ freq̄nti ꝯfabula
tiōe cū leproſ̄. ꝯtagioſꝰ eī ē morbꝫ ⁊ alioꝝ ī-
fectiuꝰ. Accidit ēt ex acceſſu et coitu mł̄ierꝫ
ſtatī a leproſo ꝑcognite. Qn̄ꝫ accidit ex pri
mis gn̄antibꝫ:vt ex corrupto ſāguīe leproſi
generātꝫ. Vn̄ hec ꝯtagio q̄ſi iure heredita-
rio trāſit ad ipaꝫ ꝓlē. Aln̄ ēt accidit qn̄ ꝯci
pit̄ fetꝰ tꝑe mēſtruoꝝ. ł qn̄ ex corrupto lacte
mł̄ierꝫ leproſe nutrit̄ fetꝰ. Aln̄ accidit ab ex-
triſeco:ſic̄ ex aere corrupto ⁊ īfecto. ex mala
dieta:vt ex cib melācholicꝫ ⁊ nīs frigidis ⁊
ſiccis: vt ex carne bouina:aſinina vrſina:et
hmōi. Aln̄ accidit ex cib nīs calidis. vt ex
nimis diurno vſu fortꝫ alliate. piperate: ⁊
hmōi. Aln̄ accidit ex cib corruptꝫ: ⁊ corru-
ptōi obediētibꝫ. vt ex carne porcina:gn̄ułʼ ī-
fecta ⁊ ſuꝑſemiata. ⁊ vino īpuro ⁊ corrupto
Aln̄ ex morſu alicꝰ reptił:hūoꝝ ⁊ mēbrorū
ſubaꝫ corrūpētꝫ. Iſtꝫ ⁊ alijs modis ſepe vi
ciū lepre ī hūano corꝑe gn̄at̄. Sꝫ q̄cūq̄ꝫ mō
gn̄at̄ vix ē curabił niſi diuina manu poſtq̄ꝫ
ꝑfecte ꝯfirmat̄. Palliari tn̄ p̄t et ꝑcaueri ne
deſtruat ita cito. Caueat itaq̄ꝫ patieſ a noci
uis:ꝑcipue a cib calidi ſāguis gn̄atiuis:et
melācholie. et ēt a cib īceſiuis ſāguis. Sb-
tili ḡ dieta ⁊ ꝯueniēti nutriat̄:nō corruptibi
li neq̄ꝫ ꝯuertibili. Si āt ſāguis ſit ī cā vt in
allopicia:prio dꝫ phlebotomari. deide pur
gari debita medicīa. In alijs āt ſpēbꝫ p̄mo
dꝫ ꝑcedere pharmacia. ⁊ deide ſi nec̄e fuerit
ſeq̄t̄ phlebotomia:alit̄ non. qꝛ alit̄ noceret:
vt dic̄ Cōſt. Debitꝫ ḡ ⁊ ꝯgruis medicis dꝫ
vti īterꝰ. ⁊ debitꝫ ēplaſtrꝫ ⁊ vngētis extꝰ vt
ſyntomatibꝫ occurrat̄. Ad curatōeꝫ ꝟo le-
pre vł ſaltē palliatōeꝫ valꝫ maxīe vt đt Pla
tearꝰ ſerpēs rufus:vētrē hn̄s albū:ſi euacu
ato veneno:cauda. ſ. ꝑciſa ⁊ capite ablato:
coctꝰ cū porrꝫ:ī cibo freq̄nt̄ aſſumat̄. Eodē
mō ſi vinū in q̄ diu putruerit patientibꝰ ſe-
pe ꝓpinet̄. Hec em̄ medicina vtił eſt multis
morbis. vt pꝫ ī ceco de q̄ narrat idem Ꝙ
vxor dedit ei ſerpētē cū allijſ comedere pro
āguilla vt eū interficeret. quē appoſitū cōedit
⁊ młto ſudore emiſſo viſum recuꝑauit.

De morphea Capitulū LXV

m Orphea eſt macła ī cute:veniēs ex
nutrimēti corruptiōe. Qđ em̄ lep̄ ē
ī carne:ħ morphea ē in cute. Mor-
phea aūt alia ē alba ex fleumate. alia nigͣ ex
melācolia. alia rufa ex cholera ſiue ſanguīe
Iſta āt q̄ ē ex melācholia ⁊ fleumate difficił
eſt ad curādū. Iſta ꝟo q̄ ē ex ſanguīe:facili-
or ē ad curādū. Tūc aūt morphea incurabi
lis eſt qn̄ cutꝫ faciei pūcta acu ſanguinē nō
emittit. Si ꝟo ſāguis fuerit ſubſecutꝰ cu-
rabił iudicat̄. Morphea igit̄ tota ī cute ē:
Sꝫ lep̄ ī carne ⁊ ī cute. Hec eadē īfectio pa
rū differt a gutta roſea q̄ inficit faciē q̄buſ-
dā ꝑuis ⁊ mollibꝫ puſtuł q̄ ex viſcoſ̄ humo
ribꝫ ſanguineis ⁊ cholericꝫ ītercutaneis ge-
nerant̄ Hec paſſio primo ſāguis ſubtracti
one minuat̄ ⁊ interioꝝ hūoꝝ mūdificatione

curet̃. deĩde suffumigatõe et balneatõe faciẽs fomẽtet̃: et porꝫ aptis mãa ĩtercutanea euaporet̃. deĩde mũdificatis ⁊ desiccatiuis locꝰ patiẽs abluat̃. vngẽtꝫ ẽt debitꝫ iungat̃. Diĉ ẽt Cõst. ꝙ ꝯ istã ĩfectiõꝫ valꝫ vnctio calidi sanguis leporini. Nã sãguinẽ ĩtercutaneũ diuidit: repcutit ⁊ ꝯsũit. Sup oĩa ãt ꝯ hmõi passionẽ hũorꝫ ĩtcutanei valere dr fumꝰ tre ĩ balneis suffumigatõibꝫ ĩ apozimatibꝫ ⁊ syrupis. Potui ei datꝰ scabiẽ pustłas ⁊ pruriginẽ mũdat. hũores sup̃fluos ĩt carnẽ ⁊ cutẽ dsiccat: ł ad leprã dispositos iuuat

De veneno Cap. LXVI.

p Reter passiões supꝰ noĩatas accidit homĩ grauissima ⁊ piclosissima morſ ⁊ passio p venenũ. Venenũ ãt cũ ex tota sua spẽ ꝯplexiõi hoĩs sit ꝯrũ: subito inficit nisi remediũ citiꝰ appõat̃. Venenuꝫ ãt aliđ accidit ex corruptõe ciboꝝ ⁊ potuũ. aliđ ex morsibꝫ reptiliũ: vt s̃pẽtũ. ⁊ q̃rũdam aĩaliũ. q̃ꝝ hũores ⁊ dẽtes sũt hũano corpori venenosi. Venenũ ãt aliđ ẽ calidũ ⁊ siccũ: sic venenũ tyri ⁊ vipe: et hmõi. Q̃dã ãt frigidũ ⁊ siccũ: vt scorpiõis. Q̃dã frigiduꝫ et hũidũ sic aranee. Venenũ ãt s̃pẽtꝫ variat̃ in malicia: sic dt Auic. ĩ c. de veneñ. Nã venenũ masculinũ fortiꝰ ẽ ⁊ acutiꝰ q̃ꝫ femininũ: tñ feminini s̃pẽtes plꝰes hñt dẽtes q̃ꝫ masculini ⁊ iõ putãt̃ detiores vt dt Auic. Itẽ venenũ senũ peiꝰ ẽ q̃ꝫ iuuenũ: et magnoꝝ q̃ꝫ curtoꝝ. Et eodẽ gñe ⁊ peiꝰ ⁊ acutiꝰ ẽ illoꝝ q̃ hitãt in mõtibꝫ ⁊ ĩ siluis q̃ꝫ illoꝝ q̃ hitãt iuxta litora ⁊ iuxta aq̃s. Itẽ peiꝰ ẽ venenũ qđ effũdit̃ a vacuis ⁊ a ieiunis q̃ꝫ repletꝫ. Itẽ detiꝰ ẽ ⁊ acutiꝰ ĩ estate q̃ꝫ ĩ hyeme. Citiꝰ ei ⁊ faciliꝰ pũgũt s̃pẽtes ĩ meridie q̃ꝫ ĩ mãe. ⁊ ĩ die q̃ꝫ ĩ nocte. qr calore r̃soluit̃ venenũ vsq̃ꝫ ad extrẽa: qđ ĩ frigore ⁊ ĩ frigido tp̃e q̃i ĩ vno loco ꝯgelat̃. Venenũ ãt tyri ⁊ vipe ⁊ alioꝝ q̃rũdã s̃pẽtũ q̃uis sit calidũ: accidit tñ morsis ab eis stupor et frigiditas ꝓpt̃ mortificatõꝫ ⁊ extĩctõꝫ calorꝫ ĩnati p ꝯrietatẽ veneni. Calor eĩ natał sua sparsiõe et ĩflãmatõe calefaĉ corpꝰ. q̃ repssus ⁊ q̃si vi veneni extĩctꝰ: extrẽitates ñ calefaĉ. Vñ venenũ calidũ ñ aggregat sãguinẽ cordis calidũ. sꝫ r̃soluẽdo calorẽ ĩnatũ mortificat ipꝫ. Venenũ ãt reg̃łi ⁊ basilisci tãte ẽ violentie ꝙ adhuc exñs ĩ corp̃e adurit totũ s̃r qđ ĩcidit. Vñ ĩ circũitu cauerne eiꝰ nihil crescit nec virescit. Aues volando ex opposito cauerne sue subito ĩterficit. ⁊ om̃e aĩal sibi appropinq̃ns stupescit: nec mouet̃: sꝫ solo venẽoso aspcũ eiꝰ ł flatu sine sibilo cadit ⁊ morit̃ Et ille q̃uẽ mordꝫ liq̃fit ⁊ ĩflat̃ ⁊ emittit virꝰ ⁊ subito morit̃. Tãte ẽt fortitudiſ ẽ venũ r̃głi ꝙ ẽt si hasta eũ tãgereſ ⁊ p haste lõgitudinẽ venẽi sẽtireſ violẽtiã sicut narrat Auic. đ q̃dã milite: q̃ cũ lãcea tetigit ꝓmẽ talẽ ĩ india: ⁊ stati cecidit mortuꝰ cũ aĩali suo Signũ autẽ lesiõis basilisci ẽ subita trãsmutatio corp̃is ĩ viridẽ colorẽ: ⁊ mors ĩopiata. In loco vbi regulꝰ cõmorat̃ vẽnũ aspidis p̃niciosissimũ ẽ. Intfiĉ eĩ sepe ĩfra duas horas ł tres. Cꝰ morſꝰ sig̃ s̃t ista. Colorꝫ cutꝫ subita altatio. singultꝰ młtiplicatio. mẽbroꝝ r̃pẽtiã ĩfrigidatio. dormitio ⁊ palpebraꝝ pfũda clausio. siti p̃uocat imoderatã. qr videt̃ patiẽti ꝙ moriat̃ sola siti. Venenũ ẽt cuiusdã aspidis q̃ dr spuẽs: eo ꝙ infficit p sputũ suũ ita ẽ violẽtũ ꝙ ĩtficit oẽ viuũ qđ tãgit illđ sputũ: ĩtficit eĩ pꝰ q̃ꝫ sẽtiat̃. Sẽtit tñ lesus dolorẽ ĩ p̃ncipio circa viscera. Et accidit veneficato tenebrositas ocłoꝝ ⁊ clausio ⁊ pfũditas sõni cũ spasmo: ⁊ torsiõe colli: et pulsu inordĩato. Nec vꝫ ꝯ illud venenũ aliq̃ medicĩa nisi sola cõbustio mẽbri ĩ q̃ ẽ. ł pcisio mẽbri. qr ꝯbustio exurit ⁊ ꝯstrĩgit meatꝰ ne venenũ valeat ad cor penetrare Venenũ ẽt dracõis młtũ ẽ venenosũ ⁊ maliciosũ. Cꝰ venenositaſ maxĩe ẽ ĩ cauda ⁊ ĩ felle. Illđ venenuꝫ seq̃t̃ maxĩa g̃uitas corp̃is. ĩflãt̃ labia ⁊ accidit ṽtigo ⁊ tenebrositas ocłoꝝ ⁊ destruit̃ rõ. motꝰ fit iordĩatꝰ: ⁊ debilitas ṽtutꝫ subseq̃t̃. Venenũ scorpionis ẽ mortifeꝝ nisi citiꝰ occurrat̃. arsurã ⁊ pũcturã generat circa mẽbꝝ vbi ẽ pũctura. ⁊ cũ p̃uẽnerit ad cor: patiẽs syncopizat: ⁊ resoluit̃ ĩ sudorẽ. Tãdẽ ꝯstrĩgit cor ⁊ sua frigiditate ꝯgelat: ex q̃ seq̃t̃ mors et destructio aĩał. Querẽ infra de scorpione. li. penul.

De morsu canis rabidi Ca. LXVII.

m Orsus ãt rabidi canis ẽ mortifer et venẽosus. Nã vt dt Cõst. Canis frigidꝰ ẽ ⁊ siccꝰ. cui cholera nig̃ dñat̃: q̃ mutata ⁊ putrefacta ⁊ dñans corp̃i caneꝫ effiĉ rabiosũ. Fũositaſ eĩ r̃soluta ex nig̃ cholera iã ĩcẽsa ĩficit cerebꝝ. vñ cũ discurrit ad diuersas p̃tes eas ĩficit ⁊ efficit venenosas. vñ cũ aliquẽ momorderit eiꝰ saliua venenosa subĩtrãte locũ morsiõis ĩficiũt hũores et spũs. ⁊ ꝯhit̃ venenũ ĩfixũ ad locũ ꝯsileꝫ sue generatõi. s. ad cerebꝝ. ⁊ efficit̃ hõ rabiosꝰ. q̃ si aliũ momorderit eũ ĩficit ⁊ etiã rabiduꝫ illũ facit. Vñ tale venenũ ẽ sũme p̃iculosũ

tū q̄ꝛ diu latet, tū q̄ꝛ se mltiplicat. Aliqñ ēt
latet vſqꝫ ad āni reuolutōꝫ. ꝛ tūc eaſdē die ꝛ
hora q̄ fuit īfixū: caput petit ꝛ freneſim fac̄.
Hāc venēoſitatē ſēſu nakē ꝑcipiūt aliȷ̄ canes
ꝛ fugiūt rabioſū ꝛ latrāt ſr̄ ipꝫ ad tr̄edū euꝫ.
vt d̄t Cōſ. q̄ꝛ ſētiūt eū ſibi ꝯrīū ꝛ nociuū Ac
cidit āt hec venēoſa rabies maxīe ī autūno.
q̄ꝛ tc̄ melācholia rōe ſilitudis mltiplicak. et
ēt ī vere. q̄ꝛ ꝑ calorē tp̄is diſſoluik ꝛ ñ ꝯſūik.
ꝛ ita ꝑ ꝯculcatōꝫ ītēdik ꝛ egredik ꝑter nakaꝫ
Tāte ēt venenoſitatꝭ ē līgua canis rabidi q̄
fac̄ canē nutātē ſic̄ ebriū: ꝛ apto ore līgua de
pēdēte ꝛ ſaliuā ꝯtinue emittēte icedēte: q̄ ca
dēs ī aq̄s ipas īfic̄. ꝛ bibētes ex eis hydro
picos effic̄ et furioſos. Alias ꝓꝑetates ca
nis rabidi q̄re īfra d̄ cane. Morſi āt a cani
b⁹ vidēt ī ſōnis tribilia ꝛ ſt̄ tiroroſi: ſtupidi:
ſine cā̄ iraſcūk. ab aliȷ̄s videri timēt: ꝛ etiā ſic̄
canes latrāt. ꝛ ſuꝑ oīa timēt aquā ꝛ abhor
rēt. ꝛ tc̄ hec paſſio vix curak. Hucuſqꝫ Cōſ.
Sūt ēt mlta alia venēoſa ꝛ venenoꝝ ꝑicl̄a.
ſꝫ d̄ his ſpealr̄ mētio hr̄ ī diuīa ſcp̄tura. ꝛ iō
de aliȷ̄s ſuꝑſidēdū ē q̄ ad pn̄s opuſculū iſta
vice. Hoc ſolū h̄ arbitror aduertendū q̄
venenū mlta ꝛ īfinita īcōmoda ī corꝑe oꝑak
Cū eni tota ſua ſpēs nakē ꝛ ꝯplexiōi hūane
ſit ꝯrīa, qñ ꝑualet ī corꝑe totā naturā diſtē
pat. ſpūs et hūores corrūpit ꝛ alkat ſua ma
licia ꝛ acumīe. Qd̄ nobili⁹ ē. ſ. regionē cor
dis ꝑmo aggredik ꝛ īpugt. aīalē ſpm̄ ſuo a
cumīe ꝑcutit ī cerebro ꝛ ꝑturbat. ſēſuū or
gana ꝛ eoꝝ oꝑatōes ſubito d̄bilitat: neruoſ
ꝯcutit ꝛ vulnerat. venas ꝛ artias īfic̄. aſꝑat
ꝛ corrugat. torturā: arſurā ꝛ mordicatōꝫ in
īntioribꝫ generat. ſubalē cordis ꝛ epatꝭ hūi
ditatē nūc īcēdit: nūc ꝯgelat: nūc diſſoluit:
nūc r̄ſoluit: nc̄ ꝑeit⁹ ꝯſūit ꝛ d̄ſiccat dū intio
ra ꝯburit. extiora īfrigidat ꝛ ecōuerſo. Se
pe corꝑis ſuꝑficiē vehemēti calore exti⁹ affi
cit. ꝛ cuꝫ potētiali frigore ſanguinē ī venis
cordis mortificat ꝛ ꝯſtrigit. ſui diffuſiōe ꝑ
mēbra corp⁹ ītūeſcit. nūc etiā pallet: nūc lu
cet. nūc viret ſubito. nūc nigreſcit ꝑ macl̄aꝝ
diuerſitatē: corꝑis exti⁹ īficiētē ſuꝑficiē. ei⁹
īntior malicia īnoteſcit: ꝛ abomīatōꝫ ꝛ nau
ſeā horribilē ſtōacho īgerit: ꝛ īpa vitalia mē
bra acumīe ſuo pētrat ꝛ corrodit. ꝓpt̄ qd̄ na
tura ei⁹ īpetū ferre ñ ſuſtinēs: deficit vltīo
ꝛ ſuccūbit. corꝑi ꝑdn̄ans hūores ī ſui ſilitu
dinē ꝯuertit. ꝛ venēoſos ꝛ noxios ipos effi
cit. ꝛ iō ꝑicl̄oſū ē tāgere corꝑa q̄ venēo ſt̄ īfe
cta. q̄ꝛ ꝑ euaporatōꝫ ſepe īficiūt ꝛ corrūpūt
oīa q̄ ſibi ſūt ꝓpinq̄. Sepe āt ꝯtīgit q̄ vene
nū ī ſe cū ſit nakē horribile ꝛ īimicū appetik
a naka ñ ꝓpt̄ ſe ſꝫ ꝓpt̄ aliqd̄ dulce ꝛ amicū na
ture cui ē admixtū. q̄ꝛ ſepe ſub ſpē dulcꝭ ꝛ li
q̄di ꝛ ſapidi occltak ꝛ latitat vis veneni Et
iō docꝫ Cōſ. vt hō q̄ tiet venenū ñ ſolū caue
at a fetidis ꝛ amarꝭ. verūetiā a dulcibꝫ ꝛ ſa
poroſ̄ ſalk ꝛ acetoſ̄ ꝛ ꝯſilibꝫ: q̄ꝛ ſub talibꝫ q̄
appetit naka: ſepe venēi malicia palliak. Do
cet ēt Cōſt. ꝑ effcm̄ cog̃ſcere qñ venenū ī cib
vl ī potibꝫ ē aſſumptū. Siq̄s inq̄t ī cibo vl
potu ſēſerit arſurā: ꝛ ſbſecut⁹ fuerit cito ſpa
ſm⁹ l tūor ī digito l vngl̄a: venēoſū ē ꝛ mor
tale. Ex q̄ ēt appet ſignū veneni ī digitꝭ et in
vnguibꝫ q̄ fiūt ex fumoſitatibꝫ cordiſ: ſignū
eſt q̄ venenū iā ꝑualuit circa ītiora ex q̄ iaꝫ
ſe diffūdit ad extrēa. Et ſeq̄k ibidē. Silr̄ ſi
oſcitauerit: ſaliuā effluere fecerit. ꝛ labia for
micauerit. ꝛ ī lingua ardor fuerit: ꝛ ſudaue
rit: ꝑcordia ꝯſtrixerit. ꝛ ocl̄i obtenebrauerit
oꝫ vt feſtinēt ad medicinā: alioq̄n cito mo
riek Eſt igik generaƚ medicina ꝯ venenū in
corꝑe ſūptū vt ꝑmo vomit⁹ ꝓuocek: ꝛ h̄ ſu
ꝑi⁹. l ꝑ cliſtere īferi⁹ venenoſa matia euacu
ek. deīde tyriaca: q̄ venēi repſſiua ē ꝛ ꝯſūpti
ua cū vino decoctōiſ rute offerak. ꝛ h̄ tbꝫ di
ebꝫ. Deīde dꝫ purgari ꝛ balneari ſꝫ exigētiā
venēi. ad vltimū dꝫ fieri phlebotomia. die
ta dꝫ ordīari vt nutrīak vnctuoſ̄ ꝛ oppilatis
meatuū ad cor ne vapor venenoſ⁹ poſſit ad
cor exhalare. Valēt itaqꝫ ī h̄ caſu nuceſ ma
gne ꝛ auellāe: fic⁹ ſicce. attrahūt eī venenū ꝛ
ꝯſumūt. ꝛ iō valēt añ ꝑndiū ꝛ p⁹. Dic̄ ēt Cō
ſtā. q̄ mltū valꝫ balſam⁹ cū lacte mlerꝭ ꝯ ar
ſurā ꝛ dolorē ex rebꝫ venenoſ̄ Itē ibid̄ ſeq̄k
Andromāth⁹ d̄t nullā fuiſſe cāꝫ ꝯficiēdi ty
riacā niſi ad deſtruēd̄ res venenoſaſ. qd̄ tbꝫ
modis fit. q̄ꝛ venenū d̄ſiccat ꝛ ꝯſūit: mlta eī
recipit deſiccatiua. Itē venenū ꝟtute ſua ex
pellit. q̄ꝛ mlta recipit q̄ occlta ꝓꝑetate vene
no ꝯrīak. Itē mēbra ꝯfortat: ꝛ iō eiſ ꝯ viole
tiā veneni ad r̄ſiſtēdū vires attribuit. mlta eī
r̄cipit ꝯfortatīa. Qꝛ ſi tyriaca hr̄i ñ potit ꝛ
ꝑiculū ē ī mora: alliū vt d̄t Cōſ. ꝯq̄ſſek. ꝛ vſ
qꝫ ad diſſolutōeꝫ cū gallīa craſſa decoq̄k. et
ius dek ad bibendū: veneno eī repugt. ꝛ mi
ro mō ītiorē arſurā mitigat. ꝛ iō tyriaca ru
ſticoꝝ alliū nūcupak. Sine allio d̄r valere
ius gallie ſꝫ Cōſt. D̄r ēt ī li. de ſimplici me
dicia. Quedā repugnt venēo ipm attrahen
do ab ītioribꝫ ꝛ calore ꝛ ſubtilitate ſbe ſue.
ſic̄ gall⁹ ꝛ gallina fiſſa. ſuperpoſita venenoſo

morsui. Quedā repugnāt silitudine ⁊ subtilitate sube sue ꝯ subaz veneni, ⁊ iō sua silitudie venenū ad se attrahūt vt caro tyri q̄daz ꝓprietate occulta. Repugnāt etiā q̄dā cōposita ⁊ simplicia efficacia ⁊ ꝟtute. sic calamētū succ⁹ caul. orobi. grana citri hipericō. nasturtiū. ruta. sal. porꝝ. aristologia. nuces cocte (al's comeste) cū ruta. radix aspagi ⁊ semē ei⁹. balsamū. acetū. sāguis leporꝫ. lac asine. vrina puerorꝝ. erici⁹. testiculi ceruini ⁊ asinini. siccati ⁊ bibiti. castoreū. alliū. gētiana mēta. diptān⁹. ⁊ multa alia infinita. Qr ei multa st̄ venenorꝝ ꝑic'la iō diuia bonitas multa supaddit antidota ⁊ remedia. sed ista exēpligra nūc sufficiāt.

De remedio ꝯ morsū canis rabidi ⁊ aliorꝝ.
Cap. LXVIII.

Contra morsum canis rabidi ⁊ aliorū venenosorꝝ aīaliū solēt a ꝑitꝫ vulnera cū igne l' ferro diuidi ⁊ purgari: vt sāguine extracto venenū effluat. Apponi solēt sāguisuge ⁊ vētose. vt venenū ab intiorib⁹ extrahat. Inti⁹ solēt dari ista q̄ veneno repugnāt. siue sint siplicia siue ꝯposita. vt tyriaca. Exti⁹ sr̄ vl'nera silr̄ cataplasmēt. sic nuces pistate cū allio ruta ⁊ sale. Valēt em̄ nuces comeste ⁊ sup̄ morsū posite. Cū p̄dictꝫ d̄t Dias. q cācri fluuiales hn̄t occultaz ꝟtutē ꝯ h' venenū. Et iō docz Cōst. tl'ib⁹ dare tyriacā cū aq̄ cācrorꝝ fluuialiū. Cinis ēt cācrorꝝ cuz gētiana singl'are ē remediū ꝯ hmōi morsus vt d̄t idē. Et etiā ꝯ hois morsū rabidi spēalit' valēt ista. s. succ⁹ capfolij. cepe ruta nuces allia. sal. frōdes. fic⁹. mēta. orobū. Hec oia l' aliq̄ cū aceto ⁊ melle talib⁹ morsib⁹ salubriter apponūt vt d̄t Cōst. Hec ei oia venū attrahūt ⁊ sua caliditate ⁊ siccitate dissoluūt ꝺstruūt ⁊ ꝯsumūt. Cōn morsū ⁊ pūcturā scorpiōis oleū i q̄ sūmergit l' d̄coq̄t scorpio sup̄ pūcturā appositū. sūmū r̄mediū ē. Itē si accipiat idē scorpio l' ali⁹ ⁊ ꝯtrit⁹ siue pistat⁹ sup̄ vuln⁹ apponat vtilissimū ē. reuertit ei venenū ifixū ad corp⁹ vn̄ exiuit. Itē d̄t Cō. q mltū valꝫ butyrꝝ bouinū ꝯ venenū scorpionis. Nā butyrꝝ vnctuositate sua oppilat caliditate dissoluit ⁊ ꝯsumit viscositate ⁊ hūiditate sua mūdificat ⁊ abstergit. Butyrꝝ ḡ comestū oppilat meat⁹ ne fum⁹ venēi ad cor ascēdat. Valēt etiā cācri fluuiales si eorꝝ cinis l' ipi cocti l' assati sb̄ cinere dent cū lacte asinino. vt d̄t Cōst. Ad idē valet castoreū ⁊ sulphur. vt d̄t idē. vtrūq ei calidū est ⁊ siccū in q̄rto ḡdu. ⁊ iō valēt ꝯ venenū frigidū. qr dissoluūt caliditate: ⁊ ꝯsumunt siccitate.

Cōtra morsū colubri; serpētꝫ ⁊ vipe. Venenū p̄mo vētosꝫ vl' alio mō de vulnerib⁹ vl' pūctura subito extrahat. Tyriaca cū vino decoctōnis gēciane vl' rute vl' mēte offerat circa locū. ⁊ sup̄ vuln⁹ tyriaca apponat. Idē fiat cū allio sale ꝯtrito l' cū ruta si ꝺfuerit tyriaca. Cōstringat fortit' in p̄ncipio mēbruz in q̄ fit morsus vl' pūctura: ne possit fumus veneni libe erūpe ad intiora. ⁊ inti⁹ cū veneno repugntib⁹ occurrat. Dic̄ ei Cōstan. q ꝯ hmōi venenū valet cerebrꝝ galline. ⁊ fim⁹ asininus et succ⁹ de frōdib⁹ malorꝝ granatorū. dissoluūt eni ista venenū. ⁊ p̄pant ꝯsūptione: vt dic̄ cōmētator. Hec d̄ venenis ⁊ eorū remedijs dicta sufficiant.

De medicina Capitulū. LXIX

Ad exhibēda ꝯ varias īfirmitates ⁊ ꝑic'la debita ⁊ ꝯgrua remedia: indiget prudēs medic⁹ circūspectōe maxia ⁊ cautela. Nihil ei pl⁹ īpedit salutē īfirmorꝝ q̄ ignorantia ⁊ negligētia. Quia igit' ex ꝑte medici exigit' vt nihil omittat de ꝯtigentib⁹: necesse est vt in his q̄ ad medēdi ꝑtinēt īdustriaz diligēs sit ⁊ in oib⁹ circūspect⁹. Oportz itaq̄ medicū ad h' vt efficacit' opet' ꝯgscere cōplexiōes hoim: ꝯpositōes ⁊ cōmixtiōes tā mēbrorꝝ q̄ hūorꝝ. dispositōes tēporꝝ. ꝯditiones sexuū ⁊ etatū. Alia ei medicia exigit' in hyeme. alia ī estate. alia ī morbi inchoatōe. alia i statu. alia i decliatōe. Aliā exigit etas puerilis. aliā decrepita vl' senilis. aliā sexus virilis. aliā mliebrꝫ. Optz etiam vt cogscat causas ⁊ occasiōes egritudinū. signa ⁊ accidētia singularꝝ infirmitatuz. Nūq̄ ei secure alit' potit dari medicina si cā morbi fuerit ignota. Optz ḡ ꝯgscere rerꝝ medicinaliū cōplexiōes: ꝟtutes ⁊ opatōes. nisi eni cogsceret q̄ medicina simplex. q̄ cōposita. q̄ frigida: q̄ calida. q̄ corꝑis sit imutatia. q̄ sanitatꝫ ꝯꝟuatia. q̄ īfirmitatꝫ curatia: q̄ laxatiua. q̄ ꝯstrictia: nūq̄ secure ꝓcedere possꝫ ī medicina. Et ideo necesse est cognoscere herbarꝝ ⁊ aliarꝝ rerꝝ medicinaliū qualitatē ⁊ graduū diuersitatez: que calida et sicca. q̄ frigida et humida. in quoto gradu. si vult ī suo officio nō errare. Itē oportet cognoscere morbi diuturnitatē: ꝯrietatē: simplicitatē: quātitatē et q̄litatē: patiētis q̄ ꝟtutē et debilitatē. Nā morb⁹ chronic⁹ ⁊ diuturn⁹ fortiori īdiget medicina q̄ si recens esset siue nou⁹.

Siplex ēt morbꝫ simplicibꝫ: ⁊ ex cōmixtꝫ cō
posit⁹. cōmixtꝫ ⁊ cōpositꝫ ē curād⁹. Siplex
eñ medicia īfirmitatē cōpositaꝫ raro curat.
Cōtra calidā itaqꝫ cāꝫ frigida medicia. ⁊ ꝯ
frigidā calida. ⁊ ꝯ mixtā mixta gn̄alr̄ sūt po
nēda. Vñ caut⁹ medic⁹ morbū cogſcēs: ꝭm
q̄ntitatē ⁊ q̄litatē morbi tꝑat q̄ntitatē ⁊ q̄li
tatē ātidoti. Itē qñ videt cāꝫ morbi esse ex
repletōe: curat ꝑ euacuatōꝫ matie ⁊ ianitōꝫ
Qñ ꝟo ex ianitōe: sanat ꝑ repletōꝫ. Offm̄
itaqꝫ bōi medici ꝯsistit ī cāꝝ morbi ⁊ circū-
stātiaꝝ cauta īuestigatōe Per aspectū em̄ ⁊
tactū: ꝑ vrinā ⁊ pulsū īfirmitatꝫ matiā īuesti
gat. Cognita āt cā si matia lateat ī ꝓfūdo ħ
vtit̄ attractiuis: vt si matia ē ī r̄motꝫ ꝑtibꝫ ⁊
extrēis: nitit̄ matiam ad stōachū attrahe vt
īde facili⁹ ꝺducat̄. Si ꝟo fuerit matia dura
⁊ ꝯpacta q̄busdā vtit̄ digestiuis diuisiuis ⁊
īcisiuis. vt sic matia mollificet̄ ⁊ ad eductōꝫ
facile ꝑꝑet̄. Cōpleta itaqꝫ digestiōe matie ⁊
attractōe: vtit̄ tͭio q̄busdā laxatiuis: vt ma
teria digesta ⁊ attracta ꝑ ꝯueniētē regionē
educat̄: vl' ꝑ vomitū: l' ꝑ secessū: vl' ꝑ sudorē
Matia eñ ꝯueient̄ euacuata: vtit̄ q̄rto q̄b⁹
dā ꝯfortatiuis: vt nat̄a q̄ ex violēta medicie
fuit debilitata ⁊ lassata ꝯfortet̄. Cōfortata
āt nat̄a vtit̄ q̄busdā resūptis ⁊ restauratiuis
vt illō qꝺ vi morbi l' vi ātidoti ē deꝑditū re
stauret̄ Paulatī āt ⁊ ñ subito ē r̄stauratō fa
ciēda: dieta tꝑata. Solet em̄ nat̄a ī sic eua-
cuatꝫ mł'tū appetere. ⁊ iō sepi⁹ pl⁹ accipet q̄ꝫ
digerere possꝫ nisi a cauto medico in diete
regimīe teneret̄. Tādē reꝑata nat̄a et ī statū
ꝓstinū restituta decet vti q̄busdā ꝓ ꝟuatiuis
ne sanat⁹ ī pei⁹ recidiuet. Talia sꝫ. ꝯtinētia:
balnea. minutōes electuaria. ⁊ exercitia mo
derata. talia eñ calorē naturalē excitāt. a su-
perfluis naturā exonerāt. hūoribꝫ digestio-
nē adiuuāt ⁊ ꝯfortāt. Si ꝟo fuerit materia
fluida aut nimis laxa vtit̄ ꝯstrictis ꝺsicca-
tiuis ⁊ reꝑcussiuis. Matia ꝟo r̄stricta cau
t⁹ medic⁹ solꝫ dare ꝯueniētē laxatiuā medi-
cinā q̄ educat hūores dissolutos sꝫ iā ꝯstri
ctos. ne ibi remanētes vl' ad aliā ꝑtē ꝺfluē-
tes putrefiāt: ⁊ sic febrē vl' aliā īferāt passiōꝫ
Paulatī āt solet fieri restrictio ⁊ reꝑcussio
ne matia subito reꝑcussa recurrat ad aliqꝺ
mēbꝝ nobile ⁊ maiorē generet lesiōꝫ. Silr̄
et purgatio solet fieri ꝑ int̄ualla ne fiat pur
gatio repētina. Tribꝫ igit̄ modis solet fieri
medicina. s. dissoluēdo. ꝯstrigēdo. restaurā
do Aut eñ r̄pleta dissoluūt̄ aut dissoluta cō
strigūt̄ aut deꝑdita ī corꝑe r̄stituūt̄. Relaxa
m⁹ itaqꝫ medicinis laxatiuis vt scamoneatꝫ
Cōstrigim⁹ ꝯstrictis: vt achacia ⁊ opiatꝫ.
Restaurā⁹ cibꝫ ⁊ potibꝫ nutͭiuis et elc̄uarijs
ad ħ ꝑꝑatꝫ Recollige igit̄ ex ꝑdictꝫ breui
ter q̄ꝫ Medic⁹ īfirmoꝝ domos ⁊ pat̄as vi-
sitat. ⁊ freq̄nt̄ īfirmitatū causas ⁊ circūstāti-
as īuestigat. Medicinas varias ⁊ ꝯrias ꝓ
parat: ꝑpat ⁊ deportat. Infirmoꝝ abdita
mēbra ⁊ occl'ta tāgere ⁊ abstergere ñ r̄cusat.
Cōualescētie et speꝫ sanitatꝫ oibꝫ repromit
tit. Suauit̄ ⁊ lenit̄ vrēda vrere. ⁊ īcidēda ī-
cidere se asserit. ⁊ ne ꝑs sana corrūpat̄: ꝑteꝫ
vrit putridā et ꝑscidit. dolēte ꝑte dextra: ī si
nistra ꝑcute ñ ꝑcit. A sectōe l' arsura ēt ꝑ la
chrymis patiētꝫ bon⁹ medic⁹ ñ ꝺsistit. Me
dicine amaritudinē dulcedie aliq̄ palliat et
abscōdit. bibit ⁊ gustat de medicia q̄uis sit
amara ne īfirm⁹ abhorreat. A cibo ⁊ potu
egꝝ reꝓmit ⁊ r̄frenat. Illū suo expōit ꝺside-
rio: de c⁹ salute diffidit ꝑit⁹ ⁊ ꝺspat. Ama
ris et corrosiuis carnē putridā ⁊ corruptōi
dispositā āputat. Ac ꝺsiccatiuis saniē flui-
dā mūdat ⁊ depurat. Post mortificatiua et
vritiua q̄busdā lenificatiuis dolorē vulne-
rū mitigat. et mūdificato vulnere locū. vul-
neris ꝯsolidat atꝫ sanat. Etq̄ꝛ pl⁹ ledūt ītrī
seca mala q̄ꝫ extrīseca: prudēs medic⁹ ꝺ mi
tigādis: curādis ⁊ [illegible] llēdis ītraneis dolori
b⁹ ꝑmo curat mat[illegible] ibi durāꝫ corruptā īti⁹
digestis medicis vt oximel cū syrupo aceto
so. Prio ꝺidit ⁊ īcidit ⁊ digerēdo ad exitū ⁊
euacuatōꝫ obediētē fac̄. qꝛ sic ī ꝑnci. Afor.
dꝫ. Digesta medicari oꝫ et mouere: ñ cruda
Digesta ꝟo matia atꝫ habili reddita ad eua
cuatiōꝫ: eā dissolutā medicia attractiua ab
int̄ioribꝫ ⁊ remotioribꝫ ꝑtibꝫ ad ext̄iora at-
trahit. Et ad ħ valēt q̄dā amara: vt ierapig̃
Ieralogodiō. et alia alliata: q̄ amara citius
penetrāt ad remotas ꝑtes: ⁊ extrēa magis
purgāt q̄ꝫ alie medicine. Tertio matiā sic di
gestā: sic attractā medicina ꝯgrua euacuat ⁊
expellit. Caute tñ ne nimia fiat euacuatio.
Nocꝫ eñ corpi qꝛ īde debilitat̄. ⁊ q̄nꝫ pl⁹ de
bonis hūoribꝫ q̄ꝫ ꝺ mal' euacuat̄ Iuxta illō
Hyꝑ. Mł'tū repēte euacuare aut ꝺpellere:
calefacere aut īfrigidare: fallax ēt nat̄e ꝑit⁹
īimicū. Cōsiderat āt bon⁹ medic⁹ matiā e-
gritudis ⁊ locū matie. et ēt vires patiētis. ⁊
sꝫ ħ variat medicinā. Si eñ matia siue hu-
mor peccās euacuat̄: plꝛimū ꝯfert egro. si ꝟo
nō: īfirm⁹ ampli⁹ molestat̄: vt dicit Hypo.

De medicina attractiua.
Capl'm.LXX

m Edicina attractiua opaꝛ ꝑ subē subti
litatē ⁊ calorē. Subtilitate sua faci
liꝰ penetrat. ⁊ calore suo attrahit siue
ferrū siue aliqđ intꝰ fixū siue humores q̄ la
titāt i pfundo. Itē Medicia digestiua ē ne
cessaria qñ matia ē multū dura ⁊ cōpacta.
Incidit ei ⁊ diuidit materiā. ⁊ sic ad expel
lendū aptā reddit Et iō opaꝛ ꝑ incisiua ⁊ at
tenuatiua: q̄ subtilitate subē sue coopāte ca
lore ꝑtē materie sepat a ꝑte vt ptꝫ in diureti
cis. Itē Medicia laxatia aliqñ purgat ma
teriā digestā dissoluēdo ⁊ attrahēdo vt sca
monea recepta i stomacho: fumū sbtilē faci
le penetrātē a se emittit. ⁊ hūores dissoluēs
abomiabiles naꝛe reddit: atqꝫ attrahit eos
adiuuante ꝟtute expulsiua: ⁊ attractos a se
eiicit ⁊ expellit. Quedā laxāt sua viscositate
lubrificādo vt mercurialis malua. ⁊ hmōi.
Quedā ꝟo acumie hūores penetrādo vt eu
forbiū. Quedā sua glutiositate reꝓmēdo si
cut mirabolani. Quedā sua salsugie itestia
mordicādo vt semē atriplicꝭ. Quedā vero
dulcedie sua ⁊ hūiditate itestia ifūdēdo vt
casia fistulaꝭ. Itē medicia ꝯstrictia opaꝛ ꝑ
frigida grossa subā. Nā frigide ꝑtes coad
unanꝛ ⁊ ꝑtiū suaꝝ grossicie penetrare ꝓhibē
tur sic galla. Qñqꝫ grossos generat hūores
vñ ꝯstrigūt oppilādo: ⁊ ꝟtutē retētiuā ꝯfor
tādo vt escula. Quedā restrigūt speal'r san
guinē: vt corallꝰ: bolꝰ: emathithes: plātago
⁊ hmōi. Quedā vētrē vt citonia mora rosa
⁊ hmōi. Itē Medicia iduratia ē: q̄ vl' mate
riā coagulat ⁊ malagmat: ⁊ h̄ opaꝛ ꝑ valde
frigida sicca l' hūida. vt psilliū sēꝑuiua por
tulaca: solatꝝ ⁊ sil'ia Itē medicia mollitiua
opaꝛ ꝑ calida mediocriꝛ ⁊ mltū hūida sil'r ⁊
maturatia. Itē aꝑtiua vritiuā ⁊ attēuatiuā
hñt ꝟtutē. Aꝑit ei meatꝰ oppilatos: ⁊ atte
nuat viscosos hūores atqꝫ siccos. ⁊ h̄ faċ ꝑ
calidū atqꝫ siccū Itē mūdificatia opaꝛ l' dis
soluēdo vt calamētū: l' mollificādo vt casia
fistula: malua. vl' terrestritate ⁊ siccitate sua
sordes abstergēdo. Sūt āt multe alie spēs
medicine ⁊ differētie: sic mordificatiua. cor
rosiua. vritiua. diaforetica. rꝑcussiua. miti
gatiua ⁊ hmōiꝭ. de q̄bꝫ tractaꝛ i lib. de sim
plici medicina. Sꝫ hec de ꝓprietatibꝫ infir
mitatū ⁊ medicinaꝝ ꝯdicionibꝫ ꝓut ad pñs
opusculū ꝑtinet sufficiāt. vt sic huic nego
cio finē imponamꝰ.

Incipit liber Octauus de Mūdo ⁊ cor
poribus celestibus

p Ostquā auxili
ante deo tractatū đ diuīs no
mibꝫ. de angeloꝝ ꝓprietatibꝫ.
necnō de hoīe ⁊ eiꝰ ꝑtibꝫ ⁊ ac
cidētibꝫ et ipiꝰ ꝯditionibꝫ cō
pleuimꝰ. restat vt ad ꝓꝑetates mūdi sensibi
lis q̄ꝫtū nob daꝛ desuꝑ manꝰ appōamus vt
matiā diuie laudis ex ꝓꝑetatibꝫ opationū
possimꝰ elicere ꝯditoris. Inuisibilia ei dei
ꝑ ea q̄ fcā sūt intellecta ꝯspiciūꝛ: vt đt apl's.
Et iō aliq̄s mūdi hꝰ ⁊ ꝯtētoꝝ ipiꝰ ꝓꝑetates
huic opusculo: breui sub cōpēdio intserere
ꝓponimꝰ: vt ꝑ silitudinē ꝓprietatū corꝑaliū
intellectū spūalē et mysticū faciliꝰ i diuinis
scꝓturis acciꝑe valeamꝰ. A ꝓprietatibꝫ ita
qꝫ mūdi inchoandū est

Quid sit mundus Ca.I.

m Undꝰ itaqꝫ vt dicit Mercuriꝰ đr
tribꝫ modis. Nā mūdꝰ diciꝛ diui
nus intellectꝰ. mūdꝰ. s. archetypꝰ in
corporeꝰ: iuisibil' ⁊ etnꝰ. ad cuiꝰ exēplū mū
dus sensibil' ē creatꝰ sic diċ Boetiꝰ. Tu cun
cta suꝑno ducꝭ ab exēplo pulcrū pulcerri
mus ipe. Mūdū mēte gerēs: siliqꝫ imagie
formās ⁊c. Scđo mō đr mūdꝰ vniuersitas
coꝝ q̄ celi ambitu ꝯtineꝛ. vt celū in q̄ sidera
lucēt. Ignis in q̄ oia calēt. Aer in q̄ oia vi
uētia spirāt et vigēt. Aq̄ q̄ tre latera circū
git. Terra q̄ oia iferiora sustinet atꝫ nutrit.
De q̄ đr. Mūdꝰ ꝑ ipm factꝰ ē. Tertio diciꝛ
hō mior mūdꝰ. qꝛ totiꝰ mūdi imaginē in se
repñtat. Est itaqꝫ ꝓmꝰ mūdus etnꝰ i diuia
mēte etnaliꝛ ꝑmanēs. Scđs mūdꝰ ꝑpetuꝰ
est diuia volūtate esse ꝑpetuū et originē ex
illo ꝯhēs. Tertiꝰ ꝭm q̄d ē ꝑpetuꝰ. ꝭm q̄d est
caducꝰ oīm silitudinē in se gerens. De pri
mo autē mundo et de tertio in p̄cedentibꝫ
dictū est. Nūc de mūdo sensibili dicendū ē
Mūdus igiꝛ vt diċ Marcianꝰ ē vniuer
sitas creatorū conglobata in sphere modū
Nā mūdus sphericā et circularē habꝫ spēꝫ
⁊ figurā. Nec fuit: vt dicit Marcianꝰ: alia
figura mundo ita congrua sicut orbicularꝭ
⁊ rotunda. et hoc propter vniuersitatis ꝑfe
ctionē. ⁊ ꝓpꝛ illā quā hꝫ i esse ꝑpetuo cū suo
opifice q̄ fine caret et ꝓncipio ꝯfiguratōeꝫ.
Mūdū aūt totū Philosophi i duas ꝑtes
diuiserūt. q̄ruꝫ nobilior et simplicior pars
suꝑior et actiua a circulo lune se extendens

vsq3 ad planetaꝝ regionē. Altera ps ē īferioꝛ
Passiua: q̄ a lūari globo īcipit: ⁊ vsq3 ad cē-
trū tre īferi⁹ se ptēdit Istū pticularē mōm
īferioꝛē ōscribit Mar. Mōs inq̄t ē circu
l⁹ ex q̄ttuoꝛ elemētꝫ eisō totꝫ ī sphere modū
ꝯglobatꝫ: trā ī medio vndiq3 ōfixā etnis ce
li raptib⁹ circūcurrēs. Ad isti⁹ mōi cōposi
tio creauit diuīa sp̄ı⁹ p̄moꝛdialē materiā
ī q̄ velut ī q̄dā massa erāt poñalr q̄ttuoꝛ ele
mēta ñ disticta sic mō: sꝫ erāt pmixta. ⁊ illa
massa hyle a platōe ī Timeo ē vocata. ex q̄
diuīa sapīa oīa elemēta ⁊ elemētata cōposu
it ⁊ pduxit: ⁊ ꝓpꝛijs q̄litatib⁹ ī regiōib⁹ oꝛdia
uit singl'a ⁊ distīxit. Nā qō ī illa matia cali-
dū fuit ⁊ siccū: cessit ī matiaꝫ ignis quē rōe
sue leuitatꝫ diuīa sapīa supius collocauit.
Qō ꝟo frigiō ⁊ siccū ī sūmo fuit: cessit ī ma-
teriā tre: quā sua pōderositas ⁊ cōpactio ī-
feri⁹ posuit Qō āt calidū ⁊ hūidū fuit: ī mati
am aerꝫ cessit. Qō ꝟo frigidū ⁊ hūidū ī ma
teriā aq̄ ꝯuertit. Et h̄ duo elemēta ꝼꝫ maio
rē vl' minoꝛē leuitatē ⁊ rarefactibilē sbtilita
tē ī medio ignis ⁊ tre collocauit. vñ istā ma-
teriā p̄mā plato vt potuit ī Timeo sic ōscri
psit Fuit eī hyle. i. matia p̄ma sine q̄litate ⁊
sine quantitate. sine coloꝛe: sine spē: sine lo-
co sine tpe. int' aliquā subaꝫ ⁊ nullā exñs ⁊c.
Hec ꝟba m'ltū sᵗ difficilia: tñ sic exponunᵗ
qꝛ ōr fuisse sine q̄ntate. ñ qꝛ oīno fuerit sine
oī q̄nto. sꝫ qꝛ ñ fuit detmiate q̄ntitatꝫ q̄ ad
nos Sic gigas ōr īmēsus. qꝛ excedit alioꝝ
hoīm q̄ntitatē. Jō ēt sine q̄litate ōr. qꝛ ñ ha
buit a q̄litate aliq̄ spēalit' noīari. Nō eī pl⁹
potuit calida q̄3 frigida dici. nec ecōuerso. ⁊
sic ō alijs. Sine coloꝛe. qꝛ ñ habuit aliquē
coloꝛē īnatū ī aliq̄ elemēto. Sine tēpe fuit.
qꝛ nōdū fuerāt tpa ⁊ tēpoꝝ vicissitudies qñ
h̄ matia ē creata. Sine loco ēt fuit. qꝛ ñ ha
buit detminatū locū pl⁹ sursū q̄3 deoꝛsū nec
pl⁹ ī latū q̄3 ī lōgū. Int' aliquā subam ē ⁊ nul
lā. qꝛ nulla suba matial' pcessit illā. sed aliq̄
ē secuta. Materiale igit' p̄ncipiū mōi infe-
rioꝛꝫ fuit illa materia inuisa. s. p̄ma materia
cōis q̄ oīm formaꝝ ⁊ q̄litatū fuit suscepti-
bil'. q̄ etiā sub diuerꝭ specieb⁹ ⁊ formis ꝯser
uaᵗ. Permanet eī h̄ matia q̄ ad subaꝫ īcoꝛ-
rupta: q̄3uis ꝯtinue q̄ ad q̄litates trāsmuta
biles altereᵗ. qꝛ ista matia q̄ mō p rarefacti
onē manet sub forma ignis ⁊ sub igne stati
p ꝯdēsationē īduet formā aerꝫ: ⁊ erit mō sb
spē aerꝫ: q̄ p⁹ sb spē ignea fuit ignis. Ex q̄ pꝫ
ꝙ p̄ria matia ex q̄ mōs matialr ꝯstat īgene

rabilis est ⁊ incoꝛruptibil': a q̄ oīa matialia
incipiūt. ⁊ ī quā redeūt tāq3 ad matcē Mū
d⁹ itaq3 ex reb⁹ m'ltꝫ oppositꝫ ⁊ ꝯrījs ē cōpo
sit⁹: ⁊ tñ ī se ē vn⁹. Mūd⁹ eī vn⁹ ē nūero: et ñ
pl'es mūdi. ⁊ h̄ ꝓpt' matie vnitatē: sic in li. ōr
ō celo et mūdo. Occupat eī totā matiā suā
sic ibi dr̄ in ca. de mūdi etnitate. Mūd⁹ g̃
ō q̄ h̄ loq̄mur nō ē diuersus ī se neq3 diuis⁹
ꝼm subaꝫ: q̄3uis in ipi⁹ ptib⁹ īueniaᵗ ꝯrietas
q̄ ad aliquā q̄litatꝫ repugnātiā. Sūmā eī et
necariā h̄ꝫ mūd⁹ in toto suo ꝯueniētiā: ⁊ q̄si
q̄ndā musicā armoniā. q̄3uis in aliq̄b⁹ eius
ptib⁹ ꝓpt' q̄litates repugnātes aliquaꝫ pati
dissīlitudinē videaᵗ: Sicut expsse dic Au-
gus. sup Gene. Trāsibit aūt mūd⁹ iste q̄ ad
istā passibilē quā modo habet spēm et figu
rā: Sed pmanebit in eē ppetuo q̄ ad substā
tiā et naturā: sicut idem asserit Augus. Et
dicit Glosa ibi. Celum et terra trāsibūt ⁊c.
Matth. xxiiij. Ex quo patet ꝙ mūdus ra-
tione sue mutatōis est siquidē admirand⁹:
nihilomin⁹ tamē ꝓpter materie sue nobilita
tē: et forme virtutē et actualitatē. et p conse
quens pductiōis et generationis rerū tāfa
cilē potestatē: nō tā ipse mūd⁹ q̄3 mūdi opi-
fex deus sup oīa est laudād⁹. Nulla eni est
tāvilis tāinfima in tota mūdi machina ps
siue particula: in qua tam sin materia q̄3 in
virtute et forma non reluceat laus diui-
na. Nam in materia ⁊ forma mundi quedā
est differentia: sed cū armonia est pax sūma
Nam illa pars mūdi que ꝼꝫ naturā purioꝛ
est et simplicioꝛ ē atꝫ nobilioꝛ: vniformem
habet inclinatiōem et appetitū ad nobilio-
ris forme susceptionē. ⁊ q̄ spūalioꝛ ē: magꝫ
est incliabil' ad formā spūalioꝛē. Vñ matia
celestꝫ simplicioꝛ est (al's simplicioꝛē) ⁊ nobi
lioꝛē reddit et exigit formā q̄3 elemētarꝫ. Et
etiā ipa matia celestꝫ nobilioꝛ ē ⁊ simplici-
oꝛ ī nobilioꝛi coꝛpe: vt ī sole q̄3 ī luna vel in
mercurio l' ī marte. Matia eī elemētarꝫ no
bilioꝛ ē ī igne q̄3 ī aere vl' ī ceterꝫ. Vñ grossi
oꝛ ē matia ī tra q̄3 ī alijs. Nā ibi sᵗ pl'es ptes
matie aggregate ꝼm Arꝫ. Vñ ōt ꝙ ex vno
pugillo tre fiunt decē aq̄: Jmo materia vni
us elemēti purioꝛ est in vna parte q̄3 ī alia:
sicut diciᵗ in pꝛimo metheᵣ. Partes enim
ignis supioꝛes: nobilioꝛes ⁊ simplicioꝛes sᵗ
⁊ ptes terre cētrales sunt grossioꝛes: cōpa-
ctioꝛes et impurioꝛes. Cū eni ptes mixtoꝝ
sint ab elementis: ꝼm ꝙ partes elementa-
res sunt purioꝛes vl' nobilioꝛes fiūt mixta

simpliciora vl'puriora. Et fm q̄ ecōuerso
ē i elemētꝭ: ecōuerso ē i mixtꝭ Nobilior ita
q̄ȝ materia mūdi ꝯstitutiua. nobiliori idiget
forma. Et iō solet disponi matia fm qd exi
git forma. qꝛ si d̄ tra d̄beat fieri ignis: optȝ
q̄ materialꝭ tre grossicies subtilier̄ ꝛ depure
tur. ꝛ spūalior ꝛ simplicior efficiat̄: vt sic sim
pliciori forma. s. ignea induat̄. Et vt breuit̄
dicā necesse est vt fm forme ꝓꝓetatem ipsa
materia p̄paret̄. Cōsiderat̄ itaq̄ȝ mūdi nobi
litas fm sui ptes digniores ꝛ etiā effectus
nobiliores. Et iō ps mūdi supior r̄putat̄ di-
gnior. qꝛ ibi materia est purior: ꝛ forma est
pulcrior: ꝛ ꝟtus āplior in supioribꝯ inuenit̄
Tāto eñ mūds i vniuerso pulcrior est ꝛ de-
cētior reddit̄: q̄nto deformis ps mūdi iferior
supiorꝭ pulcritudie: decētiori glīa isignit̄: si
cut dt Aug. q̄dā pfectio claritatis ꝛ ꝟtutis
q̄ in supioribꝯ p̄cellit: ad pfectōeȝ inferiorꝝ ꝛ
decoratiōeȝ ꝯtinue se diffūdit. Qd etiā vi-
det̄ infima ps mūdi i decore ꝛ lumiositate a-
misisse: h̄ recupat in fecūditatꝭ grā ꝛ ꝟtute
Nō ei minꝰ est admirāda tre ꝟtuosa fecun-
ditas In ꝓductōe herbaruȝ: arborꝝ: florꝝ: ꝛ
fructuū. In gn̄atiōe varia aīaliū ꝛ reptiliū.
In varia ꝓductōe metallorꝝ: gēmarū ꝛ lapi
dū q̄ȝ sit admirāda celi claritas cū diuersita
te suorꝝ orbiū ꝛ astroruȝ Et q̄ȝuis mūdꝰ tot
laudabilibꝯ rerū differētijs sit diuie ꝟtutꝭ i
signitꝰ potētia: mltꝭ tñ defectibꝯ ꝛ ꝯdicōibꝯ
mirabilibꝯ q̄ntū ad eiꝰ iferiorē ptē vndiq̄ȝ ē
sbiectꝰ Nā mūdꝰ iste q̄ȝuis videat̄ eē genitor
ꝛ nutritor corpm: carcer tñ ē spirituū: ꝛ aia
rū durissimū ē exiliū ac locꝰ miseriarꝝ innūe
rabiliū ꝛ penarū. Nā mūdꝰ locꝰ ē reatꝰ ꝛ trāſ
gressiōis: incolatꝰ et pegrinatiōis: dolorꝭ ꝛ
lachrymatōis: laborꝭ ꝛ fatigatiōis: horrorꝭ
ꝛ ꝯfusiōis. motꝰ ꝛ mutatiōis. fluxꝰ ꝛ altatio
nis trāsitꝰ ꝛ corruptōis. isolētie ꝛ ptur̄batō
nis. violētie ꝛ oppressiōis. fraudulētie ꝛ de-
ceptōis. In mūdo nihil aliud iuenit̄ q̄ȝ va-
nitas: malignitas: cupiditas: anxietas: d̄fe
ctibilitas: ꝛ vetustas. Mūdꝰ notos allicit
ꝛ diligit. ignotos abijcit ꝛ ꝯtēnit. Mūdꝰ mltꝭ
tis obest. paucꝭ ꝓdest. Amatores suos de-
cipit ꝛ fallit. Nā multa ꝓmittit ꝛ ad vltimū
pauca soluit. Cōtēptores suos ad modum
vmbre iseq̄t̄ ꝛ apprehēdere ñ desinit. sȝ suos
seq̄ces fugere satagit ꝛ ꝯtēdit. Quos maxie
diuitijs ꝛ honoribꝯ h̄ extollit: in fine maxie
depauparet ꝛ deijcere ꝯsueuit. Et vt ꝟbis b.
Gre. vtar Fugiēdꝰ est mūdꝰ ētsi ꝓsperꝭ nos
demlcꝫ. Quia ḡ tot calamitatibꝯ pulsat q̄d
aliud q̄ȝ vt deserat̄ clamat: Et hec de ꝓꝓeta-
tibꝯ mūdi i generali dicta iā sufficiāt

De celorꝝ distinctiōe. Ca. II.

Nunc ad describēdas ꝓprietates eiꝰ aliq̄s de celo ꝛ eiꝰ ptibꝯ chrīo adiuuāte manū apponamꝰ. Nā celū angelorꝝ
ꝛ hoīm bonorū locꝰ ē ꝛ habitaculū. vt dicit
Beda. Celū āt fm scōrꝝ traditiōes aliud est
visibile aliud iuisibile. Celū āt visibile ē mlt
tiplex. sicut dt glo. sup Deut. x. ibi. Celū dñi
dei tui est ꝛ celū celi. Septē sūt celi. s. aereū:
ethereū: olympū: igneū: firmamētū: aq̄um:
empyreū: celū. s. angelorꝝ. Celum itaq̄ȝ aere-
um vocat̄ mediū aeris intsticium. q̄d a gros
sis vaporibꝯ aq̄ ꝛ tre nō p oīa est infectū. vn̄
illa ps aeris purior. et ab inferioribꝯ q̄litati
bꝰ impmixtior ꝓpter sui puritatē ꝛ diapha-
neitatem siue naturā trāsparentē: celi nomi
ne nūcupat̄ sicut dr̄ sup Matth. xiij. Volu
cres celi comederūt illud ꝛc. Celū ethereuȝ
fm q̄sdā vocat̄ supmū aerꝭ intsticiū: q̄d ime
diatiꝰ sphere ignis ē ꝯiunctū Et dr̄ ethereū
qꝛ illud mediū int̄ ignē ꝛ aerē ꝯstitutuȝ (alꝭ
ꝯfiniū) ab igne ē splēdorꝭ ꝛ illumiatiōis re-
ceptiuū. Etheros ei grece splēdor dr̄ latine
vt di. Isi. Celū ꝟo igneū fm q̄sdā vocat̄ cē-
trū sphere ignis ꝓpt ipiꝰ ignis puritatē: sub
tilitatē et summā quā hȝ p̄ ceterꝭ elementis
actualitatē: ꝛ ꝓpt alias q̄sdam nobiles ꝯdi
ciones q̄s ꝯsequit̄. ꝛ ex vicinitate orbis pla
netarū ꝓprietates. Scdm Greg. aūt sup lo
cum illū Job. Intuere celū ꝛ ꝯtēplare ethe
ra ꝛc. Noīe etherꝭ intelligit̄ tota regio a lu-
na vsq̄ȝ ad stellas fixi: in q̄ sunt orbes ꝛ cir-
culi septē planetarū. Quere infra primo de
Ethere q̄d sup h̄ sentiat Marcianꝰ. Alexā
der sic ordinat septē celos: dicēs. Primuȝ
celū est lumīs datiuū. vniforme. ꝛ nō motū
scȝ Celū empyreū. Scdm celū donatiuum
dicit esse luminis: vniforme ꝛ motū. s. aq̄uȝ
ꝛ crystallinū. Tertium datiuuȝ luminis: nō
fm omneȝ ptem luminositatis vniforme ꝛ
motum vt celum stellatuȝ. Quartum est re
ceptiuum luminis sine calore scȝ olympuȝ
Quintum est receptiuū luminis cum calo-
re. s. celum igneū. Sextū est receptiuū lumi
nis ꝯiūctū cū pte supiori: ꝛ dr̄ celū ethereū.
Septim est receptiuū lumīs ꝯiūctū cū pte
inferiori. s. aereū. Et sic videt̄ vocare olym-
pū regionē orbiū planetarū. qꝛ illud spaciū
est continue luminosum. Firmamētum āt

vocat celũ pͥmũ ꝑm pħos ⁊ vltimũ ĩ cuiꝰ cõ
uexitate sita sᷓt corpa sideꝝ ⁊ stellaꝝ. Nã pħi
nõ ponũt nisi solũ celũ vnũ. Jmo vt dᷓt Ba
siliꝰ ĩ hexa. Priꝰ pħi liguas suas corroderẽt
q̃ꝫ plᷓes celos eẽ ꝯsentirẽt. Jllud ãt celuꝫ.s.
firmamẽtũ sic describit Arꝭ.ĩ li.ᷓd cau.eloꝝ.
Celũ inq̇t ẽ q̇ntũ elemẽtũ ab elemẽtꝭ ĩferiori
bꝰ discretũ naturali ꝓꝓetate ac distictũ. Ne
q̃ꝫ ei ꝗue ẽ.qꝛ tũc ᷓdscẽderꝫ possꝫ.neqꝫ leue.qꝛ
forsã tc ascẽderꝫ.qꝛ si eẽt vnũ ex q̃ttuor:ꝉ eẽt
ꝯpositũ ex q̃ttuor.igrederet̃ ĩ ipꝫ corruptõ
vniuersalit̃ vꝉ ꝑticlarit̃. Jmo sic dᷓr ibidem.
Creator posuit ipm cãm ⁊ pͥncipiũ gñatõis
⁊ corruptõis.⁊ iõ nece fuit ipm esse ĩgenera
bile ⁊ ĩcorruptibile ne ꝓ q̃rẽdo generatõis
⁊ corruptõis pͥncipio eẽt abire ad ĩfinituꝫ.
Est ãt celũ illᷓd inq̇etũ ⁊ mobile vniuersalit̃.
cuiꝰ motꝰ ẽ reuolubiꝉ sup̃ mediũ.s.sup axẽ
qui stat fixus inter duos polos ĩmobiliter
scꝫ meridionalẽ ⁊ septẽtrionalẽ. Et illᷓd celũ
est finitũ q̇ ad dimẽsionẽ ⁊ loci extẽsionẽ:sꝫ
ẽ sempiternũ q̇ ad motũ. Mouet̃ ei a moto
re ĩfinite potẽtie.i.a deo q̇ ẽ sublimis ⁊ glo
riosus in secꝉa Hucusqꝫ Arꝭ.ĩ li.ᷓd ca.eloꝝ.
Vocat ãt polos duas stellas ĩ sũmis celi ex
tremitatibꝫ ĩ ipiꝰ medio supiꝰ ⁊ ĩferiꝰ collo
catas.q̃ꝝ vna ẽ supiꝰ posita ĩ medio celi ad
septẽtriõeꝫ:⁊ dᷓr polꝰ arcticꝰ Alia ex opposi
to ⁊ ad meridiẽ:dᷓr polꝰ antarticꝰ q̃si ꝯ polũ
arcticũ positꝰ. Jnt̃ istos duos polos q̃si int̃
duas sui extremitates celũ obliq̃ mouet̃ ab
oriẽte vsqꝫ ad occidẽtẽ.⁊ ab occidẽte iteruꝫ
vsqꝫ ad oriẽtẽ.⁊ ħ sp vniformit̃ sic̃ rota mo
uet̃ circa axem. Vñ axẽ vocat Arꝭ.q̃ndã li
neã itellectualẽ porrectã a polo vsqꝫ ad po
lũ diametralit̃ ⁊ extẽsam.circa cuiꝰ mediuꝫ
totiꝰ celi ambitꝰ eq̃liter circũfert̃ sicut ibidẽ
dicit commẽtator. De istiꝰ celi natura dᷓr in
li.de celo ⁊ mᷓdo.ꝑm nouã trãslatõeꝫ. Celuꝫ
inq̇t est vnũ cõpositũ ĩ(aꝉs ex) natia:qm̃ cõ
tinet naturã (aꝉs matiaꝫ) ex q̃ ⁊ celũ noiat̃ q̃
ẽ vltimꝰ ĩcessꝰ totiꝰ.s.vniuersi. Et seq̇t̃ ĩ eodẽ
Nõ sᷓt neqꝫ fuert̃ neqꝫ erũt celi mꝉti. Celũ ei
ẽ vnũ ꝑfectũ cõpletũ cui nõ ẽ siꝉe.neqꝫ ẽ locꝰ
extra celũ.neqꝫ corpꝰ neqꝫ vacuitas.neqꝫ ple
nitudo.neqꝫ tp̄s qᷓd ẽ numerꝰ motus.vñ il
lic est vita fixa.s.extra vltimũ.⁊ est sempiter
na.q̇ neqꝫ deficit neqꝫ finit̃.⁊ illa ẽ vera vita
Jtem idẽ ibidem. Celũ neqꝫ fabricatum est
neqꝫ generatũ.sed simplex ẽ.cuius motus ẽ
eq̃lis.in q̇ nõ est diuersitas.⁊ ẽ motus eiꝰ
singꝉarꝭ ⁊ circularꝭ cuiꝰ motor ẽ spũs q̇ mo

uet illᷓd sua volũtate. Et ꝯtinuat̃ radiꝰ celi
cũ radio ignis ⁊ ꝯiũctꝰ ẽ cũ illo ad vtilitatẽ
hoĩm ꝓpt̃ ꝑmanẽtiã vite. Firmamẽtũ ita
q̃ꝫ vocat̃ celũ.qꝛ solidũ ẽ⁊ firmũ.qꝛ t̃minũ hꝫ
intrãsgressibilẽ:vñ ꝓ nimia firmitatꝭ sue ꝑ
manẽtia incorruptibile est ⁊ ĩmutabile taꝫ
in suba q̃ꝫ in forma. Est ãt forma eiꝰ spheri
ca ⁊ ꝯuexa ⁊ q̃si ꝯcaua q̇ ad nos sed q̃si cõ
uexa q̇ ad ea q̇ sũt sup̃ celũ.cuiꝰ motꝰ ẽ natu
ralit̃ circularꝭ.⁊ mouet̃ obliq̃ ⁊ circulariter
ab oriente in occidentẽ.voluitqꝫ secũ ⁊ cir
cũducit motu simplici ⁊ vniformi infra diei
⁊ noctis spacium totuꝫ qᷓd sub ipo est vsqꝫ
ad ignis regionem:vñ orbes septẽ planeta
taꝝ secuꝫ rapit ⁊ circũducit. Oẽ aũt qᷓd sub
ipo est vt dicit Rabanꝰ:v̾tuti eius motiue
obedit ordine vniformi ⁊ impturbato. vir
tus q̇ꝫ eius motiua sicut ipemet dic̃ sup ex
positiõe Geñ.extẽdit se vsqꝫ ad hec inferio
ra elemẽta.vñ ⁊ ignẽ supiorẽ credit̃ secũ cir
cũrotare. Peruenit q̇ꝫ huius motiue v̾tutꝭ
actio vsqꝫ ad aerẽ ⁊ vsqꝫ ad aq̃s in q̇bꝫ q̇ ad
fluxũ ⁊ refluxũ ĩ ꝑte marina fac̃ exuberatõeꝫ
Hec ãt tria elemẽta.s.aer:ignis ⁊ aq̃.obedi
unt q̇deꝫ motui celi.sꝫ nõ vno mõ neqꝫ vno
ordine ipm imitant̃ sed ꝑm magis ⁊ minus
⁊ qᷓd supiꝰ est ⁊ leuiꝰ ⁊ puriꝰ obedit magis.
⁊ qᷓd est minus tale:sequit̃ tardius ⁊ obedit
minꝰ. Terra huic celesti v̾tuti ⁊ motui non
obedit vt ab eo suscipiat localẽ motionem
q̃ꝫuis ad ꝓducendas ex se species:diuersas
eius suscipiat impssiões Habet igit̃ firma
mentũ sicut dicit idẽ Rabanꝰ q̇ ad motũ i
cessum vniformẽ.ordinatũ ⁊ impturbatuꝫ.
oĩm tñ motuũ velocissimũ. Vñ ne ꝓpt̃ velo
citatẽ motꝰ eiꝰ mᷓdi machina dissolueret̃:re
tardat̃ ordinato motu planetaꝝ.⁊ sic ipetꝰ
motꝰ eiꝰ motu ꝯrio moderat̃. Mouet̃ q̃qꝫ
q̇etũ.qꝛ licet in ꝑtibꝫ mutet sitũ.tñ ĩ toto ne
qꝫ sitũ mutat neqꝫ variat locũ. Turbatꝭ igit̃
inferioribꝫ:⁊ q̃si casualit̃ fluctuãtibꝫ:celum
cum suis orbibꝫ ordinis sui tenorẽ saltem
in puncto nullatenꝰ derelinq̇t vñ motꝰ celi
est totiꝰ tp̄is pͥmũ subiectũ:⁊ modꝰ ⁊ regꝉa
oĩm motuũ alioꝝ Est igit̃ firmamẽtũ me
diãte motu suo generatiõis ⁊ corruptiõis ĩ
mᷓdo inferiori pͥncipiũ effectiuũ. Cuiꝰ rõ vt
dᷓt Rabanꝰ.qm̃ firmamẽtũ sui lumis v̾tutẽ
generatiõis effectiuã ad terrã tãqꝫ ad ꝯtriũ
centꝝ dirigit ⁊ destinat.⁊ radios suos ĩ t̃re
supficio aggregat maxie ⁊ coadũat. Sic ei
ostendit̃ in scia ꝑspectiua. Oĩe ei corpus

sphericū ꝯcauū ⁊ lūinosū i ꝗlibꝫ pūcto sui
dirigit vnā lineā radiosā in cētꝝ illiꝰ corpis
lūinosi.s.ad supficiē cētri.⁊ ꝗnto ꝗlibꝫ linea
radiosa est vicinior alti linee exeūti ad supfi
ciē cētri:tāto ex vicinitate vniꝰ ad aliā ē for
tior ad imꝓmendū i cētro effectū suuꝫ. Ex ꝗ
māifestū ē ꝙ cū corpꝰ celesti sit sphericū:ꝯuexū
⁊ lūinosū ꝰ tra ista respectu magnitudis celi
nō obtieat nisi vicē pūcti cū sit cētꝝ in terra
necario fit maxia aggregatio celestiū radio
rū.ex ꝗꝝ ꝟtute ⁊ ꝯtactu fit maxia gñatio ⁊ ꝓ
ductio rex generabiliū i tra q̄ ē cētꝝ ipiꝰ fir
mamēti Et ꝗuis celū sit ꝑncipiū gñatiōis
nō tñ recipit generationē i se vl' corruptōeꝫ
vl' dimiutionē nec augmētū. Nā celū i sua
suba hꝫ sūmā simplicitatē vniformitateꝫ.⁊
puritatē:nullā hñs ptiū diuisionē.nec ꝯrie
tatē.⁊ iō nullā hꝫ ex se potētiā ad corrupti-
bilitatē. Vñ sic arguit Arꝭ.li.de celo ⁊ mū.
Ois inq̇t corruptio ē ex ꝯrijs.celo āt nihil
inuenit ꝯriū ꝗre celū nō corrūpit. Celū etiā
ꝗuis in se ⁊ ex se sit vniforme.tñ hꝫ necessa
rio plres orbes ⁊ circlos in figura ⁊ i magni
tudie lōgitudie ⁊ latitudis dñtes ꝓpt diu-
sas māsiōes q̄bꝰ idigēt mortales.vt dt Ari
sto.i li.de cauꝭ elemētoꝝ ⁊ alias. Nā si ꝑm
vnā dispōnē ⁊ mēsurā recipet mōs inferior
iflūetiā radioꝝ piret alimentū mortaliuꝫ ⁊
generatio oīm inferioꝝ Et iō necessariū fu-
it motū celi eē obliquū:vt ex eleuatōe ⁊ dpsi
siōe orbiū nūc calor nūc frigꝰ in cētro gene
raret.vñ si directe celū moueret ꝗ ad nr̄m si
tū:oia vl' calore vl' frigore i nr̄o situ habita
bili ꝯsūmerēt.vt dt Arꝭ. Nec solū i celo at
tēdit puritas ⁊ icorruptibilitas ex pte ma-
terie.verꝫ etiā plcritudo ⁊ claritas ex pte for
me. Dic ei Arꝭ.li.d sen.⁊ sen. Celū i (al's ex)
sui natura splēdidū ē.sed i ptibꝰ eiꝰ ē differē
tia. Nā i stell' est maior aggregatio luminis
ꝗꝫ i alijs ptibꝰ ipiꝰ celi. Unde ex pte forme
habet rotūditatē cū ꝯuexitate. Cum clari-
tate diaphaneitatē siue trāsparētiā ⁊ pspi-
cuitatē.vniformitatē i toto:sꝫ i ptibꝰ diuer-
sitatē.ex nimio(al's mutuo)ꝯcursu orbiū et
motu ꝯrio planetaꝝ dicūt sapiētes genera
ri ꝯcētū ⁊ armoniacā suauitatē. Vñ Ma-
cro.in li.ciceronis expones scipiōis somni
um i.vj.de rep.libro. Impulsu ⁊ motu ipo
rū orbiū efficit sonꝰ ille q̇ acuta cū grauibꝰ tē
perās eq̄lē sonū efficit ⁊ ꝯcētū ⁊c. Pret h̄ dr
in li.de ce.⁊ mū.in fine.ꝙ celū motꝰ sui ꝯti-
nuitate inflāmat illud sup qd mouet.vnde
ether ex motu celi ignit. Motus eni causat
calorē. Vñ ibidē dicit:p se ⁊ sensibilit inue
nit ꝙ ex motu fit calor:⁊ ex q̇ete frigiditas.
Et iō calor matias emollit ⁊ dissoluit. Fri-
giditas ꝟo aggregat ⁊ ꝯstrigit. Vñ ptes e-
lemētares motui celi viciniꝰ existētes:ceterꝭ
ptibꝰ mūdi inferioris sūt calidiores.vt patꝫ
i igne ⁊ i aere. In tio aūt elemēto.s.i aq est
motꝰ debilitatꝰ.⁊ iō i ea est frigiditas:sꝫ ñ
in vltimo. In ꝗrto aūt.s.in tra ꝓpt nimiā e-
lōgatōeꝫ a motu celi fit ꝯstrictio i vltimo ꝓ
pt caloris absētiā ⁊ dominiū frigiditatꝭ. Et
iō tra pmanet q̇escēs ⁊ pennis vt nō moue
atur:sic dic Arꝭ.ibidē. Nobilitas itaqꝫ
celi attēdit:i matia:i suba:i forma:i motu:
i situ: In sbe sue simplicitate:puritate ⁊ ppe
tuitate. In forme claritate:diaphaneitate:
siue pspicuitate:⁊ i spherica orbicularitate
In motꝰ.vniformitate:velocitate et i ꝟtuo
sitate. In sitꝰ sublimitate. qr ad sitū a cētro
tre maxie distat.⁊ In dimēsiua ꝗntitate.qr
eiꝰ magnitudo imagiatōeꝫ:imo rōis mēsu
rā supat In ptāte:qr oia iferiora sibi subdi
ta reglat ordiat ⁊ mēsurat. Et qd sup omia
mirabile ē.oia iferiora celū ordiat ⁊ imutat
⁊ tñ a nllo iferiori se imutatōꝫ aliquā recipit
nec aliq̇d sibi dissile in natura et ꝟtute aliq̇
ipi celesti corpi se conformat.

De celo aqueo siue crystallino
Capitulū III

s Ertum celum est aqueum siue cry-
stallinū:quod ex aquis positis sup
firmamentū diuinitatꝭ potētia est
formatū. Aquas eni esse sup celos colloca
tas diuie scptu re autoritas nobis tradit.
que ita sunt leuigate et subtiliate ꝙ in natu
rā celestē sunt cōuerse.⁊ ideo pmanent ibi fi
xe. Beda tñ dicit ꝙ aque ille celestes nō va
porali tenuitate sed gcili quadaꝫ soliditate
virtute diuina sup firmamentū sunt suspen
se. Et h̄ ad ipetꝰ firmamēti moderatōeꝫ.vl'
ad caloris generati ex eiꝰ velocissimo motu
repssionē. Opinio enim fuit Bede ꝙ celū i-
gnee sit nare sic platonici posuerūt. Vñ dic
Beda. Celū est subtil' ⁊ ignee nare: rotūduꝫ
a cētro terre:eq̄libꝰ spacijs collocatū. Et iō
forte Bede videbat ꝙ iō fuit nece ibi eē a-
quas:vt calor ille celestis ad tpantiā duce-
ret.et ꝙ ex tali inflāmatiōe mūdus inferior
dispendiū nō pateret. Ex frigiditate eni na
turali illarū aquarū sup firmamēti verticeꝫ
positaruꝫ dicunt aliqui stellam saturni esse

frigidā ꝓpť illā quā hꝫ rōe sui sitꝰ cū firmamē
to vicinitatē Dicūt et ꝙ firmamētū ꝑ ꝟtutē il
laꝝ aqꝝ infrigidatū infrigidat orbē saturni
sibi magꝭ ꝓximū ꝛ vicinū. Sꝫ qlr istō pos
set fieri rōnabilr: nō est ꝑspicue rōe vtētibꝫ
manifestū. Nā cū aq̄sa sub a rōe vtꝰ qlita
tis sue. s. hūiditatꝭ et frigiditatꝭ celesti sub
stātie penitꝰ sit ꝯria, nō ē bn̄ liq̄dū philoso
phantibꝫ qlr inť corpa tam disparia ꝛ ꝯria
possit vnitas aut ꝯcordia aliq̄lr īueīri. Et
tn̄ sc̄ptū ē Job.xviij. Qui facit ꝯcordiaꝫ in
sublimibꝫ suis. Jō alio mō sentiūt ꝛ opinaꝝ
moderni q̄ iteriora phie spectantia ꝓfūdiꝰ
vt arbitror sūt scrutati. Dic̄ eni Alexāder ꝙ
aq̄ ille q̄ sup celos sūt: nō sunt ibi posite vt
frigide et fluxibiles ꝛ hūide, vl' etiā sic soli
de ꝯgelate ꝛ pōderose. Iste eni ꝓꝑetates se
inť se hn̄tes ꝯrietatē, et sibi mutuo repugnā
tes. sꝫ potiꝰ ꝑ ordīatōnēꝫ diuīe sapie aq̄ ille
sup firmamentū sunt sub mobilissima naťe
sue conditōe diuinitꝰ collocate, put naťe ce
lesti maxime sunt ꝓpinq̄. Et hec q̄dē est ꝓꝑe
tas ꝑspicuitatis ꝛ nature trāsparētis: q̄ ꝓn
cipaliter et substantialr inuenit in naťa aq̄.
rōne cuius habꝫ ꝯuenientiā et cū celo em
pyreo: et etiā cū firmamēto. Et ideo posuit
dn̄s aquas inferiꝰ sub rōne frigidi et hūidi
cū alijs ꝯditionibꝫ necessarijs ad generati
onē et corruptōem. Sed easdē posuit supi
us ratōe ꝑspicui, put fuit necessariū ad vni
uersitatis cōseruationē. Et ideo dicit celū
eē dictū aqueū ꝛ crystallinū rōe mobilitatꝭ
ꝛ ꝑspicuitatꝭ. Est eni ꝑspicuū ad modū cry
stalli. a supiori celo. s. ab empyreo lucem vl'
luminositatis plenitudinē recipiēs. et rece
ptū ad inferius celū effluēs ꝛ diffūdēs. Et
ideo dr̄ Celū: q̄si nobis īuisibile ꝛ occultū.
Crystallinū ꝟo qr duꝝ. Et iō ī sūmo dr̄ cry
stallinū. nō qr duꝝ sic̄ crystallꝰ: sꝫ qr vnifor
miter lumīosum ꝛ ꝑspicuū. Aqueū autē dr̄.
qr queādmodū aq̄ ex sua subtilitate ꝛ mo
bilitate mouet, ꝛ illud motū: mouet celū ꝓ
ximū: ꝛ illud vlterius mouet qd̄ sibi est ma
gis ꝓpinquum. Et ideo illd̄ celū qd̄ mouet
inferiora: īferioꝝ mobiliū ꝓcipue est ꝯserua
tiuū: vt dicit Alexander.

De celo empyreo Cap. IIII.

C Elū empyreū est ꝓmū et sūmū celū.
locus angelorū, regio et habitacu
lū hoīm beatorū. Et dicit empyreū:
a pyr qd̄ ē ignis: q̄si totū igneū. Sic dictū:
nō ab ardore: sed potiꝰ a lumine ꝛ splēdore
vt dr̄ Isi. Istud em̄ celū sūme est lucidū in
fluēs lucē ꝛ splēdorē sup celū crystallinū si
bi ꝓpinquū ꝛ ꝓximū. Est aūt de natura sua
vniforme sine stellis. ꝛ spheriforme: vt dicit
Damas. Jō ē sphericū vt reꝝ spūaliū ꝛ cor
poraliū sit ꝯtentiuū. Est em̄ naturalr q̄etū
immobile. s. ꝛ immotū. Vn̄ illd̄ celū nō est
necessariū ꝓpter ꝯtinuationē generatōis in
perioꝝ, sed potiꝰ vt dr̄ Alexāder ad cōpletio
nē vniuersi in genere corꝑm ſm ꝯtermiata
extrema ad mediū. Est āt opacū in sūmo. s.
terra ꝛ luminosum ī sūmo. s. celū empyreuꝫ
Et vtrūqꝫ corpꝰ. s. extremū supmū ꝛ infimū
est de se immobile ꝛ q̄etū. Istiꝰ celi ꝓprieta
tes describit Rabanꝰ vtēs ꝟbis Basilij in
hexamerō sic dicēs. Celū empyreū est cor
pus ꝓmū. natura simplicissimū. ꝯ corpulē
tia hn̄s mīmū. qr subtilissimū. ꝓmū mōi fir
mamentū. q̄ntitate maxim: qlitate luciduꝫ
figuratiōe spericū. locatiōe vl' locali situ su
ꝓmū. qr a cētro remotū. āplitudīe spaciosū
(al's sua) spirituū ꝛ corꝑm visibiliū ꝛ īuisibi
liū ꝯtētiuū: dei sūmū habitaculū. Lꝫ ei deꝰ
sit vbiqꝫ tn̄ spēaliter dr̄ esse ī celo. qr ibi re
lucet potissime sue ꝟtutꝭ opatiuo. Et iō ce
lū dr̄ spālr sedes dei. qr ī corꝑe mōi spēs ce
li pulcrior est vt dr̄ Damas. In celo diuina
ꝟtus manifestiꝰ opaꝝ.

De Ethere.
Capitulū. V.

E Ther grece splēdor dicit latīe. Ether
ſm Isido. est superior regio supremi
intersticij aeris et ignis: vbi est perpe
tuus splendor luminis siue lucis. Anaxa
goras aūt dixit. nomen etheris est nomen
ignis. Et h̄ putauit vt dr̄ Aris. ꝓpť ipiꝰ inflā
matōeꝫ q̄ causaꝝ ex velocitate sui motꝰ Vn̄
ſm ipm Anaxagꝭ. oē inflāmās ꝛ inflāmabi
le vocaꝝ hoc noīe. Marcianꝰ autem dixit
ꝙ ether est locus ab inferiori mūdo sepatꝰ:
inuisibils respectu inferioꝝ que patiuntur
multiplicem variationē. In ethere ꝟo vbi
est dies perpetuus: nox diurno lumini non
succedit. Nec miꝝ qr tā altū locum vmbra
terre q̄ noctꝭ causa est in ethere nō accedit.
Scōm Aris. ꝟo in lib. metheo. Ether nihil
aliud est q̄ꝫ q̄ntū (al's vnū) elemētuꝫ. Nec est
ex elementis q̄ttuor. Quicq̄d em̄ sup̄ luna
rem globū est: nature est separate: a natura
inferioꝝ elementoꝝ. Vn̄ ether neqꝫ est gra
ue. neqꝫ est leue. neqꝫ est rarum. neqꝫ densuꝫ.
neqꝫ per alterius corporis penetrationem.

diuisibile Nataz ei ethereã nll'a igredit̃ cor
ruptio l'alt̃atio vl'r vl' pticularit̃. qd ei acci
deret si ex elemt̃ȝ ↄpositõz aut originẽ ↄ̃tissz
Anaxa. tñ dt q ether ẽ aer iflamat⁹. ꝛ dic̃ q
qñz descẽdit iferi⁹ ꝛ i t̃ra occultat̃. vñ ꝑpt̃ sui
subtilitatẽ. nc̃ sursũ nc̃ deorsũ regirat̃. vñ ter
remot⁹ gignit̃ ex ꝟtute etherea i t̃re visceribꝫ
occl'tata. Sȝ dt Ar. q iste ꝑmo ẽ error. qm̃
subtile ñ dscẽdit dorsũ. ꝛ etiãsi dscẽdet hãc
opatõz ñ faceret. ꝑȝ Macro. ãt splẽdor ethe
ris sub sphera celi p ãbitũ toti⁹ mõi rutilat ꝛ
r̃fulgȝ. Cõtiet ãt i se orbes. vij. plãetaꝝ q mo
uet̃ ↄ̃ motũ firmamt̃i. Inferior itaq ps ethe
ris velocitate sui mot⁹ inflãmat supiorẽ ptẽ
matie elemt̃arȝ. ꝛ ex illa inflamatiõe gignit̃
sphera ignis. sic dr i li. d ce. ꝛ mũ. i fine. Ex
matia ei sic ignita ñ ignit̃ nec inflãmat̃ ipse
ether. qr ab inferioribꝫ ñ recipit aliquã imu
tatõez q̃uis iferiora ab ipo imutent̃.

De sphera siue ambitu celi. Ca. VI

S Phera celi vt di. Isi. ẽ spẽs q̃dã i ro
tũdũ formata. ab eodẽ i idẽ circa suũ
cẽtꝝ eq̃s spacijs circl'arit̃ r̃uoluta. Hãc sphe
rã nez pncipiũ nez finẽ h̃re phi assert̃ Iõ. qr
ꝑpt̃ sui circulatõz vbi icipiat ꝛ vbi finiat ñ fa
cile apphẽdit̃. Nec fuit aliq̃ figura celo ↄue
niẽtior q̃ȝ spherica. tũ ꝑpt̃ suipi⁹ simplicitatẽ
tũ ꝑpt̃ capacitatẽ. tũ etiã ꝑpt̃ vniformitatẽ. vt
di. Isi. Sphera itaq ꝑm Alphraganũ ẽ or
bicl'arȝ supficies celestȝ corpis i q̃ stelle fixe
ↄtinẽt̃. Et h̃ sphera duobꝫ pol' circũuoluit̃.
Quoꝝ vn⁹ ẽ septẽtriõal' q nũq̃ȝ nob occidit
ꝛ dr pol⁹ arctic⁹. i. boreal'. Alt̃ pol⁹ ẽ ãtarctic⁹
seu austral' q nũq̃ȝ a nob videt̃. l' ꝑpt̃ nimiã a
nob elõgatõz. l' forte ꝑpt̃ t̃re iterpositõz. Int̃
istos duos polos q̃i int̃ duas extremitates
mõi sphera celi voluit̃ ꝛ mouet̃. ꝛ cũ ipi⁹ mo
tu stelle i eo site ab oriẽte i occidentẽ. ꝛ iterũ
ab occidẽte i orientẽ motu diurno ꝛ noctur
no. xxiiij. horaꝝ spacio circũferũt̃. Tãta ãt
celeritate sphera celi circũfert̃ q nisi aduer
sũ ei⁹ p̃cipitẽ cursũ planete occurrerẽt ꝛ eius
ipetũ moderarẽt. machina mõi dissolueret̃.
Et iõ ꝑm Alphraga. septẽ orbes plãetaꝝ st̃
sub sphera se mutuo itersecãtes p q̃s plãete
motu ↄsono icedẽtes. raptui firmamt̃i ob
uiãt ꝛ ei⁹ velocitatẽ rep̃mũt ꝛ r̃tardãt. Vol
uit̃ ãt tota sphere moles obliq̃ circa mediũ
scȝ circa axem. Est ãt axis q̃dã linea intelle
ctual' q recte p mediã pilã sphere tendẽs in
duos polos se extẽdit. circa quã celi ambit⁹
q̃i rota circa axem circularit̃ se r̃uoluit. Car
dines ãt celi sũt extreme ptes axis q̃ ifigũt̃
ipis polis. Et sũt cardies dicti. qr sic cardo
ostij i poloꝝ ↄcauitatibꝫ reuoluũt̃. ꝛ sũt isti
cardies ↄuexi. recurui. s. circũflexi vt di. Isi.
Sphere ꝟo celestȝ medietas dr . hẽisphẽriũ
s. ps q a nob total'r videt̃. sȝ ob dfectũ visus
t̃re ↄiũgi putat̃. Vñ ꝛ circul⁹ vbi finit̃ orizõ
. i. visus termiatio nũcupat̃ vt d. Isi. Recol
lige igit̃ breuit̃ ex p̃dictȝ q sphera celi ẽ lũio
sa s̃ba luis vsq ad cẽtꝝ suũ. i. ad t̃rã diffusi
ua. Cui⁹ circũferẽtia est a cẽtro t̃re remotissi
ma. Et illa q i celo sũt maxia: nob ꝑpt̃ sũmã
distantiã videt̃ eẽ mĩma. oĩm iferioꝝ ẽ ↄtẽ
tiua. oĩm iferioꝝ ẽ ordiatiua. iformatia. ge
neratõis ꝛ vegetatõis effectia. sibi ↄ̃rioꝝ ra
ptiua ꝛ attractia. Nã mot⁹ sui violẽtia: pla
netas sibi obuiãtes p⁹ se trahit. ꝑȝ armoniã
est ꝓcessiua. Nã sic di. Ar. i li. d ꝓpetatibꝫ
elemt̃oꝝ ex ordiato sphere motu ꝛ ↄ̃rio pla
netaꝝ occursu gignit̃ i orbe stridor. i. armo
nia. Vñ Macro. Impulsu ꝛ motu ipoꝝ
efficit̃ son⁹ ille. ꝛ acuta cũ g̃uibꝫ tpans efficit
ↄcent⁹ varios ꝛ diuersos. sȝ ꝑpt̃ nr̃i audit⁹
defectũ. ꝛ illi⁹ soni excessum. armonia illa a
nob nõ audit̃. Sic mouere solẽ videñ ñ pos
sum⁹ q̃uis citissime moueat̃. Nã radioruȝ
claritate acies visus nr̃i superat̃.

De circulis celi Ca. VII

C Irculi celi sũt pl'es. q̃ꝝ duo sũt visibi
les. s. galaxis ꝛ zodiac⁹. Alij sũt inui
sibiles. s. Circul⁹ eq̃noctial' diuidẽs duo hẽi
spheria. tãgẽs zodiacũ i ariete ꝛ i libra. Ali⁹
ẽ circul⁹ solsticial' estiual' eo q sole i eo exñte
fit solsticiũ estiuale. Iste circul⁹ tãgit zodia
cũ i cãcro. ꝛ ẽ q̃i ↄiũctio nr̃e h̃itabil' ꝛ torride
Ali⁹ ẽ palell⁹ siue circul⁹ septẽtrionalis siue
arctic⁹. q ẽ q̃i diuisio nr̃e h̃itabilis. ꝛ frigide
h̃itabil'. Circul⁹ ꝟo q ẽ ex pte torride zone et
alteri⁹ h̃itabil'. zodiacũ tãgit i capcorno. ꝛ dr
iste circul⁹ solsticial' hyemal'. eo q sole exñte
i eo fit solsticiũ hyemale. Ali⁹ ẽ palell⁹ siue
circul⁹ antarctic⁹ siue austral' ↄ̃sus austꝝ. et
oppõit̃ arctico palello. Dicũt̃ ãt hi circl'i pa
ralelli q̃i circl'i eq̃ distãtes. A para qd ẽ iuxta
ꝛ lele qd est distãs. eq̃lit̃ ei distãt ab inuicez
palelli. Sũt p̃ter h̃ duo circuli q dicũt̃ colu
ri. Colur⁹ septẽtrional' q icipit a polo septẽ
trionali p cãcꝝ ꝛ capcornũ. circulariter ꝓce
dẽs. iteꝝ redit ad suũ pncipiũ. Ali⁹ ẽ colur⁹
austral'. ꝛ p librã i arietẽ silr' redit ad suũ pũ
ctũ. Et dicunt̃ coluri q̃i colla tauri a cauda
bouis siluestrȝ q erigẽs caudã circulũ facit

impfectū. Et dicūꝛ coluri qꝛ circl'i impfecti Decimꝰ circulꝰ est orizon. i. finitiuꝰ visus. qꝛ circulo illo celū ⁊ tra videnꝛ pit copulari Est etiā circulꝰ meridianꝰ designās illā pte zodiaci in q̄ sol videꝛ eq̄liter distare iter oriētē ⁊ occidentez. Et isti duo vltimi circuli non sunt in sphera: qꝛ fm diuersos situs ⁊ aspectus varianꝛ. Hucusq; Jsi.

De galaxia siue lacteo circulo. Ca. VIII

G Alaxias ē circulꝰ celestꝫ. ceteris circulis celi pulcrior ⁊ cādidior incedens p mediū celi. icipiēs ab oriēte vsq; ad septētrionē p cācꝝ ⁊ capcornū pcedēs iterū ad pūctū suū. Dr āt lacteꝰ circulꝰ qꝛ int oēs circl'os celestes notabiliorē hꝫ claritatē. vñ ⁊ de nocte nauigātes ⁊ itinerātes dirigit et deducit. Quāto āt aura nocꝛna ē serenior ⁊ frigidior tāto incessus galaxie ē māifestior. Scd̄z opinionē āt vulgi. galaxias dr vestigiū sol'. qd̄ pꝰ se reliq̄t sol qñ currit i illo circulo. Sꝫ Arist. h̄ dt eē falsū. qꝛ si eēt galaxias ex impssione trāsitꝰ sol'. opteret ꝙ h̄ impssio eēt i signis i q̄bꝫ currit sol cū aliꝭ stell' mobilibꝫ. ⁊ h̄ videꝰ eē falsū. qꝛ trāscēdit t'minos zodiaci. vbi sol nullatenꝰ appropiq̄t. sic dr i li. methoꝝ. Jō Anaxa. ⁊ Democritꝰ dixert galaxiā eē ex r̄flexiōe luīs ad aerē sic in specl'o. sꝫ h̄ ē falsū vt di. Ari. ibid̄. qꝛ si h̄ eēt pmutareꝛ. sic ē pmutatō luīs. h̄ āt ē falsū. qꝛ videꝰ galaxiā sp i eodē loco nec r̄cedit ab eo Dic g̃ Ari. sic Jgnis ppinquꝰ ē orbi inflāmatus ⁊ lucidꝰ ⁊ in locis vbi videꝛ galaxias st stelle ml'te pue ⁊ luīose et i illis relucet fulgor ille. ⁊ iō apparet locꝰ ille magꝭ radiosus nec recedit ab vno loco orbis Hucusq; Aristo. in li. pmo methoꝝ. ca. ij.

De zodiaco Capitulum. IX

Z Odiacꝰ est circulꝰ obliquꝰ. in. xij. ptes eq̄les distictꝰ. Que. xij. sig̃ a phi's st vocata. nob āt tcāt i q̄ pte celi sol ⁊ plāete imoreꝛ Sūt igiꝛ. xij. sig̃. xij. s. spacia eq̄lit disticta ⁊ stell' notabilibꝫ ab astrologꝭ denotata Unūq̄dq; āt signū i. xxx. diuidiꝛ g̃dꝰ. ⁊ g̃dꝰ i. lx. diuidiꝛ miuta. ⁊ miutū i. lx. scd̄a. ita ꝙ. lx. scd̄a minutū vnū faciūt. lx. minuta g̃dū vnū. ⁊. xxx. g̃dꝰ signū vnū. Signa āt ista sūt ppriꝭ noibꝫ appellata sic Aries Taurꝰ ⁊ sic de aliꝭ. Et vocāꝛ aīalia. Nō qꝛ aīalia in celo st collocata. sꝫ qꝛ i suis effectibꝫ: aīalium taliū ppetates aliq̄s repn̄tāt. vt pꝰ diceꝛ Int ista āt. xij. sig̃ q̄ttuor sūt cardinalia fm Jsi. scꝫ cancer i sūmo. capcornꝰ i imo. aries ⁊ libra i medio. Pria duo dicūꝛ solsticiaria qꝛ in cācro exñs sol vlteriꝰ ad nos ñ accedit in capcorno remotiꝰ nō recedit. Jn pmo facit lōgissimos dies. ⁊ breues noctes Jn scd̄o ecōtra. Jn aliꝭ vo duobꝫ fit eq̄noctiū i ariete fit v'nale Jn libra vo fit eq̄noctiū autūnale ⁊ tc̄ vtroq; tpe dies noctibꝫ sūt eq̄les. Jn istis etiā signis tria sūt ignea. s. aries. leo. sagittariꝰ. Tria vo sūt terrea. s. taurꝰ. vgo. capcornꝰ. ⁊ tria sūt aerea. s. gemini. libra. aq̄rius ⁊ tria sūt aq̄tica. s. scorpio. cancer. piscis. Et int ista q̄ sūt ignea ⁊ aerea sunt calida ⁊ masculina ⁊ diurna. Que vo sunt aq̄tica et terrea sūt frigida ⁊ feminina ⁊ nocꝛna. Jnt ista etiā sūt q̄ttuor mobilia. s. q̄ttuor cardinalia scꝫ aries. cancer. libra. capcornꝰ. qꝛ i eis mutaꝛ tp̄s Et q̄ttuor sūt fixa in q̄bꝫ figiꝛ ipm tēpus. s. leo. taurꝰ. scorpiꝰ. aquariꝰ Et q̄ttuor sūt cōia i q̄bꝫ ipa ꝯmiscēꝛ. s. gemini. vgo sagittariꝰ. piscis. Et dicūꝛ ista sig̃ domꝰ. qꝛ domicilia sūt ⁊ hītacula plāetaꝝ. Et ex his domibꝫ q̄dā dñr domꝰ triplicitatꝭ. q̄dā exaltationis. Nā illa sig̃ q̄ ꝯcordāt in vna naꝛa faciūt triplicitatē. et eodē noīe nūcupāꝛ. et sic in q̄ttuor ptibꝫ celi ordināꝛ Nā in oriēte sūt ignea. aries. leo. sagittariꝰ. Terrea sūt: taurꝰ vgo. capcornꝰ in austro. Aerea sūt libra. gemini. ⁊ aq̄riꝰ in occidente. Aquea sūt cācer. piscis. scorpio i septētrione. Et int istas triplicitatꝭ domꝰ fortiores sūt in suis effectibꝫ oriētales occidentalibꝫ ⁊ septētrionales australibꝫ. qꝛ in eis nobiliores planete dñanꝛ Nā i triplicitas oriētal' q̄ ē pma hꝫ solē d die ⁊ lunā d nocte. ⁊ saturnꝰ pticipat cū eis die ⁊ nocte. Triplicitas occidētalis hꝫ saturnū ⁊ mercuriū ⁊ iouē. Triplicitas septētrional' hꝫ venerē lunā ⁊ martē. Austral' vo hꝫ saturnū mercuriū et iouē. Dicūꝛ insup sig̃ domus exaltationū. qꝛ planete put magꝭ l' minus exaltāꝛ i sigꝝ g̃dibꝫ: pfectiꝰ et vtuosius opāꝛ Nā sol hꝫ vtutē suā ⁊ exaltatōz i. xviij g̃dibꝫ arietꝭ. ⁊ casū i eodē g̃du libre. Uenus hꝫ gl'az suā in piscibꝫ. xxvij. g̃du. ⁊ casū siue tristiciā suā i ꝯsil'i casu signi oppositi. s. virginis. Mercuriꝰ erigiꝛ i vgine. xv. g̃dibꝫ. ⁊ cadit in piscibꝫ g̃dibꝫ totidē. Luna erigiꝛ i tauro tribꝫ g̃dibꝫ. ⁊ totidē cadit i scorpiōe. Saturnus erigiꝛ in tauro. xxj. g̃dibꝫ. ⁊ cadit totidem in ariete. Mars erigiꝛ in capricorno g̃dibꝫ. xxviij. et cadit totidē i cancro. Juppiꝛ et caput draconis erigiꝛ in gemīs g̃dibꝫ tribꝰ. ⁊ cadit totidē i sagittario Cauda erigiꝛ i

sagittario tribꝫ gdibꝫ ꝛ cadit ĩ gemĩ. Preter ista vnũqdqꝫ signũ diuidit ĩ tres ptes q̃ faci es nũcupãt. qꝝ initiũ ē a pmo gdu arietꝭ et durat vsqꝫ ad. x. scda durat vsqꝫ ad. xx. tertia durat vsqꝫ ad. xxx. Pria facies arietꝭ dat mar ti. scda soli. tcia veneri. Pria facies tauri ē mer curij. scda lũe. tcia satni. Pria gemioꝝ ē io uis. scda mercurij. tcia sol. Pria cãcri ē vene ris. scda mercurij. tcia lũe. Pria facies leõis ē satni. scda iouis. tcia martꝭ Pria ṽgis ē sol scda venerꝭ. tcia mercurij. Pria libre ē lune. scda satni. tcia iouis. Pria scorpiõis ē martꝭ scda sol. tcia venerꝭ. Pria sagittarij ē mercu rij. scda lũe. tcia satni Pria capcorni ē iouis scda martꝭ. tcia sol. Pria aqrij ē venerꝭ. scda mercurij. tcia lũe. Pria pisciũ ē satni. scda io uis. tcia martꝭ Plãeta igr̃ exñs ĩ domo ppa hꝫ qnqꝫ fortitudies. ĩ gdu exaltatõis hꝫ. iiij ĩ domo triplicitatꝭ hꝫ. iij. ĩ facie vnã aut du as. ꝛ q̃ magꝭ abũdat int̃ plãetas nũero. ma gis pualꝫ ĩ fortitudie. ꝛ qlibꝫ plãeta fortior ē ĩ domo ppa qꝫ ĩ aliẽa. ꝛ ex fortitudie signi ĩ q̃ ē fortificat. ꝛ ex debilitate debilitat. sic for tis vir fortior ē ĩ eq̃ forti qꝫ ĩ debili. ꝛ iõ astro logi ĩ iudicijs suis vt dr̃ misael. ꝯsiderãt do mos ascẽdẽtes. i. ascẽsũ sigꝝ. ꝛ plãetaꝝ digni tates vt ſm eoꝝ pncipatꝰ ꝛ dñiuꝫ ĩ domibꝫ angularibꝫ vł ascẽdẽtibꝫ ĩ angul vł ab angul cadẽtibꝫ. ꝯijciãt ꝛ iudicẽt d futurꝭ. Dñr ãt q̃ dã ĩ sig dom angulares. sic sig cardialia d qbꝫ sup sic cãcer. libra. capcornꝰ. ꝛ aries Quedã dicũt domꝰ succedentes ãgul. s. taurꝰ q̃ suc cedit arieti. ꝛ leo q̃ cãcro. ꝛ scorpiꝰ q̃ libre. ꝛ aqriꝰ q̃ succedit capcorno. Quedã dicũt do mꝰ cadẽtes ab ãgul. s. gemĩ. ṽgo. sagittariꝰ. piscꝭ. vtꝫ ĩ figura Misael. Scdꝫ istoꝝ sigꝝ ortꝰ ꝛ occasꝰ: oppositões: ꝯiũctões ꝛ aspectꝰ diũsa ꝛ ꝯria accidũt ĩ h̃ mdo. Nã sic dr̃ idez autor Ista q̃ sꝫ vi nat ꝛ generãt sub forti sig masculio ascẽdẽte ꝛ forti plãeta bono cũ bo no aspecu ĩ ipo ascẽdẽte exñte: fortꝭ ꝛ bõe sꝫ dispositõis ĩ suo genere. ꝛ ecõtrario Domꝰ itaqꝫ ãguli: pria domꝰ ē oriẽtal. s. signũ arietꝭ Domꝰ ṽo celi siue septẽtriõis ē cãcer. ãgulꝰ ṽo occidẽtal ē libra. ꝛ ãgulꝰ terre ē capcornꝰ Hec sig qttuor ãgularia sũt maxie ṽtutꝭ. ꝛ oriẽtale plꝰ qꝫ occidẽtale. ꝛ septẽtrionale plꝰ qꝫ australe. Vñ ãgulꝰ tre ē tribꝫ alijs minꝰ fortꝭ. sic dr̃ idẽ autor. Domꝰ succedẽtes sũt mediocrꝭ effcs ꝛ ṽtutꝭ. s. signũ ab ariete scdꝫ . i. taurꝰ. ꝛ signũ. iij. v. viij. et. xj. Et iter h̃ sig siue domꝰ: octauũ signũ ē peiorꝭ opatõis ꝛ significatõis. ꝛ iõ vocat ab astrologꝭ domꝰ mortꝭ. Reliq̃ ãt sig dicũt domꝰ cadẽtes. s. iiij vj. vij. ix. ꝛ. xij. sꝫ etiã debiliorꝭ effectꝰ ꝛ peiorꝭ significatõis. ꝛ maxie. vj. ꝛ. xij. Et hꝰ rõ ē vt dr̃. autor. q̃ ĩ sexta domo vł sig dñat mars. ꝛ iõ vocat domꝰ ĩfirmitatꝭ ꝛ debilitatꝭ oĩm re rũ. ꝛ ĩ illo sig ē gaudiũ martꝭ. ꝛ ĩ. xij. est satni gaudiũ. ꝛ iõ vocat domꝰ ĩimicicie tristicie ꝛ laborꝭ. Sig etiã siue domꝰ dicũt mutuo se aspicere. ꝛ sũt tres aspectꝰ pncipales. s. sextil tciꝰ ꝛ qrtꝰ aspectꝰ. Sextil dr̃ qñ aliqs plãeta ĩ aliq̃ sig ascẽdẽte aspicit tciũ añ se. ꝛ tciũ pꝰ se. Et h̃ ē a tcio ĩ vndecimũ. ṽbi gra Si ali qs plãeta fuerit ĩ initio arietꝭ. aspicit illũ q̃ ē ĩ capite gemioꝝ añ se. ꝛ eũ q̃ ē in initio aqrij pꝰ se. qd est signũ vndecimũ. ꝛ h̃ vocat sextil eo qꝛ teneat qrtã ptẽ celi. s. gdꝰ. lx. ꝛ tal aspe ctꝰ ē laudabil bonꝰ ꝛ fortunatꝰ Est eñ signũ domꝰ dilectõis medie ſm astrologos. vt dr̃ autor supdictꝰ. Tertiꝰ aspectꝰ fit a qnto sig ꝛ nono. ṽbi gra. Plãeta q̃ fuit ĩ initio arietis aspicit eũ q̃ fuerit ĩ leone añ se. ꝛ cũ q̃ ē in sa gittario pꝰ se. qd ē signũ nonũ. ꝛ dr̃ tciꝰ qꝛ ꝯti net tciã ptẽ celi. s. c. et. xx. gdꝰ. ꝛ h̃ aspectꝰ dr̃ optimꝰ eẽ. qꝛ ē ĩ sig pfece aĩcicie vt dr̃ autor. Quartꝰ aspectꝰ ē a qrto sig ꝛ a decio. ṽbi gra Plãeta q̃ fuerit ĩ initio arietꝭ aspicit illũ q̃ ē ĩ capite cãcri añ se. ꝛ eũ q̃ ē ĩ capite capcorni pꝰ se. qd ē signũ decimũ. Et h̃ aspectꝰ dr̃ qrtꝰ qꝛ qrtã ptẽ celi ꝯtinet. i. xc. gdꝰ. ꝛ h̃ aspectus est malꝰ. qꝛ in illo sig ire ꝛ inuidie ꝛ inimici cie sũt ꝛ ipfecte. vt dr̃ autor pdictꝰ Cõiũctio ṽo ꝛ oppositio ñ sũt aspectꝰ. qñqꝫ tñ dicunt aspectꝰ abusiue. Qñ ṽo signũ pmũ respicit septimũ. vt aries librã: dr̃ aspectꝰ oppositꝰ ꝛ est pessimꝰ. qꝛ signũ ē pfecte inimicicie. ꝛ pes sima ptẽdit. maxie si aspectꝰ fuerit martis et satni siue sol Qñ ṽo plãeta ꝯuenit cũ plane ta eodẽ sig ascẽdẽte vł in sig sibi ꝯiuncto añ vel retro. tũc dr̃ ꝯiũctio. Et h̃ pt esse bona si planete fuerint boni. ꝛ ecõuerso mala si fue rint mali. sic dr̃ autor. Et hec oĩa patẽt in fi gura quã posuit autor iste.

De signo Arietis Ca. X

n Aturas ãt singuloꝝ sigꝝ p ordinem recolligãꝰ ex sig arietꝭ exordiũ sumẽ tes. Aries igit est oriẽtale signũ sic dictum. qꝛ sic aries ĩ iacẽdo sup latꝰ vnũ eqlit mutat vices. sic sol exñs ĩ illa pte zodiaci q̃ aries dr̃ fac eqnoctiũ. ꝛ equales fac dies artificiales atqꝫ noctes. Et sic dr̃ misael. Aries ē signuꝫ igneuꝫ masculinũ. diurnũ. istabile. domus

martꝭ i.xix.g̃du.eiꝰ exaltatio sol'.domꝰ eꝰ sol
de die.ð nocte ꝟo iupit'.⁊saturnꝰ ꝑticipat cũ
eis.ð ꝑma triplicitate ꝑma ē Pria facies eꝰ
martꝭ.scða sol'.tꝛia veneris.De corꝑe hoīs
dñat' capiti ⁊ faciei.⁊ multos facit in corꝑe
capillos:corpꝰ curuũ.faciē obliquã.oclos
g̃ues.aures breues.collũ lõgũ Domꝰ ē vite
⁊ natiuitatꝭ hoīs.qꝛ sic h̄ signũ ab īferiori ꝑ
te t' re ad suꝑiora ascēdit.⁊ a tenebrꝭ ad lucē
vadit.sic natꝰ ð tenebrꝭ egredit'.⁊vi illꝰ signi
abdita ꝓdeũt ī lucē ⁊ secreta sapiētibꝫ inno-
tescũt.Et sic narrat Alb.ī li.ð motibꝫ astro-
rũ.In t'tio inq̃t l' q̃rto g̃du arietꝭ occũbente
orit' signũ libꝛe ⁊ mouet aerē.In decio g̃du
orit' stella q̃ ðꝛ almareth ⁊ alpheta.⁊ serenat
aerē In.xxv.g̃du occidũt pliades ⁊c̄.Qñ ãt
sol l' lũa l' aliq̃s plãetaꝝ ītrauerit ꝑmũ vl' se
cũdũ vl' tertiũ g̃dũ arietꝭ.erit nubilũ ⁊ vētꝰ
a meridie.⁊ frigꝰ ⁊ tēpestas In g̃du ãt.xxix
aut.xxx.erit magnus calor

De signo tauri Ca.XI

Aurus s'z Misael.ē signũ terreũ.fri
t gidũ.fixũ.nocturnũ.Domꝰ veneris
scða exaltatio lũe i q̃rto g̃du eiꝰ Do
mus eiꝰ de die est venꝰ.in nocte lũa.⁊ mars
ꝑticipat cũ eis.de triplicitate ē scða Prima
facies ē mercurij.scða lũe.tꝛia satñi.Ex cor
pore hoīs dñat' collo ⁊ gutturi Datqꝫ faciē
amplã ⁊ curuã.nasũ dat g̃uē ⁊ lõgũ.amplas
nares.oculos g̃ues.capillos eleuatos ⁊ ni
gros.collũ grossũ.Verecũdũ fac' hoīez.ho
neste incedētē.⁊ t̃n vanũ.Domꝰ ē subē ⁊ pos
sessionis.acceptōis ⁊ datōis.⁊ iõ ðꝛ taurꝰ qꝛ
taurꝰ sulcãdo t'rã fecũdat ⁊ locupletat etiã
Qñ sol ē ī tauro.t'ra ē arabil'.⁊ ꝯgrua agri-
culture s'm Albu.In ꝑmo g̃du tauri orit' si
dus paliciter.in.vj.Orion occidit.⁊ mutat'
aer.In.viij.oriunt' pliades ⁊ turbãt aerem
In.xvj.oriunt' hyades ⁊ turbãt aerē

De signo gemioꝝ Ca.XII

Ignũ gemioꝝ s'z Misael.Est signũ
s aereũ.masculinũ mediocre.diurnũ:
domꝰ mercurij.exaltatio caude dra-
conis ī t'tio g̃du eꝰ Domꝰ eiꝰ ī die ē saturnꝰ.ī
nocte mercuriꝰ.Jupit' ꝑticipat cũ eis.de tri
plicitate ē t'tia.Pria facies est iouis.secũda
martꝭ.tꝛia sol'.In corꝑe hoīs dñat' hũeris
brachijs ⁊ mãibꝫ.Mediocrē efficit staturã
⁊ hoīez pulcrũ ⁊ ꝯuentētē Cui ꝯiũctꝰ mercu
riꝰ si fuerit fortũatꝰ dispōit hoīez ⁊ habilē fa
cit ad litteraturã ⁊ scꝑturã Domꝰ ē ꝯgnatōis
⁊ ꝓpinq̃tatꝭ.ꝯsilij religiōis ⁊ fidelitatis.epu
laꝝ ⁊ somnioꝝ s'm albu.Gradu prio gemio
rũ occũbēte.oriũt' hyades ⁊ mutãt aerē.⁊ pꝰ
archites ⁊ echites.i.aq̃la.xvij.g̃du.i.delphi
ni.xxvj.⁊c̄.Iste gemi vt ðt Isi.s'm poetaꝝ
fabulas fuerūt castor ⁊ pollux frēs gemini ⁊
vterini.viri fortissimi.q̃ꝝ g̃ra tũc ðꝛ sol eē ī
gemīs.qꝛ sole ī illa ꝑte celi exñte ꝟtꝰ ad fecũ
dãdũ īferiora gemiat'.tunc etiã bella int' co-
gnatos aliq̃tiēs gemiant'.Aliam t̃n signat
Iginꝰ rōez.i.qñ castor p̄est īferꝭ:tũc pollux
p̄est superis.⁊ ecōuerso.Qð iõ s'm Marci.
fingũt qꝛ in estate cũ noctes sũt breuissime.
qñ vna ꝑs illꝰ ꝯstellatiōis occidit.alia ꝑs
anterior orit' ⁊ ascēdit.Et ꝓ tãto ðꝛ vnꝰ fra-
trũ celos.alius inferos possedisse

De signo cancri. Ca.XIII

c Ancer est signũ aqueũ femineũ:īsta
bile.nocturnũ domꝰ lũe.exaltatio io
uis.ī.xv.g̃du eꝰ.ī die venꝰ ē eiꝰ domꝰ.ī nocte
mars.⁊ lũa ꝑticipat cũ eis.ð triplicitate ē q̃r
ta Pria facies eiꝰ est venerꝭ.scða martꝭ.tꝛia
lũe.Suꝑ corpꝰ hoīs hꝫ dñiũ s'r pectꝰ.costas
⁊ pulmonē.⁊ facit in corꝑe grossiciē.Naz a
medio eiꝰ facit hoīez grossũ ⁊ īcōpositũ atq̃
rudē.supiꝰ ꝟo subtilē.dētes curuos ⁊ tortos
Et vocat' domꝰ p̃rīs ⁊ casaꝝ ⁊ vineaꝝ ⁊ oīm
q̃ crescũt suꝑ t'rã.castroꝝ villaꝝ ⁊ ciuitatũ
thesauroꝝ sepult'e ⁊ hereditatũ.De h̄ ðt al-
bu.Quito g̃du cãcri occũbēte:orit' capcor-
nus.⁊ mutat' aer.In.x.g̃du.orit' orion ⁊ mu
tat' aer ī caliditate.In.xix.g̃du orit' feruēs
canicl'a.⁊ canis plenꝰ apparet.⁊ fit mag̃ ꝑtur
batio aerꝭ.Dr ãt cãcer s'm Isi.Nã cancer ē
aĩal retrog̃dũ Sic sol ꝑagrãs illã ꝑtē zodia
ci q̃ vocat' cãcer.fac' retrog̃datōz.In.viij.g̃
du cãcri.tũc etiã sol extollit' ꝟsus tumorem
sphere:ꝟsus nr̃m habitabile.⁊ sitũ ī t'ra q̃
nō p̃t plꝰ extolli.⁊ tũc retrogradit' descēden-
do ꝑ signa īferiora vsqꝫ ad capcornũ

De signo leonis Ca.XIIII.

s Ignũ leonis s'm Misael.ē signum
igneũ masculinũ fixũ diurnũ.domꝰ
eiꝰ solis.⁊ illiꝰ exaltatio Domꝰ eiꝰ sol in die.
Jupiter de nocte.⁊ satñꝰ ꝑticipat cũ eis.Et
de triplicitate ē ꝑma Pria facies est saturni
scða iouis.tꝛia martꝭ.In hoīe coopat' sto-
macho:lacertꝭ:cordi.⁊ dorso.efficit hoīez su
periꝰ grossuz.īferiꝰ subtilē.magni animi.cru
ra hñtē subtilia.Domꝰ ãt vocat' filioꝝ ⁊ no
uoꝝ vestimtoꝝ.liberoꝝ.⁊ honoꝝ.De h̄ ðt
Alb.In q̃rto g̃du leōis aq̃rlꝰ ⁊ clion orit':⁊
fit aerꝭ mutatio.i.xxx.g̃dibꝫ orit' cãcer ⁊ occi

dit capᵱcornꝰ Dr̄ āt illō signū leo. q̄ꝛ leo est fortissimū aīal ⁊ maxīe caliditatꝫ. ꝑcipue ex pte pectoris. ⁊ ptis anterioris. Sic sol intrās illā ptē signiferi acrius radios imꝑmit q̄ꝫ ī fine qñ ab illo signo exit. vt dī. Isi.

De Virgine Ca. XV

v Irgo ē signū terreū. frigidū. mediocre nocturnū. domꝰ mercurij ꝑma. ⁊ ē exaltatio mercurij ī. xv. ḡdu eiꝰ Domꝰ eiꝰ ī die ē venꝰ. ī nocte lūa. ⁊ mars pticipat cū eis ꝺ triplicitate ē scđa. Pr̄ia facies eiꝰ est solis. scđa venerꝫ. t̄tia mercurij Ex pte hoīs hꝫ in ptāte ventrē intestīa. Personā pulcrā facit. pulcros ocłos. facieꝗꝫ decorā. ⁊ mitigat volūtatē. Domꝰ ē īfirmitatꝫ s̄uoꝝ ⁊ ancillaꝝ. ⁊ bestiaꝝ. Incōstātiā s̄cat ⁊ mutatiōꝫ de loco ad locū. Et h̄ signū dr̄ v̄go. q̄ꝛ v̄go steril̄ ē ⁊ sine fructu. Sic sol intrās illā ptē zodiaci q̄ vocat̄ v̄go suo calore hūorē ꝯsumit. ⁊ sic terrā a fructu reddit sterilē

De Libra Capitulū. XVI

l Ibra s̄m Misael est signū aqueum masculinū. instabile. diurnū. domus venerꝫ. ꝑma exaltatio saẗni ī. xxj. ḡdu eꝰ Domus eꝰ venꝰ ꝺ die. de nocte mercurius. ⁊ iupiter pticipat cū eis. de triplicitate est tertia Pr̄ia facies eiꝰ ē lūe. scđa saẗni. t̄tia iouis. ꝺ corpe hoīs regit īferiora vētrꝫ ītestina ⁊ vmbilicū Domꝰ ē vxorꝫ ⁊ nuptiaꝝ. ꝯtētōis: furti ⁊ rapīe. De h̄ Albu. In. v. ḡdu libre. leo orit̄ ⁊ altat ⁊ calefac̄ aerē. ī. xxij. ḡdu corona orit̄ ⁊ fit maxima pturbatio aerꝫ. xxxj. oriūt̄ hiades pti ⁊ fit maior pturbatio aerꝫ. ⁊ post orit̄ v̄go. Dr̄ āt h̄ signū libra. ab instr̄o pōderali. q̄ꝛ sol exn̄s ī illa pte celi q̄ dr̄ libra. dies cū noctib̄ꝫ sil̄es efficit ⁊ eq̄les s̄m Isi.

De Scorpione Ca. XVII

s Corpio s̄m Mis. signū aqueū frigidū fixū ⁊ nocẗnū. Domꝰ ꝑma martꝫ. nullꝰ exaltatio. domꝰ eiꝰ in die venꝰ. ī nocte mars. ⁊ lūa pticipat cū eis. ꝺ triplicitate est q̄rta. Pr̄ia facies ē martꝫ. scđa sol̄. t̄tia veneris. Ex pte hoīs mēbrꝫ dek̄uit generatiuis renib̄ꝫ ⁊ vesice. Faciē dat rubicūdā ⁊ puā. capillos mł̄tos. oculos puos. crura lōga. pedes magnos. ⁊ leuē fac̄ hoīeꝫ ⁊ īstabilē. irascētē ac mēdacē. Domꝰ dr̄ mortis ⁊ timoris ꝺbiti ⁊ laborꝫ. dāni ⁊ ꝯtētōis. belli. calliditatis īgenij. De h̄ Albu. In. ij. ḡdu scorpiōis stelle hyades oriūt̄. ⁊ fit mag̃ pturbatio aerꝫ ⁊ tēpestas. ⁊ pꝰ orit̄ taurꝰ In. ix. ḡdu eiꝰ occidūt pliades. ⁊ fit aerꝫ serenitas. Dr̄ āt signū illō scorpio. q̄ꝛ aīal illō qđ est valde pūgitiuū cū cauda. Sil̄r sol exn̄s ī illa pte zodiaci q̄ dr̄ scorpius cā est lesiōis ⁊ pūctōis corporis hūani. q̄ꝛ tūc declinās minus calefacit aera. vñ aer distēpatus in frigiditate cito ledit ⁊ pūgit corpus. vt dī. Isi.

De Sagittario Ca. XVIII.

s Agittariꝰ s̄m Misa. est signū aqueū masculinū. mediocre diurnū. exaltatio caude ī. iij. ḡdu. Domus eiꝰ ī die est sol. ī nocte iupit̄. saẗnus pticipat cū eis. ꝺ triplicitate ē ꝑma. Pr̄ia facies eiꝰ ē mercurij. scđa lūe. t̄cia saẗni. Ex pte hoīs disponit femora lōgas fac̄ coxas ⁊ crura. faciē lōgā. et mētū subtile. hoīeꝫ facit pulcriorē retro q̄ꝫ an̄. capillos dat subtiles. vētrē magnū ⁊ in motu facit hoīeꝫ delectari. Dr̄ domꝰ itinerꝫ. fidei. sapīe. magisterij ⁊ honorꝫ ex magistratu. sapīetie astroꝝ. ⁊ diuinatiōis somnioꝝ. De h̄ di Albu. ij. ḡdu sagittarij cū oriūt̄ pliades statim occidūt. ⁊ orit̄ caput scorpij ⁊ fit valida turbatō aerꝫ. viij. gradu hyades occidūt ⁊ mutat̄ aer. Dr̄ āt sagittarius istud signuꝫ q̄ꝛ sic̄ sagittarius emittit sagittas sic sol exn̄s in illa pte zodiaci ad nos emittit grādines pluuias atq̄ꝫ niues

De Capᵱcorno Ca. XIX

c Apricornus s̄m Misa. est signū terreū frigidū et instabile. nocturnū. saturni ꝑmū domiciliū. exaltatio martis est. ī xxviij. ḡdu eiꝰ. Domꝰ eꝰ ē ꝺ die venꝰ. ī nocte lūa. ⁊ mars pticipat cū eis. ꝺ triplicitate est scđa. Pr̄ia facies eꝰ ē iouis. scđa martꝫ. t̄tia sol̄. In corpe hoīs respicit genua. subtilia dat crura. corpꝰ siccū. faciē hispidā ⁊ hirsutā Domꝰ vocat̄ dominij ⁊ honorꝫ. regꝫ ⁊ regni gl̄e ⁊ iperij. sube furtim sublate. De h̄ albu. In q̄rto ḡdu capᵱcorni orit̄ cācer. ī. xxx. ḡdu occidit caput cācri ⁊ orit̄ caput capricorni Dr̄ capᵱcornꝰ q̄ꝛ caper ē aīal cornib̄ꝫ petens supiora. Sic sol exn̄s ī illa pte zodiaci facit solsticiū hyemale. ⁊ tūc incipit ascēdere p signa v̄sus arietē ⁊ v̄sus cancrū

De Aquario Ca. XX

a Quariꝰ s̄m Misa. signū est masculinū. fixū. diurnū. domiciliū saturni. sꝫ nulliꝰ est exaltatio. Domus ē in die saẗnus. ī nocte mercuriꝰ. ⁊ iupit̄ pticipat cū eis. ꝺ triplicitate ē ⁊ tertia. Pr̄ia facies eiꝰ est venerꝫ. scđa mercurij. t̄tia lūe Dñari dr̄ tībijs hoīs vsq̄ꝫ ad cauillā pedis Facit hoīem gl̄iantē mł̄ta deuastantē. pulcrā facit faciē ⁊ colora-

tā. ꝛ tibiā alicꝰ facit altera lōgiorē. Domus
vocatur amicicie: mercati ꝛ fortune. redditꝰ tri
buti. sube regis militis aut peditis De hoc albu.
In qrto gdu signi aqrij orit leo. In. xj. gdu
regia stella ꝛ lāpades occidūt et mutāt aerē
et post capcornꝰ ꝛ orit caput aqrij. Dr autē
signū istō aqriꝰ. sz fabulas pincerna deorum.
aquā manibꝰ eorum fūdēs. vn̄ tenet vrnaz. Et
idō tūc dr sol eē i aqrio eo qꝫ tūc tpis ɔdēsat
aer in aquas mltas ꝛ fiunt pluuie plꝰqꝫ in
alio tpe. vt di. Isid.

De signo piscium
Caplm. XXI

s Ignū pisciū scdm Misael ē signum
aqueū. frigidū mediocre nocturnuz
domiciliū iouis. sz exaltatio veneris i. xxvij.
gdu eiꝰ. Domus eius i die ē venꝰ. in nocte
mars. et luna pticipat cū eis. de triplicitate
est qrta. Prima facies eiꝰ ē satni. scda iouis
tcia martis De corpe hois regit pedes. Am/
plū dat pectꝰ. puū caput. florentē barbam ꝛ
pulcrā. albuz facit hoiem. magni animi. ro:
tūdisqꝫ oculis. Vocat āt istō signū domus
inimici asini et eq ꝛ ois bestie q eqtatur Et
sigt labores lamentatōz ꝛ tristiciaz. susurra:
tionē ꝛ dolositatē. maliuolentiā ꝛ carcerem
De hoc Albu. In. x. gdu signi pisciū ortꝰ ē vir
ginis In. xij. gdu chele. i. libra orit. In. xix.
gdu orit cācer. In. xxiij. gdu orion ꝛ aqrius
oriunt. Dr āt istō signū pisciū eo qꝫ tūc tpis
fit generatio pisciū ꝛ ɔfricatio. qr calore sol'
ascēdēte ꝛ hūores dissoluēte. solēt tūc pisces
effūdere semen suū. vt di. Isi. Has itaqꝫ
xij. sigrum celi pprietates ꝛ occultas ꝟtutes sz
astrologorum iudiciū. huic opusclo iterserui.
estimans esse vtile legētibꝰ eorum noia in scri
ptura breuit ꝛ pariter inuenire. qd de eis
senserit antiq. et qre eis talia noia iposuerit
astrologi siderum inspectores. Quia scdm isto:
rū. xij. sigrum siue domorum ortꝰ ꝛ occasꝰ ꝛ aspe:
ctus varios ꝛ mirādos. accidere dicunt in
istis inferioribꝰ mutatōes. Supiora eni imu:
tāt ꝛ alterāt hec iferiora ꝛ i eis suas faciunt
ipressiones. Per ista āt. xij. sig mouent ꝛ dis:
currūt planete q dicūt sydera errātia. certis
vt di. Beda. spacijs discreta ab iuicē et di:
stincta Que dicūt errātia nō qr errēt cū cer:
tissimuz habeāt motum ꝛ discursum. Sz
idō dicūt errare. qr ɔ firmamentū motū suuz
agere dinoscunt, Et idō d motu planetarum ꝛ
iporum situ ꝛ effectu aliq sunt sunt dicēda bre
uit tā i generali qꝫ in speciali

De duplici motu planetarum
Capitulum. XXII

m Ouent āt oēs planete duplici motu
scz natali ꝛ pprio. s. ab occidēte i oriē
tē ɔ motū firmamenti. et motu alieno. s. ab
oriente in occidentē. ꝛ hoc raptu firmamenti
cuiꝰ violentia singulis diebꝰ. ab ortu ad oc
cidentē rapiunt. In motu aūt natali q nitū
tur ɔ firmamentū. qdam celeriꝰ. qdā tardi
us pficiūt cursum suū. ꝛ hoc ppt circulorum suo:
rū dispare qntitatē. Nam satnꝰ in qlibz sig
morat. p. xxx. mēses. ꝛ ɔplet cursum suū in
xxx. annis Juppiter morat i quolibz sig per
vnū annū. ꝛ. xij. annis ɔplet cursum suum
Mars morat in qlibz sig. lx. diebꝰ. et pficit
cursū suū i duobꝰ ānis. Sol morat i qlibet
sig. xxx. diebꝰ. ꝛ. x. horis ꝛ semisse. ꝛ pfic cursū
suū in. ccclxv. diebꝰ ꝛ qdrante Mercurius
morat i qlibz sig. xxviij. diebꝰ. ꝛ. viij. alij. xj
alij. xj. horis. ꝛ ɔplet cursū suū in. cccxxxviij
diebꝰ. Venꝰ morat in qlibz sig. xxix. diebꝰ. ꝛ
ɔplet cursū suū in. cccxlviij. diebꝰ. Lūa mo
rat i qlibet sig duobꝰ diebꝰ ꝛ dimidio. ꝛ. vj.
horis ꝛ bisse vniꝰ ꝛ ɔplet cursū a puncto vs
qꝫ ad pūctū i. xxxij. diebꝰ ꝛ. viij. horis. Ex ista
rū autē septez stellarum igressu ꝛ pgressu per
xij. sig. ꝛ egressu ab eisdē variāt ꝛ disponunt
oia q in hoc iferiori mūdo generāt ꝛ corrum:
punt. Vn̄ in li. Misalath phi legit sic ca. j.
Altissimꝰ fecit mūdū ad silitudinē sphere. ꝛ
fecit circulū altiorē in circuitu eiꝰ volubilez
et terrā fixā in eiꝰ medio nō declinantē ad si
nistrā vl' dextrā. Et posuit alia elemēta mo
bilia. ꝛ fecit ea moueri p motū septē plane:
tarum. et oēs stelle alie coopant planetis i suis
opatōibꝰ ꝛ naturis. Vn̄ ꝛ opꝰ planetarum est
simile lapidi magneti ꝛ ferro. qr sicut trahi
tur ferrū ab eo. ita ois creata sup terrā a mo
tu planetarum afficit. aptatio et destructio fit
motibꝰ ꝛ opatōibꝰ ꝛ naturis planetarum. Di
uersificat āt opatio eorum scdm climatū diuer:
sitatē. aliō eni opat circa ethiopes. ꝛ aliō cir
ca sclauos Vn̄ sic dr. idē ca. iiij. Attēdēda ē
planetarum ɔiūctio i ipis signis. qr si plres fue
rit ɔiūcti in signis aqticis i reuolutōe ānt:
sigt mltitudinē pluuiarum. Si in igneis. sicci
tatē ꝛ famē ex excessu caloris ꝛ siccitatis. Si in
aereis. mltitudinē vētorum. Si i signis frigi
dis quātitatē frigoris ꝛ tpamētū caloris. Et
iterū in eodē in. viij. c. dr. Ex effectꝰ sigrum intē
dunt in opationibꝰ suis ex ɔiūctione plane
tarum siue in bono siue i malo. qr si fuerit bo:

ni planete bonũ ꝑtẽdũt. si fuerit mali ꝯriuz
Nã vt tradit idẽ. Planetaꝝ sũt Quidaz
masculini mali diurni: põderosi: frigidi. et
sicci. s. saturn⁹. Quidã bõi masculini: diur-
ni: tꝑate calidi ꝛ hũidi sic iuppit. Mars ꝟo
masculin⁹. nocturn⁹: calorẽ ꝛ siccitatẽ gene
rat. Sol masculin⁹ calorẽ ꝛ siccitatẽ opat.
Ven⁹ femine⁹: nocturn⁹ int caliditatẽ ꝛ hu
miditatẽ mediocꝛ. Mercuri⁹ ꝟo tꝑate est
nature diurn⁹: mõ masculin⁹: mõ femineus
vñ cito ꝟtit se ad naturã illi⁹ cui ꝯiũgit. Et
cũ bonis bon⁹: ꝛ cũ mal' mal⁹ vl' mediocri-
bus silis efficit. Luna isup ẽ planeta femi-
ne⁹: nocturn⁹: frigid⁹ ꝛ hũid⁹ cũ excessu. Et
iõ ꝓm astrologos planete aliq̃ i suis effecti
b⁹ sꝫ bõi. s. Juppit ꝛ Ven⁹. Nulli ei nocent
sed tã suos q̃ꝫ nõ suos adiuuãt ꝛ nitunt q̃n
tũ pñt. Alij sũt mali. s. mars ꝛ saturn⁹. quia
nõ suis sꝑ obsunt. Suis tm̃ ꝓsũt. Alij ꝟo
mediocres. s. sol: luna: ꝛ mercuri⁹. Nã suis
bona igerũt: ceteris ꝟo mõ bonũ mõ malũ.
ꝛ maxie ꝓꝫ ꝙ bonis planetis vl' mal' i diuer
sis signoꝝ domib⁹ ꝯiungunt. Nã cũ bonis
bõa: cũ malis ꝟo mala: vt sepi⁹ operant.
Hi septem planete hñt maxime in generati
one tam hoim q̃ꝫ aialiũ ꝑtatẽ. Vñ ꝓm astro
logos ꝛ etiam Gal. ꝛ alios ꝑitos medicos
Saturn⁹ materiã ꝯceptã in matrice frigidi
tate ꝛ siccitate sua coagulat ꝛ ꝯdensat. Jup
pit ãt scdo mẽse spm̃ ꝛ mẽbra tribuit. Ter-
tio mẽse mars subtiliat sãguinẽ ꝛ humores
ꝯdẽsat ꝛ ordiat ꝛ cõponit. Sol in q̃rto mẽ
se vitalem calorẽ ꝛ spm̃ epati ꝛ cordi tribu-
it. Ven⁹ in q̃nto mẽse organa sensibilia ꝛ of
ficialia mẽbra: aures. s. ꝛ nasum ꝛ hmõi ꝑfi
cit ꝛ dispõit. Mercuri⁹ sexto mẽse oia cor-
poris foramina ꝛ porosa mẽbra vt linguaz
ꝛ nares cõponit. Luna deĩn mense. vij. suis
limitib⁹ mẽbra diuidit ꝛ distinguit. ꝛ iõ fet⁹
tũc nascit vtil' ꝛ salubris Si ꝟo nasci distu
lerit vsq̃ꝫ ad. viij. mẽsem fet⁹ tũc morit. et h:
qꝛ ꝟtus saturni tũc iteꝝ redit. qꝛ vtraq̃ꝫ q̃li
tate sua frigida ꝛ sicca fetum mordificat et
astringit. Nono aũt mense regnat iteꝝ iup-
piter: q̃ fet⁹ calore suo tꝑato refouet ꝛ custo
dit. vñ ꝑtus tũc nascẽs vital' erit. Silr na-
scẽs in ꝓncipio decimi mẽsis: ꝑt eẽ salubꝛ
ꝛ vitalis. qꝛ tũc iteꝝ regnat mars cui⁹ calo
re ꝛ siccitate mẽbra nascẽtis roborant. Vñ
fet⁹ calorꝫ ꝛ siccitatꝫ bñficio egredit iã robu
st⁹. Istas ꝛ mltas alias hñt planete in cor-
pib⁹ iferiorib⁹ opatões generales: ꝛ etiã spe

ciales. maxie qñ i suis domicilijs dñant.
Singuli em̃ planete hñt domos ꝓprias vt
dꝛ Albu. Nã dom⁹ saturni ꝓma ꝛ ꝓpa est
capricorn⁹ silr ꝛ aq̃ri⁹. Dom⁹ iouis piscꝫ et
sagittari⁹ Dom⁹ martꝫ aries ꝛ scorpi⁹. Do
m⁹ veneris libra ꝛ taur⁹. Dom⁹ mercurij ꝟ-
go ꝛ gemi. Dom⁹ solis leo. dom⁹ lune cãcer
In his. xij. domib⁹ siue signis septẽ plane-
te dñant. ꝛ ꝑ eas diuersis motib⁹ euagãtes
nũc deꝓmũt nũc exaltãt. In his aũt signis
mouent planete duplici motu. s. accidẽtali
ab oriẽte ad occidentez raptu firmamẽti: et
motu naturali. Et h mot⁹ ẽ duplex. ꝓm⁹. s.
ꝛ scd̃s Prim⁹ mot⁹ est circul⁹ quẽ facit pla
neta i ꝓprio circulo cui⁹ metas ꝛ terminos
nunq̃ꝫ exit. Scd̃s mot⁹ est quẽ facit sub zo
diaco: ꝛ habito respectu ad zodiacũ: semꝑ i
equali tꝑe: ꝛ per equale spacium trãsit. Pri
mus autẽ motus planete in ꝓprio fit circu-
lo. q̃ dꝛ ecẽtric⁹: sic dict⁹ eo ꝙ nõ habeat ter
rã ꝑ centro. sicut zodiac⁹ habꝫ terrã ꝑ cẽtro
Vñ circul⁹ planete dꝛ ecẽtric⁹: cui⁹ suꝑfici
es cũ ꝑ cẽtrũ terre trãseat ꝛ terrã i duas me
dietates diuidat. centꝝ tm̃ suũ hꝫ extra cẽtꝝ
terre. Et iste circul⁹ ecẽtric⁹ est duplex. s. de
ferẽs ꝛ equãs. Nã planetis assignant tres
circuli vt dicit Ptolo. s. equãs ꝛ deferẽs et
epicicl⁹. Circul⁹ deferẽs est circul⁹ planete
ꝑ cuius circũferentiã semꝑ mouet epicicl⁹
ipius planete dictus ideo dferẽs qꝛ defert
circulũ epicicli. Circulus equans dicit su-
per cui⁹ centrũ mouet centrum epicicli pla
nete vniformiter. Et dicit equans qꝛ in illo
tenet planeta equaliter cursum suũ. Epicli-
clus est q̃dam paru⁹ circul⁹. quez describit
planeta motu corꝑis sui. ꝑ cui⁹ circũferẽtiã
mouet corp⁹ planete. Vñ in suꝑiori ꝑte sui
epicicli mouet ab occidẽte i oriẽtẽ. In infe-
riori ꝟo ꝑte mouet ab oriẽte ꝟsus occidẽtẽ
Et iõ ꝑtꝫ ꝙ sol ꝛ alij planete in ꝓprijs circu
lis mouent. et ꝓmis vniformiter: q̃ꝫuis i di
uersis diuersimode moueant. In istꝫ itaq̃ꝫ
circulis diuersis triplex mot⁹ planetarũ est
ab astrologis sapiẽtissime deꝓhẽsus. Mo
tus. s. Direct⁹ Stationari⁹ ꝛ Retrog̃d⁹ Di
rect⁹ est qñ mouet directe a ꝓncipio signi
ꝟsus finẽ. Retrograd⁹ ꝟo dꝛ qñ ecõuerso tẽ
dit a fine signi ꝟsus ꝓncipiũ. Stationari⁹
aũt est qñ stat q̃si in medio Ita ꝙ nec ꝓnci-
pio videt signi accedere neq̃ꝫ fini. Fit aũt di
rectio sꝑ in ꝑte epicicli suꝑiori. Retrog̃da-
tio semper in ꝑte inferiori. Statio ꝟo fit in

medio. Cui⁹ diuersitatꝫ rõ a phis diuĩsimo
de assigr̃. Ista tñ retrogadatio solũ i.v.plāe-
tꝫ hꝫ locũ. Nõ ãt i sole neqꝫ lũa.ñ ei sol neqꝫ
lũa r̃trogdiũr̃ q̃uis i epiciclo moueār̃. Et h̃
iõ vt dicũt aliq.q͛ radij solares s͛ cã isti⁹ re
trogdatõis. Nã vt⁹ radioꝝ solariũ aliqñ il
los r̃pellit et fac̃ retrogdos.qñqꝫ eos attra
hit.ꝛ sic eos q̃si stare cogit vt dt alfra. Alias
cãs assigt Pto.ꝫ he nc̃ sufficiāt. Recolli-
ge igr̃ ex p̃dictꝫ ꝙ planete s͛ stelle erratice ꝑ
septẽ orbes disticte sic̃ situ sic ṽtute ꝛ effe-
ctu ab iuicẽ differẽtes.sic̃ dt Bed i li.d na.
reꝝ. Sũt ãt stelle iste elemtoꝝ imutatie:oĩꝫ
gñabiliũ gñatiue.et corruptibiliũ corrupti
ue. Sũt ẽt ꝯrietate sui mot⁹ ipet⁹ celestis
corpis retardatiue.serenitatꝫ ꝛ tẽpestatꝫ ꝯci
tatiue.sterilitatꝫ et fertilitatis iductie.flux⁹
marꝫ ꝛ reflux⁹ causatiue. Sũt ẽt suaꝝ q̃lita
tũ ꝛ ṽtutũ iuicẽ ꝑticipatie. Nã vt dt Beda
qñ aliqs planetaꝝ alteri⁹ circulũ igredir̃:il-
li⁹ ꝑticipat ꝛ q̃litatẽ.ꝛ ṽtutẽ. Per mutuũ ẽt
aspectũ ꝛ ꝯiũctiõꝫ s͛ suaꝝ q̃litatũ et effectu
um ꝑmutatie. Nã bõitas beniuole stelle ꝑ
pñtiã male r̃mittir̃. Et ecõuerso malignitas
maliuole ꝑ pñtiã bẽiuole tꝑar̃ vt dt Albu.
et Pto. Sũt ẽt isup ex coꝝ ordiata eleuati
one ꝛ dp̃ssiõe i orbibꝫ:ꝛ ex mutua circuloꝝ
suoꝝ int͛secatiõe stridorꝫ ꝛ armonia gñatie.
sic̃ d͛ i li.de.v.substãtijs Et vt dt Macro.
Int͛ sperã saẗni et lũe oẽs ꝯsonãtie musice i
ueniũr̃. Cuꝫ sole micãtes s͛ sue lumiositatꝫ
occultatiue ꝛ a ṽtute sol' imutatõis recepti
ue. Quãto hñt altiores circl'os:tãto tardi⁹
sũt sui cursus cõpletiue.

De Saturno Ca.XXIII.

S Aturn⁹ ẽ a saturãdo dict⁹ Cui⁹ vxor
ops ẽ dicta ab opulẽtia quã tribuit
mortalibꝫ vt dt Isi.et Mar. De q̃ dicũt fa
bule ꝙ iõ depingir̃ mestissim⁹.q͛ a filio suo
fingir̃ castrat⁹ Cui⁹ virilia i mare ꝓiecta ve
nerẽ creauerũt Est ãt f̃m Misa.saturn⁹ pla
neta maliuol⁹ frigid⁹ et sicc⁹.nocturn⁹ ꝛ põ
derosus.et iõ i fabul' senex d̃pingir̃. Iste cir
cul⁹ a t̃ra ẽ r̃motissim⁹:ꝛ tñ t̃re ẽ maxie noci
u⁹. Vñ ꝓpt͛ elõgatiõꝫ a t̃ra ꝑ.xxx.ãnos ꝑfic̃
cursũ suũ.pl⁹ nocet retrogdiẽdoqꝫ directe ꝑ
cedẽdo. Vñ i fabul' fingir̃ hr͛e falcẽ curuaꝫ.
In colore ẽt pallid⁹ aut liuid⁹ sic̃ plũbũ.q͛
duas hꝫ q̃litates mortiferas.s.frigiditatẽ ꝛ
siccitatẽ.et iõ fet⁹ sub ipi⁹ dñio nat⁹ et cõce
pt⁹ l' morir̃ vl' pessimas ꝯseq̃r̃ q̃litates. Nã
f̃m Pto.in li.de iudicijs astroꝝ dat hoiem
cẽ fuscũ.turpẽ.iniq opantẽ.pigꝝ.gũẽ.tristẽ
raro hilarẽ seu ridentẽ. Vñ dt idẽ pto. Sb
lecti saẗno ragradias.i.fissuras siccas i cal-
caneis sepi⁹ patiũr̃.glauci sũt coloris ꝛ liui
di.i capill' ꝛ i toto corpe aspi ꝛ iculti.turpia
ꝛ fetida ñ abhorrẽt vestimta. aĩalia diligũt
fetida ꝛ imunda. res diligunt acidas ꝛ sti-
pticas.q͛ i eoꝝ ꝯplexiõe hũor melãcholic⁹
dñar̃. De h̃ saẗno di.pto. Sub saẗno sũt ca
p̃corn⁹ ꝛ aq̃ri⁹.ei⁹ dñiuꝫ ẽ i libra. Sꝫ i arie-
te regnũ abstrahir̃. Sb eo ꝯtiner̃ vita edifi
ciũ doctrina ꝛ loc⁹ frigid⁹ ꝛ sicc⁹. In iudicij-
is sigt merorẽ ꝛ tristiciã Color ei⁹ ẽ niger et
plũbe⁹.ꝛ ẽ falsidic⁹.tñ qñ igredir̃ circulũ io
uis miorar̃ malicia ei⁹ ꝛ mutat colorẽ ex vi
cinitate ipi⁹ Cũ ei sit naẗalir̃ plũbe⁹ ex clari
tate iouis cui ꝯiũgir̃ efficir̃ cãdid⁹ atqꝫ cla-
rus vt dicit Pto.

De Joue Caplm.XXIIII

I Upiter(q̇ f̃m errorẽ gẽtiliũ ꝛ fictiões
poetaꝝ sũm⁹ deoꝝ fuit pr̃) plãeta ẽ be
niuol⁹ calid⁹ ꝛ hũid⁹.diurn⁹.masculinus.i
suis q̃litatibꝫ tꝑat⁹.i colore ẽ argẽte⁹.cãdid⁹
clar⁹ ac blãd⁹ Et iõ i circl'o iouis cãꝫ felicita
tis ãtiq phi posuer̃t.vt di. Mar⁹. Isti⁹ Jo
uis circul⁹ saẗni circl'o imediate ẽ ꝯiũct⁹ Et
iõ ꝓpt͛ altitudinẽ circuli sui.xij. annis ꝑficit
cursũ suũ. Hic bonitate sua rep̃mit maliciã
saẗni.qñ iupir̃ i supiori ꝑte sui circli:circulo
saẗni ẽ ꝯiũct⁹.ꝛ iõ fingir̃ a poetꝫ p̃rem suũ a
regno expulisse.vt dt Mar⁹.ꝛ Isi.q͛ pñtia
sua rep̃mit maliciã saẗni naẗalẽ. Hic adiun
ctus plãetꝫ bõis.bonas ꝛ vtiles fac̃ imp̃ssio
nes i istꝫ ꝛ iferioribꝫ elemtꝫ Et iõ dicũt astro
logi ꝙ i corpe hois coopar̃ ad pulcritudinẽ
ꝛ hõestatẽ. Pulcꝝ ei dat colorẽ.s.niueũ ꝛ ru
bore ꝑmixtũ.pulcros dat ocl'os.ꝛ pulcros
dẽtes.pulcros criñes.barbãqꝫ rotũdã vt di.
Pto. Preest ei aeri ꝛ sãguini.atqꝫ sãguinee
ꝯplexiõi De q̃ di.pto. Sb ioue sũt sagitta
ri⁹ ꝛ piscis.ꝛ s͛ dom⁹ ei⁹.regt i cãcro. ꝛ i cap
corno discessus regni ei⁹. Sb ioue ꝯtiner̃
honor.diuitie.optimũ indumẽtũ. In iudi-
cijs astrologoꝝ f̃cat sapiãꝫ ꝛ rõeꝫ.ꝛ ẽ veridi
cus Vñ qñ apparet i ascẽdẽte f̃cat f̃ꝫ astro
logos reuerenciã.honestatẽ.fidẽ ꝛ disciplĩ-
nã.ꝛ erit finis ad saluatõem Hic oĩm signo
rũ ꝯfortat bonitatẽ.ꝛ sigt in eis bonũ qñ in
eis inuenir̃.nisi i duodecimo.vbi dicunt si-
gnificare iouẽ seruitutẽ.pauꝑtatẽ. et tristici
am.ex ꝑte q̃drupedũ.ꝛ merorẽ ex ꝑte fami-
lie et f̃uoꝝ.vt di. Pto.et Misael.

De Marte. Ca. XXV

m Ars deꝰ belli a gētibꝫ putabaṫ Est ei planeta calidꝰ ⁊ siccꝰ: masculinꝰ ⁊ nocturnꝰ. vñ ꝑest calori ⁊ igni ⁊ cholerice cōplexiōi. ⁊ disponit ad audaciā ⁊ aīositatē et appetitū vīdicte ꝓpṫ qḋ deꝰ belloꝝ vocabaṫ Immediate seqṫ iouē ⁊ ꝑcedit venerē Et iō ex vtꝗsqꝫ stelle bēiuole vicīitate eiꝰ nociuitas tꝑaṫ In colore ē fulgidꝰ siue rutilās sicut ignis. vt dṫ Mar. Vñ ⁊ maiorē vī hꝫ calefaciēdo qꝫ alij planete. vt dṫ idē Hic plāeta ſꝫ Pto. dispōit ī hoīe ex ꝑte corꝑis ad lōgitudinē ⁊ gcilitatē. ⁊ h̄ rōe caloꝛ ⁊ siccitat. ſꝫ h̄ ē ī iuuētute. Nā ī senectute ex calore ꝯsumte: ⁊ siccitate ꝯhēte: dispōit ad curuitatē Ex ꝑte mēt dispōit ad mobilitatē aī: ⁊ leuitatē ad irā ⁊ aīositatē: ⁊ alias cholericas passiōes Dispōit ēt ⁊ habilitat ad igneas oꝑatōes. sic ad ferrarios ⁊ furnarios. sic saṫnus ad terrarū cultores ⁊ gꝛuiū pōdeꝝ portitores Et iuppiṫ ꝯ̄uſo ad artes leuiores Fac ei habiles vt sint oratores trapasete. i. cāpsores: ⁊ argēti tractatores: scꝑtores ⁊ hmōi. vt dṫ Misa. Scōm Pto. ēt ſb marte sṫ h̄ sig: scorpiꝰ aries. ⁊ sṫ domꝰ eiꝰ Regt ī capcorno. Sꝫ in tauro ē discessꝰ regni. Sb ipo ꝯtineṫ pliū carcer ⁊ inimicꝰ. Et ſcat irā ⁊ celeritatē ⁊ furorē. Et ē rubeꝰ falsidicꝰ ⁊ dolosꝰ. Moraṫ ī qlibꝫ sig lx. diebꝫ. ⁊. xxj. (al's. xvj.) hoꝛ. et duobꝰ ānis cōplet cursū suū.

De Venere Ca. XXVI.

v Enꝰ q̄ ⁊ lucifer dr̄ planeta. ē ſm Misael bēiuolꝰ feminęꝰ nocturnꝰ ī q̄lita tibꝫ. s. ī calore ⁊ hūore tꝑatꝰ Hic planeta excedit solꝰ zodiacū ī duabꝫ ꝑtibꝫ vt dṫ Beda Et ē dcā venꝰ. qꝛ sua caliditate ⁊ hūiditate dr̄ venerei hūoꝛ l' amoꝛ excitatiuꝰ ſm Isi. Sꝑ ꝯcomitaṫ solē. l' ꝑcedēꝰ. ⁊ tūc dr̄ lucifer l' seq̄ndo: ⁊ tūc dr̄ vesꝑ: vt dṫ Be. Colorē hꝫ cādētē ⁊ refulgētē electro silꝫ vt dṫ Marꝰ. Inṫ oīa ei sidera gaudētiꝰ fulgꝫ: vñ ⁊ iubar dr̄. eo ꝙ iubar radiosi luīs a se emittit. ꝓpṫ qḋ ⁊ vmbrā fac. Qñ aura mltū ē serēa: diē ⁊ sol' ortū īmediate ānūciat et ꝑcedit Qñ ē in eodē sig cū sole a claritate sol' absorptꝰ: se tc tꝑis ñ oñt. Qñ venꝰ ē altioꝛ mercurio: tūc ē illo segnioꝛ motꝰ eiꝰ: ⁊ ecōuerso cū ē īferioꝛ: tc ē celerioꝛ: vt dṫ Macro. In tribꝫ semitonijs soli occurrit: vt dṫ Mar. ⁊ maliciā ꝯp̄mit: vt dṫ Pto. Ex ꝑte corꝑis dispōit ad plcritudinē: ⁊ ad voluptates ī tactu: in olfatu ī gustu: et ī cātu Vñ facit esse cātores ⁊ musicoꝝ amatores. ⁊ spēꝝ ꝯfectores. aurifices. ⁊ vestiū mliebriū īcisores. vt ait Misa. Et dṫ Ptoꝰ. Sb venere in qt sūt libra ⁊ taurꝰ. ⁊ sṫ domꝰ eiꝰ. ⁊ regnat ī piscibꝫ. ⁊ ī ꝟgīe ꝯ̄ficit regnū eiꝰ ⁊ abscedit. Sb ipo ꝯtīet via ⁊ amor ⁊ aīcicia ⁊ ꝑegrinꝰ. ⁊ signat lucꝝ ⁊ gaudiū. ⁊ ē veridicꝰ. ⁊ moraṫ in q̄libꝫ sig. xxix. diebꝫ. ⁊ ꝯplet cursū suū in. ccc. ⁊. lxviij. diebꝫ

De Mercurio Ca. XXVII.

m Ercuriꝰ ſm Misa. ē plāeta tꝑatꝰ nocturnꝰ. mō masculinꝰ mō feminꝰ Et to ei sexitit ad naṫā illiꝰ cui adiūgiṫ. vt cū bonis bonꝰ. cū mal' malus. cū mediocribꝫ mediocris vl' maliuolꝰ efficiaṫ. Vñ ⁊ in suꝑiori ꝑte sui orb (al'. obsidis) m iscet q̄litates suas cū q̄litatibꝫ veneris. ⁊ iō fingiṫ a poetꝫ ꝙ cū ea fuerit fornicatꝰ. vt dṫ Isi. Et dr̄ mercuriꝰ q̄i mediꝰ currēs. qꝛ q̄si mediꝰ ē ſꝫ Bedā iter venerē ⁊ solē. Vñ ī suꝑiori ꝑte sui circli cōiūgiṫ cū venere. ī inferiori ꝟo ꝯuenit cū sole Circulꝰ suꝰ in suꝑiori ꝑte ītrat circulū veneris. ī inferiori āt intrat circulū solis. Qñ est in suꝑiori ꝑte sui circulꝰ meliꝰ videṫ. ⁊ minꝰ a sole obscuraṫ. Aliqñ etiā añ sol' ortū: aliqñ pꝰ occasū splēdet. ⁊ iō ab aliq̇bꝫ vesꝑus nūcupaṫ. Aq̇s dr̄ dñari. vñ lucanꝰ loq̄ns ꝺ mercurio dixit. Quātū dñs ꝑcussit aq̄ꝝ Dr̄ etiā a poetꝫ deꝰ eloq̄ntie ⁊ sapīe. vñ ſꝫ Pto. Mercuriꝰ dat esse studiosos ⁊ sciē nūeroꝝ amatores. Disponit ei ⁊ habilitat ad sciam ⁊ ad vsum calculi ⁊ ꝯputatōis Et ideo dr̄ fuisse deꝰ mercatoꝝ. qꝛ mercatoribꝫ ꝯputatio sūme est necaria. Dr̄ āt deus palestre vt di. Isi. eo ꝙ cū sole luctaṫ q̄si volēs eū suꝑare. Sꝑ em̄ infra (al's iuxta) solē gradiṫ. nunq̄ꝫ plꝰ distans q̄ꝫ ꝑ. xxx. gdus. vñ raro videṫ qꝛ sꝑ fere sub radijs solaribꝫ occultaṫ. Et iō ꝓpṫ calorē solis fuscus depingiṫ. ⁊ ꝓpter suā celeritatē cursoꝛ deoꝝ in fabul' nūcupaṫ. qꝛ nūc cū sole. nunc añ. nunc post gradiṫ. Qñ solē ꝑuenit radijs solaribꝫ ꝓximꝰ stare videtur. ⁊ dr̄ stationariꝰ. Qñ aūt seq̇ṫ videṫ retrogradus vt di. Macro. Scōꝫ Pto. aūt sub mercurio sunt gemini ⁊ ꝟgo et regnat in virgine. sed in piscibꝫ regnū abscedit Cuꝫ sole sꝑ moraṫ vno signo añ aut vno post. Sub mercurio ꝯtineṫ fortuniū. negociatio furtū ⁊ significat rōem ⁊ sapiam. Et est albꝫ. cum beniuol' beniuolus. ⁊ cū malis malꝰ. Moraṫ in vnoq̄ꝫ signo. xxviij. diebꝫ. ⁊. xj. horis ⁊ in. cccxxviij (al's. xxxviij) diebꝫ cōplet cursum suū Hucusqꝫ Ptolomeus

De sole. Ca.XXVIII

S Ol fm Isi.q̄si sol⁹ lucēs ð̄r.eo ꝙ sit
fōs toti⁹ lumis cui⁹ radiatiōe supio
ra ꝛ īferiora illustrāť. Est āt sol fm misalath
plāeta fortunat⁹ ex se.ſ ꝑ ꝯiūctōez aliqñ fit
mal⁹ masculi⁹ diurn⁹: calid⁹ ꝛ sicc⁹. Sol em̄
oīa viuificat ꝛ reb⁹ oīb⁹ vitā spēz ꝛ formā ad
mīstrat. Nā vt ðt idē. Sol oīb⁹ lūinarib⁹ ce
li maior ē ī q̄ntitate ꝛ ī dignitate ꝛ in claritate
q̄r magꝭ calcati ꝛ ꝯpssi luis ē. Maior ēt ē ī
ptāte ꝛ effectuū mltiplicitate. Maior ēt ē ī
mot⁹ vniformitate.q̄r sp mouet directo mo
tu ī circlo ꝑꝓo sb zodiaco: mediū sp tenēs lo
cū Trāsit ei recte circul⁹ su⁹ ꝑ mediā lineā zo
diaci c⁹ metas ꝛ tmīos ñ trāscēdit sol.ꝛ iō e⁹
mot⁹ ī circlo suo ꝑꝓo ē vniformis.q̄uis re
spēu alioꝝ moueri dissilr aliqñ videať. Cir
cul⁹ q̄z sol sic ꝛ zodiac⁹ distiguiť ꝑ.xij.spacia
siue sig: q̄ꝝ q̄dlibz ꝯtinet.xxx.gd⁹: ꝛ q̄libz g
d⁹.lx.miuta: ꝛ q̄dlibz miutū.lx.scða. Et qñ
sol rcedit ab vno pūcto circli sui ꝛ ruertiť ī
eūð trāsit ꝑ.xij.sig. ꝛ iste trāsit⁹: circul⁹ ānivo
cať. Nec ī die naťali pfecte trāsit gdū vnū ꝑ
ut ꝯputat Albu.ſ trāsit.lix.miuta.viij.secū
da (als scrupula) Ita ꝙ ð illo.sexagesi⁹ miu
to rmanēt duo scða iptrāsita. Vñ tātū ðfic
ꝙ ī vno die naťali ñ pfic gdū vnū. Sol igiť
motu suo ordiator ipturbato cursū ordiat
ꝛ pfic vniūsa. vñ Amb.ī hex.sic nob descri
bit ꝟtutes ipi⁹ sol di. Sol ē ocul⁹ mði: iocū
ditas diei.plcritudo celi: mēsura tpm: ꝟt⁹ ꝛ
vigor oīm nascētiū.dñs planetaꝝ: decor et
pfectio oīz stellaꝝ Idē ēt ðt Marc. Sol ī
q̄t ē fōs mētꝭ.i.mēoria rōis.ꝑncipiū lucis
rex naťe.mēs mði.fulgor olympi. modera
tor firmamēti. Iō ei mouet ꝯ firmam̄tū vt
moderet ꝛ tēpet motū suū.iō ð̄r splēdor oli
pi.q̄r vt ðt Macro.ī li. Cice.diffinitio fuit
platōis: oīz spheraꝝ lumē eē a sole. Dic em̄
plato in Timeo Ingeniauit ðs rexꝯditor
lucē clarissimā quā solē vocā⁹.c⁹ splēdore ce
lū ꝛ īferiora oīa illustrāť vt nūer⁹ existēz oīz
aīantiū. Et ī li.ð elem̄.ðt Arꝭ. Sol inq̄t hz
lumē ꝓpriū.stelle ꝟo lūa lum̄ a sole acq̄situ
sic qñ a cādela speculū ei oppositū illumiať.
Idē ðt Mar.ꝙ sol ī medio signiferi icedēs
bissēos radios emittit ex se: q̄b⁹ supiora ꝛ ī
feriora illustrāť. De hīs āt sol mirabilib⁹ (als
ꝟtutib⁹) ðt.b.Dio.ī li.ð di.no.c.v.sic. Sēsi
biliū eēntias ꝛ q̄litates: multas q̄dez ꝛ dis
cretas ipe sol vn⁹ ens ꝛ vniformis ꝛ illūi
nās lux: renouat nutrit custodit perficit et
discernit vnit ꝛ refouet.fecūda facit. auget.
mutat.collocat.plātat.renouat et viuificat
oīa. Vñ etiā ex ipis ꝟbis māifesta ꝑꝓetas
ipi⁹ sol.ī ꝓpa naťa ꝛ ī suo effectu. In sba ei
seu eēntia sua sūmā hz simplicitatē. Nō ei
hz ex dissilib⁹ l ex ꝯrijs ptib⁹ ꝯpositōz sbalē
sic īferiora elem̄ta l elem̄tata.ſ oīmodā hz
simplicitatē ī sua naťa ꝛ vniformitatē.ꝛ iðo
hz ꝑpetuā ī suba ꝑmanētiā ꝛ īcorruptibilita
tē.q̄r ꝯpositio ex ꝯrijs: ꝑncipiū ē corruptōis
vt di. Ari. Et ex hac simplicitate sūmā hz ꝟz
subaz leuitatē. Nā ptiū maťaliū ꝯpactio ē
ꝑncipiū ꝛ cā grauitatꝭ.ꝛ ex hac leuitate habet
corp⁹ solare ad motū habilitatē Leuia ei ad
motū sūt facilia ꝛ maxime sūt agilitatꝭ. Ex
sube āt sue subtilitate ꝛ mobilitate.summā
hz actualitatē ꝛ ꝟtutē.q̄r q̄nto res ē simpli
cior tāto ad diuersos act⁹ naťalr ē potētior.
Et iō ꝯueniet dic dyo.ꝙ sol vniformis est
lux illūians ꝛc. Nā ꝟtutē hz illuiatiuā.q̄r in
suo luie nūq̄ȝ deficit: q̄uis ei⁹ lumē l ꝑ rerū
ꝑ lune iterpositōz nob aliqñ auferri videať
Hz etiā ꝟtutez renouatiuā. Nā poros terre
apit ꝛ ꝟtutē latentē ī radicib⁹ ad actū ꝑduc.
ꝛ terre supficiē herb frondib⁹ ꝛ florib⁹ reno
uat ꝛ reuestit. Per subītratōz em̄ ꝟtutꝭ sola
ris penetrātis ad īteriora terre: hyemali tp̄e
q̄dāmō antiquata: ānis singulis virore et
pulcritudīe renouanť. Itē ꝟtutē hz nutriti
uā.q̄r ad interiora radicū ꝛ seminū solarꝭ ra
di⁹ subintrās calore suo hūiditatē tre dissol
uit ꝛ vi sua attractiua. qð semini ꝛ radici ē
sile.ð illa attrahit.ꝛ illð ī nutrimētū rena
scentiū ꝯuertit. Itē ꝟtutē hz ꝯuatiuā ꝛ sal
uatiuā. Nā elem̄ta ꝓpter ꝯrietatē ꝛ mutuaz
repugnantiā quā hñt inter se ad inuicem se
destruerent. nisi ꝑ ꝟtutis celestis influentiā
ꝯciliarenť.ꝛ sic in esse debito saluarenť vt ðt
Alexander. Itē ꝟtutē hz pfectiuā q̄r calor
elemētaris incipit agere in generatiōe cor
poꝝ.ꝛ calor solaris pficit ꝛ ꝑducit vsq̄ȝ ad
debitū ꝯplementū vt di. Alexan. Itē virtu
tē hz discretiuā. Nam colores ꝛ reꝝ spēs et
figure q̄ in tenebris sūt ꝯfuse. ꝑ pñtiā sola
ris luminis agnoscūť.ꝛ ab inuicē discernūť
Itē ꝟtutē hñt vnitiuā. ꝛ h̄ est ꝑ se ꝛ ꝑ acci
dens. Per se.q̄r vnit et ꝯciliat ꝛ ꝯcordat pla
netas in suis effectib⁹.ꝯciliat etiā sibi ꝯtra
ria elem̄ta. Vñ fm Mar. ꝛ Macro. Sol
medi⁹ est inter planetas q̄r ad armoniā cele
stem pficiendā h̄ facit sol in suo circulo qð
facit media chordula in musico instrumēto

Per accñs ẽt vnit homogenea sic̃ ꝛ dissol-
uit heterogenea, ꝫ ei matiã ĩ quã: nc̃ aggre
gat nũc dissoluit. Itẽ ꝟtutẽ hꝫ fecũdatiuã.
Ui ei gñatiuã ꝛ varias spẽs ꝓductiuã ꝯfert
istꝭ ĩferioribꝫ Hõ ei gñat hoĩeꝫ ꝛ sol vt dˀt ph̃
qꝛ nihil fructificat nꝫ crescit vbi solˀ radiꝰ ñ
attingit. Itẽ ꝟtutẽ hꝫ ꝯfortatiuã, ꝭm ei solˀ
ascẽsũ sup nr̃m orizõtẽ: ꝟtutes aĩaliũ fortio
res efficiũt ꝛ vsqꝫ ad mediũ celi augmẽtãt.
Et ĩ eiꝰ declinatõe vsqꝫ ad occasũ ꝓpt eiꝰ elõ
gationẽ: debilitãt corꝑa ĩ suis ꝟtutibꝫ: ꝛ q̃si
ĩ sõnũ r̃soluũt. vtꝫ ĩ floribꝫ q̃ apiũt ĩ ortu solˀ
q̃ ĩ occasu marcescũt q̃dãmõ ꝛ claudunt. vt
dˀt Alex. Itẽ ꝟtutẽ hꝫ tꝑm mutatiuã ordia
tiuã ꝛ distictiuã. qꝛ descẽdẽs ꝑ sig̃ australia
effic̃ dies breuiores. Ascẽdẽs ꝟo ꝑ sig̃ septẽ-
trionalia effic̃ lõgiores. Immutat ẽt ipos
dies. qꝛ sol lucẽs sup t̃rã diẽ fac̃. ꝛ ꝫ diuer-
sã dispõnẽ solˀ dies diuersã ĩmutatõeꝫ reci-
pit Nã pˀ rubet ĩ mane. deĩde lucet ĩ tꝑe ho
re t̃tie. feruet in meridie: ꝛ pallꝫ ĩ vespe. Uñ
ꝛ q̃ttuor eq̃s fingit habuisse: q̃ꝝ pˀmꝰ fuit e-
ritheꝰ. i. rubẽs. scõs aritheꝰ. i. splẽdẽs. t̃tius
lãpas. i. ardẽs. q̃rtꝰ philogeꝰ. i. amãs t̃rã. vt
dˀt Beda Sol ẽt vt dˀt Beda si fuerit macu
losꝰ vlˀ sb̃ nube latẽs pluuialẽ dieꝫ p̃sagit: si
rubeat. Si ꝟo palleat tẽpestuosũ. si ꝟo cla
rꝰ ĩ medio videat ita vt ĩ medio fulgẽs radi
os emittat ꝟsꝰ austꝝ: tẽpestatẽ desig̃t hũidã
ꝛ vẽtosã Si pallidꝰ decidat ĩ nubes nigras
vẽtũ aq̃lonarẽ p̃nũciat. vt dˀt Beð. Itẽ ꝟtu
tẽ hꝫ ĩferioꝝ ĩformatiuã. Nã vt dˀt Isi. ꝫ eiꝰ
elõgatõeꝫ ꝛ ꝓpinq̃tõeꝫ: facies hoĩm ꝛ aĩaliũ
corꝑa vigore ꝛ colore disponunt. Uñ dicit
Mar. Solˀ ꝯstellatõe hoĩes plˀcros ꝛ agi-
les eẽ. Et iõ ĩ fabulˀ cũ p̃enatꝭ vestigiis depĩ
git ꝛ facie puerili. ꝓpt qð ẽt phebꝫ. i. pulcer
dictꝰ ẽ. Dic̃ Pto. Sol fac̃ hoĩeꝫ corpulẽtũ:
facie pulcrũ ꝛ coloratũ ꝛ magꝝ oculoꝝ ꝛ ha
bilitat ad oĩa oꝑa auri si fuerit ĩ exaltatiõe
sua. Si ꝟo ĩ casu ad oĩa oꝑa erꝭ habilitat ꝛ
dispõit. Itẽ ꝟtutẽ hꝫ putrefactiuã Radioꝝ
ei suoꝝ disꝑsiõe subtiliat aerẽ ꝛ disgregat ꝛ
ꝯsumit vaporẽ ĩficiẽtẽ aerẽ ac disꝑgit ac fu-
gat aurã pestilẽtẽ. Itẽ cũ ñ sit sb̃stãtiue cali
dꝰ ꝟtutẽ hꝫ calefactiuã ĩflãmatiuã ꝛ vritiuã
ꝛ h̃ fit ex motu radioꝝ ꝛ eoꝝ ꝯfractõe ac cõ
cursu ĩ supficie obiecti corꝑis: marie si ob-
iectũ corpꝰ specˀlare fuerit ꝛ politũ. vt dˀr ĩ ꝑ
spectiã. Itẽ ꝟtutẽ hꝫ attractiuã. Calore eñ
suo attrahit a mari fumos ꝛ vapores ꝛ tãð
eos ꝯdẽsat ĩ nubes. ꝛ sic ꝯdẽsatos resoluit
eos. nc̃ ĩ g̃ndies. nũc ĩ pluuias nũc ĩ niues.
Uñ ꝭm Mar. dˀr fabulose ꝙ sol fuit iuxta
mare oceanũ ab ethiopibꝫ cũ aliis diis ad
epulas ĩuitatus. Putauer̃t ei antiq̃ solem
aq̃s oceãi nutriri ꝛ attractos vapores ĩ ipiꝰ
nutrimẽtũ ꝯuerti. ꝛ iõ dicũt añ ĩpetuosam
pluuiã calorẽ p̃cedere vehemẽtẽ Qð fit ꝓpt
nimiã attractõeꝫ vaporꝭ ex forti ĩpssiõe ca-
lorꝭ radioꝝ ĩ vẽtre siue in ꝯcauitate nub. vt
dˀt Arꝭ. Itẽ hꝫ ꝟtutẽ viuificatiuã: qð pꝫ ꝑ h̃
ꝙ nihil p̃t viuere: vbi ñ p̃t attigere ꝟtꝰ solˀ.
Et iõ dˀt Pto. ĩ eodẽ li. Sb̃ sole ẽ leo ꝛ ẽ do
mꝰ eiꝰ. ꝛ reg̃t ĩ ariete: ꝛ ĩ libra descẽdit. ꝛ sub
ipo ꝯtinet spẽs: lucꝝ: fortũa. ꝛ heredes. Et
r̃cat spm̃ ꝛ aĩaꝫ. ꝛ ẽ color eiꝰ albꝫ ꝛ rubeꝰ. ꝛ ẽ
ꝟidicꝰ. Et cõplet cursũ suũ diebꝫ. ccc. ꝛ. lxvj
ꝛ. vj. horꝭ Uñ int̃ oẽs plãetas marie dispo
nit aĩalia ad aĩatõeꝫ ꝛ viuificatõꝫ. Itẽ cũ sit
marie q̃ntitatꝭ ꝛ velocissimi motꝰ: sue veloci
tatꝭ ꝛ magnitudis ẽ occultatiuꝰ. Cũ eñ sit
occies maior tota t̃ra vt dˀt Macro. Pro-
pt altitudinẽ sui sitꝰ vix bipeda lˀ vĩ. Qˀ ãt ĩ
cõꝑabilˀr sit maior q̃ꝫ apparet pꝫ ex h̃ ꝙ ma-
ior vĩ ĩ ortu suo ꝛ occasu qñ nob̃ marie elõ
gat q̃ꝫ ĩ pũcto meridiei qñ a nob̃ appropin-
q̃t. vñ pꝫ ꝙ ĩ ipiꝰ aspc̃u decipit visꝰ nr̃ Et h̃
aꝑte declarat ĩ ipiꝰ motu. qꝛ ꝯtinue mouet
velocꝰ q̃ꝫ sagitta. ꝛ tñ moueri ĩ aliq̃ ñ videt
p̃ nimia claritatꝭ ĩtẽsiõe ꝛ excessu. Sic ꝛ eiꝰ
q̃ntitas Sic ꝛ motus velocitas subt̃fugit
visũ nr̃m Et ista de ꝓprietatibꝫ solˀ dc̃a nũc
(sufficiãt.

De luna XXIX

l Una dˀr q̃si luminũ vna. i. p̃ncipalˀ et
marĩa. qꝛ corꝑi solari in magnitudĩe
ꝛ pulcritudĩe ẽ simillima vt dˀt Isið.
Luna ẽ vt dˀt Amb ĩ hexa. Decor noctꝭ: mr̃
roris: hũoris ministra: dñatrix marꝭ: tẽpoꝝ
mẽsura. emulatrix solis: mutatrix aeris: lu-
mẽ a se nõ hñs. sed a plenitudine solˀ mutu-
ans ꝛ adq̃rẽs. q̃ ꝭm appropinq̃tionẽ vlˀ elõ-
gationẽ a sole formã suscipit ꝛ figuraꝫ. Ca-
rẽs itaqꝫ luna ꝓprio luĩe. est a fõtali plenitu-
dine solˀ luĩs receptiã. Uñ dˀr in li. elemẽto.
Arꝭ. ꝙ luna sꝑ in medietate sui a sole illũia
tur ꝛ lumẽ r̃ceptũ reflectit in terrã. Naturã
eñ silˀem hꝫ speculo. qꝛ ꝓprio calore carens
lumen recipit ab alio: ꝛ q̃nto soli plus ap-
propinq̃t tanto plus de suo lumine ꝑdit ex
ꝑte terre. Sꝫ claritatẽ quã ꝑdit ex ꝑte infe-
riori nullo mõ ꝑdit ex ꝑte celi. imo tãto plꝰ
ex ꝑte supiori illuminat. vñ qñ soli ꝯiungit
nihil lumĩs ad terrã dirigit. sꝫ ex ꝑte celi in

plena illūinatiōe ꝑmāet ⁊ ꝑsistit. Et ecōuer
so qn̄ soli opponit᷑ tota ad t̄rā⁊ nihil ad celū
illumiat᷑: vt dt̄ Beda ⁊ Macro. Itē lūa ē fi
gure ⁊ forme sue mutatiua Diuersas ei faci
es sui lumis oñdit ad t̄rā. q᷑ nc̄ arcualē nc̄
circularē aspectib᷒ hoīz se oñt. nc̄ monydos
nc̄ dictotomos nūc āphitridos: nūc pāsileōs
Monoydos āt ē. qn̄ ē ꝓma ⁊ apparet corni
cl'ar; Dictotomos d᷑ q̄si ꝑ mediū secta qn̄ ē
octaua. Amphitridos ē: qn̄ de sua plēa ro-
tūditate ē dubia. s. qn̄ ē. xj. vl'. xij. Pāsilenos
est, qn̄ ex toto ē plēa. s. qn̄ ē. xiiij Itē luna tri
plicis stat᷒ est oñsiua. q᷑ Aut cū sole. i ꝯiū-
ctiōe qn̄ accēdit᷑. Aut a lat᷑e. s. qn̄ a sole rece
dit l' qn̄ ad solē reuertit᷑. Aut i plēa oppositi
one qn̄. s. totalr̄ soli opponit᷑. Qn̄ āt a sole ꝓ
mo recedit appet corniclata ad modū arc᷒.
cornib᷒ sꝑ ꝟsis ꝟs᷒ ortū, qn̄ ꝟo iteꝝ appropi
q̄t ad ꝯiūctōz r̄cipit eādē formaz. s; ꝟsis sꝑ
cornib᷒ ad occasū In ꝑte āt auersa a sole sꝑ
appet vacua. s; i ꝑte añ ad solē ꝟsa luīe r̄ple
ta. Itē lūa ē oīm hūoꝝ augm̄tatiua. q᷑ ꝑ oc
culta nature spiramīa: flux᷒ ⁊ reflux᷒ augmē
tat᷑. Vn̄ i ei᷒ d̄cremēto i ossib᷒ medulla cere
bella i capitib᷒⁊ hūores i corꝑib᷒ hoīz dimi
nuūt᷑ ⁊ i ei᷒ icremēto ml'tiplicāt᷑. Vn̄ ei᷒ defe
ctui oīa cōpatiūt᷑. ⁊ ei᷒ d̄cremētū iferioꝝ est
det᷑mētū. vt dt̄ Marc; Itē aq̄ꝝ maris ē at-
tractīa. sic ei adamas trahit ferrū p᷒se: sic lu
na mouet ⁊ trahit p᷒se oceanū Vn̄ i suo or
tu itūescit mare ⁊ crescit ex ꝑte oriētali, ⁊ de
crescit ex ꝑte occidētali Et ecōuerso qn̄ ē in
occasu crescit mare ex ꝑte occidēt;. ⁊ decre-
scit ex ꝑte oriēt;. s; ꝙ lūa pl᷒ l' mi᷒ ꝑfic̄ i luīe
sic pl᷒ l' min᷒ i suo fluxu se extēdit vl' r̄trahit
ipm mare vt dt̄ Mar. ⁊ Macro. i li. Cice-
rōis. Ocean᷒ i icremēto lūe retinet moduz
istū. Prio ei die crescēt; lūe fit copiosior so
lito ⁊ abūdat i sūmo. s; scdo minuit᷑ ⁊ sic de
scēdit vsq; ad. vij. diē deiñ iteꝝ crescit ꝑ. vij.
dies ita ꝙ i. xiiij. die ē iteꝝ plēa i sūmo. Vn̄
⁊ i nouilunio sꝑ ē mare pleissimū ⁊ ēt i plei
lunio. Itē luna ē ror; i aere generatīa. Vim
ei sue hūiditat; aeri imꝓmit ⁊ aerē isensibi-
lit᷑ imutās i ipi᷒ suꝑficie rorē gignit. Māi-
feste ei videm᷒ q᷑ q̄nto lūa ē estiuali tꝑe sere
nior: tāto abūdāti᷒ ros suꝑ g̃mia se diffūdit
Itē luna int᷑ planetas ē breuissimo tꝑe sui
curs᷒ cōpletīa Breuissimū ei h; circulū. ⁊ iō
ifra spaciū. xxviij. dieꝝ ꝑ oīa sig̃ sodiaci eua-
gat᷑. vt dt̄ Ptol'. Sub lūa ē cācer: ⁊ cācer est
dom᷒ ei᷒. reg̃t i cācro. s; i libra discessus re-
gni ē. ⁊ ē planeta frigid᷒ ⁊ hūid᷒ cū excessu fe
mīe᷒. nocturn᷒. Morat᷑ āt i q̄lib; sig̃ duob᷒
dieb᷒⁊. ʒ (al'. vj) hor; ⁊ bisse. ⁊ i. xxviij. dieb᷒
ꝯplet cursū suū Itē lūa int᷑ oēs stellas erra
ticas ē mag; i icerto ⁊ i vago motu i suo cur
su ꝓcessiua. Nāꝑpt᷑ breuitatē sui cursus nūc
sb sole. nc̄ suꝑ. nūc añ. nc̄ retro euagat᷑ Et cū
sol circūit ꝑ circulos australes iferiores lu-
na ꝑagrat circulos boreales suꝑiores. Nūc
lūa suꝑīa ē velut nauicl'a sursū hn̄s cornua
ꝟsus t̄rā iclinata. qn̄ ꝟo decrescit ē erecta. vt
dt̄ Beda. Itez qn̄ lūa recto diametro inter
nos ⁊ solē est int᷑posita solet eē eclip᷑. s. de-
fect᷒ solis causatiua. Ista aūt defectio nūq̄
ꝑt accidē s᷑m nat᷑az nisi i ꝯiūctiōe solis ⁊ lūe
qn̄ d̄ nouo accēdit᷑. ⁊ ipa cōiunctio in linea
ecliptica celebrat᷑. Hoc sꝑ ē qn̄ sol ē i capite
dracōis. ⁊ lūa i cauda. l' ecōuerso Vn̄ albu.
in li. de motib᷒ planetaꝝ. Si luna int᷑ nos ⁊
solē obuiat: defectū radioꝝ solis nob facit i
capite vl' i cauda draconis. Quid āt sit cau
da draconis, q̄d caput. p᷒dicet᷑. Itē lūa ꝑ in
terpositōz tumor; t̄re int᷑ se ⁊ solē. d̄fect᷒ sui
lūis ē passiua. vn̄ Marcian᷒ i li. astro. sic d.
Luna ascēdēs vl' descēdēs i solarē lineā ici
dit si fuerit tricesima. Qn̄ ex toto soli ē sub-
iecta obscuritatē solis t̄ra fac̄. S; istū defe-
ctū n̄ singul' mēsib᷒ facit. q᷑ n̄ sꝑ i eadē linea
(q̄ int᷑ solē ⁊ t̄rā diametralit᷑ ē opposita) sola-
ri corꝑi se oppōit Idē ꝟo defect᷒ ē lūe cū lūa
totalr̄ soli ē opposita. s. qn̄ ē. xv. Si ei dire-
cte fuerit tūc sol sub terra: emittit sol vmbrā
tumor; t̄re in lineā sibi oppositā quā si corp᷒
lūe itrauerit ꝑpt᷑ vmbrā t̄re interpositā int᷑ se
⁊ solē a suo luīe tūc ꝓuat᷑. Q᷑ g̃ i singul' mē-
sib᷒ lūa ē plēa n̄ fit i linea ecliptica q̄ ē vm-
bre iterpositio. iō singul' mēsib᷒ lūa suo luīe
n̄ ꝓuat᷑. Itē lūa ē qn̄z cuiusdā obscuritat; ⁊
obnubilatōis i se ꝯtētiua. ⁊ h̄ ex ꝓprij corꝑis
q̄litate q̄ nat᷑alit᷑ ē obscura. cū lumē ex se nō
h̄eat s; a sole. Vl' vt dicūt aliq̄. illa obscuri-
tas ē ex vmbra t̄re. ex q̄ q̄dā macl'a resultat i
corꝑe lūari. q̄ ipi᷒ lumē i ꝑte offuscat. ⁊ h̄ fit
maxīe qn̄ ad t̄rā appropinq̄t. ex cui᷒ vicini-
tate ⁊ nebulositate ꝯbit q̄sdā sordes vt dic̄
Mar᷒. Qn̄ ꝟo ad altiores ascēdit circl'os.
clara et mūda ⁊ null' macul' obnoxia tūc vi
det᷑ vt idē dt̄ Mar᷒. Itē lūa ē mutatōis tꝑz
significatīa. Nā vt dt̄ Beda. Si i ꝓncipio
rubeat vt auꝝ vētos oñdit. si i sūmo ei᷒ cor-
niculo macul' q̄busdā nigrescit. pluuiosum
mēsis exordiū ꝓtēdit. Si ꝟo nigrescit i me-

dio plēiluniū: serenū ꝑtēdit. Cū ꝟo ī nocturna
nauigatōe scītillat ad r̄mos: ī breui tēpestas
futura erit: vt dīt idē Be. Itē lūa ī celesti armo
nia ē grauissimi soni emissiua: vt dīt Macro.
In circl'o eī lūe fit grauis sonꝰ sic ī sphera cele
sti acutꝰ ē. Ex ordiatissimo eī sono ex strido
re motꝰ orbiū gn̄ato: dulcissimꝰ vt dr̄ fit cō
cētꝰ. Itē lūa ē fecūditatꝭ t're seībꝫ mīstratiā.
Preest eī seībꝫ q̄ ꝑficiūt ex rore q̄ ď corꝑe lūe
cadit vt dīt idē. Et iō ſ3 fabulas dr̄ ꝓserpina
eo ꝙ seminū q̄ ꝓiciūt ī t'ra dr̄ eē dea a gētibꝫ
Sic ēt dr̄ diana. i. siluaꝝ dea ⁊ nemoꝝ. q̄r fe
ris ď nocte pascua q̄rētibꝫ ī nemoribꝫ ⁊ ī sil
uis: lūis bn̄ficiū admīstrat. Et iō gētiles vo
cauerūt lunā deā nemoꝝ vēatoꝝ. q̄r venatio
fit ī siluis. ꝓpt' qꝺ dianā cū arcu depīgebāt.
eo ꝙ vēatores arcubꝫ vtebāt'. Itē lūa cū sit
frigida ⁊ hūida ex vicītate solarꝭ circli calo
rꝭ ē r̄ceptiua. Nā ex calore sol' ⁊ siccitate: tē
ꝑat' frigiditatꝭ ⁊ hūiditatꝭ sue excessꝰ. ne sin
gul' mēsibꝫ ī suo descēsu ad t'rā hyems gn̄et'
vt dīt Macr̄. Itē lūa vt dīt Alb. ē aerꝭ mōdifi
catiā. Motu eī suo ꝯtiuo aerē rarificat ⁊ sb
tiliat. Vn̄ si nō ess3 motꝰ sphere lūe: aerē ex
nocturna vapoꝝ exhalatōe grossicies īficeret.
qꝺ corruptōz n̄ modicā gn̄aret. Itē lūa ſ3
astrologos int' plāetas ē sup dispōne hūa
ni corꝑis maxīe ꝑtātiua. Nā vt dīt Ptolo.
ī li. ď iudicijs astroꝝ. Sub lūa ꝯtinet' egritu
do: amissio: tīor et dānū ⁊c̄. Vn̄ circa muta
tōez hūani corꝑis ꝟtꝰ lūarꝭ potissime oꝑat'.
Et h̄ accidit. tū ꝓpt' motꝰ sui velocitatē. tū ēt
ꝓpt' ipiꝰ ad nos vicītatē. tū ꝓpt' occultā sibi
natalit' īsitā ꝑtātē. Vn̄ morboꝝ mutatōem
medicꝰ ꝑfecte n̄ discernit: q̄ lūares effectꝰ ī
corꝑibꝫ n̄ cog̃uit. Vn̄ Hypo. ī ꝑn. ꝓnostico
rū de lūa loq̄ns ait. Est q̄ddā celeste sidꝰ ī q̄
opt3 medicū ꝓuidere. cuiꝰ ꝓuidētia ē mira
bil' ⁊ stupēda. Et Hal'. ī cōmēto de diebꝫ cre
ticꝭ dic̄. Rē certā q̄ nō fallit attēdat medicꝰ
quā docuerūt astrologi egyptioꝝ. ꝙ ꝑ ꝯiūcti
onē corꝑis lūarꝭ cū stell' fortūatis fiūt egri
tudies t'miales ad bonū. cū ꝯrijs ꝟo ꝯrie. s.
ad malū. Et iō cautꝰ ⁊ ꝑfectꝰ medicꝰ ſ3 doct'
nā Hyp. aspicere d3 ꝑmā lunā. ⁊ q̄n ē plena
lūis. q̄r tūc crescūt hūores ī hoībꝫ ⁊ medul
le: ⁊ fit nutrimētū ī mari ⁊ ī oībꝫ rebꝫ mūdāis
Qn̄ ḡ īfirmꝰ ī lectū cadit: m'ltū nec̄e ē videre
vtrū lūa tūc exeat de ꝯiūctōe: tūc eī crescit ī
firmitas: q̄usq3 vēiat ī oppositōis ḡdū. s. in
plēilunio. ⁊ tūc si fuerit cū malo plāeta aut
in malo sig̊. ⁊ aspexerit domū martis qui est
octauū signū. i. si aspexerit martem qui dici
tur domus signi scorpionis: tūc ď morte ti
mendū est. Si ꝟo fuerit cū bono planeta
⁊ in bona domo siue signo. ⁊ aspexerit dn̄m
domꝰ vite. s. martē q̄ ē domꝰ arietꝭ: siue ꝑmi
signi de vita tūc sperādū ē. ⁊ sic ď alijs vidē
dū est. vt pt3 in li. Hypo. quē dr̄ cōposuisse
de iudicijs infirmitatis ſm lunā.

De quibusdā ꝓprietatibꝫ lune malis. (Ca. XXX

Ab3 āt lūa q̄sdā ꝓp
etates minꝰ laudabiles tā ſ3 subam
q̄3 ſ3 effectū. H3 enī subalē obscuri
tatē cū nō hēat sic alij planete lumē a seipa
H3 ēt maximā īstabilitatē. q̄r nullū sidꝰ ita
vagat' ꝑ oēs ꝑtes zodiaci sic lūa. Cōtrahit
etiā a maliuol' stell' ⁊ nociuis nocibilitatez.
Nā vt dic̄ Pto. Lūa ē plāeta cū mal' mali
uolꝰ. Luna īsup ꝑ suā oppositōz int' nos et
solē aufert a nob solarꝭ lumīs claritatē. Lu
na ēt q̄n īcidit ī vmbrā t're: ꝑdit lumē suū: ⁊
suā ꝑdit deformitatē et defectibilitatē. Pre
t'ea ꝓpt' vicinitatē quā h3 cū crasso aere ⁊ t'
ra: ab vmbra t're vl' ab infecto aere ꝯhit ma
culā ⁊ deformitatē: vt dīt Marcia. Luna ēt
q̄nto pl' r̄cedit a sole: tāto plꝰ r̄cipit a luīe ꝟ
sus t'rā. ⁊ miorē ꝟsus celū obtīet claritatez.
Et q̄3to plꝰ ꝓfic̄ ꝟsus t'rā: tāto plꝰ ď crescit ⁊
deficit ī lumīe ꝟsus celū. M'ltiplicē ēt h3 ef
fectū malū. Nā vt dīt Pto. Lūa effic̄ hoīem
īstabilē ⁊ mutabilē ď loco ad locū discurrē
tē. Effic̄ eī hoīez ī ocul' male dispositū ⁊ īor
dinatū. Efficit ēt ī hoīe vnū oculū alt'o ma
iorē. aut fac̄ strabonē aut orbū ī vno ocl'oꝝ.
Et subdit. Hō ī cuiꝰ ꝯplexiōe lūaris ꝯstel
latio dn̄iū habuit: in ocl'o vicio nō carebit.
Et h̄ forsan accidit ꝓpt' accessū lunarꝭ hūi
ditatꝭ hūores oculoꝝ ad aliquā ꝑuā q̄litā
tē disponētꝭ. Dr̄ etiā ī li. misalath. c. v. Ecli
psis lune maxīe ī hyeme. si fuerit ī signis fri
gidis: excessuz r̄cat frigiditatꝭ ⁊ nimie ꝯstri
ctōis ī t'ra: ī aere: ⁊ ī aq̄s. Si fuerit ī signis
aq̄ticꝭ nimiā ꝑsagit abūdātiā pluuiaꝝ. Si
ꝟo ī signis aereis ꝑicl'3 tēpestatū ꝑtēdit ⁊ vē
toꝝ. Pret'ea dic̄ Pto. ⁊ albu. ꝙ lūa exn̄s ī. ij.
sig̊ pꝰ ascēdēs merorē desig̃t tristiciā ⁊ abla
tōez subē ꝑ fures ⁊ ꝑdōes. Silr̄ in. iiij. ī. vj.
⁊ ī. viij. irā anxietatē fugā ⁊ mutabilitatē. In
x. sig̃t ꝙ q̄ īcepit tūc regre cito deponet'. In
xij. āt rixā īpedimētū duriciā ⁊ carcerē ex ꝑte
amicoꝝ. In oībꝫ āt alijs domibꝫ siue signis
bonū effic̄ ⁊ ꝑtēdit. maxīe si plāetꝭ bōis fue
rit sociata. ſ3 variā etatē lūe mouet' mēstrua

les hūores ī mlīeribꝫ ⁊ cerebella. In aīalibꝫ
⁊ diuerse passiōes vi lūari ī corpibꝫ excitāt.
vtꝫ ī lunaticꝫ et caducꝫ. Hec de ꝓprietatibꝫ
lune ⁊ alioꝝ planetaꝝ dicta iā sufficiāt

De capite et cauda draconis. Ca. XXXI.

Sunt āt due stelle q̄
nō sūt planete: ſꝫ tū naturā ⁊ effectuꝫ
videt̄ hr̄e plāetaꝝ. s. Caput dracōis
⁊ Cauda: q̄ mouet̄ cū firmamēto ⁊ ꝯsequūt̄
cursū firmamēti. vn̄ a leōe trāseūt ī cancrū.
⁊ a cācro in gemīos. ⁊ sic deiceps. Morat̄
āt ī q̄libet siḡ caput draconis. xviij. mēsibꝫ.
āno. s. ⁊ dimidio. Silr̄ ⁊ cauda. ⁊ ī. xviij. an
nis ꝯplēt cursū suū. Etsi caput ē in aliq̄ siḡ:
sp̄ in siḡ opposito erit cauda. ⁊ vēter in. iiij.
Ut si caput ē ī cācro vēt erit ī ariete: ⁊ cau-
da ī capcorno. Etsi caput fuerit ī leōe. vēter
erit in tauro. et cauda ī aq̄rio. ⁊ sic de alijs.
Et iō ꝓpt̄ aspectū oppositū: cauda est totalr̄
venenosa Hz āt caput exaltatiōeꝫ suā ī tribꝫ
ḡdibꝫ gemioꝝ. Casū ṽo in sagittario: ḡdibꝫ
totidē. Ecōuerso āt cauda hꝫ exaltatōꝫ suā
ī tribꝫ ḡdibꝫ sagittarij: ⁊ caput cadit ī tribꝫ ḡ
dibꝫ gemioꝝ. Est āt h̄ aduertēdū q̄ qn̄ lu
na ꝯiungit̄ capiti soli l̄ caude existēti ꝓpe ḡdū
ꝯiūctōis a. xij. ḡdibꝫ l̄ īfra. sp̄ est eclip̄ futa
maior l̄ minor. ſm q̄ caput l̄ cauda mag̃ l̄
min⁹ accedit ad ḡdū ꝯiūctiōis ⁊ h̄ potissīe
hꝫ locū ī eclipsi sol̄. Eodē mō ō eclipsi lūe h̄
tenēdū ē. q̄ si lūa ꝯuenerit cū cauda in aliq̄
siḡ: ⁊ sol fuerit in capite ī siḡ opposito erit e-
clip̄ lūe. Et ecōuerso si sol fuerit in aliq̄ siḡ
cū cauda: ⁊ lūa ī siḡ opposito cū capite. erit
iteꝝ eclip̄ lūe. Etsi ī eodē ḡdu ꝯueniūt erit
eclip̄ general̄. Vn̄ sp̄ opꝫ q̄ ꝯueniāt in ca
pite l̄ ī cauda ī eodē ḡdu. siue ꝓpe. xij. ḡdibꝫ l̄
īfra: si dꝫ eē eclip̄. vn̄ ꝯiūctio dꝫ fieri sol̄ et
lūe q̄ ad idē signū: eūdē ḡdū: idē minutū. et
idē scd̄m. In oppositōe ṽo ꝯtrariū signum
sp̄ erit ſm eūdē ḡdū. idē minutū. ⁊ idē scd̄m
Ex h̄ apparet q̄ q̄uis lūa iūgat̄ singul̄ men
sibꝫ soli ⁊ accēdat̄: n̄ tū sp̄ eclipsim fac̄. q̄ nō
sp̄ in linea ecliptica se ꝯtingūt. q̄ n̄ sp̄ accen
dit lūa in ꝯiūctōe in eodē ḡdu. nec etiā sem-
per caput vl̄ cauda ī ꝯiūctiōe vl̄ oppositōe
sol̄ ⁊ lūe se contingūt.

De cometa. Ca. XXXII

Cometa ē stella flāmis circūita. vt
di. Be. repēte nascēs: regni pmu-
tatōeꝫ aut pestilētiā aut bella l̄ ventos siue
est⁹ ſcās ⁊ ꝑtēdēs. Comatice stelle aliqn̄ vi
dent̄ moueri motu planetaꝝ. aliqn̄ ꝑmanēt
īmobiles sic̄ fixe. Sp̄ āt apparēt vt di. Be.
in ꝑte detmīata ī celo. Nō eñ vagant̄ p̄ di
uersas ꝑtes zodiaci sic̄ plāete ſꝫ vident̄ eē in
circulo lacteo siue galaxia. ⁊ spargūt radios
ṽsus septētrionē. nūq̄ ṽsus occidentē. vn̄ ī
ꝑte occidētali nō videt̄: breui spacio solent
apparere. s. p̄ octo dies. Aln̄ visa ē. lxxx. die
bus. sic̄ dic̄ Be. Ex q̄buscūqꝫ āt stell̄ nascit̄
cometa: siue ex plāetꝫ siue ex fixis: sp̄ ī firma
mēto appꝫt ī ꝑte septētrionali: vt dic̄ idem.
Ex q̄ ptꝫ q̄ stella q̄ appuit ī ortu chr̄i n̄ fuit
cōeta. q̄ mouebat̄ ab oriēte ad meridiē ṽs⁹
occasū. ⁊ h̄ n̄ solꝫ facere mot⁹ cōete: vt dicit

De stell̄ fixis Ca. XXXIII (Chryſ.

Stelle a stādo sūt dcē. Quāuis eni sp̄
moueāt̄. tū sp̄ stare videt̄: vt dt̄ Isi.
Dn̄r ⁊ sidera: a ꝯsiderādo dcā. eo q̄
ī eis matheāticoꝝ ꝯsideratōe mlta iudicāt̄
⁊ ꝓuidet̄. Dicūt̄ ēt astra ab austros vl̄ ana-
stros nūcupata. eo q̄ ſꝫ opīonē aliq̄ꝝ stella
rū corpa ī sphera firmamēti sic̄ claui in rote
circūferētia sūt ꝯfixa. Et h̄ q̄dē veꝝ ē q̄ ad ali
q̄. ⁊ maxīe q̄ ad maiora vt dt̄ Isi. ſꝫ Alphra.
Stella ē lux aggregata ī suo orbe. Vn̄ ſm
q̄ ē maior aggregatio lūis ī suba stellarꝫ cor
pis: tāto ē maiorꝫ q̄ātitatꝫ: pulcriorꝫ clarita
tꝫ. ⁊ āpliorꝫ ptātꝫ ⁊ ṽtutꝫ. Vocāt̄ āt ab eodeꝫ
stelle siue sidera lucꝫ vehicl̄a. eo q̄ sūt lūiosa
corpa lūis. solatiū ꝯ nocťnas tēbras morta
libꝫ deferētia. mōi supficiē decorātia. sol̄ lu
cē a q̄ recipiūt lumē. put pn̄t supplētia. emis
siōe radioꝝ ꝯtinua aerē ꝯpurātia. q̄ꝝ ṽtute
aufert̄ a mōo īferiori pestilētie corruptela.
Stellaꝝ ēt ṽtute ꝯciliāt̄ ⁊ ad ꝯcordiā ꝓuo-
cāt̄ sibi īuicē ꝯria elemēta. Eaꝝ sēpiťno ful-
gore illustrāt oīa. suo calore saluāt ⁊ refouēt
vniuersa. Nā ſꝫ platōicos vt dt̄ Be. stelle
ignee sūt nat̄e. Celū eī cū suo ornatu eē igneū
mlti ātiq̄ posueřt. Arꝫ. āt ⁊ alij phi q̄ ponūt
celū eē elemētū q̄ntū. nat̄a ⁊ ꝓꝓetate ab elemē
tis q̄ttuor discretū: dicūt stellas nō eē frigi-
das nec calidas subalit̄ seu substātiue (al̄s
subiectie) sic̄ nec ipꝫ celū. ſꝫ tm̄mō sūt calide
effectiue. Motu eī suo ꝯtiuo ⁊ sēpiťno īflā
māt illō sup̄ qō mouet̄. ⁊ sic ī istꝫ īferioribus
hn̄t īducere calorē l̄ algorē. Radioꝝ ṽo mo
bilitate ⁊ ꝯfractōe ī supficie obiecti corpis
hn̄t īducere vim calorꝫ. Sz vn̄ sint stelle. cer
tū ē q̄ sūt ſꝫ nat̄aꝫ purissime ⁊ simplicꝫ nat̄e
ac īcorrupte. q̄ ad formā ēt sūt lucidissime. ⁊
q̄ ad figurā spherice ⁊ rotūde. q̄ ad subaꝫ so
lide n̄ porose. q̄ ad supficiē plane: nullaten⁹

aspe vl' angulose. q ad sitū sᵗ altissime. q ad
motū velocissime: q ad q̄titate sᵗ maxie. q̄z
uis ppᵗ sit⁹ distātiā videāᵗ eē pue. q ad nūe
rositatē inūere. Illi ei soli q stellas nūerat sᵗ
finite. q ad ptātē ꝛ effectū stelle sᵗ magis int
corpa ṽtuose. Nā stelle sūt iferioꝝ gnatiue:
imutatie: ꝯſuatie. radioꝝ suoꝝ emissiue. te
nebraꝝ noctꝫ illumiatiue. sui curs⁹ i suis or
bib⁹ vniformit ꝯpletie. i sol' pn̄tia a q rcipi
unt lumē sui sᵗ occltatie. i suo ortu ꝛ occasu
sᵗ aerꝫ mltiplr imutatie. qꝛ nc̄ tēpestates ꝯci
tāt. nūc sereitates gnant ꝛ pcurāt: vt dt Be.
Coloꝝ variatōe ꝛ radioꝝ scitillatōe: nc̄ tri
stiū nc̄ letoꝝ euētuū fꝫ matheāticos sᵗ pnū
ciatiue. Sūt ēt nauigātib⁹ pspe. ꝛ ipaꝝ via
rū i medio marꝫ directiue. vbi stelle ad iuicē
vicini⁹ sūt ꝯiūcte. maioꝝ lūis ꝛ pulcrioris
sᵗ expssiue. vtꝫ i pliadib⁹ ꝛ siderib⁹ galaxie.
Et q̄uis tātā ondāt pulcritudinē ex q̄dā vi
citate: qꝛ pit sᵗ ꝯiūcte. lucidiores ei i cōi ap
pent single. ꝯsiderate tn̄ p se n̄ appent singlr
ita plcre. Et h⁹ rō ē vt dt Mar. qꝛ excedēs
fulgor vni⁹ p q̄dā rfulgētiā alti⁹ isufficiētiā
ex se suit. Un̄ qd vni deest ex q̄dā dfectibilita
te: alia supplet q magꝫ excellit i claritate. Itē
stelle ppᵗ sit⁹ sui distātiā sᵗ hoib⁹ dispiᵗ sue
magnitudis ondsiue. Nā vt dt Alb. q̄to sᵗ
cenith capitꝫ nr̄i magꝫ vicie: tāto sp videᵗ eē
miores q̄titate. Et cū se offerᵗ nr̄is aspecti
b⁹: videᵗ eē magꝫ pue. ꝛ ecōuerso q̄to plus
elōgāᵗ i suo ortu: a nr̄a hītabili seu i occasu
tāto nr̄is ocul' videᵗ gnālr eē magꝫ magne.
ꝛ ēt maiores videᵗ eē i q̄titate i occasu q̄z in
ortu: vt dt Be. Tc aliqd dr̄ eē sup cenith ca
pitꝫ nr̄i. qn̄ directe vidr̄ eē sup caput nostrū
Cenith ei dr̄ recta positio sr̄ caput. C⁹ forte
rō ē vt dt id. qꝛ vapores d t̄ra ascēdētes re
ctitudinē radioꝝ ad oclos veire pfcē n̄ pmit
tūt ꝛ iō ocul⁹ dcipiᵗ i aspcū. qꝛ qd circūfulsū
est i aere a solari radio: estiat ocls ꝯphēde
re i seipo. Sꝫ sic dt Alga. tal' vis⁹ dcipiᵗ: sic
qn̄ fulgor cādele a sano oclo sine obstaclo
ꝯspiciᵗ. sꝫ a lippiēte oclo sine arc⁹ celestꝫ ima
gie n̄ vidr̄. ꝛ putat dcept⁹ ocls oino videre
i alio. s. i lūie viso. qd tn̄ i alto nō ē: sꝫ i seipo
poti⁹. Idē dt Auic. i c. d obscuritate vis⁹. q
re. s. d visu. Itē sᵗ stelle fꝫ Mar. i suis cir
cul' armōiace pcessiue. Oēs eni toni musici
ꝯcēt⁹ iᵗ sidera iueniūᵗ. nec gūitas iferioruꝫ
dissonā reddit melodiā supioꝝ siue medio
rū: nec ecōuerso supioꝝ acuitas dstruit sonū
gūiorē iferioꝝ sic dt Mar. Itē fꝫ Ars. i li.
de ce. ꝛ mū. Stelle sᵗ ex maᵗia corpis celi. i
q posite sᵗ atꝫ fixe. ꝛ iō naᵗalr sᵗ splēdide sic
ꝛ celū i q reuoluūᵗ. vn̄ oēs stelle hn̄t lumē p
piūꝫ pᵗ lunā. Sꝫ stelle q̄uis ex se sint lūiose
tn̄ sue lūiositatꝫ ꝯplemtū rcipiūt ab ipso so
le. Itē stelle sᵗ ṽtutꝫ sue ꝛ lūiositatꝫ sibi iuicē
cōicatie. Una ei auget claritatē alti⁹. ꝛ bōi
tas vni⁹ fortificat bōitatē alti⁹. sic dr̄ i li. de
ꝯiūctōib⁹ plāctaꝝ. Itē stelle ṗṗrijs circul' ꝛ
sedib⁹ sᵗ ꝯtēte. ꝛ iō si circul⁹ vni⁹ itersecādo
aliqn̄ subitret circulū alti⁹. ppᵗ h ṗpas se
des stelle n̄ deserᵗ. nec sᵗ alijs p q̄s trāseūtī
pedimēti vl' iniurie iuicē illatiue. Itē stelle
quedaꝫ vt dt Mar. celerius orte: celeri⁹ oc
cidūt. q̄dā ṽo tardi⁹ orte: citi⁹ occasū petūt.
q̄dā āt pariᵗ oriūᵗ. ꝛ tn̄ nō sil' occūbere dino
scūᵗ. Hec āt varietas ort⁹ ꝛ occas⁹ accidit ex
dispari altitudie circloꝝ i q̄b⁹ oriūᵗ. l' ex ele
uatōe siue depssiōe climatū i q̄b⁹ occūbere
videᵗ. Nā fꝫ variā eleuatōꝫ l' dpssiōꝫ corpis
celestꝫ varijs tpib⁹ vl' oriūᵗ l' occūbūt. Itēꝫ
stelle sᵗ tpm ānoꝝ. s. ꝛ mēsiū ꝛ dieꝝ distictie
ꝛ pmutatie. Nā sic dr̄ i li. d ppeᵗ. elemtoruꝫ
Arsꝫ. pmutatio tpis n̄ ē nisi ppᵗ pmutatiōeꝫ
stellaꝝ i signis diuersꝫ ꝛ sup cliata septē. vt
ex pmutatiōe lūe singul'. xxviij. dieb⁹. aut ex
pmutatōe mercurij ꝛ venerꝫ i oib⁹ decē mēsi
b⁹ l' mi⁹ illo. aut ex pmutatōe sol' i q̄libꝫ āno
aut ex pmutatōne martꝫ in duob⁹ ānis. aut
iouis i. xij. aut saᵗni i. xxx. aut ex ꝯiūctiōe et
pmutatōe triplicitatꝫ ad tplicitatē i. cc. ꝛ. l.
ānis. aut ppᵗ pmutatōꝫ stellaꝝ fixaꝝ i orbi
b⁹. Permutāᵗ ei i. c. ānis vno gdu. qꝛ acci
dit pmutatio mag. xxxvj. milib⁹ ānis. Et h
est ān⁹ magn⁹ qd ē vltimū oim reꝝ. Hucus
q̄ꝫ Arsꝫ. i eodē li. In li. āt cicerōis dt macro.
Isti⁹ mūdani āni finis ē cū stelle oēs oiaq̄ꝫ
sidera ac plāete a certo loco ad eūdē rmea
uerᵗ. Hoc āt ꝛ phici volūt p⁹ ānoꝝ. xv. milia
pacta ꝯtigere ꝛc. Quicqd āt sup hec dixerit
phi h certitudialr tenēdū ē q nr̄m n̄ ē diffi
nire qn̄ vlti⁹ finis erit. h ei sol⁹ nouit tpm cō
ditor q momēta ꝛ tpa ꝯtiēt i sua potestate.

De polo Ca. XXXIIII

p Ol⁹ fꝫ Be. ē stella a q̄ tota ps celi
supior ē sic dicta. Duplex āt ē pol⁹.
scꝫ arctic⁹ siue boreal'. q sp nob pollet ꝛ re
lucet. Nob āt nūq̄ꝫ occidit. qꝛ sup nos exi
stit. vn̄ pol⁹ a pollēdo ē dict⁹: qꝛ ꝯtiue mū
do pollet. Scd's pol⁹ dr̄ ātarctic⁹. i. austral'
polo arctico opposit⁹ q nob sp ē iuisibil'. In
ter istos duos polos qi iᵗ duos mōi extreos

ꝟtices sꝑ voluiť firmamētū. Hi duo poli nū
q̄ꝫ moueť de suo loco: circulariť tñ ĩ sphere
sue circulo circūferūť. Axis aūt a polo ad
polū ꝑ mediū cētri ťre extēdiť: circa quā to
tꝰ firmamēti īpetꝰ rapiť et moueť. Hic aūt
axis ñ ē maťial. sꝫ potiꝰ linea q̄dā ītellectua
lis q̄ a polo vsqꝫ ad polū recta diametro si
cut linea a pūcto vsqꝫ ad pūctū eē tracta in
telligiť. circa quā taqꝫ circa mūdi mediū se
piťnis raptib⁹ voluiť firmamētū. Polꝰ igr̄
est stella q̄ ad sitū altissima. q̄ ad motū velo
cissima. q̄ ad aspectū nr̄m mīma. q̄uis sit ī
se valde magna. q̄ ad effectū vltīa: qꝛ ꝑ ipiꝰ
sitū discernūť sitꝰ ꝛ ťmini alioꝝ sideꝝ et cir
culoꝝ celestiū. Vñ hec stella ab astrologis
potissime ītueť. Est ḡ stella ista breuissimi cir
culi descꝑtiua ꝓpť nimiā elōgatōez ꝛ distan
tiā a nr̄o situ. Est sue magnitudīs occulta
tiua. ꝓpť sitꝰ sui īmobilitatē. Est hoīm ipaꝫ
aspiciētiū maxie certificatiua. Et iō vocať
stella maris. qꝛ nauigātiū: ꝛ sciaꝫ nauigaleꝫ
hn̄tiū ī mari ē directiua. rōe sui sitꝰ medij to
tius celi ē ōn̄siua. ꝑ girū arcturi sibi ꝓpiqui
ab alijs stell' est distincta. a cuius vicinitate
polꝰ arcticus est vocata ƀm Bedā.

De arcturo Ca. XXXV

a Rcturꝰ ē signū a septē stell' sitis ī axe
in se reuolutis ꝯstitutū. vt dic̄ Isi.
Haꝝ septē stellaꝝ circulꝰ qꝛ in modū plau
stri ꝟtiť: latini eū septētrionē vocauerūt. Se
ptētriones aūt nō occidere axis vicitas fa
cit. eo q̄ stelle iste axi ꝛ polo stelle altissime
sūt vicine. Dr̄ āt idē circulꝰ arctophylax. eo
q̄ arcton. i. helicē vrsam seq̄ť. Eūdē boeten
antiq̄ dixerūt. eo q̄ plaustro heret. qđ est si
gnū spectabile multis stellis. Inť q̄s ē arctu
rus q̄ ē ꝓprie sidꝰ pꝰ caudā maioris vrse po
sitū. Vñ ab hac stella tota ꝯstellatio illa ar
cturꝰ ē vocata: vt dr̄ Isi. Et merito arcturꝰ
ab artādo ē dictꝰ. qꝛ ex ꝓma pte surgit. frigꝰ
ꝓpť elōgatōez a calore sol'. frigore ꝟo pori ť
re artāť ꝛ ꝯstringūť. Apparēt āt septē stelle
radiose ꝛ rutilātis forme. qꝛ q̄ttuor antiores
ī modū q̄drāguli alťnis laterib⁹ ordinanť.
Tres ꝟo seq̄ntes ī modū semicirculi dispo
nūť. Locāť aūt sub polo circa axē. vñ sꝑ cir
cūeūt polū taqꝫ centrū: vt dr̄ Gre. Sꝑ stelle
ille ꝟtūť circa axē sic̄ vrsa circa stipitē. Et iō
ille circulꝰ maior vrsa vocať. vt dr̄ Macro.
Sꝑ ꝟtiť ꝛ nūqꝫ ad ima ꝯmergiť: vt dr̄ Gre.
Qñ tres stellas eleuat q̄ttuor ad ima ꝯcliat
et ecōuerso cū q̄ttuor sursum erigit tres ad
ima deꝓmit et ꝯmergit: vt dr̄ Gre. Inť oēs
circulos suꝑiores circulꝰ arcturi ē altior: qꝛ
polo vicinior. hoīm aspectib⁹ maxime se of
fert. Nūqꝫ ē hora noctis q̄n videri possit: ni
si forsan eiꝰ aspectꝰ nubib⁹ ł nebul' inťcipiať
Inť medias stellas arctos draco ad modū
flumīs elabiť. vt dr̄ Mar. hyemali tp̄e ī or
tu suo maxie rutilat q̄dam scintillari irradi
atione fortē aq̄ et terre cōgelationē ꝓnunci
at. vt dicit Marcianus.

De orione. Cap. XXXVI

o Rion est astꝝ tp̄e hyemali exortū: a
quaꝝ et tēpestatū excitatiuū. Est āt
orion nimbosus: vētoꝝ ꝛ tēpestatū excita
tiuꝰ ꝛ generatiuꝰ. Et ab ortu ꝛ inundatōne
aq̄ꝝ orion dictꝰ ē: vt dic̄ Isi. In suo āt or
tū tēpestates generat ꝛ aerē īmutat. ꝛ ad mo
dū armati pedes ꝛ brachia extēdētis dispōiť.
ꝛ fere ꝑ latitudinē triū signoꝝ eiꝰ extēdiť la
titudo: vt dr̄ Mar. Maxie fulget ī siḡ tau
ri. vt dr̄ idē. Est āt ꝯstellatio maxie notabi
litatis: ꝛ rōe magnitudīs ac pulcritudīs. ꝛ
etiā rōe dispositōis ꝛ ꝟtutis. Ab ariete ei vs
qꝫ ad gemios se extēdit. vt dr̄ Mar. Totuꝫ
etiā illoꝝ triū siḡꝝ suꝑficiē fulgoris sui pl'cri
tudīe clariorē ṙddit: vt dic̄ idē. Gladiati mi
litis et accīcti spēꝫ ī stellaꝝ ordīe p̄tēdit. dr̄ q̄
dr̄ Mar. Armatꝰ ēt flagris splēdebat in ar
mis ꝛc̄. Splēdor tñ oriōis vt dr̄ idē: signū
est fuťe serenitatis. Sic̄ ecōuerso eiꝰ obscuri
tas fuťe ē p̄sagiū tēpestatis. Sole exn̄te ī si
gnis oriōis ꝛ tauro ꝛ ī gemis oīa germināt
ꝛ oriūť q̄ nuťmētū recipiūt ex aq̄s et aere ꝛ
ex ťra: vt dr̄ idē. Cōstellatōꝫ orionis sequiť
q̄dā stella q̄ dr̄ canic'la. q̄ ab astrologis mali
uola dr̄ et nociua. q̄ ƀm fab'las eiꝰ canis fin
giť fuisse vt dr̄ idē. Nō tñ ē hec illa canic'la
nociua q̄ oriť in leōe. a q̄ dies canic'lares a
phis nūcupāť: sic̄ dr̄ Hal'. Oriō ḡ ī ortu suo
ꝓmo tēpestatē ꝓnosticat. sꝫ post serenitateꝫ
solito opať ad terre fecunditatē. Sole exn̄
te ī tauro q̄si se abscōdit sub radijs sol'. nec
tūc suā manifestat inferiorib⁹ claritatē. Ori
tur autē iteꝝ in iulio q̄n sol ascendit de ge
minis ad circulos suꝑiores: q̄n terra maxi
mam patiť distemꝑantiā aeris quo ad cali
dam qualitatē ƀm Mar.

De hyadibꝰ. Ca. XXXVII.

h yades q̄ ꝛ succule dicūť: sunt q̄dam
stelle pluuiales. in q̄ꝝ ortu pluuie
multiplicāť: vt dr̄ Isi. Nā tūc tp̄is vapores
a mari et ťra ꝑ caloris solaris violētiā fortiꝰ

ad supiora attrahūt q̄ motu hyadū i pluui
as resoluūt. ⁊ iō iste stelle dicunt hyades .i.
succule. q̄ꝛ attrahēdo hūores vł' resoluēdo
eos: traxisse a fabul' ꝯfingūt aq̄s: vt dt Igi
nus. Hñt āt he stelle sitū suū i frōte tauri vt
dic̄ Mar. ⁊ cū dies extēdit et sol feruētioꝛ
ascēderit. tūc hyades solēt ꝑmo appere: vt
dic̄ Gre. sr̄ Job. xx. Qñ a satno ipellunt di
uersas gñant tēpestates vt dic̄ Be. In hya
dū ortu fruges vberi⁹ crescūt. q̄ꝛ tūc a pluui
is irrigant. Pl'es hꝫ ꝯstellatio hyadū stellas
clarissimas ꝑ girū ordiātas. q̄ oriunt i. xvj.
gradu tauri. Oriunt et turbāt aerem in or
tu suo ſm Albū.

De pliadibus Ca. XXXVIII

P Liades sūt septē stelle a plītate dcē
q̄ sibi sūt vicine. ab īuicē tñ sr̄ distin
cte: vt dt Gre. hyemali tpe oriūt. Quāto āt
aura serenioꝛ ē ⁊ frigidioꝛ: tāto meli⁹ ab ali
is discernūt. Una ꝟo int' septē latere videt.
q̄ꝛ ñ ex toto se māifestat: nec ex toto se occul
tat. Int' genua tauri habent sitū vt dic̄ Isi.
Sol i mēse iunio ꝑ pliades iter fac̄. ⁊ tc̄ aeris
caliditas pluuijs ꝟnalib⁹ tpat. ⁊ tra tc̄ tpis
floꝝ pulcritudīe adornat ſꝫ Mar. Hac de
cā dr̄ Juno amasse maiā: q̄ fingit fuisse vna
d pliadib⁹: ⁊ fuit mr̄ mercurij ſꝫ figm̄tū poe
taꝝ vt dic̄ Mar. ſꝫ Albu. āt oriūt pliades
i. xvj. g̅du tauri cū hyadib⁹. ⁊ motu suo tur

De canicl'a. Ca. XXXIX. (bāt aerē

C Anicl'a ē q̄dā stella feruentissima: q̄
orit ſꝫ Al. i. xxix. g̅du cācri. i c⁹ ortu
mag̃ fit aeris ꝑturbatio. Ab hac stel
la dicūt dies canicl'ares i q̄b⁹ sanguinē mi
nuere vel medicinā laxatiuā accipe ē sūme
ꝑicl'osū ꝓpt' excessū distꝑantie aeris i caloꝛe.
Uñ Hypo. i Afoꝛis. Añ canē ⁊ p⁹ canē ⁊ sb
cane moleste sr̄ pharmacie Ibi dr̄ i cōmēto
q̄ añ ortū illi⁹ ⁊ i ortu ⁊ p⁹ ortū statī ꝑicl'o
sū ē dare potōēꝫ laxatiuā: q̄ꝛ tūc ē aer calid⁹
⁊ sicc⁹. s. a calido sig̃: ⁊ a calida stella. ⁊ a sole
tūc i leōe cū canicl'a exñte. vñ ex modica me
dicina corp⁹ fieret nimis calidū ⁊ siccū. ⁊ fe
bris forsitā seq̄ret. Medicina etiā euapora
ret ⁊ min⁹ oꝑaret: cū corpis pori tūc ex calo
re aeris sūt apti. Dic̄ ei Gal'. ibidē. Caloꝛ ex
trane⁹: vires extrahit medicie. vñ aq̄ calida
repu g̃t solutōi si caloꝛ aeris tūc ē fortis. Pret'
ea Uirt⁹ iterioꝛ tūc est debil' ⁊ post potōēꝫ
vł' minutōꝫ pl⁹ debilitat. Durāt aūt dies ca
nicl'ares a. xv. kal'. augusti vsq̄ꝫ ad nonas se
ptēbris. ⁊ sic sunt. l. sicut ibi dicit.

De luce. Capitulū. XL.

L Ux ſꝫ Basiliū ē spēs ꝑ oīa sibi silis
De luce āt q̄d sit ſꝫ rē: vtꝝ. s. sit suba
vł' accñs diuersimode loquūt autores. Nā
Aris. dt Lumē nō eē corp⁹ nec a corpe dflu
xū. Damas. et dt lumē ꝓpaꝫ hypostasim. i.
subaꝫ ñ hre. Scd̄ꝫ āt Aug. sr̄ Geñ. ad l'raꝫ
Lux ē suba corpea sūme simplex i gñe cor
poꝝ. sūme mltiplex i efficacia. sūme mobilis
⁊ absolute penetratiōis ⁊ mīme resistētie: et
sūme disparia ⁊ ꝯria generās et ꝯciliās. sū
me ꝯuertibil'. oīs natal' motōis ꝑncipiū ⁊
origo. sūme ꝑfectibil'. sūme iocūda. sūme cō
mūicabil'. vñ luce i corpib⁹ nihil ē vtilius.
nihil ꝯueniēti⁹: nihil pulcri⁹. nihil velocius
nihil subtili⁹. nihil ipassibili⁹. nihil ꝟtuosi⁹
inenit. Est āt dr̄a int' lucē ⁊ lumē. Nā lumē
est q̄dā deflux⁹ a luce siue irradiatio dfluens
a suba luc̄is. Lux āt dic̄ ipaꝫ fōtalē subaꝫ sup
quā lumē initit. Si ei lux ꝯsiderata i se esset
accidēs: necessario ꝑ se alicui esset accidens.
q̄ꝛ accidēs ꝑ se causat a naturali forma sub
iecti sui. vñ si lux i aere eēt accñs cāret lux a
ꝟa forma aeris. q̄d eē nō pt. Pret'ea lux mu
tat subiectū suū. Qd pꝫ: q̄ꝛ lux ē natal'r ꝑus
i oriēte: ꝯñt ꝟo i occidēte. ⁊ lux oriētal' gñat
ꝑrimā sibi ⁊ ita deiceps vsq̄ꝫ ad occidenteꝫ.
Accidētia ei nō ꝑmutāt suū subiectū nec ex
tra illd agūt. ex q̄ videt q̄ lux nō sit accidēs.
Pret'ea Si eēt accñs aeris necario moueret
aer subito ab oriēte i occidētē ſꝫ subitū mo
tū luc̄is. Sic aūt moueri subito ñ ꝯueīt ae
ri nec alicui elem̄to. Pret'ea: luce nihil ē no
bili⁹. accidēs aūt ē ignobili⁹ suba. g̃ vid̄r q̄
lux ñ sit accidēs. cū aer lōge sit ig̃bilioꝛ ipa
luce. Sꝫ si lux ē corp⁹: difficile ē itelligere
q̄lit' lux sit i aere l' cū aliq̄ corpe diaphano.
vt i crystallo. cū duo corpa ñ possint sil' eē i
eodē loco. Nō ē tñ icōueniēs nec ipossibi
le pōere lucē eē subaꝫ corpeā: ⁊ eē sil' cū alio
corpe. Uidē⁹ ei aquā ⁊ cinerē pit' iūgi ⁊ mi
sceri salua vtrusq̄ꝫ corporeitate ⁊ localitate
vtrusq̄ꝫ supficiē ab alio distiguēte: ⁊ vtrusq̄ꝫ
ꝑtes infra ꝓpriā supficiē ꝯtinuāte (al's ꝯtinē
te) Quātūcūq̄ꝫ ei sil' imisceāt cinis et aq̄: ꝑ
manet tñ aq̄ i sua corpeitate ꝑ ꝑtiū suaꝝ co
herētiā ⁊ ꝯtinuitatē: et cinis i sua. Nec ꝓpt'
istā ꝯmixtiōēꝫ ⁊ vniōnē sil' sūt duo corpa i
vno loco. Imo aq̄ hꝫ suū locū ꝓpriū. ⁊ cinis
suū. Sic lux pt eē i aere l' i q̄cūq̄ꝫ alio corpe
salua vtriusq̄ꝫ corporeitate: et suaꝝ ꝑtiū sb
stantialiū continuitate. Unde lux subitrās

ad intꝭoꝛa aerꝭ vl' cryſtalli hꝫ ſuū locū: ipiuſ
ſupficiē ābiētē. ⁊ a ſuba aduncti ſibi coꝛpis
diſtīguētē. q̄uis n̄ poſſit ꝓpt' ſiplicitatē ſue
ſube recte ꝑcipi l' videri i re. Jmo qꝺ mira-
bili⁹ ē mlte luces ꝑit ꝯcurrētes ſt' ipmixte ⁊
tn̄ vnite ꝯiūgūt'. ſalua cuiuſlibet ſubali foꝛ-
ma q̄ ab alia dr̄t. lꝫ nulla reſpc̄u alt'i⁹ matial'
ſit l' foꝛmal'. ſic̄ māifeſte dic̄ et docꝫ Dion̄. in
li. de di. no. Cui⁹ hec ſūt ꝟba. Lumia inq̄t lā-
padaꝝ cū ſūt ī domo vna tota īuicē totꝭ ſūt
cōia. diligētē tn̄ hn̄t a ſe iuicē diſcretōꝫ: vni-
ta diſcretōe ⁊ vnitate diſcreta. videm⁹ ei mlt'
tꝭ ad vnū lumē accēſis lāpadib⁹ iuxta oīm
lumīa vnā claritatē ⁊ īdiſcrete relucētē. nec
potit q̄s vt arbitroꝛ alic⁹ coꝝ ab alijs ex ae-
re ꝯtinēte ceta dū ſil' ſt' ibi ſeq̄ſtrare aut alte-
rū ſine alt'o cernere. totꝭ icōfuſe īuicē ꝯtpatꝭ
Subducta aūt vna: ſil' ⁊ ꝓpriū lumē r̄cedit.
nihil cet'oꝝ luminū ſecū auferēs. aut de ſuo
eis aliq̄d relinq̄ns. Erat ei oīꝫ vt dictū ē ꝑfe-
cta vnitas vl'r (al's natal'r) ꝑmixta: ⁊ nll'a ꝑte
ꝯfuſa. q̄ ſi tāta ē i h̄ coꝛꝑali aere ⁊ matiali lu-
mine ⁊c̄. Hucuſqꝫ Dio. Jn q̄b⁹ ꝟbis māife-
ſte docꝫ luīaria ſil' vniri: ſalua tn̄ cuiuſlibet
ꝓꝑetate ſubali ⁊ accn̄tali q̄s d̄fert' ſecū: ſiue
accedēdo ſiue recedēdo. Lux itaqꝫ ſꝫ Dio.
eſt ſuba i ſe ſiſtēs: a q̄ ꝓcedit irradiatio q̄dā
⁊ illūiatio coꝛpoꝝ alioꝝ. ſꝑ ei lucꝫ lux i ſe. ⁊
tn̄ n̄ ſꝑ illumīat: ſꝫ ſolū qn̄ inuēit coꝛp⁹ hn̄s
māꝫ diſpoſitā ⁊ aptā ad illūiatōꝫ: vt d. aug.
Suba ei celoꝝ ē ꝟe lux q̄ i coꝛꝑib⁹ obtīet ꝑ-
mū locū. ⁊ tn̄ celū nō illūiat i tenebrꝭ vl' i no-
cte. Sꝑ g̃ lux īuiſibilit' ⁊ i tenebrꝭ lucꝫ. ſꝫ nō
ſꝑ illūiat viſibilit'. vn̄ ꝟtutē lucꝭ ſētit oīs cre-
atura. Jnuiſibilit' eni oꝑat' ꝟt⁹ lucꝭ ſenſuꝫ ⁊
motū i aīalib⁹. vt d̄r in li. fontꝭ vite. Dic̄ etiā
Alb. i li. de iudicijs aſtroꝝ Hypocratē do-
cuiſſe: ꝙ niſi ſtellaꝝ lux de nocte ſubtiliarꝫ
dēſitatē aerꝭ: deſtrueret' oē coꝛp⁹ aīatū. ⁊ tn̄
certū ē ſtellaꝝ lucē de nocte ſepi⁹ non videri
Jmꝑſſio ei et oꝑatio lucꝭ ē manifeſta i ma-
ri. qꝛ fluit ⁊ refluit ꝑ applicatōeꝫ lune ad a-
liquē ſitū: ſiue illumīet aerē ſiue nō. Jn vi-
ſcerib⁹ ēt terre vbi nō attigit lumē: ꝟt⁹ lucis
oꝑat'. vt pꝫ i mineralib⁹ ⁊ reb⁹ alijs ibidē ge-
neratꝭ. Et breuit' pn̄tia lucꝭ ē neceſſaria i oī
coꝛꝑe mixto. ꝑ quā ꝯ̄ria in elementꝭ vniunt'
Lux itaqꝫ a ſūmo celo vſqꝫ ad centrū mūdi
eſt diffuſa: que i ſua ſuba et radice vna ē et
ſimplex. variata tn̄ ſ̄m diuerſitatē recipien-
tiū: ſiue ſolis ſiue alioꝝ coꝛpoꝝ ſuꝑioꝝ vl' i-
ferioꝝ. vbi ē vna ſuba: ꝟt⁹ ⁊ oꝑatio lucꝭ. licꝫ
nō lumioſitatꝭ. Hec ē ꝓmogēita lux q̄ crea-
ta fuit die ꝓmo: vt d̄t Baſi. q̄ coꝛꝑi ſolari ⁊
ceterꝭ celeſtib⁹ q̄rto die factꝭ ſuꝑfert' Vn̄ ſol
⁊ cet'a ſidera ſt' ꝓmeui lūis vehicl'a: q̄ ꝓpt' ſuſ-
ceptōeꝫ lucꝭ incoꝛꝑal' ſufficiūt ſine ſue ſube
deꝑditōe ad illumīatōꝫ ꝑpetuā ⁊ ꝑennē. vn̄
iſta lux vbiqꝫ attigit. ⁊ oīa coꝛꝑa ſ̄m magis
⁊ min⁹ ꝑficit et diſpōit. Lux igit' radix fūda-
mētūqꝫ oīs illumīatōis vna ē: q̄ nō cōtinet'
accidentalit' ab aliq̄ coꝛꝑe inferioꝛi. ſꝫ magꝭ
ꝯtinet oīa coꝛꝑa: reſpectu q̄ꝝ penit⁹ foꝛma-
lis ē: lꝫ i ſe ſit matialis ⁊ ſitualis. ⁊ ideo lux
cū ſit material' habꝫ potētialit' ꝑtē extra ꝑtē
Quia ꝟo foꝛmalis ē: habꝫ actu ꝑtē extra ꝑ-
tē. qꝛ qꝺ habꝫ matia in potētia: h̄ hꝫ foꝛma
in effectu. Ex quo manifeſtū ē. ꝙ cū lux i ge-
nere coꝛpoꝝ mīmū habeat d̄ materia. ⁊ ma-
ximū de foꝛma: vicinioꝛ eſt foꝛme q̄ꝫ matie
Et ideo ratōe matie eſt i mīmo . ſ. in pūcto.
rōe ꝟo foꝛme eſt in omī loco. Nā vnūqꝺqꝫ
habꝫ ita moueri ad locū ſicut ad foꝛmā ſuā
vt dicit Arꝭ. qꝛ foꝛma q̄nto ē nobilioꝛ: tāto
matiā ſuā pl⁹ extēdit. vt d̄t Algazel. ꝓpt' qꝺ
foꝛma lucꝭ qꝛ ē nobiliſſima i genere foꝛma-
rū coꝛꝑaliū: diſtēdit maxime materiā ſuam.
Et ideo vn⁹ pūct⁹ lumīs ſiue lucꝭ ſufficeret
ex ſe ad illumīatiōeꝫ toti⁹ oꝛb ꝓpt' matie ſue
nobilitatē ⁊ foꝛme ſūmā actualitatē. vt dic̄
Alga. Vna igit' eſt lux ſimplex ⁊ vniformis
i ſua eēntia: q̄uis diuerſa ſint lūinaria q̄ int'
ſe ſūt diſticta. q̄uis videāt' i vno actu vni-
formit' aggregata. Nec vnū lumē itrat ſbaꝫ
alt'i⁹ q̄uis ſenſibilit' tāqꝫ vnū lumē vniri vi-
deant'. Nō g̃ ē incōueniēs ponere duo coꝛ-
poꝛa ſil' eſſe: q̄ꝝ vnū eſt ſubtile et foꝛmale. et
q̄ſi cōplemētū reſpectu alteri⁹. reliquū autē
eſt matiale et imꝑfectū. Duo ꝟo coꝛꝑa glꝭifi-
cata i eodē vbi eſſe nō pn̄t. qꝛ neutrū reſpe-
ctu alt'i⁹ materiale pōt eſſe in aliq̄ l' foꝛmale
Sꝫ glꝭificatū et nō glꝭificatuꝫ ſil' eē pn̄t ſine
aliq̄ incōueniēti: ſic̄ exꝑſſe dic̄ Aug. Lux et
vt d̄t Baſi. maxime ē mobil'. Jnceſſant' eniꝫ
mouet ſe et gignit linealiter et circūferenter
in omnē partē ſe mouendo ⁊ diffundendo.
vn̄ q̄tū eſt de ſe ſubito mouet'. Lux eni ſum-
me eſt actiua ⁊ ſine reſiſtentia ad intima cu-
iuſqꝫ rei penetratiua. Diuerſoꝛū et diſpariū
generatiua. ⁊ ꝯ̄rioꝝ in elementis ⁊ coꝛꝑib⁹
mixtis i ꝯcoꝛdiā et vnitatē reductiua. Ra-
dioꝝ ſuoꝝ ꝑiectōe: directōe: int'ſectōe: ꝯfra-
ctōe: et reflexiōe oīm i eſſe ꝓductiua. in eſſe
ꝯſeruatiua. vel ab eſſe diſſolutiua: vt dicit

Calcidi⁹ sup Timeū. Uite ꝛ ꝑmanētie cu-
iuslibet rei regitiua ē lux ꝛ directiua. Sui-
ipi⁹ naturalit multiplicatiua. Lux em̄ mul-
tiplicat se gignēdo. Gignit nāq lux lucē. et
lux genita sil' gignit(al's gignit) ꝛ gn̄at lucē
sibi succedētē. ꝛ sic(al's fit) i vno instāti vn⁹
pūct⁹: replēs lumīe totū orbē. Itē lux ē sui
ꝛ alioꝝ manifestatiua. Coloꝝ ꝑ sui incorꝑa
tionē i sup̄ficie humidi ꝑspicui effectiua. si-
cut dt Aug. Lux ei tenebras expellit. mero
resq dissoluit. insidias ꝓdit. securitatē pa-
rit. oēm spem letā iocūdāq īducit. reb⁹ oīb⁹
formā ꝛ decorē tribuit ꝛ induc. q2 sine luce
oīa corꝑa occulta remanēt ꝛ ignota. Aufer
(inq̇t Damas.) lucē: ꝛ oīa in tenebr̄ icogni-
ta remanebūt. Lux igit̄ fm Amb. ꝛ etiā Ba
siliū est pl'critudo oīs visibil' creature: cui⁹
gr̄a maxia ē i aspc̄u. q̄ ceta mo̊i mēbra lau-
dib⁹ efficit digna. Hec vt dt Basili⁹ eadem
ē angeloꝝ ꝛ sctōꝝ sup̄ celū q̇etissima habita
tio Hec summe trinitatis ꝑ exēplū ꝛ demō
stratio manifesta. Hec lux sine diminutīoe
sui est lumīositatis manifestatiua ꝛ diffusi-
ua q̄ in sup̄ficie vmbrosi corꝑis recepta nō
se ꝓfundat q̄ntū ad visibilē spēm. sz q̇ ad v̄-
tutē. vt dt Isi. Mltas alias ꝓprietates lau
de dignas hab3 lux q̇ ad suaz subam virtu-
tem ꝛ oꝑationem. Cuius substātia nihil in
uenitur purius. vnde transiens per sordes
nō sordescit. Cui⁹ v̄tute nihil ē actuali⁹ Cu
ius operatōne nihil vtilius in corporibus
reperitur.

De Splendore
Caplm. XLI.

s Plendor est q̇dam defluxus exiens
a suba lucis. Egredit̄ aūt a luce sine
alteri⁹ nature cōmixtione. luci a quo
exit est coeu⁹ in duratiōe. vt dt Aug. Quā-
cito est ignis tamcito ē splēdor Un̄ si ignis
ess3 etern⁹ splēdor ess3 etern⁹. Exit etiā splē
dor a luce sine lucis diminutōe. sine purita
tis lucis ꝯtamine. sine discontinuatiōe cu3
sui ꝛ alioꝝ manifestatiōe. cū sui multiplica
tione. vt dicit Basili⁹.

De Lumine Ca. XLII.

l Umen differt a luce. sic spēs a gene-
re. Om̄e em̄ lumē lux est. sed nō ecō-
uerso. oīs lux est lumen Nā lumen ē
defluxus q̇dam a suba lucis in aere vl' in a-
lio diaphano corꝑe recept⁹ ꝛ vndiq circū-
fusus Triplex aūt est lumē vt dt autor ꝑ-
spectiue. s. Reflexū: Fractū et directu3. Re-
flexum sicut a speculo et alijs politis corꝑi
bus q̄ reijciūt lumē a se receptū. Aliud ē lu
men fractū: sicut qn̄ lumen venit ad corp⁹
aliquantulu3 densum. quod nō est omnino
densū vel durū recipit lumē in se. sed propt
matiā oīno inobediētē: lumen illud nō ten3
rectū incessu3: sed diuertit̄ ab incessu recto.
ꝛ vocat̄ fractio radij. Tertiū lumen est di-
rectum qd nō repellit̄: neq inuenit materiā
aliquo mō iobedientē: ꝛ trāsit libere ꝛ facit
oꝑationes ꝑfectas Illd lumen est aeris
ꝛ alioꝝ corpoꝝ trāsparētiū ꝑfectiuū: decora
tiuū. formaꝝ et figuraꝝ declaratiuū. ocl'orū
letificatiuū. ocul' lippis et īfirmis ē lumen
odiosū: ꝛ molestie illatiuū. hoīm a somno ꝛ
torpore ꝛ ocio excitatiuū. formarū ꝛ spēru3
in sup̄ficie speculi vel politi corꝑis imp̄ssi-
uū. Nā lumen ad sup̄ficiem polite matie ꝑ-
tingēs i angulis equalib⁹ se reflectit: ꝛ oīm
subiectoꝝ formas sibi(al's ibi) imp̄mit. Un̄
qd extra ē ꝑ suba3: i sup̄ficie specl'i collocat
ꝑ imaginē et figurā. Lumē etiā ē fm dispo-
sitōe3 matie quā subintrat imutatōis susce
ptiuū. Nā eius claritas intendit̄ in matia
ꝑspicua atq pura: ꝛ remittit̄ in feculēta ma
teria et obscura. In materia eni diaphana
obstaculū nō inuenit. ideo ꝑ eam eradians
ꝓprios fulgores exprimit et oñdit. vt dicit
Dio. Et q̄to ꝑfectius illi infūdit̄: tāto lati⁹
ex ea refusa ad alia deriuat̄. Accedens autē
ad grossiorē materiā illi⁹ hab3 obscurioris
distributiuā aptōnē. Sicut eni cū materie
crasse infundit̄: capit̄ impꝑfecte: ita cum se ef
fundit extrinsecus apparet obscure. Unde
materie crassicies impedit q illumiatio re-
cepta distribuat̄. In puriorib⁹ igit̄ substan
tijs ꝑfecti⁹ apparet et augmentat̄. In gros-
sioribus minorat̄. Ex quo patet q a purissi
mis et subtilissimis materijs lumen ꝑfecte
comp̄hendit̄. a cōpactis vero et obtusis re
pulsam pati inuenitur.

De radio Capitulū XLIII

r Adius est quidā luminosus a cor-
pore lucido defluxus: q̄ mediante
lux vel lumen suam ꝑficit actione3
vt dicit Basi. Radi⁹ aūt ali⁹ ē ꝑpendicl'ar̄
ꝛ erect⁹ q̄ a corꝑe lucido siue luminoso emis
sus: recto et lineari motu sine discretiōe ali
qua petit centru3. Alius est collateralis et
confractus qui a corpore luminoso exiens
ꝛ aliqd diaphanū inueniēs nō recte ꝓcedit

ſꝫ obliq̄t motū ſuū: ⁊ iſta obliq̄tio vocat̃ ra
dij ꝯfractio Aliꝰ ꝟo ē reflexꝰ q̄ q̄dē a ſuo ꝑn
cipio recte l' obliq̄ ꝑgredit̃. ſꝫ a corꝑe obie-
cto r̄pellit̃ ⁊ reꝑcutit̃. ⁊ tal' reꝑcuſſio l' repul
ſa radij flexio nūcupat̃. vt dt autor ꝑſpectiue
Radiꝰ itaqꝫ luīoſꝰ ē mobil' ⁊ agil': ꝑſpicuꝰ et
orbicularꝭ: de ſe rectꝰ. maxīe ſi fuerit ꝑpēdi
cularꝭ. Cōtigit āt radiū frāgi ⁊ obliq̄ri. ⁊ qn̄
qꝫ ad ꝑtē oppoſitā ꝓijci ſm diſpōnē matīe
quā īuenit vl' quā tāgit. Hic radiꝰ ī nube cō
caua ⁊ hūida int̃cluſus. diuerſas opat̃ ī nu
be vl' ī aere formas colores ⁊ figuras. vtꝫ ī
coloribꝫ arcꝰ celeſtis q̄ nihil aliud ē vl' eē dr
niſi ſubītratio radioꝝ ī nubē ꝯcauā ⁊ aq̄ſā:
vt dr ī li. metheo. Ex ſubito eī motu radio
rū ⁊ ꝯtinuo: ꝯtigit aerē circūfuſū igniri ⁊ in
flāmari maxīe cū ꝯcurrerit ī loco fractiōis.
Nā radij ibi coadūati mutuo ꝯculcant̃. Et
ita ſūt eā q̄re aer circūfuſꝰ ſepiꝰ īflāmat̃. vtꝫ ī
cryſtallo. vl' berillo. ex cuiꝰ oppoſitōe ꝯ ſola
res radios ſtupa oppoſita accēdit̃ ⁊ ignit̃

De vmbra Ca. XLIIII.

v Mbra ē obiectio corꝑis tenebroſi ⁊ opaci ad lucē ſiue corpꝰ luīoſū. Et ē
vmbre triplex ſpēs ſm phyſicā ꝯſideratōēꝫ
Cōtingit eī q corpꝰ luīoſū ſit rotūdū Et ali
qn̄ ē magꝭ q̄ corpꝰ obiectū. aliqn̄ eq̄le. ali-
qn̄ minꝰ Si eq̄le facit vmbrā eq̄lē ⁊ rotūdā
Et tal' vmbra dr chelidroides. i. eq̄lit̃ rotū
da. Si minꝰ ſit obſtaclo fac̄ vmbrā tēdētē ī
latū ad modū calati. ⁊ tal' vmbra dr cataloi
des. Si ꝟo corpꝰ lūinoſuꝫ maiꝰ ſit corꝑe
ſubiecto: fac̄ vmbrā tēdētē ī acutū ⁊ ī conū.
⁊ tal' vmbra dr conoides. Ex q̄ ꝑꝫ q cū ſol
ſit maior t̃ra fac̄ vmbrā conoydē. Cōtigēte
igr̄ q t̃ra ſit oppoſita ſoli, q̄ aſſig̃to mō ita al
te dirigit vmbrā q lunā attigit ⁊ eā inficit:
eclipſim lūe fac̄. Sꝫ exq̄ ſol tumorē ſphere
ꝑterit iſte conꝰ trāſit ⁊ decliāt ī ꝑtē oppoſitā
⁊ tūc luna libe appet ⁊ illuiat̃. Cū ꝟo lūa di-
recte ſit oppoſita ſoli: lūa facit vmbrā cata-
loidē. ⁊ iō vmbrā ꝯ t̃rā dirigit ⁊ eclipſiꝫ ꝑti-
cularē fac̄. qꝛ tal' vmbra nō ſuffic̄ tegere to-
tē t̃rā cū a radijs ſol' ī q̄buſdā ꝑtibꝫ illuiet̃. ⁊
ex tali vmbra accidit eclipſ̃ in vno climate:
alio illuiato exn̄te vt dt Al. Umbra ꝟo
caloꝝ ſolarꝭ ē r̄pſſiua. ſplēdoꝝ radioꝝ ſola
riū occultatiā. ſterilitatꝭ ⁊ fecūditatꝭ t̃re idu
ctiua. ſpētū amica ⁊ colubroꝝ nutritiā: eſtu
antiū ⁊ itinerātiū refrigeratiua. maturitatꝭ
fructuū tardatiua. timoris ⁊ horroris me-
lācholicis incuſſiua Cū nō ſit corpꝰ: ſpeciei
corꝑis eſt repn̄tatiua. corpoꝝ motui ⁊ q̄eti
ē ſuꝑpiꝰ ꝯfiguratia. Nā moto corꝑe ſe mo
uet. q̄eſcēte q̄eſcit. fugiētū ē īſecutiua: ⁊ īſe-
q̄ntiū fugitiua. Quāto et dieſ ē lōgior ⁊ ſol
ī celo ſtat altior: tāto obiecti corꝑis vmbra
videt̃ mīor ⁊ ecōuerſo. Et iō ſole oriēte vi-
det̃ vmbra maior. ſil'r ī occaſu q̄ ī meridie

De tenebra. Ca. XLV.

t Enebra ē lucꝭ abſentia. a tenēdo di-
cta. Ligat eī ⁊ tenet ocl'os ne ſoleꝫ
videāt ſiue lucē. ⁊ ſic nihil ē niſi pura ꝓua-
tio. Tenebra etiā dr aer obſcurꝰ vel vmbra
opaci corꝑis: vt dt Baſi. et qualitate ⁊ ſitu
luci cōtrariat̃. timorē incutit. celoꝝ (al's co
lorū) pulcritudinē tollit. verecundiā dimi-
nuit: ſomnolentiā nutrit.

Incipit liber nonus de Tempore ⁊ par-
tibus temporis.

Oſtquā autem

p dixīmꝰ de ꝓꝓetatibꝫ celi ⁊ eiꝰ ꝑ-
tiū de q̄bꝫ ſacra pagina fac̄ mē-
tionē: dicendū eſt ſub breui cō
pēdio de eiꝰ effectu ſcꝫ celi motu et menſu-
ra motus. id eſt de ꝓꝓetatibus t̃pis et par
tiū eius. Cauſat̃ autē motus ꝓmo ⁊ ꝓncipa
liter a volutōe celi cuiꝰ motus ꝓmus ē ⁊ ſē
piternꝰ. vt dr in li. de ce. ⁊ mū. Neqꝫ ſilis eſt
motui inferioꝝ corporali ⁊ viſibili ſiue mu
tabili. Cā tn̄ eſt motꝰ īferioris. qꝛ motꝰ reꝝ
inferioꝝ generabiliū ꝓcedit ex incorrupti-
bili ⁊ vniformi motu orbiū ſuꝑioꝝ. vt dic̄
Arꝭ. ibidē. Motꝰ aūt eſt trāſitꝰ a t̃mīo ad
t̃minū ꝯriū: vt dr in fine libri eiuſdē. Oē eni
qd̄ ꝑmutat̃: de ꝯrio mutat̃ in ꝯriū. Ex ſe
ſex ſpēs motꝰ. ſ. generatio: corruptio: alt̃a-
tio: augmentatio: diminutio: ſm locū mu-
tatio: vt dicit idē. Motus ꝟo ꝑmutatiōis
ſm ſitū: aliꝰ ē reuolubil' et ſphericꝰ. alius re
ctus: aliꝰ cōpoſitꝰ. Reuolubil' autē nō mu-
tat locū ſm totū ſꝫ ſm ꝑteſ. Circularꝭ tamē
qn̄qꝫ mutat locū ſꝫ totū. vt ꝑꝫ ī motu pla-
netarū. Rectus aūt ſꝑ mutat locū q̄diu ē ī
actu. aut eni mouet̃ a cētro ad circūferētiaꝫ
vt ignis et aer ⁊ hmōi leuia q̄ ferunt̃ ſurſuꝫ.
aut ecōuerſo mouet̃ deorſum ad centruꝫ vt
ḡuia ſicut aq̄ ⁊ terra. Hic autē motꝰ hꝫ ſex
ſpēs. eſt eni dexter ſiniſter. ante retro. ſuꝑior
⁊ inferior. Cōpoſitꝰ ꝟo motꝰ ē ex duobꝫ mo
tibꝫ ꝯrijs. ſicut motus ligni in quo accēdit̃
ignis. Motus inſuꝑ hoc habz ꝓꝓriū. qꝛ ex

vehemēti motu generaꝛ caloꝛ.vtȝ ex motu
ꝑmi oꝛb.ex cuiꝰ ꝯfricatōe ⁊ motu inflāmaꝛ
ether.vt dt Arꝭ.⁊ ex motu liq̄fit plūbū qd ē
in eo vt dt idē. Motꝰ ei nō pt mēsurari nisi
ſm mēsurā ſpacij in q̄ ē motꝰ. Oē āt qd mo
uet.aut moueꝛ ꝓpꝛietate:vt adamas mouet
ferꝝ.aut violētia ſic̄ ex forti ipulſu vēti mo
ueꝛ nauis.aut ex volūtate:ſic̄ moueꝛ corpꝰ
put vult aīmꝰ. Motꝰ ꝟo mutatōis ē duplx
Vl' mutatōis d loco ad locū. Vl' ꝑmutatō
nis:diſpōnis ad diſpōnē d loco ad locū na
turalr aut ꝑ vi. Lapis ei qñ d alto demittiꝛ
q̄nto magꝭ dſcēdit:tāto ē eiꝰ motꝰ magꝭ ipe
tuoſꝰ vñ itēdiꝛ motꝰ i fine ipiꝰ. Qui ꝟo mo
ueꝛ ꝑ violētiā itēdiꝛ motꝰ eiꝰ i ꝑncipio motꝰ
ipiꝰ.⁊ q̄nto remotiꝰ ē a ſuo ꝑncipio:tāto de
bilioꝛ erit motꝰ vtȝ i ſagitta ab arcu emiſſa
q̄ tā a remotꝭ pt ꝓici.q i vltmio nihil pene
trat necꝫ ledit. Motꝰ itacꝫ ē gn̄atōis ⁊ oīs
trāſmutatōis iferioꝝ cāatiuꝰ:caloꝛꝭ ⁊ iflāma
tiōis iductiuꝰ.tā aq̄ q̄ꝫ aerꝭ ſubtiliatiuꝰ.ca
loꝛꝭ naꝛal' ꝯfortatiuꝰ.appetitꝰ excitatiuꝰ me
dicie laxatiue ad mūdificād corpꝰ coopati
uus. Vñ dt hypo. Si vis elleboꝝ ducere
moue corpꝰ Itē ſi fuerit motꝰ a cētro ad cir
cūferētiā.erit materie extēſiuꝰ.diffuſiuꝰ ⁊ di
latatiuꝰ Si ꝟo fuerit ecōuerſo:a c̄cūferētia
vſcꝫ ad cētꝝ erit aggregatiuꝰ.ꝯtiū inſpiſſa
tiuus ⁊ ꝯſtrictiuꝰ. Item motus tꝑatus eſt
nature animatoꝝ corꝑm ꝯſeruatiuus.im
moderatus ꝟo eſt nature deſtructiuus.

De tempe Caplm. I.

t Empꝰ ē reꝝ mutabiliū mēſura.vt dt
Ariſt.in li.de.v.ſubīs. Tēpꝰ eſt nu
merꝰ nūerās i oī eo qd nūeraꝛ. Vl' ſic̄ dt Ra
banꝰ Tꝑs ē dimēſio reꝝ mutabiliū ſm mo
tū ⁊ ſꝫ morā:coeuū i reb mutabilib Vt dt
Aug. Nihil ē ꝓcioſiꝰ tpe.vñ d oī poſſeſſiōe
duo pn̄t ſil' hr̄i l' pl'a.ſꝫ d tpe duo mom̄ta ſil'
hr̄i ñ pn̄t.vñ tꝑs recuꝑatōꝫ ñ recipit. Amiſ
ſio ei tꝑis irrecuꝑabil' ē Breue ē tꝑs muta
bile:inſtabile ⁊ irrecuꝑabile. Cū motu ei et
mobili icipit.q̄ penitꝰ deficiēte tꝑs finit.et
iō ñ erit i fuꝛo:ſꝫ ceſſabit.qñ nihil niſi eꝛni
tas erit vt dt Aug. Tpe nihil ē cōius Dīb
ei eq̄liꝛ ē cōe Tpe nihil labiliꝰ.qꝛ nunq̄ꝫ q̄e
ſcit.imo qñ icipit deficere incipit decreſce
re.⁊ ecōuerſo.qꝛ pn̄s: finiſ ē ꝓtiti.⁊ mox ꝑn
cipiū ē fuꝛi. Oē ei tꝑs trib viciſſitudib va
riaꝛ.ſ.in ꝓteritū pn̄s ⁊ futuꝝ. Scdm ratio
nem tꝑis ⁊ eius variā ſucceſſionem ſemper
eſt dies ⁊ nox.vt dicit Beda. Sed alibi di
es alibi nox. Tpe nihil incertiꝰ.nihil impce
ptibiliꝰ.qꝛ vt dt Iſi. Tꝑs ꝑ ſe nō dinoſciꝛ:
ſꝫ ſolū ꝑ hūanos actꝰ. Itē tpe nihil ē altera
biliꝰ ⁊ iō corꝑi nihil ꝑiculoſiꝰ.qꝛ vt dt Hy
po. Mutatōes tꝑm maxīe generāt moꝛbos
Subita eni mutatio frigiditatꝭ i caliditā
tē corꝑa alꝛat et imutat. Et iō qꝛ naꝛa ñ pa
tiꝛ repētinas mutatōes:vt dt idē Hypo.iō
ſubita mutatio tꝑis freq̄nꝛ eſt cā infirmita
tis. Itē moderato tꝑe ⁊ i ſuis q̄litatib tꝑa
to:corꝑi nihil eſt ſalubriꝰ. Vñ dr in Afoꝛ.
Tꝑib moderatꝭ ſi tꝑa tēꝑaliꝛ ſe habuerint
boni erūt ſtatꝰ.et maxime bone deꝛminatio
nis fiunt egritudies. Item q̄ꝫuis tꝑs ita ſit
mutabile:tñ tpe nihil eſt magis ꝯtinuū. ꝑ
tes enim tꝑis ſūt ꝯtigue. Vñ dicit Marci
anus. Tēpus qd in hyeme ſeneſcit: ſtatim
in vere reuiuiſcit.⁊ ecōuerſo.

De anno ſolari et equinoctiali
Capitulū II

a Anus vt dicit Iſi. eſt ſolis reuolu
tio vel anfractus cū ꝑactꝭ.ccclxv.
dieb et quadrāte redit ad locū ſuū.
Eſt autē annus dictus eo q mēſib in ſe re
meantib voluiꝛ. Unde annus ab an qd ē
circū dr.qꝛ q̄ſi circulꝰ in ſe redit et renouaꝛ
Vñ apd egyptios añ lr̄as inuētas ꝑ pictū
dracōnē caudā ſuā incidentē et in ſe reuertē
tē ſignificabaꝛ.vt dicit Iſi. Sūt annoꝝ
diuerſa genera. Nam eſt annꝰ lunarꝭ minoꝛ
anno ſolari i vndeci dieb. Et eſt annꝰ ſola
ris q̄ duodecim habꝫ mēſes. Singuli aūt
planete hn̄t annos ſuos i q̄bus ꝑficiūt cur
ſum ſuū.vt Mars q̄ i duob. Iupiter i du
odecim. Saturnꝰ in triginta. Et eſt annus
magnus q̄ dr mūdanꝰ qñ oēs ſtelle ſm Arꝭ
redibūt ad ꝓpꝛiū ⁊ ꝑmū creatōis ſue pūctū.
Et hic annꝰ ſm Arꝭ.in.xxxvj.milib anno
rū ꝑficieꝛ.ſic̄ ptꝫ in li.de ꝓpꝛietatib elem̄toꝝ.
Scdꝫ Platonicos aūt infra.xv.milia per
ficiꝛ annus iſte ſicut dicit Macro. in li. Ci
ceronis. Sūt aūt anni vſualis.ſ.ſolaris
q̄ttuoꝛ tꝑa:q̄ ſunt tꝑūs vernale.eſtiuale.au
tūnale.⁊ hyemale. Et dicunꝛ tꝑa:eo q in ſu
is qualitatib mutuo ſe tꝑant: vt dt Iſido.
Dicūꝛ et curricula: eo q alterna aſſiduitate
currūt.et nunq̄ꝫ in eodē ſtatu ꝑſeuerāt vt di
cit Iſi. In his quattuoꝛ anni tꝑibꝰ accidūt
duo ſolſtitia :in hyeme et eſtate.duo equi
noctia:in vere et autūno. Solſtitiū aūt eſt
maxia ineq̄litas diei et noctis q̄ accidit in
ingreſſu ſol' in cācrū ⁊ capꝛcornū. In cācrū

q̄ntū ad solsticiū estiuale.i. capcornū q̄ntuꝫ
ad hyemale. Et dr̄ solsticiū q̄si sol' statio du
plici d̄ cā. vl' qr sol ī estate l' ī hyeme ꝑpt' lōgi
tudinē dieꝝ aut noctiū vr̄ stare ī nr̄o hemi-
spherio l' ī iferiori. vl' qr ī vtroqꝫ solsticio q̄si
stat. ī estiuali n̄ potēs pl' accedere ad nos. ī
hyemali n̄ potēs pl' a nr̄o hītabili elōgari.
Eq̄noctiū ē maxia eq̄litas diei artificial' et
noctꝭ. q̄ accidit ī igressu sol' ī arietem siue li
brā. Sūt āt duo eq̄noctia. Primū ē ꝟnale.
scd̄m hyemale. In his q̄ttuor tpib; fiūt q̄t
tuor ieiunia q̄ dicūt triduana. Primū fit in
pria septiana q̄dragesime. Istd̄ ē verꝭ. Se
cūdū ē estatꝭ ī septiana pētecostes. Tertiū ē
autūni ī q̄rta feria septēbrꝭ. q̄rtū ē hyemis.
qd̄ fit ī septiana iteḡ an̄ natitatē dn̄i. Ann⁹
itaqꝫ solarꝭ ē an̄⁹ cōis ꝛ icipit a Januario ꝛ
tmīat ī decēbri. ꝛ ē spaciū q̄ sol voluit tricē-
cies sexagies ꝛ q̄nq̄es ī zodiaco ꝛ q̄drāte .i.
sex horꝭ. q̄ sīt q̄rta ps diei natal'. Iste āt sex
hore n̄ cōputāt ī āno cōi. sꝫ recolligūt ī āno
bisextili Dr̄ āt bisext⁹ collectio .xviij. horaꝝ
omissaꝝ ī trib; ānis cū sex horꝭ q̄rti āni ad ꝑ
ficiēdū vnū diē ex .xxiiij. horꝭ. ex cui⁹ additi
one dr̄ ann⁹ bisextil'. vt dt̄ Bed̄. Et dr̄ bise-
xt⁹ qr sꝑ eo āno q̄ accidit ī februario bis sex°
kal'. pnūciam⁹. Vl' dr̄ bisext⁹ ex bisse momē
tꝭ collect⁹. Ex .xxx. eī momētꝭ q̄b; sol morāt
ī q̄libꝫ siḡ vltra .xxx. dies. ꝛ ex .xxx. trientib;
colligūt singul' ānis .vj. hore q̄ collecte ꝑ .iiij
ānos faciūt ī q̄rto āno diē bisextilē. vt dicit
Bed̄. Sꝫ de h̄ q̄re in cōpoto.

De anno lunari
Caplm̄ .III.

a An⁹ lunarꝭ q̄nqꝫ dr̄ spaciū q̄ luna re-
uoluit ab vno pūcto zodiaci ad aliū
pūctū. qd̄ ꝯtinet ſm q̄sdaꝫ .xxvij. dies ꝛ sex
horas. Q̄nqꝫ dr̄ ān⁹ lunarꝭ spaciū q̄ voluit
a ꝯiūctiōe vsqꝫ ad ꝯiūctōeꝫ. vl' ab illumiati
one ad illūinatōeꝫ. ꝛ tale spaciū supat ꝑmū
duob; dieb; ꝛ .vj. horꝭ. Dr̄ āt luna eē ī coitu
vl' ꝯiūctiōe qn̄ ita directe ē sub sole ꝙ nulla
ps supficialr̄ respiciēs nos appareꝫ illumīa-
ta. Tota ꝟo ē illūiata qn̄ videt plēa p⁹ ꝯiū-
ctiōeꝫ. Itaqꝫ luna recedit a sole ꝛ relinq̄t eū
ī aliq̄ pūcto zodiaci q̄ reuertēs ad idē pūctū
nō iuenit eū ibi. qr iā pfecit ī suo motu Vn̄
oportet eā ꝯsumere duos dies ꝛ .vj. horas
anteq̄ illū ꝯsequat. ꝛ tale spaciū dr̄ lunatio
Q̄nqꝫ dr̄ ann⁹ lunaris spaciū ꝯtinens duo-
decim lunationes. q̄ diuidunt a cōpotistis
per .vj. pares ꝛ .vj. impares ſm ꝙ menses
sunt pares siue ipares. Par eni lunatio tri-
det mēsi ipari. ipar aūt pari. Ann⁹ ḡ lunarꝭ
ꝯtinēs duodeci tales lūatōes ꝯtiet .cccliiij
dies. Sexies āt .xxx. ꝛ totidē .xxix. dies pfi
ciūt tantā summā. Vn̄ ptꝫ ꝙ ann⁹ solarꝭ cō
mūis supat hūc annū lunarē ī vndeci dieb;.
q̄ excessus facit etatē lune variari singul' an
nis in kal'. mēsiū. ita ꝙ si in h̄ anno ꝑma est
in kal'. alicui⁹ mensis. in seq̄nti anno erit du
odecima. Q̄nqꝫ autē dr̄ mēsis vel ann⁹ lu-
naris embolismal'. Et est embolism⁹ excre-
mentū anni solaris ad lunarē. Et dicit ille
ann⁹ embolismal' ī q̄ cadit et recolligit vna
lunatio triginta dieꝝ recollecta ex illis vn-
decim dieb;. in quib; supat annus solaris
lunarē. ꝛ ideo terti⁹ annus embolismal' dr̄.
qr in illo recolligit lunatio triginta dierum
trib; dieb; desup remanentib;. Ter eī vnde-
cim faciūt trigintatres: remanētib; alijs die
bus trib;. Sil'r octau⁹ annus ē embolisma
lis: additꝭ ill' sex dieb; ad alios vigītiduos
dies. q̄ ex supcrescētia .vij. ꝛ .viij. āni recolli-
gūt Sꝫ ad h̄ vt lunatio embolismal' .viij. ā
ni sit trigīta dieꝝ oportꝫ mutuari duos di-
es ex ēbolismali subseq̄nti Et ita pcedēdo
ē vsqꝫ ad decimūnonū annū qn̄ circul⁹ em-
bolismal' adimplet. ꝯtinens annos duode
cim cōes: ꝛ septē embolismales Embolis-
males eīn sīt tti⁹ .vj. viij. xj. xiiij. xvij. xix. alij
ꝟo sunt cōmunes. Ann⁹ aūt lunaris maxie
obseruatōis ē apud hebreos ꝑpt' qd̄ legal'
dr̄. qr oēs festiuitates legales ſm lūe cursū
et etatē obseruant. et id̄o semꝑ incipit a lu-
natōe aplis vt dicit Beda. et ī Exodo .xij.
dr̄ Mēsis iste erit vobis ꝑncipiū mēsiū āni
ꝛc. Preter annū āt vsualē seu cōmunem ꝛ le
galē est annus q̄ dr̄ emergēs qn̄ ab aliq̄ ca-
su notabili emergēte tps subseq̄ēs cōpu
tat Sic greci ꝯputauerūt tps a ꝑma olym
piade. ꝛ christiani a ꝑma dn̄ica incarnatōis
et sic de alijs. Vn̄ ꝯtingit sepe ꝙ mediū an
ni legalis est ꝑncipiū emergentꝭ et econuer-
so. Et per h̄ multe contrarietates in biblia
ad concordiā reducunt. Sꝫ hec de anno-
rū diuersitate dicta sufficiant.

De Vere. Ca .IIII.

v Er est ꝑncipiū āni cui⁹ initiū ē qn̄
sol in ꝑma pte arietꝭ ꝯsistit. ꝛ ꝯtra
septētrionē ꝑ rectā lineā ascendere icipit. vt
di. Constan. ī pantegni. li. v. c. iij. Recta aūt
linea est q̄ neqꝫ septētrioni attinet neqꝫ meri
diei. sed ab vtroqꝫ polo equaliter distat.

Durat aũt tp̃s verꝫ vſq₃ ĩ finẽ gemioꝝ q̃ntũ.ſ.
ſol diſcurrit ꝑ tria ſig̃.q̃ꝝ vnũq̃dq₃ h₃ ſuum
mẽſẽ ad tp̃s ṽnale ꝑtinẽtẽ·Primꝰ meñ ẽ ari
etꝫ icipiẽs a.xviij.die martij vſq₃ ĩ.xvij.diẽ
aplis.Scõs ẽ tauri ĩcipiẽs a.xvij.die apl'
vſq₃ ad.xviij.diẽ maij.Tertiꝰ ẽ gemioꝝ inci
piẽs a.xviij.die maij vſq₃ ad.xvij.diẽ iulij.
Eſt aũt vernũ tp̃s int̃ frigidũ ⁊ calidũ maxie
tꝑatũ.int̃ hyemẽ ⁊ eſtatẽ mediũ:q̃litatũ vtri
uſq₃ ꝑticipatiuũ.qm̃ ſãguis tũc ĩcipit mlti-
plicari ĩ corꝑe aĩal':⁊ hũores q̇ ĩ hyemali fri
gore ꝯſtricti fuerant ⁊ cõpacti:calore ṽnali
moueri ĩcipiũt ⁊ diſſolui.Uer aũt ĩ ſuiſ q̃lita
tibꝫ tꝑatũ:ſaniſſimũ tp̃s ẽ:⁊ mĩme mortife-
rũ ac ĩfirmũ vt d̾t Cõſt.⁊ Gal'.Nã his dua
bꝰ q̃litatibꝫ nat̃a d̾lectat̃.q₂ caliditas ẽ cã ef
fectiua nutrimẽti ⁊ augmẽti.hũiditas ṽo cã
ẽ matial'.⁊ iõ ĩ vere maxie gñat̃ ſãguis:q̇ ma
gꝫ ẽ neccariꝰ nutrimẽto corꝑis.Si ṽo nat̃a₃
ſuã exierit diũſas fac̃ egritudies ⁊ ĩduc̃.vñ
d̾r ĩ Afoꝝ.Si hyẽs ſicca fuerit ⁊ borealis.
ver ṽo pluuioſũ fuerit aut autũnꝰ:neceſſe ẽ
ĩ eſtate febres acutas fieri ⁊ obtalmias ⁊ di
ſenterias:maxie ĩ hũidis nat̃a:vt d̾t cõmẽ.
In hyeme ſicci hũores ꝑ frigiditate₃ retẽti
acuũt̃ In vere aũt ĩ nimia hũiditate diſtẽꝑa-
te mlte ſ̾fluitates gñant̃:⁊ ꝑ calorẽ r̃ſoluũt̃
In eſtate ṽo dũ calor ñ ẽ potẽs eas ꝯſume
re:putrefac̃:⁊ ſic febres acutas gñat ⁊ ĩduc̃
⁊ mltaſ alias paſſiões.Si ṽo hyẽs calida
⁊ hũida fuerit:ver aũt frigidũ ⁊ ſiccũ:necc̃e eſt
hoĩes ĩ eſtate egrotare:⁊ mulieres ꝑituras
leui occaſiõe abortire.Cuiꝰ rei aſſig̃t Gal'.
rõe₃ ĩ cõmẽ.di.Qñ corꝑa p̃gnãtiũ ĩ hyeme
ſt̃ calida ⁊ hũida:tenera ſt̃ ⁊ rara.Uñ frigi-
ditas aerꝫ ṽnal' ſ̾bito penetrãtꝫ ad ĩteriora:
ledit fetũ.Per frigiditatẽ ei ⁊ ſiccitatẽ(q̃ ſũt
q̃litates mortificatorie)mortificat̃ fetꝰ Uñ
fetꝰ mortificatꝰ agg̃uat retĩacl'a ⁊ abrũpit.⁊
ſic mulier neccario abortit Uernũ ĩſuꝑ tẽ
pꝰ t̃rã diu clauſã ⁊ p̃ frigore ꝯſtrictã aꝑit:et
radices ⁊ herbas ĩ t̃ra latẽtes ꝓduc̃.floribꝫ
⁊ herb̃ t̃rã renouat.Aues ad garritũ ⁊ amo
rẽ ſollicitat ⁊ ĩduc̃.⁊ miro d̾core oẽm t̃re ſu
ꝑficiẽ ĩduc̃ ⁊ vẽuſtat.Uñ ver d̾r a virore vl'
a vigore.q₂ tũc herbe ⁊ arbuſta vireſcere ĩci
piũt ⁊ frõdere.Tꝑs verꝫ ẽ tp̃s agricult̃e ⁊ la
borꝫ.tp̃s leticie ⁊ amorꝫ Uernali eĩ tꝑe oĩa
vident̃ letari.Nã t̃ra viret:ſilua frõdet.p̃ta
florẽt:celũ ſplẽdet:mare q̇eſcit:volucreſ vo
ciferãt ⁊ nidificãt.⁊ oĩa q̃ ĩ hyeme videbant̃
mortua ⁊ arida(al's marcida)ṽnali tꝑe r̃no
uant̃.Uñ ſerenitaſ aerꝫ ṽnal' vocat̃ a Mar
ciano riſus iouis.Aq̃ ṽo ṽnal' tꝑis minꝰ ſa
ne ſũt ad bibẽdũ.q₂ a vaporibꝫ tũc reſolutꝫ
ingroſſãt̃.⁊ a ranis ⁊ alijs ṽmibꝫ tũc tꝑis ſe
mẽ ꝓijciẽtibꝫ ĩficiũt̃.Et iõ ſi necc̃e fuerit eas
bibere ꝯſulit Cõ.vt ꝑmo d̾coq̃nt̃.vt ꝑ ebul
litiõe₃ ſubtilient̃ ⁊ purificent̃

De eſtate. Ca.V

e Stas calida ẽ ⁊ ſicca.Cuiꝰ initiũ eſt
cũ ſol fuerit ĩ p̃ria ꝑte cãcri.⁊ tũc ẽ ſol
ĩ maxĩa eleuatõe q̃ ad nos ⁊ iã paulatĩ ĩcipit
deſcẽdere vſq₃ ĩ fine₃ ṽgis.Et h₃ eſtas tres
mẽſes ſic̃ ⁊ ver.vt d̾t Cõſt.Primꝰ meñ ẽ cã-
cri a.xvij.die iunij vſq₃ ad.xviij.iulij.Scõs
ẽ cũ ſol ẽ ĩ leõe a.xviij.die iulij vſq₃ ad.xvij.
diẽ auguſti.Tertiꝰ ẽ cũ iã ĩ ṽginẽ deſcẽdit a
xvij.die auguſti vſq₃ ad.xviij.diẽ ſeptẽbrꝫ.
vt d̾t Cõſt.Eſt ḡ eſtaſ calida ⁊ ſicca cholere
gñatiua.eo ꝙ ſol tꝑe eſtiuali ſũma ḡdit̃ aſcẽ
ſiõe.Oppoſituſq₃ capitibꝫ nr̃iſ directã ⁊ for
tẽ ĩ corꝑibꝫ nr̃is ſic̃ ⁊ alijs ĩferioribꝫ fortiſſi
mã ĩprimit actõ₃.Uñ ⁊ ſuꝑflua ĩ hyeme co
adũata diſſoluit ⁊ ꝯſumit.Si ṽo eſtas ſuã
tẽperie₃ exierit ĩfirmitates calidas ⁊ ſiccas
generare ⁊ ĩducere ꝯſueuit:vt d̾t Cõſt.Dies
lõgiores ſol effic̃:⁊ noctes breuiores.Fru
ctꝰ ⁊ flores ad maturitatẽ ꝓduc̃.Nã vi cali-
ditatꝫ ſue tc ĩtẽſe:hũores ĩ fructibꝫ tũc dige
rit:⁊ digeſtoſ eis ĩcorꝑat ⁊ ꝯiũgit.q̃d ṽo ſu
ꝑfluũ ẽ d̾ſiccat penitꝰ ⁊ ꝯſumit.Terrã rimo
ſam ⁊ cauernoſã reddit.Nã calore ſuo hũi-
das ꝑtes ꝯſumẽdo deſiccat.Siccitate ṽo
ſua ꝑtes t̃reſtres ꝯp̃mit ⁊ cõiũgit:⁊ ſic aꝑit
t̃rã at₃ findit Cõſũptꝫ ḡ ꝑtibꝫ aq̇s(q̃ fuerũt
cã coadũatiõis ꝑtiũ ⁊ ꝯſtructõis)necc̃e ẽ vt
ꝑs a ꝑte diuidat̃.⁊ ſic ſciſſura in ꝑtibꝫ t̃reis
efficiat̃.Uñ ⁊ loca paludoſa:aq̇ſitatẽ ꝯſu-
mẽdo deſiccat ⁊ exaſꝑat ⁊ ĩdurat·Poroſas
ꝑtes aĩaliũ calorꝫ ſui ſubtilitate ſubĩtrat:et
hũorẽ ſuccutaneũ diſſoluẽdo ſudorẽ ꝓuo-
cat.⁊ ſic qd̾ ẽ ſuꝑfluu₃ annihilat ⁊ euacuat.
Per poroꝝ ẽt aꝑtiõe₃ fit ſpirituũ exhalatio
⁊ ſubal' hũiditatꝫ euaporatio.⁊ iõ vires de-
bilitat ⁊ eneruat.ex vtraq₃ q̃litate ſua chole
rã excitat ⁊ ĩflãmat.⁊ iõ febrilẽ calore₃ gñat
⁊ augmẽtat.Apes mellificãtes ſuis floribꝫ
eſtas reficit ⁊ ſatiat.Noct̃nis tꝑibꝫ rorẽ ge
nerat.⁊ herbaꝝ ſuꝑficiẽ ne diurno eſtu are-
ſcãt rigat ⁊ hũectat Eſtiuo tꝑe aues canore
maxie vociferãt ⁊ modulãt̃:⁊ ad pullificãdũ
ſilueſtres volucres maxie aĩant̃.Oĩm cor-
poꝝ vmbre ĩ eſtate media abbreuiant̃.

De Autumno Ca.VI.

a Utūnꝰ ab augēdo est dictꝰ.eo ꝙ tūc tpis fruges ⁊ fructꝰ potissime abundāt ī borreis ⁊ augenť. Oēs ei āni labores ⁊ fructꝰ r̄colligit ī borrea ⁊ repōit. Et iō ī fabul' nutrici Junonis ꝯpať rōe fertilitatꝫ vt ðt Jsi. Nā sollicitos ⁊ negociosos circa fructuū collectoꝝ hoīes reddit.agros a frugibꝰ:⁊ arbores a fructibꝫ orbatas reddit⁊ siccitate ⁊ frigiditate sua frōdes ⁊ folia mortificat ⁊ deijcit.ťrā sterilē effic̄ ⁊ vī germinatiuā āputat ⁊ p̄scidit. Est itaqꝫ autūnꝰ frigidꝰ ⁊ siccꝰ:hūoꝝ melācholici:frigidi.s.⁊ sicci generatiuꝰ. Cuiꝰ initiū ē: Cū sol p̄mā ptē libre intrat:cū sol ē ī recta linea.s.ī eq̄noctiali: cū a septētriōe ⁊ meridie eq̄ distat. Hꝫ āt tp̄s autūnale tres mēses sibi ꝯ̄ſuiētes.vt ðt Cō. Primꝰ īcipit qn̄ sol ē ī libra a.xviij.die septēbꝛꝫ vsqꝫ ad.xviij.diē octobꝛꝫ.⁊ tūc īcipit sol plꝰ ðcliare ī meridie. Scðs mēſ ē ī q̄ sol ē ī scorpiōe a.xviij.die octobꝛꝫ vsqꝫ ad.xvij.diem nouēbꝛꝫ. Tertiꝰ ē cū sol ē ī sagittario.s.a xvij.die nouēbꝛꝫ vsqꝫ ī.xviij.diē decēbꝛꝫ.vt ðt Cōst. Autūnꝰ ī suis q̄litatibꝫ veri ē ꝯ̄riꝰ ⁊ iō mľtaꝝ īfirmitatū ⁊ pessimaꝝ ē generatiuꝰ Un̄ Hypo.ī Afoꝝ. Jn autūno acute accidūt egritudīes ⁊ mortifere. Sup quē locū ðt Gal. Autūnꝰ pestilētior ē ceterꝫ tp̄ibꝫ ⁊ ī mľtꝫ illaudabiľ. Prīo ꝓpť mutabilitatē tpis. Nūc ei ē calor:nūc frigꝰ. Scðo q̄ꝛ cū sit pꝰ estatē:īuenit mľtos hūores īcēsos ex calore p̄cedēte:q̄s r̄ꝑcutit frigꝰ autūnale ad īteriora.⁊ nō ꝑmittit eos exire:q̄ putrefiūt ⁊ inducūt pessimas passiōes vt q̄rtanas ⁊ febres vix curabiles. Et h̄:q̄ꝛ autūnꝰ frigidꝰ ⁊ siccꝰ ⁊ īordiatꝰ. Et iō ī autūno nimia siccitate a q̄ ꝯsumiť subal' hūiditas:corpa efficiūť debiliora. Propť ieq̄litatē ꝟo aerꝫ pori nūc subito apiūť:nūc subito ꝯstrīgūť. Un̄ fit calidaꝝ fumositatū retētio:q̄s cū ꝟtꝰ nō possit expellere:mľtitudīe ⁊ acumīe maťie passiones mortifere subsequūť. Ptisicꝫ āt autumnꝰ maxie ē nociuꝰ.q̄ꝛ frigiditate ⁊ siccitate sua pulmonē ðsiccat ⁊ rūpit ad modū pāpini.iō ptisicos valde ledit.

De Hyeme Ca.VII.

h yems ab eūdo ē dicta.eo ꝙ tp̄e hyemali solet ire ⁊ volui sol in breuiori circulo q̄ꝫ in estiuali. Un̄ breuiores effic̄ dies ⁊ noctes lōgiores vt ðt Jsi. Est āt initiū hyemis s̄m Cōst. cū sol ē in p̄ma pte capricorni:⁊ ē finis descēsiōis sol' ī meridie:⁊ iā paulatī īcipit ascēdere ꝯtra septētrōez. Hꝫ āt hyēs tres mēses sibi deſuiētes. Primꝰ ē in capcorno incipiēs.ī.xviij.die decēbꝛꝫ vsqꝫ ī.xvij.diē ianuarij. Scðs ē cū sol ē in aq̄rio a.xvij.die Januarij vsqꝫ ad xvij.diē Februarij Tertiꝰ mēſ ē qn̄ sol est ī piscibꝫ ⁊ īcipit a.xvj.die februarij vsqꝫ in.xviij.diē martij.vt ðt Cōstā. Est āt hyems frigida ⁊ hūida fleumatꝫ nutritiua.magꝫ tū ðn̄ať frigiditas q̄ꝫ hūiditas.q̄ꝛ magna fit aerꝫ ⁊ aq̄ ꝯstrictio ⁊ ꝯgelatio ꝓpť nimiā sol' elōgatōez.ex q̄ frigꝰ nō modicū tūc tpis gn̄ať. Un̄ hyēs estati penitꝰ ē ꝯ̄ria.⁊ iō oīa viuētia ⁊ nascētia bn̄ficio estatꝫ rigore hyemali mortificāť ⁊ estatis p̄terita vestigia ī hyeme penitꝰ annullanť. Niues ⁊ aq̄ꝝ inūdatiōes in hyeme multiplicāť.tā vie q̄ꝫ semite lubrice ⁊ lutose in hyeme efficiūť. Pori ťre glaciali frigore ꝯstringunť Oīm corꝑm vmbre ī hyeme plꝰ q̄ꝫ in estate ꝓlōganť. Poris terre clauſ:ī supficie exteriori corpa infrigidanť. Interius tn̄ ꝑtes calide fugiētes ðn̄antē frigiditatē inaggerāt. Et iō aq̄ puteales ⁊ fontane ī hyeme sentiunť magis calide q̄ꝫ in estate.q̄ꝛ calor natural' fugiēs ꝯ̄riā sibi aerꝫ frigiditatē interiora petit:⁊ ī venis puteoꝝ ⁊ fontiū se includit.⁊ iō ꝓpť calorꝫ p̄n̄tiā aq̄ in fonte vľ in puteo nō gelanť. Jtē hyemal' asꝑitas homines efficit pigros ⁊ desides ad oꝑandū. Nerui ei frigiditate ꝯstrīgēte ꝯ̄biunť q̄dāmō ⁊ coartanť.ꝓpť qð mēbra ad oꝑandum ita ð facili nō laxanť. Jtē ex frigore hyemali claudunť pori.⁊ reuocato calore naturali ad intiora:ꝟtutes aīales ꝯfortāť.ꝓpť qð excitať appetitus ⁊ plura cibaria q̄ꝫ ī alijs temporibꝫ necario req̄runť. Un̄ hypo.ī Afoꝝ. Uētres hyeme natura sť calidiores ⁊ sōni lōgissimi. Jn his g̊ horꝫ ples oblatiōes dādē sūt. Calor em̄ est multꝰ ⁊ multo īdiget nutrimēto ⁊c̄. Jtē qn̄ hyems suas excedit q̄litates.varie passiōes in corꝑibus generanť Multi ei hūores clauſ porꝫ ī cōcauitatibꝫ corꝑis aggreganť q̄ nō inueniētes viā euaporatōis calefiūt ⁊ citiꝰ putrefiūt:ex q̄ necario infirmitates varie ꝓcreanť.

De mense Ca.VIII

m Ensis est nomē grecū.⁊ ex lune noīe tractū. Luna em̄ greco s̄mone mene vocať. Nā apud hebreos mēses legitimi n̄ ex cursu sol' ſꝫ ex lūe motu nūcupāť. Egyptij aūt p̄mi.ꝓpť velociorē lune cursuꝫ nomē mē

sis primo et solis cursu inuenerit quam tardior solis motus facilius poterat comprehendi vt di. Isi. Est autem triplex mensis .s. Solaris quamdiu sol moratur in vno signo. Et est vsualis illorum .s. spacium dierum quod in nostris Martilogiis continetur Et est mensis lunaris .s. spacium quo luna recedit ab vno puncto firmamenti, rediens ad idem punctum. Et continet in se. (xxvij. al's xxviij.) dies et septem horas Nam luna moratur in quolibet signo per duos dies et bisse hore. Et eo pro quod moratur in quolibet signo per duos dies. cum sint. xij. signa habentur. xxiiij. dies. et eo pro quod moratur per. vj. horas exeunt tres dies que predictis. xxiiij. diebus adiuncti faciunt. xxvij. xij. pro bisse spacium supplent vnius hore integre. Et quo patet quod luna circuit zodiacum a puncto ad punctum per xxvij. dies et. vij. horas Alio autem sunt menses lunares per lunationem. vtz in anno lunari. quere s. Continet itaque mensis quattuor septimanas septimana septem dies naturales. dies quattuor quadrantes. quadrans sex. hora quattuor puncta. punctum decem momenta. momentum. xij. vncias. vncia xlvij. atomos. atomus vlterius non diuiditur propter

Sunt autem. xij. menses vsuales (sub breuitate les. quorum primus dicitur Januarius a Jano dictus cui fuit consecratus. quia vt dicit Aug. Gentiles credentes Janum ducem quendam deum esse. in his kalendis eum plurimum venerabantur. et ei duas facies figurabant. vnam post se et aliam ante. quia erat terminus anni prioris et principium sequentis. Modo autem dicitur ianuarius. eo quod sit limes et ianua anni. Vnde bifrons ianus depingitur. vt anni introitus et exitus demonstretur vt dicit Isi. Depingitur autem comedens et de scypho bibens. quia tunc aialia (abundantiorem al's lautiorem) cibi copiam exigunt et requirunt. quia tunc temporis propter subintrantem calorem ad interiora materie vigor appetit. Iste autem mensis habet noctes longas horarum. xvj. et dies breuiores horarum. scz (viij

De februario Ca. IX

Secundus mensis est februarius a februo .i. plutone dictus. cui mensis ille fuit antiquitus consecratus. Nam ianuarium diis superioribus, februarium pro diis inferioribus antiquus error gentilium consecrauit. et ideo februarius a februo, id est plutone deo infernorum est nominatus. Est autem mensis pluuiosus valde et aquosus propter vaporum eleuationem que in pluuias resoluuntur. et ideo tunc dicitur sol esse in aquario propter aquarum inundationem. Depingitur autem februarius senex ad ignem residens calefaciens. quia tunc temporis materie viget frigus propter diuturnam solis elongationem que precessit. Inter autem omnes menses februarius mensis est minimus quia non habet nisi. xxviij. dies quando non est bisextus. In bisexto autem habet. xxix. Dicitur autem Februarius apud hebreos sebath. apud grecos xendicos cuius nox habet. xiiij. horas. dies pro decem.

De Martio. Ca. X

Tertius mensis dicitur Martius. a marte romane gentis auctore appellatus Vel ideo sic est dictus. eo quod tunc aiantia ad marem et coitum moueantur vt dicit Isi. Dicitur autem martius apud hebreos mensis adar. Apud grecos pro vocatur distan. Et habet .xxxj. dies. Nox autem eius habet horas xij. dies. xij. In mense enim martio est equinoctium vernale. sole inter septentrionem et meridiem mediam lineam tunc tenente. Et ideo in mense martio aperiuntur pori terre. atque humores incipiunt ascendere tam in aialibus quam in herbis et arboribus. Vnde Martius depingitur tanquam vinitor vel hortolanus. quia tunc est tempus vt superflua a vitibus et aliis arboribus amputentur. In Martio autem est tempus valde mutabile et instabile. et ideo tunc temporis corpora hominum facillime alterantur. Aque autem martiales sunt minus sane ad bibendum. quia tunc ex seminibus piscium et ranarum potissime inficiuntur. Sole in principio martii in medio signi piscium existente.

De aprili Ca. XI

Quartus mensis est aprilis qui apud hebreos dicitur iar Apud grecos pro dicitur xandicos habens. xxx. dies. Cuius nox habet horas decem. Dies pro. xiiij. Dicitur autem aprilis quasi aperilis. quia tunc omnia aperiuntur. et tunc germina flores et folia de terra et arboribus egrediuntur. Et ideo aprilis depingitur gestans florem. quia in illo mense incipit terra decorari floribus ac vestiri. Vel aprilis dicitur quasi affrodilis. ab affron quod est semen. quia tunc apertis poris terre sunt arua apta semiationi et agriculture. sole circa medium martii signum tauri subintrante.

De Maio Ca. XII

Quintus mensis est madius siue maius. a maia matre mercurii dictus. Vel dicitur a maioribus natu qui in republica sunt maiores Vel dicitur madius a madefactione pluuiarum. quia tunc temporis oriuntur pliades et hyades et alie stelle pluuiales. quarum virtute mittuntur pluuie et rores ad seminum lactorum madefactionem et irrigationem. Hic mensis apud hebreos dicitur siuan. Apud grecos autem dicitur antimoseos habens dies. xxx. Nox pro eius habet horas. viij. et dies. xvj. Est autem maius tempus amenitatis amoris et iocunditatis. Tunc enim maxime vociferant et gaudent aues. Tunc ad bella procedunt reges. In maio prata rident. et florent. Silue virent. et omnia fere aiantia mouentur ad gaudi

um ꝛ amorē.ꝛ ıδo sol đꝛ in medio maij ītrare signū gemioꝝ. qꝛ ꝓpter temperiē aeris et amenitatē tēpis iocūditas in hoībꝫ geminaꝶ. Vñ maius tp̄s est solacij ꝛ deductiōis ꝓpter qδ depingiꝶ iuuenis equitans ꝛ gestans volucrē sup̱ manum.

De Junio Ca.XIII

[s] Extꝰ mēsis đꝛ Juniꝰ a iunioribꝫ dictus. eo ꝙ ꝑpl's romanus ī cēturias iunioꝝ et senioꝝ fuit diuisus vt dıc Jsi. Est āt mēsis iuniꝰ finis veris ꝛ p̄ncipium estatis. ꝛ đꝛ apδ hebreos thamis. apδ grecos ꝟo deseos hn̄s dies.xxx.nox ꝟo hꝫ horas.vj.dies ꝟo.xviij. Est āt mēsis solsticialis qꝛ in eiꝰ medio intrat sol in cancꝝ.tūc āt calore solis humorez in radicibꝫ desiccāte oīa tendūt ad maturitatē.ꝛ ideo depingitur secans fena. qꝛ fena in p̄ratis tūc temporis sunt matura.

De Julio Ca.XIIII

[s] Eptimus mensis đꝛ iuliꝰ a iulio cesare sic vocatꝰ. qꝛ ī illo mēse fuit natus.vel vt đꝛ tūc tp̄is fuit ad imperium sublimatus Đꝛ āt apud hebreos Aib apδ grecos panemos. Hꝫ āt dies.xxxj.cuius dies hꝫ.xvj.horas.nox ꝟo.viij. Est aūt mēsis iste feruētissimꝰ.qꝛ in medio istiꝰ mēsis sol incipit esse in leone ꝛ īcipiūt dies caniculares.ꝛ iō tū ex sole.tū etiā ex calido sig ꝛ calidissimo sidere fit excessus tūc tp̄is in calore.tūc etiā intēdūꝶ oēs calide passiones et est tp̄s maxīe discōuenıēs medicie.ex nimio calore ad interiora radicitꝰ subintrātez hūorē ꝯsumēte segetes maturescūt. Vñ iulius depingiꝶ cū falce segetē resecāte .qꝛ tūc est tp̄s ꝯgruū messioni.

De Augusto Ca.XV

[o] Ctauus mensis est augustꝰ ab augusto cesare nūcupatꝰ. q̇ apδ hebreos đꝛ elul.apδ grecos ioꝛ.habens dies xxxj.cuiꝰ nox hꝫ horas.x.ꝛ dies.xiiij. In h̄ mense fruges ī horrea recolligūꝶ.ꝛ iō depigiꝶ cū flagello triturāte đnudat terrā a frugibꝫ ꝛ spoliat. ꝛ iō đꝛ sol in medio augusti signū ꝟginis subintrare.sic eñ ꝟgo sterilis est ꝛ infecūda sic t̄ra ē q̄si sterilis qñ a suis fructibꝫ ē orbata.

De septembri. Ca.XVI

[s] Eptēber est nonꝰ mensis sic dictꝰ.qꝛ est septimꝰ ab imbre tp̱aneo.i.a martio qñ solēt imbres inundare. et đꝛ apud hebreos tischer. apδ grecos corros. hn̄s dies.xxx.cꝰ nox hꝫ hōs.xij.ꝛ dies.xij In isto eñ mēse fit eq̄noctiū autūnale Nā ī eiꝰ medio sol ingrediꝶ signū libre. Est aūt mēꝶ iste finis estatis ꝛ p̄ncipiū autūni.i q̇ vindemia fit matura.ꝛ iō depīgiꝶ tāq̄ȝ vindemiatoꝛ racemos colligēs ī corballo Est āt mēꝶ iste mutabil'ꝛ instabil'.cuiꝰ caloꝛ ī p̄ncipio ē intēsus.ꝫ ī fine remittiꝶ ꝛ tepescit iā frigiditatē sapiēs autūnalē Fuit āt menꝶ iste apδ hebreos valde celebris ꝛ solēnis Nā apud eos dies septimꝰ.menꝶ.vij.ꝛ annus.vij. in sūma veneratione habebaꝶ.

De Octobri Ca.XVII

[d] Ecimꝰ menꝶ est october sic dictꝰ. qꝛ ab imbre est octauꝰ. q̇ apδ hebreos đꝛ marizon.apud grecos hyp̱beos. hn̄s dies.xxxj.cꝰ nox hꝫ horas.xiiij.dies ꝟo decē.q̇ in p̄ncipio sui adhuc est calidꝰ ꝫ in fine forti frigore corpꝰ pūgit.ꝛ iδo ī eiꝰ medio sol đꝛ ītrare signū scorpionis.q̇ est vermis facie blandiēs ꝛ cauda pungens. Hic mensis qꝛ naꝶaliꝶ est frigidꝰ ꝛ siccꝰ terrā desiccat ꝛ eā ad susceptōem seminū disponit.ꝛ habilitat. Vñ tūc tp̄is semina hyemalia glebe ꝯmēdanꝶ.ꝛ iō depingiꝶ in silitudinez hoīs seminantis.

De Nouēbri Ca.XVIII

[v] Ndecimꝰ menꝶ est nouēber sic dictꝰ q̄si ab imbre nonꝰ. Apδ hebreos đꝛ casleu .apud grecos dios.hn̄s dies xxx. Cuiꝰ nox hꝫ hōs.xvj.dies ꝟo.viij. Hic mēꝶ frigiditate sua penetrat ad iteriora ꝛ g̃uiter ledit corp̱a.ꝛ ideo in ipiꝰ medio đꝛ sol signum sagittarij subītrare.ꝛ siccitate ꝛ frigiditate sua ꝯstrigit ꝛ desiccat et deijcit arboꝝ folia.poros etiā in aīalibꝫ claudit.ꝛ recollectis humoribꝫ ītrinsecꝰ eos ꝯgelat coagulat ꝛ compingit. Et iδo tūc tp̄is aīalia maxīe porci multū impinguāꝶ ꝓpter qδ depingiꝶ q̄si rusticus quercus p̱cutiēs ꝛ glādibꝫ reficiēs porcos suos

De decembri Ca.XIX

[d] Ecember duodecimꝰ mēꝶ est sic dictus. qꝛ ab imbre martij est decimꝰ Martius q̇dē est mēsis pluuiosos. Hic apud hebreos đꝛ theles. apδ grecos epileos.hn̄s dies.xxxj.cuius nox hꝫ horas xviij.dies ꝟo.vj. Hic mensis est solticialis qꝛ in eiꝰ medio sol ingrediꝶ signū cap̄corni. qñ ita ē a remotꝰ de nr̄o habitabili ꝙ nō p̄t a nobꝰ plꝰ aliq̄liter elōgari.ꝛ tūc a circul' meridionalibꝫ incipit paulatim reuerti ꝛ accen

dere ꝑ circulos boreales. Est at̄ finis autū-
ni ⁊ ꝓncipiū hyemis q̄ se extēdit vsq̄ ad .xvij.
diē martij vbi īcipit tp̄s ver̄. In h̄ mēse ꝓpt
aspitatē frigor̄ sūt altilia ⁊ aīalia domestica
m̄lte q̄et̄ ⁊ ꝑui mot⁹. ⁊ iō plurimū ipiguāt
Vn̄ tūc tp̄is īterficiūt potissime ⁊ mactant
ꝓpter qđ depingit tanq̄ carnifex q̄ cū securi
ꝑcutit ⁊ mactat porcū suū. Ex his ei .xij. mē
sib⁹ ꝑficit ann⁹ tam solaris q̄ lunaris

De hebdomada ⁊ dieb⁹ Ca. XX

b Ebdomada siue septimana a septē
dieꝝ nūero ē vocata. cui⁹ replicatiōe
mēses anni ⁊ secl'a pagūt Ab eodē ei
die īcipit ⁊ i eodē termiat. Cui⁹ ꝑtes sūt dies
artificiales ⁊ naturales. Sūt dies dicti a dijs
quoꝝ noīa q̄busdā sideribus sūt ab antiq̄s cōse
crata. Primū soli ascpsert q̄ ꝓnceps ē side
rū ⁊ dn̄s plāetaꝝ. ⁊ iō dies dn̄ica nūcupat.
q̄ ꝓuilegiata ē i m̄lt̄ . q̄ i die dn̄ica mūd⁹ ē
creat⁹. ⁊ i eadē dn̄s nat⁹ fuit. ⁊ i eadē dn̄s re
surrexit. ⁊ i ead̄ ēt dn̄s misit spm̄ scm̄ Scd̄z
diē ascpsert lūe. q̄ soli i magnitudīe ⁊ splen
dore ꝓxia est. Tertiū at̄ Marti. ⁊ sic d̄ alijs
Dieꝝ at̄ ali⁹ ē egyptiac⁹. ali⁹ n̄. Egyptiac⁹ ē
ille dies i q̄ misit de⁹ aliquā plagā i egyptū
Vn̄ cū sint .xxiiij. dies egytiaci. ptz q̄ pl'es
misit deus plagas sup egyptios q̄ decē q̄
int ceteras maḡ sūt famoſe. Ponūt at̄ i ka
lēdario eccl'e. nō q̄ aliq̄d sit i illis pl⁹ q̄ i ali
is omittēdū s̄z vt miracl'a dei ad memoriā
īducāt. Dieꝝ ali⁹ ē artificial' siue vsual'. ali⁹
est natal' Artificial' est spaciū q̄ voluit sol in
n̄ro hēisphe rio ab oriēte ad occidētē. Et d̄r
artificial'. q̄ q̄si artificio diuersificat s̄m di-
uersos sit⁹ climatū ⁊ regionū Natalis ē spa
ciū q̄ sol voluit ab oriēte ꝑ occidentē i oriē-
tē. ⁊ tal' dies ꝯtinet horas .xxiiij. Artificial'
ꝟo dies ꝯtiēt i eq̄noctio .xij. horas. In alijs
ꝟo tp̄ib⁹ pl⁹ vl' min⁹ s̄m dieꝝ icremētū vl' de-
cremētū. Dieꝝ at̄ ali⁹ noīat a kalēdis ali⁹ ab
idib⁹. ali⁹ a nonis Prim⁹ at̄ dies mēs̄ d̄r noīe
kalēdaꝝ A kalo qđ ē voco. q̄ tūc solebant
mercatores ad nūdinas ꝯuocari Et erat fe
stū solēne qđ vocat festū neomenie. i. noue
lune. q̄ tūc lūa videbat ēē noua None dicū
tur q̄si nūdine. q̄ tūc nūdie icboabāt. Id⁹
idē est qđ diuisio. q̄ tūc nūdine diuidebāt
Ex q̄ ptz triplex dieꝝ d̄ra. s. Kalēdaris. de-
putata ad celebrandū. Nonalis. attributa
ad negociandū. Idualis statuta ad recedē
dū a nūdinis ⁊ ad ꝓpria reuertēdū Dies at̄
natal' ꝯstat ex .xxiiij. hor̄ q̄b⁹ sol circa totā

terrā raptu firmamēti circūfert. Cuius ꝑtes
sūt q̄drās. hora pūctū. momētū. vncia. ato-
mus. Est at̄ q̄drās q̄rta ꝑs diei natal'. s. spa
ciū sex horaꝝ Hora ei sexta ꝑs ē q̄drāt̄. i. vi
cesima q̄rta ꝑs diei natal'. Et d̄r hora extre-
ma ⁊ finalis ꝑs tp̄is . sic ora d̄r extremitas
fluuij siue mar̄ vt d. Isi. Pūctū est q̄rta ꝑs
hore. Momētū est decima ꝑs pūcti siue q̄
dragesima ꝑs hore Et d̄r momētū q̄si mīmū
atq̄ angustissimū tp̄s a motu sideꝝ nūcupa
tū. Vncia at̄ d̄r .xij. ꝑs momēti . Atomus ē
q̄dragesima septia ꝑs vncie. ⁊ d̄r atom⁹ q̄si
sine diuisione. q̄ vltra atomū non recipit
subdiuisionē Dies itaq̄ est illūiatōis a sole
receptiua. ⁊ lūis recepti ad alios diffusiua
vn̄ dies a dian greco deriuat . Est aūt dian
idē qđ claritas vt di. Isi. Itē dies ē mēsiū
ānoꝝ ⁊ tp̄m descptiua ⁊ distinctiua. Oīa ei
tp̄m ⁊ scl'oꝝ curricula. dieꝝ nūero ꝯputant
Itē s̄m accessū ⁊ recessū solis ē dies breuita
tis vel magnitudīs receptiua. Et iō ꝓpt sol'
elōgatōē a n̄ro habitabili i hyeme ē breuis-
sima. i estate at̄ lōgissima. q̄ tūc sol nob⁹ vici
ni⁹ appropinq̄t. Itē sideꝝ ⁊ corpoꝝ supiorū
est dies occultatiua. q̄ q̄to dies est clarior.
tāto stelle a n̄ris aspectib⁹ ampli⁹ elōgant.
Itē int colores ⁊ reꝝ visibiles formas ē di-
es discretiua. Nā figure ⁊ forme q̄ de nocte
latēt de die patēt vt di. Beda. Itē diei p̄sen-
tia auiū lucis ē letificatiua. In ortu eīm diei
aues cātāt ⁊ gaudēt . Itē viatorib⁹ est dies
securitat̄ ⁊ pac̄ tributiua . q̄ latrōib⁹ inimi
ca ē ⁊ timor̄ incussiua. Latrones ei d̄ die ti
mēt. Itē diei claritas ē tenebrositat̄ noctis
euacuatiua. ⁊ ipi īmediate successiua. Et q̄
to nox p̄cedēs maḡ tēpestiua ē ⁊ turbulēta:
tāto ē succedētis diei p̄ntia maḡ gta. Item
dies ē stat⁹ sui īmutatiua. Crescit ei ꝯtinue
⁊ decrescit . ⁊ q̄to pl⁹ decrescit ⁊ abbreuiat i
hyeme. tāto pl⁹ in estate ꝓlongat Itē dies ē
a torpore ⁊ somnolētia excitatiua. nā dies ex
ercitio ⁊ labori hoīm d̄putat. ⁊ q̄to pl⁹ dies
declinat ꝟsus finē. tāto sapiēs opari⁹ ad ꝑfe
ctionē diurni opis pl⁹ conat. vt di. Gre.

De aurora Capl'm. XXI

a Vrora finis est noct̄ p̄cedēt̄ . ⁊ diei
seq̄ntis ꝓncipiū . Et d̄r aurora vt d̄t
Isi. q̄si aurea hora eo q̄ rutilantē ad
modū auri diffūdit colorē. Vn̄ ⁊ sol i auro
ra a grec̄ chrysosdomos. i. auri dom⁹ appel
lat Nā radij ei⁹ splēdētes aureas comas d̄-
mōstrāt. Vl' d̄r aurora q̄si aura rorās. eo q̄

in aurora ros generaꝛ. Ex cuiꝰ hūectatōe in
fūdiꝛ terra ⁊ aerꝭ caliditas tꝑaꝛ. Aurora lu
mē a sole īpetrat Clarioꝛ ē ipa nocte. sed ob
scurioꝛ claro die Aues mundas ⁊ diurnas
ad volādū ⁊ cātādū excitat. nocturnas aūt
fugat. In ortu āt aurore flores ṗmo clause
aperiūt. ⁊ herbe q̄ estu ṗcedēte marcuerāt in
aurora erigūꝛ. vires aīales ī aurora ꝯfortāꝛ
⁊ aīaliū egritudīes alleuiāꝛ ⁊ diminuūꝛ. In
aurora āt humoꝛ sanguineꝰ ṗncipaliꝛ dn̄aꝛ
Vn̄ fm ꝯstan. Aurora vsq̄ʒ ad tertiā imitaꝛ
naꝛaʒ veris. meridies estatis. hora vesꝑtina
tꝑis autūnal'. nox ꝟo hyemis q̄litatib' assi-
milaꝛ. In aurora ꝑꝑꝛ dn̄iuʒ sanguis somnꝰ
dulcꝭ est ⁊ salubris. tūc etiā tꝑis maxie galli
ad vociferādū ꝯcitanꝛ. Oriꝛ āt lucifer in au
rora. ⁊ oriētis sol' p̄ntia nūciaꝛ eē ꝓxia ⁊ vi-
cina. Aurora a tenebrꝭ icipit. sʒ vsq̄ʒ ad ꝑfe-
ctōeʒ luīs ꝓficit et ꝓcedit. Variat āt in ortu
sol' colorē suū. Vn̄ nūc croceū nc̄ purpureū
nūc aureū p̄tēdit colorē. Accidit āt h̄ varie-
tas ex diuersa q̄litate vapoꝝ vl' nubiū ī q̄b'
fit imꝑssio solariū radioꝝ vt di. Bed. Ni-
mia āt serenitas in aurora cū radijs solarib'
directꝭ ꝯ austꝝ. signū est fuꝛe tēpestatꝭ vt di.
idē Bed. Idē āt ē aurora ⁊ diluculū Sic
āt dꝛ. qꝛ ē diei lucidū ⁊ luīosuʒ ṗncipiū. Est
eī diluculū fm Isid. termiatio noctꝭ ⁊ īcho
atio plene lucꝭ. alleuiatio īfirmitatꝭ. expedi-
tio ab inimicꝭ In dilucl'o eī fugiūt hostes ⁊
latrones vt idē dic. Idē ē mane qđ dilu-
culū. Nā mane ē lux plena ⁊ matura. ⁊ dꝛ a
man qđ ē bonū. eo ꝙ luce nihil ē meliꝰ fm
Isid. Est āt māe ṗncipiū laborꝭ ⁊ finis dor-
mitōis. tꝑs sobrietatꝭ ⁊ ꝑfecte celebrate di-
gestōis. paulatī nocti finē īponit ⁊ cito trāsi-
it. reꝝ q̄litates et spēs et figuras ꝓstēdit.

De Meridie Ca. XXII

Meridies est dicta q̄si dies media. Nā
in meridie ī medio celi videtur ꝯsiste
re sol. ⁊ in medio pūcto inter ortum ⁊
occasū exn̄s. videꝛ equaliꝛ ab vtroq̄ʒ tūc di
stare Vel dꝛ meridies q̄si mera dies. qꝛ tūc
purioꝛ ⁊ clarioꝛ est qn̄ sol de medio celi ruti
lat. ⁊ totū orbē pari illuiat claritate. vt dicit
Isi. Hec hora calidioꝛ est ⁊ sicciōꝛ. ⁊ in suis
q̄litatib' est similioꝛ estati. Et h̄ accidit ꝓpter
q̄ttuoꝛ. s. Propter directam solis ad capita
nostra oppositionem. Propter radioruʒ so
lariū reflexionē ⁊ directā duplicatōʒ. et Pro
pter radioꝝ spissitudinē ⁊ eoꝝ ꝯfractionem
Propꝛ lineaꝝ āgustiā sub q̄b' radij coartāꝛ

Aer etiā tūc tꝑis ꝑꝑꝛ multiplicatōʒ ⁊ ꝯcur-
suʒ radioꝝ maxie calefacit. ⁊ iō amplioꝛ tūc
caloꝛ in istis inferiorib' generaꝛ. In meri-
diana āt hora vmbra vniuscuiusq̄ʒ corꝑis
ē breuissima. qꝛ (al's ⁊) a meridie ꝟsus septē
trionē tūc tꝑis ē extēsa. ⁊ q̄ᷓto sol plꝰ recedit
a meridiano circulo tāto obiecti corꝑis vm
bra ampliꝰ elōgaꝛ vt di. Beda. In meridie
flores ⁊ herbe arescūt. sʒ fruges ⁊ fructꝰ po-
tissime maturescūt. Aīalia loca vmbrosa ꝓ
pter sol' feruorē q̄rūt ⁊ in suis latibul' recō-
scūt. In meridie aīalia venenosa sic colubri
⁊ serpētes plꝰ ledūt. qꝛ venenū suū facilius
tūc emittūt ⁊ effundūt. De mane etiā ꝑꝑꝛ fri
gīditatē nocturnā ṗcedentē rigescūt. ⁊ ideo
ī eis vis veneni ꝯsopiꝛ. sʒ in meridie calefi-
unt. Vn̄ tūc ad pūgendū ⁊ virꝰ veneni in-
fundēdū fortius īardescūt. Vn̄ in feruore
meridiano cauernas exeūt. ⁊ calefactionis
grā soli se exponūt fm Isi.

De vespera Caplm. XXIII.

Vespera a vespero stella occidentali
est dicta. Vesperꝰ eīm est stella q̄ solē
occidentē sequiꝛ ⁊ tenebras sequen-
tes comitaꝛ. vt dꝛ Isi. Vocaꝛ aūt vesper se-
rum a ianuis seratis sic dictum. Qn̄ eīm ve
nit vespera fores seranꝛ vt oīa in domo ma
neant tutiora. Dꝛ etiā crepusculū. i. dubia
lux qn̄ īter lucem ⁊ tenebras discernere nō
est certū. vt dꝛ Idē. In vespere igiꝛ dies fi-
nitur ⁊ solares radij a terre suꝑficie subtra-
hunꝛ. Imminēte vesꝑa vmbre corpoꝝ ma
xime ꝓtendunꝛ. flores q̄ contra solem aper
ti fuerant ꝓpter solis absentiā in se claudūꝛ.
Pori etiā corpoꝝ q̄ ex calore diurno aperti
fuerāt ꝓpter remissionē caloris in vesꝑe cō-
stringunꝛ. Exhalatōes ⁊ fumosi vapores q̄
materia sunt nebule ⁊ nubis vesꝑtino tēꝑe
resoluūꝛ. Homīes ⁊ animalia et etiam vo-
lucres ꝓpter resolutionem fumositatū in eo
rum corporib' ad somnuʒ et dormitionem
tūc disponunꝛ. Aues nocturne sicut bubo-
nes et noctue de suis latibul' ad sua pascua
ꝓcuranda tempore vespertino egrediūtur
Greges a pastorib' a pascuis reducti ī cau
lis ⁊ alijs ouiū receptaculis recolliguntur
Lupi a canib' in vespere vix discernūꝛ. Vi
giles ⁊ custodes ꝓpter latronū īsidias ⁊ ho
stiū insultus in muris ⁊ turrib' statuūꝛ. In
vespere autem laborātes remuneranꝛ ⁊ q̄e
ti exponuntur.

De nocte Ca. XXIIII.

n Ox a nocēdo est dicta eo ꝙ ocul' no
cet, nā oculū ꝓuat a sua ꝑfectōe. s. ab
actu vidēdi. occultat ei rex colores
in q̄b⁹ ocul⁹ d'lectat. Cāt āt nox ab vmbra
t'rre cui⁹ interpositio intercipit a nob' solares
radios ⁊ īpedit ac tollit a n̄ris aspectib⁹ visū
sol'. Est āt nox frigida ⁊ hūida q̄litatib⁹ hye
mis simillima. ⁊ iō q̄eti aīaliū ꝟtutū (al's ꝟ
miū) ē ꝯgrua. ⁊ opatiōi naťaliū effectuum
nec̄aria. Vn̄ nox ē tp̄s dormitōis ⁊ q̄etꝫ vt
ꝟtutes q̄ ꝑ vigilias diurnas distracte ⁊ dis
perse fuerāt debilitate. bn̄ficio noctꝫ q̄escāt
⁊ coadunenť. ⁊ sic coadunate ꝯforteny. Ne
nox ꝓpť sol' absentiā eēt penit⁹ īdecora stella
rū fulgorib⁹ illustraf. vn̄ ex stellar̄ motu no
ctꝫ tenebrositas mīoraf. ⁊ noctis cursus et
ꝓcessus discerniť. aeris etiā nocturna densi
tas tꝑaf. vt di. Albu. ⁊ iō ī nocturnis tene=
bris ambulātes vl' nauigātes d̄ facili deui
ant nisi eor̄ via ꝑ motū ⁊ sider̄ situ dirigaf
Ois īfirmitas pl⁹ extēdiť general'r noctur=
no tꝑe q̄ꝫ diurno. ⁊ patiēs d̄ nocte pl⁹ q̄ꝫ de
die agg̃uaf. Per gallor̄ cantū finis noctꝫ ꝑ
diciť. ⁊ aduēt⁹ fuťe diei ꝓnūciaf. Nox etiaꝫ
ſꝫ excubias militares ī q̄ttuor vigilātiū or
dies distribuiť. vt d̄t Beda. Nā ꝓmi vigi=
lāt ī noctꝫ ꝯcinio. scd̄i ī ꝯticinio. t'ij ī media
nocte siue ip̄i⁹ noctis intēpesto. q̄rti ī gallici
nio. Oi em̄ tꝑe in castris vigilāt ⁊ excubāt.
q̄r sꝑ inueniūt qd̄ formidāt. vt d̄t idem sup
Lu. xij. Preter h̄ nox est ex se horroris ⁊ ti=
moris incussiua. phātasmatū ⁊ illusionū cō
tētiua. pl'a ei phātasmata occurrūt d̄ nocte
q̄ꝫ de die. Pl'es etiā occurrūt dormiētib⁹ de
nocte q̄ꝫ de die vigilātib⁹ phātasie. sic ibi d̄r
Mlta passa sū ꝑ visum ꝓpť eū Mat. xxvij.
Nox etiā est ꝯdensatōis ⁊ infectōis aerꝫ in
ductiua. Tāta em̄ fit d̄ nocte ex fumis ⁊ va
porosis exhalatōib⁹ aerꝫ īmutatio ⁊ īfectio
ꝙ vix aīantia viuerēt nisi luna ⁊ sidera suo
motu ꝫ hm̄oi maliciā obuiarēt vt d̄t Al=
bu. Nox etiā ē illor̄ q̄ claritate dei occultāť
māifestatiua. Sidera em̄ de die latēt. d̄ no
cte ꝓo lucēt. Immūdor̄ aīaliū est nutritia
Nā aper ⁊ alie fere siluestres d̄ die ī suis fo
ueis ⁊ antrꝫ latitāt. de nocte ꝓo ꝑ vineas ⁊
agros euagari n̄ cessāt Audacie ⁊ securitatꝫ
maleficꝫ ē sepi⁹ ꝓstitiua Nā de die depꝑhēdi
timēt latrōes ⁊ fures q̄ nocturno tꝑe ad oē
flagiciū sūt audaces vt di. Gre. Hora tēpe
statis nocturna mora ꝑiclitantib⁹ ī mari est
maxime nociua. q̄r qn̄ nox naufragiū patiē
tib⁹ suꝑuenit. euadendi locus alicui vix oc
currit. vt di. Gre. Totius medietatꝫ vite hu
mane est nox insensibiliť ꝯsumptiua. Tātū
em̄ tꝑis ꝯsumimus dormiēdo de nocte q̄n
tū de die vigilando. vn̄ nox subtrahit q̄ ad
laborem partem maximā vite nostre. vt di=
cit Galienus

De sabbato Ca. XXV

s Abbatum est precipuū septimane fe
stum. Qd̄ ad celebrandū ideo in die
septimo fuit a dn̄o institutum. quia
die septimo requieuit dn̄s ab omi opere ⁊c̄.
Gen̄. ij. Vn̄ apud hebreos ita ꝑualuit h̄ so
lēnitas intantū ꝙ nullū opus s'uile ī sabba
tis fieri ꝑmittebaf. Imo in sabbatis s'uis ⁊
ancillis ⁊ animalib⁹ ⁊ iumentis req̄es fieri
iubebaf Ignis etiā in domib⁹ iudeor̄ ī sab
batis nō accendebaf. Cibus in die sabbati
necessari⁹ in die ꝓcedēte ꝑparabaf. Cultio=
rib⁹ indumētis ꝓpl'us in sabbatis ornabaf.
Lautiorib⁹ cibis ⁊ epulis cōiter ꝓpl's in sab
batis vtebaf. Templū orōnis gr̄a plus q̄ꝫ
in alijs dieb⁹ freq̄ntabaf Altaria sacrificijs
maiorib⁹ ⁊ oblationib⁹ pinguiorib⁹ sꝑ ī sab
batis cumulabanť Lex in sabbatꝫ sꝑ ꝓpl'is
a sacerdotib⁹ exponebaf in eor̄ synagogis.
Cantus cum psalmodia solēnius agebaf.
Ois discursus ⁊ euagatio ꝓpl'o ꝓhibebaf.
Vn̄ iter sabbati spaciuꝫ tantūmodo mille
passuū vocabaf. Plus ei ambulare in sab
batis illicitū putabaf sicut dicit glosa sup
actus apl'or̄. Arma sumere nisi solū ꝑ de=
fensiōe legis nō ꝯcedebaf. vt pꝫ. j. Mach.
ij. In quiete igiť sabbati. q̄es animi figura
baf. Violator sabbati sine misc̄dia interfici
iubebaf. vt pꝫ in illo q̄ collegit ligna in die
sabbati qui iubente dn̄o lapidib⁹ fuit a po=
pulo interfectus.

De neomenia. Ca. XXVI

n Eomenia idem est apd̄ hebreos qd̄
noua luna. ⁊ erat solēnitas ī kalēdis
mensiū ad honorē dei q̄ renouat oīa
instituta. Qd̄ em̄ fecerūt gentiles in princi=
pijs mēsiū ad honorē diane ⁊ iunonis. fece
rūt hebrei in kalēdis mensiū ad honorē cre
atoris. Et iō ꝓncipia mensiū dicūť kalende
q̄si colēde vt di. Isi. Vel dicūť a calo grece
qd̄ est voco latine. q̄r tubis ⁊ buccinis h̄ so=
lēnitas ꝓnūciabaf. ⁊ clangore buccine po=
pul⁹ ad festū neomenie vocabaf. Hec festi
uitas multū fuit celebris ⁊ insignis. ⁊ iō spi

ritualibꝫ hostibꝫ honorabaꝉ.ꝛ ꝑpl's ad epu-
landū ꝛ ad ꝯuiuandū in kalendis tubis ꝛ
buccinis specialiter inuitabaꝉ

De septuagesima.

Capitulum. XXVII

s Eptuagesima est spaciū septuagīta
dieꝝ q̇ extēdunꝉ a dñica q̄ dr septua
gesima vsqꝫ ad sabbatū pasce. ꝛ dr Sabba
tū ī albis In his aūt septuagita diebꝫ signā
tur septuaginta anni. q̇bꝫ filij israel captiui
fuerūt in babylone.ꝑ q̇s ꝯtinue fuerūt ī mi
seria ꝛ dolore. Sꝫ accepta licētia a Cyro re
ge reuertebanꝉ finitis.lxx.annis cū gaudio
ꝛ honore. In his āt septuagita annis capti
uitatis babylonice ꝑ̄figurabaꝉ totū tp̄s vi-
te nr̄e q̄diu culpe subdimur atqꝫ pene. Et
iō culpa ꝑ̇mi hoīs cū pena sibi inflicta legi
tur in eccl'ia in ꝑ̇ma dñica qñ septuagesima
inchoaꝉ Uñ in signū pn̄tis miserie cantica
leticie subticenꝉ. Nuptie ꝛ coniugia donec
transeat pasca suspendunꝉ. In pasca auteꝫ
alleluia cū alijs iocunditatis canticis resu
mitur.qꝛ ꝑ passionē chr̄i ꝓultus hūani ge-
neris relaxaꝉ. Pena tñ adhuc remanet.ꝛ iō
in septimana pascali cantaꝉ g̃duale cū all'a.
qꝛ adhuc cū sp̄ūali leticia.quā hꝫ eccl'ia pro
remissione culpe. remanet quedaꝫ tristicia
ꝓ remanēte adhuc pena. Sic ꝑpl's israeliti
cus de sua reuersione libera in hierusalem
multū exultabat.sed nihilo minꝰ ꝓ difficul
tate itineris pll'mū laborabat. Sic nos tē-
dentes ad patriā gaudemus ꝑ grām nr̄e re
demptōis.sed adhuc lugemꝰ ꝓ peccatꝭ. Cū
aūt vite ꝑ̄sentis septuagesima fuerit adim-
pleta.tūc fulgebimꝰ in albis in agni pn̄tia
Et ideo sabbato in albis cātaꝉ duplex all'a
qꝛ finito labore vite pn̄tis cū ꝑuenerimus
ad eterne q̇etis sabbatū gaudebimus stola
duplici nobis tūc tp̄is restituta In signuꝫ
miserie vite pn̄tis cantaꝉ in Introitu. Cir-
cūdederunt me.ꝛc̄. Pro spe autem reuersio
nis inuitamur in epistola ad currenduꝫ in
stadio. Et ad laborādū in vinea domini sa
baoth docemur in euangelio. Hec omnia
ex summa ꝛ sententia Joannis beleth sunt
extracta. Cuius autoritas in ecclesia solen-
nis est.maxime in officijs ecclesiasticꝭ ordi-
nandis.

De q̇nquagesima Ca. XXVIII.

q Uinq̄gesima q̄si q̇nquies decem est
vocata. Et significat tp̄us remissio-
nis ꝫm expositōem ipius Joannis
beleth. Nā annus q̇nquagesimus dicebaꝉ
annꝰ iubileus.q̇ apud hebreos sūme fuit ce
lebris ꝛ festiuus. Annus em̄ fuit reuersio-
nis ꝓ scp̄toꝝ.remissiōis debitoꝝ.restitutio-
nis ꝑditoꝝ. Incipit autē q̇nquagesima in
dñica tertia a septuagesima et finitur in do
minica resurrectōis. Significat em̄ statuꝫ
gratie ad quam restauramur bñficio peni-
tentie. Unde et ieiunium ecclesie incipit in
medio q̇nquagesimal' septimane.ꝛ tūc fre-
quētius q̇nquagesimū psalmū q̇ est penitē
tialis recitamus in diurno officio. In sin-
gulis fere horis psalmus ille penitentialis
qui Miserere mei deꝰ: ītitulaꝉ repetiꝉ. Ob
seruatio aūt anni q̇nquagesimi q̇ dicebaꝉ ī
lege iubileus incipit ꝫm hebreos añ legem
scꝫ a tempꝫe Abrae q̇ liberauit Loth nepo-
tem suum q̇ tūc tempꝫis fuit annoꝝ q̇nqua
ginta. Et idō ab illo tempꝫe inꝉ filios abrae
seruabatur.quod procedente tempore sub
lege ꝓpter mysterium approbatur. vt ptꝫ in
numeris.

De quadragesima.

Capl'm. XXIX

q Uadragesima est tp̄s q̄dragīta die-
rū. vt dicit Jo. incipiēs a ꝑ̇ma dñi-
ca q̄dragesimali.ꝛ se ꝓtendit vsqꝫ ad cenaꝫ
dñi. In qua dominus noui testamēti sacri
ficiū inchoans pane angelico nos refecit.
In quo nob̄ signaꝉ ꝙ q̇ q̄dragesima peni-
tentie vel pn̄tis vite sp̄ūaliter ꝑegerit diui-
ne ꝯtemplatōe societate finaliter ꝑfruetur.
Est aūt quadragesima tp̄s militie christia
ne in quo acrius contra vicia dimicamus.
Hūc em̄ dieꝝ nūeꝝ ad nostrā assumimus
militiā.nō solū ꝑ exemplū Moysi ꝛ He-
lie. sedetiā ꝑ imitatiōem Jesu chr̄i qui tot
diebꝫ legiꝉ ieiunasse Bñ aūt sub hoc nume
ro ieiunamus. Nam ꝓ eo ꝙ ꝯstat ex dena-
rio quater in se resoluto: decalogū sub de-
nario ꝛ euangeliū sub quaternario rep̄n̄tat.
q̇bꝫ armis sp̄ūalibꝫ noster aduersarius ex-
pūgaꝉ (al's supaꝉ) ꝛ terra viuentiū iure here
ditario possidetur. Sicut terra ꝓmissionis
finita quadraginta annoꝝ ꝓ ugna in deserto
filijs israel ꝯcedebaꝉ. Fructus etiaꝫ nostre
militie ostendiꝉ sub h̄ numero. Nam q̄dra
genarius collectis partibꝫ ip̄m diuidentibꝫ
ꝓducit numeꝝ q̇nquagenariū.q̇ numerus
remissionis debitoꝝ.ꝛ hereditatis amisse
restitutōem significat. Ex q̇ oñdiꝉ ꝙ dimi-
cādo ꝯ̄ vicia remissionē ꝯsequimur pctōꝝ

⁊ heredes efficimur bonoꝝ eternoꝝ. In h̄ em̄ nūero vite nr̄e decimas ⁊ p̄mitias dn̄o ꝯsecram⁹. Nā ꝑ decima tricētoꝝ sexaginta dieꝝ ieiunam⁹.xxxvj.dies. Pro decima.vj dieꝝ ⁊ horaꝝ (q̄ residui sūt de anno integro) vnū die: vt in sūma soluat̄ d̄o ꝑ decia anni xxxvij.ieiunabiles.⁊ tres dies d̄ ieiunio q̄t tuor tp̄m.ꝑ p̄micijs offerūt̄. Hoc āt faci⁹ vt offerētes d̄o p̄mitias nr̄i tp̄is i fide trinitatis ⁊ decias i cōpletiōe decalogi ꝑ fidē et bonos mores p̄mogenitoꝝ dignitatē ⁊ eterne felicitatꝭ denariū asseq̄mur. Et qꝛ q̄dragesima est tp̄s militie. idō i euāgelio agit̄ de militia ⁊ victoria ip̄i⁹ chr̄i. In Tractu ꝟo q̄t tuor ipugn̄tionū ⁊ tētationū gn̄a demōstrat̄. Quaꝝ. Prima est Leuis ⁊ occulta.s. timor nocturn⁹. Scd̄a est Leuis ⁊ māifesta.s. sagitta in die volās. Tertia ē g̃uis ⁊ māifesta .s. Occursus demoni meridiani. Quarta est g̃uis ⁊ occulta. ⁊ h̄ ē negociū i tenebris ambulās. Cōtra istas itaq̄ m̄ltiplices ipugnationes munimur sp̄uali armatura Ad quā nos instruit apl̄us in epl̄a cū d̄t. Exhibeamus nos sicͭ dei mistros ꝑ arma iusticie ꝟtutis deiͤe. Int̄ oīa aūt tp̄a anni tp̄s q̄dragesimale magis ē nobile ⁊ insigne. Est em̄ tp̄s reuiuificatōis.qꝛ terra q̄ in hyeme videbat̄ quasi mortua tp̄e q̄dragesimali reuiuiscit ⁊ virescit. Itē tp̄s ē renouatōis. Nā terra herbis ⁊ florib̄ ⁊ arbores frondib̄ renouant̄ ⁊ ornant̄. Itez tp̄s est impregnatōis ⁊ fecūdatōis. qꝛ tūc ꝟtus generatiua in aīalib̄ ⁊ plātis maxīe viget. vn̄ tūc pullulant ⁊ germināt terrenascētia vniuersa. Itē tp̄s est nidificatōis ⁊ pullificatōis. vn̄ turtures ⁊ ciconie ⁊ alie volucres q̄ aberant tota hyeme: tp̄e ꝟnali adueniūt ⁊ ad nidificandū solicite sūt. Itē tp̄s ē medicine ⁊ purgationis qꝛ tūc maxīe mouet̄ hūores i corpe ad exeūdū. ⁊ idō tūc est tp̄s ꝯgruū medicie Itē tp̄s ē lucri ⁊ negociatōis. Tūc ei arabil̄ est t̄ra. et mare nauigabile. ⁊ idō solēt hoīes ꝟnalit̄ q̄dragesimali tp̄e ob spem lucri ad diuersa negocia se mouere. Itē tp̄s est resecatōis sup̱fluoꝝ ⁊ amputatōis. ⁊ idō in q̄dragesima amputat̄ vites ⁊ alie arbores q̄ a sup̱fluis exonerant̄ Itē tp̄s ē lachrymatōis vineaꝝ icisaꝝ ⁊ germiatōis. Nā humor q̄ erat sup̱fluus i radice euaporat. ⁊ distillādo se euacuat incisa vite. Virt⁹ etiā germiabil̄ tūc erūpit. ⁊ ꝑ diuersas ptes i ꝓpagine se ostēdit Itē tp̄s est seminatōis ⁊ insertōis. qꝛ circa q̄dragesimā semia t̄re cōmittūt̄. ⁊ surculi i arborib̄ inserūt̄. Itē tp̄s est roris ⁊ pluuial̄ irrigatōis. Tūc ei oriūt̄ pliades ⁊ alie stelle imbrifere. q̄ sūt causa roris ⁊ pluuie ad sacroꝝ seminū irrigationē ⁊ nutrimentū. vt d̄i. Albu. ⁊ Beda. Itē tp̄s est deambulatōis ⁊ ꝑegrinatōis. qꝛ tūc eccl̄ie ⁊ sctōꝝ limina maxime frequentant̄.

De pascate. Capl̄m. XXX

Pasca grece passio d̄r latine. a patin qd̄ est pati. hebraice ꝟo idē est quod trāsit⁹. eo q̄ i pasca iudeoꝝ agnus imolabat̄. assus comedebat̄. ⁊ nihil ex eo vsq̄ de mane derelinq̄bat̄. Qd̄ comedi nō potuit igni cremebat̄. cū festinatōe ⁊ lactucis agrestib̄ ⁊ panib̄ azymis coēdebat̄. ab incircūcisis ⁊ imūdis comedi ꝓhibebat̄. Accincti fuerūt hebrei ⁊ pedib̄ calciati q̄n ab eis comedebat̄. in manu māducātis agnū bacul⁹ tenebat̄. sanguie agni linitis domorū postib̄ ꝟi⁹ exterminātis angeli coercebatur. qꝛ nō habuit potestatē nocendi vbi domoꝝ postes cū supliminarib̄ fuerūt tunc liniti. In comestione agni immolati trāseunte dn̄o ꝑ egyptū. egyptioꝝ ꝓpl̄s ꝑcutiebat̄. ꝓplus ꝟo hebreoꝝ ab egyptioꝝ crudeli dominio liberabat̄. Unde ex eo q̄ p̄mogenita egyptioꝝ interficiebant̄. hebreoꝝ p̄mogenita sanctificabant̄. Post comestionē ꝟo agni ꝓpl̄s p̄cedēte colūna ignis ⁊ nubis. illesus ꝑ mare rubꝝ de egypto educebat̄. Pharao aūt ipos ꝑseq̄ns cum toto suo exercitu p̄ceps in medijs fluctib̄ summergebat̄. Tādem in fine cum hymnis ⁊ canticis ꝑ sua liberatōe ⁊ hostiū summersiōe gr̄aꝝ actiōes dn̄o soluebant̄. Hec oīa in Exodo ꝑ ordinē ꝯtinent̄. c.xij.xiij.⁊.xiiij. Et idō in memoriā interfectōis egyptioꝝ ⁊ liberationis hebreoꝝ inoleuit ꝯsuetudo vt sp̄ de duob̄ dānādis ad mortē. vn⁹ in pasca iudeoꝝ interficeret̄. ⁊ alter liber dimitteret̄. vtꝫ Mathei.xxvj. Istd̄ aūt pasca iudeoꝝ exemplū fuit ⁊ figura pasce chr̄ianoꝝ i q̄ mediāte sāguine agni imaculati q̄ abstulit pc̄ā mūdi oēs electi a seruitute demonū sunt redempti. ꝑ quē verū faciūt transitū de carne ad sp̄m. de veteri homie ad nouū. d̄ vmbra ad lucem. de mūdo ad celū. d̄ figura ad veritatē. de seruitute ad gl̄ie filioꝝ dei libertatē. Et ideo dies pascalis est tp̄s leticie ⁊ exultatōis. tp̄s nouitatis ⁊ renouatōis. tp̄us puritatꝭ ⁊ iocūde refectōis. qꝛ resurrectiōis

filij epulāt nō in fermēto veteri malignitatꝫ
ꝫ poti⁹ in azymis sinceritatꝫ ⁊ ꝟitatꝫ. Nostꝝ
aūt pasca sꝑ in die dñico celebram⁹ ꝟno tpe
luna adhuc plena. In dñica aūt sꝑ celebra
mus ꝓpt reuerētiā dñice resurrectōis. nō au
tē sꝑ celebrā⁹ in .xv. luna cū iudeis ne iudei-
zare videamur. Nostꝝ insuꝑ pasca large
sūptū ad mlta se extēdit. ⁊ Primo ad diē in
ramis palmaꝝ. qđ vulgarit pasca floriduz
dr. eo ꝙ i illo die florētes arboꝝ ⁊ virētes ra
mos i manib᷒ gerim⁹. qꝛ dñs illo die ꝓcessi
onalit cū ramis arboꝝ est suscept⁹. Hec di
es ē ꝓuilegiata in h ꝙ filij israel illo die sub
iosue trāsito iordane sicco vestigio intraue
rūt terrā ꝓmissiōis. ⁊ comederūt đ frugib᷒ tre
Chanaan. Et stati defecit māna q̄ aliti fue
rūt in deserto q̄dragita annis. vtꝫ Josue. ij.
In eodē etiā die sic̄ erat tūc dies palmaruꝫ
eiecit dñs đ tēplo emētes ⁊ vēdētes. postq̄ꝫ
a turbis cū ramis palmaꝝ ⁊ oliuaꝝ hono-
rifice est suscept⁹. Ad pasca etiā ꝑtinet dies
cene q̄ ꝭm Joannē beleth in q̄ttuor est ꝓui
legiata. In penitentiū ad eccl'iam redeūtiū
recōciliatōe. Qui em̄ in die cineꝝ ab eccl'ia
ꝑ iusticiā excludunt. in die cene ꝑ miscd'iaꝫ
in sinū ecclesie recipiunt. ⁊ iđo in q̄nta feria
fecit dñs ex aquis pisces ⁊ volucres. Par-
tē em̄ remisit gurgiti. ꝑtē leuauit in aera. qꝛ
dñs malos in carnalib᷒ delectātes separat
a bonis in celestib᷒ glorificatis. Secundū
ꝓuilegium ꝯsistit in veteris sacrificij termi
natione ⁊ viuifici sacramēti altaris institu-
tione. q̄n carnalis ritus in celestem ⁊ spūalē
ritū est mutat⁹. Tertiū ꝓuilegiū ꝯsistit in sa
cre vnctōis ⁊ chrismatis ꝯsecratiōe. Tūc eī
ab ep̄o oleū cathecuminoꝝ ⁊ īfirmoꝝ (quo
paruuli baptizandi inungunt int scapulas
⁊ in pectore Infirmi inūgūt in organis sen
suum morte iam appropinq̄nte) cōsecratur
Eodē etiā die cōficit chrisma ex oleo ⁊ bal
samo q̄ ꝑuuli chrismant a minori sacerdo-
te in vertice. a maiori .s. ab ep̄o in frōte vide
licet in ꝯfirmatōe. Quartū ꝓuilegiū ē i mā
dati dñici repſentatōe. Et h fit i pedū ablu
tione in paupeꝝ refectione. in altariū denu
datione. ⁊ eoꝝ expiatiōe. Est igit dies cene
dies reconciliatōis. trāssubstantiatiōis. ꝯse
crationis siue vnctionis. dies refectōnis ⁊
ablutionis. Ad pasca nostꝝ insuper ꝑtinet
dies parasceue. ⁊ dr bona sexta feria. quia ī
ea dñs est passus. a cui⁹ passiōe oīes sexte
ferie habende sunt in reuerentia et honore

Celebrat aūt dies parasceue cuꝫ tristicia et
merore. Quis alioꝝ sanctoꝝ passiones cuꝫ
gaudio celebrem⁹. qꝛ sancti post martyriū
euolāt ad celū. chr̄s ꝟo descendit ad īfernū
sedqꝛ fregit tartara et sanctos eduxit. et ter-
tia die resurgēs viuū se ostendit. Iđo tunc
maxime gaudemus vt dicit ideꝫ Joannes
beleth. Hui⁹ diei ꝓuilegia fuerūt chr̄i īmo
latio. inferni deꝑdatio. mortꝫ suꝑatio. ⁊ de-
monis q̄ mortis habebat imperiū humili
atio. paradisi apertio. hoīs redēptio. scꝑtu
raꝝ reseratio siue manifestatio. oīm figura-
rum ꝯsummatio. ⁊ ideo in cruce dixit chr̄s
Cōsummatū est. Ad pasca quoqꝫ pertinet
tpi⁹ vigilia q̄ antonomasice Sanctū sabba
tū appellat. qꝛ in illo sabbato chr̄s q̄ est san
ctus sanctoꝝ ꝑ totū diē in sepulcro req̄euit
In hac die ignis nou⁹ adq̄rit. bñdicit. ⁊ ad
accedendū pascalē cereum custodit. deīde
cereus pascalis erigit et a diacono bñdicit
⁊ accendit. cui thus in forma crucis impri-
mitur. deinde lectionib᷒ lectis ad ꝯsecratōꝫ
fontis ꝓcessionaliter accedit. ⁊ cōpleto ba-
ptismo ad celebratōem misse reuertit ⁊ re-
ditur. Totū āt officiū sub breuissimaꝝ ve-
speraꝝ cōpendio terminat ne neophici ad
diuinū officiū inconsueti tedio afficiantur.
Tota etiaꝫ septimana pascalis. celebris est
⁊ solēnis. cui⁹ finis in sabbato in albis ter-
minat q̄n all'a duplicat. Significat em̄ fu-
turā sanctoꝝ gloriosam resurrectiōem. in q̄
duplici stola electi decorabunt. de quib᷒ di
citur in Apoca. Qui ambulabunt mecū in
albis q̄m digni sunt.

De Pentecoste.

Capl'm. XXXI.

p
Entecoste fuit festū solenne apđ he-
breos sicut est moderno tꝑe quo ad
nos. Et est dies q̄nquagesim⁹ a pa-
sca. Sic em̄ ꝑpl's israeliticus q̄nquagesimo
die q̊ pasca celebrauerūt in ramesse venerūt
ad montē sinai ⁊ legē susceperūt. vtꝫ Exo. xix.
Ita q̄nq̄gesima die a passiōe Jesu chr̄i da
tus ē spūssctūs apl'is ī linguis varijs ⁊ igne
is vt facūdi eēnt in oī genere ꝭmōis. ⁊ ferui
di ī amore charitatꝫ. Dr āt pētecoste a pen-
ta qđ ē q̄nqꝫ ⁊ costes qđ ē decē. qꝛ q̄nqꝫ de-
cades dieꝝ a pasca ad pentecostē incurrūt
Et distiguunt ꝑ septē septimanas ꝓpt septi
formē grāꝫ q̄ in aduentu spūssancti credēti
bus est collata. Tempus aūt circa penteco
sten est tp̄s militie ⁊ strenuitatis. Tunc em̄

noui tyrones militie cingulo seu gladio ac cinguntur. Est etiam ps mundicie et siccitatis. Sole enim terre superficiem tunc fortius calefaciente: humorem consumit superfluitatem et lubricitatem. et sic inducit mundiciam per superinductam siccitatem. Item tps leticie et iocunditatis. Tunc enim aues et animalia in martio amore viuunt. Item tps virorum et amenitatis. tunc enim precipue herbe virent et silue tunc frondent. Item tps odoris et suauitatis. Nam flores hortorum nemorum et pratorum suam redolentiam vndique tunc diffundunt. Item tps est dulcoris et suauitatis et saporositatis. Nam calor celestis tunc tpis humiditatem in floribus digerit et in dulcedinem alterat et conuertit. et ideo tempus est mellificationis congruum. propter quod apes tunc precipue frequentant herbas et arbores propter flores. Ut dicit Arist. quod longe purius et dulcius est mel quod colligitur tpe vernali quam quod adquiritur tpe autumnali. Item tps maturitatis. In calidis enim regionibus circa pentecosten instat tps messis Et ideo vocatur in libro Numerorum tps nouarum frugum. quia in festo pentecostes panes ex nouis frugibus dno offerri precipiebantur. Item tps est pascue et satietatis. Nam tunc graminibus et herbis abundant loca oia pascuosa. Et ideo tam equi quam alia aialia propter nouorum herbarum abundantiam impinguantur. Item tps est audacie et animositatis. nam ex feruenti impressione caloris solaris cholera tunc incenditur. ex cuius accensione circa cor ira et audacia in animalibus concitantur. Unde illud tempus regibus est magis consuetum vt tunc iubeant moueri prelia contra hostes

De Scenophegia.
Caplm. XXXII.

Scenophegia est festiuitas hebreorum: que Tabernaculorum fixio dicebatur. que celebratur in memoriam expeditionis: qua recedentes de egypto in tabnaculis morabantur. vt dicit Isi. Unde scenophegia dicitur a scenon grece: quod latine dicitur tabernaculum. Hec solennitas specialiter in septembri celebratur. quia collectis frugibus: de oibus decimas dno obtulerunt et leticie et gaudio tunc specialiter vacauerunt. Frondibus et ramis domos suas ornauerunt. fructus arboris pulcerrime et suauis. i. poma cedri in manibus portauerunt. In decimo autem die eiusdem mensis triplex festum eodem die celebrauerunt. s. Expiationis. Afflictionis et Propitiationis. Nam eodem die summus pontifex intrauit cum sanguine vitule rufe et expiauit scta sctorum. et ideo dicitur dies expiationis. Eodem die orauit pp̄ls pro reatu vituli in deserto. et ideo vocabatur dies afflictionis. Dies vero vocabatur propitiationis. quia tali die audierunt dnm sibi placatum fuisse et propitium super transgressione vituli in deserto.

De encenijs. Ca. XXXIII

Encenia est noui templi dedicatio. Cenon enim grece nouum dicitur latine. Hanc solennitatem Iudei diuersis temporibus celebrant secundum quod diuersis tempibus vel nouum templum edificabatur: vel edificatum de nouo reparabatur. Sicut Iudas machabeus legitur templum dedicasse et renouasse. j. Machabeorum iiij. Dedicationis etiam festum tenet eccl'ia. Cum enim Eps eccl'iam circuit: aqua bndicta ecclesiam aspergit. alphabetum duplex transuersaliter per pauimentum scribit. parietes signat chrysmate et linit. thus et tymiama per quinque ptes altaris comburit. reliquias includit. altaria ornat et vestit. emunitatem et priuilegia impendere consueuit.

Incipit liber. x. de Materia et forma. earumque proprietatibus.

Completo tractatu de proprietatibus tempis et partium eius: agendum est de inferioribus et materialibus creaturis. de Elementis scz et eorum que ex elementis materialiter componuntur Sunt autem materia et forma omnis rei corporalis principia. vt dicitur in libro de vnitate Materie aut et forme priuatio nihil aliud est quam totius rei destructio. Et est materia contraria vnitati: et ei dissimilis vt dicitur ibidem. Materia autem quanto est natura subtilior et sublimior: tanto ad susceptionem forme est habilior. Quanto vero est compactior et terrestrior et a natura celesti remotior: tanto ad susceptionem impressionum formalium est debilior. vt dicitur in li. de quinque substantijs. Et hoc habet proprium materia sicut ibidem dicitur. s. suscipere formam et non suscipi. retinere et non retineri Principium autem distinctionis diuisionis et alienationis in rebus generabilibus et numerationis est materia. vt dicitur. vij. metaphy. quia generans non differt a generato. nisi secundum materiam. Et ideo vbi est generans sine materia: ibi est substantialiter idem generans et generatum

in subſtãtia ⁊ natura vt ĩ diuĩs. Matia ei ē cã indiuiduatiõis rerꝝ. vt dt Ariſ. iiij. meta. qꝛ diuiſio ſpeciei ꝑ ĩdiuidua ē ſm materiaʒ ⁊ nõ ſm formã. Itē Matia ꝓpria appropat ſibi formã ꝓpriã. vt dꝛ. x. meta. vñ ſm ſubaʒ ⁊ eē ſub vna forma ē vna materia. ⁊ ſub pluribꝫ plures. Itē. iij. phycorꝝ. Cã q̄ntitatꝭ cõtinue ⁊ infiniti ē matia. ſubiectũ ei ꝯtinuitatis ⁊ q̄ntitatꝭ diuiſio ē materia. ꝓpt̃ qd̄ accidēs nõ p̄t diuidi niſi ſm diuiſionē ⁊ q̄ntitate ſubiecti Itē materia ĩfinita dꝛ. vl̃ qꝛ diuiſibil̃ ē ĩ infinitũ. vl̃ qꝛ hʒ appetitũ ad ĩfinitas formas. Et iõ ꝓpt̃ indet̃minatiõeʒ ſuorꝝ appetituũ ⁊ inclinatõeʒ ad formas ĩfinitas dicit̃ infinita. ⁊ nõ ꝙ eiꝰ ꝟtus ſit infinita nõ limitata neqꝫ coartata ſic̃ ꝟtus eſt diuĩa. Et iõ dt Plato ꝙ materia fluit in infinituʒ niſi forma ſiſtat fluxũ. ⁊ iõ corꝑa q̄ multum hñt de materia: ⁊ parꝝ de forma creſcũt multum vt ptʒ in arboribꝫ. ⁊ iõ oſſa parꝝ hñt ſenſibilitatis. qꝛ multũ hñt materie ⁊ terreſtreitatis: vt dt Auicē. Latet aũt in materia potētia q̄daʒ actiua q̄ eſt forma incõpleta. ⁊ hec potētia ē cõis duobꝫ ꝯrijs. Vñ qñ illa potētia ducit̃ ad actũ vniꝰ forme. appetit ſtatiʒ eſſe ſub forma ꝯria Ut iſta potentia q̄ cõit̃ ſe hʒ ad frigidũ ⁊ calidũ: qñ actualit̃ eſt ſub frigido: ſtatĩ appetit eſſe ſub ꝯrio Vñ nulla forma corruptibiliũ ⁊ generabiliũ p̄t ſufficient̃ cõplere potētiã actiuaʒ in materia q̄n ſꝑ appetat impleri ꝑ aliã formã. Illa aũt forma cũ ſit diſparata non poteſt induci niſi ꝑ corruptionē forme p̄ſentis. Scd̄m ꝙ ꝙ virtus agētis immiſſa corrũpit p̄ſenteʒ ſic excitat formã actiuã ad formaʒ ꝯtrariã. ⁊ dat ei paulatim cõpletiꝰ eſſe donec fuerit ſub eē cõpletiſſimo illiꝰ forme. Has ⁊ multas alias ꝓprietates hʒ materia q̄s eſſʒ hic ſuperfluum recitare. quere tñ ſuꝑ li. viij. de bonitate mundi.

De forma ⁊ eiꝰ ꝓprietatibꝫ
Caplm. I.

Xiam recitatis ꝓprietatibꝫ materie. relucent ꝓprietates ipſiꝰ forme q̄ ſm Ariſto. in li. de q̄nqꝫ ſubſtãtijs. ē q̄ſi lumē vnicuiqꝫ pulcritudinē eſſentiã ⁊ ſignũ tribuēs. Forme aũt lumē materie infuſum deſcendendo fit debile ⁊ obſcurum ſm materie capacitateʒ. Eſt autē forma differētia q̄ differt aliq̄d ab aliq̄. vt dt ideʒ Forma aũt alia eſt eſſentialis alia accidētal̃. Eſſentialis forma eſt illa que adueniens materie ꝑficit eam ⁊ ſecũ ꝯuenit ad rei alicuius ꝑfectionē. q̄ poſita res ponit̃. ⁊ q̄ deſtructa nihil de rei ſuba ĩuenit̃. Unde. iij. phycorꝝ dꝛ Forma cũ matia eſt cã oĩm accidētiũ. Forma ãt accidētal̃ nõ ꝑficit res neqꝫ facit eas ſicut dꝛ. viij. meta. ſed q̄libꝫ forma accidētalis indiget forma ſubali que ē cauſa forme accidētalis. Forma ꝟo omnis ſimplicioꝛ ē ⁊ actualioꝛ ⁊ nobilioꝛ materia. Et ideo ſm Ariſto. lib. de aĩalibꝫ Forma ſe habet per modum viri. qꝛ põt informare multas materias. ſicut vir põt fecundare multas feminas. Unde ſm exigentiã forme q̄ eſt imprimenda materie oportet materiã diſponi et p̄parari. quia ſi de materia terre debet fieri ignis oportet vt terra ſubtilietur ⁊ depuret̃ ⁊ ſimplicioꝛ fiat. Si vero ecõuerſo: tũc ecõuerſo. Eſt autem forma materie manifeſtatiua. Nunq̄ꝫ em̃ põt ſenſu videri materia niſi ſubſtantiali vl̃ accidētali forma ſit imbuta. aut ꝑ viam p̄uatiõis ſicut videt̃ tenebra vidēdo nihil. ⁊ ſicut auditur ſilentium non audiēdo ſonũ. vt dicit Calcidiꝰ ſuꝑ Pla. et Cõmētatoꝛ ſuꝑ p̄mũ metaphyſice dt. Materia eſt cã q̄re mat̃iales (al̃as male) videmꝰ res creatas vñ nihil ē cõius ⁊ generaliꝰ ⁊ tñ nihil ignobiliꝰ q̄ꝫ ſit materia. qꝛ nunq̄ꝫ videt̃ ſine forma. Nec etiaʒ põt videri forma niſi cũ materie actu ſit ꝯiũcta. Ubi ꝟo plꝰ ē de forma ibi minꝰ ē de materia. ſic̃ dꝛ. iiij. meta phy. Et ecõuerſo: vbi plꝰ ē de matia: ibi minꝰ eſt de forma. ⁊ ē res magꝭ groſſa ⁊ impura. magis ignobilis ⁊ obſcura q̄nto a nobilitate forme ampliꝰ eſt remota. Formarꝫ aũt alia ē ſpũalis: alia corꝑal̃. Corꝑalis ꝟo alia celeſtis alia elemētaris. Forma autem celeſtis eſt ita actiua ꝙ complet totũ appetitũ materie ſue. ideo ꝓpter p̄ñtiam ſue forme complentis totaliter ⁊ ꝑficientis celeſtem materiam: ſubſtantia celi nõ poteſt deſtrui vel corrumpi. ſed potius per formam ſuaʒ que in ſuo actu ꝑfectiſſima eſt. in eſſe perpetuo cõſeruari. Forma ꝟo elemētaris nõ p̄t complere tantam potentiã materie ſue: nec eius ꝑficere appetitũ. ⁊ ideo relinquit illius potentie material̃ aliquid incõpletuʒ. Propter qd̄ ſemꝑ appetit nouã formã. ⁊ iõ talia corpora ſunt ſemper corruptibilia quo ad potentiam. ⁊ ſepius quo ad actum. Quanto em̃ forma eſt nobilioꝛ ⁊ ſpũalioꝛ ⁊ a conditionibꝫ materie ſeꝑata magis ⁊ abſtracta tanto eſt actualioꝛ et virtuoſioꝛ. vt patet in

ĩtelligētijs q̃ꝝ ſuba nõ depēdet a matia. ſic
dꝛ in. iij. de aïa. In hñtibꝫ materiã nõ ē ĩtel-
lect⁹. Ueruntñ angelos nõ hñe ĩ ſua forma
materiã nõ affirmo. ſʒ ſiue angeloꝝ eſſentia
ſit ex ſpũali materia ⁊ forma ꝯpoſita ſiue ñ.
h̃ p̱ certo tenet̃ ꝙ eoꝝ ſuba reſpc̃u reꝝ cor-
poraliũ ſimpliciſſima ẽ ⁊ actualiſſima: ſicut
forma ſpũal' actualior ē q̃ꝫ forma corpal'. vt
dt Albu. Uñ reſpc̃u matie nobil' eſt forma
cuiuſlibꝫ mixti. Nobilior ē forma elemēti.
Nobiliſſima ãt ē forma corpis q̇nti ſiue ce
li. ſʒ oẽs iſtas formas ĩcõpabil'r ĩ nobilita-
te. ⁊ actualitate ſpũal' forma ſiue ſit ĩ ãgelo
ſiue ĩ aïa p̃excellit. Et hec de p̱p̱etatibꝫ for-
me ⁊ materie, p̱ut ad h̃ opuſculũ p̱tinet dc̃a
tã ſufficiant.

De Elemēto. Ca. II.

e Lementũ ſ̃m Cõſtã. ē ſimpla ⁊ mĩma
corp̱is cõpoſiti p̱ticula. Minima ãt
dꝛ q̇ ad nos. qꝛ ſenſu nõ p̱cipit̃. Eſt eĩ
p̱ticula mĩma ⁊ vltima ĩ corp̱is reſolutiõe:
ſicut fuit in ṗ̱ma cõpoſitõe. Dꝛ ãt ſimpla: ñ
qꝛ ſimplex ſit elemētũ ſine cõpoſitõe aliq̃. ſʒ
qꝛ nõ hꝫ p̱tes aliq̃s cõponētes ſpecie ⁊ nũe
ro differētes. ſic aliq̃ corp̱a q̇ ſũt mixta: vtꝫ
in metall': q̃ꝝ p̱tes differũt. Pars em̃ q̃dã ē
aer. q̃dã t̃ra. ⁊ ſic de alijs. ſʒ q̃libet p̱s ignis
eſt ignis. ⁊ ſic d ceterꝭ. Dꝛ ãt elemētũ q̃ſi ile-
mētũ ſ̃m Iſi. ab ile. eo ꝙ oĩm corp̱m ſit ma
teria ⁊ q̃ſi ṗ̱mitiuũ fũdamētũ. Et ſ̃m aliq̃s
dꝛ q̃ſi eleuamētũ ſiue alimētũ. eo ꝙ oïa cor
p̱a alunt̃ elemētaribꝫ q̃litatibꝫ ⁊ augmētant̃.

Sũt ãt q̃ttuor elemētares q̃litates. q̃rũ
due ſt̃ actiue. ſ. caliditas ⁊ frigiditas. ⁊ due
paſſiue. ſ. ſiccitas ⁊ hũiditas. q̃ꝝ ꝯueniẽtie ⁊
differētie ſup̱i⁹ ĩ q̃rto li. plani⁹ dſcribũt̃. q̃re
ibi. Int̃ q̃litates ãt elemētares ꝯrietas ē et
repugñtia: rõne q̃ꝝ ad ĩuicē agũt ⁊ patiũt̃: ⁊
gñant̃ ⁊ corrũpũt̃. Quãtũcũq̃ʒ ãt ad inuicē
ꝯrient̃: p̱ influētiã tñ celi ⁊ planetaꝝ v̓tutem
ꝯciliant̃ in ſuis effectibꝫ ⁊ ad ꝯcordiã redu-
cunt̃. ⁊ iõ q̃dã mirãdo nature nexu ꝯiũgunt̃
Nã ignis ⁊ aer ꝯueniũt ĩ caliditate. q̃uis diſ
crepãt ĩ ſiccitate ⁊ hũiditate. Aer v̓o ⁊ aq̃ ĩ
hũiditate ꝯueniũt. ſʒ diſcordãt ĩ frigiditate
ſʒ aq̃ ⁊ terra ꝯcordãt ĩ frigiditate. ſʒ diſcor-
dãt ĩ hũiditate ⁊ ſiccitate Ignis ãt ⁊ terra q̃
ſũt elemēta ſũme diſtãtia ſ̃m ſitũ cõueniũt ĩ
ſiccitate: diſcõueniũt ĩ frigiditate. qꝛ t̃ra fri
gida ē ſubſtãtial'r ⁊ ĩ vltĩo. ignis v̓o eẽntia
lit̃ calid⁹ ē ⁊ ĩ ſũmo. Ex iſtꝭ ãt elemētꝭ q̃ttu-
orꝛ: duo ſũt nobilioris ſubſtãtie et purioris
⁊ leuiorꝭ. ſ. aer ⁊ ignis. ⁊ iõ a cētro ad circũ-
ferētiã hñt motũ ⁊ natural'r mouent̃ ſurſuʒ.
Et iſta duo ꝯhũt nobilitatē ſuã q̇ ad v̓tutē:
op̱atõeʒ ⁊ ſubam et vicinitate orbꝭ ſiue cele
ſtis corp̱is a q̇ recipiũt ĩfluētiã mobilitatꝭ
⁊ v̓tutꝭ. Nã v̓t⁹ celeſtꝭ ṗ̱mo influit ſup̱ ſphe
rã ignis ⁊ p̱ ignē ſup̱ ſpherã aerꝭ. ⁊ iõ h̃ duo
elemēta ſũt ceterꝭ ſublimiora q̇ ad ſitũ. ha-
biliora q̇ ad motũ. puriora ⁊ ſb̃tiliora q̇ ad
ſubam. clariora ⁊ magꝭ p̱ſpicua q̇ ad formã
v̓tuoſa q̇ ad actũ. Duo ãt elemēta ſũt inferi
ora. ſ. aq̃ ⁊ terra. ceterꝭ duobꝫ natural'r g̃uio
ra. motũ a circũferētia ad centꝝ deorſuʒ hñ
tia: p̱ aggregationē p̱tiũ ⁊ cõpactõeʒ ſpiſſa
et obſcura. ⁊ iõ p̱̃dictꝭ duobꝫ ſunt groſſiora
⁊ materialiora pl⁹ hñtia de matia q̃ꝫ de for-
ma. Uñ p̱pt̃ ſummã elõgatõeʒ a ſphera or-
bis celeſtꝭ v̓tuti motiue celi nõ ita ſunt obe
diētia ſic duo ṗ̱ma. Nũq̃ʒ eĩ ſt̃ elemēta ocio
ſa. imo in agēdo et patiēdo ſũt ꝯtinua. vnõ
nũq̃ʒ q̇eſcũt a generatiõe ⁊ motu Terra em̃
etſi q̇eſcat a motu: nũq̃ʒ tñ q̇etē ⁊ ceſſatõem
r̃cipit ab effectu: ⁊ ſic nõ ſũt ocioſa ab actu
ſic nõ ſt̃ vacua ab ornatu. Nã q̃dlibꝫ eleme
tum hꝫ ornatũ ſuũ. Ignis ſidera. Aer vola
tilia. Aq̃ natatilia Terra greſſibilia: vt dic
Bed. De q̃bꝫ aliq̃ auxiliãte dño breuit̃ ſũt
dicenda

De Igne Ca. III.

i Gnis eſt corpus ſimplũ in vltimo ca
lidũ ⁊ ſiccũ: vt dt Conſtã. Naturali-
ter em̃ ſup̱ aerem ſedē q̃rit. Per vio-
lentiã em̃ in aere vel in terra detent⁹ paulatĩ
in mollem aerem euaneſcit. vt dt Iſi. Pro-
ṗ̱etates aũt ignis tãgit Dionyſi⁹ in hierar-
chia angelica. c. xij. Ignis inq̇t eſt corp⁹ ſen
ſibile. longe excellenti⁹ ⁊ ſubtili⁹ oïbꝫ alijs
rebꝫ corporalibꝫ: ⁊ nature ſpirituali proxi-
mũ: ac p̱ hoc effectũ ſuuʒ diſſimili⁹ cunctꝭ
alijs demonſtrat. Ignis em̃ in omnibꝫ eſt:
⁊ p̱ omnia dare ſe ꝯſueuit: ⁊ ab omnibꝫ non
remouet̃. Eſt tamen occultus: incognit⁹ im
mēſurabilis inuiſibilis q̇dammõ incorpo-
reus: potens ad actionem p̱p̱riam mobilis
tradens ſe omnibꝫ quoquo modo app̱roxi
mãtibꝫ: mouens vniuerſa ſe participãtia. re
nouatiu⁹ oĩm. nature cuſtos. illuminatiu⁹
cũ circũuelatꝭ ſplēdoribꝫ. clar⁹. diſcret⁹. di
ſtinguēs ⁊ reſiliēs. deorſum paſcēs ⁊ ſurſũ
mouens. acute meãs. excelſus. nõ recipiēs
ignominiaʒ minorationis. ſemper motiu⁹.
cõprehenſiu⁹ ⁊ mutatiu⁹ in ſe reuertens po

tenꝭ actiuꝰ ⁊c̄. Hec ꝟba diuinissimi dionysij
ꝓfundissima sꝭ. Describūt ei ignē q̄ ad eius
subaꝫ ꝟtutē ⁊ opatōeꝫ Vn̄ ad declaratōꝫ p̄
dictoꝝ ꝟba cōmēt. sr p̄dictū locū breuiꝭ h
dicemꝰ. Ignis eī intꝭ oīa elemēta sitū habꝫ
sblimiorē. ⁊ h: q꜡ naturā hꝫ leuiorē Et iō d꜡
excelsꝰ. q꜡ pōdere carēs sublime q̄rit ⁊ petit
supeminet vniuerꝭ. ⁊ q̄cq̄d corporeū ē preꝭ
ip̄m naturalꝭr ab (al's sub) eo sbsistit. Ite intꝭ
oīa elemēta naturā hꝫ puriorē ⁊ subtiliorē.
⁊ d꜡ q̄dāmō incorporeꝰ. q꜡ ꝓpꝭ subtilitatem
sue sube p̄ter subiectā materiā sensu non vi
deꝭ. ꝓpter h etiā videꝭ multū nature spiritu-
ali ꝓximū. q꜡ q̄dammō videꝭ ignis esse me-
diꝰ intꝭ visibilia ⁊ inuisibilia. In q̄ntū aūt illꝭ
appropinq̄t supioribꝰ est incorporeꝰ. sꝫ in q̄n
tū approximat inferioribꝰ: corporeꝰ est. Itē
naturā hꝫ ceterꝭ elemētꝭ actualiorē: ⁊ ī agē-
do fortiorē. ⁊ iō d꜡ īmēsurabilꝭ. q꜡ eiꝰ ꝟtus ⁊
opatio crescit in infinitū si matia fuerit infi
nita. q̄zdiu eī materia subiecta sufficit: ignis
n̄ deficit sꝫ sp̄ potiꝰ crescit. Itē naturā hꝫ oc
cultiorē. ⁊ iō d꜡ occultꝰ. q꜡ ī sua eēntia sensi
biliꝭ nō videꝭ. Inuisibilꝭ ⁊ īcognitꝰ d꜡. q꜡ si-
ne subiecta matia sensu n̄ ꝑcipiꝭ. Quid etiā
sit in sua eēntia seu suba vix cog̃sciꝭ intelle-
ctu. Itē ꝟtutē hꝫ ⁊ naturā alijs mobiliorē.
⁊ iō d꜡ mobilꝭ ⁊ potēs oīm. q꜡ ī igne ē ꝓnci-
piū ꝟtutꝭ motiue. q꜡ mouet se ⁊ alia. ⁊ a nul
lo īferiori se moueꝭ. Itē nataꝫ hꝫ ceterꝭ īferi
oribꝰ clariorē. Vn̄ d꜡ ꝙ ignis ē illuiatiuꝰ.
q꜡ claritate sua oīa illustrat. sꝫ cū circūuelatꝭ
splēdoribꝰ Nā splēdidi ignis radij forꝭ emi
cāt. sꝫ circūuelanꝭ. q꜡ rursuꝫ ad secretuꝫ sue
sube sinū reducti a nr̄is sensibꝰ occultāꝭ Itē
ex subtilitate sue sube ꝟtutē hꝫ oībꝰ alijs acu
tiorē ⁊ penetrabiliorē. ꝓpꝭ qd̄ d꜡ acute me-
ansꝭ. q꜡ ꝓprie ꝟtutꝭ motu subītrat sine resistē-
tia ⁊ penetrat vniuersa. Itē ignis hꝫ ꝟtuteꝫ
sui ⁊ alioꝝ manifestatiuā ⁊ distictiuā. Nā se
manifestando alia sibi obiecta manifestat ⁊
eoꝝ colores ⁊ figuras oculꝭ rep̄ntat. ⁊ iō d꜡
clarꝰ. manifeste discretꝰ. distiguēs. Itē vim
habet inferioꝝ ad supiora attractiuā. Naꝫ
materiā in quā agit rarefaciendo dissoluit:
⁊ caloris sui violētia sursum trahit ꝓpꝭ qd̄
d꜡ deorsū pascēs ⁊ sursū trahēs. Itē ꝟtutē
hꝫ renouatiuā. Oīa em̄ veterascūt antiq̄nꝭ
⁊ deficiūt q̄ ꝟtute ignea nō ꝭuanꝭ. vt ptꝫ in
senibꝰ ī q̄bꝰ deficit calor naturalis. Et ideo
diciꝭ renouatiuꝰ oīm ⁊ nature custos. Si-
ne eī ꝟtute ignis nō pōt subsistere ꝟtus ali-
cuꝰ corpꝭis nataꝭlis. Itē ꝟtutē hꝫ īmutatiuā
q꜡ oīm naturā in quā agēdo supat ꝯuertit
in suā spēm ⁊ trāsmutat. ⁊ ꝓpter h d꜡ appre-
hēsiuꝰ ⁊ īmutatiuꝰ. Nā materiā in quā agit
apprehēdēs illā nō deserit. sꝫ ꝯsumēdo ī suā
similitudinē ꝯuertit. Apprehēdēs āt nō ap
p̄hendiꝭ. q꜡ ꝯsūpto eo in qd̄ agit in se resilit
atq꜡ redit. Et iō d꜡ resiliēs ⁊c̄. Itē hꝫ ꝟtutē ⁊
naturā suipꝭ cōmunicatiuā ⁊ sine diminu
tiōe diffusiuā. ⁊ iō d꜡ nō recipe ignominiaꝫ
minoratōis. q꜡ sic cū effundiꝭ nō augeꝭ sic
cū recipiꝭ nō minoraꝭ. Neq꜡ in eo ꝙ videꝭ
augmētū recipe est capiēs gl'aꝫ. neq꜡ ī eo ꝙ
putaꝭ minor sustinet ꝯtumeliā. Itē naturā
hꝫ purgatiuā. Metalla eī q̄ nō p̄t ꝯsumere
a scoria ⁊ rubigine mundificat expurgat et
emēdat. Itē ꝟtutē hꝫ sapoꝝ ⁊ hūoꝝ altera
tiuā. vn̄ ⁊ hūores ī corpe excoq̄t ⁊ digerit. ⁊
cibos crudos. ꝯsumēdo ī eis supflua. sapi-
dos ⁊ sanos reddere ꝯsueuit. Itē ꝟtutē hꝫ
sue sube ꝑ rex oīm ⁊ cōmixtoꝝ corpoꝝ essē-
tiā diffusiuā. q꜡ in rebꝰ oībꝰ inuisibiliꝭ est in
clusus. q̄uis includi actualiꝭ nō videaꝭ. Qd̄
inde est manifestū. q꜡ ex forti solidoꝝ corpo
rū allisiōe ignis excutiꝭ in q̄bꝰ eē nullatenꝰ
putabaꝭ. Itē Subtilitate sua subali habet
virtutē sui cū alio corpe īmediatissime vni-
tiuā. vt ptꝫ in ferro ignito ⁊ carbone inflā-
mato ⁊ hmōi. in q̄bꝰ ignis ꝭm om̄es sui pa
tes ita singulis ferri ⁊ carbonis p̄ticulis cō
iungiꝭ vt videaꝭ vna suba ⁊ alteriꝰ sensibi-
lis distantia penitꝰ nō sentiꝭ. Vn̄ ⁊ triplex
ignis species a ph'is diffiniꝭ. Est em̄ ignis
lux. ignis flāma. ignis carbo. Ignis em̄ est
in sua sphera lux. sꝫ flāma d꜡ in materia aerꝭ
Carbo autem in terrea substātia siue in fe-
culentia materie grossioris. Has ⁊ multas
alias habet ignis ꝓprietates de quibꝰ supra
libro scd̄o in tractatu de ordine seraphin et
libro q̄rto in tractatu de elementaribꝰ q̄lita
tibus scꝫ de calore. quere ibi. Nam ea q̄ di-
cta sunt hic sufficiāt.

De flamma Ca. IIII

f Lamma est materia ignea in substā
tia aerea accensa. Nam aer ꝓpter sue
substantie subtilitatē et immediataꝫ
quā habet cū sphera ignis vicinitatem de
facili ignitur. ⁊ in naturam igneam cōmu-
tatur. ⁊ ꝭm ꝙ substantia aerea est purior tā-
to flamma erit lucidior et clarior et naꝭe lu-
cis similior videbitur. Mouetur aūt flam
ma naturaliter sursum et ab omni parte rel

accēse linealit' ī acutū tēdit: ꝛ in conū. vñ in sua extremitate hȝ formā pineā ꝛ acutā. vñ ꝛ ī suo acumie ꝓpt' ꝯcursū radioꝝ ī āgulo acuto forti' caloꝛ sui impͥmit actōz. ꝛ iō qꝛ ī sūmo pyramidali āgulo calidioꝛ existit: materiā sibi oppositā iflāmat facili' ꝛ accēdit. Caloꝛē ẜm materiā ī quā agit r̄cipit. Vñ si materia ē turbida ꝛ fumosa: turbidā ꝛ obscurā reddit lucē. Et ecōuerso si matia fuerit trāspares ꝛ pura rutilat ꝛ radios luīosos vndiqꝫ circūfundit. tenebrosa illuiat ꝛ abdita ꝓdit. viāꝛ vie offendicl'a ābulātibꝫ oñt. Propt' sui leuitatē ꝛ matie aeree mobilitatez in quā agit: in motu ē ꝯtinuo ꝛ nūqꝫ penit' requescit. Flā (al's Vēti) modic' ipuls' flāmā excitat ꝛ accēdit. ſȝ si fuerit nimis vehemēs flāmā dissipat ꝛ extiguit. tortuose ꝛ anfractuose aerē ipellit ꝯtinue. ꝛ iō mouet' circulariť ꝛ incēdit: vt dt Mar. Vñ vulcan' a Junōe ī trā ꝓiect' ẜm figmenta poetica claud' fuit. Ex violētia sui mot' ꝑtes matie ī quā agit īuicē allidēdo ꝯcutit: ꝛ ex ꝑtiū collisiōe mutua sonū fac. locū supioꝛem q̄rere satagit. ꝛ matiā cui ꝑ icorꝑatōez adheret ab infimis ad supiora attrahere nō desistit.

De Fumo. Ca. V.

FUm' est vapoꝛ ex ꝑtibꝫ matie subtilioribꝫ ꝛ hūidioribꝫ: vi caloꝛ̄ resolut'. Hȝ āt ḡues ꝑtes mixtas cū leuibꝫ: ex q̄bꝫ obscuritatē ꝯhit ꝛ fetorē. vñ aerē denigrat. ꝛ ī naturā fumigabundā ꝯuertit. Amaritudinē ei ex matie sue grossicie ꝯhit. ex cui' acumie ocl'os amaricat ac lachrymas ꝓuocat Sēsibil'r visū ledit sno acumie. ꝛ ad cerebꝝ penetrat: ꝛ spm̄ aīalē ḡuat: ꝛ ꝑ ꝯn̄s naturalē. Vñ dr ī li. anialiū ꝙ fum' cādele extincte ledit p̄gnātes ītantū ꝙ si equa ꝑturiēs talē fumū senserit faciet abortiuū. Fum' ꝛ apibꝫ etiā ē inimic' et ledit accipitres ꝛ alias p̄de aues. vt idē dt. Fum' insuꝑ cito morit' post q̄ꝫ orit'. vt dt gl'o. ibi. Sic virgula fumi. Cito ei ī altū ascēdit et subito euanescit. Ex igne orit' ꝛ añqꝫ appareat ignis: appere videt' A vēto mouet' ꝛ dispgit' ꝛ m'tipl'r circūfert'. Fum' etiā oñdit vētū a q̄ ꝑte veniat. qꝛ illic fum' tendit q̄ vēt' ipm agitat ꝛ ipellit vt dt Gre. Domos dnigrat ꝛ inficit. ꝛ ī parietibꝫ generat fuliginē atqꝫ nutrit Loca angulosa petit: et ī eis īfectiōis vestigia impͥmit ꝛ derelinq̄t. Fum' ēt aromaticus a speciebꝫ aromatic̄ resolut' ē sensui olfat' delectabil' ꝛ amic'. Cerebri nāqꝫ ē ꝯfortatiu' et spirituū cordis ꝛ capit̄ reparatiu'. reumat̄ ꝛ nociui flux' restrictiu': dsiccatiu': ꝯstrictiu': ꝛ pororū obstructoꝝ apti'. ꝛ ad ꝯfortatōz neruoꝝ ad iteriora penetratiu'. serpētū ꝛ venenosorū aīaliū ꝛ reptiliū fugatiu'. Omnē etiā fumū ꝛ maxie odoriferꝝ odiūt tā colubri q̄ꝫ serpētes vt dt Gre. Fum' isuꝑ a cibo ꝛ a potu resolut' vi caloris ascendēs ad cerebrū neruos sensibiles oppilat ꝛ somnū ḡnat ꝛ sensus exteriores ligat. ꝛ ꝑ ꝯn̄s calorē natalez ad interiora reuocat ꝛ ꝟtutē ī interioribꝫ adiuuat ꝛ ꝯfortat. Si ꝟo fuerit fum' melācholicus vl' nimis acut' aut venenosus ex cibo vl' potu aut medicia nociua resolut'. ad cerebrū aduolat. ꝟtutē aīalē aggrauat. timorē generat vt in melācholicis. Frenesim et furorē excitat vt in freneticis ꝛ ebriosis. Obliuionē ꝛ herisipilā generat vt in letbargic̄. Sensus ꝛ rōnis vsu ꝓuat. vt in epilēticis ꝛ caducis. Has ꝛ m'tas alias infert corpori passiones pessimas ꝛ nociuas. Fumi etiā a terra ꝛ a mari ꝟtute caloris ad supiora attracti aerē inficiūt ꝛ ꝯdēsant. nubes ꝛ nubila generāt. vētis tēpestatibꝫ ꝛ aliis aeꝛ̄ passionibꝫ fomītū ꝛ materiā amministrant. radios solares in aere intercipiūt ꝛ obumbrant Et hec de fumo nunc sufficiāt.

De carbone Ca. VI.

CArbo est ignis actualit' incorꝑatus t'restri matie ꝛ vnit' vt dt Rab. Vñ ignis ꝑ sui icorꝑatōem ꝑtibꝫ grossioribꝫ terrestribꝫ admixt' ꝑ q̄ndā violētiā nae inferius detiet' Vñ sic ignis ī flāma mouet' sursū. sic carbo crepitādo ꝛ scintillādo ḡuitate materie deorsū iclia t'. Carbo itaqꝫ qñ ignit' vertit' in ruborē. ſȝ qñ extinguit' iduit nigredinē. ꝛ oīno ꝑdit ꝓstinā ignis spēm ꝛ decorē. Vñ q̄nto fuerit pulcrioꝛ ex sui ad ignez ꝓma vnione: tāto apparet deformioꝛ ꝛ vilioꝛ in ipi' ignis extinctōe. Jn carbone autē subalis hūiditas ꝯsumit'. ꝛ iō de facili rūpitur ꝛ frāgit' qñ humoꝛ q̄ fuit cā coadherētie ꝑtiū ignis totalit' cū violētia exhaurit'. ꝛ iō in carbone extincto ꝑs a ꝑte de facili rūpit'. qꝛ nihil hūiditatis ꝑ quā ꝑtes coherēāt in ipi' suba inuenit'. sic dt Gre. ꝑtibꝫ terrestribus solū remanentibꝫ ꝓpter dominiū siccitatis de facili reignitur. Sed postqꝫ accensus fuerit ita faciliter vel facilius extinguitur. ita ꝙ in eo nihil de ignis vestigio preter nigredinē repiat'. Nigredie ei sua polluit inficit quicq̄d tāgit. Carbo etiā ignitus

acutissimū hꝫ ignē ⁊ sūme actiuū ⁊ penetratiuū. vñ ⁊ sui acumine ferꝝ coq̄t ⁊ ꝑtes eiꝰ resoluendo ⁊ relaxādo remollit. Suo ēt acumine caput ledit. sub cinere āt obuolutꝰ i se ignē retinet ⁊ custodit. Detectꝰ āt ⁊ frigido aeri expositꝰ i fauillaꝝ multitudinē r̄digit̄ ⁊ ꝑ se subito euanescit. vt dr̄ Bre. Carbo ꝟo si ignitꝰ fuerit plātas ꝯculcātiū vrit ⁊ ledit. extinctꝰ ꝟo q̄buis vrēdo nō ledit tāgētē strido rē tñ ⁊ strepitū magnū facit.

De scintilla. Ca. VII.

s Cintilla est modica ignis ꝑticula ex materia ignea ꝟtute ⁊ impetu caloꝝ dissoluentiū resoluta. vñ motꝰ scintillaꝝ est subitus. Ui eī ignea subito resoluit̄ et sursuꝫ mouet̄ sed ex grauitate ꝑtiū terrestris ad centrū tādē iclinat̄. Iteꝫ motꝰ eiꝰ clarissimꝰ est ad modū stelleꝝ luiosꝰ: ⁊ ꝑ diffusiōeꝫ sue igneitatiū i aere appareꝫ vndiqꝫ radiosꝰ. Est ꝑterea motꝰ eiꝰ ad modū ignis actiuꝰ ⁊ ꝟtuosus. Nā modica scītilla i fūgo vl' i stipula recollecta i ignē maxīm cito augmētat̄. aeris īmutatiōe subito euanescit. ⁊ extincta nihil nisi fauillā pꝰ se relinq̄t. Uēto tpāto seu flatu accēdit̄: īpetuoso āt extinguit̄. aerē īpellēdo penetrat: ⁊ tñ in penetrādo ipm paꝝ alterat aut īmutat. q̄nto ignis ē fortioꝛ tāto scītillaꝝ motꝰ siue impetꝰ erit maioꝛ. Ex materia viridi vl' hūida scītille grossioꝛes ⁊ ī suo effectu penetrabilioꝛes generant̄. veruntñ paucioꝛes.

De fauilla Ca. VIII

f Auilla a fouēdo est dicta eo ꝙ igneꝫ foueat atqꝫ tegat Est cinis modicꝰ ꝺ extinctione scintillaꝝ materie derelictꝰ vt dr̄ Isi. Est aūt fauilla tenuis moll' subalbidā ⁊ sicca atqꝫ leuis ī sup̱ficie carbonis igniti adherēs fulgoꝛē eiꝰ hebetat. ⁊ feruoꝛē eiꝰ attenuat ⁊ minoꝛat Ad modicū vēti flatū dispgit̄. Dispsa ꝟo vix vnq̄ꝫ recolligit̄. vt dr̄ Bre. De facili iflāmat̄. sꝫ ꝓpt̄ defectuꝫ nutrimēti subito extinguit̄. Fauilla ēt q̄ñ ē ignea: vēti raptu sursū tēdit. extīcta āt ꝓpo pōdere ima petit: vt dr̄ Bre. vñ deoꝛsū tēdit motu ꝓꝓꝛio. sed sursuꝫ extollit̄ ⁊ rapit̄ impetu alieno.

De cinere. Ca. IX.

c Inis a cadēdo ē dictꝰ. nā ꝺ suba materie t̄restriū vi caloꝝ resolutꝰ generat̄ vt dr̄ Isi. Est aūt cinis moll' despecti coloris: amari ⁊ stipici ē sapoꝛis. ꝑtes hꝫ minutissimas ⁊ tenuissimas: leui flatu sparsiōis ⁊ diuisiōis receptiuas. Cinis etiā ꝟtutē hꝫ colatiuā siue mūdificatiuā. vñ valꝫ ad vestiū ablutōꝫ. Hꝫ etiā vim coꝛrosiuā ⁊ desiccatiuā. vt dī. ꝯstā. Cinis insuꝑ si fuerit calidus. ignē ab eo tectū custodit. si ꝟo fuerit frigidꝰ destruit ⁊ extinguit. Cinis etiā ꝑ m̄ltā ignis ꝯflagratōꝫ ⁊ violentiā. suā foꝛmā vilē ⁊ obscurā aliq̄tiēs cōmutat ī speꝫ vitreā atꝫ clarā. nā ex materia cineꝝ solet fieri vitrū vt dī. Bre. Hoc āt hꝫ cinis defectꝰ ⁊ īꝑfectōis. ꝙ q̄buis q̄tidie aq̄ vl' pluuie irrigatōeꝫ suscipiat: sterilis tñ manet. vñ terrā quā tāgit nō fecūdat. sꝫ potiꝰ si sterilis fuerit reddit sterilioꝛē ⁊ in omnibꝫ vilioꝛē. Et h̄ de libro decimo sufficiant.

Incipit liber. xi. de aere ⁊ passionibus eius.

Aer est dictus eo

a ꝙ ferat ignē. ⁊ ab aq̄ ferāt̄ vt dr̄ Isi. Aer āt ꝑtim ꝑtinet ad materiā terrestrē. ꝑtim ad materiā celestē vt dr̄. Beda. Nā ꝑs aeris supioꝛ pura clara ⁊ q̄eta. vbi ꝓcellosi ⁊ ventosi motꝰ nō pñt attigere ꝑtinet ad celestē. Pars ꝟo iferioꝛ sphere aq̄ ⁊ terre vicina: turbulēta: grossa ⁊ ꝯpacta ex humidis ⁊ terreis vapoꝛibꝫ coꝛpulēta ꝑtinet ad terrestrē. Et hec ꝑs aerea diuersas ex se ꝓducit spēs. Nā vt dr̄ Isid. Aer vehemētius ꝯcitatus fac̄ vētos: coruscatōes: ⁊ tōitrua. ꝯfractꝰ nubila. ꝯspissatꝰ pluuias. ꝯgelatꝰ niuem ⁊ grandinē: distentus serenitatē. vt dr̄. Isi. ⁊ Beda. Plus aūt hꝫ raritatiū ⁊ vacuitatis (al's inanitatiū) q̄ꝫ cetera elemēta. Est aūt ꝺm Cōstan. elementū simplex substātialiter hūidū ⁊ calidū. Ex ꝓpria em̄ natura seu suba est hūidus. sed ex vicini ignis oꝛbe calidus. ⁊ iđo ꝺm vtriusq̄ꝫ q̄litatis ꝓꝓꝛietatē aer est sui naturalit̄ diffusiuus a sup̱ficie terre ⁊ aque vsq̄ꝫ ad spherā ignis vndiqꝫ extensiuus. Ex substātie autē sue subtilitate ⁊ raritate transparens est et ꝑspicuus. Unde ratione diaphaneitatis sue et transparentie est influētie celestis virtutis et impꝛessionis solaris luminis receptiuus. Uirtutis inspirādi ⁊ respirandi est aer om̄bus animantibus administratiuus Omniū em̄ animantiū est respiraculum. et volatiliū celi ꝓꝓꝛiū habitaculū. Sine enim aere nō potest viuere aliqua aīata creatura Aer em̄ ratione leuitatis substantialis est

naturalr̃ mobil' ⁊ alterabil' ac ꝯtibilis in op
positas q̃litates. vñ ex vaporib⁹ terre ⁊ ma
ris sepe recipit imutationẽ. Nã si vapor fu
erit fetid⁹ ⁊ corrupt⁹ ac venenosus aer cor-
rumpit ⁊ inficit. cui talis vapor pestifer ad
miscet. Si ꝟo fum⁹ ex pura ⁊ mũda suba fu
erit resolut⁹ ⁊ odorifera: aer odoriferã ⁊ na-
ture amicabilẽ ex incorꝑatõe fumi odorife
ri recipit q̃litatẽ. Itẽ. Aer nos circũdãs
summe nobis est vtilis ꝓpter anhelit⁹ neces
sitatem ⁊ vitalis spũs ꝯtinuũ nutrimentũ.
Si em̃ clar⁹ lucidus ⁊ pur⁹ fuerit. hũores
atq3 spũs erũt lucidi atq3 puri Si ꝟo turbi
d⁹ ⁊ nebulosus: hũores erũt turbidi. spũs
grossi ac infecti. vt dr̃ Cõstañ. ⁊ Philaret⁹.
Vñ aer est elemẽtũ ⁊ corꝑm ⁊ spirituũ. Euẽ
tatio ei aer; aduenięs spiritib⁹ ẽ cã meliora
tionis coꝝ ⁊ depuratiõis ⁊ mitigatiõis. p-
hibẽs spũs ⁊ humores ab inflãmatiõe. At
tract⁹ ei a pulmõe cordi. ꝑ cor toti corꝑi p̃-
bet tꝑamentũ. Vñ aer maxime imutat cor-
pus ⁊ ingredit̃ ad interiora spirituũ ⁊ misce
tur cũ coꝝ suba q̃ toti corꝑi p̃bẽt vitã. Vñ
si aer fuerit pur⁹ ⁊ mediocr; i suis q̃litatib⁹
tꝑat⁹ ad ꝯuatõez vite maxime pfic̃. Si ꝟo
fuerit corrupt⁹ ac distẽꝑat⁹: maxime ledit ⁊
corrũpit vt dr̃ Cõstã. Quãto ãt a terra est re
motior ⁊ celo vicinior: tãto ẽ purior ⁊ simi
lior etheree puritati. q̃nto ꝟo t̃re vicinior
tãto frigidior ⁊ crassior ⁊ silior t̃ree q̃litati.
Vñ ex vaporib⁹ terre ad interiora aeris at
tract; variat ꝯtraria i aere generant̃. Et q̃n
to aer ẽ grossior ⁊ spissior tãto sol i eo forti⁹
ĩprimit calorẽ radioꝝ. ꝓpt̃ radioꝝ solariũ re
ꝑcussiõez ꝯculcatõez ⁊ ꝯfractõez Ex reꝑcus
siõe ãt solariũ radioꝝ i aere hũido ⁊ dẽso: ge
nerant̃ in eo varij colores vt dr̃ i li. metheo.
vtz i assub ⁊ in iride. ⁊ i ꝯsilib⁹. Fit ãt aer;
ꝯdẽsatio t̃plici de cã. s. Ex vapore ꝑtes ter
restres suas ⁊ grossas cũ aere ꝑmiscẽte. Vl'
Ex frigiditate ꝑtes hũidas ꝯgelãte Vl' Ex
generatiõe noui aer; sensũ in se recipięte. ꝑ
cui⁹ ad ꝑmã additiõem aer ingrossat̃. vt dr̃
phs. Rarificat̃ ãt ⁊ subtiliat̃ ex cã ꝯtraria
sc3 Propter vaporis ascẽdent; ꝯsũptionez
Propt̃ fortiorẽ calorẽ aerẽ extenuãtẽ vl' cla
rificantẽ. vel igneaꝝ ꝑtiũ ex ꝑticul' aeris ge-
neratiõnẽ. Per vltimã hũiditat; sue rarefa-
ctionẽ. ⁊ caliditatis intensionem. aer in na-
turã igneã3 trãsmutat̃. Jmmutat̃ aũt aer
s̃m subam ⁊ q̃litatez multiplicit̃: vt dr̃ Aui
cẽna. Primo ex solis appropinquatiõe vel
elõgatione. Calefit em̃ aer q̃ñ sol ad nostrũ
habitabile appropinq̃t: queãdmodũ frige-
scit q̃ñ se elongat. Item ex ortus ⁊ occasus
stellaꝝ immutatione. Stelle em̃ tã erratice
q̃3 fixe sunt causa q̃re aer in suis qualitatib⁹
immutat̃. Sole nanq3 cũ aliq̃ stella effect⁹
frigidi (sicut saturno) in frigido signo cõue-
niente: intendit̃ frigus in aere. Si ꝟo ꝯue-
nerit cum calido planeta: vt cum marte. est
causa quare in aere fit excessus in calore. et
sic de alijs est intelligendũ. Item immutat̃
ex terre varia dispositione sicut ⁊ positio-
ne. Nam in ꝑte septentrionali fit siccus aer
⁊ frigidus. australi calidus ⁊ humidus. ori
entali calidus ⁊ siccus. occidentali frigid⁹
⁊ humidus. Item ex terre eleuatione vl' de
pressione quia in montibus est aer frigid⁹.
in vallibus autem calidus Cuius rationẽ
reddit. Constan. in pantegni dicens. Bore
as inq̃t ortum habet ab eminenti zona. vñ
loca eminẽtia libere expetit: ⁊ mouet ⁊ sub-
tiliat aera ⁊ ita infrigidat. q̄ Omne subtile
dũmodo habeat exhalationem ꝑ motũ in-
frigidat̃. aer aũt in vallib⁹ manet q̇etus ⁊ ita
calidus. Aliam tñ reddit Macrobi⁹ ratio
nem. Dicit em̃ q̄ h̃ fit ex aggregatõe radio
rũ q̇ multiplicãt̃ in vallib⁹. ꝓpter ꝯdensatõez
vapoꝝ in vallib⁹ potius q̃3 in montib⁹. ⁊ iõ
niues citi⁹ liquescunt in valle q̃3 in mõte. q̄
ibi ex radijs maior calor generat̃. Et h̃ con
cordat cũ Arist. li. metheo. j. ca. iiij Vbi dr̃
q̄ multiplicatio radioꝝ q̇ tendũt ad terraz
velut ad centꝝ est i cã hui⁹ calefactiõis. Si
militer reuerberatio radioꝝ in acutis angu
loꝝ ⁊ mora ⁊c̃. Item immutat̃ aer ex vicini
tate maris. q̄ terra vicina mari septẽtriona
li frigida est ⁊ sicca. ex vapore frigido ⁊ sic-
co a mari resoluto. Ibi em̃ calor est debil' ⁊
paꝝ vincit. ⁊ iõ mare aq̃lonare paꝝ salsescit
vñ põticum mare est q̃si dulce. In australi
mari est ꝯtrariũ: ex causa ꝯtraria. Itẽ imu-
tat̃ aer a cadaueꝝ ⁊ paludũ ꝓpinq̇tate: ex q̃ꝝ
corruptiõe aer ꝯhit corruptõez ⁊ aer efficit̃
putrid⁹ ⁊ q̃si pestilẽtial'. Et accidit ista aer;
putrida infectio in fine estat;: ⁊ sepi⁹ i autu-
mno. q̄ tũc aer ex sui natura ẽ s̃btilior. ⁊ iõ
ꝯuertibilior. ꝓpter qð accidit ei talis corru
ptio. ex cõmixtiõe malaꝝ fumositatũ q̇ ascẽ
dunt ex putredine cadaueꝝ vel paludũ siue
alterius rei cuiuslib3 corrupte: vt dicit Jo
annici⁹. Et hec de Aere dicta in generali
nũc sufficiant.

De igne perpendiculari
Capitulū.i.

n Unc de impꝛessionibꝫ q̄ fiūt in aere ē
dicendū. Pꝛio de his q̄ fiūt ex vapo
re calido ⁊ sicco. sic̄ est ignis ꝑpendi=
culariꝭ. q̄ qn̄ꝫ apparet ī aere. ⁊ nō est aliḋ nisi
impꝛssio generata ex vapoꝛe calido ⁊ sicco in
ꝓma aeris ꝑte eleuato hn̄te latitudinē in ꝓ=
fundo ⁊ lōgitudinē in supmo ſcḋm figurā flā
me pyramidalē ꝑ ignē ⁊ motū celi īflāmato
Scḋs ignis ē lōgꝰ. q̄ ē impꝛssio generata ex
vapoꝛe calido ⁊ sicco ī supma ꝑte aerꝭ carē
te latitudīe manifesta respectu sue lōgitudi
nis inflāmato ꝑ ꝟtutē ignis ⁊ ꝑ motū firma
mēti. Et dr̄ h̄ īpꝛssio draco euomēs ignē. ⁊c̄.
Tertia impꝛssio vocaꝝ Cādela ⁊ generaꝝ ex
caloꝛe calido ⁊ sicco ī supma ꝑte aerꝭ haben
te ꝑuā lōgitudinē ⁊ latitudinē. equales tn̄.
ꝓpt̄ qḋ apparēt q̄i rotūde figure inflāmate ꝑ
caloꝛē ignis ⁊ motum celi. Quarta impꝛssio
vocaꝝ assub ab Arist. ⁊ est duplex. s. ascēdēs
⁊ descēdēs. Et generaꝝ h̄ impꝛssio ex vapoꝛe
calido ⁊ sicco subtili ī supma ꝑte aeris lōgi
tudinē ⁊ latitudinē magnā hn̄s. ꝓpoꝛtiona=
les tn̄. inflāmato vehemēter ⁊ calefacto per
ignē motū firmamēti: petēs supioꝛa ꝓpt̄ sub=
tilitatē materie ⁊ vehementiā inflāmatōis
Alia est impꝛssio ⁊ dr̄ assub descendēs. Ge=
neraꝝ aūt ex vapoꝛe calido et sicco ⁊ grosso
lōgitudīs ⁊ latitudīs eq̄lis: existēte ī ꝑte su
perioꝛi medij intersticij aeris. inflāmata ꝑ
ignē ⁊ motū firmamēti. Descēdit aūt inferi
us ꝓpt̄ frigus circūstans ⁊ pōdus materie
grossioꝛis. vt di. Arist. Iste impꝛssiōes sunt
q̄s vulgꝰ putat esse stellas ḋ nocte cadētes
de celo ⁊ ad celū ascendentes

De ventis in generali
Caplm̄.ii

s Unt et alie impꝛessiones ex vapoꝛe
sicco sic̄ ventꝰ q̄ ſcḋm Arist. est motus
vapoꝛis sicci eleuati a cētro terre cū
aere ⁊ in aera cū aliq̄ celesti ꝟtute incoꝛpo=
rati. Un̄ ventꝰ ſcḋm Bedā nihil aliud est q̄ꝫ
aer motus ⁊ circūagitatꝰ. Ex fumositatibꝫ
eīm a t̄ra ascēdentibꝫ et aerē repellentibꝫ ge
neraꝝ ventus vt dt̄ idem. Hāc aūt descꝑti=
onē arguit Arist. in topicis. quia descriptū
nō vniuersaliter p̄dicaꝝ de sua descꝑtiōe. q2
nō om̄is aer motꝰ est ventus. Oꝑtet eīm ad
h̄ vt aer motꝰ sit ventꝰ ꝙ ibi sit maximꝰ ipul
sus ⁊ ꝙ multū de aere diutius impellaꝝ. Et
ideo diffinit sic Constā. Uentꝰ est vapoꝛ fri
gidus ⁊ siccus ex terris ⁊ aq̄s ꝑ caloꝛem re
solutus. aerem ꝑ incoꝛꝑationē sui foꝛtiter
cōmouens ⁊ impellēs. Alij ponūt causā
ventoꝝ esse nubes in aere existētēs sua mo
le aerem hinc ⁊ inde p̄mentes ⁊ impellētes
⁊ ex tali motu nubiū ⁊ impulsu fit vētꝰ. Alij
autem dicūt ventum ꝓcreari ex ꝯflictu bꝛa
chioꝝ maris in q̄ttuoꝛ ꝑtibꝫ terre. Nam in
aquilone brachiū australe. ꝯflictum in oꝛi=
ente cōmouet mare: ex cuiꝰ motu mouetur
aer ⁊ fit ventꝰ q̄ vocaꝝ subsolanꝰ. Qn̄ ꝟo cō
fligūt in occidente: fit ventꝰ q̄ diciꝝ fauoniꝰ
siue zephyrꝰ Ecōuerso si brachiū oꝛiētale ⁊
occidentale fecerint ꝯflictum in meridie: fit
ventus q̄ vocaꝝ auster. Si ꝟo in septētrio=
ne: fit ventus q̄ vocaꝝ boꝛeas. Ex alijs autē
refluxionibꝫ maris intermedijs dicūt ven=
tos collaterales generari. Alij adhuc dicūt
vt dt̄ Beda. ꝙ ex cauernis terre fit ventus
h̄ mō: quia aer labilis est nature ⁊ ideo sub
intrat cauernas terre ⁊ exit. Cū āt vna pars
nitiꝝ exire ⁊ alia subintroire fit ꝯflictꝰ: ⁊ mo
ueꝝ aer: ⁊ fit inde ventꝰ: ⁊ ideo Eola regio ē
ventoꝛum que est regio cauernosa. Primā
aūt rōnem generationis ventoꝝ approbat
Aristo. in li. metheo. vbi dicit ꝙ duo sūt ge
nera vapoꝝ q̄ ꝑ caloꝛem a terra resoluunꝝ.
Unus ē humidus q̄ est materia pluuiaꝝ ⁊
aquarū ꝑ maioꝛem ꝯdensationē vel mino=
rem. Alter vapoꝛ est siccꝰ: ⁊ est materia oīm
ventoꝝ. Undecūq̄ꝫ autem ꝓuoceꝝ vētus si=
ue genereꝝ. h̄ manifestū est. q2 ventus sum=
me mobilis est ⁊ motus inq̄etus ⁊ agitati=
onis in aere ꝯcitatiuus. Est etiam tempe=
stuosus in mari ⁊ in aere tempestatū genera
tiuꝰ. Item ventus qn̄ est moderatꝰ ⁊ naui=
gantibꝫ in mari nō ꝯtriꝰ itineris eoꝝ est dire
ctiuꝰ ⁊ ꝓmotiuꝰ. Ecōuerso ꝟo si ꝯtrariꝰ fue=
rit ⁊ immoderatꝰ: ꝑiculū ⁊ timoꝛē ingerit ⁊
sic itinerꝭ retardatiuꝰ. Item ventꝰ subtilita
te sua ⁊ impetu penetrat ad interioꝛa. maris
ꝓcellaꝝ ⁊ vndaꝝ maris est eleuatiuꝰ extensi
uus. ⁊ in ꝑtes oppositas diffusiuꝰ. Itē vētꝰ
boꝛealis cū sit frigidꝰ ⁊ siccus est aerꝭ ḋpu=
ratiuꝰ. pluuiarū nebulaꝝ ac nubium fugiti
uus ⁊ serenitatis inductiuꝰ. Ecōtra ꝟo au
stralis cū sit calidꝰ ⁊ humidus ꝯtrarios hꝫ
effectꝰ. aerem eīm ꝯdensat. turbulentiam et
obscuritatē generat vt dicit Beda. Itē vē=
tus qn̄ obstaculū inuenit sue ꝟtutꝭ siue foꝛ
titudinis est ostensiuus. tūc enim maxime
apparet foꝛtis et violētus. vnde ⁊ domos ⁊

arbores sibi resistētes diruit radicitꝰ ⁊ subuertit. ⁊ iō dictꝰ ē vētꝰ: vt dt Isi. eo ꝙ vehemēs sit ⁊ violētꝰ. Uis eni eiꝰ tāta ē vt nō solū saxa ⁊ arbores euellat. sȝ etiā celū ⁊ t̄rā cōturbet: mariaq̄ꝫ cōmoueat: vt dt idē. Itē vētus est hūoris supflui ꝯsūptiuus ⁊ lubcitatis ac imūdicie abstersiuus. Nā vie q̄ ꝑ inundatiōez pluuiaꝝ effecte sūt lubce ⁊ sordide: ꝑ flatū venti fiūt mūde. Itē tēperatꝰ venti flatꝰ est ignis et flāme excitatiuꝰ. Si vo fuerit nimis ipetuosus ⁊ itēsus: erit eiusdē extinctiuus. Itē vētus in suo ortu inuisibilis est ⁊ occultꝰ. sȝ paulatim ꝑ aggregatōem ꝑtiū vaporabiliū i aere est augmēti receptiuus ⁊ suppiꝰ māifestatiuꝰ. Et iō dr̄ in li. metheroꝝ. ꝙ vēti qn̄ oriūt de t̄ra sunt debiles sȝ post efficiūt fortes ꝓpt multitudinē vaporū q̄ post in aere multiplicant ⁊ aggregant. Itē ventꝰ mouet circularit ⁊ tortuose. Naȝ vapor q̄ ascēdit ꝑmo sursū: flectit postea in circūitu t̄re. ⁊ ideo eiꝰ motꝰ est tortuosus et circularit ꝓcessiuus. Itē vēti impetꝰ ē palearū leuatiuꝰ. puluerꝭ ⁊ cinerꝭ dispsiuꝰ. vesice īflatiuus ⁊ extēsiuus. Per sui subītratiōnē (itrat eni cauernosas ⁊ spōgiosas t̄re ꝑtes) est vētꝰ tremotus generatiuꝰ. ex vēto eni intercluso ⁊ agitato i vētre terre fit terremotꝰ vt dic Aris. Nā poroꝝ tā terre q̄ꝫ corporuȝ q̄ꝫ aīaliū est vētus aptiuꝰ: et ad iteriora t̄re subtilitate sue subē penetratiuꝰ. Per sui iterclusionē intrās ꝑtes aq̄as: est vētus i supficie aq̄ eleuatiuꝰ ⁊ spume causatiuꝰ. Et ē vētus in aquaꝝ supficie dissilitudis partiū ⁊ ineq̄litatis inductiuꝰ. Nā aq̄ esset eq̄ supficialiter atq̄ꝫ plana si vētoꝝ ipulsu nllatenus moueret. vt dic Isi. Itēm vapor vētosus a cibis et potib; et alijs humorib; vi caloris resolutus: multarū passionū est in corꝑe illatiuus. Nā iclusus i stōacho vł in inferioribus visceꝝ torsiōes generat q̄si intolerabiles. ⁊ multas alias passiones: sicut hydropisim: artheticā ⁊ hmōi. In aurib; etiā fac sibilū et tinnitū: vnde inficit ⁊ impedit audibilē spiritū siue auditū.

De vētis cardinalib; et collateralib; (Cap. III.

Venti aūt sūt. xij. Quorū q̄ttuor dicunt esse cardinales: et octo collaterales. Primus cardinaliū dicit subsolanus. qui orit i oriēte sub eq̄noctiali paralello. Ibi eni q̄nȝ fit maximus aerꝭ ipulsus ex trāsuerberatiōe terre et aq̄ in aera. ex q̄ fit vētꝰ. Et dr̄ subsolanus q̄si sub sole natꝰ. q̄r nascit i torrida zona sub q̄ sp mouet sol. Iste vētus hȝ duos collaterales. s. vulturnū ꝟsus septētrionē. ⁊ euꝝ ꝟsus austꝝ. ⁊ pn̄t reperiri in h̄ ꝟsu. Sūt subsolanꝰ vulturnꝰ ⁊ eurꝰ eoi. Hi vēti sūt calidi ⁊ sicci. Calidi: q̄r sub sole diu morāt. Sicci āt: q̄r mare oriētale ē a nob valde remotū. vn̄ anq̄ꝫ vētꝰ oriētał ad nos veniat: siq̄d habet de humido: totū calore solis ē cōsumptū. Uētus vero subsolanus est i calore tꝑatus: sȝ qn̄ decliat in vulturnū: oīa desiccat. qn̄ aūt in eurū generat nubes. Uenti aūt oriētales fm Cōstān. sunt salubres i ortu diei. q̄r ab aere veniūt tꝑato et subtiliato. Nā vt dicit idē. regionū oriētaliū est aer clarꝰ ⁊ paꝝ siccus. int calidū ⁊ hūidū tꝑatus. Un̄ tał vētus aq̄s clarificat. ⁊ eis saporē suauē admistrat. Un̄ vēti oriētales corꝑa in sanitate custodiūt ꝓpt suaꝝ tēperiē q̄litatuȝ. Propterea etiā oriētales maxime fructib; ⁊ florib; abūdant plꝰ q̄ꝫ aq̄lonares vel occidentales. Itē flumina ꝯ oriētē fluētia ⁊ mare oriētale subintrātia sunt meliora et saniora ac clariora. q̄r ventoꝝ orientaliū occursiōe. ⁊ sol oriētis reuerberatōe aq̄ subtiliant ⁊ depurantur.

Secūdus vētus cardinał est fauonius. ⁊ orit i occidēte sub paralello eq̄noctiali. Et habet iste vētꝰ duos collaterales. s. circiuȝ ꝟsus septētrionē. ⁊ zephyrū ꝟsus austꝝ. ⁊ retinent ꝑ hunc ꝟsū. Circiꝰ occasū: zephyrꝰ q̄ꝫ fauoniꝰ afflāt. Dicit autē fauonius: eo ꝙ fouet ea q̄ nascunt. vt dic Isid. Hyemē eni resoluit. germīa ⁊ flores ꝓducit. Est aūt fauonius tꝑate frigidus ⁊ hūidus. Frigidꝰ ē q̄r ꝑuā morā facit sol i occidēte ⁊ ad nos venit anq̄ꝫ a solarib; radijs incalescat. Uenti itaq̄ꝫ occidētales i fine diei sunt salubriores ⁊ tꝑatiores. q̄r sol i occidente subtiliat eos ⁊ depurat. Quia g̊ regiōes occidētales aerē nō habēt ꝑfecte tꝑatuȝ in calore ⁊ hūore. iō eoꝝ aq̄ mutabił est ⁊ turbida. eo ꝙ in ꝑncipio diei radijs solarib; nō digerat. Nā i ꝑncipio diei vētus ibi nimis ē frigidꝰ. i vesꝑe ꝟo calefit vt dicit Cōst. Tertiꝰ vētꝰ cardinalis ē auster. ⁊ orit sub polo antarctico: eadē de cā q̄ et ꝑmi. Et habȝ duos vētos collaterales. s. nothū ꝟsus orientē. et africū ꝟsus occidētē. q̄ notāt in h̄ ꝟsu. Atq̄ꝫ die medio nothus heret ⁊ africꝰ austro. Auster autē ab hauriēdo aq̄s est dictꝰ. Est aūt calidꝰ ⁊ hūidus et fulmineꝰ. densum fac aerē atq̄ꝫ spissum. ⁊ nebulas nutrit. suo calore poros

aperit et sua humiditate pluuias multipli-
cat et adducit.vt dicit Isi.tempestatē i ma
ri gnat.qꝛ ab imo flat.vt dt Beda. Poros
corpoꝝ apit.ꝟtutes aīales ipedit.guitatē ī
corpe facit.vt dt Hyp. Uēti iḡr australes
grauāt auditū.caliginosi sunt ꝛ capita guā-
tes.pigri dissoluētes ꝛc.Dissoluūt enim vē
ti australes humores ab interiorib⁹ ad ex-
teriora sensus.et grauitatē faciunt.colorez
corrumpunt.et egritudinū faciūt recidiua
tionē.Podagrā et pruritū cōmouent.ꝛ epi
lensiā et acutas febres. Uent⁹ itaq3 austra
lis orit̄ in zona iuxta polū antarcticū.q̄ pre
nimia eius frigiditate est inhabitabilis.vn̄
naturalit̄ est frigid⁹ et sicc⁹ q̄tū est de suo or
tu.sicut et septētrio q̄ flat ab axe opposito.
S3 dū trāsit p torridā zonā:ibi calorē assu
mit.ꝛqꝛ ꝟsus meridiē venit vbi ē maior aq̄
rū copia et loca vapore et rore plena.hūidi
tatē cōtrahit et adq̄rit.vn̄ et apud nos cali
dus et humid⁹ inuenit̄.ꝛ ipo flāte aer pdcō
vapore replet⁹ i pluuias resoluit̄.Et qꝛ d ā-
pla zona aerē impellit ad nr̄m angulū:iō cō
dēsat aerē vn̄ nubes generāt̄.quaꝝ obiectu
solares radij obscurāt̄: vt dic̄ Isi. Mltas
itaq3 h3 auster laudabiles pp̄etates.qꝛ est
vēt⁹ moll' et remollitiu⁹:calid⁹ et hūidus.
pluuie ꝛ roris mīstratiu⁹.poroꝝ t̄re aptiu⁹.
germinū et seminū pductiu⁹:nutritiu⁹ ꝛ au
gmētatiuus.supficiei t̄re renouatiu⁹.pēna-
rū veteꝝ et plumarū in auib⁹ mutatiu⁹.hu-
moꝝ frigidoꝝ ꝛ cōpactoꝝ in corpe dissolu-
tiuus.sudoris et euaporatōis fumositatū
ꝛ humoꝝ supfluoꝝ puocatiu⁹:reptiliū ꝛ ꝟ-
miū terrestriū de int̄iorib⁹ terre eductiuus.
Quart⁹ vent⁹ cardīalis dꝛ boreas:q̄ ortū
hab3 sub polo arctico.eadē de cā q̄ ꝛ pcedē
tes.Et h3 istos collat̄ales.s.aquilonē ꝟsus
occidentē.et corū ꝟsus orientē.et notant̄ p
hūc ꝟsū. Ac boreas aq̄lo veniūt ꝛ cor⁹ a b
arcto. Et dꝛ boreas ab hypboreis mōtib⁹
a q̄b⁹ flat:vt dt Isid. sicut auster dꝛ afric⁹
d puīcia africe a q̄ freq̄nti⁹ sol3 flare Di ꝛ se
ptētrional'.qꝛ flat a pte axis et septētrionis
Et orit̄ ex locis aq̄sis et ꝯgelatis ꝛ cōstrict̄
ꝓpt̄ nimiā remotionē a circulo sol'.ꝛ ex mō-
tib⁹ excelsis ex q̄bus ad nos venit.Et cum
ab illis locis neq̄ant vapores dissolui pro
pter nimiā cōgelatōez:aerē serenū reddit:et
pestilentiā ab austro ortā rep̄mit et repellit
vt dicit Isid.Uehemētia sui frigoris t̄raꝝ
ꝛ aq̄ꝝ supficiē ꝯstringit.ꝛ nūc i glaciei:nūc i
crystalli spēz ƀm maiorē vel minorē īdura-
tionē alterat et cōuertit. Hi tres ḡ vēti cu3
frigidi sint et sicci corpa indurant :ꝛ poros
claudūt. hūores putrificāt. spūs et sensus
subtiliant.vim digestiuā adiuuāt.ꝟtutē re-
tentiuā ꝯfortāt.aerē pestilētialē sanāt . vim
generatiuā augmētāt.Un̄ dt Ar̄.lib.xiiij.
ꝙ in ꝯceptiōe fet⁹ si vēt⁹ fuerit septētrional'
nat⁹ erit mascul⁹:Et ecōuerso si fuerit meri
dional':erit femina .Dicit etiā Constant.li.
v.c.vij.ꝙ vent⁹ aq̄lonar̄ hūores malos cō
trahit ꝛ impedit ne in alia mēbra discurrāt
Uerūtamen tussim facit ꝓpt̄ pectoris desic
catōem.terre et corpoꝝ facit aspitates. Fri
giditate ꝛ siccitate sua neruos pcutit ꝯhit ꝛ
ꝯstrigit.iō ad motū et opationē mēbra ipe
dit atq3 ledit. Flores et fruct⁹ teneros ledit
ꝛ corrūpit.Uineas germinātes et florētes
exurit. herbaꝝ et arboꝝ virorē spoliat atq3
tollit.hūores desiccat ext̄iores et int̄iores.
ꝛ iō ptisic̄ ē nociu⁹. qꝛ pulmonē sua siccita
te dilacerat ꝛ vlcerat:vt dt Gal'.Uēt⁹ ei ei⁹
est frigid⁹ ꝛ siccus de angusta zona veniēs.
ad amplū aerē rarefaciēs sbtiliat ꝛ desiccat.
ꝛ ꝯgelādo ptes hūidas tā terre q̄3 aq̄ supfi-
cialit̄ coadunat.Unō dicit̄ aquilo q̄si aq̄s
ligans:vt dicit Isido.

De nubibus Capitulū IIII.

N Ubes est imp̄ssio facta ī aere ex mlt̄
tis vaporib⁹ ī medio aer̄ interstitio
aggregat̄:ī vnū corp⁹ ex loci frigo
re ꝯdēsat̄. Un̄ nubes ē cōis mat̄ia ad niuē
ꝛ pluuiā ꝛ gndinē.Habet aūt nubes sic ge-
nerari. Nam calor celestis vi sua ptes aq̄ ꝛ
terre vaporabiles ad se subtilissime attra-
hit.et ptes eaꝝ subtiliores cōsumens :et re
siduū cōdensans ī nubē ꝯuertit .vt dt Isi.
Nubes ē aer̄ dēsitas:ex vapoꝝ et fumosi-
tatū terre et maris attractōe ꝯglobata .Ae
ris etiā leuitate et ventoꝝ ipulsu a calore in
ꝯcauitate vētr̄ nub ītercluso:hincide mo-
uet̄ nubis substātia ꝛ in circūitu agitat̄.Est
aūt nubes ꝯcaua nat̄alr̄ :ꝛ ad modū spōgie
cauernosa .ꝛ iō imp̄ssiōis supioꝝ corporu3
de facili est receptiua.Et iō p radioꝝ sol' sb
intratōez est multiplicis forme et colorꝫ re-
pn̄tatiua.vt pt3 in arcu celesti.q̄ nihil aliud
est q̄3 nubes q̄dā rorida.ī cui⁹ suba mlt̄iplex
forma p solis radiū generat̄. Est aūt nubes
interi⁹ ꝯcaua.ꝛ p sui figuratiōem cū sphera
celi cui appropinquat:rotunda est exteri⁹ ꝛ
ꝯuexa.a latere autē nō est ei aliq̄ forma siue

figura det̃minata. nã qñ nubes nubi laterali
ter approxĩat: altera alteri in figura se ꝯfor-
mat: vt dicit Beda. Itẽ nubes leuitate sue
substãtie sursũ est motiua. et ſm ꝙ a vento
plꝰ minꝰ ve ꝓpellit̃: citiꝰ ẽ vl' tardiꝰ ꝓcessiua.
Itẽ ſm ꝙ ex subtilioribꝫ ⁊ purioribꝫ vapo-
ribꝫ est cõposita: magis est illumĩatõis ⁊ im
p̃ssiõis radioꝝ solariũ receptiua. Diapha-
neitate enĩ sua ⁊ trãsparẽtia luci ẽ ꝑuia: nisi
qñ ex nimis grossis fumositatibꝫ ipiꝰ suba
est ĩ aere aggregata. tũc ei ẽ obscura. ⁊ ꝑ sui
ĩterpositionẽ int̃ nos et solẽ lumĩs solarꝫ ẽ
int̃ceptiua. ⁊ a nr̃is aspectibꝫ ablatiua. Est
etiã calorꝫ solarꝫ ꝑ sui oppositõꝫ mitigatiua
ꝓpt̃ qđ nubis p̃ntia messoribꝫ ⁊ aliꝭ ĩ estu
sol' laborãtibꝫ ẽ accepta. Itẽ nubes calore
solis ĩ pluuiã resoluta: ꝑ imbriũ effusionẽ ẽ
terre fecũdatiua: et germinũ ac seminũ de t̃-
ra ꝓductiua. Itẽ (cũ oĩm fere q̃ gñant̃ ĩ aere
sit q̃si mr̃ ⁊ q̃dã cõis matia) diuersaꝝ reꝝ est
ad terrã đ sua substãtia trãsmissiua. Qđ pꝫ
qꝛ nũc pluit. nũc grãdinat. nunc ningit. nũc
fulminat. nũcq̃ꝫ tonat. Itẽ nubes ex aquis
marinis aggregata: ⁊ in altũ ꝯ solẽ suspẽsa:
bñficio caloris celestꝫ ẽ totiꝰ marine salse-
dinis ⁊ amaritudis ĩ dulcedinẽ cõuersiua.
Nã đ mari originẽ ꝯhit. ⁊ tñ depurata a so
le. maris amaritudinẽ nõ sapit neq̃ꝫ sentit.
Itẽ nubes in pluuiã resoluta vtil' ẽ terre et
ꝓficua. sꝫ qñ resoluit̃ in ventũ: pl'imũ est no
ciua: qꝛ tũc est tẽpestatis nõ modice in ma-
ri vel in terra generatiua. Itẽ nubes in alto
aeris ĩterstitio suspẽsa: videt̃ celo eẽ ꝓxima
⁊ ꝯiũcta: cũ tñ in veritate magis terre q̃ꝫ ce
lo sine cõparatõe aliqua sit vicina. Itẽ cir-
cũfluxus siue mutua collisio nubiũ est aerꝫ
aliquotiẽs inflãmatiua: et coruscatiõis ac
tonitrui causatiua. Itẽ ex vento in vẽtre vl'
ꝯcauitate nubiũ intercluso: fit aliqñ ꝑtium
nubis subita diruptio: ⁊ ex tali ꝑtis a parte
subita attractiõe: est nubes strepitꝰ et toni-
trui effectiua. Itẽ qñ a paludibꝫ siue cada-
ueribꝫ: siue aliꝭ corruptis rebꝫ fit vaporuꝫ
corruptorũ attractio: et eoꝝ incorꝑatiõe in
suba nubiũ ꝓcedit ex ipis nubibꝫ corruptꝫ
corruptio matia ⁊ pestilentie ĩfectiua. Iteꝫ
q̃nto nubes t̃re est vicinior ⁊ a celo remoti-
or: tãto maioris q̃ntitatꝫ est aspiciẽtiũ ocu
lis ostẽsiua. Vñ maxia nubes qñ ẽ vicina ce
lo videt̃ mĩma. q̃ vo in se mĩma ẽ: iudicatur
maxia qñ terre est vicina. vt đt Beda. Iteꝫ
nubes ex sol' vaporibꝫ siccis ⁊ vẽtoſ gene-
rata solet esse deceptiua. nã imbrẽ futurũ ꝓ
tendit. sed in fine p̃ter ventũ ⁊ turbinẽ nihil
soluit. Itẽ nubes pluuiosa si subito ⁊ sil' ad
terraꝫ corruerit: terre vbi cadit qꝛ sũmergit
eã: est nociua. Sed si paulatim et guttatim
fuerit resoluta: magne vtilitatꝫ ẽ frugibꝫ col
latiua. Itẽ nubes sepe suis guttis t̃rã irri-
gat: sed irrigãdo suiꝑiꝰ est ꝯsũptiua. qꝛ dũ
alia irrigat ⁊ humectat: ꝑ sui dissolutiõeꝫ se
ipaꝫ ãnihilat. vt dicit Gregꝫ. Itẽ qñ nubes
vna alti nubi est ꝯria: tẽpestatis et cõmoti-
onis est ĩ aere excitatiua. Cõtrarietas ⁊ ad
uersus cõcursus nubiũ: ex ꝯriꝭ ĩpulsibꝫ est
ventoꝝ. ex quoꝝ allisione mutua fit cõmo-
tio in aere ⁊ in terra.

De Iride Capitulũ V.

i Ris est imp̃ssio generata ex nube.
ꝯcaua ⁊ rorida ad pluuias p̃ꝑata. ĩ
stillicidiꝭ ĩfinitꝫ taq̃ꝫ in specl'o relu-
cẽs: habẽs figurã arcualẽ: varios colores
exp̃mens: a radiꝭ solaribꝫ vl' lune generata
Sꝫ a radiꝭ lune causat̃ raro. qꝛ nõ nisi bis
in q̃nquaginta annis. vt dicit Arꝫ. Arcus
itaq̃ꝫ celestis est nubes aquosa ꝑ oẽs sui ꝑ-
tes solis radiꝭ penetrata. vt đt Marc. Et
dicit̃ arcꝰ a sĩl'itudĩe curuati arcꝰ. nã q̃ndam
ꝯuexitatẽ in sũmitate nubiũ p̃tendit: ⁊ cor-
nua q̃dam rep̃mit ad terrã ⁊ extẽdit vt dic̃
Isi. In h̃ ãt arcu q̃dã sunt ꝑtinẽtia ad eiꝰ ge
nerationẽ. q̃dam vo ad eiꝰ spẽꝫ siue formaꝫ
⁊ figurationẽ. ⁊ q̃dã ad eiꝰ v̄tutẽ et oꝑatõeꝫ
Quo ad gñatõeꝫ eiꝰ attẽdit̃ ꝙ suba eius ex
refulgẽtia ⁊ reflexiõe radioꝝ in nube rorida
⁊ imbrifera generat̃. Itẽ ꝙ plena facie sꝑ re-
spicit solẽ ex opposito ⁊ a sole respicit̃. Iteꝫ
ꝙ a terra vsq̃ꝫ ad celũ circularit̃ eleuat̃. Nã
duobꝫ cornibꝫ terrã ꝑcutit: ⁊ vertice celum
tangit. q̃ q̃ꝫto ꝯtrahendo comp̃mit̃. tãto plꝰ
in cõuexitate extẽdit̃ ⁊ in figurã circuli ele-
uat̃. Quãtũ ãt ad figurã ⁊ spẽꝫ est sphericꝰ ⁊
circularꝫ et ꝑspicuꝰ ⁊ specl'arꝫ. ĩ colore mul
tiplex est. ⁊ singl'arit̃ singularꝫ. Nã ĩ iride ꝓ-
pter eiꝰ trãsparẽtiã ⁊ diaphaneitatẽ refulgẽt
spẽs et forme sibi opposite et obiecte. ⁊ iđo
arcꝰ apparet coloratꝰ. Nã ſm Bedã colo-
rem ꝯhit ex q̃ttuor elemẽtꝫ. Nã ĩ ipo velut
ĩ specl'o forme et spẽs elemẽtoꝝ relucẽt. vñ
ex igne ꝯhit colorẽ rubeũ in sup̃mo. ex t̃ra
viridẽ in infimo. ex aere vo hyacinthinum.
⁊ ex aqua ceruleũ in medio. vt dicit Be. Et
hi colores sũt ad inuicẽ coordinati ſꝫ Ari
stotelẽ in lib. methoꝝ. Primo enĩ est color

rubeus seu vinosus q̄ fit ex radio tāgēte su-
pficiē rotūditatis nubis.deinde sequit̄ co-
lor mixtus.s.blaue⁹ vl̄ cerule⁹ ẜm q̄litatem
vincentē ⁊ dn̄antē in vapore exn̄te i medio
nubis.deinde apparet in infimo color viri
dis.⁊ in inferiori pte nubis vbi vapor ma-
gis est terrestris.Et hi colores sunt p̄ncipa
liores alijs.qꝛ ẜm ph̄m mltos alios bꝫ colo
res int̄ q̄s distiguere sensui ē difficile.Et iō
dic̄ ph̄s q̄ null⁹ pictor p̄t depigere colores
arcus siue fingere.Cā aūt iridis ẜꝫ Arſ.est
repcussio radij redeūtſ ad vaporē ꝯriū nubi
bus:sic splēdor refulgēs in aq̄ relucꝫ i piete
rediēs ad ipm.Et cū nō videat̄ arc⁹ nisi per
radiū sol̄ p diē:aut p radiū lune p noctē:im
pedit̄ ipi⁹ visio:vel ꝓpt̄ turbulentiā aerſ: vel
debilitatē visus.aut ꝓpt̄ obscuritatē ⁊ den-
sitatē nubis radioꝝ illumīatōi resistētſ.Ui
det̄ aūt tp̄e pluuiali: qꝛ tūc resoluit̄ sup̄flui-
tas vaporis coartati i nubibꝫ.⁊ fit ex eo ro
ratio pua in q̄ relucet radi⁹ sibi opposit⁹:et
fit formatio iridis.vn̄ ꝯhit varios colores
ex varietate vaporis in q̄ relucꝫ radi⁹:sic d̄t
Arſ. Quo ad v̄tutē v̄o ei⁹ siue opatōēꝫ:
Sui int̄positōe feruorē sol̄ tp̄at ⁊ mitigat.
Per sui resolutōēꝫ i pluuiā vl̄ in rorē inferi-
ora vegetat et fecūdat.Per suā figurā ⁊ mł
tiformē coloꝝ variatōꝫ sup̄iora pulcrificat
⁊ decorat.Dominiū hūiditatſ i aere signat
Et ideo ante iudiciū:vt dic̄ Beda ⁊ mgr̄ in
historijs p annos.xl.n̄ appebit.Et hoc erit
signū desiccatōis ⁊ defect⁹ elemētoꝝ:vt dic̄
idē.Pacē ⁊ ꝯcordiā int̄ mūdū ⁊ deū desiḡt.
⁊ diuinū iudiciū p diluuiū p̄teritū fore d̄nū
ciat et demōstrat.Sic ēt solis facit īdiciuꝫ
qꝛ in q̄ pte celi sit sol sua p̄n̄tia īdicat.qꝛ nū
q̄ꝫ est in eadē pte celi cū sole sꝫ sp ex aduerso
Sole enī exn̄te in oriēte:apparet arc⁹ in oc
cidente.Et ecōuerso:sole exn̄te in meridie:
apparet arc⁹ in septētrione.In pte āt austra
li siue meridionali nūq̄ꝫ apparet:sicut dicit
Beđ.In hora aūt recte meridiana nūq̄ꝫ ap
paret.Cui⁹ rōem assignat ph̄s.qꝛ i meridie
qn̄ sol mediat orbē:tūc respēdet radi⁹ ei⁹ in
vtroq̄ꝫ orizonte ẜm eq̄litatē.q̄re nō resplen
det tūc pl⁹ in vna parte q̄ꝫ in alia.⁊ ideo non
apparet arcus i aliqua pte celi in pūcto me
ridiei vt dic̄ Arist.Rarissime aūt videt̄ de
nocte.imo nunq̄ꝫ nisi in plenilunio:vt dicit
Beda.Et hoc nō ꝯtigit nisi bis in q̄nq̄gin-
ta annis ẜm Aristo.

De Rore Capitulū VI.

r Os est imp̄ssio generata ex vapore
frigido et humido nō cōgregato in
corp⁹ nub in inferiori pte medij int̄
stitij aeris pua frigore occurrēte.Dicit aūt
Arist.q̄ nō fit ros nisi qn̄ auster flat.q̄niā
ros est pluuia pauca.⁊ pluuia ros multus.
Unde vētus austral̄ sua humiditate rorēꝫ
generat ⁊ nutrit:quē aq̄lo sua siccitate lābit
⁊ intēsa frigiditate cōp̄mit et ꝯstrigit.Lūa
etiā humiditatē suam aeri imp̄mit.⁊ genera
tōis roris i aere causa existit.vt dicit Am-
bro.vocās lunā m̄rem roris.Un̄ de nocte
v̄tute lunari in aere prio originē occulte ꝯ-
hit.⁊ tandem insensibilit̄ descēdēs:p herba
rū sup̄ficiē suauit̄ se diffundit.In suo ortu
⁊ descensu herbis et plātis vigorē tribuit.
⁊ q̄ estus diurnus desiccando et cōsumen-
do inclinauerat:ros nocturnus repat:eri-
git et sustollit.Itē in herbaꝝ summitatibꝫ
guttati se recolligit.⁊(q̄si suā originē petēs
ad aera)descēdendo sp i folioꝝ ⁊ herbarum
extreītatibꝫ se suspēdit.Itē vim ardorſ sol̄
nō sustinēs cito ad tactū solariū radiorum
dissoluit̄.⁊ euanescit penit⁹.v̄tutē tn̄ suā ae
ri imp̄ssaꝫ n̄ d̄serit.qꝛ p sue diffusiōis p̄n̄ti-
am p aera:effectū suū i herbis ⁊ semibꝫ ma-
nifestissime derelinq̄t.Itē ros cū sit substā-
tia q̄dā aerea:⁊ in se subtilissima i sup̄ficie.
nihilo min⁹ tn̄ miro mō efficax i v̄tute ē:qꝛ
terrā inebriat et fecūdat.⁊ medullā in granis
amplificat et augmētat.ostreas et alios pi-
sces cōchiliū i mari impiguat et imp̄gnat.
⁊ maxie ros vernalis.Nā tp̄e verno ostrea
d̄ nocte se ꝯ rorē apit.quē descēdentē intra
se recipit atq̄ꝫ haurit.Qui haust⁹ ⁊ piscē re-
ficit ⁊ impiguat.et p sui incorpationē cū ite
rioribꝫ piscis gemmā p̄ciosissimā.s.marga-
ritā generat.que q̄nto est nobilior:tāto albi
or atq̄ꝫ maior:Sicut dicit̄ in li.gēmarum.
Itē pullos coruinos adhuc in pluma albi
dos an̄q̄ꝫ nigrescāt reficit et sustētat:vt dic̄
Gre.Itē aerē diurno calore calefactū refri
gerat et tpat.⁊si fuerit nimis p calorē p̄cedē
tem rarefact⁹.ros p sui incorporatōēꝫ ipm
inspissat mediocriter et cōdensat.vt d̄t Al-
bu.Item ros vim veneni rep̄mit in aīali-
bus venenosis ⁊ coartat ne tantū de nocte
q̄ꝫtū de die se diffundāt.vn̄ serpentes latitā
tes inter herbas parū solēt trāseuntes lede-
re q̄ꝫdiu flores et germina sunt in rore.Iteꝫ
ros q̄ꝫuis i se:gustui videat̄ ad modū aq̄ in-
sipid⁹:tn̄ potestatiue ⁊ effectiue ē d̄ulcissim⁹.

⁊ mellis ac mānatis ī herbis ⁊ floribꝫ cau-
satiuꝰ. Nā ex roꝛe celesti mel ī floribꝫ: ⁊ mā-
na in q̄busdā herbis in q̄dā ꝑte grecie gene
rat᷑: sicꝫ dr̄ in Plat. Itē ros in aere coꝛrupto
genitꝰ: ex coꝛruptōe loci fit coꝛruptꝰ ⁊ alioꝝ
rū coꝛruptiuꝰ. vn̄ tal' ros inficit floꝛes tenel
los: et coꝛrūpit segetes nouellas qn̄ sunt ad
huc in spica. vt dicit Gre. ⁊ tal' coꝛruptio vo
catur aurugo seu rubigo. vt dr̄ glo. Hiero.
suꝑ Joel. ibi. Residuū bꝛuchi ꝯmedit rubi
go. Hierony. Rubigo est quādo tenere fru
ges noxio roꝛe percutiuntur et vertuntur:
tam spice q̄ꝫ culmi in ruboꝛē vel nigredinē
vilē. Et hec pestꝭ oīa vastat ēt stipulā ⁊ fenū
in tātū ꝙ nec cibo sunt vtilia neqꝫ fimo.

De pluuia Capitulū VII.

Luuia est impssio ex multo vapoꝛe
p frigido et hūido ī nube aggregato.
abūdāte in q̄ntitate et substātia r̄spe
ctu roꝛis: ⁊ magꝭ infrigidat et humectat q̄ꝫ
illa. Fumi enī ex aq̄ ⁊ t̄ra euapoꝛātes vi ca-
loꝛis celestꝭ ad īfimā ꝑtē medij īterstitij aerꝭ
attrahūt᷑. ⁊ ibi frigiditate loci ꝯdēsant᷑. dein
de caloꝛe hūiditatē eiꝰ dissoluēte ⁊ nō ex to
to ꝯsumēte: guttatim resoluūt᷑ in pluuiā ⁊ ī
imbꝛē: vt dic̄ Beda. Et est pluuia a pl'itate
guttaꝝ dicta. vt dic̄ Isi. eo ꝙ interpolate ⁊
guttatī descēdere cōsueuit. Et dicit᷑ imber
ab imbuēdo. qꝛ terrā imbuit et fecundā fa-
cit. Terra enī sterilis manet suꝑ cuius suꝑfi
ciem pluuia nō descēdit. Quāto aūt nubes
ex qua generat᷑ pluuia a terra est remotioꝛ ⁊
celo vicinioꝛ: tāto suauiꝰ et cū guttis ḡcilio
ribꝫ descēdit. Quāto ꝟo terre ē vicinioꝛ: tā-
to īpetuosiꝰ ⁊ cū still' grossioꝛibꝫ descēdere
ꝯsueuit. Vēti etiā suꝑ mare discurrētes ml'
tū humoꝛē de aq̄ suꝑficie recolligunt: queꝫ
secū ī aera deferētes: tādē in materiā pluuie
ꝯuertūt. Vn̄ ꝟo multū est ꝺ matia pluuiali
in nube: ⁊ nubes fuerit valde densa: foꝛtꝭ fit
radioꝝ impssio suꝑ nubē. ⁊ ex multiplicati
one radioꝝ ⁊ ꝯfractōe eoꝝ ꝯ nubē gignitur
foꝛtis caloꝛ. cuiꝰ virtꝰ tādē dissoluit᷑ ī pluui
am foꝛtē. Vn̄ sepe post acutissimū caloꝛem
videmꝰ subseq̄ pluuiā vehemētē: vt dr̄ Be.
Tāta ēt fit aliq̄n caloꝛꝭ generatio ex aggre-
gatōe radioꝝ ⁊ eoꝝ ꝯfractōe circa nubes ꝙ
vapoꝛ q̄si adurit᷑. ⁊ ex vehemēti adustiōe in
coloꝛē rubeū cōmutat᷑. Et ex hoc credit vul
gus ꝙ aliq̄n pluat sanguis: vt dr̄ Arꝭ. Est
ēt aq̄ pluuial' ml'tū stiptica ⁊ ꝯstrictiua. ⁊ iō
restrigit fluxū vētris. vt dicit Constan. Est
enī subtil' sube et leuis: plus hn̄s aereitatis
⁊ aeree leuitatis q̄ꝫ alie aq̄. Et iō multū ē al-
terabilis ⁊ ꝯuertibil' ī oppositas q̄litates.
Et iō ꝺ facili putrescit et recipit coꝛruptōꝫ.
vt dr̄ Cōstan. Dulcioꝛ tn̄ est ⁊ sapidioꝛ alijs
aq̄s qn̄ ī suā puritate ꝑmanet ⁊ ꝟtute. Plu
uia igit᷑ si fuerit in q̄litate ⁊ q̄ntitate tꝑata ⁊
tꝑi ꝯgrua: vtil' est ad infinita. Nā terrā fecū
dat. ⁊ ipāꝫ si fuerit rimosa ꝯglutinat. caloꝛꝭ
tēperiē mitigat. aerem serenat. vētos sedat.
pisces impiguat. siccā ꝯplexionē adiuuat ⁊
ꝯfoꝛtat. vt dicit Cōstan. Si ꝟo pluuia ma
la fuerit ac ī suis q̄litatibꝫ distꝑata. ac loco
⁊ tꝑe incōgrua: in pluribꝫ est nociua. Nam
ꝓfunditatis immūdicie ⁊ lubꝛicitatis est ī
vijs ⁊ ī semitis effectiua. graminū et herba
rū inutiliū multiplicatiua. fructuū ⁊ seminū
coꝛruptiua. et caloꝛꝭ naturalis in seminibꝫ
extictiua. densitatꝭ ⁊ obscuritatꝭ ī aere īdu-
ctiua. radioꝝ solariū interceptiua. nubiūꝫ ⁊
nebulaꝝ aggregatōe: opeꝝ ⁊ opantiū impe
ditiua: maturitatis segetū et fructuū tarda
tiua. reumatꝭ ⁊ fluxꝰ ꝓuocatiua. moꝛboꝛūꝫ
oīm humidoꝝ augmētatiua. sterilitatꝭ et fa-
mis causatiua. coꝛruptiōis et pestilētie ī iu
mentis et ouibꝫ inductiua: nā imber coꝛru-
ptus coꝛrūpit gramina ⁊ inficit herbas pa
scuales. ex quaꝝ pastu sequit᷑ necessario coꝛ
ruptela in aīalibꝫ vt dicit Constant.

De gutta siue stilla Cap. VIII.

Utta siue stilla est vapoꝛ humidus
g ī minutissimas ꝑticl'as r̄solutꝰ. Ma
gne aūt fiūt gutte in diebꝫ qn̄ caloꝛ
est. ⁊ resoluūt᷑ ꝑtes nubis q̄ ꝓus erāt aggre
gate ꝑpt᷑ frigus: vt dicit Arꝭ. Qn̄ enī ī aere
est caloꝛ: adueniēte frigoꝛe velocioꝛ est ꝯge
latio vapoꝛis siue aq̄. Vn̄ dicit Arꝭ. in lib.
aīaliū. ꝙ piscatoꝛes aquā calidā fundūt su-
ꝑ sua instrā vt citius congelata sūmergant.
Gutta aūt q̄nto est t̄re vicinioꝛ: tāto ē gros-
sioꝛ ⁊ ecōuerso. Paruitas enī eius et rotūdi
tas causat᷑ q̄ꝫ diu manet ī aere remoto a t̄ra.
vt dr̄ Arꝭ. Est aūt hūida moll' rotūda: ꝑuia
⁊ lucida terre inebꝛiatiua: seminū et ḡminū
humectatiua. estꝰ et ardoꝛis aeris mitigati
ua. aerꝭ purgatiua. Et cūꝫ sit mollissima in
substantia. tn̄ ex freq̄nti casu ē lapidū cauā-
tiua. Quere infra li. xiij.

De pruina Capitulū. IX.

Ruina ē vapoꝛ ꝯgelatꝰ: vt dr̄ Aris.
p siue impssio generata ex vapoꝛe fri-
gido ⁊ humido ꝯgregato ī coꝛpoꝛe

nubis:in medio interstitio aeris congelato
ꝑ frigiditatē loci et tpis:in quibꝫ nō est aliq̄
ꝑs caliditatis:vt dicit Aristo. Vn̄ pruine
accidit duricies ex frigore loci et tēporis ī
q̄ generat̄.qꝛ frigus vaporis ꝑtes aggregat
⁊ ꝯhit.⁊ sic pruine subam durā reddit. Ex
nimia etiā frigiditate albescit.et herbas et
flores suꝑ q̄s cadit marcidos effic̄ ⁊ exurit
Ad modicū sol' radiū euanescit ⁊ in rorē re
dit.qꝛ pruina nihil aliud est q̄ȝ ros ꝯgelatꝰ.
vt dicit Beda. Nam ros descēdens ad ter
ram:frigiditate noctis:speciē albam duraȝ
⁊ frigidā recipit.⁊ sic ī pruine substātiā suꝑ
ficialiter se cōuertit:vt dicit Idem

De Grandine Capitulū.X.

g Rando est stilla pluuie frigoris et
vēti rigore in aere cōgelata(al's cō
gelatio)vt dic̄ Aristo. Est enī impˢ
sio generata ex vapore frigido et humido:
a frigore fugato ad interiꝰ nubis ꝑ domini
um calidi circūstantis. Generat̄ autē grādo
in nubibꝫ a terra longinquis. vt dicit idem
Et causa generatōnis est vapor in ꝯcauita
tibus nubis receptus:q̄ ex frigiditate aerꝫ
ꝯdensat̄. Nam partes humide ⁊ frigide fu
gientes calorē aeris:se recipiūt in interiori
bus nubis.et inuenientes vaporē:partes
eius aggregāt:⁊ in subaȝ ḡndinis coagulāt
Et ideo in estate freq̄ntius fiūt q̄ȝ in hyeme
Vehemēs enī calor generatōeȝ grādis im
pedit. Nā dissoluēdo vaporē:ꝑtes eius ag
gregari ꝑit' nō ꝑmittit. Sil'r nimiū frigꝰ in
hyeme:qꝛ tūc nō est caliditas in aere.quaȝ
fugiēs frigꝰ se recipiat ītra nubē. Grādo āt
rotūda et ꝑua descēdit ex supmis locꝫ:vt dt
Arꝫ. Causat̄ autē eius paruitas et rotūdi
tas ex mora eius in aere longo tēpore.vn
de ex reuolutione eius diuturna rotundat̄.
⁊ ex aeris calore ꝑtes eius aqueas resoluē
te minorat̄. In grandine in locis terre vici
nis generata accidit contrariuȝ ex cōtraria
causa. Grādo itaq̄ȝ cū impetu magno:vēto
īpam impellente:et calore dissoluēte:terraȝ
petit ⁊ ꝑcutit.et ꝑ eius suꝑficiē ad modū sa
lis se dispgit.segetes fructus et flores mul
tū ledit.frequētius ꝑ diem q̄ȝ ꝑ noctē descē
dit. Cuiꝰ rō est.qꝛ calor diurnus fugat fri
gus ad interiora nubis. Itē vētꝰ septētrio
nalis frigidꝰ et siccꝰ rorē ab aere descēdētē
ꝯgelat ⁊ ꝯstrigit.⁊ in subaȝ ḡndinis coagu
lat et conuertit.vt dicit Beda.

De Niue Capitulū XI

n Ix ē impˢsio generata ex vapore fri
gido ⁊ hūido:in infima ꝑte mediꝫ ī
terstitiꝫ aerꝫ:ꝯgelato ī corpꝰ nubis
a mediocri frigido respectu pruine:ꝓpt' ad
mixtionē caliditatꝫ in ꝑte.q̄ caliditas īclu
sa in eiꝰ substātia ⁊ nō statim deuicta a fri
gore circūstante:rarefacit eiꝰ substantiaȝ et
mollificat:recipiens albedinē in colore ꝓpt'
victoriā frigoris in fine.atq̄ȝ ꝓpter expassio
nem ⁊ dispsionē partiū nubis. ⁊ ꝓpt' frigꝰ de
bilitatū a calore frangit̄ in partes latas ad
silitudinē fracte teste a debili ꝟtute frāgētꝫ:
vt dicit Arist. Nix igit̄ generat̄ in nube fri
gida.minus tn̄ frigida est q̄ȝ illa in q̄ grādo
ꝯgelat̄. Et h̄ attestat̄ mollicies niuis.qꝛ ca
liditas admixta nubibꝫ ꝓhibet ꝑtes eiꝰ in
spissari et vehemētiꝰ aggregari. Nix ergo ē
aq̄ durior et siccior ex frigore ꝯstrigēte:ḡn
dine tn̄ mollior est ex admixtiōe caloris in
ventre nubis. Dealbat̄ aūt ex frigiditate in
eiꝰ suꝑficie dn̄ante. Ad modicū caloreȝ nix
in aquā resoluit̄.⁊ tā a duricie q̄ȝ ab albedi
ne de facili īmutat̄. Ex mora niuis suꝑ ter
rā humꝰ īpinguat̄. Sua enī frigiditate po
ros t're claudit.vnde reuocato calore ad in
teriora radicū ⁊ seminū fit humoꝝ interio
rū attractio ad radices ⁊ eoꝝ inuiscatio ex
q̄ terra īpinguat̄. Vn̄ nix herbas malas ⁊ su
ꝑfluas mortificat ⁊ attenuat.bonas ꝟo nu
trit et īpinguat. Nix etiā sua p̄ntia loca fet
da et fimaria et sterq̄linia tegit.occultat vi
as et semitas ꝑ sui diffusionem Itinerātes
impedit et retardat In alto mari niuē cade
re raro Beda asserit ⁊ affirmat. Cuiꝰ rō est:
quia marꝫ fumositates ꝯtinue vl' exhalāt̄:l'
a vētꝫ ibidē flātibꝫ dispgūt̄:l' an̄q̄ȝ possint cō
dēsari in niuē:in pluuiā vl' nebulā resoluūt̄
Itē ferꝫ ⁊ aīalibꝫ nocumētū p̄stat.qꝛ eorū te
git pascua.⁊ vestigia manifestat. Vn̄ tꝑe ni
uis fere a venatoribꝫ de facili capiunt̄. Iteȝ
loca alta et mōtuosa nix freq̄ntat:⁊ diutiꝰ ī
montibꝫ q̄ȝ ī vallibꝫ ꝑseuerat.qꝛ venti frigi
di liberiꝰ in vallibꝫ q̄ȝ ī montibꝫ inualescunt
Insuꝑ valles sunt mōtibꝫ calidiores ꝓpter
maiorē aggregatōeȝ ⁊ ꝯfractōeȝ radioꝝ.⁊
iō niues ī montibꝫ plꝰ abūdāt. Itē nix vi ca
loris resoluta terrā imbuit:remollit ⁊ īebri
at:quā an̄ resolutionē frigiditatis sue coar
tatōe in sua suꝑficie fortiꝰ indurabat:vt dic̄
Gre. Itē nix ꝓpt' sue sube molliciē ⁊ leuita
tē:ī suo descēsu strepitū vl' sonū nō generat.
imo insensibiliter de occulto aerꝫ descēdēs

interſticio. ſuauit̄ ſupficiei terre ſe applicat
ꝛ eq̄lit̄ ſe coaptat. Itē nix in cādore ſuo ꝛ
pulcritudine ad ſui aſpectū oculos intuētiū
puocat. ſꝫ ſi nimis diu aſpiciat̄ ſpm̄ viſibilē
diſgregat ꝛ valde immutat. Itē aq̄ niuea
potētialit̄ ꝛ actuali frigiditate ſua fluxuꝫ
vētris repmit ꝛ ꝯſtringit. neruos ꝑcutit. cōtrahit
ꝛ oppilat. Supfluitatē mēſtruoſam
vl̄ ſtrumoſā eā ꝯtinue bibētibꝫ gn̄at. Membra
ſtupida ꝛ q̄ſi dormitātia cito reddit. lapidē
ī veſica gignit: ꝛ frigidā hydropiſiꝫ ꝓuocat
ꝛ nutrit. vt dt̄ Cōſtā.

De Nebula. Ca. XII

Nebula eſt impſſio facta ex reſolutione
nubiū reſolutaꝝ in aquā pluuialē
vt dt̄ Ariſ. Vapores em̄ ſic reſoluti
diſpſi ꝑ ſingulas aeris ꝑticl̄as ac diffuſi: nebulā
gignūt ꝛ iducūt Que q̄nto ē terre viciniorꝛ
tāto ſpiſſiorꝛ ē ꝛ obſcuriorꝛ ꝛ frigidiorꝛ inuenit̄.
A terra v̄o eleuata magꝫ eſt ſoli ꝓꝑinq̄ua
ꝛ iō minꝰ eſt frigida ꝛ obſcura. Qn̄ āt nebula
ſole attracta totalit̄ ſurſum mouet̄: ī materiā
cedit (al's redit) nubis. ꝛ iō future pluuie
eſt ſignificatiua. Qn̄ v̄o a radijs ſolis reꝑcuſſa
deorſū cadit et in ſuā redit originē:
deficit ꝛ euaneſcit. vn̄ purgato aere futuraꝫ
p̄ſagit ſerenitatem Eſt āt aliq̄n corrupta ex
vaporibꝫ ex q̄bꝫ generat̄. ꝛ tūc multū eſt nociua.
Floꝝ etiā ꝛ germinātiū vineaꝝ eſt corruptiua.
ꝛ diuerſaꝝ īfirmitatū aīalibꝫ inductiua.
Latrōibꝫ ꝛ ꝑuerſis eſt amica. qꝛ īſidiarū
ipoꝝ eſt occultatiua Itinerātiū ꝛ ꝑegrinātiū
ē ipeditiua. qꝛ ī magna nebula ꝛ obſcura
via eſt incognita ꝛ incerta. Radioꝝ ſol̄ ꝛ
aliaꝝ ſtellarū ē interceptiua. ꝛ iō nauigātibꝫ ē
grauis ꝛ ꝑicl̄oſa. vt dt̄ Beda. qꝛ dū nebule
obſcuritas maris ſupficiē occupat q̄ debeat
nauta recte vertere gubernaculū ignorat
aut ambigit.

De Tonitruo Ca. XIII

Impreſſionū que generant̄ in aere ex
vapore duplici. Prima eſt tonitrus.
Que eſt impreſſio generata in aquea
ſuba nubis ꝓpter vaporis calidi ꝛ ſicci agitationē
huc ꝛ illuc fugiēs ſuū ꝯtrariū ab oī
ꝑte coartati in ſe ꝛ ex h̄ inflāmati. extinguētis
ſe tandē in nube ꝛ rūpētis eā. vt dt̄ Ariſto.
Uel generat̄ tonitrꝰ ex colliſione nubiū
ſm̄ Phūm qn̄ a ventis ꝯtrarijs agitate nubes
ad inuicem colliduntur. ex mutua ꝯcuſſione
ad inuicem ꝛ violēta ꝯfractione fit concuſſio
in aere. ꝛ ſtrepitꝰ q̄ tonitrꝰ ab antiq̄s
eſt noīatus. Dr̄ aūt tonitrus vl̄ tonitruuꝫ a
terrore: eo ꝙ ſonꝰ terreat audiētes: vt dicit
Iſido. Nā tonꝰ idē eſt qḋ ſonꝰ. qꝛ intdū tā
acrit̄ cōcutit oīa: ita vt celū diſcerpſiſſe videat̄.
quia cū ꝓcella vehemētiſſimi vēti ī nubibꝫ
ſe repēte īmerſerit: turbine inualeſcente:
exitūq̄ꝫ q̄rente: nubē excauat et ꝯſtrīgit. ꝛ
īpetu magno incidit ꝛ diuidit ꝑtes nubis.
ac ſic cū horrēdo fragore ad aureſ vēit. Qḋ
mirari nullꝰ debꝫ: cū veſica q̄uis ſit ꝑua: tn̄
magnū ſonū cōploſa efficit ꝛ emittit. Cū tonitruo
ſimul fulgur emittit̄. ſed celerius videt̄
fulgur: quia clarū eſt. tonitrus aūt ꝑuenit
tardius ad aures. quia ſubtilior eſt ſenſus
viſus q̄ꝫ auditus. ꝛ ideo prio videt lucē
ſiue fulgidū lumē qḋ p̄cedit: q̄ꝫ audiat ſonitū
ſubſequentē. Sicut hō ꝑius videt ictuꝫ
hoīs arborē incidentꝫ q̄ꝫ audiat ipm̄ ſonuꝫ.
Hucuſq̄ꝫ Iſido. Et iſta ratio Iſido. de cā
tonitrui cōcordat q̄ſi cū ph̄o dicēte. Tonitrus
inquit eſt ſpūs ventoꝝ ī ſinu nubiū receptus.
q̄ virtute mobilitatis ſuē q̄ſlibꝫ ꝑtes
nubis interrūpit. ꝛ ſtrepitū ac fragoreꝫ
tonitrui introducit. Un̄ ſubdit. Tonitruū
eſt ſpūuꝫ aeris ſibi ꝯcurrētiū ſonus Scḋꝫ
Ariſt. in li. methoꝝ. Tonitruū nihil aliḋ ē
q̄ꝫ extinctio ignis in nube. Uapor enī ſiccꝰ
eleuatus ꝛ calore aerꝫ inflāmatꝰ qn̄ a nube
aquoſa intercipit̄ ſubito extinguit̄. ꝛ ex tali
extinctōe ſtrepitꝰ tonitrui generat̄. Sic qn̄
in aq̄ extinguit̄ ferꝝ ignitū fit ſonitꝰ atꝫ ſtridor.
Deſcēdit aūt tonitrꝰ ſepe cū fulmīe. et
tūc magis ledit: vt dic̄ Beda. Un̄ obeſt fructibꝫ
cū aduenerit cū coruſcatione ꝛ fulmīe
ſine pluuia. Cū v̄o accidit cū pluuia ꝓdeſt.
vt dicit idē. Tonitruū igit̄ motu ſuo oīa
ꝯcutit. cerebꝝ cōmouet. animū terret. vinū
in dolijs ꝑturbat: cōmouet et corrūpit: vt
dic̄ Ariſ. Si venerit ī hora cubatōis auiuꝫ
oua ledit. mr̄ieres parietes ſepe abortiri facit.
turres altas ſepe ꝯcutit ipētu ſuo ꝛ deijcit.
arbores altas diruit radicitꝰ ꝛ euellit. ꝛ
frequētiꝰ in locis altꝫ q̄ꝫ in hūilibꝫ et demiſſis
ledere cōſueuit: vt dicit Beda. Anfractuoſum
ꝛ q̄ſi orbicularē ſonū facit. ꝛ aereꝫ
quodā inequali ſuſurrio ꝑ circuitū ꝯcutit:
ita ꝙ ſpeciē ſtrepitꝰ rote vehiculi exp̄mit q̄
dāmodo et p̄tēdit. vt dicit Caſſi. Et tal̄ circularis
ſonꝰ accidit forſitan ex rotūditate
nubiū in q̄bꝫ vapor ſiue vētus q̄ cā ē tonitrui
diſſimilit̄ agitat̄. qꝛ nūc ſurſū. nc̄ dorſū
nc̄ an̄: nūc retro ꝑ ꝯcauitatē nubiū ꝯmouet̄

De coruscatiõe.
Capl'm. XIIII.

c Oruscatio ſm Ar3. cõphẽdit fulgur fulmẽ ⁊ ꝓprie dictã coruſcatõz Nã ꝓ pꝛe dc̃a coruſcatio ẽ appitõ ſubita vapoꝛ3 ſubtil' iſlãmati euãeſcẽt3 i aere ſine dſcẽſu ad terrã Fulgur ꝟo ſiue fulguratõ ẽ ignis ſubtil. groſſioꝛ tñ coruſcatiõe ad trã deſcẽdẽs ꝗ penetrat herbas ⁊ res molles ſic poſuũt phi. vt recitat in .iij. phyce Algazel

De Fulmine.
Capl'm. XV.

f Ulmen ꝟo eſt vapoꝛ ignit⁹ cõpact⁹ ⁊ ſolidus impetuoſe cadens maioꝛis vis ꝙ̃ ſit fulgur. ꝑcutit em̃: ⁊ qđ tangit: penetrat ⁊ vrit ſiue liquefacit: diuidit ⁊ ſcidit ⁊ nihil coꝛpale ei reſiſtit. Et ſm h̄ dicit Iſi. ꝙ fulgurare idem ẽ ꝙ ferire. qꝛ ſicut idem dicit. Ex ſubtilioꝛib⁹ ꝑtib⁹ elemẽtoꝛũ cõponit ex q̄b⁹ maioꝛ vis penetrãdi relinqt ⁊ iõ ict⁹ celeſt3 iaculi ab Iſido. nuncupant. Generat aũt ex vapoꝛe groſſo cõpoſito ex ꝯtrarijs ⁊ diuerſis eleuato ⁊ vehemẽti caloꝛe ignito ⁊ inflãmato. ꝗ colliſione ventoꝝ ⁊ attritu nubiũ impellit ⁊ q̄ſi lapis igne⁹ d cõcauitate nubiũ deoꝛſum ꝑ violentiã ad modũ iaculi remouet. Uñ fulmina colliſa ad modũ lampadũ fulgida vi inflãmatiõis diſcurrere ꝑ aera diſcernũt Et q̃uis ignee ſint nature tñ ꝑ violentia3 mot⁹ ꝯ naturã ignis inferi⁹ deſcẽdere cõpellunt. vt dt Beda. In ſuo aũt dſcẽſu incẽdit ⁊ vrit. ⁊ tũc dꝛ fulgur vt dicit Iſi. Penetrat ⁊ findit ⁊ tunc dꝛ fulmen. vt dicit idem. Ubi aũt vrit ſecũ fumũ ⁊ fetoꝛẽ peſſimũ gignit. Sup loca alta freq̄ẽti⁹ cadere ꝯſueuit. In foꝛti eſtate aut i foꝛti hyeme raro ſũt fulgura (al's fulguratões) ſ3 i ꝑncipio autũni ⁊ i fine ver3 vt dicit Beda ⁊ phs li. ij. c. ij. In hyeme ⁊ eſtate raro fiũt fulmĩa. qꝛ i hyeme ꝓpter frig⁹ vapoꝛ i aere nõ ignit. In eſtate ꝟo ꝓpt ſiccitatẽ ⁊ ſbtilitatẽ aer3 ñ fit aggregatio vapoꝛ3 i nubib⁹. S3 i autũno ⁊ in vere ẽ aer mobil' ⁊ nimboſus. ⁊ iõ tũc ſepi⁹ fulgurat. Itẽ. c. vij (al's iiij.) dt idẽ Fulminũ pl'a gña tradũt. nã que ſicca veniũt nõ adurũt ſed diſſipãt. ꝗ hũida nõ vrũt ſ3 infuſcãt. Tertiũ ẽ qđ claꝝ vocãt. qđ mire eſt nature. Nã vinũ exhaurit i dolijs intactis vaſis. Aurũ ⁊ argẽtu3 liquat: ſacculis nõ cõbuſtis. Quid aũt ſit coruſcatio ⁊ vnde pꝛoueniat: diuerſi diuerſimode tradiderunt. Dixit em̃ Empedocles. ꝙ coruſcatio eſt ignis occultat⁹ i nubibus ex radijs ſolis. S3 h̄ dic̃ Ar3. eſſe falſũ. quia ſi hoc eſſ3: ex omni nube coruſcatio accider3: qꝛ in omni nube radij ſolares occultantur. Anaxagoꝛas autẽ dixit ꝙ coruſcatio eſt ex aere deſcẽdente in nubẽ vel ad nubẽ. ⁊ ſe in ea occultãte: cui⁹ apparitio eſt coruſcatio. ⁊ qñ ille ignis extinguit in nubib⁹ aquoſis: ſtridoꝛ illius extinctõis vocat tonitruum. Alij dixerũt coruſcatõe3 cauſari ex vẽt3 calidis et ſiccis in nubib⁹ cõpꝛeſſis: q̄b⁹ iſlãmant et adurunt: ⁊ ignis ex eis egrediẽs eſt coruſcatio: cui⁹ ſplẽdoꝛ ꝑus ꝑuẽit ad viſu3 ꝙ̃ ſonit⁹ ad auditũ. Alij dixerũt coruſcationẽ nõ fieri ꝑ ignẽ ſed ꝑ aque ſplẽdent3 imaginationẽ. que ꝑ ſtellarũ de nocte lucentiũ illuſtrationẽ in nubib⁹ videt. Sed dic̃ Ariſtot. ꝙ iſte ſermo erroꝛ eſt. qꝛ coruſcatio de die videt ſub radijs ſolis: ſicut videt d nocte. Scđ3 Ariſto. autẽ vapoꝛ aggregatus in nubibus ⁊ coꝛũ vehemẽti colliſiõe attritus ignitur: et fit materia coruſcatõnis. Et quia habet aliquas partes terreſtres: earũ grauitate mouet inferius. Et qꝛ illa coruſcatio eſt vehementis ſubtilitatis: et nõ vehementis inflãmatõis ⁊ aduſtiõis: iõ appar3 alba. et ideo coꝛpoꝛa ad q̃ ꝑtingit nõ inficit neq3 coꝛrũpit. Hucuſq3 Ariſ. li. ij. methoꝝ. Coruſcatõis itaq3 motus ſubit⁹ eſt ⁊ ĩpꝛouiſus. Subito enĩ apparet ab oꝛiẽte i occidente. Subito ſui eſt oñſiuus. ⁊ ſubito occultatiuus. De matrice enĩ ſua vt dic̃ Gre. in ictu oculi exit. ⁊ in ſe ſubito reuertẽs ſuã oꝛiginẽ nõ relinqt. Ex ſua ſubita apparitõe aſpectus ĩtuẽtiũ eſt repcuſſiu⁹: timoꝛ3 ĩcuſſiuus. Per totũ oꝛbẽ ſm apparentiã ⁊ opinionẽ et iudiciũ viſus: ſui eſt diffuſiu⁹. Futuri tonitrui ꝑambul⁹: et ſui aduent⁹ nũciatiuus. Si pluuiã habuerit cõcomitãtẽ vtilis eſt et ꝓfĩcu⁹. Si ꝟo pluuia caruerit: tenellis floꝛibus et fructibus eſt nociuus: vt dicit Beda.

De Aura Cap. XVI.

a Ura eſt aer leuiter motus ⁊ agitatus: eſtuãtibus refrigeriũ. algẽtib⁹ ꝓbens caloꝛem. Que q̃nto eſt purioꝛ: tãto delectabilioꝛ ⁊ ſanioꝛ eſt. Que ſi fuerit tẽperata et debitas qualitates tpis nõ exierit: maxĩe vite hoĩs eſt congrua et ſanitatis conſeruatiua. Si vero contrario modo ſe habuerit maxime ẽ nociua: qꝛ peſtilẽtie et coꝛruptiõis nõ modice eſt inductiua

Est āt pestilētia aerꝫ corruptio ex siccitatꝫ ꝛ pluuiaꝝ distēpantia ex meritꝫ hoīm ꝯtigēs vt đt Isi. Et đr pestilētia q̄si pastulātia. q̇a totā naturā hoīs pābulat ꝛ depascit. Nam corruptꝫ aq̇s ꝛ pluuiꝭs ꝛ(al's i)aere: q̇bꝫ spirādo ꝛ edēdo pascimur statī corrūpimur. ꝛ diuersis passionibꝫ necessario lacessimur. vtꝫ s. i eodē libro. vbi de ꝓprietatibꝫ aerꝫ dictū ē. Sꝫ hec dc̄a iā sufficiāt.

Incipit liber. xij. De auibꝫ in generali et speciali.

Expedito tracta tu de ꝓprietatibꝫ aerꝫ. ꝛ eoꝝ q̄ in aere generanꝭ: restat dicere aliq̄ de his q̄ ꝑtinēt ad ei⁹ decētiā et ornatū vt in ipis sic̄ in ceterꝫ creaturis dei magnalia extollanꝭ. Ad ornatū āt aerꝫ ꝑtinēt aues ꝛ volatilia. vt đt Beda Et iō aliq̄ pauca adiuuāte chr̄i clemētia sūt de his huic opusculo inserēda Nō q̇dē de oībꝫ sed solū de auibꝫ ꝛ volatilibꝫ de q̇bꝫ spēalit̄ fit mētio ī textu biblie vl̄ ī glo. Et p̄mo dicēdū ē in generali. deinde ī spēali. ꝛ h̄ ꝑ ordinē alphabeti Aues itaqꝫ q̄si deuie .i. sine via sūt dicte. vt đt Isi. eo ꝙ ipaꝝ vie nō sūt ī aere det̄minate ꝛ distincte. Aues eñ motu ꝛ agitatiōe alaꝝ diuidūt aerē ꝛ īcidūt ſꝫ statī post volatū aere se claudēte nullū signū sui trāsit⁹ derelinquūt. Dicunꝭ āt volucres q̄ꝛ volitāt alis. vt đt Isi. Propt̄ qđ et alites q̄si alates. i. alis se leuātes a p̄lībꝫ nominanꝭ. Sine em̄ alis n̄ volitāt. sine q̄ꝝ bn̄ficio đ t̄rꝫ ī aera se n̄ leuāt Vl̄ iō auis đr ales ab alēdo. q̄ꝛ ab illo q̇ pascit volatilia celi et dat escā oī carni alit̄. i. nutrit̄ vt đt Isi. Attēdunꝭ ēt auiū ꝯditōnes ꝛ ꝓꝑetates penes mlt̄a Qꝛ penes eaꝝ subaꝫ ꝛ ꝯplexiōeꝫ. Nā ex duobꝫ elemētꝫ int̄ sūme g̃ue ꝛ sūme leue intermediꝭs: auiū suba ē creata. Nā ī eaꝝ cōpositiōe aer ꝛ aq̄ potissime dn̄anꝭ. ꝛ iō quia min⁹ hn̄t t̄restreitatꝫ ꝛ pl⁹ aeree leuitatis q̄ꝫ gressibilia vl̄ natatilia: leuitate sue subē (al's nature) hn̄t ferri sup̱ aera. vt đt Isi. Aer em̄ īclusus ītra pēnaꝝ ꝯcauitatē auē leuigat: et vt leuit̄ feraꝭ sursū ipaꝫ dispōit ꝛ habilitat ꝛ adiuuat. Vn̄ q̄nto volucres pl⁹ hn̄t pēnositatꝫ ꝛ min⁹ carnis. tāto facili⁹ se sursū leuāt. vtꝫ in auibꝫ prede. q̄ exonerate a mole carnis altissimi sūt volat⁹ ꝛ valde acuti visus ꝛ magne añiositatis. vt dicit Aritst. lib. xij

Itē ꝯsideraꝭ volucrꝫ ꝯditio penes generatōeꝫ. Hn̄t eī sibi insitā a naꝭa seminalē ratione. cui⁹ ꝟtute mouenꝭ naturalit̄ ad sui generꝫ multiplicatōeꝫ. ꝛ sue spēi ꝑ generatōis actū siue ordinē ꝯs̄uatōeꝫ. sic̄ dicit̄ ab Arꝫ. li. vj. Oēs inq̇t aues cū pullificāt faciūt oua: q̄uis in oībꝫ nō possit videri ꝓpt̄ paucitatē. Est autē ꝓncipiū generatiōis pulli: sic̄ đr ibidē ab albugine. ꝛ cibꝫ ei⁹ a vitello. ꝛ p⁹ dies decē generatio pulli ꝯplebit̄ s̄m omēs sui ꝑtes. ita ꝙ erūt ꝑtes ei⁹ disticte ꝛ māifeste. ꝛ tūc hꝫ caput toto corꝑe maius. ꝛ si tūc frāgereꝭ oui testa īueniret̄ caput inclinatuꝫ supra crus dextꝝ. ꝛ ei⁹ ale expasse sup̱ caput. Cōpleta āt gn̄atōe et singl'oꝝ mēbroꝝ ꝑfcā liniamētatōe. rūpit̄ testa aln̄ in die. xviij. vl̄ xx. vtꝫ in gallinis. ꝛ exeūt pulli iā completi ꝛ viuificati. ꝛ aliq̄n gemelli. Sꝫ int̄ gemellos vn⁹ erit maior alt̄ mīor. ꝛ ml't ͦtiēs mōstruosior. sic̄ đt idē ibidē li. vj. Int̄ oīa āt aīantia ī generatōis ordīe volucres sequūtur nature maximā honestatē. Nā s̄m ordinē nature mares cū sollicitudine femīas q̄runt: inuentas diligūt. ꝓ ipis pugnāt: et ꝓ eis ꝑicl'o se exponūt. solūmō eis q̄si ꝯiugali amoris federe se ꝯiūgūt. ꝛ fet⁹ ab ipis ꝓcreatos solūmō nutriūt atꝫ pascūt Vn̄ naꝭalit̄ int̄ sexū et sexū iudicāt ꝛ discernūt. exceptis paucis in quibꝫ degenerat natura. vt ponit Arist. exemplū de ꝑdicibus q̄ obliuiscūt̄ sexū. Vn̄ dic̄ ꝙ mascul⁹ surgit ī masculū: ꝛ femina ī feīaꝫ. ꝛ ex tali coitu nō fiūt oua pullificatiua. imo fiūt sicut oua venti. ꝛ sentit̄ etiam ex tali coitu mal⁹ fetor. Idē đr de colūba masculo Qn̄ inq̇t senex nō p̄t coire: ſꝫ solū deosculaꝭ et saltat supra masculū. ꝛ h̄ fac̄ q̄ꝛ deosculaꝭ ꝛc̄. Obs̄uant āt aues ī gn̄ando tꝑis cōgruitatē. s. vernali tꝑe: Qn̄ īstat tꝑs generatōis aues vociferant. mares feminis se associāt: nutibꝫ et vocibꝫ ad amorē mutuū se inuitāt: nidificāt: ouāt: pullificāt: pullos gn̄atos nutriūt et educāt. Et cōpleto generatōis officio a cātu cessant. ꝛ ab inuicē se seꝑant. ꝛ vsqꝫ ad iteratū generatōis tꝑs inuicē nō appropinq̄nt. Itē attēdūt̄ aues q̇ ad habitatōꝫ. Sūt eñ q̄dā volatilia q̄ hūanā videt̄ diligere freq̄ntiā ꝛ habitatione: sicut galli: anseres: gallie: passeres: colūbe: ciconie ꝛ hirūdies. Quedā ꝟo oīno fugiūt: timēt ꝛ abhorrēt hoīm ꝯuersatōeꝫ sic̄ aues siluestres: mōtuose ꝛ fluuiales siue palustres. q̄ꝛ s̄ꝫ varias corꝑ ꝯplexiōes. varia q̄rūt

habitacula. ⁊ diuersas sibi (al's ibi) vēdicāt
mãsiões. Nã q̄ sᵗ nature mag⸗ frigide ⁊ hũi
de: paludes ⁊ fluuiales sinꝰ freq̄ntãt ꝓpᵗ vi
ctꝰ adq̄sitionē: nidificatõez: pullificatõez: ⁊
fetuũ educatiõez. vt auce merguli anates ⁊
cygni In q̄bꝫ ingeniata ē natura. vt ðt Ar⸗.
vt pedes haberēt latos clausos ⁊ īdiuisos
ꝓpᵗ natãdi habilitatē (al'as necitatē) vt. s. pe
dũ latitudīe aq̄s ꝓpēsiꝰ pulsent. ⁊ sic pulsꝫ re
tro aq̄s q̄si remigãdo ī anteriꝰ fortiꝰ se extē
dãt. Caudas etiã hñt breues ne in natãdo
caude madefacte põdere īpedimētũ sentiãt
Rostra ãt hñt lata vt gm̄ia ⁊ radices carpãt
aptiꝰ ⁊ incidãt. Colla lõga: vt victũ de pfũ⸗
do faciliꝰ attrahant ⁊ adq̄rãt. Uolatilia
ṽo q̄ calidioris ⁊ siccioris nature sũt: mõ⸗
tuosa ⁊ rupiũ acumina inhabitãt ⁊ freq̄ntãt
Ut om̄es aues p̄de q̄ de p̄da sunt viuētes
Sicut sunt aq̄le ⁊ falcones accipitres ⁊ cõ
sil'es. Quibꝫ dedit natura (vt dicit Ar⸗.) vn
gues curuos ⁊ pedes fortes ⁊ neruosos: et
rostꝝ curuũ ⁊ acutũ. vt fortiꝰ p̄dã retineãt et
carnē faciliꝰ lanient. Hñt ãt hmõi aues mo
dicũ carnis ⁊ multũ plume. ⁊ sũt magne ani
mositat⸗. vt sic sint motꝰ facilior⸗ velocior⸗
volatꝰ ⁊ fortior⸗. vt ðt Arist. Caudã insuꝑ
hñt subtilē tenuē ⁊ lõgã q̄ ī volãdo se regũt
sicut gubnaculũ regit nauē. Oēs tales aues
ſm Arist. in li. ij. solitudinē diligũt. ⁊ cũ ali⸗
quo socioꝝ habitare nõ possunt. Imo pul
los ꝓprios a se abijciũt. ⁊ statim qñ pñt vo
lare rostro eos ꝑcutiētes a nido exire com⸗
pellũt. ⁊ ī suo ꝯsortio viuere nõ ꝑmittũt: vt
ðt Ar⸗. He ⁊ alie aues p̄de r̄cipiũt ī p̄dã
do diuersificatiõez. Quedã capiũt p̄dã ī ae
re volãdo ⁊ nũq̄ꝫ aliquã p̄dã īuadũt suꝑ ter⸗
rã. Quedã ṽo ecõuerso in terra aues capi⸗
unt. sꝫ in aere nunq̄ꝫ ledũt. Uñ mãsuete vo⸗
lucres vt colũbe: istaꝝ auiũ differētiã reco⸗
gnoscũt. Et iõ qñ p̄dones aer⸗ vidēt: ad ter
rã fugiũt. qñ ṽo p̄dones t̄re ꝯspiciũt ī aera
subito se extollũt. ⁊ q̄ in terra erãt in ꝑiculo
eleuate a terra: in aere tute fiũt. vt ðt idez
Itē sũt q̄dã aues nemorose q̄ siluas freq̄n⸗
tãt ⁊ dēsas arboꝝ inhitãt summitates. Et
he q̄dem sunt ceteris maioris mãsuetudis
Sic sũt oēs modulãtes: ⁊ estiuo tꝑe dulcis
simis vocibꝫ in siluis ⁊ arboribꝫ resonãtes
Sic sũt merule ⁊ philomene ⁊ hmõi: q̄ tꝑe
amor⸗ marie cãtãt ī rub⸗ ⁊ frutect⸗ Nidifi⸗
cãt: suꝑ oua sollicite cubãt. pullos suos di
ligũt ⁊ educãt Sũt ⁊ alia q̄dã volatilia q̄
cãpestria loca p̄cipue freq̄ntãt. ⁊ victũ de t̄
re fructibꝫ adq̄rũt ꝯtinue ⁊ mãducãt. q̄les
sᵗ grues ⁊ anseres tã domestice q̄ꝫ siluestres
Et hmõi aues sil' viuere tã ī t̄ra q̄ꝫ ī aere dili
gũt. turmatim īcedũt. spēz suã diligũt. regē
sibi faciũt ⁊ ei obediũt. ordiate volãt. ⁊ qñz
intᵗ se vehemētissime pugnãt. ⁊ rostr⸗ se dila
cerãt ⁊ deplumãt. sed pꝰ pugnã q̄si recõcili
ate sil' volãt. ⁊ societatē p̄stinã nõ declinãt.
Tēpestatē futurã p̄cognoscũt. Et cũ vident
eã īminere vociferãt atq̄ꝫ clamãt. Uigilias
ordinãt. ⁊ in vigilãdo vices mutãt. Hec oīa
ꝯtinenᵗ in hexameron Basilij et etiã Amb.
Silᵗ et in Arist. Suꝑaddit etiã Ar⸗. ⁊ ðt.
Uigil lapillũ intᵗ pedes tenꝫ vt si forsitã sur
repserit somnꝰ: casu lapidis excitetᵗ. ⁊ si qua
societatē ꝑdidit: altissime ascēdit ⁊ vocife⸗
rãdo socios suos q̄rit. et q̄usq̄ꝫ inuenerit ad
pascua vix ðscēdit. Dic̄ ēt ꝙ rex hmõi auiũ
sꝑ prio se depõit. ⁊ p̄mo ð terra se erigit. ca⸗
put p̄ ceter⸗ freq̄ntiꝰ eleuat et circũspicit. sꝫ
si quēq̄ꝫ viderit veniētē vociferat et excitat
alias ac p̄mit. Itē sᵗ ꝯsiderãde q̄rũdã aui
um ꝓp̄etates ſm variã cibatiõz. Sũt eni q̄
nõ cibãᵗ nisi carne vl' sanguīe. sic̄ oēs aues
p̄de q̄ sũt curui rostri et acuti vnguis. q̄ co
medũt oīa aīalia q̄ pñt venari. Sꝫ ñ venãᵗ
neq̄ꝫ comedũt aues sui gener⸗. sic̄ faciũt pi⸗
sces. vt ðt Ar⸗. li. xvij. Et tales aues nunq̄ꝫ
potãt aquã: vt dic̄ ibidē. Alia ṽo sũt volati
lia q̄ solis vtũᵗ semībꝫ ⁊ fructibꝫ ac herbis ⁊
t̄renascētibꝫ. vt colũbe: turtures et anseres
tã siluestres q̄ꝫ domestice. Alia ṽo sũt vola
tiliũ genera q̄ vescũᵗ nũc carnibꝫ nũc fructi⸗
bꝰ īdr̄nt. sic̄ oēs aues coruini gener⸗. sic̄ mo
nedule: cornices: corui ⁊ pice. ð q̄bꝫ ðt Ar⸗
⁊ etiã Basi. Pascũt aũt aues coruini gñis
pullos suos ī iuuētute: et iuuenes pascunt
ꝑentes ī sua senectute. Qñ ēt ðbilitãᵗ iunio
res eos ī suis hũer⸗ eleuãt et defert seniores
vt ðt idē. Et ī oībꝫ hmõi volucribꝫ natalis
pietas ꝯm̄daᵗ. vt hõ pietat⸗ obsequiũ dene
gare ꝑentibꝫ erubescat q̄ð ab auibꝫ īpēdi si
bi inuicē ñ ig̃rat. vt ðt Amb. Itē ſꝫ variã
mēbroꝝ dispositõez ꝯsiderãᵗ aliq̄ auiũ ꝓp̄e
tates. q̄r sicut ðt Ar⸗. li. xiiij. Oēs aues ī h̄
ꝯueniũt ꝙ oēs hñt rostꝝ q̄ð in alijs aīalibꝫ
nõ inueiᵗ. Sꝫ ī dispositõe ē dīa. q̄r q̄dã ha
bēt rostꝝ breue et latũ. quaꝝ vita q̄eta est et
mãsueta. q̄r hmõi rostꝝ est aptũ ad sumēdũ
cibũ de vicino. Quedã ṽo h̄ñt rostꝝ lõgũ ⁊
acutũ: sic̄ et longum collum. quia adquirũt

cibū de ꝓfundo. Quedā ꝟo curuū ꝛ acutū.
qꝛ tal' figura necāria ē ad comedendū ꝛ di-
lacerādū carnē crudā. Hoc āt hꝫ ꝓprium
oīs auis: qꝛ bipes ē sicut hō. ſꝫ ī pedū ꝛ cru
riū dispositiōe maxīa differētia inuenit̄. q̄a
pedes auiū vncoꝝ vnguiū sūt fortes ꝛ acu-
ti. qꝛ ꝯuenīētes sūt p̄datiōi ꝛ venatiōi. Pe-
des aūt fluuialiū sūt clausi ꝛ indiuisi ꝛ lati.
qꝛ ꝯueniūt natatiōi. Et oēs aues lōgoꝝ pe
dū ꝛ cruriū hn̄t collū lōgum: ꝛ volāt extēso
collo. Etsi collū fuerit gracile ꝛ debile: decli
nāt ip̄m in volādo. Et ē generale ꝙ oē vola
tile hn̄s breue collū: breuia hꝫ crura: ꝛ ecō-
uerso. Oē āt volatile hꝫ vmbilicū qn̄ nascit̄
ſꝫ cū crescit auis latet vmbilic⁹ ꝛ oīno n̄ ap
paret. qm̄ ꝯtinuat̄ cū intestino p̱ inferiorē ve
nā. Itē ꝯsiderari pn̄t q̄ ad citā vl' tardam
pullificatiōem. Quedā em̄ multotiēs pul-
lificāt vt colūba q̄ decies ouat ī anno. Que
dā ꝟo multū ouāt vt galline. Et quedā mul
totiēs vt colūbe. Galline aūt multū ouātes
cito moriunt̄. vt dt̄ Arꝫ. lib. v. Aues āt cur
uoꝝ vnguiū q̄ comedūt carnē raro ouāt. qꝛ
nō nisi ī anno sel' p̄ter hirūdines. q̄ sole int̄
comedētes carnes pullificant bis. Infir
mant̄ āt aues qn̄ cubant sup̱ oua sua. vtꝫ in
gallina ꝛ ī aq̄la. de q̄ dꝛ li. vj. ꝙ aq̄la tūc val-
de grauat̄ ꝛ albescūt ale eius ꝛ hebetant̄ vn
gues ei⁹: ꝛ debilitant̄. Sūt ꝛ multe alie ꝓ
p̄etates auiū q̄s ꝓseq̄ esset lōgū. H̄ solū attē
dere optet. ꝙ aues generalit̄ int̄ cetera aīan
tia sūt subē puriorꝫ Leuiorꝫ ꝛ nobiliorꝫ mo
tus. Fortiorꝫ visus acutiorꝫ. Carnis dige
stibiliorꝫ sapidiorꝫ. ꝯuertibiliorꝫ ꝛ saniores
In nidificando ꝛ pullos educādo solertie
amplioris. Hec aūt in generali dicta nunc
sufficiāt.

De Aquila Ca. I.

n Unc de auib⁹ in p̱ticulari dicendū ē
Et p̄mo de aquila que velut regina
int̄ volucres obtīet p̄ncipatū. Int̄ o-
mnes auiū diuersaꝝ sp̄ēs aq̄la est maxie li-
beral'. vt dt̄ ph̄s (al's Plini⁹) Nā predā quā
arripit (nisi nimia fame arceat̄) sola n̄ come
dit. Imo auib⁹ eā sequētib⁹ q̄si cōem expōit
sua tn̄ recepta p̄mit⁹ portiōe. Et iō sp̱ aq̄laꝫ
alie aues solēt inseq̄. sp̱erātes ꝙ de ip̄i⁹ pre
da eis debeat aliq̄ portio imp̱tiri. ſꝫ qn̄ pre
da p̄us capta sibi nō sufficit tanq̄ꝫ rex ꝺ re
publica viuēs auē sibi ꝓximiorē rapit et in
medio ponit illā. Duos lapides preciosos
noīe echedes (al's etheodos) q̄ꝝ vn⁹ ē ma-
sculin⁹: ali⁹ ꝟo feminin⁹ ī nido suo reponit.
sine q̄b⁹ vt dꝛ parere neq̄t. Gemmaꝫ que dꝛ
achates reponit in nido vt pullos suos cu
stodiāt a morsu reptiliū venenoso. vt dt̄ idē
Plini⁹. Est aūt aq̄la ab acumine oculoꝝ di
cta. vt dt̄ Isi. Tāti em̄ ꝛ tā lympidi dꝛ visus
esse. vt cū in aere sup̱ maria immobili p̄ēna
deferat̄ vt p̄ nimia eleuatiōe a terra vix hu-
manis pateat obtutib⁹: de tāta sublimitate
pisciculos viderit in mari natare: ad instar
lapidis descēdens piscē rapit. ꝛ sic captam
predā ad lit⁹ trahit. Est aūt auis natural'r
calida ꝛ sicca. prede auida ꝛ sup̄ aliaꝝ auiū
vires fortis ꝛ animosa. cui⁹ fortitudo maxi
me viget in alis. pedib⁹ ꝛ in rostro. qꝛ alas
hꝫ valde neruosas ꝛ paꝝ carnosas. ꝛ iō in
volādo patiēs est laborꝫ. qꝛ r̄spectu magni
tudinis sui corp̱is paꝝ habꝫ carnositatis.
ꝛ multū neruositatꝫ. ꝓpt̄ qd̄ multū habꝫ for
titudinis ꝛ ꝟtutis. Et multū etiā hꝫ p̄ēnosi
tatis ꝓpter qd̄ etiā plurimū ꝯtinet leuitatꝫ.
Inter omnes autem volucres maxime vi-
get in aquila vis visiua. Sp̄m em̄ habꝫ vi
sibilem temperatissimū ꝛ ī actu vidēdi acu-
tissimum. Solem em̄ irreuerberatꝫ oculis
in sue rote circūferētia intuet̄. ꝛ tn̄ visus sui
acies nō obtundit̄. nec claritate solaris lu-
minis disgregat̄. vt dt̄ Amb. Dicit ēt Am
bro. sic̄ ꝛ Arꝫ. li. ix. (al's. xx.) ꝙ q̄dā sp̄ēs aq̄-
le quā vocat almachor ē acuti visus valde
Et pullos suos vngue suspēsos radijs sol'
obijcit: ꝛ solē respicere cōpellit. ꝛ H̄ anq̄ꝫ ha
beāt alas cōpletas: ꝛ ad H̄ eos p̱cutit ꝛ ver
tit ad aspectū sol'. etsi ocul⁹ alicui⁹ lachry-
met̄: ip̄m tāq̄ꝫ degenerē vl' interficit vl' abijcit
a nido vl' ꝯtēnit. Si āt directa acie sol' ra-
dium viderit ip̄m tanq̄ꝫ sibi in natura sil'em
diligit atq̄ꝫ nutrit. Quāuis āt ita irreuerbe
rata sol' acie claritatē videat: visum tn̄ ad p̄
de aspectū dirigit ꝛ inclinat. vt dt̄ Grego. ꝛ
Arist. li. xij. Aues inq̄t vncoꝝ vnguiū indi
gēt necessario acuto visu. qm̄ vident cibuꝫ
suum a loco remoto valde. ꝛ ꝓpt̄ H̄ leuat se
aq̄la pl⁹ q̄ꝫ alia volatilia. Hinc etiā in altissi
mis rupibus nidificat vbi loci sublimitate
ab oīmodo cursu aduersario se tutificat et
defendit. vbi s̄m Greg. in altissimis tuta re
sidet. Et cum past⁹ gratia infima ista videt
ad altissima se eleuat ꝛ ascendit. ꝛ tamē viso
cadauere vl' preda quam desiderat: subito
īma petit. Est insup̱ aq̄la auis difficil'ter cu
bās pullificās. ꝛ pullos suos nutriēs. Dic

Arꝭ.li.vj.ꝙ aq̄la ad plꝰ ponit tria oua.sed
tertiū ꝓijcit a nido qm̄ ꝗuit incubat suꝑ ea
Et subdit.q̄ꝛ illo tꝑe ꝺbilitat̄ intātū ꝙ n̄ p̄t
bn̄ venari pullos auiū aliaꝝ.q̄ꝛ tūc icuruāt̄
vngues suiꝛ albescūt ale sue.⁊ tūc nimis ḡ-
uat̄ i dādo cibū pull' suis. Etsi ꝯtingit aq̄lā
hr̄e tres pullos.eijcit vnū ꝺ nido suo ꝓꝑt̄ dif
ficultatē nutriēdi. Sꝫ auis kyni q̄ arabice
ꝺꝛ cibai (al's cebar) nutrit pullos suos casu-
alit̄ ab aq̄la sic reiectos vt ꝺt idē. Itē idem
ꝺt ꝙ aq̄laꝝ diuerse sūt sp̄es ⁊ diuersimode
cibāt ⁊ nutriūt pullos suos. Nā q̄ albas ha
bēt caudas i eaꝝ cibatiōe plꝰ laborāt. q̄ ꝟo
hn̄t nigras minꝰ in hm̄ōi negocio se fatigāt
Pullos aūt suos ad volanꝺ iā adultos ⁊ ꝺ
nido eijciētes paulatim ꝓuocant ad volan
dū.⁊ faciūt eos esurire vt auidiꝰ eas seq̄nt̄ i
aera ꝓꝑter pastum. Etsi forsitan pigritaue-
rint ad exeūdū ꝑcutiūt eos cū rostro ⁊ sub-
trahūt eis cibū.vt sic cogant eos ad exeun-
dū.⁊ postq̄ꝫ fuerint cōpleti in fortitudine ⁊ i
pēnis fugāt eos a se.⁊ nō sūt plꝰ sollicite su-
per eos p̄ter q̄ndā sp̄em aq̄le quā Arist. vo
cat cubar (al's achat) q̄ cogitat de pull' suis
magno tꝑe.⁊ qn̄ volāt pulli: volat cū eis et
dat eis ad comedēdū.⁊ qn̄q̄ꝫ volitat super
illos: curā illoꝝ agēs.ꝑata ad resistēdū alijs
auibꝫ.si forte ꝯuenerit ad nocēdū pull' suis
in aliq̄ seu ledēdū. Hec oīa tāgit Arꝭ.li.vj.
De aq̄lis ꝟo ꝺꝛ vt tangit Greg. suꝑ Job.ꝙ
qn̄ eiꝰ pulliculi recent̄ nati ad capiēdū gros
siorem cibū ⁊ digerēdū sūt inualidi: sangui
nem ⁊ liq̄diorē humorē prede in os suū at-
trahit ⁊ sugit.⁊ attractū sanguinē in ora pul
liculoꝝ vomit.⁊ ita reficit eos cibo leuiori
q̄usq̄ꝫ inualescant.ad sumendū cibū fortio-
rē. Adhuc ꝺt Aug.⁊ Pliniꝰ ꝙ aq̄la in sene
ctute patit̄ caliginē in oculis ⁊ grauedinē i
alis suis.cōtra qꝺ incōmodū instruit̄ a na-
tura vt fontem aque scaturientis q̄rat.dein
de ascēdit q̄ntū potest ꝑ aera donec ex calo
re aerꝭ (al's sol') ⁊ labore volatꝰ fortiꝰ incale-
scat.vn̄ tūc ex calore poꝝ aꝑtis ⁊ pēnis re
laxatꝭ subito ꝺscēdēs i fontē ruit.ibiq̄ꝫ mu
tatis plumis ⁊ purgata caligine i oculis vi
res recipit ⁊ resumit. Suꝑ ps̄.etiā ꝺt idem
ꝙ cū senuerit ita indurat̄ ⁊ icuruat̄ eius ro-
strū vt vix possit sumere cibū suū.⁊ ꝯ h̄ icō-
modū inuenit remediū.q̄ꝛ petrā sibi q̄rit cō
tra quā fortiꝰ rostrū ꝑcutit ⁊ allidit.⁊ sic de
ponit onus rostri.⁊ cibū capiēs resumptis
viribꝫ iuuenescit. Et sicut ꝺt Pliniꝰ. Aq̄la
sedēdo suꝑ rupē vel arborē ad sol' claritatē
oculoꝝ aciē dirigit. vl' post p̄dam hincinde
circūspicit. vl' vngues suos inspicere nō de
sistit. Fel huiꝰ ē m̄ltū medicinale.q̄ꝛ positū in
collyrijs visum acuit ⁊ subuenit caligini ⁊
alijs incōmodis oc̄loꝝ. vt ꝺt Dias.⁊ etiam
Cōst. Hꝫ āt aliq̄s ꝓꝓꝛietates minꝰ lauda-
biles. Est eī auis excedēs i calore ⁊ siccita-
te.⁊ iꝺō ē aīosa ⁊ iracūda.q̄ꝛ ira fortꝭ nō ē nisi
i corꝑibꝫ magne siccitatꝭ. vt ꝺt Arist.li.xvj.
⁊ auibꝫ innocētibꝫ est aq̄la inimica ⁊ infesta.
Unguibꝫ eī rapit.⁊ rostro ꝑcutit caput auis
Vocē hꝫ roboantē.⁊ generalit̄ oēs aues ter
rificantē. In aspectu em̄ aq̄le ⁊ auditu ter-
rent̄ om̄s aues alteriꝰ sp̄ei.etiā aues prede.
Vn̄ ꝺt pliniꝰ ꝙ herodiꝰ ⁊ ꝯsil'es aues i die
qn̄ audiūt aquilā vix p̄dant̄.⁊ h̄ forsan acci
dit ex timore. Aquilā em̄ in aere tm̄ rapien
tē timēt generalit̄ om̄s aues. Minꝰ āt istā
q̄ rapit in terra. Mime āt illā q̄ rapit in aq̄.
q̄ꝛ illā nō timēt nisi volucres quaꝝ victꝰ et
ꝯuersatio est in aq̄ tm̄. Talis āt aq̄la m̄ltū
degenerat a nobilitate illaꝝ aq̄laꝝ q̄ in ae-
re vl' i terra rapiūt p̄dam suā.timēt em̄ vul
turē. Vn̄ ꝺt Aristo.li.ix.ꝙ amachel manet
ꝓꝑe mare ⁊ iuxta magnos lacus ⁊ cibat̄ ex
auibꝫ ꝓꝑe mare qn̄ ascēdūt ab aqua.⁊ si vi-
derit vulturē venientē timebit vn̄ fugit ad
aquā.sꝫ vultur q̄ est acuti visus suꝑ volat cir
ca locū illū.⁊ si exierit auis de aq̄ in aerē vl'
in terrā statim rapit eā vultur. si ꝟo diu fue
rit in aq̄ suffocat̄. Habet aūt aq̄la vnū pe-
dem clausum ad modū pedis anserꝭ cū q̄ se
regit in aq̄ qn̄ solet descēdere ꝓꝑt̄ p̄dā. Aliū
ꝟo pedē habet diuisum cū acutissimis vn-
guibꝫ cū q̄bꝫ p̄dā rapit. Hꝫ aūt pēna aquili
na q̄ndā latentē corrosiuā ꝟtutē. vt ꝺt Pli-
niꝰ. Dic em̄ ꝙ pēna aq̄le posita inter aliarū
auiū plumas.corrūpit ⁊ corrodit eas sicut
chorde facte de itestinis lupoꝝ i vigella vl'
in cithara posite cū chordis factꝭ de intesti-
nis ouiū eas ꝺstruūt ⁊ corrūpūt. vt ꝺt idē.
Aq̄la etiā societatē nō diligit.imo fugit. vt
ꝺt Aristo.li.j. Aues q̄ hn̄t vncos vngues
nō ē possibile ꝙ sint cū aliq̄ socioꝝ suoꝝ ⁊c.
Itē vngues hꝫ ꝑ mucronibꝫ.⁊ iꝺo qn̄ sedet
suꝑ lapidē retrahit eos ⁊ q̄si claudit intra
carnē ne eos allidat vl' ꝯterat ꝯtra petrā vt
dicit Arist.li.xiiij. Nō insidet auis habēs
vncos vngues suꝑ arbores vel lapides.q̄ꝛ
natura vnguiū eiꝰ est ꝯ istas duas res ⁊c.
Itē impia est ꝯ filios suos qn̄ coruꝫ visus

claudit̃ ꝯtra solē. qm̃ reputat eos alienos
Jdē vt ad p̃dā aliaꝝ auiū instruat eos ꝛ cō
pellat: rostro eos ꝑcutit ꝛ vulnerat. vt dicit
Plinius.

De accipitre Ca. II.

Accipiter est auis regia q̄ plꝰ aīmo q̃ꝫ
a vngul' est armata ꝛ qđ ei in q̄ntitate
corꝑis natura denegat. h̄ ei ī ꝟtute ꝛ
audacia aī recōpēsat. vt đt Jsi. Est em̄ auis
vt đt Jsid. alijs auibꝫ capiēdis auida a q̃ꝝ
arreptōe ꝛ p̃da accipiter. i. raptor ē vocata.
Dic̄ etiā Basilius in hexameron. ꝙ accipi
tres circa suos pullos sunt crudeles qꝛ cuꝫ
sint habiles ad volādū cibos eis subtrahūt
ꝛ ꝑcutiēdo ad modū aq̄laꝝ đ nidis exire cō
pellūt ꝛ cogūt. qꝛ eos audere ꝯtrepidāt. ꝛ ad
p̃dā excitāt. ne adulti effecti tepescāt ocio. ꝛ
magꝭ cibū q̄rere q̃ꝫ vigorē aī ꝯsuescāt. vt đi.
Bas. ꝛ Amb. Sūt em̄ q̇dā accipitres p̃do
nes aeris tm̄. q̇dā ꝟo terre tm̄ sic̄ ꝛ aq̄le vt
đt Aristo. li. vj. Primi. aues tm̄ volātes ra
piūt. Scđi ꝟo sedētes ī terra ꝑcutiūt ꝛ īua
dūt. ꝛ inter hos colūba discernit sic̄ de aq̄la
dictū est. Est igit̃ accipiter auis calida ꝛ sic
ca. mole carnis depauꝑata. pennaꝝ pluma
rūqꝫ varietate decorata. strutioni ī pennaꝝ
decore simillima ē. ſꝫ ī agilitate ꝛ aī magna
nimitate oīno impar est. Sūma ei celerita
te nūc in aera se leuat et ascēdit in tātū ꝙ ab
hoīm aspectibꝫ se subtrahit. nūc subito infe
rius in p̃dā ruit. Pectꝰ ꝟo accipitrꝭ est acu
tissimū. modica tm̄ carne est munitū Vñ đt
Arist. li. xiiij. Quāto pectꝰ eiꝰ est magꝭ acu
tū. tāto melioris est volatꝰ. qm̄ si hr̄et pectꝰ
mltū latū moueret multū aerꝭ ꝛ esset ḡuis
motꝰ. Carnosum aūt nō est. qꝛ acutū est et
đbile esset si hr̄et coopertoriū ex multa carne
sic̄ đr ibidē. Maxia itaqꝫ est eiꝰ fortitudo ī
pectore ꝛ ī vnguibꝫ ꝛ in rostro q̇ statim pe
rit ꝛ cerebrū excerebrat p̃de sue. Eiꝰ fel medi
cinale est ꝛ vtilit̃ in oculoꝝ collyrijs admi
scet̃. visum em̄ acuit ꝛ oculoꝝ albugies de
struit ꝛ ꝯsumit. silr̄ ꝛ fimꝰ eiꝰ. Habet autē h̄
ꝓpriū accipit̃. vt đt Greg. ꝙ in senectute qñ
sentit se pēnaꝝ pondere p̃grauari expandit
alas suas ꝯ solꝭ radios flante austro. ꝛ sic ex
repētina aura ꝛ calore resoluēre apiunt̃ po
ri q̇bꝫ aptis excutit alas. ꝛ sic veteres penne
exiliūt ꝛ noue crescūt. ꝛ sic nouitas pennaꝝ
ipm̄ efficit ad volādū aptiorē. Duo ei sūt ge
nera accipitrū. q̇dā em̄ est domesticꝰ. ꝛ q̇dā
siluestrꝭ. Qui domesticꝰ est siluestres rapit
aues. ꝛ raptas eas dño suo derelinq̄t. Sil
uestris ꝟo domesticas rapit aues. Indignā
tis em̄ nature est accipit̃. vñ si p̃dā quā im
petit ꝛ sequit̃ casu aliquo nō arripit. vix illa
die ad manū dñi sui redit. Oꝑtet aūt vt ac
cipitrū dieta sit ordinata. s. nec nimis tenu
is. nec nimis lauta Ex abūdāti em̄ cibo im
pinguant̃. ꝛ tūc insolescūt aut pigrescunt. ꝛ
ad reclinatoriū redire dedignant̃. Si vero
fuerit nimis paucꝰ deficit accipiter viribꝫ et
efficit̃ impotēs ad p̃dandū Solēt etiā ocu
li taliū auiū ciliari claudi siue tegi ne nimis
de manu gestātis se efferāt auibꝫ visis ad q̄
rum raptū anhelāt ꝛ aspirāt. Et iđ q̇busdā
laqueolis illoꝝ pedes illaqueant̃. ne libere
ad quālibet auiculā efferāt. Gestat̃ in sini
stra vt de dextra aliq̇d recipiat vñ reficiat̃.
Seruant̃ aūt accipitres domestici vel do
miti ī mutatorijs vt a pēnis veteribꝫ ꝛ indu
ratis exonerent̃. ꝛ sic ī iuuētute ꝛ decore re
nouent̃. Dat̃ aūt eis cibꝫ đ aliq̄ carne aliq̄n
tulū venenosa. vt sic facilꝰ mutent̃. Accipi
tres ꝟo maxīe ledit fumus. vt đt Beda. et
iđo eoꝝ mutatoria a locis fumosis đnt esse
remota ne eoꝝ corꝑa ex fumi amaritudīe le
dant̃. ꝛ ne plume ipoꝝ ex nigredine fumi in
ficiāt̃. Carnibꝫ recentibꝫ ꝛ sanguinolētis ci
bant̃ ꝛ solēt eis dari corda auium q̄ p̃dant̃
Quādiu viuūt. ꝛ potentes sūt ad p̃dandū: a
suis dñis diligunt̃. in manibꝫ gestant̃. suꝑ
particas reponūt̃. ī pectore ꝛ ī cauda mani
bus replanāt̃. cū diligētia nutriunt̃ Sꝫ qñ
moriunt̃ ab oībꝫ inutiles reputant̃. Nō ei
comedunt̃. ſꝫ potiꝰ suꝑ sterq̇liniū ꝓijciunt̃

De alieto Ca. III.

Alietꝰ ſm glo. Deut. xiiij. idē est qđ
a falco. auis scꝫ p̃de auida ꝛ multum
aīosa. Inuadit em̄ aues longe se ma
iores eas pectore ꝛ pedibꝫ ꝑcutiens ꝛ inua
dens. Scđm ꝟo alios alietꝰ est auis ꝑuula
capiēs alias minutas aues. vt đt autor au
rore. Obtinet exiguas alietꝰ corpore vires.
Sūt et aues mīme p̃da cibusqꝫ suꝰ. Expri
mit h̄ aliquē q̇ solos vexat egenos. Et ſm
h̄ videt̃ ꝙ alietus idē sit qđ nisus paruus.
q̇ gallice đr muschet vel ipe nisus

De apibꝫ Ca. IIII.

Apes ſm Jsido. sunt dicte. eo ꝙ sine
a pedibꝫ nascant̃. Vel ex eo ꝙ pedibꝫ
alligēt se inuicē ꝛ ꝯnectant. He ſm
Jsi. solertes sunt in gignēdi mellis officio
Assignatas ꝛ sibi ꝓprias incolunt sedes nō

vendicātes sibi alienas. Domicilia sua ie-
narrabili arte cōponūt, ⁊ ex varijs floribus
mirabili artificio fauū ꝯdunt, textisq́ʒ ceris
ꝑle nimia castra replēt. Exercitū ⁊ regē hn̄t
⁊ bella mouēt, fumū fugiūt ⁊ ventū. ⁊ bella
tumultu exasperant. Has plerisq́ʒ exꝑti sūt
de boū cadaueribꝫ nasci. Pro his creādis
vitulorꝫ occisorꝫ carnes ꝑberāt. vt ex putre
facto cruore vermes ꝓcreent. ⁊ postea rece-
ptis alis apes efficiant, sic scabrones d' eq̄-
rū carnibꝫ generant, vt dic̄ Isid. Scd̄m
aūt Amb. in hexamerō, mirabiles sūt apū
ꝓprietates ⁊ īsignes ⁊ nobiles. Nā apes cō
munē habēt sobolē, vnā incolūt mansionē,
vnꝰ porte claudūt limine. cōis est labor oī-
bus, cōis cibꝫ, cōis opatio, cōis vsus. cōis
fructus. cōis est oībꝫ volatus, cōis est oībꝫ
generatio. Integritas q̄ʒ corꝑis virginalis
oībꝫ est cōis sicᷓ partus, qm̄ nullo ꝯcubitu
miscent. nec libidine resoluunt. nec partus
quatiunt doloribꝫ, ⁊ tn̄ maximū filiorꝫ exa-
men ꝯstituūt. nā cū alie volucres vix in an
no singulos edāt fetꝰ. apes gemīos edūt, ⁊
duplici ceteris fecūditate ꝑponderāt. Iteꝫ
Apes regē sibi creāt, ipe sibi ꝑplos ordināt
⁊ tn̄ licet posite sint sub rege, ipe tn̄ sūt libe-
re, ⁊ regē sibi substitutuꝫ, ⁊ naturali affectu
diligūt. ⁊ summa defensiōe defendūt, ⁊ ꝓ eo
perire pulcꝫ putāt. Regi suo tātā reuerētiā
exhibēt vt nulle de suis domibꝫ exire aude
ant, nec ad aliq̄s ꝓdire pastꝰ nisi rex fuerit
egressus ⁊ volatꝰ sibi vēdicauerit ꝑncipatū
Eligūt aūt apes sibi in regē, ⁊ magnitudīe
⁊ specie magis insignē, ⁊ (qd̄ in rege ꝑcipuū
est) māsuetudīe clariorē. Nā ⁊ si habeat acu
leū eo tn̄ nō vtit ad vindicandū. Naturalr̄
aūt apes tāto sunt leuiores q̄nto ceteris sūt
maiores. Sʒ ⁊ apes q̄ nō obtēperāt regi ꝓ
pria ꝯdēnatōe se multāt vt aculei sui vulne
re moriant. In apum ꝟo examine nulla est
ociosa. Quedā ei certāt q̄si in bello cāpestri
ꝯtra alias apes, alie inuigilāt. circa victum
alie futuros explorāt imbres. ⁊ speculāt cō
cursus, alie ceras de floribꝫ fingunt. alie cel
lulas nūc rotūdas nūc quadratas mira cō
nexione ⁊ equalitate cōponūt, ⁊ tn̄ inter taꝫ
diuersa oꝑa nulla alienis laboribꝫ insidiat.
Nllo raptu victū q̄rit. sʒ ꝓprio volatu et la-
bore inter herbas ⁊ flores q̄ sibi sunt ꝯgrua
recolligit ⁊ req̄rit. Hn̄t tn̄ apes spicula sua
⁊ inter mella fundūt venenū si ab aliquo fu
erint lacessite, vitāq́ʒ suā ponūt ardore vin-

dicte ꝓ domiciliorꝫ suorꝫ defensione. Apis
itaq́ʒ ⁊ si infirma est robore: valida tn̄ est vi
gore sapīe ⁊ ꝟtute, cuiꝰ fructꝰ oībꝫ ē suauis.
q̄ suauitate sua fauces obdulcat ⁊ vulnera
curat ac interioribꝫ vlceribꝫ infundit medi-
camētū Hucusq́ʒ Amb. Sūt ⁊ alie ꝓprie-
tates q̄s tāgit Arist. li. x. vbi ista interserūt
Dic̄ etiā īter cetera ꝙ apū opatōes inter se
sūt diuersimode. Quedā em̄ adducūt suis
aluearibꝫ q̄ idigēt ad ꝑparationē mellis ex
floribꝫ ⁊ frondibꝫ arborꝫ ⁊ herbarꝫ, ⁊ ꝑcipue
in q̄bꝫ est glutinositas. ⁊ illiniūt ex eo suꝑfi
ciem aluearꝫ, ⁊ hoc faciūt ꝓpter nocētia ani-
malia. Et si ītroitꝰ aluearꝫ fuerint: nimis am
pli, strictificabūt eos. deīde ꝯgregāt mel. ⁊
ꝑus incipiūt facere domos in q̄bꝫ habitāt
reges. deinde alias domos in q̄bꝫ habitant
alie apes aluearia custodiētes. ⁊ accipiunt
cerā ex floribꝫ ⁊ ꝯgregāt ipam cū pedibꝫ an
terioribꝫ. deinde mittūt (al's mutāt) eā ad pe
des medios. deīde ad coxas pedū posteri-
orū. ⁊ pꝰ volāt cū ipa, ⁊ tūc māifestat pōde-
rositas ī ea. Et cū volat apis nō tāgit flores
diuersos. nec dimittit vnuꝫ florē ⁊ vadit ad
aliū q̄ʒdiu ibi īuenit qd̄ sibi necessariū est ⁊
vtile Sʒ colligit ex eo q̄ īdiget, ⁊ tūc redit
onusta ad locū suū Qualit' āt mel r̄ colligāt
⁊ q̄ sit mellis ꝓpria materia nō possumꝰ leui
ter distiguere sensu. Freq̄ntāt aūt libent' fo
lia ⁊ flores oliue, ⁊ manēt suꝑ ipaꝫ lōgo tpe
ꝓpt' spissitudinē foliorꝫ. Qn̄ aūt rex earꝫ ne-
q̄t volare, tūc ferūt ipm apū turba, ⁊ si fuerit
rector viuꝰ, mares erūt in vna ꝑte, ⁊ femine
in alia. Si ꝟo fuerit mortuꝰ, mares erūt cū
feminis ī domibꝫ, ⁊ femīa rectorꝫ est dupla
ad alias, ⁊ habꝫ acutiorē aculeū q̄ʒ masculꝰ
⁊ multi de maribꝫ carēt aculeis ⁊ volūt q̄si
pūgere cū aculeo ⁊ nō pn̄t. Rectores auteꝫ
duorꝫ sunt modorꝫ. Vnꝰ ē niger, ⁊ Aliꝰ ē ru
beus. ⁊ h̄ meliorē. Et ē apis bōa parua, ro
tūda, ī se densa, ꝯstricta ī medio q̄si cincta.
mediocrit' villosa. Et differūt apes ī pastu
q̄r q̄dā pascunt floribꝫ hortulanis, ⁊ sūt di-
uerse ab illis q̄ pascunt ī floribꝫ montanis
Nā ille q̄ pascunt in arboribꝫ mōtanis mi
nores sunt alijs ⁊ fortiores ⁊ plꝰ patiētes la
boris. Itē apes sedēt suꝑ aluearia ⁊ sugūt
qd̄ est suꝑfluū in fauis. ⁊ d̄r ꝙ si nō facerēt
hoc generarent ex eis aranea ⁊ morerēt apes
Qn̄ aūt modicū est de melle in domibꝫ de-
serūt eas ⁊ pugnāt cū illis q̄ volūt extrahe
re mel, ⁊ ꝓpter h̄ vident sepe sedere suꝑ fora

mina q̄ſi parate ad reſiſtendū.⁊ pugnāt bre
uiores ꝯ lōgiores pugna forti qñ mltū co=
medūt de melle. Et laborāt eijcere eas ꝺ al
uearibꝫ q̄ nō mellificāt nec laborāt. Itē re=
ges ñ apparēt extra aluearia ſoli niſi magno
ſtipatu apū ⁊ ipe in medio eaꝝ eſt.⁊ exit⁹ e⁹
ē añ exitū pulloꝝ apū tribꝫ diebꝫ. deīde ex=
eunt apes pauce ⁊ volāt circa aluearia ⁊ di
uidūt ſe ꝑ cateruas ⁊ vadūt cum q̄libet rege
caterua vna. Etſi ꝯtingat ꝙ exeat vna pars
apū ad alias. tūc ille pauce reſidue vadunt
ad aliū regē ⁊ dimittūt ſuū ꝓmū regē.⁊ va=
dunt ad regē poſſidentē plēs. etſi rex quem
dimiſerūt inſequaꝛ eas interficiūt ipm. Itē
qñ apes pungūt cito poſt moriunꝛ ſi totū i
fixerint.⁊ nō retraxerint aculeū ſuū. qꝛ im=
poſſibile eſt totū aculeū exire niſi cū eo exe=
at inteſtinū. Rectores aūt apū raro pūgūt.
Etſi aliq̄ apis moriaꝛ ī aluearī extrahūt eā
reſidue. qꝛ h̄ aīal valde eſt mūdū pl⁹ q̄ꝫ alia
aīalia.⁊ ꝓpter h̄ eijciūt ſterc⁹ ſuū in volādo.
nō in aluearī ſuo. qꝛ fetidus odoꝛ ḡuat eas.
Silr̄ ⁊ vēt⁹. Vñ ſi fuerit fortꝭ vēt⁹ cuſtodes
apū debēt tegere orificiū aluearꝭ ne ītret vē
tus ad eas. Qñ āt aluearia efficiūꝛ aliq̄ ca=
ſu fetida derelinquūt ea.⁊ ſi ꝯtingat eas ibi
morari ex fetore īfirmanꝛ. Qñ etiā nimis q̄
eſcūt īfirmāꝛ ⁊ eijciūt ocioſas a ſe. Et ꝯuenit
eis in hyeme loc⁹ calid⁹. et in eſtate loc⁹ fri
gidus. Etſi hō dimiſerit eis multū ꝺ melle
nō multū poſt oꝑabunꝛ.⁊ ſi modicū. ſegne=
ſcent ad oꝑandū mel. ⁊ ꝓpter h̄ dꝫ cuſtos di
mittere de melle ſcꝫm multitudinem apū.⁊ ſi
defecerit eis mel ad comedendū. dꝫ eas pa
ſcere ficubꝫ ⁊ alijs dulcibꝫ ne moriānꝛ. Itez
qñ ꝯtendūt inuicē intra aluearia ſignū ē ꝙ
volūt diſcedere ab aluearī.⁊ iō dꝫ cuſtos ir
rorare vinū dulce intra aluearia ⁊ tunc ma
nebūt. Hucuſqꝫ Ariſto. li. viij. ſiue. ix. Itez
idē li. iiij. Apes nō faciūt ſtrepitū niſi volā=
do ⁊ extēdendo ⁊ ꝯtrahendo alas ꝑ aerē ca
dentē inꝛ alas ⁊ corpus. Itē poſteriores pe
des apū ſunt maiores q̄ꝫ anteriores ꝓpꝛ am
bulationē.⁊ vt cito eleuenꝛ a terra cum vo=
luerint auolare. vt dicit idē li. xiiij. Itē acci
dit apibꝫ infirmitas q̄ ab Ariſto. li. viij. ꝺꝛ
cabizoim. al's kalyroim. vl' raboyzoix. et ꝓ=
uis vermiculis q̄ generanꝛ in aluearibꝫ ex
corruptis fauis. Et qñ creſcūt illi ꝟmiculi
faciūt texturā ſilem texture araneaꝝ ⁊ dñan
tur ſuꝑ totum aluear.⁊ ideo putreſcit mel ⁊
egrotāt apes l' moriūꝛ. Itē idē li. xvj. Apes

ñ generāꝛ ex coitu neqꝫ ex diuerſis generibꝫ
neqꝫ ex apibꝫ ꝑ coitū. In annis aūt pluuia
libꝫ multiplicanꝛ apes valde ſiue pulli apū
qꝛ ꝓpter hūiditatē multiplicanꝛ ſuꝑfluita=
tes in corꝑibꝫ. In annis aūt tꝑate comple=
xionis pulli apū diminuunꝛ. vt ꝺꝛ idē. Itez
in dietis ꝑticularibꝫ ꝺꝛ. Apes flores amy=
gdalinos paſcētes faciūt mel magꝭ tꝑatū et
magꝭ ſaporoſum minuſqꝫ acutū. ſꝫ ſpūaliū
mēbroꝝ maxīe mūdificatiuū. Apes ꝟo ab
ſinthiū paſcētes et alias herbas amaras fa
ciunt mel. ſꝫ min⁹ dulce. eſt tñ multū mūdi=
ficatiuū oppilatōis ſplenis ⁊ epatꝭ aptiuū ⁊
hydropicoꝝ iuuatiuū.⁊ morſus rabidi ca=
nis curatiuū. Quere infra de melle ī tracta=
tu de liq̄ribꝫ. Quere alias ꝓprietates apū in
lr̄a A. ī tractatu de aīalibꝫ ſcꝫm Pli. ⁊ Auic.

De bubone Ca. V

Vbo a ſono vocꝭ nomē habꝫ vt dic̄
b Iſi. Eſt aūt auis feralis. onuſta q̄dē
plumis. ſꝫ ḡui ſꝑ detēta pigricia. de=
bilis eſt ad volandū. ī ſepulcris die ⁊ nocte
verſaꝛ. ſꝑ cōmorās ī cauernis. deinde apꝺ
augures malū ꝑtēdēre ferꝛ. Nā in vrbe vi=
ſa ſolitudinē ꝑtēdere aſſerūt. vt ꝺꝛ Iſi. De
bubone ꝺꝛ Ariſt. li. viij. Monedula inquit
pugnat cū bubone qm̄ debilis eſt viſus bu
bo apud meridiē. Clari⁹ nāqꝫ videt ꝺ nocte
q̄ꝫ de die. Et ꝓpꝛ h̄ rapit monedula (q̄ ē auis
coruini generꝭ) bubonis oua ⁊ comedit ea ꝺ
die. ⁊ bubo comedit oua monedule de no=
cte. qꝛ bubo fortioꝛ eſt de nocte q̄ꝫ die. ⁊ mo
nedula fortioꝛ eſt de die q̄ꝫ de nocte. Et alie
aues volāt ī circūitu bubonis et deplumāt
ipm. Et ꝓpter h̄ aucupes cū eo deꝓhendūt
alias aues. Pugna āt iſtaꝝ auiū ſic̄ ⁊ beſtia
rū nō eſt niſi ꝓpꝛ cibū ⁊ māſionē. Cuius fre=
quēs vlulat⁹ de nocte ꝑſagiū eſt mortis ſcꝫm
augurū ꝯiecturā. Bubo ſtercoribꝫ ⁊ alijs ī=
mūdicijs paſciꝛ. Ab alijs volucribꝫ h̄ odio
habeꝛ. Tēpla frequētat nocturno tꝑe vt de
oleo lāpadū ſatieꝛ. In plumis tm̄ ⁊ ī roſtro
auibꝫ ꝑde ſilis eſſe videꝛ. ſꝫ ī aīoſitate peni=
tus ē diſſilis. ⁊ ī ꝟtute. Qñ ab auibꝫ īpugna
tur. in ſupinū ſe vertit ⁊ roſtro cū pedibꝫ ſe
defendit. Mures ⁊ veſpertiliones venaꝛ ⁊
comedit. De nocte euagaꝛ et circūuolat. de
die ꝟo in parietū rimulis ſe abſcōdit

De columba Ca. VI.

Olumbe ſunt dicte a coloꝛe colli eo
c ꝙ caꝝ plume in collo coloꝛe multi=
plici ſunt reſperſe. vt dic̄ Iſi. Sunt

autē columbe aues māsuete hoīm frequētī
am ⁊ cōsortiū diligētes. ⁊ in eaꝝ multiplica
tione cōuersantes. quas antiqui venereas
nūcupabāt. eo ꝙ frequētent nidos ⁊ oscu
lo amorē ꝯcipiāt ⁊ veneri multū vacēt. Et
iō colūba dr̄ q̄si colēs lumbos. vt dic̄ Isid.
Nā colūbe ouāt omī tpe ⁊ faciūt pullos cū
fuerit eaꝝ māsio calida. ⁊ fuerit eaꝝ cibꝰ pa
ratus. meliores aūt faciunt pullos in autu
mno q̄ꝫ in vere vel in estate ꝓpter copiā victꝰ
vt dr̄ Isid. De natura ꝟo columbaꝝ dicit
Aristo. li. v. Columba auis est voluptuosa
vñ ⁊ sese osculant̄ ante coitū. ⁊ masculus se
nex nō pt̄ coire. tñ nō cessat osculari. et fēīa
ml̄totiēs saltat sup̄ fēīaꝫ tanq̄ꝫ sit masculꝰ. ⁊
facit h̄ cū osculat̄. ⁊ nō eijciūt semē. Tñ sine
coitu (al's Ex tali aūt coitu) faciūt oua aliq̄n
nō pullificātia. sicut sunt oua vēti. ⁊ omnes
aues q̄ sil'es sunt colūbis ouāt ī vere bis vl'
ter. ⁊ faciūt duo oua. sed nō ouāt tertio. nisi
q̄n corrūpit̄ secundū. Itē idē dr̄ li. vj. Colū
be inquit ꝑ maiori pte pullificāt marē ⁊ fe
minā. ⁊ p̄mꝰ pullꝰ est masculꝰ. ⁊ aliq̄n exit
vnꝰ pullus vno die ⁊ aliꝰ alio die. Et mascu
lus cubat de die sup̄ oua: ⁊ femina de nocte
Et p̄mū ouū cōplet se ⁊ fundit̄ in. xx. diebꝫ
⁊ colūba p̄mo penetrat testā. ⁊ post diuidit
illā. Et masculꝰ ⁊ femina calefaciūt pullos ī
vno tpe. ⁊ femīa est magꝭ solicita circa pul
los q̄ꝫ masculꝰ. ⁊ decies in anno ouāt ⁊ q̄n
qꝫ vndecies vl' duodecies. sicut in egypto ⁊
masculꝰ coit cū femina post annū. Itē idem
libro. viij. cū pullificat colūba statī mascu
lus regit pullos. ⁊ si femīa tardat venire ad
pullos ꝓpter dolorē partꝰ. ꝑcutit eā masculꝰ
⁊ cogit eā ponere se sup̄ pullos. ⁊ cū crescūt
pulli. vadit masculꝰ ⁊ sugit terrā salsam. ⁊ il
lud qđ sugit ponit ī ore pulloꝝ. vt assuescat
eos cibo. Cū aūt mas vult eijcere pullos đ
nidis coit cū ipis. Itē colūbe habēt ꝓpriūꝫ
sicut ⁊ turtures. qꝛ caput suū nō erigūt q̄n
potāt q̄usqꝫ eis sufficiat haustꝰ potꝰ Uiuūt
aūt colūbe ⁊ generalit̄ cubāt vsqꝫ ad annos
q̄ndecim. Hucusqꝫ Arist. Ꝓꝓetates au
tem colūbaꝝ vsuales ⁊ multū notas tangit
glo. sup̄ ꝟbū illud. Oculi tui colūbaꝝ Cañ.
p̄mo. Scꝫ Colūba inq̄t felle caret. rostro
nō ledit nisi parē suū forte. In cauernis pe
traꝝ nidificat. alienos pullos nutrit. colū
bas alias errātes associat ⁊ recolligit. iuxta
fluēta manet. meliora g̅na eligit. gemitū ꝓ
cātu reddit. gregatim volat. ⁊ societatē dili
git. Alis ⁊ rostro se defendit. Cadauera et
alia imūda nō comedit. gemīos pullos nu
trit. Sꝫ sup̄ fluēta residēs. vmbrā accipitrꝭ
de lōge venītis inspicit. quō vidēs statim
ad īteriora foraminis fugiēs se abscondit. sic̄
dr̄ glo. ibi. Oculi eiꝰ sic̄ colūbe sup̄ riuos aq̄
rū ⁊c. Cañ. v. c. Et vt dr̄ in viatico Cōstan.
sanguinē hꝫ medicinalē. Dr̄ em̄ ꝙ sanguis
eiꝰ sub dextra ala extractꝰ ⁊ calidꝰ oculis im
positꝰ seu instillatꝰ dolorē mitigat. et sanat
obtalmiā oculoꝝ. Fimū habꝫ ardentē quē
de nido eijcit. ⁊ pullus vt eijciāt īstruere cō
sueuit. vt dic̄ Aristo. Colūba pacꝭ est nūcia.
simplicitatꝭ forma. natura mūda. ꝓle fecun
da. pietatis emula. societatꝭ amica. iniurie
immemor. q̄ quāto est pēnosior tāto fecūdi
or inuenit̄. vñ colūbe habētes pedes pēna
tos fere pullificāt omī mēse. Est aūt colum
ba naturalit̄ timida. raro secura. nisi q̄n est
in foramine petre. ibi aliqualit̄ req̄escit Est
aūt obliuiosa. ⁊ iō sublatꝭ pullis dāni sui ī
memor nidificare ⁊ pullificare iteꝝ in eodē
loco nō omittit. vt dr̄ Hiero. Itē stulte est
curiosa. nā sedens sup̄ arborē circūspicit. et
ad quā p̄tē velit sedere (al's tēdere) q̄si deli
berās collū vndiqꝫ circūflectit. Sꝫ sepe dū
de volatu deliberat. añq̄ꝫ arripiat volatuꝫ.
sagitta eā trāsuolat. ⁊ iō ꝓpositū nō ꝑficit. qꝛ
Qđ diutiꝰ fieri ꝓposuit in tp̄e ꝯgruo nō ꝑfe
cit. vt dr̄ Greg. Itē vt dr̄ in diet. ꝑticularibꝫ
Caro colūbina dura est ad digerendū ⁊ vi
scosa. vnde grossum dat nutrimentū maxi
me caro pulliculoꝝ. Sꝫ q̄n volare incipiūt
rōe motꝰ ⁊ laboris multū amittūt de illa g̅
uitate. ⁊ fit caro leuior ⁊ acceptabilior ad di
gerendū. Quāto ꝟo vetustior tāto durior ⁊
peior ē ad digerendū. ⁊ illaudabilꝰ generat
corꝑi nutrimentū Itē aliq̄n inuenit̄ colum
ba domita q̄ ad deceptionē siluestriū est in
structa. nā siluestribꝫ se associās ad rete eas
ducit. ⁊ vt cautꝰ eas decipiat cū illis intrat
aucupis rete ⁊ inuolui se ꝑmittit sub amici
cie specie. q̄si ad pascua ipsas alliciat. et sic
pascēdo ad laqueū et interitum eas trahat
Itē in Egypto ⁊ in Syria vt dr̄ Amb. in
struit̄ colūba vt lr̄aꝝ sit gerula ⁊ ꝓuincie ad
ꝓuinciā internuncia. Naturaliter em̄ dili
git locū ⁊ mansionē vbi p̄mitus est nutrita
⁊ quātuncūqꝫ deferat̄ ad lōginquas ꝑtes
semꝑ redit ad ꝓpria si libertati fuerit restitu
ta. Tali aūt columbe cautꝰ solet alligari lit
tera sub ascella que dimissa eleuat se ī aerē

⁊ nunq̄ cessat donec redeat ad sue natiuita
tis p̄ma loca. Sȝ quāq̄ cognoscit̄ ab hosti-
bus ⁊ sagitta īpedit̄ (al's īpetit̄) ⁊ p l'ris q̄s
defert interficit̄ ⁊ vulnerat̄. ⁊ sic nō sine pi-
culo est baiula l're. q2 freq̄nter l'ra sic porta-
ta est causa vel occasio mortis sue.

De Coturnicibꝰ Ca. VII

C Oturnices sunt quedā auicule a so-
no vocis dicte. quas greci ortigias
vocāt. eo q̄ ferunt̄ in ortigia insula p̄
mo vise. vt dt Isid. He aues certa habent
aduenīēdi tp̄a. Gregē faciūt ⁊ ducūt. Acci-
pitrē timēt. ⁊ q̄diu accipitrē vidēt tādiu de
terra nō surgūt. idō etiā ortigometra dicūt̄.
Habent autē he aues duces sicut et grues
Et ideo q2 timēt accipitrē cura est eis solici
tare duces p q̄s caueant ꝓpria discrimīa ne
capiant̄. Hec sola auis morbū caducū pati
tur sicut homo ⁊ passer. Mare trāsiēs cum
lassatur in aquā descendit. ⁊ vnam alam eri
gens velū sibi facit. Cibos grātissimos habȝ
semīa venenosa. ꝓpter quas causas veteres
eas vesci ꝓhibuerūt. Elleborus eīm est cibꝰ
coturnicū q̄ si ab animali in multa q̄ntitate
sumat̄ pnecabile (al's pniciosum) est. Nā cū
animalia latas habeāt venas p quas defer
tur fumus vi ellebori cor subito infrigidat̄
⁊ mortificat̄. Coturnices aūt venas habēt
strictas circa cor. ⁊ idō fumus venenosus cū
nō habeat liberū trāsitū. in stomacho rema
net ⁊ ibi digerit̄ ⁊ subtiliat̄ vn̄ nō leduntur.
Coturnices aūt vulgari sermone curleios
vocamus a veloci cursu. citissime eīm currūt
sup terrā. Speciē āt suā diligūt tales aues
⁊ ideo vociferādo mutuo se requirūt. vt di-
cit Ambrosius.

De Ciconia Ca. VIII

C Iconia vl' ibis est auis fluuialis q̄
seipsam purgat rostro suo. quia qñ
ex cibor multitudine sentit se grauā-
tam. aquā marinā itra rostꝝ recolligit quā
p anū ad interiora infundit q̄ remolliendo
cibi ꝯpacti duritiā ⁊ mordicādo itestina: su
pflua eijcit ⁊ expellit (al's emittit) Hec auis
serpentū ouis vescit̄ ⁊ ex eis grātissimā escam
deferēs pullis suis. vt dt Isi. Et dr ciconia
q̄si cicannia. q2 ꝯquatiēte rostro q̄si cū cā-
na sonū facit. vt dt idem. Veris est nūcia. ⁊
in suo aduētu p̄dicat nouitatē tp̄is. Serpē-
tibꝰ est inimica. rostro eīm eos ꝑcutit ⁊ inter-
ficit. ⁊ quādoq̄ deuorat ⁊ deglutit. Hūa-
nam societatē et freq̄ntiā diligit. ⁊ ideo ni-
dificare sup domos ab hominibꝰ inhabita
tas ꝯsueuit. ⁊ nidū suum primū nisi fuerit
coacta de facili nō dimittit Sȝ in suo reces
su ꝯtra hyemē terra replet nidū suū ⁊ cū lu-
to virgulas nidi et spinas ꝯpaginat ne ali-
q̄s ventus impetuosus ip̄m in hyeme deijci
at aut dissoluat In reditu aūt suo ī vere eū
dē locū obtīet (al's occupat) ab alijs nidū oc
cupare volētibꝰ ꝓtegit ⁊ defendit. Viuente
feīa: mas cā coitꝰ cū alia se nō associat. sȝ q̄
ad nidū ⁊ generatōis officiū femine fidē ser
uat. In q̄ si masculus aliquo casu adulterū
ꝯcubitū ꝑsenserit. vltra secū nō cohabitat
sed rostro si potest eā transuerberat atq̄ ne-
cat vt dicit Aristo. Alias q̄ in nido mas fe
minā nō calcat Et in cubādo sup oua mas
cū femia vices mutat. Pullos suos miro af
fectu diligit ⁊ custodit. et ex assiduo cubitu
sup eos plumas ꝑdit. Pater quādo est ī pa
scuis. mater in nido residet. ⁊ ecōuerso. qñ-
do reuertit̄ mas. femia euolat ad pascua. ⁊
masculus nidū fouet. vt dt Ambro. Cico-
nie maria transuolāt ⁊ collecto agmine ad
calidas regiones simul volāt. In suo autē
discessu comites habēt cornices que ipsas
p̄cedunt ⁊ quasi ciconijs ducatū p̄bētes:
ꝯtra aues infestas eis. p viribꝰ se opponunt.
vt dicit̄ in hexameron. Quāuis autē vene-
nosa comedāt vt ranas et serpētes ⁊ hmōi:
venenū tñ naturā eaꝝ nō supat nec imutat
idō eis est refectio ⁊ nutrimentū qd hoībꝰ
⁊ m'tis alijs aīalibꝰ est venenū. Vi eīm calo
ris qui in eaꝝ interioribꝰ dñat̄ ꝟtus veneni
extinguit̄ et supat̄. A pullis suis in senectu
te pascunt̄. nā eximia illis circa filios est pi
etas. ⁊ idō quantū tp̄s expendūt in fetibꝰ su
is educādis. tantū ip̄e a pullis suis vice re-
ciproca nutriunt̄. vt dicit Amb. Qñ vero pul
li nascunt̄. crura pedes ⁊ rostrū habent ad
modū cygni valde nigra. sȝ deposita paula
tim nigredine. rubere tāto plꝰ incipiūt q̄to
quotidie plus senescūt

De Cornice Ca. IX

C Ornix est auis annosa que apud la-
tinos greco nomie cornix appellat̄.
Quā aiūt augures hoīm curas age
re. insidiaꝝ vias monstrare. futura p̄dicere
sȝ magnū nefas est credere q̄ deꝰ ꝯsilia sua
cornicibꝰ manifestet. vt dt Isi. His iter m'l
ta auspicia tribuūt. vt etiā pluuias p̄tēdāt
vocibꝰ fm illud Virgilij. Nunc plena cor-
nix pluuia vocat improba voce. Est autem

auis garrula ⁊ impia.⁊ incolis vbi habitat
nociua.vt dicit idẽ. Immũdis pascit̃ et ve
nenosis.diutissime viuit.ꝯtra senectutẽ in
pluma albescit.sed in carne intrinsecꝰ quan
to viuit diutiꝰ plus denigrescit. Vulpez ꝑ
ceteris animalibꝫ odit. Cõtra nisum ⁊ acci
pitrẽ cõfligit.vt dic̃ Isid.Est em̃ auis ip̃ro
ba aquile⁊ alijs ꝑde auibꝫ importuna. Nã
aquilã quã tãgere formidat garritu ⁊ vola
tu insequit̃ ⁊ infestat. Sz de sua improbita
te nõ semꝑ lucrũ portat quia post longã aq̃
le dissimulatõnẽ.aliquãdo ab ea rostro per
cutit̃ aut interficit̃ qñ ei plꝰ ꝺbito appropin
quat.De cornice aũt dicit̃ in hexameron ꝙ
cornices ciconias ꝯducũt ⁊ dirigũt.⁊ velu
ti q̃busdã turmis eas stipãtibꝫ.eis turmatĩ
se adiungũt.⁊ ꝯtra alias aues ipis ciconijs
infestas dimicãtes.ꝓprijs pericul' aliena bel
la suscipiũt.Cuiꝰ indiciũ est quia ĩ illo tp̃is
interuallo q̃ ciconie solẽt recedere nõ reperi
unt̃ ĩ locis ꝯsuetis residere. Etquia cũ vul
nere reuertẽtes.manifesta q̃dã sanguis vo
ce certisq̃ȝ indicijs grauẽ se certaminũ osten
dunt cõflictũ subijsse Itez ibidẽ dicit̃ ꝙ ad
mirãda est huius auis clemẽtia. Nam cum
parentes ꝑ longeuã senectutẽ plumarũ te
gmine ⁊ alaꝝ regimine nudari ꝯtingit.cor
nices iuniores ꝓprijs pẽnis eos fouẽt ⁊ col
lecto cibo pascũt cibo pascũt Quãdo etiam
parentes eaꝝ senescũt.eos fulcro alaꝝ suaꝝ
subleuãt ⁊ advolãdũ excitant vt ĩ pristinos
vsus mẽbra dissueta reuocẽt ⁊ reducãt.

De Coruo Capl'm.X.

c Oruus siue corax a sono gutturꝫ no
men habet.vt dic̃ Isid. Coruꝰ pul
loꝝ ora suorũ biantia respicit.quibꝫ
cibũ ꝑus nõ ministrat nisi prius ꝑ pennaꝝ
nigredinẽ:similitudinem.ꝓprij coloris reco
gnoscat.Postq̃ȝ vero nigrescere ĩspicit:totis
suis viribus dinceps eos pascit.vt dic̃ idẽ
Isid.Dicunt̃ autẽ pulli coruoꝝ rore celesti
vesci q̃ȝdiu beneficio etatꝫ nõ habẽt nigras
plumas.Nõ eĩ prius escis scȝ cadaueribus
fetidis:sed roris celestis beneficio sustẽtan
tur.vt dic̃ Augustinꝰ.Petit enĩ coruꝰ in ca
daueribꝫ mortuoꝝ loca occulta.vt dic̃ Isid.
Et ẽ auis clamorosa.⁊ diuersas format vo
ces.Solꝰ enĩ int̃ aues sexaginta q̃ttuor ha
bet vocis mutatiões.vt dicit Fulgentius.
Est etiã auis dolosa.res furtiue subtrahẽs.
reponẽs in locis abditis ⁊ abscondẽs .Est
ẽt imũda auis cadaueribꝫ ĩsidẽs.⁊ ĩ(al's ex)
venenosis ⁊ rebꝫ immũdis cibũ querẽs Et
ƀm augures quandã vim ꝑsagij ⁊ diuina
tionis habẽs. Et iõo apud gẽtiles coruꝰ ĩ
tervolucres fuit apollini cõsecratꝰ.vt dicit
Marcianꝰ.De coruo ãt dt Ar.li.vj.M fe
mine coruorũ cubãt suꝑ oua sole.⁊ masculi
deferũt eis cibũ.⁊ pullificat plures pullos.
⁊ cubat diebꝫ viginti ⁊ deijcit aliquos ꝓpter
multitudinẽ.quia.Aues q̃ multos pullifi
cãt aliq̃s eijciũt a se.Itẽ dicit idẽ libro.viij.
Coruꝰ niger pugnat cũ asino ⁊ tauro.et vo
lat suꝑ ipos ⁊ nocet eis ꝑcutiẽdo cũ rostro ⁊
pungit oculos ipoꝝ.Itẽ ibidẽ. Coruus ni
ger est amicꝰ vulpis.⁊ ꝓpter hoc pugnat cũ
aceloni ⁊ alijs bestijs vt iuuet vulpem.Itẽ
ibidẽ.Corui pugnãt pugna forti ⁊ ꝑcutiunt
se ad inuicẽ cũ armis.id ẽ.cũ rostris vngui
bus ⁊ alis suis.Victꝰ obedit victori victo
ria forti.Hucusq̃ȝ Aristo.Itẽ solus coruus
in medijs estiuis feruoribꝫ contra naturam
aliaruz auiũ ouat ⁊ pullificat fetꝰ suos Vñ
Petroniꝰ.Coruus maturis frugibus oua
defert.⁊c.

De Cygno. Ca.XI.

c Ygnꝰ latine.olor dicit̃ grece.eo ꝙ to
tus albꝫ sit in plumis suis.Nulli enĩ
inueniũt cygnũ nigrũ.Olor aũt gre
ce.totũ dicit̃ latine.vt dicit Isid.Cygnꝰ aũt
a canẽdo est dictus.eo ꝙ carminis dulcedi
nem modulatꝫ vocibꝫ fingit. Ideo autẽ ca
nit dulciter.quia collũ longũ ⁊ reflexuz ha
bet.⁊ necesse est eructuantẽ vocẽ ꝑ longũ et
flexuosum itervarias reddere modulatões
Fert̃ ãt ĩ hyperboreis mõtibꝫ(al's ꝑtibꝫ) ꝑ
cinẽtibꝫ citharedis cygni pullos euolare de
nidis ⁊ apte admodũ ꝯcinere. vt dic̃ Isid.
Scdm ãt Marcianũ.⁊ Amb. Naute bo
nũ ꝑsagiũ euẽtꝰ reputãt.ꝙ cygni.s.ĩ naufra
gio(al's nauigio)obuiãt.sic ait Enniꝰ.Cy
gnꝰ ĩ auspicijs semꝑ letissimus ales.Hunc
optãt naute.q2 nõ se mergit ĩ vndis et ideo
apollini fuit ꝯsecratꝰ dt Marcianꝰ.In aliis
ãt maxima ẽ fortitudo.Cygnꝰ qñ est ĩ amo
re q̃rit feminã.⁊ ei ꝑ ꝯplexionẽ colli blãdit̃.
⁊ q̃si eã attrahit ad se ⁊ ꝯiũgit.collũ suũ col
lo femĩe colligãdo.Post coitũ ꝓo femĩa ꝑ
cutit marẽ ⁊ fugat ipm.Balneat aũt se ma
sculꝰ post coitũ.sil'iter femĩa anteq̃ȝ cibũ su
mat.Instãte autẽ morte.penna infixa cere
bro canit ⁊ cõtra aliorũ animãtiũ ꝯ suetudi
nẽ ꝑ gemitu cantum reddit.vt dt Ambro.
Plumam habet candidissimam omni ni

45

gredine vl' colore alio impmixtā. Carnē hō
bȝ nigrā ⁊ ad digerēdū durā. Rostȝ cū q̄dā
tuberositate visum ab olfatu ⁊ gustu distin
guēte. Os(al's collū)hȝ intrinsec⁹ valde ni:
grū. ⁊ interi⁹ dēsatum. cū q̄ collo in pfundū
merso cibū suū q̄rit ⁊ incidit. Cum sit int' pi
sces nutrit⁹: ipos nō comedit. iō si panis vl'
esca sibi piecta fuerit. piscib⁹ ipm seqntib⁹
ipe cedit. De herbis ⁊ radicib⁹ victū suū q̄
rit. Pedes hȝ nigros latos ⁊ clausos: nata
tioni valde aptos. q̄ꝝ vno vtit' p remo in na
tando. alio p gubernaculo se regēdo Sta:
gna ⁊ lac⁹ ihabitat. ⁊ sec⁹ aq̄s nidificat. vbi
sup pauca ligna sil' piecta sup oua cubat et
pullificat. Pullos solicite nutrit ⁊ educat. ⁊
eos rostro alis ⁊ sibilo ptegit ⁊ defensat Et
siq̄s aduersus eos appropinq̄uerit int' pul:
los ⁊ appropinquantes se opponere ⁊ inter:
ponere se nō cessat. Auis est magne carno:
sitatis ⁊ pōderositatis corpis. ⁊ ideo quie:
tem diligit ⁊ raro volat. Volāt tñ cygni sil:
uestres volatu forti collis extensis ⁊ pedib⁹
ad posteri⁹ applicatis. sed nō sunt tā magni
corpis nec tāte pinguedinis sicut sūt domi
ti qui iuxta hominum habitacula sunt nu:
triti. vt dicit Marcian⁹.

De Culice Ca. XII.

Ulex est modica musca: Ab aculeo
c dicta. eo q̄ sanguinē sugit. Habet āt
in ore fistulā ad modū stimuli: q̄ car:
nē terebrat vt sanguinē bibat. vt dt Isido.
Reputat' aūt inter volatilia sicut ⁊ apis. cū
tamen corpus ꝯmis habeat plures pedes
habētis. eo q̄ alas habeat quib⁹ volat. Ge
nerat' aūt ex vaporib⁹ putridis de cadaueri
bus ac palustrib⁹ locis ⁊ corruptis genera
tis. Ex cōtinua alaꝝ replicata pcussione in
aere strepitū generat ⁊ q̄si stridet sup cada:
uera ⁊ vlcera libenter residet. Equis etiam
vlceros' valde nocȝ. Strepitu ⁊ morsu dor
miētes infestat. ⁊ a requie eos arcet. De no
cte maxime circūuolat ⁊ mēbra q̄b⁹ insidet
terebrat atq̄ȝ mordet Lucipeta est. q̄z lumē
libent' videt. vñ min⁹ caute in cādelā vel in
ignē irruēs: se ob auiditatē luminis vidēdi
cōburere sepe solet Hirūdib⁹ pascēdis sum
me valet. Culices ei in aere volitātes ab hi
rūdinib⁹ q̄ venant' muscas in aere pda gra:
tissima reputant'. Dicuntur autem culices
scyniphes. i. musce minutissime: sed acule:
is pmoleste Scynes em̄ grece musca dicit'
latine. vñ ⁊ cynomia dr. i. musca canina. Et
hmōi musc: terra egyptioꝝ pcussa est. vt dt
Isi. Est āt cynomia gen⁹ pessimū musca
rū magni corpis ⁊ lati vētris respectu mu:
scaꝝ aliaꝝ ⁊ parui volat⁹ sed magne tenaci:
tatis ⁊ adherētie in mēbris aīantiū quib⁹
insidet: In villis em̄ ⁊ pilis aīaliū ⁊ maxi
me canū se immergit. ⁊ ibi se occultās sugit
sanguinem atq̄ȝ bibit intantū q̄ carnem vl:
cerat ⁊ corrodit. vt patȝ in antiquoꝝ canuȝ
aurib⁹ quas corrodūt ⁊ vlcerāt tales musce
Vñ nō est miꝝ si tales musce sint multū fe:
tide que ex tam fetidis ⁊ corruptis humori
bus sint nutrite.

De Cicada. Ca. XIII

Icada a canendo est dicta. eo q̄ in
c exiguo gutture suo miraȝ format cā
tilenaȝ. vt dicit' in hexameron Hec
in medio estu quando arbusta meridianis
caloribus rumpuntur cantum resonat tan
to clariorem. quanto ipum aerem attrahit
puriorē. Deinō siquis cicadas perfundat
oleo statim necantur. eo q̄ obstructis po:
ris spiramen aereū haurire nō valent. Sȝ
siquis his statim acetū supfundat. ilico re:
uiuiscunt. eo q̄ vis aceti aperit poros qui
ex olei constrictōne obstruebantur. vt dicit
Ambrosius.

De Fenice
Caplm. XIIII

Enix vnica dr esse auis: ⁊ in toto or
f beterrarū singular: vnde ⁊ laici mi:
rant': vñ ⁊ apud arabes vbi nascit' fe
nix. quasi singularis nūcupat'. vt dicit Isi.
De hac aue dicit phs q̄ phenix est auis si:
ne pari viuēs. ccc. vel q̄ngent: annis. quib⁹
cōplet: cū suū sentit defectū: nidū facit ex li
gnis aromatic: ⁊ multū siccis: q̄ in estate ex
feruore solis flāte fauonio accēdunt'. quib⁹
iam accēsis spōte nidū ingredit' ⁊ ibidē in:
ter ligna ardētia incinerat'. ex q̄ cinere infra
triduū q̄dam vermiculus nascit' qui paula:
tim plumas recipiens in volucrē reforma:
tur. Idē dt Ambro. in hexameron De phe
nicis humore siue cinere nou⁹ surgit. paula
timq̄ȝ adolescit ⁊ pcessu tpis alaꝝ induit re
migia atq̄ȝ in auis speciē repara̅t'. Est auteȝ
pulcerrima auis. pauoni in plumis simill
ma solitudinē diligēs. gnis ⁊ fructib⁹ mun
dis victū q̄rens. De q̄ narrat Alan⁹. q̄ cuȝ
Onias summ⁹ pōtifex in heliopoli ciuitate

egypti tẽplũ ad silitudinẽ templi hierosoly
moꝝ edificasſʒ ꝓmo die azymoꝝ cũ m̃lta li
gna aromatica sr̃altare ꝯgregasſʒ: ⁊ ignez
ad offerẽdũ sacrificiũ succẽdisset sbito oĩb⁹
videtib⁹ descẽdit ĩ mediũ rogũ tal' auis q̃ ĩ
igne sacrificij stati ĩ cinerẽ ẽ redacta. rema
nẽte ãt cinere: ⁊ cũ diligẽtia de p̃cepto sacer
dotʒ reſuato: ĩfra triduũ q̃dã ꝟmicul⁹ de p̃
dicto cinere ẽ creat⁹. q̃ tãdẽ recipiẽs formã
auis ad solitudinẽ euolauit.

De Grue Ca. XV

g Rus ð ꝓpria voce nomẽ accepit. Ta
li em̃ voce sonat. vt ðt Isi. Est autez
auis magnaꝝ alaꝝ ⁊ fortis volat⁹ ae
ris alta petẽs: vt videat q̃s velit ꝑgere regi
ones. vt ðr in hexamerõ. Est em̃ auis dili
gẽs suã spẽm. ⁊ in societate viuẽs: hñs regẽ
⁊ ordie litterato volãs. vt ðt Amb. Ductor
ãt agminis q̃si castigãdo (al's ĩstigãdo) ⁊ ar
guẽdo voce ad rectos volat⁹ cogit agmen.
⁊ si forte raucescat: succedet alia grus q̃ sup
plet idẽ officiũ. Grues ãt voce p̃conia ter
rã petũt vt q̇escant. ⁊ cum sederint ad custo
diam sui vigilias ordinant vt alie securius
ꝯq̇escãt. Vigiles aũt sup vnũ crus stant di
recte ⁊ lapillũ tenẽt ĩ pede altero a terra sus
pẽso vel eleuato. vt si casu aliq̃ dormierint
ꝑ casuz lapilli excitent̃. vt dicit Aris. Item
sunt grues in iuuentute cinerei coloris. sʒ ĩ
senectute quanto diuti⁹ viuũt: tanto pl⁹ ni
grescunt. Et sique illaꝝ a societate oberra
uerint: vociferando perditas socias aduo
cant ⁊ req̇runt. Grues etiã qñ sup̄ seuenien
tem herodiũ vl' accipitrẽ ꝑcipiũt rostra sua
superi⁹ erigũt ⁊ ꝓut possũt cũ rostri acumi
ne se defendunt

De Gallo Ca. XVI.

g All⁹ a castratiõe est vocat⁹ Int̃ cete
ras ei aues huic soli testicl'i abscidũt̃
(al's adimunt̃) Veteres ei abscisos
gallos vocauerũt. vt ðt Isi. De gallo dicit
Plini⁹. xix. li. ca. iiij. Carnes galloꝝ crude
⁊ calide apposite sup morsum serpentis de
mũt venenũ. Et ad idem valet eius cerebꝝ
in potu sumptũ. Siq̃s ei⁹ pinguedine vl' vi
scello inunct⁹ fuerit: a pãtheris ⁊ leonib⁹ tu
tus erit. Si auro liq̃scẽti ossa galloꝝ vl' gal
linaꝝ cõmiscent̃ ꝯsumũt illud in se: vnde et
os gallinacium auri est venenũ. ⁊ h̃ est mirꝝ
Gallus itaq3 est auis calide⁊ sicce cõplexio
nis. ⁊ ideo multũ habet audacie⁊ animosi
tatis ꝓpter q̃ð cõtra suos aduersarios ꝓ su

is vxorib⁹ audaciter pugnat. ⁊ rostro ac cal
caribus aduersariũ impetit ⁊ lacerat. obtẽ
ta victoria statim cãtat. Anteq̃3 autẽ cantet
alis se verberat. ⁊ seipm feriens ad cantã illũ
reddit aptiorẽ. In ꝓfundiorib⁹ horis noctꝭ
cantũ solet emittere clariorẽ et valentiorem
Sʒ circa tp̃s matutinũ vocẽ format leuio
rem. vt ðt Ambro. Cristã rubeam gestat in
capite ꝓ corona. qua amissa ꝑdit audaciaz
⁊ ad aggrediendũ aduersariũ ipm efficit se
gniorẽ. zelat ⁊ diligit vxores suas. ⁊ inuẽto
cibo voce quadã eas cõuocat ⁊ sibi subtra
hit vt eas reficiat atq3 pascat. Pinguiorẽ et
teneriorẽ quã plus diligit secũ q̇etis gratia
vicinius collocat. ⁊ ipi⁹ p̃sentiã circa se plus
affectat De mane cũ ad pastũ euolauerit: la
tus suũ lateri ipi⁹ primo applicat et ꝑ quos
dam nut⁹ ipam ad sui copulã allicit ⁊ inui
tat. ⁊ ꝓ ipa tãq̃3 zelotypus specialit̃ pugnat
⁊ appropinquãtes gallos rostro et calcarib⁹
a se fugat. Rostro in pugnando terrã ꝑcu
tit. ⁊ plumas circa collũ erigit. vt se audacẽ
faciat ⁊ pennas caude quantũ potest sursũ
ac deorsum eleuat. vt sic aptius ad preliuz
se accingat. Lapidẽ p̃ciosũ nomine allectri
cium vel allectoriũ calcedonio silẽz gignit
⁊ portat. quẽ (rõe lapidis vt credũt quidã)
leo timet ⁊ abhorret. ⁊ maxime si fuerit alb⁹
Albũ em̃ gallũ leo formidat. vt ðt Plini⁹
Rostro ⁊ pedib⁹ victũ q̃rens: paleã ⁊ pulue
rem sulcat ⁊ reuersat. ⁊ inuẽto grano ad gal
linas vociferat ⁊ eas vocat. Timet etiã gal
lus aquilã ⁊ accipitrẽ p̃dones terre. quia ta
les p̃de aues volucrib⁹ in terra deambulã
tibus ĩsidiãt̃. ⁊ ideo cũ gall⁹ sit acuti visus
valde: vnũ oculũ ꝓ victu querẽdo inferius
deprimit. ⁊ alium sursum ad aera dirigit. vt
aduentũ aquile vl' accipitris p̃caueat. Quẽ
cum venientẽ a remotis viderit: statim ad
gallinas vociferat ⁊ fugiẽs in domib⁹ rupi
bus ac sepib⁹ se occultat: vt ðt idẽ. Decrepi
tus etiã gallus ouat in vltima senectute: et
facit quedã oua ꝑua multũ rotunda ⁊ q̃si li
uida vl' crocea. ex q̃b⁹ si ab aliquo verme
venenoso in dieb⁹ canicularib⁹ foueant̃. ba
siliscus ꝑcreat̃. vt dic̃ Beda. De gallis ðt
Constan. Galli iuuenes duriores sunt ad
digerendũ. minoris q̃3 humiditatꝭ q̃3 gallina
Caro eoꝝ quiddã nitrositatis habet. sʒ q̃n
do coquit̃ tũc soluit̃. Vñ si vetus gallus. ꝑ
lectis interiorib⁹. de semine croci hortẽsis ⁊
polipodio impleatur. ⁊ quinq3 libris aque

coquaꝛ donec aq̄ fere ꝯsumaꝛ fit vtilissim⁹
cholericā hn̄tibꝫ passionē. Uiscosos ꝛ fleu
maticos purgat humores. melēcholiā pati
entibꝫ subuenit. grossam stomachi vētosita
tē excludit dolorē mitigat Tumorē ꝛ dolo
rē arteriaꝝ curat. Ualet ꝯ artetice febꝛꝫ. pli
xitatē. vt dt idem.

De gallogallinacio.
Caplm. XVII.

Allus gallinaci⁹: gall⁹ est q̇ ꝓpter ab
g scisionē testiculoꝝ effeminaꝛ More
em̄ alioꝝ aīaliū castratoꝝ tot⁹ ī com
plexiōe mutaꝛ. Cristā em̄ pdit. audaciā de
ponit. vocē ꝛ cantū amittit. Inꝛ horas no
ctis nō discernit Alis se nō pcutit. Nec ad
pugnā se accīgit Sup oua aliena cubat ac
si eēt gallina Officiū femine assumēs Pul
los alienos nutrit ꝛ circūducit. Uocē etiā
galline similat ꝛ crocitādo voce raucida pul
los vocitat Gallinis se associās cū eis eaꝝ
escaꝫ comedit ꝛ deuorat. sꝫ eas n̄ reficit nec
īpinguat cū eis īpinguaꝛ sꝫ eas n̄ īpinguat.
Est āt gallinaci⁹ timidiorꝫ aī q̄ꝫ gall⁹. ꝛ car
nis hūidiorꝫ ꝛ molliorꝫ ꝛ pīguedīs maiorꝫ
ac plume laxiorꝫ. Cui⁹ pedes q̄nqꝫ frāgunꝛ
vt cubare sup oua cogaꝛ. cui⁹ calcaria vl' he
betanꝛ vl' cadūt Cui⁹ pedes colliganꝛ p⁹ im
piguatiōeꝫ. ꝛ depsso capite ad terrā ad foꝝ
erectꝫ pedibꝫ ōportaꝛ. De gallo tn̄ castrato
dt Cōstan. Carnes inq̇t castrati galli oīm
volatiliū carnibꝫ sūt ꝯueniētiores. Lauda
bili⁹ ei generāt nutrimētū ꝛ sanguinē melio
rem. cerebella eoꝝ cerebellis auiū aliaꝝ sūt
vtiliora.

De Gallina. Ca. XVIII.

Allina a gallo est dicta sicut a leone
g dicta est leena Cui⁹ mēbra vt q̇dā fe
rūt si cū auro liq̇scente misceanꝛ cō
sumūt auꝝ vt dt Isi. Est āt multe ouatiōis
ꝛ pullificatōis ꝛ multe ouāt sine coitu vt dt
Arist. li. vj. Et dicunꝛ oua vēti. Et sūt aliȷs
ouis insipidiora ꝛ illaudabiliora. Et q̄daꝫ
galline sepe faciūt gemellos Et vn⁹ gemel
loꝝ est paru⁹ ꝛ q̄nqꝫ mōstruosus. Postq̄ꝫ āt
cubāt sup oua sua p tres dies: stati apparēt
signa pulli. Et erit h̄ in maioribꝫ post plēs
dies. ꝛ ī minoribꝫ p⁹ pauciores. Et generaꝛ
pull⁹ ex albumīe: ꝛ nutriꝛ ex vitello. vt dicit
idē. Galline etiā q̄ nimis ouāt: nō sūt longe
vite sꝫ cito moriūꝛ. vt dr li. vj. Alias vo gal
line ꝓprietates: oībꝫ fere notas tāgit glo. sup
Matth. xxiij. vbi dr Gallina ē auis pia cir
ca pullos. nā pullos sub ala fouet. ꝯtra mil
uum tueꝛ. de dolore filioꝝ egrotat ꝛ plumā
deponit. Pl⁹ pullos q̄ꝫ se pascit ꝛ satiat. ꝛ i
psos inuēto cibo ꝯgregat atqꝫ vocat. Pro
pulloꝝ defensiōe fortiori se oppōit: ꝛ etiam
hoīem īpugnat. Pullos dispsos ꝯgregat.
atꝫ vocat. Et ne a niso vel miluo rapiāꝛ: eos
sub alaꝝ tegmīe ꝓtegit ꝛ defensat. Plumaꝝ
hispiditate ꝛ vocis raucedine affectū circa
pullos manifestat

De Griphe. Ca. XIX

Riphes inꝛ volatilia recitaꝛ. Deuꝛ.
g xiiij. Et dicit ibi glo. ꝙ griphes est q̄
drupes. capite ꝛ alis aq̇le silis. ꝛ reli
quo corpe silis est leoni. ꝛ habitat in hyper
boreis montibꝫ. eq̇s ꝛ hoībꝫ valde ē infest⁹
ī nido suo r̄ponit lapidē smaragdū ꝯ vene
nosa aīalia mōtis

De Herodio Ca. XX.

Erodi⁹ ē auis regia: p̄de auida ꝛ ma
h nu gestātis assueta. Est āt auis aīo
sa ad modum accipitris. pauce quī
dem carnis respectu corpis sui. ꝛ est multe
pēnositatis. ꝛ ideo leuissimi est volatus. qꝛ
paruꝫ est in eo qd aggrauat: ꝛ multū qd eri
git atqꝫ leuat. vt dt Greg. ꝛ iō dissilis ē stru
tioni ī audacia ꝛ v̄tute. q̄ꝫuis ei silis sit ī pē
na varia ꝛ in colore. Herodi⁹ aūt magne est
aīositatis. acutissimi pectoris. ꝛ fortis vn
guis. ꝛ plus ledit p̄daꝫ sup ipam irruendo
pectore q̄ꝫ rostro siue vngue. Tante autem
est animositatis ꝙ si p̄mo vel scdo impetu
predā nō arripit: q̄si vindictam de se petit.
Unde si siluestris ē: illo die vix p̄dā querit.
Si vo domesticus q̄si p̄ verecūdia euaga
tur per aera ꝛ ad manuꝫ gestantis de facili
tunc nō redit. Tunc em̄ victum ꝛ q̄si dege
nerem se estimat. quando de volucre quam
impetit nō triumphat. vt dicit Grego. Est
hec auis a vulgo falco nuncupata siue fili
ca. vt dicit glosa sup Psal. Et est auis que
inter omnes ꝓde volucres habet affectū
piū ꝛ animum circa pullos. sicut diciꝛ in he
xameron Eodē inquit sedulitatis officio q̄
ꝓprios fetus pascit: pari sumministratione
pullū ab aquila abiectū siue nō agnitū sus
cipit atqꝫ nutrit Cadauer fugit. nec ī famis
vehemētia putridas carnes tāgit. sed labo
ris patiēs abstinēdo expectat q̄usqꝫ p̄dam
sibi ꝯgruam inueniat: quam adq̇rat vt di
cit Gregorius.

De Irundine.
Caplm.XXI.

i Rundo quasi aerundo.ab aere ē di-
cta.eo ꝙ cibos nō sumat residēs.sed
vt edat ī aere cibū capit.vt dꝛ Isido.
Est ei auis minifera(al's vocifera)ꝑ tortuo
sos orbes ꝛ circuitꝰvaga.In nidis ꝯstruē
dis ꝛ pull'educandis sollicita.vt dꝛ idē.In
nidis q̄z ꝯstruēdis est sūme solertie.Uix ei
ad h̄ sufficerz hūana industria de q̄uis ma
teria qḋ facit irundo solo rostro de argilla.
Irūdo itaq̄ȝ est auis valde pēnosa mire agi
litatis ꝛ velocissimi volatꝰ.ꝛ ideo a ceteris
auibꝫ nō impetitꝫ.nec vnq̄ȝ alicui preda est.
Maria trāsuolat ad regiōes calidiores ī q̄
bꝰ creditꝫ ꝑ hyemē cōmorari Certa custodit
tpa aduētꝰ sui ꝛ recessus.Cuiꝰ aduentꝰ indi
ciū est verꝫ ꝛ testimoniū instātis serenitatis
estiual'.vt dicit Amb.De irundine dic̄ Ari
sto.li.vj.Auis agrestis nō coit in anno ne-
q̄ȝ ouat nisi semel preter irundinē que ouat
bis.licȝ ꝑma oua aliq̄n corrūpuntꝫ ꝓpt̄ hye-
mē.oua ꝟo posteriora cōplentꝫ ꝛ faciūt pul-
los.Itē dicitꝫ ibidē.Aues q̄ comedūt car-
nem nō ouant bis preter irundinez que ali-
q̄n bis pullificat.Item ibidez.Siq̄s ceca
uerit pullos irundinū reuertentꝫ oculi eoꝝ.
Querit em̄ herbā que dꝛ celidonia cuiꝰ suc
co linit oculos filioꝝ.ꝛ sic oculi eoꝝ sanita-
ti ꝑstine restituuntꝫ.vt dꝛ Macro.Item in
vtero irundinis inueniuntꝫ duo lapilli.q̄ruz
vnꝰ est albidꝰ ꝛ dicitꝫ feminēꝰ.alter ꝟo rube-
us:ꝛ dꝛ masculinꝰ qꝛ maioris est ꝟtutis q̄ȝ
albꝰ.Hi lapilli dicuntꝫ celidonij.ꝛ sunt preci
osi maxime quādo extrahuntꝫ ḋ pullo anq̄ȝ
tangat terrā.vt dicitꝫ in lapidario vbi eorū
ꝟtutes ḋscribuntꝫ.vt dicit Cōstā.Sāguis
de dextra ala extractꝰ oculis medetꝫ:sic̄ san
guis columbe.Fimꝰ eius est valde calidꝰ
ꝛ vritiuꝰ siue corrosiuꝰ.ꝛ oculis est nociuꝰ.
Instruit autem irundo pullos suos eijcere
stercora extra niduz.Sunt aūt irundinum
duo genera.Quedā em̄ sunt maiorꝫ corpo
ris dorsum hn̄tes nigꝝ.pectus rubeū ꝛ vē
trem albū.Et he diligūt humanā societatē
vnde in domibꝫ hoīm nidificant.Alie sunt
minoris corpis nigrū hn̄tes pectꝰ et nidifi
cant in ripaꝝ foraminibꝫ iuxta aquā.Sed
tā iste q̄ȝ ille cum terra nidificāt siue argilla.
ꝛ vtriusq̄ȝ cauda ad modū forpicis est bifur
cata.Inter irundīes dꝛ esse vnū genꝰ qḋ ti-
mēt alie aues etiā aq̄la ꝛ accipiter.ꝛ fugiūt
illā irūdinem tanq̄ȝ hostē nec audēt sup pre
dā illa visa irruere.timēt em̄ morsum eiꝰ.qꝛ
forsan venenosus est.vt dꝛ Plinꝰ.Pugnāt
āt hyrūdines ꝯtra passeres nidos eaꝝ sub-
intrātes ꝛ morsibꝫ ac vnguibꝫ fugāt eos de
nidis suis

De kaladrio Ca.XXII

k Aladriꝰ ꝫm ph̄m est albi colorꝫ nul-
lam hn̄s ꝑtē nigredinis cuiꝰ ꝑs infe
rior femorꝫ ipiꝰ purgat caliginē ocu
loꝝ.Cuiꝰ natura ē tal'.ꝙ q̄n aliq̄s q̄ui deti-
netꝫ infirmitate:si egritudo fuerit ad mortē:
kaladriꝰ auertit faciē suā a sic egrotāte et si-
ne dubio tūc moritꝫ hō.Si āt īfirmꝰ dꝫ ꝯua
lescere kaladriꝰ figit visum ī ipm.ꝛ intēdit ī
eū q̄si applaudēs ei.Differt aūt kaladriꝰ ab
auicula q̄ dꝛ kalādra q̄ est auis sonora ꝛ ca
nora sic̄ merula.vt dic̄ glo.sup Deut.xiiij.
vbi dꝛ.differt kaladrion a kalandra

De laro Ca.XXIII.

l Arus ē auis q̄nq̄ȝ ī terra.q̄nq̄ȝ ī aq̄s
habitās.vn̄ in Aurora scribitꝫ.Larꝰ
est fluminis habitator ꝛ incola terre
Nūc natat vt piscis nūc volat instar auis.

De locusta Ca.XXIIII.

l Ocusta est dicta eo ꝙ pedibꝫ sit lon-
ga vt hasta.ꝛ iō greci eam hastagion
vocāt.vt dic̄ Isiḋ.Locuste regē non
habent.et tamē ordinate egrediuntꝫ per tur
mas suas vt dꝛ Prouer.xxx.Mutuo se de
uorāt.nā maiores minores comedūt et mā
ducāt.In estate apparēt.In hyeme ꝟo latēt
Lōgiora habēt crura posteriora q̄ȝ anterio
ra.Et sicut dic̄ glo.sup Joel.ꝑmo.ꝑmo est
athelabꝫ.ꝛ post crescētibꝫ alis fit locusta.Et
plus ledit in iuuētute q̄n est athelabꝫ q̄ȝ ī se
nectute quādo est locusta.Os habet q̄drā-
gulū.ꝛ pro cauda aculeū habet.Crura sunt
replicata ꝛ in se reflexa Germina arboruz ꝛ
herbaꝝ radicitꝰ comedūt ꝛ corrodūt A ven
to australi generantꝫ.ꝛ ad volandū cōcitan
tur.In vento autē septētrionali moriūtur.
In saliendo locusta se erigit.ꝛ in erigendo
cadit A floribus amigdalynis impinguātꝫ
locuste.Locusta insup tota ꝑ maiori parte
in ventre ꝯsistit.ꝛ iḋo insatiabilis est.Uni-
cum habet intestinū.qḋ sanie ꝛ immūdicia
ē sp repletū.sȝ q̄ȝ diu viuit sp esurit.Et siq̄d
inuenerit viride.corrodere nō desistit Mo
dico frigore quasi moritꝫ et consopitꝫ.sed ca-
lore solis reuiuiscit.Ex cuiꝰ stercore ꝟmes
nascuntur

De Mergulo Ca. XXV.

m Ergul⁹ ab assiduitate mergendi nomē sūpsit. Sepe em̄ demisso ī pfundū capite: auraꝝ sig̃ sub fluctib⁹ colligit. ⁊ añ veniētē eq̃rꝫ tēpestatē lit⁹ petit cū clamore. Nā ī pelago gũissimā tēpestatē futurā eē cītissimū ē: qñ merguli fugiūt ad lit⁹ cū clamore. vt dt Isi. Mergul⁹ ī arūdinetꝫ sup ligna pauca nidificāt. ⁊ miro q̃dam affectu nature pulliculos nutrit ⁊ educat. Qui moꝝ nati mr̄em sequūt. ⁊ varias pelagi vndas ascēdere ⁊ descēdere nō verēt. Uermes aq̃tiles ⁊ pisciculos ad sui vētrꝫ satiādā ingluuiē venant. In hyeme ꝓpter paucitatem mot⁹ īpinguant. In estate āt ꝓpt volat⁹ libtatē carnib⁹ ⁊ piguedīe depaupant. Qñ ab aue rapace psequūt ad aquā rfugiētes mersiōis bñficio liberant.

De Miluo Ca. XXVI.

m Ilu⁹ moll'ē volatu ⁊ virib⁹. Uñ milu⁹ q̃si mollit volās est dict⁹. Nā leui pēna ⁊ q̃si īmobili sup aere fert: ⁊ vix leui tactu aerē in volādo mouere vr̄. Est āt auis patiēs laborꝫ. ⁊iō cucl'os ī scapul' suis suscipit. ⁊ ne p lōga itinerꝫ spacia fatigati dficiāt a ptib⁹ hispanie secū ducit. vt dic̃ Isi. Est āt auis rapax ⁊ audax ī mīmis. ſꝫ timidus est in magnis. Nā volucres siluestres īuadere ñ audet. Domesticꝫ īsidiari ñ timet. Pull' etiā insidiat vt eos rapiat: ⁊ q̃s incautos repperit stati necat. Cadauerib⁹ ⁊ īmūdis vescit. ⁊ p modico vētrꝫ pastu circa etra (al's ethera) circūfert. A niso īpetit: ⁊ a mio re se: ꝓpt ei⁹ pusillanimitatē ⁊ segniciē supat. Et milu⁹ ī iuuētute ab alijs p̄de auib⁹ ñ videt differre. ſꝫ q̃nto diuti⁹ viuit: tāto suā naturā degenerē pl⁹ ōndit. Qddā ei gen⁹ ē milui q̄ ī pncipio aues rapit: ex cetera aīaliū comedit. tādē vix muscas ⁊ f̄miculos arripit vt dt Arꝫ. vltio fame perit. Est āt auis ipia circa pullos suos sic̄ ⁊ vultur. Dolet eī qñ vidꝫ eos īpiguari. ⁊ vt macrescāt (al's marcescāt) rostro eos pcutit: ⁊ subtrahit eis cibū Uocē hꝫ q̃rulā: famis nunciā. nā qñ esurit voce q̃rula cibū q̃rit

De nocticorace Ca. XXVII

n Ycticorax ē noctis coru⁹ sic dict⁹. eo φ noctē amat: qꝛ d̄ noctevolās cibū q̃rit ⁊ q̃rēdo clamitat. cui⁹ clamor est volucrib⁹ odiosus: vt dt Isi. Est āt auis lucifuga ⁊ solē videre ñ pt. sepl'cra ⁊ loca mortuoꝝ īhitat ⁊ freq̃ntat. In pietib⁹ ⁊ in locis ruinos nidificat. oua colūbaꝝ ⁊ monedularū frāgit ⁊ deuorat. ⁊ cū eis pugt. Hec dicit noctua q̄i d̄ hocte acute tuēs. d̄ nocte em̄ videt. exorto āt splēdore sol' ei⁹ visus hebetat Hāc insula cretēt nō hꝫ. ⁊si venerit aliūde statim morit vt dt Isi.

De onocrocalo Capl'm. XXVIII.

o Nocrocal⁹ est auis in aq̃ sonitū faciens. In faucib⁹ aūt hꝫ q̃sdā folliculos ī q̄b⁹ p̄mo cibū recipit. ⁊ rceptū in secūdū ventrē mittit. Duos ei hꝫ vteros. in vno tm̄ cibaria recipit. in alio tm̄ decoq̃t ⁊ digerit. ſꝫ p̄m⁹ p vesicula gutturꝫ reputat Uñ dt Isi. Onocrocal⁹ grece dr auis cū lōgo rostro. Et sūt duo genera. Unū aq̃tile. ⁊ aliō solitudis. Qui āt in aq̃s manet: ē auis valde gulosa q̄ rostꝝ ī aq̃ mergēs. horridū sonū fac̄. Precipue āt īsidiat anguillis. q̃s ⁊ p̄dā quā arripit subito deglutiēs in aluū mittit. deīde rumīat ⁊ fauces mouet. acsi cibū in ore receptū adhuc teneret Hec ī litore q̃escēs rostꝝ suū sp sursuꝫ erigit. ⁊ sic ipl⁹ acumine ꝯ insultū accipitris se p̄munit. vt sic securꝰ dormire possit. vt dt Isi.

De pelicano Ca. XXIX

p Elican⁹ ē auis q̄ ī Leuic. xj. ⁊ Deut. xiiij. porphirio nūcupat. Et est auis egyptia habitās ī solitudine iuxta nilū. Int volucres āt f̄m legē īmūdas in Leuit. nūerat. Sūt āt duo gn̄a hmōi auis. s. Unū ī aq̃s hītās ⁊ ei⁹ esce sūt pisces. Aliō ē ī t̄ra habitās. solitudinē diligēs. cui⁹ cib⁹ sūt aīalia venenosa. sic̄ sūt lacerte ⁊ hmōi. Uia q̄ pelican⁹ comedit. p̄mo pede in aqua tigit: ⁊ ītincta (q̃si cū mañ) cū pede ori applicat et appōit. Sol⁹ pelican⁹ int aues p̄de. p̄ter psitacū. pede vtit loco man⁹. De pelicano dꝫ dt glo. sup ps̄. Et idē dt Plinius p h̄ verba Pelican⁹ est inq̃t nimi⁹ amator filioꝝ suoꝝ. Cū em̄ gignit natos ⁊ incipiūt crescere. parentes suos in faciē pcutiunt. ꝓpter qō ipos mater repcutit ⁊ occidit. tertio p̄o die mac se in costa vsq ad effusionē sanguis pcutit ⁊ calidū sanguinē sup corpa mortuoꝝ filiorū p⁹ effūdit. ex cui⁹ v̄tute pull⁹ p̄us mortuus reuiuiscit. Et glo. sup locū illū ps̄. Factus sum sic pelican⁹ ⁊c̄. Pelican⁹ dr rostro occidere pullos. ⁊ ī triduo lugere. ⁊ tūc sanguinē suū sup eos fundere ⁊ sic illos viuificare. Aliā cām mortꝭ pulloꝝ pelicani assigt magister Jacob⁹ de vitriaco ī libro d̄ mirabilib⁹ orietaliū regionū. Est inq̃t in egypto

auis q̄ vocaꝛ pelican⁹ magnaꝝ alaꝝ ꝛ maxi
me maciei.qꝛ q̄cq̄d deglutit cito emittit ꝑ
secessum. Lubricū em̄ hꝫ intestinū.ꝛ iō vsqꝫ
ad plenā incorꝑationē neqꝫ tenet cibū Hāc
aūt naturalit̄ odit ſpēs.ꝓpt̄ qđ ſpēs diuꝫ ꝓ
pastu mat̄ exit nidū:repēs ꝑ arborē pūgit ꝛ
inficit(al's intficit)pullos suos:suꝑ q̄s ma
ter rediēs lugere ꝑ triduū ferꝛ.deinde in pe
ctore se vulnerat ꝛ sāguinē suꝑ eos resper-
gēs eos a morte suscitat.Ex sanguie ṽo co
piosi⁹ sic effuso debilitaꝛ mr̄.vn̄ ꝛ pulli co-
gūꝛ exire ꝓ cibo.q̄ꝝ q̄dē naturali affectu ma
trē debilitatā pascūt.q̄dā ṽo degeneres sūt
ꝛ đ mr̄e nullā penit⁹ curā gerūt.qđ diligēti⁹
aduertēs mr̄.recept̄ꝫ virib⁹ filios se pascen
tes refouet ꝛ diligit.alios ṽo tāq̄ꝫ ignobiles
ꝛ ingr̄tos a se eijcit:ꝛ secū cōmanere aut vi-
uere nō ꝑmittit.

De perdice. Ca.XXX

p Erdix a voce nomē hꝫ.vt đt Isi.Est
auis immūda.nā masculus ī mascu
lum ꝯsurgit ꝛ obliuiscitꝛ sexuꝫ p̄ceps
libido.vt đt Isi.Adeo aūt est fraudulenta
vt aliena oua diripiēs foueat ea sic subtra-
cta.Sꝫ hec fraus fructū nō habet.qꝛ cum
pulli vocē audierit ꝓprie genitric̄ꝫ:naturali
q̄dā affectu mr̄em putatiuaꝫ q̄ eos fouerat
derelinquūt ꝛ ad illā q̄ genuit reuertunꝛ.vt
đt Isi.parit̄ ꝛ Amb.Nō āt laborat ī cubā-
do ꝛ ouādo sic̄ alie aues:sic̄ đt Ar̄ꝫ.Alique
inq̄t aues generāt leuit̄ sic̄ ꝑdices ꝛ mr̄ ꝑdi
cis volat in circūitu venatorꝫ q̄usqꝫ fugiāt
pulli sui.ꝛ post fugā pulloꝝ:fugit ꝛ ip̄a mat̄
ꝛ clamat pullis suis.cuius pulli mox nati
sequunꝛ mr̄em ꝛ stati q̄rūt cibū.Est āt per-
dix pauce p̄enositatꝫꝛ ml't̄e carnis:iō debil'
est volat⁹.In volādo ei paꝝ a terra se erigit
sꝫ stati post paululū terrā petit.Itē nisuꝫ ti-
met ꝛ fugitꝛ q̄ꝫdiu videt ip̄ꝫ ī aere a terra nō
recedit Ad sonitū ṽo cāpanule fugiēs circa
terrā:anteq̄ꝫ sciat ī rete vl' in laqueū se īmit-
tit.Plini⁹ đt li.xxix.c.vj.Fel ꝑdicū cū equo
pōdere mell' multū clarificat visum.vn̄ ꝛ in
pyxide argētea đbꝫ r̄ſuari.Oua eaꝝ ī vase
ereo cocta(al's tecta)cū melle valēt vlcerib⁹
oculoꝝ.

De pauone Ca.XXXI.

p Auo a sono vocis nomē habꝫ.Cui⁹
caro est tādura vt vix putredinē sen-
tiat nec facile coquiꝛ vt dicit Isi.Vi
uit autem pauo ſm Arist.xx.annis:ꝛ pulli-
ficat in fine triū annoꝝ.deinde coloranꝛ ei⁹
ale.Cubat aūt oua sua.xxx.dieb⁹.ꝛ modicū
pl⁹.deinde scindunꝛ teste.ꝛ nō pullificāt ni
si sel' in anno.ꝛ ponit.xij.oua.aut paꝝ min⁹
ꝛ eijcit plumas suas cū p̄ma arbore emittē
te folia sua.ꝛ tūc p̄mo nasciꝛ pluma cū arbo
res incipiūt follificare.vt đt Arꝫ.Et ē auis
n̄ diligēs fetū suū.Persequiꝛ em̄ mascul⁹ fe
minā ꝛ oua femie inuestigat vt frāgat ea.vt
sic sue luxurie magꝫ vacet.qđ timēs femia.
solicite abscōdit ea ne ab eo valeāt de facili
inueniri.Habꝫ āt pauo vt ait Isi.caput ī-
firmuꝫ ꝛ deforme q̄si serpentinū ꝛ tn̄ crista-
tū.incessuꝫ simplicē ꝛ occultū.ꝛ collū modi
cū.ꝛ erectū.pect⁹ sapphyreū.caudā oculatā:
mira pulcritudie distinctā ꝛ ornatā.Habet
pedes deformissimos ꝛ rugosos Pennaꝝ
suaꝝ admirās pulcritudinē erigit eas ꝛ ad
modū rote siue circl'i ꝑ girū capitꝫ circūpo-
nit.Vidēs aūt pedū suoꝝ deformitatē q̄si
erubescit.ꝛ velut nō attēdens p̄dictā pēna
rū pulcritudinē eas subito deprimit ꝛ sub-
mittit.Vocē habet terribilē Vt ait q̄dam.
Vocē hꝫ demonis.caput serpētis.passū la
tronis ꝛc̄.Plini⁹ li.xxix.c.vj.dic̄ ꝙ pauo re
sorbet fimū suū inuidēs hoīm vtilitati.val
de em̄ medicinalis est sꝫ raro inueniꝛ

De passerib⁹. Capl'm.XXXII

p Asseres sūt minuta volatilia a par-
uitate sic vocata vt dic̄ Isiđ.Est āt
auis passer.instabilis ꝛ garrula iu-
xta hoīm habitacula nidificās Auis siq̄dē
est ml'tū calida ꝛ libidinosa.vn̄ ei⁹ caro fre-
quēter ī cibū sumpta ē libidinis excitatiua.
vt đt Cōstā.Multe est ouatiōis ꝛ pullifi-
catōis ꝛ magne solertie in educādo pullos
suos ꝛ nutriēdo.In feno et in plumis nidi
ficat.ꝛ nidū suū a stercore mundū seruat.et
iō pulloꝝ stercora extra nidū eijcit ꝛ ad eij-
ciendū eas cogit.Araneis:vermib⁹ ꝛ mu-
scis eos pascit Semia venenosa vt iusq̄ami
sine lesione comedit Epilensiam ꝛ morbuꝫ
caducū aliq̄n̄ sustiet ꝛ icurrit.Femia diuti
us viuit q̄ꝫ mascul⁹.ꝛ mascul⁹ zelat ꝓ vxore
sua.ꝛ ꝓ ea pugnare ꝯsueuit.vt dicit Arist.
Mustelā timet ꝛ odit ꝛ clamādo ac vocife
rādo pn̄tiā ei⁹ ꝓdit Pro nidis hyrūdinū oc
cupādis ei⁹ rostro ꝛ morsib⁹ se oppōit.Suā
spēm diligit.Et pullos ab illis derelictos
aliq̄ casu recolligit tāq̄ꝫ ꝓprios atqꝫ nutrit.ꝛ
si ꝯtigat aliquē laqueo vel aliquo alio mo
do dep̄hendi clamitat ꝓ adiutorio ꝛ vocife
rat cui cōpatiēs passerū multitudo mutuo

se cõuocant .et vt captũ liberent: accelerãt:
ꝛ pro viribus festinant.

De Strutione. Cap. XXXIII

Trutio a greco vocabulo nomẽ sũ
s psit: vt dic̃ Isi. eo ꝙ corpus aĩalis
gradiẽtꝫ habeat. Pẽnas tñ hꝫ vt auis. Ha
bet etiã duos pedes et rostꝝ sicut volucrꝫ.
sed ꝓpt ponderositatẽ sui corpis cũ auibꝫ in
aera nõ leuat. Ouat etiã sic̃ auis sꝫ oua sua
fouere negligit: q̃ piecta ĩ arẽa fotu puluerꝫ
aĩant: vt dicit Isi. De strutiõe aũt dt Arꝫ.
Strutio ãt inq̃t ĩ creatõe assilat aui. ꝛ quo
ad q̃d q̃drupedi. quia in aera non leuat. ale
enĩ eius nõ sunt ꝯueniẽtes volatui. sꝫ crea-
tio earũ est tenuis sicut creatio pili. ꝛ qꝛ ẽ sic̃
auis mltas plumas habẽs in inferiori par-
te corpis. ꝛ habet pedes duos sicut volu-
cris. ꝛ vngues scissos sic̃ sũt vngule q̃dru-
pedis. Et cã illi⁹ est: qꝛ magnitudo corporꝫ
ei⁹ assilat q̃drupedi et nõ aui. Tãte enĩ cali
ditatis ẽ ꝙ ferꝝ deglutit: digerit ꝛ cõsumit.
Et ꝫm Auic̃. Natura q̃ ĩ oĩbꝫ ẽ puida dedit
ei facere oua maxia ꝛ durissime teste. vt cir-
ca eoꝝ generatõeꝫ occupat⁹ calor tpareretur.
ꝛ si essꝫ nimis intẽsus calor: eẽt cã q̃re citi⁹
moreret. Alias aũt strutiõis ꝓpetates tan
git btũs Gre. sup Job. xxix. vbi di. Penna
strutiõis est silis pẽne herodij in colore sed
nõ ĩ ꝟtute. Pẽne autem silitudinẽ habꝫ: sꝫ
volat⁹ celeritate caret. Ad volatũ alas suas
erigit: sꝫ tñ a terra in altũ nllaten⁹ se suspẽdit
siue ĩ lõgũ rarꝫ pẽnis induit ꝛ mag̃ corpe g̃-
uat. Itẽ qñ vẽit tpus vt oua pariat: ad stel
las q̃ vocant vergilie siue pliades oculos le
uat. Nõ enĩ oua ponit nisi qñ illa ꝯstellatio
orit vl ascẽdit. Cũ enĩ viderit stellã circa mẽ
sem iunij: arenã fodit et ibi ponit oua sua: q̃
sabulo coopit atqꝫ tegit. Cũ aũt ea ibi reliq̃
rit: statiꝫ obliuiscit vbi ea posuit. et nũqꝫ ad
ea redit. sꝫ calefcã arena solis feruore abscõ-
dita oua excoquit. et in ipis pulliculos pro
creat et pducit. Cũ aũt fracta testa pullicu-
lus educt⁹ fuerit: tunc ꝑmo mater ipm r̃col
ligit atqꝫ nutrit. ꝛ quem in ouo cõtẽpserat:
egressuꝫ de ouo recognoscit. Et iõ dr ad be
atũ Job. Indurat ad filios suos q̃si ñ sint
sui. Itẽ strutio naturalit equũ odit. ꝛ in tan
tũ ei ꝯtrariat ꝙ equũ sine terrore videre nõ
possit. ꝛ si occurrerit equ⁹ ꝯ eũ q̃si cõtra ho
stem alas erigit: et alarũ concussione ipsuꝫ
ad fugam cogit.

De Turture Cap. XXXIIII.

Turtur a voce vocat. Auis simplex
t est vt colũba: sed lõge disparit ẽ pu-
dica. Turtur aũt auis casta ex mo-
ribꝫ appellat. eo ꝙ comes sit castitatꝫ. Amis
so enĩ pari suo alti⁹ copulã nõ req̃rit. solita
ria incedit. memor societatꝫ pdite sꝑ gemit.
loca solitaria diligit et eligit. hoĩmqꝫ ꝯsor-
tia valde fugit. Ad hortulos tñ hoĩm ꝛ a-
gros descẽdit vñ q̃rit cibũ vñ viuit. obtẽto
aũt cibo iteꝝ iuga mõtiũ ꝛ secreta nemorũ
petere cõsueuit. Vernali tpe aduẽit: et noui
tatẽ instantis tpis q̃rula voce pdit. In hye
me ꝟo deplumat. ꝛ tũc ĩ trũcꝫ ꝯcauis se abs
cõdit. Cõtra estatẽ ꝟo et tps veris resũptis
plumis d locꝫ abditis vbi latuerat exiẽs: lo
ca ad pullificãdũ ꝯgrua sibi q̃rit int densos
arborꝝ ramos. De lignis duris et nodoꝝ ni
dũ ꝯstruit: in q̃ ouat: cubat: pullificat et pul
los nutrit. vt dicit Arꝫ. Turtur ouat in ve-
re bis sꝫ nõ tertio. nisi qñ oua ꝑma corrũpũ
tur. ꝛ viuũt et cubãt. xv. annis. ꝛ nõ descen-
dũt sup rẽ fetidã: neqꝫ sup cadauer ꝓpt cibũ
Morticinio enĩ nõ vescit: sed pro suo ꝛ pul
loꝝ victu paucula g̃na q̃rit. et in locis mun
dis recolligit vnde viuit. Alijs auibꝫ voci-
ferantibus gemit. Sũt autẽ pulli ei⁹ calidi
et humidi. sicut et pulli colũbini: vt dt Cõ-
stant. qd testat g̃uitas ad volãdũ. sꝫ volare
incipiẽtes amittũt illã g̃uitatẽ. fitqꝫ eoꝝ ca-
ro leuior ꝛ acceptabilior ad digerẽdũ. Sã
guis etiã ei⁹ ale dextre est medicinal sic̃ san-
guis hirũdinis et columbe

De Vulture Capitulũ. XXXV.

Vltur a tardo volatu nuncupat: vt
v dt Isido. Magnitudine enĩ carnis
ꝑcipites volat⁹ ñ hꝫ. Hos q̃dẽ ꝯcu
bitu dicũt nõ misceri. ꝛ sine copula ꝯcipe ꝛ
ꝯcipi. generare atꝫ gigni. natosqꝫ eos dicũt
viuere centũ annis. vt dicit Isi. Hec auis
est impia circa filios suos sic̃ ꝛ milu⁹. Si ei
videt pullos suos ĩpinguari: rostro ꝛ pedi-
b⁹ eos pcutit vt sic fiant ex dolore morsuũ
macilenti: vt dic̃ Plini⁹. Dic̃ etiã idẽ ꝙ ma-
xime viget sensus olfat⁹ ĩ hac aue. Vñ ꝛ sen
tiunt odore cadauera a remotis. exñtes enĩ
vltra mare sẽtiũt cadauera ex ista pte: ꝛ ecõ-
uerso Vñ exercitũ vultur seq̃t vt hoĩm ꝛ eq̃
rũ cadaueribꝫ satiet. Et iõ ꝫm augures qñ
ꝯueniũt ꝛ circũuolant sil multi vultures: ẽ
futuri plij ꝑsagiũ qd aliq̃ sensu nature occl-
to ꝑsentiunt affuturũ. De vulture dicit au
tem Aristo. Vultur inquit pugnat cũ hero

dio et volat sup ip̄m. ꝛ qn̄ deuincit ip̄m mo
ritur. ꝛ comedit carnē crudā ꝛ ideo pugnat
cōtra alias aues ꝓpter cibū. Uenaṫ autē a
meridie vſqꝫ ad noctē Et ab ortu ſolis vſqꝫ
ad tp̄s illō. in ſilētio req̄eſcit Et qn̄ ſeneſcit
elongaṫ roſtꝝ ei⁹ ſuperi⁹ et recuruaṫ in fine.
ꝛ moriṫ tādē fame. vt dt̄ Ariſto. ibidē Hoc
ei accidere ſm̄ errorē antiq̄ꝝ putaṫ. qꝛ diciṫ
aliqn̄ fuiſſe hō. et erat impi⁹ peregrinis qui
buſdā. ſed h̄ eſt ſupſtitioſuꝫ. Dic̄ etiā idē. ꝙ
quādo aliq̄d ſupeſt ď cibis ſuis: nō relinq̄t
illud auibꝫ alijs ſicut facit aq̄la. ſꝫ reponit
in nido ſuo ad cibandū pullos ſuos. qm̄ n̄
de facili adq̄rit cibū. Nidificat aūt in altis
mōtibꝫ ꝛ in denſis nemoribꝫ. etſi viderit ali
quid volitās circa pullos ſuos roſtro ꝑcu-
tit ꝛ fugat illud Enutrit pullos ſuos q̄uſqꝫ
poſſint volare. ꝛ tūc eijcit illos a nido ꝛ ve-
tat illos appropīq̄re illi loco Nec ꝑmittit
vnū par vultuꝝ aliud par ſubintrare locuꝫ
ſuū. Itē eodē li. Almachar eſt q̄daꝫ auis
ſpēs ſcꝫ fluuialis que timet vulturē. ꝛ ideo
fugit ad aquā ꝛ circūuolat vultur a remotꝭ.
et cū ſit acuti viſus īſpicit qn̄ auis illa exit
aquā illaꝫ. ꝛ tūc ſi pōt capit eaꝫ Eſt inſuper
vultur auis multū fetida ꝛ īmunda. cuius
caro eſt duriſſima ꝛ mali ſaporis et grauis
odoris. et ideo ad eſuꝫ eſt inutilis. De faci-
li p cadauere terram petit. ſed cū deſcendit:
de terra iteꝝ vix aſcēdit. vt dt̄ Gregori. In
alto volans cadauer in infimis cōſpicit. et
ꝓ amore cadaueris ad ima de ſublimitate
aeris ſe ſummittit. vt dic̄ idē. Quādo autē
ab aliq̄ impetiṫ. cōtra ventū alas ꝑcutit. et
ſic venti adminiculo poti⁹ q̄ꝫ robore ꝓprio
ab infimis in aera ſe extollit Et ad h̄ dt̄ Pli
nius libro. xxix. ca. iij. Uultur inq̄t inter a-
ues cōtrariaṫ ſerpentibꝫ. nā ſi pēne ei⁹ vranṫ
fugant ſerpentes nidore ſuo. Cor etiā eius
reddit ſe portātes a ſerpētibꝫ ꝛ a feris tutos
Cor ei⁹ ligatū in pelle leonis vel lupi fugat
demōes. Penna ei⁹ ligata pede ſiniſtro par
turientꝭ velociter liberat eā. ſed celerius ſol
ue ne interiora ſequanṫ. Unguētuꝫ factuꝫ ď
adipe vulturis et oleo myrti ꝛ cera neruos
curat. iumēta ſanat. Pes ei⁹ dexter alligat⁹
pedi ſiniſtro dolēti ſanat ipſum Similiter
dextrum ſanat ſiniſter pes. Lingua ei⁹ ſine
ferro euulſa ꝛ collo in panno nouo ſuſpēſa
dr̄ efficere hominē gratioſuꝫ ad īpetrandū
ab homine quidq̄d petit. Cinis oſſium ei⁹
combuſtorū mixtus cū celidonia daṫ⁹ aīali
bus eoꝝ ſanat morbos. Hucuſqꝫ Plinius
Idē li. xxxvj. Sanguis vulturū cū herba
cambe-luce vel cameleonte et cedria ſanat
lepram.

De Ulula Ca. XXXVI.

Lula eſt auis a plauſu vl' vlulatu
v noīata. ei⁹ em̄ vox vlulatū ꝑtēdit.
Uñ ꝛ apō augures vlulās ꝑtēdit
aduerſitatē. tacēs ꝓ pſperitatē. vt dt̄ Iſi-
dor⁹. ꝛ ſm̄ h̄ idem videṫ eſſe vlula qō bubo
ſiue noctua. Cui⁹ vox ſm̄ augures ē īfauſta
Glo. aūt Hieron̄. ſup Iſa. xiiij. g. dicit ſic.
Ulula eſt auis coruine magnitudīs reſper
ſa maculis. q̄ roſtro ī palude fixo horriduꝫ
ſonū fac̄. Et ſm̄ h̄ videṫ vlula idē qō ono-
crocal⁹. q̄ ē auis paluſtrꝭ: loca īhabitās pa-
ludoſa. Quere ſupra ď onocrocalo.

De Upupa. Ca. XXXVII.

Pupa vt dicit Iſido. a grecis eſt
v nuncupata. eo ꝙ ſtercora hūana
comedat. ꝛ freq̄nṫ (al's fetēti) fimo
nutriaṫ. Auis em̄ ē ſpurciſſima ꝛ īmunda.
criſtꝭ a capite exeūtibꝫ galeata. ſp ī ſepulcrꝭ
cōmorās vl' ī fimo. Cui⁹ ſanguīe ſiq̄s ſe in-
unxerit: dormituꝫ ꝑgēs demōes ī ſomnis
ſe ſuffocātes videbit. Cui⁹ cor malefactori
bus valet. nā in ſuis maleficijs eo vtuntur
De hac dicūt phyſici. ꝙ cum ſenuerit eo ꝙ
nec videre nec volare q̄at: pulli ei⁹ euellūt ei
pēnas īualidas. ꝛ liniūt ei oculos herbarū
ſuccꝭ: ꝛ fouēt ſub alis donec recreſcāt plu-
me ei⁹. vt ſic renouata pfecte volet ꝛ videat
clare ſic̄ ꝛ ipi. vt dic̄ Iſidorus.

De Ueſptilione Cap. XXXVIII

Eſptilio a tēpore nomen ſūpſit. eo
v ꝙ lucē fugiēs circūuolet in crepu-
ſculo veſptino ꝑcipiti motu attrito
ꝛ tenuiſſimis brachioꝝ membranuł ſuſpē-
ſa. Et ē aīal ſiłe muri. non tam reſonans vo
ce q̄ꝫ ſtridore. ſpeciem ſimul volatilis et q̄-
drupedis habet: quod in alijs auibus ſolꝫ
rarius inueniri. Hucuſqꝫ Iſido. Dicit etiā
Glo. ſuper Eſa. ij. f. ꝙ veſptiliones lucē fugi
unt. Ceci enim ſunt ſicut ꝛ talpe. puluerem
lingunt. oleum de lampadibꝫ ſugunt. ī rimu
lis parietū ſe abſcondunt. frigidiſſime ſunt
nature. Unde ſanguis veſptiliōis linitus
ſuper palpebras nō ſinit recreſcere pilos.
vt dicit Conſtanṫ. Et hoc forſan eſt: qꝛ ſua
frigiditate oppilat poros. quibus oppila-
tis non recreſcunt pili.

Incipit liber.xiij.De Aq̃ et eius ornatu.

Escriptis pro/
prietatibꝫ ignis ꝛ aerꝫ:restat
d vt de aquaꝝ effectibꝫ q̃ntum
spectat ad h̄ opusculũ nũc ali
qua dicamus Dicit̄ autē aq̃ quasi equa.
qꝛ nunq̄ꝫ q̇escit a motu donec sup̄ficies ei⁹
adequet̄.vt dicit Isi.li.xij.Est itaqꝫ aqua
elemētũ ſm Cōstã.frigidũ et humidũ.r̄spe/
ctu terre subtile et ꝑspicuũ.ꝓprio termīo nō
contētũ.Deflueret eñ aqua ad nihilũ nisi ali
eno termino sisteret̄. Aque vero ꝓprietatez
describit Basili⁹ in generali in hexameron
dicēs.Aqua inq̇t inter oīa elemēta est vtilis
simũ.Celũ enī tēperat.terrã fecũdat.aerem
suis vaporibꝫ incorporat ꝛ ꝯdēsat.scãdit ī
sublime:et celũ sibi vēdicat. Aque enī sũt
omniũ nascentiũ causa. qꝛ fruges gignunt:
arbores ꝛ plãtas ꝑducũt.sordes detergũt.
peccata diluũt.potũ cũctis animãtibꝫ tri/
buũt.Est enī aq̃ t̄re ꝯiũctiua.penetratiua:
repletiua:caloris celestis nutritiua:oīm in
feriorũ tꝑatiua. Nisi enī hec inferiora suis
exhalatōibꝫ tꝑaret:oīa ī ꝯflagrationē vi ca/
loris ꝯterent̄.Hec ab aīalibꝫ potata nutri/
mentũ traducit in carnis vegetationē.Hec
piscibus dat spiraculũ.sic̄ aer aīantibꝫ p̄bet
vitã et aīatōez.Hec sui diffusiōe ꝑ intiores
ꝑtes t̄re facit ꝑtiũ ei⁹ vnionē.Terra eñ ꝓpter
intēsionē siccitatꝫ dissolueret̄ ī puluerē:nisi
pars cũ ꝑte hũorositate aquea vnīret̄.Hec
etiã trãsiēs ꝑ intiores meat⁹ terre:a locꝫ per
que trãsit in colore et sapore recipit īmuta/
tionē.ꝛ ideo nũc salsa:nũc dulcis apparet:
nũc clara nũc turbida:nũc grossa:nũc subti
lis.Caret enī aq̃ dete̾mīata q̄litate ī colore
ꝛ sapore.vt sic esset oīm coloꝝ et sapoꝝ sus/
ceptiua facili⁹ Et iō q̄nto aq̃ est ī se purior:
tãto ē obscurior.qñ ad ipi⁹ coloratōz:ipaz
solaris radi⁹ nō subintrat.Hec mouet̄ a fũ
do siue a centro ad circũferētiã.nec sistitur
donec equet̄ ei sup̄ficies ſm eque distantiã
a cētro t̄re.Hec insuꝑ lucē a radijs sol' sus
ceptã reflectit ī celestia et refundit.Et ideo
qꝛ sup̄ficiē hꝫ specularē ꝑ actōez reflexi lũis
reꝝ obiectarũ imagines in se rep̄sentat.ꝛ ī/
tuentiũ facies ad modum speculi manife/
stat.Hec etiã radios ipi⁹ subam penetrãtes
diffũdit.ꝛ in ampliorē latitudinē extēdit.ꝛ
iō res in se visas facit apparere maiores q̄ꝫ
sũt ī seipis.Has aq̃ ꝓprietates generales ꝛ
alias p̄les ī hexamerō poterꝫ īuenire Aq̃/
rũ aũt multiplex est differētia:vt dicit idē.
Aut em̄ ī aere originē sumit sic̄ ē aq̃ pluui/
alis.ꝛ hec qꝛ celestis:t̄renascētib⁹ maxīe est
vtil'.Aut ꝺ mōtib⁹(al's viscerib⁹)t̄re scatu/
rit ꝛ erũpit vt aq̃ fōtana ꝛ puteal'.Aut trã ꝑ
terfluit vt fluuial' Aut orbē terre lateral'r cir
cũit.vt mare oceanũ ꝛ medit̄raneũ.qꝺ oīm
aq̃ꝝ matrix est ꝛ origo gñalis.vt dic̄ Con/
stan.Aqua igit̄ pluuial' ex se lucida est ꝛ cla
ra:subtil' leuis ꝛ sapida.Cui⁹ claritas ostē/
dit ꝙ ei nihil aliud admixtũ sit.leuitas ꝯo ꝛ
sapiditas subtilē ei⁹ demōstrãt subam.Int̄
oēs aũt aq̄s melior est ad t̄re fecũdationē.
maxīe qñ cadit cũ tonitruo.Suo eñ motu
toniti⁹ discutit vaporē.vñ fit ꝙ aquã s̄btili
at ꝛ depurat.Que ꝯo niui ē admixta.vel ex
niue resoluta peior est ꝛ ieiunis nō cōuenit.
stomachũ eñ ꝑcutit ꝛ cōtrahit.tussim gignit
dentes stupefac̄ vt ꝺt Cōstan.De aq̄ꝝ autē
differētijs q̇ ad eaꝝ q̄litates diuersas ꝛ va
rias efficacias.q̄re.s̄.li.vj.ꝺ Potu aq̃.Ibi
eñ īuenies oīa plane diffinita. Post aquã
ꝯo pluualē melior ē fontana:ꝑcipue q̄ de
petra viua effluit aut de fonte alto scaturit ꝛ
descēdit.Fons em̄ est caput ꝛ origo aq̃ vi/
ue q̄ manat ꝛ effluit cōtinue ꝺ occultꝫ ꝛ ab/
ditis t̄re venis.Vñ fons q̄si fouēs aq̄s est
dict⁹ siue fundēs.vt ꝺt Isiꝺ.Occultũ eñ hꝫ
de venis terre egressũ.ꝛ de ꝑfundis petraꝝ
meatibꝫ ꝯsequit̄ ortuz suũ.Est eniz fōs sue
aque multiplicatiuus:suiqꝫ cōmunicatiu⁹.
Nulli enī se occultat.ita ꝑegrinis sic̄ indi/
genis se cōīcat.Itē sui et alioꝝ est purgati/
uus.Nã fontal' aq̃ q̄ effluit a solida petra:
lympida est ꝛ sordiũ maxīe purgatiua.Itē
fons ē renouatiu⁹ sui ꝛ alioꝝ īmutatiu⁹.nã
aq̄s suas ꝯtinue renouat.et renouatōis et
īmutatōis bñficiũ imp̄timisse se ī fontibꝫ im
mergētibꝫ admīstrat:vt ꝺt glo.s̄r p̄s.Itē si
tis ē mitigatiu⁹ ꝛ refrigeratiu⁹.Estuãtes eñ
ꝛ itinerãtes refrigerat.ꝛ sitiētibꝫ potũ ꝯgru
um admīstrat.Itē locoꝝ sibi adiacētiũ est
fecũdatiu⁹.nã loca fōtibꝫ magꝫ vicina solēt
eē magꝫ ḡminosa:florida.ꝛ etiã sepi⁹ ampli⁹
fructuosa.Itē fons ī medio sui ort⁹ vbi ꝑ/
mo de terra erumpit ē pulueꝝ ꝛ arenaꝝ sibi
obsistētiũ a se ꝓiectiu⁹.Nã vbi ebullit violē
tia sui mot⁹ ꝑtes t̄restres pētrat ꝛ diuidit ꝛ
ꝑtē a ꝑte disgregat ꝛ dispgit.Itē fōs rōe sue
claritatꝫ ꝛ trãsparētie specl'arꝫ ē et formarũ

sibi obiectarū repn̄tatiuꝰ. Et iō intuētiū fa
cies apparēt ī fōtibꝫ ⁊ resultāt. ⁊ tā rugaruꝫ
q̄ȝ aliaꝝ maculaꝝ deformitates se ī aq̄ fōta-
ne trāsparētia manifestāt. Itē fons est ꝫꝫ q̄-
litatē tp̄is: hyemis. s. et estatis: sue q̄litatis
īmutatiuus. Naꝫ ꝫm Macro. ī hyeme fōs
calescit et estiuali tp̄e refrigescit. Cuiꝰ rō est
q2 calor in hyeme fugiēs dn̄iū ꝯrij sui: petit
intiora fontiū: ex cuiꝰ pn̄tia ⁊ ꝯculcatōe cō-
tinua ora fontiū calefiūt. In estate ꝟo ꝯtin-
git ex caꝫ cōtraria ecōuerso. Nam ex domi
nante caliditate ī aere fugit frigiditas ad in
teriora meatuū ⁊ venaꝝ fontiū. ⁊ ideo aque
emanātes tūc tp̄is inueniūꝫ frigidiores. Itē
fons est ꝫm sitū sue origīs aquaꝝ ad supio-
ra emissiuꝰ: Ita eī alte ī fistul' ducit sic orit.
Si enī ī ꝟtice mōtis scaturit: ad eandē alti
tudīs eq̄litatē in altitudine in alio mōte cō
duci per fistulas ꝯsueuit. Nec altius ꝑ vio
lentiā de facili ducit: q̄ȝ ī suo ortu ꝓmo erū-
ꝑe iuenit. Itē fōs q̄ȝuis ī suo ortu sit ꝑuulꝰ
tn̄ ꝓpt suā indeficiētē emanatōem mltoꝝ ⁊
magnoꝝ fluuioꝝ ē origīalit causatiuꝰ. Nul
lus enim est fluuiꝰ q̄n ab aliq̄ fonte occulto
vl' manifesto oriat: vt dt Isi. Itē fons ē aq̄
rū lacualiū et al's q̄escētiū melioratiuꝰ ⁊ q̄
si viuificatiuꝰ. Qn̄ enī mōs est modicꝰ vbi
scaturit: et trāsit ꝑ magnū stagnum: aq̄s ibi
stātes efficit saniores. ⁊ etiā pisces ibi degē
tes reddit simpl'r meliores. Itē fons ē a ve
nis ⁊ meatibꝫ tre ꝑ q̄s trāsit caloꝝ et ꝟtutis
⁊ saporis receptiuꝰ. vt dt Isi. ⁊ iō fōtes nūc
sunt calidi: nūc frigidi: nūc sulphurei ⁊c̄. ꝫm
diuersas terre q̄litates ꝑ q̄s trāsit. Un̄ dic
Isi. li. xij. Est fons ī italia cuiꝰ aq̄ sanare o-
culoꝝ vulnera (al's vlcera) ꝯsueuit Itē ē fōs
ī africa: cuiꝰ aq̄ voces canoras fac Itē ē fōs
ī boetia duplex. Unꝰ enī memoriā: alter ob
liuionē inducit. Itē in ethiopia est fons ru
bei coloris ex q̄ q̄ biberit statī lymphaticus
erit. Itē ī Sicelia sunt duo fontes: q̄ꝝ vnꝰ
sterilē facit. alt sterilē fecūdat. Fons ē ī idu-
mea q̄ter in anno mutās colorem. nā tribꝫ
mēsibꝫ videt puluereꝰ: acsi essꝫ cum puluere
mixtus. tribꝫ sanguineꝰ. tribꝫ viridis. ⁊ tri
bus lympidꝰ. Hic fons ab incol' fons Job
nūcupat. Itē fōs est in siloe ad radices mō
tis siō fluēs. q̄ nō vniuersalibꝫ aq̄s: sꝫ certꝫ
diebꝰ ⁊ horꝫ ebullit. Itē in Sardinia sunt
fontes calidi q̄ oculis medēt. fures arguūt
Nā cecitate eoꝝ facinꝰ detegit. Itē ī egypto
dicūt esse fontē in q̄ faces accēse extiguunt

⁊ extincte accendūt. Itē apd̄ garamātes di
cunt fontē eē ita algētē de die q̄ nō bibat. ⁊
ita ardentē de nocte q̄ nō tangat. Hucusq̄ȝ
Isi. Ex q̄ patꝫ q̄ fons sapit naturā sui fūdi.
Nā si dulcē et puꝝ habuerit fundū, ⁊ dulcꝫ
⁊ pura erit aq̄. ⁊ ecōuerso si sulphureꝰ fuerit
fundꝰ atꝫ limosus: sulphurea aut limosa e-
rit (al's sulphur aut limū sapit) aq̄. Unde si
fons ī suo ortu sit corruptꝰ et viciosus: to-
tū qd̄ īde effluxerit viciosū erit et corruptū.

De Puteo Capitulū. I.

p Uteus est lacꝰ defossus. a potu di
ctus: vt dt Isi. Ex sudoribꝫ eī tre et
cataractꝫ aque orit. q2 ruptis tre venul' ife-
rioribꝫ: aq̄ q̄ fumādo euaporat. ex cuiꝰ eua
poratōe aqua puteal' generat: vt dicit idem
Aq̄ ꝟo puteal' ꝫm Constant. int aq̄s ē gros
sior ⁊ indigestibilior. Tū ꝓpt terre salsuginē
Tum ꝓpt ipiꝰ q̄etē et ꝓpt nimiā elōgationeꝫ
ab aere. Iuxta fluuios aūt aq̄ puteal' d̄ faci
li inuenit. et illius aque suba cōplexioni aq̄
fluuial' assimilat. Qn̄ ꝟo puteꝰ fit iuxta pu-
teū: ille qui situalit est ꝓfūdior: aquā vicini
putei minus ꝓfundi attrahit: et ī se recolli-
gere cōsueuit. A terra aūt circūstāte saporē
attrahit. ⁊ ideo nūc salsam. nūc dulcē se ōn
dit. Itē Aq̄ puteal' freq̄nt corruptōeꝫ ꝯhit
q̄n nō mouet. ⁊ ideo vt depuret et subtiliet
necesse hꝫ vt sepiꝰ moueat et hauriat. Quā-
to aūt terre viue ē vicinior: tāte aq̄ putealis
frigidior ⁊ dulcior cōit experit. Itē in hye-
me raro vel nūq̄ȝ ꝯgelat. nā ꝓpt pn̄tiam aerꝫ
frigidi hyemali tp̄e: calor frigori ꝯtrariꝰ ad
interiora putei repellit. ⁊ iō aq̄ ipiꝰ ex vapo
re calido īmutata ꝯgelari nō ꝑmittit. Imo
calidior ī hyeme q̄ȝ ī estiuo tp̄e īuenit. Iteꝫ
aq̄ puteal' ꝓpt sitū eiꝰ in ꝓfundo cū difficul
tate adq̄rit. ⁊ sine magno labore ⁊ artificio
vix haurit.

De Fluuio Ca. II

f Luuiꝰ a fluēdo est dictꝰ. Scd̄m Isi.
eī fluuiꝰ est ꝑēnis fluxꝰ. q2 ꝯtinue flu
it. ⁊ nisi eiꝰ int'cipiat origo fluere n̄ de
sistit. Est igit ꝯsiderare ī fluuio q̄ ad fluxuꝫ
ꝑennitatē. q̄ ad sitū ꝓfunditatē. q̄ ad motuꝫ
circularitatē. Per lōgissima em̄ terraꝝ spa-
cia currere fluuiꝰ ꝯsueuit. Itē q̄ ad ortū si-
ue suū origīale ꝓncipiū ⁊ finalē t'minū ama
ritudis q̄litatē. oē em̄ flumē originalit ꝑ oc
cultos meatꝰ ī capitibꝫ fontiū a mari exit. ⁊
ꝑ manifestos trāsitus iteꝝ in mare redit. vt
dt glo. sup Eccīs. j. vbi dr Oīa fluīa intrāt

mare ⁊c. vbi dicit Hiero. Dicūt phi aquas
dulces que mari influūt vl' ardore sol' cōsu
mi. vl' salsugis pabula esse mar. Sz noster
Eccl'iastes aq̄ꝝ. s. ꝯditor dic̄ eas ꝑ occl'tas
t̄re venas ad capita fōtiū regredi ⁊ d matri
ce abysso ī sua ꝓncipia ebullire ⁊c. Itē ē cō-
siderare in flumīe q̄ ad mediū ꝓgressuz int'
suū finē et ꝓncipiū dulcedinis saporositatē
Nam aq̄ fluuialis in venis fontiū ꝑ quas
transit colat'. vbi a sua salsugine spoliata ꝯ
hit saporē potabilē: et in dulcedinē cōmu-
tatur: vt dicit Isi. Itē q̄ ad aspectū specula
rem ꝑspicuitatē. Subam eni habet puram
luci ꝑuiā: ⁊ ad modū speculi diaphanā. vn̄
reꝝ imagines obiectaꝝ ī flumīs sup̄ficie re
p̄sentant'. Itē est ꝯsiderare q̄ ad flumīs sub
stantiā: mūdiciā et puritatē. q̄ ad ei⁹ cursuz
decliuē et p̄cipitē velocitatē. q̄ ad impetus
sui maximā ꝓtuositatē. q̄ꝛ oīa obstacula et
cūctos obices diruit. cui⁹ rapacitati nihil
finaliter resistit. Sua eni ītetuositate oīa
in se ꝓiecta vel secū rapit: vl' saltē ad ripā du
cit. Naues onustas suo īpulsu agitat ⁊ īpel
lit. Rotas etiā ꝗuissimas celerrime ꝑ vio-
lētiaz circūuoluit. Sordes ī se ꝓiectas re
cipit. sz mot⁹ sui īpetu receptas dissipat et
dissoluit. Fluminis eī est sui ⁊ locoꝝ ꝑ que
trāsit mūdificatiu⁹. ⁊ aquaꝝ lacualiū ⁊ sta-
gnorū ꝑ q̄ subītrat renouatiu⁹. ⁊ a corrupti
one ꝯꝟuatiu⁹. Pisciū diuersi generis nutri
tiu⁹. ⁊ fetoris et mali saporis ī piscib⁹ lacua
lib⁹ ⁊ palustrib⁹ abstersiu⁹. ⁊ q̄litatꝫ eoꝝ īmu
tatiu⁹. Habz etiā flumē siue fluui⁹ q̄ ad effe
ctū multiplicē vtilitatē hūanis vsib⁹ ꝯgruē
tē. Nulli eni bn̄ficiū suū denegat: sz oībus
q̄ntū est d se: se cōicat. Vn̄ tā iumētꝫ q̄z hoī
bus: tā ꝑuis q̄z maiorib⁹ eq̄liter admīstrat.
Sordes ⁊ īmūdicias tā corpoꝝ q̄z vestiuz
mūdificat. estuātes refrigerat. sitiētes potu
reficit ⁊ recreat. Loca sibi adiacētia irrigat
⁊ fecūdat. hūorꝫ sui effluētia radices ⁊ semi
na hūectat: īgrossat ⁊ īpinguat. vt pz ī egy-
pto: vbi iacto seīe ī hortoꝝ morē a nili flu-
mine oīa cāpestria irrigāt'. vt dic̄ Raba. sup
xj. c. Deut'. Terra tua nō ē sic t̄ra egypti ⁊c.
Sua circūfluētia ciuitates et alia habita-
cula munit ⁊ fortificat. tā victualia q̄z mer-
cimonia ad ciuitates deferētes hoīes lo
cupletat. arene accumulatōe: ⁊ terre limose
cōpositōe insulas format. loca munitiōib⁹
cōgrua coaptat De aq̄ ꝓo fluuiali dt Cō
stant'. q̄ illa est melior q̄ tēdit ad ortū solis.
⁊ que ab altiorib⁹ montib⁹ ortū sumit. q̄ ꝓo
tendit ꝟsus occidentē minus est laudabil'.
Dicit etiā q̄ flumina quanto sunt a ciuita-
tibus remotiora: tanto puriora sunt. ⁊ nu-
triēdis piscibus aptiora. Flumīb⁹ eniz īflu
unt ciuitatū sordes et lauature balneoruz.
lutiq̄z effusiōes et hmōi. ex q̄b⁹ aq̄ fluuialis
aliq̄n ꝯhit corruptelā: vt dt idē. Aq̄ fluuial'
est laudabil': cui⁹ fluxus est velox: fortꝫ: cur
rens sup lapides ꝑuos. ⁊ fundū arenosū si-
ue argillosū: solidū sapidū et mūdū. Nā ex
q̄litate terre ꝑ quā fluit colorē ꝯhit ⁊ sapo-
rē et s̄m hoc variant' fluuioꝝ tā noīa q̄z ꝓ-
ꝓetates. vt dicit Glo. sup Gen̄. ij. Quāuis
eī flumīa cōez a mari sortiāt' originē: a locꝫ
tn̄ in q̄b⁹ oriūt' ⁊ ꝑ q̄ trāseūt sic colorē ꝯhūt
⁊ saporē sic et nomē. Quāuis eī mlt'as aq̄s
in se recipiat fluui⁹ influētes: q̄zdiu tn̄ cog-
scit' ꝓm⁹ et ꝓncipalis alue⁹: nomē ꝓmū ꝑde-
re nō de facili cōsueuit. Aquas eni q̄s īfluē
do recipit: re et noīe sibi incorꝑat atq̄z vnit
Vn̄ fluuius q̄zuis sit ꝑuus ⁊ modic⁹ quan
do fonte ꝓmo effluere incipit. q̄nto tamen
a suo ꝓncipio pl⁹ elōgat': ꝑ aquaꝝ influētiā
pl⁹ crescit. vt pz ī danubio germanie fluuio
De quo dicit Isido. li. xiij. c. penul. q̄ a ger
manicis montib⁹ ex ꝑte occidentꝫ orit' ex fō
te ꝑuo. et ꝑgens ꝯ oriētē. lx. fluuios ī se reci
pit. ⁊. vij. ostijs in ponticū mare fluit. Vtil'
est aūt oīs fluui⁹ q̄zdiu ripaꝝ suaꝝ t'mīos n̄
excedit. Sed q̄n̄cunq̄z imbriū inundatiōe
seu niuiū resolutiōe termīos aluei sui egre-
dit': tūc vicine terre planiciē destruit sepi⁹ ⁊
sūmergit. Sunt autem fluminū duo gene-
ra vt dt Isi. li. xiij. ca. penul. Vnū dicit' flu-
men viuum. de quo Virgilius. Donec me
flumine viuo abluero ⁊c. Aliō est torrēs aq̄
scz cū impetu veniēs ⁊ recedens. Dicit' aūt
torrēs: q̄ꝛ pluuia crescit. siccitate ꝓo torre-
scit. i. arefit vel arescit. Cui greci ab hyeme
nomē dederūt q̄n crescit. Nos ab estate q̄n
deficit et arescit. Est aūt decursus torrētꝫ ī-
petuosus et fortꝫ. ⁊ iō q̄lib3 sibi obuiātia di
ruit: ⁊ cū īpetu secū trahit. Vbi aūt fluit t̄rā
ꝯcauat ⁊ corrodit. ⁊ lapillos ac paleas coa
ceruās post se vestigia derelīq̄t. vias destru
it. vicina mergit. in mare descendit.

De Amne Capitulū. III.

a
Mnis dr fluui⁹ nemore ⁊ frōdib⁹
redimit⁹ siue circūsept⁹. vt dt Isid.
ibidē ex amenitate sic vocat⁹. iuxta quē ab
undant herbe medicinales. volucres silue-

ſtres nidificāt. In cui⁹ decurſu fere potū ſu
mētes ī feruore eſt⁹ ſe refrigerāt. ex cui⁹ vici
nitate ibi abūdāt paſcua ⁊ ſuū vigorē ⁊ viro
rē diuti⁹ retinēt ⁊ reſuāt. Sūt āt q̄dā flu-
mina ꝺ q̄b⁊ ſpēalit̄ fit mētio ī ſcptura. ſicut
phiſon. gyon: tigris. dorix: eufrates: iorda
De Phiſon q̄ Gāges dr̄ (nis ⁊c̄
e Stāt phiſō gāges fluui⁹ vt dt̄ Iſi.
li. xiij. a Gāgaro rege dict⁹ ganges.
Hic exiēs de padiſo circūit terrā euilath. i.
die. ſ. regiōis. Et dr̄ phiſon. i. caterua. q᷑ de
cem ī ſe recipit flumia. Interptat̄ etiā muta
tio oris. q᷑ mutat̄ a facie quā hꝫ in padiſo.
Et h̄ trib⁊ modis. ſic̄ dicit mgr̄ ī hiſtorijs.
In colore: q᷑ alibi clar⁹: alibi obſcur⁹. ali-
bi turbid⁹. In q̄ntitate: q᷑ alibi puus: alibi
magnus ⁊ diffuſus. Et in ſenſu. q᷑ alibi fri
gidus. alibi calid⁹ Hic fluui⁹ abūdat arenu
lis aureis ⁊ gēmis p̄cioſ. ī cui⁹ etiā litorib⁊
creſcūt arbores et herbe mediciales.

De Gyon q̄ Nil⁹ dr̄ Ca. IIII.
g yon q̄ ⁊ nil⁹ fluui⁹ ē meſopotamie
de padiſo exiēs. Et dr̄ hiat⁹ tr̄e vel
terre⁹. q᷑ turbid⁹ eſt et limoſus. Orit̄ āt nō
pcul ab atlāte. ⁊ circūit terrā ethiopie; et de
ſcēdit p egiptū: ⁊ irrigat plana eius. Vn̄ dt̄
Hiero. ſup Amos. viij. Ibi: Defluet q̄ſi ri
uus egypti ⁊c̄. Nilus diſpoſitōe dei totam
egyptū ſel' in anno irrigat cumul' arenarum
claudētib⁊ oſtia ei⁹ ne defluat ī mare. poſt
irrigatōez āt ſolutis cumul' redit ī alueū ſu-
um. ⁊ ſic tandē mare īgrediēs a mari abſor-
bet̄. Hic fluui⁹ nutrit reptilia ml'tū nociua
⁊ venenoſa: ſicut cocodrillos. ⁊ beſtiolā que
dicit̄ enidros. de q̄ dic̄ Iſi. li. xij. ca. ij. Eni-
dros inq̄t ē beſtiola ex eo nūcupata q̄ ī aq̄s
v'ſet̄: ⁊ maxime ī nilo. q̄ ſi inuenerit cocodril
lum dormientē: volutat ſe in luto pmo ⁊ in
trat p os ei⁹ in ventrē ⁊ carpit oīa īteriora ei⁹
⁊ ſic morit̄. Dicit ēt Glo. ſup. xxiiij. c. Eccli
Ibi. q̄ſi gyon q̄ eſt nilus fluui⁹ turbulent⁹ ē
⁊ ml'tū ꝯhit limi. vnde limoſitatis rōe quā
ſecū ducit terrā p quā trāſit frugiferā ⁊ val-
de fertilem facit.

De Tigri Cap̄. V.
t Igris fluuius eſt meſopotamie. ꝺ
padiſo egrediēs. pgit ꝯ aſſyrios vt
dt̄ Iſi. q̄ poſt ml'tos circūit⁹ intrat
mare rubrū. Vocat̄ aūt h̄ noīe ꝓpt' impetū
⁊ velocitatē ad inſtar tigris aīalis nimio ī-
petu pcurrēt. Dic̄ aūt Joſeph⁹ q̄ tigr ori
tur in armenia ex eodem fonte q̄ orit̄ eufra-
tes. et vocat̄ diglath. quod ſonat acutū vel
anguſtū: currit eniꝫ anguſte et acute ad mo
dū ſagitte; propter qꝺ tigris līgua pſica. i.
velox vel ſagitta nuncupat̄.

De Eufrate Capitulū. VI.
e Vfrates eſt fluuius meſopotamie:
ꝺ padiſo exiēs: copioſiſſim⁹ ī gēmiſ.
q̄ p mediā babyloniaꝫ fluit. Hic ab
vbertate nomē accepit. Nam hebraice eu-
frata frugifer īterptat̄. In meſopotamia āt
pfluit: in q̄buſdā locꝫ ⁊ rigat ſicut nilus egy
ptū. Saluſtius autē autor certiſſim⁹ aſſe-
rit tigrim ⁊ eufraten de vno fonte manare ī
armenia. qui p diuerſa loca exeūtes ſpacio
multoꝝ miliū in medio derelicto. Terra au
tem q̄ ab ipis ambit̄ meſopotamia dicitur.
Hucuſqꝫ Iſido. li. xiij. c. penul.

De Dorice Capitulū. VII.
d Orix eſt fluuius ſꝫ glo. ſr̄ Eccl. xx-
iiij. q̄ alio noīe dr̄ araxis vl' arapſiſ:
amnis armenie q̄ orit̄ ex eodē mōte
cū eufrate: ſic dict⁹. eo q̄ rapacitate oīa p
ſternit: vt dicit Iſi. li. xiij. Vn̄ cū Alexāder
eū vellet trāſgredi pōte fabcato: tāta violen
tia inūdauit vt pontē dirueret. Hic breui-
bus intuallis ab eufratis ortu caput tollit
ac deīde ī caſpiū mare fluit: vt dicit Iſi. ibi
dē. Dorix aūt dr̄ a grecꝫ a pte terre iporum.
nā illa patria vbi fluit līgua ipoꝝ dorica vo
cat̄: vt dt̄ glo. ſup Eccl. xxiiij. Hic fluuius
quaſi quoddā brachiū videt̄ eſſe tigris l' eu
fratis vel vtriuſqꝫ cū ex eodē fonte in arme-
nia oriat̄. ꝓpter quod dr̄ abūdare gēmis et
herbis aromaticis: quarū vſus ꝯuenit me-
dicine. Dorix autē medicamentū generati-
onis interptat̄. mediante itaqꝫ tigri vel eu-
frate exire de padiſo dicit̄ ⁊ pdire.

De Jordane Capitulū. VIII.
i Ordanis iudee fluui⁹ a duob⁊ fon
tib⁹ (quoꝝ vnus ior: alter dan voca
catur) nomiatus eſt: vt dicit Iſido-
rus lib. xiij. Naſcit̄ autē ſub libano monte
diuidēs arabiā et iudeā. qui p multos cir-
cūitus iuxta hiericho in mare mortuū īflu-
it: qꝺ ipm abſorbet penituſ et ꝯſumit. Hic
fluui⁹ tpe meſſis triticee (q̄ ſolet ī paleſtina
v'nali tpe iā mataureſcere) ꝯſueuit pl⁹ ſolito
abūdare. qꝺ accidit ex imbris ſerotini inun
datione. ⁊ ex niuiū reſolutione: ſicut dicit̄ ī
hiſtorijs ⁊ in Glo. ſup Joſue. iij. Vbi dicit̄
Jordanis ripas aluei ſui tpe meſſis iplene
rat ⁊c̄. ⁊ Eccl. xxiiij. dr̄ fere idem. Hic flu

nius est in multis ꝓuilegiat⁹. Primo qꝛ regionē fideliū iudeoꝝ a regione incredulorꝝ. iudeā. s. ab arabia sepauit. Scd̾o qꝛ coraꝫ filijs israel se apuit. ⁊ eis ad terrā pmissiōis trāsitū pbēs. in arce dn̄i ⁊ populi p̄sentia se diuisit. vt dꝛ Josue. iij. Tertio qꝛ leprā Naaman syri abluit ⁊ mūdauit. iiij. Regum. v. Quarto qꝛ p sui diffusiōeꝫ scti̾tati Helie ⁊ Helisei testimoniū phibuit. qꝛ vtriusqꝫ imperio obediuit. vtꝫ. iiij. Reg. ij. Quinto: qꝛ ferrū ꝯtra naturā nō abscōdit in fundo suo imo vsqꝫ ad suā supficiē illd̾ remittēs ꝓphe q̇ pdiderat ip̄m: vt recipet eleuauit. vt legiꝶ iiij. Reg. vj. c. Sexto. qꝛ ex ꝯtactu mūdissime carnis dn̄i scĩficari meruit. q̇ mediante dn̄s vim regeneratiuā aq̄s cōtulit ⁊ hūane salutis sacr̄m in aqua fieri ordinauit. vt patet Luce. ij. Septimo. qꝛ in iordane Joannes baptizauit ⁊ celos aptos videre: ⁊ vocē patris audire meruit. qn̄ toti⁹ trinitatis mysteriū ī baptizādo dn̄m ītellexit. Sūt ⁊ alia flumīa q̄ noīanꝶ in scꝑtura. sicut sunt Abana ⁊ Pharphar. q̇ sūt fluuij syrie fluentes iuxta damascū. q̄ꝝ subductiōe horti damasceni irriganꝶ. ⁊ multiplici genere herbarū ⁊ arboꝝ ac fructuū multiplicatōe fecūdātur. De his dꝛ. iiij. Reg. v.

De Basan
Caplm̄. IX.

g Asan est fluui⁹ Medoꝝ. q̇ alio noīe dicitꝶ idapses. q̇ a q̇dam rege Medorū sic vocat⁹ est. Oritꝶ aūt in oriente ⁊ in rubro mari excipiꝶ. In vincul' aūt syris sup hūc fluuiuꝫ due trib⁹ ⁊ dimidia. (que a salmanasar rege assyrioꝝ captiue ī assyrios sūt deducte) pmanere exules sūt coacte. vtꝫ iiij. Re. xviij. Sic due trib⁹ ī captiuitate a nabuchodonosor sup fluuiū chobar in babyloniā fuerūt multis tpib⁹ collocate. vtꝫ ī Ezech. j. Est aūt chobar fluui⁹ babylonicus p paludes Babylonie se diffundens a tigri vel eufrate ortū ducēs ac inv̄nū ip̄orū iteꝝ rediens siue cadens. vt dic̄ Hiero. sup Ezech. Fluui⁹ autem chobar pte sui litoris abundat salicib⁹ ⁊ carectis. sicut dicit glo. sup locū illū Esa. xviij. F. vltra torrētē salicꝫ ducerꝫ. Hūc torrētē vocat babylonie flumē sup q̄d residēs pp̄l's dei nō exultat imo plorat. sic scꝑtū ē. Sup flumina babylonis ⁊c̄. Sūt ⁊ alia flumina multū famosa. sꝫ de ill' hic tacem⁹. qꝛ de eis mētionem in biblia nō habemus.

De Lacu in generali.
Capitulū X

l Acus est latētiū aquarū receptaculū in q̄ aqua retineꝶ: nec fluctib⁹ admisceꝶ. vt dicit Isid̾. li. xiij. qd̾ greci limū. i. stagnū vocāt. Nā fontes labunꝶ in flumīa. flumina ṽo in freta discurrūt. Lac⁹ autem stat in loco nec fluit. et ideo dictus est lac⁹: quasi aque loc⁹: vt d̾t Isi. Aq̄s eni q̄s scaturiēdo vl' influēdo recipit al's nō trāsfūdit Pisces autē lacuales vt dicit Cōstāt. min⁹ sunt laudabiles q̄ꝫ fluuiales. Nā sua limositate pisces q̄s nutrit q̄si limū sapiētes reddit. Herbas supfluas gignit: ī q̄b⁹ ranas ⁊ ṽmicl'os ml'tos nutrit. Aq̄ fluēs lac⁹ subītrās: ip̄oꝝ aq̄s recētiores effic̄. ⁊ ip̄as a corruptōe custodit. Ex nimia ṽo aq̄ꝝ receptōe freq̄nt̾ ripa stagni rūpiꝶ. ⁊ quicq̇d diuti⁹ intus nutritū est subito inaniꝶ. Aqua aūt lacualis ceteris ē grossior. ⁊ aquis fluentib⁹ ad potandū min⁹ laudabil' experiꝶ. Nā tal' pot⁹ sepe assumpt⁹ multas generat ī corpe passiōes. vtꝫ sup li. v. d̾ aque potu. Cōtrahit autē aqua lacualis diuersas virtutes ex fundo et situ vbi recolligiꝶ: sicut exemplificat Isi. li. xiij. c. iij. de diuersitate aq̄ꝝ dicēs In ethiopia inq̇t lacus est quo pfusa corpa velut oleo nitescūt. Est etiā lacus in africa q̇ canoras voces facit. Item ī italia est lacus qui bibentib⁹ aquā ip̄ius tediū vini facit. In reatinis paludib⁹ iumentoꝝ vngulas indurari dicūt. Itē in asphaltico lacu iudee: nihil viuū habēs aīam mergi p̄t. In indis sydē est stagnū in quo nihil natat: sed omnia summerguntꝶ. In traconitide ē lac⁹ in die ter amarus ⁊ totiēs dulcꝫ. Hec oīa recitat Isido. in li. et ca. supradicto. He autē et alie cōsimiles aquarū putealiū et lacualiū diuersitates accidunt ex varia qualitate venarum terre p quas transeūt tales aq̄: vel a natura et dispositione fundi vbi aque hmōi recolliguntꝶ.

De lacu asphalti
Capitulū XI

l Acus asphalti mare mortuū nūcupaꝶ. Mare ꝓpter eius magnitudinē ⁊ pfūditatē. Mortuū quia nihil gignit viuum. nihil etiā recipit ex genere viuentium Unde nec pisces habet nec volucres. sed quecunqꝫ viuentia mergendo tentaueris quacunqꝫ arte: statim resiliunt. Et quamuis vehementer illisa: confestim excutiunꝶ

Sꝫ necꝫ a vētis mouet̄: bitumine turbinis
vētis resistēte: a q̄ oīs aq̄ stagnat̄. necꝫ naui
gatiōis patiēs est. Oīa āt vita carētia in ꝓ
fundū mergūt̄. necꝫ materiā aliquā sustinet
nisi q̄ bitumine illustrat̄. Extinctā lucernā
dicūt in eo sūmergi. accēsam ꝓo supnatare
Hic lacꝰ asphalti. i. bitumis vocat̄ siue ma
re salinaꝝ. ⁊ est i iudea int̄ hiericho ⁊ zachā
Lōgitudo eiꝰ vsqꝫ ad zoroas arabie dirigi
tur stadijs septigēt̄. ⁊. lxxx. Latitudo eiꝰ sta
dijs cētū. vl' vsqꝫ ad viciniā sodomoꝝ. Huc
usqꝫ Isi. li. xiij. in ca. de lacis ⁊ stagnis. In
historijs d̄t mgr̄. c. de subuersiōe sodomoꝝ
in fine. Hic lacꝰ nigras glebas bituminis
euomit. ⁊ iō lacꝰ asphaltides d̄r. In cuiꝰ ri
pa poma i arboribꝫ nata vsqꝫ ad matitatē
coloꝝ sūt viridis. q̄ si matura incidas fauil
las intꝰ iuenies. Vn̄ ait Josephꝰ. Fauilla
t̄re zodomoꝝ fidē hꝫ. Sil'r d̄r i glo. sup. ij.
Pet. ij. c. sup locū illū. Ciuitates sodomoꝝ
in cinerē redigēs ⁊c̄. Seruare adhuc volu
it dn̄s regionē ꝯ positā spēm p̄sce (al's p̄sti
ne) pene. Nascunt̄ ibi poma pulcerria q̄ ex
se cupiditatē edēdi spectantibꝫ generāt: q̄ si
carpas: fatiscūt ⁊ resoluūt̄ i cinerē. fumūqꝫ
excitāt q̄si adhuc ardeāt

De lacu tyberiadis.
Caplm̄. XII.

Lacus tyberiadis ab oppido tyberia
l dis est vocatꝰ. qḋ q̄ndā Herodes in
honorem tyberij cesaris ꝯdidit. Est
āt stagnū maxim siue lacꝰ oībꝫ loc̄ in iudea
salubrior: ⁊ ad sanitatē corpoꝝ efficacior.
Circūit aūt stadia centū. lx. vt dicit Isido.
libro. xiij.

De stagno genesar Ca. XIII

Stagnū genesar vt d̄r ibidē. ē lacꝰ am
s plissimꝰ i Judea. q̄ lōgitudie. clx. sta
dijs extēdit̄. latitudie ꝓo. lx. diffūdit̄
aq̄s crispātibꝫ aura: nō vētis. sꝫ de ipō sibi
excrispās (al's creās) Vn̄ ⁊ genesar d̄r greco
vocabulo. q̄si generās sibi aurā. Deniqꝫ ꝑ
diffusiora spacia lacꝰ freq̄ntibꝫ aur̄ spirāti
bꝰ agitat̄. vn̄ purior ē haustꝰ eiꝰ ⁊ dulcior ac
habilior ad potandū. Hucusqꝫ Isi. Propt̄
magnitudinē āt eiꝰ sepe i euāgelio mare vo
cat̄. n̄ q2 sit mare: sꝫ q2 potiꝰ ē q̄dā mag ior
danis refluxio vt d̄t glo. sup Jo. ca. vj. Cō
suetudo est autē hebreoꝝ oēm aq̄ꝝ congre
gatiōem vocare mare. ⁊ ideo sepe mar̄ no
mine nuncupat̄

De piscina. Ca. XIIII.

Piscina est aqua ad nutriēdū pisces
p collecta. q̄uis ꝑ antiphrasim aq̄rū
collectio nō hn̄s pisces piscina se
piꝰ noiet̄. vt d̄t Isi. Ad bonitatē āt piscine
exigit̄ fundi soliditas. aq̄ influēt̄ puritas. ⁊
influētie ꝯtinuitas. Vbi ei fūdꝰ ē lutosꝰ (al's
limosus) ⁊ paludosus: pisces saporosi nul
latenꝰ nutriūt̄. Vbi ei recēs aq̄ n̄ fluit: aque
stātes ⁊ nō mote d̄ facili corrūpūt̄. Et ideo
ad piscine renouatiōē ꝑ canales ⁊ fistulas
aq̄ dulces ⁊ recētes iducūt̄: vallis ⁊ aggeri
bus ne ifluētes aq̄ effluāt piscinaꝝ t̄mi mu
niunt̄. De piscinis etiā riuuli ad hortoꝝ ir
rigatōē deducūt̄. Herbe et arbores iuxta
piscinas site mag̃ virētes ⁊ fructifere inue

De Riuo Ca. XV. (niunt̄.

Riuus a rigādo ē dictꝰ: vt d̄t Isido.
r Nā a fonte l' a riuo fluuiꝰ ducit̄ vt i
de hortꝰ irriget̄. Naturā eni ⁊ effe
ctū sue origīs sapit riuꝰ. A fontali origine
mediāte riuo ꝓcedit fluuiꝰ siue lacꝰ vt dicit
Auic̄. Est aūt riuꝰ imūdiciarū purgatiuꝰ: t̄
re fecūdatiuꝰ. potꝰ aīalibꝫ ⁊ auibꝫ mīstrati
uus. viroris ⁊ pulcritudīs i herb̄ et floribꝫ
ꝯſuatiuꝰ. lapilloꝝ et arenulaꝝ attractiuus.

De Fluctu Cap. XVI.

f Fluctus a flatu est dictꝰ Vētoꝝ eni
ipulsu aq̄ agitate fluctuāt. Quarū
eminēs licꝫ q̄ sꝑ in motu ē vocat̄ vnda. Et ē
vnda ab eūdo dicta. eo q2 cōtinua agitatōe
mota nunq̄ q̄escit: vt dicit Isi. li. xiij. Flu
ctus aūt mutuo se collidūt. vt nūc sursum:
nūc deorsū mutuo se agitēt ⁊ ipellāt. ⁊ ex fre
q̄nti allisiōe mutuā spumā ex se gignūt. are
nulas ⁊ varias fūdi ꝑticl'as secū admiscēdo
sursū ferūt. Pisces allidūt. ⁊ ex motꝰ sui ipe
tu meliores reddūt̄ (al's reddūt) Ex ventosi
aer̄ subītratōe fluctꝰ itūescūt. ⁊ s̄ꝫ vēti ipe
tū nūc ascēdūt nūc descēdūt. ex ꝯcussiōe mu
tua aerē ꝯcitāt ⁊ vētū gignūt. Naues eleuāt
⁊ ad ripas deꝑmūt ⁊ litora se cū strepitu cō
stringūt. Sꝑ sīt i motu ⁊ q̄escere n̄ pn̄t. aut
ei pēitꝰ deficiūt aut vndiqꝫ se agitāt ⁊ diffu

De Gurgite Ca. XVII. (dūt.

Gurges est in flumie locꝰ altꝰ siue ꝓ
g fundꝰ. A gutture gurges ē dictꝰ: vt
dicit Isi. eo q2 aq̄s influētes absor
beat: et absorptas eas itato reuomat et re
mittat. vn̄ ꝓpt̄ sui ꝓfūditatē motu circl'ari ⁊
r̄flexo circūfert̄. ꝓpt̄ qḋ natātes d̄ facili i gur
gite ꝑiclitāt̄ In gurgite ēt pisces maxīe se oc
cultāt. et vix q̄ꝫdiu gurgitē nō exeūt capiūt̄

De Tramite
Capl'm. XVIII.

t Rames est p̄m⁹ aq̄ seu fluminis, de-
cursus rectus ⁊ (al's ⁊ exit⁹) ꝯtinu⁹ a
fonte exiēs: ac meat⁹ sui alueū nō relinq̄ns
A fonte ei effluere incipit. ⁊ q̄usq; mare itra
uerit aluei sui limites ꝯtinue fluere nō desi-
stit. Fundū suū ꝯcauat ⁊ ꝯsumit. Nauigio
maxime ꝯuenit Pisces maiores nutrit. q̄r
recētiorē aquā ⁊ fundū puriorē generaliter
hr̄e ꝯsueuit. Cū maiori impetu effluit q̄ꝫ ali
qua alia pars aq̄. ⁊ iō naues atq; lignoꝝ
strues celerr⁹ secū trahit. Et iō trames dr̄ a
traho. his. vel trāsmitto tis. q̄r omnia ipo-
sita trahit celerrime ⁊ trāsmittit. Quāto em̄
aque cursus in suo tramite est recentior. tā
to est velocior. ⁊ omnia veloci⁹ secuꝫ ducit
siue trahit

De alluuione Ca. XIX

a Lluuio onis: ⁊ hec alluuies. dicit̄ la
tens ⁊ lenta aquaꝝ inundātia. ab al-
luēdo vel abluēdo dicta. Abluit em̄
terrā p̄ quā trāsit ⁊ abluēdo ꝯsumit. vn̄ sub-
tranea ripaꝝ ꝯsumptio ex aq̄ facta alluuio
dr̄ Job. xiiij. Alluuiōe paulatī terra ꝯsumi
tur ⁊c̄. Quāto aūt p̄ abscōditas ripaꝝ ꝯca-
uitates meliori fluxu se diffundit. tāto peri
culosi⁹ litoris soliditatē dissipat ⁊ dissoluit
nā ripe sup̄ficies exteri⁹ solida credit̄. q̄r ei⁹
cōsumptio iterior nō videt̄. ꝫ iō pes calcā-
tis ripā facilius labit̄. q̄r ꝯsumpta interiori
soliditate latens vacuitas non cauetur. vt
dicit Cōstan̄.

De Abysso
Capl'm. XX

a Byssus est aquaꝝ p̄funditas impe-
netrabilis. a qua fontes ⁊ flumīa ori
unt̄. Oēs em̄ aq̄ de abysso exeunt et
p̄ occultas venas ad matricē abyssuꝫ reuer
tunt̄. vt dicit Isi. lib. xiij. Vn̄ dicit̄ abyssus
q̄si abuisus. quia eius p̄funditas videri n̄
potest. Vl' dicitur abyssus quasi sine bysso
id est. sine cādore. quia ꝓpter nimiam distā
tiam a fonte luminis: luc̄ꝫ pulcritudine ca-
ret ⁊ decore. Ut dicit Joannes Damasce-
nus. Abyssus nihil aliō est q̄ꝫ aq̄ multa cu-
ius finis est incōp̄hēsibilis ⁊ inuisibil'. quia
ad ei⁹ terminum lucis diffusio nō attingit.
Vel dicit̄ abyssus quasi sine base. q̄r ei⁹ fū
damentū ⁊ suitētatio sensu nō videt̄. Et iō p̄
mordialis materia. q̄r in p̄cipio non erat
forma ꝯterminate distincta. abyssus ab au
gustino est vocata. Propter qō dicit̄ in lib.
ꝯfes̄. xij. Abyssus est corp̄ale illud qō fecit
deus vt esset materia corp̄eaꝝ reꝝ informis
sine ordine et sine luce. Unde abyssus ideꝫ
est qō prima materia: Ut dicit Aug⁹ in li.
De symbolis. Terre inquit et abyssi nomi
ne materiā nuncupauit: que de nihilo facta
est vt ordinatissimo dei munere p̄io capax
formarum fieret. et deinde formarentur q̄-
cunq; sunt formata. Unde eadem materia
aqua est dicta. Tum quia fluida. tum etiā
quia omnis forme est susceptiua. Unde di
cebat̄ terra ꝓpter naturalē stabilitatē vel so-
liditatem s̄m quā erat generationi et corru
ptioni subiecta. Abyssus p̄opt̄ informita
tem. quia nulla erat forma distincta. Dice-
batur et aqua propter formatōis possibili
tatē. s̄m quā erat omnis forme et qualitat̄ꝫ
potentialit̄ receptiua. vt dicit Augustin⁹.
Abyssus itaq; ex se habꝫ obscuritatē ⁊ p̄fū
ditatē omniū aq̄ꝝ et fluidorū (al's fluuioꝝ)
capacitateꝫ: insatiabilitatē. quia nunq̄ꝫ tot
aquas recipit quin plures recipere possit.
inscrutabilitatē. iexhaustibilitatē: cōmuni-
cabilitatem.

De Mari Capitulū. XXI.

m Are est aquarū collectio tā dulciuꝫ
q̄ꝫ salsaꝝ. vt dicit Isiō. li. xiij. Prop̄e
autē dicit̄ mare: eo q̄ aque eius sūt
amare. vt dicit̄ ibidem. Et sequit̄. Vocat̄
autē mare equor ab equalitate. eo q̄ equa-
liter sursū est. Quāuis enim aque mar̄ꝫ flu-
ctuantes velut montes erigantur. sedat̄ꝫ ta
men tēpestatibus iteꝝ adequantur: vt dic̄
idem. Idē autē dicit̄ pelagus quasi pellēs
vndas. q̄r in mari fit vndarū et procellaruꝫ
motus continuus et impulsus. Mare au-
tē vt dicit idem ibidē: q̄ꝫuis omniū fontiuꝫ
in se recipiat aq̄s ⁊ flumina. ex tanto tn̄ aq̄-
rum concursu nō suscipit incrementū. Qō
accidit ex hoc. Vel quia eius magnitudo
influentes vndas nō sentiat. Vel q̄r amara
fluentes vndas cōsumat. Vel q̄r ip̄e nubes
multaꝫ aq̄sitatē ad se attrahunt. Siue q̄ il
las auferant partim venti. partim sol exic-
cet. Seu q̄r aque dulces per occulta q̄daꝫ
foramina percolate redeant: ad capita fluu
uiorum et fontiū reuolute. Hucusq; Isido
rus libro tredecimo. Scd̄ꝫ Ambrosiū au
tem et Basiliū in Hexameron. Mare ē aq̄
rum aggregatio m̄ltiplicata per diuersa lo
ca ⁊ nomina. sed tamen continue vna semp̄

mota vaga sonora spũosa in fluxu ꝛ refluxu lũe naturã imitãs.cuiꝰ ꝟtute ꝛ influẽtia cohibeẗ. Est aũt mare caput ꝛ hospiciũ fluuioꝝ.fons imbriũ.q̄ sibi discrepantes ppl̄i copulanẗ.subsidiũ in necessitatibꝫ.refugiuz in ꝑiculis.itinerꝫ cõpendiũ.laborãtis lucꝝ De mari etiã dicit Arist.in li.metheoꝝ. Oim aquaꝝ mare est ꝓncipiũ ꝛ origo.ꝛ est aq̄ꝝ q̄es.ꝛ diuidiẗ in reliq̄ maria.Causa ãt ꝓpter quã fit in mari salsedo ꝛ amaritudo ẽ qꝛ duo sunt vapores.hũidus vapor ꝛ siccꝰ subtilis ꝛ aq̄sus.Resoluiẗ pars subtilior ꝑ motuz solis.ꝛ remanet grossior.ꝛ calore solis cum calescit:efficitur salsuz qđ remanet ꝛ amaꝝ.vt sudor ꝛ vrina.Ex adustiõe ei fit res amara qñ remanẽt ꝑtes terrestres aduste:aqueis ꝛ insipidis ꝑtibꝫ ꝯsumptis.ꝛ de amaritudine ꝑ adustionis intẽsionẽ fit salsedo.vtꝫ in cinere in q̄ aq̄ colata sentiẗ salsa.Itẽ Arist.in eodẽ.Aqua marꝫ salsa grauior est aqua dulci.qꝛ hec grossior:illa ꝟo subtilior.Cuiꝰ signũ est.qꝛ ouũ natat in aq̄ salsa ꝛ nõ in dulci.Et ꝓfundiꝰ sũmergiẗ nauis cadẽs in aq̄ dulci q̄ꝫ in salsa.Et iđ ĩ mari mortuo nõ mergiẗ aĩal nec generaẗ.qꝛ vicit in eo siccitas.Itẽ in li.de aĩalibꝫ In mari est aq̄ ꝛ p̄t extrahi ab eo salsedo.qm̄ si accepit homo vas terreũ nouũ crudũ ꝛ clauserit eius orificium ꝛ eiecerit ip̄m vacuũ in mare ꝑ diem ꝛ noctẽ intrabit in ip̄m aq̄ dulcis.Itẽ idẽ in libro methoꝝ.Aque dulces eleuanẗ ꝓpter leuitatem suã sursum.ꝛ aque salse descendũt ꝓpter grauitatẽ suã deorsuz.ꝛ qđ salsum est remanet in terra:ꝛ qđ dulce euaporat.Itẽ Idem li.de elementis.Mare in actioibꝫ suis imitaẗ naturaz lune.Qđ ptꝫ.qꝛ quãdocũqꝫ luna oriẗ in aliqua hora diei vel noctis:tũc flumẽ ingrediẽs mare ĩ illa regione in qua oriẗ luna extendit ipsuz mare ita ꝙ aqua illiꝰ fluminis redit ad partem loci a quo cucurrit acsi esset ꝑ violentiam reꝑcussa.Et cũ est luna in cardine inferiori:incipit aqua diminui sicut quãdo luna vult oriri aqua incipit augmentari.Vñ sicut ferrũ sequiẗ adamãtẽ ita mare cursum lune seq̄ẗ ꝛ ꝟtutẽ.Quere sup̄ li.viij.c.đ Luna Itẽ inspissaẗ q̄ꝫ mare post ascẽsuz stelle q̄ vocaẗ canicula.ꝛ mutat colorẽ ꝛ efficiẗ nũc viride.nũc ceruleũ.nũc turbidũ nũc clarũ.Itẽ Macro.in lib.Ciceronis.Oceanꝰ in incremẽto lune ordinẽ istũ tenet.Naꝫ ꝓ͂mo die crescẽtꝫ lune fit copiosior solito.q̄a tũc mare plenũ ẽ in sũmo.deinde minuiẗ secundo.ꝛ sic descẽdendo q̄tidie minuitur vsqꝫ ad diẽ septimũ.ꝛ tũc est mare in vltĩo defectu.Incipit paulatim crescere iterũ vsqꝫ ad diẽ septimũ.Dicit itaqꝫ ꝙ luna.xiiij.qñ totaliẗ est plena:est iterato mare in suo augmento summo.ꝛ iterũ incipit minui ꝑ dies septẽ alios.Ait itaqꝫ ꝙ luna quãdo est.xxj.est iterꝝ ĩ suo mĩmo.Iterꝝ ꝟo crescẽdo ĩcipit ascẽdere ꝑ septẽ alios dies:Ita ꝙ qñ luna est.xxviij.tũc iterꝝ ẽ ĩ suo sũmo.Et sic sp̄ mare q̄ttuor recipit ĩmutatões q̄libet mẽse.duas.s.ĩ crescẽdo.et duas ĩ decrescẽdo ꝫ augmentũ vł decremẽtũ ip̄iꝰ lune.Sp̄ itaqꝫ ẽ mare ĩ sũmo augmẽto et vigore quãdo lũa plena est lumine:vel versus celum:vt in nouilunio.vel versus terraz:vt in plenilunio fieri consueuit.Et quanto luna in susceptione siue in amissione luminis sui plus proficit vel deficit:tanto mare crescit ampliꝰ aut decrescit.Itẽ mare ꝫm Aristo.in li.vegetabiliũ:fundũ et litꝰ habꝫ durũ:solidũ et arenosum.Et signũ huiꝰ ꝙ mare sit salsũ super arenas ẽ.qꝛ obtinuerũt ĩ eo ꝑtes terree sicce:qꝛ sunt salse.ꝛ existentia aq̄ diuisit lutuz ꝑ ꝑtes suas.et ideo terra mari ꝓpinqua arenosa est.Inter ꝑtes vero eius arenosas diuersi lapides ꝛ gemme mire virtutis ꝓcreãtur.et arenaꝝ attritu polite ꝑ vndarũ marꝫ motũ ad litora iactanẗ. Preter istas autẽ maris ꝓprietates sunt quedã alie cõmũes ꝛ oĩbꝫ fere note.quas tñ ꝓpẗ simplices bonuz putaui hic apponere:vt aliquã materiã habeant mystica ꝑ eaꝝ sĩlitudinem simplicibꝰ suadere Est itaqꝫ mare suꝑp̄iꝰ purgatiuũ. Oia enĩ cadauera a se reijcit.ꝛ oia ĩmunda ꝛ mortua discutit.ꝛ ꝑ motꝰ violentiã expellit.vt dicit Greg.Itẽ mare ẽ sui ꝑ occultissimas venas abyssi diffusiuũ.ꝛ tã fontibꝰ q̄ꝫ flumĩbꝫ materiã sui fluxus ꝯtinue mĩstratiuũ.vt đt Hiero.sr̄ Ecc̄.Itẽ mare ẽ aĩantium ꝛ mõstroꝝ mł̄tiplicꝫ forme ꝓductiuum. Mare eĩ lõgẽ pł̄a ꝓducit mõstra ꝛ mira q̄ꝫ fac̄ ip̄a t̄ra.sic̄ dic̄ Raba.sup̄ Ecc̄i.xliij.ibi. Illic p̄clara et mirabilia oꝑa et varia bestiarũ ꝛc̄.Et in Psał.Illic reptilia q̄ꝝ nõ ẽ numerus.Itẽ q̄uis mare substãtialiẗ sit molle ꝛ liquidũ:durissimaꝝ tamẽ rerũ tã animatarũ q̄ꝫ inanimatarũ est generatiuũ.vt ptꝫ ĩ cõchilibꝫ ꝛ piscibꝰ dure teste.ꝛ in lapidibꝫ ꝛ gẽmis quas emittit.Item mare q̄uis ĩ se nõ sit potabile vel delectabile quantuz ad

gustū: est tñ vtile q̄ ad effectū. Multa℞ em̄
infirmitatū est curatiuū. Sanat em̄ hydro
picos vlcerosos et alios scabiosos. vt dic̄
Cōstan. ꝛ multos alios curat. Itē mare q̄ꝫ
uis ex se sit salsum ꝛ ama℞: p dulcedinez tñ
vena℞ terre p q̄s trāsit est sui sapoꝛ immu-
tatiuū. dulcedinē em̄ q̄ndam ꝯtrahit ex co
latione terre p quā trāsit. vt dicit Macro.
ꝛ Aristo. Itē mare q̄ntūcunqꝫ sit insipiduz
aut ama℞. pisciū tñ dulciū ē nutritiuū. La-
tentē em̄ habet dulcedinē quā sugentes pi
sces ꝯtrahūt nutrimntū ꝯgruū ꝛ saporē vt
d̄t Amb. Itē mare mobile ē ꝛ inq̄etuz et ex
suo motu est sue sube a corruptiōis piculo
ꝯseruatiuū. q: ex ꝯtinuatione mot⁹ subtili-
atur. ꝛ sic ne putrescat a corruptibili vicio
ꝯseruat᷑. Itē cum sit liquidū ꝛ male termia
bile. tñ p seipm sistit᷑ ꝛ nō p aliū. ꝑpter qđ vl
tra lito℞ suo℞ termios nō est de facili pces-
siuū. sicut d̄r Prouerb. viij. Hiere. v. Job.
xxxviij. Itē salsedine ꝛ amaritudine sua est
dulcedinis fontiū ꝛ alia℞ aqua℞ influētiuz
absorptiuū. tāto em̄ reputat᷑ aq̄ fluēs dulci
or. quāto pl⁹ a maris introitu elōgat᷑. Itez
ex collisione ꝛ mutua reuerberatiōe suoꝛuz
brachio℞ q̄b⁹ cingit terrā est vēto℞ ꝯtrario
rū generatiuū vt dicit Beda. Item incōsue
tis: mare maxie est nociuū Est em̄ timoꝛ in
cussiuū. doloris capitis generatiuū. vomi-
tus ꝛ nausee pṽocatiuū. appetit⁹ cibi ꝛ pot⁹
ablatiuū. Itē ex vaporatōe fumositatū q̄s
emittit est nebule ꝛ nubiū generatiuuz. cali
ginis ꝛ obscuritatis in aere inductiuū. ꝛ ra
dio℞ sol' interceptiuū. caloꝛ solar repssiuū
Item colorem ꝑpriū nō hn̄s. p q̄litate ven-
to℞ est sui coloris mutatiuū. naz modo fla-
uū ē: modo lutulētū. mō atrū. vt d̄t Isi. lib.
xiij. Itē mare multo℞ piculo℞ est in se cō
tētiuū. Modico em̄ flatu vēti reddit᷑ tēpe-
stuosū. pcellosum. feruidū ꝛ tumultuosum.
ꝛ iō mare fretū d̄r. vt d̄t Isi. s. feruiduz hn̄s
motū. vt pꝫ i mari siculo. in q̄ ꝑpt᷑ mar fer-
uorē fremitū (al's strepitū) faciētem scylla et
carybdis esse dicunt᷑: q̄ sunt duo loca picu-
losa. in q̄b⁹ multe naues facillime piclitant᷑
Est āt scylla ingēs saxū in mari eminēs ml't
ta hn̄s ꝓmōtoria siue capita ad que collisi
fluctus hoꝛrendū strepitū faciūt. cui naues
aliq̄ casu impingentes a naufragio non eua
dūt. Carybdis ṽo ē dicta eo ꝙ gurgitib⁹ oc
cultis naues sorbeat Est eñ ibi mare voragi
nosum ꝛ q̄si reflexū in se toꝛtuosum. ꝛ iō na
ues ibi trāseūtes sibi attrahit ꝛ in se deglu-
tit. ac inde mergit. Ter in die fluct⁹ erigit ꝛ
ter absorbꝫ. nā aq̄s accipit vt euomat. itera
to vomit vt rursum accipiat. vt dicit Isi. li
bro. xiij. i. c. de estib⁹ mar ꝛ fret Itē aliđ
notabile piculū occurrit i mari. s. ineq̄litas
fundi. qñ i aliq̄ loco aq̄ est ꝓfūdissima. ꝛ sta
tim iuxta illū locū vix est vadosa ꝛ h̄ piculū
Syrtis vocat᷑. eoꝙ ibi arene i cumulos cō
trahunt᷑. Syrt eñ grece idē est ꝙ tract⁹. Et
dicit Papias ꝙ tales syrtes multe sūt i ma-
ri egyptiaco ꝛ ei admiscent᷑. Ex q̄ pꝫ ꝙ picu
losus ē mar trāsit⁹. tū ꝑpt᷑ iacētes (al's latē-
tes) scopulos. tū ēt ꝑpt᷑ arena℞ cumulos s̄b
aq̄ pariter adunatos. q: i talib⁹ loc naues ci-
tissime ꝯfringūt᷑ Itē aliđ piculū d̄r bitha
lassuz. qñ. s. nauis onusta impingit i fundū
multū bituminosum ꝛ limosuz. ꝛ ꝑpter limi
tenacitatē nō pōt se eximere aut exire. Vñ
d̄t Hugo ꝙ bithalassū est vestigiū limo im
p̄ssum. Glo. tñ sup Act. xxvij. d̄t ꝙ bithalas
suz est ꝯcursus duo℞ mariū. Magister ṽo
in histo. d̄t. ꝙ bithalassum d̄r lingua terre i
mare ꝓtēsa. hinc ꝛ inde mari circūdata. Et
d̄r bithalassum q̄si mare bifidū terre intie-
ctu diuisum Thalassum em̄ grece mare so-
nat. Qñ g̃ in bithalassū offendit nauis: ma-
net imobil' proꝛa. sꝫ puppis frāgit᷑ retro: ma-
ris ipetu supueniēt. sic d̄t mgr̃ ibiđ. Itē
trāsfretātes g̃nalit᷑ patiūt᷑ picl'm Aut rōne
mar Aut rōne aer Aut rōne nauis Nā si
mare fuerit scopulosū vndiqꝫ rupib⁹ ꝛ saxis
ipeditū. nō sine picl'o ꝑtrāsit᷑. Aut si funduz
habuerit ineq̄lē nūc cumul' arenosis eleua-
tū. nūc ṽo ad modū voragis dep̄ssum ꝛ ꝓfū
datū de facili trāsit⁹ ipedit᷑. Sꝫ ꝛ qñ mare i
sua supficie: subintrātib⁹ vētis efficit᷑ nimis
tumidū ꝛ vndis sese allidentib⁹ ꝛ mutuo se
ꝯcutiētib⁹ fit nimiū pcellosuz: nauis flucti-
bus ascendentib⁹ ꝛ descendentib⁹ piculose
exponit᷑. q: sepe aut ꝯcutit᷑: aut a pcellis cō-
trarijs opit᷑ Itē accidit picl'm ex aura tur
bulenta. Nā tpe tēpestuoso ꝛ obscuro ꝛ ne
buloso mari se cōmittere solet eē plimū pi-
culosū. Potissime qñ nauis p̄ceps fert᷑ i pi
culū ꝛ piculū nō videt᷑. Maxie āt formidat᷑
vēto℞ nimietas: ꝛ maxie qñ venti ꝯtrij casu
aliq̄ oriunt᷑. q: certū naufragiū tūc timetur.
Quāto aūt nauis p vnius venti impulsum
ꝓmouetur ṽsus portum: tanto p fortioris
venti cōtrarij impetū cōpellit᷑ ad p̄cipitiuz:
aut saltē inter ꝯtrarios vētos (al's fluctus)

in piculo diuti⁹ ɔ̄tinet. Itē adducit piculū
nauis deferentꝫ debilitas ꝛ isufficiētia Nō
em̄ tutū est se cōmittere sup mare nauicule
nimis pue siue fragilit ɔfracte. qꝛ tal' nauis
nō est secura int seuiētꝫ marꝫ pcellas. Quo
niā Ul' ꝓpt puitatē suā fluctibꝫ oppmit ꝛ sb
uertit Aut ꝓpter fragilitatē: vētoꝝ ꝛ aqꝝ
impetu ɔfringit. Aut ꝓpter rimaꝝ ꝛ forami
nū multiplicitatē: aqꝝ subintrātiū pōdere
ad ima demergit. Ul' saltē ad portū in tali
nauicula tardi⁹ puenit. Et pcipue qñ in tali
naui boni naucleri ꝛ gnari pñtia nō hꝫ Tūc
em̄ sūmū in mari est piculū qñ nauis hꝫ im
peritū gubernatorē ꝛ negligētē ꝛ incircūspe
ctū. His ꝛ multis alijs incōmodis subiacꝫ
mare tā mediterraneū q̄ꝫ oceanū. vt dt Isi.
Uocāt āt tā greci q̄ꝫ latini mare oceanū eo
q̄ i modū circuli ambit orbē. Totā ei sphe-
raꝫ nr̄i hitabil' circūit ocean⁹. a celeritate sic
dict⁹. eo q̄ ocyus circūeat ꝛ discurrat. Uel
qꝛ purpureo colore nitet ocean⁹ q̄si cean⁹.
.i. celi circul⁹. vt dt Isid. li. xiij. Hic ocean⁹
oras terraꝝ amplectit. alternisq̄ꝫ estibꝫ ac-
cedit ꝛ recedit. Respirātibꝫ āt i ꝓfundū vētꝫ
aut remouet maria aut absorbet. Et q̄uis
vnū sit mare q̄ntū ad sui ɔtiuationē. tñ ꝓpt
mltifidos ei⁹ sin⁹ de ꝓpris regionibꝫ diuersa
vocabula sūpsit. Ut mare gallicū a gallicꝫ
ꝛ mare britānicū a britānis. sic ꝛ gadiacum
mare a gadibꝫ ē dictū. vbi pmo ab oceano
marꝫ magni limē aperit. vbi cū hercules p-
uenisset: colūnas ibi posuit sperās ibi terre
esse finē. Hucusq̄ꝫ Isi. li. xiij.

De mari magno siue mediterraneo
Caplm. XXII.

m Are magnū siue mediterraneum est:
qd ab occasu ab oceano fluit ꝛ i meri
diē vergit. inde ad septētrionē tēdit.
Qd inde magnū appellat. qꝛ cetera maria i
cōparatione illi⁹ sunt minora. Dr aūt medit-
raneū qꝛ p mediā terrā vsq̄ꝫ ad oriētē pfūdit
Asiā ꝛ africā terminās ꝛ europā Cui⁹ pme
ptis sin⁹: q ab (al's in) hispania pfundit. hy-
beric⁹ ꝛ balearic⁹ appellat. deinde gallic⁹ q
narbonēsem puinciā alluit. post ligustic⁹. q
iuxta vrbem Januā ē ꝓxim⁹ ꝛ vicin⁹. post ē
tyrrhen⁹ q italiā attingit. Deinde sicul⁹ q vs
q̄ꝫ ad cretā a sicilia vadit. q post i pāphiliā ꝛ
egyptū se extēdit Deīde p ellespōtū v̄sus se
ptētrionē magnis anfractibꝫ se retorquet. ꝛ
tandē iuxta greciā ꝛ illyricum in angustas
septē stadioꝝ ɔstringit seu coartat. Deinde
diffusus eq̄re pauci cursus stringit ꝛ fac ꝓ-
pōtidē q mox in q̄nq̄ginta passus coartat.
Fitq̄ꝫ bosphor⁹ thraci⁹ q loc⁹ dr ꝓpōtides.
eo q̄ puenit mare pōticū ꝛ pcedit. Idem dr
bosphor⁹ a trāsitu strictor ꝛ angustꝫ meatibꝫ
boū. vt dt Isi. Iñ diffidunt sin⁹ pōtic⁹ am
plissim⁹ a tgo hūs meotides paludes. Qd
mare ex multitudine fluminū ꝛ aqꝝ dulciū
influētiū: dulci⁹ ē atq̄ꝫ ampli⁹ nebulosū: at
q̄ꝫ pter focas ꝛ delphinos: alias beluas ma
rinas maiores nō patit. Sic āt terra cū sit
vna: p diuersis locis varijs vocat vocabul.
ita p varijs regiōibꝫ h mare magnū diuersis
noibꝫ nūcupat. Hucusq̄ꝫ Isi. li. xiij. Sinus
vo marꝫ dicunt maiores rcessus. vt i mari
meditraneo. Ionic⁹ ab Io rege grecie sic
dict⁹ Iones āt dicunt athenięses vñ ionicū
mare ab ionia vsq̄ꝫ in siciliā dilatat. In oce
ano vo maxim⁹ est sin⁹ caspi⁹. indic⁹ persic⁹
arabic⁹. q et mare rubꝝ dr Rubꝝ āt mare
est vocatū. eo q̄ sit roseis vndis infectū. nō
tñ talē habꝫ naturā q̄lē videt ostēdere. sꝫ ex
vicinis litoribꝫ viciat gurges atq̄ꝫ ificit. qꝛ
oīs terra q circūstat pelago rubra ē ꝛ sāgui
neo colori ꝓxīa ꝛ vicina. Inde ei miniū acu
tissimū excerpit. ꝛ alij colores qbꝫ pictura
variat. vñ cū tra talē hꝫ naturā: ex fluctibꝫ li
tus dissoluētibꝫ: marꝫ suba rubrificat. Ob
h etiā in his litoribꝫ gēme rubre inueniunt
Nā hmōi lapilli humo inuoluti cū int are-
nulas sint attriti maris colorē retinēt atq̄ꝫ
fundi. Hoc mare i duos sin⁹ diuidit. Un⁹
est persic⁹ ab oriēte. quē pse inhabitāt Ali⁹
ab occidēte arabic⁹. quē arabes incolunt ꝛ
freq̄ntant. vt dt Isid. li. xiij.

De Pelago Ca. XXIII.

p Elagus est latitudo maris sine lito-
re ꝛ sine portu. vt dicit Isidorus. sū
mam habens ꝓfunditatem. instabili
tatem. ꝛ motus ɔtinuitatē. cetoꝝ ꝛ aliorum
monstroꝝ nutriens diuersitatem: multorū
vapoꝝ ꝛ fumositatū generās densitatē. ex
quibꝫ ɔtrahit obnubilationem ꝛ obscurita
tem: ex ventoꝝ varietate recipiens coloris
mutabilitatem. ꝛ ex collisiōe vndaꝝ spuma
rum ɔgregans in superficie leuitatem: ꝛ tu-
multuositatē emittēs ꝛ sonoritatē. Tumul
tuosum em̄ est pelagus ꝛ sonorum inquie-
tum ꝛ periculosū. sicut de mari superi⁹ di-
ctum est.

De Gutta Capl'm. XXIIII.

s Utta est mīima marꝭ vl' aq̄ siue plu-
uie ꝑticula a totalitate sua ꝑ aliquā
violētiā sepata. Que q̄dē vt dr̄ Jsi.
gutta dr̄ qn̄ stat aut pēdet de tectꝭ aut arbo
ribꝰ acsi esset glutinosa. Stilla ꝟo dr̄ dū ca
dit. hinc ⁊ stillicidiū. dr̄ q̄si stilla cadēs. Tā
stilla ꝟo q̄ȝ gutta a nube aq̄sa vi calorꝭ siue
īpetu vēti resoluta suo pōdere inferiora pe
tit. Et dū in cadēdo est nomē stille. in stādo
aūt vl' pendendo obtinet nomē gutte. Stil
la aūt siue gutta in sūba est hūida ⁊ clara et
diaphana. forma rotūda. quātitate modica
ꝟtute magna. Nam terrā sup quā cadit hu
mectat ⁊ fecūdat. radices ⁊ semīa nutrit ⁊ i-
grossat. virorē in herbis: arboribꝰ ⁊ plantis
vegetat ⁊ ꝯseruat. Pisces ī mari reficit ⁊ re
creat. ostrea īpinguat. ac ī eis margaritā ge
nerat. vt di. Jsi. maxīe gutta roris. Et cū sit
in se mollissima. ex frequēti tn̄ casu durissi-
ma penetrat. Juxta illud Gutta cauat lapi
dē nō vi sed sepe cadendo

De spuma Ca. XXV

s Puma est dicta. eo ꝙ spumat̄. vt dic
Jsi. Ex sordibꝰ em̄ aq̄ generat̄. vn̄ ⁊
mustū ⁊ ea q̄ coquunt̄ spuma purgā
tur. Fit āt spuma ꝑ (al's ꝓpt̄) īterclusionē vē
ti īterclusi in aq̄ supficie motu aliq̄ agitate.
vn̄ ꝓpt̄ inclusi aerꝭ leuitatē enatādo aq̄ sup-
fert̄. ⁊ cito q̄ppe ex vndaꝝ collisiōe gignit̄. sȝ
tn̄ cito dispergit̄ ⁊ dissipat̄. Spuma maris
qn̄qȝ inter lapides recolligit̄. sȝ ꝑ feruidam
supueniētis calorꝭ solarꝭ actionē qn̄qȝ ī pu
micē. qn̄qȝ in spongiā indurat̄

De piscibꝰ Ca. XXVI.

p Jsces a pascendo sunt dicti. vt dicit
Jsid. li. xij. c. vij. terrā ⁊ herbas aq̄ti-
cas lambūt. ⁊ sic sibi victū q̄runt. Di
cunt̄ ⁊ reptilia. eo ꝙ natādo reptādi specieȝ
habeāt. Jn natādo em̄ repūt q̄uis in ꝓfun
dū se demergāt. Vn̄ Amb. ī hexam̄. Ma-
gna inq̄t int̄ pisces ⁊ aquas vicinitas ⁊ cog
natio est. extra aq̄s em̄ diu viuere non pn̄t
nec solo aerꝭ spiraculo sine aq̄ attractu diu
viuūt. Hn̄t em̄ quandā reptādi spēm ⁊ na
turā. Quia dū piscis natat ꝯtractōe corꝑis
ī miorē se colligit lōgitudinē. ⁊ iteꝝ se exten
dēs aque īnitit̄. q̄ nisu aquā repellēs in an-
teriꝰ se ꝓpellit. vn̄ vtit̄ q̄busdā pēnulis ī na-
tādo sic auis ī volādo sȝ alio mō. qꝛ piscꝭ na
tās pēnulas mouet a ꝑte posteriori ī anteri
us. ⁊ quasi q̄busdā brachijs aut remis aq̄s
amplectēs ⁊ retinēs ī āteriꝰ se extēdit. Auis
ꝟo mouet pēnas sursū. ⁊ collectū aerē ꝑ ex-
passam alaꝝ amplitudinē cōpellit exire (al'.
redire) ꝑ ꝑtē posteriorē. vn̄ ꝑ violētā aerꝭ ꝓ-
pulsionē a ꝑte posteriori mouet̄ (al'. mouet)
corpꝰ ī anteriorē. Spēs āt pisciū m'tiplicit̄
variāt̄ Scȝ Quo ad locū vbi generāt̄. ⁊ q̄
ad escā q̄ cibāt̄. ⁊ q̄ ad colorē ⁊ formā variā
q̄ ab īuicē discernūt̄. ⁊ q̄ ad sūbam q̄ cōpo-
nūt̄. ⁊ q̄ ad ꝟtutem q̄ diuersimode opant̄.
Quātū igr̄ ad sitū siue locū vbi ꝓcreāt̄. mag
diuersitas est. q̄dā em̄ in solis aq̄s. q̄dā ꝟo
ꝑti ī terris ꝑtim in aq̄s ꝯuersant̄. Et taliuȝ
pisciū genera sunt antiphibidia. id est. dubia
ab Jsid. dicta. eo ꝙ ambulādi ī terrꝭ vsuȝ et
natādi in aq̄s officiū retinēt a natura. vt fo-
cer cocodrilli. castores ⁊ hippotami. i. fluuia
les eq̄ ⁊ hmōi. A noībꝰ em̄ aīaliū terrestriū
pisces nomīa sunt sortiti. vt canes marini ⁊
lupi. eo ꝙ mordeāt alios voracitate īproba
atqȝ ledāt. Jsid. Jn solis aq̄s viuentes. alij
sunt in solo mari degētes. alij ꝟo sunt in flu
minibꝰ ⁊ ī stagnis ⁊ in alijs aq̄s dulcibꝰ cō
morātes. Alij ꝟo sūt int̄ hos medij. nūc ad
dulces nūc ad salsas aq̄s pastꝰ gratia diuer
tētes. Pisces ꝟo a mari ad dulces aq̄s egre
diētes. in eaꝝ dulcedine delectant̄ ⁊ impin
guant̄ ⁊ ecōuerso. ⁊ hi nūc ī mari nūc in aq̄
dulci ꝯuersant̄. Multi āt pisces sūt fluuia-
les. q̄ maris salsedinē nō ferētes. gustata aq̄
salsa subito moriunt̄. vl' sursum ventrē ele-
uāt ⁊ sup aq̄ supficiē natāt qd̄ in oībꝰ piscibꝰ
marꝭ ⁊ aq̄ dulcꝭ est signū mortꝭ. Pisces ꝟo
in mari nascētes (al's natātes) squamas ha
bēt duras ⁊ grossas ꝓpt̄ aq̄ salse siccitatē. Pi
sces ꝟo fluuiales squamas s̄btiles ⁊ spīas
molles Spine aūt piscibꝰ fuerūt necessarie
ad sustentādū carnis eoꝝ fluidā molliciem
naturalē. Docet aūt Auicē. eligere bonos
pisces s̄m naturā loci vbi nutriūt̄. dicēs sic
li. ij. c. vij. Jn locꝭ inq̄t in q̄bꝰ morāt̄ pisces
est electio. qm̄ illi q̄ morant̄ in locꝭ petrosis
sunt meliores vel dulciores. ⁊ ī aq̄s dulcibꝰ
currētes in q̄bꝰ nō sunt sordes ⁊ nō sunt li-
mose neqȝ lacuales neqȝ cāpestres. ⁊ q̄ non
sunt de lacubꝰ ꝑuis q̄ flumīa nō imbibūt et
in q̄bꝰ nō sunt fontes. Jtē idē ibidē. Et pi-
sces q̄dē marini sunt laudabiliores. q̄ sunt
subtiles. ⁊ meliores sūt illi q̄ sunt pelagini.
nō alias q̄ȝ ī alto pelago nutriti. Et q̄ morā
tur in aq̄s discoopertis flatu ventoꝝ sup se
meliores sūt illis q̄ sūt ecōtrario. ⁊ illis q̄ in

aquis multaꝝ agitationū ⁊ vehemētꝭ exer-
citij meliores sūt illi q̇ habitāt i aq̇s stantibꝫ
Vñ pisces pelagini sūt meliores q̄ꝫ fluuia-
les.⁊ ipi meliores sūt q̄ꝫ lacuales.maxīe qñ
laci sūt lōge a fluuio ⁊ a mari. Hūt eī q̇etē.
nec eoꝝ putredo lauaꝛ a sbītrāte fluuio siue
mari.vñ tales pisces male sapiūt ⁊ cito ꝯpu
trescūt.Meliores ēt sūt pisces tā marini q̄ꝫ
fluuiales ī pelago aq̇lonari et oꝛiētali.q̄ꝫ in
australi.qꝛ ex ventoꝛuꝫ impetuoso flatu aq̄
plꝰ mouenꝛ ⁊ amplíꝰ depuranꝛ ⁊ subtilianꝛ
⁊ iō illaꝝ aquaꝝ pisces plꝰ mouenꝛ ⁊ exerci
tanꝛ.⁊ a suis sup̄fluis magꝭ emūdanꝛ. Itē
diuersificanꝛ piscium spēs nō solū ſm genera
tiōis sue locū. verꝫetiā q̄ꝫtū ad generatiōis
sue modū.Quidā eī generanꝛ ꝑ ouatiōeꝫ.⁊
quidā ꝑ coitū ⁊ spermatꝭ emissionē Vñ dt
Aristo.li.v.Accidit generibꝫ piscium ouātiū
qm̄ qñ femia ouat.sequiꝛ masculus oua.⁊
lac suū eijcit suꝑ oua.⁊ oē qđ tangit lac siue
sperma masculi ex ouis erit piscis.⁊ iō q̄ nō
tāgunꝛ ex spermate ñ pullificabūt. Femia
aūt ē mlˀte ouatōis.ſꝫ maioꝛ ps ouoꝝ trās-
glutiꝛ a femia.⁊ mlˀta oua dānāꝛ i hūido et
nō saluāꝛ ex eis.nisi q̄ ouanꝛ i locꝭ vbi sper-
ma masculi eijciꝛ.qm̄ si oīa saluarēꝛ nimis
mlˀtiplicarēꝛ Seruāt āt pisces i suo genere
paritatē sic aues sic Ari.ibidē dic. Nūq̄ꝫ i-
ꝗt iueniebaꝛ piscis q̇ faceret coitū cū gene-
re alteriꝰ piscis. Fetꝰ āt suos diligūt ⁊ nu-
triūt lōgo tp̄e.vt dt Arꝭ.i eodē.Oēs pisces
nutriūt ⁊ custodiūt pullos suos.p̄ter ranas
Itē ibidē dt ꝙ pisces fluuiales ⁊ palustres
plꝰ ouāt ⁊ citiꝰ q̄ꝫ alij.qꝛ in maioꝛi p̄te post
q̇nq̄ꝫ mēses.Alij āt oēs pullificāt post.xij.
.i.annū.Parui eī pisces pullificāt i locꝭ vbi
aq̄ ē iuxta radices arboꝝ ⁊ cānaꝝ.Itē ideꝫ
ibidē.Maxima ps ouoꝝ dānaꝛ qñ piscis
ouat vagādo.qꝛ cuꝫ p̄ns nō sit masculꝰ ab
ipiꝰ semīe oua nō infoꝛmanꝛ.Ab auibꝫ ēt ⁊
ab alijs piscibꝫ deglutiunꝛ.Itē ibidē dꝛ.ꝙ
q̇dā pisces generāꝛ sine ouis ⁊ sine coitu ex
limo ⁊ arena.⁊ ex putrefactōe q̄ ē suꝑ aquā.
Itē ibidē.Tp̄e coitꝰ vaganꝛ mares ⁊ femīe
piscium sic grex.⁊ ambulāt par cum pari.Et
mlˀti ex eis cuꝫ pullificāt infirmanꝛ.et ꝓpꝛ h
tūc tp̄is maxīe dep̄hēdunꝛ.Itē ibidē.Qui-
dā pisces pariūt qñ ad arenā fricāt ventreꝫ
suū In libro āt Ioꝛath đ aīalibꝫ dꝛ.ꝙ piscis
ephimeron sine coitu nasciꝛ.⁊ cuꝫ vixerit ꝑ
tres hoꝛas diei.tūc moꝛiꝛ.Piscis ēt murena
ñ a suo simi ꝯcipiꝛ.ſꝫ a ſpēte quē sibilo ꝓuo-
cat ad amplexꝰ.vt dt Isi.li.xij.c.vj.Mure
nā inq̇t greci ismirenā vocāt.eo ꝙ se cōpli-
cet in circlos.Hāc feminini sexꝰ eē tradūt.⁊
ꝯcipe a ſpēte.ob id a piscatoꝛibꝫ sibilo euo
caꝛ ⁊ capiꝛ.fuste ꝑcussa vix interimiꝛ:ferula
ꝓo statim.Hāc hr̄e aīam in cauda certū ē.
Nā capite ꝑcusso vix dicūt eā interfici cau-
da ꝓo ꝑcussa ⁊ amputata dꝛ stati moꝛi.Ecō
trario āt đ ſpente.nā ꝯtrito capite vl' absci-
so stati dꝛ moꝛi.cauda ꝓo inde abscisa diu
viuit.Dic etiā idē Ioꝛath.ꝙ serpēs depo-
nat venenū añq̄ꝫ coeat cū murena.ſꝫ cōple
to generatōis actu resumit venenū suū.Et
iō murena i ꝯcipiēdo nō ꝯtrabit venenuꝫ
a serpēte nec generat aliq̇d serpentinū.ſꝫ si-
bi sile.vt dt idē. Itē quidā pisces ꝯcipiūt
ex solo roꝛe sine ouis ⁊ sine spermate.sicut
ostree ⁊ alij q̇dā pisces ī cōchis degētes.vt
dt Ioꝛath Pisces inq̇t elich ꝑ noctē egredi
unꝛ aquā ⁊ i terris ex roꝛe matutio ꝯcipiūt
⁊ pariūt.q̄ꝝ cōche i decremēto lune sp̄ ma
nēt vacue.Quidā etiā pisces mouēꝛ ad cō
ceptū ⁊ oꝛtū ſm oꝛtū stellaꝝ vel occasuꝫ.sic
dt Ioꝛath.⁊ etiā Isid.Vñ dt de pisce q̇ dꝛ
australꝭ.Tūc pisces illiꝰ generꝭ oꝛiuntur qñ
pliades incipiūt tēdere ad occasum.nec ap
parent q̇usq̄ꝫ pliades iteꝝ oꝛianꝛ.Quāuis
āt pisces generenꝛ:nullꝰ tñ piscium hꝫ testicu
los.sic nec aliqđ genꝰ serpentū. Nec aliqđ
genꝰ carēs pedibꝫ.hꝫ mānillas nec lac p̄ter
delphinos q̇ hñt lac ⁊ lactāt illo fetꝰ suos
dū sint pui.vt dt Aristo.li.vj.De q̇bꝫ dicit
Isid.lib.xij.c.vj.Delphines q̇ ⁊ symones
nomināꝛ.sic vocāꝛ eo ꝙ voces hoīm sequū
tur.⁊ ad locū(al's vocē)symphonie gregati
ꝯueniūt ⁊ in armonia delectāꝛ.q̇bꝫ in mari
nihil est velociꝰ.nā plerūq̄ꝫ saliētes naues
trāsuolāt q̄ꝝ saltꝰ ⁊ ludꝰ i fluctibꝫ futurā siḡt
tēpestatē.Est etiā delphinū genꝰ i nilo doꝛ
so serrato q̇(al'.q̇)tenera vētrium secātes iteri
mūt cocodrillos.Isi. Itē diuersificāꝛ ge-
nera piscium q̇ ad cibatōis modū.Nā Auic.
dt li.ij.Illi q̇ cibanꝛ herbis bonis ⁊ radici
bus plātaꝝ sunt meliores eis q̇ comedunt
soꝛdes q̄ de ciuitatibꝫ ꝓijciūꝛ ad loca infusi
onū In hexamerō etiā dꝛ Diuersificāꝛ etiā
pisces i pastu.Nā q̇dā mutuo se deuoꝛāt ⁊
sua carne vicissim pascūꝛ.Minoꝛ apđ illos
ē esca maioꝛꝭ.Rursus ille maioꝛ fit esca al-
teriꝰ p̄datoꝛ alieni.⁊ cū aliū deuoꝛauerit tā-
dem ab alio deuoꝛaꝛ.vt dic Arist.libro.vi.
Carabo inq̇t vincit pisces magnos ⁊ come

dit ipos. Multipes aũt vincit carabonẽ ꝛ
comedit ipꝫ. Itẽ ibidẽ Quidã pisces pascũ
tur in ceno ꝛ luto sic̃ carabo. ꝛ ꝓpter hoc est
põderosus ꝛ multũ de luto in ipo inuenit̃.
Pisces ꝟo q̃ alios p̃dãt̃ dẽtes hñt fortiores
sic̃ de pisce quodã quẽ greci phagion vocãt
dr̃ Isi. ꝙ ita hꝫ duos dẽtes vt ĩ mari ostre-
is nutriat̃. vñ ꝛ dentrix p̃ grãditate ꝛ fortitu
dine dẽtiũ appellat̃. Aliĳ ꝟo pisces vt dr̃ in
hexamerõ dẽtes hñt miores. ſꝫ pl'es ꝛ den
siores ac acutiores. vt cito cibũ acceptũ in-
cidant ꝛ facile sine mora deglutiant. ne cibꝰ
in ore diuti⁹ detẽtus aq̃ diluuione auferat̃.
Aliq̃ etiã pisces cibũ suũ in arena fodiẽdo
querũt. sicut dr̃ Isid. li. xĳ. de porco mario.
q̃ vulgo suillus dr̃. q̃ dũ escã q̃rit more suis
sub aq̃s fodit terrã. Circa guttur ei hꝫ orifi
cium. ꝛ nisi rostꝝ arenis infigat. pastũ non
colligit. Itẽ Aristo. li. vĳ. Pisces ꝑ maiori
ꝑte comedũt carnes ꝛ comedũt se tꝑe pulli
ficatõis excepto fuscalcon. Et vniuersal'r pi
sces sunt gulosi ꝛ auidi ad cibũ ꝛ p̃cipue pi
scis q̃ dr̃ babatue. ꝛ ꝓpter hoc extẽdit̃ venter
su⁹ cũ fuerit ieiun⁹. ꝛ sepe inflat ventrẽ suũ
ꝛ eĳcit a se alios pisces. qm̃ vẽter ei⁹ ꝑuenit
ad os ꝛ nõ hꝫ stomachũ. Itẽ differũt pi
sces q̃ ad tꝑs ꝛ locũ past⁹. Nã q̃dã tm̃ ĩ aq̃
querũt cibũ suũ ꝛ quidã de nocte suꝑ terrã
sic̃ hippotam⁹. equ⁹ sꝫ fluuial'. sic dict⁹. eo
ꝙ equo ĩ dorso ꝛ ĩ iuba sit silis. vt dic̃ Isi.
Qui ĩ die aq̃s cõmorat̃. in nocte segetes de
pascit̃. Hũc nilus gignit. vt dr̃ Isi. Genera-
liter aũt ẽm Aristo. li. vĳ. Pisces plus labo
rãt in die q̃ꝫ in nocte. ꝛ plus añ mediã noctẽ
q̃ꝫ post. Et iõ vt dr̃ Ari. venant̃ añ ascẽsum
solis. ꝛ tũc ponũt venatores rete. qꝛ pisces
nõ bñ vidẽt hora illa ꝛ qñ augmẽtat̃ lux ꝑ vi
dent. odore tñ quer̃t cibũ nocturno tꝑe. In
odoriferis em̃ delectant̃. ꝛ iõ dr̃ libro q̃rto
Genera piscium odorãt ꝛ audiũt. ꝛ iõ ad va-
sa noua q̃bꝫ venant̃ citi⁹ accedũt q̃ꝫ ad anti
qua. imo nisi fuerit nouũ de facili ad vascu
lum nõ accedũt. Sepe ei ꝑ odorẽ decipiunt̃
vt dr̃ Iorꝫ. Est inq̃t belua in mari q̃ de fau
cib⁹ suis respirat aquã cuꝫ vapore odorife
ro. pisces sentiẽtes odorẽ sequũt̃ ipam ꝛ in
trãt fauces ei⁹ post odorẽ. q̃ ipos deglutiẽs
sic cibat̃ ab ipis Dic̃ etiã idẽ ꝙ est piscis no
mine faste in cui⁹ ore aqua hausta dulcescit
quã dũ pisces miores sequũt̃: intrãt ĩ os e⁹
quos subito accipit ꝛ deglutit. Itẽ dr̃ ideꝫ
ꝙ delphini ꝑ odorẽ sentiũt ꝛ cognoscunt si

hõ mortu⁹ ĩ mari vnq̃ꝫ cõederit de delphio
Et si cõederit. cõedũt ipm. si ꝟo ñ cõederit
a morsibꝫ alioꝝ saluãt eũ. ꝛ ad litus pellũt
eũ cũ rostrꝫ suis. Idẽ dr̃ Ari. ꝛ Pli. Itẽ Ari.
li. vĳ. Pisces claras aq̃s ꝛ currẽtes inhabi
tãtes nõ cadũt ad (al's suꝑ) res fetidas nisi
habeãt bonũ saporẽ sic̃ nec aues. Et in hye
me fugiũt a fundo maris ꝓpe terrã. queren
do calorẽ. ꝛ ibi querũt pastũ suũ. In estate
ꝟo ecõtrario a litoribꝫ fugiũt. calidũ q̃rẽdo
fundũ. ꝛ venant̃ in hieme iuxta terrã. sed in
estate in ꝓfundo. nã calor ĩmoderat⁹ ledit
pisces. Itẽ dr̃ in eodẽ Sunt pisces q̃ apꝫ
ascensum canicule moriunt̃ p̃ calore. Sil'r
nocet eis magnũ frig⁹. maxie habentibꝫ la-
pidẽ in capite. sic̃ hñt cãcri ꝛ hmõi. nã lapis
in capite ꝯgelat̃ ꝛ coagulat̃. ꝛ morit̃ de faci
li talis piscis. Variant̃ etiã piscium spẽs q̃
ad figurã ꝛ dispositionẽ. tã in q̃ntitate q̃ꝫ in
qualitate. Sũt em̃ q̃dã ingẽtia beluaꝝ ge-
nera quoꝝ corꝑa mõtibꝫ sunt eq̃lia. vt dr̃. q̃
lis fuit cet⁹ q̃ excepit ionã. cui⁹ aluus tante
fuit magnitudis. vt instar inferni obtineret
dicẽte ꝓpha. De vẽtre inferni exaudiuit me.
Sũt ꝛ aliĳ pisces ita ꝑuuli ꝙ vix hamo ca
piunt̃. vt dr̃ Isid. li. xĳ. Afor⁹ est piscis q̃ ꝓ
pter exiguitatẽ hamo capi nõ põt vt ibidẽ
dr̃. Echinus est piscis paruus vix semipe-
dal'. q̃ ab herẽdo est dict⁹. q̃ꝫuis em̃ exigui
corꝑis sit. maxime tñ est ꝟtutꝫ. Nauẽ ei ad-
herẽdo retinet. nã nauis cui adheret. licꝫ ru
ant vẽti. seuiãt ꝓcelle. q̃si radicata ĩ mari sta
re videt̃. nec moueri p̃t. nõ in retinẽdo. ſꝫ tã
tũmõ adherẽdo ꝟt⁹ ei⁹ est. Hũc latini mo-
ron appellauer̃t. eo ꝙ nauigia stare ꝯpellat
vt dr̃ ibidẽ. In hexameron etiã dr̃ de eodeꝫ
pisce. ꝙ vẽtoꝝ p̃sentiẽs ꝓcellas calculũ arri
pit validũ ꝛ tãq̃ꝫ ancorã ne excutiat̃ flucti-
bus trahit. ꝛ nõ suis se liberat viribꝫ ſꝫ alie-
no põdere munit̃. ꝛ ꝯ futurã tẽpestatẽ stabi
litur. qd̃ videtes naute sibi p̃cauẽt ne turbo
p̃ueniat eos iprouisos. sic̃ dr̃ Amb. ꝛ Be-
da. Dicit etiã Arist. li. iiĳ. ꝙ feminei pisces
longiores sunt masculinis. ꝛ sunt durioris
carnis. ꝛ anteri⁹ masculi duri⁹ est. ꝛ sil'r suꝑi
us. In femis ꝟo interi⁹ ꝛ posteri⁹ durius.
Dic̃ etiã Auic. li. ĳ. ꝙ meliores sunt pisces
q̃ nõ st̃ magni valde. neq̃ꝫ hñt carnẽ nimis
durã ꝛ siccã. ꝛ in q̃bꝫ nõ est nimia piguedo
nec mustillago in q̃bꝫ nõ est mal⁹ sapor vel
odor. Suauis aũt sapor sunt ꝯueniẽtes. ñ
nimis pingues. nec hñtes suꝑfluã pingue-

dinē nec grossam maciē. ⁊ in q̄bus non acci
dit post exitū de aq̄ cito fetor. ⁊ illi q̄ habēt
durā carnē: salsi meliores efficiūt. Et ī illis
q̄ sūt dure carnis, melior q̄ durꝰ ē. Et ī illꝰ q̄ sūt
mollis carnis: melior est ille q̄ minus est
mollis. Ex q̄ patz diuersitas ī piscibus q̄ ad
subam ⁊ qualitatē Oīs em̄ piscis sicut dicit
idē, generalit̄ frigidꝰ ē ⁊ humidꝰ. Quidā tn̄
sunt in cōparatōe cōplexiōis pisciū ceteris
calidiores. ⁊ maxīe qn̄ sūt salliti. Et ido qn̄
sūt valde recētes, generāt phlegma aquosū
⁊ mollificāt neruos. ⁊ nō sunt ꝯueniētes ni
si valde calido stomacho. Salliti ꝟo magꝭ
ꝯueniūt medicine Capita em̄ sallitoꝝ pisci
um vsta sanāt morsum canis rabidi. ⁊ pun
cturā scorpionis, eradicant carnē adulteri-
nā in vlceribus. ⁊ cōferūt vlceribus putridis ⁊
saniosis. Silr̄ ius oīs piscis ꝯfert venenis
bibitis ⁊ pūcturis. Multos em̄ habēt ali-
os effectꝰ sic ibidē dr̄. Sz hec dicta d̄ eoꝝ q̄
litate ⁊ suba nūc sufficiāt. Itē differt pisces
in viuacitate sensus ⁊ ingenij sagacitate.
Multi em̄ sunt plurimū ingeniosi. Aliq̄ ei
mirā hn̄t astutiā euadēdi qn̄ sentiūt insidi-
as piscatoꝝ. vt dicit Isi. li. xij. Mugil inq̄t
est genꝰ piscis mltū agilꝭ. Nā vbi dispositas
senserit piscatoꝝ īsidias ꝯfestī retrorsū ten
dit (alꝭ cedit) ⁊ ita cito rete trāsilit vt volasse
ab astātibus videat̄. Itē dic idē ibidē d̄ esca-
rio q̄ escarius solꝰ iter pisces escā ruminare
ꝑhibet̄. Hūc dt̄ Plinꝰ esse ingeniosuz. Nā
dū sentit se itrasse sportulā piscatoris. nō ex
fronte erūpit. nec in festꝭ viminibus caput in-
serit. sz crebris caude ictibus ex aduerso fores
laxare incipit. atq ita retrorsum cedit (alꝭ. re
dit) quē luctātē si aliꝰ escarꝰ forte extra vide
rit vt erumpe satagentē adiuuet: caudā eiꝰ
in ore apprehēdens, put potest ipm liberare
⁊ extrahere intēdit vel ꝯtēdit. Adhuc dicit
idē. Congrus q̄dē plures nexꝰ habz. inge-
niosus est in solertia escā adquirēdi. Nā ci-
bū ī hamo appetēs. sz aculeū timēs: nō mor
su sz suis pinnulis hamū amplectit̄. ⁊ nō ꝑ
us ipm dimittit q̄n escam circūroserit. Cā-
cri etiā ostreis inimicant̄. eaꝝ em̄ carnibus vi
uunt miro ingenio. Nā q̄r fortē ⁊ validam
eiꝰ testā aperire nō pn̄t: explorāt qn̄ ostrea
claustra testaꝝ suaꝝ aperiūt. ⁊ tūc cancer q̄
latitat in insidijs latenter lapillū inijcit ne
ostreum claudere se possit. et ita impedita
clausurā. carnes ostree deuorat et corrodit.
Ostrea aūt a testa sunt dicta. q̄ interior car-
nis mollicies munit̄. Greci em̄ ostreā testā

vocāt. Et dr̄ totus ille piscis cum sua testa
ostreū in neutro. sed ostrea in feminino dici
tur eius caro. Dicunt̄ etiā tales pisces con-
che ⁊ conchilia. q̄r deficiente luna tales pi-
sces cauant̄. i. euacuant̄. Luna enim in au-
gmēto suo auget humorē. diminuit̄ ꝟo hu
mor cū luna fuerit in defectu. ⁊ ideo pisces
clausi in cōchis in lune icremēto turgescūt.
⁊ in defectu euacuant̄. In his aūt conchili
bus ꝑciose generant̄ margarite. de q̄bus dic
Plinius ⁊ alij q̄ de animantiū scripserunt
naturis. q̄ tp̄e nocturno litora petūt. ⁊ cele
sti rore margaritas cōcipiūt. vn̄ ⁊ tales cō-
chilie margaritifere ⁊ herelie dicūt̄ in quaꝝ
carne ꝑciosus calculus solidat̄ ⁊ est nobi-
lissima gēma que sic ex rore vernalis tēpis
generat̄. que q̄to albior ⁊ lucidior tāto effi
cacior estimat̄. Sunt ⁊ quedā cōchile siue
cōche murices dicte ab asperitate ⁊ acumi
ne. q̄ alio noīe cōchilia dicunt̄. que circūci-
se ferro lachrymas purpurei coloris emit-
tūt ex q̄bus purpura colorat̄. ⁊ inde ostrū est
appellatū. q̄r ex humore teste elicit̄ h̄ tinctu
ra vt dt̄ Isido. Has ⁊ multas alias pisci-
um ꝓprietates ⁊ naturas ī li. Plinij ⁊ Arist.
⁊ in Isid. ⁊ in hexameron Amb. ⁊ Basilij
poterꝭ inuenire. sz ne tediū inferamꝰ legen-
tibus de hac materia hec sufficiāt. Dic etiā
Plinꝰ vt dic Isi. li. xij. q̄ pisciū sūt in aq̄s
genera. cxliiij. ex q̄bus multa q̄dā nature itel-
lectu ordinē tēpoꝝ suoꝝ cogscūt. Quedam
in suis locꝭ sine mutatōe vagant̄. Quedā si
ne tp̄is obꝟuatōe viuūt. Quedā ꝟo ꝯmixti
one masculi ⁊ femine ꝯcipiūt catulos suos
vt cetꝰ. Idē aūt est cetus ⁊ balena. Et sūt ba
lene immēse magnitudis belue ab emitten
do ⁊ fundēdo aquas sic vocate. Omibus em̄
alijs marinis beluis altius iaciunt vndas
Balena em̄ emittere dr̄. Cete aūt dicunt̄ a
corꝑis immanitate. vt dic Isi. li. xij. Dr̄ aūt
in libro Jorath Cetꝰ abūdat in spermate.
⁊ post eiꝰ coitū cū femina qd̄ supfluit supna
tat aque. qd̄ collectū ⁊ desiccatuz in ambre
subam cōmutat̄. Qn̄ āt multū esurit: vapo
rem odoriferꝝ ad modū odorꝭ ambre ex ore
suo emittit. in q̄ pisces delectant̄: ⁊ ꝓpter va
porꝭ redolētiā: ipiꝰ orificiū ingrediunt̄. ⁊ sic
decepti ab ipo deuorant̄. In h̄ pisce vt dic
Idē. materia terrestrꝭ plꝰ dn̄at̄ q̄z aque. ⁊ io
multe ē corpulētie ⁊ pinguedis. Vn̄ in sene
ctute ꝑ magnitudīe corꝑis ī eiꝰ dorso coad-
unat̄ puluis ⁊ ꝯdensat̄ intātū q̄ herbe ⁊ fru
tices ibi crescūt. ita vt belua insule silis esse

videaꝛ. ad quā ſi nauigātes incaute appro⸗
pinquauerint. ſine ꝑiculo vix euadūt. Naꝫ
aquā in tāta quantitate de oꝛe eĳcit ſuꝑ na
uim ⁊ diffundit ꝙ ipſam aliqñ obruit ⁊ ſū⸗
mergit. Tāte etiā eſt pinguedinis ꝙ qñ pi
ſcatoꝝ ꝑcutiꝛ venabulis ſiue telis vulnꝰ nō
ſentit niſi ꝓus pinguedo totaliter ꝑfoꝛetur
Sꝫ qñ caro īterioꝛ lediꝛ tūc facillime capiꝛ
⁊(al's qꝛ) amaritudinē aq̄ ſalſe nō ſufferēs
litꝰ petit. Tāte āt eſt q̄ntitatꝫ ꝙ qñ capiꝛ to⸗
ta patria ex ſua captura emēdaꝛ. Catulos
ſuos miro amoꝛe diligit ⁊ eos ī pelago lō⸗
go tꝑe circūducit Et ſi eos ab arenaꝝ cumu
lis īpediri ꝯtigerit. aq̄ multitudineꝫ in oꝛe
collectā ſuꝑ eos fundit. ⁊ ſic eos a ꝑiculo li
berās ad ꝓfundū pelagi reuocat et reducit
Cōtra oēs occurſus ipis nociuos ꝓ eoꝝ
defenſione ſe opponit. ⁊ ip̄ inter ſe ⁊ mare in
ꝑte tutioꝛi eos ponit. Et qñ inualeſcit tem⸗
peſtas fetꝰ ſuos adhuc iuuenes ⁊ teneros ī
ventrē ſuū ꝯtrahit. quos ſerenitate facta vi
uos euomit iteꝝ ⁊ emittit. vt dicit idē. Iteꝫ
Ioꝛath. Cōtra cetū pugnat q̄dā piſcis ſꝑē
tinꝰ ⁊ venenoſus ſic̄ cocodrillꝰ. ⁊ fugiūt pi⸗
ſces ad caudā ceti q̄ ſi deuictꝰ fuerit piſces
ꝑdicti moriūꝛ Et ſi nō poterit ille piſcis pe
ſtifer deuincere cetū: a faucibꝫ ſuis fumoſū
vapoꝛē fetidiſſimū in aquā emittit. Cetꝰ ꝟo
fumo odoꝛifero d̄ oꝛe emiſſo: fetidū odoꝛē
repellit. ⁊ ſic ſe ⁊ ſuos ꝓtegit ⁊ defendit.

Incipit li. xiiij. De ꝓꝑetatibꝫ coꝛꝑis īfimi.

POſtquā diui⸗
na cooperāte gratia comple
tus eſt tractatꝰ de ꝓprietati⸗
bus coꝛꝑis ſupmi luminoſi
ſcꝫ celi. ⁊ coꝛꝑis īter medĳ lu
cidi perſpicui ⁊ diaphani. ſ. ignei. aerei. ⁊ a⸗
quei. vltimo dicendū eſt de ꝓprietatibꝫ coꝛ⸗
poris infimi ⁊ opaci. ⁊ hoc tā in generali q̄ꝫ
in ſpeciali. Coꝛpꝰ aūt infimū ⁊ extremū eſt
ipa terra reſpectu celi. De cuius ꝓprietatibꝫ
cōmunibꝫ aliqua ſunt huic opuſculo inſe⸗
renda. ⁊ hoc q̄ ad eius ſubſtantiā ⁊ quali⸗
tatē ⁊ ꝯtentū ſiue oꝛnatū. Cōtinet aūt in
ſe interiꝰ ꝓ oꝛnatu oīa metheoꝛica ⁊ mine⸗
ralia ſicut lapides ⁊ metalla. exteriꝰ ꝟo ſenſi
bilia ſicut beſtias ⁊ iumenta. ⁊ vegetabilia
vt herbas plantulas ⁊ arbuſta. de q̄bꝫ om̄i
bus ponēda ſunt aliqua in hoc tractatu. ꝓ⸗
ut de eis ſacra ſcriptura videꝛ in ſuꝑficie fa
cere mentionē. Simplicia aūt ⁊ omnibꝫ fe
re nota credimus hec. ꝓ ſimplicibꝫ ſufficere
debere. ⁊ iō de illis pauca recitātes maioꝛa
maioꝛibꝫ ⁊ ſubtilioꝛa ſubtilioꝛibꝫ reſeruamꝰ
Hoc aūt in ꝓncipio huiꝰ opuſculi volumꝰ
ꝓteſtari: ꝙ paꝝ aut nihil de noſtro h̄ appo⸗
nemꝰ. ſꝫ autētica ſctōꝝ ⁊ aliquoꝝ pħoꝝ di⸗
cta queādmodū in ꝑcedētibꝫ fecimus inter
ſcalariter ꝑ oꝛdinē inſeremꝰ

De Terra Caplm. I

TErra itaq̄ꝫ vt dic̄ Iſid. li. xiiij. ca. j. eſt
in media mūdi regione poſita ab oī
bus ꝑtibꝫ celi in modū centri equali
interuallo ſeꝑata. Que ſingl'ari nūero totū
oꝛbē ſignificat. In plurali ꝟo ſingulas eiꝰ
ꝑtes. Eſt aūt terra dicta vt diciꝛ ibidē a ſu⸗
perioꝛi ꝑte qua teriꝛ. Hec ⁊ humꝰ dꝛ a mari
humido cui cōiungiꝛ. Diciꝛ ⁊ tellus. qꝛ fru
ctus eiꝰ tollimus Diciꝛ ⁊ ops eo ꝙ opē fert
frugibꝫ. Eadē diciꝛ arida. vel quia arature
vel culture eſt apta. vel quia ab aqua ꝓpria
ſiccitate eſt diſtincta Et eñ humida ſit hoc
ab aque vicinitate ſoꝛtiꝛ ſicut ibi dic̄ Iſid.
Pꝛopꝛietates āt terre deſcribit Baſiliꝰ in
hexameron ſic. Terra inq̄t eſt coꝛpꝰ infimū
⁊ mediū equalibꝫ ſpacĳs a celo remotum. ⁊
ideo celi centrū a ſapiētibꝫ eſt vocatū. vnde
⁊ omniū coꝛpoꝝ eſt coꝛpulētiſſimū: de ſim
plicitate ⁊ ſubtilitate habēs minimū alterū
mūdi firmatū fundamentū. Coꝛpꝰ natura
frigidū ⁊ ſiccū. Quātitate reſpectu celi mi⸗
nimū. q̄ꝫuis in ſe maximū Qualitate obſcu
rū. ⁊ ex ſe opacū. Figuratōe ſphericū. ⁊ nō
niſi aq̄ glutino cōmanſiuū. ſ̄m ſe totū q̄etū
licꝫ in ſuis ꝑtibꝫ ſuſcipiat ſepe motū. Oīm
coꝛꝑaliū viuentiū habitaculū. Pedū dī ſca
bellū dictū. eo ꝙ in coꝛꝑe mūdi minima eſt
ſpēs huiꝰ elemēti. minuſq̄ꝫ apparet in ea di⸗
uine oꝑatio ꝑtātis. ꝓpter qđ dꝛ ſuo q̄ſi infi⸗
mo pede tāgere terrā. Quia r̄ſpectu magni
tudinis ⁊ pulcritudīs celi minime videꝛ in
coꝛꝑe terre diuīe ſapīe ſublimitas relucere.
Quāuis aūt terra reſpectu celeſtꝫ coꝛꝑis ſit
infima: tñ luminariū celeſtiū influētie ē po
tiſſime (al's matie) ſuſceptiua. Et iō fecūdiſ
ſima eſt tāq̄ꝫ mater omniū ⁊ multaꝝ ⁊ ꝯtra
riaꝝ ſpecieꝝ maxime ꝓductiua. Cuꝫ eñ ſit
celi centrū in om̄i ſui ꝑte celi recipit influen
tiā ⁊ effectū. Vñ qđ minꝰ nobilitatis videꝛ
habere in ſua ſubā. recuꝑat in effectu ⁊ ꝟtu
te ſua. quia nobilioꝛes ꝓducit ſ̄m q̄d ſpeci
es aliquas q̄ꝫ ipm celuꝫ: qđ ꝓ oꝛnatu habet

solas insensibiles stellas. Terra ꝟo ꝑ orna
tu ꝯtinet ⁊ ꝓducit vegetabiles ⁊ senłibiles
⁊ rōnales creaturas. vt dic̄ Basili⁹. Dic̄ eti
am ad h̄ idē. Terra vt d̄r ph̄s est ꝓꝓrijs eq̄li
brata ponderib⁹. Quelibet ei᷑ suaꝝ ꝑtiū suo
pōdere nitit̄ ad mūdi mediū. q̄ nisu ⁊ incli
natiōe singulariū ꝑtiū. tota circa centꝝ eq̄li
brata suspēdit̄. ⁊ equalit̄ imobilis retiet̄. sic̄
scꝑtū est. Qui fundasti terrā sup̱ stabilitatē
suā ⁊c̄. Jdo ꝭm Jsid. li. xi. d̄r solū. q̄r elem̄
tū est solidum cuiuslibet corꝑis quātūcūq̄
pōderosi sustinēs totā molē. Vn̄ q̄libꝫ gra
uia sursuꝫ mota q̄usq̄ terrā stabilē tangāt:
ꝑmanēt inq̄eta. sꝫ cū ꝑuenerint ad terrā q̄e
tant̄. Propt̄ insignes āt ipi⁹ terre ꝓprieta
tes nobiles ⁊ effect⁹: error gentiliū terrā di
ficauit ⁊ eā diuinis honorib⁹ antiq̄t⁹ vene
rari ⁊ colere ꝯsueuit. sic̄ tāgit Jsid. li. viij. in
tractatu dijs gentiū ⁊ noib⁹. c. xiij. Cere
rē deoꝝ matrē vocauerunt antiq̄ terrā. q̄ a
creādis frugib⁹ sic dicta ē. eo ꝙ oia cibat et
nutrit oia indigētia alimēto. Nā t̄ra mr̄ est
fecūditatꝭ q̄r nullū vegetabile p̄t crescere ni
si in terrestri suba radicet̄. Jō etiā ops ē di
cta. q̄r melior sit terra oꝑe culture. ⁊ ex ipsa
ꝯseq̄t̄ opē vict⁹ q̄libꝫ viuēs corꝑal̄ creatura
Dicta ē dea vesta. q̄r ꝯstat vi sua. Vl̄ q̄r her
bis ⁊ arborib⁹ ⁊ florib⁹ sit vestita. vt d̄t idē.
Terra ei᷑ semib⁹ arescētib⁹ i hyeme. calorē
suscipit ab ethere i vere ⁊ estate. vn̄ tūc herb
⁊ florib⁹ ornat̄ ⁊ vestit̄. q̄b⁹ i autūno ⁊ hye
me spoliat̄. Jn signū āt tāte fecūditatꝭ ⁊ ꝟ
tutꝭ fc̄a ē ei mag̃ imago feminea ⁊ alma mr̄
nūcupata. cū turrita corona. posita sup̱ cur
rū cui leones domiti subijciebant̄. Jn vna
manu portabat clauē Jn alia tympanū siue
cymbalū. Cuius aurige vibrabāt gladios
q̄s gestabāt. ⁊ galli matronaꝫ sedētē i curru
subseq̄ fingebāt̄ ⁊c̄. Mater siq̄dē dicta fu
it terra. eo ꝙ plura pariat. ⁊ oib⁹ mortalib⁹
cibū gignat. D̄r āt ⁊ mr̄ alma. eo ꝙ oia aia
lia alat Est ei᷑ elemētoꝝ t̄ra nutrix. vt d̄t Jsi.
Coronam turritā i capite gestare d̄r. q̄r cū
ctis ciuitatib⁹ suppositꝭ isignit̄. Jn curru ro
tato vehit̄. q̄r ipa terra pēdet i volubili aere
in q̄ sustinet̄. Sedet aūt i curru volubili q̄r
cū oia moueant̄: ipa sola d̄r nō moueri. Q̄
illi leones subijciūt māsuetos. oñdit nullū
gen⁹ esse tā ferū ꝙ in morte subijci a terra n̄
possit aut sup̱ari. Q̄ clauis i manu ei⁹ fingi
tur oñdit ꝙ terra hyeme claudit̄. ⁊ vt nascā
tur fruges i vere aperit̄. Q̄ aūt galli dicunt̄
terre fuire oñdit ꝙ volatilia indigēt semib⁹
terre. ⁊ iō aues eā oportet seq̄. ⁊ ad eā descē
dere. vt i ea possint semīa vict⁹ gr̄a reperire.
Sonit⁹ aūt cymbaloꝝ ꝺsignat in colendis
agrꝭ strepit⁹ ferramētoꝝ vomeꝝ ⁊ ligonuꝫ.
Et iō eneoꝝ q̄r antiq̄ terraꝫ īstrumētꝭ eneis
colebant anteq̄ ferrū essꝫ inuētū. vt d̄t Jsi.
Q̄ ministri ei⁹ cū strictis gladijs fingunt̄:
designat ꝙ ꝑ terra defēsanda vel ad quirē
da sepe bella ꝯmittūt̄ i quib⁹ gladij extra
hunt̄ His ⁊ alijs multis modis describū
tur ꝓprietates terre sub integumēto fabula
ruꝫ. sicut ibidē recitat̄ ab Jsidoro. Quā
uis autē terra sit sūme fixa ⁊ stabilis ꝭm si
tum. sūme tn̄ inter elemēta est passibilis per
effectū. Jtē q̄uis ꝭm subam sit frigida: q̄s
dam tamē in se cōtinet vapores igneos q̄s
emittit. vt patꝫ i etna ⁊ vulcano. sicut ibidē
dic̄ idē. Jtem q̄uis terra sup̱ficialiter exte
rius sit nigra ⁊ idecora: Interi⁹ tamen cōti
net multa p̄ciosa Ex quadā ei᷑ celestis iflue
tie imp̄ssione i interiorib⁹ terre venis p̄cio
se gemme et nobilia metalla generant̄. Vn̄
⁊ terre virtuositas sub quadā extrinseca de
formitate occultat̄. Jtem terra vndiq̄ ma
ri cingit̄. ⁊ maris brachijs vndiq̄ circūdat̄
⁊ ꝑcutit̄. a cui⁹ hūiditate ꝑ occultos meat⁹
penetrat̄ ne p̄ siccitatꝭ natural̄ dominio re
solutis ꝑtib⁹ redigat̄ i puluerē. vt dicit Be
da Jtem terra q̄uis in toto suo sit solida
sic̄ substātia: eius quelibet pars ad centruꝫ
naturalr̄ sit motiua: tn̄ ꝑ admixtionē ignea
rum partiū ⁊ aerearū: fit i aliq̄b⁹ suis ꝑtib⁹
rara ⁊ porosa: cauernosa ⁊ spongiosa. Cui⁹
ꝯcauitates vapor ventosus subintrans: ter
re ꝑtes cōmouet ⁊ agitat. ⁊ generat tremo
tū. sicut dicit Arꝭ. ij. methoꝝ. Vent⁹ inquit
frigid⁹ in vētre terre agitat⁹ facit istā agita
tionē que ē terremot⁹. Et sequit̄ ibidē. Si
cut fit sonit⁹ ex ꝯfricatōe corpoꝝ se alliden
tiū in aere: ita fit sonit⁹ (al's motus) diuersi
tate agitatōis venti ꝯculcati (al's occultati)
in terra Et est signū sup̱ hoc. q̄r nō acq̄escit
donec scindat̄ terra ⁊ exit ventus audita vo
ce ⁊c̄. Jtē ibidē d̄t Arꝭ. Jn locis in quibus
cōcursus est vehemēs ⁊ agitatio vndaꝝ. ei⁹
in locis multarum cauernaꝝ fit vehemens
terremot⁹. Sicut accidit t̄pe Herculis i q̄
busdam insulis. in quibus incepit eleuari
terra ad similitudinē collis. deinde scissus
est locus ille et exiuit ventus fortis qui de
struxit ciuitatē. cui⁹ impressio manifesta est

vsq̄ nūc r̄c. Itē idē ibidē. Terremotū ꝯseq̄tur vel cōcomitatꝛ tenebrositas: tegēs solez absq̄ nube vsq̄ ad ꝯsumptōez terremotus ꝑpter vaporē grossum Et antecedit tremotū signū significās ei⁹ esse Qđ videt in celo nubes lōga: sicut linea recta ante occasum sol'. Et sequit ibidē. Et accidit qñq̄ tremotus ap̄d (al's ꝑpt) eclipsim p lunā. qꝛ tunc calor solis nō puenit ad aerē vt subtilietꝫ sumat vaporē q̄ est causa tremot⁹. Itē i libro vegetabiliū Arist. Terremot⁹ in locis arenosis non fit. sed in locis interi⁹ cauernoꝝ. r exteri⁹ in supficie duris. vt sūt loca mōtium. Quia si loc⁹ in superficie fuerit cau⁹ (al's rarus) exhalat vapor paulatim r nō fit aggregatio tanta vaporꝫ vt possit mouere terram. Sed cū loc⁹ interi⁹ est ꝯcau⁹ r spōgiosus: r exteri⁹ solidus atq̄ dur⁹: aggregatis ptib⁹ vaporis fit agitatio fortꝫ. ita q̄ aliqñ scindit terrā. In locis ergo oino porosis ñ accidit de facili terremotus ꝑpter vaporis continuam euentationez. Nec in locis valde duris r cōpactis ꝑpter ptium cōpressionem ꝑpter quā illa vapor plurim⁹ nō subintrat. Sed accidit in locis interi⁹ cauernoꝝ r duris exteri⁹ r compactis. Hucusq̄ Aristo. Item terra cū sit elementū: ꝺm subaz similis est in toto r in ptib⁹. Sed tñ ꝺm q̄litatem non est in suis partibus vniformis Imo ꝑpter qualitatum alioꝝ elementoruz admixtionē: cōplexionē r naturam mutat. r iō vniformē non habet dispositionem. qꝛ nūc colorem mutat nūc saporē. Ista diuersitas multis accidit de causꝭ r ēt multis modis. Quandoq̄ ex sua eleuatione r dep̄ssione. Nam eleuata est frigidior. depressior vero r decliuior ē calidior ꝯsueuit Qđ vt dt̄ Macrobi⁹. accidit ꝑpter radioꝝ solis fortiorem imp̄ssionem tā in locis dep̄ssis q̄ȝ i altis. Aer em̄ grossior est in vallib⁹ q̄ȝ in montanis. r ideo maior fit ibi aggregatio radiorum r etiā cōculcatio ꝑpter reuerberationē ad aerem grossum. In locis ꝟo mōtuosis r altis. qꝛ aerē hn̄t rariorē dispgunt radij. r nō ita coartant. r iō minor ibidem generat calor. Itē ex directa vel idirecta solis oppositiōe. qꝛ illa tr̄a fertilior est q̄ ꝺm sitū disposita est maxime ad susceptionē concurrētiū radioꝝ solariū. Que ꝟo magis elōgat a radijs: min⁹ apta frugib⁹ r fructib⁹ reperitur. Itē ex ventoꝝ diuersificatiōe. nā terrā quā ꝯtinue pflat vent⁹ oriētalis tēperate calida est r inter hūiditatē r siccitatē q̄si media. vt dt̄ Constā. r iō est fecūda florib⁹ r fructib⁹ r magis ꝯgrua hoīm habitatōi. Occidentalis aūt ventus magis attinet frigiditati et humiditati. r min⁹ efficit terrā tēperatam. r iō occidental' terra min⁹ est fecunda. Uentus aūt septētrionalis terrā desiccat r infrigidat. tñ rōne puri aerꝫ ipam subtiliat r depurat. Uñ in terra aq̄lonari hoīes sūt pceꝛre stature r elegantis forme. frigiditate em̄ exterioris aerꝫ: claudunt pori r calor natural' retinet intrinsec⁹. ex cui⁹ ꝟtute r statura ampliat r figura corpis dcorat. Uent⁹ aūt austral' qꝛ calid⁹ est r humid⁹ terrā quā ꝯtinue pflat turbat: calefacit inspissat r ingrossat. r iō homies austral' regiōis sūt ꝯtrarie stature r figure illis qui habitant in aquilone. r iō hoies taliū regionū nō sūt ita aniosi r iracūdi r clamorosi sicut alij. vt dt̄ Constan. Itez variat q̄litas tr̄e siue ꝓprietas ex elōgatōe a mari siue appropinq̄tiōe. Nā terra vicina mari meridionali calidior ē r humidior terra: q̄ est vicina mari aquilonari. Nā vapor calid⁹ r humid⁹ a mari resolut⁹ calefacit terrā: q̄ est sibi ꝓpinqua. Mare ꝟo septētrionale ecōuerso. r iō mare pōticū est dulci⁹ q̄ȝ cetera maria siue min⁹ salsū. qꝛ pl⁹ i illo vincit frig⁹. Et iō vapor frigid⁹ ab eo resolut⁹ terrā ifrigidat ꝓpinquā r̄c. Itē variatur ex hoīm exercitio r opatōe Quāto ꝟo pl⁹ fodit r euertit tāto ei⁹ ꝟt⁹ isita cū singul' ptib⁹ ampli⁹ pmiscet. r sic aptior reddit. vt ex ipa fruct⁹ multiplex generet. Qñ ꝟo diu ociosa dimittit r q̄eta: ad pductionē fructuum reddit min⁹ apta. Itē bōa tr̄a si rore fuerit pfusa ac cōpluta: mollificat: ipinguat r meliorat. Si ꝟo arenosa fuerit aut nimis lapidosa: peior efficit qꝛ ampli⁹ idurat

De Monte.
Caplm. II.

Mons est tumor terre in altū se erigēs solo pede reliquā terrā tāgens. Uel dicunt mōtes eo q̄ sint sup aliā traz eminētes. vt dt̄ Isi. Dicit etiā Aristo. in li. de ꝓprietatib⁹ elementoꝝ. Quidā dixerūt q̄ terra i pncipio sue cōpositiōis fuit rotūda r plana: i q̄ ñ fuerūt mōtes neq̄ valles qꝛ erat spherica i figura: siē corpa supiora. vñ mōtiū r valliū cā nō ē nisi cōmotō aq̄ꝝ q̄ cauaueꝛt loca rara Et fc̄i sūt mōtes: ptes duriores. q̄ ñ potuerunt ꝯcauari. loca ꝟo ꝯcauata fc̄a sūt loca mariū r fluuioꝝ. Idē ēt dt̄ i li. meth.

Mōtes inq̄t fiūnt ex vehemēti motu terre vnde eleuat̄ t̄ra.⁊ fit mōs sicut ex aq̄ductu accidit ꝯcauatio ꝓfunda ⁊ fit vallis. Item ibidē. Marꝭ q̄ꝫ accessus ⁊ recessus q̄dā loca cauat.q̄dā extollit ⁊ fiūt mōtes. Et q̄n̄qꝫ mare totā terrā cooꝑuit deinde mollia q̄dā abrasit ⁊ dura reliq̄t.⁊ in q̄busdā locis congessit.mollia etiā q̄dā ꝯgesta ta cū abscinderet desiccata sūt ⁊ in mōtes ꝯuersa ⁊c. Mōtes itaqꝫ sūt duri solidi ⁊ cōpacti.a terra ꝟsus celū erecti.⁊ tñ cū terra radicitꝰ sūt ꝯiūcti.q̄n̄qꝫ tñ sūt interiꝰ spōgiosi.cōcaui ⁊ cauernosi.⁊ iō ad se rōne vacuitatꝭ aq̄s attrahūt atqꝫ sugūt.q̄s postq̄ꝫ fuerint eoꝝ ꝯcauitates replete ꝑ capita fontiū emittūt.⁊ sunt causa sempiterni fluxus ⁊ origo ⁊ ꝓncipiuꝫ fluuioꝝ vt dicit Aris. Ex q̄ ptꝫ ꝙ mōtes cauernosi sūt aq̄ꝝ ⁊ humoꝝ attractiui.⁊ attractoꝝ ꝯtinue emissiui. Itē mōtes sūt metalloꝝ nobiliū ꝯtētiui. A ꝓfundis eī mōtiū venis metalla nobilia extrahunt̄. Iteꝫ mōtes sūt fructuū ⁊ aromatū ꝓductiui. Propt̄ puritatē eñ aeris in sūmitatibꝫ montiū dominātis puriores fructꝰ ⁊ dulciores in mōtibꝫ nascunt̄ q̄ꝫ in vallibꝫ licet pauciores. Item mōtes sūt citiꝰ q̄ꝫ valles radioꝝ solariū susceptiui.⁊ suscepte illuminatiōis diutiꝰ retētiui. Itē mōtes sūt vapoꝝ ⁊ exhalationum generatiui.ex q̄ꝝ aggregatiōe nubes in aere generant̄. In altissimis tñ montibꝫ vt in olympo raro generant̄ pluuie.vt dt̄ Arist. qd̄ est ꝓpter aerꝭ subtilitatē ⁊ vapoꝝ paucitatē. Primo eī vapor resoluit̄ ⁊ ꝯsumit̄.añq̄ꝫ ad cacumē mōtiū attingere videat̄. Iteꝫ mōtes ventꝭ ⁊ turbinibꝫ sunt expositi plus q̄ꝫ valles.⁊ iō rōe frigiditatꝭ ī mōtibꝫ dñantis sūt niuiū ꝯseruatiui. Vētꝭ nāqꝫ frigidis ī mōtibꝫ niues ꝯgelāt̄ ⁊ ꝯstringūt̄.⁊ iō ī mōtibꝫ diutiꝰ q̄ꝫ in vallibꝫ cōmorāt̄.vtꝫ in caucaso ⁊ in libano:⁊ ī alijs ꝯsilibꝫ mōtibꝫ.q̄ sꝑ f̄m Isi.densissimis niuibꝫ candidant̄. Itē mōtes sepiꝰ patiunt̄ ictus fulminis ⁊ fulguris q̄ꝫ valles.vt dt̄ Isi. Vñ ⁊ pyrenei montes a crebris fulminū ignibꝫ (al's ictibꝫ) nūcupant̄. Pyr eñ grece: ignis dr̄ latine. Similiter ⁊ ceraunei mōtes a crebris fulminibꝰ sūt dicti grece ceraunos fulmē dr̄ vt dic̄ ibidē Isi. Item mōtes: q̄ f̄m sitū alti sūt ⁊ sublimes maxīe ꝯgruūt speculatiōi.vñ ⁊ q̄ aduentū hostiū ꝓuidere ⁊ ꝑcauere cupiunt: cacumina mōtiū ascēdūt ⁊ īminentia ꝑicula a remotis predicere cōsueuerunt. Item mōtes q̄ quo ad naturā ⁊ cōpositionē ꝑtiū solidi sunt ⁊ fortes iō potissime sunt apti castroꝝ edificatōi.vñ māsiones ī mōtibꝫ solēt esse fortes ⁊ cēterꝭ tutiores .maxime q̄n ꝓpt̄ interiorē duriciē nō pn̄t suffodi .nec ꝓpt̄ sitꝰ altitudinē adiri pn̄t facilit̄ seu ascendi. Itē mōtes q̄ in herbis ⁊ pascuis fecūdi sunt et vberes .idō ꝯueniūt pasture ouiū ⁊ aīaliū refectōi. Montuosa eñ pascua ⁊ gramina in mōtibꝫ crescētia sunt salubria ⁊ nutriture aīaliū meliora (al's vtiliora) q̄ꝫ illa q̄ crescūt ī vallibꝫ q̄ sūt generalit̄ pinguiora. Humor eñ nutrimētalis q̄ nutriunt̄ herbe ⁊ gr̄amina in montanis: subtilior est et purior q̄ꝫ campestris. Et iō calor celestꝭ facilius illā humiditatē digerit.⁊ in subam graminuꝫ ⁊ fructuū īmutat ꝑfectiꝰ ⁊ ꝯuertit. Tū ꝓpt̄ humoris ipiꝰ subtilitatē. Tū etiā ꝓpt̄ existentes ibidē aerꝭ puritates. Itē in mōtibꝫ abūdāt altiores arbores q̄ꝫ ī vallibꝫ ⁊ frutices densiores. Iō mōtes ꝯgruūt aīaliū agrestium habitatōi ⁊ auiū siluestriū nidificatōi.ꝓpter qd̄ ⁊ fere q̄n ꝑsequūt̄ a venatoribꝫ ī valle refugiūt ad mōtes ⁊ ibi fiūt tute.

De monte Ararath Ca.III

a Rarath mons est armenie altissimꝰ in quo arca post diluuiū requieuit. vt dicit Isid.⁊ vsqꝫ hodie lignorum arce vestigia in eiusdē montis ꝟtice adhuc apparēt Vocat̄ āt idē mons diuersis noībꝫ De hoc eñ mōte dic̄ Josephꝰ sic. Locꝰ inq̄t vbi est arca noe armeni egressorium vocāt Illic eī arce solute reliq̄as vsqꝫ nūc ꝓuinciales adhuc oñdūt. Huiꝰ eñ arce vt dt̄ idem Josephꝰ ibidē meminit berosus chaldeus narrās sic. Di āt ⁊ nauis q̄ ī armenia venit circa montē cardieū (al'.cardieñ) adhuc aliq̄ ꝑs eē ⁊ q̄ddā inde bitumen cadere q̄ maxīe vtunt̄ hoīes ad expiatōem. De h̄ etiam scribūt ⁊ Hieronymꝰ Egisippus ⁊ Manasses Damasce.i.cxvj.historiaꝝ li.sic. Est mons excelsus ī armenia q̄ baris appellat̄ ī q̄ mltos ꝯfugiētes f̄mo ē diluuij tp̄e liberatos. Et q̄ndā simul in arca deuectū in mōtꝭ venisse summitatē lignorūqꝫ reliquias ibi mlto tp̄e esse reseruatas. Armenie etiā mōtes dicunt̄ acroceraunei ꝓpter multitudiuem ⁊ fulminū crebrā ꝑcussionē. grece eñ ceraunos: fulmen dicit̄ latine.vt dt̄ Isidorꝰ. Hi montes inter armeniā ⁊ hiberiā incipiūt a portis caspijs vsqꝫ ad fontē vnde fluuius tigris ortū habet.vt dt̄ Isid.

De Bethel Ca. IIII.

(m)Ontes bethel sunt in Judea vicini hierusalē vbi dom⁹ dñi fuit sub Salomone edificata. Sūt aūt montes bethel nemorosi: arboribꝰ ꝯsiti. fertiles ꝛ fecūdi gminibꝰ ꝛ herb aromaticꝭ pleni. ꝛ ideo cerui capree ꝛ hinnuli freqntare illoꝝ mōtiū cacumia sūt assueti.

De Caucaso Ca. V

(c)Aucasus ē mōs oriētal' ab india vsqꝫ ad tauꝝ porrect⁹. p gētiū iuxta mōtes illos habitātiū varietate diuersꝭ noībꝰ nūcupat⁹. vt dī Isi. Ubi āt ad oriētē in excelsiore surgit sublimitatē: ꝓpt niuium cādorē caucasus noiat. Nā lingua orietali caucasus. i. cādor dr. Jñ ꝛ eos q̄ huic mōti sūt vicini croachasym vocauerūt. Achasym ei apō eos cādor vl' nix appellat. vt dī idē.

De mōte Hebal Capl'm. VI.

(m)Ons hebal est mons trās iordanē in quo steterunt sex tribꝰ post iordanis trāsitū ad maledicēdū illis q̄ pcepta decalogi nō suarēt. vt ptꝫ Deut. xxvij. Et ē mōs vt dr cauernosus ꝛ voraginosus paciens sepi⁹ terremotū cui ꝯcordat ei⁹ iterpretatio Nam vet⁹ vorago interptat. Fuit itaqꝫ mons maledictōis ꝛ impcatiōis in q̄ mala trāsgressoribꝰ impcabant. Reputabat etiam mons vilitatis ꝛ abiectiōis. vnde ꝛ sex tribꝰ ignobiliores. s. ancillaꝝ filij sup mōtē hebal fuerūt ad maledicēdū populo deputati. Deut. xxvij.

De Hermon Ca. VII.

(h)Ermon est mōs modic⁹ sup iordanē sit⁹ q̄ in herbis ꝛ pascuis ē fecūd⁹ Nam circa radicē ei⁹ siue circa pedē fluentis iordanis imbuitur. Circa verticē vero eius seu cacumē copioso rore pfundit Et ideo virore ex roris ꝛ aque influētia decorat ꝛ insignit: ꝓpter qd ibi nutriebant pecora. q̄ in templo dbuerūt immolari dño ꝛ offerri. ꝛ quia aīalia ex rorifluis (al's roris influētia) ꝛ herbis eiusdē mōtis impinguata. in monte sion. i. in atrio tēpli offerebant Jō dr fm hebreos p ꝓphetam q ros hermō descēdit in montē sion Qd ad lrām fieri nō potuit. qꝛ mōs sion mōte hermon altior extitit. Jnsup ꝛ ab eo valde remot⁹ fuit. Pro tāto igit ros mōtis hermon dr descēdisse in sion. qꝛ pinguedines ꝛ adipes aīaliū q̄ in illo mōte pascebant ad pastuꝫ ignis altarꝭ in hierusalē in sacrificio offerebant. ꝓpter qd ꝛ hermon lumē exaltatū interptat. sicut dic glosa super Ps. quia lumen in altari augebatur quando ignis sacrificij tali pabulo fouebatur.

De monte Hebron
Capl'm. VIII

(m)Ons hebron mons est in iudea in q̄ est sita ciuitas famosissima ab eiusdē montis nomine hebron dicta. vt dicit Raban⁹. Cuius vallis dicit vallis mābre. que ab antiquo tpe ab amicis aner ꝛ eschol est possessa. vt ptꝫ in Geñ. Hic mōs locus est solennis rōne sanctoꝝ patriarcharū q̄rum corpa ibideꝫ quasi a mundi pncipio requiescunt. vt dicit Geñ. ibi. Adam maxim⁹ ꝛc. Jtem illū montē potentissimi viri iure hereditario possederūt. vt ptꝫ Josue. xv. F. vbi dicitur. Deleuit ex eo Caleph filios enach sesai ꝛ hayman ꝛ tholomai ꝛc. Jtē in hͦ mōte tanqꝫ in loco tutiori dñs pncipiuꝫ regni Dauid instituit: ꝛ ei vt illac ascenderet post mortem Saul diuinit⁹ imperauit. vbi septeꝫ annoꝝ spacio regnās: tādē ad toti⁹ regni hierl'm (al's israelitici) fastigiū assūptus fuit. Jste mōs ab antiquis cariathar be fuit pmitus nūcupat⁹. i. ciuitas quattuor. quia corpa noiatissimorū q̄ttuor viroꝝ ibi reqescūt. vt dī Hiero. s. Adā ꝛ Abraaꝫ Jsaac ꝛ Jacob.

De montibꝰ ethiopie.
Capl'm. IX.

(m)Ontes ethiopie dicunt esse septē int qs pcipu⁹ mons atlas est. Ethiopia em̄ vt dicit Jsidor⁹ li. xiiij. ca. iiij. cir circa occiduum montuosa est ꝛ arenosa in medio. ad orientalē aūt plagā deserta: cui⁹ sit⁹ ab occiduo atlātis mōtis vsqꝫ in egypti fines porrigit a meridie oceano a septētrione nilo flumine claudit. Hui⁹ regiōis mōtana sicut ꝛ plana ei⁹ plūimas hūt gētes vultu ꝛ mōstruosa specie horribiles. feraꝝ qꝫ ꝛ spētū referta sūt multitudie. Jllic rhinoceros rota bestia. s. vnicornis. illic cameli ꝛ pardi illic basilisci ꝛ dracones ingētissimi. ex q̄rū cerebro gēme extrahunt. Hyacinthus qꝫ ꝛ chrysopassus ibi inueniūt ꝛ cinamomū colligit. Jllic gignūt seue fere vt dracōes strutiōes ꝛ simie ꝛ etiā elephātes Hucusqꝫ Jsi. Dic etiā ibidē q int cyrenē ꝛ ethiopiā ē fōs q̄ friget calore diei. ꝛ calet frigore noctis ꝯ naturā aqꝫ ꝛ fontiū alioꝝ.

De mōte Etna.
Caplm.X.

e Tna ē mōs in sicilia isula ex q̄ erūpit ignis cū sulphure queadmodū ī gehēna.vt dr Isi.li.xiiij.c.vj Hic mōs ab illa pte q̄ flat eur⁹ vl' aphric⁹ dr hre spelūcas plenas sulphur; vsq; ad mare deductas.q̄ spelūce ī se recipiētes flat⁹ venti cremāt(al's fluct⁹ vētū creāt)q̄ agitatus ex sulphure ignē gignit.vñ ꝛ incēdiū fumosuz ad terrā ab h mōte erūpe ɔsueuit.sic ibidē dic Isid. In h etiā mōte sepe dicunt apparere q̄dā figure ꝛ audiunt sepe ab incol' terre circa montē etne gemit⁹ ꝛ voces q̄rulose.vñ a plerisq; credit ꝙ ibi sint loca penalia in q̄b⁹ anie aliq̄ puniunt.qđ tñ nō assero. Sed beatus Grego. in dialogo suo videt de h facere mentionē.

De monte Esau
Caplm.XI.

m Ons Esau idē est q̄ ꝛ mos seir. In h mōte est ciuitas idumea ab eodez ɔdicta.i.ab Esau filio Isaac.q̄ ciuitatē illā pmit⁹ dr ɔstituisse.vt dicit Hiero. sup Abdiā. Nā Esau seir ꝛ edom appellatus est. De h dicit Glo.sup Deut.ij. Seir inq̄t est mons in terra edom in qua habitauit Esau in regione gebalena:vbi pmo habitabat Horre⁹ quē intfecit chodolaomor Genet.xiiij. Et hic mons dict⁹ est ab Esau piloso ꝛ hispido seir.i.pilosus nomen accepit. Istū montē inhabitauert pmo horrei hoīes stature gigātee:enormitate corporis horribiles.vt dicit glo.sup Deut.ij.q̄b⁹ expulsis atq; delet; habitauerūt ibi filij esau vt dr Deut.ij. Mōtes itaq; terre edom altissimi sunt.ita ꝙ aliq̄b⁹ ptib⁹ nubes tāgere videant. Sūt aūt montes illi cauernosi et ɔcaui ꝛ speluc; pleni.vt dr glo.sup Abdiā. In q̄b⁹ habitāt hoīes ī estate.q: ibi minor est estas solis

De mōte Effraim
Caplm.XII.

m Ons effraim specialit' dicebat mōs in tribu effraim in quo Josue filius Nun recepit possessionē.vt ptz Josue.xix. In quo edificauit ciuitatē habitauitq; in ea. Int' alias ꝓ regiōis illi⁹ mōtes vt dr Adamātius:erat mons iste herbis ꝛ arborib⁹ insignior ꝛ fructib⁹ fecundior:situ sublimior.aspectu pulcrior.aere salubrior.riuulis fontiū montē irrigantiū fertilior.et ideo erat loc⁹ cōgruus vt in eo Jesus q̄ dictus est iosue habitaret.vt dr idē Adamā. In eodē monte a septētrionali pte montis. iosue est sepultus.vt dr Josue.xxiiij. Erat etiā mons iste vicin⁹ sychem.q̄ erat ciuitas refugij cū suburbanis suis in monte effraim vt ptz Josue.xx.vbi sepulta sūt ossa Joseph.vt dicit Josue vlt. In eodē etiā monte reposuit Josue cultros seu maceras petrinas quib⁹ filios israel in heremo circūcidit.vt dicit Adamā.sup Josue.c.xx. Preterea in monte effraim habitauit Delbora ꝓphetissa.ꝛ sedebat sub p alma que erat iter bethel ꝛ rama.vt patet Iudi.iiij.c. Multos eñ montes particulares siue colles habuit mons effraim.id est.trib⁹ effraim.quia tota illi⁹ sors fuit plurimū mōtuosa ꝛ in locis plurib⁹ nemorosa.vt ptz Josue.xvij.f. Itē in eodē monte interfecti sunt ꝓncipes Madian.Oreb ꝛ Zeb.quoꝝ capita ad gedeonē trans iordanis fluuiū sūt allata.vt pz Iudi vij.g. In ramatha etiā mont; effraim nat⁹ fuit Samuel ꝓpheta.j.Regū.j.ꝛ ibidē conuersatus.quia ab eo in eodē loco.Saul in regē primit⁹ ē inunct⁹.vt patz.j.Regū.x.a. In eodē etiā monte Samuel mortu⁹ est et sepultus.j.Regū.xxv.

De monte phasga.
Capitulum.XIII

p Hasga mons est maxim⁹ cōtinens in se multos pticulares mōtes. Nā in hoc mōte sunt abarim ꝛ nebo. q̄ sunt colles sup quos ascendit Moyses vt videret terminos terre ꝓmissionis anteq̄ moreret.ꝛ in valle eiusdē montis in campestribus moab tumulo traderet.vt ptz Numeri.xxvij.ꝛ Deut.vltimo. Hic mons fuit in finib⁹ moabitarū ꝛ amonitarū diuidens terrā eoꝝ a terra amoreoꝝ quā postea possederunt Ruben ꝛ Gad ꝛ dimidia trib⁹ manasse.vt patet Deut.iij. Radices vero isti⁹ montis tangūt mare rubrū.quod est mare salsissimū.sicut dicit Deut.iij.tam in textu q̄ in glosa Unde isti montes diuidebāt terram quā inhabitabāt moabite ꝛ amonite a terra quam ī possessionē receperant israelite. Unde vsq; ad verticē eiusdē montis ꝓuenit Moyses ꝛ ex illo loco totam terram ꝓmissionis fuit cōtemplatus.ibiq; mortuus est.ꝛ in valle eiusdem montis vbi fuerunt campestria. Moab sepultus est.ꝛ vsq; hodie occultatus super istum montem

phasga ascēdit balaā ariol⁹ cum balac rege moabitarū vt maledicerēt pplo israelitico. cuius maledictōēz dñs ꝯuertit in bñdictionē vt ƌ Nūe. xxiij. Et ꝙ patz ꝙ mons ille fuit mons diuisiōis qꝛ termios maloꝝ a bonorū terminis diuidebat. Itē mons bñdictionis. qꝛ inde dñs p Balaā ꝓpham bñdictōz populo israelitico ꝯferebat. Itē mons fuit speculatōis ⁊ ꝯtēplatōis. qꝛ inde Moyses terre ꝑmissiōis termios ꝑuidebat. De hoc monte dic Hiero. in li. de noib locoꝝ. Abarim inqt est mons in ꝙ mortu⁹ ē Moyses in terra moab ꝯ hiericho i supcilio montis phasga. a ꝙ tota regio i circūitu ƌ phasga. ⁊ ostēdit ascēdentib de lydia de meselon. ⁊ idem est qđ nebo ⁊c.

De monte gosor Ca. XIIII

Gsor (al's Engor) est mons siue collis moabitaꝝ. ⁊ est ꝑs mōtis phasga sup quē balac duxit balaā vt malediceret israel. Nūe. xxiij. ita dicit Hiero. in li. sup dicto.

De monte galaad Ca. XV.

Galaad vt ƌ Hierony. mons est ad quē iacob venit septimo die de Chanaā qñ fugiebat Laban. Est aūt vt ƌ idē ad tergū phenic ⁊ arabie collib libani copulat⁹. ⁊ extēdit vsqꝫ vltra iordanez in terra ꝙ qndā fuit seon regis amorreoꝝ. Postea ꝓo cecidit in sortē ruben ⁊ gad et dimidie trib manasse. in ꝙ mōte est ciuitas edificata ⁊ ꝯsili noīe appellata a galaad filio machir filij manasse. Hic mons int alios ē nobilissim⁹. qꝛ mōs est pasture ⁊ refectōis Est ei fertilissim⁹ i frugib ⁊ i pascuis ⁊ in fōtib Itē mons ē medele ⁊ curatōis. nā i galaad iuenit resina ꝙ curāt vulnera ⁊ diuersi morbi sanāt. vt ƌ Hier. viij. Nūqd resina ñ ē i galaad ⁊c. Itē mons ē federis ⁊ recōciliationis. qꝛ i mōte galaad ꝯfederat⁹ est iacob cū laban. ⁊ ei totalit recōciliatus. vt ptz Gen. xxxj. Itē mōs est testificatōis. vt ptz ibidez Di ei: appellatū ē nomē ei⁹ galaad. i. cumulus testis. Itē mōs est lucri ⁊ negociatōnis. nā mōtana galaad negociatores p spēbus aromaticis cōparādis sepi⁹ frequētabāt. vt ptz Gen. xxxvij. Viderūt negociatores venire ƌ galaad portātes aromatica i egyptū

De monte garizim Capl'm. XVI.

Garizim vt ƌ Hier. ē mōs iuxta hiericho cui vicin⁹ ē mōs ebal. et aduerso respiciēs garizim. In his duob mōtib bñdictōes ⁊ maledictiōes ꝑplo intrāti terrā ꝑmissiōis ꝑmulgabāt Vt p bñdictiōes ꝓuocarēt ad bonū legis amatores. Per maledictōes ꝟo terrerent ƌcalogi trāsgressores In garizim ꝟo sex trib nobiliores cū sacerdotib ꝓclamabāt bñdictōes. Et iō ioleuit ꝯsuetudo vt mōs ille haberet i veneratōe a poster ⁊ freqntaret causa sacrificij ⁊ orationis. Vñ int iudeos ⁊ samaritanos fuit cōtentio de loco adoratiōis: samaritanis ꝓferētib mōtē garizim ꝯueniētiorē eē ad adorādū ꝙ tēplū in hierl'm iudeis ꝯtrū asserētibus. vtz Jo. iiij. tā in textu ꝙ in glosa

De mōtib Gelboe

Capl'm. XVII.

Gelboe sunt mōtes. vt ƌ Hiero. alienigenarū. vij. miliario a sitopoli In quibus vicus est grandis ꝙ gelbetes nuncupat. In mōtib istis perijt Saul cū ionatha filio suo: ⁊ corruit isrl corā philisteis. vtz. j. Reg. vlt. Cōtra ꝙs indignat⁹ Dauid ꝓpt ruinā ꝑpli: ipis maledixit ⁊ maledicēdo eos i siccitatē ⁊ sterilitatē cōmutauit. vt ƌ glo. sup. ij. li. Re. c. j. Mōtes inqt gelboe vberes fuerūt añ maledictionez quos hacten⁹ maledictiōi subiacere ferūt. nec vnꝙ ibi pluere testant.

De mōte Golgatha.

Cap. XVIII.

Golgatha vt ait Hiero. est mons caluarie in ꝙ saluator noster fuit p salute hoim crucifixus. ⁊ vsqꝫ hodie ostēdit in Helia ad oriētalē (al's septētrionalez) plagam mōtis sion. Dicit aūt loc⁹ caluarie ꝟm Isidoꝝ qꝛ ibi capita hoim dānatorum decaluarent

De Gaas Ca. XIX

Gaas est collis in mōte effraim i possessione Josue filij Nun vbi mortu⁹ fuit Josue: ⁊ sepult⁹ in septētrionali parte eiusdē montis. vt patet in libro Josue capitulo vltimo. Cuius sepulcꝝ ostēdit in monte ꝑdicto vsqꝫ ad pñtem diem. vt dicit Hieronymus in ꝑdicto libro de nominib locorum.

De monte hephron.

Capl'm. XX

Mons hephron est mōticul⁹ in tribu Juda contra septentrionē in. x. (al's xx.) miliario ab Helia vbi est villa ꝑgrandis que effrea nuncupat. vt dicit Hieronymus

De montibꝫ israel
Caplm.XXI.

Ontes israel dicunṫ mōtes gñaliter
m toti⁹ terre ꝓmissiōis siue fuerīt vltra
iordanez siue citra.sepe tñ sumunṫ ꝓ
tra decē tribuū q̄ fuit mōtuosa p̄cipue ī tri
bu Dan ⁊ effraim Nā ⁊ decez tribꝫ nomen
isrl' sibi vēdicauerīt sub hieroboam filio na
bath q̇ fuit ꝺ̄ effraī.⁊ regnauit ꝑmo ī sama
ria sup̲ decē tribꝫ.vt ꝺ̄t Hiero.⁊ ptȝ ī histo
ria li.iij.Reg.xij.Hi mōtes multū erāt pa⸗
scuales:vberes:fructuosi ⁊ frugiferi oliuis
⁊ alijs arboribꝫ fructiferꝫ ꝯsiti Erāt etiā me
dicinales herb ⁊ spēbꝫ aromaticꝫ plēi.Vñ
ꝺ̄t Isi.li.xiiij.c.iij.Samaria regio est pale
stine ⁊ ab oppido q̄dā nomē accepit:qꝺ̄ q̄n⸗
dā erat ciuitas regal'i isrl'.q̄ nūc ab Augu⸗
sto sebastia nūcupaṫ.Hec regio Judee vici
na est ⁊ illi similis ī natura.Nā variaꝝ opū
diues est.frugibꝫ fertil'.aq̄s illustrꝫ.opima
balsamis.Vñ ſm gr̄az elemētoꝝ iudei hāc
terrā melle ⁊ lacte fluentē iudicabāt.Nā in
ei⁹ mōtibꝫ ꝓpt' pascuaꝝ abūdātiā innumera
biliū ouiū ⁊ pecoꝝ greges ⁊ armēta pascebā
tur.Apes etiā innumerabiles in eisdē mel⸗
lificātes.herbaꝝ ⁊ floꝝ suauitate dulciflua
nutriebanṫ.Fruct⁹ ⁊ fruges ꝓpt' aerꝫ tēperiē
⁊ roris abūdātiā citissime ad maturitatē in
ill' mōtibꝫ ducebanṫ.Auꝝ ⁊ argētū ⁊ cetera
metalloꝝ genera ī illis montibꝫ fodiebanṫ.
Deuṫ.viij.Fontes ⁊ flumia de venis mea⸗
tuū(al's mōtiū)supi⁹ ꝓgrediebāṫ.Loca mu
nitissima in ill' mōtibꝫ edificabāṫ.Fere silue
stres sicut tigrides ⁊ leōes ī illis nemoroſ
mōtibꝫ ꝯuersabanṫ

De mōtibꝫ Iperboreis
Caplm.XXII.

Perborei mōtes dicunṫ mōtes scy⸗
i thie.eo q᷑ vltra eos flat boreas.vt ꝺ̄t
Isi.li.xiiij.Sunt āt ſm eūdez Isiꝺ̄.
c.iij.terre scythie locupletes.ī habitabiles
tñ plures.Nā dū in plerisq̄ locꝫ auro ⁊ gē⸗
mis mōtes scythie affluāt.griphonū īma⸗
nitate rar⁹ ibi hoīm est accessus.In ill' mō
tibꝫ smaragdi optimi sūt:⁊ crystalli purissi⸗
mi de scythie mōtibꝫ trāsmittunṫ.Sūt aūt
ibi silue aspere ⁊ maxime:q̄ immanibꝫ ferꝫ
.s.pardis:trigridibꝫ ⁊ pātheris sunt replete
Ibi etiā sūt canes tāte magnitudinis ⁊ tam
immēse feritatis vt taurum p̲imāt ⁊ leones
p̄māt ⁊ occidāt:⁊ maxime in Alania ⁊ hyr⸗
cania q̄ scythie sunt regiōes:q̄ mōtuose sūt
⁊ plurimū nemorose.

De Carmelo Ca.XXIII

Armel⁹ est mons iudee in q̄(al's q̄)ē
c ciuitas dicta carmela.Et est duplex
carmel⁹.Vn⁹ in sup̲iori p̲te ꝯ meri⸗
diē in q̄ nabal legiṫ pauisse greges.j.Reg.
xxj.Ali⁹ est carmel⁹ in inferiori p̲te terre re⸗
spiciēs mare.Vterq̄ mons fertilis ē in pa⸗
scuis fructibꝫ ⁊ herbis

De Libano Ca.XXIIII

Ons libani est mōs phenicꝫ altissi⸗
m mus.cui⁹ meminerūt ꝓphe.Dict⁹ ē
aūt liban⁹ a thure.vt dic̄ Isi.qꝺ̄ ibi
colligiṫ Cui⁹ p̲s anterior respiciēs ad oriētē
liban⁹ appellaṫ.vt ꝺ̄t Isi.Liban⁹.i.cādidatō
vocaṫ.q꞉ ꝑpetuis niuibꝫ:semp̲:hyeme scȝ ⁊
estate cādidaṫ.Nullo em̄ t̄pe ita nix totalit'
eliquescit q̇n in aliq̄ sui p̲te valeat inueniri.
Est aūt liban⁹ fluuioꝝ ⁊ fontiū p̄ncipiuȝ
⁊ origo.Ex eius radice.vt ꝺ̄t Hiero.oriunṫ
duo fontes.s.Ior ⁊ Dan q̇ simul iuncti ior
danē efficiūt.Liban⁹ igiṫ est mōs redolētie
⁊ sūme aromaticitatꝫ.Nā ibi herbe odori⸗
fere crescūt.Ibi etiā arbores thurifere ꝯua
lescūt quaꝝ.gumi olibanū a medicis nūcu
paṫ.vt ꝺ̄t Hier̄.Itē mons est sufficiētie ⁊ fe
cūditatꝫ.Nā ꝓpter roris abundantiā ⁊ plu⸗
uiaꝝ frequētiā.herbis abūdat p̄cipuis pa⸗
scuis vberrimis ⁊ fructibꝫ optimis ⁊ matu
ris.Et iō in mōte libani nutriebanṫ aīalia
q̄ offerebanṫ in tēplo.⁊ in ipi⁹ pascuis foue
banṫ.Itē mons erat eminētie ⁊ maxīe sub⸗
limitatꝫ.Nā vt ait Raban⁹ sup̲ Regū.Oēs
alios mōtes illi⁹ regionis situ altitudīs li⸗
ban⁹ excedebat Et iō venietibꝫ tyꝝ p̲ remo⸗
ta valde marꝫ nauigia:se nauigātiū oculis
offerebat.⁊ q̄s deberēt remigātes(al'.naui⸗
gātes)petere port⁹ sua altitudine oñdebat.
vt ꝺ̄t idē ibidē.Itē erat mōs indeficiētꝫ in⸗
fluētie ⁊ sempiterne hūiditatꝫ.nā q̄uis sicci
tatē p̄ferret in sua sup̲ficie.nobilissimis tñ
abūdabat ītrinsec⁹ venis aq̄.vt ptȝ ī puteis
aq̄rū viuentiū q̄ iuxta salomonis sniam in
Cāticis solēt ꝯtinue cū īpetu ꝺ̄ libano ema
nare.vt ꝺ̄r Cañ.iiij.q̄si pute⁹ aquaꝝ ⁊c̄.Itē
mons ꝯfidētie ⁊ securitatꝫ Nā in libano q̇⸗
escētes tuti sunt a venenosis ⁊ serpētibꝫ.q̄s
sua aromaticitate ⁊ v̄tute fugāt tā herbe q̄
arbores ibidē ꝯtinue ꝯcrescētes.Nā cedri
ibi crescētes.suo odore fugāt oīa venenosa.
⁊ ibi venenosa reptilia viuere nō ꝑmittunt
vt dic̄ Hiero.Itē mons est pulcritudinis ⁊

amenitatꝫ. Nã cedroꝝ et aliaꝝ virentiũ arboꝝ mira ꝓceritas. graminũ ⁊ herbaꝝ cõtinua viriditas. auiũ ſiluestriũ canora ſuauitas. riuoꝝ et fontiũ mltiplicitas: libanũ amenũ efficiũt et iocũdũ. Itẽ mons ẽ medicine ⁊ ſanitatis. Ibi eĩ ſpẽs aromatice creſcũt q̃ ſũt ꝯ morbos ĩnũerabiles remedia ⁊ medele. Ibi cedri et palme. ibi cyp̃ſſi et oliue. q̃ꝝ liq̃res ⁊ reſine ſunt ꝯ diuerſaꝝ ĩfirmitatũ incõmoda p̃cipue medicine. Itẽ monſ leticie et iocũditatꝫ. nã in collib⁹ libani creſcit abũdãtia vini optimi. ⁊ p̃cipue leticie ⁊ hilaritatis maxime inductiui. Itẽ mõs honorificentie et dignitatis. nã inter oẽs montes arabie phenicis ⁊ ſyrie mons libani in ſublimitate: in fecunditate. in amenitate. et aeris ſalubritate obtinet principatũ: vt dic̃ Hiero. Josephus ⁊ Joãnes

De monte Moria Ca. XXV.

m Oria est mons in hierl'em in q̃ edificatũ ẽ tẽplũ ſalomõis. ſic̃ dr. ij. paralip. iij. Hũc eĩ mõtẽ emit Dauid ab ornan iebuſeo ſexcentis ſiclis auri puriſſimi vt in eo edificaret altare dño qñ ꝑ nũeratõe quã fecit dauid: pplus est ꝑcuſſus. j. Paral. xxj. In h̃ mõte ĩmolauit dauid dño ⁊ orauit: ⁊ exaudiuit illũ dñs de celo ĩ igne ſup altare holocauſti. In h̃ monte obtulit Abraã holocauſtũ ꝓ iſaac quẽ dñs p̃cepat ibidẽ ĩmolari. Geñ. xxij. vbi dr glo. Hiero. ſup illud ṽbũ. Uade in terrã viſionis et offer filiũ tuũ ſup vnũ montiũ ⁊c̃. Hũc mõtez hebrei dicũt eẽ illũ in q̃ postea tẽplũ ꝯditũ est in area ornan iebuſei ĩ mõte moria. q̃ idcirco illuminãs ⁊ lucẽs ĩterp̃taṫ: q̃ ibi ẽ dabir. h̃ est oraculũ dei ⁊ lex ⁊ ſpũs q̃ inſpirat ꝓphas ⁊ docꝫ hoĩeſ v̄itatẽ Hucuſq̃ꝫ Hiero. In eodẽ loco crediṫ Jacob dormiuiſſe: et angeloꝝ aſcẽdentiũ ꝑ ſcalã vidiſſe viſionez. vt pꝫ Geñ. xxviij. vbi dicit glo. ſup illõ verbũ. Nõ ẽ h̃ aliud niſi dom⁹ dei ⁊c̃. Hoc dr q̃ ꝑuidit tẽplũ et dei cultũ ibidẽ futuꝝ. Fuit aũt iste loc⁹ collis a latere montꝫ ſion vbi edificata ẽ postea turris dauid. Unde pꝫ ex p̃dictꝫ q̃ mons moria fuit mons viſiõis ⁊ reuelatõis: mõs ſacrificij ⁊ orõis. mons ꝓphetie ⁊ instructiõis. mõs lumĩs ſiue illumiatõis. mõs angelice freq̃ntatõis. mons diuĩe apparitõis. mõſ miſcdie et ꝓpitiatõiſ

De Monte nebo Ca. XXVI.

n Ebo mons est in terra moab in v̄tice phaſga ꝯ hiericho. De h̃ monte vidit Moyſes terrã ꝓmiſſiõis: ⁊ ibidẽ mortuus est poſtq̃ꝫ trã fuerat ꝯtẽplat⁹. vt dicit Hiero. ⁊ patet in histoɼijs Nũe. xxvij.

De mõte hor Cap. XXVII

m Ons hor ẽ mons in extremis finibus tre edom. In q̃ mõte mortu⁹ ẽ aaron iubẽte dño ĩ ãno. xl. postq̃ꝫ egreſſuſ ẽ d̃ egypto cũ eẽt annoꝝ. cxxiij. vt dr Nu. xxviij. Fuit aũt triceſima manſio in q̃ remãſerũt filij iſrl' postq̃ꝫ egreſſi ſunt d̃ egypto. ſicut dr in libro Nũeri. c. xx. Cum mouiſſet castra de cades venerṫ in montẽ hor q̃ ẽ ĩ extremis finib⁹ terre. In h̃ mõte ſuſcepit eleazar fili⁹ aaron p̃mo ſacerdotij p̃ncipatũ

De mõte oliueti. Ca. XXVIII

m Ons oliueti ẽ monſ in iudea iuxta hierl'm: ſic dictus ꝓpṫ copiã oliuarũ q̃ ĩ mõte illo maxĩe abũdabãt. et ideo ab Aug. ſup Joãnẽ vocaṫ mõs chriſmatis ⁊ vnctõis. mõs lumĩs: mons pinguedĩs ⁊ refectõis. mõs medicamĩs ⁊ curationis Et h̃ dic̃ ꝓpṫ oliuaꝝ ibi creſcẽtiũ abũdãtiã. q̃ꝝ fruct⁹ est vnctuoſus lumĩoſus et delitioſuſ. q̃ vt dic̃ Iſi. Oleũ oliue ex radicꝫ amaritudĩe ſurgit in pabulũ lumĩs. ĩ medicamen vulnerꝫ. ⁊ in refectõez eſuriẽtꝫ. In h⁹ montis oliuaꝝ radice ſiue pede fluit riuul⁹ q̃ dr torrens cedron. inṫ cui⁹ ripam et montẽ fuit hort⁹ quẽ dñs oratõis et q̃etꝫ grã ſepius freq̃ntauit ⁊ ſubintrauit. vnde ⁊ ibi captus fuit p̃mo ĩ horto q̃ gethſemani dict⁹ ẽ vt dr Joã. xix. Ibi enĩ. ſ. ĩ pede mõtꝫ iuxta torrẽtẽ fuerat q̃ndã villula dcã gethſemani cui⁹ horti tũc tp̃is adhuc ibi erãt. vt dr Auguſ. ⁊ illũ (al's illoꝝ) locũ hortoꝝ dñſ ex ꝯſuetudĩe freq̃ntabat. Hic ãt mons fuit ad ꝑtez oriẽtalẽ tẽpli. et iõ mane illumiabaṫ ſole oriẽte. d̃ veſꝑe v̄o ⁊ d̃ nocte illustrabaṫ ex fulgore a lumĩarib⁹ tẽpli reſplẽdẽtꝫ. Et iõ merito mons lumĩs dicebaṫ. tũ q̃ a celo ⁊ a tẽplo lumẽ recipiebat. tũ etiã q̃ lucꝫ materiã olei ſui abũdãtia alijſ ĩpẽdebat: vt dr Aug. In h̃ mõte erat q̃dã vicul⁹ noĩe bethphage q̃ ſacerdotũ erat. in cui⁹ mõtꝫ latere erat ciuitas dcã bethanĩa q̃ fuit ciuitas marthe lazari ⁊ marie: vt dic̃ glo. ſr̃ Mat. xxj. De h̃ mõte dñs celos aſcẽdit. ⁊ ſup eundẽ mõtez ad iudiciũ appebit. vꝫ ĩ Act. j. tã in lr̃a q̃ꝫ ĩ glo. In h̃ mõte edificauit ſalomõ delubra ⁊ excelſa. vt pꝫ. iij. Regũ. x. Et iõ vocat⁹ est mons oliue et ꝓpitiationis: mons offenſionis. iiij. Regũ. xxiij. c. quia ſcꝫ in illis idoliſ

offendit salomon deū suum

De Mōte Olympo Cap. XXIX.

o Lymp⁹ est mōs macedonie excels⁹ nimis ita vt sb illo nubes eē dicant vt dic Uirgili⁹. Nubes excessit olymp⁹. Dict⁹ est aūt olymp⁹ q̄si ololāpas .i. q̄si celū Hic mōs macedoniā a thracia diuidit. Tāte āt sublimitatꝫ ē mōs olympi q oēs excedit aerꝫ turbines ꝛ alias passiōes. Uñ phi ibi ascēdētes vt sit⁹ ꝛ curs⁹ stellarū inspicerēt. ibidē viuere nō poterāt nisi secū spōgias cū aq̄ ferrēt. ꝛ sic p aq̄ attractiōem aere redderent crassiorē (al's grossiorē) siue spissiorē. vt dic magr in historijs.

De mōte Oreb siue Sin. Cap. XXX.

o Reb mōs ē in regione ma[illegible] .vt dic Hiero. iuxta arabiā i[illegible] deserto cui ɔiūgit desertū saracenoꝝ. qd vocat pharan. ꝛ ē idē mōs oreb ꝛ sin. vt dt Hieroñ. In h mōte vidit moyses mltas visiones. vtz Exodi. iij. Ibi vidit rubū ardētē ꝛ ɔburētē. Ibi audiuit deū loq̄ntē sibi ꝛ multa pcipiētē. sic post de mōte sinai dicet.

De Parnasso Cap. XXXI

m Ons parnassus ē i thessalia vt dic Isid. iuxta boetiā q mons duos hz vertices q̄si i celū eleuatos. i qb q̄ndam apollo ꝛ liber bacch⁹ colebāt Forte ppt locorū amēitatē vioꝝ ac vineaꝝ mariaꝝ vbtatē

De ripheis mōtib siue alpib Ca. xxxij.

r Iphei montes sunt alpes in capite germanie. vt dic Isi. q a ppetuo vētoruꝫ flatu ꝛ tēpestatū impetu sic dicunt Nā riphe⁹ in greco: ipet⁹ dr in latino. Dicūt āt alpes .i. alti mōtes ad q̄ꝛ cacumina nō nisi p altos pedes colliū ꝛ alioꝝ inferioꝝ mōtiū puenit In his alpib sunt ppetue niues. freq̄ntes nubes. fōtiū fluminuꝫ marioꝝ capita ꝛ origines. bestie ꝛ fere siluestres. aues mltiplices: ꝛ marie illi⁹ gn̄is volucres q̄ꝛ ale d nocte sūt lucētes. vt dt Isi.

De Rupib Cap. XXXIII.

r Upes sunt altissimi mōtes solidissimi ꝛ fortes: sup altitudinē alioꝝ mōtiū eminētes: tēpestatū impetus et ibriuꝫ flux⁹ ɔtinue recipiētes: ppt qd ra superficialit diluit: ꝛ duriores montꝫ ptes et ɔpactiores i petrā cōmutate: rupes immobiles ꝛ imeabiles aliq̄n efficiūt. Quātūcūq aūt rupes ext⁹ mltū habeat soliditatꝫ ꝛ asperitatꝫ: int⁹ hn̄t tn̄ aliqd spōgiositatꝫ ꝛ cōcauitatꝫ. vn̄ huores ibidē attracti ꝛ collecti sepe⁹ p capita fōtiuꝫ scaturiūt ꝛ erūpūt. Ueti etiā ꝛ aq̄ cauernas rupiū itrāt. ꝛ sūt aliq̄n causa terremot⁹ ex cui⁹ violētia rupes q̄nq corruūt ꝛ rūpunt Sol' auib vt aqlis ꝛ vulturib rupiū cacumia pula inueniunt Rupibus etiā mariꝫ litora sistunt. ꝛ ad duriciē rupis: vndaꝝ ꝛ pcellaꝝ impet⁹ elidunt. Loca munitiōib apta in rupib reperiunt Auiuꝫ et aialiū latibula i rupib ɔstruūtur. Nebulis ꝛ nubib capita rupiū obuoluūt Radijs solarib in ortu sol' summitates rupiū pfundunt. Rupes etiā dicūtur. q2 ad rūpenduꝫ sūt difficiles. Sine eni ferri violētia rupes nullaten⁹ pfodiūt Et ō. pfūdis etiā rupium venis pciosi lapides ꝛ metalloꝝ varie spēs sepi⁹ extrahūt. Partes āt eminētes i prusptꝫ rupib dicūt scopli a scopin qd ē itēdere vl' speculari. q2 ide loca [illegible] speculāt.

De sephara Cap. XXXIIII.

s Ephara mōs est orietꝫ i India: vt dic Hiero. iuxta quē habitauert filij iethā. filij hembre. q̄s et Joseph⁹ dt vēisse deiñ i sephara. ad quē locū classes salomonis cū q̄busdā cōmertijs infra tres annos venire ɔsueuerūt. Hec ē tharsis terra scꝫ. et port⁹ maris vn̄ serui salomonis aurū et argentū: simias et pauones ꝛ dentes elephātinos detulerūt. vt patet. iij. Reguꝫ. x.

De monte Segor Cap. XXXV.

s Egor est mōs puul⁹ q et balo dict⁹ est iuxta sodomā. vt dicit Hiero. in q edificata fuit vrbs q ad pces loth liberata ē: vbi crescit vinea balsami i signū pstine fertilitatis: ꝛ poma palmaꝝ. Imminet aūt mari mortuo. et fuit in eo postea positū psidiū romāorū. De hoc dicit Esa. xv. d. vbi dicit glo. q vitula vocabat ppt lasciuiā ɔternās. quia bis ɔcussa tertio terremotu corruit: que robusta pmansisset si post liberationē non peccasset.

De monte Sinai Ca. XXXVI

s Inai est mons: cui⁹ ps est oreb. Et est in arabia in puīcia madian. De hoc monte dicit Joseph⁹ in li. ij. antiq̄tatū. Sina mons est excelsus ꝛ ad pasturas egregi⁹: optimas herbas ferēs. Erat q hec opinio ibi habitare deū. ꝛ ideo pmitus ibi nemo pascebat oues. quia pastores illuc ambulare minime psumebāt. Huic mōti appropinq̄ns Moyses pdigiū vidit. scꝫ ignē rubū cōburētē ꝛ ei⁹ viriditatē et flores nullaten⁹ depascētē. ꝛ ei⁹ ramos fructiferos

nullo incēdio deuastātē: q̄buis flāma velox
ꝛ vehemēs nimis esset. Vñ de illo igne do
min⁹ ad moysen locut⁹ ē. Itē idē li.iij. Ascē
dit moyses i syna q̄ mōs est excellētissim⁹ ī
illis regiōib⁹.et ꝓpt' altitudinē magnitudīs
sue ꝛ scopulorū ꝓceritatē nō solū est hoīb⁹
inaccessibil'.verūetiā cū labore videri pōt.
Et qꝛ sermo erat deum circa eū habitare:e-
rat terribilis et inadibilis vniuersis. Circa
radices hui⁹ montis hebrei sua tabernacl'a
locauerāt.ꝛ ibi deū videre in igne ꝛ in nube:
ꝛ ip̄m ꝑsonalit' loquentē audire meruerunt
Dicit' itaq̄ȝ mons sinai mons diuīe habita
tionis:angelice frequētatōis.mons lumīs
ꝛ inflāmatōnis.mons nubis et caliginis.
mons pluuie et roris.mons pascue ꝛ refe-
ctiōis.mons sapīe ꝛ eruditōnis .qꝛ de illo
monte dñs moysen et populū instruebat:ꝛ
ei legē cōferebat.mons mīficordie et ꝓmis
sionis.qꝛ inde bona inaudita ppl'o ꝓmitte-
bat.mons iusticie et cōminatōis .qꝛ timo-
rem inspiciētib⁹ īferebat. Vñ mons fuit ful
guris et coruscatōis. mōs tube et clāgorꝫ.
mons amicicie et ꝯfederatiōis.qꝛ median-
te lege populū sibi sempit'no federe vniebat
Mons mūdicie ꝛ puritatis.mōs leticie ꝛ
iocūditatis.qꝛ nulli ad mōtē accedere po-
terāt nisi q̄ mēte ꝛ corꝑe mūdi erāt. Ibi eti
am q̄ mūdi erāt corā dño cū leticia comede
bāt ꝛ bibebāt.mōs clemētie ꝛ pietatis siue
ꝓpitiatōnis.mōs sacrificij et orōis . Nā ibi
dño īmolabāt.ac p̄cib⁹ et supplicatōib⁹ deū
sibi placatū et ꝓpitiū audiebant.

De monte sion Ca.XXXVII

f Ion mons erat in hierl'm. sup cui⁹
v'ticē erat arx siue turris dauid:ibi
posita ꝑ decore et defensiōe ciuita-
tis. In vno aūt latere mōtis sion erat tēplū
q̄si mediū inter arcē ꝛ inferiorē ciuitatē. vt
scꝫ munitio arcis defenderet templū.ꝛ tem-
plū cū arce ꝓtegeret ciuitatē. Et iō sepe scri
ptura vocat hierl'm filiā sion.qꝛ sicut filia ꝓ
tegit' a matre.et subdit' ipi matri.sic ciuitas
inferior templo fuit subdita atq̄ȝ arci. Tan
te autē autoritatis ꝛ nobilitatis int' ceteros
montes fuit mons sion ꝙ nō soluꝫ ciuitas
hierosolyma. nec etiā ip̄a iudea:verūetiam
vniuersalis ecclesia tā ex iudeis q̄ȝ ex genti
bus cōgregata:sepius in ꝓphetis a mōte si
on denominat' .sicut ibi. Fundat' in exulta-
tione vniuerse terre mons sion latera aqui-
lonis ciui.re.magni. Nam mons sion fuit

magne altitudinis et sublimitatis .magne
fortitudinis ꝛ firmitatis.magne plenitudi-
nis et vbertatis .magne pulcritudīs ꝛ ame
nitatis:maxime cōfidētie et securitatis.ma
xime opulētie et locupletatōis:maxime leti
cie et exultatōis:ꝑfecte iusticie et sanctifica
tionis.mons doctrine et eruditōis.sic' scri
ptum est Esa.ij. De sion exibit lex: mons ꝓ
phetie et reuelationis.

De mōte Selmon Ca.XXXVIII

s Elmon ē mons in tribu effraim iu-
xta cōfiniū trib⁹ manasse i quā ascē-
dit abimelech qñ dimicauit ꝯ sichi
mitas:vt dt Hiero.ꝛ legit' Judic.ix. Mōs
p̄ multitudine arborū densus ꝛ vmbrosus
ꝓpter quod et selmon vmbra interp̄tat'. Est
etiā mons irrigu⁹ aquis et niuibus:piguis
et pascuosus.sicut dicit' in Psal. Nox de-
albabunt' in selmon mons dei:mōs piguis

De monte Sophin
Capitulū.XXXIX

s Ophin est mons in tribu effraim ī
loco armathen vñ oriūd⁹ fuit Sa
muel vt dicit Hiero. Fuit autē lo-
cus in alto situs:fertil' et gminosus: aq̄s ir
riguus.arborib⁹ ꝯsitus et delitiosus. Sa
ron de quo dicit' Esa .xxxv .est mons inter
mōtē thabor ꝛ stagnū tyberiadis.vñ ꝛ tota
illa regio sarona vsq̄ȝ hodie ē vocata:vt di-
cit Hiero. Ois etiā regio a cesaria palestīe
vsq̄ȝ ad opidū ioppe sarona dr. Juxta mon
tē istū cāpi sūt fertilissimi:vt dicit glo .sup
Esa.xxxiii.tā frugib⁹ q̄ȝ fructib⁹ valde apti.

De monte Seon Ca.XL.

m Ons seon ē q̄ dicit' Deut.iiij. dicit'
ꝑs mōtꝫ galaad q̄ extēdit' ꝑ dextum
vsq̄ȝ trās iordanē:vbi habitauit seon rex a-
morreoꝝ.ꝛ cecidit in sortem ruben et gad ꝛ
dimidie trib⁹ manasse. vt dicit Hieroñ.sup
Hiere.xlvj.ibi: Ascēdente galaad .ꝛc. Que
re supra de monte galaad

De monte Semeron Cap̄.XLI.

f Emeron ē mōs de q̄ dr. ij . Paral'.
xiij.c.in q̄ est modo sebaste .vbi re-
liq̄e Joānis baptiste req̄escūt vt dt
Hiero. In eodē q̄dē monte p̄us edificata
fuit samaria .a q̄ ꝛ tota regio postea sama-
ria ē vocata. Hec ciuitas rōe mōtis fuit for
tissima ꝛ ad expugnādū difficillima. Vñ ꝛ
reges assyriorū mirꝫ sūptib⁹ ꝛ belloꝝ maris
apparatib⁹ eā trib⁹ ānis ꝯtinue obsederūt.ꝛ
vix ꝓpt' famis angustiā ꝯtra ip̄am p̄ualere

viribꝫ potuerīt. Jmo dicit Hiero. ⁊ Josephꝰ nūꝙ eã expugnassent si ipiꝰ habitatores de unt isrl' ad iracūdiã puocãtes: plenã confidẽtiã habuissent ĩ dño. ⁊ ipiꝰ legẽ nullatenꝰ reliꝗssent. Jstiꝰ mõtis ꝓꝓetates ꝗre sup̄ de montibꝫ israel. ⁊ ibi plena inuenies

De mõte Seir Capitulū. XLII.

m Ons Seir de ꝗ sepiꝰ habet mẽtio ĩ scptura est idẽ ꝗ ⁊ mõs Edom. De quo sup̄ sufficiẽter dictū ẽ. Quere de mõte edom siue esau: trinomiꝰ erat esau

De monte Thabor. Ca. XLIII

t Habor ẽ mõs ĩ medio cãpo gables vt dt Hiero. sr. Hierem. c. xxvj. ⁊ est mõs mira rotūditate sublimis: distans a diacesarea. x. milibus ad orientalẽ plagam Et fuit in ꝯfinio Zabulon isachar ⁊ neptalim. Hic mons int' totius terre ꝓmissionis montes maxie est famosus rõe situatiõis. fertilitatꝫ: amenitatꝫ: fortitudĩs ⁊ firmitatꝫ. Gleba eni illiꝰ mõtꝫ ẽ fertilis: vineis oliuis ⁊ alijs arboribꝫ fructiferꝫ ẽ habil'. Aer ibi ẽ salubris: ros freqñs ⁊ dulcꝫ. imber tãtẽporaneus ꝙ serotinꝰ mediocris. Jbi arborū ꝓceritas ꝗ ñ deponūt hyeme ⁊ estate comã vel virorẽ suū. Jbi auiū multigenaꝝ canorus sonꝰ: quaꝝ voce afficit' auditꝰ. Pẽnarū varia dispositõe ad eaꝝ aspectū ꝓuocat' visus. Jn carniū suauitate delectat' gustus. ⁊ ideo multi sunt ibi aucupes: auicul' locum istū freꝗntãtibꝫ retia ⁊ tẽdiclas ĩponẽtes: sicut dicit Hiero. sup illū locū Osee. iiij. Quasi rete expassum sup montẽ thabor ⁊c. Sꝫ ꝑ oĩa aũt mõtẽ istū reddit cõmendabilẽ pñtia saluatoris ꝗ ipm sua pñtia honorauit. Nã in h mõte docuit. Jn h mõte gr̃a orõis ꝑnoctauit. Jn h mõte aliqñ pauit ppl'm. et tã spũali ꝙ corꝑali pabulo r'creauit. Jn huius mõtꝫ etiã sup̄cilio corã discipul' suis se trãsfigurare voluit: et future claritatꝫ gl'iaꝫ in suo corpore discipul' reuelauit

De Ziph Cap. XLIIII

z Iph mons ẽ squalidꝰ ⁊ vmbrosus ĩ ꝗ latuit Dauid qñ fugit a facie saul. ⁊ ẽ iuxta carmelõ: in monte carmeli. in ꝗ nabal carmelites ꝗndã habitabat: ꝗ fuit de stirpe caleph: vt dicit Hiero. Est autẽ mons ille multū nemorosus dumis ⁊ arboribꝫ infructuosis ꝯsitꝰ ⁊ saltuosus. feris ⁊ ibicibꝫ ꝑuiꝰ. speluncꝫ et antrꝫ plenꝰ. ⁊ pl'imū cauernosus. ⁊ iõ fugitiuis ⁊ latere volentibus ꝯgruꝰ ẽ ⁊ ignotꝫ trãseūtibꝫ ꝑiculosus.

De Collibus Capl'm. XLV.

c Ollis est tumor terre breuis: t're planiciẽ trãscẽdẽs: ⁊ ad mõtꝫ altitudinẽ nõ ꝑtingẽs. Collis eni mõte ẽ inferior sed terra altior. Et dr̃ tumulꝰ ꝗsi tumẽs tellus. vt dicit Isi. Vñ solẽt colles: mõtiū esse pedes. nã de collibꝫ ad mõtes solemꝰ ascẽdere altiores. Et dicūt' colles a colẽdo. q: cū mĩori labore colūt' ꝙ mõtes. ⁊ plꝰ ꝙ montes ab hoĩbꝫ incolunt' ⁊ inhabitant'. Plꝰ aeri et solari calori ꝙ ĩferior terra exponunt'. ⁊ iõ fructus ĩ collibꝫ ad maturitatẽ citiꝰ ꝓducūt'. Jmbre ⁊ rore celesti plꝰ colles ꝙ valles ꝑfundunt'. ⁊ iõ fructꝰ accrescẽtes in collibus alijs dulciores ⁊ sapidiores ĩueniunt'. Jtẽ int' infimã t're sup̄ficiẽ ⁊ sūmã mõtis altitudinẽ tenẽt colles mediū ꝗ ad situ. ⁊ ideo aer crassior et spissior est in colle ꝙ in mõte. purior ṽo ⁊ subtilior est ꝙ in valle. Puriores enim ⁊ nobiliores recipiūt colles impssiões ⁊ influẽtias a sup̄iorĩbꝫ ꝙ valles. ⁊ iõ tã fructꝰ ꝙ gmia sunt in collibꝫ salubora ꝙ in vallibꝫ et alijs ꝑtibꝫ meliora: vt dt Cõst. Jtẽ colles citiꝰ recipiūt radioꝝ sol' illumiationẽ ꝙ valles. et velociorẽ a nubibꝫ irrigationẽ (al's irroratõem) De mõtibꝫ ẽt descendunt torrẽtes ⁊ riuuli sup colles: ⁊ de collibus deriuant' ad cãpestria et ad valles.

De Valle Cap. XLVI.

v Allis est terra decliuis ac depssa in mõtiū medio collocata: vt dt Isi. Est ãt vall' aꝗꝝ a riuul' fontiū defluentiū receptaculū et vehiculū. Unde patet ꝙ valles a riuulis ex montibꝫ emanãtibꝫ irrigãt'. ⁊ ex illoꝝ circūfusiõe in floribus ⁊ fructibus fecundant'. Frondiū et florum virore citius decorant'. a montiū et colliū eleuatione obumbrant'. Jn vallibꝫ etiã fit maior radiorum solariū cõcursus ac cõfractio ac ꝯfluxus. Et ideo calidiores impssiones in vallibꝫ ꝙ in montibꝫ generant'. propt' qd in vallibus citiꝰ ꝙ in mõtibꝫ resoluunt' niues. ex quarū diffusione loca circūiacẽtia hũectant': vt dt Macro. Et iõ valles calide turbide ⁊ grosse ⁊ vaporose ꝑ expientiã iudicant'. quaꝝ habitatores calidis et hũidis passionibꝫ sepiꝰ molestant': vt dt Constant'. Domꝰ ⁊ edificia in vallibꝫ ꝯstituta minꝰ vẽtorū et tẽpestatū incõmodis ꝓpellunt' ꝙ illa que in montibꝫ collocãt'. nã montiū obiectu tuent'. et a ꝓcellarū inundantiū ĩpetu defensant'. Terremotu ĩcole valliū raro infestant'

Cuiꝰ rō est: qꝛ ptes terre ī valles residētes
magꝭ cōpͥmūt. ⁊ sibi īuicē fortiꝰ adunāt. Et
ideo vēti illas ptes difficiliꝰ penetrāt ⁊ sub
intrāt. ꝓpt qd ptes ille qꝛ mīme sūt ꝯcaue ⁊
porose: mīme a vētoꝝ subintrātiū īpetu agi
tant; ppt qd nō mouet. vt dic Arꝭ. Ad val
les etiā ꝯfluūt sordes. ⁊ ibi diutiꝰ refuātur
Propt aerꝭ corpulētiā valles citiꝰ qꝫ mōtes
grossis et fumosis vaporibꝫ obnubilant. et
dēsioribꝫ tenebrꝭ obscurāt. Vn̄ ptes valliū
plꝰ qꝫ mōtiū ꝓfundant ad centrū: ⁊ a celi cir
cūferentia plꝰ elongant. Item ex aq̄ꝝ multi
plici ꝯcursu ⁊ limi ac luti obiectu: paludes
q̄si īuadabiles (al's īuadibiles) ī vallibꝫ fre
q̄ntissime coadunāt. et loca ad trāsuadādū
(al's trāsuadēdū) difficilia īueniūt. Itē ex hu
moꝝ abūdātia carices ⁊ gmīa ī vallibꝫ ma
xime nutriūt. Salices ⁊ alie īfructuose ar
bores ī vallibꝫ plꝰ qꝫ ī mōtibꝫ crescere dino
(noscūt

De Cāpo. Ca. XLVII.

c Ampus sm Isi. est terre planicies
nec dep̄ssa vt vall'. nec erecta vt mō
tes. et iō qꝛ equal' ē pedibꝫ: cāpus ē
vocatꝰ. a camis ī greco qd breue vl' equale
dicit in latino. Et est cāpus locꝰ planꝰ ⁊ in
cultꝰ: nec vomere sulcatꝰ: nec stercore īpin
guatꝰ. sꝫ potiꝰ deambulatōi vl' deductioni
aut militari exercitatōi iuxta ciuitatū habi
tacula deputatꝰ: locꝰ. s. cōis et publicꝰ oīm
aspectibꝫ expositꝰ: vsibꝫ reipublice ascptꝰ:
nulli ꝓpriꝰ. sꝫ oīm vtilitatibꝫ assignatꝰ

De Agro Cap. XLVIII.

a Ger vt dt Isi. li. xv. dr. eo qꝫ ī eo ali
q̄d agat. Ois eni ager vt ait Varro
Aut est aruꝰ. i. sational' Aut ꝯsitus
id ē arboribꝫ aptꝰ. Aut pascual': qꝛ herb tm̄
ꝓ aīalibꝫ vacat. Aut florēs hortꝰ. s. floribꝫ ⁊
apibꝫ aptus. Vn̄ sm antiq̄s ager ē tra cul
ta. Rus xͦo tra inculta vt silua et pascua. in
qua tā pecꝰ qꝫ lac hri potest. Vn̄ et rusticus
nominat. Nā agrestiū hominū hec pͥma et
ociosa felicitas ē. Vn̄ ⁊ ager dr cōpascuꝰ.
q̄ a diuisoribꝫ agroꝝ: vicinis pascēdi grā ē
relictus. Sic alluuiꝰ dr ager quē paulatim
fluuiꝰ ī agꝝ reddit. Sic ⁊ artissimꝰ dr ager
q̄ a certꝭ lineaꝝ mēsurꝭ nō ꝯtinet. sꝫ arcet fi
nis eiꝰ obiectu mōtiū ⁊ arboꝝ et etiā fluui
orū. Sic ⁊ noual' ager dr pͥmū ꝓscissꝰ: siue
qꝛ altn̄is ānis vacat vt renouet suas vires
Noualia eni sel' cū fructu erunt. ⁊ sel' vacua
sine fructu pmāebūt. Aln̄ etiā dr ager squa
lidus quasi excolidꝰ: sic dictꝰ: eo qꝫ a cultu
ra iā exierit sicut excōsul: eo qꝫ a ꝯsulatu iaꝫ
discesserit. Aliqn̄ dr ager vligiosus. i. sem
p hūidꝰ. nam humidꝰ dicit q̄ nūqꝫ siccatur
Vligo āt est humor terre natural' ab ea nū
qꝫ recedēs. Hucusqꝫ Isi. li. xv. c. xiiij. Ager
est igit locꝰ exercitij: laboris ⁊ sudoris. Nā
cū labore ager excolit. ligōe ꝑcutit. fodit. e
uertit. vomere apit. semine serit. rastro tegi
tur. rore ⁊ imbre ꝑfundit. spinosis sepibꝫ cir
cūdat ⁊ munit. Hyeme gelu et frigore con
stringit. Estate et caumate vritur. In vere
siue verno tpe colit. In autūno collectꝭ fru
ctibus iterato ꝓscindit vomere. ⁊ sic altna
tis laboribꝫ cōtinue lacessit

De Predio Cap. XLIX.

p Rediū sm Isi. dr q̄si puidiū: eo qꝫ
sibi a p̄refamilias ī omibꝫ ꝓuidet.
Et ē ppe locꝰ ī q̄ a p̄refamilias ī me
dio agroꝝ suoꝝ domiciliū p̄pat. Vel dr p̄
diū: eo qꝫ antiq̄ agros q̄s bello cepant p̄de
noie vel p̄dij possidebant: vt dicit Isi.

De Prato. Cap. L.

p Ratū ē cuiꝰ feni copia armēta tuet.
Cui veteres romani nomē dederūt
eo qꝫ sit locꝰ q̄ ꝓtinꝰ est patꝰ. qꝛ cul
ture laborē nō req̄rit. vt dicit Isi. Et iō ta
lia loca dicunt prata: qꝛ ad fenū et ad gmīa
sunt pata. Prata siq̄dem flumibꝫ et riuulis
⁊ fontibus irrigant. Et ideo ꝓpter humorꝭ
abundantiā: herbarū radicibꝫ nutrimentū
cōtinue ministrantē: herbis et floribꝫ diuer
si generis decorant. Et ideo ꝓpter vernān
tem ⁊ virentē quā p̄tendūt pulcritudinē p̄
ta ridere dicunt. Prata etiā suo virore dele
ctant visum. Suo odore afficiūt olfatum.
Graminū suoꝝ sapore reficiūt gustū. Pra
torum herbe ⁊ flores: mel apibꝫ admīstrāt.
lactis copiā in armentis ⁊ gregibꝫ generāt
⁊ augmētant. Vulnera curāt. ⁊ ꝯ diuersos
morbos remediū p̄stant.

De deserto Cap. LI.

d Esertū est terre spaciū: sic dictuꝫ eo
qꝫ ab hoīm habitatiōe et frequētia
deserit: nec ab hominibꝫ colit nec inhabitat
vt dt Isid. Et h̄ ꝯtigit aliq̄tiēs Propt tre
sterilitatē: Siue ꝓpt aeris intēperiē: Seu
ppt aq̄ꝝ et fontiū defectibilitatē. Siue ꝓpt
hostiū vastitatē. Unde desertū est incultuꝫ:
spinis ac sentibꝫ plenū. reptilibꝫ et venenosꝭ
aīalibꝫ ꝓuiū. bestiaꝝ ⁊ feraꝝ siluestriū do
miciliū. fugitiuoꝝ et latrocinantiū habita
culum. terra sitis et ariditatis. terra estus ⁊

squaloris: terra vastitatis et horroris, terra deuij et erroris. Nā ī deserto vie sūt deuie calles & semite nō sūt trite. miricis & alijs fructibus infructuosis ꝯsite atq; plane. arenose: lapidose: puluerulēte: feculēte: et alijs incommodis itinerātibus plīmū onerose. Et dicūt deserta: vt dic Isid. q2 nō seruntur. Vn loca siluarum & montiū q a semine vacua deserunt deserta nuncupantur. non min⁹ tñ deserta dicunt loca prius inhabitata, & post casu aliq desolata: vt dicit idem.

De Heremo Capitulum. LII.

b Erem⁹ aūt ē inuia solitudo. a paucis nisi a feris et bestijs habitata. Vn heremite dicunt hoies deserta solitudis appetētes: se ab aspectu hoim sequestrātes. Dicit hec heremus mi. p ꝯtrariū ab hereo. res. q2 pauci ibi herent atq; manent. Vel dicit herem⁹ q̄si herēs humus. q2 dura et cōpacta solet esse terra: que herem⁹ vl' solitudo vsualiter est vocata. In locis autē heremiticis & solitarijs fere siluestres liberius q̄ in locis alijs euagant: securius cōmorantur. Ibidē etiā ꝓpter nemorū spissitudinē et siluarum multitudinē volucres siluestres dulcius modulant. Ibidem etiā nidificant et cōuersant. & ideo propter ferarum multitudinē & auiū freq̄ntiā loca talia q̄uis sint solitaria aliq̄n a venatoribus freq̄ntant. Ibi etiā aucupū laquei et retia sepi⁹ occultant. Taliū etiā locorum habitatores plurib⁹ laboribus exponunt. nunc gelu. nūc estu exurunt. nūc rore: nūc imbre: nūc pruina: nūc niue pfundunt. raro nisi forsitan a latrōib⁹ vel venatorib⁹ inq̄etant. & ideo loc⁹ heremiticus q̄uis multū habet afflictōis tedij et laboris: plurimū tamen obtinet cōmodi et quietis.

De Antro Capitulū. LIII.

a Atrū ab atro est dictū. eo q atris tenebris et horridis est suffusum: vt dicit Isidor⁹. Est eni ꝓprium bestiarū ī cauernis manentiū latibulū: in quib⁹ latitantes p̄de insidiant. & ideo spec⁹ a speculādo antrū dicit. q2 inde post suas p̄das diligētius speculant: vt dicit Isidor⁹. Est autem antrū in estate frigidū. in hyeme vero calidū & fetib⁹ aīaliū nutriendis & occultandis ē aptum. ex sudorib⁹ autē & vaporib⁹ aīaliū fetidum est et corruptum.

De Fossa Capitulū. LIIII.

f Ossa a fodiēdo ē dicta. eo q sit tra viribus ingenio fodiētiū pfundata. que q̄nto pl⁹ in sua supficie tra accu malata erigit. tāto iterius (al's inferius) ampli⁹ pfūdat. & q̄nto altior ē et pfūdior: tāto ei⁹ trāsit⁹ difficilior & piculosior iuenit. quā q̄libet cadendo facillime ingredit: sed post casum de ipa faciliter non exitur: vt dicit Grego. Ideo etiā dicit Hiero. sup Eze. xix. Leo in foueis capit. Nam facta fouea ouis vel capra in eius fundo ponit. cuius odore allectus leo foueam p̄de gratia ingreditur. sed postq̄ eam ingressus fuerit ibidē ne exeat detinet. Fouea etiā intra foueā a latere ad modū spelunce foditur: in q̄ cauea quedā ponit. que ad modū cistule preparatur q̄ de facili claudit. et difficile apitur. Quādo ergo leo videt se non posse de pma fossa egredi: timens venatorum venabula latēdi gratia secundam foueā ingredit: et ibi in cauea ad hoc parata claudit: capitur: & captiu⁹ detinet. vt dicit Hiero. Fouee etiā vtiles sunt & necessarie: q2 fossatis ciuitates & castra ne hostib⁹ pateant muniunt. Fossatis insup terrarum spacia & habitaculorum termini ab īuicem diuidūt. Replet nihilomin⁹ fouee aq̄s in quib⁹ pisces & reptilia diuersi generis nutriunt. vn̄ & fouea q̄si fouēs viuas aquas ē dicta. Nā ī foueis fouet & suant aq̄: nūc fluxibiles: nunc statiue: nunc eas subintrant torrētes & pluuie. nūc ī eis erūpūt capita fōtiū: & scaturiūt riuuli aque viue. Sūma ꝓo & pcipua & omniū munitionum fortitudo & tutela solet esse fouea quando in lato & ī longo in alto et in profundo ordine cōgruo est parata. Nam inaccessibilis est loc⁹ sic munitus: nisi aggere: nauigio vl' ponte talis fouea trāseat: vt dicit Hiero.

De Spelunca Capitulū. LV.

ſ Pelunca est fouea subt'ranea: a speculando dicta. q2 propter sui latitudinē ad circūspiciendū est apta. Latum enim & apte luci expositū habet introitū: sz ī fine finē siue terminū habet artū. Vn spelunca loc⁹ ē subt'rane⁹. pmo q̄dem euidēs & lucid⁹ in ingressu. deinde obscurus & turbidus in pgressu. tandem durus art⁹ & hispidus in egressu. si tamen aliquando egressus poterit inueniri: vt dicit Damas. In locis aūt mineralib⁹ vbi effodiunt lapides et metalla potissime sūt spelūce. q̄ q̄dē rōne extractōis lapidū seu metallorū remanent va

cue.q̄busdā tñ colūnis siue aliis appodiati onibꝫ ne corruāt sūt fulcite. Sepe tñ vel nimia mole terre colūne ille desup aggrauate. siue ꝓprie materie mollicie resolute. siue fundi inferioꝝ hūore relaxate corruūt. ꝛ sic oīa in illis spelūcis existētia obruūt ꝛ ꝯfundūt. Vñ in spelūcis manere piculosum ē ꝛ difficile. Tū q2 frigide sūt ꝛ hūide obscure instabiles ꝛ incerte. Tū etiā q2 hispide ꝛ dure in supficie graues: ꝛ ī infimo ꝯcaue ꝛ pfunde. Sūt etiā loca ꝯgrua occultatiōi feraꝝ ꝛ habitatiōi. sordiū ꝛ imūdiciaꝝ depositiōi. spētū ꝛ alioꝝ reptiliū māsioni

De Cauerna

Caplm. LVI.

Cauerna est terra ꝯcauata a cauādo dicta eo q̄ ptes terre ꝯcauent ꝛ pforent a reptilibꝫ ꝛ ab inuicē vl' p partium cōpressionē siue euacuationē ꝛ eiectionē diuidant. In cauernis siq̄dem mures: reptilia ꝛ formes suas faciunt māsiones Ad q̄s ꝯfugiūt qñ timēt vl' vident sibi iminere aliq̄s ab extrinseco lesiones. Ad cauernas etiā tā lapiduz q̄3 arboꝝ q̄nq3 ꝯfugiūt volucres: colūbe. s. ꝛ turtures. qñ vidēt aq̄las et accipitres ī aere veniētes Sīlr erinacii cuniculi ꝛ lepores fugiūt ad cauernosos lapides qñ audiūt canes vl' psentiūt venatores In cauernis etiam tā terre q̄3 arboꝝ mellificant sepe apes. nidificāt q̄daz volucres. latitant etiā in cauernis colubri ꝛ serpētes. q̄ sepe ledūt ꝛ pungūt venenoso morsu homines ꝛ bestias ad tales cauernas appropinquantes. Terra insup qñ est ex se cauernosa ꝛ spongiosa patiṫ sepe motum ꝛ agitationem ex vento subintrante poros suos ꝛ replēte ex cuiꝰ agitatiōe generaṫ terremotꝰ. vt dicit Aristoteles

Incipit liber. xv. De Prouintiis.

De terre autem partibus ꝛ diuersis ꝓuintiis p quas orbis generaliter est diuisus pauca huic opi sunt adiuuāte dño breuiṫ inserenda. Nō tñ de singulis dicendū. sed solūmō de his de q̄bꝫ sacra sc̄ptura sepiꝰ inueniṫ facere mētionem.

De Orbe

Caplm Primū

Orbis autē vt dicit Isi. li. xv. trifarie ē diuisꝰ. Nā vna ps asia: alia europa. tertia africa appellaṫ. Quas tres ptes orb veṫes nō eq̄liṫ diuiserūt. Nā asia a meridie p oriente vsq3 ad septētrionē puenit. Europa ꝟo a septētriōe vsq3 ad occidētē ptigit. S3 africa ab occidēte p meridiē se extēdit. Sola q̄3 asia ꝯtinet vnā ptez sc3 habitabil' nr̄i medietatē. Alie ꝟo ptes. s. africa et europa aliā medietatē sunt sortite. In has autē ptes ab oceano mare magnū ꝓgrediṫ: easq3 intersecat: quapropṫ si ī duas ptes oriētis ꝛ occidētis orbē diuidas. ī vna pte erit asia. ī alia ꝟo africa ꝛ europa. Sic autē diuiserūt post diluuiū filii Noe: inter quos Sem cū posteritate sua asiā: Japhet europam: Cham africā possederūt. vt dicit glo. sup Gene. x. ꝛ sup li. Paral. j. Idē dicit Orosiꝰ. Isidorꝰ ac Plinius.

De Asia Capitulū. II.

Asia itaq3 q̄ media crediṫ esse ps orbis: ex noīe cuiusdaz mlieris ē appellata: q̄ apud antiq̄s regnū tenuit orientis vt dt Isi. li. xv. Hec in tertia pte orbis disposita: ab oriente habet ortū solis. a meridie oceanū. ab occasu nostro mari finiṫ. a septētrione meotidi lacu et fluuio thanai terminaṫ. Hab3 aūt mltas ꝓuītias et regiones ꝛ diuersas gētiū natōes: ī vita ꝛ ī moribus mirabiles. figuris corpoꝝ sic ꝛ affectibꝫ mētium mirabiliṫ differētes. q̄ꝝ noīa ꝛ sitꝰ breuiṫ hic ponemꝰ sc̄dm ordinē alphabeti

De Assyria Caplm. III.

Assyria asie est regio et ꝓuītia ab assur filio Sem sic vocata. qui illaz regionē pmo post diluuiū inhabitauit ꝛ incoluit. Hec ab oriente hab3 Indiā. A meridie Mediā tāgit. Ab occidēte h3 tigrim ꝛ a septētriōe mōtē caucasū vbi porte sunt caspie: vt dt Isi. li. xv. In hac regiōe prio īuētꝰ fuit vsꝰ purpure. Iñ et pmo crinium ꝛ corpoꝝ vnguēta ꝓcesserūt: pit et odores. ex q̄bus ꝓfluxit luxuria rhomanoꝝ ꝛ grecoꝝ: vt dt Isi. Et ē tra ī tēpatis regiōibꝫ tpatissima. sed ī mltis extrēitatibꝫ ꝓpter distpatas terre māsiōes: sic in bestiis et serpentibꝫ. sic etiā in hoīm moribꝫ est in pluribꝫ inq̄eta: vt dicit pliniꝰ li. iii. vbi describit hoīm feritates. In hac ꝓuītia hitāt assyrii ab assur dicti. gēs potētissima: q̄ ab antiq̄ ab eufrate vsq3 ad indoꝝ (al's medoꝝ) fines oīm ī medio terre tenuit regionē: vt dicit Isi. li. ix.

De Arabia
Caplm.IIII

a Rabia asie e puicia sacra.i.thurifera nūcupata.vt dt Isi.li.xv. Ibi ei maxime abūdāt arbores thurifere et alie spēs odorifere ꝓpter quā sacrā aromatū fragrātiā greci eā eudemon: latini ꝓo btām vocauerūt.vt dt idē ibidē. In eius em̄ saltib' myrrha et cinnamomū crescūt.et cetera medicinalia potissime inualescunt. Ibi nascit auis phenix et aliar rer siluestriū tam bestiarū q̄ volucr dissimilis et varia multitudo In arabia etiā est diuersitas gemmar. Nā vt dt Isidor' Plini' et Orosius ibi triplex sardonyx et gemma iris.imo multiplex gemar numerus inuenitur. Ibi em̄ inueniuntur dracones et q̄dam aspides in quor corporib' diuersar gēmar pciositas inuenit. In ipa e saba sic a filio chus nūcupata. Et e ps terre arabie sup sinū maris psici coangustata: et ꝓsus sinū arabicuz ꝯsumata. De Saba q̄re infra.

De Armenia
Caplm.V.

a Rmenia ab armeno iasonis thessali comite est vocata Qui amisso rege iasone collecta multitudie eor q̄ passim vagabant armeniaz cepit: et ex suo noie noiauit.vt dt Isid.li.xv. Hec est terra ararath in quaz fugerunt filij Sēnacherib qn̄ ipm orantē in templo dei sui interfecerūt vt narrat histo.li.Reg. Et dicit ararath mōs in q̄ arca Noe post diluuiuz reqeuit. Sita aūt est hec armenia inter montē tauri et caucasi: a cappadocia vsq ad caspiū mare,ptensa.habēs a septētrione montes ceraunеos e qb' fluui' tigris nascit.vt dt idē Isi. Plinius et Orosi'. Est āt duplex armenia.s. Superior et Inferior.sicut et due pannonie In q̄r vtraq mira q̄dā et mōstruosa q̄ ad nos sepius inueniunt. Terra tamen armenica vbi attingit litora tigris vel eufratis herb et frugib' nemoribus hortis et fructibus est iocundissima. Multis tamē bestiaruz crudelium et serpentū generib' est repleta.vt dicit idez. Et de hoc multa narrat Plinius secundo libro.

De Aradia
Caplm.VI.

a Radia siue aradin est insula que tota est ciuitas sita in mari mediterraneo nō lōge a tyro.vt dicit glo.sup lo cum illum.Ezech.xxvij. Filij aradij i exercitu tuo etc. Viri sunt nautici et i pugnis naualibus eruditi.

De Albania Capitulū.VII.

a Lbania asie maioris est puincia: a colore populi nūcupata: eo q albo crine nascant. Frigida ei regio est respectu aliarum regionū que asie ascribunt. Hec albania habet ab oriente mare caspiū.et surgit per oram septētrionalis oceani vsq ad meotides paludes per deserta loca et incultissima se extendēs. Huic terre ingētes sūt canes animo et corpore tāferoces.vt tauros premant.leones perimāt: et elephātes beluarum fortissimas superent et psternāt. vt de albanorū cane exemplificat Plinius: qui missus Alexādro de leone: apro: et elephante in stadio triumphauit.vt dicit idez libro.viij.c.de canib' albanie. Hec ꝓo gēs oculos habet pictos et glaucos in pupilla: adeo vt melius de nocte videant q̄ de die. vt dicit idem. Et Isid.li.ix. Idē etiā p miro Solinus narrat.

De Attica Capi.VIII.

a Ttica prouincia eadē est que et grecia antiqua.cuius pars vl' ciuitas dicebat ciuitas athenarū. Que q̄ndam fuit philosophorū nutrix et mater liberaliū litterarū.qua nihil habuit grecia clarius: nihil nobilius q̄diu amoris sapientie studio operā impendebat.vt dicit Plinius et Isidor'.lib.xv. Toti' attice puincie plato athēarū doctor fuit. Hāc Demosthenis (al's Demosthenes) eloq̄ntia p multor seculorum tēpora publicauit: vt refert Salustius. Sed super oīa eā cōmendat Ariopagita Pauli discipul'.cui' sapiētie pfūditas toti' fere ptes seculi decorauit: vt dic Epiphani' i Dionysij ariopagite cōmendatione.put idem refert Isidor'.

De Achaia Capitulū.IX.

a Chaia grecie in europa est puicia. ab Acheo rege quodam antiquit' appellata. Hec prouincia fere tota isula est. Nam a septētrione vbi Macedonie iungit vndiq septa est mari. Naz ab orientez habz tyrrheneū mare. Ab euro grecuz. A meridie ionicū. Ab africo et occasu Cassopias isulas. A sola septētrionali parte Macedonie et Attice grecie sociatur.

Hui⁹ puīcie caput ē Corinth⁹ loc⁹ munitis
sim⁹. vt dt Isi. li. xv. nā ad ipam vix patz ac
cessus ꝓpt sit⁹ altitudinē: multitudinē ꝑplī.
ꝛ munitiōis fortitudinē ꝛ marꝫ vicinitatez.
Hāc ꝯdidit corinth⁹ horestis fili⁹ quē gre
ci corinthiā vocāt. i. reipublice admīstratio
nē. vt dt Isi. li. xvj.

De Arcadia Ca. X.

a Rcadia est puīncia int ioniū mare et
egeū. vt dt Isi. collocata Quā arcas
Iouis fili⁹ icol ꝯuictꝫ ex suo noīe ar
cadiā noīauit. Ipa etiā ē sicioīa a q̄dā rege
sicionio ī posteꝝ ē vocata. vt dt Isi. li. xv.

De Alania.
Caplm. XI.

a Lania pma ē ps scythie q̄ pma ꝛ ma
xia regio ē europe. Que. s. europa in
cipit a flumīe tanai: descēdēs ad oc
casum p septētrionalē oceanū ꝛ vsqꝫ ī fines
hispanie se extēdit. Cui⁹ ps orīētal ꝛ meridi
onal a pōto ꝯsurgēs: tota mari magno ꝯiū
git. ꝛ ī (al ad) īsulas gades finit. vt dt Isi. li.
xv. Pars itaqꝫ scythie pma ē alania que ad
meotides paludes ptigit: ꝛ vsqꝫ ad daciā se
ptēdit. Est āt regio latissima mltas ꝛ seuas
ꝯtinēs barbaras natōes sub frigido clima
te ꝯstituta: ab orīēte declinās ad aq̄lonē

De Amazonia Ca. XII.

a Mazonia ē regio ptim in asia. ptiz si
ta in europa. q̄ albanie ē vicina: ꝛ ab
amazonib⁹ ē vocata Fuerūt aūt amazones
gothoꝝ q̄ exierūt de iferiori scythia vl sirtia
vxores vt dt Isi. li. ix. Que: maritꝫ suis do
lo intfectꝫ: viroꝝ suoꝝ arma arripiētes ho
stes virili aīo aggresse: ꝯ maritoꝝ suoꝝ nece
sūpsert debitā vltiōez. Nā oēm masculuz a
sene vsqꝫ ad puulū ī ore gladij pemerūt: ꝛ fe
mias rexuātes ꝛ hostiū spolia diripiētes de
inceps pit sine masculoꝝ ꝯsortio viuere de
creuert. q̄ duas regias. s. marsepiā ꝛ lāpetā
maritoꝝ exēplo q̄ sp duos solebāt hr̄e reges
sr se statuert. q̄ꝝ vna pcedēs cū exercituꝫ ho
stes dimicabat. alta iterī rēpbl. gubnabat.
Effecte āt sūt tā fortes (als feroces) breui tpe
bellatrices q̄ magnā ptē asie fere. c. ānis dn̄io
suo sbiecert Int ipas xo nullū peit⁹ mascu
lū viuere vl morari rōne aliq̄ pmisert. ex fi
nitimis tn̄ gētib⁹ maritos sobol grā elege
rūt. ad q̄s statutꝫ tpib⁹ accedētes plē ꝯcepe
rūt. Sꝫ tpe cōpleto ad cōceptiōis officiuz
instituto: maritos a se recedere ꝛ alias mā
siōes q̄rere coegerūt. Masculos aūt filios
vel eiciebāt: vl recto tpe patrib⁹ trāsmit
tebāt. Filias xo sibi reseruantes eas ad sa
gittandū et venādū informabāt. Et ne ī sa
gittaꝝ ictibus ob māmillaꝝ grossiciē impe
dirent: eis in septimo: vt dicit anno māmas
exurebant. et ideo amazones sunt dicte. i.
sine māma. vt dicit Isido. lib. ix. Has vni
māmas antiq̄tus multi vocauerunt. Qua
rum feritatem domuit: vt dicit primo Her
cules: deinde Achilles. Sed hoc poti⁹ fu
it p amiciciā q̄ꝫ p vires: sicut in gestis greco
rum et amazonū continet. Dicit autē Isid.
q̄ p Alexandrū magnū amazones vsqꝫ ad
internetionē penitus sunt delete. Sed hi
storia Alexandri hec non dicit. Imo dicit
Amazonū regina Alexandro postulāti tri
buta p nuncios rescripsisse. De tua pruden
tia est mirandū. q̄ cū feminis cōfligere sta
tuisti. quare si fauente nobis fortuna succū
bere te contingat. merito es cōfusus cum a
mulierib⁹ sis deuict⁹ q̄ si iratꝫ nobis dijs
nos deuiceris: paruz tibi poterit cedere ad
honorez. q̄ꝛ de mulieꝛcul triūphasti. Sup
cui⁹ respōso ad ammirationē duct⁹ rex ge
nerosus dixit. Decēs fore nō p gladium et
furorem mlieres vincere sed potius p amo
rem. propter qd libertatē eis cōcessit ꝛ ipas
non violentia sed potius amicicia suo im
perio subiugauit.

De Alemānia Capitulum. XIII.

a Lemānia nobilis ꝛ generosa est re
gio in europa a lemāno fluuio vltra
danubiū fm Isido. sic vocata vbi
illius terre incole pri⁹ habitauerūt. q̄ a flu
uio lemāno alemanni dicti sunt. Hec ꝛ ger
mania dicta est. vt dic Isido. libro xv. vbi
dicit. Post daciā que finis est scythie inferi
oris occurrit germania. habēs ab oriente
danubiū. a meridie rhenū fluuiū. a septētri
one et occasu oceanū Et est duplex germa
nia. scꝫ Superior que se extēdit vsqꝫ ad al
pes ꝛ mare mediterraneū siue adriaticū vbi
mare magnuz sistitur in aquileis partib⁹ p
paludes Alia germāia ē circa rhenū. Utra
qꝫ germania diues est terra ꝛ inclyta ꝛ tam
virib⁹ q̄ꝫ diuitijs ac bellicosis populis nu
merosa. Unde a fecunditate gignendoruz
populoꝝ a germinando germania est voca
ta. vt dicit Isidorus libro. xv. Generosos
enim et immanes gignit populos. de qui
bus dicit in libro. ix. Isido. Germanie na
tiones sunt multe immania corpa habētes.

viribus fortes: audaces aio et feroces idomiti raptu, captibus et venationibus occupati. facie decori et formosi, comati et coma flaui. liberales, aio hilares et iocudi. et potissime saxones q i pdicts sut pcellentes. d qbus dt Isi. Saxonu inqt gens in oceani finibus et litoribus ostituta vtute et agilitate est agil. vn et sic est appellata eo q sit valetissimu gen9 hominu ptati9 ceters pyrats. No ei p terra solis suis hostibus sut infesti. vez etia p mare illis q se molestat acsi essent saxei sut iportabiles atq duri. Quoz terra est valde fructifera: aqs et flumibus optimis irrigua. In ipo ru etia motanis effodiut oia fere metalla pter stanu. Sut et alie puicie i vtraq germania q n sut min9 laudedigne. vt sut Austria Bauaria circa danubiu: Sueuia Alsatia circa rhenu et alie multe qs p singulas enumerare esset tediosuz. A saxonibus at germanicis anglici pcesserut qz pgenies et successio britania insula possidet: qz lingua et mores angloz ges vsq hodie i plibus imitat. vt dt Beda in li. de gestis angloz. Quere ifra lram S. de Saxonia.

De Anglia. Ca. XIIII.

a Aglia oceani est insula maria q circufusa mari a toto orbe vndiq est diuisa Que qnda albion ab albis rupibus aloge circa mars litora apparetibus est vocata. Na succedete tpe qda pceres de troie excidio discedetes: facta classe. palladis vt fert oraculo: ad pdicte insule litora puenerut q cu gigatibus q tuc terra possederut diu ti9 pugnates arte parit et vtute: insula supatis gigatibus: suo dnio subiecert. et a Bruto q illi9 exercit9 erat pnceps terra vocauerut britania qsi insula a Bruto tuc tpis armis et potetia adqsita. A cui9 bruti psapia reges potetissimi pcesserunt: qz opa magnifica si que audire dlectat historia Bruti legat. Illa at isula p9 loga tpa a Saxonibus germanicis mults et varijs inteuenientibus seuissimis plijs est adqsita: et a suis posters e possessa: q britoibus vl mortuis vl exulats isula int se diuiserut et singul puincijs fm lingue sue ppetate noia iponetes: lingue sue gents memoria reliqrut Vocantes insula anglia ab Engela clarissimi Ducis Saxonu filia: q illaz insula post multa plia post possedit. Isi. tn dt anglia ab angulo dicta qsi terra i fine. vl qsi in mdi angulo ostituta. Sed btus Gregori9 vides angloz pueros rhome venales tpe paganoz: audies q eent angli alludes patrie vocabulo rndit. Uere inqt sut angli qz vultu nitent vt angeli. opoztet illis vbu annuciare salutis. Nam vt dicit Bed. Hermanica nobilitas adhuc i pueroz vultibus (al's cultibus) resultabat. De hac isula dt Plinius mlta sil'r et Orosi9. Sz Isi. sumatiz tagit expssi9 q alij obscuri9 retulere. Britania scz q nuc dr anglia e isula q 3 aspectuz gallie et hispanie e sita. circuit9 ei9 obtiet qdragies octies septuaginta qnq milia. mlta et mag flumina sut i ea. fotes calidi. Metallorus e larga copia. Sagates lapis ibi plim9 et margarita. Gleba optia. et diuers fructib9 valde apta. Ibi oues lanigere i pcipua abundatia. Ibi feraz et ceruoru mltitudo nimia iuenit. Pauci lupi l' nlli i insula repiut et io oues q ibi marie abudat: tuti9 i caul'z i pascuis sine custodia relinquut: vt dt Bed Un qda describes isula anglicana sic dixit

Anglia tra feraz et fertil: angulus orbis.
Insula pdiues q toto vix eget orbe
Et cuius totus indiget orbis ope.
Anglia plea ioc: ges libera: apta iocari
Libera ges cui libera mes et libera ligua
Sz lingua melior: liberiorq manus.

Mltas alias pseqt gets et isule digtates qs h inxponere eet logu Quere infra de Brita

De Aqtania Cap. XV.

a Quitania gallie e puicia in europa vt dt Isid. li. xv. et est sic ab obliqs aquis ligers flumis (qd et plurima pte tini n9 ei9 est. eaq pene in orbe circucigit) appellata. Terra siqdem fertil et amena: oppidis ciuitatibus et castrs pclara aqs et flumibus irrigua: siluis capis hortis et ptis decora. vineis et arboribus fructifers diuersi geners cosita et magnis diuitijs opulenta. Sub nomine vo aqtanie mlte pticlares puicie copbedut. vt dic Plini9. Hec a circio hz oceanu vt dic Orosi9 q aqtanic9 sin9 appellatur Ab occasu hispania habet. A septetrione et oriete gallia lugdunese. Ab euro et meridie cotingit puicia narbonesem vt dic Oros.

De Andegauia. Ca. XVI.

a Adegauia gallie est puincia q aqtanie e vicina et vsq ad minorez britania se extendit. Cui9 metropolis Andegauis e noiata. a q in circuitu tota puincia andegauia est vocata. Et est terra vinifera et fructifera bonis oibus opuleta. similis aqtanie in vineis et in fruge.

De Aluernia. Ca. XVII
Luernia gallie lugdunēsis ē ꝓuīcia.
a Cui⁹ ciuitas maior Mōsclar⁹ nū-
cupat̄. Hec ab euro habet germaniā
Ab austro italiā Ab occidēte narboneñ. ꝓ
uinciā. A septētriōe galliā belgicā. Est autē
terra siluestrꝫ ꝛ nemorosa mōtuosa pascuo-
sa ferꝫ pecubibꝫ ꝛ armētꝫ referta frugifera et
vinifera in multꝫ locis.

De Apulia Ca. XVIII
Pulia est regio maritīa in Italia. q̄
a est ꝑs europe ab insula sicelie ꝑ marꝫ
brachiū sepata Terra est siq̄dez mul
tum populosa: aura ꝛ argēto referta. frumē
to mero ꝛ oleo opulēta. Ciuitatibꝫ nobilis-
simis inclyta. castrꝫ ꝛ oppidis p̄munita. fru
gibꝫ ꝛ diuersi generꝫ fructibꝫ fertil' ꝛ fecūda.
Finis ē europe ꝯ meridiē q̄ solo mari a bar
baria ē diuisa. Fōtes dr̄ hr̄e calidos īfirmis
p̄bētes medicinā. Metropol' āt illi⁹ regio-
nis Brūdusiū dr̄: quā greci q̄ndā edificaue
rūt. ꝛ dr̄ a brūda grece q̄si caput cerui latie.
Illa em̄ ad modū ceruini capitꝫ hn̄tis cor-
nua dr̄ esse disposita. vt dt̄ Isi. li. xvj. i. c. de
noībꝫ ciuitatū. Huic a latē adiacet terra q̄
dr̄ cāpania mr̄ frugū. Nā ei⁹ gleba fertilissi
ma est ad frugū mltitudinē ꝓducēdā: ex cu-
ius abundātia mlte ꝓuincie sustētant̄.

De Aphrica
Caplm̄. XIX.
Frica vt q̄dā putāt ē dicta q̄si aprica
a eo q̄ soli siue celo sit ꝑuia ꝛ apta. ꝓpt
q̄d horrori frigoris nullaten⁹ est sub-
iecta. vt dt̄ Isid. li. xv. Alij putāt africā esse
dictā ab afer filio abrae ex cethura: q̄ dr̄ du
xisse ꝯ⁹sus libyā exercitū: ꝛ ibi victis hostibꝫ
ꝯsedisse: ciusq̄ʒ posteros afros noīasse. vt dt̄
Isid. li. ix. Incipit aūt africa a finibꝫ egypti
ꝑgēs iuxta meridiē ꝑ ethiopiā vsq̄ʒ ad atlā-
tem montē. A septētriōe ꝯ⁹o mari mediter-
raneo claudit̄ ꝛ ī gaditano freto finit̄. Hec
mōi tertia dr̄ esse ꝑs: diuisa ꝯ asiā ꝛ europā
Habet aūt ꝓuīcias mltas: sꝫ Libyā Cyre
nēsez Tripolim Bizātiū Cartaginē Mau
ritaniā Ethiopiā ꝛ mltas alias. Est aūt illa
ꝑs mōi q̄ africa dr̄ minor spacio q̄ʒ asia vel
europa. sꝫ ꝑ sua q̄ntitate ditior ē ꝛ mirabili
or ī q̄litate Nā ī auro ꝛ gēmis ditissima est
Silr̄ ī frugibꝫ fructibꝫ ꝛ oliuis. Mirabilis
simas ēt ꝓducit bestiaꝝ ꝛ hoīm spēs ꝛ figu
ras. vt patebit q̄n regiōes africe ꝑ sua noīa
dscribent̄. Sol' ardoribꝫ p̄ alijs t̄ris exurit̄.
varijs oceani finibꝫ intercipit̄. Arenaꝝ cu-
mul' steril' ī multis ꝑtibꝫ efficit̄. Et a satyrꝫ:
pilos̄: tigridibꝫ ꝛ alijs horrēdis bestijs pos
sidet̄. ꝛ h̄ inferi⁹ pl⁹ patebit.

De Asturia. Ca. XX.
Sturia ꝓuincia est ī citeriori hispa
a nia in ꝯfinio europe ꝛ africe ꝯstituta
vt dt̄ Isi. li. xv. Vn̄ astures sūt dicti
q̄ ꝓpe istuꝝ fluuiū nūc inhabitāt. Quoꝝ t̄ra
ē siluis ꝛ mōtibꝫ q̄si vndiq̄ʒ circūsepta. vt dt̄
idē Illi⁹ soli⁹ incole sūt vt dr̄ respectu alioꝝ
aīo placidi liberales ꝛ benigni: q̄ꝝ ciuitas
metropol' noīat̄. Terra q̄dez mero frumēto
ꝛ oleo min⁹ abūdat. Nā terra est frigida et
ad hmōi ꝓductiōez frugū vl' fructuū min⁹
apta. Abūdāt āt ibi miliū ꝛ castanee supra
modū. Dicūt̄ āt ibi multa crescere fructuuꝫ
genera ꝛ pomoꝝ de q̄bꝫ loco vini faciūt sibi
potū. Ferꝫ siluestribꝫ ꝛ etiā domesticꝫ pecu-
dibꝫ sūt maxie opulēti. Popul⁹ āt generalit̄
vt dr̄ ex natura hilaris est. ꝛ canore vocꝫ: in
cursu agil'. ꝛ in p̄lijs militās. elegātis statu-
re ꝛ pulcre forme. f̄m sitū p̄rie. ꝛ q̄litatē cali
de regiōis: ad loq̄ndū ꝛ forsan alios deridē
dum ligua leuis

De Arragonia Ca. XXI
Rragonia ꝓuincia est in hispania vi
a neaꝝ ꝛ frugū fecūda. fontibꝫ ꝛ fluuijs
irrigua Ab arrogothis q̄ndā occupa
ta: a q̄bꝫ regio vsq̄ʒ hodie noīat̄. Nā gotho
rū gēs q̄nq̄ʒ ī illa ꝓuīcia habitabat. vn̄ ꝛ ar-
ragonia q̄si arragothia ē vocata. vt dt̄ Isi.
quā ꝑfluit hyber⁹ fluui⁹ Cui⁹ metropol' ap
pellat̄ Cesaraugusta

De Babylonia Ca. XXII
Abylonia asie est ꝓuincia ī chaldea.
b Cui⁹ caput ē vrbs babylō: a q̄ regio
ē nūcupata Tā nobil' vt chaldea ꝛ As
syria ꝛ Mesopotamia aliq̄n ī ei⁹ nomē trās
ierūt. vt dt̄ Isi. li. xv. Hāc ꝑterfluūt flumia
nobilissima. Int̄ q̄ p̄cipue sūt tigrꝫ ꝛ eufra-
tes. q̄ de ꝑadiso hn̄t ortū. Est autē regio o-
mniū frugū ꝛ fructuū fertilissima: vinifera:
ꝛ aromaticis arboribꝫ ꝛ herbis plena. Gē-
maꝝ ꝛ metalloꝝ copijs ditissima. Camelis
equis asinis ꝛ mulis ꝛ alijs iumētis abun
dātissima. Feris ꝛ mirabilibꝫ bestijs ac mō
struosis abundās: maxime in desertis. Cu
ius metropol' quondā est dicta Babylon.
id est. ꝯfusio. eo q̄ ibi lingua edificantium
turrim babel est ꝯfusa. vt dr̄ Geñ. xj. Cuius
magnitudinē describit Hiero. sup Esa. xj.

Babylon inq̃t ẽ metropol' chaldeoꝝ. Cuiꝰ muri.xvj.mlia passuũ erãt p q̃drũ ab ãgulo in angulũ qꝺ est sil'.lxiiij. Vñ duabꝫ leucꝭ ⁊ duabꝫ vniꝰ leuce ptibꝫ muri tẽdebant. ibiq̃ꝫ erat turris triũmiliũ passuũ in altitudine.i. duaꝝ leucaꝝ a lato in artũ coangustata Cuius materia fuerũt lateres cocti ex bitumine indissolubili. vñ nec igne nec aq̃ dissolui põt. Et quia ibi ꝯfusum est labium: hebraice dicta est babel. grece aũt babylon a q̃ regio tota ĩ circũitu babylonia ẽ vocata. Hic ĩpauit rex potẽtissimꝰ.s. Nabuchodonosor. q̃ int' ceteras mõi natões q̃s chaldeoꝝ sbiecerat ĩpio iudeã etiã captiuauit ꝓpt' qꝺ ⁊ babylõ sub Balthasar nepote suo p Cyꝝ ⁊ Dariũ reges psaꝝ ⁊ medoꝝ penitꝰ destructa fuit. nec vnq̃ꝫ iterato repata. s3 de eiꝰ reliquijs due ciuitates.s. sophon ⁊ therosophõ fuerũt in pside edificate. vt dt Hiero. Locꝰ aũt vbi q̃ndã fuit babylõ ẽ desertus ⁊ nihil ꝯtinet nisi bestias mõstruosas. Quere ĩfra de Chaldea.

De Bactria Ca.XXIII

b Actria ẽ regio ĩ Asia cui fluuiꝰ noĩe bactrꝰ nomẽ dedit. vt dt Isid.li.xv. Huiꝰ ptes que sũt plane p pte iugerꝭ ambiunt. q̃ autẽ diuerse sũt indi fluuij fontibꝫ terminãt': reliq̃ ĩcludit ochꝰ fluuiꝰ. Nutrit (al's Mittit) ãt bactria fortissimos camelos nũq̃ꝫ pedes atterẽtes. vt dt Isi.

De Braciana. Ca.XXIIII.

b Raciana regio est in africa: ex duobꝫ oppidis nobilissimis ẽ sortita vocabulũ. ex q̃bꝫ vnũ andrometꝰ vocat' alterũ bizatuz. Hec fecũda est glebis ⁊ oleis. Cuiꝰ humꝰ est ita pinguis vt iacta ibi semina incremẽta pene cẽtesime fruges renascãtur. vt dt Isi.li.xv. De Brachmanis q̃re infra in fine istiꝰ libri

De Brabãtia Ca.XXV.

b Rabãtia germanie final' est ꝓuicia q̃ gallie belgice ẽ ꝯtigua. hñs rhenum ab oriẽte ⁊ frisiã. britãnicũ oceanũ et flãdricũ sinũ ab aq̃lone. inferiorẽ galliaz ab occidẽte. supiorẽ ṽo frãciam a meridie. q̃m amnis Mosa p̃terfluit: ⁊ Scaldia fluuiꝰ ĩtrãs cũ fluxu ⁊ refluxu marꝭ: alijs riuul' varijs ⁊ fontibꝫ irrigua. Terra ĩ mlta pte vinifera. nemorosa collibꝫ p̃tꝭ ⁊ hortꝭ decora. arboribꝫ fructiferꝭ ⁊ siluestribꝫ plẽa. Abũdãs aĩalibꝫ domesticꝭ ⁊ siluestribꝫ ceruis: hinnulis apris leporibꝫ ⁊ cunicul' Mlta hñs oppida famosa. Terra fertil' ĩ frugibꝫ ⁊ ꝓp'osa. Gẽs elegãtis stature ⁊ venuste forme: bellicosa: aĩosa ꝯ hostes. int' se ãt placita ⁊ q̃eta. gẽs benefica deuota ⁊ benigna

De Belgica Ca.XXVI.

b Elgica dr gallie ꝓuincia in europa a belgis ciuitate sic dicta. vt dt Isi.li.ix. Hec ab oriẽte vt dt Orosiꝰ habet germaniã siue flumen rheni. Ab euro h3 alpes pẽninas A meridie ꝓuiciã narbonẽsez ĩ q̃ ciuitas arelatẽsis sita ẽ. Ab occasu ꝓuiciã lugdunẽsem A circio oceanũ britãnicũ A septẽtrione britãnicã insulã siue angliaz Hec regio ĩ fontibꝫ ⁊ fructibꝫ est fecũda. ⁊ in multꝭ locꝭ vinifera. multũ populosa. ciuitatibꝫ ⁊ oppidis munita Gẽs eiꝰ ferox natural' ⁊ aĩosa. vt dt Isid. Amnibꝫ ⁊ fluuijs irrigua. aruis ⁊ fecũdissimis nemoribꝫ ⁊ p̃tꝭ decora. iumẽtꝭ ⁊ pecudibꝫ plena. pauca habẽs mõstruosa p̃ter ranas ⁊ colubros. pauca generãs venenosa. Terra siq̃dẽ solet esse general' pacifica ⁊ q̃eta. in plurimos populos lingua aliquantulum differẽtes est hec belgica subdiuisa.

De Bithinia Ca.XXVII.

b Ithinia vt dt Isi. minoris asie est ꝓuincia: in põti exordio ad ptẽ sol' orientis auersa: thracie adiacet. mlt'ꝭ ãt (al's antea) noĩbꝫ noĩata Nã ꝑus bericia est dc̃a. deĩde a bithinio rege fuit bithinia nuncupata. Ipa ẽ maior phrigia: Cuiꝰ metropolis dicit' Nicomedia: vbi fugiẽs hanibal ꝑnceps cartaginis venẽo aĩaz expirauit: vt dt Isi.li.xv. Cõdita ẽ autẽ ꝑmo bithinia a phenice q̃ pꝰ miramũda vocabat': vt dt Isi.

De Britãnia Ca.XXVIII.

b Ritãnia oceani ẽ insula ĩ europa p longã inherẽtiã extẽdit'. A meridie hab3 gallias: vt dt Orosiꝰ Hec insula h3 ĩ lõgũ passuũ milia octogita .ĩ latuz milia ducẽta. A tergo aũt (vñ oceano ĩfinito pt3) Orcades ĩsulas h3. q̃ꝝ.xx. deserte st ⁊.xiij. incolũt'. Deinde occurrit ĩsula tyle nauigatõe sex dieꝝ: vt dt Pliniꝰ li.iiij. ⁊ Isi.li.xv. a britãnia insula sepata. Scd3 Orosiũ ṽo ṽsus circiũ in medio oceano sita est. propter eius maximã distãtiã paucꝭ nota. Hec britãnia vt dicit Plinius li.iiij.c.xvij. inter septẽtrionẽ ⁊ occidentẽ iacet opposita germanie ⁊ gallie ⁊ hispanie maximo intuallo. Huic ꝑmo albino nomẽ fuit forsan ꝓpt' albas rupes insulã circũdãtes. deide a bruto

britãnia est dicta. sꝫ tandẽ a germanicis ipaꝫ obtinentibꝫ anglia est vocata. Quere s̄. in lr̄a d anglia A. Est aũt alia britãnia minor sup oceanũ aq̄tanicũ sita in ptibꝫ galliaꝝ q̄ a britonibꝫ relinquẽtibꝫ britãniã maiorem ꝓpter importunitatẽ germanoꝝ est vsq̄ꝫ hodie populosa, vbi vsq̄ꝫ adhuc ⁊ gen᷒ britonũ ⁊ nomẽ ꝑseuerat. Et q̄uis hec britãnia laude in mltis digna sit. nõ tñ p̄t filia matri: minor britãnia maiori cõpari. ⁊ iõ bñ mĩor britãnia debuit vocari Que sic nec numero populi. sic nec merito soli potest maiori britannie adequari.

De Boecia Ca. XXIX.

Oecia ꝓuincia elladis est ꝑticula in
b grecia. vt d̄t Jsid. li. xv. a boue vt d̄t ꝑmitus noiata. Et h̄ hac de cã. Dũ eñi chatm᷒ agenoris filius europã sororeꝫ suã a ioue raptaꝫ ex p̄cepto p̄ris q̄reret, nec repiret. patris irã formidans ꝯfirmato aĩo eligit exiliũ. ⁊ dũ casu bouis seq̄ret vestigia locũ vbi ipa decubuit adinuenit. ⁊ iõ nomine bouis locũ illũ boeciã noiauit. vbi ⁊ thebas ꝯstruxit. vbi q̄ndã ciuilia bella d̄tonuerunt. Et h̄ nati sũt apollo ⁊ hercules. maior ille theban᷒ Eadẽ ẽ eunomia vocata a q̄dã fonte q̄ ibi est q̄ndã apollini ꝯsecrat᷒. vt d̄t Jsid. li. xv. Jn hac terra est lac᷒ q̄dã furial' vt q̄ d eo biberit furore libidis iardescat. vt d̄t idẽ li. xiiij. in. c. de aq̄s. q̄re s̄ de fontibꝫ

De boemia Ca. XXX.

Oemia ꝑs est mesie ad plagã oriẽ
b talẽ iuxta germaniã posita i europa q̄ a mõtibꝫ maximis ⁊ siluis densissimis ⁊ altis ẽ vndiq̄ꝫ circũsepta. a germania ⁊ pãnonia ⁊ natiõibꝫ alijs per mõtes siluas ⁊ flumĩa est diuisa. Est aũt regio mõtiũ altitudine i plurimis sui ꝑtibꝫ valde firma. cãpoꝝ ⁊ pratoꝝ planicie ꝯspicua. facie celi salubErrima. gleba fertilissima. in vineis abũdans ⁊ annona. i auro argẽto stãno ⁊ ceteris metallis ditissima. Fõtibꝫ ⁊ fluuijs irrigua Nã trã irrigat Albia fluui᷒ nobilissim᷒ Jn mõtibꝫ orit̃ boemoꝝ silr̃ ⁊ Mulda q̄ p̄terfluit Pragã regiã ciuitatẽ Jn ei᷒ mõtibꝫ abũdãt pini ⁊ abietes. abũdant ⁊ herbe inumerabiles nõ solũmõ pascuales veꝝ etiã aromatice ⁊ medicinales. Jbi diuersoꝝ generꝝ abũdãt fere innumerabiles. s. vrsi. apri. ceruí. capreole. tragelaphi. bubali seu bisontes. Et int' has feras est q̄dã hñs magnitudinẽ bouis. h̄ bestia ferox est ⁊ seua. ⁊ hꝫ magna cornua ⁊ ampla cũ q̄bꝫ se ñ defendit. Sꝫ hñs sub mẽto amplũ folliculũ in ipo aq̄s recolligit. ⁊ currẽdo aquã miro mõ i illo folliculo calefac̃ quã sup venatores seu canes sibi nimis approp̄iquãtes ꝓijcit. ⁊ q̄cq̄d tetigerit depilat horribilit̃ ⁊ exurit. ⁊ hoc aĩal ligua boemica loni nũcupat̃. Hec terra circũit̃ ex ꝑte oriẽtis morauia ⁊ pãnonia. Ex ꝑte euri aq̄lonaris polonia. Ex ꝑte vero meridei austria. Ex ꝑte occidẽtis bauaria germanica ⁊ missenẽsi marchia circũdat̃ ⁊ ambit̃

De Burgundia Caplm. XXXI.

Urgundia ꝑs ẽ gallie Senonẽsis.
b q̄ vsq̄ꝫ ad alpes pẽninos se extẽdit. Et ẽ burgundia a burgis dicta. Jsido. ix. eo q̄ ostregoti ĩtraturi italiã ibi fecerũt burgos plures. i. opida ⁊ munitiões. Terra ei est fortis ⁊ mõtuosa ⁊ pascuosa. ⁊ i locis pluribꝫ nemorosa. aq̄s ⁊ flumĩbꝫ ac riuulis irrigua. in multis locis fertilis ⁊ fecũda. ⁊ in multis sterilis arida ⁊ inaq̄sa iuxta alpes maxĩe frigida ꝓpter frequẽtes imbriũ ⁊ niuiũ iundatiões. Plures sũt incole iuxta alpes q̄ ex frequẽti vsu aquaꝝ niualiũ efficiũt̃ sub mẽto turgidi ⁊ strumosi. Feris abundat. scꝫ vrsis. apris. ceruis ⁊ multis alijs

De Cappadocia Ca. XXXII

Cappadocia est ꝓuincia i maiori asia i
c capite syrie collocata ab oriente armeniã tãgit. Ab occasu asiã minorẽ. Ab aq̄lone ꝯsyrios cãpos q̄s habuerũt q̄ndam amazones ⁊ mare tymericũ. A meridie tauꝝ monteꝫ. cui subiacet cilicia ⁊ isauria vsq̄ꝫ ad silicũ sinũ. q̄ spectat ꝯ insulã cyprũ Albis omnis ꝑ eã fluit. q̄ q̄ndã lydie regna disiũxit a ꝑsis. vt d̄t Jsi. li. xv. ⁊ Oro. li. j. Hi ortũ habuerũt ꝑmo a mosoch filio iaphet. vñ ⁊ vrbs apd eos manet vsq̄ꝫ hodie q̄ moreta d̄r. vt d̄t Jsid. li. ix.

De Chaldea Ca. XXXIII.

c Haldea q̄si cassidea a caseph (al's caleph) filio nachor fr̄is abrae fuit cognominata vt d̄t Jsi. vñ chaldei dicti sũt a caseth q̄si cassidei. Et ẽ regio maxia sita iuxta eufraten Jn q̄ est camp᷒ duran i q̄ ꝯuenerũt gigantes post diluuiũ. ⁊ de ꝯsilio nemroth edificauerunt turrim: babel. a qua ciuitas ibi edificata vocata ẽ babylõ Et tota regio babylonia fuit i posteꝝ nũcupata. vt ptꝫ s̄. in lr̄a b. q̄re ibi d babylonia. Sꝫ h̄ dõm ẽ qd orosi᷒ dicat d babylone li. ij. Rex inq̄t ꝑmus apd assyrios q̄ eminere ceteris potuit

Ninꝰ fuit. Occiso aũt nino: semiramis vxor
eꝰ totiꝰ asie regia babyloniã vrbẽ quã icepe
rat nẽroth ãpliauit: ⁊ istaurauit. ⁊ vt eẽt ca-
put regni assyrioꝝ istituit durauitq̃. Ste-
titq̃ regnũ istõ icõcussũ. M. C. ⁊. lxiiij. an-
nis vsq̃ ad Sardanapallũ quẽ iterfecit Ar
bates p̃fectꝰ medoꝝ. ⁊ tũc icepit ptire regnũ
assyrioꝝ. Sz ex toto perijt qñ a Cyro ⁊ Da
rio babylonia ẽ ita destructa q̧ vix credi po
terat apõ mortales q̧ tã fortꝫ cĩtas posset ca-
pi. Fuit eĩ castroꝝ more menibꝫ paribꝫ p q̃
drũ disposita. ⁊ õ muroꝝ magnitudĩe ⁊ fir-
mitate vix credi pt. Nã ĩ latitudĩe habuerũt
muri cubitos q̃nq̃gita. Quatꝰ v̾o tãtũ ha-
buerũt ĩ altitudĩe. Ambitꝰ eiꝰ ĩ circũitu fuit
q̃drigẽtꝫ stadijs ⁊. lxxx. Murꝰ õ coctili la-
tere fusus bitumĩe cõpactꝰ. Fossa extrĩsecꝰ
late patẽs. ĩ quã amnis circũfluxit a fronte
muroꝝ. Cẽtũ erãt porte. In muroꝝ circũit-
tu: erãt defensoꝝ habitacl'a eq̃ disposita mi
re magnitudĩs ⁊ fortitudĩs Et q̃uis eẽt ita
fortꝫ. tñ cito victa ⁊ capta subuersa est. Nã
ĩ. ccc. et. lx. alueos flumẽ diuisit sicut ⁊ añ fece
rat gangem fluuiũ qñ iratꝰ ꝯ fluuiuz. eo q̧
vnũ de suis militibꝫ summersisset eũdẽ di-
uisit ĩ. ccc. ⁊. lx. ptes. Vñ subtracta aq̃ q̃ flu
ebat p ciuitatez ⁊ circa facilꝰ fuit capta. Et
õt idẽ Orosiꝰ. Illo ãno q̃ babylonia ab Ar
bato incepit destrui: incepit roma fundari.
Vñ sub vna ꝯueniẽtia tẽpoꝝ illa cecidit. ⁊
ista surrexit. Et qñ p̃ senio defecit regnũ p̾-
mũ orientis. incepit pubescere regnũ occi-
dentis

De Cedar Ca. XXXIIII.

c Edar nomẽ est regiõis in q̃ habitant
hismaelite. q̃ fuerũt filij cedar p̾mogeniti
hismael. Nã hismael fuit filiꝰ a-
brae ex agar egyptia ãcilla eꝰ. vñ veriꝰ vocãt
agareni q̃ saraceni. q̃uis vsurpato nomĩe
frustra se eẽ de sara genitos gl'ient. vt dicit
Isi. li. ix. Hi domos nõ edificãt sz tãq̃ fera
les hoĩes p vastas solitudĩes euagãtes ĩ ta
bernacul' habitãt. õ p̃dis ⁊ venatõibꝫ victũ
adq̃rentes: ⁊ iõ onager fuit vocatꝰ hismael
sicut dicit glo. sup Geñ. xvj. Hic erit hõ ferꝰ ⁊c.
Qui vt õt oẽm rabiẽ bestiaꝝ supgredietꝰ. ⁊
mãsueti ab eis ꝯterẽtꝰ Nã vt õt Methodiꝰ
Futuꝝ ẽ vt adhuc sel' paritꝰ ꝯgregati. exeãt
õ desertis. ⁊ obtinebũt orbẽ terre p. viij. he-
bdomadas ãnoꝝ. ⁊ vocabitꝰ via illoꝝ via ã-
gustie. Nã ciuitates ⁊ reg̃ subuertẽt in locꝭ
sacratꝭ. sacerdotes iterficiẽt. Ibidẽ cũ mlie-
ribꝫ dormiẽt ⁊ õ sacris vasis bibent ⁊ ad se-
pulcra sctõꝝ iumẽta ligabunt. Pro neq̃tia
chrianoꝝ q̃ tũc erũt. H ⁊ mlta alia recitat. q̃
hitatores cedar. i. hismaelite ĩ orbe sũt factu-
ri.

De Cancia Ca. XXXV

c Ancia puĩcia ẽ in anglia iuxta oce-
anũ britãnicũ sita. Cuiꝰ metropol' õr
Cãtuaria. Et est terra frugifera ⁊ ne-
morosa fontibꝫ ⁊ flumĩbꝫ irrigua. marꝭ por
tubꝫ insignis. diuitijs locuples. salubritate
celi p̃cipua

De Cantabria Capitulũ. XXXVI

c Antabria ẽ hispanie puĩcia voca-
bulo vrbis ⁊ amnis hiberi sic vocata
Huiꝰ gẽtꝭ animꝰ ẽ ptinax ad latroci-
nãdũ. ⁊ ad bellãdũ pñꝰ. ⁊ ad patiẽda v̾bera
sp ẽ patꝰ. vt õt Isi. li. ix. Huic vicina ẽ Cel
tiberia a gallis celticꝭ ⁊ hiberꝭ sic vocata.

De Chananea Ca. XXXVII

c Hananea est regio in syria q̃ a filijs
chanaan filij cham pꝰ diluuiũ est pos
sessa. Et fuerũt ex eis. x. natões. vt õt
Isi. li. ix. ex q̃bꝫ fuerũt. vij. natões de semine
chanaã. ĩ q̃bꝫ maledictio cham fuit q̃si here
ditario radicata. ⁊ iõ a filijs israel diuĩo p̃-
cepto fuerũt deleti ⁊ eaꝝ termini ab eisdez
occupati. vt õt Isidorus. li. ix.

De Campania Ca. XXXVIII

c Ampania est Italie puĩcia iter ro
manũ territoriũ ⁊ apuliã collocata.
Cuiꝰ metropol' q̃ndã fuit Capua: a
Siluio rege albanoꝝ extructa. A capacita
te sic dicta eo q̧ eꝰ t̾ra oẽz vite fructũ capiat
Vñ ⁊ caput ẽ vrbiũ cãpanie. int̾ tres maxi
mas cĩtates Romã ⁊ Cartaginẽ noĩata. ex
q̃ aliqñ puĩcia italie cãpania fuerat noĩata
Mlte sũt alie ciuitates famose locupletes ⁊
populose ad puĩciã cãpanie ptinentes sicut
Neapol' ⁊ puteolis vbi balnea v̾gilij ĩ ho-
nore habebãtꝰ. Est ãt t̾ra vineaꝝ frugũ ⁊ ole
arũ ferax abũdãs fructibꝫ geneꝝ diuersorũ
Est ãt alia cãpania cisalpina gallie senonẽ-
sis. Cꝰ caput cĩtas ẽ treuerꝭ (al's Tredẽtũ)

De Lauda Ca. XXXIX

c Auda vocatꝰ q̃dam insula ĩ p̾ncipio
arta. deĩde paulatĩ dilatatꝰ. Cuiꝰ in-
gressus ẽ difficil' ⁊ laboriosus. vt pa
tet Act. aplõꝝ. xxvij. c. Est aũt h insula iter
syriã ⁊ italiã iuxta cretã ⁊ sardiniã

De Cilicia Capitulum. XL.

c Ilicia minorꝭ asie ẽ puĩcia a q̃dam
antiq̃ore iouis filio vt asserũt noĩata
vt dicit Isi. li. xv. Hec ab occidẽte hꝫ

liciam. Ab oriēte τ septētrione habꝫ mōtis tauri iuga. A meridie mare siculū. Hāc cygnꝰ amnis itersecat. Matrē hꝫ vrbiū tharsimoniā q̄ τ tharsis d̄r. De q̄ fuit Paulus. Et chorycos opidū eꝰ. vbi ē crocꝰ plurimꝰ τ optimꝰ. i spiramie fragrātissimꝰ. τ colore plꝰ q̄ aureꝰ. vt d̄t Isi. li. xv.

De Cypros Ca. XLI.

c ypros est insula a cypro ciuitate q̄ i ea est denoīata. vt d̄t Isi. li. xv. Ipa est τ paphon. q̄ q̄ndā fuit veneri ꝯsecrata. Mltū āt fuit q̄ndā famosa. τ maxie de metallꝰ eris. Ibi d̄r es fuisse reptū τ eius vsus p̄mo. vt d̄t idē. Terra ē vinifera. τ fortia sūt valde illꝰ loci vina. Ciuitates hꝫ mō multas τ nobiles int̄ q̄s caput τ metropol d̄r Nichosia Terra ē mari vndiq̄ clausa. ſꝫ interiꝰ siluis. cāpis. p̄tis. vineis τ frugibꝫ nimis plena. fontibꝫ τ amnibꝫ irrigua. τ mlt̄ diuitijs pit̄er τ delitijs opulēta. Hec isula vocat̄ sepiꝰ cethim i scptura. vt d̄t Isi. li. xv. Et dicta ē sic a q̄dā filio Jonan nepote Japhet vt d̄t Isid. De hac insula d̄t Orosius li. j. Insula cyprus mari cirico cingit̄ ab oriente. Ab occidēte mari pāphilico A septētrione aulone cilicio. A meridie syrie τ phenicꝰ pelago circūdat̄. Cꝰ spaciū i lōgo tenet clxxv. milia passuū. In lato ꝓo milia passuum. cxxv.

De Creta Ca. XLII

c Reta grecie ē insula. a q̄dā rege indigena dicto crete noīata. inter ortū et occasum lōgissimo tractu porrecta. A septētriōe estibꝫ. Ab austro egyptijs vndis ꝓfusa. Fuit q̄ndā cētū vrbibꝫ nobilibꝫ decorata. vn̄ τ cētapolꝰ dcā ē. Prio āt fuit isula q̄ remis τ armis claruit ac sagittis. Prima lr̄is iura tradidit. eq̄stres turmas p̄ma docuit. Studiū musicū i ea p̄mo reptū. ab ideis dactylꝰ mōo tradidit τ exercēdo āpliauit. Pecudes τ capras hꝫ copiosas. Ceruos āt τ capreas valde paucas. Lupos τ vulpes aliaꝝq̄ feraꝝ noxia genera nūq̄ gignit Serpēs ibi nullꝰ. nulla noctua. τ si aliūde trāslata iueniat̄ stati morit̄. Terra est vitibꝫ amica. arboribꝫ ꝯsita. herbꝫ medicīalibꝫ referta. vt diptāno τ alno τ hmōi Gēmas et gn̄at p̄ciosas Gignit ei lapidē q̄ idedactylus d̄r. vt d̄t Isi. li. xv. Et cū sit isula a maioribꝫ venenis notabilit̄ libera. tn̄ spalāgias i. q̄sdā araneas gn̄at venenosas. Hucusq̄ Isid. li. xv. Idē p oīa narrat Pli. li. iiij. De eadē etiā isula d̄t Oros. Creta ab oriēte finit̄ mare carpaceo. Ab occasu τ septētriōe mari cretico. A meridie mare libyco q̄d adriaticū vocāt. τ hꝫ i lōgo passuū milia. c. τ. lxxxvij. In lato ꝓo milia. c. (al'. l.) Quere d̄ dispositiōe domꝰ Dedali i creta. Isi. li. xvj. ca. iiij. d̄ ciuitatibꝫ

De Cycladibꝫ Ca. XLIII

c yclades insule vt d̄t Isi. li. xv. q̄ndā grecie fuerīt q̄s idē cyclades autumāt eē dictas. q̄ lꝫ spacijs lōgiorībꝫ a delo porrecte. i orbē tn̄ circa delū site sunt Nā orbē greci cyclū vocāt. Quidā tn̄ dicunt sic eas vocatas. ꝓpt̄ scopulos q̄ in circūitu eaꝝ sūt. He insule sūt in hellesponto int̄ egeum mare τ maleū ꝯstitute. Circūdant̄ eīn pelago idico. Et sunt nūero. liiij. tēdētes a septētrione i meridiē. hn̄t. l. milia passuū a septētrione i meridie. τ. l. milia ab oriēte i occasū ſm Isi. ſm Oros. ꝓo milia. cc. Pria ꝓo int̄ has insulas. vt d̄t Oros. ab oriēte est rodos A septētrione scenodo. A meridie capados Ab occasu citeras Ab oriēte finiūt̄ litoribꝫ asie. Ab occidēte mari icario. A septētrione mari egeo. A meridie mari carphacio

De Choa Ca. XLIIII

c Hoa vꝉ choes ē insula adiacēs ꝓuicie attice in q̄ hypocras medicꝰ natꝰ ē Hec insula p̄mo lanificij arte claruit. vt d̄t idē. Eq̄s ēt d̄r nutrire laudabiles. i q̄bꝫ salomō antiqꝰ glari videbat̄. vt d̄r. iij. Regū. vbi d̄r. d̄ choa adducebāt ei eq̄ τc.

De Corsica Capl'm. XLV

c Orsica ē insula mltis ꝓuīcijs angulosa. H hꝫ ab oriēte tyrrhenicū mare. τ portū vrbis rome. a meridie sardiniā. ab occasu baleares. a septētrione ligusticū sinū. τ tenet i longū. clxj. milia passuū. in latū milia. xxvj.

De Dalmacia Capitulū. XLVI

d Almacia grecie est ꝓuincia ſm antiquā terre ꝑtitiōēꝫ. a delū eiusdē ꝓuicie ciuitate maxie noīata. H ꝓuincia hꝫ ab oriēte macedoniā. a septētrione mesiā ab occasu histriaꝫ. a meridie sinu adriatico termiat̄. vt d̄t Isi. li. xv. Et Oros. d̄t idem Gēs illꝰ tre ē fortꝰ τ robusta p̄dis dedita τ rapīs. pyraticā ei ex ip̄is plīmi ducūt vitā.

De Dacia Capitulum. XLVII

d Acia ē regio i europa a danis grecꝰ vt d̄r p̄mitꝰ occupata. mltis insulis τ ꝓuincijs subdiuisa cū germania cōtigua. Cuꝰ gēs q̄ndam fuit ferox τ nimiꝫ bellicosa. ꝓpt̄ q̄d britānicꝰ noricis et multis

aliaꝝ regionū insul' dn̄abāt. Isiđ. tn̄ dic̄. li.
ix. Daci gothorū fuerunt soboles. ⁊ dictos
putāt dacos q̄si dagos ꝺ gothoꝝ scȝ genere
ꝓcreatos. Vn̄cūq; āt sit ꝓmit⁹ ꝓcreat⁹ ꝑpl's
h̄ certū est ꝙ ml'tū ē ꝑpl'osa. elegātis stature
come pulcre. facies decore generaliter ⁊ for-
mose. Gēs ⁊ si aīo seua ꝯ hostes. tn̄ natali-
ter pia ē ⁊ mēte placida erga q̄slibȝ īnocētes

De Delo Capl'm. XLVIII

Elos insula grecie ē ī medio cycladū
d cōstituta. sic dicta eo ꝙ p⁹ diluuiū cuȝ
nox vt fert ml'tis mēsib⁹ obumbrasset.
aū oēs terras illa insula radijs solis prius
est illustrata. ⁊ qꝛ ꝓmo ē maīfestata. ido no-
men delos insula est sortita. Nā delon gre-
ce manifestū dꝛ. Ipa ē ⁊ ortygia. eo ꝙ ibi ꝓ-
mo vise sūt coturnices. aues .s. q̄s greci or-
tygias vocāt. In hac īsula lathona enixa ē
apollinē. vt dic̄ Isi. li. xv. Et ē delos nomē
insule ⁊ ciuitatis

De Dedan Capitulū. XLIX

Edan regio ē in ethiopia ī occidenta-
d li plaga. vt dic̄ Isi. li. ix. abūdās ī ele-
phātib⁹ ⁊ ebore et lignis bebeninis vt
dic̄ glo. sup Ezech. xvij.

De Europa. Capl'm. L.

Vropa tertia ps dꝛ eē orbis ab euro-
e pa filia agenoris regis libye est vocata.
quā. iupit' rapiēs de africa ad cretam
adduxit ⁊ maximā ꝑtē orbisterraꝝ ei⁹ noīe
appellauit. vt dic̄ Isiđ. li. xv. De europa āt
scribit Oros. dicēs. Europe regiōes ⁊ gen-
tes īcipiūt a mōtib⁹ ripheis meotidisq; pa-
ludib⁹ q̄ sūt ad oriētē. descēdētes ad occasū
ꝑ lit⁹ septētrional' oceani vsq; ad galliā bel-
gicā ⁊ flumē rhenū qđ ē ad oceanū. deinde
ad danubiū (quē histꝝ vocāt. q̄ ē a meridie
⁊ ad orientē direct⁹) pōto accipit. Isi. aūt li.
xv. dic̄ ꝙ incipit a flumie thanai descēdens
ad occasuȝ ꝑ septētrionalē oceanū vsq; ad fi-
nes hispanie. Cui⁹ ps oriētal' et meridiana
a pōto ꝯsurgēs. tota mari magno ꝯiūgit. et
in insulas gades finit. Pria g̊ regio europe
est Scythia inferior q̄ a meotidis paludib⁹
incipiēs. int' danubiū ⁊ oceanū septētriona-
lem vsq; ad germaniaȝ porrigit. vt dic̄ Isi.
li. xv. Et h̄ terra ꝑpt' barbaras gētes spēalit'
barbaria nūcupat'. Et sunt gētes in vniuer-
so vt dic̄ Orosi⁹. liiij. Int' q̄s ꝓma ē alania
q̄ ad meotides paludes ꝑtingit. p⁹ gothia
deinde dacia. ⁊ p⁹ germania. deinde gallia.
⁊ insula britānica. ⁊ orcades. ⁊ insule multe

Tandē hispania mior. in cui⁹ finib⁹ finitur
europa ex ꝑtib⁹ occidētis. A ꝑte aūt supiori
ꝯsus meridiē hȝ ml'tas ⁊ maxias regiones.
scȝ. Pānoniā. Mesiā. Thraciā. Greciā cuȝ
finib⁹ suis. Italiā cū īsulis et terminis suis
Hec mundi ꝑticula ⁊ si sit minor q̄ȝ asia: tn̄
par (al's ei compar) est ī ꝑpl'oꝝ numerosa ge-
nerositatē. Populos ei vt dic̄ Plinius alit
corꝑe maiores. virib⁹ fortiores. aīo auda-
ciores. forma ⁊ specie pulcriores. q̄ȝ faciunt
regiōes asie vl' africe. Nā solaris est⁹ adurēs
ꝑpt' ei⁹ ꝑmanētiā sup afros: effic̄ ꝯsumēdo
humores corꝑe breuiores. facie nigriores.
crine crispiores. et ꝑpt' euaporatiōes spiritu-
um ꝑ aꝑtos poros aīo defectiores. E cōtra-
rio ꝯo ē apud septētrionales. Nā ex frigi-
ditate poros extrīsec⁹ oppilāte generāt hūo-
res ī corꝑe. et efficiūt hoīes corpulētiores.
⁊ ex ipa frigiditate q̄ mater ē albedīs ī exte-
riorib⁹. ī cute scȝ ⁊ facie albiores. ⁊ ex reꝑcus-
siōe vapoꝝ ⁊ spirituū ad īteriora efficiūt ca-
lidiores īteri⁹. ⁊ ꝑ ꝯn̄s pl⁹ pl⁹ audaces. Ho-
mies ꝯo asie q̄rū regio pria ē ab oriēte me-
diocrit' ī h̄ se habēt. vt dꝛ Plini⁹

De Euilath Ca. LI

Vilath ꝓuincia ē in supiori india ab
e oriēte incipiēs ⁊ lōgo terraꝝ tractu ꝯ-
sus septētrionē se diffundens. Dicta
est euila a filio heber patriarche hebreorū.
vt dic̄ glo. sup Geñ. j. ⁊. x. vbi dꝛ ꝙ inter fili-
os heber ꝓ iectan euilath noiat'. Hanc regi-
nē ꝑfluit gāges fluui⁹ q̄ alio noīe phison in
libro geneseos nuncupat' quē. Plini⁹ miris
extollit laudib⁹. li. iij. c. xx. vbi dic̄. ꝙ ganges
indic⁹ fluui⁹ ml'tos ⁊ q̄si infinitos ī se recī-
pit amnes ⁊ nauigabiles vt hydapsem. cāta-
briā. hysepim. ⁊ ml'tos alios. nec ē vnq̄ȝ lati-
or q̄nquaginta stadijs. nec ꝓfūdior vel al-
tior q̄ndecim passib⁹ Hic fluui⁹ circūit t'raȝ
euilata. ī q̄ abūdat aurū spēs aromatice vt
bdelliū. ⁊ gēme ꝓciose vt onycin⁹ ⁊ carbūcu-
l⁹. ⁊ hmōi. vt dic̄ idē ⁊ gl. s' Gn̄. In hac t'ra
ml'te sūt regiōes partiales in q̄b⁹ potissime
elephātoꝝ abūdare dꝛ ml'titudo.

De Ethiopia Capl'm. LII.

Thiopia a colore ꝑpl'i ꝓmit⁹ ē vocata
e q̄s solis vicinitas tenet. vt dicit Isiđ.
xv. Deniq; vim sideris ꝓdit hominum
color. Est enim iugis est⁹. Nā q̄cq̄d ē: sub
meridiano cardine est. Circa occasū est mō-
tuosa. Circa mediū ē arenosa Ad orientalē
ꝯo ei⁹ plagā maxie deserta est. Cui⁹ sit⁹ ab

occasu montis atlãtis ad oriente usque ad fines egypti porrigitur. A meridie oceano. A septẽtrione nilo flumie clauditur. Plimas habẽs gẽtes diuerso vultu et mõstruosa specie horribiles. Ferarum quoque et serpentum multitudie ẽ referta. Illic quoque rhinocerota bestia cameleõ et basilisc⁹: dracones ingẽtes. ex quorum cerebro gẽme extrahũtur. Hyacinth⁹ et chrysopassus ac topaz⁹ et alie gẽme plurime in illis ptibus repiuntur. cinnamomũ ibi colligitur. Due aũt sunt ethiopie. Una circa ortũ sol. Alia ẽ in mauritania circa occasum. Et illa hispanie magis est vicina. Deinde numedia. tandẽ carraginẽsis puincia. post est getulia. et vltimo ptra cursum sol in meridie ẽ ethiopia exusta. Ultra quã dicũt fabule esse antipodes vt dicit Isi. li. xv. Cui⁹ sunt vba supi⁹ de ethiopia h inserta. Dic etiã idẽ li. ix. Ethiopes a chus filio cham sũt denoiati ex quo originẽ ptraxerit. Chus hebraica ligua ethiops dr. Hi quondã a flumie nilo psurgẽtes iuxta egyptũ inter nilũ et oceanũ in meridie sub sol vicinitate isederũt. Quorum multi sũt ppli: sic hesperi ex pte occidẽtis. Garamãtes et trogodites et ceteri. de quibus narrat Pli. li. v. c. x. Ethiopũ gẽtes a quodã nigro flumie eiusdẽ sunt vocate. quod flumẽ eiusdẽ ẽ nature cũ nilo. Nã psimiles gignit calamos et papyros. Eodẽque tpe augescit. In ei⁹ desertis mõstruosi vigẽt hoies. Nã quidã solẽ orietẽ et occidẽtẽ dira ipcatõe. i. maledictõe intuentur. quare ptinue maledicũt soli. ppter ei⁹ ardorẽ. eis valde grauem. Alij vt trogodite spec⁹ excauãt. et illos loco domorum inhabitãt. Serpẽtes comedũt et oẽ quod mãdi põt. quibus stridor est potius quam vox. Alij velut pecudes matrimonij sunt expertes passim sine lege cũ mulieribus habitãtes. Et tales dicuntur garamãtes. Alij incedũt nudi et nullo exercitio occupantur. et illi dicũtur gphasãtes. Alij quoque et belẽnij (al's lemme) dicũtur tradũtur capita non hĩre sed os et oculos hũt pectori isitos et infixos. Sũt et satyri quoque figurã solũ habẽtes hũanã. quoque ad mores sunt penit⁹ inhumani. Sũt etiã in ethiopia mira alia vt dic idẽ lib. vij. c. xxij. Sũt inqt multi ethiopes apud quos oẽs bestie quadrupedes nascuntur sine auribus etiã elephãtes. Alij sunt quoque canẽ p rege hũt. cui⁹ motu auguriãtes faciunt quod videtur. Sunt et alij quoque ternos vel quaternos dicuntur hĩre in frõte oculos. nõ quia ita sit in natura sed h fingitur. quia pcipua sagittarum ptẽplatõe vtuntur. Quidã et ex eis leones et pãtheras venãtur et eorum carnibus viuũt. quidam rex vnũ solũ oculũ in frõte hz. Alia gẽs ethiopũ solis locustis viuit fumo et sale induratis. et hi xl. annũ nõ excedũt

De Egypto Capitulũ. LIII.

Egypt⁹ quoque p⁹ erea vocabatur ab egypto danai fratre. postea ibi regnante nomẽ accepit. Hec ab oriẽte syrie rubro mari iũcta ẽ. Ab occasu libyã hz. A septẽtrione mare magnũ. A meridie ẽo introrsus recedit: ptendẽs se vsque ad ethiopes. vt dicit Isi. li. xv. Est aũt regio celi imbribus isueta: pluuiarũ ignara. nil⁹ solus eã circũfluẽs irrigat et sua inũdatõe ipam fertilẽ efficit et fecũdat. vñ ferax frugibus. multã ptẽ terrarum frumẽto alit. Ceterorumque negociorum adeo ẽ copiosa vt necessarijs mercibus impleat pene orbẽ. Finis egypti est canopia. a canope menelai gubernatore ibi sepulto sic dicta. Hucusque Isi. li. xv. Hec pmit⁹ mezphayna a filio cham noiata est. vt dicit Isi. li. ix. Hec regio multas habz puincias pticulares et valde famosas ciuitates. sicut ẽ memphis ab ephaso iouis filio edificata. et taphnes metropol egypti. heliopoleos et alexãdria et multe alie. vt dicit Isi. li. xvj.

Scdm Oros. aũt duplex ẽ egypt⁹. s. supior et inferior. Supior quoque in oriẽte p longum extendit. Cui ẽ a septẽtrione sin⁹ arabicus. a meridie ocean⁹. Nã ab occasu ex egypto inferiori icipit. et ad orientẽ rubro mari terminatur. xxiij. ptinẽs natões. Hz aũt deserta multa egypt⁹ supior. In quibus sũt multa mõstra et aialia mõstruosa. Ibi pardi et tigrides. Ibi etiã satyri. basilisci aspides horribiles et serpẽtes. Nã in finibus egypti et ethyopie iuxta fõtẽ tigris vbi creditur eẽ caput nili (quod egyptũ pterfluit) nascitur quedã fera noie cahocephas quoque quidẽ corpe est modica et mẽbris iners atque pigra: caput hũs valde grãue ppter quod sp defert illud ad terre supficiẽ inclinatũ. quod a natura saluti mortaliũ est puisum. Tãte em venenositatis est et pniciei quia null⁹ eandẽ recte ifacie videre possit quin statim sine remedio expiraret. Eadẽ em est ei vis et serpẽti quod dicit basiliscus. vt dicit Pli. li. viij. c. xxij. In egypto em marie abũdãt cocodrilli hippotami. i. fluuiales equi. et potissime circa fluẽta nili

De Ellade Capitulum. LIIII.

Ellas elladis puincia est grecie in europa. a rege ellena deucaliõis et pirrhe filio vocata. A quo et pmo ellenes greci sunt vocati. et in hac puincia est attica

tra(al'.gēs)vbi qndā fuit athenaꝝ citas mr̄
liƀaliū artiū.phoꝝ nutrix. q̄ qndā nihil ha
buit grecia chari⁹.nihilqꝫ nobili⁹.cui i ꝓxio
achaia ꝓuīcia ē vicina.vt dr̄ Isi.li.xv. H⁹
elladis duplex ē ꝓuīcia.s.boecia ⁊ pelopo-
nēsis.De pͥma.s.ꝺ boecia sup̄ dictū est.De
alia p⁹ dicet̃. Huic elladi subiacꝫ ellespōt⁹
vbi mlta sūt valde mira.vt dr̄ Pli.li.vi.c.iij
Iuxta inqt ellespōtū dixit; Crates(al'.Tra
ges)ꝑgame⁹ eē gen⁹ hoim q̄s ophiages vo
cat.qꝛ ꝯtactu sanāt̃ ict⁹ ſpentū.⁊ sola mā⁹
apposita extrahūt que mortifera sūt venena
Dicit etiā Uarro ibi adhuc esse aliq̄s qꝛ sali
ue medent̃ ꝯ ict⁹ anguiū ⁊ ſpentū.Est autē
ellespōtus maris mediterranei sinus.vt dr̄
Isi.li.xiiij.in septētrione retorquēs magnis
anfractibꝫ iuxta greciā ⁊ illiricū i angustias
septē stadioꝝ ꝯstringit̃.Ubi xerses rex fecit
pontē de nauibꝫ ⁊ sic i greciā remeauit.Di-
latat̃ āt aq̄ ⁊ fac̄ ꝓpontidē.q̄ mox in q̄nq̄gin
ta passibꝫ coartat̃.Denoiat̃ āt sin⁹ ille ab el-
les sorore frixi.q̄ fugiēs nouercales isidias
decidit i mare ⁊ mortua ē.cui⁹ casus ellespō
ti ⁊ mari ⁊ terre i circūitu nomē dedit.

De eola Caplm.LV.

e Ola insula sicelie ab eolo ipote filio.
quē poete finxerūt regē(al' deū)fuisse
vētoꝝ ē vt dr̄ appellata. Hoc āt ido dictū ē
qꝛ ipē fuit vt dr̄ Uarro rector illaꝝ insula-
rū.⁊ qꝛ eaꝝ nebulis ⁊ fumosis vaporibꝫ fu
turos ꝑdicebat vētos.ab iperitis visus ē vē-
tos retinuisse i sua ꝑtāte.vt dic̄ Isid.lib.xv.
Sūt aūt nouē isule eole dicte ab eodē q̄ et
vulcane sunt dicte.eo qꝛ in eis ardeat ignis
sic i mōte etne.vt dicit idē.Et sūt singl'e isu-
le ꝓpriis noibꝫ nūcupate.qꝛ pͥa dr̄ lippara.
scd̄a getria ab altissimis collibus sic vocata.
tertia strogile.q̄rta dedir sic de aliis.

De Franconia Caplm.LVI

f Ranconia germanie est ꝓuincia i eu-
ropa.a frācis illi⁹ regiōis incol' nomi-
nata.Cui⁹ metropol' Herbipol' est vo
cata.sita sup amnē mogonū.Ab oriēte hꝫ
thuringiā saxonū.A meridie danubiū ⁊ ba
uariā Ab occasu sueuiā ⁊ alsatiā.A septen-
trione rhenensē ꝓuinciā.Cui⁹ metropol' est
Mogūtia sita sup rhenū quē Mogon⁹ ibi
subintrat.Est āt terra optima fecūda frugi
bus ⁊ vinifera.siluis ꝺcora.opidis ⁊ castris
munita ⁊ plīmū populosa

De Francia.
Caplm.LVII.

f Rancia q̄ ⁊ gallia a frācis germanicis
ꝑmit⁹ vt dr̄ noiata.Ab oriēte hꝫ limi
tē flumis rheni ⁊ germaniam Ab euro
habet alpes pēninas.A meridie prouinci-
am narbonensem.A circio oceanum britā-
nicum.A septentrione insulam britanni-
cam.Et hec francia quondaꝫ gallia belgi-
ca a ciuitate q̄ Belgis dicitur est vocata.vt
dicit.Isidorus.li.xv.⁊ Orosius.Hec fran-
cia glebā habet vberem.arborum vinearū
fructuum ac frugum fertilem.fluuiorum ⁊
fontium affluentia insignem.Quā duo flu
mina nobilissima perfundunt in extremis
ei⁹.s.Rhodan⁹.atqꝫ Rhen⁹.vt dicit.Isi.li.
xv.Lapides ⁊ lapidicinas habꝫ nobiles.⁊
ad construenda edificia singulares.et po-
tissime parisiorum solum.quia i gipso siue
vitro ab incolis vulgariter dicto plastro ꝑ
excellit.Nam terra est vitrea et perspicua.
virtute minerali i lapidē transmutata.Qui
lapis exustus ⁊ cū aq̄ tpat⁹ ꝯuertit̃ i cemen
tū vn̄ fiūt parietes ⁊ edificia.testudies ⁊ mł
tiplicia pauimēta.⁊ hmōi cementū positū i
oꝑe ⁊ plasmatū siue litū(al's tritū)statim ad
modū lapidis iteꝝ idurat̃.Et cū mltas ha
beat Frācia nobiles ⁊ famosas citates:Pa
risi⁹ int̃ oēs merito obtinet ꝑncipatū.Naꝫ
sic̄ q̄ndā Athenaꝝ citas mr̄ liberaliū artiū
⁊ lr̄aꝝ.phoꝝ nutrix.⁊ fons oium sciaꝝ gre
ciā ꝺcorauit:Sic Parisi⁹ nr̄is tp̄ibꝫ n̄ solū
frāciā.imo toti⁹ europe ꝑtē residuā i scia ⁊ i
moribꝫ sublimauit.Naꝫ velut sapie mr̄:de
oibꝫ mūdi ꝑtibꝫ aduenietes:recolligit.oibꝫ
i necessariis ſbuenit.pacifice oēs regit ⁊ tā-
q̄ꝫ ꝓitatꝫ cultrix ꝺbitricē sapiētibꝫ ⁊ isipiētibꝫ
se ostēdit.Urbs locuples diuitiis:⁊ opibꝫ
ꝑpotēs:pace gaudēs.aere et flumie philo-
sophātibꝫ ꝯgruēs.cāpoꝝ.pratoꝝ ⁊ mōtiuꝫ
pulcritudie fessoꝝ i studio oculos recreās ⁊
rficiēs:vicoꝝ ⁊ domoꝝ aptitudie studētibꝫ
maxie ꝯpetēs.Et nihilomin⁹ ad refectiōeꝫ
⁊ receptiōeꝫ oim alioꝝ ipam frequētantiū:
est sufficiēs:vniuersas alias vrbes i his cō
similibꝫ ꝑexcellēs

De Flandria Ca.LVIII

f Landria ē ꝓuincia gallice belgice iu
xta lit⁹ oceani ꝯstituta.hn̄s germa-
niā ab oriēte.Insulā britānicaꝫ a se-
ptētriōe.Ab occidēte mare gallicū.A me-
ridie galliā senonēsem ⁊ burgūdiā.Hec ꝓ-
uintia q̄uis situ terre sit ꝑuula.mltꝭ tn̄ bo-
nis singularibꝫ ē referta.Et ei terra pascu-

ls vberrima ⁊ armētꝭ ⁊ pecudibꝫ plena. No
bilissimis opidis ⁊ portubꝫ marꝭ īclyta. am
nibꝫ famosis. ſ. ſcaldeia vndiqꝫ irrigua et ꝑ
fusa. Gēs eiꝰ elegās corꝑe ⁊ robusta. mltiꝑ
plex ī sobole. ⁊ ī suba ī oīm merciuz diuitijs
locuples. venusta facie generalr̄ ⁊ ḋcora. af
fectu pia. affatu blāda. gestu matura. habi
tu honesta. erga domesticos pacifica. erga
extraneos valḋ fida. arte ⁊ īgenio ī oꝑe lani
fico ꝑclara ꝑ cuiꝰ īdustriā magne pti orbis
ī lanificio ſbuenit. Nā ꝑciosā lanā quā sibi
āglia cōicat ī pānos nobiles ſbtili artificio
trāsmutās: ꝑ mare ⁊ trā mltiꝭ regiōibꝫ admi
nistrat. Est āt tra plana ⁊ frugifera ī mltis
locꝭ. mltas qḋē hn̄s arbores. n̄ tm̄ multas
siluas. gaudꝫ qbusdā locꝭ palustribꝫ ī qbꝫ ef
fodiūt glebe q̄ siluaꝝ supplēt defectuz q̄ ad
igniū īcremētū. nā ex his calidꝰ ⁊ fortꝭ solet
ignis fieri: magꝭ efficax qꝫ ex lignis. ſꝫ īuti
lior ⁊ vilior q̄ ad cinerē. gruior. q̄ ad redolētiā (⁊ odorē.

De Fenicia Ca. LIX

f Enicea ꝓuincia a fenice frē cathini ē
vocata. qꝛ fenix ḋ thebis egyptiorūz
in syriā ꝓfectꝰ apḋ sidonē regnauit. ⁊
ex suo noīe fenicēā appellauit Jp̄a ē vbi est
tyrꝰ. ꝯ quā loqt̄ Jsa. vt dicit Jsi. li. xv. ⁊. ix.
Hec hꝫ ab oriente arabiā. A meridie mare
rubrū. Ab occidēte mare mediterraneū. A
septētriōe mōtē libanū. vn̄ terra ē optīa ī ar
boribꝫ. ꝑcipua ī frugibꝫ ⁊ fructibꝫ. tra fecun
dissima lactꝭ olei ⁊ mellꝭ. Terra ē mōtuosa ⁊
cāpestrꝭ. irrigua fontibꝫ ⁊ aq̄s ī cuiꝰ mōtibꝫ
metalla diuersi generꝭ fodiunt

De Frygia Caplm̄. LX

f Rygia minorꝭ asie ē ꝓuicia. sic dicta
a frygia europe filia. regio vicia ga
latie ex pte aq̄lonis. licaonie ꝟo ex p
te meridiei. Lydie ꝟo ex pte adherꝫ ī oriēte
Ab aq̄lone ꝟo mari ellespōti termīat. vt di
cit Jsi. li. xv. Sūt āt due phrygie. Maior
q̄ hꝫ smirnā Mīor q̄ hꝫ iliū. Licaoniā āt di
uidit fluuiꝰ hermus a phrygia. vt ḋt idem.
Phrygia āt dardanica ē appellata a dardā
no q̄ ꝓfectꝰ ḋ grecia cū thracio frē suo phry
giā obtinuit. ⁊ ibi regn̄s a suo noīe phrygiā
dardanicā noīauit. Thracꝰ āt thraciā occu
pauit. vt dicit libro. ix.

De Frisia Caplm̄. LXI

f Risia ē ꝓuincia ī finibꝫ īferioribꝫ ger
manie suꝑ litꝰ oceani tractu lnogissi
mo ꝯstituta. q̄ a fine rheni incipit ⁊ mari da
nico termīat. Cuiꝰ īcole frisōes a germanis
cis nūcupāt In habitu āt ⁊ ī moribꝫ plimū
differt a germanis. Nā viri fere oēs ī coma
circularit ſt attōsi. q̄ q̄nto ſt nobiliores. tā
to altiꝰ circūtōderi gl'iosiꝰ arbitrāt. Est aūt
gēs viribꝫ fortꝭ ꝓceri corꝑis. seueri aī ⁊ fero
cis. corꝑe agil. lāceis vtēs ferreis ꝓ sagittis
tra plana: pascuosa palustrꝭ ⁊ gm̄iosa lignis
carēs. ꝓ igniū fomēto: tre bitumiō cespiti
bꝰ. aut boū desiccatꝭ stercoribꝫ sepe vtens.
Gēs q̄dē ē liba. extra gētē suā alicuiꝰ dn̄io
nō subiecta. Morti se exponūt gr̄a libtatꝭ.
⁊ potiꝰ mortē eligūt qꝫ iugo oppmi ſuitutꝭ
Jō militares dignitates abnuūt ⁊ aliq̄s int
se erigi ī ſblime n̄ ꝑmittūt sub militie titulo
Subsūt tm̄ iudicibꝫ q̄s ānuati de seipis eli
gūt q̄ rēpublicā int ipos ordināt ⁊ disponūt
Castitatē multū zelāt ⁊ oēm ipudiciciā seue
riꝰ puniētes. Filios suos ⁊ filias vsqꝫ ad cō
pletū fere adolescētie tminū castos ſuāt. ex
q̄ ꝯtingit qꝛ tūc tpis datos nuptui ipoꝝ so
boles ꝓlē cōpletā generāt ⁊ robustā.

De Insulis fortunaꝝ. Ca. LXII.

f Ortūate insule ī oceano sūt site ꝯ le
uā mauritanie occiduo ꝓxime ⁊ int
se intiecto mari discrete. vt ḋt Jsiḋ. li. xv. q̄
ab oīm bonoꝝ ⁊ ꝑcipue messiū ⁊ fructuū fe
cūditate fortunate īsule sūt vocate. q̄s gēti
liū error ⁊ carmīa poetaꝝ ꝓpt soli fecūditatē
ꝑadisū eē putauert. vt ḋt Jsi. li. xv. Jdē dic
Pli. li. v. c. xxxij. ⁊ ḋt ibi arbores crescere vs
qꝫ ad. cxl. pedū ꝓceritatē. In eis copia ē po
moꝝ ⁊ auiū multitudo. Ibi mellꝭ abūdātia
ꝑit ⁊ lactꝭ ⁊ maxie ī capña īsula a mltitudie
caprū ⁊ arietū sic noīata. Ibi canū fortitu
do mirabil ⁊ ꝑcipue ī canaria īsula q̄ ē a ml
titudie canū īgentꝭ fortitudis ⁊ magnitudi
nis sic vocata.

De Galilea Ca. LXIII.

g Alilea regio ē palestie sic vocata. eo
qꝛ gignit candidiores hoīes qꝫ pale
stina. Hec āt duplex ē. ſ. Suꝑior ⁊ in
ferior. Et ſt ꝯtigue ad īuicē ⁊ ꝯnexe adherē
tes syrie ⁊ phenici. Utriusqꝫ gleba ferax ē ⁊
opima frugibꝫ fructibꝫ. vineis ⁊ oliuis vbri
ma ⁊ fecūda: aq̄s ē irrigua. Nā iordāe fluie
ꝑfundit ī aliq̄ sui pte. lacꝰ hꝫ nobiles maxi
mos vtiles ⁊ salubres. q̄ ꝓ sui magnitudie
⁊ pisciū mltitudie maria nūcupāt. Est āt vt
ait Jsi. lacꝰ tyberiadis sic vocatꝰ ab oppido
tyberiadis. ⁊ ē lacꝰ cūctꝭ salubrior ad sanita
tē corꝑis efficacior. hn̄s stadia. x. Quere s̄
ḋ lacu tyberiadis ⁊ de lacu genesar i tracta
tu de aq̄s ⁊ stagnis.

De Galatia
Caplm.LXIIII

Galatia regio est i europa a pscis gallo⁊ gentibꝫ ex quibꝫ extitit occupata vt dt Isidorꝰ lib.ix.⁊.xv. Nā galli a rege bithinie in auxiliū euocati regnū cū eo obtenta victoria diuiserūt. sicqꝫ deinceps grecis admixti: pmo gallogreci: nūc autē ex antiquo gallo⁊ noie galli dicunt. et eorū regio galatia nūcupat. Est aūt regio latissima ⁊ fertilissima europe: ptinēs magnā ptē que nūc rutena (al's rutenia) a pluribꝫ nominat.

De Galicia Ca.LXV.

Galicia puincia est in hispania a cādore populi regiōis talit nomiata Pre ceteris eni ptibꝫ hispanorum dicunt esse albiores. Terra dicit frugifera oceano vicina. mult' abūdās bonis. Hi grecā originē sibi scribunt. vñ ⁊ naturali ingenio valēt. vt dicit Isid.li.ix. Nā post finē troiani belli p'les ex grecis ad galliā sūt pfecti ⁊ ibi manēt vsqꝫ ad pñs tps.

De Gallia Cap.LXVI.

Gallia europe est puincia inter pyreneos montes ⁊ oceanū britānicū cōstituta. que etiam a cādore ppl'i est sic antiquitꝰ nūcupata. Gala ei grece lac dicit Et iō sibylla eos gallos.i.candidos vocat di. Tūc lactea colla auro innectūt. Scdm ei diuersitatē celi: ⁊ facies hoim: ⁊ colores: alo⁊ diuersitates existūt ⁊ corpm qlitates. Inde rhoma graues generat. grecia leues. africa vsipelles. gallia natura feroces ingeniosqꝫ acres. vt dt Isi.li.ix. Hec regio ab oriente hꝫ germaniā. Ab occidēte hispaniā A meridie italiā. ab aqlone vo oceano britānico terminat. vt dt Isi. Hec qndam fuit trifaria.s. Belgica Celtica ⁊ Togata. Sed has puincias franci nūc inhabitāt. a quibꝫ Francia appellat. Quere supra de Francis ⁊ Francia.

De Gade Cap.LXVII

Gades insula est i fine hispanie sita. q diuidit africā ab europa In q hercules posuit colūnas mirabiles ⁊ insignes: ⁊ iñ tyrrheni mar' fōtibꝫ (al's faucibꝫ) oceani estꝰ mittit. Est aūt a ptria tra.c.⁊.xx. passibꝫ sepata. quā tyri d rubro mari pfecti occupātes: in lingua sua gadis .i. septā (al' sepatā) noiauerūt. p eo q mari sit vndiqꝫ circūsepta In q crescit arbor palme sil'is. cuiꝰ gummi infectū vitrū ceraunīā gēmā reddit. vt dt Isi.li.xv. Est aūt insula fructibus et speciebꝫ ditās multas ptes orbis ⁊ pcipue occidentis

De Grecia Capitulū.LXVIII

Grecia a greco rege est vocata q ipaz regionē incoluit ⁊ eā suo noie nominauit. vt dt Isid.li.xv. Sūt eius puincie septē ab occidēte. Dalmacia. deinde epyrus. inde ellades. inde thessalia. pꝰ macedonia. ⁊ postea achaia. ⁊ duo in mari. scꝫ creta ⁊ cyclades. Est aūt regio latissima mltis aliis nominibꝫ noiata. terra⁊ ⁊ marium diuitiis opulēta. multo⁊ regno⁊ dña. milicie nutrix. phie mater. inuētrix oim bono⁊ artiū magistra. Cuiꝰ gens fuit antiqtus bellicosissima. dono sapiētie ⁊ scientie pdita. Sermone disertissima. legibꝫ subdita. pia circa extraneos. pacifica circa incolas ⁊ domesticis qeta. ꝯ hostiū iniurias intolerabilis nimiū ⁊ infesta sic in libro de greco⁊ laudibꝫ narrat Varro

De Getulia Caplm.LXIX

Getulia africe est puincia a getis qui de gotho⁊ processerunt reliquiis vt dicit nominata. vt dicit Isidorus li.ix. Qui ingenti agmine cōgregato nauigio vsqꝫ ad libye partes puenerunt ⁊ ibi sedes suas vsqꝫ hodie posuerūt. Et quia ex getis venerūt. deriuato nomine getuli nūcupati sunt. Et ideo est opinio apud getos mauros ex illa gente sibi esse consanguineos et ppinquos. vt dicit Isidorus li.ix. Iuxta istos habitat gaulonū gens a meridie vsqꝫ ad oceanum hesperiū puagans in desertis ⁊ discurrēs. His nomen gaulon insula dedit que est iuxta ethiopiam vbi nec serpens pascit nec viuit. vt dicit Isid. Sunt etiā in fine africe populi quasi bestiales qui garamantes dicunt a garamāte rege apollinis filio nominati qui ibi ex suo nomie garama opidū cōdidit ⁊ cōstruxit. de quibus dicit Plinius. q fere a cōsortio humanitatis sunt remoti.

De Gorgonibus.
Caplm.LXX.

Gorgones sunt insule oceani obuerse pmontorio. qd vocat hesperacerꝰ (al' hesperaserus) qs incoluerūt gorgones femine aliti. id est veloci pernicitate hirsuto ⁊ aspero corpe. ⁊ ex his fuerūt insule noiate vt dt Pli.li.xv.

De Gothia Ca.LXXI.

g Othia scythie inferioꝛ ẽ est ꝑuĩcia in europa Que vt credit̃ a magog filio iaphet ẽvocata vt dr̃ Isi.li.ix. Vñ dr̃ q̃ veteres illas natiões magꝭ gethas q̃ȝ gothos noĩauert̃. Et fuit q̃ndã gẽs fortissima mole corꝑm ingẽs: armoꝝ genere tribilissima. de q̃ꝝ sobole maxia ps Europe ꝛ Asie credit̃ populata. Nã eoꝝ soboles sũt daci ꝛ mlt̃e alie natiões ex pte occidẽtꝭ. Getuli in africa Amazones ĩ asia ex gothoꝝ ꝓsapia ꝓcesserũt. vt dr̃ idẽ lib.ix.ꝛ.xv. Est ãt vsq̃ȝ hodie regio latissima ab aq̃lone hñs Norwegiã ac Daciã. ꝛ ĩ alijs ei⁹ lateribꝰ mari oceano circũdat̃. Huic regiõi adiacet ĩsula q̃dã noĩe Gotlãdia gothoꝝ t̃ra dc̃a. qꝛ a gothis fuit antiq̃t⁹ inhabitata Et ẽ insula frugifera pascuosa plĩmũ ꝛ piscosa. ꝛ mlt̃iplici genere merciũ maxĩe negociosa. Nã pelles varie ꝛ ceraꝝ copie de regionibꝰ diuers̃ ad illã insulã nauigio deferunt̃. ꝛ inde in galliã. in germaniã. in britãniã ꝛ hispaniaȝ per oceanum deducunt̃.

De Guido Ca.LXXII.

g Uidũ est regio ĩ insula ꝯ asiã int̃ syriam ꝛ italiã. respiciẽs ꝟsus pãphiliã ꝛ ciliciã ex opposito ꝯ cretã. vt pꝫ in glo. suꝑ Actuũ.xxvij.

De India Ca.LXXIII

i Ndia oriẽtal' ẽ regio ĩ asia Dicta sic ab Indo flumĩe q̃ claudit̃ ex pte occidẽtꝭ. hec a meridiano mari porrecta vsq̃ȝ ad ortũ sol' ꝛ a septẽtriõe vsq̃ȝ ad mõtẽ caucasũ ꝑueit Hec hȝ mlt̃as gẽtes ꝛ oppida Insulã q̃ȝ caphãe l' taprobãe. gẽmis ꝛ elephãtibꝰ refertã. Hȝ ẽt grisã ꝛ argerã ĩsulas auro ꝛ argẽto refertas ꝛ fecũdas. Sũt ẽt vites in arboribꝰ q̃bꝰ folia nũq̃ȝ cadũt. Hȝ etiã ĩdia fluuios nobilissimos gãgẽ ꝛ indũ ꝛ hyppanẽ: regiões ĩdicas illustrãtes. Est ãt ĩdia fauonio vẽto salubrima In anno bis fruges nutrit Gignit q̃ȝ tincti colorꝭ hoĩes. elephãtes ĩgẽtes Monocerõ bestiã. Psitacũ auẽ hebenũ etiã lignũ. cĩnamomũ. piper ꝛ calamũ aromaticũ Mittit ꝛ ebur. lapides ĩsuper ꝑciosos. berillos. chrysopassos. carbũculos. adamãtes. margaritas ꝛ vniões q̃bꝰ nobiliũ ardet ambitio feĩaꝝ. Ibi sũt mõtes aurei q̃s adiri ꝓpt̃ dracones ꝛ griphones ꝛ diuersoꝝ hoĩm mõstra impossibile ẽ. vt dr̃ Isi. Cui⁹ s̃t hec ꝟba oĩa suꝑ dicta. vtꝫ li.xv. Est aũt india int̃ oẽs regiões orbis maior opulẽtior potẽtior ꝛ populosior. Vñ mira de ĩdoꝝ mlt̃itudĩe ꝛ potẽtia recitat Pli. ĩ li. vj.c.xix. Dicit eĩ q̃ s̃t reges mlt̃i ĩ india q̃rũ Aliq̃ hñt sb̃ se.lx.cccc.milia armatoꝝ Aliq̃ hñt sexcẽtos cuneos eq̃tũ. ꝛ nouẽmilia elephãtoꝝ q̃ ꝑ oẽs dies stipẽdiãt̃. vñ multarũ opũ est maxia ꝯiectura. Alij hñt peditũ.lx. milia. ꝛ eq̃tũ mille ꝛ elephãtoꝝ septĩgẽtos. ꝛ hi oẽs ad ꝓcĩctũ belloꝝ s̃t ꝑati. Vñ patꝫ q̃ t̃ra ẽ potẽs ꝛ opulẽta. vñ vt dr̃ idẽ. Indoꝝ q̃dã tellurẽ excercẽt. q̃dã militiã exercẽt ꝛ capessũt. alij merces suas euehũt. alij respublicas ꝓptie tꝑant ꝛ regũt. Alij regibꝰ assidẽt alij iudicia reddũt. q̃dã potissime r̃ligiõi vacãt ꝛ ĩtẽdũt sapĩe ꝛ disciplĩe Et cũ int̃ oẽs regiões sit vastior atq̃ȝ maior ꝑ oĩbꝰ mirabilior ẽ. Nã vt dr̃ Pli.li.vij.c.ij. India inq̃t in lõgo ꝓtractu ꝟs⁹ ethiopiã ĩ miracul' abũdat In idia eĩ gignũt̃ maxia aĩalia ꝛ canes ceteris g̃ndiores Arbores ẽt tãte ꝓceritatꝭ ibi crescere dicũt̃ vt sagittꝭ suꝑari neq̃ant. Hec ãt faciũt vbtas soli. tẽperies celi ꝛ abũdãtia aq̃ꝝ. Fic⁹ arbor ibi tãtũ se ꝓtẽdit vt sb̃ vni⁹ latitudĩe mlt̃e turme militũ pñt discũbere. Arũdĩes ibi ẽt s̃t tãte ꝓceritatꝭ vt singl'a int̃nodia alueo nauigabili t̃nos hoĩes int̃dũ ferãt. Sũt ãt ibi hoĩes magne stature: altitudĩe q̃nq̃ȝ cubitoꝝ excedẽtes: q̃ nec expuũt nec dolorẽ capitꝭ nec dẽtiũ nˢ oc'loꝝ lãguoribꝰ afficiũt̃. nec ab ĩmoderato calore sol' eorũ corꝑa ledũt̃ sȝ poti⁹ ĩdurãt̃. Phi ẽt eoꝝ q̃s gymnosophistas vocãt ab ortu diei vsq̃ȝ in occasũ stãdo ĩ calidissimis arẽis. solẽ ĩmobilibꝰ ocul' ĩtuet̃. In q̃ꝝ ẽt mõtibꝰ s̃t hoĩes q̃ hñt auersas plãtas: ꝛ digiti ĩ pedibꝰ s̃t octoni. Sũt ẽt ibi hoĩes canĩa capita hñtes q̃ feraꝝ pellibꝰ vestiũt̃. tñ latrãt vt canes: et aliter ñ loquũt̃. Uẽatu ꝛ aucupio viuũt. vnguibꝰ ꝛ dẽtibꝰ s̃t armati. ĩ mag̃ s̃t mlt̃itudĩe pl⁹ q̃ȝ cẽtũ vigintimilia. vt dr̃ idẽ. Sũt ẽt ĩ q̃dã gẽte indie feĩe q̃ nũq̃ȝ pariũt nisi sel' ꝛ geniti cõfestĩ canescũt. Ibi satyri ꝛ ceteri hoĩes mõstruosi de q̃bꝰ ĩ tractatu ꝺ aĩalibꝰ mõstruosis dictũ ẽ. Sũt ꝛ q̃dã hoĩes ĩ fine oriẽtal' ĩdie circa ortũ gãges sine ore vestiti frõdiũ lanugine q̃ solo odore nariũ viuũt: nec aliq̃d comedũt l' bibũt sȝ solũ odorẽ floꝝ ꝛ siluestriũ maloꝝ naribꝰ attrahũt; ꝛ inde viuũt. ĩ malo odore cito moriũt̃. Sũt ꝛ alij q̃ diutissime viuũt ꝛ nũq̃ȝ senescũt sȝ q̃si ĩ etate media moriũt̃. Sũt ẽt q̃ in iuuẽtute canescũt ꝛ ĩ senio nigrescũt. H̃ ꝛ mlt̃a alia r̃citat Pli. ibi mira.

De Ircania
Caplm.LXXIIII.

[i] Rcania est regio ī Asia sub iugꝭ caucasi mōtis ꝯstituta Regio q̄dē est latissima hñs multas gētes. moribꝫ ⁊ lingua differētes. vt dt Isi.li.xv. Dicit etiā Orosiꝰ ꝙ se extēdit a mōte caucaso vsq̄ in scythiā hñs gētes.xliiij. Que ꝑpᵗ terre infecunditatē lōge lateq̄ euagant̄. Ex q̄bꝫ q̄daꝫ agros incolūt.q̄dā ŏ venatōibꝫ viuūt.q̄dā ꝓo vt crudeles ⁊ bestiales portētuose carnibꝰ humanis viuūt: ⁊ ipoꝝ sanguinē bibūt. vt dt Isi.li.xv. vbi subdit Hyrcania ē dicta a silua hyrcana q̄ scythie subiacet: hñs ab oriēte mare caspiū. A meridie armeniā maiorē. A septētrione albaniā. Ab occasu sui Iberiā. Est aūt siluis aspera copiosa imanibus ferꝭ pardis tigridibꝫ ⁊ pātherꝭ. Signit etiā aues q̄ dicunt̄ hyrcāe q̄ꝝ pēne nocte ꝑlucēt. ⁊ tales etiā aues in germania iueniūt̄ vt dt Isi.ibidē. Istiꝰ hyrcanie ꝑplos duicit Ioānes hyrcanus filius Simōis summi sacerdotis tpe machabeoꝝ. a q̄bꝫ deuictis Ioānes hyrcanꝰ noiatꝰ est. vt dt mgr̄ in histo. in ꝑncipio historie euāgelice. Idē etiaꝫ dt Hieronymꝰ

De Idumea Ca.LXXV.

[i] Dumea regio est in arabia ab edom .i. ab Esau filio Isaac noiata Nā filij Esau q̄ edom cognoīatꝰ est: expulit̄ amorreis q̄ terrā illā īhabitauerūt. ⁊ eā idumeā.i.terrāilioꝝ edom deinceps vocauert̄ Est āt idumea ꝑ q̄daꝫ deserta a palestina sepata. cuiꝰ fines vsq̄ ad mare rubꝝ se extendūt Est āt terra fortꝭ ⁊ mōtuosa sub forti calore solꝭ ꝯstituta. ⁊ iō incole terre ꝯ solꝭ ardorē faciūt sibi domos subt̄raneas ⁊ spelūcas vt dt glo. suꝑ Abdiā.

De Judea.
Cap.LXXVI.

[i] Udea est regio in palestina ex nomie Jude appellata .ex cuiꝰ tribu reges habuit. Hec pꝰ chanaan ē dicta a filio cham siue a decē chananeoꝝ gētibꝫ: q̄bꝫ expulit̄ iudei illā terrā possederūt. Initiū lōgitudinis eiꝰ a vico arpha vsq̄ ad vicū iuliacen porrigit̄. in quo iudeoꝝ ac tyrioꝝ habitatio est cōmunis. Latitudo aūt eius est a mōte libani. vsq̄ ad lacū tyberiadis se extēdit. In medio āt iudee ē ciuitas hierosolymoꝝ q̄si vmbilicꝰ totius regionis. Terra variaꝝ opū diues. frugibꝫ ⁊ fructibꝫ valde fertilis. aq̄s illustris. opima balsamis. abūdans in metallis. cedris palmis. cypssis et alijs nobilissimis arboribꝫ insignis. plena vineis malogranatis ⁊ oliuis. terra lactis ⁊ mellis. Vñ ꝑm gr̄am elementoꝝ. iudei eaꝫ patribꝫ repromissam terrā fluentem lacte ⁊ melle putauerūt. cū hinc illis resurrectiōis gl̄iam vel ꝓrogatiuā pollicerer̄. vt dic̄ Isi. libro.xv. De hac dicit Plinꝰ. v.c.xiiij. Judea ꝑs est syrie q̄ late lōgeq̄ fundit̄. q̄ egypto ⁊ arabie ꝓxima. aspeꝝ dispersa mōtibꝫ quā iordanis amnis ꝑfluit. ⁊ galileā a ceteris iudeis diuidit ⁊ distiguit. In iudea autem est ciuitas hierosolyma clarissima vrbiū oriētis. Hꝫ aūt iudea fontes calidos ⁊ salubres. hꝫ etiā in fine mare mortuū qd lacus asphaltes dr̄. sic dictū eo ꝙ nihil gignit viuū nisi bitumē. in q̄ nihil viuit. sꝫ si piectū fuerit aliq̄d viuū supnatat. Ab h̄ lacu iordanis amnis imbibit̄ ⁊ laudatas perdit aquas pestilētibꝫ intermixtas

De iberia Capitulū LXXVII

[i] Beria est regio in asia iuxta pontuꝫ armenie iūcta. In hac nascunt̄ herbe que vtiles sunt tincture. vt dicit Isidorus libro.xv.

De italia Ca.LXXVIII

[i] Talia regio est magna in europa. a grecis populis occupata olim. ⁊ ido magna grecia appellata est. vt dicit Isi.li.xv. Deīde a rege Saturno saturnia est vocata. eo ꝙ ibi saturnꝰ a ioue de suis sedibus depulsus latuit. Postremo ab italo siculoꝝ rege ibi regnāte italia ē vocata. Cuius sitꝰ longitudīe amplꝰ q̄ꝫ latitudīe a circio in euꝝ extēdit̄. a meridie tyrrheno mari. ab aq̄lone adriatico claudit̄. ab occasu alpium iugis finit̄. Terra est in rebꝫ oībꝫ pulcerrima: soli fertilitate: pabuli vbertate gratissima. Nobiles habet lacꝰ sicut vennacū auernū atq̄ lucernū. ⁊ multos alios fluuios nobiles. s. eridanū siue padū. tyberim herianum ⁊ hmōi. Signit gēmas. s. liguriū gagatem: margaritas ⁊ corallū. boam q̄ꝫ ꝟpentē ⁊ lincē ferā: ⁊ multas auiū spēs singulares Hec regio dr̄ hisperia a hespero stella sic̄ ⁊ hispania. eo ꝙ greci nauigādo in italiā ⁊ in hispaniā ꝯsiderāt stellā illam. Sed hispania dr̄ hesperia vltima. quia in loco vltimo sub occasu est locata. Hucusq̄ Isid.li.xv. Int̄ oēs āt europe regiōes occidētales italia obtīet ꝑncipatū Insulas eī hꝫ nobiles. ⁊

portꝰ marꝭ iſignes. ꝓuīcias cūctꝭ diuitijs locupletes. Ciuitates populoſiſſimas. murꝭ foſſatꝭ ⁊ alijs apparatibꝫ bellicꝭ nimis fortes Auri ⁊ argēti copioſe abūdātes. Duodecim ſꝫm Pli. li. ij. famoſas ⁊ potētiſſimas ꝑticulares. ꝓter inſulas. ꝯtinet regiōes. ď qͣbꝫ idē diffuſiꝰ tractat. Eſt āt ꝯ͂ orientē ſeptētrionē ⁊ occidētē altiſſimis alpibꝫ ⁊ mōtiū iugꝭ vndiqꝫ circūcincta. ex qͣbꝫ oriūť nobilia flūina Rhenꝰ. ſ. ⁊ Danubiꝰ. q̄ germaniā ꝑfluūt. ⁊ Rodanꝰ cū Secana ⁊ mľtꝭ alijs. q̄ Galliā. maxie lugdun̄. et narbonen̄. ⁊ belgicā i locꝭ

De Iſpania LXXIX (pľibꝫ ᵱcūfūdūt

Spania pꝰ ab hybero amne fuit hiberia nūcupata. poſtea ab hiſpalo fluuio vt ďr hiſpania ē vocata. Iꝑa ꝓo heſperia a ſtella veſꝑtina occidētali ſic fuit antiqͣtꝰ noīata. Eſt āt ſita inť africā ⁊ europā a ſeptētriōe pyreneis mōtibꝫ clauſa Alijs ꝑtibꝫ eſt vndiqꝫ mari ꝯcluſa. ſalubritate celi equalī. oīm frugū fecūda. gēmaꝝ ⁊ metalloꝝ copijs ditiſſima. Interfluūt āt eā flumia nobiliſſima. ſ. betis. mineꝰ lyberꝰ ⁊ tagus. ⁊ auꝝ trahēs epactulꝰ. Sex hꝫ ꝓuīcias. ſ. Terraconēſeꝫ. Cartaginēſeꝫ. Luſitaniam. Galliciā. Beticā. et trās freta in regiōe africe Tingitaniā. Eſt āt duplex hiſpania. ſ. Citerior ⁊ Vlterior. Hucuſqꝫ Iſi. li. ix. Dic āt Oroſ. Hiſpania vniuerſo ťraꝝ ſitu trigona ē. ⁊ circūfuſiōe oceani tyrrheni pelagi pene iſula efficiť Huiꝰ angulus ē ꝓꝑior q̇ ſpectat ad oriētē Et a dextrꝭ ē ei aqͥtānia ꝓuincia. A ſiniſtrꝭ balearico mari coartať ⁊ narbonēſiū finibꝫ iterſeriť. Scďs eiꝰ angulꝰ circiū itēdit. vbi bigrācia (alľ beriginacia) ciuitas gallie ſita ē ad ſpectaculū britānie ſe erigit. Tertiꝰ eiꝰ angulꝰ ē q̇ gades inſule intēte ad africū atlantē mōtē iteriecto ſinu oceani ꝓſpiciūt. Hucuſqꝫ Oroſ. Hiſpaniā etiā in mľtꝭ ꝯmēdat pliniꝰ. ⁊ maxie ď metallꝭ. dic ei ꝙ fere tota abūdat auro ⁊ argēto ere ferro ⁊ ſtāno ⁊ plūbo tā albo qꝫ nigro. Regiōes hꝫ pľes. gētes mľta bellicoſas ⁊ fortes Quaꝝ qͣdā grecoꝝ dicūtur fuiſſe ſoboleſ. alij wiſegothoꝝ ſuccōres. Idē ēt ďt Iſi. Nā mľtas hꝫ ꝓuīcias ꝑtiales nobꝭ notas vt Galliciā q̄ grecā ſibi vēdicat originē. vt ďt Iſi. li. ix. Aſturiā ſic dictā. eo ꝙ mōtibꝫ ꝯ͂ auſturium flumē ſit vndiqꝫ (alꝭ vbiqꝫ) circūſepta. Hꝫ ēt celtiberiā a gallꝭ celticꝭ ſuꝑ hiberꝝ flumē reſidētibꝫ ſic vocatā

De Ibernia Cap. LXXX.

Bernia oceani ē inſula i europa britānice inſule vicina. ſpacio terraꝝ anguſtior. ſꝫ ſitu ē fecūdior. Hec ab africo i boreā porrigiť. vt ďt Iſi. li. xv. Cuiꝰ ꝑteſ ꝓores i hyberꝝ cātabricū oceanū tēdūt vn̄ ēt ab hybero oceano ē hybernia noīata Eſt āt iſula frumētarijs cāpis vbria. fōtibꝫ ⁊ fluuijs irrigua. ꝓ̄tis ⁊ ſiluis amena. in metallꝭ fecūda ⁊ gēmifera. Nā ibi gigniť lapis ſexagonꝰ. ſ. iris. q̇ ſoli oppoſitꝰ format in aere celeſtē arcū. Ibi etiā iueniť lapis q̇ gagates ďr. Ibi margarita cādida iueniť. Quātū ad ſalubritatē celi ē hybnia regio valď tēꝑata. modicꝰ ei ē ibi exceſſꝰ vľ nullꝰ i frigore vľ calore. lacꝰ hꝫ mirabiles ⁊ fontes Nā ibi ē lacꝰ i q̄ ſi ꝑ aliqď ſpaciū lōgū palꝰ ligneꝰ infigať: ꝑs q̄ eſt terre infixa: ꝯuertiť i ferꝝ. ꝑs ꝓo q̄ eſt in aq̄ i lapidē. ſꝫ q̄ ſuꝑ aquā ē manꝫ lignū. Eſt ⁊ aliꝰ lacꝰ i quē ſi ꝓiecerꝭ ꝟgas coruli ꝯuertūť in ꝟgas fraxini. ⁊ ecōuerſo ſi ꝟgas fraxineas imiſerꝭ: i coruleas mutabūť Sūt ibi loca in qͣbꝫ cadauera mortuoꝝ nūqꝫ putreſcūt. ſꝫ ibi ſꝑ ꝑmanēt icorrupta Eſt etiā i hybernia qͣdā iſula ꝑua: i q̄ hoīes non moriūt. ſꝫ qn̄ nimio ſenio afficiūť vt moriāť extra iſulā deferūť. In hybernia nullꝰ ē ſerpēs. nľla rana. nulla aranea venenoſa. Imo tota ťra adeo ē ꝯ͂ria venenoſ: vt ťra iďe ďlata ⁊ ſuꝑſperſa: ſꝑpētes ꝑimat ⁊ bufones Lana ēt hybernica ⁊ aīaliū coria fugāt venenoſa. Etſi ſꝑpētes vľ bufones nauigio i hyberniā deferāť ſtati moriūť Mľta alia ſūt mirabilia i terra illa. De hybernia ďt Solinꝰ Hybernia inqͥt ē iſula q̄ ꝓximat britānie in magnitudīe. inhūana. incolaꝝ ritu aſpera. Ibi anguis nullꝰ. ibi auis rara. gēs ihoſpita ⁊ bellicoſa. ſanguīe iterēptoꝝ hauſto ꝓ̇us victores vultꝰ ſuos obliniūt. fas atqꝫ nefas eodē loco ducūt. Ibi nulla apis. ⁊ aduectū inde puluerē ſeu lapillos ſiqͥs ſparſerit inť aluearia examīa fauos deſerūt. Mare aūt hybernicū ꝟſus britāniā vndoſū ⁊ inqͥetuꝫ ēt toto anno vix ē nauigabile niſi paucꝭ diebꝰ Diffundiť āt ꝑ. c. ⁊. xx. (alꝭ. cxxx.) milia paſſuū ꝑ latū ⁊c. Hucuſqꝫ Solinꝰ ď mira. mďi Gēs hybernica ē habitu ſingularꝭ gēs iculta. victu parca. anio ſeua. vultu ferox ⁊ torua. affatu aſꝑa. erga ſuoſ tn̄ liberalꝭ ⁊ affabilis ac bēigna. ⁊ maxie illa gēs q̄ nemoroſa ⁊ paludes ihītat ac mōtana. Hꝫ carnibꝫ pomiſ ⁊ fructibꝫ ꝓ eſu: ⁊ lacte ꝓ potu ē ꝯtēta. gens dedita ludis ⁊ venatiōi potiꝰ qꝫ labori

De Icaria Ca.LXXXI.

Caria est insula vna de cycladibꝫ ab
i occidẽte q̃ icario mari nomen dedit
Et iacet int̃ samũ ⁊ cinthonũ p̃ saxis
ꝓminẽtibꝫ inhospital' est ⁊ null' finibꝫ portu
osa. Dicit̃ ãt icaria ab icaro cretẽsi q̃ ibi sũ-
mersus est. vt dĩ Isi. li. xv.

De Insula.

Ca.LXXXII.

Nsula aũt dĩ terra mari vl' flũine vn
i diq̃ circũdata. q̃si in salo sita. vt dic
Isi. li. xv. Vndiq̃ aq̃ꝝ fluctibꝫ insu-
la illidit̃. attñ illisa sic nõ frãgit̃ nec dissoluit̃
q̃npoti⁹ ꝑ applicationẽ fluctuũ ad insularũ
ripã ꝑ cõpactõez ꝑtiũ t̃restriũ insula ampli⁹
solidat̃. In extremis siq̃dẽ ripaꝝ ꝑtibꝫ aq̃ꝝ
illisiõe (al'. alluuiõe) aliq̃ntulũ succorrodit̃ ⁊
ꝯsumit̃. sꝫ circa ei⁹ int̃iora ex ei⁹ ꝯsumptiõe
extrĩseca forti⁹ adunat̃. Insule etiã q̃nq̃ flu
ctibꝫ ⁊ aq̃ꝝ inũdatõibꝫ coopiunt̃. ⁊ ꝑ t̃re ⁊ li
mi cõportatõez augmẽtant̃ ex aq̃ vicine cir
cũdatiõe ⁊ humor̃ ꝑ poros attractiõe insu
le virescũt ⁊ fecũdant̃.

De Karthagine Ca.LXXXIII.

Arthago nomẽ est ciuitat̃ ⁊ ꝓuĩcie
k africe ĩ hispania Et ẽ duplex: maior
⁊ minor. ⁊ vtrãq̃ ꝯdidit Nardido ꝓ
ficiscẽs de phenice in litore africo duplicez
vrbẽ ꝯdidit. ⁊ eã ꝑmo carcadã lingua phe-
nicea noĩauit q̃ sermone ꝑso cartago voca-
ta est. ⁊ ab hac citate tota ꝓuĩcia cartago in
posteꝝ est vocata. Ciuitatẽ ãt hãc cũ fuerat
noĩatissima ⁊ nõ ĩferior rhoma: Scipio cũ
rhomanoꝝ exercitu destruxit penit⁹ ⁊ dele-
uit. vt dĩ Isi. li. xvj. Que ãt nũc ẽ a rhoma-
nis postea ꝯdita ẽ. vt dĩ idẽ. Est ãt alia car-
tago in vera africa int̃ bisantũ ⁊ numidiã si
ta: a septẽtriõe mari siculo iuncta: ⁊ a meri-
die vsq̃ ad getuloꝝ regionẽ porrecta. Cui⁹
ꝑs ꝓxima ẽ valde frugifera. oleis ⁊ fructibꝫ
valde fecũda. metall' plena. Pars ꝟo vlteri
or circa numidiã bestijs et ꝟpẽtibꝫ est per-
uia atq̃ onagris magnis in deserto vagan
tibꝫ. vt dicit Isi. li. xv. Ibi etiã ẽ elephãtoꝝ
atq̃ aliaꝝ bestiaꝝ multitudo. vt dic Plini-
us li. v. ca. v.

De Karinthia Ca.LXXXIIII.

Arinthia ꝓuĩcia est modica germa
k nie in europa hñs pãnoniã ab orien
te Ab occidẽte italiã Danubiũ a se-
ptẽtriõe. Dalmaciã ⁊ sclauoniaz a meridie.
Mõtibꝫ in vna ꝑte cingit̃ ⁊ ĩ alia mari adri
atico termĩat̃. Et est terra fertil' in mlt̃ȝ loc̃
abũdãs feris pecudibꝫ ⁊ iumẽtis. Gẽs bel-
licosa ⁊ fortȝ. munita ĩ opi dis ⁊ ĩ castrȝ. Est
aũt terra ꝓpt̃ albiũ vicinitatẽ frigida. niuibꝫ
⁊ pluuijs frequẽs. vbi ꝓpt̃ frigiditatẽ aq̃ꝝ a
niuibꝫ solutaꝝ circa mõtana plurimũ vt dĩ
sunt strumosi. Ibi vrsi mlt̃i bisontes ⁊ alie
bestie mirabiles ⁊ siluestres. Ibi etiã s̃t gli
res comestibiles. q̃ q̃uis videant̃ esse de ge
nere muriũ. comedunt̃ tñ q̃ carnes hñt sa-
pidas atq̃ pingues

De Korsica Ca.LXXXV

Orsica est insula a q̃dã duce sic noĩa
k ta. distãs a sardinia. xxx. miliũ freto
ꝯtracta vl' cincta ꝯ aspectum italie.
Et est ĩsula pascuis fertilissima. Cui⁹ fertili
tatẽ ꝓdidit q̃dã taur⁹ q̃ pabuli gr̃a de ꝑtibꝫ
ligurie ad illã insulã sepi⁹ tranauit. Nã cuȝ
illũ taurũ quedã mulier noĩe korsa cũ alijs
iuxta lit⁹ maris regeret in armẽto. vidẽs il-
lum tauꝝ mare itrare ⁊ q̃tidie melius refe-
ctũ redire ad armentũ. cupiẽs scire ĩ cogni-
ta sibi pascua: tauꝝ a ceteris egredientẽ est
vsq̃ ad insulã nauigio ꝓsecuta. cui⁹ regres-
su fertilitatẽ insule cognoscẽtes ligures rati
bus illuc ꝓfecti sunt. eãq̃ noĩe mulieris au
toris ⁊ ducis insulã korsicam deinceps vo
cauerunt. Est aũt multis ꝓmũtorijs angu
losa gignẽs latissima (al's letissima) pabula
⁊ lapidẽ nobilẽ quẽ greci baccẽ vocãt. vt di
cit Isid. li. xv.

De Lacedemonia Ca.LXXXVI

Acedemonia q̃ alio noĩe dĩ sparta-
l nia in finibꝫ grecie iuxta thraciã ẽ ꝓ-
uincia in europa. Cui⁹ habitatores
dicunt̃ lacedemones a q̃dã lacedemone se-
mele filio Hi lacedemones ĩ bello ꝯ messe-
nas. timẽtes diuturnitate ꝑlij spez ꝓlis amit
tere. ꝑceperũt vt eoꝝ ꝟgies cũ iuuenibꝫ do-
mi relictȝ ꝯcũberẽt. sic ex ꝓmiscuo ꝟginũ cõ
cubitu iuuenes nati ex nota materni pudo
ris spartani vocati sunt. vt dĩ Isid. li. ix.

De Lectonia

Capitulum.LXXXVII

Ectonia scythie est ꝓuĩcia. cui⁹ po-
l puli lectuni sunt vocati hoĩes robu-
sti ⁊ fortes bellicosi ⁊ feroces. Est ãt
lectonia regio cui⁹ gleba ẽ fructifera. palu-
stris ĩ mlt̃ȝ loc̃. ⁊ valde nemorosa. flumibꝫ
⁊ aq̃s irrigua. ferȝ et pecudibꝫ valde plena
Nemoribꝫ ⁊ paludibꝫ ẽ munita. paucas hñs
alias munitõnes preter flumina nemora ⁊

paludes.ꝛ ideo ĩ estate vix pōt illa regio ex-
pugnari ſꝫ soluz in hyeme qñ aq̄ et flumina
ꝯgelantur.

De Liuonia Cap̄.LXXXVIII.

Iuonia est eiusdē regiōis ꝛ idioma
l tis ꝓuintia ſpēalis.q̄ longo maris
oceani interiectu a finibꝫ germanie
est diuisa. Cuiꝰ incole liuones antiq̄tus vo
cabant. Quoꝝ ritꝰ fuit mirabilis anq̄ꝫ a cul
tura demonū ad vniꝰ dei fidē ꝛ cultū ꝑ ger-
manicos cogerent. Naz deos pl'es adora-
bant: Prophanis ꝛ sacrilegis sacrificijs re
ſpōsa a demōibꝫ exq̄rebāt.augurijs ꝛ diui-
natiōibꝫ ſuiebāt Mortuoꝝ cadauera tu-
mulo nō tradebāt: ſꝫ ꝓpl'us facto rogo ma-
ximo vsq̄ꝫ ad cineres cōburebāt. Post mor
tē āt suos amicos nouis vestibꝫ vestiebāt.ꝛ
eis ꝓ viatico coꝝ oues ꝛ boues ꝛ alia aīan-
tia exhibebāt.ſuos etiā ꝛ ancillas cū rebus
ip̄is assignantes vna cuz mortuo et rebus
alijs incēdebāt. Credētes sic icēsos ad q̄n-
dā viuoꝝ regiōez felicit' ꝑtigere.ꝛ ibidē cuz
pecoꝝ ꝛ ſuoꝝ sic ob gr̄az dñi ꝯbustoꝝ ml'ti
tudīe felicitatꝫ ꝛ vite tꝑalis patriā inuenire.
Hec patria tꝫ̄i errore demonuz antiq̄ssimo
tp̄e fascinata: mō in ꝑte magna cū multꝫ re-
gionibꝫ subditꝫ vl' ānexis diuia p̄cedēte gr̄a
ꝛ cooꝑante germāoꝝ potētia iā credit' a pre
dictis esse erroribꝫ liberata.

De Lycia Cap̄.LXXXIX.

ycia sinꝰ est marꝫ: ꝛ portꝰ eiꝰ ciuitas
l maior Lystra dr̄. A q̄ de syria iuxta
pāphiliā ĩ italiā nauigat'.vt pꝫ Act.
xxviij. Hec āt regio alio noīe dr̄ Lycaonia
Cuiꝰ ciuitates dicūt' fuisse Lystra ꝛ Derbē:
ad q̄s Paulꝰ ꝛ Barnabas ab iconio fuge-
rūt. Ubi sanato viro in listrꝫ lycaonite (al's
lycaonici) barnabā iouē: ꝛ paulū mercuriū
vocauert.ꝛ eos adorare voluert.vt dr̄ Act.
(xiiij

De Lydia Cap̄.XC.

ydia sedes ē antiqua regnoꝝ quā flu
l uiꝰ pactolꝰ extulit in diuitijs torren
tibꝫ aureis Hec aurea moenea dice-
bat' Que dū p̄ breuitate duos reges frēs.s.
lydium ꝛ tyrrhenū ferre ñ possꝫ.hic ꝑ sortē
tyrrheꝰ cū igēti ml'titudīe ꝓfectꝰ loca gallie
occupauit ꝛ tyrrheniā noīauit. Lydia aūt a
lydio frē rege.s.q̄ remāserat ĩ ꝓuīcia cogno-
miata ē Cōiūgit' ab occidēte miori phrygie
habēs smirnā vrbē ab oriēte quā helles flu
uiꝰ cigit Cꝰ cāpos pactolꝰ ꝛ herinꝰ circūfluūt
arenis aureis locupletes.vt dr̄ Isid.li.xv.

De Libya Cap̄.XCI.

Ibya regio ē maxia ĩ africa sic dicta
l eo q̄ libs.i.vētꝰ africꝰ ide flat vt dic̄
Isi.li.xv. Alij dicūt Epasuz filiū io
uis (q̄ et mēphiz ĩ egypto ꝯdidit) ex casona
vxore sua filiā noīe libyā ꝓcreasse.q̄ postea
in africa regnū possedit.ex cuiꝰ noīe illa ter
ra fuit deinceps libya appellata Est autez
libya in pricipio africe posita Cui ab orien
te est egyptꝰ. Ab occidēte syreos maiores
et trogodite. A septētrione mare libycū. A
meridie ethiopia ꝛ barbaroꝝ varie natōes
et solitudies inaccessibiles ꝓpt' bestias fero
ces ſpētes dracones q̄ ꝓcreant basiliscos.
Hucusq̄ꝫ Isido.li.xv. Est libya terra valde
feruida ꝛ ꝑusta multa generans in diuersis
locꝫ mōstruosa ꝛ venenosa Et multa in di-
uersis ꝑtibꝫ p̄ciosa.vtputa gēmas p̄ciosas
auꝝ ꝛ argētuz in magna copia.frumētū.vi-
nuz ꝛ oleū ꝛ varia aromatū genera. Primā
aūt originez ꝯtraxerūt habitatores libye a
phuth filio chaz. Uñ fluuiꝰ currēs ꝑ libyā
ꝛ maritimā phuth dr̄.ꝛ oīs regio phuthēs
noīat'.vt dr̄ glo.sup Geñ.xj.

De Lothoringia Cap̄.XCII.

Othoringia germanie ē q̄si vltia ꝛ fi
l nalis ꝓuīcia a rege Lothario noīata
Hec ab oriēte habꝫ Retiā siue Bra-
banciā. A meridie rhenū ꝛ Alsatiā. Ab oc
cidēte galliā senonēsez. A septētriōe galliaz
belgicā. Hāc mosa fluuiꝰ p̄terfluit. In hac
ciuitas Metis ꝯsistit. Est āt regio in ml'tꝫ
locꝫ fructifera. vinifera. fōtibꝫ ꝛ amnibꝫ irri
gua.mōtuosa.siluestrꝫ.nemorosa.ferꝫ.pecu
dibꝫ ꝛ armētis fecūda. Gens ē mixta ex gal
licꝫ ꝛ germanis. Fontes habꝫ mirabiles et
medicinales ex quoruz potu languores va
rij sanantur.

De Lusitania Capl'm.XCIII.

Usitania hispanie ē ꝓuīcia paasim
l flumē ꝛ Nagia opidū hñs. Et est re
gio metall' referta hñs auꝝ ꝛ argētū.
ferruz ꝛ plūbuz albū atq̄ꝫ nigꝝ.vt dicit Pli.
lib.vij.cap.lxxij.

De Mauritania Ca.XCIIII.

Auritania a colore ppl'oꝝ est voca
m ta.q̄si nigroꝝ hoīꝫ patria. Greci em̄
nigrū mauron vocāt. Sic em̄ galli
a candore ppl'i sunt dicti.ita mauri a nigro
colore nomē sūt sortiti. Cuiꝰ p̄ma ꝓuincia
Stiphēsis ē q̄ stiphi habuit opiduz. a q̄ ꝛ
vocabuluz traxisse regio ꝓhibet' Alia vero

ꝓuīcia Mauritania cesariēsis q̄ colonia ce
saree citat; fuit: ⁊ nomē ꝓuīcie dedit. Utra
ꝗꝫ igit̄ ꝓuīcia q̄ sibi iuxcē sūt ꝯiūcte ab oriē
te numediā hn̄t. A septētriōe mare magnū.
ab occasu flumē maluā. A meridie montez
astrixim q̄ discernit int̄ fecūdā trā ⁊ arenas
iacētes ad oceanū. Alia ē mauritania tingi
tana: q̄ sic a tingi metropolitana ciuitate ē
vocata. Hec vltia ꝑs ē africe. ⁊ exurgit a mō
tib⁹ septē. hn̄s ab oriēte flumē maluā. A se
ptētrione fretū gaditanū. ab occasu oceanū
atlāticū. A meridie gaulonū gētes vsqꝫ ad
oceanū hespeꝝ ꝑerrātes Et ē regio gignēs
feras. simias. dracōes: ⁊ strutiōes ⁊ elephā
tes. Hucusqꝫ. Isi. li. xv. Plinꝰ āt d̄t. li. v. c.
ij. In mauritania inq̄t ē gaulonū gēs q̄ iha
bitat iuxta atlātē montē ꝯsus oceanū in lo
co nemoroso: scatebr; fontiuz irrigua: vbi
spōte nascūt̄ oīa genera fructuū ne vnqꝫ sa
tietas desit voluptatib⁹ icolaꝝ. Est āt locꝰ
ille elatꝰ sup nubila atqꝫ i vicinia lunari; cir
culi Et dicūt eūdē locū noctib⁹ micare cre
bris ignib⁹. ⁊ egypanoꝝ satyroꝝqꝫ lasciuia i
tibiaꝝ ac fistule cātu: tympanoꝝ. q̄z ⁊ cym
baloꝝ sonitu ꝯstrepere: sic celebrati auto
res ꝓdiderūt Crescūt āt ibi arbores mire ꝓ
ceritat; q̄ꝝ ligna sūt odorifera ⁊ sūt silia cy
presso q̄ tenui lanugie sūt obducta de q̄ ve
stes ꝯficiūt̄ addita arte. sic d̄ bōbice. Ibiqꝫ
crescit herba q̄ d̄r euforbia a suo iuētore sic
appellata. cꝰ lacteū sucū mir; laudib⁹ extol
lit in claritate visus: ⁊ ꝯ̄ serpentū ictꝰ ⁊ vene
na. vt dicit idem ibidē.

De Macedonia Cap. XCV.

m Acedonia in exordio ab emacio re
ge emacia fuit dicta Sed macedo
deucaliōis nepos postqꝫ ibi habuit
ꝑncipatū mutauit vocabulū. ⁊ eā macedo
niā a suo noīe nūcupauit. vt d̄t Isid. li. xv.
Est āt ꝯfinis ab oriēte egeo mari. A meri
die achaie. Ab occasu dalmacie. A septētri
one mesie. vt d̄t idē. Fuit aūt pr̄ia Alexan
dri magni ⁊ regio i aureis venis ⁊ argento
optīa. Lapidē quē peonitē vocāt gignit. In
eadē ꝓuīcia ē mōs olympꝰ q̄ excellēti ꝟtice
tātū extollit̄ vt i eiꝰ cacumie nec nubes nec
vēti nec pluuie sētiāt̄. vt d̄t idē. De Mace
donia āt d̄t Pli. li. iiij. c. xj. Macedonia an
tea emacia dicta. traꝝ iperio ē potita. Hec
asiā. armeniā. iberiā. albaniā. cappadociaz.
syriā. egyptū. tauꝝ. caucasū: ē trāsgressa. Hᶜ
i bactr; medis ꝑsis dn̄ata ē. ⁊ possedit tota
lit̄ oriētē Hec scz Indie victrix ꝑ vestigia li
beri pr̄is ⁊ hercul̄ euagata ē. Hec ē illa ma
cedonia cuiꝰ vno die paulꝰ emiliꝰ iꝑator. lxx
vrbes direptas (al's discerptas) vēdidit vt
(dic̄ idē

De Magnesia Ca. XCVI.

m Agnesia grecie ē ꝓuīcia int̄ thessali
am ⁊ macedoniā intmedia. multas
cōtinēs gētes opida ⁊ ciuitates. vt
dicit Plinꝰ li. iiij. ca. x.

De Mesia Cap. XCVII.

m Esia a messiū ꝓuētu ē vocata. ⁊ ē ꝑ
ma ꝓuīcia quā danubiꝰ vsqꝫ ad me
ditraneū mare recludit. vt d̄t Isid.
li. xv. Hec ab oriente ostijs danubij iungit̄
Ab euro āt thracie. A meridie macedonie.
Ab occasu histrie copulat̄. vt d̄t idē. Est āt
regio ꝯtinēs pl'es gētes opida ⁊ ciuitates.
frugib⁹ ferax. abūdās in venis mineralibus
⁊ in lapidib⁹ ⁊ metallis.

De Mesopotamia Ca. XCVIII

m Esopotamia grecā etymologiā pos
sidet. eo ꝙ duob⁹ fluuijs ābiat̄. Nā
ab oriēte tigrim h̄z. Ab occidēte eu
fratē Incipit āt a septētriōe int̄ mōtez tauꝝ
et caucasuz. cui a meridie seq̄tur babylonia
et chaldea. vt d̄t Isid. li. xv. Est aūt regio in
asia mlt'uz ampla tā in latū q̄ꝫ in lōgū. abun
dās in frugib⁹. pascuis. pecudib⁹. ⁊ armēt;.
locuples i diuitijs ⁊ metallis.

De Media Cap. XCIX.

m Edia a Medo rege ē dicta q̄ ꝓuītiā
illā ꝑmitꝰ ē aggressus. h̄z aūt media
ab occasu parthia reḡ A septētriōe
armenia circundat̄. Ab ortu caspios videt
mōtes A meridie h̄z ꝑsidā Hec regio sola
medicā arborez ꝑturit quā alia regio nusq̄ꝫ
gignit. vt d̄t Isid. li. xv. Est aūt regio valde
opulēta. mlt; flumīb⁹ irrigua Ciuitatib⁹ et
opidis ꝑclara. mlt'oꝝ ꝑplo'ꝝ dn̄a. Cꝰ reges
magnā babyloniā ac chaldeoꝝ iperiū anti
quitꝰ d̄uicert. Istiꝰ āt r̄giōis incole vna cū
persis nauigio i africā trāsuecti cū libyis se
miscuert̄. q̄s libyi corrupta ligua ⁊ barba
ra mauros vocauert̄. q̄uis mauri a nigro
colore sint greco idiomate sic vocati. vt d̄t
(Isi. li. xv.

De Melos Cap. C.

m Elos ē insula vna ex cycladib⁹ q̄ o
mniū insulaꝝ ē rotūdissima. ⁊ iō me
los. i. rotūda ē vocata. vt dic̄ Isi. li.
xv. Est aūt insula mlt; bonis referta. vt dic̄
Plinꝰ. ⁊ spacij breuioris quātitatē soli fer
tilitas recompensat.

De Midia Cap.CI.

m Jdia ē insula ī hybernie ꝓuīcia ꝙ in
pūctali medio est put dr̄ collocata.
sic dicta a ꝗdā rege ꝙ int̄ ꝗnqꝫ filios totā in:
sulā in ꝗnqꝫ ꝑtes eq̄les diuidens:illā ꝑtē in
sule q̄si patrie meditulliū ad vsus ꝓpos de
putauit.ꝓpt̄ quod illa hybernice insule por
tio Midia:q̄si aliaꝝ terraꝝ in circūitu me-
dia hodie nuncupat̄. Est autē illa patria ꝙ
ad glebā fertil' in frumentis pascuis ꝛ armē
tis:abūdans ī piscibꝫ:carnibꝫ et alijs victu
alibꝫ butyri casei atqꝫ lactis. Flumibꝫ est ir
rigua. Fontibꝫ atqꝫ lacꝫ multiplicꝫ effectꝰ ꝛ
ꝟtutꝫ. Sitū dr̄ hr̄e aspectu delectabilē.ae-
re salubrē:quo ad siluas ꝛ paludes in eius
extremitatibus valde fortē. Et ideo ꝓpt̄ po
puli ml'titudinē:castroꝝ ꝛ opidoꝝ fortitudi
nē:camera vocat̄ hybnie vulgarit̄ ꝓpt̄ pacē

De Missena Capitulū.CII.

m Jssena germanie ē ꝓuīcia ab vrbe
ꝙ̄ Misne dr̄ sic vocata. Cum Boe-
mia ꝯiūcta et polonia ī sol' ortu. Cū bauaria in meridie. Cū saxonibꝫ et thurigis ī oc-
cidēte.cū rhetia ꝛ t̄mis rheni a septētrione.
Et est terra āpla et spaciosa:nūc plana. nūc
mōtuosa:fertil' multū ꝛ pascuosa.aq̄s opti
mis irrigua. Nā nobili fluuio Albie ꝓ ma
iori sui ꝑte ꝑ eiꝰ lōgitudinē ē ꝓfusa. Ciuita
tes hꝫ fortes ꝛ opida ꝛ castra fortia ꝛ muni
ta. Cuiꝰ gēs locuples ē generalit̄ in diuitijs
frugibꝫ.s.pecudibꝫ ꝛ metall'. Et cū sit popu-
lus magne pulcritudīs ꝛ fortitudīs ꝛ elegā
tꝫ ꝓceritatꝫ.ē tn̄ gēs bēigna ꝛ pacifica:ex na
tura minꝰ germanicꝫ hn̄s ī oībꝫ feritatis

De Mitilene. Capl'm.CIII.

Jtilene est insula ī mari adriatico
m ꝑ quā de syria ꝛ cypro ī italiā naui
gat̄.ad quā difficil' ē accessus ꝓpter
bithalassum.i.litꝰ ī mare ꝓtēsum. Terre ei
vl' arene iteriectu diuidit̄ mare.ꝛ fit q̄si du-
plex.vn̄ naues ipingētes ad arenas ɔ̄ faci-
li ꝯfrigunt̄.vt pꝫ in Actibꝫ aploꝝ.c.xxviij.
tā in textu q̄ꝫ in glo. Et q̄uis icole illiꝰ insu
le sint barbari:circa tn̄ ꝑiclitātes ꝛ ibi nau-
fragiū patiētes sunt hūani:vt pꝫ ibidē. Ad
hāc insulā ꝑueīt Paulꝰ qn̄ nauigauit ɔ̄ rho
mā:vbi venenū viꝑe ꝙ manui eiꝰ adheserat
in sarmēta euasit:bestia excussa ī ignē ꝛ exu
sta. Jn eadē etiā insula mlta miracula ꝑpe-
trauit.vt dr̄ Actuū.xxviij.

De Nabatea
Capitulū.CIIII.

Abatea arabie est ꝓuincia a naba-
n ioth filio hismael' dicta. Et est int̄
arabiā ꝛ iudeā intmedia. Surgit āt
ab eufrate ꝛ porrigit̄ vsqꝫ ad mare rubꝝ:vt
dicit Jsido.li.xv. Est aūt terra ꝑpiguis.fer
til' in frugibꝫ:fructibꝫ:pecudibꝫ:ꝑcios lapi
dibꝫ et metall'. De hac dic̄ Plinꝰ li.vj.c.xx-
ix. Nabatei inq̄t opidū icolūt Petrā noie.
in ꝯualle hn̄s fere duo milia passuū. Jn la-
titudine circūdat̄ montibꝫ iaccessis:amne
interfluēte.ꝛ distat ab opido Gaza.dc.pas-
suū.a sinu ꝑsico.xxxij.(al's.cxxxij.)passuū

De Norwegia Cap.CV

n Orwegia latissima ē europe ꝓuin-
cia mari fere vndiqꝫ circūcīcta.ab
aq̄lone distēta.gothoꝝ regioībꝫ cō-
termina. Nā a ꝑte meridiana ꝛ oriētali per
ꝗndā fluuium ꝙ albia dr̄ a gothia ē diuisa.
Est āt regio asꝑrima ꝛ frigidissima siluestrꝫ
ꝛ nemorosa. Cuiꝰ icole plꝰ ɔ̄ piscatura ꝛ ve
natōe viuūt q̄ꝫ ɔ̄ pane. nā rara ē ibi annonā
ꝓpt̄ frigorꝫ magnitudinē. Jbi fere mlte vt al
bi vrsi. Jbi et st̄ fibri ꝙ ꝛ castores dicūtur.
Mira st̄ ibi mlta ꝛ mōstruosa. Fōtes ei sūt
ibi ī ꝗbꝫ oē ipositū coriū siue lignū stati ī la
pidē cōmutat̄. Jn eiꝰ aq̄lonari ꝑte nō videt̄
sol occūbere ī estiuali solstitio ꝑ pl'es dies.
Nec etiā videt̄ sol ibidē ꝑ totidē dies ī sol
stitio hyemali. Vn̄ tūc tp̄is opꝫ icolas t̄re
oꝑari cū cādel'. Frumēti vini ꝛ olei exps est
nisi aliūde deferāt̄. Gēs aūt corꝑis ingētꝫ ē
ꝛ stature.ꝛ pulcre forme:et magne fortitu-
dīs ac robuste.validi sūt pyrate.ꝛ aīositatꝫ
magne. Ab oriēte habꝫ galatiā. A septētri
ne Jsolandiā:vbi mare ꝑpetuo ꝯgelat̄. Ab
occidēte ēt hybnicū oceanū et britānicū. A
meridie dacie ꝛ gothie finibꝫ terminat̄.

De Normānia Cap.CVI.

n Ormānia ꝙ̄ ꝛ neustria a noricꝫ po-
pul' ē dicta. Qui nauigio veniētes
de Norrvegia litꝰ oceani gallici obtinuert̄.
Qui tādē ꝓuīciā ī circūitu inhabitātes:eā
normāniā vocauerūt. Habꝫ aūt oceanū bri
tānicū ad euꝝ.sinū aq̄tanicū ad occidentē.
galliā ad meridiē:et oceanū ad aq̄lonē. Est
aūt gleba eius frugifera ꝛ piguis:portubꝫ
marꝫ nobil'.ferꝫ ꝛ pecudibꝫ fertilis.nobilissi
mis ciuitatibꝫ et opidis valde fortꝫ. Cuius
metropol' dr̄ Rothomagū cītas nobil' sita
suꝑ fluuiū ꝙ Secana ab icol' noiat̄. Cꝰ gēs
ppl'osa ē fortꝫ ꝛ bellicosa.vrbana ī hitu. mo
desta ī apꝑatu.pia affatu.pacifica ī ꝯuictu

De Numedia Caplm.CVII.

Umedia ē regio in africa cartagini
n ɔtigua ⁊ ɔuicina. Incipit āt a fluie
arnifiga(al's aringa)et desinit in li-
mite cogitanorū:hñs ab ortu syrtes mino-
res:a septētrione in mare tēdit ī sardiniā:re
spicit ab occasu mauritaniā stiphēsez. a me
ridie ethiopū gētes. Et ē regio cāpi pīguis
in mlt; loc;. Ubi āt siluestr; ē feras gñat. v-
bi aūt iug; ē ardua:eq̄s et onagros ꝓcreat.
cui⁹ vltiora ꝑpētib⁹ ⁊ bestijs st plēa. Mar-
mor aūt generat eximiū qđ numediū đr: vt
dicit Isido.li.xv.

De Narbonēsi ꝓuīcia Cap.CVIII

Arbonēsis ē ꝓuincia: vt đt Plini⁹
n li.iij.c.v.⁊ appellaꝛ ꝑs galliaꝝ.q̄ me
diterraneo mari alluiꝛ.q̄ mō gallia
brachata est dicta.q̄ amne narbo ab italia
est discreta ⁊ alpiū iug;. Nulla ē ei ꝓuīciaꝝ
ꝑferēda ī cultu viroꝝ.in dignatōe morum:
in plenitudīe opū.breuit'q̄ italia poti⁹ q̄ꝫ p-
uincia ē dicēda. Flumīa hꝫ nobilissima int
q̄ rhodan⁹ galliaꝝ fluui⁹ fertilissim⁹ đ alpi-
bus se rapiēs ꝑfluit ꝓuinciā narbonēsem.
stagna hꝫ mlta.⁊ port⁹ pl'es ⁊ ꝓmōtoria ml'
ta.int q̄ Marsilia obtiet ꝑncipatū. Toti⁹
aūt narbonēs ꝓuincie lōgitudo ɔtiet.ccc.⁊
septuagintamilia passuū.latitudo ꝟo.ccc.
et.xlviij.milia passuum.vt tradit Agrippa.
Hucusq̄ꝫ Plinius.

De Ophir Cap.CIX

o Phir nomē est ꝓuīcie ī India.ab
ophir viro đ poster; heber noiate.q̄
⁊ t'ra aurea antiq̄t⁹ appellabaꝛ:eo q̄ mōtes
aureos habeat.q̄ a leonib⁹ et seuissimis be
stijs icolūꝛ. Ad q̄s null⁹ aliꝛ accedere audet
nisi naui stāte iuxta lit⁹.q̄ cū terrā vnguib⁹
leonū ceterarūq̄ꝫ bestiarū effossam inuene-
rit ī suā nauē recipiat:vt si bestie eū senserit
facile in mare recipiaꝛ:vt đt Raban⁹ sup lo
cū illū. Cū vēissent naues salomōis ī ophir
sumpser't īde auꝝ ⁊c.iij.Reg.ix.g. Idē fere
dicit Pli. Mittit autē olim hec ꝓuīcia au
rū:lapides ꝑciosos chrysopassos ⁊ adamā
tes:lignū thynū et hebenū ⁊ aues psitacos
⁊ pauos.dentes eburneos.simias et besti-
as alias mōstruosas:vt đt Pli.et Isiđ. Ad
hāc āt regionē đ iudea ꝑ lōgos mar; rubri
circūit⁹ ꝑueīꝛ:⁊ ꝑ īsulā asiōgaber quā post-
ea Alexāder magn⁹ terre adeq̄uit ī Ophir
ꝑtrāsiꝛ. Incole āt t're ophir veniētes de stir-
pe heber a fluuio capue vsq̄ꝫ ad regionē in-
die q̄ nūc rethia nūcupaꝛ habitauerunt:vt
refert Joseph⁹:et ab Ophir nepote heber
ophir totā ꝓuīciā vocauer't.vt đt Raba.s'
ij.li.pal.c.viij. Fuit āt iste ophir fili⁹ iectā:
filij heber.vt pꝫ Geñ.x. Est āt ista r'gio vici
na terre euilath quā gyō circūit:vt đr Geñ.
ij.⁊ ei ī montib⁹ aureis ⁊ spēb⁹ aromaticis ē
similis et in gēmis:vt dicit Plini⁹.

De Ollādia Cap.CX.

o Llādia ē q̄dā ꝓuīcia modica sita iu-
xta ostia rheni vbi intrat mare bra-
bātie ɔtigua a meridie:vicina frisie ab ori
ente:ab occasu īsule britānice ɔiūcta.ab aq̄
lone inferiori gallie bellice ē ɔtigua.atꝫ flā-
drie ab occidente. Est aūt t'ra palustr; ⁊ aq̄-
sa.fere ad modū īsule vndiq̄ꝫ mar; brachijs
atq̄ꝫ rheni fluīs circūfusa:hñs lac⁹ ⁊ stagna
multa ⁊ pascua valde bona.⁊ iō armēt; pe-
cudib⁹ et iumētis ē referta.ei⁹ gleba in loc;
plurib⁹ valde frugifera ⁊ ī plurib⁹ etiā nemo
rosa.pl'es ⁊ vtiles habēs venatōes.in pl'ib⁹
etiā est bitumiosa:ex q̄ formaꝛ matia apta
ad ignīū nutrimīta. Et est terra diuitijs que
trāseūt ꝑ mare et ꝑ flumina plurimū opulē-
ta. Cui⁹ ciuitas capital' Traiectū inferi⁹ nū
cupaꝛ in latino. Utrich ꝟo đr in idiomate
germanoꝝ.nā ad germaniā ꝑtinet q̄ ad sitū
q̄ ad mores ⁊ q̄ ad dñiū ⁊ etiā q̄ ad linguā.
Cui⁹ gēs elegās ē corꝑe.robusta viribus.
audax aīo.venusta facie.honesta ī morib⁹.
deuota đo:fida hoīb⁹ ⁊ pacifica.min⁹ ꝑdis
intēdēs ⁊ raptib⁹ q̄ꝫ alie germanice natōes

De Orcada Cap.CXI

Rcada oceani ē insula iuxta mare
o britānicū in europa.a qua ⁊ cete in
sule multe eidē cōterminate et vici-
ne orcades īsule nominanꝛ.⁊ sunt in nūero
xxxij.quaꝝ.xx.deserte sunt.xiij.ꝟo incolunꝛ
vt dic̄ Isi.li.xv.de insulis.

De paradiso Capitulū.CXII.

Aradisus est loc⁹ ī ꝑtib⁹ orietis cō
p stitut⁹.cui⁹ vocabulū a greco ī lati-
nū ꝟtiꝛ hort⁹. Porro ī hebraico eden
đr:qđ apđ nos delitie īterꝑtaꝛ.vt đt Isiđ.
li.xv.c.ij. Est ei hort⁹ đlitiaꝝ:vt đt iđ.q2 ex
oī gñe ligni ⁊ pomiferaꝝ arboꝝ ē ɔsit⁹:hñs
in se lignū vite. Nō ibi frig⁹:nō ibi est⁹:sed
ꝑpetua aer; tēperies. Ex c⁹ medio fōs ꝑrū-
pēs totū nem⁹ irrigat. Diuidiꝛ ī q̄ttuor na
scētia flumīa. Cui⁹ adit⁹ p⁹ pctm̄ ꝑmi hoīs
hūano generi interclusus fuit. quia vndiq̄ꝫ
flāmea romphea.id est muro igneo vndiq̄ꝫ

circūcincta.ita vt eiꝰ pene cū celo īcendiū ꝯiungat. Preſidiūq̄ʒ āgeloꝝ arcēdis ſpiritibus malis: ſupꝛ rōphee flagrātiā: ē a dn̄o ordinatū. vt hoīes flāme: angelos ꝟo malos boni angeli ſummoueāt. ne alicui ſpūi vel carni peccatrici aditꝰ pateat ꝑadiſi. Hucuſꝗ Iſi.li.xv.ca.iij.vbi tractat ꝺ regiōibꝫ. Secūdū magr̄m āt ī hiſto.ca.ij.ſupꝛ Gen̄.ꝺꝛ ſic. Plātauit īq̄t deꝰ.i.a ꝑncipio creatōis herb ⁊ arboribꝫ locū delitiarū aptauit: ⁊ h̄ ī mundi ꝑncipio.ſ.ī oriēte. Et ille locꝰ ē amenisſimus: lōgo tre ⁊ marꝫ tractu a nr̄o habitabili ſegregatꝰ: adeo editꝰ.i.altꝰ vt vſq̄ʒ ad lunarē globū attīgat: vbi etiā ꝓpt ſitus altitudinē aq̄ diluuij nō ꝑuenerūt: vt dicit idē. De ꝑadiſo aūt dicit Io.damaſ. Quia ꝟo ex viſibili ⁊ īuiſibili creatura ꝯditurꝰ erat deus hoīeʒ ꝺʒ ſuā ꝓpriā imaginē et ſil̄itudinē: ſic q̄ndā regē ⁊ ꝑncipē oīs tre et oīm q̄ ſunt in īpa: ꝯſtruxit an̄ q̄ſi q̄ndā regionē in q̄ ꝯuerſatus btāʒ duceret vitā. Et iſte locꝰ diuinꝰ ē ꝑadiſus: dei manibꝫ in eden.i.in delitijs et voluptate plātatꝰ. In oriēte q̄dē oī tra celſioꝛ.penitꝰ tꝑato ⁊ tenuiſſimo aere circūfulgēs: plātꝫ ſꝑ floridis comatꝰ ⁊ bono odore plenꝰ: lumīe repletꝰ. pulcritudis vniuerſe: gaudij ⁊ exultatōis ꝓmptuariū: creatē ſenſibil̄ excedēs ītelligētiā: diuīa regio ⁊ digna eo qui ꝺm imaginē erat: ī q̄ nil irrōnabiliū habitabat: ſʒ ſolꝰ hō diuīaꝝ manuū plaſma. Itē Strabꝫ ⁊ Beda dicūt ꝙ ꝑadiſus locꝰ eſt ī oriēte poſitꝰ: interiecto oceano ⁊ mōtibꝫ oppoſitꝫ a regiōibꝫ q̄s incolūt hoīes ſecretus ⁊ remotiſſimꝰ ē: ꝑtigensq̄ʒ altitudīe vſq̄ʒ ad circulū īpiꝰ lune. Fuit locꝰ ſūme ꝯueniens hoī innocēti ꝓpt eiꝰ ſūmaʒ tēperiē. qꝛ nō frigꝰ ibi nec eſtus: ſʒ ꝑpetua tēperies: vt dic̄ Iſi. Itē ꝓpt oīm bonoꝝ abūdantiā: qꝛ vt dic̄ Aug.ꝺ ciui.dei.xiiij.c.x. Quid timere aut dolere poterāt in tātorū tanta affluētia bonoꝝ: vbi non aberat quicq̄ʒ qꝺ bona voluntas ꝯcupiſceret. nec inerat qꝺ carnē ⁊ aīm hoīs felicit̄ viuētis offenderet: vel ī aliquo moleſtaret. Itē ꝓpt ſūmā amenitatem. Nā vniuerſe pulcritudīs erat ꝓmptuariū vt dic̄ Dam̄. qꝺ atteſtat̄ tā arboꝝ q̄ʒ frōdiuʒ ⁊ floruʒ īmarceſſibil̄ pulcritudo. Nā arbores comā nō ꝑdunt. flores nō marceſcunt. Itē ꝓpt ſūmā iocūditatē: qꝺ atteſtat̄ fructuum dulcedo. qꝛ ibi ē oē lignū pulcrū viſu ⁊ ſuauiſſimū ad veſcēdū. Gen̄.ij. Idē etiā atteſtat̄ lucꝫ pulcritudo. Nam puritati aeris claritas lucꝫ ꝓportionat̄: vt dicit Beꝺ. Itē ꝓpt ſoli fecūditatē: qꝺ atteſtat̄ fōtiū irrigātium m̄ltitudo. Dꝛ eñ Gen̄.ij. Fōs aſcēdebat ⁊ irrigabat ꝑadiſū q̄ ī q̄ttuoꝛ flumīa ē diuiſus. Gen̄.ij. Itē ꝓpt loci ſecuritatē: qꝺ atteſtat̄ ſituatōis eiꝰ altitudo. nā lūarē tāgit circulū: vt dic̄ Beda et Iſi. id ē ꝑtingit ad aerē q̄etū poſt iſtū aerē turbulētū vbi finis eſt ⁊ terminus exhalationū ⁊ vapoꝝ hūidorū: quoꝝ fluxus ⁊ ꝓgreſſus lunari corꝑi aſſil̄atur: ſic̄ exponit Alex. Non ꝺm veritatem attīgit ī altitudine orbē lune: ſʒ circulū lunarē ꝺꝛ attīgere hyꝑbolice: vt eiꝰ maxima altitudo ⁊ incōꝑabil̄ reſpectu tre inferioris īſinuaret̄. Itē ꝓpt eiꝰ incorruptibilitatē: qꝺ atteſtat̄ ibi exiſtētiū vite lōgitudo. Nā ibi ſunt Helias ⁊ Enoch viui vſq̄ʒ hodie ⁊ incorrupti. ſic̄ ꝺt Mgr̄ ī hiſto. Nihil eñ p̄t ibi mori qꝺ ē viuū. Nec h̄ mirādū ē ꝺ ꝑadiſo: cū ī hybnia ſciamꝰ eē īſulā in q̄ mortuoꝝ corꝑa nō putreſcūt. Et alia in q̄ hoīes mori n̄ p̄nt ſed opꝫ vt vltīo ſenio extra īſulā deferant̄. q̄re ſup̄ de Ibnia: in lr̄a I. De ꝑadiſo aūt ⁊ eius ſitu fuit opinio apud gētiles: vt r̄fert Pli. vbi loquit̄ de inſul̄ fortunatꝫ. de q̄bꝫ ēt loq̄t̄ Iſi.li.xv. inter q̄s ē vna q̄ oīa fere parturit bona. vbi humꝰ ſponte ꝓcreat oēs fructus. vbi in iugis colliū arbores virore frōdiū ⁊ dulcore fructuū veſtiunt̄. vbi ad herbarū vicē meſſis et olus creſcit. Unde ⁊ gētiliū error et ſeculariū carmina poetarū ꝓpter ſoli fecunditatē eaſdem īſulas ꝑadiſuʒ eſſe putauerūt. Qꝺ q̄dē ponere eſt erroneū cū p̄dicte inſule fortunate ſint ī occidēte cōtra leuā mauritanie ī oceāo collocate: vt ꝺt Iſi.li.xv. Paradiſus aūt ē in oriēte ī altiſſimo mōte. de cuiꝰ cacumīe cadentes aq̄ maximū faciūt lacū. In ſuo caſu tantū faciunt ſtrepitū ⁊ fragorē ꝙ omnes incole iuxta p̄dictū lacū naſcūt̄ ſurdi: ex īmoderato ſonitu ſeu fragore ſenſū auditꝰ in ꝑuul̄ corrūpēte. vt dicit Baſiliꝰ in hexameron. ſil̄r ⁊ Ambroſiꝰ. Ex illo autē lacu velut ex vno fōte ꝓcedunt illa flumīa q̄ttuor. Phiſon q̄ ⁊ ganges. Gyon q̄ et nilꝰ ꝺꝛ. ⁊ tigrꝫ ac eufrates: ꝺ q̄bꝫ in li. Geneſeos fit mētio ſpecial̄. q̄re ſupra in tractatu de fluminibꝫ.

De Parthia. Capitulū. CXIII.

P Arthia regio eſt maxīa ī aſia: q̄ ab Indie finibꝫ vſq̄ʒ ad meſopotamie fines ē porrecta. Propt̄ inuictā eñ parthoꝝ ꝟtutē aſſyria ⁊ cete regiōes nome

eius traxerunt. Sunt aūt in ea ꝓuincie ꝑti
culares.s. Aracusia.parthia.assyria.media
⁊ ꝑsia.que regiões sibi īuicē ꝯiūcte initiuz
ab indo flumine sumūt: ⁊ tigri fluuio clau-
dunt. Loca sūt nemorosa: mōtuosa ⁊ asꝑa:
⁊ flumīa multa. Sunt aūt ꝓuīcie finib⁹ su
is discrete: noīa a ꝓprijs autorib⁹ trahētes
ita. Nā aracusia ab opido suo nūcupata ē.
Parthiā autē a scythia venientes occupa-
uerūt.eamqꝫ ex suo noīe vocauerūt. Huic
a meridie est rubꝝ mare. A septētrione hyr
tanicū solū.ab occidente media. Regna in
ea.xviij.porrecta a caspio mari vsqꝫ ad gētē
scythaꝝ est parthia: multis rebus ꝓdigiosꝭ
⁊ monstruosis miranda.vt dicit Plini⁹ lib.
v. Nā bestie sūt feroces: pardi: tigrides at-
qꝫ linces.⁊ aspides ibi ⁊ serpētes natura se
uissimi et feroces. Gens etiā dura est ⁊ cru-
delis.victu parca.ꝓ omni pulmēto ⁊ condi
mento ꝯtenta sale et cardamomo: vt dī idē
Et dicit idem in glo. suꝑ Dañ.de ꝑsarū re-
gione et parthoꝝ.ca.vij. de bestia que sil'is
vrso erat.

De Palestina Cap. CXIIII.

P Alestina syrie est ꝓuicia dicta qndā
philistea. cui⁹ ciuitas metropolis
q̄ nunc ascalona dicit antiqt⁹ phili-
stijm vocabat: a qua ciuitate tota regio pa
lestina vel philistea priscis tēpib⁹ vocabat.
vt dicit Jsid.li.xv. Idem etiā dicit li.ix.c.
de vocabulis gentiū. Philistei inquit ipi st
qui et palestini dicunt. P litterā sermo he-
breus nō habet: sed ꝓ eo greco vtitur.s.F.
inde philistei ꝓ palestinis. Dicūt itaqꝫ phi-
listei a sua ciuitate. Primo autē dicebātur
allophili.i.alienigene: eo ꝙ sꝑ fuerunt filijs
israel alieni: ⁊ longe ab eoꝝ societate ⁊ gene
re seꝑati: vt dicit idem ibidē. Hec regio: vt
dicit Jsido. li.xv.ab oriēte habz mare ru-
bꝝ. a meridiāo latere iudea excipit: a septē-
triōali plaga tyrioꝝ finib⁹ claudit. Ab occa
su ꝓo egyptio limite terminat: vt dr ibidez.
Originē autē ꝑmā contraxerūt philistei a fi
lio chanaan noīe Celluiz (al's phetrusim) a
q̄ ꝑmitus sunt egressi philistei et capturim
vt dicit Gene.x. Gens vt narrat Herodot⁹
astuta et callida.molesta semꝑ regno israeli
tico ⁊ ifesta. Tū qꝛ ꝓsꝑitati iudeoꝝ inuide
bat. Tū etiā qꝛ de soli sui felicitate ⁊ de ma
rinarū insularū suo dominio subditarū for
titudine et potestate nimiū presumebat: vt
dicit idem.

De Pamphilia Ca. CXV.

P Amphilia q̄ ⁊ jsauria dr: eo ꝙ omī
flatui aure est exposita: vt dic Jsid.
li.xv. Prouīcia est in miori asia.ha-
bet metropolim vrbē que Seleucia nūcu
patur: vt dicit idē.quam Seleucus antio-
chus qui antiochiā condidit: fundauit.vt
dicit Jsido.li.xv. Est autē regio maritima
inter Ciliciā et bithiniā: a qua nauigat ī ita
liam ꝑ cyprū insulā: vt patz Act.xvij

De Pānonia q̄ etiā Ungaria appellat
Capitulū CXVI

P Annonia europe est ꝓuicia que ab
hunis qndam occupata ab eodem
populo Ungaria vulgarit est vocata. Que
duplex est fm Orosiū.maior scz et minor.
Maior quidē est in vlteriori scythia vltra
meotides paludes ꝯstituta: a qua huni ve
nationis grā ꝑmit⁹ exeuntes ⁊ ꝑ lōgissima
paludū ⁊ terrarū spacia.⁊ ceruorū et bestia
rū vestigia inseqntes: tandē solū pannonie
inuenerūt. Qui reuersi ad ꝓpria collecto a-
gmine in pannoniā redierūt.⁊ expulsis in-
colis a ꝑmeua sua origine nomen genti et
patrie indiderūt.vt narrat Herodot⁹. Est
aūt hec ꝓuicia ꝑs mesie quā danubi⁹ ꝑter-
fluit ⁊ ꝑfundit: vt dicit Jsi.li.xv.et.xvj. Ha
bet aūt galatiā ab oriēte. greciā a meridie.
dalmaciā et italiā ab occidente.⁊ germaniā
a septētrione.vt dicit idem. Est autē terra
spaciosissima et fertilissima: montib⁹ ⁊ sil-
uis munitissima.multis fluminib⁹ et aquis
irrigua. venis aureis et alijs metallis ditis
sima: habens montes maximos: in quibus
diuersa marmoꝝ genera inueniunt. Sal et
optimū in qbusdā montib⁹ effoditur.ferꝭ et
pecudib⁹ ꝓpter pascua vberrima adimplet.
Frugifera etiā est gleba eius valde ⁊ vinife
ra in multis locis.⁊ intra se plures ꝯtinet
gentes: nō solū lingua: verūetiā moribus ⁊
vita in pluribus differētes: sic idē dī Hero
dotus. Dicit āt Jsido.li.xv. Pānonia a pē
ninis alpib⁹ est vocata.quib⁹ ab italia secer
nitur.regio fortis est ⁊ solo leta. A trib⁹ flu
uijs.s.danubio scz ⁊ Sana ac Tycia ē val
lata. Habz aūt ab oriēte mesiā.ab euro.hy
striā.ab africo aūt pēninas hz alpes. ab oc
casu galliā belgicam.a septētriōe danubiū
limitē: q̄ ⁊ germaniaz ꝑterfluit. Hic hister
dr.et histriā vocant terrā quā iuxta panno
niam circūfundit.

De Paron Cap. CXVII.

p Aron insula est a parãto Plãti filio noĩata q̃ de noĩe suo paron oppidũ ⁊ isulã noĩauit. vt dt Isi.li.xv. Signit aũt marmor cãdidissimum qd pariũ dicitur. nutrit etiã ⁊ sardiũ lapidẽ marmoribꝰ q̃dez pstantiorem ⁊ inter gẽmas vtilissimum. vt dicit Isid.

De Pẽtapoli CXVIII.

p Entapolis regio est in ↄfinio arabie ⁊ palestine dicta a q̃nq̃ ciuitatibꝰ hominũ impioꝝ q̃ celesti igne sũt ↄsũpte. Terra ei vberrima magis q̃z nũc hierolyma. nũc deserta est ⁊ exusta. nã p scelere incolaꝝ de celo descendit ignis q̃ regionẽ ĩ cineres eternos dissoluit. cuiꝰ vmbra ⁊ spẽs q̃dam ĩ fauillis ⁊ arboribꝰ adhuc videt. Nascunt aũt ibi poma virẽtia sub tãta spẽ maturitatꝭ vt edẽdi desiderium gignãt. q̃ si carpas fatiscãt ac resoluũt in cinerẽ fumũq̃z exhalãt q̃si adhuc ardeãt. Hucusq̃z Isi.li.xv. Hec puĩcia añ eiꝰ ↄsũptionẽ ita fuit locuples q̃ it eiꝰ lapides sapphyri ⁊ alie gẽme p̃ciose iueniebant. ⁊ int eiꝰ glebas auꝝ. sicut Job tãgit d. Locꝰ sapphyri lapides eiꝰ ⁊ glebe eiꝰ auꝝ. Job.xxviij. Sꝫ postea tota illa regio in mare mortuũ ẽ ↄuersa. sic vocatũ ẽ q̃ nec gignit viuũ nec in se accipit ex genere viuẽtiũ. Nã neq̃z pisces hꝫ neq̃z aues: neq̃z nauigia patit. q2 oĩa vita carẽtia ĩ eo ad fũdũ mergunt. Lucerna si fuerit accẽsa supernatat. extĩcto ꝟo lumĩe demergit. vt dt Isi. li.xiiij. Quere sup̃ de mari mortuo ĩ tractatu mariũ ⁊ aq̃ꝝ. In istiꝰ marꝭ ripa circa vicinia sodome crescunt poma supdicta. aspectu q̃dem pulcra ſꝫ gustu fetida ⁊ amara. vt dt glo. sup scdam eplam Pe.c.ij. Est ãt alia pẽtapol africe ĩ puĩcia libye a q̃nq̃ ciuitatibus sic noĩata. i. beronice centria apolonia poro ⁊ ptolomais ex qbꝰ ptolomais ⁊ bernices a regibꝰ sũt vocate. Est ãt hec pẽtapolis libye cyrenent adiũcta ⁊ eiꝰ finibꝰ deputata. vt dt Isi.li.xv.

De Persida Caplm. CXIX.

p Ersida siue persia ẽ regio in asia int parthoꝝ regna deputata descẽdens ab ortu ad Indos. ab occasu rubrũ mare hꝫ. ab aq̃lone ꝟo Mediã tãgit. ab austro gennaniã (alꝭ germaniã) q̃ psidi annectit: qbꝰ est incussa oppidũ nobilissimũ. In pside ãt pmo orta ẽ ars magica ad quã Neroth gigas post ↄfusiõem linguarum abijt ibiq̃z persas ignem colere docuit. Nã hoĩes i partibꝰ illis solẽ colũt: q̃ ipoꝝ lingua hel dr: vt dt Isi.li.xv. Est dicta psia a pseo rege: q̃ de grecia in asiã trãsiens ibi barbaras gentes graui ac diuturno bello edomuit. Nouissime autẽ victor existẽs nomẽ gẽti subiecte dedit. vt dt Isi.li.ix. in ca. d vocabul gẽtiũ. Nã Perse p multa tpa ignobiles reputabant. ⁊ quasi nulliꝰ momẽti i gẽtibus habebant. Medi sp fortissimi fuerũt: vt dt idẽ. Est aũt psida latissima ⁊ valde populosa. in q̃ ciuitas nobil noĩe Elaz sic dcã ab elaz filio Sem: a quo pmo pcessit gens psarũ. vt dt Isi. Et ab elam Perse pmitꝰ elamite sunt vocati. Est autẽ in pside ciuitas nobilissima elimaida noĩe: que nũc persipolis nuncupat. De qua dr. j. Mach. vj. ⁊ .ij. Machab. ix. Erat aũt in pside ciuitas nobilissima et copiosissima in auro ⁊ argento. templũ in ea locuples valde. ⁊ illic velamina aurea ⁊ lorice ac scuta: q̃ reliquit Alexander rex Macedo. ⁊c.

De Pyrenea. Ca. CXX.

p Yrenea est puĩcia in europa. tra alta et montuosa. cuiꝰ montes pyrenei dicunt. et ptendunt a meridie versus occidentẽ: diuidentes ab inuicẽ maximas regiões. Nã alpes pyrenei diuidũt int hispaniã ⁊ galliã. taꝫ narbonẽsem q̃z etiã lugdunẽsem. Habent aũt ab oriẽte germaniã. a meridie italiã. ab occidẽte hispaniaꝫ. ab aq̃lone galliã. Dicit aũt pyrenea a crebris fulminũ ictibus. Pyr eni grece ignis est latine. Crebris eni fulmibꝰ montes pyrenei quatiunt. vt d. Isi.li.xv.c. de mõtibꝰ. Est pyrenea multoꝝ et magnoꝝ fluuioꝝ origo et principiũ. mater nemoꝝ maximoꝝ. nutrix ferarũ ⁊ iumentorum multorũ. venas continens metallorũ: fortes habens munitões ciuitatuꝫ et castrorũ. multas et diuersas nutriẽs taꝫ in lingua q̃z in moribꝰ nationes populorũ: vt narrat Herodotus.

De Pigmea. Cap. CXXI

p Igmea est regio ĩ India ꝓsus oriẽtẽ ĩ mõtanis ↄ oceanũ sita: in q̃ habitãt pigmei hoĩes pui corpe: vix bicubitales: vt dic Plinius ⁊ Isi. Qui ĩ q̃rto anno generãt ⁊ i septio senescũt. Hi collecto exercitu eq̃tãt sup arietes: ⁊ pugnãt ↄ grues: nidos eoꝝ et oua ↄfringẽtes: ne ↄ eos hostes multiplicent. vt dicit idẽ Pli.li.v.c. de hoĩbus indie mõstruosis. q̃re supra.

De Pictauia. Ca.CXXII.
Ictauia gallie narbonēſ eſt ꝓuincia
p quā picti angli ꝛ ſcoti nauigio īpetē-
tes antiqt⁹ ihītauerīt ꝛ tādē regiōi et
gēti ex ſua antiq̄ ꝓſapia nomē ī poſteꝝ ꝛ po
ſterꝭ religrīt. vt narrat hiſtoriogꝑh⁹ herodo
t⁹ Qui ꝺ britānicꝭ finibꝫ claſſez faciētes orā
oceani ſin⁹ aq̄tānici īuaſerīt. ꝛ tādē ꝯ icolas
nō ſine belloꝝ diſcrimīe locū ī ꝑtia obtinen
tes Pictauū oppidū a pictꝭ noīatū vt ab eo
dē herodoto ꝺr: ꝯſtruxerūt. ꝛ lōga ꝑtie ꝯfi-
nia pictauiā vocauerūt. Hec ꝓuīcia ꝑ lōgū
marꝭ oceani porrecta Turoniā quā ꝑterflu
it ligerꝭ hꝫ ab oriente Hiſpanos: a meridie
Oceanū britānicū ab aq̄lōe Et minorē bri
tāniā ī ſinu aq̄tānico ab occidēte. Hec ꝑtie
ꝓuīciola eſt ꝑclara ī multꝭ. vt narrat idē. nā
glebā ꝺr hr̄e multū fertilē. oīm fere frugū fe
racē. ꝛ fructuū multiplicium alitricē. Uinife-
ra ē ꝛ frugifera: ꝛ ī bonis q̄ gignit hum⁹ mlꝫ
tū opulēta. marꝭ portubꝫ īſignis eſt. ciuita-
tibꝫ ꝛ oppidis inclyta. amnibꝫ ꝛ fontibꝫ irri-
gua. cāpis ꝑtis ꝛ nemoribꝫ ē ameniſſima. et
circa ꝑtes maritimas ſaxis ꝛ rupibꝫ ē mu-
nita. vt ꝑꝫ ī oppido rupellēſi ſiue caſtro: ad
qꝺ acceſſus ꝓpt ſitū loci ꝛ freti āguſtias vix
hꝫ. vt ꝺt idē Cui⁹ gēs lingua ꝛ moribꝫ galli-
rū ꝓuīcijſ ē admixta. ꝛ iō q̄uiſ a ꝑmis pictꝭ
ꝑ habeāt illi⁹ gētꝭ natōes vt ſint natura for
tes. corꝑe elegātes. a gallicꝭ tñ q̄bꝫ mixti ſꝫ
ꝑ iā ꝯtraxerīt vt aīo ſint feroces. ꝛ ingenio ꝑ
alijs vicinis gētibꝫ acriores. Nec mirꝫ. naꝫ
vt ꝺt Iſi. li. ix. ſcḋm diuerſitatē celi facies ho
minū ꝛ colores: corꝑm q̄ntitates: ꝛ aīorū
diuerſitates exiſtūt. Iꝺ̄ rhōanos ḡues: gre
cos leues. afros ꝟſipelleſ. gallos natura fe
roces ꝛ īgenio acriores ꝓuidem⁹. qꝺ vtiqꝫ
nat̄a climatū fac̄. vt ꝺr ibidē. Et iō gens pi
ctauica robuſta corꝑe: facie venuſta. audax
aīo ē. vt ꝺr callida īgenio ꝛ aſtuta. vt recitat
Herodotus.

De Picardia Ca.CXXIIII.
Icardia gallie belgice eſt ꝓuīcia a q̄-
p dā oppido ſiue caſtro pōticon ſic vo
cata. vt ꝺt idē de regionū ꝺſcꝑtōe vi
delicꝫ herodot⁹. Nā oppidū qꝺ nūc pichen
ꝺr in illo terre ꝯfinio vſqꝫ ad oceanū britāni
cum antiq̄tus obtinuiſſe dn̄ium ꝑhibeꝛ a q̄
tot⁹ ꝑp̄ls illi⁹ patrie fuiſſe crediꝛ in poſterū
noīat⁹ Eſt aūt eoꝝ terra frugū ꝛ fructuū val
de ferax. irrigua fontibꝫ ꝛ fluīibꝫ. abūdanſ
populis. munita nobilibus ciuitatibus et
caſtrꝭ: opidis fortiſſimis ꝛ famoſꝭ: vt Belgꝭ
eſt ſeu beluacū Ambianis Attrabatū mo-
riū ꝛ Tornacū: vt refert idē. Hꝫ aūt ꝓuīcia
iā dicta rhenū fluuiū germanicū ab oriente
Galliā ſuꝑiorē a meridie. oceanū gallicum
ab occidēte. Britāniā maiorē ſiue āgliā ab
aq̄lōe Eſt āt duplex picardia. ſ. ſuꝑior q̄ gal
lie vtiqꝫ magꝭ ē ꝓpinq̄. Alia ꝺr t̄ra īferior q̄
flādrie ꝛ retie finibꝫ ſeu brabācie ꝓpiq̄⁹ eſt
ꝯiūcta. ꝛ ē hānonia nūcupata. Utriuſqꝫ ꝑtie
gēs elegātꝭ ē ſtat̄e. faciei decētꝭ ac venuſte:
audacꝭ aī. leuis ꝛ docilꝭ īgenij: ītellect⁹ clari.
affect⁹ pij. idiomatꝭ magis groſſi aliaꝝ ga
lie natōnū

De ramathea Ca.CXXIIII
Amathea q̄ ꝛ ramaſota regio iuxta
r decapolim ſita. a ramatha ciuitate ē
appellata. in q̄ nat⁹ ē ſamuel ꝓpħa: et
alio noīe arimathia ē vocata: de q̄ fuit Io
ſeph vir iuſt⁹: q̄ cū Nicodemo corp⁹ dn̄icū
inunxit ac honorifice ſepeliuit. vt ꝺt glo. ſu
ꝑ Lu. c. xxiij. Eſt aūt in tribu effraim ī Iu-
dea ſita ꝛ ī altiſſimis montibꝫ collocata ꝓpt
qꝺ ꝛ ramathea. i. excelſa ē vocata. Nā rama
excelſū ſonat: vt dicit Hiero. Eſt aūt terra
q̄uis mōtuoſa fertilꝭ ī fructibꝫ ꝛ ī frugibꝫ. in
vineis ꝛ oliuis: fōtibꝫ irrigua. puritate aerꝭ
ſalubria: ſit⁹ altitudīe valde firma. vt dicit
Hiero. ꝛ ad remotiſſime ſpeculādū multuꝫ
apta

De Reucia Ca.CXXV
r Eucia rhenēſis ē ꝓuīcia regio. ſ. quā
rhen⁹ circūfluit ac ꝑfūdit: ſic dc̄a eo
q͛ ſit iuxta rhenū: vt ꝺt Iſi. li. xv. ꝛ ē t̄ra hn̄s
mlꝫtas cītates ꝛ opida valde firma. C⁹ gle-
ba ē frugifera ꝛ vinifera ī mlꝫtꝭ locꝭ. gēs fortꝭ
ꝛ aīoſa: ī vita ꝛ ī moribꝫ ꝯueniētiā habēſ cū
germāis. ñ tñ ita īhiat ſpolijs ꝛ rapinis

De Riualia Capitulū.CXXVI
r Iualia ē ꝓuīciola q̄ndā barbara: nō
diſtāſ multū a dacia. c⁹ ꝑs vironia ē
vocata. multā habēs audaciā. nūc autē eſt
ſub fide chriſti. et regno dacie eſt ſubiecta.
a virore ſic dicta: eo q͛ ſit ḡminoſa ꝛ paſcu-
oſa: ī locis plꝫibꝫ nemoroſa. Cui⁹ gleba ē me
diocriꝛ frugifera. aq̄s et ſtagnis irrigua: pi
ſcibꝫ marinis ꝛ lacualibꝫ eſt fecūda. plures
habens greges pecudū ꝛ armēta. Scythie
ꝟo ꝑtibꝫ ꝯiūcta. ſolo fluuio q̄ narua ꝺr a no
ricorū ꝛ megardoꝝ regionibꝫ ē diſcreta: vt
dicit Herodotus.

De Rinchouia Cap.CXXVII
r Inchouia q̄dā ē t̄ra modica a ciuita
te Moguntina ſita ſuꝑ ripam rheni

int' mōtes ptēsa vsq3 ad oppidū qd Piguia
dr. Vñ et a rheno q p ei' mediū ōfluit richo
uia ē vocata. Et ē tra q̄uis modica in vtro
q3 rheni litore vsq3 ad mōtiū cacumia ame-
na mirabil'r et fecūda. Tāte em̄ pulcritudīs
ē et tā icredibil' fertilitatz q tam ibi hītātes
q3 etiā p ripā trāsitū faciētes delectat et refic̄
q̄si hort' iestimabil' voluptatz. Tādulcē ei
h3 glebā et tāpinguē q fruct' et fruges mira
fecūditate pit' et celeritate pcreat ac pducit.
In eodē agro arbores pomiferas diuersi
generz pturit et nuces gignit. et tñ ppt' tātā fru
ctuū m'ltiformitatē fruges parere ñ omittit
Arbor ēt diūsitas vineta ñ ipedit. imo vn'
et idē agell' pit' fruges et vina nuces et poma
corbas et pira et multa alia fructuū gña pdu
cere ōsueuit Fōtes calidi et medicie corpm
nec̄arij ibi de t're visceribz oriūt'. Mlta alia
h3 cōmoda vite mortaliū nec̄aria q recita-
re p singl'a eēt lōgum

De puīcia rhomana Ca. CXXVIII
r Homanor puīcia vt ait varro ē fere
toti' orb ōtinētia vbi seculū hītabiles
possidet regiōes Nā singl'as ptes or
bis rhomanoruz potētia edomuit. nec fuit
aliq̄s orb angul' q rhōani exercit' nō psen-
serit gladiū. vt dt idē. Fuit tñ q̄ndā ps italie
rhomulea ātiq̄t' noīata. a noīe rhōuli sic di
cta q vrbē rhomā ōdidit. cītatiq3 et pplo no
mē ōdit. vt dt Isi. li. ix. Ubi sbdit' H' prio
saturnia a saturno rege fuit dc̄a: q icolas t'rā
colere pmit' iformauit: et ipm ppt' saturitatē
iopinatā saturnū vocauert. et tādē ipm tāq3
deū i stellar nūero coluert. A Latio āt rege
latini p'ea st' vocati Qui p' h rhōani a rho
mulo vrbē āpliāte et muniēte rhōani dc̄i sūt
et q̄rites postea st' dicti eo q q̄rit' rhomul' ē
vocat'. q sp hasta vtebat': q sabior ling q̄rz
dr. vt dt Isi. li. ix. i. c. ō gētiū noīatiōe. Isti'
āt regni et regū laudes ad plenuz calam' de
scribere ñ suffic̄. nec codex aliq̄s magnifica
eor rhōanor opa plenarie ōphēdit. Rhōa
norū actuū pbitates si quē imitatōis gr̄a le
gere ōlectat legat i. j. Mach. viij. c. vbi mi-
ra de eor ṽtutibz breuit' recitāt'.

De rhomania Ca. CXXIX
r Hromania dr rhomanor gēs noua.
Nee ei grece noua vl' nouū dr latine.
Ab eo ei tpe q ōstātin' sedē rhōani ipij i cō-
stātiopoli thracie vrbē ō rhōa trāstulit. oīs
grecor regio rhōania. i. noua rhōa vocata
fuit. vt dt raban'. Isi. vsq3 hodie greci nō se
vocāt grecos vulgarit'. s3 poti' romanisses.
q̄re sup̄ ō grecia i l'ra g. vbi ō grecz m'lta re-
De Rhodo Ca. CXXX. (pies
r Hod' isula ē cycladū isular: prima
ab oriēte: vbi rhodose capitoliū dr
eē iuētū dū ibi cītas pmit' ōderet'. In hac
vrbe sol' fuit coloss' ere'. lxx. cubitor altitu
dīs. Alij fuert. l. miores colossi i isula eadē
vt dt Isi. li. xv. Est āt rhod' isula eadē q et
cypr' vt dicit Isi. li. xv. c. de noībz ciuitatū.

De Rutia Cap. CXXXI
r Utia siue rutenia q et mesie ē puīcia i
mioris asie ōfinio cōstituta. rhoma-
rū t'mios ē hñs ab oriēte. gothiā a septētrio
ne. pānoniā ab occidēte. greciā ṽo a meridie
Terra q̄dē ē marie ōcordās cū boemis et scla
uis i idiomate et ligua Hec a q̄dā pte sui ga
latia ē vocata. et ei' icole q̄ndā galate voca-
bāt'. q̄bz dr Paul' apl'us direxisse epl'az. q̄re

De sabea. Ca. CXXXII (sup̄ ō galatia
s Abea regio ē i arabia a filio ch' q sa
ba dict' ē cogniata. Hec āgusto t're
tractu ad oriētē ṽsus psicū sinū extē
dit'. A septētriōe chaldee appropiq̄t. ab oc
casu sinu arabico t'miat'. a meridie ṽo ethio
pie ē vicina. Est āt regio thurifera: odores
dās. nā i ei' saltibz myrrha cīnamomū th' et
cet'a arōatica gñant'. vt d. Isi. li. xv. Regio
siq̄dē locuples ē i spēbz arōaticz. i pcios' la-
pidibz et metall'. Ibi fenix auis et alia mira-
bilia q i regiōe arabie ab autoribz referūt'. ō
q̄bz sup̄ ō arabia. Isti' puīcie dñā et regia fu
it sp̄āl'r regia saba. q toti' tñ africe suis tpi-
b' obtinuit pncipatū: vt dt Herodot'. Nā
regia fuit ethiopie ac egypti. vt dt glo. s'r li.
iij. Regz. x. et p ōns credit' q ipa alia reg tūc
tpis obtinuerit occidētz (al's oriētz).

De Samaria Ca. CXXXIII
s Amaria vt dt Isi. li. xv. regio ē pale-
stine a metropoli ciuitate vl' opido
antiq̄t' vocata. Nā samaria q̄ndā fuit regal'
cītas i isrl'. q nūc ab augusto sebastia noia-
tur. Hec regio media int' iudeā et galileā ia
cet: icipiēs a vico cui nom̄ ē eleis. c' sit' nat'e
ōsil'is ē iudee. ab ea ñ differēs i ṽtute: vt dt
Isi. a q̄dā mōte noīe somer pmit' nomen su
psit. vt3. iiij. Re. ab ista tñ pria samaritāorū
gēs i poster ē exorta. q trāsmigta ō assyrijs
hītauit i samaria. q deiceps dc̄a ē samaria
i. custodia. eo q captiuato pplo isrl' ipi fue
rūt i eadē pria p custodia ab assyrior r'gibz
derelicti. vt dt Isi. li. ix. i c. de vocabul' r'gio
nū. q̄re sup̄ i eodē ō samaria mōte in l'ra S

De Sābia Ca.CXXXIIII.

S Ambia mesie ē puīcia ī europa ī inferiori scythia collocata: qsi media inter prutenos.estenes.olisianes.linones ꝛ cutōes (al'turones) q̄ oēs antiq̄t⁹ gothoꝝ erāt subditi ptāti.vt narrat Varro.similit ꝛ herodot⁹.ꝛ ihabitāt litora oceani faciētes pmōtoria ꝛ sin⁹ lata aqlonis.vt dt idē.Est āt Sābia tra fertil' gleba.ꝛ frugū ferax.tra palustrꝭ ꝛ nemorosa.mltꝭ flumib⁹ ꝛ lacub⁹ circūuallata.gēs int̄ ceťos barbaros corpe elegās.mēte audax.igenio arte ꝛ artificio alias natōes ī circūitu pexcellēs.

De Sabaudia Ca.CXXXV

S Abaudia dr ꝗ antiq̄s q̄si salua ꝛ audax.via eo q ab antiq̄s tpib⁹ illa via boitate pcipua a gallicanis ptib⁹ ad italiā p illi⁹ prie deserta ꝛ mōtes fuit sp tuta Nā sp ibi fuit summa iusticia Et iō put clamat fama publica sp fuerūt ibi trāseūtes in strata cōi securi ab oī spolio ꝛ rapina Est āt ps pyrene.cui⁹ mōtib⁹ italia a gallia sepat. Quere sup de pyreneis mōtib⁹ ī lra P.ꝛ alio noīe Prouīcia puīcie noīat

De Sardinia. Ca.CXXXVI

S Ardinia ē insula ī mari mediterraeo iuxta siceliā a q̄dā sardo hercule pcreato noiata.Qui cū mag̃ multitudīe de libya pfect⁹ sardiniā occupauit.ꝛ ex suo vocabulo īsule nomē ddit Hec ī africo mari ad silitudinē hūani vestigij tā ī oriēte q̄ ī occidēte latior.pminꝫ ferme parib⁹ latib⁹.q̄ in meridiē ꝛ ī septētriōeꝫ ptūt.ꝛ iō pus a nauigātib⁹ grecoꝝ ichos vocabat. Ptꝫ āt tra in lōgitudie.M.ctl.In latitudie.xl.In ea neqꝫ spēs gignit neqꝫ lup⁹.sed solifuga tm̄. aial.s.exiguū.hoīb⁹ pniciosuꝫ.Venenū q̄qꝫ ibi ñ nascit.nisi herba q̄ dr apiū risus q̄ hoib⁹ rict⁹ dhit ꝛ q̄si ridētes interimit. Fōtes hꝫ calidos ifirmis pbētes sanitatē siue medelā.furib⁹ cecitatē.si sacro dato ocl'os tetigerint.vt dt Isi.li.xiiij.

De Sarmata Ca.CXXXVII

S Armata barbaroꝝ ē terra q̄ sarmate sūt dicti a studio armoꝝ. Nā patētib⁹ cāpis armati incedebāt:ꝛ mltas puīcias spoliabāt p⁹q̄ eos Cetul⁹ danubio phiberꝫ vt dt Isi.li.ix.Hi de gothis sicut ꝛ gipides Et hi tā pedestri plio q̄ eq̄stri st vsi.ꝛ iō sic sūt dicti.vt dt Isiō.ibidē.

De Samo Ca.CXXXVIII

S Amo insula est ī egeo mari.vbi nata est Iuno.ex q̄ fuit sibylla samia ꝛ pythagoras sami⁹.a q̄ phie nomē pmit⁹ ē inuētū.vt dt Isi.li.xv.In hac īsula tradūt p⁹ vasa fictilia fuisse repta.vñ ꝛ vasa samia appellata sūt.Ex q̄ ptꝫ q gleba illi⁹ īsule ē tenax ꝛ glutinosa.ꝛ iō ad talia vasa dr mag̃ apta: vt dt

De Saxonia Ca.CXXXIX (Isi.

S Axonia puīcia ē ī germāia.c⁹ icole a grecꝭ dicūt ꝯrisse originē.ꝛ ad ptes vbi nūc hītāt nauigio aduēisse.ꝛ expulē turingꝭ(q̄ tūc vsqꝫ ad lit⁹ oceani hītabāt) mltꝭ plijs sedes obtinuisse: ꝛ ī eadē puīcia vsqꝫ hodie pmāsisse.Gēs eni sp fuit bellicosissima.elegātꝭ forme.pcere stature.robusta corpe ꝛ audax mente.Est aūt saxonia tra q̄ ad glebā fertilissima.frugū oim ꝛ fructuū valde ferax.ī mōtuo nemorosa.ꝛ ī campestrib⁹ frugifera ꝛ pascuosa.fecūda ī gregib⁹ et armētꝭ.opulēta ī argēto cupro ꝛ alijs minerꝭ ac metall'.Mōtes ei hꝫ īsignes d q̄b⁹ effodiūt lapides q̄ igne fortissime resoluti ī erꝭ subaꝫ ꝯuertūt.ꝛ flumia hꝫ nobilissima ꝛ famosa.s.weserā Linnā Albiā Salā atꝫ oderā.ꝛ mlta alia q̄ trā pterfluūt trāsalbinā. Fōtes hꝫ salsos ī mltꝭ locꝭ ex q̄b⁹ sal albissimū ꝛ optimū decoq̄t ac pat. Ciuitates plimas hꝫ fortissimas ꝛ mūitas.fortia opida et castra fortissima:tā ī cāpestrib⁹ q̄ mōtāis. Iuxta mōtē āt vbi cupꝝ fodit īuēit mons magn⁹:c⁹ lapides rdolēt sic viole. In alijq̄b⁹ ēt mōtib⁹ īuēit marmor valde pulcꝝ.ꝛ h potissime iuxta cenobiū qd Lapis scti michael' nūcupat. In illis mōtanis maxim⁹ ē ꝯcurs⁹ feraꝝ ꝛ bestiaꝝ aproꝝ ꝛ vrsoꝝ:ceruorum damulaꝝ.ꝛ iō ī ill' mōtib⁹ nemorot mlta venationū gña exercet. Hec ꝛ mlta alia laudedigna ī saxonū regiōib⁹ īueniūt. q̄re sup d germāia ī lra G.ꝛ ī lra A.d Alemania. Hꝫ ēt saxonia boemiā et poloniā ab oriēte. westualiā ab occidēte Frisonicū lat⁹ ad oceanū A septētriōe ꝓo Turigoꝝ gētē.ꝛ frāconū a meridie. Cui⁹ gēs fortꝭ īclyta ꝛ iuicta vsqꝫ hodie pseuerat: vt dicit Herodot⁹.

De Sclauia Cap.CXL.

S Clauia ē ps mesie mltas ꝯtinēs regiōes. Nā sclaui sunt boemi:poloni:metani(al' merani:) wādali.rutheni:dalmate et chariti.q̄ oēs mutuo se itelligūt.et ī multis sūt siles q̄ ad liguā et q̄ ad mores. dispares tñ sūt q̄ ad ritū. Nā q̄dā adhuc tenēt cultū pagāoꝝ.q̄dā ꝓo retinēt ritū grecorum.quidā aūt latinoꝝ. Omnes aūt iste re-

giones sūt glebe optīe ꝛ messifere ꝛ vinifere
i multis locꝫ. Oēs em̄ isti ꝑ maiori pte ī co
ma sūt attōsi: exceptꝫ ruthenis ꝛ illꝰ q̄ mixti
sunt cū teutonicꝫ ꝛ latinis. Et ē duplex scla
uia. Maior q̄ ꝛ sclauonia đr. q̄ dalmaciā ꝛ
saruiā carinthiā ꝯtinet ꝛ multas alias regi-
ones. Et istiꝰ īcole q̄dā maritima occupāt.
q̄dā iuga mōtiū ꝛ ꝯdēsa nemoꝝ īhabitāt. q̄-
dā cāpestria excolūt ꝛ exarāt. gēs seuera ꝛ a-
spera ꝛ inculta. circa diuinū cultū ninꝰ pia.
pyraticā ducēs vitā. exercēs p̄daꝫ ꝑ mare ꝛ
ꝑ terram. ꝛ maxie illi q̄ habitāt iuxta mare.
Alia ē sclauia minor q̄ a finibꝫ saxonie ptē-
dit ad prutenos wādalos. ligue sue ꝑplꝰos
(alꝰ plꝰes) hn̄s ꝯtinios ꝛ boemos. Et h̄ scla-
uia đr boꝯitania q̄ a prutenis diuerſ amni
bꝰ secludit. ꝛ a gothis atqꜫ danis q̄dā ma
ris oceani ꝓmōtorio. Qđ mare cū diuidit:
ad litꝰ eiꝰ terminat minor sclauia ꝛ finit. Est
āt hec regio valde frugifera ꝛ fructifera: flu
minibꝫ ꝛ stagnis irrigua. nemorosa ꝛ pascuo-
sa. melle abūdās atqꜫ lacte. gēs fortꝫ corꝑe.
agriculture dedita ꝛ piscature. magꝫ pia ad
deū: ꝛ pacifica q̄ ad ꝓxim: qꜫ illi q̄ habitāt ī
maiori sclauia. ꝛ h̄ est ꝓpt mixtionē ꝛ socie-
tatē quā q̄tidie ꝯtrahūt cū germanis. vt đt
Herodotꝰ.

De Sparciata Ca. CXLI.

s Parciata est regio iuxta greciaꝫ que
alio noīe lacedemonia nūcupat a la-
cedemōe filio semele sic vocata Que
re de Lacedemonia in lr̄a L. Eosdē em̄ di-
cūt antiq̄ lacedemones ꝛ sparcianos. vt dic̄
Isiđ. lib. ix.

De Sere Ca. CXLII.

s Eres est ꝓuīcia ī oriēte. nomē sortita
ē a q̄dā opido qđ seres ēt noīat. Ibi
đ arboribꝫ lana colligit ꝛ ide sericū p̄
ꝑat. vn̄ de eiꝰ incolꝰ đt poeta. Ignoti facie:
sꝫ noti vellere seres

De Selādia Ca. CXLIII.

s Elādia est terra maritima ad modū
insule flumine ꝛ maris brachijs cir-
cūdata. Habꝫ āt ollādiā ad orientē.
Flādriā ad meridiē Oceanū ad occidētem
Britāniā ad septētrionē. Sūt āt ibi plꝰes ī-
sule ꝑue ꝛ magne brachijs marꝫ seꝑate ab ī-
uicē ꝛ distincte. Et sūt ille īsule fortissimis
aggeribꝫ cincte ī circūitu ꝯ marꝫ īpetū ꝛ mu
nite: qꜫ gleba ē valde ferax q̄ ad segetes. sꝫ q̄
ad arbores ē q̄si nuda. Nō eī pn̄t arbores
ꝓpt marꝫ salsuginē ꝓfūdare suas radices. et
iō pꝰ plātationē cito đficiūt ꝛ arescūt. Est āt
selādia valde ꝑplꝰosa. diuitijs opulēta varijs
gēs magne stature. fortꝫ corꝑe ꝛ audax mē-
te. circa cultū dei deuota. inꝰ se pacifica ꝛ q̄-
eta. mltꝫ bn̄fica. nullꝰ molesta nisi qn̄ hostiū
insolētie resistere est coacta.

De Semigallia. Ca. CXLIIII.

s Emigallia est ꝓuincia modica vltra
mare balticū ꝯstituta iuxta osiliā ꝛ li-
uoniā sita in asia īferiori sic vocata. qꜫ a ga-
latꝫ ipam occupātibꝫ cuꝫ incolꝰ terre mixtꝫ ē
inhabitata. vn̄ semigalli sūt dicti q̄ ex gallꝰ si
ue galatꝫ ꝛ illꝰ ꝑplꝰis ꝓcesserūt. Terra bona ꝛ
fertilꝰ ī annona ī pascuis ꝛ ī p̄tis. sꝫ gēs bar
bara ꝛ inculta aspa ꝛ seuera.

De Senonēsi Ca. CXLV.

s Enoneſ gallia frācoꝝ est ꝓuīcia hn̄s
ab oriēte germaniā rhenēseꝫ. A meri
die burgūdiā supiorē ꝛ pēninos mōtes Ab
occidēte galliā lugdunēsē. A septētriōe gal
liā belgicā. Terra frugū ꝛ vineaꝝ ꝛ fructuū
diuersoꝝ: fontiū ꝛ fluuium ꝛ riuoꝝ. Galliā at
senonēses q̄ndā zenōes dicebāt. eo qꜫ liberꝝ
hospicio recepissent. pꝰea ꝫ ī s. lr̄am ē muta-
ta. vt đt Isi. li. ix. a senonēsi ciuitate: q̄ ciui-
tas eoꝝ ē capitalꝰ Est āt t̄ra ꝑplꝰosa hn̄s ciui
tates mltas: ꝛ oppida mlta fortia ꝛ munita
q̄ p̄terfluit amnes q̄ Secana appellat.

De Syria Ca. CXLVI

s Yriā syrꝰ q̄dā nepos vt đr Abrae ex
cethura: ꝓhibet a suo vocabulo nun
cupasse. vt đt Isi. li. ix. ꝛ. xv. Hec ab
oriēte fluuio Eufrate. Ab occasu ꝓo mari
magꝰ ꝛ egypto (alꝰ egyptiaco) t̄miat. attigēs a
septētriōe armeniā ꝛ cappadociā: a meridie
ꝓo sinū arabicū. vt đt idē. Sitꝰ āt eiꝰ porre
ctꝰ ē ī imēsā lōgitudinē. In lato āt āgustior
ē Hꝫ āt ītra se mltas ꝓuīcias. s. comagenā:
pheniciā. cꝰ ꝑs ē iudea absqꜫ saracēis ꝛ na-
bateis. Est āt regio ꝑplꝰosissima. fertilissima
ī frugibꝫ ꝛ fructibꝫ. armētis ꝛ pecudibꝫ. eq̄s
asinis ꝛ camelꝰ. ditissima ī cerꝫ ꝛ spēbꝫ aroma
ticꝫ ꝛ metallꝰ. munitissima ciuitatibꝫ ꝛ castrꝫ.
Irrigua nobilissimis fluuijs ꝛ lacubꝫ ꝛ sta
gnis. hn̄s nobiles portꝰ marꝫ. ꝛ h̄ p̄cipue in
palestis. maritimis ꝛ phenicꝫ. Gēs seua et
belligera. ī mltꝫ ꝑtibꝫ diuerſ mercionijs oc
cupata. Mltas ēt hꝫ gētes. sic faciebꝫ sic li-
gua aīo ꝛ moribꝫ drn̄tes Quaꝝ q̄dā hītāt ī
desꝰtꝫ vt nabatei ꝛ saraceni. q̄dā ī mōtāis. ꝛ
q̄dā ī nemoribꝫ ꝛ ī siluis. q̄bꝫ abūdāt illarū
regionū natōes vt narrat Herodotꝰ.

De Sichima
Cap. CXLVII.

Ichima ẽ modica t̃ra ĩ ſamaria. media ãt int̃ iudeã ⁊ galileã. a Sichem filio Emor q̃ eã edificauit ſic vocata Nã ſichez dicta ẽ vrbs q̃ nũc neapol' nũcupat̃. cuiꝰ ꝯfiniũ in circũitu ſichima appellat̃. vt dĩt Iſi. li. xvj. Hec vt ait Hiero. ſup Geñ xviij. fuit portio t̃re quaz dedit Jacob filio ſuo ſup̃ ſortẽ. ſ. Joſeph: vñ ⁊ illa terra fuit ĩ tribu effraim ⁊ ibidẽ ſepultꝰ ẽ Joſeph ⁊ eiꝰ mauſoleũ ibi oñdit̃ vſq̃ hodie. vt dĩt Hiero. quã terrã pecunia q̃ui labore adq̃ſita iacob cõpauit. Emit eĩ cẽtũ agnis. vtz Geñ. xxxiij. Et p iſto labore dĩt Hiero. Jacob dixiſſe ꝙ eã in arcu ⁊ gladio d̃ amorrei manibꝰ abſtuliſſz. Ibi erat ꝓpe terebithꝰ ſub q̃ iacob abſcõdit idola filioꝝ ſuoꝝ. ⁊ tunc de ſichima aſcẽdit ad luzã cognoĩe bethel. vt dĩ Geñ. xxv. In h̃ loco pauert̃ frẽs ioſeph greges. ſz aliq̃ñ req̃ſiti a ioſeph nõ in ſichimis ſed ĩ dotaim ſũt ĩuẽti vbi ipm ſpoliãtes egyptijs vẽdiderũt Sichima ãt poſt deſtruxit Abimelech filiꝰ hieroboal. ⁊ int̃fectꝭ habitatoribꝫ ſal ĩ eiꝰ ꝯfinio ſemĩauit. vt dĩ Judicũ. ix. In hoc territorio fuit fons iacob iuxta quem dñs feſſus ex itinere req̃euit. ⁊ vt mulier ſibi de illiꝰ putei aq̃ daret ad bibendũ poſtulauit. vt dĩ Jo. iiij. Eſt aũt locꝰ magne fertilitatis mire amenitatis ⁊ maxime firmitatis.

De Scythia.
Cap. CXLVIII.

Cythia regio eſt maxĩa. Cuiꝰ ꝑs ſuperior ẽ ĩ aſia. Inferior ꝟo ẽ ꝑma regio ĩ europa. Et h̃ inferior a meotidis paludibꝫ incipiẽs int̃ danubiũ ⁊ oceanũ ſeptẽtrionalẽ vſq̃ ad germaniã ꝓtelat̃. vt dĩt Iſi. li. xiiij. Huiꝰ ꝑma ẽ Alania. deĩde meotides paludes. deĩnde gothia. Dacia reicia. deinde germania vbi ꝑlimã ꝑtẽ Sueui ĩcolũt. vt dĩt idẽ. Hz itaq̃ ſcythia ꝑles regiões. q̃ꝝ q̃dã ſũt locupletes: ⁊ q̃dam inhabitabiles. Nã in pleriſq̃ locꝭ auro ⁊ gẽmis affluũt ſed griphonũ imanitate rarꝰ hoĩm eſt acceſſus Smaragdꝰ ãt optimꝰ eſt ⁊ cryſtallꝰ puriſſimꝰ ſcythie. vt dĩt ibidẽ. Mõſtruoſos in mltis ꝯtinet hoĩes ⁊ feras ĩmanes. vt lynces. tigrides. vrſos ſeuiſſimos ⁊ leões. ⁊ maxĩe ĩ deſtis ⁊ regionibꝫ hyrcanoꝝ. q̃re ſupra de Jrcanis.

De Sicionia Ca. CXLIX.

Icionia a ſicione rege antiq̃tꝰ ẽ vocata. a q̃ ⁊ regnũ ſicionioꝝ dictũ ẽ. Qd̃ regnũ arcas iouis ⁊ caliſte filiꝰ pelaſgis in d̃ditionẽ redactꝭ ex ſuo noĩe arcadiã nũcupauit. Eſt ãt arcadia q̃ ⁊ ſicionia ſinus achaie vt platani foliũ int̃ ioniũ ⁊ egeũ mare expoſita. hñs flumẽ magnũ. ſ. erimãtum. Gignit q̃z abeſton lapidẽ q̃ ſel' accẽſus nũq̃ extiguit̃. Ibi cãdidiſſime merule generãtur. vt dĩt Iſi. li. xiiij.

De Sicelia Ca. CL.

Icelia a ſicano rege ꝑmo ſicania fuit noĩata. Deinde a ſiculo itali fratre ſicelia eſt dicta: q̃ antiq̃tꝰ trinacria dicebat̃ ꝓpt̃ tria acria. i. ꝓmõtoria. ſ. peloꝝ pachynũ ⁊ lilibeũ Trinacria eĩ grecũ eſt. qd̃ latine triq̃dra dĩ. q2 in tres q̃dras eſt diuiſa. Hec ab italia freto modico ẽ diſcreta. africũ mare ꝓſpectãs. t̃ris frugifera. auro abũdãs. cauernis ⁊ fiſtul' penetrabil'. vẽtꝭ ⁊ ſulphure plena. Vñ ⁊ ibi etne mõtꝭ eſtuãt icẽdia. ĩ cꝰ freto ſcylla ẽ ⁊ carybdis: q̃bꝫ aut nauigia abſorbent̃ aut collidũt̃. Fuit ãt q̃ndã ꝑria cyclopũ: ⁊ poſtea nutrix tyrãnoꝝ. Frugũ fertil'. Prĩo oĩbꝫ terrꝭ p cõmittẽdis ſeminibꝫ aratro ẽ ꝓſciſſa Prĩcipalẽ vrbẽ hz Syracuſaz. ⁊ fontẽ aretuſã: ⁊ albeũ fluuiũ genitorẽ eq̃ꝝ In ea ꝑmo ẽ inuẽta ĩſula comedia Achatẽ lapidẽ ex achate fluĩne ſicelia prĩo dedit. Parturit ⁊ mare ſiculũ corallũ albũ. Gignit ⁊ ſales agrigẽtinos q̃ igne ſ't ſolubiles. ĩ aq̃s ãt crepitãtes. Oĩs ãt ambitꝰ claudit̃ ſpacio triũmiliũ ſtadioꝝ. Dĩc ãt Saluſtiꝰ italie fuiſſe ꝯiunctã ſiceliã. ſz mediũ ſpaciũ diuiſuz fuiſſe ꝑ marꝭ ĩpetũ atq̃ ſciſſum. Hucuſq̃ Iſi. li. xiiij. c. de inſul' vbi recitant̃ oĩa ſup̃ dicta. Et eadẽ narrat Pliñ.

De Syrtibus
Caplm. CLI.

yrtes dĩt Iſi. li. xiiij. ſũt arenoſa ĩ mari loca a tractu ſic vocata. vt dĩt Saluſtiꝰ. eo ꝙ oĩa ad ſe trahãt. Cumulos em̃ arenaꝝ ad ſe trahũt. Syren em̃ grece dĩ tractꝰ latĩe. ⁊ tal' attractio fac̃ mare ineq̃le vt vno loco ſit ꝓfundum. ĩ alio loco ſit vadoſũ. ⁊ iõ ꝑiculoſuz eſt illac ire. Et dĩ hec ſyrtis. Sũt ãt tales ſyrtes ꝑiculũ inducentes iuxta mare egyptiũ: ⁊ in locꝭ ꝑlibꝫ eĩ admiſcent̃. vt dicit idẽ.

De Scotia Ca. CLII.

Cotia a ſcotoꝝ gentibꝫ a q̃bꝫ incolit̃ appellat̃. Et eſt ꝓmõtorium in inſula

britannica. vnde ⁊ fluminibus ⁊ maris bra
chijs ab anglia aquilonari separant. Ex par
te vero opposita vndiqꝫ septa mari oceano
quo ab Hybernia Scotia est diuisa. Ea-
dem gens ab inicio que quōdam in hyber
nia. ei super omīa similis in lingua ⁊ in mo
ribus ⁊ in natura. Nam gens est leuis. ani
mo ferox. seuiens in hostes. Tantum fere
mortem diligens: quantum seruitutem. in
lecto mori reputans segniciem. In campo
autem contra hostem interfici vt interficiā
tur gloriam arbitrans ⁊ virtutē. Gens par
ci victus. famem diutius sustinens. ⁊ raro
ante ocasum super cibum se effundens. car
nibus: lacticinijs piscibus ⁊ fructibus ma-
gis vtens. Panis vsus britannicis minus
habens. Et cum sit populus satis elegantꝫ
figure ⁊ faciei pulcre generaliter a natura.
multum tamen eos d̄format proprius ha
bitus siue scotica vestitura. Dicuntur autē
scoti propria lingua a picto corpore quasi
scissi: eo ꝙ aculeis ferreis cum atramento
figurarum stigmate antiquitus annotabā-
tur. vt dicit Isidorus libro. ix. ij. capitulo
de vocabulis gentium. Mores autem pri
meue gentis multi ex eis ex admixtione cū
anglis in maxima parte his temporibus in
melius mutauerūt atqꝫ anglorum idioma-
te informant. vnde quicquid decens et ho
nestius in illis inuenitur hoc ab Anglicis
est contractum. Siluestres tamen Scoti
sicut ⁊ hybernenses (al's hybernici) in habi-
tu: in lingua ⁊ in victu ⁊ in alijs moribꝰ pa-
terna sequi vestigia gloriam arbitrantur.
Imo aliorum cōsuetudines respectu suaꝝ
aspernant. Eoꝝ regio ꝗ ad humi fertilitatē.
nemorum amenitatem. fluuiorum ⁊ fontiū
irriguitatem. gregum ⁊ iumentorum multi
plicitatem. vbi litus gaudet cultoribus: ꝑ
sua quātitate. nec etiam ipsi britannico so-
lo impar est. vt dicit Herodotus. situs or-
bis terrarum sagacissimus explorator. put
recitat Plinius. Quere supra de Ibernia
in littera I. infra quasi eadē de Scotia di
cit Isidorus. ꝗ ibi d̄ hybernia in pluribus
referunt.

De Suecia Ca. CLIII.

s Vecia regio est inferiorꝫ scythie i eu
ropa. a ꝗ tota gothia Que int̄ dano
rū ⁊ noricoꝝ aq̄lonariū regna maxīa
ē regio hodie noīata hn̄s mare balticuꝫ ab
orientē. oceanū britānicū ab occidente. nori
coꝝ ꝓrupta ⁊ ꝑplos a septētriōe. A meridie
ꝓ Dacoꝝ ꝯfinijs t̄minat. Est aūt suecia (ꝗ
⁊ gothia ē vocata) ꝗ ad solū frugifera. vines
arū tn̄ expers. sꝫ i pascuis vbrimis alios de
fectꝰ recupat ⁊ metall. Nā pter diuitias ꝗs
ex mari illa regio multipl'r ꝯtrahit. in feris
pecudibꝰ ⁊ iumēt. i argētifodinis ⁊ alijs lu
cris īnumer. mltas regiōes alias p̄excellit
Gēs valde robusta. cuiꝰ militarꝫ potētia ꝗn
dā totiꝰ fere asie ⁊ europe ꝑtē maximā mul-
tis tpibꝰ edomuit: ꝗs aggredi tpe Alexādri
magni grecoꝝ audacia extimuit. Julij etiā
cesarꝫ iuicta potētia supatis gallicꝫ alema-
nicꝫ ⁊ britānis: cū danis ⁊ gothis noricis ⁊
aq̄lonaribꝰ ꝑplis alijs: cōgredi formidauit.
ſm ꝙ tradūt scꝑtores historie tā grecoꝝ ꝗ̄
rhomanoꝝ. ꝗꝝ dictꝫ pt ⁊ debet merito fides
adhiberi. i ꝗbꝰ sic̄ nec religiōi fidei nec etiaꝫ
rōi potit i alicꝫ obuiari. vt d̄t Hiero. Illoꝝ
inq̄t poetaꝝ ⁊ scꝑtoꝝ scꝑtꝫ ⁊ dictꝫ fidē adhi
bere ꝯuenit ꝗꝝ relatio fidei moribꝰ nō p̄iu-
dicat: nec ꝟitati agnite ꝯdicit. Ex istoꝝ ꝓsa
pia amazones ꝓcesserūt. vt d̄t Orok. ⁊ Isi
dorꝰ. li. xiiij.

De Sueuia Ca. CLIIII.

s Veuia germanie rhenēk ē ꝓuīcia in
europa Cuiꝰ gēs hr̄e dominiū maxi
mū in germania ꝯsueuit vt d̄t Isi. li.
xv. Dicit āt idē in. c. de vocabul' gētiū li. ix.
Sueui inq̄t sūt ps germāoꝝ i fine septētrio
nis. de ꝗbꝰ etiā d̄t Lucanꝰ. Fūdit ab extrēo
flauos aq̄lone sueuos. Quoꝝ fuisse ꝗndaꝫ
cētū pagos ⁊ ꝑplos: mlti crediderīt Dicti āt
sūt sueui a sueuo mōte ꝗ ab ortu germanie
ortū hꝫ. ⁊ illiꝰ mōtꝫ loca ⁊ ꝯfinia ꝑmitꝰ colu
erūt. vt d̄t idē. Itē vt d̄t idē. Ab ortu hꝫ da
nubiū cū bauaria. Ab occasu hꝫ rhenū cuꝫ
alsatia. A meridie hꝫ iuga alpiuꝫ cū italia.
A septētriōe hꝫ Frāconiā cū īferiori germa
nia. Et est duplex sueuia. Inferior ptēdit ꝯ
rhenū. Supior ꝯ alpes ⁊ danubiū. Vtraqꝫ
ē terra optīa ⁊ frugifera ⁊ vinifera ī multꝫ lo
cꝫ. hn̄s ciuitates munitissimas oppida ⁊ ca
stella circa cāpestria ⁊ mōtana. amnes ⁊ flu
mina. nemora multa. ꝗmina ⁊ pascua. ouiū
greges ⁊ armēta circa mōtana. Etiā ferꝝ hꝫ
⁊ argētū ꝓcreat ac metalla. gens ꝑplosa ni-
mis. fortꝫ audax ⁊ bellicosa. ꝓcero corpe et
flauo crine. venusta facie ⁊ decora.

De Thanatos Ca. CLV

t Hanatos insula ē oceani pusila mo
dico freti infiectu a britannia sepata

bn̄s cāpos frumētarios ꝛ glebā vberē Di-
cta est thanatos a morte ꝓpetū.q̄s duz ipa
nesciat asportata iñ terra.q̄quo gētiū vecta
fuerit angues ilico ꝑimit.vt dꝫ Isi.li.xiiij.

De Taprobana Capl'm.CLVI

Aprobana ē insula Indie iacēs ad
t austꝝ.ex q̄ ocean⁹ indic⁹ incipit.pa-
tēs i longitudīe octingētis.lxx.mili-
bus ꝛ q̄nquaginta passuū.in latitudīe ꝟo
lxxv.milia stadioꝝ.Scidit aūt amnis inf-
fluuio.tota repleta margaritꝭ ē gēmis.ꝑs e⁹
bestijs ꝛ elephātib⁹ ē repleta.ꝑtē ꝟo homi-
nes tenēt.In hac dicūt i anno duas eē esta
tes.ꝛ duas hyemes.ꝛ bis florib⁹ vernare lo
cuz Utilissima isula ē Indie virēs oi tpe.ꝛ
folia ei⁹ sp sunt virētia ꝛ nūq̄ȝ cadūt.vt dicit
Isi.li.xiiij.

De Thracia Capl'm.CLVII

Hracia ē ꝓuincta i grecia ad quā ve
t niēs tyras fili⁹ iaphet.a suo noie vt
dicit.ipam thraciā noiauit.vt dꝫ Isi.
li.xiiij.Alij a seuicia incolaꝝ thraciā appel-
latā dixert Huic ab oriēte ꝓpontidis ꝛ vrbs
Cōstātiopol' opposita ē.A septētrone ꝟo hi-
ster obtēdit A meridie āt egeo mari adherz
Ab occasu ꝟo macedonia illi sbiacet.Cui⁹
regionē olim diuersi ꝓpli scz massagete sar-
mate ꝛ scythe ꝛ alie plime natōes icoluert.
Ampla est ei ꝛ iō mltas natōes potuit ꝯti-
nere.Ebrū fluuiū thracia fundit.q̄ ēt gētes
barbaras mltas tāgit.vt di.Isi.li.xiiij.

De Traconitida Ca.CLVIII

Raconitida regio ē i iudea cui ꝑfuit
f Philipp⁹.frat herodis.nā totū regnū
hebreoꝝ fuit diuisū i q̄ttuor tetrarchi
as.q̄ꝝ Prima fuit galilea cui⁹ tetrarcha fu
it herodes.Scd̄a ꝛ tertia iturea ꝛ traconiti
da regio.cui ꝑfuit philipp⁹ vtriusq̄ȝ regiōis
exn̄s tetrarcha Quarta fuit abelina regio.
cui ꝑfuit lysanias frat herodis ꝛ Philippi.
In tot em̄ ꝓncipatus ꝑticulares fuit diui-
sa iudea a rhomanis ad domādā sṗbiā iu
deoꝝ.vt dicit glo .sup Lucā sup locū illuz.
Tetrarcha āt philippo ituree ꝛ traconitidis
regionis ꝛc̄.

De Thessalia Capl'm.CLIX

Hessalia vt dꝫ Isi.li.v.grecie ē ꝓuin
tia a thessalo rege cognoiata.q̄ ad me
ridianā plagā macedonie ꝯiūcta est.
Multa i thessalia flumia sūt ꝛ opida q̄ꝝ ca
put Thessalonica est vocatum.Ibi ēt mōs
parnassus q̄ndā apollini ꝯsecrat⁹ Fuit au-
tem thessalia patria achill' ꝛ origo extitit la
phitaꝝ.d q̄b⁹ fert q̄ hi ꝑmo eq̄s frenis do
muerūt Sup dorsa eoꝝ isidētes vnū corp⁹
esse videbāt.ꝓpt qd̄ milites thessaloꝝ cētau
ri ficti sunt.vt dꝫ Isi.li.xj.c.de portētis.In
thessalia āt ꝑmo solidi aurei inuēti sūt.Do
mādorūq̄ȝ eq̄ꝝ vsus ꝑmitus est rept⁹.vt dꝫ
Isi.li.xv.Adhuc dꝫ Isi.li.iiij.q̄ moysi tp̄i-
b⁹ i thessalia accidit q̄ddā diluuiū i q̄ aq̄rū
illuuies maiorē ꝑtem ꝓploꝝ thessalie absū-
psit pauc ꝑ refugia mōtium liberatꝭ.ꝛ ma-
xime i mōte parnasso.i cui⁹ circūitu deuca-
lion tūc tp̄is regno potiebat.q̄ tūc ratib⁹ ad
se ꝯfugiētes suscepit.ꝛ sic ꝑ gemia parnassi
iuga eos aluit atq̄ȝ fouit.ꝓpt qd̄ dicūt gre-
coꝝ fabule Deucalionē hoīm gen⁹ de lapi
dib⁹ reparasse.vt dꝫ idē ibidē

De Thenedos Ca.CLX

Henedos est insula grecie vna d cy
t cladib⁹.sita ad septētrionē In q̄ ciui
tas thene ꝯdita ē a q̄ insula est voca
ta.Fuit aūt thenes q̄dā iuuenis infamat⁹
q̄ suā nouercā cognouisset q̄ fugiēs insulā
vacuā cultorib⁹ obtinuit q̄ ex noie suo ciui
tati quā ibi ꝯdidit ꝛ insule nomē dedit

De Thile Capitulū.CLXI

Hile vltima est insula oceani int pla
t gā septētrionalē ꝛ australē vltra bri-
tāniā sita nauigatōe sex dieꝝ.A sole
nomē hn̄s.qꝛ i ea sol estiuū solsticiū facit ꝛ
null⁹ vltra eā dies est.ꝛ iō ei⁹ mare tardū est
ꝛ ꝯgelatū.vt dꝫ Isi.li.xiiij.ꝭm Pliniū autē
loc⁹ inhabitabil' est.qꝛ in estate nihil pōt ibi
crescere ꝓpt nimiū calorē exurentē.In hye-
me etiā nihil ꝓpt frigiditatē ꝯgelantē.Naz
ab eq̄noctio ꝟnali q̄n sol est i ariete vsq̄ȝ ad
eq̄noctiū autūnale q̄n est i libra :sol: illi in-
sule nuq̄ȝ occidit.ꝛ ab illo tp̄e vsq̄ȝ ad eq̄no
ctiū vernale iteꝝ ad insulā nō accedit.vn̄ ꝑ
dimidiū annū hꝫ diē.ꝛ ꝑ dimidiū hꝫ noctē.
vt dꝫ idē in.c.de insulis.li.xiiij.ꝛ de solsticio
li.ij.Idem etiā dꝫ Beda in li.de naturis re
rū.silr ꝛ Solinus

De Tripolitana Capl'm.CLXII

t Ripolitana regio ē duplex.Una ē in
phenice.dicta a tripoli ciuitate famo-
sissima.q̄ tot⁹ patrie i circūitu ꝓpt nimiā sui
fortitudinē.est d̄fensio ꝛ munimē.Alia ꝟo
ē tripolitana i africa int pētapolim ꝛ bizan
tiū sita.a trib⁹ magnis vrbib⁹ vocata ē.s.ozea
sabine vl' tabrace ꝛ leptꝭ magna.Hec hꝫ ab
oriēte seres (al's syrtes) maiores ꝛ trogodi-

tas. A septētrione mare adriaticū. Ab oc-
casu bizantiū. a meridie getulos ꝛ gara mā-
tes vsq3 ad oceanū ethiopicū ꝓtendentes
vt dͭ Isid. li. xv.

De Trogodea Capl'm. CLXIII.

Rogodea ē regio ī ethiopia. cꝰ īcole
t dicunt̄ trogodite sic vocati. q2 tāta ce
leritate pollēt vt feras pedum cursu
assequant̄. Habet aūt hec regio q̄ndam in-
sulam vbi crescit optima myrrhe spēs ꝛ pu
rissima. Eius gutta ibi īuenit̄ ꝛ dͬ myrrha
trogoditen ab insula in q̄ crescit. vt dͭ Isi.
li. xvij. Cū sit h̄ ꝓuincia ī ethiopia: tāgit tn̄
fines arabie. vn̄ aliq̄n dͬ eē in arabia. vt li.
xvij. aliq̄n in ethiopia. vt patet li. ix.

De Troiana Capitulū. CLXIIII

Roiana ꝓuīcia in phrygia ꝑmitꝰ fuit
t dardania a dardano rege noīata Nā
dardanꝰ de grecia ꝓfectus ꝑuenit ad
phrygiā ꝛ ibidē ꝑmitꝰ regnauit. post quē fi
liꝰ eiꝰ erictoniꝰ. deīde nepos eiꝰ tros. a q̄ ci-
uitas troia ꝛ patria ī circūitu ē vocata. vt dͭ
Isi. li. ix. Multi aūt de troianis pꝰ troie exi
tū facta classe ꝑ diuersas mūdi ꝑtes sibi se-
des q̄sierīt. ꝛ ml'tas natōes expellētes ꝑ eis
habitauerīt. ꝛ ex eoꝝ ꝓgenie ꝓdierūt ī poste
rū potētissime seculi nationes sicut diuersa
rum regionū verissime historie attestant̄

De Tuscia Capitulū. CLXV

Uscia italie est ꝓuincia int̄ ligures ꝛ
t romanoꝝ territoriū collocata q̄ diffi
cilibꝫ mōtiū iugis ꝛ accessibꝫ locoꝝ
valde alt3 ꝛ art3 fortissime est munita. Tu-
scia aūt vt dͭ Isi. li. xv. a sacroꝝ ꝛ thuris fre
quētia ē vocata. nā ī illis ꝑtibꝫ ī mortuorū
exequijs antiq̄ thura cremare ꝛ offerre reli
gionis ꝛ deuotōis gr̄a maxie sueti erant. et
suos mortuos affectu lachrymabili ꝯplāge
bāt. Thura etiā ī aris deo potissime incēde
bāt. q2 vt dͬ in tuscia ars aruspicia ꝑmitus
est rep̄ta. vt dͭ Isi. Hec ꝛ emilia fuit antiq̄tꝰ
noīata. Pl'es hn̄s īclytas ꝛ nobiles ciūtates
Ab occidēte ꝯ liguriā h3 pisanā ciūtatē. Se
nas. Lucā. Florētiā. ꝯ septētrionalē vrbe3
veterē. ꝯ orientē areciū. ꝯ meridiē thuribo-
nā. parusiū ꝛ assisiū q̄ valli spolitane ꝯtigue
sūt ꝛ vicine Ab oriēte hn̄s mare adriaticū ꝛ
marchiā anconitanā. A meridie tyberim ri
pā ꝛ romā Ab occidēte mediolanesem ligu
riā. A septētrione romaniolā ꝛ ꝓuinciā pa
duanā. ꝛ h̄ regio ē ml'tū ꝓtēsa in longū. ab
ortu ꝓ'lus occasꝰ3. minꝰ hn̄s latitudis ab

aq̄lonari t̄mio ad australē. Est āt t̄ra mōtu
osa sat3 ꝛ fortissima q̄ ad situ3. fertilissima q̄
ad solū. saluberrīa q̄ ad celū. quā mare ī du
abꝫ ꝑtibꝫ locupletat. quā etiā fontiū ꝛ lacuū
ml'titudo irrigat ꝛ fecūdat. Arnꝰ fluuiꝰ illa3
ꝑterfluit ꝛ decorat. croci aromatici ibi cre-
scētis abūdātia ip̄a3 singular'r nobilitat at
q3 ditat. Fontiū ēt calidoꝝ ī ea scaturiētiu3
affluētia ip̄a3 ḡtificat ꝛ sublimat.

De Thuringia
Cap. CLXVI.

Huringia germanie ē ꝓuīcia media
t int̄ gentē saxonū ꝛ frāconū ꝛ westua
loꝝ. Hn̄t em̄ boemos ꝛ saxones ab
oriēte. frācōes ꝛ bauaros a meridie. Sue-
uos ꝛ alsatos ab occidēte. Rhenēses west
ualos ab aq̄lone. Gēs q̄dam f̄m nomē pa-
trie thurigia. i. dura ꝯ hostes maxie ꝛ seue-
ra. Est ei ppl's numerosus elegant3 stature.
fort3 corꝑe. durꝰ ꝛ ꝯstās mēte. hn̄s t̄rā mō-
tibꝫ fere vndiq3 circūdatā ꝛ munitā. interius
ꝟo planā valde frugiferā ꝛ fructiferā. a vine
is ēt nō exꝑtē. oppida ml'ta. castra fortia. n̄.
solum ī mōtanis vexetiā ꝑ plana. amnibꝫ ꝛ
stagnis ꝛ lacubꝫ irrigua. aere saluberrima.
pabuli vbertate ḡtissima. armēt3 ꝛ gregibꝫ
valde plena. In eiꝰ mōtibꝫ diuersa īueniūt̄
mineralia ꝛ metalla. vt dͭ Herodotꝰ. q̄ nul
latenꝰ ꝑmisit secreta in germanie ꝯfinio in-
scrutata.

De Thuronia Ca. CLXVII.

Huronia gallie supior3 est ꝓuīcia ꝑs
t aq̄tanie antiq̄tꝰ cōputata a thuronū
ciuitate inclyta sic vocata. In q̄ gē-
ma sacerdotū Martinꝰ sctīssimus req̄euit.
Est āt sita suꝑ amnē liguri q̄ eā ꝑterfluit ꝛ ir
rigat ꝛ multipl'r locupletat Terra frugifera
ꝛ fructuosa vinifera ꝛ pascuosa. aere salub-
rima. nemorosa. gēs robusta corꝑe elegāt3
forme. audax mēte. benefica ꝛ efficax ī oꝑe
modesta in f̄mone

De Uasconia Ca. CLXVIII.

Asconia ē ꝓuincia ab aq̄tānia antiq̄-
v tus cōprehensa sita iuxta pyreneū a
vascea oppido nūcupata. vt dͭ Isi.
li. ix. hn̄s mōtes pyreneos ī vno solo late ꝛ
ī alio oceanū mare. ī alia ꝟo planiciē ꝓuīcie
Tholosane. in alia ꝟo pictauoꝝ gentibꝫ ap
propinq̄t. Terra siluestr3 ꝛ nemorosa ꝛ saltuo
sa ꝛ mōtuosa ī mult3 suī ꝑtibꝫ vinearū ferax
intātū q7 vicinis ꝓuīcijs ꝛ mult3 insul' mar3
vini copiā administrat. Gethona fluuius a

tholosana ꝓuīcia hāc sepat q̄ vasconiā ꝑter
fluēs iuxta burdigalē metropolim vrbē va
sconū oceanū mare ītrat. vt dt Isi.li.ix.i ca.
de vocabul' gētiū. wattei a wata opido co=
gnoīati ꝑ amplā iugꝫ pyrenei mōtꝫ solitudi
nē inhabitāt q̄ ⁊ vascōes q̄si wacconens di=
cunt. c in s.lraz cōmutata. q̄s pōpeiꝰ edomi
ta hispania ad triūphū venire festinās ꝺ py
renei iugꝫ deposuit ⁊ i vnū oppidū ꝯgrega=
uit: vn̄ ꝯuenaꝝ nom̄ vrbs accepit. vt dt idē
Isi. Pli. ⁊ Hero. q̄ recitat gētē vasconū fo=
re corꝑe leuē ⁊ agilē. aīo audacē. ad bella ꝑ=
cipitē ⁊ ferocē.

De Venecia Ca.CLXIX.

v Enecia venetoꝝ ab antiq̄ dicebaꝛ ꝓ=
uīcia q̄ a litore marꝫ adriatici i cuiꝰ si
nu vrbs venecia nūc ē sita vsq̄ ad pa
dū fluuiū q̄ diuidit int' ciuitates ⁊ fines su=
ꝑioꝝ liguꝝ ⁊ inferioꝝ. vicz inter Pergamē=
ses ⁊ Mediolanēses ꝓmitus extēdebaꝛ vt
narrat Longobardoruz ac Liguꝝ historie
verissimꝰ r̄citator. mltas siq̄dē nobiles nūc
obtinuit ciuitates. nā vt dt Isi.li.xv. man=
tua q̄ a māto vel mācuo tyresie filia. q̄ post
īteritū thebanoꝝ venit i italiā. ꝯdita: sita ē i
venecia q̄ gallia cisalpina ē vocata. Vene=
tie itaq̄ italie est ꝓuīcia Que multaꝝ traꝝ ⁊
ciuitatū dn̄iū habuit ab antiq̄ i mari ⁊ i ter
ra. Cuiꝰ ptās hodie ꝑ lōgissimos marꝫ tra=
ctꝰ ⁊ vsq̄ i greciā se extēdit. germanoꝝ fines
vsq̄ ad aq̄legiā tāgit. Dalmatū ⁊ sclauoruz
pyrataꝝ p̄dā tyrānicā rep̄mit ⁊ cōpescit In=
sulas ⁊ portꝰ ꝓmōtoria marꝫ ⁊ sinꝰ sb eiꝰ do
minio existētes iustissime regit. Subditos
ꝓtegit ab hostibꝫ potētissime ac defēdit Rē
publicā ⁊ ciuilē iustꝫ legibꝫ subijcit. nullā se
ctā diuinis ꝯtrariā īstitutꝫ ifra suos t'mios
manere dissimulat aut ꝑmittit. Hꝰ gētis re
ferre singulas ꝓbitates estimo supfluū cuz
de gētis venetoꝝ v̄tute ⁊ potentia circūspe
ctōe ⁊ ꝓuidētia vnitate ⁊ ciuiū ꝯcordia: amo
re totiꝰ iusticie cū clemētia oībꝫ fere natōibꝫ
iam sit notū. vt dt idē regiꝰ scriptor historie
lōgobardorū

De westualia Ca.CLXX

w Estualia germanie inferiorꝫ est ꝓuin
cia. hn̄s saxoniā ad oriētē. thurigiā ⁊
hassiā ad meridiē. rhenū ⁊ Coloniaz
ad occidentē. oceanū ⁊ frisiā ad aq̄lonē. no=
bilissimis flumibꝫ duobꝫ i eiꝰ extremitatibꝫ
cingit. s. wesera atq̄ rheno. Nā rhenū tāgit
v̄sus occidētē ⁊ septētrionē. weserā v̄o v̄sus
oriētē. Hec i q̄busdā librꝫ dr antiq̄ saxonia
ab oī spē fornicatōis se mūdā ꝑseruās ⁊ stu
pra districtissime puniēs ac honesta connu
bia sūme colēs licz pagana supstitione vsq̄
ad septingētesimū annū dn̄i teneret īplicita
vt scribit Bonifaciꝰ i epl'a ad regē Anglie.
Est eñ t'ra multū nemorosa pascuosa plus
alendis gregibꝫ q̄ȝ ferēdis frugibꝫ apta. mltis fōtibꝫ ⁊ amnibꝫ ē irrigua. emosa. s. lippia
atq̄ rura ⁊ multꝫ alijs. Fontes hꝫ sal' ⁊ mō=
tes fertiles i metall'. abūdat fructibꝫ glandi
bus nucibꝫ atq̄ pomis etiā ferꝫ porcꝫ pecu
dibꝫ ⁊ iumētis. Ppl's cōiter elegātꝫ stature
est ⁊ ꝓcere venuste forme ⁊ fortꝫ corꝑe ⁊ au=
dax mēte. Militiā hꝫ copiosaz ac mirabili
ter aīosam: ꝓmptā ad arma ꝯtinue ⁊ paratā
Ciuitates hꝫ fortes ⁊ munitas. castra for=
tissima ⁊ oppida tā i mōtibꝫ q̄ȝ i planis

De Vironia Ca.CLXXI

v Ironia est ꝓuincia ꝑuula vltra daci
am v̄sus orientē a virore dicta. eo q̄
sit ḡminosa ⁊ nēorosa: multꝫ aq̄s ⁊ fō
tibꝫ ꝑfusa. Cuiꝰ gleba est frugū ferax. gens
q̄ndā barbara seua icōposita ac iculta. nūc
v̄o danoꝝ regibꝫ parit' ⁊ legibꝫ est subiecta.
Terra v̄o tota est a germanis ⁊ danis ꝑiter
habitata. Quere sup̄ i lr̄a R. ꝺ riualia Hec
t'ra a nogardoꝝ gēte ⁊ ruthēoꝝ ꝑ fluuiū ma
ximū q̄ Narua dr ē sepata.

De winlandia
Caplm.CLXXII.

w Inlādia ē p̄ria iuxta mōtana norwe
gie v̄sus orientē sita sup̄ litꝰ oceani ꝓ
tēsa nō multū fertil' nisi i ḡmibꝫ ⁊ sil=
uis. Gēs eiꝰ est barbara agrestis ⁊ seua. ma
gicis artibꝫ occupata. vn̄ ⁊ nauigātibꝫ ꝑ co
rū litora vl' apꝺ eos ꝓpt' vēti defectū moraz
ꝯtrahētibꝫ ventū venalē offerūt atq̄ vēdūt
Globū ei de filo faciūt ⁊ diuersos nodos i
eo ꝯnectētes vsq̄ ad tres nodos vl' plures
de globo extrahi p̄cipiūt. s̄m q̄ voluerit vē
tū hr̄e fortiorē: q̄bꝫ ꝓpt' icredulitatē illuden
tes demōes aerē ꝯcitāt ⁊ ventū maiorē vel
minorē excitāt s̄m q̄ pl'es nodos de filo ex
trahūt vl' pauciores. Et q̄nq̄ intātū cōmo=
uēt vētū q̄ miseri talibꝫ fidē adhibētes iu=
sto iudicio sūmerguntꝛ.

De Vitria
Caplm.CLXXIII.

v Itria est insula modica in mari britā
nico sita distans a britannia maiori
ꝑuo freto int'posito sepata. cꝰ gleba

ad frumēta ꝛ optima mltas hñs siluas ꝛ ne
mora, mltas feras pecora ꝛ iumēta, fontes
ꝛ amnes insulā irrigātes q̄ ad tēperiē est sa
luberrima ꝛ i fructib⁹ vberrima dr̄ esse. hec
ab anglis hodie inhabitat.

De Iselandia Ca.CLXXIIII

Iselandia est regio vltima i europa
a septētrione vltra norweglā sita. per
petua glacie in remotiorib⁹ ei⁹ finib⁹
ꝯdēnata, ptēdit aūt sup litus oceani maris
ꝯsus septētrionē, vbi mare p̄ nimio frigore
ꝯgelat. ab oriēte hñs scythiā supiorē. ab au
stro norweglā. ab occidēte oceanū hiberni
cum. ab aq̄lone mare ꝯgelatū. Et est dicta
iselādia q̄si terra glaciei eo q̄ ibi dicunt esse
mōtes niuei i glaciei duriciem ꝯgelati Ibi
crystalli iueniūt. in illa em̄ regiōe sunt albi
vrsi maximi ꝛ ferocissimi q̄ vngulib⁹ glaciē
rumpūt ꝛ foramia mlta faciūt p q̄ in mare
se imergūt ꝛ sub glacie pisces capiētes eos
extrahūt p foramia p̄dicta ꝛ ad lit⁹ deferen
tes inde viuūt. terra est steril' q̄ ad fruges, ex
ceptis paucis locis in q̄b⁹ vallib⁹ vix crescit
auena. gmina tm̄mō ꝛ arbores i loc͛ vbi ha
bitāt hoīes pturit ꝛ pducit. ꝛ i illis ptib⁹ fe
ras gignit ꝛ iumēta nutrit. Vñ de piscib⁹ ꝛ
venatōib⁹ ꝛ carnib⁹ p maiori pte ppl's terre
viuit. oues p̄ frigore ibi viuere ñ pñt. ꝛ iō i
cole ð ferarū ꝛ vrsorū pellib⁹ q̄s venatu capi
unt ꝯ frig⁹ se muniūt ꝛ corpa sūt tegūt. alia
vestimēta hr̄e nō pñt nisi aliunde deferant
gēs mltū corpulenta robusta ꝛ valde alba.
piscationi dedita ꝛ venationi

De Zeugia Ca.CLXXV

Zeugia siue zeugis ē puincia vbi est
maior cartago vl' minor africa. inter
bisantiū ꝛ numediā sita. vt dr̄ Isid.
li.xliij. Hec a septētrione mari siculo est iū
cta vt dr̄ idem. ꝛ a meridie vsq̄ ad regionē
getulorū porrecta. cuius prima sunt frugife
ra vlteriora vero bestijs ꝛ serpentib⁹ plena
Ibi onagri ꝛ fere siluestres ibi mira ꝛ mō
struosa inueniunt. vt idem dicit.

Incipit liber.xvj. De Lapidib⁹ p̄ciosis.

De scriptis pro
prietatib⁹ terre ꝛ ptiū ei⁹ i ge
nerali. restat adiuuāte domi
no aliq̄ h̄ inserere de ei⁹ orna
tu in spēali. Eorū aūt q̄ ornāt
terrā q̄dā sunt simplr' inaiata
ꝛ insensibilia. vt oīa metheorica q̄ in venis
terre generat q̄lia sūt lapides colores ꝛ me
talla. ꝛ de illis p̄mo p ordiuē est agendum.
Quedā v̄o vegetabilia vt radices herbe et
arbusta. Quedā sunt sensibilia. vt hoīes et
iumēta. de q̄b⁹ vltio est tractādū. p̄mo ḡ ab
his q̄ generat in terra ꝛ in venis eius p or
dinē alphabeti hic dicendū est

De Arena Capitulū.I.

Arena ab ariditate est dicta q̄ si ma
nu p̄ssa fuerit pre siccitate ꝛ duricia
stridorē facit q̄ si in veste cādida ꝛ aspa fue
rit nihil sordis post se relinq̄t. vt dic̄ Isi. li.
xvj.c.iiij. Arena siquidē i aq̄s marinis ab
oī limositate ꝛ lutea viscositate abluit. vt di
cit Aristo. in.li. de p̄prietatib⁹ elemētorū. ꝛ iō
pter vincentē in ea siccitatē coagulari in la
pidē pfecte nō pmittit Terra em̄ pura vt di
cit idē li. methorū. iiij. lapis nō fit q̄ ꝯtinua
tionē nō facit. s; cōmutationē. ꝛ iō siccitas
vincēs oēm humiditatē nō pmittit eā tota
liter i lapidē ꝯsolidari. Iñ est q̄ arena terra
cōi est substātialit' durior. s; lapide mollior
ꝛ in ptes inumerabiles diuisibilior. vñ are
na frigida est ꝛ sicca minuta cōpssa grauissi
ma in pōdere q̄uis sit minuta ꝛ steril' ex se
pter calorꝭ ꝛ humorꝭ defectū ꝛ dñū frigiō
siccitatis. imbre supueniēte nō dissoluit. s;
poti⁹ diluta aut ꝯsumpta lutea in puritate
magis cōprimit ꝛ pte ptī forti⁹ adherēte am
pli⁹ solidat. Arenarū etiā multitudie maris
ipet⁹ sistit. ꝛ ad ei⁹ cumulos se ꝯstringēs ne
vltra sibi assignatos a deo termios effluat
impedit. vt dr̄ Hiero. sup Hiere. c.v. Posu
it arenā terminū mari ꝛc̄. Hz etiā vniuersa
lit' naturā colatiuā. vñ aq̄ p arenas colata
dulcior ꝛ purior iuenit. vt dr̄ Cōstan. Itē
ꝟtutē hz metallorū purgatiuā ꝛ sua ꝯfricati
one rubiginis ꝯsumptiuā. aurū ei es ꝛ ferrū
arene ꝯfricatōe clarificat. Itē ꝟtutē hz in
frigidatiuā. repcussiuā. oppilatiuā. tumorꝭ
sedatiuā vt pz i thimolia. i. arena ex lapide
fabrili resoluta q̄ valet ad oīa supradicta
vt plane dic̄ Cōstan. Itē ꝟtutē hz mineralē
vl' saltē ei silem vl' affinē. vñ ꝛ int' arenulas
tā fluuiales q̄s marinas auree arene sepi⁹ in
ueniunt. Lapides etiā politi ꝛ gēme p̄ciose
in marino litore iueniunt int' arenulas Itē
arene tā fluuiales q̄s marine ex vētis ꝯtrijs
ipas arenularū pticulas eleuātib⁹ sepi⁹ i ma
ris ostijs ꝛ litorib⁹ coaceruat ꝛ ex arenis sic
accumulat; aque fluuiales ne mare subin

trent aliq̃tiẽs retardāt, vt dicit Hiero. sup
Amos. viij. Ibi defluet sic̃ riuus egypti ꝛc̃.
vbi exp̄sse dr̄ ꝙ aquā nili ꝑpt obstātes arena
rū cumulos ↄtingit ip̄ediri. nā circa flumi-
nis descēsū pariť aggregata arena aquā ni
li ĩ mare dscēdere ñ ꝑmittit ſʒ poti⁹ refluere
ꝑ plana egypti māifestissime coartať. ſʒ q̄n-
to ill' cumul' arenoȝ aq̄ redire cōpelliť. tan-
to eisdē dissipatꝫ cū maiori ip̄etu ĩ mare de-
scēdere ꝑfundi⁹ ꝑhibeť. vt dt̄ Hiero. ibidē
Itē arenaꝝ obstaculis ĩ mari sub aq̄ sup̄fi
cie occultatꝫ occurrere vl' resistere maxīe est
difficile ꝛ ꝑiculosum. vt patꝫ sup̄ vbi ð ma
ris ꝑiculis ꝑtractať.

De Argilla Capitulum. II.

a Rgilla est terra tenax glutinosa ꝛ vi
scosa ad varia figuloꝝ oꝑa disposi-
ta atqꝫ apta. Et ē ſm̄ Isi. lib. xvj. c. j.
ab argis sic vocata apd̄ q̃s p̄mo ex tali ma
teria vasa fictilia sunt effecta. ꝛ vt ibidē dr̄
tal' terra ꝑ actōez caloꝛꝫ liq̃diores ꝑtes ↄsu
mētis ꝛ terrestriores ↄsolidātis in laterē cō
mutať. sepe ei ↄtingit ꝙ talis terra lutea vn
ctuosa frigiditate aquā ↄgelāte in lapidē cō
mutať. Sepe em̄ accidit tal' trāsmutatio. s.
luti vnctuosi ĩ lapidē ex calore coagulante
Sic em̄ dr̄ li. iiij. meth. Lutū vnctuosū ap
tū est huic trāsmutatiōi. s. in lapidē ꝑ calidi
coagulatiōē. q̄re vnctuosum ē mediū inter
viscosum ꝛ vaporatiuū hn̄s humidū visco
sum. vn̄ grā vaporatiui p̄t a calido coagu-
lari. grā viscosi nō p̄t ex toto educi ſʒ ampli⁹
ↄp̄mi ꝛ ↄsolidari ꝛ sic in lapidē trāsmutari
vt ibi dic̃ cōmentator. Argilla ē frigiditate
sua sanguinis restrictiua. vt dic̃ Cōstā. Argil
la si cū forti aceto fuerit distēperata apposi-
ta frōti ꝛ tpib⁹ ꝓhibet sanguinē de naribus
fluentē.

De Alabastro Capl'm. III.

a Labastrū vt dic̃ Isi. li. xvj. c. v. est la
pis cādid⁹ itertinctus varijs colorib⁹
ex q̃ euāgelici illi⁹ vngēti vasculū fa-
ctū fuit. ex h̄ em̄ cauanť vasa vngentaria. q2
vngēta custodit ꝑoptime ĩcorrupta. nasciť
aūt circa thebas egyptias ꝛ damascū ceterꝫ
cādidior. ſʒ ꝓbatissim⁹ ð india trāsportať. H
lapis a diascoride nicomar dr̄. ꝛ dic̃ valere
hūc lapidē ad victoriā obtinēdā. ꝛ dt̄ etiāʒ
ꝙ generat ꝛ ↄseruat amiciciā

De Auro Capitulū. IIII.

a Urū ab aura ē dictū. vt dt̄ Isi. li.
xvj. eo ꝙ reꝑcusso aere pl⁹ refulget
naturale em̄ est vt metalloꝝ splēdor pl⁹ ful
geat luce aliq̄ repercussus. Hinc ꝛ aurarij
sūt dicti q̃ꝝ fulgor splēdidos reddit. Auꝝ
aūt radiās ꝛ fulgēs dr̄ obrizum. eo ꝙ splen
dore obradiet ac fulgore. Est enim coloris
opti q̃ð hebrei ophaz. greci ꝟo dicūt chry
son. lamina ꝟo tenuissima ex q̄ incidūť fila
aurea bractea nūcupať. Hucusqꝫ Isi. c. de
metallis. Scd̄m Aristo. aūt li. methoꝝ. pa
rū añ finē dr̄. ꝙ auꝝ sic̃ ꝛ cetera metalla ma
terialiť ꝓcreať ex sulphure subtili rubeo ꝛ ð
viuo argēto subtili ꝛ albo. pl⁹ aūt ↄcurrit in
ei⁹ cōpositiōe de soliditate sulphurea q̄ꝫ de
acreo aq̄so viui argēti. ꝛ iō auꝝ solidi⁹ est ꝛ
pōderosi⁹ q̄ꝫ argentū. in cui⁹ cōpositōe pl⁹ ð
argento viuo q̄ꝫ de sulphure albo ↄcurrere
ↄsueuit. sic idem dt̄. Auro g̃ inter metalla q̃
ad subam nihil solidi⁹ est aut cōpacti⁹. ꝛ iō
ĩ igne positū nō euaporat. nec etiā ĩ pōdere
minorať. vn̄ in igne nō cōsumiť. ſʒ soluꝫ qn̄
vi caloris liq̄scit si q̃d tūc hʒ annexe impuri
tatis ꝛ scorie deponiť ꝓpter q̃ð ꝛ ampli⁹ de-
purať ꝛ fulgidi⁹ inueniť. nihil em̄ inť metal
la est ductili⁹ q2 tāte est ductilitatꝫ ꝙ inť in-
cudē ꝛ malleū sine ruptiōe siue dissolutiōe
ꝑtiū in bracteas. i. tenuissimas laminas di
latať. H etiā inť metalla q̃ ad formā ꝛ sp̄em ē
pulcrius. ꝛ iō inť oēs picturabiles formas
siue sp̄ēs p̄mū ꝛ precipuū locū auri obtinet
pulcritudo. vn̄ forma ē ꝛ decor tā coloꝝ q̄ꝫ
metalloꝝ. Itē nihil inť metalla q̃ ad ꝟtutē
inueniť efficaci⁹. cui⁹ ꝟtutē describit Plat.
dicēs. Auꝝ inq̃t tēperati⁹ est omi metallo ꝛ
puri⁹. ꝛ iō ꝟtutē hʒ ↄfortatiuā ꝛ sup̄fluitatū
coadunataꝝ ĩ corꝑe extersiuā. ꝛ iō valet ↄ
leprā ꝛ elephātie passionē vtiliť emendādā
limatura aūt auri ĩ cibo ꝛ in potu siue ĩ me
dicina ad p̄uationē a lepra vel saltē ad ei⁹
occultatiōē valet. q2 ei⁹ frequēs vsus ab ea
p̄seruat ꝛ occultat. vt dic̃ Auic̃. Itē eadē li-
matura cū succo boraginis ꝛ osse de corde
cerui valet ↄ syncopim ꝛ cardiacā passionē
Itē lamine auree cādentes ĩ vino extincte
vinū faciūt vtile ↄ vicia splenis ꝛ alias passi
ones m'tas vl' melācholicas. Itē vstura fa
cta cū instrum̄to aureo melior est q̄ꝫ ex alia
materia vel metallo. locū em̄ adustionis cu
stodit imunē a fetore. Itē pulvis cadimie
auree ocul' imposit⁹ maculas oculoꝝ corro
dit. Cōfortat auꝝ mēbra q̄uis eis nō icor-
poreť nec ea nutriat. valet aūt depurando ꝛ
aꝑitate sua sup̄fluitates q̃ mēbra ledebant

extergēdo.ſic̄ idē d̄t Plat. Itē auꝝ caleſcēm
tollit pilos a mēbro. qd̄ inde exuſtuz fuerit
aut fricatū ⁊ iteꝝ creſcere ñ ꝑmittit. vt dicit
Lōſtā. Itē auꝝ ꝑcuſſuz ñ reſonat ſic̄ es vel
argētū: nec crepat nec findit̄. ſꝫ poti⁹ extēdit̄
⁊ eq̄lit̄ dilatat̄ niſi ei fuerit alid̄ metallū ad-
ulterinū aliq̄ mō incoꝛꝑatū. nā q̄ꝫdiu es vel
auricalchū cū auri ſuƀa ē ꝑmixtū: ſꝑ ſƀ mal
leo ſcindit̄. ⁊ ſꝑ ad ſuſceptionē d̄bite foꝛme
ſub mallei ictu iobediēs īuenit̄. Et iō neceſ
ſe eſt vt oē ſupfluū ab eo ꝑ excoctiōeꝫ aufe-
rat̄ vt efficiat̄ ductile. ⁊ aliq̄d vas cū opta-
ta foꝛma exinde ꝓducat̄. vt d̄t Greg. Qñ āt
lamīa vl' bractea aurea cū argētea ſƀducta
dꝫ malleādo incoꝛꝑari. nec̄e ē a trib⁹ maxīe
p̄cauerí. ſ. a puluere: vēto: ⁊ hūoꝛe. qꝛ ſi ali-
q̄d hoꝝ int̄ auꝝ ⁊ argētū ſe ꝑmiſcuerit neq̄-
q̄ꝫ vnū cū altero ſe tenebit. ⁊ iō optꝫ vt ī lo-
co valde mūdo ⁊ q̄eto hec duo metalla ad ī-
uicē vniāt̄. Qñ āt mō debito ſic vniunt̄: inſe
ꝑabil' fit vnio. ita ꝙ ab inuicē nō pñt vlteri⁹
ſeparari.

De Auricalcho Ca. V.

Uricalchū vt d̄t Iſid. eſt dictū. eo ꝙ
a cū ſit es ſiue cupꝝ reſplēdet ſupficia-
lit̄ ſic̄ auꝝ. Es ei greco ſ̄mōe calchuꝫ
vocat̄. Auricalchū itaqꝫ hꝫ ⁊ duriciē eris ſi
ue cupri. Ex mixtiōe āt erꝫ ⁊ ſtāni ⁊ auripi-
gmēti ⁊ q̄buſdā alijs medicamib⁹ ꝑducit̄ ī
igne ad coloꝛē auri. vt d̄t Iſi. Coloꝛē itaqꝫ
hꝫ auri ⁊ ſilitudinē ſꝫ nō valoꝛē. Uaſa ēt di
uerſi generꝫ artificialia ⁊ pulcra ī ſui nouita
te auri ſpēm p̄tēdētia ex auricalcho p̄ꝑant̄.
ſꝫ paulatī a fulgore ꝓmo hebetāt̄ ⁊ q̄ſi rubi
ginant̄. ⁊ ſic tā coloꝛe q̄ꝫ odoꝛe cupꝛeo ſuaꝫ
materialē oꝛiginē ꝓteſtat̄. In iſtꝫ vaſ̄ ciba-
ria ⁊ vina diutı⁹ reſ̄uata ſapoꝛē hoꝛribileꝫ
ꝯhūt ex erꝫ vicio ⁊ odoꝛe. Collyꝛia tñ q̄ ocu
loꝝ ſūt medicamīa ī eis vtiliter reſ̄uāt̄. ⁊ ex
eris foꝛtitudīe acuūt̄. vt d̄t Plat.

De auripigmēto Ca. VI.

Uripigmētū eſt vena t̄re ſiue gen⁹ la
a pidis ſciſſıl' ⁊ fragilis auri ſpēm p̄tē-
dens ī coloꝛe. ⁊ vocat̄ alio noīe lapiſ
arſenic⁹. Et ē duplex. ſ. rube⁹ ⁊ citrin⁹ Et hꝫ
ſ̄m Diaſ. naturā ſulphuris calefaciēdi ⁊ de
ſiccādi. q̄ ſi apponat̄ eri ipꝫ ī albū trāſmutat
⁊ oīa coꝛꝑa metallina p̄ter auꝝ exurit ⁊ d̄ua
ſtat. vt d̄t Diaſ. Scd̄ꝫ Plat. āt auripigmē-
tū calidū ē ⁊ ſiccū ī q̄rto ḡdu Et ē vēa t̄re: et
duplex ſpēs rubeū. ſ. ⁊ citrinū Citrinū autē
cōpetit medicīe. Hꝫ āt ꝟtutē diſſoluēdi. at-
trahēdi ⁊ mūdificādi. vnde valet aſmaticꝫ ⁊
malū ālelitū hñtib⁹ ex hūiditate: ſi īclinato
capite fum⁹ ei⁹ recipiat̄. Ex auripigmēto fit
pſilocraciū. i. vngētū d̄pilatoꝛiū vt pili faci
lit̄ amoueant̄ qñ coq̄t̄ cū calce viua. valꝫ ēt
ꝯ ſerpiginē ⁊ ipetiginē. ſi loc⁹ cū ſapōe ⁊ au
ripigmēto lenit̄ inūgat̄. ſꝫ ſtatī loc⁹ inūctus
abluat̄. qꝛ ſi vngētū tale ibi diu maneret bo
nā carnē ſic̄ ⁊ malā coꝛroderet ⁊ excoꝛiaret.
Naturā ei hꝫ īciſiuā ⁊ coꝛroſiuā. vngues ēt
deturpatos ⁊ defoꝛmes facit cadere vt cre
ſcāt melioꝛes. vt d̄t Plat.

De Argēto Ca. VII.

a Rgētū a greca appellatōe. vt d̄t Iſi.
eſt dictū. nā argiro argētū vocāt: cui
mirꝝ ī modū accidit ꝙ cū ſit cādidū impſſū
coꝛꝑi lineas nigraſ (vt d̄t Iſi.) reddit. In e⁹
cōpoſitiōe ſūt viuū argentū ⁊ ſulphur albū
pl⁹ āt eſt ibi de aereo ⁊ aq̄o ⁊ argētouiuo q̄ꝫ
ſulpurꝫ. ⁊ iō nō ē tāti pōderꝫ ſic̄ auꝝ vt dicit
Rich. rufus. Eſt āt argētū duplex. ſ. ſimpl'x
⁊ cōpoſitū. Siplex āt ē liq̄dū ⁊ vocat̄ argē-
tūuiuū Cōpoſitū āt argētū ſolidū. cōpoſitū
ex argētouiuo puro ⁊ ſulphure albo nō vꝛē
te. vt d̄t Ariſt.

De Argētouiuo. Ca. VIII.

Rgētū āt viuū ē ſuƀa aq̄a mixta cuꝫ
a ſubtili t̄reno foꝛti admixtiōe ⁊ īdiſſo
lubili. ⁊ hꝫ ƀ ex mag̃ ſiccitate t̄rea q̄
ñ liq̄ſcit ī ſupficie plana. ⁊ iō ñ adherꝫ ſic̄ id
qd̄ ē aq̄ſū Eſt āt ei⁹ ſuƀa alba ex claritate aq̄
ſubtil' ⁊ ex albedīe t̄re bñ ſubtiliate ⁊ digeſte
hꝫ ēt albedinē ex admixtiōe erꝫ cū p̄dictꝫ. hꝫ
āt argētūuiuū ƀ ſibi natural'r ꝓpꝛiū ꝙ nō co
agulat̄ ꝑ ſe ſine ſulphure ſꝫ cū ſulphure ⁊ cū
plūbi ſuƀa ꝯgelat̄. Iō d̄r ibidē ꝙ argētūui
uū ⁊ ſulphur ſīt elemētū. i. materia ⁊ ꝓncipiū
oīm liq̄biliū. ſ. metalloꝝ. Hec oīa dicūt̄ ī li.
metho. expſſe ⁊ ēt a Rich. ſic exponit̄. Argē
tū itaqꝫ viuū oīm metalloꝝ d̄r eē ꝓncipiū et
iō reſpectu eoꝝ ē ſimplex elemētū De ſua āt
ꝟtute ⁊ natura diuerſi diūſa poſuer̄t. q̄d āt
de ƀ ſentiāt medici patere p̄t ꝑ ƀ ꝟba. Argē
tū (inq̄t Plat.) viuū: calidū d̄r eē ⁊ hūidū ī ḡ
du q̄rto. q̄ꝫuis a q̄buſdā iudicet̄ frigidū ⁊ in
eodē ḡdu. ⁊ ꝙ ſit calidū oñdit̄ ꝑ effectuꝫ. eo
ꝙ diſſoluit penetrat ⁊ īcidit. ſꝫ qꝛ actualiter
ſentit̄ mlt̄ū frigidū: abuſiue frigidū iudicat̄
Q āt aliq̄ dicūt argētūuiuū ex q̄dā vena t̄re
ꝑ excoctiōeꝫ fieri falſuꝫ eē ptꝫ: eo ꝙ ꝑ caloꝛē
ignis facillime ī fumū extēuat̄. ſꝫ a t̄ra gigni
tur ⁊ q̄ſi aq̄ ꝑfluēs ꝑcreat̄: diutiſſīe ēt ī vaſe

frigido ꝛ solido ꝯſuaṫ. Tāta āt ipiꝰ est cohe
rētia ꝛ fortitudo ꝙ nulli rei p̄t admisceri ni
si ꝑmitꝰ extinguaṫ. Extiguiṫ āt cū saliua qn̄
cū ea fricaṫ. ꝛ maxie qn̄ cinis saliue addiṫ. et
maxie qn̄ puluis ossis sepie sociaṫ. Est aūt
argētūuiuū de facili in fumū euaporatiuū
ꝛ resolutiuū. Cuiꝰ fumꝰ maxie obest astāti
bus. Inducit eī palysim ꝛ tremorē relaxan
do neruos ꝛ remolliēdo. Ore acceptū vl' au
ri immissuꝫ occidit mēbra ꝑfodiēdo. circa
qđ piculū maxie valꝫ lac capnum ī q̄ntitate
maxia epotatū cū ꝯtinuo motu patiētꝭ Ad
idē spēalr valet ꝺcoctio vini cū absinthio ꝛ
ysopo. Hucuſqꝫ Plat. Dr āt argētūuiuū. eo
ꝙ incidat materias in q̄s mittiṫ. vt dt Isi.
li. xvj. vbi etiā h̄ subiūgit. Hoc inq̄t ē liqui
dū: qꝛ ꝑcurrit. Inueniṫ aūt spēaliṫ in fornaci
bꝫ argētarijs guttaꝝ ꝯcretione: terrꝭ vl' te
ctꝭ inherēs. Sepe eī ī vetustissimo stercore
cloacaꝝ vl' puteoꝝ limo īueniṫ. Fit eī ex mi
nio imposito ꝯchule ferree patena testea su
perposita. Dꝫ āt vasculū circūlinitū circun
dari carbōibꝫ: ꝛ tūc argētūuiuū distillabit.
sine eī h̄ argēto neqꝫ auꝝ neqꝫ es iaurari p̄t.
Tāte aūt ꝟtutꝭ est vt si sup̄ sextariū argētiui
ui cētenariū saxū supponas oneri statim re
sistit Si ꝟo auri scrupulū supposuerꝭ: leui
tatē eiꝰ ī se statī rapit. Ex q̄ ptꝫ nō pōdꝰ esse
ſꝫ naturā cui cedit. Potui datū: inficit: pō
derꝭ cā. Seruaṫ āt meliꝰ ī vasꝭ vitreis. nā ce
teras matias ꝑforat ꝛ corrodit. Hucuſqꝫ
Isi. li. xvj. c. de metall' Argētū ḡ ē albū claꝝ
sonoꝝ puꝝ: ductilitatis hn̄s multū minꝰ tn̄
q̄ꝫ auꝝ. Balsami potissime ꝯseruatiuū. ꝟtu
tis ī iaspide iuuatiuū. Maiorē em̄ ꝟtutem
hꝫ iaspis ī argēto q̄ꝫ ī auro vt dr ī lapidario
Liq̄bile ꝛ ī igne resolutiuū ꝛ liq̄factiuū. co
lorē hꝫ igneū rubeū. infrigidatū ꝟo iteꝝ effi
ciṫ solidū atqꝫ duꝝ Et q̄uis grossū sit. ꝛ ma
teriale respectu auri: tn̄ post auꝝ ī valore et
p̄cio obtinet int̄ metalla ꝑncipatū. Est eniꝫ
medicinale ꝛ multaꝝ egritudinū curatiuū.
Nā eiꝰ scoria siue spuma vulnera sanat atqꝫ
replet. ꝛ carnes sup̄fluas ī eis crescere nō ꝑ
mittit. cicatricē inducit. sordes corꝑis mū
dificat. cauterium a fetore custodit. ꝯfortat
fluxibilia mēbra ꝛ ꝯstringit. ex ꝯtactu terre
rubiginē ꝯtrahit. ſꝫ ex arene ꝛ sal' ꝯfricatiōe
colorē ꝑstinū recipit ꝛ resumit.

De Adamāte Ca. IX.

a Damas est lapis indicꝰ puꝰ ꝛ inde
corꝰ ferrugineū hn̄s colorē ꝛ splendo
rem crystallinū. nūq̄ꝫ tn̄ vltra magnitudinē
nuclei auellane ē reptꝰ. h̄ nulli cedit matie.
nec ferro q̄dem nec igni. nec vnq̄ꝫ incalescit
vn̄ a grecꝭ vis indomita appellaṫ. ſꝫ cū sit in
uictꝰ ferro ignis ꝯtēptor. rūpiṫ sanguie hir
cino calido ꝛ recēti. cꝰ fragmētis sculptores
in signādis gēmis ꝛ ꝑforādis vtūṫ. Hic dis
sidet ī h̄ a magnete. qꝛ positꝰ adamas iuxta
ferrū nō patiṫ illud attrahi a magnete. imo
retrahit ꝑ q̄ndā violētiā ferrū a magnete la
pide sic attractū. dr h̄ lapis more electri ve
nena deꝑhēdere. metus varios expellere ꝛ
maleficꝭ artibꝫ obuiare. Hucuſqꝫ Isi. li. xvj
ca. de crystall'. Hic lapis ꝺm Dias. gēma re
cōciliatois dr ꝛ amoris. qꝛ si mulier a viro
suo fuerit digressa. ꝑ ꝟtutē adamātis ī viri
grām facilꝰ reuocaṫ. Adhuc dt idē ꝙ si ve
rus adamas capiti dormiētꝭ mulierꝭ suppo
naṫ cautiꝰ scire poterit maritꝰ eiꝰ an sit casta
nā si fuerit casta dormiēdo āplecti cogiṫ vi
lapidis maritū suū. si ꝟo fuerit infidelis ab
eo subito resilit ꝛ velut lapidis p̄ntia iā idi
gna sbito ꝺ lecto cadit Virtꝰ etiā hꝰ lapidis
est. vt dt Dias. ꝙ cum in lacerto sinistro ge
staṫ. valet ꝯ hostes ꝯ insaniā rixas ꝛ iurgia
ꝯ incubos ꝛ phātasmata. ꝯ varia somniaꝛ (venena

De Amethisto Ca. X

a Methistꝰ lapis ē idicꝰ q̄ int̄ gēmas
purpureas obtinet ꝑncipatū. vt dic
Isi. Est aūt amethistꝰ colore purpu
reo ꝛ violaceo ꝑmixtꝰ q̄si rosa nitēs ꝛ leuiṫ
fundēs q̄sdā flāmulas ꝛ emittens. Isi. Al
teꝝ eiꝰ genꝰ descēdit ad hiacynctū nō ex toto
igneū ſꝫ vini colorē hn̄s. Et sūt spēs eiꝰ q̄n
qꝫ. Isid. Sꝫ vt dt Dias. purpureus nobili
or est ꝛ alijs vtilior. nā ꝟtꝰ eiꝰ ꝯ ebrietatē est
ꝛ facit vigilē ꝛ malā repellit cogitatiōem ꝛ
bonū ꝯfert ītellectū ꝛ inest ei mollicies ad
sculpendum

De Achate Capl'm. XI.

a Chates est gēma nigra habēs albas
venas. ꝛ dr achates a flumine eius
dē nois existētis in sicelia iuxta qđ ē
gemma ꝑmitꝰ inuēta. vt di. Isi. modo aūt ī
pluribꝫ regionibꝫ inueniṫ. Est aūt quoddā
genꝰ creticū. vt dicit Dias. cum venis ceru
leis. Aliud genꝰ est indicū variū cū guttis
sanguineis. Primū em̄ genꝰ. vt di. Isi. cre
ditur valere magicis artibꝫ. nam ipa tempe
states cōuertunt. sistunt flumina sic dicunt
Idē etiā genꝰ vtile est ꝺm Dias. ad regum
formas ꝛ simulacra mōstranda somniorū.

Creticũ aũt gen⁹ mutat picula. gratũ facit
ꝛ placentẽ ꝛ psuasorẽ ꝛ facundũ ꝛ vires cõ-
fert. tertiũ gen⁹ scꝫ indicũ visum fouet. ꝯ si-
tim pdest. ꝯ venenũ valet. ꝛ accẽsio ei⁹ odo
rifera est. vt dicit Dias.

De Abestone. Ca. XII

Beston archadie est lapis ferrei co-
a loris. ab igne nomẽ sortitus. eo ꝙ se
mel accẽsus nunq̃ꝫ extinguat᷑ de quo
fabricatũ est illud mechanicũ de q̃ gentiles
capti sacrilegio mirabant᷑. In q̃dã em̃ tem
plo venerꝭ erat factũ cãdelabrũ in q̃ erat lu
cerna sic ardens vt nulla tẽpestate ꝛ nullo
imbre extingui posset. vt dic̃ Isi. li. xvj. in. c.
de gemmis

De Absicto. Capitulũ. XIII

Bsictus est gẽma nigra põderosa di
a stincta venis rubentibꝰ. h̃ calefacta
igni septẽ diebꝰ calorẽ tenet. vt dicit
Isi. c. de nigris gẽmis

De Alabandina Ca. XIIII.

Labandina est gemma dicta ab ala
a banda regione asie. cui⁹ color similis
est calcedonio sꝫ rarior. vt d̾t Isid. c.
de crystallis. ẜm Dias. aũt alabãdina est gẽ
ma clara ꝛ surrufa vt sardi⁹. cui⁹ ẜt⁹ est san
guinẽ ꝓuocare ꝛ augmentare

De Argirite Caplm̃. XV

Rgirites est gẽma argẽto siłis hñs
a stigmata aurea cui siłis est in colore
andromaya. Est em̃ lapis cui⁹ color
argẽte⁹ est. vt d̾t Isid. cui est forma q̃dran-
gula sic tesserer fortitudo sic adamãtis. hu
ic putãt magi nomẽ impositũ ab eo ꝙ aĩoꝝ
impet⁹ vł iracũdias credit᷑ refrenare. vt dic̃
Isi. c. de gẽmis aureis.

De Astrione Caplm̃. XVI

Strion est gemma indica crystallo
a ꝓpinqua in cui⁹ cẽtro lucet stella ful-
gore lune plene. sic aũt d̾r ab astris.
eo ꝙ eis opposita fulgorẽ rapit. Isid. ca. de
crystallis

De allectoria Caplm̃. XVII

Lectoria siue allectori⁹ est lapis q̃ in
a uenit᷑ ĩ vẽtriculis gallinaceis. crystal
lo obscuro siłis. cui⁹ vltima magni-
tudo est ad fabe quãtitatẽ. hic in certamine
ẜm magos credit᷑ reddere hoĩes insupabi-
les ꝛ inuictos. vt d̾r in lapidario De hac gẽ
ma d̾t Dias. allectori⁹ lapis excitat venerez
g̃rũ fac̃ ꝛ ꝯstantẽ ac victorẽ discretũ ꝛ orato
rẽ. amicos reformat ꝛ rep̃mit ĩ ore sitim

De Asterite Caplm̃. XVIII.

Sterites est gemma candida inclu-
a sam cõtinẽs lucẽ sicut stella int⁹ am-
bulantẽ. redditq̃ꝫ solis radios candi
dantes.

De Amatide Ca. XIX

Matides est lapis vł gẽma a q̃ si ve
a stis fuerit ꝯtacta ꝯ ignez resistit. etsi
igni ĩponat᷑ ñ ardebit. sꝫ splẽdore ac
cepto nitidior apparebit. ꝛ est siłis aluminĩ
scissibili. oibꝰ magoꝝ maleficijs obuiãs et
resistens. vt dicit Isid. li. vij. c. x.

De bitumine Caplm̃. XX.

Itumẽ est terra a gleba limosa ꝛ vi-
b scosa in locꝭ p̃cipue palustribꝰ gene-
rata. Est aũt ẜm Isi. li. xvj. c. ij. q̃daꝫ
terra glutiosa q̃ iuxta lacũ asphalti ĩ iudea
reperit᷑. cui⁹ nat᷑a est ardẽs ꝛ igni cognata. ꝛ
est tãte tenacitatis ꝙ nec aq̃ nec ferro rũpit᷑
sꝫ solũ sanguie mẽstruali. Est aũt vtilis ad
nauiũ cõpagiatõꝫ De h̃ bitumie d̾r ĩ Pla.
asphalti. i. bitumẽ iudaicũ calidũ ꝛ siccũ in
tertio g̃du. ꝛ est terra nigri colorꝭ ꝛ põdero-
sa ꝛ fetida. ꝛ est terra vt dicũt aliq̃ d̾ spuma
marꝭ mortui generata ꝛ ad modũ terre ĩdu
rata. hꝫ aũt ẜtutẽ attrahẽdi ꝯsolidãdi ꝛ ꝯsu
mẽdi. ꝛ multũ valet ad vulnera ꝛ vlcera cõ
solidanda si puluerizet᷑. ꝛ sic vulneri suppo
nat᷑. ꝛ si vuln⁹ fuerit młtũ longũ ꝛ latũ. Va
let etiã ad passiões matricꝭ spũalia ꝯp̃mẽtꝭ
si ponat᷑ sup carbones. ꝛ fum⁹ ei⁹ q̃ est fetid⁹
sup os ꝛ nares ꝯtrahat᷑. Valet insuper fleu
maticis somnolẽtis lethargicis. q̃r fleuma
de capite multũ purgat. vt dicit Plat.

De Berillo Capitulũ. XXI.

Erill⁹ est lapis indicus. in viriditate
b siłis smaragdo sꝫ cum pallore. Polit᷑
ab indis ĩ sexangulas formas vt co
loris hebetudo repcussu ãguloꝝ excitet᷑. ali
ter aũt polit⁹ nõ hꝫ fulgorẽ. Genera aũt ei⁹
sunt decẽ. vt di. Isi. c. d̾ viridibꝰ gẽmis. vbi
etiã stati subdit᷑ Chrysoberill⁹ spẽs scꝫ ẽ be-
rilli. cui⁹ pallida viriditas ĩ aureũ colorẽ re-
splẽdet. ꝛ hũc etiã india mittit nob. Berilli
ẜtutes describit Dias. dicens. Int᷑ berillos
q̃ magꝭ pallet melior est. ẜt⁹ ei⁹ ꝯ picula ho
stiũ ꝛ ꝯ lites inuictũ reddit ꝛ mitẽ. ingeniũ
bonũ adhibet. valet cõtra vicia epatis ꝛ cõ
tra suspiria ꝛ eructationes. hũidos ocłos
sanat. manũ gestantis exurit si solis radio
opponat᷑. hominẽ magnificat ꝛ amorẽ ꝯiũ-
git ꝯiugalem

De Calculo. Capl'm.XXII

c Alculꝰ ē lapillꝰ terre admixtꝰ rotun-
dus atq3 durissimꝰ. purꝰ ⁊ ex oī pte
lenissimꝰ atq3 planꝰ. Dictꝰ āt ē calculꝰ eo ꝙ
sine molestia sui breuitate ⁊ planicie a pedi
bus ꝯculcet̃. Cui ꝯrlꝰ ē scrupulꝰ. lapillꝰ scʒ
asperrimꝰ ⁊ minutꝰ ꝗ si int̃ pedē ⁊ calceū in
ciderit valde nocet. Hic ⁊ saxa dicūt̃ scru-
pea.i.aspera atq3 dura. vt ð̄t Isið.li.xv.ca.
iij. Sepe aūt lapillꝰ ī corpe aīal' ex calidis
⁊ viscosis hūoribꝫ nūc ī vesica nūc ī renibꝫ
generat̃. vt ð̄t Cōstan. q̄re s̄ li.vij. de passi-
onibꝫ renū.c. de calculo

De Cote Capl'm.XXIII

c Os(al'.cotꝫ) ē lapis sic dictꝰ eo ꝙ ferꝝ
ad īcidēdū acuat. cotꝫ eī greco s̄mōe
incisio ð̄r. vt dicit Isi. Et ex his alie
aq̄rie sūt. alie oleo indigēt ī acuēdo s3 oleū
lenē. aq̄ v̄o aciē acerrimā reddit. vt ð̄t Isið.
li.eoð.c.iij. Hoc āt cotꝫ ꝓp̄ū h3 ꝙ ī h̄ ꝙ acu
endo alteri s̄uit. paulatī se cōsumit. vt dicit
Gre. Puluis v̄o eiꝰ ab ipiꝰ sub̄a resolutꝰ cō
gruit medicie. v̄tutē h3 desiccatiuā repcussi
uā. ⁊ sanguīs restrictiuā. vt ð̄t Cōstan.

De Calce Capl'm.XXIIII.

c Alcis siue calx ē lapis adustꝰ ex cꝰ ad
mixtōe cū arena ⁊ aq̄ fit cemētū. Est
aūt calx dicta viua. vt ð̄t Isi. q2 dum fit ta-
ctu frigida. intꝰ tn̄ in occulto feruentē hab3
naturā vl' ꝯtinet ignē. Vn̄ ⁊ ꝑfusa aq̄ statī
ignis erūpit latēs. Cuiꝰ nat̃a aliqð mirꝝ h3
Postq3 n̄ arserit aq̄s īcēdit̃. q̄bꝫ solet ignis
extīgui. oleo v̄o extinguit̃ q̄ solet ignis accē
di. Vsus eī eiꝰ ē fabrice necessariꝰ. nā lapis
lapidi nō p̄t herere fortꝰ nisi calce sit ꝯiūctꝰ
Calcis aūt q̄ fit ex lapide albo ⁊ duro meli-
or est structurꝫ. Ex molli v̄o vtilior est in te
ctis. Hucusq3 Isi.li.xvj.c.iij. Calx aūt s̄m
Plat. calida est ⁊ sicca in q̄rto ḡdu. q̄ mixta
cū oleo pustulas ⁊ vulnera putrida iuuat. ⁊
īcisiōes bn̄ ꝯsolidat. carnē sup̱fluā corrodit
nec in vulnere crescere ꝑmittit. Calx viua
cū auripigmēto ⁊ aq̄ ad modū pultis deco
cta pilos cadere facit. q2 suo acumine po-
ros aperit. vt ð̄t Cōstan. ⁊ Plat.

De Cemento Capl'm.XXV

c Ementū est calcis ⁊ arene cū aq̄ tem
perate ꝯiunctio ⁊ mixtura q̄ ad lapi
des ꝯiūgēdos ⁊ ꝑietes liniendos et
dealbādos sūma est necessaria In picturis
⁊ coloribꝫ parietū ꝓmū stramētū ⁊ p̄cipuū
est cemētū. Meliꝰ aūt adheret ꝑieti hume-
facto. ⁊ maxīe si fuerit de plastro siue gipso.
Nā vt ð̄t Isi. gipsum calcis est cognatum.
Optimū aūt oīm lapidū est ð lapide specu
lari factū cemētū. q̄ lapis trāslucet sic̄ vitrū
⁊ mltū scissibil' ī tenuas crustas. vt ð̄t Isi.
⁊ est idem qð plastrū. qð in greco ð̄r gipsuʒ
sed in teutunico speretalonū nūcupat̃

De Carbunculo Capl'm.XXVI

c Arbūculꝰ lapis ē p̄ciosissimus sic di
ctus q2 vt carbo ē ignitꝰ. cuiꝰ fulgor
nec nocte vincit̃. lucet em̄ ī tenebris
adeo vt flāmas ad oculos vibret. Genera
eiꝰ sunt. xij. s3 p̄stātiores sunt q̄ fulgēt ⁊ emit
tūt radios sic̄ ignis. vt dic̄. Isi.li.xvj.c.xiij.
Ibidē subdit̃. Carbūculꝰ grece antrax dicit̃
gignit̃ in libya apud trogoditas. Int̃ has
duodecim sp̄ēs p̄cellit antracites q̄ ignei ē
colorꝫ. s3 cādida vena p̄cinctꝰ. cuiꝰ est ꝓpriū
ꝙ ꝓiectꝰ in ignē velut int̃ mortuos carbōes
extīguit̃. s3 aq̄ ꝑfusus exardescit. Alia ē spe
cies carbūculi noīe scandastrꝰ a loco indie
vbi inuenit̃ sic dictꝰ. in cuiꝰ specie velut īt̃a
lucidos ignes apparēt q̄dā gutte q̄si auree.
⁊ hec gēma est p̄cij incōꝑabilis respectu ali
arū. Alia est sp̄ēs q̄ signes appellat̃. a lucer
narū flagrātia sic dicta. ⁊ hāc gēmā remissū
carbūculū dicūt. Et est duplex. Vna q̄ vt
purpura radiat. Alt̃a velut coccinei colorꝫ
seu luborꝫ. Hec a sole vl' tactu digitoꝝ ca-
lefacta paleas ⁊ chartaꝝ folia ad se rapꝫ ð̄r
sculpturis resistit. Si v̄o aliq̄n sculpta fue
rit dū signa in cera imꝓmit q̄si q̄dā aīalis
morsu ꝑtē cere secū tollit. vt ð̄t Isið. ibideʒ
Ad sp̄ēʒ carbūculi reducit̃ balagiꝰ q̄ rubeꝰ
est ⁊ ꝑlucidus. vt ð̄t Dias. Et ð̄r ꝙ hec sp̄ēs
carbūculi in vena sapphyri inuenit̃. ⁊ iō ex
vicinitate sapphyri q̄ndā nebulā ad modū
fauille circa ignem balagius ꝯtrahit. q̄ cir-
ca eius sup̱ficiē se diffundit. ⁊ hoc patet sen
sibiliter si diligentius cōtemplet̃

De Chrysoprasso
Capitulum.XXVII.

c Hrysoprassus ē lapis ethiopicꝰ quē
lux celat. ⁊ ꝑdit obscuritas. De nocte
em̄ est igneus. ð die v̄o aureus. vt di
cit Isið. ibidē. In die em̄ quasi euanescens
⁊ fulgorē amittens q̄si auꝝ expallescit. Est
aūt alia sp̄ēs chrysoprassi quā india nutrit
Hic chrysoprassus similis est prasio in co-
lore siue porro. ⁊ respergitur quibusdā gut
tis aureis. vt dicitur in lapidario.

De Calcedonio Ca. XXVIII

c Alcedoni⁹ ē lapis pallid⁹: hebetē p̄tēdēs colorē q̄si mediū int͛ berillū et hyacinthū, vt d̄r i lapidario. Nascit͛ āt apud nasamos vt ferūt diuio imbre. ⁊ inuenit͛ ad repcussuз lune plene. vt d̄t Isi. li. xvj. Nō īuenit͛ nisi tricolor vt d̄t: lapi. Dia ei⁹ genera sculpture resistūt. calefact⁹ paleā attrahit. Isi. Hic lapis pforat⁹ ⁊ portat⁹ facit vincere causas. ⁊ valet ꝯ illusiōes demonū ⁊ ꝟtutes ꝯseruat. vt d̄t Dias.

De Chrysolito Ca. XXIX.

c Hrysolit⁹ est lapis ⁊ ethiopic⁹. vt aurū lucēs. ⁊ vt ignis scintillās Mari i colore ē silis. declinās ad virorē. i auro posit⁹: ⁊ i sin istro lacerto gestat⁹ d̄r ꝓtere demōes ⁊ fugare. Juuat ꝯ timores nocturnos. ⁊ melācholiā minuit aut depellit: ⁊ cōfortat itellectū. vt d̄t Dias. Chrysoliti q̄daз spēs ē chrysolimphis. c⁹ color de die aure⁹ d̄ nocte ꝟo igne⁹ iudicat͛ Est ⁊ alia spēs chrysoliti q̄ d̄r chrysolēt⁹ colore aure⁹. ei⁹ aspect⁹ d̄ mane pulcrior ē. deīde hebetat͛ ei⁹ color ⁊ ē ignis capacissim⁹. q̄ si iuxta ignē fuerit citi⁹ iflāmat͛. vt d̄t Isi. li. xv. c. d̄ gēmis aureis

De Celidonio Ca. XXX

c Elidoni⁹ lapis ē modic⁹ tū p̄ciosus Hui⁹ due st͛ spēs. s. niger ⁊ rufus. De vētre hirūdis extrahunt͛. Parui q̄dē sūt ⁊ deformes. ſ; i ꝟtutib⁹ nō sūt maiorib⁹ īpares. imo multi͛ aliȷs sūt maiores Ualet eñ rufus ꝯ lunaticā passiōeз ⁊ ꝯ insaniaз ⁊ antiquū lāguorē. facundū fac̄ ⁊ gratū ⁊ placētē. Niger ꝟo valet ꝯ nocuos hūores ⁊ febres ⁊ iras. ⁊ lot⁹ aq̄ sanat oculos. Hec oīa dicunt͛ i Lapidario.

De crystallo Ca. XXXI

c Rystall⁹ lapis est relucēs clar⁹ ⁊ colore aq̄sus. Credit͛ ꝙ sit nix vl̄ glacies p multoꝝ annoꝝ spacia idurata. vñ ⁊ nomē greci ei dederūt Gignit͛ in Asia ⁊ i cypro ⁊ maẋie in septētrionalib⁹ alpib⁹ vbi in estate sol feruētissim⁹ inuenit͛. ⁊ iō q2 annosa ⁊ diuturna est ibi glacies. iō spēm reddit hāc q̄ crystall⁹ noiat͛. Hic si fuerit opposit⁹ sol͛ radȷs adeo rapit flāmā vt aridis fungi͛ ignē p̄beat Usus ei⁹ ad pocula d̄stinat⁹: nihil aliō opat͛ q̄ꝫ frigidū pati (al's facere) pōt Hucusq̄ꝫ Isi. li. xv. c. xiȷ. De crystallo autē d̄t Dias. Crystall⁹ non vi frigoris tantū sed vi magi͛ terrestreitati͛ in lapidē indurat͛. Color aūt illi⁹ glaciei est silis: Hui⁹ ꝟtus ē ꝯ sitem ⁊ ardorē. q̄ trit⁹ melle ⁊ potat⁹ lacte replet vbera si ex cā calida lac p⁹us sit amissū Et etiā sūptus in potu valet ꝯ chollicā: viscer͛ ⁊ passionē si nō assit ꝯstipatio. Lapis ē pui⁹. vñ lr̄as ⁊ alia q̄ in eo ponunt͛ manifestat. Q̄ āt ex aq̄ materialit͛ fiat crystall⁹. d̄t Grego. sup p̄mū Ezechiel͛. Habet inq̄t aq̄ ex se fluiditatē. ſ; p frigori͛ violentiā (al's vehementiā) in crystalli ꝯuertit͛ firmitatē Vñ in Eccl͛. scribit͛. Flauit vent⁹ aquilo ⁊ ꝯgelauit crystallū ⁊c̄. Et hui⁹ assignat Arist. rōneз in li. methoꝝ. ibi. Lapidea d̄ substātȷs mineralib⁹ materialit͛ sūt aq̄. vt d̄t Richardus rufus. Lapides (al's lapidea) mineralia sūt d̄ aq̄. ſ; tñ q2 habēt de terrea siccitate pl⁹ q̄ꝫ liquabilia. iō nō ꝯgelant͛ solo frigore aquoso: ſ; etiā terrea siccitate q̄ p̄mutat aq̄sum terreū in vitreū q̄n sup͛ aquam d̄nat͛. ⁊ vincit frigiditas supducta. Ex q̄ patз ꝙ vera est rō Grego. ⁊ Eccl͛. q̄ dicunt ꝙ ex aqua pōt crystallus generari

De Ceraunio Capl'm. XXXII.

c Eraun⁹ est lapis crystallo silis ceruleo colore infect⁹. ⁊ est apud germaniā. Alter est hispanic⁹ rutilās vt flāma. Hi cadūt de locis tonitrui. ⁊ dicuntur ꝯ vim fulguꝝ opitulari. vt dicit Isido. ibidē. Idē in Lapidario vbi d̄r. Cum tonat horrendū cū fulminat igne⁹ ether. Nubib⁹ illisus celo cadit iste lapill⁹. Qui caste gerit hūc a fulmīe nō ferit͛. Nec dom⁹ aut ville q̄b⁹ affuerit lapis ille Uirt⁹ vtriusq̄ꝫ est ad plita ⁊ causas vincēdas. ⁊ valēt ad dulces somnos. vt d̄r ibidē

De Corallo Capitulū. XXXIII

c Orall⁹ nascit͛ in mari rubro. ⁊ q̄ꝫdiu tegit͛ aq̄s lignū ē. ſ; stati q̄n extrahit͛ ⁊ tangit͛ aere in lapidē indurat͛. Sūt aūt rami ei⁹ sub aq̄ cādidi ⁊ molles. extracti cū retib⁹ rubescūt ⁊ lapidificant͛. vt dicit Isi. c. de rubris gēmis. Et seq̄t͛ ibidē. Quātū apd̄ nos p̄ciosa ē idica margarita. tāto p̄ciosior est corall⁹ apd̄ indos. Hūc magi dicūt resistere ꝯ fulmen (al͛. fatū) Isiō. Idē d̄r i lapidario. Ipius est vt ait zoroastes mira ptās. Fulmia ryphones tēpestatesq̄ꝫ repellit. A rate vl̄ tecto vl̄ agro q̄cūq̄ꝫ gerat͛. Est āt duplex. Alb⁹ ⁊ rufus. ⁊ nūq̄ꝫ vltra semipedē lōgi⁹ (al͛. lōgior) īuenit͛. Rufus maẋie valet ꝯ oēm fluxū sanguis. ꝯ epilensiā. ⁊ ꝯ diabolica ⁊ varia mōstra. mltiplicat fruct⁹ ⁊ expedit fines ⁊ p̄ncipia negocioꝝ.

De Corneolo Ca. XXXIIII.

Orneolꝰ lapis est rufus ⁊ obscurus
c vtil' tm̄ est ⁊ pciosus q̄ in collo suspē-
sus vl' in digito portatꝰ In disceptā
do iurgātes (al'. surgētes) mitigat iras. Sā
guis ex mēbro sistit quecūq fluorē. Preci-
pue talē patit si femina fluxū Vt dr i Lapi

De Dionysio Ca. XXXV (da.

Jonysiꝰ lapis ē niger vl' fuscꝰ rubēti-
d bus venis sparsus. Vocat āt ita q
si aq̄ mixtꝰ cterat vinū (al's nimiuȝ)
flagrat. ⁊ tm̄ (qd̄ in illo mixꝫ est) ebrietati resi
stit vt dt Jsi. li. xvj.

De Diadoco. Ca. XXXVI.

Jadocos lapis ē pallidꝰ lucēs vt be
d rillꝰ. ⁊ ē aptꝰ ad rn̄sa a demonib ob-
tinēda. Excitat ei demōes ⁊ phātas-
mata. Etsi defuncto q̄s forsan applicet illū
Protinꝰ asserit solitas amittere vires. Nā
sacer hic lapis ē. ⁊ q̄ mors sternit abhorret
Sicut dr in lapidario

De Ere Ca. XXXVII

S a splēdore aeris ē vocatū. vt dt Jsi.
e Apd antiq̄s em̄ anq̄ ferri cognitus
fuit. vsus: ere pmi pscindebāt terrā ⁊
belli certamia pagebāt. Tūc aurꝫ ⁊ argentū
reijciebāt. Nūc vo aurꝫ in sūmo honore est
Sic voluēdo etas cmutat tpa rerꝫ. Verba
sūt Jsi. li. xvj. Idē aūt est es ⁊ cuprꝫ q vtrū
q ex eodē lapide p decoctōȝ ignis resoluit.
Lapis em̄ calore resolutꝰ in es vertit. Job
xxviij. Cōponit aūt es siue cuprū sic̄ ⁊ alia
metalla ex sulphure ⁊ argētouiuo. Sȝ h ac
cidit qn̄ plꝰ est de sulphure q̄ d argētouiuo
⁊ sulphur est terreū ⁊ non purū rubeū hn̄s
colorē adurentē. Argentū vo viuū medio-
cre nec nimis grossuȝ nec nimis subtile. Et
ex tali cōmixtōe es generat. sic̄ dt Ars. Si-
cut aūt dt Jsi. c. d ere. Es si fuerit admixtū
alijs metallis colorē mutat pit̄er ⁊ vtutē. vt
ptȝ in auricalcho ⁊ in ere corinthio. q cū di
uersis metallis est cūictū. Vn̄ q̄ddā est al-
bū ad morē (al's nitorē) argēti accedēs. Ali-
ud fuscū spēm auri expmēs. Tertiū in quo
cūctorꝫ est tēperies Est ⁊ aliud genꝰ eris qd̄
dr coronariū. qd̄ scȝ ex ductili ere i laminas
attenuat. ⁊ felle tauri tingit. spēm auri ptēn
dit i coronis histrionū. vn̄ ⁊ coronariū ē vo
catū. Es aūt qd̄ ductile ē ⁊ malleo pducit.
regulare appellat. Ecōtra fusile qd̄ tm̄ fūdi
tur. Sȝ qd̄ fusile ē sub malleo fragile ē Qn̄
aūt es bn̄ purgat ⁊ ab oīb vicijs excoquit
ductile efficit ⁊ regulare. Om̄e aūt es in fri
gore magno meliꝰ fundit. Es celeriꝰ rubigi
nem cbit nisi oleo pungat Itē iter oia me-
talla est vocalissimū ⁊ maxie potestatis Huc
usq Jsi. li. xvj. Maxie cuenit vsui tubarꝫ
⁊ cāpanarꝫ, ppt suā sonoritatē ⁊ durabilitatē
Lapis vn̄ excoquit ē maxie duriciei ⁊ cōpa
ctōis. vn̄ n̄ facile frāgit nisi pus i rupe igne
fortissimo exurat. Octies aūt vl' nouies cō
burit anq̄ pfecte extrahat de lapide et pur
get sicut mihi sepꝰ certissime asseruerūt: in
loco vbi fodit: eris purgatores. Vasa enea
rubiginosa sunt ⁊ eruginosa. nisi sepꝰ arena
aspersa cfricent. Olfatu etiā ⁊ gustu sūt ab-
ominabilia. nisi cū stāno sint linita Es etiā
si sine stāno fuerit de facili vrit ⁊ cremat. vt
dt Jsi. c. de stāno. Es vo exustū ⁊ pulueri-
zatū. vt dr in Plat. hȝ vtutē dissoluēdi ⁊ cō
sumēdi ⁊ extenuādi. ⁊ hūores noxios expur
gādi. vulnera sanat. caliginē oculorū pur-
gat. supfluas carnes corrodit ⁊ vlterius cre
scere nō pmittit. vt dicit Platearius ⁊ etiaȝ
Diasco.

De Electro Caplm. XXXVIII

Lectrū est vocatū eo q ad sol' radi-
e um auro clariꝰ luceat ac argēto. Nā
sol electron dr. Efficaciꝰ (al'. defecaci
us) āt ēē metallū oīb metall' ⁊ nobiliꝰ. Hꝰ
tria sūt genera. Vnū qd̄ ex pino arbore flu-
it qd̄ succinū dr. Prio ei qn̄ fluit d arbore ē
liq̄dū gumi. sȝ pꝰ indurat calore vl' frigore
in duriciē lapidis pspicui vt crystalli. Alte
rū genꝰ metallū dr qd̄ natalit iuenit ⁊ in p-
cio hr̄. Tertiū fit d trib ptib (al's pecijs) au
ri ⁊ vna argēti. Electrū vo. qd̄ naturale est
illiꝰ ē nature. vt in cuiuio ad lumina clariꝰ
cūctis metall' fulgeat ⁊ venenū pdat Nā si ve
nenū ifundas: stridorē edit ⁊ i colores vari
os in modū arcꝰ celestis se mutare subito cō-
sueuit. Hucusq Jsi. li. xv. d metall' ⁊ auro.
De electro āt artificiali dr sup Ezec. Dū
aurꝫ, inq̄t Grego. miscet cū argēto. argentū
ad claritatē crescit. aurꝫ aūt cū claritate ar-
gēti tēperatū vtutē suā nō pdit sȝ tantūmo-
do q̄ ad decorē coadmixti argēti aliq̄ntulū
expallescit. Electrū etiā verꝫ a q̄busdā arpa
go dr. eo q digitorꝫ attritu accepta caloris g-
tia oia folia ⁊ paleas ⁊ vestimētorꝫ fimbrias
rapiat ⁊ attrahat. sic̄ magnes ferrū. vt dicit
Jsi. li. xvj. c. de rubeis gēmis. De facili aūt
quocūq mō hō voluerit recipit colorem et
tincturā. Vn̄ de radice auense et conchilio
al's ancuse

de facili inficitᷓ. vt dicit idem ibidem
De Echite Cap. XXXIX
e Chites lapis ē indicꝰ ⁊ ꝑsicꝰ q̄ ī lito
ribꝰ oceani ī sinu tā īdici marisq̄ꝫ ꝑsici
īuenitᷓ. Est aūt lapis colore puniceo: sicꝰ dr̄
in lapidario. Et ē duplex: vt dt̄ Isi. s. mascu
lus et feīa. Vn̄ ⁊ bini sꝑ ī nidis aq̄laꝝ inue-
niuntᷓ. nec sine his parere pōt aq̄la: ⁊ iō aq̄-
la istos fuat ī nido suo. Hoꝝ masculꝰ du-
rus est ⁊ silis galle et subrutilās. feminēꝰ ꝟo
mollis ē. Et hi lapilli alligati parieti faciūt
partꝰ celeritatē. ⁊ etiā faciūt aliquādo abor
tiri si nimis diu ibi dimittuntᷓ. ⁊ aliq̄d exci-
dit vulue: nisi cito a parientibꝰ auferantur.
vt dicit Isi. li. xvj. c. iiij. Hic etiā lapis mo-
re ꝑgnātis aliū lapidē in se tenet clausū: vt
dicit Dias. ⁊ in Lapidario dr̄. Cōtinet hic
aliū more ꝑgnātis lapillū. Eiꝰ ꝟtus ē ɔferre
sobrietatē. diuitias auget ⁊ amorē. ⁊ fac̄ vi
ctorē et fauorabilē. ⁊ caducorū ꝓhibꝫ visū
Si de veneni fraude q̄s suspectꝰ fuerit si re
us fuerit: hic lapis sub cibo eius positꝰ ci-
bū deglutire n̄ ꝑmittit. q̄ si lapis subtractꝰ
fuerit: cibū deglutire nō tardabit.
De Emathite Capitulū. XL
e Mathites lapis ē rufus: ferrugine
us: africꝰ ⁊ indicꝰ ac arabicus. sic di
ctus eo q̄ cruore resolutꝰ ī colorez
sanguinē mox erūpit: vt dt̄ Isid. Ualet cō-
tra vesice fluxū: et oculorū dolores. ꝯ vene
nū ⁊ serpentis morsum: et ventrꝫ fluxū. oēz
sanguinē stringit: ⁊ maxime mlieb̄rē ⁊ gingi
narū: vt dic̄ Dias. In Plat. aūt dr̄ frigide ⁊
sicce eē cōplexiōis. et habet ꝟtutē ɔstringē-
di fluxū sanguīs. Dicitᷓ aūt ab emath qđ est
sanguis. ⁊ thites qđ ē sisto. tꝫ. vn̄ valꝫ emo-
ptoicis. i. sanguinē vomētibꝰ. et disenteri-
cis singulare ꝑsidiū est.
De Elitropia Cap. XLI.
e Litropia gēma est viridis cū guttis
puniceis venis sanguineis suꝑsper
sa. Et est sic dicta ab effectu. q̄ꝛ si ponitᷓ ī aq̄
radijs solis opposita: ebullire facit: ⁊ aquā
in vase positā resoluit in nebulā. ⁊ pꝰ paulu
lū resoluitᷓ in guttulas pluuiales. Hec eađ
etiā gēma videtᷓ posse facere mira. Nā posi-
ta in pelui in aq̄ clara: radios solꝭ mutat: et
ex aeris reꝑcussiōe obūbrare videtᷓ radiorū
solariū claritatē: ⁊ q̄ndā inducere in aere san
guineū colorē: acsi sol ex intꝑositōe corꝑis
lunaris ad solē eclipticas pati tenebras vi
deatur. Et ideo q̄ꝛ illa videtᷓ solis posse mu

tare claritatē: elitropia. i. solis auersio nun
cupatᷓ. Et h̄ exꝑsse dt̄ Isi. ⁊ Dias. In Lapi-
dario dr̄. Ex re nomē habēs ē elitropia gē-
ma. Que solꝭ radijs in aq̄ subiecto vacillo:
Sāguineū reddit mutato noīe solā Ecli-
psimq̄ꝫ nouā terris effūdere cogit ⁊c̄. Et dt̄
Isi. q̄ ita manifestat incātatoꝝ stulticiā et
magoꝝ q̄ ī suis ꝓdigijs gl'iantᷓ. Illudūt eni
hoīm aspectibꝰ in his q̄ oꝑantᷓ: sic̄ fac̄ gēma
suꝑdicta. d̄ q̄ exēplificādo dic̄: q̄ herba eius
dē noīs cū q̄busdā incātatōibꝰ additis fal-
lendo visū intuentiū: facit portātē hoīez nō
videri. In mltis alijs ē gēma hec cōmēda-
bilis. q̄ꝛ sanguinez strīgit. venena tollit. nec
falli poterit q̄ eam gesserit ⁊c̄.
De Enidro Capitulū. XLII
e Nidros paruꝰ lapis ē ⁊ modicꝰ: ꝑ-
petuis distillat guttis: nec tn̄ liq̄fit
oīno. nec efficitᷓ aliq̄ modo minor. Vn̄ dr̄ ī
Lapid. Perpetui fletꝰ lachrymis distillat
enidros: Qui velut ex pleni fōtꝫ scaturigie
manat. Et dr̄ ibidē q̄ difficile ē hmōi red-
dere rōez. q̄ꝛ si gutta defluit d̄ lapidis suba
q̄re n̄ mior efficitᷓ vl' oīno liq̄scit. si ꝟo ros l'
aliud ipm īgreditᷓ: q̄d est q̄ ingrediēs n̄ re-
pellit egredientē. Pōt tn̄ esse vt mihi videtᷓ
q̄ ꝟtꝰ lapidis ɔdēsat ī aquā aerē sibi vicini
us ꝓpinq̄ntē: vt iā videatᷓ exire de suba lapi
dis qđ egreditᷓ d̄ suba aeris circūstantꝫ.
De Epistide Cap. XLIII
e Pistides est lapillꝰ rutilās ⁊ rubicū
dus: q̄ ex ꝑte cordis gestatꝰ tutum
seruat: cōpescit seditōes: coercꝫ lo
custas et volucres steriles nebulas ac g̅ndi
nes a fructibꝰ t̄re. ⁊ oppositꝰ soli ignē ⁊ radi
os emittit. Etsi hūc lapidē ī aquā feruentez
ꝓiecerꝭ: cessat eiꝰ ebullitio. ⁊ post modicuꝫ
frigescit: vt dicit Isido. ⁊ Dias.
De Exoliceto Ca. XLIIII.
e Xolicetos lapis ē sic dictꝰ: eo q̄. xl.
coloribꝰ ē distictꝰ. Et ē ꝑuꝰ valde. ⁊
efficit oc'los intuētis hominis tremulos.
In libya apud trogoditas inuenitᷓ
De Ferro Cap. XLV.
f Errū a feriēdo est dictū. vt dic̄ Isi.
Sua ei duricie ferit: domat ⁊ ɔcu
tit oīa genera metallorū. Qđ q̄dē q̄uis de
terra originē ꝯhat: durissimū tn̄ est ⁊ solidis
simū. ⁊ iō oīa alia feriēdo cōꝑmit ⁊ dilatat
Et h̄ vt dt̄ Isi. iuxta t̄re genꝰ nomē assūit.
⁊ ꝑ hoc mltiplicitᷓ variatᷓ. q̄ꝛ sm̄ h̄ magꝭ du
rū vel minus inuenitᷓ. Generatᷓ aūt ferrū sm̄

Aristo. ex argētouiuo grosso nō mūdo ne⸗
cꝫ poroso terreo: ⁊ sulphure grosso: in cuiꝰ
cōpositōe plꝰ est de ꝓdicto sulphure q̄ꝫ d̄ ar
gētouiuo. Vn̄ ꝯpt̄ dn̄iū frigidi ⁊ sicci ⁊ terei
ferꝝ frigidū ⁊ siccū valde durꝝ ē in suis ꝑti⸗
bus et cōpactū. Etq̄ꝛ minus hꝫ ī se aerei ⁊
aquei hūidi q̄ꝫ alia metalla. iō ad resoluēdū
in igne difficile ē ⁊ grue ad remolliēdū: vt d̄t
Rich. Ferramēta ꝟo cū oleo tꝑare mos est
ne a q̄ frigiditate nimiū idurēt̄: vt dicit Isi.
Ferrū ex sanguis ꝯtactu citissime rubiginē
ꝯhit: ⁊ dū eiꝰ subaꝫ subitrauerit: vix recedit
vt dicit Isi. Rubigo ē viciū rodēs ferꝝ. qd̄
ei accidit: vel sue subē ipuritate: siue ex ter⸗
re ꝯtactu ⁊ vicinitate. siue ex sāguis siue cu
iuslibꝫ infecti aut humidi vaporis q̄litate
Et subdit idē. A ferro inq̄t sanguis hūanꝰ
effundit̄. ⁊ de ferro se vlcisciт̄: q̄ꝛ de re nulla
alia ita cito ꝑ rubiginē cōsumit̄: sic q̄n hūa⸗
no sanguie immūdat̄. Cū ferro magnes cō⸗
cordiā habꝫ: vnde et magnes ipm attrahit
⁊ ipm attractū etiā mediāte vase argēteo ꝟl
eneo ipm seq̄t̄ eicꝫ subijcit̄ ⁊ obedit. Si fer
rū bn̄ politū alumīe vl' aceto linitū fuerit: si
millimū fit eri. Rubigīe carebit politū ferꝝ
si cerusa vl' medulla ceruina fuerit ꝑlinituꝫ.
Isi. Ferꝝ candēs si ī vino vel in lacte sepiꝰ
extictū fuerit ipm vinū splenetic ꝫ ⁊ aliȷ̄s mor
bidis medicare facit: vt dicit Constā. Fer⸗
rū etiā vt dicit Isid̄. accēsum igni nisi īdu⸗
ret̄: ictibꝫ corrūpit̄. Rubēs ī igne nō ē vtile
ad cudendū an̄q̄ꝫ albescere īcipiat vl' albe⸗
re. Vsꝰ ferri vtilior ē hoī ī pl'ibꝫ q̄ꝫ vsus au
ri. q̄ꝫuis plꝰ diligat̄ auri spēs ab auaris Si⸗
ne ferro enī respublica tute nō agit̄. quia si⸗
ne eius metu securitas ab hostibꝫ nō habet̄
Ferro cōis iusticia regit̄. tuet̄ innocētia: ⁊ ī⸗
proboꝝ audacia ferri metu coercet̄. Sine
ferro nullū fere opꝰ mechanicū vix ꝑficitur.
nullū edificiū ꝯstruit̄. agricultura nullatenꝰ
exercet̄. Et ideo ſm Isido. est dictū ferꝝ: eo
ꝙ farra. i. semia ꝯdat. q̄ꝛ sine ferro nec pāis
de terra adq̄rit̄: nec etiā iā ꝑatus panis sine
ferro ꝯgrue diuidit̄. vt in vsū cibi ab hoīe as
sumat̄. Itē ferrū ferro acuit̄: vt d̄t Salomō
Nā ꝯfricatōe mutua hebetudo ferri iteꝝ at
tenuat̄ ⁊ sic acuit̄ vt inde faciliꝰ qd̄libꝫ inci⸗
dat̄. Scoria d̄r ferri īmundicia q̄ in igne ex
coquit̄. ⁊ ē sic dicta eo ꝙ de ferro ignis vio
lentia sit excussa. vt dicit Isidorus

De Ferrugine
Capitulum. XLVI.

Errugo ē limatura ferri: sic̄ squama
f est illud qd̄ euolat ex ꝑcussione ferri
Et hꝫ ꝟtutē siccādi ⁊ attenuādi. ⁊ iō
valꝫ ꝯ oppilatōeꝫ splenis. vomitū tn̄ potēt̄
excitat intantū ꝙ aliq̄n ducit ad mortē: nisi
puluere adamātis vl' aq̄ in q̄ ꝑ noctē iacue
rit eiꝰ violētia repmat̄. Cōtra emorroidas
d̄r esse puluis eiꝰ optimꝰ. Disenteriā. i. fluxū
vētris strīgit: vt in Plat. Ferrugo etiā dici
tur ferri rubigo ⁊ corrosio. dicta a corrodē
do. D̄r tn̄ ꝓp̄e erugo ab erodēdo: nō ab era
mento: vt d̄t Isi. Manꝰ siq̄dē tāgēt ꝫ infic̄.
⁊ maculā deformē post se relinq̄t. q̄nto fer⸗
rū magis purꝝ ⁊ politū ē: tāto euidētiꝰ ⁊ citiꝰ
a rubigīe defedat̄ ⁊ difficiliꝰ remouet̄. Nec
de facili deponit̄ nisi tribꝫ modis. s. ꝑ ignis
excoctōꝫ. vl' ꝑ serre: l' ꝑ lime corrosiōꝫ. vel ꝑ
collisiōeꝫ lapidis ⁊ durioꝝ arenule extersi⸗
onē. Hoc āt hꝫ ꝓpriū erugīs infectio ꝙ oc⸗
casiōe leui reuertit̄ ad locū ī q̄ sel' radicat̄.

De Gleba Cap. XLVII.

g Leba ex collectōe pulueꝝ est ī vno
glomere coadunata: vt dic̄ Isid̄. li.
xvi. c. i. Terra eī ligata gleba ē. soluta vero
puluis. Indurata in globū terra semē non
recipit. ⁊ receptū erūꝑe in germē nō ꝑmittit
Cōfracta ꝟo tegit semīa atcꝫ nutrit. ꝑ plu⸗
uiā remollita q̄ndā pinguedinē in se recolli
git quā ad seminū ꝓductōeꝫ radicibꝰ circū⸗
fundat: vt dicit Grego. Aliq̄n etiā glebe na
turā in se cōtinent mineralē. ⁊ ideo ex glebis
diuersaꝝ reꝝ species ꝓducunt̄: sicut d̄t Gre
go. ſr illū locū Job. xxviij. Lapides sapphy
ri locus eius: ⁊ glebe illius aurū.

De Gemma Ca. XLVIII.

Emma d̄r eo ꝙ luceat instar gumī:
g vt dicit Isi. Gēme siq̄dē magnū de
corē varietate coloꝝ ꝓbēt auro. Iō
aūt d̄t Isi. dicūt̄ ꝑciose: q̄ꝛ rare sūt atcꝫ care
Oē enī raꝝ magnū et ꝑciosū vocat̄. sic̄ scri⸗
ptū est. Erat sermo dei ꝑciosus. i. rarꝰ. Isi.
Nec alicui debꝫ videri dubiū aut falsū q̄n
sua sit virtus diuitus insita gēmis. q̄ꝛ sicut
d̄r in Lapid̄. Ingēs ē herbis ꝟtus: ſꝫ maxi
ma gēmis. Quaꝝ q̄dā ī venis t̄re inueniūt̄.
⁊ cū metall' effodiūt̄. Quedā a ꝓfūdo maris
euomunt̄: ⁊ generatōis ipaꝝ locꝰ ignoratur
Et tales gēme sepe ī litoribꝫ mariꝫ ⁊ fluuioꝝ
glareis repiūt̄. Quedā ī corꝑibꝫ auiū ⁊ repti
liū sepiꝰ ꝑcreāt̄. Vn̄ cūcꝫ āt gēme venerint ī⸗
credibili ꝟtute inueniunt̄ diuitus īsignite.
q̄n nobiles sunt ⁊ vere. Nā vt dic̄ Isi. c. de

gēmis aureis.ī ꝗbuſdā gēmaꝝ generibꝫ ve
ras a falſis diſcernere magna difficultas ē
Nā ſepe ille ꝗ ſunt falſe ⁊ ſophiſtice verꝫ vi
dent̃ eſſe ſimillime.ita vt vix pn̄t ꝟe a ſophi
ſticis dep̄hendi.qꝛ ꝗdā vt dic̄ Iſi.p ſmara
gdo vitrū arte inficiūt.⁊ fallit oc̄los ſubdo
la ꝗdā viriditatꝫ ſilr̄tudo. Sine fraude enī
nulla mortaliū ē vita. Iſi. Oēs aūt ñ trāſlu
cidas gēmas cecas ſolemꝰ appellare:eo ꝙ
denſitate ſui obſcurent̃. Iſid. Sed ſepe fal
lunt̃ ſic iudicātes:qꝛ plꝰ ꝟtutis ſepe latet in
ꝑuulo adamante ferrugineo ⁊ obſcuro:ꝗꝫ ī
ſardio lucidiſſimo vel berillo.

De Gagate Cap. XLIX

g Agates eſt lapis rudis ⁊tñ p̄cioſꝰ:
ꝗ p̄mo ī ſicelia ⁊ gagante flumīe eſt
reꝑtus:fluore flumīs ad ripaꝫ iactꝰ.vñ eſt
noīatus.ꝗꝫuis in britānia ſit plīmus ⁊ exī
mius: vt dr̄ Iſid. Eſt aūt duplex.ſ. glaucꝰ.
⁊ niger. Niger aūt eſt planꝰ:leuiſ ⁊ facile cō
buſtibil' igni appoſitus fere ſic̄ thus.inceſꝰ
aūt odore ſuo ſ̄pētes fugat:demoniacoſ ꝓ
dit:⁊ demōibꝫ ꝯriꝰ eē putat̃. Virgitatē pro
dit:qꝛ aq̄ eiꝰ bibita ſi bibēs eſt ꝟgo:nō vri
nabit.ſi nō ē ꝟgo ſtatī vrinā emittet:ēt ꝯ vo
lūtatē:vt dr̄ Diaſ.⁊ ſic ꝟgitas ꝑ lapidē exꝑi
tur:vt dicūt autores. Itē idē lapis tā niger
ꝗꝫ glaucꝰ attritu digitoꝝ calefactas paleas
leues ſibi appoſitas ꝯhere ꝯſueuit. Potꝰ āt
ꝯfert hydropicꝫ.qꝛ nociuū ꝯſumit humorē
Et dr̄ ꝯfortare epar ſua forſan ſiccitate.⁊ ēt
occulta ꝗlitate. Itē puluis eiꝰ appoſitꝰ den
tes roborat:debiles et laxatos confirmat.
Itē multū dicit̃ valere ꝯ phātaſmata ⁊ no
cturnas demonū vexatōes. Itē eiꝰ ſuffumi
gatio ꝓuocat mēſtrua qñ caſu aliꝗ ſūt ab
lata. Itē dicit̃ ſedare dolores vētris:qñ ſto
machus patit̃ caſu aliꝗ ſubuerſionē. Itē vi
cit p̄ſtigias et carmīa dura reſoluit.vt dr̄ in
Lapid. Itē valde accelerat ꝑtuꝫ ⁊ adiuuat
parietē.vt dicit̃ ī Lapid. Vñ ſi lapiſ tāgroſ
ſus ⁊ rudis tāmirabilia oꝑat̃:nullꝰ ꝓpt̃ exti
orē faciē vilipēdendꝰ ē:ꝗꝫdiu ꝟtꝰ latēs iteri
us ignrat̃. De h̄ aūt lapide dicit Iſi. In aq̄
accēdit̃:extinguit̃ ꝟo in oleo:qd̄ eſt mirū

De Galactile. Capitulū. L.

Alactiles eſt lapis colore cinereꝰ.
g guſtu ſuauis. ꝗ ſi attritꝰ fuerit ꝗd
dā lacteū d̄ ſe emittit.vt dr̄ Iſido.
Hic lapis ī ore clauſus turbat mētē.circū
datꝰ collo vba lacte replet. alligatꝰ femori
dat faciles ꝑtꝰ.mixtꝰ aq̄ ⁊ ſale ſi circūſꝑgat̃
ouili.oues replent̃ lacte.⁊ ſcabies fugat̃ ab
eis.vt dicit Diaſ.

De Gelacia Capitulū. LI.

g Elacia gēma eſt cādida hñs ſpeciē
grādinis ī figura. Et eſt tāte frigidi
tatis ꝙ nunꝗꝫ ab igne calefit Iſi.⁊ Diaſ.

De Geratice Capitulū. LII.

Eraticen lapis eſt niger:ſꝫ ſuꝑat ꝟ
g tute colorē.quo p̄us abluto ſiꝗs
geſtauerit ore dicere mox potīt ꝗd
de ſe cogitat alter:ſic̄ dr̄ in Lapid. Dilectū
reddit ⁊ amabilē eū ſuꝑ quē ē.ſicꝗꝫ ꝓbat̃ ꝟ
tꝰ eiꝰ. Nā ſi iunctū fuerit corpꝰ alicꝰ melle
⁊ muſcꝫ expoſitū:relinquūt eū muſce ſi pñs
fuerit iſte lapis.ſed ſi lapidē ſubtraxerit:fu
gent corpus eiꝰ et corrūpent.

De Iaſpide Cap. LIII

i Aſpis eſt gēma viridis:ſmaragdo
ſil'is:ſꝫ craſſi coloris ſimpl'r ē. Eius
ſpēs ſuut.xvij. vt dicit Iſi. Nā ias viride:
pinnaſim gēma dicit̃. Quāuis aūt eiꝰ color
p̄cipuus ſit viridis:tñ mltos hꝫ alios int̃
mixtos. Eiꝰ ꝟtꝰ eſt rep̄mere febres ⁊ hydro
piſim in his ꝗ geſtāt ip̄m caſte. Iuuat etiā
parturiētē.fugat phātaſmata.⁊ int̃ ꝑic̄la fa
cit hoīem tutū.interiorē refrigerat ardorē.
fluentē cōpeſcit ſanguinē et ſudorē. Luxuri
am cohibet ⁊ īpedit ꝯceptū.mēſtrua ꝯſtrin
git:⁊ emoroides: Si pulueriꝫet̃ datꝰ cū la
cte vlcera īuetata ſanat. ſordes oc̄lorū pur
gat.⁊ viſum acuit et ꝯfortat.maleficijs ⁊ in
cātatōibꝫ reſiſtit. Efficacior eſt in argēto ꝗꝫ
ī auro. In capite aſpidis īueīt̃ lapillꝰ iaſpi
di ſil'is:ꝗ mire credit̃ eſſe efficacie ⁊ ꝟtutis.
Et iō ꝗdā iaſpidē ꝗſi aſpidē dictū eē credūt
Tot āt credit̃ hre ꝟtutes ꝗt hꝫ diuerſas ve
nulas ⁊ colores:vt dr̄ Diaſ. In mōtibꝫ ſcy
thie īueīt̃ optimꝰ:⁊ a griphonibꝫ cuſtoditur
quēadmodū ſmaragdus.vt dr̄ Iſid.

De Iacītho Caplm. LIIII

Acitꝰ lapis ē ceruleꝰ ⁊ ſapphyrei co
i lorꝫ aliꝗntulū et ꝓpinquꝰ.ex colore
ſuo nomē hñs:vt dic̄ Iſi. Lapis ia
cinthꝰ ꝗdā ī ethiopia ē īuentꝰ: Optimꝰ ē ꝗ
nec nimis clarꝰ:nec etiā nimiū eſt obſcurꝰ l'
obtuſus.ſed ex vtrūſꝗꝫ tꝑamēto mediocrit̃
eſt refulgēs. Iſid. Hic nō rutilat eꝗlit̃. In
aere ſereno enī gratꝰ et etiā ꝑſpicuus.ī nubi
lo corā ocul' eſt marcidꝰ et obtuſus. Iſido.
In os miſſus ſentit̃ frigidꝰ.ad ſcalpēduꝫ ē
duriſſimꝰ.nō tñ ē īuictꝰ:qꝛ ab adamāte ſcri
bit̃ et ſigt̃:vt dic̄ Iſi. Scdꝫ Diaſ.iacithꝰ la

pis ē.nūc colore cerule⁹.nūc surrufus:nunc purpure⁹ siue venet⁹. Et sūt tres spēs. Nā sunt granati:citrini ⁊ veneti .sꝫ int̃ istos granati.i.blauij sūt meliores. Iste lapis mirabilis est:q̄ aeri mat̃ie se ↄformat.vt ī nubilo sit nubil⁹.⁊ ī sereno sit seren⁹ Isti⁹ lapidis est ꝟtus singular̃ ẜm autores ꝙ ↄfert leticiam ⁊ ↄ̄riat̃ melācholice q̄litati. Cōfortatiue est ꝟtutis sic̃ de ipi⁹ spēb⁹ d̃r. Cōfortatiue cūcti ꝟtutis hñt. Tristiciāqꝫ fugāt ⁊ vanas suspitōes. Resistit etiā diuersis pestilētijs q̄ solent ī aere sepi⁹ generari. Vigorē etiā dat mēbris.⁊ vegetat vel ↄfortat neruos:⁊ dulcē ac salutiferꝝ dat sap orē.vt dicit Dias.maxime si silis est sapphyro.qr̄ ẜm oēs q̄ d̃ gēmis tractāt tanto in suis effectib⁹ est efficacior:q̄nto pl⁹ in colore et suba sapphyro appropinq̄t. Et tal' iacinth⁹ veneno obuiat ⁊ toxico ↄtrariat̃. Dias. Ei etiā q̄dā assilat̃ herba eiusdē nois ī colore.⁊ ī multis est ei parq̄uis nō p oīa ī valore.sicut dicit Isi.

De Iride Cap.LV.

i Ris est lapis hexagon⁹.i.sexangul⁹ vt d̃t Isid.q̄ p̄mo ī arabia iuxta mare rubrū est inuētus.nūc autē ī plib⁹ loc̃ inuenit̃.s.in germania ⁊ in hybnia:⁊ in mltis regiōib⁹ aqlonis. Est autē ī colore pspicu⁹. crystallo silis .vt d̃t Isido. Et d̃r iris p silitudinē arc⁹ celest̃.q̄ pcussus sole sub tecto spēs et colores arc⁹ celestis in ꝓxios parietes oppositos repñtat:vt dicit Isi. Easdē etiā credit̃ hr̃e ꝟtutes q̄s et berill⁹.nisi qr̄ tāte nō inuenit̃ q̄ntitatis: vt dic̃ Dias. Insup hic lapis vt fert̃ coopat̃ parturiēti .vl' vt citius pariat.vel saltē vt dolorē ptus facili⁹ sustineat:et nō tantū de piculo ptimescat

De Iena Caplm.LVI.

i Enia est gēma q̄ ī ocul' hiene bestie inuenit̃.q̄ si sub ligua hoīs subdita fuerit:ipm dicūt p̄dicere plīma iam futura. vt d̃t Isi.⁊ Lapid.

De Kame Capi.LVII.

k Amen lapis est ī colore nūc albus: nūc subniger.nc̄ surrubicūd⁹.nūc varijs colorib⁹ distict⁹. Est aūt sic dict⁹ a cauma.tis.quod est idē qd̄ incendiū. Nā in locis sulphureis ⁊ calidis inuenit̃. Cui⁹ ꝟtus ẜm Dias.ē curare hydropisiꝫ.diuersis imaginib⁹ ⁊ figuris sculpit̃ et politur.

De Kabrate Cap.LVIII

k Abrates est lapis trāslucid⁹ crystallo silis:q̄ credit̃ dare eloq̄ntiā honorē et graꝫ.⁊ defendit a noxijs ⁊ venenosis.⁊ curat tumorē epat̃ ⁊ splenis:vt dicit Dias.

De Kalcophano. Ca.LIX

k Alcophan⁹ ē niger lapill⁹ colore depictus .q̄ gestat⁹ in ore dicit̃ clarificare vocē. et defendere a raucedine fauces:vt dicit̃ in Lapid.

De Ligurio Capitulū.LX

l Igurius lapis ē in colore electro simil'.dictus(vt d̃t Isid.)a Lynce bestia.ex cui⁹ vrina inter arenulas generatur. Virtus eius est paleas attrahere. Valet ↄ̄ dolorē stomachi.⁊ strigit fluxū ventr̃. Valet hictericis ⁊ discoloratis:qr̄ pditū colorem restituit:vt dicit Diasco.

De Lipparia Ca.LXI.

l Ipparia est gēma de syrticis ptib⁹ veniēs. Cui⁹ ꝓprietas ē ꝙ oē genus ferarꝝ ad ipius p̄ñtiā ꝓperat ⁊ ipm ītuet̃. Unde venatores feras q̄s canū cursu cāpe non pñt:solius lipparie aspectu ad se ducunt.sicut dicit̃ in Lapid.

De Margarita Capitulū.LXII.

m Argarita oīꝫ gēmarū cādidarꝝ ē p̄cipua.vt d̃t Isi.q̄ ide margarite noīe est vocata.qr̄ ī cōchul' maris h̄ genus lapidis īuenit̃. Nascit̃ ī carne cochlee: sicut in pisciū cerebro lapilli aliq̄ñ īueniūt̃. Signit̃ ex celesti rore quē certo tempe anni cochlee hauriūt. Ex q̄b⁹ margarit̃ q̄dā vniones nūcupāt̃.habētes aptū nomē:eo ꝙ tm̄ vnus ⁊ nūq̄ꝫ duo vel ples sil' repiūt̃. Sunt meliores aūt margarite candide q̄ꝫ q̄ flauescunt. Illas autē q̄s iuuētus aut matutini roris ↄceptio cādidas has senectus vl' vespꝛtinus aer reddit obscuras. Hucusqꝫ Isi. li.xvj. Inueniūt̃ aūt q̄dā pforate naturalit̃. ⁊ ille sunt alijs meliores. q̄dā pforant̃ arte: vt d̃t Pla. St' āt eligēde q̄ st' albe ⁊ clare speculares ⁊ rotūde. Hñt aūt ꝟtutē ↄfortatiuā vl' a tō spē:vt dicūt q̄dā vel qr̄ aspitate q̄dā aspgunt̃(al's abstergunt) membra a superfluis humorib⁹.eo ꝙ ↄstrigēdo ⁊ coartādo ↄfortāt. Valēt ↄ̄ cardiacā et syncopim cordis.et ↄ̄ debilitatē q̄ pueit ex fluxu medicie. Valēt et ↄ̄ fluxū sāguis ⁊ fluxū vētr̃:vt d̃t Plat. D̃r ī lapid.ꝙ cū margarite generēt̃ ex rore. Quāto rorāt̃ pl⁹ fuerit aeris haustꝰ: Tāto maiorē gignit roratio gēmā Nā vltra seminucē crescere nulla putat̃. D̃r ēt ibidē ꝙ si illo tpe q̄ ex haustu ror̃ īcipit gēma generari, si suguenerit coruscatio vl' tonitrus

ex subita formidine claudit cōcha. ⁊ sic pa-
tit abortiuū. Ab india āt et antiq̄ britānia
nobiliores margarite trāsmittūt: vt dr̄ ibid.

De Magnete Ca. LXIII.

m Agnes lapis est indic⁹ ferrugiei co-
loris. In india apd̄ trogoditas in-
uenit: ferrū trahit. Adeo ei vt dic̄ Isid. tra
hit ferrū vt catenā faciat anulorꝫ. inde cum
vulgus ferrū viuū appellat. Liq̄dū etiā vi-
trū credit trahere sicut ferꝝ. Cui⁹ tāta vis ē
vt dr̄ Aug. q̄ si q̄s eundē magnetē tenuerit
sub vase aureo vl' eneo: ferrūq̄ desup posue
rit ex motu lapidis subt⁹ ferrū desup moue
bit. Et seq̄t ibidē. Vñ factū est in q̄dā tem-
plo simulacrū de ferro qd̄ v̄tute magnet' in
aere pēdere videt. Est eni alia spēs magne-
tis in ethiopia q̄ ferruꝫ respuit ⁊ a se fugat.
Idē etiā magnes aliq̄n vno angulo ferrum
trahit: ⁊ i alio a se repellit. Ois aūt magnes
tāto est melior q̄sto cerulior. Hucusq̄ Isi.
Scd̄m Dias. vo ⁊ Lapid. h gen⁹ lapidis re-
cōciliat maritos vxoribꝫ: auget grām ⁊ de-
corē in s̄mone. Itē cū mulsa curat hydropi
sim ⁊ splenē alopiciā ⁊ arsurā. Puluis eius
aspsus p q̄ttuor angulos dom⁹ sup carbo
nes exītibꝫ i domo videbit subito domus
ruere ex v̄tigine cerebri ⁊ cōmotione. Ma-
gnes etiā sicut et adamas capiti caste mlie
ris supposit⁹: cogit eā subito amplecti viru
suū. si adult'a fuerit subito a lecto se moue-
bit timore phātasie. Hoc lapide max̄ie vtū
tur magi: s̄m Plat. Lapis magnes calid⁹ ē
⁊ sicc⁹ in tertio gdu. virtutē h̄z attrahēdi fer
rum: mōtes eni sūt ex hmōi lapidibꝫ. vnde
naues ferro cōpactas attrahūt ⁊ dissoluūt.
Vñ p̄cipue valet vulnerat' puluis eius ɔfe
ctus cū aplicō apposit⁹ vulneri. Ferrū eniꝫ
attrahit puluis etiā magnet' i q̄ntitate duo
rū drachmatū: cū suco fenicl'i: valꝫ ɔ hydro
pisim ⁊ splenē et alopiciā: vt dic̄ Auic. At
trahit eni fleuma et melācholiam

De Melonite Cap. LXIIII.

m Elonites est lapis dict⁹ eo q̄ dulcē
⁊ melleū emittit succū: vt dicit Isid.
⁊ est bicolor. s. viridis in vna parte.
⁊ melli similis in alia.

De Menophite Capitulū LXV.

m Enophitis ē lapis a loco egypti sic
dictus. flāmātis ē na ture: vt dicit
Isi. Hic trit⁹ ac sup loca q̄ vrēda sē
vel secāda posit⁹: vl' cū aceto linitus: ita fa-
cit obstupescere corpus q̄ non sentiat cru-
ciatum.

De myrrhite Capitulū. LXVI

m yrrhytes ē gēma sic dc̄a: eo q̄ myr
rhe in colore simil' est. q̄ compssus
spirat odorem sicut nardus

De Medo Capl'm. LXVII.

m Edus est gēma vel lapis p̄ciosus i
medorꝝ regiōe reptus. q̄ q̄nq̄ est vi
ridis color'. q̄nq̄ nigri. vt dr̄ Dias.
Virt⁹ h⁹ ē ɔ cecitatē oc'orꝝ. sanat podagrā
si cū lacte ml'ier' masculū pturiēt' tpe. Si
mili mō valet ɔtra dolorē renū ⁊ freneticaꝫ
passionē. Si vo lapis niger resoluat super
cutē et i aq̄ calida: ⁊ alicui det illa aq̄ ad bi-
bendū: interficit vomitu ⁊ stōachi subuersi
one. Si vo frōs ide lauet mirabilit excori-
at ⁊ ledit visū ⁊ aufert oīno. vt dr̄ in Lapid.

De Merochite. Capl'm LXVIII

m Erochites gemma ē viridis smara
gdo silis. spissioris tñ et grossioris
est viroris q̄s smaragd⁹. vñ ⁊ a co lo
re malue nomē accepit. vt dr̄ Isi. ⁊ nascit in
arabia. Est aūt sube valde moll': ⁊ tñ valde
vtil'. q̄z sicut dr̄ Dias. v̄tute sua custodit in-
fantiū cunas ⁊ a nociuis casibus

De Marmore Capitulū. LXIX

m Armor greco s̄mōe a viriditate vo-
cat: vt dr̄ Isi. Sūt āt marmora vt
dic̄ idē: lapides eximij: q̄ macul' ⁊ co
loribꝫ ɔmendant. Nā marmorꝝ genera infi
nita sūt. nō tñ oīa a rupibꝫ incidūt. s̄z multa
sub terra sparsa sunt: vt marmor lacedemo
nū viride ⁊ p̄ciosuꝫ. Sil'r et marmor ophi
tes: q̄z macul' serpentū sil'e est. vñ et vocabu
lū sumpsit. Cui⁹ duo sūt genera. molle ⁊ cā-
didū. nigꝝ et duruꝫ. Marmor purpurites
ex egypto est rubeū: cādidis interueniētibꝫ
pūct'. Et vocat purpurites eo q̄ rubeat vt
purpura. Sunt ⁊ alia mlta genera: vt ala-
bastrū ⁊ pariū: de quo infra dicet. Est ⁊ ali-
ud gen⁹. s. coralliticū in asia reptū: nō hñs
vltra duos cubitos in mēsura. ⁊ est cādidū
fere sicut ebur: tñ hñs q̄sdā macl'as q̄dā p-
portiōe e diuerso nigras. Est ⁊ thebaicum
tinctū aureis gutt': inuenit i pte egyptiorū.
naturalit aptū vt sup illd̄ collyria ɔterātur.
Sūt ⁊ alia genera q̄ in officinis rupibusq̄
gignūt. vt marmor corintheū: gutte aroma
tice simillimū. ex quo colūne ingentes fiūt
limia atq̄ turres. Est ⁊ caristeū viride ⁊ o-
ptimū: nomē hñs ab aspc̄u: eo q̄ g̃tū sit his
q̄ gēmas sculpūt. h⁹ ei viriditas reficit ocu

los. Est ⁊ numidicū qđ numidia mittit: qđ
fricatū sucū sil'em croco reddit: vñ et nomē
accepit. Sūt ⁊ alie multe marmorū diuersi
tates. de qb' exēplificat Isid. li. xvj. sed hec
ad p̄sens sufficiat. Marmor itaqꝫ alijs la=
pidib' ē solidiꝰ fortiꝰ ⁊ pulcriꝰ ⁊ vtiliꝰ. i cuiꝰ
venis diuersaꝝ gēmaꝝ macula iuenit᷑. ꝓpt so=
liditatē sui difficillime sculpit᷑ ⁊ polit᷑. ꝓpter
sui frigiditatē ⁊ soliditatē ad spēs ⁊ vnguē=
ta aromatica custodiēda vtilissimū iuenit᷑.
Sup oīa aūt admirari possumꝰ ꝙ marmo
rei lapides nec calibe nec ferro nec ēt serra l'
malleo ꝑ potētiā aliquā edomant᷑. sꝫ ꝑ lami
nā plūbeā asserib' nobilissimis intersertam
Plūbo enī ⁊ nō ferro lapides marmorei di
uidunt᷑ ⁊ serrant᷑ tāqꝫ asseres ⁊ equant᷑:

De Nitro Capitulū. LXX

n Itrū ſm Dias. ē lapis subalbidus
scissil' ⁊ ꝑspicuꝰ. cuiꝰ ꝟtus ē dissolu=
tiua: attractiua: abstersiua: ⁊ hūoꝝ suꝑflui
ꝯsūptina. De nitro aūt dic̄ Isid. li. xvj. c. ij.
Nitrū a regiōe nitria egypti est dictuꝫ ex q̄
medicine fiūt. ⁊ sordes corpoꝝ ac vestiū ab
luunt᷑. Huiꝰ natura nō multū a sale distat.
Habꝫ enī naturā salis. ⁊ sil'r orit᷑ canescēti=
bus siccitate litorib'. cuiꝰ spuma afronituꝫ
nuncupat᷑. Et colligit᷑ distillās ī ꝑtib' asie ī
spelūcis: deinde sol' calore desiccat᷑: ⁊ opti=
mū fit: qđ sic siccatū est mime pōderosū: vt
dicit Isi. Scđꝫ Plat. autē nitrū ē vena t're
Et ē calidū et siccū lene rubeū vel albū vl' ci
trinū. gustui est amarū: acidū ⁊ subsalsū. pi=
guedinē extenuat si ore sit acceptū. hūores
viscosos minuit et cōsumit. puluis eius in
melle cōfectꝰ faciē clarificat et decorat. mū
dificat saniē stomachi ⁊ intestinoꝝ ex apo=
stēate ꝓcedētē. pediclos et saniē capitꝫ dec
git: ꝟmes auriū īterficit. ⁊ coꝝ saniē mūdis=
sime extergit: cū aceto spuma eiꝰ ex corrosi
onib' et inflatōib' subuēit hydropicꝫ. oppi
latꝫ cū melle mixta caliginē detergit oclōꝝ.
venenū mortificat ⁊ excludit. ꝑalysim ligue
potēt ꝓhibꝫ ſm Plat. ⁊ Dias. Est aūt nitrū
calidū et siccū ī fine tertij ḡdus: laxatiuū:
colatiuū. vt dicit Constā.

De Noset Cap. LXXI.

n Oset. i. oropondine lapis ē ꝓciosꝰ:
subalbidꝰ aut variꝰ: q̄ vt dr̄ ī bufo=
nis capite ē: a q̄ extrahit᷑: ⁊ ī forti vino et aq̄
mūdificat᷑. vt dicit Dias. ⁊ in eo aliqñ appa
ret forma bufonis cū asperis pedib' et dif=
fusis. Hic lapis valet ꝯ morsus reptilium
⁊ venenū. Nam p̄sente veneno variꝰ lapis
tangētis digitū adurit. ⁊ sunt simul ambo
includendi. vt dicit Dias.

De Onycino Cap. LXXII.

o Nycinus lapis ē idicꝰ ⁊ arabicus
ꝑmixtū in se habꝫ colorē ad silitudi
nē hūani vnguis: vt dr̄ Isi. Greci eī vnguē
onycē dicūt. Indicꝰ aūt onyx ignis colorē
hꝫ: albis cingētib' venis siue zonis. Onyx
ꝟo arabicꝰ nigri coloris cū candidis zonis
Genera eiꝰ sunt qnqꝫ. s. sardonyx. q̄ ex duo=
rū societate nomen sortit᷑. s. ex cādore onycꝫ
⁊ rubore sardij. vtꝫ infra de sardonyce Hec
gēma. s. onyx ples dicit᷑ hr̄e effectus noxios
Nā vt dicit Dias. collo suspēsus vl' digito
portatꝰ excitat tristiciā ⁊ timores. multipli
cat lites. cōmouet aīos ad rixas. ī puerꝫ ex=
citat saliuā suꝑfluā ⁊ nocuā. non pōt nocere
in p̄sentia sardij. specularē habet naturā et
politam. ⁊ iō ad modū speculi repn̄tat ima
gines et figuras. sꝫ obscure ſm Dias.

De Optallio Cap. LXXIII

o Ptalliꝰ siue opallꝰ ſm Isi. ē lapis
diuersaꝝ gēmaꝝ colorib' distictus
Est enī ī eo carbūculi genus ignis. amethi=
sti fulgēs purpura. smaragdi nitens viridi=
tas: ⁊ singuli colores sub q̄dā varietate sūt
lucentes. nomē habꝫ a pa'ta. Hūc lapidem
india sola parit. vt dr̄ Isi. Tot enī creditur
hr̄e ꝟtutes q̄t hꝫ colores. De optallio dr̄ in
Lapi. ꝙ optalliꝰ lapis oclos se portātꝫ ser=
uat illesos ⁊ acutos: sed aliorū oculos cir=
cūstantiū obducta nube recōdit. Vñ q̄daꝫ
acrisia ꝑcutit vt nō videāt vel aduertant q̄
fiunt coram eis. Et ideo asserit᷑ furtꝫ tutissi
mus esse patronꝰ: vt dr̄ in Lapid.

De Orite Ca. LXXIIII

o Rites gēma ē nigra ⁊ rotūda. alia ē
viridis maclas hñs. Tertia ē cuiꝰ
altera ꝑs est asꝑa. alt'a ꝟo plana. ⁊ eiꝰ suba ē
q̄si ferri lamina. Hic lapis gestatꝰ custodit
a morsib' reptiliū ⁊ feraꝝ et aīaliū aliorum.
Appēsus etiā mulieri ꝓhibet imp̄gnari eā:
⁊ si p̄gnans ē facit citius abortiri.

De Petra Caplm. LXXV

p Etra grecū nomen est. ⁊ sonat ideꝫ
qđ solida siue firma. vt dr̄ Isid. Ex
ꝑtib' enī terre solidis et cōpactꝫ sub
stātia petre siue lapidis generat᷑. Vel petra
a penetrādo est dicta. penetrat enī pedeꝫ qñ
fortiꝰ p̄mit᷑ ⁊ calcat᷑. Ab aquaꝝ etiā stillici=
dijs ⁊ guttis penetrat᷑. Idē aūt est petra et

lapis. Sed lapis q̄ſi ledēs pedē dr̄. q꞉ ſua duricie ⁊ acumīe pedē ledit: vt dicit Iſido. Lapis tñ vſualiter planus moll' ⁊ ſparſus. Saxa ꝟo adherēt ⁊ a mōtib⁹ excidūt. Silex ꝟo dr̄ dur⁹ lapis: ab eo dict⁹ ꝙ ꝑcuſſus exiliat ignis: vt dr̄ Iſido. Quāuis eī petra ex ſe ſit frigidiſſima: ferro tamē ꝑcuſſa ex ſe mittit ignē. nā ex forti ⁊ violēta aerꝫ colliſiōe īter ſuꝑficiē ferri ⁊ lapidis aer illiſus ſubito ignit̄: ⁊ ſcintillādo de ſilice egredit̄: ſꝫ Ariſ. in. iiij. meth. Ex ſola t̄ra lapis nō fit. vincēſ eñ i ea ſiccitas nō ꝑmittit eā coagulari. Fiunt autē lapides vl' ꝑ ꝯgelationē: vl' ꝑ ꝯglutinationē. Ex cōmixtiōe enī aque ⁊ t̄re fit lutum. qđ inter lapidē ⁊ terrā eſt medium. qđ paulatim ꝑ partiū coadunatōez ⁊ ꝯſtrictōz fit lapis. Unde tali trāſmutatōni apt⁹ ē lutum vnctuoſum. q꞉ qđ nō eſt tale: nō ē commutatiuū: ſꝫ poti⁹ cōminutiuū ex dñio ſiccitatis. Terra ergo ꝑ fortē ꝯglutinationē ⁊ cōmixtionē hūoris cōuertit̄ in naturā lapidis: q̄ ex diuerſitate terre diuerſoꝝ coloꝝ recipit qualitatem. Aliqñ etiā ꝓmunt̄ lapides ex aq̄ ꝯgelatōe. Inueniūt̄ enī q̄dā loca ſuꝑ q̄ aq̄ infuſa ꝯuertit̄ in lapides diuerſorū colorū. Et hoc fit ex q̄dam vi minerali ī locis illis exiſtente: ꝯgelāte aq̄s q̄ ſunt principia lapidū: vt dicit Ariſto. Fiūt aūt lapides vel ex luto vnctuoſo virtute ſolis occl'te illud coagulantis: et ꝑ partiū coherentiā in ſubāz lapidis ꝯſtrīgēt'. Ul' fiūt lapides ex aq̄ ꝯgelata q̄daz ꝟtute minerali: lapidis forme īductiua. Scđz ipāz matiā lapidū efficiūt̄ q̄dā rare ſubē et debil' cōpoſitōis. ⁊ q̄dam fortioris. ⁊ q̄dā generāt̄ tardi⁹: q̄dā citius: q̄daz forti⁹ ſm̄ fortiorē qualitatū actiuarū potentiā: ⁊ debiliorē reſiſtentiā paſſiuarū. Scđz enī cōmixtionē iſtaꝝ q̄litatū in ſubā lapidis diuerſificāt̄ lapides ī natura ⁊ in ꝟtute. Uirt⁹ enī celeſtis influens ad loca mineralia ī eis ſuas imp̄mit actōes. ⁊ ſꝫ ꝙ inuenit matiā aptiorē ⁊ ſue actōi obediētiorem: ī eis impſſionē r̄linq̄t nobiliorē. Et iđ q̄dā lapides p̄cioſi naturā ⁊ vim plāetaꝝ in ſuis effectib⁹ imitāt̄: vt pꝫ ī Topazio q̄ motū lune ſētire ꝓhibet̄. vt dr̄ Amb. Baſi. Iſi. Diaſ. et alij vt poſt patebit. Note ergo ꝓprietates lapidis ſiue petre ſunt iſte. q꞉ lapis vniuerſaliter eſt frigidus et ſiccus. cōpact⁹ durus. ḡuis ⁊ pōderoſus: ſuo pondere centrū petens. terrā cōprimens. ⁊ eius ꝑtes ne dilatentur adinuicē vniēs ⁊ ꝯiūgēs. Unde dr̄ Amb. ꝙ lapides ſūt oſſa terre. qđ eī faciunt oſſa in corꝑe: h̄ faciūt lapides ī diuerſ ꝑtib⁹ ipi⁹ terre. ipām eī ꝯſolidant. ⁊ ne ꝑtes ei⁹ nimia ſiccitate ab inuicē defluāt: ipāz cōp̄mūt ⁊ adunāt. Lapides ꝑ aq̄ꝝ ſuꝑfuſiōez a ſua duricia nō remolliūt. ex ſtillicidijs, tñ guttatim deſcēdentib⁹ excauant̄. vt dr̄ Gre. Lapides etiāſi cādētes fuerint ī vino extincti: vinū corrūpunt ⁊ in acetū ꝯuertūt. vt dr̄ Iſi. In lapidib⁹ etiā generalit̄ req̄rit̄ materie puritas ꝟtus ⁊ p̄cioſitas. coloris ⁊ figure diuerſitas. ⁊ m̄ltiplex vtilitas. Nā vtiles ſunt ī edificijs ꝯſtruēdis. in plateis ſternendis. ꝓ pōtib⁹ faciēdis. ꝓ hoſtib⁹ expugnādiſ ꝓ lupis ⁊ canib⁹ effugādis. ꝓ metall' ex corꝑ ſuba extrahēdis ꝓ metall' exornādis. ꝓ īfirmitatib⁹ varijs ꝑſanādis. ꝓ turrib⁹ regū amplıādis. ꝓ caſtrꝫ ⁊ ciuitatib⁹ muniēdis. ꝓ feris ⁊ beſtiol' defendēdis. Lapides itaqꝫ primo de minera extrahunt̄: extracti q̄drant̄ ⁊ poliūt̄. politi ī edificio ordinate collocāt̄. ordinate maiores ſub mīorib⁹ cōponūtur. mediāte cemēto ad inuicē coaptāt̄. obducūt̄ cemēto ⁊ extrīſec⁹ cōplanant̄

De Pario
Caplm̄. LXXVI.

p Ari⁹ lapis eſt gen⁹ marmorꝫ eximij ⁊ p̄cioſi. vt dicit Iſi. Hic apud parō inſulā inuenit̄. vñ ⁊ parius nūcupat̄. magnitudo ei⁹ lāces ⁊ crateras nō excedit. ⁊ eſt apt⁹ ac vtil' ꝓ ꝯſeruādis ſpeciebȝ ⁊ vnguētis. Iſi. Gloſa aūt ſuꝑ Heſter. j. dicit ꝙ pariū eſt gen⁹ marmorꝫ cādidiſſimi. ⁊ iđ ſignat caſtitatem ⁊c̄.

De Praſio.
Caplm̄. LXXVII

p Raſius eſt lapis ad modū porri viridis. viſum ꝯfortat debilem. aliqñ inuenit̄ cū guttis ſanguineis. quādoqꝫ guttis cādidis diſtinctus. de quo dicit̄ ī Lapidario. Utile nil affert niſi ꝙ viret ⁊ decet aurum.

De Pyrite
Cap̄. LXXVIII

p yrites vt dicit Iſiđ. eſt lapis fulu⁹ aeris ſimulās q̄litatē cui plurimus ignis ineſt. de facili eñ ſcītillas emittit qui tenentis manum ſi vehementi⁹ p̄matur adurit. ꝓpter quod ab igne nomen accepit. de q̄ dr̄ in Lapiđ. Tāgi vult leuit̄ blandaqꝫ manu teneri Nā p̄ſſus nimiū digitos tangētis adurit.

De Pionite
Ca.LXXIX.
p Jonites est lapis q̄ ḋr esse feminei se
xus.nā certo tp̄e ꝯcipit ꝛ parit ꝯsilez
lapidē ꝛ ꝯfert p̄gnātib⁹.vt ḋt Dias.
De Panthero Ca.LXXX.
Antheron lapis ē multoꝝ colorum
p sparsoꝝ ꝛ pꝛ̄ distictoꝝ.nā niger ꝛ ru
be⁹ viridis pallēsq̄ʒ videt̄. purpureuſ
roseusq̄ʒ sil' p̄siniq̄ʒ coloꝛ.Hic facit hoīem
audacē ꝛ inuictū illo die.qn̄ videt̄ mane ori
ente sole.vt ḋr in Lapid.
De plūbo Ca.LXXXI.
Lumbuz vt ḋt Isi.de metall'li.xvj.ē
p dictuz.eo q᷑ ex pilis de plūbo factis
marꝛ altitudo p̄mit⁹ ē tētata.Hui⁹ vt
dic̄ duo sūt genera.cādidū.s.ꝛ nigꝝ.Candi
dum āt meli⁹ est.ꝛ p̄mo ī insul'atlantici ma-
ris antiq̄tus est inuentū.in multis locꝭ ho-
die Inuenit̄ em̄ ī gallia ꝛ lusitania q̄daz t̄ra
nigra arenosa ꝛ etiā calculosa.q̄ q̄dē abluit̄
ꝛ ex materia q̄ subsidet p̱ decoctiōez ī forna
cib⁹ plūbi suba eliq̄t̄.In aurifodinis etiaz
cū materia auri q̄dā lapilli nigri rep̱iunt̄.et
dū auꝝ colligit̄ cū auro manēt.sʒ p⁹ea ijdez
calculi ab auro sep̱ati p̱ se ꝯflant̄ ꝛ in plūbū
albū totalit̄ resoluūt̄.ꝛ inde tāta ē grauitas
auri ꝛ plūbi.vt ḋt Isi.Nigrū ṽo plūbū du-
plex est.Aut eī ex sua vena p̱dit Aut cū ar-
gento nascit̄ mixtisq̄ʒ venis ꝯflatur.ꝛ in illa
ꝯflatiōe p̄mo p̱cedit stānū.deinde argentū.
tertio qḋ remanet p̱ ꝯflationē efficit̄ plūbū
nigrū.vt ḋt Isi.In India ṽo neq̄ʒ es neq̄ʒ
plūbum īuenit̄.sʒ gēmis ꝛ margaritꝭ hec in-
dia recōpensat.Isi.Plūbū aūt nigꝝ in op̱i
bus laborioſ vt in laminis ꝛ in fistulis vti
h⁹ foꝛe tā hispani q̄ʒ britānici sūt exp̱ti Huc
usq̄ʒ Isi.Scḋm Arist.eī li.methoꝝ.iiij.ex
sulphure grosso min⁹ depurato ac feculēto
ꝛ argētouiuo cōponit̄ plūbi suba.ī locꝭ mi-
neralib⁹ generat̄.vn̄ ex īmūdicia sulphurꝭ n̄
puri q̄ndā ꝯhit hūiditatē.ex cui⁹ ꝯtactu ma
nus tāgentꝭ coinq̄nat̄ Hec īmūdicia ad ho
rā p̱ abstersiōez aliq̄ntulū a plūbo remoue-
ri p̄t.sʒ ex eo auferri nequaq̄ʒ.P̄nt autē ho-
mines immūdiciā plūbi abstergere. verūta
mē sp̱ erit plumbū.ꝛ si videat̄ argentū sʒ ob-
tinebūt ī eo q̄litates aliene vt errent ī eo ho
mines.sunt q̄ accipiūt sal armoniacum ꝛc̄.
vt ḋt Arꝭ.Et hui⁹ īmūdicie assignat causaz
dicēs.Materia plūbi nigri siue argentum
viuū est malū pōderosū luteū.sulphur etiaz
ei⁹ malū mali vapoꝛꝭ ꝛ fetidi.vn̄ nō bn̄ gela
tur.In li.v.alchimie hermes ḋr.Si suspē
derꝭ plūbū sup̱ acetū ꝯdēnat ip̄m.Nā ace-
tū penetrabit ei⁹ subaʒ ꝛ ī puluerē ꝯuertit.
ac in coloꝛē albū ceruse ip̄m trāsmutat.sʒ si
sup̱ ip̄m acetū fuderꝭ albescit ꝛ destruit vim
aceti.Plūbū adustū coloꝛē ṽmiliū obscuꝝ
generat.sʒ si fortioꝛ fuerit ignis:ꝯuertit̄ ī ci
trinū.ꝛ post calcināndo ꝛ desiccādo ip̄m cuʒ
aceto:ī albū coloꝛē ceruse trāsmutat̄.Igne
ṽo fortiori adhibito:totū h̄ ꝯuertit̄ ī mate-
riā p̄mā plūbi:et fit terra:vt dicit̄ ibiḋ.Iteʒ
iḋ.Plūbū q̄b⁹ miscet̄ p̱tes homogeneas cō
gregat.ꝛ eterogeneas sep̱at ꝛ mūdificat.ꝛ
ideo ponit̄ cū argēto ī foꝛnace: vt argentuʒ
facili⁹ mūdificet̄.q̄ꝛ p̱tes argēteas a ꝯsum-
ptōne p̄suat.ꝛ ip̄o plūbo ꝯsūpto ac ꝯbusto
argētū purgat.Idē ḋt Hiero.ī glo.sr.c.vj.
Hiere.ibi.ꝯsūptū ē plūbū ꝛc̄.Itē dic̄ Her
mes q᷑ plūbū ī sua ebullitōe oīm solidoꝛuʒ
corpoꝝ duriciā soluit:etiā adamātꝭ.Itē ḋt
Arꝭ.ī li.meth.Plūbū inq̄t liquatū p̱culdu
bio est argentūuiuū.sʒ nō liq̄t̄ nisi calefiat.ꝛ
tūc apparēt oīa rubea liq̄facta.Mirū autē
est q᷑ plūbū cū liuidi vel subnigri sit coloꝛꝭ.
tū p̱ exustiōez siue aceti resudatōez pulcruʒ
coloꝛē generare ꝯsueuit:vt miniū:stibiuʒ et
hmōi.Est autē plūbū ad vsum medicie.est
enī frigidū ꝛ hūidū in scḋo ḡdu.vt ḋt Con-
stan.Cōtra vsturā ignis et apostemata cali
da valet miro mō.fluxū sanguis vulneꝝ be
ne ꝯstrīgit.reuma ocl'oꝝ abstergit ꝛ ꝯpescit
Ict⁹ scoꝛpionū mitigat et dꝛaconū.venerē
p̱hibet si plūbi lamīa duob⁹ lūbis appōat̄
Alias habet rōes medicinales.de q̄b⁹ q̄re
infra de coloꝛib⁹.c.de stibio.qḋ alio noīe ce
rusa.i.flos plūbi nomīat̄
De Puluere Cap̄.LXXXII.
p Uluis ḋr eo q᷑ a vēto pulset̄.vt dic̄
Isi.Leuitate enī sua a vēto tollit̄ ꝛ
dissipat̄.venti cōtrarij puluerē subintrātes
ip̄m circūagitāt et turbinē generāt.vt dicit
Beda.Puluis ꝯcussus naturā rei a q̄ rsol-
uit̄ on̄dit:nūc p̱ odoꝛē:nūc p̱ coloꝛē.nūc eti
am p̱ sapoꝛē.Et ideo pulueriʒant̄ sp̄es aro-
matice vt eoꝝ intrīseca ṽtus se on̄dat.vt p̱
p̱tiū cōmixtionē ꝛ vnionē: amplioꝛē ṽtutē
recipiāt:vt odoꝛis sui fragn̄tiā diffusi⁹ cir-
cūsp̱gant:ꝛ gustum suaui⁹ afficiāt.ꝛ vt vul-
nera putrida desiccent efficaci⁹ ꝛ abstergāt
Ut carnē moꝛtuā coꝛrodāt ꝛ auferant:ꝛ vl
teri⁹ crescere nō p̱mittāt.sicut puluis plūbi

ex uſti purgat vulnera:et deſiccat ſupflua.
carnē viuā generat et cōſeruat: vt dt Coſt.
Et iō ex puluerib) ꝯficiūt emplaſtra ⁊ cōpo
nunt tymiamata.⁊ varia efficiunt antidota
⁊ vnguenta.In puluerē reſoluunt th? ⁊ myr
rha.⁊ ex pulueris crematōe deo offerūt ho
locauſta .Ex puluerib) etiā fiunt ſalutifera
electuaria:q̇b) infirma corpa ſanitati reſti=
tuunt.Ex puluerib) inſup fiūt inunctōes ⁊
malagmata:q̇b) mortuoꝝ corpa liniunt et
cuſtodiunt integ̃:ne in cinerē aut puluerem
redigant.Puluerꝫ ⁊ humoris admixtiōe lu
tū gignit.⁊ ex ſupueniēti deſiccatiōe ī glebā
cōpigit.vt dic̄ Iſi.Ex puluere pes polluit:
ocul? ledit.⁊ mltiplex reptile ex puluere pro
ducit.⁊ de puluere paſcit ac nutrit.Serpē
ti enī puluis ē panis ei?:vt dt Eſa .lxv.Ex
puluere oē corp? aīatū naſcit: ⁊ ī puluerē a
q̇ īcipit reuertit ⁊ finit:put hoī dictū ē.Pul
uis es et ī puluerē reuerterꝫ ⁊c̄.Ex puluere
aer inficit.⁊ ne claritatē ſol' ocul? videat ali=
q̇tiēs īpedit.Nā ex puluere aeri hūido ad=
mixto ſepe nebula gignit.ex cui? interpoſi=
tōe latet ſol:⁊ lympide nō videt.Ex reſolu=
tione etiā pulueris in atomos.ſol' radi? per
feneſtrā intromiſſus nullatenus intuet.

De Quirin Capitulū.LXXXIII.

Quirin vt dicit Diaſ.eſt lapis qui ī
q vpupaꝝ nidul' inuenit.Hic ſecreto
rū pditor eſt in ſomno.capiti enim
dormientis ſuppoſit?: facit hoīem loq̇ oīa
que ſomniat dormiēdo .et auget mirabilit
phantaſias.Unde ⁊ magi diligūt lapidē il
lū:q ⁊ p eū maleficia opantur.

De Quandros Ca.LXXXIIII.

Quandros eſt lapis:colore q̇dē vil:
q ſꝫ eximie ꝟtutꝫ:vt dic̄ Diaſ.Et īueni
tur ī capite vulturꝫ.Valet ꝫ quaſ=
libet cauſas nociuas.⁊ vbera lacte replet.

De Rabri. Ca.LXXXV

Rabri q̄ et alio noīe ⁊ cōī dr bol? ar=
r menic?.eſt lapis ſiue vena terre.⁊ eſt
nate frigide ⁊ ſicce: ſurrufuꝫ colorē
hñs.⁊ inuenit in armenia.Naturā habꝫ cō
ſtringendi ventrē ⁊ ſanguinē vñcunq̄ fluat

De Roſten ſiue Reiben
Capitulū LXXXVI

r Roſten ſiue reiben ſm Auic̄.ē lapill?
q̄ īueit ī capite cācri.Et eſt aliqñ al
bus.aliqñ ꝟgens ī flaueū colorē.Eſt aūt q̄
ad ſubaꝫ mollis:parū durior q̄ꝫ pupilla o=
culi piſcis.quo ad formā ꝟo eſt exteri? ro=
tund? ⁊ plan?.īteri? ꝟo paꝝ ꝯcau?.q̄ ad ꝟtu
tē āt eſt naturalit frigid? ⁊ humid?.⁊ valet ꝫ
morſus ſcorpionū ⁊ muſtele ſi ꝯtrit? more
emplaſtri ſupponat.Dr etiā q valet ꝫ mor
ſus canis rabioſi ſi puluis ei? in potu aſſu=
mat.Si cōburat puluis ei? mūdificat den
tes.⁊ deſiccat vulnera ⁊ ꝯfert ſcabiei ⁊ ꝓhi=
bet lachrymas.

De Sapphyro
Cap.LXXXVII.

Sapphyr? eſt gēma cerulea celo ſere=
s no ī colore ſimillima.optima eſt int
gēmas ⁊ ſ mume pcioſa ⁊ regū digitꝫ
magis apta.In multis locis inuenit.ſꝫ ori
entalis ſiue indica melior iudicat.⁊ maxie
q̄ñ habet q̇ſi q̇ſdā pulueres aureos intermi
xtos.Et eſt h ſapphyr? deſus nō ꝑlucidus
vt dt Iſi.Hic lapis maxie cōmēdat in La=
pidario.ita vt p ſui excellētia gēmarū gēma
vocat.nā corp? vegetat ⁊ integra mēbra ꝓ=
ſeruat.ſtellā habet relucentē ꝑ cui? refulgen
tiā ei? ꝟtus indicat.Alia ē ſpēs ſapphyri q̄
ſyrtices dr:q̄ iuxta ſyrtes int arenaſ maris
libyci īuenit.vt dt Diaſ.Inuenit aūt aliqñ
in venis minerarū vbi laſuriū etiā inuenit.
⁊ in eiſdē venis ſapphyri in medio velut in
ventre q̄dam ſpēs carbūculi inuenit.⁊ iō a
multis ſapphyr? mater carbūculi credit.eo
q ī ei? venis gigni a plurib) ꝓhibet.⁊ ex na=
tura ſapphyri carbuncul? q̇ſi q̄dam fauilla
cerulea vt multi aſſerūt credit aliq̇ntulū ob
umbrari.vt dt Diaſc̄.Sapphyr? itaq̄ꝫ ſm
Diaſ.habꝫ ꝟtutē diſcordiū recōciliatiuam
Multū em̄ valet vt dr ad pacem reformā=
dam Item habꝫ ꝟtutem caloris innatural
repſſiuā.Uñ de ſapphyro dr ī Lapid.Cor
porꝫ ardorē refrigerat interiorē.Nā ī febri
bus multū caumaticꝫ ⁊ incēſiuis refrigeriū
ꝓbet ſapphyr? ſi iuxta venas cordis pulſa=
biles ſuſpēdat.Uñ dt Diaſ.q valet ꝫ peri=
odicas febres tpe acceſſiōis .Itē ꝟtutē hꝫ
ꝯfortatiuā.cordis letificatiuā.⁊ iō dr vale=
re ꝯtra cardiacā ⁊ quālibet paſſiōem melā=
cholicam vñ ⁊ cardiacū ⁊ diaforeticū fluo
rē repmit ⁊ ſudorez.ſicut ſcribit in Lapid.
Sudorē ſtringit nimo torrēte fluētem ⁊c̄.
Itē dt Diaſ.Itē habet ꝟtutē flux? ſanguis
reſtrictiuā.Uñ ⁊ ſapphyr? oriētal' ſi tpibuſ
apponat ſolet reſtringere ſanguinē d naribꝫ
ꝓfluētē.Itē ꝟtutē habꝫ ſingularē tumoris
⁊ inflature ſedatiuā.Certum em̄ eſt qd apo
ſtematum repmit inflaturaꝫ ſi in principio

collectiōis nociue citi⁹ apponat̃. Ite3 valet
ꝯ antracē.nā ꝟtutē h3 malicie ⁊ venenosita-
tis antracꝫ expulsiuā. Et⁹ ei furiositatē rep
mit ⁊ expellit:ne ei⁹ malicia spūs īficiat ipi⁹
fumū ad cor ascēdere n̄ pmittit. vt dt Dias.
Itē vim h3 veneno ꝯtrariā ⁊ ipi⁹ penit⁹ ex-
tinctiuā. Vn̄ ⁊si araneā itra pyxidē posuerꝫ
⁊ vnū sapphyꝝ īdicū siue aliu3 sup̄ pyxidis
orificiū aliq̄ntulū diu retinuerꝫ:aranea eius
ꝟtute victa q̄si subito morieꝛ. vt dt Diasc.
Et h̄ idē vidi sepi⁹ ⁊ ī diuersꝭ ac pluribꝫ expi
ri. Itē h3 vim visus ꝯseruatiuā ⁊ sordiū ocu
loꝝ sine grauamīe purgatiuā. Vn̄ sc̄ptum est
Tollit ex oculis sordes.ꝯ frōte dolorē. In
Lapi. Itē h3 vi vlceꝝ curatiuā. Nā vt dicit
Dias.pulueriẓat⁹ ⁊ lacti admixt⁹ vlcera sa-
nat.⁊ h̄ etiā ī vulneribꝫ ē expꝰtū. Itē tāte au-
toritatꝫ fuit lapis iste apd̄ veteres q̄ ēt apd̄
deū nō modicū putauer̄t valere.vn̄ ⁊ apol-
lini fuit singulariꝛ ꝯsecrat⁹ Or cū gētiles p
rn̄sis apollinē sacrificioꝝ tp̄e ꝯsuluerūt cer-
tificari citi⁹ putauerūt:si sapphyꝝ tūc in p̄-
sentia haberēt. vt dt Dias. Et h̄ tāgiꝛ ī lapid̄
vbi dr̄ Et pl⁹ q̄3 reliq̄s amat hāc hydromā-
tia gēmas. Ut diuīa q̄ant p eaꝫ rn̄sa mereri
⁊c̄. Itē hūc lapidē magi singulariꝛ diligunt
q2 s̄m coꝝ opinionē p ipi⁹ ꝟtutē q̄dā mira-
bilia opari pn̄t. Et h̄ tangiꝛ silr̄ ī lapidario.
vbi dr̄: Hic lapis vt phibēt educere carcere
vinctos. Obstrusa sc3 fores ⁊ vincula tacta
resoluit. Hec ⁊ m̄lta alia de singulari ꝟtute
sapphyri ab autoribꝫ sūt ꝯsc̄pta.⁊ ī h̄ gn̄alr̄
oēs ꝯsentiūt q̄ sapphyr⁹ ē gēma amatrix ca
stitatꝫ.⁊ iō ne ei⁹ effect⁹ p īmūdiciā portātis
aliq̄ mō īpediaꝛ opt3 vt ille q̄ eā portat caste
viuat.iuxta illd̄. S3 q̄ gestat eū castissim⁹ eē
iubeꝛ. Itē dr̄ in lapidario: q̄ tollit inuidiaꝫ
⁊ expellit timorē ⁊ fac̄ audacē ⁊ victorē. fir-
mat in bonis anīm.⁊ mitē facit ⁊ hūilē ⁊ be
nignū.q̄ oīa puto eē dicta dispositiue poti⁹
q̄3 effectiue. S3 hec nūc sufficiāt

De Smaragdo
Ca. LXXXVIII.

S Maragd⁹ s̄m Isi. gēmaꝝ oīm vireti
um obtinet p̄ncipatū.cui veteres p⁹
margaritas ⁊ vniones tribuūt terti-
am dignitatem. Smaragd⁹ a nimia viridi
tate est dictus. vt dt ibidē. Nā oē viride a-
maꝝ dr̄. Null' āt gēmis siue herb̄ maior in-
est viriditas q̄3 smaragdo. Nā herbas virē
tes ⁊ frōdes supat:inficiēs circa se viridita
te nimia aerē repcussum. Isi. Nec ei⁹ viror
in sole aliq̄ mō obumbraꝛ. sculpentiū ocul'
nulla g̃tiosior refectio est. Cui⁹ corp⁹ si extē
sum fuerit ⁊ extersum siue politū: ad modū
speculi imagines reddit. Quippe cesar Ne
ro gladiatoꝝ pugnas ī smaragdo aspicere
cōsueuit: vt dic̄ Isi. Genera ei⁹ sūt. xij. s3 no
biliores sūt scythici: q̄ sc3 ī gēte scythica in-
ueniūꛋ. scd̄m locū tenēt bactriani. Colligū-
tur ī cōmissurꝫ saxoꝝ flāte aq̄lōe. tūc enī tel-
lure discoopta intmicāt. q2 arene mouenꛋ
maxīe ī his vētꝫ. Tertiū egyptij hn̄t. Reliq̄
ī metall' erarijs īueniūꛋ: s3 viciosi. nā aut eri
aut plūbo aut sali sil'es notas hn̄t. Smara
gdi ꝟo q̄n̄ vino vl' oleo sūt puncti: pficiūt ī
virore q̄3uis viriditatis gr̄a naturaliꝛ ībuā
tur. Est etiā q̄dā spēs smaragdina q̄ degene
rat q̄3uis sit viridis. eo q̄ sit turbida ex ers
venis. ⁊ ē calcesmaragd⁹ nūcupata. Hucus
q̄3 Isi. li. xvj. c. de viridibꝫ gēmis. Hic lapis
a griphibꝫ excipiꛋ ⁊ eripiꛋ Et ne possint sma
ragdi in copia īueniri griphoꝝ immanitate
hoīm accessus īpediꛋ: vt dt Isi. li. xiiij. c. iij.
H3 itaq3 virorē sui m̄ltiplicatiuū. ex se enī
generat radiū q̄ virore tīgit aerē circūfusuꝫ
H3 ⁊ corp⁹ speclare ⁊ pspicuū obiectaꝝ fi-
gurarū ⁊ imaginū ostēsiuū. H3 tertio ex na-
ture dono ꝟtutꝫ bn̄ficiū diuersaꝝ īfirmita-
tū curatiuū. Nā s̄m Dias. ⁊ Lapid̄. hic au-
get opes. ⁊ ī causꝭ dat psuasoria ꝟba. Col
lo ꝟo suspēsus curat hemitriteū ⁊ morbū ca
ducū. visū ꝯseruat debilē ⁊ ꝯfortat. lasciuos
mot⁹ cōpescit. reddit mēoriā. Ual3 etiā ꝯ il
lusiōes ⁊ phantasmata demonū. tēpestates
sedat. sanguinē sistit. Et dr̄ his valere q̄ so-
lent diuīare de futuris. vt p3 ī Lapid̄.

De Sardio Ca. LXXXIX.

S Ardi⁹ ē gēma rubei coloris ad mo
dū terre rubee: sic dicta eo q̄ ī sar-
dis p̄mit⁹ ē repta: vt dt Isi. ⁊ glo. sr̄ Apoc.
Hec gēma q̄3uis sit p̄ciosa ⁊ pulcra: a mul
tꝫ tn̄ reputaꛋ nouissima inꛋ gēmas: q2 vt di
cūt p̄ter fulgorē nil ferat vtilitatꝫ. excepto q̄
onyx h̄ p̄n̄te neq̄t nocere. Nā onycin⁹ q̄ q̄s-
dā nociuas dr̄ hr̄e p̄prietates nō pōt eas ī p̄
sentia sardij pducere ad effectū Dicit tamē
Dias. q̄ p̄ter illā ꝟtutē h3 sardi⁹ lōge pl'es.
Sūt enī spēs ei⁹ q̄nq3 inꛋ q̄s ille ē vtilior q̄
trāsmittiꛋ a sardis. Et valet q2 accēdit gau
diū: et repellit timorē. audaces reddit ⁊ acu
it mentē. ⁊ ip̄o p̄n̄te nō nocet onyx. Dic̄ etiā
q̄ sardi⁹ totaliꛋ sanguīei coloris gestantem
se ab incantatōibꝫ et maleficijs tueaꛋ

De Sardonyce Ca. XC.

s Ardonyx ex duoꝝ lapidū societate. sardio scʒ ⁊ onyce. nomē sumpsit. vt dt Isid. Cōstat aūt ex trib colorib. nā niger est in imo: cādid in medio. rubeus q̄si miniū in suꝑmo. Hec sola in signādo de cere suba nil euellit. Inueniꝛ āt apd arabes ⁊ apud indos. Genera ei ꝙnqꝫ sūt. q calores hꝫ pl distinctos: ⁊ est densioꝛ. hic ē laudabilioꝛ. Luxuriā repellere dꝛ ⁊ humilē efficit ac pudicū.

De Sole Ca. XCI

s Olis gēma cādida est ⁊ trāslucēs. ⁊ est sic dicta eo ꝙ ad silitudinē sol' in orbe fulgētis radios gerat. vt dicit Isi. c. de cādidis gemis.

De Silenite Ca. XCII.

s Ilenites ē lapis ꝑsic vt herba virēs cui coloꝛ iaspidi silis ē. vt dꝛ i Lapi. Trāslucet āt cādida q̄dā macula q̄si fulgore ꝯtinēs lūe imaginē. Illa āt cādida macula i corꝑe silenitꝫ crescēte luna crescit. ⁊ decrescēte minuiꝛ ⁊ decrescit. vt dt Isi. et Dias. Potēs ē āt i amorē r̄cōciliādū. lāguētes ⁊ ptisicos iuuare putaꝛ.

De Stanno Ca. XCIII

s Tannū vt dt Isi. est metallū a greca etymologia sic dictuꝫ. seꝑans. s. ⁊ discernēs. mixta em̄ ⁊ adulterata inꝛ se metalla ꝑ ignē dissociat. Ab auro ⁊ argēto es ⁊ plūbū diuidit ac secernit. alia etiā metalla ab igne defendit. Et cū sit natura eris ⁊ ferri durissima si absqꝫ stāno fuerit: vriꝛ et cremaꝛ. Stānū āt illituꝫ vaꝛ eneis cōpescit vir eruginis. ⁊ saporē facit ḡtiosiorē. Specula āt ex eo ꝑparaꝛ. Cerusa etiā ꝯficiꝛ ex stāno queādmodū ⁊ ex plūbo. Hucusqꝫ Isi. libro. xvj. c. d metall'. Scdm Ar. li. metho. Stānū cōponiꝛ ex argētouiuo ⁊ bonoꝛ sulphure malo. ⁊ h duo n̄ sꝛ bn̄ mixta sꝫ taq̄ꝫ ꝑ ꝑua cōposita. ⁊ iō colorē imitaꝛ argēti. sꝫ nō ei soliditatē. In libro āt alchimie hermes dt. Stānum oia metalla ⁊ corꝑa frāgit qbꝫ admisceꝛ. ⁊ h ꝓpꝛ nimiā siccitatē ei. ⁊ ductilē naturā i eis destruit. sꝫ si miscueris cū eo argētūuiuū. stridorē ei aufert ⁊ albescit. sꝫ postmodū denigrat ipam ⁊ ꝯdēnat. In eodē etiā dt ꝙ stānū adustū generat colorē miniū vl' ꝟmiliū: sic plūbū. etsi ignis fuerit nimis fortꝫ: stāni materia ꝑma redit. Itē cum stānū sit argēto mollius ⁊ plūbo durius nō pōt plūbū plūbo nec eri nec ferro de facili ꝯsolidari sine stāno nec etiā ista pariꝛ ꝯsolidanꝛ sine pinguedie aliq̄ siue sepo.

De Sulphure Ca. XCIIII

s Ulphur ē vena tre aereitatꝫ mltū habēs i sua cōpositiōe ⁊ igneitatꝫ. ⁊ iō vocaꝛ sulphur ꝫm Isi. q̄si solū vrēs. Ur ei ignis dꝛ. nā ei ꝟt ignea ab aq̄s feruētib sentiꝛ. Nam aq̄ꝝ cursus ꝑ venas sulphureas trāsitum faciēs ex vi ignea ipi sulphurꝫ cādorē l' calorē ꝯhit. saporē: efficaciā ⁊ odorē. hinc fōtes calidi de tre viscerib sepe scaturiūt ⁊ q̄litates vene sulphuree secū fert. Nlla ei res ita cito accēdiꝛ sic sulphur In insul' nasciꝛ eolijs inꝛ siceliaꝫ ⁊ italiā q̄s ardere dicūt. in alijs locꝫ ēt effossuꝫ inueniꝛ vt dt Isi. Hui q̄ttuoꝛ sūt gn̄a. Unū viuū. qd cū fodiꝛ trāslucꝫ atqꝫ viret. quo solo inꝛ oia genera medici vtunꝛ. vt dt Isi. Alteruꝫ qꝫ appellāt glebā. qd tm̄ familiare vsib ē fullonū. Tertiū liq̄r ē cui vsus est ad lanas vtilis suffundēdas: q̄m ꝑstat molliciē ⁊ cādorē. Quartū valet ad licinia lucernaꝝ ꝯficiēda. vt dt Isi. ⁊ subdit ibidē. Sulphurꝫ tanta ē vis vt morbos comiciales dꝑhēdat nitore suo. cui flāma si directe ad vultū hoīs reꝑcutiat. duꝝ ⁊ horribilē pallorē i ocul' aspiciētiū generat ad silitudinē defunctorū. vt dt Isi. li. xvj. c. j. Scdꝫ Aui. ꝓo ⁊ Plat. sulphur calidū est ⁊ siccū i q̄rto gradu. ⁊ est terra ꝑtib aq̄is ⁊ terrestrib i igneas trāseūtib in naturā sulphurꝫ trāsmutata Et illud sulphur aliqn̄ ē grossū feculētū ⁊ rude. Aliqn̄ est puꝝ albū clarū ⁊ subtile. Aliqn̄ inꝛ h est mediocre. ⁊ ꝫm istā differētiā ex sulphure ⁊ argētouiuo diuersa metalla generanꝛ. vtꝫ in lib. methoꝝ. iiij. vbi oñdiꝛ ꝙ sulphur ⁊ argētūuiuū sūt materia oīm metallorum. Sulphur aūt aliud est viuuꝫ scꝫ q̄le est qn̄ d terra est eductum. Aliud est mortuuꝫ vel extinctū. s. qd solet fieri artificiose. s. qd i calamos fundiꝛ vel in alia vasa. Eligēdū āt est ꝑ medicina viuū colore ⁊ resplēdens ꝑlucidū ⁊ sine lapide albū vel viride. qd missum in ignē colorē facit viridē atqꝫ pinguē. Uirtutē habꝫ dissoluēdi: ꝯsumendi: attrahēdi. subtiliādi: attenuādi: reformādi l' recuꝑādi. Et iō tussiꝫ ꝓhibet. epilēticos iuuat. scabiē purgat: venenis obuiat. lethargicos excitat: arteticos podagricos paralyticos iuuat. si mō dbito medicinaliter ipi remedio q̄s vtaꝛ. vt dt Auicē. ⁊ Diasc. ⁊ Plat. ⁊ alij autores

De Sale Ca.XCV.

Al a saliendo d͛r eo ꝙ de igne exiliat.
s Fugit eni ignē cū sit igneū.vt d͛t Isi.
Alij sal a sole vl'a salo vocatū putāt.
nā ex aq̄s marinis spōte gignit͛ spuma.i ex-
tremis litoribꝫ derelicta ꝛ a sole desiccata.
Aliqñ ex puteis sal haurit͛ ꝛ aq̄ decoq̄tur
donec i salis duriciē aq̄ ꝓus fluida ꝑ calo-
rē ipāz ispissantē ꝯuertat͛.Aliqñ de ꝯtract͛
arenis colligit͛ crescēte lūa ꝑ noctē.nā i cyre
nea sal sb arenis sepi᷒ iuenit͛.Alicubi etiaz
rupes ꝛ mōtes sal'inueniunt͛ ex q̄bꝫ ferro in
cidunt͛ lapides:qui post i sal'materiā ꝯfrin-
gunt͛ ꝛ cōminuūt͛.sicut ē in arabia ꝛ i pāno-
nia.Tāte duriciei ēt sc͛ illi lapides:vt ex eis
fiāt dom᷒.cōe ꝓo sal in igne crepitat ꝛ de i-
gne salit.Sꝫ sal agrigētinū sicelie ignē pa-
tit͛ ꝛ ꝯ naturā sal'vulgaris in igne fluit ꝛ de
aq̄ exilit.Variat͛ aūt sal in colore.q͛ mēphi
ticū est rufum.ꝛ in q̄dam ꝑte sicelie vbi est
mōs etne sal est purpureū.In eadē sicelia i
pathmo adeo est splēdiduz ꝛ lucidū vt ima
gies reddere videat͛.In cappadocia sal cro
ceū effodit͛.vt d͛t Isi.Itē variat͛ i sapore.vt
d͛t idem.Q͛r alicui suaue alicui salsissimū ē
Alicui amarissimū.ꝛ q̄nto ē amari᷒:tāto ē
calidi᷒:siue calidi᷒ iudicat͛.vt d͛t Auicēna.
Sal āt summe ē necessariū.q͛ sine sale oīs
fere cibꝫ est insipid᷒ ꝛ insulsus.Pulmēt͛ ei
saporē dat ꝛ excitat in omnibꝫ cibarijs ap-
petitū.Ex eo oīs vict᷒ delectatio ꝛ sūma hi
laritas fit.Hinc ꝛ sol'nomē accepisse credit͛
q͛ sole nihil vtili᷒ atq̄ꝫ sale.Vñ videm᷒ pe-
cudes ꝛ armēta ꝙ sale ad pastū maxie ꝓuo-
cant͛ ꝛ sal'bñficio i lacte ꝛ in caseo pl᷒ abun
dant Sal etiā corꝑa stringit ꝛ desiccat ꝛ ēt
defuncta corꝑa a putrescēdi labe ligat ꝛ cō
seruat.Hucusq̄ꝫ Isi.li.xvj.c.ij.ꝺm Plat.āt
ꝛ Auicē.sal generalit͛ hꝫ ꝟtutem dissoluēdi
mūdificādi putridos humores ꝛ ꝯsumēdi
Itē ꝟtutē hꝫ vētositatē extenuādi ꝛ diuidē
di:maxie si puluerizatū ꝛ coctū caliduz suꝑ
stomachi orificiū saccellet͛.Itē vim hꝫ hūi
ditat͛ natural' in corꝑe coadunādi ꝛ ꝯſuā-
di ꝛ innatural'resoluēdi ꝛ abstergēdi.ꝛ iđo
aq̄ salinatiua tūores ꝛ iflatiōes etiā hydro
picas soluit.vt d͛t idē.Itē ꝟtutē hꝫ:carnes
putridas corrodēdi ꝛ maxie qñ ē exustum.
q͛ tūc maxie resistit putrefactiōi.ꝛ maiorez
hꝫ vim i desiccādo ꝛ i mūdādo ꝛ ad interio
ra penetrādo.vt d͛t idē.Itē potētiā hꝫ ven-
trē remolliēdi ꝛ suꝑflua educēdi ꝛ maxime
salgēma.qđ sic d͛r q͛ clar͛ ē sic gēma.i mor-
dicādo ei intestina mirabil'r cooꝑat͛ vt r̄sol-
uant͛ indurata.ꝛ suꝑflua expellāt.ꝛ h idē fa-
cit tā armōiacū q̄ꝫ cōe.Itē ꝟtutē hꝫ sal ve-
neno͛ hūoribꝫ resistēdi.ꝛ iđ cū melle ꝛ vuis-
passis(al's mica panis)sal ꝯiūctū sanat car-
būculū seu antracē.vt d͛t Aui.Itē ꝟtutē hꝫ
remouēdi maculas faciei si cū aq̄ ꝛ cāpho-
ra distēꝑet͛.ꝛ inde facies liniat͛.Itē vim ha
hꝫ pruriginē ꝛ serpiginē ď corꝑe abstergēdi
ꝛ remouēdi potissime si cum sapōe misceat͛
Itez ꝟtutē hꝫ sanādi venenosos morsus ꝛ
pūcturas reptiliū ꝛ scorpionuz si cū melle ꝛ
nucibꝫ ꝛ alijs q̄busdā ꝯponat͛.vt d͛t Auicē.
Has ꝛ ml'tas alias hꝫ ꝟtutes.q̄s enūerare
lōgū eēt.Sꝫ exēpli gr̄a hec sufficiāt.

De Topazio
Caplm.XCVI.

Opazi᷒ vel topazion indeclinabile:
t gēma ē.vt ait Isi.li.xvj.Est ei ex ni-
tēte genere oiq̄ꝫ colore r̄splēdēs In
uenta ꝓmo in arabie insula:in q̄ trogodite
fame ꝛ tēpestate fessi.cū herbaꝝ radices ef-
foderēt gēmā istā eruerūt.quā insulā tectaz
nebul'postea naute q̄sierūt.ꝛ inueniētes to
pazim trogoditaꝝ idiomate vocauerūt In
lapis sic q̄situs ꝛ inuētus est topazi᷒ ab in-
sula vocat᷒.Topazim ei idē qđ q̄rere i ipo
rū ligua sonat.Est āt gēmaꝝ maxima ꝛ am
plissima.Scripsit em̄ Pli.hāc gēmā tante
magnitudinis reꝑtā:vt ex ea philadech fa-
ceret statuā q̄ttuor cubitoꝝ.In glo.ꝓo suꝑ
finē Apoc.d͛r sic.Topazi᷒ q̄ ē rarior eo ꝓci-
osior ē.Et hꝫ duos colores.ex auro ꝛ ethe-
rea claritate lucēs.maxie qñ tāgit͛ radio sol'
scꝫ oīm aliaꝝ gēmaꝝ suꝑās claritatē.i aspe-
ctū suū ꝓuocās respicientes.quā si pol'ob-
scuras.si sue nature relinq̄s clarior ē.ꝛ ni-
hil eo clari᷒ i thesaur͛ regū siue ꝓciosi᷒ iueni
tur.Propt͛ sui ꝑspicuitatē gēmaꝝ sibi obie
ctaꝝ i se recipit claritatē.D͛r etiam ꝙ sentit
motū ꝛ cursū lune.ꝛ ꝯ lunaticā valere passi
onē.vñ d͛r maiorē vl'minorē hr̄e effectū ꝺm
ꝙ luna mai᷒ vl'min᷒ recipit incremētū.vt d͛r
i lapidario.Fluxū sanguīs restrīgit.ꝛ emor
roidas patiētibꝫ subuenit Feruētes vndas
cōpescit ꝛ bullire eas nō ꝑmittit.vt d͛r i lapi
dario.Scđm Dias.irā sedat ꝛ tristiciā.ꝛ va
let ꝯ noxios mot᷒ ꝛ ꝯ frenesim ac ꝯtra mor
tē subitaneā.formā hꝫ specularē.Idolū em̄
in eo receptuz inuersum in speculo cōcauo
representat.

De Turchoge Ca. XCVII

Urchogis ſiue turkois eſt lapis fla-
t uus in albidū colorem vergens di-
ctus a regione turchorū in qua naſci
tur. conſeruat viſum et confortat et hilarita
tem generat.

De terra ſigillata.
Capl'm. XCVIII.

Erra ſigillata dr ſpēaliter q̄dā vena
t t're frigida ſingulariter et ſicca. q̄ dr
ſm Platea. terra ſaracenica ſiue t'ra
argentea q̄ quidē eſt ſubalbida aromatica
atq; clara. potiſſima ꝟtus eiꝰ eſt cōſtringere
Nam puluis eius cū albumine oui diſtē-
peratꝰ fluxū ſanguinis de naribꝫ ſiſtit. valet
etiam ꝯtra inflationē pedū et contra artetl-
cam ſi ſup locuȝ patientē cataplaſmetur vt
dicit' in Platea.

De Tartaro Ca. XCIX

Artarū eſt vini feculētia in modum
t crete vel mollis lapidis circa ꝑtes
dolij indurata. cuiꝰ natura calida ē
et ſicca in tertio gradu. Valet ꝯ ſcabiem ſer
piginē et impetiginē. contra capitis immū
dicias. ꝟtutē ei hꝫ extenuādi ꝯſumēdi, mū
dificādi ꝛ laxandi. vt ꝑtȝ in Plat.

De Uitro Capl'm. C

Jtrum vt dicit Auicenna eſt int' la
v pides ſic̄ ſtultus int' hoīes. declinat
eñ ad oēm tincturā. Eſt aūt dictuȝ
vitrū. vt dicit Jſi. eo q̄ viſui trāſluceat. ꝑt' ꝑ-
ſpicuitatē ꝛ ſube ſue trāſparentiā vitrū luci
ꝑuiū eſt. in alijs metallis ꝛ terre venis. q̄c-
q̄d intrinſecꝰ ꝯtinet' abſcondit'. in vitro aūt
cuiuſlibet liquoris ſpēs qualis eſt it'riꝰ ta-
lis ext'riꝰ declarat'. ꝛ q̄ſi clauſis oculis intu
entiū notificat'. vt di. Jſi. Fuit aūt ꝑmo vi
trū inuentū iuxta tholomaidā in litore iu-
xta belum fluuiū q̄ orit' d' radice montꝭ car
meli dum naute ibideȝ applicarēt. Nam dū
naute ſup arenā eiuſdē amnis igneȝ de gle
bis nitri facerēt. ex nitro ꝛ arenis lucidis ꝑ-
mixtis noui liquoris riuuli effluxerūt. q̄ vi
tro vt di. Jſi. originē ꝑbuerūt. modo ꝟo fit
vitrū ex cineribꝫ arboꝝ ꝛ herbaꝝ ꝑ fortiſſi-
mā ignis ꝯflagratōȝ q̄bꝫ cineribꝫ nūc nitrū
nūc es nūc vtrūq; admiſcet'. ꝛ ſic in maſſam
vitreā cōmutat'. Maſſa aūt vitrea cū fuerit
in fornace liquefacta et ꝑfecte depurata ſū-
mā ꝯhit ſube puritatē ꝛ trāſparentiā ſiue ꝑ
ſpicuitatē. ꝛ idō hꝫ potentiā cuiuſlibet colo
ris ſuſceptibilē. quolibꝫ eñ colore tingitur
ita vt hyacinthos ſmaragdos ꝛ alios lapi-
des ꝑcioſos i colore ꝛ ſplēdore imitet'. tātā
etiā recipit i ſuba ductibilitatē vt facillime
ad flatum artificis in varias ꝛ ꝯtrarias for
mas ꝛ figuras q̄ſi ſubito trāſformet'. aliq̄n
torno terit'. aliq̄n argenti mō ſculpit' ꝛ celat'
vt di. Jſi. neq; eñ alia ſpeculis aptior ē ma
teria. neq; picturis accōmodatior inuenit'.
maximꝰ tñ honor eſt in candido vitro. q̄r in
colore ꝑximꝰ eſt cryſtallo vñ ad potādū ar-
genti ꝛ auri metalla repellere ꝯſueuit vt d.
Jſi. Jtem ibidē dicit ideȝ q̄ in genere vitri
lapis obſianꝰ numerat'. Eſt aūt vīrēs inter-
dū ꝛ niger. aliq̄n etiaȝ trāſlucidus craſſiore
viſu ꝛ vocat' ſpecularis. ex h̄ lapide mlti gē
mas faciūt. vt di. Jſi. hoc aūt hꝫ ꝓpriū oīe
vitrū cum ſit liquefactū q̄ diu eſt valde liq̄
dum ſūme eſt ductile. infrigidatum ꝟo r in-
duratū ſūme eſt fragile ꝛ facile frangibile ꝛ
cū fuerit fractū nō poterit niſi iterata liq̄fa-
ctione reparari. Quidā tñ fecerat vitꝝ flexi
bile ꝛ malleo reꝑabile. vt refert Jſi. vnde ꝛ
phialam coraȝ Tyberio ceſare de tali vitro
factā in terrā ꝓiecit quā nō ruptā ſꝫ plicatā
cum malleo reparauit vel emēdauit. quem
iuſſit ceſar decollari. ne dum h̄ agnitū fieret
aurū pro luto haberet'. ꝛ omne metalloꝝ ꝑ-
ciū vile redderet'. quia reuera ſi vaſa vitrea
nō frangerent' meliora q̄ aurea putarentur
vt di. Jſi. Eſt ḡ vitrū ſpecialiter purū ꝛ ꝑ-
ſpicuū luci ꝑuiū imaginū et vmbraꝝ repre
ſentatiuū. ductile q̄n eſt liquidū. fragile q̄n
eſt frigidū et iduratū oīm coloꝝ ſuſceptiuū
colore potiꝰ q̄ valore gēmaꝝ nobiliū imita
tiuū et immūdiciaꝝ abſterſiuū. vt di. Auic̄.
puluis eñ eiꝰ mūdificat dentes. ꝛ in oculis
delet albugines. conuenit eñ valde lapidi
veſice ꝛ renum quando bibitur cū vino. vt
dicit idem Auiceñ.

De Jdachite Capl'm. CI.

Dachites eſt lapis ꝑcioſus ꝛ colore
i fuluꝰ. figura rotundus. intra ſe hn̄s
aliū lapidē cuius crepitu ſonorus ē
q̄uis tinnitū illū nō interiorē lapillū ſꝫ ſpi-
ritū quendā interiorē ſapientes dicāt vt di.
Diaſ. hic lapis exudat aquā ita vt videat'
intra ſe fontanā ſcaturiginē ꝯtinere. Unde
quidam dicūt hūc eſſe lapidē q̄ dr enidros
quere ſupra eodem.

De Jerachite.
Capl'm. CII.

A

i Erachites est lapis qui gestatus ab homine nō mordet a muscis nec apibus infestat. vt dicit Diasco. ꝛ credit valere ꝯtra venenum.

De Zimiech Ca. CIII

3 Jmiech est idem qđ lapis lazurij. et est lapis vel vena terre. vnde fit lazurium. vt dicit in lapid. Est autez lapis iste tāto melior q̄nto colori celesti est similior. ꝛ habet quedā corpuscula quasi aurea interserta. ille autē q̄ est subalbidus pl⁹ habet terrestreitatis. ꝛ ideo nō ita p̄ciosus. diutissime potest seruari sine corruptione. Ualet cōtra multas passiones et cōtra syncopim ex fumis melācholicis. si ōbito mō detur patienti. Nunq̄ꝫ autē debet dari nisi prius subtilissime ꝯteratur ꝛ multotiēs abluatur. ꝛ signum est pfecte ablutōnis quādo aqua in qua abluit parum aut nihil coloratur. miro autē modo purgat ꝛ soluit q̄rtanam. nec debet dari cū decoctione. q² descenderet vsq̄ꝫ ad fundū. sed ante vl' post detur. ꝛ hoc cū sero vel aceto. vt habet in Platea. ꝛ sicut ex laminis ferreis fit cerusa sic fit lazurium ex argenteis cū aceto. lapis autez lazurij sepe inuenit in mineris argentinis ꝛ aurifodinis ꝛ in suis venis sepe sapphyri ꝛ hyacinthi ꝛ consimiles lapides blauei inueniuntur. vt di. Diasco.

De Zignite Caplm. IIII

3 Jgnites lapis est vitrei colorꝭ q̄ gestatus in collo valet contra nictilopam. ꝛ sanguinem stringit ꝛ mentis alienationē repellit. etsi tenetur ad lignum accensum extiguitur flamma eius. vt dicit Diasco.

Incipit liber decimusseptimus de arboribus ꝛ herbis ꝛ eaꝝ ꝓprietatibꝫ.

p Ostquā adiuuante deo cōpletus est liber vel tractatus de ꝓprietatibus rerū que in terra intrinsecus generant. scꝫ de lapidibus ꝛ gemmis ac metallis ꝛ alijs que nascuntur in terre venis. dicendū est breuiter de arboribus ꝛ herbis ꝛ fructibus ac seminibus q̄ ex eis mediantibus radicibus procreantur solūmodo autem de illis arboribus et herbis aliqua sunt hic dicenda de quoꝝ nominibus fit mentio in sacra pagina in textu vl' in glosa. et hoc put poterimus faciemus p ordinem alphabeti.

De Arbore Capitulū. I

a Rbor vt dicit Jsidor⁹ li. xvj. c. v. ab aruis nomen sumpsit. eo q̄ adherere terre fixis radicibus consueuit sicut herba. vtraq̄ꝫ em̄ similia sunt quo ad ortum. quia ex vno gignit alteꝝ. Nam dū semente in terrā ieceris quasi herba p̄us pullulat ꝛ erumpit. dehinc cōfecta surgit inarborē. ꝛ quod infra breue tempis spaciū herba videbat indurat in arbustaꝫ. i. in arborē nouellā ꝛ tenerā cōualescit. ꝛ est dicta arbusta q̄si arboris hasta. naꝫ arbustū dr̄ locus vbi arbores ꝯcrescunt ꝛ vbi salices salictū. ꝛ carectum vbi carices. vt dicit Jsidorus. Jn li. aūt Aristo. de vegetabilibꝫ ponūtur iste arboꝝ ꝛ plantaꝝ ꝓprietates. dicit em̄ q̄ in arboribꝫ ꝛ plantis est vita. i. vegetabil' virtus queādmodū in animalibꝫ. sꝫ differēter. quia in plātis est occulta. in animalibꝫ manifesta pfecta. s. ꝛ completa. arbores em̄ nō mouent motu volūtario nec progressiuo. sicut animal. nec mouent f̄m appetitū ꝛ delectationē ꝛ tristiciā sicut animalia. q̄uis aliter senserint aliqui ph̄i vt Anaxago. et alij. q̄s redarguit Arist. Uita itaq̄ꝫ vegetatiua est ī plantis p quā fit attractio humoris ad ip̄i⁹ arboris vel plante nutrimentū vl' ꝯsuatiōꝫ sꝫ nullaten⁹ hꝫ sensitiuā animā. vñ nō dolet qñ inscindit. nec delectat qñ nutrit et cibat. nec vigilat nec dormit. nec spirat vl' expirat. nec subiacet alijs ꝯditōibꝫ q̄ sūt ꝓprie sensitiue. nec generat arbor nec generat per sexuū cōmixtionē. sed in se habet rōeꝫ seminalem p quā habet ex se pducēdi potentiaꝫ simile sibi ꝛ suā spēm ꝯseruādi. sed hāc potentiā nō potest pducere in actū nisi ab extrinseco adiuuet. s. a tempibꝫ anni. Jndiget em̄ hyeme ad humoris seminalis aggregationē. Jndiget ꝛ vere tempato ad eiusdem emissionē. q² tunc nec est vehemens frigus ꝯgelans vel exp̄mens nec calor vehemēter adurens semen ac corrūpens. Jndiget etiā sole resoluente ptes ipius cōstrictas a precedente frigore. vt calor ingrediēs segreget humorē seminariū a nutritiuo. Jndiget etiam terra plus q̄ꝫ aliud generās. q² ex terra est materiale p̄ncipiū sui nutrimenti sic p̄ncipium generatōis sue est a sole sicut a causa efficiente. ꝛ ideo vt ait Arist. in li. de plātis. Terra est mater ꝛ sol est pater plantaꝝ.

quia terra nutrit more matris, et sol efficit
more patris. Quidaꝫ vero ꝯsiderãtes in ar
boribꝫ ꝛ plantis generatõem, cibatõem, au
gmentatõem, duratione͂. ꝛ ex radice annuã
renouatione͂, et nullã penitus ꝑ vrinã vl' se
cessum electõeꝫ putauerũt plantã animali
ꝑfectiore͂. Sed hoc reprobat Aristo. dice͂s
ꝙ arbor est alligata terre et non habet mo-
tuꝫ ex se, nec ex suo toto, nec ex suis partibꝫ
nec habet formã determinatã in suis parti-
bus, ita ꝙ diuerse ꝑtes determinent̃ diuer-
sis operatõibꝫ per formas diuersas, vt ocu
lus in animali ad vidẽdũ, ꝛ auris ad audi-
endũ. nec habet animã perfectã, imo nõ ha
bet nisi parte͂ partis anime, i. animã vegeta
tiuã, sed animal habet oꝑationes plures ꝛ
nobiliores q̃ꝫ planta, q̃re animal nobilius
est omĩ plãta. Diuersificat̃ ãt arbor q̃ ad
substantiã virtute͂ ꝛ operatõem. Nã vt dic
Aristo. li. de vegetabilibꝫ. c. ij. Quedam ar-
bores habe͂t gumi ꝛ resinã. Cuiꝰ ratio e͂. q̃a
humor suꝑabundans a calore totaliter nõ
digerit̃, nec etiam totaliter regimen nature
dimittit̃, ꝛ ideo depellit̃ ad exteriora, ꝛ ibi
a frigido aere circũstante infrigidat̃. Item
quedã habent nodos, quia illis mediãtibꝫ
partes successiue generate ad inuiceꝫ colli-
gant̃. Item habet venas, i. rimulas in q̃bꝫ
naturalis hũiditas custodit̃ ꝛ a terra ad ꝑ-
tes singulas deriuat̃. Item habꝫ ventre͂, id
est, medullã in quo fit humorꝭ decoctio an-
teq̃ꝫ trãsferat̃ in substantiã folioꝝ fructuuꝫ
vel ramoꝝ, vt dicit idem. Item cortice͂ ha-
bet ad interiore͂ ligni ꝯ̃fensione͂. qꝛ qd̃ facit
corium vel cutis in corpis animalis super-
ficie, hoc facit cortex in arbore, vt dicit Isi.
Item habet generaliter lignũ siue trũcum
vt dicit Arist. ꝛ est sic dictũ ſm Isi. eo ꝙ in-
censum de facili in luce͂ sit cõuersum, vnde
ꝛ lichinus dicitur eo ꝙ ꝑñtibꝫ prestet lume͂.
Lignũ itaqꝫ est pars arboris fortior ꝛ soli-
dior ꝛ substantialior q̃ a radice exten[…] vsqꝫ
ad summitate͂ ipsius arboris se extendit. Et
habet quedã intrinseca vt medullã ad quã
est recursus nature cũ subtrahit̃ humor ci-
balis extrinsecꝰ, sicut in cibatiõe animal' qñ
deficit nutrimentũ in me͂bris ad sanguineꝫ
existente͂ in venis ꝯtinue fit recursus, vt dic
Al. ꝛ expresse Auiceñ. et Constan. Ha-
bet insuꝑ quedã extrĩsecꝰ sibi annexa arbor,
vt cortice͂: ramos: folia: flores: fructꝰ: ꝛ sũmi
tate͂. Et ibide͂ dicit Arist. Cortice͂ habet ad
omniũ interiorũ defe͂sione͂. Ramos ꝛ v̄gas
ad sui dilatatõeꝫ. Folia ad fructuũ nouello
rũ ꝓtectõeꝫ ab extrinsecis corruptelis. Fru
ctus ad sui speciei ꝯseruatõem. Rotũditate͂
siue rotundã summitate͂ habet arbor in suo
cõplemento q̃si figuraꝫ colũnale͂, q̃ vtiqꝫ vt
dicit Al. ei accidit ꝓpter vniformem exte͂sio
nem humoris ad partes laterales. ꝛ vnifor
me͂ caloris digere͂tis hũore͂ in tota sui sub-
stantia actione͂. Habet adhuc om̃is planta
vel arbor radice͂, ꝛ in radice multiplice͂ no-
dũ. Radiceꝫ quippe loco oris qua mediãte
trahit̃ humor ad totã substantiã arborꝭ nu
triendã. Nodi v̄o sũt similes neruis ĩ cor-
pore animalis, q̃a ꝑ illos nodos partes ad
iuice͂ ꝯtinuabiles colligant̃. Ite͂ arbores
habe͂t quasdã ꝑtes suꝑfluas q̃ nõ sũt ꝑtes
determinate a natura nec sũt necessarie ad
esse plante, ꝛ habe͂t esse in arbore sicut pili ꝛ
vngues in corꝑe. Et ideo cadũt folia ꝛ fru-
ctus ab arboribꝫ, s. ꝓpter subtractõem hũo-
ris sic cadũt pili de corꝑe animal'. Et h̄ acci
dit, qꝛ qñ humor nutrim̃talis minꝰ est suffi
cie͂s, subtrahit ipm natura ab hmõi ꝑtibus
nõ necessarijs ne deficiat in necessarijs. Et
idõ cadũt general'r ab arboribꝫ tꝑe hyemali.
Remane͂t tñ in aliq̃bꝫ vt in buxo ꝛ ꝯsimi
libꝫ, vel ꝓpter sufficientiã hũoris, vel ꝓpt' hu
moris viscositate͂ ꝛ ligni cõpactõem ꝛ soli-
ditate͂. Nã arbores q̃ raram subam ꝛ poro
sam sũt habe͂tes citius a suis folijs depau-
perant̃, ꝛ maxie qñ humor nutritiuus liq̃-
dus est atqꝫ paucus. Differũt aũt arbo-
res. In multitudine suaꝝ ꝑtiũ ꝛ paucitate.
In magnitudie ꝛ paruitate. In fortitudie
ꝛ debilitate. Cuiꝰ cã est hũor q̃ in aliq̃bꝫ ma
gnis arboribꝫ est lacteus, vt in ficubꝫ, ꝛ hu
mor talis habil' est ad se defere͂dũ (al'. diffũ-
dendũ) in latũ ꝛ in longũ. In q̃busdã vero
est piceus visco sus ꝛ insufficie͂s ad exte͂sio-
nem, eo ꝙ partes adhere͂t ad inuice͂ ad mo
dũ picis, ꝛ ita est causa paruitatꝭ ꝛ paucita-
tis in partibꝫ arborũ ꝛ plantaꝝ. Talis aũt
viscositas nõ est cã debilitatꝭ in plãtis ꝛ ar-
boribꝫ, nisi fuerit diminutꝰ vl' calor insuffi-
cie͂s ꝛ imꝑfectꝰ. In quibusdã etiã arboribꝫ
e͂ humor acutꝰ calide ꝛ sicce cõplexiõis. Et
hic in q̃busdã est causa fortitudis ꝛ vigorꝭ
Calidum est leue ꝛ subtile ꝛ penetratiuum
ꝛ idõ talis humor se exte͂dit et crescit arbor
in magna q̃ntitate. Ite͂ in partibꝫ arboꝝ at
te͂dit̃ equalitas ꝛ similitudo, qꝛ equalitas i

quantitate et similitudo in figura causatur
ex abūdantia materie cum equalitate calo=
ris agentis. ⁊ oppositū a causa opposita cau
satur. Eodem modo attendit in eis raritas
siue spissitudo qꝛ raritas accidit ꝓpter insuf
ficientiā caloris ad terminationē humoris
Spissitudo aūt accidit ꝓpter sufficiētiā ca=
loris ad cōdensationē humoris ⁊ eiꝰ termi
nationē. Itē differūt arbores ⁊ plante in
modo fructificandi. Nā quedā vt ibidē di
cit Aristo. ꝓducūt fructū sup folia sua. Et
hoc accidit ꝓpter fortitudinē fructus ⁊ indi
gentiā caloris solis digerentis humorē ipsi
us. Quedā vero sub foliis. ⁊ hoc accidit ꝓ=
pter debilitatē fructꝰ ne ab excellenti calore
vel frigore corrūpat. Et quarūdā fructꝰ est
suspensus a stipite suo. id est. prope stipitē
Et hoc accidit ꝓpter insufficientē hūorē. et
insufficientē calorē ipsum ad extremitates
expellere nō potentē. Itē. Oīs arbor ge=
neraliter habet radicē que est mediatrix int̄
corpus plante ⁊ terrā a qua cibatur. vnde⁊
radix vita plante dicit̄ ſm grecos. quia cau
sam vite plantis adducit. Item habꝫ stipi=
tem de radice immediate ꝓcedentē. et hoc
fuit necesse vt dicit Al. propter corpis plā=
te vel arboris sustentationē. Unde assimi=
latur stature corpis animalis oīa mēbra
corpis sustentantis. vnde est stabile funda
mentū arboris sustinens ramos et fructus
eius. Item in duro stipite habet medullā
mollē. quā vt dicit Aristoteles quidam vo
cant arboris matricē. quia in ipsa seminari
us humor plāte nutrit̄. vt fetus in matrice
Quidam vero vocāt arboris viscera. qꝛ in
ipa separat̄ purū ab impuro. sicut fit in ani
maliū intestinis. Quidā etiā vocant eā cor.
quia ex ea procedit motus vite vegetabilis
sicut vita sensibilis ꝓcedit de corde cuiusli
bet animalis. Item corticē habet oīs ar=
bor ad suā terminationē ⁊ interiorū defen=
sionē ex humore subtili extracto ad exteriꝰ:
per calorem aeris desiccato sicut lignū inte
rius ex humore grosso sicco essentialiter et
accidentaliter humido procreat̄. vt di. Ari
sto. et Al. Item Arborū sicut ⁊ plantarū
quedā sunt domestice ⁊ hortenses. Quedā
ꝟo sunt siluestres. Arbores vero hortēses
sicut sunt plante si nō fuerint culte erūt sil=
uestres vt dicit Aristo. Et harū quedam fa
ciūt fructū ⁊ etiā oleum ꝓpter humorē vn=
ctuosum et aereū sufficientē. Et quedā nō.

propter talis humoris defectū Et in qbus=
dam cito folia cadūt ꝓpter humorē rarū nō
vnctuosū cito siccabilē. ⁊ in quibusdā nō:
ꝓpter causam ꝯtrariā. Itē sicut est diuer=
sitas arborū ⁊ plantarū in magnitudine et
paruitate sic est diuersitas in pulcritudine
⁊ deformitate Nam eis accidit pulcritudo
ꝓpter equalitatē materie et elegantem par=
tiū ordinationē ⁊ calorē sufficienter agentē
⁊ extendentē materiā in rectā ⁊ debitā natu
re dispositōem. Deformitas vero causatur
ex contrario tam in arboribꝫ q̄ꝫ in plantis.
Itē Differūt in bonitate fructuū ⁊ mlta
malignitate. ⁊ hoc accidit ꝓpter maiorē hūo
ris materialis dulcedinē vel minorē. vl' ꝓpt
caloris magis vel minꝰ correspōdentis ma
terie vel humori materiali debitā ꝓportionē
Item dicit ibidē Aristo. ꝙ arbores ⁊ plāte
siluestres magis fructificāt q̄ꝫ hortenses. ⁊
hoc vt di. Al. accidit ꝓprer maiorem abun=
dantiā humoris parū vnctuosi ⁊ viscosi de
facili cedentis diuisioni: expulsioni: ⁊ ī sub
stantiā fructus ꝯuersioni. Nihilo minꝰ tñ
fructus hortenses sunt meliores simplicit
q̄ꝫ siluestres. vt dt ibidē Arist. Cuius rō est
vt dicit Al. maioris humoris vnctuosi ae=
rei dulcis abundantia que in materia fru=
ctuū hortensiū ꝑfectius inuenit̄. Itē cōsi
derat̄ arborū diuersitas sic et plantarū ex lo=
ci diuersitate in quo crescūt. Nā quedā in
locis aridis crescūt ⁊ siccis. ⁊ ille sūt mino=
ris q̄ntitatis ꝓpter defectū hūoris. Quedā
ꝟo in locꝫ hūidis fluuialibꝫ ⁊ maritimis ac
stagnosis. ⁊ tales solēt esse maioris q̄ntita=
tis. Tñ ille q̄ crescunt iuxta ripas marium
salsorū nō multū crescūt ꝓpt̄ abūdantiā are=
narū ⁊ hūoris attracti nimiā siccitatē. Iu=
xta tñ mare rubrū fallit h̄. vt dt Aristo. vbi
arbores fiūt magne. ⁊ hoc vt dicit Al. ꝓpter
abūdantiā hūoris ⁊ caloris. Itē attendit̄
diuersitas in foliorū ⁊ florū variatione. Nā
q̄dam habēt folia aspera. s. ꝓpter dominiū
terrestreitatis ⁊ siccitatis. q̄dam lenia ꝓpter
equalitatē aquee hūiditatis ⁊ ꝓportōem de
bitā caliditatis. folia etiā habēt q̄dā scissa ⁊
tamē lata vt vitis. qđ accidit ꝓpter dominiū
terrestreitatis ⁊ ꝑuatōem viscositatꝭ ⁊ ineq̄li
tatē caloris materiā ineq̄liter extendentꝭ. qꝛ
in talibꝫ humor vnctuosus ⁊ viscosus trāsit
in materiā fructuū. aquosus ꝟo ⁊ terrestris
in materiā transit foliorum. vt di Al. Item
variant̄ arbores ⁊ plante ī extremitatū ꝯtiū

suaꝝ varia figuratōe. Nā qu arundā extre
mitates sunt pyramidales ⁊ acute. vtꝫ ī spi
nosis in q̄bꝯ calor subtiliorē humorē veloci
us attrahit ad exteriora. ⁊ illū desiccādo cō
uertit in acumē. grossiorē ꝟo ꝑtē ꝯiūgit cū
stipite ⁊ radice. vt di. Alphredus Cōtrarie
aūt figure ex cā ꝯtraria generanł. Et h̄ idēꝫ
ꝑꝫ in fructibꝯ Qui vt di. Arist. sūt diuerso
rū modoꝝ. Nō em̄ sł omes angulosi. id est
figure angularis. necꝫ omes sup rectā line
am sunt ꝑtensi. Jmo quidā sunt circulares
ꝓꝑ͛ equalē materiā humoris. ⁊ eq̄lē actio
nem virtutꝫ agentꝫ ⁊ caloris ꝑ quē materie
partes equaliter extēdūtur. ⁊ a medio vsꝫ
ad circūferentiā vniformiter ꝑtendunł. An
gulares ꝟo ex cā ꝯtraria simpliciter oriunł.

Jtē varianł in coloratione diuersa. Naꝫ
tam fructꝰ q̄ꝫ flores. tam rami q̄ꝫ stipites in
arboribꝯ varianł. vt di. Aris. Ex humore ei
frigido terrestri ⁊ melancholico nigrescūt ⁊
vilescunt. Ex hūido ⁊ frigido albescunt. ex
calido rubescūt. ⁊ sic de alijs. vt di. Al. Sb
tali em̄ differētia dn̄antis hūoris ⁊ agētis
caloris ⁊ hūorꝫ subam digerētis. in ꝑdictis
oībꝯ sapoꝝ differētie generāł. Jtē differūt
tā arbores q̄ꝫ plante in fructuū maturatōe.
Nam quedā maturescūt citꝰ vt d. Aristo.
sic mora et cerasa. ⁊ ꝯsimilia. Et h̄ accidit ꝑ
pter sufficiētiā caloris. potētis sup hūidis
maturādis ⁊ digerēdis ⁊ obediētiā humo
ris actiōi caloris nullatenꝰ resistētis. Que
dā ꝟo maturos hn̄t fructꝰ tardius ꝓꝑ͛ gros
siciem hūoris aquosi iobediētis ⁊ insuffici
entiā calorꝫ digerētꝫ. Et h̄ accidit potissime
in arboribꝯ q̄ sunt siluestres. Eadem est ra
tio quare quedā arbores citius frondescūt
⁊ quedā tardiꝰ. Cito em̄ emittūt folia ꝓpter
abundantiā hūoris aquei indigesti. nō vn
ctuosi sed fluidi ⁊ de facili se extēdētꝫ ad ar
borꝫ siue plāte extremitates. Et ex ꝯ̄ria cau
sa ꝯ̄riū accidere ꝯsueuit.

De Arbore aromatica
Caplm. II

Rbor aromatica. Aliqn̄ hꝫ aromati
a citatem in cortice. Aliqn̄ in flore Ali
qn̄ in fructu suo. vt patet in cinamo
mo qđ est cortex. ⁊ in mace qđ ē flos. ⁊ ī mu
sco qđ est fructꝰ Est aūt cā aromaticitatis.
vt di. Alphredus siccū terreū subtile com
mixtū subtili aqueo. ⁊ ƀm eiꝰ dominiū. ma
gis in vna ꝑte arboris q̄ꝫ in alia. ē vna pars
magis aromatica q̄ꝫ alia. Alia ꝟo arbor est
tota aromatica ƀꝫ oēs sui ꝑtes vt arbor bal
sami. cuiꝰ singule ꝑtes sunt odoris fragran
tiā respirātes vt post diceł. Jnł aromaticas
ꝟo plātas ⁊ arbores q̄daꝫ ḡna in q̄bꝯ est ro
seminalis ꝑcreanł. q̄dā ꝑ se ex ꝯpetēti ꝯmi
xtiōe elemētoꝝ ꝑducūł. q̄dam ex radicis vł
stipitis plātatōe multiplicanł. q̄dā ꝑ inser
tionē surculi in trūco esse debitū sortiūł. vt
di. Alphredꝰ. Jtē oēs arboꝝ insertōes. ille
sūt magis laudabiles qn̄ similia similibꝯ in
serunł. vt di. Arist. Qđ duplr̄ intelligił vel
de plātis ꝯsiłis speciei vt īsertio fici in ficū.
⁊ vitis in vitē. vel de illis q̄ hn̄t hūorē ꝓpor
tionalē inł surculū ⁊ truncū cui inserił. ita q̄
humor vniꝰ sit aptꝰ ad aliū nutriendū. sicut
qn̄ surculꝰ pyri in maliꝫ trūco inserił. vł ecō
uerso. Jtē notabile est q̄ surculꝰ insertꝰ al
teri trūco. totā virtutē trūci in suā ꝟtutē cō
uertit. ⁊ trāsmutat q̄litatē. Si ei fiat īsertio
oliue sup radicē siue trūcū bethe. ꝟtꝰ oliue
descēdit ī ꝟtutē bethe. ⁊ indurat eā. ⁊ facꝫ eā
durare ꝑ aliqđ tp̄s. ⁊ tandē hūiditatē ibi ex
istentē ad se attrahit ⁊ trāsmutat ī suā siłitu
dinē aut ꝯuertit vt di. Alphredꝰ sup finē ꝑ
mi libri. Jtē đr idē. Nō ꝓueniūt đ facili ex
semīe malo plāte bone. nec ex bono semīe
ł radice arbores male. q̄ꝫuis ī aīalibꝯ sepiꝰ
ꝯ̄riū videał. Cuiꝰ rō ē vt di. Alphi. q̄ plāta
est terre affixa. ⁊ vniforme recipit a t̄ra nu
trimētū. Aīalia ꝟo nō sic ꝓꝑ͛ nobilitatē (ał
varietatē) ꝯplexionis. ⁊ etiā ꝓꝑ͛ ꝯ̄rietatē ap
petitꝰ siue appetibił volūtatꝫ. ⁊ iō aliđ est in
aīalibꝯ. aliđ in arboribꝯ Jtem in omi genere
arboꝝ sic est q̄ ꝑ culturaꝫ debitā siluestres
ꝯuertūł in hortēses. Et ponit Arist. ibi exē
plū q̄ amygdali amari ꝑ culturā efficiunł
dulces. Siłr ⁊ malagranati acidi medio
cres. Dicit etiā q̄ arbor habēs grossuꝫ cor
ticē cito fit sterilis. ⁊ h̄ accidit vł ꝓꝑ͛ defectū
vnctuosi humorꝫ q̄ est materia fructuū. vł
ꝓꝑ͛ duriciē corticis ꝓhibētis euaporatōem
grossi qđ in arbore est nociuū. Sꝫ dicit ibi
deꝫ q̄ si scindał radix eiꝰ ⁊ illi scissure lapis
īmittał. rursum fecūda fiet. Cuiꝰ rō ē vt dic
Alphredꝰ. qꝛ ꝑ istā scissurā fit nociui grossi
euaporatio. ⁊ caloris solis vel aeris circun
stātis introductio. cuiꝰ ꝟtute fiet ipiꝰ humo
ris corrupti ꝯsumptio Jtē đr ibidem Amy
gdala ⁊ malagn̄ata mutāł a malicia ꝑ cultu
rā. Nā malagranata stercore porcino fima
ta ⁊ aq̄ dulci rigata meliorāł. Cuiꝰ rō est vt
đr Alphr. qꝛ ꝑ caliditatē ⁊ siccitatē huiꝰ fi

mi ſupfluitas aq̄ſa repmit̄ in gn̄atꝫ. Sꝫ ne
ꝑ exceſſū caliditatꝫ ⁊ ſiccitatꝫ fimi cōuertat̄
fructꝰ i amaritudinē: ꝯpetit apponere aquā
dulcē: calorꝫ ⁊ ſiccitatꝫ dn̄ium ꝑantē. Silr̄
amygdali vt dr̄ ibidē clauis ꝯfixe: gumi gn̄a
na ꝑ mltuꝫ tp̄s emittūt ⁊ (al. i.) aq̄ſā ſupflui
tatē: ipedientē generatōꝫ vnctuoſi hūoꝛꝫ q̄
ē materia fructuū. ⁊ ita ꝑ h̄ a ſua malicia alte
rāt̄ vt di. Al. Itē Ibidē. Arbores ⁊ plante
ſiluestres ꝑ artificiū ⁊ culturā fiūt hortēſes
fructifere ⁊ fertiles. Ad h̄ āt vt ſiluestris plā
ta fiat fructifera vl̄ alteret̄ i bonitatē a mali
cia mltū ꝯfert locꝰ ⁊ laboꝛ in colēdo. ⁊ maxi
me tp̄s āni in q̄ plātat̄. ſic ibi di. Ari. Et po
nit exēplū de boleno. i. iuſq̄amo. q̄ꝛ qđ ē na
tū in perſia eſt ꝑniciosū. ſꝫ trāſmutatū ⁊ trāſ
plantatū in egyptū ⁊ in hierl̄m fit comeſti-
bile. Et h̄ accidit vt di. Al. q̄ꝛ ꝑ ꝑpamentuꝫ
loci a diſꝑantia ad mediū reuocat̄. Itē Tē
pus tali trāſmutatōi maxie coopat̄. Nā vt
di. Ariſt. Arbores q̄ indigēt plantatiōe plā
tant̄ plr̄es in vere. ⁊ h̄ ꝓpt̄ ꝑpantiā calorꝫ ⁊ hu
miditatꝫ ꝯfortātiū caliditatē ⁊ hūiditatē ar
boꝝ ⁊ plātaꝝ. In hyeme ꝟo pauce ꝓpt̄ ſupꝑ-
abūdantiā frigiditatꝫ ⁊ hūiditatꝫ. Sꝫ in au
tūno ꝓpt̄ frigiditatē ⁊ ſiccitatē. Paucissime
ꝟo in eſtate pꝰ ortū ſtelle canicule. ⁊ h̄ ꝓpter
dn̄iū calorꝫ ⁊ ſiccitatꝫ ꝯſumētiū hūidū natu
rale i plāta. ⁊ p̄cipue i radice. In egypto ꝟo
ſel̄ i āno fit plātatio qn̄. ſ. terre illiꝰ ſiccitas tē-
perat̄ ex fluxu nili vt dr̄ Ariſt. ⁊ Al. Item
ibidem dr̄ ꝙ arbores diuerſimode ꝓducūt
frōdes ſuas. Nā q̄dā ex radice. q̄dā ex ſti-
pite. q̄dā iuxta terrā. q̄daꝫ in ramis ⁊ ꝟgis
iuxta ſūmitatē. q̄dā in medio. Cauſa hꝰ di-
uerſitatꝫ in ꝓducēdo eſt diuerſitas hūoꝛis
aq̄ſi ſubtil̄ lenis ⁊ nō vnctuoſi (q̄ eſt mate-
ria folioꝝ) ⁊ eq̄lit̄ nō abūdat in oībꝫ. ⁊ opa-
tio caloꝛis ē diſſil̄is i diuerſis. ⁊ iō diſſimili
ter ex illo hūoꝛe ꝓducūt frōdes. Silr̄ q̄dā
fructificāt ſel̄ i anno. ⁊ q̄dā pluries. ⁊ n̄ ma-
turāt̄ fructꝰ vltimi ſꝫ crudi remanēt ⁊ indi-
geſti. q̄ꝛ ꝓpt̄ vicinitatē hyemis caloꝛ nō ſuffi
cit ad maturādū. Sel̄ āt fructificare ꝑfecte
magꝫ eſt ꝯſuetū. q̄ꝛ ſel̄ in anno ſemē colligūt
⁊ ſel̄ ſufficit caloꝛ ad extenſionē hūoꝛꝫ. ⁊ ad
extremitates arboꝛis. ⁊ ad ꝯuerſionē eiꝰ in
ſubaꝫ fructꝰ ⁊ eꝰ ꝯpletā maturatōꝫ. Itē q̄dā
arbores ſūt fertiles ꝑ mlta tp̄a ꝓpt̄ abūdan-
tiā caliditatꝫ ⁊ hūoꝛꝫ vnctuoſi ſic ficꝰ. Et q̄dā
vno āno fructificāt ⁊ alio req̄eſcūt vt oliue.
Cuiꝰ rō ē. q̄ꝛ in ſeq̄nti āno reficiūt̄ reſtaurā-
do ſibi hūoꝛē. Tantū em̄ emittūt vno āno
ad ſubam fructꝰ ꝙ req̄rit ſcđs annꝰ ad hūo
ris reſtauratōeꝫ. licꝫ mltos ꝓducāt ramos
tp̄e refectōis. modicū tn̄ tūc tēꝑis ꝓducunt
fructū. Itē q̄dam arbores ſūt fertiliores in
iuuentute q̄ꝫ ſenectute. q̄ꝛ in iuuētute plus
abūdāt in caloꝛe ⁊ hūoꝛe. Quedā ꝟo ecōuer
ſo plꝰ fructificāt in ſenectute q̄ꝫ in iuuentute
Cuiꝰ rō eſt vt di. Al. q̄ꝛ in iuuētute plꝰ abū
dant de hūiditate q̄ꝫ natal̄is caloꝛ poſſit di
gerere. ⁊ ita fit inobediēs calori In ſenectu
te ꝟo minoꝛat̄ hūoꝛ. ⁊ fit obediēs digeſtiōi
caloꝛis. Et h̄ pꝫ i amygdalis ⁊ pyris ſic exē
plificat ibi Ariſt. Itē dr̄ Ariſt. ꝙ tā arboꝝ
q̄ꝫ plātaꝝ ſilueſtriū ⁊ hortēſiū diuerſitas diſ
cernit̄ ꝑ maſcl̄os ⁊ femīas. q̄ꝛ arboꝛ maſcu
la ē ſpiſſioꝛ durioꝛ ⁊ dēſioꝛ ⁊ ramoſioꝛ q̄ꝫ fe-
mīa ⁊ ſiccioꝛ. ⁊ fructꝰ eiꝰ breuioꝛ ⁊ maturabi
lioꝛ. ⁊ folia diuerſa ⁊ ſurculi. Quoꝝ oīm rō
ē vt d. Al. q̄ꝛ maſcl̄e arbores plꝰ abūdāt i ca
loꝛe ⁊ ſiccitate q̄ꝫ feīe: q̄ ꝑtes maſcule vehe
mēt̄ ꝯſtrigunt̄ ad īuicē. ⁊ faciūt arboꝛē ſpiſ-
ſioꝛē. Intēſio ei calorꝫ multiplicātꝫ humo
rē ⁊ extēdentis in plr̄es ꝑtes. facit ramoſio-
rē. ſic ⁊ intēſio ſiccitatis ꝯſumētis humoꝛē
efficit ſiccioꝛē. Soliditas etiā ⁊ ſtrictura ve
naꝝ arboꝛis maſcule ꝓhibēt hūoꝛē multū
emitti ad vnū locū arboꝛis ſiue plāte. vt cō
uertat̄ in ſubam fructꝰ. ⁊ iō fructū hꝫ breui-
orē. Folia ſilr̄ hꝫ diuerſa a feīa. q̄ꝛ aſꝑioꝛa ⁊
minoꝛa ac ſtrictioꝛa ꝓpt̄ dn̄iū ſiccitatꝫ Silr̄ ⁊
ſurculos duriores hꝫ q̄ꝫ feīa. ⁊ h̄ ꝓpt̄ maioꝛē
hūiditatē excedēdē (al. extēdētē) in feīa q̄ꝫ i
maſcula. Itē di. Ariſt. ꝙ ſi folia vel puluis
folioꝝ vel cortex maſcule palme: foliȷ̄s feīe
cōponant̄ vt cohereāt. citiꝰ maturabūt̄ fru-
ctus feīe. ꝓhibebūt caſū folioꝝ ⁊ fructꝰ do-
nec ꝯpleta fuerit digeſtio. Et hꝰ rō eſt vt di.
Al. q̄ꝛ maſcula palma mediāte aere deferē
te. auget caloꝛē femīe. q̄ mediāte excitat̄ ca-
loꝛ eius ad opatōem digeſtōis. quā Ariſt.
pepēſim vocat i li. ij. meth. Itē dr̄ Ariſ.
ꝙ diſcernit̄ maſcula a femina ꝑ pullulati-
onem velocioꝛē. Prius em̄ pullulat q̄ꝫ fe-
mina ꝓpt̄ caloꝛē foꝛtioꝛē. Et etiā ꝑ odoꝛē. q̄ꝛ
maſcl̄a plꝰ odoꝛat q̄ꝫ feīa ꝓpt̄ maioꝛē ſubtili
tatē fumi ſicci reſoluti a maſcula ⁊ nō a feīa
Itē di. Ariſt. q̄ꝫ vētꝰ defert odoꝛē maſcl̄i ad
feīaꝫ ⁊ maturabūt̄ citiꝰ eiꝰ fructꝰ ſil̄. q̄ꝛ cohe
rebūt ꝑtes ſcꝫ fructuū feīe ad maturationē
qn̄ folia maſculi. in illa. ſcꝫ in femina. ſunt
apprehenſa. Dicit etiam Al. ꝙ folia maſcu-

le palme ꝯiūcta folijs femie ita ad inuicē co
herebūt ꝙ vix poterūt sine scissura ab inui
cē separi. Itē dꝛ ibidē Aris. ꝙ fic⁹ siluestres
ꝯferūt ficub⁹ hortēsib⁹. qn̄ ex opposito com
plātant. qꝛ siluestres sūt calidiores ⁊ siccio
res. ⁊ iō excitāt calorē hortēsiū ⁊ ꝯfortant.
Itē humor fic⁹ siluestrꝫ resolut⁹ ⁊ delat⁹ ad
radicē fic⁹ hortēs ip̄az nutrit ⁊ ꝯfortat. Si
milr̄ dꝛ ibidē Aris. ꝙ balaustie (Balaustia ē
flos malogn̄ati. sꝫ h̄ ponit ꝑ arbore .s. malo
gn̄ata) oliuis ꝯferūt si cū eis plantent: eo ꝙ
balaustie abūdāt in calore ꝯueniēte nature
oliuaꝝ. Hec de ꝓprietatib⁹ arboꝝ ⁊ plātarū
ꝯtraxim⁹ de ꝟbis Arꝫ. li. j. vegetabiliū. Et
glo. Alphredi q̄ trāstulit: ⁊ exposuit eundē.
In li. āt aīaliū. xviij. dꝛ Aris. Arbores oēs
q̄ fructificāt omī anno fiunt segnes. Arbo
res inq̄t q̄ nimiū faciūt fructū cito desiccan
tur: qm̄ cib⁹ trāsit in semen. i. humor nutriti
uus q̄ deberet nutrire trāsit in materiā semi
nalē Alias ꝓprietates notabiles ⁊ īsignes
tā arboꝝ ⁊ herbaꝝ q̄ꝫ plātaꝝ possum⁹ elice
re ex ꝟbis Arꝫ. ⁊ Alphredi. in. lib. ij. vegeta
biliū. vbi dꝛ. Plāta hꝫ tres vires. Nā a t̄ra
hꝫ fixionē Ab aq̄ coadūatiōez Ab igne ꝟo
hꝫ ꝯsolidatōez ⁊ ꝑtiū t̄minatiōez. Ex aere ⁊
igne hꝫ raritatē ⁊ dilatatiōez ac extēsionē et
fructuū cōpletiōez ac maturatōez. Sine eī
calore ⁊ hūido aq̄suz nō t̄minant nec finit. vt
ꝑꝫ ibi in exēplo. Arist. Nā later nō coagu
lat nec terminat in esse latericeo sine igne ꝑ
tes aq̄as ꝯsumēte. ⁊ t̄reas ꝑiter ꝯiūgēte Ex
aere ⁊ aq̄ ꝑiter ⁊ ex igne habet arbor rarita
tē ⁊ porositatē. ex aq̄ hꝫ augmētādi possibi
litatē. qꝛ qꝺ oīno solidū ē augere (al' augeri)
n̄ ꝑt. vt ibiꝺ dꝛ Arꝫ. Et iō lignū maxim ⁊ pō
derosū nō hꝫ mergi ī aq̄. vbi modica ꝑticl'a
auri sūmergit aut lapilli. ⁊ hoc accidit qꝛ li
gnū ē porosū. ⁊ iō ꝑ aerꝫ subintratiōem ītra
poros: suꝑ aq̄ suꝑficiē hꝫ ferri. Ligna ꝟo q̄
sūt vltime soliditatꝫ ⁊ cōpactōis sic heben⁹
⁊ ꝯsilia: ī aq̄ subito petūt fundū. vt dꝛ Arꝫ.
ibidē. ⁊. iiij. methoꝝ. vbi dꝛ. ꝙ ex hebeno ni
gro expirauit aer. ⁊ iō sūmergit. Porosa āt
⁊ vnctuosa suꝑnatāt. qꝛ multū hn̄t aereita
tis naturā ꝫ aq̄ suꝑficiē eleuātꝫ. vtꝫ ī folijs
⁊ plumis vl' pēnis ⁊ oīb⁹ vnctuos. Nam vt
dꝛ Arist. Propriū est aq̄ subam aeream ele
uare: ⁊ cōpacta depmere. ⁊ iō rara ⁊ porosa
aeris susceptibilia suꝑnatāt. cōpacta ꝟo et
cōpressa īferiora petūt ⁊ ad īfima se ꝓfūdāt
Itē Vapores t̄restres ⁊ aquei ꝑ calorē co
agulati: sūt materia herbaꝝ ⁊ plātaꝝ. q̄ cōmi
xti ꝑ calidū igneū: ⁊ ꝑ ꝟtutē stellaꝝ: recipiūt
formas cōpletiuas herbaꝝ ⁊ plantaꝝ. ⁊ h̄ q̄
ad semē ⁊ q̄ ad fructū. Calor itaq; inclusus
in coagulato sic humore ad plāte nutrimē
tū: attrahit aquā dulcem: cui etiā coopat ex
trinsecus calor solis. Actio em̄ caloris ex
terioris cum ꝓpria caliditate naturali: dige
rit naturalē humorē in eodē loco ⁊ ꝯuertit
in subam plante. Unde sm Aristo. Terra
mōtuosa qꝛ est dulcis: dulcem. s. ꝯtinēs hu
morē. ꝓpterea in illa citius nascunt plante ⁊
maturant fructus. Nam mōtes attrahunt
humorē dulcem ⁊ subtilē. q̄b⁹ cooperat cla
ritas aeris tā in attrahēdo q̄ꝫ in digerendo
⁊ fit cito ꝯuersio illius humoris in subam
plante. vt dicit Aristo. Item dicitur ibidē
ꝙ qn̄q; frigus. s. aer frigidus fugat calorez
ad interius terre ⁊ aggregant ꝑtes eius cuz
aqueo humido: ⁊ ꝑ calorē: depssum a com
ꝑmente frigido ad interiora: decoquit va
por sic coagulatus: ⁊ in substantiā plāte cō
uertit. ⁊ scindit locus ꝑ intēsionem caloris
⁊ sic egredit ex eo planta. Itez quādoq; aer
mixtus cum terra ⁊ cum aqua: in fundo aq̄
coagulatur: ⁊ ꝑ actionem caloris terminan
tis ⁊ digerentis illud mixtum ꝯfusuz gene
ratur planta. vt patet in nemiphar ⁊ ī alijs
herbis mīmis q̄ solent crescere in aquis: ⁊
quarum folia tegunt aquam. Et he nascun
tur sursum non expasse Tuz ꝓpter subtilita
tem aeris ⁊ aque dulcis sursum eleuantis.
Tum ꝓpter soliditatem terre radices inferi
us sustentantis a qua planta recipit rigorē
radicis. ⁊ stipitis sustentationem in sua ere
ctone. Itē Arist. ibidē Et in locis essentia
liter frigidis: ⁊ accidētalit calidis. vt in q̄b⁹
aqua calida fluit: multotiēs nascit planta.
qꝛ calor aq̄ ꝯtrahit frigidū humorē ad suꝑ
ficiem terre in locū mixtionis. vnde ex aere
⁊ vapore terreo cum humore aque imbibi
bito ꝑ calorem aque ⁊ stellaꝝ in plante sub
stātiā coagulant. Sed h̄ nō fit nisi ꝑ multū
tp̄s. vt dicit Aristo. ꝓpter calorem acciden
talem nō ꝯuenientē generatiōi talis plante
Item ibidē dicit Aristo. ꝙ plante comesti
biles melius crescūt in locis lenib⁹ ⁊ altis:
⁊ calidis q̄ꝫ in his contrarijs. quia in locis
planis ⁊ equalib⁹ abūdat humiditas: ⁊ ma
xime quando dulcedo adest ⁊ aeris tempe
ries. Similiter in locis bene altis. qꝛ ibi ē
puritas aeris: ⁊ abūdantia humorꝫ dulcis

ꝛ h̄ ꝓpt͛ spõgiositatẽ ꝛ vaporẽ dulcẽ attrahẽ
tem. ꝛ iõ in montibꝯ freq̄nt͛ melior est fertili
tas ꝛ meliores crescũt fruct⁹ In valle ei dif
ficile mouet͛ aer. vñ ex ɔculcatione ibi cito
putrescit aer ꝛ vapor grossus. vñ seq̄tur p̄
ua digestio. Hinc est ꝙ ibi inuenit͛ hũor sal
sus. vt d̄t Al. Aq̄ em̄ salsa ḡuior ẽ ꝙ̄ dulcꝫ.
vtꝫ in exẽplo Arꝫ. ibidẽ vbi d̄t. Ouũ posi
tũ in aq̄ dulci statim petit fundũ. in salsa ꝟo
natabit. Terrestritate ei sua ꝛ grossicie po
terit põd⁹ oui sustinere. ꝛ iõ aq̄ dulcꝫ facil⁹
attrahit͛ ad loca alta ꝙ̄ salsa. s. ꝓpt͛ suã depu
rationẽ subtilitatẽ ꝛ leuitatẽ. Itẽ Arꝫ. Lu
tũ idigestũ (al' ignitũ). i. firmũ ꝛ tenax cito ꝓ
ducit plãtã vnctuosã ꝓpt͛ facilẽ trãsmutatõꝫ
tal' luti in vnctuositatẽ. vt d̄t ibi Al. Et ad
h̄ vt durabil' sit plãta oportet vt habeat bñ
digestũ humorẽ ꝛ vnctuosũ. vñ ille plãte q̄
hñt humorẽ idigestũ: supueniẽte frigidita
te cito arescũt. Vñ ꝛ caul' vltra trienniũ nõ
durat. tñ si ei inserat͛ ex natura plante insite
in stipite fiet decoctio ꝛ ɔuertit͛ in naturam
insite ꝛ durabit diu. Itẽ vt d̄t Arist. Plãta
crescit q̄nq3 ex lapide solido ꝛ duro. Nam
aere inclusus in lapide nitit͛ ascendere. sꝫ cũ
nõ inueniat exitũ liberꝝ ꝓpter lapidis solidi
tatem reflectit͛ ꝛ mouet͛ ad lapidis partes:
et ex sua agitatiõe calefit. calefactus autem
aer attrahit sursum humorẽ residuũ q̄ est ĩ
lapide. ꝛ exit vapor cũ humore illo cũ par
ua resolutõe partiũ lapidis. Et ex illo vapo
re ꝛ humore d̄ lapide educto q̄nq3 plãta ge
nerat͛ adiutorio caloris solaris: ꝛ aerem p̄
us calefactum vigorantis ac digerẽtis hu
morẽ a lapide iam attractũ ꝛ in subãm plan
te trãsmutantis. sed nõ diu durat planta ta
lis nisi terra circũstante ꝛ dulci aqua irrigã
te ꝛ tp̄ato aere foueat͛. ꝛ hoc ꝓpter humoris
paucitatem. Item Arist. Planta si fuerit ꝓ
pe solem. i. ꝟsus orientem citi⁹ nascet͛. et h̄
ꝓpter sufficientiã caloris. tardius ꝟo si fue
rit ad occidentẽ ꝓpter caloris elongationeꝫ
Item ibidem dicit Al. Ex temperie ꝟuatur
cuiuslibet plante incrementũ. Si ei nimia
fuerit humiditas: oppilant͛ vie ꝛ pori per q̄s
deberet nutrimẽtũ ascẽdere ad arboris ex
tẽsionẽ. Eodem mõ si nimia fuerit siccitas
constringuntur pori ꝛ sic plãta nõ nutrit͛
Item Aristo. Quelibꝫ planta quattuor in
diget. scꝫ Semĩe terminato ꝛ in sua specie
perfecto. ꝛ maturo ꝛ a putrefactione conser
uato ꝛ Cõueniẽti loco. i. territorio generati

oni plãte cõgruo. ꝛ Aq̄ moderata humore
scꝫ tẽp̄ato. ꝛ Aere ɔsimili. s. mediocriter tẽ
perato. q2 vt d̄t Alphred⁹. Si aer fuerit ni
mis calid⁹. calor natural' euaporabit aptis
poris. Si nimis frigid⁹ suffocabit plantaꝫ
Prĩa duo sũt necessaria ad plãte generatõꝫ
Scd̄a duo sunt ad eius nutrimẽtũ ꝛ cõser
uatõem. Itẽ spẽs ꝛ plãte medicinales q̄
crescũt in mõtibꝯ ad vescẽdũ sũt minus de
lectabiles. ꝛ ad digerendũ fruct⁹ hñt durio
res. ꝛ h̄ ꝓpt͛ vehementẽ coagulatõꝫ p̄ calorẽ
agentẽ in huiditatẽ. ꝛ iõ tales fruct⁹ ñ m̄ltũ
sunt nutribiles. vt di. Arist. q2 vt d̄t Alphi.
Quanto plãta est magis medicinalis tãto
min⁹ nutrit. Itẽ Loca a sole remota ñ erũt
plantaꝝ multaꝝ. Sic nec animal fecũdita
tis multe est in talibꝯ locꝫ. vt di. Arist. Cui⁹
rõ ẽ vt di. Alphred⁹. q2 illi q̄ sũt directe sub
septẽtrione habent diẽ ɔtinue p̄ dimidium
annũ. p̄ reliquũ aũt noctem. Ibi g̃ raro cre
scit planta vl' animal. In estate em̄ nõ po
test ꝓpt͛ ɔtinuatõꝫ caliditatꝫ. In hyeme ꝟo
nõ p̄ ꝓpt͛ ɔtinuatõeꝫ frigoris. ꝛ iõ vt di. Ari
sto. Planta ibi generata nõ h3 vires foliuꝫ
neq3 fructũ ꝓpt͛ defectũ calorꝫ agẽtis in vno
tp̄e anni. ꝛ ꝓpter sup̄fluitatẽ eius in alio Itẽ
Aristo. Planta multaꝝ spinarũ multũ ha
bet de humore vnctuoso. ꝛ cũ se mouerit il
le vapor vnctuosus per calorem ꝓprium co
operante calore stellarũ digeritur ꝛ conuer
titur in substantiam plante que ei inseritur
Unde illã digestionẽ op̄at͛ calor vitalis in
planta cum calore extrinseco competente. ꝛ
crescit planta insita gracilis et extensa sur
sum. Unde ꝓprium est plante multũ spino
se vt i ea fiat insertio plante alterius speciei.
Et h̄ vt d̄t Alphred⁹. q2 habet multũ hũo
rem attractũ ab exteriori calore vnctuosũ
ꝛ ita cõglutinatõeꝫ expulsibilẽ a calore in
teriori in pluribus locis. itaq3 pars eius supe
rior cuꝫ expellit͛ est subtilior ꝛ penetrabilior
p̄ quã potest aperire multos poros plãte ꝛ
ĩpos ingredi. ꝛ ipam incorp̄are ꝛ ɔsolida
re plãte inferiori Itẽ planta q̄ inserit͛: plã
tã siue truncũ cui inserit͛ trãsmutat in suam
spẽm. ꝛ nõ ecõuerso Cui⁹ rõ ẽ vt d̄t Alphre
dus. q2 iferior plãta mouet sup̄iorẽ p̄ hũo
rem ꝛ calorem quem ei transmittit. sed supe
rior humorẽ attractũ vlteri⁹ digerit ꝛ deco
quit ꝛ in naturã suã ɔuertit. ꝛ postea virtu
tem suã in inferiorẽ transmittit. ꝛ alterat il
lam cui inserta fuerit ꝛ cõuertit eam in suã

naturā ⁊ speciē. Itē qnq; sūt spēs generatio
nis plante vt dt Aris. s. Ex semine Ex putre
dine. Ex hūore aque Ex plantatione . ⁊ Ex
vnius in aliam insertione. Item sunt arbo
res ⁊ plante que ꝓducunt fructū ante folia.
vt dt Arist. sicut ille que habent multū hu=
morem vnctuosum materialem ad fructuz
quē vt digesserit calor naturalis: simul cuz
calore solari cito maturabit fructū. ⁊ ille hu
mor vnctuosus abundās ꝓhibet humorez
aq̄sum materialē ad folia ne ascendat in fo=
lia aut ꝓrumpat añ fructū in tali plāta. Itē
q̄dam citi⁹ ꝓducunt folia q̄ȝ fructum. ⁊ hoc
ꝓpter defectū ⁊ paucitatem humoꝝ vnctuo
si ⁊ abūdantiam humoris aq̄i material' ad
folia: quē calor solarꝫ citius attrahit ad lo=
cū ꝓductionis folioꝝ q̄ȝ vnctuosum humo
rem ad ꝓductōez fructuū. ⁊ iō tardat̃ matu
ratio humoꝝ vnctuosi material' ad fructuz
⁊ fit ꝓcessio folioꝝ. Item q̄dam simul ꝓdu=
cunt folia cum fructu: vt ille q̄ hn̄t ꝓdictos
humores multos ⁊ ꝓportionabiles ⁊ calo=
rem interiorem cū exteriori calore solis i ae
re equaliter operantez in vtroq;: ⁊ vtrūq; . s.
aq̄sum in folia: ⁊ vnctuosum in fruct⁹ eq̄lit̃
expellentē. Itē Arist. Antiq̄ sapientes asse
rebant fruct⁹ ⁊ folia esse idem. ⁊ folia nō esse
nisi ꝓpter fructum nec differre ab inuicem
materia nisi ꝫm maiorem vel minorez dige
stionē aquosi ⁊ crudi humoris. Humor ei
aq̄sus ⁊ subtilis cito attrahit̃ a calore solis
⁊ cedit in folia. Qui ꝟo magis est vnctuos⁹
⁊ digestus cedit in materiā ipi⁹ fruct⁹. Itez
dicit Arist. ꝙ aliq̄ arbores sūt spinose non
est de intentione nature plante subam gene
rātis. sed accidit ex raritate arboꝝ siue plā=
te ꝑ quam attrahit̃ humor frigidus parum
coctus ⁊ exiens ꝑ illam arboris raritatez a
calore solis in spinam coagulat̃. ⁊ fit in spi=
na forma pyramidalis incipiens iuxta stipi
tē a grosso ⁊ lato. ⁊ in parte anteriori termi=
nat̃ i acuto. nā humor subtil'. (qui ad spinaz
est cā material') elōgat⁹ paulatim a plāta ⁊ in
longū ⁊ acutū se diffundit. Eodē mō faciūt
oēs arbores q̄rū ꝑtes pyramidal' sunt figu
re. Itē arbores generaliter exteri⁹ sunt viri
des ⁊ interi⁹ albe. Pars em̄ interior habet
materiā appropiquātē ad albedinē: ⁊ ꝑs ex=
terior ad virorē. Nā materia q̄ attrahit̃ ab
interiori ⁊ expellit̃ ad extiora i cortice aliq̄n
tulū digerit̃ ⁊ i virorem trāsmutat̃. qꝛ viror
medi⁹ ē color int̃ rruborē q̄ ꝓuenit ex ꝑfecte

caloris actiōe. ⁊ int̃ albedinē q̄ ꝓuenit ex iꝑ
fecta Itē Arist. Arbores variant̃ in figu
ra. Nā q̄dam sursum: q̄dam deorsum. q̄dā
ꝟo int̃ hec tenēt medium. Ille em̄ in q̄ꝝ me
dulla vigz humor subtil' quē mouet ⁊ attra
hit calor ad suꝑiora pyramidant̃. i. i formā
pyramidalē ad modū flāme (q̄ ascendit i cōi
ꝟtute ignea) eleuant̃. Ille ꝟo in q̄ruz medul
la viget humor grossus ⁊ aquosus inferius
deprimunt̃ ⁊ angustant̃. Vnd ⁊ ille partes
sua grauitate inferius mouent̃ ⁊ in grossuz
in parte infima coartantur. In q̄b; ꝟo erit
humor medius: ⁊ inter grossum ⁊ subtile tē
peratus: pars ascendet sursum: ⁊ erit causa
eleuatiōis. ⁊ pars deorsum que est causa in
grossationis Vnde ꝫm maiorē vel minorē
digestionem illius humoris in radice ⁊ me
dulla: solet magna apparere arbor in figura
Nā necessaria est ꝓma digestō in radice ad
ei⁹ incrementū. Scd̄a ꝟo necessaria ē in me
dulla ꝓpter cōpletionem: maturationem: di
latationem ⁊ ꝯseruationem. Et sufficit ista
duplex digestio ad plātarum cōpletionem.
⁊ tertia in solis animalib; reperit̃. vt dt Ari
sto. ⁊ exponit Alured⁹. Itē diuersificant̃
in folijs ⁊ in ramis ꝫm multitudinē humo=
ris vel paucitatem: ⁊ caloris fortitudinem
vel remissibilitatez. Nam si calor fuerit for
tis ⁊ humor multus: multa in exitu erūt fo
lia atq; rami ⁊ ecōuerso. ⁊ ꝫm raritatē hūo=
ris habilis ad ꝯsumptionem ⁊ desiccatōez
desiccant̃ ipi rami. cadūt folia: ⁊ remanebit
arbor vacua atq; nuda. Et i ꝯrijs mō ꝯtra=
rio se habebūt. Itē vt dt Arist. Nō solū py
ramidant̃ spine in arborib;: verūetiā eadez
figura īuenit̃ in folijs ⁊ in fructib;. qꝛ si me=
atus plāte ꝓmo fuerint ampli ⁊ valde rari i
ꝓncipio humoris. ⁊ post siccitate ⁊ frigidi=
tate ꝯstringant̃. folia ⁊ fructus inferius in=
grossabunt̃. ⁊ i suꝑiorib; gracillabunt̃ ⁊ py=
ramidant̃. ⁊ hoc ꝓpter attractionem leuio=
ris partis humoralis ad superiora vi calo=
ris ⁊ repulsam humoris grauioꝝ ad suꝑio
ra. Cōtingit tn̄ tā foliū q̄ȝ fructū sepi⁹ acui ī
extremitatib; ⁊ pyramidari. scz qn̄ ꝟtute ca
loris: ⁊ raritate humoris: superior ꝑticula
leuigat̃. ⁊ ꝑte inferiore calida etiaz existente
humor in medio distendit̃. ⁊ sic suba fruct⁹
vel foliū in medio dilatat̃. ⁊ vtraq; extremi=
tas ꝓpter dominiū ignee ꝟtutis in cōmuni
q̄dāmodo ducit̃ ⁊ subtiliat̃. ⁊ sic in pyrami=
dē trāsformat̃. Itē ibidē dt Arꝫ. ꝙ arbores

⁊ plāte q̄dam faciūt flores ex humore sub-
tili ⁊ puro existēte ī medulla.nō tn̄ ꝑ oīa ter
miata nec digesta ꝺm vltimā fruct⁹ cōpletio
nem.disposita tn̄ ad fruct⁹ ꝓductionē.Que
dā aūt arbores ꝓpter nimiā humorꝫ viscosi
tatē nō hn̄t flores.q2 ille humor nō p̄t sub-
tiliari:⁊ ꝓpter suā vnctuositatē in subtilita-
te floridā dilatari.vt ptꝫ in ficu q̄ nō hꝫ flo-
res ex causa iam dicta. Quedam etiam nō
hn̄t flores ꝓpter humoris liquiditatem.q̇a
nō p̄ot in floris substantiā coagulari.vtꝫ in
palma ⁊ similib⁹.vt dicit Arist.Et iō ꝺm di
uersitatem materie ī qua diuersimode agit
calor:diuersi colores in florib⁹ tā herbaruꝫ
q̄ꝫ arborꝝ generant̄.sed ista ꝓsequi nō est p̄n̄-
tis negocij.⁊ ideo de eis ad p̄n̄s ꝓpter tedi-
um fore arbitror q̇escendum.Tamen alias
supaddit Arist.ꝓprietates in fine.ij.libri q̄s
nō reputo ꝯtemnēdas.Dicit em̄ circa fineꝫ
Planta inquit hn̄s grossum corticem mul
tum extendit̄ in altitudine.⁊ h̄ ꝓpter extensi
onem humoris ⁊ impulsum caloris.Nam
grossitudo corticis humorē recipiens non
sinit illum defluere nec ꝓpter sui densitateꝫ
ꝑmittit calorem ꝑ poros euaporare.ex qua
necesse habet se diffundere ⁊ dilatare.vt pa
tet in pino ⁊ palma.⁊ ꝯsimilib⁹ vt d̄t Arist.
Item ibidē.Arbores hn̄tes lacteū humo-
rē magnam hn̄t vnctuositatem ⁊ calorē for
tem in radice.Et iō resoluūt̄ humores vsq̄ꝫ
ad exteriora arboris ⁊ generant̄ gumi ali-
quādo liq̇di.aliq̄n ex exteriori aere frigido
coagulante in modū lapidis vel cōchule in
durate.Et h̄ accidit aliq̄n ex frigiditate cō-
stringēte.aliq̄n ex caliditate liq̇diores par-
tes educente ⁊ ꝯsumēte.⁊ grossiores com-
pingente.sicut ibidē d̄t Aluredus.Itē ibi-
dem.Arbores q̄dam alterant̄ ꝺm tp̄is alte
rationē q̄ in estate virescūt:in hyeme palles-
scunt.⁊ tn̄ folia sua nō ꝑdūt nec ꝓijciūt For
tem em̄ hn̄t calorē incorꝑatum.⁊ iōo calor
fugit ad interiora arboris ⁊ etiā foliorꝝ a fa
cie frigidi aeris hyemalis.⁊ iō extiora pal-
lida ⁊ glauca fiūt.tamē nō cadūt folia ꝓpter
viscositatem humoris ⁊ intensam fortitudi
nem caloris.Itē ibidem.Arbores facien-
tes fructū in ꝓ̇ncipio faciūt fruct⁹ amaros.
q̄n scꝫ nouiter sunt plātate.⁊ in earū fructi-
bus dominat̄ amaritudo vel ponticitas sa-
por scꝫ accidens ad amaritudinē.Cui⁹ cau
sa est.qm̄ ꝓ̇ma digestio acida est ⁊ pontica
ꝓpter humorꝫ attracti grossicieꝫ ⁊ terrestrei

tatē ⁊ ꝓpter caloris digerētis paucitatē ⁊ de
bilitatē.⁊ ideo generatio taliū fructuum est
ꝓ̇ter dulcedinē.quia ipoꝝ humor crud⁹ re-
manet ⁊ indigestus.sed post confortato ca
lore.⁊ augmentato humore depurato.ca-
lor digerēs hūorem ip̄m efficit sapidū atq̄ꝫ
dulcem.quia vt ibi subdit Aristo.etiā ama
rum in ignē missum dulcescit.⁊ hoc accidit
ꝺm Aluer.ꝓpter illam quā recipit a virtute
ignis digerentis immutatōem.Item ibidē
In locis acidis frigidis scꝫ atq̄ꝫ siccis ali-
q̄n producūtur fructus dulces.quia calor
innatus intra acetosuꝫ humorem inclusus
per calorē solis adiutus digerit illā acetosi
tatem et cōuertit in dulcorē.et erit fructus
dulcis q̄ꝫuis acida sint folia.⁊ etiā extremi
tates in quibus nō est tanta digestio ⁊ calo
ris operatio.quēadmodū est in fructu.Cō
tingit tamē aliquādo ꝙ ꝓpter superuenienteꝫ
nimiā adustionē ille fruct⁹ ꝓ̇mus fact⁹ dul
cis cōuertit̄ in amaritudinem ꝓpter super-
fluū calorem ⁊ humoris residui paucitateꝫ
Item ibidem.In locis temperatꝭ ⁊ terris
ante dies vernales fructus celerius matu-
rescunt ꝓpter caloris sufficientiā ⁊ aeris ex-
terioris dispositiōem temperatā.Item ibi-
dem.Quedā sūt arbores que ꝓ̇mo faciunt
fructus dulces.deinde pontici efficiūtur ⁊
amari.sicut arbores mirabolanorꝝ.Cuius
causa est vt ibidē d̄r.ꝙ arbor talis habꝫ fru
ctus magne raritatis.⁊ in hora digestionis
cū sint meatus magni ⁊ ampli sequit̄ calor
sufficiēs humorē materialē ad fructū ⁊ ma
turabit fructū.⁊ ideo hm̄ōi fructus in dige-
stionis ꝓ̇ncipio erit dulcis.sed postq̄ꝫ calor
existens in meatib⁹ ꝯsumentib⁹ humorem
inducit siccitatē.q2 ꝯstringit meatus ⁊ po-
ros ita ꝙ nec calor nec humor potest ad lo-
cū fructus ꝑuenire:vincent(al's mutāt) q̄ꝫ
frigiditas ⁊ siccitas calorē ⁊ humorē ꝓpter
q̄d alterat̄ fructus in ponticitatē.eo ꝙ ꝓhi-
bet̄ oīs ascēsus caloris innati ⁊ humoris ꝑ
ꝯstrictiōem inductā a siccitate.⁊ sic erit fri-
giditas vincēs in fructu ꝓpter defectū calo-
ris.⁊ erit fortis ponticitatis ꝓpter victoriaꝫ
frigiditatꝭ ⁊ siccitatis.Sed tādeꝫ calor in-
nat⁹ eleuat̄ ad locū fruct⁹ ⁊ vigorat̄ ꝑ calo-
rē solis.ꝓpter q̄d vincit iterū frigiditatē ⁊ in
ducit intēsam caliditatē ⁊ siccitatē.⁊ sic erit
fruct⁹ amar⁹.

In arborib⁹ plātādis pa-
riter ⁊ serēdis etas lune marie ꝯsiderāda ē.
Nā q̄ plātant̄ in plenilunio recto vl' ī recto

nouilunio minꝰ ꝯualescunt. etsi ꝯualuerint
fructū faciēt ꝟmiculosū. ꝛ fructꝰ tūc plātate
arboris citius putrescūt. Silr ꝛ arbores q̄
tūc de tra ꝑscindunt minꝰ durāt ꝛ citiꝰ a ver
mib corrodūt. sic dī. Cōstā. rōnem q̄re sup
li. viij. de effectib lūe. Itē int arborē ꝛ eius
fructū est q̄ddā retinaculū q̄ fructꝰ adheret
arbori. sic fetus ꝑ vmbilicū adheret matrici
vt dī. Cōstā. ꝛ illō retinaculū ꝑmo est debi
le ꝛ laxū et attracto hūori adhuc vicinum. ꝛ
idō fructꝰ tūc de facili excutit si fortioris vē
ti impulsu tūc tpis arbor moueat. sꝫ pꝰ pau
latim calore hūorē indurāte fortiꝰ adheret ꝛ
fructꝰ ita de facili nō tūc cadit. sꝫ in fine fru-
ctu maturato ꝛ ad debitā q̄ntitatē ꝑducto
arescit illud retinaculū vel putrescit. ꝛ ideo
fructꝰ de facili mouent tūc ad casū. Et q̄ito
arbor ꝓfundiꝰ figit ad radicē. tanto attrahit
plꝰ hūoris. ꝛ si fructifera est plꝰ abūdat in fo
lijs fructib ꝛ ramis Itē arbor supfluis abs
cisis meliꝰ fructificat. nam trāsit humor in
fructū q̄ transiret in nutrimentū supfluorū
Hec de natura ꝛ ꝓprietate arboꝝ in genera-
li dicta nunc sufficiant.

De Amygdalo Caplm. III.

a Mygdalus est arbor mature florēs
Et dr hec amygdalꝰ ꝓ arbore. et hoc
amygdalum ꝓ fructu. Vn̄ q̄dam ait
Sūt matura mora pyra. ficꝰ amygdala mo
ra. Tn̄ hec amygdala le. inuenit ꝓ fructu in
sacra pagina Nume. xvij. Sacra ei scꝑtu-
ra vt dt Hiero. nō vult se sp subijcere gram
matice legi. nec vult illiꝰ arte regi. Isid. aūt
li. xvij. sic dī. Amygdala grecuꝫ est q̄ latine
nux longa vocat. Hāc nucidā multi vocāt
q̄si minorē nucē. de q̄ Virgilius. Cū se nux
plurima siluis induit in florē, Cūctis ei ar-
borib ꝑor florib se ꝯuestit. ꝛ ad poma infe
rēda arbusta seq̄ntia ꝓuenit. Hucusqꝫ Isi.
De amygdalis dicit Arist. in li. d platis. ꝙ
indigent cultura ꝛ maxime qn̄ sūt antique.
vn̄ si clauis ꝑforent emittēt quoddā gumi
ꝛ depurabit hūor in medulla q̄ materia est
ipiꝰ fructus. ꝛ idō plus fructificāt amygda
li bene culte qn̄ sunt antique q̄ꝫ nouelle Du
plicem autē fructū fert amygdalus. scꝫ dul
cē et amaꝝ. vt dr in Platea. et dulcia amy-
gdala vtilia sūt ad cibū. amara ꝟo ad medi
cinā. sunt em̄ calida et sicca. De dulci amy-
gdalo dī. Dias. ꝙ si recens cū suo folliculo
comedat ꝓdest stomacho. sꝫ caput ḡuat. ca
liginē nutrit. venerē accēdit. somnum facit.

ebrietati resistit. Itē dt ibidem ꝙ si vulpes
comedat amygdala: moriet. Sepe eniꝫ qd
medicinale ē hoī. venenosum ꝛ mortiferū ē
alteri aīali. ꝛ ecōuerso. Item idē. Fere tota
arbor amygdaloꝝ amaroꝝ est medicinalis
Nā radix eiꝰ elixata siue cocta ꝛ trita macu
las vultus tollit ꝛ purgat. frōti linita dolo-
rē capitꝭ mitigat. Vulnera putrida mixto
melle mūdificat atqꝫ sanat. Cortex etiā ꝛ fo
lia sūt mūdificatiua exterminatiua ꝛ sanati
ua. Oleū āt de amygdal' extractuꝫ ꝟmes et
lumbricos ī vētre necat. mēstrua ꝓuocat ꝛ
purgat Cōtra surditatē efficacit iuuat. ꝛ au
riū saniē mūdat ꝛ desiccat si tepidū auri in-
stillet. vt dt Dias. Iteꝫ flores eiꝰ decocti in
oleo caducos ꝛ lethargicos excitāt. cū mel
le triti morsib caninis obuiāt. vlcera sanāt
Gumi qd de amygdal' exudat mixtū potio
ni: sanguinē reijciētes iuuat. Et sic patꝫ ꝙ
paꝝ vl' nihil ē in amygdalo qd nō ꝯueniat
medicinis. vt dt Dias.

De Abiete Cap. IIII.

a Bies nomē est arborꝭ sic dc̄e ab eū-
do. eo ꝙ ꝑ ceterꝭ arborib lōge abeat
ꝛ ī altū altiꝰ se extēdat. Cuiꝰ natura ē
vt dt Isi. li. xvij. ꝙ est exꝑs terreni hūorꝭ. et
idō habil' ē atꝫ leuis. Ex abiete āt dn̄r abie-
gna lig. vel alia q̄ de abiete cōponūt Et abi
etariꝰ dr q̄ aliq̄ de abiete opat. vt dt Isido.
Scdꝫ Arist. āt abies est arbor in altū se ex
tēdēs plurimū hn̄s raritatꝭ in suba ꝛ subtil'
humiditatꝭ. ꝛ ideo calor eiꝰ natural' a solis
calore fortificat. ꝛ illā humiditateꝫ de facili
eleuat ꝛ ꝑ sursum mittit. ꝛ sic ipam in arbo
ris substantiā ꝯuertēs arborē altā facit. Est
etiā arbor mire rectitudinis: parū vel nihil
hn̄s tortuositatis. ꝛ hoc ꝓpter virtutem ca
loris ꝛ equalitatem humoris opatiōi cali-
ditatis obediētē. ꝛ idō directe sursuꝫ sine ali
qua tortuositate eleuat. q̄uis em̄ abies ge
neret ex humore leui ꝛ subtili. illiꝰ tn̄ hūorꝭ
supfluitatē reijcit nat'a ad eiꝰ supficiē. s. int
lignū ꝛ corticē. ꝛ ibidē a colore extiori inui
scat et ī naturā resine cuiusdā odorifere trās
mutat. Propt eandē etiā viscositatem vn-
ctuosā ligno abiegno incorꝑatā abies igni
apposita facillime inflāmat Varijs insuper
edificioꝝ structurꝭ abies accōmodat. ꝛ ma
xime ꝓpter suam rectā altitudinē ꝛ formam
pyramidalem edificationi nauium vtiliter
adoptatur.

De Aloa. Ca.V.

Loa arbor est aromatica q̄ in india
a generat̃.vt dič Papias.Et est arbor
odoꝝ suauissimi atq3 fragrantissimi.
Cuiꝰ ꝑticla vice tymiamatꝭ altarib9 adolet̃.
vñ nomē extraxisse dr.De ligno āt aloes dr
in Plat̃.Aloes ē lignũ calidũ ⁊ siccũ qđ re
cipit̃ in magno flumine babylonie.cui ꝯiũ-
git̃ tigris fluuiꝰ paradisi.Vñ a pluribꝰ cre-
dit̃ ꝙ ꝑdictuz lignũ inter paradisi arbores
oriat̃.⁊ casu aliq̃ vel ĩpulsu de paradiso ad
flumen indie deducat̃.Habitantes aũt iu-
xta fluuiuz:missis retibꝰ in flumen lignum
intercipiũt ⁊ reseruāt vsui medicine.multuz
est eñ medicinale.Lignũ aũt aloe est triplex
vt dicit Constā.in li.graduũ.Primũ ē val-
de pōderosum ⁊ quod est nodosum est val
de aromaticũ.⁊ est subamari saporis ⁊ sub
nigri coloris ⁊ surrufi:⁊ ꝯtritioni dentium
nō omino resistens.Dicit etiam ꝙ cum ma
sticat̃ statim odor aromaticꝰ videt̃ attinge-
re cerebꝝ ⁊ q̃dammō replere.Scđm genus
est minus pōderosum nec adeo aromaticũ
nec amarũ.Tertium genus est subalbiduz
valde leue nec ē alicuiꝰ saporꝭ ⁊ parui odorꝭ
nisi sit aliunde coaptatum.Sophisticat̃ āt
lignũ aloes cuz q̃dam ligno sibi simili ĩ pō-
derositate ⁊ nodositate ⁊ modico aromati
citate.⁊ a q̃busdā lignũ aloes siluestris nũ-
cupat̃.Hoc lignũ ꝯfricat̃ cũ plũbo vt color
immutet̃.addita supfluitate aurium vt fiat
aliquantulum amarum ⁊ surrufum:⁊ poni
tur in ꝯcoctione optimi aloes cũ musco vt
fiat valde aromaticũ.⁊ sic fit vt vix ab opti
mo discernat̃.cognoscit̃ tñ q2 durissimũ est
⁊ masticatōi dentiũ omino resistit.⁊ dũ ma
sticat̃ sapor amarꝰ interiꝰ nō sentit̃.Lignuz
aloes stomachũ ꝯfortat.digestionem ꝓcu-
rat ⁊ debilitatem cordis ac cerebri ꝯfortat
⁊ singularit̃ ꝯtra syncopim ⁊ cardiacā ma
xime passionem iuuat.Nā ꝯ omes cordis
passiones ⁊ debilitates ex frigiditate ꝓueni
entes valet vinũ decoctōis aloes.Sed q2
vinum inde fit amarum modicum apponat̃
⁊ pro delicatis cum aqua roseacea vinum
temperetur.Et tale vinum poterit diu ꝯſua
ri.q2 a ligno multum immutat̃.Eiꝰ fumꝰ ꝑ
nares receptus:infrigidatuz cerebꝝ calefa-
cit:⁊ debilitatũ ꝯfortat.Et vt laudes eiꝰ cō
cludam in omibꝰ corpis debilitatibꝰ subue
nit ⁊ adiuuat siq̃s modo debito vti sciat.
Huc vsq3 Plat̃.

De Aloe Capitulũ.VI.

Loe etiā dr cuiusdā herbe succꝰ que
a herba aloen appellat̃.hec herba ĩ in-
dia et persia et locꝭ aliis plurimis re-
perit̃.cuius succus exꝓmit̃ et ad ignem de-
coquit̃.⁊ post soli exponit̃ ⁊ exiccat̃.vt dicit
Plat̃.Aloe etiā tria sunt genera .s. citrinuz
epaticũ ⁊ caballinũ.vt di. Plat̃.Et differũt
iste tres spēs in bonitate. Nā bonũ est ca-
ballinũ.melius est epaticũ.sed optimũ est
citrinũ.⁊ discernunt̃ ex colore citrino ⁊ ru-
fo.⁊ ꝑcipue cuz frangit̃ puluis apparet acsi
esset puluis croci ⁊ est eiꝰ suba clara maxie
qñ ꝯfringit̃ ꝑ minuta frusta.⁊ qđ frāgit̃ ex
eo minꝰ est fetidũ ⁊ minꝰ amaꝝ.Epaticũ ꝓ
aloe assimilat̃ epati in colore.colorē eñ ha
bet epaticũ.i.nigrũ ⁊ foramina quedā velut
ora venaꝝ.obscurā etiā h3 subam ⁊ nō cla-
ram.⁊ est amariꝰ q̃3 est citrinũ.Caballinuz
aũt aloe nigrũ est ⁊ obscurum.et feculentā
h3 subam et amarissimũ saporē et horribi-
lissimũ odorez Sophisticat̃ aũt caballinũ
ita vt videat̃ epaticũ vel citrinũ cum pulue
re croci et aceto si decies in illo intingatur ⁊
desiccet̃.⁊ tũc innouat̃ eiꝰ color ⁊ odor vt ci
trinũ vel epaticũ videat̃.discernit̃ tñ. quia
cum frangit̃ ⁊ digitis ꝯfricat̃.statim fetidis
simũ sentitur et amarissimũ inuenit̃.qđ nō
est in epatico ⁊ citrino.ome aũt aloe quāto
de sua natura est minꝰ amaꝝ ⁊ minꝰ fetiduz
est magis laudabile.Aloe āt q̃uis ex natu
ra sit amaꝝ.tñ multiplr̃ est vtile ⁊ salutifeꝝ.
Nā phlegma cholerā ⁊ melācholiā mũdi-
ficat atq3 purgat.membra neruosa ꝯfortat
stomachũ a viscosis hũoribꝰ ⁊ nociuis eua
cuat.caput a dolore releuat.qm̃ fumositas
stomachi caput ḡuat.visum clarificat.sple-
nem ⁊ epar deoppilat.mēstrua ꝓuocat.ĩ cor
pore discolorato bonum colorē generat.ab
hydrope corpꝰ preseruat ⁊ in ꝑncipio curat
Puluis eius cũ melle datus lumbricos.i.
vermes vētris necat.fluxum capilloꝝ pro-
hibet.⁊ a casu ꝑſuat.artheticos iuuat.ꝓru-
riginē oculoꝝ placat.membroꝝ genitaliuz
vlcera sanat.putredinē oris ⁊ gingiuarum
mundat.recentia vulnera sanat.consolidat
mũdificat ⁊ desiccat.amaꝝ est ori sed dulce
stomacho.stomachũ eñ infrigidatũ ⁊ de-
bilitatum cōfortat et digestionē adiuuat et
procurat.Hec omia de Diasco.et Plate.⁊
Auicen.excerpta sunt.

De Arundine Caplm. VII

Rundo est media int̃ herbā ⁊ arbo-
a rē. Herba q̃dē robustior ⁊ durior.
sed arbore est fragilior. extꝰ plana ⁊
interiꝰ vacua ⁊ caua. nodosa. leuis. ĩ paludi
bus enutrita: vētis cedēs. de facili manu3
ledēs. De arūdine dic̃ Isi. li. xvj. Arūdo est
dc̄a: eo ꝙ cito arescat. In indic3 aũt stagnis
crescūt arūdies. ex q̄ꝝ radice expssū suauis
simū sucū bibūt. Vñ ⁊ Varro dt. Indica ñ
magna ĩ arbore crescit arūdo Illiꝰ ⁊ lētis p̄
mitur radicibꝫ humor. Dulcia cui nequeūt
suco contēdere mella.

De Amomo Cap. VIII.

a Momū vt dic̃ Isid. li. xvij. est vo-
catū. eo ꝙ h3 odorē veluti cīnamo-
mū. Nascit̃ ĩ syria ⁊ armenia. cuiꝰ frutex bo
trosum semē reddit: sibi ꝯnexū hñs florē al
bū sil̃e3 viole. ⁊ folia sil̃ia brione. odore etiā
suo p̄bono somnos suauificat. Amomu3 ē
herba odorifera: vt dicit Diasco. ⁊ ē color3
surursi. folia habēs ꝯiūcta. ⁊ semīa copio-
sa. habēs ad modū viole florem albū. Est
amomi triplex species. Q̄dā ei ē armeni-
cū. ⁊ illō ceteris est nobiliꝰ. fului q̃dē colo-
ris: s3 odoris optimi ⁊ ṽtut3 maxīe ac valo
ris. Aliō est qō crescit ĩ locis hūidis ⁊ aq̄s.
⁊ est lene tactu: saporē exp̄mēs atq3 gerens
Tertiū vocat̃ ponticū rufū nō longū. Est āt
eligēdū qō est recēs et albū. semīe plenū su-
p ṽgas purpureas expassum: maxīe odori-
ferū et pōderosū. qō masticatū q̃dā acumīe
mordet linguā. Vñ habēs colorē nō variū
nō diuersū: vt di. Auic. ⁊ Diasco. Dē amo
mū h3 s̄m eosdē autores ṽtutē calefaciēdi.
⁊ etiā desiccādi. ictibꝫ scorpionū occurrēdi.
sua decoctōe in aqua ocl̃os fouēdi. ⁊ a suis
doloribꝫ releuādi. Hab3 ṽtutē dolorē visce
rū sedādi: et vētositatē extenuādi. ⁊ mēstrua
ꝓuocādi. Cuiꝰ elixatura siue decoctio sum
pta h3 ṽtutē frenetic3 subueniēdi. epaticos
adiuuādi. ⁊ etiā podagric3 succurrendi. In
oībꝫ siq̃dē nobilibꝫ antidot3 ⁊ receptōibus
⁊ medicis sol3 amomū sepiꝰ adhiberi: q̄uis
loco ipiꝰ multi aliā herbā amonidē. s. ei q̃dē
in colore similē: sed in odore ⁊ virtute peni
tus disparem apponere sunt consueti. vt di
cit Auicenna.

De Anbeto Caplm IX.

a Nbetū ē herba: cuiꝰ semē ꝯsili noīe
est vocatū. cuiꝰ semē p̄mo ꝯueīt me
dicīe. radix scd̃ario. s3 tertio ipa herba cuiꝰ
semen p̄t seruari ꝑ trienniū in magna effica
cia: vt dicit Dias. Meliꝰ tñ est vt singul' an
nis renouet̃. Cuiꝰ radix adhuc viridis ali-
cuiꝰ est valoris: s3 desiccata nulliꝰ: vt dicit
idē. Hab3 virtutē diureticā calidā. s. ⁊ apti
uā ⁊ cōpactoꝝ diuisiuā: vētositat3 ⁊ īflatōis
extenuatiuā. et torsiōis vētris ⁊ visceꝝ miti
gatiuā. Itē ṽtutē h3 calculi ꝯfractiuā. men
struoꝝ ꝓuocatiuā: ⁊ meatuū vrinaliū apti-
uā. singultꝰ ex plenitudīe amputatiuā. somni
ꝓuocatiuā. durarū collectōnū in corpe reso
lutiuā: si coctū cū oleo ꝑ emplastri modum
apostemati appōat̃. Itē flos eiꝰ cū vino co
ctus dolorē capitis aufert. si inde caput fo
mentet̃. Itē cinis eiꝰ vulue stillāti appositꝰ:
ipam repmit et desiccat. Itē decoctū anbe-
tū cū oleo rigorē neruoꝝ laxat: multis etiā
alijs subuenit passionibꝫ. sicut idem dic̃

De Aniso Caplm. X.

a Nisū easdē h3 ṽtutes q̄s et anbetū
sed saporē hab3 dulciorē. ⁊ eius se-
men est mag3 minutū ⁊ rotūdū. ⁊ a mlt3 vo
cat̃ dulciniū (al's duletiniū) vt dicit̃ ĩ Plat.
Virtutē hab3 dissoluēdi: ꝯsumēdi: ⁊ vento
sitates destruēdi: digestionē ꝯfortādi. oppi
latōes splenis et epatis aperiendi: ꝯfringē-
di calculū: prouocādi menstrua: et oēs me-
atus interiores apiendi ⁊ emendādi. Et iō
q̄uis sit in q̄ntitate semen minutissimū. est
tñ multū vtile in ṽtute: ⁊ plīmū salutifeꝝ.

De Allio Caplm. XI.

Llium ab olendo est dictum: eo ꝙ
a oleat: vt dic̃ Isid. lib. xvj. Cuius o-
dor est tāfortis ꝙ omnes alios rep̄
mit ⁊ supat fetores. Et ideo per loca corru
pta necessario trāsituri siue putrida purga-
turi fortissimis se muniūt alliatis s̄3 Dias.
Alliū multas habet virtutes: et tā bonas
q̄3 malas ꝓprietates. quia ex diuersis cōpo
nitur virtutibus: vt dicit idē. Ventrē siqui
dem et stomachū turbat et siccat. siti3 amo
uet et corpori appositum corpus vlcerat ⁊
vulnerat. ⁊ si nimis a cholericis sumat̃ ĩ v-
sum. corpus īflāmat et desiccat. leprā gene-
rat. maniā et frenesim excitat. visū ledit ⁊ he
betat. ⁊ ideo choleric3 nat̃a nocet. Na3 cho
lerā rubeā cito generat: et adustā multipli-
cat ⁊ augmētat. phlegmatic3 et frigidis mlt̃
tū ꝯfert. Est aũt duplex eiꝰ genꝰ. s. domesti-
cū et siluestre. qō scordeon a medicis nun-
cupat̃. cuiꝰ flos d3 r̄colligi ⁊ ĩ medicinis ap
poni vl' admisceri. Nō ei opat̃ cum impetu

ſic̄ ſolet domeſticū opari. Alij aūt domeſti-
ci capitibꝰ maxie vtunꝶ. in cuiꝰ natura mul
tiplex efficacia repiꝶ. Nā pcipue hꝫ ꝟtutez
diſſoluēdi ⁊ ꝯſumēdi ⁊ expellēdi venū et oē
venoſū Vn̄ n̄ ſine cā vocaꝶ ab ātiq̄s autori
bꝰ tyriaca ruſticoꝝ. vt dt Diaſ. maxie āt vꝫ ꝯ
morſuz ⁊ venenū caniſ rabidi. ſi cū ſale ⁊ nu
cibꝰ iciꝰ accipiaꝶ addita herba ruta. Hec eī
q̄ttuoꝛ ad īuicē ꝯterāꝶ. ⁊ ad q̄ntitatē magne
nucꝫ patiēti ſepiꝰ offeranꝶ. ⁊ h̄ cū vino. Ea-
dē etiā ꝯfectio ſup morſū canis rabidi extiꝰ
apponaꝶ. Vulnꝰ enī ſanat et venenū attra-
hit et ꝯſumit. ⁊ a piculo libat ⁊ pſuat ita ef
ficacit' ſicut tyriaca. Itē alliū ꝟtutē hꝫ apiē
di: diuidēdi ⁊ incidēdi hūores groſſos ⁊ cō
ſumēdi. Et ita valꝫ calculoſ ⁊ ſtrāguiriā pa
tiētibꝰ. i. difficultatē vrinādi. Mēſtrua etiā
puocat et emēdat vētrē. Lūbricos ⁊ alios
ꝟmes ī vētre interficit ſi cū pipe et ſuco mē
te et aceto ad modum ſalſe offeraꝶ. Dolo-
rē iliorū ⁊ lūboꝝ alliū mitigat ſi mūdatū ac
tritū ⁊ cū oleo coctū ſup doloris locum ad
modū emplaſtri apponaꝶ. Valꝫ ēt ꝯ mor-
pheā. i. leprā cutꝫ ſi locꝰ ī q̄ ē morphea ſcari
ficaꝶ. et pꝰ cū allio trito fricetꝶ ⁊ cataplaſmetꝶ
Cōtra ſpētū morſus valꝫ ſi tritū cū laurino
oleo appōaꝶ: vt dicit Diaſ. Itē hydropicꝫ
pdeſt: qꝛ hūorē ītercutaneū ꝯſumit ⁊ deſic-
cat ⁊ tumorē ſedat. G̃ndia ⁊ cruēta vulnera
⁊ ſordida purgat ⁊ ꝯglutinat ⁊ ſanat ſi pul-
uis allij cōbuſti ſupponaꝶ. Coctū ēt alliūz
cū aq̄ fontana ⁊ oēm dolorē loci ⁊ tumorē
tollit. Cauēdū tn̄ ē ne ꝯtinue ī cib aſſumaꝶ
qḋ mltū noceret ocul'. Vn̄ ꝟſuſ. Allia vina
venꝰ puluis vētꝰ faba fumꝰ. Iſta nocēt ocu
lis: ſꝫ vigilare magꝫ. Scḋꝫ Arꝫ. āt li. ḋ plā-
tis. alliū hꝫ ſilitudinē cū lilio: cōicat cū illo
in diſpoſitōe capitꝫ et ī tunicell'. ⁊ hꝫ ꝟtutē
ſemētinā ī tunicell' radicꝫ ſue. ⁊ in ḡnis ſuis
natꝫ ī ſūmitate haſte ſue. ⁊ iō cepula allij po
ſita ī trā pducit plantā ſilr ⁊ ſemē. ⁊ hꝫ tuni-
cas mltas et folia pyramidalia. et haſtā ca
uernoſam ⁊ poroſā. Alliū etiā ſic̄ ⁊ liliū pri
mū fac̄ ſemē ſtipitꝫ ſui. ⁊ ī tenui folliclo in ḡ-
na ꝯiūgiꝶ. cepa ꝟo nō ꝯiūgit ḡna ſua: ſꝫ ī pe
dicul' ſiue pedibꝰ puulis nutrit ea ⁊ emittit.
Fac̄ alliū radiceſ capillares ſic̄ liliū ⁊ ſic̄ cro
cꝰ ⁊ hmōi. Sꝫ ī h̄ drn̄t radices allij a lilio.
qꝛ nō ramificāꝶ ī allio ſic̄ ramificāꝶ ī lilio. et
ſic̄ alliū renouat folia: ita renouat radices.
⁊ ſel' tm̄ emittit ſemē. ſ. ī ſcḋo āno poſtq̄ ſe-
miaꝶ. iō hꝫ alliū tunicas pl'es ⁊ ramoſas vt

ille tunice ſint cibꝰ ⁊ nutrimētū ſecūdis ra-
dicibꝰ ⁊ ſecūdis folijs: ⁊ ſtipiti eiꝰ. Quapro
pter creſcētibꝰ ſecūdis folijs ⁊ ſtipite: atte-
nuanꝶ ⁊ euaneſcūt tūice eiꝰ ī tra. Et ſil'e hꝰ ī
cepis īuenīꝶ. In h̄ aūt alliūz differt a cepa:
qꝛ q̄libꝫ allij tūica carnoſa ſi planteꝶ creſcit
ex ea plāta: ſicut et liliū qḋ ḋ tunica ſua plā-
tata in trā emittit plātā. ⁊ h̄ accidit: qꝛ ī ſuiſ
tunicell' eſt ꝟtꝰ ſemiatiua ſic̄ ī carnoſ ptibuſ
allioꝝ. Nō ſic aūt fit ex cepa. nō enī ex q̄libꝫ
eiꝰ pte plātata creſcit plāta. ſꝫ de toto capi-
te cepa plātata emittit plātā. qꝛ ꝟtꝰ ſemiati-
ua nō eſt in q̄libꝫ pte cepe ſꝫ ī toto. In h̄ et
differt alliū a lilio: qm̄ eiꝰ ptes carnoſe q̄n
plātanꝶ emittūt ḡmīa ſua et foliū p mediuz
carnis ſue. ſꝫ tunicelle lilij emittūt ab vno
latere ſui iuxta et n̄ a medio. Hucuſq̄ Arꝫ.
li. de Plātꝫ ſm nouā trāſlationē.

De Abſinthio Capitulū. XII

a Bſinthiū ē herba acerrima calida
⁊ ſicca vehemēter ſtiptica ⁊ amara:
vt dt Diaſ. Cuiꝰ duo ſunt genera. Vnū eſt
pōticū: hn̄s colorē viridē: ⁊ ſaporē pōticuꝫ
et amarū. Aliud eſt ſubalbidum et minus
amarum. ⁊ minoris effectꝰ q̄ pmū. In fine
veris colligiꝶ. in vmbra deſiccaꝶ: p annū in
magna efficacia ꝯſuaꝶ. Dr̄ āt ꝯrias hr̄e vir
tutes: ſic̄ Plat. dt: ſcꝫ relaxatiuā ⁊ ꝯſtricti-
uā. Cōſtrictia ieſt ei ex groſſicie ſube ⁊ pōti
citate. Laxatiua īeſt ex caliditate ⁊ amaritu
die. vn̄ qn̄ recipiꝶ intiꝰ ſi īuenit matiā cōpa
ctā ꝓpt pōticitatē ſue ſubeꝛ groſſiciē reddit
matiā cōpactiorē. ⁊ ſic ē cā maiorꝫ ꝯſtrictio
nis. matia ꝟo exn̄te habili et digeſta calidi
tate diſſoluit eā: ⁊ pōticitate ſua ꝯpmēte ex
pellit eā ſyrupꝰ ḋ abſinthio factꝰ. Epati ſub
uenit ⁊ ſtōachū ꝯfortat. appetitū īuitat. ebe
tati obuiat ⁊ repugt. Ictericiā curat. ⁊ colo
rem euulſū alterat ⁊ īmutat. Sucꝰ eius cū
puluere coſti ſplenē deoppilat. dolorē ſtōa
chi et inteſtinoꝝ ex vētoſitate pueniētē diſ-
ſoluit ⁊ mitigat. ſucꝰ eiꝰ auribꝰ inſtillatꝰ hu
miditates ab eis diſtillātes deſiccat. cū fel
le tauri tritū abſinthiū et auribꝰ iniectū diſ-
ſoluit ſonitū: ⁊ auditum roborat ⁊ emēdat.
dolorē capitis ex fumoſitate ſtomachi pce
dentē sucꝰ eiꝰ ſedat. liuorē ⁊ dolorē ex pcuſſi
one cū puluere cimini ⁊ melle amputat: ſi p
modū emplaſtri apponaꝶ. Lūbcos ⁊ ꝟmes
auriū ſucꝰ eius necat ſi inſtilleꝶ. ſucus eius
potatꝰ viſū clarificat. ⁊ oculis ipoſitꝰ rubo-
rē ⁊ pannū curat: ſi ſepiꝰ infundaꝶ. libꝛos ⁊

pãnos a ꝯmibꝫ et muribꝫ tutos ſuat ſi cuꝫ cis ĩ ciſtula reponaꝛ: vt dt Macr. Itẽ morſibus migalꝛ ⁊ dracõis obuiat ⁊ ſanat ſi bibaꝛ. Itẽ eiꝰ decoctio vẽtoſitatẽ vẽtrꝭ ⁊ ĩflationẽ ſedat cũ potaꝛ vt dt Diaſc. Preꝛ has ꝟtutes q̃ſdã hꝫ ꝯdiciões ⁊ ꝓꝓetates minꝰ laudabiles. Nã saporis amaritudĩe ⁊ põticitate ĩficit ⁊ ꝯtriſtat guſtũ. odorꝭ horribilitate ledit olfatũ: in amaritudinẽ redigit lac et vinũ et om̃e dulce cui admixtũ fuerit ſeu adiunctũ. Et iõ apes q̃ freq̃ntãt flores abſinthij faciũt mel amaꝝ. vt dicit Diaſc. De abſinthio dicit Pli. li. xvij. Nõ ẽ inq̃t dandũ febricitãti. nauſeas naribꝫ arcet ſi fuerit ꝑus potatũ. ſomnũ prouocat dormiẽti inſcio ſub capite poſitũ. capillos deniq̃ qñ ĩ ungunꝛ vngẽto facto d eiꝰ ſuco ⁊ oleo roſea (ceo

De Apio Cap. XIII

a Piũ ẽ cõis herba: oĩbꝫ fere nota. ex eo ſic vocat. vt dt Iſi. li. xvij. ꝙ apicis. i. capitꝭ triũphãtiũ q̃ndã fuit ornamentũ. Hercules enĩ ꝑmo hãc herbã capiti circũpoſuit. cꝰ radices efficaciꝛ pugnt ꝯ ĩſidias veneni. vt dt Iſi. cꝰ mlte ſũt ſpẽs vt dicit idẽ. ſ. Petroſũ: ſic dictũ: eo ꝙ apio ſimillimũ ẽ ĩ folijs. Silenũ eĩ grece apiũ dr. Creſcit ãt ĩ locꝭ petroſ: mõtibꝫq3 ꝑruptꝭ. et iõ latini Petroſiliũ petrapiũ vocãt vt dicit Iſido. Sũt et alie maneries apij vt dt Diaſ. ſ. apiũ ranaꝝ: apiũ riſus. ⁊ apiũ emorroidaꝝ. Apiũ ranaꝝ dr: qꝛ ĩ locꝭ aq̃ſis vbi rane ſũt sepiꝰ ĩuenit. Qd decoctũ cũ vino ⁊ oleo ⁊ vẽtri ac renibꝫ cataplaſmatũ eoꝝ dolori mirifice opitulaꝛ. Apiũ riſus dr ab effcu ꝙ purgat melãcholicũ hũorẽ: ex cuiꝰ abundantia fit triſticia. Dicũt ãt ꝙ intiꝰ receptũ cũ mag q̃ntitate hoĩez ridẽdo ĩterficit ⁊ occidit. Valꝫ ꝯ calculũ ⁊ ſtrãguiriam ⁊ ad menſtrua ꝓuocãda ſi decoctũ fuerit in aq̃ vl' vino ⁊ ide ĩferiora fomẽteꝛ. Apiũ emorroidarũ ẽ dictũ. eo ꝙ eiꝰ puluis l' cinis ſuppoſitꝰ: fluxũ ſanguĩs deſiccat. Apiũ cõe ſplenis et epatꝭ oppilatiõez apit. calculũ frãgit. ictericiã ſoluit. hydropicꝭ ſubuẽit. freneticꝭ ꝯuẽit ſi eius ſuco ⁊ oleo roſaceo mixto cum aceto caput ſepiꝰ ĩungaꝛ. Radix eiꝰ ⁊ ſemẽ morſibꝫ venenatꝭ ſuccurrit ⁊ venẽo r̃ſiſtit: vt dic̃ Diaſ. Epilẽticꝭ ãt nocꝫ oẽ apiũ. qꝛ diſſoluit ⁊ mouet oẽz matiã ad ſupiora. Nocet ẽt pueris. illa eĩ etas ꝓpꝛ hũiditatꝭ mltitudinẽ ⁊ ꝟtutꝭ debilitatẽ: ⁊ mẽbroꝝ ⁊ meatuũ ſtrictitudinẽ pata ẽ ad morbũ caducũ Et iõ lactãtes nutrices abſtineãt ab apio ne puer epilẽticꝰ efficiaꝛ: vt dic̃ Diaſ. ⁊ Plat.

De Ariſtologia Caplm. XIIII.

a Riſtologia ẽ herba mltũ medicialꝛ ꝗuis amara. Cuiꝰ due ſũt ſpecies. ſcꝫ Lõga et Rotũda. ⁊ vtraq3 calida eſt ⁊ ſicca. Et ẽ radix magꝭ medicialꝛ ꝗ folia In autũno dꝫ colligi: ⁊ ſuaꝛ ꝑ biẽniũ. Virtutẽ hꝫ diſſoluẽdi ⁊ expellẽdi venenũ ⁊ ꝯſumẽdi: bonũ anhelitũ fac̃. ſplenẽ duꝝ remollit: et eiꝰ oppilatões apit. Vẽtrꝭ dolorẽ ⁊ laterꝭ ãputat ac ſedat. podagricꝭ ac caducꝭ ſbuẽit ⁊ ꝯctꝭ. Cõtra morſus venenoſos ꝯfert puluis eiꝰ cũ ſuco mẽte. puluis eiꝰ carnem mortuã leuiꝛ corrodit ĩ fiſtula ⁊ ĩ plaga. fetũ mortuũ d vẽo expellit radix eiꝰ ſi cũ vino decoq̃ꝛ. Actenꝰ Diaſ. De ariſtologia dicit Pliniꝰ et Iſi. li. xvij. ꝙ mlieribꝫ fetꝭ optima ſit. Nã potata cũ pipe et vino ſordiciẽ parturiẽtiũ mõificat: ⁊ matricẽ expurgat. ⁊ mẽſtrua ꝓuocat atq3 purgat.

De Agnocaſto Caplm XV.

a Gnuscaſtus dr q̃dã herba calida ⁊ ſicca. Cuiꝰ ꝟtꝰ ẽ vt dt Pli. ꝯſuare ĩ hoĩbꝫ caſtitatẽ. Vñ ⁊ mlieres rhomane illiꝰ herbe frutices ſecũ dferre ꝯſueuerunt ĩ mortuoꝝ exequijs. qñ ꝓpꝛ hõeſtatez publicã opꝫtuit necãrio ꝯtinentiã obſuare. Hec herba ſm Plat. ⁊ Diaſ. ſꝑ viret. ⁊ eius flos potiſſime agnꝰ caſtus nũcupaꝛ. qꝛ odore ⁊ vſu reddit hoĩes caſtos ſic̃ agnos: ſm Diaſ. ⁊ Plat. Dr apiẽdo poros ⁊ ſpũs euaporãdo ⁊ hũiditatẽ ſemialẽ cõſumẽdo ĩducere caſtitatẽ. Dic̃ etiã idẽ autor: qꝛ eiꝰ decoctio valꝫ ꝯ leucophlegmaticã. i. frigidã hydropiſim ſiue albã: ſi cũ ſemĩe feniculi ⁊ modica eſula decoq̃tur. Itẽ ibidẽ. Fomẽtũ decoctõis agnicaſti matricꝭ exiccat ſupfluitates. ⁊ ipiꝰ orificiũ coanguſtat. mẽſtrua ãt ꝓuocat. ⁊ lethargiã ſanat atꝫ ſoluit ſi cũ apio ⁊ ſaluia decoq̃ꝛ ĩ ſalſa aq̃. ⁊ ide poſterior ꝑs capitis fortiꝛ abluaꝛ: vt dicit Diaſ.

De Artemeſia. Cap. XVI.

a Rtemeſia ẽ mr herbaꝝ dc̃a. q̃ q̃ndaꝫ fuit a gẽtilibꝫ diane: q̃ grece dr artemis ꝯſecrata: vt dic̃ Iſi. li. xvij. Eſt aũt herba calida et ſicca. cuiꝰ radices et folia competũt medicine. Valet ãt maxĩe ꝯ ſterilitatẽ q̃ ex cã hũida ꝓcreaꝛ. In cauſ ãt calidiſ ⁊ ſiccis nõ valꝫ: vt dic̃ Diaſc. Mẽſtrua ꝓuocat. matcẽ mũdificat ⁊ ꝯfortat. dolores capitis decocta ĩ vino vl' ĩ aq̃ mitigat ⁊ ſedat.

secũdinas ⁊ fetus mortuos euacuat.calcu
los renũ ⁊ vesice frãgit. Demonia ꝭm Pli.
fugat.⁊ mal' medicamẽtis obuiat.trita cuz
arimbia dolorẽ pedũ ex itiere mitigat. Cu
ius sũt spẽs plres. Quarũ ꝟtutes dicit̃ dia
na adinuenisse.⁊ mortalibꝫ tradidisse :vt dr
Pli.⁊ Dias.alias eiꝰ ꝟtutes refert Auic.

De Auena Cap. XVII.

Uena est herba: cuiꝰ semẽ est hoim
a ⁊ eqꝝ vsibꝫ aptũ .q̃ ꝭm Isi.est sic di
cta :eo ꝙ postq̃ꝫ sciat̃ cito aduẽiat
atq̃ꝫ crescat. Habꝫ aũt ꝭm Plat.vires leuit̃
relaxãtes.⁊ ꝯ oẽꝫ tũorẽ faciẽtes ⁊ duricias
relaxantes .⁊ faciei inmundicias depurã
tes:vt dicit̃ in Plateario.

De Balsamo. Ca. XVIII.

b Alsamũ vt dicit Isi.li.xvij.ẽ arbor
siue frutex nũq̃ꝫ crescẽs vltra altitu
dinẽ duorꝝ cubitorꝝ.⁊ est viti silis. Folijs ãt
silis rute sed albioribꝫ:spq̃ꝫ manentibꝫ.cuiꝰ
arbor dr balsamũ.lignũ ꝟo xilobalsamuz.
fructus siue semen carpobalsamũ.sucꝰ opo
balsamũ nũcupat̃.eo ꝙ ferreis vngulis cor
tex ligni ꝑcutit̃ :et ꝑ corticis vulnera quasi
per cauernas gutte opobalsami eximij ef
fluunt et distillãt. Cauerna eni greco ꝭmõe
opo dicit̃.cuiꝰ guttas adulterãt admixto cy
prio oleo siue melle .sed cognoscit̃ sophisti
catũ cũ melle si gutta lacti instillata fuerit
coagulata.cũ oleo vero si aque admixta fa
cile fuerit resoluta: qꝛ vt oleũ enatat suꝑ a
quã. Si ꝟo nõ fuerit sophisticatũ :statiz in
aqua recenti petit fundũ.vestẽ mundã quã
tangit ñ maclat neq̃ꝫ polluit. Balsama au
tẽ si pura fuerint tantã vim habẽt: vt si sol
excãduerit sustĩeri ĩ manu nõ possit. Huc
usq̃ꝫ Isi. Pli.autẽ li.xij.c.xvij.sic dicit. Oi
bus odoribꝫ p̃fert̃ balsamũ. vni trãꝝ.s. iu
dee ꝯcessũ q̃ndã .nec ĩueniebat̃ nisi ĩ duobꝫ
regijs horts.q̃ꝝ maior vigĩti iugeꝝ erat.sed
post dñantibꝫ rhomãis vinea balsami ꝑ ml'
tos colles ꝓpagata ẽ. Uiti q̃ppe silior ẽ q̃ꝫ
myrto.mõ vineaꝝ sic et vitis ĩplet colles.si
ne ãminicul' ãt eiꝰ rami se sustẽtãt. Proceri
or eni altitudo eiꝰ int' binos cubitos subsi
stit. Cauendũ ẽ aũt ne cũ ferro ad intiora li
gni ledat̃.⁊ iõ cauẽdũ ẽ ne vltra corticẽ vio
let̃.qꝛ leso ligno interiori totũ perit. Est au
tẽ arbor total'r medicinalis.cuiꝰ p̃cipua ⁊ ꝓ
ma gr̃a est in suco.scd̃a ĩ semĩe.tertia ĩ corti
ce.mĩma ẽ in ligno. Ex his ẽ optimũ qd̃ est
odoriferꝝ ⁊ semĩe maximũ ⁊ põderosissimũ:

mordẽs gustũ:⁊ feruẽs ĩ ore: ⁊ colore rufũ.
Hucusq̃ꝫ Pli.li.xij.c.xvij. Dias. aũt dic̃ ꝙ
q̃dam est spẽs balsami q̃ crescit circa baby
loniã:vbi sunt septẽ fõtes . Si ãt aliũ in lo
cũ trãsferat̃ nec flores nec fructꝰ fac̃. In tp̃e
estiuo lenit̃ inciduntr rami eiꝰ cũ cultello os
seo vel alio nõ nimis acuto :ne lignũ intrin
secus ledat̃.qꝛ tũc ꝑiret. Sub cortice ãt ici
so ponũt̃ vitree ãpulle ĩ qbꝫ gutte stillantes
colligũt̃. Si ꝟo vna gutta ponat̃ ĩ palato:
cerebꝝ ita calefacit ꝙ videt̃ succẽdi. Hꝫ au
tẽ ꝟtutẽ dissoluẽdi:ꝯsumẽdi: ⁊ corpa mor
tua ĩcorrupta ꝯſuãdi.qꝛ q̃ꝫtũ dissoluit tan
tũ ꝯsumit.vt dr ĩ Plat. Mẽstrua ꝓuocat:⁊
educit fetũ mortuũ. ⁊ molã de ventre eijcit
⁊ excludit. Lapidẽ ĩ renibꝫ et vesica frãgit.
Iliacã passionẽ soluit. Oẽs inueťatas capi
tis passiões tollit si mõ debito assumat̃.q̃ti
dianis febribꝫ ⁊ q̃rtanis subuẽit.morsibus
venenosis occurrit. Has ⁊ ml'tas alias no
biles ꝟtutes hꝫ:q̃s enũerare essꝫ lõgũ. Sꝫ
hec de multis nũc sufficiant.

De Bdellio Capitulũ. XIX

b Delliũ vt dr Pli.li.xij.c.x.est nomia
tissima arbor nigra: silis oliue ĩ fo
lijs ⁊ ĩ robore.cuiꝰ gumi maxime repit̃ ĩ vsi
bus medicine. Nã eiꝰ lachryma siue gumi
est trãslucida.gustui amara:bene odorifera
Sed magis est aromatica quãdo vino ẽ in
fusa. Idem tãgit glo. suꝑ Geñ. ij. vbi dicit̃.
Ibi ĩuenit̃ bdelliũ ⁊ lapis onycinꝰ ⁊c̃. Na
scit̃ vt dicit Pli.in ꝑtibꝫ oriẽtis :vt ĩ arabia
⁊ ĩdia ⁊ chaldea ⁊c̃. Bdellia aũt vt dr Isi.
li.xvij.est indie et arabie arbor. cuiꝰ lachry
ma arabica melior ẽ.aromatica ei ẽ lucida.
subalbida.lenis.pĩguis.eq̃lit̃ cerea.⁊ q̃ faci
le remollit̃.⁊ ẽ amara:boni odoris:ligno vl'
terre nõ mixta. Indica ꝟo sordida atq̃ꝫ nig̃
Et adulterat̃ cũ gumi q̃ non ita amarificat
gustũ. Undecũq̃ꝫ autẽ vẽiat glutinosaꝫ val
de hꝫ subaꝫ:⁊ astrictiuã et etiã attractiuam
Et iõ vt dicit Diasco.et Platea. repugnat
disenterie facte ex acuta matia.et valꝫ pati
entibꝫ fluxũ ex fortissima pharmacia. i. me
dicĩa fortit' laxatiua Ualꝫ ẽt ꝯ apostẽata in
teriora ⁊ extiora si ide fuerit iuncta.calculũ
rũpit.tussiꝫ cõpescit.morsibꝫ reptiliũ occur
rit.intestinoꝝ dolorẽ lenit:vt dr Plat. Her
niosis ⁊ in ꝑtibꝫ inferioribꝫ rupts ꝓficit ad ĩ
terioꝝ ꝯsolidatõem.cũ gumi bdellico ꝯcor
dat vernix siue bernix.qd̃ dr gumi arboris
hñs ꝟtutẽ ꝯglutinãdi:clarificãdi et conser

nādi.⁊ ideo pictores eo maxime vtunꝉ.mlꝉ
tū ſiq̄dē ſtringit ſic̄ ⁊ bdelliū.alrꝰ tñ eſt na-
ture.qꝛ frigida ⁊ ſicca in ſcd̄o ḡdu.bdelliuꝫ
vero calidū ⁊ hūidū:vt dꝛ in Plat.

De Buxo Capitulū.XX.

b Buxus vt dt Iſido.li.xvij.grecū no
men eſt.ſed ex ꝑte a latinis eſt cor-
ruptū.Nā pixos apd̄ eos appellaꝉ
ſꝑ virēs.q̄ lenitate matie lraꝝ formādiſ api
cibꝫ ē apta.Nā tabl'a buxia bñ polita colo
rē recipit albū ī q̄ d facili figure ⁊ lraꝝ chara
cteres īſcribūꝉ.⁊ etiā de facili pꝰ delenꝉ.Et
dꝛ ſꝫ Iſi.hec buxꝰ ꝑ tota arbore.⁊ h̄ buxū
ꝑ intiori ligno.Vñ dic̄ q̄dā.Hec buxꝰ cre-
ſcit.h̄ buxū creſcere neſcit.Eſt āt arboꝛ mlꝉ
tū ſolide matie ⁊ ꝯpacte.cuiꝰ hūoꝛ nutimen
tal' mltū ē viſcoſꝰ ⁊ ꝯpactꝰ:vt dt Alphredꝰ
li.veget.Et iō lignū hꝫ groſſū ⁊ pōderoſū.
qd̄ miſſū i aq̄ petit fūdū ſic̄ hebenꝰ.⁊ h̄ ꝓpꝉ
cōpactōꝫ ligni ñ hñtꝭ poros aptos vbi poſ
ſit ītrare aer.ꝑ cuiꝰ ſubītratōeꝫ poſſꝫ ſuꝑ aq̄
ſuꝑficiē eleuari.vt dt idē Alphredꝰ.Folia
etiā iō diu hꝫ virētia:q̄ de facili nō cadunt
niſi paulatī:qñ vno cadēte alid mox ſucce-
dit.Mlta q̄dē hꝫ folia ⁊ ſpiſſa.ſꝫ modicum
hꝫ fructū ſiue nullū.Arboꝛꝭ buxi raſura cū
frigida ſit ⁊ ſicca decocta in aq̄ puteali ꝯſtri
git fluxū:vt Diaſ.dt.Tingit etiā ⁊ ipos cri
nes ſi d eiꝰ decoctōe ſepiꝰ abluanꝉ.Sapoꝛ
ſiq̄dem eiꝰ eſt amarꝰ.vt dt Pli.li.xvij.c.⁊ o-
doꝛ ḡuis.tñ q̄uis ḡuet ſapore guſtū.nihi-
lominꝰ cū viroꝛe ꝯtinuo delectat viſū.oī tē
poꝛe ꝯſuat viroꝛē ſuū ⁊ maxie ī eſtate.qꝛ ī
hyeme eiꝰ folia aliq̄ntulū expalleſcūt:ſꝫ nō
cadūt.vt dt Alphredꝰ.Cuiꝰ cā ē:quia ha-
bet viſcoſū hūoꝛē ī ſe.In radice ꝟo multaꝫ
humiditatē liq̄dā.et iō nō cadūt folia.Vñ
adueniēte caliditate ꝓuocaꝉ hūoꝛ ad extio
ra.q̄ tactꝰ caloꝛe fit viridis.ſꝫ adueniēte fri
giditate reꝑcutiꝉ hūoꝛ.et abūdat ſiccitas.⁊
fit coloꝛ pallidꝰ ſiue glaucꝰ.Creſcit āt buxꝰ
ī locꝭ calidis ⁊ petroſꝭ.⁊ iō mltū hꝫ duriciei
⁊ etiā nodoſe ſoliditatꝭ.lignū tñ intiꝰ lene ē.
⁊ ad planādū ſūme aptū.īſciſſuras ⁊ figuraſ
ī eo factas diu tenꝫ.⁊ iō imagīes pulcre du
rabiles īde fiūt.Fiūt etiā ex buxo pyxides
habiles ad muſti et alioꝝ aromatū ꝯſuati-
onē.Ad mltos etiā alios vſus q̄s enūerare
lōgū eēt valꝫ buxꝰ.ſꝫ hec nūc ſufficiāt.

De Balauſtia Cap.XXI

b Balauſtia eſt flos caducꝰ malignati.
Cū enī arboꝛ fructꝰ dꝫ ꝓducere flo-
res ī quadā tuberoſitate ꝯglutināꝉ.⁊ ab ar
boꝛe qñqꜫ cadūt q̄ a medicꝭ reſuāꝉ vſui me
dicine.⁊ pñt ſuari ꝑ hyemē in magna effi-
cacia:vt dt Diaſ.Eſt āt balauſtia frigida ⁊
ſicca.⁊ hꝫ ꝟtutē ꝯſtrigēdi ⁊ deſiccādi hūoꝛē
Et iō valꝫ ꝯ̄ diſenteriā ⁊ ſanguineū fluxum
vētris:⁊ ꝯ̄ fluxū mēſtrualē.Itē ꝟtutē hꝫ cō
ſtrigendi vomitū cholericū:ſi decocta ī ace
to cū ſpōgia ſuꝑ furculā pectoꝛꝭ appōatur
Itē puluis vl'nera ꝯſolidat.gīginas ſanat.
⁊ eaꝝ putredinē āputat ⁊ emūdat.Radices
dētiū ꝯſolidat ⁊ ꝯfirmat.vlcera etiā ſanat
labioꝝ.Hec oīa fac̄ pſidia.i.coꝛtex arboriſ
eiuſdē.⁊ p̄cipue fructꝰ ſiue pomi.⁊ dꝫ acci-
pi qñ pomū eſt maturū

De Betha Capitulū.XXII.

b Betha ē herba cōis ⁊ hoꝛtulana ſm
Diaſ.Duplex eſt ſpēs eiꝰ.ſ.alba et
nigra.Et vtꝰuſqꜫ ſucꝰ naribꝫ īſtillatꝰ
purgat caput.auriū etiā doloꝛē mitigat.lē
des ⁊ alias capitꝭ immūdicias ⁊ faciei ma-
culas emūdat.capillos reparat et cōſeruat
Foliū eiꝰ tūſum ⁊ appoſitū ignē ſacꝝ extin-
guit.naſcētia etiā vulnera cōpeſcit.malos
hūoꝛeſ nutrit.ſi nimis ſepe ī vſu habeaꝉ:vt
dic̄ Diaſ.De betha dic̄ Ariſ.Suꝑ eiꝰ radi-
cē:ſic̄ ⁊ ſuꝑ caulē pōt plātari ſurculꝰ:q̄ tan-
dē coꝛroboꝛante radice ī arboꝛē trāſmutaꝉ
vt ꝑꝫ ſupꝛa de natura plātaꝝ.

De Cedro. Ca.XXIII.

c Cedrus ē arboꝛ quā greci cedros vo
cāt q̄ſi ceomones drioſticō.i.arbo-
ris hūoꝛ ardētꝭ.Cꝰ folia ad cyꝑſſi ſilitudi-
nē rñdent:vt dt Iſi.li.xvij.vbi ſubdit.Ce-
drus eſt lignū iocūdi odoꝛis:⁊ diu durās.
⁊ nunqꜫ a tinea vl' teredine.id eſt.lignoꝛum
ꝟme extmiaꝉ.Vñ ꝓpꝉ eiꝰ ꝑpetuā durabili-
tatē ex cedrꝭ fiūt lacūaria ī regū palatijs ⁊ ī
tēplis.Huiꝰ arboꝛis gumi ſiue lachꝛyma
dꝛ cedria q̄ ad ꝯſuatōꝫ libꝛoꝝ ſūme ē neccā-
ria.Nā libꝛi d hac lachꝛyma liniti nec a tine
is coꝛrodūꝉ.nec tꝑe ſeneſcūt Naſciꝉ āt ī tra
africa ⁊ ī ſyria.⁊ maxie ī mōte libani.Eſt ḡ
cedrꝰ arboꝛ altiſſima:oīm arboꝝ dña ⁊ re-
gina:vt dt Rab.ſuꝑ p̄s.Eſt etiā aſpc̄u pul
cra ſꝑ retinēs viroꝛē ſuuꝫ.Eſt inſuꝑ olfatu
odoꝛifera.cuiꝰ odoꝛ fugat ſerpētes ⁊ oīa ve
nenoſa:vt dt ideꝫ.Eſt ḡ fructu ſuauiſſima.
poma eī cedrina ſūt maḡ:oblōga:citrini ſi-
ue glauci coloꝛꝭ:miri odoꝛꝭ.ḡtiſſimi ſapoꝛꝭ
Sapoꝛē eī hñt triplicē.nā in medio circa ḡ
na ſunt poma citrina ⁊ acetoſa.In ſuꝑficie

iuxta corticē sunt dulcia. In carne siue me
dulla interiori inꝰ dulce ⁊ acetosū sūt media.
Est etiā cedrus multe efficacie ⁊ ꝟtutꝫ ⁊ val
de medicinalꝭ. Nā eiꝰ lachryma q̄ ē gumosa
in suba ⁊ aliq̄ntulū pyramidalis siue pinea
in figura acrē virtutē habet ⁊ feruentē: vn
de vrit et siccat. vt dicit Dias. Caliginē ocu
lorū detergit. vermes auriū occidit. ꝯ dolo
rē dētiū subuenit. morsibꝫ serpentū occur
rit. cū isopi suco sonitū auriū tollit. tumorē
fauciū sedat. vulnera pulmonis curat. mol
les carnes a putredine seruat. corpa etiam
mortua reposita ī ligno cedrino ⁊ eiꝰ lachry
ma iuncta virtus cedrina a tabe ⁊ putrediē
defensat. Semē etiā cedri tussim sedat. mē
strua ꝓuocat: ⁊ secūdinas excludit. matricē
purgat. neruos spasmatos et ꝯctos remol
lit ⁊ relaxat: vrinā mouet. ⁊ arenulas ī vesi
ca et renibꝫ mūdat. Has ⁊ multas alias ꝟ
tutes ponit Diasco. de cedro ⁊ eiꝰ suco: se
mine atqꝫ fructu. Pliniꝰ aūt d̄ q̄dā specie ce
dri sic d̄t. Est inq̄t arbor q̄dā noīe medica
a medorꝝ t̄ra ꝑmitꝰ asportata. q̄ a grecꝭ cy
tria vel cedronilla est dicta. eo ꝙ eiꝰ pomū
odorē ⁊ ꝟtutē cedri seq̄ videaꝛ ⁊ eiꝰ saporē
imiteꝛ: vt dic̄ Isi. li. xvij. Eiusdē enī arborꝭ
pomū vt d̄t Pli. ꝯriū ē venenis. ⁊ ē arbor:
vt d̄t idē q̄ ī oīni tp̄e fere ē plena pomis. q̄ ī
ea partim sūt matura. ꝑtim acerba. partim
in flore sūt posita. qd̄ ī alijs arboribꝫ raruꝫ
est. Hāc arborē mlti assyriā vocāt: vt d̄t idē

De Cypresso Ca. XXIIII.

C ypressus grece d̄r Cyparissꝰ: vt d̄t
Isi. li. xvij. qr caput eius a rotūdita
te in acumē erigiꝛ. Vn̄ ⁊ conon alta
rotūditas nūcupaꝛ. Cuiꝰ fructꝰ talꝭ est dispo
sitōis. ⁊ ideo conus appellaꝛ. eo ꝙ conum
imitetur. vnde ⁊ cypressi conifere dicuntur.
Huius lignū habet virtutē ꝓximā pene ce
dro. aptūqꝫ est turribus templorꝝ. sua enim
imputribili soliditate oneri nūqꝫ cedit. sꝫ
semꝑ in ꝑma remanet firmitate. Suauissi
mi est odoris. ⁊ ideo antiq̄ solebāt facere ro
gum de ramis eiꝰ: vt odoris sui iocūditate
reꝑmerent fetorē cadauerū mortuorꝝ. Huc
usqꝫ Isido. Est autē cypssus arbor calida ī
ꝑmo gradu ⁊ sicca in secūdo. cuiꝰ pomum
lignum ⁊ folia cōpetunt medicine. vt dicit
Platearīꝰ. Sunt eī stiptica ⁊ ꝯsolidatiua.
⁊ id̄o valent ꝯ fluxū vētris ex debilitate vir
tutis retentiue: si eorꝝ puluis in cibis vꝉ in
potibꝫ assumaꝛ. Valēt ꝯ iliacā passionem ⁊
dolorē lumborū, si cuꝫ aqua pluuiali deco
quanꝛ. deinde vinū lympheꝛ. Cypressi folia
recentia vulnera purgant et sanant. sacrum
ignem fugant. nares polipոsas mūdant. et
fetorē amputant: fluxū sanguis sedāt. Se
men ergo eius mixtū cum caricis. i. ficubꝰ
siccis duricias soluit. reumatis fluxū strin
git. contra antracē. i. apostema venenosum
⁊ morsum mortiferū subuenit. ⁊ eius mali
ciā ne se diffundat reprimit ⁊ cōpescit. mor
sibus venenatis occurrit. Has autē virtu
tes cypressi recitat Diasco. ⁊ multo plures
Plinius autē li. xviij. ca. xxxij. Cypressus est
arbor ramosa. a fructu habēs vacuas bac
cas. ꝑ fructu folia amara odore violenta.
vmbra gratiosa. Cuiꝰ duplex diciꝛ esse spe
cies. masculus scꝫ et femina. femina aūt ste
rilis ē: verūtamē aspectu pulcra. cuiꝰ rami
in fastigio sunt densi et inuicem conuoluti.
masculi vero rami sunt magis spissi. qui si
p̄cisi fuerint regerminant.

De Cypro Capitulū. XXV

C yprus de quo diciꝛ Canticorꝝ. iiij.
Cypri cū nardo ⁊c̄. ſm Pliniū li. xij.
ca. xxvj. est arbor in egypto sīlis oli
ue ī folijs. sed eius folia sūt viridiora ⁊ cras
siora cū flore nigro et semīe cādido ⁊ odora
to. qd̄ si cū oleo coctū fuerit aut ꝯfectuꝫ ex
ꝑmitur in vngentū regiū: qd̄ odoriferꝝ ē ⁊ sū
me delitiosū ⁊ cyprus diciꝛ. Idem d̄t Isid.
li. xvij. ⁊ glo. suꝑ Cant. Scd̄ꝫ Pliniū auteꝫ
d̄r ꝙ optima huiꝰ generis arbor crescit in
egypto suꝑ nilū in canopia regione. Secū
da vero in ascalone. Tertia in cypro: cuius
est mira odorꝭ suauitas. Arbori huic vt di
cit idē est alia arbor sīlis q̄ diciꝛ aspalatos:
habēs sīlitudinē in flore cū flore rose. ex cu
ius radice ⁊ flore nobile fit vngentū. Dic̄ et
idē ꝙ in oī frutice vbi directe refulget arcꝰ
celestis eadē fit suauitas odoris q̄ꝫdiu ibi
dē fulget arcꝰ. sed si suꝑ eandē arborē fulse
rit ienarrabiliter eiꝰ odorē ampliat et deco
rem. Et est sīlis spine cādide. colorē habēs
igneū siue rufum. ⁊ in parte redolet vt casto
reū. A multis vocaꝛ sceptrū helisei. vt dicit
idem. Dicit adhuc Diasco. ꝙ cyprus est ar
bor medicinalis cōuenientis et cōglutina
tiue virtutis. Cuiꝰ foliū masticatū tumores
oris cōpescit. eiꝰ elaxatura siue decoctio ꝟ
mes capitis interficit. ⁊ inficit capillos si ide
capilli fomenteꝛ. flos eius cum aceto deco
ctus dolorem capitis soluit: vt dicit idem.

Cuius lentiſcus dicit alterius virtutꝫ Que
re ſupꝛa de littera A.

De Cinnamomo

Capitulū. XXVI.

Innamomū de quo dꝛ Ecci. xxiiij.
c ⁊ Exo. xxx. ſic ibi dt glo. eſt ꝟgultū
qd naſcit in india ⁊ ethiopia: duoꝝ
tm̄modo cubitorū. Et dicit cinnamomū:
quia ſubtiles ⁊ replicatos habet culmos:
cerei vel nigri coloꝛis. qꝛ fracti reddūt viſi-
bile ſpiramentū. Cinnamomū ꝟo ꝗnto gra
cilius ⁊ ſubtiliꝰ: tanto carius eſt. ⁊ quanto
groſſius: tāto deſpectiꝰ reputat. Scdꝫ Iſi
dorū autē li. xvij. Cinnamomū eo eſt dictū
ꝙ coꝛtex eiꝰ ī modū canne eſt gracil' et rotū-
dus. ⁊ creſcit ſtipite breui: ꝟgas tenues ha
bens. Qd cū frangit ad modū nebule ſua-
uiſſimū emittit ſpiramē. Sup Ecci. xxiiij.
dicit glo. Cinnamomū ē breuis arboꝛ odo
rifera ⁊ dulcis cinerei coloꝛis: pꝛeſtās plus
duplo ad medicine vſum ꝗꝫ fiſtula. Pliniꝰ
ꝗꝫ li. xij. c. xxj. De cinnamomo inꝗt ⁊ caſia
fabuloſe narrauit antiꝗtas: ꝙ inuenit in ni-
dis auiū. et ſpecialit' phenicꝭ. nec haberi po
teſt niſi qd cadit ꝓpꝛio pondere. vel qd excu
titur cum plūbatis ſagittis. Sed iſta fin-
gunt hoīes: vt rerū pꝛecia augeant. Scdꝫ
ꝟitatē aūt cinnamomū creſcit apud trogo-
ditas in ethiopia: qui ꝑ vaſta maria in rati
bus deducūt illud ad poꝛtū gelbenitarum
Et eſt frutex duoꝝ cubitoꝛū ad maximū: vl'
vnius palmi ad minimū. truncū habens in
groſſicie quattuoꝛ vl' ſex. alij habent vnde-
cim vel duodecim digitoꝛuꝫ. Nec olet niſi
quādo areſcit. Siccitate em̄ gaudet et ī ſe-
mīe ſterilioꝛ efficit. Contra arboꝛū naturā
aliarum inter vepꝛes ⁊ rupes dēſiſſimas gi
gnit. ⁊ ideo nō ſine magna difficultate r̄col
ligitur. Ante oꝛtū ſolis aut poſt occaſum
nulli licētia colligendi ꝯcedit. quod cū col-
lectum fuerit ſarmenta haſta diuidit ſacer-
dos. deoqꝫ partē ponit: reli quuꝫ mercatoꝛ
emit. Pꝛecipua autē bonitas eiꝰ vel virtꝰ ē
in denſiſſimis virgultoꝛū partibus ad lon
gitudinē palmi. ⁊ quod eſt in trunci medio
vel quod eſt ꝓximū radici: parū vl' nihil va
let. quia ibi minimū coꝛticis eſt. in quo eſt
ſumma bonitas cinnamomi. ⁊ ideo cacu-
mina et ſuꝑioꝛes partes pꝛeferuntur. quia
ibi coꝛtex plus abundat. lignū vero interiꝰ
reſpectu coꝛticis nullius vl' modici ē valoꝛꝭ
Huculqꝫ Plinius. li. xij. Scdꝫ Diaſ. ꝟo et
Plat. Cinnamomū calidū eſt in tertio gra
du. ⁊ ſiccū in ſcdo gradu. Cuiꝰ duo ſunt ge-
nera. groſſum. ſ. ⁊ ſubtile. ⁊ groſſum ē minꝰ
laudabile. et ponitur in vomitiuis medici
nis. qd ꝟo gracile eſt ⁊ ſubtile: ē laudabile.
⁊ in alijs antidotis magis vtile. Eſt aūt eli
gendū qd eſt ſubtile acutū hn̄s ſapoꝛē. dul
cedini intermixtū cū multa aromaticitate. ⁊
ſurrufum in coloꝛe. Qd aūt ſubalbiduꝫ eſt
minus valet. ex aromaticitate hn̄s ꝟtutē cō
foꝛtandi cerebꝝ. ex ꝯglutinoſitate habꝫ vir
tutē ꝯſolidādi. Habet aūt cinnamomū mul
tiplicē ꝟtutem. vt dt Diaſc. Nam tuſſim ex
groſſa humiditate ſedat. tritū ⁊ cum aceto
mixtū impetiginē extirpat. Collyꝛijs admi
xtū humiditatē oculoꝝ deſiccat. renū dolo
rē mitigat. hydꝛopiſim curat. moꝛſus repti
liū ſanat. appetitū ꝯfoꝛtat. mēſtrua ꝓuocat.
oppilationeꝫ aperit. cibū digerit ⁊ phlegma
diſſoluit ⁊ ꝯſumit. potatū cum vino ſecun-
dinas excludit. caliginem oculoꝛum deter-
git. ſyncopi ac cardiace paſſiōi ſubuenit at-
qꝫ ſuccurrit.

De Caſia

Caplm. XXVII

Aſia de ꝗ dꝛ Exo. xxx. ſpēs ē aroma
c tica. ⁊ naſcit ſm Iſi. li. xvij. in arabia
⁊ eſt ꝟga robuſti coꝛticis ⁊ purpure
is foleis: vt coꝛtex piperꝭ. ⁊ ē ſilis cinnamo
mo ī ꝟtute: ſꝫ tn̄ potētia inferioꝛ. Vn̄ ī loco
cinnamomi duplex ē pōdꝰ eiꝰ. In medicis
ſepiꝰ admiſcet. vt dt Iſi. Glo. aūt ſup Exo.
c. xxx. Caſia ī locꝭ aꝗſis naſcit. ⁊ ī imēſuꝫ cre
ſcit ac bonū odoꝛē reddit. De caſia dt Pli.
li. xij. c. xxj. Frutex inꝗt caſie iuxta cīnamo-
mi cāpos naſcit. cuiꝰ āplitudo ē triū cubito
rū. cuiꝰ ſarmētū ē groſſiuſ ſarmēto cīnamo
mi. Cuiꝰ ē triplex coloꝛ. Pꝛimo em̄ cādeſcit
deinde rubeſcit. tādē nigreſcit. ⁊ iſta ꝑs ma
xime eſt laudabilis. poſt nigrā āt laudabili
oꝛ ē rubea ⁊ minꝰ laudabil' ē cādida. Nā ci-
tiꝰ a ꝟmibꝯ coꝛrodit ⁊ cauat. ⁊ hͦ accidit ꝓpt
ſue ſubē mollicīē ⁊ mīoꝛē amaritudinē coꝛ-
ticꝭ ⁊ ꝟtutē. Pꝛobat eī caſia cū ē recēs ꝑ o-
doꝛē. ꝑ ſapoꝛē ⁊ ꝑ caloꝛē. Nā caſia nobilis
ſubdulcꝭ paucī ⁊ acuti ē ſapoꝛꝭ: ſuauī ⁊ iocū
di eſt odoꝛis. ſubnigri inſuꝑ vel purpurei ē
coloꝛis: ⁊ pōderis eſt grauioꝛꝭ. ⁊ maxīe lau
dat illa caſia ꝗ ō facili nō frāgit ſed reflectit
potiꝰ ⁊ plicat. Alia aūt eſt ſpēs caſie ꝗ bal-
ſamo de ſaba ſilis eſt in odoꝛe. ſed amara ē.
Et ideo pꝛima ſcꝫ nigra que eſt ſubdulcis

z feruēt sapor; z bōi odor; a medic; pl' laudat. Hucusq; Pli. Scōm Plat. āt z Dias. casia ē duplex. s. casea fistula z casea lignea: q̄ ē frutic; cuiusdā cortex nascētis iuxta pfinia babylonis. cui⁹ diuerse sūt spēs. Una ē sil'is cinamomo q̄ surrusa ē z rotūda solidā q; hz subaz. z cū frāgit' vl' terit' ñ plicat' sz resistit. acuta ē in sapore z pax dulc; z ista medici vit vtunt'. Alia ē spēs q̄ ē subamara ptim hñs colores distinctos z hac vtūt' medici. z ē eligēda q̄ nō facile frāgit' sz plicat'. et q̄ hz acutū saporē mixtū dulcedini cū aromaticitate. cū āt frangit' colores hz subalbidos iteri⁹ z distinctos z rufos inmixtos. Sophisticat' qñz cū admixtōe cortic; capar; sz cogscit': qz subamari ē sapor; ptutē hz diureticā. i. diuisiuā ex subtilitate sue sbstātie. Hz et ptutē ɔsumēdi ex q̄litatib; suis Insup hz vi ɔfortādi ex aromaticitate. reumaticas z frigidas cās curat. epilēticos et caducos iuuat. cerebx ɔfortat. renes z vesicaz purgat. apostemata maturat z sanat renes z epar z splenē deoppilat. fetorē or; masticata palliat aut āputat. mēstrua puocat. z matricē ɔfortat. ɔ̄ syncopim z defectū cordis iuuat si ex ei⁹ puluere z rosis z osse cerui syrupus fiat. Hucusq; Diascoī. et Platearius.

De Casia fistula.
Caplm. XXVIII

C Asia fistula ē fruct⁹ cuiusdā arbor; q̄ lōga semia pducit. sz succedente tpe elōgat' z ingrossat' z calor; actōe exteri⁹ ɔdēsat'. medulla iteri⁹ existēte nigra z humida atq; dulci q̄ mixta ē cū albis gnis z q̄busdā cellul' ad modū faui mell' iteri⁹ ē disticta. Est āt eligēda q̄ est grossa z ponderosa. qz multā signat ineē hūiditatē. reijciēda est ēt leuis z sonora. qz signat vacuitatē z siccitatē. ptutē hz leniendi mollificādi z mūdificādi z feruorē sāguis mirabilit' mitigādi ac cholerā z sanguinē depurandi. apostemata gule dissoluit. visceribz vtil' ē. z vicijs pectoris subuenit. mēstrua retēta ex pingui hūore educit. tumorē viscex z itestinox dolorez potata tollit. Hucusq; Dias. Quis āt vsualit' i casia duplex ss. sonat. cū simplici tñ scribi z pnūciari dz vt casia dicat'. vt dicūt autores. Uñ Ouidi⁹. xv. metamorph. Quo sil' ac casias z nardi leuis aristas zc. Et sic vbiq; ōt Pli. z Persi⁹ z alij.

De Calamo Ca. XXIX.

C Alamus aromaticus: de q̄ ōz Exo. xxx. a sīlitudie calami vsual' ē vocatus: vt ōt Isi. li. xvij. Et gignit' i india mult; modis geniculat⁹: odore suauis. mira fragrās odoris suauitate. Qui si frangitur in mltas ptes scindit' et diuidit'. Et in gustu ē sil'is casie cū leni acrimonia remorsdēte: vt ōt Isi. Scōz Pap. pro feruēt; ē virtutis. In glo. sup Exo. xxx. ōz q; calam⁹ aromatic⁹ est spēs q̄ crescit iuxta mōtē libani. Ubicūq; āt crescit ōt Dias. Plat. Pli. spēs est calida et sicca in scōo gdu. Et ē radix cuiusdā fruticis calamo valde sil'is: z magni odoris. hz āt ad modū cāne cōcauitatē i q̄ lignū inuenit'. qō q̄dē extrahi dz cū nullius sit valoris. tñ aliqñ intus dimittit' vt maioris pōder; videat'. Est aūt fz eosdē autores calam⁹ duplex. s. Persic⁹ q̄ colore est citrin⁹ Alius est indic⁹ q̄ colore ē subalbid⁹. q̄ cū frangit' facile nō pulueriza'. Et hz ptutē mirabilē ɔfortādi. vnde stomachū ɔfortat z digestionē adiuuat. matie si cū absinthio tēpet'. Cardiacos z cordis defectū quē greci syncopim vocāt cū aq̄ rosacea mltū iuuat. Scōz Pli. aūt calam⁹ odorās ē indic⁹ qui matie valet qñ ē surrufus. nodis plenus et spissus. z qñ nō frāgit' i ptes plīmas valde siccas. Et ē valde medicial' fere sic̄ casia vl' etiā cīnamomū. Quax ptutes q̄re sup. Nā menstrua puocat.

De Calamo vsuali
Caplm XXX.

C Alamus vsual' fm Isidox dī canna stipule vl' segetis. z sic ōz a caleo cales. eo q; immisso flatu aliqualit' calescit. Et est pprie stipes medius in segete inter radicē atq; fructū siue spicā in qua fruct⁹ contine'. Alio etiā noie vocat' culmus: vt dicit Isido. Et est interius cōcauus: exteri⁹ planus et rotundus. nodis aliquib; munitur. multis tuniculis circūuestitur: quo mediāte spica pficit et nutritur. quo deficiēte deficit et spica. z penit⁹ destruit'. modico venti impulsu hincinde agitat' et mouetur: facillime frangitur et incuruat'. et vix erigitur vel reparatur.

De Calamo scripturali
Caplm. XXXI.

C Alamus scripturalis: d̄ q̄ in Psal. dicit'. Lingua mea calamus scribe idē ē qō arūdo. qz antiq̄ arūdie vtebant' i scribēdo añq; vsus pēnax haberet'.

Nā arūdo vt dicit Pli. li. xvj. c. xxxiiij. vtil'
ē ad mltos vſꝰ. Arūdies iḡt īt aq̄ticos fru
tices obtinēt ꝓncipatū. ſuntq꜡ neċarie ī bel
lo et ī pace. Nā arūdibꝫ ſeptētrionales po
puli domos ſuas aptiſſime tegūt. ⁊ eaſ ī ſu
is cauernis ꝑ delitijſ ⁊ ornatu ſuſpēdere cō
ſueuerūt. Calamis ēt orietꝫ ppl'i bella agūt
⁊ de eis ſpicl'a faciūt. Tāte ei lōgitudis ſūt
in mltis ꝑtibꝫ ꝙ haſtaꝝ vicē ꝓbēt: radicem
hn̄t viuacē. Vn̄ ſi eaꝝ frutices recidāt fecū
diꝰ ſurgūt. Sūt aūt aliq̄ calami q̄dā medul
la repleti. q̄dā ex toto ꝯcaui. q̄ ad fiſtulas fa
ciēdas ſūt mltū apti. Calami aūt medulla
ti hn̄tes lignū ſpiſſum ⁊ nodoſū pugnātibꝫ
plꝰ ꝯueniūt. Sūt ⁊ miores arūdies ī locis
minꝰ aq̄ſis creſcētes. ſubam hn̄tes tenuē ⁊
valde durā. ⁊ medullā q̄ſi nullā. ⁊ eaꝝ ſupfi
cies ē plana ⁊ relucēs ac polita: nō nodoſa.
Et tales calami ſunt habiles ad ſcribēdū.
Cuiꝰ ꝑs antior ꝓciſa acuit̄: ⁊ ad ſcribēdum
adaptat̄. ⁊ vt ꝑfectiꝰ atramētū admīſtret pa
tū ſcindit̄. ⁊ ī ꝑte dextra plꝰ q꜡ ī ſiniſtra aliq̄n
tulū ꝓlōgat̄. Sunt et alij calami dulci me
dulla pleni q̄ ꝑ minuta fruſta īciſi piſtant̄. et
ad lentū ignē ī lebete decoquūt̄ vſq꜡ ad ſpiſ
ſitudinē. ⁊ ꝓmo videt̄ totū trāſire ī ſpumā.
ſed poſt facta reſidētia ſpiſſiꝰ ⁊ meliꝰ fundū
petit. ſpumoſū aūt et vanū ſup̄ manat. ⁊ per
aliō ſophiſticat̄: ſ꜡ diſcernit̄. q꜡ bonū crepi
tat ī ore. ⁊ ē valde dulce. malū ꝟo nō: ſ꜡ ī ore
euaneſcit: vt dr̄ in Plat.

De Cappare Cap. XXXII.

c Apparꝫ d̄ q̄ Eccis vl. ſ꜡ Pli. li. xiij
c. xxiiij. ⁊ ſm Iſi. eſt frutex ī oriēte
naſcēs: cuiꝰ cortex folia ⁊ flores ꝯueniunt
medicine. et ꝓcipue cortices q̄ ſunt in radi
ce. Et vt dicit Iſi. li. xvij. Capparis a grecꝫ
nomē ſūpſit. eo ꝙ h꜡ rotūda ī ſūmitatibꝫ ca
pitella. De cappari āt d̄t Diaſ. ꝙ ē herba ſi
ue frutex ſpinoſus expaſſꝰ ſr̄ trā. vnctōe ple
nꝰ: cuiꝰ ꝟtus duriciā ſplenis ſup̄ oīa medi
camīa iuuat. Naſcit̄ ī locꝫ aridis ⁊ ſiccis ac
durꝫ. ⁊ maxīe ī antiq̄s murꝫ. ventrē remollit
comeſtū: vrinā ꝓuocat: et mēſtruis impat.
Dolorē dentiū mitigat. ſucꝰ eiꝰ auribꝫ īſtilla
tus. ꝟmes necat. mltas hab꜡ radices ⁊ ma
gnas. q̄ꝝ cortices ſūt vtiles ad ꝓdicta. In
Plat. dr̄. capparꝫ vt volūt q̄dā eſt herba q̄ ī
ꝓncipio verꝫ ē colligēda ⁊ deſiccāda. ⁊ ꝑ ſe
ptē annoſ ī mag̃ efficacia ꝯſuāda eſt. Et eſt
bona ac laudabil': q̄ cū frāgit̄ n̄ pulueriçat̄.
⁊ aliq̄ntulum ē ſubamara in ſapore et ſurru
ſa in colore. ⁊ flores eiꝰ ſūt calidi qn̄ adhuc
ſūt clauſi. q꜡ nihil valēt cu꜡ fuerint dilatati
cū ſale ꝯdiūt̄ et ſic vſui reſuant̄. Virtutē ha
bēt appetitū excitādi ⁊ digerēdi hūorē ī ore
ſtomachi exn̄te꜡. Sūt em̄ cibꝫ ⁊ medicīa. ꝯ
ſurditatē ꝯfert puluis eiꝰ auribꝫ fiſtulatꝫ ſi ī
oleo decoquat̄ ⁊ auri patiēti infūdat̄. Huc
uſq꜡ Plat.

De Cardamomo
Caplm̄. XXXIII

c Ardamomu꜡ de q̄ dr̄ ſup̄ Ezech. vt
d̄t Diaſ. eſt ſemē cuiuſdā arborꝫ tēpe
verꝫ fructū ꝓducētꝫ. Facit ei q̄ſdā tu
beroſitates ſil'es botro vineaꝝ q̄bꝫ ſemē cō
tinet. Et ē duplex. Maiꝰ qd̄ dr̄ domeſticū.
⁊ minꝰ qd̄ dr̄ ſilueſtre. Primū ē meliꝰ. q꜡ ma
gis ē aromaticū. ⁊ ē laudabiliꝰ qd̄ ē ſurruſū
aliq̄ntulū acutū dulcedini intmixtū. ꝟtute꜡
h꜡ ꝯfortādi ⁊ ꝯſumēdi. ⁊ iō valet ꝯ cardiacā
paſſionē. ꝯ ſtomachi īdigeſtionē. ad appeti
tus ꝓuocationē ad vomitꝰ repſſionē. ad ce
rebri debilitatis ꝯfortationē. vt d̄t Diaſ. et
Plateariꝰ

De Calamento
Caplm̄. XXXIIII.

c Alamētū eſt herba q̄dā mente ſil'is.
de q̄ ſcti in glo. aliq̄n facūt mētione꜡
Et eſt duplex ſm Diaſ. ⁊ Plat. ſ. mō
tanū. ⁊ illud ſimpl'r eſt meliꝰ. Aliud eſt qua
ſi domeſticū nō ita ſiccū ſicut ꝓmū. ꝟtutem
h꜡ ꝯſolidandi ⁊ ꝯſumēdi cū calidū ſit ⁊ ſic
cū in tertio gradu. vt dicit ide꜡. Valet ꝯ tuſ
ſim ⁊ infirmitatē pectorꝫ ex cauſa frigida ſi
cut ⁊ diacalamentum q̄d eſt electuariū qd̄
ex illius herbe floribꝫ ⁊ pulueribꝫ ⁊ alijs eſt
ꝯfectū: ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ dolorē ſanat.
cōtra reumaticas ⁊ frigidas cauſas iuuat.
morſus reptiliū curat. ⁊ venenū ad exterio
ra reuocat. Succus eius auribꝫ inſtillatuſ
vulnerum ⁊ aurium etiam vermes necat. li
bidinem domat. contra lepram adiuuat et
retardat. ſupfluitatem ⁊ humiditatem ma
tricis ānihilat ⁊ deſiccat. vt dicit idē. Mul
tas alias ꝟtutes h꜡ ſicut artemeſia. ſed hec
iam ſufficiant.

De Carice
Caplm̄. XXXV

c Arex vt d̄t Iſi. eſt herba duriſſima ⁊
acuta cuius ſtipes ſiue ꝟgula eſt tri
angularis manū ſecans ipam violē
tius ꝯtractātis. folia habet in vtroq꜡ latere
ſecātia ⁊ acuta. pyramidalē formā ad modū

gladij repñtātia nūqꝫ tamē caricꝫ acumē ali
quē ledit nisi ꝑmit⁹ ꝯtingat. In loco palu-
stri ꝛ molli crescit. ꝛ tñ nō modicā duriciem
piter ꝛ acumē hr̄e i sua suba se ostendit. ꝭm
Pli. āt int̄ genera scirpi cōputat̄. vñ ꝛ cari-
cē scirpū noīat triāgularē. de q̄ subdit ꝙ ra
dix scirpi triāguli est odorꝫ boni ꝛ ꝟtutꝫ sic̄
calami aromatici. sꝫ h̄ intelligo ñ i generali
sed multuꝫ i spēali: sic̄ ipe memorat li. xij. A
carice āt dr̄ carectū. loc⁹. s. vbi crescūt cari-
ces. sicut ꝛ a salice salictū vbi crescūt salices
vt dicit Isid.

De Carduo Ca. XXXVI

Ardu⁹ ꝭm Isi. grecū est. ꝛ ē gen⁹ her
c be l' fruticꝫ spinosi. cui⁹ natā mordax
ē ꝛ austera. ꝛ iō succ⁹ ei⁹ alopicias. i.
capilloꝝ flux⁹ curat. De carduo dt̄ Dias. ꝙ
radix ei⁹ i aq̄ decocta cupiditatē potatori-
bus admīstrat. matricꝫ vtilissim⁹ ē. ꝛ iō nō ē
mirꝝ si a mulierib⁹ desideret̄. qꝛ iuuat vt ma
sculos ꝑcreēt. vt dt̄ idē. Est āt cardu⁹ herba
ml'tū aculētas hñs hastas ꝛ i sūmitate spīo
sa hñs capitella in q̄b⁹ semē cardui ꝯtinet̄.
qd̄ itaqꝫ exteri⁹ nigꝝ ē: h̄ albū ē interi⁹ in me
dulla. ꝛ ē semē diureticū ꝛ diuisiuū. ꝛ valet ꝯ
calculū i renib⁹ ꝛ vesica. crescit i locꝫ incultꝫ
depascit̄ ab asinis: ꝛ bestijs ꝯculcat̄. sic̄ dicit̄
iiij. Reg. xiiij. Trāsierūt bestie salt⁹ ꝛ ꝯculca
uer̄t carduū ꝛc̄. De carduo āt dt̄ Pli. li. xx.
c. xvj. Cardui folia ꝛ caul' spīosas lanugīes
hñt. cui⁹ semen ꝛ radix vesci pñt. Et ē q̄ddā
gen⁹ cardui qd̄ sine int̄uallo tota estate flo-
ret. ꝛ vno flore cadēte ꝯcipit aliū. cui⁹ acu-
lei arescēte folio desinūt pūgere. Sūt ꝛ alij
cardui spinosi frugib⁹ inimici. vt dt̄ idem. ꝛ
abūdāt i semie. ꝛ iō vix pñt extirpari vbi sel'
crescūt nisi affuerit cultorꝫ diligētia cardu-
os extirpantꝫ. In ipoꝝ āt extirpatōe sepe le
sionē patit̄ ꝛ pūcturā

De Carica Ca. XXXVII

c Arica est fic⁹ sicca ꝛ a copia sic voca-
ta. nā singul' ānis fic⁹ vt dt̄ Isi. li. xvij
ter q̄terve fructū gignit. atqꝫ altero mature
scēte alt̄ orit̄ ꝛ succēdit. Carice a senib⁹ sum
pte in cibo sepe ferūt̄ defendere ipoꝝ rugas
vt dt̄ idē. Scd̄m Dias. ꝓo int̄ fruct⁹ carica ē
dulcior. ꝛ ē vtil' in cibo ꝛ in medicia. Ml'tū
ei nutrit ꝛ impiguat. sanguinē grossū ꝛ mul
tū generat ꝛ debiles ꝯfortat. Scd̄ꝫ medici
nā ꝓo pect⁹ mūdificat. tussim sedat. vocem
clarificat. fauciū tumorem mitigat. renes ꝛ
vesicā ꝛ matricem purgat. cocte in vino cuꝫ
absinthio hydropicos curāt. trite cū sina-
pe pruriginē auriū purgāt. tñ i cibo nimis
vsitate inflatōem ꝛ vētositatē generāt. pedi
culos creāt. vt dicit Dias. Alias enī ꝓprie-
tates quere infra de Ficu.

De Cimino Ca. XXXVIII.

c Iminū ꝭm Dias. ꝛ Macro. ꝛ Per
sium est semē aromaticū: colore pal
lidum. Unde Persius. Rugosum piper et
pallentis grana cimini. Calida et sicca in se
cundo gradu. Uirtutē habet diureticā fu-
mositatis subtiliatiuā. et digestionis ꝯfor
tatiuam. et ventositatis mitigatiuā: ꝛ dolo
ris stomachi ꝛ inflatōis repssiuā. solutiōis
ventrꝫ restrictiuā. Cū aceto infusum primo
asset̄. et insufflatū i narib⁹ sternutatōeꝫ ꝓuo
cat. sanguinē de narib⁹ ꝓfluētē sedat. tumo-
rem fauciū et dolorē mitigat atqꝫ sanat. cū
baccis lauri reuma frigidū cōpescit. San-
guinē coagulatū oleo mixtū cū cera mūda
discutit et dissoluit. Liuorē ex cōcussione si
ue alio modo factū puluis ei⁹ cū cera bene
cōmixt⁹ sepi⁹ apposit⁹ totalit̄ tollit. ꝛ ei⁹ fre
quēti vsu facies discolorationem incurrit
Hucusqꝫ Dias. ꝛ Plate. Idem fere dt̄ Pli.
li. xx. c. xvj. vbi dicit. ꝙ ciminum aliud ē do
mesticū. aliud siluestre. Et dicit ꝙ multꝫ cō
uenit remedijs maxime stomachi. cui⁹ dis-
soluit inflatiōes: et intestinorū discutit do
lores: atqꝫ visceꝝ torsiones

De Coriādro Capl'm. XXXIX.

c Oriandrū de quo dr̄ Exod. xvj. et
Nu. xj. ꝭꝫ Isi. li. xvij. est semē q̄ddā
odoriferꝝ. a grecꝫ Corion dictū. Cu
ius semen in vino dulci datū hoīes vt dici
tur: reddit ad venerē ꝓmptiores. Cauēduꝫ
tñ est ne nimis det̄. qꝛ absqꝫ dubio amētiaꝫ
adduceret et furorē. Canib⁹ aūt herba ē cū
semine venenosa. Nā iterficit eos si ab eis
aliq̄tiēs assumat̄. vt dt̄ Isid. ꝛ Papias. Et
suꝑaddit. Est inquit Coriandꝝ in cibo sū-
ptū calefactiuū ꝛ cōstrictiuū. necnō ꝛ somni
ꝓuocatiuū. Scd̄ꝫ aūt autores dr̄ eē cōpo-
site ꝟtutis. Dicit etiā sic Macer in lib. suo
Frigida vis herbe coriandri dicitur esse.
Austereqꝫ simul quiddā virtutis habere.
Hanc Galienus ait per quā depellere vētrꝫ
Lumbricos tineasqꝫ solēt si trita bibatur
Cum vino: vel si mixto sumatur aceto. Co
riandri herba in se est odorifera q̄diu ē in-
tegra: sed manib⁹ fricata fetet. Semē eius
candidū et minutū.

De Coloquntida
Caplm. XL.

C Oloq̄ntida de q̄ dr̄. iiij. Reg. iiij. ē ge
nus herbe amarissime. scꝫ cucurbita
agrestis. qr̄ more cucurbite flagella
tēdit iuxta terrā fructu rotūdo ꝛ silis cucu-
meri vsuali. Hec herba q̄si vitis se diffundit
in sepibꝫ. fructu modico ꝛ rotūdo. vt dr̄ Isi
do. li. xvij. Scđm Dias. ṽo coloq̄ntida q̄ dr̄
cucurbita alexādrina aliq̄n īuenit̄ sola ꝛ tūc
ē mortifera ꝛ venenosa. sic herba q̄ dr̄ squil-
la. i. cepa maria. sꝫ q̄n cū multis īuenit̄ nō ita
ꝑ oīa ē nociua. Hꝫ āt medullā corticē atꝫ se
mē. Medulla ē optīa ī medicīa. semē secun
dario. sꝫ cortex nulli⁹ vl' modice ē ṽtutis Vn̄
illa medulla ē laudabil' q̄ ē alba ꝛ cui semīa
bn̄ sūt inserta. illa āt paꝝ attēdēda q̄ cū ꝯcu
tit̄ multū sonat. silr̄ q̄n de facili puluerizat̄.
Uirtutē hꝫ dissoluēdi ꝛ ꝯsumēdi. ex amari
tudīe etiā diuidēdi ꝛ penetrādi. ꝛ suba sue
subtilitate fleuma purgat ꝛ melācholiā. vn̄
dr̄ valere ꝯ q̄tidianā scabiē ꝛ q̄rtanā si mō
debito patiētibꝫ offerat̄. dolori dētiū sbue-
nit. lūbricos. i. lōgos ꝛ lubricos vētris ver-
mes excludit. Uermes auriū puluis ei⁹ in-
ficit. splenis ꝛ epatis duriciā apit si succ⁹ ei⁹
cū fenicl'o ꝓpinet̄. ei⁹ decoctio emorroidas
. i. sanguis venas apit ꝛ mēstrua ꝓuocat et
educit. Has ꝛ alias mltas ṽtutes hꝫ vt dr̄
Dias. ꝛ Plat. ꝛ etiā Pli.

De Croco Ca. XLI.

C Roc⁹ de q̄ dr̄ Cañ. iiij. ꝛ Threñ. vlti.
herba ab vrbe Coricio sic dicta. vbi
maxie abūdat. vt dr̄ Isi. li. xvij. ē her
ba cū flore sic dicta. sꝫ flos ī q̄ est potissima
ṽtus crocum dr̄. ꝛ est optimū qđ est recens
odoris boni longū. paꝝ albū. integꝝ. neqꝫ in
fragmēta cōminutū. in spiratiōe bonū. ꝛ cū
carpit̄ inficit ꝛ tingit manū ꝛ lenit̄ est acutū
Q si hmōi nō fuerit: vetustū cog̊scit̄ aut ifu
sum Adulterat̄ aūt admixto crocomagma-
te augēdi pōderis cā cū spūa argēti trita ad
dit̄. sed ꝓdit̄ si puluerulētū īuenit̄. et si deco-
coctū ab odore ꝓprio īmutet̄. ꝛ dr̄ crocoma
gma supfluitas q̄ relinquit̄ ex aromatibꝫ ex
q̊bꝫ croceū fit vnguētū. Hucusqꝫ Isiđ. fm
Dias. ṽo due sūt spēs croci. Hortens dict⁹
ab horto ī q̄ nascit̄. ꝛ Orietal' a loco vbi cre
scit sic vocat̄. Et est iste nobilior q̄ꝫ hortēsis
nec apponit̄ in vomitiuis medicinis. ꝓducit
āt florē purpureū hn̄s caput ad modū vio-
le ī cui⁹ medio tres vl' q̄ttuor flores ꝓducit

Eligēdi āt sūt surrufi vl' oīno rufi. subalbi-
di ṽo abiiciēdi sūt. ꝑ decē annos pn̄t ꝯuari
Est aūt crocū calidū ꝛ siccū ī ꝓmo gradu et
in suis q̄litatibꝫ tpatū. ꝛ iō est ꝯfortatiuum
Vn̄ ꝯtra debilitatē stomachi ꝛ defectū cor
dis multū valet. luborē oculoꝝ ex sanguie
vl' macula tollit si tritū cū rof ꝛ vitello oui
ocul' apponat̄. Hucusqꝫ Dias. ꝛ Plat. Vnā
em̄ ꝓprietatē hꝫ croc⁹. qr̄ in folijs ꝑ totā hy-
emē retinet virorē nec deponit illum q̄ntū-
cunqꝫ frigus intendat̄ In estate ṽo deficiūt
ei⁹ folia penit⁹ ꝛ marcescūt. ꝛ post mediū au
tumnū iteꝝ crescit ꝛ tūc flores ei⁹ ī tenui sti-
pite exeūt ꝛ ꝓrumpūt. Sicut āt dr̄ Arist. li.
vegetabiliū. Croc⁹ habꝫ magnā ꝯuenientiā
ꝛ silitudinem cum cepa ꝛ ascalonia in radi-
ce. Differt tn̄ ab vtraqꝫ. q̄m cepa siue radix
croci. est ꝯtinue carnis ꝛ nō facit semē sicut
ascalonia. sed etiā est tota rō ei⁹ seminatiua
in radice. ꝛ oēs tunice croci sunt macre. ꝛ n̄
recipiūt tunice eius oriri ab vna parte cepe
sue sicut accidit in ascalonia ꝛ domestica ce
pa. sed incipiūt tunice croci a locis germia-
tionū venaꝝ cepulaꝝ. ꝛ h̄ est de ꝓprio croci
vt dr̄ Arist. Habet āt cepa croci radices ca-
pillātes q̊bꝫ adheret terre ꝛ attrahit sibi nu-
trimentū vt lilium ꝛ allium. ꝛ hmōi. ꝛ q̄n ce
pa croci ē grossa ꝛ iam matura incipit diui
di et mulplicari in capita mlta ꝓprias tuni-
cas ꝛ radices hn̄tia ꝛ ex singul' crescit plan-
ta. Ex quo patꝫ ꝙ in eius capite seu radice
est eius ṽtus sementina. q̄ est sui multiplica-
tiua ꝛ sue speciei ꝯseruatiua. queadmoduꝫ
dicit Plini⁹. Siq̄dem crocū li. xx. ca. xx. sic
comēdat. Crocū inq̄t cū melle nō soluitur
nec cū aliq̄ dulci. facillime aūt cū vino vl' cū
aq̄. Utilissimū est in medicina. destruit em̄
oēs inflatiōes ꝛ dolores oculoꝝ maxime si
cū vino fuerit mixtū. pectori stomacho ꝛ e-
pati summe vtile est. qui crocū ꝓus biberit
ebrietatē ꝛ crapulā nō incurrit. Corone au
tē ex eo facte ebrietati resistunt nec ꝑmittūt
hoīem inebriari Somnū facit ꝛ caput mo
uet. stimulat ventrē. flos ei⁹ illit⁹ igni sacro
subuenit. De croco fit vnguentū citrinum
et croceum quod greci crocomagon vocāt
Et valet ꝯtra suffusiones oculorum. ꝛ est
optimum quod gustatum dentes inficit et
saliuam. vlcera capitis purgat capitis tor-
mēta ꝛ inflationes sedat. serpētū ꝛ araneaꝝ
morsus ꝛ scorpionū ꝓūcturas curat. Huc-
usqꝫ Plini⁹

De Cepa
Caplm.XLII.

c Epa vel cepe est herba cuiꝰ vis tota est in radice ⁊ ĩ semine. Et iõ sic cepe vocat̃. vt dt Isi. qꝛ nõ hꝫ nisi caput. De cepe dicit Arꝭ. li. de plãtis Cepe inq̃t ⁊ ascalonia bis faciũt folia. ⁊ hꝫ cepe stipitẽ in q̃ facit semen. ⁊ habꝫ radicẽ plibꝫ tunicis vestitã. ⁊ sub radice hꝫ alias radices q̃si capillares q̃bꝫ nutrit̃ grossa radix. ⁊ p hanc ad totã herbã humoꝛ trãsmittit̃ radicalis. In pmo ãt anno nõ pficit radicẽ. sꝫ ĩ scdo postq̃ꝫ seminat̃. Silr nec semen añ scdm annuꝫ facere ꝯsueuit. Nec facit semen in folliculo sicut alliũ ⁊ q̃dã alia. sꝫ in sũmitate stipitꝭ semen sup q̃sdã pediculos. i. pedes paruos se dilatat. Spẽs aũt cepe est duplex. s. domestica ⁊ siluestrꝭ: q̃ canina ab Arist. nũcupat̃. Canina ãt cepa floꝛes hꝫ albos ꝟsus celũ ⁊ virides q̃dãmõ ꝟsus terrã Et talis cepa valet ꝯ apostemata. Habꝫ ãt cepa domestica stipitẽ ꝯcauũ ⁊ sine nodo. ⁊ sicut renouat folia ita ⁊ radices. vt dt Arist. in pdicto libro Scdm Dias. cepe domesticum est vtile ad dicinã ⁊ ad cibũ. Est aũt viscose ⁊ frigide nature ⁊ maxie illud qd est oblongũ magis q̃ꝫ rotundũ. ⁊ magis rufuꝫ q̃ꝫ albũ. ⁊ magꝭ siccũ q̃ꝫ recens. ⁊ magis crudũ q̃ꝫ coctũ. comestũ fastidiũ tollit. oꝛꝭ fetoꝛẽ diminuit. vẽtrẽ mollit cibos ꝯdit. succꝰ eiꝰ cum melle caliginẽ oculoꝝ detergit. succꝰ eiꝰ lethargicis subuenit. auribꝫ cuꝫ lacte mulieris instillatꝰ eiꝰ doloꝛẽ sedare ꝯsueuit. comestum tpate. put ꝯuenit viscosos humoꝛes incidit. oꝛa venarũ apit. vꝛinã ⁊ mẽstrua puocat. ⁊ educit venenũ. Moꝛsus rabidi canis extinguit ⁊ aliis venenos̃ moꝛsibꝫ succurrit ⁊ resistit. cutẽ clarificat. ⁊ poꝛos aperit. ⁊ iõ sudoꝛeꝫ puocat ⁊ educit. ⁊ comestũ crudũ nihil nutrimẽti coꝛpi tribuit. cholericꝭ obest. phlegmaticis ꝯuenit. Sitim facit. inflationẽ gignit. ⁊ ⁊ acumine suo caput pcutit atq̃ꝫ ledit. ⁊ nimis comestũ aliq̃n maniã ⁊ insaniã inducit ⁊ terribilia somnia videre facit pcipue si ab exeuntibꝫ egritudinẽ comestũ fuerit. lachꝛymas solo odoꝛe puocat ⁊ visum ledit. Hucusq̃ꝫ Diasco.

De Cepe
Caplm.XLIII.

c Epe caninũ dꝛ squilla. et inuenit̃ iuxta mare. vñ a Plateario cepe marina appellat̃. Repit̃ aũt quãdoq̃ꝫ sola. ⁊ tũc moꝛtifeea ac venenosa est. si intꝰ recipiat̃ nisi eius venenositas repmat̃ Solẽt aũt salernitani eã diuidere in plures ptes ⁊ plãtare in hoꝛtis sigillatim. ⁊ ita repmũt venenũ eiꝰ. Repmit̃ aũt malicia si in vino ⁊ oleo aliq̃ntulũ dimittat̃. ⁊ sic in medicinis apponat̃. Debet autem scindi ista cepa ⁊ interioꝛa ⁊ exterioꝛa abijci. qꝛ exterioꝛa sũt moꝛtifera p nimia caliditate. ⁊ interioꝛa p nimia siccitate. sed media sũt tpata multũ ꝯuenientia medicinis. De cepe aũt dt Piniꝰ li. xx. ca. xvij. Cepe apud grecos multa sũt genera: ⁊ eis oĩbꝫ est odoꝛ lachꝛymosus. ⁊ ẽ optimũ qd est rotũdissimũ ⁊ acriꝰ est rufuꝫ q̃ꝫ cãdidũ. ⁊ crudũ q̃ꝫ coctũ. serit̃ ⁊ plãtat̃. Sꝫ qñ seminat̃ añ annũ seq̃ntẽ nõ facit semen. Et qñ facit coꝛrũpit̃ ipm caput. vnde ex coꝛruptione iacti seminis gignit̃ ipm caput. ⁊ pductio seminis capitis est coꝛruptõ. Vult aũt seri semẽ cepe ĩn solo terre fosso: herbarũ aliaꝝ radicibꝫ extirpatis. semen eiꝰ nigrescere incipiẽs metit̃ anteq̃ꝫ totalit̃ maturescat. radices eiꝰ optime in paleis ꝯseruantur. Qx si libeat capita ĩueterari. aqua salsa ⁊ tepida sunt capita intingenda. et ita efficiunt̃ diuturnioꝛa ⁊ esui melioꝛa. Sꝫ ĩ siccis ad seminãdũ vel plantãdũ sũt vtilioꝛa. Alt̃i etiã capita cepaꝝ sicut ⁊ allioꝝ suspẽdũt in fumo sup ignẽ. ⁊ sic ne germinẽt ꝯseruãt̃. qd sepe extra terrã facere certũ est sicut ⁊ alliũ: nisi p artificiũ caueat̃. Itẽ lib. xx. ca. vij. Cepe siluestres nõ sũt sapide neq̃ꝫ multũ comestibiles. sunt tamen multũ medicinales. Ipo em̃ olfatu caligini medent̃. magꝭ ãt vnctione puocãt. oꝛis vlcera sanant. moꝛsus caninos cum melle ⁊ vino curant. moꝛsus etiã serpentum obuiant. auriculaꝝ sonituꝫ ⁊ grauitatem emendant. cum adipe anserino aut cuꝫ melle lũboꝝ doloꝛes iuuãt. vulnera cum melle purgant ⁊ sanant. Hucusq̃ꝫ Plinius

De Cucumere
Caplm.XLIIII.

c Ucumer eris. q̃dam est herba de q̃ dicit Isi. li. xvij. Cucumeres sũt dci eo q̃ interdũ sũt amari q̃ dulces nasci phibent̃ si lacti mellito eoꝝ semen infundat̃. Diasco. aũt dicit. Cucumerꝭ natura frigida repit̃. ventrẽ soluit. stomacho accõmodatur. q̃bꝫ aĩmꝰ deficit succurrit odoꝛe. Folia eius trita vulneribꝫ medent̃ q̃ impssit caninꝰ moꝛsus. Semẽ eiꝰ tritũ cũ vino dulci

⁊ potui datū vesicā adiuuat laborātem. ꝯm Pli. āt. li. xx. c. ij. ⁊ iij. dꝛ q cucumer hortensis ⁊ siluestris cuiꝰ radix ē magꝭ grossa ⁊ alba. ex cuiꝰ succo fit electuariū qd est necessariū in multis medicinis.

De Cucurbita Caplm. XLV.

c Ucurbita ꝯm Isi. nomē est grecum cuiꝰ origo latinis ē incerta. Eiꝰ genera sūt mlta vt tāgit Isi. li. xvij. Et dicit idē Pli. Est āt cucurbita alia domestica ⁊ hortēsis. alia ꝟo siluestrꝭ. domestica ꝟo ī ramos ⁊ folia pit ⁊ flagella ad modū vinee se diffundit ⁊ qbusdā ligamtꝭ se ꝯnectit sic vitis. ⁊ hꝫ qsdā flores albidos qs emittit potissime ꝯ noctē. sine appodiatōe florere pt. sꝫ fructꝰ eiꝰ vix pficit imo deficit ł putrescit qn ad modū vinee a tra nō erigit ⁊ lignis vł virgulis n̄ sustētat. Est aūt cucurbita ꝯm Pla. frigide ⁊ hūide ꝯplexiōis ⁊ in q̄litatibꝫ tpate In calidis regionibꝫ p̄cipue inuenit. cuiꝰ semīa in terrā piecta herbā pcreāt ex q̄ pducunt albi flores. ⁊ tandē fructꝰ pleni semīe ⁊ medulla cuiꝰ cortex pmo mollis. sꝫ qn peruenit ad maturitatē ad modū ligni īdurescit fructꝰ eius qn noui sūt ꝯueniūt cibis ⁊ semina medicinis. Sūt āt semīa eiꝰ diuretica ⁊ diuisiua ꝓpt sue subē subtilitatē. ⁊ iō valēt ꝯ oppilatōꝫ epatꝭ ⁊ renū ac vesice. acutā patiētibꝫ cucurbita elixa ł assata cibꝰ ē ⁊ medicīa Nā materiā īfirmitatꝭ purgat p vrinā ⁊ aliq̄ntulū laxat. calorē rep̄mit altat atq; ꝯfortat. semīa eiꝰ post maturitatē colligūt abluūtur ⁊ ad solē desiccāt. ne ꝓpt hūiditatē superfluā corrūpant. In loco sicco p trienniū reseruant. Hucusq; Plate. ꝯm Pli. āt succus cucurbite valet ꝯ ignē sacꝝ. ⁊ ꝯ tumorē oculoꝝ. mitigat dolorē auriū si tepidꝰ immittat semē eiꝰ tritū in puluerem ⁊ inspersū replet cauata vulnera. Cinis corticꝭ valet ꝯ cōbusturā Dicit āt adhuc Pli. li. xx. c. iiij. ē cucurbita siluestris digitalis grossitudis nascēs ī saxosis locꝭ. cꝰ succꝰ stōacho ⁊ visceribꝫ mltū pdest. renū ⁊ lūboꝝ paralysi subueīt. medulla cū absinthio ⁊ sale dolorē dētiū tollit succꝰ eiꝰ cū aceto calefactꝰ mobiles dētes sistit. caro eiꝰ sine semīe clauis pedū. i. apostematibꝫ succurrit. vinū cū ea feruefactū oculoꝝ impetꝰ tollit. folia eiꝰ cocta ⁊ trita vulneribꝫ subueniūt. semē eiꝰ potatū cū vino venenū vincit ⁊ comedi nō dꝫ. qꝛ inflatōes facit. Est āt cucurbita agrestꝭ ꝯm Isi. li. xvij. idez qd coloq̄ntida herba mltū amara que ad modū cucurbita ꝟsus terrā flagella tendit. hn̄s folia mag̃ grauis odorꝭ vt cucurbita. ⁊ fructū rotundū facit sic cucumer vsualis. vt dicit Isi. quere s̄ de nat̄a coloq̄ntide

De Celidonia Ca. XLVI

c Elidonia est herba croceos hn̄s flores atq; fructū croceū tāgētis manꝰ intingentē. sic dicta eo q in aduentu hirūdinū videt erūpere vł florere vt di Isi. li. xvij. Celidon em̄ grece hirūdo latīe dꝛ. et subdit Isi. vł dꝛ celidonia. qꝛ pullis hirūdinū si ocli ledāt matres eaꝝ illis ex hac herba medicāt. Idē etiā recitat Pli. scꝫ q succo celidonie ocli hirūdinū eruti siue lesi ad statū pstinū reuertūt Alias siq̄dē notabiles hꝫ ꝟtutes. Hꝫ em̄ ꝟtutē dissoluēdi attrahēdi ꝯsumēdi vt di. Diasco. dolorē dentiū mitigat. caput purgat. mēstrua pūocat. ⁊ matricē mūdat. fistulā oris ⁊ cancrū curat. ꝯm Pliniū Diasco. ⁊ Plat.

De Centaurea Ca. XLVII.

c Entaurea ē herba amarissima calida ⁊ sicca ī tertio g̃du. ⁊ iō fel terre est vocata vt di. Isid. qꝛ a chirone centauro eiꝰ ꝟtꝰ pmitꝰ ē inuēta. vt dꝛ idē li. xvij. Est āt duplex. s. maior ⁊ minor. Prima maiores hꝫ ramusculos ⁊ flores. ⁊ ē maiorꝭ efficacie q̄; mīor. vt dꝛ ī Plat. Et ibidē di. Cōstan. q radix maiorꝭ calida ē ⁊ sicca ī secūdo g̃du. ⁊ hꝫ q̄ndā amaritudinē cū dulcedīe. ⁊ iō hꝫ ꝟtutē ꝯglutinādi. ⁊ ex amaritudīe hꝫ vim diureticā ⁊ diuisiuā. plꝰ valent flores ⁊ folia in medicīa q̄; alia q̄ sūt in ea. dolorē vētris sedat. visū clarificat. renes ⁊ splenē deoppilat. paralysim curat. ꝟmes vētris cum melle necat. vulnera radix eiꝰ ꝯsolidat sicut di. Plinius Diasco. ⁊ Plate.

De Daphni Ca. XLVIII

d Aphnis grece laurꝰ dꝛ latīe. vt dicit Isi. li. xvij. Et est laurꝰ a ꝟbo laudis dicta. Lauri em̄ ramis ⁊ folijs cum laudibꝫ victoꝝ capita coronabāt Et iō apd antiq̄s laudea vocabat. sꝫ pꝰ sublata lr̄a d. ⁊ surrogata r. laurꝰ est dicta. sic q̄ndā dicebat medidies q̄ nūc meridies solet dici. vt dicit Isid. Hāc arborē greci vocāt daphnem eo q nūq̄; deponat viriditatē: hyeme ei viret ⁊ estate. ⁊ iō inde victores potissime coronāt. vt di. Isi. Et subdit. hec sola arbor a vulgo credit mīme fulminari. vn̄ fuit apollini antiqtꝰ ꝯsecrata. de q̄ dic mgr̄ in histor. sup illud ꝟbū Cōsuluit Isaac dn̄m. sr̄ Gen̄. xxv

Rebecca ex more gentiũ quẽ viderat in pa
rentibꝫ.speciẽ lauri quã tripodẽ dicũt capi=
ti supposuit. ⁊ ramis arborꝫ q̃ agnꝰcastus dr
incubuit vt visiões veras videret ⁊ phãta
sticas nõ sentiret. De lauro sic̃ dẽ di. Pli.li.
xvj.ca.xxx. Laurꝰ triũphis ꝓprie dedicat̃ q̃
g̃tissima ẽ domibꝫ cesarꝫ atqꝫ põtificũ.qr do
mos exornat. Et sũt duo genera eiꝰ.s.delphi
ca ⁊ cyprica. Lauro delphica delphis ꝑmo
coronati sũt triũphãtes. Cypꝛca ꝟo romani
ꝑmo suos coronabãt. mõ ãt mlte spẽs lau
rorꝫ iueniunt̃.sꝫ differt in virore ⁊ magnitu
die ⁊ silĩtudie baccarꝫ. Est aũt arbor mul=
tiplicis spẽi.et enumerat Pli.xiij.spẽs eius
arboris int̃ q̃s ponit q̃ndã spẽm lauri quã
dicit fuisse magno Joui et apollini delphi
co dedicatã. Et iõ tellus laurifera ĩ domibꝫ
⁊ in satis a fulmine manet tuta.sine ãt lauri
p̃ntia nõ solebat apollo dare r̃nsa sua Et iõ
qr diuinis credebat̃ cõuenire honoribꝫ.ho
norem triũphis obtinuit nec licebat laurũ
pollui vsibꝫ illicitis ⁊ ꝓphanis.qꝛ ꝓpt̃ ꝓpitian
da numina sup altare poni debuit ⁊ offerri
Cesar aũt Tyberiꝰ celo tonante laurum in
capite solitus erat ferre sic̃ ferũt ꝯ fulminũ
metus. Narrat etiã ibidẽ Piniꝰ mirã rem.
ꝙ cũ Augustꝰ sederet ĩ q̃dã horto iuxta dru
sillã augustã delecit aq̃la de alto gallinã mi
ri candoris illesam in gremiũ cesaris. tenu
itqꝫ gallina laureũ ramũ in rostro suo onu
stũ baccis multꝭ. gallinã et sobolẽ iusserũt
auruspices obseruari. ⁊ baccas laureas se=
minari. ⁊ cũ diligẽtia custodire. ex q̃bꝫ ꝓueñt
silua triũphãs cuiꝰ postea cesar laurũ ĩ ma=
nu tenuit ⁊ coronã in capite gessit. ac deinde
a̋lios cesares eodẽ mõ ex eadẽ silua pꝰ ob=
tentũ triũphũ oportuit coronari. Hucusqꝫ
Pli. De lauro sic̃ deꝫ addit Dias. ꝙ ẽ arbor
elegãtis forme ⁊ magne aromaticitatis ac
mire efficacie ac ꝟtutis. Nam folia eiꝰ viri
dia q̃ multũ odorifera sunt si ꝯtundant̃ mi
tigãt ⁊ sanant pũcturã apũ et vespaꝝ et oẽꝫ
tumorẽ spargũt. libros ⁊ vestes cuꝫ q̃bꝫ po
nũt̃ a tineis ⁊ vermibꝫ custodiũt. ⁊ a corrosi
one tutos reddũt. fructꝰ lauri dicunt̃ bacce
lauri. ⁊ sunt g̃na exteriꝰ nigra vel surrufa. in
teriꝰ alba ⁊ vnctuosa ĩ figura spherica. in cõ
plexione calida ⁊ sicca in scd̃o g̃du subtileꝫ
hñt subaꝫ. ⁊ hñt ꝟtutẽ depurãdi ꝯfortandi
⁊ ideo in multꝭ ponũt̃ vtilit̃ medicis ex q̃bꝫ
fit oleũ p̃ciosũ qd̃ valꝫ ꝯ mlt̃as ⁊ p̃cipue cõ
tra frigidas passiones.

De diptanno Ca.XLIX.

Diptannus est herba medicinalis. cuiꝰ
radix maxie ꝯuenit medicinis et dꝫ
eiꝰ suba esse solida non ꝑforata q̃ cũ
frangit̃ nõ pulueriꝫat̃. Uirtutẽ hꝫ dissoluẽ
di attrahendi venenũ et ꝯsumendi. Uñ va
let ꝯtra venenosos morsus. ⁊ supposita vul
neri ⁊ potata vt di. Diasco. et Plat. cũ pau
cis additis dr in multis hr̃e ꝟtutem tyriace
menstrua ꝓuocat ⁊ educit secũdinas ⁊ fetũ
mortuũ excludit. epilenticis ⁊ paralyticꝭ cũ
succo rute subuenit. vt dicit idẽ Diasco. De
hac herba dr in Pli.li.xxv.c.viij. Ceruę in
q̃t diptannũ ꝑmo mĩstrauere. Nam eiꝰ her
bam comedũt vt faciliꝰ pariant. etsi sagittis
fuerint lese diptannũ querũt queꝫ comedẽ
tes ferrũ excutiũt in vulnere derelictũ. Itẽ
dr Basilius in hexameron. ⁊ Amb. ⁊ expo
sitor sup Cañ. vbi loquit̃ de hinnulis cer=
uorꝫ. Hec herba s̃m Pli. crescit in pluribꝫ
locis. sed illa minus est laudabilis q̃ crescit
in agris pinguioribꝫ siue crassis. que auteꝫ
crescit in locis asperis ⁊ siccis melior ẽ cuiꝰ
minima portio gustata accendit os vt dicit
idẽ Isi.li.xvij. sic di. Diptannus estm ons
crete ex quo diptannꝰ herba nomẽ accepit.
Unde virgilius. Cerua vulnerata saltꝰ pa=
grat diptannũ querit. tãte em̃ ꝟtutis est vt
ferrum a corꝑe excutiat ⁊ expellat. vñ ⁊ eiꝰ
pabulo fere ꝑcusse eijciũt sagittas corꝑi in=
herentes. hãc quidã pulegiũ martis vocãt
quia habet tela eijciendi bellica potestateꝫ
vt di. Isidorus.

De Dracontea Caplm.L.

Dracontea est herba q̃dam sic dicta.
eo ꝙ hasta eius in modũ colubri sit
maculis respersa: similitudinemqꝫ
imitet̃ vipere vel draconis. vel quia herbaꝫ
ipaꝫ vipere timẽt. vt di. Isi.li.xvij. Hec aũt
a multis serpentaria vel colubrina nũcupa
tur. Nã florẽ hꝫ purpureũ diuisũ et aptum
sicut os serpentis de cuius medio procedit
lingua q̃si serpẽtea acuta nigra ⁊ rotunda ⁊
in medio floris ipsius surgit q̃i caput semi
ne grosso ⁊ rotũdo. ꝑus viride deinde rufũ
efficitur qñ incipit maturescere. Herba ista
s̃m Diasco. magne efficacie est et virtutis.
Nam radix eius exiccata et pulueriꝫata cũ
aqua rosacea faciẽ mundificat clarificat et
colorat. cũ sapone gallico fistulã sanat mũ=
dat ⁊ desiccat. et os eius dilatat. vt os fra=
ctũ vł putrefactũ queat extrahi. cum aceto

⁊ calce vlua cãcrũ curat. foliũ eiꝰ cũ vino decoctũ apoſtemata maturat. ſuccus eiꝰ audi tũ ex frigida cã leſum ſanat. viſuʒ clarificat menſtrua ꝓuocat. emorroidas. i. inferiores venas ſanguinẽ fluentes ꝯſumit ⁊ deſiccat succꝰ eiꝰ interiꝰ ſũptꝰ aborſuʒ ꝓuocat. odore ſuo ſerpẽtes fugat. nec ledit corpꝰ a ſerpẽte ſi eius ſucco inunctũ fuerit aut linitũ. Hucuſꝫ Diaſco. ⁊ Plat.

De Draganto Ca. LI

d Ragantũ ſcḋm Plat. et Auicẽn. eſt gummi cuiuſdã arboris cuius humor vł actione caloris vel ꝯſtrictione frigiditatis naturalis indureſcit. cuiꝰ ſpẽs eſt triplex. nam eſt albũ purũ ⁊ clarum. ⁊ illḋ melius eſt. Eſt etiã ſurrufum et citrinũ qḋ nõ eſt adeo bonũ ſicͭ albũ. cui nihil terre admixtũ ẽ. qḋ albũ ẽ ꝯueit frigidis medicis. ſurrufum et citrinũ dꝫ poni in calidis. Per. xl. annos ſeruari poteſt. ꝟtutẽ hꝫ infrigidandi humectandi ⁊ mundificãdi ex frigiditate ⁊ hũiditate ⁊ ꝯglutinãdi ex ſua gumoſitate Valet ꝯ vicia pectoris in electuarijs ⁊ ſyrupis. nã pectus ſiccũ humectat. humorẽ ꝑditum reſtaurat. tuſſim ſedat. ſciſſurã labioꝝ et oris vlceratiõem conglutinat atꝗ ſanat. faciem mundificat ⁊ dealbat. arteticos iuuat. contra diſenteriam prodeſt. vt dicit in Platcario.

De Ebeno Capłm. LII.

e Benus eſt lignum ethiopicũ colorẽ habens nigrũ tactũ lenem et planuʒ durũ et ponderoſum. Unde ꝓpt poroꝝ compactõeʒ poſitũ in aqua ſtatim ſummergit atꝗ petit fundũ. vt ḋr i li. vegetabiliũ. Eſt aũt guſtu ſtipticũ ⁊ mordax qḋ igni appoſitũ citiꝰ rapit ignẽ et ſuauẽ fumũ emittit et odorẽ. in coticula ꝯfricatũ rufũ oñdit colorẽ. Uirtutẽ hꝫ purgatiuã ⁊ ꝯfortatiuã. ⁊ iḋo collyrijs vtiliter adhibet ſicͭ ḋi. Pli. ⁊ Diaſco. De ebeno etiã ait Iſi. li. xvij. Ebenus inꝗt in idia creſcit ⁊ i ethiopia. ꝗ ceſus diu indureſcit i lapidẽ. Cuiꝰ lignũ nigrũ et cortex lenis vt lauri. Indicũ maculoſũ eſt ⁊ variũ ſꝫ meliꝰ eſt qḋ in nullo eſt maculoſum ſꝫ nigꝝ eſt ⁊ lene Solet aũt poni iuxta crepũdia vt infantẽ viſu nigra non terreant vt ḋi. Iſi. ⁊ Uirgiliꝰ. Ebenũ cõmẽdat Plinius li. xij. c. v. dicẽs. ebenũ eẽ arborẽ ꝑcioſiſſimã auro et ebori comparabilẽ. ⁊ iḋo ſolebãt ethiopes lignũ ebenũ cũ auro ⁊ ebore offerre imperatoribꝫ ꝑ tributo. Unde et regina ſaba legit talia ligna dediſſe Salomoni. iij. Regum. x.

De Edera Capitulũ. LIII

e Dera ab herẽdo eſt dicta vt ḋi. Iſi. eo ꝙ arboribꝫ adhereat. vel dicit ab edo. qꝛ ſumpta in cibuʒ a capris lac multiplicat vnde nutriunt hedi. radis eius duriſſima ꝑforat. frigide eſt nature et frigiduʒ indicat eſſe terrã vbi creſcit. virorẽ diu ſeruat et nõ ꝑdit folia ꝗ diu virent. amari ⁊ ſtiptici eſt ſaporis. Edere ãt ſcḋm Pli. li. xvj. ca. xxxiij. ſunt due ſpẽs. ſ. alba ⁊ nigra. ſ. maſculus ⁊ femina. maſculus eſt maior ⁊ in folijs durior ⁊ pinguior. edera ꝟo alba fructũ habet albũ. ⁊ nigra nigrũ. Solent aũt poete coronari folijs edere in ſignũ viuacis ingenij et ſubtilis. quia edera ſemꝑ viret. Similiter edera coronati incedebãt illi qui in ſacris liberi patris. i. bacchi miſtrabãt Uñ hec arbor deo vini ſacrata fuit ſiłr ⁊ marti. Uñ et Alexãder magnus ſuos milites coronauit edera qñ de india triũphauit. vt ḋi ideʒ Piniꝰ exemplo liberi patris ꝗ galeas ſuoꝝ tirſo edere adornauit. Eſt autẽ arbor vt dicit idem multũ in altũ ſe extendens ꝙꝫ diu inueniet arborẽ vel murũ ꝑ queʒ ſerpat radicoſa ſeu ramoſa. habẽs brachia et baccas quaſdã ſꝫ amaras. cuius vmbra eſt nociua ⁊ ſatis inimica frigori. ſerpentũ generi gratiſſima rumpẽs muros ⁊ ſepulcra. vnde miruʒ eſt ꝙ haberi in honore a veteribꝫ fuerit conſueta. Folia habet inciſa ⁊ anguloſa grauis odoris ⁊ plana. ſed amara. ſub ꝗrum vmbra latent vermes. Itẽ ca. xxxiiij mira ꝓdit natura edere ad excipienda vina Nã ſi fiat vas ex ligno eius vina trãſfluere ⁊ aquã ſi qua mixta fuerit remanere certũ ẽ Hucuſꝗ Pliniꝰ. ſcḋm Diaſ. aũt edera ꝗuis ſit amara vtilis tñ eſt medicine. Nam ꝟtus eius ineſt ſtiptica ⁊ ꝯſtrictiua. ⁊ ideo diſſenterijs medet. Succus eiꝰ naribꝫ inſtillatus caput purgat ⁊ dolorẽ eius mitigat. Succus eius cũ oleo tepidꝰ auribꝫ immiſſus cõtra ſurditatẽ iuuat. Item idẽ. Edera ex cõtrarijs eſt ꝯpoſita. ⁊ iḋo in cauſis cõtrarijs opat. ꝓpter qḋ ꝟtutẽ hꝫ maturatiuã. attractiuã. mũdificatiuã. ⁊ mitigatiuã. et iḋo apponi ſepiꝰ ſolent eius folia ad cocturas. eiꝰ gumi diureticũ eſt et diſſolutiuũ. valet contra calculũ. eius folijs nutritꝰ hircꝰ ſãguieꝫ hꝫ acutiorẽ ⁊ ad frangendũ calculũ in renibus ⁊ veſica fortiorẽ. Eſt aũt ꝗdã ſpẽs ſpiꝰ

edere suꝑ cuius folia cadit ros et inuiscat̃ ac in ladanũ cõmutat̃. cuius ꝟtus magna a medicis experitur Nam fumus eius mẽstrua prouocat ⁊ educit. secũdinas expellit. reuma ꝯpescit. caput ⁊ sensus ꝯfortat. tussientes iuuat. fluxũ vẽtris sedat. ⁊ in multis medicinis adhibet̃ vtiliter.

De Elitropio Capl'm. LIIII

e Litropium est herba sic dicta eo ꝙ solstitio estiuo floreat. vl' ꝙ solis motibus folia circũacta ꝯuertat. vnde ⁊ a latinis solsequiũ appellatur vt di. Isid. li. xvij. Nam sole oriente flores suos aperit ⁊ cũ sol occubuerit iterũ se claudit. ⁊ hec verrucaria dr̃. eo ꝙ extinguit verrucas ⁊ abstergat siue potet̃ siue cataplasmet̃. vt dicit Isidorus. ſm Plate. autẽ solsequiũ sponsa solis dicit̃. et est herba frigida ⁊ humida in secundo. cuius succus bibitus valet ꝯtra venenũ sumptũ interius, valet etiã ꝯtra morsum caninũ ⁊ venenosum si trita suꝑ vulnꝰ ponat̃ ꝯtra calefactionẽ epatis ⁊ oppilationem multũ valet.

De Elleboro Ca. LV.

e Lleborus. vt dicit Isid. ab elleboro fluuio sic dicitur. vbi plurimũ gignitur. Hunc romani veratrũ dicunt eo ꝙ sumptum mentẽ motã in sanitatẽ reducit. Cuius duo sunt genera, s. albũ et nigrũ Albus dr̃ elleborꝰ. qr̃ radices hab3 albos ⁊ fleumaticos hũores purgat. Niger vero nigras h3 radices ⁊ nigros humores. i. melãcholicos purgat siue mũdat. Est ãt ſ3 Diasco. ⁊ alios autores herba multũ violẽta in virtute ⁊ recipiẽda medicinaliter cu3 cautela. multũ ei ledit ⁊ cito interficit qñ indiscrete aliqƀ adhibet̃. val3 tñ ꝯ m'ltos morbos si debito mõ adhibet̃. vt di. Dias. qr̃ quartanas febres soluit. ꝟmes in aurıƀ ⁊ alias interficit. epilẽticis lethargicis subuenit eꝰ puluis si cũ pane misceat̃. ⁊ si a murıƀ comedatur mures interficit. vt di. Dias. ⁊ etiã Pla. Inter aũt huiꝰ herbe duas spẽs, melior est elleborus albꝰ. ⁊ est calide et sicce cõplexionis in tertio gradu. et crescit in locis montuosis ⁊ humidis, ⁊ habet folia similia plãtagini sed longiora et in fine acutiora ⁊ stipitẽ vnius cubiti siue magis. cuius radix laxat multũ suꝑius ⁊ inferiꝰ ⁊ nũꝙ debemꝰ elleboro vti nisi materia fuerit digesta ꝓus ⁊ ꝑ̃parata. ⁊ tũc etiã cũ cautela. ⁊ ideo Hypocras dı̃. Si vis elleborũ ducere moue corpus. ne. s. sumẽs elleborũ suꝑdormiat, et h3 virtutẽ resoluẽdi humidũ in ventositatem. vñ sequit̃ suffocatio spirituũ ⁊ mors, vt di. Diasco. et Plat̃. Elleborus aũt niger m'lto periculosior est.

De Esula Capl'm. LVI

e Sula q̃dam arbor est que a medicis calida dr̃ in tertio gradu atq3 sicca. vt di. Dias. cuius radix maxime valet in medicina. cuius multe sũt spẽs. ⁊ illarũ virtus nũc est in lacte et in humore, nũc in semie. nũc in radice. vnde dr̃ Lac anabula parit cacapucia semine gaudet. Esula radicis cortice ꝑstat opem. Est eñ esula herba plana habens folia ⁊ rupta emittit lacteum humorem qui quidẽ est vlceratiuus. ⁊ carnis siue cutis corrosiuus, fleumaticos purgat hũores. valet hydropicis ⁊ alijs patientiƀ ex humore fleumatico varias passiones.

De Eruca Ca. LVII.

e Ruca ẽ herba alba domestica ⁊ aliqñ siluestris calida et humida. diuretica et apertiua renes ꝯfortat. paralysim curat. vrinã ꝓuocat vesicã et renes purgat. vtilis est in cibo et in medicina, flores eius apes diligunt et frequentãt. vt dicit Plinius.

De Enula Ca. LVIII

e Nula est herba cuiꝰ maneries est duplex. s. hortulana et cãpana q̃ maioris est efficacie i radice. Nã radix d3 colligi in ꝑ̃ncipio estatis et in sole exiccari. ne ex humiditate corrũpat̃. ꝟtutẽ h3 leniẽdi ⁊ mũdificãdi ⁊ neruos ꝯfortãdi et viscosa3 hũiditatẽ ꝯsumẽdi. valet mirabiliter in frigida causa contra tussim infrigidatã et spiritaliu3 mẽbrorũ frigidas passiones, vnde scriptũ est in Macro Enula campana reddit ꝑ̃cordia sana ⁊c̃.

De Epitymo Ca. LIX

e Pitymũ est flos tymi que est herba cuius tota ꝟtus in flore est. nã solꝰ flos ponit̃ in medicina. vt d. Dias. Pliniꝰ ⁊ Pla. ꝟtutem h3 purgãdi fleumaticas vel melãcholicas passiones. vnde valet cõtra quartanas ⁊ etiã quotidianas accessiones. valet etiam ſm Constan. contra strãguiriã et difficultatẽ vrinandi, et etiã cõtra splenis et epatis oppilationes.

De Ebulo Capl'm. LX.

E Bulus est frutex siue herba in folijs et in stipite sambuco arbori simillima, cuius radices cortices frondes et flores sunt vtiles in medicina, habent etiam secundum Diasco. Plate. et Pli. virtutem dissoluendi et consumendi grossum fleuma et viscosum. vnde succus ebuli valet contra arteticam et contractionem neruorum manuum atque pedum, valet contra leucofleumantiam. i. hydropisim ex fleumatica causa atque frigida siue alba. valet etiam contra tumores et collectiones intercutaneas vbicunque in corpore colligantur. Item valet maxime ebulus contra concussiones corporis atque casus. si patiens in eius decoctione frequenter foueatur. Nam dolorem mitigat. tumorem sedat. virtutem et robur neruis et iuncturis ossium administrat. Odore siquidem est ebulus herba fetida et sapore minus grata sed in virtute et efficacia ab antiquis medicis optima ad medicandum est apud veteres iudicata, vt dicit Diasco. Pli. et Plate.

De Fico Capitulum. LXI.

F Icus est arbor a fecunditate dicta, alijs enim arboribus feracior est. Nam terque quaterque per singulos annos fructum gignit. atque alio maturescente aboritur alter statim Ficus autem egyptia fecundior fertur cuius lignum in aqua missum illico mergitur. et cum in imo iacuerit deinde ad superficiem sursum eleuatur. versa vice naturae quoniam madefactum debuit honoris pondere residere. an non tempore pythagore alebant ficubus galate. alias athletae antiquitus idem eos ad carnis vsum in quo fortior est cibus transtulisset. A senibus autem in cibo sumpte ficus rugas eorum distendere feruntur. tauros quoque ferocissimos ad fici arbores colligatos dicunt repente mansuescere ficus autem cuiusdam arboris remedio quae dicitur caprificus vt asseritur fecundatur Hucusque Isi. li. xvij ca. vij. secundum Arist. autem li. vegetabilium. humor corticis arboris quod est quasi sanguis in animalibus in quibusdam est lacteus vt in fico et in moro, sed fici lac vim habet coaguli ad faciendos caseos sicut flos cardui casealis. Est autem eius humor multum vnctuosus, et ideo ficus est multe fecunditatis, quod enim est vnctuosum transit in fructum. et quod subtile et aquosum in folia transmutatur. quae quidem sunt lata et scissa et in extremitatibus pyrica et acuta, quorum lacte siue succo membra genitalia perlinita dicuntur moueri ad pruritum et libidinis incendium. sicut habetur glo. super Gen. iij. ibi fecerunt sibi de folijs ficus pizomata. Contingit autem ficum arborem. vt dicit Arist. sterilescere aliquando propter humoris defectum, aliquando propter superfluum humiditatis abundantiam. et in vtroque casu indiget medicina. vnde agricole ei subueniunt in defectu humoris per fimum conuenientem et aquam dulcem. quando vero superabundat humor arborem clauis perforant et superfluum humorem euacuant. vt supra de arborum medicina est ostensum. De fico autem arbore siue ficu dicit Pli. li. xiij. c. viij. omnia quae supra sunt de Isi. introducta Ficus egyptia inquit est arbor fecundissima moro silis in magnitudine in folijs et in aspectu. quater in estate profert fructum sed primum generat immaturum. cui similis est ficus cypria quae quater germinat et fructus quaternos facit. sed grossus eius non maturatur nisi prius incidatur et lactis superfluitas emittatur. et emittit germina sua sine folijs in extremitate ramorum. et habet similitudinem in radice cum populo et in folijs cum vlmo. et est in quantitate sorbe silis magnitudo Est autem ficus arbor tenera et delicata. et ideo a forti frigore de facile leditur et potissime quando incipit germinare Item idem Pli. li. xij. c. vj. est ficus indica exilia quedam ferens poma vastis ramis transfusa. qui rami in terram adeo curuantur pondere suo vt terre infigantur. et sic nouam progeniem faciunt in circuitu circa parentem vel circa stipitem. et tantam faciunt vmbram et densitatem quod pastores sub eius ramis ab estu et a vento se abscondunt. superiores autem rami matris in altum valde se extendunt. collaterales vero facto circuitu circa matrem se diffundunt et quasi siluosa multitudine vmbram magnam faciunt Folia sunt autem latissima ad modum pelte amonice disposita. poma facit multa sed modica quae fabe magnitudinem vix excedunt. sed inter folia calore solis ita decoquuntur quod pro dulci sapore ad comedendum digna miraculo reputantur. Adhuc dicit Pli. li. xv. ca. xix. quod est quedam arbor quae dicitur siluestris ficus quae alio nomine dicitur caprificus nunquam maturescens sed quod ipsa ex se non habet alijs tribuit Nam cultores solent aperire ora radicum vel corticis arboris ficus et illi intus infigere surculos et ramos caprifici ex quorum insertione aperta radice attracto aere nouo et humore ei congruo vigorem recipit et virtutem vnde et humor lacteus quod est materia fructus in ipsum transit pastum sicut patet in dictis Alphredi in tractatu de causa fructificationis arborum et herbarum Item idem etiam dicit quod tales arbores debent taliter iuxta fructiferas ordinari vt venti flatus euolantis in ipsum ficum ferantur. ad hoc vtilior est ventus australis quam aquilonaris. quia simpliciter plus nocet ille vent⁹

boreal' ficui ꝗ̃ australis.q̃re in aq̃lonari pte
minꝰ pficiũt fici ⁊ plꝰ arescũt.qꝛ eaꝝ humoꝛ
lacteꝰ facillime ꝯsumit̃ ⁊ etiã ꝯgelat̃ vbi ha
bet dñium talis vẽtꝰ.De effectu ãt fici vel fi
coꝝ q̃ ad radicẽ:foliũ:corticẽ:⁊ fructũ.Que
re ẽ in tractatu.de Carica in lr̃a C.vbi ex
pressius ꝯtinetur

De Fraxino
Caplm.LXII.

f Raxinꝰ est arboꝛ vt dic̃.Isi.crescens
in locis asperis et montanis ex qua
fiũt haste.q̃ frãgunt̃.vñ Ouid.et fraxi
nus vtilis hastꝭ.De fraxino ãt dicit Pli.li.
xvj.c.xiij.Int̃ arbores q̃s materie cã natu
ra genuit vtilis ẽ fraxinꝰ.q̃ ẽ arboꝛ alta seu ꝓ
cera et rotũda atq̃ recta siue pineata folio.
Homeriq̃ preconioꝛ Achillis hasta nobi
litata.et cedro in aliq̃bus ptibus ita sil'is vt
cortice ablato ementes fallat.Cuiꝰ folia cõ
tra venenũ sũt vtilia.nã suco expresso et po
tui dato cõtra serpẽtes sũme opiferũ ẽ.Tan
taq̃ ei vis ẽ vt serpentes eiꝰ vmbrã matuti
nã vel vesptinã nõ attingãt.Et si int̃ ignez et
folia fraxini ponat̃ serpẽs:in ignẽ pius ꝗ̃ in
fraxinũ fugiet.Sũt tñ folia eiꝰ iumẽtꝭ moꝛ
tifera in grecia.ceterꝭ ãt ruminãtibꝫ sit̃ inno
cua.In Italia vero iumẽtꝭ nõ obsũt.Primo
ãt floret ꝗ̃ frondet.nec añ flores cõditos fo
lia emittit Sũt ãt duo genera vt dicũt gre
ci.Quedã ẽ lõga:nõ nodosa Alia breuioꝛ ẽ
in folijs et durioꝛ.s.lauro sil'is.Alij vero diui
dũt fraxinũ ꝫ sitũ.scꝫ in Cãpestrẽ ⁊ i Mõ
tanã.Cãpestris folia sũt magꝭ crispa.ſꝫ mõ
tane magꝭ spissa.Et ista folia sit̃ alijs melio
ra.Hucvsq̃ Pli.Scdꝫ ãt Platꝭ.Fraxinꝰ ẽ
arboꝛ calida ⁊ sicca in scdo gdu.Cuiꝰ corti
ces ⁊ folia cũ aniso et fũgis q̃ crescũt sup eã
cõpetũt medicine.Nã fluxũ vẽtrꝭ stringũt.
Vomitũ ex defectu ꝟtutꝭ retentiue cohibẽt
si cũ aq̃ pluuiali et aceto decoquãt̃ et super
stomachũ apponant̃.

De Fago
Caplm LXIII.

f Agus est arboꝛ cuiꝰ materia in mul
tis ẽ nc̃aria.vt dic̃ Isi.li.xvij.et Pli.
li.xvj.Fagus est arboꝛ glãdifera.sic
dicta qꝛ fagoꝝ fructibꝫ q̃ndã vixerũt hoĩes
et ex eis sumpserũt cibũ.Naz phage grece:
comedere dr̃ latine vt dic̃ Isid.li.xvij.c.vij.
Dic̃ ei sic.Fagi glans exteriꝰ triangula cu
te leni includit̃ sil'is nucleo.ſꝫ cortice molli
oꝛi.Cuiꝰ medulla muribꝫ est accepta.et gli
res impinguat.Turdis etiã et colũbis con
uenit et eas nutrit.Eius cortex multũ ẽ vti
lis.maxie apud aq̃lonares Pictos:q̃ illi fa
ciũt vasa diuersis vsibꝫ valde apta.vt dicit
idem.c.x.Itẽ dr̃ in codẽ ꝙ glãdes siue fru
ctus fagi sũt multũ dulces et nutribiles et
carnes aĩaliũ que inde nutriunt̃ facit cocti
biles stomacho vtiles atq̃ leues.Nõ ẽ aũt
in suba arboꝛ mltũ solida.ſꝫ rara potiꝰ ⁊ po
rosa.et ideo nõ multũ durat vt dic̃ idẽ.Ve
rũtñ eiꝰ suba multꝭ est apta.ad asseres ⁊ alia
fabricãda.Cuiꝰ suba pura ac a ꝟmibꝫ ñ cor
rosa arti vitree est sũme nc̃aria.qꝛ ex eiꝰ cine
re vitrũ cũ alioꝝ quorũdã appositiõe per i
gnis ꝯflationẽ artificialit̃ ꝑparat̃.Et pauca
ligna inueniunt̃ q̃ operi tãmirabili sint sup
oĩa ita apta.Lignũ q̃dẽ leue ẽ ac porosũ vt
dic̃ Pli.et aliq̃ntulũ gumosũ in multꝭ locꝭ
et ideo de facili incendit̃ et de facili corrodit̃
a vermibꝫ aut citiꝰ computrescit.Flores eti
am quosdã emittit ad modũ tilie:sed nõ ita
odoriferos:ettamen illos frequentãt apes
mel siluestre in arborũ ꝯcauitatibꝫ colligen

De Faba Cap.LXIIII. (tes

f Aba vt dicit Isid.li.xvij.dicit̃ a gre
ca etymologia.q̃i phaga Naz pha
ge comedere dicitur.Est eni genus
leguminis quo antiqui in comedendo sole
bant vti.Huius species due sunt.quarũ al
tera est egyptia.altera est cõis.Et illa aliq̃ñ
dicit̃ fresa.eo ꝙ hoĩes frendant eam molen
do sepius ac confringant vt dicit idem.Est
aũt faba ꝫm Diascꝭ herba in hortis ⁊ agris
seminata.cuiꝰ hasta surgit angulosa.grossa
ꝯcaua et nodosa.foliũ vel folia in singulis
nodis ꝓducens lata.plana et aliq̃ntulũ ob
acuta.Florẽ ꝓducit albũ.in summitate pur
pureũ siue nigrũ.odoriferũ.⁊ multũ ab api
bus frequentatũ In hasta ãt ꝓducit diuer
sas testas carnosas ⁊ oblõgas q̃ interiꝰ q̃si
sub diuersis domicilijs ab inuicẽ sũt distin
cte in quibꝫ fabe ꝑ ordinẽ sunt locate.et ille
teste sũt pmo virides exteriꝰ ⁊ albe interius
atq̃ molles ⁊ paulatim caloꝛe desiccante i
durescũt.et tandem pariter connigrescũt.et
h maturitatis indiciũ est.Est autẽ faba ꝫm
Diasco.⁊ Pla.frigida ⁊ sicca nisi sit viridis
et tũc est hũida in primo gdu q̃ viridis co
mesta parum nutrit.humores grossos ge
nerat.inflationẽ in supiori pte ventris facit
et idõ stomacho est nociua.sanguinẽ gros
sum et melãcholicũ creat ⁊ fumũ grossuz q̃

cerebꝛ̄ offendit.ſomnia vana ⁊ terribilia ī-
ducit.ꝑ decoctiōez ⁊ aſſaturā ei⁹ vētoſitas
inflatiua diminuit̄ ſed totalit̄ nō aufert̄. Fa
bis ſiq̄dem aſſidue vtētes dolorē inteſtino
rū patiunt̄.ſplenē oppilāt.vētrē ſtringūt.cū
cortice comeſte ad digerēdū ſūt dure ⁊ mul
tū inflatiue. Eſt tñ fabe medulla mūdificati
ua vñ ei⁹ colatura faciem purgat.⁊ potata
pulmonē mūdificat.apoſtemata mā̄millaꝝ
curat cū roſis mixta.dolorē ⁊ liuorē ⁊ ocu-
loꝝ lippitudinē abſtergit.maſticata ⁊ in tim
poꝛib⁹ apposita.humores ad oc'los reuma-
tizantes cōpeſcit. ſciſſa ⁊ ſuꝑ venā incisam
poſita ſanguinē reſtringit.lac effluēs d̄ mā-
millis ſiſtit ⁊ effluere nō ꝑmittit.podagricꝭ
⁊ arteticis cū adipe ouis decocta ſubuenit
ſi ſuꝑ doloris locū cataplaſmet̄.tumores ⁊
collectiones apoſtematū repcutit ſi in ꝓnci
pio decocta in aceto tumori apponat̄ De fa
be aūt natura ⁊ ꝓprietate d̄t Plini⁹ li.xviij.c.
xij. Int̄ legumina faba d̄r optima quā mul
ti immiſcēt cū pane ſiue cū materia panis.
vt ſic pōderoſioꝛ cē videat̄ Pythagorica tñ
ſn̄ia dānata eſt.q2 eius freq̄ns vſus hebeta
re d̄r ſenſus ⁊ ſomnia etiā facere eſtimat̄.vl'
vt alij tradiderūt q̄m mortuoꝝ aīe ſūt ī ea.
q̄ de cauſa Varro tradidit flaminē.ſ.ponti
ficē faba veſci nō debere Sola autē int̄ fru
ges:etiā exciſa:creſcēte luna creſcit ⁊ replet̄
⁊ in aqua marina ſiue al's ſalſa nō decoqui
tur.ſeminat̄ in occaſu pliadū ⁊ añ hyemē re
colligit̄.qñ eſt in flore aq̄s maxie ꝯcupiſcit
cū ꝟo effloruerit diligit ſiccitatē ⁊ ſolum ſi-
ue terram in q̄ ſeminata eſt fecundat ſterco
ris vice.⁊ iō in theſſalia ꝟtunt̄ agri in quib⁹
ſeminate fuerant qñ ꝓmit⁹ ſūt in flore Cre-
ſcit aūt faba ꝑ ſe in multis locꝭ ⁊ maxime in
mauritania ⁊ ī inſulis oceani ſeptentriona
lis.ſed ita dura q̄ vix decoqui pōt. Naſcit̄
etiam in egypto ſed ſpinoſa.⁊ iō cocodrilli
eam refugiunt.timentes ne oculi eoꝝ ledā-
tur ſpinis eius. Cuius longitudo ē decem
cubitoꝝ habens caput ad modū papauerꝭ
coloris roſei in quo fabe includunt̄ non ſu-
pra tricenas.⁊ eſt eius culmus ſiue calam⁹
geniculatus habens folia ampla ⁊ fructuz
aliquantulum ſubamarum Radix eius in-
comeſtibilis cruda ⁊ cocta in magnitudine
arundinū ſimilis radicib⁹ Hucuſq̄ Pli.li.
xviij.ca.xij. Dicit idem in ca.xvij. Virgili⁹
inq̄t nitro ⁊ amurca fabam ꝑfundentibus
grandeſcere eam promittit. Quidam etiaz
dicunt fabas citius creſcere ⁊ adoleſcere ſi
triduo anteq̄ʒ ſeminātur in vrine aquā ma-
cerentur.

De Frumento.
Caplm̄.LXV.

f Rumētū a fruēdo eſt dictū.i.a veſcē-
do ſicut ⁊ fruges:vt d̄t Iſi. Vñ ⁊ fru
men ſuꝑioꝛ ps gule d̄r:vñ potiſſime
cibi ſapoꝛ ꝑſentit̄ Eſt aūt ꝓpriū frumēti hr̄e
ariſtas in ſūmitate ſpicaꝝ creſcētes ⁊ grana
latētia in folliculis immināētes. Nā in om̄i
ſpecie frumenti de radice erūpit culm⁹ ⁊ de
culmo ꝓcedit ſpica q̄buſdā pellicul' ſiue the
cis ꝯtexta:in q̄b⁹ grana recludunt̄.in extre-
mo aūt ſpice ariſte tenues ⁊ acute immināēt
in modū ſpiculi.a quib⁹ ſpica noīat̄.q2 illis
ariſtis quaſi ſpiculis muniunt̄ ne auiū mi-
noꝝ morſib⁹ ſpica a ſuis fructib⁹ exuat̄ aut
a beſtijs ꝓterat̄ Cui⁹ folia ſeu vagine quib⁹
fulcit̄ culmus ⁊ ambitur ne pondere frugis
īcuruet̄ d̄r ſtipula quaſi vſtipula:ab vſto ſic
dicta.q2 collecta meſſe exurit̄ ſtipula ꝓpter
culturam agri.cui⁹ pars ad paſtū pecoruz
⁊ animaliū reſeruata palea d̄r.eo q̄ ꝓmum
ſola paſcendis anīalib⁹ ꝑbebat̄. Cui⁹ natu-
ra tantum eſt frigida q̄ obrutas niues flue
re nō ſinat.adeo calida vt poma matureſce
re compellat. Hucuſq̄ Iſiō.li.xvij. Sunt
aūt frumēti multa genera vt d̄t idem Iſiō.
⁊ etiā Pliñ.li.xviij.vtputa triticū:far:hor-
deum:ſiligo panicū:⁊ miliuz:⁊ hmōi.de q̄
bus poſt dicet̄ in locis ſuis. Sʒ h̄ eſt gene
rale circa hec frumēta: Attēdēda eſt ſoli ſi-
ue terre qualitas vbi hec ſerant̄. Nam que-
dam in vna terra ꝓficiūt q̄ in alia deficiunt
⁊ penitus inareſcunt.nā hordeū in nouali-
bus ꝓficit vbi triticū deficit ⁊ areſcit.vt d̄t
Pli.⁊ ſic de alijs intelligēdū. Itē attēdit̄ ſe-
minatōis q̄litas.q2 q̄dam citi⁹ q̄dā tardi⁹
ſūt ſeminā̄da.nam citius ſemina hyemalia.
tardius eſtiualia.q̄dā etiā in terra ꝓfundi⁹.
q̄dam ſuꝑficialib⁹ ſunt terre finib⁹ commit-
tenda.vnde alio mō eſt ſeminandum triti-
cū.⁊ alio mō ſicut ⁊ alio tp̄e gith:milium et
ciminū.ſicut expreſſe dicit Hiero.ſuꝑ Eſa.
xxviij. Itē maxie attendit̄ ꝯgruitas tp̄is tā
in ſeminādo q̄ʒ in colligēdo.q2 ſcḋm Pliñ.li.
xviij.h̄ vtilius fit in interlunio q̄ʒ in tempe
alio.q2 ſeminata ſic collecta potiſſime a vi-
cijs ꝯſeruant̄. Itē attendit̄ tēpis ſerenitas.
vt d̄t Iſi. Serere eī a ſereno celo d̄r.q2 tūc
ſerendū eſt ⁊ nō ꝑ imbres. Unde Virgili⁹.

Nudus ara sere nud⁹. ꝛ vt dt Pli. ibidē. c.
xvij. accidit frumẽto viciũ. qꝛ si tp̄s fuerit ni
mis vētosum. ꝛ h̄ trib⁹ vicib⁹ seu tp̄ib⁹. s. qñ
ē in flore ꝛ qñ icipit deflorere ꝛ qñ icipit ma
turescere. ex flatu ei noxio spica euanescit ꝛ
extinguit̄ ꝛ i fructu suo patit̄ abortiuũ. Itē
nocet tp̄s pluuiosũ. qꝛ tũc totũ vl' extinguit̄
ex frigiditate humoꝝ: vl' in herbā ꝛ foliũ su
pfluũ luxuriat̄. Itē nocet caloꝛ subit⁹ ꝛ im-
moderat⁹ sub nube clausus. qꝛ dũ humoꝛ
ad interioꝛa radicis rapit̄ vi caloꝝ. tunc ex
humoꝛe calido ꝛ viscoso nascũt̄ q̄dā v̄micu
li circa radicez. ex qꝝ coꝛrosiõe frugis suba
viciat̄. Itē i grano circa folliculos nascunt̄
v̄miculi coꝛrũpētes frumēti granũ qñ spice
in pluuiali tp̄e post caloꝛē imoderatũ coꝛrũ
punt̄ ꝛ putrescũt. Itē in tp̄e nimis sicco vel
depaupat̄ frumētũ ex humoꝛe ꝛ sic perit ꝓpt̄
defectũ nutrimēti. vl' crescũt in eo q̄dā mu-
sce virides q̄ vocant̄ cantarides viroꝛē fru
mēti penit⁹ coꝛrodētes. Qñq; ꝛ m'ltiplicāt̄
locuste ꝛ bꝛuchi q̄rum dentes omnia deua
stant. Itē exigit̄ in ip̄o semine frumētali pu
ritas. Nā vt dt Pli. ibidē ca. xvij. si semina
cleopice aut adipe tāgerent̄ vtiq; semīa coꝛ
rũperent̄. ꝛ iō cauendũ sũmope ne talib⁹ mi
sceant̄. qꝛ oīa sementīa q̄ ab illis sũt infecta
coꝛrũpunt̄. Item req̄ritur in crescēte frumē
to culture studiositas. Optet eñ vt a super
fluis cauti⁹ ꝛ diligēti⁹ expurget̄. nā vt dicit̄
ibidē Int̄ optima frumẽta aliqñ herba moꝛ
tifera īuenitur vt loliũ: lappaciũ ꝛ hmõi. qđ
accidit ex vicio ꝛ malicia attracti humoꝛis
vel ex defectu v̄tutis seu caloꝝ sufficienter
singula non mutantꝝ. Itē ibidē dꝛ. Ex rore
coꝛrupto adherēte follicul' i granis accidit
coꝛruptio frugꝝ. q̄ dꝛ rubigo siue erugo. qꝛ
spica coꝛrũpit̄ inde ꝛ inanit̄. ꝛ in coloꝛē rubi
gineũ trāsmutat̄. Int̄ oīa āt frumēti genera
triticũ obtinet ꝑncipatũ. qꝛ humane natu-
re nihil est amicabili⁹. nihil nutribili⁹. nihil
etiā salubꝛi⁹ inuenit̄. Sꝫ de h̄ q̄re infra l̄ra
L. Quere etiā de Messe ꝛ segete.

De Farre.

Caplm. LXVI.

Far aũt est genus frumēti sic dictum
eo ꝙ ab initio missum in pila frange
ret̄ añq; vsus mole haberet̄. A farre
aũt dꝛ farrago vt dt Isidoꝛ⁹. Est eñ herba
hoꝛdeacea adhuc viridis i q̄ grana ad ma-
turitatē nõ turgescũt.

De Farina Ca. LXVII

Farina q̄ panis est materia a farre est
dicta. Nam far siue frumentũ inter
molas fractũ farinam facit. vel dicit̄
a farciēdo qꝛ in panē redacta farcit vētrem
vel dꝛ farina ꝓprie qñ frumentũ int̄ molas
optime est ꝯfractũ furfure nõdũ a medulle
suba separato. nam qñ flos medulle a fur-
fure sepat̄ siue coꝛtice. tũc simila siue simila
go nũcupat̄. ꝛ dꝛ alio noīe pollen siue pol-
lis. vñ deriuat̄ hec polenta et h̄ pulmentuꝫ
a pulte dictũ. vt di. Isi. li. xx. c. vij. q̄dā tñ di
cũt polentā esse pultes de farina purgatissi
ma factas. ꝛ dictā polentā a polline que est
farina delicata q̄ volat a mola in molēdino
ꝛ alio noīe amolũ dꝛ qꝛ p̄ sui leuitate a mo-
la eijcit̄ sicut ꝛ simila. i. sine mola. Polenta
tñ hꝫ alias significatões sic̄ dꝛ in glo. super
Iosue. vj. comederũt polentā eiusdē anni
grana. s. cocta ꝛ manib⁹ ꝯfricata ꝛ a follicu
lis sepata ad modũ grani in pilo tunsi. ꝛ sꝫ
h̄ dꝛ polenta q̄i pilenta. sꝫ quocũq; noīe vo
cetur farina vtilis est in ciboꝛ medicia. In
de eñ fit panis p aq̃e admixtõem ꝛ ignis
decoctõem Aliqñ cibarius. i. seruis in cibũ
datus nõ delicat⁹. Qñq; v̄o panis fermēta
tus. fermēto mixtus. qñq; etiā azymus sine
fermēto sincerus. qñq; subcinereus in cine
re coctus ꝛ reuersatus q̄ ꝛ focacius dꝛ. qñꝫ
clibanari⁹ i clibano coctus siue furno. His
ꝛ multis modis de farina arte pistoꝛia fiũt
pāes vt di. Isi. li. xx. q̄ oēs coꝛ hoīs ꝯfoꝛtāt
ꝛ coꝛpus nutriũt ac delectāt. deperdita re-
parāt ꝛ restaurāt. vires laboꝛantib⁹ admi-
nistrant. sed pre oīb⁹ panis recens ꝛ mun
dus de farina triticea p̄parat⁹ vt di. Cõstā-
tin⁹. in dietis magis amicabilis ꝛ ꝯueniēs
est nature. farina itaq; mola terit̄ et frangit̄
cribꝛo a furfure diuidit̄. calida aqua asper-
git̄. fermentatur ꝛ sapidioꝛ reddit̄ ꝛ tandem
decoquit̄. ꝛ sic vltimo post multos laboꝛes
vita hoīs inde reficit̄ ꝛ nutrit̄. vtilis ē insup
farina in medicina qñ cũ alijs ꝯuenientib⁹
modo debito admiscet̄. nam farina cũ mel
le mixta faciei pustulas sanat ꝛ emundat. vt
di. Diasco. mamille ex coagulatõe lactis in
durate apposita farina videlicꝫ triticea vl' si
liginea cũ adipe ꝛ vino ꝯcocta duriciē spar
git ꝛ locũ mollificat. vt dicit idem. Collecti
ones ꝛ apostemata maturat. neruos indu-
ratos ꝛ quasi spasmatos aut cõtractos re-
laxat. vt dicit idem.

De Fermento
Caplm. LXVIII.
Ermentū a feruore est dictū. qꝛ ferue
f re ꝛ excrescere facit pastā. vt dt Isi. li.
xx. c. j. Est āt fermētū ꝯpositum ex di
uersꝭ ꝟtutibꝫ silem hn̄s subam ꝛ ꝟtutē ꝛ idō
ꝟtutē hꝫ pāis eleuatiuā ꝛ sui acetositate sa-
porꝭ ipiꝰ paste minutiuā. ꝛ ī ipsiꝰ silitudinē
totiꝰ masse cui admiscetꝭ ꝯuersiuā. Hꝫ ēt ẜm
Dias. ꝟtutē hūoꝝ d corpe faciliꝭ extractiuā
ꝛ qn̄ miscetꝭ cū sale hꝫ apostēatū vī matura
tiuā ꝛ aptiuā. nā poros corpis apit sbtilita-
te sue sube ꝛ hūores dissoluit. Fermētū aūt
latīe zyma dꝛ grece. vn̄ farina pura ꝯspsiōe
aq̄ ꝯglutinata dꝛ azyma q̄si sine zyma. et est
zyma īflatiua corruptiua pforatiua ꝛ diui-
siua ptium panis siue paste cui cōmiscetꝭ. vt
dꝛ sup eplām. j. Coꝝ. v. ꝛc̄.

De Fumo terre
Caplm. LXIX.
Umꝰ tre est q̄dā herba calida ī pmo
f gdu sic appellata. qꝛ vt fumꝰ in multa
q̄ntitate emittiꝭ de tra. Vl' sic dꝛ. q̄a
generaꝭ a q̄dā fumositate grossa a terra reso
luta ꝛ circa tre supficiē adherēte. vt dꝛ ī Pla
te. q̄ q̄nto viridior tāto melior. exiccata ꝟo
nulliꝰ efficacie ē. ꝛ ē herba grauis odorꝭ ꝛ hor
ribil' saporꝭ. sꝫ maxie tn̄ est ꝟtutꝭ. purgat em̄
melācholiā fleuma ꝛ cholerā. valet ꝯ scabiē
ꝛ ꝯ hydropisiꝫ ex frigida cā. iuuat podagri
cos. ꝛ valet ꝯ splenis ꝛ epatis oppilatiōem
Unū tn̄ viciū hꝫ ista herba qꝛ īflatiua est et
vētositatꝭ gn̄atiua. ꝛ iō eiꝰ vētositas dꝫ rep
mi cū anheto. al's aniso. ꝛ cū feniculo ne ge-
neret corrosiōes. vt dt Plat.

De Feniculo Ca. LXX
Eniculꝰ est herba cōis. multe tn̄ effi-
f cacie ꝛ ꝟtutꝭ. Est em̄ herba calida et
etiam sicca in scdo gdu. ꝟtutē habet
diureticā aptiuā. s. ꝛ inscissiuā ex subtili sub
stātia ꝛ q̄litatibꝫ suis. vt dt Plat. cuiꝰ semīa
radix ꝛ folia ꝯpetūt medicine. Un̄ Isi. lib.
xvij. c. vl. Feniculū latini vocāt eo q eiꝰ tir-
si siue radicis succꝰ acuat visuꝫ oculoꝝ: Cu
ius ꝟtus esse traditꝭ. vt senes ẜpentes annu
am senectutē eius gustu deponāt. Hanc eti
am herbā greci maratrū vocant. Istud aūt
sumit Isido. ex certis dictis Plinij. lib. xx.
ca. xxiiij. Feniculū inq̄t nobilitauerunt ser-
pentes. Nam gustu eius senectutē exuūt.
oculorūq; acieꝫ ipiꝰ succo recupando. Un̄
intellectū est oculoꝝ caliginem eo precipue
relenari. Un̄ ex eiꝰ succo fit collyriū ꝯ cali-
ginē oculoꝝ valde aptū. Huiꝰ duplex ē spe
cies. s. hortēsis ꝛ siluestrꝭ. cuiꝰ semē cū vino
potatū ꝯ morsus ẜpentū ꝛ ictꝰ scorpionum
valet. succꝰ eiꝰ auribꝫ īstillatꝰ ꝟmes necat ac
stomachū strīgit ꝛ corroborat. nauseam se-
dat. calculū frāgit ꝛ vrinā excitat. lac in mā-
millis multiplicat. radix eius renes purgat
cum vino cocta hydropicos curat. canis
morsū sanat. Hec oīa facit feniculꝰ hortensꝭ
sꝫ fortiꝰ opatꝭ hec eadē hypomaratrū. i. feni-
culꝰ agrestꝭ. vt dt idē.

De Ferula.
Caplm. LXXI
Erula est herba cuiꝰ succꝰ galbanum
f dꝛ vt dt Isi. li. xvij. de q̄ fit mentio in
Eccl̄i. xxiiij. vbi dꝛ q storax ꝛ galbanū
vbi dt glo. Galbanū ẜm Pli. dat syria ī mō
te q̄dā vbi abūdat ferula a q̄ fluit resine mō
Dicit āt Pli. li. xx. c. xxiiij. Ferule semen est
anheto sile. cuiꝰ folia ꝛ rami cocti cū oleo ꝛ
comesti cū melle stomacho ꝯueniūt. sꝫ si ni-
mis comeduntꝭ dolorē capitꝭ faciūt. cuiꝰ ra
dix bibita ad pōdus denarij ī duobꝫ ciatis
vini valet ꝯ ẜpentū morsiōes. succꝰ eiꝰ ī ma
gnitudine fabe deuoratꝰ aluū soluit. cuiꝰ me
dulla viridis īmundicias faciei tollit. semē
eiꝰ vino bibitū sāguinē sistit. patiētibꝫ cadu
cū morbuꝫ subuenit. Herba āt ferulaꝝ mu
rene infestissima est. nā eiꝰ lacte stati cōmo-
riuntꝭ. succus eius ꝯfert claritati oculorum
Hucusq; Plinꝰ.

De Feno
Caplm. LXXII.
Enū est dictū ex h q eo flāma nutritꝭ
f Flos ei eiꝰ flāma est. vt dt Isi. li. xvij.
Ois ei herba mollis pcisa sicca fenū
dici pt. ꝛ maxime q̄ fetibꝫ aliqn̄ apta est nu-
triēdis. nā fenum cibus est ꝓprie iumentoꝝ.
De feno aūt dicit glo. sup Esa. xl. Fenuꝫ na
scendo habet virorem ꝛ crescendo decoreꝫ
deinde florē. tandē calore sol' siccatū redigi
tur ī puluerē sic ꝛ hō p etatū successionē de-
corem amittit ac cadit in puluerē ꝛ in mor-
tem. Fenum itaq; diu viret ꝛ frondet: mon-
tes ꝛ prata vestit ꝛ ornat. ꝛ tā floꝝ diuersita
te q̄ꝫ etiā viroris venustate ad sui aspectum
ītuētiū oculos allicit reficit ꝛ dlectat. Pro-
pter sue sube aūt viriditatē feruente sole eiꝰ
humiditas de facili ꝯsumitur. ꝛ herba que
primo florendo quasi ridere videbatur. tā-
dem a sua gloria spoliata penitus inuenitꝭ.

Nā fenū q̄d dē qđ hodie orit̄ ⁊ virescit.cras
morit̄ ⁊ tūc i clibanū mittit̄.q2 q̄si subito dꝫ
ficit ⁊ arescit.sic ð ipio p̱ silitudinē dr̄ i ps̄.
Fiat sic fenū tectoꝝ qđ ꝓusq̄3 ⁊c̄.vbi dt̄ glo
sa.Quāto fenū altiꝰ stat ⁊ minꝰ pfunde infe
riꝰ deꝑmit radicē tāto minꝰ crescit imo citi
ꝰs deficit ⁊ arescit.Fenū itaq3 falcastro pꝰ
q̄3 maturatū fuerit ꝑscindit̄.⁊ vt meliꝰ exic=
cet̄ soli exponit̄.⁊ ne ex humorꝫ sup̱fluitate
circa terrā cōputrescat furcis ⁊ rastrꝫ sepius
eleuat̄.tandē in cumulos ⁊ in aceruos col=
ligit̄.⁊ vltīo i plaustris ac vehiculis ad hor
rea deportat̄.⁊ ibi ad diuersos vsus necessa
rios reseruat̄.Fena autē crescentia in locis
aliquantulum mōtuosis mediocriter siccꝫ:
magis sunt odorifera etiā aīalibꝫ magꝫ sa
pida q̄3 alia q̄ crescunt in pratis palustribꝫ
⁊ aquosis vt dicit Piniꝰ.q2 in illis humor
nutrimentalis magis est digestus.in illꝭ ꝓo
minus

De Flagellis
Caplm.LXXIII.

Flagella dicūt̄ summe arboꝝ ⁊ vitiū
ptes ab eo ꝙ crebros sustineāt vēto
rū flatꝰ.vt dt̄ Isi.li.xviij.q̄rū comas
aliq̄ crines vocāt.aliq̄ folia.et dicunt̄ folia
q̄si fila Nā foliū grece filū latīe dr̄.et h̄ iō ꝙ
in folijs sūt q̄daz venule in eoꝝ subā ad mo
dum filoꝝ ptense.ideo trāslatiue dicunt̄ fo=
lia apud nos q̄si fila Nodi aūt ex q̄bꝫ exeūt
frōdes siue folia de ꝟgulis ⁊ flagellis oculi
nūcupant̄.Nam humor aquosus subtilis
paꝝ habens vnctuositatis ad ramos a ra=
dice attractus vi calorꝫ eleuat̄ in diuersꝭ lo=
cꝭ ⁊ ex acumīe suo penetrat ad exteriꝰ ac ibi
q̄si p̱ oculos exiēs vi interioris calorꝫ ⁊ ae
ris exterioris trāsmutat̄ in subam foliorū
vt dicit̄ in cōmēto sup̄ li.vegetabiliū Arist.
⁊ ꝺm q̄litatem humoris dominantis ⁊ for=
titudinem vl' debilitatē caloris humorē di
gerentis folia in qualitate ⁊ figura multifor
miter variant̄.vtz sup̄ eodem vbi agit̄ de di
uersitate arboꝝ q̄ ad figuraz folioꝝ.Quere
sup̄ in eodē i lr̄a A.Folia itaq3 ornāt arbo
rē ⁊ muniūt tenellos flores et fructꝰ ne a vē
tis caumatibꝫ aut pluuijs īiuriā patiāt̄ g̃n=
dinū īpetꝰ ac vētoꝝ impulsus ⁊ imbriū ictꝰ
intercipiūt ⁊ repellūt.Folia sic scutum pro
pter sue substātie raritatē ⁊ tenuitatē modi
co vento mouent̄ sed de facili nō cadunt p̱=
pter adherentem abūdantiam humorꝫ do=
nec fructꝰ latitantes sub folijs maturescant

vnde in vere ⁊ in estate virēt ⁊ i autūno pal
lēt.⁊ sic ꝯ hyemē paulatim cōcidūt ⁊ tandē
in t̄ra cadētia ꝯputrescūt Multū insup̱ cō=
ueniūt folia medicine.multꝫ etiā animātibꝫ
sūt i cibū sicut folia hedere q̄ a capris et he=
dis maxie diligunt̄ vt di.Isi.Alias ꝓprieta
tes folioꝝ quere s̄ in eodē li.xvj.ca.Flores
vt di.Isi.li.xviij.dicūt̄ q̄si fluores.eo ꝙ ci=
to defluūt ⁊ soluunt̄.In his tm̄ multiplex ē
g̃ra.s.odoris saporis ⁊ coloris lenitatꝫ ⁊ vir
tutis.nam odore recreant et etiaz delectant
spū.sapore quidez immutant gustū .colore
alliciūt visuz.lenitate demulcent tactū.vir
tutē habent multiplicē.sanant morbum.ze
phyro generant̄.austro dissoluunt̄ vt ibidē
dic̄ Isi.arbores ⁊ herbas campos .hortos
⁊ siluas pulcritudine sua decorant ⁊ ornāt
dulcedie quā ꝯcipiūt ex celesti rore mel ad
ministrāt.Et ideo apes flores mellificandi
g̃ra visitant et frequentant.qn̄ apparent flo
res mutatōz tp̄is significāt.⁊ spez ð fructu
generāt.Nā flores sp̱ fructū ꝑcedūt.⁊ spez
de subseq̄nti fructu relinq̄re ꝯsueuerūt.de
puro ⁊ vnctuoso medulle arboris humore
originē ꝯhūt ⁊ erūpētes de stipite ꝟgeꝟgaz
nō violāt nec deflorāt s3 potiꝰ ipam ꝑficiūt
mirabiliter ⁊ decorant.Item flores in ortu
solis se aperiūt sic in occasu sese sepius clau
dunt.multi sūt q̄ ex paucitate humoris ⁊ li
quiditate calescente calore humiditatē ꝯsu
mente deficiūt ⁊ arescūt.Aliq̄n etiā flores
ad solis faciē se ꝯuertūt ꝺm tn̄ eius ortuz se
aperiunt ⁊ ꝓcessum se diffundūt vt patz in
elitropia q̄ alio noīe dr̄ solsequiū.⁊ dr̄ a mlꝭ
tis cycorea.vtz s̄ in.c.Intempestiuꝰ aūt or
tus floris signū est defectus ⁊ carētie fructꝰ
vlteriꝰ ꝯsequentꝫ.naz tales flores subito fri
gore vel etiā corrupto aere facillime corrū=
punt̄ vel si sūt nimis hyemales vel autūna
les ad maturitatē debitā ꝓpt̄ caloris defectū
nullatenꝰ p̱ducūt̄.vt di.Pli.li.xx.ca.v.Int̄
alios flores ꝑponūt̄ llioꝝ flores.rosas ⁊ vi
olas ꝑcipue ad coronas nobiliuz adornan
das.de quibus post est dicenduz.Est flos
campi flos specialis sic dictus .q̄a p̱ se cre=
scit in locis incultis nec sulcatꝫ vomere nec
stercore impinguatis.vt dicit idem.Est ita
q3 flosculus stipite quidem gracilis ⁊ modi
cus flore rubicūdo ⁊ q̄si colore sanguineo
insignitus.cuius flores nō plus nec minꝰ
q̄3 p̱ q̄nq3 folia cōmuniter distinguunt̄.cu=
ius virtus centauree similis est nō tamē ex

cōplexione sua tāte ē amaritudis ꝙuis mi
nori centauree in folijs ⁊ ī stipite mltū silis
videat̄ ⁊ ī mltꝭ medicinalit̄ nō īferior ab an
tiq̇s sapiētibꝫ iudicet̄. Centaurea est herba
amarissima vn̄ ⁊ fel tre ðr. Cuiꝰ spēs est du
plex maior ⁊ minor. hꝫ itaqꝫ cū q̇dā amari-
tudie dulcedinē in radice. cꝰ succꝰ melli mi-
xtus visū clarificat. īflatōes sedat. morsꝰ ve
nenosos curat. ⁊ ꝯ antracē apostema morti
ferꝝ iuuat. ⁊ venenositatꝫ siue maliciā reꝑmit
⁊ refrenat ⁊ īpedit ne materie furiositas ad
nobilioꝝ mēbrorū intrinseca se diffundat.
Hucusqꝫ Plinius. vt s̄ ⁊c.

De Fructu Ca. LXXIIII.

Ructꝰ a frumīe nomē accepit. vt dic̄
f Isi. qꝛ frumine. i. eminētiori ꝑte gut
turꝭ vescimur vt di. Isi. li. xvij. inde⁊
fruges dicimꝰ Fructꝰ āt ꝓprie dicūt̄ arboꝝ
⁊ agroꝝ q̇bꝫ vtēdo fruimur ꝙuis abusiue fe
tū aīaliū fructū aliq̄n ēt nūcupemꝰ Est ita-
qꝫ generalr̄ attēdēdū ꝙ ꝑs arboris siue ꝑs
plāte q̄ q̇dē nobilior ⁊ vnctuosior est tam in
medulla ꝙ̄ ī radice solet attrahi nat̄alr̄ a ca
lore vt suo tpe ꝑcedēte flore ⁊ fructꝰ originē
disponēte inde fructꝰ mat̄ia generet̄ hūorꝭ ⁊
etiā calorꝭ bn̄ficio nutriat̄ ⁊ folioꝝ etiā coo
perculo defenset̄. solis ⁊ ꝟtutꝭ celestꝭ īfluētia
ad ꝑfectū deducat̄. Et tādē maturato fru-
ctu ⁊ collecto ad vsū ⁊ esū debitū assumat̄.
Fructꝰ āt crudi ⁊ īdigesti corꝑibꝫ max̄ie pu
eroꝝ ⁊ debiliū sūt nociui ⁊ īflatiui lūbricorū
⁊ alioꝝ ꝟmiū generatiui. hūoꝝ maloꝝ nutri
tiui. gustꝰ nat̄al̄ corruptiui. vtꝫ ī mulieribꝫ ī
pregnatꝭ q̄ max̄ie desiderāt fructꝰ īmatura-
tos. vt di. Pli. sꝫ fructꝰ cōgrui ⁊ maturi tam
medicīe ꝙ̄ esui erūt apti. ita tn̄ ꝙ q̇libet fru
ctu q̇libꝫ mō vtat̄ debito. ⁊ potꝰ ꝯgruꝰ pꝰ fru
ctū ordīe ꝯgruo s̄bseq̄t̄. vt ī li. dietaꝝ plenꝰ
edocet̄. Fructꝰ ꝑmo generalr̄ sūt crudi du-
ri ⁊ indigesti stiptici. pōtici vl̄ amari. sꝫ calo
re exteriori interiorē ꝯfortātē ⁊ hūorē pon-
ticū ⁊ terrestrē dissoluēte ac digerente tanto
dulciorē saporē ⁊ ꝯueniētiorē accipiūt ꝙ̄to
ad maturitatē ꝑfectā plꝰ accedūt. citiꝰ āt ac-
cedūt ad maturitatē q̄ altiꝰ ī ramoꝝ sūmita
tibꝫ crescūt. ⁊ calori radioꝝ solariū directꝰ
se exponūt. Maturitatꝭ signū ē mutatio co
loris viridis ⁊ t̄restrꝭ ī colorē pallidū vel ī ru
bentē. Et mutatio saporꝭ īsipidi pōtici aut
acidi in saporē suauē gustui atꝫ dulcē. ꝑmo
eīm nascūt̄ fructꝰ virides. sꝫ q̄n tēdūt ad ma
turitatē. vincēte calore ī suba fructuū colo-
res mutant̄ ꝑiter ⁊ sapores Tāto etiā sūt me
liores ⁊ in suba sapidiores vel laxiores q̄n
to relaxata vi caloris t̄restri duricia ēt do-
minātē hūiditate aq̄a vl̄ aerea maturitati sūt
ꝓpinq̇ores. ⁊ iō ꝓbat̄ fructuū maturitas: n̄
solū p visuꝫ q̇ ad colorē nᶜ solū ꝑ gustū q̇ ad
saporē. verꝫ etiā ꝑ tactū q̄n ꝯpressi digito ta
ctui cedūt ⁊ sensui offerūt subam molliorē
vt ðt Isaac ī dietꝭ. Fructꝰ āt arboꝝ crescēti
bus ī mōtibꝫ sūt puriores sapidiores ⁊ etiā
suauiores ꝙ̄ illaꝝ q̄ ī vallibꝫ sūt crescētes. ⁊
h̄ accidit ꝓpt̄ dulciꝰ ⁊ puriꝰ ⁊ tꝑatius qð ibi
. s. in mōtibꝫ īueniūt nutrimētū. vt ðt Arist.
vt supͣ eodē ptꝫ. Quere de diuersitate arbo
rū q̇ ad fructꝰ. circa finem. Sūt aūt q̇dam
fructus ꝑmo dulces ⁊ sapidi. sed post effici
unt̄ pōtici ⁊ amari. s. mirabolani. vt ðt Ari
sto. Tales fructꝰ etsi nō fuerit comestibiles
sūt tn̄ alijs medicinales. Fructꝰ aūt dulces
vt ðt Isaac. in q̄ttuor q̄litatibꝫ sūt tēꝑatio-
res humidiores ⁊ calidiores ⁊ ceterꝭ nutri-
biliores. Fructus ꝟo frigidi. s. ⁊ pōtici du-
ri sunt ⁊ stiptici ac oppilatiui siue ꝯstrictiui.
stomachi tamen ꝯfortatiui ⁊ appetitus exci
tatiui maxime si comesti fuerit a ieiunis. sꝫ
post prandium sumpti ꝯfortant stomachi
orificium. In vsum sumpti cōprimūt cibū
assumptum ad inferiora ⁊ sunt cā solutiōis
Sꝫ si fuerint fructꝰ acetosi ⁊ aq̇so modico
⁊ terrestri etiā cōpositi acumē cholere extin
guūt. Silr̄ ⁊ sitim mitigant: stomachū con
fortāt: humores grossos ⁊ frigidos dissol-
uūt. diuidūt ⁊ nō deponūt. dulces ꝟo acu-
unt: eis vim ꝯferentes penetrādi totum cor
pus. Fructꝰ insipidi aūt in q̇bꝫ dn̄at̄ aquo-
sa humiditas ceterꝭ minus sūt laudabiles.
qꝛ stomachū nō iuuāt sꝫ abominationē ⁊ fa
stidiū generant. Fructꝰ itaqꝫ si bn̄ maturati
fuerint erūt saporis boni: odoris iocundi:
si nō fuerint putridi nō ꝑniculosi humore:
vl̄ corrupto aere nō infecti. ⁊ tales fructꝰ in
loco sicco ⁊ mūdo meliꝰ ⁊ diutiꝰ custodiun
tur ⁊ maxime si in feno vel palea contegan
tur. vt ðt Pli. Nā iuxta terrā in loco humi-
do citius corrumpunt̄. Item fructꝰ matu-
ri citiꝰ cadūt de arbore ꝙ̄ nō maturi ⁊ faci-
liꝰ de nocte ꝙ̄ de die. quia nocturno rore ꝑ-
fusi efficiunt̄ ponderosi. ⁊ ideo ad casuꝫ ma
gis proni. Hec de fructibus dicta sufficiāt
quia multa de fructibus supra eodem ī tra
ctatu de arboribꝫ in generali sūt dicta. que
re ibi.

De Germine
Caplm.LXXV.

Ermen vt dicit Isi.est ꝑgnãs surcu-
g lus a gerẽdo dict⁹.vñ ⁊ germinatio.
Nã in germine gignit̃ humoꝛ nutri-
mentalis ⁊ nõ seminalis In eo etiã viget et
operat̃ caloꝛ naturalis Et q̃uis sit modice
q̃ntitatis in suba:maxĩe tñ ꝟtut3 est ⁊ potẽ-
tie in efficacia.Nam ꝟtus radicis trahit̃ ⁊
trãsit in suba3 germinis.Et iõ herbe q̃diu
sunt in germine ⁊ viget in eis humoꝛ trãsfu
sus a radice maxime ɔueniũt vsui medicĩe.
itaq3 germen dicit̃ qd̃ ꝑmo erũpit de radice
arboꝛis aut herbe.Nã ɔfoꝛtato caloꝛe na-
turali q̃ in radicis medulla est inclusus:ra-
dix humoꝛem sibi necessariũ attrahit vi ca
loꝛis.⁊ qd̃ sibi nõ est necessariũ ex se exteri⁹
reijcit.⁊ illud a caloꝛe incluso sursum eleuã
te ex aere intrinsecus desiccãte in naturam
germinis trãsmutat̃.⁊ q2 nõ cessat attractio
nis ɔtinuatio ĩ radice.⁊ iõ nõ cessat augmẽ
menti dilatatio in germĩe q̃usq3 ɔueniat ad
debitum cõplementũ.Caloꝛ itaq3 celest3 pe
netrãs ad medullã radicis ꝑtes ei⁹ liq̃dio-
res ac purioꝛes ac vnctuosioꝛes ad se tra-
hit ⁊ coagulat ac ɔiũgit.⁊ coadunatas per
poꝛos terre insensibilit̃ inducẽdo eas ĩ sub
stãtiã germinis ɔuertere nõ desistit.vt dicit
Cõmẽtatoꝛ sup̃ libꝝ vegetabiliũ.Cõtrahit
autem coloꝛem viridem mediũ sc3 inter ru-
bentẽ ⁊ nigrũ:ꝺm dñium eq̃lium partiũ ter
restrium ⁊ igneaꝝ.Nam generatio germĩs
habet fieri ex terreo humoꝛe nigro ⁊ opaco
sed ꝓpter aerearũ partiũ ⁊ ignearũ admixti
onem fit coloꝛ eius viridis.q̃ coloꝛ medi⁹
esse dicit̃ inter rubeum atq3 nigrũ.Est autẽ
germen ꝑncipium culmi siue stipitis floꝛis
atq3 fructus.emittẽs ꝑmo plures frondes
mutuo se nectentes.quos facit natura ad
innati caloꝛis in substantia germinis ɔser-
uationem.tenera em̃ ei⁹ substantia frigido
aere ɔ facili lederet̃.nisi ab extrinseco nocu
mẽto tutela frondium tueret̃.De facili eni3
leditur ex aere frigido ⁊ etiã ex grãdine ⁊ ex
vento ⁊ etiã ex roꝛe noxio ⁊ infectiuo.⁊ ita ɔ̃
hmõi nocumenta pluribus folijs cõnexis
quasi pluribꝫ tuniculis tegitur ⁊ munitur.
Oꝛtus itaq3 graminum ornat⁹ terre est ꝑn-
cipium Nam omnia terre virentia a germi
nibus oꝛiunt̃.mutationis tempoꝛis est in-
diciũ ⁊ signũ vernalis nouitatis.fineq3 an-
nũciat hyemis ac ꝑconiũ est estiualis noui
tatis ⁊ venustat3.a brucis locustis ⁊ erucis
coꝛrodunt̃ qñq3 germina ⁊ tũc spẽs vlteri⁹
de fructu nõ habet̃

De gramine Ca.LXXVI.

Ramẽ est agrestis herba ab eo q͛ ger
g minet sic vocata vt dicit Isidoꝛus.
beneficio siquidẽ caloꝛis ex humoꝛe
terre omis herba generat̃.Nam celestis ca
loꝛ terre sup̱ficiem penetrãs ꝑtes eius sub-
tilioꝛes aggregat ⁊ in radicis spẽm transfi-
gurat. que terre infixa caloꝛem intra se clau
dit cuius virtute humoꝛẽ circũiacentis ter-
re ad sui incremẽtũ ⁊ nutrimentu3 attrahit
⁊ qd̃ simile est in sui naturam alterat ⁊ com
mutat vel cõuertit. ⁊ qd̃ sibi quo ad subam
est sup̱fluum ad generatõe3 folioꝝ germĩs
trãsmittit.quia ꝟo ꝓpter humiditatẽ mate-
rie multe extracto humoꝛe generãt̃ radices
multe ⁊ diuerse fiunt graminũ ⁊ herbaru3
ꝓductiones mutuo se colligãtes ⁊ toti⁹ ter
re sup̱ficiem viroꝛis gratia ⁊ floꝝ decentia
vestientes.⁊ q̃nto radices graminũ inferi⁹
amplius se ꝓfundant:tanto difficili⁹ grami
na culmos suos ⁊ folia ĩ terre sup̱ficie se di
latant.Pullulantia aũt gramina in princi-
pio sue generatiõis se multiplicant si com-
pressa fuerit aut mediocriter ɔculcata.Qñ
em̃ in ꝑncipio nimis luxuriare ꝑmittunt̃ ci
to ꝓrumpũt in semen et indurant̃ de facili.
⁊ suã ꝑdunt pulcritudinẽ et viroꝛẽ.vt dicit
Pli.Ex situ ãt terre vbi crescũt ⁊ qualitate
humoꝛis quo nutriũt̃ diuersas qualitates
⁊ ꝟtutes generaliter soꝛtiunt̃.vt dicit idem.
⁊ cõmentatoꝛ sup̱ librũ vegetabiliu3.vnde
ex humoꝛibus cõplexiones ɔtrarias habẽ
tibꝫ qñq3 herbe ⁊ gramina imo omĩa ĩ ter-
ra nascentia diuersas ɔsequunt̃ efficacias ⁊
virtutes.vt dic̃ Pli.⁊ isaac ⁊c.ꝓpter qd̃ ꝺm
autoꝛes ꝑdictos gramĩa montiũ siue loco
rum montuosoꝝ sunt rarioꝛa ⁊ breuioꝛa q̃3
gramina valliũ siue pratoꝝ.illa tñ sũt oĩbꝫ
ɔuenientioꝛa.quia dulcioꝛa ⁊ salubrioꝛa ⁊
mediocrit̃ siccioꝛa. In palustribꝫ quidẽ cre
scentia st̃ pinguioꝛa et diffusioꝛa.Sed me
lioꝛa sunt simpl'r que in montibꝫ ⁊ locis al
tioꝛibꝫ oꝛiunt̃.Nam vt dicit Constan.⁊ etiã
isaac.herbe palustres peioꝛis sũt nutrimẽ-
ti.nam aquosum generãt sanguinẽ ⁊ cito se
a mẽbris dissoluentẽ.inflatõem ⁊ rugitum
in visceribꝫ generant. Sed in ɔ̃rijs ɔtrarie
Est autẽ regula vt dicit isa.q̃ dicit sic.My
sticũ athenıẽse dixit.cuius radix int̃ herbas

nutrit: eius semē nō est nutritiuū. nec econ
uerso. Cuiꝰ q̄dē semē nutrit: eiꝰ radix nō nu
trit. Gramē itaqꝫ vt dicit Palladiꝰ: q̄tū fac so
lū i aspectu. q̄tū q̄z ē aīalibꝰ i pastu. q̄tū etiā
fit lāguētibꝰ i effectu. Nā sic in radicibꝰ: sic i
gramibꝰ latet virtꝰ multiplex medicie. Gra
men etiā austri tps pluuiosū. s. et calidū di
ligit. ꝛ virorē ex imbris abūdātia i locꝭ de
sertissimis ex se diffūdit: sed p̄ualēte vento
boreali ꝛ frigido deficit extrinsecꝰ ꝛ marce
scit: vt dicit Beda. Scōm Dias. ꝓo gmen
dr̄ q̄dā herba special': hn̄s virgas nodosas
sparsas sup trā: ꝛ folia lata aliq̄ntulū ꝛ acu
ta. Cuiꝰ radix nodosa ē ꝛ dulcꝭ. Et hāc her
bam boues et alia aīalia libent' comedūt ꝛ
depascūt. Cuiꝰ ꝟtus ē stiptica ꝛ vulneꝝ cō
glutinatiua. vētrꝭ ꝯstrictiua. vulneꝝ renū ꝛ
vesice sanatiua. dolorꝭ splenis mitigatiua.
Hāc herbā noscūt canes ꝛ illā comedūt qn̄
se purgare volūt: vt dicit Pliñ. tn̄ h faciūt ita
caute ꝙ vix p̄t h ad hūanā ꝑitiā deuenire.

De Galbano Caplm .LXXVII.

Albanꝰ ē herba cuiꝰ sucꝰ galbanuꝫ
g dr̄. ꝛ est herba in ramis ferule silis.
Jmo vt dicit Uarro. galbanū sucꝰ fe
rule est. vt dicit Isi. li. .xvij. Incidit' āt herba
in estate. ꝛ effluit inde lachryma' q̄ recolligi
tur ꝛ desiccat'. Idē āt galbanū ē optimū qđ
est mūdissimū. ꝛ hꝫ ples guttas sic armoni
acū. ꝛ ē silis thuri i colore hn̄s gna lympi
da. cuiꝰ gnū nō ē nimis siccū: vt dicit Pli.
ꝛ Dias. In estate circa fruticē desiccat'. In
est aūt ei ꝟtꝰ ignea: calida. s. in tertio gdu: et
hūida in p̄mo. vt dic idē. Sophisticat' aūt
cū puluere colophonie. i. picꝭ grece. ꝛ cū fa
bis fractꝭ corticibꝰ abiectis q̄ cum optimo
galbano ꝛ resoluto admiscet'. Galbanū aūt
purū diu p̄t ꝯuari. ꝟtutem hꝫ attrahēdi: dis
soluēdi. leniēdi: relaxādi ꝛ mitigādi. Fumꝰ
eiꝰ lethargicos excitat. dolores splenis et
oppilatōes cū aceto sanat. fetū mortuū de
matrce educit ꝛ matrcē purgat. cū melle pul
uis galbani lūbricos necat. fumꝰ eiꝰ men
struis iperat. serpētes et venenosa eiꝰ fumꝰ
fugat: dolorē dētiū mitigat. vt dicit Diasco. ꝛ
Pli. et Pla. vbi subdit'. ꝙ si galbanū dꝫ po
ni i medicina p̄ꝰ dꝫ a supfluis emundari.
Prīo igit' sup ignē in testa dꝫ liq̄fieri ꝛ in aq̄
post ifundi. ꝛ qđ puꝝ ē supenatabit. qđ ꝓo
inutile est vt cortices et lapilli iferiꝰ residebit
Diasco. tn̄ dicit ꝙ in aq̄ ferventi galbanuꝫ
dꝫ poni. ꝛ qđ petit fundū colligi. qđ autem
supenatat: vt cortices et hmōi dꝫ amoueri

De Gutta Caplm LXXVIII.

Utta ad modū galbani est cuiusdā
g herbe vl' arborꝭ lachryma. q̄ alio no
mine armoniacū appellat'. Istiꝰ aūt
arborꝭ vl' herbe ramusculi diebꝰ estiuis ab
incol' incidūt'. ꝛ gutta q̄ īde distillat gutta si
ue armoniacū nūcupat' a medicꝭ: vt dicit Isi.
ꝛ Pla. ꝛc̄. Istius gutte spēs ista est nobili
or q̄ mūdior est ꝛ purior ꝛ t're feculētia imp
mixtior. q̄ q̄dē dꝫ eē cādida ꝛ piguis. sic thꝰ
Et qn̄ frangit' apparet splēdida interiꝰ et gu
mosa: vt dic Dias. et Pli. Et habꝫ odorē si
milē castoreo: ꝛ saporē subamaꝝ aliq̄ntulū
sine acre. Est aūt gutta calida in tertio gdu
ꝛ sicca in secūdo: habens virtutē dissoluen
di ꝛ relaxādi: vt dr̄ in Plat'. cuiꝰ scrupulꝰ po
tatus cū oximelle spleneticas curat asꝑitates. ꝛ imūdicias oclꝫ mitigat et curat. cuꝫ
suco absinthij lūbricos necat. ꝯ arteticā et
sciaticā passionē cū pice dura multū iuuat.
vrinā p̄uocat ꝛ mēstrua purgat. oēs tumo
res et inflatōes sedat: vt dicit glo. sup illuꝫ
locū. Myrrha et gutta ꝛc̄.

De Gariophilis Cap. LXXIX

Ariophili vt dicit Dias. q̄dā sūt ꝑfecti
g ꝛ saporis acuti. colorꝭ subnigri. ca
lidi et sicci i effectu. hūidi ꝓo intius
actu. q̄dā in suis q̄litatibꝰ magꝭ sūt remissi.
Sūt aūt fructꝰ cuiusdā arboris i India q̄
in estiuo tp̄e colligūt' qn̄ sunt maturi. ꝑ qui
q̄ꝫ annos i mlta efficacia ꝯuāt'. in loco etiā
nō nimis sicco nec nimis hūido debēt ꝯua
ri. q̄ in multū hūido putrescūt: et multum
sicco arescūt. Eligēdi aūt sūt q̄ i supficie ali
q̄ntulū habēt planiciē. q̄ acutū hn̄t saporē:
ꝛ suauē odorē. ꝛ q̄ ex p̄ssiōe vnguis aliquid
emittunt hūiditatis. Sophisticant' autem
cū puluere gariophili mixto cuꝫ aceto ꝛ vi
no odorifero: ex q̄ ꝯbunt humiditatē: ꝛ vix
discernūt'. q̄re i exteriori supficie magꝭ st' acu
ti q̄ꝫ alij. ꝛ iō acutū magꝭ ē i exterioribꝰ q̄ꝫ i in
terioribꝰ. sed sophisticati nō p̄nt vltra vigi
ti dies ꝯuari. Habent aūt boni gariophi
li virtutē ꝯfortādi ex aromaticitate sua. dis
soluēdi et ꝯsumēdi ex q̄litatibꝰ suis. cōfor
tant em̄ cerebꝝ ꝛ ꝟtutē aīalē. Ualēt etiā cō
tra dfectū cordis q̄re ꝯfortāt ꝟtutē spūalē.
Ualēt etiā ꝯ indigestionē stōachi ꝛ dolorē
ex frigiditate ꝛ vētositate. q̄ virtutē iuuāt
naturalē. Hucusqꝫ Diasco.

De Genesta. Capitulū .LXXX.

Enesta q̃ etiã ab amaritudĩe dr. q2
g ei⁹ gust⁹ nimis hoĩb⁹ amar⁹ ẽ. arbu
stuz ẽ crescẽs ĩ loc; desert; ĩcult; ⁊ sa;
xosis. cui⁹ p̄ñtia ĩfertilitat; ⁊ ariditat; terre
vbi crescit test; ẽ. hȝ mł'tos ramos graciles
duros ⁊ nodosos virẽtes hyeme ⁊ estate flo
res glaucos spissos ⁊ ĩuolutos. grauis odor;.
amari sapor;. sȝ tñ sũt maxie ṽtut;. vt dicit
Diasco. Nã floꝝ ⁊ folioꝝ ei⁹ elixatura sple;
nis tumorẽ ꝯpescit. dolori dẽtiũ subuenit.
mẽstrua strĩgit. fluxuz disenterie sistit. pedi;
culos ⁊ lẽdes succ⁹ ei⁹ ꝑimit. semẽ fac̃ ama;
ruz ⁊ nigrũ. ĩ q̃busdã thec; lõgis ⁊ nigr; ad
modũ folliculoꝝ vicie vł' pise ꝯuolutũ. ⁊ va
let ad p̄dicta ⁊c̃.

De grano Ca. LXXXI.

Ranũ est mĩma tã sẽis q̃ȝ arbor; ꝑti
g cula distĩcta sb̃stantialit' ⁊ diuisa. in
q̃libȝ ãt g̃no ẽ cortex ⁊ medulla in q̃
relinq̃t' rõ semĩal' vt ex g̃no t're ꝯmisso possit
p̄duci plãta. vñ in q̃libȝ g̃no ẽ relicta poten
tia a nat'a vt ex eo possit fieri plãta q̃ medi;
ante sua spẽs mł'tiplicet' ⁊ ĩ eẽ specifico ꝯsue
tur. Vñ g̃nũ q̃ȝuis sit modicũ in suba corti
cis ⁊ medulle. magnũ tñ ẽ ĩ rõis semĩal' effi;
cacia ⁊ ṽtute. ⁊ sic̃ g̃na differũt ĩ spẽ. sic diffe
rũt ĩ figura situ aut dispositõe. vñ dic̃ Arist
in. j. li. de plãt;. Grana inq̃t ⁊ semĩa alia na;
scunt' ĩ plãt; sine siliq̃ vt semẽ anheti ⁊ fenicu
li. ⁊ hmõi. ⁊ alia nascũtur in siliq̃s ⁊ follicul'
vt faba ⁊ alia legumĩosa ⁊ alia in suba cal;
losa emittunt' vt semina pyroꝝ ⁊ pomoꝝ. et
q̃daȝ habẽt g̃na ⁊ semẽ in testa ⁊ callũ extra
testã vt nux ⁊ oliua. g̃na ãt ordinata ĩ siliq̃s
⁊ in follicul' variant' mł'tiplr' in situ. q2 q̃daȝ
hñt g̃na mł'tiplicata ĩ siliq̃ sua sic̃ accidit ce
lidonie q̃ est herba valẽs ad ocl'os. ⁊ q̃dam
faciũt g̃na ĩ folliculo clauso. vt faba pisa ⁊c̃.
⁊ q̃dã in nõ clauso. sic̃ triticũ ⁊ spelta ⁊ sil'ia.
q̃daȝ ãt nõ faciũt g̃na sua ĩ aliq̃ folliculo vt
g̃na hordei. sȝ paleã suã q̃si ꝯtinuãt cũ g̃no
suo. ⁊ q̃dã g̃na sunt duplicia ꝑ ordinẽ absq̃ȝ
ꝑiete in siliq̃ sua vt g̃na celidonie. ⁊ q̃dã sũt
duplata ꝑiete mediãte. vtȝ ĩ g̃nis nasturcij.
⁊ q̃dã triplicant' ĩ diuersis ꝑ ordinẽ cellulis
folliculi. vtȝ in myrto. in cui⁹ fructu sũt tres
celle et in q̃libȝ cella tria g̃na vł' q̃ttuor sine
pariete aliq̃ sunt ꝯiuncta. et qñq̃ȝ est int' g̃na
paries ligneus sic̃ in casia fistula. aliq̃ñ pa;
ries carnosus. vtȝ in cucumere et cucurbi;
ta. et qñq̃ȝ int' g̃na sunt parietes diuersi ge;
neris et diuerse sube. vt accidit in malagra

natis. in quibus sũt quidã parietes carnosi
inter grana et grana. sił'r et q̃daȝ tele tenues
nõ carnose sunt inter g̃na et grana. sȝ sic̃ dif;
ferũt grana ⁊ grana inter se in suba: ita etiã
in figura. Hñt enĩ q̃dã formã rotũdã: q̃daȝ
pyramidalẽ et oblongã. q̃dã triangulã: vel
multilaterẽ: vt patet in cicerib⁹. grana autẽ
que sunt oblõga in vno latere vident' esse q̃
si scissa: vt patȝ in grano tritici et ꝯsimilib⁹.
Corticib⁹ aũt siue telis muniunt' grana pro
pter interioris medulle ⁊ calor; naturalis
cõseruationẽ. Hucusq̃ȝ Arist.

De Gith Capitulũ. LXXXII

Jth genus est legumĩs sił'e cimino
g in q̃ntitate: sed nigri color;. ⁊ ĩ pane
spargit' dulcorãdo: vt dicit glo. sup
Esa. xxviij. Scd'z Plat. Aris. ⁊ Dias. Gith
est herba calida et sicca in scd'o g̃du: q̃ inter
frumẽta nascit': hñs semẽ ꝑuulũ nigꝝ ⁊ qua
si triãgulũ: diureticũ et subamaꝝ. hñs ṽtutẽ
dissoluẽdi et ꝯsumẽdi. oppilatões etiã sple
nis et epatis habẽs dissoluẽdi ṽtutẽ ⁊ apiẽ
di: ⁊ vẽtositates extenuãdi. ⁊ emorroidas ĩ;
flatas sedandi: et eaꝝ fluxũ restrĩgẽdi. ⁊ lũ;
bricos vẽtr; ṽmes cũ melle ĩterficiẽdi. Hãc
herbã dicũt esse nigellã. cui⁹ decoctio ĩ ace;
to occidit ṽmes auriũ. Si aurib⁹ tepida ĩ;
stillet' apostemata rũpit. si cũ furfure ⁊ semi;
ne lini ⁊ fimo colubaꝝ ĩ vino decocta cata;
plasmet'. Cõtra leprã ẽt valere dr si cũ rapha
no ĩ vino decocta ⁊ modico sale apponat'.
mẽstrua ꝓuocat: ⁊ aborsũ ꝓcurat si mł'ier in
de suffumiget'. ꝯ strãguiriã ⁊ etiã passionem
iliacã vinũ in q̃ ꝑ noctẽ nigella infusa fuerit
ꝓpinet'. nec debȝ decoq̃ ne nimis violẽta ef
ficiatur. Nam vt dicit Constant'. nigella in
multa q̃ntitate sumpta occidit.

De Jlice Cap. LXXXIII.

Lex ilic; est species q̃rcus arbor;. s.
i glãdifera. ⁊ dr ab eligo. gis. q2 vt dr
Jsi. li. xiiij. hui⁹ arbor; fructũ hoĩes
sibi ꝑmo ad victũ inuenerũt ⁊ elegert'. ꝑ⁹q̃ȝ
enĩ frumẽti esset vsus antiq̃ vixerũt glande
Int' aũt arbores glandiferas honorabilior
iudicat' ilex. cui⁹ fructus vt dic̃ Pli. li. xvj.
mł'tas reficit natõnes. Est siq̃dẽ ilex arbor
grosse ⁊ ꝓfunde radicis: solidissimi ligni: ⁊
cortic; durissimi spississimi et rugosi: mł'te
ramositatis: ⁊ rõe folioꝝ vmbrositat; iocũ;
de. ⁊ q̃ ad fruct⁹ glãdiferos nõ modice q̃nti
tatis ⁊ fecũditatis. lignũ siq̃dẽ ei⁹ forte est
⁊ durabile: imo fere ĩputribile. Nã ei⁹ truci

in pfundo sub aquis depssi quasi i lapidis soliditatē ɔuertūt. ⁊ q̄nto p lōgiora secula in talib⁹ locis hūidis defigunt. tāto ampli⁹ indurant. ⁊ ideo talia ligna deoꝝ tēplis ⁊ re galib⁹ edificioꝝ structurꝫ erāt apta. ideo ppter indissolubilē ligni naturā ex ilice deoꝝ simulacra sepi⁹ sculpebant: vt dic̄ Plini⁹.

De Junipyro Ca. LXXXIIII.

i Unipyr⁹ vt dī Jsi. sic dcā apd̄ grecos. eo q̄ ab amplo i angustū finit sic̄ ignis. vel q̄r ɔceptū diuti⁹ ignez ɔfuet. adeo q̄ si p prune ex ei⁹ cinere fuerint opte vsq̄ ad annū: vt dicit nllaten⁹ extiguē tur. Pyr siq̄dē ignis dr̄ apud grecos. Unō iunipyr⁹ q̄si gignēs ignē dr̄. Junipyr⁹ alia est magna. alia ē pua. vt dī Jsi. li. xvij. ⁊ vtraq̄ arbor ē aspa. et q̄si aculeata. ⁊ folia habēs mlta ḡcilia ⁊ acuta. ⁊ vtraq̄ ē fructifera: s; pua magꝫ. Mlta eni fert ḡna pua ⁊ rotūda: p̄mo viridia: ⁊ post efficit q̄si purpurea vl' q̄si surrubea q̄n plenarie sūt matura. virorē frutex ⁊ folia vix depōit. Est āt arbor calida et sicca in tertio ḡdu vt dī Dias. cui⁹ fruct⁹ ɔgruūt medicine q̄ in vere colligunt. ⁊ p bienniū refuāt. Uirtutē hn̄t dissoluēdi ɔsumendi et ɔfortādi. Cōtra fluxū vētrꝫ ex acumine medicine valꝫ decoctio baccaruz eius i aqua pluuiali si ide patiēs balneet. Ex iunipyro etiā fit oleū iunipyrinū efficacissimū ɔ̄ q̄rtanā si q̄tidie inde pondus drachme in cibo vel alio mō offerat. Ualꝫ etiā ɔtra iliacā passionē si ptes dolētes inde punguntur. Epilenticis ⁊ caducꝫ subuenit. Lapidē frāgit si p siringā initiat. Siringa est fistula subtilis cū qua medicina mittit i vesicā. vinū decoctōis iunipyri cū ficubus siccis pect⁹ purgat. tussim tollit. Hucusq̄ Platea. ⁊ Diasco. in locis saxosis ⁊ incultꝫ crescit: et in desertis. eius vmbrā fugiūt serpentes: vt dicit Plinius. ⁊ ideo fructus ei⁹ creditur valere contra venenū.

De Jsopo Ca. LXXXV

i Sopus ē herba breuis ⁊ modica int petrosa crescens. ⁊ i radice petre solide se infigēs. vt dī Cassio. sr p̄s. Hāc herbā dicit Dias. esse calidā et siccam in tertio gradu. Hui⁹ virt⁹ ɔsistit i florib⁹ ⁊ folijs pl⁹ q̄ꝫ in stipite vl' in radice. Jn estate aūt pducit flores q̄ debēt colligi. ⁊ in loco vmbroso mūdo et n̄ fumoso desiccari. Habent virtutē dissoluēdi et cōsumēdi ⁊ attrahendi: mundificandi pulmonē: et omnia vicia pectoris ex causa frigida purgat ⁊ mūdificat si cū ficub⁹ siccis in vino decoquat: et patiēti p̄beat. dolorē stomachi et intestinorū tollit. fomentū ex aqua decoctōnis ei⁹ a supfluis humorib⁹ matricē mūdificat ⁊ abstergit. Herba isopi in testa calefacta ⁊ capiti supposita catarrū frigidū cōpescit. vuluā cadentē repmit. dolorē ex vētositate tollit. Dr̄ aūt hec isop⁹ hoc isopū. ⁊ a q̄busdā autorib⁹ ei⁹ media corripit ⁊ a q̄busdā pducit Dr̄ em̄ in aurora. Est hūil' petreq̄ suis radicib⁹ herēs. Et vicijs isop⁹ pectoris herba medēs. Jn anticlaudiano aūt pduc̄ alanus. Se celū terre ɔformat cedr⁹ isopo. Et iteꝝ alius dicit. Pectoris herba cauas rupes incidit isopus. Et iteꝝ al'as. Ad pulmonis opus ɔfert medicamē isopus. Tāte etiā autoritatꝫ fuit herba q̄uis modica apud veteres: vt dī Pli. q̄ sine ipi⁹ aspsione se purificari non posse in delubris reputarēt. vnde etiā apud hebreos fasciculo isopi mundandi solebant purificari. vt pꝫ Exodi duodecimo. et Leuitici. xij. et Numeri. xv. Jnsup eius puluis valet contra hydropisim. vt dicit Dias. liuorem a corpe mūdat: et colorem vultib⁹ optimū admīstrat dolorem dentiū mitigat. tinnit⁹ auriū sedat. ⁊ etiam lumbricos necat. vt dicit idem.

De Jacintho Ca. LXXXVI

i Acinth⁹ ē herba hn̄s florē purpureū. Traxit āt nomē a puero q̄dam nobili. q̄ in saltib⁹ int flores purpureos mortu⁹ ē rept⁹. deditq̄ nomē herbe casus funerꝫ puerilis. Est etiā sil'is viole i floribus ⁊ radice. vt dī Jsido. li. xvij. eiusdez nōis parit ⁊ coloris est q̄dam lapis p̄cios⁹ q̄ inter duodeciꝫ lapides p̄ciosos i Apoc. numerat. Jacinth⁹ itaq̄ ē nomē hōis lapidis atq̄ floris. ppri⁹ itaq̄ color ei⁹ est aere⁹ siue celestis. Purpura aūt hꝫ colorē sāguīs siue ignis: sed byssus niuis. Jstis duodeci coloribus colorata fuerūt sacerdotalia vestimenta in veteri testamento.

De Jusquiamo. Cap. LXXXVII

i Usquiam⁹ grece a latinis dr̄ canicularꝫ. eo q̄ in hasta ei⁹ ex vtroq̄ latere q̄dā crescūt capitella formata i figura cātaroꝝ sic̄ est videre i malispunicis seu granatꝫ vt dicit Jsi. li. xvij. quoꝝ ora sūt sepata ⁊ diuersa hn̄tia int semia sil'ia papaueri. Hec herba isana vocat. q̄r vs⁹ ei⁹ piculosus est. Nam si edatur vel bibat insa

niã facit vel sõni imaginẽ torpidã, & iõ hãc vocat vulgus milindiũ ppt alienatõz mẽtis quã iducit. Hec ãt cũ sit herba vẽnosa hz semẽ nigrum rubeũ & albũ: vt dt Dias. & Pli. Nigrũ pessimũ ẽ & mortiferũ, rubeũ est minus malũ: sz albũ adhuc minus. Vñ hius vsus magis cõuenit medicie. Virtutẽ hz cõstrigẽdi: mortificãdi & somnũ puocãdi. Habẽs semẽ nigrum hz folia nig aspa & dura, et florẽ purpureũ, & folliculos duros et solidos & spissos. Habẽs pro semẽ obrufũ: flores hz melinos & folliclos molliores. Sz hñs semẽ albũ hz flores albos & folia piguia & mollia suco plẽa. et ẽ herba frigida i ɩtio gdu. & sicca i scdo. & iõ tumores repcutit. ventrẽ strĩgit. fluxũ sãguis sistit. dolorẽ dẽtiũ (alij hñt renũ) de calida cã tollit. reuma calidũ cõpescit. Hucusqz Dias. & Pli. De seie siqdez iusqami dicit Aristot. li. vegetabiliũ. Semẽ belem. id ẽ iusquiami qd ẽ mortiferũ apd ptes i hierlẽz est comestibile. de q ptz q eius malicia & venenositas p bonitatẽ terre vbi crescit vel maliciã diminuit vl augeẽ. De Jusquiamo dt Mgr i hist. sup Exo. q i tyara siue sũmi põtificis corona stabat flos erectus silis herbe quã greci iusquiamos vocãt. digiti vnius magnitudie. Sub illo ãt flore i extrẽitate tyare circa frontẽ & occiput erat circulus aureus triplici ordie distinctus. sup quã stabãt flores aurei siles plãtagini a timpore ad timpus &c. Vñ i h fuerũt puilegiate iste herbe q earũ silitudo i cidari sacerdotis sũmi figurari meruit.

De Kastanea Ca. LXXXVIII

Kastanea ẽ arbor mag & pcera: sic a grecis vocata: vt dicit Isi. li. xvij. eo q fructus eius gemini in modũ testiclorum itra folliculũ recõditi sũt. Qui dũ eijciũtur castrãẽ. Et iõ tales arbores a castrãdo castanee greco vocablo nũcupãẽ. Hec arbor vt excisa fuerit: tãqz silua expullulare cõsueuit vt dt Isi. Hec arbor ẽ mltũ vtil. Nã eius lignũ valet ad edificiorũ structurã ad igniuz nutrimẽtũ. eius fructus valz ad cibũ. & cortices & folia ad medicinã. Fructus siqdẽ eius qzuis sub vili cortice aspo et duro i arbore abscõdaẽ. tñ qñ maturus extrahiẽ dulcis iueniẽ. potissime qñ decoqẽ vl assaẽ. Sic autẽ subdit Isaac i dietis. castanee sũt calide i medio primi gdus: & sicce i scdo. & iõ rõe caloris hñt dulcedinẽ. rõe pro siccitatis hñt põticitatẽ. Castanee tñ nimis comeste sunt iflatiue: et doloris capitis propẽ inclusum fumũ generatiue. Sed vt ab eis nocumentũ auferatur: oportet q assenẽ: vt corpulẽtia earum & terrestritas rarificeẽ. vel vt i dulci aq decoqnẽ. vt ex aq hũiditate & mollicie tpenẽ. & tũc bñ nutriũt. & laudabiles hũores generãt. et corpis ac pectoris siccitatẽ generãt. & maxie si cũ zucara comedãẽ. a cholericis ãt & fleumaticis cũ puro melle. Valẽt ẽt fz medicinã. q abomiatõis et vomitus sunt cõstrictiue. & ieiuni intestini cõfortatiue. Itẽ castanee cuz modico sale trite & cũ melle tpate: rabidi canis vel hois morsus sunt optime sanatiue. Itẽ cũ farina hordei & cũ aceto cataplasmate: tumoris mãmillarum sunt efficaciter repsiue. Item earũ cortices et folia vsta & pulerizata. ac cũ vino tẽpata: adolescentis capiti ad modũ cataplasmatis apposita: augmẽtãt capillos et phibent eorum casũ. Hucusqz Isaac i dietis.

De Lauro Cap. LXXXIX.

Laurus ẽ arbor victorial: dig multis laudũ pconijs ppt singularẽ gratie sue excellẽtiã & vtutis. pter qd & victores quondã obtẽta victoria sertis laureis coronati laureati dicebanẽ. quã greci daphnẽ vocant. Cuius virtutes et singulares pprietates sup posuimus in hoc eodẽ libro i lra A. Quere ibi et inuenies.

De Lentisco Capitulũ. XC.

Lentiscus est arbor hũilis & medicinalis. q a grecis et hebreis Linus alio noie nũcupaẽ. vt dic. glo. sup Dañ. xiij. Cuius foliorum sucus sanat & cõglutiat scissa labia siue alia vlcera: vt dr ibidẽ. Et dr lentiscus: eo q eius cuspis mollis sit & lentus Nã qd molle est et flexibile: lentũ dicere cõsueuimus. vt dt Isi. li. xvij. Istius arboris fructus oleũ desudat. & cortex resinã q mastix appellaẽ. Et est melior q in chio isula gñaẽ. vt dic Isi. li. xvij. Folia istius arboris fm Dias. & Plat. & Pli. sicut et tota arbor calida sunt valde & sicca. et hñt vtutẽ cõstringẽdi et cõsolidãdi & cõfortãdi. & iõ valẽt cõ vomitũ et oẽm fluxũ tã sanguis qz humorum aliorum. Siles vtutes hz gumi eius. s. mastix: que a masticãdo sic dr: eo q masticata efficitur glutinosa & dura: ad modũ cere circa dentes. & sic masticata gĩginas a putridis hũoribus. dẽtes mobiles cõfirmat & dealbat. & eorum radices roborat et confirmat. malum anhelituz amputat & emendat. Hec mastix

ita colligitꝰ in fine veris cortices cini ſiue lē
tiſci incidunt. ⁊ mūdificata tra veſteſ mūde
ſupponunt: ne liqr cadēs in trā cadat. Vñ
q̄ clara ē ⁊ mūda ac alba ē eligēda. q̄ ꝟo ha
bet trā admixtā ⁊ ē obſcura: ē abijciēda. ce-
rebrū emūdat ⁊ depurat: ⁊ mltū excreare fa
cit. ꝟtutē digeſtiuā ꝯfortat. vētoſitatē atte-
nuat. liq̄factū ſup tegulaꝫ calidā oīa fracta:
gēmas. ſ. ⁊ alia miro mō ꝯſolidat. Dīc etiā
Pli. ſic ⁊ Diaſco. Linꝰ arbor ē ſpinoſa: mlͭ-
tū cū radice alta. in plurimas ꝑtes diuiſa.
fructū habēs ſilem myrto. ſed minorē rube
um interiꝰ qñ ē maturꝰ. ⁊ aſperā lanā intus
Cuiꝰ ſucus ſanat fluxū mulierū

De Lilio Caplm XCI

Iliū vt dīt Iſi. eſt lactei floris herba
l cuiꝰ candor cū ſit in folijs: auri tñ
ſpecies intꝰ fulget. De lilio aūt dīc
Diaſ. ⁊ Plate. Liliū calidū eſt et humidū: ⁊
aliud ē ſilueſtre. aliō domeſticū. ⁊ aliō gerit
purpureū florē. ⁊ aliō albū. qō eſt efficaciꝰ.
⁊ aliō croceū l' purpureū. Eſt aūt ꝟtꝰ lilij ma
turatiā. vñ valꝫ ꝯ apoſtēata ſi cū axūgia cō
terat. Itē ei ieſt ꝟtꝰ remollitiua. vñ valet ꝯ
ſplenis duriciā ſi eiꝰ ſuco: oleo vetꝰ admixto
⁊ bñ incorꝑato ſplenis regio iungat. Itē ei
ieſt vis mūdificatiua. vñ valet ad faciē co-
lorādā. ſi puluis eiꝰ cū aq̄ roſacea admiſce-
atur ⁊ īde facieſ abluat. Itē mitigatiua. ⁊ iō
folia eiꝰ decocta ⁊ īpoſita valēt ad loca q̄ ſt
cōbuſta. idē facit radix eiꝰ ſi trita cū oleo ap
ponat. Itē ꝟtꝰ eiꝰ ē aꝑtiua: ⁊ cōpactoꝝ diſ-
ſolutiua. ⁊ iō educit purgatōeꝫ mēſtrualem
Itē ꝟtꝰ īeſt ei tumoris reꝑſſiua. ⁊ iō valꝫ ꝯ
apoſtēata ex vētoſitate inflatiua: ſi radix eiꝰ
trita cū oleo ſepiꝰ apponat. Hucuſqꝫ Diaſ.
De lilio āt ſic dīc Pli. Lilij radices mltꝫ mo
dis nobilitāt florē ſuū. Nā potate cū vino
ſerpētū ictꝰ ſanāt. ⁊ valēt ꝯ fūgoꝝ maliciā. ⁊
venenū decocte ī vino oleo admixto clauoſ
pedū ⁊ nodos ſoluūt. pilos q̄ꝫ locꝫ aduſtis
reddūt. ī vino etiā decocte addito melle ve
nis l' neruis ꝑciſis ſubueniūt. folia eiꝰ cocta
ī vino vulnera ſanāt. ſemē eiꝰ ꝯtritū igni ap
ponat ſacro. flos ⁊ folia ſubueniūt vlceꝝ ne
ceſſitati. Hucuſqꝫ Pli. li. xx. c. xix. Itē ī eoō
li. c. v. Liliū roſe nobilitati ꝓximū ē: ex qua-
dā vnguēti cognatōe. inde fit nobile vnguē
tū ſiue oleū qō lilioꝝ appellat. ſic̄ ⁊ de roſis
oleū roſaceū fieri ꝯſueuit. De radice eiꝰ ꝓce
dit haſta īterdū triū cubitoꝝ. deīde depen-
det ab eiꝰ ſūmitate flos declinis ab āguſtiſ

in latitudinē ſe relaxans ⁊ dilatās ad modū
cāpanelle reſupinꝰ. ⁊ ī circūitu labioꝝ intuſ
hñs q̄ſi tenue filū ꝯtinēs ī ſe ſemē ſtātibꝰ in
medio crocꝫ. Vñ lilio nihil ḡtioſiꝰ ē. q̄ ad de
centiā coloris. odorꝫ redolētiā ⁊ efficaciam
corꝑis ⁊ ꝟtutꝫ. Eiꝰ color ē triplex. albꝰ. rube
us ⁊ purpureꝰ. Hucuſqꝫ Pli. li. xx. c. v. Hꝫ
āt liliū radicē ex mltis bull' ꝯſiſtētē ſic̄ alliū
vt dīt Ariſ. li. vegetabiliū. ⁊ ī ſingul' bull' eſt
virtꝰ ſeiatiua. ⁊ iō ex vnoquoqꝫ creſcit plā-
ta qñ ꝑ ſe plātat. De h̄ q̄re ſup eodē ō allio ī
lr̄a. A. Dīc aūt ad ꝑdicta Ariſ. ꝙ haſta lilij
q̄ nodoſa ē ſi incuruat in trā ⁊ cooꝑiat añq̄ꝫ
aꝑiat ſemē eiꝰ ⁊ radix eiꝰ ſiue cepa nō eradi
cet ſtatī infra paucos dies inuenies ꝙ a q̄li
bet nodo ſtipitꝫ ſui emittit cepulā ꝑuā qua-
ſi eſſet illa ō tunicꝫ ſuis ſiue de bull' cepul'. ſ.
radicis. ⁊ h̄ ē mirū valde. Itē ibidē ſeq̄t. flo
res lilij ꝑmꝰ ſūt virides: poſt albeſcūt. ⁊ ſi ſti
pes ſiue haſta a radice totalit' abſcidat: q2
totus humor ſtipitis eſt incluſus naturaliſ
calor in medullā ſe ꝯuertit ad ſuꝑiorē ꝑtem
ſtipitis. ⁊ digerit materiā ipiꝰ floris. ⁊ tunc
expādit ſe floſculꝰ: et albeſcit humore ꝑmi-
tus tūc digeſto. ⁊ ideo vt dīr ibidē ꝟſificato
res compauert liliū intellectui hūano q̄ ī fi
ne ſollicitat de eternis. Itē ibidem dīr ꝙ lili
um nō hꝫ rōem ſementinā in ſemine ⁊ radi-
ce. Et in hoc differt a porro ⁊ allio q̄ hñt ra
tionē ſeīs in multꝫ locꝫ. De h̄ q̄re ſup ō al
lijs et cepis in lr̄a A et C. Lilij inſup haſta
nouiter cū flore abſciſa glebe argillo ſe inſi
xa in virore ſeruat diutius florēꝫ ſuū. Flos
lilij quādo integer eſt ⁊ intactꝰ ꝑmanet mlͭ-
tū. ſuauiter redolet. confractus ꝟo manibꝰ
⁊ ꝯfricatus mltū fetet. ipm quoqꝫ florē cuꝫ
ſemīe ſolū ꝑ fructu habꝫ. Totā etiā ꝟtuteꝫ
quā habꝫ liliū in ſtipite ⁊ radice totū oñdit
in capite. ſ. ⁊ in flore ⁊ in ſeīe. Et q̄nto flos
ipius altiꝰ in haſtili erigit: tanto caput ſū-
miſſius inclinat. Flos inſuper eius exteriꝰ
eſt planus: ſuauis tactu: ⁊ forma rotūdus.
aſpectu delectabil' ⁊ iocūdus. interiꝰ auteꝫ
granis aureis in ſua cōcauitate ē reſꝑſus. q̄
tingunt plꝰ q̄ꝫ crocꝰ. Et hec tingentia ḡna ſe
ptē haſtulis ſuſtentant. Vñ ex ſex folijs cā
didiſſimis ſimul cōtiguis cōponit. ⁊ ex ſe-
ptē granis aureis intrinſecꝰ decoratur. ī q̄-
rum medio ſemen eius loco fructꝰ miro de
core collocat: et circūexpaſſi floris bñficio
teneritudo ſeminis a leſione frigidi aerꝫ cu-
ſtoditur.

De Lactuca. Cap̃.XCII.

l Actuca vt dt Isi.ex lactei humorꝫ
exuberantia est vocata.vel qꝛ nutri
entes mulieres lacte implet. Hec in virꝫ ve
neris motũ arcet. Cuius duplex est species
scꝫ domestica et agrestis:quam seraliã voca
mus:eo ꝙ dorsum eius aculcos habet du
ros ad modũ serre.vt dicit Isi.li.xvij.c.vl.
De q̃ dt Isa.ĩ dietꝫ.Lactuca agrestꝫ dome
stice ĩ forma ẽ siľis:sed lõgiores habet fron
des:subtiliores:aspiores.ꝛ minꝰ virides ꝑ
pter sue hũiditatis paruitatẽ.ꝛ ideo multe
est amaritudis et põticitatis respectu illiꝰ
q̃ domestica est.quia maioris est caloris et
siccitatis.Et ideo multi dicunt ꝙ mẽstrua
ꝓuocat ꝛ humores crudos expellit:vt dicit
Diasco.Lactuca ꝟo domestica frigida est
ꝛ humida:sed tempate.ita ꝙ ĩ neutra q̃lita
te excedit modũ.ꝛ ideo eiꝰ vsus ꝯgruit vsui
medicine. Subtilẽ habet subaꝫ.ꝛ maxime
qñ erit recẽs.ꝛ iõ cito digerit:ꝛ stomachi ar
surã ꝛ morsurã ex cholera rubea sedat.san
guinis ebullitõem refrigerat.insomnietatẽ
placat.capitꝫ dolorẽ ex fumo cholerico sa
nat.lac in mľieribꝫ multiplicat.ꝛ semen ĩ vi
ris generat et augmẽtat.Et h̃ accidit ꝓpter
bonitatẽ sanguis quẽ gignit ĩ ꝑfecta q̃ntita
te:ꝛ ĩ ꝑfecta etiã q̃litate.Sed qñ antiq̃t ꝛ ĩ
durat:minuit eius hũiditas ꝛ amaricat.ex
vsu eius sanguis pessimꝰ generat.virtꝰ visi
ua inde deficit ꝛ debilitat.Cuiꝰ cã ẽ sensus
animaľ mortificatio :qꝛ cũ sua ponticitate
sensum suffocat naturalẽ. Et ideo taľ lactu
ca generare volẽtibꝫ maxime est nociua.nã
materiã ꝯgelat.coagulat semialẽ.ꝛ ꝑcipue
semen eius si in cibo aut ĩ potu sepiꝰ assu
mat.Hucusq3 Isaac ĩ dietꝫ. Piniꝰ aũt lib.
xx.c.viij.d lactuca dic.Est spẽs lactuce spõ
te nascẽtis quã capnã vocant.qua proiecta
in mare ꝓtinꝰ necant pisces q̃ sunt ĩ vicino.
Cuiꝰ lac cũ aceto et aq̃ ꝛ vino hydropicꝫ me
det.cuiꝰ caule ꝛ folijs ꝯtusis aspso sale ner
ui incisi sanant.Alia species est lactuce que
nascit ĩ aruis.cuiꝰ folia trita cum polẽta il
lita vlceribꝫ sanant.Et hanc greci Isopon
vocant.Tertia species ẽ que crescit ĩ siluis
quã steraton vocãt.cuiꝰ folia trita cũ polen
ta vulneribꝫ ꝑsunt:sanguinẽ sistunt:ꝛ putre
scentia vulnera sanant.radice et folijs miti
gant ignẽ sacrũ.Est et alia spẽs lactuce hñs
rotũda folia ꝛ breuia quã multi heratiã vo
cãt.cuiꝰ sucũ accipitres scalpẽdo herbã ex
trahũt:ꝛ inde tingentes oculos discutiunt
obscuritatẽ et caliginẽ cũ senescũt.Cuiꝰ her
be sucus sanat omnia vicia oculoꝝ.ꝛ ma
xime qñ ei lac mulieris admiscet.Serpẽtũ
morsibus et scorpionũ ictibꝫ medet:si sucꝰ
eius cum vino potetur :et folia trita super
vulnus emplastrent.omnẽ etiã inflationem
discutit et compescit. Semen etiã lactuce
tam siluestris q̃3 domestice libidinis imagi
natiões in somnis cõpescit.ꝛ corpus pol
lui nõ ꝑmittit si in cibo frequent assumatur
Frequens tamẽ eius vsus ꝛ nimius vsus:
oculorũ efficit obscuritatẽ. Multas alias
laudes ei attribuit Plinius in codẽ capitu
lo.sed hec sufficiant.

De Lapa Cap̃.XCIII

l Apa est herba habens folia lata et
spissa circa terrã:habens in sũmita
tibꝫ hastulaꝝ quedã capitella spinosa ꝛ acu
leata sed recurua:que vestibus trãseuntiuꝫ
solent adherere.Vñ dicit Isid.li.xvij.La
pa est dicta:eo ꝙ habeat caulem ingentẽ ꝑ
terram dispositã:que a grecis philãtropos
vocatur:eo ꝙ vestibꝫ hominũ adhereat ob
asperitatẽ sui.ꝛ nascit iuxta muros.Et dici
tur philãtropos.i.amans hominẽ: qꝛ qua
dam affectione videt hoĩs adherere vestibꝫ
Cuiꝰ spẽs duplex.Acuta ꝛ Rotũda: ad siľi
tudinẽ pedis caballi disposita.Vñ ꝛ a mľ
tis vocat vngula caballina.ꝛ vtrusq3 folia g̃
uis et horribiľ sunt odoris parit et saporis
vt dicit Dias. Sed Pliñ.li.xx.c.xxij.Lape
mľte sũt spẽs ꝛ oẽs sꝫ mediciales.Nã ictibꝫ
scorpionũ medent.nec feriunt hominẽ si in
unctus fuerit suco eius.Decoctio eius ra
dicis iuuat dentes ꝛ etiam cõfirmat si tepi
da in ore teneatur. Semen eiꝰ inextricabi
lia vicia stomachi curat:reijcientibꝫ sangui
nem ꝓdest.disenterijs subuenit.Naꝫ radix
eius cum vino sistit aluũ.sed folia adiecto
sale soluũt. Semẽ eiꝰ potui datũ adiuuat
calculosos.Tota herba trita cũ axũgia va
let ꝯ strumã.Hucusq3 Pli.Scdꝫ Plat.La
pa siue lapaciũ ẽ herba calida ꝛ sicca: hñs
ꝟtutẽ dissoluẽdi:relaxandi:aperiẽdi ꝛ atte
nuãdi.ꝛ ideo valet cõtra scabiẽ:ꝓruritũ:ser
piginem et impetiginẽ.et intercutaneuꝫ cõ
sumit humorẽ.apostematũ dissoluit durici
em et tumorem .valet contra frigidam hy
dropisim ꝛ splenis oppilationẽ. Sucꝰ eiꝰ
cũ suco rute admixtus cerebrum purgat a
fleumatica sugfluitate si in modica quanti

tate naribus in balneo vl' in aere calido in-
stilletur

De Lappate Ca. XCIIII

Appates cib⁹ est ex quibusdā her-
l bis domesticis recētibꝫ lapacijs si
milibus cōposit⁹ aut cōfectus vt di
cit Glo. sup Judicū. ca. xv. Vñ Alexander
nequā ait. Lappates cibꝫ est ꝛ ol⁹ cōponit
eūdē. Scḋꝫ alios lappates gen⁹ caulis ha
bens folia lata vt lapa: ſꝫ folia lappatis sūt
mollia et crassa subalbida plana inuoluta ī
ter se mirabiliter et cōnexa: habēs stipitem
breuem ꝛ grossum: nodosum exteri⁹ ſꝫ mol
lē inti⁹ et carnosū. Hec herba ꝯuenit medi-
cine ꝛ esui. ſꝫ inde fit cibus bonus q̇ diu ser
uari potest: si decocta cū aceto sinapi ꝛ mel
le diligenti⁹ cōponaꝛ. Et tal' cibus vulgariꝛ
cōpositū nuncupaꝛ. Cui⁹ virtus ē singula-
ris. s. resistere ebrietati. vt dt Pli. li. xx. c. x.
Nam ante cibū comesta cauet ne ebrietas
supueniat. Post crapulam sumpta cōpellit
crapulā vt recedat. ꝛ vt clamat schola rasis
(al'as erasistratis.) Hac herba nihil est vtili
us stomacho atqꝫ neruis. ꝛ ideo paralyticꝭ
ꝛ tremulis iubet eam dari et sanguinem ex-
creantibꝫ. Lactꝭ vbertatē pbet pueris. Va
let etiā sucus aduersus venenum. ꝛ serpētū
ictibus occurrit ꝛ maxime semen eius. Si
militer valet contra morsuꝫ canis: vt dicit
Jsido. li. xvij.

De Legumine. Capitulū. XCV.

Egumina ab eligēdo sunt dicta q̄si
l electa. Veteres ei meliora legebāt
ꝛ inde sibi cibaria ꝯponebāt. Et di
cunꝛ ꝓprie quedam grana tritico ꝛ hordeo
maiora et spissiora: que non in folliculis:
sed poti⁹ in q̇busdā siliquis grossis ꝛ clauꝛ
oriunꝛ. vt patet in pisis: ciceribꝫ atqꝫ fabis.
Differūt autē legumina in magnitudīe: co-
lore et figura ꝛ sapore. Nam inter legumīa
maiora sunt grana fabarum et lupinoruꝫ.
mediocria ciceruꝫ ꝛ pisorū. minima lenticu
lorum ꝛ viciarū. In colore differūt. qꝛ que
dam alba. quedam nigra. quedā rufa. et q̄-
dam mixta. In figura: quia q̄dā rotunda: q̄
dam oblonga. quedā triangula. quedā pla
na. Differunt etiā in sapore. quia quedā sūt
stiptica et dura. sed p decoctionē fiunt mol
liora: ꝛ ad esum etiā meliora. Quedam enī
in se sunt amara vt lupini. sed p adiectioneꝫ
in aqua ꝛ madefactionē efficiunꝛ dulciora.
Et vt dicit Plinius: legumina quādo inci-
piūt maturescere rapiēda sūt qm̄ cito exili-
unt. latētqꝫ dū deciderint vt lupini sicut dic
Pli. li. xviij. Est aūt legumen subaliꝛ grossū
frigidū ꝛ siccū: ad digerēdū duꝝ ꝛ cōpactū
vñ ꝓpter suā cōpactiōeꝫ difficiles sūt ad co
q̄nduꝫ. nec etiā pñt bñ decoq̇ in aq̄ puteali.
imo ad pfectā ḋcoctionē īdigēt aq̄ fontana
siue pluuiali. Cibus itaqꝫ rudis ꝛ grossus
de leguminibꝫ fit. est succus ꝯueniens hoī-
bus fortioris nature ꝛ complexionis. nam
leguminosa ex se ad digerendum sunt dura
sed digesta multum nutriūt ꝛ ꝯfortant: sed
naturaliter sunt inflatiua ꝛ ventositatis ge
neratiua. sed eoꝝ ventositas diminuitur p
corticis decoctionem ꝛ assationem ꝛ p eoꝝ
que ventositatis sunt exterminatiua apposi
tionē vel assationē vt ciminū anhetū. ꝛ simi
lia. vt dt Dias.

De Lente
Capl'm. XCVI

Ens tis genus est leguminis. vt dic
l Jsidorus libro. xvij. sic dicta. qꝛ hu
mida est ꝛ lenta. potissime quādo est
in sua herba a qua diminutiue dicit lenti-
cula. ꝛ debet scribi p t. ad differentiā ꝓmis
capitis qui dicit lens dis. ꝛ scribit p d. vn-
de dixit q̇dam. Lens lendis capiti: lens len
tis ꝯuenit ori. Est itaqꝫ lens vel lēticula si-
cut dicit Jsaac: frigida ꝛ sicca ex contrarijs
naturis composita. Nam vnam virtutē ha
bet in cortice ꝛ aliā in medulla Nam in cor
tice habet quoddam acumen ratione cuius
mouet ventrē ad solutioneꝫ. sed medulla sti
ptica est ꝛ stomachi ꝯfortatiua. ꝛ operaꝛ ad
ꝯstrictionem. grossum ꝛ melancholicū gi-
gnit sanguinem. ꝛ cerebrū replet grosso fu-
mo. vñ est causa timidoꝝ ꝛ horribiliū sōni-
orum. vētositate stomachū grauat ꝛ inflati
onē generat: oīs meatus corpis ꝛ trāsitus
oppilat ꝛ neruoꝝ ac pelliculaꝝ cerebri sub-
stantiā desiccat. ꝛ maxime nocet pelliculis
oculoꝝ. qꝛ eoꝝ hūiditatē distempat ac ḋsic-
cat. ꝛ vt dicit idem sanis nocet oculis: q̄n-
to magis infirmis desiccatiōis sue cā ꝛ ei⁹
freq̄ns vsus pessimas in corpe generat pas
siōes potissime si cū cortice comedaꝛ ꝛ cor-
pus sicce fuerit cōplexiōis. hūidis tñ ꝛ cali
dis q̄nqꝫ pdest. vñ valet hydropicis si sine
cortice comedaꝛ: ſꝫ cū cortice nocet. qꝛ mul
tū generat inflationē ꝛ pelliculaꝝ extēsiōeꝫ
Lens aūt est eligenda que est grossior ꝛ re-
cētior ꝛ ad coq̄ndum facilior. ꝛ h̄ tā ad escā

q̄ȝ ad medicinā.lēt; malicia tpat si deponat
cortex ⁊ ei⁹ medulla ī dulci aq̄ decoq̄t. ⁊ p⁹
abiecta cū oleo ⁊ pipere ⁊ cimino ⁊ sil'ib⁹ cō
dit. Hucusqȝ Isaac ī diet. Dicit āt Pli.lib.
xviij.c.xij.lens amat terrā tenuem ⁊ subtilē
mag; q̄ȝ pinguē.⁊ celū.i.aerē mag; siccum.
Dia ei legumīa diligūt aquā añ florē.sȝ p⁹
q̄ȝ floruerīt diligūt siccitatē ⁊c.

De Lino.

Caplm.XCVII.

l Inū dr tā herba q̄ȝ semē.⁊ est sic vo-
catū eo q molle sit atqȝ lene ⁊ pluri-
mū delicatū.vt dt Isi.li.xix. Linum
āt sm Pli.li.xij.c.ij.serit ī loc; planis ⁊ scru
pulosis ⁊ h̄ in vere ⁊ colligit in estate. Erū-
pit aūt ī stipitē siue culmē rectū ꝓducēs flo
res flauos q̄b⁹ succedūt q̄dam capitella lo
co semis ac fruct⁹.⁊ cum incipiūt capitella
pallescere culmi integri euellūt ⁊ euulsi a su
is capitellis semen ꝯtinētib⁹ carpiant dein
de ꝑtes lini in fasciculos colligant ⁊ lōgo
tꝑe ī aq̄ madidant ⁊ extracti de aq̄ ad solez
desiccant.⁊ p⁹ mult; tūsiōib⁹ ⁊ carpinatōib⁹
a suis supfluis expurgant.⁊ sic ꝑtes defeca
te in fila ꝯtorquent ⁊ ꝑ multiplicē decoctio
nē ad albedinē deducunt.nō em̄ linū a suo
virore terrestri pt spoliari ⁊ ꝑfecto candore
decorari nisi multotiēs ꝯtundat ⁊ ꝺcoqua-
tur ⁊ soli appositū aqua iterꝫ ⁊ iterꝫ aspergat
⁊ cū sint multa genera lini illd p̄ualet in de-
core qd solet crescere in egypto Nā inde fit
byssus niui compabilis in candore vt dicit
Plinius li.xix.c.ij. Min⁹ tn̄ hȝ firmitat; h
gen⁹ lini ⁊ pl⁹ lucri.q₂ inde fiūt vestes ḡtissi
me sacerdotū. Est aūt linū necessariū ad vs⁹
multos.nā ex lino fiūt vestimēta ad induen
dū.vela ad nauigādū.retia ad venandum ⁊
piscādū.fila ad ꝯsuendum.funes ad ligan-
dū.chordule ad sagittādū.ligamīa ad ꝯne-
ctēdū.linee ad mēsurandū.linteamina ad
q̄escendum.cortine ad ornandū.sacculi et
bursule ad q̄dlibet necessarium reponendū
Vnd nulla herba tam diuersis vsib⁹ hoīm
est ita apta ⁊ necessaria sicut linū Cui⁹ semē
calidū est ⁊ humidū.vel int humidū ⁊ siccū
tempatum ⁊ vnctuosum.vn̄ inde fit oleum
qd alijs vsib⁹ mag; est necessariū q̄ȝ ad esuȝ
Nā vt dt Isa. Semē lini parꝫ nutrit ⁊ durꝫ
ē digerere nociuū stomacho.⁊ plīmū infla-
tiuū diureticū tn̄ ē.assum tn̄ ⁊ cum melle ac
ceptū meli⁹ est.⁊ valet ꝯ tussim.comestū eti
am cū melle ⁊ pipe venerē excitat ⁊ stimulat
ad amorē:valȝ ad apostemata:q₂ maturat
ea. Habet enī vim mitigatiuā: subtiliatiuā
rarificatiuā:siue maturatiuā.vn̄ soluit apo
stema matricis si patiens in ei⁹ decoctione
sepi⁹ foueat.vt dicit Isaac in dietis.

De Malo Ca.XCVIII

m Alus est arbor pomifera. in se q̄dez
magna:sȝ r̄spectu lignorꝫ q̄dē nemo
ris modica ⁊ summissa:ligno solida:rugo-
sa cortice et nodosa :frondiū densitate vm
brosa:florum varietate decora.fructuū sua
uitate iocunda.vsui ⁊ gustui gratiosa: ī di-
uersis medicinis efficax et virtuosa .Dr āt
malū ipm pomū siue fructus .sed hec mal⁹
dicit arbor siue pom⁹. Et est sic dicta: eo q
ei⁹ fructus sit rotūdus. Vn̄ ⁊ illa sunt vere
mala que maxime sunt rotūda :vt dic Isi.
li.xvij. Nā malon in greco rotundū ī latino
dr. Dr autē malus ab alijs arborib⁹ silue ꝉ
nemor;.q₂ malus ⁊ maxime domestica du
plicis est nature. Nā trūcū habȝ a tra ꝓdu
ctū.surculū aūt aliūde venientē ipi trunco
insertū ⁊ vnitū.q duo qn̄ ꝑ insertōez pariter
sunt vnita.vnā arborē ꝯstituūt. Surcul⁹ āt
insert⁹ trūco:totā ꝟtutē trūci ī suā trāsmu-
tat qualitatē:sic dicit Alphred⁹ suꝑ finē pri
mi libri vegetabiliū. Quere sup̄ eodē ī tra-
ctatu de arborꝫ insertione:circa p̄ncipium.
Malus aūt nisi putet et a supfluis ramis
exoneret:sterilescit .vt dt idez.q₂ humor at
tractus a radice nō sufficit ad ꝓductionez
fructuū.q₂ trāsit in ramorꝫ steriliū nutrimē-
tū. Quere supra de causa fructificatōis ar-
borū. Malorū sunt diuersa genera. Nā q̄-
dam ferūt fructū ponticū atqȝ durū . Que-
dam acetosū. Quedā dulcem ⁊ iocundū.et
horꝫ fructuū diuersitas ex diuersa qualita-
te humoris ꝓcedit. ⁊ debiliori vel fortiorē
operatiōe caloris existētis ī radice:sic sup̄ ī
principio tactum est.

De Malogranata

Capitulū.XCIX.

m Alusgranata ē arbor ferēs malag-
nata. Arbor siq̄dē femini generis.
fruct⁹ ꝟo neutri .Et dr malūgnatū:
eo q intra corticē rotūditatē ꝯtineat et mlt-
titudinē granorꝫ: vt dt Isi.li.xviij. Cui⁹ cor
tex dr psidia.flos ꝟo balaustia nūcupatur.
Florꝫ aūt alij sunt albi.alij purpurei.alij ro
sei reperiunt. Hec poma malapunica sunt
dicta.q₂ de regione punica primit⁹ sunt de-
lata.vt dt Isi. Est aūt arbor multū dura et

nodosa et ramosa plus in latū q̄ in altuz se diffundēs, ⁊ est frigoris ipatiēs. vñ in prui na cito pereūt flores ei⁹. Dic āt Arist. q̄ ma lus granata mutat̄ a malicia sua p culturā. q̄re sup̄ eodē. d̄ arbor̄ cultura. Isti⁹ aūt ar boris ſm Pli. mlte sunt spēs. ſ; d̄ duab⁹ iā loq̄ sufficiat. Nā ſm Diasco. et Isa. i. dicit. malor̄ granator̄ duo sunt genera. alia ei fe rūt poma dulcia calida ⁊ hūida. alia aceto sa q̄ frigida sūt ⁊ sicca ⁊ diuti⁹ p̄nt ceter; ob seruari. dulcia mag; ↄueniūt vsui medicīe. nā tota arbor medicinalis ē ⁊ par̄ ↄuenit ci barijs fruct⁹ ei⁹. Vñ dic. Isi. li. xvij. negant inq̄t medici corpa nr̄a malipunici cibo nu triri. ſ; putāt q̄ pl⁹ ↄgruāt medicamento q̄s corpis alimēto. h; siq̄dē tota arbor ſ; potis sime fruct⁹ ei⁹ ꝟtutē ↄstringēdi ⁊ ↄfortandi ↄsolidādi ⁊ humores fluidos desiccādi. et fluxum sanguis intercipiēdi. ⁊ vomitū cho lericū cōpescēdi. vt expsse doc; Isa. Diasc. et Pli. si tñ more ↄgruo ⁊ ordine debito ex hibeant̄ valēt ↄ̄ singulas intrinsecas vel ex trinsecas corpis passiōes. dulcia tñ magis sunt vētosa ⁊ inflatiua alijs. ⁊ etiā sitis mi⁹ in febricitātib⁹ sedatiua. ⁊ ido min⁹ ↄueniūt febricitātib⁹ q̄s acetosa. et q̄rū succo fit pot⁹ q̄ d̄r oxizacra. q̄ calorē febrilez mitigat. ma teriā; febrilē digerit ⁊ alterat. appetitū puo cat. et naturam ex calore deficientē reparat mirabiliter et ↄfortat. ⁊ valet cōtra epatis calefactionē ⁊ cordis defectū. siue cardiacā passionē. flores ei⁹ ⁊ fructus ac cortices si puluerizentur ⁊ i potu assumant̄ ꝟmes vete res necant. gingiuas ⁊ dentes purgāt opti me ⁊ ↄfirmant ⁊ cōtra multas alias subue niunt passiones. vt d̄t Diasco. ⁊ Isa. mala punica in omnib⁹ p̄dict; sunt efficacissima. q̄uis em̄ sunt crocea exteri⁹ in cortice. ⁊ dis colorata stiptica insipida et desiccata. inte rius tamen sunt rubea humida et mollia io cunda ⁊ sapida et miro ac incredibili natu re artificio p granulorū cellulas ordinata. vt dic. Bern̄.

De Moro Cap. C.

m Orus est arbor cui⁹ fructus d̄r mo ruz vt d̄t Pli. li. xviij. morus a gre cis ē vocata quā latini rubū vocāt. eo q̄ fruct⁹ ei⁹ ⁊ virgula rubēt. Est aūt du plex morus. domestica. s. ⁊ siluestris. cuius fructus in deserto pastoruz releuat famem. cui⁹ folia superiecta serpentē ip̄m interimūt Itē di. Amb. sup Matth. xvij. fruct⁹ mori in flore albet. d̄inde viret. tertio rutilat siue rubet. vltimo nigrescit atq; liuet. nam q̄nto ē maturior tāto nigrior est. cui⁹ fruct⁹ tingit man⁹ ⁊ dētes comedēt;. ſm Pli. aūt ⁊ Dias. morus est arbor semen hn̄s vētrifluū. i. so lutiuū. cui⁹ succ⁹ expssus ⁊ ad ignē siue solē desiccat⁹ fit stiptic⁹ ⁊ constrictiuus. vlcera oris ⁊ vulnera sanat. faucīū tumorē repmit atq; sedat. corīū radicis coctū ⁊ potatū: vē trē laxat ⁊ lūbcos latos necat. folia ei⁹ ↄtu sa ⁊ imposita oleo: cōbustiōes sanāt. deco cta cū aq̄ pluuiali capillos denigrant. mor sus palangionis ⁊ puncturas aranearum curant. dolorem dētium placant. ⁊ putredi nez mundificāt gingiuar̄. mora immatura frigida sūt ⁊ stiptica ⁊ ↄfortatiua stomachi ⁊ ↄstrictiua. sed q̄nto plus maturant̄ tanto efficiunt̄ calidiora ⁊ etiā dulciora ⁊ humidi ora comesta multū post prandium in corru ptionez ↄuertunt̄. ⁊ stomacho ac capiti mi⁹ tum nocent. a ieiunis ꝟo accepta bene dige runt̄. sed nutriunt valde parum. Folia mo ri celsi sunt valde magna ⁊ lata que erucis ⁊ bruchis sunt obnoxia ⁊ a vermib⁹ libentis sime comedunt̄. vnde ⁊ vermes sericū ege rētes mori folijs optie nutriūt̄. Tō arbor medicinal̄ p̄cipue est q̄ad cortices fruct⁹ folia ⁊ radices. Nam si radix eius incisa fu erit gumi emanabit: quod valet ad varias passiones. nam ventrem emollit. dolorem dentium tollit. Hucusq; Diasc. ⁊ Pliñ. Ex moris fit potus optimus siue nobilis quē moretum vulgariter appellam⁹ quē elephā tes cum potāt animosiores efficiunt̄. vt di cit Raban⁹ sup li. ij. Mach. v. ca. Fit inde electuariū diamoron dictum q̄d valet ↄtra squinantiā ⁊ guttur; ac faucīū passiōes. vt dicit Plat.

De Myrto Cap̄lm. CI

m Yrtus ſm Isidor̄ est dicta. eo q̄ in li torib⁹ maris solet sepius oriri. vnde Virgili⁹ Litora myrtetis latissima. ⁊ alibi. amantes litora myrti ⁊c. Hinc est q̄ a grecis myrtetis dicit̄. Medicorū aūt li bri hanc arborem aptam scribūt multar̄ ne cessitatib⁹ mulier̄ deputatā. Hucusq; Isi. Secūm Pliñ. aūt vel Diasc. myrtus est ar bustū ad modū fruticis crescens potissime iuxta mare. cui⁹ fruct⁹ flores ⁊ frōdes ↄue niūt medicine. meliores autē sūt fructus q̄s flores. ⁊ habent diuti⁹ ↄseruari. sed melius

in sol' calore q̄ꝫ in aura vmbrosa hn̄t t'lia cō
seruari.ꝛ q̄nto sunt simpl'r fruct⁹ recētiores
tāto sūt meliores.ꝛ hn̄t oīa illi⁹ fruct⁹ subā-
lia ꝟtutē pōticā ꝛ ꝯstrictiuā ꝛ ex aromatici-
tate ꝯfortatiuā ēt ex natā ꝓpria flux⁹ sup̄flui
restrictiuā ꝛ ꝟtutꝫ retētiue ī corꝑe cooꝑati-
uā.vn̄ valet ꝯ̄ fluxum reumatꝫ ad spiritalia
mēbra.defluētis si ꝺcoquat̄ in aq̄ pluuiali
ꝛ inde pect⁹ fomentet̄. Vomitū ēt restringit
si decocti ramusculi ei⁹ cū aceto sup̄ stoma
chū apponant̄.de ea puluis factus vlcera ꝛ
vl'nera suauit̄ ꝯsolidat. Itē ꝺt Pli.ꝙ myrt⁹
alia est alba:alia nigra.ꝛ vtraqꝫ stiptica.sed
nigra magis. Vn̄ ꝯ̄ fluxū sanguis vtilit̄ ex-
hibet̄.vrinā cōmouet ꝛ ꝓdest ꝯ̄ venenū ꝛ pū
cturā scorpiōis si potet̄. Ei⁹ decoctio valet
ꝯ̄ alopiciā ꝛ fluxū sil'r capilloꝝ. Cū farina tri
tici mixta valet ꝯtra tumores oculorū. Fit
āt oleū myrtinū de folijs ꝛ baccis ei⁹ qꝺ est
lenitiuū ꝯsolidatiuū ꝛ mūdificatiuū.ꝛ valꝫ
ad oīa sup̄dicta.aures aūt mūdificat sanio
sas si tepefactū īstillat̄. Hucusqꝫ Pli. Sup̄
Esa.āt ca.xlj.ꝺt Hiero. Myrt⁹ est aromati
ca ꝛ imputribil'.fissa mēbra ꝯsolidat ꝛ repa
rat.ꝛ iō ꝯsolatores san.eccle.signat. Est eti
am tꝑatiue ꝛ mitigatiue ꝟtutis ac refrigera
tiue.vt ꝺt sup̄ Esa.lx.ca.

De Myrrha.
Capl'm.CII.

yrrha ē arbor in arabia altitudis q̄n
m qꝫ cubitoꝝ sil'is spine.quā achātū di-
cūt.cuius gutta viridis ē ꝛ m'l'tū aro
matica ꝛ amara:vn̄ ꝛ nomē accepit myrrha
vt ꝺt Isi.li.xvj.c⁹ gutta ꝑ se manās p̄ciosi-
or ē.q̄ ꝟo facto vulnere inciso cortice elicit̄:
vilior iudicat̄.c⁹ sarmēta arabes igne fouēt
q̄ꝝ fum⁹ ē valde noxi⁹ nisi odore storacꝫ oc-
currat̄.alit̄ ꝯ̄hūt hoīes morbos īsanabiles
t'li fumo. Purior āt myrrha ꝛ melior colligi
tur apꝺ trogoditas ī arabia.vt ꝺt Isi.ꝛ Pli
ni⁹ li.xvij.c.xvij.vbi ꝺr ꝙ myrrha est arbor
q̄nqꝫ cubitoꝝ ī siluis q̄dē arabie crescēs.c⁹
folia sūt sil'ia folijs oliue.sꝫ magꝫ crispa ac
aculeata.ramos hn̄s sil'es iunipyro. Inci-
dunt̄ āt binis tꝑib⁹ rami ei⁹.sꝫ p̄us spōte su
dāt anq̄ꝫ īcidant̄. Et gutta q̄ sudādo effluit
stacten ꝺr.ꝛ h̄ generib⁹ oīb⁹ myrrhe p̄fert̄.ꝛ
myrrha electa a pl'ib⁹ appellat̄. Sūt āt septē
genera.vt dicit ibidem Idē.ca.xviij.s.tro-
goditica.ꝛ illa est magis electa.scꝺa gelba-
nitica.tertia diantrides. quarta collaticia.
q̄nta empratēa.i.sabbana.ꝛ illa alijs myrti
al's salbada
bus magis tenuis est.sexta quā diuratim ꝛ
odoraceam vocāt.ꝛ hec ceterꝫ magis cādi-
da.ꝛ hec adulterat̄ gumi ꝛ glebis lētisci.se-
ptima ē indica:ꝛ illa ceterꝫ peior est.et cū il-
la alie spēs myrrhe adulterāt̄. Hucusqꝫ Pl.
Myrrha vt di. Diasco.ē gutta arborꝫ cir-
ca ramos calore solis indurata.ꝛ ea eligen
da citrina ꝛ rufa interi⁹ aliq̄ntulū lucida.ꝛ
hui⁹ alia ē minuta.alia est grossa q̄ drogodi
tica appellat̄ ab insula vbi crescit.calida est
et sicca.ꝛ hꝫ ꝟtutē cōfortādi ꝛ ex aromatici
tate sua ꝯducēdo ꝑtes ī vnū hꝫ vim dissol-
uendi ꝛ ꝯsumēdi mediocrit̄ ꝛ eq̄liter ex q̄li-
tatib⁹ suis.vn̄ ꝯseruat corꝑa mortuoꝝ q̄n
ex myrrhe ꝯfectōib⁹ ꝯdiūt̄ Refuat̄ āt ī opti
ma efficacia myrrha fere cētū ānis.valꝫ ꝯ̄
oēs causas reumaticas ꝛ flux⁹ iordinatos
digestiōeꝫ etiā ꝯfortat.ꝛ viscosos humores
maxīe in sp̄ualib⁹ mēbris purgat.oris feto
rem emūdat.ꝛ oīa ginginaꝝ vicia sanat ꝛ de
siccat.vlcera labioꝝ putrida cōsolidat.cō-
sumit.ꝛ ꝯglutinat.cerebꝝ ꝯfortat ꝛ etiā ma
tricē m'l'tum corroborat ꝛ ꝯfortat ꝛ omnem
ei⁹ sup̄fluitatē ꝯsumit ꝛ desiccat.ꝛ ꝯceptuꝫ
iuuat.vermes auriū necat Carnē superfluā
corrodit.et bonam ac viuam generat et cō
seruat.

De Myrrho Ca.CIII.

yrrhū est vngentū ꝺ myrrha ꝛ alijs
m speciebꝰ aromaticꝫ compositum et
confectuꝫ.cui⁹ ꝟtute nerui ꝛ alia sen
sibilia mēbra ꝯfortant̄.et humores in iun-
cturis ac articulis existentes consumūtur.
eius aromaticitate spiritus animales repa
rantur Interficiunt̄ vermes ac pediculi ei⁹
amaritudine.ꝛ ꝓhibet ne nascāt̄. Sudores
fetidi myrrho cōpescunt̄. Cōseruātur corꝑa
integra ī tumulis ne putredine dissoluant̄.

De Mandragora
Cap̄.CIIII.

Andragora ē ꝺctā eo ꝙ habeat ma
m la suauiter olentia in magnitudine
mali maciani.vnde et latini maluꝫ
vocant terre. Hāc poete vocāt antropomo
ros.eo ꝙ habeat radiceꝫ forme hoīs q̄dā-
modo sil'eꝫ. Cui⁹ cortex vino mixtus porri
gitur ad bibēduꝫ his quoꝝ corp⁹ est secan-
dū vt dolorē nō sentiāt soporati. Hui⁹ spe
cies sunt due.vna est femīa in folijs sil'is la
ctuce mala generās.alia ē masculus.cui⁹ fo
lia sūt sil'lima folijs bethe vt dic̄. Isi.li.xvij

Diaſ.aũt dicit mãdragorã eẽ herbã ſomni-
ferã cuiꝰ folia ſũt ſup terrã ſparſa.Radices
hꝫ duas aut tres ſibi inuicẽ coherẽtes d̃fo
ris nigras:intꝰ ꝟo albas cũ corio groſſo.
maſculꝰ hꝫ folia alba ꝛ tenuia ꝛ radicẽ ſilẽꝫ
alteri.poma naſcũť ſup folia ſic̃ galla ſup fo
lia quercꝰ.ꝛ ſũt colore crocea.odore ſuauia
tñ cũ q̃dam grauitate.in ſapore aũt ſunt in-
ſipida.ꝛ iõ nõ ↄueniũt eſui ſꝫ tm̃ medicine.
Nam cortices eiꝰ decocti in vino dormire
faciunt ꝛ oẽs dolores compeſcũt.vñ et vir
tũc tẽpis ferri ſentiunť paſſiones.Caute tñ
mãdragora eſt vtendũ.qꝛ ſi in nimia q̃nti-
tate accipiť infert mortẽ.vt dicit idẽ.Nã vt
d̃r in Plat.ꝟtutẽ hꝫ infrigidãdi ꝛ aliq̃ntulũ
mortificãdi ꝛ ſomnũ ꝓuocãdi.ꝛ iõ ſuccꝰ eiꝰ
cũ lacte mulierꝫ timporibꝫ appoſitꝰ ſomnũ
ꝓuocat etiã in ꝑacutis.etqꝛ eſt herba ſuba-
liter frigida.diciť ꝙ fructꝰ eiꝰ extinguit ignẽ
ſacrũ.compeſcit etiã cholere impetũ ꝛ ven
tris fluxũ.Hucuſq; Plat.Ibi tñ poniť ꝙ
ſm naturã ſĩlitudo hoĩs vel mulieris in ra
dice eiꝰ nullatenꝰ inueniť.ſed potiꝰ a ruſticꝫ
vel maleficis ſophiſtice ſic formať.Diciť ãt
hr̃e ꝟtutẽ ꝓhibitiuã mulieribꝫ ↄcipiẽdi.qđ ſi-
milr̃ abnuere videť.Aug.ſr̃ Gñ.ij.c.xix.
d̃t Aug.ꝙ occaſiõe rachel q̃ mãdragoras
deſiderauerat:vidit phoꝝ libros q̃ de ꝟtu-
tibꝫ herbaꝝ tractãt.ꝛ de eis dicit ſe nihil ta
liũ in eoꝝ ſcriptis tũc tẽpis repiſſe.ſalua tñ
autoritate beati Auguſt.Multi auctores
dicũt mãdragorã multotiẽs hãc hr̃e ꝟtutẽ
Vñ d̃t Cõſtan.Diaſ.ꝛ Pli.ꝛ Plat.ꝙ man
dragora ſumpta mõ d̃bito matrices diſpo
nit ad ↄceptionẽ qñ ꝑmitꝰ calor nimiꝰ ꝛ ſic-
cus ↄceptõis materiã ĩpediuit.Mulieres
itaq; calidas ꝛ hũidas diſpõit ad ↄceptõeꝫ
cũ ſit frigida ꝛ ſicca.vt d̃r ĩ Plat.ꝛ h̃ diſpo-
ſitiue:ſꝫ mulieres frigidas ꝛ naturalr̃ ſiccaſ
impedit potiꝰ ab hmõi diſpoſitõe.Mltas
aliaſ hꝫ mãdragora ꝟtutes.q̃ vt d̃t Diaſ.tu
mores corꝑis reꝑcutit atq; tollit.morſibꝫ
venenoſis occurrit.omnẽq; fluxũ corꝑis ĩ-
feriꝰ ꝛ ſuperiꝰ reſtringit.Oĩa ſupiꝰ poſita
dicũť in li.Pli.xxxv.c.xvj.vbi d̃r ꝙ mãdra
gore duo ſũt genera ꝛc̃.Et ſequiť.poſt mlťa
cauẽt foſſores mãdragore ĩ eiꝰ foſſura ↄtrũ
ventũ.ꝛ tres circulos gladio circũſcribunt
ꝛ poſt expectãt effodere ad occaſũ.ꝛ ita cre
dũt eiꝰ ꝑcipuas eſſe vires.ſuccꝰ eiꝰ colligiť
ꝛ in ſole deſiccať.mala eiꝰ matura ĩ vmbra
deſiccanť.Odor maloꝝ eſt grauis et infert
ſomnũ.ꝛ ex odore ſolo vis ei ſomnifica eſt.
vt dicit idem.

De Milio.
Caplm̃.CV

Iliũ eſt herba hñs haſtã longam ꝛ
m nodoſam ad modũ cãne.Cuiꝰ ſemen
valde ẽ minutũ frigidũ ꝛ ſiccũ.vt d̃r
in diet.Et h̃ atteſtať eiꝰ leuitas ꝛ ↄcauitas
abſentia viſcoſitatꝫ ꝛ vnctuoſitatꝫ.ꝛ modi-
ci nutrimenti.ↄfortat tñ ſtomachũ gr̃a ſue
ſiccitatꝫ ꝛ ↄſtipat vẽtrẽ.Eſt ãt ſm Diaſ.diu
reticũ.ꝛ aſſatũ ſedat vẽtrꝫ torſionẽ:ſangui-
nẽ laudabilẽ non generat.infrigidat ſtoma
chũ ꝛ deſiccat.vt d̃r in diet.

De Menta
Caplm̃.CVI.

Enta eſt herba odorifera calida ꝛ ſic
m ca:ſtomachi ↄfortatiua Et ẽ duplex
eiꝰ ſpẽs.ſ.hortẽſis ꝛ domeſtica ꝛ ſilue
ſtris ſeu mõtana Et iſta hꝫ maiorẽ vim ca-
lefaciendi q̃ꝫ prima.ꝛ diciť grece collocaſia.
quã latini neptã ſiue calamẽtũ vocãt vt dic̃
Iſi.li.xvij.c.penl.ꝛ herba ẽ multũ medicia
lis.Alie ſũt ſpẽs mẽte q̃ creſcũt ĩ paluſtribꝫ
ꝛ in ꝑ̃tis:ſꝫ nõ ſũt tãte efficacie ĩ ꝟtute vl' ca
lore.Sũt etiã g̃uiorꝫ odorꝫ pariť ꝛ ſaporis
q̃ꝫ mẽta domeſtica vl' hortenſ.q̃ ẽ herba ſe
multiplicãs ꝛ cito de terra pullulãs ꝛ aſcẽ-
dẽs Cuiꝰ haſtula ĩ trã reflexa ꝛ ab hũo tecta
ↄuertiť in radicẽ ꝛ cito ex ſe nouã ꝑturit plẽ
Eſt aũt mẽta hortenſ magne efficacie ſiue
ſit ſicca ſiue viridis.Hꝫ ei ꝟtutẽ diſſoluẽdi
ꝛ ↄſumẽdi ex q̃litatibꝫ ſuis.ex aromaticita
te ↄfortãdi ꝛ ꝓuocandi appetitũ.ex ſuo acu
mine decocta in aceto fetorẽ oris amputat
ꝛ gingias putridas ꝛ corruptaſ purgat.vo
mitũ ex debilitate ꝟtutꝫ retẽtiue veniẽtẽ cũ
aceto ſedat.odore ſuo ꝛ ſapore ↄtra ſynco-
pi ꝛ debilitatẽ ſpirituũ iuuat matricẽ mũdi
ficat a ſupfluiſ ꝛ ↄfortat.decocta ĩ vino do
lorẽ viſceꝝ ꝛ renũ placat.cũ vino ꝛ oleo de-
cocta mãmillas ex coagulatiõe lactꝫ ĩdura
tas ſuppoſita ſanat.Succꝰ eiꝰ venenis ob
uiat ꝛ potatꝰ lũbricos necat ꝛ ꝟmes auris
In vino ꝛ oleo d̃cocta frigida apoſtemata
diſſoluit ꝛ curat.tuſſim mitigat.Hucuſq;
Diaſ.ꝛ Plat.ſilr̃ Iſaac.li.ij.ĩ diet.d̃t idem.
addẽs ꝙ abomĩationẽ amputat ꝛ ſingultũ
ſedat.linguã lenit aſperã ſi ex ea friceť aſſue
facta ĩ cibo venerẽ excitat.

De Malua
Caplm̃.CVII.

m Alua est mollis herba a molliēdo aluum dicta. vt dt Isi. li. xvij. sicut dt idē vna cū Pliñ. si succo eiꝰ admixto olo aliqs se inūxerit. a pūcta apū ledi ñ poterit. Mēbra etiā linita succo malue nō patiūt pūcturā neqꝫ morsū ab aranea. l'a scorpiōe. vt dt Pli. Est āt eiꝰ spēs duplx. minor .s. ⁊ maioꝛ q altea dꝛ. ⁊ ē vtraqꝫ herba humida: int frigidū ⁊ calidū tpata. vt dꝛ in dietꝫ. ⁊ h ptꝫ ꝑ eiꝰ ꝟtutē ⁊ actionē. qꝛ digerit apostea ⁊ maturat. maxie radix eiꝰ ⁊ semē. cuiꝰ decoctio valet ꝯ fluxū sāguis. qddā ei hꝫ viscositatis. qd si cū vino potui deṫ dissoluit grossos hūores renū ⁊ lapidē frāgit. duriciē splenis mollificat atqꝫ laxat. decoctio eiꝰ ꝓuocat somnū. si facies ⁊ extrema corꝑis inde abluanṫ. semis sui decoctio valet ptisicē ⁊ ꝯ tussim. semē eiꝰ in oleo decoctū duriciē soluit. mollificat: mūdificat ⁊ maturat. vt dꝛ in Plateario

De Nuce Ca. CVIII.

n Ux est arboꝛ cuiꝰ fructꝰ silī noīe nūcupaṫ. ⁊ est sic vocata eo qꝛ vmbra eꝰ l'stillicidia folioꝝ arboꝛibꝫ vicīs noceāt. quā multi latini alio noīe iuglandē vocāt. qsi iouis glādē Fuit eī hec arboꝛ qndā ioui ꝯsecrata. cuiꝰ fructꝰ hꝫ tātā vim. vt missus int fungos ⁊ cibos venenosos q cqd in eis virulētū est extrahat rapiat ⁊ extinguat vt dt Isi. li. xvij. Cuiꝰ fructꝰ hꝫ duꝝ ⁊ amaꝝ corticē. sꝫ nucleū valde dulcē. vñ pomū oē corio vl' cortice duro tectū dꝛ nux. vt dt idē vt pinee: castanee: auellane: ⁊ hmōi. Est itaqꝫ nux arboꝛ alta ⁊ ꝓcera hñs ramos ⁊ nodos diffusos. ⁊ folia lata ⁊ neruosa pyramidalia ⁊ acuta. gūis odoꝛꝫ ⁊ saporis. qꝛ vmbra dormiēti sub ea est nociua ⁊ diuersarū īfirmitatū generatiua. Cuiꝰ tñ radix cortex fructꝰ ⁊ folia ꝯueniūt medicinē. Nā vt dic Dias. Succꝰ radicꝫ ⁊ corticꝫ nucꝫ maioꝛꝫ extractꝰ ⁊ potui datꝰ ad qntitatez vniꝰ oxagij ꝯuenit difficultati vrīnādi. potatꝰ ēt cū aceto repugnat febꝛibꝫ veniētibꝫ cū frigoꝛe ⁊ rigoꝛe. crines tingit ⁊ mūdat ⁊ ꝓhibet casus capilloꝝ. Est āt multiplicꝫ ꝟtutꝫ ⁊ efficacie. Fructꝰ eiꝰ ꝯuenit etiā esui ⁊ medicine. ⁊ cuꝫ multiplex nux inueniaṫ: tñ de maioꝛibꝫ siue gallicanis ⁊ mioꝛibꝫ siue auellanis plꝰ loqmur q ad cibū ⁊ medicinā Nux aūt vsual' ⁊ domestica q a multꝫ dꝛ gallica variaṫ ī suba ī ꝟtute ⁊ etiā figura. nā in suba vt dt Isa. in die. aut ꝯsideraṫ vt viridꝫ aut recēs aut matura. In pꝛia dispositiōe. s. viridi hꝫ exteriꝰ coriū siue corticē coloꝛē qdē viridē sꝫ in sapoꝛe pōticū ⁊ amaꝝ. ⁊ manꝰ ꝯstringētꝫ inficiētē. interiꝰ āt testā paulatim obtinet corio extrinseco durioꝛē. infra eiꝰ ambitū nucleū ꝯtinet vnctuosuꝫ saporosūꝫ ⁊ mltū dulcē. nuclei tñ medulla q infra testā ē ꝯtēta. qdā pellicula velut qdā tunicula ē vndiqꝫ circūtecta. ne tenera nuclei suba a teste rigiditate seu duricia lederet. ⁊ illa qdē pellicula testa mollioꝛ ē ⁊ medulla nuclei durioꝛ ⁊ amarioꝛ ab expientibꝫ inueniṫ. ⁊ qnto nux plꝰ ad maturitatem ꝓduciṫ. plꝰ sepaṫ illa corticula a suba teste ⁊ medulle nuclei īcorꝑaṫ fortiꝰ ⁊ vniṫ. ita qꝛ nux ab ea vlteriꝰ nō diuidiṫ. nisi qñ ꝑ aq calide vl' alteriꝰ hūidi īfusiōez casu aliq artificialiṫ emolliṫ. Nux itaqꝫ viridis ē minꝰ calida ⁊ etiā sicca naṫalr qꝫ antiq ⁊ minꝰ stomacho nociua Et si cuꝫ ruta comesta fuerit ieiuno stōacho erit ꝑeitꝰ cuilibꝫ veneno inimica. Nuces ꝟo maṫe vt dt Isaac qdā sūt recētes. qdā antiq. qdā int has mediocres. recētes sūt magꝫ hūoꝛose. mediocres ꝟo sūt magꝫ sicce. sꝫ antiq cōsumpta hūiditate ꝑ caloꝛꝫ intēsiōez hūoꝛositatē digerētē magꝫ sṫ generaliṫ vnctuose. ⁊ iō mltū comeste ī hūoꝛes cholericos de facili ꝯuertuṫ. et maxie qñ a calidis cōplexiōibꝫ ī vsū sepiꝰ assumūṫ. qꝛ ī tlibꝫ generāt adustionez ⁊ capiti ꝟtiginē īferūt ⁊ doloꝛē. q ꝟo eas tpate comedūt ⁊ tpate sūt cōplexiōis bñ eas digerūt ⁊ eis ꝯgrue nutriūṫ. ꝟtꝰ āt eaꝝ attēdiṫ penes effectū medicīe. nā generaliṫ ꝯ rē venenosam corꝑa ꝯꝟuāt. qꝛ sua vētositate meatꝰ corꝑis oppilāt ⁊ vim veneni ad vitalia penetrare ñ ꝑmittūt. Itē nuces cū sale ⁊ ruta ⁊ alijs mixte eqliṫ addito melle morsui rabidi canis subueniūt si interiꝰ sumanṫ. ⁊ exteriꝰ suꝑ locū vulnerꝫ apponāṫ. venenū ei ad extioꝛa trahūt potētialiṫ ⁊ ꝯsumūt Itē ꝯtrite cū melle melācholica apostemata ⁊ fleumatica mire dissoluūt. Cōtrite insuꝑ ⁊ cataplasmate suꝑ vmbilicū īterioꝛa apostemate interiꝰ in corꝑe nascētia destruūt. vt dt Isaac. ī dieṫ. Figura āt nucꝫ ē varia. qꝛ alia ē rotūda. alia pyramidal' ⁊ oblōga. alia īteriꝰ plana ⁊ ꝯcaua. vtꝫ ī auellanis ⁊ muscatꝫ. alia lateraliter diuisa. sꝫ ī sūmitatibꝫ ad modū crucis tecta gnomalr. i. ꝑ formā triāguli distincta vtꝫ in nucibꝫ maioꝛibꝫ gallicanis. in qbꝫ generalr forma crucis interiꝰ eṫ impssa vt ptꝫ sensibiliter intuēti.

De Nuce auellana
Capitulũ. CIX

Ux auellana respectu nucis gallica
n ne agrestis ⁊ siluatica est. Nam sine
cultura crescit in corulis. que sunt ar
bores crescẽtes ĩ nemore siue silua vt d. Isi.
⁊ iõ q² in loco publico crescens a trãseũtib⁹
auellit̃ ⁊ colligit̃. merito auellana nũcupat̃
Auellane ãt vt dĩt Isa. alijs nucib⁹ sunt mi
nus calide ⁊ in suba mag² põtice atꝫ grosse
min⁹ rare in suba ⁊ vnctuose. ⁊ iõ ad digerẽ
dũ sũt dure ⁊ ad exeũdũ de corpe mag² tar
de. tñ qñ digerũt̃ mlt̃ũ sũt corpis nutritiue
Si sumãt̃ cũ inferiori pellicula mlt̃ũ sũt gene
ratiue inflatõis. ⁊ iõ vt eoꝝ nocumẽtũ aufe
rat̃ ẽ vtile vt aq̃ calida pfũdant̃ ⁊ exteriores
pellicule auferãt̃. ⁊ sic erũt ꝯ mltas passiões
vtilit̃ iuuatiue. q̃ꝝ succus melli admixtus
valet ꝯ alopiciã ⁊ fluxũ capilloꝝ ⁊ facit pi
los in corpe germiare. vt di. isa. et Cõstan.
Sũt ⁊ alie nucũ diuersitates q̃ ꝯgruũt me
dicine. sic̃ nux muscata. ⁊ nux indica. et nux
vomica. ⁊ hmõi Et est muscata fruct⁹ arbo
ris ĩ india nascẽtis. crescẽtis ĩfra testã durã
q̃dã corio siue follic'lo tectã ad modũ auel
lane. cui⁹ cortex macis vocat̃ ⁊ ẽ mlt̃ũ medi
cinal'. maxĩe em̃ ꝯfortat cor ⁊ depurgat ĩ ce
rebro spm̃ aĩalẽ. stomachũ infrigidatũ cale
facit ⁊ ꝯfortat appetitũ. ⁊ est cortex ille sur
rufus hñs saporẽ acutũ ⁊ aliq̃ntulũ sbama
rũ. q̃ ãt niger est vl' terre⁹ nõ hñs acumẽ ĩ sa
pore abijciẽd⁹ ẽ. Nux ãt muscata a cortice ⁊
theca extracta circũdat̃ q̃dã pellic'la tenuis
sima ⁊ plana. q̃ q̃nto ẽ põderosior ⁊ ĩ odore
suauior ⁊ sapore acutior. tãto melior. vñ eli
gẽda est q̃ grauis ⁊ solida est interi⁹. q̃ cum
frãgit̃ nõ pulueriʒat̃. ⁊ surrubicũdũ colorẽ
ptendit cũ odore forti et suaui. ꝟtutẽ hꝫ cõ
fortãdi ⁊ stomachũ calefaciẽdi et extenuan
di ventositatẽ ⁊ auferendi dolorem capitis
ex frigida causa. applicata ei narib⁹ ꝯfortat
cerebrũ ⁊ membra spũalia. vt dicit Plini⁹
Diasco. ⁊ Pla.

De Nardo Capl'm. CX.

Ardus ẽ herba modica ⁊ spinosa ca
n lida ⁊ odorifera. vñ et a grecis nardi
spica nardostactes appellat̃. vt dicit
Isi. li. xvij. Est ⁊ ei⁹ spẽs triplex. s. indica. sy
riaca ⁊ celtica. nõ tñ crescit ĩ syria sꝫ in q̃daꝫ
t̃ra mõtuosa q̃ in vno latere tãgit syriã et in
alio indiã. melior ãt est illa q̃ ẽ leuis ⁊ fusca
comõsa ⁊ spherica. pua odoratissima cypꝫ
simslãs. q̃ masticata liguã dsiccat Nardus
ãt celtica a regione gallie vbi crescit ẽ dicta.
⁊ ẽt ẽ silr̃is nardo siue spice nardi. sꝫ ẽ mag²
alba. Hꝫ aũt vt di. Dias. ⁊ Pla. ꝟtutẽ ꝯfor
tãdi ex aromaticitate sua. valet ꝯ syncopim
⁊ defectũ cordis ⁊ ꝯ stomachi debilitatẽ. na
rib⁹ applicata cerebꝫ ꝯfortat. frigidũ reuma
ꝯpescit. ꝯ surditatẽ valet ⁊ auriũ apostema
ta. malũ odorẽ oris amputat. ⁊ giginas pu
tridas mũdat. oppilatões splenis ⁊ epatis
soluit. puocat mẽstrua ⁊ matricẽ mũdificat
⁊ adiuuat ꝯceptõꝫ. lapidẽ frãgit in renib⁹ ⁊
in vesica. Est ei herba diuretica. vt di. Pla.
scꝫ incisiua ⁊ diuisiua ⁊ vsq; ad intima pe
netratiua. Itẽ valet ꝯ lingue palysim ⁊ con
fortat neruos ⁊ ꝯsumit hũorẽ lingue orga
na occupantẽ. valere etiã dr̃ ꝯ morbũ epilẽ
ticũ si debito mõ patientib⁹ mĩstret̃ Ad mlt̃
ta alia multũ valet. ex qua fit oleũ nardinũ
qd̃ ad oĩa pus dicta ⁊ ad alia maxime est
necessariũ.

De Olea Ca. CXI.

Lea est arbor ŝm Isid. cui⁹ fruct⁹ dr̃
o oliua. succ⁹ ꝟo oleũ nũcupat̃. vt dic̃
Isi. li. xvij. sepe tñ arbor oliua appel
lat̃. Est ãt arbor oliua pacis ⁊ insignis vt d.
idẽ. Nã vt dicit romanoꝝ historia. sine oli
uaꝝ ramis nõ mittebant̃ legati p pace aliq̃
obtinẽda siue alijs offerẽda. Vñ ŝꝫ Remi
giũ pꝫ h⁹ arborꝫ excellẽtia. q² in signũ recõ
ciliatõis ⁊ federis dei cũ noe colũba nõ cũ
alteri⁹ arboris ramusculo. sꝫ solũ cũ oliue ĩ
tersigno ad arce fenestram est reuersa. imo
ŝm Pli. li. xv. victores apd̃ athenas q̃ndã
olea coronabãt̃. greci ꝟo tandẽ oleastro su
os coronari iudicabãt. vt dĩt idez. Est itaq;
olea arbor coma ⁊ virore ⁊ ramoꝝ mlt̃itudĩe
spaciosa. frõdes hñs subalbidos ⁊ molles
viroris pulcritudinẽ in estate ⁊ in hyeme re
tinẽtes. flores etiã hꝫ miutos ⁊ mltos sua
uiter redolẽtes. durũ corticẽ ⁊ radicẽ ama
rã. fructũ pinguẽ sapidũ atq; dulcẽ. Nã vt
dicit Isi. ex amaritudine radicis surgit oli
ua in pabulũ lumis ⁊ medelã vulnerꝫ ac in
refectionẽ esuriẽtis. In lucernis em̃ ponit̃
ad ignẽ nutriendũ. mẽbris lãguidis ponit̃
ad medendũ. in cibo apponit̃ ad reficiendũ
⁊ ad ꝯdiendũ. vt dicit idẽ Est ei oleũ igniũ
⁊ luminariũ nutritiuũ. morboꝝ remedium
⁊ cibarioꝝ suauissimũ ꝯdimentũ vt di. Isi.
Est g̃ oliua siue olea arbor fructifera ⁊ me
dicinal'. cui⁹ cortices folia et fruct⁹ cõuenĩũt

medicine. cuiꝰ lignū maxīe ē soliditatꝭ ⁊ cō-
pactōis ⁊ q̄si imputribilis ꝑ uritatꝭ q̄uis sit
mlt'e duricici in exteriori subā. mltum tñ hꝫ
hūorositatꝭ ⁊ vnctuositatꝭ interiꝰ ī medulla
De oleis āt ⁊ de oliuis di. Pli. li. xv. arborꝭ
oleaꝝ fructiferaꝝ mlta sūt genera ī regiōibꝫ
non multū calidis sic̄ et nec in regionibꝫ ni-
mis frigidis. ſꝫ potiꝰ ī tpatis. magꝭ tñ se ha
bentibꝫ ad calorē q̄ꝫ ad frigiditatē. ⁊ idō iu-
bet Cato vt dic̄ idē Pli. oliuas seri in solo
calido non nimis pingui. nec nimis macro
radijs solis opposito. Nā celū cis maxīe cō
fert et multū diligūt rorē celi et aeris sereni-
tatē. vñ si fiūt copiosi imbres qñ oliue ma
turescūt viciat̄ oleū ⁊ ꝯsumit̄. nisi seq̄t̄ sere-
nitas q̄ extenuet liquorē dic̄. Pli. ca. iij. nec
indiget olea falce vel rastro vt putet̄ si putā
tur vites. ſꝫ soli et rori celesti cōmittit̄. verno
gaudet tp̄e ⁊ incipit tūc florere. cuiꝰ fructꝰ ꝑ
mo circa hyemē colligunt̄. collectꝭ fructibꝫ
solēt oliuātes terrā apire circa radicē. ⁊ q̄s-
dā tuberositates ⁊ adulterinos ramusc'los
circa veras radices crescētes caute p̄scinde
re. ⁊ hmōi sup̄fluitates circa radicē solēt ali
qui italici rustici podagram olee appellare.
vñ p̄scisis illis radicibꝫ falsis meliꝰ fructifi-
cat olea et mirabilit̄ emendat̄ nec vult olea
ꝑcuti q̄uit̄ cū ꝑticꝭ ꝓ suo fructu colligēdo. sic̄
faciunt aliqui minꝰ cauti. q2 tal' ꝑcussio ce-
dit ad iniuriā ipiꝰ arboris ⁊ dānū anni sub-
sequentis. minꝰ em̄ fructificat sic ꝑcussa. vt
di. Pli. Multe aūt sūt huiꝰ arboris species
q̄ ꝑ diuersitatē fructuum discernunt̄ Oliua
itaq̄ꝫ ſm Isi. arboris olee designat fructuꝫ.
cuiꝰ mlt'iplex differētia īuenit̄. vt dic̄ Isaac
oliue aūt alie sunt domestice. ⁊ alie sūt silue
stres. domestice fructꝰ faciūt qñq̄ꝫ maturos
qñq̄ꝫ imatos. qñq̄ꝫ int̄ hos mediocres Int̄
istos aūt fructꝰ oliuares ꝓmi sūt terrestres
pontici ⁊ virides. secūdi sūt surrubei vl' ſm
Diasc. hyacinthini. vltimi ꝙ videnṫ esse ni
gri. et q̄nto sūt nigriores exterius tāto sunt
maturiores ⁊ interiꝰ vnctuosiores et ad ex-
ꝓmēdū oleū aptiores. ⁊ vt di. Ari. nūq̄ꝫ ꝑfe
cte maturescunt in arbore etiamsi ꝑmultos
annos ibi essēt. ſꝫ vt verā et ꝯpletā ꝯsequāt̄
maturitatē. oportet vt bacce collecte de ar-
bore ꝑ plures dies ī vna ꝯgerie coaceruent̄
Et sic ꝑ ꝯpressiōꝫ mutuā ac nimiā ꝯfortato
calore ⁊ reuocato ad interiora ad plenā ma
turitatē ꝑducent̄. ſm ꝙ Isa. in dietꝭ. oliue
cū fuerint rubee nōdū bñ mature nec dum

plurimū vnctuose stomachi sūt valde ꝯfor
tatiue ⁊ ꝯstrictiue ⁊ appetitꝰ excitatiue. maxi
me si cū aceto vel aq̄ salsa fuerit p̄parate. tñ
dure ⁊ difficiles sūt ad digerendū ⁊ minus
alijs nutritiue. Nigre ꝙ q̄ iā sūt q̄i mature
calide sūt ⁊ inter siccū ⁊ hūidū tp̄ate. multū
q̄dē nutritiue. ſꝫ stomachi mollificatiue. et
ad digerendum magꝭ dure. q2 vnctuositate
sua in stomacho sup̄enatāt ⁊ ad decoctiōis
locū inferiꝰ nō descēdūt. ⁊ idō ī hūoꝝ corru
ptionē citiꝰ traducūt̄. ⁊ minꝰ laudabiles sūt
alijs ad edendū. vtiles tñ sunt in medicina
q2 ⁊ trite et posite sup̄ loca q̄ igne vel aq̄ ca
lida sūt exusta vesicā reꝓmūt ibi nascitura.
poros em̄ aperiūt ⁊ exhalare faciūt fumosi
tates q̄ incluse sub cute sunt cā vesice et tu-
moris. Hucusq̄ꝫ Isa. in dietꝭ. Dic̄ aūt Pli.
li. xv. c. iij. ꝙ bacce siue grana oliue q̄ꝫdiu sic
in arbore nō pereūt. ⁊ q̄nto diutiꝰ in arbore
ꝑmittunt̄: tāto meliores fiūt. sp̄ em̄ nouas
vires resumūt ⁊ difficiliꝰ cadūt. Cōstant āt
oliue vt d̄r idē. ex nucleo carne oleo ⁊ amur
ca q̄ sanies siue fex oliue d̄r. ⁊ ē amara. vtil'
tñ in medicis. ſꝫ nuclei cū folliculis oleo eli
quato vtiles sunt ad ignē nutriendū. porci
etiā dicunt̄ inde impinguari.

De Oleo Ca. CXII.

O Leum succus est oliue vt di. Isido.
⁊ tāto est nobiliꝰ q̄nto recentiꝰ ⁊ faci-
lius a suis folliculis eliquat̄. vt dicit
Pli. li. xvij. c. ij. vbi d̄r ꝙ oleum ꝑ vetustatē
viciat̄. ⁊ d̄r ibidē ꝙ oleū in torcularibꝫ extor
quendū meliꝰ eliquat̄ si oliue siue olee bac-
ce ꝓus cū molari lapide vehementiꝰ ꝯtrite
feruētissima aq̄ ꝑfuse fuerint ⁊ respersa. Nā
ꝑ talē aquā calidā vnctuositas ab amurca
⁊ nucleis sepat̄ q̄ sup̄enatās tandeꝫ ab ipa
aq̄ artificialiter sepatur. Et vt dicit idem.
quanto oleum citius de torculari exit tanto
oleū laudabilius iudicat̄. nā pingulus est ⁊
suauius qd̄ minꝰ cū terrestri subā admiscet̄
Preter hec d̄t Papias ꝙ si q̄s int̄ aq̄s mer-
sus oleū in ore ꝓus inclusū in aquaꝫ emise
rit clariora facit oīa q̄ in fundo aque ꝯti-
nent̄. ⁊ patēt oculis ipiꝰ faciliꝰ oīa q̄ in aque
inferioribꝫ abscondunt̄. Cuiꝰ natura est vt
cibos cōdiat ⁊ fomentū luminū admīstret
⁊ corpa fessa recreet ⁊ ꝯfortet. neruos con-
tractos ⁊ induratos ac spasmatos remollit
⁊ relaxat. apostemata dura mollificat ⁊ ma-
turat. ⁊ maxime oleū lini. Multiplex ei est
oleū ⁊ ex multꝭ reꝝ generibꝫ ē exp̄ssū. aliud

aũt est simplex.vt oleũ oliuaꝝ.oleũ nucum
oleũ papaueꝝ.oleũ amygdalinũ.oleum ra
phani.oleũ lini.oleũ canopi. ꝛ hmõi aliõ ē
cõpositum.ꝛ ex h genere aliud est frigiduꝫ
aliud calidũ aliud est stipticũ et ꝯstrictiuũ.
aliud laxatiuũ. Nam ex appositõe calidoꝝ
efficit calidũ.ꝛ ex frigidis frigidũ.ꝛ ex stipti
cis stipticũ.ꝛ ex laxatiuis laxatiuũ.ꝛ idõ ꝓm
diuersas causas morboꝝ sũt adhibēda di
uersa genera oleoꝝ.vt oleũ laurinũ nardi
nũ puleginũ in causis frigidis.oleũ vero ro
saceũ siue violaceũ in calidis causis appona
tur. Potest aũt oleũ ita fieri calidũ vt febrē
inducat si in de vene pulsatiles ꝛ nares ꝛ vo
le manuũ ac plante pedũ inũgant.vt oleũ
in quo decoquit caro leonina.vt dr in com
pendio salernitani. Potest etiã fieri ita frigi
dũ ꝙ inducat mēbro inde puncto stuporeꝫ
ꝛ insensibilitatē.vt pꝫ in oleo mãdragorino
qd fit ex oleo in q poma mãdragore sũt de
cocta vl diuti⁹ reseruata. Sꝫ int olea sic cõ
posita magꝭ laudabilia ꝛ magꝭ in medicina
vtilia sũt ꝓbata. Simplex aũt oleũ q ad me
dicinã ꝛ q ad cibũ ꝑmũ locũ obtinet oleuꝫ
oliuaꝝ. deinde nucum ꝛ amygdalaꝝ.tertio
oleũ papaueris.qd tñ alijs oleis ꝑdictꝭ est
magꝭ frigidũ atqꝫ siccũ.maxie qd fit d semi
ne ei⁹ nigro.ꝛ hꝫ virtutē inducēdi somnum
valet ꝯ calida apostemata in ꝓncipio ꝛ.cõ
tra epatis calefactiõeꝫ.vt di. Pla. Alia aũt
olea min⁹ ꝯueniũt cibo ꝓpter odoris graui
tatē ꝛ saporis horribilitatē.ꝯgruũt tñ vtilit
medicine.sicut di. Isa.in dietis.hꝫ aũt oĩe
oleũ generaliter multũ aereitatis ꝛ aeree le
uitatis.ꝛ idõ oĩ liquori supferꝫ ꝛ alijs li
quoribꝫ subesse dedignatur.penetratiue est
virtutis et sui diffusiue.et ideo in vasis vi
treis vl vitreatis vasculis meli⁹ qꝫ i ligneis
vl porosis vasculis alijs custoditur.vestes
quas tãgit inficit ꝛ in eis odorꝭ sui vestigiũ
qsi insepabiliter derelinqt.diffusũ in aquaꝫ
in supficie in guttulas orbiculares se recol
ligit.ꝛ vt totalit q ad pinguedinē ꝛ saporeꝫ
separet ab ei⁹ supficie vix pmittit. Oleũ aũt
sapore aspeꝝ ꝛ odore horridũ cum amurca
siue fece mixtũ.ad cibũ nõ est aptũ.nauseaꝫ
eñ ꝛ vomitũ puocat et stomachi orificium
corrũpit ꝛ imutat.oleũ etiam apes ꝛ aialia
anulosi corporis interficit ꝛ extinguit si in
de pfundant.vt dicit Aristo.sed aceto post
infusa reuiuiscunt. Item oleũ purum ferrũ
politum a rubigine seruat qñ ferrũ inde in
ungitur.sꝫ si fuerit corruptũ vel aquosum ꝛ
cũ fece mixtũ destruit ferrũ ꝛ corrũpit vt di.
Plinius li.xv.

De Oleastro. Ca.CXIII.

Leaster est siluestrꝭ olea sic dicta.eo
o ꝙ in folijs silis sit oliue.sꝫ eius folia
sunt latiora.et est arbor inculta steri
lis ꝛ amara.cui insert⁹ oliue ramus vim mu
tat radicis ꝛ ꝯuertit in ꝓpriam qualitatem.
vt dt Isi.li.xvij. Cui⁹ lachryma est duplex.
Alia est similis gumi sine vllo qlitatꝭ mor
su.alia est mordax seu silis gutte ammonia
ci.vt di. Isi. Et qꝫuis oleaster arbor sit sil
uestris.tñ eius cortices gumi ꝛ frõdes ꝯue
niũt medicine.nam eius folia cũ sint stipti
ca ꝛ amara.melle addito sanãt vlcera capi
tis atqꝫ oris.vt di. Diasco.succus corticꝭ et
frondiũ stipticus est ꝛ ꝯstrictiuus.vnde va
let ad intercipiendũ humoꝝ omniũ fluxuꝫ
vt dicit idem. Gumi eius valent ad multa.
ꝛ illõ qd est mordax maxime.nam vulne
ra mundificat ꝛ sanat.gingiuas corrosas ꝛ
corruptas adiuuat.et dentes motos robo
rat ꝛ ꝯfortat. Erisipilam.i.sacrum igneꝫ ex
cholera furiosa carnē et ossa corrodentē re
ꝑmit atqꝫ sanat.valet ꝯ alopiciã et fluxum
capilloꝝ.ꝛ tingit crines ꝛ caniciē vel palli
at vel retardat.vt di. Pli.

De Olere Ca.CXIIII.

Lus ab olendo est dictum.eo ꝙ ꝓm
o Isidoꝝ hoies ꝑmo oleribꝫ alerent
anteqꝫ fruges et carnes ad esum ho
minibus ꝑberent.pomis eñ ꝛ oleribꝫ nu
triebant homies añ diluuiũ.sic aĩalia gra
minibꝫ atqꝫ herbis vt dt Isi.li.xiij.et qꝫuis
oĩa graminosa in terra nascentia que sũt
coquibilia ꝛ esui hoĩm apta generalit olera
dicant.tñ vulgariter caules olera dicuntur
quoꝝ frutices ꝛ tirsi ampli⁹ crescere ceteris
oleribus arbitrant.vt dicit idem.quoꝝ sũ
mitates dicũt time quasi come in quibus
maxime est vigens virtus naturalis.ꝛ idõ
in timis tam herbaꝝ qꝫ oleꝝ maxime consi
stit efficacia medicine vt dicit ideꝫ. Est aũt
herba frigida ꝛ sicca turbidũ quidē ꝛ melã
cholicũ generans sanguinē.horribilē etiaꝫ
odorē facientē.vt di. Isa.in dietꝭ.ꝛ sũt etiã
qdã caules estiuales ꝛ qdã hyemales.qꝝ
herbe sunt ꝯposite ex ꝯtrijs. Nam substãtia
est grossa ꝛ dura ad digerendũ. Ius ꝓo suc
cus est colatiu⁹ ꝛ inde desiccatiu⁹ ꝛ ventris
humectatiu⁹ ꝛ laxatiu⁹.sed suba sine iure ē

ↄstipatiua Tollit aūt eorꝫ nocumentū si in
aqua elixent. ꝛ aqua piecta in alia decoquā
tur ꝛ cū pinguedie optime ↄdiant. vt dr in
diet. Est āt herba q̄ pficit p trāsplātatōem
naꝫ qñ in vno loco fuerit semīata. si postq̄
creuerit in plantā ad humū meliorē transfe
rat: multū crescit. et tā in q̄ntitate q̄ in q̄lita
te seu ꝟtute melioraẗ In estate q̄ꝫ folia eius
tenera ab erucis ꝛ ab alijs ꝟmib⁹ corrodun
tur. In hyeme ꝟo gelu ꝛ pruina ↄstringunt
et sic efficiunt mag̃ tenera ad coquendū et
ad comedendū meliora. naꝫ reuocato calo-
re ad interiora foliorū meli⁹ digerit suba eo
rū. et sic efficiunt mag̃ sapida ꝛ sūt meliora
Pli. ꝟo li. xx. c. x. mltis laudib⁹ extollit cau
lem q̄ ad vsū medicine Et dic̄ q̄ ei⁹ tplex est
spēs Quedā ē crispa. vtil' stōacho aluū mo-
dice molliens. Alia lata hñs folia spissa. et
ista min⁹ valet ad medicinā. Tertia tenuia
hꝫ folia et simplicia ꝛ ceteris amarior. sꝫ vti
lior medicine. Folia ei⁹ trita ꝛ apposita bis
in die sanant cañ Vulnera recentia ꝛ inuete
rata mire sanāt. Caulis parū coctus soluit.
Multū coct⁹ stringit. Vino ꝛ ebrietati resi-
stit. Neruos ↄfortat. ꝛ iō vtil' ē paralytic̃ et
tremulosis. Lactis vbertatē pbet puerper̃
Suc⁹ ei⁹ valꝫ ↄ venenū Dic̄ etiā idē q̄ va-
let ↄ morsū canis rabidi. Odoreꝫ semis ei⁹
cocti fugiūt serpētes. Multas numerat ali
as ei⁹ ꝟtutes q̄s pre tedio h̄ omitto. Dic̄ eti
am q̄ bractea siluestris. s. caulis p se nascēs
hꝫ effectus fortiores

De Ordeo Ca. CXV

Rdeū est dictū eo q̄ cito fit aridꝫ
o vt dic̄ Isi. Vel ab ordine. eo q̄ eius
spica q̄nq̄ sex ordines ↄtinēs inue-
nit. Et illud gen⁹ hordei meli⁹ pascit aīalia
q̄ triticū. ꝛ salubri⁹ hoīes q̄ malū triticū vl'
siligo vt dic̄ Isi. Aliud ē gen⁹ ordei hñs du
os ordines in spica sua. Tertiū dr trimense
eo q̄ iactū in tra verno tpe celerit' recolligit
vt dic̄ idem. De ordeo dic̄ Pli. li. xviij. c. vij.
Primū int' frumēta serit ordeū. Apud eniꝫ
multas nationes panis inde fit pcipuus. et
polenta fit ex ordeo apud grecos Et illi pri
mo ordeū aqua pfundunt: q̄d postea desic-
cant. et sic molis ↄfringunt et a cortice fari-
nam purgāt. Alij vt Italici ordeū siccuꝫ in
subtilem farinā molūt sine pfusione aque p̄
cedēte. Ordeū frugū oīm mollissimuꝫ est in
medulla. ꝛ seri non vult nisi in siccā ꝛ solida
tra. Vñ ꝑt sue sube mollicīe: multū cito ra
pit ad maturitatē Nec videt aliq̄d semē mi
nus calamitosū q̄ ad corruptionē. q: citius
crescit et recolligit. et anteq̄ triticū inuadat
corruptio vel rubigo Int' oīa ꝟo crescentia
frumēta viliorē hꝫ paleā ꝛ hūiliorē stipulaꝫ
sꝫ multū hꝫ laudabilē medullā qñ mō debi
to parat. et farinā accuratissimā seu polen-
tā vt dic̄ Pli. Est āt vt dic̄ Isa. in diet. orde
um granū frigidū ꝛ siccū: ꝟtutē hñs colati-
uā ꝛ mūdificatiuā ꝛ exiccatiuā. ꝛ parū hꝫ vē
tositatis respectu fabe. min⁹ tñ nutrit faba
q̄ ordeū. q̄uis etiā sit magis naturaliter in
flatiua Nec enī bene semp corpus nutriunt
que per ventris folliculos siue corporis se
extendunt vt dicit idem. Multi aūt sunt vt
dicit Pli. qui plus vtunt ordeo in medici-
na q̄ in cibo. Inde tñ fit potus mūdificās.
corpus nutriens et restaurās. spūalia mem
bra recreans et mundificans. De ordeo eti-
am contuso de cortice mūdato et cū aq̄. mū
da decocto fit medicinalis potus. quā phy
sici ptisanā vocāt. Cui⁹ virtus est sitis extin
ctiua. sanitatis custoditiua. Febrilis calo-
ris alteratiua. Sed de Ptisana quere infra
littera T.

De Palma Cap. CXVI.

Alma est arbor victorialis. sic dc̄a
p vt dic̄ Isid. li. xvij. q̄ man⁹ victricis
siue obtinētis victoriā ē ornat⁹. Vl'
q: est ad modū palme hoīs habens ramos
Est aūt arbor nobil' et insignis sempiterne
pulcritudinis et viroris. diuturnis vestita
frondibus sine vlla successione. conseruās
folia sua tpe hyemis et estatis. Et quia ē ar
bor annosa durans in virtute et virore per
multa tpa: ideo ad silitudinem auis pheni-
cis que multis viuit annis: palma a grecis
phenix est vocata. Et cū sit arbor fructifera
fructus ferens delectabiles ꝛ suaues: nō tñ
in oībus locis vbi crescit pcipit fructus ma
turitatem. Frequenter tñ in Syria ꝛ in egy
pto fructus ei⁹ dactyli a silitudine digitorū
sunt vocati. Quorꝫ noīa variant' Nā alij vo
cant palmule. similes mirabolanis ī forme
dispōne. Differūt tñ penit⁹ in sapore. cū isti
sint saporis dulcissimi et iocūdi. Mirabo-
lani ꝟo saporis sūt horribilis et amari. Alij
vocant thebaici qui et nicolani Alij muta-
les quos greci canathos vocant. Hucusq̄
Isidorus. Est aūt palma vt tangit glo. sup
Psalmistam arbor magne proceritatis et
altitudinis. sed tamen ad cedri altitudinem

nō ꝑtingit. Cuiꝰ radix est aſꝑa ⁊ rotūda. ī ꝓ-
fūdo ipiꝰ t̄re valde fixa. trūcꝰ āt eꝰ solidꝰ ē et
ꝯpactꝰ ⁊ imputribil' firmitatꝫ. cortex eiꝰ cir-
ca trūcū durꝰ ⁊ rugosꝰ. ⁊ q̄dāmodo pūgitiuꝰ
⁊ maxīe ꝟsus terrā. ⁊ iō difficilis est ad scā-
dendū ⁊ cū difficultate ꝑtingit' ad eius fru-
ctū. folia eiꝰ pyramidalē habēt formam ad
modū gladij. Quis āt palma dura sit circa
stipitē ⁊ aspera. in supiorib' tn̄ iocūdi ē aspe
ctus in ramoꝝ pulcritudīe ⁊ ī coma. ī sūmi
tate ramoꝝ portat fructꝰ suos ⁊ nō ī medio
folioꝝ. vt di. Pli. li. xviij. Cuiꝰ fructꝰ est tāto
vnctuosior dulcior ⁊ sapidior q̄nto ī media
tiꝰ solis radijs appropinq̄t. In m̄ltis siq̄dē
regionib' crescit. ſꝫ nō ita fructificat sic in re
gione feruida sol' ſpiculis ꝯtinue reꝑcussa
⁊ leni t̄ra sabulosa ⁊ nitrosa. ⁊ iō palmis iu
dea est inclyta. vt di. Pli. li. xviij. ca. v. Itē
idē. Palmaꝝ duplex est ſpēs. masculꝰ ⁊ fe
mina Masculꝰ p̄mo floret. feīa pꝰ in germē
ꝓrūpit. nec fructificat femina nisi ita sit ꝓpin
qua mascl'o vt saltē mediāte vēto odore ma
sculi feīa ꝑfundat' Idem etiā di. Arist. li. ve
getabil'. Et qñ seminant' oportet vt masculi
⁊ femine semīa ꝑiter seminent' ⁊ bina ⁊ bina
sint ꝯposita. ⁊ ex singulis erūpit planta. vñ
quaterne plantule ex eis coalescūt q̄ ad in-
uicē tandē coadherēt. ⁊ ad modū alicꝰ retis
mutuo miro nature artificio se ꝯnectūt. nec
bene crescit nec etiā fructificat feīa sine ma-
sculo. imo si arbor abscidat' mascula femīa
post biduū sterilescit. ſꝫ aspersis folijs ⁊ flo
rib' masculi circa radices femine. femīa ex
vicinitate masculi q̄si ex coitu iteꝝ vires re
cipit ⁊ resumit. nec diligūt hmōi plantaria
locū humidū pinguē ⁊ fumosū. imo potiꝰ
locū salsū ⁊ arenosū. ⁊ iō vbi nō est tale solū
oportet aspergi salē nō iuxta radicē ſꝫ aliq̄n
tulū in vicinio. vt salis siccitate humorosa
t̄re suꝑfluitas ꝯsumat' Et di. Pli. q̄dā ē spe
cies palme in meridiano orbe q̄ tradit' esse
vna ⁊ nō multiplicat' alia ex ipa. ſꝫ qñ p̄ ve
tustate oīno perit ⁊ deficit. iteꝝ ex se renascit'
ac reuiuiscit. ⁊ iō putat' fenix auis arabie ex
hꝰ palme augmēto nomē accepisse. q2 mo-
rit' ⁊ renascit' ex se ipa sic facit palma supra-
dicta. vt di. Pli. ibidē. Itē ibidē dicit idem.
In ethiopia sūt varie palmaꝝ ſpēs. nō rari
tate magisq̄ꝫ suauitate mirabiles. int' q̄s sūt
ille q̄ dicūt' cariace meliores ⁊ succo et cibo
Nā eaꝝ fructꝰ succo sūt vberrimi. vñ ⁊ ex eis
vina p̄cipua exp̄mūt'. Hucusq̄ꝫ Pli. li. xviij
ca. v. Est igit' palma arbor singularis ꝑcilis
stipite ⁊ hirsuta respectu soli a q̄ exit. pulcra
āt est dilatata in ramis ⁊ comis respectu ce
li ad qd̄ supiꝰ in cacumine se extēdit. cuiꝰ fo
lia sūt longa in suꝑficie q̄dē plana ac spissa
⁊ flexibilia. diuersis ꝯnexiōib' vtputa spor
tulis valde apta. vt di. Hiero. nihilominꝰ
in angulis lateralib' sūt incidētia ⁊ ꝑacuta.
cuiꝰ rami dicūt' elate se scꝫ eleuantes sursū
seruātes virorē ꝯtinuū ⁊ se nūq̄ꝫ ad infima
inclinātes. Et ſm h̄ media huius dictiōis
elate ī penultima ꝓduci hꝫ. vt Canti. v. vbi
dr̄ Come tue elate palmaꝝ. elate tn̄ siue ela
tes grece. dr̄ abies latine. ⁊ ſm h̄ penultima
corripit'. ⁊ sic videt' ponere alia lr̄a q̄ di. Cā-
ti. v. Crines eiꝰ sicut abietes. ⁊ sic media corri
pi hꝫ nō ꝓduci. Variat' aūt fructꝰ palme taꝫ
in forma q̄ꝫ in ꝟtute ſm diuersitatē ligni a q̄
exit. ⁊ ſm diuersitatē soli in q̄ palma crescit
⁊ ſm variā receptōem caloris celestis q̄ di-
uersimode ſm diuersos situs ad palmarū
cacumina se diffundit. vt di. Plini. li. xviij.
Primū p3. nam in multis palmis raro vel
nūq̄ꝫ inuenit' fructꝰ ꝓpter malā vel minꝰ suffi
cientē dispositōeꝫ ipiꝰ arboris. vtꝫ ī palmis
italicis. in q̄b' raro vel nūq̄ꝫ fructꝰ aliq̄s in-
uenit'. ⁊ si crescat nūq̄ꝫ tn̄ ꝑtingere ad matu-
ritatē ⁊ ꝯpletōem debitā reꝑit'. vt dicit Pli.
Scd̄m p3 ex p̄dictis quare in humo siue so-
lo nimis frigido ⁊ humido pigui vel fumo
so de facili nō ꝓficiūt. imo sine remedio nul
latenꝰ ꝯualescūt. vt dicit idē. Tertiū aūt p3
q2 in locis vmbrosis a radioꝝ solariū p̄ntia
absolutis. nec crescere p̄nt palme. ⁊ si forte ali
cubi creuerit. nullatenꝰ tn̄ p̄nt fructificādo
ad palmaꝝ gl'iaꝫ ꝑuenire. ⁊ h̄ est qd̄ tangit
Isa. ī dietis. dactyli inq̄t fructꝰ scꝫ palmiferi
calidi sunt ⁊ hūidi in scd̄o ꝑdu. et diuersas
habēt actiones ſm regionū varias q̄litates
Nam q̄dam nascunt' in regione frigida .i.
remisse calida. q̄dā in feruida. ⁊ q̄daꝫ int' h̄
temꝑata. q̄ ꝟo in regione feruida vbi sol cō
tinuꝰ est fructꝰ sūt dulcissimi sapidi ⁊ p̄ visco
sitate q̄dā aliq̄ntulū vnctuosi. et tn̄ cum sint
dulces valde siq̄s eis nimis vtat' aliq̄ pote-
rūt sic vtentib' inferre corpis lesiones. Nā
tumores ⁊ inflatiōes generāt dolorē oris ⁊
stomachi ⁊ etiā capitis p̄stāt. splenis ⁊ epa
tis meatꝰ obstruūt ⁊ oppilāt. ex q̄ p3 q̄ꝫ oib'
dulcib' vti ꝯtinue nō est bonū. imo sepiꝰ aīe
⁊ corpi est nociuū. Fructus ꝟo crescentes
in t̄ra frigida siue remisse calida ad maturi-

ſatē nō ꝑuenlũt. ⁊ idō in ſua pōticitate ⁊ ſic-
citate ꝑmanētes velut crudi corpꝰ nō mltū
nutriũt. qm̄ potiꝰ obſũt mltū. qꝛ ſũt ad dige
rendū duri ꝗ̄uis aliq̄ntulū ſtomachū ꝯfor
tent. tñ ꝺ ſtomacho de facili nō recedũt. vñ
diutiꝰ ibi facietes morā torſiones ibi gene-
rāt ſepiꝰ ac inducũt. vt dicit idē. In creſcen-
tibꝫ ꝟo in regione mediocriter calida ꝗ̄uis
ſint maturi tñ tāta ineſt eis aq̄ſa hūiditas
ſuꝑflua ꝙ nō poſſunt in maturitate ꝯſuari
vñ ⁊ corpa replent crudis hūoribꝫ q̄ ſũt ma
teria diuturne febris, vt di. Iſa. ī diet;. Eſt
aũt fructꝰ palme ꝯpoſitꝰ ex molli ſubā ⁊ car
noſa. ex nucleo duro ⁊ q̄ſi lapidoſo. ī cuiꝰ me
dio ſemē ꝯtinet. tñ aliq̄ dactyli īueniunt in
ſyria ⁊ in egypto om̄ino ſine nucleo. ⁊ tales
ſpadones nūcupant. qꝛ in eoꝝ ſubā non eſt
rō ſementina. vt di. Pli. Quāto aũt palma
natura ⁊ genere annoſior. tanto fructꝰ eius
melior eſt. nō eīm fructificat añ centū ānos
⁊ tūc ꝑmo hꝫ completas vires ⁊ ꝑfectas. va
let eīm fructꝰ palme ẜm Diaſ. vtilit in medi
cina. hñt eīm ꝟtutē leniēdi aſperitatē arteria
rū. ⁊ clarificādi vocē. ⁊ maxīe qñ bñ ſũt ma-
ture. naꝫ virides ſũt ſtiptici. vt di. Pli. q̄ſdā
milites Alexādri fuiſſe palmis viridibꝫ ſtrā
gulatos. vñ qñ om̄ino ſũt virides nō cōue
niũt cibo. ſꝫ ſolūmodo medicine. valēt etiā
ꝯ diſenteriā ⁊ alios fluxus qñ more debito
ꝑponuntur.

De Palmite.

Caplm̄. CXVII

P Almes. tis. dꝛ ꝓprie ramus vitis. vñ
dicit Iſi. li. xvij. palmes eſt vitis ma
teria mollis. q̄ per nouella brachia
emiſſus fructus affert. cuius foliū pampi-
nus dꝛ. eius eī ſubſidio palmes ab ardore
⁊ frigore defendit atq; aduerſus oēm iniu-
riam ꝑmunit. Qui idō alicubi interciſus eſt
vt ſolē ad maturādū fructꝰ admittat ⁊ faciat
vt di. Iſi. totā aũt virtutē ſuā ⁊ nutrimentū
attrahit a radice. ⁊ qꝛ ꝓpter incluſum calorē
in ſubē ſue poroſitate fortis eſt attractionis
multū attrahit humoris quē trāſmutat in
ſubam ipiꝰ palmitis. ⁊ quod reſiduū eſt cō
uertitur in materiā germinis frondis fru-
ctus atq; floris. vt dicit Pli. li. xiij. q̄lis au-
tem fuerit humor nutrimētalis in radice ta
lis oſtendit in palmite. vnde docet compen
diū ſalernitani facere vuas diuerſi coloris
⁊ eadē vite. Si eī dū vitis inſerit viti ī mar
cio fiat inſertio in tribꝫ ramis ꝑcedentibꝫ ex
vno ſtipite ipiꝰ vitis. ſi cū vno ſurculo inſer
tiōis loco appoſueris colorē rubeū. ⁊ ī alio
colorē blauiū. ⁊ in tertio colorē croceū. ſin-
guli palmites ex ꝑdict; ramis ꝑcedētes. ta-
les ꝓferũt fructꝰ quales in inſerēdo appoſiti
ſunt colores. ſꝫ qꝛ in his ꝑtibꝫ raro vitis viti
inſerit. ꝗ̄uis aliquotiēs palmes vitis aliȷs
arboribꝫ inſeratur. idō ſolet fieri fructꝰ mu-
tatio iſto modo. In martio qñ incipit hu-
mor aſcendere de radice. aperit cortex vitis
caute circa radicē q̄ aperto fit coloris inter-
miſſio in circūitu inter lignū ⁊ corticē. ⁊ tūc
diligentiꝰ cuſtodit ne humor aſcendēs ꝺ ra
dice exeat in ſciſſurā vñ humor quē paula-
tim attrahit palmes a radice mutat trāſiēs
ꝑ calorem. cuiꝰ ꝑs vnctuoſior trāſiēs in fru
ctum. in fructu ipo coloris veſtigiū derelin
quit. Eodem artificio poteſt īmutari queli
bet plantula in ſapore ⁊ colore. ⁊ ſic fiũt ar-
bores q̄ naturaliter ſũt ꝯſtrictiue artificia-
liter laxatiue. ⁊ ecōuerſo. vt dicit idem. hoc
idē dicit etiā Alfre. ſuꝑ li. v. plantaꝝ. ẜm ꝙ
ſpēs varie eaꝝ corticibꝫ inſertōis ſeu plāta-
tionis tꝑe artificioſius ſupponunt. Palmes
aũt vitis vt dicit Iſid. quedaꝫ ex ſe emittit
vimina ſiue vincula quibus arboribꝫ ſe vin
ciunt ⁊ ꝯnectũt. quorum adminiculo freti
ventis ⁊ turbinibꝫ reſiſtunt ne laxati palmi
tes ventoꝝ flatibꝫ diſſipent ⁊ vt ſine lapſus
periculo ſuos fructus ſuſtineant ⁊ vaga ꝓ-
ceritate ſe diffundant. multū eīm in princi-
pio ſunt fragiles. ⁊ ideo talibꝫ indigēt tena-
culis quouſq; efficiunt ſucceſſiue ſolis be-
neficio fortiores. ſinglis annis indigēt pal
mites reſecatione a ſuꝑfluoꝝ debita expur
gatione. ſic eīm plus fructificant ⁊ diffuſius
ſe dilatant. nō amputati aũt degenerāt ⁊ in
labruſte ſpeciem ſe tranſmutāt. Dinoſcitur
autem palmes generoſus ꝑ nodoꝝ ⁊ germi
num vicinitatē. Nam vt dicit Pli. li. xx. ca.
xxv. palmes raros habēs nodos et diſtan
tes ſignū eſt infecūditatis. dēſitas vero ger
minū fertilitatis indiciū eſt. Quere infra ꝺ
natura vitis.

De Propagine

Caplm̄. CXVIII.

P Ropago. ꝓpaginis eſt nouellꝰ vitis
ramuſculꝰ ꝓrumpēs ⁊ ſurgēs ex fla-
gello ꝑus terre infixo ⁊ immerſo ſic
dicit Iſi. Dicunt aũt flagella vitiū ſūmita-
tes ſiue extremitates. eo ꝙ vētoꝝ flatibꝫ agi
tent que vel ꝓpꝫ vitis dilatationē. vel ꝓpter

renouatōem terre īmerguntur. ex q̄bꝫ noue plantule egrediunt̃ ⁊ vitis ꝓpagines appellā tur. Propaginare est idem qđ flagellū terre īmersum sternere ⁊ inde nouas vites ꝓducere. ⁊ sic vineā dilatare. Nā ꝓpagare extēdere ⁊ ꝓducere idē est. vt di. Isi. palmites itaq̄ vinee siue rami ad terre ꝯcauitatez incuruati. ⁊ in quibusdā foueis a terra coopertis: quendā ꝯcipiūt vim germinandi et nouas ꝓpagines ꝓducendi. vnde virtus germinatiua existens in flagellis sursum vi calorꝭ erūpens paulatim transmutat̃ exterius in ꝓpagines. pars vero eiusdē virtutis depressa inferius admiscetur terre et conuertit̃ in radices a quibꝫ nouelle ꝓpagines attrahūt nutrimentū. ⁊ tandem radices totaliter efficiuntur a quibꝫ ꝓpagate vites velut filie a matre cōtinuo nutriunt̃. ⁊ sic fit qđ ṗmo a nutrice scꝫ radice nutriebat̃ cōuersuz per ꝓpagationis artificiū in radicem: habet vt vice uersa nutricis officio fungat̃. q2 palmes siue flagellū qđ ṗmo nutrimentum a radice hausit. nūc per ꝯuersionem in radicē omēs alios a se crescentes veluti mater nutrit. vt dicit Gregorius.

De Platano Cap. CXIX.

p Latanus est arbor a latitudine foliorum sic dicta. eo ꝙ patula sint ⁊ ampla. nam platos greci patulū vocāt. vt dicit Isidorus libro. xvij. cuius pulcritudinem exprimit scriptura dicens. Quasi platanus exaltata suz. Eccl'. xxiiij. Mollia quidem habet folia et tenera. vitis folio similia. vt dicit idem Diasco. ad ista addit ꝙ platanus est arbor frigida ⁊ sicca. cuius folia in causis calidis et humidis sunt vtilia Nam vt dr̄ reuma compescunt et tumorez calidū oculoꝝ. decoctio corticum eius ⁊ folioꝝ reprimit dolorem dentiū. ⁊ vt dicitur ossium alioꝝ. virtutē dicit̃ habere leniendi ⁊ acutos dolores mitigādi. vnde valere dicitur ꝯtra combustiones si cum aliꝭs lenitiuis apponat̃. eiꝰ etiā decoctio ī vino valere dr̄ contra venenum. hanc arborem laudat Pli. li. xij. ca. iij.

De Populo Ca. CXX.

p Opulus est arbor a multitudine dicta. eo ꝙ ex eius calce. id est fine vel radice multiplex ramoꝝ dēsitas oriatur. vt dicit Isidorꝰ li. xvij. Cuiꝰ genꝰ duplex est. Nam altera est alba. altera autē nigra. Alba quidē habet folia ex vna parte alba. ex altera viridia. ⁊ hic ē bicolor hn̄s q̄si diei et noctꝭ notas. nā alio mō variat colorē in sol' ortu. ⁊ mō alio ī occasu. vt dr̄ idem Ab hac āt arbore vt dr̄ idē effluit resina iuxta eridanū fluuiū ī italia: et etiā in syria Et hec resina a Dias. et ab aliꝭs iudicat̃ medicinal'. nā sanguinē stringit. sudores ⁊ alios fluxus noxios cōpescit. Ex eis siq̄dē sūmitatibus ⁊ comis solet fieri vnguētū frigidū oppilatiuū et caloris mitigatiuū. tumorꝭ repssiuū. somni ꝓuocatiuū Et h̄ vnguētū populeon a medicꝭ nūcupat̃. et in multꝭ cau᷒ necessariū iudicat̃. Dixit etiā Isid. ꝙ populꝰ ⁊ platanꝰ et salix mollis sūt materie ⁊ ad sculpturam apte. et tales arbores p̄cisis ramis plus crescūt ⁊ in latū ⁊ in longū amplius se extendunt.

De Pino
Cap. CXXI.

p Inus ē arbor picea a folioꝝ acumiē sic vocata. Pinū em̄ antiqui acutuz appellabant. Hec arbor dr̄ picea. eo ꝙ desudat picem. vt dicit Isidorus libro xvij. Ex pino in insulis Germanie gignitur lachryma siue gutta que defluēs frigore vl' calore indurescit et gemmam facit. Et dicit̃ electrum vt dicit Isidorus ibidē. Hoc aūt electrum alio nomine dicimus succum: eo ꝙ arboris sit succus. Dicitur etiam ibidez pinus ꝓdesse cunctis que sub ea serūtur sicut omnibꝫ dicit̃ nocere ficus. Est autez pinus arbor procera ⁊ valde recta leuis ⁊ porosa. et tn̄ multuz fortis. cum sit nodosa. et ideo ex pino optimi in nauibꝫ fiunt mali. pini etiam edificiꝭs sunt valde apti. de facili tamen inflāmant̃ ⁊ incendunt̃ qn̄ igni casu aliqua applicant̃. Et h̄ accidit. q2 multū habent pinguedinis ⁊ vnctuositatis. q2 picez desudat. Hec arbor corticē habet durū extrinsecus ⁊ rugosum. sed interiꝰ habet humorem pinguem et viscosum. q̄ a calore solis attractus exterius in estate ꝯuertit̃ in resinam que q̄dem ṗmo ex se est subalbida et p' decoctionem quando pix efficit̃ redditur valde nigra. Est aūt valde odorifera ⁊ odoriferum facit fumum. sed per multam decoctionem diminuitur odor eius Folia habꝫ multa sed gracilia et acuta. et viret hyeme ⁊ estate. Et cū sit arbor pinguissima: in locis tn̄ crescit mōtuosis valde aridis et lapidosis. et cū sit arbor multe pullulatiōis tanto plus ī altū crescit q̄nto īferiꝰ plures ramos

ꝓdit.vñ ramis p̄cisis ꝯsus terrā pl⁹ se dila-
tat in coma ꝯsus celū.lente crescit ꝓpt̄ visco
sitatē hūoris ꝛ grossiciē q̄ cito se digeri nō
ꝑmittit.a suis corticib⁹ spoliat̄ ꝛ nudat̄ vt
pl⁹ duret.nā int̄ corticē ꝛ lignū generāt̄ ver-
mes qñ incipit desiccari.ꝛ illi ꝯmiculi cor-
rodūt lignū.ꝛ iō corticē extrahūt ne ex cor-
rupto hūore generent̄ ꝯmes ad ligni ꝯsua-
tionē dr̄ esse p̄cipua medicia.Dic̄ āt Pli.li.
xvj.ꝙ pin⁹ sic̄ ꝛ aln⁹ sub terra ꝓfunde coop-
t⁹ diu durat.Et iō si cauet̄ pin⁹ ad aq̄duct⁹
ꝛ obturat̄ ꝓfunde ī t̄ra mlt̄is durat annis.et
sup t̄rā iacēs ꝛ ī loco hūido ꝛ pluuioso cor-
rūpit̄ citi⁹ ꝛ senescit q̄ totalr̄ in aq̄ occultata
sub terra ex aq̄ fluxu īdurescit.diu itaqꝫ du
rat sub tecto nec de facili admittit cariē nec
teredinē nisi ꝑ stillātē pluuiā corrūpat̄:sꝫ sb
t̄ra ꝓfunda diutissime ab oī putredine ꝯser
uat̄.Ecōuerso āt abies sub terra in aq̄ cito
putrescit.firmissima ꝯo ē infra tectū.vt dic̄
Pli.li.xxj.ca.x.

De Pinea
Caplm.CXXII.

Pinea dr̄ pini fruct⁹.vt dicit Pliñ.in
imo iuxta stipitē grossus ꝛ rotund⁹.
in summo ꝯo pyramidalis ꝛ acutus
In p̄ncipio est viridis.sed qñ bñ matur⁹ ē
alteri⁹ coloris efficit̄ ꝛ colore castanee colo
rat̄.Et est pinea nux maxima ꝯtinēs in se ꝓ
fructu grana multa.q̄ in testis durissimis
sunt inclusa.q̄ q̄dem ꝑ ordinē sibi inuicē sūt
ꝯnexa.ꝛ tñ ne vnū tāgat aliud testar̄ suaruꝫ
folliculis q̄si q̄busdaꝫ parietib⁹ miro natu
re artificio sunt distincta.Sūt aūt sic ordi-
nata grana.vt maiora maiorē ꝛ grossiorem
ꝑtem occupent.ꝛ minora minorē teneāt or-
dinatissime ꝛ ad ḡciliorē locuꝫ ꝛ acutiorem
sub maiore pondere sese inclinēt.nam pars
grossior supi⁹ ꝑ q̄ndā caudulā adherēs ar-
bori depsso ad terrā acumine inferi⁹ aliq̄n-
tulū se inclinat.ꝛ est pinea fortis adherētie
ꝛ magne ꝯglutinitatis q̄ꝫdiu recēs ē.ꝛ a sua
pingui humorositate nondū vetustate aliq̄
desiccat̄.cōsumpta pinguedine siue humo-
re viscosa desiccata pinea dissoluit̄.ꝛ sic ps
a parte ꝛ nucle⁹ a nucleo sepat̄.Et ideo ꝓm
Diasco.ꝛ Plat̄.quādo est vtendum nucle-
is pinee oportet vt integra pinea ponat̄ su-
pra carbones ꝛ leniter exurat̄.ꝛ sic duplex
cortex ei⁹ interior.s.ꝛ exterior auferat̄.ꝛ tūc
valde medicinalia sunt grana ista.Hñt em̄
ꝯtutē leniēdi ꝛ humectandi.ꝛ aliquātulum
aperiendi ꝛ mūdificandi membra spūalia.
ꝛ tussim mitigādi.et hicis et ꝯsumptis sub
ueniēdi et sanguinē augmentandi.Corti-
ces etiā ei⁹ sunt medicinales.habēt etiā sua
stipticitate ꝯtutē sistendi sanguinē maxime
mēstrualē.et etiā dissentericū fluxuꝫ ventris
restringēdi.vt dicit Platearius ꝛ Plinius
libro.xv.

De Pice Ca.CXXIII.

Pix pini lachryma est ꝑ coctōeꝫ ignis
cum nigredine indurata.vt di.Isid.
Picis autem duplex est spēs.scꝫ na-
ualis quia naues inde liniunt̄.et earū rime
ne subintrent aque picis beneficio obstruū
tur.ꝛ Liquida.et vtraqꝫ calida ē atqꝫ sicca.
Alio tamen modo componit̄ dura.et alio
modo liquida.et a multis colophonia vel
pix greca dicitur.quia in grecia in quātita-
te maxima inuenit̄ Vtraqꝫ est medicinalis
virtutē em̄ habet dissoluēdi ꝛ ꝯsumēdi.vñ
valet ꝯtra vicia splenis ꝛ eius oppilatōem
ꝛ in multis alijs ponitur malagmatibus ꝛ
emplastris.Et dicit etiam Diasco.ꝙ valet
contra venenum ꝛ morsibus venenatis suc
currit cum sale trita.pix autem ignem inflā
mat.manū tangentis inquinat maxime ca
lefacta.vestes mūdas ꝛ candidas sordidat
ꝛ maculat.cui⁹ macula q̄ ad colorē ꝛ odorē
vix a vestibus delet̄.

De Pyro Ca.CXXIIII

Pyrus est arbor fructifera.sic dicta.q̄r
in specie ignis est formata.Nā eius
fructus a lato incipit ꝛ ad modum
ignis in angustum finit.vt dicit Isidorus
libro.xvij.Pyrus dicitur arbor.sed pyruꝫ
eius fructus est.ꝛ fructus eius est ceteris fru
ctibus ponderosior.vt dicit idem.Vñ pau
ca pyra videntur ponderosiora esse q̄ꝫ mul-
ta poma.vt dicit idem.etiamsi dorso iumē
ti apponant̄.De pyris aūt sic loquit̄ Isa.in
dietis.dicit em̄.Pyror̄ due sunt spēs:alia
est siluatica seu agrestis.alia domestica ꝛ hor
tensis.vtriusqꝫ autem pyri frondes ꝛ rami
sunt stiptici ꝛ constrictiui.sed fructus inter
se multum differūt Nam pyra agrestia ma
gis sunt pontica ꝛ terrestria magis frigida
ꝛ sicca q̄ꝫ domestica.magis insipida et du-
ra gustui q̄r plus generaliter indigesta.ꝛ iō
cibo nō conueniūt sed solūmodo medicine
quia vehementer cōstringūt ventris fluxū
et reprimūt cholericum vomitū si decocta
in aqua fluuiali super stomachū apponant̄.

Domestica ꝟo pyra immatura sunt pōtica
grossa ⁊ dura ⁊ ad esum insipida atq̄ mala.
tn̄ p elixatiōez ⁊ decoctōez i aq̄ dulci ⁊ mell'
seu alteri⁹ dulcꝫ appositōez eoꝝ ꝑt terrestrei
tas aliq̄ntulū digeri ⁊ aspitas tꝑari. nec sic
tn̄ multū ꝯueniūt cibo: sed poti⁹ medicine.
Pyra domestica matura frigida sūt ⁊ sicca
quorum stiptica substantia cuꝫ aquosa dul
cedine est admixta. Et iō ꝯueniunt cibo ⁊
medicine. meli⁹ tamen ꝯueniūt vtroq̄ mō
post cibū q̄ȝ ante. Nā post cibū laxāt ⁊ com
ꝑmēdo cibaria ꝯpellūt ad locū decoctōis.
⁊ neruos orificij stomachi ꝯfortāt. Añ ꝑn
diū ꝟosūpta: ꝯ stipant. etsi in multa q̄ntita
te a ieiunis sep i⁹ assumant̃ ꝟmes i vētre ge
nerāt ⁊ cholericā durā ⁊ intolerabilē (al's in
curabilē) ꝓuocant passionem. Et illa pyra q̄
sunt dulcia tempatioris sunt cōplexionis:
⁊ minus sunt frigida alijs. ideo frigidis et
siccis plus conueniunt. Hoc autē pyra ha
bent ꝓprium q̄ cocta cum fungis malicio
sis omnē ab eis auferunt lesionem. ⁊ maxi
me siluestria ꝓpter sue ponticitatis intensio
nem vt dicit Isaac. Puluis siue cinis pyri
siluestris valꝫ bibit⁹ ꝯtra fungos. vt dt idē
Semp autē post esum pyri debet subsequi
vsus vini. Nā vt dicit q̄dam: sine vino sunt
pyra virus.

De Prino
Capl'm CXXV

p Rinus ē arbor quā latini prunū vo
vocāt. ⁊ cū illi⁹ arboris multa sūt ge
nera: melior est damascena a Dama
sco oppido ꝑmit⁹ asportata. vt dt Isi. Cui⁹
fruct⁹ stomacho cōuenit ⁊ medet̃. Hec sola
arbor gumi glutinosū ⁊ cōpactū distillat. q̄
vtunt̃ medici ⁊ sc̄ptores. vt dt Isi. li. xvij.
Fruct⁹ aūt ꝑni dicunt̃ prina. q̄ꝝ q̄dā sūt al
ba. q̄dam rubea. q̄dā nigra. q̄ nigra sūt ⁊ ali
q̄ntulū dura ⁊ acida sūt stomacho vtiliora.
q̄lia sūt damascena. Frigida sūt em̄ ⁊ humi
da. qn̄ bn̄ sūt matura: humectāt ac ifrigidāt
⁊ dant̃ ꝯtra febrilē calorē ⁊ siccā ventrꝫ ꝯsti
patiōez. Papias tn̄ dicit q̄ prun⁹ est arbor
idē q̄ lentisc⁹ Sed glosa sup Dan. dicit q̄
prun⁹ ⁊ lentiscus sunt eadē arbor. sed cū ex
lētisco nō fiat prun⁹. nō erit eadē arbor pru
nus ⁊ lentisc⁹.

De Papyro
Capl'm. CXXVI.

p Apyrus dr̄ q̄daꝫ iuncus q̄ desiccat⁹
ad nutrimentū ignium in lucernis ⁊
lāpadib⁹ ē valde apt⁹. ⁊ dr̄ q̄si pabulū ignis
Pyr em̄ ignis dr̄. q̄r i cereis ponit̃ ad ardē
dū. ⁊ est herba viridis ⁊ rotūda ⁊ exteri⁹ val
de plana. interi⁹ hn̄s mollē medullā albam
siccā bibulā ⁊ porosam. Decorticat̃ aūt pa
pyr⁹ vsq̄ ad medullaꝫ ⁊ sic desiccat̃. paꝝ tn̄
derelinquit̃ de cortice in vno latere vn̄ me
dulla tenera sustentet̃. ⁊ q̄nto min⁹ habꝫ de
cortice tāto clari⁹ ardet in lāpade: ⁊ facili⁹ i
flāmat̃. Loc⁹ aūt vbi crescit in palustrib⁹ et
ꝑtis ⁊ aquaꝝ ripis. h papyrio. onis. nuncu
pat̃. vt dicit Isiō. ⁊ dicit̃ hec papyr⁹. De pa
pyro aūt fiūt vasa papyria. Nam papyriuꝫ
est quicq̄d potest fieri de papyro. tante aūt
sunt magitudinis papyri circa memphim ⁊
in India vt ex eis fiāt naues sicut dicit glo
sa super. xviij. ca. Esa. ⁊ hoc testat̃ Plini⁹. et
idem testat̃ historia Alexādri. De papyris
etiam fiunt charte in q̄b⁹ scribebant̃ episto
le que per legatos mittebant̃. Fiunt etiam
sportule pyrides ⁊ capse de papyris in qui
bus lr̄e ⁊ alia reponunt̃. sicut dicit glo. Se
cūdum Pliniū aūt multū valet medulla pa
pyri ad aquā de aure extrahendā. Illaꝫ em̄
naturaliter imbibit ⁊ ad se trahit. ⁊ iō aqua
extrahit̃ a vino cuꝫ papyro. De papyris di
cit Plin̄. li. xiij. ca. Papyri inq̄t crescunt in
palustrib⁹ egypti ⁊ alijs q̄escētib⁹ nili aquis
vbi aque in altitudine duos cubitos non
transcendunt. Habent aūt radices papyro
ruꝫ in illis stagnis crescentia spissitudinem
vnius brachij. ⁊ sunt triangulares in lateri
bus ex quib⁹ crescunt iunci nō amplius in
altitudine decem cubitorum. ⁊ illis radici
bus incole pro lignis vtuntur ad cōburen
dum. ⁊ ex ipsa papyro fiunt varia vtensilia
⁊ ex eis nauigia texunt. ⁊ nauiuꝫ vela funes
⁊ etiam vestimenta. ⁊ inde faciūt vsum char
te. Hucusq̄ Plini⁹

De Paliuro
Cap. CXXVII

p Aliurus est carduus asperrim⁹ ⁊ spi
nosus crescens i terra aspera ⁊ incul
ta vt dicit Isiō. hn̄s q̄dam capitella
spinosa ⁊ ad tāgendū difficilia. nā manū le
dūt tāgentꝫ. ⁊ in ill' capitellis ꝯtinet̃ semen
diureticū valēs. vt dt Diasc. morsib⁹ vene
natis ⁊ ad calculū ꝯfringendum. Paliurus
itaq̄ est herba aculeata pedes vulnerās trās
euntis. Cui⁹ hastule ita sūt spinose q̄ etiam
ꝑ asperitate ꝯtingi se vel comedi ab asinis
nō permittunt.

De Papauere
Cap.CXXVIII

Pa auer est herba sōnifera: soporē ei
p lāguētib⁹ facit.⁊ est duplex.s.vsual' ⁊
⁊ agrestis ex q̄ fluit succ⁹ quē physici
opiū dicūt. Usuale āt: aliud albū qđ est fri-
gidū ⁊ humidū. aliud nigrū: qđ est frigidū ⁊
siccū. aliud est rubeū Et agnoscunt̄ he spēs
p flores albos purpureos siue roseos ⁊ sb-
albidos Capita hñt magna ad modū mali
granati. in q̄b⁹ recolligit̄ semē suū. Semen
aūt est vnctuosuz. vñ ex eo fit oleū ad vsus
multos ex succo folioꝝ ⁊ capitelloꝝ fit opi
um. vñ somn⁹ febricitantib⁹ puocat̄ dz da-
ri cū cautela: q2 multū oppilat ⁊ infrigidat ⁊
mortificat. ⁊ maxime papauer nigrū in mul
tis antidotis ⁊ medicinis salubrit̄ adhibet̄
vt dicit Platearius Plinius Diascorides
⁊ Macer.

De Plantagine
Cap.CXXIX.

Lantago est herba frigida ⁊ sicca: q̄
p a grecis dr̄ arnoglossa. i. agni lingua
vt dt̄ Isi. li. xvij. Ei⁹ eī folia sunt pla-
na. ⁊ aliq̄ntulū neruosa sc̄ sic lingua. ⁊ cū ro
tūditate sūt oblōga. in q̄ꝝ medio surgit vna
hastula fortis ⁊ angulosa: ī cui⁹ sūmitate re
colligit̄ ei⁹ semen ī modū claue. Et ad hui⁹
herbe silitudinē format⁹ erat ornat⁹ ī infula
sūmi sacerdotꝫ. sicut dt̄ mgr̄ sup Exodū ī hi
storia. Et est herba maxime ꝯueniēs medi-
cine. Nā vulnera sanat etiā canis rabidi: ⁊
ei⁹ tumores sedat. hydropicos iuuat. vene
no repugnat. ⁊ maxime araneaꝝ. ei⁹ succus
lūbricos necat ⁊ vehemētē dolorē ventris
mitigat. vulnera saniosa mūdat ⁊ desiccat.
sanguīs fluxū ⁊ mēstruoꝝ āputat. tumores
apostematū in pncipio repcutit ⁊ dissipat.
masticata gingiuas tumidas ⁊ sanguifluas
repmit atq3 mūdat. vt dicit Diascorides. q̄
multiformiter laudat virtutes magnificas
arnoglosse.

De Petrosilino
Caplm̄.CXXX

Etrosilinū est herba hortēsis odora
p ta sic dicta. eo q2 in petris ⁊ locis pe
trosis sepe oriat̄. Cui⁹ spēs sūt plꝫes
ꝫ optimū ē macedonicū suaue gustu ⁊ odo
re aromaticū. vt dt̄ Isi. C⁹ vsus ꝯuēit esui
⁊ etiā medicine. Est em̄ herba calida ⁊ sicca
⁊ multum diuretica apertiua diuisiua ⁊ cō-
sumptiua. ac humoꝝ grossorū subtiliatiua
stomachi ꝯfortatiua ⁊ appetit⁹ excitatiua. et
idō lapidē frangit. menstrua educit. hydro
picis subuenit. oppilatōes splenis ⁊ epatis
aperit. ⁊ multas alias passiones vt di. Pli.
Diasco. ⁊ Plat.

De Pipere Ca.CXXXI.

Iper est semen vel fructus arboris
p aut fruticis in meridionali pte cau-
casi montis crescentis contra feruī-
dum estum solis. vt dicit Isidorus li. xvij.
cuius folia iunipero sunt similia. Cuius sil
uas serpentes custodiunt sed incole regio-
nis illius cum silue mature fuerīt eas incē-
dunt ⁊ serpentes ignis violētia effugātur.
⁊ ex huius combustiōe grana piperis que
naturaliter erant pus alba efficiunt̄ nigra
accidentaliter et rugosa. Cuius triplex est
species vt dicit idem. nam est piper longuz
scꝫ quod est immaturū. ⁊ piper album scilꝫ
quod ab igne est incorruptū. ⁊ piper nigrū
quod scilicet torrido calore ignis nigrū est
supficie ⁊ rugosum. Piper autem nigrum
efficacius est longiori tempe q̄3 alid̄ potest
in magna efficacia custodiri. ⁊ quanto est
ponderosius tanto est recentius ⁊ etiā me-
lius. vt dicit idem. Sophisticat̄ autē mer-
catoꝝ fraude. nam vetustissimo piperi hu-
mefacto superaspergūt spumam argenti vl'
plumbi vt sic videatur ratione ponderis eē
recens. Hucusq3 Isidor⁹. Plinius autē li.
xij. ca. viij. dicit q2 piper per longā adustōeꝫ
solis nigrum reddit̄ ⁊ rugosum. et hoc non
sine piperis iniuria cum deberet esse albuꝫ
sed ex celi intemperie. sic nigrescit. hoc etiaꝫ
permittūt incole vt possit diutius ⁊ melius
conseruari. sed Diasco. dicit q2 saraceni qñ
de nouo colligit̄ illud ponunt in clibano. ⁊
sic torrent vt virtus germinatiua a pipere
auferat̄ ne in alijs ptib⁹ valeat fructificare
aut iteꝝ pullulare. Est aūt piper calidum ⁊
siccū in quarto gradu vt dr̄ in Plate. habet
aūt virtutē dissoluēdi cōsumendi attrahen-
di. cuius puluis hꝫ vim sternutatōem pro
uocandi ⁊ cerebrū a supfluitate fleumatica
expurgandi ⁊ carnē supfluā corrodēdi ⁊ pā
num in oculo consumendi. et spūalia mem
bra a frigidis ⁊ viscosis supfluitatib⁹ emū-
dādi. maxime si cū ficubus siccis assumat̄.
Habet insup vim calefaciēdi stomachū et
ꝯfortandi ⁊ appetitū puocandi. sanguineis
tñ ⁊ cholericis nō est vtilis vsus pipers. nā
sanguinē dissoluit ⁊ desiccat ⁊ exurit. ⁊ tādē

lepꝛā ⁊ alias paſſiones peſſimas generat ⁊
inducit. vt dꝛ in Pla. Piper itaqꝫ granū eſt
vile in aſpectu exteri⁹ atqꝫ nigꝝ. interi⁹ albū
ſapoꝛe acutū. odoꝛe aromaticū. in q̄ntitate
modicū in ꝟtute maximū. actu frigidū potē
tia calidiſſimū. cui⁹ ꝟtus nō ſentit̄ q̄ꝫdiu ē i
tegrū. ſꝫ cū maſticatū fuerit vel ꝯtritū. Cu⸗
ius ꝟtutes dicere ad plenū eēt lōgū ⁊ q̄ꝫuis
ſit multū pōderoſuꝫ apd̄ nos ꝑcioſūqꝫ. ꝓpt
ei⁹ raritatē ⁊ efficaciā. apd̄ indos tn̄ ꝓpt ei⁹
copiā pulegio vilius reputat̄. vt dı. Iſid. ⁊
etiā Plat.

De Pulegio Ca. CXXXII

P Ulegiū eſt herba multū aromatica
a pullulādo dicta q̄ vt dı. Iſi. apud
indos pipe ꝑcioſioꝛ eſt. Eſt aūt ſm̄
Plat. pulegiū herba calida ⁊ ſicca in tertio
ḡdu. cui⁹ ꝟt⁹ ꝯſiſtit in folijs ⁊ in floꝛe. ⁊ debꝫ
colligi qn̄ eſt in floꝛe. ⁊ eſt duplex. ſ. domeſti
cum qd̄ vocat̄ ſiſinbꝛiū ⁊ agreſte. ⁊ vtrūqꝫ ē
multū vtile ⁊ medicinale. ꝟtutē em̄ hꝫ diſ⸗
ſoluēdi ꝯſumēdi ⁊ ꝯfoꝛtandi ⁊ reuma frigi⸗
dū ꝯſtringēdi ⁊ deſiccādi ⁊ tuſſim frigidaꝫ
amputandi ⁊ matricē mūdificādi ⁊ coartā⸗
di ventris valuā. mēſtrua educēdi ꝯfoꝛtā⸗
di ſtomachū. ⁊ appetitū excitandi. ventoſi⸗
tatē extenuādi. ⁊ doloꝛē interioꝝ ſcꝫ inteſti⸗
noꝝ ex frigiditate mirabiliter mitigādi frā⸗
gendi calculū ⁊ ꝯceptū adiuuandi. vt dicit
Plinius.

De Poꝛro Ca. CXXXIII.

P Oꝛrū nomen eſt eteroclitū qd̄ in ſin⸗
gulari dꝛ hꝫ poꝛrū ⁊ in plurali poꝛri.
ꝟſus. Dat raſtꝝ raſtros poꝛrūqꝫ fac
tibi poꝛros. ⁊ etiā in li. nūeroꝝ. xj. ca. dꝛ. In
memoꝛiam nob veniūt poꝛri cepe ⁊ allia ⁊c̄
Poꝛroꝝ āt duo ſūt genera. ſ. capitatū ⁊ ſe⸗
ctile. Sectile autem dꝛ paruulum nōdum
tranſplantatū. capitatū vero maius ꝙ d̄ lo⸗
co ad locum tranſlatū eſt vt dicit Iſidoꝛus
li. xvij. poꝛrum ſectile plus cōuenit medici
ne q̄ꝫ eſui. capitatū ꝓ ecōuerſo. Eſt autē ca
put albū carnoſum. pelliculis ſiue tunicu⸗
lis circūueſtitum habens in fine plures ra
dices loco capilloꝝ quib terre adheret ⁊ ſuſ
cipit nutrimentū. de medio autem capitis
erumpit planta vt dicit̄ in libꝛo vegetabiliū
habēs in ſtipitꝭ ſupꝑficie caput in quo ſemi⸗
na colligunt̄ ⁊ habent ſingula grana ſingu
los pediculos. per q̄s adherēt plante. nō fa
cit ſemen ꝑmo anno ſꝫ ſecūdo. ſicut etiaꝫ di
citur in li. Diaſ. ⁊ macri. Hypocras i multꝭ
medicaminib poꝛro vtebat̄. nā illi⁹ ſuccꝫ
dedit ſolū ille bibēdū ꝯ̄ vomitū ſanguinis.
vn̄ valꝫ ꝯ̄ ſterilitatē ſi a puell' ſepi⁹ comedat̄
Succ⁹ ei⁹ cū vino bibit⁹ valet ꝯtra moꝛſū
ſerpentꝭ ⁊ cuiuſlibet venenoſi anial'. ꝯtritꝫ
cū melle ſanat vulnera: ſi ſupꝑ ea emplaſtret̄.
Succ⁹ ei⁹ cū lacte mixt⁹ vetuſtā ſanat tuſ⸗
ſim. ⁊ etiā ſanat vicia pulmōis. ſucc⁹ ei⁹ cuꝫ
felle capꝛe mixt⁹ addita tertia ꝑte mell' auri
infuſus tepid⁹ ei⁹ ſanat doloꝛē: ⁊ iuuat ꝯtra
ſurditatē cū vino bibit⁹ ſoluit lūboꝝ dolo⸗
rē. Vulnera recētia cū ſale mixtū poꝛꝝ cito
claudit ⁊ ſanat: duricias r̄laxat: ⁊ fracturaſ
cito ꝯſolidat Poꝛrū etiā crudū comeſtū va
let contra ebꝛietatem. ſtimulat venerem. et
mollit durum ventrē. Hec om̄ia dicit Pli⸗
nius libꝛo. xx. ca. vij. vbi multa iam dictis
ſuperaddit. Dicit etiam ꝙ odoꝛe ſolo ſcoꝛ
piones abijcit ⁊ ſerpentes. ſanat moꝛſū ca
nis cū melle. Valet etiā ꝯtra dentium dolo
rem ⁊ eoꝝ ꝟmes interficit. ſomnuꝫ ꝓuocat:
moꝛbū regiū interficit ⁊ hydropiſim curat.
Habet tn̄ q̄dam vicia. quia aciem oculoꝝ
hebetat. ⁊ inflationē generat. grauat ſtoma
chum: ſitim ꝓuocat: ſanguinem incendit et
inflammat. ſi frequenter ⁊ nimiū comedat̄.
Hucuſqꝫ Plini⁹.

De Quercu
Capl'm. CXXXIIII.

Q Uercus eſt arboꝛ glādifera. annoſa
ſolida ⁊ compacta: duri coꝛticis. me
dullam modicam habens interius:
ſiue nullam. ſuper folia generans quandaꝫ
ſtipticam ⁊ inſipidā materiā quā medici vo
cant gallam. poꝛtans fruct⁹ qui vocant̄ glā
des. quib poꝛci ⁊ etiam apoli in nemoꝛib
ſaginant̄ Radicem habet foꝛtem ⁊ toꝛtuo⸗
ſam. in terra multu m ſe ꝓfundantem: ⁊ ei fi
xione foꝛtiſſima adherentem Cui⁹ coꝛtices
fructus ⁊ frondes cum ſint frigidi ſtiptici ⁊
ſicci. ſunt vtiles medicine. Dicit̄ q̄ꝫ querc⁹
a querēdo eo ꝙ in ea ſolebant dij gentium
reſponſa dare vt dicit Iſi. li. xvij. vl' ido. qꝛ
in ea ſolebāt antiqui querere glādeſ ad edē
dum. ſicuti etiam dicit poeta. Moꝛtales ꝑ
mi ructabant gutture glandes. Fuit auteꝫ
hec arboꝛ Ioui antiquitus ꝯſecrata. Vn⸗
de dicit Ouidius. Et que deſiderant patu
la iouis arboꝛe glandes. Creſcūt aūt quer⸗
cus in locis montuoſis ⁊ ſaltuoſis ⁊ maxīe
in terra baſan. vnde quercus glandifere in
magnitudine duricia ⁊ foꝛtitudine alias

arbores p̄excellūt vt dr̄ glo. Hiero. super Amos.c.ij. Est āt querc⁹ idē qđ ilex. Quere sup̄ eodē ī lr̄a J. Quercuū fruct⁹ glādes dicūtur q̄ crescūt int̄ folia nullo flore penit⁹ p̄cedente: ꝑ sūt glādes rotūde exteri⁹ ꝛ oblonge ꝛ multū plane.ꝛ speculares aliq̄ntulū sb lucide sicut vnguis Et sic dr̄ ī diet. Glādes frigide sūt ꝛ sicce: ꝛ iđ difficiles sūt digestioni ꝛ īobediētes ꝛ vētrē ꝯstipātes: ꝛ tarde ꝺ stomacho descēdētes: ꝛ dolorē capit gene rātes: ꝓpter fumos grossos ex glādib⁹ resolutos de stomacho ad cerebrū ascēdentes. Sūt aūt in p̄ncipio virides sed efficiunt̄ q̄si fulue ad maturitatē ꝑtingētes. crescētes in q̄busdā capsulis rotūdissimis planis interi⁹: sed callo ꝑ exteri⁹ aliq̄ntulū ꝛ hirsutis Hn̄t āt interi⁹ medullā spissam ꝛ plenā q̄dā pellicula circūdatā q̄ diuidit int̄ corticē ꝛ medullaȝ: ꝛ est cortex cū medulla ꝛ capsula sua magne stipticitatis ꝛ siccitat ꝛ nō boni saporis maxime adhuc viridis. Sȝ qn̄ bene maturant̄ ꝛ assant̄ in igne vel in dulci aqua elixantur meliorant̄ in sapore ex aque dulcedine ꝛ calore. Ualent em̄ ꝯtra venenū. qꝛ oppilāt poros ne ad cor venenositas se diffundat. humores putridos desiccant: ꝛ fluxum mēstrualē valde cohibēt atq̄ȝ sedāt. vt dr̄ Jsaac in diet.

De Quisquilijs
Cap. CXXXV

Quisq̄lie dicunt̄ purgamēta frumēti. sicut dr̄ Amos.c.viij. q̄ cadūt qn̄ frumentū purgat̄ Que q̄deȝ inutiles sūt hoīb⁹ ad comedēdū: porcis tn̄ ꝛ altilib⁹ p̄bent cibū. admixte frumēto ip̄m inficiunt ꝛ ei nihil afferūt nisi pōdus. Quisquiliaruȝ tn̄ grana leuia sunt ꝛ vacua: cauata a ꝟmib⁹ ꝛ corrosa. q̄rum medulla interi⁹ cōsumitur. ideo ip̄orū theca vacua īuenit̄. ꝓpter quod non tm̄ ventrem satiant q̄ȝ aggrauant atq̄ȝ inflant.

De Rosa.
Cap. CXXXVI

Rosa vt dicit Pli. est arbor spinosa ꝛ parua. cuius virt⁹ maxima est ī flore. secundario ꝟo est in folijs ꝛ semine. Nam arbor est medicinalis quo ad floreȝ: quo ad folia: quo ad semen Est autem rosa duplex. quia q̄dam est domestica siue hortensis: ꝛ q̄daȝ est siluestris. Hortens̄ plātat̄ ꝛ colit̄ sic̄ vitis. q̄ si r̄maserit inculta ꝛ a sup̄fluis nō purgata ꝺgenerat ī siluestrē. Agrestis ꝟo rosa ꝑ frequentē mutatōēȝ ꝛ culturā efficit̄ vera rosa. differt āt rosa hortēsis a siluestri in floꝝ multitudine in odore in colore ꝛ in ꝟtute. quia folia siluestriū sūt plana lata subalbida. pauco rubore admixta. minus odorifera ꝛ minus oꝑantia in medicina Folia aūt hortēsis rose sūt mlta mutuo coherentia ꝛ ꝯnexa. omino rubea vel omnino albissima mire redolentia in sapore stiptica ꝛ quodāmodo mordicantia et magne efficacie in medicina. q̄nto magis cōteruntur ꝛ cōfringūtur tanto magis efficacia et aromatica sentiunt̄. de spina quadam dura et aspera oriunt̄. sed tn̄ spineā naturā nullatenus imitant̄. decore ꝛ odore nobilitant spinam suā. qn̄ autē p̄mo germināt includitur flos in granosa cortice viridi seu virente. q̄ tumescente erūpūt q̄dam folia dura ꝛ acuta. in quoꝝ medio erūpūt alia folia mollia ꝛ se mutuo cōplectētia et paulatim rubētia q̄ completa ꝯtra solis ortum se expandunt ꝛ qꝛ tenera sunt et adherētie debilis in p̄ncipio. iđ illis ꝑuis folijs virentib⁹ inferi⁹ rubea folia tenera ꝛ mollia in circūitu innitūtur vel muniunt̄. in quoꝝ medio apparet semen minutū ꝛ croceū et valde odoriferum qđ adheret sup̄ rose fructū. p̄mo āt format̄ rose fruct⁹ anteq̄ȝ folia ad plenū se expādāt Et ei⁹ fruct⁹ sunt q̄dā noduli parui duri cū q̄dā villositate q̄busdā granulis pleni q̄ p̄mo sūt virides Sȝ post casū semis et foliorum in autūno rubescūt qn̄ plene sūt maturi mollescūt circa hyemē et nigrescūt. et eorū sapor stipticus ē aliq̄ntulū acetosus sic̄ sapor mespiloꝝ. sȝ inutiles sunt ad manducandū ꝓpter villaginē interius latitantem. ꝛ comedentis guttur īteri⁹ offendentē. Nascitur aūt arbor rose qn̄q̄ȝ ꝑ seminatiōēȝ. qn̄q̄ȝ ꝑ plantatōem. qn̄q̄ȝ ꝑ insertōem. ꝛ ꝑficiūt rose ꝑ trāslocatōem ꝛ ꝑ incisionē. Hucusq̄ȝ Pli. li. xx. ca. iiij Flos rose īter flores obtīet p̄ncipatū. ꝛ iđo solet p̄ncipalis ꝑs hoīs scȝ caput rosaꝝ florib⁹ coronari. vt di. Pli. ꝛ ꝑ rōne decoris odoris suauitatis et virtutis. Nam sua pulcritudine aspectuȝ reficit. suo odore olfatū afficit. suauitatis mollicie tactū elinit. sua ꝟtute mult languorib⁹ ꝛ morbis obuiat ꝛ succurrit. vt dicit ideȝ. viridis em̄ ꝛ sicca ꝯpetit medicine. De viridib⁹ āt folijs rosarū fiūt multa. vt dr̄ in Pla. nam rose minutatim īcise decocte in despumato melle mel reddūt aromaticū ꝛ medicinale.

Iſtud em̄ mel ꝯfortat ⁊ mūdificat ⁊ mūdifi
cando diſſoluit.⁊ digerit hūores viſcoſos
fleumaticos atq̃ groſſos.cū frigida aqua
ſtringit et ꝯſtipat.cū calida laxat. De roſis
aūt bene ꝯtritꝫ et cū zucara bn̄ incorꝑatꝫ fit
zucara roſacea.q̄ hꝫ ꝟtutē ꝯfortādi ⁊ ꝯſtrin
gendi.valet etiā ꝯ̄ fluxū diſenterie et cōtra
vomitū cholericū ⁊ ꝯ̄ ſyncopim et cardiacā
paſſiōem.De roſis etiā in oleo maceratꝫ fit
oleū roſaceū in multis cauſis neceſſarium.
valꝫ em̄ ꝯ̄ calefactiōem epatis ſi inde epatꝫ
regio inungat̃.valꝫ ꝯ̄ dolorez capitꝫ ex cali
da cauſa ſi inde frons ⁊ timpora liniant̃.et
valet cōtra calorꝫ diſtemperantiaz in acutꝫ.
etiā ſomnū ꝓuocat ⁊ inducit. Ex roſis etiā
viridibꝰ fit aq̄ roſacea ꝑ decoctionez ignis
ſiue ſolis. Et hec aqua valꝫ ad ſup̄dicta o
mnia.valet etiā in collyrijs ocloꝝ ⁊ i vnguē
tis dn̄aꝝ.quia pannū ſupfluūz et maculas
faciei abſtergit ⁊ cutē ſbtiliat. Ex roſis etiā
ſiccis fiūt plīme medicine. Nā odor ſiccaꝝ
roſaꝝ cerebrū repat et ꝯfortat.eiꝰ decoctio
in aqua celeſti om̄ez fluxū ex calida cauſa ſe
dat.puluis eaꝝ ſanguinem ſiſtit ꝺ naribus
ꝓfluentē.deſiccat et ꝯſumit putridū humo
rem.gingiuas ⁊ radices dentiū corrūpētez.
ꝯfortat dentē mobilē caſū cōminantē. pul
uis eiꝰ cū croceo ꝯtritꝰ et albugini oui mi
xtus ſanat efficaciter dolorem oculorum ⁊
ſtringit humorem et ſanguinē ad ocloꝝ ve
nas defluētez.reꝑmit tumorē vulue ⁊ ipſaz
releuat deſcendētē. Has ⁊ multas alias ro
ſe ꝟtutes tangit Plinius li.xx.cap̄.xix.

De Radice.

Caplm̄.CXXXVII.

Radix a radio dr̄.qr̄ q̄ſi q̄buſdā ra
dijs fixa t̄re demergit̃ i ꝓfundū Uel
dr̄ a rado radis.qr̄ ſi eradatur nō re
pullulat. Eſt ḡ radix tā ꝑncipiū herbe q̄ȝ ar
borꝫ ⁊ ē mollis in ſubā poroſa.villoſa. tor
tuoſa.mollis ſiq̄dez ⁊ pinguis eſt ſube ꝓpt̃
faciliorē humiditatꝫ attracte incorꝑationē.
poroſa eſt ꝓpt̃ faciliorē ⁊ copioſiorē hūoris
ad nutrimentū folioꝝ ⁊ frondiū trāſmiſſio
nez. villoſa ē ꝓpt̃ abūdantꝫ nutrimēti attra
ctiōez.qꝺ em̄ facit os i aīalis corꝑe h̄ facit
radix in corꝑe arboris ſiue herbe.ꝑ villos
em̄ adheret t̄re.⁊ qꝺ ſibi ꝯueniēs eſt attra
hit de hūore.⁊ attractū ꝑ poros q̄ſi per ve
nas tranſmittit ad nutrimētū plāte.tortuo
ſa eſt ꝓpter fortiorē adherētiaz ⁊ in terra fixi
onem. Uariat̃ aūt radix in figura et diſpo
ſitione ſm̄ diuerſam actionez calorꝫ operā
tis in ſubſtantiali materia radicis.q̄ aliqn̄
eſt ſubtilis.aliqn̄ groſſa.aliqn̄ mediocrꝫ.ſic̄
dic̄ cōmentuꝫ Alph.ſuꝑ li.de plātꝫ. Naꝫ ſi
fuerit materia aq̄ſa aerea ſbtilis ⁊ calor for
tis: erit radix oblonga; et recta in figura et
acuta. etſi humiditas nutrimentalis fuerit
groſſa et t̄reſtris erit radix dura et ſicca.q̄a
tal' humor vi caloris fortiꝰ coagulat̃.ſi ꝟo
fuerit materia mediocrꝫ ⁊ calor fortis equa
liter ab omnibꝰ ꝑtibꝰ a calore attrahitur et
ꝓpter ꝑtiū eq̄liūz coadunatiōꝫ rotūdat̃.⁊ ſic
fit radix rotūda in figura. Si ꝟo fuerit ca
lor debilis et materia viſcoſā nō p̄t ml'tum
materiaz eleuare nec etiā dilatare.tn̄ eleuat
ꝑtes eiꝰ leuiores.grauiores ꝓprio pondere
hīcinde diffundunt̃. Et ſic etiā in eis relin
quit̃ forma inequalis cū q̄daz nodoſitate ⁊
aſꝑitate. Radix ab hūore t̄re actiōe calorꝫ
generat̃.a calore celeſti penetrat̃.cuiꝰ ꝟtute
nutrimentū ꝯueniēs ſibi attrahit̃ ⁊ incorꝑa
tur.ex ſitu ⁊ diſpoſitiōe t̄re radix diſpoſitio
nem ꝯſequitur ⁊ ꝯplexiōez. Nā q̄ in t̄ra dul
ci ⁊ mediocrit̃ ſicca naſcuntur ⁊ aq̄ nutriun
tur pluuiali ſunt meliores ⁊ ceterꝫ laudabi
liores: q̄ ꝟo nutriunt̃ in t̄ra molli ⁊ paluſtri
vbi aq̄ ſtans eſt ⁊ putrida de q̄ hauriūt nu
trimentū.ꝓpt̃ malignitatē ⁊ corruptiōez aq̄
ceterꝫ ſunt deteriores ⁊ minꝰ ſalubres tam
in cibo q̄ȝ in medicīa .vt dic̄ Iſa. Radix oc
cultat̃ ſub terra ⁊ latitat ab aſpectu.⁊ ſuam
ꝟtutem et efficaciā manifeſtat in fronde et ī
flore ⁊ in fructu. In t̄ra occultata viuit ꝓfi
cit ⁊ meliorat̃.q̄ extracta a terra morit̃ defi
cit ⁊ deſiccat̃. Totiꝰ arborꝫ ſiue plāte pars
deſpectior eſt ipſa radix.⁊ tamē ſic̄ vtriuſq̃
mater eſt ⁊ ꝑncipiuꝫ.ſic vtriuſq̃ nutrix eſt ⁊
maxime neceſſariū ſuſtentamentū.⁊ q̄nto ꝓ
fundius terre viſceribꝰ ſe infigit: tāto efficit̃
ſolidius ⁊ firmius arboris fundamentum.
Radix cū ſit ī ſua ſuba valde mollis. ꝟtute
tn̄ ⁊ ſbtilitate innati caloris lapides duros
penetrat ⁊ vſq̃ ad eoꝝ ītima ſe ꝓfundat. Tē
pore hyemali calor natural' fugiens frigidi
tatez aeris ad interiora radicis ſe recolligit
⁊ ibi multiplicatur.ad ſui tꝑamentū ⁊ nutri
mētū a ramis exterioribꝰ ad ſe attrahit hūo
rez ⁊ tūc hyeme ex attracto hūore radix ma
teriaz accipit quā ꝑturiēdo frōdes ⁊ flores
verno tꝑe poſt emittit.vn̄ herbe q̄ ꝑus erāt
aride ⁊ ſiccer q̄ſi mortue in hyeme hūore e
uaporāte ad ſuꝑiora ī vere reuiuiſcūt. Itez

qualitas.s.bonitas vel malignitas radicis
ad ramos deriuat̄.⁊ sepe oñdit̄ in fructu et
flore q̄d ꝟtutꝭ vl' viciū lateat in radice.Se-
pius tñ pōticitas siue amaritudo hūoris
radicis digerit̄ ⁊ dulcorat̄ bñficio aerꝭ sub-
tiliantis ⁊ caloris celestꝭ materiā depurātꝭ.
Vñ freq̄nt̄ accidit ꝙ radix amara fructum
dulcē ꝑcreat ⁊ ꝑducit.qđ ptꝫ in radice vitꝭ
⁊ oliue.Hucusq̄ꝫ Isa.in dietꝭ vniuersalibꝫ.
Dicit etiā Aris. ꝙ arbores qñ infirmant̄ et
ñ fructificāt solet eis mederi ī radice.q꜡ ici-
dit̄ radix ⁊ lapis ponit̄ in scissura.⁊ sic efflu
it grossus humor et corruptus veluti ꝺ co
ctura.⁊ sic post hūore extracto ⁊ aere nouo
radicē interiꝰ subītrāte renouat̄ arbor et sa-
nat̄.Itē dicit Isaac ⁊ Galienꝰ:⁊ museū(al's
misticū)atheniēsem dixisse.Ois herba cuiꝰ
radix est multi nutrimenti: eiꝰ semē nō ē nu
trimentū.vt ptꝫ in pastinaca.in rapa:⁊ hu-
iusmodi:⁊ ecōuerso.q̄ꝝ semē nutrit radices
eius nō sunt nutritiue.Est aūt q̄daꝫ herba
cui radicis nomē appropriat̄.q̄ calida est ⁊
sicca:⁊ est silis raphano in ꝟtute.Hꝫ aūt ꝟ-
tutē incidēdi ⁊ dissoluēdi et ꝯsumēdi ⁊ ape-
riēdi poros.Vñ valꝫ ꝯ febres q̄ ex cā frigi
da ꝑcreant̄.splenis oppilatōem apit.⁊ eius
etiā duriciē soluit.hydropicꝭ subuenit⁊ suc
currit.Redarguētē ⁊ acrē hꝫ saporē.⁊ iō plꝰ
ꝯuēit medicine q̄ꝫ cibo.sicut rapa ecōuerso
plus cōuenit cibo q̄ꝫ medicine.Est enī cali
da ⁊ hūida: et ceteris herbis et radicibꝫ plꝰ
nutrit.vt ꝺt Isaac ī diet.Mollē ac dulcē ⁊
inflatā carnē facit ꝓpt' sui ventositatē ⁊ īfla-
tionē.Unde cocta meliꝰ nutrit.cruda l' ma
le cocta difficile digerit̄:⁊ in venis ⁊ ī poris
facit oppilatōem.Valet etiā ꝟm medicinā.
Nā in iure eiꝰ pedes podagricoꝝ et arteti-
corū loti doloris recipiūt mitigatiōem.De
semīe aūt rape sic̄ raphani fit oleū vsibꝫ ml'
tis necessariū:⁊ marīe in lucernis: nō tamē
licitū fuit tale oleū apponere in lucernis cā
delabri in domo dñi:vt pꝫ in glo.sup Exo.
xxvij.vbi ꝺr.Cū distinctōe iubet̄ offerri ole
um nō raphaninū:nō myrteū(al' myrtinū)sꝫ
purissimū de lignis oliuaꝝ.q꜡ aliđ offerre
nō erat licitū.sic̄ nec accēdere ignē alienū q̄ꝫ
q̄ de celo descendit ⁊c̄.

De Rhamno Ca.CXXXVIII

r Hamnꝰ ē arbor ml'tū dura ⁊ nodo
sa.ramosa et spinosa.Nā folia ha-
bet aculeata.spinis acutissimis cō
sita.in lateribꝫ ⁊ munita.et ideo suis acule-
is solet manū ledere ꝯtingētꝭ:⁊ pedes ꝑſige
re ipa folia ꝯculcātis.In ꝑn cipio qñ nasci
tur folia habet mollia ⁊ lenia.et q̄nto plus
crescit tāto aspior efficit̄.⁊ in acutiorē acu-
leū idurescit.Dic̄ mgr̄ in hist.sup Iudic̄.xx
ꝙ testante Josepho rhamnꝰ hꝫ singularit̄
hāc ꝟtutē ignē ex se ꝑferēdi.Nam eiꝰ folia
qñ cadūt ⁊ desiccant̄ multe dicunt̄ esse sicci
tatis ⁊ cuiusdā lente vnctuositatꝭ.⁊ iō quā-
do adest ignis vel fortis in calidis regioni
bus impssio caloris solaris:folia illa dispo
sita inflāmatōi ad modicū calidi ⁊ sicci vētī
flatū incendunt̄.cuiꝰ incēsionis occasiōe ali
qñ vicina nemora mirabilit̄ exuruntur.De
Rhamno etiā ꝺt Pli.li.xxiiij.Inter genera
arborū frutex spinosus est rhamnꝰ:habens
ramos et folia in q̄bꝫ sunt aculei recti ñ ada
unci:habēs in ramis quosdā follic'os ru-
bentes:siue fructꝰ in q̄bꝫ est semē habens ꝟ
tutē attractiuā.Nam et secūdinas ab vte-
ro trahit.Est autē arbor magne amaritudi
nis tā in radice q̄ꝫ in folijs ⁊ in ramis.est tñ
vtilis medicine.Nam ex suco radicꝭ et tir-
sorū ꝑ decoctōem fit medicamen qđ medi-
cilicū vocant.⁊ in q̄busdā aculeis lucidū
ꝺr.quia oc'os reddit claros.Nā maculam
oculi delet.⁊ valet ꝯ lippitudinē et alia vi-
cia palpebraꝝ.⁊ ad aures prurulētas ⁊ gin
ginas putridas ⁊ sanguīs excreatōes.et cō
tra mulierū ꝓfluuiū qñ abūdant hūores su
ꝑflui in matrice quā optime purgat ⁊ īanit
vt dicit Pliñ.Sanat vlcera labioꝝ:et valꝫ
ad scissuras lingue:vt dicit idem.

De Resina Ca.CXXXIX

r Esina vt dicit Pli.li.xxiiij.ē lachry
ma sudore lignoꝝ exhalata.vt bal-
sami:ferule:pini et lentisci: ⁊ arboꝝ ⁊ etiā ꝟ
gultoꝝ q̄ sudare ꝓhibent̄.Resi enī grece e-
manare ꝺr vel sudare.sicut ligna odorifera
oriētis:sicut gutta balsami aut ferularū.q̄
rum gutta durescit in gemmā.s.in electruꝫ.
Prima aūt resina dicit̄ terebinthina ⁊ est ꝑ
stantissima ꝑ alijs.et defert̄ ꝺ arabia:iudea
syria: cypro et africa:et ab insul' marꝭ.Se-
cunda ē lētiscina q̄ mastix vocat̄.hec ꝺ chyo
insula deportat̄.Tertia ē pineal'.et hec nūc
est liquida:nūc dura inuenit̄.Hucusq̄ꝫ Isi.
Resina igit̄ dicit̄ quodlibet gumi liq̄duꝫ vl'
aridū.Liq̄da resina vt balsami ⁊ terebīthi-
na.Dura: vt mastix thꝰ ⁊ myrrha et hmōi.
Ois aūt resina ꝑmo ē moll' et liq̄da vel vi-
scosa in prima sui emanatione.et aliqua re

manet liquida.et aliq̄ calore vel frigore in-
durat.Omnis autē reſina eſt vtilis ī medi-
cina.ꝛ ideo ponit in nobilibus antidotꝫ et
vngentis.Naturas autē ꝛ ꝟtutes ſingulo-
rū querere in locis ſuis.

De Rubo Ca.CXLI.

r Ubus eſt denſitas ſpinaꝝ ꝛ vepriū
ꝛ alioꝝ fruticū aculeos habētiū q̄n
in aliq̄ loco creſcūt ſil.vt d̄t Iſi.ꝛ ē
rubetū ſiue rubus nomen appropriatū ſpi
noſo frutici ferenti mora agreſtia:quibꝫ pa
ſtores releuant famē ſuā.Cuiꝰ fructꝰ ꝑmo
eſt rubeus.ꝛ iō a rubore fructuū eſt dictus
rubus.in ramos lōgos graciles ꝛ rotūdos
ſpinoſos ꝛ dēſatos ſurrubeoſ ꝛ ī ſe reflexoſ
ſe diffundit.Cuiꝰ folia ſūt breuia ꝛ ī lateri-
bus ſūt ſciſſa aliq̄ntulū ꝛ acuta:hn̄tia extiꝰ
q̄ſdā aculeos ꝑuulos:paꝝ curuos ꝛ adun-
cos valde pūgitiuos.Un̄ totꝰ rubꝫ a radi-
ce vſqꝫ ad ſūmitatē aculeatꝰ eſt ꝛ ſpinoſus.
Cuiꝰ aculei ꝟſus terrā parū recurui ad ſili-
tudinē dentiū ſunt formati.Cuiꝰ fructꝰ pri
mo ē viridis durꝰ ꝛ valde ſtipticꝰ.deinde
fit rubeꝰ paꝝ acetoſus.vltio efficit niger et
dulcis q̄n penitꝰ ē maturꝰ.Cuiꝰ ſucꝰ ē rube
us ꝛ inficit ſicͣ ſanguis.ꝛ ē fructꝰ extiꝰ tenuiſ
ſima pellicula ꝛ molli circūdatꝰ follicul qui
buſdā diſtinctꝰ.ꝛ cū q̄dā rotūditate paꝝ ele
uatus.ſed plenꝰ ē q̄dā carnoſitate humida
interiꝰ et granoſus.ꝛ eſt arbor medicinal cū
fructu ſuo.Eſt eni rubus frigidꝰ et ſiccꝰ ſm
Plat.vt dicit idem.Dicit etiā Cōſtan.ſum
mitates eſſe eiꝰ ſtipticas:ꝛ valere ꝯtra cali-
da apoſtemata et vſturas.ꝛ ꝯ̄ rubores ocu
loꝝ ſi cime eiꝰ cum albugine oui conteran
tur ꝛ apponant.Sucꝰ etiā turionū eiꝰ ꝛ ci
maꝝ valꝫ ēt ꝯ̄ diſenteriā cū aq̄ hordei.Huc
vſqꝫ Plat.De fructꝰ āt eiꝰ vtilitate q̄re ſup̄
in lr̄a M.de moris agreſtibꝫ.In tr̄a q̄dem
ſterili creſcit.ꝛ eſt optimū circa hortos ꝛ eti
am vineas munimentū.Nā ſua ſpiſſitudīe
beſtias ꝛ trāſeūtes hoīes arcet ab ingreſſu.
Lepoꝝ et hm̄oi minutoꝝ aīaliū eſt recepta
culū.Auiū in eo nidificantiū defenſaculū ꝛ
latibulū.Nā ad hoc dati ſunt ei aculei a na
tura.vt eis q̄ſi cū mucronibꝫ ſe defendat.et
ideo manꝰ iuadentiū fructꝰ ſuos vulnerat ꝛ
pūgit.ꝛ ad ſua interiora aduerſarios īgredi
nō ꝑmittit.Rubꝰ etiā vmbroſus ē ꝛ obſcu
rus ſua dēſitate ſoli nō ꝑuius.ꝛ iō colubrꝭ
ꝛ aliīs venenatꝭ reptilibꝫ ē amicꝰ.ꝛ iō a ru-
bo d̄r rubeta q̄dam rana venenoſa:q̄ ruboſ
inhabitat ꝛ frequentat.Unde iuxta rubos
dormire non eſt tutum ꝓpter eius venenoſa
vt dicit in hiſtoria ſuꝑ Exo.

De Ruta Capl'm.CXLII.

r Uta eſt medicinal herba:dicta eo
ꝙ ſit feruētiſſima.Cuiꝰ duplex ē ſpe
cies.ſ.Agreſtis ꝛ domeſtica.ꝛ vtraqꝫ ē fer-
uida:ſꝫ agreſtis magis vt dicit Iſi.li.vij.c.
vi.Hāc venenis ꝯ̄riari ꝛ repugnare docent
muſtele:q̄ ꝑmo rutā comedūt:ꝛ eiꝰ odore
ſe muniūt.ꝛ ꝟtute anteqꝫ dimicent cū ſerpē
te vt dicit idem.Imo muſtela vim rute no-
ſcens poſt ipius eſum inuadit ſecure ꝛ inter
ficit baſiliſcū:vt dicit Pli.Diaſ.ꝛ Conſtāt.
Multis ſiq̄dem laudibꝫ eam extollit Pli.
li.xx.c.xxviij.fere p̄ cūctis herbis.Dic̄ eniꝫ
ꝟtutē hr̄e calidā ſcꝫ et ſiccā.ſtomachi ꝯfor-
tatiuā ſi ſepe potet.Item vim habꝫ partus
mortui expulſiuā:ꝛ īmundiciarū matricis
eductiuā ꝛ ꝯſūptiuā.ꝛ ꝑ ꝯn̄s purgatiuam.
Itē ꝟtutē hꝫ hūoris venerei ꝯſūptiuā.ꝛ ipi
us appetitꝰ in maſcul repſſiuā.q2 in eis in-
tendit ſiccitatē et calorē cōplexionalē in ma
ſculis dominantē.ex quarūꝫ qualitatū in-
tenſione deſiccat humor et conſumit:q̄ ſolꝫ
eſſe in viris cauſa venerei appetitꝰ.In mlie
ribꝫ aūt frigidis ꝛ hūidis oꝑat ex cā ꝯ̄ria ꝯ̄-
riū ſup̄ dictꝭ.Decoctio etiā rute ſedat dura
tormēta vētrꝭ ſi potet.Hec herba calida ſi
ſuꝑ vētris regionē cataplaſmet:mundat et
iuuat pulmonē ꝛ pectora ab oī cauſa hūida
ꝛ frigida mēbroꝝ ſpiritaliū infectiua.deco-
cta cū oleo ꝟmes vētris necat.cruda come
ſta acuit viſū.oculoꝝ caliginē diſſipat atqꝫ
curat.fluxū ſanguis ꝑ nares eiꝰ ſucꝰ naribꝫ
inſtillatꝰ deſiccat et ſedat.Comeſta vl pota
ta venenis oībꝫ potēter obuiat.ꝛ oīm vene
natoꝝ morſibꝫ cū alliīs ſale et nucibꝫ ꝯtritꝭ
pariter curat.Mire ſucꝰ eiꝰ naribꝫ inſtilla-
tus a fleumate caput purgat:ꝛ epilenticos
multū iuuat.Dolorē dētiū eiꝰ decoctio fle-
uat.mēbra ꝑalytica ad ſenſū reuocat.ꝛ po-
ros ꝑus clauſos deoppilat.vētoſitatē iteſ-
tinoꝝ potēter extenuat.ꝛ oēꝫ intiorē dolo-
rē ſedat.Lippitudinē ocloꝝ ꝛ ruborē cuꝫ ci
mino in aq̄ roſacea ruta mixta mūdat mira
bilit atqꝫ ſanat.Cuiꝰ odor oīa venenoſa de
hortis fugat.ꝛ iō plantat circa ſaluiā quaꝫ
ſerpētes diligūt ꝛ bufōes vt eos fuget.De
ruta q̄ꝫ d̄t Pli.li.xix.c.ix.Ruta vult ſeri in
eq̄noctio autūnali.odit hyemē:fimū ꝛ hūo-
rē.ſiccꝭ gaudꝫ tꝑibꝫ.terra latericia ac cinere

vult nutriri.et cinis eius semini debꝫ misce
ri vt careat erucis. mustū rutatū bibebant
antiq̄ rhomani ꝯ venenū ⁊ alias mltas pas
siones. Uim semīatiuā hꝫ in semīe :ī stipite
in surculo ⁊ in radice. Nā incuruato rami
alicuiꝰ cacumīe statim fixa ī terra radicat̄ ⁊
difficillime arescit. Amicicia est ei cū fico ī
tantū vt nusq̄ȝ letior ꝯualescat q̄ȝ sub fico vl̄
iuxta ficū. Itē dicit idem li.xx. Errauit py-
thagoras q̄ putauit oculis noxiā esse rutā.
qꝛ sculptores ⁊ pictores comedūt rutā cau
sa oculorū et acuit̄ eoꝝ visus. Precaueant
aūt ḡuide ne comedāt rutā.qꝛ partus inter
ficit̄ cibo tali.cōtra ꝓfluuiū genitale datur.
⁊ venerē crebro ꝑ somnia imaginantibus.
Suco rute inuncti a scorpionibꝰ et aranē-
is:ab apibꝰ ⁊ vespis nō pungunt̄ nec a suc-
co cicute q̄ est venenū venenorū inficiunt̄.
Hucusq̄ȝ Pli.li.xx.cap.xiiij.

De Saltu et eius proprietatibꝰ.
Capitulū.CXLII.

s Altus est vastus ⁊ siluestrꝫ locꝰ vbi
arbores ī altū exiliūt ⁊ crescūt.vt dr̄
Isi.li.xiiij. Dicit etiā idē.li.xiiij.sal-
tus est dēsitas arboꝝ alta: vocata h̄ nomīe
eo q̄ exiliat ī altū ⁊ ꝯsurgat.⁊ differt a silua
Nam in silua crescūt arbores plēs ⁊ breui
ores.⁊ spissiꝰ ⁊ viciniꝰ sibi inuicem propī-
q̄ntes. In saltu ṽo arbores sunt pauciores
sed altiores sunt ⁊ maiores. Uñ silua ē spis
sum nemꝰ ⁊ breue.⁊ dr̄ a silen qd̄ est lignum
qꝛ multa ligna ibi cedunt̄ ⁊ nascunt̄.⁊ ē idē
silua nemꝰ et lucꝰ. Sꝫ silua dr̄ a silen qd̄ est
vastitas vl̄ silētiū.qꝛ silua ē vbi loca st̄ vasta
⁊ deſta ⁊ silētio plēa. Nemꝰ ṽo a numīe nū-
cupat̄.qꝛ ibi scꝫ ī siluis idola statuebāt et ꝑ
numine adorabāt. Sūt aūt nemora arbo-
res maiores vmbrose frondibꝰ. Lucꝰ āt dr̄
dēsitas arboꝝ sol' lumē detrahēs:⁊ dr̄ ꝑ an
tiphrasim a luceo ces.lucꝰ:q̄si lucēs mīme.
sic piscina dr̄ q̄si mīme pisces hn̄s :vt dicit
Isi.li.xvij. Saltꝰ ⁊ silue siue nemora sūt lo
ca vasta ⁊ deserta:vbi crescūt liḡ īfructuosa
mlta:⁊ fructuosa pauca. Et sunt īfructuosa
maiora ⁊ altiora generalit̄ q̄ȝ fructuosa:pau
cis exceptis.s.q̄rcubꝰ atq̄ȝ fagis. A feris et
auibꝰ siluestribꝰ freq̄ntant̄. Gramīa et pa-
scua in siluis et saltibꝰ generāt̄.herbe medi-
cinales ī nemoribꝰ et siluis p̄cipue mōtuo-
sis repiūt̄. In estate virore frōdiū ⁊ ḡminuꝫ
decorant̄. In siluis ē locꝰ deductōis ⁊ vena
tōis.nā venāt̄ in eis fere.⁊ ī eis mltiplices ī-
sidie a canibꝰ ⁊ venatoribꝰ p̄pant̄. Idē ē lo-
cus occultatōis. Nā ī siluis sepiꝰ p̄dones
⁊ latrūculi occultāt̄.in quoꝝ incidētes insi-
dias trāseūtes spoliant̄ sepiꝰ aut iugulant̄.
Itē ī siluis ꝓpt̄ viaꝝ multitudinē et semita-
rū incertitudinē sepiꝰ deuiāt ignoti.⁊ viam
īcertā ⁊ ignotā p̄cognite eligētes sepe ad la
tronū latibula nō sine piclo deducūt̄.⁊ ideo
fiūt nodi ⁊ signa ī arbustꝫ siue arboꝝ ramis
vt vie tute ⁊ certe viatoribꝰ ostendant̄.a la-
tronibꝰ autē in biuijs aliq̄n īmutant̄ hmōi
nodi siue signa.⁊ sic ꝑ signoꝝ falsitatē multi
deuiāt ⁊ a rectitudine vie abducunt̄. Itē ad
siluas aues ꝯfugiūt ⁊ apes.ille vt nidificēt:
iste vt mellificēt. Aues vt ab aucupe tuean
tur.apes vt mellis fauos in arboꝝ ꝯcauita
tibꝰ cōponētes secretiꝰ abscōdant̄. Itē cuꝫ
silue ꝓpt̄ eaꝝ densitatē sint frigide consite et
vmbrose: viatores estu solis fatigati ī vm-
broso vacare refrigerio delectant̄. Ex silua-
rū aūt multitudīe vel magnitudine regionū
termini ab inuicē distinguunt̄.⁊ ꝑ arborum
mutuas comp̄ssiōes ⁊ indagines ab hosti-
bus defensant̄.

De Salice Capl'm.CXLIII

ſ Alix arbor est q̄dā sic dicta.eo q̄ ce-
leriter saliat postq̄ȝ in aliq̄ loco figit̄
vel plātat̄.vt dicit Isi.li.xvij.arbor
q̄dā lenta est et moll' vitibꝰ.i.vineaꝝ palmiti
bus vinciēdis apta ⁊ colligādis :vt dr̄ idē.
Hec arbor fructū n̄ hꝫ:sꝫ solū semē siue flo-
rē. Cuiꝰ semis dicūt hāc esse ṽtutē :vt siq̄s
illud in poculo hauserit: filios nō generet.
imo ēt filias efficit īfecūdas. Hucusq̄ȝ Isi.
li.xvij. De Salice āt dic̄ Pli.li.xvj.c.xxxvj
Salicū diuersa sunt genera. Nā q̄dā ī ma
gnā ꝓceritatē virgas emittūt.crescūt q̄ȝ in
altū.et pariūt particas vinearū.quaꝝ corti
ces longi sunt ⁊ spissi ac fortes.interiꝰ albi
⁊ extiꝰ virides.ex q̄bꝰ vicl'a ꝯponūt̄. Et t'les
salices q̄ȝuis sint fortes :nō tñ sūt ita flexi-
biles vt mīores.⁊ iō citiꝰ ꝯfrīgūt̄ q̄ȝ ad ligā
dū circūtorq̄ant̄. Sūt ⁊ salices mīores ⁊ ce
teris ḡciliores:ductiles sup̄ modū ac flexi
biles.ita q̄ ꝑ circūflexionē nō rūpunt̄.imo
ad instar fili torti fortificant̄.⁊ inde fiūt vi-
mīa ad vites ⁊ ad dolia colligāda. Est ⁊ ter
tia species salicꝫ int̄ duas ꝑmas. Et ē in q̄n
titate ⁊ in flexibilitate mediocrꝫ. Nā maior
inflexibilior cortice ⁊ rigidior ē mīori.imo
⁊ illiꝰ rami cortice detracto sunt colore can
didi et ꝯtactu lenes atq̄ȝ plani.nō nodosi ex

quibus fiunt varia supellectilia, vt sedes: sportule et canistra. Per complexionē autē z tōsurā densior fit i ramis. Oīs enī salix q̄uis sit q̄ ad fructū steril. tñ in frondib⁹ z i ramis fertil' est, z maxime si tpe debito, scz in martio vel apli tondeat, vt dicit idem. In libro aūt. xvij. c. xx. dicit idē. Inter accidu as arbores que plantant, ꝑpter alias salices obtinent ꝑncipatū. q̄ si binis pedib⁹ a terra putent: coercet ne i altū crescat. sz i latitudinē se diffundāt vt vlteri⁹ sine scala tondeantur zc. Oīs ꝟo salix tanto in ramis est fecūdior: q̄nto q̄dem terre est ꝑpinqor. Processu q̄z tpis qñ multū antiquat salix: deficit paulatim et putrescit, z eius putredo et corruptio incipit interi⁹ a medulla, z iō remanet interius sepe torta ꝯcaua et vacua. ztñ naturalit' exteri⁹ viridis atqz pulcra. In cuius ꝯcauitate sepe latent venenosi vermes, vt colubri et serpentes, z ideo dormire sub aliqua salice nō est tutū. Hucusqz Plini⁹. q̄uis autē inutilis arbor sit salix q̄ ad fructū. vtilis tamen est medicine. Est enī frigida et sicca vt dr̄ in Plat. z hz vim ꝯstringēdi z cōsolidandi. et febrilē calorem mitigādi si detur in potu suc⁹ foliorū eius. Valet etiā cōtra disenteriā puluis corticis eius combusti z in potu sumptus. Idem etiā puluis cōsolidat vulnera vlcerosa. Idem etiā puluis curat verrucas interi⁹ in potu sumpt⁹ z exterius cataplasmatus. Rami z folia aspersa aqua aerē infrigidant circa febricitātes. z eos recreant z ꝯfortāt et somnū ꝑuocant. Hucusqz Plate.

De Sambuco Cap. CXLIIII.

Sambuc⁹ vl' sambuca est arbor mollis et parua: ex qua cōponit q̄dam spēs symphonie q̄ dr̄ tibia vl' sambuca: vt dicit Isi. li. xij. in tractatu de musicis instrumētis. Arbor enī ē hñs lōgos ramos: rotūdos et planos. exteri⁹ valde solidos z cōpactos. int⁹ ꝟo valde ꝯcauos q̄dā molli medulla plenos. Cui⁹ folia sūt plana z crassa ac ḡuis odoris. Flores aūt habet m̄ltos cādidos: valde aromaticos z minutos. Corticē ēt hz duplicē: exteriorē fuluū. et interiorē viridē. Et ille cortex viridis valde humidus est actualit', z ei⁹ suc⁹ ꝯuenit medicine. Ples in anno flores z fruct⁹ facit. nigri est coloris z odoris horribil' z saporis, z ideo inutil' est ad comedendū. Est āt sambuca arbor calida z sicca: cui⁹ cortices folia et flores conueniūt medicine, vt dicitur in Plate. Diureticā habz virtutē z diuisiuā z attractiuā z fleumatis purgatiuā. Et ido valet contra q̄tidianā febrem ex fleumate ꝑcedentē. Sucus eius ꝑ se vel cum melle lūbricos interficit. decoctio corticis medianī cum vino duriciem splenis et epatis soluit. Idem faciūt folia in oleo decocta: et cataplasmata. Folia eius z cortices ac fruct⁹ decocti in aqua salsa: tumorē pedū dissoluunt si pedes inde fomentent. Suc⁹ valet ꝯtra hydropisiz ex frigida causa. Decoctio etiā florum et fructuū in vino fortissimo m̄ltum confert cōtra lepram ex fleumate si frequenter fiat. Nam fleumaticos humores corruptos vel corruptioni dispositos mire purgat. Mirū autē est videre in sambuco. Nam si cortex medianus stipitis vel radicis radat versus supius per regionē superiorē purgabit. zsi inferius: ꝑ partes inferiores soluet, vt dicit Pli. Diasc. z Plate.

De Saliunca.
Capitulū CXLV.

Saliunca est herba ꝟm Huguicionē spinosa et modica: a saliendo dicta eo q facit saltare se calcantes. Et iō dicit gallice cauchetrape. quia capit z ledit pedem se calcantē. Et hoc videt dicere Virgilius dicens. Puniceis quātū saliunca rosetis. Et ꝟm hoc est herba: cuius radix est magna et longa, pinguis: mollis et carnosa sicut pastinaca. Et solet poni in electuarijs. Et dicitur alio nomine Iringis. Et emittit quasdam hastulas duras et angulosas: in quarū sūmitatib⁹ crescunt quedā capitella circūquaqz aculeata sicut calcaria. z crescit in terra sicca: sterili et arenosa. Et ab aliquib⁹ scorpio vocat. quia ad modū scorpionis pungit se tangentē. Scd'z Plinius autē li. xx. c. vij. saliunca est breuis et modica, foliosa et ramosa: z dēsa quasi manu p̄ssa. multū aromatica fere vt nardi spica. z q̄busdam radicibus minutis adheret terre. In pannonia regione nascit in locis duris z lapidosis. z est herba calida et sicca: subtilis in substantia et multū diuretica. Cuius radix decocta in vino sistit vomitū: z stomachum multum confortat. vt dicit Plinius. lib. xxj. cap. xx.

De Stacte
Capitulū. CXLVI

Tacte dicitur gutta myrrhe arborꜫ
s ꝛ est idẽ qđ ipa myrrha: vt dic̃ glo.
ſr Geñ.xxxvij. ꝛ declĩat h̃ stacte: hꝰ
stactes. Inuenit̃ aũt stacten indeclinabile.
Vñ Iſa.c.iij. vbi loq̃t̃ de odoribꝫ đt. Sta
ctẽn est incẽſum qđ ex ꝑſſura manat. ꝛ ẽ gre
cũ nomen. Quere ſup̃ de myrrha in lr̃a M

De Storace Capitulũ.CXLVII.

Torax vt đt Iſi.li.xvij.est arbor a=
s rabie ſil̃is malo citonio. cuiꝰ ꝟgule
circa canicl'e ortũ cauernatim et la=
chrymatim lachrymã fluũt. Cuiꝰ distillatio
ĩ trã cadẽs mũda nõ ẽ: ſ; cũ cortice ꝓpo ser
uat̃. Illa ãt q̃ virgꜫ et calamis ĩheserit albi=
da ẽ atq; mũda. ſ; ꝓmo efficit̃ fulua calore
solis. Quedã aũt eiꝰ ſpẽs đr calamites. q̃ ẽ
pinguis ꝛ resinosa humecta ꝛ velut mello=
ſũ odoris iocũdi liq̃rẽ mittẽs. Cuiꝰ gutta ꝓ
fluẽs ꝛ coagulata ſil̃i noĩe appellat̃. Nã gre
ci stiriã dicũt guttã. grece ꝟo stirax latine
storax appellat̃: vt đt Iſi. Idẽ đt glo. ſr Ec
cl̃i.xxiiij. Storax itaq; arborꜫ stiracꜫ ẽ gut
ta. ꝛ ẽ ml'tũ efficax ĩ medicina. Nã ſ; Diaſ.
ꝛ Plat. calida ẽ ꝛ ſicca. ſuba; hñs glutĩosã.
ꝛ ꝟtutẽ h; attractiuã. Cuiꝰ triplex ẽ maneri
es. ſ. Calamita. i. bona gutta ꝛ ꝓma. q̃ ꝓus
ab arbore effluit ꝛ emanat. Alia ẽ storax ru
bea q̃ fluit post ꝓmã: q̃ ẽ purior. Tertia est
storax liq̃da ĩ colore rufa. in odore ſuauis. ĩ
sapore põtica. ĩ ſuba magna. ꝛ ĩ manibꝫ ma
laxari põt. Que autẽ dulcẽ hab; saporẽ ſo=
phisticata est. Discernit̃ aũt sophisticata q2
ſi vetus ẽ dũ malaxat̃ puluerizat̃: ꝛ in frusta
cadit. Si recẽs ẽ humectat̃ nimiũ inde ma
nus ꝛ nõ ſatis inuiſcat̃. ꝛ plꝰ hab; dulcedi=
nis q̃; deberet. liq̃da nõ sophisticat̃. Inter
has tres species calamita maxie est ꝟtutis
Cerebꝝ mire ꝯfortat. fumꝰ eiꝰ omnẽ reuma
ticũ fluxũ sedat. Caphala ex ea facta gĩgĩas
ꝛ dentes motos roborat ꝛ ꝯfirmat. mẽstru
is impat. Cõtra tuſſim et raucedinẽ bñ iu=
uat. Utiliter ꝟo ponit̃ storax in emplastris
ꝯtra tineã et pustulas capitis: ꝛ ml'tas ali=
as paſſiones. Hucuſq; Diaſc. et Plat. Fu
mus storacis vt dicit Iſiđ. purgat aerem
corruptũ: et fugat omnẽ vaporẽ et fumum
pestilentẽ.

De Sicomoro Ca.CXLVIII.

Icomorꝰ ẽ ficus fatua: in folijs mo
s ro ſil̃is. in alijs ficus ſpẽm tenet: vt
đt mgr̃ ĩ historijs.li.xvij. Sicomo
rus ꝛ morus greca noĩa sunt. Et dicta est
ſicomorus: q2 in folijs moro est ſimilis.
Hãc latini celſam vocãt. moro enĩ lõge ꝓce
rior ꝛ maior est. Vel ſ̃m alios đr a ſile qđ ẽ
ficus: ꝛ moros qđ ẽ fatuitas: quaſi fatua fi
cus: ſicut dicit glo. ſup Lu.xix. Et ẽ ſ̃m Di
aſ. ſicomorus ficus ſiluestrꜫ: fructus quoſ
dam ꝓferẽs ſubdulces: ſed nunq̃; ꝑueniunt
ad maturitatẽ: ſicut de Caprifico dic̃ Pli.
li.xv.c.xix. ſiluestris ficꝰ nunq̃; matureſcit.
Aliq̃ tamen comedũt tales fructus. Dicit
etiam Diaſco. q̃ ſicomorus lapide contu=
ſus emittit lachrymã ad modum gumi. Et
idẽ est medicinale. Nã ſuccurrit morſibus
venenatis ſi bibat̃. tumoresq; ſplenis com
peſcit. dolorẽ stomachi tollit.

De Spina
Capitulũ CXLIX.

Pina đr arbor aculeata: ſic dicta:
s q2 ſpinaꝝ acumĩe velut q̃buſdam
ſpicul' contra tangentiũ iniurias ẽ
armata: vt dicit Iſido. A cuiꝰ ſimilitudine
dicit̃ ſpina dorſi ꝓpt̃ radiolos oſſiũ q̃ ſunt
acuta ſicut ſpine. Spina autem ꝓprie dicit̃
ĩpe aculeus: qui a stipite exiens ſpiſſus et
groſſus in ſua extremitate pyramidalis ef=
ficitur et acutus. Cuius rationẽ potes ĩue=
nire ſupra eodem libro: vbi đr de arbore in
generali: ꝛ diſpoſitõe arborũ: vbi dicit̃ q̃ ñ
est de intẽtõe nature q̃ arbores ſint ſpinoſe
ſed accidit ex raritate plãte: per quã attra=
hitur humor frigidus paꝝ coctus. qui per
poros ad exteriora attractus calore ſol' ad
ſpinam coagulat̃. ꝛ propt̃ paucitatẽ matie
que attrahitur ĩ fine acuit̃: ꝛ pyramidaliter
figurat̃. ꝛ hoc aliquãdo cum quadã inclĩa=
tione. vt est videre in rubis et ĩ roſetis. Ali
quãdo in erecto acumine ad modũ ſpiculi
ſiue teli. Spinarũ autẽ frequentia ſignũ est
terre sterilis vl' inculte. Et est quaſi genera=
le q̃ omnes frutices ꝛ arbores que multum
ſunt ſpinoſe mutuo ſe cõnectũt: ꝛ alterutrũ
ſe muniũt ꝛ defendũt. et cõtra manus ſibi
reſiſtentiũ pugnãt et vulnerant. nunq̃; tamẽ
inuicem ſeſe ledunt. propter ſuam denſitatẽ
radios ſolares intercipiũt. et rorifluas celi
guttas ad ea que ſub eis ſunt deſcendere ñ
ꝑmittunt. Et ideo que iuxta ſpinas vel in=
tra ſeminant̃: nõ de facili cõualeſcũt. Spi=
narum pũctura manꝰ vel pedes ſepiꝰ vulne
rant̃: ꝛ nõ ceſſat dolor niſi de locis leſis to=
talit̃ extrahant̃. Propt̃ ſui acuitatem ꝛ pun
cturam vix ſine falce vl' ſarculo ferreo euel=

luntur.⁊ cum fuerint euulſe: alligate ꝑ faſci-
culos in clibano exurunt. Sepe etiā inter
ſpinas apparent flores ⁊ etiā fructus multi
Sed propt̄ florū molliciē non mollificant
ſpine, imo deficientibꝰ folijs remanent ſpi-
ne ⁊ amplius indurant, propt̄ eoꝝ naturalē
ſiccitatē de facili in igne accendunt ⁊ vehe-
ment inflāmant: ⁊ ſcintillātes ac crepitātes
ſonitū non modicū faciunt, ſed ſtatim poſt-
modū annihilant: ſicut dicit Glo. ſup. vij. c.
Eccis. Nō tñ ſpine penitꝰ inutiles ſūt: imo
multis vſibꝰ ꝯgruētes. Nam ex ſpinis fiūt
ſepes q̇bus hoīes ſe ⁊ ſua muniūt, multipli
ces etiā generāt fructꝰ vtiles q̄s defendunt.
Quere ſup̄ de rubo: in lr̄a R

De Lignis Sethim
Capitulū. CL.

s Ethim ligna dicunt eſſe q̄daz arbo
res ſpinoſe: leues: imputribiles: ſi-
miles albe ſpine: que grece achantis dicit:
ſicut dicit ſup Exod. xxv. vbi dicitur. Se-
thim nomen eſt regionis montis et arboꝝ
que albe ſpine in folijs eſt ſimilis. Et eſt le-
uiſſimū lignū: imputribile: īcremabile. Vñ
dicit in aurora. Ligna ſethim torpent: nul-
la putredine: iuſtos Signat in celis qui ſi
ne fine nitent. Spinam ſethim vocant, qꝛ
vi qꝛ penis acerbis. Et qꝛ tormētis itur ad
aſtra dei. Scd̄z Diaſ. ⁊ Pli. virtus ē illi ſti
ptica et ꝯſtrictiua, et fluxus ſanguis ſedati
ua. Folia aūt aſꝑa ſpinoſa et albida. Florē
habet purpureū et virgulas lōgas ad groſ
ſitudinē manus digiti. ī quarū ſummitati-
bus habet capitella ſpinoſa: ſemīe rotundo
plena, ⁊ valet ꝯ̄ venenū. et fugiunt ſerpētes
odore eius, et potatū valz qꝛ putrida mem
bra fouet ⁊ iuuat ⁊c̄.

De Sentice. Capl̄m. CLI.

Entix cis, genus eſt herbe vel fru-
s ticis habentis aſꝑa folia: pinguia
et diuiſa vt eruca. virgas habz du
oꝝū cubitoꝝū. Et dr̄ ſentix a ſitu vbi creſcit
qꝛ inter dura et inculta creſcūt ſentices ſic̄
ſpine. vt dicit Iſi. Capitella hz vt carduus
Cuiꝰ radix eſt rufa: lōga pinguis. Et eſt eti
am medicinal' ⁊ ſubuenit cōbuſturꝫ vt dicit
Diaſ. Et valet ꝯtra intrīſecā cōpuncturaz.
(vbi alij habent. cōtra venarū intrinſecā cō
pactionem)

De Sepe Capitulū. CLII.

s Epes pis. eſt genꝰ munitiōis facte
ex ſentibꝰ ſpinis atq̧ lignis. Nā ſu-
des ſiue pali in terra figunt. circa q̄s ſpinez
ꝟgule circūnectunt. ⁊ ſic domꝰ vl' ſegetes ſe
pis bñficio muniunt. Et dr̄ hic ſepes huiꝰ
ſepis. Vñ Eccl'i. xxxvj. vbi nō ē ſepes diri-
pit poſſeſſio. Circa ſepes etiā latitāt vene-
noſi ꝟmes: vt rane colubri ⁊ ſpētes. vñ a ſe
pe dr̄ ſeps ſpēs. cꝰ venenū nō ſolū corpꝰ vez
etiā oſſa deſtruit ⁊ ꝯſumit. Vñ Lucanꝰ. Oſ
ſaq̧ diſſoluēſ cū pectore tabificꝰ ſeps ⁊c̄. Et
iō iuxta ſepē dormire ꝑiculoſuz eſt ꝓpter la-
tentia venenoſa. Sepes imbribꝰ ⁊ cauma-
tibus exponunt: cito d̄ficiūt niſi renouent.
⁊ dū res alienaſ cuſtodiūt ſoli expoſiti pau
latim ſe ꝯſumūt. ⁊ tandē exiccati ⁊ putrefa-
cti nō niſi incendiū ꝓmerent. A ſepi autem
ſiue a ſepio ſepis dicit ſeptū ſepti. id eſt. am
bitus locus ſcz circumclauſus. Dicit eniz
Intra ſeptum templi. i. intra ambitum ſeu
clauſuram.

De Sude
Capl̄m. CLIII.

Udes ſudis eſt palꝰ vtraq̧ extremi-
s te exacutꝰ: a ſuo ſuis dictꝰ. qꝛ ſepes
q̄ſi ꝯſuta ſudibꝰ videt. eo ꝙ ſudes ꝑ
eā ex trāſuerſo figunt. vt dt̄ Iſi. Scd̄z Hu
gui. ꝟo ſudes dr̄ a ſudo ſudis. vl' a sudꝰ da.
dū. qd̄ eſt mūdꝰ ⁊ purꝰ. eo ꝙ ſudes mūdant
⁊ purificant ꝑus q̄ terre infigant: q̄ tāto for
tiorē faciūt ſepē q̄nto plꝰ in terra ꝓfundant.
⁊ virgis eas ꝯſuentibꝰ fortius ꝯſtringūtur
Et eſt ſudes feminini generis. Et dr̄ hec ſu
des huiꝰ ſudis. vt dt̄ Hugui. ⁊ Ouid. met.
dt̄. Que ꝯiuncta eſt humeris ceruix ſude fi
git cōbuſta ⁊c̄.

De Siliqua.
Capl̄m. CLIIII

Iliq̄ eſt genꝰ legumīs ſonoꝝ follibꝰ
s ⁊ vacuis qd̄ magꝭ onerat q̄ refic̄. vt
dt̄ glo. ſup Luc̄. xv. ſm Hugui. ſiliq̄
dr̄ folliculꝰ cuiuſcūq̧ legumīs ⁊ purgamē-
tū ex q̄ porci nutriūt. Iſi. āt li. xvij. dt̄. ſiliqn
quā lati ꝑcorruptōez ſiliquā vocāt. iō tl'e no
men a grecꝭ accepit. qꝛ eſt arbor cuiꝰ fructꝰ
eſt dulcis. Xilon q̇ppe lignū dīcūt liq̄n dul-
ce Et huic ſnīe ꝯcordat glo. ſup Exodi. ca.
xxiij. vbi dicit ꝙ fructus ſilique ſunt ꝑdul
ces ⁊ hñt lōgitudinē vniꝰ digiti ⁊ pollicarē
latitudinē q̄ꝝ cortex manducat. vt dicit idē
li. xiij. c. xx. ꝙ aliq̄ dixerūt eā eſſe ficū egypti
am. ſed h̄ eſt erroꝝ manifeſtꝰ. qꝛ i egypto nō
creſcit: ſed in Syria.

De Sinapi Ca.CLV.

Inapis dr̄ a sin qd̄ est sil' ꝛ nap⁹ eo ꝙ
s in folijs napo sit sil'is. vt dt̄ Isi. lib.
xvij. De sinapi dt̄ Pli. li. xx. c. xxiij.
Inter has q̄s pythagoras laudauerat her
bas asserit̄ p̄mā laudē tribuisse sinapi. ꝛ dic̄
eā int̄ herbas obtinere p̄ncipatū. calida ē ꝛ
sicca in q̄rto gradu. hūores grossos ꝛ visco
sos extenuat atq̃ purgat. s̄pentū ꝛ scorpio-
nū ict⁹ addito aceto sanat. fūgoꝝ venena su
p̄at. dētium dolorē mitigat ad cerebꝝ pene
trat: ꝛ ip̄m mirabilit̄ purgat. ꝯfringit lapidē
ꝛ mēstruis imp̄at. appetitū ꝓuocat ꝛ stoma
chū ꝯfortat. epilēticos iuuat: ꝛ hydropicos
curat. lethargicos excitat ꝛ eos ml'tū iuuat
capillos mūdat: ꝛ eoꝝ casū cōpescit. icōgru
os āt sonos auriū ꝛ tinnit⁹ tollit. oculoꝝ ca
liginē dtergit ꝛ asp̄itatē palpebraꝝ lenit. pa
ralytic; subuenit. q̄ꝛ poros ap̄it ꝛ hūorē ifū
dentē neruos ꝛ laxātē ꝛ īsensibilitatē īducē-
tē dissoluit ꝛ inducit ꝛ ꝯsumit. Has ꝛ mul
tas alias ip̄i⁹ laudes p̄dicat Pli. ꝛ ꝟtutes.
ꝛ dt̄ ꝙ maior ē ꝟtus ī semīe. semē tn̄ mimū
ī q̄ntitate ꝛ maxim ī ptāte. Multū ei ē cale-
factiuū aptiuū ꝛ ꝯsumptiuū ꝛ sui ml'tiplica
tiuū Ex vno ei ḡno mimo maxia plāta ꝓdu
cit̄ q̄ frōde flore ꝛ germīe in īmēsuꝫ dilatat̄.
semē ei⁹ ī q̄busdā follicul' siue thec; oblōg;
ꝛ rotūdis crescit. ꝛ illa thecarū bn̄ficio vsq̃
ad maturitatē ꝯs̄uat̄ Flores āt sūt ml'tū crocei
ꝛ odoriferi. ꝛ cū tota herbe suba feruida sit
ꝛ austera. flores ei⁹ maxīe ab apib⁹ diligūt̄ ꝛ
freq̄ntant̄. vt dt̄ Pli. ꝛ tn̄ nūq̃ ꝯtigūt flores
oliuaꝝ. vt dt̄ Pli. li. xx. c. xij. ita etiā se multi
plicat. vt vbi sel' semīat̄ vix loc⁹ inde vlteri⁹
liberat̄ Et vbi sel' cadit ꝓtin⁹ viret. vt dt̄ idē
li. xix. ca. ix.

De Semine Ca.CLVI.

Emē est qd̄ ī agro spargit̄ ad gignen
s dū fructū: q̃uis ꝑ q̄ndā approp̄atōēꝫ
dicat̄ aīaliū qd̄ emittit̄ ad ꝓcreandū
fetū. vt dt̄ Isi. Semēt; ꝟo ē semē frugū qn̄
ē tp̄s seīandi. s. act⁹ seīatōis. a ml't; etiā dice
bat̄ q̄ndā dea vl' dn̄a semīationū. Semina
riū ꝟo ē vniuscuiusq̃ rei exordiū vl' vas ī q̄
semen ponit̄ seminandū. Sꝫ seminiū dr̄ qd̄
a semine est lucratū. ita dt̄ Hug. Et ponūt̄
ꝟsus differētiales ī grecismo. Est aīatoꝝ se
mē campiq̃ satoꝝ. Semēt; ꝓprie semētinū
qd̄ in arca claudit̄: atq̃ suo sparget̄ tēp̄e in
agro. Seminiū cuiusq̃ rei dicat̄ origo Se
mē āt vt dt̄ Pli. li. xviij. c. xxiiij. semē bonuꝫ
est anniculū bimū vel trimū. sꝫ vlteri⁹ parū
valet. ꝛ id̄ illd̄ ḡnū qd̄ in area subsedit semī
seruandū est. est enī optimū qm̄ ḡuissimū.
ꝛ est illd̄ semē optimū qd̄ est mag; pōdero-
sū. ꝛ inti⁹ mag; albū. s̄m q̄litatē aūt terre ē
semē densi⁹ vl' rari⁹ seminādū. sil'r citi⁹ vl' tar
dius. Nam ī loc; hūidis celeri⁹ ne semē im
bre putrescat. in siccis ꝟo tardi⁹ vt pluuie
seq̄nt̄. ne diu iacēs semen vltro euanescat.
Est autē serendū minus de semīe ī t̄ra pin-
gui et humida q̃ in macra. q̄ꝛ in terra pin-
gui in p̄ncipio nimis crescit. et ꝑ sui multi-
plicationē nimiā in fine mutuo se destruit:
opp̄mit ꝛ ꝯfundit. Qd̄ celeri⁹ et citi⁹ semia
tur debꝫ eē densi⁹ q̃ qd̄ tardi⁹ solo ꝯmēdat̄
Semen enī serotinū debꝫ esse raꝝ ne nimia
dēsitate necet̄. Artis q̃ est: semen equaliter
spargere. Nā manus debꝫ ꝯgruere cū gres-
su semp̄: q̄ꝛ cum dextro pede. Nec est trāsfe
rendū semen de locis frigidis ad calidiora.
nec ecōuerso. nihilq̃ in cōtrariū p̄ripiendū
est. Semen seminatū in macro solo raro fa
cit culmū. spicam minutā generat et inaneꝫ
Pinguia ꝟo arua ex vna seminis radice fū-
dant segetē numerosam. In autūno ꝟo cir
ca equinoctiū est tēpus congruū seminatōi
Similiter et in vere. sed in recta bruma se-
rendū nō est. Qd̄ patꝫ ꝑ hyberna semīa cuꝫ
ante brumā seminant̄ septima die erūpunt:
sed post brumā vix infra quadragīta. Huc-
usq̃ Pli. c. xxiiij. Semen itaq̃ est granum
modicū ꝛ rotūdū: habēs in se ꝟtutē sue spe
ciei multiplicatiuā et ꝯseruatiuā. Vn̄ cū se-
men terre cōmittitur: ex humore turgescit.
ꝛ ex calore t̄re incluso ptes rarificāte: ꝛ hūo
res circūstātis terre ad sui ꝓpamentū attra-
hēte inualescit et grādescit. ꝛ sic cuticula se-
minis scissa germen paulatim emittit. ꝛ ra-
dices inferi⁹ in t̄ra figit. q̄b⁹ ꝯtinue nutrim
tū sibi haurit. ꝛ sic tandē vi caloris terrā in-
sensibilit̄ ap̄it et erūpit. ex se ꝓducēs culmū
frondē florē semen ꝛ fructū. Et q̃uis modi
cū sit qd̄ seminat̄: maximū tamē est qd̄ ex se
mine generat̄. A stult; putat̄ ꝑdi semen q̄n-
do serit̄. ꝛ tn̄ meliori mō q̃ ꝑ seminatōēꝫ nul
laten⁹ custodit̄. In semine etiā viget semina
lis ratio: in qua operat̄ calor naturalis. et
ad eius augmentū pariter et nutrimentum
humor nutrimētal' attrahit̄ vi caloris. De
semīe āt mediāte culmo surgit spica: q̄ s̄m
Isi. li. xvij. a spiculo dicta est. eo ꝙ ī spica ꝓ
ducant̄ aristaꝝ culmīa: q̄ ad modū spicl'oꝝ

ſūt acuta. Ad h' enī facit natura aculeos ī
īpis ſpicis: vt ꝯ ſubitos auiū minutaꝝ ⁊ ꝑ-
miculoꝝ morſus ī ſpicaꝝ ſūmitatib⁹ eēnt ar
ma: vt dt idē. Spica āt ſm̄ diuerſoꝝ ſemi-
num naturā ſe diuerſificat ī figura. Nā qñ-
qꝫ eſt lata vt ī hordeo. qñqꝫ triangula vt in
ſpelta. qñ3 tetragona. ſeu q̄drāgula: vt eſt in
tritico. Alñ ē rotūda vt dt Pli. ⁊ Ariſ. Eſt
āt ſpica ī culmi ſūmitate mltꝭ follicul' circū
data. in q̄b⁹ velut ī matrice ḡna ſemīalia nu-
triunt. et vſqꝫ ad maturitatꝭ tp̄a ꝯſuāt. Qui
q̄dē folliculi erūpētes cū ḡno ꝑmit⁹ manēt
clauſi. Deīde paulatim turgeſcentib⁹ ḡnis:
maxīe ī tritico fiūt ſciſſi. vt dr ſup li. Ariſ. d
plātis Spicaꝝ capita generalit' in ꝑncipio
calore eleuante ſurſū eleuāt. ſ3 qñ tendūt ad
maturitatē ex granoꝝ pōdere inferi⁹ aliq̄n-
tulū inclinant. Pretea qñ ſunt ſpice ī virore
ex corrupto aere et rore ꝑfuſe in corruptelā
⁊ auruginē ꝯuertūt. Imbre ꝟo et rore con-
gruo ꝑfuſe: ⁊ calore celeſti mō debito circū-
fote citi⁹ matureſcūt. ⁊ ꝓpt' roꝝ humectatio
nē ḡna ſua de follicul' cadere nō ꝑmittūt: vt
dicit Pli. li. xvij. Idē dt Cōſtan. ⁊ Iſaac et
Alphre. Ex bonitate aūt terre cog̃ſcit' boni
tas ſpice. q2 ī terra bona ⁊ pīgui generat' ſpi
ca bona. q̄ntitate mag̃. ⁊ granorū nūeroſita
te multiplex ac referta. In t'ra ꝟo ſicca ⁊ ma
cra ecōuerſo. vt dicit Pli. li. eodem.

De Stipula. Ca. CLVII.

Tipula ab vſto ē dcā q̄ſi vſtipula.
s collecta eī meſſe ſtipula orit' ꝓpt' cul
turā agri. vt dicit Iſi. li. xvij. Vl' ſti
pula dr a ſtipulo ſiue a ſtipo. as. q2 ſtipula
fac̄ culmū quē ſtipat. vt dt Hug. Eſt ꝓpe ſti
pula idē qd ſtramē l' palea cū folijs ⁊ vagis
qd relinq̄t ī agro ſpicaꝝ mltitudīe ꝑciſa fal-
cib⁹ ⁊ a meſſorib⁹ collecta. Et hec ſtipula a
multꝭ recolligit' ad diuerſos vſ⁹. Nā q̄dā ī-
de domos ꝯtegūt. q̄dā loco ſtramīs ſtipu-
lā ſibi ſternūt. Alij paleaꝝ vice aīalia īde r̄fi
ciūt. Alij ꝟo ſtipl'a ignes nutriūt: ⁊ paneſ ⁊
cibaria īde coquūt: vt dic̄ Pli. li. xviij. c. xxx
Quere ſup̄ d palea ī lr̄a P. Stipula q̄dē ē
res leuis ⁊ ꝯcaua ⁊ ſicca et hiſpida: ⁊ vento
ſubdita. ⁊ ab igne facillīe īflāmata: vt dt idē

De Simila CLVIII.

Imila tritici ē medulla: farina. ſ. pu
s riſſima et delicata: vnde fit paniſ no
biliū: q̄ ſimilago ꝓprie nūcupat'. Et
eſt flos tenuiſſime forme mūdiſſime ⁊ albiſ
ſime ⁊ molliſſime: ac diuerſ' cibis apte. ⁊ eti
am medicinis. Quere ē de Farina in lr̄a F.
⁊ de polēta in lr̄a P.

De Scopa Ca. CLIX.

s Copa ē arbor a ſcopando dc̄a a ſco-
po pis. vl' a ſcopo as. qd idē ē q2 pur
go as. eo ſic dc̄a q2 ex eo ſcopēt' tecta. vt dic̄
Iſaac. li. xvij. hec a mltꝭ dr birck. ⁊ h3 folia
leuia ſic̄ tremul⁹. eo q2 ei⁹ folia cū ſint tenuiſ
ſima leuiſſimo vētoꝝ agitatu tremere vidē-
tur. mltas h3 ꝟgulas duras ⁊ nodoſas. q̄b⁹
pueri dorſ' denudatꝭ ſepi⁹ caſtigant'. Ex ei⁹
etiā ramuſcul' fiūt ſcope q̄b⁹ purgant' dom⁹
a puluere ⁊ alijs ſordib⁹ euacuāt'. ſeīa q̄da3
facit vacua ad modū q̄ſquiliaꝝ ſiue ſiliq̄rū
q̄b⁹ vtunt' hoīes ſilueſtres loco panis. h3 āt
hec arbor multū de ſucco acido aliq̄ntulu3
pungitiuo. Vñ ſolēt hoīes ī vere d autūno
cortices incidere ⁊ humorē effluētē recolli-
gere quē bibūt loco vini. Tal' ſiq̄dem pot⁹
ſitim ſedat ⁊ cōpeſcit. multū inflat vt dicūt:
ſ3 nō r̄ficit nec inebriat neqꝫ nutrit. Idē etiā
ſucc⁹ ī aliq̄ vaſe ſub diuo diu a calore ſolis
decoct⁹ corrūpit' ⁊ putreſcit. ⁊ ꝯuertit' in pī
guedinē ⁊ efficit' vt vnguētū Multi etiā de
trahūt ꝑ ignis decoctiōe3 ad modū picis ⁊
q̄uis ſit horribile ⁊ nigꝝ fetidūqꝫ. tñ multꝭ
vſib⁹ ē neceſſariū. ⁊ iō ſiluani hoīes ī deſ'tis
ſemīe ⁊ ſucco iſti⁹ arborꝭ vtunt' ꝓ annona. ꝓ
vinea ⁊ etiā ꝓ oliua. vt tāgit Pli. vbi agit de
arboꝝ ſuccis. li. xx.

De Stupa Ca. CLX.

s Tupa eſt purgamētū canopi ſiue li-
ni. Et dr ſm̄ antiq̄s ſtipa. eo q2 ex ea
rime nauiū ſtipēt'. vñ etiā ⁊ ſtipatores dicūt'
q̄ eā ꝑparāt ī vallib⁹ ⁊ cōponūt. vt dt Iſi. li.
xix. vbi agit de lanis. ꝑ multas āt carpinati
ones ⁊ pectinatiōes ſtupa a lini vl' canopi
ſuba ſepat'. ſepata groſſior: nodoſior hiſpi-
dior ⁊ breuior inuenit'. ⁊ iō ad vendendu3 ⁊
filū cōponendū nō ē multū apta. fiūt tñ ind
fila multū groſſa ⁊ ineq̄lia ⁊ nodis plena. ex
quib⁹ fiunt lychina neceſſaria vſib⁹ candela-
rū. Nā cū ſit magne ſiccitatis de facili inflā
mat' vñ ſubito accēdit' ⁊ citiſſime redigit' in
cinerē ⁊ fauillā. ⁊ qñ extinguit' amaꝝ reddit
fumū. tetrū oculis ⁊ narib⁹ nociuū. Vtil' āt
eſt ſtupa medicine qñ a ſuis haſtulis ē be-
ne purgata. valet eñ ad vulnera deſiccāda
⁊ ſanāda ad mitigādū arſuram ⁊ reꝑmendū
tumorem oculorū. vt dicit Plinius libro
xx. ca. x.

De Taxo. Ca.CLXI

Axus ē arboꝛ venenata.ex cuiꝰ suc-
t co venena toxica exꝓmūt. Arboꝛ est
fortꝭ ⁊ ꝓcera hñs ramos grossos fle
xibiles ⁊ lōgos ex qͥbꝫ faciūt, parthi arcꝰ.sic
dͬt Isi.li.xvij.Vñ poeta.Taxi torqͦnt in ar
cus eiꝰ vmbra est nociua:⁊ dormiētibꝫ sub
ea mortifera.Cuiꝰ succꝰ nimis laxat:cuius
carbo ignē grecū seruat inextinguibilem.vt
dͬt Dias.

De tabula. Ca.CLXII.

Abula a teneo nes.est dicta.⁊ ē i vna
t significatiōe mēsa diuitū q̄si tenabu-
la.eo ꝙ bolos teneat ⁊ vasa ⁊ mēsalia
q̄ desuꝑ apponunt.suꝑ pedes erigit ⁊ q̄dam
limbo circūducit ⁊ ambit Alio mō dͬ tabu
la alea in q̄ ludit.⁊ hec duplicat ⁊ diuersis
coloribꝫ insignit.Tertio mō dͬ lignū planū
⁊ tenue i q̄ posito colore lr̄e inscribunt.Vñ
cōplanāt breues asseruli ⁊ attenuāt atqꝫ cō
cauant ex vtraqꝫ ꝑte paꝝ.⁊ artificalit̄ cōpa-
ginār ⁊ replent cera nigra viridi vl̄ rubea ad
scribendū.Et dicūt tales asseres tabule eo
ꝙ teneāt lr̄as q̄ i eisdē tabul' sūt ꝯscꝑte. Ta
bule āt tāto sūt meliores q̄nto ex ligno pla-
niori ⁊ leuiori ⁊ duriori cōponūt.Alio mō
dͬ tabula a tegēdo q̄si tegula.asser lōgꝰ latꝰ
serrꝭ diuisꝰ ⁊ sectꝰ cū securibꝫ vl' dolatꝰ. Nā
hmōi ligna ad domoꝝ tecta sūt vtilia.qꝛ ex
eis fiūt tabulata.s.laq̄aria:⁊ alia edificia ex
talibꝫ tabul' artificialit̄ cōposita ⁊ cōpacta.
arte mira ⁊ multiplici castratura disponūt
post ml'tiplicē suꝑfluoꝝ resectiōeꝫ.vt tales
tabule inuicē eq̄lit̄ ꝯiūgant.Domꝰ ornāt ⁊ tñ
posite i salarijs: cū oībꝫ defuiāt:ab eisdē tñ
qͥbꝫ fuiūt ꝯtinue ꝯculcant.trabes q̄dē ꝑ la
tū sibi inuicē hñt q̄si eq̄li distātia suppositas
q̄ꝝ sustētaculo se defendāt vt minꝰ īcuruet.
qñ a pauimēto vl' alijs rebꝫ supposit̄.ipa ta
bulata nimiuꝫ onerāt. Nauibꝫ cōponēdis.
pōtibꝫ ꝯstruēdis cistꝭ ⁊ alijs vtēsilibꝫ fabri-
cādis.tabule necessario reꝑant ⁊ dolāt.cla-
uiculis ⁊ alijs artificijs cōpaginār.Ad ta-
bulas ēt ꝯfugiūt naufragātes ⁊ a ꝑiculo se-
piꝰ liberant.

De Trabe
Caplm. CLXIII.

Rabs est lignū trāsuersale qͦd ponit
t ꝑ latitudinem domꝰ ex vtraqꝫ extre-
mitate pietes tāgēs ⁊ tenēs ne lapsū
vl' incuruationē ꝓpt̄ suā altitudinē patiant.
Et dͬ h trabes vel trabs a traho his.qꝛ ab
vno pariete ad aliū trahit cui infigit et vnit
vt dͬt Huguicio.Oportet aūt vt trabs sit
longa:fortis et spissa:⁊ maxime circa medi
um.ne forte si fuerit nimis ḡcilis in medio
īcuruet.Vñ ꝓpt̄ īcuruatōis ꝑiculū sepe oꝑ
tet vt colūna vel statua sustinet. Nā lignuꝫ
si ponit ꝑ trāsuersū sustentaculo indiget.q̄d
erectū alia sibi supposita de facili sustieret.

De Terebintho.
Capitulū.CLXIIII

Erebinthꝰ vt dic̄ Isi.li.xvij.arboꝛ
t est resinā sudās oībꝫ alijs p̄stātiorē.
Cuiꝰ resina dͬ terebīthina.⁊ ē mul-
tū medicinalis.Nam ꝫm Dias.eiꝰ folia fru
ctus cortices ⁊ semīa stiptica sūt.⁊ sil' dili-
gentia colligunt sic̄ tini. ⁊ sūt ꝯ̄ria morsibꝰ
venenosis.Eius resina est bona q̄ est mun-
da lympida et aromatica.in colore rufa.⁊
hꝫ ꝟtutē dissoluēdi et laxādi ⁊ maturādi.et
iō ꝓdest ꝯ̄ apostēata dura ⁊ alias collectio-
nes tā i capite q̄ꝫ i mēbris. De terebītho āt
dicit Pli.li.xiij.Syria inq̄t terebinthū ha-
bet.Et est species eiꝰ duplex.s.mascula.⁊ il
la q̄ est sine fructu.s.femīa .Et hec ē duplex
Vna hꝫ fructū rufū magnitudīe lētic'e.alia
pallidū magnitudīe fabe.Et ē fructꝰ odore
iocūdꝰ ⁊ tactu pīguis et resinosus.Et est in
syria arboꝛ magna.⁊ ē ei materies lēta ad-
modūꝫ durabil' qñ vetustate nigrescit ⁊ splē
descit.Eiꝰ folia sūt dēsa.⁊ habꝫ q̄sdā follicu
los q̄dā aīalia vt culices emittētes q̄ corti
cē terebrāt.⁊ sic cortice ꝑforato gutte resino
se effluūt ⁊ emanāt. Itē Pli.li.xxiiij.ca.vj.
Terebīthina radix et folia in vino decocta
stomachū ꝯfortāt.ꝯ̄ dolorē capitꝭ iuuant.
placet terebinthina odoratissima tā syriaca
q̄ꝫ cypria pura ꝑlucida ⁊ subalbida cū aliq̄
rubore.⁊ illa q̄ est montana potiꝰ q̄ꝫ cāpestrꝭ
vulnera sanat ⁊ purgat.

De Tina Ca.CLXV.

Ina sūt ligna q̄dam ꝑciosissima ad-
t modū hebeni:ex qͥbꝫ Salomō fecit
gradꝰ ⁊ fulcra in domo dñi.Vñ dic̄
glo.iij.Reg.x.ca.suꝑ illū locū. Attulit aūt
hyram ex ophir ligna tina. Et ligna tina sc̄
imputribilia ⁊ spinosa in similitudinē albe
spine rotunda et candida ⁊ valde fulgentia
⁊ polita instar speculi siue vnguis.Unde i
eis resultant imagines sicut in vngue.In
igne non cōburunt neqꝫ in aqua resoluunt.
sicut nec ligna sethim.Et multi crediderūt
eadem esse ligna.

De Tirſo Capl'm.CLXVI

Irſus eſt tā arbor ꝙ̄ olerꝝ ⁊ herbarū t frutex mediꝰ.ſic dictꝰ ꝙ de t̄ra ſurſuȝ eſt erectꝰ.vt dt Papias. Eſt itaqȝ ꝑs plāte ſuꝑior tenerior viridior ⁊ mollior ac pulcrior.celo vicinior.a t̄ra remotior.rore celi ꝑfuſior.folijs ⁊ ramuſcul' tenerrimiſ plenior.⁊ ē melior ī medicina. Nā ī tirſis maxime viget ꝟtꝰ herbe

De Tigno La.CLXVII

Igna ſūt ligna q̄ a parietibꝫ vl' murꝭ vſ t qȝ ad cacumen edificij ſūt erecta ſupportātia totū tectū ad modū coni vel pyramidis ſurſū tēdūt ⁊ paulatī ſe īclinātia ad alterutꝝ ī cacumie mutuo ſe ꝯtingūt Et dicūt tigna a tegēdo vl' a tegula.q2 tegulis ad ſuſtētatiōeȝ tecti ſupponūt. Tegule āt dicunt ligna q̄dā lōga valde ⁊ aliq̄ntuluȝ lata plana ⁊ tenuia q̄ ex trāſuerſo tignis mltꝭ clauicul' affigunt ⁊ ī eis etiā aſſeres vl' lateres ſuſpēdunt. Sūt āt tigna fortia dolata et q̄drata ⁊ cōplanata. Sūt autē tigna fortia ⁊ groſſiora ꝟſus domū ⁊ exiliora ⁊ minꝰ fortia ꝟſus tectū.exteriꝰ lateribꝫ ⁊ aſſeribꝫ l' ſtramībꝫ onerāt.interiꝰ ꝟo pulcris laq̄aribꝫ decorāt ⁊ ī ipꝭ laqueant ⁊ figūt. Et dicūt laq̄aria aſſeres que interiꝰ ad decorē camere tignis ꝯiūgūt.⁊ a tigniſ dr tignariꝰ q̄ tectoria tignis inducit.vt dt Papias

De Tritico La.CLXVIII

Riticū a tritura ē dictū vt puriſſimū t in horreo ſeu g̃nario recōdat. Vel q2 granū eiꝰ cōmollit vl' terit vt edat.vt dt Iſi.li.xvij. Eſt āt duplex triticū.ſ.rubeū exteriꝰ ī vtraqȝ extremitate acutuȝ in latere ſciſſum interiꝰ albiſſimū g̃ue ⁊ pōderoſum. ⁊ illud genꝰ eſt optimū.vt dt Pli. Aliud eſt colore croceū exteriꝰ:interiꝰ ꝟo albū.ī ſuꝑficie lucidū ⁊ leue frāgi difficile. De ꝓprietatibus aūt ⁊ generibꝫ eiꝰ Quere s̄ de frumēto ī lr̄a F. Sic dt Iſaac ī diet.diuerſificat triticū ex diuerſitate ſoli ī q̄ ſeminat. Nam qđ creſcit ī terra pingui atqȝ putribili craſſius eſt ⁊ pinguiꝰ atqȝ pōderoſiꝰ ⁊ nutribiliꝰ ꝙ̄ id qđ creſcit ī terra macra ſiue ſicca.vn̄ bōitaſ tritici intendit ex bonitate ſoli.⁊ ecōuerſo. Triticū āt ex diuerſitate tꝑis variat Nā qđ naſcit tempe moderato in q̄ntitate ⁊ q̄litate erit ꝑfectū ac medulle multe ⁊ corticis valde pauci ⁊ ꝑoptimi nutrimēti Immoderato ꝟo tꝑe exortū imꝑfectū. Item differt ꝓm vetuſtatē ⁊ nouitatē ⁊ mediocritatē.nā qn̄ ē vetuſtū lōgo tꝑe ꝯſeruatū nimis efficit ſiccum ⁊ durū ad digerendū ⁊ modice nutritiuū.q2 tūc eiꝰ humiditas ſubalis a calore aeris minuit ⁊ nimiū deſiccat. Nouū ꝟo ꝑuo tꝑe reſeruatū ꝑ hūiditate ſuꝑflua ⁊ viſcoſitate terre humidū eſt ac viſcoſum deſuȝ ad digerendū durꝝ ⁊ inflatiuū vētoſitatꝭ et rugitꝰ vētrꝭ generatiuū. Mediū ꝟo int' nimis nouū ⁊ vetuſtū int' multā hūiditatē et paucā tempatū magis laudabile eſt ⁊ amplius nutritiuū. Nā exhauſta humiditate accidētali ſubalem humiditatē ī parte calor aeris tēꝑat.⁊ iō tale triticū magꝭ eſt laudabile et meliꝰ nutrit ⁊ bn̄ digerit.ꝑditqȝ viſcoſitatē terre ⁊ denſitatē Eſt aūt triticū vt dt Iſa.calidū ⁊ int' humidū et ſiccū tꝑatū. Sȝ paniſ ex eo factꝰ eſt calidior ꝓpt' calorē ignis ⁊ coctionē. Intēdit em̄ in eo calor natural' ꝑ calorem ignis actualē. Item hāc ꝓprietatē hȝ triticū ꝑ cūctis granis ꝙ nutribiliꝰ eſt ceteris.et hȝ ꝓpter ſilitudinē humane cōplexiōis vt dt idem. Itē triticū eſt colatiuū ⁊ mūdificatiuū ⁊ lauatiuū.⁊ iō ius de eiꝰ farina factum purgatiuū eſt pectoris et pulmonis. Idē facit tiſanū de eo factū ſicut d hordeo. q2 mūdificat et plꝰ ꝙ̄ de hordeo. Valet etiā ꝯ tuſſim ⁊ ſanguis fluxū. Itē triticū coctuȝ cū oleo et poſitū ſuꝑ durꝝ apoſtema:diſſoluit illud. Itē coctū triticū in ſucco rute diſſoluit coagulationeȝ lactis ſi māmille indeliniant. Itē tꝑatū cum ſucco iuſq̄ami ⁊ poſituȝ ſuꝑ neruos ꝓhibet hūores noxios ne deſcēdant. Itē eiꝰ g̃nū maſticatū valet ꝯtra morſum rabidi canis. Nā venenū extrahit vt dt idē. De tritico āt fit oleuȝ qđ valet ad multa.ſȝ maxīe ꝯ pruritū ⁊ ꝓpiginē ⁊ īpetiginē ſi cū pāno albo bn̄ ꝯfricet.qđ fit vt ꝟtus olei poſſit meliꝰ ſubintrare. Itē cortex tritici ſiue furfur hȝ ꝟtutē colatiuā ⁊ mūdificatiuā plꝰ ꝙ̄ farina eiꝰ:ſed modicū vl' nullū exhibet nutrimentū. Itē vt dt idē Triticū recēs ⁊ nouū parui ē nutrimēti.⁊ qn̄ comedit crudū phlegmaticū ē ⁊ iflatiuū.⁊ in lateribꝫ dolorē cōmouet ⁊ rugitū.cito etiā ꝯuertit ī putredinē.⁊ iō lūbrici ⁊ alij ꝟmes nociui ex tli cibo ſepiꝰ generant. Aſſatuȝ āt magꝭ nutrit et minꝰ vētoſitatē facit ⁊ multū ꝯſtipat ⁊ cōſtringit. In aq̄ coctū g̃uiſſimū eſt ⁊ multuȝ inflatiuū ⁊ viſcoſi hūoris generatiuū. Huc uſqȝ Iſaac in diet.

De Tisana Ca.CLXIX

Jsana sicut dicit glosa sup.ij.Reg.ſ
t hordeū dr ſiccatū pyla tunſum ꝛ de-
corticatum.ꝛ fit inde cibꝰ aptꝰ illis q̄
carēt dentibꝰ.Ex tiſanis fit etiā potꝰ vtilis
patientibꝰ febres ꝛ alias calidas paſſiones
Quere ſup̄ de hordeo in lr̄a O.Calorē mi
tigat ꝛ alterat.ſitim ſedat Et declinat hec ti
ſana.hꝰ tiſane.ꝛ penultima eſt ꝓducta.Vn̄
Alexander nequā ſic ait.Cortice nudato ti
ſanas hordea dicas.ꝛ dicit a tipeon qđ eſt
ꝑcutio.quia ꝑcutit in pyla dū decorticatur
Potus aūt inde factus tiſanum dicitur ab
Jſaac in diet̄.

De Tribulo.

Caplm̄.CLXX.

Ribulus eſt frutex ſpinoſus q̄ molli
t or ē q̄ȝ ſit arbor.ꝛ durior q̄ȝ ſit herba
Cuiꝰ due ſunt ſpēs.ſ.maior q̄ creſcit
iuxta ſepes.vt dt Pli.li.xxj.c.xvj.Tribulꝰ
dura res eſt ſepta villaꝝ obtinet.in altū cre
ſcit.ſȝ cū nō habeat vires vt directe ſe extol
lat īcuruat ꝛ ꝟſus terrā ſe reflectit Dētes hȝ
acutiſſimos aculeos acutos ꝛ dentatos.ꝛ
ſingule eiꝰ ꝟgule a ſūmo vſq̄ȝ deorſuȝ ad ra
dicē aculeis ſūt munite.Alia eſt ſpēs tribu
li minor ꝛ creſcit ī locis paluſtribꝰ ꝛ ī cāpis
ꝛ eſt minor in lōgitudine ꝛ groſſitudīe q̄ȝ ſit
maior.Folia habet minuta ꝛ rotunda ha-
ſtulas ꝓijcit lōgas teneras rubeas ſparſas
ꝑ terrā diffuſas aculeatas ꝑ totum ꝛ ſpino-
ſas.Florē faciūt albū ꝛ fructum primo vi-
ridem deinde rubeum tandem nigrum.Et
hunc fructū diligūt ſerpentes colubri ꝛ bu
fones.ꝛ ideo talē fructū comedere homībꝰ
nō eſt tutū.ꝛ cui ip̄m comedere libuerit eli-
gere debet illū qui a terra mag̃ eſt eleuatuſ
ꝛ nō nimis maturus q̄ integer eſt ꝛ intactꝰ
a muſcis vel a ꝟmibꝰ nō corroſus.Tribu-
lus aūt cāpeſtris vt dicit Plin̄.aratro ꝛ fru
gibꝰ eſt inimicus.viuax em̄ eſt ꝛ multum ſe
multiplicat.ꝛ vix eradicari pōt quādo ī ali-
quo radicatur agro.ꝛ ideo meſſem compri
mit ꝛ ꝯfundit pedes ꝛ crura trāſeuntium et
manus ſe tangentium multuȝ ledit.ꝛ tranſ-
euntes ſepe cadere vel ceſpitare facit.veſteſ
hominū dilaniat ꝛ diſcerpit ꝛ ouiū iuxta ſe
paſcua querētium lanaȝ rapit.ꝛ iō dicit tri-
bulus a tribulando.q2 tribulat ꝛ ledit ſibi
appropinquantes.

De Tymo Ca.CLXXI.

ymꝰ eſt herba valde aromatica.Vn̄
t Virgiliꝰ.redolentq̄ȝ tymo fragrātia
mella Cuiꝰ flos dr epitymuȝ ꝛ ē flos
medicinal̄.Hȝ eī ꝟtutē melācholiā purgan
di ꝛ phlegma.ꝛ iō valet ꝯ q̄rtanā ꝛ alias me
lācholicas paſſiōes.

De Tymiamate

Caplm̄.CLXXII.

ymiama eſt q̄dam ꝯfectio ꝑcioſiſſi
t ma ex onyca ꝛ ſtacte galbano ꝛ thure
ꝑparata.ſicut dicit Exodi.xxx.et eſt
dicta a tymo flore odorifero.q2 olet ſuaui-
ter ſicut tymus.ſicut dt Jſiđ.li.iiij.vbi tra-
ctat đ odoribꝰ.talis aūt ꝯfectio in vſus ho
minū non debuit fieri.quia dominꝰ offerri
ī tēplo ſup altare tymiamatis hāc ꝑcepit.ꝛ
ideo in eccleſia non debȝ ſponſus ꝛ ſponſa
thurificari odore thuris.Inde etiā eſt q͏̄ al
lato thure benedicto ſuper altare.ſi deſcen-
dat thuribulū ad chorum aliud thus ſine
benedictione apponendum eſt ꝛ offerendū
hominibus.

De Thure

Ca.CLXXIII.

Hus eſt nomē arboris ꝛ etiaȝ gumi
t inde emanantis.Vn̄ Pliniꝰ.li.xvij.
dicit.Thus eſt arbor arabie immen
ſa atȝ ramoſa leuiſſimi corticis ad acer q̄n
titatem.ſuccum aromaticū ꝛ albū mō amy
gdale generās ꝛ effundēs ꝛ maſticatione in
puluereȝ reſolutum eſt intus pingue ꝛ igni
appoſitū facile ardens.ꝛ appellat apud nos
maſculus eo q͏̄ natura ſit rotundū ad mo-
dum teſticulorum.reliquū ꝟo eſt planum ꝛ
plene ſcabioſum.ꝛ eſt maſculo minꝰ bonū.
Adulterat aūt admixtū reſine albe ſiue gu-
mi.ſed ſua cognoſcit ꝓpria q̄litate.Nā thꝰ
igni appoſitum ardeſcit.reſina ꝟo fumeſcit.
gumi aūt calefactū reſoluit ꝛ liqueſcit.Ar-
bor aūt vnde fluit thus dr libanus.ꝛ eiꝰ gu
mi a naturalibꝰ ac medicis olibanū nuncu-
pat a monte arabie ſic vocato.ſed a libano
arbore fluens olibanū libanus nuncupat.
vt dicit Jſi.Et dicit gloſa ſup Eccli.xxiiij.
ſup illum locum.Ego quāſi libanꝰ nō inci-
ſus ꝛc̄.Libanꝰ vt aiunt arbor eſt in arabia
cortice ꝛ folio lauro ſimilis.fructū emittēs
bis in anno.ſ.in vere ꝛ in autumno.ſed qđ
ꝑ ſe fluit in ꝓncipio eſtatis melius eſt.Qđ
vero in eſtate cortice inciſo paulatim exire
cogit.in autūno ꝟo nec ita cādidū ē nec ita
puꝝ.ſȝ h̄ qđ ꝓmo adheret ramis ꝛ corticibꝰ

in estate induratꝛ. ꝛ a ramis ferro recolligitꝛ
Thus optimū est qd albū solidū ꝛ mundū
odoriferū ꝛ rotundū ad modum testiculi ac
oblongū. ꝛ ido dr masculinū. Thus vo qd
apertis corticibꝫ in autūno vel hyemis pn-
cipio effluit nō est alteri simile in vtute nec
etiā in colore. qꝛ illud albū est et trāslucidū
odoriferū valde atqꝫ mundū. Thus vo secū
dariū ꝛ rufum est tenue et scabiosū. vt s dr
Isi. Regio āt vbi crescūt thura est montuo
sa ꝛ p altitudine rupiū ꝛ scopulorū q̄i inuia
ꝛ inaccessa. vt dr glo. Eccli. supdicta Hec
oīa d. Pli. li. xv. c. x. ꝛ dicit glo. q Arabia
est regio thura gignens. sabea eiusdē regio
nis puincia maxīe thurifera. ꝛ est tra ex vna
pte mari ꝛ scopulis. ex altera vo montibus
ꝛ rupibꝫ vix accessa. vñ thuris arbor sine cul
tore crescit ꝛ terrā argillosam diligit. Dicūt
aūt arabes q thus nō dꝫ recolligi nec eiꝰ ar
bor incidi. nisi a sacris ꝛ religiosis tpe colle
ctionis ɔtactu mulierū nō pollutis. et sic pu
tatꝛ p religionis obseruantiā merces augeri
Item idē ibidē ca. xvj. pma naturalis vin
demia est circa canis ortū in fortissimo estu
Nā tūc cortex eiꝰ tenuissimus laxatꝛ et psilit
inde spuma pinguis q̄ concreta densatꝛ vbi
loci natura poscit. H purissimū est et candi-
dū. Secūda vindemia versus hyemē corti
cibus incisis rufum H exit nec cōparabile ē
pori. Creditꝛ aūt nouelle arboris gumi esse
candidiꝰ sꝫ veteris efficaciꝰ. ꝛ q̄dam putant
i insulis meliꝰ gumi. Alij negant in insulis
nasci. Collectū thus in camelis defertꝛ in ci
uitatē que sabotriam dr. porta ad H patente
nec p aliā viā digredi licet ibiqꝫ decimātur
deo quē inuocāt. ibiqꝫ in mēsura et ponde-
re accipiūt sacerdotes. nec añ inde licꝫ mer
cari nisi prius deo debita portio offeratur.
candore pbatꝛ. ꝛ carbone si statim ardeat et
inflāmetꝛ. si dentē nō recipit sꝫ statim frangi
tur vel redigitꝛ in puluerē vl in micā. Huc-
usqꝫ Plinius. ſm Diasco. vo ꝛ Pla. Thus
est gumi cuiusdā arboris in Alexandria. et
dr olibanū alexādrinū. qd est puriꝰ ꝛ meliꝰ
aliud inuenitꝛ iuxta damascū ꝛ dr damascū. ꝛ
ñ ē ita bonū nec ita purū sic pmū Est āt cali
dū ꝛ siccū. multū aromaticū multū pingue
ꝛ glutinosū. vtutē hꝫ ɔfortādi ex aromatici
tate sua ɔsolidandi ꝛ ɔstringēdi ꝛ ɔglutinā
di ex gumositate sua. potēter strīgit lachry-
mas ꝛ fluxū humorū descendentiū d capite
pcipue qñ fluūt p venas exteriores faciei si

circa tpa eiꝰ puluis cū vino albo ꝛ cū albu-
gine oui emplastretꝛ. sic etiā sedat dolorē dē
tiū ꝛ gingiuarū. masticatū thus phibꝫ fluxū
humorū a capite ad mēbra spūalia ad pectꝰ
videlicet ꝛ pulmonē. ɔ īdigestionē ꝛ acidā
eructuatōem multū valet vinuꝫ in q̄ fuerit
thus decoctū. matricē ɔfortat. et mūdificat
ꝛ ɔceptū iuuat fumꝰ eius. mixtꝰ puluis eiꝰ
cū aceto gracilliat ꝛ attenuat māmas turgi
das puellarū. ɔ quassationibꝫ cū pice subue
nit. dolorē auriū mitigat. mixtū cū vino tu
moribꝫ intestinorū subuenit si cū vino bibatꝛ
Hucusqꝫ Diasco. et Plate. Dicitꝛ aūt thus
ſm Isi. a theos qd est deus. qꝛ in deorū sa-
crificijs adoletꝛ. ꝛ ſm H hꝫ aspiratōem. vl di
citur a tundo dis. qꝛ habile ad tūdendum
ꝛ sepe tunditꝛ. et q̄nto plus tunditꝛ tanto plꝰ
redolet ꝛ facilius inflāmatꝛ. ꝛ tūc caret aspi-
ratione. ex thure incenso pcedit aromaticꝰ
fumus ad modū virgule. ꝛ est inferius gra
cilis multū mobilis multis circūuolutioni-
bus amfractuosus. ꝛ se ad ptes appositas
motu leuissimo circūuoluens. vsus superi
ora se dilatās īmutans aera ꝛ obumbrans
odoris sui fragrantia fetorē cadauerū aufe-
rens. ad cerebrū directe penetrās. spm aīa-
lem ɔfortat ꝛ recreat p cerebri ventriculos
se diffundens

De Vimine Cap. CLXXIIII.

Vimen viminis dr vga mollis. et dr
vimen eo q habeat vim multam vi
roris. Nā eius natura est talis vt eti
am arefactū si in aquā abluatꝛ iterum reui-
rescat vt d. Isi. li. xvij. ex viminibꝫ fiūt neces
saria vitibꝫ vinciēdis ꝛ dolijs religādis li-
gamenta. vt patꝫ s eodem in lra S. quere
de Salice

De Virga Ca. CLXXV

Virga pprie est q̄ de ramis nascitur. ꝛ
dr a vtute eo q in se vim multā ha-
beat. ꝛ dr a virore. nam virtus q̄ la-
titat in radice se pdit in virore vge. Et dr v-
ga quasi vi regens. virga em̄ vtuntꝛ magi ad
placandos serpentes et idcirco in vga susti
nent hos alligatos. vga etiam vtuntꝛ phi re
ges ꝛ mgri. vt di. Isi. li. xvij. virga etiā vtūtꝛ
viatores agrorū ꝛ arearū seu ptorū dimenso-
res. legati ꝛ nūcij ac pastores. Virga siq̄dē
ex triplici cōponitꝛ suba. s. ex cortice ligno et
medulla. mediāte medulla nutritꝛ ꝛ vegeta-
tur. mediante ligno erigitꝛ ꝛ sustentatꝛ. corti-
cis vero bñficio tegitꝛ. ꝛ ab exterioris aeris

iniuria defensaꝛ. Nam vt dicit cōmentatoꝛ
sup̄ libꝝ de plantis. Corticem habet ꝑ pel-
le arboꝛ. lignum ꝑ osse. medullā loco vene.
Nā caloꝛ naturalꝰ exn̄s potissime in medul
la virge mediāte ramo a quo pullulat, hūo
rem attrahit a stipite ⁊ radice. ⁊ qđ grossiꝰ
⁊ terrestriꝰ est in attracto humoꝛe trāsmuta
tur in lignū ⁊ in corticē. qđ ꝟo aquosiꝰ est cō
uertit in frondiū multitudinē. ⁊ qđ vnctuo
sius est ⁊ puriꝰ trāsmittit ad ꝟge supficiez vt
inde ꝑducat floꝛē vt tandem fructū generet
atqꝫ semen. Nascitꝛ aūt tam flos ꝗ̄ fructꝰ de
suba virge sine ipiꝰ coꝛruptione ⁊ aliq̄ vio-
latiōe. Nam flos insensibiliter de ꝟga egre
diens ⁊ erūpens virgā nō violat nec deflo-
rat. sꝫ fecūdat eam potiꝰ ac ꝑficit ⁊ decoꝛat.
ꝟga itaqꝫ nō ꝑficit fecūdatiōis gratiam nec
potentiā generandi ex cōmixtione seminis
sicut animantia sed ex roꝛe celesti pariter et
caloꝛe solis. Virga autem ex quo ascendit:
sursum semꝑ tendit ⁊ suā summitatez ꝟsus
celū erigit quousqꝫ ꝑueniat ad ꝑfectum in-
crementū. ⁊ est media inter ramū et stipitez
seu radicē a qua cōcipit fructū. et inter fru-
ctum quem ꝑducit ex sube sue teneritudine
flexibilis est valde. ⁊ de facili inclinabilis in
quāuis ꝑtē. Itē ꝟga extrinsecꝰ ē arida ⁊ sicca
aspera ⁊ nodosa. sed interius mollis ē i me-
dulla. ⁊ sub coꝛtice humoꝛosa. q̄nto autem
virga plus crescit tanto a terra plus recedit
⁊ q̄nto sursū altiꝰ sustollitꝛ tāto in eiꝰ acumi-
ne gracilioꝛ ⁊ acutioꝛ inuenitꝛ. Item virga
ex se debet esse erecta. sꝫ qn̄ est nouella si ca
su aliquo ad terrā incuruetꝛ difficile est vt in
durata in illa curuitate ad rectitudinē reuo
cetur. imo sepe facilius frangitꝛ ꝗ̄ rectificetꝛ.
qn̄ ꝟo virga inuenitꝛ curua in igne ponitur
⁊ per caloꝛē eius rigoꝛem et duriciem resol
uentem ⁊ remollientem ad foꝛmā rectitudi
nis facilius reducitꝛ. Item virga canibus ē
odiosa ⁊ ꝑuulis. qꝛ virga eoꝝ insolentia co-
ercetur.

De Virgulto
Caplm. CLXXVI.

Virgultū a virga est dictū ſm Hug.
est em̄ locus vbi mltitudo crescit ꝟ-
garum. ſm aūt Isi. li. xvij. virgultuz
est ramus q̇ de roboꝛe ipiꝰ arboꝛis pullulat
Sed virga dicitꝛ q̄ de ramis oꝛitur et proce
dit. Virgultū aūt sine cōmixtione seminuz
procedit. In hyeme vilescit. in vere ꝟo pla
cet. quia tūc virescit ⁊ floꝛescit p̄cisum rur-
sum pullulat ⁊ reuiuiscit a terra in suo oꝛtu
elongatꝛ. ⁊ q̄nto plus crescit tanto plus ver
sus celū eleuatur. Aliqn̄ dicitꝛ virgultū viri
dariū vl' virectū locus scꝫ viridis ⁊ amenꝰ.
plātis ⁊ herbis virētibꝫ consitꝰ sic sup̄ de oꝛ-
to patet in lr̄a. O

De Vite Ca. CLXXVII.

Vitis đr a vinciēdo. qꝛ vincitꝛ ⁊ ligatꝛ
ſm Isi. aūt vitis est dicta. eo ꝙ vim
habeat citiꝰ radicandi. vel iō dicuntꝛ
vites eo ꝙ vim habeant vt inuicē vitis se in
nectant viciniſqꝫ arboꝛibꝫ reptādo religentꝛ.
Est ei eaꝝ natura flexibilis q̄si .s. brachijs
quibusdā q̇cq̇d cōpꝛehenderint vi teneāt ⁊
ꝯstringāt. ⁊ illa ligamia q̇bꝫ arboꝛes vel pa
los capiūt. capꝛeoli dicuntꝛ. sic dicti eo ꝙ ar
boꝛes capiūt vel mutuo se cōnectūt quoꝝ
adminiculo freti palmites vētos sustinēt ⁊
turbines ne frangantꝛ. Dicuntꝛ etiā coꝛimbi
qꝛ sūt sicut anuli q̇bꝫ ꝓxima queqꝫ ligant ne
longius laxati palmites ventoꝝ flatibꝫ dissi
pentꝛ ⁊ sine ꝑiculo fructꝰ suos sustineāt. Viti
bus aūt ista maxime ꝯueniūt. oblaqueatio
Oblaqueari aūt est terrā circa radicē aperi
re ⁊ velut lacus efficere vt radix hūoꝛe abū-
dātius humectetꝛ ⁊ caloꝛis solaris radio fa
ciliꝰ penetretꝛ. Item ꝯuenit eis putatio ⁊ est
putare virgaz ex vite supuacuā resecare. cu
ius flagellū luxuriat. Itē eis ꝯuenit ꝓpagia
tio. ⁊ est ꝓpaginare flagellū vitis supsternere
⁊ q̄si poꝛro pangere. ⁊ hīc ꝓpagies dicūtꝛ pal
me. i. vitis extēsiones. Itē eis ꝯuenit fossio
⁊ est fodere terrā mouere fossoꝛio vl' ligone
vt radices ⁊ herbe supflue amoueantꝛ. ⁊ sic
vites meliꝰ foueantꝛ. Item eis ꝯuenit pasti
natio. pastinare aūt est paxillare. i. palos fi-
gere circa vites vt sustentētꝛ. vt đr Papias
⁊ đr a pango gis. xi. qđ idem est ꝙ palos fi-
gere vl' plantare vt di. idem. ſm Isi. autem
pastinare est fimo vl' terra pingui vitē pasce
re vel nutrire vt ampliꝰ fructificet. Itē eis
ꝯuenit pāpinatio Est aūt pampinare pam
pinos. i. folia superflua de vite amouere vt
vue liberiꝰ aerē purū capiāt. ⁊ folijs nō obū
brate citiꝰ maturescāt. Pampini autē vt di.
Isi. sunt folia quoꝝ subsidio fructus vitis
ab ardoꝛe ⁊ frigoꝛe defensatꝛ ⁊ aduersus oēs
iniuriā p̄munitꝛ. q̇ pampini vt di. Isi. iō sūt
intercisi vt solaris radiꝰ ad maturitatē fru-
ctus faciliꝰ admittatꝛ. ⁊ sūt dicti pampini eo
ꝙ de palmite pendeāt vt dicit idem li. xvij.
Itē eis ꝯuenit vindemiatio. ⁊ ē vindemiare

de vite vuas demere. qđ fit qñ fruct⁹ vinee ꝑcidūť ⁊ recolligūť. De vitib⁹ aūt dī. Pli. li. xvij. c. xxij. Uitis qñ ꝑcidiť tpe ꝯgruo ⁊ mō debito. ex ꝑcisiōe vires recipit ⁊ ꝯcipit materiā ex q̄ fruct⁹ vł flores imposteꝝ pariunť nisi em̄ ꝑcisione castigareť supfluoꝝ: tota infecūda ⁊ sterilis reddereť. nihil em̄ auidius nasciť. ⁊ iō nisi vires ad pariēdū fueť nō est paritura fruct⁹ In vite aūt ē naťa vt malit parere q̄ꝫ viuere. ⁊ iō q̄cq̄d de materia supflua a vite demiť fructui accedit. vites ꝓo putationis tpe q̄nto citi⁹ putāť tāto pl⁹ effundūt d̄ materia. ⁊ q̄nto seri⁹ tāto ferūt fructū vberiorē. ita tñ q̄ mutatio tp̄s debitū nō excedat vñ vites ḡciles ⁊ tenues citi⁹ oportet putare validas aūt nouissime. Debꝫ aūt ꝑcisio fieri obliq̄ inť duas gēmas. ita vt in ꝑte opposita gēme ꝑcisionis fiat vuln⁹. Jō aūt dꝫ fieri oblique ⁊ nō directe vt cito descēdāt ⁊ defluāt guttule pluuiales ꝑ q̄rum freq̄ntiā ⁊ ꝑmanentiā sup planā icisurā vitis summitas lędereť. ⁊ q̄nto vitis est ḡcilior ⁊ macrior tāto plus de ea putādū Qñ aūt pampinatōe idiget nō dꝫ remoueri foliū qđ est circa vuam nisi vinea sit nouella. sꝫ poti⁹ alia q̄ magꝭ sūt remota. h̄ em̄ vuā supplantaret. Quicq̄d ꝓo erūpit ⁊ pullulat alias q̄ꝫ ab oculis siue gēmis spuriū ⁊ inutile iudicať ⁊ statim est rūpendū. Itē idē ca. xxiiij. Uitib⁹ accidit morbus spēalis. s. qñ germia nimis tēpestie auferūť aut qñ in supinū incidunť. aut quādo noxio rore vel imbre floratōis tpe ꝑfundūť aut qñ nouella germina pruina aut frigore decoquunť. aut qñ ab imperitis cultorib⁹ aut circūfossorib⁹ radices vulnere iniurioso ledunť ⁊ qñ desquamanť. i. a suo corticē totaliter spoliant Inť oīa aūt maxīe lediť qñ forťꝭ imber ꝑcutit palmitē florescentē q̄si ł defluit ip̄e fruct⁹ Ex aere aūt corrupto ⁊ rore vel imbre noxio crescūt q̄dā vermes vt eruce ⁊ testudines vitis germia ⁊ folia depascentes. ⁊ eā sic depastā facile derelinquunt Nasciť aūt h̄ malū in tpe nimis hūido atq̄ꝫ lēto. Accidit etiā eis ali⁹ morb⁹ quē araneū vocāt vinitores. q̄r ex flatu vēti noxio ⁊ imbre corrupto generāť q̄dā tele q̄si aranearū q̄b⁹ obuoluūť fruct⁹ ⁊ ꝯsumūť ⁊ aduruntur Ledit etiā vitē raphan⁹. odit etiā ⁊ caulez et oīe olus. odit etiā ⁊ corulū. vñ qñ talia vitib⁹ sūt vicina tristes ⁊ egre efficiūť. Nitrū q̄dē ⁊ alumē ⁊ aqua marina ⁊ fabe ac vicie putamina vltima ⁊ maxīe interimētia vitiū sūt venena. Hucusq̄ꝫ Pli. li. xiiij. c. ij. Dicit idē q̄ apud priscos vites inť magnas arbores nūerabāť. In aliq̄b⁹ em̄ ꝑtib⁹ sūt vites ita magne vt ex eaꝝ trūcis statue fiāt ⁊ columne. vtꝫ i simulacro iouis i vrbe populonia Sup tectū etiā tēpli ephesie diane vna vite antiq̄t⁹ scādebať. Colūne q̄ꝫ de talib⁹ vitib⁹ facte diutissime ꝑmanēt incorrupte. in paucis em̄ lignis naťa eternior est q̄ꝫ in vite nllo fine crescūt. ⁊ circa domos ⁊ villas circūdu ci p̄nt. leuanť etiā in multꝭ ꝑtib⁹ ad vlmi vel populi arboris sūmitates ⁊ eoꝝ rami quasi maritali affectu suis brachijs se cōnectunt Arbor est vtilis ⁊ medicinalis taꝫ in folijs q̄ꝫ in fructu ⁊ emittit ⁊ reddit liquorē succꝭ oīm arboꝝ meliorē. Qñ ꝑcidiť lachrymaꝫ emittit purissimā. ⁊ illa lachryma vtiliť collyrijs adhibeť. ꝑ illi⁹ lachryme emulsioneꝫ depurať ei⁹ subalis humor in radice. vñ fruct⁹ postea surgit dulcior ⁊ purior ex ip̄a vite Folia vitis sunt lata interi⁹ plana viridia ⁊ mollia exteri⁹ aūt valliculata ⁊ villosa in extremitate. laterib⁹ itercisā ⁊ acuta mltū obumbrātia. q̄ꝝ vmbra estuātib⁹ ⁊ q̄escere cupientib⁹ est iocūda. ⁊ sūt mltū medicinalia. Nā vulnera mūdāt ⁊ mūda sanāt in aq̄ decocta refrigerāt. calorē febrilē mitigāt. estuatiōnē ⁊ tumorem stomachi cataplasmata mire sedānt. ꝑgnantē adiuuāt. somnū ꝓuocant ⁊ cerebꝝ recreāt ⁊ ꝯfortāt. ei⁹ lachryma potata sepe calculos frāgit vt dī. Diasco. visum acuit. lippitudinē ocłoꝝ tollit. morsib⁹ venenatꝭ ⁊ vexatōib⁹ succurrit ventrē sistit. Cinis etiā ei⁹ valet ad p̄dicta q̄ succo rute ⁊ oleo admixt⁹ tumoreꝫ splenis spargit. vt dī idē. Pli. li. xxiij. c. j. vbi dīc folia vitiū dolores capitis amputāt. iflatōes sedāt. cū farina hordei calidā arteticā curāt. dissentericos valde iuuāt si eoꝝ succuꝫ bibāt patiētes. lachryma eius cū oleo sup locū pilosuꝫ illita modo psilotri. pilos amputat. ⁊ h̄ facit maxīe lachryma quā ram⁹ vitis viridis emittit ⁊ resudat. verrucas tollit. cortex vitiū et folia arida vulneꝝ sanguinē sedāt ip̄mq̄ꝫ vulnus ꝯglutināt ⁊ sanāt. cinis vitiū mox fistulā purgat atq̄ꝫ curat. neruoꝝ dolores et contractiones mitigāt. scorpionū et canuꝫ plagas cū oleo sonant citius. cinis corticꝭ ꝑ se pilos ablatos restaurat ⁊ mltiplicat. Hucusq̄ꝫ Plinius.

De Uite agresti.
Capitu. CLXXVIII.

Itis agrestꝭ est labrusta. sic dicta qꝛ
v in terre marginibꝫ crescit. a labro em̄
dꝛ labrusta .i. ab extremitate t̄re vbi
nascit̄. sic d. Isi. li. xvij. Est āt silr̄ vitis vini-
fere ī folijs ꝫ nō ī fructu. nā fructū facit mo
dicū aut nullū. ⁊ si quē fecerit ille durꝰ est et
stipticꝰ ⁊ amarꝰ Vitis vinifera degenerat se
pe in labrustā qn̄ nō colit̄ nec putat̄. ⁊ econ
uerso de labrusta fit vitis vinifera ꝑ culturā
debitā ⁊ tonsuram. vt di. Pli. ⁊ q̄uis labru
sta, nō sit q̄ ad cibū vtilis. est tn̄ q̄ ad medici
nā Nā eiꝰ radix elixa in aq̄ pluuiali ⁊ mixto
vino hydropicos curat. oēs maclas tollit.
tussim ꝯpescit puluis radicis eiꝰ ꝯ defectū
stomachi mire subuēit. vt di. Dias. Pli. aūt
li. xxiij. c. ij. dt sic. Labrusta grece ampeloe
sargie appellat̄. spissis folijs vinoso cortice
fert, vuas rubētes mō cocci q̄ꝝ succo muliē
res cutē faciei purgāt. ⁊ ille vue cū folijs ⁊
succo trite vtilit̄ apponūt̄. vicijs coxaꝝ ⁊ lū-
boꝝ. trite cū aceto scabiē hoīs ⁊ q̄drupedū
curāt. Hucusq̄ Pli.

De Vitulamine Ca. CLXXIX.

Itulamen a vite dꝛ illa plāta bastar
v da siue spuria et infructuosa q̄ nasci
tur a radice vitꝭ siue alꝭ. nō ꝓcedēs
ex ipis gēmis. ⁊ tales plāte degeneres sc̄. et
īnaturales. ⁊ iō nō fructificāt. ꝫ vitē onerāt
⁊ ḡuāt. ⁊ fructū impediūt ac retardāt. nam
hūorē attrahūt a radice q̄ deberet trāsferri
ad fructū nutriendū ⁊ augmētandū. ⁊ iō de
bēt citiꝰ extirpari ne diutiꝰ crescētes diminu
ant fructū vitꝭ. ⁊ iō tales plāte adulterine di
cūt̄ spuria vitulamīa. i. degenerātia ⁊ nō na
turalia. vt hꝛ. li. sap. c. iiij. ⁊ h̄ ē lr̄a rabani et
antiq̄ꝝ. q̄uis Aug. ī lib. de doctrīa chr̄iana
dicat. q̄ meliꝰ dicerēt̄ adulterine plātatiōes
qd̄ q̄dē veꝝ est q̄ ad simpliciū intellectū. ve
ra tn̄ lr̄a est ⁊ bona q̄ ad intelligētes scꝫ spu
ria vitulamina.

De Vinea Capl̄m. CLXXX

Inea vt di. Papias est locꝰ vbi plan
v tāt̄ vites. vn̄ ⁊ vinetū vocamꝰ locū
vbi ꝯsita est multitudo vitiū Vinea
diligēter excolit̄ ⁊ ab oībꝫ sup̄fluis expurga
tur ⁊ a cultoribꝫ sepe visitat̄. ⁊ ne ledat̄ a be-
stijs macerijs ⁊ sepibꝫ circūdat̄. et ne diripi
ant̄ fructꝰ eiꝰ custos ī ea sup̄ speculā ordiat̄
ī hyeme sine custodia relinq̄t̄. ꝫ ī autūno a
mltis freq̄ntat̄. ī hyeme valde pallet. ī vere
⁊ in estate viret floret ac redolet. ꝫ ī autūno
fructu gaudet. odor florentis vinee oī vene
noso ꝯrriat̄. ⁊ iō ipa florēte fugiūt colubri et
bufones sustinere eiꝰ fragrantiā nō valētes
virore ⁊ amenitate delectat visū fragrantia
⁊ aromaticitate afficit olfatū. saporis suaui
tate reficit gustū. folioꝝ lenitate demulcꝫ ta
ctū. aerē diligit puꝝ serenū vt di. Pli. et mi
nus diligit tp̄us nubilosū. terrā diligit cali-
dā ⁊ siccā mediocriter pinguē ac dulcē. Nā
qn̄ t̄ra est nimis pinguis vl̄ nimis humida
luxuriat in ramos ⁊ in folia. ⁊ paucos habꝫ
fructꝰ. qn̄ v̄o t̄ra est arenosa ⁊ nimis macra:
cito deficit ⁊ arescit cū nō inueniat sufficiēs
fundamentū seu nutrimentū. silr̄ si fuerit in
terra amara vel salsuginosa corrūpit̄ radix
eiꝰ malicioso hūore radicꝭ subaꝫ sbintrāte. ⁊
iō nō diligit terrā dulcē et in suis q̄litatibꝫ
tꝑatam. ⁊ iō mōtes alti soli bn̄ expositi sunt
optīa loca ad vineā. qꝛ in eis est humor dul
cis ⁊ calor fortꝭ. ⁊ q̄nto vinea soli magꝭ ē ex-
posita. tāto fructꝰ reddit dulciores. Prio āt
est fructꝰ viridis durꝰ stipticꝰ ⁊ acetosus. de-
inde ꝑ decoctōem solis dulcis efficit̄ ⁊ deli
ciosus. sub folijs ei ipiꝰ vinee latitāt vulpes
vuas vinee corrodētes auide ⁊ deuastātes
⁊ maxīe vbi custodes sūt negligētes. nec pꝰ
dest q̄ aliq̄ minꝰ sapiētes ponūt ⁊ claudunt
vulpiū aduersarios. i. canes intra vitiū ma
cerias siue sepes. nā plꝰ demoliunt̄ ⁊ destru
unt vuas vinee sic īclusi pauci canes q̄ꝫ fur
tiue facerēt plr̄es vulpes vt di. Isi. ⁊ iō sapiē
tes vinitores sūma studēt diligentia ne sub
intrēt porci seu canes domestici seu vulpes
A muscaꝝ āt ⁊ vermiū corrosione nō p̄t ser
uari vinea nisi ꝑ ipiꝰ manū. qui oīa in sua
ꝯtinet ptāte. vt di. Isid. ⁊ saluat magnifice
vniuersa.

De Vua Capl̄m. CLXXXI.

Va ab humeo mes. dꝛ. ⁊ est dicta q̄i
v hūida eo q̄ intrinsecꝰ hūorꝭ ē plena.
vt di. Isi. li. xvij. Ex tribꝫ āt cōponit̄
vua. s. ex folliculis glarea et arillis. folliculi
dicūt̄ vinaria siue thece ī q̄bꝫ glarea ꝯtinet̄.
⁊ est glarea succꝰ siue humor pinguis ipius
vue. Arilli āt dicunt̄ ꝑuula ḡna q̄ sūt in ra
cemo. ⁊ dicūt̄ alio noīe acini ab aceo ces. et.
dꝫ dici h̄ acinꝰ ni. sic pꝫ in maiori volumine
Prisciani. vbi dꝛ illō v̄bū paulini. Exp̄mit
humētes acinos succūq̄ꝫ liquentē. aliq̄ tn̄
dicūt h̄ acinū. Vua em̄ est generale nomen
ad botros ⁊ racemos. nā vua ꝓprie est mlto
rū ḡnoꝝ coadunatio. racemꝰ āt dꝛ vnū ḡnū
Botrꝰ āt vuaꝝ ꝯgeries vel ꝯgregatio q̄ gal

lice dꝛ moiſſine. ſm āt Papi. ⁊ Iſi. racemꝰ eſt botrionis ps ſiue ramuſculꝰ cū vuis pciſis. vñ a ramo dꝛ racemꝰ. ſm Iſi. Uue aūt a multꝫ dicūꝫ ſuburbane eo ꝙ in vꝛbibꝫ vēdunꝫ ad comedēdū. Cōmēdat ei eas ⁊ ſpecies ⁊ iocūditas ſaporꝫ. quaꝝ multe ſūt ſpecies. ſicut pcoque ſic vocate qꝛ cito mature ſcūt ⁊ añ oēs calore ſolari decoquūꝫ q̄s greci lageos dicūt. qꝛ feſtināt ad maturitatē ſic lepꝰ Itē ſūt purpuree a calore purpureo ſic vocate. Itē ſūt ꝓticlarie vel ꝓnacie ſic dicte a magnitudine. ſic dactyli a longitudīe Itē ſunt ſtephanite a rotūditate nūcupate. Itē ſt ceraunee ſic dicte eo ꝙ rubeāt velut ignis Sunt aūt ⁊ aminee vue. ſ. albe minio .i. colore rubeo nō ꝑmixte. Itē ſūt apiane faciētes vinū dulce. q̄s niſi cito colligas pluuiis ⁊ ventꝫ ⁊ maxīe apibꝫ infeſtanꝫ. p q̄ꝝ depdatione apiane ſūt vocate. Itē ſūt ⁊ butiſlate al's biturice a regione nomē ſortite. turbines ⁊ pluuias ⁊ calores optime ſuſtinent ⁊ in terra macra nō deficiūt hmōi. ⁊ dꝛ eē baſilica. Itē ſunt argite q̄s niſi pmo tpe colligas aut ī terrā cadūt aut hūore ꝯputreſcūt Itē ſūt ⁊ elbolie. i. varie q̄ neq̄ꝫ purpuree ſt neq̄ꝫ nigre ab elbo colore ſic dicte. elbū ei inter albū ⁊ nigrū ē mediū. Sūt āt mlte alie differētie vuaꝝ q̄ꝫ q̄ dicta ſūt. q̄ differt ab inuicē in ſapore ⁊ colore in magnitudīe ⁊ ꝓtute. ſꝫ he ſūt magꝭ famoſe vt di. Iſi. li. xiiij. ſꝫ Iſa. ꝓo ī diet. Color vuaꝝ q̄druplr variaꝫ Sūt em̄ vue oīno albe clare ⁊ aq̄ſe. modicū carnis hñtes. cortices ſubtiles. oſſa exigua. Sūt iteꝝ vue oīno nigre groſſe carnis ꝑui hūorꝫ ⁊ corticis. ⁊ oſſiū magnoꝝ. Sūt ⁊ citrine q̄ magꝭ ꝑticipāt cū albedīe q̄ꝫ cum nigredīe. Sūt inſuꝑ rufe q̄ magꝭ accedunt ad nigredinē q̄ꝫ ad alborē. Albe leuiꝫ nutriunt facile digerūꝫ. venas penetrāt ⁊ vꝛinā ꝓuocāt. Nigre ſūt dure digeſtiōis. tñ ſtomachū plꝰ ꝯfortāt. ⁊ etiā plꝰ nutriūt qñ bñ digerūꝫ. Citrine aūt ⁊ rufe ſūt medie in potētia. ⁊ ſic dt idē Iſa. Quāto vue ſūt maturiores tāto ſūt laudabiliores ⁊ ad nutriēdū ⁊ generādū bonū ſanguinē meliores Uue q̄ minꝰ hñt carnis q̄ꝫ hūorꝫ: laudabiliores hūores generāt q̄ꝫ ille q̄ ſūt pluris carnis q̄ꝫ hūoris nō tñ ſūt tāti nutrimēti.

De Uua immatura.
Caplm. CLXXXII.

V Ua imatura ē frigida ⁊ ſicca ⁊ multū acerba. ⁊ ꝑcutit neruos ſua frigiditate. dentiū ⁊ radices ſua ſtipticitate ītantū ꝙ obſtupeſcūt ⁊ videꝫ q̄dāmodo ꝯgelari Uirtutē aūt hꝫ ꝯſtringēdi ⁊ cholericū vomitū repmēdi ⁊ calorē epatis extiguēdi. ſiti auferēdi. acumē cholere mitigādi. hūores groſſos in oculis in palpebris deſiccandi ⁊ pruritū oculoꝝ ⁊ aſperitatē abſtergendi. vt di. Iſaac.

De Uuapaſſa Ca. CLXXXIII.

V Uapaſſa mltis modis fit. Aliqñ ei torqueꝫ illō p qō vua depēdet a vite ita ꝙ nō poſſit hūidū vlteriꝰ ad vuā aſcēdere. ⁊ ſic ꝑmittiꝫ a ſole p dies aliq̄s deſiccari. ⁊ h̄ dꝛ vuapaſſa ꝓpꝫ calorē ſolis queꝫ patiꝫ. ⁊ h̄ eſt optima ad comedendū Aliqñ racemi inuoluūꝫ in pāpinis vitis ⁊ colligāꝫ folia ſil'ne racemi diſpergāꝫ. ⁊ poſtq̄ꝫ panis eſt extractꝰ de clibano qñ calor eſt tꝑatꝰ imponūꝫ ibi racemi inuoluti ⁊ exiccanꝫ. Sil'i mō dicūꝫ iſte vuepaſſe. qꝛ quādā violentiā a calore clibani patiūꝫ. ſil'i mō qñq̄ꝫ ī fumario fit vuapaſſa. vñ d. Alexr̄ neq. Dāt vuaſpaſſas clibanꝰ fumaria phebꝫ. De vuapaſſa. dt Iſa. ī diet. Uuapaſſa ꝑfecta in dulcedine eſt calidior maxīe ſi nigra eſt. nec eſt nimis mollificatiua nec nimis ꝯſtipatiua ſꝫ media. malos hūores tꝑat ⁊ mitigat morſionē. maxīe qñ eſt piguis ⁊ carnoſa ⁊ corticꝫ eſt tenuis ⁊ eiꝰ oſſa ſiue ḡnula ſūt exigua atq̄ꝫ pauca. hmōi vuapaſſa ꝯ dolorē pectorꝫ adiuuat. pulmonē mūdificat. tuſſim ſedat. veſicā ⁊ renes purgat. ſpleni ⁊ epati nō ꝯuenit ſi habuerit duriciē ⁊ groſſiciē Uua āt paſſa hñs acerbitatē cū q̄dā pōticitate minꝰ eſt calida q̄ꝫ ſit dulcis ⁊ minꝰ hūida maxīe ſi ſit alba. ⁊ iō paꝝ nutrit. calorē extiguit. ventrem cōſtipat ⁊ ꝯſtringit.

De Uino Ca. CLXXXIIII

V Inū dꝛ q̄ſi in vite natū. vl' a vena eo ꝙ potus eius venas ſanguīe cito replet. vt di. Iſi. li. xx. vbi tractat d̄ potu. Temetū aūt dꝛ forte vinum eo ꝙ teneat mentē ⁊ temerarie agere ſepe facit. Di ⁊ merū qñ eſt purū ⁊ aque nō admixtū. dꝛ ⁊ bacchus. a libero pr̄e q vocabaꝫ bacchus. ⁊ dꝛ fuiſſe pmꝰ repertor vitꝫ. vl' bacchꝰ dꝛ ab effectu. qꝛ fortitudīe ſua facit bibētes furere ⁊ ī alios debacchare Laudes āt vini nō poſſet ad plenū d̄ſcribere etiā ſi viueret bacchꝰ ipe Int oēs em̄ liq̄res ⁊ ſuccos arboꝝ vinū obtinet pncipatū. nā p oībꝫ liq̄ribꝫ vinū moderate ſūptū corꝑa plꝰ ꝯfortat. corda letificat.

morbos et vulnera euacuat atq̧ sanat. vñ
dt Jsa. in. vltio dict. Vinũ dat bonũ nutri
mẽtũ corpi. sanitatẽ reddit pditam ac custo
dit. calorẽ natalẽ p oibꝫ cibis ꝛ potibꝫ ꝯfor
tat ꝛ augmẽtat ꝓpt familiaritatis ꝯsortiũ qd
hꝫ cũ natã. vñ sanguinẽ purissimũ generat
ꝛ turbidũ purificat ꝛ clarificat. venaꝝ ora
apit. ꝛ ad iteriora mũdificãda sua subtilitas
te penetrat. ꝛ tenebrosaꝫ fumositatẽ tristicie
inductiuã illuminat atq̧ fugat. totꝰ corpis
membra corroborat. ꝛ vigorẽ singul' admi-
nistrat. vini em̃ bonitatẽ actio aĩe mãifestat
facit in ea tristicie ꝛ doloris obliuionẽ. nec
pmittit eam sentire angustiã vl' dolorẽ. acu
it intellectũ et facit eũ docilẽ ad inuestigan-
dã rẽ difficilẽ ꝛ subtilẽ. animosaꝫ etiã ipam
efficit ꝛ audacẽ. vñ pꝫ vini excellẽtia cuius
vsus ꝯuenit oibꝫ hoibꝫ. etatibꝫ. tpibꝫ. ꝛ regi
onibꝫ si debito mõ fm vires bibẽt' a singl'is
assumat. senibꝫ em̃ ꝯuenit q2 calor vini eoꝝ
repugnat frigiditati. iuuenibꝫ ꝯuenit fm ci-
bũ q2 in natura similis est nature ꝛ etati iu-
uenũ ꝛ adolescẽtibꝫ pueris est cibus ꝛ medi
cina. ꝛ eoꝝ calori adhuc impfecto nutrimẽ
tũ exhibet ꝛ augmentũ ꝛ ipaꝫ hũiditatẽ pue
rilẽ supfluã ꝯsumit ꝛ desiccat. Jn frigida ei
regione ꝛ in hyeme vinũ forte ꝛ multũ puꝝ
ꝯuenit. in estate ꝟo et in calida regione vinũ
purũ ꝛ multũ mixtũ vtile est. corpus enim
humectat et refrigerat ꝓpter mixturaꝫ aque
q̃ subtilitate vini ad remotiora mẽbra re-
ducitur valde cito. ideo antiqui vocauerũt
vinũ tyriacaꝫ magnã. quia inuenerũt illud
duaꝝ reꝝ esse iuuatiuũ. calefacit em̃ corpa
frigida ꝛ infrigidat calida. ꝛ hũectat sicca. ꝛ
humida extenuat ꝛ desiccat. sꝫ eiꝰ calefactio
et siccatio est natural'. humectatio ꝟo ꝛ infri
gidatio est accidental'. q2 subtilitate sua por
tat aquã ad membra q̃ necesse habẽt infrigi
dari ꝛ humectari. vt dicit idem. Jn vino aũt
ꝯsiderant ista substãtia siue liquor calor sa-
por atq̧ odor. Nam fm subam vini attẽdi
tur subtilitas et terrestreitas siue grossicies
atq̧ mediocritas. vinũ subalit tenue ꝛ sub-
tile albũ est claꝝ ꝛ ꝯuenit stomacho. q2 cito
digerit ꝛ venas pforat. mentẽ nõ pcutit ne-
q̧ ledit. nec neruis nec cerebro aliqd infert
nocumentũ. vinũ aũt terrestre atq̧ grossuꝫ
subtile est et optimũ. stomachũ em̃ grauat ꝛ
difficile penetrat Color aũt vini est quadru
plex. s. albꝰ. niger. glaucus. citrinꝰ. et roseus
siue rufus Albũ ꝟo ꝛ nigrũ vinũ ceteris est
minus calidũ. et albũ est mag' humidũ q̃
nigrũ ꝓpt subtilitatẽ et aq̃sitatẽ dñantem. ni
grũ ꝟo mag' siccũ est ꝓpt grossiciem et terre
streitatẽ ei mag' subaliter dominantẽ. Vi-
na vero mediocres colores hñtia sunt aliꝭs
calidiora. s. vinũ citrinũ seu aureũ et vinum
rufum. et hoc fm q magis ab illis extremi
tatibꝫ sunt remota. ꝛ q̃nto illis sunt vicini-
ora tanto sunt minus calida

De Vino rubeo
Capl'm. CLXXXV.

Vinũ rubeũ valde intẽsuꝫ in rubore
sic sanguis fortissimũ est. ꝛ multũ le-
dit caput ꝛ pcutit mẽteꝫ ꝛ fortẽ facit
ebrietatẽ. ꝛ iõ optime indiget aq̃ cõmisceri.
vñ si cõmisceat qñ oportet ꝛ bibat put etati
bus ꝛ tpibꝫ ꝛ regionibꝫ ac ꝯsuetudini ꝯuenit
atq̧ decet. multũ ẽ laudabile q2 grossos dis
soluit humores. vias venaꝝ a putredie mũ
dificat ꝛ sanguinẽ purificat. maxie si vicinũ
fuerit puritati. ꝛ iõ ꝯuẽit senibꝫ q2 eoꝝ calo
rẽ ꝯfortat et frigidoꝝ hũoꝝ dissoluit abun-
dantiã i senũ corpibꝫ collectoꝝ. Vinũ rube
um necesse ẽ hr̃e saporẽ ponticũ siue dulcẽ
et liquorẽ int grossuꝫ et subtile mediocrẽ. et
odor eiꝰ inter aromaticũ ꝛ grauẽ. ꝛ tale vinũ
est ceter' tpantius ad nutriendũ ꝛ mutat fa
ciliꝰ in sanguinẽ ꝓpt silr'itudinẽ quã hꝫ cũ eo
in liquore i sapore ꝛ colore. vinũ dulce ꝛ mi
tũ rubeũ iuuat ad mũdificandũ vicia pecto
ris ꝛ pulmonis. valde em̃ est solutiuũ visco
si hũoris ꝛ lenitiuũ ꝛ immũdicie abstersiuũ
vini aũt ꝯsideratur odor. nam si vinũ fuerit
aromaticũ signat suũ liquorẽ subtilẽ esse et
tpatũ. omiq̧ sordicie emũdatũ ꝛ optime di
gestiuũ. ꝛ ideo claꝝ generat sanguineꝫ atq̧
mundũ. ꝛ est cordis ꝯfortatiuũ. letificatiuũ
et fumi grossi ꝛ obscuri et turbidi expulsiuũ
Vñ Hypo. vinũ inq̃t odorifeꝝ subtiliꝰ cete
ris est et leuiꝰ ꝛ digestibiliꝰ ac nutribiliꝰ. q̃a
natura in eo suã ꝯpleuisse se signat actionẽ.
vinũ ꝟo qd nulliꝰ est odoris siue vẽtositat'
grossiciẽ insinuat. ꝛ idõ ẽ illaudabil' nutri-
menti nec clarificat sanguinẽ nec etiã cõfor
tat sꝫ generat hũores grossos ꝛ fumũ turbi
dũ ꝛ obscurũ. vñ horribilissimũ hñs odorẽ
ꝛ saporẽ ponticũ pessimũ est q2 infert corpi
maximũ nocumẽtũ. pessimũ generat sãgui
nẽ ꝛ noxiũ ꝯfert corpi nutrimẽtũ. ꝛ maxie si
vinũ fuerit valde nigꝝ ad qd ptinet grossici
es liquoris et q̃litas odor' ꝛ ponticitas sa
por'. Vinũ itaq̧ pdict' q̃litatibꝫ tpatũ si tẽo

perate ⁊ mō debito bibaꝛ: naturā adiuuat.
laudabilē ſanguinē generat. ſaporē cibis ⁊
potib' adminiſtrat. deſideriū ⁊ appetitū exci
tat. vitalē naturā ⁊ naturalē ſtomachū ꝯfor
tat. ad cibū appetendū ⁊ recipiendū ac dige
rendū iuuat. ꝟtutē expulſiuā ad expellēdas
feces excitat. ſitim ſedat. paſſiones aīe de
malo in bonū alterat ⁊ immutat. nā aīam
ꝟtit Ab impietate ad pietatē. Ab auaricia
ad largitatē. A ſupbia in humilitatē De ti
more in aīoſitatē. Et vt breuiꝛ dicā: vinum
moderate ſūptū: corpiſ ⁊ aīe ſanitas ē Huc
uſqꝫ Iſa. i diet. ⁊ Pli. li. xiiij. ix. c. vbi dꝛ Vi
ni natura ē ipo hauſto accēdere viſcera intꝰ
forꝫ ipo fuſo infrigidare mēbra q̄ ab ipo ꝑ
funduꝛ. Virib' āt corpis nihil vino vtiliꝰ ē
ſi adſit modꝰ. nihilqꝫ ꝑniciosiꝰ ſi modꝰ i ſu
mēdo nō teneaꝛ. Vn̄ andronides ſapiā cla
rus ſcpſit ad Alexādꝝ magnū cohibēs in
tēperātiā vini i bibēdo. Rex inq̄t memēto te
bibere ſāguinē tre Nā bibere itpate vinū ci
cuta eſt hoī ſeu venenū q̄b' p̄ceptꝫ ſi ille ob
tempaſſꝫ ꝑfecto amicos in temulētia nō in
teremiſſet, vt dꝛ Pl. Itē mala q̄ facꝛ vinū
intēpate ⁊ imoderate ſūptū tāgit ibidem in
eodē li. ca. vl. mentē inq̄t mutat in furorē in
mali impetū ⁊ obliuionē boni. Ebrioſo ſiq̄
dē ineſt pallor i facie ⁊ gene pēdule oculorū
aſſunt vlcera ⁊ lippitudo. manꝰ tremula lin
guaqꝫ ligata. poſtera die eructuāt. halitꝰ fe
di velut de ſepulcro ⁊ grauiſſime ſentiunꝛ i
capite punctiōes. amaricat frumen. ſ. pala
ti ſummitatē amica bilis. i. cholere q̄ incen
diꝛ ex calido fumo vini ⁊ eſtuans ſitis tor
quet guttur. Nam hec neceſſitas vinū ſeq̄
tur vt bibēdi ꝯſuetudo auiditatē pariat re
bibendi. vn̄ more ſanguiſuge vinolēti q̄nto
plꝰ bibūt tāto plꝰ ſitiūt. Ad hec ꝟba Plinij
addit Iſaac dicēs ſic. Si vinū vſqꝫ ad ebri
etatē ſepe ſumptū fuerit rōis lumē extiguit
⁊ vim brutalē ꝯfortat. vn̄ ꝑmanet corpꝰ ve
lut nauis in mari nō hn̄s gubernaculū aut
rectorē. et ſicut militia nō habens p̄ncipeꝫ
neqꝫ ducē ꝓpter qꝺ fauet ebriꝰ rei abnuende
⁊ laudat qꝺ i ſe eſt illaudabile. de ſapientib'
facit ſtultos. de beniuolis ꝑuerſos efficit ⁊
malignos. Naꝫ ebrietas eſt oīm viciorum
fomes atqꝫ cauſa. Incidūt em̄ ebrioſi i ho
micidia: adulteria ⁊ furta. Et iō volētes cu
ſtodire familiā oportet eos a vino cuſtodi
re ne vinū plus bibant q̄ꝫ eorꝝ ꝟtuti expedit
⁊ nature

De vino nouo
Cap. CLXXXVI

Vinū nouū qꝺ de lacu. i. de cuppā no
uiter eſt ſublatū vocaꝛ muſtū qn̄. ſ. ꝺ
torculari p̄mo eſt exp̄ſſuꝫ. ⁊ eſt ſic di
ctū quaſi tenēſmus. i. terrā humefactam ſi
ue lutū Mus em̄ grece terra dꝛ latine. vn̄ ⁊
humus terra dꝛ humefacta. In muſto aūt
ꝑtes terre ⁊ feculēte partib' aqueis ⁊ aereis
ſunt admixte in q̄s agēs ꝟtus ignea fortiſ
ſimā facit ebullitionē. Nam partes ignee ⁊
aeree mouenꝛ ſurſuꝫ. ꝑtes ꝟo terree deorſū
Et ex tali ꝑturbatōe ⁊ repugnātia fortis fit
ebullitio donec vincēte calore puri ab im
puro fiat ſeꝑatio ⁊ cōpleta digeſtio. Ineſt
āt muſto tāta vis feruoris vt vaſa fortia ex
eo plena ⁊ abſqꝫ ſpiramine mox dirūpat. vt
dꝛ Cōſtan. ⁊ Gre. ſuꝑ Iob. Vn̄ ꝑ ſpiraculi
apturā ſpumoſa vini immūdicia ad vaꝛ ſu
ꝑficiē vi caloris eiecta cōtinue vaporat do
nec puriſſimū vinū fiat. In p̄ncipio aūt qn̄
muſtū eliq̄tur valde eſt turbidum atqꝫ ſpiſ
ſum. ⁊ ideo vt dicit Iſaac. Bibitū groſſum
generat ſanguinē ⁊ fumum terribilium ſo
mniorum inductiuum. malos generat hu
mores. rugitum facit ⁊ inflationem in inte
ſtinis. Muſtū em̄ nouū valde ventoſum ⁊
ſpumoſum eſt ꝓpter reſolutionem partium
vi caloris. Vn̄ Galie. Vinū q̄dcunqꝫ dum
eſt recens habet vim ducēdi cibum ꝑ corpꝰ
vnde ventoſitatem ⁊ inflationem ac faſtidi
um generat. Quāto plus autem durat poſt
expreſſionem a torculari tanto plꝰ clarifica
tur ⁊ depuraꝛ ⁊ amplius incēdiꝛ calor eius
Quādo em̄ adhuc eſt muſtum ab ebullitio
ne nō quieſcit nec terreſtria ad ſuū locū de
ſcendunt. nec aerea ⁊ ignea ſuū locū ſurſum
petūt ⁊ remanet adhuc indigeſtuꝫ. Et iō qn̄
bn̄ eſt vinū defecatū ⁊ lucidū atqꝫ clarū lau
dabile eſt ⁊ amicū nature. qꝛ tunc ꝯfortatur
calor eiꝰ quotidie tam in odore ⁊ ſapore q̄ꝫ
in virtute melioratur. niſi forſan a corrupto
aere vel ab aliquo corrupto vaſe caſu aliq̄
corrumpatur. Nam ſi vas ipum continēs
corruptum fuerit ⁊ ipſum vinum corruptū
erit. Ex aere corrupto ⁊ calore vel humidi
tate nimis diſtemperata vinum ſepe corrū
pitur. ⁊ ideo nūc aceſcit nunc pingueſcit vl
totaliter computreſcit. ⁊ tūc nature homis
eſt peſſimū ⁊ maxime inimicū ⁊ eſt fugiēdū
ſimpliciter ⁊ venenum. Vinum etiam vetu
ſtiſſimum in calore excedit tēperamētū. ⁊ iō

saporē mutat ꝛ calorē. ꝛ tale vinũ suo acuīe ledit cerebꝝ ꝛ ꝑcutit mentē. ꝛ sua siccitate ꝛ caliditate inflāmat subalē humiditatē. extīguit calorē naturalē. ꝛ iõ nec nimis recens: nec nimis antiquũ est laudabile. sꝫ potiꝰ int̄ duo extrema ē mediocre ſm q̄ ab extrēitate noui ꝛ veterꝭ magꝭ ē remotũ. qꝛ illõ ē maxīe tꝑatũ. Hucusqꝫ Isa. ĩ diet.

De vino cõdito
Cap. CLXXXVII.

V Inũ ꝯditũ fit artificialit̄ ex admixtione aromatũ tã speꝝ q̄ꝫ herbaꝝ. vtꝫ ĩ vino saluiato. in vino rosato ꝛ gariophilato. ꝛ est illud vinũ ꝯueniēs tã in potu q̄ꝫ ĩ medicia Uirtꝰ eĩ tã speꝝ q̄ꝫ herbaꝝ ĩmutat vinũ. ꝛ sibi ꝯfert ꝟtutē singularē. et ideo talia vina sunt salubriora ꝛ d̄licatiora quãdo eis salubres species debito modo ĩcorporant̄. Uirtus em̄ specierũ ꝯseruat vina ne de facili corrumpant̄. Uñ talia vina suo sapore delectãt gustum. excitãt appetitũ sua aromaticitate confortãt tam cerebꝝ q̄ꝫ stomachũ: mũdificãt etiã sanguinē ꝛ penetrãt ad interiora tam venarum q̄ꝫ mēbrorũ. vt dicit Isaac.

De vino acetoso
Ca. CLXXXVIII.

V Inũ ꝑmo dulce ꝛ etiã tꝑatũ in sapore ꝑ solis vel aerꝭ decoctiõem ꝛ lõgã ebullitionē corrũpit̄ ꝛ in acetositatē ꝯuertit̄ qñ nõ habꝫ vim q̄ custodiat̄. vt dic̄ Isa. in diet. in. c. de aceto. Nã ꝑ accidētalē calorē ꝟtutē caloris naturalis excedentē extenuantē ꝛ vincentē subtiliat̄ suba liq̄ris ꝑ caloris accidētalis ebullitionē ꝛ extinguit̄ calor naturalis. Uñ vinũ qđ ꝑmo erat substantialit̄ vel naturaliter calidũ ꝑ corrũpentem calorē efficit̄ essentialit̄ frigidũ ꝛ ꝯuertitur in acetũ. magꝭ aũt siccũ est q̄ꝫ sit frigidũ moderate em̄ infrigidat. s. in primo gradu. sed fortiter d̄siccat. quia in tertio gradu. vt dicit idem. Unde ꝓpter subtilitatē sue substantie ꝛ frigiditatis debilitatē ꝑforat de facili corpꝰ ꝛ penetrat ad loca q̄ valde sunt remota. vñ nullus aliꝰ liquor acetosus vt maligranati ꝛ similiũ habꝫ vim penetrandi ad loca tã ꝓfunda. quia talis liquor in locis vicinis operatur efficaciꝰ q̄ꝫ in remotis. vñ q̄ vult infrigidare calorē stomachi aut alia sibi vicina membra vtilius vtit̄ ḡnatorũ succo q̄ꝫ aceto. sed ad loca remota infrigidãda vtiliꝰ est acetum q̄ꝫ succus granatorũ vel agresta. habet em̄ vim viuacem qua dirigit̄ ad longinqua. Idcirco est dissolutiuũ ꝛ extenuatiuũ et incisiuũ. ꝛ ideo sanguinē ꝛ lac coagulatũ calefactum in stomacho dissoluit si bibat̄. Est etiam acetum vt dicit idem stomachi confortatiuũ. appetitus excitatiuum et augmentatiuũ et maloꝝ omniũ ad stomachum descēdentiũ potent̄ repressiuũ Est etiam contra venena et venenosa mortem inferētia vt est ipm opium iusquiamũ ꝛ euforbiũ iuuatiuũ. Hucusqꝫ Isa. ſm Pli. ꝑo ꝛ Dias. acetũ forte positũ super ferrũ vel frigidam humũ mox ebullit. fluxũ ventrꝭ et sanguinis sistit. si inuenit ventrē p̄lenũ soluit. si vacuum ipm stringit. lethargicis ꝛ freneticis subuenit. vulnera recētia mũdificat ꝛ abluit ꝛ ipa intumescere nõ ꝑmittit. fetorē oris ꝛ gingiuarũ abluit ꝛ abstergit. neruos dētiũ ꝑcutit ꝛ ipos hebetes ꝛ stupidos cito facit. vomitũ et nauseã reꝑmit ꝛ compescit. gargarizatũ auribꝫ surdis subuenit et vias auditꝰ aperit. oculoꝝ aciē exacuit. corrodit metalla. ꝛ ex eis diuersi colores gignuntur vt cerusa ex plũbo. es viride ex cupro. lazuriũ ex argento. ouũ in aceto dimersũ ꝑ plures dies mollificat̄ in testa. ꝛ eam ad modũ pellicule mollē facit. Fex aceti valet ꝯ morsus serpētꝭ cornuti q̄ d̄r cerastes silr̄ ꝯ morsus rabidi canis ꝛ cocodrilli Hucusqꝫ Pli. li. xxiiij. ca. x.

De Uinacio Ca. CLXXXIX.

V Inaciũ ꝛ vinariũ dicunt̄ posterius vinum quod compressis vuis vltimo eliquatur. et est quasi fex totius vini. Uinacia dicunt̄ pellicule et acini que remanent exp̄sso vino ꝛ post collectionē vini extra ꝓijciunt̄. vñ d̄r in grecismo. Pelles vuaꝝ vinacia dic fore tm̄. Et dicas acinũ qđ in vua cernis acutum. Uinaciaꝝ ꝓo libēter comedũt sues q̄ꝫuis modicũ aut nullũ prebeant eis nutrimentũ. naꝫ plus inflant q̄ꝫ nutriant.

De Uinaria.
Capitulum. CXC.

H Ec vinaria rie. d̄r cellariũ vel locus vbi vinũ occultat̄ ꝛ reponit̄. vñ q̄ꝫto locꝰ ille frigidior est ꝛ siccior. tãto est aptior ad vina in dolijs reposita ꝯseruãda. ꝛ iđo excauant̄ loca lapidosa ꝛ subterranea vt in eis vina meliꝰ ꝯseruent̄ a corruptione calidi aeris ne acescant vel alio modo corrumpãtur.

De Viola
Capl'm. CXCI

Iola ꝓpter violētiā odoꝝ sic est noīa
v ta. vt dī Isi. Cui⁹ tres sūt spēs. s. pur
purea alba ꝛ mellina. Sed oīm folia
nature frigide sūt ꝛ aq̄se. ꝛ iō solutiue. vñ vi
ole cū melle ꝛ aq̄ decocte: soluūt ventrē. silr
si cū zucara macerent̄ ꝛ in vase vitreo diu so
li exponant̄. Aluū laxāt. inflatiōem mitigāt
calorē febrilē alterāt. sitim sedant. semē eaꝝ
partū mulieꝝ eijcit ꝛ excludit. lūbricos occi
dit. calefactiōi epatis subuenit. herba q̄deꝫ
modica est viola in suba q̄ recēs est melior
q̄ꝫ antiq̄. Cui⁹ flos maximi est odoris. Vñ
odor ei⁹ cerebri calorē mitigat: ꝛ spūs ania
les recreat ꝛ ꝯfortat. somnū ꝓuocat. qꝛ cere
brū refrigerat tpat ꝛ humectat Quāto flos
ei⁹ est ṽtuosior tāto pl⁹ īferi⁹ caput deꝓmit
ꝛ iclinat. Itē flores ṽnales ṗus oriunt̄ ꝛ se
citi⁹ manifestāt. paruitatē ei⁹ in suba magni
tudo odoꝝ parit̄ ꝛ ṽtutꝫ nobilit̄ recōpēsat.
vt dī Dias.

De Vlmo
Cap̄. CXCII

Lmus nomen accepit. eo ꝙ in locis
v vliginosis ꝛ humidis melius profi-
cit. Nam in montanis ꝛ asperis mi-
nus ꝑleta est vt dicit Isi. li. xvij. radices ī ter
ra ꝓfundi⁹ figit ꝛ de ꝓfundis terre visceribꝫ
ad nutrimētū ramoꝝ ꝛ frōdiū hūorē sugit.
ramos mltos ꝛ nodosos ex se mittit ꝛ folio
rū suoꝝ dēsitate vmbrā viatoribꝫ gratā fac.
Est aūt arbor sterilis etem̄ inter glādiferas
a Plinio cōputat̄. flores habꝫ subalbidos
ꝛ odoriferos ad modū tilie. ꝛ q̄dā grana: vt
cubebe. Sed ille fructus est inutilis. ei⁹ flo
res freq̄ntant apes ex eis mellis dulcedinē
colligentes. ꝛ q̄ꝫuis quasi sterilis sit in se: tñ
vtilis est viti fructifere: cuius fructus ꝛ pal
mites sursum erigit ꝛ sustētat. corticē habꝫ
durū ꝛ rugosum. sed lignuꝫ molle interi⁹ le-
nissimū ad sculpendū valde aptū sicut tilie
vt dī Isidor⁹

De Vrtica
Capl'm. CXCIII.

Rtica ex eo est vocata ꝙ tact⁹ ei⁹ cor
v pus adurat. Est em̄ ignee nature. vt
dicit Macer. Feruida non modice
vis illi dr̄ esse. Vnde nec immerito nomen
sumpsisse videt̄. Tacta ꝙ exurat digitos vr
tica tenentꝫ. Vrtica aūt est duplex. s. vrēs ꝛ
mordēs pustulas ꝛ pruriginē etiā gignens
Aspera q̄dē habet folia ꝛ acuta ꝛ subrubea.
hastulas habet angulosas ꝛ villosas. ꝛ ma
nus tāgentis vritiuas. Et est grauis odoꝝ
ꝛ subamari saporis. Alia est vrtica mortua
folia hñs albiora. ꝛ molliora magis rotun
da. ꝛ tangētes nō exurit Florē habꝫ nūc ru
beū. nūc albū ꝛ valde grauis odoꝝ parit̄ et
saporis est. Vtraq̄ꝫ vrtica est medicinalis.
Nā succ⁹ ei⁹ cum vino bibitus valet cōtra
ictericiā ꝛ ꝯtra cholericā passionē: cū melle
curat antiquā tussim. ꝛ mūdat pulmoneꝫ et
vētris inflationē sedat ꝛ tumorē. Folia ei⁹
cum sale ꝯtrita vulnera sordida mūdant et
curāt: similit̄ morsum canis. Sanat etiam
cācros radix ei⁹ ꝯtrita cum vino ꝛ cocta in
oleo: valet ꝯtra tumorē splenis. Succ⁹ ei⁹
fluxum sanguīs de naribꝫ sistit. cuꝫ myrrha
mēstrua stringit. Semē ei⁹ cū vino bibituꝫ
ṗcipue mixtū melli ꝛ pipi mouet venerem ꝛ
ꝓuocat vrinā. Herba recēs cocta ventrem
mollit si comedat̄. Vñ dī Pli. ꝛ ṗcipit vrti
cā recētē cum ṗmo crescit in martio decoq̄
re ꝑ modū oleris ꝛ comedere ꝯtra multas
corꝑis passiones. vtilior tñ est in medicina
q̄ꝫ in esca

De zizania
Capl'm. CXCIIII

Izania herba q̄dam est. de q̄ Isido-
z rus libro. xiiij. quā poete infelix loli-
um dicunt. eo ꝙ sit inutile ꝛ infecun-
dum. ꝛ est feminini generis i singulari ꝛ neu
tri in plurali. vt dicit idem. Nascit̄ autē in-
ter triticum temporib⁹ corruptis atq̄ꝫ sic-
cis q̄ꝫdiu est in herba similis ē tritico. ꝛ ab
eo poterit vix discerni. Suffocat autē ipm
triticum atq̄ꝫ ledit nisi ab eo cautius separe
tur. Cum cautela magna est zizania quādo
adhuc recens est eradicanda ne ꝓpter simi-
litudinem quam habet cum tritico. vel ziza
nijs parcatur: vel triticuꝫ sub zizanie specie
euellat̄. Cautius est ergo vt quando triticū
a zizanijs non discernitur: vsq̄ꝫ ad messē v-
trunq̄ꝫ crescere permittatur. Et tunc ziza-
nia per semen cognita a tritico discreta per
fasciculos colligantur. ꝛ tritico quidem in
horreis collecto zizania ꝑ fasciculos com-
burant̄. Habet autem zizania vim acutam
et quodammodo venenosam: inflatiuam ꝛ
ventosam. ꝛ ideo inebriat ꝛ mentem ꝑcutit
et caput ledit. imutat saporē pāis cui admi
scet̄ ꝛ īficit. etsi ī mlta q̄ntitate comedat̄ val
de ledit. imo q̄nq̄ꝫ interimit ꝛ occidit. q̄ꝫuis

aũt noxia sit interiꝰ i corpe ad edẽdũ. vtil' tñ
extrinsecꝰ ẽ ad medẽdũ. Nã si cũ farina hor
dei ꝛ puluere thurꝭ ac croci imisceatᷣ ꝯceptũ
adiuuat i mulierib⁹ atqꝫ partũ. mixta cũ sul
phure ꝛ aceto valet ꝯ impetiginẽ ꝑpiginẽ ꝛ
pruritũ. mixta cũ semine lini ꝛ i vino cocta
dissoluit apostema scliroticũ siue durꝫ. ꝺco
cta cũ semine cortice ꝛ radice sanat vulnus
et mũdificat putrefactũ. valet etiã ꝯ fistulaꝫ
ꝛ ꝯ cãcꝝ. mire ꝓuocat mẽstrua et mũdificat
matricẽ ꝛ disponit ac ꝑparat ad ꝯceptũ. vt
ꝺr Pli. et Dias.

De Zinzibere
Capl'm. CXCV.

Inziber est radix herbe et ẽ calidũ ꝛ
z hũidũ. vt ꝺr i Plat. Et ẽ aliꝺ domesti
cũ: aliꝺ siluestre Siluestre acutiorꝫ
bꝫ saporẽ domestico. ꝛ est solidiꝰ. colore nõ
adeo albũ sꝫ faciliꝰ frangitᷣ. valet ꝯ frigidas
cãs pectorꝭ ꝛ pulmõis. stõachi dolorẽ ꝛ ĩte
stinoꝝ ex iclusa vẽtositate veniẽtẽ mitigat ꝛ
dissoluit: si vinũ decoctõis eiꝰ cũ cimino ca
lidũ assumatᷣ. stõachũ ꝯfortat ꝛ digestiõꝫ ꝓ
curat. visũꝫ acuit: ꝛ pãnũ siue telã in ocul' ex
tenuat ꝛ ꝯsumit. ꝛ h͛ meliꝰ facͭ domesticũ ꝙꝫ
siluestre. q̃nto albiꝰ ẽ ꝛ recẽtiꝰ tãto est acutiꝰ
ꝛ meliꝰ ꝑ duos vl' tres ãnos ꝯuatᷣ i bona ef
ficacia. sꝫ pꝰ arescit ꝛ a ꝟmib⁹ ꝑforatᷣ. Propt
hũiditatẽ eᷣ suã putredini ẽ apparatũ vt dicͭ
Isaac. vñ q̃ vult illꝺ diutiꝰ reꝟuare optꝫ vt
ponatᷣ intᷣ pip: vt pipis siccitate hũoꝛ zinzi
berꝭ tpetᷣ. vt ꝺr idẽ

De Zedoario Ca. CXCVI

Edoariũ ẽ calidũ ꝛ siccũ. ꝛ est dome
z sticũ magꝭ eligẽdũ. ꝛ illꝺ qꝺ ẽ magis
citrinũ tenue ꝛ lõgũ i saporẽ acutũ ñ
ꝑforatũ Siluestre ẽ subalbidũ ꝛ stipticum
cũ acumie modico valꝫ ad illa q̃ zinziber. sꝫ
stomachũ ꝛ corpꝰ ꝯfortat ꝛ appetitũ ꝓuocat
vt ꝺr Plat.

De Zucaro Ca. CXCVII

Ucaꝝ vl' zucara fit de q̇busdã cãnis
z ꝛ arundinib⁹ q̃ crescũt i stagnis iuxta
nilum: ꝛ illarũ cãnaꝝ succus ꝺr cãna
mellis de q̃ fit zucaꝝ ꝑ decoctiõem sicut so
let fieri sal de aqua. Canne em̃ pistate ponũ
tur in lebete ꝛ decoquuntᷣ ad lentũ ignem
vsqꝫ ad spissitudinẽ. ꝛ p̃rio videtᷣ ex toto trãs
ire i spumã sꝫ pꝰ facta residẽtia spissiꝰ ꝛ meli
us petit fundũ. supiꝰ ãt manet qꝺ est vacuũ
ꝛ spumosum ꝛ est minꝰ dulce et foramino
sum ꝛ intᷣ dentes nõ crepitat qñ masticatᷣ. sꝫ

euanescit subito. bonũ aũt ecõuerso. bonũꝫ
em̃ positũ in vasis rotũdis ad solẽ durꝝ effi
citᷣ atqꝫ albũ. Aliꝺ ãt citrinũ. ꝛ est calidius
alio. ꝛ iꝺ nõ ꝺꝫ in acutꝭ febrib⁹ exhiberi. zu
cara aũt bona est tꝑata in q̃litatib⁹ suis. ꝛ iꝺ
vt ꝺi. Isa. in dietᷣ. bꝫ ꝟtutẽ colatiuã dissolu
tiuã extenuatiuã. ꝛ ventris absqꝫ vlla mor
sura humectatiuã. ꝛ stomachi mũdificati
uã. aspitatis pectorꝭ ꝛ pulmonis lenificati
uã vocis clarificatiuã. tussis ꝛ raucedinis
ablatiuã. hũiditatis ꝯsũpte restauratiuam.
põticitatis ꝛ amaritudis spẽꝝ aromaticaꝝ
tꝑatiuã. ꝛ iꝺ sũme vtilis est in medicina. vt
in electuarijs. in puluerib⁹. in syrupis. vt ꝺr
Isa. tñ aliq̃ntulũ vẽtrẽ inflat ꝑcipue pꝰ ci
bũ sũpta. qꝛ oẽ dulce est inflatiuũ ꝺ natura
de facili etiã in rubeã cholerã transmutatᷣ si
cholericis tribuatᷣ. sic em̃ acetositas acumẽ
cholere rubee repmit ꝛ extiguit. sic dulcedo
q̃si ei cõtraria cholerã excitat atqꝫ nutrit. vt
ꝺi. Isa. in eodẽ capl'o.

Incipit liber. xviij. de ꝓprietatib⁹ reꝝ sen
sibiliũ Scꝫ de Aialib⁹.

Ompleto tra
ctatu ꝺ terre ornatu quo ad
c mineraliũ et vegetabilium
ꝓprietates. quarum fit men
tio in scptura diuina: Ulrio
de ꝓprietatib⁹ rerum sensibiliũ: ꝛ ꝑcipue ani
maliũ est tractandũ. Et Primo in genera
li. Deinde in speciali ꝺ singulis animalib⁹:
bestijs. s. iumentis ꝛ reptilib⁹. quoꝝ nomia
in textu ꝛ in glosis inseruntᷣ. Dicitᷣ aũt ani
mal: oẽ quod ꝯsistit ex carne: ꝛ spũ vite ani
matũ siue sit aereũ vt volatilia. siue aquati
cũ vt natatilia. siue terreũ sicͭ sũt agrestia ꝛ
gressibilia. s. homines. reptilia. bestie ꝛ iumẽ
ta. Ponit aũt Moyses tria animãtiũ ge
nera. s. iumẽta. bestias ꝛ reptilia. vtꝫ i Gen.
j. Vñ ꝺr Basiliꝰ in hexameron. Iumẽta sͭ
animalia in vsum ꝛ adiutoriũ hoim manci
pata. ꝛ Quedã sũt deputata ad laborandũ
vt equi. boues. ꝛ cameli. ꝛ hmõi Quedã ad
lanificiũ. vt oues. ꝛ hmõi. Quedã ad vescẽ
dũ. vt sues ꝛ porci. Reptilia aũt sunt illa q̃
corpis ꝯtractione ꝛ extensione nitūtᷣ ꝛ mo
uentᷣ in anterius. vt vermes serpentes ꝛ co
lubri. Et sͭ tria genera. s. Trahẽtia ore vt ꝟ
miculi q̃ se ore trahũt. Et sunt serpẽtia vt co
lubri q̃ vi costarũ sese rapiunt. Sunt etiã ꝛ

repētia q̄ pedibꝫ repūt.vt lacerte ⁊ botraceſ ⁊ hmōi Beſtie āt dn̄r q̄ſi vaſtie.qꝛ naturā hn̄t feritatʒ Nūc eī vngue ſeui ūt.nūc cornu.nūc dēte.vt apri:leones.tigrides atꝫ lupi.Cōiter tn̄ dicunt̄ beſtie aīalia indomeſtica q̄ iumētis ſūt ferociores naturalit̄.ſꝫ ſūt ſeuiētibꝫ beſtijs mitiores.vt cerui.⁊ hmōi. Ineſt aūt cūctis aīalibꝫ ꝟtus motiua ⁊ ſenſitiua.ſꝫ ſm magʒ ⁊ minꝰ.Nā ſm puriorez ſanguinē ⁊ ſubtiliorē:q̄dā ſūt viuaciorʒ ſenſus ⁊ fortiorʒ eſtimatiōis ⁊ plurʒ ſagacitatʒ Hinc eſt ꝙ bos piger eſt ⁊ ſtabil̄.Aſinꝰ ſtolidꝰ Equꝰ feruēs ī ꝯcupiſcētia feīaꝝ.Lupꝰ īdomitꝰ.leo audax.vulpes aſtuta ⁊ doloſa.Canis gratificꝰ ⁊ memor amicicie Et ſic de alijs.Vn̄ bonitas vl̄ malicia morʒ ī aīalibꝫ:bonitatē vel maliciā ſequit̄ cōplexiōis.vt dt Baſilꝰ.Idē ēt affirmat Arʒ.i li.ð aīalibꝫ.Dic̄ eī ꝙ differūt aīalia ſm mores.qꝛ q̄dā ſūt magne māſuetudis.vt vacca ouis.⁊ q̄dā īdomite feritatʒ vt tigrʒ ⁊ aper agreſtʒ ⁊ q̄daꝫ magne audacie ⁊ magnanimitatʒ.vt leo.⁊ quedā magne fortitudinis ⁊ aſtucie ⁊ malaꝝ ꝑationū vt lupꝰ vulpes ⁊ hmōi.Et iſta diuerſitas accidit ex diuerſitate ꝟtutis agentʒ diſſimil̄r ī diuerſ.Nā vt dt idē ī li.j.Aīalia q̄dā hn̄t ſāguinē.⁊ quedā n̄ vt apes ⁊ oē aīal rugoſi corꝑis.ſed aliū hꝫ humorē loco ſanguis.Hn̄tia aūt ſanguinē ſunt maioris corꝑis ⁊ ꝟtutis.Hinc ē ꝙ quedā aīalia diligūt ſocietatē ⁊ gregatim incedunt.vt cerui ⁊ onagri ⁊ cameli.⁊ quedā ſocietatē fugiunt:⁊ ſil̄ ſocial̄r habitare nō pn̄t.vt aues vncoꝝ vnguiū.⁊ beſtie que de p̄da viuunt. Adhuc dt Aui.j.li.Aīalia quedā ſūt vrbana:quedā agreſtia Et int̄ oīa aīalia hō n̄ p̄t viuere ſolꝰ:⁊ grues ⁊ apes ⁊ formice cōicāt hoī in h.Diſcrepāt etiā aīalia plīmū in nutrimēto.vt dt idē.Quedā veſcunt̄ ſolū carnibꝫ.ſicut leo:tigrʒ:lupꝰ.⁊ hmōi.Quedā veſcunt̄ omnibꝫ:vt canis: muriceps:⁊ hmōi. Quedā graminibꝫ ⁊ frugibꝫ nutriunt̄.vt eq̄ cerui.⁊ hmōi.Et vt dt Arʒ.li.j.Quedā aīalia hn̄t ꝓpriū guſtabile ſicut apes q̄ꝝ guſtabile eſt mel.⁊ pauca.Quedā de nūero dulcium ſic̄ aranee guſtabile ē muſca.Viuit eī ð venatiōe muſcaꝝ.Et quedā ſt̄ venātia alia aīalia.vt leo:lupꝰ ⁊ ſil̄ia.⁊ quedā ſt̄ accumulātia ſuū nutrimentū ſicut ericꝰ ⁊ formica. Cauſa āt quare oē aīal indiget nutrimēto vt dt Auicē.eſt humiditas ſubē ⁊ calor diſſoluēſ humiditatē ⁊ aer calidꝰ circūſtās.vn̄ quia ꝯtinua fit ꝑ calorē humidi deperditio neceſſaria eſt bn̄ficio nutrimēti deꝑditi reſtauratio.Et q̄dā q̄runt victū ſuū de nocte vt aues lucifuge.⁊ q̄dā de die. Dicit etiaꝫ Ariſt.ſicut ⁊ Auicēna.ꝙ q̄dā aīalia oī tēꝑe ſūt ſilueſtria.⁊ q̄dā ſꝑ domeſtica.vt hō:mulus ⁊ capra.⁊ q̄dam cito domeſticant̄ vt elephas.De oī aūt genere aīaliū domeſticorū inueniunt̄ agreſtia ſicut ſilueſtris hō:ſilueſtris bos.ſilueſtris equꝰ ſilueſtris canis agreſtis porcus.Et q̄dā aīalia ſūt magne impetuoſitatis ⁊ bellicoſitatis ⁊ maxīe tp̄e coitꝰ ⁊ amoris. In oībꝫ em̄ animātibꝫ eſt appetitꝰ delectatiōis.⁊ tūc maſculi zelant ⁊ pugnāt ꝑ feminis.Et q̄dā aīalia ingeniant vt ſint illo tp̄e coꝝ cornua(al̄ coria)dura vt porci agreſtes:q̄ ꝯfricātes ſe arboribꝫ ītrāt lutū ⁊ deſiccāt.⁊ iō tūc pugnāt.vt dt Ariſt. Et q̄dā aīalia ſūt magne refrenatiōis ⁊ q̄dā magne ire ⁊ tenacʒ memorie ſicut canis camelus ⁊ aſinus Et q̄dā ſūt debil̄ memorie.vt ſtrutio ⁊ colūba.Et ſolus hō memorat oblita.vt dt Aui.Multa tn̄ aīalia retinēt memoriā eoꝝ q̄ vidēt ⁊ addiſcunt.vt dt Ariſt.lib.j.In ſolis aūt hoībꝫ eſt memoria ꝓut memoria ſubiacet rōni.Et iō dt Aug.li.de ciui.dei.xj.Eſt inq̄t admirāda q̄dam in brutis prudētia In q̄bꝫ tn̄ nulla ſit ꝓprie loquēdo ſcientia.q̄daꝫ tn̄ in eis ſimilitudo ſcientie reꝑit̄.Euidentē em̄ hn̄t ſolertiā.In educatione fetuū.In edificatiōe latibuloꝝ ⁊ māſionū.In inq̄ſitōe nutrimētoꝝ.In medicatione vulneꝝ.In fuga nociuoꝝ.In p̄ſagio mutatōis tēpoꝝ futuroꝝ.In cognitione ⁊ amore pariū ſuoꝝ.Nam cerꝰ cerua̅ diligit.⁊ leo leenā.⁊ vrſus vrſaꝫ.⁊ ſic ð alijs

Dicit aūt Ariſt.ꝙ in om̄i aīali eſt radicabile membꝝ qð ꝓncipiū eſt oīm ꝟtutum naturaliū ⁊ ſpūaliū ⁊ animalium.Et hoc eſt cor:vel aliq̄d loco eius.A cuius radice vt dicit Auicēna:incipit animalium creatio.formatio ⁊ figuratio.Formato aīali bruto ⁊ ꝑfecto:faciem habet reflexā ad ſuū materiale ⁊ originale ꝓncipiū.ſ.ad ipam terraꝫ Sola enim ſtatura erecta eſt a nature ꝓncipio homī reſeruata in quo natura hominiſ ſupra cuncta animantia eſt nobilitata ⁊ mirabiliter ſublimata.vt dicit poeta.Os homini ſublime ðdit celūqꝫ videre.⁊c̄.Propt̄ qð dicit Baſilꝰ Homo corporis voluptate fedat̄ obediendo vētris luxurijs comparatus eſt iumētis inſipientibꝫ ⁊ ſil̄is factus

est illis. Itē dt Basili⁹. Oīa fere terre ani
mantia genitali calore stimulāte: ad ꝓpaga
tionē sui generꝫ ꝛ successionē plis animanꝭ
Et h̄ potissime accidit tpe ṽnali. qn̄ ṽt⁹ ca
loris celestis incipit in animātiū corꝑibus
q̄dammō dn̄ari. Sil'e dt Arist. ꝛ etiā Aui.
Om̄e inq̄t aīal hn̄s semen generat aīal sibi
sil'e. ꝛ iō anīali nō valēti ṽuare (al'as saluare)
spēm suā in se dedit natura membꝝ vt semē
expellat. ꝛ aliud mēbꝝ vt semen recipiat sic
in femina est matrix. Et h̄ est generale oībꝫ
anīalibꝫ in q̄bꝫ est discretio sex⁹. q2 mascul⁹
hꝫ se ꝑ modū forme. femīa ꝑ modū materie
Et iō oē femininū habet matricē: vl' aliḋ lo
co matricis in q̄ suscipiat fetū suū. Et h̄ ac
cidit diuersimode in diuersꝭ. q2 alio mō in
ouantibꝫ: ꝛ alio mō in aliȷs anīantibꝫ interi
us ꝑfecta anīalia ɔcipiētibꝫ sicut de multis
exēplificat Aui. Prefert āt Auic. sequēs
Arist. oīa aīalia hn̄tia: sanguinē n̄ habētibꝫ
Et dt q̄ illa simpl'r sunt nobiliora ꝛ maiora
ī q̄ntitate ꝛ ṽtute Exceptꝫ paucꝫ beluis aq̄
ticis ꝛ marinis. Et subdit q̄ Oē anīal hn̄s
sanguinē nobilē q̄ttuor mouetᷣ instrumētis
q2 q̄ttuor pedibꝫ vtꝫ in brutꝫ. aut duabꝫ ma
nibꝫ ꝛ duobꝫ pedibꝫ vtꝫ ī hoībꝫ. Sil'r ꝛ dua
bus alis ꝛ duobꝫ pedibꝫ. vtꝫ ī auibꝫ pēnatꝫ.
Mlta tn̄ inueniunt aīantia pl'es pedes hn̄
tia. vtꝫ in cācris ꝛ ī erucꝫ ꝛ ī aliȷs Sil'r etiaꝫ
ꝛ pl'es alas. vtꝫ ī papiliōibꝫ: apibꝫ ꝛ locustꝫ.
ꝛ in istis min⁹ viget sanguis q̄ nature ē the
saur⁹. Propt' qḋ pl⁹ ꝛ efficaci⁹ opanꝭ q̄ttu
or organa in ṗmis q̄ꝫ multiplicia in secūdis
ꝛ habiliora sunt mēbra ꝛ efficaciora multū
aīalium ad operandū in ꝑte anteriori q̄ꝫ in
posteriori. q2 calori sanguinis cordis plus
participās ꝛ eis vicini⁹ ap̄propinq̄nt. Ge
nerales aūt anīaliū ꝓprietates tāgit Auicē.
sic dicēs Cōmunicāt aūt q̄dā anīalia in mē
bris vt hō. ꝛ equ⁹ in carne ꝛ ī neruo. Discre
pant āt inter se ī multis. Primo in q̄litate ꝛ
habitudine mēbroꝝ tā simplicium q̄ꝫ cōpo
sitoꝝ. Ut Testudo hꝫ cōchas ꝛ ericius spi
nas. ꝛ hō nō. ꝛ equ⁹ hꝫ caudā ꝛ hō nō. Iteꝫ
discrepāt in q̄ntitate vt os. s. ꝛ ap̄tura ocu
li noctue est magna: ꝛ apertura oculi aqui
le parua Itē discrepāt ī numero. q2 q̄dā sūt
bipedalia. q̄dā q̄drupedalia. ꝛ q̄dam multi
pedalia. vtꝫ in araneis. Quaꝝ q̄dā hn̄t pe
des octo: ꝛ q̄dā hn̄t decē. Itē ī q̄litate: ī co
lore. s. ꝛ ī figura. aut in mollicie ꝛ durīcie. vt
pes bouis est valde dur⁹. pes ṽo hoīs val

de mollis. Itē discrepāt in situatōe. vt patꝫ
in mām̄illis eque ꝛ elephantis. naꝫ mām̄il
le elephātis sub pectore. ꝛ eque sub inguie
sitū hn̄t. Itē discrepāt in actione. vtꝫ in na
ribꝫ elephantꝫ cū q̄bꝫ pugnat. ꝛ in naribus
suis quibꝫ etiā pugnat Itē differūt ī passio
ne. vtꝫ in oculis vespꝑtilionis q̄ sūt valde de
biles. ꝛ hirūdinis ecōuerso sꝭ valde fortes.
vt dicit Auic. Item differūt in animi ap̄pe
titu. Nā q̄dā sunt fortꝫ ap̄petit⁹ ad coitū. ꝛ q̄
dā debilis vt turtur ꝛ elephas. ꝛ q̄dā ap̄pe
tūt cū omī specie. ꝛ q̄dā tm̄ cū sua. ꝛ q̄dā sūt
sꝑ ɔtinētia vt apes. Itē q̄dā sūt magne aui
ditatis ꝛ voracitatis in edendo. ꝛ iō q̄dā ve
nanꝭ de nocte. vt lupi q̄ dicunꝭ habala. et q̄
dam de die vt accipiter ꝛ aquila. ꝛ quedaꝫ
vtroq̄ꝫ tpe scꝫ de die ꝛ nocte sic catti. Iteꝫ
In omī aīali necessaria sunt diuersa mēbra
sibi inuicē submīstrātia ꝓpt' diuersitatē opa
tionū. Un̄ ꝛ ossa sunt necessaria vt sint toti
us corꝑis sustentamentū. Cartilagines ne
cessarie sūt ad defensionē carnis ab ossium
lesiōe. Nerui etiā necessariȷ sūt ad mēbroꝝ
ɔiūctionē. ꝛ sensus ac mot⁹ ꝑ mēbra depor
tatōem. ꝛ sunt duri ad incisionē ꝛ flexibiles
ꝓpter curuatōem. Caro fuit necessaria ꝓpter
vacui impletōem ꝛ caloris vitalis ɔseruati
onem' Cor necessariū est ꝓpter ṗncipiū vite:
ꝛ spirituū generatōem. Pulmo ꝓpter neces
sitatē respirandi ꝛ frigidi aeris attrahendi
ad caloris cordis mitigatōem. Stomach⁹
ꝓpter ciboꝝ ṗmā digestionem Epatis suba
est necessaria ad sanguinis generatōeꝫ. Ve
ne sunt necessarie ad sanguis ꝑ membra de
portationem. Intestina fuerunt necessaria
ad fecis depurationem et euacuatōem. Re
nes ꝛ genitalia ad speciei conseruationem
Fel necessarium est propter digestionis cō
fortatōeꝫ. Splen propter superflui humo
ris melancholici recollectionē. Caput cuꝫ
suis contentis fuit necessariū ad totius cor
poris sensificatōem ꝛ gubernatiōem. Col
lum fuit necessariū ꝓpter corꝑis et capitꝫ cō
iunctionē. ꝛ vocis formatiōem. ꝛ ad cibi ac
potus ad stomachū traductōnem. Pectus
necessariū est ad cordis ꝛ spiritaliū mēbro
rum defensionē. Brachia ꝛ manus ad ope
rationē. Latera ꝛ coste ad naturaliū mem
brorum conseruatōem. Crura ꝛ pedes ad
corporis supportatōem ꝛ voluntariā de lo
co ad locum corporis motionem. Cutis est
necessaria ad omniū interiorū ab extrinseco

nocumēto munimē. Et pili necessarij sūt ad
cutis cōseruationē. Ungule fuerūt necessa-
rie ad extremitatū custoditionē. ⁊ etiā ī mł
tis animalib⁹ ad defensionē. Ingeniata ē ei
natura in singul' animātib⁹ vt aliqd habeāt
munimenti ꝯtra lesionē. Et ideo cerui hn̄t
cornua. apri culmos. ⁊ leones vtunt̄ vngui
bus ꝑ mucrone. Et sic patet ꝙ ī aialib⁹ ni-
hil ē supfluū. nihil diminutū. Miora antez
aīalia que carēt dētib⁹ acut; ⁊ vnguib⁹ ⁊ cor
nib⁹. agilitate ⁊ mēbroꝝ habilitate ad fugā
muniunt̄. vt patet in leporibus et damul' ⁊
hmōi. Itē oē aīal generās aīal aliō hꝫ ocu-
los p̄ter talpā q̄ hꝫ ocl'os clausos tela. ⁊ hec
tela data est ei ꝓpt̄ debilitatē visus. Et om̄e
aīal hn̄s aures mouet eas p̄ter homīez. Et
omne animal spirat. Sed q̄daꝫ ꝑ vias ma
nifestas: vt ꝑ os et nares. ⁊ Quedā ꝑ vias
occultas. s. ꝑ occultos poros: vt apes ⁊ mu
sce. et aīalia anulosi corꝑis. Et om̄e aīal q̄-
drupes habēs sāguinē habꝫ medullā. ⁊ ma
xime hō habꝫ mł'tū de medulla respectu sui
corꝑis. ⁊ h̄ fuit necessariū ꝓpt̄ ei⁹ mł'tiplices
oꝑationes. Et omne aīal hn̄s cornua habꝫ
soleas pedis scissas: excepto aīmali vnico
(al's vnicorni) qō vnū cornu hꝫ in fronte: ⁊
vnā soleā in pede sic̄ equ⁹. Et om̄e aīal cor-
nutū habꝫ cornu vacuū p̄ter ceruuz et vni-
cornē. Et oē aīal cornutū est q̄drupes: hn̄s
scꝫ cornua naturalit̄: excepto serpente q̄dā
in egypto q̇ cornutus inuenit̄. ⁊ cerastes a
multis nuncupat̄. Et dico ō aīalib⁹ cornua
hn̄tib⁹ que sunt de natura ossis. Nā testu-
dines habent q̄dam cornua mollia ⁊ visco-
sa. tm̄ cornua nō st̄: sed poti⁹ q̄dā additamē
ta cum q̇bus testudines (qꝛ debilis sunt vi
sus) vias sibi q̄runt. Et siqua occurrerit eis
dura: statim cornua retrahūt. ⁊ intra suas
conchulas se recondūt. Nam suis cōchul'
vtunt̄ ꝑ domib⁹ et ꝑ castris. Itē q̄dam ani
malia habēt dentes in vtraqꝫ mandibula. ⁊
q̄dam inferi⁹ tm̄. ⁊ que nō habēt dentes ī su
ꝑiori mandibula sunt cornuta. qꝛ materia
illa trāsit in cornua. Nullū animal hn̄s dē-
tes recuruos sine culmos: vt aper: hꝫ cor-
nua. qꝛ mat̄ia illa trāsit in culmos. Culm⁹
enī ⁊ cornua sil' nō ꝯueniūt. Et aīalia depu
tata prede hn̄t dētes diuisos et acutos: vt
meli⁹ possint intrare p̄dā et euellere frustuz
vt lupi ⁊ leōes. Aīalia ẜo domestica vt vac
ca: ⁊ domesticabilia: vt elephas ⁊ camelus
dentes hn̄t eq̄les et ꝯtinuos q̄si sint vnum

vt meli⁹ comedāt herbā ⁊ eq̄li⁹ p̄scindāt eā
circa t̄rā. Nec habꝫ aliqō aīal pl'es ordines
dentiū ī ore q̄ꝫ duos: except; piscib⁹. q̇ pret̄
dentes maiores q̄s habēt serratos ⁊ distā-
tes ī mādibul': habent interi⁹ dentes q̄dam
modo insitos: quibus vt dicit Aristo. r̄col
ligunt cibos ne aque liq̇ditate de ore citi⁹
diluant̄. vt patet ī lupis aquaticis. i. lucijs
⁊ etiā in multis alijs. In india tm̄ dicit̄ eē
animal monstruosum simile in corpore vr-
se. et in crine homini ⁊ in facie. ⁊ habꝫ caput
rubeum sicut miniū. Os maximū et horrē
dum. ⁊ ī vtraqꝫ mādibula tres ordīes den-
tium inuicē distinctorū. Cui⁹ extrēitates st̄
vt leonis. ⁊ cauda ei⁹ ē sil'is caude scorpio-
nis agrestis habētis aculeū. ⁊ ꝑcutit pilis
suis sic̄ porc⁹ agrest; suis setis. Et hꝫ vocē
horribilē sicut vocē tube. ⁊ ē veloc; cursus
et comedit hoīes. ⁊ inter om̄s bestias ter-
re nulla crudelior: nulla mōstruosior inue-
nit̄: vt dic̄ Auic̄. ⁊ hec bestia grece vocat̄ ba
ric⁹ vt ōt idē. Pli. āt li. viij. c. xxij. Apō me-
dos inq̇t vt scribit Hesyas est bestia ꝑnici
osissima quā māntichorā vocāt: habēs tripli
cē dentiū ordinē pectinatim sibi alterutruz
cocuntē. auricul' et facie hoī simil' est. Ocu-
los glaucos habꝫ et colorē sanguineū: leo-
ni similis. cauda scorpionis modo spicula
ingerēs et infigēs. ⁊ vocē habꝫ voci homi-
nis silēz: vt si misceat̄ voci hoīs: fistule ⁊ tu-
be nitit̄ (al's videt̄) ī ꝯcētib⁹ ꝯueīre ⁊c̄. Vnō
idē ē aīal de q̄ Auic̄. loq̇t̄ ⁊ Pli. Itē om̄e
aīal generās aīal hꝫ duos renes ⁊ vesicā: sꝫ
aīalia ouātia nō hn̄t renes vł' vesicā. Sup-
fluitas enī hūidi ī auib⁹ trāsit ī vngues ⁊ ī
pēnas. In natatilib⁹ trāsit in cōchulas ⁊ in
squamas: et iō nō indigent mēbro supflui
humidi receptiuo. Itē oē aīal hn̄s cornu
⁊ nō hn̄s dētes supius ruminat. ⁊ habꝫ plu
res vētres. vnū valde magnū. ⁊ aliū minorē
vnū longū et aliū ampliū. Et cā q̄re hn̄t mul
tos vētres ē multiplex digestio. qꝛ suus ci-
bus est siccus et nō bene masticatus in p̄n
cipio propter auiditatē comedendi. et ideo
oportet iteꝝ masticari. De maiori enī̄ vētre
attrahit̄ cibus ad os vt iteꝝ masticet̄. et sic
masticatus trāsmittitur ad secūdū vētrez vt
ibi digerat̄. ⁊ sic masticare vocat̄ ruminare:
vt dicit Auic̄. Itē dicit Auic̄. li. ij. c. j. Ego
dico ꝙ oē aīal hn̄s sepū habet cerebrū pin-
gue. ⁊ qō nō hꝫ sepū nō habꝫ medullā vnctu
osam. Et omne spirans habet pulmonem

vel aliquid loco pulmonis sicut piscꝫ bran
chos ꝑ quos aquā cū aere attrahit: et post
emittit. Et oīe aīal habēs sanguinē habꝫ
cor et epar. Que ṽo carēt sanguīe carēt cor
de. habent tñ aliq̄d loco cordis in q̄ est se
des vite. Itē oīa aīalia generantia hñt fel.
Quedā occulte vt ceruꝰ: equus mulꝰ: et q̄
dā manifeste. Solꝰ delphinꝰ caret felle. licꝫ
generet et spiret. Aīalia aūt ouātia habent
fel magnū vel pūū. sicut pisces et serpentes
Itē dicit ꝙ omne aīal habēs sanguinēꝫ
habꝫ semē: ⁊ Omne sanguinosum generās
aliud habꝫ q̄ncꝫ sensus. nisi q̄ddā genꝰ mu
ris: cuiꝰ oculi sunt coopti. ⁊ hꝫ pupillā sub
corio. Et vie sensuū in aliq̄bꝰ sunt occulte.
vt aures et nares in piscibꝰ q̄ audiūt. vt pa
tet qꝛ fugiūt strepitū ⁊ olfaciūt. aliť nō veni
rent ad rete ꝓpť lac ⁊ carnes assas ꝓpť quas
cācri intrāt sportulas piscatoꝝ. Et iō dicit
Arſ. vt dt Auic. ꝙ delphini et vnū aliđ ge
nus pisciū ad tonitruum et alium motum
magnū ⁊ sonitū repētinū cadūt ad fūdū sic ī
eis essꝫ epilēsia. ⁊ tūc capiūť acsi eēnt ebrij.
⁊ fugiūt a loco ablutōis (al's habitatōis) al
teriꝰ piscꝫ inťfecti. et fugiūt a sanguīe alteriꝰ
piscꝫ. ⁊ fugiunt sordida retia ⁊ sportulas ī
mundas: ⁊ libenť subintrāt nouas. Et aīa
lia anulosi corꝑis hñt acutos sensus q̄zuis
occultos vt apes ⁊ formice. vñ audiūt a re
motꝫ ⁊ olfaciūt. ⁊ ī q̄busdā odoribꝰ delectā
tur. et in q̄busdam interficiunť vt odore sul
phurꝫ et cōbuste pelľ. et combusti cornu cer
ui. Unde apes nō manēt in loco mali odo
ris: sed q̄escūt in loco odorifero. et vbi est
dulcedo: vt dič idē. Itē vt dič idē. Differ
rūt aīalia ī mō vociferādi. qꝛ q̄dā hñt vocē
fortē et acutā. quedā debilē et remissam. q̄
dam autē valde modicā siue nullā. Et sola
aīalia hñtia tracheā arteriā et pulmonē ⁊ re
spirātia dāt vocē. Sed q̄ nō respirāt aliqñ
faciūt sonitū: aliqñ sibilū. Et aīalia faciētia
vocē: faciūt tonos. Et aīalia maxīe vocife
rāt et garriūt tꝑe coitꝰ ⁊ amoris. ⁊ ꝑ ꝓprias
voces se cog̃scūt: et ad amplexus se īuitant
Itē idē. Oīe aīal habēs sanguinē qđ am
bulat: vigilat et dormit. ⁊ oē hñs palpebras
claudit eas cū dormit. et oīe aīal ouās fa
cit somnū tenuē. Itē oē aīal indiget nutri
mento sibi ꝯueniēte: ⁊ sue cōplexiōi rñdēte.
⁊ h̄ est necessariū: vel ꝓpť indiuidui sustēta
mentū. vel ꝓpter eius augmentatōem. vel ꝓ
pter deꝑditoꝝ ꝑ calorē ꝑhabitū restaurati
onē. Sꝫ ī mō sumēdi cibū ē mag̃ differen
tia. siľr ī sumēdo potū. Nā aīalia gressibilia
q̄ sunt cōpleti ⁊ equalis labij sugēdo bibūt.
vt hō equus vacca et mulus ⁊c. Aīalia ṽo
q̄ sunt inequaľ labij. in q̄bꝰ. s. labiū inferius
nō respōdꝫ equaliť supiori sed est breuius:
lambēdo bibūt. vt canis cattꝰ ⁊ hmōi. Un
de ſm dispositionē labioꝝ ꝑ equalitatē vľ
inequalitatē: quedā sugunt et quedam lam
bunt. Et iō ingeniata ē natura vt canis ⁊ ce
tera lābentia teneriorē ac longiorē habeant
liguā ac flexibiliorē: vt sit habilior ad aque
cōphēsiōeꝫ ⁊ ipiꝰ ad os deportatōeꝫ. Mul
ta tñ aīalia etiā quadrupedalia sūt que ñ bi
bunt nisi raro: vt lepores et cunicľi ⁊ hmōi
qꝛ taliū aīaliū cibus est valde hūidꝰ. ⁊ eius
hūiditas est eis loco potus. ⁊ sufficit ad ci
bi deportatōeꝫ ꝑ mēbra et ad caloris phy
sici mitigationē. Cetera ṽo animātia q̄ sunt
multe caliditatis ⁊ siccitatis cōplexionalis
vel accidentaľ: et vtunť cibo sicco aut cali
do: potu indigēt ad p̄dicta (al's p̄dā) Et hec
est causa q̄re colūbe ⁊ ceťe volucres q̄ non
sūt rapaces bibūt. qꝛ comedūt g̃na ⁊ hmōi.
⁊ eaꝝ cibꝰ ē grossus calidꝰ atꝫ siccꝰ. Aues ei
p̄de vtunť cibo humido actualiť. ⁊ iō nō bi
bunt nisi raro. Et qñ bibunt signū ē infirmi
tatis. ⁊ ꝙ in eis est excessus caloris innatu
ralis: vt dicit Aris. et Auič. Itē dt etiaꝫ
Auič. ꝙ aīalia pui corꝑis mag̃ sunt inge
niosa q̄z illa q̄ sunt magni corꝑis. vt patꝫ in
araneis: apibꝰ ⁊ formicis. quoꝝ opa sūt ita
subtilia ꝙ ad siľia facienda sensus hoīs nō
attingit. Supplet enī in eis natura in sen
su et ingenio: qđ illis videť deficere ī forti
tudine et ṽtute: vt dt idē. Itē vt dič So
linus in li. de mirabilibꝰ mūdi circa finem.
Oē aīal hñs dētes serratos est gulosū ⁊ bel
licosū. vt ptꝫ ī cane: pāthera: leone: ⁊ vrso. et
femine taliū animaliū filios generāt incom
pletos: vt canis cecos. et vrsa generat fru
sta carnea ꝑ liniamēta nō distincta que cu
bat illa sub ascellis suis. sič gallīa sup oua.
⁊ lābēdo paulatim format ea donec formaꝫ
recipiāt debitā et figurā. Pāthera siľr et lee
na filios ꝓcreant sꝫ nō ꝑfecte effigiatos nec
cōpletos. Itē oē aīal faciēs multos filios:
ꝑmo nascētē mag̃ diligit: ⁊ mag̃ sibi repu
tat naturalē. et ideo q̄dam aīalia deuorant
fetꝰ suos p̄ter ꝑmū. sicut quedaꝫ porce face
re sunt cōsuete: vt dicit idē. Itē Idē. In oīb.
bus aīalibꝰ faciētibꝰ filios icōpletos causa

incōpletionis gulositas est, qꝛ si expectaret
natura vsqꝫ ad cōplementū sugendo interfi
ceret matrē ꝓpt̄ immoderātiā appetitus Et
iō celer in talibus ē natura vt citi⁹ nascātur
ꝛ vt citi⁹ oriant̄: ne pariētes nimis aggrauē
tur. Itē qꝛ aīalia talit̄ generata sūt bellicosa
ꝛ ꝓptervictū: vt dic̄ Auic̄. sibi inuicē odiosa
Ingeniata ē natura remediū ad speciei sal-
uationē vt multi filij parit̄ pariant̄. vt si for
sitan multi ꝑeant in bello: saltē in paucꝫ spe
cies ꝯfuet̄ et saluet̄. ꝛ iō lupa parit ml'tos fi
lios sic̄ et cāicl'a. Silr̄ ꝛ vipa vt d̄ꝛ. xx. filios
parit sil'. vt dic̄ idē. ꝛ iō cū filij vipe multi sil'
viuāt in ventre: ex auiditate nutrimēti mul
tū sugunt. ꝛ attrahūt d̄ humore. Vn̄ mater
tot nutrire nō sufficiēs deficit et morit̄ ante
q̄ꝫ possit ad plenū filios suos ꝑturire Itē
dicit Aris. ꝛ Auic̄. qꝫ aīalia hn̄tia dētes cō
iunctos ꝛ sotulares sunt paucoꝝ filiorum.
habentia ꝟo dētes diuisos et acutos ꝛ pe-
des ml'te fissure sīt ml'toꝝ filiorū et ml'ti sper
matis. Et aīalia hn̄tia ꝑuū corp⁹ plurꝫ gene
ratōis sūt q̄ꝫ aīalia magni corꝑis. Et aīalia
q̄ paucioꝝ sūt generatōis: pauciora habēt
vbera ꝛ differētia q̄ ad sitū. ꝛ iō canicl'a ha-
bet ml'tas mām̄illas: sil'r et porca: que sunt
multoꝝ filiorū. Itē aīalia suꝑflui coit⁹ ꝛ
ꝯtinui sunt breuioris vite q̄ꝫ illa q̄ raro coe
unt ꝛ tꝑate. ꝛ ꝓpt̄ h̄ eunuchi diuti⁹ viuūt: qꝛ
neru⁹ eoꝝ p̄scindit̄ ꝑ quē descēdit semē Idē
d̄t Gal'. li. de spermate. Et hmōi rōez assigt
Auic̄. in li. de aīalibꝫ: vbi dic̄. Sperma in-
q̄t fit de semīe bono et plene digesto. q̄ iam
est ꝯuertibil' in mēbrorū nutrimentū. ꝛ ideo
qn̄ hō eijcit illū hūorē seminalē multū dis-
colorat̄ ꝛ debilitat̄ corpus magis q̄ꝫ si q̄dra
gesies exiret sanguis de corꝑe. qꝛ sperma ē
res habilitata ad transeūdū in mēbra. et iō
qn̄ coit (al's exit) aufert̄ membroꝝ nutrimen
tū naturale. ꝛ fit magna deꝑditio spirituū ꝛ
virtutū in corꝑe aīalis. Vn̄ freq̄ns coit⁹ et
īmoderat⁹ est cā quare corpus dissoluit̄. et
sic vita ꝑ ꝯn̄s breuiat̄. Et iō elephas diutis
sime viuit: qꝛ castitatē amat ꝛ libidī raro va
cat. vt dicit idē. Hucusqꝫ Aris. ꝛ Auicē. et
Solin⁹. Isaac aūt ī dietꝫ vniuersalib⁹
tractat de aīalibꝫ ꝑut sūt hūani corꝑis nut-
tiua. Nā q̄dā aīalia ꝯueniūt hūane cōplexi
oni. vt agni: hedi: oues ꝛ porci int̄ domesti-
ca. Cerui ꝛ capreoli int̄ siluestria. Et q̄dam
oīno ꝯ̄triantur. ꝛ hoc in nimio calore: vt ty
ri et serpentes. Vel ī nimia frigiditate. vt a-
ranee ꝛ scorpiōes. Quedā ꝟo nature hoīs
dissilia sunt: sꝫ tn̄ nō om̄ino repugnātia nec
mortifera. sicut sunt Ericij lepores atqꝫ vul
pes. ꝛ cet'a animalia habentia ꝯ̄uis odoris
carnes. Talia enī aīalia pessīma p̄bent hūa
no corꝑi nutrimenta. Siluestria aūt aīalia
sūt calidiora et sicciora ꝛ macilētiora q̄ꝫ do
mestica. Tū ꝓpt̄ mot⁹ ꝯtinuitatē: et ꝓpt̄ iha
bitati aeris caliditatē. Tū etiā ꝓpt̄ nutrimē
ti sui siccitatē. ꝛ ideo carnes habent durio-
res ꝛ indigestibiliores. Qd̄ patet: qꝛ eorūꝫ
carnes occise nō ita cito putrescūt sic̄ dome
stice. Vn̄ oīa siluestria minus sunt sapida ꝛ
minus nutribilia q̄ꝫ domestica: exceptis ca
preolis siluaticis. q̄ ceteris saporosiores sīt
laudabiliores et nutribiliores. Corꝑa enīꝫ
eoꝝ ex motu rarificant̄: ꝛ hūores subtiliant̄
ꝛ pori aꝑiunt̄. ꝛ humores q̄ sunt causa gra-
uitatis odoris dissoluunt̄. ꝛ sic saporosio-
res rōe motus et laboris accidentalit̄ effi-
ciunt̄. Nam ꝑ hmōi discursus tꝑat̄ eoꝝ na
turalis frigiditas. ꝛ ideo ī animalibꝫ silua-
ticis magni exercitij et multi mot⁹: ꝯ̄uitas
saporꝫ ꝛ odorꝫ amputat̄. ꝛ tenerior efficit̄ ca
ro aptꝫ porꝫ ꝛ resolutꝫ hūoribꝫ. ꝛ eoꝝ caro fa
cili⁹ ꝛ citi⁹ digerit̄ ꝛ mēbris incorꝑat̄. ꝛ rōe
sue siccitatis natural' tardi⁹ a mēbris dissol
uitur. Int̄ ista aūt aīalia Quedā nutriunt̄
in locis humidis et aquosis. et eorū carnes
multū sunt nutritiue ꝛ velociter digerūtur.
sed cito a mēbris dissoluunt̄. Quedā vero
pascunt̄ in locꝫ siccis et montuosis. et iō eo
rum carnes sūt laudabiliores in custodien
da et regenda sanitate ꝯueniētiores. ꝛ ī con
fortatōe ꝛ duratōe ī mēbrꝫ ꝑfectiores. Ani
malia aūt q̄ domesticāt̄ ꝛ pascūt̄ ī domibus
carnes hn̄t vnctuosiores (al's viscosiores)
ꝛ grossiores ꝓpt̄ ml'tas comestiōes ꝛ cibi sui
corruptōes. Et iō durioris sūt nutrimenti
ꝛ ad digerēdū ī stōacho ꝛ epate duriores.
Nā vt d̄t Hypo. ad cognitōez bonitatꝫ na
ture Aīaliū q̄ ad corꝑis nutmētū ꝯfert scī-
re loca et pascua vbi nutriunt̄. Aerē hūidū
vel siccū in q̄ ꝯuersant̄. et Quantitatē mot⁹
et q̄etis. q̄lit̄ scꝫ in exercitio vl' ocio natura-
liter vl' accidentalit̄ disponunt̄. Aīalia autē
que naturalit̄ sunt domestica minoris calo
ris sunt. ꝛ maioris hūiditatis q̄ꝫ siluestria.
ꝛ ideo eoꝝ carnes sunt molliores ꝛ ad dige
rendū faciliores. Ex ml'ta enī q̄ete pori clau
dunt̄. et ꝑ inclusum calorem hūores grossi
dissoluunt̄. vn̄ carnes mollescūt ꝛ attenuāt̄.

etq̄ nimiũ comedũt ꝛ bibũt augmẽtãt hũo
rũ sup̃fluitates. ꝛ pinguedies mltiplicãt. et
ideo taliũ aĩaliũ corp̃a sunt mltũ nutritiua
ꝛ sapida. et p̃ corp⁹ ꝛ venas facile penetrati-
ua. Ex multitudie enĩ viscositatis et hũidi
tatis corruptõi ꝛ putrefactõi sũt vicina: et
hũoris sup̃flui generatiua. Et q̃uis natura
lit̃ mltũ nutriãt: tñ ꝓpt̃ excessum hũiditatis
cito a mẽbris dissoluũt. Et sic accñtalit̃ mi
nus q̃ȝ siluatica nutrimẽti corp̃i admĩstrãt.
q̄ siluatica ꝛsi parꝫ naturalr̃ nutriãt: verꝫ tñ
q̄ dura : sũt ad dissoluẽdũ tarda. in mẽbris
q̃bꝫ assĩlant̃ diuti⁹ p̃seuerãt. Et iõ accidẽta-
lit̃ antiq̃ ea nutrire asserebãt. In oĩ etiam
genere aĩaliũ masculina sũt calidiora femi-
nis: ꝛ mnioris hũiditatis. ꝛ ideo subtiliorꝫ
ꝛ laudabilioris nut̃mẽti sũt carnes mascl'o
rũ q̃ȝ femiarꝫ : excepta cap̃na: q̃ ĩ feĩa lauda-
bilior est naturalit̃ q̃ȝ in mare. Nã ĩ feĩa ei⁹
hũiditas tp̃at siccitatẽ cõplexionalẽ. sȝ ma-
sculina caliditas incẽdit siccitatẽ mascl'i na
turalẽ. ꝛ ideo laudabilior ẽ caro feminea in
hac specie q̃ȝ masculina: q̄ magis est tp̃ata
ꝛ a siccitatis excessu elõgata ampli⁹. ꝛ h̃ si-
ue sit recẽs siue antiq̃. Et maxie qñ lacti ad
huc est vicina. q̄ tũc ei⁹ naturalẽ siccitatẽ
tẽperat. ꝛ laus lactis: ꝛ laus femineitatis.
Aĩalia ṽo castrata int̃ cõplexionẽ maris et
femine sũt mediocria. Nã carnes castrato-
rũ minus calefaciũt mascul'. pl⁹ femĩs. tar-
dius maribꝫ ꝛ citi⁹ femĩs digerũt. ꝛ iõ mio-
ris sũt nutrimẽti ꝛ detioris mascul' ꝛ maio-
ris feminis bonitatis. Et est regula q̄ inter
aĩalia naturalit̃ humida meliora sunt ma-
sculĩa femĩs. ꝛ meliora sunt in etate p̃fecta
q̃ȝ imp̃fecta. Int̃ sicca aũt naturalit̃ femĩea
sũt meliora mascul'. ꝛ h̃ ĩ etate imp̃fecta po-
tius q̃ȝ p̃fecta: vt dicit idẽ. Itẽ variat̃ bo
nitas aĩaliũ ex diuersitate etatũ. Nã aĩalia
valde lacti vicia st̃ magne hũiditatꝫ ꝛ visco
sitatis ꝛ lubcitatꝫ. ꝛ iõ eorꝫ carnes phlegma
ticas sup̃fluitates generãtes sunt. nisi sicce
sint naturaliter: sicut bouine et cap̃ne. Et ta
liũ carnes in tali etate sunt laudabiliores.
maxime si nutrita fuerit bono lacte. Meli-
ores sunt autẽ carnes aĩaliũ a lacte sep̃ato-
rũ. q̄ minoris sunt hũiditatꝫ ꝛ viscositatis
ꝛ tp̃ate soliditatꝫ. In etate ṽo iuuẽcl'a qñ a-
nĩalia sũt ĩ statu: tũc st̃ eorꝫ carnes duriores
ꝛ sicciores. ꝛ maxie si aĩalia sicce fuerĩt com
plexiõis. ꝛ iõ ad digerẽdũ sunt eorꝫ carnes
duriores. In mẽbrorꝫ tñ ꝯfortatõe sũt lau-
dabiles. et in duratõe pl⁹ q̃ȝ in regẽda sani-
tate. vt dic̃ idẽ. In q̃rta ṽo etate. s. ĩ decrepi
ta q̃ ad esũ pl⁹ sũt ĩutilia duplici de cã. q̄ vi
cina sũt caloris natural' extinctõi: ꝛ hũidita
tis subalis ꝯsumptõi. ꝛ ideo eorꝫ carnes st̃
durissime. et oĩno indigestibiles: maxime si
sicce fuerint cõplexionis. Et ideo est gene-
rale inter oĩa aĩalia volatilia et gressibilia:
crescentia: q̄ sunt q̃ ad nutrimẽtũ laudabi-
liora q̃ȝ qñ post declinatõez ad seniũ magis
sunt onerosa (al' annosa) vt dt̃ idẽ. Itẽ est
diuersitas ex p̃te nutrimẽti. Nã q̃ pascũt in
mõtibꝫ sũt melioris sanguĩs et subtiliorꝫ et
acutioris ꝓpt̃ paucitatẽ cibi. Que ṽo nutri
unt̃ ĩ palustribꝫ sunt sanguĩs grossioris: et
maioris pĩguedĩs: ꝛ mĩoris caloris ꝛ ãpli-
oris oppilatõis. Aĩalia aũt pascẽtia maio-
res herbas vt boues: macilẽtiora sunt ĩ hy-
eme q̃ȝ in vere vl' estate. qñ ĩ hyeme eis de-
ficiũt nutrimẽta. Et iõ post mediũ verꝫ vel
antea ĩcrassãt̃ l' augm̃tãt. ꝛ eorꝫ carnes sapo
rosiores et laudabiliores efficiũt ꝓpt̃ a bũ-
dantiã ꝯgrui alimẽti. Aĩalia ṽo minutas
herbas pascẽtia ab ĩitio verꝫ vsq̃ȝ ad mediũ
estatꝫ sũt crassiora ꝛ teneriora: bonitate car
nis laudabiliora. q̄ tũc cõpetẽtia inueniũt
nutrimẽta. Sũt ꝛ alia aĩalia pascẽtia ramo
rũ ꝛ ṽgularꝫ extrẽitates. ꝛ ista sũt bõa ab ini
tio estatꝫ vsq̃ȝ ad hyemẽ. q̄ tũc sũt rami tene
riores ꝛ hũidiores. Vñ aĩalia q̃ minutꝫ v-
tunt̃ herbis ꝛ siccis meliora sunt q̃ȝ illa q̃
hũidis herbis nutriunt̃. Et illa que teneros
ramos comedũt atq̃ȝ frõdes meliora sũt q̃ȝ
illa q̃ domi fructibꝫ alunt̃. Et q̃ parꝫ come-
dunt ꝛ bibũt: sũt multũ comedẽtibꝫ ꝛ bibẽ-
tibꝫ meliora. Nã tã mõtuosa q̃ȝ cãpestria a-
nimãtia ex freq̃ntia sui exercitij atq̃ȝ motus
domi nutritꝫ sũt meliora. Nã subtilior aer
ꝛ siccior a talibꝫ attrahit̃ rõe discursus vn-
de minuũt hũorũ sup̃fluitates ꝛ desiccãt. et
sic sue ꝯplexiões tp̃ant̃. Ecõuerso aĩalia q̃
domi nutriũt ex p̃uitate puri aerꝫ ꝛ defecti
one mot⁹: ꝛ mltitudie cibi ꝛ potus ĩ sua cõ-
plexiõe min⁹ laudabilia inueniunt̃. Diuer
sificant̃ iterꝫ aĩalia ẜm pinguedinẽ ꝛ maciẽ
ꝛ mediocritatẽ. Nam q̃ sunt crassissima sũt
pessima q̃ ad esũ. Nocẽt eĩ digestiõi. q̄ su-
per cibũ natãt. ꝛ cibũ ĩflãt. ꝛ villos stõachi
emolliũt. ꝛ lubcitatẽ et viscositatẽ tribuunt
stõacho et inducunt. Et iõ nimia pinguedo
humidum stomachum dissoluit: deficiente
ꝯtẽtiua et ꝯfortatiua et expulsiua. stõachũ

ꝓo taliū nimis incēdit sic ignis exterius ac
cēdi pīguedīe cōsueuit. Et iō ꝑceperūt anti
qui: vt etiā de crassissimis aīalibꝰ sola caro
rubea pinguedie denudata cōit comedat.
Aīalia ꝓo macerrīa sunt neruosa. parū su-
guinis hn̄tia et paꝝ hūida. ⁊ iō paꝝ nutrimē
ti corꝑi hūano mīītrātia. Sꝫ aīalia q̄ inter
maciē ⁊ crassiciē sūt media: sūt tēꝑatiora et
laudabiliora: cū nō tātū pinguedis habeāt
vt calorē intēdāt et villos stomachi lubcēt.
nec tātū maciei vt naturā infrigidēt. ⁊ a san-
guie eā depauꝑent siue ꝑuēt Itē inueītur
diuersitas ī aīalibꝰ ſꝫ tēpoꝝ mutatōeꝫ. Nā
q̄dā aīalia ī vno tp̄e a medulla ⁊ sāguine de-
pauꝑant. q̄ ī tp̄e opposito plēa inueniūt. Et
h̄ sensibilit̄ patꝫ ī cōchilibꝰ marꝫ. ⁊ ī cerebro
hoīs. ⁊ forsan cuiuslibet aīal': vt exp̄sse dicit
Aris. li. de ꝓꝓetatibꝰ elemētoꝝ. ⁊ iō ml'ti in
vna ꝑte mēsis vl' anni īfirmāt q̄ ī tp̄e oppo
sito tuti ab oī infirmitatꝫ īpetu cogscunt. vt
ptꝫ ī lunaticꝫ maniacꝫ ⁊ caducꝫ. De h̄ quere
sup̄ in ca. ḋ luna. Sil'e dic̄ Auic̄. de simia q̄
ſm mutatōem tēpoꝝ. ⁊ maxīe ſm lune cur-
sū letat vl' tristat. Sic et q̄dā aīalia ī vno tē
pore macerāt q̄ꝫtūcūqꝫ victualia tūc abun-
dāt. ⁊ eadē ī tp̄e opposito etiā dormiēdo im
piguāt: vt ḋt Aui. Glires inq̄t tp̄e hyema-
li n̄ mouet: ſꝫ iacent sic̄ mortua. ⁊ nihil ꝯme
dētes dormiēdo īpinguāt Repūt ꝓo ī tp̄e e-
statꝫ ⁊ se mouēt ī estate ꝯ estū sol'. Sil'e nar-
rat de hirūdibꝰ ⁊ q̄busdaꝫ aliȷs auibꝰ: q̄ q̄si
mortue iueniūt ī arboꝝ ꝯcauitatibꝰ tp̄e hye
mali. q̄ postea vires resumūt. ⁊ q̄si dormiē-
do fortiores effecte agiles se oñdūt tp̄e esti
uali. Sic ⁊ vrsa ſꝫ Auic̄. Arist. ⁊ Solinuꝫ
pꝰ ꝯceptū ml'to tp̄e ī locꝫ abditꝫ se abscon-
dit. ⁊ tūc tp̄is cibū penitꝰ nō assumit. Que-
re īfra eodē ḋ vrso. Sic ⁊ pisces vno mēse ī
pinguāt. ⁊ stati in seq̄nti tp̄e macerāt. Et q̄-
dā īpinguāt vēto septētrionali: vt pisces lō
gi. ⁊ q̄dā meridiōali: vt pisces ampli. ⁊ q̄dā
ī tp̄e pluuiali sic̄ ibidē ḋt Arꝫ. Aq̄ inq̄t plu
uie ꝯuēit oībꝰ testei coꝝ p̄ter piscē q̄ ḋr koy
teā: q̄ si gustauerit ḋ aq̄ pluuiali ipo die mo
riet. Itē q̄busdā nocet pluuia q̄m excecat
eos si fuerit ml'ta. Sil'r q̄dā aīalia vno tp̄e
se renouāt: et sua sup̄flua deponūt ⁊ immu
tant. vt cancri suas testas. cerui cornua: et
accipitres plumas suas Sic̄ etiā ḋt Isa
ac. Carnes aīaliū in q̄bꝰ dn̄at siccitas ⁊ etiā
caliditas: vt cameline: ī estate sūt illaudabi
les: ſꝫ in hyeme sunt cōueniētes. Et carnes
aīaliū q̄ sūt calide ⁊ hūide vt pecorine in ve-
re sunt bone ⁊ ī autūno cōpetētes. Frigide
aūt ⁊ sicce sūt illaudabiles vt cap̄ne. Frigi-
de ⁊ hūide vt porcine a medio estatꝫ vsqꝫ in
finē sunt optīe. In hyeme pessime. In vere
ꝓo ⁊ autūno sūt mediocres. Vn̄ ḋt Hypo.
Caro iq̄t porcia ī estate ē bōa. ī vere ⁊ autu
mno minꝰ bōa. ſꝫ ī hyeme maxīe illaudāda.
Cap̄na ī estate bōa. Pecorina ī vere. Boui
na ī fine verꝫ ⁊ ī ꝑncipio estatꝫ est laudabil'.
Carnes āt aīaliū put sūt ordiate ad hūa
nū esū variāt ſm diuersā p̄ꝑatōeꝫ. Nā vt ḋt
Isaac. Aīaliū carnes aliq̄n assant. aln̄ etiā
frixant. aliq̄n cū sale et aq̄ elixant. Assate et
frixe sunt ī nutriēdo grossiores ⁊ sicciores:
⁊ ad digerendū duriores. q̄ꝛ hūiditate earū
ꝯsūpta ab igne ꝯhūt siccitatē. Nō sūt car-
nes multū pingues comedende nisi asse: vt
hūiditas illaudabilis ab eaꝝ suba extraha
tur. Carnes aūt elixe sūt hūidiores ⁊ ad di-
gerendū faciliores. q̄ꝛ aq̄ tꝑat eas ⁊ humec-
ctat. Aln̄ āt in aq̄ ī q̄ elixant et apponūt spe
cies ⁊ fiūt diuersa ꝯdimēta q̄ carnes custo-
diāt ī nat̄a et bōitate sua. ⁊ eas reddāt tā in
odore q̄ꝫ ī sapore meliores: et ad diuersos
morbos expellēdos amplīꝰ efficaces De
cet āt carnes aīaliū siccoꝝ ⁊ macroꝝ elixari.
hūidoꝝ ꝓo ⁊ piguiū assari. Mediocriū aūt
int̄ istas diuers ꝯdimentꝫ p̄ꝑari. Fit āt ista
p̄ꝑatio multiplicit̄. q̄ꝛ aliq̄ inueniūt carnes
aīaliū q̄ sūt salubres ⁊ ꝯueniētes assate (al's
assature) ⁊ sūt illaudabiles elixate. Melior
enī ē caro cap̄na ⁊ bouina elixa q̄ꝫ assa. Por
cina ⁊ pecorina assa est melior q̄ꝫ elixa Nā ꝑ
elixationē sicce carnes humectant. ⁊ ꝑ assa-
tionē humide desiccāt. Et iō porcinā ꝓpt̄ su
am hūiditatē bonū ē assare. ⁊ cap̄nā seu bo-
uinā ꝓpt̄ siccitatꝫ excessū elixare. Eorūdē eti
am aīaliū carnes ſꝫ hmōi accidētia variāt.
Nā caro porcina assa: ꝑ assatōeꝫ meliorat.
⁊ minꝰ bōa efficit ꝑ elixatōeꝫ. Cap̄na vero
melior ē elixa. ⁊ peior q̄n ē assata. ⁊ sic ḋ aliȷs
est vidēdū. Hucusqꝫ Isaac ī diet. Itē or
dināt aīalia nō solū q̄ ad corꝑis nutrimētuꝫ.
verūetiā q̄ ad remediū morboꝝ ⁊ ml'tiplicē
medicinā. Oīm aīaliū tā iumētoꝝ q̄ꝫ reptili
um et bestiaꝝ genera creata sūt ꝓpt̄ optimū
hoīs vsū. vt ḋt phs (al'as Pli.) et Jo. dam̄.
Sꝫ hoꝝ q̄dā ꝓpt̄ esū vt pecudes cerui ⁊ hu
iusmodi ⁊c̄. Quedā ꝓpt̄ hoīs misteriū: vt eq̄
asini boues ⁊ cameli ⁊ hmōi. Alia ad hoīs
iocūditatē vt simie: merule atꝫ paui Alia āt

creata sꝫ ad hoīs exercitatiōꝫ vt suā cogīscat
hō īfirmitatē. ⁊ dei timeat ptātē. Jō ei crea
ti sꝫ pulices ⁊ pediculi sicꝫ leōes tigrides atꝫ vr
si vt ī pmīs r̄currat hō ad pp̄e īfirmitatꝫ r̄co
gnitōez. ⁊ trit⁹ a scōis. s. reptilibꝫ ⁊ ferꝫ refu
giū hēat ad dei noīs iuocatōꝫ. Sūt insup
creata aīalia ad subleuādā mlꝫtipliciꝫ īfirmi
tatꝫ hūane necītatē. vt carnes vipe ad tyria
cā. ⁊ fel tauri et alioꝝ aīaliū ⁊ auiū ad oclꝫoꝝ
caliginē amouēdā. Pellis serpētis decocta
ī oleo dolorē auriū mitigat miro mōvt dicꝫ
Dias. In li. Esculapij. d occultꝫ ꝟtutibꝫ mē
broꝝ dr. Patiēs emorroidas si sederit sup
pelles leōis: recedēt ab eo. Et q̄ linit corp⁹
suū cū sepo renū leōis. aut q̄ iungitꝫ ei⁹ fimo
fugiūt ab eo lupi. Itē ibidē dt idē. Siq̄s
suspēdit caudā senis lupi ad p̄sepe vaccaꝝ
nō appropinq̄nt lupi. Itē idē Dias. Oculi
vrsi eruti. ⁊ sup̄ dextrū brachiū hoīs ligati
mitigāt q̄rtanā ei⁹. Itē dētes canini lupi cu
rāt illos in p̄ncipio q̄ lunaticā sustinēt pas
sionē. vt dt idē. Silꝫe dicꝫ pythagoras ⁊ Pli
nius: ⁊ dicūt q̄ si oculū lupi erutū viderit q̄
drupedalia domestica fugiūt atꝫ timēt. In
li. viatici dt Cōstā. Pili canis albi nullam
maculā nigredīs ī se hn̄tꝫ si fuerīt suspēsi cir
ca collū patiētꝫ iuuāt epilēticū: ⁊ p̄hibēt ei⁹
casū. Silꝫe dt pythagoras ī li. rhomanorū.
Fiat inq̄t anul⁹ ex vngula zamur asini nigre
dinē nō hn̄tꝫ. ⁊ īduat eū epilētic⁹ iuuat ⁊ p̄hi
bet ei⁹ casū. Et dt q̄ fel taurinū sub vmbili
co īunctū soluit vētrē. Dicꝫ etiā idē. Dēs ser
pētꝫ eradicat⁹ dū vixerit suspēsus sup q̄rta
nariū soluit q̄rtanā eius. Etsi suffumigaue
rꝫ domū cū pulmōe asini mūdas eū ab omī
reptili ⁊ serpēte. Has ⁊ mlꝫtas alias admirā
das ꝟtutes dt Pli. ī mēbris aīaliū latitare.
sicꝫ ī naturꝫ aīaliū pticlꝫariū p⁹dicetꝫ. q̄ꝛ nihil
est ī corpe aīalꝫ qd̄ careat māifesta vlꝫ occul
ta medicia. Nā pellꝫ ⁊ pil⁹ ⁊ cornu vnguis
caro ⁊ sanguis n̄ sūt sine remedio. nec ēt ipe
fim⁹. Sꝫ hec ad pn̄s dcā generalitꝫ sufficiāt

De p̄p̄etatibꝫ aīaliū ⁊ reptiliū ī speciali
Capitulū I.

d Escp̄tꝫ aīaliū p̄prietatibꝫ ⁊ naturꝫ in
generali: restat cooperāte dei grā q̄
rūdā aīaliū ⁊ reptiliū recitare p̄p̄etates ī sin
gulari. ⁊ h̄ p ordinē alphabeti.

De Ariete Caplꝫm II.

a Rries ē pec⁹ laniferū: aīo placiduꝫ
naturalꝫr māsuetū: vt dt Isi. li. xij. c.
j. Est āt dux ⁊ p̄nceps ouiū. ⁊ iō dedit ei na
tura fortitudinē cetīs ouibꝫ p̄stātiorē. dece
it eni arietē ducē cetaꝝ ouiū ⁊ tutorē alijs etꝫ
viribꝫ fortiorē. Et iō vt dt Isi. aries aut ꝟ
uex a viribꝫ ē dict⁹. eo q̄ taq̄ꝫ vir ouiū cū sit
mascul⁹ ceterꝫ bidētibꝫ sit āpli⁹ ꝟtuosus Ul
vt dt idē Isi. ꝟuex a ꝟme ē dict⁹. eo q̄ hēat
ꝟmē ī capite. cui⁹ pruritu excitat⁹ caput cō
cutit fortissime. ⁊ q̄cq̄d sibi obuiat dure fe
rit. ⁊ iō aries ab ares grece qd̄ dr ꝟt⁹ latine
est vocat⁹. q̄ꝛ ī gregibꝫ mascli dicūtꝫ arietes.
q̄ꝛ ad fecūdādas oues ꝟtuosi sunt atq̄ꝫ for
tes. nā corpis magnitudie ⁊ viriū fortitudi
ne ⁊ aī ꝟtute oues alias p̄excellūt. Dr aries
ab arꝫ. q̄ꝛ vt dt Isi. h̄ pecus p̄mū fuit ī arꝫ a
gētibꝫ īmolatū. vn̄ dr iō aries q̄ꝛ mactatur
ad arā. Uñ s̄m legē mosaycā aries fuit ani
mal potissime mūdū. ⁊ ad sacrificiū ⁊ ad esū
Nā p pctō p̄p̄lī cōitꝫ ⁊ ꝯueniētꝫ offerebatꝫ. ⁊ q̄ꝛ
findebat vngulā pitꝫ ⁊ rumīabat indifferentꝫ
a p̄p̄lꝫo comedebatꝫ: vt dt Isi. li. xij. Bidētes
q̄ndā dicebantꝫ: eo q̄ intꝫ octo dētes q̄s hn̄t
duos hn̄t altiores. ⁊ iō eos gētiles maxīe ī
sacrificiū offerebāt: vt dicꝫ idē. De ariete au
tē singlꝫaritꝫ dicꝫ Pli. li. viij. c. xlvij. Arietꝫ in
q̄t natꝫale ē agnos fastidire ⁊ oues senectas
sibi obuias ꝯsectari. Nā ipe melior ē ⁊ vtili
or in senecta. Et cū respcū ouiū ferox sit aīo
ei⁹ ferocitas cohibetꝫ si cornu ei⁹ iuxta auri
culā pforetꝫ. Dextro teste p̄ligato feīas: sini
stro ꝟo p̄ligato mares gignit. ī vēto aq̄lona
ri mares p̄creat. ī flatu austri feīas generat
Et q̄les venas aries sub līgua gestat. tales
fet⁹ in vellere generat. nā si nigras hꝫ venas
fet⁹ ī vellere erit niger. ⁊ si albas albꝫ. ⁊ si va
rias vari⁹ ī vellere apparebit. Idē dt Aris.
⁊ Auicꝫ. q̄re īfra d oue. Frōtē hꝫ aries duris
simā: corneā duriciē fere p̄stātē: sꝫ tp̄ora hꝫ
debilia ⁊ q̄dāmō cartilagīosa. ⁊ iō ad muni
mē ptis debilioris dedit natꝫa cornua mag
circa timpoꝝ loca ad modū scuti rotūdi re
uoluta. q̄ tn̄ ī extrēitate aliq̄ꝫtulū sūt acuta.
vt cornuū duricie et fortitudīe caput defē
set. ⁊ eoꝝ acumīe aduersarios īpetat ⁊ īpu
gnet. vt dicꝫ idē. Sine ei armoꝝ defensiōe n̄
decebat naturā gregꝫ relinq̄re defēsorē. ⁊ iō
duo dedit natꝫa sibi cornua ad modū circli
replicata. vt caput p̄priū qd̄ ex se est īfirmū
p̄tegat. ⁊ ꝯ aduersarios armis munit⁹ se au
daciorē ex armoꝝ ꝯfidētia exhiberꝫ. ⁊ iō se
curi⁹ p̄cedit gregē. ⁊ erecto capite ⁊ fixo pe
de vngula diuisa vestigio firmi⁹ trā p̄mit.
Uell⁹ hꝫ pigui⁹. ⁊ ī villꝫ plici⁹ pilos diffūdit

Fortiori corio ſiue ſpiſſiori cute ꝯ̃ extrinſe-cas aerꝫ calidi ꝉ frigidi iiurias ſe ꝺ̃fẽdit.ꝛ iõ ſue cutꝫ ſupficies rõe ſue fortitudis coriari orꝝ violẽtas artes p̃ cetis ouiũ pellibꝫ ſuſtinet.ꝛ ad diuerſorꝝ telorꝝ recipiẽdã impꝛ̃ſſiõz habiliorẽ ſe p̃bet: vt ꝺ̃t idẽ. Tpe amorꝫ pugnat ꝓ vxoribꝫ ſuis.ꝛ aduerſarios cornibꝫ ĩpetit.ꝛ vt meliꝰ pugnet ꝛ fortiꝰ ꝯ̃ reſiſtẽtẽ ĩcurrat r̃trocedit ac reſiliẽdo cũ ĩpetu hoſtẽ ferit. De arietibꝫ ẽt ꝺ̃t Aui.li.viij. Arietes ĩ q̇t ꝛ cap̓ vadũt mlt̃ũ ĩ vanũ.ꝛ ĩ hyeme nõ ſe abſcõdũt ꝓpt̃ frigꝰ.ꝛ alñ exeũt ꝺ̃ loco calido ad locũ frigidũ.ꝛ qñ pluit ñ fugiũt a pluuia q̇uſqꝫ moriãt̃. Et arietes nat̃alit̃ ſequũt̃ capras.et q̇eſcũt oẽs q̇uſqꝫ paſtor accipit vnũ ex eis ꝛ fac̃ ipm ãtecedere ꝛ ſequũt̃ alij.et timẽt nat̃alꝛ tonitrua ſic̃ oues. q̃ ſi ĩpgnate fuerĩt ꝛ audierit tonitrua abortiũt p̃ tiore.ꝛ añ mediã noctẽ ſtãt ſil' cũ ouibꝫ ꝛ dormiũt: ꝛ pꝰ ſparſim.ꝛ ĩ dormiẽdo ſup latꝰ alt̃nãt vices. Nã a vere vſqꝫ ad autũnũ dormiũt ĩ vno lat̃e.deĩde vſqꝫ ad ver dormiũt ĩ lat̃e altero.ꝛ dormiũt erecto capite niſi qñ ĩfirmãtur.ꝛ ruminãt cibũ ꝛ maſticãt dormiẽdo ſic̃ ꝛ vigilãdo.ꝛ ſi ꝯtigat eos errare ñ r̃deũt niſi a paſtore r̃uocẽt̃. Dic̃ ad h̃ Iſa.ĩ diet̃. ꝙ arietes ĩ iuuẽtute manẽtes mĩorꝫ ſt̃ hũiditatꝫ ꝛ viſcoſitatꝫ q̃ꝫ agni lactẽtes.ꝛ h̃ ꝓpt̃ etatem corꝝ ꝯplexiõi dñantẽ.ꝛ iõ ipoꝝ carnes ſt̃ carnibꝫ agnorꝝ ꝛ ouiũ meliores.ꝛ meliorẽ ſãguinẽ generãteſ.maxie ſi ſint caſtrati.qꝛ corꝝ caliditaſ hũiditate accñtali tꝑata ẽ.vñ ſt̃ boni saporꝫ. Sꝫ qñ ſt̃ ꝺ̃crepiti ĩ calore ſt̃ ꝺ̃fecti ſi ñ ſt̃ caſtrati ex etate. Si ꝟo ſt̃ caſtrati ꝛ ꝺ̃crepiti: duplici carẽt cã calorꝫ.ſ.teſtiũ ꝛ etatꝫ.ꝛ iõ eorꝝ corꝑa ſt̃ frigida ad modũ ligni ꝛ duriora ꝛ ĩſipidiora tñ r̃ſpc̃u capꝝ ꝛ boũꝛ hmõi q̃ ĩ ꝺ̃crepita etate ſt̃ peſſima: corꝑa arietũ q̃ nat̃alit̃ ſt̃ calida ꝛ hũida: ceterꝫ decrepitꝫ naturalr̃ frigidis ꝛ ſiccꝫ ſimplr̃ ſt̃ meliora Huc vſqꝫ Iſa.ĩ die. Itẽ di. Arꝫ.ꝛ Aui.li.vj.ꝙ arietes ꝛ cap̓ ſic̃ ꝛ cet̃a aĩalia ꝓpriã hñt vocẽ ꝑ quã ſe clamãt.et vocãt feĩas tꝑe coitꝰ ꝛ amorꝫ.ꝛ potãtes aquã ſalſã anticipãt coituꝫ ꝛ citiꝰ mouẽt̃ ad amorẽ. Et qñ arietes ſeneſ mouẽt̃ citiꝰ ad amorẽ ꝛ coitũ q̃ꝫ iuuenes in tꝑe det̃miato: ſignũ ẽ bõitatꝫ tꝑis ĩ ãno illo Et ſi ĩ illo tꝑe excitẽt̃ iuuenes ad amorẽ: ſignũ ẽ peſtꝫ fut̃e ſup oues ĩ ãno illo.vt dicit (idem.

De Agno Cap.III.

a Bnꝰ vt ꝺ̃t Iſi.a greco vocabulo ꝺ̃r q̃ſi piꝰ.nam int̃ oĩa ꝯ̃tre aĩantia maxie ĩuenit̃ innocẽs ꝛ mãſuetꝰ Nullũ em̃ ledit dẽte nec cornu nec vngue.ꝛ q̇cq̇d ĩ eo repit̃ totũ vtile ẽ.qꝛ caro ad cibũ.pell' ad variũ vſũ.pilus ad ĩdumẽtũ.fimꝰ ad t̃re ĩpinguatõez.vngula ꝛ cornu ad medicatiõez ꝛc̃. Ul' vt ꝺ̃t Iſi. li.xij.latini agnũ ab ag̃ſcẽdo putãt dc̃m.eo ꝙ p̃ ceterꝫ aĩalibꝫ mr̃ez ſuã noſcat adeo ꝙ ſi ĩ mag̃ grege errauerit ſtatĩ balatu vocẽ noſcat pentꝫ.ꝭ Arꝫ.ꝛ Aui. Agni q̇dã naſcũt̃ ĩ tꝑe ꝟnali.q̇dã ĩ tꝑe autũnali. Uernales ſũt corꝑe maiores robuſtiores viribꝫ ꝛ piguiores q̃ꝫ ſt̃ autũnales ꝉ hyemales In aliq̇bꝫ tñ regiõibꝫ mlt̃i hybnos agnos p̃ferũt ꝟnis.ꝛ dicũt h̃ aĩal vtilit̃ naſci bruma.vt ꝺ̃t Pli.li. viij.c.xlvij. Et ꝺ̃r ibiꝺ̃ ꝙ agni ꝯcepti flãte vẽto aq̇lonari ſt̃ meliores q̃ꝫ ꝯcepti flãte vẽto auſtrali.tc̃ ei mares generãt. Talẽ ãt colorẽ hñt agni ĩ laniſicio ſeu ĩ vellere q̃lẽ hñt ꝑentes ĩ venis ligue Nã ſi vene fuerĩt albe ꝛ agni erũt albi.ꝛ ſi nigre: nigri.ꝛ ſi varie: varij. In ſugẽdo ãteriores poplices flectũt.et vt mr̃ ei plꝰ lactꝫ t̃buat.capite mr̃is vba p̃mit. balatu q̃rit mr̃ez q̃ ĩuẽta cauda mr̃i blãdiẽdo erecto capite mãmaſ q̃rit.ꝛ niſi caput pꝰ erigat nũq̃ꝫ ſugit Pilũ hꝫ ſubtilẽꝛ criſpũ: mlt̃iplr̃ ĩ ſeſe r̃flexũ.mlt̃ũ nocꝫ agniſ frigꝰ ꝛ maxĩe tꝑe pluuioſo.ꝺ̃ ſocietate gregꝫ gaudꝫ.qñ ſolitarꝰ ẽ dolꝫ plĩmũ atꝫ timet.añ gregẽ ſalit ꝛ ſaliẽdo ludit.qñ vidꝫ lupũ tiet vehemẽter ꝛ ſbito fugã arripit.ſꝫ pꝰ p̃ timore ſtupidꝰ ſbito g̃dũ figit ꝛ fugere vlteriꝰ ñ audẽs ſibi ñ balatu ſꝫ potiꝰ ſimplici vultu ꝑci petit. captꝰ ab hoſte: ligatuſ a carnifice: nec cornu nec dẽte ſe defẽdit.ꝛ ſiue ſpoliet̃ vellere ſiue cute.ſic̃ anĩal innocuũ ommuteſcit.ſiue em̃ ducat̃ ad paſcua ſiue deferat̃ ad victimã nõ gemit nec r̃murmurat nᶜ calcitrat ſꝫ obedit Et vt ꝺ̃t pli. Agnos dimitt̃e ſolitarios ẽ ꝑiculoſũ.qꝛ ſi ſupuenerit forte tonitruũ ꝺ̃ facili moriũt̃.nã agnꝰ naturalr̃ debile hꝫ caput.ꝛ iõ r̃mediũ ẽ eos ſil' aggregare.vt ex ꝯiũctione mutua animẽt̃ ꝛ pñtia pluriũ ꝯfortẽt̃.

De agno anniculo Ca.IIII.

a Bnꝰ ãniculꝰ etate vniꝰ ãni ẽ cõpletꝰ.q̇ infra vniꝰ anni ſpaciũ tãto eſt melior q̃nto a lacte r̃motior ẽ.nã a lacte eꝰ hũiditaſ ꝯplexiõal' augmetat̃.ſꝫ ꝑ ſeꝑatõꝫ a lacte itẽdit̃ eiꝰ calor ꝛ ſupflua hũiditas tꝑat̃.maxie ſi mãſerit adhuc ñ caſtratꝰ vt ꝺ̃r aptiſſime ĩ diet̃. Agnꝰ ei ãniculꝰ corꝑe integer.ꝛ carne mũdꝰ aptꝰ ẽ ad ſacrificiũ.ad eſũ.etiãſi fuerit vellere macl'oſꝰ.ñ ei repbat a ſac̃ficio agnũ

macula velleris nisi sit feditas vľ corruptio
ĩ carne iteriꝰ vľ ĩ cute.vt dt glo.sup Exo.xij.
ꝛ sup Malach.dt Hiero.ꝛ sup Leuit.Nõ
ĩpedit inqt sacrificiũ varietas maculosi vel-
leris si corpꝰ fuerit integrum ꝛ nõ subfuerit
scabies in supficie ipiꝰ cutꝫ.Agnꝰ ḡ annicu
lꝰ vt dt Pli.lib.viij.c.xlvij.decorꝫ aris fue-
rat aptꝰ.ꝛ tã ĩ vsu vellerꝫ q̃ȝ in vsu carniũ vsi
bus hoim ẽ necariꝰ.ꝛ iõ sic ꝓpt suptꝰ hoim
excolũt ꝛ custodiunt corpa boũ.sic oportet
vt habeat diligẽtia circa custodiã ouium et
agnorꝫ.Dic̃ etiã Dias.ꝙ agnꝰ fimũ hȝ nigrꝫ
q̃ si cũ aceto dissoluat ꝛ cataplasmet nigras
emũdat maculas.clauos corpis tollit.ignẽ
sacrũ curat.mixtꝰ cũ cera ꝛ oleo combustu-
ras sanat.

De Agna Ca.V.

a Gna est arietis filia q̃ minoris ẽ cor
poris pit ꝛ roborꝫ q̃ȝ sit agnꝰ.ꝛ mino
ris calorꝫ ꝛ maiorꝫ hũiditatꝫ q̃ȝ sit a-
gnꝰ rõe femĩee cõplexiõis.vt dr ĩ diet.Cuiꝰ
caro dũ ẽ lactãs maiorꝫ ẽ viscositatꝫ ꝓpt hu
miditatꝫ supfluitatẽ tã ex etate q̃ȝ ex cõplexi
one eiꝰ corpi dñante.Et ido qd ex eiꝰ carne
generat fleumaticũ est ꝛ viscosũ ac difficult
digerit ꝛ digestũ a mẽbrꝫ vix dissoluit rõne
viscosi ꝛ glutinosi humorꝫ q̃ inde generat.a
stomacho tñ facile descẽdit rõne sue lubri-
citatꝫ ꝛ hũorꝫ.vt dt Isa.ꝛ eiꝰ carnes melio-
res sũt assate q̃ȝ elixe.qꝛ ɔsumit supflua ea-
rũ hũiditas vi calorꝫ.Maiorꝫ tñ simplicita
rꝫ ꝛ timiditatꝫ ẽ agna q̃ȝ agnꝰ.qꝛ minꝰ hȝ ca
lorꝫ naturaľ feia q̃ȝ masculꝰ.ꝛ iõ minꝰ ẽ aĩo-
sa.ꝓpt qd etiã caret cornibꝰ.qꝛ essent ei sup-
flua cũ ꝓpt defectũ audacie eis nesciret vti.
vt dt Aui.Dic̃ ẽt Arꝫ.li.iij.Agnis accidit
egritudo qñ nimis ĩpinguant circa renes
qꝛ si opiant sepo renes moriũt ꝛ mľtiplicat
sepũ ꝓpt bona pascua.ꝛ iõ arcent a pascuis
ne nimis ĩpinguent.Quere s̃ de oue.

De Apro Ca.VI

a Per est porcꝰ siluestrꝫ vel agrestis.qꝛ
seuissimꝰ est ꝛ ĩmitis.vt dt Isi.li.xij.
ca.j.ꝛ dr aper q̃si afer a feritate.quia
fm q̃ntitatẽ sui corpis ferꝰ ẽ ꝛ crudeľ.vñ et
apud grecos aper fiagres.i.ferꝰ vulgariter
nuncupat Dr aũt a latinis verres eo ꝙ grã
des habeat vires.sic idẽ dt ibidẽ.Scdm
ãt Pli.ꝛ Aui.Aper est aĩal valde seuũ.qꝛ
vix castratꝰ se exhibet mãsuetũ.cum cetera
aĩalia ablatis testiculľ amplius mãsuescũt.
Aper igit in ps.lxxix.dr singularis ferꝰ.q̃a
culmis pfecte pductꝫ audacior factꝰ segre-
gat et seorsitat se a grege:singularit querẽs
pastũ.Est itaqȝ aper tãte feritatꝫ ꝙ ẽt mortẽ
puipẽdẽs ɔ venatoris ferrũ ĩtrepide se infi-
git.ꝛ etiã iã trãsfixus ɔ sibi resistentẽ vires
recolligit vt culmis vĩdicet se ď aduersario
Etiã in mortis piculũ ɔtra hostis venabu-
lũ mira audacia se exponit.Culmos duos
habȝ ĩ ore aduncos fortes ꝛ acutos cũ q̃bꝰ
omne sibi resistẽs secat crudelit et dilaniat
Culmis autẽ vtit p gladio ad pugnanduȝ.
In latere dextro habet os durissimũ:latuȝ
ꝛ spissum qd sp opponit venabulo psequẽtꝫ.
Nã osse illo p clypeo ad se ptegẽdũ vtit.sen
tiens sibi ĩminere bellũ acuẽdo culmos cõ
tra arbores eos fricat.ꝛ sic an hebetatã a-
ciẽ habeãt ɔfricãdo ad arborẽ ipos pbat.
si sẽserit hebetatos:origanũ q̃rit ꝛ masticat
cuiꝰ ꝟtute culmorꝫ radices mũdificat et cõ-
fortat:vt dt Auic̃.Pli.in li.xxviij.c.x.dicit
ꝙ vrina apri medet vicijs auriuȝ si cũ oleo
rosaceo misceat.Siľr eiꝰ fel valet ɔ calcu-
lũ.vt dr li.xxviij.c.xl.Et est ei ita ĝuis sua
vrina:vt nisi egesta fuerit:surgere nõ possit.
imo opprimit vt defunctꝰ.nã exuri tradũt
ex vrina.Itẽ idẽ ad coitũ stimulat fel apñũ
Dicit etiã idẽ lib.v.Porcꝰ agrestꝫ mľtũ dili
git radices ꝛ culmis incidit terrã:et fodit ꝛ
scidit radicẽ culmo:et ĩpĩguat qñ q̃escit p
septẽ dies.ꝛ maxie cũ parũ potat et pliat cũ
lupo.qꝛ ipm odit naturaliter.Nã lupꝰ insi
diatur filijs suis ꝛ sepiꝰ rapit eos.Et ideo
vt dicit idẽ lib.xiiij.Dedit natura apro cul-
mos ad defendendũ feias ꝛ filios suos.qꝛ fe
mine sunt debiliores in se ꝛ peioris cõple-
xionis.Nam mares sunt audaciores ꝛ vi-
res habẽt femĩs fortiores.Femĩa tñ seuit
irata et fodiẽdo ledit et dentibꝰ mordẽdo ꝛ
dilaniãdo.Aper ꝟo ledit culmis sursum fe
riendo.et ideo parꝫ potest ledere pstratũ et
iacentẽ.ꝛ femina parꝫ ledit stantẽ.ꝛ dũ aper
irascit ꝛ pugnat spumat ore.Siľr dũ luxu-
riat cũ vxore.Omnia supdicta recitat Pli-
nius.ꝛ addit iã dictis in li.viij.c.ij.vbi dic̃
Apros et alios porcos dentatos nasci eni
gidiꝰ tradit.Inest autẽ maribꝰ apris maxi-
ma asperitas ꝛ ferita s animi qñ sunt ĩ amo
re.qꝛ tũc p vxoribꝰ atrocit pugnãt.vngulis
trã scalpũt.setas erigũt.culmos vibrant et
quatiũt.et horrendo gemitu furiam pecto-
ris tũc ostendũt.parũ etiã tunc comedunt.
discurrũt post feminas.et ideo attenuãtur

plurimū et macreſcūt. In horrēdis ⁊ vm-
broſis vallibus ⁊ nemoribꝫ māſiones que-
rūt: vbi cuſtodiūt fetꝰ ſuoſ. De radicibꝫ ⁊ ar
boꝝ ſilueſtriū fructibꝰ viuūt. Qñ venatorū
īſultꝰ vel lupoꝝ īpetus pſentiūt: filios ſuos
pcedūt, ⁊ eis ñ patet locꝰ fuge. p filioꝝ defē
ſione piculo ſe expo nūt. Qñ debēt dimica-
re: attritu arboꝝ indurāt coſtas ſuas. et ſe ī
uoluūt in lutu: et deſiccāt ad ſolē. ⁊ intꝰ piloſ
lutū ꝯglutināt ⁊ inuiſcāt. vt ſic ſecurius ad
uerſarioꝝ ictus ſuſtineāt in ꝯflictu. Ariſ. li.
vj. Femīe aproꝝ poſt partū ſunt aſpe et cru
deles. et crudeli morſu filioꝝ ſuoꝝ dilaniāt
inuaſores. Hucuſqꝫ Pli. Eſt aūt caro apꝛ-
na vt dicit Iſaac magꝫ ſicca ⁊ minꝰ frigida
q̄ꝫ porcina domeſtica. ⁊ h̄ ē ꝑpꝰ motꝰ ſui cō
tinuitatē. et victꝰ ſiccitatē: et aeris cui conti
nue exponitꝰ caliditatē: iō eiꝰ pinguedo ē du
rior et caro delicatior ad edendū. Et ꝑpꝰ h̄
verres domeſtici vehementꝰ agitātꝰ ⁊ ꝟberātꝰ
anteq̄ꝫ occidantꝰ: vt eoꝝ carnes teneriores ⁊
ſapidiores ex motꝰ violētia efficiātꝰ. De a-
pro etiā dicit Diaſ. ꝙ eiꝰ fimus deſiccatus
⁊ cū vino et aqua bibitus eijcientibꝫ ſāgui-
nē ſingulare eſt remediū. Lateris dolores
cū aceto curat. fracta oſſa cōſo lidat et con-
firmat. Quere infra de porco.

De Aſino Cap. VII.

a Sinꝰa ſedēdo ē dictꝰ q̄ſi aſſedꝰ. qꝛ
hoīes ſup aſinos ſedebāt añq̄ꝫ vſuꝫ
equoꝝ haberēt. vt dicit Iſi. li. xij. Animal
q̄ppe ē ſimplex ⁊ tardū. ⁊ iō fuit ꝺ facili ſub-
iectū hūanis viribꝫ et pſtratum. Vl' ꝺr ab a
qꝺ ē ſine. ⁊ ſinos qꝺ ē ſenſus. q̄ſi aīal ſine ſē
ſu. Inde ꝺr aſellꝰ. i. iuuenis aſinꝰ: q̄ pulcrio
ris ē forme ac diſpoſitōis: qñ etate eſt tenel-
lus q̄ꝫ qñ ſenex efficitꝰ ⁊ antiquꝰ. Nā quāto
magꝫ ſit annoſus: tāto plꝰ quotidie fit ꝺfor
mis: hiſpidus ⁊ villoſus. Eſt aūt aīal melā
cholicū: frigidū. ſ. et ſiccū. et ideo naturalitꝰ
ponderoſum: tardū atqꝫ pigrū: ſtolidū ⁊ ob
liuioſum. tñ onerifeꝝ eſt et patiēs laboris:
vili et modico vtēs cibo. Inter tribulos eī
⁊ ſpinas ac carduos carpit cibū ſuū. ⁊ ideo
dicit Auic. li. viij. ſilꝛ ⁊ Ariſt. ꝙ aſinꝰ minu
tis auibꝫ intꝰ ſpineta et cardineta nidifican-
tibus eſt exoſuſ. ⁊ iō minuti paſſeres pugnt
ꝯ cū. qꝛ comedit ſpinas in q̄bꝫ nidificāt paſ
ſeres illi: ⁊ ꝯfricat ſe ad ſpinas illas vñ ca-
dūt pulli eoꝝ paſſeꝝ ſiue oua. ⁊ qñ aſinꝰ ru-
dit ex eleuatōe capitꝭ ⁊ forti flatu mouetꝰ ſpi
ne. ⁊ ex horrēdo ſonitu ſeu rugitu trentꝰ aui-
cule ⁊ fugiūt de nido ſuo. ⁊ ꝑpter iſta ſaltant
matres ſup ipiꝰ faciē. ⁊ impetūt eiꝰ oculos
atqꝫ pcutiūt roſtro ſuo. Etſi habet aſinꝰ vul
nus in dorſo vl' in latere ex ſpinaꝝ pūctura
vel q̄cunqꝫ alia de cauſa pungūt eū cum ro-
ſtro ſuo in vulnere vt recedat a loco nidi ſui
⁊ cū talis paſſerulꝰ habeat corpꝰ minutiſſi-
mū vix pōt aſinꝰ ſe defendere ꝯtra eiꝰ impe
tū atqꝫ morſū. Dicit etiā Ariſt. ſicut ⁊ Aui-
cenna. ꝙ coruꝰ valde odit aſinuꝫ. ⁊ iō volat
ſup ipm ⁊ tentat tāgere oculos ſuos roſtro
ſuo. ſꝫ iuuat aſinū ꝓfunditas oculoꝝ ⁊ ſpiſ
ſitudo corij cilioꝝ quibꝫ ꝯtra morſus auiū
claudit ⁊ tegit viſum ſuum ⁊ etiā cooperatꝰ
ꝓceritas auriū ⁊ mobilitas cū quibꝫ terret
auiculas quando infeſtant viſum ſuū Iteꝫ
Ariſt. li. viij. Vrſus pugnat cū aſino ⁊ tau-
ro. q̄m comedit crudas carnes. ⁊ hec ē cau
ſa quare pugnat ꝯtra eos. q̄m eorū carnibꝫ
appetit ſatiari. De aſinis aūt ꝺt Pliñ. libro
xxviij. ca. vl. Vngule aſinine fumigate par-
tū adiuuāt intantū vt etiā aborſus euocetꝰ.
nec aliter debet addi quia viuum partū ne-
cant ſi diu ⁊ frequēter apponantꝰ eiuſdē ani-
malis fimꝰ recēs ſanguinis ꝓfluuium mire
ſedat. Eiꝰ iecur valet ꝯtra caducoſ morboſ
puuloꝝ. Pli. li. xxviij. c. x. Lac aſine ſicut et
ſanguis valet ꝯtra morſum ſcorpiōis. Si
q̄s etiā aſino dixerit in aure ſe pcuſſū a ſcor
pione: trāſire ꝓtinꝰ malū dicūt. A facie etiā
fumigatiōis pulmonis aſini fugiūt oīa ve-
nenata Dicitꝰ etiā ī eodē ca. ix. Lac aſininuꝫ
valet ꝯ gipſum venenoſuꝫ. ꝯ ceruſam vel ar
gentūuiuū. Itē li. ix. Oſſa aſini ꝯtrita ⁊ de-
cocta valēt ꝯtra venenū ſi eoꝝ decoctio bi-
batꝰ Itē vrina marꝫ aſini cū nardo capillos
multiplicat et ꝯſeruat. De aſinis āt ꝺt Pli.
li. viij. c. xliij. Aſinꝰ ē animal magni frigo-
ris impatiēs. ⁊ iō in frigidis regionibꝫ vt in
pōto nō generantꝰ. Itē ꝺt Ariſt. Cū aſinꝰ ſit
multe frigiditatis ⁊ ſiccitatis; multe tñ eſt
luxurie. ſed nō mouetꝰ ad coitū anteq̄ꝫ ſit tri
ginta mēſiū etate. ſed nō generat anteq̄ꝫ ſint
tres anni cōpleti aut duo ⁊ dimidiꝰ Vñ ꝺt
Pli. ibidē. partꝰ aſini a. xxx. menſe eſt ocyſſi
mus. ſed a trimatu legitimꝰ. Idē ꝺt Ariſt.
li. v. ⁊ ſubdit Pli. Raro gemīos parit ⁊ qñ
fetū eſt paritura lucē fugit ⁊ tenebras q̄rit.
ne ab homine videatꝰ. partum ſuū amore ni-
mio diligit intantuꝫ ꝙ etiā per ignes ad fe-
tum vadit. Aquas trāſire ⁊ pedes ī eis tin
gere multū horret ⁊ qñ cogitur aquam vel

riuũ euadere in ipo mingit.nec trãseunt asini voluntarij p põtes vbi p planicies põtis pñt videre aquã defluentẽ Debile eñi habz cerebrũ ⁊ patiunt de facili vertiginẽ.ppter qḋ timet p rimas põtis cadere in aquã quã cõspiciũt sub põte trãseuntẽ.nec bibũt de facili nisi assuetos fontes qui sunt in pecuarijs ad q̃s possũt ire sicco pede.⁊ qḋ mir est dictu q̃uis multũ sitiãt si mutent aque ei vix potant nisi sint illis siles q̃s freq̃ntãt. Itez Pli.li.xxviij.c.vij Si asina comederit hordeũ intinctũ sanguie mẽstruali tot annis ñ ɔcipiet q̃t grana comedit sic intictã ⁊ ex asino ⁊ equa mul⁹ gignit.sed ad tales ptus eligunt eque q̃ neq̧ q̃drienib⁹ sint minores neq̧ decẽnib⁹ maiores.nec ɔmiscent passiz ad inuicẽ. Hoꝝ aialiũ duo sũt genera.s.equus cũ asina.⁊ asin⁹ cum ipa equa.imo vnũ genus ab alio se coercet nisi in infantia lacte hausto mutuo nutriant.⁊ ppter h̃ pastores mulos vel burdones ex disparib⁹ aialib⁹ gigni cupiẽtes dicunt vti ista arte. Naz iuuenes eq̃ꝝ pullos in tenebr subijciũt vberib⁹ asinaꝝ.⁊ enutriũt eos lacte asinino. Et tñc pulli eq̃ꝝ adulti iã effecti ad asinaꝝ ɔiũctionẽ tpe coit⁹ cõmouent.silr pullos asinaꝝ in tenebris subijciunt mãmis eq̃ꝝ ⁊ aselli tali lacte iumẽtino nutriti equas inuadũt quãdo adolescũt. Ex tali asini ⁊ eque cõmixtõe generat aial q̃ddã qḋ antiq̃ vocabãt hinnulũ al's humilũ.nos aũt dicim⁹ eũ burdũ.sic genitũ ex asino ⁊ equa dicũt mulũ. Arist.ãt li.xv. Si asin⁹ coeat cũ equa impgnata:eq̃ corrumpit ɔcept⁹ ppter frig⁹ spermatis sui Sperma ei asinoꝝ est frigidissimũ naturalit ⁊ matia eoꝝ. Matia ãt eq̃ est calida.et iõ qñ miscet calidũ cũ frigido fit tpamentũ: tũc ex eis põt fieri ɔcept⁹ ⁊ saluari fet⁹.qñ.s. eq̃ asinoꝝ femis cõmiscent.silr qñ eq̃ asinis marib⁹ supponunt.sed fili⁹ aselli ⁊ eq̃ scz mulus nõ ɔuenit generationi.nã vtriusq̧ parẽtis frigiditas.s.naturalis ⁊ cõplexionalis i ipo dñat.⁊ iõ ex mulis aliud nõ generat. vt dicit idem. Itẽ ibidẽ dt idem. Si asina ɔcipit ab equo subseq̃ẽs asini coit⁹ cũ eadem facit eã abortire. Cui⁹ rõ est vt dicit Auic. q̇r frigiditas semis asinini supueniẽt corrũpit ⁊ dstruit tpantiã semis eq̃ni pcedẽtis.et semẽ asini frigiduz est ex cõplexiõe ⁊ ex sexu ⁊ corrũpit semen eque ad tpantiã disponentis. Vñ qñ supuenit subito asini semen naturaliter siue complexionaliter frigidũ cuz frigiditate sexuali intẽsa frigiditate corrũpitur pcedens tpantia ex calido equi semĩe et frigido asine introducta. Et ista est rõ quare oĩs mul⁹ vł mula est steril': vt dicit Auic. q̇r in patre muli.s.i asino est excessus frigiditatis cõplexional'.⁊ in matre.s. in equa remissus est calor rõe sex⁹. Et iõ q̃uis calor semis matris.s.eque tẽperet semen frigidũ asini vt aĩal generet.i genito tamẽ remanet generantiũ pdominãs frigiditas q̃ naturaliter disponit ad sterilitatẽ. Est autẽ quedã species asini q̃ dr indic⁹ asin⁹: hñs i capite in medio frõt cornu vnũ.⁊ nõ habz nisi vngulã vnã in q̃libet pede. Oẽ eñi aĩal habẽs duo cornua hz i pedib⁹ vngulã scissam.⁊ iõ asinus indic⁹ nõ hz nisi vnũ cornu.q̇r vngulã nõ findit: vt dicit Ar.li.ij. Nõ tñ oẽ animal findens vngulã habz cornua: sz poti⁹ econuerso si habet cornua findit vngulas. vt patz i tauro.ceruo: oue et hmõi. vt ibidẽ dicit Aristo. Itẽ dicit Aristo.li.vij. Asinus ⁊ mul⁹ sicut equ⁹ comedũt fruct⁹ et pascũt herb.⁊ ipinguant ab aq̃.⁊ diligũt pl⁹ aquã turbidã q̃ clarã. Vacca ãt ecõuerso pl⁹ diligit aquã clarã q̃ turbidã. Itẽ Arist.li.eod. Asini in maiori pte infirmant vna infirmitate.et dr milide. Et ẽ hec infirmitas pus i capite.⁊ currit a narib⁹ fleuma multũ calidũ.⁊ si descenderit ad pulmonẽ asin⁹ moriet Et hoc aĩal sentit frigus pl⁹ oĩ aĩali.⁊ ppter hoc nõ inuenit in terra septentriõis. Sunt autẽ vt dicit idẽ spondilia dorsi asini fortiora.et neruis fortiorib⁹ cõpaginata.a parte posteriori circa clunes.i.renes q̃ a parte anteriori. Et ideo i ipi⁹ dorso poti⁹ circa renes q̃ circa hũeros grauiora onera iponunt. Post eq̃noctiũ ṽnale mouet ad libidinẽ: et tũc rudit horribilit.et terribili sonitu feminã excitat ad amorẽ. Ventũ autẽ odorẽ femine ei⁹ narib⁹ deferentẽ attrahit.⁊ ei⁹ attractu ad libidis desideriũ inardescit. vt dicit Pli. Alias siq̇dem hz asin⁹ ɔdiciões miseras oĩb⁹ fere notas. Nã sup vires laborib⁹ exponit.fuste cedit.stimulo pungit. chamo os ei⁹ ɔstringit.hincide circũducit.⁊ eiusdẽ chami refrenacõ ab ill' pascuis p q̃ transit sepius coercet. Post labores cassos i fine morit.nec p pcedent laboris fuitio p⁹ mortẽ saltẽ ei cut dimittit: sz auferṫ.et cadauer sine sepultura aeri exponit.nisi incastũ in canum et luporum ventrib⁹ deuoratõis gratia aliquotiens sepelitur.

De Angue
Caplm.VIII

Aguis vocaꝛ oīe ſerpētinū genus
a qð torq̄ri ⁊ plicari pōt. Ex h̄ eñ an
guis eſt dict⁹. q̄ eſt angulosus ⁊ nun
q̄ȝ incedit rect⁹ vt dt Iſi.li.xij. Et dicitur an
guis ſerpens eo q̄ in occultis acceſſib9 ſer
pit. Nō ei aptꝫ paſſib9 ſꝫ minutiſſimis ſqua
maꝝ niſib9 ſiue ꝯtractib9 repit. ⁊ cōputaꝛ in
ter reptilia eo q̄ pectore ⁊ vētre repat. vt dt
Iſið.li.xij. Diciꝛ etiā coluber eo q̄ colit vm
bras. vel q2 in lubricos ꝯtract⁹ ⁊ flexuoſos
labiꝛ. nā anguis labiꝛ dū teneꝛ. Sūt an
guiū ſeu ſerpētū multa genera. ⁊ q̄t ſūt gene
ra tot ſūt venena. tot pnicies q̄t ſpēs. tot do
lores q̄t colores. vt dt Iſi.li.xij. Et ſicut dif
ferūt angues in q̄ntitate: ita in veneni mali
gnitate. Sūt eñ q̄dam angues maximi. vt
dt Pliñ.li.viij.c.xvj. Scribit inq̄t megeſte
nes in india ſerpētes in tāta magnitudie co
aleſcere vt integros devorent ceruos atq̄ȝ
tauros. vñ ⁊ ī punico bello iuxta flumē bra
gadā a regulo impatore intfect⁹ eſt cū bali
ſtis ⁊ tormētis vn⁹ anguis. cxx. pedes hñs
lōgitudinis cui⁹ pellis ⁊ maxille fuerūt ſuſ
pēſe añ q̄ddam templū rhome ⁊ durauerūt
vſq̄ȝ ad bellū numātinū ſub Claudio ceſare
In italia fuit q̄dā ſerpēs īterfect⁹ in cui⁹ al
uo q̄dā puer integer ē rept⁹. ⁊ tl'es ſpentes
maxīe ledūt. nūc morſu. nūc flatu nūc caude
ictu. nūc tortura: nūc pūctura: nūc aſpectu.
Sūt ⁊ alij ſpentes ita exigui q̄dez corpe ſꝫ
maximi ſunt nocendi ptāte. Dipſas eñ ſer
pens eſt vt dt Iſi. tante exiguitatꝫ vt cū cal
caꝛ vix videꝛ. cui⁹ venenū extinguit anteq̄m
ſentiaꝛ nec inducit triſticiā morituro. Vnð
poeta Luca. Signiferꝝ iuuenē tyrrheni ſan
guinis albū Torta caput retro dipſas cal
cata remordit Vix dolor aut ſenſus dentꝫ
fuit ⁊c̄. Itē dt Iſi. ſil'r tyr⁹ minim⁹ eſt ſerpē
tulus. ⁊ tñ vt dt Ariſt.li.vij. Cōtra ei⁹ mor
ſuꝫ vix iueniꝛ remediū. Et differūt in figu
ra ⁊ diſpoſitiōe. Nā alij hñt duo capita. vt
amphibena. de q̄ Iſi.li.xij. dt. Amphibena
eſt dicta eo q̄ habeat duo capita. vnū in p̄n
cipio aliud in cauda. currēs ex vtroq̄ȝ capi
te tractu corpis circulato. hec ſola ſpētum
frigore ſe ꝯmittit pruina omi pcedēs. Idē
etiā dt Pli.li.viij.c.xxiij. Hꝫ inq̄t amphi
bena duplex caput tanq̄ȝ parꝝ eēt vno ore ve
nenū fundi. Sūt etiā aliq' ſpētes habētes
plura capita vl' duplicata vl' triplicata vl' q̄
druplata. ſic̄ idē dt Iſi. Hydra eſt ſpēs mł
torꝝ capituꝫ q̄lis apparuit in pūincia arca
die in palude. Et dr q̄ vno ceſo tria capita
creſcebāt. ſꝫ h̄ fabuloſū eſt. Nā ꝯſtat hydrā
fuiſſe locū euomētē aq̄s vaſtātes vicinā ci
uitatē in q̄ vno meatu clauſo multi erumpe
bāt. Qð hercules videns loca exuſſit. ⁊ ſic
clauſit meat⁹ aq̄. Et p tāto dr hercules hy
drā ſpētem q̄nq̄ȝ capitū occidiſſe. vt dt Iſi.
li.xij. Itē differūt ſerpētes ī colorꝫ varieta
te Nā q̄dā ſūt nigri. ⁊ q̄dā ſūt rufi vt tyr⁹. et
illi ſūt peſſimi. ⁊ quidā maculoſi ſic̄ ſcitalis
ſerpēs. qui vt dt Iſi. tāta p̄fulget tergi vari
etate vt notaꝝ grā in ſui admiratiōnē indu
cat intuētes. ⁊ q2 reptando eſt pigrior ⁊ q̄s
aſſeq̄ nō valet: miraculo ſui ſtupētes capit.
⁊ q̄nto magꝫ eſt diſcolor tanto eſt deterior.
q2 ei⁹ venenū acutiſſimū ⁊ calidiſſimū dr eē
Nā ille idē anguis tāti eſt feruorꝫ vt etiā hy
emis tpe exuuie ei⁹ de corpe dpoſite ſint fer
uētes. Vñ Lucā⁹. Et ſcitales ſparſis etiaꝫ
nūc ſola pruinis. exuuias poſitura ſuas. vt
dt Iſi.⁊c̄. Sil'r ophites eſt ſerpēs maculiſ
depict⁹ q̄ tot hꝫ nocēdi modos q̄t hꝫ colo
res varios ⁊ diſtinctos. Vñ Luca. Quāp
uis pict⁹ macul' theban⁹ ophites. Cōcolor
exuſtis ⁊c̄. Itē drūt ī loci ⁊ ſit⁹ diuerſita
te. Nā q̄dam latitāt in cauernis terre ⁊ lin
gunt puluerē ⁊ ſugūt terre humoroſitatem
vt dt Pli. Alij ſūt aq̄tiles q2 in aq̄s ⁊ aq̄ꝝ
ripis cōmoranꝛ vt enidris ſerpēs aq̄tilis a
q̄ pcuſſi obturgeſcūt in hydropiſim. quam
mł'ti bouā vocāt. q2 fimo bouis remediceꝛ
vt dt Iſi.li.xij. Sil'r eſt rinatrix ſerpens di
ct⁹ veneno aq̄s inficiēs. oēm ei fontē ī q̄ fue
rit veneno inficit. vt dt Lucan⁹ Rinatrix vi
olatrix aq̄ ⁊c̄. Iſi.li.xij. Alij moranꝛ ī ſiluis
⁊ ſpecub9 vmbroſis q̄ꝝ venatiōes ſūt volu
cres ⁊ beſtiole minores q̄ꝝ ſugūt hūiditatē
vt dt Ariſt.li.xiiij. ⁊ tales ſerpētes inſidian
tur dormientib9. ⁊ ſi aliq̄ꝝ hoīm vel aliorūꝫ
animaliū orificia inuenerint aperta illa ſub
intrant: diligentes caloreꝫ quem inueniunt
ibi pariter ⁊ humorem. Sed ꝯtra tales an
gues pugnat ſaura beſtia. ſ. modica. i. lacer
tula. Nam ſentiens ſaura ſerpentis p̄ñtiaꝫ
ſaltat ſuper faciem dormientis ſcalpens pe
dibus. vt eū excitet ⁊ p̄muniat cōtra anguē
vt dicit Auicē. Et eſt ſaura vt dt Iſið.li.xij
lacertus qui qñ ſeneſcit eius oculi excecāſ
tur ⁊ tūc intrat foramen parietis aperiens
oculos ꝯtra orientē ⁊ orto ſole intēdit ⁊ illa

lumiaꝛ.Dicunꝛ āt q̄dam anguiū spēs habi
tare in igne.vt pꝫ in salamādra q̄ nominaꝛ
ab Isidoro ⁊ Pli.inter venenosa.Salamā
dra em̄ vt dicit Isi.li.xij.est nomiata eo ꝙ
valēs sit ⁊ potēs ꝯtra incēdia.cuiꝰ inter oīa
venenosa vis maxima est.Cetera em̄ vene-
nosa singulos feriunt.hec plurimos simul
interimit.Nā si arbori irrepserit oīa poma
inficit.⁊ eos q̄ ea ederint,perimit ⁊ occidit.
si etiā in puteo cadat potātes inficit vis ve
neni.Ista q̄dē ꝯtra incēdia repugnās sola
inter aīalia extinguit ignes.viuit etiā medi
is flāmis sine ꝯsumptōe pariꝛ ⁊ dolore.nec
adustionē ab igne recipit.sed ip̄m incēdiuꝫ
mitigat vel extiguit.vt dicit ibidē Isi.Idē
ꝑ oīa dt Pli.li.x.c.xlvij.Salamādra inq̄t
est similis lacerte in figura.nunq̄ȝ apparꝫ ni-
si qn̄ multū pluit.in serenitate deficit.Huic
est tantꝰ frigiditatis rigor vt ignē extinguat
sicut glacies.Lacteā de ore saniem euomit
Ex cuiꝰ ꝯtactu corpꝰ hoīs pilos perdit.qd
inde ꝯtactum est in colorē vergit turpissi
mū.Itē differūt in incessus q̄litate.nā q̄dā
serpūt flexuose semꝑ siue tortuose.⁊ q̄dam
semꝑ recte:sicut dicit Isid.li.xij.Centrꝫ in-
quit est ſpens inflexuosus q̄ semꝑ rectū ef-
ficit iter.sicut dt Lucanꝰ.Est semꝑ recto la
psurꝰ limite centrꝫ Similiter aliq̄s incedit
curuꝰ suꝑ pectꝰ ⁊ aliq̄s incedit a pectore sur
sum rectus.sicut q̄dā serpēs aq̄tilis ⁊ terre
nus noīe chilidros.q̄ ꝑ locū ꝑ quem labiꝛ
expirat virus ⁊ fumare facit.sic̄ dt Lucanꝰ.
Tractiq̄ȝ via fumāte chelidri.hic semꝑ am-
bulat directꝰ ⁊ erectꝰ Nam si torserit dū cu
currerit statim crepat.vt dt Isidorꝰ.li.xij.
Itē differunt in velocitate ⁊ in tarditate.
Nam q̄dam sunt valde tardi motus.vt sci
talis.de quo supra dictū est.Et q̄dam sunt
ita velocis accessus ⁊ leuis motus ꝙ vola
re videnꝛ.vt serpēs q̄ dicitꝛ iaculꝰ volat vt ia
culū.Exilit em̄ de arborib ⁊ dū aliqd anial
obuiū fuerit:iactat se suꝑ ip̄m ꝑimitq̄ȝ.Un
de ⁊ iaculi sūt dicti.vt dt Isi.Silr̄ ī arabia
sunt ſpentes cum alis qui a multis syrene
vocanꝛ.que plꝰ currūt q̄ȝ equi.⁊ ideo vola-
re dicunꝛ.quoꝝ tantum est virus vt morsū
an̄ mors sequaꝛ q̄ȝ dolor.vt dicit idem Itē
differūt in maligna sagacitate.vt pꝫ in ce
raste serpente cornuto q̄ se abscōdit sub are
na ⁊ ostentat cornua sua vt ex eoꝝ ostētatio
ne alliciat velut ad escam bestias siue aues
cornua em̄ habet ad modū arietis q̄ nuda

suꝑ arenā ⁊ directa dimittit.ad que dū vo
lucres vel anial accesserit nō ip̄m arietē sed
virulentū anguē ꝑ expientiam cōprobabit.
Similiter boas anguis vt dicit Isi.immē
sa mole in italia sequitꝛ greges armentoꝝ
vt bubalos ⁊ callide vberib irriguis lacte
se innectit ⁊ sugens īterimit atq̄ȝ inde a boū
depopulatione nomen accepit boas.vt dt
Isid.Multa sunt alia noīa serpētū ⁊ gene-
ra vt aspides vipere ⁊ dracones.de quibus
postea diceꝛ.Sed vt dt Isi.li.xij.tātꝰ ē nu-
merꝰ morsuū quātus et noīm.Generaliter
oēs angues ꝓ maiori parte frigide sūt natu
re.nec de facili ꝑcutiūt nisi cū calescūt.Nā
quādo sunt frigidi nullum tangūt.⁊ iō eoꝝ
venena plus nocēt d die q̄ȝ de nocte.torpēt
em̄ noctis algore ⁊ merito:q2 frigidi sūt no
cturno rore.In hyeme in nodos se conuol
uūt ⁊ torpēt.in estate se dissoluūt ⁊ in mali-
cia multū vigent.Un̄ est ꝙ q̄cunq̄ȝ veneno
ſpentꝫ ꝑcutiꝛ.p̄mo obstupescit ⁊ postea vbi
ī eo calefactū virꝰ exarserit statiꝫ inficit ⁊ ex
tinguit.Et ideo dictū est venenū.quia per
venas vadit cuiꝰ pestis diffusa ꝑ corpꝰ ani
mā exigit de corꝑe ⁊ expellit.nec pōt ledere
nisi qn̄ sanguinē tāgit.Un̄ Lucanꝰ.Noxia
serpentū est admixto sanguine pestis.vt dt
Isi.Et subdit.Oē venenū frigidū est.⁊ idō
aīa que est ignea fugit venenū frigidū.Inꝛ
dona aūt nature q̄ hoīb ⁊ brutis sunt com
munia viuacitate q̄dam sensus anguis pre
cellit.Legiꝛ in Gen̄.serpens erat callidior
oīb animātib terre.Dicit āt Plin̄.vt idem
recitat Isi.qd caput ſpentis si cum duob
digitꝫ euaserit nihilominꝰ viuit.vn̄ ⁊ totum
corpus obijcit ferieti ꝓ capite defensando.
Itē idē Isi.Anguib vniuerꝛ hebes est vi-
sus.ex aduerso ꝯtuenꝛ.Nec miꝝ cū oculos
nō in fronte habeāt sed ī timporib adeo vt
citiꝰ audiāt q̄ȝ aspiciant.Itē ibidē.Nullum
anial cū tāta celeritate linguā agitat sic̄ an-
guis.ita em̄ cito mouet eā vt triplicē videa
tur hr̄e linguā.cū tn̄ nō habeat nisi vnā Itē
idē Serpentū humida sunt corꝑa.adeo vt
vbicunq̄ȝ ierint viā cuiusdā viscosi ⁊ limosi
humoris inficiāt ⁊ designēt.Nam vestigia
ſpentū talia sunt vt cuꝫ pedib carere vide
antur.costis tn̄ ⁊ squamaꝝ repūt nisib.q̄s
a summo gutturꝫ vsq̄ȝ ad imū alui disposi-
tas parili modo habent.Naꝫ squamis q̄si
vnguib repūt.costis quasi crurib innitunꝛ
vn̄ vbicunq̄ȝ lediꝛ in corꝑe ab aluo vsq̄ȝ ad

caput. debilior redditᷓ ad ſuū curſum ꝛ mo
tus circuitū pagendū qꝛ vbicūqꝫ ille ictus
inciderit ſpinā ſoluit ꝑ quā coſtaꝝ pedes et
motus corpis agebantᷓ. vt dic idem Jſido.
ibidē. Jtē ibidē. Serpētes diu viuūt etiaꝫ
ſine cibo. vt dicit Ariſt. ꝛ tāte efficiuntᷓ lon⸗
gitudinis dieꝝ. vt depoſita veteri tunica ſe⸗
nectā deponere ꝛ in iuuentutē redire perhi
beantᷓ. Vñ ꝛ ſerpentū tunice nuncupantᷓ ex
uuie. eo ꝙ qñ ſeneſcunt eas exuūt qbꝫ exu⸗
ti in priſtinā redeūt iuuentutē. ꝛ ideo coruꝫ
pellicule ſic exute dicuntᷓ exuuie ꝛ induuie.
eo ꝙ exuuntᷓ ꝛ loco ipaꝝ alie iterū induuntᷓ
vt dt Jſi. li. xij. Modꝰ aūt renouatiōis ipiꝰ
anguis ſatis videtᷓ mirabilis. nam vt dicit
phyſiologꝰ Anguis ſe ſentiēs morbo vel ſe
nio aggrauatū pluribꝫ diebꝫ abſtinet a cibo
ꝛ ieiunat vt ſic pellis eiꝰ a carne facilꝰ relax
etur. deinde guſtata herba quadā amara vi
herbe ꝓuocatᷓ ad vomitū ꝛ ſic euomit hūo⸗
rem virulentū q̄ fuit cauſa ſue infirmitatis
ꝛ defectꝰ. tandē vt cutē rigidā tpet ꝛ molli fi
cet in aqua ſe balneat ac humectat. ꝛ ſic an⸗
guſtā rimā alicuiꝰ petre ſeu cauernā querēs
ꝑ rime anguſtiā intrat ꝛ cū quadā violētia
tranſiēs ab exuuia penitꝰ ſe decorticat ac de
nudat. ꝛ tandē ſoli expoſitus ſe deſiccat ꝛ in
carnis ſupficie nouā cutē recupat. ſumptis
viribꝫ clariꝰ videt. incedit ac repit fortiꝰ. ac
comedit auidiꝰ qꝫ ante depoſitionē exuuie
faciebat. iſtā rnouatōis formā exꝓmit Pli.
ꝛ etiā Auic. q̄ dt cū Ariſto. ꝙ totꝰ ſerpens
deponit ſeuectutē. i. ſenectā pellē. ꝓmo vſqꝫ
ad oculos. deinde vſqꝫ ad collū. ꝛ ſic paula
tim ſe expoliat totalitᷓ infra diē. vt di. li. xiiij.
Jtē Jſi. li. xij. c. iiij. pythagoras inq̄t aſſere⸗
bat ꝺ medulla hoīs mortui q̄ eſt ſpina dor
ſi anguē ꝓcreari. qꝺ ꝛ Ouidiꝰ tāgit dicēs. ſt
q̄ cū clauſo putrefacti ſpina ſepulcro. Mu
tari credant humanas angue medullas ꝛc̄.
Qꝺ ſi creditᷓ merito ſeuenit. vt ſicut ꝑ ſerpē⸗
tem mors hoī accidit. ita ꝑ hoīs mortē mo
rituꝛꝰ ſerpēs ꝓcreetᷓ. vt dic Jſi. Jtē dic Pli.
li. x. c. xlvj. anguē iq̄t ex medulla ſpine hoīs
gigni accepimꝰ. multa em̄ occulta ꝛ ceca ori
gine ꝓueniūt etiam in quadrupedū genere
ꝛc̄. Jtē dic Jſi. ibidē. Fertᷓ aūt ꝙ ſerpens ti
meat hoīem denudatū nec eū audet cōtin⸗
gere. qꝫuis inſiliat in veſtitū. Jtē ſm Plini
um Jeiuni hoīs ſputū ſerpentibꝫ ē venenū
ꝙ ſi inde guſtauerint moriuntᷓ. Sunt ꝛ alie
ꝓprietates anguis mirabiles ꝛ iſignes que
ab alijs autoribꝫ aſſignātᷓ. ſpecialitᷓ a Dias.
Ariſt. ꝛ Auic. aliqs ex eis h̄ interſerere vti⸗
le iudicaui. Dicit itaqꝫ Dias. ꝙ in hyemali
tꝑe latitāt ſerpentes in tenebris ꝛ cauernis
vbi ex diuturna obſcuritate loci eorū viſus
hebetatᷓ. vernali ergo tꝑe qñ incipiunt exire
de cauernis ſentiūt caliginē. ſed ꝓ remedio
querūt herbā feniculi vel radicē cuiꝰ paſtu
ꝯtractā excutiūt cecitatē. Nec fraudatᷓ a re⸗
medio. teſtudo viſceribꝫ paſta anguis vl' tor
tuca. cū ei aduertit venenū ſerpe querit ori
ganū. cuiꝰ guſtu cōtra virus anguis iuenit
medicinā. Jdē dic Pli. Auicēna ſcḋo de ſpē
te ait ſic li. ij. Serpēs inq̄t quādo eſt vorax
paꝝ bibit ꝛ odit odorē rute. ꝛ iđo fugit mu
ſtelam qñ ſentit eā ruta fore paſtā. ꝛ quādo
olfacit rutā nō poteſt fugere Comedit autē
ſerpēs libēter carnē ꝛ ſugit eiꝰ hūiditatē ſic
aranea ſugit muſcas. ꝛ trāſglutit oua auiū
ꝛ pullos viuos. ꝛ quādo trāſglutit ea redu
cit ad poſteriora ꝛ expellit ipſa ꝛ nō ꝑmittit
vt in ventre morentᷓ. Jtē dt Ariſt. libro. ij.
Interiora ꝛ inteſtina ſerpentū ſunt ſil'ia in⸗
teſtinis animaliū ouantiū quadrupedum.
nō tñ habēt teſticulos ſꝫ hñt vias. ſicut ſūt
vie piſciū. ꝛ matrices habēt longas ꝛ diui⸗
ſas. ꝛ ſunt eiꝰ interiora lōga ſm lōgitudineꝫ
corpis ſui. ꝛ lingue ſerpentū ſunt nigre lon
ge ſubtiles ꝛ in duo ſciſſe et añ acute. ꝛ ꝑꝑt
hoc multū exeūt ꝛ ſunt faciles ad motum ꝛ
vēter ſerpētis eſt longꝰ ꝛ ſtrictꝰ ꝛ ſimilis in
teſtino amplo. ꝛ illud inteſtinū aſſimilatᷓ in
teſtino canis. ꝛ habet poſt ventrē paruū in⸗
teſtinū ꝑueniēs vſqꝫ ad exitū ſupfluitatis. ꝛ
habet cor ꝑuū iuxta collū ſil'e rheni in aſpe
ctu ꝛ poſt cor eſt pulmo ī quo ſunt ꝑtes ner
uoſe ſubtiles ꝛ volute depēdentes a corde.
ꝛ poſt pulmonē eſt epar longū ꝛ extenſum.
ꝛ ſup illud fel ſicut in piſcibꝫ maioribꝫ. ſed ī
minoribꝫ eſt fel ſup inteſtina. ꝛ ſplen in ſpē⸗
tibus paruꝰ eſt ꝛ rotūdus. Dētes aūt ſerpē
tum ſunt acuti recurui aliquātulū ꝛ ꝯiun⸗
cti. diuiſi tñ ſm ſerrā. et habēt ſerpentes co⸗
ſtas triginta ſm nūeꝝ dieꝝ mēſis. Et dicitᷓ
ꝙ accidit ſerpētibꝫ idē qꝺ accidit pull' hirū
dinū. vt ſi aliquis ꝑforauerit eiꝰ oc'los ꝛ eru
erit eos: viſus iteꝝ reuertetᷓ ꝛ caude ſerpētū
ſicut ꝛ lacertoꝝ creſcunt poſtqꝫ ſunt ampu⸗
tate. Jtē oēs ſerpētes ouāt ꝓmo interius.
deinde nō ſimul ſꝫ paulatim eijciūt oua ex
quibꝫ generantᷓ aīalia exteriꝰ excepto tyro ꝛ
vipera. Tyrꝰ em̄ ſerpēs vt dic Ariſto. li. iij.

nō generat aīalia interꝰ sȝ ꝑmo ouat interi-
us. et ex illis ouis aīalia generant̄. et iδo dr̄
ibidē ꝙ matrix alioꝝ serpentū est longa ꝑm
creationē corꝑis ⁊ incipit matrix coꝝ a ꝑte
inferiori ⁊ ꝓcedit supꝰ ex vtraqȝ ꝑte spine. ⁊
diuidit̄ in duas ꝑtes quasi parietē hn̄s īter
illas. ⁊ ideo sūt oua ꝑm acies ī matrice ⁊ nō
ouat serpēs oīa simul sȝ successiue. Itē Ari
sto. li. v. Serpētes tꝑe coitus ita ad inuicē
se applicāt. ⁊ inuoluūt. vt patȝ aspicieīti qua
si sint vnū corpꝰ habēs duo capita. Itē Ari
sto. li. iiij. serpēs ⁊ maxime tyrꝰ qn̄ trāsglutit
auē vel aliqͩ ꝑmo se erigit ⁊ postea se restrī
git quousqȝ ꝑueniat interꝰ qδ trāsglutit. et
hoc est. qꝛ eiꝰ stomachꝰ paruꝰ est ⁊ subtilis. ⁊
possunt serpētes diu viuere sine cibo qδ pȝ
ex serpētibꝫ quos custodiūt vēditores. Itē
Aristo. li. viij. Migalis. id est mustela pu-
gnat cōtra serpētes ⁊ munit se pastu rute. et
maxime pugnat cōtra serpētes comedētes
mures. qꝛ ipa venat̄ mures ⁊ māducat eas
Itē li. vij. dicit. ꝙ serpētes multū diligūt vi
num. et iδo venant̄ cū eo. Simili͛ diligūt
lac valde ⁊ sequunt̄ odorē eius. et ideo si ali
cuius ventrē serpens subintrauerit extrahi
potest lactis odore. vt dr̄ idē. et etiā Dias.
Itē Aristo. li. xiiij. serpētes habēt propriuȝ
ꝙ possunt mouere caput ad posterꝰ corꝑe
quiescēte. ⁊ causa huiꝰ est ꝙ armille spondi
lium serpētū creant̄ ex cartilagine. ⁊ ꝓpter h̄
sunt bone flexionis. et hoc fuit necessarium
ad aspiciēdū retro vt possint vertere caput
ad aspiciendū corpus suū longuȝ atqȝ stri-
ctum. ali͛ em̄ nō possent regere corpꝰ suū ni
si iuuarent̄ eleuatōe capitis ad toti corꝑi ꝓ-
cauendū. Itē Idē ī eodē. Serpētes natāt
in aqua ꝑ corꝑis inflexionē sicut repūt ī ter
ra. nō em̄ dedit natura serpētibꝫ pedes ad ḡ
diendū. cuiꝰ causa est corꝑis nimia longitu
do qm̄ si habuissent mlͭos pedes eēnt ma
li motus qn̄ essent suꝑ pinnulas. similiter si
plures alas dedisset valde ꝓpinquas essent
grauis motꝰ. etsi ab inuicē essent remote ad
sustentandū residuū corpꝰ longū ⁊ flexibile
nō sufficerēt. ⁊ ideo qδ faciūt pisces haben
tes pinnulas ipaꝝ ꝯtractiōe ⁊ aues alaruȝ
extēsione: hoc faciūt serpētes sola corporis
flexione. Sunt et quidā pisces siles serpen
tibꝫ in longitudine ꝗ eadē de causa habent
pinnulas paucas vel nullas. natāt corporꝭ
sola inflexione sicut murene et pisces fasta-
ros ꝗ a nobis dicunt̄ cōgri ꝗ marine sunt.
anguille. ⁊ hmōi. et iδo qꝛ tales pisces sunt
serpentibꝫ in creatōe siles: habent tantūmo
do duas alas vel pinnulas añ et vtunt̄ cor
poris flexibilitate loco pennaꝝ et alarum. ⁊
ꝓpter hoc repūt in terra ⁊ viuunt lōngo tꝑe
etiā sine aqua sicut viuūt serpētes sine cibo
Itē idem in eodē. serpētes aūt habent vias
⁊ ītestina a quibꝫ aliqn̄ exit suꝑfluitas sicut
habēt alia animalia generātia. sȝ nō habent
viā exitꝰ vrine. quia carēt vesica. Itē ibideȝ
in eodē. Serpētes īuoluunt̄ ad īuicē quā-
do ꝯueniūt ad coitū ⁊ amorē. qꝛ nō habent
virgā neqȝ testiculos. carent em̄ virga quia
nō habēt crura. et carent testiculis ꝓpter lon
gitudinē corꝑis. etsi haberēt eos infrigidaꝛ
retur sperma ꝓpter tardationē sui exitus. et
sic esset minus ꝯueniēs generatōi. Itē ideȝ
xviij. Nō accidit generatōi serpentū error ⁊
monstruositas nisi raro. et hoc accidit ꝓpter
figurā matricꝭ que lōga est et recta atqȝ stri-
cta. vnde et oua serpentū sunt disposita ꝑm
aciē ꝓpter longitudinē in matrice Has ⁊ mlͭ
tas alias ꝓprietates anguiū et naturas reci-
tat Aristo. q̄s ꝓseqͩ ꝑ ordinē esset longū. sȝ h̄
dicta in generali nūc sufficiāt. de vsualibus
ꝓprietatibꝫ ⁊ oībꝫ fere notis infra dicet̄ in lit-
tera S.

De Aspide Capitulum. IX.

a Spis est anguis morsu ⁊ veneno ꝑ-
niciosissimꝰ. ab aspergēdo aspis di-
ctus eo ꝙ morsibꝫ venena immittat
mortifera atqȝ spargat. yos eī greci venenū
dicūt. vt di. Isi. li. xij. c. iiij. Et seqͩt̄. Aspidis
diuerse sūt spēs. et habēt dispares effectus
ad nocendū. scȝ Dipsas ꝗ latine situla dici-
tur. qꝛ quē momorderit siti interimit ⁊ occi
dit. Ipalis est genꝰ aspidis ꝗ somno necat
Hūc cleopatra sibi apposuit et ita morte q̄-
si somno resoluta ē. Itē emorrois est aspis
sic dictus. eo ꝙ illiꝰ sugit sanguinē quē per-
cutit. et ꝗ ab eo morsus est dissolutis venis
fluxu sanguinis vitā finit. grece em̄ emath
sanguis dr̄. Itē prester est aspis horribilis
semꝑ ore patēte ⁊ virus euaporāte incedēs
de ꝗ Lucanus. Oraqȝ distendēs auidꝰ fu-
mantia prester. Quicūqȝ ab eo ꝑcussus fue
rit distendit̄ ⁊ enormi infectione corꝑis ne-
catur. vt dic̄ idem ibidē. Itē seps est morti-
ferus aspis ⁊ tabificꝰ. ꝗ cū hominē momor
derit statim eū destruit ⁊ ꝯsumit ita vt mor
su serpētis totaliter liquefiat. nec solū cor-
pus sed etiā ossa veneno dissipat ⁊ eneruat

cuiꝰ poeta sic meminit, Ossaq̃ dissoluens cũ corpe tabificꝰ seps. vt dt idẽ. Sũt ꝛ alia genera aspidis multa quoꝝ tãta est virulentia ꝙ etiã mediãte lãcea venenositate sua perimũt se tangentẽ. Itẽ dicit Auic. in li. de venenis. quere sup li. v. c. de venenis. De aspide etiã i genere dicit Isi. li. xij. Fert inquit ꝙ aspis cũ ceperit pati incantatorẽ qui eã quibusdã carminibꝫ ꝓprijs euocat. vt eã d cauerna pducat. illa cũ exire noluerit vnã aurem in terrã pmit, alterã vero cauda obturat et operit. ꝛ sic illas voces magicas nõ audiẽs ad incantatorẽ nõ exit ꝛ eiꝰ imperio nõ obedit. Hucusq̃ Isi. De aspide vero dicit Pli. li. viij. c. xxiij. pcussa mẽbra ab aspide intumescũt ꝛ vix sine partiũ amputatiõe que sũt cõtacte aliquo remedio ↄualescũt. vnꝰ autẽ huic pestifero angui est sensus vel effectus cõpares suos ↄiugali affectu diligũt nec sine cõparꝫ cõsortio bene viuũt. vñ alterutra interfecta incredibilis vltionis cura altera psequit interfectorẽ ꝛ illũ solũ in quãtũlibꝫ populi agmine agnoscẽs infeitat. nitit interrumpere oẽs difficultates. permeat spacia nec nisi veloci fuga aut amnibꝫ aut fluuijs coercet q̃n vltio de morte cõparis assumat sed ↄtra eiꝰ maliciã natura dedit remedium ꝛ medelã. hebetẽ eñ dedit ei natura visum nã oculos habet in timporibꝫ ꝛ nõ in frõte ꝛ ideo nõ potest videre aduersariuꝫ directe sed oblique. ꝓpter qd nõ potest bene psequi hostẽ visu sed potiꝰ auditu sequit vl olfatu nã in his duobꝫ sensibꝫ magis viget. vt dicit idẽ. Itẽ dicit Marcianꝰ ꝙ aspis nõ nocet indigenis afris ꝛ mauris. naꝫ ꝛ illi pueros suos quos d se natos habẽt suspectos aspidi obijciunt. ꝛ si de eoꝝ semine fuerint nihil ipis penitꝰ nocet aspis. ſꝫ statim moriũt ab aspide si fuerint adulterini. Et hoc expresse dt Pli. viij. ca. vlt. Dicit eñ. sicut quedam animalia indigenis sunt innoxia q̃ iterimũt alienos. sic serpẽes parcunt mirifice illis q̃ de terra oriunt. sic angues circa eufratẽ terre incolas nõ ledũt nec infestãt dormientes alios aũt cuiuscũq̃ gẽtis hoĩes cruciãt eos auide occidẽtes. Dicit etiã ibideꝫ Pliniꝰ ꝙ Aristo. tradit in quodã mõte a scorpionibꝫ hospites non ledi. sed indigenas interimi ꝛ occidi.

De Aranea Ca. X.

a Ranea vt dicit Isid. li. xij. vermis ẽ aeris ab aeris nutrimẽto nominata que exiguo corpe lõga fila deducit ꝛ tele sp intenta nunq̃ desinit a labore ppetuũ sustinet in suo ope dispendiũ. q2 sepe ad modicum flatũ vẽti aut pluuie stillicidiũ rumpit tela sua. ꝛ tũc totaliter pdit laborẽ suũ. Dicit aũt Auic. ꝙ aranea est modicũ aĩmal reptile multipes. sex vel octo hñs pedes q̃s semp habet pares ꝛ nunq̃ impares. ꝛ h fuit necesse vt sp esset eiꝰ incessus equꝰ sicut et ipm onus. ꝛ h est generale in habẽtibꝫ duos vl plures pedes. habet aũt aliquos pedes lõgiores ꝛ quosdaꝫ breuiores. ꝓpter diuersas quas facit opatiões. nã cũ quibusdã fila sua subtiliat ꝛ in longũ ptrahit. cũ quibusdam po parit fila nectit. cũ quibusdã po p fila replt. ꝛ q̃n vult in tele supficie immobiliter se suspẽdit. maxime aũt inter aĩmalia anulosi corporis viget in aranea sensus tactꝰ. Vñ residens in tele sue medio subito sentit muscaꝫ telã in pte remotissima ↄtingentẽ quã subito inuadit ꝛ aggredit tanq̃ hostẽ. de qua si triumphare potuerit eã ne euadat inter tele sue fila multiplr circũuoluit. ꝛ pmo capiti insidens eiꝰ hũiditatẽ sugit. ꝛ de tali musca rũ venatiõe viuit. nã eiꝰ gustabile ꝓprie est talis humor sicut gustabile apis est mel sicut dicit idẽ ꝛ Aristo. Itẽ in genere araneaꝝ ẽ diuersitas sexus vt dt Aristo. li. v. ꝛ est femia maioris corpis q̃ masculꝰ ꝛ pedes habet lõgiores flexibiliores ꝛ habiliores ad motũ ꝛ etiam ad texturã. Et sicut dt idẽ li. v. Tempe coitus ꝛ amoris femina attrahit marẽ p fila tele. ꝛ post masculꝰ feminã. ꝛ nõ cessabit attractio donec ↄiungant. ꝛ masculꝰ ponit super ventrẽ femine. ꝛ iste modꝰ est eis necessariꝰ ꝓpter vẽtris rotunditatẽ. ꝛ ista ↄiũctio maxime est in fine veris ꝛ in pncipio estatis. ꝛ aliquãdo i autũno ꝛ in pncipio hyemis. ꝛ tũc maxime sunt nociue ꝛ eaꝝ puncture amplius venenose. Itẽ Arist. li. viij. Genera araneaꝝ sunt multa. nã quedã sunt pue ꝛ diuersi coloris ꝛ sunt acute ꝛ velocis motus. alie sunt maiores ꝛ colore nigre. ꝛ eaꝝ crura anteriora sunt lõgiora ꝛ sũt tardioris motus nisi q̃n coitu stimulant. ꝛ nigre solẽt texere iuxta terrã inter foramina ꝛ manẽt in textura sua quousq̃ aliq̃ inciderit bestiola. sicut musca quã dephendũt. et si habent famẽ sugunt eiꝰ humiditatẽ. ꝛ tũc deferũt ad locuꝫ suũ vbi deponũt ꝛ reseruãt eã donec iterum esuriẽ patiant ꝛ q̃n totã hauserit hũiditatẽ. deijcit residuũ ꝛ reuertit ad venandũ ꝛ non

venaꝛ. q̄usq3 reparet qḋ ruptū est de textu-
ra. ⁊ siq̇s ruperit texturā īcipiet ipā3 repare
circa occasum solis vel circa ortū. ⁊ tūc ma-
xime laborat. q2 tūc plures bestiole incidūt
in texturā. et femina parit ⁊ venaꝛ ⁊ mascu-
lus iuuat eā. Abscōdit aūt se in textura vel
sub tela ne a bestiolis videaꝛ. ⁊ maxīe qñ ē
magna. q2 ꝓpter eiꝰ magnitudinē nō de faci
li operiꝛ. Facit etiā femina oua ꝑmo ex q̇bꝫ
modice aranee post formanꝛ ⁊ statim qñ pa
riuntur ponit eas in textura. ⁊ statim se mo-
uent ⁊ disponūt ad texendū acsi ī vtero ma
terno sint instructe ad venandū vnḋ statim
aptant retia ꝯuenientia ꝑde sue. Et est spēs
quedā araneaꝝ q̄ venanꝛ lacertū paruum ⁊
incipit texere sup ipm quousq3 liget eiꝰ orifi
cium ligatōe forti ⁊ tūc saltat sup eū et pun-
git quousq3 moriaꝛ. Itē in eodē dicit idē. ꝙ
sepe inueniunꝛ quedā aranee in aluearibus
apū ⁊ ille corrūpunt mel ⁊ sugunt liquorē ⁊
sic circa fauos faciunt texturas ⁊ corrūpuut
eos. Itē dic̄ Auic. ⁊ Pli. de generatiōe ara-
neaꝝ. li. xj. c. xxv. Araneaꝝ natura precipua
admiratōe est digna. cuiꝰ plura sunt genera
inter q̄ est quedā que dr̄ spalangio. cuiꝰ cor-
pus est exiguū. variū. acuminatū. velox ad
saltū. noxiū habēs morsum. Alia ē species
maioris corpis ⁊ nigri coloris ⁊ cruris lon-
gioris cauernas sibi texēs in angulis iuxta
terrā. Tertia est spēs que erudita cōpositio-
ne cōspicuas texit telas. Admirandū est tñ
qualiter tāto opi sufficiat materia lanigera
que de aranee vtero ad tāte tele texturā pau
latim vt crediꝛ extrahiꝛ. et tñ eiꝰ vterꝰ vix a
tali materia vacuꝰ iueniꝛ. Nec videꝛ eē ve-
rum qḋ dixit democritꝰ. ꝙ tāta esset vētris
aranee corruptela. vt ex eius egestione tāta
fertilitas lanifera genereꝛ. vñ ⁊ democritu3
reprobat Aristo. li. viij. ꝙ dic̄ eū i hoc veri-
tatē nō dixisse. Cuiꝰ videꝛ esse rō. q2 aranee
⁊ alia hmōi anulosa modici sunt nutrimēti
⁊ parui cibi. ꝓpter defectū sanguinis ⁊ calo-
ris vñ cū aranea nō tantu3 cibi capiat q̇n i-
cōparabiliter ad ꝑparationē tele ꝯtinue plꝰ
emittat. maior est3 supflui emissio q3 cibi sū
ptio. et maior est egestio supflua q3 digestio
necessaria ad ꝯseruationē debitā animalis
vt dicit Aris. vel Alfr. Itē Pli. dic̄. Mode-
rato vngue rotundū ⁊ teres educit filum et
miro artificio deducit stamīa ab imo ad su-
premu3. ⁊ iteꝝ deducit trāsuersaliter ḋ pun
cto ad punctū lineari distantia filū suū. ⁊ o-
mnes lineares tracꝰ q̄si ī punctuali medio
in equali distātia a cētro copulat ⁊ cōnectit.
deducto aūt stamīe vt ibidem dic̄ Plinius
texere incipit a medio circuato orbe adne-
ctens subtegmina ⁊ maculas adnectēs sꝑ.
⁊ quasi reticulariꝛ ꝑ paria interualla que ī-
teruallicula ta foramina miro artificio sunt
nūc quadrata. nūc oblonga. nunc rotunda
tāto strictiora quanto sūt viciniora medio.
⁊ tāto latiora quāto remotiora sūt extremo
Quo aūt medio filū filo tāindissolubiliter
iungat ⁊ nodū nodo applicet ⁊ cōnectat vi-
sus nō indicat ⁊ rōnis iudiciū vix affirmat
Mira aūt leuitate ꝑ fila sua que humanis
visibus vix sunt ꝑuia se eleuat ⁊ quasi volet
hincinde se trāsferēs locū mutat. Ite3 dicit
idē. ꝙ q3diu extrema tela fila durant si casu
aliquo rūpaꝛ ipa tela. semꝑ a medio incipit
resartire qḋ ruptū est quasi nihil iudicās in
corpe tele esse integꝝ q3diu mediū nō est fir
mū. Itē dic̄ idē. ꝙ in eis sunt auguria. Na3
ꝑm ꝙ tꝑa sunt futura altiꝰ vel sublimiꝰ solēt
ꝯponere fila sua. Itē ibidē dr̄ ꝙ multitudo
araneaꝝ signū est inundatōis pluuiaꝝ. Itē
li. xiiij. c. iiij. de lesione ficuu3. dicit ꝙ aranee
quedā circa germīa vineaꝝ ⁊ etiā flosculos
arboꝝ faciūt texturas ex quaꝝ circūuolutō
ne pereūt arbores et vinee qñ sunt in germi
ne vel in flore Morsus spalangiōis ē mor-
tiferus ⁊ venenosus nisi ei citius succurraꝛ
S3 eiꝰ venenū extinguit vis plātaginis si
debito modo apponaꝛ. ⁊ iḋo vermes alij vt
lacerte ⁊ botraces punctura3 aranee formi-
dantes succo plātaginis se tuenꝛ. vt di. pli.
Dias. ⁊ Auic. in ca. de venenis ⁊ mac. Ara-
neaꝝ aūt tela vt dic̄ Aristo. ⁊ Pli. ex earum
visceribꝫ q̄dammodo nature artificio gene-
raꝛ. subtilissima ꝯpositiōe ꝯtexiꝛ more retis
ꝯponiꝛ ⁊ paraꝛ. filis subtilissimis cōnectiꝛ ⁊
hoc ne a muscis ⁊ alijs bestiolis quibꝫ ten-
ditur ꝓpter grossiciē videaꝛ. Cū labore qui-
dem cōponiꝛ s3 miro modo faciliter dissipa
tur. ignē nō sustinēt. ventū timēt cuiꝰ ipetu
tela rumpiꝛ ⁊ subito denudaꝛ. Et q3uis ve-
nenosa sit aranea de cuiꝰ egrediꝛ visceribus
tela venenosa nō est qm̄ multꝭ vsibꝫ medi-
cine vtilis reputaꝛ. Nā vt dicit Dias. Tela
araneaꝝ alba ⁊ mūda puluerulētis sordibꝫ
nō admixta vires habet cōstringētes. ꝯglu
tinantes et refrigerātes. iō sanguinē restrin
git a vulnere defluentē supposita vulneri. ꝑ
hibꝫ fieri saniē et sanat plagā recētē ⁊. ꝓhibꝫ

inflaturaʒ sanitatē vulneris retardantē. Est
aūt genus aranee quā spalanā vocāt, vt di-
cit Pli. li. xxix. c. iiij. ꝛ ē hec aranea simil' for-
mice sed longe maior corpe. rufum habens
caput. reliquuʒ corpis nigri est coloris. re-
spersum albis guttulis. acerbior est ei⁹ ict⁹
ꝗ̄ vipere. Uiuit aūt iuxta furnos ꝛ molas.
Cui⁹ cōtra ictū est remediū aliaʒ ei⁹ generis
ostēdere sic pcusso. ꝛ ad hoc cōseruantur cū
mortue inueniunt̄. Quarū cortices contri-
ti ꝛ potati medent̄ morsui mustele. Est aūt
aliud gen⁹ lanuginosuʒ grosso capite. ꝛ do
lor puncture ei⁹ sicut scorpionis. ꝛ ei⁹ mor-
su genua labefactant̄ ꝛ accidit caligo ꝛ vo-
mitus. Est etiā aliud gen⁹ aranee noīe myr
micoleon siue myrmiceon: quod alio nomi
ne dicit̄ formicoleon. formice similis capite
albo. habēs nigrū corpus distinctū macul'
albis. cui⁹ morsus vespaꝝ dolore torquet. ꝛ
dicit̄ formicoleon. quia formicas venat̄ vt
leo. et eaꝝ sugūt humiditatē. sed a passerib⁹
deuorantur ꝛ ab alijs auib⁹ vt formica. Re
mediū aūt ꝯtra morsus omniū aranearum
est cerebrū gallinaceū cū exiguo piperis bi
bitū cum vino dulci. Item coagulum agni
potatū cū vino sanat morsus araneaꝝ. Idē
facit cinis vngule arietine cuʒ melle. Item
musce cōtrite ꝛ posite sup morsum extrahūt
venenū ꝛ mitigāt dolorē. Sūt ꝛ alia reme-
dia ꝗ̄ enumerat. sʒ hec sufficiāt. Dicit tamē
li. eodē ca. vj. aranea lōga ꝛ cādida tenues
habēs pedes ꝯtrita ī veteri oleo dr̄ soluere
albuginē oculoꝝ ꝛc̄.

De Ape Capitulum. XI.

a Pes est animal multipes ꝛ breue in
ter omnia animātia anulosi ꝛ insecti
corpis. in multis obtinēs pncipatū
vt dr̄ Plini. li. xj. c. vj. paruitatē sui corporis
recōpensat ingenij magnitudo. Quis autē
possit inter volatilia cōputari. tamē qꝛ pedi
bus vtit̄ in ꝗbus est vis pgressiua merito
potest inter gressibilia numerari. Preter ꝓ
ꝓprietates superius li. xij. positas sub litte-
ra A. alie sunt hic ponēde quas recitat pli.
libro. xj. ca. vj. sic dicēs. Inter omnia est ad
miranda apū solertia qua mella cōtrahunt
succūqꝫ dulcissimū subtilissimū ꝛ saluberri
mū in fauos cōponūt. ꝛ ceram ad vsus vite
humane putilē operādo ꝯficiunt. hyeme la
tent ꝛ recōdunt̄. quia vires nō habent vt ni
uibus pruinisqꝫ resistant ac flatib⁹ aꝗlonis
In vere āt cū sentiūt fabas florētes ad ope
ra exeunt ꝛ labores. nulliqꝫ licet vacare ocio
p hos dies. Primo fauos cōstituūt ceráqꝫ
fingūt. domo scʒ ac cellulas faciunt. deinde
sobolē ꝛ postea mella cōficiunt ꝛ cōponūt.
Tectū aūt aluearis sui: lachrymis ꝛ succꝭ ar-
borū gumosam vim habentium p totū lini
unt. et cōtra aliaꝝ bestiaꝝ auiditates se mu
niunt put possunt. feces si fuerit nimis la-
te ꝯstringūt et eas succis predictis liniunt.
Prīo aūt p fundamento sui opis crustulaʒ
ꝗndam ponūt amari saporis quā multi cō-
mosym vocāt. deinde faciūt aliā dulciorē ꝗ̄
cere est initiū quā multi dulceros vocāt. ter
tio ponūt materiā grossiorē que fauoruʒ est
stabilimētū. ꝛ illam materiā ꝓpolim mlti vo
cant. ꝛ ista triplici tela a frigore ꝛ alijs iniu-
rijs muniūt fauos suos. Nō insident fructi
bus. sed a florib⁹ nō marcidis sed recētibus
recolligūt materiā ex qua mel ꝛ ceraʒ cōpo-
nūt. Quādo aūt flores vicini sunt ꝯsumpti
mittūt speculatores ad vlteriora pabula re
quirenda. et si apprehēderit eas nox in expe
ditione excubāt supine vt alas suas ptegāt
a pluuia ꝛ a rore. vt facto mane expediti⁹ vo
lent ad op⁹ suū habētes alas suas siccas et
expeditas ad volatū. Ordināt excubias su-
as more castroꝝ. de nocte ꝗescūt vsqꝫ mane
donec vna oīes excitet gemino aut tripli-
ci bombo vt buccino aliquo. tunc vniuerse
puolant si dies fuerit mitꝭ futur⁹. pdiuināt
eī imbres ꝛ ventos ꝛ tūc se cōtinēt ifra te-
cta. Quādo ꝓsciūt celi tēperiem futurā: cum
agmine pcedūt ad opa. ꝛ tūc alie flores ag-
gregāt pedib⁹. alie aquā ore guttasqꝫ lanu-
gine toti⁹ corpis simul portant. adolescētio
res ꝙ̄o ad opa exeūt ꝛ ꝯueniunt ꝛ afferūt su
pradicta. seniores ꝙ̄o intus opant̄. Que flo
res cōportant pmo onerant pedes anterio-
res ꝛ post alios donec rostro pleno remeent
totaliter onerate. Excipiūt aūt sic onustas
trine vel quaterne easqꝫ exonerāt ꝺm ꝙ int⁹
sunt ordinate. Eoruʒ eī officia sunt diuisa
Alie ei domos cōstruūt. alie poliūt. alie ci-
bum parāt ex eo qd̄ allatū est. nō eī separa
tim vescunt̄ ne inequalitas cibi tpis ꝛ opis
fiat int̄ eas. Fauos linealit̄ et ordinate com
ponunt ꝛ in supiori pte suspendunt. Ceras
cadētes fulciūt pmas lineas paꝝ replēt de
melle. nouissimas autē maxime solēt adim
plere. Apes aūt gerule ꝗ̄ necessaria ꝯuehūt
timent vēti flatus. ꝛ ideo volant iuxta terrā
ꝛ quādo sunt onuste redeūt ne aliquo flatu

impediant ⁊ quãdoq; lapillis se onerant vt
lapilloꝝ grauitate sint ꝯtra venti impetum
magis fixe. Mira aũt inter eas est obseruã
tia discipline. nã inertiã cessantiũ ab opere
notãt. et eos mox castigant. imo morte pu-
niũt opari nõ curãtes. Mira int̃ eas ẽ mũ-
dicia. nulleq; inter oꝑa sua spurcitie permit
tunt. Egestiones apũ que opant̃ int⁹ ne lõ-
ge recedãt alie cõgerunt in locũ vnũ ⁊ eijci-
unt de alueari. Qñ aduesperascit intrant in
domos suas ⁊ strepunt donec illa eadẽ que
eas excitauit circũuolet. ⁊ eodem quo exci-
tauit bombo eas inuitet ad quietem. ⁊ tunc
oẽs repẽte cõticescũt. Idem in eodẽ ca. xiij.
Item per apes summa equitas exercet̃. Fe
riũt eñ omes eaꝝ pacem dissoluẽtes. ⁊ eaꝝ
melle diripere cupiẽtes. Regẽ siquidez ha-
bent apes q̃ nõ aculeo armatus est. sed po-
tius maiestate. vt dic̃ idem. ca. xviij. vel si hz
aculeũ: vsũ feriẽdi natura sibi negat. Nolu
it eñ natura ipm seuũ esse ne cito peteret vl
tionem. ⁊ ideo ei telũ detraxit ⁊ inermẽ dere
liquit. vnde cõstat apũ imperatorẽ aculeo ñ
vti. Miranda ẽ aũt circa regẽ plebis obedi
entia. nã cũ procedit: totũ examen circa ipm
conglobat̃. ⁊ ab ipo agmine velut acie mili
tum cingit̃ ⁊ vallat̃ ⁊ pre multitudine obse-
quentiũ tũc tpis vix videt̃. Cũ popul⁹ apuz
in labore est: ipe intus est ⁊ circuit: similis ex
citãti. sol⁹ a labore est immunis. Circa quez
⁊ apes assunt quedã habentes aculeũ tãq;
lictores qui autoritate assidua regis sũt cu-
stodes. et ipe raro ꝓcedit foras nisi quando
examen totũ debet exire. Cui⁹ exitus intelli
git̃ ante dieb⁹ aliquot exercitu murmurãte
⁊ quasi ad exitũ se ꝑparante. Unde siq̃s tũc
regi apũ prescinderet alam: totũ examẽ tũc
tempis nõ exiret. ⁊ quãdo ꝓcedunt singule
regis obsequio se offerunt ⁊ ei proxime esse
volũt. regẽ fessum humeris subleuant ⁊ fati
gatũ totũ portant. siqua lassa defecerit vel
ab acie errauerit: odore ꝓsequit̃ vbicũq; rex
ꝑcedit. ⁊ vbicũq; rex ꝑsederit ibi cetere figũt
castra. rege viso totus animat̃ exercit⁹ ipoq;
amisso totũ agmẽ dilabit̃ ad aliũ. quia sine
rege esse nõ possunt. Ad aluearia subintrãt
quedã false apes que fuci nuncupant̃ habẽ
tes magnũ vẽtrẽ. furtimq; deuorãt mella.
⁊ has apes interficiũt quãdo eas deprehen
dunt. Quã ver est humidũ fetus apũ mul-
tiplicant̃. ⁊ mella depauperant̃. ⁊ econuerso
quando ver est siccũ: deficiunt in prole: ⁊ in
melle multiplicant̃. Si aũt defecerit in al-
uearib⁹ cibus: impetũ faciũt i proximas ꝓ-
posito rapiendi. et cõtra eas alie aciem diri-
gunt si rectorẽ habent. ⁊ si que fuerint apes
fauentes inuadẽtib⁹ parcunt eis inuasores
nec eas impetũt sed potius eas sibi associãt
⁊ defendunt. Multis alijs de causis acies
cõtrarias cõstituũt duo imꝑatores cũ mul-
ta rixa. que dimicatio in iactu pulueris aut
fimo totaliter dissipat̃. Itẽ idem caplo. xix.
Apes quedã sunt rustice ac siuestres horri-
de aspectu ⁊ ceteris iracũdiores. sed labore
⁊ opere sunt ꝑstantiores. Alie sunt vrbane.
quaꝝ quedã sunt breues et varie ac rotũde.
alie sũt longe sicut vespe ⁊ ille sũt alijs dete-
riores ⁊ sunt pilose. ⁊ quedã ex his sunt al-
be q̃ in messe mella faciunt. Siluestres ꝓo
in arborũ cõcauitatib⁹ mellificãt. Aliquan
do i aliquo terre specu. Quib⁹ natura dedit
aculeũ ventri consertũ ad vnũ ictũ. quedaz
autẽ ex vindicãdi ardore ita ꝓfunde figunt
telũ ꝙ cõsequitur subito intestinũ. et tales
cito moriunt̃. alie quidẽ aculeũ perdũt ⁊ vi
uentes vlteri⁹ mellificare nõ possunt: sz ca-
stratis virib⁹ nocere parit̃ ⁊ ꝓdesse desistũt
Odores fetidos ⁊ ceteros fumos maxime
odiũt ⁊ fugiũt. in reb⁹ aũt odoriferis iocun
dant̃. Cancroꝝ odore siq̃s eos iuxta deco-
quat exanimãt̃. Qñ rex eorũ morit̃ tristicia
torpent funerantiũq; more cõcomitant̃ exe-
quias ⁊ meret plebs magno dolore rege pe
ste cõsumpto. nõ cibos tũc cõuehũt. non ꝓ-
cedunt: tristi tamẽ murmure glomerantur.
Circa corp⁹ eius luctũ nõ minuũt. imo nisi
subtrahat̃ mortu⁹: fame ⁊ dolore moriũtur
Hilaritate ergo apũ ⁊ nitore sãitas estimat̃
Dic̃ etiã idẽ apes incurrere multas infirmi
mitates. nã vt dr. c. xx. egrotãt qñ nõ ꝑficiũt
fetũ suũ. Inimicat̃ etiã vel aduersat̃ eis re-
sultans son⁹ echo. Nimis ei facit eas timi-
das: inopinato sonitu terrẽs eas. Inimicat̃
etiaz eis corrupta nebula corrũpens flores
quos depascũt. Aduersãt̃ ⁊ eis aranee qñ se
sociãt eis ⁊ i aluearib⁹ faciũt itexturas. Pe-
stifera est eis etiã musca quedã silis papili-
oni q̃ insilit in cãdelas. naz papilio depascit
ceras ⁊ relinq̃t stercora ex q̃b⁹ generant̃ tere
dines q̃ ceras ꝑcipuas appetũt. Nocet etiã
eis auiditas past⁹. qꝛ nimia floꝝ satietate re
plent̃. et maxime h̃ accidit i vere. Oleo q̃dẽ
exanimant̃ sicut ⁊ oĩa anulosa ⁊ insecta. ꝑci
pue si capite vncto in sole ponant̃ sz asperse

aceto reuiuiscũt. Aliqñ etiã ↄhũt sibi mortis ꝛ morbi causas qñ sentiũt sibi subtrahi mella nimis auide duorãtes. Hucusqꝫ Plinius. Insignes etiã ꝓprietates ꝛ notabiles recitat Auicē.li.viij.c.lij. Apes inq̄t cibãt ex melle ꝛ comedũt inde parꝝ.sed qñ infirmant tũc comedũt mel ꝛ nõ exeũt de domibus suis.ꝛ qñ iueniũt domos mũdas siue aluearia faciũt i eis domos sextiles cereas Et qñ orificia aluearꝫ sũt nimis ampla.diminuũt amplitudinē cũ q̄dã viscositate nigrã q̄ in odore est acuta.ꝛ edificãt ꝑmo domuꝫ regis.ꝛ illa dom⁹ similis est foramini.ꝛ post alias domos ꝭm diuersitatē maiorꝝ vł minorꝝ Masculi aũt tãtũmõ operant domos suas.ꝛ post nõ est opatio nisi ad comedēdũ mel ꝛ mellificanduꝫ.ꝛ apes ꝑmo morant in fauis suis. Et qñ est tp̄s exeundi ascendũt in altũ ꝭm formã pyramidis.ꝛ postea redeunt ꝛ comedũt mel. Et rex nunq̄ꝫ exit nisi cũ exercitu. Et masculi nõ hñt acum nisi forte pauci.tũc appetũt pũgere sꝫ nõ possũt Et reges apũ sũt duorꝝ modorꝝ.vn⁹ rube⁹ ꝛ alter niger fere sicut carbo.ꝛ est i duplo maior q̄ꝫ apis q̄ mellificat. Et sunt apes mascule magis pigre q̄ꝫ femine.ꝛ meliores sũt apes minores ꝛ rotũdiores habētes varios colores. Et apes q̄ pascunt in montibꝫ pratis ꝛ hortis sũt minores ꝛ meliores:ꝛ faciũt mel ↄsimile in ptibꝫ ꝛ leue. Apes aũt q̄ nõ sunt bone nõ faciunt mel eq̄le nec ↄsimile. Sed apis q̄ sp̄ adheret foramini melli:efficit mel meli⁹.alit ei corrũpit de facili.ꝛ generant i eo aranee q̄ corrumpũt mel. Duplici ꝺ causa vtunt apes mellificãtes aculeo.s.ad ↄ̄fensionē.ꝛ ad hũiditatꝫ supflue ↄsũptõeꝫ. Vis eñ ignea est in acu.ꝛ iõ coopat valde ad cõsumptionē supflui humidi ꝛ mellis inmutationē ꝛ ↄseruationē. Itē subintrãt sepe aluearia quedã musce male q̄ faciũt alijs muscis paruis tediũ:quas multi vocãt grisanes:ꝛ illi grisanes pforant ꝛ corrodũt alas aliarꝝ.sed vere apes psequunt illas muscas ꝛ pungunt eas nec pmittunt eas cadere super domos suas. Et apes mellificãtes inficiũt masculos nocētes eis.ꝛ reges malos qñ eas nõ bñ regũt sed tãtũmodo de melle nimis comedũt.ꝛ pcipue h̄ faciunt qñ mel erit paucũ Et apes parue pugnãt cũ longioribꝫ qñ nõ opant nec laborant.ꝛ nitunt eas eijcere de aluearibꝫ.ꝛ p taliũ eiectionē meliorat mel ꝛ auget. Est autē vnuꝫ gen⁹ apum quod dicit labion ꝛ iterficit apes mellificãtes.ꝛ destruit earꝝ domos. Et h̄ est:qꝛ sunt vigiles ꝛ bone custodie.ꝛ qñ intrant aluearia:in melle subito se infigũt causa deuorãdi intantũ q̄ nõ possunt euadere.ꝛ tũc stati a veris apibꝫ huiusmõi iterficiunt. Et anteq̄ꝫ rex exeat rõnabiliter p duos dies añ sciunt alie q̄d rex sit factur⁹.vt obedire illi parate sint.ꝛ quãdo reges creant quilibꝫ hꝫ caterua vnã.ꝛ illa caterua nõ vult hẽre aliuꝫ regem nisi quē ꝑmitus acceperũt. Etsi alius rex voluerit esse rex illi⁹ comitat⁹:ipm interficiũt. Et postq̄ꝫ exierint pulli ꝛ fuerint pauci expectabũt societatē alteri⁹ examinis.ꝛ sic simul securi⁹ pficiscunt. Et postq̄ꝫ ceperint volare pulli ꝛ fuerint equales magnis festinãt opus suũ ꝛ seniorībꝫ plĩmũ coopantur. Nulla aũt creatura ardentior est ad vindictam q̄ꝫ sit apis qñ ad iracũdiã puocat.ꝛ iõ sepe grandes psternit exercitus multitudo apum.quãdo cõtra diripientes mella resistere cõpellunt. Fimũ ꝛ fumũ sup om̄ia abhorrent apes.ꝛ ideo laborant pijcere feces ꝛ squibala sua qñ volant:qꝛ earum feces fetent valde.ꝛ ideo ab eis domos suas valde purgant. Virgines apes ꝛ iuuenes melius opant ꝛ faciũt meli⁹ mel q̄ꝫ seniores.et nõ tantũ pcutiũt nec tãtũ ledit earꝝ pcussio sicut senũ. Potãt ãt apes ꝛ bibũt:sed aquaꝫ tm̄ claram:siue ꝓpe siue a remotis hauriat. nec potãt nisi ꝑus piecerint fecem suam Et maxime mellificãt in autumno ꝛ in vere. Et mel veris melius est ꝓpter florꝝ nouitatem ꝛ ampliorem puritatē. Et apibꝫ placet armonia.s.sonit⁹ cãt⁹ ꝛ pcussio palmarꝝ.ꝛ iõ cum cantu ꝛ peluiũ aut cymbalorꝝ tinnitu ad alueare reuocant Et qñ dimittit apibꝫ multũ de melle pigrescũt ꝛ min⁹ opant.ꝛ iõ oportꝫ vt in aluearibꝫ eis mediocriter dimittatur. Hucusqꝫ Aui.li.vij. Multa alia ponit i q̄bus ↄcordat cũ Aris.li.viij. Pli.in.xj. Quere sup̄ li.xij.i lr̄a.A.vbi inuenies mlta q̄ ab Arist.ꝛ Señ.ꝛ alijs autoribꝫ sũt excerpta. Sꝫ hec sufficiãt.

De Boue
Caplm.XII.

b Os grece boet es nũcupat.quē latini trionē vocãt:eo q̄ terrã terit.cui⁹ latitudo pellis a mēto vsqꝫ ad crura pallearia ꝺr a pelle ipa.s.dicta q̄si pellearia qꝺ generositatꝫ i boue est signũ.vt ꝺt Isi.lib.xiij. boũ ãt vt ꝺt idē circa socios eximia pietas ē

Nam alter alterꝝ inq̄rit cum q̄ ꝑ colluz ara
trum ducere cōsueuit.ꝛ frequenti mugitu
pium testat̄ affectū quādo ipm citi⁹ inueni
ri nō ꝯtingit. De bob⁹ ꝓo dicit Plini⁹ lib.
viij.c.xlv. Bob⁹ indicis cameloꝝ tradit̄ es
se altitudo quoꝝ cornua sunt in latitudine
q̄ttuor pedū. Et sequit̄ ibidē. Soli boues
inter aīalia retro ambulantes pascunt̄ aq̄
calide ablutiōe dicūt̄ pinguescere. Qū cor
nib⁹ capitis ꝯiungūt̄ plus laboris possunt
sustinere q̄z qū ceruice inuicē copulant̄. In
syria sunt boues q̄ nō habent palearea sub
gucture sed gibbos in dorso. Boues quo
q̄z laxata hn̄tes cornua dicunt̄ esse in ope ex
cellentes. Boues nigri coloꝛꝫ parua hn̄tes
cornua minus reputant̄ vtiles ad operādū
Maiora cornua ꝛ spissiora habent boues
q̄z tauri.ꝛ post castrationem bos in corpe ꝛ
in cornib⁹ augmentū recipit.pariter etiā ꝓ
ficit in robore ꝟtute.nō tn̄ est tante animo
sitatis nec audacie sicut ante.magis aūt effi
cit̄ domit⁹ matur⁹ ꝛ q̄etus patiens laboris
ꝛ motus tardioris ꝛ incessus gravioꝛꝫ. Itē
Pli.ibidē. Natura optima boū sit in trima
tu.post trimatuz aūt nimis est sera.sed ante
p̄matura.optime ꝓo cū boue iuuencus im
buit̄.sociū em̄ laboris agriculture habem⁹
hoc animal. Tāta etiā fuit cura apd̄ ꝓores
boues nō ledere vt q̄ ꝓcaci aīo mot⁹ bouez
occideret sine causa: puniret̄ grauiter tanq̄z
colonū suū interemissꝫ.vt dicit idem. Est ei
animal mite ꝛ mundū non solū vsib⁹ hoīm
necessariū.verūetiam ad immolandū in arꝫ
deoꝝ est ꝯgruum ꝛ aptū.nā ex bob⁹ optime
fiūt victime ꝛ laudatissima fit ex eis placa
tio deoꝝ. Bos aperit t̄rā vomere ꝛ incidit
ꝛ colit arua ꝛ ea gignēdis fructib⁹ apta red
dit. Bos carnib⁹ reficit ꝛ nutrit.pellis eius
multis vsib⁹ ꝯuenit.ei⁹ etiā fimo terra impi
guescit.eius cornua calefacta remolliunt̄ et
rectificantur. ex quibus vascula diuersa et
varia vtēsilia p̄parant̄ Ex cornib⁹ em̄ boui
nis fiūt arcus baliste quib⁹ tela ꝯtra hostez
iactant̄.fiūt ꝛ toraces ꝛ arma quib⁹ infirmi
ora hoīs contra hostiū iacula defensant̄: fi
unt ꝛ lucerne quib⁹ fugant̄ tenebre.fiūt ꝛ pe
ctines quib⁹ capita a sordibus emundant̄.
Bouinis etiā cornib⁹ vtunt̄ venatores. nā
cū eis terrēt feras ꝛ incitāt canes venaticos
vt fugientia aīalia insequant̄. Cornib⁹ in
suꝑ vtunt̄ scriptores ꝛ pictores in quib⁹ va
rij colores optime ꝯseruāt. Vtunt̄ etiā cor
nuum vsu bellatores quib⁹ buccinando so
cij animant̄ tā pugnātes q̄z fugiētes ad aciē
reuocāt̄. Cornib⁹ etiā vtunt̄ custodes turri
um ꝛ castroꝝ siue speculatores q̄ ipoꝝ soni
tu ad vigilādū mutuo se hortant̄. Ad mul
ta alia cornua bouina sunt necessaria. Vñ
nihil est in boue qd̄ diuersis vsib⁹ nō sit vti
le ꝛ etiā e⁹ fim⁹.vt dicit Pli.li.xxviij.c.xj. Fi
mus inq̄t bouis cū aceto iuuat ꝯtra dolorē
articuloꝝ hydropicꝫ.etiā remediū singula
re est si inde ad solē ꝑungant̄.intercutaneuz
eni ꝯsumit humorē ꝛ sedat ac rep̄mit infla
turā hydropicā ꝛ tumorē Dic̄ p̄terea Pli.li
bro.xxx.c.iij.est inq̄t aīal ꝑuulū sil̄e scara
beo noīe burestꝫ. h̄ inter herbas fallit bouē
ꝛ ideo sic est dictū q̄ꝛ p̄mit eū.nam inter her
bas quas bos diligit illud aīal se abscōdit.
qd̄ aīal bos deuorat dū herbas incaute ca
pit.burestis aūt deuorat⁹ iecur bouis subla
to sic inflāmat vt ipm cuz cruciatu maximo
tandē rūpat.vñ ꝓpter on⁹ q̄ bouis ceruix p̄
mit̄ ꝛ ꝓpter dolorē stimuli q̄ pungit̄ bos: bu
restis veneno dū ei⁹ ventrē subintrat int̄ cla
bos cū interitu cruciat̄.

De Bubulco Ca.XIII

Ubulcus d̄r boū custos.q̄ ipsoꝝ est
b custodie ex officio d̄putat⁹.h̄ boues
pascit ꝛ nutrit ꝛ ad pascua eos ducit
ac reducit.ꝛ duz sunt ī pascuis ꝑ pedes eos
colligat ꝛ ꝯnectit.eoꝝ ceruices iugo p̄mit ꝛ
aratro eos iūgit.cū stimulo pigritātes com
pellit ad labores.et vt vniformit̄ aratrū tra
hāt stimulādo eos cogit. sibilo ꝛ cātilēa eos
demulcet.ꝛ vt libēti⁹ iugū ferāt vocis melo
dia allicit ipos ꝛ inducit.naturalit̄ eniz bo
ues sicut ꝛ cerui diligūt melodiam. vt dicit
Auic.cū ꝟga eos dirigit ꝛ vt rectuz faciant
sulcū ipos instruit.nec solū cogit ad arāduz
veꝝ etiā ad triturādū cōpellit.ꝛ ad ꝯfringen
das fruges ī area circūducit.finito labore a
iugo eos soluit ꝛ ad p̄sepe vt r̄ficiāt̄ eos duc̄

De Bubalo Cap.XIIII.

Ubal⁹ ē a boue diminutiue dictus.
g eo q̄ꝛ sil̄is sit bobus. Est aūt aīmal ita
indomitū q̄ꝛ p̄ feritate iuguz non reci
pit in ceruice.bubalos africa ꝓcreat In ger
mania aūt sunt boues agrestes habētes cor
nua intātū ꝑtēsa vt regūs mēsis ꝓpt̄ insignē
eoꝝ capacitatē ex eis pocula fiāt. vt dic̄ Isi.
Est āt aīmal magne fortitudis. vñ domari
ñ p̄t nisi circulo ferreo narib⁹ ei⁹ infixo q̄ cir
cunducit̄. Nigri autez vel fului est coloris

paucos ⁊ raros hñs pilos. cornua hꝫ fron tem cornibꝰ validissimis circũseptã cuius caro nõ solũ est vtilis ad escam: verũetiã ad medicinã. Nã vt dẽ Pli. li. xxviij. c. x. Caro bubali cocta vł assa hoĩs morsuꝫ sanat. cu ius medulla cũ dextro crure assumpta au fert pilos palpebraꝝ ⁊ medeꝛ vicijs oculo rũ. Sãguis eiꝰ cũ aceto sũptꝰ reijciẽte san guinẽ mire sanat. cuiꝰ vngule vł solee buba line cũ myrrha ꝯfirmãt dẽtes motos. Lac bubalinũ valet ꝯtra visceꝝ torsiões. Nam sua pinguedine delinit ea. vnde ꝯtra dissen teriam multũ ꝓdest. Valet ꝯtra ictꝰ serpẽtũ ⁊ scorpionũ. ⁊ ꝯtra venenũ salamãdre et ci cute. vulnera recẽtia sanat. Fimꝰ bubali ca lefactus sanat apostemata dura ⁊ eoꝝ duri cias spargit. Fel eiꝰ valet ꝯtra caliginẽ ocu loꝝ. Sũt ⁊ q̃dam boues agrestes mire ma gnitudinis ⁊ tñ summe sunt agilitatis. ĩtan tũ eñi sunt agiles vt fimũ quẽ ꝓijciunt citiꝰ eleuẽt sup cornu q̃ꝫ possit decidere sup ter rã. Hi boues odiũt ⁊ ꝑsequũꝛ oĩe rubeũ si ue rufum. ⁊ iõ venatores rubeis se induunt vt eos ꝓuocẽt ad eos inseqũndũ. Venator iam videns bestiã appropinquantem: retro magnã arborẽ ⁊ fortẽ se abscondit. bos ꝓ cornibꝰ ita fortiter impingit in arborẽ q̃ ꝓ prijs cornibꝰ ab arbore detineꝛ. ⁊ sic deten tus venatoris iaculis ꝯfodiꝛ ꝓsterniꝛ ⁊ ne caꝛ. Est autẽ aliud animal simile boui agre sti. sed nõ tante magnitudinis. maxima hꝫ cornua multũ alta ⁊ acuta cũ q̃bꝰ deijcit ar bores ⁊ arbusta. sed etsi ꝯcaua est quercꝰ ro bore suo deponit vsq̃ꝫ ad terrã. q̃ gratia pa stus tandeꝫ caput sũmittit ĩter frutices sub tilia ⁊ plixa ꝟgulta siue vimina habentes q̃ rum complexiõe ⁊ adherẽtia cornua bestie circũligãꝛ ⁊ obligãꝛ. vñ diu luctãs cõtra illas cõplexas virgultoꝝ obuolutiões ma gis ac magis se intricat atq̃ꝫ ligat. cũq̃ꝫ diu luctãs ab illis ligaminibꝰ se nõ expedit. imo fortius se inuoluit: ꝑ indignatione alte mu git. cuiꝰ vocem horridam audiens venator scit bestiam illa q̃ꝫatã fore ⁊ detentã. vñ ipaꝫ secure venabulis impetit ⁊ occidit bestiaꝫ acerrimã in ꝟgultis quam in nemoribꝰ ma gnis inuadere nullatenus ausus fuit. ⁊ hãc bestiã vocat physiologꝰ aptaleonẽ. Cuiꝰ di ctis si fides adhibẽda est mirũ videꝛ q̃liter tam fera bestia de virgultis ⁊ nemoribꝰ mo dicis cornua nõ eximit q̃ eisdẽ cornibꝰ ingẽ tes arbores deijcit ⁊ ꝓsternit. Est ꝓterea q̃ dã spes bouis siluestris quã Aris. in li. viij. circa finẽ vocat borikur ⁊ dic̃ q̃ magnꝰ est ẜm q̃ntitatẽ tauri. ⁊ est sił̃is tauro. ⁊ hꝫ cri nes descẽdẽtes ad duas ꝑtes spatulaꝝ sic̃ i eq̃ est videre. ⁊ eiꝰ pili sũt magis molles pił eq̃ ⁊ breuiores. ⁊ crines eiꝰ cõtinui vsq̃ꝫ ad oculos. ⁊ ẽ color eiꝰ ꝟgẽs ad rubeũ coloreꝫ vel citrinũ. ⁊ vox eiꝰ assił̃aꝛ voce tauri. ⁊ hꝫ cornua aliq̃ntulũ incuruata ⁊ ĩ vnoq̃q̃ꝫ cor nuũ suoꝝ cape põt medietatẽ mensure. q̃ dr̃ bos ⁊ nõ hꝫ dẽtes suꝑiores sicut taurꝰ. nec crura eiꝰ sũt multoꝝ piloꝝ ⁊ assiłanꝛ lane. et findit vngulas hñs in pedibꝰ duos sotula res. ⁊ cauda eiꝰ est breuis respectu corꝑis ⁊ ipe cauat terrã ⁊ erigiꝛ in cauãdo sicut tau rus. ⁊ hꝫ durã cutẽ multos ictꝰ patiẽtem. et carnẽ habꝫ valde dulcẽ. ⁊ ꝓpter h̃ venaꝛ ⁊ ꝑ cutiꝛ. ⁊ q̃ñ venaꝛ fugit ⁊ q̃escit. ⁊ cũ debilita tur pugnans ꝓijcit stercꝰ ꝑ q̃ttuor passus. ⁊ h̃ facit q̃ñ timet. Canes ãt venatici odorãt sup stercꝰ ⁊ dũ circa talẽ odorem occupanꝛ: bestia fugiendo elongaꝛ. Iteꝫ dẽ Aristo. de vacca agresti. li. x. ⁊ q̃ñ appropinquat aĩał partꝰ adunabunꝛ ex eis multi. ⁊ ꝑus ꝯgre gabũt stercꝰ circa ipm ⁊ ponũt sicut muruꝫ ⁊ hoc est aĩal multi stercoꝝ. vt dẽ Aris. Idẽ ⁊ etiã Auic.

De Basilisco

Caplm. XV

b Asiliscus grece. latine diciꝛ regulus eo q̃ sit vt dicit Isid. rex serpentum Ipm eñi videntes fugiũt ⁊ timẽt etiaꝫ serpẽtes ipi. olfatu eñi suo eos necat. flatu ⁊ etiã aspectu interimit oĩe viuũ Ad eius siq̃dẽ aspectũ nulla auis illesa trãsit. ⁊ q̃ꝫuis ꝓcul sit eiꝰ ore cõbusta deuoraꝛ. a mustelis tñ vinciꝛ q̃s hoĩes ad cauernas deferũt: in q̃bꝰ reguli ꝯlitescũt. Nihil eñi sine remedio ille parẽs omniũ dereliquit. vñ visa muste la basiliscꝰ fugit quem illa ꝑsequiꝛ ⁊ occidit Est autem in longitudine semipedał. albis maculis lineatꝰ. reguli aũt sicut scorpiones arentia queq̃ꝫ sectanꝛ. ⁊ postq̃ꝫ ad aquas ꝑ uenerint hydrophobos ⁊ lymphaticos faci unt. Intoxicãt eĩ ipas aquas ⁊ mortiferas reddũt eas. Vocaꝛ quoq̃ꝫ regulꝰ a multꝭ si bilus. nã sibilis occidit anteq̃ꝫ mordeat si ue pungat. Hucusq̃ꝫ Isi. li. xij. c. iiij. Pli. ãt li. viij. c. xxj. dẽ sic. Apud inq̃t hesperios et ethiopes fons est q̃ a multis estimaꝛ caput nili iuxta quẽ est quedã fera que catoblefas appellaꝛ. corꝑe quidem modica omnibusq̃ꝫ

mēbris iners ꝑgraue caput gerēs ꝛ sp habꝫ
deiectū sup terrā.al's esset internecio hūani
generꝭ.qꝛ oēs q̄ ei⁹ viderint oculos expira-
rēt. Eadē basilisci serpentꝭ est vis quē syrena
ꝓuincia gignit: hñs in lōgitudine magnitu
dinē.xx.digitoꝝ cādida ī capite macula ve
lut diademate insignit. Sibilo om̄s fugat
serpentes nec flexu multiplici reliquū corp⁹
īpellit.ſꝫ celsus ꝛ erect⁹ in medio gradit ꝛ ī-
cedit.desiccat frutices ꝛ herbas exurit.nō
solū tactu: verū etiā sibilo ꝛ afflatu circūadia
cētia oīa destruit ꝛ corrūpit. Tāte etiā ē ve-
nenositatꝭ ꝛ ꝑniciei ꝙ tāgentē se cū hasta lō
gissima sine mora interficit ꝛ ꝯsumit. Hūc
mustela domat ꝛ vincit. Qꝛ deo nature ni-
hil placuit eē sī pari. Mors itaqꝫ basilisci:
morsus ē mustele.et tādē mors mustele dꝛ
esse fetor basilisci.ꝛ h̄ q̄dē verū ē.s.nisi muste
le pastu ꝛ fricatiōe rute herbe ꝯ tale mortife
rū ꝑmit⁹ muniat.vt dꝛ Arist.ꝛ etiā Auicē.
Primo igit mustela rutā herbā q̄uis ama-
ram comedit.ꝛ sic ꝟtute succi herbe amare.
nature hostē intrepida aggredit ꝛ deuincit.
ꝛ q̄uis basilisc⁹ irremediabilit sit venenos⁹
q̄diu viuit.in cinerē tñ cōbust⁹ veneni ma-
liciā ꝑdit. Cui⁹ cinis opatōibꝫ alchimie vti
lis credit.ꝛ maxime in transmutationibus
metallorum

De Botrace
Caplm.XVI.

Otrax que rubeta dicit genus est ra
b ne venenose habitās in terra parit et
humore.vt dicit Pli.li.xviij.senectu
tem.i.vetustam ꝛ senem pellē dicūt eas de-
ponere assiduo pastu quarundā herbaruꝫ.
venena tñ sibi semp reseruātes pugnāt ꝯtra
araneā ꝛ spalangionē ꝛ beneficio plantagis
eaꝝ venenū supant ꝛ puncturā.cui⁹ venenū
credit esse frigidissimū. Et ideo om̄e mem-
bruꝫ qđ tangit reddit insensibile ꝛ stupidū:
acsi esset ꝯgelatū. Animal siq̄dem est viru-
lentum.ꝛ iō ad irā se animat ad oēm tactū
vnde q̄nto pl⁹ tangit tāto turgescit ampli⁹
ꝛ inflatur.quot maculis sub vētre respergit
tot nocumētis venenū ei⁹ obnoxiū fore ꝓhi
betur.oculos habet quasi igneos ꝛ lucētes
ꝛ est tāto ꝑniciosior quāto ei⁹ aspect⁹ arden
tior inuenit.ꝛ q̄uis claros habeat oculos
odit tamen solis aspectum ꝛ q̄rit latebras:
ac fugit ad cauernas quādo sol orit ꝛ ipius
radijs terre supficies refouet. Herbas dul
ces diligit.ꝛ eaꝝ radices comedit.ſꝫ come-
dēdo eas inficit ꝛ corrumpit.ꝛ ideo in hor-
tis ruta que bufonibꝫ ꝛ ceteris venenosis ē
inimica plātari cōsueuit.cui⁹ virtute arcent
ne accedant ad alias herbas ꝛ radices que
ibi terre cōmendant.loca fetida muscida et
fimosa bufo diligit.odorifera aūt loca mul
tum odit.vnde dicūt ꝙ vineis incipientibꝫ
florere fugiūt. qꝛ odorē ipaꝝ nō possunt sus
tinere. De bufone aūt dic Plini.libro.xxx
c.iiij.sunt rane multū venenose q̄ dicuntur
rubete que viuūt in vepribꝫ ꝛ rubetis.que si
cut sunt grandiores sic ꝛ ceteris sunt ꝑnici-
osiores.ꝛ sunt coloris altere subnigri.alte-
re surrufi vel pallidi et subcitrini. Istas au
teꝫ rubetas dicūt habere duplex iecur. vnū
est summe venenosum. ꝛ aliud est remediū
ꝛ datur ꝓ antidoto ꝯtra toxicū seu venenū.
Oportet aūt ipa experiri.ꝓijcitur aūt iecur
in nido formicaꝝ ꝛ ꝑtē venenosam formice
fugiūt.aliā partē appetūt ꝛ illā oportet reti-
nere ꝛ vsui reseruare. Mira de his certatim
tradūt autores.vt dicit Pli. Dicūt em̄ ī ei⁹
latere dextro esse os occultū qđ ꝓiectum in
aquā feruētē facit eā subito refrigerari.nec
vas feruere postea nisi os ꝑmit⁹ eximat.ꝛ il
lo ossiculo vtunt magi ad amorē ꝛ odiū cō-
citandū. Dicunt etiā inde quartanas posse
saluari. Quātūcūqꝫ aūt vermis ille sit vene
nosus.ꝑ incinerationē tñ ꝛ ꝯbustionē amit-
tit vim veneni ꝛ recipit maximā ꝟtutē medi
cine. Valet em̄ miro mō ad carnis et cutis
aliq̄ casu ꝑdite recupatōem ꝛ neruoꝝ ꝯsoli-
dationē ꝛ vulneꝝ desiccationē ꝛ curā si de-
bito mō illo cinere q̄s vtat. Quere infra de
Rana in lr̄a R.

De Bombice Ca.XVII.

Ombix est vermis quidā nascēs in
b frondibꝫ cypressi fraxini mori ꝛ tere-
binthi.vt dꝛ Pli.li.xj.c.xxiij. Isi.au
tem dicit sic.bombix est frondiū vermis.ex
cui⁹ textura bombiciniū cōficit. Appellat āt
hoc noīe eo ꝙ euacuet dū fila egerat ꝛ in eo
remaneat solus aer.vt dꝛ idem. Mirā aūt
recipit h̄ vermis īmutationē.nā ꝑmo nasci
tur sic̄ vermis similis eruce q̄ rodit folia ole
rum ꝛ pāpinos vineaꝝ. h̄ vermis frigoris ī
patiēs bōbiceas telas araneaꝝ mō texit ꝛ ꝑ
mo sibi intexit corticē siue domū in q̄ habi-
tet.ꝛ ꝯtra horrorē hyemis se defenset.textu
ram aūt suā facit pedū suoꝝ ministerio q̄bꝫ
subtiliat filū ꝛ pectinat.ꝛ sic id in telā ordi-
nat ꝛ cōponit

De Camelis Ca. XVIII

Cameli vt dt Isi. li. xij. a greco nomē sunt sortiti. eo q quādo onerant se iclinātes τ accubātes corā onerātibꝰ humiliant. greci em came humile et breue dicūt. vel dicunt a camur qd grece curuum sonat. quia in tpe quādo recipiūt sup se pōdera sup anteriores poplices incuruantur. Cameli itaq aialia sunt onerifera τ māsueta ad portanda hominū pōdera deputata τ inueniunt in multis regionibꝰ. sz potissime in arabia. et differūt cameli arabici a camelis aliaꝶ regionū. nā arabici duos habēt in dorso gibbos. Sed reliquaꝶ regionum cameli in dorso habēt vnū tantū. vt dic Isi. in eodem. Pli. ꝑo li. viij. c. xix. dicit sic. Camelos inquit inter armēta pascit oriens. quoꝶ duo sunt genera. bactrici scz et arabie. arabici cameli bina habent tubera in dorso. bactrici vnū habēt in dorso in quo portant. et aliū in pectore cui incubāt. Cameli supiori ordine dentiū vt boues carēt τ rumināt sic bos τ ouis. vt di. Isi. li. xij. vngulā tamē nō diuidūt vt post dicet. veloces sunt multum vt dt Pli. τ ideo valēt in plījs cōmittēdis τ etiā i mercibꝰ deferēdis. Ultra assuetū camelus nō pcedit spaciū. nec plꝰ ꝯsueto onere suscipit ad portandū. odiū hnt naturalit ꝯtra equos. τ sitim etiam p quatriduū tolerant. τ qn bibūt turbāt aquā. alit potu non gaudēt. Uiuūt qnquagenis annis. qdā etiam τ centenis τ aliqn etiā rabiē incurrunt. Castrant cameli q bello pparant. fortiores em sunt coitu penitus denegato. Hucusq Pli. De camelo ꝑo dt Auic. sic. Camelus inqt mouet pmo pedē dextrū sicut et leo. et solꝰ habet sup dorsum additamētū. τ habet pedes scissos. et in scissura habet pellem ad modū pedis anserini. et ille scissure sunt carnose sicut scissure pedis vrsi. Et ideo etiā faciunt eis hoīes sotulares τ abluunt eis pedes ne pedū teneritudo subtꝰ ledat. τ aliqn etiā in corde illiꝰ iuenit os sicut etiā inuenitur in corde cerui. et habet qttuor conos in duabꝰ māmillis sicut vacca. τ camela se inclinat τ vadit sup genua quādo appetit cuz masculo copulari τ desideriū eiꝰ est feruens tpe amoris. et tūc paꝶ comedit. et semp appetit coire iuxta locū illū vbi pmo coiuit. τ vt dic Arist. li. v. Appropriat camelis q solitarij sint in motibꝰ amoris tēpe τ nullꝰ pōt appropinquare eis nisi pastor. τ virga camelorum ē neruosa τ valde dura. τ ideo fiūt ex ea chorde arcuū. Item idē in eodez. Cameli habēt tps determinatū ad coitū τ amorē. Femina alit fetū in vtero p. xij. mēses. τ nō coeūt ante trienniuz τ post partū qescit per annū. Item dicit idem li. viij. q sunt qdam genera cameloꝶ q castrant vt sint ad fuge cōmodū aptiores. Et dicit q tales cameli sūt velociores equis. τ hoc accidit ꝑpter amplitudinē passus. Sz de hoc qre infra de dromedario. Item nota ꝯtra incestuosos d camelo. qꝛ camelꝰ vt dt Arist. lib. viij. nō coit cū matre sua. Coopiebat em mat cuiusdaz cameli pallio in qdam ciuitate τ saltauit super eā filiꝰ eiꝰ. q sentiēs eam matrē suam descēdit añq coitꝰ cōpleret τ momordit igenitorē τ occidit ipm. Exēplū est Arist. τ ponit simile de eq cuiusdam regis De camelo insuper dicit Plini. li. xj. c. xxxvij. Cameli caluescūt inter quadrupedia sicut homo. τ sicut strutio τ qdam alia inter volatilia. Dicit etiā idem. q inter animalia nō cornigera camelꝰ in supiori maxilla nō hꝫ pores dētes. τ ideo ꝯcordat cū animalibꝰ ruminantibus in dētibꝰ τ in dispositiōe ventrꝫ. sz nō i cornibꝰ. Idē dt Arist. li. xiiij. Anial cuius cibꝰ est materia spinosa habet multos ventres vt camelꝰ. τ anial hñs cornua nō habꝫ dentes in vtraq mandibula. τ ꝑpter hoc camelus nō habet dentes in vtraq mandibula sed in vna tantū qūuis careat cornibꝰ. necessario igit fuit venter cameli talis dispositionis. τ assimilat ventribꝰ animaliū carentium dentibus in mādibula superiori. τ fuit creatio dentiū eiꝰ sicut in animalis habētis cornua. Et sequit ibidem. Etqꝛ cibꝰ cameli est spinosus necessario fuit lingua eius carnosa ꝑpter duriciem palati Natura g palato vtit sicut pte terrestri dētiū. τ ꝑpter hoc ruminat camelꝰ sicut habētia cornua. quia ventres eius ventribꝰ habentiū cornua assimilant. Recipit itaq cibū in pmo ventre penitus indigestum. in secundo aūt incipit digeri. in tertio melius. in qrto digestio penitus complet. Et ista vētrū diuersitas fuit necessaria ꝑpter grossiciem nutrimenti siue cibi. qꝛ parum dentibꝰ molit cibū. Item Aristo. libro. xiiij. Camelus nō habet fel distinctum super epar sicut nec elephas. quia epatis naturā habet valde sanam τ sanguinē naturaliter dulcē τ in talibꝰ animalibus nō inuenit fel. aut si inuenit in venis valde

ꝯcilibꝫ inuenit᷑. Et iõ dixerũt antiq̃ sic̃ Anaxagoras ꝙ cameli ꝓpt̃ ꝑuationem fellis sũt vite longioris. Qꝛ diutiꝰ viuũt aĩalia paꝝ hñtia fellis q̃ꝫ illa q̃ hñt multũ Et iõ posuit Anaxagoras ꝙ fel esset cã infirmitatũ oĩm acutaꝝ qñ.s.multiplic̃r ad pulmonẽ ⁊ ad alias partes corpis se diffundit. Sꝫ dt̃ Arĩs. h̃ esse falsum. qꝛ multa aĩalia in q̃bꝫ nõ inueni᷑ fel: acutas ⁊ mortiferas aliqñ sustinent passiones. vt ptꝫ in camelis q̃bꝫ accidit aliqñ podagra ⁊ rabies. vñ ꝯstringun᷑ pedes sui ⁊ interficit eos ista infirmitas. ⁊ tñ carẽt felle. vt dicit idem. Hucusqꝫ Arist. De camelo etiã dicit Cõstan. in diet. vniuersalibꝫ Camelus est animal calidissimũ ex natura. ⁊ iõ naturalit᷑ est macilentũ. Calor em̃ totaꝫ trahit sanguĩs vnctuositatẽ. ⁊ iõ remanet sine multa crassicie. ⁊ camelinũ lac subtiliꝰ est lacte alioꝝ aĩaliũ ⁊ minꝰ vnctuosũꝫ ⁊ minꝰ nutritiuũ. magꝭ ãt est calefactiuũ diureticũ id ẽ aptiuũ ⁊ diuisiuum. Lac eĩ nihil aliud est q̃ꝫ sanguis scđo coctꝰ Et iõ lactis sapor camelini salsus est ⁊ acutꝰ. vñ humoꝝ grossoꝝ est incisiuũ ⁊ attenuatiuũ. cui vaccinuꝫ lac ẽ ꝯ̃rium. Est eĩ grossum vacuosũ ⁊ multũ nutritiuũ. Alias ꝓprietates q̃re infra de dromedario

De Cameleopardo
Caplm. XIX

c Ameleopardꝰ vel cameleopardulꝰ ẽ animal ethiopum. vt dicit Isid. lib. xij. ⁊ Pli. li. viij. ca. xix. caput hñs cameli ⁊ collum equi. crura ⁊ pedes bubali ⁊ maculas pardi. Est em̃ bestia macul᷑ albis rutilũ colorẽ distiguẽtibꝫ supaspersa. et iõ a capite cameli ⁊ maculas pardi cameleopardulus est vocata. vt dt̃ Pliñ. Est aũt bestia magis aspectu q̃ꝫ feritate ꝯspicua. intãtum mãsueta ꝙ etiam ouis fere nomen accepit. vt dicit idẽ Hoc ãt aĩal fuit mũdũ ſm moysaicã legẽ q̃ ad esum. sed nõ q̃ ad sacrificiuꝫ nã vngulã findebat vt bubalꝰ ⁊ ruminabat vt camelꝰ. ⁊ iõ ipum comedere erat fas. vꝫ Deut. xiiij. ⁊c̃.

De Cameleonte
Caplm. XX

c Ameleon huiꝰ cameleõtꝭ. est bestiola parua diuersa varietate colorum cõspersa cuiꝰ corpusculuꝫ ad varios colores quos videt facillima ꝯuersione variatur Nõ ĩueni᷑ aliqđ aliud animal cuius corpusculũ ita recipiat coloꝝ oppositoꝝ immutationẽ. vt ibidẽ dicit Isid. Scđm aũt Auic. cameleon idẽ est ꝙ stellio. qꝛ lucet vt stella ⁊ immutat colores. quia est aĩal timidum ⁊ pauci sanguĩs. ⁊ ido colores mutat et est quadrupes habẽs faciẽ lacerte et vngues acutos et recuruos ⁊ corpꝰ asperꝝ ⁊ duram cutẽ ad modũ cocodrilli. Aristo. sic dicit li. ij. Cameleon inquit est aĩal in corpe simile lacerte. cuiꝰ latera sunt oblõga ꝑuenientia ad inferiꝰ sui vẽtris sicut piscis et medium spõdiliũ dorsi eius ꝑminet sicut spondiliũ piscis. ⁊ facies eius est sicut animal ex porco ⁊ simia. et habet caudã valde longaꝫ ⁊ eius extremũ ẽ gracile. et habet pedes reflexos sicut lacertuli. et q̃libet pedũ diuidi᷑ in duo. et compatio vnius ad alterũ est vt pollicis hoĩs ad residuũ manꝰ. ⁊ q̃libet istarum partiũ diuidi᷑ in digitos. ⁊ habꝫ vngulas similes vnguibꝫ auiũ totũ corpꝰ eius ẽ asperꝝ sicut corpꝰ pardan. oculi eiꝰ ꝓfundati et sunt magni rotũdi et cõtinent a corio simili corio totiꝰ corpis eius. et nõ coopiun᷑ ab ipo . ⁊ girat oculos suos frequẽter circũquaqꝫ et altera᷑ color eiꝰ quãdo infla᷑ corium eiꝰ et habet colorẽ declinantẽ ad nigredinẽ. et sunt in eo macule nigre. et hec variatio est in toto corpe eius ⁊ maxime ĩ oclis et in cauda. et eiꝰ motus est grauis valde. et in morte eiꝰ turpis coloris. et id qđ est ĩ corpore suo est modice carnis. paꝝ eĩ habꝫ nisi in capite ⁊ radice caude vbi paꝝ habꝫ sãguinis. simili᷑ in corde ⁊ in venis exeuntibꝫ ab eo et in circuitu oculoꝝ q̃uis sit parũ. et eiꝰ cerebꝝ est ꝓpe oculos. siq̃s diuiserit corpꝰ in duo ꝑmanebit in opatiõibꝫ suis ꝑ suum spũm et remanet modicꝰ motꝰ circa corpus et nõ habet splenẽ et manet in cauernis sic̃ lacerta. Hucusqꝫ Aristo. Pli. ſo lib. xxviij ca. viij. sicut dicit. Cameleon est aĩal sĩle cocodrillo sola curuatura dorsi et caude amplitudine distãs. nullũ aĩal eo pauidiꝰ estima᷑. et iõ ĩmuta᷑ color eꝰ. vis eius maxĩa ẽ ꝯtra accipitrũ genꝰ. detrahit em̃ accipitres ad se volãtes et p̃bet ceteris animalibꝫ volũtarie lacerãdos. Caput eiꝰ et guttur eius si cũ quercinis lignis accenda᷑ imbres facere et tonitrua democritꝰ asserit. ſꝫ hoc deridet Pli. Qualecũqꝫ sit animal inter munda cõputa᷑. vñ sup Leuit. xj. dic̃ esticꝰ. Mi serescit ⁊ ꝑ infirmitatẽq̃ mãsuetũ se fingit cuꝫ sit crudelis. Dici᷑ autẽ cameleon viuere solo aere sicut talpa ex terra. ⁊ allec ex aqua. ⁊

salamādra ex igne.ꝓsus. Quattuor ex pur;
vitam ducūt elemētis. Cameleon talpa ma
ris allec ⁊ salamādra. Terra cibat talpā: flā
me pascūt salamādrā. Unda fit allecī cibus
aer cameleonti.

De Caprea Caplm. XXI

C Aprea est siluestris capra: a carpē
do dicta. Uñ Isid. li. xij. Capros et
capreas a carpēdis ꝑgult; q̄dā di
cūt. Alij ꝟo sic eas dictas putāt q carpant
aspa. Nōnulli ꝟo dicūt eas sic vocari a stre
pitu crurū. Uñ vocāt capree siluestres ca
pre: q̄s greci ꝑ eo q acutissime videāt dor
cas appellauerūt. morant' enī ī excelsis mon
tibus. Et q̄uis de longinq̄ videāt: nō vidēt
tñ veniētes venatores. Eedē dicūt' et ibices
quasi auices. eo q ad istar auiū ardua loca
petāt. ita vt de sublimitate vix obtutib⁹ hu
manis pateant: vt dic̄ Isi. li. xij. Et subdit.
Hec itaq; aīalia in petris abruptis cōmo
rant'. ⁊ si aliq̄n hominū approximatōēz ⁊ ꝑ
secutionē seu puersitatē ꝑsenserint vel feraꝝ
de altissimis saxoꝝ cacuminib⁹ sese precipi
tātes in suis se cornib⁹ suscipiūt illesas. Uñ
dicuntur etiam et dame siue damule. vt di
cit Pap. quere infra in littera D. de damu
la. Est itaq; caprea velocissima in cursu. le
uissima in saltu. acutissima in aspectu. dul
cissima quo ad gustū. tenerrima ⁊ suauissi
ma quo ad esum. sagacissima q̄ ad pastum.
nā visu gustu ⁊ olfatu discernit int' herbas
⁊ arborū ramusculos: q̄ꝝ extremitates tene
ras comedit ⁊ depascit. Dicit etiā Plinius.
Leopardus capre siluestr; bibit lac vt vim
languoris euitet.

De Capreolo Cap. XXII

C Apreolus vt dic̄ Auic. est aīal ī in
dia simile hinnulo siue ceruoꝝ filio
q̄ apud nos etiā nō mutat dētes. ⁊ q̄n eius
dentes sūt magni signāt vite diuturnitatez
in eis. et habet pulcros oculos et acutos.
Et Arist; li. viij. Capreoli siluestres habēt
sapientiā q̄n vulnerant' q̄runt pulegiū ceruī
nū et comedunt ip̄m vt extrahant sagittas
de corpe si que in ip̄is sunt infixe. ex veloci
tate motus. et assiduitate discursus caro
capreoli a superfluo humido exoneratur.
⁊ eius caro tenerior ⁊ digestibilior efficitur
⁊ saporis ac odoris ei⁹ grauitas amputat'.
vt dicit Constant. Pastus grā de locis al
tis ad altiora tēdit. ⁊ int' herbas salubres ⁊
noxias odore dijudicat ⁊ discernit. Rumi
nat cibos et vngulā findit. Nō vngue ñ cor
nu nō dente sed sola velocitate fuge a cani
bus ⁊ venatoꝝ insultib⁹ se defendit. Uñ q̄n
in campestrib⁹ ꝑseq̄t' ad mōtana fugiēs alta
petit. In mōtib⁹ indie sunt q̄dā capoli qui
ab herbis aromaticis et odoriferis pascūt'
in q̄rū vnguibus sunt q̄dā ꝯcauitates in q̄
bus humores q̄dam ad apostemata colli
gunt': que ꝑmo ad maturitatē ꝑ motū ⁊ cō
fricationē rūpunt'. ⁊ a corpe cū pilo⁊ follicu
lis abstrahunt'. ⁊ substātia q̄ infra pelliculā
ꝯtinet' sūme ē odorifera. ⁊ int' aromatica ma
xime ꝑciosa. in medicinis plurimū vtilis et
virtuosa. vt dic̄ Dias. et Plat. Et illud mu
scum vulgariter nominamus.

De Capra Cap. XXIII

C Apra sicut et caprea a carpēdis ꝑ
gultoꝝ ⁊ herbaꝝ sūmitatib⁹ ē dicta
q² sp sursū tendit vt sūmitates capiat: car
pat et comedat foliorū. vt dicit Isi. De ca
pris autē dic̄ Pli. li. viij. c. j. Capre inq̄t pa
riunt fetus plures sed raro q̄ttuor. Ferūt ī
vtero q̄nq; mensib⁹ sicut oues. Capre etiā
pinguedine sterilescūt. ante trienniū minus
vtiliter generāt. et in senectute vltra quadri
enniū. cōcipiunt in nouembri vt in martio
pariant vl' in aprili turgentib⁹ virgultis. nō
omnib⁹ sunt cornua: sed quibusdā sunt ī his
indicia annoꝝ ꝑ incrementū nodoꝝ. Auri
bus eas spirare ⁊ nō narib⁹ archela⁹ ē autor
Et raro sūt sine febre. ⁊ ideo tā capris q̄ꝫ o
uibus ardētior et calidior ē ꝯcubit⁹. vt tra
dit idem. Nec min⁹ dicim⁹ eas videre d̄ no
cte q̄ꝫ de die. Depēdet oīb⁹ de mēto villus
quē armitū vl' arūcū vocāt. Hoc villo siq̄s
vnā ex grege trahat: cete stupētes expectāt.
Id etiā dicūt euenire cū quandā herbā aliq̄
ex his momorderit. morsus earū est arbo
ri oliue maxime exitialis. Nā oliuā lābēdo
sterilē faciunt. ⁊ hac de causa q̄dā nō īmola
bantur. Capre sole decliui ad occasū vt di
cunt simul non edunt: sed post auerse ab in
uicē iacent. In alijs autē horis auerse se cō
uertūt. ⁊ ꝓsis vultib⁹ ad inuicē in gramini
bus depascunt'. Hucusq; Pli. De capris āt
dicit Arist. li. iij. in fi. In multis regionib⁹
hñt lac sine imp̄gnatōe. nec expectat' impre
gnatio. s; accipit' vrtica et cū eo ꝯfricat' mā
milla. et exibit ꝑmo sanguis. deinde exit si
mile saniei. ⁊ postea erit lac bonū nō pei⁹ q̄ꝫ
imp̄gnataꝝ. Itē idē li. vj. Capre viuūt ꝑ.x.
vl' ꝑ.xj. ānos ⁊ freq̄ntāt coitū vsq; ad senectu

tem. et aliqñ pariūt gemellos si habuerint
cibum ꝯuenientē. ⁊ maxime si caper bñ nut
tus erit. Etsi impgnata fuerit capra contra
impetū venti septētrional' pariet mares. ⁊ si
ꝯtra meridionalē femīas. Et debent ꝯtere
facies ꝯtra partē septētrionalē qñ debēt co
ire. Itē ibidē li. vij. Capre sicut oues come
dunt herbas. sed oues carpūt herbas vsqꝫ
ad radices. ⁊ manent stabiles in pascuis. ca
pre ꝓo cito mouent a locis: ⁊ accipiūt tan=
tūmodo herbarꝫ extremitates. ⁊ meli⁹ imp=
gnant post potū aque salse. ⁊ qñ mouent ca
pre post meridiē potabūt pl⁹ aque. ⁊ qñ co=
medūt sal ante partū habebūt multū fluxū
a māmillis. Itē li. viij. In capris sicut i o=
uibus est ꝓuatio intellect⁹ i tantū ꝙ vix sci=
unt egredi ad pascua vel regredi nisi ab ali=
quo deducant. Etsi q̇s accepit quandā ca=
prā et subito erexerit: erigunt et alie ⁊ respi=
ciunt eā solido aspectu. Usus autē caprarꝫ
sicut ⁊ ouiū hominibꝫ est necessari⁹. Nā la=
cte et carnibꝫ pascit capra famelicos. pelle et
pilis vestit nudū. fimo et lotōe. i. vrina im=
pinguat humū. Nihil itaqꝫ est i corpe capre
qđ nō sit vtile vel ad victū vl' ad vestitū vel
ad vsū necariū medicie. Nā vt dic Pli. lib.
xviij. c. x. Cornu caprino incinerato: ⁊ pilis
accēsis serpētes effugāt. eorꝫ remedio mlta
venenorꝫ genera supant. corrodunt carnes
supflue: et recētes ac viue generāt. Restrigū
tur humorꝫ imoderati fluxus: ⁊ vulnera pu
trida corrosiua ⁊ incancrizata vl' fistulata:
eorꝫ bñficio remediant. Pelle capna recenti
obducunt vulnera. ⁊ sanant sanguie capno
cū medulla decocto. toxicata venena exclu=
duntur. ⁊ morsus reptiliū et ictus scorpio=
nū curant. Pulmone calido capre sup mor
sum venenosum posito venenū extrahitur.
dolorisqꝫ angustia mitigat. Eius felle cali=
do oc'lorꝫ depellit macula ⁊ corrodit: visus
acuit. ⁊ oculus clarificat. Jecur capnū assū
ꝯtra elephantiā adiuuat: si in cibis sepi⁹ as=
sumat. Eius fimus ꝯ multas infirmitates
opitulat. Nam vt dicit idē. fimo capno po
dagrici alleuiant: si sepū hircoruꝫ cum suco
hedere misceat. Uria etiā caprarꝫ calefacta
tepida auribꝫ instillata dolētes aures sanat
Has et multas alias ponit medicinales ꝓ
prietates. Unde dicit Plinius ibidē. Mil
le remedia ex hoc animali demōstrant: ꝙ q̇
dā vt ait: miror cur febre ñ dicat carere. Ad
huc dt Aris. ꝙ est quoddā animal qđ sugit
lac caprarū. ⁊ qñ sugit māmillas lac annihi
lat vl' corrumpit qđ est in eis ⁊ exiccat (al's
excecatur) inde capra. De capra quere infra
de hirco.

De Cane Cap. XXIIII.

C Anis a greco nomē sūpsit. vt dt Isi
dor⁹. Grece enī cynos dr. q̇dā ei eū
a canore latrat⁹ dicūt sic vocatum.
Nihil aūt vt dt Idē: sagaci⁹ est cane. Plus
eī sensus ceteris aīantibꝫ habꝫ. Nā sua no=
mia canes recognoscūt. dños suos diligūt.
dñorꝫ tecta defendunt. p dñis suis morti se
subijciūt volūtarie. cū dño ad pdā currunt.
Corp⁹ dñi sui etiā mortuū nō derelinquūt.
Odore et sanguie pde vestigia dephēdunt.
Huanū ꝯsortiū diligūt. sine hoibꝫ etiā esse
nō pñt. vt dt Isi. Ubi subdit. Solent aliq̄=
tiens canes lupis admisceri: ex q̇bꝫ nascun
tur canes seui: qui lycysci a quibusdā nomi
nant. Solent etiā Indi canic'las nocte in
siluis dimittere alligatas q̄ a tigridibꝫ insi=
liuntur. ex quibꝫ nascunt canes acerrimi tā
fortes vt ꝓsternāt feroces bestias: vt leōes.
Hucusqꝫ Isi. li. xij. c. ij. De cane aūt dt Pli
nius li. xiij. c. xlj. De aīantibꝫ que nobiscuꝫ
degunt fidelissimi sūt canes homini atqꝫ eq̄.
Pugnasse enī canes p dñis suis ꝯ latrones
accepim⁹ et ꝯsperim⁹: confectosqꝫ plagis
audiuim⁹ eos volucres ac feras a dñorum
suorꝫ corporibꝫ abegisse. laniatu atqꝫ latra=
tu homicidā dñi sui scel⁹ confiteri coegisse.
Legim⁹ etiam Garamantū regē ducentos
canes ab exilio reduxisse. ⁊ cōtra resistentes
mira audacia pliasse. Canis etiā iasonis ci
licie noluit cape cibum dño suo interfecto.
⁊ sic dolore pariter ⁊ inedia cōsumpt⁹ est.
Legim⁹ etiā Colonū (al's Celiū) senatorem
placētie ab armatis oppssum canē defēdis=
se. nec ꝓus vulneratū qꝫ cane pempto. Sic
canis tycij sabini eū nec i carcere nec i mor=
te dereliq̇t: sꝫ mestos edens vlulat⁹ cū mor=
tuo māsit. Cui cū q̇dā cibū adiecissꝫ: ad os
defuncti cibū tulit. ⁊ cadauere in tyberim p
iecto vt corpus sustētaret saliens intra flu=
uiū innatauit accurrēte multitudie ad spe=
ctaculū fidi animal'. Itinera ꝗuis lōga ad
memoriā reducunt. ⁊ amissis dñis ad eorū
domicilia soli p longa terrarū spacia redire
ꝯsueuerunt. Canis mitigat seuicia hoie hu
mi ꝯsidēte. In venatu eis pcipua sagacitas
inest. nā vento ⁊ odore etiā p quas feras fu
gientes ꝓsequuntur: ⁊ eorum dephēdētes

veſtigia latratu ⁊ roſtro ferarũ latibula ab-
dita ꝓdũt. Ex tigridib⁹ ⁊ canib⁹ tãfortes ge
nerant̃ canes vt leones vicãt ⁊ elephãtes. ſi
cut exꝑtus eſt Alexãder magnus ĩ cane: q̇
ſibi a rege alanie eſt trãſmiſſus. q̇ ꝑmo ĩ ei⁹
ꝑſentia leonẽ ꝯfregit. Deinde adducto ele-
phante canis viſa belua horrẽtib⁹ ꝑ totum
corpus villis ingẽti latratu ꝑmo inſonuit.
Deinde artificiali dimicatõne elephantẽ tã
diu afflixit ꝙ in terrã cadere coact⁹ fuit. P⁹
annuã etatẽ canis gignit. octogenis dieb⁹
in vtero gerit. Cecos catulos parit. q̇ q̃to
lõgiori nutriunt̃ lacte: tãto tardi⁹ viſũ acci-
piunt. nunq̃ʒ tñ viſum accipiũt niſi poſt vi-
ceſimũ ꝑmum diẽ: nec ante ſeptimũ. Qui-
dã dicũt ꝙ qñ vnus ſol⁹ naſcit̃ die nono vi
det. qñ gemini decimo die. quãdo trini die
vndecimo. ⁊ ita quanto plures pariuntur:
tanto tardi⁹ oculi eorũ ad videndũ apiunt̃.
Quot enĩ vni catulo numero adijciũt̃: toti-
dem ad lucẽ dieb⁹ vt videãt retardãt̃. Opti
mus eſt fetus q̇ nouiſſimus cernere incipit
vel quẽ ꝑmo defert mater in cubile. Hucuſ
q̃ʒ Pli. li. viij. c. xlj. vbi multa alia dicuntur
De canib⁹ aũt dic̃ Ariſ. li. ij. Canes nõ eijci
unt dentes niſi forſan duos. ⁊ q̃nto ſũt mi-
nores: tãto habẽt dẽtes albiores ⁊ acutio-
res. ⁊ ꝑ h̃ cognoſcunt̃ canes antiq̇ a iuueni-
bus: q꞉ ſenũ dentes ſunt nigri et obtuſi. iu-
uenũ ꝟo ecõuerſo. Itẽ ibidem li. v. Canes
maſculi mouent̃ ad generationẽ et coitũ ci-
tius q̃ʒ femine. ⁊ citius generãt leporarij q̃ʒ
alij. vt dicit idẽ li. vj. Cui⁹ feĩa qñ impĝna-
tur ꝑ ſextã partẽ anni. i. ꝑ ſexaginta dies alit
in vtero. ⁊ ſunt ei⁹ filij ceci ꝑ duodecĩ dies.
Et nõ accedit ad eã maſcul⁹ niſi ſexto men
ſe poſt partũ. Et q̃dã impĝnant̃ in. lxxij. di
ebus qđ eſt fere q̇nta pars anni. Et filij iſta
rũ remanent ceci xiiij. dieb⁹. Etiã q̃dã ꝑ treſ
menſes. ⁊ eſt q̃rta pars anni. ⁊ filij iſtaꝝ erũt
ceci ꝑ. xvij. dies. Unde ptʒ ꝙ q̃nto fet⁹ citi
us in vtero ꝓficiunt̃: tãto citius gaudẽt vi-
ſu qñ ſunt editi huic mũdo. ⁊ maſculi mouẽ
tur ad coitũ citi⁹. q꞉ qñ incipiũt leuare crus
ad mingendũ. qđ fit poſt ſex vl' ſeptẽ mẽſes
qñ vigoreſcũt. Et accidit canib⁹ leporarijs
qđdã ꝓpriũ ꝙ pl⁹ pñt generare qñ ſunt in la
bore q̃ʒ quãdo ſunt in quiete. Et poſſunt vi
uere maſculi decẽ ãnis. ⁊ minus viuũt lepo
rarij maſculi q̃ʒ femine propt̃ laborem ma-
ſculoꝝ. ⁊ ſic nõ eſt in alijs. q꞉ magis viuunt
mares q̃ʒ femine. vt dicit ibidẽ. Alij autem
canes: vt cuſtodes domorũ et ciuiũ viuũt
diutius: quia quattuordecim annis: ⁊ ali-
quãdo viginti: vt dicit Homerus. Itẽ lib.
viij. Canes quãdo infirmant̃ comedũt radi
ces herbe cuiuſdã vt vomant. ⁊ ſic ſibi me-
dent̃. Itẽ dicit Plinius li. xviij. Uomitões
inquit. id ẽ medicinas et purgatiões vomi
tiuas primo oſtẽdit canis: qui replet⁹ cibo
noxio gramen comedit. et ꝑ vomitum libe-
ratus fuit.

De Canicula Capl'm. XXV.

c Anicula dicit̃ eſſe mater canũ. cui⁹
matrix eſt oblonga ꝑ longitudinem
ventrꝫ collocata. habens ꝑ lõgitudinẽ vbe-
ra plura ꝯtra ſe inuicẽ ordinata. q̇ impĝna-
tionis tꝑe intumeſcũt. Que parit plures fi-
lios ſed ſemꝑ cecos. q̃s tñ tenerrime diligit
⁊ morſu ac latratu eos defendit. Etſi de la-
tibulo filij exierint: eos inter dentes ſine oĩ
leſione referre ꝯſueuit. ⁊ ꝑmo meliorẽ ⁊ for-
moſiorẽ reportat. q꞉ eũ teneri⁹ diligit. ⁊ ido
ei mãmillã citi⁹ porrigit ⁊ extẽdit. Añ tꝑus
coitus et ꝯceptus vt dicit Ariſt. li. v. ꝑ di
es ſeptẽ quandã menſtruoſam immũdiciaꝫ
eijcit: ⁊ tunc infirmat̃ ⁊ apoſtemat̃ ei matrix
⁊ tũc nõ appetit coitũ ſʒ fugit. Sed p⁹ pur-
gationẽ meli⁹ concipit ſalubriuſq̃ʒ parit. p⁹
partũ etiã multũ humorẽ fleumaticũ ⁊ groſ
ſum eijcit. ⁊ ideo corpus canicule tũc mar-
ceſcit. vt dicit idẽ. Itẽ inuenit̃ lac in canicu
lis ante partũ ꝑ plures dies. ⁊ citius ĩ lepo
rarijs q̃ʒ in alijs. Et primo eſt lac ſpiſſum ⁊
poſtea ſubtiliat̃. ⁊ poſt partũ eſt cõueniens.
Et viuũt minus canicl'e q̃ʒ canes cõmunit̃.
Sed canes venatici maſculi ꝓpt̃ laborẽ ni
miũ ⁊ diſcurſũ minus viuũt. Et qñ ab vri-
ne grauamine ſe exonerare deſiderat crus
nõ erigit ſic̃ maſcul⁹: ſʒ reſidẽs inferi⁹ ſe ĩcli
nat. Canicl'a igit̃ mare eſt minor corpore: ⁊
gracilior. virib⁹ debilior. circa fet⁹ educati
onẽ ſollicitior. animo mãſuetior: niſi quãdo
nutrit fetus. Eſt autẽ ad inſtruẽdũ maſculo
habilior ⁊ etiã corꝑe ꝓpter membroꝝ flexi-
bilitatẽ agilior. ſed ꝓpt̃ debilitatẽ neruoruꝫ
in curſu minus durat. Canũ igit̃ ⁊ canicl'a-
rũ nobilitas attendit̃ in faciei ⁊ roſtri protẽ
ſa longitudiẽ ⁊ amplitudiẽ pectoris ⁊ ilio-
rũ ſiue inguinis ſtrictitudiẽ. Naʒ canis no
bilis circa renes et ilia ⁊ etiã ventrẽ reſtrin-
git̃. ſʒ circa antiora pectoris dilatat̃. Aureſ
etiã lõgiores habet et flexibiliores. tibias
aũt añ habʒ exiliores ⁊ graciliores. ⁊ etiam

altiores.⁊ h̄ fuit necessariū vt essent ad mo
tuȝ et ad cursū agiliores. Caudā etiā habēt
ceteris canibꝰ ꝓlixiorē ⁊ recuruiorē. Min⁹
etiā habēt de carne q̄ȝ canes rurales.⁊ hn̄t
etiā pilos breuiores ⁊ rariores et planiores
Nā si essent multū pilosi et villosi in cursu
nimis incalescerēt. Si nimis carnosi mole
carnis oppressi min⁹ currerēt.⁊ si caudas ha
berēt lōgas inter crura depēdentes eoꝝ cur
sum non modicū impedirēt. Per hui⁹ etiaȝ
caude depēdētiā nō aīosi ſȝ poti⁹ timidi ap
parerent. Sūt adhuc canes nobiles circa
bestias ⁊ feras siluestres inseq̄ndas ⁊ capi
endas feroces et seui. Circa ꝟo hoīes sunt
valde māsueti.⁊ si aliq̄n ꝯ hoīes extraneos
exilierint.statim a suo impetu se cōpescunt.
Canes etiā nobiles cū ceruū vel leporē ce
perint: nō statim deuorant qꝺ capiūt. ſȝ po
tius p̄dam suā dn̄o suo derelinquūt. Vili
ori pte ꝓ sua portōe: vtputa ossibꝰ et sāguīe
ꝯtēti sūt. Imo si nihil portiōis penit⁹ ha
buerint ꝓpter hoc p̄dam aliā inseq̄ ⁊ inuade
re non dimittunt.

De alijs ꝓprietatibꝰ canum
Cap. XXVI.

S Unt et alie canū ꝓprietates minus
laudabiles. Nā canes bolismū cōti
nuū.i.appetitū īmoderatū patiunt᷑.⁊ tantū
aliquādo ꝑ famem cruciant᷑ ꝙ insani.⁊ rabi
di fiunt. Nā canibꝰ accidūt infirmitates: si
cut canicies: squinantia et rabies. vt dicit
Arist.li.vij. Oīa aīalia q̄n sunt morsa a ca
ne rabioso in furiā rapiunt᷑. p̄ter hominē q̄
aliquādo euadit beneficio medicīe. Dic̄ āt
Cōstant.in viat.li.vlt. Canis est naturalit᷑
frigidus ⁊ sicc⁹.cui nigra cholera dn̄at᷑.que
supabundās ⁊ putrefacta vel corrupta ip̄m
rabidū facit. Et hoc cōtigit maxime in au
tūno et in vere. quē alij canes fugiūt tanq̄ȝ
pestē.⁊ semꝑ est ꝓfugus ⁊ soliuag⁹. et vadit
nutādo et cancellādo sicut ebrius.et currit
ore apto ac lingua dependēte.saliua nimia
et spumosa de eius orificio ꝓfluēte. Oclos
habet reuersos ac rubicūdos.⁊ aures ꝯtra
ctas.⁊ caudaȝ inuoluit inter coxas. Et q̄ȝ
uis oculos habet aptos: tn̄ offendit ad oē
obiectū pedē suū. Cōtra quālibet rē pugt.
⁊ ꝯtra vmbrā suā latrat. quē timētes canes
fugiūt et latrant ꝯ ip̄m. Carnem autē intin
ctam in sanguine morsure eius null⁹ canis
attingit. Et qui ab eo mordent᷑ somniant t᷑
ribilia.⁊ in somno ex putrefactōe sunt timo
rosi. Et irascunt᷑ sine causa. stupidi fiūt. vn
diq̄ȝ circūspiciētes: ⁊ inspici a nullo patien
tes. Et si inualuerit passio īcipiūt abhorre
re omnē potū: ⁊ timere aquā. Et latrāt vt ca
nes. Et ita timēt aquā ꝙ cadūt p̄ timore. et
hi moriunt᷑ nisi medicādo eis citi⁹ occurrat᷑
Curas āt ⁊ remedia q̄re sup̄.li.de Morb.c.
de Venenis. Dic̄ āt Pli.li.xxix. ꝙ sub lin
gua canis iacet aliq̄n ꝟmicul⁹ q̄ grece dr̄ li
cta. q̄ facit canes rabidos. q̄ extracto cessat
morbus. Itē dicit idē. Tanta ē violentia
morsus canis vt ei⁹ vrina calcata nocȝ hoī.
⁊ maxime si habet vlc⁹ vel vuln⁹. Itē ibidē
Qui vrinā suā eiecerit suꝑ vrinā canis rabi
osi: dicit᷑ statim sentire dolorē iliū et lūboꝝ.
Item canis est iracūd⁹ et maliciosus.⁊ iō
vt se vīdicet: lapidē de quo ꝓijcit᷑ sepe mor
det. Et tāto furore ⁊ morsu lapidē arripit ꝙ
dentes ꝓprios in se frangit: et nō lapidem:
sed ꝓpriū dentē valde ledit. Itē fraudulen
tus ē ⁊ dolosus. vnde ⁊ sepe trāseuntibꝰ blā
diendo cū cauda q̄si arridet. q̄s retro mor
det q̄n mīme ꝯsiderāt. Itē odit baclos ⁊ la
pides ac ꝟgas tīet. Int᷑ notos audax ⁊ ani
mosus est.⁊ oēs mordere nitit᷑. Oēs tīet: ſȝ
trāsiēs inter extraneos nihil audet. Itē aui
dus est et gulosus.⁊ ideo sepe cadauera ita
auide comedit ꝙ vomitu ea reijcit. ſȝ post
cū esurierit: qꝺ turpit᷑ euomuit turpius re
comedit ac resumit. Itē canis inuidiosus
est.⁊ iō dicit Auic. ꝙ occulte herbas colli
git q̄bꝰ vomitu se purgat: inuidēs ⁊ dolens
ꝙ herbe efficaciā q̄s recoḡscat. Dolēs etiā
ꝑuersus canis si q̄s ali⁹ canis ignotus ho
spitiū subintroeat: timens ne ꝓpt᷑ ei⁹ p̄ntiaȝ
sibi aliq̄d depeat.⁊ ideo pugnat ꝯ eū. Iteȝ
cupidus est ⁊ parc⁹: ⁊ ad reponēdū suꝑflua
studiosus. Et iō ossa carnosa ⁊ medullata q̄
deuorare nō pōt canibꝰ nō cōmūicat. ſȝ cū
diligētia reponit ī abscondito.⁊ occultat q̄
cū esurit sol⁹ vorat. Itē immūd⁹ ē ⁊ libidi
nosus. Vn̄ dr̄ Aris.li.vj. Canes tam femi
ne q̄ȝ mares coitu vtunt᷑: q̄ȝdiu viuūt. ita ei
immūdicie libidīs se exponūt ꝙ int᷑ matreȝ
⁊ sororē nō discernunt quo ad coitū. Et iō
ſm legē mosaycā equali immūdicie subia
cet oblatio de p̄cio canis vel canicule. et de
p̄cio meretricule ꝓstitute. Nā tales misere
ꝑsone omni libidini indifferent᷑ defuiūt ca
nino more. Itē antiqu⁹ canis piger solȝ esse
⁊ desidiosus. Vn̄ dr̄ Arist.li.vij. ꝙ canibꝰ
ī senio accidit podagra ⁊ pauci ex eis euadūt

quin podagrici efficiãť. ꝛ ideo tota die dormitãt sup̄ fimariū inť muscas ꝛ ꝟmes. marime autē a musc̄ tunc infestanť circa oc̄los lippiētes. et circa aures in q̄bꝰ ē potissime vlcerosus. Et q̄uis aliq̄n ter ebrādo p̄forãt eiꝰ aures p̄ pigricia nō resumit vires vt se excutiēdo eos abijciat et expellat. sed vix aliq̄tiēs q̄n ꝯtra faciē eius volitãt post eas captādo cū ore: crepitādo dētibꝫ eas fugat. Tādē canis vlcerosus reste vł fune collo eiꝰ alligata violenter d̄ fimario trahiť. in fluuio submergiť. ꝛ tūc terminať sic eiꝰ misera vita ac finiť. Nec eiꝰ pellis detrahiť. nec eiꝰ caro comediť: nec sepulture cōmittiť. sed muscis ꝛ vermibꝫ finaliť derelinq̄tur.

De Catulis Caplm. XXVII.

Catuli sūt canis filij. d' iminutiue sic dicti sicē ꝛ catelli. Nā abusiue sic vocanť filij aliaꝝ bestiarū. vt d̄t Isi. li. xij. Hi catuli nascunť generaliter ceci. et quo ad videndi actū impfecti. Nā catuli canū nascūť cū dentibꝫ serrat̄ q̄uis valde puis. Omne autē aial habēs dētes p̄ modū serre diuisos est gulosum ꝛ bellicosum vt canis: lupꝰ: leo panthera et hmōi. Et oīa talia aīalia generant fetus impfectos. vt patꝫ supra li. eodē de animalibꝫ in generali. Et in oībꝫ facientibus filios incōpletos causa est gulositas. q2 si expectaret vsq3 ad cōplementū fetꝰ: matrē sugendo interficerēt. ꝛ ideo oportꝫ vt festina sit in talibꝫ natura. Quere sup̄ li. eodē Nā sicut diť Solinꝰ. Catuli canū quondā apud veteres erãt in sūmo honore habiti: vt dicit Pli. li. xxix. Catulos inq̄t lactētes adeo puros estimauerūt ad cibū antiq̄: vt etiā eos placādis numinibꝫ offerrent loco hostiarū. quoꝝ sanguine nihil ꝯtra toxica putabaľ vtilius. Et adhuc in p̄nti iubēt auctores ꝯ morsus venenosos vulneribꝫ salubriter adhiberi. Nā catuli apti. et ictibꝫ serpent̄ appositi calidi venenū extrahūt. dolorē mitigãt. ꝛ adhibit̄ remedijs mēbꝛ saucium tutū reddūt. vt d̄t idē. Et hi catuli q̄nto nascūť citiꝰ: tāto visū vidēdi r̄cipiūt tardiꝰ. vt sup̄ d̄t Ar̄. Silr̄ q̄nto vberiori lacte nutriunť: tāto tardiꝰ i vidēdo p̄ficiūť. Mr̄eꝫ adhuc ceci diligūt. voce ꝛ odore eā r̄cognoscunt. māmas eiꝰ reqrunt. Etsi mater lac aliquo casu oppſſerit: acutiori dente papillaꝫ cōprimūt: ꝛ lac vberiꝰ effundere dentiū acumine matrē cogunt. Quādo esuriūt q̄rulādo et clamitādo vbera materna querūt. Et ita dicunť sugere māmas in ordine put iacuerant in matrice. Et ille catulꝰ q̄ fortior ē ac melior p̄us ad lac admittiť. ꝛ a mr̄e diligiť tenerius ꝛ fouet. A catulis venatic̄ cibus ex industria debet subtrahi. ne eos cōtigat ex pastu sup̄fluo ipinguari. Ex nimia eni crassicie et ipinguatōe ad p̄dā segniores ꝛ ad cursum fierēt tardiores. Quāuis aūt aīalia sint melancholica ex cōplexionabili q̄litate. ex dispositōe tū membroꝝ sunt agiles. Sunt eni leti plurimū ac ludētes: et h̄ accidit ex etate. Qn̄ ꝟo sunt sepabiles a lacte: tūc sunt habiles ad instruēdū: et h̄ tam ad venandū q̄3 etiā ad ludendū: ꝛ ad gregeꝫ custodiēdum a lupis ac tuēdū. Qui ꝟo ad custodiā domus sunt deputādi: d̄bēt d̄ die in loco obscuro icludi ꝛ vinciri. ꝛ sic d̄ nocte erūt ꝯ fures mag̃ seui. Nā taliū canū est officiū de die q̄escere ꝛ dormire. de nocte ꝟo vigilare. ꝛ ꝯ fures curiā circuire. Vitupabilis ei ē canis q̄ d̄ die vigilat: latrat ꝛ circuit de nocte ꝟo dormitat latitat ꝛ ommutescit Malꝰ ēt est canis siue sit senex siue iuuēis q̄ de die custodit oues a lupis dū sūt in pascuis. d̄ nocte eas strāgulat dū sūt i caulis.

De Castore. Capitulū. XXVIII.

Castor est bestia mirabilis: que cuꝫ quadrupedibꝫ viuit: ꝛ gradiť in terris. Sub aquis āt natat ꝛ cōmorať cū natatilibꝫ sicut piscis. Et est castor a castrādo sic vocatus: vt dicit Isi. li. xij. Nā eorū testiculi medicine sunt apti. ꝓpť q̄s cū p̄senserint venatorē ipi se castrãt: ꝛ morsibꝫ sua virilia amputãt et detrūcant: vt diċ idē. De q̄bus Cicero ait. Redimūt se ea pte corpis ꝓpť quā maxie expetunť. ꝛ Iuuenalꝭ. Qui se eunuchū facit cupiēs euadere dāno testiclī Dicūť aūt castores fibri. q̄ ꝛ pontici canes dicunť. Hucusq3 Isi. De castoribꝫ aūt diċ Pliniꝰ li. xj. c. iij. Ponto inq̄t vnū dicūt genus animaliū esse: qđ nunc terrenā: nūc aq̄ticā ducit vitā. in extremis aquarū ꝛ fluminū ripis domos et cauernas sibi edificat: miro artificio i extremis aquarū ꝛ fluminū ripis p̄patas. Nā hec aīalia pariter in grege viuūt. suā spēm diligūt. Pariť etiā ꝯgregati fibri dētibꝫ ligna p̄scindūt. ꝛ p̄scisa d̄ silua ad latibula sua miro mō deferunt et deducūt. Nā vnū p̄ vehiculo pedibꝫ eleuatis supinū in terrā sternūt. Inter cuius coxas ꝛ crura abscisa ligna ordinãt ꝛ ꝯponūt. ꝛ eū

trahētes ad suas māsiunclas a lignis ipsū
exonerāt.ꝛ multa subtilitate ex comporta-
ta materia habitacla fortia sibi parāt.Sūt
aūt earū domūcule bicamerate vl' tricame-
rate q̄ quasi ꝑ tria tabulata seu solaria sunt
distincte.Aqua crescēte loca supiora inha
bitāt.decrescēte aūt in inferiori ꝑte habita-
culi sese locāt.ꝛ ꝑ quoddā foramē ī solario
quolibet ex industria ꝑparato caudā suā que
piscee est nature sūmittit aque.sine cui⁹ pre
sentia nō pōt cauda eius sine corruptōe ali
qua ꝑmanere.Animal est mirabile et mon-
struosum.cui⁹ cauda tm̄ piscis ꝛ totū resi-
duū sui corpis naturā habet quadrupedis
animal'.Est aūt in magnitudīe ad modum
parui canis: habēs pedes quasi caninos a
ꝑte posteriori:cū q̄bus pricipalit' ambulat.
a ꝑte ꝟo anteriori duos habet q̄si anserios
cum quib⁹ ꝑncipalit' in aq̄s natat.Pellem
habet valde ꝑciosam.ꝑ q̄ venat'.Dētes aūt
habet acutos et serratos ad moduꝫ canis.
Nec est velocꝫ mot⁹.quia habet tibias val
de breues.Habēt aūt castores duos testi-
culos in magnitudine ꝓportionē cum ꝑuo
corꝑe nō hn̄tes.ꝛ hos castoreū nominam⁹
Et de his dicit Pli.li.xxxij.ca.iij.sic.Casto
res inquit sibi amputāt testiclos q̄s casto-
reum dicim⁹:ne capiant' a venatorib⁹.Ne
gat Sext⁹ diligētissimus medicīe ꝑscruta
tor.imo dicit eos sic esse obstrictos ꝛ spine
dorsi sic adherētes vt adimi nō possint sine
vita animalis.Itē idē dicit Plat'.ꝛ etiam
Dias.q̄ nō est tante discretōis q̄ sciret se li
berare taliter.et hoc q̄tidie patet in castori-
bus qui in diuersis locis īueniunt'.Vn̄ qđ
dicit Isi.ꝛ physiolog⁹ de eoꝝ castratōe non
de vsualib⁹ fibris:sꝫ de aliq̄b⁹ alijs anīalib⁹
que castorib⁹ assilantur in testicul' est forsi
tan intelligendū.Valet autē castoreū verū
et non sophisticū contra maximas corporꝫ
passiones:vt dicit Pli.ibidē.maxīe si fuerit
castorꝫ nec nimis iuuenis nec nimis senis.
ꝛ sic sunt eligēda castorea duplicata:ex vno
nexu depēdentia:ꝛ vno neruo copulata.qꝛ
talia nō pn̄t de facili adulterari.Multi enī
accipiūt vesicā animal' ꝛ replent eā sanguīe
castoris addito modico vero castoreo ꝓpt
odorem.et modico piperꝫ ꝓpter saporē acu
tiorē.ꝛ colligāt collū vesice vt videat' eē ner-
uus.Sed ab vno collo duas vesicas de-
pendere est impossibile.ꝛ ideo illđ castoreū
est meli⁹ quod duplicatū dependet ab vno
neruo.Est eniꝫ eligendū qđ mediocrit' ī sa-
pore est acutū.qꝛ si nimis est acutū ꝛ quasi
terrenū sophisticatū est:maxime si nō habꝫ
neruos intricatos.vt dicit Dias.Vn̄ lau-
dabile est qđ mediocriter est acutū ꝛ glutio
sum:nō habens saporē horribilē necꝫ salsū
quia cū sale aromatico frequent' sophistica
tur:vt dicit Pli.ibidē.Quāto autē est recē
tius tāto est efficaci⁹ et meli⁹ in medicina.
ꝛ est signū q̄ nō ē adulteratū qn̄ duo testes
habēt quasdā pelliclas vel folliclos sibi es
sentialiter adherentes:plenos pinguedine
vnctuosa.Per septē annos pōt in m̄lta effi
cacia cōseruari.et debet poni in medicina
sine pellicula exteriori.ꝛ modo debito pon
derari.Virtutē enī habꝫ dissoluēdi:consu-
mendi et attenuādi.ꝛ loca neruosa maxime
ꝯfortādi.Unde valet ꝯtra m̄lta mala.Nā
epilēticꝫ ꝯuenit:ꝛ subuēit ꝯ capitꝫ frigidas
passiōes.Paralysim ligue soluit:ꝛ loq̄lam
reddit subito ablatā:si tm̄ sub lingua ponat'
ꝛ resoluat'.Cōtra vniuersalē corpis ꝑalysiꝫ
valet si decoctū ī vino cū ruta ꝛ saluia ī po
tu sepi⁹ assumat'.Excitat cerebꝝ ꝛ cōmouet
ꝛ confortat.sternutationē ꝑuocat.ꝓpter qđ
inde etiā lethargic⁹ excitatur.Somnū ꝓ-
uocat et conciliat.si cū oleo rosaceo caput
de castoreo ꝑungat' ꝯ venena fortissima vt
scorpiōis:aranee ꝛ ceraste serpentꝫ ꝛ ꝑstere
opitulat'.vt dic̄ Pli.li.viij.c.iij.Ei⁹ etiā vri
na valet ad quelibet ꝑdicta.vt dicit idē.ꝛ ꝓ
uocat menstrua.adiuuat ꝯceptōem ꝛ m̄lta
alia.et eius pinguedo maxime est efficax in
vnguentis.

De Ceruo Caplm.XXIX.

C Eru⁹ a cerastion grece.i.cornu dr
latine.vt dicit Isi.li.xij.vbi subdit
dicēs.Cerui inq̄t serpentū sunt ini-
mici.Qui cum se grauatos aliq̄ infirmita-
te ꝑsenserīt:spū nariū eos extrahūt de cauer
nis.ꝛ supata ꝑnicie veneni eoꝝ pabulo re-
parāt'.Diptānū herbā ipi ꝑmit⁹ ꝑdiderunt.
nā eo pasti excutiūt sagittas qn̄ a venatori-
bus vulnerant'.Mirant' aūt fistulaꝝ sibilū.
ꝛ in armonia delectant'.Erectꝫ aurib⁹ acute
audiūt:sūmissis nihil.Flumīa imēsa ꝛ ma-
ria trāseūt:et fortiores tūc ī natādo ꝑcedūt.
quoꝝ clunib⁹ debiliores in natādo capita
supponunt.et sibi inuicē succedētes labo-
ris leui⁹ pond⁹ ferūt.Hucusqꝫ Isido.Eas-
dem verba dicit Plini⁹ li.viij.c.xxxij.vbi
addit ad hec verba.Ceru⁹ inq̄t est aīal ꝑlas

cidissimū: qui vrgente vi canum: ad hoīem vltro fugit. Et qn̄ cerua est paritura minus cauet semitas tritas ab hominib⁹ q̄ȝ semitas feris cognitas ⁊ secretas. Post ortū arcturi sideris ꝯcipiunt: ⁊ octonis mensibus partus ferūt. Interdū etiā geminos ī pariē do edunt. A tp̄e cōceptus femie a marib⁹ se sepant ⁊ discedūt. Sed mares retēta rabie libidis seuiūt. Glebas ⁊ scrobes vngulis fodiūt. ⁊ eoꝝ rostra tūc nigrescūt donec ab imbrib⁹ aliq̄b⁹ abluāt. Femie autē ante partū purgant. et vtunt̄ q̄busdā herbis q̄bus fet⁹ in vtero meli⁹ retinet̄. ⁊ in partu facili⁹ liberat̄. Post partū duab⁹ herbis. s. camo et sisolis paste redeūt ad fetū: ⁊ illarum herbaꝝ suco imbute: filijs lactis exhibent nutrimētū. Part⁹ editos ad cursū exercēt. ⁊ se parare eos ad fugā docent. Ad ꝑrupta eos ducūt. ⁊ saltādi modū eis idicāt ⁊ ostendūt. ⁊ tūc mares soluti desiderio libidis pabula auide petūt. ⁊ vbi nimis pigues se senserint latebras q̄runt: q̄ incōmodū ponderis corꝑis ꝑtimescūt. Et qn̄ fugiunt cursuȝ nō cōtinuant: sed stati respiciūt. ⁊ qn̄ ad eos ꝓpe ventū fuerit rursus ꝑsidia fuge q̄rūt. auribus erectis vocē canū audiūt ⁊ fugiunt. quib⁹ sūmissis piculū non ꝑsentiūt. Tante sunt simplicitatis vt omnem mirent̄ ⁊ stupeant nouitatē. Unde equo vl̄ bubalo ad eos accedente ita ī ip̄m respiciunt q̄ hominem ꝑus iuxta se venientē: et sagittis impetere volentē nō attēdant. Quādo tranant maria: gregatim et recto ordine incedunt. ⁊ ope vicaria se iuuātes: nō visu ȝ odore t̄ras petūt. Et cū ceru⁹ aīal sit cornutū. h̄ īt alia aīalia habȝ ꝓpriū q̄ annis singulis ī vere mutat cornu suū. ⁊ tūc quia est inermis: de die sibi querit latibula. ⁊ latet quousq̄ȝ crescentib⁹ cornib⁹ iterato noua sibi adueniat armatura. Quādo autē deijcit cornu dextrū ob inuidiā abscondit illud dolens ne quis inde accipiat medicinā. Deꝑhenditur ceruoꝝ etas ꝑ cornuū ramos: q̄ annis singulis sibi additȝ ad viuendū supaddit̄ vnū vsq̄ȝ ad septē annos. ⁊ ab eo tp̄e annis singulis similia renascunt̄. nec pōt etas discerni. Simili modo senecta dentib⁹ declarat̄. Aut eni paucos aut nullos habȝ. nec ī cornib⁹ imis ramos. imo ante frontē pīminēt minorib⁹. Si fuerint castrati anteq̄ȝ hēant cornua vlterius nō nascunt̄: ⁊ si post nunq̄ȝ amittunt̄. Quādiu caret cornib⁹ nocte ꝓcedunt ad pabula nō de die. calore solis ea exponūt vt indurent̄. Ad arborē ea postea leniter fricāt: eoꝝ fortitudinē expiētes. ac pruritū quē ibi sustinēt corticȝ duricie amouētes ⁊ cū ea senserint roborata ꝓdeūt ad pabula ī aperto. Qn̄q̄ȝ ex attritu arboꝝ ad hedera arbori inherēte. innodant̄ eoꝝ cornua ⁊ sic facili⁹ capiunt̄. Serpētib⁹ ꝯtrariant̄ in tātū q̄ odore cornu eoꝝ exusti edes fugiūt. cui⁹ coagulū oīm anguiū sanat morsus. Diutissime viuit pl⁹ q̄ȝ cētū annis. qd̄ cōpertū est ꝑ ceruos captos. ꝑ centū annos p⁹ mortem Alexādri ad eodeȝ torquibus aureis adopertos ⁊ insignitos. Febriū morbos n̄ sentit hoc animal. quoniā sibi medet̄ cōtra morbū. Hucusq̄ȝ Plini⁹ lib. viij. ca. xxxij. Scd̄m aūt Arist. ⁊ Auicē. Ceru⁹ est aīal nō habens fel nisi in intestinis. ⁊ id̄ h̄ȝ intestina amara ⁊ fetida: ⁊ id̄ nō comedūt ea canes nisi sint famelici sup̄ modū. Itē dīt Aristo. li. ij. Aliq̄ putāt ceruos hr̄e fel in aurib⁹ vt dīt Arist. sed h̄ est falsum: vt dicit Aui. ȝ habēt q̄ndam humiditatē silēm humiditati splenis. Itē idem Sanguis cerui sicut ⁊ leporis nunq̄ȝ coagulat̄ sed semp̄ manet liq̄dus ꝯtra naturā taliū bestiaꝝ. Et nullū animal mutat cornua nisi ceru⁹. Cui⁹ cornua sunt solida. ⁊ ideo pōderosa. vn̄ ip̄a abijcit ꝓpter pondus Et habet conos q̄ttuor. magnos dentes in vna parte coni. ⁊ q̄ttuor in alia q̄b⁹ molit cibos. ⁊ duos dētes alios q̄si culmos Et mas h̄ȝ maiores q̄ȝ femia. ⁊ declinat ad inferi⁹: vt dīt Aui. Itē Arist. li. viij Opinant̄ inq̄t de ceruo q̄ īt oīa q̄drupedia siluestria sit discretissimū: ex h̄ q̄ parit iuxta viam vbi animalia ꝓpter hoīes nō accedunt Et fugit lumē solis cū filijs ⁊ q̄rit loca dēsa sicut cauernas lapidū: q̄ nō habent nisi vnū introitum. qm̄ ibi pōt pugnare cū alijs animalib⁹. Nā ut dicit ibidem. Cerui pugnant etiā ad inuicē pugna forti: ⁊ vict⁹ obedit obediētia forti. ⁊ timet maxie voceȝ vulpis ⁊ canis. Et ceru⁹ qn̄ impinguat̄ latȝ ne inueniat̄ a venatorib⁹: ⁊ ꝓpter pinguedinem interficiat̄ Et subdit ibideȝ. Uenatio āt ceruoꝝ sic fit Un⁹ venatoꝝ sibilat ⁊ canit ⁊ ceru⁹ delectat̄ in cātu ⁊ sequit̄ ip̄m cātum. ⁊ interiȝ ali⁹ eū trahit cum venabulo ⁊ occidit Et qn̄ agitat̄ ceru⁹ fugit ad fluuium vel ad stagnum: si potest tranare aquam. resūptis viribus ex aque frigiditate euadit venatores. Qn̄ aūt capit̄ mugit ⁊ lachrymat̄.

Itẽ qñ canes ipm insequũt ꝛ inuenit biuiũ nõ directis currit vestigijs, ſʒ nũc istac nũc illac trãsuersalr̃ mutat salt⁹, ꝛ tũc conatꝛ trãsi lire ꝑ ml'tos passus, vt sic ꝑ ꝯtrarios ꝛ ambiguos salt⁹ ei⁹ vestigia a canib⁹ odore ipm inseq̃ntib⁹ difficili⁹ sentiatꝛ. Itẽ vt dr̃ idem. Ceruę difficiliꝛ pariũt fet⁹ suos, qḋ cog̃scitꝛ ꝑ icuruatiõeʒ corpis ꝛ rugitũ, ꝛ iõ comedit dracõteã vt facili⁹ a ptu libereꝛ. Et cũ pariunt subito comedũt secũdinã añq̃ȝ in terraȝ cadat, ꝛ opinanꝛ de ista secũdina ꝙ sit venenũ, vt dr̃ ideʒ. Alias cerui ꝓprietates ꝓseq̃ꝛ Arist. li. viij. q̃s sup̃ Plini⁹ recitauit. Dic̃ at Pliñ. li. xxviij. Ceruę cũ senserint guitatẽ lapidẽ deuorãt cui⁹ bñficio adiuuenꝛ, ꝛ idẽ lapis i ipa mortua q̃n q̃ȝ in eis exteramẽtꝭ reperiꝛ. Et h̄ lapis miro mõ dr̃ iuuare mulieres qñ sũt ꝑgnãtes. Idẽ faciũt ossicula q̃ in ei⁹ corde iueniunꝛ, vt dr̃ idẽ. Et ẽ illḋ os qḋ inuenitꝛ in corde ceruoꝝ sup̃ moduȝ vtile ꝯ multas corpis' passiões, ꝛ in oib⁹ nobilib⁹ ꝯfectiõib⁹ admiscetꝛ, vt ait Dias. Pli. ꝛ etiaȝ Constañ.

De Ceraste
Capl'm. XXX

Cerastes ẽ ſpens cornut⁹, vt dr̃ Isid. li. xij. Hʒ em̃ q̃dã cornua ex vtraq̃ȝ ꝑte capitꝭ ad modũ corniũ arietꝭ circũflexa, totũ at corp⁹ suũ occultat sub arena: sol' cornib⁹ sine coopculo derelictꝭ, q̃ videntes auicule credũt de cornib⁹ ꝙ sint vermes Et dũ aues ea capere ꝛ inde refici nituntꝛ: a doloso ſpẽte ex iprouiso subito rapiũtꝛ Obsidet ei vias ꝛ semitas occultas, ꝛ tã hoies q̃ȝ eq̃s q̃s incaute ꝑ semitas ambulare ꝯspicit occulto morsu inficit ꝛ occidit. Glo. at sup ꝑenl'. c. Geñ. videtꝛ dicere ꝙ cerastes species ẽ reguli: q̃ tãte ẽ ꝑniciei ꝙ si ei⁹ venenũ solũmõ vngulã eq̃ tetigerit: ꝛ equũ ꝛ eq̃tem subito pimeret ꝛ necaret Et iõ vbi nos habem⁹ Fiat Dan sic̃ coluber i via, cerastes in semita. Dic̃ alia lr̃a Fiat sicut coluber i via ꝛ sic̃ regul⁹ in locato. Alij aũt dicũt: ꝙ gen⁹ est aspidũ sũme virulẽtie ꝛ malignitatꝭ Quere sup̃ in lr̃a A. de aspide, q2 ibi fit mentio de ceraste

De Cornu
Capl'm. XXXI

Cornu vt dr̃ Aristo. li. iij. est de natura ossis: osse molli⁹, cartilagine duri⁹ sicut ꝛ vngule aniãliũ, ꝛ oĩa talia pñt mollificari ad ignẽ, vt dr̃ ibideȝ ꝙ colores cornuũ sic̃ et soleaꝝ erũt ſm colorẽ piloruȝ corpis aĩalis. Vñ si corũ est nigꝛ: tũc pili ꝛ cornua erũt nigra, ꝛ sic̃ de alijs. Danꝛ autẽ aĩalib⁹ cornua ad sui defensionẽ loco armorũ, ꝛ ideo ponunꝛ in extremitate capitꝭ vt ſp sint pata ad resistendũ iniurie impugnantꝭ. Et oĩa cornua sunt vacua et concaua ꝛ rotunda ꝑter q̃ȝ cornua cerui q̃ dura sunt ꝛ solida et sunt ml'te ramificatõis. Et nulli⁹ animal' cornua mutanꝛ nisi soli⁹ cerui, q̃ oĩ anno semel ꝓijcit sua: ꝛ vnũ abscõdit: qḋ vix pt inueniri. Vñ dr̃ in Prouerb. Uade vbi ceruus ꝓijcit cornu suũ, vt dr̃ li. viij. Itẽ dr̃ li. iij. Fortior ẽ ꝯtiuatio cornuũ cũ cute q̃ȝ cũ osse, ꝛ iõ dr̃ Arꝭ. ꝙ q̃dam aĩalia mouẽt cornua sic̃ auricl'as in regiõe q̃ dr̃ austrage. Et idẽ dr̃ Auic̃. ꝙ h̄ dr̃ Arꝭ. de sua tr̃a q̃ dicebatꝛ sic. Eadẽ autẽ est materia cornuũ et vnguiũ ꝛ soleaꝝ, q2 fumus vaporosus a cordis calore resolut⁹, vt dicit Cõstan. ꝛ iõ animalia magni fumi a natura forti calore cordis resoluti vi caloris ad extrema corporis trãsfusi magna hñt cornua ꝛ fortia, ꝛ mat'e si ista fumosa mat'ia vel ꝓpt nimiã sui subtilitatẽ trãseat in pilos, vl' si nimis fuerit terrestris ꝛ grossa in dẽtes trãseat ꝛ i culmos. Et iõ optime dic̃ Aristo. li. iij. c. de dentib⁹. ꝙ aĩalia hñtia i vtraq̃ȝ mãdibula dẽtes ꝛ culmos nõ hñt cornua, vt ptȝ i elephãtib⁹ ꝛ in apris. Oĩa etiã q̃drupedia dẽtes habentia in inferiori mãdibula tm̃ ꝛ vngulas scissas hñt cornua ꝛ ruminãt, ꝛ hñt duos ventres: imo plures vt sup̃ dictũ est. Vñ pluralitas cornuũ se habʒ ꝯsequent' ad scissurã soleaꝝ. Et ideo asin⁹ indic⁹ hʒ cornu vnũ tm̃: ꝛ soleã integrã sicut equ⁹ ſʒ nõ rumiat: vt dicit Arist. ꝛ Auic̃. Tanta aũt est affinitas inter vngulas ꝛ cornua ꝙ iubet Arꝭ. vaccã patientẽ dolorẽ in vngulis pedum, vt cũ oleo ꝛ alijs medicinis inter cornua inungatur. De vtilitate autẽ cornuũ ꝛ vnguiũ dictũ est supra lr̃a B. de boue.

De Cocodrillo Cap. XXXII.

Cocodrillus a croceo colore ẽ dict⁹ vt dr̃ Isi. aĩal q̃drupes, vt dicit Isi. li. xij. i c. de piscib⁹. In terra ꝛ i aq̃s valẽs longitudine fere. xx. cubitoꝝ. dentiũȝ ꝛ vnguiũ imanitate armatũ. Tãta ẽ ei duricies cutis q̃ȝuis fortiũ lapidũ ictus i tergo recipiat nihil oĩno curat, nocte in aq̃s, die i terra q̃escit. Oua i terra fouet q̃ ouis anseris sũt maiora, mascul⁹ ꝛ feĩa vices fuãt. Hũc

quidã pisces serratã cristã habentes tenera
ventris desecantes interimũt. Et dicit꜡ ꝙ
solus inter animalia supiorem mandibulã
mouet. Hec oĩa dicit Isi. Et dꝫ Pli. li. viij.
ca. xxvj. Cocodrillus ẽ aĩal nilũ inhabitãs
lingue vsu int᷑ aĩalia terrestria caret. sola su-
piori mandibula existenti mobili morsum
imprimit venenosum. Dentes habꝫ horri-
biles ad modũ pectinis siue serre ⁊ culmos
ad modũ apri. Nullũ aũt animal ex tãpar-
ua origine crescit in tãmagnũ aĩal sicut co-
codrillus. Aĩal est valde gulosũ et multuz
comedit. Vñ qñ ẽ satur iacet iuxta lit⁹ ru-
ctãs ꝑ repletõe. Supuenit aũt auis modi-
ca que dr̃ apud eos trochilles. apud italos
autẽ dr̃ oĩm auiũ rex. ⁊ volat añ os ei⁹. quã
aliq̃tiẽs a se repellẽs tãdẽ fauces aperit aui
⁊ eã ĩtrare ꝑmittit. Et hec auicula ꝓmo eũ
lenit᷑ vnguib⁹ scalpit: ⁊ ei facit quendã pru-
ritũ. in cui⁹ dulcedĩe delectat⁹ statĩ obdor-
mit. Auicula autẽ cũ sentit eũ dormire sta-
tim illabit᷑ in ei⁹ ventrẽ. ⁊ q̃si telum statiꝫ eũ
ꝑforat ⁊ corrodit. In ventre enĩ est valde
moll᷑. ⁊ iõ a piscib⁹ spinas ⁊ cristatas pĩnu-
las in dorso habẽtib⁹ de facili supat᷑. Et sb
dit Pli. Hec belua insequit᷑ fugiẽtes et eis
est terribil᷑. sed est fugax contra serpentes.
Hebetes autẽ habet oculos q̃ꝫdiu ẽ in aq̃.
ſꝫ extra aquã nimis acute videt. In hyeme
ꝑ q̃ttuor mẽses maxie se abscõdit: sed ĩ ve-
re exit. ⁊ q̃ꝫdiu viuit sꝑ crescit vt dr̃. Hucus
q̃ꝫ Pli. li. viij. c. xxvj. Dicit autẽ Physiolo-
gus. Cocodrillus si quendã inuenit homi-
nem iuxta litus interficit eũ si potest. Et ꝓ-
mo plorat supꝫ eum. ⁊ postea deuorat ipm.
Et dicit ꝙ de ei⁹ fimo fit vnguẽtũ vñ facies
mlĩeꝝ sophisticant᷑ vt senes et rugose iuuẽ-
cule ꝑ tps videãt᷑. Herbas libent᷑ comedit.
inter q̃s enidros serpens paruul⁹ q̃ ei ini-
micat᷑ caute se inuoluit. ⁊ dũ cocodrill⁹ her
b as carpit serpẽtẽ trãsglutit. q̃ intrãs vẽtrẽ
ei⁹ oĩa interiora carpit. ⁊ sic interimit eũ et
occidit. ⁊ sic illesus exit. Itẽ Isid. li. xij. dic̃
ꝙ idẽ ꝟmis insidiat᷑ cocodrillo quãdo dor-
mit ⁊ tũc inuoluit se in luto. et intrat ꝑ den-
tes eius. Dicit adhuc Solinus ꝙ insidia-
tur q̃busdã paruis auib⁹ q̃ generant᷑ inter
herbas nili. que euolant ꝓpter calorem sol᷑
⁊ intrãt ventrẽ cocodrilli. ⁊ comedũt ꝟmes
vẽtrꝭ eius. ⁊ sic purificat᷑ belua a vermibus
Habet aũt coriũ ita durũ ꝙ vix gladio ꝑfo-
ratur. habitat in aqua tã de die q̃ꝫ de noctẽ
qr̃ aq̃ calidior est de nocte q̃ꝫ de die. retinet
eĩ radios sol᷑ ⁊ ibi agitant᷑ ⁊ sic fit calida ipa
aq̃. ⁊ nõ hꝫ linguã ꝓminẽtẽ ad vociferandũ
sed hꝫ paruã linguã ĩ ꝑte inferiori sic hñt pi-
sces ad gustũ. vt dꝫ idẽ Solĩn. ⁊ etiã Arist.
⁊ Auicẽna ⁊c.

De Colubro
Cap. XXXIII.

c Oluber dr̃ q̃si colẽs vmbras. vel qr̃
labit᷑ in lubricos tract⁹ flexib⁹ sinuoꝝ
Nã lubricũ dr̃ q̃cquid labit᷑ dũ tenet᷑
vt dꝫ Papi. Coluber ceruã fugit. leonẽ int᷑-
ficit. vt dꝫ Isid. ⁊ rutã odit. pelleꝫ deponit-
neruoꝝ ⁊ arboꝝ ꝯcauitates diligit. lac libẽ-
tissime bibit. dentib⁹ ⁊ cauda ledit ⁊ venena
infundit. Juxta sepes soli se exponit. canes
fugit. muscas comedit: ⁊ puluereꝫ lingit. q̃-
re de angue sup̃. Dicit aũt Pli. li. xxx. c. iiij.
Pinguedo colubri aquatici valꝫ ꝯtra mor-
sum cocodrilli. Et siq̃s secũ habuerit fel co-
lubri a cocodrillo nõ ledet᷑. ꝯtra ipm belua
nil audente

De Damula
Cap. XXXIIII

d Amula siue dama sicut ait Papi. ca-
prea est agrestis. vt dꝫ Isi. li. xij. Da-
mula est vocata eo ꝙ de manu effu-
giat. Timidũ eĩ est aĩal ⁊ ĩbelle ac ĩbecille.
vñ nescit se dꝫfendere nisi fugiẽdo. Hñt enĩ
ꝑ armis habilitatẽ mẽbroꝝ ⁊ ad fugã leuita-
tẽ. Vñ dꝫ Marcial᷑. Dẽte tuet᷑ aper: defen-
dũt cornua ceruũ. Imbelles dame q̃d nisi
ꝑda sum⁹. Mõtuosa loca ⁊ nemorosa dili-
git. g̃mina medicinalia ⁊ aromatica come-
dit. Ramusculoꝝ tirsos ⁊ extremitates car-
pit. qñ ẽ vulnerata dracontẽã comedit. ⁊ sic
dꝫ corpe telũ trahit. vt dꝫ Isi. li. v. Sãguis
ei⁹ ẽ medicinal᷑ ꝭm Pli. li. xxviij. Neruos ex-
ꝯtractos remollit ⁊ articuloꝝ dolorẽ soluit
venenũ excutit ⁊ expellit Damulã odiũt ser-
pẽtes ⁊ fugiũt ⁊ ei⁹ anhelitũ sustinere ñ pñt.
vt dicit idẽ. Acutissimi est visus ⁊ velocis
cursus. Quere sup̃ de caprea agresti

De Dromedario
Caplm. XXXV

d Romedari⁹ est dromedoꝝ vł drome-
darũ custos. Dromed⁹ aũt est q̃ddaꝫ
genus cameli. vt dꝫ Isi. li. xij. Dromed⁹ in-
q̃t est gen⁹ cameloꝝ minorꝭ stature q̃ꝫ came-
lus. ſꝫ lõge velociorꝭ cursus. vñ ⁊ nomẽ ac-
cepit. nã dromos grece cursus velox dr̃ Cẽ-
tum enĩ miliaria ⁊ amplius pergit vno die

Itē qñ canes ipm insequūtᷓ ꝛ inuenit biuiū nō directis currit vestigijs. ſꝫ nūc istac nūc illac trāsuersalr̄ mutat saltꝰ. ꝛ tūc conanᷓ trāsi lire ꝑ mltos passus. vt sic ꝑ ꝯtrarios ꝛ ambiguos saltꝰ eiꝰ vestigia a canibꝫ odore ipm inseqntibꝫ difficiliꝰ sentiaᷓ. Itē vt dt idem. Cerue difficilit̄ pariūt fetꝰ suos. qd cog̃scitᷓ ꝑ icuruatiōez corpis ꝛ rugitū. ꝛ iō comedit dracōteā vt faciliꝰ a ꝑtu liberetᷓ. Et cū pariunt subito comedūt secūdinā añq̃ in terraꝫ cadat. ꝛ opinanᷓ de ista secūdina ꝙ sit venenū. vt dt idez. Alias cerui ꝓprietates ꝓseqᷓ Arist. li. viij. qs sup̄ Pliniꝰ recitauit. Dic̄ āt Pliñ. li. xxviij. Cerue cū senserint ḡuitatē lapidē deuorāt cuiꝰ bñficio adiuuenᷓ. ꝛ idē lapis i ipa mortua qñq̃ in eis excrametis reperitᷓ. Et h̄ lapis miro mō dr̄ iuuare mulieres qñ sūt ꝑgnātes. Idē faciūt ossicula q̄ in eiꝰ corde iueniunᷓ. vt dt idē. Et ē illd os qd inuenitᷓ in corde ceruoꝝ sup̄ moduz vtile ꝯ multas corpis passiōes. ꝛ in oībꝫ nobilibꝫ ꝯfectiōibꝫ admiscetᷓ. vt ait Dias. Pli. ꝛ etiaz Constañ.

De Ceraste
Caplm. XXX

C Erastes ē ſꝑpens cornutꝰ. vt dt Isid. li. xij. Hꝫ em̄ q̄dā cornua ex vtraq̃ ꝑte capitꝫ ad modū corniū arietꝫ circūflexa. totū āt corpꝰ suū occultat sub arena: solꝰ cornibꝫ sine coopculo derelictꝫ. q̄ videntes auicule credūt de cornibꝫ ꝙ sint vermes Et dū aues ea capere ꝛ inde refici nitunᷓ: a doloso ſꝑpēte ex iprouiso subito rapiūᷓ Obsidet ei vias ꝛ semitas occultas. ꝛ tā hoīes q̃ eq̄s qs incaute ꝑ semitas ambulare ꝯspicit occulto morsu inficit ꝛ occidit. Glo. āt sup̄ penl̄. c. Geñ. videᷓ dicere ꝙ cerastes species ē reguli: q̄ tāte ē ꝑniciei ꝙ si eiꝰ venenū solūmō vngulā eq̄ tetigerit: ꝛ equū ꝛ eq̄tem subito ꝑimeret ꝛ necaret Et iō vbi nos habemꝰ Fiat Dan sic̄ coluber i via. cerastes in semita. Dic̄ alia lr̄a Fiat sicut coluber i via ꝛ sic̄ regulꝰ in locato. Alij aūt dicūt: ꝙ genꝰ est aspidū sūme virulētie ꝛ malignitatꝫ Quere sup̄ in lr̄a A. de aspide. q̄ꝛ ibi fit mentio de ceraste

De Cornu
Caplm. XXXI

C Ornu vt dt Aristo. li. iij. est de natura ossis: osse molliꝰ. cartilagine duriꝰ sicut ꝛ vngule aīaliū. ꝛ oīa talia ꝑnt mollificari ad ignē. vt dt ibidez ꝙ colores cornuū sic̄ et soleaꝝ erūt ſm colorē piloꝝ corpis aīalis. Vñ si coriū est nigꝝ: tūc pili ꝛ cornua erūt nigra. ꝛ sic de alijs. Danᷓ autē aīalibꝫ cornua ad sui defensionē loco armorū. ꝛ ideo ponunᷓ in extremitate capitꝫ vt sp̄ sint pata ad resistendū iniurie impugnantꝫ. Et oīa cornua sunt vacua et concaua ꝛ rotunda ꝑterq̃ cornua cerui q̄ dura sunt ꝛ solida et sunt mlte ramificatōis. Et nulliꝰ animal̄ cornua mutanᷓ nisi soliꝰ cerui. q̄ oī anno semel ꝓijcit sua: ꝛ vnū abscōdit: qd vix ꝑt inueniri. Vñ dr̄ in Prouerb. Vade vbi ceruus ꝓijcit cornu suū. vt dr̄ li. viij. Itē dr̄ li. iij. Fortior ē ꝯtinuatio cornuū cū cute q̃ cū osse. ꝛ iō dt Arꝫ. ꝙ q̄dam aīalia mouēt cornua sic̄ auricl̄as in regiōe q̄ dr̄ austrage. Et idē dt Auic̄. ꝙ h̄ dt Arꝫ. de sua t̄ra q̄ dicebaᷓ sic. Eadē autē est materia cornuū et vnguiū ꝛ soleaꝝ. q̄ꝛ fumus vaporosus a cordis calore resolutꝰ. vt dicit Cōstan. ꝛ iō animalia magni fumi a natura forti calore cordis resoluti vi caloris ad extrema corporis trāffusi magna hn̄t cornua ꝛ fortia. ꝛ ma̅tie si ista fumosa ma̅tia vel ꝓpᷓ nimiā sui subtilitatē trāseat in pilos. vl̄ si nimis fuerit terrestris ꝛ grossa in dētes trāseat ꝛ i culmos. Et iō optime dic̄ Aristo. li. iij. c. de dentibꝫ. ꝙ aīalia hn̄tia i vtraq̃ mādibula dētes ꝛ culmos nō hn̄t cornua. vt ꝑtꝫ i elephātibꝫ ꝛ in apris. Oīa etiā q̄drupedia dētes habentia in inferiori mādibula tm̄ ꝛ vngulas scissas hn̄t cornua ꝛ rumināt. ꝛ hn̄t duos ventres: imo plures vt sup̄ dictū est. Vñ pluralitas cornuū se habꝫ ꝯsequenᷓ ad scissurā soleaꝝ. Et ideo asinꝰ indicꝰ hꝫ cornu vnū tm̄: ꝛ solea integrā sicut equꝰ ſꝫ nō rumiat: vt dicit Arist. ꝛ Auic̄. Tanta aūt est affinitas inter vngulas ꝛ cornua ꝙ iubet Arꝫ. vaccā patientē dolorē in vngulis pedum. vt cū oleo ꝛ alijs medicinis inter cornua inungatur. De vtilitate autē cornuū ꝛ vnguiū dictū est supra lr̄a B. de boue.

De Cocodrillo Cap. XXXII.

C Ocodrillus a croceo colore ē dictꝰ vt dt Isi. aīal q̄drupes. vt dicit Isi. li. xij. i c. de piscibꝫ. In terra ꝛ i aq̄s valēs longitudine fere. xx. cubitoꝝ. dentiuꝫ ꝛ vnguiū imanitate armatū. Tāta ē ei duricies cutis q̃uis fortiū lapidū ictus i tergo recipiat nihil oīno curat. nocte in aq̄s. die i terra q̄escit. Oua i terra fouet q̄ ouis anserꝫ sūt maiora. masculꝰ ꝛ fēia vices ſuāt. Nūc

quidā pisces serratā cristā habentes tenera
ventris desecantes interimūt. Et dicit ꝙ
solus inter animalia supiorem mandibulā
mouet. Hec oīa dicit Isi. Et dt Pli. li. viij.
ca. xxvj. Cocodrillus ē aīal nilū inhabitās
lingue vsu int aīalia terrestria caret. sola su-
piori mandibula existenti mobili morsum
imprimit venenosum. Dentes habz horri-
biles ad modū pectinis siue serre ⁊ culmos
ad modū apri. Nullū aūt animal ex tāpar-
ua origine crescit in tāmagnū aīal sicut co-
codrillus. Aīal est valde gulosū et multuz
comedit. Vn̄ qn̄ ē satur iacet iuxta lit⁹ ru-
ctās p̄ repletōe. Supuenit aūt auis modi-
ca que dr apud eos trochilles. apud italos
autē dr oīm auiū rex. ⁊ volat an̄ os ei⁹. quā
aliqn̄tiēs a se repellēs tādē fauces aperit aui
⁊ eā itrare pmittit. Et hec auicula p̄mo eū
lenit vnguib⁹ scalpit: ⁊ ei facit quendā pru-
ritū. in cui⁹ dulcedīe delectat⁹ stati obdor-
mit. Auicula autē cū sentit eū dormire sta-
tim illabit in ei⁹ ventrē. ⁊ q̄si telum statiz eū
pforat ⁊ corrodit. In ventre eni est valde
moll. ⁊ iō a piscib⁹ spinas ⁊ cristatas pīnu-
las in dorso habētib⁹ de facili supat. Et sb
dit Pli. Hec belua insequit fugiētes et eis
est terribil. sed est fugax contra serpentes.
Hebetes autē habet oculos q̄ꝫdiu ē in aq̄.
sꝫ extra aquā nimis acute videt. In hyeme
p q̄ttuor mēses maxie se abscōdit: sed ī ve-
re exit. ⁊ q̄ꝫdiu viuit sp crescit vt dr. Hucus
q̄ꝫ Pli. li. viij. c. xxvj. Dicit autē Physiolo-
gus. Cocodrillus si quendā inuenit homi-
nem iuxta litus interficit eū si potest. Et p̄-
mo plorat sup eum. ⁊ postea deuorat ip̄m.
Et dicit ꝙ de ei⁹ fimo fit vnguētū vn̄ facies
mlieꝝ sophisticant vt senes et rugose iuuē-
cule p tps videāt. Herbas libent comedit.
inter q̄s enidros serpens paruul⁹ q̄ ei ini-
micat caute se inuoluit. ⁊ dū cocodrill⁹ her
bas carpit serpētē trāsglutit. q̄ intrās vētrē
ei⁹ oīa interiora carpit. ⁊ sic interimit eū et
occidit. ⁊ sic illesus exit. Itē Isiđ. li. xij. dic
ꝙ idē v̄mis insidiat cocodrillo quādo dor
mit ⁊ tūc inuoluit se in luto. et intrat p den-
tes eius. Dicit adhuc Solinus ꝙ insidia
tur q̄busdā paruis auib⁹ q̄ generant inter
herbas nili. que euolant ꝓpter calorem sol
⁊ intrāt ventrē cocodrilli. ⁊ comedūt v̄mes
vētrꝫ eius. ⁊ sic purificat belua a vermibus
Habet aūt coriū ita durū ꝙ vix gladio pfo
ratur. habitat in aqua tā de die q̄ꝫ de nocte
qr aq̄ calidior est de nocte q̄ꝫ de die. retinet
eī radios sol ⁊ ibi agitant ⁊ sic fit calida ipa
aq̄. ⁊ nō hꝫ linguā p̄minētē ad vociferandū
sed hꝫ paruā linguā ī pte inferiori sic hn̄t pi-
sces ad gustū. vt dt idē Solin̄. ⁊ etiā Arist.
⁊ Auicēna ⁊c.

De Colubro
Cap. XXXIII.

c Oluber dr q̄si colēs vmbras. vel qr
labit in lubricos tract⁹ flexib⁹ sinuoꝝ
Nā lubricū dr q̄cquid labit dū tenet
vt dt Papi. Coluber ceruā fugit. leonē inte-
ficit. vt dt Isiđ. ⁊ rutā odit. pellez deponit-
neruoꝝ ⁊ arboꝝ ꝯcauitates diligit. lac libē
tissime bibit. dentib⁹ ⁊ cauda ledit ⁊ venena
infundit. Iuxta sepes soli se exponit. canes
fugit. muscas comedit: ⁊ puluerez lingit. q̄a
re de angue sup. Dicit aūt Pli. li. xxx. c. iiij.
Pinguedo colubri aquatici valꝫ ꝯtra mor
sum cocodrilli. Et siq̄s secū habuerit fel co-
lubri a cocodrillo nō ledet. ꝯtra ip̄m belua
nil audente

De Damula
Cap. XXXIIII

d Amula siue dama sicut ait Papi. ca-
prea est agrestis. vt dt Isi. li. xij. Da-
mula est vocata eo ꝙ de manu effu-
giat. Timidū eī est anīal ⁊ ibelle ac ibecille.
vn̄ nescit se ōfendere nisi fugiēdo. Hn̄t em̄
p armis habilitatē mēbroꝝ ⁊ ad fugā leuita-
tē. Vn̄ dt Marcial. Dēte tuet aper: defen-
dūt cornua ceruū. Imbelles dame q̄d nisi
p̄da sum⁹. Mōtuosa loca ⁊ nemorosa dili-
git. g̃mina medicinalia ⁊ aromatica come-
dit. Ramusculoꝝ tirsos ⁊ extremitates car
pit. qn̄ ē vulnerata draconteā comedit. ⁊ sic
ď corpe telū trahit. vt dt Isi. li. v. Sāguis
ei⁹ ē medicinal ſm Pli. li. xxviij. Neruos ex
ꝯtractos remollit ⁊ articuloꝝ dolorē soluit
venenū excutit ⁊ expellit Damulā odiūt ser
pētes ⁊ fugiūt ⁊ ei⁹ anhelitū sustinere n̄ pn̄t.
vt dicit idē. Acutissimi est visus ⁊ velocis
cursus. Quere sup de caprea agresti

De Dromedario
Caplm. XXXV

d Romedari⁹ est dromedoꝝ vl dromē
darū custos. Dromed⁹ aūt est q̄ddaz
genus cameli. vt dt Isi. li. xij. Dromed⁹ in-
q̄t est gen⁹ cameloꝝ minorꝫ stature q̄ꝫ came
lus. sꝫ lōge velociorꝫ cursus. vn̄ ⁊ nomē ac-
cepit. nā dromos grece cursus velox dr. Cē-
tum em̄ miliaria ⁊ amplius pergit vno die

Et idē aīal ruminat sicut bos ⁊ camel⁹ Vñ
dromedariȷ̄ ꝓprie sūt mgr̄i dromedoꝝ.vt dīt
Pap̄.Tñ glo.sup Esa.lx.dromedari⁹ ait vl'
dromas:vtrūqꝫ dr̄.est aīal camelo min⁹ sed
veloci⁹.Madian ei ⁊ epha regiōes sūt trās
arabiaꝫ camel' ⁊ dromedariȷ̄s abūdātes ⁊c̄.
Castrant̄ in iuuētute vt sint ad cursum apti
ores.vt dīt Auic̄.⁊ ne moti cupiditate femi
narū a suo cursu retardent̄.Tāte em̄ sūt ve-
locitatis ꝓpt̄ passus amplitudinē.maximū
em̄ hn̄t ⁊ latissimū passū.vt dīt Arist.⁊ Aui
cēna.⁊ Pli.li.iiij.⁊ etiā ꝓpt̄ intēsam calidita
tē.Anial em̄ est calidissimū ex cōplexiōe na
turali.vñ caloris fortitudo ꝯsumit ī eis vn
ctuositatē omnē ⁊ pinguedinē ⁊ nō ꝑmittit
eos mole carnea nimiuꝫ onerari.Itē velo
ces ꝓpter mēbroꝝ habilitates sūt.Nā gra-
cilia ⁊ lōga hn̄t crura ⁊ multuꝫ neruosa.⁊ iō
habiles sūt ad motū ⁊ fortes ad ꝯtinuandū
cursum suuꝫ.Item leues sunt ꝓpter victus
paucitatē.Nō ei aīalia sūt magni cibi imo
paucissimis cibis sunt ꝯtenta.Fenū em̄ et
cortices comedūt ⁊ dactyloꝝ ossa valde dili
gūt quib⁹ etiā post longissimos terre circūi
tus de vespere ꝯtenti sunt.vt dicit Pli.Eo
rū em̄ sanguis valde est calidus acutus ⁊
subtilis.⁊ iō eoꝝ lac valde subtile ⁊ liquidū
est plus q̄ꝫ alioꝝ animaliū.vt dicit Constā.
⁊ minus nutritiuū ⁊ magis calefactiuum.⁊
grossoꝝ humoꝝ incisiuum.Quere supra d̄
camelo.Eedem em̄ fere ꝓprietates sunt isti-
us ⁊ illius

De Dipsade
Caplm̄.XXXVI.

Ipsas ⁊ dipsades feminini est gene-
d ris.⁊ eidē s̄pens q̄ latīe dr̄ situla.sic
dictā eo q̄ quē momorderit siti per-
eat.vt dīt Isi.li.xij.Adeo aūt sūt dipsades
ꝑuule vt cū calcant̄ vix videāt̄.q̄rū venenū
ante extiguit q̄ꝫ sentiat̄ ita q̄ vix sentit tristi-
ciā moritur⁹.Est aūt sp̄ēs aspidis.vtꝫ s̄ de
aspide.Quere ibi.

De Dracone
Caplm̄.XXXVII

Raco maxim⁹ est cunctoꝝ serpentuꝫ
d vt dicit Isi.li.xij.Hūc greci dracon
ta vocāt.vt q̄ sepe a speluc̄is abstra-
ctus fert̄ in aerem.Excitaturqꝫ ꝓpter eū aer
similiter ⁊ mare ꝯtra ei⁹ ventum intumescit
Est aūt cristatus paruo ore.⁊ artis fistulis
sp̄m trahit ⁊ linguā exerit vel erigit.dentes
habet acutos ⁊ serratos.vim aūt habet nō
in dentib⁹ sed in cauda.⁊ v̄bere plus q̄ꝫ ictu
nocet.Non habet aūt tantū de veneno q̄n-
tū et aliȷ̄ serpētes.q̄ȝ ad mortē alicui inferen
dam nō sunt illi necessaria venena.q̄ȝ siquē
ligauerit occidit.A q̄ nec elephas tut⁹ ē cor
poris sui magnitudīe.Nā circa semitas de
litescens ꝑ quas elephantes gradiunt̄:cru-
ra cauda sua alligat et īnodat et suffocatos
perimit atqꝫ necat.Gignit̄ autē in india ⁊ ī
ethiopia in ipo incēdio iugi est⁹:vt dic̄ Isi
do.li.xij.De draconib⁹ autē dicit Pli.lib.
viij.c.xiij.Draco inq̄t.xx.cubitoꝝ magnitu
dine nascit̄ apud ethiopes.Solent autem
quattuor vel quinqꝫ decē vel q̄ndecim mu
tuo se cōplecti.et erectis capitib⁹ velificare
ꝑ mare ⁊ flumina ad pabula meliora.Iteꝫ
ca.xij.Inter elephātes ⁊ dracones ꝑpetua
est dimicatio.Nā draco cauda ꝯstrīgit ele
phantē.⁊ elephas pede et ꝓmuscida ꝓster-
nit draconē.draco autē nexu caude īnodat
pedes elephātis ⁊ cadere eū facit.Sꝫ ñ im
pune:q̄ȝ dū interficit elephantē interficitur
casu eius.Itē ca.xiij.Elephas vidēs dra-
conē sup arborē nititur eā frangere vt ꝑcu-
tiat draconē.draco autē insilit in elephan-
tē ⁊ captat eū mordere inter nares.⁊ īpetit
oculos elephantꝭ.⁊ q̄nqꝫ excecat eū.⁊ q̄nqꝫ
insilit sup eū a tergo.et mordet eū.⁊ sugit sā
guinem ei⁹.Tādē v̄o post lōgū ꝯflictū ele-
phas ex subtractōe sanguinis debilitat̄ in
tantū q̄ cadit sup draconē.⁊ moriēs inter-
ficit suū occisorē.Causa quare ita appetit
eius sanguinē ē frigiditas sanguīs elephan
tis q̄ draco appetit infrigidari:vt dicit Isi.
Sup illū āt locū Hiere.xiiij.Attraxerunt
ventū sic̄ dracōes:dīt Hiero.Draco ē anīal
valde sitibūdū itātū q̄ vix p̄t aq̄ satiari.⁊ iō
aperit os vento vt sic extiguat ardorē sitis.
Vñ cū videt naues in mari ⁊ maxim⁹ ē ven
tus ꝯtra velū volat ad veluꝫ vt ibi hauriat
ventū frigidū.Et q̄nqꝫ ꝓpter magnitudinē
corꝑis ⁊ ꝓpter eius fortē impetū subuertit
nauem.Et naute quādo vidēt appropinq̄-
re draconē qd̄ ꝑcipiūt ex tumore aque ꝯtra
ipm statim deponūt velū.et sic euadūt.Idē
dīt Solinus.Itē dicit idē q̄ ethiopes vtū
tur sanguine draconis cōtra feruorē estus.
⁊ vescunt̄ eius carnibus ꝯtra diuersos mor
bos.sciunt enī separe venenū ab ei⁹ carne.
nā solū habet venenū in lingua et in felle.et
ideo amputant eis linguas et fella que rece
ptiua st̄ veneni.⁊ sic abstracto veneno vtūt̄

corpe reliq̃ tā in medicina q̃ȝ i cibo. Et h̄ vr tāgere Dauid vbi dt. Dedisti eū escaȝ pplis ethiopū. Dic̄ etiā Pli. q vi veneni sp erigit ei⁹ lingua. ⁊ qñq3 ex calore veneni inflāmat aerē: ita q videt spirare ex se ignē. Aliqñ ēt emittit dū sibilat flatū ɔtagiosū ⁊ inde cor rūpit aer ⁊ inficit ⁊ morbꝫ pestilēs inde sepi us generat. In mari qñqȝ habitat. qñz i flu mībꝫ natat. in spelūcis ⁊ antris latitat. raro dormit. imo ꝑo sp vigilat. aues ⁊ bestias de uorat. acutissimū hꝫ visum. vñ in altissimis mōtibꝫ manēs a remotꝭ videt pdā suā. mor su ⁊ ictu pugnat. de ocul' ⁊ naribꝫ aīalis in pugna maxie captat. Vñ dt Pli. lib. viij. q pugna ledit i oculis ⁊ ore elephātes q qñqȝ ce ca ita ledit i oculis ⁊ ore elephātes q qñqȝ ce ci inueniunt. nec possūt comedere: ⁊ ita mo riunt. Itē de dracone dt Ar. li. vij. q illoꝝ draconū morsus est mal⁹ ⁊ piculosus q̄ co medūt aīalia venenosa sicut draco q̄ come dit scorpiones. q2 ɔtra illoꝝ morsuȝ vix in uenit medicina. Itē Pli. li. xxviij. Draconū adipē omnia fugiūt venenosa. Adeps etiā ei⁹ cū melle curat caliginem oculoꝝ. Item Aristo. li. vij. Pisces qñ mordent a dracōe moriuntur.

De Equo
Cap. XXXVIII.

e Qui sūt dicti. eo q qñ q̄drigis iun gunt pares equant. q2 in forma ⁊ in cursu sīles copulant. Est aūt dict⁹ ca ball⁹ a pede cauo eo q gradiēs impssa vn gula terrā cauet qđ reliq aīalia nō habēt. vt dicit Isi. li. xij. A multis etiā sonipes noīa tur eo q pedibꝫ sonet. Viuacitas eq̄ꝝ ml' ta est: vt dicit idē. Exultāt eīn in cāpis cum odorāt bellū. sono tube excitant ad pliū. vo ce accēsi ꝓuocant ad cursuȝ. Dolēt cū victi fuerint. gaudēt cū vicerint. Quidā in bello hostes suos sentiūt ⁊ cognoscūt adeo vt ad uersarios suos morsu petāt. Aliq etiā ꝓpri um dñm cogscūt. obliti māsuetudis si mu tēt. Aliqñ etiā pt ꝓpriū dñm i dorso aliquē nō pmittūt. Mlti etiā morietibꝫ dñis suis lachrymas fundūt. Equū eīn sicut ⁊ hoiem lachrymari ⁊ affectum doloꝝ sentire dicūt. vñ ⁊ natura in cētauris eq̄ꝝ ⁊ hoim est pmi xta. Solent etiā ex equoꝝ mesticia vel ala critate euentuȝ futuꝝ dimicaturi colligere. Etas lōgeua inest eq̄s psicis. ⁊ sicul' in an nis vltra quinq̄ginta. breuior aūt inest eq̄s gallicis numedis ⁊ hispanis. Subdit āt Isi. Adhuc in generosis inq̄t eq̄s vt aiunt

veteres quattuor spectant. s. forma: pulcri tudo: meritum atqȝ color. Forma vt sit va lidū corpus atqȝ soliduȝ ⁊ robori ɔueniēs altitudo. lat⁹ longū ⁊ substrictuȝ. maximi et rotūdi clunes. pect⁹ late patēs. ⁊ totū corp⁹ musculoꝝ densitate nodosuȝ. pes siccus et vngula ɔcaua solidatus. Pulcritudo attē dit vt sit exiguū caput ⁊ siccum. pelle ꝓpe os sibꝫ adherente. Aures breues ⁊ acute. oculi magni. nares patule. erecta ceruix. coma dē sa. ⁊ cauda vngulaꝝ soliditate fixa rotundi tas attendit. Meritum vt sit animo audax pedibꝫ alacer: trementibꝫ membris qđ forti tudinis est indiciuȝ. q̄ ex summa q̄ete facile ɔcitet. vel excitata festinatiōe nō difficile te neat. Color etiā spectat. q2 color i pilis nūc est roseus: nūc niger: nunc albꝫ: nūc canus: nūc varius: nunc guttatus. Hic varius co lor equos multū decorat vl' deformat. Vi res etiā equoꝝ ⁊ animos manifestat. Sȝ d singul' psequi nimis foret longuȝ. Hucusqȝ Isi. li. xij. De equis aūt dt Pli. li. vij. c. xlij. Equi inq̄t scythici p dñis suis pugnāt. coi tū maternū refugiūt. Nā in eis q̄dā cognaa tiōis agnitio est. Vñ narrat Arist. lib. viij. Rex inq̄t septētrionis habuit equā pulcrā ⁊ peperit equū pulcrū: ⁊ voluit ex illo equo ⁊ matre extrahere pullū aliquem ⁊ ingenia bant vt equ⁹ saltaret sup matrē cooperien do vultuȝ eius. ⁊ cum disco opiebat facies matris ⁊ nouit ipam equus fugit ⁊ eijcit se ab alto p dolore ⁊ est mortu⁹. Atqȝ in grege equ⁹ cum sorore libenti⁹ gradit q̄ȝ cū matre Ad vocē symphonie ⁊ tube clangoreȝ dele ctat. saltat in hostem. psagiūt pugnā. ⁊ amis sos deflent dños suos ⁊ lachrymas inter dum fundunt. Dicūt aūt illos eq̄s ad bella vtiliores q̄ in bibendo pfundi⁹ infigunt na res suas. q2 tales equi vt dicūt in cursu vri ne grauatione nō impediunt. Itē dicit Pli ni⁹ li. viij. c. ix. Fel inq̄t eq̄ cōputat inter ve nena. ⁊ iō sacrato flamini equū tangere nō licebat. Ei⁹ sanguis recēs ⁊ crud⁹ mal⁹ ⁊ p nīciosus est. vt taurinus. Spuma eq̄ data cū lacte asinino vermes interficit in ventre venenosos. Itē de eq̄s dicit Arist. ⁊ Aui. Equ⁹ ꝓijcit dētes suos ⁊ q̄nto est senior tā to hꝫ dentes albiores. Itē Aris. li. v. Equ⁹ mascul⁹ viuit. xxv. ānis. ⁊ generat tertio an no vsqȝ ad. xx. annos. Femia aūt diuti⁹ vi uit ⁊ generat vsqȝ ad. xl. ānos. ⁊ qū incipiūt eq̄ generare. erit vox eoꝝ maior ⁊ feie. silr et

multũ diligũt coitũ plꝰ q̃ alia aĩalia. vt dr̃ li. v. Itẽ li. vij. dr̃ idẽ. Eq̃s etiã pascẽtibꝫ accidit aliq̃n podagra ⁊ eijciũt sotulares ⁊ generant᷑ eis noui. Et signũ huiꝰ ẽ tremor oui testicularis dextri. ⁊ eq̃s q̇ pascunt᷑ ĩ domibus accidit dolor ilioꝝ. Et signũ huiꝰ est ꝙ mẽbra posteriora adunant᷑ ꝑ ꝯstrictionẽ. Et equꝰ abscindat᷑ a comestiõe. ⁊ si ei minnat᷑ iuuabit᷑. Et eq̃s accidit ꝯtractio neruoꝝ. ⁊ signũ huiꝰ est ꝙ oẽs vene extendunt᷑. ⁊ silr̃ caput ⁊ collũ ⁊ grauat eos ambulare. Accidit etiã eq̃s aggregatio veneni. ⁊ accidit etiam eis alia ĩfirmitas ĩ ore q̃ dr̃ foren Et signuꝫ huiꝰ infirmitatꝭ est ꝙ cadit el palatum ⁊ fit eiꝰ anhelitꝰ calidꝰ. ⁊ hec infirmitas caret remedio. nisi curet᷑ ꝑ se. Et accidit eq̃s rabies cuiꝰ signuꝫ est ꝙ declinãt aures eiꝰ ad ꝑtes colli. ⁊ hec infirmitas nõ hꝫ medicinam. Et accidit ei infirmitas vesice. Et huiꝰ signũ ẽ qꝛ nõ põt mingere equꝰ. ⁊ trahit suas coxas ⁊ etiã sotulares Et morsus animalis qḋ dr̃ mugelis valde nocet equis ⁊ mulis. quoniam facit ĩ eis ampullas siue pustulas ⁊ mlt̃otiẽs moriunt᷑ ex veneno. ⁊ equus cognoscit hinnitũ illiꝰ q̇ ꝯtra ipm vult ꝓliari. delectant᷑ stare in pratis ⁊ natare in aqua. ⁊ potant aquam turbidam. ⁊ si fuerit aqua clara turbant eam pede Hucusq̃ Aristoteles libro. vj.

De Equa
Caplm̃. XXXIX

c Qua ꝑ deriuationem ab eq̃ est dicta nã equoꝝ femĩa equa est vocata. De q̃ Arist. li. vij. Equa impꝫgnata si olfecerit candelaꝫ extinctaꝫ abortiet. Itẽ idẽ. Eque pascunt᷑ simul: ⁊ si morit᷑ aliq̃ ⁊ dimisit pullũ: nutriet eũ alia. qm̃ genꝰ equaꝝ diligit ꝓlẽm suã. Itẽ dicit Pli. lib. viij. ca. xliij. Equa stãs parit ⁊ suã ꝓlem ꝓ̃ ceteris aĩalibus diligit ⁊ amissa parẽte alienũ pullũ nutrit ⁊ diligit tanq̃ suuꝫ. Item dicit idem ꝙ in fronte pulli equi nascit᷑ q̇dam folliculꝰ niger ad q̃ntitatẽ carice qḋ mater lambit lingua ⁊ abscidit. ⁊ nunq̃ pullũ admitteret ad vbera nisi illḋ ꝑmo abscindat᷑. ⁊ vocat illḋ Pli. veneficiũ amorꝭ. qꝛ mulieres incãtatrices vtunt᷑ illo in ꝓ̃stigijs suis q̃n aliquẽ volũt stimulare ad amorẽ. Idẽ dicit Aris. lib. vij. Itẽ equa vt dr̃ idẽ: gl̃iat᷑ in iubis suis ⁊ dolet q̃n ei ꝓ̃scidunt᷑. ⁊ retõsa iuba extinguitur libido eaꝝ acsi ĩ eis essꝫ vis amorꝭ. Itẽ dr̃ Arist. li. viij. ꝙ ibos pugnat cũ eq̃s. qm̃ eq̃ eijciũt eũ a pascuis. qꝛ comedit herbas. ⁊ ẽ ibos debil̃ visus ⁊ imitat᷑ vocẽ eq̃ ⁊ q̃n volat suꝑ ipm stupe facit ipm ⁊ cogit ipum fugere ⁊ q̃nq̃ interficit ipm ⁊c̃.

De Poledro
Caplm̃. XL.

p Oledrꝰ dr̃ eque filius siue pullꝰ equinus q̃diu mr̃is vberibꝫ est subiectꝰ. In cuiꝰ fronte vt dr̃ Aris. li. vij. inuenit᷑ hyconemor. i. amoris veneficiũ quãdo nascit᷑. ⁊ lambunt mr̃es eoꝝ lingua ⁊ comedũt illud. ⁊ mulieres incãtatrices ꝓuerbiãt ex hoc. vt dicit idem. Itẽ li. xiiij. Posterior pars pulli eq̃ni est maior parte anteriori. et cũ iuuenescit crescit ꝑs suꝑior. ⁊ ꝓpter h̓ erit eleuatio anterioris ꝑtis corpis multoꝝ equorũ maior q̃ posterioris. ⁊ ideo q̃n est pullꝰ potest pede posteriori tãgere caput suũ. qḋ facere non põt q̃n ꝑuenit ad etatẽ. Quãdiu aũt pullus est: matrẽ miro affectu diligit. ⁊ sequit᷑ eã q̃cunq̃ vadit. ⁊ si matrem casu aliq̃ ꝑdiderit: hinnitu eã q̃rit. pullus equinꝰ stramentis nõ sternit᷑. strigule nõ tergit᷑. Faleris nõ ornat᷑. calcaribꝫ nõ ꝑcutit᷑. selle nõ subijcit᷑. freno nõ domat᷑. matrẽ libere sequitur gramine depascit᷑. clauiculis in pedibꝫ non clauat᷑. libere discurrere ꝑmittit᷑. Sed in fine labori exponit᷑ ⁊ loris ⁊ capistris coartatur. a matre subtrahit᷑. vbera sugere nõ permittitur. suaues cursus facere multiplicit᷑ informat᷑. Et vt dr̃ Isi. li. xiiij. aurigis exponit᷑. quadrigis ⁊ curribꝫ subijcit᷑. equestri milítie deputat᷑. varijs fortune sortibꝫ pauper equi filiꝰ ꝓpagat᷑. Et ideo dicit Isi. in codẽ libro. ꝙ eq̃ fuerũt q̇ndam diuersis ritibus deoꝝ ꝯsecrati. Nã eq̃s q̃drigales soli deputabant ꝓpter q̃ttuor solis in anno mutationes. s. Ueris: estatis: autũni ⁊ hyemis. ꝓ̃ virtute solis alterãtꝭ omnia. Equos aũt bigales dedicabãt lune. qꝛ bino tꝑe. s. nocte ⁊ die videt᷑. ⁊ iḋ cultores lune duos equos semper iungũt. s. albũ ⁊ nigrũ. Equos ṽo trigales inferis dijs ascribebãt. qꝛ demones ꝑ tres etates hoies ad se trahũt. s. ꝑ infãtiã. ⁊ adolescẽtiaꝫ ⁊ senectã. hi diuersoꝝ coloꝝ equos parit᷑ ꝯiungebãt. Ultra aũt septẽ eq̃s simul copulare de facili nõ audebãt: r̃ferẽtes hoc ad cursum septem sideꝝ quorum motu mũdum regi generaliter suꝑponebãt. vel ad numerũ septem dieꝝ quoꝝ circulo vite p̃ñtis t̃minũ ꝑagi ꝯcernebãt. Ideo etiaꝫ colores equoꝝ mirabiliter discernebãt. vt dr̃ Isid.

ibidem. Ali equos rosei coloris dedicabāt
igni siue soli. albos aeri. prassinos et fuscos
terre. venetos aque siue mari. Itez eq̄tabāt
equos roseos in estate. quia tūc omnia cale
scunt. albos aūt in hyeme quia tunc glaciei
frigore oīa canescūt. prasinos in vere. quia
tūc omnia virescūt. fuscos vel nigros in au-
tumno. quia tūc oīa desiccant̄ ⁊ quasi a pri-
ma pulcritudine deficiūt. Itē dicit idē ibi-
dem. equos roseos marti deo belli cōsecra-
uerunt. vel quia rhomanoꝝ vexilla decora
bantur cocco. vel quia mars gaudet sangui
ne Albos āt eq̄s ꝯsecrauerūt zephyris par
tibus ⁊ serenis. prasinos flori ⁊ terre. vene-
tos aeri atz aque quia cerulei sunt coloris.
glaucos aūt ⁊ varios ⁊ purpureos deputa
uerūt iridi quez arcū dicūt. quia iris habet
colores plures. Hec omīa supstitio homi-
nū ꝑcuratione demonū circa elemēta mun
di aliqui antiquit⁹ obseruabāt. vt dicit idez
Isid. Et ideo mūdus iste ꝯtemnendus est.
q̄a plurimi ipm specie sathane repleuerāt.
Hucusq̧ Isi. li. viij. Circa aūt pullū equi-
nū ħ vltimo aīaduertes qꝛ passum suauē
vel duꝝ quē assuescit i iuuentute vix pōt di
mittere etiā in senectute

De Elephante Ca. XLI.

e Lephas. tis. ⁊ elephant⁹ dꝛ ꝑ eodem
animali. dicit̄ aūt sic ab elphio grece
quod mons dꝛ latine. et hoc est vtiq̧
ꝓpter corpis maximā quantitatē. sz apud i-
dos barrho vocat̄. vn̄ ⁊ vox eius barrhitus
vocat̄. Cui⁹ dentes dicunt̄ ebur. et rostrū ꝓ-
muscida nuncupat̄. naz illo ori cibū admo-
uet vt dic̄ Isi. li. xij. ⁊ subdit. hoc ḡ animātꝫ
in reb⁹ bellicis aptū est. In his enī animali
bus medi ⁊ perse ligneis turrib⁹ collocatis
tanq̧ d̄ muro iaculis dimicāt. In ītellectu
⁊ memoria p̄ ceteris aīalib⁹ vigent. Grega-
tim incedūt. nutu quo valent salutāt homi
nes. murē fugiūt. auersi coeūt. in aquis pa-
riunt vel in siluis. ⁊ vbi fetus pariūt ibi fe-
tus dimittūt ꝓpter dracones quia eis inimi
cant̄. ⁊ ab ipis implicatu necant̄. biennio fe
tus portāt. nᶜ amplius q̄z semel gignūt. nec
plures q̄z tm̄ vnū gignūt. Viuūt aūt trecētꝫ
annis. vt dicit Isid. li. xij. Sed Plini⁹ lib.
viij. c. j. Elephas inquit inter omnia anima
lia maxime est ꝟtutis. ita q̧ vix in hominib⁹
tāta ꝓbitas inuenit̄. Nam vt dicūt in noua
luna cōueniūt gregatim ⁊ in flumine se ab-
luunt ⁊ balneant et nouo sideri com mūiter
post inclināt. ⁊ sic redeūt ad locū suū. Iuue
nes suos eundo ⁊ reuertēdo ante se ire faci-
unt quos diligēti cura custodiūt ⁊ instruūt
ad simile faciendū Itē quādo egrotant q̄s-
dam herbas salubres eis ꝯgregāt ⁊ anteq̄z
eis vtant̄ supino capite eas ad celū leuant.
⁊ quadā religione a numinib⁹ sibi adiutori-
um postulāt. Itez boni intellectus: ⁊ aīa-
lia ita docilia q̧ regē cognoscere et q̄si odo-
rare instruunt̄ ⁊ nitunt̄. quia reuerētie gra-
tia sua genua incuruāt. Item dꝛ li. v. si. ele-
phātes hoīem errantē sibi obuiū viderint ī
solitudine: ꝑmo ne ipm terreāt aliquantulū
de via se subtrahūt. ⁊ tūc gradū figūt ⁊ pau
latim ipm p̄cedentes viā ei ostendūt. Etsi
draco eis occurrerit ꝓ homine defendēdo
cū eo pugnāt ⁊ viriliter se opponūt. ⁊ hoc po-
tissime dicunt̄ facere qn̄ habēt iuuenes. ti-
ment enī q̧ homo querat fet⁹ suos. ⁊ ideo se
expedire de hoīe ꝑmo desiderant vt sic secu
rius possint nutrire filios ⁊ eos cautius cu-
stodire Itē li. viij. c. vj. Sꝑ gregati incedūt.
duc it agmē maxim⁹ natu. cogit ⁊ cooperat̄
etate proximus. Aquam vel amnē transi-
turi iuuenes ꝑmittūt ne magnoꝝ igressu im
pediat̄ alue⁹. ⁊ sic nō possent ꝯueniēter per-
transire. vt dic̄ ibidē. Itē mirādus est in eis
pudor. nā qn̄ vnus ab alio vincit̄ victus vo
cem fugit victoris. In abdito coeūt. mascu
lus qn̄ est q̄nquennis. ⁊ femina quando ē
decēnis. ⁊ hoc nisi duob⁹ annis vt dicunt. ⁊
in istis duob⁹ annis nō nisi q̄nq̧ dieb⁹ tātū
sexto die raro supaddito. vt dic̄ idem. Tem
pore coit⁹ sunt ꝑiculosi valde. ⁊ maxie agre
stes. nā tūc domos indoꝝ ⁊ stabula proster
nunt. ⁊ iō domitas feminas tūc abscōdunt
⁊ qn̄ domiti sunt: optimi sunt ī militia. naz
ferūt turres ligneas. acies ꝓsternūt conuer
tuntq̧ armatos. Sz q̄d mirꝝ est q̇ armatas
acies nō timēt. vocē mime suis fugiūt ⁊ for
midant. Itē. ca. xl. fronte ⁊ rostro altas pro
sternūt palmas. ⁊ sic comedūt fructus eaꝝ.
Itē inter elephātes ⁊ dracones est ꝑpetua
dimicatio. vn̄ vn⁹ inuidꝫ alteri ꝓpter magni
tudinē viriū ⁊ corpis q̄ntitatē. draco enī sitit
sanguinē elephātꝫ qꝛ frigidissim⁹ ē vt suā re
frigeret estuantē caliditatē. vt pꝫ ī eodē vbi
agit̄ de dracone vide ibi.

De Naso elephātis.

Caplm. XLII

s Ecundū Aristo. li. j. ⁊ Auic. Nasus
elephātis est lōg⁹ ⁊ fortis ⁊ bolizatus

quasi calceus.⁊ vtit̄ illo loco man⁹.⁊ ꝑ ipm̄
accipit cibū ⁊ potū ⁊ reddit ori suo qḋ nul-
lum facit aliud animal. Habꝫ aūt elephas
mām̄illas in pectore ⁊ habet in ore culmos
fortes ⁊ ei⁹ ligua est valde modica respectu
sui corꝑis ⁊ apparet int⁹.et raro videt̄ extra
nisi qñ lambit labia post cibū ⁊ potū suū.et
nō inuenit̄ in eo nisi vnū intestinuꝫ inuolu-
tum multiplicit̄ ⁊ ꝯiunctū est sibi ꝓ stoma-
cho.vn̄ post id nō est aliud nisi vnū ꝑ quod
eijcit superfluitatē.⁊ habet epar magnū q̄dru
plum ad epar bouis.Sed splenē habꝫ par
uuluꝫ respectu sui corꝑis.⁊ hoc est vt dicit
Auic.q̄a melācholia transit ei in nutrimē-
tum.Itē Aristo.li.ij.quādo generant̄ appa-
rent dētes generati ī eo.Cū rostro suo eradi
cat arbores.⁊ cum natat spirat cū eo ⁊ eijcit
aquā.⁊ ille calceus creat̄ cū cartilagine Ele
phas aūt qñ sedet flectit pedes suos.sed nō
potest flectere pedes q̄ttuor ꝓpter pond⁹ cor
poris.sed fulcit̄ sup latus dextrū vl' sinistꝝ.
⁊ dormit stāte corꝑe.⁊ pedes posteriores fle
ctit sicut homo.Itē li.v.Mascul⁹ coit post
q̄nquenniū.sed femina post decenniuꝫ vsqꝫ
ad.xl.⁊ postq̄ꝫ parit femina q̄escit post trien
nium.⁊ postq̄ꝫ fuerit impꝛ̄gnata oīno a ma-
sculo nō tangit̄.⁊ trahit in vtero ꝑ bienniū.
⁊ quādo parit:parit simile vitule duoꝝ aut
triū mensiū.Itē.li.vij.elephāti accidit infir
mitas ex ventositate.⁊ ꝓpter hoc non potest
eijcere vrinā aut sterc⁹.⁊ si nō comederit ter
ram morit̄.nisi ad hoc fuerit assuet⁹.quan-
doqꝫ tamē deglutit lapides.Accidit et eis
dolor iuncturaꝝ:⁊ iuuat contra hoc potus
aq̄ calide ⁊ herbe summerse in melle.quoniā
iste due res ꝓhibent fluxū vētris.Et qñ ve-
xatur dolore q̄ non pōt dormire:inungunt̄
spatule cū oleo ⁊ aq̄ calida.⁊ sic curat̄.Ideꝫ
facit caro porcina assata sup dolētes spatu-
las colligata.Etsi habuerit ferrū ī corꝑe:da
tur ei bibere oleū ⁊ extrahit̄ ferrum cū potu
olei.⁊ si ñ potest bibere oleū ponunt̄ medi-
cine ī oleo ⁊ decoquunt̄ ⁊ dat̄ eis ad comedē
dū.Itē ibidem.li.viij.Mascul⁹ est maior⁊
corꝑis ⁊ animositatis q̄ꝫ sit femina.tam̄ do
mat̄ mascl's ꝑ verbera qñ ꝑcutit̄.Obedit q̄n-
diu sedet sup eū venator.⁊ cuꝫ descēderit li-
gant̄ pedes anteriores eius donec domesti
cetur.Et sequit̄ in eodē libr.Domesticabi-
lior est ⁊ obediētior oībꝫ animalibꝫ agrestibꝫ
hñs sensuꝫ meliorē.⁊ sentit frig⁹ in hyeme ⁊
frigidū ventū.Et ē aīal valde fluminale ⁊

manet circa fluuios ⁊ mergit se in aqua vs-
qꝫ ad mentū ⁊ natat.sꝫ non potest diu dura-
re in natādo ꝓpter corꝑis pōderositatē Sūt
aūt elephātes naturalit̄ benigni.q2 carent
felle.vt dic̄ Aristo.li.xiiij.Accidētaliter tam̄
efficiunt̄ seui qñ nimis ꝓuocant̄ vel quādo
inebriati vino ad ꝓliandū acuunt̄.Iteꝫ dic̄
Aristo.li.vij.nullū aīal viuit ita diu sic ele-
phas.⁊ hoc ꝓpter suā ꝯplexionē q̄ assimila-
tur aeri ꝯtinēti.⁊ ita oportꝫ q̄ impregnetur
ꝑ bienniū ꝓpter magnitudinē cōcepti fet⁹ q̄
citi⁹ nō pōt ꝑfici nec cōpleri

De Elephātibꝫ Ca.XLIIII

DE Elephātibꝫ aūt dicit Solin⁹ Si-
derū inq̄t seruāt disciplinaꝫ elephan-
tes.⁊ luna crescente petunt amnes:et
sparsi liquore:solis exortū salutāt motibꝫ q̄
bus possūt.deinde in salt⁹ reuertūt̄.Cando
re dentiū intelligit̄ iuuēt⁹ quoꝝ alter semꝑ ī
ministerio est ⁊ alteri ꝑcit̄ ne assiduo repcus-
su hebetet̄.Sꝫ qñ a venatoribꝫ ꝓmūt̄:sil' ꝑ-
cutiunt ambos ⁊ eos ꝯfringūt.vt dānato
ebore ⁊ deturpato vlteri⁹ nō ꝑsequāt̄.Hanc
em̄ periculi sibi sentiūt esse causaꝫ.Raro co
eunt ⁊ tūc in aquis viuis se abluūt nec ante
ablutionē ad gregē reuertūt̄ Pro feīs nun-
q̄ꝫ pugnāt.Nulla ei nouerūt adulteria.Et
quādo casu aliquo dimicāt nō mediocrē ha
bēt curā saucioꝝ.nā fessos ⁊ vulneratos in
medio sui recipiūt ⁊ ipos pl⁹ q̄ꝫ se ꝓtegunt ⁊
defendūt.Quādo capiūt̄ pastu hordei mā-
suescūt.Fit ei fouea subterranea in via ele-
phantis in quā incidit ignorāter:ad quā ve
niens vn⁹ venatoꝝ ꝑcutit ⁊ pūgit ipm̄:alter
aūt venatoꝝ superueniens ꝓmū ꝑcutit vena-
rem ⁊ amouꝫ eū ne ꝑcutiat elephantē.⁊ dat
ei comedere hordeū.qḋ cū ter l' quater fece
rit diligit se liberantē ⁊ ei dinceps obediēs
mansuescit.Si casu aliquo vorauerit ver-
mem q̄ cameleon dr̄.sumpto oleastro mede
tur pesti.Uentrem habet mollē ⁊ dorsū du-
ruꝫ et iō pugnās cū vnicorne opponit ei dor
sum.cauēs ꝓut pōt ne ꝑ mollē ventris ꝑteꝫ
fodiat̄.Pilos habet paucos ⁊ setas nullas
Aures habet amplas tenues ⁊ lōgas inferi
us dependentes quas erigit ⁊ extēdit ⁊ inde
grauissime ꝑcutit quādo irascit̄ ꝯ dracoñeꝫ
quē odit.nec miꝝ.sitit em̄ sanguinē ei⁹ ⁊ eū
bibit qñ potest.Quāobrem ipm̄ nunq̄ꝫ inua
dit draco nisi qñ potu elephas ē replet⁹ vt
propensius irrigat⁹ maiorē sumat d̄ oppres-
si sanguine satietatē.Hucusqꝫ Solin⁹ quē

multa alia ponit que ſupra dicit Pli. In li-
bro āt phyſiologi de elephante memini me
ſic legiſſe. Elephas inquit eſt animal quod
magnitudine inter omīa animalia quadru
pedia ꝑexcellit. intellectu ꝛ memoria mul-
tum vigēs. nā elephātes īter alia eoꝝ facta
nūꝗ̄ dormiēdo totaliter ſe inclināt. quādo
feſſi ſūt arbori ꝛ maxime palme quietis grā
accubāt. ꝛ ſic qualitercūꝗ̄ ſe ſuſtētant ꝗ̄rum
quieti hoīes inſidiantes occulte arborē ꝯca
uant. cui ſe appodiās elephas ꝛ neſciēs frau
dem pōdere corpis arborem frangit ꝛ fran-
gendo cadit ſubito ꝛ ſuccūbit. ꝗ casum ſuū
vidēs irreparabilē miro modo barrhit. id ē
clamat ꝛ rugit. ad cuiꝰ barrhitū multitudo
iuuenū ſubito accedit elephātū. ꝗ paulatiꝫ
ſeniorē ꝑ viribꝫ eleuāt ꝛ vt euꝫ releuent mi-
ro affectu ſe totiſ viribꝫ īclināt. Coitū abhor
rent niſi ꝑ ſola ꝑle. vñ dr ibidē ꝙ qñ elephā
tes indicos luxuria ſtimulat. vi amoꝛiſ femi
na ꝓcedit verſus orientē. quā ſequiꝶ maſcu
lus quouſꝗ̄ ī abſcōdito deueniāt qualiter-
cūꝗ̄ poterit mādragorā querit cuiꝰ fructuꝫ
ꝓmo femina guſtat deinde maſculꝰ eundeꝫ
fructū comedēs eā impregnat ꝛ fecūdat. vt
dr. ſed diu ꝓpter magnitudinē fetus femina
in vtero fetū gerit. ſꝫ tempe partꝰ in aquis ꝛ
in inſulis fetū ꝑcreat ꝓpter draconis metuꝫ
ne ipm tenellū fetū ſorbeat aut deducat. et
dū mater filiuꝫ parturiēdo laborat. maſculꝰ
ꝑ viribꝫ ipam ꝓtegit ꝛ defendit. Item diciꝶ
ibidē ꝙ oſſa elephātis cōbuſta fugāt ſerpē-
tes et oīa venenoſa. Iteꝫ aliud diciꝶ ibidem
valde admirandū. Dicit em̄ ꝙ apud ethio
pes in aliquibꝫ regionibꝫ ſic venāꝶ Accedūt
ad deſerta vbi due virgines omnino nude
habitāt ꝛ crinibꝫ reſolute. quaꝝ vna fert al-
ueolū. alia gladiū. incipiūt aūt alte cantare
quaꝝ cantū audiēs beſtia venit ad eas ꝛ lin
git eaꝝ mammas. de dulcedine aūt cantus
mox obdormit elephas. ꝛ tunc vna perforat
gladio guttur vl' latus. altera vero colligit
ſanguinē eius quo tingiꝶ pannus ꝗ purpu
ra appellatur

De Edo. Ca. XLIIII

e Dus ad edendo eſt dictus. paruꝰ ei
eſt ꝛ pinguis ꝛ iocundi ſaporiſ. vt di-
cit Iſi. li. xij. Eiꝰ naturalis ſiccitas ex
humiditate etatis tpaꝶ. vt dic̄ Iſaac in diet.
vnde melior ꝛ digeſtioni eſt ꝯpetentior. ma
xime ſi eſt maſculꝰ. vñ eius caro bñ nutrit ꝛ
ſanguinē bonuꝫ gignit. Calorē habet vehe
mentiorē ꝓpter etatis beneficiū. ꝛ ideo car-
nes eduline exeunti egritudinē ꝓpter ſuā tē-
periem ſunt cōmode. ꝛ idō ꝯueniūt maxie
humane nature. maxie his ꝗ ḋlitioſe viuūt
ꝛ quiete. Pilū habet longiorē ꝛ hiſpidioreꝫ
ꝗ̄ꝫ habeat agnꝰ. ſed habet carnē meliorem ꝛ
digeſtioni obedientiorē ꝓpter eiꝰ temperiē ī
humiditate ꝛ calore. vt diciꝶ Cōſtā. Habet
auteꝫ edus viſum valde acutū ꝛ ſimplicem
aſpectū ꝛ obliquū ꝛ balatu cognoſcit ꝛ que
rit parentē. vt dic̄ Plinꝰ li. viij. c. j. Eiꝰ iecur
ſi comedaꝶ diciꝶ ſanare veſpertinā aciē ocu-
loꝝ. his quos noctilopos vocāt. Itē idē li.
xxviij. c. x. dicit. Pelles edoꝝ ſanāt morſus
venenoſos ſi calide deſuꝑ alligēꝶ. Pili edo
rum exuſti ſuo odore fugāt ſerpētes. Vtūꝶ
pelle eiꝰ recente ad plagas Sāguis eius va
let cōtra venenoſa. eius etiā coagulū valꝫ ꝯ
virus bibitū ꝛ contra ſanguinē tauri bibitū
ſiue ſumptū. Hucuſꝗ̄ Pli. Eſt aūt animal
imbelle ꝛ innocuū ruminās ꝛ mundū ſacri
ficijs antiquitus deputatū petulans: ſaltans
ꝛ laſciuū. intrinſecꝰ pingue ꝛ carnoſum. extri
ſecus hiſpidū ꝛ macilentū. tirſos carpens ꝛ
corrodēs ramuſculoꝝ ꝛ diligit ꝓcipue folia
edere ꝛ ꝯſimiliū virgultoꝝ

De Eruca Ca. XLV

e Ruca eſt vermis multipes creſcēs i
folijs oleꝝ ꝛ pampinoꝝ. frōdes fru-
ctus ꝛ flores corrodens ꝛ depaſcens
Et eſt eruca ab erodendo dicta. quia rodit
folia arboꝝ ꝛ herbaꝝ. vt dic̄ Iſid. lib. xij. de
qua meminit Plautꝰ. Imitaꝶ inq̄t nequaꝫ
beſtiā ꝛ maleficā inuolutā in pampino. cui
ſe implicat nec aduolat vt locuſta. Huc il-
lucꝗ̄ diſcurrēs ſemipaſta dimittit. ꝛ rema-
net ſuꝑ frondes ꝛ tardo lapſu pigriſꝗ̄ mor-
ſibꝫ vniuerſa ꝯſumit. Hucuſꝗ̄. Iſi. li. xij. ꝫ
Plini. lib. viij. Eruca eſt animal villoſum ꝛ
quaſi lanuginoſum. nā in arboꝝ extremita
tibus corroſis frondibꝫ viroreꝗ̄ cōſumpto
texit de ſuis viſceribꝫ quaſdā telas more ara
neaꝝ ex quibꝫ ſe inuoluit ꝛ ꝑ totam hyemē
cuſtodit peſtiferꝝ ſemē ſuū. Egerit em̄ que-
dā oua ex quibꝫ ī vere erumpētibꝫ gēmis na
ſcitur multa ꝓles. ex cuiꝰ ingluuie ledunꝶ et
pereūt a ſuis fructibus arbores atꝗ̄ herbe
Eſt aūt eruca vermis mollis ꝛ ſanioſus di
uerſis coloribꝫ diſtinctꝰ ꝗ nocte vt ſtella lu-
cens. de die deformis ꝛ multicolor apparēs.
nō caret peſte aliqua virulēta. Nam qñ per
membrū hoīs calefactū ſerpit cutem exurit

ꝛ post se pustulas derelinquit. Ad modum
aūt bombicis sericū faciētis formā suā mu
tat ꝛ se in formā volatilis de reptili transfi-
gurat. nā alas tenues ꝛ latas suscipit q̇bus
hincinde volitando libere p̱ aera se extollit
Quot aūt colores prius in corpe habuerat
totidē in oculatis alis coloꝝ differētias re-
presentat. ꝛ tale volatile papilio nuncupat̄
vt dic̄ Isidorꝰ. lib. xij. Papiliones dicuntur
auicule que maxime abundāt ī floribꝫ mal
ue que ex suo fetore faciūt vermes nasci. vt
dic̄ idē. Nā ex erucis papiliones efficiunt̄.
Ex papilionū stercoribꝫ sup̱ folia derelictꝫ
eruce iterū generant̄. minus aūt ledunt cor
rodēdo quādo volāt q̄ȝ quando repūt Et
dicit Papias. Papiliones sunt minuta vo
latilia que de nocte conueniūt accēso igne
in cādelis. quaꝝ lumen cū extinguere nitū
tur igne exurunt̄. ꝛ sic cū alienū lumen vo-
lunt interimere ipsi in proprio corpe puni-
untur

De Faunis ꝛ satyris Ca. XLVI

f Auni quidē ꝛ satyri dicunt̄ quedam
bestie mōstruose effigiē quidē hoīs
habētes. sȝ ad plenū nō sunt huma-
ne p̱ticipes rōis. vn̄ nec arte nec natura sūt
dociles ad loquenduȝ. ferū ꝛ beluinū ha-
bēt animū. ꝛ bestialē appetitū. vn̄ hmōi ani
malia sūt ī venerē valde p̱na. ītantū vt mu
lieres coitu interficiant. siquas errātes ī ne
moribꝫ comprehendant. Ideo dicuntur sa
tyri. quia nō possunt libidine satiari. vt di-
cit Isido. Quāuis aūt talia ratione huma
na non vtantur: in multis tamen actibus ꝛ
etiam in voce homines imitantur. vt dicit
Isi. li. xj. c. de portētis. Satyri inq̇t p̱ui sūt
homūciones aduncas habētes nares ꝛ cor
nua in frontibꝫ. ꝛ in pedibꝫ sunt similes ca-
pris. Talē vidit sanctus Antoniꝰ in solitu
dine. et interrogatꝰ q̇s essꝫ. fertur Antonio
respondisse. Mortal' ego sum vnꝰ ex accol'
heremi. quos vario delusa errore gētilitas
faunos ꝛ satyros ac incubos colit Satyri
autē q̇ ꝛ fauni fatui dicti sunt. a q̇busdaȝ cre
dunt̄ esse hoīes siluestres vt in eodē. c. dicit
Isi. Et hi mōstruose variant̄. nā quidā sūt
cynocephali ex eo q̄ canina capita habeāt
quos ipe latratꝰ magis bestias q̄ȝ hoīes cō
fitetur. Alij dicūt̄ cicoples. sic dicti q̄m vnū
oculū habere dicunt̄ ꝛ hūc in media fronte
habere p̱hibent̄. Alij oīno capite carēt ꝛ cer
uice quorū oculi sunt in humeris, Alij hn̄t
faciē planā sine naribꝫ labiū inferiꝰ ita p̱mi
nens habētes vt ī solis ardoribꝫ totā ex eo
ꝯtegāt faciē dormiētes Alij ita ꝯstricta hn̄t
ora q̄ sup̱ pectus vno tm̄ foramine auenaꝝ
calamis potū haurietes et hi sine linguis di
cunt̄ esse. loco sermonis vtunt̄ nutu. Item
sunt etiā alij in scythia ita magnas habētes
aures vt ex diffusa earuȝ magnitudine ipis
cōtegant totū corpꝰ. et hi panthios dicunt̄.
Pan em̄ grece omne. othi auris nominat̄.
Sunt ꝛ alij in ethiopia p̱ni. ambulātes vt
pecora nequaq̄ȝ sursum erigere se valentes
ꝛ hi artabatice nominant̄. Sūt ꝛ alij ī ethi-
opia habētes tantū vnū pedē ita magnū q̄
resupini in terra iacētes adumbrent̄ pedis
magnitudine ꝯtra estū. ꝛ cū hoc sunt tāte ce
leritatis q̄ canibꝫ in cursu cōparent̄. et ideo
a grecis cinodopes appellant̄. Itē sunt alij
q̇ habēt plantas versas post crura et senos
digitos in plātis. ꝛ tales ī desertis libie eua
gant̄ Itē in scythia sunt aīalia formā huma
nā habētia ꝛ pedes eq̇nos. ꝛ hmōi mōstra a
multis lamie nūcupant̄. vt dic̄ Pascasiꝰ su-
per threnos. Multa alia ponit Isi. mōstra
talia li. xj. ꝛ omia accepit a Pli. li. vj. ꝛ. vij. ꝛ
etiam a Solino.

De feminis Ca. XLVII.

f Emine a p̱tibꝫ femoꝝ vel feminum
sunt dicte vbi spēs sexꝰ distinguunt̄
ab ipo viro. vn̄ dr̄ a fos qd̄ est ignis
qꝛ vim habet femina igneā qua vehemēter
ꝯcupiscit. In omi ei genere animaliū plꝰ cō
cupiscit femina q̄ȝ masculꝰ ꝛ ardentiꝰ moue
tur ad amorē. vt dr̄ Isi. li. xj. Femine aūt p̱-
prietates generales ponit Arist. lib. viij. di-
cens. Femie maribꝫ sunt debiliores p̄ter v'-
sum ꝛ leopardū. nā hoꝝ femie sunt audacio
res ꝛ fortiores. Et sunt femie leuiores ad in
struendū ꝛ sunt magꝭ solicite circa fetū. sunt
etiā maioris pietatis ꝛc̄. q̄re supra residuuȝ
li. vj. c. j. de puella. ibi em̄ multa inuenies d̄
hac materia. Est ei femina naturalit̄ maio-
ris ire q̄ȝ masculꝰ. vn̄ de facili pugnat cōtra
masculum. ꝛ ponit Aristo. li. viij. exempluȝ
de foca. nā foca semp̱ manet in eodē loco. et
pugnat masculꝰ cū femina quousq̄ȝ vnꝰ in-
terficit aliū. Et est femia minoris ꝯstantie ꝛ
fidelitatis eiꝰ masculo q̄ȝ ecōuerso. et ponit
Aristo. exemplū de sepia. nā qn̄ femina p̱cu
cutitur iuuat eā masculꝰ sȝ femina fugit ma
trē qn̄ p̱cutit̄ ꝛ p̱seq̇tur illū Itē Ari. dicit li.
xv. Femina in generatiōe fetꝰ ē sic materia

sed mascul' sicut forma. exit ei semē ab am-
bobus ex quorū cōmixtione creatura fit. et
ꝑpter hoc dico ꝙ masculꝰ et femina sunt pn-
cipia generatōis. ꝛ masculꝰ vt forma. femīa
vt materia. ꝛ ideo datū est masculo vt gene-
ret in altero. femina generat ex alio in seipa
Item femīa generalit̄ est nature infirmioꝝ
ꝛ fluxibilioris ꝗ̄ mas. ꝛ hoc accidit ꝑpter re-
missionē caloris ꝛ intensionē frigidi hūoris
q̄ plus abundat in femīa ꝗ̄ in mare. ꝛ iō ac-
cidit mulierib' ꝛ etiā quibusdā quadrupe-
dib' supfluitas menstrual. vt dicit idem. sed
nullꝰ animalis femīa in tātum subiacet illi
morbo sicut mulier. De his aūt ꝛ alijs ꝯditi-
cionib' feminarū bonis et mal. quere supra
libro. vj.

De Fetante Ca. XLVIII

Etans est pariēs vel generās in quō
f libet genere animaliū. vñ idem est fe-
tans tis. ꝛ pecus pecudis. vñ illud d̄
post fetātes ac eū. Habet aūt omnis fetans
membrū ꝓpriū in quo cōcipit ꝛ nutrit fetuꝫ
suū. ꝛ ad fetandū. i. ad generandū ꝛ parturi-
endū disponit ꝛ coopat̄ reuolutio orbium ꝛ
influētia siderū seu stellaꝝ. vt dic̄ Aristo. li.
xviij. in fine. Naturalit̄ inq̄t erit terminus ꝛ
numerus generatōis ꝛ cōplemēti ꝭm reuo-
lutōes stellaꝝ. de h̄ quere supra li. vj. ca. iij.
de muliere pariēte.

De Fetu Ca. XLIX

Etꝰ. tꝰ. tui. d̄r partꝰ fructꝰ. s. vteri hoīs
vl' cuiꝰlibet animal. sed ꝓprie ē in vtero
adhuc subsistēs i q̄ fouet̄. vñ d̄t Isi. li.
xj. Fetꝰ vocat̄. q2 adhuc ī vtero fouet̄. cuius
secūdine dicūt̄ folliculi. q̄ sil' cū īfante nascū-
tur. ꝯtinētq3 ip3 fetū sūt sic dicti eo ꝙ fetū se-
quūtur. morit̄ ei mat̄ qñ casu aliquo cū fetu
de eiꝰ vtero ñ edūtur. A fetu āt dicūt̄ feīe fe-
tose quo ad cōcipiendum et ad pariendum
fetum suum suete et fecunde et que fetu so-
lent esse plene. vt dicit Isido. Distinguitur
autem fetus eiusdem vteri a fetu potissime
per sexus diuersitatem. vel quia est mascu-
lus vel femīa. nisi in his in q̄b' vterq3 sexꝰ ī-
uenit̄ vt in hermaphroditis ꜩ spꝰ imꝑfectus
vt d̄t Isid. li. xj. De fetu āt q̄re supra lib. vj
vbi agit̄ de hoīs generatōe

De Ficario Caplm. L

Icariꝰ in vna significatōne d̄r ille q̄
f colligit vel vēdit ficꝰ. alio noīe dicū-
tur ficarij hoīes siluani de ficub' vi-
uentes. ꝛ sic sumit̄ ficariꝰ in Hieremia. ca. l.
vbi d̄r. Habitabūt dracones cū fatuis fica-
rijs. ibi glo. i. cū hoīb' siluanis. Alio modo
dicunt̄ fatui ficarij fauni ꝛ satyri q̄ int̄ agre-
stes ficus ꝛ alias arbores morant̄. q̄les sūt
pilosi onocentauri ꝛ alia animalia monstru-
osa. de quib' dic̄ Isid. li. xj. in ca. de faunis
vide supra eodē de faunis. Et dicunt̄ sic fa-
tui ficarij hoīes beluini in q̄busdā cōmunē
formā cū hominib' habētes. in alijs vero ī
formā bestialē degenerātes. vt est videre ī
lamijs simijs ꝛ in sirenis. ꝛ hmōi sunt fica-
rij. quia sic hoīes de fructib' victum habēt
fatui tamē sunt q2 rōnis vsu carēt. ꝛ iđo nō
approbat̄ lr̄a aliquoꝝ libroꝝ qui sic habent
cū fatuis sicarijs Nā sicarij sunt quidaꝫ la-
trones dolosi q̄ cū sica. i. breui gladio inter-
ficiunt improuisos sicut aioth q̄ cū sica pen-
dente in dextro latere regē eglon pinguissi-
mū interfecit. vt Iud. iij. Sꝫ tales in baby-
lone destructa nūc nullatenꝰ īmorant̄ cum
nō sit habitaculū hoīm loquēdo ꝓprie. ꜩ po-
tius mōstroꝝ. vt d̄t Hier̄ . sup Esa. Posset
tñ dici ꝙ ficarij sunt sicarij. nā sica grece fi-
cus d̄r latine. ꝛ ꝭm h̄ reddit pmā expositōeꝫ
ꝭm latinos q̄ meliꝰ dicunt̄ hmōi hoīes mō-
struosi ficarij ꝗ̄ sicarij. vt supra patet d̄ fau-
nis ꝛ satyris

De Formica. Caplm. LI.

Ormica d̄r quasi ferēs micas. id est
f grana farris Vñ Ouid. metah. Grā-
de opus exiguo formicas ore geren-
tes. vl' d̄r formica q̄si ferens micas. i. farris
grana que cōgregat Granoꝝ eñ prescindit
cacumina vl' extrema ne germinēt quaꝝ so-
lertia multa est. ꝓuidet eñ sibi in futurum.
Nam in estate ꝯgregat vñ in hyeme viuat.
vt dicit Isi. li. xij. Cōgregat aūt triticū ꝛ nō
curat hordeū. qñ pluuia sup triticum coa-
ceruatū descendit. formica totuꝫ eijcit ꝛ soli
exponit vt iteꝝ desiccet̄. In ethiopia dicunt̄
esse formicē ad formā canis q̄ arenas aure-
as pedib' eruūt quas custodiūt ne quis au-
ferat capientesq3 ad necē ꝑsequunt̄. vt dicit
Isi. li. xij. in. c. de minutis animalibus. De
formica etiā dicit Solinus. Formice inq̄t
nigre sunt valde parue ꝛ tamē plus ꝗ̄ mag̃
animalia sunt solertissime discipline. nā ꝓ-
uident sibi sapiēter imposteꝝ vnde viuant.
gregatim viuūt. ꝛ cumulos cōponunt in q̄-
bus habitāt. grana solicite ꝛ solerter recol-
ligunt. solertius decorticāt que in secretio-
rib' domūculoꝝ ne ab auib' rapiant̄ vl' etiā

vento disperganꝰ reponũt cautissime. Oc-
cultas vias faciunt rectas in domos ĩ qui-
bus habitãt. ⁊ sapiẽtiores semꝑ stant ĩ vijs
illis ne stulte deuient vel aberrent. Cum in
domibꝯ suis coangustanꝰ ad capturã. ꝑfun
dunt hoĩes aqua venenosa. et ideo vulgari
ter dꝛ ꝙ mingũt ⁊ illa aqua manũ vꝛit tan-
gentis et in ea pruritũ gignit. nã illã aquam
habet loco armature. Hucusqꝫ Solinus.
Pliniꝰ li. xi. c. xxxi. dicit sic de formicis. Labo
rem sibi inuicem cõicant ⁊ cibos q̃rũt. q̃bus
vtiliores sunt apes q̃ cibos vtiles faciũt. sꝫ
he cõdũt. Maiora ferũt põdera ꝗ̃ earũ sint
corꝑa. vñ paruitatẽ corꝑis recuperant ma-
gnitudine ꝟtutis. pondera sua gerunt mor-
su. ⁊ que ꝑ̃ magnitudine ĩ ore ferre non pñt
auerse pedibꝯ posterioribꝯ obuoluere moli-
unꝰ. De re sua publica eis est curatio ⁊ me-
moria. nã semina abrosa ꝯdunt. ne sursũ ger-
minent in fruges. et grana dispersa recolli-
gunt cũ diligẽtia ne ꝑdanꝰ. et grana maiora
diuidũt in introitu vt sic ea facilius ĩ sua re-
positaria ĩtroducant. In plenilunio noctibꝯ
oꝑanꝰ. Cessant ãt ĩ interlunio a labore. et qꝛ
de diuersis locis cibũ ꝯuehunt: habẽt certũ
tꝑs ad mutuam recognitionẽ datum sibi.
et tũc maxĩa fit recõcursatio. ⁊ fit cũ obuijs
q̃si quedã collocutõ ⁊ diligẽs ꝑcõtatio: Re
deunt ꝑ semitas tritas ⁊ expeditas. q̃s etiã
ꝑ silices elegerũt. Sunt aũt formice ꝑuule
stricte circa ventrẽ ⁊ quasi cincte. q̃ tandem
crescentes efficiunꝰ pennate. ⁊ sic in fine ad
modũ muscaꝝ in minuta volatilia transfor
manꝰ. Itẽ ibidẽ ca. xxxij. Sunt quedã for-
mice indice maxime ⁊ cornute q̃ mira cupi-
ditate gẽmas ⁊ auꝝ custodiũt. sed hoc Indi
furanꝰ estiuo tꝑe qñ formice ĩ tumulis pro-
pter feruorẽ nimiũ abscondunꝰ. Sꝫ formi-
ce odore sentiũt ⁊ sollicite ꝑuolãt. ⁊ auꝝ ãfer
re cupiẽtes crebro lacerãt ꝗuis velocibꝯ ca-
melis formicas fugiãt. tantaqꝫ inest eis ꝑni
ciosa feritas cũ amore auri. Arꝭ. ait d̃ formi
cis. li. viij. In formicis sicꝰ ⁊ ĩ apibꝯ ẽ sensꝰ ol
fatꝰ. odit ei oẽ fetidũ. vñ siq̃s suffumigaue
rit domos formicaꝝ cũ sulphure lꝫ origano
agresti lꝫ cũ cornu ceruino ꝯbusto. fugiũt ⁊ di
mittũt domos suas. Quãuis ãt forte ĩ gre-
ge viuãt ⁊ sibi mutuo obtẽꝑẽt: tñ regẽ ñ hñt
vt d̃t Arꝭ. li. j. Et Salomon idẽ d̃t Prouer.
orũ. vj. Formica ducẽ ñ hꝫ nec ꝑ̃ceptorẽ ⁊c.
vbi d̃t glo. Si tantillũ aĩal ꝑ̃ncipe carens
rõe expers: natura duce: sibi imposterũ pui

det. multo magis tu ad imaginem dei con-
ditus ad videndam eius gloriam vocatus:
cum tanto magisterio adiutꝰ: ipsum deũ cre
atorem habens ducem: ĩ presenti debes fru
ctus colligere quibus possis viuere in futu
ro. Quere glo. Solertiã autẽ formicarum
quam supꝛ̃ cõmẽdãt autores. approbat Arꝭ.
li. viij. vbi dic. Oꝑatio formicaꝝ est manife-
sta volẽti ipam intueri q̃niã formice sꝑ am
bulãt vna via ⁊ deponunt cibũ suũ. ⁊ labo-
rant in nocte apud cõplemẽtũ lune ⁊c. Ali
quas tñ habẽt minꝰ laudabiles ꝓprietates.
qꝛ arboꝝ ledũt radices iuxta q̃s nidificant.
manꝰ tangentium coinq̃nant. ad sũmitates
arboꝝ scandũt. flores ⁊ germĩa eaꝝ corrodẽ
do violãt. imo fructꝰ si ꝑmittãꝰ ꝯcauãt ⁊ mã
ducãt. hoĩbus nocẽt. attamẽ vrsos iuuant.
Nã vt dicit Plinius. li. viij. Ursi qñ egro
tant q̃runt formicas quas deuorãt. ⁊ sic co-
meste eos sanãt. In aliquibꝯ tñ casibꝯ medi
cinalia sunt oua formicarũ. Quere in seq̃n
ti libro De Ouis.

De Formicaleone. Ca. LII.

Ormicaleon a formica et leone reci-
f pit denominationẽ. vt dic Isidorus.
li. xij. Formica est leo Est eñ animal
paruũ formicis infestũ. Nã furtiue eaꝝ ꝓm
ptuaria subintrãs granũ comedit formica-
rum. ⁊ sic ꝑ subtractionẽ victꝰ causa est q̃re
simplices formice ĩ fine necessario moriunꝰ
Ab alijs ãt animalibꝯ deuoraꝰ vt formica.
nec potest se ꝓprijs viribꝯ ꝯtueri. ⁊ est species
aranee. q̃re s̃ de aranea de lr̃a A. ⁊c.

De Fuco Ca. LIII

Ucus fuci est ape maior. minor sca-
f brone. dictus aũt est fucus eo ꝙ come
dit labores alienos q̃si fagus. a pha-
gin qđ est comedere. depascitur eñ qđ non
laborauit. qꝛ nec mellificat sꝫ alioꝝ mel mã
ducat. de quo Uirgil. Ignauũ fucꝰ pecus
a ꝑ̃sepibꝯ arcet. vt dic Isi. li. xij. De his fucis
dicit. Pli. li. xi. c. xij. Cũ largior inq̃t mellis
prouentus adducitur in aluearibus ex con
tubernio fucorum depascitur. Sunt autẽ
fuci sine aculeo velut imperfecte apes. ⁊ sũt
seruitiales verarum apum. et ideo eis ĩpe-
rant vere apes: primosqꝫ expellũt ad opera.
tardantes autem sine clemẽtia pungunt et
puniunt. neqꝫ in opere tantum sed etiã ĩ fe-
tu adiuuãt apes. Certe eñ quo maior eorũ
fuerit multitudo. eo maior fiet examinũ ꝓ-
uentus. Cũ mella ꝓ̃o ceperint matura esse

abigūt eas a melle.q2 singulas aggresse eas trucidāt atq3 fugāt.necvidet nisi i vere. Im patorib9 apū fuci extruunt regias māsiões āplas.magnificas.sepatas.coopculo emi nētes.z fiūt sexangule oēs celle singlo2. Et q̄uis fuci sustineant tot labores.comedere tñ de melle vix pmittunt nisi q̄ntū capiūt et furant.vt dt Pli.

De Griphe Ca.LIIII.

G Riphes est anial pēnatuz z q̄drupes in hyp̄boreis ptib9 siue montib9 nascēs. Oīni pte corpis sūt leões.alis tñ z capite aq̄lis assilant. Eq̄s vehemēter sūt ifesti z viuos hoies discerpūt.vt dt Isi. li.xij. Adeo āt ifestat equū vt ait Hugui.q eq̄tē armatū cū eo rapiat i sublime.vt dt gl. sup Deut.xiiij. Custodiūt āt griphes montes in q̄b9 sūt gēme p̄ciose.vt smaragdi z iaspides.nec pmittūt eas auferri exinde. Vñ dt Isi.li.xiiij.c.iij. Partes q̄dā i scythia auro z gēmis affluūt.s3 gripho2 imanitate accessus hoim est rar9. Ibi smaragdi optimi z crystalli zc. Tā magnos hñt vngues z tā amplos q inde fiūt scyphi qui mēsis regu3 apponunt.

De Glire Ca.LV

G Lires sūt q̄dam bestiole q̄si maiores mures:sic dicti.q2 somn9 efficit eos pingues Nā gliscere idē ē q crescere vt dt Isi.li.xij. Tota ei hyeme dormiūt z immobiles q̄si mortui req̄escūt.estiuo tpe reuiuiscūt.vt dt idē. De glire āt dt Pli.li.viij ca.lviij.q glires in siluis libent habitant z socios sibi notos amāt.cōtra alienos dimicāt z pugnāt. Insigni p pietate genitores suos i senectute nutriūt.z eis alimēta inuenes administrāt.

De Grillo
Caplm.LVI.

G Rillus sicut z cirogrill9 est aial puu3 debile z ifirmū:rapax z mortifer3 spinosū min9 ericio.vt dt glo.sup Leui. A sono āt voc3 nomē sūpsit:vt dt Isi.li.xij Hoc retro ābulat z trā terebrat.noctib9 stri det.venat cū formica circūligata capillo in cauernā ei9 p̄iecta.afflatu p9 puluere ne se abscōdat.z ita formice amplexib9 trabit:vt dicit Isid.

De Hinnulo
Caplm.LVII

H Innulus cerui ē fili9 ab innuēdo dict9.q2 nutu mr̄is abscōdit.vt dt Isi. li.xij. Aial q̄dez est debile z ibelle sic damula.z ē acutissimi visus z veloc3 cursus Mrāt ei9 ip̄m in specub9 z antris z loc3 vmbrosis abscōdit z illū vltra spineta z rubeta saltare instruit.vt dt Pliñ.li.viij.c. de ceruis. Vide sup lra C. Carnes hñt teneras z digestibiles.pp mot9 freq̄ntiā z discursu3:vt dic Cōstā.z Isaac i diet. Etsi fuerit castrat9 āñq cresca͡t ei9 cornua:caro ei9 melior z tēperatior in siccitate z calore est.vt dt idē. Etsi fuerit castrat9 āñq3 cornua habuerit:nunq3 ei vlteri9 crescēt. Etsi post:nunq3 ea abijciet nec mutabit.vt dt Arist.li.viij.z Pli. Hin nuli serpētib9 ɔtrariant miro modo. Qui ei fuerit inunctus eius sepo vel sanguie a serpēte illo die nō tāgit:vt dt.xxxviij.li.c.ix.et ei9 coagulū est summū remediū in venis.vt dicit idem

De Hirco
Caplm.LVIII

H Ircus est animal petulū z lasciuū.sp feruēs ad coitū.vt dt Isi.li.xij.cui9 oculi ob libidinē in transuersu3 aspiciunt. Nam hirq̄ dicunt oculo2 anguli.vt dicit ide3. Eius natura est calidissima:ado vt adamā tē.lapidē quē nec ignis nec ferru3 domare valet:ei9 cruor calidissim9 remollit vt dicit ide3. Hic caper est dict9.eo q capenitit arbo2 summitates.vt dicit idem. Incipit aūt hirc9 ad generandum moueri post vnū annū.vt dicit Arist.li.v. Et filius q̄ primo generat est grossior z pinguior post generatis. Itē idem.li.viij. Quida3 hirci hñt notabilē magnitudinē in auriculis sicut q̄dam arietes in caudis suis.nā q̄dā hñt i latitudine pl9 q3 latitudinē palme. Et habent plixam barbā z caudā extenuatā in longitudine vsq3 ad terrā.z habent cornua multa z fortia atq3 grossa Et sūt hispidi z duri odoris z fetidi.pinguedinis multe.p̄cipue interi9 circa renes.z tūc de facili moriunt nisi in pinguedine attenuent Et q̄nto sunt pinguedinis maioris tanto sunt minoris seminis z paucio23 generatiōis.vt dt idē li.viij.z nō coeūt nisi raro Et pp h interficiūt eos pastores sapiētes añ coitū.aut eos macrificāt si fuēt ad vitā. Etsi apparet macri exteri9 q̄ñ q3 interi9 sūt valde pingues. Et accidit eis sepe mōstruositas:vt dt Isi.li.xviij.vñ aliq̄ñ visus est hirc9 hñs cornua in crurib9 q̄d valde erat mōstruosum. Carnes āt hircine inter oīs carnes pecorinas sūt dteriores

duriores ꝛ indigestibiliores.vt dr̄ Isaac in
diet.ꝛ maxie qñ hircꝰ ē decrepitꝰ Lutꝫ āt de
crepiti est melior ꝛ fortior:ſꝫ odor ē grauior ꝛ
caro peior. Cū āt castratꝰ fuerit:caro eiꝰ erit
hūidior ꝛ tenerior ꝛ minꝰ dura ad digerēdū
ꝛ minꝰ mala ad edēdū. Dic āt Pli.li.xxviij.
democritū dixisse hircū siue caprū nunꝗ̄ si
ne febre eē. Sāguis āt hirci cū edera nutri
ti miro mō dissoluit calculū in renibꝰ ꝛ vesi
ca.vt dr̄ Isi. Cornu eiꝰ exustū fugat ſpētes
ꝛ sanat fistulas ꝛ cācros ꝛ alios morbos vl
cerosos.polipū etiā corrodit ꝛ emēdat. Ie
cur hircinū valet ꝯ morsuꝫ rabidi canis.fel
eiꝰ visū clarificat.pānū ꝛ telā corrodit. Hir
cina vrina mixta cū felle eiꝰ leprosꝫ ꝓfert ꝛ lē
tigines tollit ꝛc.

De Hiena
Caplm̄.LIX.

Iena crudelis est bestia silis lupo in
b voracitate ꝛ in gula.etiā in mortuos
seuit ꝛ coꝝ cadauera d̄ terra extrahit
ꝛ corrodit ꝛ ita hiena ab hiādo est dicta.qꝛ
pre auiditate rictibꝰ patulis inhiat ad pre
dam suā. Natura eiꝰ est vt mutet sexū.nunc
em̄ masculꝰ:nūc femina inuenit̄.ꝛ iō immū
dū animal est.vt dicit Isi.circuit domos d̄
nocte.ꝛ humanā,put potest fingit voceꝫ vt
ita suspicet̄ esse homo. De hiena dicit Pli.
li.viij.c.xxxj.hienis vtrāꝗ̄ inesse naturā.qꝛ
alternis annis marē.alternis feminā esse di
cūt.parit aūt sine mare vt credit vulgus.ſꝫ
Arist.negat.vipe hꝫ collū ꝛ dorsum elephā
tis.flecti nō pōt nisi totū corpꝰ circūcingat̄.
Tradūt inter pastoruꝫ stabula sermonē hu
manū fingere.alicuiꝰ nomē adducere queꝫ
euocāt foras vt laceret. Noiationē homīs
solent fingere ad sollicitādū canes q̄s inua
dant. Multas ꝛ innumerabiles hꝫ colorū
in oculis varietates ꝛ oculos valde mobi
les. Eiusꝗ̄ vmbra facit canes ommutescere
q̄s ꝯtigit.ꝛ oē aīal qđ ter lustrauerit ī eiꝰ ve
stigio figit gradū. Hec bestia coit cuꝫ leena
ethiopica.ꝛ generat animal q̄ddā crudelissi
mū.voces hoīꝫ ꝛ pecoꝝ imitās. Plures dē
tiū acies vel ordines in vtraꝗ̄ pte orꝫ hñs.
Hienas plurimas africa gignit sicut ꝛ ona
gros ꝛ fibros ꝛ multa alia mōstruosa.vt dr̄
Pli. Itē ibidem. Hec bestia gignit lapideꝫ
q̄ hiena dr̄.quē q̄ portauerit sub lingua fac̄
eū futura ꝑdicere ꝛ diuinare.vt dr̄ Solinꝰ.
Itē dr̄ Pli.li.xxviij. Hiena odit pāthera.ꝛ
si pelles vtriusꝗ̄ bestie suspēdant̄.dicūt de

cidere pilos pāthere. Cū fugit hiena venā
tem.declinat ad dexterā vt ꝓgressi hoīs ve
stigia occupet.qđ si nō successerit dicūt mē
te alienari vel ex equo hoīem decidere.aut
si in hienā torserit de facile capitur bestia vt
magi tradūt. Itē vt dicit idē.fel eiꝰ est valđ
medicinale.valet maxie ꝯ caliginē oculorū
qꝛ in multis etiaꝫ maleficijs corde ꝛ iecore.
hiene vtunt̄ magi vt dr̄ ibidē. Aristo.ꝑo dr̄
li.vij.ꝙ quātitas hiene est sicut q̄ntitas lu
pi.ꝛ in eiꝰ collo sunt pili sicut in collo equi.
ꝛ hꝫ pilos sup oīa spōdilia.ꝛ deludit hoīes
ꝛ ꝑdat̄ eos.ꝛ capit canes ꝛ deuorat ita libēt̄
sic homīes.ꝛ cauat sepulturas vt comedat
carnes mortuoꝝ.

De Hericio. Caplm̄.LX

Ericiꝰ est aīal spinosum spinis his
b pidis ꝛ asperis coop̄tū.coriū em̄ hꝫ
vndiꝗ̄ aculeis circūseptum.ita ꝙ se
claudit q̄bꝰ vndiꝗ̄ se ꝓtegit ꝛ defendit. Nā
statim vt aliq̄d ꝑsenserit post se.surgit atꝗ̄
in globū ꝯuersus in sua se arma ꝯtra insidi
as recolligit.huiꝰ quidē ꝓuidētia est.ascen
dit em̄ in vitē siue in aliā pomiferā arboreꝫ
ꝛ vuas excutinat.poma deijcit.ꝛ cū poma ī
terrā deciderint inuoluit se sup fructꝰ vt spi
nis infigant̄.ꝛ sic portat escam filijs suis.vt
dicit Isiđ.li.xj.vñ ꝛ ab hispiditate ꝛ rigore
spinaꝝ hericius vel herinaciꝰ est vocatus.
Habet em̄ vt dic̄ Aristo.spinas loco piloꝝ ꝛ
cooperiūt eū sic̄ pili.ꝛ sunt sibi arma.qꝛ pū
git ꝛ ledit se capientē vel tangentem. Item
Aristo.li.iij. Hericij alij sunt siluatici ꝛ alij
terreni ꝛ alij sunt aquatici ꝛ faciūt oua mul
ta q̄ nō comedūt̄.ꝛ sunt hericij paꝝ habētes
de carne.ꝛ hoc est eis ꝓpriū.hꝫ hericiꝰ caput
ꝛ os inferiꝰ ꝛ tñ exitꝰ supfluitatꝫ supiꝰ.q̄nīā
pascunt̄ a pte inferiori.ꝛ ꝓpter hoc hꝫ orifici
um in alia pte.supfluitas vero est in dorso
supius.et habet hericiꝰ q̄nꝗ̄ dētes.ꝛ int̄ il
los habet ptes carnosas loco lingue.et hꝫ
ventrē diuisuꝫ in q̄nꝗ̄ plenas supfluitates
vñ etiā est genꝰ hericij albe teste ꝛ spinaꝝ al
baꝝ.ꝛ est multoꝝ ouoꝝ. Itē hericiꝰ est debi
lis auditꝰ magis q̄ꝫ alia aīalia dure teste ꝛ
ambulātia sup q̄ttuor pedes. Itē li.v. He
ricij agrestes coeūt stātes dorso applicato ad
dorsum.qꝛ in illa pte vbi eijciunt̄ supflua se
ꝯtingunt. Itē li.viij.ꝛ multotiens apparet
sensus ī hericijs ꝯ ventos septētrionales et
meridionales.qm̄ faciūt foramē ī terra ad
qđ fugiūt qñ ꝑsentiūt tales vētos īminere

Vñ q̄dā fuit ī ɔstātinopoli q̄ habuit ericiū p quē cognuit ꝛ pdicit vētos futuros, ꝛ non itellexit aliq̄s vñ talē noticiā habuisset. Itē dt idē li. xl. ꝙ tot hȝ vētres q̄t dētes, ꝛ i il lis vētrib⁹ generant oua q̄nq̄ꝫ. Et q̄dā ericiȷ sūt aliȷs meliores ꝛ oua q̄rūdā maiora, ꝛ q̄ dā sūt minora, q̄m̄ q̄dā meli⁹ decoquūt ꝛ di gerunt q̄ꝫ alia. Itē li. xix. Ericiȷ hūt modicū corpus ꝛ mltas spinas maiores corpe. Et causa magnitudis spinaꝝ ꝛ puitatꝭ corpuꝫ ē, q̄m̄ nutrimētū corpis transit in eas ꝓter caloꝛꝭ paucitatē, et q2 cib⁹ nō digerit bn̄: vñ generat in corpib⁹ coꝝ multa supfluitas, et illa supfluitas trāsit in nutrimentū spinarū Hucusq̄ꝫ Arist.

De Herinacio
Caplm. LXI.

Erinaci⁹ idē est ꝙ cirogrill⁹ aīal par uū ꝛ spinosum habitās in cauernis, sile ericio, sed dicit esse mai⁹, de quo Pli. li. viȷ. ca. xxxviȷ. Herinaciȷ inq̄t more ericiȷ se volutāt super poma: q̄ spinis infixa deferūt in arboꝝ ɔcauitates, ꝛ pter illa q̄ ge stat ī dorso vnū semp gestat ī ore. Qñ vena tur in modū pile se voluit neq̄ñ possit ꝓter aculeos cōprehēdi. Qñ āt posse euadere se desperat herinaci⁹: vrinā ex se emittit tabifi cā ꝛ venenosam, ꝛ illa vrina p̄mo nocet sibi si ei⁹ dorsum vel spina inde aliq̄lit aspergat nam tali fluxu dorsum suū ledit ꝛ euellunt spinule dorsi sui, ꝛ iō ignorat ꝙ inde facili⁹ capiat vñ alios ledere ꝓponebat. Et iō ars est ꝙ tūc venet tal' bestiola qñ vrina talis be stie penit⁹ inanita est, q2 tūc fracto dorso et laxatis spinis ipi mime valet fuga. Et iō q2 odore suo naturalit pcipit tāta in vrina sua latescere venena, sp' vrine sue parcit ne ei⁹ vi rulētiaȝ a se moueat aut diffundat quousq̄ꝫ captiuitatis necessitas vltima hāc compel lat. Hec bestiola q̄ꝫuis paruula: tanta se cō stringit fortitudine quando timet ꝙ vix sal uo cortice poterit aperiri. In aqua igit ca lida ponit, q̄ aspersa quasi subito aperitur ꝛ tunc ligatis pedib⁹ posteriorib⁹ suspendit ꝛ sic suspensa fame tandem interficit, nec ali ter bono modo interficitur vt eius pellicu la aculeata portetur. Et q̄ꝫuis illius anima lis corpusculū humanis vsib⁹ nō multum sit necessariū, tam̄ ei⁹ pellicula tā spinata ita mortalib⁹ est necessaria ꝙ si nō essent aculei frustra velleꝝ mollicies in pecudib⁹ morta lib⁹ esset data. Cute em̄ hericina vestes po liunt. Hoc āt dr hr̄e ꝓpriū herinaci⁹, ꝙ post q̄ꝫ pomis ꝛ racemis est onerat⁹, si ceciderit pomū d̄ suis spinis casu aliq̄ p indignatōe oīa d̄ dorso excutit, ꝛ vt se iteꝝ oneret reuer ti ad arborē ɔsueuit

De Iuuenca
Caplm. LXII.

Iuēca vl' iuuenc⁹ est iuuenis vacca q̄ ad terram excolendā iugo subiici ē apta, vt ait Isi. Vel ideo sic dicit, q2 antiq̄t⁹ ioui iuuēc⁹ imolabat ꝛ nō taur⁹, vt dt idē. Anial ē petulū ꝛ lasciuū ꝓpter iuuen tutem, ꝛ iō fortiori iugo pmit vt domet, sti mulo etiā pungit vt recti⁹ seq̄' boū vestigia coartetur. Iuuēca tauroꝝ copule solet esse apta, q2 in tali etate eis ɔiungit vt ipregnet. Impinguat in pascuis vt p variȷs hominū vsib⁹ ducta ad macellū a carnifice immolet seu mactetur Carnes sicciores ꝛ solidiores habet q̄ꝫ vituli lactentes ꝓpter remotioneꝫ a lacte, sed teneriores calidiores ꝛ humidi ores q̄ꝫ habent boues decrepiti siue vacce, q2 lactenti etate magis sunt vicine, vt dicit in diet.

De Leone
Caplm. LXIII.

Leo grece rex latine, eo ꝙ rex sit ꝛ p̄n ceps oīm bestiaꝝ, vt dicit Isiō. li. xii. Leonū aūt q̄dam sunt breues ꝛ iuba crispa, ꝛ hi sunt imbelles, quidā ꝟo longi et coma simplici, ꝛ hi sunt acriores. Animos coꝝ frons ꝛ cauda indicat. ꝟtus coꝝ in pe ctore, firmitas coꝝ in capite, septi a venato rib⁹ terrā ɔtuent: vt mīn⁹ circūspectꝭ vena torib⁹ vel venabulis terreant, rotaꝝ timent strepit⁹: sed ignes magis. Cū dormierint vi gilant oculi coꝝ Et cū ambulāt cooperiunt vestigia sua ne eos venatoꝛ possit inuenire Cū genuerit catulū trib⁹ dieb⁹ ꝛ trib⁹ nocti bus dormire credit, tunc demū patris fre mitu vl' rugitu velut tremiscēs cubilis loc⁹ suscitare dicit catulū dormientē. Circa ho minē natura leonū est, vt nisi lesi irasci neq̄ ant. Patꝫ etiā coꝝ misericordia assiduis ex emplis. Nā pstratꝭ parcūt, captiuos obui os repatriare pmittūt, hoīeꝫ nisi in magna fame nec comedūt nec interimūt. Hucusq̄ꝫ Isi. li. xii. De leone aūt dt Pli. li. viȷ. c. xvi. Leo in sūma generositate est: qñ iubis col la ꝛ hūeri vestiunt, q̄s pardi gignūt sp carēt h insigni. Coitū āt pardi cū leena o dore co gnoscit leo, ꝛ tot⁹ in adultere surgit penam.

Sedsi in flumine abluit̄ tegit̄ ei⁹ culpa et a
mare nō ꝑcipit̄. In pariēdo vnguib⁹ filiorū
laniat̄ vter⁹ parietis. ꝛ iō nō sepe parit. Ari
sto. aūt vt dic̄ Pli. dixit leenā ꝓmo q̄nq̄ ca-
tulos parere. dinde q̄ttuor. ꝛ sic ꝑ ānos sin-
gulos ad min⁹ vno sterilescere. Paritq̄ in-
formes catulos ꝛ ꝑuos. magnitudīe muste
larū in ꝓncipio. Dicit etiā catulos sex mēsi
um vix posse nasci ꝛ duoꝝ mēsiū vix mouē-
ri. Urinā eẏcit leo leuato crure more canis
ꝛ vrina eiecta valde fetet. q̄n sel' satiat̄: duo
bus dieb⁹ vl' trib⁹ cibo caret. ꝛsi in satietate
fugiendū est. cibos ad fauces reẏcit ꝛ cū vn
guib⁹ eos extrahit vt sic sit leuior ad fugiē-
dū. Diutissime viuit: qd̄ cognoscit̄ ꝑ denti-
um ꝯsumptionē. ꝛ tūc in senecta hoīem im-
petit. q꞉ ad ꝑseq̄ndas bestias vl' beluas vir
tus iā deficit. ꝛ tūc obsidet ciuitates vt ho-
mines rapiat. sed q̄n capiunt̄ tūc suspendū
tur vt metu illis pene ceteri terreant̄. In vi
ros seuit. ꝯ feminas tm̄ fremit. infātes raro
inuadit nisi in magna fame. Animi leonuꝫ
index cauda est sicut equorū aures. Nā q̄n
irati sunt animi ꝓmo terram cauda ꝟberāt
deinde decrescēte iracundia ꝓpriuꝫ tergū ꝑ-
cutiūt ꝛ flagellant. Ex omi vulnere illato a
leōe siue imꝑsso vngue siue dēte ꝓfluit ater
sanguis. vt dt̄ Isid̄. Itē in ꝑiculis maxime
apparet generosus Un̄ q̄n ꝑsequit̄ a canib⁹
aut venatorib⁹ nō latitat nec se occultat sed
sedet in campis. vbiq̄ vbi videri pōt ad de
fensionē se parat. vbi ꝟgultuꝫ siluasq̄ pene-
trauerit. acerrimo fert̄ cursu velut reputans
turpem absconsionem. Nō em̄ se abscōdit
eo ꝙ timeat. sed solū ne timeat̄ aliquotiens
se occultat. Dū aliquē insequit̄ saltu insilit
q̄ nō vtit̄ quādo fugit. Quādo vulnerat̄: mi
ra obseruatione notat ꝓmo se tangentem. ꝛ
in quantalibet multitudine primum impe-
tit ꝑcussorem. Et cū q̄s telum miserit ꝛ euꝫ
nō tetigerit correptū rotatū sternit. sed neq̄-
q̄ ipm vulnerat neq̄ ledit. q̄n morit̄: humū
mordet. lachrymāq̄ fundit. Q̄n egrotat: sā
guine simie medet̄. Cristā galli ꝛ cantū val-
de timet. Animal est gratū cognoscēs ꝛ di-
ligens sibi bn̄facientem. vt ꝑꝫ in exēplis q̄
ibi ponit Pli. Hucusq̄ Pli. li. viij. ca. xvij.
De leone aūt dicit Arist. li. ij. sūr. Aui. Leo
habet collū q̄si immobilē multū rigidum ꝛ
interiora habet ad modū canis. Et sꝑ ꝓmo
mouet dextrū pedē ꝛ post sinistꝝ. sic̄ ꝛ came
lus. ꝛ paꝝ habet d̄ medulla in ossib⁹. ꝛ eius
ossa ita sunt dura vt ex eoruꝫ collisione exit
ignis. Itē li. xvj. Leo habet multas fissu-
ras i pedib⁹. ꝛ iō generat filios cecos sic̄ ca-
nis vel lup⁹. nā serratos hꝫ dētes. ꝛ iō filios
generat impꝑfectos. sic̄ dic̄ idē ꝛ etiā Solin⁹
Qui dicit leonem timere q̄n videt vl' audit
catulū verberari. cui⁹ filij nascunt̄ ceci sic̄ et
oīm aīaliū habētiū dētes diuisos. ꝓpter in-
gluuiē nascunt̄ filij impꝑfecti. In altissimis
mōtib⁹ occultat se. ꝛ inde ꝯtēplat̄ ꝑdā suaꝫ
quā cū viderit alte rugit. ad cui⁹ vocē terrē
tur aīalia ꝛ subito figūt gradū. circa q̄ cum
cauda in orbē lineā ducit. ꝛ illius lineature
circulū transire quodlibet aīmal ꝑtimescit.
ꝛ stant animalia stupida q̄si edictū expectā
tia regis sui. Trāsiens ꝑ loca asperiora vn-
gues intra pedē ꝯtrahit ꝛ recōdit. Nā illis
vtit̄ ꝓ mucrone. et ideo infra carnositatem
ipos abscōdit ꝛ eis parcit ne ledant̄ vl' he-
betet̄. ꝑdā suā quā arripit sol⁹ comedere e-
rubescit. ꝛ ideo sepe ip a remotis sequentib⁹
alijs bestijs de ipa ꝑda liberalitatis grā de-
relinq̄t. vt dic̄ idē. tāte aūt est caliditatis ꝙ fe
bres sꝑ quartanas patit̄. ꝛ hūc morbū natu
raliter sustinet vt ei⁹ feritas edomet̄. cui⁹ ca
ro cū excedat in calore ad esum ē nociua. vt
dic̄ Dias. ꝛ Pli. li. xxviij. Ualet etiā in medi
cina multiplicit̄. cui⁹ adeps venenis ē ꝯtra-
rius. q̄ quicūq̄ ꝑunct⁹ fuerit: alioꝝ aīaliū vl'
reptiliū morsus illo tꝑe nō timebit. Ei⁹ etiā
adeps mixt⁹ cū oleo rosaceo cutē faciei cu-
stodit a vicijs cādoremq̄ seruat ꝛ sanat. adu-
sta oculoꝝ sedat tumores. Fel e⁹ aq̄ addita
oculoꝝ acuit claritatē. valet etiā ꝯ comitia-
les morbos ꝛ caducos. Cor ei⁹ in cibo sū-
ptū soluit quartanā febrē. Hucusq̄ Plini.
li. xxviij. c. viij Uenat̄ aūt leo sic Duplex fit
fouea. vna ꝯtinue iuxta aliā. In secūdaria
fouea ponit̄ vna cauea siue cista q̄ de facili
claudit̄ quādo tāgit̄. ponit̄ aūt agn⁹ vel o-
uis i fouea ꝓma i quā salit leo quādo esurit
ꝓ ouicula rapiēda cupidus. videns aūt se
non posse de fouea erumꝑe. erubescēs se de
ceptuꝫ foueā volens intrare secundā vt ibi
lateat. incidit in cistulā siue caueam ibidē ꝓ
paratā que post eius introitū subito se clau
dit ꝛ ipm vlterius nō ꝑmittit exire. sed in ca
uea extra foueā extrahitur et in illa tenetur
captus et catenatus donec edometur. et h̄
tāgit Hieronym⁹ super Ezechielis. xix. ca-
pitulo. super locum istum. miserunt eum
in caueam ꝛc.

De Leena
Capl'm. LXIIII

Leena leonis dicit femina. q̃ bestia ē
multū libidinosa. sempꝫ enim gestit ī
coitū. et ideo leone crudelioꝛ ē. ꝛ ma
xime quādo habet fetū. Nā ꝑ filijs morti
se exponit. ꝛ ꝑ ipoꝝ defensione venatorū ia
cula nō ꝑtimescit. Plures parit filios in pri
mo partu q̃s in sequētibꝫ. nā ꝓpter acumē vn
guium filioꝝ: ledit matrix. ꝛ sic annuatī ste/
rilescit. vt dic̄ Arist. ꝛ Plinius. Qui dicit sic
vt ait Isi. li. xij. Animalia cū acutis vngui
bus frequenter parere nō possunt. viciant
eñ eaꝝ matrices vnguibꝫ: intrisec⁹ mouenti
bus se catulis. ꝛ ideo non potest leena expe
ctare cū partu vsqꝫ ad filioꝝ ꝑfectā ɔpletōꝫ
sed poti⁹ dimittit partū dolore cogente. ꝛ ef
fūdit añq̃s filij cōpleaꝫ. Pre feruore libidis
pardis se cōmiscet. Sed post coitū leonē ti
met. nā turpē cōmixturā sentit leo ꝑ odoreꝫ
nisi prius post adulteriū in flumine abluaꝫ
vt dic̄ Pli. ꝛ q̃n ipam deꝑhendit reā statim
punit. et ideo ipa statim fugit. ꝛ nisi fuerit ꝓ
us abluta non reuerteꝫ ad maritū. Est autē
parua bestia vel bestiola quā miro modo ti
mēt leo ꝛ leena. que vocaꝫ leonzofones. nā
quoddā portat venenū quod leonē interfic̄
ꝛ leenā. Vñ capta bestiola exuriꝫ eiusqꝫ ci
nere asperse carnes ꝛ posite ꝑ compita semi
taꝝ leones necāt. vt dt Isi. li. xij. Scdm āt
Auic. li. vij. ca. j. dt Leo est aial cibi auidū ꝛ
gulosum. ꝛ io sine masticatōe deuorat cibū
suū. et ꝓpter hoc euomit comestū. et iterato
comedit relecta. ꝛ comedit multū ita q̃ ꝺ ci
bo sit ponderosus. ꝛ post stat ieiun⁹ per du
os dies ꝛ duas noctes. ꝛ nō eijcit sterc⁹ a se
nisi semel ī duobꝫ diebꝫ ł trībꝫ. ꝛ ē id siccū si
ne humido. ꝛ est valde fetens. similiť ꝛ vrina
sua. ꝛ q̃n scindiꝫ venter ei⁹ exit malus odoꝛ.
ꝛ anhelitū habet fetidū ꝛ infectiuū ac moꝛ
sum moꝛtiferū ꝛ venenosum. ꝛ maxīe q̃ndo
est rabiosus. Fit autē rabiosus sic̄ canis. vt
dic̄ Ar. ꝛ Auic. et ē crudele q̃n irasciꝫ ꝛ furi
bundū. ꝑ indignatōe ꝓberās semetipsum
Fremit ꝑ ira ꝛ frēdit dētibꝫ maxīe q̃n esurit
ꝛ aīalibꝫ trāseuntibꝫ vt ea capiat insidians ī
specubꝫ ꝛ antris abditis se abscōdit. ac supꝫ
trāseuntes bestias ex iprouiso insilit. et eas
dēte ꝛ vngue crudeliter dilaniat ꝛ etiā occi
dit. carnē ossa ꝛ pellē cōminuit ꝛ ɔfringit ac
ɔfracta frustatim dilaniat deuorat et stran
gulat. ꝛ si viderit quēpiam venire ɔtrā se vt
ꝑdam eruat quā rapuit. ꝑdā amplexaꝫ ꝛ frē
dit ꝛ terrā cauda ꝑcutit. ꝛ si appropinquerit
in ipꝫ insilit. q̃ deuicto iterū ad ꝑdā redit. san
guinē aniał occisi ab eo ꝑmo bibit et lābit.
deinde residuū discerpens mēbratī diuidit:
deuorat ꝛ deglutit

De Leopardo Ca. LXV.

Leopard⁹ est bestia seuissima de leōis
ꝛ pardi adulterio generata. vt dt Isi
do. li. xij. Nā vt dt Pli. Leōe cū par
da. aut pardo cū leena ɔcubēte. ex tali coitu
degeneres pardi ꝑcreanꝫ: sic ex eq̃ ꝛ asina vł
ex asino ꝛ eq̃ gigniꝫ mul⁹ siue burdo. vt dic̄
Isi. Est āt aial valde ꝑceps ꝛ sitit sanguinē
Est ꝛ femina maioꝛ ꝛ crudelioꝛ q̃s mascul⁹.
vt dt Arist. Colorē hꝫ variū sicut pard⁹. sa
liēdo nō currēdo insequiꝫ ꝑdam. ꝛ si ī tertio
saltu ꝑdā nō rapit vł in q̃rto. ꝑ indignatiōe
sistit ꝛ q̃si vict⁹ retrocedit. Corp⁹ cū cauda ꝛ
pedibꝫ leoni assilaꝫ. sed in capite formā par
di imitaꝫ. Leena āt corpe ē minoꝛ. et leoni
masculo mirabiliť est exosus. Vñ timēs le
onē facit foueā subterraneā duplex orificiū
habentē. vnū ꝑ qꝺ intrat. ꝛ aliud ꝑ qꝺ exit.
Est autem fouea illa in vtroqꝫ orificio val
de ampla ꝛ in medio magł stricta. Veniēte
itaqꝫ leone in foueā se mergit. quē ꝑsequens
leo foueam cum impetu subintrat vbi triū
phare putat de leopardo. sed ꝓpť magnitu
dinē corpis ꝑ mediuꝫ fouee vbi strictioꝛ est
libere transire nequit. quē sciēs leopardus
ita in strictura impedituꝫ. illam foueā egre
dił. ꝛ tunc in parte opposita foueaꝫ intrans
leonē a tergo moꝛsibꝫ ꝛ vnguibꝫ aggrediꝫ.
Et sic sepe arte nō viribꝫ de leone obtinet vi
ctoꝛiam leopardus. ꝛ sic degener bestia de
foꝛtioꝛi sepe ꝑ astutiam in antro victoꝛiam
obtinet. quem ꝑ potentiaꝫ in publico inua
dere nō audet. sicut narrat Homerus li. de
pugnis ꝛ astutijs bestiarum. Aristo. li. viij.
dicit de bestia que dicit ferculeo quādo co
medit aliqꝺ venenosum. ꝛ tūc q̃rit sterc⁹ ho
minis ꝛ comedit ipm. Et ideo venatores fi
mum illum in vase aliquo suspendunt supꝫ
arboꝛē. ꝛ cum venit leopardus ad arboꝛem
saltat vt accipiat stercus ꝛ interim ipm inť
ficiunt venatores. Idem facit panthera et
pardus. vt dicitur ibidē. De leopardo etiā
dicit Plini⁹ Leopardus q̃n egrotat sangui
nem capre agrestis bibit. ꝛ sic inde languo
res euadit.

De Lepore.
Caplm.LXVI.

Epus dr̄ q̄ſi leuipes:qꝛ velocit̄ cur-
l rit.vñ ꝛ grece legos ꝑ velocitate cur
ſus dr̄.Itē dt̄ Iſi.li.xj.Om̄e aīal ve
lox eſt timidū ꝛ imbelle.vt dt̄ idē.nullū ha-
bēs armoꝝ gen⁹ niſi mēbroꝝ leuitatē.debi
lis eſt viſus ſicut ꝛ cetera anīalia q̄ nō clau
dūt palpebras in dormitādo.melioꝛ ꝫ aūt ē
audit⁹ q̄ꝫ viſus:potiſſime qñ aures ei⁹ ſunt
erecte.cui⁹ aures ſūt lōge valde ꝛ flexibiles
qḋ fuit neceſſariū ꝓpter oculoꝝ aperturaꝫ.
nam aurib⁹ oculos defendit apertos.quia
nullo coopculo ſunt muniti ab infeſtatiōe
cynifuꝫ ꝛ muſcaꝝ.Nā ꝯtra om̄e nociuū de-
dit natura remediū creature.vt dt̄ Auicen.
ꝛ ideo data eſt lepori membrorū leuitas et
curſus agilitas ꝯtra canes ꝛ alias beſtias
ipm inſeq̄ntes.Data ē etiā auriū ꝓceritas
ꝯ̄ muſcas ꝛ cynifes īportune ei⁹ oculos de
biles infeſtātes.vt dt̄ idē Data ē etiam ſub
pedib⁹ multa piloꝝ villoſitas vt pili pedis
carnoſitatē currēdo a leſiōe defendāt:ꝛ ꝓpt̄
ſui leuitatē pedes in curſu nullaten⁹ impe-
diāt.Et iō dicit Ariſto.li.iij.ꝙ pedes lepo-
ris ſunt ſubt⁹ piloſi.quod in alijs anīalib⁹
rari⁹ inuenit̄.crura ei⁹ poſteriora ſūt anteri
orib⁹ lōgiora.Qḋ fuit nc̄arium ad facile cor
pus ei⁹ eleuādū in curſu qñ fugeret cōtra
montē.vñ difficili⁹ capit̄ ꝯtra mōtē q̄ꝫ ꝯtra
vallē.ꝛ h̄ accidit ꝓpt̄ anterioꝝ cruriū bre-
uitatē.Nā ꝓpter depſſionē anterioris ꝑtis
corꝑis ꝯtra vallē de facili cadit.nec pōt eq̄
liter ꝯtinuare curſum ſuum Et iō vt fugien-
do vitet caſum:cū deſcēdit obliq̄ montꝫ la
tera circuīt.ꝛ put pōt ꝯtra mōtis altitudi-
nē crura anteriora erigit ꝛ ſepi⁹ canib⁹ inſe-
q̄ntib⁹ ſic illudēs euadit.De leporib⁹ auteꝫ
dicit Plini⁹ li.viij.c.lv.Lepoꝝ inquit plura
ſunt genera.Nā in alpib⁹ ſunt q̇daꝫ:ꝛ in ſil-
uis habitāt q̇dam q̄ntitatis maioris groſ-
ſioris pili ꝛ velocioris curſus q̄ꝫ ipi q̇ cuni-
culi dicunt̄.Nam cuniculi lepores ſūt par-
ui ꝛ imbecilles q̇ vnguib⁹ terrā ꝯcauant.et
foueas ſubterraneas quas inhabitent ſibi
formāt ꝛ ſunt fecunditatis nimie.ꝛ ſunt tot
in q̇buſdam ſilitis hiſpanie.ꝙ aliqñ ꝑ eoꝝ
multitudine deuaſtāt meſſem ꝛ ꝓuincie in-
ducūt famē.Quoꝝ fet⁹ ī balearicis inſulis
ita ſunt accepti.vt etiā ipi fet⁹ ſine matrib⁹
vix purgatis viſcerib⁹ in eſum ab incol' pa-
trie aſſumant̄.Et ſequit̄ ibidē Archela⁹ au
tor eſt.quot ſunt cauerne ad excremēta lepo
ri:totidē annoꝝ ſunt etatis Totidē em̄ ſunt
illius ꝑtis corꝑis foramina quot annorum
curricula habuiſſe ꝓhibent̄.ꝛ iō dicunt̄ gi-
gnere ſine mare ꝛ hr̄e vtrūq̄ ſexū.ꝛ iō mul-
ti putauerūt leporē gigni.ꝛ gignere ſine ma
re.vt dic̄ idem.Sunt aūt lepores animalia
ita fecunda ꝙ vno fetu naſcēte ſtatim nouo
fetu:altero vter⁹ grauidat̄.vñ vtile eſt anīal
quo ad eſum ꝛ q̇ ad veſtitū.ꝛ quo ad mlti-
plicē medicinā.Nam ei⁹ coagulū valet ꝯ̄
venenū.reſtringit ventris fluxū.ſanguis e⁹
mitigat dolorē oculoꝝ vt dic̄ Plini⁹ ꝛ Dia.
nec inuenit̄ coagulū in aliq̄ aīali habente in
vtraq̄ mādibula dētes niſi in lepore.vt dic̄
Ariſto.ꝛ quāto ei⁹ coagulū ē vetuſti⁹.tāto
meli⁹.vt dic̄ Pli.

De Lynce.
Ca.LXVII

ynx lyncis eſt dict⁹ qꝛ in lupoꝝ genere
l ꝛ numero numerat̄.Eſt āt beſtia ſilis
lupo dorſum hn̄s maculis diſtinctū
ſic̄ pard⁹.vrina ei⁹ ꝯuertit̄ in gēmā ꝑcioſaꝫ
q̄ ligurı⁹ appellat̄.ꝛ h̄ ꝑſentit lynx ſiue lyncꝫ.
ꝛ h̄ inuidēs ac dolēs ꝙ trāſire debeat in hu
manū vſum:vrinā egeſtā abſcōdit ſub hu-
mo.ſꝫ ibi citi⁹ in lapidē ſolidat̄.vt dic̄ Pli.li.
viij.c.xxxix.ꝛ Iſi.xij.

De Limace Ca.LXVIII.

Jmax eſt vermis limi.ſic dict⁹ eo ꝙ
l in limo naſcit̄ vel ex limo.ꝛ ideo ſem
per ſordid⁹ ꝛ immūd⁹ habet̄.vt dicit
Iſi.li.xij.Et ē vermis valde tardi mot⁹.in
dorſo ſꝑ gerēs cōchā durā.infra quā ſe īclu
dit.ꝛ eſt vermis cornut⁹ habēs duo addita
mēta añ os cū quib⁹ viā q̄rit.ꝛ qñ aliquid
aduerſi ſenſerit.ſtatī cornua retrahit īfra te-
ſtā ꝛ īfra domū ſeſe reſumit.Incorrupto ae
re ꝛ imbre maxime naſcunt̄ tales vermes.q̇
ſerpunt(q̄ꝫuis lento paſſu)ad arboꝝ ſummi
tates earū germina depaſcentes.Vbicūq̄
autē ſerpit poſt ſe immūdicie veſtigium de-
relinquit

De Lupo Ca.LXIX

Upus vt dic̄ Iſi.quaſi leopos eſt di
l ctus.eo ꝙ ei q̄ſi leoni v̄t⁹ ſit ī pedib⁹.
vñ qḋ pede ꝑſſerit ñ viuit.Rapax āt
eſt beſtia ꝛ cruorꝫ appetēs.q̇ rabie rapacita-
tꝫ quēcunq̄ inuenerit trucidat.De q̇ dicūt
ruſtici vocē homīem ꝑdere ſi eū lup⁹ prior
viderit Et iō ſubito tacētı dr̄ Lup⁹ ē ī fabula
Certe ſi ſe ꝓpulſum ſenſerit deponit audaciā

feritatis. Lupi toto anno nō ampliꝰ ꝙ̄ duo
decim dieb9 coeūt.famē diu portāt.ꝛ pᵒ lō-
ga ieiunia multū deuorāt. Lupus etiā nu-
trit ethiopia ceruice iubatos.Et ita varioſ
vt nullū colorē eiſ deſſe dicāt.hucuſqȝ Iſi.
Pli.āt li.viij.c.xxiij.idē ſentit.et dic̄ ꝙ lupi
africani ſunt inertes ꝛ ꝑui.ꝗ vͦ gignunť in
frigidis regiōib9 corꝑe fiunt minores ꝛ ma
gis aſperi ꝛ feroces.Ariſto.li.ij.dic̄ ꝙ in in
dia eſt ꝗdā lupus hn̄s tres ordines dentiū
ſuꝑius.ꝛ inferiꝰ hȝ pedē leonis ꝛ faciē hoīſ
ꝛ caudā ſcorpiōis.ꝛ vox eius ſic̄ vox hoīs
terribilis ē ſicut vox tube.ꝛ eſt velox ſic̄ cer
uus.ꝛ ē valde ſeuꝰ comedens hoīes.Item
Ariſto.li.vj. Lupi tꝑe coitꝰ ſunt ſeui.et qn̄
habēt catulos ſūt magꝭ mali ſic̄ ꝛ femine ca
nū.Itē.li.vij.Lupi ſerratos hn̄t dētes.co-
medūt carnes ꝛ n̄ comedūt herbas niſi qn̄
infirmāť.qꝛ tūc comedūt aliquā ꝓpter medi
cinā.Nā qn̄ lupus ſentit ſe repletū.q̄rit q̄n
dā herbā et comedit eā vt euomat qd̄ come
dit.Item.li.viij.qn̄ fugiūt ferūt filios ſuoſ
ſecū.ꝛ cū exeunt de cauernis comedūt ori-
ganū ꝛ maſticāt vt acuant dētes ſuos. Itē
idē de eodē. Lupꝰ qn̄ comedit ē valde ma-
lus.ꝛ qn̄ nō habȝ famē ꝗeſcit multum.Et ē
valde audax ꝛ valde diligit ludere.ꝛ ſi p̄t ra
pere puerū ludit cuȝ eo.et poſt occidit eū et
comedit. Et ſicut dicit Homerꝰ. Lupꝰ eſt
valde vigil.ꝛ ml'tū timet ignē. Et dicitť ꝙ ſi
lapideť ꝯſiderabit ꝑmū iactātē.Etſi ille la-
pis nocuerit ei:ſi poterit ip̄m intficiet.ſi vͦ
nō noceat ei.ſi dephēderit ip̄m nō multū le
det eū.ſed paꝝ q̄ſi iraſcēdo deīde eū dimit-
tit.Et lupi q̄nto ſūt ſeniores tāto deteriores
ꝛ nocēt hoīb9.qꝛ n̄ pn̄t venari beſtiaſ ꝓpter
etatē.ꝛ qꝛ eoꝝ culmi iā ſunt debilitati ꝛ vi-
lūt ml'to tꝑe.ꝛ eiꝰ ſenectꝰ apphēditť in dēti-
b9.qꝛ ꝯſtrigūť in ſenectute.Itē ibidē. Sūt
aūt lupi duplicis modi.ꝗdā em̄ ſunt quaſi
rotundi.et ꝗdā quaſi longi.ꝛ illi ſunt aſperi
oris pili ꝛ audacioris animi.ꝛ lupoꝝ interi
ora ſūt valde debilia ꝛ de facili recipiūt cor
ruptionē qn̄ vulnerāť. Reſiduū vͦ corpis
eoꝝ patiť ml'tas ꝑcuſſiones.ꝛ hn̄t magnaȝ
fortitudinē in collo ꝛ ī capite.ꝛ vulnera q̄ ac
cidūt ex morſu eoꝝ ſunt valde mala.q̄niam
exit ex eis virꝰ.ꝛ curāť iſta vulnera ſic̄ mor-
ſꝰ canis rabioſi.vt dic̄ Ariſto.Itē idē lib.
viij.Os lupi maxime ē apture. et maximū
vigorē habȝ in orificio ſuo.et ē anial valde
vorax.Item de lupo dic̄ Auic̄.li.vij.Sūt
ꝗdā lupi ꝗ naturaliter habent appetitum co
medēdi piſces.ꝛ comedūt vilia que de ſu-
is retib9 eijciūt piſcatores.ꝛ qn̄ n̄ inueniūt
ꝗd comedant de piſcatoꝝ reliquijs:vadūt
ad retia et dilaniāt ea.De lupis autē dicit
Phyſiologꝰ.Virtꝰ lupoꝝ ī pectore et ī vn-
guib9 viget ac ī ore.in poſteriorib9 vͦ mini
me.Collū retroflectere nō valet.ꝛ ī nll'o mē
ſe niſi ī maio qn̄ fiūt tonitrua.Cuiꝰ aſtutia
eſt vt nō capiat p̄dā iuxta loca vbi nutrit fe
tus ſuos.ꝛ tūc tꝑis venaťa remotꝭ.Qn̄ aūt
nocte p̄de gr̄a ꝑgit ad ouile.ne canes eiꝰ ſē
tiāt odorē vadit ꝯ vētū.ꝛ ſi aliꝗ caſu pes eiꝰ
calcādo ſup aliꝗd ſtrepitū fecerit:ip̄m pedē
caſtigat duro morſu.Ocl'i eiꝰ lucēt d̄ nocte
vt lucerne.ꝛ vt d̄t Solinꝰ.ml'tū amorꝭ exci
tatiuū ī cauda portat qd̄ dentib9 euellit qn̄
timet capi.Lapides ml'tū timet.vn̄ ſi ꝗs du
os lapides p̄ıť colliſerit:lupꝰ audaciā ꝑdit.
fugit ſi ſtrepitꝰ lapidū ꝑuenerit ad aures eiꝰ
Filios generat cecos ꝗs tenerrime diligit
atqȝ nutrit.Terrā comedit qn̄ ml'tū eſurit ꝛ
aliquā p̄dā nō īuenit. Ut capras volentes
folia carpe in rubetꝭ faciliꝰ rapiat: ſub her-
bis et folijs latitās ſe abſcōdit.Plꝰ aſtutia
ꝙ̄ potētia oues decipit:ſed qn̄ p̄ualet ſi per
mittiť totū gregē ſtrāgulat ꝛ occidit.Partē
p̄de quā deuorare nō p̄t in ťra ſepelit ꝛ abſ-
cōdit.ꝛ qn̄ eſurit ꝑtē ſepultā extrahit ꝛ effo
dit.ꝛ lanā ouis quā occidit inficit.ꝛ morſuſ
eius ex lana tali veſtē factā pediculoſaȝ red
dit:vt d̄t Iſi.Itē idē dic̄ Ariſ.Ex tota ſpe-
cie natura lupoꝝ nature ouiuȝ aduerſatur.
Vn̄ legi in li.ꝙ chordula facta d̄ inteſtis lu
pi adiūcta chordis cithare factꝭ de inteſtis
ouinis eaſ deſtruit ꝛ corrūpit.ſic̄ pluma aꝗ
le adiūcta plumis colūbe eaſ excoriat ꝛ cor
rodit ſi diu pariť in loco aliꝗ dimittanť. vt
dicit idem. Vide ſupra de aq̄la.

De Mulo Cap.LXX.

m Ulus a molēdo eſt dictꝰ:eo ꝙ iugo
piſtorū ſubactꝰ ducat ī giro molas
vt dicit Iſi.lib.xij. Aſſerūt āt iudei
ꝙ Ana abnepos eſau greges equaꝝ ab aſi
nis ꝑmo fecerit aſcendi: vt inde ꝯ naturam
muloꝝ ꝓgenies naſcereť:vt dicit idē. Et id̄
ſeq̄ns mulꝰ m̄ris naturā aſino ē maior:pul-
crior ꝛ velocior.ſed equo pigrior deformi-
or atqȝ minor. Vn̄ naſciť ex eq̄ ꝛ aſina mu-
lus.ex equo vͦ et aſina burdo ꝓcreať. Et ē
mulꝰ animal ſterile:ꝛ tn̄ eximiū ad labores
vt d̄t Pli.li.viij.ca.xliij. Nunꝙ̄ āt hec aīa-

M

lia.ſ.aſinus ⁊ equa mutuo appetũt ꝯiugia: niſi etiã in infantia lacte mutuo nutriãť. Et ideo paſtores pullos eqꝝ ſubÿciũt aſinabꝫ ⁊ aſinoꝝ pullos ſubÿciũt eqꝫ qñ volunt ta les creaturas ex diſparibꝫ ꝓcreari: vt dt idẽ Itẽ idẽ. Mule calcitratus potu vini inhi beť. Ex onagrꝫ aũt et eqꝫ naſcunť veloces mule pedes hñtes duros ⁊ aptos ad curſũ Sũt aũt rugoſi corpe ⁊ idomito aĩo ſed ge neroſo. Qui aũt ſunt geniti ex onagro ⁊ aſi na oẽs ꝓcellũt. De mulo etiã dicit Ariſ. li. vÿ. Quãto mulꝰ plꝰ potat de aq̃: tanto plꝰ ꝓficit eius cibꝫ. Itẽ li.xiiÿ. Mulꝰ nõ hꝫ fel manifeſte ſup epar. Itẽ idẽ li.xvj. Mulus qꝛ naſciť ex eq̃ ⁊ aſino nõ ꝯuenit generatõi. qm̃ natura vtuſqꝫ aſini ⁊ eq̃ eſt frigida. Vñ frigiditas generãtꝫ dñať generato.⁊ iõ mu lus eſt ſterilis .nec eiꝰ ſpermate aliq̃d gene rať ꝓpter exceſſum frigiditatis in ipo domi nantis. Itẽ ibidẽ. Et accidit ꝙ corpa mula rũ ſunt magna. qm̃ ſupfluitas mẽſtruoſa trãſit in creatõez ⁊ cibũ corpis. Sãguis ãt q̃ natura nõ idiget exit cũ ſupfluitate veſice .i.cum vrina. Et ꝓpť h non olfaciũt muli vri nas mularum ſicut alie habentes ſoleas. Reſiduũ ṽo ſupfluitatis trãſit i crementuꝫ corporis ⁊ in eiꝰ magnitudinẽ. Nõ impre gnať ğ mula niſi forte valde raro. mulꝰ autẽ qꝛ rõe ſexꝰ calidior eſt in aliq̃bꝫ temporibꝫ ⁊ regionibꝫ forſan generat. ſꝫ generatũ erit ex traneũ ⁊ occaſionatũ ſic̃ qd̃ generať ex eq̃ ⁊ aſina. ⁊ dignũ ẽ omne tale eſſe ſterile. qꝛ ge nerať ꝯ naturã. Hucuſqꝫ Ariſt. li.xvj. ſcḿ Iſa. in dieť. carnes muli ſũt peiores q̃ꝫ car nes aſini. ⁊ ad nutriẽdũ ⁊ ad digerẽdũ. cuiꝰ fimꝰ tritꝰ ⁊ ꝯbuſtꝰ reſtringit ſanguinẽ ſi cum aceto fuerit ꝑpatus. vt dicit Diaſ. Valꝫ eti am idem fimꝰ ꝯtra ictus ſcorpionũ.

De Mure Ca.LXXI

m

Us ſcḿ Iſi. ẽ aĩal puſillũ ab hu mo dictũ. eo ꝙ ab hũore ťre naſcať Nã mus terra dr̃. vnd̃ ⁊ humꝰ. Hꝰ in plenilunio iecur creſcit. ſic̃ ⁊ q̃dã marina tũc augeť. que rurſus decreſcẽte luna dimi nuunť. dicũť ãt mures ſorices eo ꝙ ad mo dũ ſerre rodãt ⁊ ꝑſcindãt. hucuſqꝫ Iſi. li.xÿ Mus ãt ſcḿ Ariſt. li.vÿ. nõ potat. ⁊ ſi po tauerit morieť. Aĩal q̃dẽ ẽ guloſum. ⁊ iõ cũ modica eſca decipiť qñ odore ad eiꝰ guſtũ ꝓuocať. eiꝰ vrina fetida ẽ ⁊ ꝯtagioſa et mor ſus venenoſus. cauda etiã eius dr̃ veneno ſa. De muribꝫ etiã dicit Pli. lib.xviÿ. capi. xxviÿ. Sunt q̃dã mures potentes q̃ cõgre gãt pabulũ i foueis ſuis ⁊ etiaꝫ i hyeme abſ condũt ⁊ latitãt i cauernis. q̃ꝝ ꝑ alatũ i gu ſtu ſagaciſſimum ẽ ſil'r nares ſagaciſſimos habẽt i olfatu. In autũno maſculus ⁊ feĩa ſpicas ꝯgregant ⁊ mutuo ſe onerãt ſup vẽ trẽ. ꝑ caudã maſculꝰ feminam ſic onuſtã ad ſpecũ trahit. qua exonerata ⁊ faſciclo in ca uerna collocato iteꝝ redeũt ad laborẽ. ⁊ cõ gregato faſciclo maſculꝰ ſup dorſum ſe po nit. quã femina viceuerſa onerat ⁊ caudam eius ore cõprehendens maſculũ ꝑtrahit ad cauernã. ⁊ ſic onera deferũt alteratis vicibꝫ. Itẽ vt dicit idẽ. Muriũ diuerſe ſunt ſpẽs. Nã q̃dã muriũ viuũt i domibꝫ. q̃dã i cãpe ſtribꝫ. q̃dã in aq̃rũ et fluuioꝝ extrẽitatibꝫ cõ moranť. q̃dã annũ in dormiẽdo dimidiant qꝛ ꝑ dimidiũ annũ dormiũt. et ꝑ dimidium vigilãt. vt glires: q̃ ſunt ſcḿ Pli. q̃dã mures Et q̃uis mures ſũt beſtie valde nocibiles. in pluribꝫ tamẽ vtiles ſunt i medicina. Nã vt dt Pli. li.xxix.c.xviÿ. Muriũ cinis cum melle et oleo auribꝫ inſtillatꝰ eaꝝ ſedat do lorẽ. ⁊ ſi qd̃ aĩal aures ſubĩtrauerit ꝓcipuuꝫ remediũ eſt fel muriũ cũ aceto tepido ꝑpatũ auribꝫ inſtillare. Fimus eius ſcḿ Diaſc. cũ aceto tritus mũdat alopicias ⁊ cuſtodit ca put a caſu capillorũ. Tritus etiã et cũ vino in potu ſumptus miro modo ventrẽ ſoluit Pellis eiꝰ recens calcaneo ſubducta: eius vulnera ad ſanitatẽ ꝑducit.

De Muſtela Capitulũ.LXXII

m

Uſtela quaſi mus longꝰ eſt dicta. vt dt Iſi. li.xÿ. Nam telõ grece lõ gũ latine. Hec igenio eſt ſubdola. in domibꝫ enĩ nutrit catulos. eos trãſfert d̃ loco ad locũ. ſedẽ mutat ne eius nidꝰ ab ali quo dep̃hendať. Perſequiť ſerpentes et fu gat. mures odit et eos manducat. Et ſunt duo genera muſtelarũ. Aliud enĩ eſt ſilue ſtre diſtans ab alÿs magnitudĩe. quã greci locidas vocãt. Alteꝝ in domibꝫ errãs. Fal ſa autẽ eſt illorũ opinio q̃ dicunt eaꝫ ore cõ cipere. et aure partũ effũdere. Hucuſqꝫ Iſi dorus. li.xÿ. Paſſeribꝫ ⁊ alÿs ꝑuis auibus inſidiať. ⁊ eoꝝ oua tranſglutit. Filios ſuos caſu aliquo in latibulo leſos vel mortuos quadã herba ſanat. imo vt diciť ſuſcitat: vt dicit Pli. Rutam comedit. ⁊ eiꝰ ſuco ſe ꝑli nit. ⁊ tũc baſiliſcũ inuadit intrepida ⁊ occi dit: vt dicit Plinius li.viÿ.cap.xxÿ. vbi di ciť. Muſtelaꝝ ṽꝰ baſiliſcis exitio eſt. nihil

em̄ deo nature placuit esse sine pari. cauer-
nā basilisci facile cog̃scit. quā subintrās ip̄z
īterimit. Aial est ml'tū dormiēs: ꝛ p somnū
impiguat̄: sicut glires: vt dicit idē. Itē idez
li. xxix. c. j. Mustelarū inq̄t duo sūt genera.
scꝫ domestica ꝛ siluestria. ꝛ vtriusqꝫ fel valet
cōtra aspides. Nam eaꝝ pudenda ml'tum
fetent: et serpentibꝫ fetidis cōtrariant̄. Earū
etiā carnes dicim᷒ valere cōtra venenum.
Mustela combusta ꝛ in cinerē redacta ad-
bibet̄ salubrit̄ medicine: q̄ est cōueniēs con
tra lethargicā passionē. Vñ si ex venēo aspi
dis aliquis incurrit lethargiā: cinis muste-
le inundanti aq̄ distempatus vim somnife
ram dissoluit: vt dicit idē. Dr̄ etiā ibidē pul
uis valere contra fistulā. Nihil enī illa rerū
omniū mater. s. natura. sine ingentibꝫ causis
genuit: vt dicit ibidem. Dic̄ aūt Aristo. lib.
viij. q꜄ mustela pugnat ꝯtra serpentes q꜔ vt̄
qꝫ mures comedit. Et est aīal velocis mot᷒
ꝛ flexibilis corporis: ac valde mobil' et in-
stabil'. odore sagax: dorsum habens rubeū
ꝛ ventrem albū. Mutat autē colorē. Nam
in aliq̄bꝫ regionibꝫ aliq̄ tp̄e anni tota pellis
eius fit candida p̄ter caudam. Morsus ei᷒
maliciosus ē ꝛ virulēt᷒. ꝛ eius vrina est feti-
da ad modū vrine muris.

De Migali Caplm̄. LXXIII

Igale est modicū aīal ad modū mu
m stele: gulosum: rapax et dolosū. Nā
cū dolo rapit qđ postea ventri com
mittit: vt dicit glo. sup Leuit̄. xj. Mansue-
tū se fingit cū ei aliq̄s appropinq̄t ex timo-
re. sed statim mordet et venenū infūdit. Dr̄
ibidē. De migali dic̄ Arist. q꜄ equos ꝛ mu-
los infestat. ꝛ eque p̄gnanti maxime insidia
tur. Pugnat ꝯ serpentes. ꝛ tunc se armat ru
ta. vt dicit idem.

De Murilego Ca. LXXIIII.

Urilegus idē est qđ musio siue cat-
m tus. sic dict᷒: eo q꜄ muribꝫ sit infest᷒
Hūc vulg᷒ cattuz a captura vocat.
Vl' ideo sic dr̄. q꜄ catat. i. videt. Nam ita p-
acute videt vt fulgore luminis noctis tene-
bras supet. Vñ a greco venit catus. i. īgeni
osus. vt dicit Isi. lib. xij. Est aīal nō det̄mi
nati pili ꝛ colorꝫ. nūc ē albū: nūc nigrū. nunc
flauū: nūc variū: nūc etiā macl'osū. in pedibꝫ
ꝛ in facie ꝛ ī auribꝫ leopardo simillimū. ori
ficiū habēs magnū. dētes bn̄s serratos et
acutos. ꝛ linguā lōgā ꝛ flexibilē: tenuē ꝛ sub
tilē: cū q̄ bibēdo lābit sic̄ et alia aīalia que
habent labiū inferius supiori labro inequa
le. Talia enī aīalia ꝓpter labiorū inequalita
tem potū nō hauriūt sed lambūt: vt dt̄ Arꝫ.
ꝛ etiā Pli. Est aūt aīal in iuuētute valde la-
sciuū ꝛ agile et iocūdū. impetū faciēs ad oē
quod corā se mouet̄. Ludit cū calamo añ se
ꝓtracto. In senectute aūt est aīal pondero-
sum ꝛ multū somnolentū. Cautissime insi-
diat̄ muribꝫ. ꝛ eos pl᷒ odore q̄ꝫ visu p̄senti-
ens īuadit ī abscōdito ac venat̄. Capto mu
re cū eo ludit. sed finito ludo ab ip̄o deuo-
rat̄. Tp̄e coit᷒ q̄si siluestrꝫ efficit̄ et euagat̄.
Int̄ cattos amorꝫ tp̄e grauis pugna ꝓ vxo
ribꝫ cōmittit̄. ꝛ vnus ab alio morsibꝫ ꝛ vn-
guibus grauissime lacerat̄. ꝛ tūc vox horrē
da emittit̄ quādo ad pugnā mutuā vn᷒ ab
alio ꝓuocat̄. Bestia fit seuissima qñ siluestrꝫ
efficit̄ ꝛ in nemoribꝫ cōmorat̄. Minores fe
ras vt cunicl'os ꝛ lepores tūc venat̄. Qñ ca
dit ab alto pedibꝫ excipit̄. ꝛ vix p casum ali-
quē leditur qñ deorsum p̄cipitat̄. Fim᷒ quē
egerit valde fetet. ꝛ ideo sub terra abscōdit
ꝛ pedibꝫ occultat. Qñ pulcrā hꝫ pellē quasi
de ip̄a gl'ians vag᷒ efficit̄. Sed qñ pellis ei
exurit̄: tunc intra tecta cōmorat̄. Sepe enī
ꝓ pellis pulcritudine capit̄ a pellifice: a quo
decoriatur.

De Noctiluca Cap̄. LXXV

Octiluca est modica bestiola mul-
n tipes et alata. ꝛ ideo q̄nqꝫ int̄ volati
lia cōputat̄. In tenebris lucꝫ vt cā-
dela: ꝛ maxime circa posteriora. in luce aūt
plena: deformis e[st] et obscura. Man᷒ infic̄
tangentis. ꝛ q̄ꝫuis lateat in tenebris: tñ luci
fuga est. Odit enī lucem: ꝛ solūmodo de no
cte ambulat. ꝛ onige(al's musce) contrariat̄
que est lucipeta: vt dicit Arꝫ. li. xij. de minu
tis volatilibꝫ.

De Onagro Ca. LXXVI

Nager vt dt̄ Isidorus asinus ferus
o interp̄tat̄. Hos africa hꝫ magnos ꝛ
indomitos ī desertꝫ vagātes. Sin-
guli aūt femiaꝝ gregibꝫ p̄sunt. nascentibus
masculis zelāt masculi. ꝛ testicl'os eoꝝ mor
su detrūcant. qđ cauentes mr̄es in locis se-
cretis eos abscondūt. Et vt dt̄ Pli. li. viij.
Ex onagris et asinis domesticꝫ velocissimi
asini generant̄. Animal aūt est libeꝝ: indo-
mitū et lasciuū. frequētare montes ꝛ nemo-
ra consuetum. Et cū sit animal ex se imbelle
ꝛ innocuū. solius fuge beneficio leonem su
perat in heremo atqꝫ lupū. Est anial valde

patiens sitis diu expectās q̄usq̄ potū inue
niat sibi aptū. De quo dicit Physiolog⁹. ꝙ
xxv. die martij duodecies in die ꝛ totiens ī
nocte rugit. ꝑ cui⁹ rugitum eq̄noctiū apud
afros discernit᷑. Et dicit ꝙ totiēs semꝑ ru-
git ꝺ die quot dies habꝫ horas. silr̄ et ꝺ no
cte. Vn̄ ꝛ siluani in montib⁹ africe ab ona-
gris in q̄b⁹ abundāt ꝑ numerū rugit⁹ eorꝫ
numerū horaꝝ dieꝝ et noctiū cōputāt ꝛ di
uersificant. sagax et viuid⁹ est in olfatu. Vn̄
qn̄ amore feruet et nescit vbi ei⁹ femīa eua-
gatur: rupem ascendit. ꝛ patulis narib⁹ ven
tū attrahit. Per cui⁹ flatū vbi sit ei⁹ femina
dijudicat ꝛ discernit. In montib⁹ altꝭ ꝛ pa-
scuosis herbas virentes quas multū dili-
git cum diligentia q̄rere cōsueuit. quas cū
inuenerit pre gaudio statim rudit. Et vbi ꝑ̄
senserit bestiā vel hominem ip̄m venari cu-
pientē: q̄ꝫdiu inuenit gramina virentia a pa
scuis non recedit. Hominū frequentiā val-
de odit atq̄ fugit. Solitudines et deserta
multū diligit.

De Onocentauro
Capitulū. LXXVII

Nocētaur⁹ ſm glo. sup Esa. xxxiiij
o est animal mōstruosuꝫ ex tauro ꝛ asi
na ꝑcreatū. Onos enim in greco ꝺr
asinus latine. Vnde est aīal lasciuū ad mo-
dū asini. ceruicosum ad modū tauri. Sed
alio modo sētit Physiolog⁹: q̄ dicit onocē-
taurū esse compositū ex hūana effigie ꝛ asi-
nina. Nam ab vmbilico et sursū figurā ha-
bet hominis. ꝛ ab eodē inferius obtiet for
maꝫ aīalis. Huic rōi videt᷑ ꝯcordare Pli.
lib. viij. c. iij. Ludibria inquit mirabilia no
bis fecit ingeniosa natura ad detegendum
eius potentiā satis in prodigiosas posuisse
gentes. Et ponit in eodem cap. exemplū de
multis monstris ꝛ ꝑdigiosis bestijs q̄s In
dia gignit. sicut ꝺ faunis ꝛ satyris. ꝛ ꝺ ono
centauris ꝛ de hippocētauris ꝛ hm̄oi. quas
dicit esse bestias hūanam effigiē mentiētes
Et alij dicūt centauros fuisse eq̄tes Thes-
saloꝝ q̄. ꝑ eo ꝙ in eis discurrebāt. q̄dā vnuꝫ
corpus equoꝝ et hominū iudicabant. Vn̄
centauros fuisse fictos asserūt: vt dicit idē.
li. xj. vbi dicit de portētis. Dicit᷑ enī centau
rus grece hō latine. Vn̄ centaur⁹ ꝺr̄ hō. ꝛ a
centauro ꝑ additōem dicit᷑ onocentaurus.
q̄ sic dictus est: eo ꝙ in media hoīs specie
ꝛ in media asini dicat᷑ esse: Sic hippocētau
rus ꝺr mōstꝝ in q̄ hoīm equorūq̄ natura eē
ꝯiuncta putat᷑. vt dicit Isido. ibidem

De Orice
Capl'm. LXXVIII.

Rix vt dicit glo. suꝑ c. lj. Esa. ē ani
o mal immūdū nec sacrificijs aptuꝫ.
Septuaginta aūt interp̄tes trāslu
lerūt quasi betha semicocta. Ceteri īterpre-
tes omnes sic orix illa q̄at⁹ trāstulerūt. q̄ he
braice dicit᷑ tho. Et inter animalia imun-
da in lege reputat᷑. Est aūt bestia sicut mus
aquaticus. vl' sicut glires q̄ sunt mures qui
dā sic dicti. eo ꝙ somn⁹ efficit eos pigues:
hyeme ꝑo tota dormiūt. ꝛ īmobiles q̄si mor
tui fiunt. in estate reuiuiscūt. Vnde orix est
animal qꝺ hm̄oi murib⁹ assimilat᷑. Et h̄ vi-
det᷑ tangere littera Esa. ꝛ cōcordat cū Pli-
nio q̄ dixit sic. Oricē vocat egypt⁹ ferā que
in ortu canicule. viij. kal. iunij: quando inci
pit estas stat contra stellā. et contuet᷑ ꝯ eam
acsi vellet adorare eam. ꝛ hoc facit cū ster-
tuerit. i. cum post longā dormitionē euigila
uerit. Et declinat᷑ hic orix. hui⁹ oricꝭ. ſꝫ hoc
dicit᷑ sorex cis. ꝛ onyx. icis. et hm̄oi. Scđꝫ
Iuuenalē ꝟo Orix est q̄dā auis pinguissi-
ma: ita ꝙ sua pinguedine hebetat cultelluꝫ.
vt dicit idē li. iij. vbi dicit. Jeculus orix he
betissima ferro ꝛc̄. Supra quē locū dicunt
expositores ꝙ est auis similis galline afri-
cane vl' ip̄a gallia. Scđꝫ Britonē aūt dicit᷑
Orix gis. ſm illā regulā grecismi. Nomen
in x. donat in cis. vel in gis. vt fex fecis. lex
legis. genitiuū. Quattuor exceptis nox nix
senexq̄ supellex. Vnde dicit᷑ ꝙ orix est ideꝫ
animal qꝺ in lege mundū reputat᷑ q̄ ad esū.
Deut. xiiij. vbi dicit᷑. Comedetis origem ꝛ
camelopardulū. īmūdū tn̄ reputabat᷑ q̄ ad
sacrificiū. Pli. aūt li. viij. c. iij. de animalib⁹
somniferis dicit. Capree inquit in plurimas
silitudies trāsfigurant᷑. Nā int᷑ eas sūt ibi-
ces mirāde ꝑnitatis. q̄ supra cornua vasta
ꝛ magna q̄bus eaꝝ capita onerant᷑. saliēdo
de rupib⁹ se excipiūt. Sunt et origes quoꝝ
villi ꝯtra naturā alioꝝ aīaliū ꝟtunt᷑ ꝟsus ca
put. Sunt et dame ꝛ pigrastir m̄lta alia a-
nimalia his sil'ia q̄ alpes trāsmittunt ꝛ si-
nus trāsmarini. Vnde ſm hoc orix gis. est
sp̄ēs capre siluestrꝭ. ꝛ ſꝫ istā significatōeꝫ vt
puto nō sumit᷑ ī Esa. vbi loq̄t᷑ ꝺ aīalib⁹ q̄ so-
mno damnabili sopiūt᷑. q̄ꝛ n̄ bn̄ ꝯueiret me-
taphore. cū oīs caprea ſꝫ Arꝭ. sit aīal valde
vigil natal'r. paꝝ ei dormit ꝛ de facili excita
tur. cū sit aīal valꝺ timidū. Et sic ꝑ alio aīali

supponit orix in Deut. ꝛ ꝑ alio in silitudine
Esa. sicut dicunt multi.

De Oue Caplm. LXXIX.

o Uis est molle pec⁹ lanifex. corpore
inerme. aĩo placidũ. ab oblatõe di-
ctũ. eo ꝙ apud veteres in initio nõ
tauri sꝫ oues offerebãt in sacrificio. vt dicit
Isid. li. xij. Ex his ꝗdam bidentes vocant:
eo ꝙ inter octo dentes duos altiores hñt.
Quas gentiles in sacrificio maxie offere-
bant: vt ibidẽ dicit Isi. Uel dicunt biden-
tes ſm senectutẽ. quasi biennes. i. duoꝝ an
norũ. qꝛ talis erant etatis qñ ad sacrificiuꝫ
eligebant. Sed potius vocãt a duobꝫ den
tibus ꝗ ꝑminent et cum ꝗbꝫ nasci dicuntur
Hic bidẽs. gtõ h⁹ bidẽtis dꝛ. vt dic̃ Beda
De ouibꝫ dt Arẜ. li. v. ꝙ pariãt vsqꝫ ad octo
annos. Et li. vij. Si impgnent oues ꝑsus
ventũ septẽtrionalẽ faciunt mares. ꝛsi i me
ridionali: tũc femine nascent. Et quales ve
ne fuerit sub lingua ouis: tal' coloris erit fe
tus. Quere supra de agnis et ariete. Et qñ
oues senes ad coitũ mouent in aliq̃ tpe det
minato: dicunt pastores ꝙ est signũ bonita
tis in eis. Etsi iuuenes sic mouent: dicunt
ꝙ est signũ future pestẜ i ouibꝫ in anno illo.
Itẽ Arẜ. li. vij. Oues impgnant bibẽdo a-
quã. et ꝓpt h̃ dãt eis pastores comedere sal
vt pl⁹ bibẽtes impgnent ꝛ magẜ conseruent
Dant etiã eis in autũno cucurbitas patas
cum sale ad multiplicatõeꝫ lactis. ꝛ tũc flu
it pl⁹ lactẜ de mãmillis. Et oues impinguã
tur lenticula cum sale. Etsi oues ꝑ triduuꝫ
abstineãt a cibo. ꝛ post accipiãt cibũ multũ
impinguabunt. ꝛ in estate valet eis aqua se
ptentrionalis frigida. ꝛ in autũno aq̃ meri-
dionalis tepida. ꝛ iuuat eas past⁹ ĩ fine diei
ꝛ motus. Per nimia enĩ itinera et ꝑ fortes
labores macrescũt. ꝛ pastores cognoscunt
que possunt pati hyemẽ. qm̃ suꝑ quasdam
inuenit glacies: ꝛ suꝑ q̃sdã nõ. ꝛ q̃ ex eis est
debilis a se nõ excutit glaciẽ nec repellit. Et
carnes ouiũ sicut et aliorũ quadrupedũ q̃ ĩ
loco multũ aquoso nutriunt sunt male. et q̃
caudã habent longã minus patiunt hyemẽ
q̃ꝫ que amplã. Et que habent pilos paucos
ꝛ crispos grauiorẽ hyemem patiunt. Et la
na ouiũ quas comedit lupus inficit. ꝛ pan-
nus ide fact⁹ r̃cipit pediclos. Itẽ ibidem li
bro. viij. In ouibꝫ pl⁹ abũdat ꝑuatio ĩtelle
ct⁹ q̃ꝫ ĩ aliis aĩalibꝫ q̃drupedibꝫ. Et nocꝫ eis
tonitru⁹. ꝛsi remãserit vna sola: ꝛ fuerit imp-
gnata abortiet pre timore forsan. Itẽ dicit
Pli. li. viij. c. xlvij. Tonitrua inq̃t solitariis
ouibus inferũt abortiuũ Remediũ ẽ vt ĩ v-
num parit congregent. Quere supra in litte
ra A: de ariete et de Agno.

De Panthera Caplm. LXXX.

p Anthera vt dicit Isi. li. xij. sic est di
ctus: siue qꝛ omniũ animaliũ ẽ ami
cus: excepto dracõe quẽ valde odit:
siue qꝛ societate generẜ gaudet. ꝛ ad eandeꝫ
silitudinẽ ꝗcꝗd accipit reddit. Pãthera em̃
grece totũ dꝛ latine. Est aũt bestia minutis
orbicul' suppicta: ita vt ex macl'arum nigra
rum ꝛ albarũ ꝛ flauaꝝ varietate tota pellis.
oculata exti⁹ videat: vt dicit idem. Hec be-
stia vt dicit Isi. semel tm̃ parturit. Cui⁹ rõ
est aperta. Nam cũ in vtero matris cõualu
erint catuli: et ad nascendũ iam receperint
vires: odiunt matres: lacerantqꝫ vnguibꝫ
matrẜ aluũ tanq̃ꝫ suo partui resistentẽ. Un-
de ꝛ mater partũ dimittit dolore vteri com
pellente. Et iõ dicit Pli. Animalia cũ acu
tis vnguib⁹ frequent parere nõ posse. Naꝫ
mouẽtibꝫ se catul' viciate intrinsec⁹ sũt ma-
trices. Hucusqꝫ Isi. li. xij. De Pãthera dt
Physiolog⁹. Pãthera inq̃t odit draconeꝫ.
ꝛ draco ipm fugit. Cũ autẽ comederit ꝛ sa-
turata fuerit se recõdit in spelũca: ꝛ dormit
ꝯtinue fere tres dies. Post triduũ ꝓo a so-
mno surgẽs emittit vocẽ. ꝛ ab ei⁹ ore exit o-
dor aromatic⁹ suꝑ modũ suauis. ꝓpt cuius
suauitatẽ ipm oĩa animãtia sequunt. Sol⁹
aũt draco audiẽs vocẽ ei⁹: timore ꝑterrit⁹
fugit in cauernã. nec ferens odorẽ in semet
ipo deficit ꝛ torpescit. Odorem em̃ ei⁹ r̃pu
tat ꝑ veneno. De Pantherẜ aũt dic̃ Pli. lib.
viij. c. xviij. Panthera sicut et tigris maxi-
ma colorũ et macularuꝫ varietate decorat.
alia aĩalia ꝓprio colore gaudent. Sũt tñ le
ones nigri in syria. ꝗ pantheris ĩ candidis
macul' sunt similes. In colore aũt vario pã
there ꝛ tigris omnia aĩalia quadrupedia
sollicitant videre eos. sꝫ toruitate capitẜ ter
rent. Q̃ꝫobrẽ caput occultãt. ꝛ pulcritudĩe re
lique ꝑtis corꝑis bestias ad se inuitãt. ꝛ sic
inuitatas arripiũt et manducant. Et q̃ꝫuis
sit bestia valde seua: tamen illis qui sibi in
aliquo subueniũt nullatenus est ingrata. vt
ibidẽ exemplificat Pli. de quodã ꝗ libera-
uit catulos panthere collapsos in quandã
foueam quẽ pãthera eduxit extra solitudi-
nem leta et blandiẽs vt sibi g̃tias referre ap

pareret.

De Pardo. Capitulum LXXXI

Pardus vt dicitur est bestia velocissima colore vario orbiculata. preceps ad sanguinem. et saltu ruit in mortem. Et habet talem dispositionem sicut panthera. nec habet ab eo aliquam differentiam: nisi quod panthera habet maclas albiores. ita dicit Pli.lib.viij. De pardo autem dicit Aristoteles lib.viij. quod quando pardus infirmatur comedit humanum fimum gratia medicine. Et ideo venatores suspendunt stercus super arborem. ad quod dum ascendit: a venatoribus interficitur. Est autem animal libidiosum. et coit cum leena. ex cuius adulterio generatur leopardus. Quere supra de Leena. Pardus raptis catulis est nimis seuus. vt dicit glo. super Osee.xiij.

De pilosis et eorum proprietatibus Capitulum.LXXXII.

Pilosi sicut innuit glo. super Esa.xiij. monstra sunt ad similitudinem hominum. Et dicitur siluestres homines qui et satyri dicuntur. Isidorus autem li.viij.c.v. dicit. Pilosi sunt qui grece panite. latine incubi appellantur. siue inuii ab ineundo dicti passim cum animalibus. Unde incubi dicuntur ab incubendo.i.coeundo. Sepe enim improbi existunt mulieribus. et earum pagunt concubitum. quos demones galli ducios appellant. quia sepius hanc inmundiciam pagunt. Quem autem incubonem vocant: hunc rhomani faunum ficarium vocant. Item dicit Papias. Pilosi a grecis panites. a latinis incubi vocantur. quorum forma ab humana effigie incipit. sed bestiali extremitate terminatur. Idem dicit glo. super Esa.xxxiiij. Sed idem dicit alia glo. quod pilosus dicitur simia. est enim bestia monstruosa: pilosa multum et villosa. figuram humanam in multis representat. Quere infra de Simia.

De Pigargo Capitulum.LXXXIII

Pigargus est animal mundum quod ad esum. vt patet Deut.xiiij. Est animal cornutum et barbatum sicut hircus. minus ceruo: maius hirco. Unde similis est hircoceruo: sed longe minus. Quere infra de tragelapho. Rumiat sicut hircus. et findit vngulam sicut ceruus. et est animal agreste magne velocitatis. nemora inhabitat et deserta. Huguitio autem dicit quod pigargus est auis parua et depilla. Unde dicitur a pige quod est depilio. Sed in Deut. supponit pro animali quadrupede quod est simile hircoceruo. vt ibi innuit glo. Nec aspiratur ibi prima syllaba. vnde cum h. non debet scribi. quidam scribunt philargum: sed male. vt patet in libris correctis.

De Pigmeis Ca.LXXXIIII

Pigmei sunt homines parui statura cubitali. quos greci a cubito pigmeos vocant. Hi montana Indie tenent quibus vicinus est oceanus. vt dicit Papias. Sed dicit Aug. sic Pigmei tantum semicubitales sunt. qui tertio anno perfecte sunt etatis. septimo senescunt. Dicuntur autem pugnare contra grues. a quibus armati ferro aliquotiens deuincuntur. De pigmeis autem dicit Plinius.li.vij.c.iij. Pigmei ternos vt ferunt dodrantes non excedentes salubri celo semper vernante habitant in terra temperata: montibus oppositis ex partibus aquilonis: quos grues infestare fama est. Qui insidentes arietum et caprarum dorsis armati sagittis verno tempore congregato agmine ad mare descendunt: et oua et pullos gruum pro viribus destruunt et consumunt. Et hanc expeditionem faciunt tribus mensibus. quod si non facerent futuris auium gregibus resistere non valerent. De pennis autem earum et ouorum putaminibus sibi casas faciunt. vt dicit idem Et subdit. Arist. autem in cauernis viuere pigmeos tradit.

De Porco Capitulum.LXXXV.

Porcus vt dicit Isido.li.xij. quasi spurcus dicitur. Ingurgitat enim se sceno et luto inmergit. limo se illinit. et in locis fetidis requiescit. Unde et Oracius. Et amica luto sus. hinc et spurcus vilis et spurius nuncupatur. Cuius pilos setas dicimus. cum quibus sutores consuunt sotulares. vt dicit idem. Sunt autem porci quidam domestici. alij siluestres. Masculi autem inter domitos dicuntur verres. eo quod grandes habeant vires. Femine autem dicuntur sues quasi pascua subigentes. id est subacta terra cibaria exquirentes. Inter siluestres masculi dicuntur apri. id est feri: vt dicit Isi. De porcis autem dicit Pli.li.viij.ca.lj. Porci nascuntur dentati vt tradit Nigidius. Mares non vltra trimatum generant. Porcus amisso oculo cito extinguitur. vsque ad.xv. annos vel xx. viuere potest. Multis infirmitatibus subiacent porci. et quando infirmantur obliquum tenent caput. Uolutati in luto plus iacent in latere dextro quam leuo. Pinguescunt.xl. diebus: sed magis in principio saginationis per triduum inediam patiuntur. mutuo se diligunt. et mutuam vocem noscunt. Unde vno clamante omnes accurrunt. et ipsum pro viribus iuuare satagunt et contendunt.

Domestici propria hospitia domosq; pete-re discunt. et ad eas etiam sine duce redire de vespere consueuerunt. vt dicit idẽ. Eundo et iacẽdo gruniunt: et dum dormiũt. maxi me si fuerint pingues. Sunt autẽ porci for tioris somni in maio q̃ȝ in alio tẽpore anni. et hoc accidit eis ex fumis p calorẽ vernalẽ re-solutis ab humoribus in hyeme in ipsorum cor-poribus aggregatis. et ideo tũc suauius dor-miunt et diutius ꝓpter resolutos mulcebres fu-mos: ipsorum cerebrum tũc tpis suauiter op-pilãtes. In estate vero et si multa sit humorum reso lutio. fortis tñ fit eorundẽ ꝯsumptio et desic catio ꝓpter excessum estiualis caloris. et non fit tanta fumorum generatio qui sunt causa sõni Propter quod nõ tantũ dormiũt in estate q̃n-tum i vere. vt dicit Auicẽ. In autumno au tẽ et in hyeme sunt humores cõpacti ex fri-giditate aeris eos forinsecus cõstringente. et ideo pauci fumi tunc tẽporis resoluũtur ꝓpter excessum frigoris humores in corpo re compingentis. vt dicit idẽ. Aristo. autem dicit de porco. lib. ij. Porcus non eijcit dẽ tes omnino. et est masculus pluriũ dentium q̃ȝ sit femina. Itẽ Aristo. li. iij. Porcus saltat post octauũ mensem. et femia parit post an-num. et quod generatur ex spermate maris ante vnum annũ est debile valde et cetera. Itẽ Idem Porcus habet ꝯsuetudinẽ q si coierit prius cum aliq̃ tũc filij sui sunt pauciores et secũ da et minoris corporis. Et q̃n porca vero prius fuerit impgnata pariet filios minores. Por ca si fuerit multũ pinguis erit eius lac pau-cũ post eius partũ. Et meliores sunt filij q̃ na scuntur in hyeme: et peiores q̃ in estate. Et me liores sunt filij q̃ generantur i iuuẽtute q̃ȝ qui generantur in senectute. Porcus autẽ cũ im-pinguatur potest coire i omni tempore nocte et die et magis in mane. Item li. vj. Cum pa-rit porca primo filio primã dat mãmillam. Q̃n multũ appetit coitũ nõ dimittit marem saltare sup eã quousq; declinent auricule. Et multũ est hordeũ bonus cibus porcis q̃n de bent generare: maxime decoctũ. Item li. vj Porcis accidit triplex infirmitas. Una q̃ dicitur brancos. et est apostema in auricla et i mandibula. et sepe in pedibus. Et caro que ẽ in illo loco corrumpitur. et trãsit paulati corru ptio ad carnem vicinã donec veniat ad pul monẽ: et tũc suffocat spm̃ et expirat. Augm̃ tatur hec ifirmitas subito. vñ et pastores por corum q̃n primo cognoscũt infirmitatẽ prescin dũt mẽbrum in q̃ est infirmitas. nõ enim durare pñt sine iscissura. Alia accidit eis ifirmitas q̃ dicitur dolor et põderositas capitis. et ex ipso moritur maxia pars porcorum. Alia infirmitas est fluxus vẽtris. et hec vix habet remediũ: q̃m incipit cit in tribus diebus. Et q̃n porci sũt grossi tũc iuuat eos comedere mora. Et iuuat eos balneũ q̃n aqua eius fuerit mltũ calida. Et minuũtur vene sub lingua eius. Itẽ cibus diuer-sus impiguat porcos. et q̃dã cibi inflãt. et q̃-dam generãt carnẽ. et q̃dã pinguedinẽ. Et tã porci q̃ȝ porce delectantur comedere glãdes. quia eorum tẽperãt carnes. tñ si porce comede-rint multum de eis abortient sicut oues. Multa alia refert de eis Aris. Quere de apro et infra de Sue.

De Pediculo. Capitulum. LXXXVI.

Pediculus cutis est vermis: a pede sic vocatus. vt dicit Isi. lib. xij. Plus enim pedũ motu q̃ȝ morsu ledit cutem. Ex humidis et corruptis vaporibus intercutane is p poros resudantibus generatur. vt dicit. Con stãtinus in viat. Sepe inquit pediculi et lendes nascuntur in capite vel in cute ex purgatiõibus q̃s natura eijciẽs facit ꝯsumere inter cutẽ et carnẽ. Sup quẽ locũ dicit expositor. Quidam pediculi ex humore sanguineo generantur. et sunt rubei et grossi. Quidã ex fleumatico et molles sũt et albi. Quidã ex cholerico. et sũt citrini: lõgi: veloces et acuti Quidã ex melã cholico. et sũt illi cinerei coloris. i. subnigri et macilẽti et motus tardi. Ubi aũt est nimia pe diculorum mltitudo in corpe: mltũ plectorico et corrupto signũ solet esse corruptõis gene ralis. vt morphee siue lepre. vt dicit idẽ. Cõtra pediculorum aũt molestiã: valet capitis freq̃ns ablutio. pectinatio: et medicinalis mundifi catio. Nã vt dicit Cõstañ. Argẽtũviuũ cũ cinere salicis eos necat. et p̃cipue si ex calido humore generantur. Idẽ facit litargirũ. id ẽ. plumbum vstum cũ oleo et aceto Si vero ge nerantur ex humore frigido: valet staphisa gria auripigmenũ cum oleo et aceto. Simi liter aqua maria et saluiatica cũ aceto. Se-cundũ aũt differẽtes naturas animaliũ sũt in eis differẽtie pediculorum. vt patet in porco. cuius pediculus dicitur vsia sic dictus. quia vrit. Nã vbi mordet adeo locus ardet vt ibi vesi-ce fiant. vt dicit idem Isi. li. xij. Quilibet ãt pediculus tanto acrius mordet et ledit q̃nto plus macrescit.

De Pulice.
Ca.LXXXVII

Ulex ꝟmis est modicꝰ molestꝰ hoībꝫ
p maxīe ⁊ īfestꝰ.a puluere dictꝰ:eo ꝙ a
puluere potissime nutriat̃.vt dr̄ Isi.
li.xij.Est āt ꝟmiculꝰ mire leuitatꝫ.nō cursu
sꝫ veloci saltu picl'a effugiēs ⁊ euadēs.Tp̄e
frigido pigrescit vl' deficit.estiuo tp̄e insole-
scit.Quāuis āt nō sit de aīantibꝫ q̄ pcedūt
ꝑ manifestā sexꝰ cōmixtionē.multiplicat tm̄
suā spēm ꝑ ouationē.q2 oua q̄dā ī se gignit
ex q̄ꝝ emissiōe vnicꝰ pulex multos pducit.
Un̄ pulex albꝫ q̄dē nascit̃ sꝫ q̄si subito in ni-
gredinē cōmutat̃.Sāguinē appetit:⁊ carnē
cui insidet terebrat ⁊ ꝑfodit.Liq̄diorē ꝑtē
int'cutanei humorꝫ sugit ⁊ in ꝑte corꝑis cui
insidet sugēdo sanguinē rubicundū vestigi
um derelinq̄t.Dormire volētes acri morsu
īpetit.nec etiā regibꝫ si eoꝝ carnes ꝑꝰ pulex
tetigerit q̄n eos molestet ꝑcere ꝯsueuit.Eis
siq̄dē absinthiū ē venenū Silr̄ ⁊ folia ꝑsico
rū.vt dr̄ Cōstan̄.Coloq̄ntida valet ꝯ puli-
ces si trita ⁊ mixta fuerit cum aq̄ ꝑ loca vbi
abundāt pulices aspergat̃.Simlr̄ folia ab
sinthij.q2 vt dr̄ eoꝝ odore ⁊ sapore moriūt̃.
Propter saltꝰ velocitatē de facili nō capiū-
tur.In calore ꝯtra tp̄s pluuiosū acriꝰ mor
det pulex.

De Rhinocerōte
Ca.LXXXVIII.

Rhinoceron grece latine cornu in na-
r re interp̄tat̃.Idē ē monoceron.i.vni
cornus.bestia seuissima appellata eo
ꝙ vnū cornu ī media fronte habeat q̄tuor
pedū.ita acutū ⁊ validū.vt q̄cq̄d impetierit
aut vētilet aut ꝑforet.vt dr̄ Isi.li.xij.Nā cū
elephāte sepe certamē hꝫ quē vulneratū ī vē
tre ꝓsternit.Tāte āt ē fortitudis vt nulla ve
nātiū ꝟtute capiat̃.Sꝫ sicut asserūt q̄ d̄ na
turꝫ reꝝ scp̄serūt.Uirgo puella ꝓponit̃ q̄ ve
niēti sinū aperit:in q̄ ille oī ferocitate depo-
sita caput ponit.sicq3 soporatꝰ velut īermis
capit̃ ⁊ interimit̃ iacul' venatoris Hucusq3
Isi.li.xij.Grego.sup Job addit in morali-
bus ad iā dicta.Rhinoceron inq̄t fera ē na
ture oīno indomite.Etsi q̄ mō capta fuerit
teneri nullatenꝰ possit impatiēs.q2 vt dicit̃
ilico morit̃.De rhinocerōte dicit Plin̄.lib.
viij.ca.xxj.Rhinoceros in nare hn̄s cornu
id est.in media fronte supra nares:hostis
est elephātis.vn̄ suū cornu limat ad saxa et
acuit.⁊ sic se preparat pugne.⁊ in dimicatio
ne aluū impetit elephātis quā scit ꝑtē cor-
poris esse molliorē.Longitudo par inest ei
vt equo:sed crura multū breuiora.Color
eius buxeus.Et sic̄ innuit idē li.viij.c.xxij.
Huiꝰ fere mlt̄e sunt species.s.rhinoceron.
monoceron.eglocerō.Est aūt monoceron
vt dr̄ idē:fera asꝑria sil'is eq̄ ī corꝑe:⁊ ceruo
ī capite:pedibꝫ elephanti:cauda apro.Mu
gitū emittit grauē:vnū cornu magnū emit-
tēs in media frōte habꝫ duoꝝ cubitorum.
Hāc ferā viuā negāt capi.Eglocerō species
dicit̃ esse vnicornis:⁊ dr̄ latine cap̄cornus.
ab egla qđ ē capra.⁊ ceros qđ ē cornu.Ani
mal ē pusillū sil'e hedo:acerrimū nimis.ī me
dia frōte vnū gerēs cornu.Itē dr̄ Pli.ibidē
ꝙ ī India sunt vnicornes boues hn̄tes cā
didas macl'as ⁊ solidas vngl'as sicut equi.
Sūt et asini q̄dā indici vnicornes:vt dicit
Arꝫ.Auic̄.⁊ Pli.q̄ sic dicti sūt:eo ꝙ vnum
in fronte hn̄t cornu int̃ aures.Residuū aūt
corꝑis ipoꝝ sil'e ē corꝑi onagroꝝ siluestriū
asinoꝝ.Sꝫ tal' monoceros ē maiorꝫ audacie
et feritatꝫ q̄3 sint alij vnicornes.Et dr̄ mono
ceros a monos qđ ē vnū ⁊ ceros qđ ē cornu
q̄si ī capite gestās cornu vnū.Et declinat̃ h̄
rhinocerō tꝫ.ti.⁊c̄.silr̄ declināt̃ monocerō tꝫ.
ti.Inueīt̃ āt rhinoceros ⁊ monoceros.tūc
dr̄ rhinocerotis in gtō.⁊ sic de alijs

De Rana Ca.LXXXIX

Ana a garrulitate vocis sic ē voca-
r ta:eo ꝙ strepūt:et sonos vocꝫ īpor-
tunis clamoribꝫ reddūt in palustri-
bus vbi generant̃.vt dicit Isi.lib.xij.c.iij.
de piscibꝫ.Ex ranis aūt q̄dā sūt aq̄tice.que
dā palustres.q̄dā rubete.De quibꝫ sup̄ di-
ctū est in lr̄a B.de bufone.Alie calamite:q̄
sic sunt vocate:qm̄ iter arundines habitāt
⁊ frutices.vnde ⁊ in calamis ꝯuersant̃.⁊ sūt
valde ꝑue ⁊ virides et mute sine voce.Alie
sunt agredule rane ꝑuule:in sicco vel ī aruis
morantes.vnde sic sunt nūcupate.Est autē
quedā species rane q̄ missa ī os canis facit
eū ommutescere Sꝫ h̄ mlt̄i negāt vt dr̄ Isi.
li.xij.Arꝫ.āt dr̄ de rana.li.iiij.ꝙ hꝫ linguam
ꝓpriā q̄ anteriꝰ ligue sue applicat̃ ori suo.⁊ q̄
si ligat̃ sic̄ extrēitas ligue piscꝫ.lꝫ posteriꝰ et
intiꝰ ad liguā cannā hꝫ absolutā.⁊ ꝓpt̃ h̄ hꝫ
rana linguā ꝓpriā.et est coax.⁊ nō facit h̄ ni
si in aq̄ tm̄.Et ꝓprie mascul' tp̄e coitus cla-
mat feminā:quia quodlibet animal habēs
vocē vociferat tp̄e coitꝰ.rana aūt mlt̄iplicat
vocē qn̄ ponit mādibulā inferiorē equalit̃

in aqua et extenderit supiore. et p extensióis conatū duaꝝ mādibularū. Lucent eoꝝ ocu li sic candele. et hoc de nocte maxime: ſꝫ co eunt de nocte plus q̄ꝫ de die. Et omnes pi sces nutriūt pullos suos pter ranā. vt dicit idem li. vij. Quādo aūt primo in aq̄ formāt rane vident totalit esse caput cum quadam extremitate depēdente ad modū caude. De inde dilatat totalit in vētrē sublata cauda crescūt ei pedes et in anial q̄drupes trāsfor mat. Mouent oēs rane pter bufonē vl' ru betā poti⁹ saliēdo q̄ꝫ gradiēdo. Nā vet⁹ ru beta raro salit. Rana igit aquosa est seu pa ludosa: clamosa: limosa: ventrosa: tumoro sa: sub ventre macl'osa. venenosa. et ideo ab ominabilis hoīb⁹. et maxīe odiosa. In terra viuit pariter et in aqua.

De Salamandra Cap. XC

S Alamādra vt dicit Plinius li. x. ca. xlviij. est silis lacerte in figura. nūq̄ꝫ apparet nisi in magnis imbrib⁹. deficit aūt in sereno. Et tant⁹ est ei rigor vt ignē tactu extinguat sicut glacies. Saniē lacteā ore euomit. q̄ si hoīs tetigerit corp⁹ toti deflu unt pili. Et qđ tactū est corrūpit. et i colorē turpē cōmutat. Salamādra itaq̄ꝫ gen⁹ ē la certuli siue stellionis aīal pestiferꝫ et summe venenosum. Nam vt dicit Pli. li. xxix. ca. iiij. Fructus arboꝝ inficit. aq̄s inficit. ex q̄ bus siq̄s comederit vel biberit mox necat. Sed si saliua ei⁹ pedē tetigerit: totū hoīem inficit et corrūpit. Et q̄ꝫuis tanta sit in sa lamādra vis veneni. a q̄busdā tñ aīalib⁹ mā ducat loco cibi. Int medios ignes viuit so la animaliū. vt dicit idē. imo incēdiū igneū extinguit. Et est gen⁹ salamādre cui⁹ pellis est villosa et pilosa: sic pell' vituli marini. ex q̄ fiūt aliq̄n cinguli ad vsus regū: q̄ post lō gā vetustatē i ignē piecti nō exurunt. ſꝫ post diuturnā inflāmatōēꝫ illesi et purgati qua si renouati ab ignib⁹ extrahūt. et ab illa pel le fiunt lychina i lampadib⁹ et lucernis que nullo incendio corrumpunt. Quere supra i lra A. de anguiū diuersitate. et inuenies ibi de hoc verme.

De Sanguisuga Caplm. XCI

S Anguisuga est vmis aquatil'. sic di cta: eo q̄ sanguinē diligit atq̄ꝫ sugit potantib⁹ insidiat cū illabit faucib⁹. vel vbi vspiaꝫ adheserit sanguinē haurit. et cū nimio cruore maduerit euomit qđ hau sit vt de nouo recentiorē sugat. vt dt Isi. li. xij. Vermis ē coloris subnigri. q̄busdaꝫ vgul' rubeis distinct⁹ corpe moll'. oblōg⁹ et flexuosus Os hꝫ triāgulū et i ore fistulā cū q̄ sanguinē sugit. venenō insidet. Et iō q̄n dꝫ apponi mēbro cā medicine. Prio dꝫ. inuol ui in vrtic; et i sale. vt sic cōpellat euomere si q̄d forsan hauserit venenosū. i aq̄ tepida in tpe calido citius membro se applicat ad su gendum.

De Stellione
Caplm. XCII.

S Tellio nomem sumpsit a colore. Est eñ bestiola tergo depicta lucentib⁹ guttis in modū stellaꝝ. De q̄ dt Oui dius. aptumq̄ꝫ colori. Nomē habet varijs stellatis corpe guttis. vt dt Isi. lib. xij. vbi subiungit Stellio aūt adeo scorpionib⁹ est ɔtrarius vt viso eo pauorē his iferat et tor porēꝫ. Pli. li. viij. dt q̄ stellio maxīe de rore viuit. Et q̄ꝫuis sit aīal pulcꝫ et depictū. mul tū tñ est venenosū. q̄ vt dt Pli. li. xxix. c. ij. Ex stelliōe pessimum fit medicamētū. Nā cum fuerit mortu⁹ i vino faciē eoꝝ q̄ bibūt lētigine obducit. Ob hꝰ eñ vnguētū necant stellionē q̄ forme inuidēt meretricū. cui⁹ re mediū est oui vitellū mel et vitrū. Et fel stelli onis in aq̄ tritū mustelas dr ɔgregare Et ē stellio gen⁹ lacerte reptileꝫ q̄drupes. hñs pe des latos et digitos scissos ad modū man⁹ q̄ b⁹ repit ad domoꝝ et muroꝝ rimas i q̄b⁹ fac cauernas suas et mutat spoliū suū in sene ctute sic xpēs. vt dt idē. et latitat i hyeme in cauernis et hebetat visus ei⁹. In vere āt exi ens de cauerna sentiēs dfectū visus mutat locū et q̄rit sibi locū et cauernā ad orientē. et ɔtinue aperit oculos ɔtra sol' ortū donec i oculo desiccet humor et ɔsumat nebula que ocul' caliginē inducebat. Sup Prouer. au tē ca. xxx. innuit glo. q̄ stellio est aīal velocis simū et tñ nō pennatum. ſꝫ tm̄ velocitate pe dū repit et scādit ad sublimitatē domorū ac murorum

De Serpente
Caplm. XCIII

S Erpens est dictus eo q̄ occultis ser pit accessib⁹. nō gradit publiceꝫ apte sed squamarū nisib⁹ repit occulte. vt dicit Isi. li. xij. De cuius natura hic nō pse quor. quia supra in littera A. vbi agitur de angue omnia sunt plixius explanata. tñ q̄ſ dā notas ꝓprietates et vulgatas hic breuit inserere nō pigebit. Dicebat Ioānes d scto

Egidio de ꝯpente sic. Formidat nudũ. Dicĩ ei ꝙ insilit ĩ vestitũ. sputũ fit sibi venenosuz qꝛ saliua ieiuni homis venenũ est ꝯpẽti. pugnat ꝓ capite in q̃ dꝛ eẽ sedes cordis. Caro frigida. h dꝛ. qꝛ frigide est nature. Pectore ꝛ vẽtre incedit. h dꝛ. qꝛ rectꝫ nõ gradiꝰ vestigijs. sꝫ magꝫ serpit. annis singulꝰ se renouat. loca muscida lingit. s. loca putrida. subumbrat. i. loca vmbrosa amat. Respicit obliq̃. qꝛ lateraliꝰ ñ directe trãsfigit aculeo. ꝛ dẽte flectiꝰ ĩ se. qꝛ tortuosus ẽ ꝛ ñ rectꝰ. Abscõdit leprã. qꝛ ꝯmediꝰ ne talꝰ ĩfirmitas reueleꝰ. nõ cessat verꝰe linguã. qꝛ ꝯpẽs sp mouet liguã ex vi veneni. Esurit ꝛ patiꝰ. diu em̃ sustinet famẽ claudit aurẽ suã. ne audiat incantãtẽ. vinoq; venaꝰ Sibilat anteq̃ȝ mordeat. intimit oẽ qd mordet. auis hostis. qꝛ flatu intimit eas. iacta r̃sumit. qꝛ venenũ qd eijcit reiterato resumit.

De Simia
Caplm XCIIII.

Imia grece a suppressis naribꝰ ẽ vo-
s cata. vñ ꝛ simias vocatas. dt Isido. eo ꝙ naribꝰ suppressis sint. ꝛ facie feda rugis turpibꝰ follicantibꝰ. Alij dicunt simias a similitudie rõis noĩatas. qꝛ in multis actꝰ hois imitanꝰ. Sed h est falsũ. vt dt Isi. li. xij. Et subdit. Simie sunt elemẽtoꝝ sagaces. noua luna exultant. media ꝛ caua tristanꝰ. Quãdo duos habꝫ fetus: fetũ quẽ plꝰ amat in brachio suo portat. quem vero minus diligit humeris gestat qñ sibi instat necessitas fugiendi. Cũ ꝓo artaꝰ ab inseq̃nte fetũ brachijs portatũ ꝓijcere compelliꝰ: ꝛ alio q̃ humerꝫ insidet pressa tardior ad fugã reddiꝰ. ꝛ idõ a venatore faciliꝰ ꝛ citiꝰ ꝓueni tur. Simiaꝝ aũt q̃nq; sũt genera. vt dt idẽ. ex quibꝰ circopetici caudas hñt. Simia ei est cũ cauda quã q̃dam clunã vocant. Sũt ꝛ alie q̃ cynophole sũt dicte. qꝛ facie canibꝰ sunt similes. sed corpꝰ hñt simiaꝝ. Sũt etiam spinge villose comis ꝛ mãmis ꝓminentibꝰ faciles ad feritatis obliuionẽ Sũt ꝛ satyri facie admodũ grata ꝛ gesticulãtibꝰ motibꝰ inquieta. Sũt ꝛ callatrices q̃ toto pene aspectu a ceterꝫ distãt. nã in facie sũt ꝓducte barba ꝛ lata cauda. vt dt Isi. Itez dicit Pli. li. viij. c. liiij. vbi dt Simiaꝝ genera figure hois sunt ꝓxia caudis inꝰ se distiguũtur. mira solertia visa singula facere nituꝰ. vñ calceare se solent calceis a venatoribꝰ ex industria dꝛelictis. ꝛ sic facile capiunꝰ. Nã dũ se volunt calceorũ ligamẽtis cõstringere et calciamẽta ꝓut viderãt a venatoribus facere suis pedibꝰ coaptare ãteq̃ȝ se possint a calceoꝝ viculꝰ expedire a venatoribꝰ sepissime capiunꝰ. Item Pliniꝰ ibidẽ. Simiaꝝ erga fetũ maxima est affectio. Nã mansuefacte intra domos: catulos quos pariũt oĩbus demõstrãt tractariq; gaudent ꝛ ꝯ̃tulantes ꝛ sibi applaudentes cognoscũt. Hucusq; Plinius. Dic tñ idẽ li. eodẽ. c. xxij. Sũt in India simie toto corꝑe cãdẽtes q̃s Indi orsei capiũt ꝛ venanꝰ. De simia autẽ dic Auic. li. ij. Cõmũicat simia ĩ forma cũ hoĩe ꝛ in pilositate cũ lupo. Et sunt aliq̃ simie ꝑuorũ motuũ atq; moꝝ. ꝛ eaꝝ dentes q̃si canũ ꝛ morsus maliciosus. ꝛ maxime illarũ q̃ habẽt caudas. Alie aũt sunt villose anteriꝰ ꝑter faciẽ. ꝛ taliũ dẽtes sũt sic dentes hois ꝛ alia hñt sicut homo. ꝛ oculos surrufos ꝛ asꝑos ꝛ acutos. ꝛ mãmas in pectore. ꝛ manus et pedes et digitos sic hõ. ꝛ põt ambulare suꝑ duos pedes. qꝛ habet calcaneũ: et ei innitiꝰ sicut hõ. Et hec habent pauca animalia ꝑter hominẽ. ꝛ maxie q̃drupedia: vt dicit Arꝫ. In vulua aũt assimilaꝰ mulieri. ꝛ virga masculoꝝ est sicut canis. ꝛ interiora eius sũt sicut hoĩs. Hucusq; Auic. Hec eadẽ dic Arꝫ. li. ij. vbi dic Sũt aĩalia cõĩcãtia ĩ naꝰa hoĩs q̃drupedia vt simia et ceꝰa. vnde recitat om̃ia supra dicta. Est itaq; simia bestia monstruosa: homis tamẽ nature reꝑsentatiua. discipline susceptiua. vnde ad saltandũ ꝛ varijs modis ludendum informatur. Bestia siq̃dem est indomita et maliciosa ex natura: et verberibus ꝛ catenis per violentiaz domaꝰ. trũco opꝑmitur. sine quo nec libere discurrere ꝑmittiꝰ vt eius insolentia reꝑmaꝰ Cibis om̃ibꝰ vesciꝰ. ꝛ immũdis delectaꝰ. ꝓpꝰ qd in hoĩm capitibꝰ ꝯmes q̃rit Quos inuẽtos ĩ os ꝓijcere nõ dedignatur Simiaꝝ carnes desiderat leo qñ ĩfirmaꝰ. qꝛ eiꝰ esu diciꝰ ꝯualescere qñ grauiter infirmatur. vt dicit Isido. et Pli. Quere supra de Leone.

De Syrena Caplm. XCV

yrena sne. vel Syren enis. dꝛ mon-
s strũ qd dulcedine sui cantus trahit nautas ad ꝑiculũ. Vñ diciꝰ a syren quod est tractus: vt dicit Huguitio. Glo. autẽ suꝑ Esa. xiij. dicit. Syrene sunt serpentes cristati et alati. Alij autẽ dicunt ꝙ sunt pisces marini in specie mliebri. Papias aũt

dicit Syrene sũt dracões magni volãtes ꝛ cristati vt q̃dã putãt. Jsi. ãt li. xx. vbi agit d̃ portẽtꝭ: dt. Syrenes tres finguntᷣ fuisse. ex pte ṽgines ex pte volucres vngulas ꝛ alas hñtes. Quaꝝ vna voce: altera tibia: tertia lyra canebat. q̃ illectos nauigãtes sb spẽ cã tus ad naufragiũ ptrahũt. Scdm ṽitatẽ ãt meretrices fuerĩ q̃ trãseũtes ad egestatẽ du cebãt. ficti sũt pducere ad naufragium naui gãtes. Dicit ãt Jsi. li. xij. Jn arabia sũt ſpẽ tes cuȝ alis q̃ syrene vocantᷣ. q̃ plꝰ currũt q̃ eq̃ ꝛ volare dicuntᷣ q̃ꝝ virus tantũ est vt añ mors q̃ dolor sentiatᷣ. De syrena ãt dt Phy siologꝰ. Syrenũ ẽ mõstrũ marinũ ab vmbi lico ꝛ sursuȝ hñs formã ṽginis. inferiꝰ figu rã piscis Hec belua i tẽpestate gaudet. in se reno ãt dolet. Hec dulcedine cãtꝰ facit dor mire nauigãtes. q̃s cũ viderit ꝯsopitos ad nauẽ accedit. ꝛ quẽ poterit rapͤ secũ ducit. ꝛ pferẽs ipm ad locũ siccũ pmo ipm secũ co ire cogit. q̃ si coire noluerit vel nõ poterit. illũ pimit ꝛ eius carnes deuorat ꝛ transglu tit. De talibꝫ mõstrꝭ legitᷣ in historia Alexã dri magni.

De Scorpione.

Caplm. XCVI.

Scorpio vt dt Jsi. li. xij. est ṽmis terrenꝰ hñs in cauda aculeũ arcuatum. sic grece dictꝰ eo q̃ cauda figat ꝛ arcuato vulnere venena diffundat. Cuiꝰ pri um est vt palmã manꝰ nõ feriat neq̃ ledat. vt dicit idẽ. Et dr scorpio a scorte qd̃ ẽ dul ce. ꝛ poio is. i. fingere. q̃ i anteriori pte blã dicias fingit: i posteriori pũgit. A scorpiõe ãt verme p silitudinẽ dr rubus aculeatꝰ vel flagellũ virge nodose. Jtem scorpio dicitᷣ si gnũ in celo. q̃ sole existente in illo signo pri mos frigoris aculeos tunc sentimꝰ. Unde Horaciꝰ. Matutina paꝝ tũc cautos frigo ra ledũt. Jtẽ scorpio est sagitta venenata ar cu vel tormẽtis excussa. q̃ dũ ad hominẽ ve nerit dum infigitᷣ virus diffundit. vñ ꝛ no men accepit. De omĩbꝫ his dicit ṽsificator Scorpiꝰ est signũ vermisq̃ sagitta flagel lum. De scorpionibꝫ aũt dicit Pli li. xj. ca. xxvj. Scorpiones parĩt ṽmiculos ouoꝝ specie ꝛ perimũt importuna peste. venenosi sicut serpẽtes. p triduũ valde ledit scorpio nis venenũ: ꝛ post lẽta morte pimit nisi citi us sibi occurratᷣ. letali ictu pcutiũt virgĩes qñ eas feriũt. silr ꝛ feias. ſꝫ nõ tãcito. viros ãt maxime ledunt. matutino tẽpore qñ exe unt de cauernis suis pusq̃ fortuitu aliquo ictu ieiunũ ifundũt venenũ. Sẽp cauda pa ta ẽ pcutere. nulloq̃ momẽto cessat a lesiõe Si eis datᷣ occasio ledẽdi ꝛ obliq̃ ictu ꝛ in flexo feriũt. venenũ cãdidũ eos infũdere ap pollodorꝰ autor ẽ. q̃ nouẽ descpsit scorpio nũ nociuoꝝ genera p colores. Semios hñt q̃dã aculeos. Et intᷣ hos sũt mares seniores ꝛ marie tpe coitꝰ. Et hi sũt ceterꝭ gciliores ꝛ lõgiores. Oĩm ãt venenũ i meridie magꝭ ẽ nociuũ qñ solᷣ ardoribꝫ cãduerit. Siĩr qñ sitiunt ꝛ hñt q̃dã intnodia in cauda. q̃ q̃nto plura tãto peiora coꝝ sũt venena. Et aliq̃i sũt illa intnodia sena. aliqñ septena. Tradit aũt apollodorꝰ q̃sdã in africa hẽe pẽnas. ꝛ il li sũt valde nociui. Et hos q̃dã venefici qui q̃stus grã colligũt diuersaꝝ terraꝝ venena illos allatos scorpiões referre in italiaȝ sũt conati. sed infra regionẽ celi italici nullatẽ nus viuere poterũt. Uidentᷣ tñ aliqñ in ita lia: sed sũt innocui. Jn scythia pcutiũt por cos nigros q̃ citiꝰ moriuntᷣ: si in aqua post ictũ se imerserint. Hoĩ a scorpionibꝫ pcusso cinis eoꝝ potatus in vino est remediũ. sum mersi etiã in oleo succurrũt periculo qd̃ pũ gendo aĩalia induxerũt. Nullum aĩal le dit scorpio carẽs sanguine. Et sũt q̃dã scor piones qui pariunt vndenos fetus q̃s ma ter quandoq̃ deuorare dicitᷣ. Sed vnus q̃ magis est sollers: scãdit super clunes mrĩs vbi tutus residet. a cauda ꝛ a morsu. h geni torem interficit ꝛ fraterne cedis vltor existit Et h pruide fecit natura: ne pestifera pgenies nimiuȝ ppagetᷣ. Hucusq̃ Pli. li. xj. Dicit aũt Arist. li. vij. q̃ scorpiones q̃ comedunt venenosa sunt peioris veneni. Et dracones q̃dã comedũt scorpiões. ꝛ illi sunt pessimi. Cõtra puncturã autẽ scorpionũ multa sunt remedia. vt patet supra libro. v. de morbis ꝛ venenis.

De Sue

Caplm. XCVII

Sus vt dicit Jsi. a subigẽdo est dca eo q̃ terrã rostro subigit pter cibuȝ Terrã eñ sulcat ꝛ subuertit vt den tibus pueniat ad radices. Plinius auteȝ li bro. viij. cap. lj. dicit. Suillum pecus circa vernũ equinociũ ꝯcipit. bis in anno parit. q̃ttuor mensibꝫ in vtero trahit. xx. filios qñ q̃ pducit. sed educare neq̃t Et aliqñ omes deuorat prer primum. illum magis diligit qui primo d̃ vtero exiuit. quia ei magis est

natural' z el' sp p̄mo p̄mā māmillā porrigit. vt dt Pli. Soli. z Arꜫ.li.vj. Est āt aial imū dū z gulosū auide deuorās q̄dlibz fetidū et imūdū. Balneū putat lutū: z reuoluēdo se in luto z q̄escēdo ipinguat. vt dt Arꜫ.li.vij. z impinguat p̄cipue i q̄ete. z septia ps sui ci bi trāsit in pilos z i sanguinē: z i ɔsilia. z cū parit crescit z macrescit. qz nutrimētū trāsit i lac. vñ ei⁹ filij nutriūt. z qñ hz iuuenes ma gne est ferocitatꜫ z pugnat p eis ɔ lupū. Ali as ei⁹ ꝓprietates q̄re sup̄ i lra P. de porco. z in lra A de apro.

De Tauro
Cap. XCVIII

Taurus est bos mascul⁹ nō castrat⁹. vt dt Isi. z est grecū nomē sicut bos Indicꜫ aūt tauris vt dt idez li.xij. est color fulu⁹ z velox p̄nicitas pilis in ɔtrariū v̄sis. Caput circūflectit flexibilitate q̄ vult Tergi duricia oē telū respuūt imiti feritate q̄ ab arbore fic⁹ alligati oēm amittūt ferita tē z subito māsuescūt. vt dt Isi.li.xvij. Que re sup̄ de ficu in lra F. Est anial supbū z cer uicosū. cui⁹ maxima fortitudo est in collo z in cornib⁹ ac ceruice. Vñ Pli.li.viij.c.xlv. Generositas tauri ptz in aspectu z in cornu ta fronte. z in aurib⁹ setosis z in cornib⁹ in ꝓ cinctu dimicatione p̄offerētib⁹. cui⁹ tota cō minatio in p̄orib⁹ pedib⁹ stat q̄b⁹ i alto spar git arenā. z ex tali sparsiōe singularit' int' ani malia inardescit. vt dt idē Arist. lib.ij. Tau rus habz epar rotundū sil'e epati hoīs. z pa scit' sol⁹ añ tps coit⁹ z amoris. z tūc vaccis se associat. vt dt idem li.vij. z tūc ɔtra alios fortissime pugnat. Itē i eodē. Tauri impin guant ab herbis z granis ventositatē gene rantib⁹ ab extremitatib⁹ pisaꝝ z fabaꝝ z hu iusmōi. Et si q̄s iciderit paꝝ coriū z cū fistu la sufflādo paꝝ cutē a carne eleuauerit z p⁹ ei dederit ad māducandū ipinguabit z ipin guat cū dulcib⁹ cibis. sic̄ cū ficub⁹ z vuispas sis. Itē li.vij. Tauri faciūt ɔriū eq̄s. qz nisi aq̄ fuerit frigida z pura. n̄ curāt potare eā. I tē idē li.vij. Propt' vxores pugnāt tauri. z q̄ vicit salit sup feminā. z cū debilitat' p multi tudinez coit⁹ venit vict⁹ ɔtra eūq pugt. z q̄ vicit salit sup feminā q̄si gaudēs d triūpho Et tauri vtunt' coitu post āñū: z forte p⁹ o cto menses sic̄ z vacca. Quere infra de vac ca. Tauri āt q̄diu nō sūt castrati. feroces st z supbi. s; ablatꜫ testicul' effēmiati reddunt' z pigri. imbelles penit⁹ z māsueti. crescūt tū corpez ipinguescūt. z aratroꝝ iugo māsue scūt. Quere infra d vitulo castrato. Itē i li. xix. in fine dr. q tauri hūt fortiores neruos z ligamēta. i. lacertos q̄z boues. qz in castra tis oīa corpis mēbra emollescūt. z in corde tauri iuenit' sepe os sic̄ in corde ceruí. Sūt āt q̄dā tauri agrestes. vt dt Pli.li.viij.c.xxij Sūt inq̄t tauri atrocissimi siluestres ceterꜫ maiores z velociores: colore fului. z oculis ceruleis: pilo in ɔriū v̄so. rictū ad aures ex tēdētes. cornua mobilia hūt q̄ altnatim in pugna mouēt. Tergū hūt duꝝ ad modū si licꜫ. ita q vulnerari ñ pt. Hāc ferā oēs venā tur. nec alit' pt capi q̄z i foueis. capti p ferita tē int'eunt. z p̄ idignatiōe moriūt'

De Tragelapho
Caplm. XCIX.

Tragelaph⁹ est dict⁹ hircoceru⁹. a tra gos qd est hirc⁹. z elephos qd est cer uus Et dt Isi.li.xij. tragelaphi a gre cis sūt noiati. q̄ dū sūt eadē spē vt cerui vil losos hūt armos vt hirci. z mētū demissis hirsutū barbis. De his āt dt Aui.li.ij. Que dā agrestia anialia hūt cornua tortuosa. vt hircoceru⁹ q̄ tragelaph⁹ dr. z pedes ei⁹ hūt soleas. z corp⁹ ei⁹ crescit ad q̄ntitatē cerui. z sūt fortes valde: z facies ei⁹ declināt. z cor nua eoꝝ sūt sic̄ hinnuli.

De Talpa
Capitulū. C

Talpa est q̄dā bestiola ad silitudinez muris. d q̄ dt Isi.li.xij. q sit dānata cecitate ꝑpetua i tenebrꜫ. Est em̄ abs q̄z oculis. rostꝝ hz ad modū porci. cū q̄ terrā fodit: z humū egerit. z radices sub terra co medit z corrodit Solē odit z fugit. nec diu pōt viuere sup terrā. Nigrā hz pellē villosā z mollē. crura breuissima z pedes latos z p digitos distictos ad modū man⁹. Arꜫ. āt d talpa dt sic Oē aial generās aial sibi sil'e hz oculos p̄ter talpā q̄ nō hz oclos apparētes S; si q̄s inciderit coriū subtiliter inueniet interi⁹ vestigia latentiū oculoꝝ. Et putaue rūt aliq̄ q illd coriū rūpit' p angustia quan do incipit mori: z tūc incipit aperire oculos in moriēdo q̄s clausos habuit in viuendo. Dicit ad hoc Pli.li.x.ca.xlix. Liq̄di⁹ audi unt talpe obrute terra denso atq̄ surdo ele mēto. z si hoiem audierit loq̄ntē fugit a re motis

De Taro
Caplm. CI.

t Axus est melꝰ animal. scʒ ad quanti
tatē vulpis. cuiꝰ pellis valde est hispi
da ꝛ villosa. ꝛ dicit̄ melota vt dr̄ glo
sa sup illō ꝟbum. Circuīerunt in melotis ꝛc̄.
Heb. xij. De hac bestia. scʒ d̄ taxo siue d̄ me
lo dr̄ Pli. li. viij. c. xxxix. Est ꝛ melis q̄dā so
lertia. qñ em̄ eos canes insequūt̄ anhelitū ꝛ
flatum retinēt. retinēdo cuteʒ extendūt. ꝛ sic
morsus canū et ictꝰ hominū arcēt. Futurā
ꝓuidēt tempestatem. ꝛ iđo sibi faciūt cauer
nas subterraneas diuersos exitus ꝯtinētes
Vñ qñ flat ventꝰ aq̄lonarꝭ obturant cauda
rū villositate introitū aquilonarem. ꝛ aptū
dimittūt tūc australē. ꝛ ecōuerso. In eisdem
aūt latibulis sibi ꝓuident in pastu ꝯtra hye
mē. etsi qñq3 eis defecerit cibꝰ eis ꝓ cibarijs
erit somnus. vt dicit idem. Sunt em̄ de ge
nerib3 animaliū que in hyeme se abscondūt
ꝛ pro magna parte de somno viuūt. vt sup̄
de mure Est quedaʒ species taxi. vt dr̄ phy
siologꝰ. q̄ absolute cibos cōtra hyemē vna
cum femina colligit ꝛ reponit̄ ꝛ veniente al
gore hyemis timēs masculus ne cibi colle-
cti nimis cito deficiāt. feminā ab esu reꝑmit
ꝛ ipaʒ ad saturitatē comedere non ꝑmittit q̄
pacem simulās. ꝛ q̄i taxo masculo cedēs ca
uernam latenter exit ꝛ ꝑ partē oppositam la
tibulū intrās ignorāte masculo fauces apit
diu aggregatos cibos deuorat et consumit
Hec bestia vt dicit idem. vulpē odit. ꝛ cum
eadem dimicare ꝯsueuit. sed vidēs vulpes
qꝫ ꝓpter duriciā ꝛ villosam eiꝰ pellē eū ledere
nō poterit se victam simlans fugam petit.
ꝛ dum taxus predam q̄rit vulpes eiꝰ latibu
lum subintrās. vrina ꝛ alijs immūdicijs ta
xi cubiculū inficere cōsueuit. cuiꝰ fetorē ab-
horrens melus defedatū domiciliū derelin
quit ꝛ aliam mansiunculam necessariam si
bi querit.

De Tigride Caplm. CII

t Igris est bestia ad fugā velocissima
ad modū sagitte. sic. n. ꝑse sagittas vo
cant. vt dicit Isi. li. xij. Est em̄ bestia
varijs masculis disticta. ꝟtute ꝛ velocitate
mirabilis. ex cuiꝰ noīe fluuiꝰ tigris appellat̄
eo qꝫ rapidissimꝰ sit omniū fluuioꝝ. Tigri-
des em̄ magꝭ hircania gignit Hucusq3 Isi.
Dicit̄ aūt hic tigris hꝰ tigridis ꝓ bestia. sed
ꝓ fluuio hic tigris hꝰ tigris. q̄re supra d̄ flu-
minib3. De tigride aūt dicit Pli. Tigrides
aūt hircani vndiq3 ferūt q̄ sunt aīalia tremē
de velocitatis. ꝛ maxime noscit̄ cū capit̄. eiꝰ
em̄ fetus q̄ semꝑ numerosus est ab insidiā-
te venatore rapit̄. ꝛ ī equo velocissimo subi
to deducit̄. at vbi fera spoliatꝭ catulis vacu
um cubile repperit fert̄ preceps odore ferētꝭ
catulos inuestigans. venator āt audiēs fre-
mitū insequētis abijcit vnū catulū quē illa
tollit ꝛ ad suū latibuluʒ morsu ducit. quo re
posito in cubili concito cursu iterū redit. in-
terim raptor cū residuis nauē scandit. ꝛ illa
irritata ꝛ frustrata feritate ꝓ nullo vltra se-
uit vt dr̄ Pli. li. viij. c. xix. Masculꝰ aūt d̄ fe
tu penitꝰ nō curat. vt dicit idē. Qui aūt oēs
catulos deferre cupit. specula magna in iti
nere derelinq̄t. q̄ mater inseq̄ns in via inue
nit ꝛ in eis se intuēs. de sua imagīe filios eē
credit. circa autē suā vmbram illic detenta
ꝛ circa filioꝝ extractionē de vitro occupata
dat raptori spaciū fugiendi. ꝛ sic per vmbrā
decipit̄ ne raptorē ꝓ catuloꝝ liberatōe vlte
rius ꝓsequat̄.

De Tinea Caplm. CIII.

t Inea vt dicit Isid. est vestimentoꝝ
vermis dicta. eo qꝫ teneat ꝛ eo vsq3
vestib3 insideat q̄s corrodit. ꝛ ex ve
stiū corruptiōe gignit̄ qñ scʒ vestꝭ aliq̄3diu
ī aere grosso cōprimit̄ nec vento ꝑfundit̄ ꝛ ī
puro aere libere nullatenus explicat̄ Insen
sibiliter āt panni supficiē ꝯsumit. ꝛ cū sit sen
sibile animal infra panni substātiā se occul
tat qꝫ vix vnq̄3 videri oculis se ꝑmittit. ama
ra ꝛ odorifera tinee fugiūt. ad vestes reipsas
talib3 d̄ facili nō accedūt. ꝛ iđo folia lauri ce
dri ꝛ cypssi ꝛ hmōi posita in cistulis vestes
ibi repositas ꝛ libros corrūpi a tineis nō ꝑ-
mittūt. vt dicit Cōstā. Est etiā q̄dam sca-
bies capitis q̄ ꝓpter suā tenacitatē ꝛ adherē-
tiā tinea est dicta. de q̄ q̄re li. v. vbi agit̄ d̄ ca
pitis infirmitate.

De Teredine Caplm. CIIII.

t Eredonas vocant greci lignoꝝ ver-
mes. eo qꝫ terendo edant. vt di. Isi.
li. xij. Ex humore aūt corrupto in ar
borib3 derelicto sub corticib3 arboꝝ ꝛ in me
dullis generant̄. maxime aūt in arborib3 ge
nerant̄ q̄ndo in importuno tempe arbores
resecant̄ vl̄ plantant̄. vt dicit idem. ꝛ hoc est
ī plenilunio potissime q̄ndo hūiditas q̄ lu-
nari virtute cū corporib3 tūc abūdat nō di-
gerit̄ ꝛ ꝓpter eius supfluitatem nō regitur a
natura. et iđo necesse est vt talis supfluitas
corrūpat̄. ac in vermes ꝛ in putredinem cō
uertat̄. Quere supra de effectu lune lib. vi.

Teredo itaq ligni ꝟmiculus in substantia
est mollissimꝰ.⁊ tñ corrodit ⁊ cōminuit du-
rissima ligna ⁊ subtiliorem puluerez facit q̄
possit lima facere. Quere ītra ꝺ ꝟmiculo.

De Testudine Ca.CV

t Estudio est animal sic dictum eoꝙ te
gmine teste sit optum in camere mo-
dū vt dicit Isiꝺ.li.xij. Et sunt q̄ttuor
genera.s. terrestres. maritime. lutarie.s.ī pa
ludibꝫ viuētes.⁊ fluuiales. Et tradunt aliq̄
qꝺ tñ incredibile est tardiꝰ ire nauigiū testu
dinis pedem dextrū deferēs. vt dicit Isi.li.
xij. De testudine autem quere sup̄ in lr̄a L
de limace

De Tortuca Ca.CVI

t Ortuca inter testudines cōputat᷑.eo
ꝙ inter testas durissimas claudit᷑.int᷑
quas se recolligit qñ ab aliquo mole
stat᷑. Est aūt eius duplex spēs.scʒ fluuialis ⁊
terrestris. Fluuialis aūt tortuca mortifera ē
⁊ venenosa. Terrestris ꝟo que habitat ī do
mibus vel in siluis mūda est et comestibil᷑.
est tamē horibilis in aspectu ⁊ ꝺformis. Po
nit aūt oua vt gallina sed pallidiora ⁊ mi-
nora. Est āt animal q̄drupes habēs pedes
ꝑuos sicut rana.⁊ caput paruū sic̄ serpens.
⁊ testas duras diuersis macul᷑ deformatas.
carnes ꝟo eius q̄ habitant ī nemoribꝫ sunt
medicinales ⁊ virtutis resumptiue. vñ va-
lent ethicis.ptisicis ⁊ ꝯsumptis. De tortu-
ca āt marina ꝺt Arꝭ.li.viij. Tortuca inquit
marina comedit omnia.⁊ eiꝰ orificium ē for
tius omni ore cuiuslibet animal᷑.q̄niā si ac-
ceperit lapidē ī suo ore eū frāgit.⁊ exit ad ri-
pam ⁊ pascit᷑ herbis.⁊ cū reuertit᷑ ītra aquā
ascēdit ⁊ natat.ita ꝙ desiccat᷑ dorsi supꝼicies
a sole q̄niā illi ñ leue ē ꝙ ī aqua ꝓfundatur.
Itē.li.xiij.aīal habēs squamaz plumaz aut
corticē.ñ habet vesicā ꝓpter paucitatē potꝰ.
qꝛ supfluitas potꝰ trāsit ī plumas ⁊ alia p̄-
ter tortucam.q̄niā pulmo tortuce maxime ē
carnosus sanguineꝰ simil᷑ pulmoni vacce.
Et pulmo tortuce siluestris ē maior q̄ ꝺbet
esse.qm̄ corpus eiꝰ continet᷑ in testa spissa.⁊
ꝓpter hoc ñ dissoluit᷑ nisi in carne tm̄.⁊ ꝓpter
hoc fuit in tortuca vesica vt reciperet super-
fluitatē sicut vas.sed valde parua est. Vesi-
ca eīm est in omnibꝫ animalibus habētibus
pulmonem sanguineū.⁊ ideo sola tortuca ī-
ter aīalia hn̄tia duros cortices habet vesi-
cam ⁊ renes.

De Vacca Ca.CVII

v Acca tauri est femīa.dicta quasi boac
ca.vt dicit Isiꝺ.li.vij. Est autē aīal
lasciuū ⁊ luxuriosum.qꝛ vt dic̄ Arist.
li.vj. Vacce post annū mouēt᷑ ad coitū.⁊ for
te post octo mēses.⁊ tp̄s imp̄gnatiōis est ꝑ
nouē menses.⁊ fetus erit in decimo. Et vac
ce coitus assimilant᷑ maribus et efficiunt᷑ sil
uestres.ita ꝙ non possūt eas domare pasto
res.⁊ desideriū vaccaꝝ manifestat᷑ per tumo
rem inguinū ⁊ suos mugitꝰ ꝯtinuos.q̄niaʒ
vacce mugiūt ꝯtra coitū ⁊ saliunt supra tau
ros ⁊ sequunt᷑ ipsos.⁊ cū eis stant. Itē ī eo-
dem dicit in fine. Dicūt homines ꝙ tēpus
impregnatiōis eaꝝ est decez mensiū.⁊ si an̄
hoc tempus pariat. fetus non viuet nec sue
vngule complebunt᷑.⁊ in maiori parte pari-
et vnum ⁊ forte duos. Femine viuunt ī ma
iori ꝑte.xv.ānis.⁊ mares simil᷑r. sed quādo
castrant᷑ efficiūtur fortiores ⁊ viuunt.xx.an
nis ⁊ post partū habʒ lac bonū.ante autē ni
hil habet.⁊ si habuerit paruʒ aut nihil valet
⁊ cum p̄mo coagulat᷑ lac vacce efficit᷑ sic̄ la-
pis.hoc aūt ei accidit cū miscetur aq̄. Vac-
ca vnius anni raro se miscet tauro nisi pꝰ an
num. Et quādo vacce multotiēs imp̄gnāt᷑
⁊ faciunt pl᷑es filios signum est ꝟm ꝙ putāt
homīes ꝙ in hyeme multe pluuie erūt. Itē
grege viuunt ⁊ si a grege recesserint sepe pe-
reunt.qm̄ a bestijs comedunt᷑ Iteʒ oīʒ ani-
malium sunt voces fortiores ⁊ grossiores ī
mascul᷑ exceptis vacc̄ꝭ que voceʒ habēt ma
sculi grossiorem. Itē vt dic̄ idē Vacca cor-
nua habʒ fortiora ⁊ grossiora ⁊ magis nodo
sa q̄ masculus.nō tamen ita magna.sʒ si ca-
lefiant possunt flecti ī omnē parteʒ.et q̄ndo
infirmant᷑ ī pedibus est eis medicina si int᷑
cornua oleo ⁊ pice ⁊ alijs medicaminibꝫ in-
ungunt᷑. Item dicit idē ꝙ vacce diligūt bi-
bere aquam clarā.⁊ turbidam vix aut nūq̄
bibunt.⁊ eis accidit podagra.⁊ ex hac īfirmi
tate moriunt᷑.⁊ signuʒ est qñ summittūt au-
res suas ⁊ nō comedūt vt dicit idē. Vacca
impinguata iugum abijcit.cui cōsueta mi-
nus pasta optime est subiecta.in fimo pro-
p̄o iacēs impinguescit.⁊ q̄nto plus a labo-
re ei parcitur tanto torpet amplius et pigre-
scit.puncta oestro id est musca bouina cau-
dam erigit.⁊ miro modo insaniens per cam
pos licentius circūit ⁊ discurrit.

De Vacca agresti
Cap᷑m. CVIII

v Acca aliqñ est agrestis. de q̄ dt Aui
cen. et etiā Arist. Est inq̄t vacca i ter-
ra parthorꝝ hñs crines in collo sicut
equi. et est corpꝰ eiꝰ ad q̄ntitatē ceruí. vñ a mł
tis eq̄ceruꝰ vocat̃. et tal' vacca carēs cornibꝫ
habitat in montanis. et est siluestris. et habēt
pulcros oc'los et sunt acuti visus. et q̄ñqꝫ ha
bent cornua vacce hmōi. sꝫ sunt pua ad mo
dū hinnuli et sūt curuata versus tergū sicut
cornua capri. et in corde eius inueni̾t os sic̄ i
corde cerui et cameli. et illō os qñ icalescit sā
guis. titillādo mouet cordis neruos et subaꝫ
et est cā excitans anīal ad motū leticie et exul
tatiōis. Vñ ex tali titillatōe quasi subito se
erigit caput mouet. salit velocius et discurrit
Itē dicit Arist. li. viij. Animalia inq̄t q̄ nō
pñt habere iuuamēta a cornibꝫ. habēt iuua
menta alia a natura. sicut dedit velocitateꝫ
ceruis et agrestibꝫ vaccis q̄ cornua habēt in-
curuata. et nō pñt ꝑpter magnitudinē defen-
dere totū corpꝰ. et ꝑpter hoc dedit nat̃a agre-
sti vacce aliō iuuamentū. s. electionē sterco-
ris q̄ exurit canes q̄ ex vicino sibi nimiū ap
propinq̄nt. aliȷ etiā canes q̄ stercora talium
vaccarꝝ inueniunt circa ipōꝝ odorē se occu
pāt quousqꝫ imbelles bestie fugiāt ꝑiculū et
euadūt. De hoc q̄re supra in lr̃a B. de bo-
ue et de bubalo q̄ est bos agrestis

De Vitulo Capl'm. CIX.

v Itulus a virore etatꝭ dictꝰ est. vt dt
Isi. li. xij. Nā statim qñ nasci̾t a ꝓtu-
tepp̄a ad q̄renda matrꝭ vbera erigi̾t
et leuat̃ matrꝭ vberibꝫ stati reficit̃ et lactat̃ ma
terna lingua lingi̾t et ab omni imūdicia ꝯtra
cta ex vtero abstergi̾t et purgat̃. Nasci̾t ei sic̄
et eq̄ i frōte pustula q̄dā nigra quā magi fo
re amoris asserūt incētiuū Hāc pustulā mr̃
statim amputat et detruncat. nec eū admittit
ad vbera nisi p̄dictū virꝰ auferat et p̄scindat.
Idē dicit Aristo. De eq̄ et eius pullo. simili
ter Auicē. q̄re supra in lr̃a E. de eq̄. Vitulꝰ
matrē diligit. et eiꝰ mugitū seq̄t̃ et cognoscit.
Vbera q̄ sugit fronte excutit. et sic vberiorē
lactꝭ effusionē a matre q̄rit. lacte satiatꝰ salit
hilaris et discurrit saliēdo. a matrꝭ aūt vesti-
gijs nō discedit. Sil'r dt Arist. li. viij. q̄ vi-
tuli castrant̃ post vnū annū. et si nō castrēt̃ il-
lo tpe erūt ꝑui. Et ē castratio vitl'oꝝ ſm hūc
modū. ꝓsternunt̃ vitl'i in t̃ra et scidit̃ coriū. et
exp̄munt̃ testic'li et erigūt̃ eoꝝ radices ad su
periꝰ et eoꝝ nerui. et ligat̃ scissura q̄usqꝫ exeat
sāguis extra. et si accidit apostema cremabūt
testiculū abscisum. et ponūt cinerē sup apo-
stema et sic locꝰ sanat̃. Est aūt in mari q̄dam
bestia hñs sil'itudinē vituli ꝓpt̃ qō vitulus
marinꝰ nūcupat̃. hec parit in terra more pe-
cudū. more canū coit. nunq̄ꝫ parit plꝰ q̄ꝫ du-
os. educat māmis fetū. nō añ vndecimū di
em ducit fetꝰ ad mare. sꝫ deiceps assuefacit
eos ad natandū. difficult̃ iterficiunt̃ nisi ca-
pite leso. mugiūt sic̄ vituli. ꝓpt̃ qō vituli nū-
cupant̃ voce et vultu ꝓpl'm salutant cū mari
ma disciplina. Nullū aīal grauiori somno
premit̃. pēnis q̄bꝫ in mari vtunt̃. humi vice
pedū serpūt. pelles hirsutas et crinitas hñt
sic̄ vituli q̄ detracte sensum equoris retinēt.
sempq̄ꝫ maris estu recedēte inhorrescūt De
xtre eiꝰ pennule vim somniferā dicūt inesse.
somnosqꝫ ꝓuocat si supponat̃ capiti. Huc-
usqꝫ Pli. li. viij. ca. xij.

De Vrso Capl'm. CX.

v Rsus est vocatꝰ eo q̄ ore suo format
fetꝰ q̄si orsus. vt dicit Isid. li. xij. Nā
aiūt eos informes generare ptꝰ et car
nem q̄ndam nasci. q̄m mater lambēdo mē-
bra componit. Vñ est illō. Sic format lin
gua fetū queꝫ protulit vrsa et c̄. Sed hoc im
maturitas partꝰ facit. Deniqꝫ tricesimo die
generat. Vñ ꝓuenit vt p̄cipitata fecūditas
iformes ꝑcreet. Vrsoꝝ caput est inualidū
vis maxia in brachijs et in lūbis. Vñ interdū
erecti insistūt. vt dt Isid. lib. xij. in ca. de be-
stijs. vel dr vrsus ab vrgendo. q̄r fortiter vr
get ac stringit quem apprehēdit. De vrsis di
cit Pli. li. viij. ca. xxxvij. Vrsoꝝ inq̄t coitꝰ ē
in initio hyemis nec vulgari q̄drupedū mo
re coeūt. sed ambobꝫ cubantibꝫ et complexis
recedūt deinde ab inuicem. et intrāt specus
sepatim. i q̄bꝫ pariūt. xxx. die. et nō plures q̄ꝫ
q̄nqꝫ. sūt fetꝰ candidi. et informis caro parū
maior q̄ꝫ sint mures sine oc'lis et sine pilo. vn
gue tñ ꝓminent. hūc lambedo paulatim fi
gurāt. nec vident homines q̄cq̄ꝫ rariꝰ q̄ꝫ vr-
sos coeūtes vl' pariētes. idō mares q̄drage
nis diebꝫ latent. femīe q̄ternis mensibꝫ. lati
bula sua edificāt cū ramis et frondibꝫ. et sūt
penetrabilia imbribꝫ molliqꝫ fronde conte-
cta. primis bis diebꝫ bis septenis taꝫ graui
somno opprimunt̃. vt nec vulneribꝫ valeāt
excitari. tūc pinguescunt miro modo Et sūt
eiꝰ adipes apte cōtra ꝓfluuiū capilloꝝ. post
hos dies resident ac prioꝝ pedum suctu vi
uunt. fetꝰ frigentes opprimendo ad pectꝰ fo-
uent. et cubāt sup eos sicut volucres. Mirū

aūt est dictu qꝺ credit Theophrastus.s. vꝛ
soꝝ carnes tūc tꝑis coctas crescere si seruē-
tur.nec inueniť tunc aliqꝺ cibi in aluo vesti
giū nisi modicum de humore Circa coꝛ aūt
habet tūc sanguinis ꝑuas guttas ⁊ nihil oī
no in reliquo coꝛpoꝛe īueniri pōt.in vere ꝓ-
cedūt.⁊ tūc masculi sūt pigues. Cuꝰ rei cā
est occulta.ꝑcipue cuꝫ tūc tꝑis nec cibo nec
somno sūt sagiati. ꝑterqꝫ dieb⁹ bis septenis
Exeūtes aūt specū q̄ndam herbam querūt
quā comedūt vt laxent ventrē quē hn̄t tūc
ꝯstrictum. Oculi eoꝝ tūc sunt hebetati.⁊ iō
tūc maxime expetūt fauos apū vt os vulne
ratū puncturis apū sanguinādo releuet gra
uedinē ⁊ doloꝛem oculoꝝ. Caput habet de
bile qꝺ est foꝛtissimū in leone. et iō si vꝛgēte
vi q̄ndoqꝫ ꝺ rupe se precipitēt. collapsi suꝑ
arenam de facili moꝛiunť. Cerebꝝ vt dicūt
habent venenosuꝫ.et iꝺo eoꝝ capita qn̄ oc-
ciduntť in spectaculis ꝯburunť. ne gustātes
aliq̄ꝺ de cerebꝛo in vꝛsinā rabiem ꝯuertanť
Pugnant ꝯtra tauros ⁊ auersi rapiunt oꝛe
ip̄os.pedibusqꝫ oīb⁹ in coꝛnib⁹ suspēsi pō
dere deijciūt ⁊ tūc moꝛdendo eos dilaniant
et occidūt. Nec alicui animaliū inest tāta so
lertia ad maleficia sicut vꝛsis. Hucusqꝫ Pli.
lib.viij.c.xxxvij. De vꝛsis aūt dicit Arist.li.
vj. Ursus inq̄t comedit oīa indifferēter
Comedit eīm fructus qn̄ ascendit arboꝛes ⁊
frangit alucaria ⁊ comedit mel.⁊ infestāt a-
pes ocl'os eiꝰ ⁊ pūgūt linguam.⁊ qn̄qꝫ fugi
unt ip̄m.⁊ comedit cācros ⁊ foꝛmicas ꝓpter
medicinā.⁊ comedit carnes ꝓpter eiꝰ magnā
foꝛtitudinē. Et pugnat cū ceruis ⁊ poꝛcꝫ a-
grestib⁹ ⁊ cum canibus ⁊ cum tauris.⁊ ꝓster
nit eos.⁊ vadit erectus ꝯtra eos ⁊ tenet ma
nib⁹ coꝛnua ⁊ sepe vincit eum. Est aūt aīal
impatiens ⁊ iracundū volēs se vindicare de
singulis que tangūt euꝫ.⁊ iꝺo si aliquē ꝑcu-
tientē se inuaserit si alius eū tetigerit dimit-
tit ꝑmum ⁊ statim inuadit scꝺm.⁊ si tertius
statim eum leserit dimittit ꝑmū ⁊ secundum
⁊ moꝫ contra tertiū insurgit Et qn̄ capiť pel
uis ardētꝫ aspectu excecať.catenis colligať
ludere cōpelliť ⁊ ꝑverbera domesticať. Ani
mal etiaꝫ est instabile ⁊ multū inquietū.vn̄
tota die circuit circa stipitem ad quē vinculꝰ
alligať.pedes suos sugit ⁊ lābit.⁊ in coꝝ suc
co delectať.miro mō scit scandere suꝑ arbo-
res vsqꝫ ad altissimas ip̄aꝝ arboꝝ summi
tates. Solēt āt mellificare apes i arboꝛib⁹
ꝯcauis quaꝝ fauos depꝛehendens vꝛsus ꝑ
odoꝛem ascēdit vsqꝫ ad locū mellis.⁊ faciēs
vnguib⁹ in arboꝛe apturā extrahit mel ⁊ co
medit.ex cōsuetudine freq̄nter qn̄ esurit ad
locū redit.qꝺ attēdens venatoꝛ circa arbo-
ris pedem sudes ⁊ palos acutissimos vndi
qꝫ circūfigit. Ante apturā ꝓo malleū valde
ponderosum cū reste suspendit. Veniēs ita
qꝫ vꝛsus esuriēs ⁊ mel extrahere cupiēs per
malleū impediť.qꝺ videns q̄si pede malle-
um a se ꝓijcit.sed rediēs malleus ip̄ꝫ ad au
res tangit.suꝑ q̄ indignatus foꝛtiꝰ a se mal-
leū reijcit q̄ impetuosius rediēs acrius ip̄m
ferit.⁊ tādiu ꝯtra trūcum siue malleū sic cō-
tendit q̄usqꝫ ex freq̄nti ictu caput qꝺ habet
debile deficit.⁊ cadēs inferius super palos
ꝓpꝛia stulticia se occidit. Istū modū venādi
vꝛsos narrat theophꝛastꝰ ⁊ istū eūdē modū
a venatoꝛib⁹ vꝛsoꝝ in germanicis ꝑtib⁹ in-
tellexit.

De Ursa Caplm.CXI

Ursa aūt bestia est seuissima.⁊ maxie
qn̄ catuli sui rapiūť. nā illi cura est ꝺ
salute filioꝝ.iꝺo eos diligētius lam
bit.lactat ⁊ nutrit.⁊ circa illos defendēdos
sepe potenť ꝑ virib⁹ se oppōit.īp̄gnata a ma
sculo se diuidit.⁊ vsqꝫ ad filioꝝ infoꝛmatōꝫ
vlteriꝰ nō accedit.vt dicit idē. In tꝑe luxu-
rie se abscōdit ⁊ videri amoꝛis tꝑe erubescit
Masculi etiā eis tūc tꝑis parcūt ⁊ volupta
tis grā eas infra partꝰ tꝑa nō accedūt. vt di-
cit Arist. Pli.⁊ Auicē. Item Plini.li.x.ca.
lxxiij. Ursi inq̄t nō lambūt potum vt bestie
habētes serratos dētes.nec soꝛbēt vt habē-
tes ꝯtinuos sic oues ⁊ hoīes. sꝫ aquā moꝛ-
su voꝛant.

De Vulpe Ca.CXII.

Vulpes est dicta q̄si volupes. est eīm
volubilis pedib⁹ ⁊ nunq̄ꝫ rectꝫ itine-
rib⁹.sed toꝛtuosis anfractib⁹ incedit
fraudulēter anīal insidijs decipiēs. Nā dū
nō habuerit escā moꝛtuā se fingit. sicqꝫ aues
descēdentes q̄si ad cadauer rapit ⁊ deuoꝛat
⁊ transglutit. vt dicit Isi.li.xij. Vulpes sꝑ
claudicat Nā crura eiꝰ dextra bꝛeuioꝛa sunt
q̄ꝫ sinistra. Pellem habet mltū villosam cal
lidā ⁊ pilosam caudā magnā.quā dū canis
rapꝑe putat dētes ⁊ os pilis replet ⁊ obturat
Contra taxū ꝑ māsionib⁹ pugnat ⁊ ip̄iꝰ fo-
ueam vꝛina ⁊ stercoꝛe polluit ⁊ defedat.⁊ sic
de ip̄o nō violētia sed dolo ⁊ fraudulētia tri
umphat. Foueas ⁊ loca subťranea īhabitat
⁊ freq̄ntat. aīalia domestica plꝰ q̄ꝫ siluestria

rapit ⁊ deuorat. Et vt dicit Arist.li.viij. cer
uus est amicus vulpis. ⁊ ꝓpter hoc pugnat
ꝯtra melū id est contra taxū ⁊ ipʒ iuuat. Na
turale est odiū iter vulpeculā ⁊ melū siue ta
xum quem sepe fugat vulpes. dolo potiꝰ q̄
ꝟtute. Est aūt animal vorax ⁊ gulosuʒ. et iō
generat filios cecos sicut leo ⁊ lupus. vt dī
Aristo.li.xvj. Nam vt dicit Soli. In oībꝫ
facientibꝫ filios incōpletos causa est gulosi
tas. qꝛ si expectaret natura vsq̄ ad ꝯplemē
tū fugendo interficerent matrē. ⁊ iō natu-
ra facit fetꝰ nasci añ cōpletionē ne nimis ex
pectādo plenā formatōem auiditate nimia
nutrimēti interimerent matres suas. vt dī
idem. Animal siq̄dem est fetidū corruptū ⁊
loca reddit sterilia ⁊ corrupta vbi morari cō
tinue ꝯsueuit. ventrē ⁊ guttur habet album
⁊ delicatū ⁊ caudā ⁊ tergū habet rufum. an-
helitū habet fetidū. ⁊ morsuʒ aliq̄ntuluʒ ve-
nenosum. vt dī Pli. Qñ eam insequunꝝ ca
nes caudam iter crura recolligit. ⁊ qñ videt
se nō posse euadere in cauda villosa vrinā re
colligit. quā sup canes ipāʒ subseq̄ntes ꝓij-
cit ⁊ diffundit. cuiꝰ fetorem abhorrēs canuʒ
mltitudo aliq̄ntulum ei cedunt. Domesticū
⁊ domitū in necessitate se fingit. sed noctu o-
portunitate aliq̄ siluas petit. Et q̄uis mul
tum sit in se versuta ⁊ maliciosa. in multꝭ tñ
est vtilis ꝰm exercitiū medicīe. vt dī Pli.li.
xxviij. Adeps eīn eiꝰ ⁊ medulle mltum di-
cunꝝ valere ꝯtra neruoꝝ ꝯtractionē. San-
guis dꝛ diureticꝰ vñ mltū valere crediꝝ ad la
pidū in vesica ⁊ renibꝫ fractionē. Alias pōit
Pli. ibi de ꝟtute vulpiū magoꝝ opiniones
de q̄bꝫ nō curo facere mentionē. Dicit tñ q̄
siq̄s linguam vulpis habuerit in anulo vel
in armilla talis nō patieꝝ. vt dꝛ ꝰm magos
caliginē oculoꝝ.

De Verme Ca.CXIII

Ermis est aīal qđ de carnibꝫ sepe ⁊
V herbis nasciꝝ. sepe aūt de oleribꝫ ꝓcre
aꝝ. aliqñ ex sola hūoꝝ corruptōe. ali
qñ ex sexuū cōmixtiōe. ⁊ aliq̄ndo ex ouatōe
vt patet in tortucis ⁊ scorpionibꝫ ⁊ lacertis
vt dī Isid.li.xij. Diciꝝ aūt ꝟmis q̄si vertēs
vl q̄si verrēs. quia in multas ꝑtes se vertit.
vel quia verrit. id ē ad ꝑtes oppositas se tra
hit. nō eīn sicut serpentes squamarū nisibꝫ
ꝟmis repit. sed ī diuersas ꝑtes corpusculū
suum trahit. vt dicit Isi. In vere tñ de late
bris vermes exeūt. ⁊ iō forsan ꝟmes a verno
exitu nomē sumūt. vt dī idē. Sūt aūt ver-
miū multe differētie sic̄ dicit idē. Nā q̄dam
sunt aquatici. ⁊ q̄dam terrestres. Et istoꝝ q̄
dam sūt in herbis ⁊ oleribꝫ. vt eruce ⁊ ꝯsimi
les. q̄dam in arboribꝫ vt teredines. ⁊ q̄dā in
vestibꝫ vt tinee. ⁊ q̄dam in carnibꝫ vt mado
nes q̄ ex corrupta humiditate in carnibꝫ pu
tridis generanꝝ. q̄daʒ in aīalibꝫ vt lumbrici
⁊ ascarides in visceribꝫ. sirones in manibꝫ
pediculi ⁊ lendes in capitibꝫ. q̄ oīes ex hu
moribꝫ corruptis in aīaliū corporibꝫ interi-
us vl exterius generanꝝ. Sunt ⁊ alij ꝟmes
terre longi ⁊ rotundi molles ⁊ lubrici terrei
q̄s in terra venanꝝ talpe ⁊ q̄bꝫ pisces in aq̄s
capiunꝝ quādo hami talibꝫ vermibꝫ inescā
tur. Et dicit Constā. q̄ tales ꝟmes valent
ꝯtra spasmū ⁊ ꝯtractionē neruoꝝ. Valēt eti
am ꝯ morsum serpētis ⁊ ictū scorpionis. Et
inter vermes q̄dam sunt q̄ oīno carēt pedi-
bus vt colubri ⁊ serpētes. et q̄dam sunt qui
multos hñt pedes vt sextupedes. Et q̄daʒ
sunt valde ꝑniciosi ⁊ nature hoīs inimici
vt serpētes ⁊ ceteri venenosi. Et sunt q̄dam
anulosi corꝑis q̄ nō habēt neruos nec ossa
nec spinas nec cartilagines. nec sanguinē. ⁊
oīes tales si in oleo tingunꝝ moriūꝝ. ī ace-
to ꝟo reuiuiscunt. vt dicit Aristo. et Pli. Et
sunt q̄dam vermes qui generāt ⁊ generanꝝ
⁊ q̄dam qui generanꝝ ⁊ nō generant vt sala
mandre. ⁊ in talibꝫ nō est sexus. His ⁊ mul
tis alijs modis ꝟmes tam maiores q̄ mi-
nores varianꝝ.

De Vermiculo Ca.CXIIII

Ermiculus est vermis modicꝰ a ver
V me diminutiue dictus. quales solēt
in lignis ⁊ fructibꝫ inueniri. sic̄ Da-
uid.ij. Reg.xxiiij. tenerrimo ligni ꝟmiclo cō
paraꝝ q̄ teredo vl terebucca diciꝝ q̄ cū sit na
tura mollis lignū durissimū ꝑforat. imo ni
hil est durius eo dum tāgit. nihil molliꝰ dū
tangiꝝ. vt dicit glo. ibi. Vermis igiꝝ ꝑcipue
terrestris nasciꝝ ex humo ⁊ folijs ex fructibꝫ
⁊ lignis. finita hyeme ꝓcedit de visceribꝫ ter
re tꝑe verno. salsa cauet ⁊ fugit. ⁊ aromatibꝫ
⁊ amaris ꝯdita nō tangit. vestes lineas nō
rodit sic̄ tinea. laneam vestem destruit ⁊ cō-
sumit. ⁊ maxīe illas vestes laneas cōsumit
vermis quaꝝ carnes tetigit dens lupinus.
Naʒ lana ouis deuorate a lupis tineas ge
nerat ⁊ pediclos. vt di. Ari.li.viij. et Pli.li.
x. Vilis ⁊ mollis ē ꝟmiculꝰ ⁊ rotūdus. sub
tilia ⁊ gracilia sūt eiꝰ extrema ⁊ media gros-
siora. occulte mordet arborē ⁊ ꝯsumit. plus

ore q̄ pedibꝫ se trahit. vilis ē. flexibilis ꝛ ex-
anguis. In oībꝫ vermibꝫ est sensus tactus ꝛ
gustus. vt dicit Pli. li. xj. cap. lxxj. Unde p̄-
cepto sonitu vl strepitu latescūt. iter sapores
discernūt. amara eī ꝛ salsa refugiunt ꝯmes.
ꝛ dulcia appetūt ac sugūt. vñ dentibꝫ aliꝫ p̄-
danť. ꝛ alij vnguibꝫ ꝛ rostris ad necessitatez
rapiūt. alij acumine excauāt. alij sugūt. lam
bunt. sorbēt. vomūt. mandūt. nec minor est
varietas in pedū misterio vt rapiāt. distra-
hant. p̄mant. pendeant. terrā fodere nō ces-
sant. vt dicit Pli. ibidē. s. li. xj. ca. lxxj.

De Uipera Ca. CXV.

V Ipera est genꝰ serpentis venenosi. d̄
qua dicit Isi. li. xij. Uipera est dicta.
eo q̄ vi pariat. Nam cū venter eiꝰ ad
ptū intumuerit. catuli nō expectātes matu-
rā nature solutionē corrosis eiꝰ lateribꝫ. cuz
matris interitu vi erumpūt Dicit aūt q̄ ma
sculꝰ ore inserto in os vipere semē expuat. il-
la aūt ex voluptate libidis in rabiem versa
caput maris p̄scindit. itaq̄ʒ fit q̄ parēs vter
q̄ʒ pereat. masculus dū coit. femīa dū parit
Et vipera fiūt pastilli. q̄ trocisci tyriaci no-
mianť. ex q̄bꝫ fit tyriaca. i. remediū cōtra ve
nenū. De viperis d̄t Pli. li. viij. c. xl. Uipa
sola inter serpētes in terre cauernis se abscō
dit. Alij aūt omēs in cauernis saxoꝝ aut ar
boꝝ se occultāt. famē sustinent diutissime.
in forti hyeme intra t̄re viscera siue fissuras
se recolligit ꝛ p̄us euomito veneno vsq̄ʒ ad
veris tp̄a dormit. Cum āt calore solis pori
terre apiunť. vipa expergefacta egrediť d̄ ca
uernis. Et q̄ꝛ visus eiꝰ ex lōga mora ꝯtraxit
in tenebris caliginē feniculi radicem vl̄ her
bam querit ꝛ eiꝰ succo oc̄los linit hebetatos
ꝛ sic herbe gustu oculos acuit vt visuz recu
peret quem amisit. Est aūt tyrus species vi
pere maxime venenositatis. de quo d̄t Ari-
sto. li. vij. Tyrꝰ ē sicut ꝛ thenethea. i. cocodril
lus. latet ī hyeme. s; post expoliat coriū qd̄
est īter oculos suos. ita q̄ ille qui nō cogno
scit hoc accidens putat q̄ ille cecꝰ sit. deinde
aufert corium capitꝭ totaliter vno die. ꝛ sua
expoliatio ē sicut exitꝰ embryonis. ꝛ sic reno
uať qñ d̄ponit senectutē I: ē in eodē in fine
Inueniť tyrꝰ q̄dam quē serpētes magni fu
giūt q̄ʒuis sit paruus. ꝛ sunt pili supra totū
corpꝰ suū. ꝛ qñ mordet aliq̄d putrescūt oīa
que sunt in circūitu morsus statim. Et inue
niť vnꝰ pūꝰ tyrus in india ꝛ morsus eius ē
ita fortis q̄ nō inueniť cōtra ip̄m medicina

De vipera dicit Ambro. in hexame. omniū
serpentū neq̄ssimū est genus vipere q̄ cū cu
piditatez assumpserit coeūdi murene req̄rit
copulā. pgrediť q̄ʒ ad litꝰ aque vbi credit mu
renulā latitare. sibilo aūt euocat vipa mure
nulam. ꝛ p̄uocat ad amplexū. q̄ vocata sta-
tim adest. vipa aūt vidēs eam ad copulā p̄-
paratā totū venenū suū euomit. ꝛ ad ample
xum murenule tūc accedit. cōpleto ꝯo cōcu
bitu vipera venenuz qd̄ euomuerat haurit
iteꝝ ꝛ resumit. ꝛ sic cū veneno resumpto re-
uertiť ad cauernā. Uipa insup̄ vt d̄t Plini.
li. xxix. c. j. lapidē quendam deglutit. qd̄ p̄ci
pientes scythe viperam caute apiunt ꝛ lapi
dem eximūt. ꝛ eo vtunť ꝯtra venenū. Item
ibidē. quē draco vl̄ aspis vulnerat caput vi
pere appositum vulneri sanat. Et ecōuerso
quē vipa pūgit caro aspidis attrahēdo ve-
nenū vipe sanare cōsueuit.

Incipit liber. XIX. De Coloribus
Doribus et Saporibus.

D Escriptis pro
prietatibꝫ reꝝ spūalium ꝛ cor
poraliū tam simpliciū q̄ʒ cō-
positaꝝ. put ad manꝰ nr̄as p̄
uenire potuerunt. Nunc po-
stremo de q̄busdā accidentibꝫ corp̄alium re
rum substantias cōcomitātibꝫ coop̄ante di
uina gratia est hic attendendū. Primo d̄ co
lore. Scd̄o de odore. Tertio de sapore. Ul
timo de liquore. Color est dictꝰ vt d̄t Isi.
li. xviij. eo q̄ colore ignis vl̄ claritate solis ē
p̄fectꝰ. Uel color a colēdo est dictꝰ. eo q̄ co-
lanť colores ad hoc vt sūme subtilitatis sint
ꝛ intime puritatis. Colores aūt quomō na
scunť aut fiunt. de his quere infra in fine de
coloribꝫ. Est aūt color s̄m Arist. in li. meth.
extremitas p̄spicui ī corp̄e termīato. Rei eī
corp̄alis visibilis sup̄ficies ꝛ terminus colo
rū differētias quas recipit ex natura mixti-
onis elemētoꝝ ꝛ dominio in corp̄e composi
to d̄t. q̄ꝛ mixtio p̄spicuo ꝛ diaphano p̄ actu-
alem vnionē lucis radiantis sup̄ ip̄am t̄mi
nabilem ꝛ p̄spicui corp̄is sup̄ficiē visui rep̄-
sentat. Et p̄pter hoc dicit Arist. in secūdo. li.
d̄ aīa. q̄ color ē motiuꝰ visus s̄m actū lucidi
Nā lux ē actus ꝛ p̄fectio lucidi seu p̄spicui.
Naturā eī coloris in corp̄e mixto ex alicuꝰ
elem̄ti dñio essentialr̄ exñtis p̄ducit lux ad
actū imutatōis visus. Quāuis eī color na-

turaliter ⁊ essentialiť sit ĩ mixto.nõ tñ hꝫ po
tẽtiã manifestãdi se nisi ꝑ lucẽ suꝑ ipiꝰ suꝑ-
ficiẽ actualr̃ radiantẽ. Vñ color ad sui ma
nifestationẽ sꝑ indiget luce.sꝫ nõ ecõuerso.
qꝛ lux ad sui manifestationẽ nõ ĩdiget colo
re:sic̃ color indiget luce.actualr̃ exñte.vt lu
ce mediãte colorꝫ q̃litas visus organo impͥ
maẗ.Et iõ posuerũt aliq̃ ꝙ rõ visibil radica
liť ⁊ formalr̃ ẽ ĩ luce.qꝛ ipa sublata rei colo
rate q̃litas visui nõ apparet.Hꝫ ãt color a-
ctualẽ eẽntiã in tenebrꝫ.vt ðt cõmẽẗ.in.ij.ð
aĩa de ĩmutatiõe visus ⁊ coloris Nõ eĩ cre
at lux colorẽ cũ ĩ sua actualitate ex dñio ele
mẽti sit in mixto.sed lux extrĩseca diffusa su
per colorẽ ⁊ suꝑ mediũ dispõit ipm mediũ
dãdo ei formã ꝑ quã possit recipe spẽm co-
loris.⁊ iõ ꝑ lucẽ fit dispositiue ĩmutatio in
medio ꝑ qð deferẗ colorꝫ differentia ad or-
ganũ visus.vbi fit iudiciũ de colore.⁊ iõ in
tenebris remanẽt colores ĩ sue eẽntie actu-
alitate.sic̃ expsse ðt Cõmẽ.suꝑ id ꝑspectiue
li.j.c.vl.ꝙ lux nõ exigiẗ ad visionẽ coloꝝ ni
si ĩ altera duaꝝ cãꝝ Aut qꝛ sine luce nõ extẽ
dunẗ forme coloꝝ in aere. Aut qꝛ si tũc extẽ
dunẗ nõ opanẗ ĩ visũ nisi ꝑ lucẽ. Vñ ad exñ
tiã colorꝫ lux nõ exigiẗ.sꝫ tm̃ ad eiꝰ mãifesta
tionẽ.Et q̃uis nõ manifesteẗ in tenebrꝫ co-
lor.ꝑpter h̄ nõ erit suꝑfluꝰ vl ociosus cuꝫ sꝑ
ꝑficiat suã naturã ⁊ subam. Et ꝙ nõ videẗ ĩ
tenebrꝫ nõ ẽ ex ðfectu colorꝫ sꝫ potiꝰ ex defe
ctu a ꝑte recipientꝫ.eo ꝙ nõ habeat disposi
tionẽ quã opꝫ ipm hr̃e. Si ḡ alicui dicunt
autores colores nõ esse ĩ actu sine luce intel
ligendũ est de actu manifestãdi q̃ ad visum:
nõ de actu existẽdi Ornat itaq̧ lux extrinse
ca colores ⁊ decorat.⁊ ipos ꝓus exñtes in
esse specifico visui manifestat.nõ tñ ꝓmitꝰ
eos causat.Et h̄ ĩtelligo ð luce infusa extrĩ
secꝰ suꝑ res. Nã ꝟtꝰ lucis celestꝫ ad ĩteriora
rerũ inuisibilr̃ penetrãs coopantibꝫ q̃ttuor
elemẽtoꝝ q̃litatibꝫ colores ꝓcreat atq̧ cau
sat.⁊ sic generatos ⁊ exñtes ĩ eẽ specifico su
ꝑueniẽs lux visibilis clarificat nobilitat ⁊
oculis manifestat.

De materia coloris
Caplm.I.

e St aũt ꝑspicuũ bñ terminatũ mate-
ria coloris.et h̄ est solũ vl maxie hu-
midũ.qm̃ siccũ ⁊ terreũ inq̃ntũ hmõi
nõ est ꝑspicuũ Siccũ ꝟo igneũ nõ descẽdit
de sphera sua.neq̧ h̄ inferiꝰ inueniẗ.qm̃ so-
la forma ignis generaẗ ð potẽtia alicuiꝰ ele
mẽti ex q̃ dꝫ mixtũ ꝯstitui.vtꝫ ex li.ð e gene
ratione Illud ḡ ꝑspicuũ hꝫ tres differẽtias
materiales.qꝛ aut ẽ matia subtil.aut ẽ gro
sa aut mediocrꝫ. Si mediocris.tũc ẽ humi
dũ aq̃uꝫ:mltũ abũdãs.suꝑ siccũ terreũ ⁊ su-
per humidũ aereũ deficiẽs ab hũiditate ae
rea Vl erit aereũ mltũ alteratũ ꝑ siccũ terre
um.ita tñ ꝙ excedat grossiciẽ. Si ãt subti-
le sic ẽ humidũ alteratũ ad naturã aerꝰ siue
hũidũ alteratũ aereũ. Si ãt ẽ grossũ tũc est
alteratũ ad grossiciez ⁊ siccitatẽ terre.ita ꝙ
excedit mediocritatẽ.

De materia coloris nigri
Caplm.II

m Ateria ḡ colorꝫ ꝑspicui.aut erit sic-
ca ꝑ dñium.vl hũida ꝑ dominiũ.vel
mediocriter sicca ⁊ hũida. Si ꝟo do
mineẗ siccitas ĩ materia.tũc si ẽ actio calidi
ꝑ dñiũ generabiẗ albedo.qꝛ calidũ rarefac̃
⁊ disgregat ꝑtes materie ⁊ subtiliat ac gene
rat claritatẽ ⁊ ꝑspicuũ.Et ꝓm h̄ ðt Arist.li.
de aĩalibꝫ.xix.ꝙ generaẗ albedo ex paucita-
te hũorꝫ ĩ materia sicca ꝑ dñiuꝫ calidi agẽtꝫ
⁊ subtiliãtis.sicut pꝫ in calce ⁊ ossibꝫ cõbu-
stis ⁊ alijs ꝯsilibꝫ. Si ꝟo agat in matia do
minãs frigiditas tunc generaẗ nigredo qm̃
ꝯstringit ꝑtes matie sicce ⁊ ꝯgregat ac oppi
lat subam rei ⁊ ꝯdẽsat ac obscurat. Obscu-
ritas ãt est ꝓuatio nõ solũ lucꝫ veꝝetiã colõ
ris:queadmodũ claritas ẽ differẽtia colo-
ris sicut lucꝫ.qm̃ est ꝯditio visibil simplr̃.⁊
tũc magꝫ terminaẗ siccũ qð exigebaẗ ad ge-
neratiõeꝫ albedis.⁊ sic induciẗ color niger.
Si ḡ sit hũida materia tũc a calido dñante
generaẗ nigredo.qꝛ calidũ adducit ꝑtes hu
midas ⁊ ꝯsumit humidũ qð exhalat in fu-
mũ nigꝝ.vtꝫ in lignis viridibꝫ ⁊ hũidis.de
q̃ꝝ extremis exit hũor niger qñ exuruñẗ. Vñ
ðt Arist.lib Methe. Vstibilia sũt q̃ hñt in
poris humorẽ debilẽ q̃ nõ pt resistere calo-
ri ignis.nec tñ statim suffocaẗ.sed potiꝰ alit
ignem. Vñ pꝫ ꝙ humidũ est potissimũ in
qð agit ignis.⁊ illud humidũ est cã nigredi
nis ꝑ caloris actionem.qm̃ calor agẽs ex-
halare facit subtile ⁊ humidũ aq̃sum ⁊ eua-
porare aereũ ⁊ remanet qð ẽ terreũ atꝫ gros
sum.ꝑpter qð oportꝫ necessario vt nigredo
genereẗ. Dicit em̃ Arist.lib. Methoꝝ.iiij.
ꝙ natura terrestris subtilis.⁊ claritas aque
⁊ natura aeris faciunt albedinẽ in argento-
uiuo.Et ideo opposita istorum inducũt ni-
gredinem in sicco derelicto ex actiõe calidi

in humido. Et sic dt Aristo. li. xix. ꝙ nigre-
do generaꝭ in oculo ꝓpꝭ multitudinē humi
di. nā calor naturalꝭ agēs in humidū ꝭminā
do ꝛ digerēdo ꝛ exiccādo in fine nigredinez
derelinquit.

De generatiōe coloris albi
Caplm. III.

s Ii ꝟo sit materia humida ꝛ in illo vin
cat dominās frigiditas tunc albedo
generaꝭ vt apparet in niue pruina ꝛ in
canicie ꝛ ī humoribꝫ fleumaticꝭ. Quāuis eī
frigꝰ aggreget humidū. nō tū sicut siccum.
Humidū eī cū sit ꝑspicuū magꝭ est aptū na-
tū ad nobile esse colorꝭ. Proptea hūidū cō
ꝑssum paraꝭ ad sparsionē ꝛ ꝑtiū sepationez.
Sic aūt nō est de sicco ꝓpꝭ qd magis paraꝭ
q̄zuis ꝑ cōpressionē ad receptionē claritatꝭ
ꝛ aptionē q̄z siccū. ꝛ iō pōt meliꝰ frigidū ge-
nerare albū in humido q̄z in sicco. Et sic in
telligēdū est qd dt Arist. li. xix. ꝙ albedo ge
neraꝭ ex aere vaporoso. i. declināte ad humi
ditatē aq̄am. ꝛ hoc ꝓpter frigidi actionē. Qd
ꝟo dt cōment. ꝙ albedo generaꝭ ex igne cla
ro admixto cū elemēto valde diaphono. in
telligendū est de claritate q̄ ꝑ trāssumptiōz
albedo sepiꝰ ab Arist. nūcupaꝭ. ſm ꝙ albe-
do diciꝭ generari in nubibꝫ ex refulgētia ra
dioꝝ in eis si tenues fuerint atq̄z rare Et sic
etiā flāma aliq̄n apparet alba q̄n materia ae
ris est subtilꝭ in q̄ radiat vapor ignis. ꝛ talꝭ al
bedo nō est ꝓpria sed potiꝰ trāssūptiua Pos
semꝰ tū extēdere ꝟbū cōmētꝭ. ꝙ dt h̄ de igne
rōne ꝑspicui qd est materia ꝓpria albedinis
nō rōne sue actiōis. Un̄ hoc qd dt nō debz
intelligi d igne qui debet esse materia colo
ris: ꝛ nō de efficiēte extra. Et ſm h̄ intelligi
tur materialiter. non effectiue: neq̄z forma-
liter

De gradibꝫ inter albedinē ꝛ nigredinē
Caplm. IIII.

s Unt aūt inter albedinē ꝛ nigredinez
multi gradꝰ intermedij ſm intēsiōez
dominij tā q̄litatū actiuarū q̄z passi-
uaꝝ ſm esse debiliꝰ ꝛ fortiꝰ multiplꝭr ꝛ ſm mlꝭ
tos gradꝰ. Quoniā q̄nto plꝰ dominaꝭ sicci
tas tāto cum maiori difficultate subtiliaꝭ ꝛ
rarificaꝭ ꝛ elucidaꝭ. ꝛ sic difficiliꝰ fit ꝑspicuū
ꝛ ꝑ ꝯn̄s albedo. eo ꝙ siccū est densum ac so
lidū inq̄ntum hmōi ꝛ obscuꝝ. Quāto vero
dominiū sicci fuerit minꝰ ꝛ calidi maiꝰ fue-
rit dominiū. tāto melius ꝛ citius poterit al
bedo inde generari. Similiꝭ q̄nto siccitas
fuerit maior ꝛ frigiditas intensior. tāto ma-
gis generabitur nigredo ex partiū ꝯpactiōe
ꝛ extensiōe obscuritatꝭ ꝛ ꝑuatiōe claritatis.
ꝛ supfluitate terminatiōis ꝑspicui. Simili
ter est de humido. quāto eīm maiꝰ fuerit do
miniū hūidi ꝓportionabilis cōbustioni. dū-
modo sit dominiū calidi. tāto maior erit fu-
mus ꝛ caligo ꝛ denigratio. q̄zto ꝟo dominiū
humidi sit maius dūmodo sit dominiū fri-
gidi ꝓportionabiliter crescens erit silꝭr inten-
sio albedinis. Si ꝟo fuerit dominiū humi
di magnū. ꝛ parum d dominio calidi. remit
teꝭ nigredo. Similiter si sit dominiū humi
di magnum ꝛ dominiū calidi paruū ꝛ frigi
di paruum. remitteꝭ albedo. si ꝟo fuerit do
miniū hūidi aliq̄ntuluz. dominiū ꝟo calidi
magis nigredo magna poterit generari. q̄n
q̄z tamē calidū generat albedinē ī humido.
vt ptz in albedine oui cocti. ꝛ q̄n̄q̄z ignis in
lignis viridibꝫ ꝛ hūidis relinquit cineres al
bos post finalez terminū sue actionis. ſz tū
non est vera illa albedo q̄m sꝑ apparet in eo
vestigiū ꝑspicui male terminati ad moduz
supficiei crystalli clari. Et hoc apparet si sci-
daꝭ. licz nō ꝓtēdaꝭ hec ꝑspicuitas per medi
um corporis ꝑspicuitate simplꝭr actualiꝭr cō
pleta. Un̄ ptz ꝙ nō est vera albedo. Un̄ il-
la albedo derelinquiꝭ ibi ꝓpter debilitatem
caloris agētis. ita ꝙ vincit frigiditas intrin
seca et innata. Est aūt albumen coctū albū
qꝛ nō tangiꝭ ad ignē ꝓpter testam. ꝙ si imme-
diate tāgeret. vtiq̄z in ipo nigredinē genera-
ret. Agēs insup calidū in humidū ꝑmo ge
nerat nigredinē ꝛ fumū et vincēs hūiditas
inducit siccitatē in materia in quā agit. et sic
in illa inducta siccitate facit nouā trāsmuta
tionē et generat nouū colorē in subtiliatiōe
sicci. Et lz calidū aggreget homogenea ꝓpꝭ
qd ꝯdensat ꝛ obscurat. tū siccū habet aliq̄d
sibi annexū de humido ratōe cuius pōt dis
gregare. Et licet in ꝑncipio congreget ratōe
dominij. tū post aggregationē ipm aggre-
gatū subtiliat. qꝛ eiꝰ opatio specialis est sub-
tiliare materiā in quā agit dūmodo sit sicca
Qd dico ꝓpter hoc ꝙ aliq̄n agit in humidū
ꝛ exhalat illud. frigidū ꝟo nō ordinaꝭ ad ra
refaciendū. sed stat in ipo actu ꝯdēsandi tā-
q̄z in actu ꝑncipali. qꝛ aggregat tā homoge
nea q̄z eterogenea.

De Actione calidi et frigidi. Ca. V

s Ii ꝟo sit actio cali
di et frigidi mediocriter concurrens

in materia ſicca tũc generabiť coloꝛ mediꝰ
neceſſario.qꝛ calidũ ſubtiliabit ĩ generatio-
nẽ albedĩs. Frigidũ ꝟo ecõtrario aggrega-
bit eã in generationẽ nigredĩs. Cum ergo ĩ
ꝗlibet puncto ſimul agãt equaliter opoꝛtet
ꝙ inducãt in ꝗlibet puncto ſimul albedĩneꝫ
⁊ nigredinẽ.qꝛ opoꝛtet ꝙ fiat coloꝛ cõpoſi-
tus ex eis. Et iſte plus debet habere de ni-
gredine.qꝛ ſiccũ minꝰ ſe hꝫ ad albũ ꝗ̃ ad ni-
grũ ꝓpter ꝓuationẽ ꝑſpicui ⁊ obſcuritatẽ in
natã. Et plꝰ ſe habꝫ ad aggregationẽ ⁊ inna
te aggregationis ꝯſeruationẽ ꝗ̃ ad ſubtili-
ationẽ ⁊ rarefactionẽ. Si ꝟo ꝯcurrãt medi
ocriť in materia humida ꝑ dominiuꝫ: ſimľr
generabiť coloꝛ mediꝰ ꝗ habebit plꝰ de al-
bo ꝗ̃ de nigro.q̃m humidũ ꝑ dominiũ rati
one ꝑſpicui puri magis ſe habet ad albũ ꝗ̃
ad nigꝝ. Et reſpectu agẽtis frigidi facilius
ſe habꝫ ꝗ̃ reſpectu calidi.ꝗniã calidũ agit ĩ
humidũ exhalando ⁊ ꝯſumẽdo.frigidũ ꝟo
ſolũmodo ꝯſeruãdo illud in ſuĩ natura per
viã ꝯſolidatõis ⁊ cõpactõis. Si ꝟo ſit ma
teria mediocrꝫ.tũc erit ſꝑ coloꝛ mediꝰ. Si
ꝟo ſit in tali materia actio calidi ꝑ domini-
um.tũc qꝛ põt faciliꝰ humidũ trãſmutari in
nigredinẽ ꝗ̃ ſiccũ ĩ albedinẽ.generabiť co
loꝛ plꝰ hñs de nigredine.ſicut ptꝫ qñ humi
dũ ⁊ ſiccũ diuiduntur ad ĩuicẽ.citiꝰ generat ca
loꝛ caloꝛẽ nigrũ in humidis ⁊ in viridibꝰ li-
gnis ꝗ̃ in lapidibꝰ cõbuſtꝫ in ꝗbꝰ calx gene-
rať ⁊ conſimilia. Si ꝟo fiat actio frigidi ꝑ
dominiũ ĩ materia mediocri opoꝛtet colo-
rẽ eẽ mediũ cõpoſitũ magꝫ ex albedine.q̃m
hũidũ magis ſe habet ad albedinẽ ꝗ̃ ſiccũ
ad nigredinẽ ſiue aliquẽ coloꝛem.eo ꝙ ĩ hu
mido eſt materia ꝑſpicui que eſt ꝓpria ma-
teria coloꝛꝫ. In ſicco ãt ñ inꝗntũ hmõi Re-
ſpectu ꝟo agentis ſaltẽ vno mõ eſt humidũ
obedientiꝰ ſibi ꝗ̃ poſſibile eſt ꝓpter ꝓuatio
nem ſoliditatis ⁊ duriciei cuiuſdaꝫ naturaľ
ꝗ eſt in ſicco. Licet eñ ſiccũ de ſe ſit natum
ꝯgregari.non tñ eſt ita bñ ꝯgregabile ſicut
humidũ.vt ptꝫ in lapide ꝗ licꝫ ſuba ſit cõpa
cta nõ tñ facile recipit maioꝛẽ ꝯpreſſionẽ a
cã agẽte. Videmꝰ eñ in multꝫ ꝙ frigidũ de
facile ꝓducit albedinẽ.vt in niue qꝺ nõ tñ
apparet exemplariť qñ agit in materia ſicca
Si ꝟo ꝯcurrãt mediocriť in materia medi
ocri fiet mediũ neceſſario qꝺ erit eq̃ diſtãs
ab extremis. Si ei qñ eſt dominiũ ſolũ ex
parte agẽtꝫ alteriꝰ vel ſoluꝫ a parte materie
accidit coloꝛ cõpoſitus ex altero magꝫ ⁊ ex
altero minꝰ.tũc qñ eq̃nť tã agẽtia ꝗ̃ patien-
tia erit coloꝛ ſe hñs eq̃liter.vt ptꝫ ex p̃dictꝫ.
Et ita erũt due extremitates ⁊ ꝗnqꝫ mediꝫ.
Nec videť ꝙ pluribꝰ modis poterũt mediꝫ
eſſe diſtincti ſꝫm ſpẽm ſicut ꝺclaratũ eſt per
iſtã diuiſionem diuiſam ꝑ oppoſita membra
nec ſupflua nec diminuta. Ariſt.etiã teſtať:
ꝙ tñ ſũt ꝗnqꝫ mediꝫ coloꝛes.ꝗꝝ numerꝰ.et
ſufficiẽtia p̃t accipi p̃dicto mõ.⁊ etiã ex cõ-
binatiõe albi ⁊ nigri ad eoꝝ generationẽ.eo
ꝙ nigrũ ⁊ albũ ꝯcurrant eq̃liter ad cõpoſi-
tionẽ coloꝛꝫ mediꝫ.⁊ tũc erit coloꝛ eq̃ diſtãs
inť extremos vt rubedo. Inť albũ ꝟo ⁊ ru-
beũ nõ p̃nt eẽ niſi duo.vnꝰ magꝫ appropin-
ꝗbit albo ⁊ aliꝰ rubeo. Inter rubeum ꝟo ⁊
nigrũ erũt ſiľr duo. Unꝰ magꝫ ꝯueniẽs cuꝫ
rubeo.⁊ aliꝰ magꝫ cuꝫ nigro.ita pľes nõ p̃nt
eſſe inťmediꝫ.qꝛ inť albũ ⁊ rubeũ nõ p̃t eſſe
aliqꝺ eq̃ diſtãs ſimpľr.q̃m eq̃ diſtãtia ſim-
pľr,hꝫ reſpectũ ad extremos.ſed talis ſi po
nereť hẽret tres q̃rtas albedinis ⁊ vnã nigre
dinis.ꝗniam medietas rubedinis ex vna ẽ
q̃rta albedinis ⁊ vna q̃rta nigredinis.eodẽ
mõ nõ erit eque diſtãs ſimpľr inť nigꝝ ⁊ ru
beũ quare opoꝛtet ꝙ haberet tres q̃rtas ni
gredinis ⁊ vnã albedinis.⁊ ſic eſſet tñ eque
diſtantia ſꝫm quid ⁊ ſꝫm apparẽtiaꝫ ⁊ nõ ſim
pliciter ſꝫm veritatem.

De ſpeciebꝰ coloꝝ ꝗt ſunt
Caplm. VI.

Os aũt coloꝛes ꝗnqꝫ inťmedios no
b minat Ariſt. Primũ vocãs glaucũ.
Scꝺm puniceũ.i.citrinum. Tertiũ
rubeum Quartum purpureũ Quintum vi
ridem. Ita ꝙ inter album ⁊ rubeũ erit glau
cus a parte albi.puniceꝰ a parte rubei. Inť
nigrũ aũt ⁊ rubeũ purpureꝰ a ꝑte rubei.⁊ vi
ridis a parte nigri. Hec nomĩa alio nomĩe
vocanť in greco.vt kyanos purpureus.ka
rapos glaucus.ſed de nominibꝰ grecis nõ
eſt vis.ſed nomina latinoꝝ attenduntur. Et
ratio dictoꝝ patere põt. q̃m glaucꝰ magis
hꝫ de albedine ꝗ̃ de nigredine ⁊ rubedĩe.et
talis coloꝛ poniť in folijs cadẽtibꝰ ĩ hyeme
vľ autũno. Puniceꝰ ꝟo ⁊ purpureꝰ circũdãt
rubedinẽ.qꝛ vterqꝫ habꝫ plꝰ de rubedine ꝗ̃
de albedine.ſed puniceꝰ eſt magis remotꝰ a
nigredĩe ꝗ̃ purpurpureꝰ.vt vult Ariſt. ĩ li.
ij.de ſomno ⁊ vigi.vbi loquiť de coꝛruptõe
iſtoꝝ in nigredinem vbi puniceũ ponit per
purpureũ declinare in nigredinẽ.⁊ iꝺ opꝫtet

vt purpureū sit int᷑ rubedinē ⁊ nigredinē et puniceꝰ int᷑ albedinē ⁊ nigredinē. Ex q̄bꝫ oībus seq̄tur ꝙ viridis dꝫ poni cū nigredine Ex q̄ ꝑtꝫ rō ordiatōis ipoꝝ q̄nq3 coloꝝ int᷑mecioꝝ ꝺm Arist.

De opiniōe eoꝝ q̄ ponūt lucē esse de substātia coloris.

Capl'm.VII.

Sunt aūt q̄ ponūt lucē esse ō suba coloris.⁊ illi dicūt ꝙ color est lux icorporata ꝑspicuo. Habet aūt ꝑspicuū differentias istas. Aut em̄ ꝑspicuū est puꝝ sepatū a terrestreitate. aut ipuꝝ cū terrestreitatis admixtiōe. Lux āt ꝯsideraꝛ q̄drifarie. qꝛ aut ē lux clara aut obscura. vl' ē pauca vl' multa Nec dico lucē magnā ꝑ subiectū magnū diffusam. ſꝫ sicut de luce ꝟtuali dꝛ ꝙ in pūcto colligiꝛ lux multa: vt q̄n opponiꝛ speculū ꝯcauū soli. ⁊ lux cadēs sup totā specli supficiē. i cētrū sphere speculi reflectiꝛ. cuiꝰ lucꝫ collectio speculū iflāmat. ⁊ citissime cōbustibile generat. vn̄ cū fungꝰ vl' aliō inflāmabile opponiꝛ subito accendiꝛ ⁊ igniꝛ. Si igꝛ fuerit lux clara ⁊ mlta i puro ꝑspicuo albedo generaꝛ: Naꝫ albedo est color ex luce mlta ⁊ clara i puro generatꝰ. vt ōt Alb. Si ꝟo fuerit lux pauca ⁊ obscura i ꝑspicuo obscuro nigredo necessario generaꝛ. Et iste sermo explanat ꝺmonē Arist. ⁊ Auerrois qui ponūt nigredinē ꝓuatiōeꝫ claritatꝭ ⁊ albedinē habitū siue formā Et ꝺm hūc ꝺmonē ꝑtꝫ ꝙ sūt septē colores ab albedine ꝟsus nigredinē paulatim accedētes. Sil'r septē erunt primi nigredini a nigredine ꝟsus albedinē ꝓcedētes donec fiat occursus alicuꝰ septē coloꝝ q̄bꝫ ab albedine ad nigredinē descendiꝛ. Et hoc ꝑtꝫ. Cū em̄ albedinis essentiam tria ꝯstituūt. s. lucis claritas ⁊ eiꝰ multitudo. ac ꝑspicui puritas duobꝫ amotꝭ pōt eē remissio. Erit igꝛ ꝑ hūc modū triū coloruꝫ generatio. ⁊ q̄libet triū solo remanēte duoꝝ reliquoꝝ erit remissio. ⁊ sic ab albedine erūt septē coloꝝ īmediate ꝑductōes vl' ꝑgressiones. Sil'r a nigredine ꝟsus albedinē septē sūt colores. ⁊ erūt ꝺm istā ꝯsideratiōnē. xvj colores. Duo ꝑncipales. s. albedo ⁊ nigredo. ⁊. xiiij. collaterales. septē hīc ꝑ extēsiōeꝫ albi ad nigꝛꝫ accedētes. ⁊ septē illinc a nigredīe ꝑ ꝛmissiōnē ad albedinē accedētes ī medio in idē ꝯcurrētes. In q̄libꝫ aūt medioꝝū coloꝝ sunt gradus quasi infiniti ꝺm intensionem ⁊ remissionem maiorē vel minoreꝫ ꝓ

vt extrema septendūt Recollige igꝛ breuiꝛ ex ꝑdictꝭ. ꝙ color est ꝑ̄letas siue q̄litas derelicta i supficie corꝑis perspicui ex natura mixtionis elemētariū qualitatū ꝯcurrentiū in mixto. que mediāte luce visui actualiꝛ ꝑ̄sentaꝛ. Nā sine luce media color organū visus actualiter nō immutat. color tn̄ ꝑ se ē visibilis. vt dicit Aristo. ij. de aīa. nō est aūt ex defectu sui. ſꝫ potiꝰ ex defectu ⁊ īpotentia organi. qꝛ color sine actuali lucꝭ ꝑ̄ntia nō videꝛ ⁊ iōo pythagorici vocauerūt colorē epiphanīā scꝫ sup apparitiōnē. eo ꝙ sit extremitas corporis ꝑspicui terminati vel in eius extremitate. ⁊ ibi magꝭ ꝑ̄le ē. eadē tn̄ natura coloris est intꝰ ⁊ extra. vt patꝫ in albugine oui ⁊ in fracturis vitri colorati. vt diciꝛ in li. de sen. ⁊ sen. ca. vij. Sūt tn̄ multa q̄ sūt vniꝰ coloris in extremo extrinseco ⁊ initiali termīo ⁊ alterius intrinsecus in meditullio. vt ꝑtꝫ in piꝑere nigro. ⁊ in pomo granato. mlta eī colorāt rei supficiem que nō penetrāt ad iteriora. vt patꝫ in picturis. pannꝰ etiā rubeus tingit aque extremitatē q̄n ei supponiꝛ Vn̄ patꝫ ꝙ color ꝑspicui extremitas est. vt dꝛ in lib. ō sen. ⁊ sen. ca. vij. Item sicut in corpore ꝑspicuo nō termiato vt aere. ꝑ̄ntia luminis facit actu lucidū. absentia ꝟo tenebrosū. sic in corꝑe termiato ꝑ̄sentia lucis facit coloratū. s. albū. ⁊ eius absentia nigrū ⁊ tenebrosū ita tn̄ ꝙ nō oīno absit lumē. vt dꝛ in li. ō sen. ⁊ sen. Vn̄ verus color est in corꝑe termiato nō ꝑspicuo. in corꝑe ꝟo nō termiato n̄ est verus color sed quasi color. vt dꝛ i eodē li. Itē fit generatio coloꝝ medioꝝ ꝺm suas differētias ꝺm diuersitatē ꝓportionū. etiamsi fuerit in sesquialtera ꝓportione vel ꝺm alias ꝓportiōes. Si aūt ꝺm ꝓportionē ⁊ ꝺm inherentiā ⁊ diaphanū fit iterum ꝓportionalis nihil assumūt. vt patet in consonantijs. vt ibidē ca. viij. Item fit generatio ꝺm ꝓportionē coloꝝ ꝯsonantiū q̄n sunt delectabiles et q̄nto erūt magis proportionabiles tāto sunt delectabiliores. vt dꝛ ibidē. Iteꝫ ꝺm alioꝝ opiniōnē generatio coloꝝ medioꝝ fit ꝑ suppositōꝫ coloꝝ extremoꝝ inuicē. vt māifestioris sugminꝰ manifestū. vt ꝑtꝫ in picturꝭ. sicut sol videꝛ ꝑ se albꝰ. sed ꝑ īterpositionē nubis videꝛ eē alterꝰ coloris. Itē aptiōes oculoꝝ nō fiunt per discursiones radioꝝ ab oculo. ſꝫ potius fiunt per ꝯtinuā multiplicationē coloris in medio vt per subitam eius delationē ad oculū. cū sensus fiat ꝑ cōtactū. vt ibi dꝛ:

Itē colores eq̄ distantes positi a lōge distā-
tib⁹ apparere pñt mediȷ̄ colores cū non sint.
qꝛ nll'a ꝑs rei sub extremo colore videri pōt
vt patet ī pāno diuersi colorꝫ vt ibidē dꝛ ca.
viȷ̄. Itē mediȷ̄ colores generant̄ ꝫ silitudi-
nē generatōis mixtoꝝ cū miscibilib⁹. qꝛ mix-
tionē miscibiliū ꝑ trāsmutationē ī formā ꝑ
mixti sequit̄ mixtio coloꝝ. vt sicut ab extre-
mis corꝑib⁹ generat̄ mediuꝫ. sic ex extremis
colorib⁹ medi⁹ color generat̄. vt ibidē dt ca.
viȷ̄. Itē omnis color generat̄ ꝑ albedinē ⁊
nigredinē q̄ videt̄ poti⁹ ꝓuatio eē albi q̄ꝫ co-
lor vt obscuritas est ꝓuatio lucis. vt dꝛ li. x.
metaph. c. iȷ̄. Itē vnitatē coloris in spē nō
oportet ꝙ sequatur vnitas nat̄e. vt dt Alb.
in differētia. Itē effectus coloris est īmuta-
re visū ꝫm actū lucidi. nā ꝑ lucidū color edu-
cit̄ de potētia ad actū vt actualiter immutet
organū visus vt apprehēdat spēm colorati ⁊
iudicet de re visa. Iteꝫ color medius bn̄ ꝓ-
portionat⁹ delectat visum ⁊ confortat. extre-
mus ꝟo color debilitat visum ⁊ cōtristat. vt
dicit Arist. Nam intensa albedo disgregat
spūm visibilē ⁊ dissoluit oculū. Et oculū la-
chrymare facit. Sed nigredo nimis intēsa
aggregādo spūm ⁊ cōdensando visum reꝑ-
cutit ⁊ obtundit. Vt patꝫ in diu inclusis in
locis tenebrosis. qui subito educti ad luceꝫ
parū aut nihil vidēt. Iteꝫ color rei colorate
naturā ⁊ cōplexionē indicat. Naꝫ albedo ⁊
colores albi in corꝑib⁹ ꝯgelatis nō sunt ni-
si in substantia frigida. ⁊ nigri ecōtrario. qꝛ
frigus albificat substantiā humidā. ⁊ deni-
grat siccā. Calor ꝟo denigrat humidā ⁊ al-
bificat siccā. vt dt Aristo. ⁊ Auic. Et iō albe-
do q̄ est filia frigiditatꝫ indicat dominū fleu-
matis ⁊ frigidi ⁊ humidi humorꝫ. Nigredo
signū ē melācholice dispositōis ⁊ sicci hūo-
ris in corꝑe domināt̄ꝫ. qñqꝫ tn̄ est signū adu-
stionis nimie adurentis hūores ⁊ in melā-
choliā innaturalē cōmutantis. sic post dice-
tur. Itē reꝝ intrinsecas q̄litates color extrī-
secus manifestat. Nā vt dicit Auic. Color
est q̄litas q̄ ꝑficit̄ a luce. Est eñ color lux exi-
stens in potētia in corꝑe tenebroso migrās
in actū ꝑ lucidū supueniēs ab exteriori. Et h̄
ptꝫ sic. q̄dlibet eñ corp⁹ ꝯmixtū hꝫ aliq̄d de
igne in potētia. ⁊ ꝑ ignem hꝫ de lucido. cuꝫ
ipe ignis sit lucid⁹ a natura. sed illud lucidū
velat̄ a ꝑtib⁹ tenebrosis. vñ solū est ī potētia
sicut caliditas sulphuris vel piꝑis. Vñ sic
coꝝ caliditas potētialis nō migrat in actū
nisi ꝑ ꝯsimilem q̄litatē actualē extrinsec⁹ inte-
riori compatā. sic lux potētialis in ꝑmixto
de tenebroso nō migrat in actū nisi ꝑ aduē-
tū luminis exterioris. Color itaqꝫ apparēs
extrinsec⁹ intēsionē vl' remissionē declarat
ignis latitātꝫ potētia ī ꝑmixto. ⁊ ꝫm h̄ d ei⁹
actōe ⁊ ꝟtute iudicat̄. Itē colorꝫ ꝓportiona-
lis varietas ītuentꝫ aspectū ad sui admirati-
onē ⁊ intuitū naturalr̄ excitat. vt dt Pli. li.
viȷ̄. ⁊ Aui. Vñ dt ꝙ q̄libet bestia q̄ntūcūqꝫ
seua varietatē coloris ⁊ pulcritudinē admi-
rat̄ i pāthera Itē cuiuslibꝫ hoīs faciē color
maxie pulcrificat vl' dformat. Nā color or-
dinat⁹ ⁊ suauis cōplexio ē pulcritudīs for-
ma qñ mēbroꝝ dispositiōi debite corrñdet
vt dt Aui. Vñ dt Augu. Pulcritudo ē ele-
gās corꝑis habitudo cū colorꝫ suauitate. ⁊
ecōtrario color ꝯfusus ⁊ incōposit⁹ euidēs
est i corꝑe turpitudo. Itē color passiōes et
accñtia aīe ꝓconizat. subit⁹ eñ pallor ⁊ disco-
loratio index ē timoris. Nā reuocato calo-
re ad interiora corꝑis suꝑficies depauꝑat̄ a
sanguīe. ⁊ sic ꝑ ꝯñs discolorat̄. Sic subit⁹
rubor i facie signū est ꝟecūdie siue iracūdie
⁊ furorꝫ. ⁊ h̄ accidit ꝓpt' calorē petētē exteri-
ora ⁊ cutis suꝑficiē rubificanteꝫ ⁊ defēdere
ab illata iniuria cupientē. Itē color materi-
am suā seu subam ꝯminat ꝑficit ⁊ informat.
qꝛ si color ī subiecto nō eēt q̄lis foret rei sb-
stātia visui nō appareret. Itē color materie
suꝑficiē ornat ⁊ ei⁹ deformitatē palliat ⁊ oc-
cultat. Vñ color cōposit⁹ int' extremos me-
di⁹. in suꝑficie corꝑis ordīate supposit⁹ in-
formitatꝫ accidētalr̄ vl' naturalr̄ in materia
drelicte est opculū. vt dt Aui. Itē color lu-
ci se ꝯformat ⁊ velut filia mr̄i se ei⁹ actui cō-
figurat. vñ cū intēsa luce color acuit̄ ⁊ inten-
dit̄. ⁊ cū remissa remittit̄ ⁊ hebetat̄.

De coloris mutatiōe
Caplm̄. VIII.

f It aūt in corꝑib⁹ coloꝝ mutatio mł-
tiplici de causa. vt patꝫ in fructib⁹ et
graminib⁹ ⁊ in aliȷ̄s terrenascētibus
Nam primo nascunt̄ fructus virides vt pꝫ
in vuis ⁊ in moris. Deinde rubescunt. tan-
dem pallescūt vl' nigrescūt. Et illius colorꝫ
accidit varietas ex varietate caloris natu-
ral' vl' solarꝫ vario mō subam fruct⁹ decoq̄n-
tis ⁊ digerētis. Primo eñ calorꝫ actio est de-
bil' et lēta insufficiens dissoluere ⁊ rarifica-
re ꝑtes terrestres. ⁊ iō in eaꝝ suꝑficie appa-
ret color viridis et indigestus ac terrestris

Sed paulatim vigoraƚ calor naturalꝭ ꝑ ad
miniculũ caloris solaris.z iõ forti⁹ digerit
z ꝓpter ei⁹ intẽsionẽ colorẽ rubeuz in fruct⁹
sup̱ficie derelinq̃t. Et tãdẽ cõpleto fructu z
maturo z humore põtico ac terrestri ꝑfecte
digesto ex adustione color niger in sup̱ficie
generaƚ. Nã calor p̃dominãs sup̱ terrestrei
tatẽ ipam dissoluit z decoq̃t z digerit. z q̃n
tũ necesse est in subaz fruct⁹ accipit ac cõuer
tit. Qđ ṽo reliquũ est: vꝉ ↄsumit. vꝉ a se re
pellẽs ad extremas ꝑtes ducit z trãsmittit.
z talis reiecta fumositas cũ sit terrestris su
ꝑficiem inficit z nigredinis vꝉ glaucitatꝫ ve
stigiuz in fructus generat sup̱ficie z relinq̃t.
sicut diciƚ sup̱ li. vegetabilium in cõmento.
Nã tales colores ex se actionẽ z naturã fri
giditatꝫ p̃tendentes sepe etiã in reb⁹ calidis
simis generanƚ ex eadem causa. s. ex calore
interi⁹ dominãte fumositates terrestres: vꝉ
aq̃as ab extrinseca repellẽte. vt đt Alphre
dus sup̱ lib. Arist. de vege. z plant. In reb⁹
etiã sensibilib⁹ fit coloris mutatio. nũc ĩ cu
te. nũc in oculis: nũc in pilis: nũc in vngue.
Naz color cutis fit duob⁹ modis. vt đr in
Joannicio. Aut fit ab interiorib⁹ aut ab ex
teriorib⁹ Ab intiorib⁹ aliq̃n fit ab hũorib⁹.
aliq̃n ab aĩe passionib⁹. Ab interiorib⁹ ita
qꝫ mutaƚ color in cute. aliq̃n ꝑ humores ca
lidos. aliq̃n ꝑ frigidũ. Nã ↄtingit humores
calidos tam cõpositos q̃ꝫ simplices frigefi
eri. z etiã frigidos vel infrigidatos calefieri
z ꝭm h̄ solet in cute color variari. Nã q̃n fri
gidi humores calefiũt: alb⁹ color mutaƚ ĩ ci
trinitatẽ vꝉ in ruborem. Qñ ṽo calidus fri
gescit: color rube⁹ mutaƚ in albedinẽ vꝉ pal
lorem. z sic de alijs intelligendũ est. Itez ab
interiorib⁹ aĩe passiõib⁹ mutaƚ color Naz
rubicundus fit pallid⁹ ex angustia vel timo
re. q2 in timore cor stringiƚ: z calor ab exte
riorib⁹ ad interiora reuocaƚ. z iõ exteriora
pallescũt. ita silꝛ pallid⁹ fit rube⁹ ex ira. q2 ĩ
ira cor dilataƚ z extendiƚ ad vindicte ap̄peti
tuz. z calor subito impetuose ab interiorib⁹
ad exteriora cõmoueƚ. Vñ z calefit sanguis
intercutane⁹ z exinde rubor subito generaƚ
Ab interiorib⁹ etiã fit color niger ĩ mauris
z albidus in alemanis Nam mauritania ẽ
regio in ethiopia calidissima in qua ꝓpƚ ca
lorẽ ↄtinuũ sanguis aduriƚ intercutane⁹ et
denigraƚ z fit adust⁹. a cui⁹ denigrati sangui
nis diffusione inter cutẽ z carnẽ oĩa mẽ
bra generaliter denigranƚ. Vñ p̄mus ethi
opiaz ĩhabitans denigrat⁹ sic est. sed postea
cooperante calore solis cõtinuitate primi il
lius habitatoris viciuz in posteris ꝓpagauit
q̄ ex nigro patre et ↄsimili matre nigri fetus
generaliter nascerenƚ Sed hoc solũ habet
locũ vbi solꝭ adustio ↄtinue afficit generãtes.
Et ideo in regionib⁹ temꝑatis z ad frigidi
tatem declinantib⁹ ethiopes generant ĩ co
lore filios tẽperatos. vt diĉ Macrob. z etiã
Aristo. z Auicen. Ecõtrario ṽo Scoti z a
lemani frigidas inhabitant regiones. z ið
frigiditate poros exteri⁹ ↄstringẽte calor ad
interiora reuocaƚ. z ideo exterioris ꝑtis cor
porũ sup̱ficies đalbaƚ. Hec oĩa narrat cõ
men. sup̱ Joan. Idem etiaz narrat Aristo.
Item mutaƚ color cutis z maxie hominis
multis alijs đ causis. Qñqꝫ ꝓpƚ cõplexionis
malignitatẽ vt patz in melancholicis ꝓpter
nimiã et sup̱excedentẽ caliditatem vt est vi
dere ĩ cholericꝫ q̃ citrini sunt colorꝫ Propter
solis calorem z aeris siccitatẽ vt patet in iti
nerantib⁹ z nautis. ꝓpter humoꝝ corruptoꝝ
intercutaneorũ expansibilitatẽ vt contingit
in morphea z in lepra. propter op̄pilationez
epatis z fellis distemꝑatã qualitatez vt ac
cidit in ictericia que est coloris naturalis in
sordidũ z viciosum colorem transmutatio.
vt dicit Constan. Propter solutionis cutis
continuitatẽ vt patet post variolas z cicatri
ces varias vel vsturas Consideraƚ etiaz co
lor in pilis z in capillis. Nã ꝭm qualitatez
fumoꝝ a corꝑe resolutoꝝ variaƚ color capil
loꝝ. Nã ex phlegmate fiũt albi. ex sanguine
rufi. ex naƚali melãcholia glauci. ex cholera
adusta. nigri. ex defectu etiam caloris natu
lis fiũt cani. vt patz ĩ senib⁹ Et q̃ndo can⁹ co
lor incipit ĩ radicib⁹ capilloꝝ accidit ex phle
gmate abundante. q̃n ṽo ab extremis ĩcipit
signum est q̄ accidit ex defectu caloris natu
ralis. q̃re supra ĩ tractatu đ capillis

De Colore in oculis Ca. IX

Ttendiƚ postea color in oculis. Naz
a vt diĉ Joannici⁹ Colores oculorum
sunt quattuor. scꝫ niger. subalbid⁹. va
rius z glauc⁹. Diuersitas ãt coloꝝ istoꝝ ac
cidit ex spũs visibilis claritate vꝉ obscurita
te. vꝉ ex crystallini humorꝫ paucitate vꝉ ꝑfũ
ditate vel ex albuginei humorꝫ sup̱fluitate
vꝉ turbatione. vel ex vuee tunice humorꝫ in
digẽtia vel sup̱fluitate. Nã si humor crystal
linus fuerit pauc⁹ in quantitate vel lateat i
trinsecus. z albugine⁹ humor đficiat vel ꝑ

turbet.vl'si abūdet hūor niger tunice vuee
Jstis oībꝫ ꝯcurrētibꝫ vel aliq̄bꝫ ipoꝝ niger
color in oculo generat. Subalbidus ꝟo ex
causis fit cōtrarijs. Glauc⁹ ꝟo ꝛ vari⁹ acci-
dit ex mixtione reꝝ que faciūt albedinē ꝛ ni-
gredinē.ꝛ in glaucitate aliq̄ntulū nigredo ī
varietate albedo aliq̄ntulū plus abundat.
sed de his q̄re sup̄ in tractatu ocl'oꝝ. Color
etiā in vnguibꝫ denotat. Nam eoꝝ color
debꝫ esse subalbidus: specularis et ꝑspicu⁹.
Quādoqꝫ autē mutat iste color in liuidita-
tē vl' aliū emulū colorē.ꝛ tunc diuersas ꝑtē-
dit passiones ,vt patet supra in tractatu de
vnguibus.

De Coloribus in particulari
Capitulū.X.

Unc de coloribꝫ in particl'ari dicē-
n dū est. Et primo de albedīe que vi-
det medioꝝ coloꝝ esse p̄cipuū fūda-
mentū. Est aūt albedo color ex luce clara et
multa ī puro ꝛ ꝑspicuo generat⁹: vt dt Al-
gazel. Vn̄ q̄nto matia ꝑspicui est purior et
lux clarior. tanto albedo erit intēsior et ni-
gro impmixtior. Est aūt causa matial' albe-
dinis ꝑspicuū puꝝ: omi terrestri feculētia ī-
ꝑmixtū.nūc siccū:nūc hūidū. Cā ꝟo effecti-
ua est vl' calidū vl' frigidū. Nā matia si fue-
rit sicca ꝑ dominiū:ꝛ calor agens ī ipaȝ fue-
rit ꝑ dominiū:generabit tūc albedo ꝓpt ra-
refactōeȝ ꝛ subtiliatōeȝ ꝑtiū materie ac cla-
rificatōeȝ vi caloris.vt pȝ in cōbusto osse.
ꝛ in calce. Si ꝟo fuerit matia substātialiter
hūida ꝛ in illa dominās frigiditas :genera-
tū erit albū:vt patet ī niue ꝛ pruina. Gene-
rat aūt albedo ex aere vaporoso declinante
ad hūiditatē aqueā:vt dt Aris.li.xix.de aīa-
libꝫ.ꝛ h̄ ꝑ frigidi actōeȝ. Naȝ frig⁹ albificat
humidā matiā ꝛ denigrat siccā. Calor vero
humidā denigrat ꝛ siccā dealbat. Itē albe-
do generat ex rarefactōe aeris .vt pȝ in spu-
ma.ꝛ idō aque calide generāt pilos albos.
que albedo nō est nisi ex aere vaporabili re-
tento iu mēbris. Etq2 albedo ex aere calido
ꝛ vaporabili fit:ideo aīalia sunt alba sub vē-
tre:vt dt Aris.li.aīaliū.xix. Diffusiuā āt ha-
bet virtutē respectu visus et spūs sensibilis
disgregatiuā.ꝛ ideo si fuerit nimis intensa:
corrūpit visū .ꝛ facit ocl'os lachrymari. sed
est oīm coloꝝ incremētū. In nullo eni meli-
us fundant colores medij q̄ȝ ī albo Et q̄ȝto
albū est intēsius qd substernit. tanto adhe-
ret forti⁹ color q̄ supinducit et linit: siue ru-
bedo fuerit siue nigredo. Ad albedinē vero
ꝑtinent candor:albor:pallor: liuor siue fla-
uor. Flauū eī et liuidū idē sūt sm vnā signi-
ficationē.vt dicit Aris.in c.de sapore. Et dt
q liuidū est flauū.q2 flauū sequit naturam
albi. Multas alias species assignāt medi-
ci circa albū:vt est color aque⁹:lacte⁹:kara-
pos.i.albid⁹ vl' subalbid⁹.pallidus vl' sub-
pallidus. Et variant sm diuersas matias:
tenues vl' grossas in q̄bꝫ radicāt.vt patet in
lib. Jsa.theophili. Cōstā. Egidij de vrinis
Candor ē albedo intēsa multū habēs in se
lucis in forma:et pure ꝑspicuitatis ī matia
Nā fulgor lucidi.i.puri ꝑspicui supꝑficiē in-
formans ꝛ ꝑficiens ꝛ intuētis aspectū sine
organi lesione immutās. ꝛ cū q̄dā suauita-
te ad sui intuitū excitās oculū ꝛ alliciēs:cā-
dor nūcupat. Illd eni candor dr qd primo
potest sine corruptōe sensus ab albedīe per
actū lucidi ab ocl'o compḣēdi. Nā albedo
q̄ ꝯsistit in extremis a sensu nō videt .subt-
fugit eni sensus iudiciū.q2 nulla res sub ex-
tremo colore videri pōt. Sunt eni colores
extremi inuisibiles sm se ꝓpt sui paruitatē:
vt dicit in li.de sensu ꝛ sen.ca.viij. Qd ergo
ꝑmo subiacet sensui de albedine post ei⁹ ex-
tremū candor dicit.

De colore Glauco ꝛ flauo
Capitulum.XI.

Olor flauus q̄ ꝛ glauc⁹ dr generat
c ex albedine min⁹ intēsa accedēte ali-
q̄ntulū ad rubedinē. Et generat sm
Auicēnā in matia tꝑata non simplicit sȝ re-
spectu viridis coloris. Nam vt dicit idem
Uiridis color in plantis mutat ī glaucum
in autūno Qn̄ eī in folijs ē matia hūida ma-
gis q̄ȝ glauci ꝛ grossa paulati ꝑ actōeȝ calidi
cōsumit. nec tn̄ oīno destruit vl' destituit a
calore eleuante materiā:licȝ frig⁹ dominet.
Frigus ꝟo dominās in materia mediocri
generat mediū colorē necessario. Etq2 pōt
melius trāsmutare humiditatē q̄ȝ siccitatē:
ideo generat colorē mediū habentē de albo
magis.cuiusmodi est glaucus. vt dicit cō-
mentator sup li. Aris.de plan.in fine. Ideo
inquit quedā arbores virides ī estate:pal-
lescūt in hyeme vt buxus. Habet eni bux⁹
viscosum humorē. In radice aūt multā ha-
bet liquidā humiditatē.ꝛ ideo nō cadūt fo-
lia.sed adueniēte calore ꝓuocat humor ad
exteriora:qui tact⁹ caliditate fit viridis .sȝ
adueniēte frigiditate reꝑcutit hūor ꝛ abun

dat.siccitas.et fit coloꝛ glaucꝰ.vnde respe
ctu coloꝛis viridis ĩ ꝗ est plus de matia di
cit glaucũ habere materiã temperatã.

De pallido coloꝛe
Capitulũ.XII.

Coloꝛ pallidus ex eisdẽ causis gene
c raꝛ.frigiditas tñ minꝰ est ĩtẽsa.ꝛ plꝰ
accedit albedo ad nigredinẽ ĩ mate
ria grossioꝛi.Est igiꝛ palloꝛ coloꝛ medíꝰ ab
albedine incipiẽs et degenerãs ĩ nigredinẽ
Generaꝛ etiã accidentaliꝛ vt ex timoꝛe.sol-
licitudine nimia.ꝛ laboꝛe.ꝛ ex causis alijs
ꝗbꝫ caloꝛ ad interioꝛa reducitꝛ.ꝛ coꝛpis sup
ficies ꝓpter sanguis depaupatiõnẽ pallescit
et discoloꝛaꝛ.vt est videre in nimis doꝛmi-
entibꝫ et somnicl'osis.et in hoibꝫ amoꝛosis
qui ꝑ amoꝛis magnitudĩe estuãtis dilatati
coꝛdis spũs euapoꝛãt.ꝓpter quoꝝ nutrimẽ
tũ et restauratõem natura caloꝛẽ ab extioꝛi
bus ad interioꝛa reuocat.ꝛ sic sugficiẽ cutꝫ
ꝑ subtractõez calidi sanguis discoloꝛat.iu
xta illud.Palleat oĩs amans:hic ẽ coloꝛ a-
ptus amanti.Et eadem de causa macerati
fame vel immoderato exercitio ꝛ laboꝛe.et
ꝓpter ꝯsũptõez calidi sanguis expallescũt.

De Rubeo coloꝛe
Capitulũ.XIII.

r Rubeus coloꝛ est coloꝛ medius ab
extremis nigredĩs ꝛ albedĩs eq̃ di-
stans.qui in superficie coꝛpis perspicui re-
sultat ꝑ incoꝛpoꝛatõez clari lumĩs ignei at-
qꝫ puri.Ad cuiꝰ generatõem ꝯcurrũt mate
rie ꝑspicuitas.ignei luminis claritas.ꝛ al-
bedinis atqꝫ nigredinis cõcoꝛs mediocri-
tas.tamen ꝓpter igneaꝫ lucem partes mixti
ꝑspicuas dilatantẽ et rarificantẽ ac subtili-
antem maioꝛem habet in trãslucentia ꝯfoꝛ-
mitatẽ cũ albo q̃z cum nigro.Et ideo inten
se rubeũ ad modũ lucidi disgregat visũ:nec
aggregat sicut nigrũ.Propter quod pãno-
rum venditoꝛes pãnos rubeos suspendunt
ante lucẽ:vt vidẽtes alios pannos coloꝛa-
tos ꝓpꝛ rubedinẽ spm̃ visibilẽ disgregantez
minꝰ valeãt coloꝝ discernere veritatẽ.Pre-
tẽdit aũt generaliꝛ rubedo dominiũ calidi ĩ
ꝑmixto:q̃uis aliq̃ñ inueniaꝛ sugficialiꝛ in
naturaliꝛ frigido.vt est videre in rosa q̃ na-
turaliꝛ siue subaliꝛ frigida ẽ et sicca.sedqꝛ
subtilissime ẽ substãtie:ĩnatus caloꝛ quẽ hꝫ
ex cõpositõe fugiẽs dominiũ frigidi petit ex
terioꝛa:q̃ inueniẽs subtilia et hũida ad im-
mutãdũ trãsmutat ea sugficialiꝛ in coloꝛem
rubeũ ꝗ actioni ignis potissime similaꝛ.

De Croceo coloꝛe Ca.XIIII

Coloꝛ croceus punicеꝰ ꝛ citrinꝰ dif
c ferũt paꝝ nisi ꝺm remissiõez albedi
nis ꝛ nigredĩs intẽsionẽ.aliq̃ntulaꝫ
aũt admixtiõez.ꝛ ꝺm aliq̃ntulã intẽsionẽ ca
loꝛis ꝛ frigiditatꝫ remissiõez.Scđꝫ aũt ꝙ
coloꝛ tal'ĩ matia subtilioꝛi ac magꝫ ꝑspicua
radicaꝛ magꝫ rutilat ꝛ apparet.Scđꝫ vero
ꝙ matia magis est terrestrꝫ ac grossa:minꝰ
claret.Taꝛ autẽ coloꝛ ĩtẽsionẽ significat ca
loꝛis tꝑati ꝛ nõ excedentis q̃tũ est de signi
ficatõe coloꝛis.ꝺm varias tñ sube dispo-
siti
tiones varias ꝑ̃tendit sanitatꝫ vl'moꝛbi si-
gnificatões diuersas coꝛpis habitudines
ꝛ cõplexiones:vt patꝫ in li.Isa.de vrinis.
Nã citrinꝰ coloꝛ adiũctꝰ cũ suba tenui in
vrina iuuenis cholerice cõplexionis ꝑ̃tẽdit
ipm sanũ.In fleumatico ac melãcholico si
gnificare potiꝛ varias ĩfirmitates.vt đt E-
gidiꝰ ꝟsus finẽ ĩ tractatu de vrinis c.xiij.v-
bi dic̃.Est multꝫ tenuis citrina referta figu
ris.Fleumaticũ iuuenẽ vl'quẽ niger afficit
humoꝛ.Condẽnat trichaꝫ duplici ꝛc̃.Unđ
vnꝰ et idẽ coloꝛ diuersa ꝛ aduersa signat ꝺꝫ
diuersitatẽ substantie cui copulaꝛ.

De Coloꝛe croceo
Capitulũ.XV.

Coloꝛ croceꝰ plꝰ tingit liq̃res ꝛ hũo
c res q̃z citrinꝰ.ꝛ significat caloꝛis in
tensionẽ et distꝑantiã sanguis ĩ epa
te ꝑ cholere admixtionẽ.vt patet in ictericꝫ
quoꝝ vrina est crocea in spuma.ꝛ oculi cro
cei.ꝛ cutis feda ꝛ citrina.Aues aũt calidis
sime cõplexiõis ꝛ cholerice vt aues ꝑ̃de ex-
trema habent crocea.vt pedes atqꝫ rostra.
qđ accidit ex supabũdantia cholerici fumi
ꝛ calidi quẽ reijcit naꝛa ad extrẽa.ꝓpꝛ qđ co-
loꝛanꝛ.de h̃ q̃re.s̃.in li.đ moꝛb.c.đ ictericia

De coloꝛe minio Cap.XVI.

Coloꝛ miniꝰ ideꝫ est qđ coccinus ac
c vermiculꝰ rubedini ꝓpinquꝰ ꝛ affi-
nis rutilãs ꝛ resplendẽs q̃si ignis.
Multũ enĩ hꝫ in se ignee luciditatis.ꝛ etiã
ex ꝑte matie ꝑspicuitatis.ꝓpter qđ coloꝛ est
viridis relucens multũ et acutus.Mate-
ria enĩ minij est terra q̃ discerpiꝛ ĩ litoꝛe ma
ris rubri.que tante est infectõis et ruboꝛꝫ:
ꝙ ex eius diluuiõe totũ mare tingiꝛ:ꝛ in co
loꝛẽ minij cõmutaꝛ.Unde ab illa infectõne
mare supioꝛꝫ egypti rubrum appellaꝛ.Et ĩ
illis terre venis rubre gemme inueniuntur.

Hec de terra primo optime depurat᷑. desic-
cat᷑: tandẽ int᷑ lapides subtilissime cõmolli
tur. ⁊ cũ claro oui distemp̱at᷑. Et hic color
pictoribꝫ: sc̄ptoribꝫ. lucrũ nõ modicũ admi
strat. Nã inde libros ornant. capitales lit-
teras inde formãt. fines ac p̄ncipia sentẽtia
rũ ac v̄suũ distiguũt minio atq̧ signãt. Acu
itur q̄nq̧ suco herbe cuiusdã q̄ cocc⁹ appel-
lat᷑. et ille color rutilat q̄si ignis. ⁊ ideo ab il
lo suco coccũ nominat᷑. Et tali colore pl⁹ v-
tunt᷑ tinctores vestiũ q̄ȝ sc̄ptores. Solebãt
etiã antiq̄ acuere miniũ cũ sanguĩe cuiusdã
vermis. sicut acuitur purpura cum sangui-
ne conchilis. Et ex tali acumĩe p̄mitus ab
antiq̄s v̄miculus vocabat᷑. vt d̄t Isid. vbi
tractat de coloribus. Est autẽ color vehe-
mentissime adherẽtie postq̄ȝ fuerit materie
incorp̱atus. ita q̄ inde vix poterit post dele
ri. Et si q̄s p̱gameno abradere ↄtenderit: vł
abluere nisus fuerit: vix tantũ abluet vł ab
radet: q̄n aliq̄d vestigiũ post inueniet.

De Puniceo colore Caplm. XVII.

p Uniceus color ẽ color circũdãs co
lorẽ rubeũ: sicut purpure⁹ plus ha
bens de rubedĩe ⁊ nigredine q̄ȝ d̄ al
bedine. pl⁹ tñ declinat ad albedinẽ q̄ȝ ad ni-
gredinẽ. Purpure⁹ aũt ecõuerso affinis est
rubeo. sȝ magis declinat ad nigredinẽ q̄ȝ ad
albedinẽ. Uñ d̄t Ar̄z. in. ij. de somno ⁊ vigi
lia. q̄ puniceũ p̱ purpureũ trãsit ĩ nig̱ꝝ. vñ d̄
post rubedinẽ vicinitatẽ habet ad nigredi-
nẽ. Inueniũt᷑ aũt ĩ mari q̄dã cõchilia admo
dũ p̱ua q̄ ĩ extremitatibꝫ p̄cisa q̄sdã emittũt
guttas sanguĩeas: q̄ recollecte purpuras ti
gunt. ⁊ colores rubeos acuũt et ĩtẽdũt. vñ
tal' sanguis in q̄ntitate modica recolligit᷑:
⁊ vasis ac cannalibꝫ tinctoꝝ officio apt̄z cũ
aliis coloribꝫ reponit᷑ cũ q̄bꝫ tingit᷑ sericum
ex q̄ texitur pann⁹ purpure⁹ vñ regũ gloria
ostendit᷑: vt dicit Gre. sup̱ Cant. c. vij.

De Colore viridi.
Capitulum. XVIII.

c Olor viridis generat᷑ actiõe calidi
in ma̅tia mediocri: v̄gente tñ ad do
miniũ hũidi. vt p̱ȝ in foliis: fructi-
bus ⁊ herbis. ⁊ ideo generabit᷑ color mł'tuȝ
hñs de nigredine: nõ tñ p̱tigens totalit᷑ ad
nigredinẽ. Ex admixtiõe eni remissi albi vt
glauci ⁊ intẽsi nigri in sup̱ficie hũidi viridi-
tas generat᷑: q̄n calor agens in ma̅tia nõ po
test adurere humidũ. nec ad plenũ decoq̄re
vt totaliter in nigrũ conuertat᷑. Unde viri-
ditas in herbis et in fructibꝫ signũ est crudi
humoris et indigesti: vt dicit Auic. Et h̄
patet: q̄r color viridis in plantis ⁊ in fructi-
bus: mutat᷑ in glaucũ ĩ autũno. q̄r in foliis
⁊ in herbis est multa materia hũida ⁊ gros-
sa que p̱ actionẽ calidi paulatim consumit᷑.
nec omino destituit᷑ a calore in materia ele-
uante. licȝ frigus dominet᷑. Et ideo quedaȝ
arbores virescũt in vere et in estate. in hye-
me v̄o l' ĩ autũno pallescũt. q̄r adueniẽte ca
liditate v̄nali p̱uocat᷑ hũor ad extiora. qui
tact⁹ calore fit viridis. sed adueniẽte frigidi
tate rep̱cutit᷑ humor et abũdat siccitas. ⁊ fit
color glauc⁹. vt d̄t Cõmen. sup̱. j. Aristo. de
plan. in fi. Est itaq̧ color viridis medi⁹ int᷑
rubeũ ⁊ nigrũ generat⁹. ⁊ hoc p̱ȝ p̱ trãsituȝ
cholere rubee ĩ melancholiã ĩnaturalẽ Cho
lera eni cũ sit rubea trãsit ĩ melãcholiã q̄ est
nigra mediãte cholera innaturali. s. erugino
sa ⁊ prasina que viridis inuenit᷑. Et idõ co-
lor viridis maxime delectat visum propter
ↄcursum partiũ ignearũ et terrestriũ. Nam
luciditas ignea que ĩ viridi est temp̱ata de-
lectat visum. Obscuritas etiã terrea siue ni
gredo cũ nõ sit in extremo: mediocriter spi-
ritum visibilẽ aggregat et cõfortat. Et idõ
nullus color est ita delectabil' visui sicut vi
ror. vt patet in smaragdo. q̄ oculos sculpẽ-
tium gemmas ⁊ metalla maxime rep̱at ⁊ cõ
fortat. vt d̄t Isi. c. de lapidibꝫ p̄cios᷑. Sunt
autẽ viridia folia plãte ⁊ gramĩa: et c̄ta ter
renascẽtia ex dominio p̱tiũ terrestriũ in q̄bꝫ
radicant᷑ tanq̄ȝ in ma̅tia. ⁊ ex v̄tute ignea tã-
q̄ȝ ex causa effectiua: que dissoluit terrea et
subtiliat ⁊ rarefacit. ⁊ sic attrahẽdo eaꝝ fu-
mos ad extrema. Tingit herbe sup̱ficieȝ ta-
li colore nõ nigro nec rubeo sȝ virore. Naȝ
nigredo t̄pat rubedĩs disgregatiuã clarita-
tẽ. ⁊ claritas ĩcorp̱ata nigredini ip̄aȝ reduc̄
ad mediocritatẽ. Ex dñio ḡ partiũ t̄restriũ
⁊ igneaꝝ viridis color generat᷑. Et q̄uis fo
lia fructus ⁊ ḡmina virescãt. flores tñ viri-
des raro vel nunq̄ȝ inueniunt᷑. q̄d accidit p̱-
pter subtilitatẽ materie florũ. in qua si pre-
dominantes p̱tes fuerint aquee ⁊ aeree erit
color albus. Si v̄o aquee cũ igneis p̄ualu
erint: erit color glauc⁹ vł' pallid⁹ aut citrin⁹
Si aũt p̄abũdauerit ignee partes aereis: e-
rit color roseus. ⁊ si fuerint preualẽtes p̱tes
aquee cum terrestribꝫ: erit color blaui⁹ vł' vi
olaceus. Si auteȝ eque p̄ualuerint partes
ignee cũ terrestribꝫ: posset q̄dẽ fieri color vi

ridis vel niger.sed talē cōmixtionem subti
litas materie floris vel rarefactio nō admit
tit. Et ideo flores nō virescũt generalit̃ nec
nigrescunt. Est ergo color viridis inter ru=
bedinē medius ⁊ nigredinē:delectās visuꝫ.
⁊ ad sui aspectũ oc'loꝝ attractiuus.aciei vi
sus cōfortatiuus ⁊ reparatiuus. Vñ cerui et
aĩalia agrestia alia loca virentia diligũt ⁊ fre
quentant.nō tm̃ ꝓpt̃ pastũ.verũetiã ꝓpt̃ visũ
Et ideo venatores viridibꝫ vestimēt̃ȝ sꝑ se ĩ
duũt.q: ꝓpt̃ aspectũ viroꝝ quē bestie natu=
raliter diligũt:min⁹ venatoꝝ insidias expa
uescũt.vt dicit Bal'.

De colore liuido Cap.XIX.

Olor liuidus ex ꝑtibꝫ aqueis ⁊ ter=
c restribꝫ ꝑdominantibꝫ generat̃. Nã
talis color in rebꝫ habētibꝫ hũorem
grossũ ⁊ frigidũ generat̃.vt patꝫ in violis et
plũbo. Plũbũ tamē naturalit̃ est albũ q̃uis
suꝑficialit̃ sit liuidũ.vñ ex eo fit cerusa.vt dt
Cōmen. suꝑ.iiij.methe. Unde color liuid⁹
signũ est frigiditatis dñantȝ.q: liuidus co
lor in vrina est signũ extĩctōis naturalis ca
loris et mortificatōis aĩalis.sicut dic̃ Egi=
dius. Membroꝝ liuiditas mōstrat hũorē
mortificatũ. Signat enĩ multas alias pas=
siones:sicut ibi sequit̃. Paru⁹ hemitriteus
medius morbusq̃ caduc⁹. Alchites sino=
chus vene ruptura catarrus. Coste pulmo
nis viciũ dolor articularȝ. Cōsũptiua ptik
vis extincta caloris.sint tibi liuoris cause.

De colore liuido Capitulũ.XX.

Olor ergo liuid⁹ est mal⁹ in anima=
c tis corꝑibus. Nam vl' signat domi
niũ frigoris calorē naturalē extiguē
tis ⁊ naturã mortificare inchoantis.vel su=
ꝑabundantiã melancholici sanguinis colo
rem omnino et cutis suꝑficiē viciãtis vl' cor
dis angustiã calorē sanguis ad interiora re
uocantis.vt ptꝫ in inuidis.vel dolorē capi
tis siue concussiōis sanguinē intercutaneũ
corrũpentis.vt patꝫ in fustigatis:in q̃bꝫ hu
mor intercutaneus ꝑ maliciã corrupt⁹ cuti
ĩfert corruptionē ⁊ infectionē.vt dicit expo
sitor suꝑ.j.c.li. Esa.ibi.vuln⁹ liuore ⁊c. Vel
signat spirituũ et natural' caloris defectōeꝫ
⁊ depauꝑatōeꝫ.vt ptꝫ in hydropicis ethicȝ
⁊ cōsumptis.vt dicit Egidi⁹. Signat etiaꝫ
dolorē articularē. Nã dolor arteticus ꝓpt̃
neruorũ sensibilitatē in q̃bꝫ radicat̃ magis
est dolorosus.ꝓpter qđ confluũt spũs ⁊ hu=
mores ad locũ doloris.ꝓpt̃ qđ aliȷ̃ humo=
res remanent minus calidi et minus ꝑ con
sequens colorati. Omnes autē causas liui
ditatis enarrare nō expedit ĩ p̃senti opuscu
lo:sed tangere solũ et ad memoriã reducere
sufficit que a maioribꝫ nr̃is copiosissime sc̃
tractata. Raro aũt memĩ liuorē signare ali
quod bonũ nisi pri⁹ viride vl' nigrũ oꝑatōe
nature mutet̃ in liuidũ.⁊ de liuiditate in ru=
beũ siue citrinũ. Nam tũc signũ est q̃ natu
ra cōtra morbũ victoriã obtinet ⁊ triũphũ.
Vñ Egidi⁹. Liuid⁹ ꝓus si p⁹ rube⁹ videat̃.
Cōsurgit cerebri natura:vigor reparat̃.

De colore Indico
Capitulũ.XXI.

c Olor indic⁹ siue venet⁹ est color bla
uius liuiditatē excedēs in pulcritu
dine et virore.pl⁹ habēs aqueitatis ⁊ aerei
tatis admixtũ: cũ ꝑtibꝫ terrestribꝫ ei vnituꝫ
q̃ꝫ liuidus.⁊ talis color est celestis ꝓpt̃ do=
miniũ aereitatis ĩ suꝑficie ꝑspicui materie
scꝫ pure et trãsparentis.vt patꝫ in sapphyrȝ
orientalibꝫ et hyacinthis. Talis etiã color
reperitur in lazurio. Sed de hoc q̃re suꝑ in
tractatu de gēmis et de lapide Lazuri

De Nigredine Capitulũ XXII.

Igredo est priuatio albi ĩ ꝑspicuo.
n sicut amarũ est ꝓuatio dulcedĩs in
hũido. Vñ videt̃ q̃ albedo est ꝓma
origo coloꝝ.sic̃ dulcedo est ꝓncipiũ sapoꝝ.
vt dt Arȝ.in li.de sen.⁊ sen. Idē dic̃ Arȝ.li.
xix. Color niger nō est nisi ꝓuatio claritatis
Generat̃ aũt nigredo ex luce pauca ⁊ obscu
ra in ꝑspicuo ⁊ obscuro ⁊ impuro incorꝑa=
ta. Et ideo nigredo est spũs visibil' aggrega
tiua et eiusdē reꝑcussiua.ꝓpt̃ qđ ledit visuꝫ
⁊ hebetat qñ nimis est intensa.vt patꝫ ĩ diu
incarceratȝ.q̃ exeũtes de carcere parũ vidēt
Fundat̃ aũt nigredo qñqꝫ in suba hũida ⁊
calida.q: caliditas dominās denigrat sub=
stantiã hũidã. vt est videre in lignis humi=
dis et exustis. Qñq̃ꝫ in substãtia sicca ⁊ fri=
gida.q: frigiditas dominās:substantiã de=
nigrat.siccam et humidã facit albã.vt dicit
Auic̃. Unde nigredo qñq̃ꝫ causat̃ a frigidi=
tate.⁊ est signũ mortificatiōis. Quãdoq̃ꝫ a
caliditate.⁊ tũc est signũ adustiōis. Et ideo
nigra vrina diuersa pōt signare et aduersa:
sicut dt Egidi⁹. Qñꝫ enĩ sigt̃ solutōeꝫ q̃rta=
ne.⁊ sic ꝑtendit sanitatē. Aliqñ signat adu=
stionē et mortē:vt ĩ acuta febre. Vñ Egidi⁹
dicit. Nigrior vrine facies incommoda fe=
bris Quartane soluit:mortem pretendit.⁊

vrit. In febre fert mortem nigra fetida pau
cula pinguis &c. Sunt qdã colores pictu-
re opibus congruẽtes, quorum qdam in ve-
nis terre nascunt, vt synopis: rubrica: meli
um: minium: auripigmentũ & hmõi. Quidã
arte componuntur.

De Synopi Capl'm. XXIII.

Synopis est color rube' in ponto pri
mitus adinuent' iuxta synopim ci-
uitatem a qua nomen sic accepit vt
dicit Isi. li. xviij. Hui' species tres sũt. Pri-
ma rubra, & minus rubens, et inter has me
dia vt dicit idẽ Rubrica dicit qz rubra, ꝓ-
xima colori sanguineo: vt dicit idem. gigni
tur in pluribus locis, sed optima est ĩ ponto.
vnde et pontica appellat.

De Syrico Capitulũ. XXIIII

Syricũ pigmẽtũ est vñ fit color phe
niceus, quo librorũ capita scribũt.
Et colligit in litoribus rubri mar ĩ
phenice. Et inter ficticios hic color reputa
tur, eo q fit aliquãdo ex synopide & sandice
simul mixtus: vt dicit Isid.

De Minio Capitulũ. XXV.

Minium est color rubeus, cui' mate
riam greci apud ephesũ pmo inue-
nerũt. In hispania hmõi pigmẽtũ
p ceteris regiõibus plus abũdat vt dic Isid.

De Cinobrio. Capl'm. XXVI.

Cinobriũ qd greci cinabarin dicũt
a dracone & a baro elephante ẽ voca
tũ. Aiũt eñi draconũ esse sanguinẽ
dum implicãt elephantes. Ruũt eñi belue:
& dracones obruunt. q fusus cruor terrã
inficit, fitqz pigmentũ qcqd solum tinxerit.
Est autẽ puluis coloris rubri: vt dic Isid.

De Prassino Cap. XXVII.

Prassin creta est viridis: vñ fit color
viridis sicut porrũ. Crescit autem
optima in libya cyrenensi: vt dicit
Isido. Crisocana est vena prassini coloris
sic dicta q cum ea aurũ dicit inueniri. Hec
in armenia crescit: sed probabilior est q cre-
scit in macedonia. Fodit in metallis eris:
cuius inuentio argentũ atqz indiciũ pdit. nã
vene eius cum his habent nature societatẽ
vt dicit Isidorus.

De Sandaracha Ca. XXVIII

Sandaracha nascit in topazio insu-
la mar rubri Et ẽ color cinobrij s
odoris sulphurei. Inueit ãt in me-
tallis aureis et argẽteis, & ẽ tãto melior qñ
to rufior, et quãto plus sulphur olet, qñuis
& cerusa si in fornace torreat: in sandaracha
conuertat. Cuius color ẽ flãmeus, q si tor
reatur: equaliter cum rubrica sandicez red-
dit, vt dicit Isido.

De Arsenico Capl'm. XXIX.

Arsenicũ auripigmentũ dicit ob co
lorẽ auri. Colligit in ponto ex aura-
ta materia, quod in aureũ colorem
trãsit purius est, & graciles habet venas, et
qd pallidius est peius iudicat. De hoc q̃re
supra ĩ tractatu d venis tre de auripigmto

De Occa Capitulũ. XXX.

Occa nascitur in Topazion insula,
vnde venit et sandaracha. Fit ta-
men quãdoqz ex occa adusta rubri
ca mollis oui luto circũlinito. Que quanto
magis in camino arserit: tanto melior fit:
vt dicit Isidorus.

De Indico Capl'm. XXXI.

Indicũ in cannis indic limo infixis
inuenit spuma adherẽte limo. Est ãt
coloris pulcri et aerei: mixturam
purpure et cerulei mirabilẽ reddens. Est al
terũ genus ĩ purpurarijs officinis spuma
innatans: quã confectores detrahũt, et de-
siccant, vt dicit Isidorus.

De Atramento. Capl'm. XXXII.

Atramentũ dictũ est: eo q sit atrum.
Cui' species necessaria est qtidiano
vsui picture. Et inter ficticios cõpu
tat. Fit enim ex fuligine multis modis sup
ardentes tedas. Huic pictores cum aqua
miscent gluten: vt illustrius resplendeat.
Quidam enim carbones sarmentorum ve
terũ tritos cũ glutino addunt. Alij fecez vi
ni nigri excurũt. Multz etiã fit alijs modis:
vt dicit Isid. Cum atramento autẽ tẽpera
tur incaustũ & acuit. Habet autẽ multas v
tutes, vt patet in Plateario. Quere sup de
venis terre, libro. xv.

De Melino colore Ca. XXXIII.

Melinus color ẽ candid', cui' matia
inuenit in melos insula: q est vna d
cycladibus, & ideo melin' est dict': vt
dt Isi. Propter nimiã autẽ pinguedinẽ pi-
ctores eo non vtunt: vt dicit Isid.

De Stibio Capl'm. XXXIIII

Stibium est color fictitius, vel fact'
ex cerusa & qbusdã alijs mixtis: cuz
quo mulieres facies suas sophisti-
cant et colorant.

De Cerusa. Ca.XXXV

Erusa ex vapore fortis aceti tabl'as
c plūbeas sup sarmēta alba locatas
pfūdētꝫ generat̄. Quere supra d̄ plū
bo. Eodē mō fit es viride siue calcantū qd̄
populus viride grecum vocat. scꝫ ex vapo
re fortis aceti eneas laminas pfundentis.
Nam ex aceto corrūpit̄ eris supficies ꝛ cō
uertit̄ in eruginē. ꝛ inde color viridis pcrea
tur. Ualet ad carnem mortuā corrodēdā.

De Pupurea.
Capitulū.XXXVI.

Urpurea a puritate lucis est dicta.
p qꝛ in his regionibus gignit̄ ei⁹ ma-
teria quas solis cursus illumiat p-
prius ꝛ illustrat. Hic color lachrymis san-
guineis effluētib⁹ a q̄busdā cochleis ferro
diuisis acuit̄ ꝛ meliorat̄: vt d̄t Isi.li.xix.in
ca.de tincturis. Sūt et aliȷ̄ colores multi
tā simplices q̄ꝫ cōpositi q̄b⁹ vtūt̄ pictores ꝛ
tinctores. sꝫ iā dicti sūt meliores et nobilio
res. Et iō nūc de eis sufficiat. De his oīb⁹
tractat Pli.li.xxv.c.xiiij. vsqꝫ ad.xxxiij. Et
Isi.li.xviij.ꝛ.xix. Dicuntur autē tinctores
pānoꝝ et lanaꝝ ob nitoris gratiā colorato
res. vt d̄t Isi.li.xix. Pictores v̄o sᷓt imaginū
ꝛ rerū sil'itudinū picture artificio expssores
Est aūt pictura dicta q̄si fictura. Est aūt i-
mago ficta nō v̄itas. Hec et figura dicit̄.
qꝛ q̄dam colore ficto est linita: nihil habēs
fidei ꝛ v̄itatꝫ. Uñ et sunt q̄dā picture q̄ cor
pora veritatis studio coloris excedūt: ꝛ fi-
dem dū augere ꝯtendūt ad mendacia pue-
hūt. sicut q̄ chimerā tricipitē pingūt. Pictu
ram autē egyptiȷ̄ p̄mitus adinuenerūt vm-
bra hominis lineis circūducta. deide sim-
plicib⁹ colorib⁹ ꝛ post diuersis. Sicqꝫ pau
latim ars ipa se distinxit. ꝛ inuenit lumē et
differētias coloꝝ ac vmbras. Et nūc picto
res p̄us q̄sdā lineas ꝛ vmbras future ima-
ginis ducūt. deinde colorib⁹ cōplēt inuēte
artis ordinē adhuc seq̄ntes vt dicit Isid.
li.xviij.in ca.de picturis.

De odore Cap.XXXVII

Ost colores de odorib⁹ est dicēdū.
p Odor itaqꝫ ē fumosus vapor a sub-
stantia rei resolutus. q̄ mediāte aere
ad cerebrū attract⁹ est sensus olfat⁹ īmuta-
tiuus. Nam odor immutat olfatū: queād-
modū color visuꝫ. vel sonus auditū. vl' quē
admodū sapor gustū ppriū. Propriū enim
est sensuū a suis sensatꝫ ꝛ obiectꝫ ppriȷ̄s im-
mutari ꝛ delectari i eis ac pfici si fuerit me
diȷ̄. ꝯtristari v̄o ꝛ destrui si extremi. vt d̄r in
li.de sen.ꝛ sen. Est itaqꝫ odor rei p̄petas sen
su fumo medio pceptibilis. Ad hoc autē
q̄ odor pficiat̄ ꝛ informet̄ in organo sensus
q̄ttuor ad minus req̄runt̄. s. caliditas resol
uens. materie subtilitas: actōi caloris resol
uentis obediens. aerea puritas deferēs. ner
ui vl' cerebri ꝯformitas: vaporē resolutum
nature sensu pcipiendo admittēs vl' abhor
rens. Calor igit̄ resoluēs fumos vaporabi
les causa odoris ē efficiēs. vapor resolut⁹
est matia obediēs. q̄litas v̄o fumi resoluti
aeri deferēti se icorpat: et in suā sil'itudinē
ip̄m alterat ꝛ īformat. Informat⁹ v̄o aer q̄-
litate fumi neruo odorabili subito se appli
cat. ꝛ sibi incorpati fumosi vaporis sil'itudi
nem rep̄sentat. cui⁹ cōplexiōi si simil' fuerit:
miro modo cerebꝝ recreat et delectat. Si
v̄o ecōtrario: īficit et cōtristat. Et iō aroma
tica q̄ ꝓportionē cōplexionalē hñt ꝛ armoni
am cū natura ip̄m reparant atqꝫ iuuāt. feti-
da vero ex causa cōtraria aggrauant ꝛ mo-
lestant. Calor itaqꝫ resoluens odorē efficit.
ꝛ ecōtrario frigus constringens odorē im-
pedit et p̄scindit. quia mouendo ad centrū
subtiles substantie vapores p aera se diffū
dere nō pmittit. ꝓpter quod nec sterquilinia
fetent in tempore hyemali: sꝫ potius estiua-
li. Similiter substātie varietas seu subtili-
tas obediens calori resoluenti odorē cau-
sat. Econtra vero grossicies materie odorꝫ
diffusioni obuiat et repugnat. vt patet ī la-
pide: cui⁹ natural' cōpactio ꝛ frigiditas sūt
in causa. q̄re neqꝫ redolet neqꝫ fetet. vt dicit
Auic. Tertio aerꝫ ꝯsistētia ꝯfert sensibilit̄
ad odorē. Nā si rarus fuerit ꝛ subtil' de faci
li odoris matiā. s. fumū vaporabilē recipit.
sed propter eius euentationē ꝛ rarefactibili
tatem pmanere ī se ei⁹ redolentiā lōgo tem
pore nō pmittit. Ecōtrario v̄o si dēsus fue
rit aer ꝛ cōpssus: vapores bonos et malos
tardi⁹ r̄cipit. sꝫ post eoꝝ imp̄ssionē ip̄os e-
uaporare itā de facili nō pmittit: vt d̄t idē.
Quarto organi q̄litas seu dispositio ad o-
doris iudicium potissime opat̄. Si v̄o fue
rit neru⁹ insensibil' in q̄ pcipit̄ olfatus vl' ma
le cōplexionat⁹ vl' lesus casu aliquo: seu cor
ruptis humoribus oppilatus: vl' omnino
puertitur vel subtrahit̄ iudiciū odorꝫ. Pri
mū patet in melancholicis ꝛ aliȷ̄s male cō-
plexionatis. q̄ loca fetida diligūt. odorifera

ꝓo et aromatica fugiūt. Scḋm autē patet
in mutilatis: qui neruos ſenſibiles ⁊ odo-
rabiles habent leſos. et ideo odores nō ſen
tiunt. Tertiū aūt manifeſtū eſt in poliposis
⁊ leproſis: ꝗ naribꝫ a viciosis hūoribꝫ oppi
latis int̄ odoriferꝝ ⁊ fetidū vix diſcernūt Fu
mus igit̄ a rei ſubſtātia reſolutꝰ materia eſt
odoris. vñ ſm varietatē fumi odorū diffe-
rentia variat̄. Diſtiguit aūt Iſa. i. diet. tres
ſpecies fumi. Eſt eni fumꝰ q̄etꝰ ⁊ q̄ſi nulliꝰ
motus in aere: vt fumus a lapide reſolutꝰ ꝗ
eiꝰ complexionē nō declarat poſitiue: ſed ꝑ
ꝓuatōem odoris ⁊ abſentiā ipm hr̄e ſubaꝫ
groſſam et frigidā manifeſtat. Eſt et aliꝰ fu-
mus habens velocē motū in aere. et h̄ acci
dit ex calore reſoluente ſubſtantiam. que ſi
fuerit valde pura et defecata: erit odor val-
de aromaticus ⁊ ſuauis. vt patꝫ in myrto ⁊
muſco ⁊ in ambra. Si ꝟo fuerit ſubſtantia
impura multis fecibꝫ intermixta: erit odor
malꝰ ⁊ nature horribil̄. Et hic odor diuidit̄
dupliciter: In grauē ſcꝫ ⁊ fetentē. Grauis o-
dor ex calore adhuc naturalit̄ ſe habēte in
aliquo. ⁊ iā corrūpi incipiēte generat̄. vt pa
tet in piſcibꝫ diu reſuatis ſine ſale. Eſt ter-
tio fumus mediocrꝫ a calore mediocri reſo
lutus. ⁊ ille vel eſt a pura ſubſtātia: vel ipu-
ra. Si ex pura erit mediocriter aromaticꝰ.
vt patet in pomis: violis et roſis. Si autē
fuerit ex ſubſtantia impura: partim erit feti
dus. vt ptꝫ in aloe ⁊ abſinthio ⁊ ſulphure:
⁊c̄. Cauſat̄ itaqꝫ odor aromaticus a calore
partes ſubtiliores ⁊ puriores reſoluēte ae-
re ipaꝝ fumos ad cerebꝝ deferēte: ſic fetor l̄
ḡuitas ex eodē ꝑtes groſſiores ⁊ corruptio
res a rei ſuba diſſoluente effectiue generat̄.
Unde ꝑ iſto effectu ex actōe caloris ꝯſeq̄n
te omne aromaticū calidū ab autoribꝫ ſolꝫ
dici. Multa enim ſunt ſubſtantialiter frigi
da. vt eſt videre in aceto: camphora et roſa:
que tamē ſentiunt̄ aromatica. et hoc fit pro
pter ſubſtantie eorū puritatē. cuiꝰ ꝑtes ſub
tiliores reſoluūt̄ et diffundūt̄ in aere ꝑ calo
rē. Sūt aūt due odoꝝ extremitates. aro-
maticus ſcꝫ et fetidus. inter q̄s etſi inuenia
tur odor recte mediꝰ ⁊ eq̄ diſtās ab extrēis
ſm rōem vel ſꝫ intellectū. nequaqꝫ tñ actu-
aliter ꝑcipit̄ ſm ſenſum. Vñ dt Iſa. i. diet.
Odoratus nō ꝑcipit mediocres odores. ſi
cut nec piſces ꝑcipiūt medios colores. Ca
rent enī piſces palpebris ꝓpt̄ qḋ ſpūs viſibi
lis continuo diſpergitur. Unde nō ſufficit
ad mediū coloris ꝑceptionem. De odoratu
q̄qꝫ eadem eſt ratio. vt dicit idem Nares eī
patule ſūt ⁊ ꝯtinue diſꝑgit̄ ſpūs odorabilis
ꝓpter quod debilior efficit̄ odoratus. Et iō
medios odores minus capit. nec eſt grauis
odor recte medius inter aromaticū ⁊ feten
tem. quia grauis ſub fetido ꝯtinet̄. ⁊ nō dif
fert ab eo niſi ꝙ magis remiſſus eſt. ⁊ feti-
dus ampliꝰ eſt ⁊ intēſus. Sub eadē igitur
ſpē ꝯtinent̄ ſicut albedo intenſa et remiſſa.
Et iō ſi duo odores extremi. ſ. fetidꝰ ⁊ aro-
maticus in equali ꝓportione pariter miſceā
tur. nō fiet vnꝰ mediꝰ odor ⁊ eque diſtans ī
mixto ſm ſenſum. Vñ aromaticū ꝓmo ꝑci
pit ſenſus olfatus q̄ꝫ fetidū. qꝛ ī aromatico
delectat̄. ⁊ fetiduꝫ refugit ⁊ abominat̄. Ex ꝗ
patꝫ ꝙ nō efficit̄ vnus odor mediꝰ de extre
mis ꝑceptibilis ſm ſenſum. vt dicit Iſaac
Q aūt bonus odor citius penetret ad ſpi-
ritum animatū q̄ꝫ malus. ptꝫ. quia ſubſtan
tia boni odoris ꝟtutem natural̄ caloris in
ſe ꝯtinet ꝗ groſſicieꝫ eius mundificat ⁊ ſub
tiliat vt leuitate ſui diſſoluta flatu aeris va
leat citiꝰ ad cerebꝝ ꝑtranſire. Malus vero
odor nō ſic. qꝛ in eius ſubiecto actio natu-
re iam deficit. vnde ſuꝑfluitas eiꝰ groſa in
eo r̄manet coagulata. Et iō difficiliꝰ pōt cū
fumo diſſolui. nec ita cito penetrat ad ſpm̄
odorabilem qui in profundo cerebri ventri
culo latitat vbi ſpiritualis ⁊ ſubtilis fumꝰ
citius penetrat ſiue perforat q̄ꝫ groſſus ⁊ ter
reſtris

De effectu odoꝝ
Cap. XXXVIII

C Irca effectum odorum diuerſe fue-
runt poſitiones. Dicebant em̄ antiq̄
rerum naturas ⁊ ſubſtantias ita co-
gnoſci odore ſimpliciter quēadmodū ⁊ ſa-
pore. Dixerunt em̄ res acetoſas odore cō-
ꝓhendi. ſimiliter ⁊ acutas. ſed fallebantur.
Id em̄ odoratui attribuebāt qḋ erat tactꝰ.
Nullus enim eſt ſenſus cui tactus non ſit
annexus. ⁊ ideo morſuras ⁊ puncturas nō
percipit odoratus ſed potiꝰ tactus ꝗ odo-
rādi organo eſt admixtꝰ. ſicut oculus clau-
ſus ſentit morſuram collyrij nō viſu ſed ta-
ctu. Alij ꝟo aſſerebant nullam rerum noti-
ciā poſſe haberi per odores. Videntes em̄
quaſdaꝫ res frigidas eſſe odoriferas. vt ro-
ſas. quaſdam vero calidas nullius odoris
vt piper. Putauerunt res nō poſſe dinoſci
aliqualiter per odores: ſed hi fallebantur.

Bonꝰ itaqꝫ odor fit simplr̄ vl' ex calore to⸗
tali vl' ꝑtiali. Nã reꝝ alie sũt simplicis sube
alie cõposite. Si res est simplicꝫ substãtie
ꝛ est odorifera: odor ille fit ex odore totali.
qꝛ tota rei substantia est calida. vt pꝫ in mu
sco. Si ꝟo cõposite est substãtie: ꝛ est odo⸗
rifera. odor ille fit ex colore partiali. i. ex ca
lore q̄rundã ꝑtiũ. Naꝫ q̄dam sunt ibi ꝑtes
calide. s. ignee q̄ diffuse ꝑ sup̄ficiẽ ruborem
īducũt ꝛ odorẽ. Vñ si rose ponant̄ in aq̄ ca
lida: ignee ꝑtes resoluunt̄ ꝛ rubeꝰ color ap⸗
paret cũ odore. Sed aliȷ̄ sũt q̄ꝝ sentẽtia ap
probat̄ q̄ dicũt reꝝ substãtias cognosci per
odores minꝰ tñ q̄ꝫ ꝑ sapores. Nã ad linguã
dirigũt̄ sex lacerti q̄bꝫ multum trãffundit̄ d̄
spũ aïali q̄ ꝑfecte res gustata pōt ꝯprehẽdi
Sꝫ ad instr̄m odoratꝰ nõ venit nisi vnꝰ la⸗
certꝰ tm̄ ꝑ quẽ paꝝ de spũ descendit: q̄ non
ita ꝑfecte naturam pōt cõprehendere. Pre⸗
terea a re odorãda nõ resoluit̄ nisi q̄dã sub⸗
tilis fumositas q̄ admixta aeri cum ip̄a ad
organum odoratus attrahit̄. Vñ ꝛ spũs ꝑ
fumositatem illã reꝝ naturas nõ discernũt
ita bene. sed ad instrumẽtũ gustus tota res
gustanda intꝰ ꝛ extra gustui substãtialit̄ ap
plicat̄. ꝛ iō de re veriꝰ iudicat̄ ꝑ saporẽ q̄ꝫ ꝑ
odorẽ Recolligit̄ itaqꝫ ex p̄dictꝫ ꝙ odor ē
rei ꝓprietas siue qualitas ꝑceptililis odo⸗
ratu. vt d̄t Jsa. Nã a re odorabili resoluit̄
q̄dam fumꝰ ꝑ calorem q̄ tanq̄ꝫ q̄dam spiri⸗
tualitas admixtꝰ aeri ip̄m inficit ꝛ īmutat.
ꝛ spũs animalis ibi existens intra nares in
q̄busdam caruncculis ad modũ vbeꝝ mam
millaꝝ ibi dependentibꝫ ab eodeꝫ fumo im
mutat̄. q̄ immutatꝰ recurrit ad cerebrũ ꝛ re
p̄sentat talem anime immutationẽ. Est ita⸗
qꝫ odor sui obiecti manifestatiuꝰ. spũs ani⸗
malis immutatiuꝰ. suꝑpiꝰ ꝑ aera diffusiuꝰ.
ad interiora cerebri ꝑ flatum aeris vl' attra
ctũ penetratiuꝰ. suo calore humoris ꝯsũpti
uus. ꝛ fluxus nociui restrictiuꝰ. sua purita⸗
te spirituũ reparatiuꝰ. sua ꝟtute debilitatis
cordis ꝯfortatiuus. aeris in suã similitudi
neꝫ ꝯuersiuus. fetoris repercussiuꝰ. ꝛ putre
dinis palliatiuus. delectatiōis in sensu ani
maliũ sicut ꝛ hoīm causatiuꝰ. Nã pisces di
ligũt aromatica. ꝛ fugiũt fetida Similit̄ et
apes. vt dič Arist. Sicut ꝛ formice sulphu
ris odore effugant̄. sola venenosa aromati⸗
ca detestant̄. Vñ serpentes odoreꝫ rute ab
horrent. botraces vinee florẽtis redolẽtiaꝫ
nõ sustinent.

De Fetore Ca. XXXIX.

f Etor est ex re corrupta vapor resolu
tus aerẽ inficiẽs: contristãs spiritũ
animalẽ ꝛ corrũpens. Nam sicut odor aro
maticus odoratũ reficit et delectat. sic feti⸗
dus spiritũ odorabilẽ ĩficit et cõtristat. Nã
vt dicit Jsaac. Fumus a re male cõplexio⸗
nis resolutꝰ animato spiritui est inconueni
ens. Nam in subiecto fetidi odoris multi
sunt hũores corrupti. eo ꝙ naturales exie⸗
rint qualitates. ꝛ ideo cõplexioni humani
corporis repugnant. Unde odoris horri⸗
bilitas p̄tendit sue substantie corruptionẽ
que cõtingit Aut ꝓpter innaturalẽ caloreꝫ.
aut propt̄ corruptã humiditatẽ. Nam qñ
calor innatural' humoꝝ facit ebullitōeꝫ cau
sa est putredinis ꝛ fetoris. Hoꝝ nutrimẽta
corruptã et pessimã putredinẽ in stomacho
generãt: ex qua resoluit̄ pessima fumositas
q̄ caput grauat. qñ sola corruptio humidi⸗
tatis est in cã: tũc odor non fetens sꝫ grauis
generat̄. Et oïa calida talia ꝓpter odoris ḡ
uitatẽ mali sunt nutrimẽti. minoris tñ sunt
nocumenti: q̄ꝫ q̄ fetide sunt putredinis: vt
dicit Gal'. Et hoc est videre in piscibꝫ recẽ⸗
tibus: q̄ dum retinent naturalẽ calorẽ: odo
rem grauẽ habent. ablato aũt naturali calo
re efficiũt̄ iam fetẽtes. Qñ ꝟo pisces deco⸗
quũt̄ ꝑ sup̄flue cõsumptōem ꝛ corrupte hu
miditatis ꝑ calorẽ ḡuitas odoris tollit̄. et
sic eoꝝ substãtia ꝑ decoctionẽ nõ solũ ī odo
re melior efficit̄: verũetiã in sapore. Fetor ḡ
est corruptōis nature ꝓtestatiuꝰ. defectꝰ ca
loris natural' ostensiuꝰ. aeris infectiuꝰ. ani⸗
malis spũs corruptiuus. vomitꝫ et nausee
ꝓuocatiuus. doloris capitis generatiuꝰ. et
totius cõplexiōis distemꝑatiuꝰ. horroris ꝛ
tristicie sensibꝫ aïaliũ īductiuꝰ. ꝛ ideo fugiũt
pisces sportulas fetidas et antiq̄s. recẽtes
ꝟo subintrãt atqꝫ nouas: vt dicit Aristote.
Silr̄ apes abhorrẽt omne fetidũ: vt d̄t idẽ
Jdeo vulpes cuiꝰ fimus est valde fetidus
foueam taxi subintrat ꝛ eã defedans ꝑ feto
rem de fouea taxum fugat. vt dicit Pliniꝰ.
Et sic ip̄m sup̄at ꝑ fetorem quẽ vincere non
poterat ꝑ virtutẽ. Est etiã fetor spirituuꝫ et
neruoꝝ infectiuꝰ et ex naturali cõsistentia ī
innaturalẽ alteratiuꝰ. vt patꝫ in leprosis: q̄
rũ anhelitus fetidꝰ sanos ĩficit et corrũpit.
Est etiã fetor fetꝰ aïalium in vtero extincti⸗
uus. Unde dicit Aristoteles ꝙ equa si sen
tit fetorem candele extincte faciet abortiuũ

Poteſt etiam fetor ſic intendi ꝙ erit mor-
tis ſubite cauſatiuus. Nam quedam eſt
ſpecies ſerpētis cuiꝰ fetor ſubito iterficit rē
ſe odorantē. ſicͭ baſiliſcus viſu interficit ſe
vidētē: vt dicit Auiċ. Accidētalr̓ aliñ autē
fetor iuuat. nā q̄dā ſunt fetida medicamīa
vt aloe caballinū ⁊ ſulphur: et aſa fetida. et
hmōi. q̄ in multꝫ cauſis ꝯueniūt medicine.
Nā odoris ſui grauitate hūores putridos
ſiue ad putredinē et fetorē diſpoſitos rōe ſi
militudis attrahūt et extractoſ expellūt. nā
natura abhorrēs fetorē ꝑ medicie fetide ꝑ-
ſentiā irritatꝛ ꝯ ipam. ⁊ iō recolligit ſe totam
vt ꝯ ſuā dimicet inimicā. Fetor itaqꝫ. i. feti-
da medicia occaſionalit̓ eſt expulſio fetido
rū. ⁊ dū vnū fetidū aſſumitꝛ: aliō fetidū pari-
ter cū iṗo remouetꝛ. Similit̓ fetor lane vſte
vel filtri cōbuſti ſeu cornu caprini exuſti na
ribus ſalubrit̓ apponūtꝛ. vt ſopor lethargi-
cus excitetꝛ. vt dicͭ Cōſt. Nā ſpūs abhorrē
tes fetorem fugiūt ad interiora cerebri. vbi
eſt cauſa morbi: ex q̄z cōcurſu iuuatꝛ natura
ꝯ morbuꝫ. ⁊ ideo faciliꝰ digerit et diſſoluit
materiā apoſtematꝫ q̄ cā fuit falſe ſomnolē-
tie ⁊ ſoporis vt d̄t idē. Eodē mō ī cā matri-
cis qñ nimis eleuatꝛ compṁēdo ſpūalia. et
fetida naribus et aromatica partibꝫ inferio
ribꝫ vtiliter adhibentꝛ. Nā natura fugiēs fe-
torē recurrit ad matricē ⁊ ſentiēdo odorem
inferiꝰ illac tendit. et ſic matricē ad locū de-
bitū ſecū ducit. Quāuis etiā odor odori ñ
ꝯtrarietꝛ. aliq̄s tñ fetor alicui fetori ꝯtrariatꝛ.
⁊ ideo fetor ſterquilinij ex fetore allij effuga
tur. vbi etiam omnes fetent vniꝰ fetor mini
me ſentitꝛ. qꝛ vnꝰ ab alio abſorbetꝛ. De rebꝫ
aūt odoriferꝫ quere ſup̄ in tractatu. xviij. de
herbis ⁊ ſpeciebꝫ ⁊ plantis

De Sapore Ca. XL.

Sapor aūt eſt ſenſatū guſtus. Sicut
eni color eſt obiectū viſus. ſic ſapor
eſt rei ꝓprietas iudicio aīe ſe offerēs
ꝑ viā guſtus. Sapor itaqꝫ ē rei ꝓprietas ſo
lo guſtu ꝑceptibil̓. Hoc aūt dico ī ṗncipio
qꝛ alio mō iudicāt de saporibꝫ ⁊ saporꝝ prin
cipijs phi ⁊ alio modo medici. Sed de illa
murmuratōe queſtionū nihil ad ꝓpoſitum.
qꝛ illas ſolas saporꝝ differētias ⁊ oꝑatōes
⁊ cauſas hic inquirimus ꝓut ſacre ſcṗture
ꝯueniunt ad eliciendū ex saporꝝ ꝓprietatibꝫ
aliq̄s myſticos intellectus. vñ ad p̄ſens de
alijs non curamꝰ. Eſt ergo ſapor ꝓpriū ob-
iectū guſtꝰ. de cuius p̄ſentia ſenſus in orga
no guſtabili delectatꝛ vl̓ triſtatꝛ. Et ſm Iſa. ſ
dicitꝛ. Saporꝝ octo ſūt differētie. ſ. Dulcis.
Unctuoſus Salſus Amarꝰ Acutꝰ Ace-
toſus Pōticꝰ ⁊ Stipticꝰ. Additꝛ ēt his In
ſipidꝰ. ſic ſūt nouē Sꝫ abuſiue d̄r ſapor. qꝛ
ſapore caret. Pertinēt āt q̄nqꝫ ad caliditatē
⁊ calidā cōplexionē. ſ. Dulcis Unctuoſus
Salſus Amarꝰ Acutꝰ. Reliq̄ frigide ſunt
cōplexiōis. ſ. ponticꝰ. ſtipticꝰ. acetoſus. ⁊ ī-
ſipidꝰ. Duo aūt ſūt q̄ faciūt saporē. ſ. Cōple
xio ⁊ ſubſtātia. Et ſuba eſt triplex. ſ. Groſſa
Subtilis ⁊ Mediocrꝫ. Cōplexio itaqꝫ ca-
lida ⁊ humida in ſcd̄o gradu cū groſſa ſub-
ſtātia facit saporē dulcē. Calida ṽo ⁊ humi
da in fine ſcd̄i gradus cum ſubtili ſubſtan-
tia: facit vnctuoſum. Et dicitꝛ vnctuoſū ſub
tile q̄ntum ad trāſitū. qꝛ de facili trāſit in fu
mū. Habet aūt actualē groſſiciē rōne cuiꝰ ē
oꝑpilatiuū. ſed potentialē habet ſubtilitatē
in ſubſtātia. ratiōe cuiꝰ eſt velocit̓ trāſitiuū.
Cōplexio aūt calida ⁊ ſicca in fine ſcd̄i gra-
dus cū mediocri ſubſtātia facit ſalſum cali
dum ⁊ ſiccū in tertio gradu. cum groſſa ſub
ſtantia facit amarū. Sed cōplexio calida ⁊
ſicca ī q̄rto g̃du cū ſubtili ſbſtātia facit acu
tū. Et ita ſuꝑ caliditatē fundantꝛ q̄nqꝫ sapo-
res. Frigida āt ⁊ ſicca cōplexio ī tertio gra-
du cū groſſa ſuba facit pōticū. qual̓ ē in fru
ctibꝫ immaturis. Frigida q̄ꝫ ⁊ ſicca in ſcd̄o
gradu cū mediocri ſubſtātia facit saporem
ſtipticum. qualis eſt in roſis et in cotanis
maturis. Frigida autem ⁊ ſicca in ſecundo
gradu cū ſubſtantia ſubtili facit saporē ace
toſum. Frigida ṽo complexio ⁊ humida in
ṗmo g̃du cū mediocri ſubſtātia facit sapo-
rē inſipidū. qualis eſt in albumine oui. Ptꝫ
ḡ ꝙ tres ſapores ſūt teſtimōia ſubtilis ſub
ſtātie. ſ. Acutꝰ Unctuoſus ⁊ Acetoſus. Et
ſūt tria teſtimonia groſſe ſube. ſ. Ponticus
Amarꝰ ⁊ Dulcis. Silr̓ ſūt tres ſapores te
ſtimonia ſube mediocris. ſ. Stipticꝰ Sal
ſus ⁊ Inſipidus.

De pura dulcedine ⁊ eiꝰ effectu
Caplm. XLI.

Dulcis itaqꝫ ſapor generatꝛ ex tempe-
rata caliditate ⁊ groſſa ſubſtātia. vñ
dulcedo ligue aꝑpoſita moderate a-
perit. moderate calefacit. moderate hume-
ctat. Unde groſſicies ſubſtantie moderate
ſubintrans poros apertoſ diu ibi manet. ⁊
ideo aīa in tali temꝑantia gaudet. Unde

plus delectat natura ī dulcedie q̄ꝫ i aliȷs sa poribꝫ.pterea nulla res ē ita tpata ⁊ affinis hũane cõplexiõi eq̄li sic̄ dulcedo. Et iõ hũa na cõplexio q̄ est vicina tpantie eq̄li i dulce dine sibi sili delectat.

De Sapore dulci Caplm. XLII.

a D dulcē aũt saporē faciendũ quattu or ꝯueniunt elementa non tñ equali ꝓportiõe. Ignis em̄ ⁊ aer supabũdāt Unde ex igne calor ⁊ ex aere humor innasci tur.que duo.s.calor ⁊ humor necessaria sũt ad cuiuslibet rei generationem. Calor autē temperatus agēs in humorē ipm calefacit dissoluit ⁊ depurat ab hũore terrestri ⁊ sub stātia mollificat.vñ partes ignee ⁊ aeree au gmētant ⁊ humiditas inspissat.⁊ sic grossa suba in q̄ fundat dulcis sapor generat. Uñ dulcis sapor qñ caret omni macula acumi nis omnibꝫ saporibꝫ suauior erit.vt d̄r Isa. quia ei⁹ natura sanguini est vicina Et ideo letificat ⁊ mũdificat.nocumētũ gustus hu mectat tēperate sine labore nature. Est aũt dulcedo aliqñ pura quattuor q̄litatum me diocriter ꝯtentiua.vt patꝫ in zucara Aliqñ ē viscositati ⁊ grossiciei admixta.vtꝫ i dacty lis. Aliqñ acumini ꝯiũcta vt i melle. Pria dulcedo mat̄ie ꝯueniēs ē nature.sed aliqñ accidētalit̄ nocet nature.qñ scꝫ natura plus recipit q̄ꝫ digerere possit. Et tũc solet esse cā alicuius oppilationis.q: dulcium supflui tas in poris venaruꝫ inuiscat. Dulcia itaqꝫ mollificant mēbra.lauant:colant ⁊ mũdi ficant.paꝝ naturaliter nutriũt accidētaliter aũt multũ. Mollificant q̄dem.q: humidi tas materiā mollē reddit.caliditas tempe rate dissoluit. Uñ materia q̄ ꝑus erat spis sa.mõ mollificata.dissoluta abstrahit ⁊ mũ dificat. Nutriũt āt paꝝ naturalr̄.q: dulcia grossa sunt in suba ⁊ sua grossicie poros pe netrare nõ possunt.⁊ ora venaꝝ oppilāt ⁊ ci to satiant. Accidētalit̄ tñ multũ nutriũt.q: dulcia humane nature siue cõplexiõi sũt si milia ⁊ amica.⁊ ideo in magna q̄ntitate as sumunt.et q: grossa sunt i suba calor agēs in ea multum sanguinem generat.⁊ ille san guis multum nutrit. Dulcedo ꝓo q̄ visco sitati est admixta multũ q̄dem nutrit sꝫ mł̄ ta tamen nocumēta generat accidentaliter ⁊ inducit.vt dic̄ Isaac.q: talis dulcedo op pilationem generat ⁊ putredini de facili ap propinq̄t. Inflatõꝫ et rugitũ generat.febrē interpolatā facile cõmouet ⁊ suscitat.⁊ cho lericā īflatõem ꝯcitat vel augmētat. Est igi tur dulcedo pura:⁊ ꝑ alicui⁹ rei admixtio nē nõ infecta inter saporũ differētias sensus mat̄ie delectatiua:nature amica.⁊ ei potissi me assimilatiua.deꝑditoꝝ in corpe facilius reparatiua. virtutũ et spirituũ debiliũ mat̄ie ꝯfortatiua.omniũ membroꝝ ꝑcipue nutri tiua. Dicit eni Isaac Proprius nutrimen ti sapor dulcedo est.si sua substantia aliq̄m habuerit viscositatē.stabil̄ eni est in mēbr̄s Unde nõ de facili est i mēbris dissolutiõis receptiua.nec nutriũt aliqua que dulcedini nõ sunt mixta. Unde ⁊ sapores dulcedini ꝯ rȷ̄ propter contrarietatē quā habent ad hu manam complexionē parui aut nulli⁹ peni tus sunt nutrimenti. Ex cõmixtiõe tñ sapo rũ int̄ se ꝯtrariorũ vn⁹ bon⁹ sapor medi⁹ gene rat: in q̄ latitat dulcedo:rõe cui⁹ ille sapor medi⁹ nature ꝯueniēs ē corpis nutritiuus vt ptꝫ in salsamētis.⁊ etiā in pigmētis in q̄ bus cõtraria recipiunt. Uñ patet q᷑ dulce do oim̄ sapoꝝ delectabiliũ ē origo .sic̄ albe do oim̄ coloꝝ est ꝑncipiũ.vt d̄r in li. de sen. ⁊ sen. vbi d̄r. Nigredo est ꝑuatio albi i ꝑspi cuo:sic̄ amaritudo ē ꝑuatio dulcedis i hũi do. Dulcedo adhuc est spiritaliũ membroꝝ amica.q: ipoꝝ est lenitiua.⁊ oĩs aspitat̄ mi tigatiua .clarificatiua vocis .⁊ arteriaꝝ ab omi supfluo purgatiua.cannaliũ pulmõis ⁊ meatuũ pectoꝝ aptiua. ⁊ oim̄ immũdicia rũ vuule ⁊ guttur̄ abstersiua. Catarri ⁊ hu moris supflui circa spiritalia dissolutiua.⁊ oim̄ organorũ vitalis spũs ad debitā cõsi stentiā reductiua. Omis tumoris squināti ci repssiua.⁊ suffocātis hũidi etiā i mēbris spiritalibꝫ ꝯsũptiua. Sũt aũt q̄dā dulcia q̄ occasionalit̄ multoꝝ maloꝝ sunt corpi illa tiua.sunt eni vnctuositatis et inflatõis ge neratiua. Cũ eni maior est ex calore dulcis resolutio q̄ꝫ sit hũidi resoluti incorpatio vł saltē ꝯsũptio:necē ē ibi fieri mł̄ti vaporis fu mosi generatõeꝫ.et sic loci ex vapore disten sio:et ꝑ conseq̄ns inflatio:dolor et gurgula tio cõtingit. Item ex eadē causa dulcia sic̄ appetit⁹ debilitatiua.q: substātie sue gros sicie cito sũt vacui stomachi repletiua ⁊ me atuũ oppilatiua. Itē cholere rubee augmē tatiua.nā cũ sint calida calidi hũoris sũt ex citatiua.⁊ iõ obsũt ill̄ q̄ ex causa calida ⁊ in tensa patiunt. Item putredinis ⁊ corrupti onis sunt inductiua.q̄ndo eni supabũdās

calor supabūdantē hūiditatē dissoluit.ꝛ cō
sumere totū vl' digerere nō sufficit corruptā
materiā derelinqt. Itē splenis renū ꝛ epatꝫ
sūt oppilatiua.ꝛ hoc accidit.qꝛ sua grossicie
subali subtiles poros illaꝝ regionuꝫ obtu-
rant. Uel quia ptes ille rōne dulcis pl9 de-
siderāt q̄ꝫ digerāt vl' ꝯsumāt. Et iō ex super-
fluo hūore attracto ꝛ nō digesto nec al's e-
uacuato ille ptes merito oppilant̄ Itē dul-
cia rōne p̄dicta sūt calculi generatiua taꝫ in
renibꝫ q̄ꝫ in vesica. Nā qn̄ ille ptes rōne dul
cedinis sibi attrahūt hūores ꝯsil'es q̄ subti
liora sūt vl' cū vrina educunt̄ vl' vi calorꝫ cō
sumunt̄. Un̄ qn̄ pl9 attrahit̄ q̄ꝫ nature suffi-
ciat.oportꝫ q vel vi nature qđ est supfluuꝫ
expellat̄ Ul' qđ grossi9 est ibi remaneat ꝛ eli
q̄to humore calore desiccāte indurat̄.ꝛ pce
dēte tpe paulatim putrificat̄ ꝛ in duriciē la-
pidis cōmutat̄.vt expsse dicit Isaac. Ideꝫ
etiā de causis matricis occurrit. Ex p̄dictꝫ
ptꝫ q dulcia nature sunt vtilia. Aliq̄ vo sūt
q̄ vident̄ esse dulcia ꝛ tamen sūt mortifera ꝛ
nociua.

De Sapore vnctuoso
Caplm. XLIII.

s Apor vnctuosus generat̄ ex calido ꝛ
humido in subtili suba. Et iō vnctu
ositas apposita lingue magis aperit
ꝛ dissoluit.ꝛ subtilis substātia magis subin
trat. Etqꝛ caliditas ei9 paꝝ remouet̄ a tem
peramēto anīa ipius dulcedinē pōt accipe:
ꝛ in ea maxime ꝯgaudere. Ad vnctuosuꝫ āt
saporē pficiendū pl9 de igne q̄ꝫ alijs elemen
tis ꝯuenit.ꝛ post de aere. Maior igit̄ actio
caloris ī hūidū agēs magꝫ dissoluit ꝛ depu
rat Un̄ aq̄se ptes ꝛ t̄restres miorāt̄ ꝛ ignee
cū aereis augmētant̄ ꝛ īde sapor gignit̄ vn
ctuosus. Sūt aūt vnctuosa cibaria appeti
tus debilitatiua ꝛ fastidij inductiua.qꝛ ac-
cepta in stomacho resoluunt̄ in fumositatē
cū aeree sint sube q̄ petit supiora replendo
os stomachi.ꝛ inducit fastidiuꝫ ꝛ diminuit
appetitū. Itē vnctuosa sūt supenatātia.leui
tate em̄ sua eleuant̄ ad supiora: cū valđ sint
fumosa. Itē digestiōis sūt īpeditiua.qꝛ vn-
ctuositate sua villos stomachi replēt ꝛ leni
unt. Un̄ cibi assūpti cū nō possint decoqui
crudi ꝛ indigesti emittunt̄.vnctuositate em̄
sua inuiscāt cibos ꝛ lubrificāt.ꝛ iō emittunt̄
an̄q̄ꝫ digerant̄ Itē paꝝ sūt nutritiua.qꝛ ora
venaꝝ cito replēt ꝛ paꝝ de eis assumit̄.ꝛ qđ
assumit̄ ꝑpt' sue sube subtilitatē cito ꝯsumit̄

Itē calorꝫ sūt inflāmatiua. Ignis eī nō nu-
trit̄ nisi aere mediāte.vnctuosa vo cito ī ae
reā subam transeunt. Unde illa vnctuosa q̄
hn̄t maiorem aq̄sitatem min9 ptinēt ad na-
turā aeris.ꝛ etiā min9 bene nutriūt ignē.vt
patet in axungia porcina q̄ minus nutrit
ignem q̄ꝫ ouina.qꝛ min9 habet aereitatis in
sua cōpositiōe ꝛ pl9 aq̄sitatis q̄ꝫ ouina. Itē
febrilis caloris sūt nutritiua.ꝛ ideo carnes
ꝓhibent̄ ī febre acuta.qꝛ timet̄ vnctuositas
intermixta qua calor febrilis irritat̄. Item
splenis ꝛ epatis sunt oppilatiua ꝑpt' sui gros
siciē actualē. Nam ꝑpter suā dulcedinē cito
attrahuut̄.ꝛ sua grossicie pori de facili op-
pilant̄. Itē doloris capitis sunt excitatiua
Nā ex fumoꝝ multitudīe replet̄ caput.ꝛ mi
ringe cerebri distendunt̄. Itē mēbroꝝ spiri
taliū sūt lenitiua.vt ptꝫ in butyro. Tn̄ q̄daꝫ
vnctuosa nocēt pectori ꝑpter annexā siccita
tē vt oleū nucū.qꝛ talia nō hn̄t purā vnctu-
ositatē. Itē doloꝝ exterioꝝ sūt mitigatiua.
ꝛ duriciei remollitiua.apostematū matura
tiua ꝛ saniei generatiua. Humiditate eī sua
saniē generāt.qꝛ p ea pl9 dissoluit̄ q̄ꝫ ꝯsuma
tur. Ex calore em̄ đbili ꝛ hūiditate mlta fit
sanies ꝛ corruptio.

De Sapore salso
Caplm. XLIIII.

s Alsus sapor fit ex caliditate ꝛ siccita
te in substātia mediocri. Un̄ calidi-
tas cū siccitate cū sit remote a tpan-
tia multos apit poros.qꝛ siccitas iūcta ca-
lori magis laxat.iūcta vo frigiditati magis
ꝯstringit.ꝛ iō ei9 suba multū subintrat po-
ros. Etqꝛ magna fit disgregatio ptiū ꝛ mul
ta substātie subintratio: aīa in ipi9 p̄ntia nō
gaudet.imo potius ipm horret. Ad salsuꝫ
aūt saporem q̄ttuor ꝯueniunt elementa: q̄-
dam tamen ꝓportione non equali. Dominā
tur em̄ ignis ꝛ terra mediocriter.tamen ex
moderato igne fit moderat9 calor.ꝛ ex mo-
derata terra fit moderata siccitas. Ex mo-
derato autē calore moderata fit ebullitio ꝛ
excoctio humiditatis Un̄ aq̄se ꝛ aere ptes
dissoluunt̄ in igneas mediocrit̄. Et ex mo-
derata siccitate moderate substātia đsiccat̄
ꝛ ita remanet substātia mediocris. Un̄ sal-
sus sapor habꝫ fieri ex moderato dn̄io cali
ditatꝫ ꝛ siccitatꝫ ī substātia mediocri. Sūt
āt salsa mūdificatiua.qꝛ sūpta interi9 calore
suo ꝛ siccitate hūiditatē dissoluūt.salsedine
āt ꝛ nitrositate sua stomachum et intestina

mordificāt ꝛ sic mordificata mouent̃ vt dis
soluta humiditas emittat̃.ꝛ sic fit mundifi
catio. Item dure carnis sunt mollificatiua
nā sua caliditate ꝛ siccitate sup̱fluā humidi
tatē cōpactā resoluūt ꝛ relaxāt.ꝛ sic mollifi
cāt. Itē sube moll' sūt induratiua. Naz sua
caliditate ꝛ siccitate sup̱fluā humiditatē cō
sumūt.ꝛ sic partes aereas plus cōpingunt
Item substantie rei sunt depuratiua ꝛ p̱ cō
sequēs ꝯseruatiua. Nam salsa inq̄ntuz hu-
iusmodi.q̄ntū dissoluūt tantū ꝯsumūt.ꝛ iō
putredo aliq̄ cāu generata calore ꝛ siccitate
salsedinis ꝯsumit̃ ꝛ ānihilat̃. Habz insuper
salsedo multū terrestreitat;.vt d̄r in diet. rō
ne cuiꝰ carnes indurat ꝛ minꝰ reddit aptas
corruptioni.vt d̄r ibidē. Itē scabiei ꝛ exte-
rioris sup̱fluitatis cutis ꝛ corp̱is sūt abla-
tiua. Et hoc ꝯsumēdo humores sup̱fluos
tā sup̱ficiales q̄ȝ intercutaneos ꝛ cutē a sup̱flu
is abstergēdo. Itē tumoris hydropici sunt
rep̄ssiua.ꝛ hoc ex rōne sup̄ dicta.qꝛ d̄siccāt
ꝛ ꝯsumūt oīa in talibꝫ locis aggregata. Itē
morsus canis rabidi ꝛ alioꝝ venenosorum
sūt curatiua ꝛ totiꝰ venenositat; extractiua.
vn̄ p̱dest cito lauare talia vulnera ī aq̄ salsa
qꝛ maliciā extrahit ꝛ venenū.vt d̄t idē. Itez
caro multū salsa ad t̄p̱amentū optimū reuo
cat̃ si in aq̄ salsa ponat̃.nec salsedo a talibus
meliꝰ extrahit̃ q̄ȝ ꝙ eaꝝ massa priꝰ aliq̄ tēp̱e
in salsa aq̄ temperet̃. Et hoc puto accidere
rōne similitudinis cuz aqua salsa que ratio
ne caloris accidētalis ꝛ naturalis in ip̄a do
minātis attrahit sibi sīle q̄d inuenit in suba
carnis salse. Itez sal in igne īdurat̃ in aq̄ ꝓo
dissoluit̃ ꝛ annihilat̃.nec miꝝ qꝛ si ꝯgelatio
ꝛ induratio facta est p̱ siccitatē oportz vt sa
lis dissolutio fiat p̱ humiditatē.sicut patet
in sepo in quo fit induratio ꝛ ꝯgelatio p̱ fri
giditatē.ꝛ iō nō est miꝝ si fiat resolutio p̱ ca
liditatez. De his q̄re sup̄ in li.xvj.de venis
terre.in ca.de Sale.

De Sapore amaro
Caplm.XLV

s Apor amarꝰ fit ex caliditate in tertio
gradu.ꝛ siccitate in secundo gradu ī
grossa suba. Unde caliditas cuz sic-
citate multuz subintrās multum disiungit.
vnde instrumentū ledit̃ ꝛ fit sapor amarus
abominabilis gustui ꝛ contrariꝰ Ad cuius
cōpositionem q̄ttuor elemēta ꝯueniunt p̱-
portione q̄dam sed magis inequali. Ibi eī
ignis ꝛ terra dominant̃.sed plꝰ est ibi d̄ igne
q̄ȝ de terra. Un̄ de maiori dominio caloris
magna fit ebullitio. Un̄ aquee ꝛ aerēe par-
tes magis dissoluunt̃ in igneas ꝛ terrestres
ꝯdensant̃.sedquia mediocre est dominium
siccitatis non attenuat̃.ꝛ ita substantia re-
manet grossa: in qua ex actiōe caloris ꝛ sic-
citatis fundat̃ amaritudo. Om̄ia aūt ama-
ra ꝯtristant gustum magis q̄ȝ aliq̄ alia que
hn̄t simplicē saporem.quia maxime faciūt
ꝯtinuitatis solutionem in lingua. Licz aūt
amara habeāt minorem caliditatem q̄ȝ acu
ta: maiorem tn̄ faciunt solutionem ꝯtinuita
tis propter sue substantie grossiciez.que se
interponit ꝛ comp̄mendo maiorem efficit
lesionem. Item amara sunt cholere purga
tiua. Uel qꝛ cholere sunt similia in cōplexi
one Uel qꝛ cholera cum sit porosa p̱mittit
amara suos poros subintrare ꝛ diuidendo
partes a p̱tibꝫ eam faciūt fluxibilē ꝛ chole-
ram liquefactam sic educūt. Itē amara sūt
appetitꝰ excitatiua.qꝛ choleram educunt q̄
tanq̄ȝ res leuis solet colligi circa orificium
stomachi ꝛ appetitū debilitare. Ad h̄ etiam
facit amaroꝝ grossitudo.qꝛ comp̄mit ciba
ria in fundū stomachi.ꝛ sic sup̱iora inanita
cibum petunt. Itē amara splenis ꝛ epatis
sunt expoliatiua. Nā calore suo poros ape
riunt: ꝛ humores dissoluūt.ꝛ grossicie sua
comp̄mendo humores resolutos educunt
Item amara sunt ꝯtraria vermibꝫ ꝛ lumbri
coꝝ interfectiua.nec miꝝ.qꝛ vermes illi de
phlegmate corrupto accidūt.de phlegma-
teq̄ȝ viuūt.ꝛ ideo cholerica ꝛ amara eis ad-
uersant̃.qꝛ cholera phlegmati ꝯtrariat̃. Itē
spiritalibꝫ mēbris sūt nociua.ꝛ tam p̱ aspe-
ritatē substantie q̄ȝ p̱ intēsam siccitatē eorū
dem sunt exasperatiua. Item amara in ex-
terioribꝫ sunt ꝯseruatiua. Si em̄ distempe
rent̃ cum aliq̄ liq̄do.habent illa tria q̄ sūt ne
cessaria ad ꝯseruationez. Tātū em̄ ꝯsumūt
q̄ntum dissoluunt.ꝛ subintrent in p̱fundūz
Acumine ꝛ calore suo grossaz etiam habēt
substantiam ex qua rem iuuant ꝛ faciūt eaz
minus passibilem. Item frigide artetice et
paralysis sunt curatiua dissoluendo mate-
riam ꝛ ꝯsumendo. Item frigide scabiei sūt
desiccatiua. Item meatuum renum ꝛ vesi-
ce sunt apertiua ꝛ calculi dissolutiua.matri
cis confortatiua ꝛ menstrualis superfluita
tis prouocatiua ꝛ eductiua.ꝛ ad multa alia
sunt magis necessaria q̄ȝ dulcia: q̄zuis gu-
stui sunt nociua.

De Sapoꝛe acuto XLVI.

Apoꝛ acutꝰ fit ex caliditate ⁊ ſiccita-
s te exiſtēte in q̄rto ḡdu cū ſuba ſubtili
vn̄ fit poroꝝ nimia aptio ⁊ ptiū ſe-
gregatio. ⁊ q2 ſuba eiꝰ eſt ſubtilis multū pe-
netrat ⁊ ſubintrat vn̄ organū guſtꝰ ſuo acu-
mine incēdit. ad cuiꝰ pfectōꝫ q̄ttuoꝛ elem̄ta
ꝯueniūt. ſꝫ nō eq̄lit̄ q2 plꝰ ꝯcurrit de igne et
de terra q̄ꝫ de alijs. ⁊ idō ꝓpt̄ dominiū ignis
acute ſunt et valde calida ⁊ a t̄ra valde ſicca
Ex maxio āt dominio caloꝛꝭ maxia fit ebul
litio et reſolutio aereaꝝ ptiū et aq̄aꝝ in igne
as. vn̄ ignee ptes acuūt̄ ⁊ ex nimia ſiccitate
ſuba deſiccat̄. attenuat̄ et ſubtiliat̄. et ita fit
acutꝰ ſapoꝛ ex magno dn̄io calidi et ſicci in
ſuba tenui ⁊ ſubtili. Sūt aūt acuta coꝛroſi
ua q2 valde ſūt calida ⁊ ſicca. ⁊ fit diſſolutio
maḡ. ⁊ ſuba ſubtilis ⁊ acuta ſubintrās ptes
a ptib9 diſgregat ⁊ ita fit coꝛroſio. Itē acuta
ſūt inciſiua ⁊ diſſolutiua q2 et q̄litate et ſuba
diſſoluūt et ſeparāt ptē a pte et pfunde in-
trāt et idō diſſoluūt et incidūt. Itē ꝟtutꝭ ap
petitiue ſūt ꝯfoꝛtatiua q2 mēbroꝝ ꝯſumūt
ſupfluitatē. Vn̄ poꝛis inanitꝭ fit rōne vacui
appetitꝰ. moꝛdicāt etiā neruos ſenſibiles et
pūgūt acumie ſuo. ⁊ ſic pūgēdo excitāt appe
titū. Itē paꝝ ſunt nutritiua q2 ex nimia ca-
liditate et ſiccitate potiꝰ fit aduſtio q̄ꝫ dige-
ſtio. ⁊ iō dāt modicū nutrimētū. ꝑterea ſub-
tilis ſūt ſube et iō de facili ꝯſumūt̄. ⁊ a mem
bꝛꝭ cito dilabūt̄. Inſup nat̄e ſūt ꝯ̄ria ex ſua
ꝯplexione et iō q2 abominabilia ſūt nō ap-
petit ea nat̄a ſꝫ potiꝰ abhoꝛret et repellit.

De Sapoꝛe acetoſo. Ca. XLVII

Apoꝛ acetoſus fit ex frigiditate ⁊ ſic-
s citate exn̄te in ḡdu ſcd̄o cū ſuba ſub-
tili. vn̄ acetoſū ligue appoſitū q̄litati-
bus ꝯſtrigit. ſ ba penetrat. ⁊ ita ex duob9 cō
trarijs actōib9 fit ſapoꝛ acetoſus. ad cuiꝰ cō
pletionē q̄ttuoꝛ elem̄ta ꝯueniūt q̄dā ꝓpoꝛti
one ſꝫ nō eq̄li Eſt āt ibi dn̄iuꝫ aq̄ ⁊ t̄re medio
cre ⁊ ex mediocri dn̄io aq̄ eſt ibi frigiditas
mediocris. ⁊ ex mediocri dn̄io t̄re mediocrꝭ
ſiccitas gn̄at̄. ex frigiditate āt repmit̄ caloꝛ
q̄ repſſus modicā fac̄ ebullitōꝫ Vn̄ igneas
ptes et aereas reſoluit d̄ facili ⁊ ꝯſumit tāq̄ꝫ
ſubtiliores t̄reſtres āt ⁊ aq̄ſas diſſoluit Sꝫ
ꝓ ſui pꝛuitate eas ꝯſumere nō pt̄ Vn̄ ptes il
le ſubtiliāt̄ ſꝫ nō ꝯſumunt̄. ⁊ ita frigiditas ⁊
ſiccitas dn̄ant̄ cū ſubtili ſuba ⁊ ſapoꝛ gigni-
tur acetoſus acetoſa ꝓuocāt appetitū. quia
ex frigiditate et ſiccitate motū hn̄t ad cētrū.
Vn̄ ꝯpmūt̄ cibaria ad fūdū ⁊ ſic os ſtōachi
euacuāt. q̄ ſentiēs ſuā inanitōꝫ cibū appetit.
Nā deſideriū ꝯpoſita eſt opatio ex appetiti
ua ꝟtute nat̄ali et aīali ſenſibili. Itē ſoluunt
vētrē plenū ⁊ ꝯſtipāt inanitū. nā ſubtilitas
ſube acetoſe inueniēs multā hūiditatē ī ſto
macho incidit eā ⁊ ſubtiliat. ⁊ ſic eā facit ad
fluxū ⁊ euacuatōꝫ. Sꝫ qn̄ ſtomachꝰ ē vacuꝰ
ꝑuā inueniūt humiditatē quā acetoſa deſic
cāt ſiccitate ⁊ cōſtringūt frigiditate. Itē oppi
latōes ſplenis et epatꝭ aperiūt. q2 nō q̄litate
ſꝫ ſube ſubtilitate hūores in poꝛꝭ agiunt in-
cidūt ⁊ diſſoluūt. Itē aceto ſa ſpiritalib9 b
ſunt frigiditate coartāte ⁊ ſccitate exaſperā-
te Itē poſita ī exterioꝛib9 calidos humoꝛes
repcutiūt. Vn̄ tibie inflate ex retentiōe mē-
ſtruoꝝ vl' emoꝛroidaꝝ ī calido aceto lote d̄
facili detumeſcūt. De h̄ q̄re ṡ in tractatu de
aceto. li. xvij. vbi tractat̄ de vitib9 et de vino

De Sapoꝛe pontico Ca. XLVIII

Onticꝰ ſapoꝛ fit ex frigiditate ⁊ ſicci
p tate exn̄te ī tertio ḡdu cū groſſa ſuba
Vn̄ ⁊ pōticū appoſitū ligue ꝯſtrigit
⁊ ſuba intrās poꝛos ptes ꝯdēſat ⁊ ita accur
rit ſapoꝛ q̄ pōticꝰ appellat̄ Ad pōticū ſaporē
pficiēdū q̄ttuoꝛ elem̄ta cōueniūt cū maioꝛi
tn̄ ineq̄litate q2 dn̄ant̄ aq̄ et t̄ra ignis et aer
ſubſtāt. Ex foꝛti āt dn̄io aq̄ foꝛtis fit frigidi
tas. ⁊ ex t̄ra m̄lta ſiccitas. iō nō pt̄ ibi fieri p-
fecta trāſmutatio cū ibi ſit defectꝰ caloꝛis et
hūoꝛis Vn̄ cū frigiditas ⁊ ſiccitas ibi habe
ant dn̄iuꝫ neceſſe ē vt ſuba remaneat groſſa
ex dn̄io frigiditatꝭ ⁊ ſiccitatꝭ. Hꝫ āt pōticꝰ ſa
poꝛ h̄ ꝓꝑ2 ꝗ̄ vt di. Iſa. q2 pōticitas ꝯiūcta cū
ſapoꝛe delectāte magꝭ delectat. et cū triſtāte
magꝭ ꝯtriſtat. cꝰ rō h̄ ē. ꝙ pōticitas adiūcta
rei dulci et vnctuoſe ſi ingrediat̄ poꝛos facit
illā dulcediēꝫ ibi diutiꝰ ꝯmoꝛari. ⁊ ita firmiꝰ
impmit̄ tūc delectatio ⁊ diu durat. ſil'e eſt de
hūoꝛe ꝯtriſtāte Hinc eſt ꝙ caro q̄ oſſib9 ē vi
cina iocūdioꝛē hꝫ ſapoꝛē. Oſſa ei ſūt melan
cholica. ſ. frigida ⁊ ſicca. Caro ꝟo ī ſui nat̄a
dulcꝭ eſt et ſanguinea. ⁊ ita ē ibi pōticitatꝭ ⁊
dulcedis mixtio. ꝓpt̄ qd̄ et maioꝛ delectatio
Iō etiā caro ceruina ē iocūda ⁊ ſil'r bouina
q2 ꝯiūgit̄ pōticitas ex ꝯplexiōe melācholi-
ca aīal' et dulcedo ex pte carnis. ⁊ cōuerſo ē
de abſinthio et fumo t̄re qn̄ cū eis aſſociat̄
amaritudo magꝭ cōtriſtāt guſtū vt aloe ꝉ ali
q̄d ſil'e. Itē pōtica appetitū excitāt et pꝰ prā-
diū laxant. cꝰ rō ē cōpſſio cibarioꝝ ad īferio
ra ad inſtar toꝛcularꝭ. añ prādiū ꝟo cōſtipāt

P

q꜄ ꝯstringūt neruos ⁊ oppilāt meat⁹ ⁊ ex substātie grossicie ⁊ frigiditatis et siccitatꝫ q̄litate. Vn̄ ⁊ sūpta cibaria retinent ⁊ exire nō pmittūt. Itē grossicie sua epar ⁊ splenē oppilāt calculū generāt cholericā ⁊ iliacā passionē excitāt. obturādo sua grossicie intestina fimū ac fumū exire n̄ pmittūt. spiritalia etiā mēbra ledūt et g̃uāt. q꜄ ea exasperāt ⁊ desiccāt. ext'l⁹ āt apposita vomitū sedāt. tumores calidos repmūt. sāguis fluxū itercipiūt atꝫ sistūt. neruos pcutiūt. dētes exacerbāt.

De Sapore stiptico Ca. XLIX.

Sapor stiptic⁹ ex frigiditate ⁊ siccitate i mediocri suba generat. ad c⁹ pfectionē q̄ttuor ꝯueniūt elemēta q̄dā ppor tiōe ineq̄li. nā aqua ⁊ t̄ra ibi p̄dn̄ant. ꝫ nō tantū q̄ntū in pōtico. ex aq̄ aūt accidit frigiditas et ex t̄ra siccitas generat. ex frigiditate depmit calor q̄ repcussus p̄uā fac̄ ebullitionē. Vn̄ ⁊ suba parꝝ resoluit ꝫ nō ꝯsumit Sꝫ ex siccitate aliq̄ntulū ꝯdensat. et q꜄ siccitas nō p̄t oīno desiccare nec oīno ꝯsumere remanet suba mediocris. ⁊ ita pꝫ ꝙ sapor stiptic⁹ causat ex frigiditate et siccitate i substantia mediocri. et in h̄ differt a pontico q̄ ex eisdem causis q̄uis min⁹ remissis in substantia grossa radicat. iđo stiptic⁹ sapor sub pontico continet ɓm Isa. q̄ tm̄ septē saporꝝ dt̄ esse differētias. sub pontico stipticū cōprehendit. Vnde ɓm ip̄m ponticitas est intensa stipticitas. ⁊ stipticitas remissa pōticitas vn̄ nō differūt simpl'r ɓm spēm. sed solū ɓm maiorē intensionē vel minorem. ⁊ ideo vterꝙ cōuenit cū alio in effectu. sed ɓm maius et minus.

De Sapore insipido.
Capl'm. L.

Sapor nonus dr̄ insipid⁹ siue sine sapore. ⁊ h̄ potest dici dupl'r. s. p̄uatiue ⁊ positiue. p̄uatiue dr̄ insipidus cuius sapor sensu nō p̄t ꝯp̄hendi vt sapor aq̄ q̄ gustu nō pcipit pp̄ter eius maximā similitudinē ad organū gust⁹. q꜄ aq̄ est simplex in respectu lingue q̄ q̄ttuor recipit i sua ꝯpositiōe. Positiue dr̄ sapor insipid⁹ q̄ vltra p̄mū g̃dū ad aliquē vlteriorē saporē nō est sensū determinat⁹. vt est albumē oui c⁹ suba ē mediocris et caliditas vl' frigiditas p̄mi g̃dus distantiā sensibiliter nō excedēs. talia insipida sunt cucurbite. citrulli melones. ⁊ hmōi quorꝫ vsus pl⁹ ꝯuenit medicine ꝙ diete. parū eīm nutriūt. quia saporē nō hn̄t delectabilem ⁊ substantiā habēt fluxibilē. hūiditate ⁊ frigiditate sua sitim mitigāt. calorē ⁊ cholerā extiguūt. fleuma augmētāt. ⁊ q̄tidianas febres generāt. ⁊ oms alias fleumaticas frigidas scꝫ et hūidas nutriūt vel p̄uocāt passiones. Sapor itaꝙ insipid⁹ causat ex frigiditate et hūiditate in substantia mediocri. ad cui⁹ ꝯpletiōem sic̄ et in aliꝭ q̄ttuor ꝯueniunt elemēta sed nō eq̄li pportiōe. q꜄ aq̄ ⁊ aer p̄ncipaliter. terra secūdario p̄dn̄at. pp̄t fortiorē g̃ frigiditatē ⁊ mediocrē siccitatē partes ignee et aeree resoluunt in aqueas ⁊ i terrestres. sed quia resistit dominiū humiditatis nō potest cōpingi ex siccitate terrea ip̄a substantia. Relinq̄t g̃ substantia mediocris cū dominio frigiditatis ⁊ hūiditatis q̄ sūt p̄ncipia isti⁹ saporꝫ q̄ abusiue sapor insipidus nominat. Hec igit̄ de saporibꝫ simplicibꝫ q̄ ad eorꝫ differentias et naturas dicta iā sufficiant. q̄ oīa de dictis Isa. Cōstā. Gal'. ⁊ aliorūꝫ autorꝝ medicine breuit sunt excerpta. Sūt aūt quidā compositi sapores sicut et mixti sunt colores pariter et odores. ⁊ hi sapores ɓm diuersas compositiones diuersimode opant. q꜄ alio modo sapiūt i solidis. alio mō in liquidis aliter in sensibilibꝫ et aliter in inanimatis. d̄ q̄bꝫ in naturis ⁊ pprietatibꝫ rerꝝ et corporꝝ animatorꝝ ⁊ inaniatorꝝ in libris p̄cedētibꝫ est ostensū. De liquoribus tm̄ in q̄bꝫ fūdati sūt sapores aliqua arbitror h̄ supplenda q̄ in libris supioribꝫ causaliter sunt omissa.

De Liquore Ca. LI.

Liquor est liq̄dus humor in plantis et animaliū corpibꝫ p digestiōem generatus. eliquat⁹ violētia: vel natura de substantia corporis mixti vel expressus. Quilibet aūt humor nō vocat liquor ꝫ solus ille q̄ artificialiter vel naturaliter liquat de plantis et rebus animatis. vt lac ⁊ vrina de animalibꝫ. vinū et oleū de arboribꝫ. mel de floribus. sicera de fructibꝫ. ceruisia d̄ granis. oxizacra de pomis siluestribꝫ ⁊ granatꝫ. Et inter hos liq̄res quidā sunt cōpositi ⁊ q̄dam simplices. nā cōpositi dicunt q̄ cōficiunt ex diuersis q̄ pariter cōmiscent. Simplices v̄o sunt q̄ ita pmanent sine cōmixtiōe aliqua put a suis subiectis p̄mit⁹ pducunt nullus tn̄ liquor ē simplex absolute p̄ter solam aquā q̄ simplex dr̄ put in elemētari permanet puritate. Aliꝫ āt liq̄res oēs sic̄ et humores ex q̄ttuor elemētꝭ ꝯstituūt. simplices

tñ dicũť q̃ cũ alijs nõ miscenť. Simplices
etiã dicũť in q̃bꝫ simplices elemẽtoꝝ q̃litates
ex p̃ma cõpositõe dñanť. ⁊ q̃ a terrestri fecu
lẽtia naturaliter vel accidentaliter plꝰ colãť
Scd̃m aũt varias ꝯmixtiões liq̃ꝝ ⁊ q̃litatũ
elemẽtariũ p̃dñantes ꝯplexiones varios sor
tiunť odores pariť ⁊ sapores. Nã illi liq̃res
in q̃bꝫ p̃dñať calidũ cũ hũido sũt dulciores
In q̃bꝫ ãt calidũ cũ sicco sũt acutiores. in q̃
bus ꝟo p̃existit frigidũ cũ sicco sũt acetosio
res et stipticiores. sꝫ in q̃bꝫ frigidũ cũ humi
do sũt gustui insipidiores. vtꝫ in ptisana. et
hmõi Quidã aũt liq̃res ꝺ q̃busdã arboribꝫ
īcisis corticibꝫ ꝑ attractõꝫ calorꝫ solarꝫ spõ
te egrediũť vt balsamꝰ ⁊ terebĩthĩa lachryma
q̃ calore p̃us mũdanť ⁊ ĩ myrrhe subaꝫ ĩdu
ranť. Quidã ꝟo de fructibꝫ arboꝝ ꝑ expssio
nẽ colligũť vt vinũ oleũ sicera. ⁊ hmõi. Qui
dam ꝟo ꝑ exustionẽ ignis liq̃diores ꝑtes q̃
rũdã lignoꝝ in extremitatibꝫ educẽtes mag̃
artificio adq̃rũť vt colophonia. pix liq̃da.
oleũ iunipyri. et sil'ia. Quidã aũt ex herbaꝝ
succis exp̃mũť. vt opiũ. aloe. et hmõi. q̃ po
stea calore ignis vel solis desiccanť. Et q̃dã
ex rore celi extrema floꝝ ꝑfundentes ⁊ se cir
ca eoꝝ supficiẽ inuiscãtes apũ misterio cõ
ponũť vt mel. Et q̃dã ex venis ťre hauriũť.
vt aqua salinatiua. nitrosa. alumiosa. et hu
iusmodi. de q̃bꝫ arte vl' naťa fit sal nitrũ alu
mẽ. ⁊ hmõi. De his oĩbꝫ liquoꝝ differẽtijs
ꝓprietatibꝫ ⁊ causis sufficiẽter dictũ est sup̃ ĩ
li. xvij. de herbis ⁊ arboribꝫ et eaꝝ succꝫ. ⁊ li.
xvj. de venis ťre. ⁊ li. viij. de passionibꝫ aeris
vbi tãgiť de naťa mãne et mellis q̃ dicũť de
aere generari. De melle tñ aliq̃ sunt h̃ dicen
da. et de lacte sero ⁊ butyro que de aĩalium
vberibus emungunť. de quibꝫ superius est
omissum.

De Liquore in speciali ⁊ p̃mo de melle
Capl'm. LIII.

M El vt di. Isi. li. xx. ꝺr a mellisse grece
id est. apibꝫ latie. Sic ei apes vocãt
Nã apũ solertia mirãdo naťe artifi
cio parãť mella q̃ p̃mitꝰ de rore aerꝫ sũt crea
ta et in arũdinũ folijs adinuẽta. Vñ ⁊ Vir
gilꝰ. Protinꝰ aerei mellis celestia dona. vñ
adhuc in india ⁊ in arabia inueniũť in simi
litudinẽ salis ramis ⁊ folijs dependẽtia. vt
ꝺr idem. Est ãt om̃e mel generaliter dulce.
Sardũ tñ est amaꝝ absinthij cã cuiꝰ copia
illiꝰ regionis apecule nutriũť. Dicũt ãt me
dici q̃ de reꝝ tractãt naturis. p̃cipue Gal'. q̃

mel pueris ⁊ iuuenibꝫ ⁊ ꝑfectꝫ viris in q̃bus
abundat calor cibꝫ est inutilis ⁊ nociuꝰ. seni
bus ãt q̃ ꝑ grauita laborãt et frigore dicit cũ
vino veteri ⁊ cibis calidis ꝯuenire. Hucu s
q̃ Isi. li. xx. c. j. Est itaq̃ mel liq̃r dulcissimꝰ
a materia purissima arte mediciali genera
tus. cui tñ et ex calore apis mellis subaꝫ cõ
ponẽtis. et admixtiõe aliċꝰ calidi se cũ mel
lis suba admiscentis acumẽ cũ dulcediẽ est
admixtũ. Vñ ⁊ mellis dulcedo ceterꝫ ẽ ma
gis calida. sꝫ minꝰ hũida vt di. isa. Mel igiť
cũ sit hñs multũ caloris et aereitatꝫ ⁊ minꝰ
terrestreitatꝫ ⁊ aqueitatis ꝓpť siccitatẽ tã ťre
q̃ ignis multũ hñs siccitatis ⁊ acuminis ⁊
minꝰ frigiditatis ⁊ hũoris. et iõ iudicať mel
calidũ et siccũ in fine secũdi gradus. Tamẽ
q2 suba eiꝰ est vicina tꝑamẽto ⁊ mediocritati
multũ est mũdificatiuũ lauatiuũ ⁊ subtilia
tiuũ. ⁊ suo calore grossoꝝ hũoꝝ in corꝑe in
cisiuũ ⁊ hũoꝝ putridoꝝ expulsiuũ. Quia ei
mel calidũ acumi est ꝓpinquũ. ⁊ iõ intestino
rũ est pũgitiuũ. ⁊ ad feces expellẽdas cõmo
tiuũ. Itẽ talis dulcedo sic̃ mellis multũ est
hñs acuminis ⁊ caloris. nõ tñ oppilat mea
tũ splenis ⁊ epatis. sic̃ ⁊ illa in q̃bꝫ pura dul
cedo inueniť. vt di. Isaac. c. de q̃ttuor diffe
rẽtijs dulcedinis et saporꝫ. Est itaq̃ mel ra
tione eq̃litatis et tꝑamenti multũ naťe ꝯue
niẽs et amicũ. sui ad mẽbra mľtũ assimilati
uũ. ꝑditoꝝ restauratiuũ. ꝺbiliũ mẽbroꝝ cõ
fortatiuũ. sua grossicie nociuoꝝ fluxuũ iter
ceptiuũ. ⁊ latitudinis poroꝝ restrictiuũ. na
ture bñ tꝑate custoditiuũ. ⁊ hũoꝝ paratoꝝ
ad fluxũ nimiũ cohibitiuum. nihilominꝰ est
mel nociuoꝝ hũoꝝ laxatiuũ. nam ꝯrias ha
bet q̃litates in effectu. ⁊ h̃ ẽm ꝯrias materie
dispositões in quas agit. Nã nimis laxas
rep̃mit ⁊ ꝯstipat. nimis duras diuidit et re
laxat vt di. Isa. Est ãt mel ꝯſuatiuũ mũdi
ficatiuũ amaritudinis tꝑatiuũ. ⁊ iõ poniť ĩ
medicinis ad ꝯseruãdũ ⁊ ad mũdificandũ
⁊ ad amaritudinẽ spẽꝝ tꝑandũ. vt ꝺr ĩ anti
todario Nicolai. Tñ mel crudũ nõ multũ
bñ despumatũ valde est ventosũ ⁊ inflatiuũ
rugitꝰ in ventre generatiuũ in malos humo
res faciliter ꝯuersiuũ. splenis ⁊ epatis visco
sitate sua oppilatiuũ. cholere iflãmatiuũ. ⁊ fe
bris diurne inductiuũ. hypocũdrioꝝ extẽsi
uũ. iliacis ⁊ cholicis nociuũ. Mel igiť di.
Constã. et Isa. in diet. diuersas hꝫ actiões.
q2 in q̃busdã salubre est ⁊ sanitatis custodi
tiuũ. in quibusdã ꝟo stipticũ est ⁊ morborũ

generatiuum .et est veneni occultatiuum. quia quanto magis rufum tanto magis est calidum ⁊ acutū ⁊ huiꝰ magis incisiuū penetratiuū ⁊ colatiuū. q̄nto magis est albū minus est calidū ⁊ acutū. ⁊ tāto meliꝰ q̄nto dulcius purius et odorabilius inuenit.

De Fauo Cap. LIII

Fauus a fouēdo est dictꝰ. Nā fauus dr̄ mel mixtū cū cera. infra em̄ cellulas de cera miro artificio cōpositas apes mel recolligūt. ⁊ eiꝰ liq̄ris subaz intus fouēt. et sic dr̄ fauꝰ q̄i fotus siue fouēs. eo q̄ mel foueat et ɔtineat itra se. Vel fauus a fauore est dictꝰ. nā valde fauorabilis gustui ē et delectabil' ad edendū. Vñ s̄m Isid. li. xx. Fauus a fagin grece dr̄. q2 magis comedit q̄ bibit. fagin em̄ grece est comedere latine. Quidā tñ vocāt mel fauū a cera eliquatū et optime depuratū i q̄ summā dulcedinē gustus experit. Fauū mellis petit ⁊ req̄rit maxie aīal qd ab amore mellis melota dr̄. vñ a melle melus vl' melota ē dictꝰ vt di. Hug. Silr' vrsus sup oīa mel diligit et p fauis extrahēdis nō sine sui discrimine i arbores altas scandit. Aliq̄tiēs āt inter fauos vt dī Arist. li. viij. in pfundo aluearis generātur q̄dam v̄mes qui sic aranee. ⁊ qñ crescūt faciunt texturā circa fauos et d̄ñant sup totum aluear et ideo putrescit mel ⁊c. Itē ibidem. bonū est mel qd extrahit de noua cera. Nā mel qd diu manet in cera antiqua fit rubeū et corruptio illiꝰ mellis est sic corruptio vini in vtribus. et p̄pt h̄ dz extrahi. ⁊ est mel bonū qñ est simile auro. vt di. idē. Item dt idē q̄ apes sedēt sup aluearia ⁊ sugūt qd est superfluū in fauis. ⁊ dr̄ q̄ si nō facerēt h̄. corrūperet illd qd est in fauis ⁊ generaret aranea ⁊ sedēt sup fauos ⁊ solicite custodiūt ne illa aranea inualescat. ⁊ si īuenerint eā fit eis cibus. aliter āt oēs morerent.

De Mulso Ca. LIIII.

Mulsum est potio vl' poculū ex aq̄ vel vino et melle ɔmixtū qd greci mellicratū vocāt. sicut ⁊ hydromel quod ex melle et succo macianorum est cōmixtū sicut ⁊ rodomel dicitur eo q̄ succo rose mel miscetur.

De Medone. Ca. LV.

Medo vel medus q̄si melus dr̄ Et est potꝰ ɔfeciꝰ ex melle ⁊ aqua. optime defecatꝰ ⁊ decoctus. qui si crudꝰ fuerit ⁊ mel minꝰ bñ despumatū inflatōem generat in ventre et rugitꝰ ac durissimas torsiones. et q2 de facili resoluit in fumos caput petit ⁊ diuersas ei ingerit passiones. Bene ex̄o decoctus ⁊ defecatꝰ gustū delectat. vocē clarificat. arterias gutturis ⁊ cannales pulmonis mūdificat. cor letificat ⁊ ɔfortat. corpus nutrit ⁊ impinguat. epaticis tñ et spleneticis et calculosis minꝰ ɔpetit. q2 meatꝰ stringit ⁊ oppilat. qñq2 ei cū myrto ⁊ alijs herbis aromaticis condit vt sanior reddat ⁊ odoratior et diuturnius custodiat.

De Clareto Ca. LVI.

Claretū ex vino et melle ⁊ spēbꝰ aromaticis est ɔfectū. Nā spēs aromatice in subtilissimū puluerē ɔterūtur. et in sacco lineo vel mūdo cū melle vl' zucara reponunt. vino aūt optimo spēs pfundūtur et refundunt. queadmodū fit lixiula. ⁊ tādiu renouat pfusio donec virtus spēz vino incorporet ⁊ optime clarificet. vñ a vino ɔbit fortitudinē ⁊ acumen. a spēbꝰ aūt retinet aromaticitatē et odorē. s2 a melle dulcedinē mutuat et saporē.

De Pigmento Ca. LVII

Pigmētū vt di. Hug. dr̄ q̄i pylis metū qd scz in pyla est ɔtusū. nā in pyla spēs aromatice agūt ex q̄bꝰ arte pigmentaria quedā delicata pocula ⁊ electuaria conficiunt. vnde et pigmentarij dicuntur q̄ species vendūt. conterūt. ɔficiūt et cōponunt.

De Oximelle Ca. LVIII.

Oximel dr̄ acidū mel. eo q̄ ex aceto et melle eiꝰ materia cōficiat. Nā p̄mo acetū cū herbis necessarijs ⁊ radicibus diureticis diu decoquit. colato aceto mel purū ⁊ optime defecatū addit. ⁊ ad lentū ignē vsq2 ad spissitudinē req̄z decoq̄t ⁊ bullitur ac depurat cū albumie oui cū aceto distempato ⁊ in oximelle paz decocto. nā oēs immūdicias mellis ⁊ herbaz ad se attrahit albumē oui et supnatādo vsq2 ad oximellis supficiē secū ducit. quas immūdicias cum penna pigmētariꝰ seu medicus caute remouet ⁊ deponit. ⁊ sic oximel in pyxide munda reponit. Datur aūt cu aqua calida ad materiē cōpacte digestōem mollificatiōem diuisionē mūdificatōez. poroz apertōem. ⁊ oppilationū dissolutōem. posset em̄ medicina d facili inducere piculū si nō pparare ad facilē eductōem et cū oximelle nō pcederet digestionē. Cōsimili arte et ad ɔsiles vsus de

aqua ꝛ zucara cū diuersis spēb9 fit syrupus
nunc violaceus et laxatiuus. nunc roseus ꝛ
constipatiuus. nunc simplex. nunc compo-
situs.

De Cera Capl'm. LIX.

Era est fex mellis intra cui9 substan-
c tiam liquor melleus ab apib9 est col
lectus. Corrumpit aūt ipum mel. vt
dicit Arist. li. iiij. qn̄ nimis diu cum cere fe-
cibus admiscetur. ꝛ iō qui vult mel in sua
puritate reseruare debet ipum tempestiue a
cere substantia separare. Habet autem hoc
cera ꝓprium φ inter omniū liquoꝝ feces su-
perenatat. et cum calescit ad fundū non de-
scendit. sed potius querens supficiem sursū
tēdit. et h faciūt ptes ignee ꝛ aeree q̄ in eius
substantia dominanẗ. vnde cera in aqua ca
lida resoluta deorsum p̄mit aquam et p ei9
supficiem se diffundit. nam multū habꝫ ae-
ree leuitatis rōne cui9 sic ascendit. Cera au-
tem quanto est recētior tanto est odoratior
ductilior. purior. et ad diuersaꝝ impressio-
num et figuraꝝ susceptionē aptior. et tā for-
me suscepte q̄ꝫ scripture in ea im̄psse est du-
rabilior. et talis cera virginea appellaẗ. Est
insuper cera multis vsibus necessaria atq̄ꝫ
apta. valet eṁ in medicinis in confectiōib9
varijs et vnguentis. Nam virtutē habet ca
lefactiuam. resolutiuam. apertiuam. matu-
ratiuaꝫ. attractiuā. euaporatiuā. et ꝯsumpti
uam. valet etiam ad luminis nutrimentuꝫ
et ideo cera seruit in deoꝝ templis et aris et
in mēsis domorum. Unde a cera vel cereis
dicūtur cerimonie. quia ī temploꝝ cerimo-
nijs cerei offerebanẗ et adhuc offeruntur vt
dicit Hugui. vnde qui seruiunt d candelis
cereis in ecclesia dicunẗ ceroferarij. sicut q̄
seruiunt in regum et pontificū aulis primi-
cerij nominanẗ. vt dicit idem. Sigillis etiā
cereis littere muniunẗ ꝛ signanẗ. ac secreta
occultantur. priuilegia confirmanẗ. Tabu-
le cera simplici vel colorata replentur et or-
nātur. in quib9 variaꝝ lr̄aꝝ characteres stili
officio vel inscribunẗ vel etiā complanātur
Panni quoq̄ꝫ linei ad vsus varios inceranẗ
Libros etiā īuolutos tutos reddit ne aqua
vel pluuia perfundanẗ. Nam cera quandā
habet vnctuositatem p quā humidā fugat
et p pannoꝝ poros stillicidia penetrare nō
permittit. in calore liquescit et deficit. frigo-
re vero indurescit. humidis ꝛ humefact; ce-
dit. siccis vero ꝛ asperis inherescit. ꝛ iō hu-
mectanẗ sigilla ne adhereat cera illoꝝ litteris
et figuris.

De Cereo. Capl'm. LX

Ereus p deriuationem a cera a quā
c formaẗ est nominatus. vt dicit Isid.
libro. xx. de quo quidam ait sic. Hic
cera nocturnos prestabo cere9 ignes. Sub
ducta luce altera sum tibi lux ꝛc̄. Nam ad h
est vsus cereoꝝ vt ex eoꝝ lumine ea que sūt
in tenebris appareant et lucescant in cereo.
In cereo autē tria attēdunẗ. scilicꝫ materia
vsus. et dispositio siue forma. Materia ve-
ro triplex est. Nam pro materia hꝫ lychnū
siue ligmum. vt dr̄ Isidorus. ipsam ceram
atq̄ꝫ ignem. Ligmus qui est lychnus dicit
filum est stupeū et totius cerei substramen-
tum. cera que circūuoluiẗ est luminis nutri
mentū. Ignis qui superponiẗ siue superac-
cendiẗ vtriusq̄ꝫ est finis et complementum.
Nā agens in lychnum mediante cera con-
uertit vtrūq̄ꝫ in suam similitudinē. vnde et
in dispari natura mirabilem inter se habent
aptissimā vnionem. Forma ꝛ dispositio ei9
pyramidalis a lato incipiens et circūferen-
tialiter conuertens. Usus eius est vt illumi
nationis gratia cādelabro affigatur vl' clien
tuloꝝ vl' ceroferarioꝝ manibus ante domi-
nos deferatur.

De Lacte Capl'm. LXI.

Ac liquor est dulcis et candidus in
l mammillis per actionem caloris ex
sanguine generatus. Uel vt dr̄ Ari-
stotiles libro. xviij. Lac est sanguis decoct9
digestus nō corruptus. Quando eṁ fetus
ꝓpter magnitudinē non potest nutriri p vm
bilicum preparaẗ ei lac a natura ex sangui-
ne menstruo repulso ad mām̄illas vbi dige
ritur et decoquiẗ. ꝛ ex albedine glandularū
mām̄illaꝝ in candoris speciem transmutaẗ
vt dicit Constan. li. xix. Eadem est eṁ ma-
teria menstrui sanguinis atq̄ꝫ lactis. et ideo
natura creat lac ꝓpter cibum nati quo ciba-
tur extra. nō ergo debꝫ esse lac ante tempus
partus nec post multū nisi accidat cōtra na
turam. In illo eṁ tempe compleẗ lactis di
gestio in animalib9 que habēt temp9 vnicū
statutum ad pariēdū. sed in mulieribus di-
uersificaẗ. ꝛ ꝓpter hoc debet esse bonum lac
necessario post sex menses. ꝛ est lac dulce qn̄
est bene digestum. et fuit necessariū ꝓpter ci-
bum animalis qui est dulcis. cib9 eṁ oīm
animalium nō est nisi dulce et valde dige-

ſtum.vt dicit idem ibidem.li.xviij. Itē di-
cit Ariſt.li.vj. Animalia ouātia nō habēt
lac neqꝫ mām̄illas. ⁊ in om̄i lacte ē aquoſi-
tas tenuis ⁊ pars groſſa que caſeus dicit̄. ⁊
lac q̄nto eſt ſpiſſius tanto caſeus. ⁊ lac ani-
malium carentiū dentib⁹ ſuperius coagu-
latur. lac vero animalis habētis dentes in
vtraqꝫ mādibula nō neqꝫ eius ſepuz. ⁊ lac
hm̄oi animalis ē dulce ⁊ tenue vt lac came
li ⁊ eque. ⁊ poſt aſine. Item idē ibidem. In
quibuſdam regionib⁹ nō expectat̄ capraꝝ
imp̄gnatio ſed accipitur vrtica ⁊ cū ea frica
tur mām̄illa ⁊ exibit primo ſanguis. dein-
de quaſi ſanies. ⁊ poſt lac bonuz nō peius
lacte impregnataꝝ. ⁊ nullū lac eſt in mam-
millis mariū generalit̄ q̄uis aliq̄n accide-
re videatur aliter. Quedam autē herbe ha
bent humorē lacteum vt titimallus. ⁊ que-
dam arbores vt ficus. Cui⁹ lacte vt ibi di-
cit Ariſt. lac animaliū coagulatum eſt. Et
lac canum ſpiſſius eſt omniū animaliū: p-
ter lepoꝝ ⁊ porcoꝝ. Eſt autē maxime ſpiſ-
ſum in partu ſed poſt ſubtiliatur vt. di. Ari
ſtotiles.li.vj. in fine. Vacca ante partū nō
habet lac. ſed poſt bonum habet. ſed cū pri
mo coagulatur fit quaſi lapis. et hoc acci-
dit quando cū aqua cōmiſcetur. vt dt idez
ibidem. Item idem libro.ix. Quādo puer
nutritur lacte calido dentes eius citius ori
unt̄. poſt partū āt ⁊ mūdificatōez lac mulie
ris multiplicat̄. ⁊ q̄dam mulieres hn̄t ſolū
lac in cono mām̄illaꝝ ⁊ q̄dā in aliis ꝑtib⁹ i-
pſaꝝ. ⁊ qn̄ lac nō bn̄ digerit̄ coagulat̄ ⁊ mā
mille indureſcūt. qm̄ tota mām̄illa eſt val-
de mollis. etſi ſuꝑuenerit aliq̄s pilus acci-
dit magna infirmitas ⁊ dicet̄ piloſa ⁊ non
ceſſabit dolor q̄uſqꝫ exeat pilus cum lacte.
aut q̄uſqꝫ putrefiat ⁊ exeat. et dū lac exit nō
inuenit̄ generaliter menſtruū. Quedam ꝓo
lactātes menſtruant cū fuerit eaꝝ ſanguis
humidus. ⁊ qn̄ pueri lactāt̄ ſanguīe groſſo
⁊ multo accidit eis ſpaſmus. etſi fuerit la-
ctans corporis fertilis tunc nocet multitu-
do lactis ⁊ mulier nigra nutribili⁹ ⁊ melius
hz lac qꝫ alba. vt di. idē. Conſil'es ꝓprietates
lactis ⁊ m'ltas alias recitat Iſa. in diet. vbi
ſic dicit̄. Lac inq̄t generaliter diuidit̄ tripli
citer. aut em̄ eſt dulce exiens nouiter a mā-
millis. aut eſt aciduz ſiue acre iā diu mulſū
aut eſt inter vtrūqꝫ mediocre. Dulce aūt eſt
mag̃ ſapidū vicinū ſanguini ⁊ amicū i ip̄z
de facili ꝯuerſiuū. ⁊ iō laudabile eſt ipſi⁹ nu

trimētū. Eſt aūt compoſitū ex trib⁹ ſubſtā-
tiis in v̄tute ⁊ actione variis ⁊ diuerſis vna
ſubtiliatiua ⁊ mūdificatiua. altera ꝓo groſſa
⁊ oppilatiua. tertia ē mollificatiua ⁊ extenu-
atiua. nā ſuba aquoſa ⁊ ſeroſa acuta ē ⁊ ſub
tiliatiua. groſſa ⁊ caſeoſa. frigida eſt ⁊ groſſa
⁊ idō oppilatiua. butyroſa ꝓo eſt vnctuoſa ⁊
mollificatiua. vn̄ lac cum ſua ſuba aquoſa
⁊ acuta eſt groſſoꝝ humoꝝ inciſiuū ⁊ ſubti
liatiuū viſceꝝ lauatiuū. inteſtinoꝝ mordi-
catiuū. ventris ſolutiuū ⁊ fecis de facili ex-
pulſiuū. corruptoꝝ hūoꝝ iteri⁹ i corpe ⁊ ex-
teri⁹ abſterſiuū. venaꝝ penetratiuū. oppila-
tionū ſplenis ⁊ epatis apertiuū. ⁊ maxime
ſi fuerit ex animalib⁹ calide complexiōis.
vt ex camelis. ⁊ tale lac ē hydropicoꝝ iuua
tiuū. vt dicit idem. et ſequit̄. Lac itaqꝫ lau-
dabile ⁊ ſuis trib⁹ ſubſtantiis tem̄patū. ſua
aquoſitate ē mēbroꝝ mūdificatiuū. ſua bu
tyroſitate eſt venenis repugnatiuū. ⁊ mem
broꝝ humectatiuū. ſua caſeitate cibarioꝝ
ex orificio ſtomachi ad fundū depreſſiuum
Eſt et alia laus lactis. q2 ſi tꝑate et oportu
no tꝑe mūdato ꝑus corꝑe accipiat̄ corpori
eſt laudabiliter nutritiuū. ⁊ ſue ſube ſangui
ni aſſimilatiuū. Si aūt a corꝑe nō mūdato
vl' tꝑe nō ꝯgruo accipiat̄ in malos hūores
quos inuenit eſt ꝯuerſiuū. ⁊ ipoꝝ augmen
tatiuū. in fumos calidos reſoluit̄ et ſic erit
doloris capitis cauſatiuū. ⁊ ſi febris mate-
riā inuenerit erit caloris febrilis inflāmati-
uū. vl' ſi calorē naturalē inuenerit debilē d
facili aceſcit. ⁊ fiet in ſtomacho acetoſū Nā
qn̄ ē humor nimi⁹ ⁊ ꝑuus calor acetoſitas
vl' putredo fleumatis generat̄. ⁊ idō lac nō
eſt frequēter ſumēdū niſi corꝑe ex̄nte tēꝑa-
to ⁊ ſtōacho ſanito. Nā ſi corp⁹ a putridis
hūorib⁹ ⁊ colericis fuerit vacuū et depura
tū ſi lac bn̄ digeſtū fuerit multū ⁊ bonū pre-
bebit corꝑi nutrimētū. laudabilē generabit
ſanguinē. carnē augmētabit. hūectabit cor
pus ⁊ exteri⁹ in ſuꝑficie faciet tenerum atqꝫ
pulcrū. vt dt idem. Itē dicit idem. Rurſus
lac inq̄t bibētes ieiunos eē ꝯuenit ⁊ calidū
eē qn̄ vberib⁹ eſt vicinū. nec eſt aliq̄d come
dendū q̄uſqꝫ lactis ſuba digerat̄. oꝑtet etiā
vt labor et mot⁹ nimi⁹ caueat̄ q̄uſqꝫ deſcen-
dens ad decoctōis locū digerat̄. q2 ex inor-
dinato motu ⁊ calore nimio ſubito genera
to ei⁹ vnctuoſitas in fumū nociuū reſolue-
ret̄ ⁊ groſſiori ꝑte remanēte indigeſta mul-
tiplex corruptio generaret̄ vt d. idē. Electū

aũt lac vt dicit deb3 hr̃e q̃ttuor q̃litates.co
lorẽ:odorẽ:liq̃rem τ saporẽ.Colorẽ albissi-
mum clar͠ a citrinitate τ rubore τ liuiditate
maxime alienũ.Odorẽ gratũ ab horrore et
τ grauitate remotũ.Liq̃rem inter subtilẽ et
grossum mediũ.cuiꝰ mediocritatis signum
est si gutta sup̃ vnguẽ posita remanet conti
nua τ nõ liq̃scit.cuiꝰ guttule forma inferius
est lata τ supius est acuta.Saporẽ h3 acce
ptabilem q̃n nec amaritudine nec salsedine
nec acedine est admixtũ.Int̃ oẽs aũt istas
differẽtias lactis femineũ magis credit̃ es-
se tempatum.q2 om̃e lac naturam τ cõplexi
onem animalis cuiꝰ est:naturalit̃ imitat̃.et
iõ q2 humana cõplexio maxie est tpata.iõ τ
muliebre lac maxie est tpatũ:ꝓpt̃ qd maxie
est nutritiuũ humectatiuũ τ aspitatis angu
loꝝ oculi potissime mitigatiuũ.Et q̃cquid
de bonitate lact̃ sup̃ dictũ est totũ ꝯcurrit ĩ
hoc lacte.

De Lacte camelino
Capl'm.LXII.

l Ac camelinum ex animalis calida
complexione.ceteris est magis cali-
dum τ plus subtile τ minime vnctuo
sum τ minime nutritiuu3 diureticũ τ oppi-
lationum apertiuũ.Et ideo hydropicoru3
ex oppilatione est potissime iuuatiuũ.Na3
camelus nature est calidissime,ꝓpter qd ca-
lor dominans sanguinis attrahit vnctuosi
tatem.τ ideo sanguis remanebit sine vnctu
ositate.Cum igitur lac nihil aliud sit q̃3 san
guis secũdo decoctus.sapor sanguinis ca
meli salsus est τ acutus.Et iõ humoru3 est
incisiuus subtiliatiuꝰ τ grossiciei attenuati
uus Quere supra de camelo in tractatu de
animalibꝫ

De Lacte vaccino
Capl'm.LXIII

l Ac vaccinum lacti camelino est op-
positũ.Nam vacca nõ habet tantu3
caloris vt sanguis attrahat vnctuo-
sitatem.τ ideo eiꝰ lac fit valde vnctuosum τ
maxime nutritiuũ.Plus eñ nutrit lac vac
cinũ q̃3 pecorinũ.q̃uis pecorinũ sit magis
calidũ q̃3 vaccinũ.Cuiꝰ ratio est vt dic̃ idẽ.
Qꝛ cũ lac vaccinũ nõ tantũ habeat caloris
q̃ntũ pecorinum ꝑua vnctuositas sibi suffi
cit:τ tota illa remanet in lacte τ exuperat ca
seitatem.τ ideo magis nutrit.quia substan
tia vnctuositatis nutribilior est q̃3 caseata.
q2 calidior τ humidior τ calori sanguis vi-
cinior.facilior in sanguinis mutationẽ.τ il-
la vt dicũt antiq̃ meliꝰ τ citiꝰ nutriũt q̃ citiꝰ
τ faciliꝰ in sanguinẽ cõmutant̃.vt dr̃ ibide3.
Lac tñ pingue meliꝰ nutrit q̃3 ipa piguedo
q̃ calidior est.q2 suba lactis hab3 aq̃sitate3
liq̃da3 subtiliantẽ interiora corpis penetrã
tem.Sed sola pinguedo aereitate sua supꝰ
natat.τ ꝓpter humiditatis sue substãtialis
grossiciẽ cito coagulat τ indurat.Et iõ lac
vaccinũ sua aq̃sitate ad interiora penetrat.
sua vnctuositate calore3 naturalẽ roborat.
caseitatis sue paucitate naturã nõ multum
aggrauat:sed potiꝰ adiuuat τ sustẽtat.vt dr̃
idẽ.Alio ergo mõ est lacte vtẽdũ ad nutriẽ
dũ.q2 tũc tribꝫ eiꝰ substãtijs parit̃ est vtẽdũ
Alio mõ ad mũdificandũ τ calorẽ mitigan
dũ.q2 tũc serositat̃ liq̃men est a butyrosita
te seq̃strandũ. Alio mõ ad calefaciẽdum τ
τ humectandũ:τ tũc butyri vnctuositate est
vtendũ.Lact̃ eñ vsus ꝯsiderat̃ ƀm subtili
tatẽ τ grossiciẽ τ mediocritatẽ.vt dr̃ idem.
Subtilitas ãt attẽdit̃ ĩ suba τ in actiõe In
suba illud est meliꝰ qd cõplexiõi hũane vici
niꝰ est.vt lac femineũ qd tãto est vtiliꝰ q̃nto
mãmille est viciniꝰ Efficaciꝰ est ei ꝯ venena.
ꝯtra renum τ vesice mala.contra pulmonis
vulnera si mulsum aerẽ nõ tãgat:τ eiꝰ ꝟtutẽ
aeris q̃litas nõ immutet.Subtilitas ꝓo ĩ
actiõe q̃n eiꝰ butyrositas cũ caseata separ̃.
et aq̃sitas tũc cũ acumine auget̃.vt3 ĩ came
lino.q2 minime nutrit.calore tñ suo τ subti
li liq̃re hydropicis subuenit τ succurit Lac
ꝓo grossissimũ ẽ vaccinũ τ miꝰ ceter̃ liq̃dũ
τ aq̃sum.minus acutũ τ magis butyrosum.
Vñ bñ nutrit.stomacho ꝯuenit.mẽbra cõ
fortat.calorẽ epatis τ stomachi refrigerat.
corpꝰ impinguat τ augmẽtat.vulnera inte-
stinoꝝ τ matricũ sanat.Est aũt tãto meliꝰ τ
salubrius si lapidibꝫ fluuialibꝫ accensis et
intus extinctis tota aquositas ꝑ parte ma-
xima ꝯsumat̃.

De Lacte caprino.
Capl'm.LXIIII

l Ac caprinu3 inter predictas differẽ-
tias tenet mediũ.q2 in suis tribꝫ sub-
stantijs post femineum esse dicit̃ po
tissime temperatu m.τ iõ contra pulmonis
vulnera τ renum ac vesice vicia cu3 3ucara
multũ ꝓfert.Eius serũ a caseo τ butyro se-
patum maxime est colatiuũ mũdificatiuu3
τ cholere repssiuu3.Lac aũt caprnum per se

multū bibitū ī stomacho ꝺ facili coagulatᷣ.
Et iō ne noceat cū modico mell' ⁊ sal' gēme
tpetᷣ ⁊ nūq̄ꝫ coagulabitᷣ. ⁊ si icepit coagulari ī
stōacho dissoluetᷣ. Etq꜡ capre pascuntᷣ siccꝭ
⁊ ramoꝝ extreītatibꝫ eaꝝ lac min⁹ est aq̄sū ⁊
magꝭ stipticū ⁊ stomacho ꝯgruū. Nā lac ex
pascuis diuersificatᷣ. Nā q̄ pascūtᷣ tenerꝭ ⁊ re
cētibꝫ herbis lac faciūt aq̄sū ⁊ subtile qꝺ sto
macho est nociuū. Que ꝑo herb laxatiuis.
lac faciūt mordificatiuū ⁊ neruoꝝ pūgitiuū
⁊ est nociuū ⁊ laxatiuū.

De Lacte pecorino.
Caplm. LXV

l Ac pecorinū magꝭ ē calidū ⁊ siccū q̄ꝫ
vaccinū. min⁹ hn̄s butyrositatꝭ ⁊ pl⁹
caseitatꝭ. ⁊ iō min⁹ nutrit n̄c corpi ita
ꝯuenit vt vaccinū. Mōstratᷣ āt h̄ ex ḡuitate
sui odorꝭ. Nā vt ꝺt Gal'. Lac pecorinū ī o-
dore ē ḡui⁹ q̄ꝫ vaccinū. ⁊ iō magꝭ plegmati-
cū. magꝭ aūt nutrit q̄ꝫ capnū: ſꝫ min⁹ q̄ꝫ vac
cinū. Vn̄ min⁹ ē tp̄atū q̄ꝫ capnū.

De Lacte asinino
Caplm. LXVI

l Ac asininū est tp̄atū ⁊ nutritiuū resū
ptiuū vētris tn̄ solutiuū ⁊ neruoꝝ re-
mollitiuū ⁊ mēbroꝝ siccitate ⁊ calore
induratoꝝ hūectatiuū. pectorꝭ iuuatiuū et
tussis ⁊ ālelit⁹ difficil' mitigatiuū. vulnerū
renū ⁊ vesice curatiuū.

De Lacte caballino.
Caplm. LXVII

l Ac caballinū vicinitatē hꝫ ad camē-
linū in subtilitate ⁊ acumīe ⁊ calore. ī
apostematibꝫ matricū est iuuatiuū
aperitiuū ⁊ mēstrual' flux⁹ ꝓuocatiuū. si cau
sa mēstruoꝝ calida sit ⁊ sicca. quā ꝓprietatē
habꝫ illud lac ab om̄i lacte alio sep̄atam. vt
ꝺt Isaac.

De Lacte porcino.
Caplm. LXVIII.

l Aac porcinū ſm Isa. est subtile ⁊ aq̄
sum q꜡ ex sua frigiditate incoctū r̄ma
net ⁊ īdigestū Et iō si ſm medicinam
accipiatᷣ p̄uū aut nullū ꝯfert iuuamētū. ſꝫ si
ſm cibū cū succo hordei sit coctū bonū ge-
nerat hūidū nutrimētū. vt ꝺt idē.

De Lacte aīaliū
Caplm. LXIX

l Ac animaliū p̄tui valde vicinorū est
subtile ⁊ aq̄suꝫ. q꜡ aquei hūores adu-
nātᷣ in aīalibꝫ tp̄e p̄t⁹. q꜡ os matricis
clauditᷣ ⁊ lac aq̄sis hūoribꝫ ꝯmiscetᷣ. ⁊ iō eo

tp̄e est nociuū vomit⁹ ⁊ fastidij ꝓuocatiuū
asperitatꝭ remollitiuū ⁊ villoꝝ stōachi lubri
catiuū. vētrꝭ laxatiuū. duꝝ ad digerendū. et
stipticū ⁊ in stōacho coagulatiuū ⁊ pessima
rū infirmitatū generatiuū. ⁊ ex fumo ascen-
dēte cerebri p̄cussiuū. ⁊ dolorꝭ capitꝭ causa-
tiuū. fetoris dētiū ⁊ anhelit⁹ inductiuū. Vn̄
si lac fuerit corruptū vel pl⁹ debito assūptū.
vel alio mō vl' tp̄e q̄ꝫ expedit sit acceptū ml'
taꝝ infirmitatū est generatiuū maloꝝ hūo-
rū ⁊ lūbricoꝝ est nutritiuū. bonoꝝ hūoꝝ est
corruptiuū. arenaꝝ in vesica ⁊ in renibꝫ adu
natiuū et putrefactiuū. calorꝭ natᷣal' debili-
tatiuū. ⁊ innatᷣal' caloris ac febrilis inflāma
tiuū. gingiuaꝝ ⁊ dētiū infectiuū. pustularū
pessimaꝝ ⁊ scabiei in p̄uul' causatiuū. rugit⁹
⁊ vētositatꝭ excitatiuū. oppilationū renis et
epatis effectiuū. stōachi ḡuatiuū. ⁊ lubrici-
tate sua cibarioꝝ an̄ digestiōeꝫ expulsiuū. ⁊
sic lienterie inductiuū. Has ⁊ mltas alias
inducit lactꝭ corruptio passiones. ſꝫ h̄ ꝺ la-
cte bono ⁊ malo nūc dicta sufficiāt.

De Sero Ca. LXX

s Erū ē lactꝭ p̄s aq̄sa a lactꝭ alia p̄te p̄
coagulū seq̄strata. nā coagulū p̄tes
butyrosas ⁊ caseosas sil' iūgit ⁊ ab eis
qꝺ liq̄dū ē ⁊ aq̄suꝫ diuidit ⁊ discernit. Cui⁹
effect⁹ sup̄i⁹ recitantᷣ. hꝫ em̄ ꝟtuteꝫ putredīs
lauatiuā. nā intestina lauat ⁊ vulnera ītesti
noꝝ ꝺ sanie mūdificat. pect⁹ purificat. sitim
sedat acumē cholere rubee mitigat. scabiē ⁊
impetiginē mūdat. splen ⁊ epar deoppilat.
Quere s̄ in p̄mo ſm Isa.

De Butyro Ca. LXXI

b Vtyrū a buēdo. i. p̄fundēdo ē dictū
vt dicit Hugui. sua eī vnctuositate
et humiditate habet imbuere et per
fundere corpora que cōtingit. Naꝫ butyꝝ
est flos lactis multū habēs caliditatis ⁊ hu
miditatis cū dominio aereitatis. rōne cui⁹
hꝫ multū vnctuositatꝭ. Est eī butyrosa sub
stantia naturaliter calida ⁊ hūida viscosa ⁊
vnctuosa hūane complexioni vicina. vt ꝺt
Isaac. vn̄ sepe comestū stomachi ē hūecta
tiuū. ventris solutiuū. maxie si recēs fuerit
Et iđo antiqui vt dicit idem assimilauerūt
butyrū oleo mixto pinguedini. dicētesq̄ꝫ si
quis acceperit valet screatui de pectore ⁊ ꝺ
pulmone maxime si ibi fuerit apostema. q꜡
ꝓprie est maturatiuū ⁊ humorum dissolut-
iuum ⁊ superfluorum pectoris mundifica
tiuū maxime si cū melle vl' zucara comedatᷣ

Sꝫ tũc minꝰ ē maturatiuũ ⁊ excreatōis am
pliꝰ iuuatiuũ.vt dr idē.ſubdēſ ibidē.Butyꝝ
repugnt venenis.mēbꝛa hũectat Aſpitatem
oculoꝝ eiꝰ lotura mollificat ⁊ emũdat.apo
ſtema diſſoluit ⁊ maturat.Vulnera pulmo
nis gutturꝭ ⁊ pectoꝛꝭ mire ſanat.Renũ ⁊ ite
ſtinoꝝ moꝛſuras mitigat.neruos īduratos
⁊ ꝯctos ſeu ſpaſmatoſ mollificat atqꝫ laxat
vt dr idē.Dicit āt Auic.ꝙ ꝯ venena interiꝰ
ſũpta ſingulare ꝑſidiũ eſt.ſi ītoxicatꝰ butyꝝ
in lacte calido reſolutũ bibat ī magna q̄nti
te.Nā vnctuoſitate ſua oppilat meatꝰ ne ad
coꝛ aſcēdat ſbito vis veneni.Preterea venēo
ſitatē totā ad ſe trahit ⁊ ipam inuiſcat.ꝑ vo
mitũ euacuat de coꝛpe ⁊ educit.vt dr idem
Fit āt ſic.Flos lactꝭ ſiue ſupnatās pingue
do recolligiť in vaſe mũdo ⁊ cũ q̄dā lato lig
rotũdo ⁊ pfoꝛato diutiſſime pcutiť ꝑ violē
tiā ⁊ moueť.ex q̄ motu caloꝛ naturaľ ī ſuba
lactꝭ excitatꝰ ⁊ ꝯfoꝛtatꝰ totā vnctuoſitatē in
ſimul recolligit.q̄ ſua leuitate ſupficiē petit
Seroſa ꝟo aq̄ſitas cũ ptibꝫ caſeatꝭ inferiꝰ
deſcēdit ⁊ butyroſe ſube tanq̄ꝫ nobilioꝛi ce
dēs fũdũ petit.Et illa butyroſa ſuba q̄ ena
tat ī ſupficie recolligiť:⁊ ad vſus varios et
neceſſarios ī vaſe mũdiſſimo reſuať.qđ q̄n
to recētiꝰ tāto eſt ſapoꝛoſiꝰ ⁊ guſtui delecta
biliꝰ inueniť.Eſt aũt in ꝑncipio molle ⁊ liq̄
dũ ſed paulatī caloꝛe naturali ꝯ hũidas ꝑ
teſ inualeſcēte ⁊ eas ꝯſumēte mediocriť in
dureſcit.Vñ bñ ⁊ munde reficit ⁊ nutrit et
pulmēta loco ſagimīſ vľ oleo bñ ꝯdit.Sal
liť aũt aliq̄ntulũ vt meliꝰ ꝯſerueť.⁊ vt eiꝰ po
tētiaľ hũiditas ſiccitate ſaľ tpeť.inſup vt eiꝰ
ſapoꝛoſitas augmenteť Nā guſtui ī ſapoꝛe
ē magꝭ gtũ q̄ñ mediocriť eſt ſallitũ.q̄ñ āt ni
mis antiquať eiꝰ ſapoꝛ cũ odoꝛe diminuiť:
⁊ ī guē odoꝛē ⁊ ſapoꝛē guſtui hoꝛribilē trāſ
mutať.⁊ tũc ñ valet ad cibaria ꝯdiēda Va
let tñ ad varia medicamīa ⁊ vnguēta.qꝛ ſe
pe accidit qđ id ñ ꝯuenit gule.ꝯgruit tñ ni
hilo minꝰ medicine alicui.

De Caſeo
Caplm LXXII.

c Aſeꝰ vt dr Iſi.li.xx.a carēdo ē dictꝰ
eo ꝙ tādiu ī vaſe ꝑmiť q̄uſqꝫ ſero ca
reat ⁊ a lactꝭ aq̄ſa ſuba ſepeť.Vñ dr
caſeꝰ q̄ſi carēs.eo ꝙ q̄ñz ē ſiccꝰ hũoꝛe carēs
ſeu liq̄re.vt dr idē Scđz Hug.ꝟo caſeꝰ a ca
dēdo eſt dictꝰ eo ꝙ de facili cadit ⁊ labiť int
digitos faciētꝭ.Eſt āt caſeꝰ fex lactꝭ.Nā vt
dr Iſa.Caſeata ſuba lactꝭ frigida eſt ⁊ groſ
ſa ⁊ ad digerēdũ dura.Tarde em̄ deſcendit
đ ſtomacho ⁊ magꝭ attinet ſtipticitati q̄ꝫ ſo
lutioni.Et eſt grauis ſtomachoꝛ epati reni
bꝰ ⁊ ſpleni.maxīe ſi illa loca fuerīt oppilatō
nibꝫ ꝑparata:⁊ calculos in renibꝫ generat.
Et iđ ꝓpter iſta mala accidētia dr Cōſtā.ꝙ
oīs caſeꝰ vniuerſaliť eſt malꝰ.tñ caſeꝰ q̄ la
cti eſt vicinꝰ minꝰ eſt nociuꝰ.Vñ diſtinguit
Iſa.inť recentē:veterē ⁊ mediocrē.Recens
caſeꝰ qꝛ adhuc recens eſt nō malos generat
humoꝛes.qꝛ adhuc retinet ꝑtē dulcedinis
⁊ aq̄ſitatꝭ ipiꝰ lactꝭ.⁊ iđ ad digerendũ ē faci
lioꝛ ⁊ ad nutriendũ laudabilioꝛ.⁊ ventrꝭ ſo
lubilioꝛ ⁊ maxīe ſi ñ fuerīt ſallitꝰ.qꝛ ſalſedo
ſibi ſapoꝛē aufert ⁊ dulcedinē.nā nimis ſal
ſus nimis eſt deſiccatiuꝰ ⁊ ſtomacho ē no
ciuꝰ.Carēs oī ſale magꝭ eſt nutritiuꝰ ⁊ coꝛ
poꝛis humectatiuꝰ:⁊ magis carnis augmē
tatiuus.ſtomacho tñ eſt nociuꝰ ⁊ de facili ī
fumoſitates reſolutiuꝰ ſi ſtomachus fuerit
calidus.Si ꝟo fuerit frigidus in acetoſita
tem eſt de facili ꝯuerſiuꝰ.Mediocriť ergo
ſalſus melius digeriť ⁊ minꝰ ſtomacho eſt
nociuꝰ Sine ſale ei de facili ē acetoſus.mi
nus ꝟo ſalſus ſtomacho fit moꝛſiuus ⁊ ſā
guinis incēſiuus.

De veteri caſeo
Caplm.LXXIII

v Etus aũt caſeꝰ ē acutꝰ ⁊ valde ſiccꝰ:
ad nutriendũ groſſus ad exeundum
de ſtomacho nimis durꝰ.qꝛ ſi lactis
aq̄ſitas eſt acuta.Acumē tñ ⁊ ſiccitas coa
guli ei dominanť.Vñ ⁊ ſubtilitatē exit.⁊ iđ
ſupfluitas coꝛpis nō ita inde ſubtiliať ſicut
alijs ſubtiliantibꝫ.Unde duobꝫ modis no
cet coꝛpi.qꝛ eius coꝛruptio ⁊ groſſicies nu
trimenti ſuperfluitatem ingroſſat ⁊ coꝛrum
pit.ſtomacho nocet.quia per acumen coa
guli repugnat omnibꝫ aliunde iuuātibꝫ ⁊ in
nutrimentũ peius ipa iuuantia traducunť.
Unde ſi in coꝛpoꝛe inuenerit groſſos hũo
res:in renibꝫ ⁊ in veſica lapides parit.Groſ
ſos em̄ humoꝛes calidos ⁊ intēſos coadu
nat ⁊ compingit.Eſt ergo vitandꝰ ita vetuſ
Nullũ em̄ ꝯfert iuuamen.neqꝫ nutrimentũ
nec obedit digeſtioni.nec bonum generat
ſanguinem.nec ventrem humectat.nec vri
nam ꝓuocat.Sed inuentā humiditatē cō
ſtringit ⁊ deſiccat.Omīs itaqꝫ caſeus vetꝰ
durꝰ ſiccꝰ ⁊ ſpongioſus ꝑ ſiccitate ⁊ poꝛo
ſus ad rumpendũ facilis.nihil habens vn
ctuoſitatis ⁊ humiditatꝭ coꝛpoꝛi eſt nociuꝰ

Minꝰ ãt ē malꝰ vnctuosus caseꝰ ⁊ ↄsertꝰ qꝫ
oculatꝰ ⁊ porosus. nã ↄꝑtio subē ē signũ hu
morꝫ ⁊ vnctuositatꝫ. Qui ãt porosꝰ ē minꝰ ē
malꝰ qñ ē recẽs qꝫ cũ nimis ē vetꝰ. qꝛ vt dt
Dias. Caseꝰ recẽs hũectat vẽtrẽ. vetꝰ strĩgit
maꝑie elixatꝰ vl' si ab aq̃ abstractꝰ asseꝛ ⁊ ma
ꝑie si añ ꝓndiũ assumatꝛ. Meatũ ei stõachi
sua grossicie obturat ⁊ cibũ descẽdere ad ĩ
testĩa nõ ꝑmittit. Pꝰ ꝓndiũ ãt sũptꝰ cibaria
ↄꝓmit vt torcular: ⁊ ad locũ exitꝰ descẽdere
cõpellit. Caseꝰ inꝛ veterẽ ⁊ nouũ mediꝰ ml'
tũ ē nutritiuꝰ ꝓpꝛ eiꝰ saporositatẽ ⁊ grossiciẽ
Etqꝛ calore naturali velociꝛ induraꝛ. quã
to ãt calor natural' ei dñaꝛ magis tãto plꝰ ⁊
fortiꝰ ĩdurescit ⁊ magꝫ membrꝫ inherescit.
Hucusqꝫ Jsa. i diet. Scd̃m ãt Dias. ⁊ Arꝫ.
li. iij. qñ erit ĩ lacte ml'tũ casei plꝰ erit cibi Est
ãt caseꝰ ꝺm Dias. veneno ↄ̃riꝰ. Nã grossicie
sua ⁊ butyrositate oppilat meatꝰ venaꝝ ⁊ nõ
ꝑmittit ad cor ascẽdere vĩ veneni. Caseꝰ em̃
recẽs apposĩtꝰ calidꝰ extrahit venenũ a mor
sibꝫ venenatꝫ. Et huiꝰ signũ ē. qꝛ appositꝰ su
per morsus rabidi canis aut ꝺpẽtis totꝰ cã
dor casei ↄuertiꝛ ĩ liuorẽ. Valꝫ etiã ↄ̃ antra
cẽ ⁊ alia apostemata venenosa vel extra sup
positꝰ vl' comestꝰ. Jn ml'tis etiã alijs ↄuenit
medicĩe. vt dt idẽ.

De Coagulo.

Cap. LXXIIII.

c Oagulũ est lac in q̃rundã aĩaliũ sto
machis inspissatũ. Cuiꝰ ꝩtute lac a
lioꝝ animaliũ coagulaꝛ. in q̃ ꝑte bu
tyrosa cũ caseata aggrega ta: ꝑs serosa ⁊ aq̃a
a ꝑtibꝫ alijs seq̃straꝛ. vt dt Arist. li. iij. Quã
to inq̃t lac est spissiꝰ tãto caseatiꝰ ⁊ coagula
tiꝰ. sed lac aĩal' carẽtis dẽtibꝫ in suꝑiori mã
dibula coagulaꝛ. Lac ꝩo aĩal' hñtis ĩ vtra
qꝫ nõ sicut nec eiꝰ sepũ. Jtem idẽ dt. Lac co
agulaꝛ ex coagulo ⁊ lacte ficuum qñ lac fi
cuũ aggregaꝛ in lana deinde abluiꝛ illa cuꝫ
modico lacte: ⁊ citiꝰ illud lac admisceꝛ cum
residuo. ⁊ sic totũ coagulaꝛ. Jteꝫ ibidẽ. Co
agulum nõ inueniꝛ nisi in ventre sugentiuꝫ
adhuc ruminantiũ. Jn illis q̃ nõ hñt den
tes in vtraqꝫ mãdibula nõ inueniꝛ nisi in le
pore: Quãtocũqꝫ ãt plꝰ vetustaꝛ erit meliꝰ. ⁊
valet ↄ̃ fluxũ vẽtris maꝑie leporis parui et
cerui. vt dt idẽ Arist. Jtẽ li. xvj. dt Accidit
lacti ꝙ coagulaꝛ ꝑ coagulũ. qm̃ coagulum
est lac in q̃ est calor spũalis. ⁊ iõ adiuuat et
sustentat lac sic̃ maris sperma sustẽtat men
strualẽ sanguinẽ femine in matrice. qm̃ na
tura lactis ⁊ sanguis mẽstrui eadẽ sũt. vt dt
idẽ ibidẽ. De coagulo dt Jsa. cap. de caseo.
Coagulũ inq̃t coagulaꝛ ꝩtute sui acumis ⁊
caloris atqꝫ siccitatꝫ sibi dñantꝫ q̃bꝫ sua hu
miditas finiꝛ. ⁊ q̃uis coagulũ sit in om̃i ca
seo. minꝰ tñ sentiꝛ in recenti. ꝓpꝛ multitudinẽ
sue hũiditatꝫ Coagulũ itaqꝫ ĩ stõacho lactã
tis aĩal' ⁊ ruminãtꝫ ĩueniꝛ cũ q̃ sal admisceꝛ
⁊ sic suꝑ ignẽ in fumo desiccaꝛ ⁊ ĩduraꝛ. cuiꝰ
modica ꝑticula cũ in pauco lacte tepido re
soluta est cũ residuo lacte admixta totũ coa
gulabit qđ est coagulabile ⁊ cõdensat. Vñ
ꝑtꝫ ꝙ cõsil'is ꝩtus latitat in suba coaguli q̃
lis inest subē seminis masculi. vt di. Arist.
Auic. Jsaac. et alij. Et hec dicta de Liquo
ribus nunc sufficiant.

De diuersis virtutibus rerum

Capl'm. LXXV

s Unt aũt q̃dam virtutes taꝫ humo
ribꝫ qꝫ liquoribꝫ ⁊ rebus alijs inherẽ
tes. de quibꝫ h̃ breuiter aliqua inse
remus. Nã ꝺm diuersas complexiões ⁊ vir
tutes diuersis rebus dñantes diuersimode
reꝑiunꝛ operatões vt est virtus aꝑitiua ma
turatiua mundificatiua ⁊c̃. Aperitiua itaqꝫ
ꝩtus opaꝛ ꝑ calidũ et siccuꝫ cũ subtili suba.
vt patet in cepis vel succo porri in alumine
et hmõi. ex quoꝝ confectione aperiunꝛ ora
venarum ⁊ emorroides prouocanꝛ. vt dicit
Constantinus. Rarefactiua ꝩtus operabiꝛ
ꝑ calorem et humorẽ. nam calor rei subam
penetrat ⁊ dissoluendo humiditatẽ sibi obe
dientem aperit et dilatat. vt patet in malua
et sambuci mediano cortice. et hmõi. q̃ bul
lita in oleo cutem rarefaciũt et extendunt vt
dicit idem. Oppilatiua ꝩtus operaꝛ per fri
giditatẽ et humiditatem cũ obtusa substan
tia. vt patꝫ in draganto albumine oui ⁊ psil
lio. nam hec viscositate et obtusitate substan
tie poros replent et frigiditate cõstringunt.
Jnspissatiua virtꝰ opaꝛ ꝑ frigiditatẽ et hũi
ditateꝫ. vt patet in mandragora. que posita
suꝑ cutem ipsam inspissat. vt dicit idẽ. nam
frigiditate ↄstringit partes humiditatis li
quidiores. Unde humiditas petẽs centꝝ
reddit substantiam compactiorem et ꝑ con
sequens spissiorem. aliqñ aũt operaꝛ per ca
lorẽ et humiditatẽ. Nam calor ↄsumit par
tes liquidiores. q̃bꝫ consumptis ꝑtes terre
stres redduntꝛ spissiores. Induratiua virtꝰ
operatur per frigiditatem et siccitateꝫ. quia
vtraqꝫ qualitas mouendo ad centrũ totam

subaꝫ reddit duriorē. qñꝫ āt opaꝛ ꝑ frigidi
tatē ꝛ hūiditatē. frigiditate ꝑtes liq̄das ꝯstri
gēte. vtꝫ ī gelu ꝛ ī glacie Qñꝫ etiā ꝑ calidū
ꝛ siccū ꝑtes terrestres ꝯpigēdo ꝛ ꝑ ꝯñs idu
rādo vtꝫ ī latere ꝛ ī luto. Asperitiua ꝟt⁹ opaꝛ
ꝑ caliditatē ꝛ siccitatē cū grossa suba. Nā ca
lor qđ ē subtili⁹ eleuat ꝛ mouet ad circūferē
tiā. ꝛ illđ acuit ī conū. qđ ꝟo grossi⁹ ꝛ siccius
tēdit ad centꝝ ꝛ sic fit tota suba ineq̄lis. q̄ in
eq̄litas ē cā asperitatꝭ. ꝓpꝛ h̄ opaꝛ aspitatē in
hūido frigiditas coartādo ꝛ ꝯstrigēdo ꝑtes
rei circūferētiales ad mediū nō ꝑmittendo
ꝑtes liq̄diores se diffūdere ad extremū. ꝓpꝛ
qđ ꝑtes supiores ī q̄bꝫ dñaꝛ frigiditas acute
ꝛ aspere exteri⁹ sensui oñdunꝛ. qꝛ ꝭm diuersi
tatē materie impssionē a calido ꝛ frigido re
cipiētis varie sūt ꝛ diuerse reꝝ ꝯditōes ꝛ ꝓ
ꝓpetates ꝛ reꝝ ꝯmixtōes naꝛalr vel accidēta
lir derelicte. vt di Auic. ꝛ ꝯstā. et ē expssuꝫ s̄
in tractatu de q̄litatibꝫ elemētariū ꝓpetatū
Itē est ꝟt⁹ mollificatiua q̄ opaꝛ ꝑ calidum ꝛ
hūidū. ꝛ h̄ vel ꝑ calorē hūidas ꝑtes dilatā
tē ꝛ rarefacientē ꝛ ꝑtes a ꝑtibꝫ disgregantē
vt facit dialtea q̄ hūida ē ꝛ paꝝ calida. me
diocriter tñ calore sui apꝛt ꝛ ex supabūdan
tia hūiditatꝭ sue hūores fluxibiles reddit. ꝛ
sic ꝑ ꝯñs mollificat ꝛ remollit. vel h̄ fit eo ꝙ
calore dñante sup ꝑtes aqueas ꝛ terrestres
ꝛ eas resoluēte ī ꝑtes aereas ꝛ celestes vtꝫ in
vaporibꝫ t̄restribꝫ ꝛ aqueis attractꝭ ad iter
sticia aeris vbi resoluūꝛ in mollissimas plu
uias ꝛ guttulas. nūc rorꝭ. nūc grādis siue ni
uis. vt di cōmē. sup li. iiij. meth. Sensui etiā
est māifestū vi calorꝭ dura remollescere ꝛ su
perueniēte actiōe calidi ꝑtes ꝑtibꝫ īuicē vix
herere. vtꝫ ī cera ꝛ ī aliis liq̄factibilibꝫ super
q̄ꝝ ꝑtes aqueas ꝛ aereas virt⁹ ignea dñaꝛ. vt
đt cōmēꝛ. Uirt⁹ āt maturatiua sic̄ et digesti
ua ꝑ calidā ꝟtutē ꝛ hūidā opaꝛ. sic̄ ꝛ retētiua
ꝑ frigidā ꝛ siccā. ꝛ expulsiua ꝑ frigidā ꝛ hūi
dā. ꝛ aptiua ꝑ calidā ꝛ siccā ꝑncipalr opaꝛ.
Attractiua ꝟt⁹ ꝑ calidū ꝛ siccū opaꝛ. vt ꝑꝫ ī
diptāno serapino ꝛ stercore colūbino ꝛ ꝯsili
bus. Laxatiua hꝫ opari ꝑ easdē ꝟtutes sꝫ ve
hemēti⁹ Uñ q̄ vehemēꝛ attrahūt laxati asꝛ
vt scamonea ꝛc̄. Opaꝛ ēt ꝑ frigida ꝯꝑmēdo
ꝛ ꝑ hūida lenificādo ꝛ lubrificādo. vtꝫ ī pru
nellis thamaridis. ꝛc̄. Putrefactiua qñꝫ ꝑ
calida et hūida opaꝛ. qñꝫ ꝟo ꝑter h̄. Matu
ratiua ꝑ calida ꝛ sicca sic̄ ꝛ attractiua. vtꝫ in
cantharidibꝫ ꝛ flamula. ꝛ hmōi. vehemēꝛ ca
lidis q̄ pustulas generāt ꝛ carnē vlcerāt val
de cito. De aliis āt ꝟtutibꝫ ꝛ ꝯsilibꝫ dc̄m ē ꝫ
li. iiij. đ ꝓpetatibꝫ elemētariū q̄litatū ī li. viij
ī tractatu de remediis morboꝝ

De Putredine
Caplm̄. LXXVII

p Utredo ē subal' hūiditatꝭ corruptio
ꝓueniēs ex idigētia calorꝭ naꝛal' sup
abūdāte calore alieno. Calor ei inna
tural' agēs ī hūidū qđ ñ regiꝛ a naturali cā ē
iductiua putrefactōis. vt đꝛ sup li. metheo.
Oē āt terreū frigidū difficili⁹ putrefit ꝙ̄ ca
lidū. vt đt Arꝭ. Silr coagulatū rōe frigidi
tardi⁹ putrefit. vt ē videre ī glacie ꝛ ī crystal
lo. Oē em̄ feruidū calido tardi⁹ putrefit. vt
đt Arꝭ. Nā intēsio calorꝭ īducētꝭ feruorem
fortior ē calore aerꝭ aliūde venientꝭ. ꝛ iō nō
ꝑmittit se vici: nec aliquā circa rē feruētē ꝑ
mittit fieri īmutatōeꝫ. Oē em̄ motuꝫ tardi⁹
putrefit ꝙ̄ nō motū. vt đt Arꝭ. Nā mot⁹ in
ducit calorē ꝯꝑuantē: ꝛ calorē excitat natu
ralē. Insup oē fluēs tardi⁹ putrefit ꝙ̄ ñ flu
ens vt đt idē. Nā calor accidētal' ex aere cō
tinēte īfirmior ē ꝛ đbilior ꝙ̄ calor naturalr
generat⁹ ex motu siue ex fluxu. ꝛ iō ex facili
se vici nō ꝑmittit Oē āt corp⁹ mltū. i. multe
magnitudis tardi⁹ ꝛ min⁹ putrefit ꝙ̄ corp⁹
paucū. vt đt idē. Nā si corp⁹ ē calidū: pl⁹ hꝫ
calorꝭ natural' resistētꝭ cauꝛ putrefactiōis.
Silr si ē frigidū sua natural' frigiditas me
li⁹ resistit calori accñtali īducēti putrefacti
onē ī mag̃ corꝑe ꝙ̄ ī paruo corꝑe. ꝛ h̄ ꝑꝫ in
mari. vt đt Aris. Nā mare diuisuꝫ cito pu
trefit. vniuersum āt nunꝙ̄. Silr ē videre in
aq̄s aliis magnis: q̄ꝝ ꝑtes diuisi a totali flu
mie cito putrefiūt. ꝛ iō ī ꝑtibꝫ sic diuiꝛ ver
mes generanꝛ ꝑ putrefactiōeꝫ. Cui⁹ rō ē. qꝛ
calor natural' disgregās in eis facit subtile
diuidi a grosso. ꝛ terreuꝫ ab aqueo ꝛ aereo.
Ex suba aūt subtili aq̄a vl' aerea a grossiore
ꝑte ꝑ calorē seq̄strata idem calor disgregās
facit generari ꝟmes ꝛ alia aīalia. Et h̄ ē qđ
dicit Arist. Quare calor naturalis disgre
gās cōstare facit disgregata. ꝛ ꝯuertit in na
turā animalis. ꝛ h̄ ꝑ putrefactionē. vi calo
ris extranei introducta. vt đt Cōmē. Putri
da ꝫ sunt gustui horribilia. ꝛ abominabilia
stomacho. ꝛ nauseā ꝓuocantia. Sūt ꝛ gra
uis odoris ꝛ mali saporis ꝛ deformis colo
ris. man⁹ inficiētia ꝯtingentis. cōtraria sūt
humane cōplexioni. ꝛ subitā inducentia sa
nis corruptionē. serpentibꝫ tamē ꝛ vermibꝫ
prebentia cibum ꝛ refectionem. Que autez

st dispositа ad putrefactõez p associationẽ
ad putrida celeri⁹ҙhũt corruptõz.ꝛ mẽbra
putrida corrũpũt sana.ꝛ cũ ñ sint spũi puia
puãt spũ mẽbra.q̃ gśt mag⁹ vicia ñ pñt sana
ri nisi mẽbꝝ qꝺ icipit eẽ putridũ a putredie
penit⁹ sepet Vñ q̃ putrida sũt ñ st vtilia nisi
solũ ad h vt p̃scidant eijciãt aut cõburant.
Sũt ꝛ alie ꝟtutes q̃bꝫ mediãtibꝫ opat nat̃a
vt ꝟt⁹ nutritiua seu pascitiua i vegetabilibꝫ
ꝛ i aĩalibꝫ ẽ ꝟtus generatiua taz in bipedibꝫ
q̃z i q̃drupedibꝫ. Et ẽ ꝟt⁹ ouatiua tã i repti-
libꝫ q̃busdã q̃z i volatilibꝫ. Sz ꝺ gñatiua et
nutritiua ꝛ alijs sibi sũmĩstrãtibꝫ sufficient
sup̃i⁹ dictũ ẽ li.iij.de gñatiõe hoĩs i li.xviij.
de gñatiõe aĩaliũ i gñali. Et iõ ꝺ eis ẽ supsi
dẽdũ. Virt⁹ ãt pcreãdi oua ẽ i aniãlibꝫ anu
losi corpis.vt i ꝫpẽtibꝫ:araneis: scorpiõibꝫ
ꝛ silibꝫ.ꝛ i natãtibꝫ.vtz i cãcris sepijs ꝛ alijs
infinitꝫ.ꝛ volatilibꝫ ꝛ in oĩbꝫ bipedibꝫ.qꝛ vt
ꝺt Arist.li.v. Bipedia inq̃t nõ generãt aĩa-
lia p̃ter hoĩem.

De Ouis ꝛ ei⁹ ꝓprietatibꝫ
Ca.LXXVII

P Rimo igit de p̃dictꝫ animãtibꝫ semẽ
decisum in q̃dam corpuscula parua
mollia hũida ꝛ subalbida coagulat
ꝛ trãsformat ex q̃bꝫ p opationẽ diuersa ani-
mãtia pcreant. Et talia corpuscula oua sũt
dicta eo ꝙ sũt vuida.i.eo ꝙ intrĩsec⁹ hũore
sint plena.vt ꝺt Isi.li.xij. Nã hũidũ ẽ qꝺ ex
teri⁹ humorẽ hz: vuidũ qꝺ interi⁹ Quidam
tñ vt ꝺt idẽ: putãt ouũ grecã hr̃e originẽ. Il
li eñ dicũt.oa.v.lr̃a ablata Oua ãt q̃dã in-
ani vẽto ꝯcipiũt sz nõ sũt generabilia nisi q̃
fuerint masculino ꝯcubitu ꝯcepta ꝛ semina
li spũ penetrata.vt dicit idẽ. Ouoꝝ aũt tan
tam vim dicunt esse: vt lignũ eis pfusuz nõ
ardeat.nec vestis q̃dẽ adurat.vt ꝺt idẽ. Ad
mixta q̃dem calce glutinare ferunt vitri fra
gmenta.vt ꝺt idem. Oua igit p̃mo gignũt.
deide calore materni corpis formant ꝛ ani
mant.vt ꝺt Isi. Scꝺz ãt Aristo.li.iij.ꝛ.v.
Ouãt volucres ꝛ pisces ꝛ ꝫpẽtes.sz multũ
differũt in bonitate ꝛ malicia.i q̃lita te ꝛ q̃n
titate.in sub̃a ꝛ forma.oua tã volucrũ q̃z pi
sciuz ꝛ ꝫpentũ. Ouant aũt generaliter aues
in fine veris ꝛ in p̃ncipio estatis.vt ꝺt Ari-
sto.li.v.p̃terq̃z auis marina q̃ dicit alceon.
qm̃ illa auis ponit oua in p̃ncipio hyemis
ꝛ cubat.xiiij.diebꝫ añq̃z pulli cõpleant.vij.
diebꝫ ante p̃ncipiũ hyemis.vij.post sicut ꝺt
simonides in li.suo. Et ꝺt Isi.de hac aue li
bro.xij.in litore stagni oceani alceon i hye-
me nidũ facit.vij.diebꝫ ꝛ ouat et excubat su
per oua qua excubãte septẽ diebꝫ q̃escit ma-
re silentibꝫ ventis ꝛ cõtinua septẽ dieꝝ tran
quillitate mitescit pelag⁹.natura reꝝ ei⁹ feti
bus educandis exhibẽte obsequiũ. Idem
dicit Pli. et Basili⁹ in hexameron.ꝛ Amb.
Alie tñ aues ouant bis in anno vl' pluries
vt hyrũdines.sz p̃ma oua corrumpũt ꝓpter
hyemẽ.oua ꝟo posteriora cõplent. Aues ꝟo
domestice vt ibidẽ dicit Aristo. ouant tota
estate sicut galline et colũbe.et p̃cipue quan
do bñ pascunt.ꝛ locus eaꝝ est calidus. Itẽ
dicit Arist.li.vj. Quedã aues ouãt toto an
no preterq̃z duobꝫ mensibus tropicoꝝ. scilz
in iulio et in decembri.vt galline.quaꝝ que
dam ouant bis q̃libet die. Et q̃ multũ ouãt
cito moriunt Colũba aũt q̃nq̃z decies ouat
in anno sz pauca ponit oua. Et aues vnco-
rum vnguiũ sunt paucoꝝ ouoꝝ. Et quedã
ouant in nidis. et quedam in arboribꝫ con-
cauis.et quedam in foraminibꝫ terre et ca-
uernis.et quedam in aruis et in rupibꝫ. ꝛ q̃
dam in arenis.vt strutio.que nõ fouet oua
sua nec cubat sup ea sed calore solis cõplen
tur et animant in arenis.et quedã oua fouẽ
tur in nidis factis in arboꝝ ramis ꝛ quedã
in petris altissimis.et quedam in arundine
tis sicut oua auiũ aquatiliũ. Dicit ei Arist.
li.vj. Oua auiũ sunt dura exteri⁹ Et quedã
sunt duoꝝ coloꝝ quia citrina interius ꝛ al-
ba exteri⁹. Oua auium fluuialiũ diuersificã
tur ab ouis aliaꝝ auiũ que in sicco nutriun
tur.quia citrinũ est in istis magis q̃z in du-
plum ad citrinuz auiũ que nutriunt prope
ripas. Variant etiam in colore. nam colũ-
barum sunt alba sicut gallinaꝝ.et auiũ pa-
lustrium sunt glauca.ꝛ quedã sunt sicut pi-
cta.vt oua nisi. Diuersificant oua in figura
qm̃ quedam sunt acuta.et quedaz lata.p̃us
vero exit latum postea acutũ. Oua vero lõ
ga capitis acuti producũt mares. habentia
vero loco acuminis rotundum producunt
feminas. In calidis autem regionibꝫ ponũ
tur in fimo ad solem et complent vt in egy-
pto.ꝛ in q̃busdã locis in plumis calefactis
sicut in quadam ciuitate.quidã potator cõ-
posuit oua sub puluinari et dixit ꝙ ꝯtinua-
uit potum quousq̃z ex illis ouis pulli extra
hebant Aliquãdo etiã ponunt oua in vasis
calidis et extrahunt ab illis pulli vt diĉ idẽ
ibidẽ.recepto tamẽ semĩe maris in matrice

ſimul cū ſemīe femine cōmiſcet̄. in p̄ncipio
apparet albū. deinde fit rubeū ī modū ſan⸗
guinis. p⁹ totaliter fit citrinū. deīde paulatī
opāte natura remanet citrinū ī medio. ⁊ al⸗
bū in extremo. ⁊ cū ꝯplebit̄ exibit ⁊ tūc mu
tat̄ a mollicie in duriciē. qꝛ in exitu coagula
tur ⁊ ꝑfectiſſime indurat̄. vn̄ oua q̄diu ſūt
ī vētre ſūt citrina quadā pellicula albida in
uoluta. Sꝫ qn̄ ſunt formata ⁊ ꝯpleta indu
rant̄ ⁊ illa duricies teſta nūcupat̄. ⁊ eſt ideꝫ
teſta in coagulo oui qd̄ eſt embꝛyo vl̄ folli
culus in corꝑe pueri iā cōcepti. ſꝫ ꝓpt̄ forti⸗
tudinē vl̄ intēſionē caloꝛis ī corꝑe auis do
minātis plus īdurat̄. et h̄ fuit neceſſe ꝓpter
interioꝝ liq̄ditatis ꝯſuatōeꝫ. Ouāt āt mul
te aues oua vēti ſicut faciūt galline ⁊ anſe⸗
res. vt d̄t Ariſto. ibidē. li. ij. ⁊ hoc accidit ex
ſuꝑfluitate humoꝝ ſeminal̄ in corꝑe femīe
ſuꝑabūdantis. ⁊ ſunt oua vēti ꝑua ⁊ inſipi
da humidioꝛa aliīs ⁊ ſine dura teſta ⁊ poſi⸗
ta ſub gallina nō alterāt̄ ſꝫ remanet albū al
bū et citrinū citrinū. Talia oua inueniunt̄
in gallinis ⁊ anſerib⁹ pauonib⁹ ⁊ columbis
Format̄ pull⁹ in ouo ⁊ cōplet̄ citi⁹ ī eſtate q̄ꝫ
in hyeme. qꝛ oua galline ſcindūt̄ in. xviij. di
eb⁹ ī eſtate ī hyeme in. xxv. Et qn̄ tonitrua
veniūt in hoꝛa cubatōis oua corrūpūt̄. ſil̄r
qn̄ frequēter nuda manu tāgūt̄ Galline eti
am veteres ouāt in p̄ncipio verꝭ. ⁊ oua gal
line iuuenis ſunt minoꝝ corꝑis. ⁊ vniuerſa
liter ſi galline nō cubauerīt ſuꝑ oua ſua in⸗
firmabūt̄ ⁊ corrūpent̄. ⁊ ouiū galline ꝯplet̄
poſt coitū in. xj. die. Et q̄dā aues ī coitu n̄
ſeruāt ſexū ſꝫ ſaltat femīa ſuꝑ feminā. ⁊ ma
ſcul⁹ ſuꝑ marē. vt ꝑdices ⁊ colūbe. ⁊ tal̄ coi⸗
tus facit odoꝛē fetidū ⁊ oua nō pullificatia
ſꝫ ſunt ſterilia quēadmodū oua vēti. vt d̄t
Ariſt. In ouis aūt galline p⁹ tres dies cu⸗
batiōis apparēt ſig̃ pulli. ⁊ tūc aſcēdit citri⸗
nū verſus acutū ad illū locū a q̄ incipit ſciſ
ſura. ⁊ apparet q̄ſi gutta ſanguis ī albumīe
oui. ⁊ eſt p̄ncipiū ſeu materia ipi⁹ coꝛdis. vt
d̄r s̄ in tractatu d̄ auib⁹ de generatōe pulli.
q̄re ibi. Itē oua in q̄b⁹ ſunt duo vitella faci
unt gemellos pullos ⁊ ꝑua ⁊ ſubtili tela di
uidunt̄ ab inuicē h̄ vitella. vt ibidē d̄t Ari⸗
ſto. Et aues q̄ comedūt carnes nō ouāt ni
ſi ſemel ī anno p̄ter hyrūdines q̄ bis ouāt.
Aq̇la em̄ ouat tria oua ⁊ tertiū eiicit a nido
et cubat ſuꝑ oua. xxx. dies Hucuſq̄ꝫ Ariſt.
li. vj. Itē idē li. xvij. Auiū genera oua ꝑcre
ant ꝯpleta dure teſte niſi accidat occaſio ꝑ

īfirmitatē. Itē aues mlt̄e generatiōis faci⸗
unt ſepe oua vēti. qd̄ nō cōtigit auib⁹ boni
volat⁹ neq̄ꝫ curuoꝝ vnguiū. qm̄ aues mul
toꝝ ouoꝝ ſunt mlt̄e ſuꝑfluitatꝭ. ſuꝑfluitas
aūt auiū vncoꝝ vnguiū trāſit ī plumas ⁊ ī
vngues ⁊ ī alas. ⁊ iō eaꝝ coꝛp⁹ ē ꝑuū durū
⁊ acutū ⁊ mācilētū. et ꝓpt̄ hoc nō ſunt tales
aues mlt̄oꝝ ouoꝝ neq̄ꝫ mlt̄i coit⁹. Aues eī
coꝛpulēte ꝓpt̄ coꝛpulentiā et caloꝛē ventris
ouāt multotiēs. Sil̄r aues ꝑui coꝛꝑis ſūt
multi coit⁹ et mlt̄oꝝ ouoꝝ. ſic pꝫ ī q̄buſdaꝫ
gallinis. q̄ q̄nto ſūt magꝭ ꝑue tāto erūt plu
riū ouoꝝ. qꝛ cib⁹ taliū trāſit ī creatōꝫ ouoꝝ
Itē oua vēti nō erūt in auib⁹ boni volatus
qꝛ ſuꝑfluitaſ eaꝝ ē pauca ⁊ iō ouāt oua pau
ca. oua vēti ſunt pl̄a ouis ꝯueniētib⁹ gene⸗
ratōi pulloꝝ. ⁊ ſunt minoꝝ q̄ntitatꝭ. qm̄ nō
ſunt cōpleta. vl̄ ꝓpt̄ multitudinē ſuā ſūt mi
noꝝ delectatōis qn̄ comedunt̄. qm̄ in om̄i
re delectabili⁹ eſt qd̄ ē digeſtū ⁊ dulci⁹ q̄ꝫ in⸗
digeſtū: Et q̄dā aues qn̄ olfaciūt mares et
audiūt voces ſuas īplent̄ ouis. qꝛ ſūt mlt̄i
cibi et multe ſuꝑfluitatꝭ et caloꝛꝭ. et iō ſit̄ foꝛ
tioꝛis appetit⁹ et iō ſpermatizāt et cito ouāt
qꝛ ſuꝑfluitas illa trāſit ī ouoꝝ naturā vi ca
loꝛis. Itē generatio auiū ex ouis erit qn̄ fe
mina ſederit ſuꝑ oua et calefecerit ea. Et qꝛ
pull⁹ in ouo nō pōt cōpleri ſine nutrimēto
iō natura poſuit cibū ſuū interi⁹ ī ouo. ⁊ in
digēt oua ꝓpt̄ debilitatē ſuā calefactōe. et iō
oua cito cōplent̄ ī dieb⁹ calidis. qm̄ tꝑs ca
lidū iuuat digeſtiōeꝫ creatiōis. Eſt āt albu
men materia ⁊ ſuſtētatio pulli. vitellū āt ci
bus pulli et nutrimētū ei⁹. et ꝓpt̄ h̄ albū et ci
trinū diſiūcta ſūt quadā tela ꝓpt̄ nature di⸗
uerſitatē et natura albumīs ē q̄ſi ꝯr̄ia natu
re vitelli vel citrini. ⁊ ꝓpter h̄ ꝯgelat̄ citrinū
tꝑe frigoꝛꝭ. ⁊ poſtq̄ꝫ fuerit calefactū fiet hūi
dū. albū āt nō ꝯgelat̄ ex frigoꝛe ſꝫ fit magꝭ
humidū et qn̄ aſſatū fuerit erit duꝝ et ap̄d
generatōꝫ pulli inſpiſſat̄. qm̄ ſuſtētatio pul
li ē ex eo q̄ ꝑ vmbilicū accipit pull⁹ cibū ex
citrino. et citrinū ī tꝑe illo eſt mlt̄ū. qm̄ erit
humidū. et d̄ facili ꝯuertibile in cibū Huc
uſq̄ꝫ Ariſt. li. xvj. De ouis aūt d̄t Iſaac in
diet. Oua inq̇t q̄ generant̄ in aīalib⁹ ſanis
et tꝑatis ſūt nutrimēti laudabilioꝛꝭ. q̄ vero
ex craſſis ſūt maioꝛꝭ nutrimēti et ſapidioꝛꝭ
Sil̄r d̄ coeūtib⁹ cū maſculis cū caloꝛē ma
ioꝛē hn̄t coeūtia q̄ꝫ nō coeūtia. ſil̄r generata
d̄ iunioꝛib⁹ qꝛ in eis habet̄ pl⁹ caloꝛis. Na
ture aūt ouoꝝ generaliter ſūt temperate et

mediocres ꝛ hũane ꝯplexiõi plꝛimũ vicinã
tes. albumina tñ sunt frigidiora ad vitello
rũ ꝯpatõz. qḋ testaꝛ eoꝝ aquea saporositas
ꝛ iõ in odore sunt vitellis ꝙuiora et sũt etiã
indigestibiliora. maxĩe de veteribꝫ volatili
bus aut de mascul' nõ coeũtibꝫ vitella sunt
ꝑpata calori vicina. ꝛ iõ ad digerẽdũ sũt me
liora ꝛ faciliora ꝯfortãtia mẽbra ꝛ ab eis tar
dius dissoluẽda. Variaꝛ aũt ouoꝝ nutrimẽ
tum ẜm diuersitatẽ aĩaliũ ex qbꝫ generãtur
q̃ꝛ generata de subtili aĩali ꝛ ꝑpato vt ex ꝑ
dice vel gallina ad nutriẽdũ sunt laudabili
ora. ꝛ sunt facile digestibilia. sꝫ a mẽbris fa
cilius dissoluunꝛ. Vñ ad regimẽ sanitatis
meliora sũt q̃ȝ ad mẽbra ꝯfortãda. Que ãt
generãꝛ de grossis aĩalibꝫ ad digerẽdũ du
ra sunt ꝛ nutrimẽti illaudabil'. sic oua struti
onis anserꝫ ꝛ pauonis q̃ sunt mali nutrimẽ
ti ꝛ dura ad digerẽdũ ꝛ ꝙuis odorꝫ. maxĩe ð
veteribꝫ vel de carẽtibꝫ mascul'. ꝛ qñ digerũ
tur a mẽbris tardiꝰ dissoluunꝛ. ꝛ iõ plꝰ valẽt
ad mẽbra ꝯfortãda q̃ȝ ad regimen sanitatis
Generata ãt ð auibꝫ iunioribꝫ sũt leuiora. ð
veteribꝫ ꝙuiora. de mediocribꝫ tẽperatiora.
q̃ꝛ calorꝫ sũt ꝑfectiorꝫ ꝛ minorꝫ hũiditatꝫ. et
iõ valẽt ad regendã sanitatẽ ꝛ ad mẽbra cõ
fortãda. Oua ãt q̃nto sũt recẽtiora tãto sunt
meliora. ꝛ q̃ȝto magꝫ vetꝫa tãto minꝰ bona.
Variant etiã ꝑ artificiũ q̃druplicit'. Aut eñ
sũt assata. aut elixa. aut ĩ iure cocta. aut fri
xa. Sꝫ assata sꝛ elixis grossiora. ꝛ ad digerẽ
dũ duriora. q̃ꝛ focꝰ eoꝝ hũiditatẽ subalem
ꝯsumit ꝛ ðsiccat. Assata sub ciueribꝫ calidis
peiora sũt q̃ȝ q̃ sup carbones sũt discooꝑta.
q̃ꝛ cũ calor ignis ĩ cineribꝫ ea circũtegat fu
mositatẽ eoꝝ supfluã euapare ñ ꝑmittit. su
per carbones ꝟo posita fumositatẽ resudã
do emittũt ꝛ mũda fiũt. Elixa ãt ĩ aq̃ melio
ra sũt q̃ȝ assata. q̃ꝛ aq̃ hũiditas calori ignis ĩ
ðsiccãda sua hũiditate subali repugnat ꝛ iõ
minꝰ fiũt ðsiccatiua ꝛ calorꝫ natural' refrige
ratiua Elixa ãt cũ corticibꝫ sũt peiora q̃ꝛ et
grossiciei ꝛ fumositati repugnãt cortices ex
teriꝰ ꝛ ñ ꝑmittũt superflua exhalare. et iõ gene
rãt vẽtositatẽ ĩflatiuã ꝛ ꝙuitatẽ stomachi et
totiꝰ vẽtris. In aq̃ ꝟo fracta calor aq̃ ꝑpate
penetrat ꝛ grossiciẽ suã subtiliat ꝛ aufert eis
ꝙuitatẽ odorꝫ. Vñ ꝛ ceterꝫ sũt laudabiliora
sꝫ tñ sola vitella plꝰ sunt desiccatiua ꝛ minꝰ
solidatiua. Indurata ꝟo ðsiccatiua sunt et
a stomacho dure exeũtia venasq̃ȝ tarde pe
netrãtia. hñ tñ digesta multũ ꝯfortãt. sed si
remanẽt indigesta stomachũ grauant et ĩ
testina. mollia tñ ꝛ paꝝ coagulata minꝰ sũt
desiccatiua. Et magis digestibilia. cito ve
nas penetrantia. pectus humectantia. tamẽ
sunt membroꝝ paꝝ cõfortatiua. Itez dura
aut mollia in suis actionibus ꝛ passionibꝫ
sunt mediocria. Frixa autem oua ceterꝫ sũt
peiora. q̃ꝛ ĩ stomacho morãtia in fumosita
tem et corruptionem sunt magis mutabi/
lia quicquid ibi ciborum inuenerint, cor
rumpẽtia. ꝙuitatẽ in stomacho generantia
fastidia peiora faciẽtia q̃ȝ alia oua maxime
si sint frixa. In vitellis aũt inter assata ꝛ in
aqua fracta sũt mediocria. Hucusq̃ȝ Isaac
Oua ẽt nõ solũ sꝛ vtilia ad cibũ. imo sũt
necessaria ĩ multiplici medicina. Sunt enĩ
humectatiua mitigatiua. pectorꝫ ꝛ gutturꝫ
lenitiua. mẽbroꝝ ꝯfortatiua. resumptiua ꝛ
ꝑditoꝝ restauratiua. ꝟtutis iuuatiua gene
ratiue. ꝯbustionis ꝛ arsure sanatiua. Nã ex
vitellis ouoꝝ assatꝫ fit oleũ optimũ ꝯbustu
ris. Sũt ouoꝝ vitella antracis ꝛ venenosi
apostematꝫ curatiua. Nã vitellũ crudũ oui
cũ sale mixtũ sanat antracẽ. vt dic̃ Cõstanꝛ.
Ouoꝝ aũt albumĩa sunt calorꝫ mitigatiua
tumorꝫ repssiua. fluide hũiditatꝫ restrictiua
calide artetice ꝛ podagre iuuatiua. Qñ ãt
putrida et corrupta sunt maxĩe sũt nociua
moꝝ corruptiua. et suo fetore nausee et vo
mitꝰ ꝓuocatiua. ꝛ ð facili sũt mortꝫ illatiua

De Ouis aspidũ.

Caplm. LXXVIII

Oua aspidũ sunt ꝑua ꝛ rotũda. liuida
vl' crocea limosa viscosa interiꝰ feti
da ac sũme venenosa. q̃busdã neruua
lis pariter ꝯglobata. q̃rum venenũ sũme
est mortiferꝫ ꝯtra qḋ remediũ nõ inueniꝛ vt
dic̃ Pli. Cõtingit aũt vt dic̃ idẽ ouũ aspidis
aliqñ ab alio venenoso vt a rubeta inueniri
ꝛ ab eo foueri. ꝛ ex tali fomẽto vermẽ ꝓcrea
ri q̃ visu ꝛ flatu ꝑimit more basilisci siue re
guli om̃e viuũ. Maliciã ꝟmis talitꝰ ꝓcreati
ꝑmo sentit ꝟmis q̃ eũ fouet. Nã ĩ ꝑmo eiꝰ
ortu qñ se fouentẽ aspicit patrẽ se generan
tẽ interimit ꝛ occidit. vt ðt idẽ. Et hãc ꝓprie
tatẽ videꝛ tãgere Esa. xlix. c. vbi dic̃ q̃ q̃ co
mederit oua aspidũ morieꝛ. et qḋ ꝯfotũ est
ex ouis ꝛ nutritũ erũpit in regulũ. vbi dic̃
glo. ex ouis aspidis generaꝛ regulꝰ. et ex iu
deis venenosis nascetur antichristus.

De Ouis aranee.

Caplm. LXXIX

Ua aranee sūt mlta ⁊ modica. liuida
o puis macul' aspersa diuisa ⁊ ab inuicē
sepata venenosa mollia ⁊ viscosa. q̄ si
casu aliq̄ fuerīt pdita aranea, ptinus querit
ea ⁊ suis additamentis interiorib' ⁊ rostro
reportat ipa. Ex vnico āt ouo mlte et innu
merabiles aranee generāt ita puule ꝙ vix
vident, ⁊ tū stati' qn̄ ouū exeūt telas texere i
cipiūt ita subtilit' ꝙ nate ingeniositas pit er
et ꝓtus pūt merito in tā puo opusculo ad
mirari. quere ꝫ de Aranea li. xviij.

De Ouis aquile Ca. LXXX

Ua aquile sic̄ ⁊ accipitris sūt pauca
o q' nisi raro ternariū nūeꝝ ñ excedūt
⁊ sepe aq̄la eijcit tertium de nido. q'
difficulter cubat sup oua. vt di. Ari. lib. xv.
In nido āt suo collocat q̄ndā gemmā cum
ouis suis quā putāt magi valere ꝯ tonitru
um. et iō dicūt aq̄lā lapidē ponere cū ouis
ne a tonitruo corrūpant. vt di. Pli.

De Ouis anserū Caplm. LXXXI.

Aserina oua mag̃ sᷤt et dura ad dige
a rendū. et difficili' cubant ⁊ tardi' cō
plent q̄ꝫ oua gallinaꝝ

De Ouis anetaꝝ Ca. LXXXII.

Aetina oua ouis gallinacijs sūt ma
a iora. s; nō sūt ita sapida nec ita bene
nutribilia sic̄ oua gallinaꝝ.

De Ouis alaudaꝝ Ca. LXXXIII

Ua aūt alaude sunt modica. colore
o varia. cubāt sup gleba ⁊ ibi deuorāt
sepi' a reptilib' et mustelis.

De Ouis bubonū Ca. LXXXIIII.

Ua bubonis sūt parua ⁊ maculosa
o fragilis teste insipida. mltū habētia
de albumīe ⁊ min' de vitello Uenāt
aūt de die monedule oua bubonis ⁊ come
dūt ipa et ipē de nocte comedit oua mone
dule. et idō continue pugnāt inuicē ꝓ suis
ouis. vt dicit Arist. li. viij.

De Ouis coruoꝝ Cap. LXXXV

Ua corui vt di. Aris. li. vj. sūt mlta ⁊
o cubāt solū a femīa ⁊ mascul' iterim
defert ei cibū. et eijcit aliq̄ ꝑpt multi
tudinē. Ouat aūt coru' et pullificat in me
dijs estus feruorib' ꝯ naturā aliaꝝ auium
Uñ Petronius. Coruus maturis frugib'
oua defert.

De Ouis cygnoꝝ Ca. LXXXVI

Ua cygni sūt mlta et mag̃ oblonga
o dure teste nō multū grati saporis et
graui odoris sunt dure digestionis
magis q̄ꝫ oua anseris

De ouis cocodrilloꝝ Ca. LXXXVII

Ua cocodrilli sūt maiora ouis anse
o ris et fouent in tra vicissim nunc a
masculo. nūc a femīa, vt di. Pli. lib.
viij. Sūt aūt oua illa venenosa et interi' q̄ꝫ
saniosa. olfatui et gustui horribilia et ad co
medendū mortifera.

De Ouis colūbaꝝ Ca. LXXXVIII

Ua colūbe sunt mīora q̄ꝫ galline al
o ba rotūda aliq̄ntulū oblōga sapida
calida et bñ nutribilia. Sūt āt oua
colūbe duo et ex vno generat masculus et
ex alio feīa. ⁊ mascul' cubat sup ea de nocte
et feīa de die vt di. Ari. li. vj. Multotiēs āt
ouāt in anno q' decies. et maxīe in calidis
regionib' vt in egypto. quere ꝫ li. xij.

De Ouis colubroꝝ Ca. LXXXIX

Ua colubri sunt multa sic̄ et alioꝝ
o serpētū valde rotūda subalbida vel
hūida mollia saniosa ꝯiūcta et mor
tifera et venenosa.

De Ouis draconū Ca. XC

Ua draconis sunt maxīa maiora lō
o gitudine q̄ꝫ oua cocodrilli vel stru
tionis vt di. Pli. Est aūt aīal ouans
interi' s; nō exteri'. s; int' cōplent et formāt
fetus. Uñ draconū oua sūt pauciora q̄ꝫ ali
orū reptiliū. s; sūt maiora sāguinolēta et sa
niosa virulēta mortifera et venenosa.

De Ouis herodioꝝ Capitulum. XCI

Ua herodij sunt pua varia oblōga
o sic̄ oua accipitris siue nisi et sūt pau
ca. q' oīs auis curui vnguis ē fortis
volat' et pace hūiditat; et supfluitatis. ⁊ iō
paucoꝝ ouoꝝ vt di. Arist. li. xvij.

De Ouis formicaꝝ Ca. XCII

Ua formicaꝝ sunt valde puula albi
o da ⁊ rotūda. q̄ extra corp' paulatim
recipiūt i loc; calidis muscidis icre
mēta q̄usq; plenarie cōpleant. q̄ si aliq̄ casu
mota fuerint de suo nido vel dispersa a for
micis recolligunt et ad suos nidos referūs
tur. odorifera sūt ⁊ medicinalia vt di. Pli.
Uñ et vrsi sibi medent comestis ouis for
micaꝝ. vt di. Pli.

De Ouis gruum Caplm. XCIII

Ua gruis mediocriter sunt magna
o pallida dura ⁊ insipida grauis odo
ris et ingrati saporis dure digestio
nis.

De Ouis griphonū. Ca. XCIIII

o Ua griphis ouis aq̄le sūt maiora duriora sapore ⁊ odore grauiora. q̄litate sūt calidiora ⁊ sicciora et etiā nūero pauciora, q꞉ vltra duo nūꝙ̄ parit, q꞉ valde est difficilis cubatiōis, vt di. Arist.

De Ouis gallinaꝝ Capl'm. XCV

o Ua gallinaꝝ sūt ceterꝭ tꝑatiora. nutrimēto hoīs ꝯuenlētiora. vt sup̄ dictū est. Oua tñ vēti sūt insipida et illaudabilia nutrimēto. De h̄ quere sup̄. c. ⁊ libro. xij.

De Ouis hirūdinū Capl'm. XCVI.

o Ua hirūdinū sūt pl'a Nā vt di. Arist. aues pui corpis m'lte sūt ouatōis vt di. Arist. Nulla āt auis carnem comedēs ouat bis in anno ꝓter hyrundinē q̄ ouat bis, ⁊ aliq̄n bis pullificat. Oua āt ꝑma aliq̄n corrūpunt̄ ꝓp̄t hyemē. posteriora ꝓo cōplent̄. vt di. Arist.

De Ouis cancroꝝ. Capl'm. XCVII.

o Ua cancroꝝ ꝑmo generāt̄ infra corticē ⁊ ventrē int̄ caudā ⁊ dorsū ītrinsec⁹ deinde emittūt̄ exteri⁹ ⁊ sub cauda recolligūt̄ ⁊ ibi turgescūt et rotūdant̄ et crescūt donec ꝯpleant̄. pereūt aūt q̄n semie masculi nō ꝑfundunt̄. vt di. Arist.

De Ouis locustaꝝ Ca. XCVIII.

o Ua locustaꝝ int⁹ generāt̄ ⁊ sūt pl'a ⁊ minutissima q̄ effusa sup̄ frōdes ⁊ g̃mina in aere corrupto calido ⁊ hūido in infinitū aliq̄n m'ltiplicāt̄.

De ouis lacertaꝝ. Ca. XCIX

o Ua lacertaꝝ sūt sīlia ouis serpentū Sz sūt mīora viscosiora ⁊ sunt venenosa sz min⁹ q̄ꝫ serpētū. vt di. Pli.

De Ouis milui. Capitulum. C

o Ua milui sūt pauca parua crocea ⁊ masculis resꝑsa. ouis ceterꝭ auiū siluestriū mag̃ terrestria atꝫ sicca. sapore insipidissima. in odore g̃uiora.

De Ouis merguli Ca. CI.

o Ua merguli sūt ꝑua m'lta calida. varia tñ ⁊ alba. paꝝ differentia ab ouis anatū stagnoꝝ et fluuioꝝ

De Ouis nisi Capl'm. CII

o Ua nisi sūt ꝑua varia calida ⁊ sicca ⁊ q̄nꝙ̄ parit nisus oua vēti q̄n nimis impiguatur.

De Ouis coturnicū Ca. CIII

o Ua coturnicꝭ sūt sīlia ouis coruī. et dr̄ ꝙ valēt epilenticis ⁊ caducis. vt dicit Plinius.

DeOuis onocrocaloꝝ. Ca. CIIII

o Ua onacrocali sunt sīlia ouis anseris sz minora sunt et insipidiora ⁊ in odore grauiora et in colore min⁹ alba et ad digerendū duriora.

De Ouis pauonū. Ca. CV

o Ua pauonis sūt grossa et dure teste ⁊. xxx. diebꝫ cubat sup̄ oua sua. et tūc scindunt̄. et ponit. xij. oua ⁊ paꝝ min⁹ ⁊ abscōdit oua sua femīa ꝓp̄t masculū q̄ si inuenerit ea frāgit. vt di. Arist.

De Ouis perdicis Ca. CVI.

o Ua perdicis sūt sīlia ouis colūbe in tꝑamēto ⁊ in ꝯplexione ⁊ ī magnitudie ⁊ furat̄ alter alteri oua sua. sz hec fraus fructū nō hꝫ q꞉ cū pulli vocē audierīt ꝓprie genitricꝭ matrē q̄ eos fouerat derelinquūt et ad eā q̄ eos genuit reuertūt̄. vt di. Isi.

De Ouis passeꝝ Ca. CVII

o Ua passeris sūt valde ꝑua ⁊ minuta ⁊ bis in āno ouat ⁊ pullificat p̄cipue q̄n ꝑma oua corrūpunt̄ vel casu aliq̄ amittunt̄. Sūt aūt calidissima renū inflatiua et libidinis excitatiua sic̄ et eoꝝ cerebella. vt dicit Constan.

De Ouis quiscule Ca. CVIII

o Ua quiscule sūt ꝑua ⁊ rotūda. minora q̄ꝫ ꝑdicis ⁊ maiora q̄ꝫ alaude. Et ē quiscula auis modica a sono vocꝭ sic dicta. carnosa pēnosa mīoris volatus q̄ꝫ alauda ⁊ nidificat sub gleba sicut alauda. et ei⁹ ouis insidiatur mustela. Et ideo ponit oua in diuersis locꝭ ⁊ sup̄ q̄dā cubat mascul⁹ et sup̄ q̄dā feīa. sz post eductiōeꝫ pulloꝝ d̄ eis parū sollicitant̄.

De Ouis rinatricis Ca. CIX

o Ua rinatricis. i. cuiusdā serpētis venenosi aq̄s inficiētis sūt sic̄ oua colubri sz minora. et in maculis resꝑsiora. ⁊ sunt virulētiora ⁊ ꝑniciosiora. Rinatrix āt fouēs oua iuxta aquā vl' fontē veneno eos īficit ⁊ corrūpit. de q̄ Luc. Rinatrix violator aq̄ ⁊c̄ quere. xij. li. Isi.

De Ouis strutionū. Ca. CX.

o Ua strutionis sūt maxia rotūda valde alba dure teste insipidi saporis ⁊ g̃uis odoris. q̄n aūt venit hora vt oua ꝑiat ad stellas pliades oculos leuat. nō em̄ oua ponit nisi in ortu illi⁹ ꝯstellatōis. Uñ visa stella circa mēseꝫ iulij arenā fodit vbi ponit oua sub sabulo tegēs ea. ⁊ cum ea reliquerit statim obliuiscit̄ vbi ea posuit. nec ad ea

redit vltra sed caloꝛ solis in arena illa exco
quit. ꝛ ex eis pulliclos ꝓcreat ꝛ ꝓducit. si tñ
fracta testa pull⁹ educt⁹ fuerit mr̃ ipm reco-
gnoscit et quẽ in ouo ꝯtẽpserat: egressũ re-
colligit atqꝫ nutrit. Oua aũt strutiõis in ec
clesijs suspẽdunt ad oꝛnatũ ꝓpter magnitu
dinem et raritatẽ.

De Ouis turturꝝ Ca. CXI.

o Ua turturis simillima sũt ouis co-
lũbaꝝ. sꝫ aliq̃ntulũ mioꝛa. ꝛ ouat in
vere duo oua. ꝛ nõ pl⁹ ouat nisi oua
ꝑma coꝛrũpant. vt di. Ari. li. xvij. ouat ꝛ cu
bat sup dura ligna vt colũba ꝛ põt cubare
ꝛ ouare vsqꝫ. xv. annos. vt di. Arist.

De Ouis vpupaꝝ Ca. CXII.

o Ua vpupe sũt sic oua ꝑdicis. sꝫ mio-
ra ꝛ durioꝛa et aspectui defoꝛmioꝛa
ꝛ gustui insipidioꝛa et odoꝛatui gra-
nioꝛa. Inter stercoꝛa ꝛ immũda fouentur ꝛ
cubant. ꝛ hec oua magis ꝛ maleficis vt di
cũt sunt vtilia ad sua maleficia exercẽda vt
di Pli. li. xix.

De Ouis vulturꝝ Ca. CXIII

o Ua vulturis sunt magna sic aquile
ꝛ pauca q̃ difficulter cubat sup oua
sua. Sunt aũt subnigra maculis re-
spersa dure teste. mali odoꝛis ꝛ igrati sapo
ris. ꝛ aliq̃n eijcit aliq̃ ꝺ ouis suis sic aq̃la.
quia non de facili potest nutrire pullos su-
os vt dicit Ari. Hec de ouis et de modo
ouationis et eoꝝ qualitatib; ꝛ differentijs
dicta iam sufficiant.

De numero pondere ꝛ mensura. ꝛ ꝑmo
de vnitate. Capitulum. CXIIII

a D ꝑdictas ꝓprietates rebus insertas
vltimo visum est mihi vtile inserere
q̃dam pauca ꝛ leuia de ꝓprietatibus
ꝛ differẽtijs numeroꝝ mẽsuraꝝ põderꝝ ꝛ so
noꝝ. Nam vt di. Isi. li. iij. Rõ nũeroꝝ nõ ẽ
ꝯtẽnẽda. In multis em̃ sacre scꝑture locis
elucet q̃ntũ mysteriũ obtinet rõ nũeroꝝ. Nõ
em̃ frustra dictũ ẽ. Om̃ia fecisti in numero
põdere ꝛ mẽsura. sic di. Sap. c. xj. Nã sena
ri⁹ q̃ ex suis ptib; est ꝑfect⁹ mũdi ꝑfectõez de
signat. ꝛ sic de alijs nũeris est intelligendũ.
Nihil em̃ scire possum⁹ sine nũeri disciplia
qꝛ ꝑ eam hoꝛas tempoꝝ discernim⁹ q̃n de
mẽsiũ circulo disputam⁹ dũ spaciũ anni re-
deunt; agnoscim⁹. ꝑ nũeꝝ siq̃dẽ instruimur
ne in cõpotis ꝯfũdamur. Tolle inq̃t nũeꝝ
i reb; ꝛ oia ꝑeũt. Adime cõpotũ ꝛ totũ igno
rãtia cõplectit. Nec differt hoĩes a ceteris

aĩalib; q̃ rõem calculi ꝛ ꝯputatõis ignorãt
vt di. Isi. ibidẽ. Idem etiã sentiẽdũ ꝺ ꝑnci
pio Arithmetice qꝛ nũq̃ꝫ sciet q̃d sit triãgl's
sine ternario. nec q̃drangul⁹ sine q̃ternario
ꝛ sic de alijs. vñ notũ est ꝙ sine cognitione
numeri nl'a scia mathematica possidet. vt
ibidẽ ꝺt. Nũer⁹ aũt vt dicit idẽ est ml'titu-
do ex vnitatib; aggregata Nã vnitas radix
ẽ ꝛ semẽ nũeri siue mr̃. nõ ꝓles siue nũerus
qꝛ vnitas igenita ẽ nõ hñs nũeꝝ a q̃ exeat.
sꝫ oĩm nũeroꝝ ẽ oꝛigo a q̃ oĩs nũer⁹ effluit ꝛ
emanat. Nã vnũ est radix ml'titudis ꝛ ml'
tiplicatõis ꝛ est simplici⁹ ꝛ sublimi⁹ ꝯtuo-
si⁹ oĩm sub eo ꝯtẽtoꝝ vt di. Ari. ꝛ Auic. j. li.
ca. ij. Nã cũ vnũ sit radix et oꝛigo multitu-
dinis oĩa sub se ꝯtinet ꝛ om̃ia sũt in eo vt in
suscipiẽte. vt di. idẽ. c. xxxiiij. Nam vnitatis
ꝓprietas est ml'titudinẽ efficere ꝛ illã retine-
re ꝛ ei esse dare. ac in oĩb; ei⁹ ꝑtib; existere ꝛ
ꝯtinere simpl'r vt ꝺꝛ li. iiij. c. ij. Itẽ cũ oĩꝫ re
rũ vnitas sit oꝛigo. q̃nto pl⁹ res appropinq̃t
vnitati tãto pl⁹ appropinquat ꝟitati. vt di.
idem. c. ij. Nã vnitas se hꝫ ad modũ foꝛme
dualitas aũt ꝑ modũ materie. Et iꝺo q̃nto
res plus accedit ad vnitatẽ tãto pl⁹ recedit
a duplicitate ꝛ appropinquat ad simplicita
tẽ. ꝛ q̃nto pl⁹ accedit ad vnitatẽ tanto pl⁹ ad
entitatẽ. qꝛ eẽ nõ est ꝑus vnitate. vt ꝺꝛ li. ij.
c. ix. Nec diuersificat vnitas nisi ꝓpter materiã
cũ sit sustẽtatrix oĩm ꝛ retẽtrix. vt ꝺꝛ li. v. ca.
xxxj. Tãta em̃ laus vnitatis est apꝺ sapiẽtes
ꝙ a ml'tis aĩa dicebat eẽ vnitas i nũeris ꝓce
dẽs ab vnitate. ꝛ dixerũt ꝙ vnitas est ꝑncipi
um cuiuslibet ꝯtinui ꝛ discreti. vt di. Auic.
li. ij. c. j. Est itaqꝫ vnitas ꝯmẽdabil' qꝛ a nul
lo nũerabili oꝛit sꝫ a seipa ꝑncipiat a q̃ oĩs
nũer⁹ oꝛit. ad quã oĩs nũerositas tãq̃ꝫ ad ra
dicẽ ꝓpriã ꝛ oꝛiginẽ reuocat. vt di. idẽ. Item
rõe simplicitatis. qꝛ vnũ est qꝺ nõ diuidit vt
di. idẽ. c. iij. Uerissime inq̃t vnũ est qꝺ nec
actu diuidit nec intellectu. ꝛ tal' vnitas est
ꝑncipiũ nũeri. vt di. idẽ ibidẽ. Itẽ ꝺt idem
Unitas est in q̃ nõ ẽ ml'titudo. qꝺ vtiqꝫ in-
telligit ꝺ vnitate ꝑma ꝛ simplici ad quã oĩa
q̃ntũcũqꝫ disparia reducũt. Nã vnũ multi-
plicit ꝺꝛ vt post patebit. Itẽ rõne ꝑfectibili
tatis. nã ꝑticularia q̃lib; in se ꝑfecta sũt q̃n
ad vnitatẽ sũt redacta Nã totalitas ꝛ ꝑfectõ
debet vni. vt di. Ari. v. phy. c. iiij. qꝛ ꝑfectũ
sufficit ad esse vnũ vt ꝺt in li. ꝺ ce. ꝛ mũ. c. ij
Itẽ rõne singularis dignitatis. Unũ em̃ ꝑ
se est aliq̃d exñs solitariũ. vt ꝺꝛ i li. meth. c.

xvj. ꝛ lõ Algazel d.sup.iij.metaph.c.xv.ꝙ
cã vnitatis ẽ vnũ essentialr̃ ꝛ ꝓmo ꝛ magis
dignũ. Est ãt vnũ siue vnitas mltiplex vt di
cit Alga. est vnũ simplex. ꝛ vnũ est ẜm q̇d.
Unũ simplex dr̃ vnũ i q̃ nõ cadit mltitudo
nec actu nec potẽtia. vt pũct⁹ ꝛ vnitas. Est
vnũ simplex i q̃ nõ ẽ actu mltitudo q̃uis sit
potẽtia vt lect⁹. ꝛ mẽbroꝝ i q̃ nõ ẽ mltitudo
actu Unũ ãt ẜm q̇d dr̃ mltiplicit̃. s. vnũ ge
nere vt hõ et bos. vnũ specie vt sortes ꝛ pla
to. vnũ accidẽte vt nix ꝛ ceruisia. vnũ ꝓporti
one vt auriga ꝛ nauta. ꝛ vnũ i sbiecto vt dul
ce ꝛ albũ in aliq̃ suba vna. Arist. ãt. j. phy. c.
v. dr̃ ꝙ est vnũ accidẽte. vt duo accidẽtia in
vno subiecto. ꝛ est vnũ ꝑ se mltiplr̃. vt vnũ
in ↄtiuuatõe q̃ꝝ termin⁹ vn⁹. ꝛ vnũ spẽ vel
forma vt sortes ꝛ plato in hoĩe. vnũ genere
vt hõ et bos in aĩali. ꝛ vnũ in diffinitõe vt il
la q̃ꝝ vna ẽ diffinitio. ꝛ vnũ idiuisibilitate
vt pũct⁹. ꝛ vnũ nũero vt singlare. ꝛ vnũ sim
plicitate vt eẽntia. et vnũ totalitate siue ꝑfe
ctiõe vt circul⁹ et vnũ materia vt oĩa corꝑa
lia. Bernard⁹ ãt distĩguit. ix. modos vnita
tis ad Eugeñ. v. est ei vnitas nat̃alis ꝛ gra
tuita ꝛ ẽ sup vtrũq ↄstituta. Unitas ãt na
turalis est in q̃druplici differẽtia. q̃dã est ꝑ
aggregatõem reꝝ differẽtiũ et distictaꝝ vni
tas collectiua vt multi lapides faciũt vnũ
aceruũ. et q̃dã est ꝑ colligatõez ꝑtiũ forma
liter differentiũ siue ꝑtiũ eterogeneaꝝ et est
vnitas ↄstitutiua. vt mlta mẽbra vnũ corp⁹
Et q̃dã ꝑ ↄiũctõez differẽtiũ sexu i genera
tiõe ꝓlis et sic est vnitas ↄiugatiua. qñ scz
vir et mulier sũt duo in carne vna. ꝛ quedã
est ꝑ vnionẽ naturaꝝ differentiũ ↄueniẽtiũ
in vnitatẽ ꝑsonalẽ. et h̃ est vnitas natiua q̃
aĩa ꝛ caro sũt hõ vn⁹. Unitas ãt ĝtuita silr̃
q̃ttuor hʒ differẽtias. quaꝝ ꝓma ẽ potesta
tiua q̃ hõ ꝟtuosus stabilit̃ i se et inuenit̃ aĩo
idiuisus. Scd̃a ẽ ↄsentanea vt ꝑ charitatẽ
mltoꝝ in dño est aĩa vna et corp⁹ vnũ Ter
tia est votiua qñ aĩa cũ deo hʒ ꝑ oĩa ↄformi
tatẽ ꝛ voti ei⁹ adherẽs vnus spũs est cũ eo
Quarta dignatiua q̃ lim⁹ nr̃ a di verbo est
assumpt⁹ ad ꝑsone diuĩe vnitatẽ Unitas su
pernaturalis ꝛ ĝtuita ↄsubstãtiata ẽ vnitas
trinitatis. quã q̇dẽ vnitatẽ oportet esse solã
et singularẽ vt in ea sit stat⁹ et quies omniũ
vnitatũ. Ex p̃dictis pʒ ꝙ totalitas ꝛ ꝑfectio
debet̃ vnitati. vt vult Ari. v. phy. Qd̃ ei to
tũ. i. ꝑfectũ nõ ẽ: õn dr̃ vnũ vniuersalr̃ vt di.
idẽ Sũt ãt vnũ numero q̃ꝝ mat̃ia est vna.
sed forma sũt vnũ q̃ꝝ vltima ꝑfectio ẽ vna
ꝛ totalis Unũ genere q̃ꝝ forma p̃dicamti
est vna. vnitas ãt q̃ est ꝓncipiũ nũeroꝝ nõ ẽ
vna materia sʒ nũero. vt di. Arist. ibidẽ. Et
ẽ res simplicissima q̇ ꝓmo subsistit ꝛ ꝑ illã
oẽs alie. In om̃ib⁹ generib⁹ vnũ ẽ ꝓncipiũ
qd̃ est i illis ꝑticulare vt in colorib⁹ est albe
do. ꝛ i neumatib⁹ ton⁹ siue son⁹. ꝛc. vt dr̃. x.
li. metaph. c. iij. ꝛ ïdõ vnitas nũeral̃a q̃ orit̃
et ad quã resoluit̃ oĩs nũer⁹ diuĩe vnitatis
est exp̃ssiua siltudo ꝛ figura. Nã vt dr̃. iiij
metaph. c. iij. ꝓmũ i genere sube ꝛ indiuisi
bile est motor ꝓm⁹ etern⁹. s. de⁹. absolut⁹ ab
oĩ materia q̇ nõ solũ est ꝓncipiũ ꝓmũ tãq̃
motor. sʒ tãq̃ forma et finis et act⁹ vltim⁹ cĩ
nõ admiscet̃ potẽtia oĩno ꝛc. Uñ ab ipo do
vno in suba ꝓcedit oĩs creatura effectiue ꝛ
exẽplariter. sicut ab vnitate ꝓcedit oĩs nu
merus originaliter. et ad ipm velut ad finẽ
om̃ia referunt̃. sicut ad vnitatẽ ꝓmã om̃es
numeri resoluunt̃ vt idem sit finis omniũ
q̇ est ꝓncipiũ deus qui est benedictus in se
cula seculoꝝ.

De Binario. Ca. CXV

D vnitatẽ aũt addita vnitate duali
a tas ꝓcreat̃ q̃ post vnitatẽ oĩm nume
roꝝ p̃cipuũ ꝛ secũdariũ tenet locum
ẜm Isi. et h̃ numer⁹ q̇ binari⁹ dr̃ ab aliq̇b⁹ ĩ
famis dr̃. qr̃ ab vnitate ꝑ binariũ sepamur.
vñ nota dr̃ eẽ diuisionis. sʒ vt di. Aug. i. vj.
musice. Si vituperabilis est qr̃ ab vnitate
ꝓmo recedit. laudabilis ẽ qr̃ ab vnitate exi
ens ternario approximat ꝛ accedit.

De Ternario Ca. CXVI.

Ernari⁹ est numer⁹ ex vnitatis additi
t one ad binariũ generat⁹. ꝛ est terna
rius int̃ numeros sacratissim⁹. qr̃ in
ipo toti⁹ trinitatis vestigiũ ĩuenit̃. qr̃ sic ꝓma
vnitas ꝓmi ꝓncipij rep̃sentat vnitatẽ sic ter
nari⁹ ꝑsonaꝝ in deo exꝓmit trinitatẽ filij. s.
a p̃re generatiõem ꝛ spũssancti a p̃re ꝑ filiũ
ꝓcessionabilitatẽ. In ternario siq̇dẽ adhi
buit Arist. magnificare deũ sublimẽ ꝛ glo
riosũ. vt dr̃ in li. de celo ꝛ mũdo. c. ij. nã bea
tã trinitatẽ clamat ꝛ p̃dicat q̃libet creat̃a q̃
facta est a deo trino ꝛ vno in nũero põdere
ꝛ mẽsura. vt dr̃ li. Sap. xj.

De Numero quaternario
Capitulum. CXVII

X additione vnitatis ad ternarium
e q̃ternari⁹ surgit. q̇ ꝛ a figura q̃drata
nomẽ sumpsit. vt di. Isi. Forma ãt

quadrāgula maxie stabilis est atq̄ firma ⁊ idō maxie stabilitatē signat vniuersalis ecclesie et firmitatē fidelis aīe tam in ꝟtute q̄z in scientia ⁊ doctrina q̄ compꝓhendit cū oībus sanctis q̄ sit lōgitudo latitudo sublimitas et ꝓfunditas.

De Numero quinario
Caplm. CXVIII.

e Xadditione aūt vnitatis ad quaternariū surgit secūdus nūerus impar scz quinarius q̄ inter impares in binario distās a ternario est secūdus. ⁊ illos idō sepe designat q̄ ad trinitatis fidem doctrinā ⁊ sciaz supꝑaddūt. ⁊ tñ q̄uis instructi sint ꝑ fidē et ꝑ legē nihilominꝰ tñ q̄nq̄ fatuis ꝟginibꝫ ⁊ q̄nq̄ iuga boū emētibꝫ ꝯpanꝛ qꝛ in q̄nq̄ carnaliū sensuū voluptatibꝫ adhuc detinenꝛ.

De Senario.
Caplm. CXIX.

e Xadditione quoq̄ vnitatis ad q̄narium crescit senarius q̄ ꝓmꝰ numerꝰ est ꝑfectꝰ q̄ ex ꝑtibꝫ suis aliq̄tiens siꝛ aggregatis reddit eandē summā qd̄ in monadibꝫ nūeris nō inueniꝛ nisi in senario. nec ī decadibꝫ nisi in. xxviij. et idō di. Boe. li. j. c. xviij. ꝙ senariꝰ ē numerꝰ emulator ꝟtutꝫ. qꝛ nec supꝑflue ꝓgrediꝛ nec diminute remittiꝛ. sꝫ inter equales ꝑtes tenet mediū nō hñs supꝑfluuz neq̄ diminutū. Nā senariꝰ ꝯtinet in se ꝑtē sui mediā. scz ternariū. ⁊ tertiam. s. binariū. ⁊ sextā scz vnitatē. sex aūt vnitates faciunt senariū. et duo ternarij senarium. et tres binarij eundem reddūt numerꝝ. ⁊ ideo iste numerus ꝑfectiōem grē ⁊ ꝟtutū signat in scriptura.

De Septenario
Caplm. CXX.

s Eptenariꝰ quidē ex additione vnitatis ad senariū et inter impares est tertiꝰ supꝑexcrescentiam grē designat septiformis. q̄ sꝑ crescit ⁊ ꝓficit in tenētibꝫ fidem beatissime trinitatis.

De Octonario Ca. CXXI.

o Ctonariꝰ aūt q̄ crescit ꝑ additionem vnitatis ad septenarium componiꝛ ex duabꝫ partibꝫ equalibꝫ. s. ex duabꝫ quaternarijs vꝉ ex duobꝫ imparibꝫ inequalibꝫ. s. ex q̄nario ⁊ ternario signat supꝑadditionē btitudinis ⁊ glē in patria. q̄ succedit illis q̄ habuerūt septiformē grāz hꝛ ī via. vbi paritati meritoꝝ respōdebit paritas ꝓmiorū ⁊ īparitati tormētoꝝ ⁊ afflictionū īparitas gaudioꝝ ⁊ ꝑticulariū ꝯsolationū Nam gaudiū martyꝝ alijs ꝑibꝫ excedit gaudiū cōfessoꝝ. ⁊ ꝟginū ꝯiugatoꝝ. vt stella differt a stella ī claritate. j. Coꝝ. xv. Et idō ꝓpꝛ ieq̄lia merita ⁊ gaudia diūse ⁊ dispares dicūꝛ ī domo pr̄is luim māsiōes Jo. xv.

De Nouenario
Caplm. CXXII

n Ouenariꝰ āt q̄ crescit ꝑ additōez vnitatꝫ ad octonariū. Et cōponiꝛ ex tꝑlici t̄nario ⁊ īmediatiꝰ se hꝫ cū denario solū ī vnitate differēs ab eo. statūꝛ glīaz repꝛsentat triplicꝫ hierarchie angeloꝝ q̄ꝝ q̄libet ꝯueniētiā hꝫ ⁊ ꝯformitatē cū sctā t̄nitate. et īmediatiꝰ se hñt ad deū ceterꝫ creaturꝫ

De denario.
Caplm. XXIII

d Enariꝰ aūt q̄ ꝑ supꝑexcrescētiā vnitatꝫ excedit nouenariū est limes ⁊ terminus oīm simpliciū numeroꝝ. Prim aūt oīm ꝯpositoꝝ repn̄tat merito ipm christū deū q̄ ē alpha ⁊ o. finis. s. ⁊ ꝓncipium. nō solū creaturaꝝ ꝓncipiū simplicium: veꝝ felicitas ⁊ beatificatio est hoīm ⁊ angeloꝝ. Denariꝰ itaq̄ numerꝰ est ꝓmus limes numeralis sine cuiꝰ additione vel replicatiōe vlterius numerꝰ nō ascēdit. q̄ decies in se ductꝰ numerꝝ reddit ꝑfectū. s. cētenariū q̄ de leua transit in dexterā. vt dt̄ Beda. Ex iā dictis patet ꝙ numeroꝝ: aliꝰ est digitꝰ. aliꝰ articulus. aliꝰ cōpositꝰ. Digitꝰ cōtinet numeros simplices ab vno vsq̄ ad decē. Articulꝰ cōtinet decem ⁊ reliquos denarios. Compositus amplectitur digitum ⁊ articulum. vt xj. xij. xiij. ⁊ sic de alijs vsq̄ ad. xx. q̄ est secūdus articulꝰ sic. xxx. xl. ⁊ sic de alijs vsq̄ ad centū. ⁊ decies centū reddūt mille. Jn q̄ ptꝫ dignitas denarij sine cuius replicatiōe ad millenariū ñ ꝑueniꝛ. Recipit aūt nūerꝰ q̄ntitatem ⁊ aceruus ex vnitatibꝫ ꝓfusus multiplicem diuisionem. Numeroꝝ: alius par alius impar. Numerus par est qui in duas partes eq̄les diuidi potest. vt. ij. iiij. vj. viij Jmpar numerus est: qui eq̄s partibꝫ diuidi nō pōt vno vꝉ deficiēte vel superabūdanter vt. iij. v. vij. ⁊ reliqui vt dicit Jsido. Par aūt numerus sic diuidiꝛ. quia alius est pariter par Alius pariter impar Alius impariter par. ⁊ impariter impar Pariter par numerus est q̄ ſm parē numerꝝ pariter diuiditur q̄usq̄ ad indiuisibilē ꝑueniat vnitatem

Uerbi grā.xliiij.habet medietatē.xxij.h āt
xvj.⁊ iste.viij.octo.aūt.iiij.⁊ h binariū.s.ij
binari⁹ āt vnitatē hꝫ q̄ īdiuisibil' ⁊ singularꝭ
est. Parit̄ impar est numer⁹ q̄ i eq̄s ptes re-
cipit diuisionē ſꝫ ptes ei⁹ remanēt indiuisi-
biles.vt.vj.x.xiiij.xviij.xxx.l. Mox em̄ vt
tales numeros diuiseris incurres numerū
quē diuidere nō poterꝭ in eq̄s ptes. Impa
riter par numer⁹ est cui⁹ ptes eq̄liter diuidi
pn̄t:ſꝫ vſqꜫ ad vnitatē nō ptingūt.vt.xxiiij.
hi immediate diuisi.xij.faciūt. Rursus ī ali
am medietatē.vj.deinde in aliā medietatē
iij.ſꝫ vlteri⁹ cessat diuisio ⁊ inuenit̄ termin⁹
indiuisibil' ante vnitatē. Impariter impar
est:qui ab impari numero imparit̄ numera
tur Ut.xxv.⁊.xlix.q̄ diuisi vt īpares nume
ri ab imparibꝫ ⁊ paribꝫ diuidunt̄.vt septies
septē:faciūt.xlix.⁊ q̄nq̄es.v.xxv. Itē pariū
numeroꝝ:aliȷ̄ dicunt̄ supflui aliȷ̄ diminuti.
Supflui sunt q̄ꝝ partes simul ducte pleni
tudinē suā excedūt.vtputa duodenari⁹ Ha
bet em̄ ptes q̄nqꜫ.duodecimā qđ ē vnū. se-
xtā duo.q̄rtam qđ tria.tertiā qđ q̄ttuor.di
midiā qđ sex. Unū em̄:duo ⁊ tres:⁊ q̄ttu-
or ⁊ sex:simul ducta.xvj.faciūt.⁊ lōge duo-
denarium excedunt.sicut ⁊ aliȷ̄ similes plu-
rimi.

De Numero diminuto
Caplm.CXXIIII

d Iminuti sūt numeri qui partibꝫ suis
cōputatꝭ minorē sūmā efficiūt:vtpu
ta denari⁹ Cui⁹ ptes sunt tres Decia
qđ est vnū. Quinta qđ est duo.dimidia qđ
est q̄nqꜫ. Unū em̄ ⁊ duo ⁊ q̄nqꜫ simul ducta
octonariū faciūt denario lōge minorē. Si
milis his est octonarius ⁊ aliȷ̄ plurimi qui
in partes redacti infra ꝯsistunt. Perfectus
numerus qui suis partibꝫ adimplet̄. Ut se-
narius hꝫ tres ptes.s. Sextā:tertiā ⁊ dimi
diā. Sex ei sīt vna tertia.ij.⁊ dimidia.s.tres
Et he ptes ī summā ducte.s.j.ij.⁊.iij.senari-
um pficiūt ⁊ ꝯsūmāt. Sūt aūt pfecti nume
ri intra denariū sex.infra centenariū.xxviij.
infra millenarium.cxxviij. Et infra.x.M.
cccc.xcvj. Et hi numeri pfecti semp ī.vj.vel
in.viij.terminant̄.⁊ h alternatim.vt dīt Bo-
eti⁹. Perfectos aūt numeros raro inuenies
de facili numerabiles.q̄r vt dīt idem. Pau-
ci sunt nimis ꝯstanti ordie pcreati.supflui
aūt ⁊ diminuti sunt multi ⁊ inordinate dis-
positi ⁊ nullo certo fine generati. Impares
aūt numeri sic diuidunt̄. Aliȷ̄ sūt simplices
aliȷ̄ compositi.aliȷ̄ mediocres. Simplices
sunt q̄ nullam aliam partē hn̄t nisi solā vni
tatē vt ternarius solā tertiam.⁊ q̄narius so
lam q̄ntā.⁊ septenarius solā septimā. his
em̄ vna ps sola est. Et cōpositi sūt q̄ nō sola
vnitate metiunt̄ ſꝫ etiā alieno numero pro
creant̄.vt.ix.et.xv.et.xxj.⁊.xxv. Dicim⁹ em̄
ter trini.⁊ septies trini.⁊ ter q̄ni.⁊ q̄nquies
q̄ni. Mediocres nūeri q̄ quodā mō simpli
ces ⁊ incōpositi eē vident̄. Alio xo mō cō-
positi.vt̄ xbi grā.ix.xxv. Nouenari⁹ ei dū
nō ꝯpat⁹ fuerit pmus est ⁊ incōpositus.q̄r
nō habet numeꝝ cōem nisi solū monadicū
Ad.xv.vero comparatus.secūdus est ⁊ in
compositus.quia in illis cōmunis est nu-
merus pter monadicū.id est.ternarius nu
merus qui nouenarium ꝯsummant. vt ter
trini.xv.⁊ ter quini.

De secūda diuisione totius numeri.
Caplm.CXXV.

a Lio mō diuidunt̄ nūeri.q̄r oīs nu-
merus aut ꝯsiderat̄ p se aut p alium
Per se est numerus q̄ sine relatione
aliqua dr̄.vt.iij.iiij.v.vj.et consimiles. Ad
aliud est numerus q̄ relatōe ad alios cōpa
ratur.xbi grā.iiij.ad.ij. duꝫ em̄ q̄ternarius
ad binariū compat⁹ fuerit duplex dr̄ ⁊ mul
tiplex.similit̄.vj.ad.iij.⁊.viij.ad.iiij.⁊.x.ad
v. Iteꝝ tres ad vnū triplex.sex ad duo ⁊ no
uem ad tria. Equales aūt numeri dicūtur
qui ſm quantitatē sunt equales.vt.ij.ad.ij
⁊.iij.ad.iij.⁊.x.ad.x.c.ad.c. Inequales qui
ad inuicem inequalitatē demōstrāt. vt.iij.
ad duo.et.iiij.ad.iij.⁊c̄.⁊ vniuersaliter quā
do maior minori ⁊ minor maiori compat̄.
dr̄ inequalis. Maior numerus est qui ha-
bet in se illum minorem numeꝝ ad quē cō-
paratur ⁊ parum plus vt quinari⁹ habet in
se te ternariū numerū ⁊ eius alias ptes du
as.⁊ sic de aliȷ̄s. Minor numerus est q̄ cō
tinetur a maiore ad quem comparatur cuꝫ
aliqua parte sua.vt ternarius ad quinariū
continetur ab eo cum duabus partibꝫ suis
Multiplex numerus est q̄ habet in se mi-
norem numerū bis aut ter aut quater aut
multipliciter.vt duo ad vnū dum compa-
rati fuerit duplr̄ ē.tres ad vnū triplr̄. q̄ttu-
or ad quadruplicit̄.⁊ sic de aliȷ̄s. Econtra
submultiplex numerus est qui intra multi
plicem numeꝝ multipliciter continetur. vt
vnus a duobꝫ bis cōtinet̄.a tribꝫ ter. a q̄ttu
or quater.a q̄nqꜫ quinquies. ⁊ sic de aliȷ̄s.

Supparticular͡ꝫ nūerꝰ ē dū fortior ꝯtinet ī se īferiorē nūeꝝ ad quē cōpatur. sil'r ⁊ vnā ptē eiꝰ. vt ꝟbi grā. Ternariꝰ ad binariū ꝯpatꝰ ꝯtinet ī se duo ⁊ alium vnum q̄ ē media ps duoꝝ. Sil'r. iiij. ad. iij. ꝯpati ꝯtinēt ī se tres ⁊ aliū vnū q̄ ē tertia ps triū Sic q̄nqꝫ ad q̄ttuor: ꝯtinēt q̄ternariū ⁊ aliū vnū q̄ ē q̄rta ps q̄ternarij. ⁊ sic ꝺ alijs. Suppartiēs nūerꝰ ē q̄ īferiorē nūeꝝ totuꝫ ꝯtinet ⁊ sup h' alteras eiꝰ ptes duas aut tres aut q̄ttuor aut q̄nqꝫ aut alias. ꝟbi grā. Quiqꝫ ꝯpata ad tria: hꝫ q̄nariꝰ t'nariū ⁊ sup h' duas ptes eiꝰ. s. duo. Sex ad q̄ttuor ꝯpati: hn̄t ī se q̄ttuor ⁊ alias ptes eiꝰ. s. duo. Sil'r. ix. ad. v. ꝯpati: hn̄t in se. v. ⁊ alias eiꝰ ptes. s. iiij. Subsupartiens nūerꝰ ē q̄ ꝯtinet' sub nūero suppartienti cū aliq̄bꝫ ptibꝫ suis duabꝫ aut tribꝫ aut pluribꝫ suis. Ut ꝟbi grā. tria ꝯtinent' a. v. cū aliis duabꝫ ptibꝫ suis. ⁊ q̄nqꝫ a. ix. cū alijs ptibꝰ suis. ⁊ sic de alijs. Sbsupparticl'ar͡ꝫ nūerꝰ est qui ꝯtinet' ī inferiori nūero cū aliq̄ pte sua. vt media aut t'tia aut q̄rta aut quinta. Uerbi grā. duo ad tria. tria ad q̄ttuor. ⁊ q̄ttuor ad quiqꝫ. ⁊ sic ꝺ alijs. Multiplex subpticular͡ꝫ nūerꝰ ē qui ꝯpatꝰ ad īferiorē nūeꝝ ꝯtinet ī se totū īferiorē nūeꝝ multipl'r cū aliqua pte eiꝰ. Uerbi grā. Quinariꝰ ꝯpatꝰ per binariū ī se ꝯtinet bis binos. i. q̄ttuor ⁊ vnā ptē eiꝰ. Et. ix. ꝯpati. ad. iiij. ꝯtinēt ī se duos q̄ternarios ⁊ vnitatē q̄ nouenarij ē ps vna Submultiplex supparticular͡ꝫ nūerꝰ ē q̄ cōparatꝰ ad īferiorē sibi nūeꝝ ꝯtinet eū multipl'r cū alijs ptibꝫ eiꝰ. vt octonariꝰ cōpatꝰ ad t'nariū ꝯtinet ī se bis tm̄ cū alijs partibꝫ eiꝰ Sil'r. xiiij. ad. xij. cōpati ꝯtinēt in se bis senos. s. xij. cum alijs ptibꝫ eius Sic. xvij ad vij. sic. xxij. ad. ix. ꝯtinēt ī se bis nouē cū alijs tribꝫ ptibꝫ suis. Submultiplex suppartiēs numerꝰ ē q̄ ad fortiorē sibi ꝯpatꝰ ꝯtinet' ab eo ml'tipl'r cū aliq̄bꝫ partibꝫ suis. vt tria cōpata ad octo ꝯtinent' bis cū duabꝫ ptibꝫ suis. Sil'r. iiij. ad. xj. ꝯpati ꝯtinent' bis cū tribus partibꝫ suis. vt ꝺt Isi.

De Tertia diuisiōe totlꝰ numeri
Caplm. CXXVI

t Ertio mō diuidunt' nūeri ꝺm Isiꝺ. Nūeri aūt sūt: discreti aut cōtinētes Discretꝰ numerꝰ est q̄ discret͡ꝫ monadibꝫ ꝯtinet'. vt ꝟbi grā. iij. iiij. v. vj. ⁊c. Cōtinēs ꝟo nūerꝰ ē q̄ ꝯiūct͡ꝫ monadibꝫ ꝯtinetur. vt ternariꝰ nūerꝰ in magnitudine intelligat'. Et diuidit' hic numerꝰ ī linealē ⁊ ī supficialē ⁊ ī solidū Est aūt lineal' q̄ īcipiēs a monade linealit' scribit' vsqꝫ ad infinituꝫ. Un̄ alpha describit' ꝑ designatiōe lineaꝝ. qꝛ hec littera vnitatē signat apud grecos Superficialis numerꝰ est ita. qui nō solū in lōgitudine sed in latitudine cōtinet'. vt trigonꝰ tetragonꝰ seu quadragonꝰ pētagonꝰ vel circularis. ⁊ ceteri qui semp ī plano pede. i. in superficie cōtinent' Et iō figure sunt hic ponēde ꝑ exemplo. Nam trigonꝰ numerus taliter ordinatur Quadratus ꝟo numerꝰ est ita. ⁊ tetragonus dicit'. Pētagonꝰ siue quinquanculus est ita. circularis numerus est ita. Sphericus vero numerꝰ est ⁊ circularis: qn̄ circulato numero a se multiplicato surgit ⁊ in se cōuertitur. Uerbi grā. Quīquies quini quīquies Hic circulus dū in seipm multiplicatꝰ fuerit: in seipm circulariter redit ⁊ spherā facit qꝛ quinquies. xxv. faciunt generaliter. cxxv Solidus vero numerꝰ est qui longitudine altitudine. latitudine continet'. Naturam numeraleꝫ ⁊ numeroꝝ multiplicem diuisionem simplicibꝫ ꝓposui simpliciter intuendam. put patꝫ in ꝟbis beati Isiꝺ. cuius verba per oīa sum secutus. Ex quibꝫ ptꝫ manifeste ꝙ sub numeroꝝ diuersitate diuersimode latent mysteria diuersaꝝ intelligētiarū in canone scripture diuinitꝰ aspirate Et ideo ꝺt Boe. li. j. ca. j. Sciētia numeroruꝫ maxime est inter mathematicas sciētias a sapientibꝫ attēdenda. qꝛ de oībꝫ natura existentibꝫ de quibꝫ hꝫ disserere phīa ꝓualet ꝑ omnibꝫ arithmetica disciplīa. qꝛ sine numero nec lr̄a lr̄e ꝯiungit'. nec syllaba syllabe recto ordine copulat'. Sic nec subiectū a predicabili discernit' nec a ꝯclusiōe ī syllogisticis int' ꝑma media ⁊ vltima distinguit'. vbi ꝑmi secūdi ⁊ vltimi siue tertij ratio nō habet'. Et iō vt dicit Boe. Oēs sciētias precedit sciētia numeralis. qꝛ sine t'nario nō subsistit triāgulꝰ nec sine quaternario tetragonus siue quadrangulꝰ. ⁊ sic de ceteris. Sic etiā in musicis est videre. qꝛ musica est modulatio numeroꝝ noībꝫ annotata. vt ꝺt idē Boe. vt pꝫ in diatesseron ī diapēte ⁊ diapason. ⁊ in alijs ꝯsonantijs musicis q̄ sine numero ꝓcedente nō denominant'. sicut nec astroꝝ cursus nec ortꝰ sideꝝ vel occasus. nec tēpoꝝ nobis pateret varietas vl' successꝰ si nō nūerali adiutorio regeremur. Oīa etiaꝫ

creata rõne numerali sũt formata. vt dt idẽ Et etiã rõis nũeral' fuit exẽplaritas ĩ aĩo cõditoris. Vñ sub certitudĩe nũeri creati sũt ⁊ distĩcti tres trini ordĩes ãgeloꝝ sub septenario ⁊ t̃nario distĩguunt̃ ꝟtutes ⁊ potentie oĩm rõnaliũ ⁊ spiritaliũ aĩoꝝ. Uirtute ⁊ sciẽtia nũerali colligũt̃ elemẽta. ⁊ vt ita dicã. nũeroꝝ ꝯiũctõe fũgunt̃ vniũsa tã spũalia q̃ꝫ corꝑalia. taꝫ celestia q̃ꝫ t̃rena. nec hñt nũeri ꝯpositiõeꝫ int̃ se ⁊ ꝓportionẽ ex alijs q̃ꝫ ex se ĩpis. vt dt Boe. Nã ĩ suba nũeroꝝ ĩueniunt̃ par ⁊ ĩpar: ex q̃b ꝯstat oĩs nũer⁹ q̃ diuia q̃dã potẽtia cũ disparia sint ⁊ ꝯ̃ria. tñ ex vna genit̃a. i. ex mõade oriũt̃ ⁊ ĩ vnã cõpositõꝫ ⁊ ĩ ꝓportõis silĩtudinẽ sine medio ꝯiũgũt̃ Vñ pꝫ ꝗ oĩs nũer⁹ sb ĩpari l' sb pari ꝯphẽdit̃ Est ãt par nũer⁹ q̃ p̃t ĩ duo eq̃lia diuidi vnitate ñ int̃ueniẽte. Impar ꝟo ẽ q̃ nõ p̃t diuidi in duo eq̃lia vnitate int̃cedẽte. vl' ƀm pythagore disciplinã. Par numer⁹ ẽ q̃ p̃t sub eadẽ diuisiõe diuidi ĩ mĩmã ⁊ maxĩa. mĩma q̃dẽ q̃ntitate. i. diuisiõe. maxĩa ãt spacio ⁊ magnitudĩe vt si diuidas L. ĩ L. ⁊ L maxĩm spaciũ ẽ L. mĩma ꝟo q̃ntitas. i. diuisio. Nõ eñ diuisum ẽ nisi semel ⁊ nulla p̃t fieri mĩor diuisio q̃ꝫ ĩ duas ꝑtes. Nã q̃nto aliq̃s par numer⁹ ĩ pl'es ꝑtes diuidit̃. tãto magnitudo pl⁹ minuit̃. vtꝫ ĩ arbore secta ĩ pl'es ꝑtes. sꝫ nũerus diuisiõis siue q̃ntitas mĺtitudĩs pl⁹ auget̃. cui⁹ rõ ẽ vt dt idẽ. ꝙ magnitudo p̃t minui ⁊ diuidi ĩ infinitũ. sꝫ nũmer⁹ crescit ⁊ ꝓgredit̃ ĩ ĩfinitũ. Et iõ parꝭ nũeri diuisio ẽ ƀm magnitudinẽ maxĩa. sꝫ ƀm q̃ntitatẽ discretã minima. Inpar ꝟo nũer⁹ ẽ cui⁹ nũeral' diuisio est ĩ duas ꝑtes vl' ꝑticulas ineq̃les. Par ãt numer⁹ q̃nq̃ꝫ diuidit̃ ĩ duas ꝑtes eq̃les ⁊ q̃nꝫ ineq̃les. Qñ ꝟo ĩ ꝑtes diuidit̃ eq̃les si vna ꝑs diuisiõis ẽ par: ⁊ reliq̃ erit par. vt qñ. 8. diuidũt̃ ĩ. 4 ⁊. iiij. ⁊. xij. ĩ. vj. ⁊. vj. ⁊ sic de alijs Si ꝟo vna ꝑs diuisiõis eq̃l' fuerit ĩpar ⁊ reliq̃ necessario erit ĩpar. vt qñ. vj. diuidunt̃ ĩ iij. ⁊. iij. ⁊. x. ĩ. v. ⁊. v. ⁊. xiiij. ĩ. vij. ⁊. vij. Vñ in eq̃li diuisiõe nec paritas ĩparitati. nec paritati ĩparitas admiscet̃ p̃terq̃ꝫ solũ ĩ binario q̃ ꝑnceps paritatꝭ ẽ ⁊ nõ recipit ĩequalẽ diuisiõeꝫ. q2 ꝯstat ex duplici vnitate ⁊ ex ꝑma duoꝝ paritate. Qñ ꝟo par numer⁹ diuidit̃ ĩ ꝑtes ĩeq̃les. si vna ꝑs diuisiõis ẽ par ⁊ reliq̃ erit par. vt si diuidat̃ denari⁹ ĩ. viij. ⁊ ĩ. ij. vl' ĩ vj. ⁊ ĩ. iiij. Et sic qñ. vj. diuidũt̃ ĩ. iiij. ⁊ ĩ. ij. et viij. ĩ. vj. ⁊ ĩ. ij ⁊c. Et si vna ꝑs diuisiõis fuerit ĩpar alia parꝭ nẽcario erit ĩpar. vt si diuidat̃ denari⁹ ĩ. iij. ⁊. vij. ⁊. viij. ĩ. iij. ⁊ ĩ. v. ⁊ sic d̃ alijs Neq̃ꝫ vnq̃ꝫ fieri p̃t vt si vna ꝑs diuisionis par fuerit. alia ĩpar valeat ĩueniri. aut cum vna sit ĩpar alia par possit ĩtelligi. Impar ãt numer⁹ sꝑ diuidit̃ ꝑ ꝑtes ĩeq̃les ⁊ sꝑ vna ꝑs diuisiõis paritati alt̃a ĩparitati deputat̃. vt. vij. si diuidas ĩ tria ⁊. iiij. alt̃a portio par alt̃a ĩpar ĩuenit̃. Et h̃ generalit̃ ĩ oĩb ĩparibus ĩuenit̃. Est ãt vnitas genitrix oĩs pluralitatis ⁊ cã ĩparitatis ⁊ paritatis. nã si ĩpari addideris vnitatẽ nẽcario parẽ nũeꝝ generabit. ⁊ si d̃ paritate vnitatẽ dẽpserꝭ. mox ĩparẽ nũeꝝ ꝓcreab Oĩm ẽt nũeroꝝ circa se positoꝝ ⁊ nat̃ali dispositõe sibi inuicẽ ꝯiunctoꝝ medietas est vnitas Uerbi gr̃a. si dicat̃. j. ij. iij. vnitas addita binario fac̃ binarium int̃ vnũ ⁊ duo esse mediũ. Itẽ si dicat̃. j. ij. iiij. vnitas addita binario fac̃ ternariũ eẽ mediũ inter binariũ ⁊ q̃ternariũ. Silr si dicat̃. iij. iiij. v. vnitas addita ternario fac̃ q̃ternariũ int̃. iij. ⁊. v. eẽ mediũ. ⁊ sic d̃ alijs ascendendo ꝓcedẽdũ ẽ. De ꝑtib ãt ⁊ spẽb nũeri parꝭ ꝑit̃ ⁊ ĩparꝭ sup̃dictũ ẽ. Istoꝝ ãt nũeroꝝ singl'as ꝓcreatões ꝓportões ꝯuenĩẽtias et differẽtias ꝓseq̃ essꝫ lõgũ. iõ d̃ nũeroꝝ ꝓprietatib h̃ sufficiãt Hoc solũ ãt sciam⁹ ꝙ mediũ ĩuenire ĩ numerꝭ difficile ẽ. vt di. Isi. q2 nũeros eẽ ĩfinitos certissimũ ẽ. q2 q̃ntũcũq̃ꝫ aliquẽ ꝓtraxeris ⁊ finẽ faciẽdũ putauerꝭ ꝑ additionis vnitatẽ totũ nũeꝝ parẽ vl' ĩparẽ ꝓlõgabis Rationẽ ãt ⁊ ꝓprietatẽ medij nũeralis sic aduertere poterꝭ. p2io ꝯiũge extrema ⁊ diuide ⁊ ĩuenies mediũ. ꝟbi gr̃a. pone ꝓ extremis. vj. ⁊. xj. sil' iũge. xviij. ꝑtire eq̃lit̃ ⁊ erũt. ix. ⁊ ẽ anologicũ ĩ arimethrica vt medi⁹ nũer⁹ ꝙ monadib supat ꝑmũ totidẽ superet̃ ab extremo. supat eñi nouẽ sex in trib monadib ⁊ totidem ab vndecim nouenarius superat̃. vt di. Isi. li. iij. vñ superi⁹ posita sunt excerpta.

De Mensura et pondere
Capl'm. CXXVII

m Ensure autẽ ⁊ pondera sepissime locũ obtinent in scripturis. quorum rationes et ꝓprietates ortum habent a geometrica disciplina. Nã vt dicit Isidor⁹ li. iij. Geometria est mensurandi scia q̃ continet in se liniamenta ⁊ spacia siue interualla figuras ⁊ magnitudines ⁊ in figuris numeros ac dimensiones. vtꝫ in circulis triangulis q̃drangulis pentagonis et alijs infinitis. de quib oĩb non est p̃ntis negocij

multa diffinire s₃ pauca tāgere ꝓpter simpli
ces.ō q̇bꝫ facit Isi.mētionē dicēs sic. Geo
metrie q̄driptita ē dimēsio ī planū ī magni
tudinē numeralē.ī magnitudinē rōnalē.ꝛ ī
solidas figuras. Plane figure sūt q̄ lōgitu-
dine ꝛ latitudine ꝯtinent̄.q̄ sūt iuxta plato-
neȝ nūero q̇nq₃. Numeral' magnitudo est q̄
diuidi pt̄ ꝫm nūeros q̇ ī arithmetica edocet̄
Magnitudīes rōnales sūt q̄ꝝ mēsurā scire
possum⁹ ꝑ iudiciū rōnis.sic̄ irrōnales q̄rū
mēsure q̄ntitas cognita nō hr̄. Figure āt so
lide sūt q̇ lōgitudine:latitudine:ꝛ altitudīe
ꝯtinent̄.vt est cubꝫ. Sunt aūt plane figure
plures spēs.vt dt̄ idē.q₂ p̄ma plano pede ē
circulus q̇ vocat̄ circūducta.in cui⁹ medio
punct⁹ est q̇ cuncta ꝯuergūt:ꝛ punctū illum
geometrici cētrū vocāt plano pede.ita.
Quadrilatera figura ē ī plano q̄drata.q̄ sb
quattuor rectis lineis iacet.ita. □ Dia-
crate congramanon figura est plano.ita.
Orthogonū.i.rectiangulū figura pla
na est.i.triāgul⁹. Et habet angulū rectū ita.
△ Hisopleros figura est plana ꝛ recta sub
ter ī solidū ꝯstituta.ita. ■ Sphera ē fi
gura ī rotundū formata q̄ in cūct₃ ꝑtibꝫ ī so
lidū est eq̄lis.ita. ○ Cubꝫ est figura ꝓpria
solida q̄ in magnitudine:latitudīe ꝛ lōgitu
dine ꝯtinet̄ in soliduȝ ■ Chilindr⁹ ē figu
ra q̄drata hn̄s supius semicirculū.ita.
Conon est figura q̄ ab amplo in angustū fi-
nit.ita ▲ Pyramis est figura q̄ ad modū
ignis ab amplo in acutū ꝯsurgit.ita. ◢
Utit̄ aūt hec disciplina p̄mo pūcto cui⁹ ꝑs
nulla est. Int̄ oia q̄ mēsurari pn̄t est mīmū
dimēsiue ꝛ tn̄ maximū potestatiue.q₂ oīm
lineaꝝ ē p̄ncipiū ꝛ q̇ oēs īcipiūt ꝛ ꝓgrediūt̄.
ꝛ in q̄ oia finiunt̄. Scd̄o vtit̄ linea q̄ est re-
cta lōgitudo sine latitudine eq̄ ex eq̄ iacet ī
suis pūctis.q₂ a pūcto incipit ꝛ in pūcto fi-
nit̄. Supficies ꝟo est lōgitudo cū latitudīe
Spissitudo aūt h₃ trinā dimēsionē.s.latū.
longū ꝛ ꝓfundū siue altū Ex istis tribꝫ dimē
siōibꝫ ꝯsistit omne corpus.s.ex lōgo.lato.ꝛ
ꝓfundo. Et ex his tribꝫ ꝯtingit oēm corpo
lentā subam hr̄e pōd⁹:numeꝝ ꝛ mēsurā. Po
teris aūt ꝫm artē numerādi mediuȝ geome-
tricū inuenire. Nā ei⁹ extrema multiplicata
tātū faciūt q̄ntū ꝛ media duplicata. Uerbi
grā.vj.ꝛ.ix.faciūt septuagesies dipōdi⁹.me
dia ꝟo.s.viij ꝛ.xij.mltiplicata tātū faciūt.vt
dt̄ Isi.li.iij. Circul⁹ itaq₃ ē linea a pūcto vs-
q₃ ad pūctū ꝛ cētꝝ in eq̄s spacijs circūducta

Est aūt circul⁹ figura simplicissima capacis
sima ab oī angulositate remotissima exteri⁹
cuexa.interi⁹ ꝯuexa.motui aptissima ꝛ ruo
lutōi ꝯgrua.cui⁹ circūferētia a suo pūctuali
cētro ē remotissima int̄ oēs figuras ꝑfectis
sima. Oēs figuras ꝛ figurabilia ambiens.
oia potestatiue intra se ꝯtinēs:ꝛ a nullo ex-
ra se p̄terq₃ a se est ꝯtenta.vt pt₃ ī circulo ce
li q̇ ambit oia ꝛ nō ambit̄.ꝯtinet oia ꝛ n̄ ab
alio extrinsec⁹ ꝯtinet̄.vt dt̄ Isi.sic̄ infra.x.ē
oīs numer⁹:ita infra circulū oīm figuraruȝ
claudit̄ ambit⁹.ita. ⊖ Et vt breuit̄ dicaȝ
circuli ꝑfectionē ꝛ rōnē circularē q̄dā natu
rali emulatōe oia mirabilit̄ imitāt̄.nā circu
larē formā celū sibi vēdicat ꝛ motum. Sic
planetaꝝ orbes ī se circularit̄ r̄flectūt̄. Sic
sideꝝ cursus ānoꝝ ꝛ mēsiū ꝛ diuersoꝝ tēꝑm
anfract⁹ a se incipe ꝛ ī se redire ꝯtinue ꝯcer-
nunt̄. Sic elemēta īuicē agūt ꝛ patiūt̄ ꝛ q̄ ꝑ
corruptōeȝ desinere vident̄:ꝑ gn̄atiōeȝ iteꝝ
reuertūt̄. Sic ꝛ ꝯtinui mariū flux⁹ ꝛ reflux⁹
fluūt ꝛ refluūt.ꝛ cū desierint iteꝝ oriūt̄.sic
herbe ꝛ arbusta fruct⁹ ꝛ semia vice recipro-
ca a se exiūt ꝛ ī se ꝯuertūt̄. Sic celestes spūs
a deo exeūt ꝑ creatiōeȝ ꝛ ī deū mouet̄ ꝑ affe
tiōeȝ.a dō emittūt̄ ꝑ formatōeȝ ꝛ ad deū re-
uertūt̄ ꝑ grāꝝ actōeȝ. Sic ꝛ aīa rōnalis ab
Ar₃.cōpat̄ circlo rōne sue ꝑfectiōis ꝛ capa-
citat₃. Oīm eī figuraꝝ isoperimetraꝝ.i.eq̄-
les ambit⁹ hn̄tiuȝ maior ē circul⁹.ꝛ iō tot⁹
mūdus sphericā h₃ formā.q̇ ad h̄ creat⁹ est.vt
eā capiat aīa ꝑ itellectū. Uniuersitat₃ et cō-
ditor.s.de⁹ ī circulo designat̄. Nā vt dt̄ ter-
megist⁹.monas monadē genuit ꝛ ī se suū re
flectit ardorē.i.amorē. Nā pr̄ generat ꝛ ge-
nuit ab etno filiū.ꝛ ꝑ filiū spirat spm̄sctm̄ q̇
ē ardor.i.amor vtriusq₃ atq₃ nex⁹ Nā de⁹ pr̄
ab etno se ītelligit ꝑfecte ꝛ ītelligēdo ꝑfecto
se diligit.q̄ dilectio vltra se ad aliō nō exten
dit.sed poti⁹ ad intelligētē ꝛ ītellectū.i.prēȝ
ꝛ filiū a q̇bꝫ ꝓcedit ipa dilectio ad modū cir
culi se reflectit. Un̄ idē ē de⁹ ī essentia pr̄ in-
telligēs ꝛ ītelligēdo filiū gignēs.ꝛ fili⁹ a pa
tre genit⁹ ꝛ intellect⁹ ꝛ amor a prē ꝑ filiū ꝓ-
cedēs ꝛ ī vtrūq₃ se reflectēs.s.spūsctūs. Ex
q̇ patere pōt ꝙ ꝑfectio est ī diuinis ꝑsonis.
q₂ eaꝝ pluralitas trinitat₃ numeꝝ nō exce-
dit. Iō etiā Scd̄s ph̄s īterrogat⁹.q̇d ē de
us.sic rn̄dit. De⁹ inq̇t est intellectual' circu-
l⁹.cui⁹ cētrū vbiq₃ ē.circūferētia ꝟo nusq₃.
Ex q̇ pt₃ ꝙ ratio circuli relucet in qualibet
creatura.

De figura triãguli Ca.CXXVIII

T Riangulꝰ ē figura hñs tres angl'os
cq̄les duobꝫ rectꝫ.q̄d ãt sit angulus
rectꝰ al's determinat̃.Cõpat̃ ãt ania
vegetabil' q̄ hꝫ tres potẽtias in se.s. genera-
tiuã.nutritiuã.ꝛ augmẽtatiuã triãgulo.q̄ ꝓ
mus ē oim̄ figuraꝝ geometricaꝝ.qꝛ aia ve-
getabil' est ꝓor oim̄ aniaꝝ hñs in se ternari-
um potẽtiaꝝ.Est ãt triangulus int̃ figuras
angulares ꝓmꝰ.qꝛ solidã hñs lõgitudinẽ.
altitudinẽ ꝛ latitudinẽ.Et iõ oĩs figura ha
bẽs pl'es ãgulos: vt tetragonꝰ .i.q̄drãgulꝰ
pẽtagonꝰ ꝛc.tot i se ꝯcludit triãgulos q̄t li-
nee ab angulo i angulũ ꝓtrahũt̃.vtꝫ i q̄drã-
gulo q̄ duos ꝯtinet triãgulos si ab vno an
gulo ad aliũ angulũ oppositũ linea reducat̃
vt h̄. ◪ Etsi ab alio angulo alia linea ad
oppositũ ꝓtrahat̃.q̄ttuor ãgulos ꝯtiebit.vt
hic. ⊠ ꝛ sic i oibꝫ figurꝫ alijs totidẽ diui-
dũt triãguli q̄t ipaꝫ figurã angulos hr̃e ꝯti
git.vt q̄drãgulꝰ q̄ttuor deductꝫ lineis trian
gulos q̄ttuor ꝯtiebit ꝛ pẽtagonꝰ.v.hexago
nꝰ.vj.ꝛ heptagõꝰ.vij.ꝛ sic ꝺ alijs.vt ꝺt Bo
etiꝰ li.ij.arithmetice ca.vj.Atuero triãgula
figura sic ꝑ angulos diuisa in alias figuras
nõ resoluit̃ nisi in seipam In tres ei ãgulos
diuidit̃.vtꝫ h̄ △ Adeo ei est hec figura la
titudis ꝓnceps vt cetere supꝑficies in hãc re
soluãt̃.Ipa ꝟo qm̄ null' ē ꝓncipijs obnoxia
neqꝫ ab alia latitudine sumpsit initiuꝫ in se-
ipam soluit̃.vt ꝺt idẽ ibidem.Nulla aũt ꝑt
excogitari figura angularꝫ q̄ nõ habet ortũ
ꝛ ꝓncipiũ a triãgulo.Nã triãgulꝰ oim̄ aliaꝝ
formaꝝ ꝛ figuraꝝ est ꝓncipiũ ꝛ elemẽtũ.ꝛ h̄
ꝑtꝫ in numerꝫ.Nã q̄ternariꝰ nascit̃ ex terna
rio q̄ triangulꝰ est siue trigonꝰ.Et ex vno q̄
ꝓtãte trigonꝰ est generat̃.Naꝫ hãc dignita-
tẽ hꝫ vnitas q̄ mater est oim̄ numeroꝝ vt in
se vim obtineat nõ actu sꝫ potestate oim̄ nu
meroꝝ q̄ ab ipa generãt̃.vt dicit ideꝫ Boe.
li.ij.c.xviij.sic ꝛ pẽtagonus ex q̄ternario su
ꝓa se posito ꝛ vnitate q̄ vicẽ supplet triãgu-
li generat̃.ꝛ sic de oibꝫ alijs numeralibꝫ figu
ra ꝑt oñdi.qꝛ sꝑ ex figura triãgula q̄libꝫ nu
merus generat̃.sicut ibi i terminis Boe.ꝺ-
t̃minat mãifeste ponẽs exẽplũ i tetragonis
pẽtagonis.hexagonis.heptagonis.ꝛ i ali-
is mltis.hꝫ ꝛ aliꝺ singularꝫ ꝓprietatꝫ figura
triãgularꝫ qꝛ oĩs alia figura sibi ꝑt eẽ basis.
ꝛ ex base supposita ꝑt surgere figura triãgu-
laris.qꝛ oĩs alia figura pyramidal' hñs i se
formã triangularẽ tot i se cõtinet triãgulos
q̄t continet ãgulos i sesp̄a basis Verbi gr̃a
si ponat̃ q̄drangula ꝓ base ꝑt supsurgere fi
gura pyramidal'.tot in se ꝯtinẽs triangl'os
q̄t in se tetragonꝰ.i.q̄drangulꝰ dinoscit̃ ãgu
los ꝯtinere.vt ꝑtꝫ i hac figura ◬ Si ꝟo si
basis fuerit pẽtagona pyramis surgẽs triã
gularꝫ.v.triãgulos repñtare poterit sup̄ ba
sim.vt ꝑtꝫ in figura pyramidali posita suꝑ
basim pentagonalẽ Sic ẽt sup̄ basim
hexagonã ꝑt surgere pyramidal' figura sex
ꝯtinẽs triãgulos mãifeste ꝛ sic ꝺ alijs Ipa
etiã figura triãguli poterit pyramidalis eẽ
basis.vt ꝺt idẽ. et in ip̄o triangulo pyrami
dali triplex angulꝰ ꝭm tres angl'os poterit
inueniri. vt ꝑꝫ h̄ Mira itaqꝫ videt̃ di-
uina dispositio i oibꝫ.sꝫ potissime in nũeris
et figurꝫ.ꝺ alijs aũt figuris taꝫ numeralibꝫ
q̄ꝫ geometricꝫ.mõ videt̃ supsidendũ ꝓpt' dif
ficultatẽ et infinitã figuraꝝ diuersitatẽ. sed
aliquaꝝ cõsideratio maximã ꝯfert vtilitatẽ
theologice discipline.vt ꝑꝫ i quadrãgulo q̄
est iter figuras et nũerus solidissimꝰ. equi-
laterібꝫ distinctꝰ.ꝛ euãgelicã repñtans do-
ctrinã.q̄ ꝑ.iiij.ꝑtes orbis imobileꝫ obtinet
ꝟitatẽ atqꝫ firmã.vt ꝺt Beda suꝑ Geñ.An
gulꝰ aũt multaꝝ figuraꝝ ē cõe subiectũ. qꝛ
oẽs ꝑdicte figure sub diuersitate anguloꝝ
terminãt̃.Est ãt angulꝰ duaꝝ lineaꝝ alter-
nus ꝯtractꝰ.ꝭm modũ aũt ꝯtingẽdi se vari
atur angulꝰ.qꝛ nũc rectꝰ nũc obliquꝰ vel re-
flexꝰ nũc acutꝰ nũc obtusus. Maxia ãt ꝟtꝰ
ꝯsistit i angulo recto qꝛ i ip̄o tota ꝟtꝰ q̄ cõsi
stit in lineis a basi ꝯfluẽtibꝫ ad angulũ forti
ficat̃ ꝓpt' lineaꝝ ꝯcursum parit' et ꝯtactũ.vt
ꝑꝫ in oculo q̄ oia cõꝑhẽdit sub angulo. nã
radij q̄ linealit' veniũt a re visa faciũt vnaꝫ
pyramidẽ.cuiꝰ conꝰ est i pupilla ꝛ basis i re
visa.ꝛ ibi radij inangulãt̃ in cẽtro pupille ꝛ
ꝑ angulũ illũ pyramidalẽ format̃ visus. vt
ꝺt autor ꝑspectiue.q̄re ꝯ li.iij. ꝺ natᵃ visus
et in li.ꝺ natura ocl'oꝝ.Partes itaqꝫ opposi
te int̃ se ꝛ ab inuicẽ seꝑate in angul' ꝯueniũt
ꝛ parit' in vnũ finiũt̃.Pauca itaqꝫ ꝺ natura
figuraꝝ et anguloꝝ. exẽpli gr̃a sũt h̄ dicta.
vt sciamꝰ qꝛ illoꝝ rõ est necessaria ad diuer
sa mysteria diuie pagine cognoscẽda q̄ sub
nũeroꝝ ꝛ figuraꝝ metaphorꝫ multiformit'
sũt velata Nã sic circulꝰ signat aiam rõnalẽ
ꝛ triangulꝰ aiam vegetabilẽ. sic q̄drangulꝰ
aiam sensibilẽ.Nã sic q̄drangulꝰ linea du-
cta ab angulo vsqꝫ ad angulũ oppositũ du-
os ꝯtinet triãgulos.sic aia sensibil' duplicẽ

in se hz triãgulũ potẽtiaꝝ seu ꝟtutũ. Nã aĩa
sensibil' ꝑter tres potẽtias vegetabiles hz
ꝟtutẽ apprehẽsiuã. ↄcupiscibilẽ ⁊ irascibilẽ
q2 aĩa sensibil' est vegetabil' ⁊ nõ ecõuerso. ⁊
sic de alijs figuris diuerse rõnes mystice et
spũales eliciũt. ⁊ spũalia corꝑalib9 adaptãt
Sub ist3 ãt figur3 ↄphẽdunt mẽsuraꝝ ⁊ põ
derũ rõnes

De mẽsuris corpoꝝ mẽsurabiliũ.

Cap. CXXIX

e St ãt mẽsura vt dt Isi. li. xvj. c. pe-
nul'. res aliq̃ mõ suo vl' tpe circũscri
pta. Et hec est aut corpis aut tẽpis
aut spacij localis. Corpis mẽsura est vt ho
minũ seu lignoꝝ aliarũq3 reꝝ corꝑaliũ bre-
uitas vl' lõgitudo. Omẽ em̃ corp9 dimẽsio
nẽ hab3 ꝓpriã ⁊ mẽsurã. Prope at mẽsura ẽ
vocata eo q fruges ⁊ liq̃res ceteraq3 sicca ⁊
humida ea metiunt vt modi9: vrna: ampho
ra ⁊ sextari9. Mẽsuraꝝ aũt mĩma ꝑs est co
cleariũ qd est dimidia ꝑs drachme ponde-
rãs siliq̃s. ix. q̃ triplicat9 cõculã fac. Nã cõ
cula drachma vna ⁊ dimidia adiplet. Ciat9
ãt pond9 ↄtinet. x. drachmaꝝ. q̃b9 si q̃nq3 ad
dider3 dr oxifal9. Acetabul9 q̃rta ꝑs ẽ emi
ne. xij. drachmas ↄtinẽs. Cotula est emina
ↄtinẽs ciatos. vj. q̃ id cotula dr. q2 cote gre
co ſmõe scisio dr. ⁊ emina sextarij i duo eq̃-
lia incidat ⁊ cotula noĩat Emina ãt appẽdit
librã vnã q̃ geminata sextariũ facit. Est aũt
sextari9 mensura duaꝝ libraꝝ. q̃b9 assũptis
bilibris noĩat. Assumpt9 ãt q̃ter greco ser-
mõe fit cenix. Quinq̃es aũt cõplicat9 q̃na-
rẽ siue gomor facit. Adijce sextũ: ↄgiũ red
dit. Nã ↄgi9 sex metit sextarijs a q̃ sextarius
nomẽ sumpsit. Cõgi9 a ↄgiẽdo. i. ꝑ augmen
tũ crescẽdo vocat. Vñ ⁊ pecũia grã bñficij
data ↄgiariũ est vocata. Vnusq̃sq3 em̃ im-
ꝑator fauorẽ ppl'i captãs adijciebat ad mẽ-
surã vt in donis largior videret. Cõgiariũ
aũt est specialit mẽsura liq̃doꝝ cui9 rẽ ⁊ no
mẽ sil' a rhomanis ĩpositũ inuenim9. Me-
treta liq̃doꝝ est mẽsura. a metron greco sic
vocata. ⁊ est cõe nomẽ ad oẽs mẽsuras liq̃
da ↄtinẽtes. Modi9 ẽ dict9 eo q ex suo mõ
sit ꝑfect9. Est ãt mẽsura libraꝝ. xliiij. i. sexta-
rioꝝ. xxij. ⁊ id opationũ ꝑfectaꝝ dei typ9 est
⁊ figura. Vigintiduo opa fecit deus infra
opa. vj. dieꝝ. Nã ꝑmo die fecit deus. vij. s.
materiã informẽ. angelos. lucẽ siue ignẽ ce-
los superiores. aquã. terrã ⁊ aerẽ. Secũda
firmamẽtũ sol'. Tertia die q̃ttuor. maria se-
mina. satões. ⁊ plãtaria Quarta die fec. tria
sc3 solẽ lunã ⁊ stellas. Quinta die tria. s. pi
sces. reptilia. ⁊ volucres. Sexta die fec. iiij
bestias. iumẽta. reptilia terre. ⁊ hoĩem. ⁊ fa
cta sunt vigintiduo reꝝ genera in dieb9 sex.
Et vigintidue generatões sũt ab Adã vsq3
ad Jacob. ex cui9 semĩe nascit oĩs gens isrl'
Et. xxij. sunt libri veter3 testamti vsq3 ad he
ster Et. xxij. lraꝝ elemẽta q̃b9 tota tradit di
uine leg3 disciplĩa His igit exẽplis modi9
mensurã vigintiduoꝝ sextarioꝝ ↄtinet ſm
Moysi traditiõ3. Et ẽ mod9 a modo dict9
q̃si mẽsura moderata. vt dt Isi. Satũ ge-
nus est mẽsure iuxta morẽ ꝓuĩcie palestine
vnũ ⁊ dimidiũ modiũ capiẽs vl' ↄtinẽs. cu
ius nomẽ est ex hebraico sumptũ. Satũ ei
apd eos sumptio siue leuatio noĩat eo q q̃
metit eandẽ mẽsurã sumat atq3 leuet. Sa-
tũ tamẽ aliqñ ponit ꝑ modio. xij. sextarioꝝ
vt dt idẽ Bat9 est mẽsura capiẽs sextaria. l.
⁊ est bat9 in liq̃dis sic in siccis chor9 ⁊ ephi.
Amphora ab ansis ẽ vocata q̃b9 hĩcinde le
uat. ⁊ recipit frumẽti vel vini modios itali
cos tres. Cad9 est amphora ↄtinẽs tres vr
nas. Vrna aũt est mẽsura quã q̃dã vocãt
quartariũ. ⁊ ꝓprie dicta vrna q̃ ꝑ ↄdendis
ↄfunctoꝝ cinerib9 adhiberi solet De q̃ poe
ta Lucan9. Celo tegit q̃ nõ hz vrnã. Arta-
bo mẽsura est apud egyptios. lxxij. sextario
rũ ↄposita sic dicta ex numero. ꝑt. lxxij. lin
guas gentiũ q̃ orbẽ ĩpleuerũt. Gomor ẽ mẽ
sura. xl. modioꝝ. vt dt Isid. vl' dr mensura
iiij. modioꝝ. vt dt glo. sup Exo. c. xvj. Cho
rus est mẽsura. xxx. modioꝝ. ⁊ est sic dict9 a
coaceruatõe. coaceruati ei modij. xxx. ĩstar
collis vident ⁊ on9 cameli efficiũt. Hucus-
q3 Isi. li. xvj. Sũt ⁊ multa alia mẽsuraꝝ ge
nera q̃ꝝ noĩa nõ sine grandi mysterio sacre
scꝑture sunt inserta. nã qdlibet vasculũ reꝝ
mẽsurabiliũ ↄtẽtiuũ sub mẽsure noĩe cõti-
net. vt p3 i diuersis exẽplis. Acetabulũ em̃
dr vasculũ i q̃ vinũ do offerẽdũ i sacrificio
ꝓbari debuit an eẽt puꝝ vl' corruptũ. Vas
aũt vbi ꝓbat ⁊ acceptabat acceptabulũ di-
cebat. Vasculũ i q̃ acetosum ⁊ corruptum
ponebat acetabulũ vocabat vt dt Isi. li. x.
Ampulla ẽ modica liq̃ris mẽsura dicta q̃si
ampla bulla. sil'is ei est in rotũditate bullis
q̃ ex spumis aquaꝝ fiũt ⁊ ex vẽti subtractõe
excidunt subtilitate nõ modica ⁊ inflantur
Alabastrũ est vas vngẽtariũ a suo genere
sic vocatũ. q2 ex sua ꝓprietate oĩa vnguẽta

intus posita ꝯseruat diutissime incorrupta
vt ptꝫ s̄ in tractatu de lapidibꝰ. Arca vas ẽ
repositoriũ ⁊ mẽsuratiuũ in ꝗ res reposite a
visu arcent̃ ne passim ab oībꝰ videat̃ Inde
etiã dr̃ arcanũ.i.secretũ qḋ a cognitõe mul-
titudinis ex ĩdustria ẽ artatũ. Amphora ẽ
determiata mẽsura ab ansis siue auribꝰ no
miata. vt ptꝫ s̄. Batꝰ est mẽsura rebꝰ liq̇dis
mẽsurãdis ẜm legis cõtinentiaꝫ deputata.
Bacchia ẽ mẽsura bacchi.i.vini vsibꝰ gñ̃a
liter deputata. Calix determiata est potus
portio ⁊ mẽsura.a calo qḋ ẽ lignũ dicta. qꝛ
talia vasa ꝓus de viminibꝰ ligneis cõpone
bant̃ sic̃ ⁊ calati. Catinum est vas fictile ci-
bis vel potibꝰ deputatũ.⁊ dr̃ meliꝰ neutrali
ter ꝙ̃ masculine.sic̃ ⁊ salinũ.i.salis vasculũ
sic̃ ibidẽ dt̃ Isi. Cacabꝰ est vas coq̇nariuꝫ
diuersis vsibꝰ ⁊ decoquẽdis carnibꝰ depu-
tatũ.idẽ etiã vas cotula noiat̃. Cadꝰ idẽ est
qḋ doliũ ꝑuũ.ꝯtinẽs modios tres.vt dr̃ s̄.
Calatꝰ aũt est vasculuꝫ vimineũ vuis ⁊ fi-
cubꝰ deferẽdis appropriatũ. Cribꝝ ẽ vascu
lum rotundum multꝭ foraminibꝰ oculatũ
sic dictũ q̄si currifeꝝ.eo ꝙ ĩ eo currat triticũ
⁊ frumentũ. Nã in cribro cõcutit̃ triticũ vt
a lapillis ⁊ paleis sepet̃. Nã grana q̃ sꝫ par
ua transeũt ꝑ foramĩa. paleis ĩ cribro rema
nentibꝰ ac lapillis Cista arca ẽ modica Vñ
diminutiue dr̃ cistula ⁊ cistella a costis can
ne vꝉ viminis q̇bꝰ texit̃ noiata. Cophinꝰ ẽ
vasculũ ex virgultꝭ ꝯtextũ ad deferẽdũ ster
cora deputatũ.sic̃ dr̃ in ps̄.manꝰ eiꝰ ĩ cophi
no seruierũt.Celata sunt vasa aurea vel ar-
gentea signis euidẽtioribꝰ intꝰ vꝉ extra exꝑs
sa.a celõ dicta qḋ est genꝰ ferramẽti.qḋ vul
go cilionẽ vocãt.vt dt̃ Isi.Cymbra sũt po-
culoꝝ genera ĩ extremitatibꝰ oblõga.⁊ ĩ me
dio lata ad modũ cymbe nauis. Cochlear
ẽ ĩstrumentũ modicũ mẽsure oris ꝓportio-
natũ ꝗ varia ciboꝝ genera ⁊ marie liquida
ori manꝰ officio deferũt̃.hinc est illud dictũ
Marcialꝭ. Sum cochleis habilꝭ ⁊ nec mi-
nus vtilꝭ ouis. nũq̇d scis potiꝰ cur cochlea
re dicor. Isi. Discꝰ idẽ est qḋ scutella lata et
rotũda.ab isco.i.scuto sic vocata.dr̃ ãt discꝰ
quasi dãs escas .i. appones. a ꝗ discũbẽtes
dicti sunt.Doliũ vas est ꝯcauũ a dolando
sic vocatũ ꝙ ex ꝑlibꝰ sit asseribꝰ artificiose
parit̃ colligatũ.Emicadiũ est vas oleariũ
ꝯtinẽs dimidiũ cadũ.Enophoꝝ ẽ vasculũ
ꝯtinẽs vinũ.eno em̃ vinũ dr̃.de ꝗ dr̃. Uer-
titur enofori fundus sñia nob. vt dt̃ Isiḋ.

Enustis ẽ spẽs poculi siue vasculũ qḋ ebi-
bit̃ vno spũ.i.haustu.vt dt̃ Isi. Phiala est
dicta a vitro.nã hialin grece vitrũ dicũt.⁊ ẽ
vasculũ inferiꝰ latũ hñs collũ strictũ ĩ ꝗ vi-
nũ discernit̃ potissime ꝑ colorẽ Phylateriũ
est ꝑuũ vas vitreũ vꝉ crystallinũ in ꝗ sctõꝝ
reliquie ꝯseruãt̃. Phylateriũ aũt aliḋ est.s.
mẽbrana vel breuitellꝰ in quo iudei scribe-
bant legẽ vt religiosi viderẽt̃.iuxta illud.di
latãt em̃ phylateria sua ⁊c̃. Fiscus saccꝰ est
publicꝰ quẽ habẽt exactores.⁊ ĩ eo ĩmittũt
publicũ debitũ qḋ reddit̃ regibꝰ. iuxta illḋ
Qḋ ñ accipit chr̃s capit fiscꝰ. Fiscella ẽ va
sculũ modicũ ad modũ alueoli ex vimibꝰ
cõtextũ ⁊ bitumine vel pice circũlinitũ. sic̃
fuit vas ĩ ꝗ reponebat̃ moyses qñ flumini
exponebat̃ Bauata ẽ scutella maxia ꝯcaua
⁊ ꝓfunda sic dicta q̄si cauata g.p.c.lr̃a posi
ta.vt dt̃ Isi. Gazophylatiũ ẽ vas reposito
riũ.arca scꝫ vbi colligunt̃ ea q̃ ad indigen-
tium curã in tẽplo offerũt̃.et est arca sic di-
cta q̄si gazaꝝ.i.diuitiaꝝ custodia.naꝫ phy-
laxe grece custodire dr̃ latine.vt dicit Isiḋ.
vñ gazophylatia fuit arca vꝉ domꝰ reꝑuãs
cões oblatões oĩꝫ sic̃ musac regũ ⁊ corban
sacerdotũ.vt dt̃ gl.sr̃.iiij.li. Regũ. Hydria
vocat̃ vasculũ aque vsibꝰ deputatũ.hydor
eĩ ĩ greco.aq̄ dr̃ in latino. Canistrũ ẽ vascu
luꝫ ex viminibꝰ siue cãnis arũdinis ꝯtextũ
fructibꝰ deferẽdis deputatũ. Cartallũ ẽ cõ
simile vasculũ ex virgis albis ⁊ flexis arti-
ficialit̃ ꝓparatũ. Lãpas est vas vitreũ.te-
nue.subtile.fragile.planũ.ꝑspicuũ.diapha
num.supiꝰ patulũ rotundũ.inferiꝰ aũt stri-
ctum ⁊ oblongũ. igni nutriẽdo deputatuꝫ
⁊ dr̃ a lãbo.bis. eo ꝙ ad nutriẽdum flãmã
oleũ lambere videat̃.vñ oẽ vasculũ in sum
mitate lucẽs lãpas dici pt̃.vt dicit Hug.q̄-
re sup̄ in li.xv.de metallis.⁊ in ca.de vitro.
Laterna dr̃ eo ꝙ sit in ea interiꝰ lux inclusa
fit em̃ ex vitro vel ex cornu lucido siue ꝗcũ
ꝙ ꝑspicuo recluso intꝰ lumie.vt vẽti flatus
adire nõ possit.⁊ ad lumẽ vndiqꝫ ꝓbẽdũ fa
cile vbicũqꝫ circũferat̃. vt dt̃ Isi. Lucerna
a lucinio est dicta Vñ breuis est syllaba lu.
ꝓma. Vñ Persiꝰ. Disposite piguẽ nebulã
vomuere lucerne. Si em̃ lucerna a luce di
ceret̃ falsus esset versus. vt dt̃ Isi. Liciniꝰ
aũt q̃ ⁊ lucinꝰ est dictus candela est lucerne
vt dicit idẽ. Lagena est vasculũ viniferum
a lagenis grece sic vocatũ. vt dt̃ Isi. Lage
na aũt.vulgarit̃ vocat̃ barillũ siue costrellũ

cuiꝰ diminutiuũ dr̃ lagũcula quã nos dici-
mus barisell ũ. ſm aũt naturã lagene vł ba-
riselli mutaꝛ sapor ꝛ virtꝰ ipſꝰ vini. Vñ si la-
gena fuerit corrupta vinum fit corruptum
Optime aũt lagene fiũt de tamarisco a q̃ vi-
nũ ɔ̃hit saporẽ. ꝛ ꝟtutẽ hȝ oppilatões sple-
nis dissoluẽdi. vt dt̃ Cõstan. Lauatoriũ si-
ue labꝝ dr̃ vas plũbeũ siue ereũ aquaꝝ ad
ablutionẽ manuũ fistulis ꝛ cõductibꝫ rece-
ptiuũ. ꝛ dr̃ labrũ nõ solũ qꝛ ad lauandũ est
factũ. verꝫ etiã a labio labꝝ dr̃. qꝛ eiꝰ orificiũ
repãsum solet fieri ad modũ labij ꝛ reflexũ
Lauatoria etiã talia luteres dicunꝛ in. iij.
li. Regũ. c. vj. in qbꝫ sacrificia tẽpli a sacer-
dotibꝫ lauabanꝛ. Ceticula est vas oleaꝝ ex
ere vł argẽto factũ a liniẽdo dictũ. Oleo ei
sacro in talibꝫ vasculis reſuato reges ꝛ sa-
cerdotes liniebãꝛ. vt dt̃ Isi. Lebes est vas
eneũ ad visum coquẽdi carnes ꝑparatũ. vñ
ex freqnti vstione nigredinẽ cõtrahit ꝛ imũ
dicia ꝛ indiget frequẽti ɔfricatõe ꝛ extersio-
ne. ex vicio ãt metalli lebetes sic ꝛ caldaria
inficiunt cibaria diu in eis reposita nisi ab
eis citiꝰ extrahanꝛ. Loculꝰ est vas reposito-
rium in q̃ pecunia q̃si in ꝑuato loco reſuaꝛ
ꝛ est idẽ qđ bursula vel marsupiũ. vt dicit
Isi. Marsupiũ est vasculũ repositoriũ. scȝ
sacculꝰ nũmoꝝ. ꝛ est a marsippa in greco in
latinũ deriuatũ. Mulgariũ est vas in q̃ pe-
coꝝ lac mulgeꝛ vt dt̃ Isi. Mocla est scutel-
la maria ꝓfunda a rotunditate sic ꝑmitus
noĩata Nã om̃ia rotũda dicunꝛ mala apđ
grecos. Nola modica cãpanella dr̃. a nola
ciuitate cãpanie sic dicta. vbi ꝑmiꝰ est inuẽ-
ta. ꝛ est modicũ vasculũ sonoꝝ. dictũ tintin-
nabulũ sic id qđ sepꝰ collis canũ ꝛ pedibꝫ
auiũ est appẽsuȝ. vt dt̃ Hug. Olla est dicta
eo q ebulliat i ea aq̃ ignisubiecta. vt vapor
altꝰ emittaꝛ. Vñ ꝛ bulla dr̃ eo q intꝰ q̃ i aq̃
venti spũ eleuanꝛ sup aq̃ suꝑficiẽ distẽdẽte
vẽto ꝑ morã aliquã sustẽtanꝛ Parapsis est
quadrangulũ vas ꝛ q̃drilatrũ dictũ quasi
paribꝫ absidis Patena ẽ q̃ fit dispãsis ꝛ pa-
tentibꝫ lãcis oꝛꝫ. vt dt̃ Isi. Patera genꝰ est
phiale sic dicta. eo q ea potare soleꝰ Uel qꝛ
sit patẽs dispersis labijs. vt dt̃ Isi. Pocu-
lũ a potãdo est noĩatũ Est em̃ om̃e vas i q̃
est bibẽdi cõsuetudo Patella dr̃ q̃si patula
olla. os em̃ hȝ magis patẽs q̃ȝ olla. nã orifi-
ciũ ſm latitudinẽ fundi hȝ latũ. ꝛ est vascu-
lum eneũ vel ferreũ multꝫ vsibꝫ necessariuȝ
Peluis ẽ dicta eo q pellis manꝰ vł pedis
in pelui ablui ɔsueuit. Pyxis est vasculũ a
buxo factũ. vñ pyxis est vocatũ. nã qđ nos
buxũ. greci pyxim vocãt. Fit ãt pyxis nũc
đ metallis. nũc đ ebore. nũc đ lignis. ꝛ ẽ va-
sculũ varijs vsibꝫ deputatũ. ꝛ maxie lr̃is de
ferẽdis ɔſuãdi. qȝ electuarijs. odoribꝫ liq̃ri-
bus pulueribꝫ ꝛ vnguẽtis. Quisquiliariũ
est vasculũ vł qđcũqȝ receptaculũ vbi q̃s-
quile. i. frumtoꝝ purgamẽta reſuanꝛ. vt di-
cit Pap. Sartago a strepitu soni ẽvocata.
qñ in eo ardet oleũ. Est em̃ genꝰ patelle i q̃
cum pinguedine butyro vł oleo fit frixura
Siphon vas est appellatũ eo q sufflando
aq̃s fundat. nã talibꝫ vasis fungunꝛ orietã-
les. Currũt em̃ cũ siphonibꝫ plenis aq̃ qñ
sentiũt domũ ardere ꝛ extinguunt incẽdia.
cũ eisdẽ etiã mũdant aras aq̃s expersis ad
supiora. vt dt̃ Isi. Rapatoriũ est vasculuȝ
in q̃ rapule siue rape terra effosse recipiunꝛ
custodiunꝛ vel etiã decoquunꝛ. vt dt̃ idem
Cyphus ẽ vasculũ ligneũ vł argenteuȝ siue
vitreũ in q̃ bibimꝰ. vł de q̃ manꝰ lauamus
vt dt̃ Isi. Situla a siti est dicta. eo q apta
sit sitiẽtibꝫ ad bibẽdũ vel qꝛ aquas sitit. dũ
eas nũc recipit nũc effundit. dũ em̃ vna si-
tula effundiꝛ alia adimpleꝛ. Sistarcia bur-
sa est vel saccꝰ itinerãtiũ in q̃ solẽt deferre
panẽ ꝛ reponere ea q̃ ad viaticũ necessaria
sunt in via. Sporta est dicta in quo portãꝛ
panes ꝛ alia q̃ domui sunt necessaria. vł sic
dr̃ qꝛ ex sparto fieri ɔsueuit. Scorcia ẽ vas
oleariũ sic dictũ. eo q de corio sit factuȝ. vt
dt̃ Isi. Scutella a scuto ꝑ diminutõem est
dicta. nã scuto ꝑuulo ꝛ rotũdo sitis ẽ. vt di.
Isi. Scriniũ est ꝑua cistula corioꝛ clauibꝫ
circũtecta in q̃ pecunia ꝛ alia familiaria re-
seruanꝛ. Salinũ est sulzica. i. vas aptũ sa-
li q̃si salsica vt dt̃ Isid. Trisilis est qđlibet
vas qđ ex tribꝫ pedibꝫ sustẽtaꝛ vt dicit Isi.
qđ q̃ttuor pedibꝫ sistiꝛ abusiue trisilꝰ nũcu-
paꝛ. Thuribulũ est vasculũ eneũ siue argẽ-
teũ siue aureũ duplicatũ. inferꝰ clausuȝ. su-
perꝰ ꝟo multipliciꝛ ꝑforatũ cremãdi thuris
ad thurificãdi officia deputatũ. ꝑ cuiꝰ fora-
mina supiꝰ fumꝰ thuris ignis incẽdio resolu-
tus in aera euaporat. Partes aũt eiꝰ due tri-
bus catenulis pariꝛ cõtinenꝛ. Uentilabrũ
est vasculũ siue instr̃m q̃ palee a tritico i vẽ-
to ab inuicẽ sepanꝛ. ꝛ hȝ vẽtilabꝝ istđ ꝑpriũ
q illđ qđ est leuiꝰ ꝛ viliꝰ ꝑus eijciꝛ. ꝛ qđ est
grauiꝰ intrinsecꝰ occultaꝛ. Uter est vas vi-
nariũ ex corijs aĩaliũ ꝑ artificium ꝑparatũ

Et ideo vter ab vtero est vocatꝰ.vt dic̄ Cō
stant. Urna est amphora de q̄ sup̄ eodem
Urceolꝰ ab vrna diminutiue est dictꝰ. ⁊ est
vasculū nūc vinis nūc aq̄s effundēdis cō-
munit̄ assignatū.ꝓprie tn̄ solet vocari vascu
lum in q̄ ponit̄ aq̄ ad lymphādū vinū i mē
sis ⁊ ꝯuiuijs dn̄oꝝ a q̄ ⁊ orion dr̄ ƀm fabu
las.qꝛ deoꝝ manibꝰ īfundit aq̄s ī nuptijs
philolagie.vt dr̄ ī Macr̄. ⁊ ī Mar.Sūt ⁊
mlt̄a alia vasoꝝ genera q̄ ƀm diuersas mē-
surādi capacitates ī diuinis scripturꝭ ꝓpter
allegoricas significatōes sepiꝰ sunt inserta
ſꝫ ꝑposita exēpli gr̄a. tantūmō sunt exp̄ssa
Sūt īsup alie mēsure spacij local' d̄ q̄bꝰ
in Isi.narrat̄ in hūc modū

De Mensura spacij localis
Capl'm.CXXX.

m Ensura inq̄t est q̄cq̄d pōdere capa-
citate lōgitudine altitudine latitudi
ne aīoqꝫ finit̄. Un̄ ⁊ maiores nostri
totū orbē mēsurauerūt in ꝑtes.⁊ ꝑtes in ꝓ-
uincias ⁊ ꝓuicias ī regiones.q̄s in loca.q̄
loca in territoria.⁊ illa ī agros.⁊ illos in cē-
turias.q̄s in iugera. ⁊ illa ī climata. ⁊ illa ī
actꝰ.⁊ ꝑticas in passus.gradus. cubitos.pe
des.palmos.vncias.⁊ digitos diuisert.ita
ꝙ eoꝝ solertia a maxio vsqꝫ ad mimū nihil
immēsuratū penitꝰ reliq̄rūt.Uocat̄ aūt di-
gitꝰ ꝑs minima agrestiū mēsuraꝝ.Uncia ē
hn̄s.iij.digitos.palmꝰ q̄ttuor hꝫ digitos.
pes.xvj.digitos.passus pedes.v.ꝑtica pe-
des.xx.pes.x.Dr̄ āt ꝑtica q̄si portica a por
tādo.qꝛ oēs ꝑcedētes mēsure in eiꝰ corꝑe sc̄
sic palmus.pes.passus.⁊c̄.sola ꝓ pertica
portat̄.ē ei.x.pedū ad instar calami.ezechi-
elis templū mystice mēsurātis.d̄ q̄ habet̄
Ezech.xl.Actꝰ vocat̄ mēsura latitudīe pe-
dū.iiij.⁊ lōgitudine.cxx.Clima ē spaciuꝫ q̄-
drilatriū:hn̄s in oī latere pedes.xl.Actus
quadratꝰ vndiqꝫ finit̄ pedibꝰ.cxx.Ita actꝰ
duplicatꝰ iugerū facit.⁊ ab eo qd̄ ē iūctū no
mē accepit.Iugerū āt actū ꝯstat lōgitudīe
pedū.cxl.⁊ latitudine.cxx. Sūt ⁊ alia mlt̄a
mēsuraꝝ genera de q̄bꝰ nil ad pn̄s.vt dicit
Idem. Sꝫ h̄ attendenduꝫ ē ꝙ stadial' a-
ger hꝫ passus cxxv.i.pedes sexcētos.Cuiꝰ
mēsura octies cōputata miliariū facit.q̄ cō
stat ex pedibꝰ vigītimilibꝰ.vt dic̄ Isi.Ibid̄
Centuria āt ē ager ducētoꝝ iugeꝝ.q̄ sic vo
cabat̄ a cētū iugeribꝰ ab āntiq̄s.ſꝫ postea du
plicata nomē retinuit ſꝑ primū.vt dic̄ Isid̄
li.xv.in.c.penl'.de mēsurꝭ Mēsure āt vi-
arū diuersimo de noīant̄ a diuersꝭ.Nā Lati
ni vocant miliaria.Greci stadia. Galli leu-
cas.Egyptij signes.Perse parasāgas.Nec
mirū qꝛ singula spacia ꝓprijs ꝯtinent̄ t'mis
⁊ mēsuris vt dic̄ Idem.Nā miliariū mille
passibꝰ t'minat̄.qꝛ mille passus ꝯtinet. ⁊ pe
dū q̄nqꝫ milia.Leuca finit̄ passibꝰ mille q̄n
gentꝭ.Stadiū octaua ꝑs miliarij ē.ꝯstans
ex passibꝰ cxxv.Hoc ꝓmū Herculē statuis-
se dicūt.eo ꝙ ipse tantū spaciū sub vno spū
cucurrisset.Et iō qꝛ pꝰ tāti itinerꝭ spaciū ste
tit:ipꝫ narrāt cxxv.pedū spaciū:stadiū appel
lasse vt dic̄ Isi.Ibi Uia ē spaciū q̄ ꝑtire ve
hiculū Sic dc̄a ē ab incursu ⁊ occursu vehi
culoꝝ.Nā duos actus capit ꝓpt' eūtiū ⁊ ve
nientiū vehiculoꝝ occursū mutuū ⁊ ꝯcur-
sum.Oīs aūt via aut ē publica aut ꝓuata.
Publica ē q̄ in solo publico ē. que int' actꝰ
ꝓp'lo patet Hec aut ad mare:aut ad oppida
ducit.Que etiam via strata ē dicta q̄i vulgi
pedibꝰ trita.Un̄ Lucreciꝰ Strataqꝫ iā vul
gi pedibꝰ detrita viaꝝ.Ipsa debꝫ eē mūda
solida.lapidibꝰ strata.recta.pacifica.oībus
coīs.libera sine obstaculo ⁊ offensa vt dicit
idem Lucreciꝰ. Priuata ē via que vicino
municipio data ē.Hec solet eē cōpendiosa
graminosa.qꝛ pedibꝰ itinerātiuꝫ minꝰ trita.
ex vtraqꝫ ꝑte vie arboribꝰ ꝯsita.Agger ē me
dia strate eminētia coaggregatꝭ lapidibus
strata.ab aggere.i.a coaceruatōe dicta.quā
historici viā militarē dicūt.De q̄ dr̄ Qual'
sepe vie deprensus in aggere serpens.Iter
itinerꝭ.est via q̄ ab hoīe q̄cūqꝫ iri pt.Dr̄nt
āt iter et itiner.Iter em̄ est locꝰ transitu faci
lis.et iō appellatꝰ ē iter.Itiner aūt est iter lō
ge vie.⁊ ipse labor ambulādi vt q̄ velis ꝑ-
uenias.Semita aūt ē mediū itinerꝭ.a semi
itu dicta.Semita aūt hoīm.Callis ꝓ pe
cudū vel feraꝝ.Callis em̄ ē iter pecudū in-
ter mōtes angustū et tritū:a callo pecuduꝫ
tritū ⁊ ꝑduratū.⁊ id̄o a callo ē vocatū.Tra
mites sūt in agris trāsuersa itinera.Sic di
cta.eo ꝙ ad rectā viā trāsmittāt.Diuersū si
ue diuersoriū ē flexus viaꝝ.via.s.tendēs in
diuersa.Diuerticulū ē digestio a latere vie
publice vel priuate.Biuiū ē duarum viaꝝ
ꝓncipiū.quarū vna tendit ad dexteraꝫ:alia
ad sinistraꝫ.Et est locꝰ vt sepiꝰ ꝑiculosus et
suspectꝰ.Nā in biuijs insidiant̄ fures et ra-
ptores.In biuijs ēt expectāt l' ꝯueniūt me
retrices.Est ēt locꝰ ambiguꝰ.qꝛ q̄ via sit tenē
da sepiꝰ dubitat̄.Et ideo ponunt̄ in biuijs

imagines siue cruces vt sciāt quā ptem vie tenere debeāt transeūtes Compita est loc⁹ in quo vie cōueniunt sicut triuie ꝛ q̄driuie. ꝛ est locus piculosus ꝛ dubi⁹ sicut biuium Ambit⁹ est inter vicinoꝝ loca ꝛ edificia locus duoꝝ pedū ꝛ dimidiū ad circūeundi facilitatē derelict⁹. ꝛ ab ambiēdo .i. circūeūdo siue ab ambulādo sic est dict⁹ Orbita est vestigiū rote canti sic dicta ab orbiculari figura rote que viā cōprimēdo cauat ꝛ pfūdat Actus dr̄ loc⁹ q̄ pecus agi solet. Cliuosum est iter flexuosū. Vestigiū pedis signū plāta in terra vl' in puluere impssum. sic vocatum. qꝛ p vestigiū vie peuntiū inuestigāť ꝛ imp̄muntť Relinquūt aūt pedes animaliū in suis vestigijs quoddā odoris indiciū q̄ a canib⁹ venaticis. ꝛ ab alijs feris sepi⁹ dep̄bēduntť. qđ sciēs leo delet sua vestigia cauda sua ne ab inseq̄ntib⁹ cognoscatur. Hec de mensuraꝝ ꝓprietatib⁹ ꝛ differētijs dicta sufficiant ꝛ que supius dicta sunt de Isid. li. xv. ca. vlť. sunt sumpta.

De Ponderibus
Capitulum. CXXXI

Onderū etiā vt dr̄ Isi. sicut ꝛ mensurarū expedit scire modū. Cunctis em̄ corporeis reb⁹ nature potentia pōdus suū dedit. qm̄ regit oīa pōdus. ꝛ ideo pōdus a ponēdo est dictū. Oīa em̄ ponit pondus ꝛ collocat in suo loco. qꝛ nihil aliud est pōdus nisi impet⁹ rei tendētis ad locū suū. Duplex aūt est pōderis pncipium effectiuū. s. leuitas ꝛ grauitas Unde leuitas i simplici materia ꝛ subtili mouet sursum nec q̄escit donec veniat ad locū suum ꝛ iō ignis suo pōdere moueť sursum. nec q̄escit donec veniat ad sphērā suā Ecōtrario grauitas dominās in materia corpulēta ꝛ terrestri mouet deorsū nec q̄escit donec cētrū īueniat ad qđ tēdit. ꝛ idō oīa ḡuia suo pondere centꝝ petūt. vnde oīs materia rara ꝛ subtilis duplicē habet causam leuitať Nā tal' materie ptes cū sint subtiles mouētur a cētro vsq3 ad circūferentiā nec q̄escūt quousq3 tangāt eā Talis etiā materia ꝓpter partiū rarefactionē plurimū ē porosa. ꝛ ei⁹ ptes subintrat virtus ignea que ptes terrestriores dissoluit ꝛ cōsumit. ꝛ sic totū corp⁹ leuigat ꝛ sursū ducit. Uñ calor maxima ē causa ꝛ potissima leuitatis. sicut frigiditas. cui⁹ motus est a circūferētia vsq3 ad centrū causa est cōpactionis partiū ꝛ coadunationis ꝛ p consequens grauitatis. Uñ omne corp⁹ quāto est solidius ꝛ cōpacti⁹ tāto grauius. ꝛ q̄nto rari⁹ tāto leuius inueniť ꝛ cuꝫ pōdus respiciat tā leue q̄3 graue rōe īclinationis vtriusq3 ad locū suū sibi a natura naturaliter deputatū. nomē tamē ponderis sibi vulgariter vēdicat rō grauitatis. nā q̄ descendūt ꝓpter suā grauitatē dicunť pōderosa. q̄ ḽo ascēdunt sursum leuia dicunť. et p oppositū ꝯtra pōderosa vsualiter diuidunť Et ideo dr̄ Isi. li. xv. q̄ pōdus dictū est pēsum. eo q̄ in statera pendeat iam libratum. Scđm aūt istū modū sumēdi vsualiter sortitur nomē pōderis aliq̄n res in q̄ fit ponderatio. aliq̄n res ponderata. aliq̄n massa circa quā res pondere iudicāda ponderať.

Instrumētū itaq3 in quo pōderatio fieri cōsueuit diuersimo de nuncupať. diciť em̄ trutina q̄ ḃm Isiđ. est gemia ponderū lanx equali examine pendēs facta ꝓpter maiora ponderāda vt sunt centenaria ꝛ talēta. sicut momētana p ḡua modicaq3 pecunia appendēda Statera a stādo est dicta eo q̄ duab⁹ lancib⁹ in vno medio stilo librata equaliter stet. Lances dicūť aūt cyphi enei duo tenuissimi in quaꝝ vna poniť pōdus pōderās. ꝛ i alia res pōderāda. Est itaq3 iustū pōd⁹ q̄n ambe lances cū suis ponderib⁹ equaliť sibi inuicē correspōdent. Stil⁹ aūt siue lingua seq̄ns lancē magis ponderantē momētū statere nominať. Vocať filū mediū quo trutine statere regiť ꝛ lances adequanť examen. vt dr̄ idē Unicuiq3 aūt pōderi certus est mod⁹ noīb⁹ ꝓprijs designat⁹. vt dicit Isi. Calcul⁹ em̄ dr̄ minima ps pōderis ꝛ est q̄rta ps oboli ꝯstans ex pōdere duoꝝ granoꝝ lentis. ꝛ vocabať calcul⁹ ꝓpter paruitatē. qꝛ calcul⁹ est ita modic⁹ vt sine molestia cōculcetur. Siliqua .xx. ps est solidi. cui⁹ nomē a fructu arborꝭ est sumptū. Obolus siliq̄s trib⁹ appendiť. Fiebat ei olim ex ere ad modū sagitte. vnde ꝛ nomen accepit. Sagitta em̄ obolus a grecis dr̄. vt dr̄ idē. Scrupulus sex siliquaꝝ pōdere ꝯstat. ꝛ apđ grecos drachma vocať ꝛ ē dict⁹ sic diminutiue a lapillo breui q̄ scrup⁹ vocať Drachma ē octaua ps vncie ꝛ denarij. pōdus argēti trib⁹ cōstat scrupulis .i. decēocto siliquis Denari⁹ aūt est dictus quia p decē nūmis reputať vt dr̄ idē. Solidus est vocatus quia nihil ei deesse videť. nā veteres integrum solidū dicebant atq3 totū Numisma idē est qđ de

narius noīe ⁊ effigie ꝓncipis insignit⁹. naȝ ab initio numisma num⁹ argētē⁹ erat. vt dicit J.i. Sextula idē est qd̄ solid⁹. sic dictus eo ꝙ bis sex vncijs ꝯpleat̄ Hāc vulg⁹ aureum solidū vocat. cui⁹ tertiā ꝑtē tremissem vocāt. eo ꝙ solidū facit tremissis. Sextula bis assumpta duellā facit. ter posita staterē reddit. vt dr̄ Jsi. ibidem. Stater est medietas vncie appendēs aureos tres. vn̄ ⁊ vocatus ē stater. qͥ trib⁹ solidis stet. H ⁊ semiuncia dr̄. qꝛ semis hȝ de vncia H ⁊ semissis. qꝛ pōderis semissis est. qͥ semis assis. vt dicit idē. Est aūt as assis minimū in ponderib⁹ sicut vnitas in numeris. vt dr̄ glo. ibi. Nōne duo passeres asse veneūt. Quadrās q̄rtā ꝑtē vncie pōderat. ⁊ dodrās dr̄ in hebraico. Sicl⁹ in latino. sicel dr̄ i hebreo. habēs apud eos vncie pondus. Apud grecos ꝟo queādmodū apud latinos sicl⁹ q̄rta ꝑs vncie ē. ⁊ staterꝭ medietas. drachmas appēdēs duas. vn̄ sicl⁹ i lr̄is diuinis vncia ē. sȝ apud latinos quarta ꝑs vncie. vncia est dicta. eo ꝙ vniuersitateȝ minoꝝ pōdeꝝ sua vnitate vinciat siue vniat ⁊ cōplectat̄. Cōstat autē ex drachmis. viij. id est. scrupul'. xxiiij. ꝙ ꝓ legitimo pōdere habet̄. qꝛ nūer⁹ scrupuloꝝ ei⁹ horas diei ⁊ noctꝭ metit̄. vl' qꝛ librā effic̄ duodecies cōputata. Libra duodecim vncijs ꝑficit̄. ⁊ iō gen⁹ ꝑfecti pōderꝭ reputatur qꝛ tot vncijs ꝯstat q̄t mēsib⁹ ann⁹. Est autē libra dicta q̄si libera qꝛ cūcta intra se pōdera ꝑdicta ꝯtinet ⁊ ꝯcludit. vt dr̄ Jsi. ibideȝ Bilibris duas ꝯtinet libras Est eī bilibris libra duplicata Mna. c. drachmis appēdit̄ ⁊ est nomē grecū. Talentū summū pōdus eē dr̄ apud grecos. nā nihil calculo minus siue asse. qd̄ eī fac̄ vnitas in numeris. H fac̄ as siue calcul⁹ in pōderib⁹. talēto ꝟo nihil ē maius. Sȝ H pōdus variat̄ int̄ gētes Nā apd̄ rhomanos talentū est. lxxij. libraꝝ. sic̄ Plaut⁹ ondit q̇ dr̄ duo talēta esse. C. xliiij. libraꝝ. Est aūt talentū triplex. minimū. mediū. ⁊ summū. Min⁹ est. l. libraꝝ. Mediū lxxij. Sūmū. c. ⁊. xx. libraꝝ ꝯstat. ⁊ illd̄ talentū fuit talentū sanctuarij. Centenarium numeri nomē est ⁊ est summū. eo ꝙ. c. librarū pōdus ꝯtineat. qd̄ pondus ꝓpter ꝑfectionē numeri centenarij instituerūt romani Hucusqꝫ Jsi. li. xv. in. c. de pōderib⁹ ⁊ mensuris

De Musica siue Modulatione cantus, Capitulum. CXXXII

Jcut aūt subseruit theologice disci-
s pline ars numerādi ⁊ mēsurādi. sic eidem famulat̄ scia modulādi Nā musica q̄ modulatōis i sono ⁊ i cantu est ꝑitia sacre scripture mysterijs valde ē necessaria. Nā ipe mūdus quadā armoniaca ꝓportiōe fert̄ esse cōposit⁹. vt dic̄ Jsi. li. iij. ⁊ celū ipm sb ꝯsonātie modulatōe dr̄ circūagi ⁊ ꝟuolui nā musica mouet affect⁹. i diuersos habit⁹ ꝓuocat sensus. In ꝑlijs q̄ȝ tube ꝯcent⁹ pugnātes accendit ac q̄nto vehemētioꝛ fuerit clangoꝛ tāto fit animus ad certamē fortioꝛ Siquidē ⁊ remiges cā t⁹ hortat̄ ad tolerādos quoslibet labores. aīm eni mulcȝ ⁊ singuloꝝ opeꝝ fatigatōes vocꝭ modulatio cōsolatur. excitatos q̄ȝ animos sedat musica. sicut legit̄ de Dauid q̇ a spū immūdo saulē arte modulatōis liberauit. Jpas q̄ȝ bestias necnon ⁊ ꝟpētes volucres atqꝫ delphines musica ꝓuocat ad auditū. Sic vene. sic neruí corpis ⁊ coꝝ pulsus. sic om̄s corpis art⁹ virtute armoniaca pariter sociant̄. vt dicit Jsi. Musice aūt tres sunt ꝑtes. s. armoniaca. rithmica. metrica. Armoniaca ꝟo est q̄ discernit in sonis acumē ⁊ grauē ꝟm arsim ⁊ thesim. s. eleuationē ⁊ depressionē ⁊ ꝓportionalē soni ⁊ vocꝭ mutationē. ⁊ est armoniaca dulcis cantuū ꝯsonātia ꝓueniēs ex ꝓportiōe debita in diuers̄ vocib⁹. flatib⁹. pulsib⁹ siue sonis. Nā vt dic̄ Jsi. aut voce edit̄ sonus sicut ꝑ fauces. aut flatu sic̄ ꝑ fistulaȝ atqꝫ tubā. aut pulsu vt ꝑ cimbalū. aut citharam ⁊ hmōi. que ꝑcussa sunt canora. Et dr̄ armonia ab ad ⁊ monos. i. vnū. qꝛ ad vnaȝ cōcordiam tendūt in cantib⁹ omnes voces vt dic̄ Hug. Nā in omi melodia exigūt̄ plures voces siue soni et hi ꝯcordes. qꝛ vbi est vox vna tātū aures nō placat. sic̄ est vox cuculi siue cātus. vbi aūt pluriū est dissona diuersitas nō delectat. qꝛ talis diuersitas per discordiā nō cantū sed vlulatū ꝓcreat. Sȝ vbi est vocum plurimaꝝ ⁊ diuersaꝝ cōcors vnio. ibi armoniaca ꝓportio est ⁊ modulatō siue dulcis symphonia. Vn̄ Jsi. Symphonia inq̄t est dulcis modulatiōis tꝑamentū ꝯcordās sonis in grauib⁹ ⁊ acutis. et ꝑ hāc armoniā voces acutiores et ḡuiores cōueniunt ⁊ ꝯcordāt. ita vt siqͥs ab eo dissonuerit sensum audit⁹ offendat. ⁊ talis cōcordia vocū dr̄ euphonia q̄ ē vocꝭ suauitas. que a suauitate ⁊ melle dr̄ melodia. cui ꝯtraria est diaphonia. i. vox dissonās siue discrepās ⁊

deformis ad melodiā Ad armoniacā faciē
daꝫ requirunt᷑.diastema.diesis.tonꝰ.hyper
ludiꝰ.podoriꝰ.arsis.thesis.⁊ suauis.vox si
ue sonus tꝑatus.Diastema itaqꝫ dicit᷑ vocꝭ
spacium ex duobꝫ vl' pluribꝫ sonis aptatū.
Diesis dicit᷑ spaciū et deductio modulādi
atqꝫ vergendi de vno in alteꝝ sonū.Tonꝰ
est acuta enunciatio vocꝭ.est eñi armonie
differētia ⁊ quātitas que in vocꝭ accētu vl'
tenore consistit.cuiꝰ genera in q̇ndecim ꝑ
tibꝫ musici diuiserūt.ex q̇bꝫ dr̄ hyperludiꝰ
nouissimꝰ.ſ.⁊ acutissimꝰ.podoriꝰ autem o
mniū est ḡuissimꝰ.vt dr̄ Isi.Arsis ē vocꝭ e
leuatio.id est.initiū cātus.Thesis est vocꝭ
positio.⁊ hic est finis.vt dicit Isid.Unde
cantus est vocis inflexio.Nam sonus di
rectus est.vt dicit idē.⁊ sonus p̄cedit cantū
Omnis eñi vox est sonus ſꝫ nō econuerso
Nā sonus est obiectū auditꝰ qꝛ quicquid
auditu ꝑcipit᷑ sonus dicit᷑.vt fragor arboꝝ
⁊ collisio lapidū.strepitus fluctuū ⁊ vento
rum.garritus auiū.mugitus animaliū.vo
ces clamores ⁊ clangores hoim.⁊ ꝑcussio
nes organoꝝ.Uox aūt ꝓp̄rie dicit᷑ sonus ab
ore animalis ꝓlatus Ex aere autē percusso
⁊ ad suꝑficiē duri corpis allisio generatur
sonus.cuiꝰ allisionis ꝑcussio citiꝰ ⁊ facilius
visu ꝑcipitur q̄ꝫ eius sonitus audiat᷑.⁊ ido
citiꝰ videt᷑ p̄cedens coruscatio q̄ꝫ tonitruo
aures hoīs ꝑfundant᷑.Uox āt est aer tenu
issimus ictus.plectro lingue formatus.Et
est quedā vox significatiua naturaliter.vt
garritus auiū ⁊ gemitus infirmoꝝ.⁊ alia si
gnificatiua ad placitū vt vox hoīs articula
ta et ad aliquod verbum ꝓferendū ratiōis
imperio lingue organo informata.Uox ei
verbi vehiculū est nec potest conceptū ver
bum in mente exteriꝰ exprimi nisi vocis ad
miniculo mediāte ꝓferatur.Uñ itellectus
primo verbū in mēte gignit.quod ꝑ vocez
postea ore promit.Unde verbū a mēte ge
nitū ⁊ conceptū per vocē quasi ꝑ organum
se exterius ostēdit Uox aūt disposita ad cā
tum ⁊ ad melodiā habꝫ duas ꝓprietates.vt
dicit Isi.Suaues inq̇t voces sūt subtiles
⁊ spisse ⁊ clare acute et ꝑspicue.Subtiles
sunt in quibꝫ spiritus nō est fortis.qualis
est in infantibꝫ et in mulieribꝫ et in alijs nō
habētibꝫ neruos grossos et fortes ⁊ spissos
Nam subtiles corde emittūt voces siue to
nos tenues ⁊ subtiles.Pingues vero voces
⁊ spisse sūt quādo spūs multus egredit᷑.vt
ē vox viroꝝ.Clare qñ bñ tinule ⁊ sonore oī
raucedine inꝑmixte.Acute sunt valde alte
Perspicue voces sunt q̄ longiꝰ ꝓtrahunt᷑.
ita q̄ ꝯtinuo impleāt oēm locū sicut clāgor
tubaꝝ.Dura vox ⁊ rauca est qñ violēter e
mittit sonū suū sicut tonitruū.⁊ sonꝰ icudis
qñ ꝑcutit᷑ ferrū duꝝ.Aspera vox est rauca ⁊
q̄ dispergit᷑ ꝑ minutos ⁊ dissimiles pulsus.
Ceca vox est q̄ mox cum emissa fuerit cōti
cescit atqꝫ suffocata nequaq̄ꝫ lōgiꝰ ꝓducit᷑
vt ꝓtꝫ ī fictilibꝫ.Uinnolēta vox est mollis ⁊
⁊ flebilis atqꝫ leuis.Et hec ē dicta vinnolē
ta a vinno.hoc ē.a titinno molliter reflexa.
Perfecta autē vox est alta:suauis:fortis:et
clara Alta:vt in sublimi sufficiat Clara:vt
aures ipleat Fortis ne trepidet ⁊ deficiat.
suauis siue dulcis vt auditū nō ꝯterreat.ſꝫ
potiꝰ vt aures demulceat.⁊ audiētiū aīos
blādiēdo ad se alliciat ⁊ ꝯuertat Si ex his
aliq̇d defuerit vox perfecta nequaq̄ꝫ erit.vt
dicit Isid.Est p̄terea armonia organica q̄
ex flatu constat.quando.ſ.aliqua instrumē
ta artificialiter p̄parata flatu ꝯbito ꝑsufflā
tur.Ex cuius flatꝰ quātitate ⁊ organi varia
qualitate diuersi soni artificialiter ꝓcreant᷑.
vt ꝓtꝫ in organis:tubis:fistulis.⁊ ꝯsimilibꝫ
que omnia varios sonos ꝓmunt.Organū
est generale nomē vasoꝝ omnium musicoꝝ
specialiter tñ appropriatuꝫ est instrumento
ex multꝭ composito fistulis.cui folles ad
hibentur.Et hoc solo musico instrumento
vtitur iam eccl'ia in prosis.in sequentijs et
hymnis:ꝓpter abusuꝫ histrionū reiectis ali
is fere instrumentis

De Tuba
Caplm.CXXXIII.

t Uba a tyrrhenis ꝓmitꝰ est inuēta.de
q̇bꝫ Uirg.Tyrrhenusqꝫ tube mugire
ꝑ ethera clangor.Utebant᷑ autē anti
qui tubis ī prelijs ⁊ ad hostiū terrificatiōez
ad cōmilitonū aīatione.ad equoꝝ bellicoꝝ
in pugnā ꝓuocatōez.⁊ belloꝝ inuēdā ꝯgres
sionē.⁊ signādā in certamie cū victoria ve
nerationē.ad fugitiuoꝝ reuocatōz.Itē vte
bant᷑ tubis ī festis ⁊ in ꝯuiuijs ꝓpt ꝑpl'i ꝯuo
cationē.ꝓpt excitatōez ad dei laudē.⁊ ꝓpt le
ticie ⁊ gaudij p̄conizatōez ⁊ iuitatōz.Prece
ptū ei fuit iudeis vt in tubis sacrꝭ clangerēt
⁊ etiā in initio noue lune buccinarēt ⁊ vt an
nū iubileū qui annꝰ erat remissiōis tubarū
sonitu pronūciarent.⁊ gaudium ⁊ quietem

oīb9 pmulgarēt Est āt' ꝓprie tuba vt dt Isi. li.xviij. īstr̄m bellicꝫ certamīb9 adhibitū ad denūcianda sig̃ belloꝝ. vt vbi exaudiri p̄co nō potāt p̄ tumultu sonit9 tube clāgētis attigeret Et tuba dr̄ q̃si toua. i. caua. iteri9 ei ē ɔcaua ꝛ valde plana ꝓpt' ampliorē flat9 receptionē. exteri9 āt ē rotūda. circa tubātꝫ orificiū valde stricta. Sꝫ ī pte antiori mltū ampla manu clāgentꝫ ad os ponit. regit. erigit depmit ꝛ tenet. cui9 son9 vari9 ē. vt dt Isid. Naꝫ intdū canit vt bella cōmittāt. interdū vt eos q̄ fugiūt inseq̄nt. itꝫdū vt exercit9 intra se recipiant.

De Buccina
Cap̄. CXXXIIII

Uccia dr̄ q̃si vocina. pua. s. tuba cor-
b nea vl' lignea siue enea q̄ signū dabat
antiq̄t9 ɔ̄ hostes. Nam vt dt Isi. li.
xviij. Pagani agrestes ad oēm vsū pit sono buccine ɔuocabāt. Un̄ ꝓprie buccina agrestib9 signū fuit. de q̄ Persi9 Buccina cogebat p̄scos ad arma q̄rites. Hui9 clāgor buccinū dr̄. vt dt idē. Buccinis āt corneis vtebant hebrei. p̄cipue ī kalēdis ī memoriā liberatōis Isaac. p eo cornuto ariete ī sacrificio īmolato. vt dt glo. sup Gen̄.

De Tibia.
Caplm. CXXXV

Ibia dr̄ esse dcā eo q̄ de ceruinis ti-
t bijs ꝛ hinuloꝝ credit p̄mit9 fuisse fcā
Hinc tibicen dixert tibiaꝝ cāt9. Ul'
ſm Hug. tibia dr̄ a tibin qd ē scirp9 vl' calam9. q2 a q̄busdā calamis tale instr̄m antiq̄t9 fiebat. Et hinc dr̄ h tibicen. h9 tibicinis. ille q̄ tibia canit Et fuit q̄ndā instr̄m lugubre q̄ vtebāt hoīes ī funerib9 mortuoꝝ vt dt glo. sup Mat. ix. Cū audisset tibicines ꝛc. i. carmen lugubre canētes.

De Calamo
Caplm. CXXXVI

Alam9 a calēdo est dict9. i. a funden-
c do voces. ꝛ est generale nomē fistula-
rū. Nam fistula est dicta eo q̄ vocez emittat. Nā fos grece vox latine. stolia ꝓo emissa. vn̄ fistula q̃si emittēs sonū siue vocē. Hac vtūt venatores. q2 ei9 sonū cerui libēt audiūt. sꝫ dū vni9 vēatorꝫ fistulatōe ceruus ad auditū allicit mox ab alio de q̄ nō p̄cauet sagittat. Vox aūt fistule decipit volucres dū canēdo eaꝝ simlat ꝛ fingit voces Unde dicit. Fistula dulce canit volucrem duꝫ decipit auceps. Fistula insup delectat oues. Et iō fistulis vtunt pastores dū vigilant sup gregē suū. Un̄ ꝛ quidaꝫ nōie pan dicebat esse de9 pastoralis. q̄ p̄m9 dispares calamos ad cantū adaptauit ꝛ studiosa arte cōposuit. de q̄ Uirgil'. dt. Pan p̄mos calamos cera ɔiūgere plures. Instituit pan curat oues ouiūq3 magistros. ꝛ ideo q2 instrumentū fistulaꝝ ab eo inuentū pādoriū est vocatū. vt dt Isi. Adhuc fistulis se excitant vigiles ꝛ eaꝝ melodie suauitate ad dormiendū citius ꝛ suaui9 ꝓuocant in lectulis quiescentes.

De Sambuca Ca. CXXXVII.

Ambuca est gen9 ligni fragilis cui9
s rami sunt ɔcaui ꝛ vacui atq3 plani.
vn̄ tibie cōponūt ꝛ quedā spēs symphonie. vt dicit Isi.

De Symphonia Ca. CXXXVIII

ymphonia est instrumentū musicū
s qd fit ex ligno ɔcauo pelle contenta
in vtraq3 pte sua quā musici hincinde virgultis feriūt. Fitq3 in ea ex cōcordia grauis ꝛ acuti suauissim9 cant9. vt dic̄ Isi. Symphonia tn̄ dr̄ collatio ꝛ ɔcordia quorūcunq3 signoꝝ. sicut chorus dicit cōcors vnitas diuersaꝝ vocum. vt dicit glo. sup Luc̄. xv.

De Armoniaca Ca. CXXXIX.

Rmoniaca rithmica est canora me-
a lodia ex pulsu ꝛ pcussiōe neruoruꝫ ꝛ
tīnitu metalloꝝ generata. ꝛ huic armonie diuersa subsuūt instr̄a. vt tympanū cymbalū. lyra. cithara psalteriū atq3 sistrū

De Tympano Ca. CXL

ympanū em̄ pellis siue coriū ligno
t ex vna pte extētū. Est em̄ ps media
symphonie ī silr̄itudinē cribri ꝛ ꝓgula pcutitur quēadmodū pcutit symphonia vt dt Isi. cui si iūcta fuerit fistula dulciorē reddit melodiā

De Cithara Caplm. CXLI

Ithara ab apolline ē repta ſm gre-
c coꝝ opinionē. Est aūt cithara silr̄is
pectori hūano. eo q̄ sicut vox ex pectore ita ex cithara cant9 pcedit. ꝛ iō sic appellata. nā pect9 dorica lingua cithara appellatur. Paulatim aūt plures eius spēs extiterūt. vt psalteria. lyre. ꝛ hmōi. ꝛ aliq̄ habēt formā quadratā. aliq̄ trigonalē. Chordaꝝ etiā numerus multiplicat9 est ꝛ cōmutatū genus. Ueteres autē vocauerūt citharam fidiculam vel fidicem. q2 tā bene ɔcurrunt

inter se chorde ei⁹ bñ ꝯuenit in c̄ ꝯsides fit Hebat āt cithara.vij.chordas.Uñ Uirg. Septē sūt soni.septē discrīa vocū. Discrimīa āt sūt dc̄a iō:q₂ nll'a chorda vicie chorde sil'em sonū reddit. Jō āt sūt.vij.chorde. Ul:q₂ totā vocē īplent.vl' q₂.vij.motib⁹ sonat celū.Chorda āt ē dc̄a a corde.q₂ sic̄ pulsus cordis ē ī pectore,ita puls⁹ chordaꝝ est in cithara.Has pmo mercuri⁹ excogitauit ideq₃ pōr in neruos sonū strinxit.vt dt Isi. Chorde āt q̄nto magis sūt sicce ⁊ etiā magis tēse tāto ampli⁹ sūt sonore.Plectꝝ āt dr instrumētū q̄ tpanf chorde ⁊ tēdunt

De Psalterio
Caplm.CXLII

psalteriū a psallendo.i.a cātādo est noīatū.eo q₂ ad ei⁹ vocē chor⁹ ꝯsonādo rñdeat.Est autē sil'itudo cithare barbarice ī modū delte lr̄e.Sed psalterij ⁊ cithare hec ē differētia.q₂ psalteriū lignū cōcauū vñ son⁹ reddit supi⁹ h₃.⁊ deorsū feriūtur chorde ⁊ desup sonant.Cithara vo ꝯcauitatē ligni inferi⁹ h₃.psalteriū hebrei bñt decachordē.i.decē chordaꝝ f̄m nūeꝝ decē p̄ceptoꝝ.Fiūt āt optie ei⁹ chordule de auricalcho ⁊ etiā de argēto.

De Lyra
Cap.CXLIII.

lyra a varietate vocū est dicta.eo q₂ diuersos sonos efficiat.vt dt Isi. Lyrā pmo a Mercurio fuisse īuētā dicūt:h̄ mō.Cū regrediēs nil⁹ in suos meatus varia ī cāpis aīalia reliq̄sset.relicta est etiā ⁊ testudo q̄ cū putrefacta eēt ⁊ nerui ei⁹ remāsissent extēti infra cōchā.pcussa a mercurio sonū ōdit.⁊ ad ei⁹ spēm lyrā fecit ⁊ tradidit orpheo q̄ hmōi rei maxīe fuerat studiosus.Uñ dicebaf eadē arte nō solū feras sed etiā saxa ⁊ siluas cāt⁹ modulatiōe applicuisse.Hāc.s.lyrā ꝓpt studij amorē ⁊ carminis laudē int sidera locatā esse musici fabulanf.vt dt Isi.

De Cymbalo
Caplm.CXLIIII

cymbala sunt q̄daꝫ musica instrumēta q̄ pcussa inuicē se tāgūt ⁊ sonū faciūt ⁊ tinnitum.

De Sistro Ca.CXLV

sistrum est instrumētū musicū sic ab inuētrice noīatū.Nā Isis regia egyptioꝝ sistrū inuenisse pbaf.Uñ Junenal'.Isis ⁊ irato feriat mea limina sistro. Jō mulieres h̄ vtunf instro q₂ ei⁹ inuētrix fuit mulier.Uñ ⁊ apud amazones sistro ad bellū fciaꝝ exercit⁹ aduocaf.

De Tintinabulo
Cap.CXLVI.

tintinabulū a tinniēdo est dictū Est ⁊ parua nola vel cāpanella.Quere s̄ de vasis de lr̄a U.Habet aūt cāpana hoc ꝓpriū q₂ duz resonādo alijs pficit ex frequenti ictu se cōsumit.Hec ⁊ multa alia instrumenta deseruiūt musice disciplīne.cu⁹ scīa tractat d̄ vocib⁹ ⁊ sonis. Cōsiderat aūt nihilomin⁹ rerū naturaliū dispositōes ⁊ numeroꝝ ꝓportiōes.sic̄ exemplificat Boe. de nūero duodenario cōparato ad.vj.⁊ alios nūeros intmedios dicēs sic.Inuenim⁹ inq̄t h̄ oīs musicas ꝯsonantias.Nā.viij. ad.vj.⁊ nouē ad.xij.cōparati sesq̄tertiaꝫ ꝓportionē reddūt ⁊ sil'r faciūt diatesseron ꝯsonantiaꝫ.Sex vo ad.ix.⁊.viij.ad.xij.cōpati reddūt sesq̄alterā ꝓportionē ⁊ diapēte efficiunt symphoniā.⁊.j.vo ad.vij.ꝯsiderati duplicē q̄dem reddūt ꝓportionē.sed diapason symphoniā cantāt Octo igif ad.ix.ipi ꝯtra se medij ꝯsiderati:epogdonū iūgūt:q̄ musica modulatiōe ton⁹ vocaf q̄ oīm musicorū sonoꝝ mēsura est cōis.oīm ei sonoꝝ est par uissim⁹.Uñ notandū est q₂ inter diatesserō ⁊ diapēte ꝯsonātiaꝝ ton⁹ differētia toti⁹ est sicut int sesq̄tertiā ⁊ sesquialteram ꝓportionem:sola est epogdolis differētia Hucusq₃ Boe.in lib.arithmetice ca.vlt.Dicit etiam idē in plogo.j.li.sic.Musica inq̄t q̄₃ prior sit numeroꝝ vis.ex hoc pbari potest q₂ pora sūt illa naturalit q̄ p se ꝯstant q̄₃ illa q̄ ad aliq̄d referunf.⁊ ipa musica modulatio nūeroꝝ noīb⁹ adnotaf.vt p₃.Diatesseron em̄ ⁊ ⁊ diapente ⁊ diapason ab antecedentis numeri nominib⁹ nuncupāf.Ipoꝝ q̄₃ sonorū aduersum se ꝓportio solū ⁊ nō alijs numeris inuenif.Nā q̄ sonus in diapason symphonia est:idē duplici numeri ꝓportōe colligif qd̄ diatesseron ē.modulatio epitrita collatiōe.i.sesquitertia colligif vel cōponif.quā diapēte symphoniā vocāt.hemiolia mediāte ꝯiungif q̄ in numeris epogdonus.id est. supra.viij.dicif.⁊ est ton⁹ in musica.vt dicit idem ibidē. sesquitertia ꝓportio in arithmetica dr diatesseron in musica.⁊ que hemiolia.i.sesqualtera ꝓportio ī arithmetica diapēte dr ī musica.Est āt diapēte ⁊ diapason

ɔsonātia qn̄ maior vox hʒ minorē notulaʒ
duplo ⁊ ei⁹ medietatē. Sesq̄terti⁹ numer⁹ ē
numer⁹ nūero cōpat⁹ hn̄s tertiā ptē minorꝭ
si ꝟo habuerit .iiij. sesq̄q̄rt⁹. ⁊ si .v. sesq̄q̄nt⁹
⁊ sic vlteri⁹. Vn̄ sesq̄terti⁹ est q̄ minori ɔpa
tus hʒ eū sel' ⁊ ei⁹ t̄tiā ptē. Verbi gr̄a. si .iiij.
cōpares trib᷒ habebit ī se q̄ternari⁹ totū ter
nariū ⁊ ternarij tertiā pteʒ. s. j. ⁊ si .viij. ad vj.
octonari⁹ habebit totū senariū ⁊ tertiā pteʒ
ei⁹. s. binariū. ⁊ si .xij. nouenario duodenari⸗
us ɔtinebit totū nouenariū ⁊ ei⁹ tertiā pteʒ
.s. ternariū. Sic si .xix. ɔpauerꝭ ad .xx. ⁊. xx.
ad .xxv. ⁊ .xxiiij. ad .xxviij. et ita de alijs. sic
sp inuenies. Numer⁹ ꝟo sesq̄alt᷑ ē qn̄ nume
r⁹ maior cōpat⁹ minori ɔtinet totalē nūerū
minorē ⁊ ei⁹ medietatē. ꝟbi gr̄a. Ternarius
cōpat⁹ binario hʒ ī se duo ⁊ eoꝝ medietatē.
scʒ vnitatē. sic .vj. ɔtinet ī se .iiij. ⁊ eoꝝ medi
etatē. s. duo. sic .ix. senariū in se claudūt ⁊ eo
rū mediā ptē. s. iij. sic .xij. ad .viij. ⁊ .xv. ad .x.
⁊ sic de alijs. Hec siq̄dē ꝟba ī se sūt pfunda
pl'imū ⁊ obscura nisi his q̄ ī arithmetica in⸗
structi sᷣt ⁊ etiā ī musica disciplia Nā arith⸗
meticꝭ geometricꝭ ⁊ musicꝭ sūt luce pl'ima
clariora q̄ mīme exercitatꝭ in hmōi penitus
sunt obscura. Et iō q̄ p̄dictoꝝ ꝟboꝝ ⁊ ꝓpor
tionū tā numeroꝝ q̄ʒ vocū ⁊ sonoꝝ hr̄e noti
ciā desiderat arithmeticoꝝ ⁊ geometrorū ⁊
musicoꝝ industriā ɔsulere nō ɔtēnat. Tāta
em̄ (vt d̄t Isi. in li. iij.) ē ꝟtus in numeris fi⸗
gurꝭ ⁊ musicꝭ symphonijs ꝙ ip̄e hō sine eis
nō ɔstet. q̄ musica pfecta oīa cōprehendit.
Recollige itaqʒ ex p̄dictꝭ ꝙ ars musica siue
armonia ɔ̄ria ⁊ dispata ɔciliat. grauia acu⸗
tis ⁊ acuta grauib᷒ modificat ⁊ adaptat. af
fectiōes ɔ̄rias ⁊ aduersas recōciliat. malici
osos aī mot⁹ rep̄mit ⁊ refrenat sensus debi⸗
litatos repat ⁊ ɔfortat. vnitatē exēplarꝭ di⸗
uini in opib᷒ ɔ̄rijs ⁊ diuersis maxime p̄co⸗
nizat. trenis celestia ⁊ celestib᷒ trena posse
vniri in ɔcordia māifestat Letos aīos ma⸗
gis letificat: ⁊ tristes magis tristificat. q̄ vt
d̄t Aug. Ex q̄dā occulta aīe ⁊ armōie ɔsil'i
ꝓpetate melodia aī affectiōib᷒ se ɔformat.
Et inde ē ꝙ dicūt autores ꝙ instr̄a musica
letū reddūt letiorē. ⁊ tristē tristiorē efficiūt.
Residuas armōie ꝓpetates q̄re sup̄ ī eodē.
vbi ista ⁊ alia ꝟba Isiđ. recitant᷑.

Cōclusio libri

i Sta aūt q̄ breuit᷑ de rerū naturaliū
accidētib᷒ interseruimus. vtputa de
colorib᷒: liq̄rib᷒ ponderib᷒: mensuris
sonis ⁊ vocib᷒ iā dicta sufficiāt. q̄ vt estimo
rudib᷒ ⁊ puulis in chr̄o mihi sil'ib᷒ q̄ d̄ ꝓprie
tatib᷒ reꝝ naturaliū in .xix. pticulas sunt di
gesta sufficere debēt ad aliquā inueniēdi si
militudinariā rōem. q̄ de causa diuina scri
ptura reꝝ naturaliū ⁊ eaꝝ ꝓprietatū tā exq̄si
tis symbolis vtit᷑ ⁊ figurꝭ. Protestor aūt in
fine h⁹ opusculi queadmodū in p̄ncipio. ꝙ
in oīb᷒ q̄ ꝭm diuersas materias in h̄ tracta
tu ɔtinent᷑ parū vel nihil de meo appo sui. sʒ
simpl'r sctōꝝ ꝟba ⁊ phoꝝ dicta parit᷑ ⁊ com
mēta veritate breuia suʒ secut⁹ vt simplices
⁊ puuli q̄ ꝓpter libroꝝ īfinitatē singulaꝝ re
rum ꝓprietates de q̄b᷒ tractat scriptura īue
stigare nō pn̄t in p̄mptu inuenire valeāt sal
tem supficialit᷑ qđ ītendūt. Simplicia siq̄
dem sᷣt ⁊ rudia q̄ excerpsi. vtilia tn̄ mihi ru
di ⁊ mei ɔsil'ib᷒ eadē iudicaui Et iō suadeo
simplicib᷒ vt h̄ simplicia nō cōtemnāt. sʒ cū
hec pleni⁹ intellexerint ad subtiliora intelli
gēda ⁊ inuestigāda ad maioꝝ ⁊ doctoꝝ īdu
striaʒ recurrere nō differāt nec omittāt. q̄ꝝ
prudētie ⁊ arbitrio hec relinq̄ vt min⁹ suffi
cienter dicta vel excerpta corrigant. ⁊ si aliq̄
supaddere iudicauerint ꝭm gr̄am eis datā
desup addāt vt illđ qđ p me pauperē rudē
⁊ simplicem aliq̄liter fuit inchoatū pducat᷑
eoꝝ solertia ad pfectū. ad ipi⁹ honorē ⁊ glo
riam q̄ est alpha ⁊ o. p̄ncipiū ⁊ finis omniū
bonoꝝ q̄ est de⁹ sublimis ⁊ gloriosus viuēs
⁊ regnās in secula seculoꝝ Amen.

Explicit liber de ꝓprietatib᷒ rerū editus
a fratre Bartholomeo Anglico ordis fra⸗
trū Minoꝝ Impressus Argentine Anno
domini. M. d. v. Finitus altera die ante
festum sancti Laurentij martyris.

Jo michele Veraina

